Sacræ Rotæ Decisiones, p. 1.

No 7 8 – 1

Biblioteca Universitaria
A
9
8

№ 1
21-8

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA
G. MARCONI

es de la lib.a del Mad. y R.l Colegio de S.ta Cruz de la Fe de Gran.a
R-7509

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ DECISIONUM RECENTIORUM

A PAULO RUBEO J. C. ROMANO
Selectarum,

PARTIS QUINTÆ

Tomus Secundus;

Aliàs Residuum Partis Quintæ Recentiorum.

Cum nonnullis Annotationibus, & Decisionibus anteà resecatis, suis locis nunc restitutis;

NECNON ARGUMENTIS, SUMMARIIS, ET INDICIBUS Necessariis.

fue De la Libreria del Colegio de

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
Æ. C. N.

VENETIIS, M.DC.XCVII.
Apud Paulum Balleonium.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ DECISIONUM RECENTIORUM

A PAULO RUBEO J. C. ROMANO Selectarum,

PARTIS QUINTÆ

Tomus Secundus;

Aliis Residuum Partis Quintæ Recentiorum.

Cum nonnullis Annotationibus, & Decisionibus antea relatis, suis locis nunc restitutis;

NECNON ARGUMENTIS, SUMMARIIS, ET INDICIBUS

Necessariis

VENETIIS, M.DC.XCVII.

Apud Paulum Balleonium.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

INDEX DECISIONVM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

Quæ in hoc Secundo Tomo Partis Quintæ Recentiorum continentur, Alphabetico ordine per Diœceſes diſpoſitus.

A

Abulen. Iuriſpatronatus. Lunę 8. Iunij 1637. *Carrillo*, deciſ. 609.

Abulen. Iuriſpatronatus. Lunæ 22. Iunij 1637. *Carrillo*, deciſ. 614.

Albaracinen. Penſionis. Lunę 15. Maij 1634. *Ghiſilerio*, deciſ. 539.

Alerien. Penſionis. Mercurij 7. Iunij 1634. *Veroſpio*, deciſ. 544.

Aliphana Iuriſpatronatus. Veneris 1. Iunij 1629. *Ghiſilerio*, deciſ. 505.

Aliphana Iuriſpatronatus. Mercurij 4. Iulij 1629. *Ghiſilerio*, deciſ. 509.

Aſsiſien. Bonorum. Veneris 26. Iunij 1626. *Remboldo*, deciſ. 470.

Aſsiſien. Emphyteuſis. Mercurij 18. Martij 1630. *Merlino*, deciſ. 513.

Auerſana Funeralium. Veneris 23. Iunij 1634. *Coccino*, deciſ. 552.

Auerſana Funeralium. Lunæ 30. Aprilis 1635. *Coccino*, deciſ. 575.

B

Barchinonen. Vicariæ. Veneris 9. Februarij 1624. *Merlino*, deciſ. 441.

Barchinonen. Vicariæ. Veneris 17. Maij 1624. *Merlino*, deciſ. 445.

Barchinonen. Alimentorum. Mercurij 10. Maij 1634. *Coccino*, deciſ. 537.

Beneuentana Salium. Veneris 17. Februarij 1634. *Dunozetto*, deciſ. 533.

Beneuentana Salium. Mercurij 28. Iunij 1634. *Dunozetto*, deciſ. 555.

Beneuentana Salium. Veneris 15. Decembris 1634. *Dunozetto*, deciſ. 568.

Bergomen. Capellaniæ. Lunę 26. Aprilis 1627. *Merlino*, deciſ. 477.

Bononien. Cenſus. Mercurij 16. Ianuarij 1630. *Ghiſilerio*, deciſ. 510.

Bononien. Cenſus. Lunę 14. Maij 1629. *Merlino*, deciſ. 504.

Bononien. Dotis. Veneris 4. Decembris 1630. *Merlino*, deciſ. 517.

Bononien. Dotis. Veneris 23. Ianuarij 1632. *Merlino*, deciſ. 523.

Bononien. Euacuationis Molendini. Veneris 12. Ianuarij 1629. *Ghiſilerio*, deciſ. 498.

Bononien. Euacuationis Molendini. Veneris 4. Nouembris 1628. *Ghiſilerio*, deciſ. 495.

Bononien. Exemptionis. Lunæ 27. Nouembris 1628. *Vbaldo*, deciſ. 496.

Bononien. Fideicommiſſi de Turri. Lunæ 18. Iunij 1635. *Veroſpio*, deciſ. 581.

Bononien. Fideicommiſſi de Volta. Veneris 14. Iunij 1624. *Pirouano*, deciſ. 448.

Bononien. Fideicommiſſi de Volta. Veneris 14. Martij 1625. *Pirouano*, deciſ. 453.

Bononien. Fideicommiſſi de Volta. Veneris 24. Martij 1628. deciſ. 485.

Bononien. Fideicommiſſi de Volta. Lunæ 3. Iulij 1628. *Dunozetto*, deciſ. 494.

Bononien. Legitimitatis. Mercuri 31. Ianuarij 1629. *Merlino*, deciſ. 501.

Bononien. Legati de Mareſcottis. Veneris 24. Aprilis 1626. *Merlino*, deciſ. 468.

Bononien. Legati de Mareſcottis. Lunæ 21. Februarij 1628. *Dunozetto*, deciſ. 484.

Bononien. Pretij Clericatus. Veneris 27. Iunij 1631. *Veroſpio*, deciſ. 521.

Bononien. Reſciſſionis Permutationis. Mercurij 14. Iunij 1628. *Ghiſilerio*, deciſ. 489.

Brixinen. Iuriſdictionis. Veneris 9. Iunij 1634. *Pirouano*, deciſ. 546.

Brixinen. Iuriſdictionis. Lunæ 11. Decembris 1634. *Pirouano*, deciſ. 566.

Burgen. Expenſarum. Veneris 31. Ianuarij 1625. *Merlino*, deciſ. 451.

Burgen. Expenſarum. Veneris 10. Decembris 1625. *Coccino*, deciſ. 462.

Burgi Sancti Sepulchri Beneficij Sancti Ioannis Baptiſtæ. Veneris 4. Iulij 1625. *Merlino*, deciſ. 460.

Index Decisionum per Dioeceses

C

Calaguritana Processionum, Mercurij 27. Nouembris 1630. *Pirouano*, decis. 515.

Camerinen. Bonorum. Veneris 20. Maij 1622. *Merlino*, decis. 434.

Camerinen. Bonorum, Veneris 22. Martij 1624. *Merlino*, decis. 442.

Camerinen. Spolij. Veneris 5. Iulij 1637. *Panzirolo*, decis. 616.

Camerinen. Tutelæ. Veneris 23. Iunij 1634. *Ghisilerio*, decis. 550.

Camerinen. Tutelæ Mercurij 24. Ianuarij 1635. *Ghisilerio*, decis. 573.

Cauen. Limitum Parochialium. Lunæ 14. Maij 1622. *Coccino*, decis. 433.

Cauen. Limitum Parochialium, Mercurij 29. Maij 1624. *Coccino*, decis. 446.

Ceruien. Pensionis. Lunæ 22. Martij 1632. *Verospio*, decis. 524.

Ciuitatis Castelli Decimarum. Lunæ 25. Iunij 1629. *Ghisilerio*, decis. 508.

Colonien. Monasterij. Mercurij 4. Aprilis 1629. *Vbaldo*, decis. 502.

Comen. Attentatorum. Lunæ 3. Aprilis 1634. *Panzirolo*, decis. 534.

Corduben. Dimidiæ portionis. Lunæ 15. Decembris 1625. *Manzanedo*, decis. 463.

Corduben. Redecimarum. Veneris 20. Iunij 1625. *Coccino*, decis. 458.

Cremonen. Canonicatus. Veneris 23. Iunij 1623. *Coccino*, decis. 440.

Cremonen. Canonicatus. Veneris 26. Aprilis 1624. *Coccino*, decis. 444.

D

Dertusen. Vicariæ. Lunæ 22. Aprilis 1624. *Merlino*, decis. 443.

E

Egittanien. Commendæ. Lunæ 8. Iunij 1626. *Merlino*, decis. 469.

Elnen. distributionum. Lunæ 4. Decembris 1634. *Buccabella*, decis. 561.

F

Fanen. Tutelæ. Lunæ 21. Februarij 1622. *Merlino*, decis. 426.

Fanen. Tutelæ. Lunæ 23. Maij 1622. *Merlino*, decis. 435.

Farfen. Pecuniaria. Lunæ 24. Maij 1628. *Verospio*, decis. 487.

Ferrarien. Fideicommissi de Rasurijs. Veneris 5. Martij 1621. *Verospio*, decis. 410.

Ferrarien. Fideicommissi de Rasurijs. Lunæ 24. Maij 1621. *Verospio*, decis. 422.

Ferrarien. Fideicommissi de Rasurijs. Veneris 25. Februarij 1622. *Merlino*, decis. 427.

Ferrarien. Fideicommissi de Rasurijs. Lunæ 12. Decembris 1622. *Merlino*, decis. 436.

Ferrarien. Pensionis. Veneris 14. Iunij 1624. *Remboldo*, decis. 450.

Ferrarien. Præbendæ. Lunę 11. Maij 1637. *Pirouano*, decis. 608.

Firmana Dotis. Lunæ 26. Iunij 1634. *Panzirolo*, decis. 553.

Firmana Pecuniaria. Lunę 30. Maij 1636. *Panzirolo*, decis. 592.

Firmana Pecuniaria. Lunæ 30. Martij 1637. *Panzirolo*, decis. 606.

Firmana Pecuniaria. Lunæ 15. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 612.

Firmana Prędij. Veneris 5. Maij 1621. *Remboldo* decis. 420.

Firmana Pensionis. Veneris 26. Februarij 1625. *Remboldo*, decis. 452.

Firmana Pensionis. Veneris 23. Ianuarij 1626. *Remboldo*, decis. 464.

Florentina Affrancationis. Lunę 20. Nouembris 1634. *Ghisilerio*, decis. 558.

Florentina Capellanię. Lunę 29. Maij 1634. *Dunozetto*, decis. 542.

G

Gerunden. Beneficij. Veneris 28. Aprilis 1634. *Merlino*, decis. 536.

Gerunden. Beneficij. Lunę 19. Iunij 1634. *Merlino*, decis. 548.

Gerunden. Canonicatus, & Sacristię. Veneris 15. Decembris 1634. *Ghisilerio*, decis. 567.

Gerunden. Iuris fabricandi. Mercurij 23. Februarij 1636. *Macchiauello*, decis. 587.

Gerunden. Iuris fabricandi. Veneris 13. Iunij 1636. *Macchiauello*, decis. 596.

Gerunden. Altius non tollendi. Lunę 24. Nouembris 1636. *Coccino*, decis. 599.

Gerunden. Altius non tollendi. Lunę 15. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 611.

H

Hispalen. Dimidię portionis Lunę 17. Decembris 1635. & Lunę 14. Ianuarij 1636. *Coccino*, decis. 585.

Hispalen. Decimarum. Lunę 26. Nouembris 1635. *Coccino*, decis. 583.

Hispa-

Hiſpalen. Præeminentiarum. Veneris 4. Iulij 1625. *Coccino*, deciſ. 459.
Hiſpalen. Sponſalium. Veneris 6. Martij 1637. *Coccino*, dec ſ. 603.

I

Illerden. Canonicatus. Veneris 17. Nouembris 1634. *Ghiſilerio*, deciſ. 557.
Illerden. Decimarum. Veneris 15. Martij 1630. *Pirouano*, deciſ. 512.
Illerden. Decimarum. Lunæ 23. Iunij 1631. *Pirouano*, deciſ. 520.
Imolen. Prædij. Veneris 2. Iunij 1635. *Pirouano*, deciſ. 578.
Imolen. Saluiani. Veneris 11. Maij 1635. *Macchianello*, deciſ. 576.

L

Licien. Canonicatus. Veneris 2. Iunij 1628. *Dunozetto*, deciſ. 488.
Lucana Præcedentiæ 24. Ianuarij 1628. *Ghiſilerio*, deciſ. 483.
Lucana Diuiſionis. Lunæ 15. Decembris 1636. *Panzirolo*, deciſ. 600.

M

Maceraten. Fideicommiſſi. Veneris 27. Ianuarij 1634. *Panzirolo*, deciſ. 531.
Maceraten. Fideicommiſſi. Mercurij 7. Februarij 1635. *Panzirolo*, deciſ. 574.
Mediolanen. Pecuniaria. Lunæ 18. Iunij 1629. *Motmanno*, deciſ. 507.
Meleuitana Commendæ. Lunæ 4. Decembris 1634. *Pirouano*, deciſ. 562.
Meleuitana Penſionis. Lunæ 9. Iunij 1636. *Ghiſilerio*, deciſ. 595.
Meliten. Præeminentiarum. Lunæ 9. Iunij 1625. *Vbaldo*, deciſ. 457.
Meleuitana Prioratus Nauarræ. Lunæ 11. Ianuarij 1627. deciſ. 473.
Meſſanen. Prioratus. Lunæ 11. Decembris 1634. *Panzirolo*, deciſ. 564.

N

Nouarien. Legitimæ. Veneris 11. Maij 1629. *Ghiſilerio*, deciſ. 503.

O

Oritana Decimæ Oliuæ. Veneris 13. Maij 1636. *Carrillo*, deciſ. 591.

P

Paduana Feudi. Veneris 24. Ianuarij 1625. *Merlino*, deciſ. 465.
Paduana Feudi. Lunæ 11. Ianuarij 1627. *Merlino*, deciſ. 474.
Paduana Feudi. Lunæ 17. Maij 1627. *Merlino*, deciſ. 478.
Paduana Feudi. Mercurij 17. Maij 1628. *Ghiſilerio*, deciſ. 486.
Paduana Feudi. Lunæ 26. Iunij 1628. *Ghiſilerio*, deciſ. 422.
Paduana Feudi. Lunæ 15. Ianuarij 1629. *Ghiſilerio*, deciſ. 499.
Parmen. Nullitatis Ordinum. Lunæ 19. Iunij 1628. *Ghiſilerio*, deciſ. 490.
Parmen. Nullitatis Ordinum. Lunæ 11. Martij 1630. *Ghiſilerio*, deciſ. 511.
Parmen. Nullitatis Ordinum. Lunæ 2. Decembris 1630. *Ghiſilerio*, deciſ. 516.
Parmen. ſeu Lunen. Sarzanen. ſeparationis Thori Mercurij 28. Iunij 1628. *Ghiſilerio*, deciſ. 493.
Parmen. Status. Mercurij 27. Aprilis 1622. *Coccino*, deciſ. 430.
Parmen. Status. Mercurij 14. Iunij 1623. *Coccino*, deciſ. 439.
Peruſina Fideicommiſſi de Alphanis. Lunæ 19. Iunij 1634. *Dunozetto*, deciſ. 547.
Peruſina Fideicommiſſi de Baptiſtis. Veneris 27. Martij 1626. *Pirouano*, deciſ. 467.
Peruſina Hæreditatis. Lunæ 7. Iunij 1627. *Virili*, deciſ. 480.
Peruſina Ratificationis. Lunæ 14. Iunij 1621. *Veroſpio*, deciſ. 423.
Peruſina Prætenſæ ratificationis. Veneris 11. Martij 1622. *Merlino*, deciſ. 428.
Piſtorien. ſeu nullius Beneficij. Lunæ 19. Iunij 1634. *Dunozetto*, deciſ. 549.
Piſtorien. ſeu nullius Beneficij. Lunæ 18. Decembris 1634. *Dunozetto*, deciſ. 569.

R

Rauenaten. Saluiani. Lunæ 2. Maij 1622. *Merlino*, deciſ. 431.
Rauenaten. Saluiani. Mercurij 15. Decembris 1621. *Merlino*, deciſ. 425.
Rauenaten. Saluiani. Veneris 26. Maij 1634. *Ghiſilerio*, deciſ. 541.

Reatina Iuris redimendi. Veneris 4. Iulij 1631. *Verospio*, decis. 522.
Romana Affictus. Mercurij 28. Iunij 1634. *Pirouano*, decis. 554.
Romana Affictus. Lunæ 27. Nouembris 1634. *Pirouano*, decis. 560.
Romana Assecurationis. Veneris 19. Ianuarij 1635. *Verospio*, decis. 571.
Romana Beneficiatus S. Petri. Veneris 8. Aprilis 1622. *Pirouano*, decis. 429.
Romana Beneficiatus S. Mariæ Maioris. Lunæ 30. Martij 1637. *Panzirolo*, decis. 607.
Romana Cambiorum 20. mil. Mercurij 7. Iunij 1634. *Panzirolo*, decis. 545.
Romana Cambii. Lunæ 3. Iulij 1634. *Ghisilerio*, decis. 556.
Romana Census. Lunæ 12. Iunij 1633. *Motmanno*, decis. 529.
Romana Census. Veneris 27. Nouembris 1637. *Ghisilerio*, decis. 617.
Romana Census. Veneris 28. Aprilis 1634. *Verospio*, decis. 535.
Romana Concordiæ. Lunæ 15. Decembris 1636. *Panzirolo*, decis. 601.
Romana Confiscationis. Veneris 14. Iunij 1624. *Merlino*, decis. 449.
Romana Confiscationis. Veneris 18. Aprilis 1625. *Merlino*, decis. 455.
Romana de Catalanis. Lunæ 16. Iunij 1636. *Merlino*, decis. 597.
Romana de Bonellis. Veneris 29. Maij 1633. *Ghisilerio*, decis. 528.
Romana de Bonellis. Mercurij 24. Ianuarij 1634. *Ghisilerio*, decis. 572.
Romana de Tagliettis. Lunæ 25. Iunij 1635. *Coccino*, decis. 582.
Romana de Victorijs. Lunæ 23. Martij 1626. *Merlino*, decis. 466.
Romana de Victorijs. Veneris 26. Iunij 1626. *Merlino*, decis. 471.
Romana donationis de Mongellinis. Lunæ 14. Ianuarij 1636. *Carrillo*, decis. 586.
Romana, seu Tudertina Educationis. Lunæ 14. Aprilis 1636. *Pirouano*, decis. 589.
Romana, seu Tudertina Educationis. Lunæ 13. Martij 1637. *Pirouano*, decis. 604.
Romana Fideicommissi de Cincijs. Lunæ 17. Maij 1627. *Virili*, decis. 479.
Romana Fideicommissi de Coronis. Mercurij 18. Iunij 1631. *Merlino*, decis. 519.
Regien. Hæreditatis. Mercurij 27. Februarij 1636. *Coccino*, decis. 588.
Romana Legati de Valentinis. Veneris 6. Nouembris 1626. *Merlino*, decis. 472.
Romana Legati de Valentinis. Lunæ 8. Februarij 1627. decis. 475.
Romana Officij Notariatus. Veneris 5. Martij 1627. *Pirouano*, decis. 476.
Romana Officij Mandatariatus. Mercurij 1. Iulij 1637. *Panzirolo*, decis. 615.
Romana Officij Mandatariatus. Lunæ 23. Martij 1637. *Panzirolo*, decis. 605.
Romana Pecuniaria. Lunæ 29. Nouembris 1627. decis. 481.
Romana Pecuniaria. Lunæ 9. Iunij 1636. *Merlino*, decis. 594.
Romana Pecuniaria, seu Inuestimenti. Veneris 13. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 610.
Romana Pensionis. Lunæ 18. Decembris 1634. decis. 565.
Romana Prælationis. Veneris 20. Decembris 1630. *Ghisilerio*, decis. 518.
Romana Reinuestimenti. Mercurij 21. Iunij 1628. *Ghisilerio*, decis. 491.
Romana Renunciationis. Mercurij 7. Iunij 1634. *Dunozetto*, decis. 543.
Romana Restitutionis in integrum. Veneris 26. Ianuarij 1629. *Vbaldo*, decis. 500.
Romana Rescissionis contractus. Lunæ 30. Ianuarij 1634. *Dunozetto*, decis. 532.
Romana Rescissionis contractus. Lunæ 30. Iunij 1635. *Dunozetto*, decis. 581.
Romana Societatis Officij. Veneris 19. Decembris 1628. *Senatore*, decis. 497.
Romana Stagni. Lunæ 19. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 613.
Romana Stantiarum ad Scalas Sanctas. Lunæ 9. Maij 1622. *Merlino*, decis. 432.
Romana Stantiarum ad Scalas Sanctas. Lunæ 16. Ianuarij 1623. *Merlino*, decis. 437.
Romana Vineæ Mercurij 13. Iunij 1629. *Merlino*, decis. 506.
Romana Vineæ. Veneris 24. Martij 1625. *Dunozetto*, decis. 454.
Romana Vsusfructus. Lunæ 18. Iunij 1635. *Panzirolo*, decis. 579.

S

Sabinen. Alluuionis. Lunæ 15. Nouembris 1621. *Pirouano*, decis. 424.
Sabinen. Alluuionis. Veneris 24. Maij 1624. *Pirouano*, decis. 447.
Spoletana Fideicommissi. Lunæ 23. Februarij 1634. *Verospio*, decis. 530.
Spoletana Fideicommissi. Lunæ 3. Iunij 1630. *Ghisilerio*, decis. 514.
Spoletana Fructuum dotis. Mercurij 18. Maij 1633. *Panzirolo*, decis. 527.

T

Taruisina Feudi. Lunæ 24. Ianuarij 1628. *Ghisilerio*, decis. 482.
Tiburtina Spolij. Lunæ 22. Maij 1634. *Coccino*, decis. 540.

Tiburtina Spolij. Lunæ 11. Decembris 1634. *Coccino*, decis. 563.
Toletana Iurispatronatus de Grinnon. Lunæ 2. Iunij 1636. *Coccino*, decis. 593.
Tropien. Canonicatus. Mercurij 10. Maij 1634. *Buccabella*, decis. 538.
Tudertina Bonorum. Veneris 24. Nouembris 1634. *Buccabella*, decis. 559.
Tullen. Reformationis. Lunæ 5. Iulij 1632. *Verospio*, decis. 525.
Tullen. Reformationis. Lunæ 2. Maij 1633. decis. 526.

V

Valentinæ Coadiutoriæ. Lunæ 22. Ianuarij 1637. *Coccino*, decis. 602.
Vicen. Capellæ. Veneris 2. Maij 1636. *Macchiauello*, decis. 590.
Viterbien. Castrorum. Lunæ 29. Aprilis 1619. *Sacrato*, decis. 417.
Viterbien. Castrorum. Mercurij 9. Decembris 1620. *Sacrato*, decis. 418.
Viterbien. Castrorum. Lunæ 24. Maij 1621. *Coccino*, decis. 421.
Viterbien. Castrorum. Lunæ 12. Iunij 1623. *Coccino*, decis. 438.
Vlixbonen. Iuris conferendi habitum. Veneris 25. Maij 1635. *Pirouano*, decis. 577.
Vlixbonen. Iuris conferendi. Lunæ 17. Decembris 1635. *Pirouano*, decis. 584.
Vlixbonen. Iuris conferendi habitum. Lunæ 23. Iunij 1636. *Merlino*, decis. 598.
Vlixbonen. Iuris conferendi habitum. Veneris 11. Decembris 1637. *Roias*, decis. 618.
Vlixbonen. Monasterij. Lunæ 2. Iunij 1625. *Remboldo*, decis. 456.
Vlixbonen. Monasterij. Mercurij 19. Nouembris 1625. *Coccino*, decis. 461.
Volaterana Prioratus. Veneris 23. Iunij 1634. *Pirouano*, decis. 551.
Volaterana Prioratus. Lunæ 27. Decembris 1634. decis. 570.

IN-

INDEX DECISIONVM SACRÆ ROTÆ ROMANÆ,

Quæ in hoc Secundo Tomo Partis Quintæ Recentiorum continentur, Alphabetica ſerie per materias digeſtus.

A

Romana *Affictus*. Mercurij 28. Iunij 1634. *Pirouano*. deciſ. 554.

Romana *Affictus*. Lunæ 27. Nouembris 1634. *Pirouano*, deciſ. 560.

Florentina *Affrancationis*. Lunę 20. Nouembris 1634. *Ghiſilerio*, deciſ. 558.

Barchinonen. *Alimentorum*. Mercurij 10. Maij 1634. *Coccino*, deciſ. 537.

Sabinen. *Aluuionis*. Lunæ 15. Nouembris 1621. *Pirouano*, deciſ. 424.

Sabinen. *Alluuionis*. Veneris 24. Maij 1624. *Pirouano*, deciſ. 447.

Gerunden. *Altius non tollendi*. Lunæ 24. Nouembris 1636. *Coccino*, deciſ. 599.

Gerunden. *Altius non tollendi*. Lunę 15. Iunij 1637. *Panzirolo*, deciſ. 611.

Romana *Aſſecurationis*. Veneris 19. Ianuarij 1635. *Veroſpio*, deciſ. 571.

Comen. *Attentatorum*. Lunæ 3. Aprilis 1634. *Panzirolo*, deciſ. 534.

B

Piſtorien. *ſeu nullius Beneficij*. Lunę 19. Iunij 1634. *Dunozetto*, deciſ. 549.

Piſtorien. *ſeu nullius Beneficij*. Lunæ 18. Decembris 1634. *Dunozetto*, deciſ. 569.

Gerunden. *Beneficij*. Veneris 28. Aprilis 1634. *Merlino*, deciſ. 536.

Gerunden. *Beneficij*. Lunæ 19. Iunij 1634. *Merlino*, deciſ. 548.

Burgi Sancti Sepulchri *Beneficij Sancti Ioannis Baptiſtæ*. Veneris 4. Iulij 1625. *Merlino*, deciſ. 460.

Romana *Beneficiatus Sanctæ Mariæ Maioris*. Lunæ 30. Martij 1637. *Panzirolo*, deciſion. 607.

Romana *Beneficiatus S. Petri*. Veneris 8. Aprilis 1622. *Pirouano*, deciſ. 429.

Aſſiſien. *Bonorum*. Veneris 26. Iunij 1626. *Remboldo*, deciſ. 470.

Tudertina *Bonorum*. Veneris 24. Nouembris 1634. *Buccabella*, deciſ. 559.

Camerinen. *Bonorum*. Veneris 20. Maij 1622. *Merlino*, deciſ. 434.

Camerinen. *Bonorum*. Veneris 22. Martij 1624. *Merlino*, deciſ. 442.

C

Romana *Cambij*. Lunæ 3. Iulij 1634. *Ghiſilerio*, deciſ. 556.

Romana *Cambiorum* 20. *mil.* Mercurij 7. Iunij 1634. *Panzirolo*, deciſ. 545.

Tropien. *Canonicatus*. Mercurij 10. Maij 1634. *Buccabella*, deciſ. 538.

Illerden. *Canonicatus*. Veneris 17. Nouembris 1634. *Ghiſilerio*, deciſ. 557.

Gerunden. *Canonicatus*, *& Sacriſtiæ*. Veneris 15. Decembris 1634. *Ghiſilerio*, deciſ. 567.

Cremonen. *Canonicatus*. Veneris 23. Iunij 1623. *Coccino*, deciſ. 440.

Cremonen. *Canonicatus*. Veneris 26. Aprilis 1624. *Coccino*, deciſ. 444.

Licien. *Canonicatus*. Veneris 2. Iunij 1628. *Dunozetto*, deciſ. 488.

Florentina *Capellaniæ*. Lunæ 29. Maij 1634. *Dunozetto*, deciſ. 542.

Bergomen. *Capellaniæ*. Lunæ 26. Aprilis 1627. *Merlino*, deciſ. 477.

Vicen. *Capellæ*. Veneris 2. Maij 1636. *Macchiauello*, deciſ. 590.

Viterbien. *Caſtrorum*. Lunæ 29. Aprilis 1619. *Sacrato*, deciſ. 417.

Viterbien. *Caſtrorum*. Mercurij 9. Decembris 1620. *Sacrato*, deciſ. 418.

Viterbien. *Caſtrorum*, Lunæ 24. Maij 1621. *Coccino*, deciſ. 421.

Viterbien. *Caſtrorum*. Lunæ 12. Iunij 1623. *Coccino*, deciſ. 438.

Romana *Cenſus*. Lunæ 12. Iunij 1633. *Motmanno*, deciſ. 529.

Ro-

Romana *Census*. Veneris 28. Aprilis 1634. *Verospio*, decis. 535.
Bononien. *Census*. Lunæ 14. Maij 1629. *Ghisilerio*, decis. 504.
Bononien. *Census*. Mercurij 16. Ianuarij 1630. *Ghisilerio*, decis. 510.
Romana *Census*. Veneris 27. Nouembris 1637. *Ghisilerio*, decis. 617.
Valentina *Coadiutoriæ*. Lunæ 12. Ianuarij 1637. *Coccino*, decis. 602.
Romana *Concordiæ*. Lunæ 15. Decembris 1636. *Panzirolo*, decis. 601.
Romana *Confiscationis*. Veneris 14. Iunij 1624. *Merlino*, decis. 449.
Romana *Confiscationis*. Veneris 18. Aprilis 1625. *Merlino*, decis. 455.
Egittanien. *Commendæ*. Lunæ 8. Iunij 1626. *Merlino*, decis. 469.
Meleuitana *Commendæ*. Lunæ 4. Decembris 1634. *Pirouano*, decis. 562.

D

Illerden. *Decimarum*. Lunæ 23. Iunij 1631. *Pirouano*, decis. 520.
Ciuitatis Castelli *Decimarum*. Lunæ 25. Iunij 1629. *Ghisilerio*, decis. 508.
Illerden. *Decimarum*. Lunæ 23. Iunij 1631. *Pirouano*, decis. 520.
Hispalen. *Decimarum*. Lunæ 26. Nouembris 1635. *Coccino*, decis. 583.
Oritana *Decimæ Oliuæ*. Veneris 13. Maij 1636. *Carrillo*, decis. 591.
Firmana *Dotis*. Lunæ 26. Iunij 1634. *Panzirolo*, decis. 553.
Romana *de Bonellis*. Veneris 29. Maij 1633. *Ghisilerio*, decis. 528.
Romana *de Bonellis*. Mercurij 24. Ianuarij 1635. *Ghisilerio*, decis. 572.
Romana *de Catalanis*. Lunæ 16. Iunij 1636. *Merlino*, decis. 597.
Romana *de Tagliettis*. Lunæ 25. Iunij 1635. *Coccino*, decis. 582.
Romana *de Victorijs*. Lunæ 23. Martij 1626. *Merlino*, decis. 466.
Romana *de Victorijs*. Veneris 26. Iunij 1626. *Merlino*, decis. 471.
Hispalen. *dimidiæ portionis*. Lunæ 17. Decembris 1635. & Lunæ 14. Ianuarij 1636. *Coccino*, decis. 585.
Corduben. *dimidiæ portionis*. Lunæ 15. Decembris 1625. *Manzanedo*, decis. 463.
Elnen. *Distributionum*. Lunæ 4. Decembris 1634. *Buccabella*, decis. 561.
Lucana *Diuisionis*. Lunæ 15. Decembris 1636. *Panzirolo*, decis. 600.
Romana *donationis de Mongellinis*. Lunæ 14. Ianuarij 1636. *Carrillo*, decis. 586.
Bononien. *Dotis*. Veneris 4. Decembris 1630. *Merlino*, decis. 517.
Bononien. *Dotis*. Veneris 23. Ianuarij 1632. *Merlino*, decis. 523.

E

Romana, *seu Tudertina Educationis*. Lunæ 14. Aprilis 1636. *Pirouano*, decis. 589.
Romana, *seu Tudertina Educationis*. Lunæ 13. Martij 1637. *Pirouano*, decis. 604.
Assisien. *Emphyteusis*. Mercurij 18. Martij 1630. *Merlino*, decis. 513.
Bononien. *Euacuationis Molendini*. Veneris 4. Nouembris 1628. *Ghisilerio*, decis. 495.
Bononien. *Euacuationis Molendini*. Veneris 12. Ianuarij 1629. *Ghisilerio*, decis. 498.
Bononien. *Exemptionis*. Lunæ 27. Nouembris 1628. *Vbaldo*, decis. 496.
Burgen. *Expensarum*. Veneris 31. Ianuarij 1625. *Merlino*, decis. 451.
Burgen. *Expensarum*. Veneris 10. Decembris 1625. *Coccino*, decis. 462.

F

Paduana *Feudi*. Veneris 24. Ianuarij 1625. *Merlino*, decis. 465.
Paduana *Feudi*. Lunæ 17. Maij 1627. *Merlino*, decis. 478.
Paduana *Feudi*. Mercurij 17. Maij 1628. *Ghisilerio*, decis. 486.
Paduana *Feudi*. Lunæ 26. Iunij 1628. *Ghisilerio*, decis. 492.
Paduana *Fendi*. Lunæ 15. Ianuarij 1629. *Ghisilerio*, decis. 499.
Maceraten. *Fideicommissi*. Veneris 27. Ianuarij 1634. *Panzirolo*, decis. 531.
Maceraten. *Fideicommissi*. Mercurij 7. Februarij 1635. *Panzirolo*, decis. 574.
Perusina *Fideicommissi de Alphanis*. Lunæ 19. Iunij 1634. *Dunozetto*, decis. 547.
Perusina *Fideicommissi de Baptistis*. Veneris 27. Martij 1626. *Pirouano*, decis. 467.
Romana *Fideicommissi de Cincijs*. Lunæ 17. Maij 1627. *Virili*, decis. 479.
Romana *Fideicommissi de Coronis*. Mercurij 18. Iunij 1631. *Merlino*, decis. 519.
Ferrarien. *Fideicommissi de Rasurijs*. Veneris 5. Martij 1621. *Verospio*, decis. 419.
Ferrarien. *Fideicommissi de Rasurijs*. Lunæ 24. Maij 1621. *Verospio*, decis. 422.
Ferrarien. *Fideicommissi de Rasurijs*. Lunæ 12. Decembris 1622. *Merlino*, decis. 436.

Ferrarien. *Fideicommissi de Rasurijs*. Veneris 25. Februarij 1622. *Merlino*, decis. 427.
Spoletana *Fideicommissi*. Lunę 23. Februarij 1634. *Verospio*, decis. 530.
Bononien. *Fideicommissi de Turri*. Lunę 18. Iunij 1635. *Verospio*, decis. 581.
Bononien. *Fideicommissi de Volta*. Veneris 14. Iunij 1624. *Pirouano*, decis. 448.
Bononien. *Fideicommissi de Volta*. Veneris 14. Martij 1625. *Pirouano*, decis. 453.
Bononien. *Fideicommissi de Volta*. Veneris 24. Martij 1628. *Dunozetto*, decis. 485.
Bononien. *Fideicommissi de Volta*. Lunę 3. Iulij 1628. *Dunozetto*, decis. 494.
Spoletana *Fideicommissi*. Lunę 3. Iunij 1630. *Ghisilerio*, decis. 514.
Spoletana *Fructuum dotis*. Mercurij 18. Maij 1633. *Panzirolo*, decis. 527.
Auersana *Funeralium*. Veneris 23. Iunij 1634. *Coccino*, decis. 552.
Auersana *Funeralium*. Veneris 23. Iunij 1634. *Coccino*, decis. 575.

I

Vlixbonen. *Iuris conferendi habitum*. Veneris 25. Maij 1635. *Pirouano*, decis. 577.
Vlixbonen. *Iuris conferendi*. Lunę 17. Decembris 1535. *Pirouano*, decis. 584.
Vlixbonen. *Iuris conferendi habitum*. Lunæ 23. Iunij 1636. *Merlino*, decis. 598.
Vlixbonen. *Iuris conferendi habitum*. Veneris 11. Decembris 1637. *Roias*, decis. 618.
Reatina *Iuris redimendi*. Veneris 4. Iulij 1631. *Verospio*, decis. 522.
Brixinen. *Iurisdictionis*. Veneris 9. Iunij 1634. *Pirouano*, decis. 546.
Brixinen. *Iurisdictionis*. Lunæ 11. Decemb. 1634. *Pirouano*, decis. 566.
Gerunden. *Iuris fabricandi*. Veneris 13. Iunij 1636. *Macchiauello*, decis. 596.
Gerunden. *Iuris fabricandi*. Mercurij 23. Februarij 1636. *Macchiauello*, decis. 587.
Abulen. *Iurispatronatus*. Lunæ 22. Iunij 1637. *Carrillo*, decis. 614.
Abulen. *Iurispatronatus*. Lunæ 8. Iunij 1637. *Carrillo*, decis. 609.
Aliphana *Iurispatronatus*. Veneris 1. Iunij 1629. *Ghisilerio*, decis. 505.
Aliphana *Iurispatronatus*. Mercurij 4. Iulij 1629. *Ghisilerio*, decis. 509.
Toletana *Iurispatronatus de Grinnon*. Lunæ 2. Iunij 1636. *Coccino*, decis. 593.

L

Nouarien. *Legitimæ*. Veneris 11. Maij 1629. *Ghisilerio*, decis. 503.
Bononien. *Legitimitatis*. Mercurij 31. Ianuarij 1629. *Merlino*, decis. 501.
Bononien. *Legati de Marescottis*. Lunæ 21. Februarij 1628. *Dunozetto*, decis. 484.
Bononien. *Legati de Marescottis*. Veneris 24. Aprilis 1626. *Merlino*, decis. 468.
Romana *Legati de Valentinis*. Veneris 6. Nouembris 1626. *Merlino*, decis. 472.
Romana *Legati de Valentinis*. Lunę 8. Februarij 1627. *Merlino*, decis. 475.
Cauen. *Limitum Parochialium*. Lunæ 14. Maij 1622. *Coccino*, decis. 433.
Cauen. *Limitum Parochialium*. Mercurij 29. Maij 1624. *Coccino*, decis. 446.

M

Colonien. *Monasterij*. Mercurij 4. Aprilis 1629. *Vbaldo*, decis. 502.
Vlixbonen. *Monasterij*. Mercurij 19. Nouembris 1625. *Coccino*, decis. 461.
Vlixbonen. *Monasterij*. Lunæ 2. Iunij 1625. *Remboldo*, decis. 456.

N

Parmen. *Nullitatis* Ordinum. Lunæ 19. Iunij 1628. *Ghisilerio*, decis. 490.
Parmen. *Nullitatis* Ordinum. Lunæ 11. Martij 1630. *Ghisilerio*, decis. 511.
Parmen. *Nullitatis* Ordinum. Lunæ 2. Decembris 1630. *Ghisilerio*, decis. 516.

O

Romana *Officij* Mandatariatus. Lunæ 23. Martij 1637. *Panzirolo*, decis. 605.
Romana *Officij* Mandatariatus. Mercurij 1. Iulij 1637. *Panzirolo*, decis. 615.
Romana *Officij* Notariatus. Veneris 5. Martij 1627. *Pirouano*, decis. 476.

P

Farfen. *Pecuniaria*. Lunæ 24. Maij 1628. *Verospio*, decis. 487.

Medio-

Mediolanen. *Pecuniaria*. Lunæ 18. Iunij 1629. *Motmanno*, decis. 507.
Firmana *Pecuniaria*. Lunæ 30. Maij 1636. *Panzirolo*, decis. 592.
Firmana *Pecuniaria*. Lunæ 30. Martij 1637. *Panzirolo*, decis. 606.
Firmana *Pecuniaria*. Lunæ 15. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 612.
Romana *Pecuniaria*. Lunæ 9. Iunij 1636. *Merlino*, decis. 594.
Romana *Pecuniaria*. Lunæ 29. Nouembris 1627. *Virili*, decis. 481.
Romana *Pecuniaria* seu Inueſtimenti. Veneris 13. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 610.
Albaracinen. *Penſionis*. Lunæ 15. Maij 1634. *Ghiſilerio*, decis. 539.
Alerien. *Penſionis*. Mercurij 7. Iunij 1634. *Veroſpio*, decis. 544.
Ceruien. *Penſionis*. Lunæ 22. Martij 1632. *Veroſpio*, decis. 524.
Meleuitana *Penſionis*. Lunæ 9. Iunij 1636. *Ghiſilerio*, decis. 595.
Ferrarien. *Penſionis*. Veneris 14. Iunij 1624. *Remboldo*, decis. 450.
Firmana *Penſionis*. Veneris 26. Februarij 1625. *Remboldo*, decis. 452.
Firmana *Penſionis*. Veneris 23. Ianuarij 1626. *Remboldo*, decis. 464.
Romana *Penſionis*. Lunæ 18. Decembris 1634. *Ghiſilerio*, decis. 565.
Ferrarien. *Præbendæ*. Lunæ 11. Maij 1637. *Pirouano*, decis. 608.
Lucana *Præcedentiæ* 24. Ianuarij 1628. *Ghiſilerio*, decis. 483.
Hiſpalen. *Præeminentiarum*. Veneris 4. Iulij 1625. *Coccino*, decis. 459.
Meliten. *Præeminentiarum*. Lunæ 9. Iulij 1625. *Vbaldo*, decis. 457.
Imolen. *Prædij*. Veneris 2. Iunij 1635. *Pirouano*, decis. 578.
Firmana *Prædij*. Veneris 5. Maij 1621. *Remboldo*, decis. 420.
Romana *Prælationis*. Veneris 20. Decemb. 1630. *Ghiſilerio*, decis. 518.
Bononien. *Pretij* Clericatus. Veneris 27. Iunij 1631. *Veroſpio*, decis. 521.
Meleuitana *Prioratus* Nauarræ. Lunæ 11. Ianuarij 1627. *Virili*, decis. 473.
Volaterana *Prioratus*. Veneris 23. Iunij 1634. *Pirouano*, decis. 551.
Meſſanen. *Prioratus*. Lunæ 11. Decembris 1634. *Panzirolo*, decis. 564.
Volaterana *Prioratus*. Lunæ 27. Decembris 1634. *Pirouano*, decis. 570.
Calaguritana *Proceſsionum*. Mercurij 27. Nouembris 1630. *Pirouano*, decis. 515.

R

Peruſina *Ratificationis*. Lunæ 14. Iunij 1621. *Veroſpio*, decis. 423.
Peruſina *prætenſæ ratificationis*. Veneris 11. Martij 1622. *Merlino*, decis. 428.
Corduben. *Redecimarum*. Veneris 20. Iunij 1625. *Coccino*, decis. 458.
Tullen. *Reformationis*. Lunæ 5. Iulij 1632. *Veroſpio*, decis. 525.
Tullen. *Reformationis*. Lunæ 2. Maij 1633. *Veroſpio*, decis. 526.
Romana *Reinueſtimenti*. Mercurij 21. Iunij 1628. *Ghiſilerio*, decis. 491.
Romana *Reſciſſionis contractus*. Lunæ 30. Iunij 1635. *Dunozetto*, decis. 580.
Bononien. *Reſciſſionis permutationis*. Mercurij 14. Iunij 1628. *Ghiſilerio*, decis. 489.
Romana *Reſciſſionis contractus*. Lunæ 30. Ianuarij 1634. *Dunozetto*, decis. 532.
Romana *Reſtitutionis in integrum*. Veneris 26. Ianuarij 1629. *Vbaldo*, decis. 500.

S

Beneuentana *Salium*. Veneris 17. Februarij 1634. *Dunozetto*, decis. 533.
Beneuentana *Salium*. Mercurij 28. Iunij 1634. *Dunozetto*, decis. 555.
Beneuentana *Salium*. Veneris 15. Decembris 1634. *Dunozetto*, decis. 568.
Rauenaten. *Saluiani*. Mercurij 15. Decembris 1621. *Merlino*, decis. 425.
Rauenaten. *Saluiani*. Lunæ 2. Maij 1622. *Merlino*, decis. 431.
Rauennaten. *Saluiani*. Veneris 26. Maij 1634. *Ghiſilerio*, decis. 541.
Imolen. *Saluiani*. Veneris 11. Maij 1635. *Machiauello*, decis. 576.
Romana *Stantiarum ad Scalas ſanctas*. Lunæ 9. Maij 1622. *Merlino*, decis. 432.
Romana *Stantiarum ad Scalas ſanctas*. Lunæ 16. Ianuarij 1623. *Merlino*, decis. 437.
Parmen. *ſeu Lunen. Sarzanen. ſeparationis Thori*. Mercurij 28. Iunij 1628. *Ghiſilerio*, decis. 493.
Romana *Societatis Officij*. Veneris 19. Decembris 1628. *Senatore*, decis. 497.
Camerinen. *Spolij*. Veneris 5. Iulij 1637. *Panzirolo*, decis. 616.
Tiburtina *Spolij*. Lunæ 11. Decembris 1634. *Coccino*, decis. 563.
Hiſpalen. *Sponſalium*. Veneris 6. Martij 1637. *Coccino*, decis. 603.
Romana *Stagni*. Lunæ 19. Iunij 1637. *Panzirolo*, decis. 613.

Parmen. *Status*. Mercurij 27. Aprilis 1622. *Coccino*, deciſ. 430.
Parmen. *Status*. Mercurij 14. Iunij 1623. *Coccino*, deciſ. 439.

T

Fanen. *Tutelæ*. Lunæ 21. Februarij 1622. *Merlino*, deciſ. 426.
Fanen. *Tutelæ*, Lunæ 23. Maij 1622. *Merlino*, deciſ. 435.
Camerinen. *Tutelæ*, Mercurij 24. Ianuarij 1635. *Ghiſilerio*, deciſ. 573.
Camerinen. *Tutelæ*. Veneris 23. Iunij 1634. *Ghiſilerio*, deciſ. 550.

V

Barchinonen. *Vicariæ*. Veneris 9. Februarij 1624. *Merlino*, deciſ. 441.
Barchinonen. *Vicariæ*. Veneris 17. Maij 1624. *Merlino*, deciſ. 445.
Dertuſen. *Vicariæ*. Lunæ 22. Aprilis 1624. *Merlino*, deciſ. 443.
Romana *Vineæ*, Mercurij 13. Iunij 1629. *Merlino*, deciſ. 506.
Romana *Vineæ*. Veneris 24. Martij 1625. *Dunozetto*, deciſ. 454.
Romana *Vſusfructus*. Lunæ 18. Iunij 1635. deciſ. 579.

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ DECISIONVM RECENTIORVM A PAVLO RVBEO I. C. ROMANO SELECTARVM Partis Quintæ Tomus Secundus.

EMINENTISS. ET REV. D. CARD. SACRATO.
Viterbien. Castrorum.
Die Lunæ 29. Aprilis 1619.

DECISIO CCCCXVII.

ARGVMENTVM.

Hæres adire volens hæreditatem, an scire debeat ex qua causa adeat. Hæreditas adita amplius non aditur &c. Error circa quotam hæreditatis, an vitiet aditionem.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatem adire volens, scire debet ex qua causa sit hæres, an purè, vel sub conditione.*
2 *Hæreditas quando semel est adita, amplius adiri non potest.*
3 *Bona hæreditatis alicuius aliud est, & aliud est ipsa hæreditas.*
4 *Ignorantia circa vnum non infert ignorantiam circa aliud.*
5 *Put. decis. 421. lib. 3. vers. & illa lex, intellectus.*
6 *Totum non potest stare sine omnibus suis partibus.*
7 *Hæreditas potest stare sine vllis bonis.*
8 *Error circa quotam hæreditatis vitiat aditionem, cùm sit circa formale hæreditatis.*
9 *Cum aliàs sequeretur, vel quod adiens fieret hæres pro quota ignorata, & sic sine proprio consensu, vel quod illa quota remaneret non adita.*
10 *Testator non debet manère pro parte testatus, & pro parte intestatus.*
11 *Hæreditatem adire volens debet habere notitiam illius, quod est formale iuris adeundi.*
12 *Pater si mandet filio, vt adeat hæreditatem, debet esse certus, an filius sit hæres ex institutione, vel substitutione.*
13 *L. pater, ff. de acquir. hæred. declaratur.*
14 *in Substitutione fideicommissaria non cadit aditio.*
15 *Menoch. in cons. 707. num. 8. declaratur, & reijcitur, num. 16.*

* *Allegatur hæc decisio supra in decisione 4. coram bon. mem. Reuerendiss. Coccino, quæ est in eadem causa sub die 11. Martij 1626. allegatur etiam infra præsens decisio coram eodem bon. mem. Cardin. Sacrato sub diebus 9. Decembris 1620. & 24. Maij 1621. coram eodem Coccino, sunt in ordine decisiones 418. & 421.*

ROTA stetit in decisis coram me die prima Februarij proximi, * quod scilicet ignorantia fideicommissi Honuphrij senioris, quæ supponitur fuisse in Honuphrio iuniore, quando adiuit hæreditatem Georgij, non habeat vitiare dictam aditionem, iuribus, & rationibus, de quibus in prædicta decisione, & dixit non obstare, quod adire † volens, scire debeat ex qua causa sit hæres, & an purè, vel sub conditione, & signanter ex qua parte, iuxta not. *in l. ex semisse, ff. de acquir. hæred.* quia pro resolutione fuit præsuppositum, quod hìc tantùm agitur de hæreditate Georgij, quia de hæreditate Honuphrij senioris non potest amplius agi, cùm illa fuerit semel adita † per Georgium, & hæreditas semel adita non potest amplius adiri, ex trad. per Bart. *in rubr. ff. de acquir. hæred. numer. 1. vers. aut intelligis post ipsam successionem, & in Authen. de non eligen. 2. nuben. num. 1.* & Dec. *in l. hæreditas, num. 2.* & Cagn. *num. 3. ff. de reg. iur.* Strictè igitur ad hæreditatem Georgij hæc omnia concurrunt, quia quoad illam Honuphrius iunior sciuit se hæredem ex causa testati, & purè, & ex qua parte, ex eo quod ignorauerit, aliqua ex bonis relictis per Georgium esse subiecta fideicommisso Honuphrij senioris, potest dici quod ignorauerit aliquod ex prædictis requisitis ad adeundam hæreditatem Georgij, quia aliud sunt † bona hæreditatis Georgij, aliud verò est ipsa hæreditas, vt per Scrib. *in rubr. ff. de acqu. hæred.* vbi Bart. *num. 4.* latè Bald. *in l. edita num. 24. in 1. lectura, C. de eden. & facit l. bonorum appellatio 208. de verb. signif. & l. si quis seruum, §. fin.* vbi Bart. *num. 2. iunct. l. seq. ff. de leg. 2. & l. nam quod, §. fin. ff. ad Trebell. cum simil.* ideòque non benè infertur de ignorantia † circa vnum, ad ignorantiam circa aliud. Nec subsistit, quod Put. *decis. 421. lib. 3. vers. & licet illa lex*, dicat simpliciter non esse differentiam, an error sit in quota hæreditatis, vel in corporibus, quia † Put. ibi addit infrascripta verba, *dum tamen ille error ex parte instituti proueniat ex facto ipsius testatoris*, prout non prouenit in hoc casu, Put. potiùs sensit contrarium, & re vera multum differt error circa quotam, vel circa bona, quia quota hæreditatis est de forma ipsius hæreditatis, quia † totum non potest stare sine omnibus suis partibus, *l. rectè dicimus, ff. de verb. signific.* bona verò non sunt de forma † ipsius hæreditatis, quia hæreditas potest stare sine vllis bonis,

1 2 3 4 5 6 7

bonis, *iuxt. text. in l. hæreditas in prin. ff. ae petit. hæredit.* & Bald. *in rubr. ff. de acqu. hæred. post med.* multò igitur magis potest stare sine certa parte bonorum, ideò nil
8 mirum si error circa quotam † hæreditatis vitiat aditionem, quia est circa formale ipsius hæreditatis, aliàs sequeretur, vel quod adiens fieret hæres pro quota igno-
9 rata, † & sic sine proprio consensu, vel quod illa quota remaneret non adita, vnde testator remaneret pro parte
10 testatus, & pro parte intestatus, † quorum vtrumque absurdum esset in iure, ex notis regulis; & hoc est, quod in substantia dixit Bald. in alia decisione allegatus, quod scilicet, adire volens, debet habere notitiam illius,
11 † quod est formale iuris adeundi, & quod talis scientia sufficit pro validitate aditionis. Atque ex his videbatur non applicari materiam *l. pater qu. 2. ff. de acqu. hæredit.*
12 vbi dicitur, quod pater, qui mandat † filio vt adeat, debeat esse certus, an filius sit hæres ex institutione, vel substitutione; nam omissis quæ tradunt Doctores pro concordantia illius *text. cum l. si quis mihi bona, §. sed si mandauerit, ff. eod. tit.* quæ videtur dicere contrarium, ani-
13 maduerterunt Domini, quod *d. l. pater*, † loquitur de substitutione, per quam quis fit verè, & propriè hæres, vt est substitutio per vulgare, & simile, etenim in substi-
14 tutione fideicommissaria † non cadit aditio, cùm hæreditas semel adita non possit amplius adiri ex scilicet *in princ. alleg.* in proposito autem casu nullatenus fuit erratum circa hanc substitutionem, quia quoad hæreditatem Georgij Honuphrius iunior fuit simpliciter institutus, & tanquam talis adiuit hæreditatem, quo verò ad hæreditatem Honuphrij senioris non agitur, neque agi potest de illius aditione ex prædictis.

15 Ex his etiam tollitur *cons.* Menoch. 707. *num.* 8. † quia Menoch. ibi supponit fuisse actum de aditione duarum diuersarum hæreditatum, vt in *vers. sed diuersum, & in vers. sed si filij*, hic autem agitur de vna tantùm hæreditate, & quatenus fortè Menoch. niteretur loqui in istis terminis, malè loqueretur, vt patet ex prædictis.

* *Cùm decisio hæc ferè tota consistat in facto, ideò non curaui eam apponere. Et plures alias decisiones in hac causa factas annotaui supra ad d. decis. 4. in eadem causa, & vltima, quæ fuit facta super hac celebri controuersia sub die 23. Maij 1635. quæ est omnium decisionum, quas hactenus vidi, longissima erit in altero Tom.*

EMINENTISS. ET REV. CARD. SACRATO.

Viterbien. Castrorum.

Die Mercurij 9. Decembris 1620.

ARGVMENTVM.

Prælegata aliqua si sint facta hæredi, quando ea non comprehendantur in fideicommisso posteà vniuersali ab eo relicto.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum, quando est vniuersale, tunc hæres etiamsi non confecerit inuentarium, potest detrahere fideicommissum particulare.*
2 *Bonorum pars si sit prælegata, non autem hæreditatis, & legatarius sit rogatus restituere, hoc casu fideicommissum dicitur particulare.*
3 *Quodque multò magis procedit, quando testator expressit nominatim bona.*
4 *Prælegatum bonorum influit in fideicommissum vniuersale, quando est factum illi, qui est hæres vniuersalis institutus, vel substitutus.*
5 *Actio, & passio non potest cadere in eodem subiecto.*
6 *Accidentale quid si poterat sine corruptione subiecti abesse, non mutat illius naturam.*
7 *Natura rei intrinseca est potius attendenda, quàm accidentalis.*
8 *Iure diuerso vna, eademque res non debet existimari.*
9 *Fideicommissum an sit vniuersale vel particulare, id ante omnia pendet à præsumpta voluntate testantis.*
10 *Testator, quando præsumatur noluisse prælegatum ab eo factum hæredi, venire in fideicommissum vniuersale.*
11 *Substitutionis finis quando est diuersus, tunc prælegata non comprehenduntur in generali substitutione.*
12 *Testator quando censeatur voluisse separare relicta titulo prælegati, à relictis titulo substitutionis.*
13 *Tempus contractus est attendendum.*
14 *Hereditatis aditio est quasi contractus.*
15 *Text. in l. quid ergo §. plane, ff. de legat. 1. quando procedat, & n. 16.*
17 *Rot. decis. 67. n. 3. part. 1. in recent. & Cephal. cons. 634. n. 12. declarantur.*
18 *Bart. in l. si quis seruum, §. si cui certum n. 3. ff. de leg. 2. intellectus.*
19 *Pereg. de fideicomm. art. 7. num. 60. in quibus terminis loquatur.*
20 *Sub Fideicommisso vniuersali, & sub particulari non est inconueniens, quod vna eademres dicatur supposita.*

* *Allegatur hæc decisio supra in decisione 4. quæ est in eadem causa coram bon. mem. Coccino, & infra in decisione 421. quæ est pariter in eadem causa.*

DECISIO CCCCXVIII.

PRoposui dubium reseruatum in decisionibus in hac causa factis sub die 1. Februarij, & 29. Aprilis 1619. * An scilicet Honuphrius iunior, non obstante, quod fuerit hæres Georgij patris, potuerit (scilicet ex fideicommisso dicti Georgij) detrahere fideicommissum Honuphrij senioris, ad quod ipse Honuphrius iunior erat vocatus; & informantes pro vtraque parte, restringebant præcipuè difficultatem ad illud, an fideicommissum Georgij, ad quod agit D. Valerius possit dici vniuersale, vel potius particulare, quasi quod si est vniuersale, potuerit Honuphrius iunior, etiamsi non confecerit inuentarium detrahere † fideicommissum Honuphrij se- 1
nioris, secus si fideicommissum esset particulare, ex traditis per Rolan. *in suo tract. de confect. inuent. part. 5. & vlt. §. pone hæres num.* 8. Phanuc. *eod. tract. part. 7. num.* 47. & per Peregrin. *de fideicomm. art.* 36. *num.* 140. & 141. Ideò DD. mandarunt, vt strictè informaretur, an fideicommissum Georgij fuerit vniuersale, vel particulare. Causa itaque denuò proposita DD. inhærendo restrictioni, resoluerunt fideicommissum Georgij, de quo in prælegato, fuisse particulare; moti sunt, quia fuit prælegata † pars 2
bonorum, non autem hæreditatis, quo casu fideicommissum dicitur particulare, iuxta *distinct. glos. in l. si quis seruum, §. fin. ff. de legat. 2.* & not. ibi Bart. *in summario, & passim Scrib.* & latè prosequitur Peregrin. *de fideicommissis art. 5. num. 4. cum pluribus seqq.* Molin. *de primog. Hispan. lib. 1. c. 10. num.* 8. prædicta autem magis de plano procedunt, quando, vt in hoc casu, testator † expressit nominatim 3
bona quæ prælegabat, vt aduertit Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 2. n. 7. in fin. & loquitur dec. Caputaq. 22. n. 1. & 2. part. 2.*

Non obstat, quod prælegatum influat in fideicommissum vniuersale, quando † est factum illi, qui est vniuer- 4
salis hæres institutus, vel substitutus, ad not. per Peregr. *de fideicomm. art. 7. num.* 11. vbi allegat rationem, quod actio, & passio non potest cadere in eodem subiecto: nam in primis idem Peregrin. *ibid. num.* 15. limitat dictam conclusionem, quando vt in hoc casu, filius est institutus, † posteà *sub num.* 16. *cum pluribus seqq.* per mul- 5
tas rationes tenet contrariam conclusionem, & *num.* 20. respondet ad obiectum actionis, & passionis in eodem subiecto, Peregrin. sequitur Honded. *cons.* 62. *num.* 23. & *seqq. lib.* 2. Rota *in causa Romana de Surdis* 18. *Februarij* 1619. *coram R. P. D. meo Vbaldo.* Secundò fuit responsum non subsistere, quod prælegatum & institutio, in hoc casu sit facta eidem: nam prælegatum fuit factum soli Honuphrio, institutio verò fuit de Honuphrio & Paulo, & alijs nascituris; item substitutio in prælegato est de solis primogenitis, & cum onere augendi primogenituram, substitutio verò in vniuersali institutione est etiam de alijs non primogenitis: & quamuis per mortem Pauli, qui prædecessit Honuphtio, tota hæreditas peruenerit ad Honuphrium, attamen censuerunt DD. hoc tanquam accidentale, & quod poterat sine corruptione substitutio-

6 tutionis abesse, non mutare † naturam fideicommissi, quod ab initio, tanquam conceptum per verba specialia fuit particulare, quod visum fuit sentire Bald. *cons.*464. *incipit incipiendo, à primo puncto, num.*2. *&* 3. *lib.*2. est
7 enim regulare, quod visum fuit sentire illud, † quod venit ex natura rei intrinseca, & non per accidens, *l. qui habent, ff. de tutel.* Alex. *cons.*103. *num.*6. *lib.*5. Abb. *cons.*62. *num.*9. *cum pluribus seqq. lib.* 2. Bald. *cons.* 182. *numer.* 7. *lib.* 1. aliàs idem fideicommissum modò particulare, nempè si Paulus non prædecessisset Honuphrio, modò vni-
8 uersale, nempè si prædecessisset, † esset existimandum, & sic diuerso iure censeri, *contr. not. in l. iam hoc iure, ff. de vulg. & in l. hæreditatem, & in l. quamuis, C. de impub. &c.* & fa-
9 cit, quod ista materia ante † omnia pendet à præsumpta voluntate testatoris, ad cumulata per Peregrin. *d. art.*7. *num.*21. *& habetur in l. quid ergo,* §. *planè, ff. de leg.*1. *vbi glos. in verb. voluntas*, in proposito autem casu, voluntas testatoris fuit separare fideicommissum prælegati à fidei-
10 commisso vniuersali, † cùm in illo substituerit primogenitos, & in isto alios descendentes, ista autem specialis dispositio in bonis prælegatis facit, vt non veniant sub generali dispositione de alijs bonis, *l. cohæredi,* §. *qui partem, ff. de vulg.* Bart. *cons.* 54. Peregrin. *d. art.*7. *numer.*30. Menoch. *præsumpt.* 54. *num.*15. *lib.* 4. Eadem voluntas etiam arguitur à fine diuerso expresso in fideicommisso, de quo in prælegato, nempè vt bona prælegata intelligerentur relicta in augmentum primogenituræ, vt celeriùs peruenirent ad summam declaratam in donatione,
11 quando autem finis † substitutionum est diuersus, tunc prælegata non continentur in generali substitutione, *l. Lucius,* §. *pluribus, ff. ad Trebell.* hoc eò magis, quando substitutio vniuersalis, vt in hoc casu, est facta per verba, in
12 omnibus alijs meis bonis, &c. hoc enim casu, † voluisse testatorem separare relicta titulo prælegati, à relictis titulo substitutionis, tenuit Rota *in causa Romana locorum montium die* 3. *Decembris* 1601. *coram bon. mem. Corduba, & in Romana de Surdis* 18. *Februarij* 1619. *coram R. P. D. meo Vbaldo*, post Riminal. iun. *cons.* 147. *numer.* 50. *lib.* 2. quicquid dixerit Honded. *cons.* 71. *numer.*44. *lib.*1. fuit etiam consideratum hic agi de vniuersitate, vel particularitate de tempore additionis factæ per Honuphrium,
13 quia † de iure attenditur tempus contractus, *l. si voluntate, in fin. C. de rescind. vend. l.*3. §. *diui fratres, ff. de iur. fisc. l. denique,* §. *scio, ff. de minor.* aditio autem est
14 † quasi contractus, §. *hæres, inst. de obligat. qua ex quasi contract. l. apud Iulianum,* §. *fin. & l. seqq. ff. ex quibus caus. in poss. eat.*

Ad *l. quid ergo,* §. *planè, ff. de leg.*1. cum sua materia,
15 fuit responsum † procedere, quando testator prælegauit totum ferè patrimonium, & inter filios facit prælegata quasi æqualia, etenim huiusmodi legata diuisoria, non ex natura verborum, sed ex præsumpta mente testatoris, vt *not. ibi glos. in verb. voluntas*, videntur succedere in locum
16 portionum hæreditariarum, † secus si cessat alterum ex prædictis, Aldobr. *cons.*6. *num.*16. Cephal. *cons.*259. *num.* 60. *& seqq. lib.*2. Peregr. *d. art.*7. *num.*61. *&* 68. Mantic. *de coniect. vltim. lib.*7. *tit.*7. *num.*9.

In proposito autem casu vtrumque cessat, quia Georgius non prælegauit talem partem bonorum suorum: vt restitutio fideicommissi vniuersalis remaneat quasi inutilis, cessat etiam secundum, quia Honuphrius habuit magnam prælegatorum partem, Paulo verò eius frater minimam.

17 Ad *cons. Cephal.*634. *num.* 12. † Rot. *decis.*67. *num.*2. *part.*1. *in recent. &c.* fuit responsum ibi patere voluisse testatorem facere vnicum fideicommissum, in quo complecterentur bona, hic autem fecisse duo fideicommissa, & ad fauorem diuersarum personarum, licet euentualiter potuissent cumulari in vna persona, vt supra probatum est.

18 Ad Bart. *in l. si quis seruum,* † §. *si cui certum num.*3. *ff. de leg.*2. fuit responsum loqui in hærede instituto in quota hæreditatis, & rogato restituere sub appellatione bonorum, quod hic non applicatur, quia bona prælegata, de quibus agitur, non fuerunt relicta titulo
19 institutionis, & sic etiam cessat † doctr. Peregr. *d. art.*7. *num.*60. quia loquitur in eisdem terminis, nempè in relicto titulo institutionis.

Postremò dicebant aliqui ex DD. quod dato, & non concesso, quod bona prælegata possint dici comprehensa in fideicommisso vniuersali, hoc non implicare, quod non possint etiam remanere subiecta fideicommisso particulari, † & sic duplici fideicommisso deberi vocatis, vt latè demonstrat Gabr. *cons.* 132. *num.* 20. quem sequitur Rota *decis.*41. *num.*2. *part.*2. *in recent.* 20

Et ex his, & alijs deductis per informantes pro D. Valerio, fuit concluſum fideicommissum esse particulare.

* *Est decisio præcedens, & ibi in fine videatur.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO SENIORI.

Ferrarien Fideicommissi de Rasurijs.

Die Veneris 5. *Martij* 1621.

ARGVMENTVM.

Substitutio si à testatore fuerit ordinata in casu contrauentionis, scilicet in pœnam noluntatis, quia hæres noluerit obtemperare eius præceptis, tunc nisi appareat de coniecturata mente testatoris conseruandi agnationem, non est facienda extensio fideicommissi in casu impotentiæ, scilicet si hæres non potuerit testatoris præceptum adimplere, vt puta, quia non est in rerum natura.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum non potest dici apertum si conditiones, sub quibus fuit factum, non sint purificatæ.*
2 *Fideicommissum factum in casu contrauentionis non potest dici purificatum, si disposita per testatorem sunt per hæredem seruata.*
3 *Casus noluntatis, quando pariter trahatur ad casum impotentiæ.*
4 *Conditio insignia deferendi imposita à testatore hæredi, quamuis sit voluntaria, verificari tamen etiam potest in casu impotentiæ.*
5 *Fideicommissum, quando fuit factum, in casu contrauentionis, in pœnam noluntatis, tunc illud non extenditur ad casum impotentiæ.*
6 *Verba,* tunc, *&* eo casu, *restringunt dispositionem ad præcedentia tantum.*
7 *in Fideicommissis extensio admittitur, quando constat de mente testatoris suam volentis agnationem conseruare.*
8 *Fideicommissum non est extendendum de casu ad casum, si apertè non fuit habita ratio de conseruanda agnatione.*
9 *Testator si habuerit rationem ad solam conseruationem nominis, & agnationis, quando ex hoc non inferatur ad dispositionem agnationis.*
10 *Testator non dicitur agnationem contemplasse, si primo loco vocauerit fœminas.*

* *Allegatur præsens decisio infra in decisione, quæ est in eadem causa sub die* 24. *Maij* 1622. *& receditur hic à decisis, quod & latè comprobatur infra in eadem causa sub die* 25. *Februarij* 1622. *coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano est decisio* 426. *quæ magistralis, & insignis est, adest etiam altera decisio pariter infra in hac causa sub die* 12. *Decembris* 1622. *coram Reuerendiss. Decano, est in ordine decisio* 436.

DECISIO CCCCXIX.

Hieronymus de Rasurijs testamentum condidit, in quo filios suos masculos hæredes sibi vniuersales instituit, eosque pupillariter ad inuicem substituit, & illis non extantibus, vel in pupillari ætate decedentibus substituit Hippolytam, necnon alias filias suas, quas ad inuicem substituit, vltimo verò decedenti substituit, ac totam, & integram suam hæreditatem deuenire voluit ad Nascimbenem ex Hippolyta filia nepotem, & ipso non existente ad alium eiusdem filiæ natu maiorem ea conditione, quod semper, & in perpetuum ipse, ac illius descendentes de Rasurijs nuncuparentur, necnon insignibus vterentur ipsius testatoris, in quo si defecissent, vel si nullus ex ipsa Hippolyta filius masculus supereſſet, totam suam hæreditatem voluit ad Rasurios de Ferraria, cum

quibusdam conditionibus in testamento expressis deuenire.

Obijt sine filijs masculis testator, Hippolyta, necnon alijs filiabus relictis, quæ superstite Hieronymo dictæ Hippolitæ filio decesserunt, & mortuo nuper Hieronymo, Violantes, & Hippolyta illius ex fratre neptes, necnon eiusdem ex testamento hæredes in dictis bonis successerunt. Verùm Franciscus de Rasurijs in vim testamenti Hieronymi senioris, cùm se vocatum prætenderet egit in partibus contra dictas Hieronymi iunioris hæredes, & duabus ad sui fauorem sententijs latis, petijt vigore statuti Ferrarien sis de re iudicata ex duabus conformibus executionem, ad quam impediendam dicti Hieronymi hæredes introduxerunt in Rota causam restitutionis in integrum, & proposito per me dubio visum Dominis fuit constare de causis, quia non docetur factum
1 † fuisse locum fideicommisso ad Francisci fauorem, vt fuerat pronunciatum, conditiones enim sub quibus ille vocatus extitit non apparet esse purificatas, cum testator mandauerit suam hæreditatem deficiente Hippolyta filia, ad Nascimbenem, & eo non existente ad reliquos Hippolytæ filios deuenire, dummodò ipsi eorumque descendentes de Rasurijs vocentur, & testatoris vtantur insignibus, quæ si non adimpleuerint, tunc & eo casu dictam hæreditatem ad illos de Rasurijs voluit deuolui, vnde
2 cum Hippolytæ filius eiusque descendentes † prædicta per testatorem iniuncta seruauerint, non dicitur factum fuisse locum fideicommisso ad Francisci fauorem, Peregr. *de fideicomm. art.* 43. *num.* 10. Cephal. *cons.* 31. *num.* 26. Menoch. *cons.* 262. *num.* 1.

3 Non obstat, casum noluntatis † trahi pariter ad casum impotentiæ, & ita conditionem insignia deferendi quamuis
4 sit voluntaria, verificari etiam in casu † impotentiæ, si videlicet insignia deferre non potuerint Hippolytæ filij, ex quo nulli extiterunt, Rimin. iun. *cons.* 23. *num.* 205. Cephal. *cons.* 298. *num.* 20. & 21. Ista enim conclusio locum non habet, quando in pœnam noluntatis facta fuit substitutio,
5 vt in casu nostro; nam illi de Rasurijs vocati fuerunt † si filij, & descendentes Hippolytæ nomen, & insignia non assumpserint, & sic in pœnam noluntatis; vnde non potest hæc substitutio ad impotentiæ casum extendi, *l. pater seuerinam*, vbi Bart. *de condit. & demonstr.* Dec. *cons.* 272. Thesaur. *decis.* 270. *num.* 8. Odd. *cons.* 56. *num.* 30. Decian. *cons.* 1. *num.* 86. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 326. *num.* 14. *lib.* 4. Soccin. *cons.* 259. *n.* 6. *in fin. lib.* 2.

Cùm adsint præsertim in dicta substitutione verba tunc,
6 † & eo casu dictam hæreditatem peruenire voluit, quæ substitutionem ad casum tantummodò noluntatis coarctant, Soccin. *d. cons.* 259. *numer.* 6. & 7. *lib.* 2. Decian. *d. cons.* 1. Ancharan. *cons.* 356. *ex serie num.* 3. Roman. *cons.* 131. *num.* 2. & *cons.* 138. *num.* 3. Menoch. *cons.* 326. *num.* 16. & *cons.* 532. *num.* 7.

7 Nec releuat extensionem admitti, † quando constat vt
8 hic de testatoris mente suam volentis agnationem perpe-
9 tuari; nam vltra † quod ex sola nominis, & agnationis conseruatione non infertur ad dispositionem † agnationis fauorem ad effectum, vt de casu ad casum fiat extensio, Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 15. *num.* 9. Rota *in recent. decis.* 667. *n.* 10. *part.* 2.

Cùm tamen defunctus primo loco filias vocauerit non
10 adhibita † conditione, quod ipsius insignia, & familiæ nomen assumerent, vtique non fuit in omnibus ille agnationem contemplatus, Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. d. lib.* 6. *tit.* 15. *numer.* 9. Surd. *cons.* 448. *num.* 18. Menoch. *præsumpt.* 69. *num.* 10. *lib.* 4. *Rota in Amerina successionis* 28. *Maij* 1597. & 19. *Iunij* 1598. *coram Penia, & decis.* 486. *n.* 4. *part.* 1. *in recent. & decis.* 667. *num.* 10. *part.* 2. *ibidem &c.*

Et ita &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Firmana Prædij.

Die Veneris 5. *Maij* 1621.

ARGVMENTVM.

Testes requiruntur, quod sint multum idonei, ad effectum probandi donationem, cum requiratur, vt plenè, & concludenter eam iustificent, cum non sit verisimile, quod quis voluerit se spoliare sua substantia.

SVMMARIVM.

1 *Testis deponens sine iuramento non attenditur.*
2 *Testis affinis est suspectus, & non integer, & idoneus testis.*
3 *Testis si se referat ad aliquam scripturam, quæ non potuit reperiri, eius dictum redditur suspectum.*
4 *Testes, qui metu excommunicationis se disdixerunt, non probant.*
5 *Testis si vnus dicat extra iudicium, & aliud in iudicio non creditur, nec reputatur integer.*
6 *ad Donationem probandam requiruntur testes multum idonei.*
7 *Bonis suis, quod quis voluerit se expoliare inter viuos, non est præsumendum.*

* *Allegatur præsens hæc decisio supra in decisione* 82. *quæ est in eadem causa sub die* 7. *Iunij* 1627. *coram bon. mem. Reuerendiss. Pirouano, vbi receditur à decisis in hac decisione.*

DECISIO CCCCXX.

DOmini dixerunt donationem non probari, quia omissis etiam quæ circa nullitatem examinis testium ad probandam dictam donationem inductorum, deducebantur; visum fuit quod dicti testes non probent dictam donationem, quia ex tribus, qui de huiusmodi donatione deponere conantur, † vnus deposuit sine iuramen- 1
to, *cap. tuis, & cap. nuper de test. glos. in cap. præsentium, verbo producendos eod. tit. in* 6. *l. iusiurandi, C. eodem.* Alius verò est Affinis Cleriæ, qui propterea quamuis non repellatur in totum, † tamen vti suspectus non remanet 2
integer, & satis idoneus ad probandam dictam donationem, *cap. consanguinei, & cap. accusatores* 3. *qu.* 5. Abbas *in cap. fin. sub num.* 12. *vers. si verò testis de iur. iur.* & in terminis donationis, Alex. *cons.* 93. *num.* 10. & *cons.* 237. *num.* 9. *lib.* 6. cum alijs latè congestis per Gabr. *de test. concl.* 13. *num.* 1. Præterea dicti quoque testes referunt se ad instrumentum donationis, & cum non constet de relato, neque illud † in protocollis præsentis Notarij de dicta do- 3
natione rogati potuerit reperiri, redditur saltem eorum dictum suspectum ad trad. per Honded. *cons.* 66. *num.* 37. *lib.* 1. Menoch. 199. *num.* 3. Curt. iun. *cons.* 106. *num.* 10.

Eoque magis quod ijdem, & testes metu † excommu- 4
nicationis extraiudicialiter se disdixerunt, Innoc. *in cap. præterea de test. cogen.* Rol. *cons.* 10. *num.* 12. Alex. *d. cons.* 237. *numer.* 7. vbi quod testi, qui vnum dicit † extra iudi- 5
cium, & aliud in iudicio, non creditur, & non reputatur integer.

Ex quibus omnibus saltem simul iunctis apparet, quod dicti testes non possint censeri idonei ad probandam dictam donationem, præsertim quod ad hunc effectum † requi- 6
runtur testes multum idonei, & plenè huiusmodi donationem concludentes, quia verisimile non est, † quod ali- 7
quis inter viuos voluerit se spoliare sua substantia, Alex. *d. cons.* 93. & 237. *lib.* 6. Rol. *cons.* 4. *cum ibi allegatis &c.*

Et ita &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Viterbien. Castrorum.

Die Lunæ 24. *Maij* 1621.

ARGVMENTVM.

Hæres, si non conficiat inuentarium Iure nouo non grauatur vltra dispositionem Iuris antiqui. Legata, & fideicommissa particularia, in quo differant ab vniuersalibus. Et quando fideicommissa dicantur particularia, & quando vniuersalia. Prælegatum, quando habeatur, vel non habeatur pro portione hæreditaria.

SVMMARIVM.

1 *Hæres, si sit grauatus in tota, vel quota hæreditatis, in qua prius fuit honoratus, si non conficiat inuentarium tenetur restituere solum, vsque ad quantitatem relicti.*

2 *Inuen-*

2 *Inuentarij omissio non grauat hæredem adeuntem Iure nouo, vltra dispositionem iuris antiqui, nisi, quo ad legata, & fideicommissa particularia.*

3 *Legata, & fideicommissa particularia possunt fieri vltra vires hæreditarias, cùm non fiant de ipsa hæreditate.*

4 *Fideicommissum vniuersale, vel de quota hæreditatis, non potest fieri vltra vires hæreditarias, cùm fiat de ipsa hæreditate.*

5 *Fideicommissum vniuersale, vel de quota hæreditatis si fiat vltra vires hæreditarias, & hæres non recuset, sibi imputet.*

6 *Fideicommissum non potest negari, quin sit particulare, si corpora particularia fuerint relicta.*

7 *Fideicommissum vniuersale tunc dicitur, quando fit de tota hæreditate, vel de quota.*

8 *Fideicommissum corporum particularium non potest dici vniuersale.*

9 *Prælegatum, quando est factum de maiori parte hæreditatis, habetur pro portione hæreditaria, & num.* 10.

10 *Prælegatum in dubio præsumitur capere maiorem partem hæreditatis.*

11 *Prælegatum, quando habeatur pro portione hæreditaria.*

12 *Pater, si diuiserit omnia sua bona, vel maiorem partem eorum inter filios, verisimile est non aliter velle habere assignata, nisi essent hæredes.*

13 *Fideicommissi restitutio inanis quodammodò redderetur, si prælegata ferè totum patrimonium absorberent.*

14 *Text. in l. quid ergo 2. in fin. ff. de legat. 3. quando procedat.*

15 *Testator, si filijs pluribus institutis inter eos legato mediante bona diuisit, tunc ratione legati, actio denegabitur ei, qui non agnouit hæreditatem, & hoc qua ratione.*

16 *Emphyteusis acquisita pro se, & filijs, transit ad ipsos filios, vti filios, non autem pro portionibus hæreditarijs.*

17 *Prælegatum, quando est filio tamquam primogenito, non tamquam hæredi, tunc non est habendum pro portione hæreditaria.*

18 *Prælegatum, quando est factum vni tantum filio, non est locus portioni hæreditatis.*

19 *Hæredi vni solum, si testator fecit prælegatum, quamuis sit maioris partis, seu magnæ partis bonorum, hoc casu non est loco portionis hæreditariæ.*

20 *ex Testatoris mente quotiescumque colligi potest, quod legatum non censeatur portio hæreditaria, non officit, quod sit maioris partis bonorum.*

21 *Bart. in l. si quis seruum §. fin. num. 3. ff. de legat. 2. intellectus.*

22 *Hæres, si sub nomine bonorum sit honoratus, & grauatus, hoc casu fideicommissum dicitur particulare.*

23 *Prælegatum particulare, quando comprehendatur sub fideicommisso vniuersali postea à testatore facto, & num. 24. & 25. limita n. 26.*

27 *Fideicommissum particulare non comprehenditur in vniuersali.*

28 *Substitutio vniuersalis non refertur ad ea, in quibus facta fuit specialis prouisio.*

29 *Hæres, si sit grauatus restituere hæreditatem pluribus personis, tenetur vnicuique partem suam restituere.*

30 *Hæres, quis esse non potest, & legatarius, cum quis sibi ipsi legari non possit.*

31 *Quod intellige hoc esse verum quando quis est solus hæres, secus, quando adest cohæres, quia tunc vnus ab alio accipere dicitur.*

32 *Hæres, quis potest esse, & prælegatarius.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione 4. quæ est in eadem causa coram bon. mem. Reuerendiss. Coccino.*

DECISIO CCCCXXI.

GEorgius de aliquibus bonis subiectis fideicommisso Honuphrij Senioris, ad fauorem Honuphrij Iunioris disposuit per prælegatum ad fauorem eiusdemmet Honuphrij Iunioris, illumque grauauit ad restituendum d. prælegatum, vocatis in primogenitura Episcopi Scipionis. Vnde quæsitum fuit coram Illustris. D. meo Cardin. Sacrato, tunc Rotæ Auditore, An scientia Honuphrij Iunioris esset necessaria ad effectum, quod huiusmodi dispositio sustineretur, & cum resolutio penderet ex eo, An fideicommissum esset particulare, vel vniuersale, ideò ad hoc fuit restricta difficultas die 13. Ianuarij superioris anni, & posteà resolutum 9. Decembris præteriti, coram eodem Illustriss. Sacrato, nos versari in fideicommisso particulari. Ratio restrictionis fuit, quia si hæres grauatus † in tota, 1
vel quota hæreditatis, in qua priùs fuit honoratus, non conficiat Inuentarium, tenetur restituere solùm vsque ad quantitatem relicti, habendo rationem ad fructus perceptos: nam Inuentarij omissio non grauat hæredem adeuntem Iure † nouo vltrà dispositionem Iuris antiqui, nisi 2
quoad legata, & fideicommissa particularia, hæc enim Iure priori reducebantur ad vires patrimonij, & deinde per Falcidiam defalcabantur ea ratione, quia singularia † relicta possunt fieri vltra vires hæreditarias, cùm non 3
fiant de ipsa hæreditate, sed de alijs rebus, sed fideicommissum vniuersale, vel de quota † hæreditatis non potest 4
fieri vltra vires hæreditarias, cùm fiat de ipsa hæreditate, *l. cohæredi, §. cum filiæ, ff. de vulgar. & pupill. l. si arrogator, ff. de adopt.* Castr. *cons. 11. num. 5. & seq. part. 3.* Peregrin. *de fideicomm. art. 3. num. 77.* & hanc differentiam expressè considerat Castr. *in l. ab omnibus, §. final. num. 2. ff. de leg. 1. & in l. ita tamen, §. si ex Trebelliano, sub num. 2. ff. ad Trebell.* & Castrens. sequitur Roland. *de inuent. qu. 202. n. 12. alias in verbo, pone num. 8. vers. & si dicatur*, si tamen fideicommissum † vniuersale, vel de quota hæreditatis fiat 5
vltra vires hæreditarias, & grauatus non recusset, sed consentiat, sibi debet imputare, si grauamen agnouit, vt dicit Bart. *in l. Imperator, §. cum quidam num. 4. vers. aut grauatur in specie, de leg. 2.* Anchar. *cons. 365. num. 5.* Soccin. iun. *cons. 57. num. 16. & seqq. vol. 3.* latè Peregr. *de fideicom. art. 33. num. 47.*

Vnde meritò dum disputaretur super scientia Honuphrij iunioris fuit restricta difficultas, vt videretur, an fideicommissum esset particulare, vel vniuersale, quia si particulare non erat opus scientia, secus autem si erat vniuersale ex supradictis.

Et cùm fuerit resolutum fideicommissum esse particulare, & ego suffectus in locum Illustriss. Cardin. Sacrati, proposuerim causam super eisdem, Domini steterunt in decisis, scilicet, fideicommissum esse particulare. Nam Georgius ita disposuit: iure prælegati reliquit, & legauit Illustriss. D. Honuphrio eius filio legitimo, & naturali, ac primogenito, omnes Molendinos, Furnos, Panetterias, Hostarias, Pizzicarias, Gabellas, & omnes alias suas iurisdictiones, monopolia licita &c. necnon omnes iurisdictiones, auctoritates, ac merum, & mixtum imperium, tam super Castro Viani, & Orioli, quàm eorum territorijs, hominibus, & vassallis, vnde negari non potest, † quin istud fideicommissum sit particulare, cum corpora 6
particularia fuerint relicta, *Instit. de singul. reb. per fideicomm. relict. l. cogi, §. si quis hæres, & §. sed similes, ff. ad Trebell. & l. si quis omissa caus. test.* & ista est verior opinio, de qua Bart. *in l. si quis seruum, §. si cui certam numer. 2. vers. sed quando pars, ff. de leg. 2.* Dec. *cons. 387. numer. 1. & 2.* Natta *cons. 199. num. 1.* Molin. *de primogen. Hispan. lib. 1. cap. 10. num. 8.* Peregrin. *de fideicomm. art. 5. num. 28.* Caputaq. *decis. 22. num. 1. & 2. part. 2.* fideicommissum enim vniuersale tunc † demum dicitur, aut quando fit de 7
tota hæreditate, aut de quota, *l. nam quod 14. §. fin. & in l. seq. l. ita tamen 27. §. Trebell. & l. Paulus 48. ff. ad Senatusconsul. Trebell. l. Titia 86. ff. ad l. Falcid. §. nihil autem, Instit. de fideicomm. hæredit.* quale non est istud cum sit † fideicommissum corporum particularium, vt supra 8
relatum est.

Non obstat, quòd prælegatum quando est factum de maiori † parte hæreditatis, habetur pro portione hæ- 9
reditaria, vt probatur *in l. quid ergo 29. in fine, ff. de leg. 3.* ibi voluntatis ratione legatorum, actio denegabitur ei, qui

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE CATANIA

non agnouit hæreditatem, & hoc ibi not. Bart. *qu.2. num.1. & 2. per illum text.* Iason. *in l. filio pater, num.27. ff. de legat.1.* vbi ex alijs ait huiusmodi prælegata maioris partis
10 † hæreditatis haberi pro portione hæreditaria, Ruin. *cons.152. num.6. ad med. vers. quinimo vol.3.* vbi de communi, prout etiam asserit Dec. *in cons.254. num.1. vers. sed tamen prædictis*, Peregrin. *de fideicomm. art.7. n.61. & 68.* in dubio autem præsumitur, quod prælegatum capiat maiorem partem hæreditatis, Ruin. *cons.116. num.8. vol.2.* Zanchus *in l. hæredes mei*, §. *cum ita, ff. ad Trebell. part.5. num.82.* nam pro responsione fuit consideratum, quod hìc non agitur de hæreditate testatoris, sed de bonis subiectis fideicommisso Honuphrij senioris, de quibus voluit disponere testator, & sic casus est longè diuersus, vnde constare deberet, quod bona propria relicta per Georgium in prælegato constituerent maiorem partem illius hæreditatis, vt obiectum procederet, quia tunc si il-
11 lud † prælegatum esset maioris partis bonorum Georgij, haberetur pro portione hæreditaria, quod ibi not. *glos. in verb. bona*, cuius verba sunt: Diuisit scilicet non omnia, sed maiorem partem, alia bona indiuisa reliquit, & alia ... *glos. sequens in verb. voluntatis*, cuius verba sunt voluntatis præsumptæ, cùm enim pater inter eos diuiserit om-
12 nia bona, vel maiorem † partem eorum, verisimile ... est non aliter velle eos habere assignata, nisi essent hæredes, & ita interpretatur *Padilla, alijs relatis in l. cum virum num.14. C. de fideicomm.* & tunc etiam si testator dispositisset de bonis proprijs, itaut prælegatum contineret maiorem partem hæreditatis, ad effectum, vt haberetur pro portione hæreditaria, opus fuisset, quod prælegata ...
13 absorberent totum ferè patrimonium, itaut † restitutio fideicommissi inutilis quodammodo redderetur, vt voluit Sylvest. Aldobrand. *in cons.6.n.16.vers.2. contrarium procedit lib.2.* quem refert, & sequitur Mantic. *de coniect.vlt.volunt.lib.7.tit.7. n.9. in nouis.addit.*

Secundò firmiter fuit responsum, quod obiectum ... procederet, si dictum prælegatum fuisset factum per viam
14 assignationis partium hæreditariarum, † in quibus terminis procedit *text. in d.l. quid ergo*, Castr. *in l. quoties, num.2. C. famil. herciscu.* Molin. *de primogen. Hispan. cap.8. num. 13. & 14.* Azeued. *nouar. recompil. lib.5. tit.6. num.4. quod non fuit factum:* nam *text. in l. quid ergo*, loquitur in casu,
15 quo testator filijs pluribus institutis inter eos † legato mediante bona diuisit, tunc ratione legati, actio denegabitur ei, qui non agnouit hæreditatem ea ratione, quia prælegatum est factum sub nomine appellatiuo hæreditatis, vt aduertit Azeued. *loco proximè allegato, vers. secundo limitatur per doctrinam* Bart. *in l. si non sortem*, §. *libertus, num.34.* quam communem dicit Iason. *ibid. numer.35. ff. de condit. indeb.* vbi quod emphyteusis
16 † acquisita pro se, & filijs, transit ad ipsos vti filios, non autem pro portionibus hæreditarijs, secus autem quando est acquisita pro filijs hæredibus, quia tunc transit pro portione hæreditaria, & habetur pro portione hæreditaria, quod non est in nostro casu, quia prælegatum
17 † fuit quidem factum Honuphrio tanquam primogenito, non autem tanquam hæredi, & sic non est habendum pro portione hæreditaria, etiam quod esset maioris partis bonorum testatoris, hinc videmus, quod quando præ-
18 legatum † est factum vni tantùm, non est loco portionis hæreditariæ, vt post Torniell. dicit Peregrin. *de fideicomm. art.7. num.61.* vbi diuersum est, inquit, cùm testator vni soli hæredum fecisset prælegatum, quamùis maioris partis,
19 seu magnæ partis bonorum, † quia hoc casu non est loco portionis hæreditariæ, quod dictum licet per se sumptum non applicetur, quia etiam prælegatum minimum fuit factum Paulo fratri Honuphrij iunioris, benè tamen applicatur ratio, scilicet, quotiescumque colligi po-
20 test ex mente † testatoris, legatum non censeri portionem hæreditariam non officere, quod sit maioris partis bonorum.

21 Neque etiam obstat Bart. *in † l. si quis seruum 8. §. fin. num.3. ff. de legat.2.* quia ibi solum dicit, quod si testator instituit me hæredem in certa parte hæreditatis (& sic loquitur quando hæres est institutus in quota ... hæreditatis) & rogauit me restituere illam partem ..., etiam si in onere restituendi testator vtatur verbo (bonorum) fideicommissum dicitur vniuersale, & benè quia totum id, quod mihi relinquitur, scilicet, illam quotam hæreditatis, quæ mihi fuit relicta cogor restituere, licet sim oneratus sub nomine (bonorum) nam sufficit, quod relictum sit sub nomine quotæ, quia tunc satis est, quod sub quocumque nomine sim grauatus restituere id, quod sub nomine quotæ mihi relictum est, licet secus esset, si etiam sub nomine † bonorum fuerim honoratus, quo ca- 22
su fideicommissum dicitur particulare, *vt not. eod. loco* Bart. *num.2. in fin.* qui est casus noster, cùm sub nomine bonorum, non autem quotæ hæreditatis Honuphrius iunior fuerit honoratus, & respectiuè etiam grauatus, vt supra relatum est, & infra etiam dicetur, non autem sub nomine quotæ honoratus, oneratus verò sub nomine bonorum, qui est casus Bartoli.

Non obstat, quòd etiam quod versaremur in prælegato particulari, nihilominus † comprehenditur sub vniuersali, 23
ex quo cum prælegatum præcesserit, & posteà sequatur fideicommissum vniuersale, sub eo comprehenditur, quando verba sunt apta comprehendere, *Glos. in l. Marcellus*, §. *quidam libens in verb. hæredit. ff. ad Trebell.* vbi Bart. *numer.9.* & communem dicit Dec. *cons.80. numer.2.* Corn. *cons.114. num.1. lib.3.* Peregrin. *de fideicomm. art.7. num.34. vbi etiam de comm. & hanc verissimam, & magis commun. sententiam* esse probat Pasquales Saulius *de alienan. reb. fideicomm. subiectis qu.65. per tot.* etiam quod in ... 24
institutione vniuersale fuerit dictum: † in omnibus autem
suis bonis, quia fuerunt adiecta institutioni, non autem substitutioni, Oldrad. *cons.58. in fine*, Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.7. tit.7. num.7. vers. sed est diligenter*, vbi quod aut alia verba sunt posita in capite substitutionis fideicommissariæ, vt puta si dictum fuerit, in omnibus autem alijs bonis substituit, vel alia bona mea, vel residuum bonorum meorum perueniat ad Titium, & tunc prælegata non includuntur fideicommisso, sed censentur excepta, secus autem si sunt apposita in vniuersali institutione,
† quia non impediunt, quin prælegata debeant fideicom- 25
missario restitui, quando verba deseruiunt, Natt. *cons.321. num.1. & seq. lib.2.* & latè Honded. *cons.71. num.44. lib.1. vbi de communi.*

Huic obiecto fuit responsum, quod quicquid sit de hac opinione, ista est aliqua consideratione digna, & quatenus vera procederet, si fideicommissum vniuersale factum fuisset ad fauorem earum personarum, ad quarum fauorem factum fuit fideicommissum particulare, in quibus terminis videtur loqui Cuman. *in cons.70.* cui subscripserunt Raphael, Fulgosius, Prosdocimus de Comitibus, Albertus de Taccoleis, & hoc dictum sequitur Peregrin. *de fideicomm. art.7. num.31.* secus autem quando fideicommissum † particulare est factum ad fauorem vnius perso- 26
næ, fideicommissum verò vniuersale ad fauorem alterius, Bart. *in l. Lucius 78.* §. *pluribus, ff. ad Trebell.* Castr. *in l. Marcellus* §. *quidam liberis, num.2. vers. primo quando, ff. eod.* Cephal. *cons.259. præsertim num.15. & 16. lib.2.* cum alijs relatis per Menoch. *præsumpt.194. num.15. & 16. lib.4.* cùm autem fideicommissum particulare sit factum ad fauorem primogenitorum tantùm, vniuersale verò ad fauorem omnium descendentium, hinc sequitur diuersitas personarum, & propterea contraria conclusio, quod
† fideicommissum particulare non comprehenditur in ge- 27
nerali, *l. Lucius*, §. *sed pluribus, ff. ad Trebell.* vniuersalis enim substitutio regulariter non refertur ad ea, † in ... 28
quibus facta fuit specialis prouisio, maximè ad fauorem ... diuersæ personæ, *l. cohæredi*, §. *qui partem, ff. de vulgar.* Bart. *cons.54. num.1. lib.1.* latè Peregr. *d. art.7. num.30.* & benè Bero. *in cons.81. num.26. vers. stantibus præmissis, & num.27. & 28. lib.2.*

Neque obstat, quòd hodie totum istud fideicommissum sit vnitum in personam D. Valerij, quia nihilominus fideicommissum particulare non euanuit, sed remanet apud ipsum cum onere suo, itaut vigore fideicommissi particularis teneatur restituere suis primogenitis, respectu
† verò fideicommissi vniuersalis, alijs descendentibus etiam 29
non primogenitis, vt benè ad propositum Bald. *in cons.464. num.2. quod incipit, incipiendo à primo vol.2.* & benè Menoch. *in cons.86. n.84.* vbi licet quis † non possit esse hæres, 30
& legatarius, cùm quis sibi ipsi legari non possit, hoc tamen procedit cùm ipse solus est hæres, secus † quando 31
adest cohæres, quia tunc vnus ab altero accipere dicitur, sic in nostro casu, cùm adsit substitutus, videlicet primogenitus D. Valerius potest esse hæres, † & prolegatarius, ad 32
effectum restituendi suo tempore vocatis in prælegato, Roland. *cons.34. n.41. lib.4.*

Et cæs-

Et cessat omnis difficultas, quia cùm hoc dubidm disputetur ad effectum, an requiratur, nec ne scientia Honu-
33 phrij iunioris, non debet attendi præsens tempus, † sed tempus acquisitionis Honuphrij iunioris, vt cognosci possit, an sibi præiudicauerit acceptando hæreditatem, & legatum, vt benè fuit consideratum in decisione facta coram Illustriss. D. meo Cardinale Sacrato.

Ex quibus Domini steterunt.

* *Plures decisiones in hac causa allegaui supra ad decisionem 4. quæ est in eadem causa.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO SENIORI.

Ferrarien. Fideicommissi de Rasurij.

Die Lunæ 24. Maij 1622.

A R G V M E N T V M.

Fideicommissum, quando fuit à testatore præordinatum ad effectum conseruationis familiæ, & agnationis, tunc dispositio facta in pœnam noluntatis, extendi sine scrupulo etiam potest ad casum impotentiæ. Ratio agnationis conseruandæ, quando dicatur habita.

S V M M A R I V M.

1 *Testator quando dicatur respexisse non tantum ad casum solum noluntatis, sed etiam impotentiæ.*
2 *Impotentia respicit etiam casum non existentiæ.*
3 *L. pater seuerinam, ff. de condit. & demonstr. quando non intret.*
4 *Substitutio quando non fuit facta in pœnam noluntatis, sed vt conseruaretur testatoris agnatio.*
Hoc casu non interest, quod grauatus noluit, vel non possit nomen, & familiæ insignia deferre.
5 *Substitutio pro conseruanda familia, & agnatione, quando sine dubio dicatur habita.*
6 *Fœminæ nuptæ extra familiam, de familia etiam paterna dicuntur.*
8 *Agnationis ciuilis conseruatio, quando dicatur inducta per modum cuiusdam adoptionis.*
9 *Testator non dicitur in omnibus habuisse rationem ad conseruandam agnationem, si filias simpliciter vocauerit.*
10 *Testatoris filiæ de eius familia dicuntur esse, etiam si sint nuptæ.*
11 *Verba,* tunc, & eo casu, *quando non coarctentur tantùm ad præcedentia.*
12 *Testator, quando apparet, quod noluit se restringere ad casum noluntatis tantùm.*
13 *Tunc benè potest fieri extensio ad casum etiam impotentiæ.*

* *Allegatur infra hæc decisio in eadem causa sub die 25. Februarij 1622. coram Reuerendiss. P. D. Merlino Decano est decis. 427.*

D E C I S I O CCCCXXII.

PRoposito super decisis coram me sub die 5. Martij præteriti * dubio, visum Dominis fuit à dicta decisione recedere, tanquam consideratus à testatore solummodò non esset noluntatis casus, nec in pœnam proximior de familia vocatus, vt firmatum fuit, cùm illa verba, & casu quo nollet vocari, & nominari, &c. & se, & sui vt supra non se vocarent, & nominarent de Rasurijs, vtrumque casum comprehendere videantur nimirum
1 priora verba, & † casu quo nollet &c. noluntatis casum subsequentia verò, & sic & sui &c. casum impotentiæ, vt in terminis habet Riminald. iun. *cons. 23. num. 205. vers. quod verò*, Dec. *cons. 272. n. 1.* Cephal. *cons. 196.* plenè per Gouean. *cons. impress. post Thesaur. decis. 270. sub num. 26.*

Quod pariter confirmatur, quia testator considerauit si-
2 militer casum, † quando nullus filius masculus ex ipsa Hippolyta supereresset, qui casus etiam respicit impotentiam, Dec. *d. cons. 272. sub n. 1. vers. & hæc maximè Hippol.* Rimin. *d. cons. 23. n. 205.*

3 Vnde non obstat † lex pater seuerinam, *ff. de condit. &*

demonstr. cum alijs in decis. alleg. nam hæc substitutio facta non fuit in pœnam noluntatis, sed vt conseruaretur testatoris agnatio, quo casu † non interest, quod grauatus 4
nolit, vel non possit nomen, & familiæ insignia deferre, Rimin. *d. cons. 23. n. 205.* Cephal. *cons. 196.* plenè per dictum Gouean. *alleg. cons. 270. num. 28.*

Quod autem substitutio † pro conseruanda familia, & 5
agnatione testatoris emanauerit, satis patet, cùm ille primo loco filios suos masculos instituerit, eosque substituerit inuicem, posteà verò fœminas vocauerit, quas ad inuicem siue cum filijs, siue absque filijs descendentes substituit, & licet nuptæ, † de familia nihilominus dicuntur, *l. pronun-* 6
ciatio, §. familiæ, ff. de verb. signif. l. voluntas, C. de fideicomm. Card. *cons. 91. n. 2.* Dec. *cons. 287. n. 12.* Soccin. *cons. 227. n. 5. lib. 2.* Surd. *cons. 140. num. 67.* Rota *decis. 282. num. 1. part. 2. in recent.*

Demum vltima filia decedente totam, & integram hæreditatem † deuenire voluit ad Nascimbenem Hippolytæ 7
filium superstitem, eo verò non extante ad alium natu majorem, ita tamen, vt semper, & in perpetuum de Rasurijs nuncupetur, & ipse, ac eius descendentes dictæ familiæ insignibus vtantur; vnde per modum cuiusdam adoptionis † quædam inducitur ciuilis agnationis conser- 8
uatio, Gouean. *d. cons. 270. num. 19. in fin.* Thesaur. *eadem decis. 270. n. 10. vers. & quod testatur*, Decian. *resp. 31. n. 95. lib. 1.* Surd. *cons. 375. num. 19.* Rota *decis. 266. num. 16. & decis. 319. n. 4. part. 1. in recent.* necnon *decis. 494. lib. 2. part. 2. recent.*

Nec releuat in omnibus † contemplatam non dici agna- 9
tionem, cùm testator filias vocauerit, non apposita conditione, quod ipsius insignia, & familiæ nomen assumerent, ex quo † enim testatoris filiæ de illius familia dicun- 10
tur etiam nuptæ, sufficit ad hunc effectum ex alleg.

Non obstant verba in decisione ponderata *tunc*, † *& eo* 11
casu &c. quæ substitutionem coarctare dicuntur ad casum tantummodo noluntatis, ex Soccin. *cons. 259. num. 6. lib. 2.* Quia prædicta locum non habent, vbi † ex verbis, vel te- 12
statoris mente, vt hic arguitur ad casum tantummodo noluntatis illum † se restringere noluisse, Cephal. *cons. 196.* 13
Riminald. *cons. 23. num. 214.*

* *Est decisio supra 419. Et infra adest altera decisio sub die 12. Decembris 1622. coram Reuerendiss. P. D. Merlino Decano est in ordine 436.*

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO SENIORI.

Perusina Ratificationis.

Die Lunæ 14. Iunij 1621.

A R G V M E N T V M.

Procurator in transigendo dicitur excessisse fines mandati, si tantùm poterat transigere super lites motas, & transactio fuit facta super litibus omnibus cogitatis, & incogitatis, & quid si in mandato aderant clausulæ amplissimæ, & generales.

S V M M A R I V M.

1 *Mandati fines excedens tenetur ad interesse.*
2 *Et hoc maximè si promisit de rato, aliàs de proprio voluerit teneri.*
3 *Mandatum excessisse videtur, qui vltra in eo contenta fecit.*
4 *Procurator si vltra facultatem sibi in mandato attributam disposuerit, nulliter agit excedendo illius fines.*
5 *Procurator vt dicatur excessisse fines mandati, sufficit vt per eum disposita non legantur in mandato.*
6 *In Mandato benè excessus potest considerari, si vltra personas in eo expressas procurator promiserit.*
7 *Excessus in mandato non potest considerari, stantibus clausulis amplissimis.*
8 *Clausulæ, quantumuis generales appositæ in mandato, ad expressa tantum sunt restringendæ.*
9 *Et hoc procedit etiamsi in mandato adesset clausula, permittens facere quod & ipse Dominus posset.*

Allegatur infra præsens decisio in eadem causa sub die 11. Martij 1622. coram Reuerendiss. P. D. Merlino Decano decis. 428.

DECISIO CCCCXXIII.

REstaurus Castaldus bonorum suorum dimidiam partem inter viuos donauit Octauio filio suo, cui prohibuit illorum alienationem, aliàs dicta bona voluit ad filios ex eodem Octauio, & Gentili eius vxore nascituros deuenire, nec non eidem Gentili matrimonio durante istorum bonorum vsumfructum reliquit, mortuo Restauro nonnulla ex bonis donatis Octauius in quendam Angelum alienauit, contra quem, & contra ipsum Octauium, qui defensionem susceperat egit in vim dictæ prohibitionis Restauri Gentilis, verùm cùm successiuè partes mediante transactione vellent à lite recedere, Gentilis procuratorem cum facultate substituendi constituit Ioannem Mariam de Oddis fratrem suum ad transigendum super omnibus litibus cum Octauio motis, necnon ad promittendum Isiphiæ ipsius Ioannis Mariæ filiæ, & Gentilis nepti post eiusdem Gentilis obitum scuta trecenta, in vim dicti mandati Ioannes Maria substituit Comitem Iulium Cæsarem de Oddis, qui Gentilis nomine transegit cum Octauio, à cuius deinde successoribus, quia prætendebatur Comitem excessisse mandatum, & sic ad interesse ob præmissorum inobseruantiam teneri, cùm in
1 transactione ille asseruerit, † sufficiens se habere mandatum, necnon de rato pro Gentili promiserit, aliàs teneri voluerit † de proprio, ideò commissa mihi causa in
2 Rota, dubitaui, An Comes ad interesse teneretur; verùm postea restricta ad excessum difficultate fuit hodie responsum de illo constare, quia Comes Iulius Cæsar fuit substitutus Ioanni Mariæ procuratori cum eisdem facultatibus à Gentili constituto, nimirum ad componendas omnes
3 lites cum Octauio motas; vnde ille postea † litibus omnibus cogitatis, & incogitatis ad Octauij fauorem cedendo, vt ex transactionis instrumento, videtur mandatum excessisse, *l. diligenter, ff. mand. l. quoties, & l. de duobus* §. 1. & §. *si seruus, ff. qui satisd. cog.*

4 Quod mandatum vlterius excessit, quia omnes † scripturas, & instrumenta deleri mandauit, itaut de bonis sibi à patre relictis Octauius liberè posset disponere non obstante donatione ex Restauri testamento, & insuper Gentilem ad
5 iurium defensionem † obligauit, quæ facultas in mandato data non legitur.

Deducitur etiam Comitis excessus, cùm ille post Gentilis obitum scuta duo millia exigenda, ad Florauantis fauorem
6 † obligauerit, quod repugnat Gentilis intentioni, quæ dedit solummodo facultatem scuta trecenta, nepti, & non alijs promittendi.

Non obstant clausulæ amplissimæ ad transigendum cum
7 pactis, & conditionibus † sibi benè visis in mandato appositæ, per quas excludi prætenditur excessus; nam dictæ clau-
8 sulæ quantumuis generales, † & amplissimæ ad expressa in transactione restringuntur, Laurent. de Pinel. *cons. 95. num. 1. & 3.* Decian. *cons. 91. num. 31. lib. 3.* Seraph. *decis. 1224. num. 3. & fuit dictum in Romana societatis officij* 30. *Ianuarij* 1600. *coram Iusto.*

9 Etiam quod adesset † in mandato clausula, permittens facere quod & ipse Dominus posset, Io. Andr. *in cap. fin. numer. 13. de dilat.* Anton. *ibid. numer. 20.* Gemin. *in cap. 1. numer. 21. de rescript. in 6.* Bero. *qu. 25. numer. 5. & fuit dictum in Valentina beneficij* 17. *Decembris* 1582. *coram Clemente VIII.*

Verum quia Comes non obstante mandati excessu prætendebat se ad interesse non teneri, super hoc Domini particulariter informari mandarunt.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Sabinen. Alluuionis.

Die Lunæ 15. Nouembris 1621.

ARGVMENTVM.

Testes vt probent famam, tempus præcisum concludere debent. Tempus quale dicatur antiquum in probatione facienda per testes. Probationes leuiores sufficiunt, quando agitur de re antiqua.

SVMMARIVM.

1 *Testes, vt probent publicam vocem, & famam debent concludere de tempore præciso, cùm possibile sit ortum habuisse post litem motam.*
2 *Probatio publicæ vocis, & famæ facit plenam probationem in re antiqua.*
3 *Tempus 60. annorum dicitur antiquum in probatione facienda per testes.*
4 *Senes vt quis dicatur, ætas solet regulari supra sexagesimum annum.*
5 *Probationes leuiores scilicet per coniecturas, & præsumptiones sufficiunt, quando agitur de re antiqua.*
6 *Dominium leuioribus probationibus probatur, quando agitur de eo incidenter.*
7 *Testis deponens de auditu in materia antiqua, non est de substantia, vt deponat de tempore præciso.*
8 *Testis asserens, quod articulus est verus, benè probat.*
9 *Testes de auditu ab eis, qui possunt esse testes in causa, non repelluntur.*
10 *Testes probant famam, licet non dicant à quibus audiuerint, si ciuiliter agatur.*

Allegatur præsens decisio supra in decisione 292. quæ est in eadem causa sub die 21. May 1629. coram eodem Reuerendiss. Pirouano, vbi Rota recessit à resolutione, de qua hic in decisione.

DECISIO CCCCXXIV.

FVit iam firmatum in hac causa sub die 15. Martij 1629. flumen Tiberis antiquitus habuisse cursum subtus Moronos magnos, verùm, an vnico impetu alueum mutauerit particulari disputatione fuit reseruatum, hodie verò suscepta disputatione super reseruatis.

Censuerunt Domini constare de mutatione vnico impetu.

De hac enim præcisa mutatione deponunt testes dati, nempè octauus, nonus, vndecimus, & vigesimus, omnes enim super quarto articulo interrogati dicunt hanc fluminis mutationem vnico impetu, & vna nocte sola sequutam fuisse, & signanter octauus testis asserit se audiuisse dicere hanc mutationem continuatis temporibus, & publicè ab eius patre, & alijs senioribus de Gallesio, qui dicebant se vidisse dictam mutationem, & quod de ea extabat publica vox & fama, & prout semper fuit toto tempore eius recordatus, quæ visio possibilis est, cùm iste testis de tempore examinis anni scilicet 1604. esset ætatis annorum 72. & sic natus de anno 1532. vnde addito tempore puerilis ætatis, potuit audire, & intelligere hanc mutationem à patre suo, de visu attestante de anno 1546. qui potuit, & seu potuerunt in diebus eorum vidisse hanc mutationem, si adhuc annum 90. non excessissent, ex quo de anno 1470. debuissent esse ætatis annorum 14. deducendo illam ab anno 1546. vigesimus verò testis ætatis annorum 65. non deponit audiuisse ab eis, qui viderint mutationem, sed concludit de publica voce, & fama à pluribus & diuersis personis, & de toto tempore suo eandem extitisse, & ab eis etiam audiuisse, quod de tempore suorum maiorum eadem vox, & fama extiterat, nonus autem, & vndecimus dicunt articulum quartum esse verum, in quo ponitur ista mutatio vnico impetu, & publica vox & fama à maioribus, & maiores illi à suis antecessoribus, itaut benè percutiant tempus articulatum scilicet 1470.

Non obstat, quod † testes non concludant tempus præ- 1
cisum recessus, & seu mutationis fluminis (prout necessarium est) ad effectum releuantiæ probationis vocis, & famæ, quæ cùm possibilis sit ortum habuisse de tempore post motam litem, vel citra tempus annorum 60. itaut de recenti dicatur, non esset concludens, & sufficiens ad quemcumque effectum, Bald. *in l. proprietatis, C. de probat.* Couar. *epit. in 2. p. c. 8. §. 3. n. 3.*

Quia fuit responsum nos versari in antiqua mutatione aluei, in qua probatio † publicæ vocis, & famæ facit ple- 2
nam, & concludentem probationem, Felin. *in c. veniens num. 17. de testibus*, Cassad. *decis. 2. de probat.* Crauett. *de antiqu. tempor. §. viso in hac parte, numer. 1. & sequent.* & est Glos. *in l. atqui natura, §. cum me absente, ff. de neg. gest.* per quam Angel. *ibidem*, & per eam tenuit dominium alicujus

alicuius probari posse per famam in antiquis, & ita in contingentia facti se practicasse Paduæ.

3 In probatione autem † fienda per testes tempus antiquum dicitur 60. annorum à die litis motæ secundùm opinionem, quam seruat Rota, vt in *decis.* 490. *num.* 3. *par.* 1. *diuers.* & *decis.* 694. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* Caputaq. *decis.* 5. *num.* 3. *par.* 3. Seraph. *decis.* 75. *in fine*, & tale concluditur per testes supponendo initium litis fuisse de anno 1578. Nam octauus testis cùm esset ætatis annorum 72. deponit de toto suo recordatu, qui saltem refertur ad annum 1546. ex iam relata supputatione, & deinde quod audiuit à suis senioribus, qui referebant de toto tempore eorum, & de tempore eorum recordatus, quorum ætas cùm soleat regulari supra sexagesimum annum, vt
4 senes † dicantur, Caputaq. *decis.* 311. *par.* 1. Menoch. *de arbitr. iud. cas.* 59. *per totum*, inde consequitur famam extitisse supra sexagesimum annum, quod sufficere iam dictum est, eadem consequentia, & supputatio fit de vndecimo teste, & vigesimo, qui de eorum, & seniorum recordatu, & illi ab alijs, & pro tempore eorum vitæ deponunt, quibus si addantur articuli, seu positiones, in quibus articulatur recessus fluminis subtus Moronos magnos ad locum inter Gallesium, & Malleanum antiquitus, & per prius circa centum annos retrò, & *cons. Cornei* 322. *lib.* 1. & 287. *lib.* 3. qui decessit ante annum 1487. & consuluit supposita mutatione, de qua agitur, satis conuincitur per veras, & concludentes probationes antiquitas tem-
5 poris, & fama releuans, cùm tamen † leuiores etiam probationes per coniecturas scilicet, & præsumptiones sufficerent ad hunc effectum, Crauett. *de antiq. p.* 1. §. *vltimo numer.* 30. & 33. maximè quia non diriguntur ad substantiam probationis dominij, sed ad qualitatem
6 † circa dominium incidenter, quæ per leuiores probationes admittitur, Bart. *in leg. certi conditio.* §. *quoniam numer.* 4. *ff. si cert. petat.* Cephal. *cons.* 170. *numer.* 24. Natta *cons.* 102. *num.* 2. & 3. Crauett. *de antiq. tempor. par.* 2. *n.* 63. *in fine*.

Non obstat, quod dicti testes non deponant de tempore præcisæ mutationis, quinimò interrogati responderint se
7 nescire, quia in antiquis † hoc non est de substantia, dum testis deponit de auditu, *c. licet ex quadam*, vbi Bald. *extra de testib.* & plenè comprobat Farinac. *de testib. q.* 69. *cap.* 2. *per totum*.

Similiter non obstat, quod vndecimus testis non deponat per rationes, sed eius dictum deducatur ex sola responsione, quod articulus quartus sit verus, & testis vigesimus deponat de annis 25. aut 30. quod non percutit tempus ante litem motam, itaut dictum illius coniungi non possit cum dicto maiorum.

8 Quia quod sufficiat † responsio articulum esse verum, benè probat Soccin. sen. *cons.* 56. *num.* 12. & *lib.* 4. lis autem non habuit suum initium de anno 1567. sed de anno 1578. à quo tempore auditus testis præcessit litem, & potuit coniungi cum dicto & auditu seniorum ad constituendum tempus sexaginta annorum, de hac enim lite datur commissio coram Cantuccio ad instantiam bo. mem. Aliprandi Madrutij de mense Iunij 1578. & illa autem de anno 1567. continet alias personas, & bona, & similiter extat particularis commissio, quæ data fuit, & in ea latæ fuerunt tres sententiæ.

Neque etiam obstat, quod nonnulli testes dicant vidisse mutationem aluei fluminis, quæ contingere non potuit respectiuè ad illorum ætatem nisi citra tempus sexaginta annorum, & sic de recenti, quia flumen fecit duas mutationes, primam de Moronis magnis ad Moronos paruos, & de hac in præsenti agitur, & hanc nullus ex testibus vidit, secunda est de Moronis paruis ad locum, vbi nunc flumen habet decursum, & de hac tanquam de recenti testes loquuntur, si benè eorum dicta attendantur.

Nec est attendenda altera exceptio, quod testes depo-
9 nant de auditu à Gallesanis, & post motam litem, quia sicut † Gallesani non repelluntur à testimonio ferendo in hac lite, vt iam fuit resolutum coram Sanctissimo de anno 1607. 19. Nouembris, ita nec eorum dictum videtur posse improbari, & ex supradictis iustificatur testes deponere de auditu ante motam litem.

Demum non obstat, quòd depositio testium deficiat in requisitis ad probandam famam, quia ex lectura illorum
10 contrarium colligitur, & quamuis aliqui non dixerint † à quibus audiuerint, hoc in ciuilibus necessarium non videtur, Caputaq. *dec.* 7. *par.* 2. & *decis.* 289. *par.* 3.

Et testes Communitatis, qui dantur ad conquassandam probationem Illustriss. Cardinalis, iam fuit dictum in decis. 15. Martij, quod non releuant, & idem hodie fuit responsum, cùm nihil plus contineant.

Et ita &c.

REVER. P. D. MERLINO DECANO.

Rauennaten. Saluiani.

Die Mercurij 15. *Decembris* 1621.

ARGVMENTVM.

Maritus si se obliget ad restitutionem dotis cum hypotheca generali omnium bonorum præsentium, & futurorum, sub dicta obligatione comprehenduntur etiam nomina debitorum postea acquisita, itaut eueniente casu restitutionis dotis vxori, vel eius hæredibus competit vtilis hypothecaria in bonis eorumdem debitorum mariti, quemadmodum ipse maritus directas habet, & magistraliter diluuntur quædam subtiles oppositiones.

SVMMARIVM.

1 *Sub Obligatione cum hypotheca generali omnium bonorum præsentium, & futurorum quid veniat.*
2 *Creditori competit vtilis hypotheca in bonis debitoris sui debitoris, si generaliter omnia eius bona fuerunt obligata.*
3 *Actio hypothecaria quando influat in beneficium Saluiani in fauorem haredis.*
4 *per Transactionem dicitur sublatum creditum.*
5 *ex Transactione, quando non inferatur ad extinctionem hypothecæ.*
6 *Et quando hoc obiectum procederet.*
7 *Alex. cons.* 17. *num.* 3. & 4. *lib.* 1. *Negus. de pignor. memb.* 3. *par.* 2. *num.* 26.
8 *Cessio facta mediante pecunia loco venditionis haberi potest.*
9 *Creditor suam hypothecam exercere potest etiam stante alienatione bonorum, quia in emptorem semper cum onere hypothecæ transeunt.*
10 *Creditor contra bona hypothecata, non obstante cessione eorum facta à debitore fauore alterius, potest vtili hypothecaria agere, sicuti potuisset ante cessionem, & n.* 11.
12 *Et licet hoc casu stante cessione remaneat inefficax actio directa, non tamen fuit sublata actio vtilis creditoris.*
13 *per Solutionem etiam partis debiti factam cessionario, remanent inefficaces actiones directæ cedentis.*
14 *Sed hoc non procedit, quando non agitur de efficacia actionis directæ cedentis, sed de efficacia vtilis creditorum cedentis.*
15 *Debitor per venditionem rerum, in quibus eius creditores habent hypothecam, non potest præiudicare.*
16 *Clausulæ præseruatiuæ quid operentur.*
17 *ex Protestationibus deprehenditur animus recusationis faciendi nouationem.*
18 *Nouatio non potest induci, stantibus protestationibus in contrarium.*
19 *Creditum amplius in dubium rafricari non potest, si sit per sententiã in iudicatum transactam canonizatum.*
20 *Et hoc multò magis si dicta sententia per transactionem fuerit approbata.*
21 *Præscriptio non currit, non valenti agere.*

Allegatur præsens hæc decisio infra in eadem causa sub die 2. *Maij* 1622. *coram eodem Reuerendiss. P. D. Merlino Decano.*

DECISIO CCCCXXV.

COmes Pandulphus ducta in vxorem Elisabetha cum dote scutorum mille, promisit vnà cum Comite Ioanne eius patre illam restituere Elisabethæ prædictæ, vel

eius

eius hæredibus, quocumque casu foret de iure restituenda, hypothecando omnia bona, præsentia, & futura sub clausula Camerali.

Deinde verò inter eumdem Ioannem, & Octauium Bellinum facta fuit permutatio domorum cum Palatio, & inuicem promissa euictio sub amplissima hypotheca, quod posteà Palatium à Pandulpho filio, & hærede Ioannis fuit euictum per sorores de Bellinis pro scutis 1200. Ipse autem Pandulphus, vt hanc iacturam resarciret, obtinuit per Saluianum immissionem in possessionem fundi, quem tempore permutationis possidebat Bellinus, tempore autem Saluiani erat penes Ginnanos.

Qui Pandulphus receptis scutis 320. per transactionem cessit, & transtulit ijsdem Ginnanis, & Bellinis eorum authoribus iura, quæ ad dictum fundum habebat, & eiusdem possessionem per clausulam, *constituti*, relaxauit.

Demum vita functo dicto Pandulpho, cùm casus restitutionis dotis Elisabethæ contigisset, Sebastianus eius filius, & hæres, egit Saluiano contra fundum, ad quem Pandulphus pro refectione scutorum 1200. obtinuerat immissionem. Et cum partibus sententia lata fuisset, qua declaratum fuit, Sebastiano non competere Saluianum, & coram R. P. D. meo Remboldo fuerit reuocata, eiusque sententia in iudicatum transiuisset, informantes pro Bellinis putabant esse locum restitutioni in integrum ex capite iniustitiæ, quam prædictæ sententiæ posteriori obijciebant.

Cæterùm Domini censuerunt, non constare de causis restitutionis in integrum, nisi obstet particularis obligatio terrarum, de qua in instrumento, quam particulariter reseruarunt discutiendam. Et moti sunt Domini, quoniam visum fuit, Sebastiano competijsse Saluianum, & consequenter sententiam Rotalem fuisse iustam; certum enim
1 est, † in d. obligatione dotis restituendæ cum hypotheca generali omnium bonorum, præsentium, & futurorum, comprehensum fuisse nomen debitoris etiam futurum, quod Pandulphus adeptus fuit contra Bellinos pro recuperandis occasione Palatij euicti scutis 1200. *ad l. nomen, C. quæ res pign. oblig. poss. l. 2. C. quand. fisc. vel priuat. Doct. in l. 3. C. de hæredit. act.* Surd. *cons. 4. num. 22. & 23. cum aliis cumulatis à Pacifico de Saluiano inspect. 3. cap. 2. n. 195. & seqq.* & consequenter dictæ Elisabethæ, vel eius hæredibus competebat vtilis hypothecaria in bonis eorumdem debitorum
2 Pandulphi, quemadmodum ipse directam habebat, *l. 1. C. de Saluian.* Bart. *in l. gregu. §. cum pignor. in princ. de pignorib.* Negusant. *de pignorib. & hypoth. memb. 3. par. 2. num. 24. & seqq.* & firmauit Rota *in hac eadem causa sub die 12. Februarij 1618. coram R. P. D. meo Remboldo*, & hæc hypothecaria deinde influebat beneficium Saluiani in fauorem
3 Sebastiani hæredis Elisabethæ, vt in eadem decisione comprobatur.

Quibus non obstat, quod creditum Pandulphi sit sublatum † per transactionem initam cum Bellinis, & consequenter cum Pandulpho principali creditore non compe-
5 tere possit Elisabethæ; quoniam † transactio illa non infert extinctam fuisse hypothecam, & obiectum intraret, si so-
6 lutione debiti, & sic extinctione † vti transigentes fuissent. Pandulphus enim hoc modo extinguendo creditum, quod habebat cum Bellinis peremisset etiam hypothecam vti inhę-
7 rentem credito etiam in præiudicium creditorum, & in terminis loquuntur Alex. *in cons. 17. numer. 3. & 4. lib. 1.* Negus. *de pignor. membr. 3. par. 2. n. 26.*

Sed transigentes nedum non interemerunt creditum, & annexam hypothecam Pandulphi ad dictum fundum pro illa euictione Palatij, sed signanter ipse Pandulphus cessit iura ijsdem Bellinis, & Ginnanis, vt eorum iurium cessorum clypeo è cæteris creditoribus ijdem se tuerentur, hæc autem cessio mediante pretio scutorum 320. facta à Pandulpho,
8 cùm † ad instar venditionis sit habenda, *leg. cum his. C. de fideiussor.* Card. Seraph. *decis. 172. n. 2.* efficit, vt verè dicatur adhuc extare nomen debitoris, & vigere hypothecam, prout est textus *in l. soluitur. §. si conuenit. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. sol.*

His autem assequimur, quòd quemadmodum, si Pandulphus quid corporeum vendidisset, huiusmodi alienatio Elisabethæ nihil obstaret, quin suam hypothecam exercere posset
9 ad bona alienata, quæ semper cum onere hypothecæ in emptorem transiuissent, pari modo idem videtur dicendum
10 in iuribus † cessis, & in bonis ob dictum nomen debitoris hypothecatis, itaut Elisabetha sua vtili hypothecaria contra
11 ea valeat agere, sicuti potuisset ante dictam cessionem ita in his terminis probant Signorol. *cons. 65. num. 3. & seqq.* Alex. *præalleg. cons. 17. n. 6. & seqq. lib. 1.* Paris. *cons. 69. n. 7. lib. 4.* Pacific. *dicta inspect. 3. c. 2. n. 199.*

Vnde licèt inefficax euaserit actio directa, quo ad ipsum Pandulphum cedentem, attamen nou fuit sublata vtilis Elisabethæ, cui Pandulphus per cessionem non intulit, † nec 12
potuit præiudicium inferre, quicquid esset dicendum, si per viam solutionis egissent transigentes, in quibus terminis solutionis, & sic extinctionis procedunt textus, & DD. qui ab informantibus pro Bellinis allegabantur.

Ex his etiam non videbantur applicari, quæ deducebantur, *ex l. 3. C. de nouat.* vr per solutionem etiam † partis de- 13
biti factam cessionario, remaneant inefficaces actiones directæ cedentis; Quoniam in hoc casu nihil fuit solutum cessionario, sed tantummodò Pandulpho cedenti, & † non 14
agitur de efficacia vtilis creditorum eiusdem Pandulphi, nec non, & quia hic casus versatur circa cessionem, quæ induit naturam venditionis, † & quæ Creditoribus cedentis præ- 15
iudicium inferre non potuit.

Non obstat excessus oppositus sententiæ Rotali, quod nempè Sebastianus exegerit à Pandulpho scut. 1080. & ideò non videbatur concedenda immissio, nisi pro scutis 120. cùm dos fuerit tantùm scutorum mille. Quoniam fuit consideratum in instrumento celebrato 6. Februarij 1610. vbi fuerunt assignata Sebastiano per Pandulphum tria nomina debitorum ad computum dotis maternæ, extare clausulas † 16
præseruatiuas, citra præiudicium obligationis generalis supradictæ, videlicèt ex Instrumento dotali, quorumcunque Iurium, quibus per illud Instrumentum nec vllo modo Sebastianus sibi præiudicare, vel innouare voluit, & non aliàs aliter nec alio modo, † ex quibus protestationibus depre- 17
henditur animus Sebastiani noluisse recedere à primo Instrumento dotali, nec nouationem † inire, prout verè ob 18
dictas protestationes sublata fuit innouatio, *l. libera quidem Theodora C. de sent. & interlocut. omn. iud. l. si quis aliam ff. de nouat.* Rot. *decis. 30. nu. 2. par. 2. diuers.* Mastrill. *decis. 40. n. 5. par. 2.*

Aliæ verò summæ pecuniarum, vel non peruenerunt ad manus Sebastiani, sed Pandulphi, vel nullibi constat ad computum dotis fuisse solutas, vt benè per informantes pro Sebastiano, quorum responsiones Dominis placuerunt.

Frustra etiam visum fuit indubium reuocari creditum Pandulphi contra Bellinos pro scutis 1200. cùm illud fuerit canonizatum per sententiam in partibus latam, † quæ tran- 19
siuit in Iudicatum, *ad l. ingenuum ff. de stat. homin. cap. cum inter de re iud.* Surd. *d. cons. 61. n. 2. & seq.* & deinde etiam per transactionem † de anno 1600. secutam, ex qua 20
etiam constat non effluxisse præscriptionem decennalem à Bellinis obiectam.

Nec obstat Sebastiano allegata præscriptio, siquidem, cùm viuente Pandulpho patre non posset † agere vti eius 21
obnoxius potestati, præscriptio non currebat, *auth. nisi triennale, vbi glos. in verb. apparuerint C. de bon. matern.* & in his terminis fuit dictum in Bononien de Guidalottis die 3. Aprilis 1615. *coram R. P. D. meo Caualerio.*

Quæ autem inuentario hæreditatis Pandulphi à Sebastiano conscripto opponuntur, visa sunt plenè eualsa in decisione coram R. P. D. meo Remboldo in hac eadem causa emanata sub die 17. Iunij 1619.

Et ita vtraque parte Informante resolutum fuit.

REVER. P. D. MERLINO DECANO.

Faneñ Tutelæ.

Lunæ Die 21. Februarij 1622.

ARGVMENTVM.

Attentati vitium dari nequit contra eum, qui continuat. Tutor non idoneus electus à testatore, si administret antequam declaretur idoneus, an dicatur attentare. Ab executore, qui potest se extraiudicialiter informare, an detur appellatio. Pro attentatorum reiectione quando intret arbitrium.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Continuans non attentat.*
2 *Mulier est inhabilis ad tutelam, & hoc multò magis procedit, si sit minor.*
3 *Tutor non idoneus, si fuerit electus à testatore, dato, quod ille administrauerit, non dicitur deliquisse.*
4 *Administratorem minus idoneum si quis sibi elegerit, hoc non est imputandum administratori, sed eligenti.*
5 *Attentata non committuntur, nisi lite aut appellatione pendente.*
6 *Actus, qui veniunt consecutiuè ad alios actus ante litem inchoatos & absolutos, non inducunt attentata.*
7 *Confirmationes, & decreta super Breuibus retrotrahuntur ad diem datæ Breuium.*
8 *à Decreto meri executoris non datur appellatio, & num. 9.*
10 *Clausula*, arbitrio tuo, *æquipollet clausulæ*, conscientiæ tuæ, *vel* si tibi videbitur.
11 *Executor constitutus cum clausula*, arbitrio tuo, *potest procedere absque citatione, nec iuris ordine seruato, sed tantùm extraiudicialiter eruditus.*
12 *Appellatio à decreto executoris meri quatenus datur, intelligenda est de deuolutiua, non autem suspensiua.*
13 *Appellatio, quando datur ad effectum deuolutiuum, non potest dari de attentatis, vt in primis, & ante omnia reuocentur. Sed tantùm est agendum via ordinaria ex capite iniustitiæ.*
14 *Arbitrium licet reguletur à iure, tamen vrgentibus aliquibus causis moderatur illius rigorem.*
15 *Attentata quando sunt valdè dubia, & difficultatibus implicita, tunc multò magis intrat arbitrium pro illorum reiectione.*
16 *pro Attentatorum reiectione Rota solet aliquando interponere arbitrium, quando ea magna ex parte dependent à negotio principali.*
17 *Executor an citra vitium attentatorum possit procedere ad executionem Breuis, si lis pendeat coram alio Iudice.*
18 *Executor exequendo Breue, etiamsi lis pendeat coram alio Iudice, non dicitur attentare, quando fuit obtentum antequam lis esset incepta.*
19 *Breuis executio retrotrahitur ad diem, quo illud fuit obtentum.*
20 *Appellationis delatio omnia deinde gesta facit, vt subiaceant vitio attentatorum, etiamsi appellatio aliàs non esset appellabilis.*
21 *Continuans non attentat.*
22 *Iudex non dicitur deferre appellationi, si dedit tantùm reuerentiales.*
23 *Iudex dando reuerentiales, per illos censetur admittere appellationem, si sit admittenda, & reiycere, si de Iure venit reiycienda.*

Allegatur præsens decisio infra in eadem causa sub die 23. Maij 1622. coram eodem Reuerendiss. D. Merlino Decano.

DECISIO CCCCXXVI.

PRoposito dubio an arbitrium à Signatura reseruatum Rotæ pro reiectione attentatorum intraret, Domini concordibus suffragijs responderunt nulla extare attentata, quæ reuocatione indigeant, & quatenus extarent intrare arbitrium pro illorum reiectione.

Quod autem attentata deficiant, id suaderi videbatur, quoniam ex articulis, quos vtraque pars concludenter pro probatis admittit, deprehenditur, statim mortuo Francisco Palatio Beatricem illius Vxorem, & mariti voluntati obtemperante bonorum, & personæ Hieronymi infantuli ex filio nepotis eiusdem Palatij tutelam, & administrationem inchoasse, semperque fuisse prosequutam, & ideò cum mota lite ab Elisabetha coram Prætore Fani super inhabilitate Beatricis ad huiusmodi munus tutelæ, ac curæ obeundum, nihilominus perseuerauit in educatione Hieronymi, & illius bonorum administratione, non potest redargui Beatrix de attentatis, certa est enim Iuris conclusio, quod qui † continuat, non dicitur attentare, *cap. cum teneamur de appell. cap.* 1. vbi Abbas *nu.* 1. & 4. *Vt lit. pend.* Paris. *cons. vlt. n.* 8. & *seqq. lib.* 4. Caputaq. *dec.* 51. *n.* 1. & 2. *par.* 2. Rot. *decis.* 74. *n.* 4. *par.* 1. *in recentior.* 1

Præterea aut actus, quos vti attentatos accusat Elisabetha, sunt gesti ante motam litem, aut pendente lite, aut post interpositam appellationem, & nullo casu Domini crediderunt posse considerari attentata.

Non primo casu, nempè ante motam litem, quia cùm ipsa Beatrix à Francisco Auo Hieronymi fuerit constituta Tutrix, & Curatrix, quamuis (ex quo non excedebat ipsa 22. ætatis annum) ob sexum, † & defectum ætatis ad cu- 2
ram, & tutelam esset inhabilis, §. *minores Instit. de tut. l. quæue* §. *Lucius ff. de testam. tutel.* nihilominus si nixa voluntati Aui de facto † administrauit, non dicitur deliquisse, nec attentasse, iuxta titulum *de eo qui pro tut. se gess.* Et 3
imputanda est hæredi Iuris imperitia Francisci qui † eius 4
gubernacula commisit imbecillitati, *l. sed si quis* §. *vlt. ff. de Instit.* Angel. *cons.* 102. *num.* 1. Boer. *decis.* 124. *num.* 8. Surd. *cons.* 218. *n.* 17.

Sed circa hosce actus gestos ante motam litem non potest dari de attentatis, quia ipsa non committuntur † nisi lite, 5
seu appellatione pendente in contemptum Iudicis, & præiudicium partis; *vt toto tit. extra in Clement. & C. vt lit. pend.*

Minùs conqueri potest Elisabetha de gestis à Beatrice lite pendente coram Prætore, quia nulli actus fuerunt gesti, sed tantùm exhibitum Breue habilitatis Beatricis obtentum à Sanctissimo ante motam litem, & decretum Gubernatore, qui propterea in executione dicti Breuis absque nota attentorum potuit Beatricem in tutela, & cura confirmare, actus enim, † qui veniunt consecutiuè ad alios actus ante 6
litem inchoatos, & absolutos, non inducunt attentata, *c. ex litteris de rescript.* Gemin. *cons.* 35. *lib.* 2. Paris. *d. cons. vlt. n.* 12. *lib.* 4. & Paris. *de resignat. l.* 2. *q.* 3. *n.* 28. Lancell. *de attent. par.* 2. *cap.* 4. *limit.* 5. *principali n.* 6. & *c.* 12. *limit.* 4. *n.* 13. & 15. Gubernatorisque confirmatio, & decretum videtur quodammodò retrahendum † ad diem 17. Aprilis, 7
quo concessum fuit Breue, à quo dictæ confirmationis decretum effluxit, & sic cessant attentata, vt benè per Lancellott. *d. limitat. principali n.* 6.

Nec etiam possunt considerari attentata in gestis post interpositam appellationem à dicto decreto Gubernatoris, quoniam † ipse Gubernator non Iudex, sed executor potius 8
videtur à Sanctissimo electus ob illam clausulam, *arbitrio tuo*, quæ æquipollet clausulæ, *conscientiæ tuæ*, † vel *si tibi* 9
videbitur, *ad cap. fideiecommissa* §. *quamquam ff. delegat.* 3. Lap. *allegat.* 60. *n.* 4. & *seqq.* cum ibi addeñ Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 70. *num.* 26. & *seqq.* Et propterea quemadmodum dicta clausula; *Arbitrio tuo*, efficiebat, vt nulla præuia † Citatione, nec Iudicij ordine, sed tantùm extraiu- 10
dicialibus eruditus informationibus potuerit Gubernator Breue Sanctissimi demandare executioni, Lap. *d. allegat.* 60. *num.* 4. Menoch. *dicta q.* 70. *num.* 6. Rot. *decis.* 14. & 15. *de dol. & contum. in antiq.* Ita etiam à d. decreto † Gu- 11
bernatoris appellari permittebatur, glos. *in Clement.* 1. *in verbo oneramus de Iurepatron.* Lap. *d. allegat.* 60. *num.* 3. & *seqq.* Rot. *decis.* 47. *num.* 3. *de appellat. in nou.* & quatenus secundùm aliorum sententiam danda fuisset appellatio, hoc indubitanter videbatur intelligendum † quo ad effectum 12
deuolutiuum, non autem quoad suspensiuum, ita vt propterea dari non potuerit de attentatis ad effectum, vt in primis reuocentur, sed tantùm esset † agendum via ordi- 13
naria ex Capite Iniustitiæ, vt in terminis firmat Lancell. *de attent. par.* 2. *c.* 12. *limit.* 10. *nu.* 1. & 9.

Sed esto (Veritate illæsa) attentata aliqua fuisse perpetrata à Beatrice, Domini tamen crediderunt pro illorum reiectione intrare arbitrium, quod licèt à Iure sit regulandum, † nihilominus vrgentibus aliquibus causis modera- 14
tur, & mitigat Iuris rigorem, vt in *Rom. Cottius 6. Maij 1606. coram Illustriss. Domino meo Cardinali Sacrato*, & in materia attentatorum in *Parmen. Status* 30. *Aprilis* 1610. *coram Sanctiss. D. Nostro*, *quæ est decisio* 235. *n.* 1. *par.* 1. *in recentior.*

Causæ autem videntur vrgere plurimum pro moderando rigore in hoc casu; tum quia in omnem euentum attentata † valde dubia, & difficultatibus implicita sunt, vt ex su- 15
perius consideratis planè elicitur; Tum etiam quia magna ex parte causa attentatorum dependet à cognitione meritorũ in negotio principali circa incapacitatem Beatricis in tutela,

& cu-

& cura, & efficaciam Breuium dispensationis eidem con-
16 cessorum, quibus impulsa rationibus alia Rota respondit esse locum arbitrio pro reiectione attentatorum, vt in *Cæsaraugustana dismembrationis* 23. *Ianuarij* 1610. *coram Illustriss. Cardinali Sacrato, & in dicta Parmen. status coram Sanctiss. in princ.*

Quibus non obstat, quod pendente Iudicio coram Prætore Fani Beatrix exhibuerit Gubernatori Breue dispensationis impedimentorum sexus, & ætatis, & is Gubernator quamuis fuerit executor non potuerit absque vitio attenta-
17 torum procedere † ad executionem dicti Breuis, dum lis circa inhabilitatem Beatricis ad obeundam tutelam iam cœpta erat coram alio Iudice, iuxta decisionem Caputaq. 151. *par.* 3. cum alijs alleg. Quoniam dicta decisio, & alij congesti ab informantibus pro Elisabetha loquuntur, vel intelligi debent quoties Breue fuit obtentum pendente lite, quod secus contigit in hoc casu, vbi Breue per plures dies præcessit Iudicio excitato ab Elisabetha coram Prætore; Et licèt lite pendente fuerit postea executioni demandatum, hoc non obstat, quia actus gesti à Gubernatore fuerunt gesti
18 consecutiuè ad dictum Breue, quod quidem sustulit vitium attentatorum, vt in simili fuit resolutum in *Mediolanen. attentatorum* 27. *Iunij* 1612. *coram bo. me. Penia, quæ est dec.* 411. *num.* 4. *par.* 2. *recentior.* & executio dicti Breuis retro-
19 trahenda fuit ad † tempus eiusdem Breuis, vt supra fuit consideratum.

Nec obstat Gubernatore detulisse appellationi interpositæ ab Elisabetha, & ita commissa fuisse attentata, dum Beatrix actus administrationis exercuit, & nomine pupilli hæreditatem Francisci audiuit, delatio autem appellationis
20 facit attentata omnia postea gesta etiamsi materia aliàs non fuisset appellabilis, Lancell. *de attent. part.* 2. *cap.* 12. *ampliat.* 6. *num.* 1. & 2. & Rota *in Tullen. bonorum, & attentatorum* 6. *Nouembris* 1600. *coram Litta;* Quoniam vltra
21 quod huiusmodi continuatio non inducit attentata, Gubernator dedit tantum reuerentialis, per quos Iudex non
22 dicitur deferre † appellationi, sed per illos censetur admis-
23 sa, si est admittenda, † & reiecta si de Iure venit reijcienda, vt in *Romana domorum* 10. *Iunij* 1591. *Coram bo. mem. Penia, & est decisio* 232. post Pacific. de Saluian. *in vlt. impress.* & Vestr. *in praxi lib.* 7. *cap. fin. num.* 2. Iure meritò deridet eos, qui existimarunt, per reuerentiales in forma admissam censeri appellationem, & consequenter cum à decreto Gubernatoris non daretur appellatio, vt supra fuit dictum, ità etiam per dictos reuerentiales videtur reiectam fuisse à Gubernatore.

Quæ autem dicebantur de nimis properanter decreta executione Breuis, de prætermissis solemnitatibus iudiciariis, & de imperfecta descriptione Inuentarij, à Dominis neglecta fuerunt tanquam non respicientia articulum attentatorum.

Et ita ambabus partibus informantibus, &c.

REVER. P. D. MERLINO DECANO.

Ferrarien Fideicommissi de Rasurijs.

Die Veneris 25. *Februarij* 1622.

ARGVMENTVM.

Magistraliter ventilatur, & resoluitur, quando testator dicatur voluisse prospicere in casu non solùm, quando eius hæredes noluerint, sed etiam casu, quo non potuerint eius voluntatem adimplere, & id specialiter testator non disposuit, sed benè tacitè ex coniecturis. Et plura adducuntur ad docendum, quando animum enixum habuerit testator ad conseruandam agnationem. Nec non interpretatur text. in *l. pater seuerimam ff. de condit. & demonstrat.*

SVMMARIVM.

1 *Testator ex quibus dicatur prospexisse non solum in casu, quo eius hæres disposita per eum noluit adimplere, sed etiam quando non potuit.*

2 *Testatoris voluntas vt dicatur impleta, sufficit quod hæres noluerit, vel non potuerit.*

3 *Hæres si non sit in rerum natura, sine dubio non poterit adimplere disposita per testatorem.*

4 *Testator quando dicatur expressè disposuisse in casu, quo per impotentiam hæres non potuit adimplere eius voluntatem.*

6 *Conditionis deterioris esse non debet hæres magis dilectus, quàm minus dilectus, & incognitus, amplia nu.* 7. *&* 8.

9 *Dictio, &, est de sui natura ampliatiua præcedentium.*

10 *Dictio, &, designat diuersitatem copulatorum.*

11 *Dictio, &, inter casus diuersos solitum est, vt apponatur.*

12 *Verba,* non est dicendum, *vt sint superflua.*

13 *Dictio, &, quando sine dubio in disiunctiuam sit resoluenda.*

14 *Dictio,* vt suprà, *est relatiua.*

16 *Prælatio particularis cessare debet, ad hoc vt euitetur superfluitas.*

17 *Relatio ad omnia regulariter fieri consuetum est.*

20 *Testator quando habuit rationem conseruandæ agnationis, tunc substitutio quamuis tantùm facta in casu noluntatis, est trahenda etiam ad casum impotentiæ.*

21 *Substitutio vulgaris cùm sit fauorabilis, facilè de vno casu ad alium extenditur.*

22 *Substitutio fideicommissaria, tamquam odiosa strictè interpretari debet, & non est extendenda de vno casu ad alium.*

23 *Fideicommissum fauorabile est, si sit factum causa conseruandæ agnationis.*

24 *Fideicommissum, quando sit extendendum.*

25 *Fideicommissum factum ad conseruandam agnationem potest extendi, etiamsi ratio eam conseruandi non sit expressa, sed etiam solum.*

26 *Voluntas in vno casu tantum expressa, etiam ad aliud extendi debet, per quam resultat idem effectus.*

27 *Identitatis effectus facit, vt casus omissus non dicatur omissus, sed comprehensus, non per extensionem, sed per intensionem disponentis.*

28 *Fideicommissum de casu ad casum non extenditur ob solam rationem conseruandæ agnationis.*

29 *Sed hoc non procedit, quando adsunt verba, quæ generaliter, & impropriè dictam extensionem importare possint.*

30 *Quia tunc sine dubio extensio admitti potest.*

31 *Fideicommissi extensio admitti potest stante mente, & voluntate testatoris ex probabilibus coniecturis deducta.*

32 *Fideicommissum quando ex verisimili mente testatoris extenditur, non dicitur extensio, sed comprehensio quædam, & mentalis interpretatio.*

33 *Testatoris voluntas, quod voluerit extendere fideicommissum ad casum non expressum, ex quibus deducatur.*

35 *Testator ex quibus apertissimè constet habuisse animum conseruandæ agnationis.*

36 *ex Masculorum prælatione, & fœminarum exclusione agnationis ratio præsumitur habita.*

38 *Fœminæ etiamsi extra familiam nuptæ, nihilominus agnatæ dicuntur.*

38 *Testator an dicatur habuisse animum conseruandæ agnationis, si onus imposuit hæredi, vt assumeret cognomen, & insignia familiæ.*

40 *Et hoc multo magis procedit, si vocauerit primogenitum alicuius.*

41 *ex Repetitione apparet de enixa voluntate disponentis.*

42 *Testator ex quibus appareat non solùm tacitè, sed etiam expressè habuisse rationem conseruandæ agnationis.*

43 *Testator, si hæredem instituerit eius vxorem, eius vita naturali durante, an dicatur in eo cessare animum conseruandæ agnationis.*

44 *Fœminæ vt agnatæ possunt conseruare agnationem.*

46 *Testator eo ipso, quod in defectu masculorum vocauit fœminas agnatas, censetur habuisse rationem conseruandæ agnationis.*

Agua-

48 *Agnationis conseruandæ ratio ex quibus non dicatur habita.*
49 *Agnationis suæ conseruationem, & dignitatis incrementum quilibet præsumitur appetere.*
50 *Agnationis suæ fauorem si quis non considerauerit in vno casu, non præsumitur alios casus expressos negligere voluisse.*
51 *Verba, quando sunt clarissima, non est locus coniecturis.*
52 *L. si pater seuerinam ff. de condit. & demonst. quo casu loquatur.*
53 *Delictum vbi non est, pœna locum habere nequit.*
58 *L. Pater seuerinam ff. de condit. & demonst. cùm loquatur in casu, quo hæres certus fuit substitutus, ideò non habet locum, si substitutio sit incerta.*
60 *Dictio*, cum, *importat conditionem.*
61 *L. Pater seuerinam ff. de condit. & demonstr. dispositio, quando cesset.*
62 Soccin. Sen. *cons.* 239. *numer.* 6. *in fin. lib.* 2. Decian. *cons.* 273. *& alij plures reijciuntur, & declarantur, num.* 63.
64 *Substitutio non potest dici fauorabilis, si agnati non fuerint substituti, & ideò extensio nullo modo fieri nequit, & num.* 65.
66 *Verba*, in vtroque casu, *restringunt dispositionem ad casus tantùm expressos.*
68 *Sed hoc non procedit, quando nulla est apposita dictio taxatiua.*
69 *Extensio benè fieri potest ad casum similem, & eamdem rationem habentem.*
70 *Et hoc maximè, si verba restrictiua non sint adiecta.*
71 *Atque hoc amplia, si appareat de verisimili mente disponentis.*
72 *Verba indefinitè, & absque aliqua præfinitione temporis prolata, qualiter sint intelligenda.*

* *Allegatur præsens hæc decisio infra coram eodem Reuerendiss. P. D. Merlino Decano sub die* 12. *Decemb.* 1622. *quæ decisio est in eadem causa, & in ordine* 436.

DECISIO CCCCXXVII.

FVerat in hac causa coram R. P. D. meo Verospio sub die 5. Martij 1621. *resolutum non fuisse factum locum fideicommisso ad fauorem Francisci, & propterea constare de causis restitutionis in integrum aduersus duas conformes ad illius fauorem latas ex dispositione statuti Ferrariæ rem iudicatam facientes, posteà verò sub die 24. Maij eiusdem anni* fuerat à dicta resolutione receſſum. Vnde proposui dubium bis antea disputatum, & non resolutum. An scilicet standum esset in primo, vel secundo loco decisis, & Domini in decisis secundo loco standum existimarunt.

Nam Testator suam hæreditatem ad illum de Rasurijs, qui litteris incumberet, & certas qualitates haberet, prout est ipse Franciscus, peruenire voluit non solùm in casu quo filius masculus Hippolytæ maior natu, eiusque descendentes nollent arma, ac nomen familiæ ipsius Testatoris deferre per illa verba, *Et casu quo nollet vocari, &c.* sed etiam
1 in casu, quo eadem arma, & nomen deferre non possent per illa verba subsequentia, *Et se, & sui vt supra non se vocarent, & nominarent de Rasurijs, & dicto eius insigne non vterentur*, quæ impotentiæ casum expresè comprehendunt, vt in puncto tradit Rim. Iun. *cons.* 23. *n.* 205. *vers. quod verò dicebatur lib.* 1. Cephal. *cons.* 196. *sub num.* 16. *vers.* 3. *ego considero lib.* 2. & admittit etiam ipsemet Decian. in contrarium in prima decisione allegatus *cons.* 273. *num.* 1. *& sub n.* 3. *ante med. vers. quod licet vtrumque, & circa finem vers. vlt. non obstat.*

Idque vlteriùs apertissimè suaderi videbatur ex eo, quia Testator dum iussit, quod dictus filius masculus eiusque descendentes semper, & in perpetuum sese de Rasurijs vacarent, & ipsius Testatoris arma deferrent, absque dubio ad effectum, ac perpetuitatem denominationis, ac delationis huiusmodi respexit, & consequenter ad hoc, vt dici possit purificata conditio fideicommisso adiecta, sufficit dictæ perpetuæ denominationis, ac delationis effectum iam ces-
2 sare, † & nihil interest, an ille cessauerit, ex eo quia dicti descendentes noluerint, vel non potuerint Testatoris voluntatem adimplere ex eo, quia nunquam fuerunt in rerum natura, quocumque enim modo id contigerit semper verissimum † est dicere descendentes prædictos hodie insignijs 3
prædictis non vti, & de Rasurijs non nominari, vt in specie optimè deducit, & comprobat Gouean. post decis. Thes. 270. *nu.* 24. *&* 28. ex traditis per Bart. & DD. *in cap. Gallus §. & quid si tantùm, ff. de liber. & posthum.* & Dec. *in l. cùm proponas la* 2. *C. de pact.*

Ponderando etiam præsertim, quod substitutio facta legitur Hippolytæ, non solùm casu quo filius masculus, eiusque descendentes. Arma, & nomen familiæ non deferrent, sed etiam in casu, quo ipsa filios non haberet, & consequenter patet testatorem non solùm voluntatis, sed etiam † im- 4
potentiæ casum expresè considerasse in ea, vt per Gouean. *vbi suprà num.* 28. *circa finem*, & fuit optimè animaduersum in dicta secunda decisione *sub die* 24. *Maij* 1621. *coram R. P. D. meo Verospio*, ideò eandem substitutionem † vtròque 5
casu credendum est ipsius pariter Hippolytæ filio etiam facere voluisse, vt probat Cephal. *dicto cons.* 196. *n.* 17. *&* 18. aliàs enim deterioris conditionis fuisset dicta Hippolyta testatoris filia magis dilecta, quàm ipsius † Hippolytæ filius 6
etiam nasciturus, ac testatori incognitus, minusque dilectus. Nam ipsa fuisset grauata paternam hæreditatem restituere agnato qualitates per Testatorem requisitas habenti non solùm † in casu quo eius filij nomen, & arma fami- 7
liæ Testatoris nollent assumere, sed etiam in casu, quo illi non extarent, ipsumque propterea nomen, & arma assumere non possent, eius verò filius in priori tantùm casu grauatus fuisset, in secundo verò nequaquam, sed si ille euenisset, prout effectualiter venit de eiusdem Testatoris † bo- 8
nis liberè disponere potuisset, quod est absurdum, vt in puncto arguit Cephal. *dicto cons.* 196. *num.* 18. *&* 19. ex tradit per Rim. *in cons.* 111. *num.* 16. *& cons.* 104. *num.* 17. *& cons.* 150. *num.* 8. *lib.* 2. *& cons.* 43. *num.* 7. *lib.* 3. & benè etiam in proposito Grat. *cons.* 5. *nu.* 31. *& seqq. vol.* 2.

Neque visum fuit obstare, quod inter prædicta verba, *Et casu quo nollent* & illa alia subsequentia, & se, & sui non se vocarent, fuerit apposita dictio copulatiua, *&*, quia non propterea dici potest verba ipsa subsequentia eundem noluntatis casum continere, dictio enim, † *&*, est de sui na- 9
tura ampliatiua præcedentium, Bart. *in l. ea tamen adiectio ff. de l.* 3. Rip. *in cap. ex parte num.* 46. *de rescrip.* Surd. *decis.* 272. *n.* 24. *& decis.* 319. *n.* 7. Rota *decis.* 33. *nu.* 6. *& decis.* 41. *n.* 4. *par.* 1. *rec.* Et copulatorum † diuersitatem designat, 10
glos. *in rubr. ff. de Iur. & fact. ignor. et in l. si duo C. per quas pers. nob. acq.* Ias. *in l.* 1. *n.* 2. *ff. de Iust. & Iur.* Surd. *cons.* 313. *n.* 22. Rot. *decis.* 266. *nu.* 4. *part.* 2. *rec.* Et inter casus † di- 11
uersos poni consueuit, vt in terminis substitutionis tradit Dec. *cons.* 227. *n.* 4. & Soc. Iun. *cons.* 181. *n.* 31. *lib.* 2. Et si aliud diceremus dicta † verba subsequentia, essent super- 12
flua, quod est absurdum, & contra regulam, de qua per Bald. *in rubr. C. de contrah. empt. n.* 9. vt in simili arguit Surd. *d. cons.* 313. *num.* 22. & Rota *d. decis.* 266. *n.* 4.

Quod tantò magis debet absque vlla difficultate procedere in casu præsenti, quia manifestè constat de coniecturata, ac verisimili testatoris voluntate, eandem substitutionem faciendi etiam in casu impotentiæ, ac non existentiæ descendentium pro agnationis conseruatione, vt superius fuit deductum, & inferius etiam deducetur. Et † consequen- 13
ter Copula prædicta in disiunctiuam resolui debet, vt tradit Ias. *in leg.* 1. *num.* 5. *in* 5. *limitatione ff. de Iust. & Iur.* Alex. *in cons.* 130. *in fine lib.* 2. Socc. Iun. *dicto cons.* 181. *n.* 33. *&* 34.

Neque etiam obstat illa dictio relatiua, *vt supra*, † quia 14
refert tantummodò qualitatem perpetuitatis importatam per illa verba præcedentia, *Descendentes semper, & in perpetuum*, non autem qualitatem nolitionis importatam per verbum illud, *Noluerit*. Tum quia Testator huiusmodi verbo non est vsus, cùm facilè vti potuisset, sed adhibuit verba illa, *Non se vocarent, ac nominarent*, † quæ de sui 15
natura impotentiæ casum important ex superius allegatis. Tum etiam quia verba ille subsequentia, *Et se, & sui non se vocarent*, essent superflua. Ideòque vt absurdum huiusmodi euitetur, † cessare debet relatio quæ regulariter 16
† ad omnia fieri consueuit, Bart. & DD. *in l. talis scriptura ff. de leg.* 1. Crauett. *cons.* 70. *numer.* 11. Surd. *cons.* 431. *n.* 65. 17

Denique non obstat, quod impotentiæ casus propter non existentiam fuerit separatim expressus, *Vel si nullus filius masculus ex ipsa D. Hippolyta vnus esset*, quia pro responsione est animaduertendum quod Testator, si aliqui masculi

li ex dicta Hippolyta eius filia extarent, tunc vocauit maiorem natu cæteris, cum hac tamen conditione, quod tam ipse, quàm descendentes sui semper, & in perpetuum se vocari facerent de Rasurijs, & ipsius Testatoris insignijs vterentur, & casu quo nollet vocari, ac nominari, & se, & sui, vt supra non se vocarent, ac nominarent, & insignijs non vterentur, substituit illum de agnatione, qui litteratus esset, & litteris incumberet. Verùm quia idem Testator animaduertit, quod quamuis stantibus prædictis fieri deberet huic substitutioni locus eo ipso quod effectus perpetuæ delationis Insignium, ac nominis ab eo consideratus cessaret, siue id contingeret, ob noluntatem, siue ob
18 impotentiam ex quacumque causa, † vel impedimento etiam propter non existentiam ipsorum descendentium prouenientem, vt per Gouean. post d. decis. Thesaur. 270. *num.* 24. & 28. Nihilominus ipse apertè præsupposuerat filij cum prædicto onere vocati existentiam, iure merito prouidere voluit eandem substitutionem faciendo etiam in
19 casu, quo nullius dictæ Hippolytæ filius extaret, ne si postea casus huiusmodi eueniret, de ipsius voluntate dubitari contingeret.

Prætereà visum Dominis fuit, Testatorem suæ agnatio-
20 nis † rationem habuisse, & consequenter substitutionem, de qua agatur, etiamsi facta tantummodò legeretur in casu noluntatis, trahendam quoque esse ad casum impotentiæ, iuxta doctr. Bart. *in l. 1. num. 14. ff. de vulg. & pupill.* quem DD. communiter sequuntur, vt ibi Rip. *n.* 90. Paris. *n.* 72. & Ruin. *n.* 37. *in fin.* quamuis enim DD. ipsi loquan-
21 tur in vulgari, † quæ tanquam fauorabilis facilè de vno casu ad alium extendi solet, *l. Titius §. Lucius ff. de liber. & posth.* vt latè prosequitur Surd. *decis.* 37. *num.* 17. & 18. &
22 *seqq.* Nos verò versamur in fideicommissaria, † quæ regulariter tanquam odiosa strictè interpretari, & minimè extendi consueuit, vt post alios distinguit Menoch. *in cons.* 326. *num.* 18. nihilominus conclusio prædicta etiam in præsenti casu locum habet, cùm enim Testator agnationis con-
23 seruandæ † rationem habuerit fideicommissum ipsum est fauorabile, Paris. *cons.* 63. *num.* 26. *lib.* 2. Capyc. *decis.* 108. *num.* 15. Menoch. *cons.* 432. *num.* 1. 7. & *seqq.* Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 28. *in fin.* Surd. *cons.* 443. *num.* 28. & consequenter etiam ad casum de quo agitur
24 † extendi debet, cùm eadem in eo vigeat conseruandæ agnationis ratio, vt post Soccin. Sen. *cons.* 52. *num.* 10. *in fin. lib.* 1. & alios latè comprobat Menoch. *dicto cons.* 432. *n.* 7. & *seqq.* & Surd. *dicto cons.* 443. *num.* 35. & *seqq.* & in nostris terminis Cephal. *d. cons.* 196. *num.* 11. & *seqq.* & *nu.* 21. Rim. Iun. *d. cons.* 23. *num.* 90. & *seq.* vbi quod non pro-
25 cedit † etiam si agnationis conseruandæ ratio expressa non fuerit, & *num.* 207. & *seqq.* apertè dicit, quod etiamsi caput voluntatis solummodò attigisset testator, impotentiæ
26 verò nequaquam, † adhuc tamen extensio fieri deberet, ille namque cogitauit de effectu conseruationis honoris, ac nominis propriæ agnationis, ac familiæ, & consequenter conditio voluntaria in vnum tantùm casum expressa, etiam ad aliud extendi debet, per quem resultat idem effectus, vt per Peregr. *de fideicom. art.* 11. *num.* 46. & Gouean. *vbi supra num.* 28. 29. & 31. vbi vlterius etiam addit, quod ex
27 huiusmodi effectus identitate casus non † potest dici omissus, sed comprehensus non per extensionem, sed per intentionem fideicommittentis, & Menoch. *dicto cons.* 432. *nu.* 2. & *seqq. et num.* 21.

Neque obstat, quod sola ratio conseruandi agnationem
28 † non extendat fideicommissum de casu ad casum, vt post Rot. *dec.* 667. *num.* 11. *par.* 2. *in rec.* quia hoc non procedit
29 quando adsunt verba, quæ aliquo modo saltem † ex generali, & impropria significatione sunt apta etiam comprehendere casum non expressum, prout accidit in casu nostro stantibus illis verbis, *Et se, & sui non se vocarent*, quæ absque dubio sunt apta comprehendere etiam casum impo-
30 tentiæ ob non existentiam ex superius allegatis, tunc † enim extensio ipsa indubitanter admittitur, vt post Bursatt. *in cons.* 227. *n.* 64. *in fin.* & alios tradit Surd. *dicto cons.* 443. *sub num.* 28. & 30. *vers. quinimò quando.*

31 Prout nec etiam procedit, quando pro extensione † concurrit verisimilis mens, & voluntas Testatoris, ex probabilibus coniecturis deducta, Castr. *cons.* 123. *in fin. vol.* 1. cum pluribus alijs latè congestis per Bursatt. *d. cons.* 127. *nu.* 66. Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.* 3. *tit.* 19. *num.* 2. & *seqq.* & *num.* 15. & per Surd. *d. cons.* 443. *num.* 29. *et* 30.
32 tunc enim dicitur extensio, † sed comprehensio quædam, & mentalis interpretatio, vt per Curt. Iun. *cons.* 113. *num.* 10. Gabr. *cons.* 15. *num.* 9. *et seq. in* 2. inquit Surd. *eod. cons.* 443. *num.* 31. De verisimili autem testatoris voluntate † sa- 33
tis constare visum fuit ex agnationis, ac familiæ mentione sæpè, ac sæpiùs repetita, & ex alijs supra deductis, & inferius etiam deducendis, & demum ex totius testamenti lectura. Ex quibus redditur omninò inuerisimile, quod in 34
casu, de quo agitur, fideicommissum expirare, & bona extra familiam egredi voluerit.

Quod autem Testator agnationis conseruandæ rationem habuerit, DD. satis apertè constare dixerunt. Primò ex eo qui instituit † filios masculos tantùm, eosque ad inuicem 35
substituit exclusis fœminis, quos etiam pariter exclusit, dum posteà vocauit filios Hippolytæ. Ex qua masculorum prælatione, † & fœminarum exclusione agnationis ratio 36
habita præsumitur, Socc. Sen. *in l. cùm auus n.* 83. *de condit. & demonstr. & cons.* 72. *n.* 11. *vol.* 4. Gabr. *cons.* 116. *nu.* 13. 14. *et seq. lib.* 2. Surd. *cons.* 316. *n.* 9. 14. *et seqq.* & magis in terminis Grat. *d. cons.* 5. *n.* 85. *et* 86. *lib.* 2. & Rim. Iun. *d. cons.* 23. *n.* 83. & *seq.*

Secundò quia in defectum masculorum vocauit filias fœ- 37
minas † easque pariter ad inuicem substituit, siue illæ decederent cum filijs, siue sine filijs, quod nulla alia ratione fecisse videtur, nisi vt hoc pacto masculis deficientibus adhuc agnatio ipsa eo modo quo posset per fœminas conseruaretur, quæ † etiamsi extra familiam nuptæ fuerint, nihi- 38
lominus agnata dicuntur, *cap. pronunciatio §. familiæ ff. de verb. signific. l. voluntas*, vbi Bald. *n.* 2. *C. de fideic.* Decian. *cons.* 287. *num.* 17. cum alijs latè congestis in *Romana fideicommissi* 26. *Martij* 1610. *coram Sanctiss. Domino Nostro, quæ est decis.* 282. *nu.* 2. *par.* 2. *recentior.* & optimè etiam fuit in hac causa firmatum *sub d. die* 24. *Maii* 1621. *coram R. P. D. meo Verospio.*

Tertiò quia successiuè vocauit filium masculum Hippoly- 39
tæ eius filiæ maiorem natu, cùm hoc tamen, quod tam ipse, quàm eius descendentes semper, & in perpetuum se vocari facerent de Rasurijs, & ipsius familiæ insignia deferre † tenerentur, ex cuius oneris appositione apertè arguitur, testatorem ipsum per modum cuiusdam adoptionis eius agnationem, ac familiam conseruandi animum habuisse, Ripa *in l. Centurio num.* 164. *ff. de vulg.* Paris. *cons.* 19. *num.* 34. *vol.* 2. Alciat. *de verb. sign. lib.* 3. *num.* 15. *circa fin.* Grat. *d. cons.* 5. *numer.* 16. *lib.* 2. Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.* 6. *tit.* 15. *num.* 15. Cephal. *dicto cons.* 196. *num.* 11. & 21. Rim. Iun. *d. cons.* 23. *num.* 51. & 53. & *seq.* & *numer.* 208. Gouean. post d. decis. Thes. 270. *num.* 19. & 32. Surd. *cons.* 375. *n.* 19. Card. Seraphin. *decis.* 1329. *n.* 3. Rota *in recent. decis.* 266. *num.* 16. & *decis.* 319. *n.* 4. *part.* 1. *et decis.* 494. *num.* 2. *par.* 2. Præsertim † quia vocauit Primogeni- 40
tum, quod eò magis arguit agnationem, & familiam conseruare voluisse, ex congestis per Surd. *dicto cons.* 375. *n.* 15.

Quartò denique ex ipsius Domus, ac familiæ de Rasu- 41
rijs mentione † repetita, ex qua repetitione enixè apparet de disponentis voluntate, vt latè Rim. Sen. *cons.* 65. *num.* 27. & *seqq.* Rol. *cons.* 71. *num.* 50. *vol.* 2. & Surd. *d. cons.* 375. *num.* 11. *et* 12. & ipsamet substitutione, de qua agitur ad fauorem illius de Rasurijs, qui litteris incumberet, & in eius defectum ad fauorem omnium de agnatione, itaut non solùm ex coniecturis, † sed etiam ex verbis expressis 42
manifestè appareat, substitutionem ipsam eiusdem agnationis intuitu, & contemplatione factam fuisse, vt in puncto Gabr. *dicto cons.* 116. *num.* 17. Rim. Iun. *dicto cons.* 23. *n.* 105. & *seqq.*

Neque visum fuit DD. obstare, quod testator primo loco instituerit vxorem, & posteà substituerit etiam filias fœminas, quia Vxor fuit Instituta ad tempus, eius scilicet naturali durante tantùm, prout fieri † passim consueuit, ne- 43
que vllum est inconueniens, quod testator ipse vxorem prædilexerit, & eius mortem agnationis conseruandæ rationem habuerit, vt in puncto respondit Socc. Iun. *in cons.* 116. *num.* 10. *vol.* 3. filiæ verò fœminæ fuerunt substitutæ in defectum masculorum, & apertissimè constat Testatorem voluisse quod ipsæ pariter † vt agnatæ familiam eo meliori 44
modo quo possent, conseruarent, illas ad inuicem substituendo earumdem filijs, tanquam de aliena familia penitus exclusis, & in illorum defectum vocando filium ex dicta Hippolyta † masculum maiorem natu cum onere, 45
vt supra deferendi perpetuò nomen, & arma familiæ de Rasurijs, vt in terminis tradit Grat. *dicto cons.* 5. *num.* 86.

& 87. *lib.* 2. quem sequuta est Rota *d. decis.* 319. *n.* 4. *par.* 1. *rec.* Immò ex hoc ipso quod fœminas vocauit in defectum
46 † masculorum, præsumitur voluisse agnationi prospicere, vt superius dictum est ex traditis per Surd *dicto cons.* 443. *et decis.* 66. *num.* 23. & per Peregr. *de fideic. art.* 25. *sub num.* 26. *post med. in ista controuersia*, *&c.* maximè cùm posteà ad alios agnatos fuerit reuersus substitutionem, de qua
47 agitur faciendo ad agnati † litterati fauorem, & in illius defectum vocando omnes de sua agnatione, vt in specie considerat Grat. *dicto cons.* 5. *n.* 87.

Prout nec etiam obstat, quod filij fuerint ad inuicem substituti in casu tantùm, quo decederent in pupillari ætate, & sic illi post pupillarem ætatem decessissent, fideicom-
48 missum expirasset, † ipsique potuissent de bonis per testatorem relictis etiam extra familiam liberè disponere, tum quia nullum est inconueniens, quod testator prætulerit filios agnationi, ideòque illos grauare noluerit, præsertim quia potuit verisimiliter cogitare, quod illi facti iam pubere filios procrearent, per quos conseruaretur agnatio, vel quod similem affectionem ad eorum familiam habentes ex-
49 tra illam de bonis prædictis non disponerent, cùm † quilibet præsumatur appetere suæ agnationis conseruationem, & dignitatis incrementum, Bero. *cons.* 95. *num.* 15. *lib.* 2. cum alijs per Card. Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.* 6. *tit.* 15. *num.* 1. Tum etiam quia ex eo quod Testator in casu prædicto agnationis fauorem non considerauerit, nullo modo sequitur, quod illam in alijs casibus, & præsertim in isto,
50 de quo loquimur, in quo expressè † vocauit illum de sua agnatione, qui litteris incumberet, & in illius defectum omnes alios agnatos negligere voluerit, vt in puncto post Bald. *cons.* 68. *nu.* 3. inter cons. Ang. Soc. Sen. *cons.* 81. *nu.* 12. *in fin. lib.* 4. Socc. Iun. *cons.* 23. *n.* 37. *vol.* 1. *& d. cons.* 116. *n.* 10. *vol.* 3. Crau. *cons.* 800. *n.* 12. *vers. Non obstat agnationis rationem*, & post alios etiam respondit Surd. *d. cons.* 443. *n.* 44.

Et demum tam prædicta, quàm etiam alia, quæ afferebantur ad ostendendum, testatorem ipsum agnationis rationem non habuisse, omninò sublata remanent tàm ex supra relatis, quàm etiam ex alijs testamenti, & Codicillo-
51 rum verbis per informantes latius ponderatis quæ † videntur clarissima, itaut non sit locus coniecturis, vt in specie per Crau. *d. cons.* 800. *n.* 12. *&* 13.

Quibus sic stantibus visum fuit DD. non obstare ea, quæ
52 in contrarium obijciebantur. Non enim obstat † textus, *in l. Pater seuerinam ff. de cond. et demon.* Tum quia loquitur in casu, in quo legati adeptio, & in alium translatio facta
53 fuerat in pœnam, quæ in casu impotentiæ, vbi † non est delictum, locum habere non potest, & ideò ad casum nostrum applicari nequit, cùm nullibi de pœna mentio aliqua facta reperiatur, sed manifestè constet, substitutionem,
54 de qua agitur † non quidem in pœnam, sed ipsius agnationis conseruandæ fauorem factam fuisse, vt in puncto respondit Bart. *in d. l. pater Seuerinam in fin.* & magis in terminis Rim. Iun. *d. cons.* 23. *num.* 216. *&* 217. & optimè etiam fuit responsum in decisione. Et quamuis dici possit, quod
55 in casu nolitionis, & contrauentionis † ademptio ipsa, & in alium translatio non solùm agnationis fauore, sed etiam in odium, ac pœnam inobseruantis facta fuisset, ex hoc tamen non sequitur, quòd in casu impotentiæ eadem translatio per viam fideicommissi fieri non debuerit licet non in odium, & pœnam, sed ipsius agnationis tantùm fauore, quod sufficit, cùm ille fuerit per se primò, & principaliter
56 consideratus ex superius deductis. Tum etiam quia † illius dispositio præcipuè fundatur in præsumpta voluntate Testatoris, quem apparebat in casu noluntatis tantummodò legare voluisse, hic verò apertè constat, Testatorem ipsum
57 non solùm † in casu noluntatis, sed etiam impotentiæ, & dictæ Hippolytæ filiorum defectus eandem substitutionem facere voluisse, vt superius fuit deductum ex traditis in specie per eundem Rim. Iun. *d. cons.* 23. *n.* 220. *& seq.*

Tum demum quia in *d. l. pater seuerinam*, substitutio fa-
58 cta fuerat † certæ personæ nominatæ, & testator incœperat à dispositione, in casu verò nostro substitutio facta fuit filio masculo nascituro, eiusque descendentibus nomen & arma familiæ de Rasurijs non deferentibus, & sic
59 personis omninò † incertis, & testator non incœpit à dispositione, non enim præcepit, quod filius masculus eiusque descendentes, nomen, & insignia deferrent, sed dilationem huiusmodi posuit solummodò in conditione, vt patet ex illa dictione, *cum*, ibi (*cum hoc quod semper in rpetuum*, *&c.*) † quæ conditionem importat, *l. qui pro-* 60
emisit, & ibi Ias. *numer.* 1. *ff. de cond. & demonstr.* Paris. *d. cons.* 19. *num.* 6. *& seqq. et cons.* 35. *num.* 19. *vol.* 2. & consequenter textus prædicti dispositio † locum sibi vendicare 61
non potest, vt in puncto pariter respondit, & comprobat Roman. iun. *eod. cons.* 23. *num.* 116. 118. *et* 119.

Et ex his etiam patet responsio ad cons. Socc. † sen. 259. 62
num. 6. *in fin. lib.* 2. & Dec. *d. cons.* 273. quos sequitur Odd. *cons.* 56. *num.* 30. Decian. *cons.* 1. *nu.* 86. *lib.* 1. & Menoch. *cons.* 326. *num.* 14. *lib.* 4. *in* 1. *decisione allegati*. Quia vltra quod contra illos in specie sensit Alciat. *d. lib.* 3. *num.* 15. *de verb. signific.* Menoch. *d. cons.* 432. *num.* 31. Goucan. post d. decis. Thesaur. 270. *num.* 28. *et* 31. ipsique præcipuè † se 63
fundant in dispositione *d. l. pater seuerinam*, quæ vt superius fuit ostensum, non applicatur, loquuntur enim in casu, in quo substitutio facta fuerat in pœnam, non autem primò ac principaliter in fauorem agnationis ex quo non fueraut substituti agnati, prout in casu nostro, & consequenter substitutio † non poterat dici fauorabilis nec ex ra- 64
tionis identitate, nec ex verisimili testatoris mente latè interpretanda, & extendenda ad omnes casus, † in quibus 65
sequi posset idem effectus ab eo per se primò consideratus, & efficaciter volitus, vt in terminis respondit Decian. *d. cons.* 1. *num.* 163. *lib.* 1. Menoch. *d. cons.* 432. *num.* 31. Cephal. *d. cons.* 196. *n.* 25. 26: *et seq.* & Rimin. iun. *in sæpè alleg. cons.* 23. *n.* 216. *et seq.*

Neque etiam visum fuit obstare, quod testator apposuerit verba (tunc in vtroque casu,) quæ de sui natura † vi- 66
dentur restringere dispositionem ad casus expressos, & quod si esset etiam comprehensus casus impotentiæ essent tres casus, quia fuit responsum, duos tantummodò casus fuisse principaliter consideratos, & expressos, primum videlicet in quo existeret quidem aliquis Hippolytæ filius, deficeret tamen solùm ipsi, sed eius descendentibus iniuncta. Et licet casus iste subdiuidi posset in duos, scilicet noluntatis, & impotentiæ ex quo vtroque modo effectus dictæ perpetuæ † nominis, & armorum delationis cessare poterat, 67
fuit tamen habitus pro vno tantùm. Secundum verò, in quo nullus ex eadem Hippolyta filius viuus esset, vnde etiamsi admitteremus verba prædicta esse restrictiua, quæ tamen multoties declarativè, ac demonstrativè potius stare consueuerunt, præsertim † quando nulla fuit adiecta dictio 68
taxatiua, vt tradit Gozad. *d. cons.* 64. *in fin.* Paris. *cons.* 92. *num.* 60. *in fin. lib.* 2. Cassad. *decis.* 1. *num.* 4. *& seq. de test.* cum alijs per Menoch. *d. cons.* 432. *num.* 32. *& seq.* adhuc tamen obesse non possent quia casus impotentiæ, de quo agitur est vnus ex dd. duobus casibus per testatorem expressis iuxta superius deducta.

Sed vbi etiam non posset dici expressus, adhuc tamen † ad illum vti similem, & eamdem rationem agnationis 69
conseruandæ habentem extensio fieri deberet, quàm similia verba restrictiua † minimè excludunt, Paris. *cons.* 50. *n.* 70
52. *& seq. & cons.* 66. *n.* 65. *vol.* 3. Curt. iun. *cons.* 75. *num.* 14. Rub. *cons.* 31. *n.* 3. & in puncto Menoch. *d. cons.* 432. *n.* 35. *& seq.* & Rim. iun. *d. cons.* 23. *et* 214. Præsertim † cùm 71
vt superiùs fuit dictum, appareat etiam de præsumpta, ac omninò verisimili testatoris voluntate, vt per Menoch. *eod. cons.* 432. *num.* 37. Rimin. iun. *d. cons.* 23. *n.* 214. & Ceph. *d. cons.* 196. *n.* 23.

Denique placuit etiam aliud fundamentum, quod scilicet propter dictorum descendentium defectum, & non existentiam non solùm euenit vnus ex impotentiæ casibus per testatorem primo loco generaliter consideratis iuxta superius deducta, sed etiam alius secundo loco specialiter expressus per illa verba, *vel si nullus filius masculus ex dicta Hippolyta viuus esset*, quæ cùm sint indefinitè prolata, & 72
absque vlla temporis præfixione operantur, quod etiam si Hieronymus dictæ Hippolytæ filius semel extiterit, tamen statim ac ipse viuus esse desijt nullis alijs superstitibus filijs, conditio prædicta huiusmodi substitutioni adiecta, fuit ad D. Francisci fauorem purificata, vt in specie post Corn. Rom. & alios, quos congerit, tradit Peregr. *de fideic. art.* 29. *n.* 9. & fuit etiam dictum in *Meleuitana fideicommissi* 14. *Martii* 1618. *coram R. P. D. meo Caualerio*.

Ex quibus DD. responderunt standum esse in secundo loco decisis &c.

Prima est supra decisio 419. *altera verò est* 422.

R.P.D.

REVER. P. D. MERLINO DECANO.

Perusina prætensæ ratificationis.

Die Veneris 11. *Martii* 1622.

ARGVMENTVM.

Transactio inita per procuratorem quando non possit rescindi, sub prætextu quod d. procurator excesserit fines mandati, & quando d. excessus nullatenus possit considerari. Amplitudo, & inculcatio clausularum generalium in mandato appositarum quid operentur, & vsquequò extendat mandatum.

SVMMARIVM.

1 *Mandati fines egredi infert delictum.*
Mandati fines non præsumitur quis excedere voluisse.
2 *Mandati excessus cùm sapiat dilectum, ideò plenè, & concludenter est probandus.*
3 *in Contractibus initis inter virum, & vxorem ob connubialis fœderis necessitudinem, & mutuum amorem, non tam facilè dolus est præsumendus.*
4 *in Contractibus celebratis inter personas coniunctas non debet læsio anxiè inquiri.*
5 *Mandati fines quando dicatur quis non excessisse.*
6 *Mandati fines sine dubio mandatarius non videtur excessisse, si nec tota facultate sibi attributa vsus est.*
7 *Verba generalissima quando non operentur suum absolutum & generalem effectum.*
8 *Transactio restricta ad certa bona, non extenditur ad alia, quantumuis concepta sit verbis generalibus, & amplissimis.*
9 *in Transactionibus solent Notarij ex stylo apponere clausulas generales, inferentes liberationem generalem, & se extendentem etiam ad incognita.*
10 *in Mandato solita apponi comprehenduntur etiamsi non sint expressa.*
11 *in Transactione extinctiua litium de sui natura inest cassatio scripturarum, & cessio iurium.*
12 *Transactio extinguit omnia iura, & hinc inde transigentium dirimit actiones, & obligationes.*
13 *Cedens iura vera, & ob illa percipiens aliqua emolumenta, quid polliceri teneatur.*
14 *Cessio quando sapiat naturam venditionis.*
15 *in Mandato, licet aliquid non sit expressum, tamen si id connexum, & de natura contractus veniat, censetur demandatum.*
16 *Procurator vtilius, ac pinguius potest adimplere mandatum, quàm habuit in facultate.*
17 *in Procuratore facit, vt non possit considerari excessus, amplitudo, & inculcatio clausularum.*
18 *Clausulæ generales non debent trahi vltra expressa, sed hoc non procedit, quando adest prægnantia.*
19 *Clausula*, cum libera facultate, *iuncta præsertim cum alia clausula*, Rato &c. *quid in mandato operetur.*

DECISIO CCCCXXVIII.

DOmini recedentes à decisis sub die 14. Iunij anni præteriti coram R. P. D. meo Verospio * censuerunt, transactionem contractam à Comite Iulio Cæsare de Oddis, nomine Gentilis nullum continere excessum ob quem ipse ad aliquod teneatur interesse.

1 Et moti sunt, quia cùm egredi † fines mandati inferat delictum, & illud non præsumatur, huiusmodi excessus erat
2 plenè, † & concludenter probandus, Rot. *decis.* 45. *de appell. in nou.* & apud Card. Seraph. *decis.* 1189. *nu.* 2. & fuit etiam dictum *in Firmana fontis* 31. *Ianuar.* 1614. *coram*
3 *R. P. D. meo Vbaldo*, præsertim cùm † agatur de transactione inita inter virum & vxorem, in quorum contractibus ob connubialis fœderis necessitudinem, & mutuum
4 amorem non † ita de facili dolus præsumendus, nec læsio anxiè inquirenda videtur.

Excessus autem, qui primo loco in decisione deducitur, quod nempè Comes Iulius Cæsar ad fauorem Octauij renuncianerit omnibus litibus cogitatis, & incogitatis, cùm tamen nec in mandato Gentilis, nec in substitutione Io. Mariæ huiusmodi facultas legeretur, ex facto visus est cessare, tum quia mandatum est ad compromittendum, † 5
& transigendum super omnibus controuersijs ortis, & oriundis inter Gentilem constituentem, & Octauium; tum etiam, quia nec in transactione legitur illa cessio omnibus litibus cogitatis, & incogitatis, quæ tamen in decisione præsupponitur, sed cessio cantat de motis, & pendentibus in quacumque Curia contra Octauium, & alios quoscumque tertios possessores, ac alios habentes ius ab eodem Octauio, vt in summ. Comitis num. 2. littera A, &
ideò nedum Comes non excessit fines mandati, † verùm 6
nec tota vsus fuit sibi demandata facultate, dum cessit dumtaxat litibus ortis, non autem oriundis, vt poterat vigore mandati.

Nec obstat, quod in alio Capitulo separato, nimirum in cessione iurium habeantur illa verba, ex quacumque causa, & occasione cogitata, & incogitata, cognita, vel incognita; quoniam vltra quod hæc verba transactionis fortassè nituntur facultate in mandato expressa, circa lites ortas, & oriundas, vt supra fuit consideratum, huiusmodi generalitas verborum fuit restricta ad certas lites, videlicet ad eas, quæ vertebantur inter Octauium, & Gentilem mandantem, & consequenter illa verba transactionis, quamuis † 7
generalissima non operantur suum absolutum, & generalem effectum, sed intra cancellos causæ, & occasionis, ob quas transigitur, restringuntur, *l. si de certa. C. de transact. l. emptor.* §. *Lucius. ff. de pact.* Alex. *cons.* 11. *num.* 5. *& seq. lib.* 2. Surd. *cons.* 418. *nu.* 21. *vers. & quamuis verba lib.* 3. Rota recent. *decis.* 29. *n.* 4. *par.* 1. *& decis.* 110. *nu.* 2. *vers. nec obstant verba par.* 2.

Habent & d. verba transactionis aliam restrictionem, nempè de & super bonis Restauri quorum occasione lites agebantur propter prohibitionem alienationis, & vsumfructum relictum Gentili in casu alienationis; vnde illa transactio tanquam restricta ad † certa bona non extenditur 8
ad alia, quantumuis concepta sit verbis generalibus, & amplissimis, ex natura nimirum actus, qui geritur de voluntate partium restricti ad determinata bona ibidem specificata, *d. l. si certa C. de transact.* Surd. *prælleg. cons.* 418. *n.* 11. *&* 12. Rota *decis.* 362. *n.* 5. *par.* 2. *recent.*

Nec Domini prætermiserunt, quod in facultate demandata transigendi adest clausula, cum omnibus, & singulis pactis, promissionibus, obligationibus, & renunciationibus, apponi solitis, & secundùm stylum Notariorum, & de omni, & quacumque causa; Notariorum autem vsus inoleuit, vt in transactionibus apponat clausulas inferentes liberationem † generalem, & se extendentem etiam ad in- 9
cognita, ita in his terminis transactionis de hoc stylo Notariorum attestatur Bart. *in d. l. si de certa num.* 5. *Cod. de transact.* & Card. Mant. *de tacit. lib.* 26. *tit.* 6. *nu.* 17. *vers. vnde Tabelliones*; stante autem hoc Notariorum stylo, Comes non excessit fines mandati, in quo circumscripta etiam prædicta clausula apponi solita secundùm stylum Notariorum, nihilominus potuisset transigere cum dictis verbis cogitata, vel incogitata, † quia solita apponi compre- 10
henduntur in mandato, etiam si non sint expressa, Bald. *cons.* 138. *num.* 4. *lib.* 5. Rot. *decis.* 670. *num.* 3. *par.* 1. *diuers.*

Alter verò oppositus excessus quod scilicet Comes consenserit deleri scripturas, & instrumenta, & promiserit generalem iurium cessorum defensionem, non visus fuit obstare, quia & cassatio scripturarum, & cessio † iurium 11
inerant de sui natura in transactione extinctiua litium, & ab omni iure alienum erat, vt Gentilis perciperet scuta 3. mill. & adhuc sua iura, & instrumenta efficacia, & illæsa retineret, transactio † quippè extinguit omnia iura, & 12
hinc inde transigendum dirimit actiones, & obligationes, *c.* 1. *de transact. l. fratris*, vbi Ias. *nu.* 2. *C. eod.* Mohed. *decis.* 3. *eod. tit.* plenè Rota *decis.* 414. *num.* 1. *& decis.* 447. *n.* 1. *par.* 2. *recent.* & ipsa Gentilis cedens iura, & ob illa emolumentum scut. 3. mill. percipiens tenebatur præstare iura cessa † vera, & inde illorum defensionem polliceri pro da- 13
to, & facto suo, pro quo tantùm promisit Comes illius nomine, *l. si nomen ff. de hæred. vel act. vend.* Dec. *cons.* 102. *num.* 1. Bertazzol. *de clausul. clausul.* 27. *glos.* 13. *num.* 2. *in fin.* & huiusmodi cessio † facta à Gentile præuia receptio- 14
ne illorum scut. 3. mill. iurium redolebat venditionem,

iuxt.

iux. doctr. Angel. in *l. Modeſtinus, n. 1. ff. ſol. matr.* quam ſequitur Ror. *in dec. 148. n. 4. par. 2. diuerſ. & deciſ. 492. n. 3. par. 2. recent.*

Vnde quamuis hæc caſſandi inſtrumenta, & iura cedendi facultas in mandato non fuiſſent † expreſſa, tamen cùm ſint connexa, & ſint de natura contractus tranſactionis omninò comprehendebantur, & cenſebantur demandata, Rimin. iun. *conſ. 11. n. 8.* Card. Mant. *de tacit. lib. 7. tit. 15. n. 30.* Rot. diuerſ. *deciſ. 670. num. 1. par. 1.* & apud Card. Serph. *deciſ. 1196. n. 2.*

Nec obſtant illa verba; itaut Octauius poſſit diſponere in vita & morte liberè ſine aliqua contradictione, ob quæ in effectu videtur ſublata prohibitio alienandi in præiudicium Gentilis, cui tali caſu Reſtaurus reliquerat vſumfructum. Quoniam ob huiuſmodi renunciationem habuit recompenſam, nec quidem exiguam, dum ſibi reſtituta fuit dos in ſcutis mille cùm omnimoda facultate diſponendi, præterquam circa partem lucri dotalis, & conſecuta fuit etiam vſumfructum in alijs ſcutis biſmille liberè ſua vita durante, & tamen vigore diſpoſitionis Reſtauri non poterat habere vſumfructum, niſi eueniente caſu alienationis, qui erat euentualis, & poterat eſſe, & non eſſe, & illum omittebat mortuo Octauio, & ita æquiſſimum viſum fuit caſſari ſcripturas quibus vinculabatur Octauius, dum ipſe vice verſa congruam præſtitit recompenſam.

Minus etiam obſtare dixerunt exceſſum poſtremo loco conſideratum in deciſione, quod nempè Gentilis in mandato facultatem dederit Comiti præſtandi ſcut. 300. Iſiphilæ nepti, & tamen in tranſactione fuerint promiſſa ſc. duo millia reſtituenda Florauanti de Oddis poſt mortem Gentilis; quoniam quo ad ſcuta 300. in tranſactione nulla adeſt obligatio Gentilis, & ſic tantùm abeſt quod Comes exceſſerit mandatum, vt immò pinguius illud adimplendo melius etiam ipſe Comes conſulerit Gentili, quàm ipſa ſibimet. Quo autem ad ſcuta 2. milla fuerunt promiſſa non per Comitem, ſed per Octauium ea præſcripta lege & pacto quod Gentilis ſit eorum vſufructuaria eius vita durante, & poſt illius mortem pleno iure reuertantur ad Florauantem nepotem eiuſdem Gentilis, vnde ſi Octauius voluit hanc conditionem apponere in limine tranſactionis, nihil poteſt imputari Comiti, & eò magis, quia Gentilis ob prohibitionem alienationis conſequebatur dumtaxat vſumfructum durante matrimonio cum Octauio, vnde cùm per dictam promiſſionem in Florauantis illæſum remanſerit ius ſuum, non poteſt dici læſa, nec conſequenter fuit exceſſum, id fuit ad commodum, & vtilitatem eiuſdem Gentilis, vt patet, quia ob alienationem factam Lupatello ſolùm conſequi debebat vſumfructum ſcutorum 1388. & tamen in tranſactione obtinuit vſumfructum pro biſmille, ob eamdem prohibitionem alienationis vſumfructum debebat habere viuentem tantùm Octauio, in tranſactionem autem conuentum eſt, vt haberet etiam poſt illius mortem, in prohibitione alienationis non erat conſultum hæredibus Gentilis. In tranſactione autem conſultum eſt, etiam eiuſdem nepti. Et propterea dixerunt Domini mandatum Gentilis vtilius, ac pinguius fuiſſet à † Comite procuratore adimpletum, quàm ab ipſa demandatum, vt iure permiſſum eſt, *ad l. ſi hominem ff. mand.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 36. gloſ. 2. n. 59.* Rota *deciſ. 32. num. 1. par. 2. diuerſ.* & dixit etiam in *Romana pecuniaria 13. Martij 1617. coram R. P. D. Vbaldo.*

Vnus etiam ex Dominis addebat, nedum non probari aliquem exceſſum ex ſupra deductis, verùm nec probari poſſe, & probatum non ſuffragari, quoniam mandatum habet ampliſſimas clauſulas ad tranſigendum cum Octauio, pactis, & conuentionibus, prout procuratori, & ſubſtituendo placebit, & ſingula faciendi, quæ ipſamet conſtituens facere poſſet, & ſi talia forent, quæ mandatum exigerent magis ſpeciale, dans, cedens, & mandans plenum, liberum, & generale mandatum cum plena, libera, &c. Promittens ſe perpetuò ratum, gratum, & firmum habituram omne id, & totum, & quicquid per eius procuratorem, & ſubſtituendum factum fuerit. Quæ clauſularum † amplitudo, & inculcatio facit, vt exceſſus in procuratore conſiderari non poſſit, *l. ſi procurator ad vnam in 2. reſponſo*, & ibi Caſtr. *n. 3. & 4. C. de procur.* Bart. *in l. ſi procurator cui generaliter, n. 2. & per tot.* & ibi etiam alij *ff. eod. tit.* Alex. *conſ. 133. n. 10. lib. 6.* Rolan. *conſ. 59. n. 32. & conſ. 60. num. 24. lib. 1.* Surd. *conſ. 380. n. 42.* Card. Mantic. *de tacit. lib. 7. tit. 16. n. 24. verſ. 2. & n. 43.*

Nec obſtat, quod dicitur in deciſione huiuſmodi clauſulas non trahi vltra expreſſa in tranſactione, quia dicta concluſio non ſibi fortaſſe locum vendicat, vbi adeſt prægnantia † clauſularum, & præſertim illa, & ſi talia forent, quæ mandatum exigerent magis ſpeciale, Bald. *conſ. 138. num. 4. in fin. lib. 5.* Ruin. *conſ. 59. num. 5. lib. 5.* Bertazzol. *de clauſul. clauſ. 5. gloſ. 2. num. 6.* Ror. *deciſ. 670. num. 2. par. 1. diuerſ.* & clauſula illa, *cum libera facultate*, adiuncta præſertim clauſula, *Rato*, & clauſula, *quod poſſit* † *ea omnia facere*, videtur idem efficere mandatum generale ad omnes actus nullo ſpecialiter demandato negocio, nec aliqua præſcripta lege, ad Batr. *in d. l. procurator cui generaliter n. 2. & ſeq. & l. ſi procurator. C. de procur.* Ruin. *conſ. 93. n. 6. verſ. & non tantùm, lib. 5.* Seraph. *deciſ. 238. nu. 3. & ſeqq.* Magon. *deciſ. Lucen. 51. n. 8.*

Et ita vtraque parte informāte receſſum fuit à deciſis &c.

Eſt ſupra deciſio 423.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Romana Beneficiatus S. Petri.

Die Veneris 8. Aprilis 1622.

ARGVMENTVM.

Beneficia vacantia apud Sedem cadunt ſub reſeruatione, item beneficia familiarium Papæ, & vt dicta beneficia dicantur reſeruata, quid requiratur. Curialitas ſemel contracta, præſumitur continuata vſque ad mortem.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium regulatur à iure.*
2 *Curiam ſi quis ſequatur, Curialis propterea eſt dicendus.*
3 *Beneficia Curialium ſi vacant, etiamſi in Curia exiſtant, dicuntur vacare apud Sedem, & n. 4.*
5 *Beneficiorum collatio vacantium apud Sedem ſpectat ad Papam.*
6 *Curialium beneficia vt dicantur reſeruata Papæ, duo requiruntur. Primò, quod ſit contracta vera Curialitas. Secundò, quod eadem qualitas in Curiali continuauerit vſque ad mortem, num. 6.*
7 *Curialitas ſi ſemel fuerit contracta, niſi probetur mutata, præſumitur continuata vſque ad mortem.*
8 *Qualitas ſemel inhærens perſonæ, præſumitur ſemper durare.*
9 *Curialitatis deſertio, & mutatio benè probatur per aſſecutionem beneficij, requirentis reſidentiam, per quod dicitur curialem contraxiſſe domicilium in Vrbe.*
10 *Habitationis accidentalis animum dicitur quis depoſuiſſe, dum deficit cauſa accidentaliter commorandi in Vrbe ex vera, & naturali ſuperueniente occaſione domicilij contracti.*
11 *Domiciliarius Vrbis ſi quis eſt effectus, an ex hoc deſinat eſſe curialis.*
12 *Curialis ſi contraxerit domicilium in Vrbe, ſimul etiam ſtare poteſt, quod permaneat curialis, & ſequendi Curiam animum retineat.*
13 *Domicilium acquiſitum cum domicilio originis eſt compatibile.*
14 *per Domicilium contractum intrat compatibilitas, nedum in retinenda curialitate, ſed etiam ad eam acquirendam.*
15 *Familiaritas Cardinalis remanet, etiamſi familiaris haberet Eccleſiam Parochialem extra Curiam.*
16 *Habitatio non omnis in Curia facit curialem, ſed illa, quæ remanet qualificata ab aliquo exercitio inducente curialitatem.*
17 *Curialitatem ſi quis contraxerit, ſi poſteà aliquis aſſerat, eum non eſſe amplius curialem, tenetur probare eam fuiſſe dimiſſam per eum, vel verbo, vel facto contrario.*
18 *Beneficia familiarium Papæ ſunt reſeruata.*

19 *Familiaris familiaris mei an sit meus familiaris.*
20 *Auditor Rotæ est familiaris Papæ.*
21 *Familiaris familiaris Principis, est etiam familiaris ipsi Principi, & hoc ratione excellentiæ Principis, & protectionis illius, sub qua & dominus, & familiares sui conseruantur.*
22 *Beneficia familiarium familiaris Papæ cadunt sub regula reseruatoria beneficiorum familiarium Papæ.*
23 *Papa circa ea, quæ sunt iuris, non errat.*
24 *Papa si in collatione beneficij apponat clausulam*, dummodò eius dispositio ad nos hac vice pertineat &c. *quid importet.*
25 *Contrarietas in eadem scriptura ne admittatur, sumenda est omnis interpretatio ad eam euitandam.*

* *Præsens decisio est in eadem causa, de qua supra decisio 9. sub die 30. Martii 1626. coram eodem bon. mem. Reuerendiss. Pirouano, & decisio, quæ ibi allegatur, & reuocatur, emanata die 20. Nouemb. 1624. coram eodem, erit in altero Tom.*

DECISIO CCCCXXIX.

IN casu proposito concurrunt duæ gratiæ ad fauorem D. Prosperi de Molaria. Prima ad collationem beneficij de quo agitur, vti de reseruato, ad cuius impugnationem non erat necessaria aperitio oris pro D. Petro Paulo Patriarcha, dum non contineret clausulam, per quam esset sublata facultas illam impugnandi. Secunda verò respiciebat facultatem capiendi possessionem eiusdem beneficij amotis quibuscumque, ac etiam non verificatis præmissis narratis pro obtinenda dicta gratia, & in hac erat apposita clausula sublata, vnde pro ea remouenda instante Patriarcha emanauit rescriptum super aperitione oris, & reductione breuis ad viam iuris arbitrio Rotæ & dato dubio, An in intret arbitrium ad effectum prædictum, Domini voluerunt constare de reseruatione, partibusque super ea informantibus.

Censuerunt non intrare arbitrium, quia constat de reseruatione beneficij, de quo agitur, & ea suppositа deficit ius conferendi in alijs collatoribus, & consequenter eiusdem Patriarchæ, à quo † arbitrium debet regulari, Cæs. de Graff. *decis.* 8. *n.* 2. *de sent. & re iud.* 1

Vacauit enim per obitum Bernardini Toni, dum ille esset exter, & famulando in seruitijs Auditoris Rotæ, Curiam sequeretur, & Curialis propterea diceretur, Mandos. *ad reg.* 5. *in prima par. num.* 18. cuius beneficia etiam 2
in Curia existentia dicuntur vacare apud Sedem, *cap. præsenti §. sanè de præb. in* 6. vbi glos. Monachi Archid. Franc. Gemin. idem notant & Ægid. & Simon. de quibus in voto 3
bon. mem. Card. Lancellotti tunc Rotæ Auditoris, & Reuerendiss. Decani idem confirmant, quorum dicta prius Rota sequuta fuerat *in Romana Beneficiatus S. Petri* 10. *Ianuarij* 1593. *coram bo. mem. Card. Blanchetto*, & in alia simili *Clericatus S. Petri* 27. *Nouembris* 1602. *coram bon. mem. Cardinali Pamphilio, quæ est inter impress. in* 4. *par. diuers. dec.* 616. & cùm huiusmodi beneficiorum collatio ex 4
vacatione apud Sedem, de qua in *cap.* 2. *de præb. in* 6. spectet ad S. D. N. meritò visum fuit constare de reseruatione. 5

Non obstat, quòd ad effectum reseruationis prædictæ duo debeant probari, † nempè vera Curialitas contracta per Bernardinum. Secundò, quod eadem qualitas in eo continuauerit vsque ad mortem, & prout dicebatur hæc qualitas desiderari, per *extrauag. ad regimen. & regul.* 5. *Cancell.* & idem disponatur *in d. §. sanè*, quem in hunc sensum intelligunt ibidem Archid. *in fin.* & Anchar. *in* 5. *not. ab.* & Mandos. *in regul.* 5. *in* 3. *quæst. in fine.* 6

Quia vbi semel acquisita curialitas non impugnatur, eadem vsque ad mortem continuata censetur, nisi probetur mutata, Bart. qui loquitur de domicilio accidentali acquisito per habitationem, & incolatum in *l. assumptio §. vlt. ff. ad municip.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 42. *n.* 12. *& præsumpt.* 25. *nu.* 3. vbi loquitur de qualitate semel inhærente personæ, quæ præsumitur semper durare. 7 8

Non obstat quod mutatio, & seu desertio curialitatis benè probetur † per assecutionem huius beneficij ab eodem Bernardino requirentis residentiam, per quod dicitur contraxisse domicilium in Vrbe, Felin. *in c. dilectus, il* 2. *nu.* 4. *de rescript.* Rot. *decis.* 113. *par.* 2. *in recent.* & inde deposuisse animum accidentalis † habitationis, dum deficit causa accidentaliter commorandi in Vrbe ex vera, & naturali superueniente occasione domicilij contracti. 9 10

Quia adhuc non est consequentia necessaria si dicatur Bernardinus effectus est domiciliarius Vrbis, † ergo desinit esse curialis, quia simul esse potest, † quod quis contraxerit domicilium in Vrbe, & nihilominus permaneat curialis, & sequendi curiam animum retineat, prout compatibile † est domicilium acquisitum cum domicilio originis, Menoch. *ead. præsumpt.* 42. *lib.* 6. quinimmò eadem compatibilitas intrat nedum in retinenda curialitate, † sed ad illam acquirendam post contractum domicilium, vt dictum fuit de familiaritate Cardinalis, etiam † quod ille haberet parochialem Ecclesiam extra Curiam, *in Papien. Præpositura* 10. *Nouembris* 1610. *coram Episcopo Attrebaten.* 11 12 13 14 15

Neque dicatur, quòd hæc duo admitti possunt scilicet, vt Bernardinus ab initio fuerit curialis, & quod curialitas non sit incompatibilis cum beneficio requirente residentiam, sed nihilominus durat tertia difficultas, quòd beneficiatus continuauerit vsque ad mortem in eodem officio, quòd dedit causam curialitati, † cùm non omnis habitatio in Curia facit curialem, sed illa, quæ remanet qualificata ab aliquo exercitio inducente curialitatem, vt in eadem *dec.* 616. *n.* 2. *par.* 4. *diuers.* fuit dictum. 16

Quia hoc est, quod supra firmatum fuit, Patriarcham habere regulam contra se, super continuatione curialitatis, quam tenetur probare fuisse dimissam † per Bernardinum, vel verbo, vel facto contrario, vel per cessationem causæ accidentalis, quæ releuet, vt inde reseruatio excludatur, de quibus adhuc visum fuit non constare, vt interim Breue arguatur, quod sit fundatum in falsa causa reseruationis. 17

Placebat etiam Dominis alterum caput reseruationis deductum † ex familiaritate Papæ, dum breue emanauit motu proprio, & narratiua continet, quod Bernardinus exter, & vnius ex causarum Palatij Apostolici Auditoribus continuus Commensalis, atque Curialis existens præfatum beneficium obtinuit, & hodie, seu nuper apud Sedem præfatam diem clauserit extremum, vacauerit, & vacet, nullusque de illo præter nos hac vice disponere potuerit, siue possit, reseruatione, & decreto obstantibus supradictis. Nam & si quæstio sit apud scribentes an familiaris † familiaris mei sit meus familiaris, vt inde dicatur familiaris Papæ, ille qui est familiaris Auditoris causarum Palatij Apostolici, qui indubitanter † est familiaris Papæ, ex Constitutione Pauli III. quæ est tertia in ordine Bullarij, attamen cùm multi sequuti fuerint † partem affirmatiuam ratione excellentiæ Principis, & protectionis illius, sub qua & dominus & familiares sui conseruantur, vt Salycet. *in l.* 2. *nu.* 5. *C. de Episc. & Cleric.* dicens propterea illorum beneficia comprehendi sub † regula reseruatoria beneficiorum familiarium Papæ, & alij allegati per Menoch. *de arbitr. cas.* 201. *nu.* 120. inde dicendum est saltem ad euitandum obiectum falsitatis causæ ex eo, quòd Papa affirmatiuè narrauit reseruationem, & super ea disposuerit, voluisse declarare quæstionem iuris ex indubitata facti † suppositione, quòd Bernardinus esset familiaris Auditoris Rotæ, sequendo rationes, Anchar. *in cons.* 93. *n.* 1. *& seqq.* 18 19 20 21 22 23

Neque obstat clausula, *dummodò eius dispositio ad nos hac vice pertineat*, quæ † solet ostendere Papam noluisse de beneficio prouidere, nisi reseruatum probetur, vt in eadem *decis.* 616. *n.* 2. *par.* 4. *diuers. admittitur.* 24

Quia prius in eodem Breui affirmatiuè loquutus fuit Papa quoad vacationem præsentis beneficij, propter familiaritatem, & curialitatem, & addit, ibi, *nullusque de illo præter nos hac vice disponere potuerit*, siue *possit*, vnde ne in eadem scriptura admittatur contrarietas, sumenda est omnis interpretatio ad eam euitandam, *cap. inter dilectos, de fid. instr.* Bart. *in l. fin. §. idem quæsiuit ff. de cond. indeb.* Aretin. *cons.* 9. *num.* 1. qui loquitur in Bullis Papæ, Peregr. *cons.* 14. *num.* 7. *vol.* 3. atque ita quoad alios vocandi modos sub clausula restrictiua, siue præmisso contentos operetur suos effectus, & quoad familiaritatem pura remaneat declaratio.

Et ita &c.

RE-

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Parmen Status.

Die Mercurij 27. Aprilis 1622.

ARGVMENTVM.

In quasi possessione legitimitatis si quis sit, illa ei suffragatur, etiam in casu, quo ad fideicommissum sunt vocati tantùm illi, qui sunt procreati, & nati ex legitimo matrimonio verè, & non fictè, itaut hoc stante si quis asserat, illum, qui ad fideicommissum aspirat, non esse procreatum, & natum ex tali matrimonio, ei incumbit onus id probandi, & plura circa hanc materiam ad satietatem habes in hac decisione.

SVMMARIVM.

1 *in Quasi possessione legitimitatis, si quis sit, tunc contrarium asserenti incumbit onus probandi.*
2 *Secus verò si quis in tali possessione non reperiatur.*
3 *in Matrimoniali materia, attendendum venit ius Canonicum.*
4 *Legitimati per subsequens matrimonium dicuntur legitimati per fictionem.*
5 *Legitimatus per subsequens matrimonium dicitur verè legitimus.*
6 *Filius legitimatus per subsequens matrimonium, de iure ciuili dicitur legitimus per præsumptionem.*
7 *Matrimonium tanquam Sacramentum requirit materiam, & formam de sui essentia.*
8 *ad Matrimonij substantiam de iure ciuili sufficit maritalis affectio.*
9 *Filij de iure ciuili sequuto matrimonio censentur legitimi per præsumptionem, secundum verò ius Canonicum per fictionem.*
10 *Legitimatio probatur leuioribus probationibus, quando de ea incidenter agitur.*
11 *Filiatio etiam legitima de facili cùm probari non possit, ideò recipit illam probationem, quæ haberi potest.*
12 *Probationes in aliqua materia, quando non ita facilè haberi non possunt, sufficiunt probationes coniecturales.*
13 *Filiationis probatio difficilis est, præcipuè quando intercessit longum tempus.*
14 *Et ideò procedendum est per materias coniecturales, quamuis non concludentes. Sufficit enim quod concludant à communiter accidentibus.*
Et talis probatio nocet etiam tertijs.
15 *Filiatio non certis probationibus, sed præsumptionibus probari solet.*
16 *Filiatio qualiter probari possit.*
17 *Filij legitimi, & naturales verè, & non fictè quando sunt vocati ad fideicommissum, tunc qualiter talis filiatio sit probanda.*
18 *Et an sufficiat legitimatio per subsequens matrimonium.*
19 *Cùm sit necessaria probatio, quæ non conueniat, nisi procreatis, & natis ex legitimo matrimonio.*
20 *in Iudicio possessorio tam exacta probatio non requiritur, sicuti in petitorio.*
21 *Matrimonium præsumptum sufficit, ad hoc vt quis dicatur procreatus, & natus ex legitimo matrimonio.*
22 *de Matrimonio, quando dicatur constare absque coarctatione temporis.*
24 *Exceptiones generales, & speciales, licet sint datæ contra testes, Iudex tamen non impeditur, quominus ex eorum dictis possit informare animum suum.*
25 *Verbum,* procreare, *proprie significat gignere, vel generare, vel producere.*
26 *Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.*
27 *Testis probat etiam si nullam reddat rationem, si id, super quo deponit, cadat in communem notitiam.*
28 *Indefinita in teste licet non æquipolleat vniuersali.*
Hoc tamen non procedit, quando indefinita est restricta ad certum locum.
Vt puta, si dicatur, vinea in tali loco, *ista indefinita æquipollet vniuersali.*
30 *Verba consecutiua inducunt vnitatem sermonis.*
31 *Testi deponenti contra producentem, magna fides est adhibenda, quia contra personam nihil opponi potest.*
32 *Testis probat publicam vocem, & famam si asserat sic publicè audiuisse, & nu.* 33.
34 *Natus, vt quis dicatur post concubinatum, testes ex quibus id concludant.*
35 *Verba,* suscipere filios, *importat nedum liberos edere, sed etiam procreare.*
36 *Verbum,* suscipere, *quando verborum contextus, hoc denotat, importat idem, quàm concipere.*
38 *Testis dictum ex interrogatorio debet accipere interpretationem, & num.* 40.
41 *ex Matrimonio procreari, & nasci ex matrimonio non differunt.*
42 *Testis, quando vnus alteri repugnare videtur, fit conciliatio, vt probent, dummodò actuum multiplicatio non sequatur.*
43 *Et hoc etiam procedit, vbi variant testes in ipso negotio principali, non tantùm in adiunctis.*
44 *Testes, vbi discordant in ipsa causa, sunt reducendi ad concordiam, vt probent.*
Multò magis id procedere debet, vbi verba testis legitimè possunt interpretari, ad hoc vt probet, & cum alijs se concordet.
45 *Testis depositio dubia ex aliis testibus recipit interpretationem.*
46 *Verisimilitudo in materia probationis testium est attendenda.*
47 *Testis non potest deponere de vera scientia, si actui super quo deponit, non interfuit.*
48 *Illegitimi non habent ius agnationis, & quamuis fortè contrarium seruetur de consuetudine, tamen quando id fallat.*
49 *Testis licet explicitè aliquid dicat, tamen sufficit, vt implicitè id asserat.*
50 *in Probatione facienda, magis attenditur ratio testis, quàm cortex verborum.*
51 *Verba,* suscipere ex matrimonio, *uel* habuit, *&c. sunt apta comprehendere etiam conceptionem.*
52 *Testis dictum ita debet intelligi, ne discordet ab aliis.*
54 *Dispositio circa plura in eadem oratione contenta, si reguntur ab eodem verbo, dictum in vno censetur repetitum in alio.*
55 *de Matrimonio, quando dicatur constare sine coarctatione temporis.*
56 *in Legitimitatis quasi possessione verè, & non fictè, quando quis reperitur, ei, & habentibus causam ab eo suffragatur, donec contrarium doceatur.*
57 *Legitimitatis communis reputatio sufficit, licet non sit probata in loco originis, si sit probata in loco, vbi quis fuit educatus.*
58 *Testes in dubio præsumuntur contestes.*
59 *Testes singulares sufficiunt, quando agitur de probanda communi reputatione.*
60 *pro Legitimitatis iustificatione an sufficiat distinctio patris in testamento de legitimis ab illegitimis.*
61 *Dictio,* pro, *denotat modum, & causam.*
62 *Qualitas adiecta verbo intelligenda est secundum tempus verbi.*
64 *Testator, quando distinxit in suo testamento filios legitimos ab illegitimis, quid inde inferatur.*
65 *Pater non est verisimile, quod si voluisset defraudare quoad vnum filium, non defraudasset quoad alios.*
66 *Patris denominatio, & tractatus quoad filios non solet nocere tertio.*
67 *Hoc tamen non procedit, quando cum tali nominatione, & tractatu concurrunt etiam adminicula, & præsumptiones.*
68 *ex Adminiculis, & præsumptionibus possunt etiam elici veræ probationes.*
69 *Matrimonii vrgens præsumptio est si filii ex eo nati,*

fuerunt admissi ad bona fideicommissaria, ad quæ solum legitimi erant vocati, & n. 70. & 71.

72 *Factis magis standum est, quàm verbis.*

73 *ab Iratoviro verba prolata non sunt de iure attendenda.*

74 *Testis quando est reiectus, nulla fides est ei adhibenda.*

75 *Testis singularis, & de auditu non est attendendus.*

76 *Testis, qui redarguitur de mendacio in nihilo probat.*

77 *Filij legitimitati per subsequens matrimonium non reputantur tanti, sicuti nati ex legitimo matrimonio.*

78 *Verba interpretanda sunt secundum conditionem proferentis.*

79 *ad Matrimonij validitatem ante Concilium Trident. sufficiebat solus consensus coniugum verbis expressus absque vlla præsentia Parochi.*

80 *Mandatum de dispensando non arguit matrimonium per antea legitimè non fuisse contractum.*

81 *Adulterium non præstat impedimentum, quominus mortuo coniuge inter adulteros matrimonium contrahi possit.*

Nisi adsit fides, vel machinatio in necem defuncti coniugis.

82 *Dispensatio super matrimonio, quando petitur, si matrimonium sit iam contractum, talis mentio est necessaria.*

83 *Et hoc procedit tam in contrahente in gradu prohibito, quàm inter contrahentes cum impedimento dirimente matrimonium.*

84 *Et hoc procedit post Concilium Trident. & ideò ante Concil. Pontifices facilius concedebant dispensatione super matrimonio iam contracto, sed non sic hodie.*

85 *Dispensationes super matrimonio in gradu prohibito, vel ob impedimentum illud dirimens, ante Concil. Trident. erant validæ, etiam non facta mentiones matrimonij iam de facto contracti, sed non sic hodie.*

86 *Diem suæ natiuitatis nemo certò scire potest.*

87 *in Probationibus communis, aut vsus loquendi attendi debet.*

88 *Confessio præiudicat confitenti, donec concludenter contrarium doceatnr.*

89 *Instrumentum non caret suspicione, si annus Domini non concordet cum indictione.*

90 *Instrumentum in totum vitiatur, si annus Domini repugnet cum indictione.*

91 *Instrumentum, in quo est falsus dies, vel falsa indictio in totum vitiatur.*

Quia illud vitium respicit instrumentum in qualibet sui parte.

92 *Notarius non debet apponere in instrumento, nisi quod in veritate nouit.*

93 *Notarius siue ignoranter, siue scienter super his, qua tangunt substantialia instrumenti, falsum admisceat, instrumentum nihil valebit.*

94 *Scriptura imperfecta nihil probat, & maximè si desit aliquid substantiale.*

95 *Scriptura, licet aliàs sit solemnis si tamen sit imperfecta ratione voluntatis, quia nondum habita fuit pro perfecta, & ideò est prorsus nulla quoad omnem effectum.*

96 *Notarij scriptura non dicitur perfecta, nisi sit subscripta.*

97 *Testes non probant præcisè tempus, si deponant cum dictione, in* circa.

98 *Testes nulliter examinati, ideò eis non est adhibenda fides.*

99 *Testem producens censetur approbasse personam, & non dictum.*

100 *ex Testium inductione non censetur approbata validitas examinis.*

101 *Verall. decis. 168. par. 3. quo casu loquatur.*

102 *Verbum*, publicè, *importat publicam vocem, & famam.*

103 *Testes deponentes de bona fama, sunt præferendi illis, qui de mala testificantur, etiamsi isti aliquantulum numero excedant.*

104 *Probationes, si sint conquassatæ, non possunt elidere probationem iam perfectam.*

* *Allegatur hæc decisio infra in eadem causa sub die 14. Iunij 1623. coram eodem Reuerendiss. Coccino, est decisio 439. Decisio etiam ista est in eadem causa de qua sunt supra decisiones 16. 162. 201. 264. 330. nempè sub diebus 8. Iunij 1626. 24. Martij, & 26. Iunij 1628. & 30. Martij, & 14. Decembris 1629. coram eodem bo. mem. Coccino.*

DECISIO CCCCXXX.

CVm ad fideicommissum, de quo agitur, vocentur legitimi, & naturales de legitimo matrimonio procreati, & nati, verè, & non fictè, dubitatum fuit in hac causa, An Illustriss. D. Marchiones Pallauicini ex persona Vberti sint in sufficienti quasi possessione legitimitatis requisitæ à testatore, hoc est tanquam procreati, & nati de legitimo matrimonio verè, & non fictè; Quod quidem dubium disputatur ad effectum videndi, cui incumbat onus probandi. Nam si DD. Pallauicini sunt in ista quasi possessione, † onus probandi contrarium incumbit Illustrissimis 1
DD. Marchionibus de Rangonibus, vt in *cap. lator*, & ibi glos. *in verb. probare qui fil. sint legit.* vbi etiam Præpos. *num.* 8. Alex. *cons.* 51. *sub num.* 2. *lib.* 1. Bald. *cons.* 351. *nu.* 2. *lib.* 1. & fuit dictum in causa *Vrbeuetana fideicommissi de Corbaria* 5. *Nouemb.* 1603. *coram bo. me. Cardinali Pamphilio*. Si verò DD. de Pallauicini non sunt in dicta quasi possessione, onus probandi dictam legitimitatem † spectat 2
ad ipsos Pallauicinos, glos. *in d. cap. lator in d. verb. probare per tex. in cap. aliter* 30. *q.* 5.

Pro resolutione igitur dubij DD. duo præmiserunt, alterum in quo insistebant DD. de Rangonibus, quod non sufficiebat Dominis Pallauicinis stante fideicommisso, de quo agitur, probare simplicem possessionem legitimitatis, sed debere probare possessionem legitimitatis verè, & non fictè, scilicet ipsos Pallauicinos esse in possessione legitimitatis tanquam de natis, & procreatis ex legitimo matrimonio, prout continetur in dubio, quia † cùm in 3
materia matrimonij sit attendendum ius Canonicum, legitimati per subsequens matrimonium dicuntur legitimati per fictionem, nam ius Canonicum, † de quo *in cap.* 4
tanta qui fil. sint legit. tollit impedimentum iuris Canonici fingendo nunquam adfuisse † impedimentum, Bald. *in* 5
l. qui in Prouincia §. diuus in lectur. ant. in nou. add. ante fin. vers. fictio fit. ff. de rit. nup. de iure verò ciuili filij sequuto matrimonio censentur legitimi † per præsumptionem, & 6
ratio differentiæ est, quia matrimonium tanquam Sacramentum requirit materiam, † & formam ad sui essentiam, de iure verò ciuili sufficit † maritalis affectio *l. nu-* 7 8
ptias 31. *ff. de reg. iur.* quæ sequuto matrimonio præsumitur vsque ab initio fuisse, vnde de iure ciuili filij sequuto matrimonio sunt legitimi per præsumptionem, † secundum autem ius Canonicum per fictionem, vt per Alciat. *in cons.* 52. 9
per tot. tom. 3. *lib.* 9. Surd. *cons.* 213. *n.* 17. *vol.* 2.

Alterum quod venit præmittendum est, quod DD. Pallauicini agunt remedio possessorio ad bona fideicommissi, scilicet vigore *l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.* & sic cum non agatur principaliter de ipsa filiatione legitima, sed incidenter † leuiores sufficiunt probationes, Butr. *in cap.* 10
transmissæ col. 2. *nu.* 10. *vers. quandoque concurrit solus tractatus, & vers. quandoque adest sola communis opinio*, vbi quod cùm filiatio etiam legitima de facili † non sit proba- 11
bilis, illam recipit probationem quæ potest haberi *qui fil. sint legit.* & ibidem Abb. *num.* 10. *vers. quia*, cùm hæc res de facili probari non possit, † sufficiunt probationes con- 12
iecturales, Præpos. *in* 3. *not ab. num.* 2. Decian. *in cons.* 54. *num.* 1. *in fin. vers. & in proposito, & seq.* Felin. *in cap. per tuas num.* 13. *de probat.* Corn. *cons.* 1. *n.* 22. *lib.* 3. Paris. *cons.* 10. *num.* 61. *in fin. vol.* 2. Alba. *in cons.* 83. *num.* 21. Alciat. *de præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 38. *nu.* 4. & 5. Vasq. *illustr. quæst. qui de communi testatur contra* Alciat. *in cap.* 85. *nu.* 20. vbi etiam ait, quod experientia docemur difficilem esse filiationis probationem, præcipuè quando intercessit longum † temporis interuallum, itaut vix extet, 13
qui de infantili ætate recordetur, & propterea necesse est, quod admittantur leuiores, & coniecturales probationes, quamuis non concludentes, sufficit enim quod concludant à communiter accidentibus, & istud genus probationis nocet etiam tertijs, quia cum, vt dictum est, filiatio non certis attestationibus, sed præsumptionibus † 14
probari soleat, vt benè aduertit etiam Paleot. *de noth.*

& spur.

& spur. cap. 22. *in princ.* meritò hoc genus probationis nocet etiam tertjs, Præpos. *in d. cap. transmissæ ante fin. verſ. hoc eſt durum ibi, ſed poteſt reſponderi.*

Et quamuis regulariter loquendo non requirantur copulatiuè illa tria de quibus gloſſ. *in cap. lator. in verb. probare qui fil. ſint legit.* ſcilicet quod quis ſit in poſſeſſione
15 filiationis, & † quod poſſideat bona paterna, & quod ſit natus de ea quæ vxor credebatur, ſed alternatiuè vnumquodque ſufficiat, vt dicit Decian. *in conſ.* 54. *in fin.* Alex. *conſ.* 51. *num.* 2. *&* 5. *lib.* 1. Gozad. *conſ.* 13. *num.* 31. 32. *&* 34. Pariſ. *conſ.* 10. *num.* 72. *&* 73. *lib.* 2. Paleot. *de noth. & ſpur. c.* 22. *num.* 2. *verſ. dicemus*, vſque ad fin. Vaſq. *quæſt. illuſtr. d. cap.* 85. *num.* 20. & ſentiunt omnes Doctores ſupra citati attamen in hac facti ſpecie, in qua vt ſupra dictum eſt vocantur legitimi, & naturales nati, & pro-
16 creati de legitimo matrimonio verè, & non fictè, non videtur, ſufficere quod probetur alterum de duobus primis requiſitis, gloſſ. *in d. cap. lator.* niſi illud ſit qualificatum, cùm non concludant ad legitimationem verè, & non fictè, ſed poſſunt verificari in legitimatione per ſubſequens
17 matrimonium, † quæ non ſufficit pro obtinendo in iſto fideicommiſſo, vt per Peregr. *de fideicom. art.* 24. *num.* 25. *cum ſeq.* Theſaur. *deciſ.* 196. *num.* 3. Surd. *dec.* 219. *n.* 5. Sed opus eſt quod probationes concludant talem poſſeſſionem,
18 † quæ non conueniat niſi procreatis, & natis ex legitimo matrimonio, vel quod Vbertus ſit natus, & procreatus ex ea, quæ vxor credebatur, per ea quæ optimè notat Vaſquez *vbi ſup. d. n.* 20. *verſ. denique ipſa experientia*, iſta
19 tamen probatio non requiritur tam exacta, prout † in iudicio petitorio, ſed ſufficit præſumptiua, vt ſuprà dictũ eſt, cùm agatur incidenter de legitimatione ad effectum ſucceſſionis, vt probatur ex Doctoribus ſupra citatis, & præſertim benè ad propoſitum Vaſq. loco proximè alleg. Quibus & alijs attentis fuit in huiuſmodi cauſa firmatum in indiuiduo non
20 obſtantibus verbis fideicommiſſi † procreatis, & natis de legitimo matrimonio verè, & non fictè, ſufficere matrimonium præſumptum, Seraph. *deciſ.* 976. vbi multa.

His duobus prænotatis maior pars DD. fuit in voto Illuſtriſs. DD. Marchiones Pallauicinos ex perſona Vberti in quaſi in poſſeſſione legitimitatis requiſitæ à teſtatore, hoc eſt tanquam legitimos, & naturales, de legitimo matrimonio natos, & procreatos verè, & non fictè, & ſic recedendum eſſe à deciſ. facta ſub die 26. Martij 1619.* Etenim non conuertitur, conſtare de matrimonio abſque
22 † coarctatione temporis, prout firmatum coram recol. mem. Card. Seraph. *in deciſ.* 1000. & coram S. D. N. *in deciſ.* 247. Et propterea ſola difficultas eſt, an probetur d. quaſi poſſeſſio qualificata, vt ſupra dictum eſt, & quamuis DD. videretur probata per omnes, & ſingulos modos traditos à d. gloſ. *in d. cap. lator*, per ea, quæ infra deducentur: Attamen inſiſtebant, in eo quod procreatio Vberti conſtan-
23 te matrimonio inter dd. Bernardinum, & Catherinam † eo modo, quo ſufficit eam probari in iudicio poſſeſſorio, benè probatur.

Primò ex teſtibus per ipſoſmet Illuſtriſs. DD. Marchiones Rangonos examinatis, contra quos licet Domini Pallauicini dederint generales, & particulares exceptiones, tamen non
24 impeditur † Iudex, quominus ex eorum dictis poſſit informare animum ſuum, cùm ad eius officium ſpectet veritatem vndique indagare, Put. *dec.* 214. *n.* 2. *lib.* 2. *in nou.* & in puncto de iſtis teſtibus dicitur in *dec.* Seraph. 1000. *n.* 17. Ex dictis inquam eorum ſatis videbatur probari Vbertum fuiſſe conceptum, & natum conſtante matrimonio, nam

Franciſcus Paraſaccus examinatus in Curia de anno 1532. ad 16. Interrog. inter alia deponit, quod Bernardinus poſt mortem d. Io. Petri accepit in vxorem prædictam D. Catherinam, & ex illa procreauit Vbertum, Sigiſmundum, Io. Franciſcum, & Pallauicinum, & prædicta omnia dicit, ſe dici audiuiſſe in Zibello ab hominibus d. Terræ, & d. filij reputabantur filij dd. coniugum; Ex quo teſte quatuor ſunt deſumenda. Primùm, quod audiuit dici Bernardinum poſt matrimonium procreaſſe Vbertum, & alios filios: Nam ea verba teſtis, & ex illa ſunt neceſſariò intelligenda, ideſt ex Catherina vxore, ſeu ex Catherina, dum eſſet vxor, & ſic ſine dubio iſte teſtis deponit nedum de natiuitate, ſed etiam de procreatione conſtante matrimo-
25 nio, verbum † enim, *creare*, propriè ſignificat gignere, vel generare vel producere, vt per Io. Vetteranum *in lexico iuris, in verb. creare*. Secundum, quod filij prædicti, & ſic etiam Vbertus reputabantur filij dd. coniugum, & per conſequens quod reputabantur nati, & procreati poſt d. matrimonium, quia cùm teſtis ſupra locutus fuerit de coniugio ante procreationem, & natiuitatem filiorum, cùm poſteà habeat relationem per dictionem, *dictorum*, vtique intellexit de matrimonio contracto ante procreationem, & natiuitatem filiorum, ex regula vulgari quod relatum † eſt in 26
referente cum omnibus qualitatibus ſuis, *l. aſſe toto ff. de hæred. inſtituen.* Tertiùm, quòd dum deponit de reputatione dictæ filiationis non deponit amplius de auditu, ſed de vera ſcientia reputationis, & quamuis hoc pendeat à iudicio intellectus, & teſtis nullam † reddat rationem, tamen 27
cùm hoc iudicium cadat in communem notitiam teſtis benè probat abſque alia ratione, ita in puncto Dec. *in conſ.* 54. *num.* 4. Accedit quòd præcedenter deponit audiuiſſe Bernardinum accepiſſe in vxorem Catherinam, & ex illa procreaſſe Vbertum, &c. vnde cauſa reputationis prædictæ probabilis elicitur. Quartum, quòd dum teſtis deponit de reputatione, deponit ab hominibus Zibelli, & eſt intelligendus de communi reputatione: nam etſi indefinita † 28
in teſte non æquipolleat vniuerſali, nihilominus quando indefinita eſt reſtricta ad certum locum, vt puta ſi dicatur Vinea in tali loco, iſta indefinita † æquipollet vniuerſali, Dec. 29
in conſ. 146. *num.* 5. & ideò cùm in hoc caſu indefinita ſit reſtricta ad Zibellum, intelligitur de omnibus hominibus Zibelli, vt benè ad propoſitum, Rota *deciſ.* 71. *numer.* 1. *part.* 1. quod verò deponat de reputatione ab hominibus Zibelli, ſatis patet, quia verbum illud, *reputabantur*, ſtat conſequutiuè ad verba, *& hæc dici audiuit ab hominibus*, verba † autem conſequutiua inducunt vnitatem ſermonis, 30
Bart. *in l. re coniuncti* 87. *num.* 18. *verſ. Item hoc probo ff. de leg.* 3.

Et presbyter Baptiſta de Ferrarijs examinatus de anno 1533. ad d. 16. Interrog. reſpondit, quod DD. Bernardinus, & Catherina per plures annos ſteterunt ſimul reputantes ſe pro legitimis coniugibus, & procrearunt articulatos filios, & plures reputabant eos pro veris, & legitimis coniugibus, & etiam aliqui dicebant, quod inter eos non potuit eſſe matrimonium. Ex hoc teſte iſta ſunt colligenda, Primò, quòd Bernardinus, & Catherina per plures annos ſteterũt ſimul ſe reputantes pro legitimis coniugibus. 2. quòd plures reputabant eos pro veris, & legitimis coniugibus. 3. quòd etiam aliqui dicebant quod inter eos non potuit eſſe matrimonium. 4. quòd omnes affirmabant matrimonium fuiſſe inter Bernardinum, & Catherinam, & maior pars reputabat eos pro legitimis coniugibus, licet minor diceret inter eos non potuiſſe eſſe matrimonium, de quo vltimo nihil eſt curandum, cùm iam Rota reſoluerit conſtare de matrimonio licet abſque coarctatione temporis. 5. quòd cõſtante d. matrimonio procrearunt articulatos filios, ſcilicet Vbertum, Sigiſmundum, & alios in Interrogatorijs contenros, dum enim dicit, quod Bernardinus, & Catherina ſe reputabant pro legitimis coniugibus, & immediatè addit, & procrearunt, &c. vtique hæc procreatio non percutit niſi tempus, quo illi reputabant ſe pro legitimis coniugibus, & ſic ex iſto teſte ſatis apparet, quod per matrimonium communiter reputatum, & poſt tractatum inter ipſos coniuges tanquam inter virum, & vxorem ſunt procreati filij, inter quos & Vbertus.

Cuius teſtis ipſorum DD. de Rangonibus depoſitio magni facienda † videtur, quia contra eius perſonam nihil 31
opponi poteſt, & deponit ſe fuiſſe præſentem contractui matrimonij, & aliàs in cauſa fuiſſe reſolutum habetur coram D. Card. Seraph. *deciſ.* 1000. *n.* 3.

Bernardinus verò de Franzoſijs examinatus Cremonæ de anno 1531. ſuper eodem 16. Interrogatorio reſpondit ſe ſcire, quod d. Bernardinus habuit ſex filios maſculos, & tres fœminas ex ipſa Catherina, & quod iam 30. anni ſunt, vel circa, quod ipſe teſtis dici audiuit à pluribus, & diuerſis perſonis, de quibus non recordatur, & quod publicè dicebatur in dicto loco Zibelli d. tempore quod prædictus D. Bernardinus tenebat pro concubina d. Catherinam, & quod tunc prout vidit ipſe teſtis, ſuſcepit ex ipſa Catherina, Fredericum, Druſianam, & iudicio ſuo etiam Ioannem Franciſcum, qui poſteà deceſſit, & quod iudicio ipſius teſtis poſſunt eſſe viginti anni, vel circa, quod ipſe teſtis dici audiuit à pluribus, & diuerſis perſonis de quibus non recordatur, & quod publicè † dicebatur in d. loco Zibelli prædictum D. Bernardinum deſponſaſſe Catherinam, & eam in vxorem accepiſſe, & ab inde citra prædictus D. Bernardinus ſuſcepit ex ea Vbertum, Pallauicinum, Sigiſmundum,

dum, & Io. Franciscum nunc viuentem. Ex hoc teste est notandum, Primò, quod ipse scit Bernardinum suscepisse ex Catherina sex masculos, & tres fœminas, & hoc scit de vera scientia. Secundò quod durante concubinatu suscepit Fredericum, Drusianam, & iudicio suo etiam Io. Franciscum, de tempore depositionis defunctum. Tertiò quòd à die depositionis ab hinc 20. annis publicè dicebatur in loco Zibelli quod Bernardinus desponsauit Catherinam, & eam in vxorem accepit, & sic iste testis deponit de publica voce,
33 & fama in Castro Zibelli, hoc enim important illa verba, *publicè audiuit*, Verall. *decis. 7. & decis. 179. part. 3.* Quartò, quod iste testis scit de vera scientia Bernardinum suscepisse Vbertum, Pallauicinum, Sigismundum, & Io. Franciscum post d. matrimonium, de quo ipse audiuit per publicam vocem, & famam, quod probatur, Primò quia in principio depositionis dici se scire, quod Bernardinus ex Catherina habuit sex masculos, & tres fœminas. Secundò, quod durante concubinatu, de quo ipse testis deponit per publicam vocem, & famam, ipse vidit quod Bernardinus suscepit ex Catherina Fredericum, Drusianam, & iudicio suo etiam Io. Franciscum. Ergo si testis scit per publicam vocem, & famam concubinatum, & matrimonium, & numerum filiorum natorum tempore concubinatus, & numerum filiorum Bernardini tempore matrimonij in necessariam consequentiam scit ex vera scientia, qui
34 † sint nati post matrimonium de quo ipse deponit per publicam vocem, & famam, maximè cùm dicat, & ab inde citra (scilicet à die matrimonij) suscepit Vbertum, Pallauicinum, Sigibertum, & Io. Franciscum nunc viuentem ex quibus verbis iunctis superioribus clarissimè patet, quod hoc scit ex vera scientia: Quintò, quod dum iste testis deponit de matrimonio contracto, & posteà subdit; *Et ab inde citra Bernardinus suscepit ex ea Vbertum, Pallauicinum, Sigismundum, & Io. Franciscum nunc viuentem*, est intelligendus, quod Vbertus nedum fuerit natus constante matrimonio, sed etiam procreatus, nam & si † verbum,
35 *suscipere*, sit æquiuocum suscipere enim liberos, importat ne dum liberos edere, sed etiam procreare, vt probat Brisson. *de verb. signif. in verb. suscipere per text. in l. si semper 5. §. hoc circa ff. de iur. immunit.* & probat etiam Laderch. *in cons. 24. num. 13.* nihilominus hoc verbum, *suscipere*, quando verborum contextus hoc denotat, importat etiam
36 † idem quod concipere, vt est text. expressus *in l. ex facto ff. de Trebell.* quem in puncto allegat Brisson. *loco prædicto* adijciens, etiam tex. *in l. vltima ff. de coniungen. cum emancip. liber. & in l. apud hostes ff. de capt. iuncta l. 1. C. eod. tit.* In casu autem nostro cùm Interrogatorium contineat, quod Bernardinus, & Catherina existentes in figura matrimonij procrearunt Vbertum, Pallauicinum, Sigismundum, & Io. Franciscum, vtique cùm Interrogatorium loquatur de procreatione, & sic de conceptione, vt supra probatum est, dum testis respondit, quod post matrimonium ab indè citrà Bernardinus suscepit ex ea Vbertum, Pallauicinum, Sigismundum, & Io. Franciscum nunc viuentem est intelligendus, quod loquatur de procreatione ex contextu interrogatorij, & responsionis, cùm verbum,
37 † *suscipere*, accipiatur etiam pro procreare, & ita accipitur quando contextus verborum hoc suadet, vt supra probatum; Et cessat difficultas, quia testium dicta recipiunt interpretationem, & declarationem à Capitulis, & articulis, super quibus sunt examinati. Et ideò cùm Interrogatorium dicat quod Bernardinus, & Catherina existentes in figura matrimonij procrearunt Vbertum, & alios, dum testis dicit, *quod suscepit*, quod verbum potest intelligi
38 etiam de procreatione, ex † interrogatorio ita debet interpretari; Alberic. *in l. si præsens num. 1. vers. & dic. ff. de pen.* Seysil. *in l. Celsus num. 58. ff. de vsuca. & in l. scire debemus num. 9. vers. ad dictum ff. de verb. oblig.* Alex. *cons. 88. num. 26. lib. 5.* Cephal. *cons. 77. num. 33.* Rot. apud S. D. N. *in decis. 134. num. 1. & seq.* Sextò est notandum ex isto teste, quod licet fuerit examinatus de anno 1531. & quod deponat audiuisse de publica voce, & fama ab hinc viginti annis matrimonium fuisse contractum, non propterea sequitur quod tunc à viginti annis præcisè fuerit contractum, quod suadetur quia fuisset contractum de anno 1511. quo tempore erant nati Vbertus, & Pallauicinus, vnde si deponit quod filij communiter reputabantur procreati con-
39 stante matrimonio, vt supra probatum est, perneceſſe dicendum est, testem deponere, tunc audiuisse de publica voce & fama matrimonium antea fuisse contractum, & consequenter verba, 20. annos per testem fuisse relata ad tempus sui auditus, non autem ad tempus contracti matrimonij,

Raymundus autem del Pizzo super eodem interrogatorio sic deponit, quod Bernardinus habuit sex filios masculos, & quatuor fœminas ex Catherina videlicet Fredericum, Drusianam, Io. Franciscum mortuum, Vbertum, Iacobam, Pallauicinum, Sigismundum, Io. Franciscum, Isabellam, & quandam aliam puellam, quæ est monialis, & antequam Vbertus nasceretur, dicebatur concubina, deinde & ante ortum d. Vberti, & subsequentium fratrum dictum fuit esse, & habebatur, & tenebatur, & reputabatur ab hominibus d. loci, prout vidit ipse testis, qui habitabat in d. loco vxor prædicti Bernardini, & ab eo desponsata: Ex hoc teste primò notandum est, quòd ipse est benè informatus circa numerum filiorum, quos benè distinguit. Secundò, quòd deponit de communi reputatione matrimonij ab hominibus Castri Zibelli, & tunc testem probare de communi reputatione satis deducitur ex rationibus ponderatis in depositione Francisci Parasacchi primi testis. Tertiò, quòd deponit de ista commui reputatione ante, & post natiuitatem Vberti, & sic licet ista verba per se sumpta non videantur concludere ante conceptionem, tamen si attendatur interrogatorium, à † quo interpretationem recipit depositio 40
testis, vt supra dictum est, verba sunt intelligenda de conceptione, cùm verba testis nullatenus repugnent, quia vt aduertit Laderch. *in cons. 24. num. 13.* procreari ex matrimonio, & nasci ex matrimonio non differunt, cùm 41
Imperator vtatur verbis, modò editi sunt, modò nati sunt, modò procreati sunt, vel progeniti sunt, *vt in l. cùm quis*, & in *l. nuper C. de natural. liber.* & probant iura, & Brisson. *loco supra citato*, & in omnem euentum, cùm alij testes deponant de matrimonio ante procreationem Vberti, etiam iste testis est intelligendus de matrimonio ante d. procreationem, vt in fortiori videmus, quod quando vnus testis † alteri repugnare videtur, fit conciliatio, vt pro- 42
bent, dummodò actuum multiplicatio non insurgat, ita Bart. *in l. Gallus §. ille casus num. 3. ff. de liber. & posth.* Alex. post Imol. *in l. inter §. 1. num. 11. vers. Imola hic de verb. oblig.* Felin. *in cap. cum tu num. 4. de test. & plures citat.* Crot. *in tract. de test. num. 331. & 332.* & loquuntur DD. vbi variant testes in ipso negocio principali, † non 43
etiam in adiunctis, hoc est cum circumstantijs, vt si vnus domi rem gestam, alter propè domum asserit, vt propriè loquitur Bart. *in d. l. Gallus §. ille*: Alter ante bellum, & alter post, idem Bart. *in l. Insulam §. 1. num. 1. ff. solut. matrim.* & alter ante nuptias, & alter post, Decian. *in l. mutuum damus §. creditum num. 11.* Si igitur vbi testes repugnare videntur in ipsa causa reducuntur ad concordiam, vt probent, quantò magis hoc fieri debet in hoc casu, cùm † verba huius testis possint legitimè interpretari, quod 44
loquatur de procreatione Vberti de tempore matrimonij; Interpretandus est igitur testis, & intelligendus loqui de procreatione, vt cum alijs testibus explicitè deponentibus de procreatione, de tempore matrimonij concordet; verissima enim est conclusio, quod depositio vnius testis dubia, declaratur, & † recipit interpretationem ex dicto al- 45
terius testis, Prob. ad Menoch. *in cap. 1. num. 19. de test.* & multum mouit Dominos, quia ibi sunt testes DD. de Rangonibus, qui si intellexissent de natiuitate durante matrimonio, † non autem de conceptione verisimile est, quod 46
explicitè deposuissent factum, cùm conceptio sit causa vocationis ad fideicommissum, cùm vocentur, vt supra dictum est legitimi, & naturales de legitimo matrimonio nati, & procreati, verè, & non fictè.

Stephanus de Cauallis examinatus Cremonæ de anno 1531. ad 9. Interrog. sic respondit, Nescit quod filij Bernardini fuerint legitimi, & naturales, vel non, sed benè vidit eos nominari, teneri, & reputari à dd. Bernardino, & Catherina eorum parentibus, & à Vassallis, & subditis eorundem, pro filijs legitimis, & naturalibus DD. Bernardini, & Catherinæ, & quod Rolandus eorum patruus eos pro nepotibus nominabat, tenebat, & reputabat, & quod post mortem d. Bernardini ipsi fratres fuerunt habiti, tenti, & reputati filij legitimi, & naturales, & hæredes vniuersales ipsius Bernardini, & in eius hæreditate successerunt iurisdictionem in Castro Zibelli, & alijs locis, in quibus pater eorum exercebat, per tres annos, vel circa exercendo, nemine contradicente, & d. q. Rolando sciente, patiente, & in nihilo contradicente. Ex hoc teste primò colligendum est

quòd

quòd dum dicit nescire, an filij Bernardini sint legitimi, & naturales, intellexit de scientia certitudinali, quia non in-
47 terfuit natiuitati, quod patet ex sequentibus rationibus quas deducit super legitimitate Grat. *cons.* 42. *sub num.* 34. *lib.* 1. Rot. apud Sanctis. D. N. *vt in decis.* 487. *num.* 1. & 2. Secundò iste testis deponit de communi reputatione legitimationis primò à parentibus, secundòà Vassallis, & subditis ex rationibus supra deductis, tertiò à Rolando patruo, dum testis deponit, quod Rolandus ipsos tenebat, nominabat, & reputabat pro nepotibus, quod non fuis-
48 set, si non fuissent legitimi, & naturales † quia illegitimi non habent ius agnationis ex alleg. per Lup. *de illegit. comment.* 1. *num.* 24. & quamuis fortè contrarium seruetur de consuetudine, non tamen hoc est verum quoad tractatum maximè in familijs generosæ nobilitatis, prout est ista DD. de Pallauicinis, & maximè in casu de quo agitur, quia si filij Bernardini non fuissent legitimi, & naturales cum requisitis à testatore, non erant successibiles, sed successio spectabat ad Rolandum, vt statim dicam, vnde non est verisimile, quòd eos tanquam nepotes tractasset, habuisset, & reputasset. Quartò est notandum, quòd licet iste
49 testis non dicat explicitè, † quod reputarentur legitimi, & naturales, nati ex legitimo matrimonio, verè, & non fictè, tamen hoc dicit implicitè, dum deponit de reputatione Rolandi, & dum deponit quod tanquam legitimi, & naturales successerunt in bonis in quibus solùm tales erant vocati, vt latius infra dicetur, in probatione enim eligenda
50 magis † consideratur ratio testis, quàm cortex verborum, *l. solam*, vbi gloss. & DD. *C. de test. cap. cum causam*, vbi Doct. *eod. tit.* Bald. *in l. testium C. eod. tit. n.* 36.

Baroccius de Burgo examinatus Parmæ de anno 1544. super 13. Interrog. & super eodem Ioannes de Magistris alter testis primus dicit, quod vt audiuit Bernardinus in figura matrimonij suscepit Vbertum, & alios filios, & secundus testis dicit de auditu, quod antequam Catherina nuberet Bernardino, habuit vnum filium nominatum Fredericum, & postquam fuit nupta, habuit tres D. Vbertum, Pallauicinum, Sigismundum, & Io. Franciscum, & subdit quod vidit dictos filios nedum à dictis coniugibus tractari tanquam de matrimonio natis, sed etiam ab alijs publicè, & palam in Terra Zibelli, quorum testium primus licet deponat per verbum, *suscepit ex matrimonio*, & alter per verbum, *habuit ex matrimonio*, tamen sunt intelli-
51 gendi quod dicti filij sint procreati ex matrimonio, † cùm verba sint apta comprehendere etiam conceptionem, vt de verbo *suscepit*, notat Rebuff. *in l. in conuentionibus n.* 219. *vers. susciperc liberos ff. de verb. signif.* & de verbo, *habuit*, idem Rebuff. *in l. apud se* 143. *vers. decimo sexto*, filium dicitur habere eod. tit. ne discordent à primo, & secundo
52 teste, qui explicitè deponunt † de procreatione, & à tertio, qui si non explicitè saltem implicitè de procreatione deponit, vt supra probatum est.

Et ita etiam est intelligendum dictum Damiani Cornazani testis Pallauicinorum examinatus Parmæ de anno 1537. ne discedat ab alijs testibus explicitè deponentibus de procreatione, scilicet quod Bernardino ex legitima vxore nati sunt Vbertus, Pallauicinus, Sigismundus, & Io. Franciscus, & valdè monit Dominos, quia cum testes prædicti deponant per verbum, *habuit*, & *suscepit*, cùm per eadem verba deponant nedum de Vberto, sed de alijs fratribus nati post Vbertum, & præsertim de Io. Francisco, quem indubitatum est conceptum fuisse post ma-
53 trimonium, signum est euidens, † quod intelligunt ipsum Vbertum nedum natum, sed etiam conceptum constante matrimonio inter Bernardinum, & Catherinam, per doct. Bart. *in l. præter la* 2. §. *eritque differentia in princ. vers. breuiter dic ff. de vi honor. rapt.* vbi dispositio circa plura in eadem oratione † contenta si reguntur ab eodem verbo, dic-
54 tum in vno censetur repetitum in alio, Alex. *cons.* 34. *n.* 5. & *seq. vers. pro quo optimè facit lib.* 6. *vbi apostilla*. Et præsertim attenta distinctione per testes prædictos, vt supra adhibita de filijs natis in concubinatu à filijs procreatis in matrimonio; eò magis propterea legitimitatem requisitam super qua interrogabantur specificare intelligendo.

Ex testibus cùm iam sit firmatum constare de matrimonio
55 de facto sine coarctatione temporis, vt in *decis.* 1000. Seraph. & *dec.* 247. *S. D. N.* vt dictum est, satis apparet probari ex communi reputatione hominum Zibelli Vbertum esse natum, & procreatum in figura matrimonij, quæ quidem communis reputatio, negari non potest quin constituerit Vbertum in quasi possessione legitimitatis verè, & non fictè, † itaut ei, & habentibus causam ab eo suffra- 56
getur, donec contrarium probetur, Cyn. *in l. non nudis in* 3. *quæst. vers. pone pater meus*, & ibi etiam Bald. *C. de probat.* Put. *decis.* 169. & 506. *lib.* 2. *in nou.* Cæs. de Graff. *decis.* 6. *n.* 2. *qui fil. sint legit.* vbi testatur de communi, Lup. *de illegit. latissimè in comment.* 2. §. 3. *num.* 44. & dicunt omnes Doctores supra notati in princ. & in 2. præmisso; & ista communis reputatio † sufficit, licet non sit probata in 57
loco originis, cum sit probata loco Zibelli, in quo Vbertus fuit educatus, Bartol. *in leg. de minore*, §. *plurimum nu.* 10. *& seq. ff. de quæst.* Nec aliquid facit obstaculum, quod sint singulares, quia omisso quod in dubio præsumatur contestes, † cùm non agatur de pro- 58
bandis actibus, super quibus deponunt testes, sed de probando id, quod ex ipsis actibus resultat, nempè communis reputatio filiationis legitimæ, & de legitimo matrimonio, verè, & non fictè admittuntur testes singulares, Castr. *cons.* 151. *num.* 1. *vers. secundò videtur vol.* 1. & quando agitur de probanda † communi reputatione, 59
& fama, quod sufficiant testes singulares, Alex. *in cons.* 51. *n.* 5. *vol.* 1.

Secundò principaliter deducitur ista possessio legitimitatis verè, & non fictè ex persona Vberti, ex tractatu parentum, de quo deponunt prædicti testes, quia Bernardinus duo confecit testamenta, in primo de anno 1511. instituit per hæc verba DD. Vbertum, & Pallauicinum filios meos legitimos, & naturales procreatos, & natos ab ipso testatore, & D. Catherina vxore sua pro iusto matrimonio in omnibus suis Castris, feudis, homagijs, datijs, tabernis, &c. & in hoc testamento duo legata fecit Io. Francisco, & Frederico filijs naturalibus, distinguendo filios legitimos ab illegitimis. Ex hoc testamento primò colligitur, quòd Bernardinus tractauit Vbertum, & Pallauicinum tanquam filios legitimos, & naturales procreatos, & natos ex legitimo matrimonio verè, & non fictè, quod colligitur tam ex distinctione supradicta filiorum illegitimorum † à legitimis, quam distinctio- 60
nem sic in testamento factam pro iustificatione legitimitatis aliàs admisit, Rota apud Cæs. de Graff. *decis.* 18. *num.* 5. *de probat.* Quàm etiam ex illis verbis, *procreatos*, & *natos ab ipso testatore*, & *D. Catherina vxore sua pro iusto matrimonio*, quorum verborum, etsi prætenderetur sensum esse, filios esse procreatos, & natos ex se, & Catherina legitima vxore pro iusto matrimonio; non tamen concludere, quòd essent procreati constante matrimonio, cùm verba pro iusto matrimonio referri debeant ad Catherinam, quæ erat vxor pro iusto matrimonio, non autem, quod ipso matrimonio constante filij sint procreati; Attamen contrarium visum fuit ex serie verborum, quia Bernardinus vtitur verbis, primò, *procreatos*, deinde, *natos*, non autem solo verbo, *natos*, ait enim, vt dictum est, procreatos, & natos ab ipso testatore, & D. Catherina eius legitima vxore pro iusto matrimonio, & non solùm dicit procreatos, & natos ex se, & Catherina, sed ex Catherina legitima vxore pro iusto matrimonio, hoc est ex causa matrimonij, talis enim in hoc themate est sensus huius dictionis, † *pro*, 61
nam denotat modum, & causam, Corn. *in cons.* 32. *nu.* 6. *lib.* 4. Paris. *cons.* 49. *num.* 21. *lib.* 2. Menoch. *præsumpt.* 134. *num.* 11. *lib.* 4. *vers. tertiò*, *dictio*, *pro*. Vnde ista verba sunt intelligenda de tempore procreationis, & natiuitatis, non autem quod solùm esset vxor de tempore testamenti, quia cùm verba, *procreatos*, & *natos*, non possint separari à Bernardino, & Catherina verba sequentia, *eius legitima vxore pro iusto matrimonio*, scilicet ex causa matrimonij neque possunt separari à Catherina, cùm † qua- 62
litas adiecta verbo, intelligatur de tempore verbi, *l. in delictis*, §. *si extraneus ff. de noxal.* latè Alex. *in cons.* 198. *n.* 7. & *seq. vers. non obstat*, *iuncto num.* 10. *vers. & qualitas iuncta lib.* 6. ergo sunt significatiua, & qualificatiua temporis præteriti, scilicet procreationis, & natiuitatis; Quare etsi possunt dici coniuncta verbo temporis præsentis, scilicet conditi testamenti, † tamen cùm sint qualificatiua 63
temporis præteriti, non assumunt solam significationem temporis præsentis scilicet conditi testamenti, sed etiam procreationis, & natiuitatis filiorum, vt benè per Signorel. de Homod. *cons.* 37. *n.* 7. *col. pen. vers. item per hoc euidenter.*

Et idem habetur in secundo testamento de anno 1519. in quo legitur quod Bernardinus instituit sibi hæredes vniuersales Vbertum, Pallauicinum, Sigismundum, & Io.

Franciscum eius filios legitimos, & naturales procreatos, & natos ex se, & Catherina D. testatoris vxore legitima, & quam suam vxorem legitimam esse protestatus fuit, & protestatur, & in hoc quoq; testamento dixit filios procreatos natos ex Catherina vxore legitima, & quam suam vxorem legitimam protestatus fuit, & protestatur, & cùm sit qualitas adiecta verbo, intelligitur secundùm tempus verbi, vt supra dictum est: Vnde difficilius ex verbis huius secundi testamenti dici potest, quod senserit tantùm de Catherina legitima vxore de tempore testamenti, ponderando verba (vxore legitima) & sic perneceſſe concludit testator, quod procreauit filios ex Catherina vxore legitima: Et in eodem secundo testamento dicitur. Instituit Vbertum, & Pallauicinum, necnon Sigismundum, & Ioan. Franciscum, qui erat quarto genitus post matrimonium, cùm Io. Franciscus natus ante matrimonium iam obijsset, vt probant testes supra relati, & præsertim instituit Vbertum in parte Castri, & Arcis Zibelli cum iurisdictione, censi-
64 bus, &c. quæ spectabat ad ipsum testatorem, † in hoc etiam testamento distinxit filios legitimos, & naturales, ab illegitimis, & naturalibus.

Ex quibus negari non potest, quin Vbertus fuerit tractatus, & nominatus à patre tanquam filius legitimus, & naturalis, procreatus, & natus ex matrimonio verè, & non fictè, & quod ei reliquerit bona subiecta fideicommisso, in quo nati, & procreati ex legitimo matrimonio verè, & non fictè vocantur, eòque magis stante diuisione facta de filijs legitimis ab illegitimis vt supra, & quod per tres vices procurauit obtinere, & obtinuit confirmationem fideicom-
65 missi, de quo agitur, non enim est verisimile, † quod si voluisset defraudare quoad vnum, non defraudasset quoad alios, vt benè fuit consideratum per Rotam apud bo.me. Card. Seraph. *in d. dec.* 1000. *num.* 11. *vers. non obstat*; Et propterea ex dictis nominatione, & tractatu iuncta institutione probatur etiam possessio DD. de Pallauicinis requisita
66 in fideicommisso, de quo agitur. Nam etsi regulariter loquendo, denominatio, & tractatus patris non solet nocere tertio, Ias. *in cons.* 81. *in princ. lib.* 1. Grat. *cons. vlt. num.* 4. *lib.* 1. Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.* 11. *tit.* 12. *num.* 11. Petra qui alios allegat *q.* 11. *n.* 302. *cum seq.* nihilominus secus est, quando cum denominatione, & tractatu
67 patris concurrunt † adminicula, & præsumptiones, prout abundanter concurrunt in hoc casu ex testibus supradictis, & ex mox dicendis, ex quibus nedum adminicula, sed ve-
68 ræ probationes † eliciuntur, ita Aym. *in cons.* 991. *num.* 80. *vers. tertiò respondetur vsque ad n.* 83. *lib.* 6. qui etiam alios refert, & idem tenet Bald. *in cap. per tuas sub nu.* 4. *vers. secundo oppono*, & probat idem Bald. *in cons.* 180. *num.* 3. *vol.* 3. Atet. *in d. cap. per tuas num.* 25. vbi etiam Felin. *sub n.* 12. *propè fin.* Decian. *cons.* 28. *num.* 29. Butr. *in d. cap. per tuas num.* 17. *qui fil. sint legit.* Anchar. *cons.* 225. *num.* 6. iuncto themate, Rimin. sen. *cons.* 615. *num.* 7. & 9. *vers. & per hoc infertur vol.* 4. Rolan. à Valle *cons.* 22. *n.* 29. & 30. *iuncto n.* 13. *lib.* 3. Cephal. *cons.* 137. *nu.* 8. Gabr. *cons.* 21. *num.* 43. *vers. & licet Romanus vol.* 1. Alciat. *de præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 38. *num.* 7. Gozad. *cons.* 13. *n.* 55. & *seq.* Prosper Passetus *cons.* 105. *num.* 7. *vsque ad fin.* Soccin. iun. qui testatur de communi *in cons.* 67. *num.* 10. & *seq.* & *num.* 21. & 22. *lib.* 4. Bursatt. *cons.* 88. *ante num.* 8. *vers. suppositio tamen*, vbi dicit hoc fuisse resolutum apud nos in causa *Bononien. de Pepulis coram Oradino*, & latiùs *in cons.* 384. *num.* 18. *vsque ad fin.* & præsertim *in vers. secundo dicitur*, Seraph. *decis.* 1300. *num.* 3. Rota apud Sanctiss. in hac eadem causa, *vt in decis.* 247. *num.* 15. & 16. *vers. accedit nominatio vxoris*.

Tertiò pro ista legitimatione verè, & non fictè fuit consideratum, quod vt benè deponunt testes Vbertus, & alij filij Bernardini nati post matrimonium succesſerunt in bonis prædicto fideicommisso subiectis, in quibus succesſisset Rolandus frater Bernardini, si ipsi non fuissent nati, & procreati ex legitimo matrimonio, quæ possessio non potest dici fuisse capta pro legitima, iure naturæ debita, cùm possederit medietatem, vt patet ex diuisione, & prædicti testes deponunt quod à vassallis, & subditis reputabantur possidere tanquam filij legitimi, & naturales, & hoc præsertim deponit Stephanus de Caballis, & Raymundus del Pizzo, testes dd. de Rangonibus, & prædicta possessio in
69 vita vocatorum † maximè facit, quando admittuntur minores probationes, vt patet ex traditis per Abbat. *in c. transmissæ nu.* 10. *qui fil. sint legit.* Dec. *in cap. per tuas nu.* 12. & 13. *de probat.* & *in cons.* 54. *nu.* 1. & 2. Paris. *cons.* 13. *nu.* 9. *lib.* 2. Couar. *in epitom. de sponsal. par.* 2. *cap.* 8. §. 3. *per tot.* & huius generis probationes † habuit in maxima consi- 70
deratione Rota *in causa Cæsaraugustana status de Morara* 7. *Iunij* 1585. *coram Bubalo*, & in hac causa, vt in decis. Card. Seraph. 1000. *num.* 15. & *S. D. N. decis.* 247. *numer.* 17. & ista præsumptio valdè confirmatur ex eo, quod Rolandus enixè conatus est obtinere huius fideicommissi derogationem, vel saltim suspensionem, vt portionem quæ sibi obuenerat, posset relinquere filiabus suis, & tamen mortuo Bernardino non solùm non curauit occupare bona, quæ ad ipsum pertinebant, si Vbertus, & alij fuissent filij illegiti-
mi, † sed etiam fecit actum positiuum in contrarium, nam 71
dum erat in carceribus, declarauit velle, quod sua bona iurisdictionalia deponerentur penes Vbertum, & fratres suos nepotes, & Bernardini filios, vt optimè consideratur in prædicta *decis.* Seraph. *sub nu.* 15. & prætensum ius Vberti fuit notificatum Rolando per lecturam Breuis, ex qua scientia excluditur interpretatio, quod depositum penes Vbertum fuerit factum per confidentiam, quod coadiuuatur ex quo Rolandus, vt est in confesso apud partes, per triennium vixit post obitum Bernardini, vnde satis potuit deducere iura sua, & quod plus est docetur quod idem Rolandus in isto spacio temporis diligenter custodiuit obseruantiam fideicommissi, de quo agitur, ad sui fauorem contra excluſos, & non vocatos, cùm statim secuto obitu Polidori sui fratris in exclusionem propriæ filiæ ipsius Polidori adeptus est possessionem portionis Castri Monticellorum eiusdem Polidori, vt in summario dd. de Pallauicinis; & cùm magis sit standum
† factis quàm verbis, *c. dilecti filij*, vbi glos. *in verb. facto de* 72
appellat. Anchar. *cons.* 302. *n.* 3. & benè consideratur in puncto in prædicta decis. S. D. N. *sub n.* 18.

Parum est curandum, quod aliqui testes dicant Rolandum aliquando dixisse Vbertum, & alios esse illegitimos, quia tres tantùm sunt testes ad hoc exaduerso allegati, & nihil probant. Primus enim Raymundus del Pizzo nihil concludit, quia non exprimit de quibus filijs verba habita fuerint, iudicat, & non deponit, & declarat asserta verba † Rolandi pro- 73
lata dum erat iratus, quæ de iure non sunt attendenda, *leg. quicquid calore iracundiæ* 49. *ff. de reg. iur.* Secundus est Cæsar de la Vela qui fuit à Rota in totum reiectus, & firmatum † 74
illi nullam fidem adhibendam, Seraph. *dec.* 1330. Tertius denique est Hieronymus de Ronco, qui est singularis, † & 75
de auditu, & quatenus dicit à Bernardino, non exprimit à quo Bernardino, & si intelligeretur de Bernardino Pallauicino, redarguretur de mendacio ex publicis instrumentis, & † tractatu de quibus supra, & ex abundanti hoc potuit 76
dici stante quod Bernardinus habuit rem cum Catherina ante obitum mariti d. Catherinæ, & quia non erat eiusdem nobilitatis, & vt supra dictum est, adsunt probationes quod Rolandus tractabat filios Bernardini vti nepotes, & cessat quoque quod deponit vnicus testis, scilicet quod dum Rolandus fuit carceratus, erant componendæ controuersiæ, quia non deponit de quibus controuersijs, & in omnem euentum, standum est facto Rolandi, vt supra dictum est.

Quartò ex abundanti pro d. legitimitate accedant sententiæ latæ in partibus, in quibus Vbertus declaratur filius legitimus, & naturalis, natus ex legitimo matrimonio; accedant insuper positiones Comitis Balthassaris Rangoni, in quibus ponit Vbertum natum ex Bernardino, & Catherina legitimis coniugibus, accedat denique adoptio facta per claræ memoriæ Castrorum ductorem Sfortiam Marchionem Pallauicinum de D. Alexandro, in qua appellat illum ex descendentibus masculis legitimis, & naturalibus Io. Franciſci; & prædicta ad corroborandam reputationem communem legitimitatis verè, & non fictè, quia non est verisimile quod isti Pallauicini tales non fuissent, ita fuissent reputati, † cùm tanti non reputentur legitimati per 77
subsequens, quantum nati, & procreati ex legitimo matrimonio, ad quod facit, quia verba sunt † interpretanda 78
secundùm conditionem proferentis, *l. ex facto* §. *si quis rogatus. ff. ad* Trebell. *l. stipulatio ista habere licere* 38. §. *hoc quoque ff. de verb. oblig. l. miles vnum* 6. *ff. de testam. milit.* & benè ad propositum Didac. Roderic. *de coniecturata mente defunct. lib.* 2. *c.* 1. §. 1. *n.* 1. *cum seqq.*

Igitur ex prædictis apparet probari legitimitatem DD. de Pallauicinis ex legitimo matrimonio verè, & non fictè, & ista probatio sustinetur, quia neque per DD. de Rangonibus contrarium probatur, neque ex suis probationibus dd. Pallauicinorum probationes eliduntur.

Non

Non enim obstat primò instrumentum de anno 1526. sub die 27. Nouembris in quo Vbertus fatetur se esse maiorem 17. annis, & vltra, vnde apparet quod erat natus de anno 1510. de quo tempore Bernardinus, & Catherina procurarunt executionem mandati de dispensando pro contrahendo matrimonio, & sic adhuc de tempore natiuitatis Vberti non erat inter Bernardinum, & Catherinam matrimonium.

Nam huic motiuo fuit responsum, primò quod cum ex prædictis sit probata legitimitas ex legitimo matrimonio verè, & non fictè, ex isto mandato de dispensando non probatur quod ante illud mandatum matrimonium non fuerit legitimè contractum, cùm agatur de matrimonio ante
79 Concil. Trident. quo † tempore sufficiebat ad validitatem matrimonij solus consensus coniugum verbis expressus, absque præsentia Parochi & testium, *cap. cum locum* 14. *de sponsal.* & prætensus raptus ante Concil. Trident. *sess.*24. *c.*6. *de reformat. matr. non dirimebat matrimonium cap. fin. de raptoribus*, Sanchez *de matrim. lib.*7. *disp.*12. *num.*41. *in fin.* nec mandatum de dispensando arguit matrimonium
80 † per anteà legitimè non fuisse contractum, quasi adesset impedimentum, quia in d. mandato narratur solum adulterium: vnde patet d. dispensationem solum fuisse petitam ad abundantiorem cautelam, cùm adulterium non præstet
81 impedimentum, quo minus † mortuo coniuge inter adulteros matrimonium contrahi possit, nisi adsit fides data, vel machinatio in necem viri defuncti, de quibus nihil dicitur in d. mandato *cap. significasti 6. de eo qui duxit in matrim. quam poll. per adult.* neque potest deduci matrimonium non fuisse contractum, ex quo mandatum de dispensando loquitur de matrimonio contrahendo, & nulla fit mentio de matrimonio contracto, quia potest intelligi de matrimonio contrahendo vigore illius mandati, sed non excludit matrimonium fuisse contractum, prout non excludit taciturnitas in mandato, quod matrimonium fuerat
82 contractum, † quia in dispensationibus est facienda mentio contracti matrimonij propter decretum Concil. Trident. *sess.*24. *c.*5. *de Reformat. matrim.* quod habet locum nedum
83 inter contrahentes † in gradu prohibito, sed etiam inter contrahentes cum impedimento dirimente, Petr. de Ledesma *de matrim. qu.*56. *art. fin. dub.*2. *difficult.*1. *concluf.*1. *fol. mihi* 479. Sanchez *de matrim. lib.*3. *disput.*42. *num.*7. *& lib.*8. *disput.*25. *num.*24. ex illo enim decreto Concil. Trident. Pontifices se reddunt difficiliores ad concedendam dispensationem in matrim. iam contracto, licet propter matrim.
84 † iam contractum Pontifices ante Concil. inducerentur faciliùs ad concedendam dispensationem, Nauarr. *in manual. c.*22. *num.*86. *verf. quinto* dicendum est Guttierez. *Canonic. quæst. lib.*2. *cap.*15. *num. vlt.* Henriquez *in summ. lib.*12. *de matrim. cap.*3. *num.*8. Sanchez *de matrim. lib.*8. *disp.*25. *num.*23. Antonius de Corduba *de casibus conscientiæ qu.*45. *in* 2. *ratione primæ opinionis verf. la fecunda razon fol. mihi* 101. *in lib. hispanico*, & propterea ante Concil.
85 Trident. erant validæ dispensationes † super matrimonio contrahendo, absque eo quod fieret mentio matrimonij iam contracti, quia si Papa sciuisset matrimonium fuisse de facto contractum, faciliùs dispensationem concessisset Petr. de Ledesma *de matrim. quæst.*56. *art. vlt. dub.*2. *difficult.*3. *post tertiam conclusionem corollar.*9. *fol. mihi* 500. *vol.*1. sequitur Sanchez *de matrim. loco proximè citato n.*23. *verf. vnde benè*.

Secundò fuit responsum, quod assertio Vberti fuit propter aliud, & ad alium effectum, & de credulitate, quia
86 nemo certò † scire potest diem natiuitatis suæ, vt dicit Bald. *in l. de tutela col.*2. *num.*3. *verf. quia nemo*, *C. de in integr. restit. minor.* immò de eodem anno in alio instrumento non asseruit se maiorem 17. annis, sed maiorem 16. annorum, & quamuis dicens se maiorem 16. non contradicit sibi, si dicat se maiorem etiam 17. nihilominus secundùm communem vsum loquendi non consueuimus ita lo-
87 qui, vt notum est, communis autem vsus † loquendi in probationibus debet attendi, Dec. *in c. in præsentia num.*89. *de probat.* & cessat omnis difficultas, quia DD. de Rangonibus prosequuti sunt litem contra curatorem Vberti, vsque
88 ad annum 1535. Vnde † illum minorem, confessi sunt, quare sibi præiudicarunt, donec concludenter probent ipsum esse maiorem iuxta notata per Bald. *in l.*2. §. *quod obseruari n.*11. *verf. sexto quæro*, *C. de iur. calum.*

Tertiò fuit responsum quod instrumentum prædictum
89 non caret suspicione, cùm † annus Domini non concordet cum indictione, immò repugnet, vnde instrumentum in totum vitiari voluerunt, Dyn. *conf.*14. *incip. quidam nomine Nuntius circa fin. verf. præterea primum instrumentum*, Bald. *conf.*66. *factum tale est sub num.*4. *verf. sed Dominus Innocentius vol.*3. vbi ait † instrumentum in quo sit falsus 90
dies, vel falsa indictio, in totum vitiari, quia illud † vi- 91
tium respicit instrumentum in qualibet sui parte, & citat Innocentium idem tenentem *in cap. fraternitatis de hæreticis*, & ratio est secundùm Innocent. quem ibidem Anchar. *num.*2. Abbas *num.*4. allegant, quia Tabellio non debet in instrumento apponere, nisi † quod in veritate nouit, 92
& in hoc non potest esse ignorantia, vnde siue scienter, siue ignoranter super his, quæ tangunt substantialia instrumenti, falsum admisceat, instrumentum nihil valebit.

Quartò fuit responsum quod scriptura executionis mandati de dispensando vacillat, continet enim clausulam; in quorum fidem per Notarium, Scribamque nostrum † sub- 93
scribi, & publicari mandamus, sigillique nostri impressione muniri fecimus, & tamen de subscriptione, publicatione, & sigillo huiusmodi nihil apparet, vnde fit quod ista scriptura tanquam imperfecta non probet, cùm sit talis
non † solum ratione solemnitatis substantialis, vt de sub- 94
scriptione, & sigillo est text. *in cap. inter dilectos de fid. instrum.* §. *sed contra priuilegium ad fin. verf. quia nec erat publica manu confectum*, *nec sigillum habebat authenticum*, *&* §. *instrumentum verf. tum quia*, subscriptio Notarij videbatur manu alterius fuisse, Angel. *conf.*220. *in princ.* Gram. *decif.*106. *numer.*18. *verf. item deficit subscriptio Notarij*, Alex. *conf.*153. *numer.*8. *& seq. lib.*2. & in terminis huius clausulæ, In quorum fidem, Put. *decif.*384. *lib.*3. *in nou.* Verall. *decif.*104. *part.*2.

Sed etiam ratione voluntatis, quia cautum est, vt hæc omnia deberent fieri; & tamen nihil est factum: quo casu scriptura etiam si aliàs esset solemnis, dicitur † tamen im- 95
perfecta ratione voluntatis, quia nondum fuit habita pro absoluta, & est prorsus irrita, ac nulla quoad omnem effectum per textus *in l. contractus*, *C. de fid. instrum.* atque ibi tradit Bald. *num.*5. *ibi*, sed si requiritur subscriptio Tabellionis, adhuc non est concluſum, & ideò scriptura Tabellionis † non dicitur perfecta nisi ea subscripta, & An- 96
char. *conf.*332. *pro clariori in princ. verf. hoc pro tanto dico*. Nec iuuat DD. Rangonos, quod Domini Pallauicini approbauerint huiusmodi executionem, quia approbarunt quidem mandatum de dispensando, non autem prædictam executionem; vt patet ex actis.

Non obstat secundò, quod ex testibus DD. Pallauicinorum apparet Iacobam sororem Vberti fuisse natam 18. mensibus post illum, & rursus 18. mensibus post Iacobam fuisse natum Pallauicinum, adeò vt Vbertus excederet Pallauicinum in ætate tribus annis, quare cùm Pallauicinus reperiatur nominatus in testamento Bernardini patris condito de anno 1511. mense Decembris, apparet quod Vbertus fuit conceptus circa principium anni 1508. & sic etiam ante obtentum mandatum de dispensando, de quo supra; nam fuit responsum quod quatenus isti testes probarent, non officerent, quia si vera est responsio supra data quod legitimitas probata potuit esse etiam ante mandatum de dispensando, quia ante illud poterat esse legitimum matrimonium, parum refert, quod Vbertus fuerit natus ante d. mandatum, sed cessat omnis difficultas tam ex eo, quia ijdem testes deponunt Vbertum procreatum, & natum post matrimonium, quàm ex eo, quia mandatum de dispensando fuit datum sub 4. Kal. Iunij anno quinto Iulij II. hoc est die 29. Maij 1508. & sic ex isto anno sunt computandi septem menses, & dies duo, anni verò 1509. & 1510. sunt integrè computandi 24. menses, & ex anno 1511. cum testamentum fuerit factum die 6. Decembris sunt computandi menses 11. & dies 5. & sic in totum menses quadraginta duo, & dies septem, vnde facto hoc computo & habita ratione ad depositiones testium, qui deponunt de natiuitate Iacobæ, & Pallauicini, adest tempus sufficiens, vt Vbertus dicatur natus longè post mandatum de dispensando, eòque magis, cùm testes deponant cum dictione (in circa) & sic non figunt pedem præcisè circa tempus, † de quo deponunt, & sic non probant illud tempus, vt 97
optimè aduertit Alex. *in conf.*184. *num.*10. *in fin. & num.*11. *lib.*7. & quamuis nihilominus attento isto computo dicatur natus ante prætensam executionem dictæ dispensationis, nihil facit, cùm scriptura d. executionis non probet vt dictum est. Vlterius prædicti † testes fuerunt nulliter exa- 98
minati,

minati, & ideò illis non est adhibenda fides, Verall. *decis.* 207. *num.*7. *& seqq. part.*2. nec potest deduci ex illis aliquid releuans, ex quo fuerunt inducti per DD. Pallauicinos, quia
99 sicut † ex inductione censetur approbata persona, & non dictum, Rota *decis.*286. *num.*1. *part.*1. *in recent.* ita ex in-
100 ductione non censetur approbata † validitas examinis, neque contrarium dicit Verall. *in decis.*268. *part.*3. quia
101 † loquitur in productione testium nulliter examinatorum, per productionem enim censetur approbasse examen, quod non fit per inductionem, quia in isto casu solum approbatur persona.

Non obstant tertiò testes, qui in confuso deponunt super illegitimitate Vberti, & signanter duo, nempè Hieronymus de Roncho, & Bernardinus de Picijs, qui dicunt publicè audiuisse quòd filij Bernardini erant illegitimi, &
102 insuccessibiles, quod verbum (publicè) † importat publicam vocem & famam iuxta *decis.* Verall. 7. & 189. *part.* 3. Nam fuit responsum, quod in hoc casu, fama non est habenda in consideratione, quia in concursu magis credi-
103 tur testibus deponentibus de bona fama, † quàm de mala, etiam quod testes de mala, aliquantulum numero excederent, Corn. *cons.*176. *col. fin. n.*10. *vol.*4. Anchar. *cons.*189. *col. vlt. numer.*7. *vers. secundo modo* respondetur latè Hoied. *de incompatib. benef. part.*1. *cap.*23. *num.*143. & in terminis legitimitatis Put. *decis.*2. *lib.*3. *& coram Sanctiss. D. N. decis.*455. *n.*3.

Et visum fuit DD. cessare omnem difficultatem, quia cum probationes DD. de Pallauicinis super legitimitate subsistant, probationes autem DD. de Rangonibus conquassentur ex replicationibus DD. de Pallauicinis, vt patet ex
104 prædictis, † istæ probationes ita conquassatæ non eliduntprobationes super legitimitate, cum de iure optimè subsistant, nisi in contrarium adsint probationes concludentes, Felin. *in cap. in præsentia n.*12. Bero. *n.*132. *de probat.* Seraph. *decis.*619. *n.*9. & 10.

Ex quibus maior pars Dominorum recessit à decisione facta 26. Martij 1618. in qua contrarium fuit resolutum.

* *Decisio ista reuocata est impressa in recent. decis.* 645. *part.*4.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Rauenaten. Saluiani.

Die Lunæ 2. *Maij* 1622.

ARGVMENTVM.

Hypothecam habens specialem in aliqua re, non potest generaliter agere, nisi prius discussa illa re speciali, quod procedit etiam fauore dotis, & quando non dicatur constare de dicta hypotheca speciali, sed benè de generali, ita vt sit in electione creditoris experiri super bonis pro libito suæ voluntatis.

SVMMARIVM.

1 *Pignus habens specialè, siue hypothecam non potest agere contra alia bona generaliter obligata, nisi speciali prius discusso.*
2 *Quod procedit etiam si creditum sit ex causa dotis.*
3 *Obligatio, quando non dicatur continere specialem bonorum hypothecam, sed potius dationem in solutum.*
4 *Dictio,* quatenus, *importat conditionem.*
5 *Verba,* tunc, *&* eo casu, *restringunt dispositionem præcisè ad casum expressum, & impediunt, ne illa ad alios casus trahatur.*
6 *Dictio,* tantùm, *est taxatiua, quæ excludit omnes alios casus non expressos.*
7 *Obligatio conditionalis, non purificata conditione perinde est, ac si non fuisset facta.*
8 *Creditor si habeat omnia bona debitoris sibi hypothecata, potest eligere id, quod vult pro consecutione sui crediti.*
9 *Præiudicare quis non potest tertio ex facto proprio.*
10 *Text. in l.*2. *C. de pignor. in quo casu loquatur.*
11 *Lex, quando est exorbitans strictè interpretanda venit, & non est trahenda extra suos terminos.*

* *Decisio hæc est in eadem causa, de qua supra decisio* 425. *sub die* 15. *Decembris* 1621. *coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, & statur hic in decisis.*

DECISIO CCCCXXXI.

IN hac causa sub die 15. Decembris anni præteriti fuit coram me resolutum sententiam Rotalem per quam fuerat pronunciatum Sebastiano pro recuperatione dotis Elisabethæ suæ matris competere Saluianum contra tertios possessores fundi pro ipsius dotis restitutione generaliter hypothecati, fuisse iustam, & consequenter non constare de causis restitutionis in integrum, nisi obstaret particularis obligatio terrarum, de qua in Instrumento dotali; ideò proposui dubium huiusmodi tunc reseruatum; Et Domini existimarunt obligationem ipsam non obstare: quoniam licèt verissimum sit, habentes speciale pignus, siue hypothecam, non † posse agere contra alia bona generaliter 1
obligata, nisi ipso speciali pignore prius excusso, iuxta text. *in l.*2. *vbi DD. omnes C. de pignor.* idque procedat etiamsi † creditum sit ex causa dotis, vt tradit Roman. *in cons.* 2
187. *num.*2. Rip. *in l. priuilegia num.*19. *ff. de priuil. cred.* Corn. *cons.*247. *num.*4. *& col. fin. vol.*1. Crauett. *cons.*77. *num.*16. Couar. *lib.*3. *var. resolut. cap.*18. *num.*3. Gabr. *cons.*41. *num.*5. *& seq. lib.*2. Surd. *decis.*44. *num.*5. *& cons.* 495. *num.*9.

Visum tamen fuit dispositionem legis prædictæ ad casum præsentem applicari non posse; quia in d. Instrumento conuentum fuisse legitur, quod in euentum dotis restituendæ, si prædium, quod pro parte ipsius dotis fuerat assignatum reperiretur penes Aldobrandinos, vel ipsorum hæredes, esset in eorumdem electione ipsummet prædium restituere, vel pretium illius, & quatenus prædium restituerent, dotis residuum in pecunia numerata restituere tenerentur, & in casu contrauentionis Rayneria Pandulphi sponsi mater teneretur, prout promisit, ipsum residuum dotium restituere in tot terris positis in Villa Roncalcesij, prout ex tunc in dicto casu tantum, vt supra de ipsa possessione Roncalcesij dictæ Elisabethæ assignauit in solutum, & assignatum esse voluit arbitrio tamen peritorum tunc temporis communiter eligendorum, vt in Summ. DD. de Aldobrandinis *num.*1. Ex quibus dixerunt DD. obligationem prædictam non † continere specialem dictarum ter- 3
rarum Roncalcesij hypothecam, de qua loquitur, text. *d. l.*2. *C. de pignor.* sed potius dationem in solutum pro concurrenti supradicti residui quantitate, eamque fuisse conditionalem, † vt denotat illa dictio, *quatenus*, quæ condi- 4
tionem importat, *l. stichum, qui meus erit ff. de leg.*1. Bart. *in l.*1. *num.*20. & ibi etiam Castr. Soccin. & alij *ff. de condit. & demonstr.* Surd. *cons.*186. *num.*10. & 11. Honded. *cons.* 68. *num.*11. *lib.*2. Rota *diuers. decis.*381. *num.*2. *part.*1. & restrictam ad casum præcisum, quod dictum prædium in dotem datum existeret penes Aldobrandinos, & ipsi aliud pro eodem pretio restituerent, residuum tamen in pecunia numerata non soluerent, prout promiserunt, & sic promissioni huiusmodi contrauenirent, vt patet ex illis verbis, *tunc*, & *eo casu*, † quæ restringunt dispositionem præci- 5
sè ad casum expressum, & impediunt ne illa ad alios casus trahatur, vt per Anchar. *in cons.*356. *sub num.*3. Dec. *cons.* 89. *num.*3. *& cons.*336. *num.*2. *in fin.* Gozadin. *cons.*4. *n.*23. Paris. *cons.*108. *num.*26. *lib.*3. præsertim stante etiam illa dictione taxatiua, *tantùm*, † quæ pariter excludit omnes 6
alios casus non expressos, *l. Gallus* §. *& quid si tantum ff. de lib. & posthum.* Purpur. *cons.*558. *n.*8.

Vndè cùm conditio prædicta purificata non fuerit, & casus huiusmodi non euenerit, ex quo fuit factus restitutioni locus, penes Aldobrandinos non extabat, nec fuit pro eodem pretio restitutum dicta particularis obligatio, siue insolutum pro residuo dotis † non habuit effectum, 7
sed idem est, ac si facta non fuisset, *l. pecunia, ff. si cert. pet. l. necessario* §. *quod si pendente, ff. de peric. & com. rei vend.* Crauett. *cons.*170. *num.*8. Surd. *cons.*290. *num.*36. & consequenter impedire non potuit, quin Sebastianus, qui habebat omnia bona Pandulphi hypothecata, fundum † super 8
quo Saluiani Iudicium intentauit, eligere potuerit, vt suum creditum consequeretur, iuxta text. *in l. Moschis ff. de Iur. fis. & in l. creditores, ff. de distr. pign.* cum alijs per Surd. *d. decis.*44. *num.*6. *& seq.*

Præterea cùm Pandulphus dum de anno 1577. dictum prædium, vt supra pro dote habitum, cum dictæ Elisabe-

thæ

thæ vxoris consensu alienauit, in eodem alienationis Instrumento bona omnia pro dictæ dotis restitutione generaliter hypothecauerit, & huiusmodi Instrumento, & obligatione vsus fuerit Sebastianus, dum Saluiani iudicium pro dictæ dotis recuperatione intentauit, Domini dixerunt, quod etiamsi particularis obligatio, de qua agitur, specialem hypothecam simplicem, & absolutam contineret, non autem dationem insolutum conditionalem,& ad certum casum,vt supra restrictam,adhuc tamen † obstare non posset; quia illa fuit solummodò facta per Rayneriam Pandulphi matrem, non autem per ipsum Pandulphum, text. verò † in d. l.2. loquitur in casu quo idem debitor rem aliquam specialem hypothecauit, & generaliter omnia sua bona, & creditor omissa speciali hypotheca eius creditum consequi intendit super bonis generaliter hypothecatis, & aliorum creditorum eiusdem communis debitoris præiudicium ad quorum fauorem illius dispositio inducta fuit, vt per Surd. *d.decis.44. num.9.* quæ propterea † cùm sit exorbitans, ac strictè interpretanda, & non trahenda extra suos terminos, vt post Pedem. *decis.159. num.4.* & alios tradit idem Surd. *eadem decis.44. num.10. & 11.* ad casum præsentem, qui est valdè diuersus, extendi non debet.

Et ita decisum, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO

Romana Srantiarum ad Scalas Sanctas.

Die Lunæ 9. Maij 1622.

ARGVMENTVM.

Discutitur,& resoluitur in hac decisione,quod Mansiones ædificatæ supra porticum Scalæ Sanctæ à Sixto V.fel.rec. spectant, & pertinent non ad Custodes Capellæ Sanctiss. Saluatoris, sed benè ad Rectorem dd. Scalarum. Stantiæ, seu Mansiones,dum fumus in dubio,ad quem spectent,& cui veniant adiudicandæ.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus ipso iure acquiritur ob priuilegium constructionis.*
2 *Mansiones ad illum spectant, per cuius scalas datur aditus ad eas,&c.*
3 *Principale cuius est concessum, videtur eius accessorium datum.*
4 *Sub Domus concessione veniunt hortus,& alia similia, si ad ea patet aditus per domum.*
5 *Mansiones ædificatæ supra Ecclesiam pertinent ad eiusdem Ecclesiæ Rectorem.*
6 *Aedificium super porticum constructum est illius, cuius est porticus.*
7 *Pecunias proprias, quod quis debeat erogare in reparationem, & conseruationem rerum alienarum, absurdum est.*
8 *Sententia licèt sine actis exhibita non probet, facit tamen magnum adminiculum.*
9 *Sententia, quando est antiqua, probat etiam sine actis, tam quoad iustitiam, quàm quoad solemnitates.*
10 *ab Assertione Papæ, maximè in facto proprio,& eius litteris dissentire nefas est omninò.*
11 *Testes de auditu non probant.*
12 *Sixtus V.fel.mem. in publicis ædificijs semper fuit magnificentissimus.*
13 *Aedificium cedere debet solo.*
14 *Ecclesia in alterius solo ædificata, an cedat domino illius.*
15 *Loci pij solum est omninò subiectum Pontifici.*
16 *Princeps in solo suæ iurisdictionis quoties ædificat, & illud in alterius vsum destinat, censetur in eundem vsum translatum, nedum ædificium, sed etiam ipsum solum.*
17 *Solum, quando inuerso Iuris ordine cedat ædificio.*

Allegatur præsens decisio infra in eadem causa sub die 16. Ianuarij 1623. coram eodem Reuerendiss. D. Decano, est decisio 437.

DECISIO CCCCXXXII.

FElicis recordationis Sixtus V. vt fidelium animos ad Saluatoris Christi Passionis, ac necis memoriam sæpiùs recolendam excitaret, Scalas Sanctas illius pedibus calcatas, & sacro Cruore aspersas ex abiecto, vbi priùs quasi iacebant in conspectiorem transtulit locum propè augustissimam Capellam Sanctissimi Saluatoris Sancta Sanctorum nuncupatam, deinde porticu, alijs scalis, sacellis, religioso, splendidoque ambitu vallauit, & pro augendo illarum cultu ibidem Præposituram, Sacristam, quatuor Capellanias, & alios totidem Clericatus erexit, & proprijs pecunijs dotauit, illisque custodiam dd. Scalarum Sanctarum, & Capellarum de nouo erectarum demandauit, & omnes dictas Præbendas iuripatronatus Excellentissimæ familiæ Perettæ subiecit. Cùm autem super dictam porticum constructæ essent nonnullæ Mansiones, & circa duas ex illis orta esset contentio inter dictum Præpositum, & Custodes dictæ Capellæ Sanctissimi Saluatoris, proposui dubium, ad quem spectarent dictæ duæ mansiones, & Domini responderunt pertinere ad D. Præpositum.

Et moti sunt, quia quod Scalæ, Sacella, & signanter porticus, cui prædictæ, mansiones subnixæ sunt, spectent ad ipsum Præpositum, & Iuspatronatus non controuertebatur, nec controuerti poterat, quia in erectione Præposituræ, & Iurispatronatus expressè legitur, & quia etiam ob priuilegium constructionis † ipso iure in illis ædificijs ius 1
prædictis Patronis, & Præposito acquisitum fuit, glos. *in cap. piæmentis 16. qu.7.* Lambertin. *de iurepatr. lib.1. qu.2. art.2. num.1. & seqq.* Caputaq. *decis.133. part.2.* cum alijs congestis per Gonzales *sup.reg.8. glos.18. num.52.* Vnde si Scalæ de nouo fabricatæ, & dictæ porticus spectant ad Præpositum, & per dd. scalas, & Porticum datur aditus ad has mansiones, vnaque simul structura, muro, ac fundamentis connectuntur; † consequens est necessarium, vt ad 2
eumdem Præpositum spectent ipsæ mansiones, ad text. *in l.Olympico*, & ibi glos. *in verbo legatum non est*, & etiam Bart. *ff. de seruit. vrb. præd. l.prædijs §. balneas ff. de legat.3.* cum alijs allegatis per Anchar. *consilio 291. sub num.1.* alioquin esset absurdum, vt in simili perpendit idem Anchar. quod Præposito concessa fuisset principalis fabrica, & posteà denegata essent accessoria, † quales videntur ædes, de 3
quibus agitur, & ad idem, quod sub concessione domus veniant hortus, & alia similia, † si ad ea pateat aditus per 4
domum, tradunt Io. de Amicis *consil.1. num.7. & 8.* Soccin. iun. *consil.76. num.7. & 159. num.8. lib.2.* Surdus de communi attestans *consil.207. num.4. lib.2.* Gabr. *consil.94. num.9. lib.2.* latè Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib.4. interpret.1. dub.7. num.29.* & Rota apud Caputaq. *decis.342. num.2. part.3.* Et in terminis de stantijs ædificatis supra Ecclesiam, † quod pertineant ad eiusdem Ecclesiæ Rectorem, *fuit dic-* 5
tum in Romana Stantiarum 25. Iunij 1618. coram R. P. D. meo Vbaldo, & magis in puncto, quod ædificium super porticum constructum sit illius, † cuius est ipsa porticus 6
respondit I. C. *in l. quod conclaue*, & præcipuè in vltimis verbis ibi, *Nec consequens est, vt alterius sit, quàm cuius est id,cui superposita est, ff. de damn. infect.*

Plurimùm etiam Dominos vrgebant verba erectionis, & dotationis Præposituræ, ibi, *Quod verò reliquum erit in ipsis Sacellis nouis pro diuino cultu manutenendis, siue in reparationem, & conseruationem scalarum, & porticus, ac totius continentis ædificij erogandum perpetuò concedimus, & assignamus*, si enim quod supereſt debet erogari per Præpositum in reparationem Scalarum, & porticus, & totius continentis ædificij, in quo sine dubio continentur hæ mansiones, signum est euidens, easdem etiam mansiones, quemadmodum † reliquum ædificium debere spectare ad 7
Præpositum; aliàs incongruum visum fuit, quod Præpositus deberet erogare proprias pecunias in reparationem, & conseruationem rerum alienarum.

Quibus etiam ex abundanti adnectebant sententiam aliàs à Visitatore Apostolico latam super differentijs tunc ortis inter eosdem Custodes, & Præpositum, ac Beneficiatos, in qua fuit pronunciatum, Custodibus nullum ius competere super ædibus controuersis, & ædes per Sixtum V. ædificatas pertinere ad Propositum; † quæ sententia 8
tanquam sine actis exhibita, licet omninò non officiat Custodibus, negari tamen non potest, quin magnam inferat præsumptionem pro eodem Præposito, *l. herennius §. curia,*

ff. de

ff. de euict. l. ab ea parte in 2. responso ff. de probat. Gabriel. *concl. 5. de sent.* Card. Seraph. *decis. 1422. num. 9.* Et eò maximè cùm sit antiqua, † quo casu etiam si acta desiderentur, 9 probat, & pro ea præsumitur, tam quoad iustitiam, quàm quoad solemnitates, Curt. *in l. admonendi num. 72. de iur. iur.* Cassador. *decis. 3. num. 2. de probat.* Rota *diuers. decis.* 1302. *part. 3. diuers.* & apud Card. Mantic. *decis.* 296. *num. 6.*

Nec obstare visum fuit quod Custodes nixi sunt probare ab ipsis ædes prædictas constructas fuisse, quoniam hoc concludenter testes examinati non præstiterunt, immò de mendacio conuincuntur, tum ex alijs testibus numero pluribus scientia, & ætate magis informatis deponentibus excepta Capella Sanctissimi Saluatoris dirutis omnibus antiquis ædificijs totam molem à Sixto V. constructam fuisse, tum ex assertione Pontificis, ibi, *Porticum quoque ante eas nempè Scalas Sanctas, satis amplam, & ornatam extruximus.* Si autem à Pontifice extructa fuit porticus, & illi impositæ sunt hæ mansiones, ergo non fuerunt ædificatæ à 10 Custodibus, à Pontificis autem assertione † præsertim in facto proprio, & eius litteris dissentire nefas est omninò, *c. litteris de prob.* Bart. *in l. ambitio num. 28. ff. de decret. ad ord. facien.* Lap. *alleg. 31. & Rota in Theatina iurisdictionis 4. Maij 1612. coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Nec obstat, quòd à bon. mem. Cardinali Iustiniano, ad quem (vt aiebant informantes pro Custodibus) fuit directum memoriale fel. rec. Clem. VIII. assignatus fuerit situs discoopertus pro Capellano Sanctissimi Saluatoris, & deinde illius Societatis sumptibus prædictæ mansiones à Custodibus fuerint absolutæ, quia non probatur; testis enim secundus, qui cæteris melius rem narrat, deponit de auditu, *Io ho inteso, che detti Signori Guardiani hanno fabricato in* 11 *dette stanze di detto Capellano*, & † ideò fidem non meretur, *l. testium C. de testibus* cum alijs allegatis *in Cremonen. Confidentiæ 1. Aprilis 1611. coram Sanctiss. D. N. quæ est decis. 358. num. 5. part. 2. recent.* Tertius etiam testis deponit de auditu. Quartus verò nihil penitus concludit, dum ait, *il Cardinal Giustiniano ordinò, che continuassero il loro possesso, & habitatione delle stanze*; sed ex hoc non infertur mansiones fuisse impensis Custodum constructas. Insuper dicti testes habent affectionem, & interesse cum Custodibus, inter se contrarij videntur, & alias patiuntur exceptiones, vt benè illos excutiunt informantes pro Præposito. Denique, vt vnus ex Dominis animaduertebat, valdè inuerisimile est, quod Sixtus V. qui gloriatur fecisse ingentes impensas in dicta fabrica, & in publicis ædi- 12 ficijs † semper magnificentissimum se præbuit, reliquerit dictum situm discoopertum, & parietem prospectus imperfectum pro vna, vel duabus mansiunculis fabricandis ad vsum Capellani Sanctissimi Saluatoris.

Minus etiam obstat, quod situs vbi modò & porticus, & mansiones consistunt, esse antiquitus in dominio Custodum Sanctissimi Saluatoris, & propterea superueniens 13 Sixti V. ædificium † cedere debeat solo, & proinde dominio Custodum *ad l. 2. C. de rei vend.* Quod procedit & in 14 Ecclesia † in alterius Ecclesiæ solo ædificata, secundum Bald. *consil. 311. num. 4. lib. 3.* Quoniam id non probatur, 15 † & probatum non suffragaretur, quippè solum illud tanquam loci pij Pontifici omninò subiectum erat, & quoties Princeps in solo suæ iurisdictioni obnoxio ædificat, & illud 16 † in alterius vsum destinat, censetur in eundem vsum translatum, nedum ædificium, sed etiam ipsum solum, 17 quod in hoc casu inuerso iuris † ordine cedit ædificio, vt in terminis tradit Abb. *cons. 62. num. 14. vers. ex secundo, & num. 15. vers. Nunc restat lib. 2.*

Sed quoniam Custodes prædicti, quatenus dominium non haberent, prout non habere à Dominis responsum fuit, obijciebant, aliud sibi ipsis ius competere respectu habitationis, super hoc iure DD. mandarunt particularem institui disputationem.

Et ita vtraque parte informante.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Cauen. Limitum Parochialium.

Die Lunæ 14. Maij 1622.

ARGVMENTVM.

Ecclesia illa Parochialis est manutenenda in quasi possessione parochialitatis, si per actus ad eam necessariò inferentes probat suam quasi possessionem de tempore motæ litis, & qui sint isti actus. Testes in concursu, qui sint præferendi.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio danda est ei, qui probat possessionem de tempore motæ litis.*
2 *in Incorporalibus, si non probetur ius assistere alteri parti, per exercitium vnius actus, acquiritur possessio quoad omnes.*
3 *ex Libris parochialibus probatur personas in eis descriptas, fuisse baptizatas per Parochum eiusdem Ecclesiæ.*
4 *ex Libris parochialibus probatur, mortuos in eos descriptos, fuisse traditos sepulturæ per parochos eiusdem Ecclesiæ.*
5 *Libri alicuius, quando pro eo tribunnt magnum adminiculum.*
6 *ex Tumulatione probatur quasi possessio Parochialitatis, si non probetur sepulturam fuisse electam, per ibi sepultos.*
7 *Actus facti post litem motam non sunt attendendi.*
8 *Testi in causa propria non est credendum.*
9 *Testes qui deponunt in specie, & pluribus actibus, sunt præferendi illis, qui in genere, & de aliquibus tantùm actibus fidem faciunt.*

Allegatur ista decisio infra in eadem causa sub die 29. Maij 1624. in fin. coram eodem bon. mem. Reuerendiss. Coccino, & etiam infra part. 7. sub die 25. Iunij 1635. coram bon. mem. Buccabella, quæ est pariter in eadem causa, est decisio 63. num. 3.

DECISIO CCCCXXXIII.

DVbitaui cui sit dandum mandatum de manutenendo in quasi possessione exercendi Iura parochialia in locis, de quibus agitur, An Ecclesiæ Sanctissimi Saluatoris, an verò Ecclesiæ S. Michaelis Archangeli, & pluries proposito dubio, tandem fuit firmatum de consensu partium quoad Ecclesiam Sanctissimi Saluatoris habendam esse rationem viginti testium tantùm, & quoad Ecclesiam Sancti Archangeli duodecim tantùm: Quia alij sunt nulliter examinati, & cum huiusmodi testibus repropositа causa, fuit resolutum Ecclesiæ Sanctissimi Saluatoris dandum esse mandatum de manutenendo in locis, in quibus agitur, cùm de eius possessione † constet de tempore litis motæ, 1 iuxtà vulgatum *textum in §. hodiè Instit. de interdict.*

Nam quoad domus illorum de Iuuenibus probatur per plures testes, qui dantur *in Summar. num. 2. videlicet, secundum*, 3. 4. 5. 6. 8. 9. *super* 1. 5. 6. 7. 8. *&* 9. quod Parochi Sanctissimi Saluatoris administrarunt Sacramenta, & fecerunt alias functiones Parochianorum in dictis domibus de Iuuenibus, & quoad domus Annibalis Gagliardi idem deponunt plures Testes, qui dantur *in Summar. num. 3. super* 2. 3. *&* 4. *&* 12. *videlicet testem* 1. 2. 3. *&* 4. 12. & pariter quoad domum Felicis Vitalis idem probant testes, qui dantur *in Summar. num. 4. videlicet*, 1. 2. 3. 4. 5. 6. *&* 7. super articulis ibidem expressis, & tandem quoad locum Sancti Martini deponunt testes super 18. *articulo*, 2. 3. 5. 6. *&* 7. *vt in Summar. num. 5.* quod cùm in illo fuisset repertum cadauer, illud fuit datum Ecclesiasticæ sepulturæ per Parochos Sanctissimi Saluatoris. Quare † ex istis omnibus eis non potest dene- 2 gari manutentio, cùm in istis Incorporalibus si non probetur Ius assistere alteri parti per exercitium vnius actus, acquiritur quasi possessio quoad omnes, Innoc, *in cap. dilectus num. 2. de Capell. Monach. & in cap. 1.* vbi Abb. *num. 3. de religios. domib.* Bald. *in repet. l. 1. num. 2. C. de emancip. liber.* Felin. *in cap. auditis num. 19. de præscript.* Rota *decis. 273. n. 2. part. 2. in recent.*

Et prædicta possessio comprobatur ex libris Baptismi, ex quibus constat plurimos fuisse baptizatos in Ecclesia Sanctissimi Saluatoris, qui sunt ex locis controuersis, † ex 3 quibus actibus acquiritur quasi possessio Iurium Parochialium, cum ex dictis libris probetur personas in eis descriptas fuisse baptizatas per Parochos Sanctissimi Saluatoris, Odd. *de restit. in integr. quæst. 37. num. 83.* Caputaqu. *decis. 314. num. 1. part. 1.* Seraphin. *decis. 1138. num. 2.* Rota *decis. 699. num. 1. & decis. 481. num. 4. & decis. 647. num. 6. & decis.*

*decis.*132. *num.*2. *part.*2. *in recent.* & ex libris mortuorum,
4 ex quibus † constat multos ex locis controuersis traditos fuisse Ecclesiasticæ sepulturæ per Parochos Sanctissimi Saluatoris, Mandos. *super reg.*18. *qu.*10. *num.*4. Rebuff. *ad Const.Gall.tom.*2.*tit.de Regestr. baptis./epult.ante fin. vers. sic patet*,Rota *decis.*605. *num.*4. *part.*2. *& decis.*220. *n.*1. *part.*1. ex quo etiam acquiritur quasi possessio Parochialitatis,
5 † cùm non probetur sepulturam fuisse electam per descriptos in dictis libris in Ecclesia Sanctissimi Saluatoris, & quamuis dicti libri sint Ecclesiæ Sanctissimi Saluatoris negari tamen non potest quin magnum præbeant adminiculum testibus, † de quibus supradictum est, cùm sint antiqui, & contineant plures partitas.

7 Non obstat, quòd dicti actus videantur facti post † annum 1565. de quo tempore cœpit lis: Quia omisso quod dantur actus de anno 1513. 1558. & 1561. lis de anno 1565. fuit tantùm mota super domo Ioannis Antonij Iuuenis vt constat ex libello, & tamen Ecclesia Sanctissimi Saluatoris erat in possessione Iurium Parochialium quoad dictas domos de Iuuenibus, cùm duos ex dictis domibus baptizauerit, & licet Parochus Sancti Archangeli examinatus deponat, quòd alter ex duobus fuit baptizatus de mandato Pa-
8 rochi, † tamen ei non est creden. cum sit pars formalis, *l.nullus C.de testib.C.omnibus,C.eodem titulo.*

Non obstant testes Parochi Sancti Archangeli, quia solum deponunt tres interemptos in locis, de quibus agitur, fuisse sepultos in Parochia Sancti Archangeli, & hoc euenit, quia erant eiusdem Parochiæ, & ibi debebant de Iure tradi Ecclesiasticæ sepulturæ, & in omnem euentum prævalent probationes Parochorum Sanctissimi Saluatoris,
9 † quorum testes deponunt in specie de pluribus actibus, Dec. *cons.*302. *num.*17. *&* 448. *num.*37. Rota *decis.*511. *num.*8. *& decis.*237. *num.*5. *& decis.*277. *num.*1. *& in recent.*

Alia respiciunt petitorium,& ideò consultò fuerunt omissa in hoc Iudicio possessorio. Et ita,&c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Camerineñ. Bonorum.

Die Veneris 20. *Maij* 1622.

ARGVMENTVM.

Declaratione facta ab aliquo si quis vti intendit, opus est, vt eam prout iacet, cum omnibus suis qualitatibus acceptet. Hæreditatis aditio cùm non præsumatur, ideò per allegantem est probanda. Filius cùm possit habere bona separata à bonis paternis, ideò pro debitis patris contra eius bona non est simpliciter relaxandum mandatum.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio defuncti sine dubio præiudicat hæredi, nec illam impugnare potest.*
2 *Hæreditatis aditio non præsumitur, sed per allegantem probari debet.*
3 *Præsumptio l. Quintus ff. de donat. inter vir. & vxor. quando non suffragetur.*
4 *Bona præsumuntur eius, cuius nomine fuerunt empta,licèt pretium illius possit ad alium spectare.*
5 *in Confessione aliqua, quando quis se fundat, eam prout iacet, cum omnibus suis qualitatibus acceptare tenetur.*
6 *Filij possunt habere bona separata,ac distincta à bonis paternis.*
7 *Mandatum pro debitis patris non potest dirigi contra bona propria filij.*
8 *Mandatum executiuum nullo modo potest relaxari, nisi prius facta liquidatione.*
9 *Executiuè contra hæredes quo ad aliqua bona, vt possit procedi,quid sit probandum.*

Allegatur præsens decisio infra in eadem causa sub die 22. *Martij* 1624. *coram eodem Reuerendiss. P. D. meo Decano, vbi resolutio ista confirmatur,est decisio* 441.

DECISIO CCCCXXXIV.

PRo parte D. Blanchæ, quæ solum informabat, præsupponebatur q. Vincentium Othonum, & fratres de anno 1566. imposuisse duos annuos census, illosque sic imposuisse vendidisse q. Alexandro Cardello pro pretio scut. 3000. & posteà dictum Alexandrum de anno 1592. census prædictos vnà cum omnibus Iuribus sibi competentibus cessisse ipsi D. Blanchæ, & nullos hæredes, nullaque bona hæreditaria dicti q. Vincentij reperiri, sed adesse tantùm nonnulla bona empta per Volumniam eiusdem Vincentij vxorem nomine proprio, quæ posteà in eius vltimo, cum quo decessit testamento, pro suæ conscientiæ exoneratione declarauit pretium eorumdem bonorum venditoribus solutum, fuisse redactum ex proprijs introitibus dicti Vincentij, eiusque filiorum, ipsamque super bonis prædictis habere tantummodò nudum nomen, ideòque iura quæcumque sibi desuper quomodolibet competentia eisdem filijs cessit, ac renunciauit, & propterea dicebatur, mandatum exequtiuum pro fructibus dictorum censuum contra bona prædicta, vt supra per Volumniam empta ad ipsius D. Blanchæ fauorem relaxari debere. Verum proposito dubio an mandatum prædictum esset relaxandum. Domini præsuppositis etiam pro veris omnibus supra narratis, quamuis dicti tantùm testamenti particula in summario data fuerit, negatiuè responderunt.

Nam quamuis si constaret, Octauium, & alios de Othonibus, contra quos petitur exequutio esse d. q. Volumniæ hæredes, declaratio prædicta † per eam vt supra facta; illi absque dubio præiudicaret ipsique illam impugnare non possent, *l.cum à matre C.de rei vendic.* Paris. *cons.*11. *num.*39. *lib.*3. Rota *decis.*387. *num.*4. *part.*1. *recent.* id tamen pro parte dictæ D. Blanchæ non fuit hucusque vllo modo probatum, prout absque dubio concludenter probari debuisset non solum ostendendo hæreditatem fuisse illis ab intestato, vel ex testamento datam,sed fuisse etiam per eosdem aditam, † cum aditio ipsa non præsumatur, sed per allegantem 2
probari debeat, *l.*2. *&* 3. *de interrog. act.* Bart. *in l.is potest num.*14. *& seqq. ff. de acquir. hæred.* Bald. *cons.*279. *num.*8. *vol.*1. Dec. *cons.*445. *num.*52. *&* 53. Card. Mantic. *de coniect. vltim.volunt.lib.*12. *tit.*9. *num.*4. *&* 5. *& tit.*10. *num.*2.3. *& seq.* & dixit Rota *in Tiburtina Castrorum de Melchiorijs die* 9. *May præteriti coram R.P.D. meo Buratto.*

Neque visum fuit, dictæ D. Blanchæ suffragari posse † præsumptionem *l. Quintus ff. de donat. inter vir. & vxor.* 3
Tum quia non constat, quod emptio per d. Volumniam facta fuerit constante matrimonio. Tum etiam quia dato, quod præsumptio ipsa in hoc casu locum haberet, non tamen sequeretur, bona, de quibus agitur, esse dicti q. Vincentij hæreditaria, itaut contra illa vti talia, possit pro dictis fructibus relaxari mandatum executiuum, sed † ad- 4
huc fuissent ipsius Volumniæ, à qua nomine proprio empta dicuntur, & pretium tantummodò ad dicti q. Vincentij hæreditatem spectaret, vt tradit Bart. *in l.vxor marito num.* 3. *C. de donat. inter vir. & vxor.* & plures alij congesti per Gabr. *tit. de præsumpt. concl.*15. *num.*14. & per Menoch. *de præsumpt.lib.*3. *præsumpt.*51. *num.*42. quos sequuta est Rota *decis.*607. *num.*2. *part.*1. *recent.*

Præterea animaduerterunt etiam Domini, quod Volumnia in dicto eius testamento declarauit, ac fassa fuit pretium supradictum non fuisse tantummodo redactum ex redditibus dicti q. Vincentij, sed etiam suorum filiorum, quibus propterea cessit, vt superiùs dictum iura, omnia sibi quomodolibet competentia. Vnde præsuppositа etiam huiusmodi confessione pro verissima, quam certum † est 5
per D. Blancham, quæ in ea se fundat, esse, prout iacet cum omnibus suis qualitatibus acceptandam, Cyn. *in l.*1. *qu.*3. *de confess.* Bart. *in l. Aurelius, §. idem quæsijt ff. de lib. leg.* cum alijs per Surd. *cons.*258. *num.*4. & per Rot. *decis.*167. *num.*17. *part.*1. *recent.* apparet bona, de quibus agitur, in omnem euentum ad dicti Vincentij hæreditatem in totum nullo modo spectare, sed pro rata saltem pretij ex ipsorum filiorum redditibus, † qui bona separata, ac distincta à 6
paternis habere potuerunt, redacta esse eorumdem propria. Super qua rata certum est mandatum aliquod pro fructibus prædictis per Vincentium debitis † cuius ipsi non sunt hæ- 7
redes, relaxari, aut exequi non posse, quinimò, cum sit adhuc omninò incertum pro qua rata illa spectare possint ad hæreditatem dicti Vincentij, ipsum prætensum mandatum

tum executiuum super illis non videtur vllo modo relaxan-
8 dum, † non facta prius legitima liquidatione super eo-
rumdem qualitate, iuxta tradita per Surd. *cons.*186. *num.*
24.& Rota *decis.*365.*num.*7.*part.*1. *in recent.*

Denique cùm nullibi constet dictum Octauium, & alios de Othonibus bona prædicta possidere vti dicti q. Vincentij
9 hæredes, non potest † contra illos executiuè procedi etiamsi admittatur eos à dicta Volumnia, vel eius filijs, & hæredibus causam habere, *vt fuit dictum in Maceraten. Saluiani* 23. *Ianuarij* 1620. *coram R. P. D. meo Buratto, & alibi sæpè.*

Et ita decisum ipsa Blancha tantùm informante, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO

Faneñ. Tutelæ.

Die Lunæ 23. *Maij* 1622.

ARGVMENTVM.

Mulier, licèt à Iure arceatur à munere tutelæ, & hoc maximè si etiam sit minor, nihilominus quando à Papa super hoc fuerit dispensata, cùm prædicta obstacula sint introducta à iure positiuo, sine dubio tali officio poterit fungi. Subreptio quando cesset.

SVMMARIVM.

1 *Mulier est incapax tutelæ, etiamsi data sit in testamento.*
2 *Minor* 25. *annorum non potest esse tutor.*
3 *de Papæ potestate in remouendis obstacula de Iure positiuo introducta non est dubitandum.*
4 *Pupillo non est dandus alius tutor, quàm ille, qui à Patre fuit assignatus.*
5 *Tutor non est dandus contra parentis arbitrium.*
6 *Mulier, licet sit incapax tutelæ, tamen ex voluntate testatoris, potest eam exercere.*
7 *Executor stante clausula,* arbitrio tuo, *potest se extraiudicialiter informare.*
8 *Gratiam impugnans, ipse concludenter probare tenetur defectus obiectos.*
9 *Mater pupilli transeundo ad secunda vota, efficitur incapax tutelæ.*
10 *Pater dicitur excluisse matrem à tutela filiorum, alium tutorem nominando.*
11 *Subreptio non intrat, quando id, quod fuit tacitum, non retraxisset, nec difficiliorem reddidisset Principem ex concessione gratiæ.*
12 *Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ si Principi fuissent narrata, facilius gratiam concessisset.*
13 *Tutoris integritas, & tuta fides benè potest argui, si testator liberauerit eum à redditione rationum.*
14 *Parentes pro filijs semper præsumuntur capere optimum consilium.*
15 *Liberatio à redditione rationum arguit magnam confidentiam.*
16 *Testatoris voluntatem si quis adimpleuerit, non potest dici, quod delictum aliquid adimpleuerit.*
17 *Mulier tutor esse nequit, si immineant lites, & quando id cesset.*

* *Allegatur præsens decisio supra in eadem causa sub die* 21. *Februarij* 1622. *coram eodem Reuerendissimo D. meo Decano, est decis.*426.

DECISIO CCCCXXXV.

FRanciscus demandauerat Beatrici secundæ vxori tutelam, & bonorum administrationem Hieronymi Infantuli illius ex filio prædefuncto primi matrimonij nepotis;
1 Et quoniam Beatrici nedum † obstat sexus, qui illam ab hoc munere tutelæ arcebat, *l.fin. & ibigloss. in verb. Dari*, vbi etiamsi data sit in testamento, *ff. de tutel. l.*1. *C. quand. mul.tut.offic.* sed etiam defectus ætatis, non enim excedebat
2 22. † annum, cùm tamen tutela 25. annorum ætatem exigat completam, *c. fin.* 3. *de legit. tut.* Ideò fuit per duo Breuia à Summo Pontifice dispensatio obtenta super vtroq; impedimento: Et hodiè proposito dubio, an dicta Breuia suffragentur Beatrici, vnanimi Dominorum voto responsum fuit affirmatiuè.

Et moti sunt quia non solùm voluntas, sed & anxium desiderium Francisci ab integritate, & fide Beatricis excitatum, quod illa fungeretur prædicta tutela manifestissimè apparebat ex testamento eiusdem Francisci: de potestate autem Summi Pontificis in remouendis illis obstaculis sexus, & ætatis † à lege merè positiua obiectis non erat, 3
quod dubitaretur, *ad l. primum C. de his qui ven. ætat. impetr.* & notant Mandos. *de signat. Grat. tit. de dispensat. super defect. ætat. & in tract. de ætat. minor. qu.*18. *num.*1. & *seqq.* Bero. *cons.*49. *num.*18. *lib.*1. honestissimaque visa fuit: Immò quodammodò debita hæc dispensatio, quoniam Hieronymo non alius erat dandus † Tutor, & admini- 4
strator, quàm ipsa Beatrix, quæ ab auo fuerat assignata, *l. scire optaret §. sed si quis ff. de Tut. & Curat. l.*1. *C. si tut. cont. matr. vol.*1. vbi non potest † dari tutor contra paren- 5
tis arbitrium, & egregiè tradit Surd. *cons.*428. *num.*6. & *seqq.* Et quamuis vti fœmina esset incapax tutelæ, administrationem † tamen ex voluntate Aui testatoris potuit 6
vtique exercere, *l. qui aliena negotia §. quanquam mater, ff. de negoc. gest.* & ibi DD. præsertim Cast.& prosequitur Surd. *dicto cons.*428.*num.*16.*& seqq.*

Et eò magis visa sunt dicta Breuia suffragari, quia ibi narrata sufficienter fuerunt iustificata, & pro illorum veritate Gubernator, ad quem Breuia dirigebantur ob clausulam
(arbitrio suo) potuit † etiam se extraiudicialiter infor- 7
mare, Rota *decis.*406.*num.*1. *ad fin. decis.*334.*num.*2. & *decis.*652.*num.*3.*part.*2.*recent. & etiam in hac causa fuit dictum sub die* 21. *Februarij præteriti coram me.*

Et in omnem euentum Elisabethæ dispensationem impugnanti, incumberet onus concludenter probandi defectum
† gratiæ dispensationis, Felin. *in c. præsentia num.*28. *post* 8
princ. vers. & communiter de probat. Alex. *cons.*149. *n.*16. *lib.*5. cum alijs quos refert, & sequitur Mandos. *de ætat. minor.q.*28.*in fin.*

Nec obstat, quòd Papæ non fuerit narrata existentia matris eiusdem Hieronymi, quia cum illo tempore † ad se- 9
cundas conuolasset nuptias, & sic esset incapax huius tutelæ, *l. lex quæ tutores §. lex* 2. *C. de administr. tut.* & illam Franciscus exclusisset, ex quo tantùm Beatricem † desi- 10
gnauerat Tutricem, vt in terminis matris arguit Surd. plenè *in d.cons.*428. *num.*6. *& seqq.* verisimiliter hoc non retraxisset Pontificem ab hac dispensatione, nec † difficilio- 11
rem reddidisset, & ideò non obstat huiusmodi subreptio, *cap. dudum de præbend. in* 6. vbi Franch. *num.*11. *Canonistæ omnes in cap. postulasti de rescript.* Lap. *alleg.*89. *numer.*2. Menoch. *de arbitr. Iud. Cas.*201. *num.*27. *& seqq.* Cassador.*decis.*12.*num.*14. *de præben. Rota in Vallisoletana Præeminentiarum* 24. *Ianuarij* 1604. *coram bon.mem. Card. Pamphilio*, & idem respondebatur ad existentiam aui, & Auiæ maternæ, de quibus omnibus postea etiam in secundo Breui facta fuit mentio.

Nec obstat alia subreptio, quod nempè Pontifici non fuerit significatum, Beatricem fuisse liberatam à confectione Inuentarij, & pluribus legatis honoratam à Francisco Auo Hieronymi. Quoniam hæc omnia † potius facilio- 12
rem reddidissent Pontificem ad dispensandum, & Francisci voluntati obsequendum, non enim Pontifici exhiberi poterat fidelius † testimonium, ac honorabilius integri- 13
tatis, & fidei Beatricis, quàm hæc liberatio † à reddenda 14
ratione, cùm semper Parentes præsumantur capere bona consilia pro filijs, & huiusmodi liberationes † præcipuam 15
indicent confidentiam.

Minùs etiam obstat dictis Breuibus, quod ante illorum expeditionem Beatrix se intruserit in hanc administrationem; Quoniam dum ipsa mortuo Francisco illius † vo- 16
luntati obtemperans suscepit administrationem Hieronymi, non potest dici deliquisse, nec minus intrusa, ad Surd. *cons.*218.*num.*17.*& seqq. & fuit consideratum in decisione in hac eadem causa sub die* 6. *Februarij præteriti coram me.*

Neque obstare dixerunt Domini imminentiam litium ob fideicommissa maiorum, & quod propterea † Beatrix Tu- 17
trix esse non potuerit Hieronymi *ad auth. minoris debitor C. qui dari tut. non poss.* Quoniam nondum sunt exortæ controuersiæ, & in omnem casum hæc exceptio non sibi locum vendicat contra Tutorem datum in Testamento, † cuius fides videtur approbata ab ipso Testatore non 18
verisimiliter ignorante hanc litium occasionem, Bart. *in d. auth.*

auth. minoris debitor num. 12. & ibidem Salycet. *num.* 10. plenè Guttierez *de tutel. part.* 1. *cap.* 16. *n.* 1.

Cætera ijsdem responsionibus tolluntur, & benè ab informantibus pro Beatrice fuerunt euulsa.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Ferrarien. Fideicommissi de Rasurijs.

Die Lunæ 12. *Decembris* 1622.

ARGVMENTVM.

Iura quamquam non faueant succedentibus ab intestato vltra decimum gradum, & sic fideicommissum inductum fauore agnatorum intra cancellos dicti decimi gradus contineri debeat, tamen hoc non procedit, si testatoris mens fuerit perpetuandi fideicommissum in infinitum. Ciuis alicuius loci, quando dicatur probatum, quod quis sit.

SVMMARIVM.

1 *de Agnatione alicuius, an quis sit, an & qualiter per testes probari possit.*
2 *Agnatio probatur ex tractatu, & nominatione facta à testatore.*
3 *Ius succedendi ab intestato non fauet transuersalibus vltra decimum gradum.*
4 *Fideicommissum in fauorem agnatorum intra cancellos decimi gradus continetur.*
5 *Testator, quando ad conseruandum familiæ splendorem induxit fideicommissum per multos substitutionum gradus.*
6 *Tunc agnati etiam vltra decimum gradum ad illud censentur vocati.*
7 *Verba,* semper, *&* in perpetuum, *necessariò inferunt voluntatem testatoris non fuisse coarctare fideicommissum ad agnatos decimi gradus tantùm.*
8 *in Fideicommissis potissimum testatoris votum debet attendi.*
9 *Descendentium appellatione continentur omnes descendentes in infinitum absque vlla limitatione graduum.*
10 *Testator ex quibus necessariò inferatur vocasse agnatos ad fideicommissum etiam vltra decimum gradum.*
11 *Testator, si vocauit descendentes vltra decimum gradum, & illis substituit transuersales, euidens ratio est de agnatis remotissimis intellexisse.*
12 §. *Nos autem. Auth. de restit. fideicomm. quando procedat.*
13 *Testator, quando non dicatur voluisse restringere fideicommissum ad quartum vel decimum gradum.*
14 *Graduum computatio debet fieri secundum ius ciuile, quando agitur de successionibus.*
15 *Ciuis alicuius loci an aliquis sit, qualiter id possit probari per testes.*
16 *extra Patriam si quis se conferat causa exercendi aliquod officium, non propterea dicitur mutasse patrium domicilium.*
17 *Filius etiam alibi natus sequitur Ciuitatem ex qua pater originem trahit, non autem domicilium.*
18 *Testator si ad fideicommissum vocarit aliquem de certo loco, sufficit, vt origine, non autem domicilio sit illius loci.*
19 *Natus in Castro alicuius Ciuitatis, dicitur esse illius Ciuitatis, cui est subiectum d. Castrum.*
20 *Ciuis alicuius loci quis probatur esse, si admissus fuerit illis honoribus, ad quos tantum Ciues admittuntur.*

* *Decisio præsens est in eadem causa, de qua supra decisio* 419. *coram bon. mem. Cardin. Verospio, sub die* 5. *Martij* 1621. *& decisio* 422. *die* 24. *Maij* 1621. *coram eodem Card. Verospio, & decis.* 427. *sub die* 25. *Februarij* 1622. *coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano.*

DECISIO CCCCXXXVI.

PArtes acquieuerant decisioni in hac causa factæ sub die 25. Februarij proximè præteriti coram me, sed informantes pro hæredibus Hieronymi objciebant Francisco eius personam ad hoc fideicommissum agentem non fuisse legitimatam. Cæterùm hodiè super hoc proposito dubio, Domini dixerunt personam Francisci esse legitimatam. Testator enim casu quo maior natu Hippolytæ, & eius descendentes insignijs ipsius testatoris non vterentur, & sese non vocarent de Rasurijs, substituit agnatum, in quo substituto duas tantùm videtur exegisse qualitates. Primam quod esset de agnatione, & parentela de Rasurijs. Alteram quod esset de agnatione de Ferraria, quarum vtraque visa est concurrere in ipso Francisco.

Prima autem, quod nempè sit de agnatione de Rasurijs, probatur † ex eo, quod per primum, secundum, quartum, quintum, & sextum testes liquet Franciscum descendere à Gaspare, Gasparem ab Alberto, Albertum à Rosmano, & hunc quidem Rosmanum testator consanguineum suum appellauit, eique vti consanguineo, ac eius filijs vniuersam legauit bibliothecam, vnde cùm pro huiusmodi agnatione inter testatorem fideicommittentem, & Rosmanum, & successiuè Franciscum huius pronepotem probanda adsit eiusdem testatoris nominatio, & tractatus hæc prima qualitas concludenter visa est probari, prout in his terminis † agnationem probari ex tractatu, & nomi- 1 2
natione testatoris, tradiderunt Soccin. sen. *cons.* 13. *num.* 4. *& 5. lib.* 3. Peregr. *de fideicomm. art.* 43. *num.* 86.

Neque obstat, quod quemadmodum ius succedendi † ab 3
intestato non fauet transuersalibus agnatis vltra decimum gradum, §. *vltimo instit. de legit. success. cognat.* ita fideicommissum in fauorem agnatorum inductum † intra eiusdem 4
gradus cancellos contineatur, Anchar. *cons.* 95. *num.* 3. *& seqq.* Dec. *cons.* 321. *num.* 2. *& cons.* 323. *num.* 3. Couar. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. *vers. quinto hunc examinari*, Peregrin. *de fideicomm. art.* 30. *num.* 3. *& seqq.* Intrigliol. *de substitut. cent.* 3. *qu.* 79. *n.* 22. Quoniam cùm testator ad conseruandum familiæ † splendorem illud fideicommissum per multos sub- 5
stitutionum gradus induxerit, vt in decisione coram me fuit firmatum, *vers. præterea visum fuit, vers. quod autem, vers. quarto denique*, cessat conclusio prædicta, vt testatoris intentio † perpetuitatem familiæ affectantis plenum fortia- 6
tur effectum ad huiusmodi fideicommissum admitti debent agnati etiam vltra decimum gradum, vt post alios firmant Surd. *cons.* 241. *num.* 50. Pott. Imol. *cons.* 40. *num.* 29. Marzar. *de fideicomm.* 2. *part. qu.* 14. *vers.* & secundum Peregrin. *cons.* 44. *num.* 6. *lib.* 4. *& cons.* 42. *num.* 6. *lib.* 5. Præsertim concurrentibus illis verbis *semper*, & *in* † *perpetuum*, quæ ne- 7
cessariò inferunt voluntatem testatoris nequaquam fuisse coarctare fideicommissum ad agnatos decimi tantummodò gradus, vt benè Surd. & Peregrin. locis præallegatis, & notat etiam Odd. *de fideicomm. tit. de prohib. alien. qu.* 15. *numer.* 145. *& seq.* cuius testatoris † votum in hoc potissi- 8
mum attendi debere monent ijdem DD. & præcipuè Peregrin. *d. art.* 30. *num.* 4.

Præterea si testator deficientibus filijs masculis iussit descendentes ex Hippolyta filia perpetuò deferre arma, & vti insignijs de Rasurijs, & sic arguendo ab hoc grauamine eosdem descendentes vocauit sub quorum descendentium vocatione continentur † omnes descendentes in infinitum 9
nulla graduum præfixione limitato ad §. *primum auth. de hæred. venien. ab intest. l. fin. C. de suis, & legit.* Natt. *cons.* 531. *num.* 74. Menoch. *cons.* 277. *num.* 3. Peregrin. *d. art.* 30. *num.* 2. & Odd. *d. qu.* 15. *num.* 145. & deinde idem testator substituit agnatos transuersales de familia, & sic substitutio hæc postrema fuit in remotissimum tempus, nempè post descendentes in infinitum collata, necessariò fatendum est † vo- 10
catos fuisse agnatos etiam vltra decimum gradum, vt in puncto arguunt Cephal. *cons.* 137. *num.* 28. & Berett. *qui in eodem casu respondit cons.* 39. *num.* 12. *& 14.* Si enim descendentes fuerunt vocati vltra decimum gradum, & illis substituti sunt transuersales † euidens suadet ratio de agnatis 11
remotissimis vltrà decimum gradum esse intelligendam huiusmodi substitutionem.

Et ita non applicantur, quæ deducebantur ex † §. *nos* 12
autem auth. de restitut. fideicomm. quia hic constat de voluntate testatoris non limitandi fideicommissum ad certos gradus agnationis, immò ex supradictis assequimur, † te- 13
stato-

ſtatorem intellexiſſe prætendere vltrà quartum, & decimum gradum, ſicque extraneos nullis graduum finibus interclu-ſos poterat ſubſtituere, multò magis agnatos licet remo-tiſſimos, vt in his terminis reſpondent *d. §. nos autem* Ce-phal. *d. conſ.*137. *num.*38. Petr. *de fideicomm. qu.*8. *n.*505. & conferunt dicta per Peregrin. *prælleg. art.*3. *numer.*4. & Fachin. *controu. iur. lib.*4. *cap.*100. *præſertim in fin.*

Sed demum cùm ex teſtibus deprehendatur teſtatorem patruelem fuiſſe Roſmani, huius autem pronepotem eſſe Franciſcum, ſequitur vt ipſe Franciſcus ſit infra decimum
14 gradum etiam † facta computatione graduum ſecundùm ius ciuile, prout fieri debet, quando agitur de ſucceſſio-nibus.

Altera verò qualitas, quod Franciſcus ſit de Raſurijs de
15 Ferraria probatur ex teſtibus deponentibus † Roſmanum, Albertum, & Gaſparem natos eſſe, & ſemper degiſſe Ferrariæ, ibique votum habuiſſe à Communitate. Et quam-uis Gaſpar à nonnullis annis habitet Ariani, non tamen ex
16 hoc ſequitur, quod illuc domicilium tranſtulerit, † præſer-tim cùm id contigerit occaſione exercendi officium Cancel-larij, nec propterea dicendum mutaſſe patruum domici-lium, *l. originis, ff. ad municipal. gloſ. in l. ciues, C. de in-col. lib.*10. Bart. *in l. quæſitum, ff. de leg.*3. latè Surd. *conſ.* 553. *num.*20. *in fin. &* 21. Honded. *conſ.*5. *num.*13. *lib.*1. & quatenus mutaſſe Gaſpar, non hoc officeret Franciſco
17 filio, quia † ſemper filius etiam alibi natus ſequitur Ciui-tatem, ex qua pater originem trahit, non autem domici-lium, *l. aſſumptio §. filius, ff. ad municipal.* Bald. *conſ.*294. *in princ. lib.*4. Bero. *conſ.*155. *num.*19. *& ſeqq. lib.*2. Surd. *conſ.*343. *num.*23. Rota *deciſ.*414. *num.*1. *part.*1. *diuerſ.* & hæc ſola origo ſufficeret, nec opus eſſet domicilio, te-
18 ſtator enim vocauit Raſurios de Ferraria, † quod quidem verbum, *de Ferraria*, poſtulat tantummodò vt origine, non autem domicilio ſint Ferrarienſes, Bart. *in l. prouin-ciales in fine, ff. de verb. ſignificat.*

Et denique cùm Caſtrum Ariani ſit Ferrariæ ſubiectum,
19 iidem eſt † Ariani naſci, ac degere quod Ferrariæ *ad l. qui ex vico, & ibi gloſ. ff. ad municipal.* & Bart. *in l.*1. *num.*5. *ff. eodem*, & hinc etiam idem Franciſcus in Ferrarienſium
20 † Iuriſconſultorum Collegium cooptatus fuit, quo hono-re originarij tantùm Ciues donantur.

Et ita vtraque parte informante &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Stantiarum ad Scalas Sanctas.

Die Lunæ 16. *Ianuarij* 1623.

ARGVMENTVM.

Manſiones eius ædificij dicuntur, cuius intuitu fue-runt conſtructæ, & connexæ. Ex pecunijs pro-prijs quod quis teneatur rem alienam conſeruare, abſurdum eſt, & quid inde inferatur, ſi alicui onus tale conſeruationis fuerit commiſſum. Papa etiam rem ex pecunijs Cameralibus confe-ctam poteſt alteri concedere.

SVMMARIVM.

1 *Manſiones conſtructæ contemplatione alicuius ædifici, ſpectant ad eum, ad quem ſpectat ædificium, & num.*2.

3 *Princeps ſupremus dum ædificat in ſolo etiam alieno, & conſtructionem alteri donat, in hac donatione compre-henditur etiam ſolum.*

4 *Aedificium vnum, & idem non cenſetur quis voluiſſe il-lud concedere.*

5 *ex Pecunijs ſi quis teneretur res alienas conſeruare, hoc eſſet contra omnem iuſtitiam.*
*Onus cui eſt iniunctum, per conſequens videtur illius com-modum etiam conceſſum, n.*5.

6 *Papæ aſſertionem in facto proprio in dubium reuocare ne-fas eſt.*

7 *Aſſertioni Papæ in facto proprio fidem indubitatam Rota ſemper præſtitit.*

8 *Papa, licet aliquid perfecerit ex pecunijs Cameræ, ni-hilominus id ex ſuprema poteſtate poteſt concedere cui vult.*

9 *Poſſeſſio facultatiua non præiudicat, nec ligat ma-nus vero Domino, quominus deinde re ſua poſ-ſit vti.*

* *Deciſio præſens eſt in eadem cauſa, de qua ſupra deciſio* 432. *ſub die* 9. *May* 1622. *coram eodem Reuerendiſſ. meo Decano.*

DECISIO CCCCXXXVII.

DOmini ſteterunt in deciſis; quia negari non poteſt, & informantes etiam pro cuſtodibus concedunt, quod iſtæ manſiones ædificatæ fuerunt à fel. rec. Sixti V. vt patet, quia hæ manſiones innixæ ſunt Porticu, quam con-ſtruxit Sixtus, & in verbis idem Pontifex aſſeruit in Bulla, quæ eſt 105. in ordine, quo poſito, † ſi manſiones con- 1
ſtructæ fuerunt à Sixto V. propter Scalas Sanctas, ergo ſpe-ctat ad dd. Scalas Sanctas, *arg. l. prædijs, §. Balnea, ff. de leg.*3. *l. quod conclaue, ff. de damn. infect. l. ſi partem ff. de ſer-uit. ruſtic. præd.* & in tradit. per Caſtr. *in l. olympico, ff. de ſeruit. Vrban. præd.* per Anchar. *conſ.*291. *num.*1. & per Rota apud Verall. *dec.*342. *part.*3. & firmatur in deciſio-ne. Si autem ſpectant ad Scalas Sanctas ergo ad Præpoſi-tum, † qui eſt tanquam Prælatus in iſtis Scalis Sanctis, & 2
eius ædificijs vigore dictæ Bullæ.

Non obſtat, quòd prius extiterit Area, & hæc fuerit Sanctiſſimæ Capellæ nuncupata Sancta Sanctorum. Quo-niam hoc non probatur, & quatenus probaretur, non obſtaret, quia Papa tanquam ſupremus Princeps, † dum 3
fecit ædificium in ſolo etiam alieno, & conſtructionem al-teri donat, & concedit, in hac donatione, & conceſſio-ne comprehenditur nedum ædificium à ſe conſtructum, ſed etiam id quod prius extabat, & ſuper quo fuit ædifica-tum, Abb. *conſ.*62. *numer.*14. *verſ. ex* 2. *capit. & numer.*15. *verſ. nec obſtat lib.*2. Calder. *conſ.*5. *tit. de relig. domib.*

Si autem Scalæ Sanctæ fuerunt datæ Præpoſito, eidem etiam cenſetur datum ſolum, † ſuper quo fuerunt con- 4
ſtructa ædificia, pertinentia ad Scalas Sanctas. Et etiam hodie Domini abſurdiſſimum putabant, quod Sixtus vo-luerit diuidere hoc ædificium, & partim concedere Præpo-ſito, & partim negare.

Et confirmantur prædicta, quia, ſi ex pecunijs deſtina-tis, & aſſignatis Præpoſito, debet manuteneri, & con-ſeruari ædificium, & ſignanter iſtæ manſiones; conſequens eſt, vt eiuſdem Præpoſiti debeant eſſe manſiones; quia aliàs Papa demandaſſet Præpoſito, † vt ex ſuis pecunijs 5
alienas res conſeruaret, quod eſt contra iuſtitiam, ſed iniungendo hoc onus, videtur per antecedens conceſſiſſe eaſdem manſiones Præpoſito, ex traditis per Surd. *conſ.*434. *num.*12. Odd. *conſ.*80. *num.*7.

Et ſententia antiquitus lata ſuper his ædificijs multum etiam vrget, vt in deciſione fuit conſideratum.

Non obſtat, quòd Papa non ædificauit ex pecunijs pro-prijs, ſed Cameralibus; quia immò Papa in dicta Bulla 105. teſtatur ex proprijs pecunijs, non autem Cameralibus conſtruxiſſe, vt in §.6. quam atteſtationem † ipſius Pon- 6
tificis in facto proprio nefas eſt in dubium reuocare, Card. *in Clement.*1. *ſub num.*10. *de probat.* Imol. *in cap. ex parte Decan. ſub num.*15. *de reſcript.* Curt. iun. *conſ.*65. *num.*13. Ruin. *conſ.*38. *num.*3. *lib.*1. & ſimili aſſertioni † indubi- 7
tatam fidem reuerenter ſemper præſtitit Rota vt apud Pu-teum *deciſ.*100. *lib.*3. *in correct.* apud Verall. *deciſ.*81. *num.*3. *& deciſ.*236. *num.*2. *part.*1. apud Achil. *deciſ.*10. *de probat.* apud Seraph. *deciſ.*330. *numer.*2. *&* 3. *in Legionen. Iuriſdictionis de Saldagna* 23. *Iunij* 1590. *coram Platto.*

Sed ceſſat difficultas, quia nihil refert, ex quibus pecu-nijs ædificauerit Papa, ſed ſat eſt fuiſſe iſtas manſiones ædi-ficatas propter Scalas Sanctas, & in illo ædificio contineri, itaut eædem manſiones ſpectare debeant ad eaſdem Scalas Sanctas, & eius Præpoſitum; cùm Papa ex ſuprema † poteſtate potuerit rectè Scalis Sanctis, & eius Præpoſi- 8
to illas concedere Paul. de Eleazar. *in Clement.*1. & ibidem Card. *num.*4. *de Summ. Trinit. & Fid. Cathol.* Anchar. *in cap. canonum ſtatuta ſub num.*21. *de conſtit.* Abb. *in cap. cum veniſſent ſub num.*8. *de iudic.* Felin. *in cap. ad audien-tiam ſub num.*1. *de reſcript.* Caſtrenſ. *conſ.*287. *ſub num.*3. *lib.*1. Corn. *conſ.* 394. *numer.*5. *lib.*1. Roman. *conſ.*369. *num.*27. Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.*2. *cap.*4. *numur.*52. *verſ. ſecundo.*

Quæ dicuntur de poſſeſſione, non ſunt præſentis inda-ginis, quia agitur in petitorio; non probetur hæc poſ-

ſeſſio

9 ſeſſio diuturna, & potuit eſſe facultatiua, † adeò vt non inde Præpoſiti intellexerint, ſibi præiudicaſſe, nec manus ligaſſe, quominus, vbi voluerint, poſſint vti iſtis manſionibus, argumento *l.2.§.deinde, & l.ſi eo fundo, ff.de acqu.pluu. arcen.* Rip. *in l.quominus n.132.ff.de flumin.* Balb. *de præſcript. in 4. part.5.part.principalis qu.1.* Menoch. *de arbitr.caſ.160.n.6.& ſeq.* Theſaur. *deciſ.10.n.3.*

Ex quibus, & alijs deductis in deciſione, & hodie etiam per informantes pro D. Præpoſito Domini ſteterunt in deciſis.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Viterbien. Caſtrorum.

Die Lunæ 12. Iunij 1623.

ARGVMENTVM.

Pro Legatis, an competat hypotheca, & vtrum iſta actio hypothecaria detur ad res ipſas legatas conſequendas. Hæres adiens hæreditatem ſine beneficio legis, & inuentarij videtur contrahere cum legatarijs &c. & latè an hypotheca poſſit cadere in re aliena.

SVMMARIVM.

1 *pro Legatis competit hypotheca legalis, & propterea etiam competit Saluianum.*
2 *Saluianum, quoad hypothecariæ exemplum fuit inſtitutum.*
3 *Hypothecaria actio an detur ad res ipſas legatas conſequendas, anceps eſt quæſtio, ſed affirmatiua eſt receptior.*
4 *Hæres adiens hæreditatem ſine beneficio legis, & inuentarij cenſetur contraxiſſe cum legatarijs, & n.12.*
5 *Hoc eſt ſolutionem legatorum in ſe ſuſcepiſſe videtur, perindeque legatarij ab eo rectè legatum actione in perſonam petere poſſunt.*
6 *Quodque multò magis procedit, ſtante quod hæres acceptauit hæreditatem.*
7 *pro Legato, & fideicommiſſo, quando datur actio perſonalis, datur etiam actio hypothecaria.*
8 *Actio hypothecaria eſt acceſſoria actioni perſonali, & ideò cum ea concurrit, & n.9.*
10 *Legatario an competat hypotheca, non confecto inuentario, etiam contra bona propria hæredis.*
11 *Bona propria hæredis non cenſentur expreſsè à teſtatore hypothecata ad fauorem legatarij, nec hoc poteſt operari omiſſio inuentarij.*
13 *Teſtator, ſi diſponat de bonis fideicommiſſarijs ad fauorem hæredis, & ipſe hæres conſentiat, adeundo hæreditatem ſimpliciter, & n.31. tunc legatarius non habet neceſſe probare dominium teſtatoris, & quid ſufficiat, vt probet n.14.*
15 *Hypothecaria agens tenetur probare dominium vel quaſi.*
16 *Hypotheca non cadit in re aliena.*
17 *Legatario, vt competat hypotheca legalis, lex contentatur, quod bona proueniant à teſtatore in hæredem.*
18 *Text. in l.1. C. comm. de legat. qualiter intelligendus, & n.27.28. & 29.*
19 *Hypotheca legalis etiam cadit in re aliena, vt in re poſſeſſa à debitore, & n.21.*
20 *Vxoris bona ſunt obligata pro debito principali ad fauorem fiſci.*
21 *Hypotheca, cum lex conſtituat in rebus, quæ à teſtatore in hæredem peruenerunt, illa generalitas poteſt etiam intelligi de rebus, in quibus teſtator non habet dominium.*
23 *in Legati hypotheca non eſt neceſse probare dominium teſtatoris.*
24 *Caſu ſpeciali Doctores poſſunt vti ad interpretationem verborum generalium.*
25 *Leges, ſunt difficiles vt intelligantur, quia plerumque videntur velle aliud, quàm velint, & ſæpè decipiuntur magiſtri, & ſcholares.*
26 *Leges ſcire non eſt earum verba tenere, ſed vim, & poteſtatem.*
29 *de Fideicommiſſaria ſubſtitutione quando agitur, tunc ſucceditur teſtatori, non autem hæredi grauato, amplia. num.30.*
32 *Conſequens, qui vult, cenſetur etiam velle omne neceſſarium antecedens.*
33 *Dominium rerum ſubiectarum fideicommiſſo, ipſo iure acquiritur fideicommiſſarijs, dummodò ipſi agnoſcant fideicommiſſum.*
34 *Hypotheca legalis de qua in l.1.C.comm. de legat. quando intret.*
35 *Hæres, ſi adeat hæreditatem ſine beneficio, l. & inuentarij, ad hoc, vt ei hoc præiudicet, non requiritur ſcientia.*
36 *Productio facta, quoad certos effectus non prodeſt, quoad diuerſos.*
37 *Hæres, intra quod tempus, debet incipere, & perficere inuentarium.*
38 *poſt Præiudicium ſibi factum, quis non poteſt propria auctoritate euitare, & n.39.*
40 *Cuiac. in l.1.col.2. C. comm. de legat. & alij Doctores declarantur, & n.41.42.47.*
43 *Hypotheca in re aliena, licet lex non poſſit inducere, non tamen videtur veriſimile, quod velit in dubio eam inducere.*
44 *Teſtator ſolum in rebus ſuis dat hypothecam.*
45 *Hypotheca legalis etiam in re aliena contrahitur.*
46 *Exempla non reſtringunt regulam.*
48 *Nomina, meum, tuum, vel ſuum, quid denotent.*
50 *Rei appellatione, venit proprietas, non autem ſimplex poſſeſſio, & n.53.*
51 *Rem, quis non dicitur conſecutus, qui ſolum eius poſſeſſionem conſequutus eſt.*
52 *Dictio, per, denotat perfectionem, & n.54.*
54 *Res, dicitur de bonis, ex bonis, & in bonis.*
55 *Hæres factum defuncti tenetur ſeruare, & hoc præſertim, quando hæres approbauit factum, n.56.*

* *Præſens deciſio eſt in eadem cauſa, de qua ſupra deciſio 4. cum alijs ibi allegatis.*

DECISIO CCCCXXXVIII.

HOnuphrius ſenior ſuppoſuit bona ſua fideicommiſſo, quod cum per obitum Georgij deberet purificari ad fauorem Honuphrij iunioris, idem Georgius inſtituit hæredem Honuphrium prædictum, & Paulum, eidemque Honuphrio fecit pingue prælegatum, in quo ſuppoſuit nouo fideicommiſſo diuerſa bona ſubiecta fideicommiſſo ad fauorem dicti Honuphrij, & cum diuerſas fecerit ſubſtitutiones, & hodie per obitum d. Honuphrij iunioris ſit factus locus ſubſtitutioni ad fauorem D. Valerij, & Excellentiſs. D. Dux Bracchiani habeat iura dicti Honuphrij.

Dubitaui an dicto D. Valerio eſſet danda immiſſio vigore Saluiani pro conſecutione dicti prælegati.

Et Rota bis affirmatiuè reſoluit, & nunc tertiò eandem ſententiam fuit amplexa.

Indubitati enim iuris eſt, quod cum † prò legatis competat hypotheca legalis, vt *in l.1.C.comm.de legat.* competit propterea etiam Saluianum, quod † ad hypothecariæ exemplum fuit inſtitutum, vt *in l.prima C.de præcar.* & Saluian. & ibi gloſ. & DD. 1 2

Et quamuis quæſtio ſit an hypothecaria † detur ad res ipſas legatas conſequendas; & negatiuam ſententiam teneat gloſ. *in §. noſtra in verbo hypothecariam inſtitut.de legat.* Bald. *in l. prima ſub num.21.verſ.item competit, C.de commun. de legat.* & de communi teſtatur Iaſon. *in l. prima ſub num.132.verſ.2. in quantum de legat.1.* Contrariam tamen ſententiam tenent Bart. *in d.l.prima ſub numer.12. verſ.& ita intelligit gloſ. de legat.1.* Imol. *num.4.* Aretin. *ſub numer.5. verſ.* & approbant hic latè Soccin. ſen. *numer.15.* qui de communi teſtatur, & communem etiam dicit Ripa ibidem *numer.65.* Surd. *deciſ.76. num.7.* Peregrin. *de fideicomm.art.45.numer.49.* & ab hac opinione non eſſe recedendum in conſulendo, & iudicando dicit Purpurat. *conſ.37. num.714. inter conſ. feudalia*, & magis communem affirmat Gabr. *conſ.46. num.21. lib.1.* & nouiſſimè Harprechtus *in d. §. noſtra numer.20. in fine*, & ſentit *lex Regia 26.tit.26. part.1.* & ibi Greg. Lopez. in *in verbo obligandos*, quam etiam opinionem ſequitur Rota *in cauſa Montis faliſci hæreditatis 27.Septembris 1587. coram bon. mem. Lauretano, &* 2

in Romana saluiani interdicti 8. *Iunij* 1601. *coram Reuerendiss. Attrebaten.* & aliàs sæpiùs.

Istæ conclusiones non controuertebantur. Sed difficultas consistebat in eo, an ista hypotheca legalis, de qua *in d. l. prima C. comm. de legat.* competat D. Valerio in casu isto, cùm Georgius disposuerit de bonis ab ipsomet possessis, quæ erant subiecta fideicommisso ad fauorem Honuphrij iunioris. Et affirmatiuè hodie fuit resolutum, prout etiam hoc articulo indiuidualiter discusso die 10. Iunij superioris anni.

Ratio resolutionis prima fuit, quia cùm Honuphrius
4 adiuerit hæreditatem Georgij sine † beneficio legis, & inuentarij censetur contraxisse cum legatarijs *l. apud Iulianum* 3. §. *fin. ff. quibus caus. in possess. eat.* hoc est solutionem legatorum in se suscepisse videtur, proindeque legatarij ab eo rectè legatum actione in personam petere potuissent,
5 † hæcque in personam actio ex testamento dici solet §. *si res aliena* 6. *institut. de legat. l. seruo* 71. §. *vltimo l. non quocumque* 84. *in prin. l. quæsitum* 93. §. *vlt. ff. de legat.* 1. *l. qui concubinam* 29. §. *si hæres ff. de legat.* 3. eòque magis cum
6 Honuphrius † hæreditatem Georgij acceptauerit, vt firmauit Rota *in hac causa* 14. *Martij* 1618. *coram Illustrissimo Cardinali Sacrato*, & regula est quod in illis casibus,
7 in quibus pro legato, † & fideicommisso actio personalis datur, in ijsdem etiam hypothecaria dari, *l.* 1. *in fin. C. comm. de legat.* Alciat. *in l.* 1. *numer.* 29. *ff. de legat.* 1. & ibi Soccin. iun. *num.* 448. Bart. *num.* 23. Alex. *num.* 23. Bolognett. *num.* 308. & 313. Ruin. *num.* 86. & 87. Crot. *num.* 76. 77. Iacob. de Nigr. *num.* 330. Franch. *decis.* 80. *numer.* 17. & *decis.* 119. & 183. *num.* 4. Aretin. *in* §. *hæres quoque num.* 3. & *seqq. institut. de obligat. quæ ex quasi contract.* Io. Faber. *institut. eodem titulo*
8 *in* §. *idem iuris num.* 1. actio enim hypothecaria est † accessoria actione personali, *l. solutum* §. *solutam, ff. de pign. act.* & ideò cum ea concurrit §. *sed neque auth. de fideicomm.* & quidem non insolidum secundùm naturam communem, *l.* 1. & 2. *ff. si vnus ex plur. hæred.* † sed pro portionibus hæreditarijs sicut & personalis datur *dicta l.* 1. vbi Bart. *in prima oppositi.* Alciat. *in loco præcitato*, Rota *in causa Romana hæreditatis de Comitibus* 30. *Ianuarij* 1581. *coram san. mem. Clemente VIII. relata in decis.* 44. *num.* 3. *part.* 1.

Et quamuis quæstio videatur esse: an ista hypotheca
10 † non confecto inuentario competat contra bona propria hæredis, & negatiuam sententiam teneat Fulgos. *cons.* 178. *in fine*, licèt velit quod teneatur insolidum, Castren. *cons.* 323. *viso puncto num.* 3. *vers. præterea bona hæredis iuncto vers. antecedenti lib.* 1. Negusan. *de pignor. part.* 8. *memb.* 1. *numer.* 21. *vers. octauo fallit*, Phanuc. *de inuent. part.* 7. *numer.* 109. & contrarium dicat Bald. *cons.* 89. *num.* 7. & 8. ibi item tenetur hypothecaria *lib.* 1. Ias. ex mente Bart. *in l. prima num.* 132. *ff. de legat.* 1.

Nihilominus si rectè perpendantur dicta Doctorum, benè omnes loquentur. Prima enim opinio negatiua procedit
11 † vt bona hæredis non censeantur expressè hypothecata à testatore, nec hoc potest operari omissio inuentarij, sed non propterea cessat, quod si hæres adeat absque beneficio
12 legis, & inuentarij non censeatur † contrahere cum legatarijs, & inde oriatur actio personalis, & consequenter hypothecaria *ex l. prima C. comm. de legat.* quæ est accessoria personali, vt supra dictum est, & eleganter declarat Bald. *in d. cons.* 89. *num.* 8. & videtur de mente Phanuc. *de inuent. loco citato num.* 143. & Negusan. *de pignor. 2. memb. 2. part. n.* 53. *limit.* 6. *in fine*.

Secunda ratio resolutionis fuit, quia cùm Georgius expressè disposuerit de bonis subiectis fideicommisso † ad fauorem Honuphrij, & ipse Honuphrius approbauerit talem
13 dispositionem adeundo hæreditatem simpliciter, D. Valerius non habet opus hodie probare dominium Georgij, sed sufficit quod probet bona peruenisse à Georgio in Honuphrium,
14 prout probat, † vt statim dicetur, & sic sufficit, quod probet bona fuisse in bonis, quod est diuersum à dominio, Ias. *in* §. *item seruiana n.* 87. *instit. de action.*

15 Nam & regula sit, quod agens † hypothecaria teneatur probare dominium vel quasi testatoris, *l. ea quæ nondum*,
16 §. *quod dicitur ff. de pignor.* in re eamque † aliena non cadit hypotheca *l. si alienam ff. de pignor.* Hæc tamen regula non habet locum in casu, de quo agitur, quia vt supradictum est, textus *in d. l. prima C. comm. de legat.* ad effectum
17 vt competat hypotheca legalis, † contentatur quod bona
18 perueniant à testatore in hæredem, & sic † textus est intelligendus etiam quod res sit aliena, modò à testatore peruenerit in hæredem. Cum & alias in re aliena possessa à † debitore cadat hypotheca legalis, *vt in l. satis notum C.* 19
in quibus caus. pign. vel hypoth. tacit. contrah. cuius textus dispositio, licèt sit singularis, vt bona † vxoris sint obligata 20
pro debito principali ad fauorem fisci, vt colligitur ex textu *in l. vtilitas publica C. de primipil.* 12. Abb. *in cap. ex parte num.* 5. *in gloss. in verb. alienat. de consuetud.* Couarr. *variar. lib.* 1. *cap.* 16. *numer.* 6. *ante fin. vers. minus obstat*, Gregor. Lopez *gloss.* 7. *post princ. l.* 25. *tit.* 13. *partit.* 5. Azeued. *lib.* 7. *tit.* 3. *lib.* 5. *recompilat. numer.* 1. & 2. *Pax. ad leges stil. l.* 223. *numer.* 2. Attamen hoc non facit, quia DD. non allegant textus in dicta l. satis notum, vt constituant regulam generalem, quod hypotheca † legalis competat etiam in 21
re aliena possessa à debitore, sed cùm textus *in d. l. prima C. comm. de legat.* constituat hypothecam legalem in rebus, quæ à testatore † in hæredem peruenerunt, illa generali- 22
tas potest intelligi etiam de rebus, in quibus testator non habebat dominium, sed solam possessionem, cùm & alias † in hypotheca legali non sit necesse probare dominium, 23
vt in d. l. satis notum, qui casus licet sit specialis, possunt tamen † eo vti DD. ad interpretationem verborum gene- 24
ralium, *l. prima C. comm. de legat. vbi habetur in l. non dubium est*, *C. de legibus gloss. in l. sciendum in verb. non compelli*, *ff. qui satisd. cogan.* nam vt inquit Bald. *in consil.* 122. *verba testamenti in fin. lib.* 1. leges sunt difficiles, vt intelligantur, † quia plerumque aliud videntur velle, quàm 25
velint, & sæpè decipiuntur magistri, & scholares, & ideò subdit quod scire leges non † est earum verba tenere, 26
sed vim, & potestatem, *l. scire*, *ff. de legat.* hanc interpretationem † *l.* 1. *C. comm. de legat.* propter generalita- 27
tem verborum ex speciali *in d. l. satis notum*, *C. in quibus caus. pign. vel hypoth. tacit. contrah.* secuti sunt Bald. *in l. cum res in fine vers. vltimo attende*, & ibi etiam Angel. *pariter in fine*, *vers. vlt. sit modus probandi C. si res alien. pign. data sit*, Iason. *in d. l.* 1. *numer.* 8. *C. comm. de legat. vbi allegat.* Ang. ibidem *in lectura Florentina*, Rebuff. *in tract. de constit. reddit. art.* 5. *glos.* 14. *numer.* 54. *vers. etiam in rebus quæ non sunt testatoris fol. mihi* 546. Alciat. *in d. l.* 1. *numer.* 29. *col. antepen. vers. addunt aliqui*, *ff. de leg.* 1. *fol.* 812. Negus. *de pign. part.* 2. *memb.* 4. *num.* 157. *vers.* 3. *amplia*, Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 11. *tit.* 17. *numer.* 4. Surd. *cons.* 191. *numer.* 2. *vol.* 2. Pacific. de Saluian. *inspect.* 3. *cap.* 4. *num.* 201. *cum seqq.* quibus potest addi Io. Faber. *in* §. *sed olim num.* 2. *vers. sed quid si res institut. de legat.* quem sequitur Iacobus de Nigr. *in repetit. l.* 1. *numer.* 131. *vers. & amplia ff. de legat.* 1. Surd. *decis.* 76. *numer.* 2. *vers. ampliat.* vbi firmant, quod si res, † quæ auocatur non erat defuncti, sed eam bona fide 28
possidebat, hoc sufficit, vt *in l. ea quæ nondum sunt*, §. *dicitur*, *ff. de pignor.* sed melius fuisset allegare textus *in l. inter* §. 1. *ff. eod.* quem allegat Alciat. sequendo dictum Fabri *in d. l.* 1. *num.* 29. *col. antepen. vers. addunt aliqui fol. mihi* 812.

Quod autem bona, de quibus agitur, peruenerint à Georgio testatore in Honuphrium iuniorem satis patet, nam & si essent subiecta fideicommisso Honuphrij senioris ad fauorem iunioris, & propterea cùm ageretur de substitutione fideicommissaria, succedatur † testatori, non autem 29
vltimo defuncto grauato, *l. cohæredi*, §. *cum filiæ*, *ff. de vulg. & pupill. l. vnum ex familia* §. 1. *ff. de legat.* 2. Bart. *in l.* 1. *numer.* 5. *C. de pact.* latè Menoch. *cons.* 317. *num.* 5. qui dicit hanc receptissimam esse sententiam, & hæc conclusio procedit etiam † quod Honuphrius esset scriptus hæres à Geor- 30
gio, Aymon. *cons.* 141. *num.* 4. & 5. Surd. *cons.* 29. *numer.* 5. & 6. Tamen cùm Georgius expressè disposuerit de istis bonis subiectis fideicommisso ad fauorem Honuphrij, qui adiuit hæreditatem simpliciter, † sine beneficio legis, & 31
inuentarij censetur dispositionem Georgij approbasse, Ruin. qui loquitur in istis terminis *in l.* 1. *numer.* 89. *ff. de legat.* 1. Alex. *cons.* 173. *numer.* 4. *lib.* 2. Immò & expressè approbauit, vt Rota resoluit, vt supra dictum est. Propterea fit quod, cum Honuphrius approbauerit factum Georgij voluerit succedere ipsi Georgio non autem vigore substitutionis fideicommissariæ Honuphrio seniori, qui enim vult: † consequen. intelligitur velle omne necessa- 32
rium antecedens *l. ad rem mobilem* 56. *ff. de procurat. l. illud* 76. *vbi DD. de acqu. vel. amitt. hæredit.* Decian. *cons.* 1. *num.* 249. *vol.* 1. & probatur clarissimè, quia dominium rerum † subiectarum fideicommisso, ipso iure fideicom- 33
missarijs acquiritur, modo ipsi agnoscant fideicommissum, & super eo voluntatem suam declarauerint, *l. legatum* 82.

ibi

ibi,& *legatarius ff. de legat. 2. l. si tibi homo* 88. §. *cum seruus ibi si legatarius*, *ff. de legat. 1. l. 1.* §. *vtrum autem vers. quamuis enim legatum*, *ff. si quid in fraud. patr.* Surd. *decis. 25. num. 10.* Cardin. Mant. *de coniect. vltim. vol. lib. 7. tit. 10. sub num. 32. vers. sufficit*, Peregr. *de fid. art. 2. n. 63. & seq.* quæ quidem declaratio hic non adest, immò cum adierit, hæreditatem Georgij simpliciter, volens, & libens, bona de quibus agitur, in prælegato contenta non ex fideicommisso Honuphrij senioris, sed ex testamento Georgij censentur
33 in Honuphrium peruenisse, † ita vt intret hypotheca legalis de qua *in d. l. 1. C. comm. de legat.* & hæc procedunt etiam quod admittatur Honuphrium ignorasse fideicom-
34 missum, quia cùm prælegatum factum à Georgio contineat fideicommissum particulare, non autem vniuersale iuxta resolutiones factas, vt inferretur præiudicium Ho-
35 nuphrio adeunti hæreditatem † sine beneficio legis, & inuentarij, non requirebatur scientiam per doctr. Castr. *in l. ab omnibus*, §. *si socero num. 2. ff. de legat. 1.* & abundè fuit deductum in alia decisione facta 10. Iunij superioris anni coram me, * & in alijs coram Illustriss. D. Cardin. Sacrato. *

Neque potest deduci pro agnitione fideicommissi Honuphrij senioris productio testamenti facta ab Honuphrio iuniore mediante persona sui procuratoris contra filias Fabij Sanctacrucij, quæ erant exclusæ à fideicomm. vniuersali Honuphrij senioris, cum vocaret tantum masculos. Similiter nec alia productio facta per Honuphrium iuniorem ad excludendum fiscum agentem contra bona Pauli,
36 quia vltra quod iste productiones fuerunt factæ † ad certos effectus: nam prima fuit facta ab Honuphrio, & Paulo pro exclusione fœminarum, contra quas fuerat commissa causa secunda ad excludendum fiscum agentem contra bona Pauli, cessat omnis difficultas, cùm fuerint factæ
37 productiones post lapsa † tempora ad incipiendum, & perficiendum inuentarium, de quibus *in l. scimus 22. §. simili modo*, *C. de iur. deliber.* Vnde post factum sibi præiu-
38 dicium non potuit † Honuphrius sua auctoritate illud euitare agnoscendo fideicommissum antiquum, cùm iam esset
39 acquisitum ius creditoribus, † & legatarijs, vt *in d. l. scimus*, §. *sin verò*, *C. de iur. deliber.* & cessat omnis difficultas quia constat de acceptatione hæreditatis Georgij, facta per Honuphrium vt supra dictum est.

40 Neque est verum quod † Cuiac. *in d. l. 1. col. 2. ad fin. vers. & actio in rem*, & *col. 3. vers. igitur non possunt*, *C. commun. de legat.* & Balduin. *de pig. part. 6. in fin. vers. sed cum nouum*, Corn. *in d. l. 1. numer. 8. & 16.* & nouissimè Harprech. *in* §. *2. num. 19. institut. de legat.* teneant contra Bald. Angel. & supra relatos.

41 Nam præter Corneum † alij nihil dicunt quod obstet, firmant enim solum, quod si testator facit legatum, non videtur hypothecare prodicto legato bona hæredis, sed non dicunt, quod exactione personali non sequatur hypothecaria, prout sequitur, vt in principio ostensum est, & Harprechtus expressè sentire videtur quod competat hy-
42 potheca legalis secundum terminos † Baldi, Aretin. & aliorum his verbis. Cæterùm res ipsius hæredis quas non accepit à defuncto, nullo hypothecæ aut pignoris nexu obligantur, quasi dicat contrarium si accepisset à testatore, vt in casu nostro.

Rationes verò Cornei de facili tolluntur, nam dum di-
43 cit, quod licet lex possit † inducere hypothecam in re aliena, non tamen videtur verisimile, quod velit in dubio eam inducere maximè cum textus *in dicta l. 1. C. comm. de legat. vers. cum enim iam hoc iure*, æquiparet hanc hypothecam legalem hypothecæ, quæ à testatore inducitur, qui
44 tamen † solum in rebus suis dat hypothecam, *vt ex dicto vers. cum enim*, colligitur. Fuit responsum, quod dum textus *in dicta l. 1. C. comm. de legat. in dicto vers. ponat*, simile de testatore, qui inducit hypothecam solum in re propria non propterea fit, quod idem sit in casu hypothecæ le-
45 galis, cum illa etiam † in re aliena aliquando contrahatur, qua propter generalitas textus benè potest recipere hunc in-
46 tellectum, vt supra abundè dictum est. Exempla † enim non restringunt regulam *l. damni infecti stipulatio*, *ff. de damn. infect.* Tiraquel. *in l. si vnq. in verb. libertis num. 37. C. de reuocand. donat.*

Dum verò idem Corn. dicit, quod *in dicta l. 1. C. com. de-*
47 *legat. in verb.* † omnibus asseritur, quod præstatur hypotheca in res mortui, & in vers. si enim, quod dictæ actiones sunt inductæ contra res testatoris, & sic non contra res alienas, cum grauatum soleat designare dominium *l. 2. §. 1. ff. de religios. & sumpt. funer.*

Fuit etiam responsum, quod per nomina † meum, 48
tuum, vel suum, sed etiam iure possessionis, aut obligationis, *l. cum suæ 71. & l. sequenti*, *& l. suos autem seruos 73. ff. de legat. 3.* & propterea dum textus loquitur de re † te- 49
statoris, non se restringit ad ea, quæ sunt testatoris ratione dominij, sed etiam iure possessionis.

Et quamuis idem Corn. locis prædictis subdat appellatione rei venire proprietatem, † non autem simplicem pos- 50
sessionem, iuxta *l. si alij fundum ff. de vsufruct. leg. & l. si rem meam ff. de verb. obligat.* & ideò non dicitur rem
† consecutus, qui solum eius possessionem consecutus est, 51
nec minus dicitur rem ad hæredem peruenisse, quia dictio, † *per*, denotat perfectionem, *iuxta l. vrbana 166. §. pernotare ff. de verb. signif.* 52

Fuit tamen pariter responsum, verum esse, quod appellatione rei, non veniat † possessio, sed esse etiam verum, 53
quod res dicitur in bonis ex bonis, & de bonis, vt colligitur *ex l. item ff. de acq. rer. domm.* & propterea cum textus loquatur de rebus mortui, sufficit quod fuerint in bonis, licet non probetur dominium, quia in hoc casu non agitur an appellatione rei veniat possessio, sed solum an sufficiat ad effectum hypothecæ, quod res fuerint in bonis, vel potius debeat constare de dominio, & propterea nihil facit dictio, † *per*, quæ denotat perfectionem acquisitionis, 54
quia facto legato rei alienæ, vel hæredis, non reclamante Domino, & hærede adeunte sine beneficio legis, & inuentarij satis inducitur perfectio acquisitionis, cum † hæ- 55
res non possit impugnare factum defuncti, vt supra dictum est, & præsertim hoc casu in quo † approbauit factum, vt 56
fuit firmatum coram Illustriss. D. meo Cardinali Sacrato, & coram me, &c.

Ex quibus Domini steterunt in decisis.

Sunt supra decisiones 417. 418. & 421.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Parmen. Status.

Die Mercurij 14. Iunij 1623.

ARGVMENTVM.

Legitimatus per subsequens matrimonium an dicatur verè, & non fictè legitimus, ita vt admittatur ad fideicommissum, ad quod vocati sunt per fideicommittentem filij tantum legitimi verè, & non fictè. Legitimatio quando non principaliter, sed incidenter deducitur, leuioribus probationibus doceri potest.

SVMMARIVM.

1 *Testator, si ad fideicommissum vocauerit filios verè, & non fictè legitimos, ista verba excludunt legitimatos etiam ex subsequenti matrimonio.*
2 *Legitimatus per subsequens matrimonium dicitur verè legitimus, cum admittatur retrotractio.*
in Matrimonio de Iure Ciuili sufficit maritalis affectio.
3 *in Matrimonio de Iure Canonico requiritur materia, & forma.*
4 *Legitimatis retrotractio per subsequens matrimonium, an admittatur.*
5 *Legitimatio per subsequens matrimonium est multò præstantior cæteris legitimationibus.*
6 *de Legitimitate, quando principaliter agitur, tunc plenæ, & concludentes probationes necessariæ sunt.*
7 *de Legitimatione, quando non agitur principaliter, sed incidenter, scilicet mortuo patre ad effectum successionis, tunc leuiores probationes admittuntur.*
8 *Et in hoc reprobata distinctione Bald. inter filium actorem, & reum.*
9 *Dominium, quando inducitur principaliter, tunc plenior, & magis exacta probatio requiritur.*
Dominium, quando deducitur incidenter, & propter

aliud, leuior sufficit, & minus plena probatio.

10 *ad Filiationem legitimam probandam regulariter requiritur.*
Vel quod probetur quasi possessio filiationis.
Vel paternorum bonorum possessio.
Vel quod filius sit natus ex ea, quæ vxor credebatur.

11 *Quæ omnia simul non requiruntur, sed vnum sufficit.*

12 *Matrimonij communis reputatio inducit in filio quasi possessionem legitimitatis veræ, & non fictæ.*

13 *Patris tractatus erga filium, quamuis regulariter contra tertium non probet, concurrentibus tamen adminiculis solidam probationem inducit.*

14 *Filius præsumitur legitimus, si admissus reperiatur ad ea bona, ad quæ filij tantùm legitimi ex præcepto testatoris erant admittendi.*

15 *Consequens, qui ponit, omne necessarium antecedens ponere etiam dicitur.*

16 *Filium tamquam legitimum, & naturalem ex quibus necessariò inferatur, quod quis tractauerit, & num.* 18.

17 *Confessionem sui auctoris, quis nequit impugnare.*

20 *Facta melius declarant voluntatem, quam verba.*

21 *Filius, ex quibus dicatur probatum, fuisse post matrimonium conceptus.*

* *Decisio præsens est in eadem causa, de qua supra decisio* 430. *sub die* 27. *Aprilis* 1622. *coram eodem bon. mem. Coccino, vbi alias decisiones in hac causa cumulaui.*

DECISIO CCCCXXXIX.

IN hac causa coram bon. mem. Card. Seraphino, vt in decis. 1000. in eius libris, & coram Sanctis. D. N. decis. 247. fuit firmatum constare de matrimonio absque coarctatione temporis inter Bernardinum, & Catherinam, ex quibus natus est Vbertus, sed hoc non sufficit, cùm ad fideicommissum, de quo agitur, vocentur legitimi, & naturales de legitimo matrimonio procreati, & nati, verè,
1 & non fictè; quæ verba † excludunt legitimatos per subsequens matrimonium: Legitimatio enim trahitur retrò ad diem contractus matrimonij, & fingitur filius legitimè conceptus, Bald. *in l. qui in Prouincia §. diuus Marcus in princ. de rit. nupt.* latè Tiraquel. alios cumulans *de iur. primog. qu.* 34. *num.* 34. itaut de iure ciuili ista fictio operetur
2 præsumptionem matrimonij vsque ab initio, † cùm de iure sufficiat matrimonialis affectio, *l. nuptias ff. de reg. iur.*
3 sed de iure Canonico requiritur † materia, & forma, & ideò remanet fictio, Alciat. & Surd. *in 1. decis. allegati.* Et quamuis ista fictio de vtroque iure non operetur fictionem
4 legitimitatis; itaut verè legitimi † efficiantur, sed solùm fingat circà retrotrahitionem, vt per Hieronym. Schruph. *cons.* 2. *num.* 6. Tamen hoc satis non est in casu de quo agitur, vbi vt dictum est, vocantur procreati, & nati de legitimo matrimonio verè, & non fictè, & sic excluditur fi-
5 ctio, licèt legitimatio per subsequens † multò sit præstantior cæteris omnibus legitimationibus, Dec. *in cap. cum in cunctis num.* 9. *de elect. & cons.* 155. *numer.* 4. & 5. Angel. *cons.* 20. *num.* 1. Schruph. *cons.* 1. *num.* 19. *cent.* 1. Hippol. *sing.* 54. *textu num.* 3. Franc. Curt. *cons.* 74. *num.* 6. latè Tiraquel. *in tract. de primog. quæst.* 34. *num.* 54. Cassan. *in consuet. Burgund. rub.* 8. §. 13.

Ex quibus cùm ad effectum successionis de qua agitur, non sufficiat legitimatio per subsequens matrimonium, bis disputatum fuit: An DD. Pallauicini tenerentur probare contractum matrimonij inter Bernardinum, & Catherinam de certo tempore, & de quo; In cuius dubij discussione, quia pro DD. Pallauicinis allegabatur se esse in possessione legitimitatis requisitæ à Testatore, ex qua de iure ab onere alterius probationis releuabantur, ideò die 27. Februarij 1617. coram Illustris. D. meo Card. Sacrato fuit ordinatum, quod informaretur strictè: An DD. Pallauicini ex persona Vberti sint in sufficienti quasi possessione legitimitatis requisitæ à Testatore, hoc est tanquam legitimi, & naturales, ex legitimo matrimonio procreati verè, & non fictè, quod dubium fuit germanum, & le-
6 gitimum præsentis controuersiæ, † quia cùm non agatur de legitimatione probanda viuente patre, quo casu requiruntur validiores probationes, cùm de legitimatione principaliter ageretur, Felin. *in cap. per tuas num.* 17. *de probat.* Abb. *in cap. transmissa num.* 4. *qui fil. sint legit.* Agitur incidenter de legitimatione mortuo patre ad effectum successionis, † vbi minores, & leuiores probationes ad- 7
mittuntur, Felin. *in d. cap. per tuas num.* 17. *in fin.* Abb. *in d. c. transmissa num.* 4. & propterea sufficit quasi possessio, Bart. *in l. non nudis in vtraque lectura C. de probat.* & benè discutiunt, longèque disertius tradunt Alciat. *præsumpt.* 38. *num.* 5. & 6. *cum seqq. part. vlt.* & ante eum Alex. *cons.* 51. *num.* 4. & 5. *lib.* 1. Dec. *cons.* 54. *num.* 3. qui dicit Bald. *in cons.* 138. *num.* 3. & 4. *lib.* 3. distinguentem † inter filium 8
actorem, & reum communiter reprobari, & allegat Bart. Ang. & textus *in l. si quis* 5. §. *memminisse, & §. solent de liber. & agnos.* Et prædicta comprobantur, quia generale est in realibus, & petitorijs. Et quando ius dominij deducitur principaliter, requiritur plenior, & magis exacta probatio, † quandocumque verò incidenter, & propter aliud, 9
leuior sufficit, & minùs plena probatio, vt pulchrè Bart. *in l. quidam in fine num.* 4. *ff. de cond. institut. glos. in l. sicuti §. si quæratur verb. possessoris in fin. ff. si seruit. vend.* Ang. *in §. æquè num.* 13. *Instit. de actio.*

Secundùm hanc restrictionem licet die 26. Martij 1618. coram Illustris. Sacrato * fuerit resolutum DD. de Pallauicinis non probare sufficientem possessionem, ab illa tamen decisione fuit recessum coram me 27. Aprilis superioris anni, & hodiè repropositò dubio hanc postremam resolutionem denuò DD. confirmauere, quia † regulariter ad 10
probandam filiationem legitimam, requiritur vel quod probetur possessio filiationis, vel bonorum paternorum possessio, vel quod sit natus ex ea quæ vxor credebatur. *glos. in c. lator in verb. probare qui fil. sint legit.* quam distinctiuè, non autem copulatiuè loqui, itaut non † omnia prædicta requi- 11
rantur simul, sed vnum sufficiat, asserit Dec. *in cons.* 54. *in fin.* Alex. Gozad. & alij *in d. 1. decis. allegati.* Et in hoc casu non solum prima duo requisita probantur, cum qualitatibus ad effectum successionis necessarijs, scilicet quòd Vbertus fuerit in possessione filiationis legitimæ verè, & non fictè, quod tanquam talis bona paterna possederit, quod est secundum requisitum, sed etiam plenè probatur tertium, quod nimirum natus sit ex ea, quæ vxor credebatur.

Et incipiendo ab isto tertio speciali, de cuius existentia in vltima decisione fuit plenè discussum, satis illud probari visum fuit ex testibus DD. de Rangonibus in alia decisione ponderatis, qui deponunt Vbertum conceptum, & natum constante matrimonio inter Bernardinum, & Catherinam contracto, & de communi reputatione deponunt, quæ inducit in ipso Vberto quasi possessionem † legitimitatis veræ, & non fictæ. Et licet illa probatio 12
videatur sufficere, nihilominus in eadem decis. fuit additus tractatus parentum erga Vbertum, qui quamuis regulariter contra tertium non probet, † concurrentibus ta- 13
men adminiculis, solidam probationem constituit, vt in d. decisione consideratum fuit, in qua nedum factum deduximus, sed innumeros etiam Doctores hanc conclusionem tuentes, cui tractatui, & hodie superadditur instrumentum, in quo, occasione matrimonij inter Vbertum, & Euphrosinam Vicecomitem Bernardinus assignauit Vberto medietatem Castri Zibelli, quæ Bernardino propter hoc fideicommissum obuenerat, adiecto pacto, quòd in prædicta assignatione computatum, & compensatum esse deberet omne, & totum id, quod Vbertus petere, exigere, consequi, recuperare, & habere potuisset, & posset quouis modo nunc, & in futurum super bonis ipsius Patris, vel à fratribus suis quomodolibet vigore, virtute, causa, & occasione successionis, & fideicommissi q. Io. Francisci Aui paterni prædicti Vberti, quod est fideicommissum, de quo agitur, vel aliorum ascendentium suorum: † Quapropter 14
negari non potest quin ista assignatio benè probet tractatum parentis, cùm ei dederit bona, ad quæ legitimi, & naturales, & de legitimo matrimonio procreati, & nati, verè, & non fictè vocantur, etiam cum qualitate, quod in assignatione computaretur totum id, quod posset petere, & consequi ex fideicommisso † præsenti, qui enim po- 15
nit consequens, ponit omne necessarium antecedens, *l. ad rem mobilem l. ad legatum ff. de procurat.* Insuper iste tractatus coadiuuatur ex commissione per Bernardinum obtenta, in qua pro suo, & filiorum interesse, quibus bona huiusmodi fideicommisso subiecta deberi narrat, supplicauit admitti ad causam per Fiscum motam contra Rolandum auctorem

rem DD. de Rangonibus super confiscatione; quos filios
16 suos, quibus bona ista hæc hæreditaria deberi † narrauit, facto ipso pluries iteratis vicibus esse Vbertum, & subsequentes fratres declarauit; Et sic ex supradictis rationibus negari non potest, quin Vbertum tanquam filium legitimum, & naturalem, cum qualitatibus supra expressis, tractauerit.

17 His accedunt confessiones, & actus positiui † Rolandi, à quo DD. de Rangonibus causam habent, & Com. Ludouici Rangoni eius generi, & Barbaræ filiæ d. Rolandi. Nam vltra ea, quæ deducta sunt in decisione vltimo loco facta, concurrit etiam, quòd non solum mortuo Polidoro de anno 1527. germano Fratre Rolandi, ipsemet Rolandus ad exclusionem Liuiæ propriæ filiæ Polidori, vigore fideicommissi adeptus fuerit possessionem portionis Castri Monticellorum fideicommisso subiectæ, sed etiam admiserit in consortem ad illius possessionem Vbertum, vt clarè constat ex positionibus datis in iudicio cum ipsamet Liuia ad instantiam Michaelis Casalis, vbi explicitis verbis habetur, possessionem Polidori patris super Castro Monticellorum post eius obitum occupatam fuisse, detentamque per Rolandum, & Vbertum de Pallauicinis, quod & ostenditur ex Breui Apostolico per ipsammet Liuiam obtento commissionis, auocationis, possessionis huiusmodi contra Rolandum, & consortes, quos fuisse Vbertum patet ex supradictis positionibus, in quo Breui fatetur occupationem possessionis à Rolando,& Vberto ibi; Ante mortem d. Rolandi ab Vberto March. Pallauicino d. Liuiæ fratre patruele, & rursus ibi. Vocatis Vberto, & consorti-
18 bus. Hinc ergo † apparet Vbertum vnà cum Rolando possedisse, & per consequens habitum fuisse tanquam vnum ex comprehensis in fideicommisso. Et quamuis ista ex se non probarent, cùm res sit inter alios acta, tamen negandum nullo pacto est, quin magnum veritatis primordium præseferant, & satis reliquæ probationes DD. de Pallauicinis fulciantur.

Quantum attinet ad Com. Ludouicum Rangonum, illius actus positiui, & confessiones, sat, superque eliciuntur, nam cùm Vbertus patrauerit homicidium, & propterea medietas Castri Zibelli ipsius Vberti fuerit adscripta Fisco D. Com. Ludouicus post litem motam in locationem accepit à Fisco, & Camera Apostolica d. Castri medietatem ad biennium, quo elapso illam restituere promisit, & obtinuit Breue à fel. rec. Clemente VII. vt illa sibi locaretur cum specifica expressione, quòd Vbertus erat dominus d. medietatis, quod etiam confirmatur ex mandato procuræ per eumdem Com. Ludouicum facto, ad recipiendum in locationem d. medietatem, vti ad Fiscum Apostolicum legitimè spectantem: Quare satis apparet, quòd Com. Ludo-
19 uicus pro legitimo haberet D. Vbertum, † & quamuis ad hæc posset quis suas inuestigare responsiones, illas non admitteremus, si principale fundamentum in his iactum esset, sed cum vnà cum alijs deducantur in alia decisione ponderatis, clara, & euidens ex omnibus facti veritas elucescit, quòd scilicet etiam à Com. Ludouico fuerit Vbertus tractatus tanquàm legitimus, & naturalis, & de legitimo matrimonio natus, & procreatus.

Quantum verò attinet ad Barbaram, actus etiam positiui ex eo deducuntur, quia prædicta instrumentum locationis mandati procuræ, & Breue produxit in hoc iudicio contra DD. Pallauicinos, & obtinuit supplicationem, in qua fatetur ex relatione facta per bon. mem. Cardin. Simonettam fel. rec. Paulo III. DD. Pallauicinos, exposito prius hoc fideicommisso, declaratos fuisse legitimos, &
20 paternæ successionis capaces, † quam confessionem Rota habuit pro releuanti, prius coram bon. mem. Card. Seraphino, vt *in d. decis.*1000. *sub num.*17. Et posteà coram Sanctiss. D. N. *decis.*247. *num.*18. in cuius fine concluditur, successibilitatem ad fideicommissum dari non posse, nisi in nato ex matrimonio.

Superadditur tractatus Ioannis Francisci Iunioris, qui ipsum Vbertum Fratrem vti procreatum, & natum ex matrimonio tractauit, & reputauit, illum in successione Castrorum, & bonorum fideicommisso subiectorum secùm insimul admittendo æqualiter, tam in aditione hæreditatis Gasparis filij fideicommittentis, quàm in prosequutione litis huiusmodi contra DD. Rangonos, ipsum Vbertum consortem faciendo, & in suo testamento March. Alphonsum Vberti filium hæredem vniuersalem instituendo, qui tractatus factus ab ipso Io. Francisco, quem in decisione firmatur † indubitanter fuisse conceptum post ma- 21
trimonium, & consequenter primam causam habentem in fideicommisso, de quo agitur, & totaliter excludentem fœminas, & ob id DD. Rangonos ab illis descendentes, efficaciter constituit eumdem Vbertum in quasi possessione legitimitatis à testatore requisitæ.

Non obstat vnicum fundamentum DD. de Rangonibus in hac positione exhibitum, qui reliquis noluerunt informare, sed petiere dilationem, nimirum quòd Vbertus fuerit per Senatum Mediolani exclusus, vt patet ex voto dato per d. Senatum san. mem. Philippo II. Hispaniarum Regi Catholico, Prudenti nuncupato; Quia hoc nihil facit, ibi enim Vbertus intentauit remedium recuperandæ, & † in specie remedium *l. si quis conductionis C. locat.* Idque 22
ex eo, quod medietas Castri Zibelli, ad quam agebatur, locata fuisset Com. Ludouico ad biennium, quo elapso illam restituere promiserat, & in prædicto suffragio excluditur Vbertus, quia illa remedia non competebant. In Rota autem cum DD. Pallauicini agant iudicio vniuersali, videlicet ex remedio *l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen.* vt ipsamet Rota in hac causa firmauit 13. Iunij 1616. coram Illustriss. Card. Sacrato, nihil commune habent remedia tunc ab Vberto intentata, quæ, cum non competerent, illum excludere potuerunt.

Ex quibus DD. perstiterunt in resolutis 27. Aprilis anni superioris.

* *Decisio ista reuocata est in recent. part.4. decis.645.*

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Cremonen. Canonicatus.

Die Veneris 23. *Iunij* 1623.

ARGVMENTVM.

Concordia inita inter Capitulum, & Ordinarium circa prouisionem Canonicatuum, si ea loquatur tantùm in mensibus alternatis, non comprehendit menses reseruatos, & ideò si Ordinarius vigore Indulti conferat in mensibus reseruatis, hoc casu d. concordia intrare nequit.

SVMMARIVM.

1 *Regula 8. hodie 9. Cancellar. non comprehendit Cardinales.*
2 *Dispositio, si super aliquo supposito reperiatur facta, cessante supposito, cessat etiam dispositio.*
3 *Concordia inita super aliquo casu non comprehendit non expressos.*
4 *Casus aliquis an sit expressus in aliqua dispositione, ex quibus benè probetur.*
5 *Mensis Nouembris est semper fixus.*
6 *in Concordijs tempus datæ inspici debet.*
8 *Canonicatus, quando sunt simultaneæ collationis, indultum concessum Ordinario, suffragatur etiam Capitulo.*
9 *Canonicatus in dubio præsumuntur simultaneæ collocationis inter Capitulum, & Ordinarium.*
10 *Canonicatus, quando sunt electiui, eadem est ratio, ac si essent simultaneè collationis, ad effectum, vt indultum suffragetur Capitulo.*
11 *Concordiæ restrictæ ad vnum casum, non debent extendi ad alium.*
12 *Limitata causa limitatum producit effectum.*
13 *Cardinalis Ordinarius, quando confert vigore Indulti, in hoc casu non remouet obstaculum reseruationum.*
Prout remouet, quando sola reseruatio obstat collationi.
14 *Sed aperit viam conferendi reseruata, ac si talia non essent.*

* *Præsens decisio est in eadem causa, de qua infra decisio 444. sub die 26. Aprilis 1624. coram eodem bon. mem. Coccino, & ibi ea allegatur, nec non receditur hic à decisis.*

DECISIO CCCCXL.

FVit resolutum nouam prouisionem esse dandam Domino Melio prouiso ab Illustriss. D. Card. quia non est locus concordiæ, vt Capitulum eligat, Episcopus verò confirmet, concordia enim loquitur in mensibus alternatis, de quibus non est agendum in hoc casu, tum quia vacatio contigit in mense fixo, in quo scilicet nunquam cadit alternatiua, tum quia alternatiua est inducta ex re-
1 gula octaua, quæ cùm † non comprehendat Cardinales, non est locus concordiæ, vt scilicet electio spectet ad Ca-
2 pitulum, quia † quando vnum præsupponitur, & super eo disponitur cessante præsupposito, cessat dispositio, *l. Mancipia C. de seru. fugitiu.* itaut prædicta concordia non
3 possit † suffragari nisi in quatuor mensibus ordinarijs, vt respondit bon. mem. Card. Seraphinus in quodam suo voto dato occasione huius concordiæ.

Neque est simpliciter verum, quod concordia loquatur
4 de omnibus mensibus, quia † loquitur de mensibus alternatis, & de alijs etiam mensibus, si in illis quocunque modo prouisio spectaret ad Capitulum, & propterea cum vaca-
5 tio contigerit in mense Nouembris, † qui est fixus in illo non potest prætendere aliquid Capitulum, & quamuis prædicta clara sint, nihilominus quando adest aliqua dubietas, non esset dicendum, quod de mensibus Apostolicis fuerit actum, vt ferè in terminis dicit Caputaq. *decis.* 58. *part.*2. quod maximè procedit, quia concordia fuit
6 inita cum tunc existente † tantum Episcopo, ideò cùm debeat attendi tempus datæ concordiæ, quæ cùm expressè non loquatur de mensibus Apostolicis, debet interpretari,
7 vt loquatur tantùm † de illis mensibus, qui erant Ordinarij vigore alternatiuæ, non autem de alijs mensibus, vt benè per Verall. *dicta decis.* 58. *num.*2. *part.*2.

Non obstat, quòd quando Canonicatus sunt simultaneæ collationis, Indultum ratione communionis suffragatur
8 † Capitulo, vt Rota resoluit *in causa Ispalen. portionis* 19. *Ianuarij* 1594. *coram bon. mem. Cardinali Pamphilio* relata per Garziam *part.*5. *cap.*1. *num.*53. Gonzal. *glos.*24. *num.*
9 59. quia licet in dubio Canonicatus † præsumatur simultaneæ collationis, hoc est verum, nisi constet de contrario, vt dicit Cassad. *decis.*22. *de præbend.* prout constat in casu isto ex concordia.

Neque facit, quod isti Canonicatus sint electiui vigore dictæ concordiæ, & ideò eadem est ratio, ac si essent si-
10 multaneæ † collationis ad effectum, quòd Indultum suffragetur Capitulo, Put. *decis.*190. *num.*2. *lib.*3. quia electio
11 † est restricta ad menses alternatos, quibus non est locus in hoc casu, & ideò concordia non debet extendi, cùm
12 † limitata causa limitatum producat effectum *l. in agris ff. de acqu. rer. dom.*

Ex quibus cùm non intret concordia quoad electionem
13 Capituli, & † Canonicatus non sint simultaneæ collationis, sequitur, quòd Illustriss. D. Cardinalis contulerit, vigore Indulti, quod in hoc casu non remouet obstaculum reseruationum, prout remouet, quando sola reseruatio
14 obstat collationi, Cassad. *decis.*3. *de priuileg.* † sed aperit viam conferendi reseruata, ac si talia non essent, Cassad. *decis.*8. *num.*10. *&* 11. *cum seqq. de præbend.* & cùm Capitulum extra casus concordiæ, cui non est locus, nihil possit prætendere, ideò Capitulo non suffragatur communio cum Episcopo, quia hic non adest, nec minus ius eligendi, cum non agatur de mensibus reseruatis, vt supra dictum est.

Et ita conclusum, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Barchinonen. Vicariæ.

Die Veneris 9. Februarij 1624.

ARGVMENTVM.

Vnio beneficiorum, maximè si simus in antiquissimis, qualiter, & ex quibus doceri possit, & diluuntur quædam oppositiones contra talem probationem factæ.

SVMMARIVM.

1 *Vnio benè probatur ex enunciatiuis antiquissimis vltra centum annos.*
2 *Et hoc multo magis procedit, si dictæ enunciatiuæ emanauerint ab ijs, qui vnionem ipsam facere poterant.*
3 *Vnio arguitur ex creatione Vicarij perpetui cum assignatione congruæ, & onere soluendi certam portionem fructuum.*
4 *Vnio desumi potest ex longissima obseruantia, & ex quo deducta.*
5 *ex Collationum serie probatur effectuatio.*
6 *Actus præsumitur gestus in vim præcedentis tituli.*
7 *Præsentationes non solum ratione simplicis iurispatronatus fieri possunt, sed etiam ratione annexionis, & vnionis.*
8 *Præsentationes, quando dicantur ab aliquo factæ potius ratione vnionis, quàm Iurispatronatus.*
9 *Confirmatio, & approbatio Apostolica ex cursu longissimi temporis facilè præsumitur.*
10 *Vnio Vicariæ, quando est facta alicui, sine dubio certum quid potest sibi retinere, & reliquum assignare Vicario.*
11 *Vnio est nulla, si sit facta absque iusta, & legitima causa euidentis necessitatis, vel vtilitatis.*
12 *ad Validitatem actus omnia necessaria præsumuntur interuenisse, stante cursu longissimi temporis.*
13 *Solemnitates non præsumuntur, vbi constat de eorum defectu.*
14 *Acta integra nisi exhibeantur, non potest dici de defectibus oppositis in aliquo actu.*
15 *Vnio, quando dicatur facta ob iustam, & rationabilem causam.*

* *Allegatur præsens decisio infra in eadem causa sub die* 17. *Maij* 1624. *coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, est decisio* 445. *quæ decisiones fuerunt deinde latæ confirmatæ, & canonizatæ à Rota in eadem causa tamquam plenæ, & elegantes sub die* 2. *Decembris* 1624. *coram bon. memor. Vbaldo.*

DECISIO CCCCXLI.

VAcante Vicaria parochialis Ecclesiæ S. Baudilij de Lupricato, Archidiaconus maior Ecclesiæ Barchinonen ad eam, tanquam ad suum Archidiaconatum spectantem ex causa vnionis dictæ parochialis nominauit D. Monserratum, Ordinarius verò præuio concursu approbauit D. Petrum, vnde orta super hoc controuersia, & causa in Rota coram me introducta, dedi dubium, An costaret de vnione in casu, & ad effectum, de quo agitur, eoque pluries proposito, & non resoluto, hodiè tandem responderunt Domini, constare de vnione valida, de effectu verò concursus voluerunt, quod particulariter videatur.

Moti autem fuerunt Domini ex publico instrumento rogato de anno 1326. in quo enunciatur vnio prædicta facta de anno præcedenti, & illius tenor explicitè refertur, & enunciatur, & vlterius etiam per Episcopum, & Capitulum confirmatur assignatio congruæ Vicario perpetuo in Ecclesia vnita, vt Vicarius percipiat fructus eiusdem Ecclesiæ, & certam portionem in bladis, & vino quotannis soluat Archidiacono maiori, cuius Archidiaconatui vnio facta fuerat; Necnon ex alio etiam instrumento, in quo dicta vnio facta de anno 1325. pariter enunciatur, & per Episcopum Barchinonen Patriarcham Hierosolymitanum confirmatur, & innouatur; Ex quibus enunciatiuis antiquissimis, longè vltrà centum annos vnio ipsa † sufficien- 1
ter probatur, Caputaq. *decis.*344. *num.*2. *part.*3. Put. *decis.*209. *num.*1. *lib.*2. Card. Seraphin. *decis.*626. *num.*2. *& decis.*1272. *in princ.* Rot. *decis.*724. *num.*3. *part.*3. *recent.* & fuit etiam dictum *in Tirasonen. Parochialis* 16. *Iunij* 1614. *coram bon. mem. Andrea, & in Cæsaraugustana Vicariæ* 30. *Maij* 1622. *coram Reuerendiss. D. meo Caualerio, & in Miranden. Parochialis* 26. *Nouembris eiusdem anni coram R. P. D. meo Buratto.*

Maximè quia huiusmodi enunciatiuæ emanarunt † ab 2
ijs, qui poterant ipsam vnionem facere, vt per Cardin. Mant. *decis.*355. *num.*6. *& decis.*359. *n.*7. Et apparet etiam, fuisse creatum Vicarium perpetuum cum assignatione con-

gruæ,

3 gruæ, † & onere ſoluendi certam portionem frũctuum Archidiacono, vt in dicto inſtrumento de anno 1326. quod pariter vnionem arguit Rota *deciſ.102.num.2.& ſeqq.& dec. 626.n.3.p.1.recent.*

Quibus etiam accedit longiſſimi temporis obſeruantia 4 † deducta ex pluribus collationibus, & inſtitutionibus ex certa ſcientia ab Ordinario factis de hac Vicaria incipiẽ ab anno 1415. & ſemper ad præſentationem Archidiaconi maioris pro tempore exiſtentis, vel de eiuſdem conſenſu, quas omnes præter vnam, quæ eſt tertia in ordine apparet etiam fuiſſe effectum ſortitas, & ab anno 1556. & deinceps effectuatio controuerti non poteſt, *cum ex Summ. num.9. & ſeqq.* pateat, vnum Vicarium fuiſſe præſentatum, & 5 inſtitutum per reſignationem, vel obitum alterius, † ex qua ratione, & ſerie collationum probatur effectuatio iuxta vulgatum *conſ. Oldradi* 229 millies in Rota canonizatum, & ſignanter coram Card. Seraph. *deciſ.229.num.5.& deciſ.337.num.1.& coram ſan.mem.Greg.XV. deciſ.215.n.1.* cum alijs ibi per Adden. *num.8. allegatis.*

Neque obſtat, quòd ex huiuſmodi præſentationibus ab Archidiacono factis, præſertim tanquam patrono dictæ Vicariæ ratione ſui Archidiaconatus excludi videatur titulus vnionis, & poſſit potius argui ſimplex quoddam Iuſpatronatus; quoniam cùm de aliquo iurepatronatus nullibi conſtet, vnio verò ſatis probetur ex dictis duobus inſtru- 6 mentis, & enunciatiuis antiquiſſimis, † præſumendum eſt in vim illius, & ſic tituli, & cauſæ præcedentis, nempè vnionis dictas præſentationes factas fuiſſe *ad not. in l.2.C. de acq.poſſ.* præſentationes enim non ſolùm ratione ſimpli- 7 cis † iuriſpatronatus, ſed etiam ratione annexionis, & vnionis fieri poſſunt, vt fuit dictum *in Vrgellen. Parochialis* 13. *Nouembris* 1603. *coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in Vlixbonen. iuris conferendi* 13. *Iunij* 1607. *coram Card. Lancellotto, quæ eſt deciſ.*204. *num.5. part.2. recent. & in Elboren. Vnionis* 12. *Iunij præteriti coram R. P. D. meo Vbaldo.*

Præſertim quia in inſtrumentis prædictis non ſolùm enunciatur, & refertur vnio iam facta, ſed quodammodò in illius conſequentiam additur etiam, quod Vicarius per Archidiaconos pro tempore exiſtentes præſentari debeat, & per Epiſcopum inſtitui; & ſic tantò magis Domini coge- 8 bantur † credere, ſubſequentes præſentationes in vim ipſius vnionis præcedentis, & iuris præſentandi ratione dictæ vnionis reſeruati factas fuiſſe & Archidiaconum, licet impropriè, appellatum fuiſſe patronum ex allegatis.

Neque obſtat, quòd ſolutio librarum 70. dicatur facta Archidiacono pro penſione reſeruata authoritate Apoſtolica ſuper fructibus dictæ Vicariæ; quoniam omiſſo quod hoc enunciatur in vna tantùm quietantia, in cæteris verò dicitur ſimpliciter, pro penſione, fuit reſponſum, quod certa illa portio fructuum à principio in concordia Archidiacono aſſignata, potuit poſteà pro faciliori ſolutione, & ex alijs cauſis, & rationibus reduci ad certam pecuniarum quantitatem ſingulis annis perſoluendam; Et ſucceſſiuè etiam fieri poteſt, quod pro maiori tam dictæ vnionis, quàm etiam concordiæ, & reductionis firmitate fuerit quoque obtenta confirmatio Apoſtolica, ideòque ob huiuſmodi confirmationem fuerit poſteà non incongruè appellata penſio authoritate Apoſtolica reſeruata; Accedente 9 præſertim lapſu † longiſſimi temporis, ex quo authoritas, & confirmatio prædicta Apoſtolica facilè præſumi conſueuit, vt per Felin. *in cap. Albericus num.4. in fin. de teſt.* Alex. *conſ.17. num.18. lib.4.* Put. *deciſ.355. num.7. lib.2. in nou.* Rota *deciſ.506.num.2.& 3.part.2.recent.* Et cùm appareat penſionem fuiſſe ſolutam Archidiacono vti Archidiacono, non autem eo modo, quo cæteræ penſiones propriè dictæ, & authoritate Apoſtolica reſeruatæ ſolui ſolent intuitu perſonarum, non dignitatis, deprehenditur eſſe portionem debitam Archidiacono vt ſic, quod propriè conuenit portioni, ſeu congruæ illi ratione dictæ vnionis reſeruatæ; Neque enim eſt dubitandum, ipſum Archidiaconum, qui ex redditibus Parochialis eius Archidiaconatui vnitæ congruam portionem dare Vicario tenebatur, 10 potuiſſe certum quid ſibi quotannis † præſtandum retinere, & fructus vniuerſos dimittere Vicario, vt fuit dictum *in ſupra allegata Vrgellen. Parochialis* 13. *Nouembris* 1603. *coram bon. mem. Card. Pamphilio* ex traditis per gloſ. *in cap. auaritiæ in verbo* Redditus, *& in cap. de Monachis in verbo* De prouentibus, *de præben.*

Neque etiam viſum fuit obſtare, quod dicebatur, vnionem eſſe nullam, tanquam factam abſquẽ iuſta, & legitima cauſa † euidentis neceſſitatis, vel vtilitatis; quoniam 11 de huiuſmodi cauſæ defectu nullibi conſtat, & ſtante lapſu longiſſimi temporis annorum ferè 300. & obſeruantia ſubſecuta, † omnia ad validitatem neceſſaria interueniſſe 12 præſumuntur, vt per Rot. *deciſ.698. num.2. & 3. part.2. recent. & deciſ.183. num.8. & ſeqq. part.2. diuerſ.* cum alijs congeſtis per Garz. *de benef. part.12. cap.2. numer.178.179. & ſeqq.*

Et quamuis hæc præſumptio locum non habeat vbi exhibetur titulus, ex cuius inſpectione † apparet de illius de- 13 fectu iuxta tradita per Abb. *in cap. audita in primo notab. de reſtitut. ſpol.* & Rota *deciſ.698. num.2. part.2. recent.* hoc tamen ad hunc caſum applicari non poteſt, quia pro parte Archidiaconi fuerunt tantùm exhibita dicta duo inſtrumenta, enunciatiua, & compendioſas quaſdam relationes vnionis ante factæ continentia vnà cum pluribus effectuatis præſentationibus, non autem fuit productum ipſius vnionis inſtrumentum, & proceſſus deſuper fabricatus, † & ideò allegatus cauſæ defectus non poteſt dici probatus, 14 vt in ſimili reſpondit Rota *in Conchen. Decimarum* 28. *Iunij* 1617. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.* Quinimmò ex lectura dictorum inſtrumentorum habetur, vnionem de dicta Eccleſia S. Baudilij dicto Archidiaconatui maiori factam fuiſſe in recompenſationem alterius, quæ fuerat ab eodem Archidiaconatu diſmembrata quibuſdam iuſtis de cauſis, ex qua diſmembratione redditus Archidiaconi remanſerant valdè tenues, & exiles, & ſic ſatis apparet, † vnionem ipſam ob iuſtam & rationabilem cauſam ema- 15 naſſe, *c. cum inferior de maiorit. & obed. in fin.* & quamuis Archidiaconatui prouideri potuiſſet per aſſignationem fructuum ad textus *in c.1. de reb. Eccleſ. non alien. in 6.* hinc tamen non ſequitur, quin etiam alio modo, mediante ſcilicet vnione prouideri potuerit.

Et ita deciſum &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Camerineñ Bonorum.

Die Veneris 22. *Martij* 1624.

ARGVMENTVM.

Emens rem nomine proprio, ſed pecunia aliena, nihilominus dominium illius ementi acquiritur, & in ſpecie tractatur de vxore emente bona ex pecunijs mariti, itaut creditores mariti ſuper dd. bonis tanquam non ſpectantibus ad eum quidquam prætendere nequeant.

SVMMARIVM.

1 *contra Hæredem debitoris obligati in forma Cameræ executiuè procedi poteſt, ſicuti poterat contra ipſummet defunctum.*
2 *Confeſſio debet acceptari integra prout iacet.*
3 *Mandatum executiuum antequam relaxetur, debet liquidari pro qua rata ſit relaxandum.*
4 *Emens rem nomine proprio, ei acquiritur dominium, quamuis pecunia ſit aliena.*
5 *Mulier acquiritur dominium rei emptæ nomine proprio, quamuis pecuniæ ſint mariti, & n.8.*
6 *contra Hæredes non eſt executiuè procedendum, ſi non conſtet bona eius, contra quem eſt facienda executio, non eſſe defuncti.*
7 *L.quintus, ff. de donat. inter vir. & vxor. non procedit reſpectu bonorum, quorum emptio facta fuit præſente marito.*
9 *Emens nomine proprio, ſed pecunia aliena, ex quibus dicatur conſtare, quod noluerit ſibi acquirere, ſed ei cuius ſunt pecuniæ, & n.10.*
11 *Deciſ.771. numer.5. part.2. recent. quo caſu loquatur.*
12 *Declaratio facta ad fauorem alicuius, tertio non debet prodeſſe.*
13 *Relatio debet fieri ad proximam diſpoſitionem.*
14 *Relatio, quando eſt dubia ad quid ſit facienda.*
15 *Relatio non poteſt fieri ad quid quod non eſt.*
16 *in Enunciatiuis erroneis vis aliqua fieri nequit.*
17 *Hæreditatem ſi quis ſemel repudiauerit, amplius eam adire non poteſt.*

* *Decisio ista in eadem causa, de qua supra decisio* 434. *die* 20. *May* 1622. *& hic statur in decisis in ea.*

DECISIO CCCCXLII.

IN alia positione sub die 20. Maj 1622. præsupponebatur pro parte D. Blancæ hæreditatem quoñ Vincentij adhuc iacere, & nullos illius hæredes nullaque bona hæreditaria extare, præter quædam quæ empta fuerunt per Volumniam ipsius Vincentij vxorem, super quibus petebatur relaxari, & exequi mandatum tanquam ex proprijs eiusdem Vincentij pecunijs acquisitis, & ad illum eiusque hæreditatem spectantibus: Verum quia tunc fuit resolutum non esse relaxandum mandatum, ideò ad instantiam D. Blancæ resolutioni huiusmodi minimè acquiescentis proposui dubium, an esset recedendum à decisis, & informantes duobus motiuis decisionem impugnabant. Primò denuò inculcando, quod stante confessione, & declaratione per dictam in vltimo testamento facta quod bona prædicta sint censenda propria Vincentij debitoris, & ad illius hæreditatem spectantia. Secundò dicebant illius hæreditatem non iacere, sed fuisse aditam per eius filios, ideòque contra
1 ipsos tanquam hæredes, † & ipsorum bona mandatum esse relaxandum in vim obligationis Cameralis quemadmodum contra ipsummet Vincentium relaxari debuisset, iuxta tradita per Surd. *cons.*112. *num.*69. Rota *diuers. decis.*64. *num.*15. *part.*1. & Modern. ad Gallesi. *de obligat. Cam. qu.*4. *num.*5. *&* 6. Quibus tamen minimè refragantibus, Domini censuerunt persistendum esse in decisis ex adductis in decisione.

Quibus dixerunt non obstare quod Volumnia in eius vltimo testamento declarauerit pretium dd. bonorum fuisse solutum ex pecunijs redactis ex proprijs introitibus d. q. Vincentij, & eiusdem Vincentij, ipsiusque testatricis fi-
2 liorum vniuersalium hæredum, tum quia † ex huiusmodi confessione quæ debet acceptari integra prout iacet, vt per Surd. *cons.*258. *num.*4. cum alijs allegatis in decisione resultat probatio pecunias saltem pro parte fuisse dd. filiorum etiamsi de hoc aliunde non constet, & consequenter
3 antequam sit liquidatum † pro qua rata bona prædicta ex pecunijs dicti Vincentij debitoris empta fuerint, non potest ad prærensam exequutionem deueniri, Crauett. *cons.* 164. *num.*2. Natt. *cons.*27. *num.*4. Osasc. *decis. Pedem.*129. *n.*1. & fuit dictum *in Mantuana bonorum* 17. *Iunij* 1611. *coram R. P. D. meo Vbaldo.*

Tum etiam quia dicta confessio nihil aliud ad summum operari potest, quàm quod agi valeat ad restitutionem pecuniarum Vincentij, quæ in dd. bonorum emptionem erogata fuerunt, non autem quod super ipsis bonis fieri possit executio tanquam ad dictum Vincentium eiusque hæreditatem spectantibus, illorum enim dominium fuit quæsitum
4 ipsi † Volumniæ, cuius nomine emptio facta apparet etiamsi pecuniæ fuerint alienæ, *l. cum aliena pecunia*, §. *nihil prohibetur*, *C. si quis alteri* sibi, Rom. *cons.*291. *num.*6. *& cons.*274. *num.*1. Rota *Ianuen. decis.*127. *num.*8. & in ter-
5 minis emptionis factæ † per vxorem de pecunia mariti Paris. *cons.*80. *num.*25. *lib.*1. Osasc. *decis.*140. *num.*9. & Rota *diuers. decis.*219. *n.*1. *part.*2.

Tum demum quia cùm non constet illos de Octonis bona prædicta possidere tanquam Vincentij patris hæredes, eaque possidere possint tanquam tertij ratione dotis mater-
6 næ, † vel alio iure vtique contra ipsos via exequutiua agi non potest, Alex. *in l. à Diuo Pio*, §. *si super rebus*, *num.*28. *ff. de re iud.* Barz. *decis. Bonon.*108. *num.*33. & fuit dictum coram san. mem. Greg. XV. *decis.*22. *nu.*1. *& coram Illustriss. D. Card. Mellino in Romana computorum* 18. *Martij* 1594. *& coram R. P. D. meo Buratto in Maceraten. Saluiani* 23. *Ianuarij* 1621. & alios referunt Modern. ad Gallesi. *de oblig. Camer. q.*5. *n.*36.

Ex quibus cessant, quæ deducebantur ex dispositione
7 *l. Quintus Mutius de donat. inter vir. & vxor.* quia † vltra quod respectu bonorum, quorum emptio facta fuit præsente marito locum non habet *d. l. Quintus Mutius* præsumptio, vt per Rota *d. decis.*219. *num.*8. *part.*2. *diuers.* & Osasch. *d. decis.*140. *num.*9. semper subsistit quod dominium
8 fuit acquisitum † ipsi Volumniæ ementi prædicta bona etiam ex mariti pecunijs, vt per allegatos supra.

Neque obstat, quod in dicto testamento Volumnia non solum declarauerit emptiones factas fuisse ex proprijs pecu-
9 nijs † dicti Vincentij, & ipsius testatricis filiorum, sed etiam addiderit sese in illis habere tantummodò nudum nomen, ideòque omnia, & quæcumque iura sibi quomodolibet competentia in & super bonis per eam vt supra emptis cesserit, & renunciauerit dictis suis filijs vniuersalibus hæredibus ponens eos in vniuersum ius & locum ipsius testatricis, vt sunt verba † testamenti, & consequenter 10
constare videatur, ipsam non sibi sed marito acquirere voluisse, vt per Rotam *decis.*771. *num.*5. *part.*2. *recent.* quia ex huiusmodi verbis deprehenditur potius declarationem & bonæ fidei recognitionem, ac iurium cessionem non fuisse factam ad fauorem Vincentij † prout loquitur ipsa *decisio* 11
771. sed factam fuisse in fauorem filiorum testatricis, & propterea illam creditoribus à Vincentio causam † haben- 12
tibus suffragari non posse ad textus *in l. si actione*, *C. de pact. & in cap.*1. *de eo qui fin. fec. agnat.*

Neque dici potest cessionem fuisse factam filijs vti dicti Vincentij hæredibus, quia illa verba vniuersalibus hæredibus † referuntur ad ipsam testatricem proximè nomina- 13
tam, Seraph. *dec.*689. *n.*1. ad cuius personam etiamsi dubia † essent, referri deberent, *l. debitor*, *ff. ad Trebell. l. ex pacto* 14
in princ. & ibi glos. *ff. eod.* Ruin. *cons.*15. *num.*19. *lib.*3. Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.*8. *tit.*14. & fuit dictum *in Firmana bonorum* 22. *Martij* 1585. *coram Bubalo.*

Præsertim quia ad personam Vincentij referri non possunt, cùm dicti filij † non fuerint vniuersales illius hæredes. 15

Nec visum fuit probari ipsos fuisse dicti Vincentij eorum patris hæredes ex eo, quod vti tales fuerint nominati in mandato procuræ facto de anno 1620. quoniam fuerunt data in summario instrumenta repudiationis animo deliberato coram Iudice per plures annos anteà facta, cum expressa protestatione, quod per quemcumque actum per ipsos in posterum quomodolibet facien. non intendebant paternam hæreditatem adire: vnde ex his DD. assequebantur dictam † enunciatiuam fuisse erroneam, & conse- 16
quenter in ea vim aliquam fieri non posse, ad tradita per Cardin. Seraphin. *decis.*1190. *numer.*2. & Rota *decis.*283. *num.*2. *part.*1. *diuers.* imò etiam si fuisset dicta enunciatiua deliberatè ex certa scientia, & studio emissa non releuaret: qui enim semel hæreditatem † repudiauit, amplius 17
adire non potest, vt est textus *in l. sicut maior*, *C. de repud. vel abstin. hæredit.*

Et ita vtraque parte informante Domini steterunt in decisis.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Dertusen. Vicariæ.

Die Lunæ 22. *Aprilis* 1624.

ARGVMENTVM.

Ecclesia Parochiali si sit vnita alicui Ecclesiæ Collegiatæ, tunc non requiruntur concursus, sed sufficit nominatio, seu electio Capituli, cum approbatione Ordinarij. Et quando Ordinarius non possit prætendere vt fiat concursus in prouisione illius Ecclesiæ, quamuis doceat aliquando fuisse factam electionem per concursum.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia curata si sit vnita, tunc non requiritur concursus, sed sufficit electio illius, cui fuit vnita, cum approbatione Ordinarij.*

2 *in Beneficijs curatis electio est facienda, vt disponit Sac. Concil. Trident. sess.*24. *cap.*18. *de reform.*

3 *Quasi possessio non suffragatur nec ad effectum manutentionis, si sit contra ius.*

4 *Constitutio sine dubio est seruanda, si det formam, & contineat præcisum præceptum.*

5 *Decretum irritans, cum clausula sublata, inficit nedum titulum, sed etiam possessionem.*

6 *Decretum irritans tunc fortius operatur suos effectus, quando est positum per viam legis generalis.*

7 *Instrumenta publica indubitanter faciunt probationem probatam, & manifestam.*

8 *in Actu facultatiuo non potest fieri fundamentum ad inducendam consuetudinem.*

9 *Ius, seu priuilegium in facultatiuis, vt quis amittat, quid requiratur.*

10 *Actus*

10 *Actus erronei carere dicuntur consensu, atque scientia, & patientia errantium.*

11 *sine Scientia, & patientia in incorporalibus non acquiritur quasi possessio.*

DECISIO CCCCXLIII.

FIrmato in hac causa *die* 18. *Maij* 1622. *coram Reuerendiss. D. meo Caualerio*. Vicariam perpetuam Ecclesiæ Parochialis de Borriana, de qua agitur, fuisse vnitam mensæ Capitulari Dertusen, adeò vt cura habitualis translata fuerit in Capitulum, & in Vicarium curæ dumtaxat exercitium; quæ Vicaria, & aliæ quatuor, nimirum de Almasora, de Villareal, de Calaceit, & de Villafames etiam vnitæ ad instar illius de Borriana, vt constat ex litteris vnionum, fuerunt postea de amouibilibus effectæ perpetuæ ab Ordinario in visitatione, vt apparet ex tenore ipsarum erectionum. Et firmato etiam in eadem decisione, quòd stantibus vnione, & erectione prædictis prouisio istius
1 Vicariæ † de Borriana non debeat fieri per concursum, sed ad electionem, & nominationem Capituli cum approbatione Ordinarij iuxta Constitutionem san. mem. Pij V. *in Bullar. nou. in ordine* 47. Visum fuit Dominis annuere petitioni Illustris. D. Cardinalis Episcopi, qui prætendens se existere à diuturno tempore in quasi possessione conferendi
2 Vicarias prædictas liberè † per concursum iuxta formam prouidendi Parochiales Ecclesias assignatam à Sac. Conc. Trident. *sess.* 24. *c.* 18. *de reform.* instabat ad euitandas nouas lites, & controuersias, quæ possent oriri, vbi contingeret lite pendente vacatio alicuius ex supradictis Vicarijs, disputari dubium, An sibi dandum esset mandatum de manutenendo. Quo dubio per me hodie proposito fuit responsum negatiuè.

Nam quamuis probetur per quamplures collationes effectuatas, tum in Vicaria de Borriana, tum etiam in alijs quatuor, Episcopum solitum fuisse illas conferre liberè per concursum nulla expectata electione, siue nominatione
3 Capituli, attamen hæc prætensa quasi † possessio sibi non suffragatur ad effectum manutentionis, ex quo dicta Constitutio Pij V. §. 4. *incipien. volumus*, non exigit concursum in his Vicarijs, licet habeant curam actualem animarum, sed mandat Vicarios huiusmodi perpetuos deputari ad electionem, & nominationem illorum, quorum Ecclesijs factæ sunt vniones cum approbatione tamen Ordinarij, & præuio
4 examine: Quæ Constitutio † seruanda est, quia dat formam, & præceptum præcisum ibi: *Volumus insuper, & ita mandamus*: & quia est posterior per quatuor annos Sacro Concilio Tridentino, vt benè obseruat, & notat Gonzal. *super reg.* 8. glos. 5. §. 3. *num.* 53. & in dicta Constitutione adest decretum irritans cum clausula sublata, quòd decre-
5 tum inficit nedum titulum, sed etiam possessionem, *cap. si eo tempore de elect. in* 6. Gabr. *tit. de restit. spol. conclus.* 5. *nu.* 49. Caputaq. *decis.* 325. *num.* 2. *par.* 1. *& decis.* 345. *num.* 2. *par.* 3. Bellamer. *decis.* 535. Rot. *decis.* 3. *per tot. de restitut. spol. in nou. & decis.* 17. *num.* 2. *eod. tit. in antiq. & dec.* 613. *num.* 7. *par.* 1. *recent.* & in puncto dictum fuit *in Vlixbonen. concursus* 1. *Iunij* 1615. *coram R. P. D. meo Remboldo*, quæ est in *inter recent. decis.* 710. *num.* 6. *par.* 2. *& in Barchinonen. Vicariæ* 9. *Decembr.* 1616. *coram R. P. D. meo Buratto*.

Maximè cùm decretum prædictum irritans sit appositum
6 in illa Constitutione per † viam legis generalis, sicuti de decreto appositio in regula reseruatoria est *decis.* Cassad. 1. *n.* 1. *& per tot. de restit. spol.* item Put. *decis.* 190. *num.* 5. *lib.* 3. Mohed. *decis.* 15. *num.* 1. *de caus. possess. & propr.* Rot. *decis.* 510. *num.* 5. *& decis.* 633. *num.* 3. *& 4. lib.* 3. *par.* 3. *diuers.* cum alijs relatis per Gonzal. *super reg.* 8. *glos.* 31. *nu.* 8. *& glos.* 67. *nu.* 29. & Rot. coram Reuerendiss. D. meo Decano *decis.* 51. *num.* 2. *in eius impress.*

Nec dubitari potest, quin decretum irritans sit iustificatum, cùm apertè legatur in Constitutione Pij V. emanata super Vicarijs Ecclesiarum vnitarum: Necnon de vnionibus Parochialium factis Capitulo, & erectionibus earumdem posteà secutis in Vicarias perpetuas cum expressa re-
7 latione ad dictam Constitutionem, optimè constet † ex publicis instrumentis, quæ indubitanter faciunt probationem probatam, & manifestam, Bald. *in l. quoties in fin. C. de iudic.* Becc. *cons.* 36. *num.* 2. Rol. *cons.* 9. *num.* 26. *lib.* 1. Caputaq. *decis.* 421. *nu.* 1. *par.* 2. *& fuit dictum in Terracinen. dotis* 1. *Decemb.* 1614. *coram R. P. D. meo Verospio, & in Bononien. pecuniaria* 3. *Aprilis* 1615. *coram R. P. D. meo Vbaldo*.

Non obstat allegatus consensus Capituli ex eo deductus, quòd Episcopus vsque modo contulerit Vicarias prædictas solo præcedente concursu. Nam respondetur, quòd cùm sit in facultate Capituli, ad quod spectat nominatio Vicarij, nominare vnum solùm, qui præuio examine admittatur recepta institutione authorizabili, seu collatione ab Episcopo, vel nominare plures, inter quos fiat concursus, & eligere idoniorem, aut permittere, quod vocentur concurrentes, vt deinde nominet approbatum pro magis digno, ex non vsu huiusmodi facultatis, siue permissione, quòd fieret concursus, non potest dici Episcopo acquisita quasi possessio iuris negatiui, quòd Capitulum non possit † nominare aliquem, 8
cui extra concursum fiat prouisio cum solo examine Episcopi, ad doctrinam Barrol. *in leg. quominus num.* 27. *ff. de flumin.* Surd. *cons.* 127. *num.* 81. *&* 82. Decian. *cons.* 175. *sub num.* 6. *vers. præterea licet*, Roland. *cons.* 53. *numer.* 38. *lib.* 2. Calder. *cons.* 3. *in fin. de consuetud.* Menoch. *de arbitr. cas.* 160. *numer.* 6. *& seqq.* Thesaur. *decis.* 16. *num.* 3. *in fin.* Rota *diuers. decis.* 778. *num.* 5. *par.* 1. *inter recent. decis.* 536. *sub nu.* 4. *par.* 2. *coram san. memor. Gregor. XV. decis.* 162. *num.* 10. *coram Reuerendiss. D. meo Decano in eius impress. decis.* 402. *num.* 10. *& coram me in Pampilonen. Iuris visitandi* 15. *Martij præteriti*.

Præsertim quia non probatur nominationem aliquam Capituli ad Vicarias prædictas fuisse reiectam ab Ordinario, ac ita deuentum fuisse ad actum prohibitionis, seu contradictionis cum subsecuta acquiescentia Capituli, prout requiritur ad effectum, † vt amittatur ius; siue 9
priuilegium, & inducatur contraria quasi possessio in facultatiuis, Franch. *in cap. significante numer.* 3. *de appell.* Felin. *in cap. pastoralis num.* 5. *de offic. ordin.* Castren. *in leg. qui luminibus numer.* 2. *vers. sed tamen ff. de seruit. vrban. præd.* Crauett. *cons.* 111. *numer.* 22. Surd. *d. cons.* 127. *numer.* 21. *&* 22. Afflict. *decis.* 338. *numer.* 2. Rota apud Cardinal. Seraphin. *decis.* 1086. *num.* 1. *inter recent. decis.* 530. *numer.* 2. *&* 3. *par.* 2. *& in Calagurritana de Liqueio* 30. *Aprilis* 1593. *coram Gipsio, & in Reatina Barchæ* 23. *Ianuarij* 1617. *coram R. P. D. meo Buratto*.

Et quatenus etiam probationem huiusmodi prohibitionis cum acquiescentia Capituli præstasset Episcopus, attamen Domini respondebant, inde non aliud inferri posse nisi errorem tam Episcopi, quàm etiam Capituli falsò putantium, tales Vicarias esse de iurepatronatus Ecclesiastico ipsius Capituli, quo casu fuissent quidem conferendæ per concursum, verùm cùm de tali iurepatronatus nunquam constiterit, nec hodie etiam constet, sed de simplici vnione Ecclesiarum Parochialium facta Capitulo cum facultate nominandi Vicarios iuxta Constitutionem Pij V. non potuit hic error constituere Episcopum in legitima, & manutenibili quasi possessione conferendi Vicarias prædictas liberè per concursum, non expectata nominatione Capituli gaudentis priuilegio nominandi; actus enim erronei † 10
carere dicuntur consensu, atque scientia, & patientia errantium, *l. nihil consensui* §. *non videntur ff. de reg. iur. l. si per errorem ff. de iurisdict. omn. iud. l.* 2. *ff. de iudic.* sine qua scientia, & patientia in incorporalibus non † acquiritur 11
quasi possessio, Doct. *in c. cum Ecclesia Sutrina*, vbi Abb. *num.* 25. & Rip. *num.* 64. *de caus. possess. & propr.* Bart. *in l. fin. num.* 4. *ff. vti possid.* Bald. *in l.* 2. per illum textum *num.* 24. *C. de seruit. & aq.* Afflict. *decis.* 67. *num.* 1. Card. Seraph. *decis.* 436. *num.* 3. *&* *decis.* 637. *num.* 5. & in his terminis hanc responsionem amplexa est Rota in allegata *Vlixbonen. concursus* 1. *Iunij* 1615. *coram R. P. D. meo Remboldo, quæ est decis.* 710. *nu.* 6. *par.* 2. *recent. & in hac causa die* 18. *Maij* 1622. *coram Reuerendiss. D. meo Caualerio*.

Et ita vtraque parte informante &c.

Est decisio 595. *inter eius impressas, & corrige errorem cùm mendose dicatur* 695.

RE-

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Cremonen Canonicatus.

Die Veneris 26. Aprilis 1624.

ARGVMENTVM.

Ordinarius, puta si sit Cardinalis, & sic habeat indultum conferendi beneficia etiam reseruata, talis exemptio suffragatur etiam Capitulo, quando iam cum eo concurrit ad prouidendum, & latè discutitur quid si ad Capitulum spectet electio, & ad Ordinarium confirmatio, an hoc casu Ordinarius possit tueri indulto, prætendendo ad eum spectare liberam collationem beneficiorum, & hac occasione perpenduntur verba indultorum.

SVMMARIVM.

1 *Canonicatus præsumuntur simultaneæ collationis inter Ordinarium, & Capitulum.*
2 *Verba ampla, & generalia omnia comprehendunt.*
3 *Status vltimus in beneficialibus attenditur, & per vnicum actum inducitur.*
4 *Canonicatus quando dicantur electiui.*
5 *Actus assignationis stalli in choro, & loci in Capitulo, habent vim collationis.*
6 *Canonicatus an sint electiui, attenditur antiqua consuetudo.*
7 *Beneficia an sint electiua, in hoc magnam vim habet consuetudo.*
8 *Prætensiones non tollunt veritatem rei, cùm nihil aliud sint, quàm velamina defensionum.*
9 *Regul. 8. Cancellar. hodie 9. non comprehendit Cardinales.*
10 *Cardinales cùm non comprehendantur sub reg. 8. Cancell. hoc prodest etiam Capitulis.*
11 *in Indiuiduis retinet quis per socium, quod per se ipsum non potest.*
12 *Electio Canonicatus quando est simultanea inter Ordinarium, & Capitulum, si Ordinarius reperiatur exemptus à regul. 8. Cancell. id prodest etiam Capitulo.*
13 *Regul. 8. Cancell. an sit verum, quod non comprehendat beneficia electiua.*
15 *Electio dicitur potentior confirmatione, quia est principium, & dicitur potissima pars.*
16 *Electio trahit ad se confirmationem.*
17 *per Electionem plenum ius acquiritur, per confirmationem verò nihil noui iuris additur, sed solùm exercitium.*
18 *Verbum*, prouisio, *est generale continens in se omnes modos, per quos Ecclesia prouidetur.*
19 *Verba*, quamuis, *& similia sunt latissima.*
20 *Greg. XV. fel. rec. decisio 240. num. 10.*
21 *Regul. 8. Cancellar. capit nedum electionem, sed etiam confirmationem.*
22 *ad Æmulationem, quid facere non licet.*
23 *Creditor saltem causatiuè compellitur accipere creditum à debitore oblatum, vt debitor obtineat absolutionem.*
24 *Indulta concessa Ordinarijs nihil tribuunt, sed solùm remouent obstacula reseruationum, & n. 28.*
25 *Connexionis ratio, quid suadeat.*
26 *Confirmatio dari non potest, nisi detur electio, qui eam præcedat.*
27 *Dispensatio contra ius, licèt sit strictè intelligenda, extenditur tamen ad necessaria consecutiua ex eo, super quo fuit dispensatum.*
29 *Connexionis ratione fit extensio de vna persona ad aliam.*
30 *ex Persona aliena sæpè quis aliquid consequitur, quod ex propria non consequeretur.*
31 *Connexionis ratione dispositum in vno trahitur ad aliud ei connexum.*
Partem rei qui tangit, totam rem tetigisse videtur.
32 *Indultum concessum Ordinario, qui habet confirmationem, suffragatur Capitulo, qui habet electionem.*
33 *Indulta an possint operari aliquid plus, quàm remotionem obstaculi.*
34 *Indulta ferè omnia concessa Ordinarijs reincidunt in idem.*
35 *Proœmij verba non faciunt ius, sed ius faciunt, quod ipsum proœmium subsequitur.*
36 *Proœmium non attenditur, sed id quod ipsum proœmium sequitur.*
37 *Beneficia electiua comprehenduntur sub indulto in præiudicium Papæ, non autem in præiudicium tertij.*
38 *Dignitates, secundùm magis communem opinionem ad electionem Capituli, & confirmationem Episcopi spectant.*
39 *Dictio*, solus, *non semper excludit, imò includit id, quod est sibi annexum.*
40 *Verba*, solus Episcopus, *non excludit Capitulum.*
41 *Papa si dicat, quod solus Episcopus possit degradare, non tamen excludit Capitulum concurrens in degradatione.*
42 *Statutum si adsit, vt solus Episcopus confirmet, intelligitur Episcopus, & Capitulum.*
43 *Verba intelligenda sunt sine præiudicio tertij.*
44 *Verba posita ad maiorem cautelam non immutant naturam rei.*
45 *Beneficia electiua sunt speciali nota digna.*
47 *Verbum*, prouisio, *est generale, & latissimum.*
48 *Verbum*, præsentatio, *positum in indultis quid comprehendat.*
49 *Verbum*, dispositio, *habet latissimam significationem.*
50 *Singula singulis referenda sunt.*
53 *Verbum*, disponere, *quando propriè adaptetur.*
54 *Verbum*, videbitur, *non importat liberam voluntatem, sed arbitrium boni viri.*
55 *Ordinarius tanquam bonus vir prouidere debet.*
57 *Verbum*, liberè, *importat arbitrium boni viri.*
58 *Verba præseruatiua non alterant ius primæuum.*
59 *Verba, quæ apponuntur ex abundanti, non alterant dispositionem.*
60 *Dictio*, huiusmodi, *est repetitiua præcedentium.*
61 *Possibilitas sufficit, vt excludatur verborum superfluitas.*
62 *Prouisio non potest liberè dici ad aliquem spectare, si esset facienda ad collationem alterius.*
63 *Verbum*, liberè, *non tollit ius tertij.*
64 *Ordinarius Cardinalis semper censetur prouidere auctoritate ordinaria, non autem vigore indulti.*

* *Decisio præsens est in eadem causa, de qua supra decisio 440. sub die 22. Iunij 1623. coram eodem bon. mem. Coccino.*

DECISIO CCCCXLIV.

IN Ecclesia Cathedrali Cremonen adest Concordia inita de anno 1575. & per Sedem Apostolicam confirmata, inter Episcopum, & Capitulum, in qua disponitur, quòd quotiescumque in mensibus alternatis ad fauorem Episcopi, vel aliàs quomodolibet ad Capituli electionem, vel prouisionem in alijs mensibus spectantibus vacare contigerit aliqua dignitas, circa quam in fundatione non fuisset data certa forma conferendi, vel etiam Canonicatus, Episcopus vel eius Vicarius intra tres dies à die scientiæ, vel monitionis vacationis nominare semel tres idoneos posset, quorum vnus à Capitulo intra tres alios dies eligeretur, & Episcopus similiter intra alios tres dies electum ex illis tribus confirmare teneretur, aliàs electio Capituli sine confirmatione valeret. Et si quacumque de causa Episcopus, vel Vicarius nollet, aut non posset, vel recusaret, seu differret infra tres dies nominare, tunc Capitulum per se liberè & absolutè posset eligere, & sic electum etiam illis (scilicet Episcopo & Vicario) recusantibus confirmare. Euenit casus, quòd Canonicatus vacauit in mense Nouembris, qui est fixus, & Illustrissimus Cardinalis vigore sui indulti, & aliàs omni meliori modo elegit vnum, Capitulum prætendens esse factum locum concordiæ, cùm Illustrissimus Cardinalis tres minimè nominauerit, elegit alium. Quare vtroque petente nouam prouisionem à Dataria, de eiusdem

dem ordine dubitaui, cui esset danda noua prouisio, & causa bis proposita, & maturè discussa, Domini censuerunt nouam prouisionem dandam esse electo à Capitulo, & sic recedendum à decisione facta 23. Iunij superioris anni.

Ratio decisionis fuit, quia Canonicatus Ecclesiæ Cremonen sunt electiui, & ideò licet Canonicatus, de quo agitur, vacauerit in mense fixo, tamen cum tam regul. 8. quam indultum remoueat obstacula reseruationum, Capitulum ex persona Cardinalis gaudet ista remotione. Ideò cùm in isto mense etiam fixo, stante dicta remotione obstaculi, electio spectaret ad Capitulum, & Illustrissimus D. Cardinalis non nominauerit iuxta tenorem concordiæ, electio & prouisio remansit libera Capitulo, itaut noua prouisio sit danda electo ab ipsomet Capitulo: & idem di-
1 cendum esset, si Canonicatus † essent simultaneæ collationis, prout de iure præsumuntur, nisi adsit consuetudo in contrarium, Cassad. *dec. 22. de præbend.* & ex infra dicendis apparebit. Concordia enim non est restricta ad solos menses alternatos, sed se extēdit ad alios menses, *qui aliàs quomodolibet spectarent ad electionem vel prouisionem Capituli*, vt ibi legitur ad litteram, quæ verba sunt tam ampla, vt sine vio-
2 lentia † comprehendant omnes menses, qui ex consortio Episcopi Cardinalis vel aliàs quomodolibet essent Ordinarij, ac tanquam tales caderent sub electione & prouisione Capituli, Put. *decis. 209. lib. 1. in nou. & fuit dictum coram me in causa Plocen. Canonicatus 15. Decemb. 1614. quæ est decis. 614. num. 2. par. 2. in recent.* Et prædicta eò magis procedunt, quia constat de vltimo statu ad fauorem Capituli per electionem ab ipso factam in mense alioquin reseruato de persona Constantij Tassoni ad Canonicatum huius Ecclesiæ vacantem per obitum Angeli Oliuæ, quæ fuit à Vicario Illustrissimi Cardinalis Camporei confirmata, & successiuè,
3 per possessionem pacificam effectuata, † qui vltimus status in beneficialibus attenditur, & per vnicum actum inducitur, *cap. cùm Ecclesia Sutrina*, vbi Abb. *num. 23.* Rip. *nu. 91. de caus. possess. & propr.*

Quod autem sublatis reseruationibus, ius eligendi haberet Capitulum satis patet, quia ad hos Canonicatus, circumscripta Concordia, eligit Capitulum, & Episcopus
4 confirmat, † & ideò Canonicatus appellantur electiui, Card. *in Clement. quia contingit*, §. *siue versic. vt autem nu. 2. in 4. not ab. de Religios. dom. Clem. 1. §. hæc nos quæst. 4. de præbend. & conf. 103. num. 6. in fin. & num. 7. versic. at hic.* Felin. *in cap. in nostra num. 26. de rescript.* Ripa *cons. 8. num. 2. de rescript.* Rot. *decis. 1. de elect. in antiq.* Germon. *de indult. in §. ac beneficia, num. 23. & 24.* latè Gonzal. *ad reg. 8. glos. 19. num. 11.* Quod quidem ius eligendi, quod habet Capitulum, satis probatur ex laudo lato per Ioannem de Lignano vsque de anno 1366. in quo fuit dictum, quòd Capitulum & Episcopus tanquam Canonicus eligerent, & infra triduum electus deberet accedere ad Episcopum vel Vicarium, & ab ipsis requirere installationem, & loco confirmationis Episcopus vt Prælatus per se, vel ipso absente, per Vicarium, vel alium auctoritate sua Canonico sic electo & recepto assignare stallum in choro, & locum in Ca-
5 pitulo absque edicto teneretur; qui actus habent vim collationis, Rot. *decis. 16. de conces. præbend. in nou.* Achill. *de 4. num. 3. & seqq. de præbend.* Put. *decis. 119. & 121. lib. 3. in nou.* Et fuit additum in dicto laudo, quòd si Episcopus absque iusta causa prædicta neglexerit, ipsam installationem, & alia Capitulum præstare faciat. Et vlterius dantur plures electiones Capituli, & confirmationes Episcoporum ab anno 1407. & vltra ferè omnes effectum sortitæ: dantur insuper plures litteræ commendatitiæ Capitulo Cremonensi missæ ad fauorem certæ personæ pro electione facienda,
6 quæ optimè probant Canonicatus esse electiuos, cùm ad hoc probandum † attendatur antiqua consuetudo, Ioan. Andr. in addit. ad Specul. *tit. de actio. & petit. §. super petitionibus ad fin. versic. per litteras quoque*, in istis enim consue-
7 tudo † magnam vim habet: Felin. *in cap. in nostra, nu. 26. versic. & nota diligenter de rescript.* vbi reprehendit Calderinum; qui tenet contrarium *in cons. 13. de præbend.* Germon. *de indult. §. ac beneficia, num. 31.* & propterea parum refert, quòd in Concordia de anno 1575. referantur prætensiones vtriusque partis, & super illis fuerit facta concor-
8 dia, quia prætensiones † non tollunt veritatem rei, cùm nihil aliud sint quàm velamina defensionum, *leg. miles 11. §. quòd priuilegium versic. non videtur mihi ff. ad l. Iul. de adult.*

Et vltra alias electiones factas à Capitulo placuit Domi-
nis ad propositum nostrum considerare, quod Capitulum de anno 1499. elegit Antonium de Porris præsente Vicario Cardinalis Ascanij Sfortiæ Episcopi Cremonensis, qui dictum electum in possessionem induxit, & iste Cardinalis habebat indultum per hæc verba, *Vt personis tibi gratis & obsequentibus in gratiarum exhibitione te gratiosum reddere valeas, &c. tibi quoad vixeris solus per te vel alium seu alios, &c. de quibuscumque beneficijs &c. quæ ad collationem, &c. coniunctim vel diuisim, &c. pertinent, &c. quibusuis personis idoneis, quibus tibi videbitur, prouidere ac disponere, ac illa libero, & licitè conferre possis.* Secunda electio, quam considerarunt, fuit facta de anno 1505. ad fauorem Iacobi Schitij de Archipresbyteratu dictæ Ecclesiæ, quæ habuit effectum contra Ioannem Antonium Orpheum à Sede Apostolica prouisum de consensu Cardinalis S. Petri ad Vincula Episcopi Cremonensis, vt constat ex possessione, & ex sententia Rotali tunc lata ab Antonio de Monte ad fauorem dicti Iacobi, & tamen Cardinalis habebat indultum, *vt solus posset conferre*, vt patet ex informatione iuris bon. me. Angeli Cæsij, qui in dicta causa patrocinabatur. Et licet ista prouisio sit de dignitate non autem de Canonicatu, multum tamen inseruit ad rem, de qua agitur, propter indultum. Rota enim non se principaliter fundat in ista electione, sed in alijs electionibus Canonicatuum, quæ plures sunt, vt supra dictum est.

Quod verò regula octaua faueat Capitulo, satis patet, quia † regula illa non comprehendit Cardinales, vt sunt 9
verba clara, & propterea cùm isti Canonicatus sint electiui, itaut circumscripta concordia electio spectet ad Capitulum, confirmatio verò ad Episcopum, & † regula octa- 10
ua non comprehendat Cardinales, prodest etiam Capitulo ex text. *in leg. si communem fundum 10. ff. quemadm. seruit. amitt.* vbi si communem fundum ego, & † pupillus habe- 11
remus, licet vterque non vteremur, tamen propter pupillum, & ego viam retineo, & per istum textum ita resoluit Rota, quando prouisio est simultanea, † *in causa Hispalen.* 12
portionis 19. Ianuarij 1594. coram bo. mem. Card. Pamphilio, relata apud Garziam de benef. par. 5. cap. 1. numer. 35. & in causa Bononien. præbendæ 5. Octobris 1608. coram bon. mem. Card. Sacrato, & in Spoletana Iurispatronatus 26. Iunij 1619. coram eodem, & latè prosequitur articulum Gonzal. *super regul. 8. glos. 24. n. 52. & seqq.* & hic repetenda sunt omnia, quæ circa indultum infra dicentur.

Neque est verum, quòd regula octaua non comprehen-
dat † electiua, & sic exceptio Cardinalium posita in regu- 13
la illis non suffragetur quoad electiua. Nam contrarium apparet ex regulæ verbis expressis, ibi, *ad collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, & quamuis aliam dispositionem*, quæ verba (*ad electionem*) comprehendunt electiua, † prout sunt Canonicatus, de quibus agitur, vt 14
supra dictum est, Gonzal. *gloss. 19. num. 11. & supra num. 10.* dicit quod illa verba, *ad electionem, fuerunt apposita ad tollendas omnes dubitationes*, san. me. Greg. XV. *decis. 240. n. 1. & seqq.*

Nec valet replicatio, quòd etsi beneficia electiua comprehendantur sub regula, non tamen sequitur, quòd comprehendantur sub relaxatione regulæ ad fauorem Cardinalium illa confirmatio, quam debet facere Episcopus post electionem. Quia contrarium est verum, nam vt dictum est, regula comprehendit etiam electiua. Quare in neces-
sariam consequentiam comprehendit † etiam confirmatio- 15
nem Episcopi, cùm electio dicatur potentior, quia est principium, & dicitur † potissima pars, Angel. *cons. 348. num.* 16
3. & trahit confirmationem, Dec. *in cap. postquam num. 38. in fin. de elect.* & quia per electionem plenum ius acquiritur, † per confirmationem verò nihil noui iuris additur, sed tan- 17
tùm exercitium, Oldrad. *cons. 146. num. 4.* Dec. *loco allegato, num. 18.* & in similibus terminis est decisio san. mem. Greg. 140. *num. 16. & 17.* Vnde sequitur, quòd cùm regula octaua comprehendat nedum electionem, sed etam confirmationem, & non comprehendat Cardinales illos nec respectu confirmationis comprehendat, quam facere debent in beneficijs electiuis. Et cessat omnis difficultas, quia regula octaua habet verbum, *ad prouisionem*, † quod 18
est generale, & latissimum continens in se omnes modos, per quos Ecclesia prouideretur scilicet, *nominationem, postulationem, electionem, præsentationem, confirmationem, institutionem, & collationem, glos. in clem. 1. in fin. in verb. prouisioni de elect. cap. vt circa, in fin.* & ibi glos. *in verb. prouisionem, de elect. in 6.* cum alijs per Gonzal. *ad regul. 8.*

glos.

glos. 11. *num.* 1. tollitur omnis amaritudo stantibus alijs verbis, *& quamuis aliam dispositionem*, quæ sunt latissimæ,
19 & comprehendunt omnem modum prouidendi, Gonzal. *glos.* 20. *num.* 1. *& per tot.* Quare si regula octaua comprehendit electionem Capituli, & confirmationem Episcopi, ita respectu Cardinalis vtrumque relaxat. Neque contrarium dicit prædicta decisio san. mem. Gregor. 240. *nu.* 10.
20 † *& seq.* quia solùm firmat, quòd regula octaua non comprehendit quoad beneficia electiua solam confirmationem, qua facere deberet Episcopus, sed totalem etiam dispositionem ponderando verba, *vt pauperibus Clericis prouidere valeas*, quòd est verum, sed non officit in casu isto, quia
21 conceditur, quòd regula † octaua capiat nedum electionem, sed etiam confirmationem, non tamen in præiudicium Cardinalium.

Minus etiam facit, quod Cardinalis Episcopus potest dicere, se nolle vti beneficio regulæ octauæ, quia responderi potest, quòd cùm regula octaua in verbis non compre-
22 hendat Cardinales, si hoc faceret, † esset ad æmulationem Capituli, quòd non licet, vt in simili Grat. *cons.* 113. *num.* 23. *lib.* 1. & cessat obiectum, quia cum regula ab initio non comprehendat Cardinales, & sic ab initio fuerit acquisitum ius Capitulo, Cardinalis saltem causatiuè potest cogi stare dispositioni iuris communis, ex quo sub regula octaua non comprehenditur, benè ad propositum Signorol. *cons.*
23 42. *num.* 2. vbi, *quod creditor saltem causatiuè compellitur accipere creditum à debitore oblatum, vt debitor obtineat absolutionem & liberationem.* Et in omnem euentum si Cardinalis nollet vti beneficio regulæ octauæ, deberet vti beneficio indulti, quòd pariter remouet obstaculum, & suffragatur Capitulo, vt statim dicetur.

Quod verò etiam indultum faueat Capitulo, satis patet, quia cùm Canonicatus sint electiui, indultum concessum Illustrissimo Cardinali suffragatur etiam Capitulo, cùm
24 indulta concessa Ordinarijs † nihil tribuant, sed solùm remoueant obstacula reseruationum, Cassad. *decis.* 3. *num.* 2. *& decis.* 4. *num.* 2. *de priuil.* Put. *decis.* 200. *num.* 2. *lib.* 1. *in nou. & decis.* 93. *num.* 3. *lib.* 3. & passim Rota hanc conclusionem sequitur etiam in modernis indultis, vt in decisionibus allegatis per Gonzal. *glos.* 24. *num.* 25. & propterea cùm dicta indulta concessa Ordinarijs remoueant tantùm obstacula reseruationum, quamuis Capitulum in indulto
25 non sit nominatum, illi tamen suffragatur indultum, † cùm hoc ratio connexionis suadeat, *l.* 1. *de diuers. rescript.* quæ connexio manifesta est in casu isto, quia dari non
26 potest confirmatio, † nisi detur electio, quæ eam præcedat, vt optimè ad propositum, & plura adducit Abb. *in c. quia in tantùm num.* 4. *de præbend.* vbi ait in fortioribus, quod
27 licet dispensatio contra ius sit strictè intelligenda, † extenditur, tamen ad necessaria consecutiua ex eo, super quo fuit dispensatum, & benè Felin. *in cap. postulasti, num.* 10. *de rescript.* quòd de plano hic videtur procedere, cùm
28 agatur de † indulto, quod remouet obstacula reseruationum, & reducit prouisionem ad viam iuris, & supra dictum est, propterea latè est interpretandum. Quodque
29 ratione connexionis fiat extensio de vna persona ad aliam, probat textus *in cap. penult. de appellat.* & sæpè contingit
30 quod consequatur aliquis ex † persona aliena, quòd non consequitur ex sua, *l. Aristot. in fin. ff. quæ res pign. oblig. possess.* & infinita exempla tradit Ias. *in l. emancipati, num.* 5. *& seqq. C. de collat.* & magis in terminis optimè conferunt notata per Gemin. *in cap. cum in illis*, §. *cum autem, num.* 3. *de præbend. in* 6. vbi ait, quod actus confirmationis, vel institutionis necessariò præsupponunt actum electionis,
31 & præsentationis, † adeò vt propter connexionem dispositum in vno trahatur ad aliud, & subdit, quod qui partem rei tangit, totam rem videtur tetigisse, & per istas rationes
32 in nostris terminis, quòd indultum † concessum Ordinario, qui habet confirmationem, suffragetur etiam Capitulo, ad quod spectat electio, dicit Alben. *cons.* 183. *num.* 8. *& seq.* & in puncto est decisio Put. 190. *num.* 1. *lib.* 3. *in nou. quæ dicit indulta prædicta comprehendere electiua propter verba, ad collationem, prouisionem, &c.* & quamlibet aliam similem vel dissimilem dispositionem, maximè si adsunt verba, pront in casu isto, & ad illa consueuerunt qui per electionem assumi, & illam comprehensionem præiudicare Papæ, non autem illis, qui habent ius eligendi.

Neque obstat, quòd prædicta videantur regulariter vera, sed non constat, quòd indulta de quibus loquuntur decisiones prædictæ, habeant clausulas, quas habet indultum, de quo agitur, & propterea prædicta non officiant, quia stant simul, quod illa benè procedant, & quod tamen indultum in casu isto habeat clausulas, per quas Papa † aliquid vlte- 33
rius concedat quam remotionem obstaculi, vt per Cassad. *d. decis.* 3. *in fin. de priuileg.* Nam fuit responsum, quod omnia indulta concessa † Ordinarijs reincidunt in idem, vt 34
supra dictum est de indulto concesso Ascanio Card. Sfortiæ Episcopo Cremonensi de anno 1492. & de alio concesso Cardinali S. Petri ad Vincula Episcopo pariter Cremonen, & constat ex duobus alijs indultis concessis duobus Archiepiscopis Toletanis Siliceo, & Quiroghæ de annis 1555. & 1579. & ex modernioribus concessis Cardinali Taurinen de anno 1586. & Cardinali de Castro de eodem anno, super quo emanauit decisio Hispalen supra relata coram bo. me. Card. Pamphilio, & etiam ex alijs indultis concessis, bo. mem. Cardinali S. Cæciliæ, Illustrissimo D. Cardinali Lenio Episcopo Ferrarien, & Illustrissimo Cardinali Estensi Episcopo Regien, vt in copijs, quæ fuerunt datæ. Et in omnem euentum fuit formiter responsum clausulas indulti Illustrissimi Cardinalis Camporei non suffragari ad exclusionem Capituli. Et vt res clarius pateat, hic ponenda sunt verba indulti, quæ faciunt ad rem nostram, quæ ita se habent.

Dignum quin potius debitum reputamus ea tibi fauorabiliter concedere, per quæ sublatis impedimentis quibuslibet possis de beneficijs Ecclesiasticis tuæ dispositioni commissis, personis idoneis, & alias tibi gratis & acceptis prouidere. Motu proprio, &c. Tibi vt quoad vixeris solus per te ipsum vel alium seu alios, &c. quæcumque beneficia cum cura, & sine cura sæcularia, & quorumuis ordinum Regularium ad tuam etiam cum alio vel alijs collationem, prouisionem, præsentationem, seu quamuis aliam similem vel dissimilem prouisionem, tam ratione S. Thomæ, &c. quàm Cremonen. Ecclesiæ, &c. etiamsi sæcularia, Canonicatus, præbendæ, dignitates, &c. non tamen maiores, &c. Ac beneficia huiusmodi ad quæ consueuerunt qui per electionem assumi, eisque cura etiam iurisdictionalis immineat animarum, ac beneficia huiusmodi ratione mensium Apostolicorum, seu etiam ex quo illa obtinentes aliquorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum familiares &c. Seu ex quauis alia causa dispositioni Apostolicæ specialiter, &c. vel alias præterquam ratione veræ, & actualis familiaritatis, &c. erunt generaliter reseruata, seu ex generali reseruatione affecta existant seu fuerint, quæ extra dictam curam, &c. vacare contigerit, quibusuis personis idoneis, quibus tibi videbitur cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis, &c. conferre, & de illis etiam prouidere, aliasque disponere, & etiam Monasteria, Prioratus, &c. commendare, cæteraque super his necessaria, & opportuna facere, & exequi liberè & licitè valeas in omnibus, & per omnia auctoritate Apostolica tenore præsentium de speciali dono gratiæ indulgemus. Et in fine indulti habetur: *Volumus autem vt ij, quibus generaliter beneficia reseruata, vel affecta huiusmodi, quorum fructus, &c. vigintiquatuor ducatorum auri de Camera, &c. valorem annuum non excedunt vigore præsentium per te, vel alium contuleris, ac etiam ij, quibus beneficia ipsa Regularia commendaueris, infra quatuor menses si citra, si verò vltra montes collationes, seu Commendæ ipsæ fiant intra octo menses, &c. nouas prouisiones seu Commendas à Sede Apostolica impetrare, &c. Ac iura omnia Camera persoluere teneantur.*

Inspecto tenore huius indulti, & singulis eius partibus consideratis, nihil in eo continetur, aut fuit additum, per quod Papa vltra remotionem obstaculi aliquid voluerit concedere, itaut censeatur illatum præiudicium Capitulo. Nam etsi in procemio dicatur, *Sublatis impedimentis quibuslibet possis de beneficijs Ecclesiasticis tuæ dispositioni commissis, personis idoneis, & alias tibi gratis, & acceptis prouidere, &c.* quæ verba, *gratis & acceptis*, etiam habentur in indultis Ascanij Sfortiæ, Silicei, Lenij & Estensis, tamen non important liberam collationem, sed secundùm subiectam materiam, vt statim dicetur in explicatione verborum, *Quibusuis personis.* Vltra quod ista sunt verba procemij, quæ non † faciunt ius, sed ius facit id, quod ipsum 35
procemium subsequitur, vt benè per Bald. *cons.* 449. *num.* 4. *vers. adde quod procemium lib.* 3. vbi quòd licet statutum dicat, quòd vsurarij faciunt instrumenta de duplo eius, quod soluunt, ideò statuimus, quod detur executio solùm pro summa verè soluta, statutum non propterea probat, quòd sola medietas sit soluta, ea ratione, † quia non attenditur 36
procemium, sed quod ad ipsum procemium sequitur.

Aut

Aut verò ponderantur verba, *solus per te ipsum* & ista verba sunt intelligenda respectu Papæ, non autem ad exclusionem Capituli, ad quod spectat electio, quia beneficia
37 electiua † comprehenduntur sub indulto in præiudicium Papæ, non autem in præiudicium Capituli, vt in terminis censuerunt maiores nostri apud Put. *decis.* 190. *num.* 2. *lib.* 3. *& decis.* 16. *de priuil.* Achil. *decis.* 10. *de priuileg.* Germon. *in* §. *ac beneficia*, *num.* 31. *&* 32. *vers. his ita peractis*, *& num.* 39. & in terminis huius Ecclesiæ fuit resolutum *in causa Cremonen. Cantoriæ* 7. *Maij* 1557. *coram Iunio*, vbi Rota simpliciter resoluit, quòd Cantoria Cremonen comprehendebatur sub indulto Cardinalis Episcopi, *& in eadem causa* 22. *Maij* 1551. *coram Paleotto*, *quæ est decisio* 535. *lib.* 3. *par.* 3. quæ licet loquantur de Cantoria, benè tamen applicantur ad Canonicatus electiuos, & sic ad casum nostrum ex identitate rationis, cùm dignitates secundùm ma-
38 gis communem opinionem ad electionem Capituli & confirmationem Episcopi spectent, Oldrad. *cons.* 146. *num.* 2. Franch. *in cap. deliberationi num.* 1. *de off. legat.* & prædicta comprobantur optima ratione, quia dictio, *solus*, non
39 semper excludit, † imò includit quod est sibi connexum.
40 Vnde per hæc verba, *solus Episcopus*, † non excluditur Capitulum, vt probat Bald. *in l.* 1. *num.* 4. & ibi Ias. *num.* 7. *C. de bon. possess. contr. tabul.* hinc videmus quod licet Papa
41 dicat *solus* † *Episcopus possit degradare*, non tamen excludit Capitulum concurrens in degradatione, *c.* 1. *in fin. de hæretic. in* 6. vbi glos. *in verb. solus*, Monach. *num.* 1. Archidiac. *num.* 1. Ioan. Andr. *in princ.* & Franch. *in fin.* & hoc videtur procedere in omni materia, vt per glos. *in cap. Episcopus sine consilio Clericorum distin.* 24. vbi benè Gemin. *nu.*
42 3. & Alex. de Neu. *num.* 4. qui dicunt quod † si adsit statutum, vt solus Episcopus confirmet, intelligitur Episcopus, & Capitulum.

Aut verò ponderantur verba, *ad quæ consueuerunt per*
43 *electionem assumi*, & ista verba sunt † intelligenda, vt dictum est, sine præiudicio iurium Capituli, vt in puncto considerauit Rota apud Put. *d. decis.* 190. *num.* 1. *lib.* 3. & huiusmodi verba fuerunt apposita ad cautelam, quia licet
44 beneficia electiua comprehenderentur † sub verbis, *ad collationem, prouisionem, & quamlibet aliam similem vel dissimilem dispositionem*, Germon. *de indult.* §. *ac beneficia*, *num.* 31. *&* 32. *&* 39. tamen quia sunt speciali nota digna, Verall. *decis.* 41. *num.* 1. *par.* 3. *& Card. in clem. quia contingit*,
45 §. *vt autem num.* 2. *de Religios. dom.* Felin. *in cap. in nostra n.* 26. *in* 31. *corollar. & in* 32. *de rescript.* Verba prædicta fuerunt apposita ad tollendas omnes difficultates, Put. *dec.* 190. *n.* 2. *& decis.* 16. *de priuil.*

Aut considerantur verba, *Quibus suis personis idoneis, quibus tibi videbitur*, & nihil faciunt. Pro resolutione huius articuli duo sunt præmittenda. Primò quod Papa dat facultatem Cardinali conferendi, prouidendi, aliasque disponendi de beneficijs ad suam, scilicet, Cardinalis cum alio vel alijs collationem, prouisionem, præsentationem, seu quamuis aliam similem vel dissimilem dispositionem. Et sic dum dicitur, *ad tuam cum alio vel alijs collationem*, denotatur assignatio beneficij Ecclesiastici, quam Prælatus fa-
46 cit alicui de aliquo beneficio vacante, † quæ propriè dicitur translatio, seu libera iuris concessio, Abb. *in cap. auctoritate*, *num.* 9. *de institut.* Doct. *in cap. cum in illis* §. 1. & præcipuè Gemin. *de præb. in* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *glos.* 16. *num.* 8. Dum verò in eodem indulto dicitur, *prouisionem*, Papa denotat, vt modò dictum est, omnes modos, per quos Ecclesiæ prouidetur, scilicet, nominationem, postulationem, electionem, præsentationem, confirmationem, institutionem, & collationem, quia istud
47 verbum est generale & latissimum, Glos. *in verb. prouisioni, in clement. fin. de elect. cap. vt circa*, *in princ.* & ibi glos. *in verb. prouisionem de elect. in* 6. cum alijs per Gonzal. *glos.* 17. *num.* 1. dum verò dicitur, *ad præsentationem*, comprehen-
48 dit omnia † beneficia iurispatronatus, quæ cadunt sub reseruatione, vt per Gonzal. *glos.* 18. *num.* 1. *& seqq.* & denique dum dicitur, *& quamuis aliam similem, vel dissimilem dispositionem*, includitur omnis prouidendi modus, cùm
49 verbum habeat † latissimam significationem, Gonzal. *vbi supra glos.* 20.

Secundò præmittendum venit, quòd dum Papa in indulto dat facultatem conferendi, prouidendi, aliasque disponendi. Ista verba sunt referenda ad alia ibi, *ad tuam cum alio vel alijs collationem*, *prouisionem*, *præsentationem*, *seu quamuis aliam similem*, *vel dissimilem dispositionem*, ita vt singula singulis sint referenda, *l. quoties C. famil. ercisc.* 50
Aym. *cons.* 870. *num.* 8. Surd. *cons.* 431. *num.* 62. *lib.* 3. adeò vt verbum, *disponere*, propriè referatur ad beneficia, quæ spectant ad dispositionem Episcopi, quòd verbum, vt supra dixi, † amplissimum est, aptum comprehendere om- 51
nes prouidendi modos de beneficio, *c.* 2. *de præben. in* 6. & in speci, *confirmationem*, quæ tribuit electo facultatem administrandi *c. transmissum*, *& cap. qualiter de elect.* & sic istud verbum propriè adaptatur, quando Capitulum eligit, & Episcopus confirmat: † illa enim confirmatio dicitur dis- 52
positio Episcopi, vt per dictas rationes in puncto concludit Rip. *cons.* 8. *num.* 1. *& 2. vers. nec obstat, de rescript. Vbi solum hoc negat in indulto concesso alteri quàm Ordinario, & mouetur*, † *quia beneficia electiua sunt speciali nota digna*, 53
Put. *decis.* 190. *lib.* 3. & supra dictum est.

His duobus prænotatis, non obstant illa verba, *Quibus-uis personis idoneis*, *quibus tibi videbitur*, nam, vt dixi, singula singulis referri debent, & propterea Cardinalis potest etiam confirmare electionem. Vnde verbum, † *vide-* 54
bitur, non importat liberam voluntatem, itaut Cardinalis possit conferre personis sibi beneuisis, sed importat *arbitrium boni viri*, Bart. *in extrauag. ad reprimendum in verb. videbitur num.* 1. itaut tanquam bonus † vir prouidere de- 55
beat, Bart. *ibid. num.* 7. Scilicet in hoc casu, si persona electa à Capitulo est idonea, tanquam probus vir debet illi prouidere confirmando electionem. Et hinc remanet etiam † firma responsio ad verba proœmij, de quibus supra dictum 56
est, *Vt sublatis impedimentis possis de beneficijs tuæ dispositioni commissis personis idoneis*, *& aliàs tibi gratis & acceptis prouidere*, quia non propterea sequitur, quod liberè possit prouidere. Illud enim verbum, *liberè*, non refertur ad prouisionem, vt statim dicam, sed prouidere personis idoneis, & aliàs gratis & acceptis, ad electionem Capitu- 57
li, quando electio spectat ad ipsum, *arbitrio tamen boni viri*, vt interpretatur dispositiua de iure, proœmium enim non facit ius, sed consequens ad proœmium, Bald. *d. cons.* 449. *n.* 4. *lib.* 3.

Aut ponderantur verba indulti, ibi, *ratione mensium Apostolicorum reseruata conferre possis*, *&c.* Quæ verba, vt prætenditur, non leguntur in alijs indultis, & tamen non est simpliciter verum, quia leguntur etiam in alijs, licet fortè non in omnibus, & non alterant indultum, † itaut 58
aliquid de nouo concedant, sed præseruat tantùm collatoribus ius primæuum, Rota *in Cremonen. Cantoriæ* 22. *Maij* 1559. *coram Paleotto*, *quæ est decisio* 537. *num.* 7. *&* 8. *lib.* 3. *par.* 3. & meritò hoc ibi firmatur, quia ista verba vel apponuntur † ex abundanti, & non alterant indultum, *leg.* 59
testamentum, *C. de testament.* Roman. *cons.* 343. *num.* 7. plenè Gonzal. *super reg.* 8. *glos.* 6. *num.* 26. *& seqq.* qui alios concordantes allegat, vel verius fuerunt apposita ad euitandum præiudicium Cancellariæ, quia, vt supra relatum fuit *in* §. *volumus*, dicitur quod qui prouisi fuerint de beneficijs reseruatis vel affectis huiusmodi teneantur expedire litteras Romæ. Vnde si supra non fuisset facta mentio de reseruatis vigore regulæ 8. quoad ista beneficia expeditio non debuisset Romæ fieri, quia cùm Cardinales non comprehendantur sub dicta regula, omnes menses dicuntur ordinarij, & sic dictum decretum nunquam haberet locum in electione facta per obitum ratione mensis, ex quo resultaret præiudicium Cancellariæ, quòd secus est, cùm fuerit habita mentio, & indultum loquatur per dictionem, † *hu-* 60
iusmodi, quæ est repetitiua præcedentium cum omnibus qualitatibus suis, Glos. *in cap. si Abbatem de elect. in* 6. Parisi. *cons.* 53. *num.* 32. *lib.* 3. *& cons.* 40. *num.* 8. *lib.* 4. Et potest etiam considerari, quod appositio dictorum verborum non videatur superflua, cùm esse posset, quòd aliquis Pontifex non vellet excludere Cardinales à reseruatione regulæ 8. & sufficit † ista possibilitas ad excludendum dictorum 61
verborum superfluitatem.

Aut denique ponderatur verbum, *liberè*, & non obstat, quia hoc verbum non refertur ad collationem, nam si diceret indultum, *liberè conferre possis*, hoc casu videretur extraordinarium, & censeretur data libera facultas conferendi absque Capituli electione, quia si Capitulum † eligeret, prouisio Cardinalis non esset libera, vt benè considerat Germon. *in* §. *ac beneficia*, *num.* 35. *& seqq.* Sed illa dictio, *liberè*, refertur ad ea verba *sic alia facere possis*, consecutiua ad collationem perindè, ac si reseruationes non emanassent. Quare indultum non disponit, quòd liberè scilicet simpliciter possit conferre, sed disponit quod liberè 62

possit

possit facere, scilicet consecutiuè ad electionem, vel libe-
63 rè conferre non obstantibus reseruationibus † non autem liberè, vt tollat ius Capituli, & sic electionem, vt in puncto Cassad. *decis.* 3. *n.* 3. *vers. non obstat verbum, liberè, de priuileg.*

Neque obstat, quòd Cardinalis prouiderit *vigore indulti, & alias omni meliori modo*, quia cùm indultum tollat obstacula reseruationum, semper censetur prouidere auctо-
64 ritate ordinaria, non autem vigore indulti, Cassad. *decis.* 8. *num.* 6. & 10. *de præbend.* etiamsi dixerit, se prouidere vigore indulti, Paris. *cons.* 42. *num.* 5. *vol.* 4. & latè Gonzal. *ad regul.* 8. *gloss.* 24. *n.* 68. *& fuit resolutum in causa Reatina Præposituræ* 23. *Ianuarij* 1615. *coram me.*

Ex quibus resolutum *dandam esse nouam promissionem Beuilaquæ electo à Capitulo*, & sic recedendum ab alia decisione, quia & regula octaua, quæ non comprehendit Cardinales, & ipsum indultum suffragatur Capitulo, quando Canonicatus sunt simultaneæ collationis vel electiui, prout in hac eadem Rota, quòd regula, & indultum suffragetur Capitulo, quando Canonicatus sunt simultaneæ, vel electiui dixit Rota in causa *Ferrarien. Canonicatus coram R. P. D. meo Remboldo*, & quòd etiam indultum suffragetur Capitulo, quando Canonicatus sunt reseruati aliàs quàm ratione mensis, & Canonicatus sunt simultaneæ, vel electiui fuit resolutum in hac eadem Rota *coram R. P. D. meo Pirouano*, quæ tres causæ ex industria de ordine Rotæ simul propositæ fuerunt, vt totius Tribunalis sententia haberetur vnanimis.

Super hac eadem concordia Ecclesiæ Cathedralis Cremonen. inita inter Episcopum, & Capitulum, dum in ea disponitur, quod Episcopus solùm tres Cremonenses, & vnum forensem nominare possit, fuit dubitatum an nominati debeant esse quatuor, vel tres solùm, vt aut in illis tribus computetur et iã forensis videatur in causa Cremonen. Canonicatus 3. *Iunij* 1633. *coram Reuerendiss. Patriarcha Panzirolo, & melius* 2. *Iunij* 1634. *coram eodem.*

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Barchinonen Vicariæ.

Die Veneris 17. *Maij* 1624.

ARGVMENTVM.

Vicarius in Ecclesia vnita, quando veniat eligendus per concursum, & quando tantum ad nominationem, seu præsentationem Prælati Ecclesiæ, cui est facta vnio d. Ecclesiæ curatæ, itaut dicatur in eum translata cura habitualis.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia vnita omninò suppressa remanet, & efficitur prædium illius Ecclesiæ, cui ipsa vnio facta fuit.*
2 *Vicarius in Ecclesia vnita, debet nominari, seu præsentari à Prælato Ecclesiæ, cui est facta vnio, & institui absque alio concursu.*
3 *Sed quando hoc procedit, & quando non, vide hic.*
4 *in Ecclesia parochiali vnita ex quibus arguatur, quod in prouisione Vicarij, non requiratur concursus.*
5 *Ecclesiæ parochialis vnitæ cura quoad habitum remanet penes eum, cui fuit facta vnio.*
7 *Cura habitualis Ecclesiæ vnitæ ex quibus arguatur, quòd fuit translata in eum, cui fuit facta vnio, & numer.* 9.
8 *Vnio probari potest ex longissima obseruantia.*
10 *Vicarius etiam, qui habet simplex curæ exercitium, curam rectè dicitur habere.*
11 *Ecclesia curata, si sit vnita alicui, dubio procul potest ille certum quid retinere, & reliquum assignare Vicario.*
12 *Et hoc multò magis procedit, si dicta assignatio fuerit facta pro bono pacis, & concordiæ.*

* *Decisio ista est in eadem causa, de qua supra decisio* 441. *die* 9. *Februarij* 1624. *coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, quas decisiones postea fuerunt à Rota canonizatæ tanquam plenæ, & elegantes sub die* 2. *Decemb.* 1624. *coram bo. me. Vbaldo.*

DECISIO CCCCXLV.

PRoposui dubium in decisione coram me in hac causa facta 9. Februarij præteriti reseruatum, an scilicet concursus intraret, & Domini dixerunt non intrare, quia stante prædicta decisione, in qua fuit firmatum constare de vnione valida, apertè sequitur concursui locum non esse: Cùm enim Ecclesia vnita † omninò suppressa remaneat, & efficiatur prædium illius Ecclesiæ, cui ipsa vnio facta fuit, vtique eiusdem Ecclesiæ Prælatus est etiam Rector, & Prælatus Ecclesiæ † vnitæ, ideòque ad illius nominationem, seu præsentationem deputari, & institui debet Vicarius absque alio concursu iuxta *Constitutionem san. me. Pij Quinti in antiquo Bullario* 46. §. *volumus*, & post alios tradunt Garz. *de benef. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 289. Gonzal. *sup. reg.* 8. *glos.* 5. §. 3. *num.* 53. qui ita censuisse refert *Sacram Congregationem Conc. Trid.* & pluries etiam affirmauit Rota, & signanter *decis.* 109. *num.* 1. *part.* 1. *& decis.* 579. *n.* 4. *& decis.* 710. *nu.* 2. *part.* 2. *recent.* & in *Dertusen. Vicariæ* 28. *Nouembris* 1616. *coram R. P. D. meo Vbaldo.* & in alia simili *Barchinonen. Vicariæ* 9. *Decemb.* 1616. *coram R. P. D. meo Buratto.* 1

Nec obstat, quòd conclusio prædicta solùm procedat, quando cura actualis tantùm † siue ipsius curæ exercitium fuit translatum in Vicarium, secus autem quando in illum totalis vtriusque curæ actualis nimirum, & habitualis translatio facta fuit iux. distinctione, quàm ex mente d. Sac. Congregationis Concil. amplexa est Rot. *d. decis.* 579. *nu.* 1. *& d. decis.* 710. *num.* 1. *part.* 2. *recent.* in quibus aliæ decisiones referuntur, quoniam in hac vnione fuit apertè dispositum, quòd Vicarius præsentari † deberet ab Archidiacono, & institui ab Ordinario, quòd manifestè concursum excludit, & apertissimè arguit curam ipsam quo ad exercitium fuisse tantùm translatum, quo ad habitum † verò remansisse penes Archidiaconum, cuius dignitati vnio ipsa facta fuit, Rot. *decis.* 102. *num.* 10. *versic. & reseruatur par.* 1. *decis.* 204. *num.* 1. *circa fin. par.* 2. *recent.* quia est natura Vnionis, vt Ecclesia finita efficiatur vti prædium Ecclesiæ, cui est facta vnio, & proinde † cura residet habitu penes Ecclesiam, seu Rectorem, cui fit vnio, exercitium autem transfertur in Vicarium glos. *in cap. super eo in verb. annexæ*, & ita etiam Franc. *nu.* 2. *de præbend. in* 6. *cum alijs congestis in d. decis.* 710. *n.* 2. *part.* 2. *recent.* & in *d. Barchionen. Vicariæ Domino meo Buratto, & Dertusen. coram Domino meo Vbaldo.* 2 3 4 5 6

Præterea Ecclesia fuit Archidiaconatui vnita cum iuribus, & pertinentijs suis, & in ipsa vnione expressè cautum est, quod certa congrua assignaretur Vicario, & reliqui omnes fructus tribuerentur Archidiacono, quod est signum translationis † curæ habitualis in Archidiaconum, & exercitij tantùm illius in Vicarium, vt in *d. decis.* 710. *num.* 3. & in *Aretina Iurisdictionis* 28. *Iunij* 1593. *coram Gypsio*, & in præallegata *Dertusen. Vicariæ coram D. meo Vbaldo.* 7

Et concurrit etiam longissimi temporis obseruantia, † continuata etiam post Concilium, vt fuit deductum in *dicta decision. in hac causa sub die* 9. *Februarij præteriti.* 8

Quibus visa non fuerunt obstare, quæ in contrarium adducebantur ex illis verbis, (& seruitium ipsius Ecclesiæ faciat, & in ipsa Ecclesia curam habeat, & exerceat) & ex applicatione, & assignatione omnium fructuum posteà facta Vicario cum onere præstandi certam illorum quantitatem Archidiacono, † quod videtur arguere, totam curam in eundem Vicarium fuisse translatum, vt per Rot. toties citata *decis.* 710. *n.* 3. *part.* 2. *recent.* 9

Quoniam fuit dictum verba supra relata esse intelligenda de cura actuali non autem de habituali, † cùm etiam Vicarius, qui habet simplex curæ exercitium curam rectè dicatur habere, vt in his terminis fuit responsum *in d. Barchinonen. Vicariæ coram Domino meo Buratto*, fructuum verò assignationem posteà ex interuallo factam nihil concludere, quia stante vnione præcedenti cum omnibus iuribus, & pertinentijs omniumque fructuum assignationem, & cum expressa dispositione, quòd Vicarius præsentari deberet ab Archidiacono, & institui ab Ordinario, non est dicendum per talem assignationem fuisse mutatum statum 10

iam

iam antea firmatum, nec vnionem dissolutam, vel ab ea recessum, cùm talis mutatio, vel recessus non necessariò inferatur, nam citra aliquam innouationem quo ad reliqua
11 potuit Archidiaconus certum quid annuum à Vicario † sibi præstandum retinere, & alios fructus omnes eidem Vicario dimittere iuxt. *tradita per gloss. in cap. Auaritiæ in verb. redditus, & in cap. de monachis in verb. de prouentibus de Præb.* & fuit dictum *in Vrgellen. parochialis* 13. *Nouembris* 1603. *coram bo. me. Card. Pamphilio, & in d. decis. coram me in hac causa facta.*

Præsertim quia ex ipsiusmet assignationis lectura deprehenditur illam fuisse tantummodò factam pro bono pacis, & concordiæ, & ad tollendam omnem iurgiorum materiam circa reddituum perceptionem.

Et eodem modo fuit dictum non obstare, quòd Vicarius sit perpetuus, & videatur habere iura, & onera Episcopalia, quæ spectant ad Rectorem; quia stantibus prædictis dicendum est iura huiusmodi habere, & onera subire quo ad exercitium dumtaxat, quod autem sit perpetuus, non facit, quod censeri debeat translata omnis cura in ipsum, vt expressè firmatur in dicta *decis.* 102. *in fin. par.* 1. *& d. decis.* 710. *n.* 4. *par.* 2. *recent.*

Et ita vtraque parte informante.

R. P. D. COCCINO.

Cauen Limitum Parochialium.

Die Mercurij 29. *Maij* 1624.

ARGVMENTVM.

Materia probationis confinium, cùm sit res difficilis probatu, ideò leuiores sufficiunt probationes. Testes illi, qui magis distinctè deponunt, præferuntur alijs. Ad fauorem rei, vt pronuncietur, sufficit quod materia sit dubia.

SVMMARIVM.

1 *de Confinibus probandis, quando agitur leuiores probationes sufficiunt.*
2 *Testibus, qui confusè deponunt, standum non est.*
3 *Testis inuerisimilia, & de auditu si deponat, non probat.*
4 *Testibus illis in concursu standum est, qui distinctè deponunt, reiectis illis, qui vitio confusionis laborant.*
5 *Articulans non fatetur.*
6 *Testes nulliter examinati, nullatenus probant.*
7 *ad Rei, & possessoris fauorem, vt pronuncietur sufficit, quod materia sit dubia.*
8 *Actor tenetur plenè, & concludenter probare intentionem suam.*

* *Decisio præsens est in eadem causa de qua supra decisio* 433. *sub die* 14. *Iunij* 1622. *coram bon. mem. Coccino, & pariter in eadem causa adest infra part.* 7. *alia decisio sub die* 25. *Iunij* 1635. *coram bon. mem. Buccabella, est in ordine* 63.

DECISIO CCCCXLVI.

PLacuit Dominis limites Parochiales Sancti Saluatoris extendi iuxta depositionem octo testium, qui fuerunt dati pro illius parte. Dicunt enim limites incipere à loco detto la Lauinella, seu Pozzo del Capo, ac per Vallonem, & viam Fretij descendere propè mœnia Gasparis Tagliaferri, & Angressani vsque ad domum Ioannis Matthæi de Adinulfo, & illinc recta linea protrahi ante domus quorundam de Iuuenibus, vsque ad viam Regiam Sancti Sebastiani, & dicti testes deponunt de pluribus actibus Parochialibus, tam de visu, quàm de auditu ab eorum antecessoribus, quæ probatio visa fuit sufficiens, cùm materia contentetur leuioribus etiam probationibus. Agitur enim
1 † de proban. confinibus inter Ecclesias. *cap. causam quæ*, vbi Felin. *num.* 12. & alij de probat. Gloss. *in cap. si Papa verb. probatam de priuil. in* 6. Dec. *cons.* 42. *num.* 10. Paris. *cons.* 104. *num.* 24. *lib.* 1. & fuit resolutum *in causa Barchinonen. Confinium* 19. *Ianuarij* 1607. *coram bon. mem. Card. Sacrato.*

Non obstat, quod Parochialis Sancti Archangeli videatur probare contrarium ex quinque testibus concluden. Caput distinctionis limitum incipere alla Lauinella, & deindè descendere per Vallonum vsque ad locum vbi dicitur la Croce strada, & ad Arcam publicam, vbi diuiditur territorium Cauæ, & territorium Nuceriæ, quia magis standum est alijs testibus. Cùm primus ex istis de † scientia 2
confusè deponat, non distinguendo limites, cùm multæ sint viæ delineatæ, quæ possunt tendere ad locum vbi diuiduntur illa duo territoria. Secundus testis deponit de auditu descendendo ad viam Crucis, & videtur excludere partem versus Ecclesiam Sancti Martini, quod est Inuerisimile, & vltra † assertionem de auditu eadem etiam confusio- 3
ne laborat. Tertius autem testis ab eadem Crucis via ad diuisionem duorum territoriorum nihil distinguit. Quartus pariter descendit ad viam Crucis, sed includit Ecclesiam Sancti Martini, quod est pariter inuerisimile. Quintus tandem deponit de auditu includendo similiter Ecclesiam Sancti Martini, absque limitum distinctione. Quare in concursu, † vt dictum est, standum videtur testibus San- 4
cti Saluatoris magis distinctè deponentibus, Gabr. *concl.* 4. *n.* 7. *de testib.* san. me. Greg. XV. *decis.* 449. *n.* 8.

Non obstat, quod de anno 1592. Ecclesia Sancti Saluatoris dederit articulum, in quo articulatum non fuit totum territorium, sed sola pars illius includendo domum Annibalis Gagliardi. Huic enim motiuo fuit responsum, † quod 5
articulans non fatetur, Lanfranc. *in cap. quoniam contra in princ. nu.* 34. *de probat.* Nec potest fieri vis in testibus super dicto articulo examinatis, quia iam in alia positione † tam- 6
quam nulliter examinati de consensu partium fuerunt reiecti. Secundò fuit responsum, quòd prædicta Domus Annibalis Gagliardi erat in controuersia, vt probatur, ex quo in 6. & 7. articulo ponitur domos illorum de Iuuenibus esse infra fines Parochiæ Sancti Saluatoris, quæ tamen sunt extra fines, vt ex planta videre est. Tertiò respondetur, quod limites in dicto articulo non sunt restricti ad locum Crucis viæ, sed eodem articulo additur, & à dicta Crucis via descendere ad Burgos Ciuitatis, & sic non possunt ex dicto articulo restringi limites ad dictam viam.

Tandem fuit dictum, quòd cùm Rota resoluerit 14. Martij 1622. † dandum esse mandatum de manutenendo 7
Ecclesiæ Sancti Saluatoris, sufficit, quòd materia sit dubia, vt pronunciandum sit ad fauorem Rei, & possessoris, † 8
quia actor tenetur plenè, & concludenter probare intentionem suam, *l. qui accusare C. de eden.*

Et ita conclusum, &c.

REV. P. D. PIROVANO.

Sabinen. Alluuionis.

Die Veneris 24. *Maij* 1624.

ARGVMENTVM.

Ciuitas, Communitas, vel alius locus, si ex causa remunerationis donet, an sint necessariæ solemnitates, de quibus in l. fin. C. de vend. reb. Ciuitat. & quæ sint dictæ solemnitates, & plura circa hanc materiam traduntur. Vniuersitas quando facit aliquem actum valdè ponderosum, veluti si aliquid alienet, vel quid simile faciat, tunc nomina Congregatorum debent redigi in scriptis.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas quando donat, an sint seruandæ solemnitates requisitæ in alienationibus, quæ fiunt per Ciuitates.*
2 *Primò, quod interueniat maior pars Ciuium.*
3 *Secundò, quod iurent talem alienationem esse vtilem Ciuitatis.*
4 *Tertiò, quod Iudex causa cognita interponat decretum.*
5 *Quartò, quod alienanda subhastentur.*
6 *Ciuitas in omni contractu debet seruare disposita in l. fin. C. de vendit. reb. Ciuit. lib.* 11. *quando scilicet eius bona alienantur.*
7 *Ciuitas tunc in alienatione debet seruare requisita in l. fin. C. de vendit. reb. Ciuit. lib.* 11. *quando venduntur res, quæ sunt ad vsum publicum destinatæ, vt sunt Ædificia, Plateæ, Theatra, Pontes, Fontes, & similia.*

8 *Se-*

8 *Secus verò in rebus publicis in vsum priuatum destinatis, vt sunt pascua, domus, Molendina, & similia.*

9 *L. fin. C. de vendit. re. Ciuit. lib. 11. habet locum in omni alienationem saltem simili.*

10 *L. fin. C. de vendit. re. Ciuit. lib. 1. locum habet, quando Ciuitas vendit, non autem, quando facit aliquem contractum vbi non interuenit pecunia, prout est donatio.*

11 *Procurator sine speciali mandato donare nequit.*

12 *Vniuersitas dum alienat bona, nomina Congregatorum debent describi.*

13 *Et licet in hoc variæ sint opiniones, attamen in actibus valdè ponderosis, prout est, quando alienantur stabilia, requiritur talis descriptio.*

14 *Cessio iurium, aut eorumdem donatio an veniat appellatione mobilium.*

16 *Nullitas aliqua, vt dicatur per rationem sublata, quid requiratur.*

17 *Rei suæ quilibet est moderator, & arbiter.*

18 *Ciuitas, quando sumus in voluntaria, & absoluta donatione, domina non est, & donare nequit.*

19 *Ciuitas, cùm causa donare potest.*

20 *Vniuersitati, seu Ciuitati ex causa meritorum donare permissum est.*

21 *Ciuitas licèt ex causa donare possit, tamen vt valeat donatio, quid requiratur.*

22 *Donatio facta per Ciuitatem, quando ipso iure sit nulla.*

23 *Donare, quando quis est prohibitus, licèt ob benemerita donare possit, tamen benemerita aliunde, quàm per eius assertionem probari debent.*

24 *ex Scripturæ lectura benè colligitur negatiua, an aliquid in ea deficiat.*

25 *Decretum Iudicis est necessarium in donationibus minorum, etiam ex causa remunerationis.*

26 *Communitas diuerso iure censeri non debet, quàm sit minor.*

27 *Communitas, quando donat etiam ex causa remunerationis, requiritur decretum Iudicis.*

28 *Iuramentum an sit valens supplere decretum Iudicis, tutoris, curatoris, ac cuiuscumque alterius auctoritatis, &c.*

29 *Præsentia Iudicis, vt suppleat defectum Decreti requisiti in aliquo contractu, quid requiratur.*

30 *Iuramentum non potest supplere defectum decreti Iudicis, quando cautum est, vt vtrumque copulatiuè interueniat.*

32 *L. fin. C. de vend. re. Ciuit. lib. 11. an habeat locum in donatione remuneratoria indecisum est.*

33 *Procurator sine speciali mandato si iuret, nihil operatur tale iuramentum.*

34 *Donatio si sit reciproca, & ob causam, & maximè si id, quod donatur est incertum, tunc in ea non requiruntur solemnitates.*

35 *Insinuatio in donatione requiritur.*

36 *Donatio, quando est ob causam, vel ius est incertum, tunc insinuatio non est necessaria.*

37 *Communitas, quando celebrat aliquem contractum etiam ex iusta causa, an requiratur decretum Iudicis.*

38 *in Transactionibus minorum, licèt soleant fieri de re incerta, & dubia, & litigiosa, nihilominus requiritur decretum Iudicis.*

39 *de Nullitate contractus tertius dare nequit.*

40 *Donatio, quando dicatur habere implicitum statum validitatis.*

41 *Donatio facta per Communitatem ex causa meritorum, statur assertioni Decurionum Communitatis, donec contrarium probetur.*

42 *de Re ponderosa non agitur, quando tractatur de re incerta.*

43 *de Donationis nullitate tertius dare non potest, inuito donatore.*

44 *contra Emphyteutam, Vassallum, Delinquentem, &c. tertius excipi non potest, nisi Domino, aut Fisco declarante.*

45 *Possessores semper possunt opponere de Iure tertij, illud allegando in modum probationis contra vindicantem bona, vt non ille, sed alter sit Dominus.*

* *Præsens hæc decisio allegatur supra in decisione 292. quæ est in eadem causa sub die 21. Maij 1629. coram eodem bon. mem. Pirouano.*

DECISIO CCCCXLVII.

IN disputatione diei 19. Ianuar. præteriti dum controuerteretur. An insula spectaret ad Illustrissimum D. Cardinalem, firmatum in primis fuit Insulam siue Scapiam, de qua agitur, esse distinctam à Iuuo Veteri, & quoad alia mandarunt, vt videretur de validitate donationum, & quid conteneant, donationes autem cum emanassent à Communitate Gallesij, & à particularibus Dominis terrarum de prima hodie fuit actum, quæ Domini censuerunt esse inualidam.

Et quamuis, non † essent concordes quoad solemnitates requisitas, *per l. fin. C. de vend. Reb. Ciuit. lib. 11.* an 1
essent adhiben. in supradicta donatione, quæ sunt, † vt 2
interueniant maior pars eorum, qui in loco, & super finibus bona possident, secundò, quod ij curent accedere, 3
quod † talis alienatio sit vtilis Ciuitati, tertiò, quod Iudex 4
causa cognita suum interponat decretum, quartò, † quod 5
bona alienanda subhastentur, prout prædicta omnia adnotarunt, Luc. de Penna, & Io. de Platea *in auth. fin.* alij
enim indistinctè affirmatiuam tenuerunt † seruan. esse in 6
quocunque contractu, & casu per quem bona vniuersitatis alienantur sequen. Calcan. *cons.* 49. *in fin.* Bald. *cons.* 400. *lib.* 4. *& in l. in princ. ff. de mag. conuen. & in l. Ciuitas in fine ff. si cert. pet.* Corn. *cons.* 284. *num.* 10. *vol.* 4. Capyc. *dec.* 93. *nu.* 2. Roland. *cons.* 90. *num.* 23. *lib.* 1. quos refert, & sequitur Surd. *cons.* 28. *num.* 81. *& seq. lib.* 1. quibus addi potest Ioseph. Ludou. *decis. Perus.* 93. *nu.* 38. *par.* 2. & Nicolaus Losius *de Iur. vniuers. par.* 3. *cap.* 5. *num.* 13. Alij verò eandem opinionem affirmatiuam sequuti sunt, sed cum distinctione, vt requisita *d. l. fin.* sint necessaria, quando venduntur res vniuersitatum, † quæ sint iuris publici ad 7
vsum publicum destinatæ, vt sunt ædificia, Plateæ, Theatra, Pontes, Fontes, & similia, secus verò in rebus † pu- 8
blicis ad vsum priuatorum destinatis, prout sunt pascua, domus aratoriæ Molendina, & similia inhærendo rationibus, de quibus per Bald. *in rubr. C. de contr. empt. in* 3. *qu. num.* 4. *&* 5. *lib.* 5. nec Capyc. dissentit ab opinione Bald. *dum in dicta decis.* 93. *numer.* 2. dicit dispositionem *d. l. fin.* vendicare sibi † locum in omni alienatione saltem simili, & 9
magis dispositionem *d. l. fin.* restringant. Alex. *l. si tibi* 38. §. *Diui seuerus num.* 22. *ff. de leg.* 1. & Ruin. *cons.* 125. *nu.* 18. *vol.* 1. dum volunt obseruari, vbi agitur de venditione, non autem † in alio contractu, vbi non interuenit pretium, 10
prout in donatione per text. *in l. vltim. C. de præd. Decur. sine decr. non alienan.* vbi Bart. hoc ipsum admisit cum expositione rationis traditæ in contextu *d. l. vlt.*

Attamen inualiditatem concluserunt ex insufficientia mandati ad donan. & ex commissione decreti in Instrumento stipulatæ donationis, † per procuratores constitutos, si- 11
ne quo donatio subsistineri non potest.

Mandatum insufficiens visum fuit probari ex inualida deliberatione Congregatorum in consilio, quod datur, quorum nomina ignorantur, & tamen describi debuissent † 12
dum agebatur de alienatione stabilium vniuersitatis, Bart. *in l.* 1. *ff. de alb. scrib.* Dec. *in cap. cum omnes numer.* 12. *de const.* Alex. *cons.* 1. *num.* 3. *lib.* 4. Roland. *cons.* 90. *num.* 21. *vol.* 1. asserentes, quòd etsi variæ sint opiniones in hoc an requiratur de necessitate, quòd exprimantur nomina, attamen in † actibus multum ponderosis, prout est vbi agi- 13
tur de alienatione stabilium vniuersitatis omninò requiri nominum specificationem, neque dubitari potest, quia cessio iurium, aut eorumdem donatio tamquam relata ad 14
recuperationem immobilium veniat appellatione stabilium quia Auers. *in l.* 1. *C. si aduestrans*, & Spec. *tit. de vos. act.* §. 1. *vers. ad nunquam minor.* pro indubitato hoc ponunt, & latissimè infinitis adductis comprobat Simon. *de Decr. lib.* 1. *tit.* 3. *casu* 1. *& idem fuit firmatum in Hidruntina Bononien.* 13. *Martij* 1622. *coram R. P. D. meo Buratto*, quod si replicetur nomina singulorum fuisse expressa † in delibe- 15
ratione Congregatorum pro constituen. procuratoribus ad insinuan. donationem iam factam, ex qua videtur inferri ratificatio iam gestorum nomine eorumdem, adhuc non videtur actus ille sufficiens † cùm non fuerit probata nulli- 16
tas prædicta omissæ descriptionis dicto consilio generali, aut insertus tenor insinuandus, Gabr. *cons.* 146. *num.* 14. *lib.* 1. Osasc.

1.Osasch. *decis.* 152. *nu.* 13. Natta *conf.* 162. *num.* 23. *lib.* 1. Surd. *conf.* 49. *num.* 33. & de necessitate inserendi totum tenorem ad eum effectum, Castrens. *conf.* 465. *num.* 5. *lib.* 1. cum alijs relatis per illum, & sequuntur per Surd. *d. conf.* 28. *num.* 118. præterea deficit etiam mandatum adunantiæ generalis deficiente facultate in eis ad donan. quamuis enim consilium generale, quòd vniuersitate repræsentatur, & populus sit rei † suæ moderator, & arbiter, *l. in re mandata C. mandat.* Cravet. *conf.* 851. *num.* 2. Natt. *conf.* 431. *num.* 23. attamen in † voluntaria, & absoluta donatione sine causa dominus non est, nec donare potest, *l. ambitiosa*, vbi Bart. *per illum text. sub num.* 6. *ff. de decret. ab ord. fac.* Bald. *in l. ad Instructiones num.* 6. *C. de sacr. sanct. Eccl.* Thesaur. *decis.* 255. *num.* 4. *los de Iur. Vniu. par.* 3. *cap.* 11. *num.* 2.

Neque obstat quod causa non deficiat, & quidem sufficiens, nempè quia † præcessit donatio ex causa remuneratoria expressa tam per Congregatos ibi, *per ricompensa di questo beneficio, & altri riceuuti, & che speriamo riceuere*, quàm per Procuratores in ipsa donatione ibi, & propter multa beneficia, quæ hanc donationem excedere asseruerunt, ex quibus dicebatur licuisse † Populo, & vniuersitati donare, prout limitando supradictam regulam, *l. ambitiosa*, tenuerunt, Bart. & alij supra allegati, & idem confirmat Ruin. *d. conf.* 175. *num.* 20. *vol.* 1. & Roland. *conf.* 5. *nu.* 9. *vol.* 1. quia semper potest excipi de inualiditate etiam donationis remuneratoriæ, ex qua non † probatur in ea non interuenisse solemnem numerum eorum, qui debuerunt congregari, dum nomina ignoranter nec fuerunt expressa quo casu donatio † ipso iure est nulla, *l.* 2. *& 3. ff. de decr. ab ord. fac.* & de carentia decreti, de quo mox dicetur, sine quo donatio non substinetur, ac demum quia † benemerita aliunde essent probanda, quàm per assertionem donantium, Seraph. *decis.* 1184. *num.* 5.

Decreti autem omissio probatur ex ipsa instrumenti lectura, qui modus est certus probandi negatiuam contentorum, Bart. *in l. fin. C. de reb. cred.* Alciat. *reg.* 3. *præsumpt.* 16. Becc. *conf.* 40. *num.* 2. Hercul. *in tract. quis teneatur probare negat. num.* 166. *&* 167. & illud esse necessarium in donationibus minorum † etiam ex causa remunerationis, firmauit ex multorum sententia Simon. *de Decret. lib.* 5. *tit.* 2. *inspect.* 4. & ex alia quacumque causa idem tenuit Menoch. *de arbitr. casu* 171. *num.* 45. quæ solemnitas non debet diuerso iure censeri in † communitatibus siue paruis, siue magnis, in quibus hic debet Iure suo vti, *l. rem publicam C. de iur. reipub. lib.* 11. & latè comprobat Odd. *de restit. in integr. par.* 1. *quæst.* 3. *art.* 9. *&* 10. & Bart. in indiuiduo Vniuersitatum idem tenuit, quod decretum interponatur *in l. fi. num.* 4. *C. de Præd. Decur. sine decr. non venden. lib.* 10. & eidem admisit Ruin. *d. conf.* 175. *n.* 18. *vol.* 1.

Non obstat si dicatur decretum interuenisse ex assistentia Prætoris auctoritatem præstantis Consilio generali, & vlterius iuramentum additum fuisse, quod solet supplere decretum Iudicis tutoris, & curatoris, ac cuiuscumque alterius auctoritatis requisitum, secundùm veriorem *de qua per glos. in l.* 1. *& in Auth. Sacramenta puberum C. si aduerf. vend.* & alios allegatos per Simonc. *de Decret. min. lib.* 3. *tit.* 8. *inspect.* 18. *n.* 137. Clar. *in §. Donatio q.* 8. *verf. sed quæro* Seraph. *dec.* 1184. *n.* 6.

Quia quoad ipsum decretum præsentia locumtenentis Capelli tunc Prætoris Gallesij solùm fuit adhibita, vt d. Vniuersitas † posset congregari, vt moris est, non autem vt suo decreto confirmaret ordinationem de donando, & ita intelligunt, & declarant Roland. *conf.* 33. *num.* 9. *lib.* 1. & Menoch. *conf.* 80. *num.* 27. *lib.* 1. quo verò ad iuramentum fuit responsum ex quo † per *l. fin. de vend. reb. Ciu. lib.* 10. si vtrumque requiritur, & de forma per verba, & non aliter, † tunc per iuramentum non potest suppleri decretum, quia copulatiuè vtrumque requiritur, Rota *decis.* 729. *num.* 1. *par.* 4. *diuerf.* verùm tuta non est ista responsio, dum pendet indecisa quæstio † an solemnitates dictæ l. sint adhibēdæ in casu, de quo agitur, secundò fuit responsum iuramentum deficere, quia procuratores, qui iurarunt, carebant speciali † mandato ad iurandum, prout ad hunc effectum de Iure requiritur, Seraph. *de priuil. Iuram. priu.* 19. *n.* 3. Simonc. *de decret. d. lib.* 3. *tit.* 8. *n.* 189.

Non etiam aduersatur, quòd donatio sit reciproca, & † ob causam, ac etiam versemur circa ius incertum, & primo casu non requiri solemnitates voluerunt Clar. *in §. donatio quæst.* 16. *verf. sed numquid*, Gail. *obseru.* 126.

num. 4. secundo verò casu idem senserint Bald. *in leg. contra ius in fine num.* 3. *in* 3. *lect. & in l. tale pactum lect.* 1. *in princip. numer.* 4. *ff. de pact.* Couar. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 12.

Quia in vtroque casu præallegati quærunt de solemnitate † innuationis, quæ conuenit prius donationibus, vt ideò quando sunt ob causam, vel de Iure non liquido † tunc illa solemnitas non sit necessaria ex eo, quod non sint veræ donationes, sed quod non requiratur decretum etiam quod sit alter contractus † ex iusta causa celebratus, hoc non dicunt, quia semper obstat *text. in leg. obs. C. de præd. min.* & videmus quod in transactionibus, quæ solent fieri de re † incerta, & dubia, & litigiosa semper requiritur decretum Iudicis, Corn. *conf.* 284. *num.* 7. *vol.* 4. Capyc. *dec.* 93. *per tot.*

Demum non obstat, quod Communitas Malliani, quæ non donauit, sed est tertia, non possit dare de † huiusmodi nullitate, quæ respicit solùm commoditatem Communitatis Gallesij, Osasch. *decis.* 94. *num.* 23. Surd. *decis.* 108. *n.* 5. *& decis.* 179. *num.* 17.

Quia si essemus in donatione habente statum validitatis, prout si ageretur tantummodo de probandis benemeritis aliunde quàm ex assertione eorum, qui donarunt, ex quo interim ipso Iure tenet donatio, quamuis † ex falsa aut non æquiualenti causa possit rescindi, aut moderari, vt expressè admittunt Bart. *in d. l. ambitiosa num.* 6. *ff. de decret. ab ord. fac.* Ruin. *d. conf.* 175. *num.* 20. *vol.* 1. Losius *de iur. vniuerf. par.* 3. *cap.* 11. *num.* 8. dicentes sufficere assertionem Communitatis Decurionum circa benemerita donec † per contrarium probetur, ac etiam si admitteretur expressam nominum descriptionem, non esse necessariam secundùm aliquorum ex Dominis opinionem, vt scilicet non agatur de re ponderosa, dum † istorum bonorum extimatio est incerta, & litigiosa per 50. annos, & vltra, & tunc exceptio esset releuans tanquam de statu validæ donationis, de † quo tertius non potest dare nolente donatore, prout in supra allegatis decisionibus dicitur † de emphyteuta Vassallo, aut delinquente contra quos agi, aut excipi non potest ante sententiam, nisi Domino, aut Fisco declarante postquam interim sunt in statu veri dominij.

Cæterùm quia donatio prædicta non est in statu validitatis propter omissionem decreti, semper possunt possessores opponere de iure tertij, illud allegando in modum probationis contra vendicantem bona, vt non ille, sed alter sit Dominus, Surd. *conf.* 415. *n.* 18. ponderans hac ratione, Vrsill. ad Afflict. *decis.* 107. *nu.* 11. Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *n.* 594.

Quæ autem opponebantur de *stat. vrbis c.* 149. *lib.* 1. & Bulla Pij IV. visa fuerunt non egere alia responsione, dum non conueniunt casui, de quo agitur.

Et ita, &c.

R. P. D. PIROVANO.

Bononien Fideicommissi de Volta.

Die Veneris 14. *Iunij* 1634.

ARGVMENTVM.

Ad fideicommissum agenti obstat regula, *substitutio de te non loquitur*, *&c.* veluti si ipse testator declarauit, & iudicauit personas, quas ipse substituit hæredibus institutis, quia si ille non adsit inter personas indicatas, optima ratione reijcitur cum supradicta regula.

SVMMARIVM.

1 *ad Fideicommissum agenti, semper obstat regula*, substitutio de te non loquitur, *& hic casus non est in verbis substitutionis comprehensus.*

2 *Relatio ad superius expressa contra mentem disponentis non potest, nec debet fieri.*
Relatio debet fieri ad suum casum expressum, cui verè conueniunt verba.

3 *Relatio potest quidem qualificare supra relata, sed non multiplicare species casuum contra mentem disponentis.*

4 *Relatio est facienda stantibus dictionibus relatinis.*

5 *Ordo de vna specie ad aliam non potest dici repetitus, vt euitetur correctio, incompatibilitas, vel contrarius effectus voluntatis.*

6 *Testator, quando se declarauit, non est aliud quærendum, & num.* 12.

7 *Prohibitione remaneat superflua, interpretandum est, & num.* 8.

9 *Argui non potest ab exclusione eorum, qui testatori sunt odiosi, ad inclusionem incognitorum.*

10 *Fœmina potest esse, vt nolint, aut non possint nuptias contrahere.*

11 *à Testatoris præcepto circa assumptionem cognominis familiæ argui potest.*

13 *Testator si designauerit substitutos, de alijs non est habenda ratio.*

14 *Æquiparatio vniuersali in omnibus, & per omnia ex quibus tollatur.*

* *Decisio hæc allegatur supra in decisione* 44. *sub die* 8. *Martij* 1627. *coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano, & statur hic in decisis. Infra etiam in eadem causa habentur aliæ decisiones sub diebus* 14. *Martij* 1625. *coram eodem bon. mem. Pirouano; est decis.* 453. *&* 15. *Martij* 1628. *&* 3. *Iulij eiusdem anni coram R. P. D. meo Dunozetto.*

DECISIO CCCCXLVIII.

CEnsuerunt Domini non esse factum locum fideicommisso Bartholomæi Voltæ Senioris, ad fauorem Com. Antonij Campegij.

Ex contextu enim testamenti, quod datur, colligitur testatorem subordinasse suam dispositionem incipiendo ab Antonio eius filio, tunc nato, sed adhuc infante, quem hæredem vniuersalem instituit in omnibus suis bonis, & alios etiam nascituros masculos, quos inuicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, nullis verò filijs, vel descendentibus masculis ex legitimo matrimonio superstitibus, vocauit quoscumque filios naturales, aut spurios ipsius Antonij, aut aliorum eiusdem testatoris filiorum; Deficiente autem vtraque linea masculorum, tam ex matrimonio, quàm ex incestuoso, ac nefario complexu, vocauit Cornelium ipsius testatoris filium naturalem, eiusque filios masculos ex legitimo matrimonio, & legitimis cessantibus naturales pariter, & spurios descendentes. Non existentibus verò descendentibus masculis ex vtraque radice, tam legitima, quàm infecta, & adhuc superstitibus filiabus fœminis ipsius testatoris ex legitimo matrimonio, duo disposuit. Primùm, quòd dictæ fœminæ iure institutionis haberent dotes congruas, & apparatus taxandas per Commissarios. Secundùm, quòd si vna tantùm esset filia, aut si plures ex illis, primogenita nubere teneatur Antonio filio Camilli de Volta, seu vni alij ex filijs eiusdem, aut successiuè vni ex filijs Philippi de Volta, vel vni ex filijsque Constantij de Vrsis, aut vni alij tandem de domo de Volta, secundùm ordinem, modum, & formam, & in omnibus, & per omnia, prout supra fuit dispositum in personam Polisenæ. Cæterùm ne huiusmodi grauamen nubendi in personam certam, aut de incerto genere, & familia videretur appositum absque ratione paulò infra sub n. 30. in vers. & ideo præcepit, & ordinavit se ipsũ declaravit testator dicens. Ideò prædicta ordinasse, & præcepisse de dictis nuptiis, quia ipso decedente sine aliquo, vel aliquibus filiis, vel descendentibus masculis, ut supra, vel cum filijs, & descendentibus prædictis, qui quandocumq; deficerent, & sic finita linea masculina, quod tunc, & eo casu filius masculus, & ipso non extañ vel quandocumque deficiente sine filijs masculis de vero, & legitimo matrimonio natis, secundus filius, & secundo non extante, vel quandocumque decedente, vt supra tertius filius, & sic successiuo ordine, tunc natus, & nasciturus posteà ex supradictis nuptijs contrahen. secundùm ordinem, de quo supra, prout casus contigerit, sit sibi testatori hæres vniuersalis.

Et cùm ex hac præordinata Bartholomæi voluntate appareat extinctis lineis masculorum vocatos respectiuè fuisse primogenitos filiarum legitimarum ipsius testatoris, nec Com. Antonium docuisse in eo concurrere qualitates, quod sit natus ex nuptijs contractis cum Dominis de Volta,
1 aut de Vrsis, meritò dici potest † non esse factum locum fideicommisso ad eius fauorem, quia illi semper obstat registrata substitutio, de te non loquitur, & hic casus non est substitutionis verbis comprehensus secundùm Ioan. Andr. *ad Specul. in tit. de testam.* § 1. *vers. occurrit in fin.* Soccin. Sen. *consil.* 62. *num.* 4. *vol.* 3. Crau. *consil.* 161. *n.* 16. Roland. *cons.* 56. *n.* 4. *vol.* 3. Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 18. Surd. *cons.* 554. *num.* 4. Peregr. *de fideicomm. art.* 19. *n.* 1.

Non obstat, quod præordinatio familiarum, & personarum, cum quibus testator mandauit primogenitas filias debere nubere, non sit præcisa, sed relatiua ad ordinem, modum, & formam, & in omnibus, & per omnia, prout supra disposuerat in personam Polisenæ, quæ forma duos casus videtur respicere. Primum de tempore quando non extarent filij, aut filiæ legitimæ ex filijs testatoris, & tunc debuisse nubere in familijs designatis, & hunc non esse casum nostrum. Secundum verò quatenus extarent filij legitimi, & naturales, & tunc fuisse præscriptum alium modum nubendi, nempè cum dotibus, apparatibus, & consensibus, & taxa, & iste asserebatur casus, de quo est quæstio, ex quo D. Comitissa Vrsina nupsit de tempore, quo extabant filij masculi, cum dote, consensibus, & quantitate per Comissarios taxata, ex qua D. Com. Vrsina secundùm nuptias in hoc secundo casu præordinatas dicebatur natus Com. Antonius qualificatus, ac capax vocationis prædictæ.

Quia in verbis responsio patet, nam ideò testator hoc præcepit, & ordinauit de dictis nuptijs, vt tunc natus, & nasciturus posteà ex dictis nuptijs contrahen. secundùm ordinem, de quo supra, prout casus contigerit, sit sibi testatori hæres vniuersalis, ordo autem contrahendi, & succedendi, de quo supra datus non legitur expressus in secundo casu, neque in grauamine filiarum legitimarum, quando masculi non extarent, neque per relationem ad personam Polisenæ, quando masculi, & fœminæ legitimæ extarent, sed simpliciter filijs, vel filiabus legitimis existen. vel non existen. respectiuè mandans dotari, nihil disponendo, aut ordinando de natis, aut nascituris ex dictis nuptijs † cum incognitis contrahen. ergo relatio contra ordi- 2
nem testatoris, neque potest, aut debet fieri, sed ad suum casum expressum, cui verè conueniunt verba, Rota *dec.* 384. *n.* 2. coram Gregorio XV. Ceph. *consil.* 137. *n.* 26. *in fin.* Card. Mant. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 7. *n.* 14.

Quòd si dicatur ordinem datum in sui proprietate, nedum posse inferre personas, aut familias, cum quibus, & in quibus nubendum sit, aut descendentes futuros ab eis, sed etiam numerum, & qualitatem nuptiarum, ac temporum, in quibus debent contrahi, vt ideò nati, & nascituri posteà ex supradictis nuptijs contrahen. secundùm ordinem, de quo supra, prout casus contigerit, si testatori hæres, atque ita masculis extinctis fœminæ legitimæ nubant in familia de Volta, & de Vrsis, si verò masculi extabunt, nubant honorificè, & cum consensibus, prout factum fuit per D. Com. Vrsinam sequendo ordinem datum per testatorem.

Adhuc patet responsio, quia in casu grauaminis filiarum legitimarum masculis extinctis, qui legitur sub num. 24. ordo datus respicit personas certas, & de certo genere, cum quibus nuptiæ sunt contrahendæ, nec ad alium casum, scilicet existentiæ masculorum referri potest, postquam de eo non est facta aliqua mentio, relatio autem in omnibus, & per omnia ad disposita in personam Polisenæ restricta est ad congruam relationem, & adaptationem, & non aliter, nec alio modo, quæ congrua relatio potest quidem qualificare expressum † non existentiæ masculo- 3
rum, sed non multiplicare species casuum contra, aut præter voluntatem disponentis, quando scilicet extarent masculi, Oldrad. *cons.* 152. *n.* 2. *in fin.* Bald. *cons.* 107. *num.* 2. *lib.* 2. Dec. *consil.* 163. *num.* 21. Soc. Iun. *consil.* 81. *num.* 21. *lib.* 3. Rota coram Papa Gregorio XV. *decis.* 495. *num.* 11. Cæterùm si relatio adhuc vtrumque casum comprehenderet, prout ponuntur in personam Polisenæ, nec ille, qui ponitur sub nu. 13. contingens tempore nuptię Polisenæ, quando extarent filij masculi, vel filiæ fœminæ legitimæ habet ordinem, modum, aut formam à testatore nuptijs præscriptam, sed quoad Polisenam continet simplex Legatum scut. 2000. auri, vt honorificè nubere possit, legitimas verò filias purè, & simpliciter mandauit dotari iuxta conditionem ipsius testatoris, neque dicatur eò amplius ordinem esse datum Polisenæ nubendi cum consilio, & voluntate filiorum, & Alexandræ, & Commissariorum, qui debet

esse

esse repetitus, quoad filias legitimas propter dictiones re-
4 latiuas,& de isto ordine seruando sensisse testatorem, quia neque sensus iste verus est, neque verificatus releuaret, nam testator in vtroque casu, siuè extent masculi, siuè non extent, loquutus est dispositiuè de dotibus legitimarum filiarum sub num. 24. & 13. & diuersimodè à dote Polisenæ; vnde ordo de vna specie ad alteram non potest
5 dici repetitus, vt euitetur correctio, incompatibilitas, vel contrarius effectus voluntatis, Crauett. *consil.* 70. *n.*5. Rot. *dec.* 297. *num.* 4. *& decis.* 95. *num.* 10. *&* 11. *coram Papa Gregorio XV.* & repetitus non releuaret, quia ad alium effectum fuit datus, nempè consequendi certam dotem scut. duorum millium auri, & non autem pro futura successione contemplata per testatorem, quando contingeret nuptus filiarum legitimarum masculis, & fœminis legitimis extinctis, vel vbi ipsæ legitimæ fœminæ nollent nubere in familijs designatis, quem effectum, & ipse testator
6 † indicauit, dum voluit Polisenam legitimari, ad hoc solùm, vt esset capax summæ legatæ.

Neque etiam obstant ponderationes deductæ ad conuincendam voluntatem testatoris, quòd senserit de ordine nato in vtroque casu. Et

Primò, dum testator sub num. 28. voluit, quòd si non sequantur nuptiæ cum aliqua ex dictis filiabus legitimis, onus nuben. illis iniunctum repetitum sit in personam Polisenæ sub pœna in omnibus, & per omnia, prout in relicto eidem Polisenæ continetur sub num. 10. & 12. quæ prohibitio, & pœna fuit repetita etiam quoad filias legitimas sub num. 29. ne possint nubere cum personis reproba-
7 tis. Vndè dicebatur sicuti prohibitio † de personis reprobatis comprehendit vtrumque casum, ijdem Casus debent censeri in sequenti dispositione comprehensi, postquam testator illas curauit, & magnifecit, aliàs prohibitio remaneret superflua.

Nam fuit responsum consequentiam non esse necessariam, quia in vtroque cadit particularis, & diuersa ratio, nam masculis non existentibus potuit filias legitimas inui-
8 tare ad contrahen. † cum certis de certo genere, & etiam prohibere, ne cum certis contrahat, masculis verò extan. potuit etiam prohibere, & priuare illas beneficio legati in casum contrauentionis, sed totaliter, & absolutè, prout nec valuit testator, ex quo illis reliquit certum quid iure institutionis propter testamenti validitatem, atque ita non benè ex aduersis infertur, nempè ab exclusione, & decla-
9 ratione eorum, qui testatori erant odiosi ad inclusionem eorum, qui nascerentur ex nuptijs, cùm incognitis testatori contractis, aut contrahendis.

Secundò dicebatur testatorem sub num. 32. voluisse, si nuptiæ non sequerentur, vel ipsis sequutis ex eis neminem masculum nasci, vel natum quandocumque decedere sine filijs, vel descendentibus masculis legitimis, tunc vltimo de prædictis decedenti esset substitutus, & prout substituit prædictum Antonium Camilli de Volta filium, qui vocari non potuit in eum casum, nisi suppositis nuptijs in secundo casu, quando filij masculi extarent, ex quo in primo casu, quando filij masculi non extarent, nuptiæ primò erant cum in eo contrahen. atque ita filij ipsi Antonio erant substituti, non ipse filijs suis.

Verùm & hæc secunda consideratio facilè euitatur ex eadem lectura retinendo primum casum, quando non extarent filij masculi, nam contingere poterat, quod nuptiæ non sequerentur cum Antonio, & nec etiam cum alijs vocatis; quia fœminæ, aut nollent, aut non possent, pu-
10 ta quia religiosæ, aut furiosæ & similiter Antonius, aut alij non possent, quia religiosi, vel vxorati, similiter contingere poterat sequutis nuptijs masculos non nasci, vel natos decedere sine prole masculina, adhuc Antonio patre viuente, vel superstite, & tunc benè conueniebat, substitutio, & prouisio in dictis casibus absque suppositione filiorum natorum ex alijs nuptijs.

11 Tertiò arguebatur à præcepto testatoris, circa † assumptionem cognominis familiæ de Volta sub num. 35. dum voluit hæredem substitutum facere se vocari de Volta purè, & simpliciter, & sine additione aliqua non autem de cognomine de Vrsis, vel aliquo alio cognomine, quæ postrema verba videntur præsupponere admissionem aliarum familiarum, quæ non possunt considerari, nisi per secundùm casum, & illius comprehensionem.

Sed & hic sensus facilè conciliatur ponderando, quòd testator noluit admixtionem alterius cognominis, ne suum in obliuionem transiret, propterea noluit de Vrsis nominari, neque de alio cognomine, quatenus necesse forsan etiam habuissent ijdem de Vrsis, propter similem hæreditatem, quæ illis potuisset cum simili onere contingere.

Et quatenus ex prædictis superesset aliqua leuis coniectura respectu comprehensionis secundi casus, tota remouetur † ex declaratione posita sub num. 34. vbi seipsum testa- 12
tor declarauit, quinam essent instituti, & substituti, ibi, quos omnes institutos, & substitutos, ipse D. Testator incipiens à primo hærede nascituro ex dictis nuptijs, & sic deinceps procedendo vsque ad dictos de Vrsis inclusiuè inuicem substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, si igitur testator omnes designauit, qui essent supra instituti, & substituti, † nempè nascituros à primo 13
hærede ex dictis nuptijs, & præcedendos vsque ad Vrsos inclusiuè certum est, quod de natis, aut nascituris ex alijs nuptijs contractis masculis existentibus non fuit habita ratio, quia in processu de familia de Volta ad familiam de Vrsis includi non possunt.

Ex quibus omnibus patet erroneam fuisse, & esse illationem pro D. Com. Antonio factam, vt sicuti eueniente casu nuptiarum Polisenæ extan. masculis cùm consensibus tamen & consilio iuxta formam datam, & defecissent masculi, & fœminæ legitimæ, primogenitus Polisenæ esset vocatus, ità dicen. sit de primogenito fœminarum legitimarum, † propter vniuersalem æquiparationem in omni- 14
bus, & per omnia inter ipsos factam; quia eadem ratione tollitur illatio, quòd sicuti, nec primogeniti Polisenæ eo casu admitterentur ex supra deductis, ita nec primogeniti fœminarum legitimarum erunt admittendi.

Et ita, &c.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Confiscationis.

Die Veneris 14. *Iunij* 1624.

ARGVMENTVM.

In hac vberrima, & magistrali decisione doctè, & eleganter discutitur, & resoluitur, quod quando quis perpetratur tale delictum, cuius vigore omnia eius bona fisco applicata fuerunt, dato, vt superueniat Principis plenaria absolutio, non solùm recuperat bona, quæ adhuc sunt apud Fiscum, vel in tertium translata, sed etiam illa bona, quæ à Barone dd. Principis fuerunt capta, & confiscata. Et egregiè pariter ventilatur, quòd pœnæ, necnon confiscationes, quæ proueniunt ex contrauentione Constitutionum supremi Principis spectant ad Fiscum d. Principis, non autem Fisco Baronis, seu Principis inferioris, quamuis in eius Territorio bona subditi condemnati posita reperiuntur. Cùm pœna, & confiscatio spectet ad illum Principem, cuius maiestas læsa fuit.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus, cuius bona Fisco fuerunt decreta, & assignata, si Principis beneficio fuerit plenariè restitutus, recuperat bona.*
2 *Nedum penes Fiscum adhuc existentia, verùm etiam bona à Fisco in alium translata, & alienata.*
Quando tamen ipsa restitutio est amplissima.
3 *Principis restitutio, quando dicatur est amplissima.*
4 *Verbum*, restituit, *importat plenariam gratiam.*
5 *Verba*, Ad eum, in quo antea erat statum, *posita in restitutione condemnati, important retrotractionem ad tempus ante sententiam, & omnem delicti memoriam delet.*
6 *Verba*, plenariè integrauit, *quid importent.*
7 *Verba*, in omnibus per omnia, *quid inferant.*
8 *Gratia restitutionis, facta à Principe, quando multò magis est dicendum, quod est plenaria.*

9 *Fiscus quilibet in suo Territorio confiscat bona condemnati.*
10 *Gratia Principis non retrotrahitur in præiudicium tertij, ab eo præsertim causam non habentis.*
11 *Gratia debet interpretari, vt ipsum concedentem, non autem tertium lædat.*
12 *Restitutio condemnati concessa à Papa non extenditur ad bona existentia in Territorio Baronis, & illius Fisco applicata.*
13 *Condemnatus quando quis est ob crimen receptionis bannitorum, confiscantur ei omnia sua bona.*
14 *Officiales Papæ in casu criminis receptionis bannitorum possunt agere etiam contra subditum Baronis, & Principis.*
15 *Princeps supremus potest vel ratione Dominij directi, vel illius supremi, & alti, in subditos sui vasalli procedendo, & mulctando, iurisdictionem exercere.*
16 *Princeps vasallo numquam censetur tantam iurisdictionem attribuisse, quin maiorem apud se retinuerit.*
17 *Pœnæ, & confiscationes, quæ proueniunt ex contrauentione Constitutionum Papæ supremi Principis (quidquid esset in alijs pœnis iure communi impositis) spectant ad Fiscum Pontificium.*
18 *Non autem Fisco Baronis seu Principis inferioris, quamuis in illius Territorio bona subditi condemnati posita sint.*
21 *Pœna, & confiscatio debet spectare ad illum Principem, cuius Maiestas fuit læsa.*
22 *Pœna cedit lucro eius, qui læditur, vt is iniuriæ suæ habeat vltionem.*
23 *Subditus Baronis, si non compareat ad iussum Principis Superioris, contumaciæ pœna applicanda venit Principi, non autem Feudatario.*
24 *Bannitorum receptatores, secundùm Bullam Sixti V. dicuntur rebelles, & rei læsæ Maiestatis.*
25 *in Crimine læsæ Maiestatis bona applicantur Fisco superioris læsi, non autem Principi inferiori, & feudatario, & num. 28.*
26 *Natta cons. 580. num. 12. & 17. & sequacium opinio an sit vera, & declaratur, n. 27.*
29 *Rosental. de feud. cap. 5. concluf. 4. num. 6. declaratur.*
30 *Auctoritas Principis supremi quando quis dicatur offendisse.*
31 *Principis supremi gratia quando est plenaria, tertio etiam præiudicat.*
32 *Papa in omnibus locis sitis in statu Ecclesiastico, vel habet ius dominij directi, tanquam in bonis feudalibus:*
Vel saltem illud supremum, quod altum dominium appellant Doctores, & quod nunquam à supremo Domino censetur abdicatum.
34 *Fiscus dicitur acquirere bona confiscata ex titulo lucrativo.*
35 *Condemnatus si plenariè restituatur à supremo Principe, recuperat etiam bona per Baronem confiscata.*
36 *Anchar. in cons. 161. num. 2. & 3. & sequacium, quando non procedat, & num. 49.*
37 *Principis voluntas deprehenditur ex verbis vberrimis, & ponderosis.*
39 *Bulla Sixti V. contra receptatores bannitorum confiscat, & applicat eorum bona Fisco Pontificio.*
40 *Bannitos receptans de iure communi non confiscantur eius bona.*
41 *Anton. Thesaur. in additionibus ad decis. Thesaur. patr. 132. num. 31. & Peregr. cons. 25. nu. 13. lib. 5. reiciuntur.*
42 *Fisci appellatione comprehenditur etiam fiscus feudatarij, & Baronis, quoties agitur de crimine per eorum subditos perpetrato.*
43 *Interpretatio violenta & verbis, ac menti proferentis plurimum dissentanea, omninò reicienda est.*
44 *Princeps si absoluat condemnatum, & iubeat vt bona per eius Fiscum confiscata, & incorporata restituantur, non debet ægrè ferre vassallus D. Principis, quando bona etiam ipse confiscauit, si ea restituere teneatur.*
45 *Integratio Principis tantumdem restituit, quantum condemnatio Iudicis abstulit.*
46 *per Restitutionem Principis sententia perimitur, & causa reducitur ad non causam.*
Radix infecta inficit quod ab ea immediatè deriuatur.
47 *Bannitus restitutus à Principe recuperat bona etiam, quæ ad tertium in vim sententiæ condemnatoriæ immediatè peruenerunt,*
Vt puta feudum per condemnationem Domino, vel agnatis apertum, & alia per alias personas in executionem sententiæ occupata.
50 *Bannitus restitutus à Principe, quando sine dubio recuperet omnia sua bona, & nu. 51.*

* *Allegatur infra præsens hæc decisio in eadem causa sub die 18. Aprilis 1625. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, est in ordine decis. 455.*

DECISIO CCCCXLIX.

REsponsum fuit gratiam reintegrationis, & restitutionis iussu san. mem. Gregorij XV. concessam Petro Vannio anteà in foro Reuerendiss. D. Gubernatoris Vrbis ob receptationem Bannitorum in contumaciam condemnato in pœnam vitæ, & bonorum confiscationis, comprehendere etiam ipsa bona, quamuis ibi expressè non sit facta mentio bonorum. Quoniam quicquid sit de simplici gratia, qaum indulgentiam, seu dispensationem appellant Doctores, certa, & constans est conclusio, condemnatum, † cuius bona Fisco fuerunt decreta, & assignata, si 1
Principis beneficio sit plenariè restitutus, & reintegratus, recuperare bona nedum penes Fiscum adhuc existentia secundùm doctrinam Bart. *in l. 1. in princ. & in l. 2. numer. 4. C. de sent. pass.* & cæterorum ibi scribentium, *& in l. Gallus §. & quid si tantùm, ff. de liber. & posthum.* & præcipuè Claud. Aquens. *num. 34.* Felin. *in cap. inter quatuor num. 6. vers. & dixit de maiorit. & obed.* Paris. *cons. 1. numer. 37. lib. 4.* Rol. *cons. 45. num. 27. & seqq. lib. 4.* Port. Imol. *cons. 45. num. 7.* & infinitos propè cumulant Peregr. *de iure fisci lib. 5. tit. 2. nu. 22. 23. & seqq.* Farinac. *in praxi quæst. 6. n. 28. vers. limita primo, & num. 32. 39. & seqq.* Mastrill. *in comment. ad indult. gener. cap. 20. num. 11. & 12. & seqq.* Sfort. Odd. *de restit. in integr. quæst. 99. art. 4. num. 26. & 31. vers. sed vel ipse*, & hanc opinionem amplexa est Rota *in Vrbenetana hæreditatis 3. April. 1620. coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Manzanedo.*

Verùm etiam bona à Fisco in alium translata, † & alie- 2
nata, quando ipsa restitutio plenissima est, Decian. *in cap. quia diligentia, num. 8. vers. limitari tamen potest, de elect.* Felin. *in d. cap. inter quatuor, num. 6.* Aquen. *in d. §. & quid si tantum, num. 31. vers. hanc tamen*, Paris. *cons. 1. num. 29. 37. & 51. lib. 4.* Roland. *d. cons. 45. num. 21. & seqq. lib. 4.* Laderch. *cons. 94. num. 4.* Fachin. *cons. 15. nu. 33. & 37. lib. 1.* Peregr. *d. lib. 5. tit. 2. nu. 55. de iure fisci*, Mastrill. *d. comment. cap. 22. num. 45.* Odd. *de restit. in integr. quæst. 99. art. 12. num. 108. & seqq.* Farinacc. *d. quæst. 6. num. 38.* & dixit etiam Rota coram bo. mem. Card. Seraph. *decis. 998. n. 9. & in d. Vrbenetana coram Reuerendiss. Patriarcha.*

Quod autem plenaria fuerit † restitutio concessa Petro, 3
imò plenissima satis ex illius lectura dignosci potest, quæ vberrimis, & prægnantissimis verbis, & clausulis concepta fuit, & ex illis præcipuè: *Omnem reatum, & pœnam remisit, & condonauit, & penitus annullauit, ipsumque ad patriam, famam, gradus, & honores restituit, & ad eum, in quo antè erat, statum in omnibus, & per omnia, & plenariè reintegrauit, processumque & sententiam contra eum formatum, & latam, cum omnibus inde sequutis, tam in supradicta Curia, quàm alibi omnino cassari, & penitus aboleri mandauit*, quippè solùm illud verbum, *restituit*, huiusmodi plenariam gratiam importaret aptam, & efficacem quidem, vt † restitutio ius competat bo- 4
na vendicandi vndecumque reperirentur, *vt in leg. 1. C. de sent. pass. & restit.* ibi, *vt autem scias quid sit in integrum restituere, honoribus, ordini tuo, & omnibus cateris te restituo*, & notant etiam DD. *ibi, & in l. fin. C. eod.* & Odd. *eod. tract. q. 93. num. 1. & seqq.* Mastrill. *eod. comment. c. 20. nu. 14. & cap. 28. num. 8.* & multos congerit Farinac. *d. quæst. 6. num. 32.* iunctis præsertim alijs verbis, *Ad eum,*

in

5 *in quo anteà erat ſtatum*, † quæ important retrotractationem ad tempus ante ſententiam, & omnem delicti memoriam (ad inſtar abolitionis amneſtiæ) delere videntur; nec-
6 non verba illa *plenariè reintegrauit*, † ampliſſima ſunt, vt facultatem reſtituto attribuant conſequendi bona etiam penes tertium exiſtentia, Patiſ. *conſ.* 1. *num.* 37. *lib.* 4. Rol. *conſ.* 45. *num.* 30. *&* 32. *lib.* 4. Brunor. à Sole *quæſt.* 19. *num.* 61. Odd. *quæſt.* 93. *num.* 10. Maſtrill. *d. cap.* 22. *num.* 45.
7 prout, † & illa *in omnibus, & per omnia*, idem inferunt, quemadmodum adnotarunt Rol. *loco prædallegato num.* 37. Port. Imol. *conſ.* 48. *num.* 7. & itidem eamdem vim habent verba illa poſtrema, quibus cauetur *proceſſum, & ſententiam, & omnia inde ſequuta aboleri, & caſſari*, Bald. *in d. l. fin. C. de ſent. paſsis*, cum alijs relatis per Odd. *d. quæſt.* 93. *n.* 16. *&* ſeqq. Peregr. *de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 2. *nu.* 23. Farin. *d. quæſt.* 6. *num.* 28. *&* ſeq. & Maſtrill. *ſæpè allegato c.* 20. *nu.* 13. *& cap.* 22. *n.* 45. *verſ. idem ſi dixiſſet*, & Rota *in d. Vrbeuetana hæreditatis coram Reuerendiſs. D. meo Patriarcha Manzanedo*. Cùm igitur quælibet ex clauſulis prædictis ſit
8 de ſe ſufficiens ad oſtendendum † gratiam fuiſſe plenariam ad effectum de quo agitur, abſque dubio multò magis ſufficere debent omnes illæ ſimul congeſtæ.

Neque obſtare viſum fuit, quòd prædicta rectè procedant quoad bona confiſcata, & aſſignata Fiſco Pontificio, & penes ipſummet Fiſcum, vel etiam penes tertium ab eo cauſam habentem exiſtentia, itaut ipſius Pontificis ſequuta gratia reſtitutoria, meritò bona huiuſmodi reuerterentur ad reſtitutum, non autem quoad bona exiſtentia in territorio Scandriliæ, & applicata Fiſco D. Ducis Vrſini Baronis in Caſtro prædicto Fiſcum habentis, & quidem
9 iuſtè, ex quo † regulariter quilibet Fiſcus confiſcat bona in ſuo territorio exiſtentia, *l. quicumque §. vniuerſi quid ſi fuerint C. de hæret.* & ſic quod gratia Pontificis non traha-
10 tur † ad præiudicium tertij ab eo præſertim cauſam non habentis. Prout ſemper Principis decretum, & benefi-
11 cium debet interpretari, † vt ipſum concedentem, non autem tertium lædat, *cap. quamuis de reſcript.* quem textum aureum ad hoc appellat Odd. *de reſtit. quæſt.* 99. *num.* 41. *verſ. quæ concl.* Fachin. *d. conſ.* 15. *num.* 30. *lib.* 1. & in ter-
12 minis, quod reſtitutio † conceſſa à Papa non extendatur ad bona exiſtentia in territorio Baronis, & illius Fiſco applicata, tradidit Anchar. *conſ.* 161. *in primo dubio num.* 2. 3. 4. *&* 5. Decian. *tract. crim. lib.* 3. *tit. de abolit. numer.* 58. cum multis relatis per Maſtrill. *in prædicto comment. ad indult. general. cap.* 21. *nu.* 5. quoniam obiectum multis tolli poſſe videbatur.

Primò, pro reſponſione obiecti in dubium reuocarunt Domini, An verùm ſit aſſumptum illud, quod nempè per Excell. D. Ducem Vrſinum iuſtè potuerint confiſcari aliqua bona, quoniam licet Petrus de pluribus criminibus fuerit inquiſitus in foro Reu. D. Gubernatoris Vrbis, attamen ſententia condemnatoria vim tantùm facit ſuper re-
13 ceptatione bannitorum, quæ ſolummodò † à Conſtitutionibus Summorum Pontificum hac pœna interdicitur, & plectitur, in alijs verò criminibus loquitur dubitatiuè per verbum, *forſan*: Vnde quemadmodum Officiales Papæ po-
14 terunt de tali receptatione quæſtionem agere etiam contra ſubditum Baronis, & Principis inferioris, vt cautum eſt in Conſtitutione fel. rec. Sixti V. quæ eſt in recenti Bullario in ordine 6. §. 8. incipien. Duces quoque: quod in terminis d. Bullæ nullam habere difficultatem monuit D. Io. Baptiſta Spada olim Aduocatus Confiſtorialis, & quidem primarius *in opuſculo de iuriſdictione Baronum Status Eccleſiaſtici num.* 61. Et etiam de iure communi Princeps ſupre-
15 mus † poteſt vel ratione dominij directi, vel illius ſupremi, & alti in ſubditos ſui vaſſalli procedendo, & mulctando iuriſdictionem exercere, ad text. *in cap. dudum §. nos igitur de præben. in* 6. & ita tradiderunt Afflict. *in cap.* 1. *§. vt autem notab.* 9. *de pact. iuram.* firmat Natt. *conſ.* 487. *num.* 23. *&* ſeqq. *&* 580. *num.* 2. & latè Menoch. *conſ.* 604. *numer.* 15. 16. *&* ſeqq. *vſque ad* 26. Pancirol. *conſ.* 6. ſeqq. 605. *numer.* 6. *&* ſeqq. *inter conſ. Menochij*, plenè Surd.
16 *conſ.* 152. *num.* 17. Nunquam enim Princeps † vaſſallo tantam iuriſdictionem attribuiſſe cenſetur, quin maiorem apud ſe retinuerit, *ad cap. dudum §. nos igitur*, Menoch. *vbi ſup. num.* 18. *& alij ſupra cumulati*. Ita pariter pœnæ, & con-
17 fiſcationes, quæ prouenerunt ex inobedientia, † & contrauentione Conſtitutionibus Papæ ſupremi Principis (quicquid eſſet in alijs pœnis à iure communi impoſitis) ſpectare, & deberi, videntur Fiſco Pontificis tanquam ſuperioris Principis, & dictam receptationem bannitorum prohibentis, † non autem Fiſco Baronis, ſeu Principis inferioris, 18
quamuis in illius territorio bona ſubditi condemnati poſita ſint, ita Bald. *cap.* 1. *col. penult. num.* 15. *de capit. qui cur. vend.* & ibi Præpoſ. & Afflict. Aluarot. *in capit.* 1. *§. ſi quis alium in verb. hæreditatem num.* 12. *de pac. tenen.* Oldrad. *conſ.* 148. *n.* 2. *&* ſeq. Brun. *conſ.* 31. *num.* 18. *verſ. inſuper facit*, Natt. *conſ.* 580. *n.* 6. *&* ſeqq. Rol. *conſ.* 73. *n.* 13. *&* 14. *lib.* 4. Theſaur. *deciſ.* 250. qui teſtatur ita iudicatum fuiſſe in Senatu Taurinen, vberrimè Surd. *conſ.* 152. *n.* 16. & per totum, Menoch. *conſ.* 604. *n.* 28. *&* ſeq. *vſque in fin.* & Pancirol. *conſ.* 605. *n.* 14. *& per tot. inter conſilia eiuſdem Menochij*, omnium copioſiſſimè Anton. Bognaſace *in reſponſo, quod eſt impreſſum in calce additionum Antonij Theſauri ad deciſ. Theſauri Patris, Carpan. ad nou. conſtitutiones Mediolani, tit. de Fiſco in cap. omnium n.* 479. *&* 482. & de Baronibus, † & Domicellis Status Eccleſiaſtici Moderni Tifernates *in* 19
tract. de confiſcatione bonorum cap. 21. *num.* 10. & quod ita ſeruetur † in Camera Apoſtolica teſtatus eſt bon. me. Lo- 20
mellinus olim eiuſdem Cameræ Apoſtolicæ Commiſſarius Generalis, prout in atteſtatione impreſſa poſt *conſ. Pancirоli ſupra memoratum*.

Quod eò maximè videtur in præſenti caſu locum ſibi vendicare, quia Petrus nedum generalibus Conſtitutionibus Papæ contrauenit receptando bannitos, ſed etiam particulari præcepto ſibi ſpecialiter directo; condemnatio quippè illius emanauit in contumaciam ob ſpretum monitorij D. Gubernatoris Vrbis, & ſic † pœna videtur ſpectare ad 21
Papam, cuius Maieſtas in eius Officialibus læſa, & contempta fuit; pœna enim cedit lucro † eius, qui læditur, vt is 22
iniuriæ ſuæ vltionem habeat, *c. cum emancipatis, §. emancipatus ff. de collat. bonorum*, latè Roland. *conſ.* 78. *nu.* 22. *&* ſeqq. *lib.* 2. & in puncto de ſubdito Baronis non comparente ad iuſſum Principis ſuperioris, & † quod illi, non autem 23
feudatario applicanda ſit pœna contumaciæ, tradit Natt. *d. conſ.* 580. *num.* 14. *&* 17. Roland. *d. conſ.* 73. *numer.* 15. *lib.* 4. Pancirol. apud Menoch. *d. conſ.* 605. *num.* 14. *verſ. ſecundo pœna*, Surd. *etiam prælleg. conſ.* 152. *num.* 16. *verſ. & infert*.

Attento etiam quod dicta Conſtitutio Sixti V. † huiuſmo- 24
di receptatores bannitorum pronunciat rebelles, & reos læſæ maieſtatis, in quo crimine etiam de iure communi † bo- 25
na applicantur Fiſco Principis ſuperioris læſi, non autem Principi inferiori, & feudatario, *cap.* 1. *§. denique. Quæ fuit prima cauſa*, Rol. *conſ.* 78. *nu.* 22. *lib.* 2. *&* *conſ.* 73. *per tot. lib.* 4. Peregr. *de iure fiſci, lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 94. Roſental. *de feud. c.* 5. *concl.* 63. *n.* 4. *littera C*, & alij paſſim.

Nec latuit Dominos contra † Natt. & Menoch. Surd. & 26
alios relatos ſenſiſſe Peregr. *conſ.* 25. *lib.* 5. Anton. Theſaur. *in additionib. ad deciſ. patris* 132. & cæteros ab his congeſtos, ſed opinio Menochij, & Surdi, & ſequacium viſa eſt crebriori Doctorum calculo recepta, & fortaſſe etiam verior, ſaltem vbi confiſcatio contigit ob contrauentionem particulari præcepto Principis ſuperioris, quo caſu nec diſſentit ipſe Peregr. imò ita diſtinguendo inter præceptum Principis generale, & particulare † opinioni, Natt. *d. conſ.* 27
580. *nu.* 12. *&* 17. *& aliorum* expreſsè aſſentit *d. conſ.* 25. *n.* 13. *verſ. ſed iam diximus, & clarius num.* 16. *verſ. ſed reſpondet lib.* 5. & quod in crimine læſæ maieſtatis pœna applicetur Fiſco Principis ſuperioris offenſi, † non autem Ba- 28
roni Domino immediato, admittit ipſemet Peregr. *d. conſ.* 25. *num.* 10. *&* *nu.* 16. *verſ. vltimo adducit*, & Antonin. *in d. additione num.* 29. nec Roſental. *de feud.* aduerſari videtur ſententiæ ſupra relatæ, quia in *cap.* 5. *concluſ.* 4. *num.* 6. † tenet quidem pœnas pertinere ad vaſſallum, ſed loquitur 29
de pœnis à iure communi, non autem à particulari conſtitutione ſupremi Principis inflictis, *in eodem autem cap.* 5. *concluſ.* 63. *num.* 4. expreſsè fatetur, pœnas Principi ſupremo eſſe debitas, quando per delinquentem is fuit offenſus, prout hic auctoritas Principis † ſupremi fuit offenſa, dum 30
Petrus contrauenit Conſtitutionibus Pontificijs, & monitorio non paruit, vt arguebat Natt. *d. conſ.* 580. *num.* 17. *&* ſeqq. Rol. *d. conſ.* 73. *nu.* 15. *lib.* 4. cæteris verò Doctoribus, qui in contrarium allegari poſſent, ſigillatim reſpondet Menoch. Pancirol. Begnaſace, *& alij ſupra allegati*.

Secundo præſuppoſito etiam, quòd confiſcatio, & applicatio prædicta fuiſſet iuſtè, & legitimè facta, Domini dubitabant, an Ancharani concluſ. vera ſit, quoties gratia reſtitutaria Principis ſupremi eſt plenaria, & verbis efficaciſſimis, ac prægnantibus referta; quoniam ſi taliter reſtitutus recupe-

rat etiam bona à Fisco superiore in alium titulo oneroso
31 translata, & † sic huiusmodi gratia Principis tertio præiudicat, vt per Odd. *d. q. 99. num. 71. & num. 108. & seqq.* Roland. *d. cons. 45. num. 33. lib. 4.* Fachin. *d. cons. 15. num. 37. lib. 1. & alios supra allegatos, vers. verum etiam*, eadem ratione, imò multò magis eadem gratia Principis plenariè restituentis extendenda erit etiam ad bona per Baro-
32 nem confiscata, tum quia † in illius territorio, cùm illud in Statu Ecclesiastico sit positum, Papa, vel habet ius dominij directi, tanquam in bonis feudalibus, vel saltem illud supremum, quod altum dominium appellant Docto-
33 res, & quod nunquam † à supremo Principe censetur abdicatum, Bald. *in l. qui se patris num. 34. vers. item in concessis. C. vnde liber.* Angel. *in l. 1. §. qui mandata num. 3. ff. de offic. eius*, latè Peregr. *cons. 1. numer. 9. & 10. lib. 1.* Mastrill. *de Magistr. lib. 2. cap. 2. num. 30.* pulchrè Menoch. *cons. 605. num. 14. & seqq.* Io. Franciscus à Ponte *decis. 2. num. 20. 21. & 22. & vsque in finem.* Et de Baronibus Status Ecclesiastici signanter dixit bon. mem. D. Robusterius Rotæ Auditor in voto impresso post *2. vol. consiliorum Farinacij decis. 27. num. 2.* & luculenter D. Spada *d. tractatu*
34 *num. 15. & seq.* tum etiam † quia Fiscus dicitur acquirere bona confiscata ex causa lucrativa, *l. apud §. authoris ff. de dol. except.* Imol. *in l. post contractum num. 1. ff. de donat.* & ibi etiam Rom. *num. 3.* & Alciat. *num. 36.* Laderch. *cons. 6. num. 2.* Vnde vt dixi, vel eadem suadet, vel maior ratio, vt is restitutus plenariè à supremo Principe recuperet bona
35 † per Baronem confiscata, quemadmodum recuperaret bona in tertium titulo emptionis, vel alio oneroso translata,
36 & in puncto quod theorica † Ancharani, & sequacium non procedat, vbi restitutio est plenaria, vel quoties de voluntate Principis supremi restituentis constat, quod intellexerit etiam de bonis ab alio Fisco occupatis, tradit Paris. *cons. 1. num. 36. 37. 43. & seqq. & num. 752. lib. 4.* Decian. *d. tract. crim. lib. 3. tit. de abolit. n. 59.* hic autem plenaria est restitutio, vt supra dixi *vers. quod autem*. Et volun-
37 tas † Principis deprehenditur ex verbis illis vberrimis, ac ponderosis supra relatis, & ex illis potissimum, vbi mandat cassari, & annullari processum, *& sententiam, & omnia inde sequuta, tam in dicta Curia D. Gubernatoris, quàm alibi*; & proindè Papa intellexit retractare exequu-
38 tionem † dictæ sententiæ sequutam nedum in Vrbe, sed & in terra Scandriliæ ob vim illorum verborum *quam alibi &c.*

Tertiò quicquid esset de præmissis, aut D. Dux vult niti dictis Constitutionibus Pontificijs, & sententia Gubernatoris Vrbis, & in vim dictarum Constitutionum, & sententiæ prætendit bona in territorio sui Castri posita confiscare potuisse, aut non vult niti dictis Constitutionibus, nec sententia D. Gubernatoris, & illis etiam circumscriptis prætendit, huiusmodi confiscationem sibi fuisse debitam, & neutro casu videtur ei debita. Non primo casu, quia
39 & dictæ Constitutiones, † & sententia signanter applicant, & assignant bona delinquentis Fisco Pontificio ibi *Reuerendæ Cameræ Apostolicæ applicandorum*, & in dicta Constitutione Sixti V. sub dicto §. 8. idem disponitur, & propterea vigore harum Constitutionum, & sententiæ non potuit Baro sibi hæc bona Petri applicare; Secundo verò casu, si non vult vti Baro dictis Constitutionibus, & sententia, nullus locus videtur condemnationi, nec confiscationi, quia circumscriptis dictis Constitutionibus, & processu, & sententia fabricatis in foro D. Gubernatoris Vrbis non constaret de delicto, imò etiam si constaret non tamen hac pœna fuisset plectendus Petrus; receptatio enim
40 hæc bannitorum dumtaxat à dictis Constitutionibus, non autem à iure communi pœna confiscationis coercetur, & hoc dilemmate in specie vtuntur Pancirol. *d. cons. 605. num. 15. vers. 4. videmur*, & Surdus *præallegato cons. 152. num. 18.* & perpendit etiam in terminis Constitutionum Summorum Pontificum *bon. mem. D. Lamellinus in d. attestatione post dictum consil. Pancirol.*

Nec admittenda videtur responsio data per Antoninum
41 in additionibus ad decisionem Thesauri patris 132. num. 31. & Peregr. *d. cons. 25. num. 13. vers. 4. lib. 5.* quod nem-
42 pè † appellatione Fisci comprehendatur etiam Fiscus feudatarij, & Baronis, quoties agitur de crimine per eorum subditos perpetrato. Quoniam hæc vera fortasse esse posset responsio, v simpliciter dictum fuisset, bona delinquentis Fisco esse applicanda, sed dum & in Constitutionibus, & in sententia exprimitur, & additur, *Cameræ nostræ, & Cameræ Apostolicæ applicandorum*, huiusmodi interpreta-
43 tio tanquam † violenta & verbis, & menti proferentis plurimum dissentanea, omninò reijcienda videtur, attento præcipuè vsu, & obseruantia Curiæ Romanæ, de qua per *D. Lomellinum*, & quæ omnem ambiguitatem si quæ fuisset illorum verborum, *Cameræ nostræ, & Cameræ Apostolicæ*, abstulisset.

Quartò, & postremò cessat obiectum, & videtur quod Petrus ita plenariè restitutus, & reintegratus à san. mem. Gregorio XV. possit etiam recuperare bona confiscata per Excellentissimum D. Ducem, quoniam prætenduntur bona prædicta fuisse apprehensa statim, & immediatè condemnatione per D. Gubernatorem Vrbis pronunciata; nulloque alio intermedio actu subsequuto inter Cameram Apostolicam, & ipsum D. Ducem; vnde qua ratione Papa per eius Ministros condemnando Petrum contulit emolumentum confiscationis Baroni, † ita dum Papa pariter eum-
44 dem Petrum reintegrauit, & restituit, ægrè ferre non debet Baro, si illud idem emolumentum ab eo auferatur, intrat enim regula *l. nihil tam naturale ff. de reg. iur.* Et quod reintegratio Principis tantundem restituit † quantum
45 condemnatio Iudicis abstulit, *leg. fin. §. fin.* & ibi Bart. *& cæteri. C. de sentent. pass.* & per dictam restitutionem †
46 tentia perimitur, & causa reducitur ad non causam, & infecta radix inficit quod ab ea immediatè deriuatur, & consequenter retractatur quicquid à dicta sententia profectum est: Et per hanc rationem quod bannitus † restitutus re-
47 cuperet bona etiam quæ ad certum in vim sententiæ condemnatoriæ immediatè prouenerunt, vt puta feudum per condemnationem Domino, † vel agnatis apertum, & alia
48 per alias personas in executionem sententiæ occupata, originaliter docuit Bald. *in d. l. fin. num. 5. & 6. C. de sentent. pass. & restit. & in l. Gallus §. & quid si tantum nu. 15. vers. secus si immediatè*, & Alex. *num. 19. ff. de liber. & posthum.* Anchar. *cons. 408. num. 8. vers. item verbum*, Paris. *cons. 1. num. 47. & 52. lib. 4.* vbi in terminis loquitur de bonis à Fisco inferiore occupatis, & ita etiam respondit doctrinæ
49 † Ancharani in obiecto relata Bellamer. *decis. 742. & 743.* Brunor. *dicta quæst. 19. num. 45. & seqq.* Roland. *cons. 45. num. 25. lib. 4.* Natt. *cons. 471. nu. 2. lib. 2.* Odd. *de restit. in integr. d. quæst. 99. num. 74. & seqq.* qui de communi, & verissima testantur. Et quamuis alij ab hac sententia discrepent, attamen illa absque controuersia ab omnibus recipi-
50 tur, quando bona tertio † non fuerunt acquisita in vltionem eius iniuriæ, vel quando constat, Principem per suam gratiam restitutoriam, nedum sententiam condemnatoriam, sed etiam omnia inde sequuta, & sic etiam confiscationem & bonorum applicationem in vim illius tertio factam auferre, & penitus abolere voluisse, vt conciliando contrarias opiniones distinguit Peregrin. *de iure fisci lib. 5. tit. 2. num. 54. vers. in hac Doctorum*, & sequitur Mastrill. *in comment. ad indultum gener. cap. 22. num. 79.* In proposito autem casu nulla iniuria saltem primario fuit illata Baroni, sed tota fuit illata ipsimet supremo Principi cuius Constitutionibus Petrus contrauenit receptando bannitos, & cuius officialibus nempè D. Gubernatori Vrbis præceptum contempsit, dum illius monitorio non paruit;
51 † & de voluntate Papæ non solùm ipsam sententiam, sed omnia ex ea sequuta penitus tollendi, & abolendi dubitari non potest, verba enim sunt clarissima & comprehendunt non solùm inde sequuta, & sic confiscationem hic in Curia factam, sed etiam alibi, & sic in dicta Terra Scandriliæ, ibi, *processum, & sententiam fabricatum, & latam cum omnibus inde sequutis, tam in dicta Curia, quàm alibi cassari, & penitus aboleri, & pro cassis haberi voluit, & mandauit &c.* Vt superius etiam fuit ponderatum.

Et ita resolutum &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Ferrarien Pensionis.

Die Veneris 14. Iunij 1624.

ARGVMENTVM.

Clericus licet per bigamiam denudetur omni priuilegio Clericali, tamen cùm per eam character non deleatur, sed remaneat mortificatus, ideò Clericus bigamus si fuerit dispensatus

cha-

character remanet illæsus, & sic sine dubio erit capax retentionis pensionum, & plura habes circa hanc, & similem materiam.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione personarum Ecclesiasticarum veniunt etiam, qui solo Clericali charactere sunt insigniti.*
2 *Clericus per bigamiam denudatur omni priuilegio Clericali.*
3 *Laici sunt capaces pensionum, quando non conferuntur in titulum.*
4 *Clericis tantùm de stylo Curiæ solùm reseruantur pensiones.*
5 *Pensionis incapax quis redditur per simplicis matrimonij contractum absque bigamia.*
6 *Pensio extinguitur siue quis contrahat cum virgine, siue cum vidua.*
7 *Episcopalis dignitas, & prima tonsura sunt ordines, quicquid dicant Theologi.*
8 *Clericalis character non tollitur per bigamiam.*
9 *Clericus licet per bigamiam priuetur priuilegijs Clericalibus, non autem deletur character.*
11 *Dispensatio relaxat iuris dispositionem, & impedit cursum, & effectum illius, eximitque dispensatum à lege.*
12 *Cap. 1. de bigam. in 6. desumptum ex decret. Concil. general. & 13.*
14 *Bigamia licet non extinguat characterem, eumdem tamen mortificat.*
15 *Bigamus non potest deferre habitum Clericalem, nec tonsuram.*
16 *Clericus coniugatus potest deferre habitum Clericalem, & tonsuram.*
17 *Clericus bigamus si sit dispensatus, retinet characterem penitus illæsum.*
18 *Bigamia non tollit de medio Clericatum.*
19 *Bigamus si sit dispensatus ad retinendum pensiones, censetur etiam dispensatus ad retinendum priuilegium characteris Clericalis ad d. effectum, & 21. & 23.*
24 *Bigamo si sit concessa facultas retinendi pensiones, ad quæ se porrigatur ista facultas.*
26 *Minor censetur etiam dispensatus ad Sacerdotium, si sit dispensatus ad Parochialem.*
28 *ex Inscriptione colligitur mens disponentis.*
30 *Laicus bigamus nullo Concilio generali, cauetur, quod sit incapax pensionis.*
31 *Clericus bigamus non gaudet priuilegijs Clericalibus.*
32 *Gratiæ qualitas declaratur ex derogatione obstantiarum.*
33 *Papa, quando disponit, vt laicus possit retinere pensiones, qualiter dispenset.*
34 *Pensiones habent annexam spiritualitatem, quæ non communicatur laicis.*
36 *Bigamus per retentionem Clericatus stante dispensatione est persona Ecclesiastica.*
37 *Et hoc indubitanter ad effectum obtinendi pensiones.*
39 *Pensiones transferendi facultatem si quis habeat, vt possit illas transferre in laicum, dummodò &c. multò magis censetur eam habere, vt eas transferat in iam Clericum.*
40 *Pensionis translatio est nouæ pensionis reseruatio. Pensionis translatio fit per viam extinctioni primæ, & creationis, seu reseruationis nouæ pensionis, numer. 40.*
41 *Pensio translata certè respectu translatarij est noua pensio, quicquid sit respectu titularis.*

* *In eadem causa habetur supra in hac parte altera decisio, quæ est 12. sub die 15. Maij 1626. coram eodem bon. mem. Remboldo, & statur hic in decisis, quæ duæ decisiones deinde fuerunt canonizatæ in eadem causa coram bon. mem. Card. Virili die 21. Martij 1627. est supra pariter decisio 50.*

DECISIO CCCCL.

SIxtus Quintus fel. rec. reseruauit 15. Iulij anno 1587. Motu proprio ad fauorem præcl. me. Cardinalis Montalti pensionem annuam scut. 3. mill. auri in auro super fructibus mensæ Episcopalis Ferrarien.

Eodemque anno concessit d. D. Cardinali facultatem transferendi omnes, & quascumque pensiones sibi reseruatas, & reseruandas ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum.

Et dictam facultatem anno 1588. in pluribus ampliauit, & præsertim quod liceat D. Cardinali dd. pensiones transferre in eos, qui forsan nondum Clericali charactere fuerint insigniti cum clausula tamen ex nunc prout ex tunc, & postquam eadem charactere ritè insigniti fuerint.

Anno 1587. supradictus dispensauit Excellentissimum D. Michaelem Perettum iam tunc Clericum existen. ad recipiendum, & retinendum omnes, & quascumque pensiones reseruatas, & reseruandas, etiam si contigerit vel non contigerit illum qualemcumque militiam ingredi, & etiam matrimonium cum quauis muliere, etiam vidua, & successiuè cum diuersis nupta, vel aliàs corrupta semel, vel pluries contrahere, & ad secunda, & plura laicalia, seu matrimonialia vota, seu secundas, aut plures nuptias transire, harum facultatum vigore dictus Illustrissimus D. Cardinalis transtulit supradictam annuam pensionem scut. 3. mill. auri in auro sibi super fructibus mensæ Episcopalis, vt dictum est, reseruatam ad fauorem d. Excellentissimi D. Principis Peretti. Quare dubitatum fuit, an d. translatio subsistineretur, quo dubio maturè discusso fuit resolutum d. translationem subsistineri, dummodò tamen indulta D. Cardinali Montalto concessa transferendi pensiones comprehændat Illustrissimos DD. Cardinales, quod quia in controuersiam deducebatur à scribentibus pro Illustris. D. Cardinale Ordinario Ferrarien, DD. reseruarunt particulariter videre.

Nam quod attinet ad translationem, ea visa fuit valida, quia ex lectura dd. indultorum apparet d. D. Cardinalem Montaltum fuisse sufficienti facultate suffultum transferendi d. pensionem in d. Excellentiss. D. Principem Perettum.

Non obstat, quòd D. Cardinalis habuit facultatem tantùm transferendi pensiones in personas Ecclesiasticas, ideòque non potuit vigore dictæ facultatis transferre d. pensionem in d. Principem, cùm ipse non sit persona Ecclesiastica, quia D. Princeps vsque de anno 1585. fuit charactere Clericali insignitus, & sic, vel ex tunc fuit effectus persona Ecclesiastica, quia nulli dubium, quin appellatione † personarum Ecclesiasticarum veniant etiam qui solo 1
Clericali charactere sunt insigniti, *cap. cum contingat*, & ibi Doct. *de æt. & qualit. cap. Cleros*, & ibi Præpos. *& alij communiter 20. dist. & fuit dictum in Veronen. pensionis 23. Februarij 1600. coram bon. mem. Card. Lancellotto*, vel certè fuit effectus capax pensionis in ipsum transferendæ vigore dd. indultorum, quia in dictis indultis, vt supra præmissis apparet, fuit concessa D. Cardinali facultas transferendi pensiones etiam in eos qui solo Clericali charactere sunt insigniti.

Nec obstat, quòd D. Princeps fuit † per bigamiam ab ipso contractam denudatus omni priuilegio Clericali, *cap. 1. de bigam. in 6.* quia vel prætenditur quod D. Princeps fuit per d. bigamiam effectus incapax pensionum Ecclesiasticarum, & hoc vltrò conceditur. 2

Nam licet de iure communi inspecto etiam merè † laici sint capaces pensionum, quando non conferuntur in titulum, Gig. *de pens. q. 21. etiam illegitimi q. 17. & vxorati q. 54.* 3

Tamen, quia ex stylo, & obseruantia Curiæ † non conceduntur nisi Clericis ijs, videlicet qui sunt capaces beneficiorum Ecclesiasticorum d. D. Princeps reddit se proculdubio per d. bigamiam incapacem pensionum, cùm imò ad hunc etiam effectum, quis efficiatur incapax † per contractum simplicis matrimonij absque bigamia, *vt fuit dictum in Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij 1610. coram bon. mem. Card. Lancellotto relatus per Modern. ad stat. Vrb. decis. 2.* in qua in specie dicitur † quod ita extinguitur pensio, si 6
Clericus contrahat matrimonium cùm virgine, sicuti si contrahat cùm vidua, Gig. *d. tract. de pens. q. 54.* 4 5

Vel prætenditur, quòd per d. bigamiam fuerit deletus

totaliter character Clericalis, itaut D. Princeps sit effectus per d. bigamiam purus, & simplex laicus, adeò quòd licet fuerit dispensatus ad retinendum pensiones, nihilominus non possit censeri dispensatus tanquam Clericus, cùm qualitas Clericalis remanserit totaliter per d. bigamiam extincta, sed tanquam purus, & simplex laicus, & hoc neutiquam subsistit, quia quicquid teneant Theologi, qui
7 negant primam tonsuram, & Episcopalem † dignitatem esse ordines iuxta magis communem, & receptam Canonistarum opinionem etiam Clericalis character inter ordines Ecclesiasticos connumeratur, estque character indelebilis, vt post Host. concludunt communiter alij in *cap. cùm contingat de æt, & qualit.* Abb. *in c.* 1. *num.* 6. *de vit. & honest. Cleric.* Felin. *in cap. sicut pro certo, numer.* 2. *de simon.* Gemin. *in c. Cleros*, & ibidem latissimè Præpos. *num.* 4. *dist.* 21. qui refatur de communi Gabr. *cons.* 181. *n.* 3. *lib.* 2. cum alijs per Garz. *de benef.* 3. *par. c.* 1. *num.* 2. *& seqq.* Rot. *decis.* 731. *nu.* 5. *& 6. par.* 1. *diuers.*

8 Et in puncto, quòd character Clericalis † non tollitur per bigamiam, firmat Butr. *in cap. Ioannes num.* 17. vbi quod Clerico non potest euelli character per bigamiam, Imol. *nu.* 18. *in fin. de Cleric. coniug.* & eamdem opinionem sæpiùs amplexa est Rota, & signanter in *d. Veronen. pensionis* 23. *Febr.* 1600. *coram bo. me. Card. Lancellotto, & in Cæsaraugustana pensionis* 1. *Julij* 1611. *coram san. mem. Greg. XV. & in eadem Cæsaraugustana pensionis* 18. *Junij* 1610. *coram eodem Card. Lancellotto*, in quibus in specie dicitur, & plu-
9 ribus auctoritatibus firmatur, † quod licet per bigamiam Clericus priuetur exercitio, & priuilegio Clericali, in fundamento tamen, ratione characteris, non destituitur Clericatu, quodque *cap.* 1. *de bigam. in* 6. non dicit quod bigamus non sit Clericus, sed solùm quod est nudatus omni priuilegio.

Præterea quatenus etiam per bigamiam qualitas, seu
10 character † Clericalis extingueretur, quòd tamen nulla ratione subsistit; nihilominus quia dictus Princeps fuit longè ante contractam bigamiam, & sic tempore, quo ipse erat Clericus gaudens priuilegio Clericali dispensatus ad retinendas pensiones, non obstante bigamia contrahenda, dicendum foret, quòd fuit in eo mediante dicta dispensatione, nedum dicti characteris Clericalis exercitium, seu priuilegium, sed etiam ipse character præseruatus: Dis-
11 pensatio enim relaxat iuris dispositionem, † & impedit cursum, & effectum illius, eximitque dispensatum à lege, vt latè per Sanch. *de matr. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 1. *vers. dispensari est aliquem à lege eximere.*

Nec propterea dicta dispensatione stante, potuit superueniens bigamia extinguere characterem, quem D. Princeps habebat impressum, sed ea non obstante D. Princeps remansit Clericus, vt prius effectum, ad quem fuit dispensatus.

Et cessat difficultas, quia in d. dispensatione fuit expres-
12 sè † derogatum Concilijs generalibus, & sic *d. cap.* 1. *de bigam. in* 6. desumpto ex decretis Concilij generalis Lugdunen, ex quo enim Papa Concilia generalia, & sic dispositionem *dict. cap.* 1. non obstare D. Principi, quatenus prætendatur per *dict. cap.* 1. fuisse etiam inductam pœnam
13 amissionis † characteris Clericalis, vtique fateri oportet D. Principem fuisse etiam à pœna dictæ amissionis mediante dicta dispensatione præseruatum.

Atque hinc patet etiam responsio ad id, in quo multum insistebant scribentes pro Illustris. D. Cardinali titulate,
14 quod licet bigamia non † extinguat characterem, eumdem tamen adeò mortificat, vt bigamus non possit dici, nec censeri Clericus, neque etiam ad effectum retinendi pensiones, quia certum quidem est, quod vt supra dictum fuit, bigamus denudatur omni priuilegio Clericali, *d. cap.* 1. *de bigam.*
15 *in* 6. quia etiam † non potest deferre habitum Clericalem, nec tonsuram, vt cauetur in *eod. cap.* 1. quod tamen est
16 † permissum Clerico coniugato.

Verùm id locum minimè obtinet in bigamo dispensato, quia in eo, in quo est dispensatus, est verus Clericus, quia habet characterem, & gaudet priuilegio super
17 quo est dispensatus, & quoad † dictum effectum retinet Clericatum penitus illæsum, vt benè Turrecrem. *in cap. quisquis, ante num.* 1. *vers. nisi cum tali dispensetur*, & ibidem Præpos. *ante num.* 1. *vers. tamen si corrigatur, dist.* 84. ac propterea D. Princeps, qui erat dispensatus ad obtinendum pensiones, non obstante bigamia, fuit tempore translatæ in eum pensionis verus Clericus ad d. effectum: Bigamia enim non † sustulit Clericatum, vt supra dictum fuit, nec stante dispensatione illius effectum, seu priuilegium. 18

Nec obstat, quod D. Princeps non fuit dispensatus ad retinendum priuilegium, seu exercitium characteris Clericalis, sed tantùm ad retinendum, seu obtinendum pensiones Ecclesiasticas, non obstante bigamia, quia eo ipso quòd fuit dispensatus ad obtinendum † pensiones non ob- 19
stante bigamia, fuit dispensatus ad retinendum priuilegium, seu exercitium characteris Clericalis ad d. effectum, cùm enim ex stylo, & obseruantia Sedis Apostolicæ pensiones 20
non concedantur nisi Clericis, vtique inter priuilegia d. characteris connumerari debet habilitas, seu capacitas obtinendi pensiones, & sic Clericus dispensatus, vt non obstante bigamia contrahenda possit retinere, & † consequi pen- 21
siones, proculdubio dicitur dispensatus ad retinendum exercitium, seu priuilegium characteris Clericalis.

Quinimmò cùm, vt dictum est, ex stylo Curiæ, pensiones non concedantur nisi Clericis, † cum exercitio, seu 22
priuilegio Clericali, semper quod dispensatur Clericus ad retinendas pensiones, non obstante bigamia contrahenda, censetur dispensatus † ad retinendum priuilegium characte- 23
ris Clericalis ad trad. per Ioan. Andr. *in c. cum ex eo, ad fin. vers. hac ratione videtur de elect. lib.* 6. Abb. *in c. cum in cunctis*, §. *cum verò, num.* 9. *de elect.* Hoyed. *de incompat. benef.* 2. *p. cap.* 12. *n.* 82.

Non obstat, quod dispensatio porrigitur tantùm ad ea, quæ sunt inseparabilia à facultate retinendi pensiones, † non 24
autem ad ea, quæ sunt etiam à dicta facultate separabilia, ita quod cùm facultas retinendi pensionem possit subsistineri absque Clericatu, illiusque exercitio videlicet in merè laico, non possit inferri, ex eoque D. Princeps fuit dispensatus ad retinendum pensiones, fuit etiam dispensatus ad retinendum Clericatum, & illius priuilegium, quia stante stylo, & obseruantia Curiæ Clericatus, & illius exercitium est omninò inseparabile à facultate retinendi pensiones, neque enim dicta facultas stante dicto stylo potest sine Clericatu, & illius exercitio subsistere, & licèt non negetur, quòd possit concedi huiusmodi † facultas etiam laico, 25
& sic per Papam separari à Clericatu, tamen nisi talis separatio fiat per Papam d. facultas non potest subsistere sine Clericatu, ideòque verum quidem est, quando Papa dispensat laicum, & sic derogat d. stylo, tunc talis laicus potest retinere pensionem sine Clericatu, nec sub tali dispensatione censetur concessus Clericatus, verùm quando dispensatur Clericus, vt non obstante bigamia forsan contrahenda possit retinere pensiones, tunc censetur dispensatus ad retinendum exercitium Clericatus, quod requiritur ad hoc, vt Clericus possit retinere pensiones, proinde ac censetur dispensatus † minor ad Sacerdotium, quando est dispensa- 26
tus ad Parochialem, Archid. *in d. c. cum ex eo, nu.* 2. *vers. quod dicitur*, Io. Andr. *n.* 4. *vers. ponit hic*, Archid. Butr. *n.* 4. *& 5. de elect. lib.* 6. Felin. *in c. postulasti n.* 2. *de rescript.*

Nec dicatur, quod Papa intellexit D. Principem dispensare tanquam merè laicum ad obtinendum pensiones, non verò eidem etiam d. exercitium, seu priuilegium conseruare, quia hoc nulla ratione suadetur, D. Princeps enim erat, vt sæpè dictum est, longè ante dispensationem Clericus, neque adhuc contraxerat bigamiam, & sic retinebat nedum characterem Clericalem, sed ipsius etiam exercitium; vnde in hoc statu existens fuerit dispensatus, vt posset & retinere, & consequi pensiones, non obstante bigamia, forsan contrahenda, incongruum planè esset asserere, quòd Papa intellexerit eum dispensare tanquam purum laicum, cùm esset, vt dictum est, Clericus, & haberet † cha- 27
racterem, qui neque etiam per bigamiam extinguebatur, sed potius dicendum est, quod Papa voluerit ei præseruare exercitium characteri, quem habebat impressum, ad effectum retinendi pensiones, & etiam quatenus opus esset ipsum characterem conseruare.

Et quod reuera Papa non intellexerit d. D. Principem dispensare tanquam purum laicum, sed potius eidem voluerit per d. dispensationem præseruare d. exercitium seu priuilegium, quo D. Princeps fuisset denudatus per bigamiam, nisi præcessisset d. dispensatio, manifestè colligitur ex pluribus, & primò quia litteræ d. dispensationis fuerunt inscriptæ Michaeli Peretto Clerico Romano, nam hæc inscriptio satis denotat, quod Papa intellexit † dispen- 28
sare Clericum ad retinendas pensiones, non autem laicum, & sic quod d. D. Principi voluit præseruare priuilegium,

gium, quod aliàs per bigamiam amittebat ad trad. per Caccialup. *de pens. qu. fin. num.6. in fin. vers. quod autem, & num.7.*

Secundò ponderandum videtur, quod si Papa voluisset D. Principem dispensare tanquam purum laicum, non fuisset opus eumdem dispensare super bigamia, sed vnico verbo potuisset super d. stylo Curiæ, ex quo (vt dictum
29 est) pensiones non conceduntur, † nisi Clericis, dispensare, nulla facta mentione bigamiæ. Bigamia enim non facit aliquem per se incapacem pensionum, sed incapacitas prouenit ex eo quod bigamia tollit priuilegium clericatus, quod requiritur ex stylo Curiæ ad effectum, vt quis sit capax pensionum; vnde sufficit, quòd aliquis dispensetur, tanquam laicus, eo enim ipso efficitur capax pensionum, nec talem capacitatem amittit, licèt contrahat bigamiam.

Tertiò est etiam aduerten. quod Papa in dicta dispensatione expresè derogauit Concilijs generalibus, quod pari ratione superfluum fuisset, si voluisset D. Principem tanquam purum laicum dispensare, neque enim in vllo Con-
30 cilio cautum reperitur, quòd † laicus bigamus sit incapax pensionum, sed benè cautum reperitur in Concilio generali Lugdunen, quod Clericus bigamus non possit gaudere
31 aliquo † priuilegio clericatus, ac propterea Papa, qui voluit dispensare d. Principem, vt possit non obstante bigamia retinere pensiones, & sic gaudere priuilegio clericatus, quoad dictam retentionem derogauit d. Concilio, & qualitas † gratiæ declaratur ex derogatione obstantiarum, Bald.
32 *in l. eam quam, num.36. C. de fideicomm.*

Quartò est notandum, quod Papa, quando vult aliquem habilitare ad pensiones tanquam laicum, id solet ex-
33 primere, vt apparet ex alio indulto concesso D. Principi à san. mem. Clem. VIII. in quo † expresè dicitur, vt possit obtinere pensiones, tanquam merè laicus; vnde cùm in hac dispensatione nullam prorsus mentionem fecerit laicalitatis, meritò dicendum est dispensasse D. Principem tanquam clericum, & sic eidem præseruasse priuilegium, seu exercitium characteris clericalis, quem tunc habebat impressum.

Quintò, eò magis prædicta admittenda videntur, quod cùm pensiones ex stylo, & obseruantia Sedis Apostolicæ,
34 vt supra dictum est, non reseruentur, † nisi pro Clericis, habeantque annexam spiritualitatem, quæ non communicatur laicis, Garz. *de benef. part. 1. cap. 5. num 10. & 19.* multò verisimilius est quod Papa voluerit D. Principi iam tunc Clerico existenti priuilegium clericatus præseruare, quàm vti merum laicum dispensare, & præsertim, quia neque etiam post bigamiam D. Princeps efficiebatur merus laicus,
35 † & semper retinebat characterem ei semel impressum, & solùm amittebat exercitium d. characteris, quod ei dicta dispensatio præseruauit.

Nec obstat, quod etiam si D. Princeps retinuerit non obstante bigamia, characterem clericalem, & stante dispensatione, etiam capacitatem obtinendi pensiones, & sic priuilegium, & exercitium d. characteris, quoad d. effectum, vt reuera retinuit, nihilominus non potuit dici capax iuxta facultates concessas bon. mem. Cardinali Montalto, itaut in eum potuerit per d. D. Cardinalem transferri d. pensio, quia
36 † negari non potest, quin reuera d. D. Princeps stante retentione fuerit Clericus cum suo exercitio, & sic persona Ecclesiastica, vt supra fuit ostensum, ac per consequens capax dictæ translationis etiam iuxta formam primi indulti D. Cardinalis, aut certè si non potuit dici persona Ecclesiastica, ad effectum tamen obtinendi
37 pensiones tantùm, † fuit indubitanter clericus, & sic capax dictæ translationis saltem vigore secundi indulti.

Nec obstat, quod non fuit clericus quoad omnes effectus clericatus, quia sufficit quod fuerit clericus ad effectum obtinendi pensiones, neq; enim sustineri potest, quod dicitur, quod d. indultum sit intelligendum de Clerico gaudente omnibus priuilegijs clericatus, quia verba sunt intelligenda secundùm subiectam materiam, & sic de clerico qualis opor-
38 tet, vt sit inspecto stylo, & obseruantia † Curiæ ad effectum, vt possit obtinere pensiones iuxta tradita per Doct. *in c. quoniam*, Abb. vbi supra Dec. *num.4.* Abb. *num.8. de offic. delegat.*

Non obstat, quod in secundo etiam indulto non datur facultas D. Cardinali transferen. pensiones in clericum, sed in laicum, cum clausula, *ex nunc prout ex tunc*, se fecerit
39 insigniri charactere clericali, † quia si fuit data facultas transferendi in laicum cum dicta clausula, multò magis censeri debet data facultas transferendi in Clericum insignitum tempore translationis charactere clericali, qualis erat D. Princeps, vt supra probatum est, & contrarius intellectus nulla ratione fundatur.

Non obstat, quod D. Princeps fuit dispensatus tantùm ad effectum, vt posset consequi, & retinere pensiones reseruandas, & reseruatas, non autem etiam ad effectum, vt in eum possint transferri pensiones, quia etiam translatio est nouæ † pensionis reseruatio: fit enim per viam ex- 40
tinctionis primæ, & creationis, seu reseruationis nouæ pensionis, & pensio translata quicquid sit respectu † ti- 41
ularis, respectu certè translatarij est noua pensio, adeòque sub indulto retinendi pensiones reseruatas, & reseruandas comprehenditur etiam pensio translata, vt in puncto de indulto concesso militibus Lauretanis fuit dictum coram san. mem. Greg. XV. *decis. 18. numer. 3.* de indulto transferendi pensiones reseruatas, & reseruandas *in vna Romana pensionis 17. Iunij 1622. coram R. P. D. meo Buratto.*

Nec denique obstat, quod D. Princeps est dispensatus tantùm super matrimonio contrahendo in habitu militiæ regularis, quia hoc manifestè repugnat verbis dictæ dispensationis, ex illis enim apparet, quod D. Princeps fuit dispensatus, vt possit retinere, & consequi pensiones, siue contingat ipsum aliquam militiam suscipere, & in ea matrimonium cum diuersis semel, & pluries contrahere, etiam præter, vel contra formam stabilimentorum d. militiæ, siue etiam non contingat suscipere aliquam militiam, & ad secunda, & plura alia vota laicalia, aut secundas, vel plures nuptias transire.

Nec verba illa ad secunda, aut etiam plura alia laicalia vota, aut secundas nuptias &c. possunt aliqua ratione intelligi de nuptijs contrahendis in habitu militiæ, quia Papa considerauit duos casus, videlicet, quòd posset contingere, quod Princeps effectus miles matrimonium semel, vel pluries contraheret, & quod non susciperet militiam, & ad secunda, & plura alia laicalia vota transiret, & quoad primum casum expressis verbis supra prouidit, quoad alium verò per illa verba, & ad secunda, & etiam plura alia laicalia vota &c. vt manifestè apparet ex ipsa lectura d. dispensationis, ex quo videtur remoueri penitus omnis difficultas.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Burgen. Expensarum.

Die Veneris 31. Ianuarij 1625.

ARGVMENTVM.

Vnio beneficij facta sine præiudicio habentis illud, quid operetur. Obseruantia subsecuta declarat indulta, & priuilegia. Libri Capitulares, quando probent pro Capitulo. Beneficia vnita non vacant.

SVMMARIVM.

1 *Immemorabilis sufficit pro titulo etiam in limine fundationis.*
2 *Soluere decimas qui teneantur.*
3 *Indulta, & priuilegia recipiunt interpretationem ab obseruantia subsequuta.*
4 *Libri, licet Capitulares, si sint tenti, & rogati per Secretarium Capituli, qui sit Notarius, vtique probant, ac fidem faciunt etiam pro Capitulo.*
5 *Solutiones in aliquo libro plures si reperiantur adnotatæ per plures annos continuatos, vix credibile est, quod reperirentur adnotatæ, si veræ non fuissent.*
6 *Testes, qui deponunt de publica voce, & fama, debent deponere per verbum*, fuit.
7 *Vnio non tollit ius percipiendi partem fructuum ex beneficio.*
8 *Priuilegium percipiendi fructus vnius anni, cum dimidio de quolibet beneficio vacante non extenditur ad beneficia vnita.*
9 *Vacatio non datur in beneficijs vnitis.*
10 *Vnio beneficiorum facta cum præseruatiua onerum consuetorum, stante compatibilitate, præseruata censentur etiam absque alia expressione.*

* *Alle-*

* *Allegatur ista decisio infra eodem causa sub die* 10. *Decembris* 1625. *coram bon. mem. Coccino, est decisio* 462.

DECISIO CCCCLI.

REsponderunt Domini decimas, expensas necessarias nuncupatas, deberi Capitulo Burgen. de duobus præstimonijs vnitis Monasterio de la Vid. Quoniam Capitulum habet intentionem fundatam in consuetudine antiquissima, & immemorabili percipiendi decimas de fructibus, redditibus, & prouentibus dignitatum, personatuum, & officiorum, aliorumque beneficiorum Ecclesiæ; necnon præstimoniorum, ac præstimonialium portionum Ciuitatis, & Diœcesis Burgen, confirmata, & approbata per Sedem Apostolicam tempore Martini Quinti, & per
1 sententiam Iudicis ab eo delegati. Quæ † immemorabilis sufficit pro titulo etiam in limine fundationis, Rota *decis.* 642. *num.* 4. *part.* 2. *diuers.*

Nec visa fuerunt obstare verba illa indulti, & sententiæ prædictæ, *annis singulis, quibus ea obtinentes, siue ius in illis habentes in dicta Ecclesia residentiam per sex menses non fecerint personalem*. Ex quibus inferebant informantes pro Monasterio, consuetudinem ipsam, & indultum procedere tantùm quoad eos; qui obtinent, vel obtinebant beneficia, seu præstimonia, & residentiam in Ecclesia Burgen. per sex menses minimè faciebant, & sic quasi in pœnam, & ad hoc vt ipsi ad residentiam allicerentur, & consequenter præstimonia, de quibus agitur, Monasterio vnita comprehendere non posse, cum Abbas, & fratres ad aliquam residentiam in dicta Ecclesia faciendam minimè teneantur. Quia responsum fuit indultum, iuncta sententia, esse ـ aptum comprehendere omnia, & quæcumque beneficia, ac præstimonia; nec verba prædicta illud coarctare, vt loquatur tantùm de beneficijs in Cathedrali residentiam requirentibus, quia Papa fuerat antea expressè, ac distinctè loquutus etiam de præstimonijs Ciuitatis, & diœcesis Burgen, sed tantummodò continere limitationem, siue exceptionem quamdam, itaut sensus sit, quod regulariter omnes, & quicumque beneficia, siue præstimonia possidentes teneantur
2 † soluere decimam, exceptis tamen ijs, qui per sex menses personalem fecerint residentiam. Et sic oneris huiusmodi impositio fuerit à principio generaliter facta *pro conseruatione, & reparatione possessionum ad mensam Capitularem dictæ Ecclesiæ spectantium, & aliàs eis imminentibus supportandi oneribus*, vt in eodem indulto, ac sententia apertè dicitur; non autem in pœnam non residentium, sed potius immunitatem, & exemptionem ab ipso onere concessa fuisse personaliter per sex menses residentibus quodammodò in præmium præstiti seruitij, vt hac via beneficiati ad residentiam inuitarentur, quemadmodum ـ
3 etiam declarauit obseruantia † subsequuta, à qua indulta, & priuilegia recipiunt interpretationem, *cap. cum dilectus de consuet.* Alex. *cons.* 9. *num.* 3. *lib.* 5. Pur. *decis.* 15. *num.* 2. *lib.* 3. Crauett. *cons.* 101. *numer.* 4. & *cons.* 118. *numer.* 2. Menoch. *cons.* 49. *num.* 20. & *seq.* Surd. *cons.* 224. *numer.* 7. & *cons.* 275. *num.* 12. & in puncto Cardin. Mantic. *decis.* 320. *numer.* 5. & Cardin. Seraph. *decis.* 1410. *num.* 16. & 17. & fuit dictum *in Seguntina dimidiæ annatæ* 26. *Nouembris* 1593. *coram Orano*.

Hæc autem obseruantia deducebatur ex duabus sententijs antiquis Vicarij Burgen. per quas Monasteria quædam, quibus præstimonia fuerunt vnita, condemnantur ad soluen. decimas Capitulo; necnon etiam ex partitis extractis vigore compulsorialium Rotalium ex libris Capituli nuncupatis Rotundis, in quibus adnotatæ reperiuntur solutiones dictarum decimarum à diuersis Monasterijs factæ ratione præstimoniorum illis vnitorum, *vt in summ. Capituli num.* 7. *& seqq.* & signanter solutiones factæ à Monasterio de la Vid pro præstimonijs, de quibus agitur, *eodem summ. num.*
4 13. Qui libri, licet † Capitulares, cum sint tenti, & rogati per Secretarium Capituli, qui est Notarius, vtique probant, ac fidem faciunt etiam pro ipso Capitulo, vt *interminis istorum librorum fuit firmatum in Burgen. quindeniorum* 8. *Martij* 1599. *coram Litta*. Præsertim quia vix est
5 credibile, quod adnotatæ † reperirentur tot solutiones per tot annos continuatos, si veræ non fuissent.

Tollunt autem omnem difficultatem partitæ extractæ vigore earumdem compulsorialium Rotalium ex libris ipsius Monasterij de la Vid, in quibus etiam adnotatæ reperiuntur solutiones dictarum decimarum, *in summ. nouo num.* 2. Adest etiam confessio Abbatis dicti Monasterij *in eodem summ. num.* 3.

Et demum accedebant testes examinati deponentes, quòd de fructibus omnium præstimoniorum diœcesis Burgen, etiam vnitorum, soluitur decima, de qua agitur, quorum duo, nempè primus super 1. & 2. & secundus super 1. deponunt de publica voce, & fama † per verbum, fuit, & 6
est; tertius verò iuxta 10. & super 1. & 2. deponit de visu, quòd nempè ipse vidit solui decimam de præstimonijs tam vnitis, quàm non vnitis, vt in *d. summ. num.* 4.

Quibus sic stantibus fuit dictum, non obstare vnionem factam per fel. mem. Paulum III. quia illa facta censetur sine præiudicio Capituli habentis iura super præstimonijs vnitis, *cap.* 2. *de relig. domibus*, Feder. de Sen. *cons.* 195. *num.* 4. & in specie quòd vnio non † tollat ius percipiendi partem ـ 7
fructum ex beneficio. Io. Andr. *in c. penult. num.* 3. *vers. nec puta*, vbi Card. *in* 2. *oppos. vers. quæro an hæc indulgentia*, Butr. *num.* 15. *vers. quærunt Doctores, de verb. signific.* Rota *decis. vnic. vers. in contrarium facit, de sepult. in antiq.* Seraph. *decis.* 1401. *num.* 1. & 5. & *decis.* 1410. *num.* 19.

Neque obstat, quod aliud priuilegium Capituli Burgen percipiendi fructus vnius anni cum dimidio de † quolibet 8
beneficio vacante non extendatur ad beneficia vnita, vt per Seraph. *d. decis.* 1410. *num.* 9. *& seq.* & Rotam *decis.* 659. *num.* 11. *part.* 2. *recent.* Quoniam hoc ideò procedit, quia ـ
ius percipiendi huiusmodi annatam vigore talis priuilegij non nascitur nisi sequuta vacatione, † quæ non datur in 9
beneficijs vnitis, & consequenter tale ius est incompatibile cum vnione: ius autem percipiendi decimas, de quibus agitur, ex fructibus, non est vllo modo incompatibile ـ; immò dicta vnio est facta cum præseruatiua † onerum ـ 10
consuetorum, quæ stante compatibilitate, præseruata ـ censerentur etiam absque alia expressione, vt per Seraph. *d. decis.* 1410. *num.* 19. & 20. & hanc responsionem expressè sensit Rota *in alia Burgen. quindenniorum* 10. *Martij* 1607. *coram Penia*.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Firmana Pensionis.

Die Veneris 26. *Februarij* 1625.

ARGVMENTVM.

Pensionum translatarijs competit via executiua sicuti competebat ipsi pensionario. Cardinales S. R. E. veniunt sub generali dispositione, & hoc est perpetuum, nisi in aliquo casu sint specialiter priuilegiati. Cardinalis acceptando beneficium, tenetur ad onus eidem iniunctum, & sibi præiudicat. Et plura circa materiam an pensionis impositio, & priuilegium eam transferendi sit res odiosa, necne.

SVMMARIVM.

1 *Translatario pensionis datur processus executiuus suæ translationis, sicuti datur pensionario.*
2 *Pensionis translatæ virtus transit in translatarium.*
3 *Translatario pensionis quando sit concedenda exequutio.*
4 *Pensio si sit reseruata Motu proprio à Papa, non eget iustificatione.*
5 *Cardinales non veniunt in generali dispositione.*
6 *Cardinales S. R. E. non comprehenduntur in generali dispositione, & hoc propter eorum præeminentiam.*
Cardinales sunt speciali nota digni, n. 6. *& quando non, num.* 7.
8 *Cardinales in generali dispositione etiam odiosa veniunt.*
9 *Io. Monach. in cap.* 1. *de schismat. in* 6. *allucinatus fuit à proprio interesse, & passione, dum dixit in generali dispositione non venire Cardinales, quia ipse erat Cardinalis.*
10 *Cardinales veniunt in generali dispositione, nisi sint specialiter priuilegiati.*
11 *Cardinales comprehenduntur sub generalibus derogationibus.*

12 *Car-*

12 *Cardinales in materia pensionis, & quod pensiones per eos debitæ non possint transferri, non sunt specialiter priuilegiati.*
13 *in Dispositione generali comprehenduntur etiam personæ priuilegiatæ, quando in illa materia non sunt specialiter priuilegiati.*
14 *Cardinales non subeunt onera pensionum ratione suarum personarum, & quid inde inferatur.*
15 *Intentionis defectus in Papa vt tollatur, sufficit quod aliquid potuisset cogitare in genere.*
16 *ex Mutatione personæ non mutatur qualitas rei.*
17 *Obligatio creditoris non mutatur ex superuenienti dignitate Cardinalis.*
Rem oneri grauatam si quis acceptauerit, sibi imputet, num.17.
18 *in Pensionum materia, & facultate illas transferendi, quid tantùm inspiciatur.*
19 *Pensio quoad Ecclesiam est onus reale, & perpetuum, quousque durat pensio.*
20 *Pensio quoad Titularem est personale, & durat pro tempore, quo Ecclesiam possidet.*
Facultas transferendi pensionem prorogat seruitutem semel Ecclesiæ impositam, n.20.
21 *Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ possunt esse, & non esse, & n.22.*
23 *in Pensionum reseruationibus, & facultatibus illas transferendi solet tantùm fieri mentio qualitatum Ecclesiæ, & non personarum eam obtinentium, & num.24.*
25 *Cardinalis acceptando beneficium, censetur illud acceptare cum onere pensionis, & sibi præiudicat, & num.26.*
27 *Derogantis mens est attendenda, vt cognoscatur an voluerit generaliter derogare.*
28 *Derogatum an aliquid sit, vel non, hoc pendet à mente, & intentione derogantis.*
29 *Cardinales æquiparantur Regibus.*
Cardinales etiam Legati veniunt sub clausula, cuiuscumque gradus, status, &c. *n.29.*
31 *Cardinales non comprehenduntur sub generalibus dispositionibus odiosis odio irrationabili.*
32 *Cardinalis si acceptet aliquod beneficium, tenetur ad onus ei iniunctum, etiamsi sit odiosum odio irrationabili.*
33 *Pensionis impositio, & eius translatio non est odiosa odio irrationabili.*
34 *Pensionis impositio est contra ius.*
35 *Beneficia Ecclesiastica conferri debent sine diminutione.*
36 *Pensio ex causa licita, & honesta super beneficio de iure potest imponi.*
37 *Vtilitas publica respicit, quod ex pingui beneficio plures Clerici alantur.*
38 *Statutum exclusiuum fœminarum est contra ius, & tamen non est odiosum odio irrationabili, & n.39.*
40 *Odium irrationabile vt excludatur, sufficit quod habeat admixtam rationem.*
41 *Pensio, quod sit res irrationabilis, est res inaudita.*
42 *Pensionis transferendi facultas solet concedi Cardinalibus, vt possint se exhibere gratos erga suos familiares.*
Qui fuerunt participes vniuersalis muneris, quod Cardinales sustulit pro Ecclesia Romana.
44 *Pensionis impositio est minus odiosa, quàm ipsius translatio.*
45 *Regula de præstandis consensibus nihil disponit circa consensum de iure naturali, & ad quid respiciat.*
46 *Odiosum non potest aliquid dici, si fiat ad maiorem cautelam.*
47 *in Translationibus pensionum faciendis per Cardinales non expediuntur litteræ.*
48 *Regul. Cancell. 67. loquitur de Regul. Cancell. edendis post primam editionem, & vide n.49.*

* *Decisio præsens allegatur supra in decisionibus 30. & 46. quæ sunt in hac eadem sub diebus 23. Ianuarij 1627. & 8. Martij eiusdem anni coram Reuerendiss. Vrgellen. & in vltima decisione ideſt 46. Canonizatur præsens decisio cum altera pariter in eadem causa (sub die 23. Ianuary 1626. erit infra decisio 464.) vbi ambæ extolluntur tanquam optimis fundamentis, & auctoritate ornatæ.*

DECISIO CCCCLII.

INter alias pensiones, quas præclaræ mem. Cardinalis Montaltus transtulit vigore facultatum amplissimarum sibi concessarum à san. mem. Sixto V. transferendi quascumque pensiones, transtulit pensionem scutorum 2. mill. ipsi aliàs super fructibus mensæ Archiepiscopalis Ecclesiæ Firmanæ reseruatam.

Verùm quia eiusdem mensæ fructus, dempta certa rata pro moderno D. Archiepiscopo, sunt ex causa resignationis dictæ Ecclesiæ Illustriss. D. Cardinali Bandino reseruati, pro parte dicti Illustriss. D. Cardinalis prætendebatur, non potuisse d. pensionem vigore dictarum facultatum in ipsius præiudicium transferri. Vnde causa inter dictum Illustriss. D. Cardinalem, & translatarios Cardinalis Montalti in Rota introducta, dubitatum fuit, An esset locus exequutioni instrumenti dictæ translationis, & DD. post maturam dubij discussionem, vnanimi consensu affirmatiuè responderunt.

Habent enim dicti translatarij fundatam intentionem in d. instrumento translationis, ac reseruatione d. pensionis ad fauorem bon. mem. Cardinalis Montalti, & amplissimis facultatibus eidem Cardinali (vt dictum est) concessis transferendi quascumque pensiones ipsi quomodolibet reseruatas, ideòque locus est exequutioni d. instrumenti, quia † datur translatario processus exequutiuus pro exequutione suæ translationis sicuti datur pensionario, Rota *in Bononien. pensionis coram Illustrissimo Card. Millino* relata per Marchesi. *de Commiss. part.1. fol.558. & in Romana pensionis 17. Iunij 1622. coram R. P. D. meo Buratto, & in Aquilana pensionis 28. Maij 1623. coram me*, & virtus translatæ † pensionis descendit in translatarium, Ant. Augustinus *in Epit. tit. de translat. pens. num.8.* Paris. *de resign. l.16. qu.4. num.6.* 1 2

Nec obstat, quòd † tunc demum translatario videatur competere exequutio, quando & litteræ reseruationis pensionis transferentis, & facultatis eidem concessæ transferendi dictam pensionem sunt iustificatæ: quia in casu isto, tam litteræ reseruationis ad fauorem bon. mem. Card. Montalti, quàm etiam facultatis eidem concessæ transferendi pensiones emanarunt † motu proprio, nec propterea egent alia iustificatione, Garz. *de benef. in 1. part. cap.5. num.491.* Rota coram Cardin. Seraphin. *decis.1484. num. 10. & fuit dictum in nullius, seu Giennen. beneficiorum coram me.* 3 4

Nec obstat, quòd in dictis facultatibus concessis bon. mem. Card. Montalto, non possunt censeri comprehensæ pensiones debitæ à S. R. E. Cardinalibus, eò quia Cardinales † non veniunt in generali dispositione, quia licet S. R. E. Cardinales propter † eorum eminentiam sunt digni speciali nota: tamen d. conclusio quod non comprehendantur in generali dispositione, habet plures declarationes, & limitationes, neque eam ita passim admittit Rota, vt apparet ex infinitis propemodum decisionibus, quæ possent adduci, quarum plures etiam refert Gomes. *in proœm. reg. Cancell. qu.4.* vbi latè pertractat hanc materiam, & in specie testatur coram eo fuisse tentum in Rota, sub indulto concesso Archiepiscopo Valentino, comprehendi personas Cardinalium habentium beneficium in Diœcesi Leodien eiusque sententiam fuisse per alias duas confirmatam, & ita etiam fuisse conclusum *in causa Caurien. Canonicatus, & præbendæ*, in qua fuit dictum priuilegio concesso † Clero Hispaniæ per Leonem X. de reuocandis omnibus regressibus sine consensu concessis, comprehendi etiam Cardinales habentes similes regressus sine consensu, etiam quod illos habuissent ex causa onerosa. 5 6 7

Quinimò quod S. R. E. Cardinales † in generali dispositione etiam odiosa comprehendantur, tenuit post Archid. Io. Andr. & alios *in cap. si nemo deinceps de elect. in 6.* Rota coram Mohed. *decis.23. de renunciat.* vbi etiam dicitur, quod Rota non sequitur *cons. Anchar.* dicentis contrarium *cons.297. nec cons. Rom.498.* nec doctrinam Felin. *in cap. cum in iure sub numer.6. de off. deleg.* & Io. Monach. qui auctor fuit contrariæ opinionis *in cap.1. de schismaticis in 6. num.1.* ipsemet se retractauit *in extrauag.1. super glos. in verb. Clericus de sent. excomm. in communibus*, vbi dicit non esse sibi credendum de opinione, quam tenuit in d. 8

† cap.1.

9 † cap. 1. quia cùm esset Cardinalis deceptus fuit propria passione, & eamdem sententiam sequitur Felin. *cap. ad aures sub num.* 11. *de rescript.* Gemin. *in d. cap.* 1. & post alios per eum relatos, Gambar. *de off. delegat. lib.* 4. *n.* 145.
10 vbi quod ista est † veritas, nisi quando daretur casus specialitatis in Cardinalibus, Ruin. *cons.* 4. *num.* 19. *lib.* 5. vbi quod rationes Anchar. non sunt efficaces, & quod ista est verior opinio, Ferett. *cons.* 314. *n.* 11. vbi quod de iure, &
11 † secundùm practicatam opinionem, Cardinales comprehenduntur sub generalibus derogationibus.

Et quicquid sit quoad alios casus, quod in facultate transferendi pensiones, & præsertim in facultatibus concessis bon. mem. Card. Montalto sit comprehensa etiam ista pensio eidem Cardinali super fructibus Mensæ Archiepiscopalis Firmanæ reseruata: clarè DD. demonstrari posse putabant ex pluribus.

Et primò, quia S. R. E. Cardinales in materia pensio-
12 num, & quod pensiones per eos debitæ † non possint transferri, non reperiuntur specialiter priuilegiati, vnde quod & ipsi quoque siue pensiones ab ipsis debitæ in huiusmodi facultatibus comprehendi censeantur, non est incon-
13 ueniens, quia in generali dispositione † comprehenduntur etiam personæ priuilegiatæ, quando in illa materia non sunt specialiter priuilegiatæ, *l. in fraudem*, §. *vlt.* & ibi Bal. & alij DD. *ff. de milit. testam.* Rip. *in l.* 1. *num.* 60. *ff. de vulg.* Gabr. *cons.* 20. *num.* 2. *& seq. lib.* 2. Natt. *cons.* 410. *num.* 20. Dec. *cons.* 4. *ante num.* 2.

Secundò eò faciliùs dici potest comprehendi in dictis facultatibus etiam S. R. E. Cardinales, quia S. R. E. Cardina-
14 les † non subeunt onera pensionum ratione suarum personarum, quæ propter earum eminentiam sunt digni speciali nota, (vt dictum est) sed ratione beneficiorum, quæ obtinent, ac propterea sicuti propter d. rationem tenentur ad solutionem pensionum, etiam quod in earum impositione Papa simpliciter decreuerit, quod eas soluere teneantur, tam tunc existentes titulares Ecclesiæ super cuius fructibus sunt impositæ tales pensiones, quàm eorum successores, etiam quod de Cardinalibus non fuerit facta expressa mentio, ita & multò magis tenebitur Cardinalis ad subeundum onus prorogatæ seruitutis Ecclesiæ per Papam, licet in ipsa prorogatione seu facultate prorogandi non fuerit facta specialis mentio, quod titularis Cardinalis dignitate fulgeat; & maximè quando tempore prorogatæ seruitutis, seu facultatis eam prorogandi concessæ, non obtinebatur Ecclesia à Cardinale, sed fuit eam postea assequutus; sufficit
15 † enim quòd Papa in genere cogitare potuerit posse contingere, quod Ecclesia tali onere grauata conferatur Cardinali ad *l. quod iure, ff. de milit. testam.* Felin. *in cap. nonnulli, num.* 18. *de rescript.* Corn. *cons.* 201. *num.* 14. *lib.* 2. Cassad. *decis.* 12. *num.* 6. *& seqq. de præbend.* & in terminis translationis pensionis fuit dictum *in vna Regien. translationis pensionis* 26. *Nouembris* 1622. *&* 17. *Iunij* 1624. *coram R. P. D. meo Pirouano.*

16 Neque ex mutatione † personæ titularis alteratur qualitas, & substantia facultatis, ad tradita per Ferret. *cons.* 314. *num.* 11. *& seq.* Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 3. *tit.* 15. *numer.* 18. *& decis.* 230. *numer.* 4. vbi quod ex
17 † superuenienti dignitate Cardinalis non mutatur obligatio creditoris, & sibi imputet Cardinalis, qui acceptauit Ecclesiam super cuius fructibus est reseruata pensio ad fauorem alterius Cardinalis, qui habet facultatem transferendi dictam pensionem.

Tertiò, ad hoc idem plurimum facit, quod in materia
18 pensionum, & facultatum illas transferendi, † inspicitur tantùm qualitas Ecclesiarum, & præiudicium, quod per d. impositionem dictis Ecclesijs infertur, non autem qualitas personarum obtinentium Ecclesias, seu quæ in futurum obtinere possunt, idque optima ratione, quia pensio
19 † quoad Ecclesiam est onus reale, & perpetuum quousque durat pensio, quo verò ad titularem est personale, & durat
20 pro tempore, † quo Ecclesiam possidet, & d. facultas prorogat seruitutem, semel Ecclesiæ impositam; præiudicium verò quod ex ea infertur Cardinali titulari est secundarium, & merè euentuale, quia scilicet contingere potest, quod vel Cardinalis eamdem Ecclesiam tempore translationis amplius non possideat, vel quod etiam translatarius ante ipsum transferentem diem suum obeat, nec propterea de tali præiudicio est facienda specialis mentio, & sufficit qualitates ipsius Ecclesiæ de cuius præiudicio principaliter agitur, non verò etiam ius euentuale titularium exprimere,
quia † ea quæ habent se ad esse, & non esse, non inducunt 21
subreptionem, Felin. *in cap. in nostra de rescript.* Ferett. *d. cons.* 314. *num.* 12. vbi quod quando † qualitas Cardi- 22
nalis potest adesse, & abesse tempore vacationis, non est de illa necessaria mentio, Cassad. *decis.* 16. *num.* 2. *de præbend.* & in his terminis dixit Rota *in decis.* 240. *num.* 26. *& seqq. part.* 1. *diuers.*

Quod & vsus ac stylus Curiæ comprobauit, solet enim
ex † communi, & notorio stylo Curiæ in reseruationibus 23
pensionum, & facultatibus illas transferendi, fieri quidem mentio qualitatum Ecclesiæ, super qua est impositapensio, vt Papa scire possit, an sit Parochialis, Abbatialis, Episcopalis, Archiepiscopalis, aut alterius dignitatis, non verò etiam personarum dictas Ecclesias obtinentium, & minus earum, quæ in futurum, vt easdem Ecclesias obtineant, possibile est.

Nec propterea subsistit quod dicitur, non præsumi quod Papa voluerit per dictam facultatem præiudicare Cardinali, ad quem poterat deuenire Ecclesia, quia, vt iam dictum est, in hac materia non inspicitur † dignitas perso- 24
narum obtinentium Ecclesias, nec minus attenditur præiudicium Cardinalis, quod pendet à futuro, & incerto euentu, & sic Papam difficiliorem redderet ad concedendam facultatem, quod potest contingere, vt ea sit præiudicialis aliquo tempore S. R. E. Cardinali, aut præsumi deberet, quod non vult eam præiudicare posse Cardinalibus, vtique eadem ratio retraheret Pontificem ab imponenda pensione, nec præsumeretur quod Papa vellet semel impositam solui debere à successore Cardinale, quod tamen verum non est, quia (vt iam dictum est) etiam quod de Cardinale non fiat mentio, † tenetur ad pensionem semel impositam, & 25
Cardinalis acceptando beneficium, censetur illud acceptare cum suo onere, & sibi præiudicat, ideòque pari etiam ratione sibi præiudicat Cardinalis, † acceptando benefi- 26
cium cum onere pensionis, quæ fuit effecta transferribilis, vt cuilibet rectè consideranti ad sensum patere poterit.

Quartò, cessare videtur in casu isto difficultas, quia dato etiam quod in hac materia reperirentur S. R. E. Cardinales, vel de iure, vel de stylo Curiæ particulariter priuilegiati, ita quod pensiones ab ipsis debitæ nunquam censeantur in huiusmodi facultatibus comprehensæ, nisi de ijs fuerit facta specialis mentio.

Nihilominus huic etiam priuilegio dici posset derogatum per ampliſſimas clausulas appositas in facultatibus concessis bon. mem. Cardin. Montalto, ad hunc namque effectum attenditur † intentio derogantis, & si potest apparere, 27
quod voluerit derogare, sufficit derogatio generalis, Card. *cons.* 136. *num.* 7. *& seqq.* Aym. *cons.* 126. *per tot. & præsertim num.* 4. *& seq.* Put. *decis.* 104. *in fin. lib.* 1. vbi quod semper an † sit derogatum, vel non, pendet à mente, & 28
intentione derogantis, Rota *decis.* 137. *numer.* 7. *part.* 1. *diuers.*

De intentione verò Sixti V. quod in dictis facultatibus voluerit derogare, etiam dicto priuilegio, non est dubitandum; tum quia dictæ facultates emanarunt ad fauorem pronepotis, & quidem valdè dilecti, vt in alijs facultatibus concessis eidem D. Cardinali in simili ponderauit aliàs Rota, tum etiam quia in dictis facultatibus fuit expressè derogatum statutis, consuetudinibus, priuilegijs, & indultis, cum verbis ampliſſimis, & insuper fuit dispositum, quod D. Cardinalis posset transferre pensiones, etiam quod sint reseruatæ super fructibus Ecclesiarum de iurepatronatus Baronum, Ducum, Regum, Imperatoris, aut alia quacumque dignitate Ecclesiastica, vel mundana fulgentium; quin etiam fuerit superaddita clausula, quod de dicto indulto iudicetur perinde ac si esset concessum † in 29
Consistorio de fratrum consilio, & assensu, sub quibus clausulis etiam S. R. E. Cardinales comprehendi, qui Regibus æquiparantur, ambigi non potest, vt de clausula *cuiuscumque status, gradus, &c.* aduertit Ferett. *cons.* 357. *num.* 4. *vers. quinimò*, Cardinales etiam Legati, & ita sæpius fuisse iudicatum in Rota testatur Gomes. *in proœm. regular. qu.* 4. *num.* 2.

Nec obstat, quòd omnes dictæ clausulæ respiciunt tantùm qualitates Ecclesiarum, super quibus sunt reseruatæ pensiones per D. Cardinalem transferendæ, non verò personas easdem pensiones translatas soluere debentium: quia hoc etiam admisso, subintrat firmissimum argumentum, quod si Papa voluit dictas pensiones posse transferri in præiudicium iurispatronatus Regum, & Imperatoris,

multò

multò magis voluit easdem pensiones transferri posse in præiudicium Cardinalium, à quibus posset contingere obtineri dictas Ecclesias, quia præiudicium Regum erat præsens, & certum; præiudicium verò Cardinalium penitus incertum, & euentuale, vt supra demonstratum est.

Quintò, prædictis posset adnecti, quod Illustriss. D. Cardinalis Bandinus non est titularis Ecclesiæ Archiepiscopalis Firmanæ, sed tantùm eiusdem Ecclesiæ fructuum (dempta certa rata pro moderno D. Archiepiscopo) reseruatarius, & d. reseruatio emanauit tempore, quo iam fuerat reseruata d. pensio ad fauorem D. Cardinalis Montalti, & concessa eidem facultas dictam pensionem transferendi, vnde in d. reseruatione fructuum ad fauorem Illustriss. D. Cardinalis Bandini facta, non potest censeri comprehensa dicta pensio, vt benè deducitur *in decis.* 133. *num.* 2. *part.* 2. *in recent.* & quatenus in eadem reseruatione caueatur, quod si contingat vacare pensiones super fructibus Ecclesiæ impositas, ipsi D. Cardinali reseruatario accrescere debeant; non debet intelligi de pensionibus alteri Cardinali reseruatis; qui habet facultatem eamdem pensionem transferendi ex eadem regula, quæ pro D. Cardin. reseruatario adducitur, quod in † dispositionibus generalibus non comprehenduntur Cardinales, atque ita argumentum ad ipsius D. Cardinalis reseruatarij fauorem indultum reflectitur.

Atque ex his etiam apparet non obstare quod dicitur, quod saltem in dispositionibus † odiosis odio irrationabili non comprehenduntur S. R. E. Cardinales (quicquid sit de dispositionibus odiosis non autem odio irrationabili) quia obiectum posset procedere, si odium dirigeretur in ipsas personas, vel etiam si aliqua alia ratio concurreret, ex qua posset intrare priuilegium quod habent S. R. E. Cardinales, in quibus terminis loquuntur iura, & auctoritates per scribentes pro Illustriss. D. Cardinale Bandino allegata; secus verò est, quando odium percutit rem ipsam, puta Ecclesiam, & S. R. E. Cardinalis eamdem Ecclesiam † cum tali onere acceptauit, quia tunc nemo est qui dicat, quod Cardinalis non teneatur subire tale onus, etiam quod esset odiosum odio irrationabili: Et in omnem euentum, si quod priuilegium competeret tali etiam casu Cardinali, ei fuit sufficienter derogatum per clausulas supra ponderatas; quin & fortassis dici posset eodem defectu laborare, etiam gratiam reseruationis fructuum ad fauorem Illustriss. D. Cardinalis Bandini, ita quod nec ipse iuuari possit dicta gratia in præiudicium Cardinalis habentem gratiam anteriorem (vt supra dictum est) quia gratia dictæ reseruationis non est minus odiosa, quàm sit facultas concessa bon. mem. Card. Montalto, præsertim cùm eadem etiam gratia contineat facultatem transferendi fructus reseruatos, seu illorum partem.

Sed neque prætereundum est, quod nec ipsa impositio pensionum, † nec etiam facultas transferendi pensiones semel impositas est odiosa odio irrationabili, quia licet videatur † dicta impositio pensionum contra ius, eò quòd inspecto iure † communi beneficia conferri debeant sine diminutione, *cap. maioribus* 1. *qu.* 3. *can. piæ mentis* 16. *qu.* 7. *cap. vacante*, *& cap. cum causam in fin. de præbend. cum similibus*.

Tamen de iure etiam est, quod ex † causa licita & honesta possit pensio pro tertio imponi, Felin. *in cap. ad audientiam il* 2. *col.* 2. *vers.* 2. *conclusio de rescript.* Rota *decis.* 240. *num.* 24. *part.* 1. *diuers.* & publicam † quoque vtilitatem respicit, quod ex pingui beneficio plures Clerici alantur, Bursatt. *cons.* 126. *num.* 90. *vers.* 2. *vt egeno lib.* 2. latè Mandos. qui pluribus rationibus hanc opinionem defendit super *reg.* 19. *qu.* 11. *num.* 1. *cum plur. seqq.* Gonzal. *in glos.* 6. *proœm. num.* 21. Gig. *de pension. qu.* 96. *num.* 4. *& respons.* 25. *num.* 15. Gambar. *de off. leg. tit. de pension. numer.* 111. *cum plurib. seqq.*

Et quatenus etiam esset contra ius dicta impositio, nihilominus non posset dici odiosa odio irrationabili, quia † etiam statutum exclusiuum fœminarum est contra ius, *l. maximum vitium. C. de lib. præterit.* & nihilominus non dicitur odiosum odio irrationabili, † iuxta magis veram, & communem opinionem, quam Rota sequitur, vt disputato ex professo articulo fuit tentum *in Nucerina prædij* 29. *Maij* 1602. *coram bon. mem. Card. Sacrato*, *& in Interamnen. de Paradisijs* 12. *Decembris* 1605. *coram R. P. D. meo Pamphilio*, & nouissimè *in Bononien. successionis* 9. *Decembris* 1622. *coram R. P. D. meo Vbaldo*, in qua plures aliæ decisiones referuntur, & latè respondetur ad contraria, vnde multò minus potest dici odiosa odio irrationabili impositio pensionum, etiam quod esset contra ius, quia sufficit, † quod habeat admixtam rationem, vt in terminis dicti statuti exclusiui fœminarum ponderatur in dictis decisionibus, & in puncto de pensione dicitur *in d. decis.* 240. *num.* 24. *part.* 1. *diuers.* vbi quod est inauditum, quod pensio † sit res irrationabilis, & licet à dicta decisione fuerit posteà recessum, vt in *decis.* 454. tamen in hac decisione non dicitur, quod pensio sit odiosa odio irrationabili, sed quod gratia, de qua ibi agitur continebat quamdam irrationabilitatem, quia per eam concedebatur Cardinali retentio plurium Ecclesiarum Cathedralium, quod non est præsentis indaginis.

Minus potest dici odiosa † facultas transferendi pensiones odio irrationabili, quia huiusmodi facultates solent concedi Cardinalibus, vt se possint exhibere gratos erga † suos familiares, qui fuerunt participes vniuersalis muneris, quod Cardinalis sustulit pro Ecclesia Romana.

Et licet translatio pensionis sit prorogatio seruitutis beneficij, tamen quia potest esse, quod translatarius præmoriatur transferenti (prout sæpè contingit) reputatur modici præiudicij, nec propterea in translatione seu facultate transferendi necessaria est mentio, quod beneficium sit grauatum alia pensione, prout est necessaria in impositione † pensionis, & magis est odiosa ipsa impositio seruitutis, quàm sit facultas prorogandi eamdem seruitutem semel impositam, vt fuit dictum in allegata *Regien. pensionis* 26. *Nouembris* 1622. *&* 17. *Iunij* 1624. *coram R. P. D. meo Pirouano*, & prius *in Veronen. pensionis* 14. *Ianuarij* 1613. *coram R. P. D. meo Verospio*, *& in Romana pensionis* 17. *Iunij* 1622. *coram R. P. D. meo Buratto*.

Non obstat, quod in indulto bon. mem. Card. Montalto concesso derogatur regulæ de præstandis consensibus, & sic suppletur consensus iuris naturalis, quod facit vt dictum indultum sit odiosum odio irrationabili ex latè cumulatis pro Illustriss. D. Cardin. reseruatario: quia est aduertendum, quod regula de præstandis † consensibus, nihil disponit circa consensum de iure naturali requisitum, sed respicit tantùm expeditores, quibus Papa prohibet expedire litteras super pensionibus, & resignationibus sine consensu formali in Camera, vel Cancellaria, Cassad. *decis.* 1. *num.* 6. *de renunciat.* Caputaq. *decis.* 176. *numer.* 4. *part.* 2. Mohed. *decis.* 5. *in fin. de renunciat.* Rota *diuers. decis.* 396. *num.* 8. *part.* 1. Vnde penitus euanescit dictum obiectum, nec dictum indultum propterea quod in ea derogatur dictæ regulæ, dici potest odiosum odio irrationabili, maximè quod dicta † derogatio fuit facta ad cautelam, & sine vlla necessitate, quia † super translationibus faciendis per Cardinalem non debebant expediri literæ, & sic d. regula non afficiebat dictos translatarios.

Tandem non obstat regula 67. † quia illa est restricta ad regulas Cancellariæ edendas post primam editionem, in quibus Papa vult priuilegiare Sanctæ R. E. Cardinales, vt apparet ex verbis ibi (in constitutionibus & regulis in futurum edendis,) neque ea potest extendi ad alias dispositiones, quando materia est proportionabilis; aliàs destruerentur infinitæ Rotæ decisiones, in quibus fuit firmatum † S. R. E. Cardinales comprehendi, vltra quod in dicto etiam indulto bon. mem. Cardinali concesso expresè disponitur, quod de dicto indulto iudicari debeat, prout si esset concessum in Confistorio de fratrum consilio, vel assensu, qui casus in dicta regula excipitur, nec propterea obstat dicta regula quominus translatio sustineatur, etiam quod illa præiudicet Illustrissimo D. Card. reseruatario.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Bononien Fideicommissi de Volta.

Die Veneris 14. *Martij* 1625.

ARGVMENTVM.

Plura in facto deducuntur ad docendum, quando mens testatoris non fuerit comprehendendi aliquem in fideicommisso, vt latè, & diffusè hìc, & in præterita decisione in hac causa discutitur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *ad Fideicommissum agens debet probare se in illo esse comprehensum.*
2 *Exceptionis natura, quæ sit.*
3 *Actio ex testamento quis consequi non potest nisi seruatis qualitatibus ipsius dispositionis.*

* *Allegatur præsens decisio, supra in decisionibus in eadem causa 44. & 448. prima est coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano, die 8. Martij 1627. altera verò est coram bon. mem. Pirouano die 14. Junij 1624. & infra habes duas alias coram R. P. D. meo Dunozetto sub diebus 14. Martij 1628. & 3. Junij eiusdem anni.*

DECISIO CCCCLIII.

CEnsuerunt Domini nomine dissentiente standum esse in decisis in hac causa sub die 14. Iunij præteriti, quia Comes Antonius non docet in casu deficientis lineæ masculinæ se natum ex filia testatoris, quæ † contraxerit nuptias 1
cum illis de Volta, aut de Vrsis, prout necessarium habet iustificare hanc qualitatem à Bartholomæo testatore præscriptam ex illis verbis sub num. 30. tunc natus, & nasciturus posteà ex supradictis nuptijs secundum ordinem, de quo supra sit sibi testatori hæres vniuersalis, quam necessitatem Domini ponderarunt in discursu decisionis, quæ reuidetur, & nunc etiam clariùs examinando aduerterunt, testatorem sub num. 10. subordinasse modum contrahendi nuptias per Polisenam eiusdem testatoris filiam naturalem, & infantem cum Antonio filio Camilli q. Pauli de Volta, & alijs de Vrsis si contigisset ipsum decedere sine filijs masculis, vel sine filiabus fœminis in legitimo matrimonio natis, secundo eundem modum sub num. 24. præscripsisse filiabus fœminis legitimis, si contingeret ipsum testatorem decedere sine aliquo, vel aliquibus filijs, & descendentibus masculis, vel qui extarent, & posteà quandocumque decederent extantibus filiabus fœminis ipsius testatoris ex legitimo matrimonio natis grauando primogenitam, vt nubere debeat supradicto Antonio de Volta, vel vni ex filijs Constantij de Vrsis, tertio ex hac necessitate contrahendi nuptias cum certis, & de certo genere eundem testatorem se declarasse sub num. 30. quod ideò præcepit, & ordinauit de dictis nuptijs; quia ipso decedente sine aliquo, vel aliquibus filijs, vel decedentibus masculis, quod tunc, & eo casu primus filius masculus ex supradictis nuptijs secundum ordinem, de quo supra, prout casus contigerit, sit sibi testatori hæres vniuersalis, ex quibus patet testatorem enixè desiderasse, ac voluisse extincta linea masculorum suorum sibi hæredem fore primum filium masculum ex nuptijs contractis cum personis de Volta, aut de Vrsis, quod adhuc ex parte Comitis Antonij iustificatum non remanet.

Neque obstat, quòd cum testator sub num. 30. voluit, quod tunc natus, vel nasciturus posteà ex supradictis nuptijs secundum ordinem, de quo supra, futurus esset sibi hæres, itaut non possit de nuptijs contrahendis post lineæ masculinæ deficientiam intelligi, sed de alijs nuptijs iam contractis attenta impossibilitate, quod in instanti purificandæ conditionis per contractum nuptiarum cum Voltis, vel Vrsis, iam esset natus primus masculus legitimis.

Quia patet responsio ex eodem contextu, nam testator in primo successore vocato linea masculorum extincta non dixit, quod natus ex supradictis nuptijs sit hæres vniuersalis, sed primo expressit, quod tunc, & eo casu primus filius masculus sit hæres, cæterum prouidendo etiam alijs casibus, qui poterant contingere, nempè vel quia non esset hæres, vel nollet, aut non posset esse, vel esset, & posteà decederet sine masculis, & tunc subiunxit, & ipso non extante, vel quandocumque deficiente sine filijs masculis de verò, & legitimo matrimonio natis secundus filius, & secundo non extante, vel quandocumque decedente, vt supra tertius filius, & sic successiuo ordine tunc natus, & nasciturus posteà ex supradictis nuptijs sit hæres, atque ita patet, quod illa verba tunc natus pertinent ad determinan. successiuum ordinem, non autem ad enuntiandam extremitatem temporis, in quo futuræ sint nuptiæ cum personis ab eo nominatis, qui ordo successiuus benè se compatitur cum filio tunc nato, quandocumque decederet, vt tunc natus succedat, & sit hæres vniuersalis.

Neque dicatur, quod adhuc cessante dicta impossibilitate ex dictione repetitiua dictis comprehenduntur omnes nuptiæ siue cum Voltis, & Vrsis, siue cum alijs, non tamen à testatore prohibitis, quasi illis exceptis cæteræ sint comprehensæ sequendo naturam † exceptionis, quæ solet 2
confirmare regulam in non expressis.

Quia decisio respondet, quod relatio continet qualitatem, nempè secundum ordinem, de quo supra, & supra num. 24. Legitur expressus ordo nubendi extincta linea masculorum cum certis personis de certis familijs, & similiter secunda relatio secundum ordinem, modum, & formam, & in omnibus, & per omnia, prout supra dispositum fuit in personam Polisenæ nihil plus continet, quàm ordinem nubendi Antonio filio Camilli de Volta, vel alijs de Vrsis, & quamuis replicetur adesse alium ordinem nubendi linea masculina adhuc durante nempè cum consilio, & voluntate filiorum masculorum, & commissariorum testamenti, vt legitur sub num. 13. adhuc satisfacit decisio, quod ille ordo sit datus ad effectum consequendi certam dotem scutorum 2000. auri, non autem pro subordinanda successione contemplata per testatorem, nec vim facit, quod filiæ non tenerentur seruare testatoris mandatum pro consequendis dotibus, neque de iure, neque ex forma statutorum Bononiæ, vt propterea ordo nubendi etiam in hac parte remaneat releuans, & considerabilis quia si testator legasset dotem congruam non expressa quantitate, ratio posset deseruire, sed legauit certam dotem scutorum 2000. auri, quæ actione † ex testamento consequi non potest, nisi 3
seruatis qualitatibus ipsius dispositionis, Bart. *in l. 1. §. quod ait prætor. Nequid in flum. publ.* Dec. *cons.* 520. Crauett. *cons.* 280. *sub num. 2. vers. facit ad præmissa*, Becc. *cons.* 53. *num. 9.*

Ad alia autem, quæ fuerunt repetita sublata remanent ex responsionibus datis in decisione nihil fuit replicatum, sed Domini transierunt sequendo iam deducta in ipsa decisione. Et ita, &c.

REVERENDISS. DVNOZETTO
Archiepiscopo Seleucien.
Romana Vineæ.
Die Veneris 24. Martij 1625.

ARGVMENTVM.

Contractus celebratus à pupillo, vel pupilla sine Tutore, sed cum auctoritate Curatoris specialiter, ad contrahendum à Iudice deputati, quando valeat, & teneat. Alienatio bonorum pupilli facta ab eo, quod creditores vrgeant, quando valida sit.

SVMMARIVM.

1 *Tutor, & non curator debet deputari, quando pupillus celebrat aliquem contractum.*
2 *Curator datus à Iudice pupillo, dum contrahit, tunc ille curator subijt vices Tutoris.*
3 *Curatoris appellatione venit etiam tutor.*
4 *Curator eamdem habet auctoritatem, & eodem fungitur munere, quo ipse tutor.*
5 *Pupillus si non habeat curatorem, & contrahere debeat, potest Iudex loco tutoris curatorem deputare, qui succedat loco Tutoris.*
6 *Curator, quando absque difficultate succedat loco tutoris, & suppleat illius vices.*
7 *Et hoc amplia, si adsit obseruantia 30. annorum circa id, quod cum eius auctoritate fuit gestum.*
8 *Alienatio bonorum pupilli non tenet, si sit facta sine necessitate non vrgente ære alieno.*
9 *Sed ista vrgentia non est necessaria, quando debitum est sub vsuris.*
10 *Bona pupillorum, quando sine solemnitate possint alienari.*

Allegatur supra præsens decisio in decis. 11. quæ est in eadem causa coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano die 4. Maij 1626. & statur hic in decisis.

DE-

DECISIO CCCCLIV.

MOrtuo ab inteſtato de anno 1571. ſub die 5. Februarij, Vincentio de Maſis relictis poſt ſe Iuliano, Victoria, Felice, Bernardina, & Clitia, filijs legitimis, & naturalibus, pupillis, & in puerili ætate conſtitutis ex ipſo Vincentio, & Eliſa vxore genitis, dicta Eliſa fuit in Tutricem, & pro tempore Curatricem, ac legitimam Adminiſtratricem deputata, vt in Summario Bernardini num. 3. Quæ cùm reperijſſet hæreditatem dictorum filiorum debitricem diuerſis creditoribus, & cuperet dicta debita perſoluere, & non haberet vnde illa comodius ſoluere poſſet, impoſuit vnum annuum cenſum ſcutorum trium monetæ pretio ſcutorum quinquaginta ſuper Vinea dictorum filiorum, & hæreditatis poſita extra Portam Portuenſem, & de qua hodie eſt quæſtio ad fauorem Fidi, necnon nomine quo ſupra die 21. Aprilis anni 1571. aſſerens cum pecunijs ad cenſum, vt ſupra captis non potuiſſe dicta debita perſoluere, ex eo quia illas erogauerat pro liberando Iuliano vno ex dictis filijs à carceribus; Ideò alia ſcuta quinquaginta monetæ ad cenſum ſuper eadem Vinea ab eodem Fido accepit, vt in eodem ſummario num. 5. & demum de anno 1573. ab eodem accepit alia ſcuta quinquaginta ſimiliter ad cenſum pro ſubleuandis eorum neceſſitatibus, Summario Eq. Theodori della Porta num. 3.

Quibus ſtantibus de anno 1576. de Menſe Aprilis prædictæ Felix, Victoria, & Clitia Vineam de qua agitur dicto Fido pro ſcutis 300. monetæ iuxta æſtimationem Peritorum hinc inde electorum, ac Iudicis decreto vendiderunt, quam venditionem de menſe Maij eiuſdem anni 1576. vt ſupra factam, Fabius frater primogenitus, & maior 20. ac Iulianus in 16. necnon Bernardina in 11. ſuæ ætatis anno conſtituta, dum in Monaſterio Sanctæ Catherinæ exiſteret, mediante Curatore deputato ex decreto Iudicis ratificarunt, & quatenus opus eſſet de nouo fecerunt, Summario Theodori num. 5. ad lit. T. Verùm quia Bernardinus hæres prædictæ Bernardinæ ratificationem venditionis prædictæ, ac ipſam venditionem per eam factam nullam eſſe contendebant, cauſamque coram Illuſtriſſimo D. Protectore dicti Monaſterij Sanctæ Catherinæ introduxit, placuitque eidem Protectori, ſeu Iudici ab eo deputato Rotam conſulere, deditque dubium, *An Bernardinæ competat aliquod ſuper Vinea*, de qua agitur, quo dubio hodierna die per me propoſito, *Domini negatiuè reſponderunt*.

Allegabatur enim pro Bernardina nullitas contractus venditionis factæ ex duplici capite, & Primò, quia cùm
1 ipſa in 11. tantùm ſuæ † ætatis anno conſtituta reperiretur, debebat in actu celebrationis, ac ratificationis deputari Tutor, non autem Curator, §. *pupilli*, *Inſtit. de inutilibus ſtipulat.* Pariſ. *conſ. 99. num. 39. lib. 1.*

Sed placuit reſponſio data, Curatorem illum à Iudice
2 † deputatum ſubijſſe vices Tutoris in cuius locum à Statuto ſubrogatur, nec fuiſſe neceſſarium Tutoris, & Cura-
3 toris interuentum ſimul, † cùm appellatione Curatoris veniat etiam tutor, Montan. *de iur. Tutor. & Curator. cap. 1. num. 14.* & Curator eandem habeat authoritatem,
4 † ac eodem munere fungatur, quo ipſe Tutor, & ita cùm iſta Pupilla Tutorem non haberet, potuit Iudex loco Tuto-
5 ris † Curatorem deputare, qui ſuccedit loco Tutoris.

Vltra quod in hoc caſu viſa fuit ceſſare omnis difficultas, quia interuenit præſentia Procuratoris Monaſterij deputati
6 in Congregatione, in quo Pupilla degebat, † qui Procurator ſic à Congregatione deputatus ſuccedit loco Tutoris, & ſupplet ipſius vices, *Clem. quia contigit §. vt autem in verſ. illi etiam quibus dictorum locorum gubernatio, vbi gloſ. in verb. committatur, & in verbo Tutorem de Religioſ. domibus*, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 522. num. 17.* Quæ deputatio præſumitur ampliſſima, tam ex obſeruantia ſub-
7 ſecuta † 30. annorum, & vltra, quàm ex decreto Iudicis, præſertim cùm non conſtet tunc temporis habuiſſe alium Tutorem.

Secundò, quia alienatio fuit facta ſine neceſſitate non
8 vrgente † ære alieno, *iuxta deciſ.* Afflict. 249. & Roland. *conſ. 33. lib. 1. per tot.*

Verum fuit reſponſum vrgentiam non eſſe neceſſariam,
9 quando debitum eſt ſub vſuris, † vt erant iſti tres cenſus, *l. magis puto §. non paſſim verſ. ſi igitur ff. de rebus eorum*, Simoncell. *de decret. lib. 1. tit. 1. num. 40.*

Vltra quod in facto præſupponitur facta computatione æris alieni, prout in calculo portio debita Bernardinæ remanſiſſet redditus iuliorum quinque, vel ſex, † & ſic po- 10
tuiſſet abſque ſolemnitatibus ſtatutarijs alienari, iuxta tradita per Pic. *ad Statut. Vrbis gloſ. 7. à num. 263. vſque ad num. 274. & gloſ. 20. num. 2. & ſeqq.*

Et ita deciſum vtraque parte informante.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Confiſcationis.

Die Veneris 18. Aprilis 1625.

ARGVMENTVM.

Abſolutionem plenariam ſi condemnatus à Principe obtinuerit, vtrum in recuperatione bonorum confiſcatorum procedendum ſit per viam manutentionis, vel potius reintegrationis. Et quando benè dicatur probaſſe ſuam anteriorem poſſeſſionem. Filius ſi perpetrauerit aliquod delictum, cuius intuitu eius bona fiſco veniant applicanda, talis confiſcatio nequit in præiudicium patris non ſolùm in bonis profectitijs, ſed nec etiam in aduentitijs, & quod plus eſt, nec in bonis Caſtrenſibus, & talis reſeruatio fit patri in ſolatium patriæ poteſtatis, & hæc eſt verior, & receptior opinio. Condemnatus ſi abſolutionem plenariam obtinuerit à Principe, quid importet talis abſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio probari poteſt ex inſtrumento adeptæ poſſeſſionis, & alio non exiſtente in poſſeſſione eſt manutenibilis.*
2 *ex Fructuum perceptione probatur poſſeſſio.*
3 *Poſſeſſio ſemel probata præſumitur continuata, & ideò manutenenda venit.*
5 *Sententia ſi non iuſtificetur ex actis, & poſſeſſor non habuit ſe pro ſpoliato, ſequitur, vt per viam manutentionis poſſit recuperare poſſeſſionem naturalem vigore ſententiæ ſibi auulſam, & n. 6.*
7 *Poſſeſſio rei conuenti probatur ex ſubſtentatione litis.*
8 *Et hoc multò magis procedit iunctis adminiculis.*
9 *Confeſſio partis deſeruit pro adminiculo, vt probetur poſſeſſio rei conuenti.*
10 *Sententia condemnationis ſi per reſtitutionem plenariam Principis fuerit de medio ſublata, trahitur etiam ad recuperationem bonorum, de quibus expreſſa mentio non fuit facta.*
11 *Reſtitutis, & gratiatis competit remedium reintegrandæ pro recuperanda poſſeſſione ſibi ablata.*
12 *Sententia ſi non iuſtificetur ex actis, non venit attendenda.*
13 *ex Filij delicto non poſſunt confiſcari bona in præiudicium Patris illa poſſidentis.*
14 *Siue ſi conſiderentur huiuſmodi bona tamquam peculium profectitium filij.*
15 *Siue vt peculium aduentitium.*
16 *Pater in bonis profectitijs, & aduentitijs filiorum habet vſumfructum.*
17 *Pater in bonis aduentitijs filiorum ad aliquid non tenetur ex delicto eorum.*
18 *Bona caſtrenſia filij non poſſunt confiſcari ex eius delicto, ſed patri reſeruantur in ſolatium patriæ poteſtatis.*
19 *Et iſta eſt verior, receptior, & æquior opinio.*
20 *Bulla Sixti V. contra receptores Bannitorum mandat bona confiſcari, & illa applicari Fiſco Pontificio.*
21 *in Confiſcationis bonorum materia plurimum attenditur conſuetudo.*
22 *Appellatione Cameræ Apoſtolicæ, & fiſci Pontificij non veniunt Barones.*
23 *Sententia ea quis non poteſt niti, ſi de eo non loquatur.*
24 *Sententia debet acceptari, & exequi prout iacet.*
25 *Gratia reintegratoria obtenta à Principe ſuffragatur, quoad recuperationem omnium bonorum ſibi ablatorum.*
26 *Et hoc tanto magis ſi Princeps iubeat in dicta gratia,*

tia, cassari processum, & sententiam cum omnibus inde secutis.

* *In eadem causa habetur supra alia decisio sub die 14. Iunij 1624. coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, est in ordine decisio 449.*

DECISIO CCCCLV.

PEtrus fuerat in foro Reuerendis. D. Gubernatoris vrbis condemnatus in contumaciam ob receptionem Bannitorum in pœnam vitæ, & confiscarionis bonorum Cameræ Apostolicæ applican, postquàm sententiam absq; alio processu immediatè ab officialibus Excellentis. D. Ducis Vrsini fuerunt occupata bona eiusdem Petri existentia in Terra Scandriliæ, & Montis Libretti, verùm cùm deinde Petrus obtinuisset plenariam restitutionem, & reintegrationem à san. mem. Gregorio XV. quam gratiam sibi prodesse prætendebat etiam pro dictorum bonorum libera recuperatione, instetit tam nomine proprio, quàm Diomedis Patris me proponente manuteneri; & quatenus opus esset reintegran ad possessionem dictorum bonorum in prædictis Castris confiscatorum, super quibus proposito dubio, sub die 14. Iunij præteriti possessio anterior Petri, & Diomedis concludenter non visa fuerit probari, tunc Dominis placuit solùm firmare gratiam prædictam restitutionis, & reintegrationis à san. mem. Greg. XV. concessam Petro comprehendere etiam bona, vt in decisione, modò autem examinatis testibus, & alijs absolutis probationibus super possessione anteriori Diomedis, & Petri, hodie repropositio eodem dubio, Domini responderunt prædictos Diomedem, & Petrum esse manutenendos, & quatenus opus sit reintegrandos.

Et moti sunt, quoniam quoad manutentionem probant Diomedes, & Petrus se apprehendisse possessionem dd. bonorum in vim testamenti Egidij aui materni dicti Petri, vt
1 ex ipso Instrumento apprehensionis † quod alio non possidente, vt præsumitur, benè probat possessionem, & quidem manutenibilem, *l. prædia* vbi Bart. Alex. & alij *ff. de acquir. poss.* Cæs. de Graff. *decis.* 4. *num.* 1. *de rest. spol.* Rota coram san. mem. Greg. XV. *decis.* 100. *num.* 1. præsertim iniuncto trium testium dicto, qui concludenter de posses-
2 sione Petri, & Diomedis deponunt † cum fructuum perceptione, *l. Titia ff. de solut. l. testibus C. de agricol. & censit. lib.* 11. Crau. *cons.* 107. *num.* 2. Rota coram eodem san. mem. Greg. XV. *decis.* 160. *num.* 2. *& in recent. decis.* 131. *num.* 2. *part.* 1. Quæ quidem possessio cùm præsumatur con-
3 tinuata † videtur consequenter danda manutentio, non obstante quod vigore sententiæ confiscationis officiales d. Excellentiss. Ducis se intruserint; quia dicta sententia cùm
4 non iustificetur † ex actis, & ipsi Diomedes, & Petrus
5 non habuerint pro spoliatis, † vt ciuilem possessionem
6 animo retinuerint, † sequitur quod per viam manutentionis possint agere ad recuperationem possessionis naturalis.

At quidquid esset de manutentione, Domini faciliùs inclinarunt pro reintegratione, quia duo extrema, quæ in hoc remedio sunt necessaria, nempè possessio anterior
7 † actorum, & posterior rei conuenti, satis superque videtur iustificata quoad possessionem antiquiorem Petri, & Diomedis adest, vt supra fuit ostensum, apprehensionis possessionis instrumentum, & tres testes concludenter de-
8 ponentes, quo verò ad possessionem † recentem ipsius domini Ducis adest litis substentatio, quæ iunctis adminiculis sufficit pro iustificatione secundi extremi, Caputaqu. *decis.* 369. *part.* 2. Cæs. de Graff. *decis.* 4. *num.* 2. *de restitut. spol.* Rota coram san. mem. Greg. XV. *decis.* 485. *num.* 1. *& in Rom. Salu.* 15. *Aprilis* 1622. *coram me*, concurrunt hic
9 autem adminicula, † nempè confessio facta in schedula ipsius Excellentiss. D. Ducis manu signata, & secundus testis iuxta duodecim ibi, *hoggi non li possiede, ma li possiede la Corte, cioè sua Eccellenza.*

Nec obstare visum fuit prædictam sententia confiscatio-
10 nis, quòniam ea fuit sublata † per subsequentem restitutionem, & reintegrationem sub amplissimis verbis conceptam, quæ vt in alia decisione fuit firmatum trahitur etiam ad recuperationem bonorum, licet de eis expressa mentio
11 facta non fuerit, qua stante gratia † plenaria restitutionis competit huiusmodi restitutis, & gratiatis remedium reintegrandæ pro recuperanda possessione, Bald. *in l. penult. num.* 1. *C. de Capt. & postlim. reuer.* Bertazz. *cons. ciu.* 20. *num.* 29. 30. *& seqq.* Peregr. *de iur. fisc. lib.* 5. *tit.* 2. *num.* 65. Sfort. Odd. *de restit. in integr. qu.* 99. *art.* 3. *num.* 24.

Quibus addebant quod dicta confiscatio, & sententia non † iustificantur ex actis, & amplius illius vigore non 12
potuerunt hæc bona auferri tam quoad Diomedem Patrem, quàm quoad Petrum filium, quoad Diomedem patrem, quia ex dilecto Petri filij † non potuerunt confiscari bona 13
in præiudicium Patris illa possidentis, siue si considerentur huiusmodi bona, † vt peculium profectitium filij, ad no- 14
tata per DD. *in l. si finita, §. si de vectigal. ff. de damn. infect.* Rip. *in l. fin. qu.* 53. *C. de reuoc. donat.* Couar. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 7. *vers. sic delinquente*, Clar. *in §. fin. qu.* 78. *vers. præterea quæro*, vbi asserit in hoc neminem dubitare, Honded. *cons.* 95. *num.* 36. *lib.* 1. siue vt peculium † ad- 15
uentitium, vt in præsenti; hæc enim bona peruenerunt ad filiam ex hæreditate aui materni, † in quibus pater habet 16
vsumfructum, *l. cum oporteat, C. de bonisque lib.* & in his aduentitijs pater non tenetur ad aliquid ex † delicto filij, 17
Bart. *in d. §. si de vectigalibus num.* 12. Alex. *num.* 44. Clar. *in eadem qu.* 78. *vers. sed quid in aduentitijs*, Honded. *eod. cons.* 95. *num.* 35. Farinac. *in prax. qu.* 24. *num.* 5. & quod magis est, nec in bonis Castrensibus fieri potest confiscatio, † sed patri omnia reseruantur in solatium ipsis patriæ pote- 18
statis, *ad l.* 3. *C. de bon. præscript.* & ibi not. Odofred. Cin. Bart. Alberic. & alij, Couar. & Clar. locis citatis ille *num.* 7. *vers. hinc apparet, hic autem vers. quo verò*, etiam latè Farinac. *d. qu.* 24. *num.* 11. *& seqq. qui vers. quibus tamen*, de † veriori, receptiori, & æquiori testatur, & secuta est Ro- 19
ta *in Cæsenaten. de Cacciaguerris* 2. *Februarij* 1600. *coram bon. mem. Litta, quæ est decis.* 145. *num.* 1. *post secundum vol. cons. Farinacij.*

Quo verò ad Petrum quia ex Const. fel. rec. Sixti V. contra receptores bannitorum, & ipsa sententia Reuerendiss. D. Gubernatoris contra Petrum lata expresè mandant bona confiscari, & illa applicari Reu. Cameræ Apostolicæ, & Fisco Pontificio, † quorum verborum sensus vsu etiam 20
comprobatus est, vt Camera Apostolica, non autem Barones confiscant, quemadmodum de huiusmodi consuetudine attestatur bon. mem. Lomellinus olim Cameræ Apostolicæ Commissarius post cons. Pancirol. impress. apud Menoch. *cons.* 605. & similibus consuetudinibus in hac materia † confiscationis standum esse monet post Crau. Gasp. Ant. 21
Thesaur. *ad decis. Patris* 132. *numer.* 37. *post princ.* & sanè verbis, & menti sententiæ, & constitutionum omninò repugnet, quod appellatione † Cameræ Apostolicæ, & Fi- 22
sci Pontificij veniant Barones, vel in omnem euentum officiales Domini Ducis, vt ritè potuissent confiscare bona in Territorio Scandriliæ existentia, debebant acta coram Domino Gubernatore vrbis transportare, vel alium processum, † & condemnationem facere, alium non autem 23
niti solùm sententia D. Gubernatoris Vrbis, quia illa strictè mandat bona Petri applicari Cameræ Apostolicæ, & dicta sententia † debebat acceptari, & exequi, prout loquebatur, & cùm D. Dux pro dictis bonis nitatur solùm dicta 24
sententia Iudicis Pontificij, sequitur quod † gratia rein- 25
tegratoria obtenta postea ab eodem Summo Pontifice suffragetur etiam pro ijsdem bonis per D. Ducem confiscatis, ad Paris. *cons.* 1. *num.* 47. *& 52. lib.* 4. *cum alijs relatis in* 1. *decis.* in fine, tantò magis cùm Papa iubeat in dicta gratia cassari processum, & † sententiam cum omnibus inde 26
secutis, tam in Curia, quàm alibi.

Et ita responsum fuit.

R. P. D. REMBOLDO.

Vlixboneñ Monasterij.

Die Lunæ 2. *Iunij* 1625.

ARGVMENTVM.

Tractatur an Reuerendiss. P. Commissarius generalis Fratrum S. Francisci de Obseruantia, &c. potuit dimittere ab eorum obedientia, & iurisdictione Moniales Conuentus Sanctæ Claræ Oppidi de Santarem. Fauori proprio quando non possit renunciari.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Renuntiare nemo potest iuri, quod non habet.*
2 *Renunciatio Iuris alieni non tenet in præiudicium tertij.*
3 *Commissarius generalis Fratrum S. Francisci de Obseruantia habet eamdem iurisdictionem in sua familia, quam habet Minister Generalis in tota Religione, declara vt n.4. & 5.*
6 *Fauori proprio quilibet potest renunciare.*
7 *Fauori mixto quis non potest renunciare, quando id quod renunciatur, non solum proprium fauorem renuntiantis, sed etiam alterius concernit.*
8 *Clericus non potest renunciare priuilegio Clericali, vt conueniatur coram Iudice sæculari.*
9 *Ius, & iurisdictio, an sit idem. Illatio non fit ad diuersa.*
10 *Monasterium immediatè subiectum Sedi Apostolicæ, non potest se subijcere iurisdictioni Ordinarij sine beneplacito eiusdem Sedis Apostolicæ, & numer.15.*
11 *Renunciatio tenet in præiudicium exempti.*
12 *Felin. in cap. cùm accessissent num.6. de constitut. declaratur.*
13 *Eximenti interest suam iurisdictionem immediatam non perdere.*
14 *Libertatis, & exemptionis ius est ita coniunctum inter subditum, & superiorem, vt commodè separatio fieri non possit.*
16 *Moniales S. Claræ profitentur, & tenentur viuere sub gubernio Fratrum S. Francisci, & n.17.*
18 *Factum à maiori parte, non potest alijs præiudicare in his, quæ omnes in particulari tangunt.*
19 *Sub conditione datum, illa non adimpleta, non habetur in consideratione.*

* *Allegatur præsens decisio infra in eadem causa sub die 19. Nouembris 1625. coram bon. mem. Coccino, est decisio 461. & statur hic in decisis.*

DECISIO CCCCLVI.

REuerendissimus Pater Commissarius Generalis totius familiæ Cismontanæ Indiarum Fratrum S. Francisci de Obseruantia, & Patres Diffinitores Prouinciæ Portugalliæ de communi consensu die 30. Nouembris 1619. dimiserunt ab eorum obedientia, & iurisdictione Moniales Conuentus Sanctæ Claræ Oppidi de Santarem, attenta dictarum Monialium, & Abbatissæ inobedientia, cum declaratione tamen, quod si eueniret, quod dictæ Moniales suam culpam agnoscerent, & veniam peterent, datis in omnibus claris, & euidentibus pœnitentiæ demonstrationibus, Pater Prouincialis illas iterùm admitteret ad suam obedientiam, qua dimissione sub die 2. Nouembris 1620. dictis Monialibus intimata, Abbatissa cum maiori parte Monialium illam acceptauit, & Archiepiscopo Vlixbonen, vt eas in suas reciperet supplicarunt, qui eas recepit, sub obligatione tamen, quod infra sex menses confirmationem à Sede Apostolica obtinerent, reliquæ verò contradixerunt, & ab ea ad Sedem Apostolicam, ac ad Generalem appellarunt.

Vnde contingit dubitari, an dicta dimissio, & subiectio sustineretur? & DD. vnanimiter censuerunt, tam dictam dimissionem, quàm subiectionem non sustineri.

Quo enim ad dimissionem, ea visa fuit nulla ex pluribus. Primò quia ex constitutionibus Innocentij IV. & Bonifacij VIII. administratio dicti Monasterij spectat ad Ministrum Generalem Ordinis S. Francisci, nec propterea potuit ea
1 dimitti à Commissario dicti Ordinis, quia † nemo potest renuntiare iuri, quod non habet, *l. nemo plus Iuris ff. de reg. iur.* Cæph. *cons.*146. *num.*2. Rebuff. *cons.*186. *num.*10. & re-
2 nuntiatio Iuris † alieni non tenet in præiudicium tertij, *l. iubemus*, & ibi DD. *C. ad Vell.* Surd. *cons.*332. *num.*9. & *cons.*359. *num.*3. Cæph. *cons.*152. *num.*67. Natt. *cons.*470. *num.*15. Card. Seraph. *dec.*341. *num.*6.
3 Nec obstat, quòd Commissarius † habet eamdem iurisdictionem in sua familia, quam habet Minister Generalis in tota Religione ex constitutione Leonis X. registrata per Rodriquez *q. regul. tom.*1. *qu.*51. *art.*1. quia dictus Commissarius habet quidem amplissimam facultatem visitandi, & corrigendi familiam sibi subditam, non verò etiam immutandi statum Religionis, & renuntiandi in præiudicium † Ministri Generalis, & totius Ordinis, administrationi, 4
& regimini eidem Ministro Generali commisso, ad tradita per Bald. *in l.*1. *circa fin. vers. inducitur etiam C. de bon. matern.* Alex. *in l. procuratoribus numer.*3. *vers. intellige C. de procur.* quin & idemmet Commissarius est subditus sicut cæteri Prælati eiusdem Religionis Ministro Generali, vt expressè cauetur in d. Constitutione, ibi, *ita tamen quod Commissarius præfato Ministro Generali omnimodè subijciatur*, & à decretis dicti Commissarij datur † appellatio ad 5
Generalem, & Generalis potest eum corrigere si deliquerit, & prohibere aliqua negotia, si causam dederint legitimam, vt per eundem Rodriquez *d. qu.*5. *art.*4. ideòque potest sine dubio idem Generalis huiusmodi dimissionem sine legitima causa factam reuocare, prout cum effectu reuocauit, neque ea renuente Generali in præiudicium totius Religionis sustinetur.

Secundò minus tenet dicta dimissio, quia administratio dicti Monasterij fuit Fratribus dictæ Religionis, & Ministro eius Generali per Summos Pontifices demandata, ex causis, & rationibus publicum fauorem, & vtilitatem respicientibus; vnde non licuit Commissario sine Sedis Apostolicæ beneplacito huic administrationi renuntiare, nam † licet quilibet possit fauori proprio renuntiare, *l. si quis in* 6
conscribendo C. de Episc. & Cler. l. penult. C. de pact. cum simil. non potest tamen renuntiare fauori mixto, † hoc 7
est quando id, quod renuntiatur, non solùm proprium fauorem ipsius renuntiantis, sed etiam fauorem alterius, seu publicam vtilitatem concernit, Felin. *in cap. si diligenti num.*16. *de foro compet. & in cap. cum accessissent sub numer.* 29. & ibidem Dec. *num.*23. & 24. *de constitut.* Castrens. *in l. penult. num. fin.* & ibi Ias. *num.*14. *C. de pact.* Calderin. *cons.*1. *in fin. vers. si verò de pact.* Gozad. *cons.*88. *numer.*20. Castrens. *cons.*259. *ante num.*6. *lib.*1. vbi adducit simile in Clerico, qui non potest † renuntiare priuilegio clericali, 8
vt conueniatur coram Iudice seculari, vt notatur in *c. si diligenti de foro compet.*

Nec obstat, quòd in dictis Constitutionibus Innoc. IV. & Bonif. VIII. detur Ministro facultas instituendi, & destituendi Moniales, prout secundùm Deum viderit expedire, quia non propterea potest censeri data facultas abdicandi administrationem, ei ob publicam vtilitatem commissam, sed tantùm ea peragendi, quæ circa dictam administrationem, atque ad eam explicandam sunt necessaria: facultas enim 9
† instituendi, & destituendi, ac ius, & iurisdictionem à se abdicandi sunt inter se diuersa, & sic ab vno ad alterum non benè infertur, *l. Papinian. exuli ff. de minor.* Surd. *cons.* 150. *n.*94. *lib.*1. Reb. *in Prax. tit. de deuol. n.*96. Patis. *de resign. l.*7. *q.*24. *n.*19. *cum duobus seqq.*

Tertiò non tenet dicta dimissio, vel saltem illa fuit resolubilis, quia facta legitur (vt supra relatum est) ad tempus, & donec Moniales suam culpam agnoscerent, vnde cùm plures ex dictis Monialibus culpam agnouerint, & à dicta dimissione appellauerint, illaque fuerit postea per Ministrum Generalem solemniter reuocata, meritò non erit amplius habenda in consideratione.

Minus tenet subiectio Monialium regimini D. Archiepiscopi, quia dictæ Moniales sunt immediatè Sedi Apostolicæ subiectæ, & à iurisdictione Archiepiscopi exemptæ, nec propterea potuerunt se à dicta iurisdictione † Sedis Apo- 10
stolicæ eximere, & iurisdictioni, seu regimini D. Archiepiscopi se subijcere sine eiusdem Sedis Apostolicæ beneplacito, *cap. cum tempore*, vbi Abb. *numer.*2. *de arbitr.* idem Abb. *in cap.*1. *num.*19. *de re iudic.* Rom. *cons.*369. *numer.* 18. Surd. *cons.*47. *num.*25. cum alijs per Castr. *cons.*432. *incip. videtur dicendum sub num.*3. *circa med. vers. quod autem non potuerit expressè renunciare*, Cardin. Mantic. *decis.*237. *numer.*4. *& coram san. mem. Greg. XV. decis.*325. *numer.*23. *cum seq.*

Nec obstat, quòd tenet renunciatio in † præiudicium 11
exempti, ad tradita per Fel. *in cap. cum accessissent num.*6. *de constit.* quia Fel. & alij pro Monialibus adducti procedunt, † quando priuilegium, cui renuntiatur respicit fauorem 12
renuntiantis tantùm, quod non est in priuilegio exemptionis, quia illud respicit non solùm fauorem exempti, sed etiam eximentis, vt per Abb. *in d. cap. cum tempore n.*2. *de arbitr.* vbi quod interest † eximenti suam iurisdictionem imme- 13
diatam

diatam non perdere, quodque subditus suus non iudicetur, nec etiam absoluatur ab alio, ideòque tali priuilegio renuntiari non potest, Rom. *d.cons.*369. *num.*18. & talis renunciatio non tenet, nec etiam quoad renunciantes, quia, vt
14 inquit Abb. *in d. c.cum tempore num.*7. Ius † libertatis, & exemptionis est ita coniunctum inter subditum, & superiorem, vt commodè separatio fieri non possit.

Nec obstat, quod Moniales se subiecerunt D. Archiepiscopo quoad regimen tantum, quod erat penes Commissarium, non verò etiam quoad iurisdictionem, quæ erat penes Sedem Apostolicam; quia nihilominus dicta subiectio tendit in præiudicium iurisdictionis Sedis Apostolicæ, quæ voluit dictas Moniales regi per dictum Commissarium, & non per D. Archiepiscopum, vnde non potuerunt se dictæ
15 Moniales † ab huiusmodi regimine sine Sedis Apostolicæ beneplacito eximere ex supra allegatis.

Præterea, ex alio etiam non tenet dicta subiectio, quia
16 dictæ Moniales ex regula S. Claræ, † quam profitentur, tenentur viuere sub gubernio, & regimine fratrum Ordinis S. Francisci, sicque non potuerunt se contra formam dictæ regulæ gubernio dicti Archiepiscopi subijcere.

Et ex his patet etiam responsio ad id, quod dicitur, quod per dictam subiectionem fuit factus reditus ad ius commune, quia ex primæua institutione, & fundatione dicti Monasterij, & Ordinis, quem profitentur dictæ Monia-
17 les tenentur † viuere sub obedientia dictorum Fratrum, & in omnem casum hæc mutatio non potuit fieri sine Sedis Apostolicæ beneplacito, tam ex parte fratrum, quibus dicta administratio fuit à Sede Apostolica ob publicam, & priuatam Monialium vtilitatem commissa, quàm ex parte Monialium, quæ viuere tenentur sub gubernio, & regimine illorum, quibus illæ fuerunt à Sede Apostolica subiectæ.

Vltra quod talis subiectio non fuit facta ab omnibus Monialibus, sed solum prætenditur facta à maiori parte, alijs
18 contradicentibus, quo fit vt † factum à maiori parte non possit alijs præiudicare in his, quæ omnes in particulari tangunt, *cap. cum omnes*, & ibi glos. & Felin. *n.*15. *de const.* Capit. *dec.*152. *n.*3.

Nec ipse Archiepiscopus simpliciter recepit, sed cum obligatione confirmationem à Sede Apostolica impetrandi, quæ numquam fuit subsequuta, & sic acceptatio sine effe-
19 ctu remansit, per reg. quod datum sub † conditione, illa non adimpleta, non habetur in consideratione, Card. Mantic. *dec.*245. *n.*9. *cum simil.*

Et ita fuit resolutum vtraque parte informante.

R. P. D. V B A L D O.

Meliten. Præeminentiarum.

Die Lunæ 9. *Iunij* 1625.

A R G V M E N T V M.

Maresciallus Religionis Hierosolymitanæ an habeat cognitionem causarum in prima instantia vertentium inter Fratres, & Milites eiusdem Religionis priuatiuè, quoad alios, præter Illustrissimum Magnum Magistrum, & alia de quibus in decisione.

S V M M A R I V M.

1 *Magnus Magister Religionis Hierosolymitanæ habet iurisdictionem vniuersalem in d. Religione.*
2 *Magnus Magister potest designare, & creare arbitrio suo Locumtenentem, cui vigore suæ præeminentiæ, potest concedere eam auctoritatem, quam vult, & num.*4.
3 *Superiori Regulari debetur reuerentia, itaut ipse habeat & iurisdictionem in subditos.*
5 *Magnus Magister non habet iurisdictionem solus, sed vnà cum Conuentu.*
6 *Intellige tamen, quod dicta iurisdictio apud Conuentum est habitu, & apud Magnum Magistrum actu.*
7 *Magnus Magister habet iurisdictionem ordinariam, & num.*10.
8 *Delegare, proprium est iurisdictionis ordinariæ.*
9 *Manutentio datur stante assistentia iuris.*
11 *Marescallus est nomen Gallicum, & nihil aliud significat, quam Tribunus Militum.*
12 *Tribunus Militum habet iurisdictionem in Milites, & facultatem cognoscendi eorum causas, & lites.*
13 *Tribunus Militum audit commilitonum querelas.*
14 *Iurisdictio, quando competit inferiori in certis casibus, ex hoc propterea non censetur adempta iurisdictio superiori.*
15 *Militum Rectori si concedatur iurisdictio de rebus militaribus inter milites, non tamen censetur adempta iurisdictio eisdem de causis competens alteri Magistratui ordinario.*
16 *Iurisdictio in dubio censetur data cumulatiuè, & non priuatiuè.*
17 *Iudex inferior, quando cœpit cognoscere causas ad se pertinentes, & sic præueniendo, tunc non debet admitti delegatio superioris.*

* *In eadem causa habentur supra in hac parte duæ aliæ decisiones sub diebus* 13. *Nouembris* 1628. *&* 3. *Decembris* 1629. *coram bon. mem. Reuerendiss. Pirouano, sunt in ordine decisiones* 209. *&* 324.

D E C I S I O CCCCLVII.

PRætendit D. Maresciallus, qui est caput linguæ Aluerniæ in Sacra Religione Hierosolymitana, ad se pertinere cognitionem causarum in prima instantia vertentium inter Fratres, & Milites eiusdem Religionis priuatiuè quoad alios, præter Illustrissimum Magnum Magistrum, dum eas velit per se ipsum cognoscere, & se esse in quasi possessione cognoscendi dictas causas; necnon prætendit, omnes paces, quæ fiunt inter eosdem Fratres, & Milites super rixis, & controuersijs inter eos ortis, ineundas esse vigore statutorum Religionis, & assertæ consuetudinis, coram ipso Maresciallo tantum, & demum in dictis statutis, & consuetudine comprehendi etiam familiares continuos commensales Magni Magistri, qui etiam prætendit, se esse in quasi possessione hæc omnia cognoscendi, & delegandi respectiuè; Ideò super his causa commissa in Rota, fuit dubitatum, cui esset dandum mandatum de manutenendo; Quo dubio proposito die 16. Decembris præteriti coram Reuerendiss. Seleucien. fuit dictum, vt videretur de bono iure, & causa restringeretur, sed hodie sine vlla restrictione informantes coram me, suffecto in locum Reuerendiss. Seleucien. quam plurima congesserunt super bono iure ad effectum possessorij, & à Dominis fuit responsum; Vtiq; esse dandum mandatum de manutenendo cumulatiuè in casibus, & iuxta modum exprimendum in decisione. Nam quoad Magnum Magistrum, negari non † potest, ipsum habere iurisdictionem vniuersalem 1
in dicta Religione, tum ex stabilimentis, præcipuè *sub tit. 9. vers.* 10. vbi Magnus Magister residens in Conuentu potest † designare, & creare arbitrio suo Locumtenentem, 2
cum vigore suæ præeminentiæ, potest concedere auctoritatem, quæ sibi videbitur, tum ex Constitutione fel. rec. Pij IV. incip. *Circumspecta sub dat. Kal. Iunij anno primo in vers. itaut Magister, &c. & in vers. necnon causas, & lites &c.* & accedunt confirmationes, & priuilegia aliorum Summorum Pontificum subsequentium, & hæc sunt conformia dispositioni iuris, secundum quam debetur † obe- 3
dientia Superiori Regulari, itaut ipse habeat iurisdictionem in subditos, Abb. *in c. cum ad Monasterium num.*7. *de stat. Monach.* Calder. *cons.*1. *post med. vers. item obuiat de regular. & stat. regul.* & in terminis Religionis Sancti Ioannis *est decis.* Mohed. 10. *de caus. poss. & prop.* & quoad
† cognitionem causarum est *decis.* Rota 101. *num.*2. *lib.*3. 4
*part.*3. *diuers.* Cresc. *decis.*16. *de priuil. arguen. de exceptione ad regulam.*

Neque obstat, quòd Magnus Magister non habeat † iu- 5
risdictionem solus, sed vna cum Conuentu, vt in dicta Constitutione Pij IV. *vers. necnon causas*, Rota *d. decis.* 101. *num.*2. & tradit pluribus Oldrad. *cons.*128. *per tot.* præsertim *num.*5. *&* 6. Verall. *decis.*219. *in fin. part.*1. quia Conuentus non repugnat exercitio iurisdictionis Magni Magistri, nec delegationibus ab eo factis, vel faciendis, imò cum eas fecerit sciente & patiente Conuentu, videtur ad ipsum pertinere talis iurisdictio, & in omnem euentum non inconuenit quod vna, & eadem iurisdictio sit penes Conuentum,

uentum, & Magnum Magistrum, & apud Conuentum
6 † quidem habitu, apud Magistrum actu, benè faciunt notata per Doct. quando distinguunt officium Iudicis à iurisdictione *in l. prima*, vbi Bart. *num.9.* & ibi Cagnol. *n.49. & seq.* vbi de communi *ff. de iurisd. omn. iud.*

7 Stante igitur, quod Magnus Magister † habet iurisdictionem ordinariam, sequitur, vt cognitio causarum ad eum spectet, & hoc pro parte Maresciali non negatur, sed vi-
8 detur, quod eas etiam possit delegare, cùm † id proprium sit iurisdictionis ordinariæ *l prima in fin. l. more*, *l. imperium in fin.* & ibi Doct. communiter *ff. de iurisd. omn. iud.* ex quibus apparet, Magnum Magistrum habere assistentiam iu-
9 ris pro se, † cuius ratione videretur sibi danda manutentio, iuxta *c. cum personæ de priuil. in 6.* & sæpissimè censuit Rota, & signanter *in Sipontina iurisdictionis coram Card. Sacrato, quæ est decis. 491. num. 2. part. 1. recent.* & fuit dictum *in Theatina iurisdictionis 14. Martij præteriti coram me*, vbi aliæ allegantur, sed hic videtur cessare difficultas ex pluribus delegationibus causarum à Magno Magistro factis necnon ex attestationibus Notariorum & causidicorum insulæ Melitæ, quæ fuerunt datæ in summario, quod
10 in † causis excedentibus summam scutorum decem, recurritur, & supplicatur à partibus litigantibus Magno Magistro, qui eas committit, & delegat cui sibi libuerit.

Ex alia verò parte videbatur constare de bono iure D. Maresciali quoad certum genus causarum, cùm Mare-
11 scialius † nomen Gallicum, nihil aliud sit quàm Tribunus militum, vt in stabilimentis *tit. de verb. sign. num.7.* & tradit Alciat. *de sing. cert. cap.34. num.4.* Tiraqu. post Bud. *in tract. de nobilit. cap.8. num.17.* Quod autem Tribunus
12 † Militum haberet iurisdictionem in milites, & facultatem cognoscendi earum causas, & lites, probatur in *l. officium regentis*, §. *officium tribunorum*, *ff. de re milit.* ibi, quærelas
13 † commilitonum audire, *in l. pen. C. de iurisd. omn. iud.* Habet etiam Maresciallus pro se dispositionem stabilimentorum Religionis, vt in *tit.19. de Alberg. cap.13.* vbi cauetur, vt milites aduersus seruitores illis infestos faciant plantam, idest, quærelam porrigant Pilierio, qui est caput linguæ, qui eos componat, quod si non fecerit, fiat quærela Magistro, seu Marescallo, qui iustitiam faciant; Item datur statutum *sub tit. de Bailiuis tit.10. cap.2.* vbi cauetur, quod omnes Fratres, tam Equites, quàm seruentes armorum obediant Marescallo, à cuius tamen obedientia eximuntur Bailiui conuentuales, & Locumtenentes, Priores, & alij ibi expressi.

Data etiam fuerunt plura alia stabilimenta, vt in tit. del Sguardio, de Consilio & alia concernentia iurisdictionem Maresciali in certis generibus causarum ibi enunciatis, quibus licet informantes conarentur singulis respondere. Tamen Dominis videbatur constare de bono iure Maresciali administrandi iustitiam in dictis casibus expressis in statutis. Et accedunt sententiæ à Marescallo latæ, à quibus fuit appellatum ad venerabile consilium Religionis, necnon deputationes ab eodem factæ, quæ omnia dantur vt in summario Maresciali super possessorio, *num.1. & seqq.* Ex quibus omnibus simul iunctis, Domini veniebant in illam sententiam, vt vtrique tam Magno Magistro, quam D. Marescallo esset dandum mandatum de manutenendo, & quod iurisdictio vtrique competat cumulatiuè, & præuentiuè in certis casibus quoad ipsum Marescallum, cùm enim Magnus Magister habeat iurisdictionem vniuer-
14 salem, vt dictum est, succedit regula, † vt cùm inferiori competat iurisdictio in certis casibus, qualis est Marescallus, non propterea censeatur adempta iurisdictio Superiori iuxta textus *in l. vlt. C. de iurisd. omn. iud.* vbi etiam si Rectori militum concedatur iurisdictio de rebus militaribus
15 inter † milites, non tamen censetur adempta iurisdictio eisdem de causis competens alteri Magistratui Ordinario, vt declarat Menoch. *præs.18. num.25. & seqq. vbi num.28. vers.5.* adducit textus *in dicta l. fin.* & benè facit textus *in c. per hoc de hæret. lib.6. & in Clem.1. §.1. eod. tit.* & facit regu-
16 la, quod † iurisdictio in dubio censetur data cumulatiuè, & non priuatiuè, Roman. *cons.393. num.1.* & ibi Adden. Felin. *in c. pastoralis numer.2. & seqq. de offic. ordinar.* & tenuit Rota *ex sententia Sacræ Congregationis Concilij in Piscien. iurisdictionis 15. Iunij 1590. coram bon. mem. Card. Platto, & in Montis Regalis iurisdictionis 27. Nouembris 1606. coram Reuerendiss. D. meo nunc Decano, quæ est decis. 316. num.7. in eius impress. & decis. 121. num.4. part.1. recent.* & latè habetur *in decis. 4. num.5. coram fel. rec. Greg. XV.* ficuti etiam è contrario, quando Maresciallus cœpit cognoscere causas † ad se pertinentes, & sic præueniendo, non debet admitti delegatio Magni Magistri, iuxta not. per Vant. *de nullit. & defect. iurisd. deleg. num.21.* Et ita Domini intelligebant hanc materiam: Qui autem sint casus præcisi in quibus Maresciallus habet iurisdictionem præuentiuam, & an ad ipsum solum spectet componere paces inter Fratres, & an eius facultates comprehendant perpetuos commensales, & familiares Magni Magistri, Domini reiecerunt ad aliam inspectionem. 17

Et ita fuit decisum.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Cordubeñ Redecimarum.

Die Veneris 20. Iunij 1625.

ARGVMENTVM.

Latè in hac decisione discutitur, an solutio redecimarum sit contra, vel præter ius, & quando dicatur initium dictæ solutionis fuisse voluntarium, vel necessarium. Et plura etiam deducuntur, quod quando ex communi aceruo fuit iam deducta decima, tunc alia decima non veniat soluenda. Item etiam quatenus sit verum, vt ex vna re duplex decima sit persoluenda, quando scilicet, & qualiter id procedat, & aliqua etiam habes circa præscriptionem immemorabilem.

SVMMARIVM.

1 *Redecima debetur Ecclesiæ, si initium solutionis fuit voluntarium.*
2 *Veritati standum est, & non præsumptioni.*
Præsumptio nunquam operatur, quando veritas exaduerso repugnat.
3 *Actus initium eò magis præsumitur voluntarium, quando habuit aliquam iustam causam.*
4 *Diuinandum non est.*
5 *Verisimilitudo cessare debet constito de veritate.*
Opinio cedere debet veritati.
6 *Decima tantùm vnica soluenda est.*
7 *sub Præcepto affirmatiuo quando contineatur etiam præceptum negatiuum.*
8 *ad Decimam si quis solùm teneatur, creditor non potest nisi eam exigere.*
9 *Debitor, & creditor sunt correlatiua, cùm vnus absque alio dari non possit.*
10 *in Correlatiuis dispositum in vno habet locum etiam in altero ex identitate rationis.*
11 *Dispositio facta in rem, licet verba dirigantur ad vnum ex correlatiuis, tamen etiam alter obligatur.*
12 *Secus verò, si verba sonent in solam personam, tunc enim non extenditur ad aliud correlatiuum.*
13 *contra Ius non solùm dicitur id quod sit aduersus verba legis.*
Sed quicquid aduersatur menti, & rationi legis.
14 *Redecima ad hoc vt esset præter ius, opus esset quod non censeretur prohibita neque ex verbis, neque ex ratione legis, sed quod nihil esset statutum.*
15 *Decima soluta ex aceruo communi non debet solui alia decima per Dominum.*
16 *Quia Dominus censetur vendidisse fructus salua decima.*
Fructus sunt decimandi, non pensio.
17 *pro Pensione certa si Dominus det colendum suum prædium, d. pensionem non tenentur decimare.*
Et hoc etiamsi pensio sit in sui fundi fructibus constituta, quia salua decima intelligitur vendidisse.
18 *Fructus, & non pensio decimantur.*
19 *Decimam quare Dominus non soluat ex pretio fructuum venditorum, & n.20.*
21 *Redecima quod sit contra ius, pluries Rota ore rotundo dixit.*
22 *Redecima est soluenda ea ratione, quia pensio illa, quam Dominus recepit, per decimatorem aceruo*

non est decimata, & ideò de pensione soluenda est, & circa hanc opinionem videatur n.23. 24. vbi reycitur, & n.26. & 27. vbi defenditur.

25 *Donatarius an teneatur ad decimæ solutionem.*
28 *Redecima an debeatur, necne standum est consuetudini.*
29 *Redecima, si ex consuetudine est introducta, potest tollerari.*
30 *Montalu. ad ll. Castellæ lib.1. glos.4. & Io. Andr. in cap. tua nobis num.12. de decim. & alij declarantur.*
31 *Cap. à nobis de decim. & cap. tua nobis eod. tit. quo casu loquantur, & n.32. & 33.*
34 *Decima, quando à dantibus, & recipientibus soluenda est.*
35 *Molendinorum Domini cum teneantur soluere decimam de molendini communibus, tenentur etiam illam soluere de molendinis, qui vento aguntur.*
36 *Venti per se nascuntur.*
37 *Mare, & venti obediunt DEO.*
38 *ex Redditibus ædificiorum, an sit soluenda decima.*
39 *Decima soluenda est ex debito quantitatis frumenti legati, aut donati extraneo, quamuis à donatore ipso sit iam soluta decima.*
40 *Decima duplex ex eadem re non debetur, sed ex re prorsus diuersa.*
41 *Donationes, & legata fiunt contemplatione personæ.*
42 *Decima personalis debetur.*
43 *Decima, quæ persoluitur ex aceruo decimato, non est personalis, sed realis.*
44 *Decima est soluenda de pascuis etiam ad pascendum concessis gratis, cum res transeat cum suo onere.*
45 *Decima soluitur de grege non obstante, quod ea soluatur etiam de pascuo.*
46 *Decima, quæ soluitur de grege ratione pascuorum, est decima prædialis, & quare.*
47 *Decimæ, quæ soluuntur in fœtibus, lana, lacte, caseo, & similibus, non sunt decimæ personales, sed mixtæ.*
48 *Fœtus dum lactantur, computantur in decimis mixtis, dum verò pascuntur in decimis prædialibus.*
49 *Clerici recipientes decimas, tenentur soluere Romano Pontifici decimam harum decimarum.*
Sed ista decima Papalis, est onus reale Ecclesiarum non autem prædiorum, & imposita est non rebus, sed personis, ibid. n.50.
51 *Decima etiam de pensionibus domus debetur.*
52 *Decima ex emptione domus debetur.*
53 *Decima de iure non debet solui ex contractibus, & quatenus soluatur ex constitutione Principum in certis locis, non est decima spiritualis.*
54 *Contrahentes indigent Iudice, qui iustitiam faciat.*
55 *Titulum alleganti, ei incumbit onus illud probare.*
56 *de Titulo, quando non constat perinde est, ac si non adesset.*
57 *Paria sunt non adesse, vel non apparere.*
58 *Consuetudo ex communi, & promiscuo vsu constituitur, & acquiritur ius omnibus de populo, quibus illud est proportionabile.*
59 *Et hoc procedit, siue ex publico, siue ex priuato trahatur.*
60 *Redecima, cùm sit contra ius, ideò ad illam præscribendam, opus est aut immemorabili, aut quadragenaria cum titulo.*
61 *Testes deponentes super immemorabili debent esse annorum 54. cum debeant deponere de visu per 40. annos.*
62 *Et ab initio visus ad hunc effectum requiritur actus 14. annorum.*
63 *Testis ætatis 96. non probat immemorabilem, si deponat de recordatu, dum erat ætatis 32.*
64 *Immemorabilis in antiquis enunciata probat.*
65 *Fama tunc in antiquis probat, quando ad minus adsunt duæ enunciatiuæ diuersorum instrumentorum, quæ emanauerint à personis non suspectis.*
66 *Dictio, dictis, est demonstratiua ad oculum, & repetit tantùm id ad quod refertur.*
67 *Sententia debet restringi ad id, ad quod solum refertur.*
68 *Itaut aliud non comprehendat.*
69 *Testes, vt deponant de visu per 40. annos debent esse ætatis annorum 54.*
70 *Titulum, qui habet restrictum, & limitatum non præscribit vltra, & extra illum titulum.*
71 *Decimatus, quando fuit communis aceruus, non soluenda alia decima, secus verò si non fuerit decimatus.*
72 *Laicus non habet potestatem disponendi super decimis ex defectu potestatis.*
73 *Titulus putatiuus, an sit sufficiens ad præscribendum contra ius.*
74 *Capitulum sine consensu Episcopi licet non possit vnire, hoc tamen præbet titulum putatiuum, qui est sufficiens ad præscribendum.*
75 *Titulus causatus errore iuris, non est sufficiens ad præscribendum.*
Et hoc intellige de mero errore iuris.
76 *Iudex laicus nunquam habet iurisdictionem in Clericum, aut Ecclesiasticam personam, vel res spirituales.*
77 *Cuman. cons. 64. n.2. & alij quo casu loquantur.*
78 *Princeps sæcularis nec in laicos habet iurisdictionem, quando tractatur de re spirituali, & vide numer.79.*
80 *Titulus putatiuus, licet habeat in se admixtum errorem iuris, est tamen sufficiens ad præscribendum.*

* *Decisio ista allegatur supra in decisione 204. quæ est in eadem causa sub die 28. Iunij 1628. coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Card. Vbaldo, & ibi statur hic in decisis.*

DECISIO CCCCLVIII.

EPiscopus, & Capitulum, & postquam fuit decimatus aceruus communis Domini, & coloni iuxta terminos, *capituli à nobis de decimis*, prætendunt ex portione dominica aliam decimam, redecimam nuncupatam, quæ an deberetur, dubitaui. Et dubitationis resolutio pendet ex pluribus. Primò vt videatur, an initium huius redecimæ fuerit coactum, vel voluntarium? quia si voluntarium, vt ex diuturna † præstatione præsumitur, redecima debetur Ecclesiæ, etiam quod sit contra ius, Hostien. *in cap. ad Apostolicam num.2.* Ioan. Andr. *num.5. & cæteri de simon.* Cassad. *decis. vnic. numer. 6. de consuet.* Roman. *cons.344. num.2.* Secundò, quatenus initium fuerit coactum, an huiusmodi redecima sit contra vel præter ius? Tertiò, quatenus sit contra ius, an doceatur de titulo? Quartò, vbi non doceatur de titulo, an versemur in præscriptione vel consuetudine? Quintò, si versemur in præscriptione, an de illa legitimè doceatur? 1

Quantum attinet ad primum ex decisionibus coram me factis 14. Martij 1608. & 10. Maij 1613. constat initium redecimæ fuisse coactum; ideò cessat fundamentum, quòd scilicet ex diuturna præstatione redecima fuit voluntariè soluta, illud enim benè præcederet, vbi contrarium non appareret ex deductis in dictis decisionibus: quapropter standum † est veritati, non præsumptioni, quæ nunquam operatur, quando veritas exaduerso repugnat, *l. in rebus, C. de iur. dot.* Soccin. *cons.104. col.5. num.10. versic. sed ad hanc obiectionem, &c. lib.2.* Paris. *cons.29. num.44. lib.2.* Roland. *cons.99. num.11. lib.1.* Surd. *cons.7. numer.61. & cons.16. num.22. & cons.28. num.120.* & quamuis initium eò magis præsumatur voluntarium, † quando præstatio habet aliquam iustam causam, vt per Roman. *cons.344. num.2. versic. hoc autem verum est, &c.* & hic allegetur gratitudo, cùm Ciuitas Corduben. fuerit liberata à seruitute Maurorum, vt in sententia Regis Alphonsi legitur: Dicere tamen quod redecima fuerit ob istam gratitudinem † soluta est diuinare, & hoc forsan posset allegari, nisi liquidè constaret de initio coacto, ex quo † debet cessare verisimilitudo, & opinio cedere veritati *cap. veritate 8. distinct.* Roman. *cons.340. n.9.* 2 3 4 5

Quantum attinet ad secundum caput, an scilicet redecima sit contra ius? satis probatur, quia † ex præcepto vnica tantùm decima soluenda est, *Exod. cap.22. in fin.* ibi, *Decimas, & primitias non tardabis offerre.* De quo etiam *in c.1. & cap. cum homines de decimis.* Quòd præceptum licèt 6

sit af-

sit affirmatiuum, cùm tamen homo ad illius obseruantiam
7 ex ratione debiti teneatur, † sub illo continetur præceptum negatiuum, itaut non possit non soluere decimas, S.Thom. 1.2.q.100. *art.*4. *ad secundum,&* 2.2. q.22. *art.*2.*ad tertium*, *& qu.*44. *art.*3. *ad tertium*, & idem dicendum
est ex parte exigere volentis; si quis enim non tenetur,
8 † nisi ad decimam, itaut non possit illam non soluere; sic Episcopus, & Capitulum non possunt nisi vnicam exigere decimam; quia debitor, & creditor sunt correla-
9 tiua, † cùm vnus absque alio non possit dari, Dec. *cons.* 71.*col.*2. *vers.& pro fundamento*, *&c.* ideò disposítum in
10 vno habet † locum in altero ex identitate ratione, *l. vltima*, *C. de ind. vid. tollen.* Plot. *de lit. iuran.* §.11. *num.*21. & 22. Calder. *cons.*6. *de relig. domib.* Bald. *cons.*14. *incip. super legitimam*, *&c. num.*2. *vers. quinto*, *videlicet sic aduertendum*, *&c. lib.*4. Castr. *cons.*288. *incip. videtur*, *quod dicta sententia*, *&c. col.*1. *in fin. vers. nam ad ciuilitatem*, *&c. lib.*2. & benè ad propositum Boer. *decis.*58. *numer.*21. vbi, si aliquid disponitur in rem, vt quia factum prohibe-
11 tur sicut in casu nostro † præceptum de decima soluenda, licet verba dirigantur ad vnum ex correlatiuis, tamen etiam alter obligatur: secus verò si prohibitio sonat in solam per-
12 sonam; tunc enim † non extenditur ad aliud correlatiuum, Fab. de Mont. *in tract. de empt. qu.*2. *in princ. col. fin. vers. non tamen statutum compellens*, *&c.& in* 3.*qu. princ. vers.* 28. *quæro*.

Et prædicta, quòd nimirum redecima sit contra ius, procedunt etiam, quòd tendat contra mentem, & ratio-
13 nem legis; † contra ius enim non solum dicitur id, quod fit aduersus verba legis, vt in *l. contra legem*, *ff. de leg.* sed quicquid aduersatur menti, & rationi legis, vt in *cap. certum est* 88. *de reg. iur. in* 6.*& in l. neminis*, *& rei*, §.*verbum ex legibus*. *ff. de reg. iur. glos. in cap. vt litigantes in verb. statuimus de offic. ordin. in* 6. Felin. *in cap. statuimus num.*3. *de maior. & obed.* Put. *decis.*240.*lib.*3. Seraphin. *decis.*439. *num.*1.*&* 645. *num.*1. *& in his terminis fuit resolutum in hac Corduben. redecimarum* 16. *Nouembris* 1607. *&* 17. *Martij* 1615. *coram*
14 *me*. Et ad effectum vt redecima † esset præter ius, opus fuisset, quòd non conferetur prohibita, neque ex verbis, neque ex ratione legis; sed quod nihil esset statutum, vt benè ad propositum Bald. *cons.*318. *n.*4. *in fin. vers. tunc dicitur fieri*, *&c. lib.*3.

15 Quodque soluta decima ex † aceruo communi non debeat solui alia decima per Dominum, tenet Innoc. *in cap. cum non sint num.*1. *de decim.* ea ratione, quia Dominus
16 intelligitur † vendidisse fructus salua decima: Et allegat ad hoc, *cap. pastoralis de decim.* vnde dicit, quod fructus sunt decimandi, non pensio, *Collect. num.*3. Ioan. Andr.
17 *num.*4. vbi quod si Dominus dat † colendum suum prædium pro certa pensione, illam non tenetur decimare, etiam si pensio sit in sui fundi fructibus constituta; quia
18 salua decima intelligitur vendidisse; quapropter † fructus, non pensio, decimantur. Et si quæratur cur Dominus non
19 decimat pretium fructuum venditorum, cum † colonus detineat mercedem operarum? Io. Andr. respondet, illam esse rationem; quia merces operarum ex labore hominis procedit; merces verò fructuum venditorum, ex
20 terra, † siue ex illius fructibus, in quibus ius habet Dominus, & ante pensionem Domini decimantur; & hi, sufficit, quòd semel fuerint decimati, *argumento*, *l. bona fides*, *ff. de reg. iur. & C. bona fides eod. tit. in* 6. Hostien. *in d. c. cum non sint numer.*5. *& in summ. tit. de decim.* §. *quibus autem*, *&c. propè fin. ante num.*8. *vers. vel post &c.* Anchar. *in c. tua nobis num.*10. *post princ. de decim.* Abb. *num.*14. Collectar. *num.*8. Addit. ad Bart. *in l. interdum* 16. §. *quoties in vers. statutum*, *&c. vers. & facit*, *&c. ff. de publ. & vectigal.* Greg. Lopez *partit.*1. *tit.*20. *lib.*2. *glos.*3. *in verbo heredades*, Lap. *alleg.* 135. *num.*6. *&* 9. Azeued. *ad reg. constit. lib.*1. *tit.*5. *lib.*7. *num.*1. eleganter Alphons. de Montalu. *ad ll. Regn. Castellæ lib.*1. *l.*4. *in vers. de todos sus arrendamientos*, Honchal. *in opusc. de decim. part.*2. *propos.*6. *col.*3. Alex. de Ales *part.*3. *qu.*51. *membr.*5. *ante fin. vers. ad illud verò quod obijcitur*, *&c.* Sot. *de iust. & iur. qu.*4. *art.*2. *in final. verb.* Gig. *de pens. qu.*59. *num.*3. Hinc Rota perpensis prædictis ore ro-
21 tundo pluries dixit redecimam † contra ius, vt *in causa Toletana redecimarum* 19. *Nouembris* 1584. *coram san. mem. Clem. VIII. & in eadem* 21. *Maij* 1586. *coram bon. mem. Cardin. Pamphilio*, *& in hac causa Corduben.* 25. *Octobris* 1593. *coram bon. mem. Cardin. Seraph. quæ est decis.* 1047. *num.*8. *& coram me* 16. *Nouembris* 1607. *&* 17. *Martij* 1615. *& in eadem* 24. *Nouembris* 1621. *coram R. P. D. meo Buratto*, *&* 31. *Martij* 1623. *coram R. P. D. meo Pirouano*.

Neque aduersatur, quòd contrarium videtur annuere gloss. *in cap. tua nobis*, *in verb. & homines*, & ibi Vincent. *de decim.* vbi quòd † redecima est soluenda ea ratione; 22
quia pensio illa, quam Dominus recepit per decimatorem acerui, non est decimata, & ideò de pensione soluenda est. Idemque firmat Butr. *num.*9. Guttier. *pract. quæst. lib.* 1.*qu.*18. *num.*19. Nam huic motiuo respondet † ibidem 23
Ancharan. *num.*10. nempè, quòd licèt gloss. teneat, quòd siue Dominus recipiat quotam fructuum, vt puta tertiam, vel quartam partem, siue certam partem; vt puta certas mensuras, vt tres vel quatuor corbes; portio Domini est decimanda, tamen contrarium tenendum; † illa enim 24
portio est tradita Domino ab aceruo iam semel decimato, vt in *cap. bona fides*, *de regul. iur. in* 6. & subdit non procedere illud simile allatum à gloss. nimirum quòd sicuti si aliquis illos corbes donaret, † donatarius teneretur ad 25
decimas, ita Dominus à colonos recipiens certos corbes; ea enim ratione Dominus non tenetur, quia recipit corbes ratione terræ, & non titulo lucratiuo prout donatarius. Subdit præterea, † quod gloss. posset defendi, quan- 26
do pensio non datur Domino ratione dominij ob terram, quam dat excolendam, sed quando datur ob quandam maioritatem, siue ad id, vt colonum defendat, & custodiat: tunc enim quantumcumque sit decimatus aceruus, de tali etiam † pensione soluenda est, sicut de mili- 27
tia, & de venatione, vt in *cap. non est*, *de decim.* Ioan. Andr. *in d. cap. tua nobis num.*12. *in princ.* Alphons. Montalu. *ad ll. Castellæ d. lib.*1. *l.*4. *in glos. in versic. de todos sus arrendamientos &c.*

Neque facit, quod DD. in ista discrepantia dicant, † stan- 28
dum esse consuetudini, quæ est optima interpres, vt dicit Montalu. *loco allegato*, Io. Andr. *in d. c. tua nobis num.*12. *vers. sed dicit &c.* Innoc. *in c. cum non sit num.*1. *vers. sed certè non videtur ibi nunquam autem*, *&c. de decim.* Didac. Perez *lib.*1. *ordinat. tit.*5. *l.*1. *col.*3. *vers. huiusmodi autem decimæ*, *&c. fol.*116. Azeued. *loco alleg. num.*1. *ante fin. columnæ*, *vers. & hoc autem de consuetudine*, *&c.* Abulens. super Matth. *c.*23. *qu.*168. *in fin.* Guttier. *pract. quæst. lib.*1. *qu.*18. *num.*14. *vers. & in tormentis*, *&c.* est enim aduertendum, quòd hi DD. † dicunt, quòd si redecima de 29
consuetudine esset introducta, posset tolerari, ita Innoc. Io. Andr. Montalu. & Azeued. Alij loquuntur potius generaliter de consuetudine soluendi decimas de salario, aucupio, & similibus. Quamobrem huic motiuo fuit respon-
sum DD. illos † esse intelligendos de consuetudine largo 30
modo sumpta pro præscriptione, & propterea aut loquuntur de spontanea solutione, de qua modo dictum est, & non adest, aut loquuntur de præscriptione alia legitima, & illa pariter non adest ex infra dicendis.

Neque prædictis resistit textus † *in d. c. à nobis de de-* 31
cim. ibi: *A dantibus*, *& recipientibus*, quasi ab vtrisque decima soluenda sit ex textus *in d. c. tua nobis ibi: cum de cunctis*, quos in contrarium ponderat Guttier. *pract. quæst. lib.*1. *qu.*18. *num.*8. Quia ipsemet respondet prædicta iura loqui, † quando totus aceruus non fuit decimatus, & ideò 32
meritò colonum teneri ad suam partem fructuum sibi remanentium, & dominum ex portione percepta ratione fundi, benè declarat Azeued. *ad reg. constitut. lib.*1. *tit.*5. *numer.*1. † vbi quod dicta iura sunt intelligenda, quoties non sit de- 33
cimatus aceruus communis, antequam pars à colono debita, ex aceruo tradita sit, tunc enim à dantibus pariter, & recipientibus † decima soluenda est: secus verò si ante so- 34
lutionem pensionis domino factam, totus esset decimatus aceruus; nam eo casu dominus ex portione sua soluere decimam non tenetur, glos. *in c. pastoralis*, *& in c. tua nobis*, *vers. sic*, *& dominus &c.* & ibi Abb. *num.*14. *vers. aut enim quæritur*, *&c. de decim.* Addit. ad Bart. *in l. interdum*, §. *quoties*, *ff. de public. & vectigal.* Andr. Hisp. *in tract. de decim. vers.* 14. *num.*2. Montalu. *loco prædicto*, Sot. *de iust. & iur. lib.*9. *q.*4. *art.*2. *in fin. & alij supra allegati*.

Non obstant alia argumenta adducta per Guttier. *pract. quæst. lib.*1. *qu.*18. *d. numer.*9. *vsque* 14. vbi quod cum † Domini molendinorum teneantur soluere decimam 35
de molendinis, communibus; tenentur etiam illam soluere de molendinis, qui vento aguntur, *c. ex transmissa de decim. glos. in d. c. peruenit in verbo molendinorum*. Quia ibi non erat quæstio, an de eodem molendino duplex de-

cima esset soluenda, sed an illa esset soluenda de molendi-
36 no ad ventum, quasi venti † per se nascantur, & fuit sta-
37 tutum, deberi, quia mare, & venti obediunt † Deo, & terra ipsa, in qua est molendinum ad ventum, subiacet oneri decimarum. Quapropter sicuti Ecclesia è tali solo perfice-
38 ret fructus decimarum, si coloretur, ita † decimam debet consequi ex redditibus ædificij ibi constructi, Abb. *ibid. in princ.* Anchar. *n.*3. Ioan. Andr. *n.*1.

Neque præterea facit, quod ex debito quantitatis fru-
39 menti legati, † aut donati extraneo, decima soluenda sit, quamuis à donatore ipso aut legante ea bona fuerint decimata, S. Anton. *in sum. part.*3. *tit.*4. *c.*3. §.3. *col.*3. *post princ. vers. de re etiam donata &c.* Siluestr. *in sum. in verb. decima num.*12. *vers. dico secundo, &c.* Nam fuit responsum,
40 quod in hoc casu duplex decima non debetur † ex eadem re, sed ex re prorsus diuersa: prima enim soluta ex frumento est prædialis, nec secunda vice soluitur, quando soluitur ex legato, vel donatione, sed soluitur ex ipsa donatio-
41 ne, vel legato, quæ est decima personalis: † donationes enim & legata fiunt contemplatione personæ, *c. ad Apostolicæ*, & ibi glos. *in verb. personales, de decim. c. decima* 16.
42 *qu.*1. Quæ quidem decima † personalis debetur, Innoc. *in c. fin. num.*2. *de paroch.* Abb. *in cap. in aliquibus num.*9. *de decim.* Quod certè non militat in hoc casu: nam portio, quæ obuenit domino ex aceruo decimato, non est decima per-
43 sonalis, † sed realis, cùm proueniat ex ipsa re, vt supra dictum est ex præcitatis DD.

44 Et poterat omitti aliud argumentum, quòd scilicet † de pascuis gratis etiam ad pascendum concessis decima soluitur, cum res transeat cum onere suo, Innoc. *in cap. commissum num.*1. *de decim.* & ibi etiam Io. Andr. *num.*4. *vers. dicit Innoc. &c.* Anchar. *num.*4. *ante fin. vers. secundo quæro, &c.* Abb. *num.*3. Et tamen soluitur etiam decima de ipso
45 grege, † & sic non repugnat, quod duplex decima soluatur. Decipitur enim Guttier. Nam decima, quæ soluitur
46 de grege ratione pascuorum, est decima prædialis, † quæ soluitur in diuersis locis, illis scilicet parochijs, in quibus pascua sita sunt, habita ratione ad totum annum, & secundum tempus, quo animalia pascuntur, glos. *in* §. *quia ergo in verb. pascit* 23. *qu.*1. glos. *in c. ad Apostolicæ in verb. personales*, vbi Io. Andr. *numer.*4. *&* 5. *de decim.* Hostien. *in sum. num.*3. *de decim.* Henr. Boich. *in cap. peruenit num.*3. *eod. tit.* Cardin. *in Clem.*1. *qu.*15. *de decim.* Rebuff. *eod. tit. qu.*8. *num.*2. & fuit dictum *in causa Toletana de Dymel* 20. *Iunij* 1604. *coram bon. mem. Card. Lancellotto.* Aliæ, quæ soluun-
47 tur † in fœtibus, lana, lacte, caseo, & similibus, non sunt decimæ personales, sed mixtæ, Hostien. *in sum. tit. de decim. vers. quot sunt eius species, &c.* Rebuff. *de decim. q.*3. *num.*33. Azor. *instit. mor. part.*1. *lib.*7. *c.*34. *qu.*3. Nauarr. *cons.*1. *num.*8. *de decim. & in manual. c.*21. *num.*29. & fœtus, dum lactan-
48 tur, † computantur in ponenda ratione decimarum mixtarum, dum verò pascuntur in ponenda ratione decimarum prædialium, Io. Andr. *in c. cum homines num.*2. *de decim.* vbi etiam Henr. Boich. *num.*2. Anchar. *sub num.*4. Oldrad. *cons.* 236. *num.*2. Viu. *decis.*4. Rebuff. *de decim. qu.*6. *num.*3. Andr. Hisp. *de decim. qu.*14. *num.*5.

Poterat etiam omitti, quod Clerici recipientes decimas
49 tenentur † soluere Summo Pontifici decimam harum decimarum, S. Anton. *in sum. part.*2. *tit* 4. *c.*3. §.4. Quia non inde sequitur, quod de eadem re duplex decima soluatur, huiusmodi enim decima Papalis est onus reale Ecclesiarum,
50 non autem † prædiorum, & imposita est non ipsis rebus, sed Ecclesijs, & personis Ecclesiasticis pro ipsis rebus, Ioan. Andr. *in c.*1. *num.*1. *&* 2. *de immun. Eccles. in* 6. Gemin. *num.*3. Franch. *num.*7. Bellencin. *de charit. subsid. qu.*434. Remig. *de bon. eod. tract. qu.*25. *&* 26.

51 Ac denique superuacaneum fuit † deducere, quod etiam de pensionibus domus decima debeatur, *c. pastoralis de dec. c. plerique de pact.* Io. Andr. *in c. commissum in princ. de decim.* cum
52 ex illis emptione † etiam soluatur. Fuit enim responsum, quod decima ex pensionibus est prædialis, decima verò de
53 iure non debet solui ex contractibus, & † quatenus soluatur ob constitutiones Principum in certis locis, non est decima spiritualis, & solutio iustificatur, quia illi qui ven-
54 dunt, aut † emunt, indigent iudice, qui iustitiam faciat, Io. à Medin. *in Codic. de restitut. qu.*15. *vers. corollariæ, &c.* vel propter indigentiam Principum, prout voluit Lassarte de Alcaual. *c.*1. *num.*43.

Quantum attinet ad tertium caput: An Episcopus, &
55 Capitulum doceant † de titulo? Certum est, ipsis incumbere onus probandi illum, vt in *c. cum persona de priuil. in* 6. vbi Io. Andr. *num.*6. Anchar. *num.*5. Franch. *num.*8. Gemin. *num.*1. & in puncto huius redecimæ fuit in hac causa resolutum 25. Octobris 1593. coram bon. mem. Cardin. Seraph. *quæ est decis.*1047. *num.*9. & cum † de prædicto titu- 56
lo non constet, idem est, ac si non adesset, paria † enim 57
sunt, vel non adesse, vel non apparere, Abb. *in cons.*18. *in princ. lib.*2. Decian. *cons.*1. *num.*132. *lib.*1. Bald. *cons.*401. *vers.*3. *ex ista ignorantia, &c. lib.*1.

Quantum ad quartum caput: An scilicet versemur in præscriptione, vel consuetudine? Articulus iste fuit particulariter discussus in hac causa *coram me* 14. *Martij* 1608. & resolutum nos versari in præscriptione, non autem in consuetudine. Quia vtilitas, licet ex publico trahatur, priuatim tamen acquiritur Episcopo, & Capitulo: Et hæc † est 58
principalis differentia inter præscriptionem, & consuetudinem, quæ consuetudo è conuerso, ex communi, & promiscuo vsu constituit, & acquirit ius omnibus illius regionis, aut populi ciuibus, quibus illud est proportionabile, † siue ex publico, siue ex priuato trahatur DD. *in c. fin. de consuet.* Couarr. *in reg. possessor part.*2. §.3. *num.*2. cum allegatis *in prædicta decis. quæ aliys etiam obiectionibus respondet.*

Quantum denique attinet ad quintum: An scilicet doceatur de legitima præscriptione? Cum redecima sit contra ius, ad illam † præscribendam opus fuisset, aut imme- 59
morabili, aut quadragenaria cum titulo, *cap. primo, de præscript. in* 6. Philipp. de Perus. apud Felin. *cons.*2. *in princ.* Federic. de Sen. *cons.*334. *num.*3. *vers. non obstat, &c.* vbi variè exemplificat.

Circa immemorabilem videndum est, An per testes probetur, vel fuerit legitimè enunciata, ita vt censeatur probata? Circa primum, lis fuit mota de anno 1562. vt firmauit Rota in hac causa 17. Iunij 1602. coram bon. mem. Card. Seraph. *quæ est decis.*1440. *inter illius decisiones, & 9. Decembris* 1619. *coram R. P. D. meo Buratto*, vbi omnia quæ fieri possunt obiecta refelluntur, & nouissimè 31. *Martij* 1623. *coram R. P. D. meo Pirouano*, quæ reliquas tollit obiectiones. Testes verò fuerunt examinati de anno 1596. Cùm 60
igitur demendum sit tempus litis, testes ad minus debent esse ætatis 88. annorum: de tempore enim litis motæ debuissent esse ætatis 54. annorum, † cùm hi deponere de- 61
beant de visu per quadraginta annos, quod est vnum ex requisitis ad probandam immemorabilem, glos. *in cap.*1. *in verbo memoria de præscriptionib. in* 6. & ab initio visus ad
hunc † effectum requiritur ætas quatuordecim annorum, 62
ita vt post hanc ætatem per quadraginta annos viderint Lap. Abb. *in d. cap.*1. *num.*8. *& cæteri, de præscriptionib. in* 6. & fuit latè coram me deductum disputato articulo ex professo in hac causa 18. Maij 1618. vbi etiam respondetur ad testem ætatis 96. annorum, ipsum scilicet non esse sufficientis ætatis, cùm † dicat se deponere, quæ cœpit re- 63
cordari dum erat annorum suæ ætatis 32. An verò immemorabilis fuerit legitimè enunciata, ita vt probetur? licet verum sit in antiquis † immemorabilem enunciatam pro- 64
bari ea ratione, quia fama in antiquis probat Put. *decis.* 204. *lib.*2. *in nou.* Tamen vt fuit consideratum in hac causa 18. Maij 1618. ad hunc effectum † requiruntur duæ enun- 65
ciatiuæ diuersorum instrumentorum, quæ emanauerint à personis non suspectis, vt dicit ibidem Put. Hic autem nec vnica adest enunciatiua. Nam in sententia Regis dicitur in narratina, quòd Clerus prætendebat immemorabilem, & in dispositiua quoad decimas enunciatur immemorabilis, quo verò ad redecimam enunciatur à quinquaginta annis dumtaxat, vt fuit in prædicta decisione ponderatum. Quicquid hodie in contrarium asseratur: Verba enim dispositiua sententiæ ista sunt: Fuit inuentum probatum, plenariè quòd à decem, viginti, triginta, quadraginta, & quinquaginta annis citrà, ac etiam à maiori tempore quod memoria non est in contrarium, semper fuit soluta in dicta Ciuitate, &c. per incolas, & habitatores illius, integraliter vna decima panis, tritici, & hordei, quæ colligebantur in quibusuis prædijs &c. & quod præter, & vltrà hanc decimam, consueuit solui alia decima, vocata redecima, ex redditibus, prouentibus, aut pensione, vel tributo, quæ reddituarij, vel coloni ex quibuslibet terris, vel prædijs, & pratis non ruptis dederunt, & consueuerunt dare dominis huiusmodi prædiorum, terrarum, & pratorum quolibet anno, & quod dictam redecimam soluerint, & consueuerint soluere à dictis quinquaginta

annis

annis citra. Quapropter verba illa *à dictis quinquaginta annis citra:* non comprehendunt immemorabilem, quia supra de decima fuerat dictum, videlicet: Primò, *A quinquaginta annis citra, &c.* Secundò, *Ac etiam à maiori tempore, quòd memoria non extat in contrarium.* Et propterea dum sententia loquitur de redecima, & subdit: *A dictis quinquaginta annis citrà, &c.* comprehendit tantùm primum dictum, non autem secundum immemorabilis,
66 cùm dictio, *dictis*, † sit demonstratiua ad oculum, & repetat tantùm quinquaginta annos citra, non autem immemorabilem, quæ continetur in secundo dicto. Et sic sen-
67 tentia in hac parte debet † restringi ad dictos quinquaginta annos citra, Dec. *cons.*273. *col. final. in princ. & consil.* 336. *num.*2. *in fine*, Surd. *cons.*452. *num.*37. *in fine*, *& n.*38.
68 itaut non comprehendat † aliud tempus, quod in primo dicto non contineatur, Surd. *de aliment. tit.*9. *priuil.*13. *num.*32. est enim dictio simpliciter demonstratiua, non argumentatiua, Menoch. *cons.*177. *n.*21.

Circa quadragenariam cum titulo: Certè testes quadragenariam possessionem non probant. Cùm enim demendum sit tempus litis; illo dempto non habent ætatem sufficientem, vt modo dictum fuit, vbi de immemorabili actum est. Nam si non habent ætatem, quæ sufficiat ad hoc, vt de visu probent per quadraginta annos, quod est vnum ex
69 requisitis ad immemorabilem, nec † possunt de ista quadragenaria deponere, quæ requiritur ad effectum præscribendi contra ius vnà cum titulo. Et quamuis ista satis essent, nihilominus fuit aliquid amplius, circa titulum consideratum. Nempè, quod sententia Regis continet tantum mandatum de manutenendo, & ideò cùm iste titulus ad tale mandatum restrictum sit, non potest operari, quoad
70 præscriptionem proprietatis ipsius redecimæ, † qui enim habet titulum restrictum, & limitatum non præscribit vltra, vel extra ipsum titulum, Gemin. *cons.*96. *numer.*4. *vers. quoad secundum, &c.* Oldrad. *cons.*172. *in fine*, *vers. post omnia, &c. & num.*7. & fuit consideratum *in hac causa* 18. *Maij coram me, &* 21. *Martij* 1623. *coram R. P. D. meo Pirouano.* Prætereà nec potest iuuari pro titulo sententia Cardinalis SS. Cosmi & Damiani lata inter Capitulum, & Ciuitatem de anno 1250. & confirmata per fel.rec. Innocentium Quartum. Nam illa disponit tantummodò, vt dominus soluat de portione sua decimam, & colonus de sua, vt patet ex verbis sententiæ ibi: *De possessionibus arrendatis, arrendans de parte fructuum, seu pensionis, quam percipit, & is, cui fit arrendatio, de parte, quæ ad ipsum contingit, decimam sine diminutione persoluat, &c.* Quod
71 est de iure, quando communis † aceruus non fuit decimatus: secus enim est quando ex illo detracta fuit decima, *cap. tua nobis, de decim. vbi gloss. distinguendo declarat in verbo sit Dominus &c.* Anchar. *num.*10. Abb. *numer.*14. Honcal. *in opusc. de decim. part.*2. *propos. col.*3. & fuit consideratum *in hac eadem causa* 24. *Nouembris* 1621. *coram R. P. D. meo Buratto, &* 31. *Martij* 1623. *coram R. P. D. meo Pirouano.*

Illud tamen in eadem decisione 31. Martij non placuit Dominis, quod scilicet sententia Regis Ioannis non possit deseruire pro titulo, cùm sit sententia laici, cui non est da-
72 ta facultas disponendi de decimis, † tanquam quid spirituale concernentibus, *cap. tua, cap. dudum, & cap. prohibemus, de decim cap. cum & plantare, de priuil. cap.*2. *de reb. Eccles. non alienan.* Isthæc enim verissima sunt, sed non applicantur, vbi agitur fauore Ecclesiæ ad effectum præbendi titulum putatiuum ad præscribendum. Nam cùm Ecclesia potuerit cogitare, Regem habere istam fa-
73 cultatem aduersus laicos † titulus videtur putatiuus, & sic sufficiens ad præscribendum, *l. Celsus, ff. de vsucap. glos. in cap. de quarta, in verbo se posse, de præscript.* Philipp. de Perus. apud Felin. *cons.*2. *numer.*14. vbi de titulo
74 vnionis habito à Capitulo sine consensu Episcopi, † vel ab inferiore Episcopo, qui non potest vnire, *cap. sicut vnire, de excess. Prælat.* ea ratione, quia iste est titulus putatiuus.

Neque aduersaretur in hoc casu (si titulus esset super proprietate decimarum) quod titulus causatus error
75 iuris non sit sufficiens † ad præscribendum, vt de eò, qui emit decimas, dicit Cuman. *cons.*64. *per tot. præsertim n.*2. *vers. dato quod &c.* Castr. *cons.*70. *num.*10. *in princ. vers. secunda ratio, &c. lib.*1. Ægid. *cons.*10. *num.*26. *vers. opponens &c.* Hoc enim procederet, si ageretur, quod laici vellent ex sententia Regis præscribere contra Ecclesiam;

Nam etsi fortè laici cogitare potuissent, hoc Regi facere licuisse, iste tamen esset merus error iuris, nunquam enim Iudex laicus habet † iurisdictionem in Clericum, aut Ec- 76
clesiasticam personam, vel res spirituales, vt sunt decreta Conciliaria *in cap. insolita, cap. placuit, cap. si clericus* 11. *qu.*1. & Summorum Pontificum decreta *in cap. nemo, cap. si clericum, cap. si quis, cap. Christianis, cap. nullus clericum, cap. peruenit, cap. fratris, cap. Sacerdotibus pariter* 11. *qu.*1. *cap. qualiter, & quando, de iudic. cap. nouis, cap. grauem, de sentent. excommun.* & in his terminis procedunt dicta per Cuman. per Castr. & Ægid. † In hoc autem ca- 77
su, cùm Rex haberet iurisdictionem in laicos, titulus non est simpliciter, & de per se causatus errore iuris, sed errore illius facti, nempè iurisdictionis, quam habet Princeps in laicos, quam nunquam habet in Ecclesiasticos, aut in res spirituales. Et licet in hoc casu, neque illam haberet contra laicos, † cum de re spirituali ageretur; tamen, 78
quia agitur ad effectum præscribendi, & error iuris habet admixtum illud, quod scilicet Ecclesiastici potuerint cogitare, † Principem potuisse habere etiam in hoc casu illam 79
iurisdictionem in laicos, quam regulariter habet, resultat titulus putatiuus (licet adsit error iuris admixtus) qui † est 80
aptus ad præscribendum, Castr. *d. cons.*70. *numer.*10. *vers. nec obstat, &c. & cons.*408. *numer.*6. *lib.*1. Alex. *cons.*407. *num.*6. *lib.*1. *& cons.*214. *num.*6. *lib.*6. Et hæc dicta sint ad confutandum prædictum motiuum, cum Domini aliud amplexi sint, cum quo semper in hac causa transierunt, nimirum, quod sententia Regis fuerit lata super possessorio redecimæ, non autem super proprietate, & ideò non præbuit sufficientem titulum ad præscribendam proprietatem dictarum redecimarum ex supra deductis.

Ex quibus vtraque parte informante, fuit concluſum redecimam non deberi.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Hispaleñ Præeminentiarum.

Die Veneris 16. Iulij 1625.

ARGVMENTVM.

Concordia inter Canonicos, & Beneficiatos &c. in materia præeminentiarum si sit inita, & vtraq; parte supplicante fuerit à Papa confirmata, sine dubio absque alia iustificatione est executioni demandanda. Et multò magis si dicta concordia sit secundum disposita per Cæremoniale Romanum.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio Apostolica facta parte vtraque supplicante, non est opus vt iustificetur.*
2 *Pacta licita, & honesta inter Ecclesiasticos tenent etiam absque confirmatione Apostolica.*
3 *Litteræ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ, locus est earum executioni.*
4 *Clausula,* dummodò, *quando non reddat aliquid conditionale.*
5 *Casus nonnulli referuntur, qui in Cæremoniali Romano disponuntur.*
6 *Canonicis plura, quæ competunt, non possunt competere Portionarijs.*
7 *Beneficiati de iure communi non sunt de Capitulo.*
8 *Beneficiati dato etiam, quod admittantur in Capitulo, & ibi habeant vocem, non tamen possunt dici de Capitulo.*
9 *Quia istæ, & similes qualitates non mutant eorum speciem.*
10 *Statuto an possit induci vt beneficiatus præcedat Canonicum non existentem in sacris.*
Et quid inde possit inferri.
11 *Beneficiati, quando non possint dici inferiores Canonicis.*
12 *Statutum disponens circa personas includit personam omissam, quando eadem est ratio.*
13 *Consuetudo prohibens Monachum ad feudum, quia non potest seruire Domino, habet locum in Canonico Regulari, & quocumque impedimento ad seruitium impedito.*

14 *in Electione licet loquatur cap. 1. vt lit. pend. in 6. habet etiam locum in præsentatione, quia militat eadem ratio.*

15 *Cap. cùm esses de testam. quamquam disponat vt testamentum factum coram Parocho, & duobus testibus valeat, habet locum si fiat coram quatuor testibus sine Parocho.*

Duo enim testes non sunt minoris fidei quàm Parochus, & tamen de hoc nihil dicitur in textu.

DECISIO CCCCLIX.

FVit resolutum litteras Apostolicas confirmantes concordiam initam inter dignitates & Canonicos ex vna, & Portionarios ex alia esse exequendas, quia cùm vtraque pars supplicauerit pro d. confirmatione, & constet de legi-
1 timo mandato dato in ipsamet concordia † etiam absque alia iustificatione possunt exequi, Seraphin. *decis.* 1017. *num.* 3. Rota *decis.* 339. *num.* 1. *part.* 1. *in recent.* & cessat omnis difficultas, nam cùm concordia contineat ex lectura, pa-
2 cta licita & honesta, † quæ ideò possunt substineri absque beneplacito Apostolico, *cap. quod ex eo* 3. *de pac. in* 6. & fuit dictum *in causa Cusentina beneficij* 8. *Iunij* 1618. *coram Reuerendiss. D. meo Seleucien.* inde satis resultat iustificatio
3 † confirmationis Apostolicæ. Vnde est locus executioni, *c. si capitulo*, vbi glos. *in verbo excipiatur, & cap. seq. de conces. præben. in* 6. Sarnen. *in tract. breu. numer.* 4. Mohed. *decis.* 13. *vt lit. pen.* Rota *decis.* 48. *numer.* 1. & *decis.* 506. *numer.* 1. *part.* 1. *recent.* & in terminis executionis confirmationis concordiæ est *decis.* 338. *part.* 1.

Non aduersatur quod in tertio capitulo concordiæ fuerit dictum, quod cùm verteretur lis super modo exequendi quædam capitula Cæremonialis, Portionarij consenserunt omnes cæremonias antiquas, & illius Ecclesiæ consuetas obseruandas, prout hucusque factum fuit, & tamen in confirmatione fuit narratum dignitates & Canonicos consensisse, dummodò per Cæremoniale Romanum improbatæ non fuerint, quod non est verum. Nam fuit responsum, quod in hoc casu illa clausula, *dummodò*, nihil
4 † operatur, quia non constat aliquas cæremonias antiquas à Cæremoniali Romano improbatas, dum enim dubitaretur, an infrascriptæ repugnarent Cæremoniali prædicto, san. mem. Paulus V. præuia relatione Congregationis Sac. Rituum per secundum Breue data sub 13. Kal. Decembris 1619. declarauit non esse improbatas, videlicet, quod in ingressu chori Canonici, & dignitates obtinentes super portionarijs nullatenus prætendere possint, sed quilibet nulla habita desuper ratione ingrediatur, dummodò tamen insimul ad chorum non accesserint, & vnusquisque in Capitulo, & loco suo sedebit, etiam si portionarius, qui officialis erit, inter Canonicos sedeat, loqui debeat, ijdemque Canonici, & dignitates obtinentes officio Canonici etiam officio dignitatis obtinentis fungi debeant, dummodò officia ipsa insimul non concurrant, itaut per vnum satisfieri non possint, & tunc officio magis necessario incumbant, omnesque portionarij integri, & dimidij habitum suum ordinarium, prout moris est, & hactenus detulerunt, deferre debeant.

Neque releuat, quod probetur portionarios esse Canonicis æquales, & ideò cùm per Cæremoniale disponantur sequentia, quæ solis Canonicis videntur debita, non sunt à portionarijs auferenda, qui sunt Canonicis æquales, dummodò Cæremoniali Romano non sint contraria, tunc enim *ex cap.* 3. *concordiæ* seruanda sunt, quæ
5 autem per Cæremoniale disponuntur, † sunt hæc, quod scilicet Episcopo assistat dignior presbyter Ecclesiæ, qui sit ex presbyteris tam Canonicis quàm dignitatibus, *vt in lib.* 1. *cap.* 7. Secundò, quod Episcopo vel Missam, vel Vesperas celebranti duo Canonici assistant, *vt in eodem lib. cap.* 8. Tertiò, quod Diaconus ministraturus Episcopo sit Canonicus, *vt in d. lib. cap.* 9. quod etiam disponitur de Subdiacono *cap.* 10. Quartò, quod ante aduentum Episcopi ornentur subsellia pro Prælatis, & Canonicis, *vt in cap.* 12. Quintò, quod Canonici accedant in eorum habitu clericali ad Episcopum celebraturum, *vt in cap.* 15. Sextò, quod Canonico superueniente in chorum inchoato officio cæteri Canonici assurgant, superueniente verò mansionario non Canonici, sed ipsi tantùm mansionarij, & clerici eorum æquales assurgant, *in cap.* 17. Septimò, disponitur *in cap.* 16. 18. & 21. *lib.* 2. quod Canonici parati stantes, cæteri verò genuflexi recipiant in die Purificationis candelas grandiores, reliqui autem minores, in die Cineris cinerem, & in die Palmarum palmam.

Nam huic motiuo fuit responsum Portionarios verè non esse Canonicis æquales, licet enim habeant multas prærogatiuas & præeminentias, quas habent Canonici, non tamen possunt dici pares, nec desinunt esse inferiores, † cùm 6
plura sint, quæ competunt Canonicis, quæ non competunt Portionarijs, *glos. in l. omnes, la seconda verb. Apostolicæ C. de fer.* ex dispositione † enim iuris Portionarij non 7
sunt de Capitulo, quod à solis Canonicis constituitur, Compost. *in cap.* 1. *num.* 4. *vers. nunquid Portionarij, de elect.* Caputaq. *decis.* 84. *part.* 1. nec ex eo quod admittantur in † Capitulo, & ibi habeant vocem, possunt dici de Capi- 8
tulo, Gemin. *in c. fin. numer.* 5. *ad fin. vers. aut quærimus, de præben. in* 6. quia non possunt dici diuersi ordinis, & sic de ordine Canonicorum, nam ista & similes qualitates † non 9
mutant eorum speciem iuxta notata *in l. proponebatur, ff. de iudic. & in l. cum quæritur ff. de excep. re iud.* & fuit in hac causa consideratum ante concordiam 4. *Iunij* 1612. *sub num.* 5. & 6. & 17. *Iunij sub num.* 4. 1613. *coram R. P. D. meo Pamphilio, quæ sunt* 416. & 506. *part.* 1. *in recent.* in quarum primi *sub num.* 7. dicitur: Non obstat, quod Portionarij in sacris constituti præcedant Canonicos non existentes in sacris, hoc enim non † competit illis ratione maioris, vel 10
æqualis dignitatis, sed ratione statuti conditi in odium non existentium in sacris, & sic ratione ordinis, non autem dignitatis, nam cùm postea Canonicus initiatur ascendit super omnes portionarios.

Et in omnem euentum si Portionarij huius Ecclesiæ propter multas prærogatiuas, quas obtinent cum Canonicis communes, non possunt dici simpliciter, & absolutè Canonicis † inferiores, prout sunt Portionarij, de quibus 11
loquitur glos. & DD. *in c. pen. in verb. assisios, de cler. non resid.* prout aliàs prætendebant, & patet ex *d. decis.* 416. *n.* 8. tamen aut non sunt omninò æquales, & intrant prædicta, aut sunt omninò æquales, ita vt nulla prorsus adsit differentia, & frustra fit obiectum, quia Cæremoniale esset etiam intelligendum de Portionarijs, † cùm statutum di- 12
sponens circa personas includat personam omissam, quando eadem est ratio, Fulgos. *cons.* 77. *num.* 2. & 3. *per tot.* Castr. *cons.* 251. *vers. circa personas lib.* 1. & hinc consuetudo prohibens † Monachum ad feuda, quia non potest seruire domino, habet locum in Canonico Regulari, & quo- 13
cumque impedimento ad seruitium præpedito, Castr. *d. cons.* 251. *num.* 3. *lib.* 1. hinc etiam textus *in cap.* 1. *vt lit. pend. in* 6. loquens in † electione habet locum etiam in præsentatio- 14
ne, quia militat eadem ratio, Calderin. *cons. vnic. & lit. pend.* dispositio pariter *cap. cum esses, de testam.* quod scilicet testamentum factum coram Parocho, & duobus testibus valeat, habet locum si fiat coram † quatuor testibus sine Pa- 15
rocho, duo namque testes non sunt minoris fidei, quàm Parochus, & tamen de hoc nihil dicitur in textu, Calder. *cons.* 8. *circa med. vers. sed posito de testam.*

Probationes factæ vigore remissoriæ non releuant, quia huiusmodi remissoria fuit concessa per Rotam, dum lis penderet super executione Breuium san. mem. Clementis VIII. quæ fuit postea per dictam concordiam extincta, *& in cap.* 5. *concordiæ* fuit conuentum, quod cùm Portionarij haberent remissoriam ad faciendas probationes circa lites, quæ tunc fuerunt compositæ; illam prosequerentur, & factæ probationes remitterentur in tertium de consensu, ita tamen quod executa concordia ab vtraque parte, dicta probatio censeretur consumpta, & propterea Rota deputauit D. Antonium Mariam Coratium virum primarium, qui huiusmodi remissoriam inspiceret, & retulit Portionarios articulasse. Primò, quod in repartitionibus hebdomadæ pro seruitio Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, sint æquales Canonici, & Portionarij, adeò vt aliquando eueniat, vt Canonici Portionarijs deseruiant, circa quod articulatum quicquid fuerit probatum, non est insistendum, nam super his prætensionibus fuit concordatum, *vt in cap.* 1. *concordiæ*, in qua fuit decretum, quod veniente turno Canonicus ministret Portionario, sicque Canonicus ministrare noluerit, incurrat pœnam vnius ducati, & sic successiuè donec perueniatur ad Canonicum moderniorem, qui omninò ministrare teneatur Portionario.

Secundò fuit articulatum illos esse æquales in omnibus ritibus, & cæremonijs, sed Capitulum dedit interrogatoria ad probandam suam superioritatem, & in specie super

secun-

ſecundò articulo dedit interrogatorium, ſi adeſt iſta ſuperioritas, quomodò eſſe poteſt, vt adſit æqualitas, prout articulus refert, ideò quicquid fuerit probatum, ſatis eſt quod licet ſint æquales in omnibus ritibus, & cæremonijs, ſunt tamen Canonici inferiores, vt fuit ponderatum in decis. D. mei Pamphilij, vt ſuprà dictum eſt.

Tertiò, fuit articulatum, quòd Portionarij iterata vice ſicuti Canonici thuryficantur, hoc tamen nihil refert, quamuis fuerit probatum ad inducendam æqualitatem cum Canonicis, itaut in omnibus, & per omnia pares ſint.

Hinc ſequitur non comprehendi ſub Cæremoniali de Canonicis diſponente, & per conſequens clauſula illa, dummodò Cæremoniali Romano non ſint contrariæ, perindè habetur ac ſi non fuiſſet appoſita.

Quare non eſt retardanda executio litterarum Apoſtolicarum.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Burgi S. Sepulchri Beneficij S. Io. Baptiſtæ.

Die Veneris 4. Iulij 1625.

ARGVMENTVM.

Beneficium alicui non eſt adiudicandum, ſi non conſtet de aliquo titulo valido ad hunc effectum. Beneficiorum permutationes quando non dicantur habuiſſe effectum.

SVMMARIVM.

1 *ad Iuſpatronatus præſentare vt quis poſſit, debet docere de iurepatronatus, vel ſaltem de quaſi poſſeſſione præſentandi.*

2 *Beneficij publicatio vt valeat, debet fieri in tempore iuxta Conſtitutionem Gregor. XIII.*

3 *ex Beneficiorum permutatione nullum ius acquiritur, niſi permutantes in beneficio ius habuerunt, & numer. 4.*

5 *Beneficiorum permutatio non dicitur habuiſſe effectum, ſi poſt permutationem, permutantes remanſerint in poſſeſſione eiuſdem beneficij.*

6 *Effectum ea, quæ non habuerunt, non attendunt tur.*

7 *Beneficium ſi ſit permutatum cum alio, nullius, vel penitus exigui valoris, inualida eſt talis permutatio.*

* *Allegatur præſens deciſio ſupra in deciſionibus 15. & 132. quæ ſunt in eadem cauſa, ſub diebus 25. Maij 1626. & 24. Ianuarij 1628. coram eodem Reuerendiſſ. D. meo Decano, ſunt deciſiones 15. & 132.*

DECISIO CCCCLX.

REſolutum fuit, beneficium non eſſe adiudicandum D. Iulio Cæſari Bufalino, quia non conſtat de aliquo titulo valido, & ad hunc effectum ſufficienti: Aut enim ipſe titulum deſumere intendit ex præſentatione ad eius fauorem facta, & non poteſt, cùm non conſtet de iurepa-
1 tronatus, † vel ſaltem quaſi poſſeſſione præſentandi eorum qui præſentationem fecerunt, iuxta *cap. conſultationibus, cum ibi notatis, de iur. pat.* Aut vult illum deſumere ex prouiſione Apoſtolica, vigore aſſertæ permutationis cum Dondolello, de qua in ſummario D. Octauij num. 1. & minus poteſt: Tum quia litteræ, quæ habent datam de anno 1618. non videntur fuiſſe publicatæ in tempore, nec iuxta
2 Conſtitutionem Gregorij XIII. de publicandis, cùm conſtet illas fuiſſe præſentatas coram Vicario executore ſub die 27. Auguſti 1620. in eodem ſumm. num. 7. Nec ſunt iuſtificatæ. Habent enim clauſulam (attenta permutatione huiuſmodi, quatenus vera, & Canonica exiſtat) & tamen de tali permutatione nullibi conſtat, & vlterius etiam adeſt alia clauſula (quod ex permutatione facienda nullum
3 ius acquiratur, † niſi permutantes in beneficijs ius habuerint) quæ eſt etiam iuris diſpoſitioni conformis, Domin. *in cap. vnic. num. 6.* & ibi etiam Franch. *n. 17. de rer. permut. in* 6. Bellam. *de permut. benefic. par. 2. q. 9. & par. 10. quæſt. 2.* Petr. de Vbald. *eodem tract. par. 1. nu. 3.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 25. tit. 9. num. 2.* & Garz. *de benefic. par. 11. cap. 4. num. 19.* Et nihilominus non apparet quod D. Bufalinus Capellaniam S. Mariæ in Eccleſia Sanctiſſimæ Trinitatis Militeñ † cum iſto beneficio (vt aſſeritur) permu- 4
tatam, poſſideret, vel in ea ius aliquod haberet.

Tum etiam quia dictus Dondolellus poſt prætenſam permutationem ſemper remanſit in poſſeſſione eiuſdem beneficij, donec illud vacauit per contractum matrimonij, † 5
& ſic apparet reſignationem ipſam non habuiſſe effectum, ad tradita per Bart. *in l. poſt contractum num. 4. ff. de donat.* Menoch. *de arbitr. caſu 39. num. 1. & 27. lib. 2. & de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 122. num. 110.* Mantic. *de tacit. lib. 13. tit. 36. num. 1.* & in terminis per Pariſ. *conſ. 130. num. 6. lib. 4.* Rebuff. *in prax. par. 3. tit. de permut. num. 46. & ſuper regul. de public. gloſſ. 13. num. 8.* & conſequenter non † eſſe 6
habendam in conſideratione, Mohedan. *deciſ. 36. de renunc.* Caputaq. *deciſ. 11. num. 4. par. 1. & fuit dictum in Nullius Parochialis Caſtri Durantis 5. Martij præteriti coram R. P. D. meo Remboldo.* Et vnus etiam ex Dominis excitauit dubitationem contra validitatem dictæ permutationis, ex quo beneficium, cum quo hoc fuit permutatum, † erat 7
nullius, vel penitus exigui valoris, & ſic obſtaret Conſtitutio Pij Quarti, quæ eſt 144. in veteri Bullario, & conſiderauit Rota *in Gerunden. beneficij 9. Maij 1622. coram Reuerendiſs. P. D. meo Decano.*

Ex quibus, & alijs adductis pro parte D. Octauij, qui ſolus informauit, parte tamen ſæpius citata, & intimata, fuit deciſum vt ſupra, beneficium non eſſe adiudicandum D. Bufalino; An autem illud ſit adiudicandum ipſi D. Octauio aliàs videbitur &c.

REVERENDISS. P. D. COCCINO.

Vlixboneñ Monaſterij.

Die Mercurij 19. Nouembris 1625.

ARGVMENTVM.

Papa ſi immunitatem à iuriſdictione Ordinarij alicui Monaſterio conceſſerit, illudque receperit ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, & eius adminiſtrationem aliquibus conceſſerit, non poſſunt deinde iſti in præiudicium Papæ, & Sedis Apoſtolicæ iterùm ſubijcere iuriſdictioni Ordinariorum.

SVMMARIVM.

1 *in Rota ad effectum præuentionis attenditur præſentatio commiſſionis.*

2 *Moniales S. Claræ ſunt exemptæ à iuriſdictione Ordinariorum, & S. Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectæ reperiuntur.*

3 *Papæ auctoritas immenſa eſt.*

4 *Subiectio Religioſorum erga ſuos Prælatos à Summo Pontifice dependet, ſine cuius intentione, & miniſterio, & intentione Pralati Regulares nullam haberent auctoritatem.*

5 *Papa eſt ſummus Prælatus omnium cuiuſcumque Religionis.*

6 *Papa ſi demandauerit gubernium Monialium aliquibus Religioſis, ipſi non poſſunt inconſulta Sede Apoſtolica dictum gubernium dimittere.*

7 *Adminiſtratores Apoſtolici non poſſunt præiudicare Summo Pontifici, nec contra eius præceptum diſponere, os in Cælum ponendo.*

8 *Miniſtri Summi Pontificis non poſſunt eius poteſtatem coarctare, quia cùm ipſi ſint ſubditi, imminet ſola neceſſitas parendi.*

9 *Fauori pro ſe introducto quilibet poteſt renunciare.*

10 *Sedi Apoſtolicæ plurimum intereſt plures habere immediatè ſubiectos.*

11 *Priuilegio conceſſo alicui ſi ſimul etiam adeſt fauor concedentis, non poteſt ei renunciare.*

12 *Conceſsio facta alicui de certa aliqua re, non extenditur ad caſum diuerſum.*

13 *Actionis mutatio, nec ſubſtantia facti eſt mutabilis in libello, ſed ſolum augmentum, vel diminutio condemnationis, firma remanente actione, & ſubſtantia.*

14 *Conceſsio facta alicui, intelligitur facta ſecundùm leges, non autem ſecundùm eius voluntatem.*

Mo-

15 *Monachus incorrigibilis potest eijci è Monasterio.*

16 *Monachus incorrigibilis quibus concurrentibus possit eijci è Monasterio.*

17 *Moniales propter incorrigibilitatem non eijciendæ è Monasterio.*
Sed nisi ibi corrigantur, possunt ad aliud Monasterium transferri.

18 *Conuentum totum si sit incorrigibile, quid sit faciendum, & num.* 19.

20 *Exemptus à iurisdictione Ordinarij non potest sine licentia Summi Pontificis, renunciare exemptioni.*

21 *Superioris valdè interest, suos subditos ab alijs non iudicari.*

22 *Exemptus ab Ordinario efficitur immediatè subiectus D. Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quamobrem sine illius licentia in alium consentire nequit.*

23 *Papa ex quo soleat moueri ad eximendum aliquem à iurisdictione Ordinarij.*

24 *Priuilegio potest renunciari in præiudicium eius, cui illud fuit concessum.*

25 *Libertatis ius est ita coniunctum inter exemptum, & eximentem, vt commodè separatio fieri nequeat.*

26 *Exemptioni priuilegio an possit renunciari, quando fuit concessum motu proprio.*

27 *Exemptio fit gratia exemptoris, & vide numer.* 28.

29 *Prælatus potest conditionem Ecclesiæ facere meliorem, non autem deteriorem.*

30 *Renunciari tacitè ei non potest, si nec expressè id sit permissum.*

31 *contra Priuilegium si omnes de Communitate vellent facere, vnus solus potest contradicere, sed hoc non procedit si per renunciationem reuertatur ad ius commune, & nu.* 32.

33 *Sedi Apostolicæ interest habere exemptos.*

Decisio præsens allegatur supra in decisione 456. *sub die* 2. *Iunij* 1625. *coram bon. mem. Remboldo, & statur in decisis.*

DECISIO CCCCLXI.

POst commissionem mihi directam, alia pars præsentauit commissionem R. P. D. meo Baratto in forma, & præuenit in citando valdè solers, vt causa per ipsum cognosceretur, sed certè decipiebatur, quia † in Rota attenditur 1
præsentatio commissionis, ita nempè vsque ab anno 1375. mandauit Vicecancell. vt habetur *in decis. de const. Mantiq.* & passim seruatur, *vt in decis.* 6. *de rescript. pariter Mantiq.* quod etiam disponit Constitutio Innocent. de qua Cassad. *decis.* 5. *de rescript.* Vest. *in prax. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 1. Mandos. *in commiss.* 10. *audiat qui præuenit, vers.* 3. *pro intellectu*, Præt. *decis.* 470. *lib.* 2. Thom. de Tun. *decis.* 57. *A. A. in tit. de rescript.* §. 16. Sed ad tollen. omnes difficultates cum R. P. D. meus Burattus valetudine præpeditus non esset tam citò venturus ad Rotam, pars altera recursum habuit ad S. D. N. qui per memoriale mihi rescripsit, vt procederem in causa seruatis seruandis, hoc est parte legitimè citata, quæ cum nisi moras quæreret, & citasset etiam ad dicen. contra articulos coram eodem D. meo infirmo, & postmodum accesserit ad me, vt tamquam Decanus ob malam habitudinem D. mei articulos admitterem, id facere recusaui, cùm causa esset mea, ideòque appellationi interpositæ refutatorios dedi, cùm ex ista serie facti cognouerim, partem nihil aliud quærere præter fugam. Quapropter elapso die citationis ad informan. proposui dubium, An esset receden. à Decisione R. P. D. mei Remboldi? sub die 2. Iunij huius anni. Quod dubium pendet ex duobus. Primò scilicet, vt videatur, An Commissarius Generalis potuerit dimittere has Moniales? Secundò, An dictæ Moniales potuerint se subijcere obedientiæ Ordinarij?

Ad primam partem fuit dictum, quod quicquid sit de Iurisdictione Commissarij Generalis, etiam quod in Religione ipsam haberet amplissimam facultatem, nihilominus nec ipse, imò nequit ipsemet Generalis, ac tota Religio has Moniales poterat dimittere, cùm agatur de Mo- 2
nialibus S. Clarę, quæ sunt exemptæ à Iurisdictione Ordinariorum, & S. Sedi Apostolicæ immediatè subiectæ, vt patet ex Bulla Eugenij IV. sub datum Florentiæ anno 1439. Id. Aug. anno Pont. 9. quæ est apud Rodriq. 29. & fuerunt positræ sub gubernio, & obedientia Generalis, & Prouincialium Minorum, sublatis Protectoribus, quorum auctoritate regebantur, vt in Constitutione eiusdem Eugenij sub datum Bononiæ anno 1427. 8. Id. Decembris anno 7. apud eundem Rodriq. Const. 27. quæ licet anterior, non tamen fuit per sequentem reuocata, cùm in posteriori expressè dicatur, quod Sum. Pont. non intendit per illam præiudicare gubernio, quod Generales Ministri, alijque Officiales dictarum Monialium habent. Quare cùm Summus Pontifex has Moniales subiecerit curæ Regularium, & postmodum à Iurisdictione Ordinariorum exemerit, & immediatè Sedi Apostolicæ subiecerit, non potuit Commissarius eas dimittere sine licentia Pontificis, † cuius auctoritas im- 3
mensa est. *Cap. ad honorem, de auth.* & vt Pal. Gemin. *cons.* 14. *in princip. num.* 2. Rom. *cons.* 369. *col.* 2. *in princ.* & in specie subiecto Religiosorum erga suos Prælatos à Summo Pontifice dependet, † sine cuius ministerio, & 4
intentione Prælati Regulares nullam haberent Iurisdictionem, Medin. *de Indul. cap.* 24. Sot. *de Iustitia, & Iur. lib.* 10. *quæst.* 1. *art.* 4. *& lib.* 8. *q.* 3. *art.* 1. Victor. *in relect. de potest. Eccles. q.* 2. *num.* 28. Alph. de Castr. *lib.* 2. *de hæret. punit. cap.* 24. *& contra hæreses in verbo Episcopus*. Ipse- nimirum Summus † Prælatus cuiuscumque Religionis, vt 6
benè aduertit Suar. *de Relig. tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 1. *& lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 21. *ante fin.* Quapropter cùm Papa gubernium dictarum Fratribus demandasset, & illas ab Ordinariorum iurisdictione exemerit, & immediatè Sedi Apostolicæ supposuerit, cuius nomine Fratres † gubernant, non 6
potuerunt illas, inconsulta Sede Apostolica, dimittere, Ang. *cons.* 369. *num.* 7. Vbi quod administratores Apostoli- 7
ci non possunt præiudicare Sum. Pontifici, nec poterant admittendo dictas Moniales ponere os in cælum, & Summi Pontificis coarctare potestatem cum ipsi sint subditi, quibus imminet necessitas sola parendi, vt pulchrè dicit Bald. *cons.* 331. *ante med. vers. nec possunt, lib.* 4.

Non aduersatur, quod Commissarius potuerit renunciare huic priuilegio, † vt quisque potest iuri suo renuntia- 8
re ad *l. si quis in Conscribendo, C. de pact.* quia motiuum posset considerari si priuilegium simpliciter fuisset concessum fauore Fratrum, sed cum Pontifex sub protectione Sedis Apostolicæ † eas receperit, & ea occasione gubernium confirmauerit, hoc fuit actum non solùm fauore Fratrum, sed ipsius etiam Sedis, cuius interest multos habere † immediatè subiectos. *Clem. Pastoralis de re iudic.* 10
Rebuff. *cons.* 142. Ideò non potuerunt dicto priuilegio † re- 11
nunciare, Felin. *in c. cum accessissent, nu.* 29. *de Const.* & ibi Dec. *col. penul. vers.* 2. *prædicta conclusio, & num.* 18. *col. vlt. concl.* 6. & generaliter de renunciatione, Gallerat. *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 4. *vers. & ideò, & num.* 63. *ex l. non videtur, ff. de reg. iur. & l. si quæramus, ff. de testam.* Bald. *tit. qualiter feud. alien. poss.* §. *porrò, num.* 1. Cast. *in l. penult. col. fin.* & ibi Ias. *num.* 14. *C. de pact.*

Non obstat Constitutio Bonifacij VIII. apud Rodriq. IV. quàm etiam refert *tom.* 1. *qq. regul. q.* 17. *art.* 8. quia etsi Bonifacius concedat facultatem Ministri per se, vel alios visitandi, corrigendi, & reformandi tam in capite, quàm in membris, ea quæ correctionis, & reformationis indigent, nihilominus ista facultas procedit, † quoad visitationem, 12
& correctionem morum, non autem quoad mutationem status, renunciando gubernio, vt benè ad propositum Bart. *in l. edicta, num.* 8. *C. de eden.* vbi quod nec mutatio actionis, nec substantia facti est mutabilis in libello, † sed 13
solùm augmentum, vel diminutio condemnationis, firma remanente actione, & substantia, namque facultas intelligitur concessa secundùm leges, non autem secundum † 14
voluntatem Superiorum, Dec. *cons.* 146. *n.* 9. & in terminis clausulæ facultatis addendi, vel minuendi fuit dictum coram me in *Causa montis regalis Iurisdictionis* 4. *Maij & 15. Nouemb.* 1604.

Non obstat, quod Monachus incorrigibilis † potest eijci 15
à Monasterio, Natt. *cons.* 80. *num.* 1. *de regul. & in tract. de reg. comment.* 2. *num.* 36. *vers. pro parte, verb. negante*, quod motiuum fuit deductum in alia positione, cui Domini nihil responderunt, quia non meretur allegari, sed quoniam hodie vociferabatur hoc tollere omnem difficultatem, ideò fuit responsum huic non applicare materiam electionis. Primò, quia agitur de Monialibus, licet enim Monachus corrigibilis possit eijci à Monasterio, & habitu priuari, † 16

ad

ad hunc tamen effectum requiritur vltra incorrigibilitatem, quod defectus non solùm innotescant Fratribus, sed etiam sæcularibus, & quod ex ijs alij de facili possint corrumpi, vt est originale dictum *S. Bonauenturæ q. 14. super reg. S. Francisci*, quod certè non militat in Monialibus, quæ pro
17 pter incorrigibilitatem † non sunt eijciendæ simpliciter à Monasterio, sed nisi ibi puniantur, possunt ad aliud transferri, vt est Constitutio Vrbani IV. quæ loquitur in puncto de Monialibus S. Claræ, quàm refert Rodriq. *qq. reg. tom. 1. quæst. 49. art. 1. post princip.* & Mirand. *de Monial. quæst. 3. art. 2.* quæ Constitutio in hac parte, neque per Constitutionem Pij V. neque per Concil. Trid. licet strictoria sint, censetur reuocata, vt per Rodriq. *ibid. art. 5. vers. non fertur*, & Miranda *loco citato*, *vers. Quartus Casus*. Secundò fuit dictum hic non applicari, quia agitur de toto Conuentu eijciendo, & Iure non reperitur cau-
18 tum, † neque aliquis est, qui dicat integrum Conuentum, posse eijci, sed quando Monasterium delinquit in casu, quo Monachus particularis eijceretur Monasterio prouidetur per mutationem Superiorum, *c. quoniam de simon.* ibi alibi, quod si fortè propter nimiam multitudinē nequiuerint
19 commodè collocari † ne damnabiliter in sæculo euagentur, recipiantur in eisdem Monasterijs, mutatis prioribus locis, & inferioribus assignatis.

Quantum attinet ad secundùm caput, An Moniales potuerint se submittere obedientiæ Ordinarij? negatiuè fuit re-
20 solutum, quia exemptus sine licentia Summi Pontificis † non potest renunciare exemptioni, vt est *text. rotundus in cap. cum tempore 5. de arbitr.* vbi Abb. *num. 2. vers. & per istum text. glos. fin. in Clem. penult. de sent. excom.* quam Abb. *ibidem*, *& in d. cap. cum tempore*, dicit singularem,
21 ratio est, quia interest Romani Pontificis, qui est Superior subditos suos ab alio non iudicari. Id. Abb. *in cap. 1. num. 19. de re iud. & in cap. si de terra, num. 5. de priu. & in cap. significasti 17. num. 8. in fin. & num. seq. de for. comp.* Ioan. Andr. *in cap. scienti 27. in fin. vers. si verò reperitur*, & ibi Franch. *num. 4. de reg. iur. in 6.* Felin. *in cap. olim, num. 3. de præscript.* Armill. *in Summ. in verb. exemptio, num. 8.* Gail. *obseruat. 40. num. 2. lib. 1.* Galerat. *de renunc. tom. 2. cent. 2. renunciat. 140. num. 18.* Erasmus à Kocchier *de iurisdict. ordin. in exempt. lib. 2. q. 7. & lib. 3. cap. 34. per tot. & per dictum text. in cap. cum tempore*, & per alias rationes in terminis exemptionis regularium est *Cons.* Castr. 432. *incip. videtur dicendum*, *num. 3. lib. 1. vbi in vers. quod autem*,
22 ponderat quod per priuilegium exemptionis † effecti sint immediatè subiecti D. Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quamobrem sine illius licentia in alium consentire non possunt, hoc nempè tenderet in derogationem Iurisdictionis Pontificiæ. Considerat vlterius, quod priuilegium videtur fuisse concessum in odium Ordinariorum, qui dictis religiosis erant nimis infesti, eosque nimium grauabant, & concludit, quod ideò non possunt se subijcere iurisdictioni Ordinariorum, & quamuis in casu Cast. legeretur in priuilegio,
23 quod ipsi Ordinarij erant nimis infesti, † hæc tamen est vna ex rationibus, ex quibus Papa censetur concedere priuilegium exemptionis, vt dicit Bald. *de priuil. in tract. exemp. c. 1. num. 4.* Rebuff. *cons. 142. col. 2. in princ.* Erasmus à Koch. *de Iurisd. ordin. in exempt. lib. 1. cap. 1. n. 17. & lib. 2. q. 7. num. 3. in fin. & lib. 3. q. 34.* & in terminis Regularium Rom. *cons. 369. num. 18.* quem vltra Castr. *loco citato nu. 5.* sequitur Felin. *c. cum olim num. 3. de præscript.*

Non obstat, quod priuilegio possit renuntiari in præiu-
24 dicium † exempti, secus verò eximentis *glos. fin. in d. cap. cum tempore de arbitr.* quia vt dicit Abb. *ibidem num. 7.* non potest considerari aliquis effectus quantum ad exemptum; nam Ius libertatis est ita coniunctum inter exem-
25 ptum, & † Superiorem, vt commodè separatio fieri non possit, neque est verùm, quod ait Alberic. *in leg. si quis in conscribendo 39. num. 6. C. de Episc. & Cleric.* quod scilicet possit renuntiari priuilegio specialis exemptionis,
26 quando motu proprio † non fuit concessum, quia Silu. *in summ. in verb. exemptio §. decimo, dicit.* Contrarium esse verius, euidentissima ratione, scilicet quia exemptio
27 fit gratia † exemptoris, quod dictum sequitur Armil. *in eodem verb. num. 8.* Rebuff. *d. cons. 142. col. 2. vers. exempta*, Kochier. *loco prædicto num. 17. lib. 1.* & licet in alijs non Ecclesiasticis possit dari Iurisdictio in præiudicium eorum,
28 qui se submittunt, † non tamen in præiudicium Superiorum, Archid. *Conquestus sub nu. 4. q. 3.* Bald. *in l. si quis ex consensu numer. 7. Cod. de Episc. aud.* Afflict. *de prohib. feud. alien.* per Feder. §. *prætereà inter duos num. 23. cum alleg.* per Surd. *cons. 47. num. 25. lib. 1.* Nihilominus vt aduertit Abb. *in d. cap. cum tempore in fin.* hoc indistinctè non procedit in Ecclesia seq. remittit *ad not.* per Innoc. *in cap. accedentibus de priuileg. & per scriptum in cap. Veniens de præscript. vbi num. 21. dicit, quod Prælatus † potest conditionem Ecclesiæ facere meliorem, non autem deteriorem, vt in cap. Fraternitatem de donat.* & subdit post Innoc. quod per vnum, vel plures actus non censetur renunciatum fauori Ecclesiæ, cùm † etiam expressè non possit renunciari, 30
& rursus addit, quod si omnes vellent facere contra priuilegium, vnus solus posset † contradicere, prout euenit in 31
casu isto, vbi magna pars Monialium, licet non maior contradixit, Suares *de ll. lib. 8. cap. 33. num. 2.* Et quamuis idem Abb. *num. 22.* dicat prædicta non procedere, quando † per renunciationem reuertitur ad Ius commune. Hoc 32
tamen dictum quatenus verum in hac facti specie non officit, propter præiudicium Sedis Apostolicæ, cuius interest habere exemptos, vt supra dictum est, & benè Gail. *ob-* 33
seruat. 40. num. 2. lib. 1. quapropter meritò Ordinarius noluit simpliciter recipere dictas Moniales, sed reseruato beneplacito.

Et ita per Dominos causa per binas vices maturè discussa fuit vnaniminiter conclusum, perpensis etiam omnibus in alia positione allegatis, & his quæ vlterius obijci possent, cùm causa egeat celeri expeditione ob magna scandala, quæ in ijs partibus hac de causa quotidie nascuntur.

R. P. D. COCCINO.

Burgen̄ expensarum.

Die Veneris 10. Decembris 1625.

ARGVMENTVM.

Beneficiorum vnio intelligitur facta sine præiudicio illorum, qui habent iura super dictis beneficijs. Consuetudo cuius ponderis sit. Beneficij vnio an tollat ius exigendi decimas.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo habet vim priuilegij, & legis, seu constitutionis.*
2 *Consuetudo est optima legum interpres.*
3 *Priuilegium percipiendi fructus anni cum dimidio in qualibet vacatione beneficiorum non habet locum in beneficijs vnitis.*
4 *Decis. Card. Seraph. 1410. declaratur.*
5 *Beneficium, quando est vnitum, non vacat.*
6 *Beneficiorum vnio censetur facta sine præiudicio habentium iura super dictis beneficijs.*
7 *Beneficij vnio non tollit ius percipiendi partem fructuum.*
8 *Beneficij vnio non tollit ius exigendi decimas, prout nec alia iura compatibilia cum vnione.*
9 *Et hoc multò magis habet locum accedente obseruantia.*
10 *Sententia quando est iusta, & ex inspectione actorum apparet valida, est confirmanda.*

* *In eadem causa habes supra aliam decisionem sub die 31. Ianuarij 1625. coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano, est decisio 451. & hic illa confirmatur.*

DECISIO CCCCLXII.

REsolutio dubij circa confirmationem sententiæ Rotalis pendet ex eo, An scilicet Abbas, & Conuentus Monasterij de la Vid teneantur soluere decimas Capitulo Burgen̄, quas nuncupant necessarias expensas, pro duobus præstimonijs, videlicet de Mata Iudios, & de Villadiego, vsque ab anno 1539. vnitis dicto Abbati, & Conuentui, seu illius Hospitali? Et Domini affirmatiuè responderunt. Capitulum enim habet immemorabilem ad sui fauorem, canonizatam & confirmatam in litteris Martini V. Quæ consuetudo † habet vim priuilegij, & legis, 1
seu constitutionis, *l. hoc, iun. §. ductus aquæ. ff. de aq. quotid.*

tid. & æst. l. 51. *§. fin. ff. de aq. pluu. arcen.* Soccin. *cons.* 297. *col.* 2. *cap. cum dilectus, & cap. consuetudinis de consuetud.*

Neque est verum, quòd litteræ Martini videantur restrictæ ad personas Cathedralis. Nam dictæ litteræ habent duas partes. In prima generaliter loquuntur de præstimonijs Ciuitatis, & Diœcesis Burgen, ibi: *Necnon præstimonialium portionum Ciuitatis & Diœcesis*. In secunda in versic. *Quibus ea obtinentes*, inducunt modificationem ad personas Cathedralis. Neque ex eo, quòd litteræ Martini excipiant in Cathedralis beneficia illorum, qui per sex menses residentiam fecerint, dici potest, quòd litteræ loquuntur tantùm de beneficijs, aut personis Cathedralis. Quia (vt modo ponderatum est) generaliter loquuntur de omnibus, licet quoad personas Cathedralis habeant istam modificationem, vt fuit ponderatum *in decis. in hac causa* 31. *Ianuarij huius anni coram R. P. D. meo Merlino*; iuncta
2 † præsertim obseruantia, quæ est optima interpres, Rimin. *cons.* 328. *num.* 5. *vers.* 3. idem Soccin. *cons.* 111. *in fin. lib.* 1. Bart. *cons.* 59. *n.* 6. *lib.* 1.

Non obstat, quod huiusmodi præstimonia fuerint per Paulum III. vnita, & propterea litteræ Martini non videan-
3 tur habere locum in vnitis, ad decis. Seraph. 1410. vbi † quòd priuilegium percipiendi fructus anni cum dimidio in qualibet vacatione, non habet locum in beneficijs vnitis, quia non est par ratio de vno casu ad alium: nam decisio
4 Seraph. † loquitur, quando priuilegium concedit perceptionem fructuum beneficijs vacantis, quod quidem non
5 vacat, † cùm sit vnitum, & ideò fructus non debentur. In casu autem nostro immemorabilis, & litteræ Martini concedunt, vt quolibet anno percipiatur decima, quæ propterea debetur, etiam quod beneficium sit vnitum,
6 cùm † vnio censeatur facta sine præiudicio habentium iura super beneficio vnito, *cap.* 2. *de relig. dom.* Feder. de Sen. *cons.* 195. *num.* 4. Rebuff. *super reg. de vnio. glos.* 11. *num.* 13. & optimè in puncto, quod vnio non tollat ius percipiendi
7 partem fructuum dicit Ioan. Andr. *in cap. pen. num.* 3. *vers. nec puta*, vbi Card. *in* 2. *opposit. vers. quæro an hac indulgentia*, Butr. *num.* 15. *vers. quærunt Doctores, de verborum signific.* Rot. *dec. vnica, vers. in contrarium facit, de sepult.*
8 *in antiq.* Seraph. *decis.* 1410. vbi quòd vnio † non tollit ius exigendi pensionem, prout nec alia iura compatibilia cum vnione, vt fuit ponderatum *in dicta decis. coram D. meo Merlino, ex alia Burgen. Quindenniorum* 4. *Martij* 1603. *coram bon. mem. Penia, quæ est* 690. *par.* 4. *diuers.* accedente
9 præsertim † obseruantia benè probata, in puncto Card. Mantic. *dec.* 322. *n.* 5. *&* 6.

Ex quibus, atque ex alijs elegantissimè deductis in prædicta decis. coram R. P. D. meo Merlino, vna tantùm par-
10 te informante, fuit resolutum, † sententiam Rotalem esse confirmandam, vtpotè iustam, & ex inspectione actorum validam, cùm omnia interuenerint requisita.

REVERENDISS. P. D. MANZANEDO

Patriarcha Hierosolymitano.

Cordubeñ Dimidiæ portionis.

Die Lunæ 15. *Decembris* 1625.

ARGVMENTVM.

Sanguinis puritas, qualiter benè probetur, & aliqua circa testes examinatos ad perpetuam rei memoriam.

SVMMARIVM.

1 *Purus quis præsumitur, nisi contrarium probetur.*
2 *Sanguinis puritas probatur per testes deponentes de publica voce, & fama.*
3 *Testes in concursu, illi præualent, qui deponunt de bona fama, licet sint numero pauciores.*
4 *Testes examinati ad perpetuam rei memoriam plenè non probant.*
5 *Testes examinati ad perpetuam rei memoriam, non potest negari, quin faciant magnum adminiculum si sint plures, & examinati de tempore non suspecto.*
6 *Testes examinati ad perpetuam rei memoriam admittuntur pro adminiculo ad probandum sanguinis puritatem.*
7 *Fides Secretarij S. Officii admittitur ad probandum alicuius sanguinis puritatem.*
8 *Probatio æquiuoca, & non concludens non releuat, maximè in materia graui, & n.* 9.

* *In eadem habentur supra tres decisiones sub diebus* 11. *Februar.* 1628. *coram Reuerendis. Vrgellen. &* 28. *Iunii* 1628. *& 1. Iulii* 1630. *coram Reuerendis. P. D. meo Merlino Decano sunt in ordine decisiones* 146. 202. *&* 404.

DECISIO CCCCLXIII.

Die 27. Iunij proximè præteriti, informante tantùm D. Ioanne, fuit resolutum, illi non obstare statutum Ecclesiæ Cordubeñ super puritate sanguinis ex rationibus, & fundamentis in decisione tunc facta deductis. Cui resolutioni cum pars Capituli, quæ tunc non informauit, licèt pluries fuisset citata, non acquiesceret, iterùm hodie ad eius instantiam causam proposui. Et Domini vtraque parte informante in decisis perstiterunt, tum ex eo, quòd Ioannes habet præsumptionem iuris pro se, † vt purus censea- 1
tur, nisi contrarium concludenter probetur: ac vlterius existit in quasi possessione puritatis tanquam aliàs admissus ad Capellaniam requirentem huiusmodi qualitatem; quæ licèt non sit in eadem Ecclesia Cordubeñ, attamen illius collatio spectat ad Capitulum Cordubeñ tanquam collatorem inferiorem in suis mensibus, ad ipsumque pertinet cura, gubernium, & administratio dictæ Capellaniæ, vt in summario aliàs dato num. 2.

Non obstat, quòd statutum Ecclesiæ Cordubeñ de quo hodie agitur, non loquatur de istis Capellanijs, ad quarum vnam Ioannes fuit admissus, sed de alijs præbendis, & dignitatibus; & ideò supradicta admissio non suffragetur in casu præsenti. Quia fuit responsum, satis esse quod constet, prout est certum, quòd ad dictas Capellanias non admittantur nisi puri, ex tenore fundationis requirentis qualitatem puritatis, qua si Ioannes caruisset, proculdubio admissus non fuisset, stante præsertim tunc temporis lite sibi mota super dicta Capellania, in qua altera pars, quæ dederat de impuritate, succubuit, & recessit ab omni iure, quòd habebat in dicta Capellania, fructusque & expensas restituit, vt in eodem summario antiquo sub num. 2.

Tum etiam quia puritas fuit clarè probata, tam per testes examinatos pro parte Ioannis hìc in curia, & quidem omni exceptione maiores, qui optimè deponunt de publica voce, & fama; quæ probatio † est sufficiens in 2
hac materia, vt fuit latè firmatum in decisione: quàm etiam per testes examinatos per Capitulum explicitè deponentes de puritate Ioannis, & suorum antecessorum, vt in eodem summario num. 4. Inter quos non refert, quòd aliqui deponant etiam de mala fama istius familiæ: Quia vltra diuersitates familiarum cognominis d. Ioannis, & responsiones hìc inferiùs adducendas, debent in concursu † præ- 3
ualere testes super bona fama, & illis potius standum etiam quòd essent numero pauciores, Rota *decis.* 68. *num.* 11. *& dec.* 215. *num.* 5. *coram D. meo Decano, & decis.* 494. *num.* 12. *par.* 1. *recent.* cum alijs adductis *in Calaguritana puritatis sanguinis* 13. *Nouembris* 1619. *coram bon. mem. Card. Sacrato.*

Quæ omnia visa fuerunt Dominis optimè coadiuuari ex alijs testibus examinatis de anno 1604. cõcorditer deponentibus de communi reputatione, & fama puritatis huius familiæ: qui licet fuerint † examinati ad perpetuam rei me- 4
moriam, & ideò plenè non probent; attamen non potest negari, † quin faciant magnum adminiculum, maximè 5
cum sint numero octo, & examinati longè ante hanc litem motam, & sic in tempore non suspecto, quo † casu 6
aliàs Rota illos admisit pro adminiculo puritatis, vt in *d. decis.* 68. *nu.* 15. *coram D. meo Decano, & in decis.* 494. *n.* 3. *& seq. par.* 1. *recent.*

Minus obstat, quod adsint alij testes examinati pro parte Capituli deponentes de descendentia huius familiæ à pœnitentiatis etiam cum habitellis per Officium S. Inquisitionis. Quia omissis pluribus exceptionibus, quæ dantur, & particulariter contra septem ex decem testibus, qui conuincuntur de mendacio, vt in summario Ioannis vltimo loco dato num. 4. 5. 6. 7. & 8. vnà cum deductis in eius responsione: Visum fuit Dominis, quòd habito respectu ad propriam

priam familiam Ioannis, teſtes prædicti non percutiant illius anteceſſores: & hoc manifeſtè deprehendi vltra inſtrumenta, & teſtes, de quibus in ſummario antiquo num. 4. & 5. & 11. & in ſummario nouo num. 2. ex fide Secretariorum Sanctæ Inquiſitionis, in qua fit ſpecificè mentio aſcendentium Ioannis, nempè Sebaſtiani de Cordoua eius patris, Didaci Fernandez Rubij eius aui, Matthæi Rubij proaui, necnon etiam Andreæ Rubij de Herrera eius fratris, & iſtorum neminem inueniſſe atteſtantur Secretarij præfati in libris, ſeu regiſtris Sancti Officij, quòd fuerint
7 puniti, ſeu pœnitentiati. De † cuius fidei probation⌣, tanquam emanatæ ab illo ſacro Tribunali, non videtur dubitandum; cùm aliàs Rota admiſerit ſimiles fides, vt in *d. deciſ. D. mei Decani* 68. *n.* 13. *& in Oxomen. ſtatuti, ſeu Cantoriæ* 27. *Iunij* 1601. *coram bo. me. Penia*, & nouiſſimè *in Legionen. Canonicatuum* 14. *Maij* 1621. *coram me*, & dicitur in deciſione facta in iſta cauſa.

Nec facit, quòd in eadem fide fiat etiam nominatim expreſſio de tribus pœnitentiatis tanquam hæreticis Iudaizantibus dicti cognominis Rubij, de quibus etiam videntur intellexiſſe teſtes præfati examinati pro Capitulo. Quia cùm Ioannes probauerit ſuam intentionem, & non conſtet, quòd is habeat coniunctionem cum illis, quorum habitelli fuerunt affixi; ſtante pluralitate familiarum eiuſdem cognominis in dicta Ciuitate Cordubeñ iſta probatio tanquam
8 æquiuoca, & non concludens non releuat, maximè in⌣
9 hac materia tam graui, † in qua debet probari identitas pœnitentiatorum per ſuas circumſtantias, itaut ab alijs æquiuocari non poſſit, ad *textum in cap. in præſentia de probat.* & in his terminis Mantic. *dec.* 285. *n.* 2. *& n.* 8. & latè notatur *in d. deciſ. D. mei Decani* 68. *num.* 19. *& ſeqq.*

Ex quibus ita fuit concluſum &c.

R. P. D. REMBOLDO.

Firmana Penſionis.

Die Veneris 23. *Ianuarij* 1626.

ARGVMENTVM.

Cardinales S. R. E. licet ob eorum præeminentia non veniant in generali diſpoſitione, tamen dantur multi caſus in quibus dicta concluſio non procedit, & benè iſta materia defenditur ab illis, qui contrarium aſſerere non erubuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales S. R. E. propter eorum præeminentiam non veniunt in generali diſpoſitione, & quando id procedat num.* 7.

2 *Cardinales, quod veniant in diſpoſitione generali dantur multi caſus.*

Quòd procedit etiamſi diſpoſitio ſit pœnalis, & odioſa n. 3. *reiectis contrarium ſentientibus num.* 4. *& n.* 9. *Et hanc opinionem tenet Rota nu.* 5.

Bellenc. fuit ſuo tempore inſignis Rotæ Auditor n. 4.

8 *Doctores, qui loquuntur contra communem non merentur allegari.*

10 *Roman. in conſil.* 498. *magis ſtudio complacendi, quàm veritatis exprimendæ loquitur.*

11 *Penſio, quando eſt impoſita ſuper fructibus alicuius Eccleſiæ, parum eſt curandum, quis eos percipiat, & n.* 15.

12 *Concedentis mens benè colligitur ex clauſulis, & derogationibus ampliſſimis, & num.* 13. *& vide num.* 14.

16 *Præiudicium ſecundarium, & euentuale non eſt habendum in conſideratione.*

17 *Papa ſi conſtet, quod voluerit præiudicare alicui Eccleſiæ, cenſendum etiam eſt voluiſſe præiudicare perſonis eam obtinen.*

Allegatur præſens deciſio ſupra in deciſionibus 30. 46. *&* 452. *quæ ſunt in eadem cauſa ſub dieb.* 26. *Februarij* 1625. *coram eodem bon. mem. Remboldo &* 23. *Ianuarii* 1627. *&* 8. *Martii eiuſdem anni coram Reuerendiſſ. Vrgellen.*

DECISIO CCCCLXIV.

DOmini ſteterunt in deciſis die 26. Februarij proximè præteriti ex rationibus, tunc deductis. Quibus non obſtant, quæ denuò fuerunt allegata ad probandum, quod S. R. E. Cardinales non cenſentur comprehenſi in generali diſpoſitione: quia licet, vt tunc fuit dictum S. R. E. Cardinales † propter eorum eminentiam, & dignitatis 1
prærogatiuam, indigeant ſpeciali nota, tamen non benè ex hac regula infertur, quòd in facultate conceſſa bon. me. Cardinali Montalto transferendi penſiones, ſibi teſeruatas, non ſit comprehenſa etiam iſta penſio, quæ nec tempore, quo fuit conceſſa dicta facultas, erat debita per S.R.E. Cardinalem.

Multi enim dantur caſus, in quibus, ſiue agatur de diſpoſitionibus per viam legis, ſiue de diſpoſitionibus † factis 2
ad fauorem priuatorum, dicta regula non applicatur, nec propterea ea fuit vnquam indiſtinctè, & in quocumque caſu, & ad effectum cuiuſcumque præiudicij, quod poſſet etiam in quandam conſequentiam ex huiuſmodi diſpoſitione S. R. E. Cardinali euenire, à Rota recepta.

Sed pro diuerſitate caſuum diuerſimodè Rota reſpondit, & in pluribus caſibus, in quibus etiam agebatur † de Con- 3
ſtitutionibus pœnalibus, & odioſis, amplexa eſt doctrinam Archidiac. Io. Andr. *& aliorum in c. ſi nemo deinceps de elect.* Felin. *in c. ad aures de reſcript. & in c. ſuper his de fid. inſtrum.* reiecta opinione contrarium tenentium, vt teſtatur Mohed. *deciſ.* 23. *de renunciat.* & Io. Paul. *deciſ.* 144. qui dicunt fuiſſe cum magna deliberatione, & ſtudio, ac diſputatione reſolutum in Conſtitutione, de qua tunc agebatur, comprehendi Cardinales, quodque Rota non tenet
† Conſilium Anchar. dicentis contrarium *conſ.* 297. *nec conſ.* 4
Roman. 498. quod etiam reprobat Bellenc. ſuo tempore⌣ inſignis Rotæ Auditor in *tract. de charit. ſubſid. q.* 66. vbi ſingulis rationibus adductis per Roman. reſpondet, & melius dicere affirmat Mandoſ. *in addit. ad dictum conſ. Rom.* 498. *littera A.*

Eamdemque ſententiam tenuit etiam Rota in † diſpoſi- 5
tionibus factis ad fauorem priuatorum, & in ſpecie ita fuit iudicatum in vna *Valentina Archidiaconatus anno* 1531. *& Caurien. Canonicatus*, vt refert Gomeſ. *q.* 4. *in procem. regul. Cancellariæ.*

Et idem in caſu ibi relato † diſponit *text. in cap. dudum de* 6
præben. & in 6. & faciunt not. per Caſſad. *deciſ.* 1. *num.* 3. *de decret.* Simonet. *deciſ.* 51. *lib.* 1. Caputaq. *deciſ.* 83. *par.* 2. Ferret. *conſ.* 38. *num.* 8. *verſ. accedit ad præfata, & num.* 9. Oldrad. *conſ.* 211. 293. *&* 321. Card. Mantic. *deciſ.* 230. cum alijs per Bellenc. *d. q.* 66. *num.* 33. vbi etiam diſtinguit inter perſonas S. R. E. Cardinalium, & eorum beneficia.

Nec contrarium firmant Doctores pro Illuſtriſs. D. Cardinale reſeruatario allegati: quia plerique eorum loquuntur in caſibus, in quibus agitur de præiudicio S. R. E. Cardinalis reſpectu particularis indulti, aut priuilegij, eidem à Papa conceſſi; tunc enim non † cenſetur per generalem 7
diſpoſitionem tale indultum, aut priuilegium abrogatum, ſed neceſſe eſt, quod in ſpecie fiat mentio de Cardinale; & in iſtis terminis loquitur Simonett. *deciſ.* 1. *lib.* 1. Mohed. *deciſ.* 10. *de priuil. & alii alleg.* per Germon. *de indult. in ver. alioquin n.* 33. *& ſeqq.*

Alij verò loquuntur in Conſtitutionibus, ſiue regulis, quæ emanarunt per viam legis, nec propterea merentur † 8
allegari, quia loquuntur contra opinionem Archid. Felin. & aliorum, quos Rota ſequitur.

Reliqui autem, quorum, vltra Rom. *d. conſ.* 498. vix alius adducitur, non ſunt attendendi, † quia eos in ſpecie 9
reprobauit Rota coram Mohed. *d. deciſ.* 23. *de renunciat.* & Bellencin. *in d. tract. de charit. ſubſid. dicit, Romanum fuiſſe loquutum in d. conſ.* magis ſtudio † complacendi, quàm 10
veritatis exprimendæ.

Et nihilominus nullus ex allegatis firmat, quòd procedat d. concluſio in omni, & quacumque diſpoſitione, & materia etiam S. R. E. Cardinalibus proportionabili. Et quando ex circumſtantijs colligi poteſt, quòd Papa voluerit etiam comprehendere S. R. E. Cardinales; & caſus particulares, in quibus ipſi loquuntur, & rationes, quibus mouentur, non applicantur caſui, de quo agitur, atque⌣ ita dicta concluſio, & Doctores non obſtant quominus cenſeri poſſit, quod Papa voluerit comprehendere in facultate

con-

concessa bon. me. Cardinali Montalto transferendi pensiones sibi reseruatas, etiam istam pensionem, de qua agitur.

Quod autem dictam etiam pensionem voluerit comprehendere, suadent plurimæ rationes, in alia decisione ponderatæ; & primò suadet materia subiecta, quia scilicet agitur de pensione imposita super fructibus Ecclesiæ Firmanæ,
11 & sic de onere reali, † impositio fructibus dictæ Ecclesiæ, non verò personæ obtinentis Ecclesiam, quod est multum considerabile ad effectum, de quo agitur *ex alleg.* per Bellenc. *d. quæst. 66. nu. 33. & in Aretina beneficij*, relata per Marches. *de commiss. par. 1. fol.* 549. & Card. Mantic. *d. dec.* 230.

Secundò id ipsum etiam suadent verba, & clausulæ prægnantissimæ appositæ in dicta facultate, ex illis enim colli-
12 gitur enixa mens Papæ, comprehendendi in dicta facultate omnes, & quantumuis priuilegiatas pensiones, quas bo. me. Cardinalis Montaltus habebat, & sic etiam istam pensionem, de qua agitur; atque hinc concessit eidem Cardinali facultatem transferendi pensiones sibi reseruatas super beneficijs, etiam iurispatronatus Regum, & Imperatorum, & derogauit Concilio Lateraneñ alijsque, quibus statuitur, quod Ecclesiæ Cathedrales non possint, nisi ex certis causis grauari pensionibus, voluitque vt pensiones sic translatæ, suum sortirentur effectum, ac si fuissent in Consistorio reseruatæ, quæ omnia benè conferunt ad effectum, vt censeri possit comprehensa in dicta facultate
13 etiam ista pensio; præsertim † cùm ista materia tota pendeat à verisimili mente Papæ, neque de illius potestate quæstio esse possit.

Tertiò ad dictum effectum ponderata fuit qualitas personarum, cui, & à quo fuit concessa dicta facultas, ea enim fuit concessa S. R. E. Cardinali Amplissimo, vt gratum se posset exhibere erga suos, & concessio fuit facta ad fauorem pronepotis sibi valdè dilecti, quæ (quicquid esset dicendum si ageretur ad alium effectum) addunt aliquid pon-
14 deris ad eliciendam dictam † voluntatem Papæ in hac materia, cui non repugnat Canonis, aut alicuius Concilij dispositio, Rot. *par. 1. diuers. decis.* 34. & 35. Itaut neque in casu isto applicari possint ad hoc propositum allegata pro Illustrissimo Cardinali reseruatario ex *decis.* 400. *nu.* 14. *ead. prima par.*

Quartò etiam est considerandum, quod potissimum præiudicium, quod infertur per huiusmodi facultates, in-
15 fertur Ecclesiæ, † super cuius fructibus sunt impositæ pensiones, præiudicium verò, quod per dictas facultates infertur personis obtinentium Ecclesias est secundarium, & etiam merè euentuale, quia scilicet potest esse quod ipsi
16 tempore translationis non possideant Ecclesias, quodque etiam translatarius decedat ante ipsum transferentem, ac
17 propterea, cùm non dubitetur, quod Papa voluerit † præiudicare Ecclesijs, facilè præsumitur, quòd etiam voluerit præiudicare personæ, ad quam Ecclesia posset peruenire, cùm præsertim ageretur de præiudicio euentuali obtinentium Ecclesias.

Quintò accedit, quòd tempore, quo fuit concessa dicta facultas bon. mem. Cardinali Montalto, Illustriss. Cardinalis reseruatarius fructuum mensæ Archiepiscopalis Firmanæ, super quibus est imposita pensio, de qua agitur, non erat Cardinalis, atque ita dubitari non potest, quin tunc comprehenderetur sub dicta facultate, etiam ista pensio, quodque per consequens ea fuerit ex tunc effecta transferibilis: nec propterea potuit per superuenientem di-
18 gnitatem in dicto Illustriss. reseruatario, dicta qualitas † immutari, itaut amplius non potuerit in præiudicium dicti Illustriss. Cardinalis reseruatarij transferri, iuxta decis. supradictam coram Cardinale Mantica, & alia allegata pro translatarijs.

Ex quibus, & alijs in alia decisione ponderatis simul iunctis, Domini censuerunt, pensionem, de qua agitur, comprehendi in dicta facultate, neque in casu isto supradictam regulam, & auctoritates pro Illustriss. D. Cardinale reseruatario adductas applicari, &c.

REV. P. D. MERLINO DECANO.

Paduana Feudi.

Die Veneris 24. Ianuarij 1625.

ARGVMENTVM.

Feudum quando dicatur ex pacto, & prouidentia, & quando mixtum. Ab inuestituris antiquis nunquam in nouis concessionibus censetur recessum, nisi quatenus id euidenter constet, vel ex verbis id necessariò inferatur, quæ conclusio sine dubio procedit stante relatione.

SVMMARIVM.

1 *Feudum dicitur ex pacto, & prouidentia, si nulla facta sit mentio hæredum.*
2 *Feudum si sit concessum pro se suisque hæredibus masculis, vel fœminis, negari non potest quin non sit mixtum.*
3 *Feudorum antiqua natura est omninò attendenda, si in nouis inuestituris ad antiquas sit facta relatio.*
4 *Relatio ad aliquid operatur id, quod non fuit immutatum, & innouatum in referente.*
5 *Qualitas omissa in inuestituris, quando suppleri possit.*
6 *ab Inuestituris antiquis nunquam censetur recessum, nisi de hoc clarè, & euidenter constet.*
7 *Vel ex verbis vltimæ concessionis necessariò inferatur.*
8 *Et prædicta conclusio multò magis procedit stante relatione ad antiquam feudi naturam.*

* *Allegatur infra præsens decisio in eadem causa sub diebus 11. Ianuarij 1627. & 17. Maij eiusdem anni coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, sunt decisiones 474. & 477. & etiam coram R. P. D. meo Ghisilerio pariter in eadem causa 17. Maij 1628. & 26. Iunij eiusdem anni.*

DECISIO CCCCLXV.

QVamuis Episcopus Paduanus in executionem litterarum Apostolicarum fel. rec. Pij Secundi cum consensu Iustinæ inuestierit Antonium Franciscum ipsius Iustinæ fratrem vterinum pro se, suisque filijs legitimis, & naturalibus durante linea eiusdem Iustinæ de hoc feudo, tanquam de veteri, & antiquo, & sic feudum ipsum videatur simpliciter ex pacto, † & prouidentia, cùm nulla de 1
hæredibus mentio facta fuerit, Bart. *in l. iurisiurandi* §. 1. *ff. de oper. libert.* Clar. *in* §. *feudum q. 9. nu.* 3. Peregr. *cons.* 7. *num.* 5. *lib.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 23. *tit.* 3. *num.* 29. Surd. *cons.* 108. *num.* 10. Intrigliol. *de feud. centur.* 1. *q.* 47. *num.* 12. *& seq.* Nihilominus cùm in litteris prædictis iuxta quarum & formam, & tenorem concessio facta fuit, subdantur illa verba. In nobile honorificum feudum antiquum paternum, & auitum iuxta ipsius feudi naturam, ipsumque Antonium Franciscum de illo iuxta consuetudinem hactenus obseruatam eadem auctoritate inuestitis &c. censuerunt Domini feudum esse mixtum.

Quoniam prima inuestitura de anno 1371. de qua in summario D. Iuliæ num. 1. facta fuit Francisco de Carraria pro se suisque filijs, & hæredibus, secunda verò anno 1394. de qua in eodem summ. num. 2. facta legitur Francisco del Gazo pro se, suisque hæredibus masculis, vel fœminis; † Vnde cùm negari non possit, quin feudum iuxta 2
formam huiusmodi antiquarum inuestiturarum sit mixtum, vt post alios tradit Clar. *in d.* §. *feudum q. 9. vers. quandoque, & tertio*, Couar. *var. resolut. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 3. *circa fin.* Pinell. *in l.* 1. *par.* 3. *num.* 87. *de bon. matern.* Menoch. *cons.* 104. *num.* 15. *& cons.* 158. *num.* 5. Mantic. *de tacit. & ambig. d. lib.* 23. *tit.* 3. *num.* 33. Rosentall. *de feud. cap.* 2. *concl.* 46. Intrigliol. *de feud. centur.* 1. *q.* 49. *num.* 30. vbi maximè pariter concessum censeri debet dicto Antonio Francisco ex quo concessio facta apparet, tanquam de feudo antiquo, & iuxta ipsius feudi naturam, & cum expressa relatione ad consuetudinem hactenus obseruatam, † & sic anti- 3

qua

qua ipsa feudi natura, & consuetudo ex dictis antiquis inuestituris, ad quam relatio habita fuit, omninò attendi debet, Dec. *cons.* 63. *num.* 6. *vers. & licèt*, Caldas *de iur. emphyt. lib.* 1. *qu.* 7. *sub num.* 4. *vers. vnde si in instrumento*, Rosentall. *de feud. cap.* 6. *concluf.* 69. *n.* 9.

Nec visum fuit obstare, quòd verba prædicta non videantur importare relationem, nisi ad ea quæ † non fueruut expressa, nec immutata per nouam inuestituram, vt Petr. Gregor. *de conceff. feud. par.* 5. *qu.* 3. *vers.* 2. *intellige*, Intrigliol. *de feud. centur.* 1. *qu.* 24. *num.* 66. *&* 67. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 23. *tit.* 21. *num.* 12. *in fin.* Quia fuit responsum, quòd in dicta vltima inuestitura facta Antonio Francisco fuit simpliciter omissum nomen hæredum, & omissa mentio qualitatis hæreditariæ, non autem expressè dispositum, quòd succedere deberent filij, etiamsi non essent hæredes, ideò dicta qualitas omissa suppleri debet ex dictis antiquis inuestituris, à quibus nunquam censetur recessum, † nisi de hoc clarè, & euidenter constet, vel ex verbis vltimæ concessionis necessariò † inferatur, Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 92. *num.* 2. *&* 4. Corbul. *de iur. emphyt. tit. de priuat. ob lin. finit. num.* 68. *&* 69. Rosent. *de feud. d. cap.* 6. *concl.* 69. *num.* 4. Scrader. *de feud. par.* 5. *cap.* 2. *num.* 31. *&* 34. *& seq.* Cephal. *cons.* 307. *numer.* 72. Surd. *cons.* 5. *num.* 64. 65. *& seqq. & fuit dictum in Clusina Postæ* 23. *Maij* 1614. *coram R. P. D. meo Pirouano inter recent. decis.* 555. *in fin. par.* 2. Præsertim stante relatione, vt in hoc casu, † ad antiquam feudi naturam, & consuetudinem, vt in proposito considerat Alex. *cons.* 9. *num.* 11. *& seq. vol.* 5. Surd. *d. cons.* 5. *num.* 65. & Rosentall. *d. concl.* 69. *nu.* 5.

Ex quibus Domini vtraque parte informante pro nunc firmarunt feudum esse mixtum; Reliqua verò ad aliam reiecerunt disputationem &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana de Victorijs.

Die Lunæ 23. *Martij* 1626.

ARGVMENTVM.

Pater, si liberis relinquat integram legitimam, de reliquis bonis pro libito suæ voluntatis, potest disponere, & hoc multò magis procedit, si talis dispositio sit rationabilis, & nullo odio motus eam fecerit.

SVMMARIVM.

1 *Testator habet à lege libertas habenas testandi quomodo vult de rebus suis.*
2 *Pater, si liberis reliquerit integram legitimam de residuo potest liberè disponere, etiam in præiudicium eorundem liberorum.*
3 *Filij dempta eorum portione legitima considerantur tanquam extranei.*
4 *Testatoris dispositio, quando cum causa est facta, & filijs legitima tota est relicta, tunc sine dubio substineri debet.*
5 *Et hoc multò magis procedit, si pater nullo odio motus, nec in pœnam id disposuit.*

In eadem causa habentur supra tres decisiones sub diebus 10. *Martij* 1627. *&* 2. *Iunii eiusdem anni, &* 14. *Ianuarij* 1628. *coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, sunt in ordine decis.* 47. 77. *&* 129. *& infra adest altera sub die* 26. *Iunii* 1626. *est decisio* 471.

DECISIO CCCCLXVI.

DOmini censuerunt, dispositionem Bernardini sustineri, quia illa habet iuris assistentiam pro se, & libera facultas † datur vnicuique testandi de suis substantijs, §. *disponat Auth. de nupt. l.* 1. *C. de sacrof. Eccles.* Et cùm singulis filijs integram legitimam reseruauerit, de residuo potuit † ad libitum disponere, etiam in præiudicium eorundem filiorum, quia filij dempta eorum portione legitima † in reliquis considerantur tanquam extranei, §. 1. *Auth. de trient. & semiss. l. Deo nobis*, §. *hoc etiam*, *C. de Episc. & Cler.* & Bald. *ante num.* 1. Decian. *in cap. in præsentia*, *num.* 229. *vers. & hoc videtur*, Corn. *cons.* 253. *nu.* 4. *vers. est enim in potestate lib.* 4. Card. Mant. *de Coniect. vlt. vol. lib.* 11. *tit.* 7. *num.* 19.

Præsertim quia ex toto tenore † testamenti visum est Dominis assequi posse ipsum testatorem nullo odio, nec in pœnam motum fuisse ad ita disponendum, sed solùm eo consilio principaliter, & primariò impulsum fuisse, † vt hoc modo bona sua conseruarentur in familia, & inde sui successores æqualius, & honorificentius viuerent, & propterea dicta dispositio sustinetur, Bald. *in cap. in præsentia*, *n.* 40. *&* 41. vbi Sicul. *n.* 158. Dec. *cons.* 229. *de prob.* Couar. *variar. resol. c.* 19. *n.* 11. Ruin. *cons.* 98. *num.* 21. *lib.* 2. Rimin. Iun. *cons.* 85. *n.* 34. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 169. *num.* 19. Molin. *de primog. Hispan. lib.* 1. *c.* 13. *n.* 99. *& lib.* 2. *c.* 12. *n.* 54. Peregr. *de fideic. art.* 28. *num.* 72. Sanch. *sup. Decalog. tom.* 7. *lib.* 7. *c.* 15. *n.* 6.

Verùm quia per informantes D. Petri Pauli asserebatur nihil modo ipsum petere, sed pulsari à Domino Marco Antonio, testamentum autem Bernardini interdicere solummodò petitionem. Ideò Domini ad aliam disputationem reiecerunt. An data validitate dictæ dispositionis Bernardini, illa suffragetur in præsenti casu dicto D. Marco Antonio, & obstet D. Petro Paulo, &c.

REVERENDISS. P. D. PIROVANO.

Perusina Fideicommissi de Baptistis.

Die Veneris 27. *Martii* 1626.

ARGVMENTVM.

Testator ex quibus præsumatur voluisse inducere fideicommissum nedum perpetuum, & absolutum in casu mortis, sed etiam inter vocatos voluisse inducere reciprocam substitutionem, & quæ sint requisita dictæ reciprocæ substitutionis.

SVMMARIVM.

1 *Testator, si disposuerit, vt eius bona conseruentur in sua familia, ex hac causa resultat fideicommissum.*
Nedum perpetuum in casum mortis, sed etiam resultat reciprocum.
Et hanc opinionem sæpiùs secuta est Rota, ibidem numer. 2.
3 *Testator, si prohibuerit alienationem bonorum, quia voluit, vt ea conseruarentur in familia, vt ex hoc inducatur fideicommissum, non eget intrinseca alia probatione.*
4 *Hæreditas, vt vnita conseruari possit, quid requiratur.*
5 *Hæreditas, quando vni ab altero veniat restituenda.*
6 *Bonorum transitus de vna linea ad aliam, sine reciproca contingere non potest.*
7 *Substitutio reciproca, vt inducta dicatur, quidnam sit necesse, vt concurrant.*
8 *Substitutioni reciprocæ, quod ad vltimum requisitum, quid non repugnet.*
9 *Testator præsumitur voluisse præferre proprios descendentes, extraneis substitutis, & vide numer.* 10. *&* 12.
13 *Fideicommissi conditionalis terminos non debet egredi ratio prohibitionis alienationis ei adiecta.*

In eadem causa habetur alia decisio sub die 15. *Decemb.* 1628. *eod. bo. me. Pirouano, est decisio* 222.

DECISIO CCCCLXVII.

QVæsitum fuit, an Francisco Marcello, ac alijs fratribus Hieronymi, & Iulij de Baptistis sit danda immissio in bonis, de quibus agitur pro cuius dubij resolutione, cùm plura essent examinanda, placuit Dominis primò firmare, constare de fideicommisso reciproco inter lineas, & posteà de alijs videre.

Ex fideicommisso namque Ioannis Baptistæ apparent instituti quatuor masculi, Hieronymus, Petrus Iacobus, Iulius, & Horatius, ex quibus Horatius sine prole decessit, Petrus Iacobus cum filijs Antenoro, scilicet illegitimo, &

Bea-

Beatrice fœmina, quorum personæ prætenduntur inhabiles ad impediendam fideicommissi purificationem; Hieronymus verò, & Iulius decesserunt cum filijs masculis, & legitimis, qui hodie pro vendicatione bonorum vinculatorum agunt, & inter istas lineas Hieronymi, Petri Iacobi, & Iulij visum fuit extare fideicommissum reciprocum.

Fundamentum huius reciprocæ deducebatur ex verbis testamenti in ea parte in qua testator voluit, & mandauit, quod bona sua quæcumque vllo vnquam tempore alienari non possint alienationis vocabulo largissimè sumpto per infrascriptos suos hæredes, vel eorum posteros, & descendentes, ac successores quoscumque, & hoc fecit dictus testator ex causis supradictis, & quia voluit dicta eius bona, & hæreditatem totam conseruari in sua familia, ex hac enim † causa conseruandi bona in agnatione, & familia resultat fideicommissum, nedum perpetuum in casum mortis, & absolutum, sed etiam inter illos de familia reciprocum, secundùm veriorem, de qua per Menoch. *præsump. 62. n. 37. lib. 4.* Petra *de fideicom. q. 11. n. 550.* Peregr. *eod. tit. art. 13. n. 79.* Mantic. *de coniect. lib. 6. tit. 14. nu. 24.* Odd. *de fideicom. ex prohib. q. 11. art. 6. num. 128.* Modern. Brixien. *eod. tract. quæst. 689. num. 7.* vbi plenissimè hanc materiam pertractans, contrarias opiniones ad suos particulares casus accommodat, & † Rota sæpiùs hanc partem sequuta est apud Seraph. *dec. 874. tit. 1373. & inter recent. dec. 361. n. 14. dec. 10. 44. 193. par. 1. & 681. par. 2.*

Et hæc ptohibitio ex causa supradicta vestita, quamuis † alia extrinseca probatione non egeat: non tamen caret coniecturis, & præsumptionibus eamdem testatoris voluntatem quoad reciprocam inter lineas inferentibus; nam testator non simpliciter adiecit † causam; quia volebat bona sua conseruari in sua familia, sed addidit, & hæreditatem totam, quæ proculdubio vnita conseruari non potest, † nisi de vno ad alium gradatim descendat, & alteri ab altero restituatur, prout hanc necessitatem ponderant Crau. *cons. 113. num. 5.* Paris. *cons. 22. vol. 2.* Surd. *post alios cons. 96. numer. 15. lib. 1.* præterea in casum alienationis nedum vocantur descendentes alienantis, sed descendentes etiam aliarum linearum non alienantium; signum euidens transitus bonorum † de vna in aliam lineam, quòd fine reciproca contingere non potest, Ruin. *cons. 121. num. 8. lib. 2.* & latius ponderatur per Modern. Brixien. *de substit. q. 475. num. 45. & 689. numer. 3.* ac demum quia omnibus descendentibus filios masculos in perpetuo substituit, ex quibus verbis videntur colligi illa tria requisita ad † reciproca inducendam necessaria, nempè quod omnes sint à testatore honorati, quod sit facta in tota hæreditate, & vltimo morienti, de quibus per Mantic. *de coniect. lib. 7. tit. 5. num. 15.* & huic vltimo requisito non repugnat, quòd omnibus, † & non vltimo sit facta substitutio, quasi omnes filij masculi discretiuè eorum parentibus sint reciprocè substituti, secundùm rationes ponderatas per Peregr. *suo cons. 30. num. 1. lib. 3.* quia Rota coram Seraph. *decis. 939. num. 10.* & tenuit satisfactum fuisse huic vltimo requisito, si dictum fuerit, si omnes decederent, & maximè quando sumus, vt hìc, in descendentibus testatoris, † quos testator præsumitur voluisse præferre substitutis, & multò fortius in casu nostro, in quo constat de voluntate testatoris conseruandi bona in sua familia, & ista requisita deducuntur pro coniectura indubitata dispositionis quoad reciprocam inter lineas; propterea cessant responsiones datæ ad illa verba, & sic omnibus decedentibus, masculos filios in perpetuum substituit, vt illa debeant intelligi respectiuè, & discretiuè erga proprios parentes, non autem reciprocè inter ipsos de linea, *vt in Bononien. de Bentiuolis latissimè dicitur, firmatum 5. Maij 1621. coram Domino meo Decano, cum alijs allegatis*; Quia etsi possibile intellectum possent recipere de successione reciproca suorum parentum; † attamen quia ex præambula prohibitione, & voluntate, vt tota hæreditas conseruetur in familia, excluditur omnis possibilis intellectus, cessat hæc separata, & discretiua vocatio propter necessitatem implendi voluntatem testatoris, quæ alias non potest impleri, vt tota hæreditas conseruetur in familia, quàm per reciprocam inter lineas substitutionem.

Non obstat, quòd ratio adiecta prohibitioni egredi non debeat terminos fideicommissi conditionalis, † nempè vt per prohibitionem bona conseruentur in familia, non autem in casum mortis, Peregr. *de fideicom. art. 14. num. 22.* Modern. Brixien. *q. 688. num. 37. cum alijs allegatis*; quia hæc fuit vna ex rationibus contrariæ opinionis, cui Rota in casu præsenti non adhæret; sed alteri vti veriori ex supra allegatis confirmatæ.

Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Bononien Legati de Marescottis.

Die Veneris 24. Aprilis 1626.

ARGVMENTVM.

Legatarius licet pro consequendo legatum, habeat tacitam hypothecam, tamen id procedit in bonis ipsius testatoris, non autem hæredis, & hoc maximè si adiuerit hæreditatem cum beneficio l. & inuentarij. Filius grauatus onere fideicommissi, quatenus possit eligere legitimam in aliquo corpore hæreditario, illudque alienare.

SVMMARIVM.

1 *pro Legatis competit hypotheca.*
2 *Tamen hoc procedit in bonis testatoris, non autem in bonis hæredis.*
3 *Quod maximè procedit, quando hæres adiuit hæreditatem cum beneficio l. & inuentarij.*
4 *Et ipse hæres in re petita habet particularem affectionem.*
6 *Testator potest disponere de bonis testatoris, & hoc maximè procedit, si ipse ea possidebat.*
7 *de Fideicommisso dicitur constare ex lectura testamenti.*
8 *sine filijs quis præsumitur decedisse.*
9 *Confessione propria nulla est maior probatio.*
10 *Immissionem ex Saluiano quis potest impedire, si incontinenti doceat de Iure suo claro, ac liquido.*
11 *Filius grauatus onere fideicommissi potest aliqua bona eligere pro sua legitima, quæ aliquo onere grauari nequeunt.*
12 *Et illa quidem potest ad libitum alienare inter viuos, & an hoc possit facere in vltima voluntate.*
14 *Immissio ante liquidationem dari non potest.*
15 *pro Legatis non datur hypotheca nisi in eo, quod remanet, satisfactis prius creditoribus.*
16 *Et hoc maximè si agatur contra hæredem cum beneficio legis, & inuentarij.*
17 *Decisio in causa Romana Legatorum de Columna, coram Card. Sacrato, quo casu loquatur.*

In eadem causa habentur supra plures decisiones scilicet die 15. Ianuarij 1627. & 26. Aprilis eiusdem anni, & 14. Junij pariter eiusdem anni, & 30. Aprilis 1629. coram eodem Reuerendiss. P. D. meo Decano sunt in ordine decisiones 28. 58. 88. & 272.

DECISIO CCCCLXVIII.

CVm Nicolaus Marescottus in vltimo testamento suum vniuersalem hæredem instituisset D. Vincentium eius fratrem naturalem, & iure legati reliquisset DD. Bernardino, & Antonio Mariæ prædium nuncupatū *la Marescotta*, & in Codicillis eisdem legasset aliud prædium nuncupatum *il Bosco*, ipsique legatarij sententiam fauorabilem super immissione in possessionem dictorum prædiorum in vim vtilis Saluiani interdicti ab Auditore Generali Bononiæ obtinuissent, causa in gradu appellationis ad curiam deuoluta, & mihi commissa, dubitaui; An esset danda immissio prædicta, & Domini non esse dandam responderunt.

Nam quamuis pro legatis competat tacita hypotheca † legalis iuxta text. *in l. prima, C. commun. de legat.* & consequenter etiam Saluianum, Gabr. *consil. 46. num. 19. & seq. lib. 1.* Surd. *decis. 76. num. 4. & seq.* Viu. *decis. 395. num. 1. lib. 2.* quam opinionem Rota passim sequitur, *vt in decis. 674. num. 3. & decis. 689. num. 4. lib. 3. par. 3. diuers. & in Viterbien. Castrorum 11. Martij, & 10. Junij 1622. & 10. Maij 1624. coram Reuerendissimo Domino meo Decano*; tamen hoc † est verum in bonis testatoris, non autem in bonis hæredis, vt apertè disponitur in *d. l. 1. C. commun. de legat.*

legat. vbi Bald. *num. 25. verſ. certè, nec in rebus hæredis*, Corn. *num. 8. verſic. ſed licet*, Cuiac. *colum. 2. verſic. At ex conſtitutione*, & Sebaſt. Neu. §. *fin.* Montic. *de Inuent. qu. 232. n. 312. verſic. Proindè.* Quod maximè procedit,
3 † quando hæres adiuit hæreditatem cum beneficio legis, & Inuentarij, prout fecit dictus Vincentius: Et eò fortiùs, ſi eius etiam intereſt magis rem ſuam, quàm aliam hæreditariam habere, prout eſt, quando agitur de re hæredis,
4 in qua ipſe habet † particularem affectionem, vt contendit Vincentius ſe habere reſpectu dicti prædij nuncupati *Boſco*, eò quia poſitum eſt in medio aliorum ſuorum bonorum, & reſpectu prædij nuncupati *la Mareſcotta*, eò
5 † quòd habet nomen familiæ iuxta tradita per Alberic. *in l. fin. §. in computatione nu. 2. circa fin. verſ. ſi autem empt. C. de iur. liber.* quem ſequitur Gabr. *conſ. 125. numer. 12. ad med. lib. 1.* & idem tenuit Monticel. *de Inuent. ſecundùm impreſs. Taurinen. quæſt. 234. nu. 163.* Laderch. *conſil. 138. num. 4.* & Rota *in Romana de Theodolis 7. Septembris 1593. coram Cardinali Blanchetto, & in Bononien. bonorum 4. Iulij 1591. coram Cardinali Pamphilio*, licèt ſecus ſit, quan-
6 do adiuit ſimpliciter, † & bona poſſidebantur per teſtatorem, qui de illis expreſsè diſpoſuit, vt fuit reſolutum, & optimè comprobatum in *prælleg. Viterbien. Caſtr. coram Reuerendiſs. D. meo Decano.*

Quòd autem dicta prædia legata ſint propria Vincentij, patet, quia ad ipſum ſpectant vigore fideicommiſſi ad eius fauorem facti per Ageſilaum patrem dicti Nicolai, de
7 quo ſatis † conſtat ex lectura teſtamenti, iuxta tradita per Peregr. *de fideicomm. art. 43. nu. 2.* & de illius purificatione per mortem Thadei, Caroli, & dicti Nicolai ſine filijs pariter conſtat ex confeſſione dictorum legatariorum reſpondendo ad poſitiones, vt in *ſummario Vincentij num. 5.* & ex proteſtationibus eorumdem loco petitionis *eodem ſummario num. 6.* Et demùm ex iuris præſumptione; cùm
8 enim non appareat filios † vnquam fuiſſe procreatos, vtique præſumitur hæredes prædictos ſine filijs deceſſiſſe, *l. ex facto §. ſi quis autem in fin.* & ibi Bart. Angel. Caſtr. & alij *ff. ad Trebell.* Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib. 11. tit. 4. ſub n. 6.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 182. nu. 5.* Intrigliol. *de ſubſtit. cent. 3. q. 67. nu. 1.* cum alijs per Modern. Brixien. *de fideicomm. ſubſtit. q. 36. n. 1.* & ſæpè fuit in Rota reſolutum, vt in *deciſ. 32. num. 1. coram Mantica*, & *deciſ. 346. num. 3. par. 1. recent.* & *in Bonon. de Cataneis 9. Februarij 1615.* & *in Romana Caſalis 20. Martij 1623. coram R. P. D. meo Pirouano.* Et demum, quòd dicta prædia reperta fuerint in hæreditate fideicommittentis, ſimili-
9 ter probatur ex dd. legatariorum propria confeſſione, † qua nulla maior eſt probatio, *l. cum te, C. de tranſact.* Ruin. *conſ. 108. num. 29. lib. 2.* Peregr. *de fideicomm. art. 44. nu. 24.* Modern. Brixien. *vbi ſupra qu. 618. nu. 34.*

Vndè cùm Vincentius reperiatur in poſſeſſione ſine vitio, & in continenti doceat de iure ſuo claro, † ac liqui-
10 do, eſt legitimus contradictor ad impediendam petitam immiſſionem ex Saluiano, vt per Surd. *deciſ. 33. num. 10. verſ. nec mouet*, Seraph. *dec. 757. per tot.* & Rota *deciſ. 559. n. 3. & 8. par. 1. recent.*

Neque obſtat, quòd Nicolaus vti filius Ageſilai fideicommittentis potuerit bona prædicta eligere pro ſua legiti-
11 ma, † quæ aliquo fideicommiſſi onere grauari nequit, *l. quoniam in prioribus C. de inoff. teſtam.* quia placuit reſponſio, quod, licèt filius fideicommiſſo grauatus poſſit legiti-
12 mam eligere in aliqua re particulari, illam alienando bona fide inter viuos, non tamen poteſt hoc facere diſponendo in vltima voluntate, quia cùm fideicommiſſum purificetur
13 per eius mortem, reperitur † prius cedere diem ipſius fideicommiſſi vniuerſalis; quàm fiat alienatio, ideòque talis electio in præiudicium fideicommiſſarij, cui iam fuit ius quæſitum, fieri non poteſt, ita Bald. *in l. filium quem habentem n. 29. C. famil. erciſc.* quem ſequitur Guidop. *dec. 606.* Gabr. *de legitima concl. 4. nu. 12.* Cucus *de legit. titulo, Quibus in rebus poſſ. conſtit. legit. nu. 75. & 76.* & Modern. Brixien. *d. tract. de ſubſtit. q. 543. num. 17.* & benè explicant Moderni *Foroliuien. in tract. de legitima lib. 2. tit. 2. q. 3. n. 16. & 17.* vbi teſtantur de veriori, & communi opinione.

Prætereà, cùm non fuerint factæ, nec liquidatæ detractiones, præſertim æris alieni, & nullibi conſtet valorem dd. prædiorum non excedere valorem legitimæ, & aliorum bonorum hæreditariorum, imò ex relatione peritorum potiùs conſtare videatur de contrario, & conſequenter ſit dubium, An dicta prædia integra debeantur, vel illorum pars tantùm, interim ante factam † liquidationem 14
immiſſio dari non debet, vt latè probat Surd. *in conſ. 248. n. 8. 9. & ſeqq.*

Maximè quia pro legatis non datur hypotheca, niſi in eo, quod remanet ſatisfactis † prius creditoribus, *l. creditoribus ff. de ſeparat.* vbi Bart. Angel. & Alberic. *in fin.* Ma- 15
gon. *deciſ. Flor. 59. n. 12.* Præſertim quando agitur † con- 16
tra hæredem cum beneficio legis, & inuentarij, prout hic, iuxta tradita in propoſito per Fontanell. *de pact. nuptial. to. 1. clauſula 4. gloſ. 5. n. 49.*

Neque obſtat deciſio *in Romana legatorum de Columna 20. Nouemb. 1615. coram bo. me. Card. Sacrato*, † cum alijs 17
pro dictis Bernardino, & Antonio Maria allegatis, quia procedunt in legato certæ quantitatis, non excedentis legitimam, non autem in legato certæ rei, quæ omninò dubium, & incertum eſt, An in totum pro legitima deberi poſſit.

Denique non obſtat creditum dotis maternæ, quia non propterea bona prædicta dici poſſunt propria ipſius teſtatoris, itaut ipſe potuerit de illis in vltima voluntate liberè diſponere, & ſibi eiſdem ſatisfacere, propria auctoritate. Et in omnem euentum † competeret ius offerendi pecu- 18
niam in qua teſtator ipſe erat creditor, vt fuit dictum in *Bononien. de Sancto Petro 29. Aprilis 1582. coram Card. Blanchetto.*

Et ita deciſum, vtraque parte informante.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Egittanien Commendæ.

Die Lunæ 8. Iunij 1626.

ARGVMENTVM.

Miles Hieroſolymitanus, vt conſequi poſſit Commendam alicuius Prioratus, requiritur, vt ſit magis Antianus, & etiam oriundus, & naturalis illius Prioratus.

SVMMARIVM.

1 *Antiani, qui magis ſunt, præferuntur in conſequendis Commendis Religionis Hieroſolymitanæ.*
2 *Milites Hieroſolymitani ſi non ſint oriundi, & naturales illius Regni, vbi prætendunt Commendam, illam obtinere non poſſunt, & num. 3.*
4 *De Commendis Hieroſolymitanæ Religionis libera diſponendi facultas eſt penes magnum Magiſtrum, & Capitulum generale.*
5 *Laici poteſtatem aliquam non habent in perſonas Religioſas.*
6 *Equites Hieroſolymitani emittunt tria vota.*
7 *Equites Hieroſolymitani exempti ſunt ab Ordinariis.*
8 *Papa ſolus poteſt derogare priuilegiis, ſi adſit decretum irritans.*
9 *Eques Hieroſolymitanus exterus, ſi ex priuilegio, & ſpeciali gratia Magni Magiſtri fuerit receptus in aliquo Prioratu, ex hoc efficitur naturalis illius Prioratus, & capax Commendæ prædicti loci.*
10 *Fides ſimplices non probant conſuetudines.*

DECISIO CCCCLXIX.

FVit reſolutum Commendam non eſſe adiudicandam D. Fratri Saluatori, quia ipſe fuit quidem receptus ſub die 2. Aprilis 1599. & ſit anteà receptionem D. Fratris Blaſij poſteà factam 18. Maij ſequentis, ſed cum declaratione, quod ipſi Fratri currere inciperet Antianitas die 14. Auguſti eiuſdem anni, & ſic licèt Fr. Baſilius fuerit poſteà receptus, adhuc † tamen eſt magis Antianus, & per conſequens præferendus, *c. fin. de conſuet. in 6.* vt apertè etiam cauetur in Conſtitutionibus Religionis.

Prætereà cùm D. Saluator non ſit oriundus, ſeu naturalis Regni Luſitaniæ, ſed exterus, † Commendam prædi- 2
ctam obtinere non poteſt, ſtantibus nedum ipſius Regni Conſtitutionibus, & conſuetudine ibidem vigente, de qua poſt Cabed. *de patronat. Reg. Coron. cap. 29.* atteſtatur Garz. *de benef. par. 7. cap. 9. num. 3. ſed etiam Breui fel. re-*

cord. Sixti V. in summario Blasii in alia positione dato sub die 28. Iunij 1621. num. 8. quo permittitur Prioribus, & alijs Fratribus linguæ Portugalliæ facultas reijciendi personas quascumque, quæ non sint dicti Regni oriundæ, &
3 mandatur † Magno Magistro, & Capitulo generali ne illos ad receptionem, & admissionem similium personarum cogere, aut compellere possint, & debeant, cum clausula ſublata, & derogationibus amplissimis.

Ex quo visum fuit cessare, quòd ex defectu voluntatis, & potestatis obijciebatur per scribentes pro dicto Saluatore, nempè quod dictæ Constitutiones nullam de huiusmodi Commendis Religionis Militeñ mentionem faciunt, sed loquuntur tantùm in genere de Commendis, & ideò intelligendæ veniant de Commendis aliorum Ordinum, quæ Regis auctoritate conferuntur, à quo Constitutiones
4 ipsæ emanarunt, non autem de istis, † de quibus libera disponendi facultas est penes Magnum Magistrum, & Capitulum generale, vt inquit Seraph. *decis.* 1390. *in princ.* & quod etiamsi in specie loquerentur de Commendis Religionis S. Ioannis, non valerent, tanquam factæ à laicis, po-
5 testatem aliquam in personas Religiosas non habentibus, vt per Innoc. *in c. dudum de decim.* prout sunt Equites Hierosolymitani, qui emittunt tria vota, Rot. *decis.* 87. *nu.* 1.
6 *par.* 2. *& decis.* 333. *sub num.* 1. *par.* 1. *recent.* & coram san. mem. Greg. *decis.* 87. *num.* 2. *& ibi addit. numer.* 13. *&* 14.
7 & qui non solùm sæcularibus, sed nec etiam † Ordinarijs, vel alijs inferioribus subduntur ex particularibus Religionis
8 priuilegijs, quibus solus Papa derogare potest † propter decretum irritans, Rot. *decis.* 72. *num.* 5. *par.* 1. *recent.* Nam quicquid aliàs dicen. esset, Breue prædictum tollit difficultatem, cùm expresè loquatur de ipsis Equitibus Hierosolymitanis non recipiendis, & sic constitutiones prædictæ auctoritate Papæ fulciantur.

Neque obstat, quòd dictus Saluator fuerit ex priuilegio, & gratia speciali Magni Magistri receptus in Prioratu Por-
9 tugalliæ, & sic effectus tanquam † naturalis illius Prioratus, & capax istius Commendæ, iuxta decis. Put. 323. & 389. *lib.* 2. quia ex particulari statuto eiusdem Religionis edicto de anno 1588. fuerunt reuocatæ similes gratiæ de limitibus, vt vocant, in futurum faciendæ, quod vtique comprehendit gratiam prædictam per dictum Saluatorem posteà obtentam de anno 1599.

Neque obstat allegata consuetudo in contrarium, quia
10 de ea non constat, fuerunt enim † datæ simplices fides, quæ non probant *authen. si quis in aliquo C. de eden.* Alex. *cons.* 33. *n.* 3. *lib* 6. Rota *dec.* 471. *n.* 5. *& dec.* 692. *num.* 7. *par.* 2. *recent.* præsertim quia ex illis non docetur de effectuatione collationis. Et demum ex dicto Breui Sixti V. tolluntur quæcumque anteriores collationes, itaut propterea in illis fundamentum fieri non possit.

Et ita decisum contra Saluatorem informantem.

R. P. D. REMBOLDO.

Assisien Bonorum.

Die Veneris 26. Iunij 1626.

A R G V M E N T V M.

Iudex nulliter procedens non priuat quem sua possessione. Sententia si non iustificetur ex actis, non potest substineri cum iudex aliunde non possit moueri. Melioramenta si sint probata ante immissionem, sunt reficienda.

S V M M A R I V M.

1 *Possidenti est danda manutentio.*
2 *Sententia est nulla, si non iustificetur ex actis.*
3 *Inuestitura sola non probat nec dominium, nec possessionem.*
4 *Inuestituram si asseratur esse finitam, id concludenter est probandum.*
5 *à Sententia lata per cedulam datur appellatio.*
6 *Sententia lata sub conditione, nisi ea purificata, potest illa executioni demandari.*
7 *Melioramenta, si sint probata in genere, & in specie ante immissionem, sunt reficienda.*
8 *à Sententia lata in possessorio mixto datur appellatio.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione 79. quæ est in eadem causa die 2. Iunij 1627. coram bo. me. Card. Virili, & ibi Rota recedit à decisis hic.*

DECISIO CCCCLXX.

FVit dictum Communitati Assisij dandum esse mandatum de manutenendo, quia de eius possessione tempore motæ litis constat ex testibus iuncto instrumento emptionis bonorum, de quibus † agitur, vnde ipsi est standa ma- 1
nutentio, *vulg. §. retinendæ instit. de interd.* Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano *dec.* 325. *n.* 1.

Non obstat, quòd Communitas Assisij fuit dicta eius possessione priuata Iudicis auctoritate, qui declarauit Communitati Bictonij deberi manutentionem ratione ciuilis possessionis, quæ semper penes ipsam Communitatem Bictonij remansit, & reintegrationem pro naturali, quia † dicta sententia non iustificatur ex actis. 2

Nam præterquamquod sola inuestitura facta anno 1524. non probat, † nec dominium, nec possessionem Communitatis (*vt fuit dictum in Leodien. dominij coram bon. mem. Card. Sacrato sub die 22. Iunij* 1620. *& in eadem coram R. P. D. meo Merlino sub die 24. Maij* 1624.) Inuestitura continet tantùm bona nuncupata *delle Fosse*, non autem prædium nuncupatum *delle Vacchette* distinctum, & separatum à bonis *delle Fosse*, nec constat etiam quod tertia generatio ad quam fuerunt concessa, prætenditur dicta bona dd. de Balleonibus esset † finita, cùm testes ad hoc proban- 4
dum inducti vltra nullitates examinis de iure necessarias in dicto etiam non concludant comprehensorum in inuestitura.

Accedit, quod dicta † sententia est lata per cedulam à qua 5
datur appellatio, Rot. *in recent. par.* 2. *dec.* 183. *num.* 2. *& dec.* 287. *num.* 7. *in fin. & in Neapolitana grani* 18. *Martij* 1619. *coram bo. mem. Vbaldo*, habet in ventre conditionem, data cautione pro melioramentis, quæ cautio non constat fuisse præstitam, & propterea non potuit † non 6
purificata dicta conditione sententia executioni demandari, quin etiam cum melioramenta essent probata in genere, & in specie, vt deducitur per informante pro Communitate Assisij † erant reficienda, non iterùm po- 7
terat ad immissionem deueniri, Put. *dec.* 10. *de re iud.* Rot. *dec.* 161. *num.* 1. *par.* 2. *in recent.* & fuit dictum in Romana de Thesauris relata per Marches. *de commiss. par.* 1. *fol.* 1087. *nu.* 2. & in omnem casum lata videtur in possessorio mixto præcedente à contractu inuestituræ † quo casu in- 8
trare videtur appellatio ad *cons.* Bald. 330. *num.* 5. *lib.* 1. & in simili de statuto dixit Rota *in Ferrarien. de Tassonis coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Antiocheno, quæ est decis.* 513. *n.* 8. *par.* 1. *in recent.* & benè facit Rota *coram fel. record. Greg. XV. dec.* 105, *num.* 17. *&* 18. & ibi Adden. *sub littera A, &c.*

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana de Victorijs.

Die Veneris 26. Iunij 1626.

A R G V M E N T V M.

Testatores, cùm plerumque abusiuè loquantur, ideò vt eorum verba deseruiant verisimili voluntati, ac menti eorumdem, licitè possunt impropriari, & largè interpretari. Fideicommisso licet etiam tacitè possit renunciari, tamen vt hoc procedat, quid requiratur.

S V M M A R I V M.

1 *Verbum*, petere, *videtur petitionem tantùm, non autem retentionem significare.*
2 *in Iudicio familiæ erciscundæ, quisque ex collitigantibus non solum rei, sed etiam actoris partes substinet.*
3 *Agnatio, & familia, qualiter honorificè conseruetur.*
4 *Testantium voluntates suum debent sortiri effectum.*
5 *Verba impropriè, & largè interpretari debent, vt verisimili voluntati, ac menti disponentis famulentur.*
6 *Testatores plerumque abusiuè loquuntur.*

7 *Dec. in consil. 257. sub num. 2. & alij refutantur.*
8 *Socius si paciscatur ne petat suam partem, nihil amplius consequi valet, bonaque ipsa, quæ anteà erant communia, in totum ac liberè spectant ad alium.*
9 *Societas effectu tollitur, si socius paciscatur non petere partem suam.*
10 *Fideicommisso tacitè potest renunciari.*
11 *Præiudicium omne excluditur, & renunciationis præsumptio, ex clausula,* sine præiudicio.
12 *Fideicommisso vt quis dicatur renunciare voluisse, debet constare de eius plena, & perfecta scientia de fideicommisso.*

Plures decisiones in hac causa annotaui supra ad decisionem 466. quæ est in eadem causa.

DECISIO CCCCLXXI.

PRoposito dubio, in decisione in hac causa facta, referuato, Domini responderunt dispositionem Bernardini suffragari D. Marco Antonio, itaut iuxta illius formam ad illum spectent, eique assignanda, seu dimittenda veniant bona omnia in eiusdem Bernardini testatoris hæreditate reperta, & D. Petrus Paulus, & bo. me. D. Io. Baptista, siue illius hæredes aliud ex illis prætendere non possint, nisi solam legitimam, quatenus ipsis hodie de iure debeatur, de quo, si opus erit, aliàs videbitur.

Fundamentum resolutionis fuit, quia cùm præsupponatur annuorum reddituum acquisitio longè vltra summam scutorum 400. vtique ambigi non potest casum per testatorem in d. dispositione consideratum euenisse, non obstante
1 quod ipse vsus fuerit illo verbo, † *petere*, & sic videatur petitionem tantùm, non autem retentionem prohibere voluisse, iuxta tradita per Dec. *in cons.* 257. *sub num.* 2. quia sumus in iudicio familiæ erciscundæ inter dd. DD. fratres
2 moto, † in quo quisque ex collitigantibus non solùm rei, sed etiam actoris partes sustinet, iuxta textum *in l.* 2. §. *in famil. erciscund. & in l. inter cohæredes* §. *qui familiæ ff. famil. erciscun.* Et consequenter satis iustificatur d. verbum, *petere*, etiam secundùm propriam sui significationem.

Præterea etiam si hodie ageretur de retentione, adhuc tamen dispositio prædicta locum haberet, quia testator eo modo disposuit, non quidem in pœnam, sed vt eius descendentes, qui dd. annuos redditus scut. 400. haberent bona ipsius testatoris, alijs dimittere tenerentur, qui huiusmodi redditus non haberent, † & hac ratione, & æquilibrio diuitiarum descendentes ipsi amicè, & concorditer viuerent, eiusque agnatio, & familia de Victorijs honorificè conseruaretur, vt in proposito tradit Soccin. iun. *cons.* 160. *num.* 71. 73. *& 74. lib.* 2. Et fuit etiam firmatum in d. decisione in hac causa facta; Vnde verisimiliter voluit, quod quandocumque aliquis ex ipsis descendentibus dictam reddi-
4 tuum quantitatem consequeretur, † dispositio suum sortiretur effectum, cùm semper eodem modo militet ratio prædicta, qua testator ipse fuit motus ad ita disponen. Cravet. *cons.* 62. *num.* 14. *& cons.* 130. *nu.* 7. Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.* 6. *tit.* 14. *num.* 9. *&* 11. Et † consequenter dictum verbum, *petere*, debet etiam impropriè, & largè interpretari, vt verisimili voluntati, ac menti famuletur,
6 cùm testatores † plerumque abusiuè loquantur, *l. non aliter ff. de legat.* 3. *l. quisquis ff. de verb. signif.* vt latè prosequitur Peregr. *de fideic. art.* 11. *nu.* 5. 6. *& seqq.*
7 Et hoc posito non obstat, † Dec. *d. cons.* 257. *sub nu.* 2. quia illum in specie reprobat Alciat. *in cons.* 98. *n.* 5. *in fine lib.* 9. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.* 7. *tit.* 11. *n.* 11. *circa fin.* & Peregr. *de fideicom. art.* 36. *n.* 9. *in fin. & cons.* 37. *n.* 6. *lib.* 3. & Dec. ipse non loquitur quando constat de verisimili mente, ac voluntate testatoris in contrarium.

Denique ex testamenti lectura satis deprehendi videtur testatorem fuisse vsum dicto verbo, *petere*, eò quia paulò anteà omnium suorum bonorum diuisionem expresè prohibuerat, permittendo tantummodò diuisionem fructuum, & emolumentorum, quos præsupposuit ab aliquo communi administratore verisimiliter percipi, & ab eo singulis annis proportione cuilibet ex ipsis descendentibus tangente peti debere, prout hodie effectualiter percipiuntur, ac petuntur; quinimò per petitionis prohibitionem, nil aliud voluisse videtur, quàm in effectu tollere communionem, itaut bona ipsa, & illorum fructus, & emolumenta in totum spectare deberent ad alios descendentes, & qui redditus prædictos haberet, desineret esse socius, siue condomi- 8
nus, & quidquam † ex bonis prædictis consequi non posset, vt in simili videmus, quod si paciscatur socius, ne partem suam petat, nihil amplius consequi valet, bonaque ipsa, quæ anteà erant communia in totum, ac liberè spectare ad alium, & per † tale pactum de non petendo effectu, tollitur 9
societas, vt textus in *l. hoc iudicium*, §. *fin. ff. commun. diuid.*

Neque obstat, quòd prætendatur D. Marcum Antonium ad bonorum prædictorum successionem admisisse etiam dd. DD. eius fratres, & consequenter præfatæ dispositioni, ac fideicommisso † tacitè renunciasse, tum quia hoc in facto 10
non subsistit, cùm in iuribus datis in summario D. Petri Pauli nu. 1. & 2. legatur clausula, sine præiudicio iurium ipsi D. Marco Antonio competentium ex causa fideicommissi, † & quauis alia causa, per quam fuerunt præseruata omnia 11
iura, & excluſum quodlibet præiudicium, & renunciationis præsumptio, Gabr. *de fideicom. concl.* 1. *nu.* 40. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsump.* 115. *n.* 74. Seraph. *decis.* 1303. *n.* 5. Tum etiam quia nullibi constat D. Marcum Antonium tunc temporis plenam, † ac perfectam dictæ dispositionis, 12
& fideicommissi scientiam habuisse, prout requirebatur, ad text. *in l. de his, ff. de transact.* Bart. *in leg. qui Romæ* §. *duo fratres ff. de verb. oblig. in* 6. *q.* & ibi etiam Ias. *n.* 21. & Alex. *n.* 27. Dec. *cons.* 33. *n.* 163. *& seqq. lib.* 1. Rot. *dec.* 382. *n.* 4. *par.* 1. *recent.* Et eodem modo fuit responsum ad ea, quæ dicebantur de impositione census.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Legati de Valentinis.

Die Veneris 6. Nouembris 1626.

ARGVMENTVM.

Testamentum si quis condiderit, & posteà fecit codicillos, in quibus plura legata reliquit, & postremò iterùm codicillauit, in quibus confirmauit testamentum, cum exceptione certi legati, dato, quod deinde in istis codicillis, reuocet omnia legata ab eo relicta, quæritur modò, an dicta reuocatio sit referenda ad legata facta in testamento, vel in præcedentibus codicillis.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum primum tollitur per secundum.*
2 *per Codicillos testamentum anteà factum non censetur reuocatum, nisi quatenus inuicem repugnent.*
3 *Confirmatio generalis idem operatur, quàm specialis.*
4 *in Codicillis confirmans testamentum cum omnibus in eo contentis, operatur ac si omnia legata in testamento contenta, fuissent in codicillis repetita.*
5 *in Codicillis si reuocetur vnum legatum relictum in testamento, alia omnia legata censentur confirmata, & repetita.*
6 *Dictio, solùm, est taxatiua, & limitatiua.*
7 *Dictio, solùm, si sit adiecta dispositioni affirmatiuè, habet implicitam negatiuam ad illud tantùm, cui fuit adiecta.*
8 *Relatio debet fieri ad quid proximè enunciatum fuit.*
9 *Et hoc maximè si iam de superius dictis per separatum, & perfectam periodum fuerit dispositum.*
10 *Clausula in fine posita non referenda est ad omnia præcedentia, sed ad ea tantùm rectè conuenit.*
11 *Interpretatio ea est admittenda, per quam contrarietas, & leuitas euitatur.*
12 *Testator non est dicendum, & maximè si sit insignis Iurisconsultus in eadem scriptura, & in eodem actu confirmasset modò testamentum, & legata, & modò omnia reuocasset.*
13 *Interpretatio omnis est facienda, vt testator sibi constitisse videatur.*

14 *Interpretatio omnis est admittenda, vt contrarietas euitetur.*
15 *Testator si in codicillis reuocauerit aliquod legatum exigui valoris, si aliqua legata magni valoris reuocare sensisset, certè id expressisset.*
16 *Legatum relictum patriæ est admodum fauorabile.*
17 *Testamenti vnam partem si testator moderauerit, id etiam fecisset in reliquis, si voluisset illud in totum modificare.*
18 *Diuinandum non est.*
19 *ad Diuersa non fit illatio.*
20 *Dictio*, e di più, *præsupponit alia extare, præter id, super quo disponitur.*
21 *Opinioni testatoris plus est deferendum, quàm veritati.*
22 *Hæres non potest de mendacio arguere testatorem super aliqua re valdè serio attestantem.*

* *In eadem causa habetur infra alia decisio sub die 8. Februarij 1627. coram eod. Reuerendiss. D. meo Decano, vbi præsens hæc confirmatur, est decisio 475.*

DECISIO CCCCLXXII.

CÆsar Valentinus olim in Gymnasio Romano Primarius, ac celebris Iuris Pontificij professor testamentum condidit de anno 1614. in quo instituta vniuersali hærede Societate Sanctissimæ Annunciatæ multa legata in fauorem plurium locorum piorum Vrbis reliquit, & Communitati Arcis antiquæ suæ patriæ domum, & alia ædificia legauit, anno autem 1617. Codicillos fecit, in quibus legata constituit, postremò codicillos etiam reiterauit de anno 1619. vbi prius testamentum confirmauit his verbis, *Voglio, che il testamento, nel quale hò instituito la Venerabile Archiconfraternità della Nuntiata di Roma, sia sempre fermo, reuocando solo la lassita fatta alli Padri di S. Biagio dell' Anello &c.* Deinde quoad codicillos de anno 1617. solummodò confirmauit relicta suæ familiæ, ibi, *Confermando li legati fatti alla mia famiglia nelli Codicilli dell'anno 1617. per gl'atti d'Ascanio Richetti;* & demum addito legato annuo Ecclesiæ S. Mariæ de Aracæli subdit, *Reuocando gl'altri legati, ancorche siano fatti à pie cause, & ad altre cause non pie, & à qualsiuoglia altra persona*; quæ verba postremo ansam præbuerũt Societati Sanctiss. Annunciatæ, vt existimaret amplius se non teneri ad præstationem legati domus relictæ Communitati Arcis antiquæ. Verùm super hoc semel, & iterùm disputato dubio, Domini vnanimiter responderunt, legatum deberi, nec fuisse reuocatum, quandoquidem in prima dispositione testatoris expressè legitur dictum legatum; & primum testa-
1 mentum † licèt tollatur per secundum, secus tamen est in codicillis, ex quibus non censetur reuocatum primum testa-
2 mentum, † nisi inuicem repugnent, *l. ante tabulas l. ab intestato ff. de iur. codicill.* Paris. *cons.* 61. *num.* 48. *lib.* 2. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 12. *tit.* 1. *nu.* 11. Surd. *cons.* 230. *num.* 2. & 3. Imò illius reuocatio tantum abest; quod ex vltima dispositione deduci possit, vt potiùs fuerit disertis verbis ibi confirmatum; quæ confirmatio,
3 † quamuis generaliter concepta sit, operatur tamen ac si omnia legata in testamento contenta, fuissent in codicillis
4 postremis repetita, *l. posthumus §. si paganus ff. de iniust. & nupt. testam. l. si quis priore ff. ad Trebell. §. si quis priore instit. quibus mod. testam. infirm. l.* 1. *C. de codicill.* Natt. *cons.* 483. *num.* 2. Cephal. *cons.* 73. *per tot.* Card. Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.* 12. *tit.* 1. *nu.* 38. plenè Surd. *cons.* 230. *num.* 9. 10. *& seqq.*

Quod eò magis videtur dicendum in præsenti, cùm Cæsar in huiusmodi confirmatione testamenti exceperit legatum relictum Patribus S. Blasij; ex quo assequimur, vnum
5 legatum adimendo, & † excipiendo alia omnia voluisse confirmare, & repetere, iuxta text. *in l. Tribunus, §. fin. ff. de testam. milit.* & ferè in his terminis post Castrens. *cons.* 155. *nu.* 1. *vers. præterea etiam si lib.* 1. & alios egregiè Surd. *in præalleg. cons.* 230. *n.* 16. *& seqq.* Et fortiùs vrget motiuum in casu præsenti, cùm addiderit dictionem solo, ibi, *Reuocando solo la lassita fatta alli Padri di S. Biagio*, quæ dictio
6 solo † est taxatiua, & limitatiua, *l.* 3. *§. cum Titio, & ibi Doct. ff. de adim. legat.* Dec. *cons.* 429. *nu.* 2. Paris. *cons.* 7. *n.* 12. *lib.* 2. Surd. *cons.* 403. *num.* 63. Rota coram Card. Mantic. *decis.* 109. *num.* 11. & coram san. mem. Greg. XV. *dec.* 465. *num.* 5. & sic excipit tantùm illud legatum Patribus S. Blasij relictum, & infert alia legata rata haberi à testatore, & firma esse debere, adiecta enim est dispositioni affirmatiuè, & propterea habet implicitam negatiuam ad illud solummodò legatum † cui fuit apposita ipsa taxatiua, An- 7
gel. *in l.* 1. *C. vbi*, & apud quem Roland. *cons.* 12. *n.* 54. *lib.* 4. Rot. *decis.* 600. *num.* 7. *par.* 2. *rec.* Azeued. *ad l.* 2. *nu.* 2. *tit.* 13. *lib.* 8. *nouarum recopilat.* Munnoz. *de ratiocin. cap.* 7. *num.* 44.

Verba autem illa *Reuocando gli altri legati, ancorche siano fatti à pie cause, & altre cause non pie*, putarunt Domini referenda esse ad legata relicta in primis codicillis factis de anno 1617. quia paulò ante de his codicillis meminerat Valentinus, & solummodò confirmauerat legata in ipsis contenta quatenus concernerent fauorem familiæ & licèt ex tali confirmatione limitata ad legata relicta familiæ posset à contrario sensu inferri ad reuocationem aliorum legatorum extra familiam, attamen Valentinus ad cautelam continuatiuè hoc expressit, & consequenter ad huiusmodi codicillos tanquam proximè enunciatos † debet tantummo- 8
dò referri subsequens clausula reuocatoria, non autem ad legata testamenti, de quibus in principio per † separatam, 9
& perfectam periodum dispositum fuit, iuxta theoricam Bart. *in l. talis scriptura §. fin. num.* 3. *ff. de legat.* 1. Rom. *cons.* 152. *num.* 3. *vers. & sic* Paris. *cons.* 36. *num.* 20. *lib.* 2. *& cons.* 35. *n.* 19. *lib.* 3. Crauet. *cons.* 70. *n.* 2. Card. Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.* 6. *tit.* 13. *n.* 10. & dixit Rot. *in Romana Legati de Patritijs* 21. *Iunij* 1624. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Et hæc eò magis Dominis arridebant, quia huiusmodi retenta interpretatione consistit ratio recti sermonis, & connectitur cum illa confirmatione legatorum in fauorem familiæ, & talis clausula reuocatoria benè congruit, & adaptatur ad ea, quæ Valentinus dixerat de codicillis anni 1617. † quo casu clausula in fine posita non referenda est 10
ad omnia præcedentia, sed ad ea tantùm, quibus rectè conuenit, Ias. *in l.* 1. *in* 1. *limit. num.* 8. *C. de liber. præter.* Ruin. *cons.* 72. *col. pen. num.* 13. *lib.* 5. Gabr. *d. concluf.* 9. *num.* 16. *tit. de clausulis*; & hoc modo declinatur etiam † 11
manifesta contrarietas, & leuitas, qua insignis Iurisconsultus redargui posset, in eadem enim scriptura, & in eodem actu † confirmasset modò testamentum, & legata in 12
eo relicta, modò omnia reuocasset; & faciendam esse † 13
omnem interpretationem, vt testator sibi constitisse videatur, & vt † contrarietas maximè incontinenti excludatur, 14
docent Bart. *in d. l. talis scriptura §. fin. ff. de legat.* 1. Paris. *cons.* 88. *n.* 32. *lib.* 1. Gabr. *d. concluf.* 9. *num.* 9. Menoch. *de præsump. lib.* 4. *præsumpt.* 181. *num.* 9. *&* 10. Rot. *decis.* 709. *num.* 4. *par.* 1. *recent.*

Quibus accedit, quod si dum Valentinus voluit reuocare legatum relictum Patribus S. Blasij in primo testamento, quod quidem exiguum † erat nempè 25. scutorum, id ex- 15
pressè dixit, quantò magis expressisset in hoc legato, quod erat 300. & vltra scutorum annuorum, & relictum † pa- 16
triæ, & pro causa admodum fauorabili; & idem etiam fecit in moderatione legati Bibliothecæ relictæ Patribus Societatis IESV; ex quo deprehenditur testatorem expressim reuocasse, & moderasse contenta in primo testamento, quòd fecisset etiam † in reliquis, si voluisset, dum discreti- 17
uè loquutus est, *arg. l. vnicæ §. sin autem Cod. de caduc. tollen.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 6. *tit.* 13. *num.* 1. Surd. *cons.* 466. *nu.* 8.

Non obstat, quòd legatum relictum Cæsari Valentino iuniori videtur subrogatum loco illius legati relicti Communitati Arcis antiquæ, quia Domini hanc † meram diuina- 18
tionem putarunt, nulla enim inter huiusmodi legata similitudo considerari potest; illud erat relictum patriæ, hoc adolescenti consanguineo; † illud perpetuum, hoc tempo- 19
rale ad vitam legatarij; illud pro conducendo Præceptore Grammaticæ, hoc pro persona particulari.

Amplius hoc legatum relictum Cæsari iuniori indicat, adesse alia legata, tantùm abest, quod ex illo inferri possit primum esse reuocatum, quia testator in his postremis codicillis dixit: *E di più prego, e grauo detta Confraternità à dare ducento scudi l'anno à Cesare*; dictio enim illa, † *e di* 20
più præsupponit alia extare legata vltra illud relictum Cæsari iuniori, *leg. feriæ in princ. vers. feriæ insuper ibi gloss. ff. de fund. instruct. cap. statum §. insuper de rescript. in* 6. Bero. *cons.* 80. *n.* 5. *lib.* 2. *Rota in Romana Palatij* 6. *Iunij* 1610. *&* 18. *Februarij* 1619. *coram bo. me. Card. Sacrato.*

Mi-

Minus etiam obstat, quòd codicilli illi de anno 1617. non reperiantur; quoniam hoc nihil refert, & sufficit testatorem existimasse, à se factos fuisse, illius enim opinioni in hac materia plus est deferendum, quàm veritati, *l. qui loco §. ff. de hæred. instit.* Corn. *cons.* 87. *nu.* 14. *lib.* 2. Card. Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.* 3. *tit.* 10. *n.* 6. & Societas
22 Sanctiss. Annunciatæ cum hæreditatem Cæsaris adiuerit † non potest de mendacio redarguere defunctum super hisce codicillis ita serio attestantem, *l. cum à matre. C. de rei vendic. cum alij.* Erit, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISS. D. CARD. VIRILI.

Meleuitana Prioratus Nauarræ.

Die Lunæ 11. *Ianuarij* 1627.

ARGVMENTVM.

Remissoria, vt in beneficialius concedatur, quid sit necesse. Prioratus Religionis Hierosolymitanæ sunt veri tituli, & beneficia Ecclesiastica. Regulares ad omne nutum superioris possunt remoueri à suis beneficijs, & quatenus hoc sit verum.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria denegatur, si aliquid possit probari per scripturas.*
2 *Probatio per testes si sit releuans non est deneganda remissoria.*
3 *Remissoria, vt concedatur sufficit vnicus articulus releuans.*
4 *Remissoria in beneficialibus vt concedatur requiritur, vt apponatur sequestrum.*
5 *Et fiat obligatio de stando vnicæ.*
6 *Et passim apponitur clausula cum retardatione, vel sine arbitrio Rotæ.*
7 *super Titulo beneficij quando sine dubio agatur.*
8 *Prioratus Religionis Hierosolymit. sunt veri tituli, & beneficia Ecclesiastica.*
9 *Remissoria impedit prolationem sententiæ.*
10 *Regulares quocumque nutu superioris possunt à beneficijs regularibus amoueri.*
11 *in Beneficijs manualibus datur vacatio per obitum, & remotionem.*
12 *Regulares non possunt remoueri à beneficijs à superiore sine causa, & à remotione datur recursus numer.* 13.
14 *Ius ex parte illius est metiendum, qui habet principale interesse, & quid inde inferatur, & n.* 15.
16 *Remissoria, quando petitur ad differendam causæ expeditionem, non conceditur sine sequestro, etiam quod non simus in beneficialibus.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione* 43. *quæ est in eadem causa* 8. *Martij* 1627. *coram eodem bo. me. Card. Virili, & statur hic in decisis.*

DECISIO CCCCLXXIII.

AD Prioratum Nauarræ Religionis Hierosolymitanæ duo Commendatores se opposuerunt, & Equites de Lingua elegerunt Commendatorem Martinum de Redin, cuius electionem Magnus Magister, & Consilium approbarunt; à qua Commendator Carolus de Monreal, prætendens, se vti magis Antianum grauatum, appellauit, & petijt dubium super adiudicatione Prioratus; sed Commendator Martinus vti possessor volebat dubium super manutentione, quæ fuit ei concessa. Posteà dictus Commendator Martinus confisus dispositione stabilimenti, 5. de electione, quod benemerentia præferatur antianitati, petijt remissoriam ad probandum inter cætera, quod licet ipse sit iunior; tamen pro Religione interuenit in quamplurimis egregijs factis armorum, in quibus adeò operam, & consilium præbuit, vt benemerentiam à stabilimento consideratam acquisiuerit; Et dato dubio: An remissoria esset danda, illam Domini (appositio sequestro, & facta obligatione de stando vnicæ, & cum retardatione, vel sine arbitrio Rotæ) concedendam esse responderunt.

Licet enim Carauanæ, & seruitia Equitum adnotari in libris, ex quibus illa possent probari, † & ideò non detur 1
remissoria ad probandum, per testes, quod per scripturam probari potest, Bellam. *decis. 9. in princip.* Rot. *decis.* 44. *de testib. in antiq. & decis. 6. de probat. in nou. & fuit dictum in Calaguritana beneficij* 8. *Februar.* 1591. *coram bo. me. Penia.* Tamen quod aliquis Eques in aliquo prælio strenuè, ac ingeniosè se gesserit, vel non describitur in libris, vel non ita amplè, & distinctè, prout testes informati deponere possunt, & ideò † cum probatio per testes sit releuans non 2
erat deneganda remissoria, *l. Iudices, authen. apud eloquium C. de fid. instrum.* Verall. *decis.* 68. *par.* 3. Cassad. *decis.* 2. *de dilat.* & pro remissoria sufficit, † quod vnus articulus sit 3
releuans, Rot. *decis.* 24. *num.* 1. *de testib. in antiq.* Cassad. *decis.* 5. *num.* 6. *de sequestr. possess. & fuit dictum in Spalaten. Archidiaconatus* 6. *Aprilis* 1609. *coram D. Card. de Caualeriis.*

Verùm cùm causa sit beneficialis, † vt infra dicentur, ap- 4
ponendum est sequestrum, Anton. Augustin. *in epit. tit. de remiss. n.* 4. Rot. *diuers. par.* 3. *decis.* 269. *n.* 3. *& decis.* 919. *n.* 3. *& fuit dictum in Ciuitaten. Scholastriæ* 30. *Octobr.* 1596. *coram bo. me. Card. Pamphilio.*

Prout etiam est facienda † obligatio de stando vnicæ, An- 5
ton. Augustin. *vbi supr.* Achil. *dec.* 4. *de dilat.* Verall. *dec.* 56. *in fine, & 57. & 63. in fin. par.* 3. *fuit dictum in supradicta Ciuitaten. Scholastriæ.*

Et passim apponitur clausula, *cùm retardatione, † vel* 6
sine arbitrio Rotæ, Put. *decis.* 305. *nu.* 3. *lib.* 2. *&* 281. *n.* 1. *& in fin. lib.* 3. Verall. *dec.* 58. *in fin. par.* 3. Rota *diuers. dec.* 275. *n.* 1. *&* 201. *nu.* 3. *par.* 2. *& fuit dictum in supradicta Ciuitaten. Scholastriæ.*

Quòd autem causa sit beneficialis, patet, quia quilibet ex duobus Commendatarijs † contendit super Prioratu, quem 7
sibi adiudicari petit, ergo agitur de titulo beneficij, & causa est beneficialis cap. 2. & ibi glos. *in verbo finita, in fin. vt lit. pend. in* 6. Put. *decis.* 496. *nu.* 3. *lib.* 2. Cassad. *decis.* 3. *de iudic.* Sarnen. *in regul. de subrogan. collitig. q.* 7. *n.* 2. *vers. & ratio*, Vital. *in clem.* 1. *nu.* 1. *de sequestr. possess. & fuit dictum in Aprutina beneficij S. Laurentij* 23. *Februarij* 1579. *coram bo. me. Bubalo.*

Clarum est enim, quòd isti Prioratus Religionis Hiero- 8
solymitanæ sunt & veri tituli, † & beneficia Ecclesiastica, & in eis habet locum *Clem.* 1. *de sequestr. possess.* Paris. *cons.* 136. *n.* 16. *&* 17. *lib.* 4. Mohed. *decis.* 10. *de caus. possess. & propr.* Rota *par.* 2. *recent. decis.* 569. & ratio sequestri est, quia sicuti lata sententia apponitur sequestrum iuxta formam Clementinæ, & ita cum possessor, per remissoriam † impediat prolationem sententiæ, habetur pro data ad ef- 9
fectum sequestri, Verall. *decis.* 152. *nu.* 2. *par.* 3. Rota *decis.* 873. *lib.* 3. *par.* 3 *&* 919. *par.* 3.

Nec facit, quod præfatæ Præceptoriæ sint ad nutum amouibiles, quia quicquid sit in manualibus sæcularibus, quæ non dantur in titulum; nihilominus iste Præceptoriæ aptitudine sunt perpetuæ, nisi eas obtinentes amoueantur, & de ijs iudicatur vti de perpetuis, prout sunt de sui natura, cum conferantur in titulum, & possint impetrari, licet obtinentes potiùs ratione obedientiæ, & ex vi professionis, † quàm 10
ex natura eorum possint remoueri ad nutum superioris, qui potest quoque non remouere, vt distinguit Gambara *de offic. leg. lib.* 4. *tit. de potest leg. in reseruan. benef. num.* 14. *&* *seq.* & in manualibus datur vacatio per obitum, † & re- 11
motionem, glos. *in Clem. vnic. §. præmissa in verbo reuocari propè med. vers. scias de supplen. neglig. Prælat.* vbi Card. *nu.* 8. Vitalin. *num.* 9. Nec Regulares † possunt amoueri si- 12
ne causa, *Clem.* 1. *de supplen. neglig. Prælat.* Rebuff. *de pacif. possess. nu.* 331. Sylu. *de benef. par.* 3. *quæst.* 21. *num.* 5. & à remotione † datur recursus, Rebuff. *& fuit dictum in Seguntina Thesaurariæ* 26. *Aprilis* 1596. *coram bo. me. Orano.*

Non obstat, quòd nomine linguæ possit peti remissoria; quia cum principale interesse sit Commendatoris prouisi, ius ex parte illius metiendum est, vt remissoria † sit dan- 14
da appositio sequestro, & facta obligatione de stando vnicæ per Commendatorem prouisum possessorem, vt in simili quando patroni sunt in causa, fuit dictum *in Mutinen. plebis* 24. *Nouembris* 1623. *coram Reuerendiss. Decano*, & in simili † quod non retardetur expeditio causæ inter princi- 15
pales, si Capitulum velit remissoriam, fuit dictum in *Nicien. Prioratus* 26. *Martij* 1625. *coram R.P. D. Buratto*,

alias si hoc admitteretur, semper prouisi curarent, vt vel Lingua, vel Patroni, vel Capitulum, vel alij interesse habentes peterent remissoriam, & ipsi indirectè sub clypeo eorum euitarent appositionem sequestri, & obligationem de stando vnicæ, & sic eluderetur dispositio Clementinæ.
16 Imò stante † senecture Commendatoris Caroli intrat aliqua præsumptio, vt remissoria petatur ad differendam causæ expeditionem, quo casu non datur sine sequestro, etiam quod non essemus in beneficialibus, Rota *diuers. dec.* 183. *par.* 1.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Paduana Feudi.

Die Lunæ 11. *Ianuarij* 1627.

ARGVMENTVM.

Per verba continentia explicitam hæreditatis acceptationis confessionem proculdubio probatur præcedens aditio, quod & ampliatur. Ad feudum mixtum, quis aspirare nequit, licet hæreditatem adiuerit, si deinde eam repudiauerit. Hæreditatem si quis repudiauerit sub conditione, si dicta conditio non verificetur, perinde est, ac si numquam fuerit excogitata.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatis aditio per quæ verba, perneceſſe inferatur.*
2 *de Aditione hæreditatis quando dubitari possit.*
3 *Aditione stante, repudiatio, seu renunciatio posteà facta, nihil prodest.*
4 *Hæres semel non potest amplius desinere esse hæres.*
5 *Et hoc maximè in præiudicium alterius.*
6 *Hæreditatem, qui repudiauit, feudum mixtum retinere nequit.*
7 *Repudiatio hæreditatis, quando habenda sit pro non facta.*
8 *Ablatiui absoluti important conditionem.*
9 *Ablatiui absoluti important formam.*
10 *Forma, nisi impleatur, actus aliter gestus, corruit.*
11 *Actus factus sub conditione, si illa non purificetur, perindè est, ac si nunquam fuisset in rerum natura.*
12 *Paria sunt, quod aliquid non fiat, vel quod fiat sub conditione, quæ non sit purificata.*
13 *Pluralitas non præsumitur.*

* *Infra in eadem causa habentur aliæ decisiones sub diebus* 17. *Maij* 1627. *coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano, est decisio* 478. *&* 17. *Maij* 1628. *&* 28. *Iunij eiusdem anni* 15. *Ianuar.* 1628. *coram R. P. D. meo Ghisler. sunt decisiones* 478. 492. *&* 499.

DECISIO CCCCLXXIV.

PRæsupposita decisione in hac causa facta die 24. Ianuarij 1625. coram me,* in qua fuit firmatum feudum istud non esse simpliciter ex pacto, & prouidentia, sed mixtum, & sic requirere etiam qualitatem hæreditariam, proposui dubium tunc reseruatum, An scilicet constet de tali repudiatione hæreditatis Galeatij facta per Antonium Franciscum, & Paulum eius filios, quæ obstet D. Ludouico, & fratribus dicti Antonij Francisci filijs, & hæredibus in casu, & ad effectum, de quo agitur. Et Domini non constare censuerunt.

Et moti sunt primò, quia mortuo dicto Galeatio de anno 1612. Hieronymus Talpus nomine dictorum Pauli, & Antonij Francisci fratrum cum eiusdem Antonij Francisci præsentia comparuit coram Iudice, & præmissa narratiua, quod nuperrimè dictus Galeatius ab intestato decesserat relictis post se dd. Paulo, & Antonio Francisco filijs, ad quos propterea paterna hæreditas fuerat ab intestato delata, & quod ipse illa cum beneficio legis, & inuentarij adire intendebat, instetit, eosdem fratres pronunciari, & admitti ad ipsam hæreditatem cum dicto inuentarij beneficio adeundum, & Iudex pronunciauit, & admisit iuxta formam petitionis, & postea anno sequenti ijdem Paulus, & Antonius Franciscus denuò comparuerunt coram Iudice, eique per hæc formalia verba exposuerunt, quod cum de mense Ianuarij anni prædicti Galeatius eorum pater ab intestato decessisset, ipsi eius hæreditatem acceptauerunt cum beneficio legis, & inuentarij dubitantes de eius viribus prout apparet, pronunciam successionis ab intestato cum beneficio prædicto in ipsa hæreditate Domini Iudicis prædecessoris sub die &c. Quæ verba tanquam continentia explicitam hæreditatis acceptationis confessionem † proculdubio 1
præcedentem aditionem, Bart. *in l. gerit nu.* 14. *ff. de acquir. hæredit.* Bald. *in l. potuit C. de iur. delib.* Dec. *cons.* 178. *nu.* 6. cum alijs per Menoch. *præsumpt.* 161. *nu.* 22. *lib.* 4. & declarant actum comparitionis factum, & verba per dictum Talpum verè fuisse de ipsorum mandato, & consensu prolata animo effectualiter adeundi, & hæreditatem acceptandi, & Iudicem super huiusmodi effectuali possessione, & acceptatione decretum vt supra interposuisse; & sic omnem remouent dubitationem, † quæ aliàs forsan adesse videri po- 2
tuisset, iuxta trad. per Bart. *in d. l. gerit. n.* 17. & Soccin. sen. *cons.* 60. *nu.* 12. *lib.* 1. & Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 100. *n.* 30. stante autem huiusmodi aditione † repudiatio si- 3
ue renunciatio posteà facta non obest, quia semel hæres, † 4
non potest desinere esse hæres, *l. ei qui soluendo ff. de hæred. instit. & l. si sine, §. sed quoad ff. de minor. l.* 2. *C. de hæredit. vel act. vendit.* Bart. *in l. pater familias n.* 6. *ff. de hæred. instit.* Castrens. *cons.* 221. *n.* 2. *lib.* 2. Crauett. *cons.* 1. *n.* 6. Crass. *de success. in §. omissio hæreditatis q.* 14. Magon. *dec. Florent.* 16. *n.* 28.

Præsertim in præiudicium alterius, † & sic filiorum, qui 5
ad istius feudi mixti successionem vocantur ex concedentis, & maiorum prouidentia tanquam descendentes à primo acquirente, vt tradit Castren. *in l. quoties nu.* 4. *C. de hæred. instit. & in auth. post fratres num.* 2. *C. de legit. hæred.* Paris. *cons.* 65. *n.* 31. *vol.* 3. Soccin. iun. *cons.* 72. *num.* 29. *vol.* 1. *& cons.* 117. *num.* 10. *lib.* 2. Surd. *cons.* 63. *num.* 18. & latè prosequitur Io. Anton. Bellon. *in cons.* 48. *num.* 24. 25. *& pluribus seqq.*

Secundò principaliter moti sunt Domini ex eo, quia dicti Paulus, & Antonius Franciscus non repudiarunt simpliciter, & absolutè hæreditatem patris, sed declararunt se velle ab ea abstinere, & nolle ex illa commodum aliquod, vel incommodum sentire, retentis tamen istis bonis feudalibus ab ipsis possessis; vnde si admittimus illum, qui hæreditatem † repudiauit, feudum mixtum retinere non posse, 6
vt per Couar. *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 4. *in princ. & in vers. sexto hinc infertur*, Syluan. *cons.* 30. *nu.* 19. Menoch. *cons.* 202. *num.* 66. & Osasch. *decis. Pedem.* 162. *per tot.* repudiatio haberi debet pro non facta, † deficit enim ipsorum 7
repudiantium consensus, quos apparet aliter repudiare noluisse, quàm cum præsupposito, quod ea non obstante adhuc feuda retinere possent, Crass. *de success. in §. omissio hæreditatis q.* 10. *vers. sin vero, & in §. acquisitio hæreditatis n.* 2.

Præsertim quia verba illa, retentis tamen, cum sint ablatiui absoluti, † important conditionem, *l. à testatore ff. de condit. & demonstrat. l. si debitor §.* 1. *ff. quibus mod. pign. vel hypot. solu. l. euictis ff. de euict.* & consequenter † formam Bald. 9
in auth. matri, & aliæ Cod. quand. mul. tut. offic. fung. poss. cum alijs per Becc. *cons.* 39. *num.* 18. & 19. & Surd. *cons.* 371. *n.* 69. & 70. Quæ si adimpleri non potest † repudiatio 10
redditur nulla, *l. cum hi §. si præter ff. de transact.* Decian. *cons.* 532. *n.* 4. Surd. *eodem cons.* 371. *nu.* 70. Et haberi debet pro non facta, si dicta retentionis bonorum † feudalium 11
conditio purificari nequit, *l. pecuniam quam ff. si cert. pet. l. necessario §. quod si pendente ff. de pericul. & commod. rei vendit.* Paris. *cons.* 8 *n.* 15. *lib.* 3. Corn. *cons.* 156. *n.* 7. *lib.* 4. Rip. *cons.* 81. *n.* 23. vbi dicit paria esse, quod aliquid non fiat, si 12
vel quod fiat sub conditione, quæ non sit purificata, Soccin. iun. *cons.* 4. *n.* 16. *vol.* 2. Tiraq. *in l. si vnquam in quinto reuertatur num.* 277. *C. de reuoc. donat.* Et dicta reseruatio feudorum non potest intelligi de alio vltra hoc, quia non docetur, quod aliud feudum extaret, † & pluralitas non præ- 13
sumitur; & licet de illo tempore hoc feudum penes filios reperiretur, hoc tamen non tollit, quin ex causa patris illud habuerint. Et ita &c.

Est supra in hac parte decisio 465.

DE-

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Legati de Valentinis.

Die Lunæ 8. Februarij 1627.

ARGVMENTVM.

In eadem ſcriptura contradictio, & maximè ſi ſit repentina, eſt omnibus modis curandum, vt euitetur, & ſufficit aliquid poſſibile, &c.

SVMMARIVM.

1 *Contradictio repentina, & maximè in eadem ſcriptura, vt euitetur facienda eſt interpretatio.*
2 *Teſtamenti vna pars aliam declarat.*
3 *Verba in dubio præſumuntur ſtare demonſtratiuè, non autem reſtrictiuè.*
4 *Teſtator in codicillis ſi vnum tantùm legatum reuocauerit, cenſetur cætera diſpoſita in teſtamento voluiſſe confirmare.*
5 *Contradictio vt in eadem ſcriptura euitetur, ſufficit aliquid poſſibile.*
6 *de Codicillorum exiſtentia, quando dubitari nequeat.*
7 *Reuocatio, quid operetur.*

* *In eadem cauſa habetur ſupra altera deciſio ſub die 6. Nouemb. 1626. coram eodem Reuerendiſs. D. meo Decano, eſt deciſ. 472.*

DECISIO CCCCLXXV.

HOdie Domini etiam concordibus ſuffragijs reſpondérunt, legatum deberi, nec fuiſſe reuocatum, & ſic ſtandum eſſe in deciſis. Quandoquidem in teſtamento facto de anno 1614. illud expreſsè relictum eſt Communitati Arcis antiquæ, nec poſteà reuocatum fuit in codicillis de anno 1619. ſed imò confirmatum videtur, dum Cæſar in his codicillis ſignanter confirmauit teſtamentum in quo hæres fuerat inſtituta Societas Sanctiſs. Annunciatæ, & in quo continetur huiuſmodi legatum Arcis antiquæ, verba autem illa, *Reuocando gl'altri legati*, conferenda ſunt ad codicillos factos de anno 1617. Tum quia appoſita ſunt conſecutiuè ad mentionem prius factam de illis codicillis, & quia paulò ante confirmauerat legata relicta familiæ, vnde teſtator quemadmodum declarauerat, quæ legata vellet confirmare, ita etiam addidit reuocationem illorum legatorum, quæ legaſſe pœnituerat, tum quia alioquin ineuitabilis reſultaret contrarietas, quoniam in principio verbis expreſsis confirmauerat teſtamentum, & ſolummodò vnum legatum reuocauerat, & ſic omnia alia rata habere voluit,
1 vnde ridiculum videtur, quod poſteà incontinenti, & in eadem ſcriptura confirmationem huiuſmodi penitus ſuſtulerit, vt fuit ponderatum in alia deciſione.

Quibus etiam addebant, quod talis reuocatio non poteſt referri ad teſtamentum, nec ad legata in eo comprehenſa, quoniam ea reuocatio, vt iam dictum fuit, conſecutiua eſt ad confirmationem legatorum, quæ familiæ fuerant relicta, in teſtamento autem nullum legatum legitur relictum familiæ, & propterea reſultat confirmationem legatorum familiæ, & reuocationem cæterorum non ad teſtamentum, ſed
2 ad codicillos anni 1617. omninò referendam eſſe, † vna enim pars teſtamenti aliam declarat, *l. qui filiabus*, vbi Iaſ. *num.4. ff. de leg.* 1. Dec. *conſ.* 15. *num.4.* Rube. *conſ.* 71. *nu.6.* Crauet. *conſ.* 113. *num.6.* Menoch. *conſ.* 277. *nu.* 13.

Nec obſtat in poſtremis codicillis fuiſſe confirmatum teſtamentum factum de anno 1614. quoad ſolam inſtitutionem hæredis, non autem quoad legata. Quoniam hæc interpretatio repugnat & verbis teſtamenti, & voluntati teſtatoris, verbis inquam teſtamenti, quia ibi dicitur. *Voglio che il teſtamento, nel quale hò inſtituito la Venerabile Archiconfraternità ſia ſempre fermo.* Quæ verba, *Nel quale*, ſtant
3 demonſtratiuè, † de quo ſcilicet teſtamento loquatur, non autem reſtrictiuè, vt ſolam inſtitutionem confirment. Menti etiam teſtatoris, quia ſubdit *Reuocando ſolo la laſſita fatta alli Padri di S. Biagio dell' Anello.* Si enim hoc ſolummodò le-
4 gatum † reuocauit, ergo alia confirmauit, vt in his terminis arguit Caſtrenſ. *conſ.* 155. *n.* 1. *verſ. prætereà etiam lib.* 1. Surd. *conſ.* 230. & 10. *allegati in deciſione.*

Nec obſtat, quod cùm non reperiantur prædicti codicilli de anno 1617. non conſtet etiam ibi alia extitiſſe legata præter illa relicta familiæ. Quoniam ad effectum euitandi contrarietatem in eadem † ſcriptura ſufficit, quod potuerint 5
extare talia legata; & eſt vrgens coniectura, quod reuera extarent, quia poſt confirmationem factam in poſtremis codicillis ſubdit, *Reuocando gli altri legati*, vnde ſi confirmauit legata relicta familiæ in codicillis conſcriptis de anno 1617. per Aſcanium Picchettum Notarium, & † alia reuocauit, 6
ſequitur alia extitiſſe vltra illa relicta familiæ.

Minus etiam obſtat, quod in teſtamento reliquerit vniuerſam librariam Patribus Societatis IESV, & tamen in his poſtremis codicillis illam diuiſerit, & legalem reliquerit Cæſari nepoti, Theologalem verò ijſdem Patribus. Quia hoc potiùs retorquetur, ſi enim quoad legales libros expreſsè reuocauit legatum relictum Patribus Societatis, ita etiam reuocaſſet † expreſsè legatum relictum patriæ, ſi hoc reuo- 7
care voluiſſet, *arg. l. vnicæ §. ſin autem C. de caducit. tollen.*

Et ita &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana Officij Notariatus.

Die Veneris 5. Martij 1627.

ARGVMENTVM.

Vendens rem ſub narratiua, quod eſt ſua, conſtito ad eum non ſpectare, tenetur ad pretij reſtitutionem. Quæ concluſio multò magis procedit, ſi dicta aſſertio dederit cauſam contractui, veluti quia emptor animum minimè habebat emendi, ſed alienum erat, & hoc caſu venditio ipſo iure reſcinditur, quæ concluſio etiam ampliatur, & alia circa hanc materiam tractantur.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem alienam ſub aſſertione, quòd eſt ſua, tenetur ad reſtitutionem pretij, conſtito rem aliter ſe habere.*
2 *Et hoc amplia, ſi dicta aſſertio vendentis dedit cauſam contractui.*
3 *Partis aliqua aſſertio quando dedit cauſam contractui, ſi illa non ſit vera, ipſo iure reſoluitur contractus.*
4 *Emptor ſi aliquid emit, ex eo quia vendens aſſeruit illud eſſe ſuum, tunc licet res ſit propria vendentis, non tamen libera, nihilominus emptor non tenetur ſtare contractui.*
5 *Et ſic habebit actionem ad recuperandum pretium.*
6 *Verba illa*, ad ſe ſpectare, & pertinere &c. *ſolent latè interpretari.*
7 *Venditio ſi ſit facta à non domino, ſed præſente eo, an cenſeatur habere ratam dictam venditionem.*
8 *Præſentia ſola in venditione non eſt ſufficiens pro euictione.*
9 *Actione ad aliquid conſequendum ſi quis careat, experiri non poteſt.*
10 *Emptionis, & venditionis contractus ſi non ſubſiſtat, non eſt diſputandum de eis, quæ poſt venditionem contigerunt.*
11 *Officia Capitolina non ſunt vacabilia.*
12 *Vendens alicui officium, debet ei notificare illud eſſe vacabile, quia poteſt eſſe illud nolle ſic emere.*
13 *Officia Capitolina ante indultum Sixti V. erant vacabilia.*
14 *Emptori ſunt notificanda ea omnia, quæ poſſent eum retrahere à tali emptione.*

* *Allegatur præſens deciſio ſupra in deciſione* 140. *quæ eſt in eadem cauſa ſub die* 31. *Ianuarij* 1628. *coram eodem bon. me. Pirouano, vbi Rota recedit ab hac reſolutione, & ſupradicta deciſio* 140. *fuit poſteà confirmata coram eodem* 29. *Ianuarij* 1629. *eſt pariter ſupra deciſio* 244.

DECISIO CCCCLXXVI.

CVm D. Laurentius Butius die 10. Decembris vendidisset tertiam partem medietatis officij Capitolij Adamo Clescho pretio scutorum mille, asserens ad se ipsum spectare medietatem officij, quam tamen ipsi vendiderat Erastus cum decreto quod ille emptor posset officium vendere, resignare, & alienare, ac de eo disponere ipso venditore non consentiente, egit Adamus pro restitutione sui pretij soluti, de quo cùm hodie dubitaretur, responsum fuit locum esse restitutioni pretij.

Quia vendens rem alienam cum assertione quod sua sit
1 † propter hanc non veram assertionem tenetur ad restitutionem pretij, *l. si rem quam ff. de euict. cum glos. in verbo agente*, quàm communiter esse receptam dixerunt Ruin. *cons.* 141. *num.* 50. *lib.* 1. Surd. *cons.* 36. *num.* 12. *& decis.* 253. *n.* 10. quod maximè videbatur firmandum, quia asser-
2 tio illa quod † officium spectabat ad Butium venditorem dedit causam contractui, ex quo Adamus non emisset ab Erasto fortè facultatibus minus idoneo, sed voluit sequi fidem
3 Butij, & tunc † quando partis assertio est causa contractus ipso iure rescinditur, *l.* 3. *§. fin. ff. pro socio & eleganter, ff. de solo*, Surd. *cad. decis.* 253. *num.* 13. quinimò si adhuc es-
4 set † propria res vendita, non tam libera, & pro libera esset vendita, adhuc posset emptor non stare emptioni, & pretium repetere, Rot. *decis.* 318. *numer.* 2. *par.* 1. *recent.* Grat. *discept.* 175. *num.* 23. & idem fuit firmatum *in Asculana fidei* 11. *Martij* 1615. *coram me*, propterea etiam
5 quod emptori detur actio ad interesse ob non † implementum, & venditor possit acquirendo dominium rei venditæ, & illam consignare, habet tamen emptor actionem recuperandi suum pretium, Surd. *post alios cons.* 13. *num.* 18. *lib.* 1.

6 Non obstat quod verba † illa ad se spectare, & pertinere latam soleant recipere interpretationem tam ratione dominij, quàm actionis personalis, aut realis, *l. verbum illud pertinere ff. de verb. signif.* Marsil. *cons.* 26. *n.* 13. *&* 40. *nu.* 25. Bart. *de clausul. instrum. clausula* 26. *glos.* 13. vt ideò narratiua semper possit verificari in credito ipsius Butij scutorum 3000. quod habebat super dicto officio,

Quia non fuerunt probata simpliciter illa verba spectare, & pertinere medietatem officij, sed addita fuerunt alias per Ioannem Mariam Cantuccium venditam eidem D. Laurentio, prout videre est ex instrumento rogato per acta eiusdem Notarij, qui venditionem Adamo factam rogauit, ex quo apparet assertionem fuisse de dominio, non autem de credito aut hypotheca super officio.

Minus releuat quod venditio facta fuerit Erasto præsente, qui recognouit Adamum in Dominum quasi per
7 hunc actum recognitionis subsecuta fuerit ratificatio venditionis rei propriæ.

Quia neque ex præsentia, neque ex recognitione in Dominum fuit consultum Adamo, qui sequutus fuit fidem Butij, non autem Erasti, à quo vel poterat dubitari in casum molestiarum non posse subleuari propter molestationem debitorum, vel rectius, quia nihil promiserat, vel pro eo præsente eius nomine aliquid fuerit
8 promissum, quo casu † sola præsentia illum pro euictione non obligabat, *l. exceptione. C. de euict. l. inter stipul. in princip. ff. de verb. oblig.* Anchar. *cons.* 76. *vers. super* 4. Surd. *cons.* 421. *num.* 11. *&* 12. *& decis.* 208. *num.* 9. atque ita ne-
9 dum poterat conuenire † cum creditoribus Erasti, sed nec experiri propter carentiam actionis, Ias. *in leg. si Titius ff. de verb. oblig. num.* 3. *&* 4. *in l. si me, & Titium, ff. si cert. petat.* neque in aliquo possent suffragari pacta in eodem instrumento apposita quod ipse Butius nolebat teneri de euictione, nisi pro dato, & facto tantùm & quod iura talia qualia cedebat, ac demum quod ratione duarum partium dictæ tertiæ partis, quæ ipsi remanebant, semper
10 esset prior, & potior, quia † de prædictis esset agendum supposita validitate venditionis, sed venditione nulla existente de pretio est quæstio, non autem de alijs, quæ post venditionem contigerunt.

Prædictis etiam accedebat aliud suppositum non verum, quia dictum fuit in instrumento venditionis officium, de
11 quo agitur, non esse vacabile sicuti sunt † alia huiusmodi officia iuxta indulta Sixti V. & Pauli V. & nihilominus apparet appositum decretum, quod vacaret, & vacare censeretur per obitum Erasti, quod cum Adamo non fuerit notificatum, qui † aliàs sub periculo vacabilitatis non 12
emisset, & ab ipso venditore erat detegendum, Surd. *cons.* 13. *n.* 9. *& seq. & cons.* 150. *n.* 126. *& decis.* 265. *num.* 4. Menoch. *cons.* 1178. *n.* 4. consequitur Butium teneri actione exempto ad restitutionem pretij postquam ex sua assertione Adamus inductus fuit ad emendum, Seraph. *dec.* 321. *n.* 5. *&* 724. *in fin.* nec responsio data tollit difficultatem, quod scilicet de tempore venditionis, & suæ resignationis factæ Erasto officium non erat vacabile, † ex quo Sixtus V. fecerat of- 13
ficia Capitolina non vacabilia pro medietate, posteà Paulus V. in totum fecit vacabilia de anno 1612. quia semper debebat notificari qualitas decreti, & sic clausulæ in calce posituræ, quod officium vacet per obitum, & priuationem Erasti, ex quo Adamus poterat retrahi ab ipsa emptione † timore 14
futuri periculi, vel saltem litis propter resignantis consensum, Surd. *decis.* 265. *numer.* 6. *&* 278. *numer.* 46. Menoch. *cons.* 964. *num.* 1. *&* 4.

Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO,

Bergomen. Capellaniæ.

Die Lunæ 26. *Aprilis* 1627.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus qualiter, & cum quibus requisitis veniat probandum, quando sumus in personis, in quibus cadit præsumptio vsurpationis. Testes plures quando patiuntur exceptiones, nihil probant, & fides eorum ex numero quando non suppleatur.

SVMMARIVM.

1 *Regula* 8. *Cancellariæ non habet locum in beneficijs iurispatronatus Laicorum.*
2 *in Vniuersitate cadit præsumptio vsurpationis Iurispatronatus.*
3 *Iuspatronatus qualiter sit probandum, quando sumus in personis suspectis de vsurpatione.*
4 *Testes amici, consanguinei, & familiares non probant.*
5 *Testes, qui plures patiuntur defectus, nullam probationem faciunt.*
6 *Præsentationum effectuatio, si non iustificetur, non dicitur satisfactum, Conc. Trid. sess. 25. cap. 9. de reform.*
7 *Probatum aliquid non dicitur per testes, quorum fides pluribus exceptionibus deficit.*
8 *Deputatio simplex non dicitur præsentatio.*
9 *Præsentationum effectuatio per 50. annos, & immemorabilis cumulatiuè sunt probanda, quando iuspatronatus prætenditur à personis in quibus præsumptio vsurpationis cadit.*
10 *Litterarum Apostolicarum executio vt impediatur, requiruntur plena, & concludentes probationes.*
11 *Testium defectus supplentur ex numero.*
12 *Testium defectus non suppletur ex numero, quando omnes patiuntur.*
13 *Iurispatronatus vsurpatio an cadat in vniuersitate nullam habente iurisdictionem.*
14 *Iurispatronatus vsurpatio cadit etiam in vniuersitate parua.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione* 290. *quæ est in eadem causa sub die* 18. *Maij* 1629. *coram Reuerendiss. meo Decano.*

DECISIO CCCCLXXVII.

SEntentias Rotales, quarum validitas non controuertebatur, & iustitia ex Decisionibus Reuerendiss. Domini mei Patriarchæ Hierosolymitani, satis deprehendi visa fuit, Domini censuerunt esse confirmandas, non obstantibus in contrarium deductis.

Non obstat enim, quòd prætenditur, Capellaniam de qua agitur esse Iurispatronatus Vniuersitatis Sanctæ Mariæ de misericordia, & consequenter gratiam Apostolicæ prouisionis, à Benalio impetratam, non sustineri, † vti fun- 1
datam

datam in reseruat. reg.8. quæ locum sibi non vendicat in beneficijs Iurispatronatus laicalis, ad tradita per Gonzal. *super d.reg.8.glos.18.num.2. & seqq.* & per Rotam *in Sancti Seuerini beneficij 28. Aprilis 1623. coram bon. mem. Domino Buratto, & aliàs sæpius.*

Quoniam cùm versemur in personis, in quibus cadit
2 præsumptio vsurpationis, nempè in Vniuersitate, † quo casu ad probañ Iuspatronatus, si non ostenditur verus titulus fundationis, & dotantis, vltra immemorabilem, requiruntur continuatæ præsentationes, per spatium quin-
3 quaginta annorum, † quæ fuerint sortitæ effectum, & probetur per authenticas scripturas, ex dispositione *S. Concil. Trid. sess.25. cap.9. de reformat.* Domini existimarunt pro parte Vniuersitatis, huiusmodi probationes deficere, & de immemorabili, cum effectuatis præsentationibus, sufficienter non doceri, nec ex xx. Testibus in vim remissoriæ examinatis, nec ex alijs scripturis productis, &c.

Non quidem ex Testibus, quia nullam videntur mereri fidem, cùm omnes deponant de auditu ab interessatis, & à personis dictæ Vniuersitatis Sanctæ Mariæ, & excepto primo, habeant omnes affectionem ad causam *Summar. Benal. num.5. & 7.* Quinimò amplius omnes exceptis 9.10. & 15. vsque ad x1x. inclusiuè sint interessati, dicto Summa-
4 rio *num.4.* † & eorum quamplures sint amici, consanguinei, ac familiares Ludouici, ad cuius fauorem deponunt
5 dicto Summario *num.6.* Vnde cùm tot † patiantur defectus, nullam possunt facere probationem, Aym. *cons.249. num.11. & 12.* Menoch. *de arbitrar. cas.99. num.7.* Mantic. *decis.253. numer.5. & decis.130. num.4.* Seraph. *decis. 176. num.3. & 768. num.2. cum alijs.*

Nec etiam ex scripturis, nempè ex instrumentis præsentationum. Primò Iacobi de anno 1479. deinde Simonis de anno 1523. Ac tertiò Marij post annum 1560. vsque ad annum 1602. de tali Iurepatronatus sufficienter doceri visum
6 fuit, tum quia effectuatio dictarum † præsentationum satis non iustificatur, iuxta requisitum Concil. Trident. ex quo circa hoc omnis probatio innititur Testibus remissoria-
7 libus, † quorum fides ex supradictis exceptionibus penitus deficit; Tùm etiam quia ferè omnes testes se restringunt ad primam prætensam præsentationem Iacobi factam de anno 1479. vt deducitur in *Summar. Benal. num.*
8 11. quæ tamen fuit simplex † deputatio ad quinquennium, & non præsentatio ex *dicto Summario n.9.* ac deponit 13. Testis *Summ. n.10.*

Quo autem ad legitimam effectuationem præsentationis Simonis, de anno 1523. & continuationem in Marium, testes videntur potius concludere contrarium, dum deponunt ipsum possedisse sine vllo titulo, *dicto Summ. num.12.* Vltra quod quotiescumque & effectuatio præsentationum per quinquaginta annos, & immemorabilis, cumu-
9 latiuè † non probentur, dispositioni Concilij non censetur satisfactum, vt dixit Rota coram Cardin. Mantic. *decis.253. num.1. & 2. & decis.89. num.2. & decis.199. num.4. part.2. diuers. ac in Cremon. Capellaniæ 2. Aprilis 1603. coram Reuerendiss. D. meo Decano, ac aliàs sæpius.*

Quæ & eò certiora videbantur, cùm agatur de impe-
10 dien executione litterarum Apostolicarum, quo casu † requiruntur omninò claræ, & concludentes probationes, Mohed. *decis.13. vt lit. pendente*, Rota coram san. mem. Greg. XV. *decis.335. num.15.*

11 Non † obstat, quòd testium defectus suppleantur ex numero, quandoquidem viginti ferè fuerunt examinati,
12 quia fuit responsum procedere obiectum, † quando inter eos adsunt aliqui valdè idonei, ac integri, secus si omnes aliquam patiantur exceptionem, vt in præsenti casu, tunc enim vitia, & defectus non possunt vitium supplere, ad tradita per Alex. *cons.93. num.12.* Aym. *cons.99. num.10. & cons.226. n.13. cum similibus.*

Minus obstat, quòd dispositio Sac. Conc. Trid. non possit sibi locum vendicare in Vniuersitate Sanctæ Mariæ, quæ
13 nullam habet iurisdictionem, † aut imperium, ad tradita per Gonzal. *super reg.8. glos.18. num.69. vers. non procedit*, quoniam etiam in probando Iurepatronatus paruæ Vniuer-
14 sitatis, seu Communitatis, seruanda esse requisita † Conc. Trident. declarauit eiusdem Concilij Congregatio, & dixit Rota coram Card. Mantica *decis.253. num.3. & in Illerden. Beneficij 11. Martij 1596. coram Penia, & in Cremonen. Capellaniæ 2. Aprilis 1601. coram Reuerendiss. D. meo Decano, quæ est decis.25. in eius impress.* Et ita, &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Paduana feudi.

Die Lunæ 17. Maij 1627.

ARGVMENTVM.

Confessio aditionis hæreditatis per quæ verba verificetur, & per quæ nullatenus inducta dicatur. Hæreditatis iam aditæ refutatio licèt valeat, & teneat in præiudicium renunciantis, tamen aliud est, si adsit præiudicium tertij.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatis aditio non inducitur per verba suspensionem importantia.*
2 *Hæreditatis aditio probatur ex propria confessione hæredis.*
3 *Hæreditatis aditio benè remanet probata per verba importantia veram, & actualem aditionem.*
4 *Hæreditatis iam aditæ refutatio tenet, & valida est in præiudicium ipsius renunciantis.*
5 *Hæreditati renunciari non potest, si iam adita sit, quando concurrit præiudicium tertij.*
6 *Renunciatio tertio præiudicare non potest, quamuis quoad renunciantem sit validissima.*
7 *Renunciatio facta sub conditione, perinde est ac si non esset facta, si dicta conditio non verificetur.*
8 *Pater super bonis filij ius ex quo dicatur habere.*
9 *Repudiatio facta sub conditione, perinde est ac si non esset facta, quando illa conditio non habuit effectum.*

* *In hac causa habentur in præsenti parte plures decisiones, vt videre est supra in decisione 465. quæ est in eadem causa.*

DECISIO CCCCLXXVIII.

PLacuerunt Dominis fundamenta decisionis coram me in hac causa factæ die 11. Ianuarij præteriti, * ex quibus in decisis perstitendum esse censuerunt.

Nec visum fuit obstare, quod actus comparitionis coram Iudice de anno 1612. non videatur importare aditionem, cùm verba illa intendunt adire, suspensionem † quandam habeant, vt de similibus verbis, volo adire, 1
dixit Bart. *in l. gerit nu.10. ff. de acquir. hæredit.* Ias. *in repet. l. cunctos populos num.20. C. de summ. Trinit. & fid. Cathol.* cum alijs per Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.12. tit.11. num.1.* & Menoch. *de arbitr. cas.495. numer.21. & præsumpt.100. num.10. lib.4.* Nam (vltra quod non fuit petitum, & pronunciatum ipsos esse hæredes, & admittendos ad adeundum cum beneficio l. & inuentarij) cessat difficultas ex proclamate posteà ad ipsorum instantiam facto, in quo habetur, quod illi fuerant pronunciati hæredes eorum patris, vt in summario in hac vltima positione dato, & ex eorumdem confessione anno sequenti emissa, † in 2
qua disertis verbis habentur, quod ipsi paternam hæreditatem acceptauerant, ex quibus apparet verba dictæ comparationis, & instantiæ factæ de anno 1612. fuisse † delibe- 3
ratè prolata, & inductam actualem, & effectualem aditionem, iuxta tradita per Menoch. *d. cas.495. num.51.* & Mantic. *de coniect. d. lib.12. tit 11. num.3. & 4.*

Neque etiam obstat, quòd posteà dicti Antonius Franciscus, & Paulus infra annum hæreditati prædictæ renunciauerint, quod dicebatur facere potuisse tam de iure, cùm hæreditatis etiam semel † iam aditæ renunciatio teneat, 4
ac valida sit in præiudicium ipsius renunciantis, licèt non in † præiudicium tertij, vt per Bald. *in l. sicuti num.5. vers. solue autem C. de repud. hæred.* Crauett. *cons.24. numer.6.* cum alijs allegatis, quàm etiam ex statuto Paduano, iuncta illius obseruantia, de quo in summ. Iuliæ *n.4.* 5

Quoniam fuit responsum, distinctionem prædictam, dato quod sit vera potius facere pro masculis, quibus † re- 6
nunciare non potuit, etiam si quoad renunciantes ipsos fuerit validissima, Tiraq. *de iur. primogen. qu.22. circa fin.* latè Gallerat. *de renunciat. lib.1. cap.11. num.1. & 29.* vbi quod hoc procedit etiamsi tertius sit hæres renunciantis cum beneficio leg. & inuentarij.

Statutum verò non dicit, quod is, qui semel adiuit hæreditatem cum beneficio legis, & inuentarij, possit posteà illam

illam infra annum repudiare, & desinere hæres esse, etiam in præiudicium alterius, sed solum vult, quod hæres intra annum à die mortis possit, ac debeat hæreditatem liberare, & omnia alia exequi, & adimplere, itaut elapso anno dicto inuentarij beneficio amplius vti non possit, asserta autem obseruantia non fuit habita in consideratione, quoniam de ea non constat, cùm enim illa sit contra iuris dispositionem, & respiciat decisoria, non autem ordinatoria, concludenter, & formiter probari debuisset, non autem per simplicem fidem Aduocatorum illarum partium, Bart. *in l. de quibus num.22. ff. de legibus*, Dec. *cons.402.num.* 12. Cæs. de Graff. *decis.7. num.1. de probat.* Pedemont. *decis.22. numer.3.* Rota *coram Reuerendiss. D. meo Decano in Aretina spolij 9. Iunij* 1604. *& in Anconitana assecurationis* 28. *Iunij eiusdem anni inter eius impress. decis.182. n.2. & 3. & decis.192.num.1.*

Præterea placuit etiam responsio, quod renunciatio fa-
7 cta fuit † sub conditione, & retentis bonis feudalibus, de quibus agitur, vt latè ostenditur in decisione non obstante, quòd renunciantes ipsi enarrauerint, quod dicta bona feudalia per eos à pluribus annis detinebantur, & possidebantur vigore inuestituræ factæ in eorum persona per Episcopum Patauinum de anno 1599. Quoniam (vltra quod fuit etiam expressum, quod ipsi possidebant, cum onere sol-
8 uendi Galeatio eorum Patri ducatos 300. quolibet † anno, ex quo satis deprehendi videtur, quod Pater super dictis bonis ius habebat, & quod ipsi causa illius, & dependenter ab eo fuerunt immissi) adhuc subsistit responsio, quia vel stante dicta possessione, & inuestitura, qualitas hæreditaria respectu dicti Galeatij non acquiritur, & tunc prætensa repudiatio hæreditatis eiusdem nocere non potest, vel illa est necessaria pro eorumdem bonorum consecutione, & repudiatio haberi debet pro non facta, cùm appareat dd. Paulum, & Antonium Franciscum repudiare noluisse, nisi cum præsuppositio, quod tali repudiatione non obstante,
9 † adhuc bona prædicta retinere possent, iuxta tradita per Craff. *de succes. in §. remissio hæreditatis qu.10. vers. sin verò, & in §. acquisitio hæreditatis num.2. vt latiùs deducitur in decisione.*

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

Est supra in hac parte decisio 474.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VIRILI.

Romana Fideicommissi de Cincijs.

Die Lunæ 17. Maij 1627.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum perpetuum ad fauorem descendentium, ex qua prohibitione alienationis censeatur inductum, & quando testator ad fideicommissum tantùm censeatur vocasse familiam effectiuam. Odium Patris erga filium ex quo benè non arguatur. Et plura deducuntur, quando pater perpetrauerit aliquando enorme delictum, an eius occasione filij, & descendentes priuentur successione fideicommissi constituti ab eorum maioribus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Vocatus primo loco, est præferendus alijs post se vocatis.*
2 *Filij in conditione positi censentur vocati secundùm statutum Vrb. lib.1. cap.142.*
3 *Filij in conditione positi, quando etiam censeantur vocati ad portionem patruorum.*
4 *ex Alienandi amplissima prohibitione, vt bona stabilia remaneant in familia in perpetuum, oritur fideicommissum ad fauorem descendentium, etiam in casu mortis.*
5 *Siue sint vocati, siue sint positi in conditione, tam in portione patris, quam patruorum.*
6 *Testator dicitur tantùm vocasse familiam effectiuam, quando vsus est verbo possessiuo,* sua.
7 *Et hoc multò magis procedit, quando distinxit suam propriam familiam ab alys.*
8 *Descendentes si non sint expressè vocati, non veniunt sub generali vocatione, quando descendunt à filio testatori odioso.*
9 *Odium patris in filium cùm non præsumatur, ideò hoc asserenti incumbit onus probandi.*
10 *Pater si filio aliquid plus præter legitimam ei debitam reliquerit, ex hoc potius arguitur dilectio, quàm odium.*
11 *Pater si aliquos filios hæredes instituerit in omnibus bonis, & alys legitimam, & vltra reliquerit, ex hoc benè arguitur maior dilectio erga institutos, non autem odium erga alios, & n.12.*
13 *Patris odium quando efficiat, vt filij illius non veniant sub generali vocatione.*
14 *Patris odium quando non noceat nepotibus.*
15 *Nepos, & descendens præsumitur magis dilectus filio ob propagatam descendentiam.*
16 *Infantes culpa carent, licet eorum pater aliquod delictum perpetrauerit.*
17 *Surd. decis.41. & Soccin. cons.37. n.5. & 6. lib.3. & alij, quo casu loquantur, & n.18. & 19.*
20 *Parricidium est adeò grauissimum, vt æqualis pœna vix tantò sceleri inueniri valeat.*
21 *Filij occisoris, an succedant testatori, &c.*
22 *Filij quando in fideicommisso iure proprio succedunt, hoc casu patris delictum nullo modo eis nocet.*
23 *Statutum si disponat, quod filius interficiens patrem, non succedat, vtique nepos, qui non fuit culpabilis, succedit auo, cùm veniat ex persona propria, & num.24.*
25 *Patris delictum quando excludat filios à fideicommisso.*
26 *Infantes sunt sceleris innocentes.*
27 *Delictum patris in successionibus filijs nocere non debet.*
28 *Honded. consil.55. numer.28. lib.2. quo casu loquatur.*
29 *Filij quando admittuntur ex propria persona ad successionem, tunc patris delictum non nocet illis.*
30 *Filij quando sunt vocati ad successionem ex persona patris non propria contemplatione, tunc patris delictum nocet eis.*
31 *Melchior Palaez de maior. part.2. qu.4. illat.1. num.3. opinio an sit vera.*

* *Infra part.4. aderit altera decisio in eadem coram bon. mem. Buccabella* 15. *Nouembris* 1638. *vbi præsens decisio confirmatur, & pluribus rationibus roboratur.*

DECISIO CCCCLXXIX.

POst trinas propositiones re maturè discussa Domini vnanimiter censuerunt, tres familias de Cincijs non esse vocatas, sed Felicem, & Christophorum. Moti fuerunt, quia Felix, & Christophorus vti descendentes testatoris sunt primo loco vocati † quàm tres familiæ, & sic præfe- 1
rendi veniunt, *l. fin. C. de verb. sign. l. peto*, §. *fratrem*, *ff. de legat.2.* Seraph. *decis.1438. num.2.* Peregr. *de fideicommiss. art.22. num.26. in fine.*

Sunt enim primo loco vocati, ibi: *Et caso, che mancasse la linea masculina di detto Testatore*, vnde † cùm hìc po- 2
nantur in conditione ex dispositione statuti Vrbis cap.142. lib.1. censentur tacitè vocati, Gabr. *cons.2. per totum, & cons.91. num.3. & 4. lib.2.* Gregor. *decis.337. num.2. & 3.* & fuit dictum *in Romana fideicommissi* 20. *Decembris* 1610. *coram bon. mem. Penia*, & non solùm ad portionem patris, sed etiam ad portionem patruorum; nam cùm in eorum defectu vocentur naturales legitimati, & posteà fœminæ cùm onere nubendi in domo de Cincijs, & tandem casu, quo fœminæ essent maritatæ cum alijs personis extra familiam de Cincijs, vel nollent nubere cum personis dictæ familiæ, tunc substituantur tres istæ familiæ de Cincijs, vtique ex hac serie substitutionum sequitur, quòd tres familiæ sint vocatæ post Felicem, & Christophorum descendentes testatoris, † & quòd Felix, & Christophorus descendentes 3
intelligantur etiam vocati ad portionem patruorum, Gabr. *cons.115. num.13. lib.1.* Surd. *cons.434. num.18.* Rota *d. decis.266. num.20. part.1. recentior.* Gregor. *decis.337. num.3. & 6.* Iuncta præsertim ampliſſima † prohibitione 4
alienan-

alienandi, vt bona ſtabilia remaneant in ſua familia in perpetuum, ibi: *Mentre il Mondo ſarà Mondo;* ex qua prohibitione oritur fideicommiſſum ad fauorem deſcendentium etiam in caſu mortis, † ſiue ſint vocati, ſiue ſint poſiti in conditione, tam in portione patris, quàm patruorum, Aretin. *in l. qui Romæ, §. cohæredes, col. 2. verſ. vbi autem, ff. de verbor. oblig.* Dec. *conſ. 23. num. 3. & 4. & conſ. 38. num. 1.* Pariſ. *conſ. 53. numer. 24. lib. 3.* Ruin. *conſ. 108. colum. 6. verſ. nec præmiſſis lib. 2.* Gabr. *de fideicommiſſ. concluſ. 9. num. 12.* Rota *dicta deciſ. 266. num. 4. circa med. & num. 20. part. 1. recent.* & cùm teſtator in nominatione familiæ vtatur † verbo poſſeſſiuo, *ſua*, intellexit de familia effectiua, & ſic de deſcendentibus ipſius Teſtatoris; maximè cùm, quando vocauit iſtas tres familias, dixerit, *le altre tre famiglie*, vt diſtingueret † ſuam familiam effectiuam ab iſtis tribus, nullo ſibi conſanguinitatis vinculo coniunctis, Ruin. *conſ. 153. num. 10. & 11. lib. 2.* Soccin. Iun. *conſil. 97. num. 63. in fine, & ſeq. lib. 2.* Menoch. *conſ. 233. num. 21.* Seraph. *deciſ. 1438. num. 11. & in recent. deciſ. 300. n. 21. & 30. part. 1. & deciſ. 707. n. 3. part. 2.*

Nec ſupradictæ vocationi Felicis, & Chriſtophori videtur obſtare, quòd cum non ſint expreſsè † vocati, non veniant ſub generali vocatione, cùm ſint deſcendentes à Iacobo filio odioſo, *l. Lucius Titius, §. Lutius Titius, ff. de legat. 2.* Surd. *deciſ. 41. num. 1. & ſeq.* Soccin. ſen. *conſ. 37. n. 5. & 7. lib. 3.*

Primò, quia odium Franciſci Patris contra Iacobum non probatur, cui † cum fuerit relicta legitima, dicitur inſtitutus, & pro cohærede habitus, Alex. *conſ. 131. num. 1. lib. 1.* Franc. *deciſ. 169. num. 15.* Peregr. *de fideicomm. art. 36. num. 59. & 60.* Clar. *in §. Teſtamentum, quæſt. 38. verſ. neque*, & ex legato ſcutorum centum auri in auro vltrò † legitimam potiùs dilectio, quàm odium, *l. nec adiectio, ff. pro ſoc. l. amiciſſimis, in princ. ff. de excuſ. tut.* Pariſ. *conſ. 99. num. 19. lib. 2.* ex eo enim, quòd alij filij fuerint inſtituti hæredes in omnibus bonis, infertur quidem ad maiorem dilectionem erga alios † filios, & minorem amorem erga Iacobum, non autem ad odium erga illum, Alex. *dicto conſ. 131. num. 1. lib. 1.* Honded. *conſil. 72. num. 26. poſt med. lib. 1.* Præcipuè cùm teſtator Chriſtophoro filio vltra eius æqualem portionem cum alijs reliquerit Caſtrum de Aſſergio, & omnia alia Caſtra emenda, ac mobilia, & argentea, quòd arguit fuiſſe † magis dilectum, ſed non infertur ad odium erga alios filios.

Secundò tunc odium Patris † efficit, vt filij illius non veniant ſub generali vocatione, vel intret præſumpta adeptio, quando filij ſunt dilecti à teſtatore mediante perſona Patris, prout ſunt filij extraneorum, vel tranſuerſalium, ſecus quando filij ſunt dilecti à teſtatore ex perſona propria, prout ſupra ſunt nepotes, & deſcendentes, qui ab Auo diliguntur, non ex perſona Patris, ſed ex perſona propria, vnde † odium Patris, vel excluſio Patris non nocet nepotibus, *l. filius §. cum Pater ff. de legat. 1.* Bart. *in l. liberorum num. 5. & 16. ff. de verbor. ſignif. & conſ. 118. num. 3. lib. 1.* Alex. *conſ. 140. numer. 1. & ſeq. lib. 6.* Alb. *conſ. 87. num. 9.* Cephal. *conſ. 103. num. 15. & ſeq.* Peregr. *de fideicommiſſ. art. 18. numer. 29. & ſeq.* Molin. *de Primog. Hiſpan. lib. 1. cap. 9. num. 58.* Mantica *de coniect. lib. 8. tit. 12. num. 24.* Caſtill. *quotid. controuerſ. Iur. part. 3. cap. 15. n. 44. & ſeq. & num. 59. & ſeq.* & meritò quia nepos, & deſcendens præſumitur magis dilectus filio ob propagatam † deſcendentiam, Surd. *deciſ. 73. num. 6.* Soccin. Iun, *conſil. 126. num. 24. lib. 1.* Cephal. *conſ. 333. in fine lib. 3.* Vndè prudentes Patres videntes filium, vel mortem paternam deſiderantem, vel prodigalitati, aut alio vitio deditum, relicta illi legitima, nepotes ex illo cum arctiſſimo fideicommiſſo inſtituere ſolent; tantò magis quia Felix, & Chriſtophorus tempore teſtamenti nondum erant nati, & tempore obitus erant infantes, † qui cum culpa carerent, odium Patris ad eorum excluſionem non præſumitur conſideratum à teſtatore propter familias ſanguine ſibi non attinentes, Franc. *d. deciſ. 169. n. 15. & 20.*

Vndè non obſtat † Surd. *deciſ. 41.* quia ibi odium erat cum ipſomet filio, *vt num. 5. 9. & 12.* & ita etiam loquitur Soccin. *d. conſ. 37. num. 5. & 6. lib. 3.* Peregr. *verò conſ. 43. num. 11. lib. 3. & conſ. 78. lib. 6.* loquitur in filio † tranſuerſali, in quo cadit eadem dilectio, quæ cadit in nepote ex filio ob propagatam deſcendentiam, Mandell. *etiam conſil. 57. num. 18.* loquitur quando filij vocantur contemplatione Patris, † ſecus ergo hic, cùm Felix & Chriſtophorus vocentur, & diligantur ex perſona propria vti nepotes, Bart. *d. conſ. 118.* Mantic. *de coniect. lib. 8. tit. 12. n. 24.*

Non obſtat ſuperueniens delictum parricidij commiſſum à Iacobo Patre, quia quamuis parricidium ſit adeò grauiſſimum, & æqualis pœna vix † tantò ſceleri inueniri valeat, tamen ex pluribus circumſtantijs in caſu iſto concurrentibus noluerunt Domini ex crimine paterno quamuis deteſtabili à filijs auferendam eſſe hæreditatem.

Primò, quia cùm ſucceſſio non fuerit radicata in Iacobo Patre, ita vt de Patre † deſcenderet in filios, quo caſu filij occiſoris, non ſuccederent teſtatori, quia fiſcus auferret, ſed Iacobus fuerit inſtitutus in legitima, vnde ſucceſſio nunquam in eo fuerit radicata, & conſequenter filij veniant ex propria vocatione, ad hoc delictum parricidij Patris non nocet filijs, † quin ex iure proprio in fideicommiſſo ſuccedant, Bald. *in l. hæreditas, col. fin. num. 6. & 7. C. de his quibus, vt indig.* Barboſ. *in l. ſi ab hoſtibus, §. fin. num. 23. verſ. ampliatur tertio, & num. 24. ff. ſolut. matrim.* Soccin. ſen. *conſ. 124. num. 3. lib. 3.* Corn. *conſ. 222. num. 4. lib. 4.* Honded. *conſ. 72. num. 40. & ſeq. lib. 1.* Bec. *conſ. 107. num. 16.* Bero. *conſ. 77. num. 21. lib. 1.* Peregr. *de fideicomm. art. 18. numer. 29. & ſeq.* Molin. *de Primog. Hiſpan. lib. 1. cap. 9. num. 27. & 29.* Franc. *deciſ. 169. num. 24.* & in puncto parricidij, Vaſquez *de ſucceſſ. reſol. titulo de His quibus, vt indignis tom. 2. §. 20. num. 12. verſ. filius*, Menoch. *in addit. caſ. 356. num. 108. & 131.* Paſcal. *de patr. poteſt. q. 4. cap. 8. num. 13. & ſeq.* Scip. Ruit. *conſ. 1. num. 45. & ſeq. & in pragmatica prima de bon. prodit. n. 100. & ſeq.*

Hinc ſtante ſtatuto, quòd filius † interficiens patrem non ſuccedat, vtique nepos, qui non fuit culpabilis, ſuccedit auo, cùm veniat ex perſona propria, Bald. *in l. ſi quis inceſti, num. 7. C. de inceſt. nuptijs, & in l. hæreditas, col. fin. num. 6. & 7. C. de His quibus, vt indignis*, Barboſ. *in d. l. ſi ab hoſtibus, §. fin. num. 24.* Capr. *conſ. 42. num. 11. & 12.* Bart. *conſ. 8. lib. 3.* Cùm ergo ius ſucceſſionis nunquam fuerit radicatum in Iacobo patre delinquente, etiam ex propria voluntate teſtatoris, qui Iacobo legitimam tantùm, & ſcuta centum auri reliquit ſequitur, quòd iſti nepotes venientes ex perſona propria ob exceſſum paternum parricidij, non veniant excludendi à fideicommiſſo aui.

Secundò, quia tempore mortis Teſtatoris † extabat Paulus filius teſtatoris ſucceſſibilis, qui non deliquerat, vt conſiderat Vaſq. *de ſucceſſ. reſolut. lib. 2. §. 20. n. 13.*

Tertiò, quia iſti nepotes non ſunt in concurſu cum deſcendentibus Teſtatoris, ſed cum tribus familijs, quæ licet ſint de familia de Cincijs, nullo tamen cognationis vinculo erant cum teſtatore coniuncti, † quo caſu delictum Patris eos non excludit, Manent. *conſ. 115. num. 3. & 4. & ſeq. &* 23. Franc. *d. deciſ. 169. n. 20.*

Quartò, quia iſti nepotes de tempore delicti erant † infantes, & tanti ſceleris innocentes, Couarr. *lib. 2. variar. reſolut. cap. 8. num. 5.* Melchior Palaez *de maiorat. Hiſpan. part. 2. qu. 4. illat. 2. num. 6. & 7.* Manent. *d. conſ. 115. num. 25. & 26.*

Quintò, quia iſti nepotes non ſunt nati poſt delictum commiſſum, quo caſu deſcenderent ex ſanguine, & radice tanto crimine infectis, ſed erant nati ante commiſſum parricidium, † vnde delictum patris in ſucceſſionibus ipſis nocere non debet, *cap. non imputantur prima qu. 4. cap. ſi habes 3. qu. 4. l. 2. ff. de libert. & eorum lib.* Iſern. *in cap. 1. num. 10. quæ ſit prima cauſa benef. amitt.* Imol. *in cap. ex parte num. 19. de feud.* Gomez. *tom. 3. var. reſol. cap. 2. num. 16.* Marta *tract. de ſucceſſ. part. 1. qu. 8. art. 1. num. 9.* Molin. *de primog. Hiſpan. cap. 11. numer. 55. & ſeq.* Seraph. *deciſ. 830. numer. 8.* Sanchez *ſuper præcept. Decal. lib. 2. cap. 27. num. 10. & ſeq.*

Non obſtat Honded. *conſil. 65. num. 28. & ſeq. lib. 2.* quia † loquitur, quando delinquens effectualiter ſuccedit à quo fiſcus aufert, non autem loquitur, quando nepotes vti deſcendentes ex perſona propria vocati ſuccedunt prout hic, & quòd quando nepotes admittuntur † ex perſona propria paternum delictum non nocet illis, tradit idem Honded. *conſ. 72. num. 40. & ſeq. lib. 1. & conſ. 74. num. 47. lib. 2.* cum alijs ſupra citatis. Imò *d. conſ. 55. num. 30.* admittit, quòd ſi pater eſt incapax, filij ſuccedunt.

Pariter non obſtat Peregr. *conſ. 78. lib. 6.* quia loquitur, quando filij ſunt † vocati contemplatione patris non vti deſcendentes ex perſona propria, nec loquitur in deſcendentibus teſtatoris.

Tandem nihil facit, Melchior Palaez *de maior. part. 2. qu. 4.*

31 *qu.4. illat. prima num.35.* † quia omisso, quòd eius opinio non placet, Barbos. *in dicta l. si ab hostibus, §. fin. num.24. vers. additur dubia*, ipsemet in filijs natis ante delictum tenet, quòd non excludantur, vt *d. quæst.4. illat.2. num. 22. & seq.*

32 Vltra quòd nec † Honded. nec Peregrinus, nec Melchior Palaez loquuntur quando concurrunt tot circumstantiæ, nempè quòd nepotes veniunt ex persona propria, in successione non radicata in Patre, aderat Paulus filius successibilis, nepotes erant ante delictum, & erant infantes, nec tractant de excludendis descendentibus testatoris, sed sunt in concursu cum familijs ferè extraneis, quibus omnibus simul concurrentibus nullus Doctor reperitur, qui pro exclusione nepotum teneat.

Et propterea Domini vtraque parte informante istis omnibus consideratis hanc opinionem, ne filij iniquitatem paternam sentiant, vti etiam æquiorem, & humaniorem, amplexi fuerunt.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VIRILI.

Perusina hæreditatis.

Die Lunæ 7. Iunij 1627.

R G V M E N T V M.

Monasterio capaci bonorum debetur immissio ex persona professi, quando ipse succedit alicui. Renunciationes bonorum factæ à filiabus, qualiter veniant interpretandæ, & verba generalia in eis posita quomodo sint intelligenda.

S V M M A R I V M.

1 *Hæredi ab intestato debetur immissio ex remedio, quorum bonorum.*
2 *Monasterio capaci debetur immissio pro Moniali succedenti ab intestato alicui.*
3 *Professus quando succedit alicui, & Monasterium reperiatur capax, tunc successio spectat ad Monasterium.*
4 *Renunciationes vti stricti iuris non debent latè interpretari.*
5 *In Renunciationibus generalitas verborum debet restringi secundum verba immediatè sequentia.*
6 *Renunciationes restrictæ ad legitimam, & eius supplementum non debent extendi ad bona non renunciata.*
7 *Verba quantumuis generalia posita in renunciationibus sunt intelligenda ex causa, vel de præterito, vel de præsenti, non autem de futuro.*
8 *In renunciationibus non est facienda extensio, sed stricta interpretatio.*
9 *Hæredi vt non impediatur immissio, sufficit, quod exceptio sit turbida, vel requirens altiorem indaginem.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decis.141. quæ est in eadem causa sub die 7. Februarij 1628. coram eodem bon.mem. Cardin. Virili, vbi Rota recessit à resolutione de qua in præsenti decisione.*

D E C I S I O CCCCLXXX.

DEfuncto Ludouico Montemellino, relictis inter quatuor filias Catharina Moniali in Monasterio S. Iulianæ, & Margharita Moniali in Monasterio S. Mariæ Pauperum, Monasteria prædicta ex remedio quorum bonorum intentarunt iudicium immissionis contra Iacobam filiam eiusdem Ludouici, & quia Iacoba prætendebat excludere Monasteria cum renunciationibus factis per dd. Moniales ad fauorem Ludouici Patris.

Ideò, dedi dubium, an Monasterijs danda esset immissio pro duabus ex quatuor partibus bonorum Ludouici, & pro immissione, vtraque parte informante, Domini re-
1 sponderunt; Nam sicuti filiabus † Ludouici ab intestato defuncti, si esset in sæculo, daretur immissio, ex remedio quorum bonorum, Bart. *in l.1. num.2. ff. quorum bon.* Menoch. *de adipisc. remed.1. num.97.* Ita stante professione filiarum monasterij † capacibus debetur immissio, Me- 2
noch. *de adipisc. remed.4. num.293. & seqq.* & fuit dictum *in Bonon. hæreditatis de Armis 18. Aprilis 1622. coram R. P. D. meo Merlino.* Successio enim spectat ad † Mona- 3
steria capacia, in quibus filiæ Ludouici fecerunt professionem, *l. Deo nobis §. hoc etiam*, vbi Bart. *C. de Episcopis, & Cler.* Rota *decis.18. num.2. part.2. diu. & decis.109. n.1. part.1. recent.*

Non obstant renunciationes dd. monialium, quia † il- 4
læ vti stricti iuris, strictè debent interpretari, *l. quicquid adstringendum ff. de verb. oblig.* Rota *decis.624. num.1. & decis.806. num.7. part.1. diuers. & decis.115. num.9. part.1. recent.* & fuit dictum *in supradicta Bonon. de Armis*, & consequenter, licet renunciationes videantur amplæ quoad actiones, & iura competentia, & competitura, super quibuscunque bonis, iuribus & actionibus, tam Ludouici patris, quàm Isabellæ matris, tamen † ista generalitas re- 5
stringitur, ex verbis immediatè subsequentibus, ratione legitimæ, vel illius supplementum, Paul. de Castr. *cons.25. num.1. in fin. lib.1.* Surd. *cons.431. num.13. & seqq. & 63.* Corn. *cons.100. num.4. lib.1.* Vnde renunciationes restrictæ ad † legitimam, & eius supplementum non debent exten- 6
di ad alia bona, non renunciata, Calderin. *cons.5. de præben.* Alex. *cons.115. num.1. lib.5.* Becc. *cons.106. num.45.* Surd. *d. cons.431. num.13. & seqq.* Seraph. *dec.658. num.2.* Rota *diuers. decis.149. num.8. part.1.*

Nec contrarium suadent verba sequentia, seu alias quomodocumque, qualitercumque, & quacumque de causa, quia ista verba generaliter intelliguntur † ex causa, vel de 7
præterito, vel de præsenti, non autem de futuro, prout est successio paterna, vel materna, ab intestato, Bart. *in l. qui Romæ §. duo fratres num.19. ff. de verb. obligat.* Iason. *num.69.* Bald. *in l. patrum quod dotali num.16. C. de collat.* Surd. *d. cons.70. in fin. & d. cons.431. num.14. & seqq.* Seraphin. *decis.963. n.7.* Rota *decis.549. part.2. & decis.634. num.2. part.2. recent.* Gregor. *decis.265.* & ibi addictio maximè in materia renunciationum, in quibus † non est fa- 8
cien extensio, sed stricta interpretatio, Bald. *cons.437. n.2. lib.1.* Rota *dicta decis.624. numer.1. & decis.806. numer.7. part.1. diuers.* Seraph. *decis.658. num.2.* Peregr. *de fideic. art.52. num.25.*

Vltra quod ne impediatur immissio † sufficit, quod ex- 9
ceptio renunciationis sit turbida, & requirat altiorem indaginem, Menoch. *de adipisc. remed.1. num.108.* & fuit dictum *in supradicta Bonon. hæreditatis de Armis 18. Aprilis 1622. coram R. P. D. meo Merlino.*

Et ita conclusum, &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VIRILI.

Romana Pecuniaria.

Die Lunæ 29. Nouembris 1627.

A R G V M E N T V M.

Adducuntur plures coniecturæ ad probandum, quod licet in contractu census plures interuenerint etiam vti principales, tamen ad vnum tantum pertinuerit eius commodum, & tantum eiusdem contemplatione fuerit celebratus contractus.

S V M M A R I V M.

1 *in Contractibus censualibus principalis ille dicitur, licet alij interuenerint, quando ad illum tantum pertinuit totum commodum, quia cæteri reputantur fideiussores.*
2 *Et hoc procedit etiamsi illi, qui interuenerunt, vti principales accesserint, & dixerint se recipisse pecunias.*
3 *Nam stat simul, quod ita dixerint respectu creditoris, & tamen inter se egerint, vt ad vnum tantum negotium, & commodum pertineret.*
4 *Contractus commodum, quod ad aliquem spectet potest probari coniecturis simul iunctis.*
5 *Pecuniæ præsumuntur deuenisse ad manus illius tantum, cui imminebat necessitas illarum.*
6 *ad Censum, si quis pecunias accipiat, & eadem die ille fecerit*

fecerit aliquam ſolutionem, præſumitur facta ex dd. pecunijs.

7 *Actuum vicinitas in coniecturali materia valdè eſt attendenda.*

8 *Pecuniarum certa quantitas ſi fuerit accepta ad cenſum, & illamet fuerit eadem die alteri ſoluta, fortius præſumitur, quod eadem ſit.*

9 *ad Cenſum ſi quis accipiat pecunias, non præſumitur aliunde habuiſſe maximam ſummam pecuniarum præter eam ſic acceptam, & maximè ſi ſit adoleſcens.*

10 *Cenſus quod fuerit creatus ad fauorem alicuius, id benè poteſt coniecturari ex actu ſubſequenti.*

11 *Cenſus præſumitur creatus ad fauorem eius, qui ſoluit eius fructus, & vide n.12. & 13.*

14 *Confeſſio emanata inter alios, non probat ad fauorem tertij.*

15 *Confeſſio, & declaratio emanata ad vnum finem, non probat ad alium.*

16 *Factum, & ſequutum id quod verè fuit, inſpici debet.*

DECISIO CCCCLXXXI.

CVm die prima Octobris 1612. Ioannes, Valerius, & Carolus Fratres de Ferrinis cùm fideiuſſione Petri Pauli Teſtæ impoſuiſſent cenſum ſcutorum trium millium ad fauorem Hieronymi Scanardi, quorum fructus ſolus Ioannes ſpatio duodecim annorum ſoluerit, hæredes d. Hieronymi Scanardi creditores d. Ioannis ex alia cauſa etiam in vim ceſſionis d. Ioannis prætendebant, quòd Carolus, & Valerius vti debitores Ioannis tenerentur reſtituere fructus pro duabus tertij partibus, ex quo ſolus Ioannes ſoluerit fructus, & tamen cenſus fuerit impoſitus intuitu, & ſeruitio communi, & manualiter, & in contanti habuiſſent pecunias, & ideò dato dubio, An fratres de Ferrinis teneantur ad reſtitutionem pecuniarum, negatiuè fuit reſolutum. Moti fuerunt Domini, quia licèt in impoſitione cenſus tres Fratres ſint in ſolidum obligati, & dixerint pecunias ad ſe traxiſſe, & manualiter habuiſſe, & propterea omnes habeantur tanquam principales, ſi tamen
1 aliundè conſtet, † quòd ad vnum tantùm negocium, & commodum ſpectet, ille cenſetur principalis debitor, alij verò Fratres fideiuſſores, *l. ſed Iulianus §. item ait ſi duos ff. ad Maced.* Bart. *in l. reos in princ. ff. de duob. re.* Aymon. *conſ.77. num.3. in fin. & conſ.91. lib.2.* Gabr. *conſ.63. n.5. & 10. lib.2. & de fideiuſſ. concluſ.2. num.1.* Vincent. de Franch. *deciſ.55. num.8.* Menoch. *conſ.560. num.8. lib.6.* Boer. *qu.314. num.5.* Surd. *conſ.150. num.57. & deciſ.308. num.5.* Rota *diuerſ. part.2. deciſ.153. num.6.* Vndè cùm negocium, & commodum eſſet ſolius Ioannis, ipſe eſt principalis debitor, & ſi ſoluit per ſpatium duodecim an-
2 norum fructus, ſoluit debitum proprium, † cui alij fratres fructus reſtituere non tenentur, etiamſi in impoſitione cenſus tres fratres in ſolidum vti principales interuenerint, & dixerint, recepiſſe pecunias; nam ſtant ſimul, quod ita dixerint reſpectu creditoris, & tamen inter ſe egerint, vt
3 Ioannes haberet commodum, † & ad ipſum tantùm negocium ſpectaret, Bart. *in l.3. §. vbi duo num.15. ff. de duob. re.* vbi Ronchegal. *numer.59. & 60.* Alex. ibi in addit. ad Bart. Imol. *in l. ſi cum dotem §. tranſgrediamur num.83. ff. ſol. matrim.*

Quòd autem negocium, & commodum eſſet ſolius
4 Ioannis, probatur ex pluribus coniecturis, † quæ omnibus ſimul iunctis ſuffragantur, Bart. *in auth. hoc ius porrectum num.17. C. de Sacroſan. Eccleſ.* Menoch. *de arbitr. caſ.432. num.33. & præſumpt.55. num.4. lib.3. & conſil.375. num.12.*

Prima eſt, quòd eadem die, qua fuit impoſitus cenſus, fuit facta emptio officij Notariatus Cameræ in perſonam ſolius Ioannis, ideò Ioanni veriſimiliter imminebat neceſſitas pecuniarum, vt ſuccurrere poſſet emptioni eadem die factæ, & verſa vice Carolus, & Valerius vti Drogherij
5 non indigebant pecunijs, † & conſequenter vrget præſumptio, quòd pecuniæ peruenerint ad manus Ioannis, vt ſupradictæ imminenti neceſſitati conſuleret, Gloſ. *in d. auth. hoc ius porrectum, in verbo probat.* Bald. *num.8. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Rip. *in l. ſi ventri, §. fin. num.11. & ſeqq. ff. de priuil. credit.* Greg. *deciſ.31. num.2.* Surd. *deciſ.55. n.6. & ſeqq.* Menoch. *d. præſumpt.55. num.5. lib.3.* Federic. de ſen. *conſ.119. num.4.*

Secunda eſt, quia eadem die, qua fuit accepta pecunia ad cenſum, fuit facta quoque ſolutio pretij officij, & ſic præſumitur † ſolutio facta ex ijſdem pecunijs receptis ad 6
cenſum, Rip. *in d. l. ſi ventri, §. fin. numer.10. ff. de priuil. credit.* Surd. *d. deciſ.55. num.9.* Menoch. *d. caſ.432. n.38. & d. præſumpt.55. num.8.* Gregor. *d. deciſ.31. num.3.* vicinitas enim † actuum admodum in iſta materia ſequitur, 7
Aym. *conſ.298. num.13. & conſ.153. num.8.* Anchar. *conſ.434. num.3.* Menoch. *d. præſumpt.55. num.8.* Surd. *deciſ.55. num.9.*

Tertia oritur, quia concurrit identitas ſummæ, eadem enim die ſcuta tria millia fuerunt recepta ad cenſum, & ſcuta tria millia fuerunt ſoluta, vt patet ex quietantia Scanardi creditoris pretij officij, & ſic oritur præſumptio, 8
† quòd eadem ſumma pecuniarum recepta ad cenſum, eadem fuerit ſoluta pro pretio officij, Caſtr. *in l. fin. §. in computatione numer.4. C. de iur. deliber.* Surd. *d. deciſ.55. num.9.*

Quarta eſt, quia cùm Ioannes eſſet adoleſcens † non 9
præſumitur aliunde habuiſſe tam maximam pecuniarum ſummam, Rip. *in d. l. ſi ventri num.11. ff. de priuil. credit.* Menoch. *conſ.375. num.12.*

Quintò, ex tractatu probato ex teſtibus, & ex depoſitione eiuſdem Petri Pauli Teſtæ fideiuſſoris, quòd cenſus fuit creatus intuitu † Ioannis, declaratur actus ſubſequens, 10
l. ſi ſeruus plurium, §. fin. ff. de leg.1. Mandel. *conſ.426. n.12.* Menoch. *de arbitr. caſ.470. n.8. & ſeq.*

Sextò, quia concurrit obſeruantia, cùm ſolus Ioannes ſpatio duodecim annorum ſoluerit fructus cenſus abſque ceſſione contra fratres: nam non eſt veriſimile, quòd voluiſſet iactare ſuum, ſoluendo integros fructus tam longo tempore, niſi pecuniæ fuiſſent acceptæ ad cenſum pro illa neceſſitate pretij officij, cuius † fructus cùm ipſe reciperet, 11
ſoluebat quoque fructus cenſus, Afflict. *deciſ.13. num.21.* Simon. de Pret. *conſ.68. num.1. lib.1.* Cæphal. *conſil.240. num.9.* Rota *deciſ.135. numer.1. inter impreſſas* apud Modern. *de cenſib.*

Septimò, quia quando Carolus ſoluit fructus † cenſus, 12
id fecit de ordine Ioannis, in quo dixit, *che li menaria boni alli conti*, ergo Ioannes erat ſolus debitor.

Octauò, quia in quietantijs fructuum † cenſus factis 13
Ioanni dicitur *per il cenſo, che ho con lui*, & ſic ſolus Ioannes recognoſcitur debitor.

Non obſtat confeſſio, & declaratio Valerij, & Caroli facta in releuatione Petri Pauli Teſtæ fideiuſſoris, dum dixerunt cenſum pro ipſis inſeruiſſe, quia illa fuit ad effectum recognoſcendi bonam fidem inter ipſos fratres, & fideiuſſorem, & reſpicit fauorem ipſius fideiuſſoris, † & ſic non 14
probat, nec attendi debet inter ipſos fratres, Rota *d. deciſ.130. num.4. inter impreſſ.* apud Modern. *de cenſib.* confeſſio enim, & declaratio emanata ad vnum † finem non 15
probat ad alium, Salycet. *in l. prima num.37. C. de confeſſ.* Marſil. *in rub. C. de probat. num.7.* Surd. *deciſ.250. num.5.* & cùm ex tot ſupradictis coniecturis conſtet, quòd ſolus Ioannes habebat commodum, patet quòd illa declaratio fuit reſpectu fideiuſſoris, non Ioannis: nam quod † vêrè 16
fuit factum, & ſequutum inſpici debet, *l. prima, C. plus valet, quod ag.* Soccin. ſen. *conſ.160. num.5. lib.2.* Rota *d. deciſ.134.* apud Modern. *de cenſib.*

Et ita vtraque parte &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Taruiſina Feudi.

Die Lunæ 24. Ianuarij 1628.

ARGVMENTVM.

Repræſentationi locus eſt in feudo mixto, ita vt neptis ex filia ſuccedat auo vnà cum filiabus. Et quando feudum ſine dubio dicatur mixtum. Feudum quando dicatur hæreditarium, & ſic in eo ſuccedant etiam fœminæ, & ſit locus repræſentationi.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Feudum quando est mixtum, locus est repræsentationi.*
2 *Et hoc Doctores vnanimiter affirmant.*
3 *Neptes ex filia succedunt auo vnà cum filiabus superstitibus.*
4 *Feudum simpliciter concessum pro se, & hæredibus dicitur mixtum, ad hoc vt descendentes debeant esse hæredes.*
5 *Feudum sine dubio dicitur mixtum, dum fuit receptum pro hæredibus ex se descendentibus.*
6 *Cùm tunc verbum,* hæredibus, *non possit capi pro descendentibus.*
7 *Feudum quando dicatur hæreditarium, & sic comprehendat fœminas.*
8 *in Feudo ex pacto, & prouidentia receptior opinio est, vt intret repræsentatio ad fauorem neptum.*
9 *Hæres in re particulari non potest succedere in feudo mixto.*
10 *in Feudo mixto succedere intendens, sufficit vt sit hæres in re certa, licet non vniuersalis reiecta contraria opinione.*
11 *in Feudo mixto vt quis succedat, sufficit quod sit hæres primi inuestiti mediante persona suorum antecessorum, nec refert quin sit hæres vassalli vltimo loco defuncti.*
12 *Et sufficit per eum non stare, quominus sit hæres defuncti.*

* *Præsens causa fuit agitata primò coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Card. Pamphilio, & deinde coram bon. mem. RR. PP. Vbald. Pirouano, Remboldo, & Card. Virili, & aliquas ex dictis decisionibus ponam in 2. tom. part. 4. recent. Et in seq. volumine habentur in eadem causa tres decisiones coram R. P. D. Quesado, nempè 14. Februarij 13. Iunij 1631. & 5. Martij 1632. sunt in ordine decisiones 18. 50. & 105.*

DECISIO CCCCLXXXII.

COncessa immissione vigore sententiæ Rotalis in tertia parte medietatis feudi Angelæ, & Mariettæ neptibus Franciſci Trapolini ex Diana filia prædefuncta, quas instituit hæredes cum Augusta & Laura filiabus, cùm in Rota fuerit dubitatum, an sententia esset confirmanda, vel infirmanda, Domini censuerunt esse confirmandam; quia
1 cùm huiusmodi feudum † sit mixtum, est locus repræsentationi, Couar. *pract. quæst. cap.* 38. *num.* 13. Gabr. *de succeſſ. ab inteſt. concluſ.* 1. *num.* 1. *in* 1. *limit.* Menoch. *conſ.* 200. *num.* 52. *vſque ad* 61. Blaſ. Roblez. Salzedo *de repræſent. lib.*
2 3. *cap.* 18. *num.* 5. qui dicit, Doctores hoc vnanimiter † affirmare, & quamplures refert Aluar. Valaſc. *de iure emphyt. qu.* 50. *num.* 4. & neptes † ex filia ſuccedunt auo vnà
3 cum filiabus ſuperſtitibus, Schacid. *in vſus feud. part.* 6. *cap.* 3. *de ſucceſſ. deſcend. maſcul. num.* 41. *& ſeqq.*

Nam ſi feudum conceſſum ſimpliciter pro ſe, & hæredi-
4 bus dicitur mixtum, † ad hoc vt deſcendentes debeant eſſe hæredes, Soccin. iun. *conſ.* 112. *num.* 10. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 63. *num.* 11. *&* 12. *& conſ.* 108. *numer.* 10. *& ſeqq.* Peregrin. *conſ.* 5. *num.* 15. *lib.* 3. Clar. *in* §. *feudum qu.* 9. *num.* 4. Roſental. *de feud. cap.* 2. *concluſ.* 38. *&* 44. *cap.* 7. *concluſ.* 21. *num.* 2. *iuncta gloſ. in littera B.* multò magis feudum eſt mixtum
5 dum fuit receptum † pro hæredibus ex ſe deſcendentibus,
6 cùm verbum, *hæredibus*, non poſſit capi † pro deſcendentibus, Burſatt. *conſ.* 2. *numer.* 41. Cephal. *conſ.* 303. *num.* 38. Roſentall. *alleg. cap.* 2. *concluſ.* 45. *in princip.* Rota *in Paduana feudi* 24. *Ianuarij* 1625. *coram R. P. D. meo Merlino.*

Et in terminis huius inueſtituræ Decian. *conſ.* 24. *num.* 64. *cum ſeqq. lib.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 23. *tit.* 3. *num.* 41. & firmatur in hac cauſa in deciſione b.m. Remboldi 12. Februarij 1624. & R.P.D. mei Virilis 12. Aprilis 1627. eò magis cùm prima inueſtitura facta à Guercio anno 1597. ſit hæredita-
7 ria, † & comprehendat fœminas, ex prima inueſtitura hæreditaria per verbum, *hæredibus*, poſitum in ſubſequenti declaratur, requiri qualitatem hæreditariam, Surd. *conſ.* 5. *num.* 64. Roſental. *cap.* 6. *concluſ.* 69. *numer.* 4. Rota *deciſ.* 555. *num.* 10. *in fin. part.* 2. *recent. & in d. Paduana feudi* 24. *Ianuarij* 1625.

Imò in feudo ex pacto, & prouidentia, † receptior 8
opinio est, quod intret repræsentatio ad fauorem neptum, *cap.* 1. §. *his verò de gradibus ſucceſſ. cap.* 1. *de ſucceſſ. feud.* Rol. *conſ.* 68. *num.* 29. *&* 52. *lib.* 1. Peregrin. *de fideicomm. art.* 21. *num.* 13 *& ſeqq.* Roſental. *cap.* 7. *concluſ.* 56. *num.* 19. *&* 20. *& in gloſ. in littera Q.*

Non obstat, quòd Angela, & Marietta fuerint institutæ
in sola † legitima, & sic non hæredes vniuersales, & cùm 9
fuerint hæredes in re particulari, non possint succedere in feudo mixto, Paris. *cons.* 23. *num.* 189. *lib.* 1. Nam sufficit,
quod volens † succedere in feudo mixto, sit hæres in re 10
certa, licet non vniuersalis, Clar. *in* §. *feudum qu.* 86. qui testatur de communi, quicquid dicat in contrarium Paris. Cast. *in l. quoties num.* 4. *C. de hæred. instit.* Bald. *in cap.* 1. *in princ. num.* 7. *de succeſſ. feud.* Menoch. *cons.* 464. *numer.* 30. Cephal. *cons.* 303. *num.* 123. *&* 124. Rosental. *cap.* 7. *concluſ.* 22. *num.* 3. *& cap.* 9. *memb.* 2. *concluſ.* 73. *num.* 19. Deinde
cùm sint hæredes primi inuestiti mediante † persona suo- 11
rum antecessorum, non refert quin sint hæredes vassalli vltimo loco defuncti, Clar. *in* §. *feudum qu.* 9. *num.* 5. *verſ. ſed quæro*, Blas. Roblez. Salzed. *de repræſent. lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 112. qui infinitos cumulat, quo casu satis est per eas
† non stare, quominus sint hæredes defuncti, Rol. *cons.* 12
53. *num.* 15. *& ſeqq. lib.* 3. *& conſ.* 90. *num.* 46. *lib.* 4. firmauit Rota *in Paduana feudi* 4. *Februarij* 1602. *coram bon. mem. Card. Lancellotto.*

Et ita concluſum vtraque parte informante &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Lucana Præcedentiæ.

Die Lunæ 24. *Ianuarij* 1628.

ARGVMENTVM.

Consuetudini in materia præcedentiarum potissimum est deferendum. Actus qui in materia præcedentiæ non veniant attendendi. Actus recentes, & turbatiui non habentur in consideratione.

SVMMARIVM.

1 *in Præcedentiarum materia multum attenditur possessio, & consuetudo.*
2 *Etiamsi dispositio iuris communis esset contraria, nam tunc minus dignus præfertur digniori.*
3 *Testis vnicus sufficit in summariissimo iudicio manutentionis.*
4 *Et maximè si deponat de facto proprio.*
5 *Actus etiam vnicus sufficit ad effectum manutentionis.*
6 *Consuetudo in materia præcedentiarum potissimum attenditur.*
7 *ex Descriptione priori arguitur possessio præcedendi.*
8 *Testes, qui habent interesse in causa, licet non probent, faciunt tamen adminiculum.*
9 *Testis qui dubitatiuè loquitur per verbum,* videtur, *non concludit.*
10 *Actus facti ratione familiaritatis, amicitiæ, consanguinitatis, &c. in materia præcedentiæ non habentur in consideratione.*
11 *Testis non probat, si deponat de re, quæ non infert necessariò ad materiam, de qua agitur.*
12 *Finis attendi debet.*
13 *Notarius ex suo capite non potest alteri præiudicare.*
14 *Decreta, quæ non habuerunt effectum non attenduntur.*
15 *Actus recentes, qui dederunt causam liti, ius aliquod considerabile non tribuunt.*
16 *Actus illi in concursu sunt præferendi, qui sunt magis continuati, antiqui, & habent testes specificè, & melius deponentes.*

DECISIO CCCCLXXXIII.

CAnonici Cathedralis Ecclesiæ Lucanæ prætendentes vti singuli præcedere in actibus tam priuatis, quàm publicis, singulis Prioribus Collegiatarum Ecclesiarum eiusdem Ciuitatis, obtinuerunt sententiam fauorabilem à Vicario

Vicario Lucano. Et causa mihi commissa per appellationem proposui, cui sit dandum mandatum de manutenendo: Et
1 licet Priores habeant assistentiam iuris, † tamen, cùm in materia præcedentiæ attendatur possessio, & consuetudo, Bald. *in cap. cum olim de consuetud. & in l. obseruare, §. antequam verò ff. de off. Proconſ.* Natt. *conſ.62. in fin.* Menoch. *conſ.51. num.49.* Etiamsi dispositio iuris communis esset
2 contraria, nam † tunc minus dignus præfertur digniori, Panorm. *in cap. auditis 3. not ab. de elect.* Rip. *in c. eam te. de reſcript.* Menoch. *conſ.51. n.51.* Seraph. *deciſ.964. in princip.* adden. ad Greg. XV. *deciſ.124.* DD. dixerunt, manutentionem esse dandam Canonicis, quia pro illorum quasi possessione, videntur concurrere meliores probationes, de quibus deponunt testes, qui dantur, quia secundus super vndecimum deponit, *Che ſtante l'vſo, e conſuetudine, i Signori Canonici haueuano la precedenza, tanto con li Priori delle Collegiate, &c. & hà veduto nelle funtioni publiche d'eſamini con occaſione di concorſi, e di Ordini, che i Signori Canonici hanno preceduto a i Priori che v'interueniuano, e per la Città priuatamente, &c. & eſſo teſtimonio quando è ſtato Priore per queſt'vſo, e conſuetudine, tanto in luoghi publici, come priuati li hà dato la precedenza, ſi come hà veduto ancora oſſeruare al ſuo ſucceſſore nel Priorato di*
3 *S. Aleſſandro*, qui † testis etiam solus in hoc summarijssimo iudicio manutentionis, plenè probat Menoch. *de retinend. remed. vlt. num.34.* ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.438.*
4 *num.2.* Maximè, cùm † deponat de facto proprio, Corn. *conſ.193. num.14. & ſeqq. lib.2.* Cui accedit quartus super eodem articulo, qui deponit in indiuiduo de duobus actibus secum gestis, & quidem considerabilibus, nempè vno publicè in processione, altero verò priuatim ad mensam
5 Episcopi, in quibus ipse testis, qui tunc erat Canonicus habuit præcedentiam, qui † actus etiam vnici sufficerent pro manutentione, Menoch. *conſil.126. numer.6. vol.2.* Bart. *in l.1. §. hoc interdicto, ff. de itin. actuq. priuat.* Abb. *in cap. cum Eccleſia num.23.* & ibi Rip. *num.52. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* & dixit Rota *in Hiſpalen. Iuris ſedendi in Synodo 20. Martij 1589. coram Bubalo*, & vlterius quoad vsum, & consuetudinem concordat super vigintiquatuor, ibi, *E detti Signori Canonici precedono a' detti Priori non ſolo per detta giuriſdittione temporale, e per molti altri priuilegi, & habito inſigne, che hanno da Sommi Pontefici, ma*
6 *anche per la conſuetudine inueterata*, quæ consuetudo † in huiusmodi materia principaliter attenditur, glos. *in cap.2. in verb. auſcultentur de offic. Archid.* Gemin. *in cap.1. n.7. de conſuetud.* Mantic. *deciſ.244. num.2.* Et denique deponit de auditu ab antiquioribus, in quo etiam concordat tertius.

Cùm quibus concurrunt instrumenta examinum, in quibus Canonici semper ante Priores descripti nominantur,
7 ex qua priori descriptione, † arguitur possessio præcedendi, Cassan. *in catal. glor. mund. part.1. conſiderat.17. cap. benè quidem*, & ibi glos. 96. *diſtinct.* Abb. *in cap. cum olim num.7 de conſuet.* Dec. *conſ.160. num.2.*

Nec obstat, quòd aliqui ex dictis testibus sint Canonici, de quorum interesse agitur, quia quicquid sit de hoc, in omnem casum, vel sufficeret dictus secundus testis, vt dictum est, qui non est Canonicus, nec patitur exceptionem, & tertius licet fuerit Canonicus, attamen de tempore examinis, nec de præsenti non habet interesse, & ij testes deponunt de generalitate actuum, vel saltem negari
8 non potest, licet essent Canonici, quin † præstent aliquod adminiculum, quod pariter sufficit, vt dictus secundus faciat plenam probationem, Bart. *in l.1. §. idem Cornelio num.3. ff. de quæſtion.* ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.172. num.3.* & ibi Adden. Caputaq. *deciſ.271. part.3.* Maximè cùm alia adminicula non desint.

Non obstant igitur testes pro parte Priorum; nam primus deponit solùm de actu familiari, & potius ex vrbanitate sedendi ad mensam, imò potius coadiuuat testes contrarios, dum in sessione habita in Ecclesia, & sic in actu considerabili, & publico, dicit Canonicum habuisse præcedentiam. Nec facit quidquam, dum deponit, quòd propè Sanctissimum Sacramentum occasione Orationum Quadraginta Horarum, Priores incedebant cum rocchetto propius Sacerdotem illud gestantem, quia dubitatiuè lo-
9 quitur per verbum, *videtur*, & ideò non † concludit Felin. *cap. quoties num.13.* & ibid. Aretin. *num.23. & 24.* de testibus, vel non releuat, cùm ille actus possit considerari respectu particularis constitutionis dictæ Societatis; secundus verò, & tertius deponunt de actibus, qui possunt considerari ratione familiaritatis, amicitiæ, & consanguinitatis, qui in hac materia præcedentiæ, † non sunt habendi in 10
consideratione, nec ex eis infertur præiudicium possessioni, *l. qui iure familiaritatis, ff. de acquir. poſſeſſ.* Ruin. *conſ.* 155. *num.10. lib.4.* Mantic. *d. deciſ.244. num.10.* Quintus non concludit cum actus, de quo ipse deponit, non inferat † necessariò ad præcedentiam, vt ipse etiam fatetur, dum 11
dicit, quod apprehendens Baldachinum ad manum dexteram, antequam veniat Sacerdos, remanet postquam ille venit ad sinistram; sextus denique conquassatur ex quarto teste Canonicorum, & reducuntur ad concordiam, nam testis Priorum loquitur in principio processionis, testis Canonicorum deponit in progressu, & fine, † qui finis attendi debet. 12

Non obstant iura deducta pro parte Priorum, quia in breue signaturæ Iustitiæ, scribitur *prout de iure*, nec laudum, quia ibi Notarius ex suo capite primo † loco de- 13
scripsit Priorem, ex cuius facto in notando, vel primo, vel secundo loco, non potest fieri præiudicium alteri; nec instrumentum depositionum, quia in illo funerali, Hieronymus Canonicus erat Rector S. Laurentij, & ita quoque ibi enunciatur, in illis verbis, *D. Hieronymo Canonico Lucen. Rectori Eccleſiæ S. Laurentij in Podio*, & sic non tanquam Canonicus, sed tanquam Rector Ecclesiæ inferioris, dedit præcedentiam Priori Collegiatæ maioris. Non officit † declaratio Congregationis, quia loquitur, 14
prout de iure, ignorans consuetudinem huius Ecclesiæ Lucanæ, & ideò nec etiam fuit mandata executioni.

Tandem omnes isti actus facti per Priores, sunt de recenti, qui dederunt † causam liti, nec ius aliquod consi- 15
derabile tribuerunt, Rota *in Hiſpalen. Iuriſpatronatus coram Robuſterio 16. Iunij 1586. in Burgen. iuriſdictionis S. Ioannis 4. Decembris 1591. coram Orano*, san. mem. Greg. XV. *deciſ.4. num.2. & 564. num.4. & in Callien. Iuris conferendi 4. Iunij 1617. coram Illuſtriſſ. Card. Veroſpio.* Actus verò Canonicorum sunt antiqui, † magis continuati, & ha- 16
bent testes specificè, & melius deponentes, qui propterea in concursu veniunt præferendi.

Et ita decisum vtraque parte informante.

R. P. D. DVNOZETTO.

Bononien Legati de Marescottis.

Die Lunæ 21. Februarij 1628.

ARGVMENTVM.

Testator non solum de re hæredis, sed etiam de re in futurum ei debita potest liberè disponere, & hæres, præterquam in bonis feudalibus, non potest se excusare, vt ratione affectiones non teneatur ad illius præstationem. Hæres cum beneficio legis, & inuentarij præseruatur quidem à damno, sed non operatur si vires hæreditariæ sufficiant, vt in totum non teneatur seruare disposita per testatorem.

SVMMARIVM.

1 *Testator non solum de re hæredis, sed etiam de re ipsi hæredi debita, aut restitutioni subiecta valet prout de re propria disponere.*

2 *Et hoc multò magis procedit, si illa res sit relicta personis coniunctis.*

3 *Hæres, quando non teneatur seruare voluntatem defuncti, si rem propriam ipsius hæredis alicui reliquerit.*

4 *Hæres non tenetur cedere bona sua feudalia alicui, licet super hoc adsit præceptum testatoris.*

5 *Hæres post aditam hæreditatem non potest euitare præstationem aliquorum bonorum suorum ratione affectionis, si testator ea alicui legauerit.*

6 *Hæreditas quando est opulenta, beneficium inuentarij nihil prodest hæredi, si in totum potest seruari voluntas defuncti.*

7 *Inuentarij beneficium non operatur, vt hæres propter illud possit aliquid lucrari, sed tantum ne damnum patiatur.*

8 Hæ-

8 *Hæreditas ex quibus appareat opulenta.*
9 *in Dote constituenda fœminis quid sit spectandum.*
11 *Legitima filiorum an ante dotes filiarum à patre relicta, detrahenda sit.*
12 *Falcidia non potest detrahi ex bonis prohibitis alienari.*
13 *Trebellianica non potest detrahi, si ea iam sit habita ex fructibus bonorum hæreditariorum.*
14 *Hæres stante opulentia hæreditatis in totum tenetur seruare disposita per testatorem.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione 272. quæ est in eadem causa sub die 30. Aprilis 1629. coram eodem R.P.D. meo Dunozetto, & statur hic in decisis.*

DECISIO CCCCLXXXIV.

ANtonius Maria, & Bernardinus de Marescottis obtinuerunt ab Auditore generali Bononiæ sententiam ex remedio vtilis Saluiani interdicti super immissione in possessionem duorum prædiorum eis à Nicolao Marescotto iure legati relictorum, deinde verò causa ad Rotam deuoluta, R. P. D. meus Merlinus, cui causa fuit commissa, procedendo, prout in prima dedit aliam sententiam * super dicta immissione ad fauorem dd. legatariorum, ac cum per Vincentium fuisset appellatum, & causa in gradu appellationis mihi fuisset commissa cum clausula, *si quid exequendum*, & sub die 24. Nouembris 1627. proposuissem dubium, an dicta sententia D. mei Merlini esset exequenda DD. restringendo se ad nullitates, quæ contra sententiam deducebantur, omisso iustitiæ articulo, cuius discussionem ad aliquod tempus distulerunt, resoluerunt dictas nullitates non esse releuantes ex rationibus in decisione ponderatis, postmodum verò proposito à me sæpius dubio reseruato super iustitia, nulla vnquam fuit capta resolutio, sed tandem eo hodie proposito DD. dixerunt Vincentium teneri ad præstationem dd. prædiorum legatorum via ordinaria, cùm omnia ad hunc effectum benè videantur concurrere.

Et primò quoad legatum satis de eo apparet ex testamento Nicolai, prout etiam inter partes non controuertebatur, sicut etiam identitas dd. prædiorum quorum vnum nuncupatum *il Boseo*, alterum *la Marescotta*.

Quod autem Nicolaus potuerit disponere de istis prædijs, & debitis Vincentio ex fideicommisso Agesilai patris Nicolai remanet etiam euidens cum testator, nedum de re
1 hæredis, † sed etiam de re ipsi hæredi debita, aut eidem restitutioni subiecta valeat disponere vti de re propria, *l. vnum ex familia*, §. *sed si vno*, vbi Bart. *numer.* 1. & §. *si rem de leg.* 2. Menoch. *cons.* 89. *num.* 62. *lib.* 1. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 9. *tit.* 1. *num.* 21. & fuit latè dictum *in Romana de Naris* 14. *Nouembris* 1594. *coram Penia*, & *in eadem* 15. *Nouembris* 1625. *coram R.P.D. Durano.* Quod tantò magis procedit, quando vt in casu isto res hæredis, aut
2 † illi debita legata est personis coniunctis, *l. prædia*, *C. de fideicomm.*

Non obstat, quòd Vincentius particulari affectione prosequeretur prædia, de quibus agitur, ratione situs, & ra-
3 tione nominis familiæ, & ideò † non teneatur præcisè ad eorum præstationem, nec in hoc seruare voluntatem Nicolai testatoris, ad tradita per Alber. *in l. fin.* §. *in computatione num.* 20. *vers. si autem C. de iur. delib.* Gabr. *cons.* 125. *num.* 12. *circa medium vers. ex quibus videtur lib.* 1. cum alijs relatis *in decis. D. mei Merlini* 24. *Aprilis* 1626. quia
4 istud procederet, † quando ageretur de bonis feudalibus, idem Gabr. *d. cons.* 125. *num.* 12. *vers. idcircò lib.* 1. Peregr. *de fideicomm. art.* 33. *num.* 13. *vers. est verior opinio*, Rosent. *de feud. cap.* 9. *concl.* 72. *num.* 14. *præsertim vers. & hæc in alys*, itaut magis interesset hæredi illam habere, quàm bona hæreditaria, quorum propterea dimissionem offerret, quæ hic non concurrunt, & nunquam bonorum hæreditariorum dimissio obligata fuit, & ideò sub prætextu istius par-
5 ticularis affectionis, Vincentius † post aditam à se hæreditatem Nicolai, licet cùm beneficio legis, & inuentarij non potest euitare præstationem dictorum prædiorum legatorum, Bart. *in l. si tibi* §. *si feudus*, *ff. de legat.* 1. Gabr. *concl.* 11. *num.* 2. *de reg. iur.* Alber. *in l.* 1. *numer.* 5. *post med. vers. aut legat. rem alienam*, *C. eorum de leg.* Menoch. *cons.* 89. *num.* 49. *& seqq.* & fuit latè dictum *in d. Romana de Naris coram Domino meo Durano*, & idem firmatum fuit in 14. Iunij præteriti coram Domino meo Merlino.

Non obstat, quòd Vincentius adiuerit hæreditatem Nicolai cum beneficio legis, & inuentarij, quia cùm hæreditas Nicolai esset opulenta, & sufficiens † ad persoluenda 6
dicta prædia, beneficium inuentarij non potest ei suffragari, Pinell. *ad l.* 1. *C. de bon. matern. part.* 3. *num.* 81. *vers. ampliatur* 7. Dec. *in l. ex quia persona num.* 2. *vers. & dictum est ff. de reg. iur.* quia inuentarium non operatur, vt hæres propter illud possit aliquid ex hæreditate lucrari, † sed so- 7
lum, vt nullum patiatur damnum, & non teneatur vltra vires hæreditatis, *l. fin. C. de iur. deliber.* Molin. *de primog. Hispan. cap.* 1. *num.* 24. Peregrin. *de fideic. art.* 33. *n.* 13. Gratian. *discept. forens. cap.* 112. *num.* 26. Card. Mantic. *decis.* 326. *num.* 5. Surd. *decis.* 30. *num.* 14. Et ita stante opulentia hæreditatis dicta prædia à Nicolao testatore relicta præstari debent per Vincentium hæredem, Crauett. *consil.* 225. *num.* 12. Roman. *cons.* 18. *num.* 4. Rota coram san. mem. Gregor. XV. *decis.* 67. *num.* 13. *& decis.* 418. *num.* 6.

Quod autem hæreditas Nicolai sit opulenta apparet ex calculo per Vincentium † coram D. meo Merlino iudicia- 8
liter exhibito, & iterùm coram me de ordine Rotæ per peritum extra iudicialiter electum firmato, ex quo constat dictam hæreditatem deducto omni ære alieno remanere creditricem in ll. 28602. 129.

Non obstat, quòd in eodem calculo fiat coaceruatio in debito per scut. 2844. 12. 4. quia hoc prouenit, quoniam ad debitum Nicolai ponitur partita scut. 36. occasione prætensi excessus dotium per Nicolaum suis sororibus declaratarum, quam tamen integram partitam Rota per tres decisiones coram D. meo Merlino, & nunc de nouo censuit esse referendam ad debitum Agesilai Patris, & in *d. decis.* 14. attenta consuetudine † Ciuitatis Bononiæ in constituen. do- 9
tibus ad fauorem puellarum nobilium, & etiam attento solito eiusdem familiæ de Marescottis, & inspecta opulentia hæreditatis Agesilai Patris dotantis, fuit repertum, dotes non fuisse excessiuas, vnde facta integra transportatione dd. scut. 36. mil. ad hæreditatem † Agesilai iuxta prædi- 10
ctas decisiones opulentia hæreditatis Nicolai remanet euidens.

Nec releuat dicere, quod si partita hæc scut. 36. mil. ponatur ad debitum Agesilai diminuatur in consequens legitima, & sic non procedat calculus, tum quia adhuc legitima Nicolai ante dotes † filiabus à Patre relictas detrahenda es- 11
set, vt firmauit Rota *in Firmana legitima* 16. *Februarij* 1615. *coram bon. mem. Vbaldo.* Tum quia si minueretur legitima, consequenter etiam minueretur Falcidia, & sic apertè constat vtroque modo semper integram remanere Falcidiam.

Vltetius ex dicto calculo per Vincentium exhibito, debet detrahi alia partita scut. 20672. per eum prætensa pro Falcidia, quia cùm prædia, de quibus agitur, non excedant dotem, & † sint prohibita alienari, ex illis non debet de- 12
trahi Falcidia. *Auth. sed & in ea ad l. Falcidia*, & videlicet, vt benè firmatur *in decis. D. mei Merlini* 14. *Ianuarij* 1624. cum legatum sit purum, & fideicommissum sit conditionale, Vincentius non potest de illo Falcidiam detrahere, sed benè de reliquis bonis restituendis, si quæ adsunt potest per eum Trebellianica detrahi † vbi eam non fuerit 13
consequutus ex fructibus, Crauett. *cons.* 16. *num.* 1. *vers. sed dubitatio maior.* Crass. §. *Trebellianica*, *quæst. vlt. vbi quod hoc opinio seruatur in praxi*, Bart. *in leg. Marcellus* §. *Item Pomponius ff. ad Trebell.* & ita demptis istis partitis ex dicto calculo benè opulentia hæreditatis Nicolai remanet probata, & benè intrant ponderata per Crauett. Roman. & alios supracitatos, quod stante † opulentia hæreditatis 14
Vincentius teneatur prædia præcisè, de quibus agitur præstare.

Et ita conclusum vtraque, &c.

* *Decisiones in hac causa factæ coram Reuerendiss. D. meo Decano sunt sub diebus* 15. *Ianuarij* 1627. *&* 26. *Aprilis eiusdem anni, &* 14. *Iunij pariter eiusdem anni sunt supra decis.* 28. 58. *&* 88.

R.P.D.

R. P. D. DVNOZETTO.

Bononien. fideicommissi de Volta.

Die Veneris 24. Martij 1628.

ARGVMENTVM.

Remissoria quibus concurrentibus nullo modo denegari possit, & quando concedenda sit sine retardatione expeditionis causæ dependentis.

SVMMARIVM.

1 *Articuli, quando sunt releuantes, & causa est prophana, tunc indubitanter conceditur remissoria.*
Et sufficit vnus articulus releuans.
2 *Minor quando non est læsus, ei conceditur restitutio in integrum.*
3 *Remissoria non potest denegari, quando materia articulata est releuans.*
4 *Remissoria concessa, quando non possit impedire expeditionem causæ.*
5 *Remissoria, quando nihil habet commune cùm causa principali, non potest impedire causæ expeditionem.*
6 *Rota non solet multiplicare in sententijs, & hoc verum intellige, quando articuli sunt connexi, secus vero si non adsit talis connexio.*

* *In eadem causa est supra decisio 44. sub die 8. Martij 1627. coram Reuerendiss. D. meo Merlino Decano, & decisiones sub diebus 14. Junij 1624. & 14. Martij 1625. coram bon. mem. Pirouano.*

DECISIO CCCCLXXXV.

BArtholomæus senior de Volta in suo, sub quo decessit testamento, scripsit hæredem suum vniuersalem Antonium eius filium, & casu, quo sine filijs decederet, ei substituit Cornelium alterum filium: vnde cùm per obitum præfati Antonij sine liberis bona ad Cornelium peruenissent per viam restitutionis factæ ab Alexandra tutrice Isottæ, & Antoniæ filiarum prædicti Antonij, idem Cornelius obijt relicto Bartholomæo iuniore, qui in minori ætate pariter decessit, relicto vsufructu dictorum bonorum Portiæ, & relicta proprietate Comitissæ Vrsinæ Matris Comitis Antonij de Campeggis, contra quem fuerunt latæ duæ sententiæ conformes pro eius exclusione super fideicommisso Bartholomæi senioris, & cum Domini Zambeccarij instarent pro tertia sententia, idem Comes Antonius cœpit prætendere dicta bona, à Dominis Zambeccarijs possessa ad se pertinere vigore cessionis ei factæ à dicta Comitissa Vrsina eius matre, & petijt remissoriam, ad probandum contenta in articulis ab eo productis, vnde proposito à me dubio, an remissoria esset danda, & cum retardatione processus alterius causæ, vel sine, quoad prædictam partem dubij DD. resoluerunt remissoriam esse concedendam cum † articuli sint releuantes, & simus in causa prophana, quo casu sufficit vnus articulus releuans, & passim remissoria absque fumo, Rota coram Greg.XV. *decis.124. num.1. & seq. & decis.677. num.1. part.1. recent.* 1

Releuantia siquidem articulorum probatur, quia prætenditur probari læsio in dimidia in dationem insolutum dictorum bonorum facta Portiæ pro eius dote, & quod dicta donatio † insolutum sit nulla, & sic competat minori restitutio iuxta textus *in l. minoribus, ff. de minorib.* Odd. *de restit. in integr. part.1. qu.4. art.12. num.105.* Vnde negari non potest, quin articuli isti contineant in seipsis aliquam releuantiam, cuius respectu non † potest denegari remissoria maximè cùm causa sit prophana, Rota *d. decis.677. part.1. recent. cum alijs supra allegatis.* 2 3

Quo verò ad secundam partem dubij, an dicta remissoria sit concedenda cum retardatione expeditionis, vel sine Domini dixerunt eam esse concedendam sine retardatione expeditionis alterius causæ, quia continentia dictorum actorum nihil habet commune cum causa cuius petitur expeditio super fideicommisso Bartholomæi senioris de Volta, in qua DD. Zambeccarij iam obtinuerunt duas sententias conformes pro exclusione vocationis Comitis Antonij, cum articuli, super quibus petitur remissoria comprehendant solum † ius, quod prætendit dict. Com. Antonius ex testamento Bartholomæi iunioris, & vigore dictæ cessionis ei factæ à Com. Vrsina eius matre. Itaque cùm dicti articuli non respiciant litem præfatam an Comes Antonius sit exaduerso fideicommisso vocatus, vel ne, sed an dicta bona ei debeantur iure hæreditario Bartholomæi Iunioris, cui successit Domina Vrsina, quæ fecit cessionem Comiti Campeggio eius filio, non possunt † impedire vlteriorem dictæ litis expeditionem, Couarr. *pract. cap.14. num.4. vers. nos verò*, Rota *coram Reuerendis. D. meo Decano decis. 237. num.3.* & fuit dictum in Bononien. seruitutis 15. Martij 1619. coram R. P. D. meo Pirouano. 4 5

Non obstat, quod Rota † non soleat multiplicare in sententijs, quia procedit, quando articuli sunt connexi, itaut vnius terminatio pareat exceptionem rei iudicatæ in alio, Lancell. *de attent. cap.4. limit. 2. num. 88.* Capyc. *decis.122. in fine*, Rota *decis.427. num.3. part.2. recent.* in casu autem isto res iudicata super vocatione Antonij ex fideicommisso Bartholomæi senioris non pareret exceptionem ex testamento Bartholomæi iunioris. 6

Et ita concluſum vtraque &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Paduana Feudi.

Die Mercurij 17. Maij 1628.

ARGVMENTVM.

Remissoriæ petitio rectè reijcitur, si probandum non releuet, vel id possit probari per scripturam. Repudiatio euanescit, & perindè est, ac si non esset facta, si deficiat conditio, seu suppositum, cuius intuitu fuit facta. Hæreditas semel adita, amplius non potest repudiari.

SVMMARIVM.

1 *Ad probandum id, quis frustra admittitur, quod probatum non releuat.*
2 *Obseruantia interpretatiua potest probari per scripturam.*
Remissoria denegatur, quando aliquid per scripturam doceri potest, n.2.
3 *Statutum Patauinum disponit, quod hæres intra annum à die mortis testatoris possit, ac debeat hæreditatem liberare adeundo, vel repudiando.*
4 *Repudiatio facta sub conditione, si deficiat conditio, habetur pro non facta.*
5 *Repudiantium consensus dicitur deficere deficiente supposito, cum quo fuit repudiatum.*
6 *Consensus vbi non adest, frustra quæritur de circumstantijs rei.*
7 *Hæres in quocumque tempore possedisse probetur, ea possessio præsumenda est in illo tanquam hærede antecessorum.*
8 *Hæres semel non potest desinere esse hæres.*
9 *Et præsertim in præiudicium alterius.*
10 *In feudis, quando intret ius accrescendi.*

* *In eadem causa sunt supra decisiones 465. 474. & 478. coram Reuerendis. D. meo Merlino Decano sub diebus 24. Ianuarij 1625. 11. Ianuarij, & 17. Maij 1627. & infra habentur duæ aliæ decisiones die 27. Junij 1628. & 15. Ianuarij 1629. coram R.P.D. meo Ghisilerio.*

DECISIO CCCCLXXXVI.

DIxerunt Domini articulos productos pro parte D. Iuliæ non releuare, & sic denegandam remissoriam, quia frustra quis † admittitur ad probandum id, quod probatum non releuat, *l. ad probationem, C. de probat.* Caput. *decis.68. part.3.* Cassad. *decis.2. de dilat.* Greg.XV. *decis.184.* 1

Nam primus continet dispositionem statuti Patauini concedentis annum ad deliberandam hæreditatis aditionem cum exclusione beneficij inuentarij. Secundus verò ipsius statuti obseruantiam interpretatiuam, quæ cum possint † probari per scripturas, non debet dari remissoria ad probandum per testes, Ægid. *decis.5.* Rota *decis.10. num.6. de offic. deleg. in nou. & decis.46. de testib. in antiq. & decis.314. in princ. part.1. recent.* 2

Nec obstat statutum, cum non dicat, quod is, qui semel adiuit hæreditatem cum beneficio legis & inuentarij possit postea illam infra annum repudiare, & desinere esse hæres
3 in præiudicium alterius, sed solum † disponit, quod hæres intra annum à die mortis possit, ac debeat hæreditatem liberare adeundo, vel repudiando, sicuti iam firmauit Rota 17. *Maij* 1627. *coram R.P.D.meo Merlino in hac causa.*

Minus facit asserta obseruantia statuti, quoniam Paulus, & Antonius Franciscus repudiarunt retentis tamen feudis,
4 ideò repudiatio non fuit pura sed conditionalis, † & si deficit conditio, habetur pro non facta, vt benè comprobatur in decisionibus 11. *Ianuarij*, & 17. *Maij* 1627. *in hac causa factis coram R. P. D. Merlino*, deficit enim ipsorum repudiantium consensus, quos apparet aliter repudiare no-
5 luisse, quàm † cùm præsuppositio, quod ea non obstante, adhuc feudum retinere possent, Cras. *de succes. in §. omissio hæreditatis, qu.*10. *vers. sin verò, & in §. acquisi-*
6 *tio hæreditatis num.*2. Vnde frustra quæritur † de obseruantia, & declaratione statuti.

Demum quòd Galeatius non possederit, obstare non poteſt, quia eodem articulo tertiò non negatur simpliciter possessio Galeatij, sed restringitur ad tempus mortis, & aliquos annos ante obitum, quæ negari non potest, cum admittant diuisionem huius feudi factam inter ipsum, &
7 Hieronymum fratrem, qua possessione † stante in quocumque tempore præsumenda ea est in illo tanquam hærede anteceſſorum, Bart. *in l. qui putat. ff. de acquir. hæredit.* Crescent. *decis.*1. *num.*4. *de feud.* & semel hæres non
8 † potest desinere esse hæres, *l. ei, qui soluendo ff. de hæred. instit.l.*2.*C.de hæred. vel act. vendit.* Bart. *in l. Paterfamilias*
9 *n.*6.*ff.de hæred-instit.* præsertim in † præiudicium alterius,& sic filiorum, vt fuit firmatum in dictis decisionibus.

Huius tertij articuli irreleuantia, ex eo potissimum deducitur, quod cum hic agatur de possessione feudi, quæ in diuisione contigit Hieronymo, & iam in Rota firmatum sit ad portionem Hieronymi admittendos esse Ludouicum, & fratres ex Galeatio descendentes deficientibus masculis Hieronymi iuxta formam antiquarum inuestiturarum, nil refert, an Galeatius possederit, vel ne, an Antonius Franciscus, & Paulus repudiauerint, data enim non possessione Galeatij, & repudiatione Pauli, & Francisci feudum ex ea-
10 rundem inuestiturarum tenore, † accrescit totum Hieronymo, cui hodie Ludouicus, & fratres succedere debent iudicio Rotæ, ideòque non releuat probare Galeatium non possedisse, & illius filios Paulum, & Antonium Franciscum repudiasse.

Ex quibus vtraque parte informante, dixerunt Domini, non esse dandam remissoriam, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Farfen. Pecuniaria,

Die Lunæ 24. *Maij* 1628.

ARGVMENTVM.

Fideiussores plures quando sunt simul obligati itaut sint confideiussores, si vnus soluat totum, vt repetat ratam ab alijs, habet plura remedia, Correus soluens pro omnibus repetit ab alijs etiamsi non facta cessione ab alijs, & hæc est verior opinio.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussores plures quando sunt obligati omnes respectu vnius, dicuntur confideiussores.*
2 *Et sic alter alteri ad inuicem sunt etiam fideiussores pro rata.*
3 *Vnde ratione solidi alter pro altero & tenetur, & conueniri potest.*
4 *Ex confideiussoribus si vnus soluat solidum contra coobligatos, habet actionem contrariam mandati.*
5 *Fideiussor soluendo non suum gerit negotium, sed principalis debitoris.*
6 *Socius qui commune debitum soluit, competit ei actio pro socio contra consocios.*
7 *Fideiussor vnus si soluat solidum, repetit ratam ab alijs, vtili actione negotiorum gestorum.*
8 *Correus, qui etiam ex voluntaria causa solidum soluit, agere potest contra Correum pro rata sine cessione.*
9 *Fideiussorum obligatio, quando subsistat non obstante, quod principalis fuerit inualidè obligatus, & n.*10.
11 *In necessitatibus nemo liberalis existit.*
12 *Obligatio à principio dicitur voluntaria, postea verò dicitur necessaria.*

DECISIO CCCCLXXXVII.

DOmini persistentes in decisis coram bon. mem. Buratto sub die 15. Ianuarij 1624. * Dixerunt Iosephum de Benedictis, qui in censu imposito ad commodum, & intuitu Communitatis Tuffiæ se obligauerat in solidum vnà cum alijs socijs, & illum solus extinxerat, rectè agere potuisse contra hæredes Stephani Palmæ Correi, tam pro fructibus dicti census, quàm pro sorte, pro eiusdem tamen Stephani rata.

Negari enim non potest, quin † omnes hi obligati in- 1
tuitu Communitatis sicut respectu ipsius Communitati, cuius erat debitum census, sunt confideiussores ad *l. si dubitet, l. Paulus, ff. de fideiussor.* & aduertit Cuiac. *in paralit. l.ff.de eod.tit.* Ita alter † alteri ad inuicem sint etiam fideius- 2
sores pro rata, glos. *in l. reos in verb. accepi, ff. de duob. reis*, Cynus *in l.*1. *C. eod. tit.* & ratione † solidi alter pro altero 3
& teneretur, & conueniri posset, Cassan. *ad consuetud. Burgund. rubr.*4. §.12. *n.*1. Roman. *cons.*114. Natt. *cons.*51. *n.*8. *& cons.*52. *n.*3. *& cons.*261. *num. item* 3. Ferrett. *in l. si ex toto §. ita scriptum n.*8. *ff. de legat.*1. Indeque Ioseph, qui solidum soluit, haberet † contra coobligatos actionem con- 4
trariam mandati, *l. mandati ff. mandat. l. potest. ff. de fideiussor.* Marant. *cons.*39. *n.*5. cum fideiussor † soluendo non 5
suum gerat, sed principalis debitoris negotium, *l. cum is ff. de fideiussor.* Vinc. de Franch. *decis.*55. *n.*1. Magon. *decis. Lucens.*22. *n.*13. Imò in hac obligatione, in qua pro debito Vniuersitatis in beneficium Annonæ omnes interceſſerunt, dici potest contracta societas, & vti socio, † qui commune 6
debitum soluit competere Iosepho actionem pro socio, *l.*1. *C. de duob. reis*, Cuiac. *ad African. tract.*4. *col.*9. §. *duo rei.* Et saltem † iuuatur Ioseph vtili negotiorum gestorum actio- 7
ne, *l. soluendo, vbi DD. ff. de negot. gest. l. sed an vltro, ff. eod.* Bald. *in l. aduersa, C. locat.* Cuiac. *ad African.* vbi supra Roncagal. *plenè in l. reos, n.*42. *ff. de duob. reis*, Castr. *cons.*244. *n.*2. Cabal. *cons.*138. *n.*11. *&* 12.

Præsertim quia receptior, & æquior est opinio Bald. vt Correus, qui etiam ex voluntaria causa † solidum soluit, 8
agat contra Correum pro rata sine cessione, Bal. *in l. si rem communem, C. si cert. pet. & in l. creditor n.*4.*C.de duob.reis*, Rip. *in l. si ex toto §. fin. in fin. ff. de leg.*1. Crauett. *cons.*77. Thesaur. *decis. Pedemont.* 191. *n.*4. Viu. *decis.*379. *in fin. & in decis. bon. mem. Buratti in hac causa* 15. *Ianuarij* 1624.

Cùm præsertim istam solutionem, imò & obligationem Domini non habuerint pro voluntaria, tum quia stante inualiditate obligationis Communitatis, & cùm nihilominus aliorum fideiussorum obligatio subsisteretur, † & propter 9
iuramentum, & quod principaliter, & in solidum essent obligati, Gabr. *de claus. concl.*10. *n.*4. *& seq.* Card. Seraph. *decis.*1324. Rota *in Bononien. Pecuniaria* 6. *Iunij* 1607. *& in Amerina fideiussionis* 21. *Maij*, & 27. *Iunij* 1612. *coram Ludouis.* poterat loco damnorum, & † interesse peti sors ipsa 10
saltem ad effectum deponendi, donec Communitas validè obligaretur, Bald. *in l. si traditio in* 4.*quæst. n.*7. *C. de action. empt.* Ruin. *cons.*141. *n.*9. *propè finem lib.*1. Rota *in Romana census* 11. *Februarij* 1583. *coram Cantuc. in Romana euictionis* 17. *Februarij* 1603. *coram Ludouis. & in Mellinicen. census* 27. *Martij* 1613. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Tum quia in Iosepho non potuit considerari animus donandi propter obligationem ab eo præstitam in carceribus iuxta decretum Visitæ de extinguendo censum infra certum tempus, † cùm nemo in necessitatibus liberalis existat, *l. rem* 11
legatam ff. de adimend. leg. l. si seruus ff. de hæred. instit. Tiraqu. *in l. si vnquam in verb. donatione largitus n.*106. *C. de reuocand. donat.* Et licet obligatio potuerit considerari à principio vt † voluntaria, induxit tamen deinde necessitatem, 12
l. sicut C. de act. & oblig. & deductum fuit *in alleg. decis. bon. mem. Buratti sub die* 15. *Ianuarij* 1624. Cum qua Domini transierunt, altera tantum parte informante, &c.

* *Est inter eius impressas decisio* 451.

R.P.D.

R. P. D. DVNOZETTO.

Licien. Canonicatus.

Die Veneris 2. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

Executor ritè, & rectè non procedendo, non priuat quem sua possessione, & quando verum sit, quod ritè, & rectè non processerit.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum adeptionis possessionis plenè probat ad effectum manutentionis alio non existente in possessione.*
2 *Iudex ritè non procedendo nequaquam priuat possessorem sua possessione.*
3 *Executor non dicitur ritè, & rectè procedere, si prius possessorem non citauerit.*
4 *Clausula*, constito, *cum inducat conditionem, in primis est iustificanda.*
5 *Possessioni captæ, si quis renunciarit, amplius illa ei non suffragatur.*

* *In eadem causa sunt supra decisiones 255. & 271.*

DECISIO CCCCLXXXVIII.

REsoluerunt Domini dandum esse mandatum de manutenendo Theophilo Zimamo, quia de eius possessione capta capitulariter de anno 1627. constat per instrumentum publicum in Summ. num. 2. quod † alio non existente 1
in possessione plenè probat ad effectum manutentionis vulgata *l. prædia vbi Domini communiter ff. de acq. pos.* Rota *decis. 92. n. 1. part. 1. recent. & aliàs sæpissimè.*

Non obstat possessio Bernardini capta auctoritate Iudicis vigore litterarum Apostolicarum in forma Breuis, quia 2
Iudex executor dictarum literarum ex † quo non ritè, & rectè processit, non priuauit Theophilum sua possessione, *Sarnen. in reg. annali qu. 45. num. 3.* Gregor. XV. *decis. 46. num. 5.*

Quod autem non ritè, & rectè processerit patet. Tum 3
quia tradidit possessionem Canonicatus Bernardino † non citato prius Theophilo possessore, *c. licet Episcopus de præben. in 6. l. fin. C. si per vim, vel alio modo*, Rota coram Greg. XV. *d. decis. 96. num. 7.* Tum etiam quia deuenit ad dictam traditionem possessionis, & ad relaxationem sequestri non iustificata clausula, † *constito quod Hieronymus vltimus possessor Canonicatus fuerit vnicus subcollector*, in 4
dictis literis apposita, quæ prius probari, & iustificari debebat, Garz. *de benef. part. 6. cap. 3. num. 64.* Rota *in causa Oscen. portionis* 14. *Decembris* 1617. *& in Elnen. Beneficij* 19. *Decembris* 1614. *coram bon. mem. Archiepiscopo Seleucien. Patruo meo.*

Denique visa fuit cessare omnis difficultas, ex quo Bernardinus prædictæ possessioni, vt supra ipsi traditæ renunciauit, vt in Summ. num. 5. Vnde † non potest ei suffragari, 5
ad l. quæritur §. si venditor ff. de edilit. edict. leg. postquam liti de pactis, Aym. *cons.* 114. *num.* 10. Rota *decis.* 635. *num.* 3. *part.* 1. *recent.*

Et ita vna tantùm parte, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Bononien. Rescissionis Permutationis.

Mercurij 14. *Iunij* 1628.

ARGVMENTVM.

Contractus celebratus sub conditione reseruationis Beneplaciti Apostolici, si illud non interueniat, eo quia Papa renuit consensum dare, tunc perinde est, ac si contractus nunquam fuerit deductus in rerum natura, & omnia in pristinum sunt deducenda, & maximè si dictus consensus erat necessarius.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum, si omnia ritè, & rectè sint gesta.*
2 *Contractus est conditionalis, si fuerit reseruatum beneplacitum alicuius.*
3 *Contractus ex defectu conditionis nunquam deducitur in esse.*
4 *Contractus conditionalis, deficiente conditione perinde est, ac si non esset initus, & datur regressus ad rem datam.*
5 *Fideicommisso si aliqua res sit supposita, non potest permutari, nisi constet de vtilitate, & re vtiliori.*
6 *Testator si enixè prohibuerit alienationem bonorum suorum censetur etiam prohibuisse permutationem.*
7 *In contractu si aliquid erat necessarium, vt interueniret, si non interuenerit, non obstat clausula*, quatenus opus sit.
8 *Legitima si sit acceptata, & iam consumpta, non potest iterùm prætendi, & maximè super bonis fideicommissarijs, & n. 9.*
10 *Confessioni fideicommissarij non statur circa solutionem æris alieni testatoris.*
11 *Solutio æris alieni testatoris, ex quibus bonis præsumatur facta.*
12 *Testator quando non dicatur voluisse restringere fideicommissum.*
13 *Confessio in his, quæ dependent à iuris dispositione non nocet.*

DECISIO CCCCLXXXIX.

FActa per Iacobum Stellam permutatione prædij nuncupat. *l'Archoueggio* cum domo per Iacobum Brunettum possessa in Ciuitate Bononiæ, sub reseruatione quoad prædium, derogationis fideicommissi, quatenus opus esset, ex quo Io: Baptista Stella in suo testamento hæredes instituit filios cum prohibitione de non alienando. Per eundem Stellam fuit adita Signatura Sanctiss. pro derogatione prædicta, quæ cùm fuisset denegata, Auditor Generalis Bononiæ condemnauit Brunettum ad dimittendum, & relaxandum prædium vnà cum fructibus à die permutationis perceptis, & percipiendis vsque ad actualem relaxationem detentionis, necnon lib. 1000. habitas pro adæquatione permutationis, & Stellam ad restituendam domum ex permutatione habitam. A qua sententia interposita appellatione pro parte Brunetti, cum dubitassem, an esset confirmanda, vel infirmanda, Domini eam censuerunt confirmandam.

Nam de validitate constat ex reuolutione actorum cum † omnia fuerint ritè, & rectè gesta, (Caputaq. *decis.* 260. 1
part. 3. & sæpius Rota, nec de ea inter partes dubitatur.)

Iustitia apparet, nam contractus permutationis non solum † fuit conditionalis propter reseruationem beneplaci- 2
ti Apostolici, sed etiam quia partes conuenerunt expressè, quod donec, & quousque beneplacitum expediretur, contractus esset in suspenso, & ex eo nec dominium, nec possessio transferretur, nisi secuto beneplacito, & sententia eius vigore obtenta. Vnde cùm Sanctissimus in Signatura gratiæ denegauerit, contractus ex defectu † con- 3
ditionis nunquam deductus fuit adesse, *l. item quia §. 1. ff. de pact.* Paris. *cons. 5. num. 7. vol. 4.* Tiraquell. *de retract. lignag. § 8. glos. 6. n. 2.* Seraph. *decis. 838. n. 6.* Rota *in recent. decis. 676. numer. 5. & 6. part. 2. & in Signina Castrorum 3. Aprilis* 1615. *coram bon. mem. Burat.* & in omnem casum datur regressus ad prædium, † perinde ac si contractus 4
non fuisset initus, *l. necessario §. quod si pendente, ff. de pericul. & commod. rei vend. l. pecuniam, ff. si cert. pet.* Rol. *cons. 7. num. 7. lib. 3. & cons. 63. n. 16. 24. & 28. lib. 4.* & in casu, quando beneplacitum fuit denegatum, Lucas de Penna *in l. nulli col. 2. circa med. vers. potest dici, C. de fund. patrim. lib. 11.* Afflict. *in c. Imperialem de prohib. feud. alienat.* per Federic. §. 16. *num. 37. & §. 24. num. 55.* Et cùm prædium esset suppositum fideicommisso, non poterat † permutari, 5
nisi constet de vtilitate, & re vtiliori, Peregr. *de fideicomm. art. 40. num. 32.* Molin. *de Hispan. primog. lib. 4. cap. 4. num. 7. 10. & 12.* Vincent. de Franch. *decis. 355. num. 6.* Quare cùm testator prohibuerit alienationem, & distractionem volendo, vt omni modo bona perpetuo conseruentur, ex

6 istis verbis prægnantibus † censetur prohibuisse permutationem cum denotent enixam mentem prohibentis, quod nolit vllo quæsito colore alienari posse, iuxta *l. Balista, ff. ad trebell. & l.1. ff. de rerum permut.* Decian. *respons.55. num.57. & cons.57. num.22. lib.3.* Grat. *cons.17. numer.41. lib.1.* Peregr. *de fideicomm. art.40. num.33.* ex quibus ap-
7 paret non obstare clausula, *quatenus* † *opus sit*, cum beneplacito Apostolicum esset necessarium.

Non obstant prætensiones Brunetti circa legitimam solutionem æris alieni, & quod licet fideicommissum fuerit generale, tamen in contractu emancipationis filiorum facto in diuisione, & assignatione portionis expresserit testator, quæ bona voluit esse supposita fideicommisso, inter quæ non legitur prædium permutatum, de quo agitur, & fideicommissum vniuersale factum in testamento restrinxerit ad 49.mil.lib.

Nam ad primam de legitima respondetur, quod cum fuerit in alijs bonis assignata, & acceptata cum emancipa-
8 tione & iuramento, quorum vnum sufficit † ad ipsum excludendum, non potest legitimam nunc prætendere super hoc prædio, Franch. *decis.133.* Peregr. *de fideicomm. art. 36. num.16. in fin.* Merlin. *de legitim. lib.5. tit.3. qu.1. n.10.*
9 *& seqq.* & ea consumpta non † potest permutatio hac ratione substineri sine derogatione.

Non obstant, quæ dicuntur de solutione æris alieni, cum
10 non constet, † nec stetur confessioni fideicommissarij, Bart. *in l. si fortè num.6. ff. de Castr. pecul.* & cum in inuen-
11 tario constet de creditis iocalibus, † mobilibus, & animalibus, & illis erat faciendа solutio, & facta præsumitur, Bar. *in l. fin. §. & si præfatum in fin. C. de iur. deliber.* Surd. *decis.55. num.6. & 7.*

Et licet in instrumento emancipationis non fiat fideicommissum super isto prædio, sat est quod fiat in testamento, & cum in alijs bonis assignetur legitima, satis videtur testatorem noluisse recedere à primæuo fideicommisso in testamento, nec in emancipatione vlla apparet restrictio fideicommissi vniuersalis, sed tamen postquam filijs certa bona assignauit contrahendo cum ipsis voluit eadem bona ipsis assignata, non obstante assignatione subiacere suo fideicommisso vniuersali pro summa lib. 49. mil. atque ita inducendo nouum fideicommissum in bonis filijs assignatis, & confirmando primum vniuersale fideicommissum,
12 † non autem illud restringendo, vt benè deducitur ex instrumento emancipationis, Greg. XV. *decis.26.* Rota *decis.267. num.7. part.2. recent.*

Tandem non obstat confessio Stellæ, prædium non esse subiectum fideicommisso, quia semel in instrumento permutationis fuit dictum, quod Stella prætendebat saltem in totum non esse subiectum, & bis exprimitur, quod dicebatur paterno fideicommisso subiectum, quæ prætensio red-
13 ditur erronea ex testamento, & tamen † confessio in his, quæ à iuris dispositione dependent, non nocet, Aym. *cons.93. num.1.* Menoch. *cons.636. num.34. & seqq.*

Et ita vtraque parte informante pro confirmatione sententiæ, fuit resolutum &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Parmen. Nullitatis Ordinum.

Die Lunæ 19. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

Princeps in inuestituris non censetur velle præiudicare iam vocatis in feudo, cum & illæ censentur concessæ sine præiudicio tertij. Interesse sufficit, vt qualitercumque doceatur ad effectum, vt quis admittantur ad causam.

SVMMARIVM.

1 *Clerici censentur excluſi à feudo, ſi præſtanda ſint ſeruitia Principi ſæculari.*
2 *Princeps in inueſtituris non cenſetur velle præiudicare vocatis, niſi expreſsè dicat.*
3 *Inueſtitura cenſetur conceſſa ſine præiudicio tertij.*
4 *Sententia nulla ex defectu iuriſdictionis non attenditur.*
5 *Ordines ſacri, ſi ſint ſuſcepti per metum, ille dicitur purgatur ex ſpontanea adminiſtratione.*
6 *Intereſſe, quando agitur ad effectum, vt quis admittatur ad cauſam, ſufficit vt detur fumus, cum ſatis ſint leuiores probationes.*

* *In eadem cauſa habentur infra duæ aliæ deciſiones coram eodem R. P. D. meo Ghiſilerio ſub diebus 11. Martij 1630. & 2. Decembris eiuſdem anni.*

DECISIO CCCCXC.

A Sententia de partibus ad fauorem Marchionis Hippolyti Malaspinæ super nullitate susceptionis ordinum, & licentia nubendi, interposita appellatione Marchio Ludouicus obtinuit mihi committi causam restitutionis in integrum cum clausula, *constito de illius interesse*, vnde cum de eo dubitarem, Domini affirmatiuè responderunt. Quoniam ex deductis in summar. num.2. apparet illum esse comprehensum in inuestitura Castrorum Bastiæ Terræ Rubeæ, & pertinentiarum, ac proinde sua interest, quod Marchio Hippolytus remaneat in sacris ordinibus, vel vt ipso adhuc viuente, inuestitura dicatur transijsse in sui personam attenta confirmatione Imperiali, per quam cùm præcipuè respiciat seruitia præstanda sacro Imperio,
† Clerici censentur excluſi, iuxta textus *in cap.1. de feud.* 1
fœmin. & in cap. ſi clericus, ſi de feud. defunct. fuerit controuerſ. cum alijs per Rosental. *de feud. cap.7. concluſ.29. num. 1. & ſeqq.*

Nec obstat, quòd Marchio Hippolytus quamuis aliàs in sacris ordinibus constitutus, & sic incapax feudi, de quo agitur, fuerit ad illud admissus ab Imperatore, vt in summ. Marchionis Hippolyti num.7. Nam vltra quod admissio Imperatoris non apparet, cessat obiectum, quia Marchio Ludouicus, vt dictum est, vocatus fuit in præcedentibus inuestituris, nec Princeps censetur † velle præiudicare 2
sic vocatis, nisi expressè dicat Rosental. *de feud. cap.6. concluſ.69. in gloſ. littera R. ad finem, cum alijs ibi allegatis*, quinimò præsumitur concessa † sine præiudicio ter- 3
tij, Anchar. *cons.174. num.5.* Bero. *cons.69. num.19. lib.1.*

Non obstat sententia super nullitate ordinum. Primò, quia prætenditur nulla ex † defectu iurisdictionis, ex quo 4
causa fuit auocata ab Ordinario, & commissa in Rota; Secundò, quia testes de metu deponunt de tempore assecutionis Canonicatus, non autem susceptionis ordinis, & ex retentione Canonicatus, perceptione fructuum per plures annos, necnon ex resignatione cum pensione, prætenditur purgatio metus; nam † ex spontanea admin istra- 5
tione metus purgatur, Hostiens. *in cap. maiores, num.38. de baptiſmo*, Io. Andr. *num.17.* Butr. *num.8. in fin.* Boich. *num.7. vbi ſupra*. Tandem aderat clausula, *vocatis vocandis &c.* & Ludouicus erat certus contradictor, cùm Hippolytus cum ipso fecerit concordiam super bonis feudalibus, & tamen non fuit citatus, super quibus omnibus post admissionem ad causam erit plenè discutiendum.

Quare cùm non agatur de interesse principaliter, sed incidenter ad effectum admissionis huiusmodi, succedit conclusio, quod ad docendum de interesse in hoc casu sufficit apparenter docere † de iure, & dare fumum, cùm ad- 6
mittantur leuiores probationes, Fel. post Cardinal. *in cap. super num.2. de offic. deleg. & in cap. ſuper num.14. & 16. de ſent. & re iudic.* Odd. *de reſtit. in integr. part.1. qu.16. num. 46.* Rota *deciſ.11. de reſcript. in antiq.* Bisignett. *deciſ.1. eod. tit.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Reinuestimenti.

Die Mercurij 21. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

Sententiæ, quando dicantur conformes, ita vt sit locus Statut. Vrb. de duab. conform. qui omnes comprehendit, & in omnibus Curijs seruatur. Pecuniæ stante super hoc præcepto testatoris inuestiendæ sunt ad fauorem substitutorum. In renunciationibus non comprehenduntur non expressa, & illæ in præiudicium tertij non possunt fieri.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ dicuntur conformes, quando ſecunda confirmat primam, & concordant in qualitate, & ſubſtantia.*
2 *Statutum Vrbis de duabus conformibus habet locum inter Romanos, Incolas, Monaſteria, loca pia, &c.*
3 *Statutum Vrbis de duabus conform. in omnibus Curijs ſeruatur.*
4 *ad Soluendum quis malè condemnatur, ſi conſtet, quod iam ſoluerit.*
5 *Hæres ſi aliquid det legatario, cenſetur id aſſignare in extinctionem legati.*
6 *Solutio facta ex diuerſa cauſa, non debet ad aliam inferri, & n.17.*
7 *Simoniaca datio ex quibus excludatur.*
8 *Moniales debent ſubire onera Monaſterij.*
9 *Monialis ſi ſit inhabilis ad ſubeunda onera Monaſterij, ideò maior dos danda eſt ei.*
10 *Simonia vt excludatur, capi debet omnis interpretatio.*
11 *Pecuniæ ſunt reinueſtiendæ ſtante ſuper hoc præcepto teſtatoris, & n.14.*
12 *in Subſtitutione reciproca facta inter vocatos, quando adſit vulgaris.*
13 *Teſtamenti vna pars alteram declarat.*
15 *in Renunciationibus non comprehenditur id, quod non reperitur expreſſum.*
Renunciare, quis non poteſt in præiudicium alicuius.
16 *Articulorum non admiſſionis nullitas, quando non poſſit allegari.*
17 *Intentionem fundatam ſi pars habeat in confeſſione, & inſtrumentis publicis, non eſt grauanda reſponſione.*
19 *Confeſſioni partis magis ſtandum eſt, quàm teſtibus.*

DECISIO CCCCXCI.

ANtonius Formicinus Franciſcæ Angelæ, & Clementiæ filiabus monachandis teſtamento legauit ſcuta 1500. monetæ, quæ inueſtiri mandauit in annuis cenſibus, vel locis montium non vacabilium vteñ & frueñ per dictas tres filias, quas ad inuicem ſubſtituit, & vltimæ decedenti, quando de tali legato ante profeſſionem non diſpoſuiſſet, ſubſtituit pro altera parte ſuos hæredes, pro altera verò Monaſterium S. Coſmati de Vrbe, vbi monachatæ fuere. Verùm quia D. Catharina Formicina vti hæres Io. Franciſci Formicini, mariti, filij, & hæredis Antonij teſtatoris fuit per duas ſententias condemnata ad inueſtiendā prædictam ſummam legatam, cauſam appellationis commiſit cum clauſula, *quod conſtito de duabus conformibus*, & quod ſit locus ſtatuto exequatur, ideò contigit dubitare, an conſtaret de duabus conformibus, & an eſſet locus ſtatuto, & Dominis in vtraque parte placuit affirmatiua reſponſio.

Nam ſententiæ ſunt conformes, quia ſecunda confirmat
1 primam, † & concordant in qualitate, & ſubſtantia, Ruin. *conſ.*114. *num.*10. *lib.*5. Menoch. *conſ.*509. *numer.*16. Rota *in Romana ſucceſſionis coram Orano* relat. per Marcheſ. *de commiſſ. part.*2. *fol.*123. *& in recent. deciſ.*98. *part.*
2 1. & ſtatutum Vrbis habet † locum inter Incolas, Romanos, Monaſteria, & loca pia, Rota *deciſ.*380. *numer.*2. *part.*1. *recent.* Seraphin. *deciſ.*794. *num.*26. & ſic ſeruatur
3 † omnibus Curijs, vt firmauit Rota *diuerſ. deciſ.*452. *in princ. part.*1. *&* 380. *part.*1. *recent. in princ.*

Iuſtitia ſatis firma remanet ex deciſionibus R. P. D. mei Vbaldi, quæ ſatis faciunt omnibus in contrarium obiectis, neque obſtant, quæ aliàs fuerunt deducta, & hodie repetuntur contra fundamenta deciſionum, quod Catherina malè fuerit condemnata ſoluere ſcuta 500. pro legato facto
4 ſorori Pacificæ, cum aliàs conſtet dicta † ſcuta 500. ſoluta fuiſſe, vt ex quietantia Abbatiſſæ ſummar. num.4. in qua licet aſſeratur *di hauer riceuuti li danari per eſſer Suor Pacifica inhabile, e cieca*, non tamen exinde ſequatur fuiſſe ſoluta ob cauſam dictæ cæcitatis, & inhabilitatis, ſed in
5 extinctionem legati † vti in cauſam neceſſariam, & quia illa ſumma reſpondet ſummæ legatæ, & aliud Pacifica prætendere non poterat, nec eſt præſumendum fuiſſe illa donata.

Nam ex ijſdem reſponſionibus deciſionum benè remanent ſublata, quia Clementia in ſæculo, & Pacifica in religione nuncupata, habebat tria credita, vnum ſcutorum 500. vigore legati paterni ad effectum inueſtiendi ad fauorem trium filiarum ad inuicem ſubſtitutarum, & poſt obitum vltimæ ad commodum Monaſterij pro dimidia, & ad commodum hæredis pro alia. Secundum ſcutorum 500. ex inſtrumento renunciationis ad effectum illa erogandi pro ſeruitio Monaſterij ad contentamentum Abbatiſſæ, & cum licentia Viceſgerentis, & deputatorum, vt in copia data num.3. quæ nullo modo poſſunt adaptari ad ſcuta 500. ſibi vnà cum alijs ſororibus vnà cum ſupradicto vinculo legata. Tertium ſcutorum 500. ab Octauio patruo promiſſorum, qui non ſoluit vti tutor, ſed nomine proprio, vt benè colligitur ex ipſa quietantia, in qua ſolutio legitur facta nomine proprio, tanquam ſimpliciter promiſſa à patruo, † & ex 6
diuerſa cauſa, *perche era cieca*, vnde ſequitur, quod ſcuta 500. ſoluta per Octauium patruum, *perche era cieca*, & in fabricam Cellæ vinariæ, non potuerunt extinguere debitum legati ad effectum inueſtiendi cum ſupradictis ſubſtitutionibus, & ſic ceſſat obiectum, quod hæc ſumma fuerit data † ſimoniacè pro acceptatione, cum appareat ſolu- 7
tam fuiſſe, eo quia ratione dictæ inhabilitatis nedum non poterat † ſubire onera Monaſterij, vt ſolent omnes Mo- 8
niales inſeruiendo officijs, ad quæ pro tempore eliguntur, ſed imò ipſa indigebat ſeruitio aliarum Monialium, & vti cæca egebat maiori ſeruitio, † & maius grauamen infere- 9
bat Monaſterio, ideò maior dos dari potuit, gloſ. *in cap. honorantur* 32. *qu.*2. Ac omnis interpretatio † capi debet 10
ad euitandam ſimoniam, Felin. *in cap. ſuper his, num.*17. *de accuſat.* Put. *deciſ.*440. *num.*3. *lib.*1. Rota *recent. deciſ.* 418. *num.*4. *part.*1.

Quoad ſororem Archangelam, aſſignatio cenſus non ſuffragatur, quia illa eſt de fructibus vita ipſius durante, & tamen ſcuta 500. debent reinueſtiri ad effectum ſupradictarum ſubſtitutionum, iuxta † diſpoſitionem Antonij te- 11
ſtatoris, qui voluit in dicto inueſtimento ſuccedere alias ſorores ſuperuiuentes, & Monaſterium vt ſupra, & in deciſionibus R. P. D. mei Vbaldi.

Quoad legatum Franciſcæ præmortuæ ante profeſſionem eſt quoque reinueſtiendum ad fauorem aliarum ſororum ſuperſtitum Monaſterij & hæredis; nam in reciproca † ſubſtitutione facta inter ſorores continetur vulgaris ad 12
fauorem ſororum ſuperſtitum, etiamſi non ſit emiſſa profeſſio, Gabr. *conſ.*117. *n.*16. *lib.*1. Bart. & alij *in l. quandiu ff. de acquir. hæred.* vnde videtur reſultare, quod dum ad vltimam ſuperuiuentem debuit integraliter peruenire fructus totius inueſtimenti etiam integrè debuerit ſuccedere in portionibus præmorientium, quandocumque decederent, necnon quod ſi vnaquæque vltima potuit de medietate ante profeſſionem ad libitum diſponere, non cenſeantur excluſæ à legato quatenus moriantur ante profeſſionem, cùm vna pars † teſtamenti aliam declaret, *l. ſi ſeruus plurium,* 13
*§. fin. ff. de leg.*1. *l. quod filiabus in princ. ff. eod.* cum alijs per Fuſar. *de ſubſtit. qu.*242. *num.*123. *& ſeqq.* Ac propterea dictum inueſtimentum omninò fieri debet, iuncta præſertim † voluntate teſtatoris, dum voluit vltimam filiam 14
poſſe de legato diſponere, & ideò conſiderauit caſum mortis ante profeſſionem, & acquiſitionem, & diſpoſitionem ante illam.

Renunciationes ex aduerſo ponderatæ non obſtant, vt benè reſpondent deciſiones R. P. D. mei Vbaldi, nam adeſt præſeruatio non fuit renunciatum expreſsè † legatis pa- 15
ternis, & non potuit fieri præiudicium ſororibus, & Monaſterio ſubſtitutis, Rip. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, num.*101. *vbi de communi ff. de verb. oblig.* Ruin. *conſ.*138. *num.*10. *lib.*2. Grat. *conſ.*22. *numer.*22. Cephal. *conſ.*371. *num.*32. *& ſeqq. lib.*3. Odd. *conſ.*49. *num.*20. *&* 22.

Nullitas quod articuli non fuerunt admiſſi, † ceſſat quia 16
non fuerunt producti, non adeſt citatio ad dicendum contra, & fuerunt relaxati penes notarium poſt tres dies à die, in qua cadebat citatio à prætenſo procuratore, qui in actis declarauerat, ſe non eſſe, nec vel eſſe procuratorem, vt in copia comparitionis, quæ datur ſumm. num.1. quinimò ipſi articuli ſunt contrarij propriæ confeſſioni partis aduerſæ, cùm contineant, quod ſcuta 500. ſoluta Abbatiſſæ in eius quietantia per D. Catharinam producta fuerint ſoluta pro ſatisfactione ſcutorum 500. ab Antonio Formicino legatorum, & tamen quietantia ipſa explicitis verbis continet illa ſoluta, tanquam promiſſa ab Octauio patruo, ex eo quod Soror Pacifica eſſet cæca, & ſic apparet, quod verè, & realiter non fuerunt ſoluta Abbatiſſæ pro legato

17 cum specificè † diuersa causa, nempè cæcitatis exprimatur, & prouenerint à diuersa persona, & sunt contrarij publicis instrumentis productis, in quibus apparet Monasterio deberi scuta 1500. nempè scuta 500. legata ab ipso Antonio, vt in suo testamento, quæ sunt ea, quæ hodie petuntur, & pro quibus D. Catherina fuit condemnata, item alia scuta 500. per ipsam sororem Pacificam in instrumento renunciationis ab ea factæ sibi reseruata, & alia scuta 500. ab Octauio patruo promissa, & donata ex causa cæcitatis, vt fuit dictum supra, & istæ tres summæ vnaquæque continet suam particularem diuersam causam debiti, & à diuersa persona prouenientem, itaut Abbatissa, & Moniales non
18 sint † grauandæ responsione, cùm habeant intentionem fundatam in confessione, & instrumentis publicis, est textus *in cap.2. vbi doct. de probation.* Osasch. *de-*
19 *cis.*10. *num.*7. plus enim statur † confessioni, quàm testibus, qui potuissent examinari, Aymon. *cons.* 171. *num.*10. Et ita &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Paduana Feudi.

Die Lunæ 26. *Iunij* 1628.

ARGVMENTVM.

Diuisio feudi facta inter vocatos, in nihilo potest præiudicare primæ illius naturæ, & succedentes in illo ex propria persona, ea non obstante, debent habere illud, prout sunt vocati. Iure suo quis ex facto alterius non est priuandus. Feudum acceptum pro se, & masculis, & in eorum defectu pro fœminis, fœminæ quando tantùm intrent.

SVMMARIVM.

1 *ex Actorum reuolutione dicitur constare de validitate sententiæ.*

2 *Feudi natura non dicitur mutata per diuisionem factam inter vocatos.*

3 *Et hæc est verior opinio.*

4 *in Feudo recepto pro masculis, & in eorum defectu pro fœminis, non obstante diuisione masculi præferuntur fœminis descendentibus ex fratribus.*

5 *Feudum receptum pro masculis, & in eorum defectu pro fœminis, istæ nunquam intrant, donec aliquis masculus ex primo inuestito descendens adsit, & quare num.6.& 7.*

6 *in Feudis primum principium, prima radix, & fundamentum est attendendum.*

8 *Inuesturæ separatim acceptæ à vocatis in feudo, non possunt præiudicare primæuæ naturæ feudi.*

9 *Cum illæ censeantur factæ iuxta naturam antiquarum inuesturarum, cum alijs vocatis non potest tolli ius quæsitum.*

10 *Sententia lata in contumaciam non probat incursam caducitatem.*

11 *Caducitas vt probetur adesse, requiruntur plenæ, & concludentes probationes.*

12 *Caducitati vt sit factus locus, debet probari, quod fuerit per Dominum directum acceptata, & capta possessio.*

13 *Feudi concessio facta iuxta formam antiquæ inuesturæ, non potest dici noua concessio, & numer. 14. & 15.*

15 *Vocatis in feudo non potest præiudicari per nouas inuesturas.*

16 *in Feudo, emphyteusi &c. succedentibus ex propria persona non nocet quicquid eorum antecessores fecerunt.*

17 *Iure suo quis ex facto alterius non est priuandus.*

* *Supra, & infra adsunt plures decisiones in hac causa 486. quæ est in eadem causa.*

DECISIO CCCCXCII.

PEr duas sententias Rotales ad fauorem Ludouici, & fratrum de Doctis contra Iuliam de Doctis fuit reuocata sententia Vicarij Patauini super immissione ad possessionem medietatis feudi decimalis, cum existentibus Ludouico, & fratribus masculis Iulia sit ab hoc feudo exclusa: Interposita appellatione, & causa mihi commissa, censuerunt Domini dictas sententias esse confirmandas, cùm de validitate † constet ex actorum reuolutione, Ca- 1
putaq. *decis.*260. *part.*3. Rota *recent. decis.*178. *numer.*1. *& decis.*708. *num.*1. *part.*2. & de iustitia ex pluribus decisionibus factis in causa, tam coram Illustriss. Card. Caualerio, quàm coram R. P. D. meo Merlino, in quibus etiam tolluntur, quæ de præsenti deducuntur per informantes pro Iulia.

Fundamentum diuisionis inter descendentes Antonij Francisci primi acquirentis pluries reperitum ex Ruin. *cons.* 9. *num.*5. *lib.*1. *& alijs*, non obstat ita quòd per hanc † diui- 2
sionem dicatur hoc feudum separatum, itaut portio Hieronymi quæ deuenit ad Baptistam eius filium, & deinde ad Iuliam, penes eam remanere debeat, quia verior est opinio, quod per huiusmodi diuisionem non fuerit immutata, † nec alterata natura feudi, neque adempta aut al- 3
terata vlla prior qualitas, sed solùm vna pars feudi talis qualis erat, & sic retenta priori natura, fuit assignata vni, alia verò pars alteri, nam communior opinio est, quod in feudo † recepto pro masculis, & in eorum defectum pro 4
fœminis non obstante diuisione, masculi præferuntur fœminis descendentibus ex fratribus, Aluarott. *in cap.*1. *numer.*6. *tit. de nat. succes. feud.* cùm numquam sit locus fœminæ, † donec extat aliquis masculus, ex eo qui primò 5
feudum acquisiuit, idem Aluarott. *in cap.*1. *num.*1. *tit. de eo qui sibi hæred. sui masc. & fœmin.* vbi Doct. & communiter Gabr. *cons.*70. *num.*11. *lib.*2. Castr. *cons.*176. *num.*2. *lib.*1. Menoch. *cons.*974. *num.*1. *& seqq. & cons.*1034. *n.*3. Honded. *cons.*542. *num.*30. *& seqq. lib.*1. Galuan. *cons.*11. *num.*3. Surd. *cons.*513. *numer.*18. & firmauit Rota *coram Illustriss. Card. Caualerio in hac causa* 16. *Decembris* 1622. *coram R. P. D. meo Merlino*, ea ratione, quia non curatur quo tramite feudum † descendat, sed attenditur primum 6
eius principium, prima radix & fundamentum, vt firmant Doct. *in cap.*1. *quibus mod. feud. constit. potest, & in cap.*1. *de benefic. fœmin.* cùm omnes posteri dicantur † descen- 7
dere ex corpore primi acquirentis.

Nec obstat, quòd diuidentes separatim acceperint inuestituram, quia † istæ inuestituræ etiam separatim factæ, 8
intelliguntur iuxta formam antiquorum, Bero. *cons.*109. *num.*24. *lib.*1. Rota *in Bonon. bonorum emphyteuticorum* 18. *Aprilis* 1597. *coram Card. Pamphilio*, vt masculi præferantur fœminis, nec censetur recessum à tenore antiquarum inuesturarum, † cùm non potuerit ius quæsitum 9
tolli, iuncta præsertim clausula, saluo semper iure omnium, quæ præseruauit ius Ludouico, & fratribus ad exclusionem fœminarum in prima inuestitura vocatis, *vt in decisione R. P. D. mei Merlini* 20. *Decembris* 1627.

Neque facit caducitas ex sententia contra Galeatium, tum quia vti lata in contumaciam † non probat suffi- 10
cientem incursam caducitatem, Rota *diuers. decis.*369. *num.*10. *&* 11. *part.*1. sed requiruntur plenæ, & † con- 11
cludentes probationes, Surd. *decis.*261. *num.*2. Bursatt. *cons.*143. *num.*86. Tum quia satis constat, quod † non 12
fuit acceptata caducitas, neque apprehensa corporalis possessio, vt requirebatur, ad tradita per Gozad. *cons.*84. *num.* 10. Alex. *cons.*74. *num.*6. Becc. *cons.*56. *num.*25. *lib.*1. sed factæ nouæ inuestituræ, dum incontinenti D. inuestiuit Galeatium, ideò hæc non † potest censeri noua concessio, 13
sed iuxta formam antiquæ inuestituræ, vt plenè comprobat *d. decis. Bonon. bonorum emphyt.*

Incorporatio facta Ecclesiæ cessat, prout quod sit noua inuestitura vti de feudo nouo concessa, quia cùm non fuerint seruata requisita, quæ debent seruari in nouis concessionibus, colligitur † animus quod noluit dictam emphy- 14
teusim incorporare, sed statim renouare, ideò comprehensi tantò minus dici possunt priuati iure suo, † concurren- 15
te præsertim clausula illa, quæ præseruauit iura filiorum, & nepotum Galeatij, vt benè deducitur ex allegatis *in decisione R. P. D. mei Merlini*, nec potuit culpa alienantis, vel non petentis renouationem nocere comprehensis in

priori-

16 prioribus conceſſionibus, cùm † veniant ex perſona propria, nec priuentur iure ſuo ex facto alterius, Pedemont. *deciſ.29. num.19. verſ. contrariam opinionem*, Theſaur. *deciſ.227. num.5.* Roſental. *de feud. cap.11. concluſ.17.num.15.* Grat. *conſ.2. n.21.* Aluarott. *in cap.1. §. fin. n.18. concluſ.20. quæ fuit prima cauſ. benef. amittend.*& tenuit Andr.de Iſern. *in cap.1. quo tempore miles &c.*

Ex quibus vtraque parte informante cenſuerunt Domini confirmandas ſententias Rotales &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Parmeñ. ſeu Luneñ. Sarzaneñ. ſeparationis Thori.

Die Mercurij 28. Iunij 1628.

ARGVMENTVM.

Tertius ſi agat ad inualiditatem matrimonij validè iam contracto, pendente lite, coniuges non ſunt ſeparandi. De iniuſtitia, & nullitate ſententiæ non auditur, niſi producat proceſſum, & interim ſtat præſumptio pro ea.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium debet eſſe regulatum à iure.*
2 *Arbitrium intelligitur prout de iure.*
3 *Arbitrium non intrat ad reuocandam executionem iam factam, & conſumatam.*
4 *ſuper Matrimonio in facie Eccleſiæ iam contracto, ſi lis ſuper eo moueatur, ea pendente, exercitium matrimoniale coniugibus non poteſt interdici.*
5 *Et hoc multò magis procedit, ſi nemo ex coniugibus reclamat.*
6 *ſuper Matrimonij inualiditate, ſi lis ſit mota à tertio, videtur antequam ad ſeparationem procedatur, eſſe cognoſcendum per ſententiam, & rem iudicatam.*
7 *Vxor eſt citanda, ſi tractetur de ſeparatione thori, cum de eius principali intereſſe agatur.*
8 *Commiſſio ſi nunquam fuerit in actis producta, citata parte, non dicitur introducta lis.*
9 *Lis non eſt ſufficiens ad ſeparationem thori.*
10 *de Sententiæ nullitate, & iniuſtitia dari non poteſt, niſi exhibeatur proceſſus, & n.12. & 17.*
11 *ſuper Matrimonij inualiditate, ſi ſit litigandum, non eſt incipiendum à ſeparatione.*
13 *Matrimonium quando reperitur contractum debet probari non interueniſſe eius Parochum, vel licentiam.*
14 *pro Executore præſumitur.*
15 *Parochi licentia de contrahendo matrimonio, ſuffragatur etiam poſtquam illud eſt contractum.*
16 *Matrimonium, vt annulletur, non ſufficit defectus omiſſionis denunciationum.*

DECISIO CCCCXCIII.

LIcet quinta currentis, fuerit dictum conſtare de intereſſe Marchionis Ludouici Malaſpinæ ad effectum, vt admittatur ad cauſam reſpectu ſimplicis audientiæ, & deducat iura ſua, tamen commiſſa cauſa ad eius inſtantiam nullitatis matrimonij aliàs initi per Marchionem Hippolytum Malaſpinam, cum clauſula, vt procedatur ad ſeparationem arbitrio Rotæ: Domini cenſuerunt non intrare.

1 Arbitrium enim debet eſſe à † iure regulatum, Bart. *in extraug. ad reprimendam, in verbo videbitur, num.8.* ſan. mem. Greg.XV. *deciſ.189. num.3.* Rota *deciſ.450. num.1. 587. num.1. & 669. num.1. part.2. recent.* & talis clauſula,
2 *intelligitur*, † prout de iure, Cæſ. de Graſſ. *deciſ.7. num.7. & deciſ.8. num.2. de ſent. & re iudic.* Peregr. *deciſ.239. circa fin. lib.2.* Maximè cùm certum ſit arbitrium non intrare
3 ad reuocandam † executionem iam factam, & conſumatam, & ſæpiſſimè Rota cenſuit, *vt in Fanen. beneficij 28. Iunij 1624. coram bon. mem. Greg. XV. deciſ.70. in princip. & deciſ.201. num.1. part.2. recent.* de iure autem eſt, † quod matrimonio in faciem Eccleſiæ contracto, ſi lis ſuper eius nullitate poſtea moueatur, non debet lite pendente exercitium matrimoniale coniugibus interdici, eſt text. *in cap.2. vt lit. pend.* Franch. *deciſ.130. num.4.* Abb. *in cap.2. ſub num.4.* qui filij ſint legitimi, Sanchez *de matrim. lib.2. diſp.41. num.50. ad fin. verſ. quod expreſsè, & lib.7. diſp.2. num.15. verſ. quod ſi opponas.* Idque præſertim videtur ſuaderi, quia neuter ex coniugibus reclamat, † & in matri- 5
monij quaſi poſſeſſione exiſtunt, quare mota lite per tertium ſuper inualiditate matrimonij, videtur prius quàm ad ſeparationem procedatur, eſſe cognoſcendum per ſententiam, † & rem iudicatam, Franch. *d. deciſ.103.* 6
num.7. ſaltem ad euitandum præiudicium vxoris, contra quam nec lis fuit introducta, & † tamen eſt citanda, cum 7
de eius principali intereſſe agatur, Gratian. *diſcept.850. num.18. & 19.*

Nec obſtat, quòd dicitur matrimonium fuiſſe contractum poſt litem in Rota introductam coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo: nam vltra, quod Marchioniſſa vxor in ea non comprehenditur, ceſſat difficultas, quia commiſſio nunquam fuit in actis producta citato Marchione Hippolyto, † vt requiritur ad effectum 8
introducendi litem, nec facta citatio ad dicen. contra commiſſionem, *Clement. fin. & ibi not. vt lit. pend.* Rota *deciſ.4. in fin. eod. tit. in antiq.* Caſſad. *eod. tit. deciſ.1. num.4.* ſan. mem. Greg.XV. *deciſ.92. num.2.* quinimò appellatio fuit deſerta ex lapſu quatuor annorum. Nec facit commiſſio reſtitutionis in integrum parte citata, cùm fuerit poſt conſumatum matrimonium, † quod propterea non 9
debet per huiuſmodi litem ſeparari, Sanchez *lib.7. diſput. 2. numer.15.*

Non obſtat, quòd prætendatur nullitas, vel iniuſtitia ſententiæ ſuper nullitate Ordinis, quia † niſi exhibeatur 10
proceſſus, de hoc non poteſt conſtare, & interim intrat præſumptio pro validitate, & iuſtitia, † nec eſt locus ſe- 11
parationi, cum ab ea non ſit inchoandum, Gratian. *vbi ſup. num.4. & 5.* qui loquitur in matrimonio contracto poſt ſententiam ſuper nullitate profeſſionis.

Non obſtat ſi dicatur, matrimonium de facto proceſſiſſe inter ſanguine coniunctos, & non ſeruatis ſolemnitatibus Sacri Concilij, nec coram proprio Parocho, vel de licentia, † quia niſi producatur proceſſus, non poteſt dici de 12
ſupradictis conſtare; vbi enim matrimonium eſt contractum, † debet probari, quod non interuenerit proprius 13
Parochus, nec licentia, Sanchez *diſput.37. num.5. lib.3.* & pro † executore præſumitur, ſed quod plus eſt, datur 14
Breue de diſpenſando in gradu prohibito, pronuncia delegati ſuper diſpenſatione, licentia data proprijs Parochis, & matrimonium contractum inter Miſſarum ſolemnia ſummario Marchionis Hippolyti à num.1. vſque ad finem, & atteſtatio † Parochi de licentia, ſuffragatur etiam poſt 15
contractum matrimonium, Caputaq. *deciſ.205. part.2.* Gemin. *conſ.27.* & firmauit Rota *in Toletana matrimonij 10. Decembris 1625. coram R.P.D. meo Merlino.* Vltra quòd defectus omiſſionis † denunciationum ad hunc effe- 16
ctum non videtur conſiderabilis, nec ſufficit ad annullandum matrimonium, Gratian. *diſcept.841. à num.21. vſque ad 27.* Sanchez *de matrim. lib.3. diſp.5. num.3.* & tenuit Rota *deciſ.75. num.11. part.1. recent. & deciſ.390. num.5. part.2. recent.* in quibus habetur ita cenſuiſſe Congregationem interpretum Sac. Conc. Trid.

Nec etiam obſtat, quòd non verificetur clauſula Breuis, quatenus requiſito Vicario Sarzanæ ſuper executione circa diſpenſationem recuſaret, vel cauſam rationabilem non allegaret, ideò Vicarius Brugnati non potuerit procedere, quia placuit reſponſio in facto, quod ſi exhibebitur proceſſus, † apparebit de requiſitione, & quod non fuit doctum 17
de cauſa rationabili.

Et ita fuit reſolutum vtraque &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Bononien. Fideicommiſſi de Volta.

Die Lunæ 3. Iulij 1628.

ARGVMENTVM.

Diluuntur nonnullæ oppoſitiones factæ contra deciſiones in hac cauſa emanatas &c. Relatio qualiter ſit facienda. Interpretatio qualis in dubio ſumenda veniat.

SVMMARIVM.

1 *Singula singulis congruè referenda sunt.*
2 *Verba, prout casus contigerit, quid importent.*
3 *Interpretatio ea sumenda est, ne sequatur absurdum.*
4 *Causa vna potest impedire expeditionem alterius, si nulla inter eos adsit connexio.*
5 *Sententiæ qualiter sint intelligendæ.*
6 *Tertius pro suo iure & interesse quando non possit impedire causæ expeditionem.*

* *In eadem causa sunt supra 44.448.& 453.*

DECISIO CCCCXCIV.

DOmini persistendo in decisis sub die 15. Maij præteriti * dixerunt sententias Rotales esse confirmandas de quarum validitate constat, ex reuolutione actorum, & de iustitia ex decisionibus coram R.P.D. meo Pirouano, quam coram R.P.D. meo Merlino factis.

Non obstant quæ de nouo inculcantur contra decisiones, & primò non obstat fundamentum aliàs per informantes pro DD. Campegijs deductum ex verbis testamenti sub num. 30. ibi & hæc ideò præcepit ex quibus prætenditur, quod testator finita linea vocauerit primum filium masculum, tunc natum ex dictis nuptijs contrahendis secundum ordinem à testatore præscriptum, & consequenter, quia nuptiæ cum familijs de Volta, & de Vrsis, non erant ordinatæ, nisi extincta linea testatoris, impossibile videatur testatorem vocasse primum filium finita linea natum ex nuptijs post finitam lineam contrahendis, quia fuit optimis rationibus, quæ tertiò hodie examinatæ Dominis placuerunt sublatum tam in secunda decis. 14. Martij 1625. coram R. P. D. meo Pirouano, vers. neque obstat quàm in decis. 8. Martij 1627. coram R. P. D. meo Merlino vers. minus etiam obstat, quarum decisionum responsio in eo consistit quod ex quo testator in d. num. 30. per verba supra relata, finita eius linea masculina, pluras fecit subordinatas, & successiuas vocationes illas omnes claudendo in fine cum verbis, sit sibi hæres vniuersalis vocationem omnem regendo & determinando, cùm voluerit, vt primo loco sibi esset hæres vniuersalis primus filius masculus: Secundò eo non extante, vel quandocumque deficiente sine filijs masculis de legitimo matrimonio natis, secundus filius; Tertiò, secundo non extante, vel quandocumque deficiente, vt supra, tertius filius, & quia sicuti primus filius ex dd. nuptijs non poterat esse natus, sed nasciturus, ita secundus filius, deficiente quandocumque linea primi, & tertius deficiente quandocumque linea secundi, & sic alij successiuo ordine deficiente linea aliorum poterant, & facilius debebant esse nati, quàm nascituri, ideò testator quarto loco, & sic successiuo ordinem adiecit hæc verba singulis filijs vocatis conuenientia, dicendo na-
1 tus, & nasciturus, quæ singula † singulis congruè referenda sunt, & sic primo filio refertur solum verbum, *nasciturus*, non verbum natus, secundo, tertio, vel alijs successiuo ordine vocatis conueniens, Crauet. *cons.* 98. *num.* 11. Rota *diuers. decis.* 757. *num.* 1. *part.* 1. *& decis.* 267. *sub num.* 3. *ibi singula singulis part.* 2. *recent.* Greg. XV. *decis.* 297. *num.* 9. Surd. *cons.* 336 *num.* 20. Eòque magis
2 stantibus verbis, † *prout casus contigerit*, ponderatis in decis. R. P. D. mei Merlini, & præfatus intellectus eò magis vix sustineri, quia cùm dispositio præfata num. 30. sit continuatè posita ad nuptias proximè ante sub num. 24. ordinatas quasi per modum redditionis rationis, & ex alijs quoque in dictis decisionibus in hac causa factis, latè deductis, constet nuptias à testatore contemplatas ad effectum vocandi ex eis descendentes in defectum suæ lineæ masculinæ fuisse nuptias cum illis de Volta, & de Vrsis, propterea
3 † etiam ex hoc, ne sequatur absurdum, referri non debet verbum, *natus*, ad primum filium, sed ad secundum, & alios successiuo ordine vocatos, Crauett. *cons.* 70. *n.* 11. Surd. *cons.* 431. *n.* 65. *& 66.* Honded. *cons.* 69. *n.* 43. *lib.* 2.

4 Non obstat, quòd hæc causa † non possit expediri, nisi terminetur etiam fideicommissum Bartholomæi iunioris prætensum à D. Vrsina, quia cùm vigore dicti fideicommissi prætendat excludere tam Dominos Zambeccarios, quàm Co. Antonium filium, non potest impedire expeditionem causæ super fideicommisso Bartholomæi Senioris longè diuersæ ab illa, *l. ijs à quo, ff. de rei vend.* Bisignet. *decis.* 4. *de re iudic.* Couar. *pract. quæst. cap.* 14. *num.* 4. *vers. nos vero contrarium*, & fuit dictum *in causa Pacen. decimarum* 14. *Iuny*, *& 4. Decembris* 1625. *coram Reuerendiss. D. meo Decano*, & fuit pariter decisum *in hac causa coram me sub die* 24. *Martij præteriti* dum instaretur pro remissoria.

Non obstat, quòd † sententiæ Rotales absoluant Dominos Zambeccarios ab impetitis tam contra Comitem Antonium, quàm contra Dominam Vrsinam, quia hoc debet intelligi solùm de iure, & interesse quod d. D. Vrsina poterat prætendere circa ius fideicommissi Bartholomæi senioris, & sententiæ fuerunt conformes cõmissioni, in qua Comes Antonius vnà cum ipsa D. Vrsina voluit admitti ad causam super dicto fideicommisso Bartholomæi senioris, & iure merito quia dum agebatur, an D. Vrsina nupsisset illi, cui Bartholomæus senior nubi disposuerat ad effectum, vt Comes Antonius eius filius vocatus diceretur, congruum, & conueniens fuit pro suo interesse, propriarum nuptiarum illam vocare, † & ratione istius interesse 6
contra eam concludere, neque propterea impeditur, quominus si velit in alio iudicio ius suum circa fideicommissum Bartholomæi iunioris prosequi possit absque eo quod expeditio præsentis causæ super fideicommisso Bartholomæi senioris retardetur. 5

Et ita concluſum vtraque &c.

* *Est supra in hac parte decisio* 485.

R. P. D. GHISILERIO,

Bononien Euacuationis Molendini.

Die Veneris 4. *Nouembris* 1628.

ARGVMENTVM.

Procurator ex quibus necessariò inferatur habuisse mandatum procuræ. Locator finita locatione tenetur rem vacuam Domino restituere. Testi vnico quibus concurrentibus fides adhibenda sit. Statutum si aliquid requirat solùm ad certum effectum v. g. scientiæ alicuius, qualiter sufficiat, vt adimpleatur.

SVMMARIVM.

1 *ex Actorum, & processuum reuolutione iustificatur validitas sententiæ.*
2 *Mandatum procuræ benè colligi potest ex productione iurium, impensa, & alys actibus iudicialibus.*
3 *Et hoc mandatum præsumptum sufficit etiamsi protestatum reperiatur neminem audiri, nisi docto de mandato.*
4 *Sententia si transiuerit in iudicatum ob non prosecutionem appellationis, est exequenda.*
5 *Locator finita locatione tenetur rem vacuam domino restituere.*
7 *Confessionis propriæ nulla est maior probatio.*
8 *Locationis renouatio quando censeatur facta.*
9 *Testis vnicus iunctis adminiculis, & maximè si sit fide dignus, & deponat de facto proprio, plenè probat.*
10 *Confessio emanata in positionibus plenè probat.*
11 *Certus non est amplius certiorandus.*
12 *Statutum si requirat aliquid ad effectum scientiæ alicuius, sufficit quoquomodo ea ad illum perueniat.*
13 *Locationum fructus sunt indiuidui, & quid inde inferatur, & num.* 14.

* *Infra in eadem causa habetur altera decisio coram eodem R.P.D. meo Ghisilerio* 12. *Januarij* 1629.

DECISIO CCCCXCV.

DOminus Ioannes Morellus ad fauorem D. Commendatoris Bolognini, per duas sententias conformes, vnam in partibus, alteram verò in Curia ab A.C. fuit condemnatus ad euacuationem duarum partium Molendini sibi locati, & restitutione fructuum à die motæ litis, sed quia de earum validitate, & iustitia dubitatur, Domini vtraque parte informante eas censuerunt validas, & iustas.

Vali-

1 Validitas ex reuolutione actorum, † & processuum benè iustificatur, Caputaq. *decis.* 260. *par.* 2. & 123. & 139. *par.* 3.

Nec obstat prætensa nullitas ex defectu mandati in persona procuratoris conductoris, quia tollitur ex coniecturis,
2 cùm exhibuerit † sententiam de partibus, & instrumentum locationis obtinuerit citationem cum inhibitione, plures impensas aliosque actus iudiciales fecerit, ex quibus inducitur præsumptio mandati, Cassad. *decis.* 1. *num.* 1. & 2. *de procur.* Put. *decis.* 329. *num.* 3. *lib.* 2. *in nou.* & mandatum
3 præsumptum sufficit etiamsi fuerit † protestatum neminem audiri, nisi docto de mandato, Seraphin. *decis.* 933. *num.* 2. san. mem. Greg. XV. *decis.* 330. vbi Addent. *num.* 5. & firmauit Rota *in Romana societatis officij scutorum mille* 10. *Nouemb.* 1625. *coram R. P. D. meo Decano*. Et cùm non controuertatur quin supradictos actus fecerit, necessariò horum alterum sequitur, vel vt conductor approbet supradictos actus, indeque non potest negare mandatum procuratoris, vel si supradictos actus improbet, prima sententia fecerit transitum in iudicatum, & ex hoc capite cum non
4 esset doctum † de appellationis prosecutione, sententia esset exequenda, *cap. cum sit Romana de appell. auth. qui appellat.* Rot. *decis.* 85. *C. de appell. in antiq. & decis.* 81. *nu.* 3. *par.* 1. *recent.*

Quoad iustitiam Domini censuerunt de ea constare, cùm fuerit commissum, & relaxatum mandatum expulsiuum, & de exfractando contra conductorem post finitum tempus locationis tempore, conductor rem locatam va-
5 cuam, & expeditam locatori restituere tenetur tam de iure communi, *ex l. si conditionis, & l. conductores C. locati*, san. mem. Greg. XV. *decis.* 45. *num.* 1. *cum aliis*, quàm ex
6 iure † municipali Bononien de quo in summ. nu. 6. & testatur Maluas. *cons.* 87. *num.* 37. Atque ita in casu isto finitam fuisse locationem per totum annum 1626. clarum est ex ipsis instrumentis summ. num. 1. & 2. & ex confessione con-
7 ductoris emanata in positionibus, summ. num. 8. quæ nulla maior probatio, *cap. per tuas de probat. cap. si cautio. de fid. instrum.* Aym. *cons.* 61. *num.* 3. Menoch. *cons.* 948. *num.* 3.

Non obstat, quòd non fuerit facta denunciatio conductori per tres menses ante finem locationis iuxta dispositio-
8 nem Statuti Bononien & propterea † intelligatur facta renouatio primæ locationis factæ, quoniam cùm locator per plures protestationes extraiudiciales declarauerit voluntatem suam non amplius perseuerandi in locatione, & hæc eius voluntas deuenerit ad notitiam conductoris, qui imò huiusmodi dislocationi consensum præstitisse videtur, &
9 dedisse manus, vt benè deponit † vnus testis de facto proprio, qui cum sit fide dignus, vt ipse conductor inquit in positionibus, & coadiuuatur depositione alterius testis, &
10 † confessione eiusdem conductoris in positionibus, plenè probat Soccin. iun. *cons.* 61. *num.* 8. *lib.* 1. Cephal. *cons.* 452. *num.* 31. Seraph. *decis.* 1163. *num.* 6. san. mem. Greg. XV. *decis.* 521. *n.* 3. & 4. vbi Adden. & ex eodem teste sic adminiculato constat conductorem certiorem factum fuisse de disdicta locationis, idcircò non erat opus alia denunciatio-
11 ne ad effectum certiorandi † eundemmet conductorem, vt in terminis huius statuti tradit Rota Bononien *decis.* 20. & 6. & Monterent. *super statut. in verb. intelligatur vers. stante tamen*, & conferunt tradita per Menoch. *præsumpt.* 85. *num.* 42. *lib.* 3. vnde stante mutua voluntate, de qua ex infrascriptis verbis locatoris, quod volebat duas suas partes molendini, *che però li starebbe à dar comiato in scritto*, & ex sequentibus conductoris, *che accettaua il comiato, & che non li facesse spese*, summ. num. 9. in fin. Non erat opus
12 reseruare requisita per statutum, nam † cùm requireretur denunciatio ad solùm finem scientiæ, sufficit quod conductor habuerit se pro denunciato, quoquomodo scientia denunciationis habeatur, Monterent. & Rot. Bonon. vbi supra Bart. *in l. Titius*, §. *Titio ff. ad municip.* Mantic. *de tacit. lib.* 11. *tit.* 6. *n.* 8. Bal. *in auth. si omnes nu.* 8. & 9. *C. si mm. ab hæredit. abstin.*

Nec obstat, quod ab initio fuerit facta vnica locatio; ideò non potuerit fieri disdicta pro duabus partibus; quia cùm auctor decesserit, & D. Commendator successerit pro duabus partibus, & D. Victoria pro altera, potest finita locatione conductor expelli à duabus partibus molendini, cùm fructus molendini sint sui natura diuidui eò magis quia
13 indiuiduitas primi affictus est restricta, donec idem affictus duret, quo resoluto & finito, ea remanet sublata, & proptereà in noua locatione quilibet ex hæredibus † auctoris, 14
potest de sua parte ad libitum disponere, vt in terminis locationis molendini communis, notat Las. *in repet. l. quominus n.* 158. vbi Rip. *n.* 138. *ff. de flumin.*

Et ita concluſum &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VBALDO.

Bononien Exemptionis.

Die Lunæ 27. *Nouembris* 1628.

ARGVMENTVM.

Concessionis reuocatio facta à Principe, laborat vitio subreptionis, si ei non fuerit expressum, d. concessionem processisse ex causa remunerationis, vel ex mercede laborum. Et tractatur an reunio facta à Martino V. Ciuitati Bononien de Castro Medicinæ sit valida.

SVMMARIVM.

1 *Gratia, si sit subreptitia, nullius est roboris.*
2 *Subreptio, vel obreptio, vt inducatur, sufficit vt sit tacitum, vel præsuppositum id, quod si Papa veritatem sciuisset, gratiam non concessisset.*
3 *Obreptio causatur ex falso modo narrandi.*
4 *Concessionis reuocatio dicitur subreptitia si tacitum fuit Papæ illam processisse ex causa remunerationis.*
5 *Idem etiam procedit, si concessio fuerit facta ex mercede laborum.*
6 *Papa non præsumitur ignoranter voluisse sibi, suaque Cameræ præiudicare.*
7 *Confirmatio, quando non reddat gratiam subreptitiam.*
8 *Exemptio, si proueniat ex speciali conuentione, non est reuocanda in dubio.*
9 *Vnio, vel reunio, quæ non habuit effectum, non est attendenda.*

* *In eadem causa sunt supra decisiones* 70. & 171. *coram eodem Eminentiss. D. Card. Vbaldo sub diebus* 21. *Maij* 1627. & 15. *Maij* 1628.

DECISIO CCCCXCVI.

FVit aliàs coram bon. mem. Buratto propositum dubium * An Castrum Medicinæ sit de Comitatu Bononiæ, & quia dubij resolutio pendebat à dismembratione Cardinalis Cossæ, & reunione Martini V. ideò fuit ordinatum, vt super istis particulariter videretur, & cùm posteà coram eodem bon. mem. Buratto fuerit disputatum super dicta dismembratione, & resolutum de illa constare, eamque suffragari Communitatibus, & ista resolutio fuerit etiam confirmata coram me sub die 21. Maij 1627. & 15. Maij 1628. Reliquum erat videre de reunione Martini, super qua hodie proposito dubio Domini dixerunt illam Administratoribus Gabellæ non suffragari. Quia cùm † fuerit obreptitia, 1
nullius est roboris, & momenti *c. super litteris, & c. ad audientiam il* 2. *de rescript.* & in simili consuluit Alex. *in cons.* 125. *n.* 10. *vers. non obstat lib.* 2. Menoch. *cons.* 249. *nu.* 23. san. mem. Greg. XV. *decis.* 450. *n.* 1.

Quod verò fuerit obreptitia, satis patet, cùm fuerit Papæ narratum Cardinalem Cossam dedisse hæc Castra in Vicariatum perpetuum quibusdam personis, quod quantum fuerit à veritate alienum, patet ex lectura dictæ dismembrationis, vbi habetur expressis verbis, quòd fuit dictum Castrum immediatè subiectum Sanctæ Sedi Apostolicæ intuitu meritorum, & propter ampla subsidia in bello per homines ipsius Castri præstita contra eosdem Bononienses, qui à Sede Apostolica defecerant, vt firmatur etiam in supradictis decisionibus factis coram me. Certum est autem, quòd si Papæ fuisset hæc veritas narrata, vel gratiam reunionis absolutè non concessisset, † quòd 2
vtrumque sufficit ad inducendam obreptionem, vel subreptionem, *cap. dudum vers. insuper de elect. cap. ad audientiam, & cap. si proponente, & in cap. postulasti de rescript.* Aym. *in cons.* 296. *col.* 4. *vers. secundo talis confirmatio,*

Socc.

Socc. *conf.* 260. *num.* 2. *lib.* 2. Rot. *decis.* 734. *sub numer.* 1. *par.* 2. *in recent.* & in puncto quod ex falso modo exprimendi dismembrationem factam à Legato censeatur obreptio in
3 concessione Papæ, tradit Alex. *d. conf.* 125. *numer.* 11. *vers. item respondeo lib.* 2. Et quod subreptio in specie resultet si in reuocatione concessionis sit tacitum illum processisse causa
4 remunerationis, † vt in casu nostro tradit Paris. *in conf.* 11. *num.* 133. & 137. *lib.* 1. Rot. *decis.* 664. *num.* 1. *par.* 2. *in recent.* & in simili quando fuit tacitum concessionem fuisse
5 factam pro mercede laborum, consuluit Aymon. *in dict. conf.* 296. *col.* 5. *vers. tertiò tacitum fuit.*

Deinde augetur subreptio, quia non fuit narratum Papæ, quòd homines dicti Castri mediante supradicta dismembratione fuerint redacti ad immediatam Sedis Apostolicæ subiectionem, quòd si Papa sciuisset, verisimiliter supradictam gratiam reunionis non concessisset, & saltem non est credendum, quòd ignoranter volnerit
6 sibi suæque Cameræ præiudicare remittendo † dictam immediatam subiectionem, quàm priùs acquisierat, Bald. *in cap. veniens numer.* 4. *vers. sed quid si Princeps de iur. iur.* Rot. *in recent. decis.* 666. *sub num.* 8. *p.* 1. & *dec.* 564. *ad fin. p.* 2.

Et cessat omnis difficultas, quia dismembratio fuit ab ipsa Ciuitate Bononiæ confirmata, & approbata in capitulis
7 anni 1411. quæ confirmatio non solùm reddit † gratiam subreptitiam, cùm neque fuerit de ea facta mentio Papæ, iuxta trad. per Menoch. *in conf.* 400. *in fin.* & *seqq.* sed etiam operatur, vt homines dicti Castri ad solutionem gabellarum non teneantur, quamuis vnio Martini subsisteretur ea scilicet ratione, quia in dd. capitulis fuerunt exempti etiam in casu, quo per futuros Pontifices Castrum reuni-
8 retur Comitatui Bononiæ, & sic ista † exemptio prouenit etiam ex speciali conuentione, quæ debet obseruari, *l. iurisgentium* §. *Prætor ait ff. de pact.* Surd. *d. decis.* 260. *num.* 12.
9 Nec censetur sublata ex litteris Martini, dum † de illa specificam mentionem non facit, iuxta trad. per gloss. *in Clem. dudum de sepult.*

Quibus sic stantibus non mirum, si posteà emanarunt sententiæ datæ in summario Communitatis num. 5. & 6. ex quibus colligitur Communitatem fuisse, & esse in possessione exemptionum, quòd multum facit ad ostendendam
10 non effectuationem dictæ reunionis Martini, † quæ propterea attendi non debet, iux. tradita per Surd. *in conf.* 58. *n.* 9. & in terminis de vnione Castri ad Ciuitatem, Mandell. *conf.* 111. *n.* 15. & *conf.* 112. *n.* 14. *vers. sed dato*, & *nu.* 23.
11 Et de reunione Castri prius separati tradit Soccin. iun. *conf.* 126. *nu.* 25. *lib.* 3.

Cætera quæ dicuntur, non percutiunt punctum reunionis, de qua agitur.

Et ita decisum vtraque, &c.

Ideſt sub diebus 4. *Decembris* 1617. & 24. *Maij* 1619. & 29. *Nouembris* 1624. *sunt inter eius impressas decisiones* 285. 398. & 828.

ILLVSTRISSIMO D. VRBIS SENATORE.

Romana Societatis Officij.

Die Veneris 19. *Decembris* 1628.

ARGVMENTVM.

Decisio ista licèt non sit Rotalis, tamen cum sit desumpta ex visceribus Decisionum Rotalium, vt patet, ideò hic eam apponere non incongruum putaui. Cùm & magistralis sit, & in ea tractetur materia valdè quotidiana, nempè de obligationibus minorum necnon mulierum, ita vt meritò conqueritur Imperator noster Iustinianus in l. 12. C. qui potior. in pign. hab. ibi, *Assiduis aditionibus mulierum inquietati sumus &c.* In decisione tractatur, quòd Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. habet tantummodò locum in illis quatuor contractibus ibi expressis, in illis verò à statuto non expressis solùm habet, quatenus in illis insit vnus ex dictis quatuor expressis sub quæsito colore aliorum.

SVMMARIVM.

1 *Consentire venditioni est renunciare, & remittere.*
Remittere est refutare, & donare.
2 *Vxor nec simul cum marito bona sua vendere potest sine solemnitatibus statutarijs, quia videtur esse quidam color quæsitus.*
3 *Statuta per indirectè non sunt eludenda.*
4 *Minor, vel mulier prohibiti per statutum donare, prohibentur etiam confiteri in quolibet alio contractu, quando per confessionem talem posset fieri fraus statuto.*
5 *Statut. Vrb. cap.* 23. *lib.* 4. *in antiq. non habebat locum in compromisso, & quare.*
6 *Mandatum ad lites non est actus per se læsiuus, & ideò potest dari à muliere sine solemnitatibus statuti requirentis solemnitates in eorum actibus læsiuis.*
7 *Statutum si prohibeat contractum, censetur etiam prohibere compromissum, & transactionem.*
8 *in Patre, vel matre donante filio propter affectionem, an intret statutum, de quo hic.*
9 *Minori, vel mulieri si prohibeatur à Statuto sine solemnitatibus donari, habebit etiam locum in confessione de recepto, cùm illa sapiat donationem.*
10 *Quia si contrarium diceretur, fieret fraus statuto.*
11 *Prohibitum id, quod est vna via, alia permissum esse non debet.*
12 *Statutum loquens in donatione, non habet locum in venditione.*
13 *Limita tamen hoc, quando ex venditione resultaret donatio, quia tunc intrat Statutum loquens de donatione.*
14 *Minores, & mulieres longè magis possunt fraudari in donationibus, quæ fiunt sub aliquo quæsito colore, quàm simplicibus donationibus.*
15 *Statut. Vrb. lib.* 1. *capit.* 151. *principaliter occurrere voluit donationibus coloratis, & ex quo id deprehendatur.*
16 *Donare est perdere.*
17 *Mulier facilius se obligat, quàm donet.*
18 *in Muliere liberante socerum, vbi restituisset dotem, quæ erat restituenda marito cùm cautione, & absque cautione, an intret statutum de quo hic.*
19 *Mulier, quando læditur, est casus comprehensus in Statut. Vrb. lib.* 1. *cap.* 151.
20 *Confessio minoris, vel mulieris si requirat solemnitates Statuti, intelligendum est de confessione simplici, & non de adminiculata.*
21 *Obligatio mulieris pro dote an comprehendatur sub statuto Vrb. de contract. mulier.*
22 *in Transactione ex necessitate fit refutatio, & num.* 25. & 41.
23 *Minor quando ratificat instrumentum sponsalium, an tunc requirantur solemnitates statutariæ.*
24 *Contractus dotis, & donationis propter nuptias an comprehendatur sub Statut. Vrb. lib.* 1. *c.* 151.
26 *Mulier, quando contrahit cum minore, non requiruntur solemnitates statutariæ, cùm æquè sint priuilegiati, & n.* 27.
28 *Cessio continet refutationem.*
29 *Mulier donare potest.*
30 *Iudex quando interponit decretum in contractibus mulierum, & est ei apertè, & realiter exprimenda natura contractus, & nominatim dicere, talis est contractus, & non palliare.*
31 *Iurium cessio est contractus læsiuus.*
32 *Contractus continens donationem, seu remissionem iuris petendi, est sine dubio læsiuus.*
33 *Statut. Vrb. lib.* 4. *cap.* 23. *de quo tempore emanauerit, & de quo fuerit reformatum, & referuntur verba eiusdem n.* 34.
35 *Statutum Vrbis, de quo hic, requirit læsionem actu, & non potentia.*
36 *Fideiussio est actus de sui natura læsiuus, & ideò subiacet Statut. Vrb. lib.* 1. *cap.* 151. *numer.* 65. 72. 83. 91. 98. & 106.
37 *Contractus rescissio supponit validitatem.*
38 *Pic. ad Statutum Vrb. lib.* 1. *cap.* 151. *an benè sentiat,*

tiat, dum firmat d. statutum habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor lædi potest, & num. 43.

39 *Venditio non comprehenditur sub statuto Vrb. lib. 1. cap. 151. nisi sub illius nomine veniat aliqua donatio, & num. 40. 75. 77.*

42 *Solutionis ratificatio quid importet.*

44 *Statutum Vrb. de contract. lib. minor. & mulier. si comprehenderet omnes casus, non esset opus tot decisionibus, & disputationibus.*

45 *Beneficia Protonotarij absentis creati sunt reseruata, quamuis non constet de acceptatione, & qualiter id intelligatur.*

46 *Decisiones Rotæ dum generaliter dicunt statut. Vrb. lib. 1. c. 151. habere locum in omnibus contractibus læsiuis, qualiter sint intelligendæ, & n. 54. 55.*

47 *Statutis ne fraus fiat, & reddantur elusiora, curandum est, & n. 48.*

49 *in Claris non est opus interpretatione.*

50 *Dictio, tantùm, est exclusiua omnium præter expressa.*

51 *Mandatum procuræ ad adeundam hæreditatem an comprehendatur sub statuto Vrbis lib. 1. capit. 151.*

52 *Statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. habet locum non in alio contractu, in quo minor lædi potest, sed solum, quando continetur vnus ex illis quatuor.*

53 *Mulier quando remittit ius, intrat etiam statutum Vrb. lib. 1. cap. 151.*

56 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. habet locum, vbicumque directè remittitur aliquod ius.*

57 *Mulieris fideiussio est nulla, etiamsi recognouerit bonam fidem, stante statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. & quare.*

58 *Contractus factus in fraudem statuti non tenet, & ex quo arguatur, num. 59. & seqq.*

63 *Mulier dum eligit bona pro sua dote, licèt in ea electione possit cadere læsio, tamen non intrat statutum Vrb. lib. 1. c. 151. & quare n. 64. & 94.*

66 *Fideiussio comprehenditur sub Constitutione Marchiæ, licèt in ea non reperiatur expressa, quia non est contractus lucratiuus, sed est eiusdem, & fortè damnosioris conditionis, quàm cæteri in ea narrati.*

67 *in Retrodonatione habet etiam locum statutum Vrb. lib. 1. c. 151.*

68 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. prohibens mulierem donare, videtur etiam prohibere fideiussionem pro marito, ne fiat in fraudem donationis à iure prohibitæ, & n. 69. & 70.*

71 *in Decisionibus illis, in quibus ex professo, & maturè est aliquis articulus discussus, magnum est faciendum fundamentum.*

73 *Decisiones Rotæ sunt intelligendæ secundùm alias in eis allegatas, & n. 76. 87. & 105.*

74 *Transactio etiam comprehenditur sub statuto Vrb. lib. 1. cap. 151.*

77 *Decis. 164. coram Gregor. XV. in quo principaliter se fundet.*

78 *in Decisionibus Rotæ, si aliquid dicatur per transennam, & non ex mente Dominorum apposita, non sunt attendenda.*

79 *Transactio iuris remissionem includit.*

80 *Confessio solutionis in reliquo importat liberationem.*

81 *sub Statuto Vrb. lib. 1. c. 151. tacitè etiam prohibentur confessiones per quas statuto fraus fieri potest.*

82 *Confessio liberationis habet vim pacti de non petendo.*

84 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. an intret in permutatione, & n. 85.*

86 *Statutum Vrb. lib. 10. cap. 113. loquens super alienatione rerum minorum, suppletur per aliud statutum cap. 151. eiusdem lib.*

88 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. non habet locum in promissione dotis, nec in eius augumento, intellige vt num. 89.*

89 *Diuisionis contractus est quædam transactio, & numer. 90.*

92 *Census impositus à muliere sine solemnitatibus statuti Vrb. lib. 1. c. 151. est nullus, & n. 99.*

95 *Æstimatio rei, quæ vsu consumitur, non potest fieri post longum tempus, postquam fuit consignata.*

96 *Mulier in electione rei mobilis facillimè potest decipi.*

97 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. an comprehendat contractum rescissionis concordiæ.*

100 *Tutor non tenetur se obligare de proprio ad soluenda bona testatoris.*

101 *in Remissione iuris de futuro habet etiam locum statutum Vrbis lib. 1. cap. 151.*

102 *Obligatio mulieris de restituendo bona mobilia mariti, penes eam deposita, an sint in ea obligatione adhibendæ solemnitates statuti Vrb. lib. 1. cap. 151. & 103. & 104.*

108 *Bero. in consil. 176. lib. 1. non approbatur à Rota.*

109 *Gratian. discept. forens. cap. 961. lib. 5. quo casu loquatur, & idem etiam in cap. 969. sub num. 31. vide nu. 110. & 111.*

112 *Statuti ratio, quæ ex ipsis verbis statuti est deprompta, est attendenda.*

113 *Statutum dum aliquid includit, reliqua videtur excludere.*

114 *Statuti verba vbi non conueniunt, non conuenit dispositio.*

115 *Et hoc multò magis procedit, si statutum exorbitet à iure communi.*

116 *Statutum dicitur exorbitare à iure communi, si prohibeat donationem.*
Donare omnibus est licitum, n. 116.

117 *Statutum si enumeret certos casus, non extenditur ad alios maximè diuersæ speciei.*

118 *Annullatio est pœna.*

119 *Mulier, & minor nihil recipiunt in quatuor illis contractibus, de quibus in statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. & sic sunt omninò damnosi.*

120 *Donare est perdere.*
Donans non dicitur aliquid acquirere.

121 *Statuentes si aliquid voluissent, vt comprehenderetur in statuto, id sciuissent exprimere.*

122 *Statutum si generaliter loqui voluisset, in specie tantùm non disposuisset, & n. 27.*

123 *Statutum non est dicendum, quod sit frustratorium, & inaniter occupet membrana, & n. 168.*

124 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 151. tunc habet locum etiam extra casus ibi enumeratos, quando accidit alius, qui comprehendi possit sub vno ex illis, & n. 160.*

125 *Iudex quando interponit decretum in contractibus mulierum, vel minorum secundum statut. Vrb. lib. 1. capit. 151. est ei causa redigenda in scriptis.*

126 *Coniunctorum appellatione veniunt tam agnati, quàm cognati.*

128 *Verbum, possint, est facultatiuum.*

129 *Verbum, debeant, est necessarium.*

130 *Statuentium mens ex quibus clarè deprehendatur, & nu. 134.*

131 *Contractus non rescinditur, nisi læsio sit vltra dimidium.*

132 *Pretium minus esse videtur, si nec dimidia iusti pretij fuerit soluta.*

133 *Iuramentum confirmat contractum.*

134 *in Alienatione rerum minorum de iure communi requiruntur solemnitates.*

135 *Statutum Vrb. lib. 1. cap. 113. quid disponat, & quid c. 154. n. 137. & 138.*

136 *Statut. Vrb. lib. 1. cap. 113. in quo differat à statut. cap. 151. eiusdem lib.*

139 *Statuta recipiunt interpretationem à iure communi.*
Contractus vt rescindatur propter læsionem, quid requiratur, n. 139.

140 *Læsio non potest considerari in actibus, in quibus liberalitas exercetur.*

141 *in Donatione damnum patitur quis in totum.*

142 *Donatio improprie dicitur contractus.*

143 *Donatio largo modo dicitur contractus, ex quo etiam in ea requiritur simultaneus consensus vtriusque.*

144 *Verba in fine posita ad præcedentia tantùm referri, & restringi debent.*

145 *in Statutis minimè est recipienda illa interpretatio, quæ est contra mentem statuentium, & 146. 154. & 155.*

147 *Rubrica si generaliter loquatur, & oratio sit perfecta, non restringitur per nigrum.*

Ver-

148 *Verba nigra vbi sunt clara, non recipiunt interpretationem à rubrica.*
149 *Rubrica vt non restringatur per nigrum, requiritur vt sit dec isiua, & n.* 150.
151 *Rubricæ verba quando non dicantur generalia, num.* 152. *&* 153.
157 *Statuti ratio si sit generalis, generaliter etiam est intelligenda.*
158 *Insinuatio in donationibos requiritur ad euitandas fraudes, & in qua summa requiratur, n.* 159.
161 *Statutum Vrbis lib.* 1. *c.* 149. *habet locum etiam in donatione facta per patrem filijs ratione præsumptæ fraudis.*
162 *Reipublicæ interest obuiare fraudibus, quæ fiunt in donationibus.*
163 *Relatiuum, qui restringitur ad proximè præcedentem materiam.*
64 *Statutum Vrb. lib.* 1. *cap.* 151. *quare non potest dici, vt comprehendat omnes casus læsiuos.*
165 *Fraus, & deceptio potest stare in multis sine læsione.*
166 *Læsus quis dicitur esse in pretio.*
167 *Læsio, quæ est maior, quàm illa, quæ consideratur in donatione.*
169 *Mulier, vel minor recognoscendo bonam fidem recipiendo pecunias in societate officy, an hoc casu requirantur solemnitates statuariæ, & n.* 172. *&* 173.
170 *Et an sit probanda versio in vtilitatem mulieris, vel minoris.*
171 *Mulier de iure communi non potest fideiubere.*
174 *Filiusf. quando per indirectè mutuam pecuniam accipit, vt fraus fiat S. C. Maced. tunc etiam illud intrat.*
175 *Mulier quando recipit pecunias non ex causa donationis legis necessitate tenetur illam restituere, & sic non intrat statutum Vrb. lib.* 1. *c.* 151.
176 *Mulier, quando aliquid accipit, vt illud alicui donet, an intret S. C. Velleian. vide etiam num.* 177. *&* 178.
179 *Mulier quando vti non possit beneficio S. C. Velleian. & n.* 180.
181 *Mulier, vel minor, si fideiubendo non obligatur stante statuto prohibente fideiubere, si tamen recipiatur, non debet iuuari statuto.*
182 *Contractus recognitionis bonæ fidei in societate officij, non est ex illis contractibus nominatis in statut. Vrb. lib.* 1. *c.* 151.
183 *Fideiussio tunc dicitur læsiua, quando sumus in vero fideiussore, qui pro alio fideiubeat, nihil recipiendo.*
184 *in Societate Officij ille dicitur principalis, qui pecunias recipit, & n.* 184. *&* 185.
185 *in Societate Officij illi, qui pecunias non recipiunt, propriè dicuntur fideiussore.*
186 *Gabriel in cons.* 63. *numer.* 13. *lib.* 2. *in quo casu loquatur.*
187 *in Societate Officij illi, qui pecunias dant, magis inspiciunt fideiussores, quàm officia.*
188 *Nam ea solùm ad colorandum contractum, & euitandam vsurariam prauitatem deducuntur.*
189 *in Contractu Societatis Officij officialis non videtur habere nisi nudum nomen respectu fideiussorum.*
190 *Sacræ Rotæ Tribunal est primum & Vrbis, & Orbis, & omni tempore in eo residunt omnium gentium Christiani Orbis selectiores I. C.*

DECISIO CCCCXCVII.

LIcèt assettamentum nedum meo tempore, in quo prius extiterunt Primus Collateralis R. P. D. Stephanus Vayus, Secundus Collateralis R. P. D. Camillus Meltius, nunc Locumtenentes Illustrissimi D. Auditoris Cameræ, deinde Primus Collateralis D. Laurentius Marcellus, Secundus D. Cæsar Angelus, & Iudex Maleficiorum D. Petrus Paulus Phœbeus nunc Auditor Turroni Bononiæ omnes I. C. eminentissimi, sed & anteà, de quo tempore extitisse clarissimos I. C. omnes sciunt, in ea perpetuò fuerit sententia, statutum Vrbis c. 151. lib. 1. habere locum in illis tantùm quatuor contractibus ibi expressis, in alijs verò eo tantùm casu, quo inesset vnus ex dictis quatuor sub quæsito colore aliorum; Nihilominus, quia hodie nedum controuersam dictam sententiam, sed reiectam vidimus in gradu appellationis, ita vt multi credant, contrariam esse veram, tamquam perpetuò à supremò Tribunali Rotæ approbatam, & pluribus rationibus comprobatam, & cùm quotidiè in omnibus Tribunalibus Vrbis super hoc statuto veniant controuersiæ decidendæ, Domini voluerunt videre, quæ vera sit opinio, & diligenter, ac maturè in vna Romana Societatis officij coram me, discusso articulo, steterunt in eadem sententia, quam tenuit perpetuò Rota, illamque verissimam censuerunt, tam inspectis verbis statuti, quàm attenta mente statuentium, & rationibus allatis per Rotam, & DD. & pro faciliori explicatione Domini diuiserunt articulum in tres inspectiones.

In quarum prima adducentur Rotæ decis. In secunda rationes, quibus mota fuit Rota, & assettamentum, in tertia quod licèt minor recognoscens bonam fidem in contractu societatis dicatur fideiussor, tamen statutum non habet locum in illius obligatione.

Et quoad primam inspectionem existimarunt Domini registranda verba necessaria decis. vt vno ictu oculi omnes videant, hanc fuisse Rotæ opinionem, licèt illæ allegentur pro contraria, prima decisio fuit Crescent. ante annum 1541. (cùm ipse de anno 1542. fuerit creatus Cardinalis à Paulo III.) 3. de constitut. cuius hæc verba [satis dictæ fraudis suspicio subesse videbatur, quia cùm, marito principaliter vendente, vxor sine solemnitate statuti consentire non valeat, cùm † consentire sit renunciare, & remittere, ad *l. si debitor §. in venditione in fin. quib. mod. pignor. vel hypothe. solu.* & remittere est refutare, & donare, ad *l. si quis delegauerit ff. de donat.* Ita dicendum videbatur, quod nec simul cum viro vendere † posset, quia videbatur esse quidam color quæsitus, vt per Bald. post Nicol. de Matthærel. *in auth. si qua mulier C. ad Velleian.* aliàs de facili statuto fraus per indirectum † fieri posset, & statutum elusorium redderetur] pro qua decisione facit optimè text. *in l. quidam in ff. ad S. C. Velleian.* ibi Paulus respondit [& quæ in fraudem S. C. quod de intercessionibus fœminarum factum est, excogitata probari possunt, rata haberi non oportere] & in *l. fin. §. item ff. eodem*, vbi idem Paulus ait [item si mulier creditori viri fundum vendiderit, & tradiderit ea conditione, vt emptor acceptam pecuniam viro referret, & hunc fundum vendicet, exceptio quidem opponitur ei de re empta, & tradita, sed replicabitur à muliere, ac si ea venditio contra S. C. facta sit.]

Secunda decis. eiusdem Crescent. 2. *de confess.* cuius hæc sunt verba [minor, vel mulier prohibiti † per statutum donare, prohibentur etiam confiteri in quolibet alio contractu, quando per confessionem talem posset aliàs statuto fieri fraus, quia in fraudem talis confessio præsumitur, secundùm Dominos in vna Romana officij coram D. Piccolomineo.] 4

Tertia emanauit coram, Io. Paulo 4. *Aprilis* 1541. apud Put. *decis.* 100. *lib.* 1. in noua impressione, cuius hæc sunt verba, num. 2. [& in eadem fuit dictum, quòd statutum Vrbis de donation. & pacto non valitur. non haberet locum in muliere faciente compromissum, quoniam † prima pars illius statuti tantùm comprehendit quatuor contractus, inter quos non enumeratur compromissum. Nec etiam 2. pars in qua dicitur, quòd mulier vltra tertiam partem læsa] hæc eadem dec. legitur apud eumdem *in tit. de constit. 9. Aprilis alias* 7. 5

Quartam coram Rainaldo 13. *Iunij* 1541. apud eumdem Put. *decis.* 158. *in noua impres. alias* 162. cuius hæc sunt verba [contrarium tamen fuit resolutum 13. Iunij 1541. ex quo mandatum ad lites non est de se actus † læsiuus, & statutum respicit actum læsiuum, & cui non conueniunt verba constitutionis, &c. nec obstat, quod sufficeret, quod ex ipso mandato poterat quis lædi] & infrà ibi [quia respondebam Ego, quòd compromissum est quidam contractus, prout dicit Lanfranc. dicto loco, & si † statutum prohibet contractum, per consequens prohibet compromissum, & transactionem. Sed in casu statuti Vrbis consideratur actus læsiuus, & mandatum de se non est actus læsiuus. 6 7

Coram Thoma de Thanis 24. *Iunij* 1542. extensa per Gomes *dec.* 100. *post dec. Reuerendis. Coccini*, cuius verba hæc sunt [in nouis statutis c. 19. de pact. & donation. non valitur. † limitatur non procedere hoc statutum in patre, vel matre donante filio per affectionem.] 8

Coram Put. 7. *Februarij* 1547. *dec.* 7. *lib.* 3. cuius hæc sunt verba [Proposui dubium an confessio de duobus milibus receptis

ceptis per minores in instrumento venditionis factæ sapiat donationem, ita vt comprehendatur sub prima parte statuti de pact. & donation. non valit. Vel saltem ex ea confessio dicatur læsus, & maior pars tenuit, quòd dicta minor † saperet donationem, ita vt comprehenderetur in dicta prima parte statuti] & infra [item quia si aliter diceremus, de facili fieret fraus statuto. Nam minor, qui non potest † directò donare faceret contractum, & fateretur se pretium recepisse, & sic quod vna via † prohibetur, alia permissum foret] & infra sub num. 2. [Non obst. quod statutum loquatur in donatione, nos autem sumus in venditione; quia verùm est, quòd statutum non habet † locum in venditione, sed quando ex venditione resultat donatio, tunc subintrat statutum loquens donatione] & infra [quia resp. quòd minor vendens, & in venditione confitens se recepisse, certè simpliciter contetur, & non ob aliquam causam, licèt enim respectu venditionis fateatur, tamen non est verùm, quòd aliquid ipse habeat.]

Coram eodem 26. Octobris 1547. proposito eodem dubio omnes Domini affirmatiuè responderunt ex supradictis omnibus, quibus edita alia, num. 7. his verbis [& longè maior fraus interuenire potest in donationibus, quæ fiunt sub aliquo colore, qua confessionis, vel causæ, quàm in donationibus simplicibus, cùm illis magis circumueniri posset minor: † Et quod istis donationibus coloratis principaliter statuentes occurrere voluerit, patet, † quia voluerunt consanguineos iurare, non cedere in præiudicium minorum, quòd non potest aptari ad simplicem donationem, cùm illa sit apertè damnosa cum donare † sit perdere.] Maiorem autem fraudem interuenire posse in alijs contractibus, & in illis multò faciliùs circumueniri posse minores, & mulieres constat ex optima ratione Vulp. in *l. sed si ego ff. ad Vellei-an.* ibi, [quia faciliùs se mulier obligat, quàm † alicui donet.

Coram Put. decis. 146. 27. Iunj 1548. repropositа 8. Octobris eiusdem anni, quæ est dec. 153. lib. 3. in quibus fuit resolutum mulierem liberantem soce-rum, vbi restituisset dotem, quæ † erat restituenda marito, cùm cautione, & absque cautione fuit restituta subiacere statuto Vrbis, ea ratione in 1. decis. adiecta num. 3. his verbis [& ideò quia interueniebat læsio, dicebant locum esse statuto] & in 2. decis. his verbis [& sic pro istis omnibus Comes obligauerat bona sua, quod in euentum restitutionis, & dos, & donatio propter nuptias reperiebatur sine hypothecis, & ideò in hoc Domina Liuia lædebatur per illam refutationem, & quietationem, † & pactum petendo, & ideò erat casus comprehensus in statuto.]

Coram eodem de anno 1548. extensa per Achill. *decis. 1. de confess.* in qua fuit declaratum, confessionem mulieris, seu minoris, requirentem solemnitates statuti procedere in confessione simplici, quæ non esset adminiculata alijs verisimilitudinibus, secus autem si haberet aliquas præsumptiones pro se.

Coram Romano 19. Octobris 1548. apud Put. decis. 160. lib. 3. in qua fuit dubitatum an obligatio mulieris pro dote comprehenderetur sub statuto, & ratio dubitandi, quia, vt ibi legitur his verbis, [quasi dicta obligatio saperet donationem.]

Coram Augustino 19. Decembris 1542. extensa per Cottam decis. 361. per Caput. decis. 195. pact. 3. in qua fuit firmatum † statutum habere locum in transactione, in qua fit ex necessitate refutatio.]

Coram Oradino 30. Aprilis 1554. per Caput. *dec. 3. part.* 3. vbi fuit firmatum statutum non habere locum in ratificatione † facta à minore instrumenti sponsaliorum, cuius hæc sunt verba sub num. 3. [& quia statutum Vrbis enumerat quatuor casus, in quibus non est comprehensus casus supradictus, secus esset in instrumento ratificationis solutionis pecuniarum.]

Coram eodem Oradino 30. Octobris 1554. confirmata 10. Decembris eiusdem anni per Caput. *decis. 109. par. 3.* in qua fuit firmatum † statutum non procedere in contractu dotis, & donationis propter nuptias, addita ratione his verbis [& quia statutum quatuor casus enumerat, inter quos non est iste.]

Coram Cardinali Blanchetto, quam refert dec. coram Clemente VIII. 20. Februarij 1576. quæ est diuers. decis. 529. sub num. 4. his verbis. [Prout non obstat, quod statutum Vrbis non habeat locum in transactione, vt per Bero. *allegat.* Quia iste contractus est † principaliter cessionis, quo casu statutum locum habet, vt fuit resolutum in illa Romana Vineæ *coram R. P. D. meo Blanchetto*, licet enim statutum in quatuor casibus loquatur, habet etiam locum in alijs Put. *dec. 7. & 55. lib. 3.*

Prædictam decisionem Cardinalis Blanchetti refert, & sequitur Litta in vna Romana hæreditatis 29. Decembris 1602. & 8. Aprilis 1578. in eadem coram eodem Cardinali Blanchetto fuit postea decisum, † statutum non habere locum, vbi minor contrahit cum muliere, quia æquè priuilegiati, & fuerunt addita hæc verba decis. 558. par. 1. diuers. [Nec mouit Dominos, quod priuilegium statuti † respicit refutantem, non eum, cui refutatur, quia in hoc casu adest vicissitudinaria refutatio, & tam minores in eo, quod cesserunt, quàm in mulieres in eo, quòd sibi cessum fuit] ex eo igitur transactio comprehenditur sub statuto, quia fuerunt cessa hinc de iura, † & cessio ideò sub statuto comprehenditur, quia continet refutationem.

Et in prædicta coram Clem. VIII. fuit etiam dictum, quod etiam si adsit decretum Iudicis super donatione facta sub nomine venditionis illam non valere his verbis [Minus obstat mulierem potuisse † donare ex traditis ab Angel. & Iacob. de S. Georg. in *l. cum hi §. si præter ff. de transact.* Quia tollitur obiectum ex doctrina Bald. *in rubr. C. qui admitt. col.* 11. relati à Tiraquell. *de ll. connub. glos. 8. num.* 180. & 181. asserentis, quòd partes simulabant vendere, & tamen contrahebant donationem, & Iudex decretum interponat, donatio non valet, quia id notum non erat Iudici, & propterea inquit apertè, & taliter negotij naturam † exprimendum esse, & nominatim debere dicere se velle donare, quod hic minimè factum fuit.]

Coram Cardinali Seraph. 5. Iunij 1595. decis. 1133. ibi [contrarium tamen resolutum fuit ex eo, quòd iste contractus non † est emptionis, & venditionis, sed potiùs cessionis iurium, in quo habet locum statutum, vt fuit resolutum *in causa Romana vineæ de Scapuccys coram R. P. D. meo Blanchetto iuxta decis.* Put. 7. & 55. *lib.* 3.

Coram Penia 8. Februarij 1602. decis. 434. par. 4. diuers. in qua num. 1. in fin. legitur [Aliquibus ex Dominis non displicebat aliud motiuum ex eo deductum, quòd hoc pactum tamquam † continens donationem, seu remissionem iurispetendi dotem in casu dissolutionis matrimonij per obitum mariti non poterat celebrari sine solemnitate statuti antiqui Vrbis lib. 4. c. 19. quod locum vbicumque mulier directè, vel indirectè læditur, vel remittit ius suum.

Supradictæ omnes decis. emanarunt super statuto antiquo de tempore Alex. VI. emanato, in quo sub cap. 23. lib. 4. † & reformato sub Leone X. in cap. 19. & in illo antiquo licèt in rubrica fieret mentio de donatione, & in Nigro fuerit omissa, in reformatione facta statuentes addendo, & declarando expresserunt etiam donationem, & vlterius addiderunt [Et in omnibus contractibus, & † negotijs, vbi quis masculus, seu fœmina reperiatur læsus vltra tertiam partem eius, quod agitur, iuramentum censeatur dolosè extortum, & nihil operetur.] Et de hac 2. parte fit mentio, per Put. *dicta decis.* 100. *lib. 1. & decis.* 158. *alias* 162. *eodem, & decis. 7. & 55. lib. 3. & in dicta dec.* 158. fuit discussa hæc 2. pars an haberet locum, quando minor posset lædi, & fuit resolutum negatiuè, quia statutum requirit læsionem † actu, non potentia, & sunt clara verba statuti [reperiantur læsus] vnde antequam constaret de læsione, statutum non annullabat contractum, prout annullabat † quando actus fuisset de sui natura læsiuus, vt in fideiussione dixit Rota in decisionibus infra allegandis.

Cùm igitur in statuto nouo fuerit adempta dicta 2. pars, & additum aliud statutum super læsione in cap. 154. lib. 1. in quo correcta dicta 2. parte annullante contractus mandarunt statuentes posse procedi ad rescissionem contractus ibi [procedi possit ad rescissionem, † quæ supponit validitatem contractus, *l. 2. & tot. tit. C. de rescind. vendit.* Non potest vlla ratione hodie sustineri opinio Pici in gloss. 7. firmantis statutum habere locum in omnibus contractibus, † in quibus minor lædi potest, nec eius opinio defendi potest ex decisionibus per ipsum allegatis, vt infrà ostendetur, nec etiam ex auctoritate DD. Carpan. Lamberteng. & aliorum, qui loquuntur super statutis habentibus verba generalia comprehendentia omnes contractus specificatos per Pic. in eadem gloss.

Deueniendo igitur ad decisiones emanatas super prima

parte

parte statuti, prima illa Crescent. clara ostendit Rotam noluisse comprehendi contradictum venditionis, sed so-
39 lùm, vbi sub nomine venditionis fit donatio, quæ comprehenditur sub statuto ex rationibus supra allegatis. Quòd & clariùs legitur in illis decisionibus 7. & 55. Put. vbi non solùm expresè Rota dixit statutum non habere locum in venditione, sed & quod plus est, non fuerunt Auditores,
40 qui † in prima propositione in ea fuerint sententia, vt nec etiam statutum haberet locum in casu, quo sub nomine venditionis fuit facta donatio, & idem firmatur in decis. Cott. Caput. Blanchet. & Clem. VIII. dum fuit resolutum,
41 ideò comprehendi † transactionem sub statuto, quia in illa adest cessio, seu refutatio, prout etiam in casu decis. Put. 146. & 153. *lib.* 3. In illa verò Caput. 3. *par.* 3. in qua fuit dictum ratificationem solutionis factam à minore subiacere statuto, licèt non allegatur ratio, tamen illa est clara,
42 quia † ratificatio importat quietationem de pecunijs non receptis per minorem, & in illa Cardinalis Seraph. expresè dicitur statutum non habere locum in contractu emptionis, & venditionis, & in illa Peniæ idem firmatur, quod in decis. Crescent. 3. quam allegat.

Ex his autem decisionibus apparet nullo modo posse sustineri opinionem aliquorum asserentium statutum habere locum in omnibus contractibus, ex quo in omnibus potest fieri fraus, nam omnes prædictæ decisiones firmant tunc
43 solùm in alijs contractibus habere locum, † quando appareret verè fuisse factam fraudem statuto, vbi scilicet sub nomine alterius contractus fuit vnus ex prohibitis à statuto. Si enim Rota voluisset, comprehendi omnes contractus, non fuisset opus in tot decisionibus discutere, an adesset in illis casibus vnus ex prohibitis, sed vnico verbo omnem
44 substulisset difficultatem respondendo statutum habet locum in omnibus contractibus.

Et quia Rota in decisionibus emanatis super statuto nouo nec expresè, nec tacitè recessit à supradictis decisionibus, sed resolutiones omnes fundauit in antiq. decis. debent intelligi iuxta has, prout alias Rota *in vna Burgen. Abbatiæ de Salas* 20. *Nouembris* 1615. *coram Vbaldo*, dixit his verbis [Et quamuis decis. 373. eadem par. lib. 3. residere videatur
45 in eò, † quòd beneficia Protonotarij absentis creati sint reseruata, quamuis non constet de acceptatione tamen, venit intelligenda iuxta decis. Crescent. 15. *quam allegat*, iuxta doctrinam Bart. *in l. non solùm* §. *liberat. ff. deliberat. lega. cum vulg.*] Vndè dum in illis legimus statutum habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor directè lædi potest, † debent intelligi de læsione resultante ex illis
46 quatuor contractibus, directè quando simpliciter contrahuntur, indirectè, quando vnus ex illis inest in alijs contractibus, vt per Crescent. dicta decis. 3. de constit. ibi [Aliàs de facili statuto fraus per indirectum fieri posset] & in dicta decis. Put. 7. lib. 3. [Nam minor, qui non potest di-
47 rectè † donare, faceret contractum, & fateretur se pretium recepisse,] & quod minor, & mulier dicantur dicto modò læsi sunt, clara verba Put. dicta decisione 153. lib. 3. ibi [& ideò in hoc domina Liuia lædebatur per illam refutationem, quietationem, & pactum de non petendo] nec desunt decis. super nouo statuto, quæ etiam ita se declarant, vt ostendetur.

Secunda decis. Crescent. non dicit esse prohibitam omnem confessionem in quolibet alio contractu, sed solùm, vt ibi dicitur, quando per talem confessionem posset aliàs statu-
48 to fieri fraus, † & sic vbi importaret donationem, prout in casu decis. Put. 7. & 55. lib. 3. vel alium contractum in statuto expressum, & vbi aliàs confessio redditur verisimilis ex coniecturis confessio non subiacet statuto, vt in dicta dec. Achill.

Aliæ verò decis. Put. 110. *lib.* 1. *&* 9. *de Constit.* Caput. 3. *&* 199. *par.* 3. dum firmant statutum habere locum in quatuor contractibus nominatis, sunt † adeò claræ, vt
49 interpretatione minimè egeant ad *l. ille*, *aut ille*, §. *cum in verbis*, *ff. de legat. præstan. maximè cum Put.* addiderit dictionem illam taxatiuam, † *tantùm*, quæ excludit omnes
50 alios præter expressos, *leg.* 3. §. *cum Titio*, *ff. de admi. leg.* Card. Mantic. *dec.* 109. *n.* 11.

Nunc deueniendo ad decisiones emanatas super statuto nouo.

Prima fuit coram Gypsio 26. Octobris 1588. super man-
51 dato procuræ ad adeundam hæreditatem, † in qua dum fuit dictum illud subiacere statuto habente locum, quando quis lædi potest ex *decis.* 162. Put. *lib.* 1. *decis.* declarat se his verbis, quo fit vt censeatur successione ab intestato renunciare iuxta doctrinam Bart. *in l. ex testamento in fine princ. de except. rei iudic.* & faciunt tradita per Roman. *cons.* 125. & Paris. *cons.* 77. *vol.* 4. *cum alijs adductis per D. Iulium Petruccium*, quàm renunciationem clarum est non potuisse fieri sine solemnitatibus statutarijs; Et hæc est 1. decis. declarans statutum habere locum non in † omni alio 52
actu, in quo minor potest lædi, sed solùm quando continetur vnus ex illis quatuor, prout est renunciatio.

Secunda coram Comitulo 9. Decembris 1588. apud Pic. decis. 44. & apud Marches. to. 1. fol. 455. in qua fuit resolutum † retrouenditionem factam à muliere subiacere statuto 53
154. ratione læsionis, vel statuto 151. non quia illud habet locum in omni contractu, sed quia mulier remiserat ius suum his verbis, quare visum fuit dominis locum esse statuto Vrbis 154. seu 151. quod Rota interpretatur habere † 54
locum quoties mulier, vel minor directè, vel indirectè remittit ius suum, & si talis refutatio veniat in consequentiam alterius contractus extra illos quatuor ibi expressos, & allegat. Crescent. Cott. & Put.

Et ex hac decisione habemus Rotam tunc iuxta distinctionem factam à nouo statuto distinxisse, quod † in alijs con- 55
tractibus si adsit læsio in pretio, hoc est si constiterit de læsione, tunc esse locum dispositioni statuti cap. 154. si verò in illis per indirectum remittatur, vel refutetur ius, esse locum dispositioni c. 151.

Coram Illustrissimo Domino Cardinali Millino 26. Martij 1593. apud Pic. decis. 25. num. 8. his verbis, sed placuit Dominis caput † nullitatis mandati defectu solemnitatis sta- 56
tuti, quòd locum habet vbicumque directè remittitur aliquod ius, & allegat Cresc. & Cott.

Coram eodem 20. Octobris 1593. apud Zacch. de Societ. decis. 36. fideiussionem mulieris nullam, etiam † recogno- 57
uerit bonam fidem, ea ratione his verbis adiecta; Quia cùm vigore statuti non possit obligari, nec etiam de iure communi fideiubere, fuit simulatum, quòd † recognosce- 58
ret bonam fidem, & reciperet pecunias, vt teneret eius obligatio, Rom. *cons.* 194. *num.* 4. & in hac recognitione consistit simulatio, quia verè ipsa pecunias non recipiebat, † cùm eodem instanti deberent peruenire ad manus Iulij 59
Cæsaris, *l. qui sic soluit. ff. de solut.* Et pro hac decisione sunt optimi text. *in l. quamuis* 9. *ff. ad S. C. Velleian.* vbi Vulp. si cùm esse tecum contracturus mulier interuenerit, vt cum ipsi potiùs contraham videtur interuenisse, *in l. quidem ff. eod. vbi Paulus I. C.* Quidam voluit hæredibus Lucij Titij mutuam pecuniam dare, & cum eis contrahere: sed quo- 60
niam facultates eorum suspectas habebat, magis voluit vxori testatoris dari pecuniam, & ab eo pignus accipere, mulier eamdem pecuniam dedit hæredibus, & ab eis pignus accepit. Quæro an intercessisse videatur, & an pignora, quæ ipsa accepit teneantur creditori? Paulus respondit, si creditor cum contrahere vellet cum hæredibus Lucij Titij euitatis ijs, magis mulierem ream elegit, & in ipsius persona S. C. quòd de intercessionibus fœminarum factum est locum esse, & pignora ab ea data non teneri, *l. sed Iulianus*, §. *idem ait ff. ad S. C. Maced. vbi Iul.* si duos reos accepero filium fam. & Titium, cùm ad filium familias peruentura esset † pecunia; Ideò autem reum Titium acceperim, ne 61
quis fideiussor S. C. vteretur, vtilem esse exceptionem aduersus fraudem dandam, *in l. cum ad eas C. ad S. C. Velleian. vbi Imperatores Diocletian. & Maxim.* cùm ad eas etiam obligationes, quæ ex mulieris persona calliditate creditorum sumpserunt primordium, decretum patrum, quod † de intercessione fœminarum factum est adiecto perpetuò 62
declaretur; si tamen creditor, qui contrahere cum alio proposuerat, & mulieris personam eligit, exceptione contra petitores, secundùm ea, quæ asseueras defendi potest.

Coram Cardinali Mantica 26. Iunij 1595. decis. 344. in muliere † eligente bona pro sua dote, in qua electione ne- 63
gari non potest potuisse cadere læsionem, nihilominus Rota respondit non intrare statutum, num. 7. his verbis; Neque etiam obstat, quod electio sit nulla, cùm solemnitas requisita à statuto Vrbis lib. 1. cap. 151. non fuerit obseruata: Quia cùm per electionem † ipsæ mulieres id, quod sibi 64
debetur, sint consequutæ, & ideò non potest dici facta alienatio, seu refutatio, & multò minus pactum de non petendo, vel quietantia, seu donatio, de quibus statutum loquitur; Hæc decisio cùm sit per se clara, non indiget interpretatione, vt supra in decis. Put. & Caput. eadem ratione legitur.

Co-

Coram Card. Seraph. 13. Maij 1596. dec. 1187. fuit habitum pro indubitato fideiussionem mulieris subiacere statuto,
65 ratione assignat in seq. decis.

Coram eodem 10. Nouemb. 1597. in qua dum dubitabatur, an fideiussio comprehenderetur sub constitutione
66 † Marchiæ, ex quo dum de illa non fuit facta mentio, non posset dicit comprehensa ex ratione deducta per Caputaq. *in supradicta decis. 3. lib. 3.* fuit responsum his verbis. Quæ fideiussio non potest censeri contractus lucratiuus, sed est
67 eiusdem, & fortè † damnosioris conditionis quàm cæteri in constitutione enumerati, & ideò cessant ea quæ in contrarium allegantur ex decis. 3. Caput. lib. 3.

Coram Penia 16. Februarij 1601. *par. 4. diuers. decis.*
68 348. fuit dictum statutum habere locum in † retrodonatione.

Coram eodem 4. Februarij 1602. apud Pic. decis. 1. num. 15. in qua optimè fuit declaratus hic articulus his verbis, in hoc tamen casu attendendum statutum Vrbis *lib. 1. cap. 151.* prohibens mulierem donare, ideòque etiam esse prohibitam fideiussionem pro marito ne fiat in fraudem donationis à iure prohibitæ, glos. *in dicta auth. si qua mulier in ver. nullatenus vers. est ergo C. ad Velleian.* Soccin. *cons. 23. num. 26. in fin. lib. 4.* Tiraquell. *Connub. glos. 5. num. 107. vers. ideoq.* Surd. *dicta decis. 164. num. 19. vers. & ratio decis. est.* Ne fiat igitur fraus, & inducatur per indirectum donatio per
69 statutum prohibita, affirmatum fuit fideiussionem quoque sub statuto comprehendi, sicut per eamdem rationem sensit Rota de confessione mulieris, Put. *decis. 7. & 55. lib. 3.*
70 Idemque affirmatur in quolibet † alio contractu, in quo fraus donationi interuenire posset, Crescent. *decis. de const. & infrà allegat. d. decis.* Card. Millin. 36. apud Zacch. Quæ decisio sola attendenda esset, vbi deficerent aliæ similes, cùm dicere non possimus prædictas rationes per transen-
71 nam, & non † ex mente dominorum fuisse deductas, prout aliquando euenisse constat ex decis. coram Comitulo decis. 44. in fin. fuit enim articulus duabus propositionibus maturè discussus, vt legitur in princ. dec. ibi, sola Constantia informante causa proposita visa fuerat exemplaris, ideòque dilata, vt maturius articulus propositus discuteretur, iterùm proposita causa vtraque parte informante Rota, &c.

Coram Attrebateñ 22. Maij 1602. apud Pic. decis. 6. fuit resolutum fideiussionem mulieris sine solemnitatibus statu-
72 ti Vrbis cap. 151. (vt ibi dicitur) Quòd licèt in quatuor solùm casibus loquatur, habent tamen etiam locum in alijs, & dum ad id allegat decis. Put. Crescent. Clem. VIII. Comituli, Seraph. Peniæ, Gypsij, & Cardinalis Millini intelligenda
37 est conclusio secundùm illas decis. quando † læsio adest ex eo, quòd in alijs comprehenditur vnus ex quatuor, prout in fideiussione.

Coram Litta in Romana hæreditatis 29. Nouembris 1602. fuit resolutum, transactionem factam à muliere
74 † esse nullam ob non seruatas solemnitates statuti ex decis. Put. 162. & ex illa dec. Card. Blanchett.

Coram Gregorio XV. 26. Martij 1604. decis. 164. in qua
75 expressè fuit dictum, statutum non habere † locum in emptione. Quia vt ibi legitur, ex forma statuti Vrbis lib. 1. cap. 151. quod vltra contractus in eo expressus habet locum in quolibet alio, in quo minor etiam indirectè lædi potest, & *alleg. dec.* Put. Crescent. Clem. VIII. Comituli, & Atrebateñ, sed cùm vt supra visum fuit, loquantur prædictæ de-
76 cis. quando in contractu emptionis contineretur vnus ex quatuor, tunc enim dicitur indirectè læsus minor, hæc decisio sustineri potest vnus ex illis concurrit, & licèt num.
77 5. dicatur in emptione autem potest † interuenire læsio respectu pretij, & eius excessus, *l. 2. C. de rescindend. vendit.* Tamen id non videtur fuisse dictum ex mente dominorum cum decis. pro fundamento resolutionis allegatæ contrarium firment, & illa decisio † principaliter non fundat se in
78 hac nullitate, sed in ea, quod pupillus contraxit sine auctoritate tutoris, & posteà fuerunt addita verba; Augetur nullitas istius contractus, quia non accessit consensus proximiorum, vnde intrat illa responsio decis. Comituli 44. in fin. illa verba, inemptione, &c. tanquam per transennam, & non ex mente dominorum apposita non esse attendenda.

Coram *eod.* 24. *Maij* 1606. *sub numer.* 3. ponitur eadem conclusio ex dictis decisionibus, & casus decisionis est su-
79 per † transactione, quæ iuris remissionem includit, vt ibi expressè dicitur.

Coram Attrebateñ 9. Februarij 1607. apud Zacch. *de societ. decis.* 24. leguntur hæc verba; Nam ad hanc scripturam solidationis multæ fuerunt datæ responsiones, & prima cum acceptatio Camillæ importet † confessionem solu- 80
tionis in reliquo, & per consequens liberationem, *l. si ex pluribus vbi gloss. in vers. reliquum.* Imol. *numer. 2. in fin. ff. de solut.* Salyc. *in l. si quidem in fin. C. de transact.* Ias. *cons. 100. num. 3. lib. 4.* Idcircò est nulla propter statutum Vrbis cap. 151. lib. 1. prohibens fieri refutationes, & quietationes, & donationes, sub † quibus prohibentur etiam confessiones 81
per quas statuto fraus fieri possint, Put. *decis. 7. & 55. lib. 3.* Crescent. *decis. 2. de confess.* & infrà, (quia confessio tendit ad liberationem, † & habet vim pacti de non petendo, Fe- 82
der. de Sen. *cons. 128. nu. 3.* Soccin. Iun. Poss. Calcan. *quam allegat. cons. 57. num. 10. lib. 2.* quo casu requiruntur solemnitates statuti) Ecce clara decisio emanata post illam Greg. statutum nouum intelligi, prout intelligi Rota statutum antiquum.

Coram Greg. 27. *Iunij* 1607. *decis.* 333. postquam enim decis. posuit conclusionem, statutum habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor, vel mulier lædi potest ex decis. Crescent. Put. Clem. & Atrebateñ addidit hæc
verba † (fideiussio autem non solùm est contractus de sui 83
natura læsiuus) quibus declarauit præcedentem conclusionem intelligi, vbi minor læditur per vnum ex illis quatuor contractibus, prout in fideiussione adesse donationem declarauit Rota in illa coram Penia *dec.* 1. apud Pic.

Coram *Cardinali Sacrato* 3. *Decembris* 1607. apud Pic. *dec.* 41. in qua fuit dictum † permutationem esse nullam his 84
verbis (Placebat etiam maiori parti Dominorum, & cæteri non contradicebant motiuum ex statuto Vrbis cap. 113. & 151. lib. 1.) ex qua decisione absolutè firmatur † in permu- 85
tatione obstare statutum cap. 151. sed vnà cum cap. 113. in quo prohibetur alienatio rerum minorum sine certis solemnitatibus, sed in muliere maiore non legitur aliqua decisio, quæ admittat concursum dictorum statutorum.

Coram *Cardinali Marcomontio* 17. *Martij* 1608. *in recent. dec.* 153. *num.* 13. vbi fuit firmatum statutum cap. 113. super † alienatione rerum minorum suppleri per istud 86
151. ex dicta decisione coram Sacrato, & deinde addita hæc verba (& potest habere magnam rationem, cùm sæpiùs fuerit resolutum illud statutum habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor lædi potest) & allegat dictam decis. Atrebateñ, & Gregor. XV. in Rom. argumen-
torum, † quæ, vt supra fuit ostensum, loquuntur in fideius- 87
sione, vnde non potest dici contrarium sensisse, sed est intelligen. iuxta prædictas decisiones.

Coram *Reuerendissimo Coccino Decano* 1. *Decembris* 1608. *dec.* 433. in qua firmata regula, quòd statutum non † habet 88
locum in dote, nec in augumento dotis, ex Gabr. *cons. 10. n. 6. lib. 1.* fuit dicta decis. limitata his verbis (Tamen placebat etiam, quòd hæc non habeant locum, quando augmentum dotis præsumitur factum ad defraudan. statutum, vt benè considerat in terminis statuti Vrbis Gabr. dicto loco, & propterea cùm in casu isto mulier, quæ post contractum matrimonium fecit augmentum dotis, non teneretur dotare, & prohibeatur donare, ideò dictum augmentum præsumitur factum ad fraudan. statutum) Quæ decisio est conformis decis. Crescent. Put. Atrebateñ Peniæ, & alijs, quæ hunc articulum exactè tractarunt.

Coram *Greg.* 20. *Maij* 1610. *decis.* 473. Fuit firmatum statutum † habere locum in diuisione, quia est species tran- 89
sactionis, *l. tres fratres*, vbi Bart. Alex. & Ias. *ff. de transact.* Decian. *cons. 39. num. 104. lib. 1.* & dum additur habere locum in permutatione allegat decision. Cardinalis Sacrati, quæ vt dictum est, procedit in minore tantùm ratione cap. 113.

Coram eodem *in ead. 4. Februarij* 1611. *decis.* 496. *fuit confirmata decis. & licet num. 7. & seq.* dicatur quod ex
† eo quod in diuisione cadit læsio (& propterea intrat sta- 90
tutum, quòd habet locum in omni contractu, in quo minor lædi potest, Put. *dec.* 162. *lib.* 3.) Tamen debet intelligi de læsione actuali, non in potentia iuxta decis. 437.

Coram *Reuerendissimo Pamphilio* 26. *Nouembris* 1611. apud Pic. *decis. 8. sub n. 4.* postquam fuit dictum, statutum habere locum in omni contractu, in quo minores, & mulieres lædi possunt, ex Put. & Rom. Argentorum declarat se his verbis; Et per † consequens debet etiam habere locum 91
in fideiussione, quæ ex sui natura continet læsionem, vt fuit sæpissimè deductum in d. Rom. Argentorum.

Coram

Coram *R. P. D. Pirouano* 17. *February* 1612. *in recentior. decis.* 385. *par.* 1. in qua fuit dictum censum impositum à muliere sine solemnitatibus statuti cap. 151. fuisse nullum, quia vt ibi dicitur, statutum, nedum in quatuor casibus expressis, sed etiam in omnibus alijs, in quibus adest ratio læsionis, procedere sæpè fuit resolutum, & ad id allegat decis. Caput. Put. & Illustrissimi D. Cardinalis Millini,
93 † in quiqus iam fuit ostensum loqui, quando læsio adest ex eò, quod sub nomine alterius contractus celebratur donatio, vel alius ex illis quatuor, qui verisimiliter concurrebat in casu dictæ decis. cùm ibi non exprimatur alia ratio læsionis, & ne dicamus fuisse contrarium decisum, quàm quod dicunt dictæ decis. super quibus se fundat decis. R. P. D. Pirouani.

Coram *Reuerendissimo Domino Coccino in Romana Saluiani* 9. *Decembris* 1613. in qua fuit resolutum, electio-
94 nem † factam à muliere de bonis pro dote non comprehendi sub hoc statuto, eisdem verbis vtitur, quibus fuit decisus similis casus in supradicta decisione Cardinalis Manticæ hæc enim sunt verba, quia cùm per electionem ipsa Laura fuerit consecuta id, vel partem, quod sibi debebatur, non potest variare, nec propterea fit, quòd fuerit sequuta alienatio, seu refutatio, & multò minus pactum de non petendo quietantia, seu donatio, de quibus statutum loquitur, vt fuit dictum in causa Rom. siue Ciuitatis Castelli Census 36. Iunij 1595. coram Mantica, & quod maximè obseruandum in dicta causa; mulier voluit docere de læsione per æstimationem factam, & Rota dicit illam non suffra-
95 gari, quia æstimatio longè posteà facta, & agebatur de re, quæ vsu consumebatur, in qua de præsenti non inferebatur ad præteritum, vnde tantùm abest, quod Rota tenuerit statutum habere locum in omni actu, in quo læsio cadere potest, vt nisi de læsione concludenter constet, non succurratur minori, aut mulieri, agebatur enim de rebus mobilibus per mulierem electis, in quibus facillimè illa potuisset in pretio decipi.

Coram *Seleucien.* 9. *Maij* 1614. *in recentior. decis.* 592. *par.* 1. in qua legitur, fuit enim lata super rescissione contractus, concordiæ initæ à DD Sforcia, & Galeatio in minori ætate constitutis, non seruatis solemnitatibus statuti
96 Vrbis c. 113. & 151. lib. 1. de contract. minor. † Quæ quidem nullitas locum habet in quocunque contractu læsiuo, etiam per indirectum. Ex Put. & Crescent. hæc enim decis. firmat opinionem assettamenti. Quia in concordia, prout
97 fuit dictum in transactione, inest refutatio, & sic per indirectum minores lædebantur. Vltra quod decis. loquitur in concursu statuti 113.

Coram *Reuerendissimo Pamphilio* 15. *Decembris* 1614. *in recent. decis.* 619. *sub num.* 5. *par.* 2. dicit statutum habere
98 locum in alijs contractibus ex Put. & Crescen. † vt comprehenderetur etiam fideiussio.

Coram *Andrea* 22. *Maij* 1561. *in recentior. decis.* 678. *par.* 2. in qua fuit resolutum impositionem census per Ma-
99 trem, & Tutricem pupillorum esse nullam tam ex parte minorum, quàm matris minorum his verbis, respectu enim pupillorum non interuenerunt solemnitates statuti dicitur ibi sic fuisse resolutum in Romana donationis de Cuppis 24. Maij 1600. coram Cardinali Pamphilio. Respectu Matris num. 4. his verbis [Quia cùm obligatio quoad minores esset inualida, obligatio Annæ de proprio remansit absque
100 causa, quia tanquam Tutrix ipsa non † tenebatur se obligare de proprio pro soluendis debitis Testatoris. Nec constat, quod ipsa habuerit releuatorem, & sic tantò magis apparet, quòd mulier remansit decepta contra statutum Vrbis cap. 151. lib. 1.] Ex distinctione facta in hac decisione tollitur omnis scrupulus difficultatis, cùm in alienatione fuerit dictum intrare statutum cap. 113. in obligatione verò ad fauorem alterius intrare statutum in cap. 15.

Coram Buratto 12. *Junij* 1615. *in recent. decis.* 723. *num.* 13. *par.* 2. Fuit firmatum, statutum habere locum in remis-
101 sione † iuris de futuro, quæ remissio comprehenditur sub refutatione, vt per Gabr. *conf.* 6. *vol.* 2.

Post annum 1615. coram eodem fuit discussus articulus in Rom. Census Vitalitij, & licèt non fuerit resolutus, tamen ex hoc satis constat Rotam tenuisse hanc opinionem,
102 † ex quo actores non potuerunt obtineri declarari nullum contractum, licèt allegassent dictam decis. Greg. 164. & aliàs.

Coram *Reuerendissimo Decano* 13. *Ianuarij* 1625. Fuit resolutum obligationem mulieris de restituen. ad omne mandatum Domini bona mobilia mariti penes ipsam ad instantiam creditorum depositata fuisse nullam sine solemnitatibus, & addita hæc verba. [Neque obstat, quod statutum tantùm loquatur in quatuor tantùm casibus, quia nihilominus habet locum quotiescumque mulier lædi potest, Put. *decis.* 158. *num.* 2. *lib.* 1. *in nou.* Crescent. *decis.* 3. *de constit.* Rot. *diuers. decis.* 529. *num.* 4. *in fin. par.* 1. & fuit sæpissimè resolutum. In hoc autem casu cùm mulier se obligasset † de 103
restituen. hæc mobilia, poterat lædi, vel ad sui præiuditium, ex quo iuri suo renunciabat, vel ex alio capite concernente restitutionem] hæc decisio allegata contra opinionem assettamenti tantùm abest, quod sit contra, quod imò optimè illam confirmat. Dum explicando, in quo possit dici læsa mulier, dicit quia vel † renunciat iuri suo, vel cogeretur 104
restituere bona, & sic resultaret donatio, & per indirectum fieret fraus statuto.

Coram R. P. D. *Durano in Rom. nullitatis obligationis* 16. *Ianuary* 1626. quæ loquitur in terminis casus nostri, dum dicitur, statutum habere locum in omni contractu, in quo minor lædi potest, & allegat prædictas decis. Put. & Cresc. intelligenda est iuxta † illas, prout verè intellexit, cùm sta- 105
tim dicat minorem fideiussisse, & consequenter cum fideiussio comprehendatur † sub statuto vti de sui natura læsiua, 106
fuisse nullam obligationem.

Ex his omnibus decisionibus, quæ peruenerunt ad manus Dominorum de assettamento, emanatis tam super antiquo, quàm nouo statuto, visum fuit clarissimè constare, opinionem assettamenti fuisse omni tempore conformem opinioni Rotæ.

Sed vltra Rotæ auctoritatem, concurrit etiam auctoritas DD. non vulgarium, nempè Gab. *conf.* 6. *num.* 4. *& conf.* 20. *num.* 55. *lib.* 2. Quia ita tenet tam † ex mente Rotæ, 107
quàm ex verbis statuti, Bero. *conf.* 176. *per tot. lib.* 1. pro hac opinione consuluit, & quoniam approbauit Rotam coram Clem. 8. & Card. Seraph. in decisionibus supra allegatis Bero. sequitur Card. Tusc. *in littera S. concluf.* 599. *numer.* 15. Licèt Rota non approbauerit Bero. in eo, quod dicit, statutum habere locum solùm † in donationibus, refuta- 108
tionibus, quæ per se fiunt, & principaliter, non autem quando fiunt in consequentiam alterius contractus. Nam in contrarium sensit Rota, ne hac via fiat fraus statuto.

Et pro eodem stat. Clem. & Paris. qui in alio simili statuto consuluerunt, & fuerunt approbati à Rota coram Card. Seraph. in supra allegata decis. Corn. *conf.* 121. *vol.* 3. Paris. *conf.* 53. *num.* 63. *vol.* 3. Nec contrarium tenuit Gratian. *discept. forens. cap.* 961. *tom.* 5. Nam postquam firmauit, statutum † habere locum in contractibus, in quibus 109
indirectè potest cadere læsio ex dec. supra allegatis addit hæc verba, [Dicitur autem læsa Catherina, tamquam fideiusserit pro marito, cùm contractus fideiussionis sit de sui natura læsiuus] in cap. 969 sub † num. 31. hæc leguntur ver- 110
ba [Prout est in casu nostro; in quo prius fuerunt acceptata alimenta, unde illis non poterat renuntiari per acceptationem legati minus utilis, & multum læsiui, adeout stante hujusmodi læsione, magis procedat statutum etiam in renuntiatione juris quærendi] Nec etiam contrarium tenuit
† cap. 26. num. 12. & 27. nu. 14. quia ibi non loquitur su- 111
per hoc statuto.

In hac secunda inspectione Domini firmarunt opinionem assettamenti ex euidentissimis rationibus, & quidem antiquissimis temporibus allatis per DD. & Rotam, quas quilibet potuit legere in conf. & decis.

Harum prima allata supra 100. annos in similibus statutis † à Corn. *conf.* 121. *num.* 6. *verf. est ergo aduerten.* 112
& numer. 7. *& seq. lib.* 3. Paris. *conf.* 53. *numer.* 63. *verf.* vnde cùm in casu præsenti lib. 3. & supra 50. annos in puncto statuti antiqu. Bero. *conf.* 176. *numer.* 46. *lib.* 1. quem approbauit Rota coram Clem. VIII. *in illa decis.* 529. *part.* 1. *diuers.* & omnes prædictos approbauit Rota coram Card. Seraphino in illa decis. 1142. in fin. eamdem rationem supra 80. annos attulit, Rota apud Put. *in illa dec.* 100. *lib.* 1. *& 7. de Constitut.* Caput. *dec.* 3. *& decis.* 199. *par.* 3. *& super statuto nouo*, coram Card. Mantica *decis.* 344. *& coram Reuerendissimo Coccino Decano in illa Romana Saluiani* 9. *Deembris* 1613. Quæ ratio desumpta est ex statuti verbis, quæ attendenda sunt, nempè, quod dum statutum loquitur in quatuor contractibus, non habet locum in alijs, & hæc ratio fulcitur duabus iuris regulis. Prima quia dum statutum includit † illos quatuor, excluſit alios, *l. cum prætor* 113

tor ff. de Iudic. latè Surd. *conſ.* 135. *num.* 43. *conſ.* 408. *nu.* 8. Dec. *conſ.* 74. *nu.* 32. Corn. *conſ.* 121. *n.* 9. *lib.* 3. Secunda,
114 quod vbi verba † ſtatuti non conueniunt, non conuenit diſpoſitio *l.* 4. §. *Toties ff. de Damn. infect.* Becc. *conſ.* 1. *n.* 25. cum alijs per Surd. *conſ.* 152. *num.* 38. *& conſ.* 179. *n.* 3. *lib.* 2. Put. in illa *deciſ.* 158. *aliàs* 162. ibi (cui non conueniunt verba) *lib.* 1. *Rota in Bonon. adminiſtrationis* 10. *Iunij* 1611. *coram Card. Sacrato* apud Farin. *poſt conſ. lib.* 2. *deciſ.* 437. *ſub num.* 2. vbi maximè procedere dicitur, quando
115 ſtatutum exorbitat à iure communi. Cùm † igitur hæc ratio, & iuris regulis nitatur, & approbata fuerit in terminis à DD. & à Rota, non eſt cur de illa aliquis dubitare poſſit, aut debeat.

Secunda, quòd cum ſtatutum exorbitet à iure communi,
116 quo † licitum eſt omnibus donare, *l. velles C. de Reuocat. Donat.* & ibi DD. latè Tiraq. *de ll. Connub. gloſ.* 8. *num.* 5. enu-
117 merando † certas ſpecies contractus non extenditur ad alios maximè diuerſæ ſpeciei, in quibus concurrat etiam diuerſa ratio, Corn. *d. conſ.* 121. *num.* 50. *in fin. & num.* 6. Bero. *d. conſ.* 176. *num.* 48. *&* 49. Pariſ. *d. conſ.* 53. *ſub num.* 63. ma-
118 ximè, cùm ſtatutum annullet † illos contractus, quæ annullatio pœna eſt, Bero. *conſ.* 176. *numer.* 55. Cor. *conſ.* 121. *numer.* 8. *verſ. ſed in caſu noſtro lib.* 3. Diuerſa autem ratio
119 eſt in illis quatuor, quæ ſunt omninò damnoſi, cùm mulier, & minor nihil recipiant, Put. *deciſ.* 55. *ſub num.* 7. *ibi* (cùm illa ſit apertè damnoſa, cùm donare ſit perdere) *Rota in Romana hæreditatis* 14. *Martij* 1603. *coram Litta*, ibi,
120 cùm donans nihil † acquirat, ſed dicatur perdere, & coram Reuerendiſs. Pamphilio *in recent. deciſ.* 619. *numer.* 5. *par.* 2.

Tertia ratio deducta à Bero. *d. conſ.* 176. *num.* 35. *verſ.* quod ſuadetur etiam ex eo, quod ſtatuentes quando voluerunt comprehendere omnes contractus, expreſſerunt, prout in 2. parte ſtatuti antiqui 19. & ibi, & in omnibus contractibus, & negotijs. Non enim ſatis fuit ſtatuentibus dicere in contractibus, etiam cum illa dictione *vniuerſali*, omni-
121 bus, ſed addita alia, *& negotijs*, vt comprehenderentur omnes, & quicumque actus, in quibus læderentur minores, etiam ſi non eſſent ex illis quatuor.

Quæ ratio eò magis vrget in caſu, quia in illo antiquo in cap. 23. in nigro non legebatur contractus donationis, nec etiam illa verba, *& in omnibus contractibus*, in cap. verò decimonono in reformatione fuit additus contractus donationis, & vlterius ſecunda pars ſuper læſione, ſi enim
122 † ſtatuentes voluiſſent comprehendere in prima parte omnes contractus, non fuiſſet opus enumerare illos quatuor, ſed declarando dixiſſent in omnibus contractibus, & negotijs, in quibus minor, vel mulier lædi poteſt, ſeruentur ſo-
123 lemnitates † præcedentis ſtatuti, aliàs enim vel fruſtratoria fuiſſent vlr. verba 2. partis, vel enumeratio quatuor contractuum contra tex. *in cap. ſi Papa de priuileg. in* 6. *lib.* 3. §. *eum ff. de iureiur. l.* 1. *in fin. ff. ad Municip.* Surd. *conſ.* 80. *num.* 15.

Multò autem magis, magiſque vrget dicta ratio in ſtatuto nouo, nam cùm, vt vidimus, emanauerint tot deciſiones ſuper intellectu ſtatuti antiqui, omnes firmantes, illud in prima parte habere locum in his tantùm quatuor, non
124 autem in alijs, niſi ſub illorum nomine comprehenderetur vnus ex quatuor: in ſecunda verò parte habere locum, quando conſtat de læſione poteſt adeſſe ſtatuentes noluerunt ampliare primam partem ad alios, ſed fuit additum, quod non aderat in antiquo ſtatuto cap. 19. Quod exprimeretur cauſa, & redigeretur in ſcriptis ea ratione, vt dicit Rota coram Andrea *deciſ.* 628. *num.* 4. *par.* 2. his verbis, Quòd
125 ad † euitandum, vt mulieres non decipiantur, voluit, vt cauſa in ſcriptis redigatur, & inſinuetur, ac plenè per Iudicem cognoſcatur.

Præterea in ſtatuto antiquo proximiores conſanguineos adhiberi mandatur, ſed cum orta fuerit difficultas, qui venirent ſub conſanguineorum appellatione, an ſcilicet agnati & cognati, vt apud Creſcent. *deciſ.* 4. *de conſtitut.* in ſtatuto nouo ad tollen. hanc difficultatem ſtatuentes manda-
126 runt adhiberi coniunctos, † quorum appellatione non dubitatur venire tam agnatos, quàm cognàtos, nempè tam mulieris, vel minori attinentes ex parte patris, quàm ex parte matris, & qui ab inteſtato ſuccedunt, vt per plura iura firmant Pic. *gloſ.* 13. *num.* 3. Sicuti igitur ſtatuentes in nouo ſtatuto, vſi ſunt verbo coniunctorum ad tollendam illam dubitationem, ita vſi eſſent verbis generalibus, nempè, vt in omnibus contractibus adhiberentur ſolemnitates, † ſi voluiſſent in omnibus ſtatutum habere locum, 12,
& non ſe reſtrinxiſſent ad eoſdem quatuor contractus, prout in antiquo ſtatuto, quòd Rota in tot. deciſ. declarauit non habere locum in alijs. Demum cùm in ſtatuto antiquo diceretur, quòd minores, & mulieres poſſint, & verbum illud, *poſſint*, ſit † facultatiuum; cùm & poſſit dubitari, an 128
ſolemnitates eſſent neceſſariæ pro validitate. In nouo ſtatuto loco illius verbi fuit poſitum verbum † *debeant*, quod 129
importat neceſſitatem, *leg. ſi Prætor* §. *Marcellus*, *&* §. *fin. ff. de iudic.* cum alijs per Rebuff. *ad leg.* 37. *ff. de verbo ſignificat.* Ita etiam ad tollendam difficultatem, de qua agitur, loco illorum quatuor caſuum, ſtatuentes dixiſſent in omnibus contractibus, ſi voluiſſent omnes comprehendere.

Quo verò ad ſecundam partem ſtatuentes illam ſubſtulerunt ab eodem ſtatuto, & licèt ex hac ſola exemptione reſultaret clara mens ſtatuentium, quod in nouo ſtatuto non comprehenduntur alij contractus, † tamen & clarior 130
redditur ex eo, quod de illa ſecunda parte fuit conditum nouum ſtatutum in cap. 154. in quo noluerunt ſtatuentes ex capite læſionis annullare contractus, ſed ſolùm poſſe reſcindi, illa forſan ratione, quia ſatis ſuperque erat, quod † cum 131
aliàs non poſſet reſcindi contractus niſi læſio adeſſet vltra dimidiam, *l. ſi voluntate* 8. *in fin.* ibi (niſi minus dimidia iuſti pretij, & eſt *text. in l.* 2. ibi minus autem † pretium 132
eſſe videtur ſi nec dimidia veri pretij ſoluta ſit) *C. de reſcind. vendit.* & ibi DD. quòd eſſet locus reſciſſioni, etiam vbi adeſſet læſio in 3. par. & quod licèt † iuramentum confir- 133
met contractum, tamen diſponere præſumi tunc dolo extortum.

Si igitur voluerunt diuerſo modo diſponere, in nouo ſtatuto expreſsè diſpoſuerunt, ergo vbi non diſpoſuerunt diuerſimodè noluerunt diſponere, & per conſequens neceſſariò dicendum eſt, ſtatutum habere locum in illis tantùm quatuor caſibus, & non in alijs, dum eodem modo fuit diſpoſitum.

Sed quia in alienatione rerum minorum de iure ciuili † 134
requiruntur ſolemnitates, emanauit aliud ſtatutum cap. 113. in quo annullantur alienationes immobilium, & iurium non ſeruatis ſolemnitatibus ibi requiſitis, & illis etiam adhibitis, ſi non adſit euidens vtilitas, quod ſtatutum dif- 135
fert in hoc à ſtatuto 151. In quo vtilitas non requiritur, cùm omnes † illi quatuor ſint damnoſi, & permittantur, vt 136
fuit latè deciſum in illa Romana Saluiani 15. Decembris 1614. coram Reuerendiſſimo Pamphilio Nuntio apud Reges Hiſpaniarum *deciſ.* 16. *numer.* 18 *&* 19. apud Pacific. & in alia Romana Saluiani 20. Maij 1616. coram Manzanedo *deciſ.* 22. *numer.* 3. & fuit aliàs in Aſſectamento firmatum.

Et ex his reſultat alia ratio, quod cum alijs contractibus, ſeu negotijs, in quibus aliquid datur, & recipitur, vel promittitur, vbi minor † deceptus eſt in pretio illi ſuccurritur 137
per d. cap. 154. Sed in illis quatuor, quia in totum ſunt læſiui, & fraude, & dolo circumuenti fuerint ad donationem, &c. cùm fraus difficillimè probari poſſit, neceſſarium fuit illis prouidere, vt adhibeantur ſolemnitates, cùm in illis non habeat locum dictum ſtatutum 154. vt fuit dictum in Romana Saluiani 20. Maij 1616. coram Manza- 138
nedo apud Pacific. dec. 227. his verbis: Tandem non fuit viſum obſtare obiectum de ſtatuto Vrbis cap. 154. lib. 1. & infra: reſpondebatur enim dictum ſtatutum interpretationem accipere à iure communi, iuxta quod † læſio in 139
quota certa, prout vltra tertiam, vel dimidiam non poteſt verificari niſi in contractibus, in quibus hinc inde aliquid datur, vel promittitur vnum pro alio, iuxta Bartol. *conſil.* 90. *num.* 2. *lib.* 1. quem refert, & ſequitur Cagnol. *in l.* 2. *n.* 195. *C. de reſcind. vendit.* Pinel. *in ead. l.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. Rebuff. *in tract. de reſcinden. contract. art. vnic. gloſſ.* 15. *n.* 6. ex quo inferunt DD. in d. l. 2. non procedere † in actu, 140
quo liberalitas exercetur; & licèt etiam fraudibus minores, & mulieres poſſint induci ad ineundos alios contractus, tamen cum in illis non patiuntur damnum in totum prout in 141
donatione, &c. Et frequentius ad donandum circumueniantur, propterea in illis quatuor tantùm voluerunt adhiberi ſolemnitates ad *l. nam ad ea ff. de leg.*

Non obſtat rationes in contrarium adductæ, & prima deducta ex illis verbis ſtatut. (Ac ſemper eum Iudicis competentis decreto, cauſa in ſcriptis illi expreſſa, & inſinuata, ac plenè cognita contrahere debeant) quæ dicitur ſtare ampliatiuè ad præcedentia, & quia donatione excepta, quæ

142 etiam † impropriè dicitur contractus Mozz. *de contract. tit. de diuis. contract. art.* 4. *nu.* 5. alij sunt distractus Carpan. *ad statut. Mediolan. c.* 318. *num.* 192. *&* 193.

Nam huic rationi respondet Bero. *d. cons.* 176. *num.* 52. his verbis: verba illa referuntur ad prædicta, in quibus statutum solùm de illis quatuor, de quibus in principio habetur, loquitur, † quæ saltem largè dicuntur contractus, ex
143 quo in illis duorum simultaneus consensus interuenit, *leg.* 1. *cum ibi not. ff. de pact.* Bald. *in rub. eod. tit. glos. magna in fin. in leg.* 1. *de act. & oblig.* Alex. *in lib.* 5. *in princ. ff. de verbor. obligat.* Non autem debent illa verba generaliter de omnibus contractibus intelligi, ea enim vltimo loco posita veniunt continuatiuè, & relatiuè ad præcedentia, vt patet, & ideò
144 tanquam posita solùm ad illa restringi, & referri debent *arg. l. fin.* & ibi Bart. *ff. de reb. dub.* & infrà (& hæc est vera intelligentia dicti statuti in illis verbis, Ac semper contrahere possint, quæ ad prædicta continuatiuè, & coniunctiuè ven.)

Præterea prædicta ratio in statuto nouo non merebatur allegari, quia cùm rubrica sit concepta de contractibus, non possunt non venire, vel difficiliùs venire illi quatuor principaliter saltem nominati.

Demum quia si attendenda esset illa interpretatio, sequeretur maximum absurdum, & omninò contra mentem
145 † statuentium, quæ propterea minimè recipienda.

Nam si non adessent coniuncti, vbi celebrantur illi quatuor actus, vtrique valerent sine auctoritate, & Iudicis decreto, cùm hæc iuxta interpretationem ex aduerso datam requirantur in contractibus, sub quorum nomine dicitur non venire prædicti quatuor, sed sensus verus est quod mi-
146 nores, & mulieres contrahant semper cum decreto Iudicis in prædictis quatuor casibus siue adsint coniuncti, siue non, sed tunc authoritate Curatoris.

Non obstat secunda ratio deducta ex ipsa rubr. perfectam rationem continente, quæ dum loquitur generaliter, non
147 † potest restringi per nigrum speciale, iuxta glos. *in leg. C. de capit. ciu. cens. exim. lib.* 11. DD. *in leg.* 1. *ff. si cert. pet.* Rota coram Greg. *decis.* 5. *num.* 2. & in terminis similis *constit.* Card. Seraph. *decis.* 1242. *num.* 3. *vers. hoc quoque videtur confirmari.*

Primò, quia illam parum vrgere sensit Cardin. Seraphin. ibidem, dum addit hæc verba, quòd si posset habere aliquam difficultatem, & præsertim vbi verba nigra prout hic
148 sint clara, tunc † enim non recipiunt declarationem à rubrica, vt post Ruin. & Osasch. respondit Surd. *consil.* 81. *num.* 1.

Secundò, quia supponit id, quod non subsistit in facto, nempè, quòd rubrica habeat orationem perfectam, prout loquuntur Domini, & præsertim Bologn. *ad rubr. ff. si cert. pet. num.* 25. & vltra orationem perfectam requiritur, quòd
149 etiam sit decisiua, Alex. *cons.* 6. *num.* 3. ibi, Quod rubric. habeat orationem perfectam, & decisiuam, Ias. *cons.* 205. *n.* 4. *lib.* 2. Hæc enim rubrica statuti non habet orationem perfectam, cùm careat verbo, Alex. *dict. cons.* 6. *num.* 2. & *cons.* 82. *num.* 20. *vers. Sed ex hoc lib.* 3. & sufficiant verba Corn. respondentis ad hoc argumentum *dict. cons.* 121. *num.* 7. ibi, Maximè cùm illa verba nigri sint verba dispositiua,
150 & verba rubri † sunt de se nihil importantia, nisi per delectationem ad verba dispositiua, & illa habent necessariam relationem, ideò desit, quod ab illis determinentur, & moderentur.

Tertiò, quia si resoluantur verba rubricæ, illa apparebit non esse generalis, sed particularis, secundum enim regu-
151 las grammaticales sic resoluenda † sunt, de contractibus, qui non valebunt sine solemnitatibus glos. *in clem. de præb. in verb. dignitatibus*, Bart. *in l. Centurio, ff. de vulg. & pupill. num.* 25. *item in d. l. Centurio, cons.* 189. *num.* 7. *lib.* 4. Ruin. *cons.* 160. *num.* 11. *lib.* 2. Sed relatiuum illud, *Qui*,
152 non † solùm habet relationem ad disposita in nigro, sed ad illa rubricam restringit, *leg. tamen adiectio* 44. *ff. de leg.* 1. ibi Bart. & DD. *l. quas pecunias* 30. *ff. de leg.* 1. & habemus in corpore iuris plures rubric. similes, vt in illa reuocand.
153 donat. quæ tamen non habet locum in † omnibus, sed in illis tamen, quæ continentur in legibus sub illa rubrica, ita & illa de rescindenda vendit. & aliæ innumer. & in statuto Vrbis præcedenti 150. Habemus rubricam de donat. insinuandis, quæ tamen non habent locum in omnibus, sed in illis tamen, de quibus in nigro.

Demum quia ex hac ratione sequeretur etiam magnum absurdum, si enim rubrica non restringeretur à nigro, vtique comprehenderentur in illa nedum minores, sed etiam maiores, quod quàm absonum sit, † nemo est, qui non in- 154
telligat, sed sicut rubrica restringitur minores, & mulieres, quia in nigro de illis tantùm fit mentio, ita *etiam* debebat restringi ad illos tantùm quatuor, de quibus *etiam* fit specialis mentio.

Dum verò pro corroboratione rationis ponderantur illa verba, *volentes etiam fraudibus obuiare, &c.* statuimus pacta, quod propter illam dictionem *etiam* dicantur stare continuatiuè, ac ampliatiuè ad rubricam. Certè hæc ponderatio † est aliena à natura rubricæ, quæ ponitur solùm 155
ad demonstrandum, & iudicandum materiam, quæ in nigro tractatur.

Sed vt melius obseruauit Pic. *in glos.* 1. dictio, *etiam*, stat augmentatiuè, & ampliatiuè iuxta text. *in l. etiam C. de testibus*, Surd. *cons.* 303. *n.* 15. *lib.* 3. *& decis.* 8. *num.* 12. non quidem ad rubr. sed ad statutum † præcedent. 149. & 156
150. in quibus statuentes dum voluerunt obuiare fraudibus, quæ in donationibus fiunt, voluerunt etiam in hoc capitulo 151. obuiare fraudibus, quæ fiunt in contractibus minorum, & mulierum.

Non obstat tertia ratio, quod statutum sit fauorabile, & respiciat publicam vtilitatem principaliter, & vt legitur in illo, emanauerit ad euitandas fraudes, quæ † ratio gene- 157
ralis comprehendit omnes contractus, quia in omnibus potest cadere fraus, vt latè per Pic. *glos.* 7. *nu.* 2. 3. *& seqq.*

Nam huic rationi respondit Corn. *d. cons.* 121. *sub nu.* 9. his verbis, Istæ enim rationes adeò generales non decet, quòd extendant dicta specialia, maximè correctiua iurium, & pœnalia, fundantur enim tunc potiùs in auctoritate, quàm in illa ratione nimis generali, nec ratio tunc videtur disponere de lege, allegat etiam plura exempla, & præsertim, quòd insinuatio † in donatione requiritur ad euitan- 158
das fraudes, *l. data, C. de donat.* Et nihilominus non habet locum, nisi vbi excedit summam iuxta dispositionem *leg. sancimus, leg. si quis pro redemptione*, §. *fin. C. de donat.* & hodie vigore statuti 150. in summa ducatorum 200. † ibi 159
expressa, & multò minus debet fieri extensio ad contractus diuersæ naturæ, quales sunt vtrinque obligatorij, & in quibus datur aliquid, & recipitur, sed posset procedere argumentum ad alios eiusdem speciei, & naturæ illorum quatuor nempè quando sunt omninò, & in totum de sui natura læsiui.

Sed & prædictam rationem minimè habendam esse in consideratione, docent, omnes decisiones Rotæ, firmantes habere locum statutum in illis tantùm quatuor, & argumentum à ratione fraudis † procedere solùm in alijs, 160
quando in illis vnus ex quatuor continetur, prout optimè Rota vsa fuit hoc fundamento in illa decisione Cresc. 3. *de Const.* & Put. *decis.* 55. *lib.* 3. *& in vna Perusina nullitatis donationis* 18. *Nouembr.* 1608. *coram Card. Lancellotto post cons.* Farin. *lib.* 2. in qua fuit resolutum, statutum Vrbis c. 149. lib. 1. habere locum † etiam in donatione facta per pa- 161
trem filijs ratione præsumptæ fraudis consideratæ à statuto, seu ex prædicta ratione nemo est, qui dicat dictum statutum habere locum etiam in alijs contractibus, in quibus eadem ratio fraudis cadere potest.

Præterea cùm statutum hoc veniat continuatiuè ad illud 149. ab illo venit declarandum, sed ibi ratio obuiandi fraudibus non est simpliciter, & generaliter apposita, sed restrictiuè ad donationes his verbis, Cùm Reip. † interfit frau- 162
dibus, quæ in donationibus frequenter, & facilè committuntur obuiare, statuimus, &c. illud enim relatiuum, quæ restringit † rationem ad donationes, *leg. ea tamen adiectio* 163
44. *ff. de legat.* 3. Cùm alijs supra allegatis, ita etiam debet intelligi in hoc statuto ad obuiandum fraudibus, quæ in donationibus minorum committebantur.

Demum quia aliàs si statutum haberet locum in omnibus, in quibus mulieres, & minores fraudari, † & decipi 164
possunt, frustratorium omninò fuisset statutum 154. maximè, cùm vt sit locus dispositioni illius statuti, non sufficiat læsio in potentia, sed sit prius concludenter probanda, & per hoc 151. statim quod celebratus est contractus sine solemnitatibus, est etiam nullus.

Dum verò ex prædicta ratione dicitur corruere distinctionem inter contractus de sui natura læsiuos, & ex accidenti, & quòd statutum nullum verbum de læsione, sed tantùm considerat fraudem & deceptionem, † quæ stare po- 165
test in multis sine læsione. Hæc conclusio est contra verba statuti, & auctoritatem Rotæ, & omnium DD. communissi-

nissimam assertionem in *l.2. C. de rescind. vendit.* vbi firma-
166 tur deceptum in pretio esse læsum, & idem esse quem † læ-
sum esse, & deceptum in pretio.

Quòd autem statutum considerauerit fraudem, & circumuentionem, est verùm, sed ratione damni, & læsionis, quæ eueniebat minoribus per donationem, quæ enim
167 maior læsio, quàm illa, quæ resultat † ex donatione facta non spontè, & mera liberalitate, & integro iudicio, sed fraude, circumuentione, & deceptione alterius & propterea vt fuit ostensum in alia inspectione ex Put. *& dec. Reuerendiss. Pamphilij* quatuor illi contractus sunt merè damnosi, & ratione huius damni, & læsionis, statuentes voluerunt, quòd coniuncti iurent non vertere in præiudicium
168 minorum, vel mulierum, † ad quid enim præstatio talis iuramenti, si statuentes considerassent solam fraudem sine læsione, & damno? Est etiam contra Rotæ assertionem, quæ in omnibus decisionibus dixit statutum habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor læditur directè, vel indirectè.

In hoc articulo, an sit valida obligatio mulieris, vel minoris recognoscentis bonam fidem recipiendo pecunias
169 † non seruatis solemnitatibus statuti, Rota nedum coram Litta apud Pic. *decis.* 11. respondit pro validitate *num. 1. in fin.* ibi, Primò quia realiter receperat pecunias, & hoc non inficiebatur, licèt in eo casu concurreret etiam versio
170 in vtilitatem mulieris, sed & anteà *coram Illustrissimo Domino Card. Millino de anno* 1593. apud Zacch. *decis.* 36. *nu.* 6. habuit pro indubitato illam valere, quando non fuisset recognitio simulata in fraudem statuti, vt sunt clara verba. Quia cùm vigore statuti non posset obligari sine solemnita-
171 tibus, & nec etiam † de iure communi fideiubere, fuit simulatum, quòd recognosceret bonam fidem, & reciperet pecunias, vt teneret eius obligatio Rom. *conf.* 344. *num.* 4. & in hac recognitione consistit simulatio, quia verè ipsa pecunias non recipiebat, cùm eodem instanti deberent per-
172 uenire ad manus Iulij Cæsaris, & cùm idem casus eueniisset de anno 1602. coram Penia apud Pic. *decis.* 1. articulo maturè discusso per suas propositiones nu. 17. & 18. fuit confirmata decis. referendo eadem verba.

173 Vbi igitur recognitio est simulata, † prout in casu dictarum decisionum, præsertim vxoris, quæ etiam si principaliter se obliget, & maritus fideiuberet pro eo præsumeretur intercedere ex Bald. *in auth. si qua mulier C. ad Velleian. nu.* 9. Salycet. *num.* 9. Honded. *conf.* 45. *nu.* 20. *lib.* 1. intrat statutum, vt etiam fuit comprobatum ex pluribus iuribus in prima inspectione adductis, quibus additur text. *in l. sed Iulianus ff. ad S. C. Macedon.* Vulp. ait. Sed Iulianus adijcit, si color quæsitus sit, vt filiusfamilias, qui mutuam pecuniam accepturus erat fideiuberet, alio reo dato: frau-
174 dem † S. C. factam nocere, & dandam exceptionem tam filiofamilias, quàm reo; quoniam, & fideiussori filij subuenitur.

Sed quando prout hic nulla concurrit simulationis suspicio, tunc valet ex ratione deducta in dictis decisionibus. Quòd cum mulier, vel minor receperit pecunias non ex
175 causa donationis, legis necessitate, tenetur restituere, & per consequens non habet locum statutum, vt per Rom. ibi Put. *decis.* 153. *n.* 33. *lib.* 3. Card. Seraph. *decis.* 1133. *n.* 2. & fuit aliàs latè firmatum in Assettamento.

Quàm rationem Domini ex pluribus iuribus firmarunt, & primò *ex test. in l. sed si ego ff. ad S. C. Velleian.* vbi Vlpian. ait. Sed si ego cum muliere ab initio contraxerim, cùm ignorarem, cui hoc factum veller, non dubito S. C.
176 cessare, & ita diuus Pius, & Imperator noster rescripserunt, proinde si dum vult Titio donatum, accepit à me mutuam pecuniam, & eam Titio donauit S. C. cessabit, deinde ex text. *in l. si mulier 16. ff. eodem, vbi Iulianus ait*, si mulier contra S. C. Velleianum pro me intercessisset Titio, egoque mulieri id soluissem, & ab ea Titius eam pecuniam peteret: exceptio huius S. C. non est profutura mulieri: neque enim eam periclitari proposuit, profuit ne † eam pecu-
177 niam perdat, cùm iam eam habeat *in l. si mulier 15. ff. eodem vbi idem Iulianus*. Si mulieri soluero id, quod tibi debebam, & ab ea ratam rem te habiturum stipulatus fuero,
178 & fortè te ratum non habente agere ex stipulatu instituere. Exceptio S. C. quod de intercessionibus fœminarum factum est non proderit mulieri. Non enim videri potest alienam
179 obligationem recusare: † cùm maneam debito obligatus, & ipsa de lucro agat, ac potiùs reddere cogatur, quod non debitum acceperit, quàm pro alio soluere, *in l. si mulieri 22. ff. eod. vbi Paulus ait*, si mulieri dederim pecuniam, vt eam creditori meo soluat, † vel expromittat, si ea expromiserit, 180
locum non esse S. C. Pomponius scribit: quia mandati attentione obligata, in rem suam videtur obligari, vbi glos. optimè dixit, propter pecuniam, quæ ad eam peruenit, sicut igitur mulier, vel minor, qui fideiubendo non obligatur † 181
stante statuto prohibente fideiubere iuxta Rotæ decisiones, si tamen recipiatur, non debet iuuari statuto.

Præterea hoc casu intrat ratio approbata à Rota, & DD. quod hic contractus non est directè vnus ex illis quatuor, † 182
nec etiam indirectè, cùm non contineat, neque donationem, nec quietantiam, nec pactum de non petendo.

Non obstat decisio coram R. P. D. Durano, in qua fuit interim iis resolutum contrarium, nam decisio transit cum eo fundamento, quòd versamur in fideiussione de sui natura læsiua, † quod pro alio se obligat, nihil recipiendo, vt constat ex omnibus decisionibus loquentibus in fideiussione, quàm includere donationem dixit Rota in illa decisione coram Penia apud Pic. *decis.* 1.

Sed hoc casu minor, licèt inter ipsum, & dantem pecunias, non contrahatur societas, tamen in effectu † dici- 183
tur, & est verè principalis, cùm recipiat pecunias *dicta leg. sed Iulianus ff. ad Macedon.* in terminis Gabr. *conf.* 63. *num.* 10. *lib.* 2. his verbis. Quamuis stricto iure non possit dici principalis esse nequit, vt dictum fuit, tamen respectu promissionis soluendi fructus, & restituendi pecuniam acceptam, censeri debet principalis, † & cæteri fideiussores, 183
quia ad alios nihil peruenit, & fuit resolutum in Romana subhastationis bonorum, 7. *Julij* 1593. *coram Cardin. Lancellotto* apud Zach. *de societ. dec.* 56. *nu.* 3. *his verbis*, neque obstat, quod Abbas fuerit officialis, & consequenter principalis debitor, ita vt non possit agere contra Spinolam, quia quicquid sit respectu dantis pecunias, clarum est inter ipsos obligatos principalem fuisse Spinolam; † qui habuit 184
pecunias, & recognouit bonam fidem, & alleget in eisdem terminis alias Rotæ decisiones, idem etiam fuit resolutum in *Romana de Cassonis Mer.* 5. *Decembris* 1612. *coram Card. Sacrato* apud eundem Zach. *decis.* 18. vbi Gabr. *d. conf.* 63. *qui num.* 13. ex sententia Rotæ videbatur contrarium dixisse, ita respondit. Non obstat Gabr. *conf.* 63. *nu.* 13. *lib.* 2. dicens post Rotam, quòd officialis censetur principalis, & cæteri fideiussores, quia hoc est intelligendum respectu illius † qui dedit pecunias, & ad certum effectum, nempè, 185
vt liberatio per acceptilationem factam per illum, qui dedit pecunias officiali, prosit, & alijs, ad quos non peruenerunt pecuniæ, & ita loquitur Gabr. † secus videtur dicen- 186
dum respectu illorum, qui officialem releuare promiserunt. Imò Gabr. n im. 14. expressè tenet hoc idem, dum voluit, eo existente non soluendo, qui bonam fidem recognouit, fideiussorem soluentem, & reportantem cessionem, non posse agere contra officialem, nisi pro dimidia, quasi ambo fideiusserint pro recognitione bonæ fidei veritate, & eo, quod verè actum fuerat in specto.

Additur, & alia ratio, quod dum officialis non potest lucrari pecunias, sed recognitor bonæ fidei, apparet hunc esse verùm principalem, non autem officialem.

Optimè igitur dicit Rota in Romana societatis officij coram Card. Blanchetto inter *diuers. decis.* 288. *&* 300. *num.* 2. *par.* 1. eos, qui † suas pecunias in societate deducunt, 187
magis inspicere fideiussores, quàm officia, quæ solùm ad colorandum † & euitandam vsurariam prauitatem interpo- 188
nuntur, Card. Mantic. *de tacit. lib. 6. tit. 24. num.* 37. ex quibus ait Rota *d. decis. coram Card. Sacrato* officialem non videri habere, † nisi nudum nomen respectu fideiusso- 189
rum.

Ex quibus Domini censuerunt seruandam, & tenendam opinionem antiquorum nostrorum optimis, & euidentissimis rationibus firmatam, & Rotæ auctoritate munitam, nisi contrarium in posterum eidem Rotæ visum fuerit, cuius rectissimo iudicio stare nunquam dedignabitur Assettamentum, & iure meritò, † cùm illo sacro, & primo Tri- 190
bunali, & Vrbis, & Orbis omni tempore resederint omnium gentium Christiani Orbis selectiores iuris consulti.

Et ex his, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Bononien Euacuationis Molendini.

Die Veneris 12. Ianuarij 1629.

ARGVMENTVM.

Statut. Bononien disponens qualiter sit facienda disdicta in locationibus, an dicatur inducere formam, ita vt ei non possit satisfieri per æquipollens, vel non. Statutum inducens formam non substantialem, sed effectualem sufficit, vt adimpleatur per æquipollens, &c.

SVMMARIVM.

1 *Statut. Bononien. de pœn. vendit. rem alter. & de protestat. faciend. quid disponat, & qualiter veniat intelligendum, num. 7.*
2 *Statuti forma non seruata in aliquo actu, necesse est, vt corruat d. actus, & num. 3.*
4 *Forma data à statuto, si non est substantialis, sed effectualis, sufficit, vt adimpleatur per æquipollens.*
5 *Licentia in aliquo actu, si sit requisita in scriptis, dicitur inducta forma.*
6 *Clausula annullatiua, operatur solùm, vt solemnitas requisita in contractu sit formalis, non autem vt substantialis, si aliter non sit.*
8 *Citatio, seu denunciatio, vbi requiritur, si non sit facta, benè suppletur per præsentiam, & acceptationem.*
9 *Forma si respiciat priuatam vtilitatem potest benè quis illi in sui præiudicium renunciare, & numer. 10.*
11 *Locatio, si à principio fuit vnica, non potest conductor cogi ad dimittendam partem, limita n. 12.*
13 *Agere quis non debet ad id, quod ad eum non pertinet.*
14 *In testibus contrarietas vt euitetur, possunt considerari diuersa tempora.*
15 *Inter testes non adest contrarietas, si alter affirmet, alter verò nihil de eo dicat.*
16 *Testis persona, quando dicatur approbata.*

* *In eadem causa est supra decis. 495. coram eodem R. P. D. meo Ghisilerio sub die 24. Nouemb. 1628. & allegatur hic in principio decisionis.*

DECISIO CCCCXCVIII.

PLacuit DD. decisio in hac causa 24. Nouembris præteriti, quòd sententiæ latæ ab Auditore generali Bonon. & A. C. contra D. Ioannem Morellum sint iustæ, & validæ. Nec obstare dixerunt, quòd sit inducta relocatio ex dispositione *Statuti Bonon. de* † *pœn. vend. rem alien. & de protest. facien.* nisi denunciatio fiat per publicum instrumentum, vel per denunciationem, seu protestationem de mandato Iudicis factam semel inuento, vel bis non inuento ad domum suæ solitæ habitationis, vel in præsentia trium testium, & aliter facta non valeat ipso iure. Quare cum neuter suprædictorum modorum fuerit seruatus, denunciatio † sit nulla & consequenter inducta relocatio, maximè iunctis ijs, quæ notat Monterent. *in §. adiycientes in verbo trium,* † quod sint de forma, adeout etiamsi conductor confiteatur denunciationes, sed sine præsentia trium testium non valeret. Nam respondetur quod forma data à statuto † non est substantialis, sed effectualis, & sufficit, vt impleatur per æquipollens aliunde certiorando conductorem de disdicta, not. Bald. *in l. si quis mihi bona, §. sed si mandauit ff. de acquir. hæred.* Put. *decis.* 246. vbi Addent. *lib. 2. in correct.* Cassad. *decis. 26. nu. 2. super reg. Cancell.* Seraph. *decis.* 1413. *nu.* 3. & in simili de licentia requisita † in scriptis pro forma, *fuit dictum in Romana dotis, siue Saluiani* 10. *Iunij* 1626. *coram R. P. D. meo Durano.*

Nec releuat etiamsi statutum annullet, quia clausula annullatiua operatur solùm, vt solemnitas sit formalis, non autem vt sit substantialis, si alioquin non est, Cephal. *cons.* 171. *num.* 14. *vers. nam decretum annullatiuum.* Vltra quod statutum procedit quando quis vult denunciare † sine scientia, & præsentia conductoris, tunc enim requiritur vnus ex tribus modis pro forma effectuali, & ideò confessio denunciationis sine tribus testibus non nocet, at quando prout hic denunciat conductori præsenti, & acceptanti, tunc † præsentia, & acceptatio supplet defectum totalis denunciationis, nec requiritur alia citatio, Ang. *in l. de vnoquoque,* & ibi Imol. *ff. de re iudic.* Alex. & Specul. *in tit. de libelli concept. §. sequitur, vers. item vult quidem,* cùm multis cumulatis per Gabr. *de citat. concluf. 1. nu.* 396. Cassador. *decis. 2. nu.* 3. *de re iudic.* Rot. *decis.* 393. *num.* 16. & 412. *nu. 1. par. 1. recent.* Et cùm hæc forma effectualis respiciat priuatam † vtilitatem, potest quis per scientiam, & acceptationem ei renunciare † in sui præiudicium ex partium consensu, vt in casu nostro factum præsumitur per ea, quæ tradit Ruin. *cons. 78. n. 4. lib. 1.*

Non obstat, quòd cum ab initio fuerit vnica locatio, non potuit † conductor compelli ad dimittendas duas ex tribus partibus, & respectu alterius ratæ in ea inuitus continuare; quia cum author decesserit, & commendator non potest petere euacuationem nisi pro duabus, & quoad tertiam nihil prætendit, quia † ad eum non pertinet, sed est pro ea agendum cum alio cohærede.

Exceptiones varietatis, & falsitatis oppositæ contra primum testem, quòd dicat super primo articulo, *Il Commendator disse al Signor Giouanni, che non li starebbe à mandar comiato in scritto, quale accettaua il comiato, & che non li facesse spesa,* & iuxta interrogatoria dixerit, *Non sò se il Signor Commendatore habbia detto, che non li staria à mandar comiato,* non obstant; quia ad tollendam † contrarietatem intelligi debet de diuerso tempore, Fel. *in c. translata n. 8. de constit.* Alex. *cons.* 185. *nu.* 5. *lib.* 7. Ruin. *cons.* 130. *n. 6. lib.* 3. Rot. *dec.* 147. *n.* 12. & 167. *n.* 53. *par. 1. rec.* san. mem. Greg. XV. *dec.* 351. *n.* 31.

Nec facit, quòd Commendator in denunciatione adhibuerit personam, & operam Michaelis, qui interrogatus nihil de hoc dicat, quia nulla adest contrarietas † inter testes, si alter affirmet, alter verò super illo interrogatorio nihil dicat, Alex. *d. cons.* 185. *numer. 6. lib.* 7. Rot. *decis.* 147. *num.* 18. *par. 1. recent.* san. mem. Greg. XV. *d. decis.* 351. *n.* 32. præsertim cum persona testis † sit approbata ex responsione ipsius Conductoris, ex deductis in alia decisione.

Ex quibus &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Paduana Feudi.

Die Lunæ 15. Ianuarij 1629.

ARGVMENTVM.

Delictum vassalli non petitæ inuestituræ feudi cum de directo non offendat personam Domini, quid inde sequatur. Feudum mixtum in quo tantùm differat à feudo ex pacto, & prouidentia. Et plura deducuntur in terminis, quando feudi renouatio omninò retineat suam primæuam naturam.

SVMMARIVM.

1 *ob Delictum non petitæ inuestituræ feudum applicatur descendentibus, vel agnatis.*
2 *Et ratio est, quia non offenditur de directo persona Domini, & propterea cessat ratio, vt suæ iniuriæ habeat vltionem.*
3 *Legis ratione cessante, cessat ipsa dispositio.*
4 *Feudum mixtum non differt à feudo ex pacto, & prouidentia, nisi quod in mixto requiritur qualitas hæreditaria.*
5 *Et Rota in hoc seruat, quod sufficiat, vt per succedentem non stet, quominus fuerit hæres.*
6 *Et quod sit hæres primi acquirentis mediatè, vel immediatè, licèt non sit hæres vltimi.*
7 *in Feudo ex pacto, & prouidentia descendentibus non nocet non petitio inuestituræ.*

8 *in*

8 *in Inueſtitura non petenda delictum quando per Dominum cenſetur remiſſum.*
9 *Feudum renouatum, quando retineat eamdem primæuam naturam.*
10 *Inhabilitas antecedens non nocet aliquid obtinenti.*
11 *Feudi iterata conceſſio non dicitur facta tanquam de vacanti, & nouo, ſi Dominus numquam acceperit eius poſſeſſionem, nec illud incorporauerit.*
12 *Quo caſu ſemper retinet eius priſtinam naturam, & renouatio facta ob incurſam caducitatem, remanet eiuſdem qualitatis prout erat feudum antiquum.*
13 *Feudi priuatio non obſtat, quando Dominus conceſſionem renouauerit in nihilo mutando eius qualitates antiquas.*
14 *Præſeruationis natura eſt, ius retentum præſeruare, non autem tollere.*
15 *Feudum, quando non dicatur acceptatum vti deuolutum.*
16 *Et quid ſi ſimpliciter fuerit acceptatum.*
17 *Aſſertioni vnius in præiudicium aliorum non ſtatur, niſi aliter conſtet de aſſertione,*
18 *Feudi renouatio, licèt dicatur concedi tanquam feudum nouum, tamen id non præiudicat inueſtito.*
19 *Quia per hoc non immutatur natura conceſsionis antiquæ, & in dubio ſemper cenſetur renouatio, non autem noua conceſsio.*
20 *Vaſſallus ob delictum non petitæ inueſtituræ in vna parte feudi, alius non priuatur iure accreſcendi in alia parte.*
21 *Nam vbi delinquens non poſsidet, non nocet poſſeſſoribus.*
22 *Delictum non petitæ inueſtituræ non eſt in perſonam Domini, quæ licèt videatur offendi, non tamen directè;*
Ideò non eſt conſiderabile, vt præiudicet deſcendentibus &c.

* *Plures deciſiones in hac cauſa annotaui ſupra ad deciſionem, quæ eſt in eadem cauſa* 478.

DECISIO CCCCXCIX.

LIcèt per duas deciſiones coram me factas, fuerit reſolutum ſententias Rotales eſſe confirmandas; tamen placuit Dominis ex benignitate, vt tertia vice proponeretur ſuper ijſdem, & non obſtantibus deductis per informantes pro D. Iulia, cenſuerunt non eſſe recedendum à deciſis.

Non obſtat, quod inueſtituræ antiquæ ſint extinctæ cum fuerit facta renouatio ob non petitam renouationem inueſtituræ à Galeatio patre intra tempus à iure præfixum, & propterea amiſerit feudum, quod fuit reuerſum ad Dominum, quia licèt ob non petitam renouationem in tempore vaſſallus priuetur feudo, illud tamen non applicatur domino, ſed alijs vocatis in feudo antiquo, nam æquior videtur
1 opinio, & magis recepta, vt ob delictum † non petitæ inueſtituræ feudum applicetur deſcendentibus vel agnatis, Rol. *conſ.* 64. *nu.* 10. *& ſeq. lib.* 3. Farinac. *q.* 25. *n.* 85. *ad fin.*
2 quia non offenditur † de directo perſona Domini, & propterea ceſſat ratio, vt ſuæ iniuriæ habeat vltionem, & ceſ-
3 ſante † ratione legis ceſſat diſpoſitio *cap. cùm ceſſante de appell. l. adigere* §. *quamuis ff. de iurepatr. & l. quod dictum ff. de pact.* Mantic. *de tac. lib.* 23. *tit.* 38. *num.* 69. Præſertim cùm non ſimus in feudo hæreditario, ſed in feudo ſaltim
4 mixto, † quod non differt à feudo ex pacto & prouidentia, niſi quod in mixto requiritur quidem qualitas hæreditaria, Surd. *conſ.* 305. *num.* 10. Pariſ. *conſ.* 23. *n.* 86. *lib.* 1. Soccin. iun. *conſ.* 42. *nu.* 8. *lib.* 3. Surd. *conſ.* 63. *num.* 13. *& conſ.* 108.
5 *num.* 12. & Rota ſeruat quod ſufficit, † quòd per eum non ſtet, quominus fuerit hæres, Put. *deciſ.* 380. *lib.* 1. & quod
6 ſit hæres † primi acquirentis mediatè, vel immediatè, licèt non ſit hæres vltimi, Put. *deciſ.* 175. *lib.* 2. Rota *in hac cauſa* 16. *Decemb.* 1622. *coram Illuſtriſs. Card. Caualerio*, &
7 in feudo ex pacto & prouidentia deſcendentibus † non nocet non petitio inueſtituræ, Clar. *in* §. *feudum quæſt.* 66. Alex. *conſ.* 92. *n.* 18. *lib.* 6. Roſental. *de feud. c.* 11. *concluſ.* 5. *num.* 6. Menoch. *conſ.* 304. *n.* 35.

Quinimò cùm per generale Edictum contra omnes Galeatius fuerit priuatus, & poſteà comparuerit, & renouatio fuerit facta eidem perſonæ Galeatij, & non alteri vti-
8 que † Epiſcopus videtur remiſiſſe omne delictum ex negligentia non petitæ renouationis contractuum, itaut feudum retineret eandem † naturam, *cap.* 1. vbi Præpoſ. *in princ. &* 9
nu. 4. *tit. quæ fuit prima cauſa benefic. amittend.* vbi Afflict. *nu.* 113. Iſern. *in cap.* 1. *n.* 1. *ad med. de vaſſall. decrep. ætat.* vbi Aluarott. *nu.* 1. Schrader. *de feud. par.* 6. *c.* 2. *n.* 78. *&* 79. & ſic inhabilitas † antecedens non nocuit, ſecundùm text. 10
in l. interuenit. ff. de leg. præſtand. Molin. *de primog. lib.* 1. *c.* 13. *n.* 36. *& lib.* 3. *c.* 2. *n.* 16.

Neque dici poteſt, quod conceſſio huiuſmodi ſit facta tanquam de feudo † vacanti, & nouo, cùm Epiſcopus 11
nunquam acceperit poſſeſſionem, nec vnquam feudum fuerit ſuæ menſæ incorporatum, ſemper enim retinuit priſtinas ſuas qualitates, quo caſu dicitur † remiſſa caducitas, 12
& renouatio remanet eiuſdem qualitatis & effectus, prout prius, & dicitur antiquum feudum, non nouum, Iſern. *in c.* 1. §. *ſed ſi res verſ. ſed ſi Dominus tit. per quos fit inueſtitura, & in c.* 1. *col.* 2. *n.* 5. *tit. de feud. ſine culp. non amittend.* Bald. *in tit. de vaſſall. decrep. ætat. c.* 1. vbi Afflict. *nu.* 7. Maſtrill. *de Magiſtrat. par.* 2. *in tit. ad indult. gener. c.* 20. *n.* 22. Clar. *in* §. *feudum q.* 8. *n.* 6. *in fin.* Roſental. *c.* 1. *concl.* 12. *nu.* 2. *&* 3. Odd. *de in integr. q.* 98. *n.* 11.

Et propterea fuit appoſita clauſula, *ſine præiudicio aliorum quorumcumque*, & ad rectum, & legale feudum vetus, & antiquum, & cum in ipſa renouatione ad fauorem Galeatij ab eodem Epiſcopo admittantur aduerſitates propter quas Galeatius impeditus fuit, & cum eo ſe geſſerit tanquam cum fideliſſimo vaſſallo, vt conſtat ex ipſa noua infeudatione, colligitur Epiſcopum noluiſſe † recedere ab antiquis 13
inueſtituris, & ideò non obſtat priuatio feudi contra eum alleg. ad tex. *in leg.* 3. §. *quod diximus ff. ſi quis caut.* vbi latè Bar. Alex. & Iaſ. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *q.* 118. *numer.* 6. Garz. *de benef.* 3. *par. c.* 2. *n.* 435.

Conceſſio facta filijs non obſtat ſtante præſeruatione iurium, hoc enim importat natura præſeruationis, † quæ 14
denotat retentum ius præcedentibus inueſtituris, non autem ſublatum Aym. *conſ.* 226. *nu.* 6. Surd. *conſ.* 152. *num.* 3. *lib.* 2. *& fuit reſolutum in hac cauſa* 20. *Nouemb. præteriti in deciſione*, quæ reuidetur & propterea cùm fuerit acceptata cum clauſula reſeruationis iurium ex antiqua inueſtitura † 15
non applicatur, quòd fuerit acceptata vti de feudo deuoluto tanquam noua, Rota coram ſan. mem. Greg. XV. *dec.* 348. *n.* 4. Motiuum enim procederet, ſi acceptatio † eſſet ſimplex, 16
ſecus autem cum præſeruatiua, Rota coram Reuerendiſs. D. meo Decano, *in impreſſ. dec.* 8. *n.* 3.

Nec releuat, quod inueſtitura dicatur concedi tanquam feudum vacans, quia reſpectu Epiſcopi nihilominus renouatur ſaluo iure omnium aliarum perſonarum, & reſpectu petentium renouationem in hoc non ſtatur eorum aſſertioni in aliorum † præiudicium, niſi aliundè probetur caduci- 17
tas, Mohed. *deciſ.* 7. *de probat.* Seraph. *deciſ.* 254. *num.* 3. *& deciſ.* 965. *num.* 9. Rota *in Bonon. bonorum emphyteuticorum* 18. *Aprilis* 1597. *coram Card. Pamphilio*. Et licèt dicatur concedi tanquam feudum nouum, non † inde præiu- 18
dicat inueſtito, vt in terminis probat Afflict. *in cap.* 1. §. *nos n.* 27. *tit. hic finit lex Federici*, quia nihilominus non immutatur natura conceſſionis antiquæ, † itaut ſemper iſta cen- 19
ſeatur renouatio, non autem noua conceſſio, Caſad. *dec. vnic. de confirm. vtil. vel inutil. & fuit dictum in cauſa Mediolanen. decurſus aquarum* 28. *Aprilis* 1581. *coram ſan. me. Clemente VIII.* & aliàs prout *in Rauennaten. emphyteuſis* 22. *Maij* 1628. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano*.

Tandem quicquid potuit eſse in portione, & medietate Galeatij ob non petitam inueſtituram in alia medietate poſſeſsa ab alijs, & obuenta Hieronymo, vtique ob non petitam † inueſtituram à Galeatio, non tollitur ius accreſcendi 20
in alia parte, Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 23. *tit.* 38. *num.* 69. qui reprobat Bald. *in conſ.* 301. *n.* 13. *lib.* 1. Nam vbi delinquens † non poſſidet, non nocet poſſeſſoribus, Roſental. 21
de feud. c. 11. *concluſ.* 6. *nu.* 1. *& ſeqq.* huiuſmodi enim delictum non petitæ inueſtituræ non eſt in perſonam domini, quæ licet videatur offendi † non tamen directè, ideò non 22
eſt conſiderabile, vt præiudicet deſcendentibus præſertim in alia parte non poſſeſsa à Galeatio, ſed ab alio.

Ex quibus &c.

Ideſt ſub diebus 17. *Maij* 1628. *&* 26. *Iunij eiuſdem anni, ſunt ſupra deciſiones* 486. *&* 492.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VBALDO.

Romana Restitutionis in integrum.

Die Veneris 26. Ianuarij 1629.

ARGVMENTVM.

Sententia ad hoc vt subsistineatur, & nullitatis vitio non subiaceat, ad hoc vt dicatur conformis libello, sufficit etiam vt iustificetur ex actis factis, & petitionibus in iudicio deductis etiam post libellum. Intentans remedium l. diffamari, licèt regulariter dicatur reus, tamen quando illud intentatur contra possidentes fallit ista regula, cùm ea tantùm habeat locum, quando vtens tali remedio est possessor.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio aduersus sententiam non datur, si constet de eius iustitia.*
2 *Sententia est nulla, si feratur super petitorio, & monitorium erat restrictum ad possessorium.*
3 *in Monitorio quando dicatur deductum possessorium, & petitorium.*
4 *Iudicium iactationis simpliciter intentatum comprehendit tam petitorium, quàm possessorium.*
5 *Clausula*, omni meliori modo, *posita in libello facit vt censeantur comprehensa tam expressa, quàm non expressa.*
6 *Iudicium iactationis tunc sine dubio omnia comprehendit, quando causa fuit commissa cum clausula*, quam & quas.
7 *Expressio rerum, & iurium comprehendit dominium, & proprietatem.*
8 *Sententia debet esse conformis libello.*
9 *in Sententia, si adsit clausula*, rebusque alijs &c. *operatur relationem ad totum processum.*
10 *Sententia sufficit, vt iustificetur etiam ex actis factis in prosecutione iudicij post libellum.*
11 *Reo, & possessori sufficit vincere per non ius actoris.*
12 *Remedio l. diffamari agens obtinet partes rei.*
13 *Rei partes tunc subsistinet agens remedio leg. diffamari, quando intentatur à possidente, contra non possidentem, aliàs secus.*
14 *Remedio l. diffamari agens tunc obtinet per non ius actoris, quando probauit sua incombentia, nempè quod sit in possessione rerum super quibus molestatur.*
15 *L. diffamari remedium si sit intentatum contra possidentem, ipse remanet adhuc purè, & simpliciter reus perinde ac si fuisset in petitorio conuentus.*
16 *Probationes, quæ conquassantur ab alijs validioribus non sunt attendendæ.*

* *In eadem causa habetur supra decis. 69. coram eodem Card. Vbaldo sub die 17. May 1627.*

DECISIO D.

ITerùm hodie Domini dixerunt non constare de causis restitutionis in integrum aduersus sententiam absolutoriam, quæ fecerat transitum in iudicatum ad fauorem R. P. D. Ricciulli, & moti sunt ijsdem rationibus adductis, & consideratis in decisione in causa facta die 27. Maij 1627. ex quibus clarè constat de iustitia supradictæ sententiæ, & de
1 non bono iure D. Claricis, sine quo restitutio dari non potest, Rot. *decis. 1. de restit. in integr. in nou.* Verall. *dec. 94. par. 3.* Seraph. *dec. 1238. num. 1.*

Non obstat repetitum motiuum, quod sententia sit inua-
2 lida tanquam lata in petitorio, † cùm monitorium sit solùm restrictum ad possessorium. Quia ista restrictiua non verificatur, imò ex lectura monitorij contrarium apparet, dum fuit deducta omnis actio, & omnes ius non solùm petendo mandatum de manutenendo, sed etiam aliud quomodolibet
3 necessarium, & opportunum decerni, & relaxari, † ex quibus verbis apparet fuisse deductum tam possessorium, quàm petitorium, Rot. *dec. 254. n. 2. par. 1. diuers.* & benè consideratur in decisione, & ad hunc effectum neque fuissent necessaria supradicta verba petitorium concernentia, sed satis superque fuisset, quòd intentatum remedium super molestationibus, & iactationibus non haberet restrictiuam nec dictionem † aliquam taxatiuam respectu possessorij, nam de 4
sui natura simpliciter intentatum, vtrumque comprehendit, Cast. *ad decis. 6. de rescript. & decis. 9. de caus. poss. & propr. n. 6. & 8.* Menoch. *de recuper. poss. rem. 15. q. 27. num. 363.* Contard. *in l. vnica in verbo petitorium q. 13. n. 54.* Mandos. *reg. 29. q. 14. n. 4.* Gabr. *de act. concl. 6. num. 3.* Vndè multò magis vtrumque comprehendere debet stantibus supradictis verbis vniuersalibus, omne ius, omnemque actionem &c. & clausula etiam, *omni alio meliori modo*, † quæ facit, vt 5
censeantur comprehensa, tam expressa, quàm non expressa, iuxt. decis. Verall. 124. *par. 1.* Achill. *dec. vnica de verb. signif.* Cæs. de Crass. *decis. 1. n. 4. de elect.* & in simili quando fuit † causa iactationum commissa, cùm clausula, *quam & quas, &c.* Sarneñ *qu. 34. numer. 4. de infirm.* Mandos. *vbi sup. d. reg. 29. n. 6. & 7.* 6

Et prædicta comprobantur, ex expressione in eodem monitorio facta, quòd molestiæ erant etiam super rebus, † & 7
iuribus, quæ comprehendunt dominium, & proprietatem, iuxt. decis. Oradini relata per Mandos. *in d. reg. 29. q. 14. in fin.* Contard. *in d. l. vnica in d. verbo petitorium q. 13. num. 57. & 58.* Mohed. *decis. 6. de rescript.* Seraph. *decis. 335. numer. 4.*

Et ex hac cessat obiectum, quòd † sententia lata in peti- 8
torio habeat relationem ad monitorium, cui non sit conformis, quia imò conformitas est clara stante supradicto fundamento, quòd monitorium continet tam possessorium, quàm petitorium, & in omnem casum tollitur omnis difficultas, quia sententia non solùm habet verba, prout in monitorio, sed etiam habet clausulam, *rebusque alijs*, quæ cùm extendatur rebusque alijs in actis causæ, † & causarum hu- 9
iusmodi latiùs deductis, operatur relationem ad totum processum, Rot. *decis 254. sub nu. 2. vers. postremò par. 1. diu.* & sic dicendum est, quòd sententia absolutoria est tam à contentis in monitorio, quàm in processu, in quo cum indubitanter fuerit etiam deductum † petitorium ex actis fa- 10
ctis in prosequutione iudicij post libellum, satis esset, quod ex illo remaneret iustificata sententia, Imol. *in cap. ex tenore in fin. de rescript.* Bero. *conf. 43. num. 8. l. 3.* Afflict. *decis. 95. n. 8.* cum alijs in d. decis. allegatis.

Non obstat, quòd si monitorium continebat petitorium, debuisset pronunciari cameras, & apothecas controuersas esse, vel non esse de iure emphyteutico; quia cùm tempore exequuti monitorij D. Ricciullus reperiretur, prout est etiam de præsenti in quasi possessione proprietatis respectu totius domus, & signanter respectu camerarum, & apothecarum, super quibus obtinuit † etiam mandatum de manu- 11
tenendo satis ei fuit tanquam reo, & possessori vincere per non ius d. D. Claricis, & obtinere simpliciter absolutoriam, *l. qui accusare C. de eden. c. vlt. §. sanè de iur. iur. cum vulgat.*

Non obstat, quod imò esset rea d. Clarix, quæ commisit causam iactationum. Quia † licèt regulariter agens reme- 12
dio *l. diffamari dicatur* obtinere partes rei, id tamen non procedit, quando intentatur à non possidente contra possidentem, vt in casu nostro Bald. *in l. sed et si per Prætorem, §. sed et si, sub num. 4. vers. item con. eum, qui est in possessione, ff. quib. ex caus. maior. vigin. ann. & in leg. 3. sub nu. 2. vers. nota quod Cod. qui bon. ced. poss.* Boer. *decis. 255. numer. 10.*

Et hinc est, quod agens remedio *l. diffamari*, tunc demum nihil probare tenetur, & obtinet per non ius actoris quando probauit sua incumbentia, nempè quod sit † in 13
quasi possessione rerum super quibus molestatur, vt declarat Franc. Aret. *in cons. 68. sub numer. 6.* Gabr. *in tit. de Art. concl. 6. n. 38. & fuit dictum in Barbastren. decimar. 10. Nouemb. 1624. coram bo. me. Vbaldo, & in Leodien. Canonicatus 4. Decemb. 1624. coram R. P. D. meo Merlino.*

Dum igitur Clarix non reperitur, nec reperiri potest in quasi possessione detinendi iure libero, seu pleno iure dominij corpora controuersa, attento, † quòd in illis est in pos- 14
sessione proprietatis D. Ricciullus, vt supra dixi, *ad l. 3. §. ex contrario ff. de acq. poss.* sequitur vt d. intentatum remedium, *leg. diffamari* nihil ei nocere possit quoad beneficium possessionis, sed eo non obstante adhuc remaneat purè, † & simpliciter reus perinde ac si fuisset in petitorio 15
conuentus, vt post alios trad. Contard. *in d. l. diffamari c. 4. nu.*

4. *num.* 19. & 20. Vnde meritò fuit ei data absolutoria dicta Clarice non probante ius habere super dictis corporibus controuersis.

Non obstant probationes per Claricem adductæ, quia non sunt concludentes, & conquassantur alijs probationibus in decis. ponderatis, ex quib. etiam ex abundanti constat de dominio, & proprietate D. Ricciulli. 16

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Bononien Legitimitatis.

Die Mercurij 31. *Ianuarij* 1629.

ARGVMENTVM.

Existentia filiorum, & descendentium valens est ad impediendam legitimationem filiorum naturalium, sed non sic dicendum est de transuersalibus. In legitimatione non est facienda mentio agnatorum, si non habeant ius quæsitum in successione, vel in spe probabili. Fœmina si sit excluſa à successione, censentur etiam excluſi omnes ab ea descendentes, & alia plura, de quibus in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum & descendentium sola existentia impedit legitimationem filiorum naturalium.*

2 *Legitimationes sunt inuentæ ad solatium eorum, qui legitima prole carent.*

3 *Legitimantes non retraxisset à legitimatione filiorum naturalium alicuius existentia transuersalium, sed tantùm filiorum, seu vlteriorum descendentium.*

4 *in Legitimatione ad effectum successionis facienda est mentio agnatorum, qui ius habent vel quæsitum, vel in spe probabili.*

Adeò vt si omittatur, redditur subreptitia legitimatio, & sic nulla.

5 *Papa quando legitimat aliquem, non præsumitur voluisse præiudicare nemini circa successionem, nisi specialis mentio sit facta.*

6 *Butr. Corn. Soccin. & Gabr. in quo casu loquantur, declaratur.*

7 *Legitimatio filij naturalis tunc non præiudicat circa successionem, quando aliquis habet ius radicatum, & considerabile.*

8 *Fœmina à fideicommisso dicitur excluſa, si tantùm proximiores masculi de domo, & familia testatoris sint vocati.*

9 *Radice excluſa, censentur etiam excluſi omnes, qui ab ea germinantur.*

10 *Fœmina exeluſa, censentur etiam excluſi omnes illi, qui ab ea descendunt.*

11 *Fœmina regulariter non comprehenditur in emphyteusi Ecclesiastica, in inuestituris concessis pro se, & filijs.*

12 *Et hoc magis procedit, quando nominatim est facta pro masculis.*

13 *Filijs masculis vocatis vsque ad tertiam generationem non veniunt masculi descendentes ex filia.*

14 *Illegitimus si sit excluſus ab aliqua inuestitura, sunt etiam excluſi omnes ab eo descendentes.*

15 *Agnati paria sunt, quod non extent, vel quod extent, & non sint successibiles, & hoc ad impediendam legitimationem filiorum naturalium.*

17 *Emphyteusi finita Dominus directus potest compelli ad faciendam renouationem proximioribus inuestitorum.*

18 *Et an de hoc intereſſe sit facienda mentio, quando naturales legitimantur.*

19 *Ecclesia non potest præcisè compelli ad renouationem emphyteusis proximioribus inuestitis, cùm possit extraneos præferre, si meliorem conditionem offerunt.*

20 *Ecclesia potest pro se retinere emphyteusim finitam, quatenus velit, & sic denegare renouationem proximioribus inuestiti.*

22 *Ius si non sit probabilis spei, sed tantùm conditionale, non est considerabile.*

23 *Principis mens, quod voluerit tertio præiudicare, colligitur ex derogatione regulæ de iure quæsito, & ex ampliſsimis clauſulis derogatorijs.*

24 *Subreptio quando cesset.*

25 *Princeps non præsumitur voluisse præiudicare tertio, limita nisi constet de eius voluntate volentis præiudicare, & n.* 26.

27 *de Papæ potestate nefas est dubitare.*

28 *Subreptio vt cesset, sufficit apparere Principem potuisse aliquid in genere cogitare.*

29 *Illegitimitatis qualitas est narranda, quando quis legitimatur.*

30 *Naturalis quando quis dicitur esse, hæc expresſio sufficiens est demonstrare omnem qualitatem, & maculam natalium.*

31 *Verba vniuersalia omnia comprehendunt.*

32 *Principis disposito declaratur, & recipit interpretationem à supplicatione.*

33 *Filiatio probatur ex tractatu, & communi reputatione.*

34 *ad Gratiæ iustificationem si quis non agat, & tertius det de subreptione, ille non tenetur aliquid iustificare, sed benè opponens.*

DECISIO DI.

COmitiſſa de Blanchis, & eius filij prætendentes legitimationem Com. Io. Thadæi de Blanchis obtentam à Principe Maſſæ, & demum à ſan. mem. Gregorio XV. ſubreptionis, ſeu obreptionis vitio laborare, eò quòd eorum exiſtentia neutri ex legitimantibus innotuerit, petierant à S. D. N. in Signatura gratiæ præuia oris aperitione contra dictas legitimationes cauſam committi: Verùm Sanctiſſimus nihil deliberandum cenſuit, niſi prius conſtaret de huiuſmodi ſubreptione, vel obreptione, mihique demandauit, vt ſuper hoc in Rota dubium proponerem, quo hodie propoſito vnanimiter Domini reſponderunt, non conſtare de obreptione, vel ſubreptione ad effectum committendi cauſam.

Nam aut facienda erit mentio Comitiſſæ, & eius filiorum ratione eorundem perſonarum ad effectum retrahendi Pontificem, ſeu Principem, quominus Ioann. Thadæum legitimarent, aut ratione præiudicij, quod tam ex ſucceſſore fideicommiſſi q. Co. Antonij de Blanchis, quàm ex ſucceſſione bonorum emphyteuticorum inde ipſis reſultaret, & neutro caſu viſum fuit intrare vitium ſubreptionis.

Non primo caſu, quoniam ſolùm † exiſtentia filiorum, & deſcendentium impedit legitimationem, iuxta tex. *in* §. *illud tamen, Auth. quibus mod. natural. efficiantur ſui,* & §. *ſi verò ſolummodo, auth. quib. mod. natur. effic. legit.* legitimationes enim fuerunt inuentæ † ad ſolatium eorum, qui legitima prole carent, §. *ſit igitur licentia ead. auth. quibus mod. natural. efficiantur*, Decian. *conſ.* 2. *num.* 146. *lib.* 3. & *conſ.* 19. *n.* 48. & 49. *lib.* 1. & ideò non retraxiſſet legitimantes agnatorum tranſuerſalium exiſtentia, † quorum mentio non eſt facienda, ſed tantùm filiorum, ſeu vlteriorum deſcendentium, vt per Alciat. *reſponſ.* 8. *n.* 11. *lib.* 4. Peregr. *de fideicom. art.* 23. *n.* 58. *verſ. quamobrem*, Card. Seraph. *deciſ.* 351. *n.* 17. & *dixit Rota in Romana ſucceſsionis de Maphæis* 9. *Iulij* 1596. *coram Litta, & latiùs in Sabinen. Montis Rutundi* 5. *Iulij* 1627. *coram Reuerendiſs. D. meo Decano.* 1 2 3

Neque ſecundo caſu reſpectu ſcilicet præiudicij, ſubreptio conſiderari poſſe videtur, quamuis enim † in legitimatione ad effectum ſucceſſionis mentio ſit facienda agnatorum, qui ius habent vel quæſitum, vel in ſpe probabili, adeò vt ſi omittatur, reddatur ſubreptitia legitimatio, & ſic nulla, Butr. *in cap. per venerabilem, numer.* 15. *qui fil. ſint legit.* Corn. *conſ.* 93. *nu.* 21. *lib.* 2. Soccin. iun. *conſ.* 99. *n.* 40. *lib.* 2. Decian. *conſ.* 90. *n.* 17. *lib.* 2. plenè Gabr. *conſ.* 21. *n.* 3. 4. 5. & *ſeqq. lib.* 2. vbi loquitur de legitimatione facta à Papa, per quam † non cenſetur voluiſſe præiudicare agnatis comprehenſis in inueſtituris, niſi de eorum exiſtentia notitiam habuerit. Attamen vera eſt ea concluſio quoties iſti agnati ſint tales, vt ius habuerunt, & ita loquuntur prædicti Doctores. In caſu autem præſenti tempore legitimationis Co. Io. Thadæi nullus extabat agnatus, qui vel ad bona fideicommiſſaria, vel ad emphyteutica eſſet vocatus, † & ſic 4 5 6 7

haberet ius radicatum, & considerabile in successione dd. bonorum.

Quo enim ad bona fideicommissaria nullum ius compe-
8 tebat Comitissæ, quia ipsa erat fœmina, † & tamen so-
lummodò proximiores masculi legitimi, & naturales de-
domo, & familia ipsius testatoris vocantur in fideicommis-
so. Nec minus eiusdem filijs ex persona Io. Baptistæ eorum
patris, quia descendunt ab Annibale naturali, qui etiam
est excluſus, dum ibi vocantur solummodò masculi, & le-
9 gitimi, † exclusa verò radice dicuntur excluſi omnes, qui
ab ea germinantur, *cap. 1. §. hoc autem notandum de his, qui dare feud. poss.* Anchar. *cons.* 389. *num.* 2. Dec. *cons.* 85. *num.* 8. Aym. *cons.* 184. *num.* 2. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 12. *num.* 35. & eadem ratione
10 excluduntur † ijdem filij respectu matris, quia est fœ-
mina.

Quo verò ad bona emphyteutica nec aderant agnati suc-
11 cessuri, non ipsa Comitissa, quia † regulariter fœmina
in emphyteusi Ecclesiastica non comprehenditur in inuesti-
turis concessis pro se, & filijs, Bald. *in cap. 1. in fin. quibus mod. feud. constitui poss.* Alex. *cons.* 61. *n.* 2. *lib.* 1. Bero. *cons.* 28. *numer.* 14. *lib.* 1. Ceph. *cons.* 11. *numer.* 7. *& seqq.* Rot. *decis.* 125. *num.* 1. *& seqq. par.* 2. *diuers.* quod eò maximè
12 verùm est in præsenti casu, quia concessio facta fuit † no-
minatim pro masculis, itaut fœminæ excluſæ prorsus de-
beant censeri.

Nec eiusdem Comitissæ filij erant comprehensi: Tum
13 quia vocatis filijs, † vsque in tertiam generationem non
veniunt masculi descendentes ex filia, Clar. *in §. emphyteu-
sis quæst.* 36. *vers. sed si emphyteusis*, Castr. *cons.* 190. *num.* 4. *lib.* 2. Card. Mantic. *de tacit. lib.* 22. *tit.* 15. *n.* 15. Bellon. iun. *cons.* 72. *n.* 46. Tum etiam quia sunt descendentes, ne-
dum ab Annibale, sed etiam ab Alamanno, qui pariter
14 erat illegitimus, vnde † quemadmodum ipse erat excluſus
tanquam illegitimus, ita quoque omnes eius descendentes
excludebantur, Dec. *cons.* 624. *num.* 4. Menoch. *cons.* 934. *n.* 33. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 22. *tit.* 10. *num.* 6. & consequenter paria sunt, quod non extiterint aliqui
15 agnati, † vel extiterint quidem, se non essent successibiles
arg. l. pater filium, vbi glo. & Bart. *ff. de inoff. testam.* Tiraq. *de primog. q.* 53. *num.* 16. Surd. *cons.* 237. *num.* 3. *& cons.* 475. *n.* 22. isti enim nullo modo retraxissent legitimantem, dum
16 interesse non habebant.

Nec obstat, quod licèt non essent comprehensi, nec vocati in inuestituris, attamen finita emphyteusi Dominus
17 directus potuisset † compelli ad faciendam renouationem
ipsi Comitissæ, & eius filijs tanquam proximioribus iuxta doctrinam Bartol. *in leg.* 2. *§. permittitur ff. de aq. quotid.*
18 *& æstiu.* communiter receptam, † & propterea ratione
istius interesse, & præiudicij esset facienda mentio agnato-
rum, vt in puncto Gabr. *cons.* 30. *n.* 32. *lib.* 1.

Quoniam misso, quod interesse erat admodum remotum,
19 nedum quia Ecclesia præcisè † non compellebatur renoua-
re, & remotioribus, atque extraneis potuisset in emphy-
teusim concedere, si isti meliorem conditionem pro Eccle-
sia obtulissent, Rip. *in l.* 1. *nu.* 13. *de priuileg. credit.* Man-
dos. ad Roman. *cons.* 22. *limit.* 4. *littera K*, Gabr. *de iur. emphyt. concl.* 1. *num.* 28. Honded. *cons.* 51. *num.* 59. *lib.* 1. Cæs. de Gras. *decis.* 4. *num.* 9. *de reb. Eccles. non alien.* vel
20 † poterat Ecclesia pro se retinere, Abb. *in cap. bona il 2. nu.* 28. *de postulat. prælat.* Gozadin. *cons.* 39. *numer.* 19. *& seqq.* Ruin. *cons.* 152. *num.* 3. *lib.* 1. Benintend. *decis.* 19. *num.* 1. Honded. *d. cons.* 51. *num.* 41. *lib.* 1. Caputaq. *decis.* 303. *&* 304. *par.* 1. Card. Mantic. *decis.* 10. *num.* 1. *& per tot.* &
21 demum quia de tempore legitimationis † aderat Cambisius,
& Sigismundus proximiores, qui propterea præferendi
22 erant, & sic ius Comitissæ, & filiorum non erat † in spe
probabili, sed conditionale, & sic non considerabile, Fe-
lin. *in cap. in nostra nu.* 15. *de rescrip.* Paris. *cons.* 5. *num.* 96. *lib.* 4. Put. *dec.* 257. *num.* 1. *lib.* 2. *in correct.* Rota Bonon. *de-
cis.* 30. *nu.* 131. Giouagn. *cons.* 15. *num.* 59. *lib.* 2. Card. Se-
raph. *dec.* 325. *n.* 24.

Responsum fuit cessare omnem subreptionem, quia ap-
paret Papam enixè voluisse, cuicumque interesse habenti
præiudicare, ibi, *etiam ex eo, quòd quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere prætendentes adhoc citati, & auditi non fuerint*, ibi, *non obstante Constitutione Pij IV. quæ in legitimationibus præseruat iura fideicommissariorum, & Constitutionem Pij V. circa bona emphyteutica*, & derogauit regulæ de iure quæsito non tollen. cum ampliſſimis clausulis
derogatorijs benè arguitur, quid voluerit † Princeps in 23
dispositione principali, vt in terminis legitimationis Ruin. *cons.* 75. *num.* 16. *lib.* 3. Peregr. *cons.* 7. *nu.* 30. *lib.* 2. Card. Seraphin. *decis.* 1321. *num.* 2. Voluitque Papa, quod magis erat, vt Ioann. Thadæus concurreret cum verè legitimis, ex quibus deprehendimus, quod etiam si idem Papa præci-
sè sciuisset extare Comitissam, & eius filios, hique interes-
se verè habuissent, non inde tamen denegasset legitimatio-
nem, † & sic cessat obreptio, Roland. *cons.* 12. *numer.* 44. 24
lib. 4. Surd. *cons.* 303. *num.* 9. *& cons.* 590. *nu.* 21. Giouagn. *dict. cons.* 15. *nu.* 60. *lib.* 2. & fuit dictum in *Sabinen. Montis Rotundi* 5. *Iulij* 1627. *coram Reuerendiss. D. meo Decano*, ratio enim subreptionis eo quod omissa fuerit mentio
agnatorum illa est, quia in generali concessione, † & fa- 25
cto Principis non præsumitur tertiò præiudicare voluisse, & sic datur de defectu intentionis, vt in his terminis dixit, Gabr. *cons.* 21. *num.* 8. *lib.* 2. hæc autem præsumptio cessat ex euidentia in præsenti casu, dum Papa signanter voluit tollere † ius alteri etiam quæsitum derogando regulæ de iu-
re quæsito non tollen. de potestate autem † Papę nefas est 27
dubitare, & sufficit, quòd ex legitimatione appareat Prin-
cipem potuisse in genere cogitare de obstaculo, † & præiu- 28
dicio, adeò vt inde non possit dari de hoc defectu intentio-
nis, seu obreptione, Capyc. *decis.* 22. *numer.* 7. Becc. *cons.* 56. *num.* 60. Menoch. *cons.* 20. *num.* 50. Gabr. *cons.* 23. *num.* 18. *lib.* 2. Surd. *d. cons.* 303. *num.* 9. *& cons.* 630. *numer.* 22. Peregr. *cons.* 17. *num.* 13. *lib.* 4. Rota Bonon. *decis.* 30. *num.* 119. *&* 133. Giouagn. *d. cons.* 15. *n.* 60. *&* 64. & fuit dictum *in Romana legitimationis* 2. *Decemb.* 1588. *coram Comitulo impressa* post Giouagn. *d. cons.* 15. *nu.* 89. *& in d. Sabinen. Montis Rotundis* 5. *Iulij* 1627. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Non obstat, quòd Papæ non fuerit narrata qualitas ille-
gitimitatis Io. Thadæi præcisè, prout requiritur † iuxta 29
cons. Oldrad. 247. Decian. *cons.* 90. *num.* 19. *lib.* 2. sed sim-
pliciter fuerit dictum esse naturalem: quoniam hæc expres-
sio, quòd esset naturalis, apta erat † comprehendere om- 30
nem qualitatem, & maculam natalium, & sic videtur suffi-
cere, Castren. *cons.* 30. *num.* 5. *lib.* 1. Ruin. *cons.* 82. *num.* 7. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 10. *num* 51. *& cons.* 217. *num.* 2. Rota Bonon. *d. dec.* 30. *n.* 89. *&* 98. & fuit resolutum in *d. Romana legitimationis* 2. *Decemb.* 1588. *coram Comitulo post d. cons.* Giouagn. 15. *n.* 77. *& in d. Sabinen. Montis Rotundi coram Reuerendiss. D. meo Decano*, & apparet Papam voluisse
tollere omnem defectum, & inhabilitatem abolere, quæ
verba tanquam † vniuersalia omnes defectus vltra etiam 31
expressus comprehendunt, Rota Bonon. *d. decis.* 30. *num.* 99. 100. *&* 101. Rota *decis.* 106. *num.* 3. *par.* 4. *diuers. & doctissimè in d. Sabinen. Montis Rotundi coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Et in casu præsenti cessat omnis difficultas, quia in supplicatione relata in procœmio legitimationis si-
gnanter dicitur Ioan. Thadæum natum esse ex coniugato, &
soluta, quod sufficit, † quia dispositio Principis declaratur, 32
& recipit interpretationem à supplicatione, vt in his termi-
nis firmat Decian. *cons.* 19. *n.* 16. *lib.* 1. Giouagn. *d. cons.* 15. *n.* 51. *lib.* 2.

Non obstat non constare de filiatione Io. Thadæi, quia
& ex assertione Co. Annibalis Senatoris Patris in legitima-
tione, ad cuius instantiam emanauit prima legitimatio Prin-
cipis Massæ, ex tractatu, † & communi reputatione, at- 33
que ex alijs pluribus de ea satis apparet, iuxta trad. per Me-
noch. *de arb. Iud. cas.* 89. *num.* 69. *& seqq.* Rota Bonon. *d. decis.* 30. *nu.* 34. & Co. Io. Thadæus modò non agit ad iusti-
ficationem suæ gratiæ, & ideò non † tenetur aliquid pro- 34
bare, sed hoc onus incumbit Comitissæ, & eius filijs, qui
dederunt de subreptione, & obreptione, Gozad. *cons.* 48. *n.* 11. Surd. *cons.* 552. *n.* 1.

Quæ verò dicuntur circa comprehensionem legitimatio-
nis, quòd scilicet Io. Thadæus non fuerit habilitatus ad suc-
cessionem vltra paternam, vltra quod verba legitimationis
videntur multum ampla, & generalia non sunt præsentis
indaginis, & Comitissa, eiusque filij possunt in hoc citra
impugnationem legitimationis experiri iura sua.

Et ita &c.

EMI-

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VBALDO.

Colonien Monasterij.

Die Mercurij 4. Aprilis 1629.

A R G V M E N T V M.

An declaratoriæ relaxationem quibus concurrentibus procedatur. Contra vniuersitatem quando agitur, licèt collegialiter citanda veniat, tamen si renuat se congregare, vel si congregetur, & præcludantur portæ, vt nuncius nequeat fungi suo officio, tunc habetur pro sufficienter congregata.

S V M M

1 *Mandatum Rotale* [illegible] *ti intimatum, & non doceatur de paritione, vene[illegible] laxatur declaratoria.*
2 *Contra vniuersitatem, quando agitur est collegialiter citanda.*
3 *Contra vniuersitatem si agatur, & ad quem spectat ius eam congregandi si sæpius fuerit requisitus, vt vniuersitatem congregaret, & id spreuit facere, tunc pro collegialiter citata habetur.*
4 *Vniuersitas si impedimentum præstiterit quando est congregata, vt possit citari.*
5 *Et fuerit affixa copia citationis ad ostium vbi reperitur congregata, tunc pro sufficienter citata habetur.*
6 *Facto vbi opus est, non sufficiunt verba.*

* *Allegatnr hæc decisio supra in decis.276. quæ est in eadem causa sub die 7. Maij 1629. coram eodem Eminentiss. D. Card. Vbaldo. Decisiones etiam supra 91. & 115. sunt pariter in hac eadem causa.*

D E C I S I O DII.

FVit hodie dubitatum an esset danda declaratoria contra Confratres S. Crucis Ciuitatis Colonien ob non paritionem mandati Rotalis, & Domini affirmatiuè responderunt, quia cùm constet dictum mandatum pluries fuisse personaliter intimatum Campio Vicepræfecto dictæ Archiconfraternitatis, necnon alijs Confratribus, vt in Summario dato sub die 12. Februarij præteriti num. 6. & seqq. * & fuerint postea seruati quatuor termini seruari soliti in d. Summ. num. 25. & non † fuerit doctum de paritione, meritò debet contra illos concedi declaratoria iuxta *decis.* Rota 445. *part.2. recent.* Cassad. *decis.6. de caus. possess. & prop.* Mohed. *decis.1. de sent. excomm.* 1

Non obstat, quòd cùm agatur contra vniuersitatem, debuisset dictum mandatum † collegialiter intimari, quia cum d. Vicepræfectus, ad quem spectabat ius congregandi sæpius fuerit requisitus, vt Confraternitatem congregaret, † & noluerit illam congregare pro collegialiter intimata haberi debet san. mem. Greg. XV. *decis.584. vbi adden.n.6. vers. si tamen Vniuersitas*, fuit dictum *in Terdonen. bonorum* 15. *Decembris* 1614. *coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo.* Idque præsertim cùm Notarius tempore, quo aliquando Confraternitas reperiebatur † congregata ad illam accessisset pro facienda intimatione, & eam facere non potuerit, cùm ei fuerint præclusæ portæ, & fuerit reiectus, vt in d. Summ. num. 13. & 14. Vnde satis fuit, quod ipse affixerit copiam authenticam ad ostium † dicti Oratorij, adhoc, vt stante dicto impedimento pro sufficienter citata habeatur, *cap. quoniam frequenter §. porrò*, vbi Abb. *num.3. vt lit. non contest.* Crescent, *decis.18. num.2. de sent. & re iudicat.* Seraphin. *decis.1994. num.3.* Rota *in Zamoren. nullitatis professionis 7. Nouembris* 1625. *coram bon. mem. D. meo Vbaldo.* 2 3 4 5

Non obstat paritio ab aliquibus verbaliter facta, quia cùm d. mandatum contineret factum præcisum restituendi Canonicos ad naturalem possessionem, à qua electi fuerunt † sola patientia, & oblatio verbalis non fuit sufficiens, Seraphin. *decis.* 1113. & fuit dictum *in Pampilonen. Capellaniæ* 3. *Iulij* 1623. *coram bon. mem. D. meo Vbaldo, & in Treueren. bonorum* 9. *Iunij* 1625. *coram bon. mem. D. meo Vbaldo.* 6

Et ita vna tantùm parte informante fuit conclusum, &c.

* *Est supra in hac parte decis.193.*

R. P. D. GHISILERIO.

Nouarien. Legitimæ.

Die Veneris 11. *Maij* 1629.

A R G V M E N T V M.

Matri debetur legitima in bonis filij professi à die emissæ professionis, & quid si mater transiuerit ad secunda vota, vtrum Monasterium possit dare de iniuria eidem filio illata. Professus habetur pro mortuo, & quid si Monasterium sit capax [illegible]nale, nec cedi, nec trans-

[illegible] A R I V M.

1 *Matri debetur legitima in bonis filij à die professionis eius.*
2 *Professus habetur pro mortuo.*
3 *Religio capax bonorum retinet iura sanguinis, & successionis loco professorum in ea, & qualiter id procedat num.4.*
5 *Fictio impossibile est, vt repræsentet viuam illam personam, quæ à lege morte non expectata fingitur iam mortua.*
6 *Mortuus, & viuus, quis non est censendus.*
7 *Post mortem, quis non potest possidere, cùm mors omnia soluat.*
8 *Monasterium capax bonorum ex persona filiorum professorum acquirit proprietatem debitam eis ex dispositione l. fœminæ C. de secund. nupt. & qualiter id intelligatur, num.9.*
10 *Ius si sit personale, nec cedi potest, nec transmittitur ad hæredes, & n. 11. & 13.*
12 *Verbum, solis, est præcisè restrictiuum ad nominata tantum exclusis alijs.*
14 *Ius personale cum persona extinguitur, nec vllo modo ad alium potest transferri.*
15 *Querela inofficiosi testamenti est transmissibilis.*
16 *Matri in bonis filij spectat iure legitimæ tertia pars bonorum eius.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione 306. quæ est in eadem causa die 18. Iunij 1629. coram eodem Reuerendiss. P. D. meo Ghisilerio.*

D E C I S I O DIII.

PLacuit DD. D. Paulæ deberi legitimam in bonis filiorum professorum in Ven. Religione Congregationis Clericorum Regularium S. Pauli, non obstante transitu ad secunda vota post emanatam professionem, & sic confirmare decisiones coram me factas 15. Decembris 1628. & 24. Aprilis Anni currentis. * Cùm sit verior opinio de iure canonico, quod matri debeatur † legitima à die professionis filij, ex textus *in c. cum simus in fin. de regul.* & benè probat Honded. *d. conf.60. lib.2. per tot.* & tenuit Rota *in Trident. legitimæ* 31. *Ianuarij* 1607. *coram bon. mem. Ortembergo, & in decisionibus in hac causa factis;* quia filij à die professionis † emissæ habentur pro mortuis, cùm mors ciuilis ad effectum, de quo agitur, operetur eosdem effectus, quos naturalis, & quamuis filij professi in Religione capaci bonorum retineant † iura sanguinis, & successionis, vt ex eorum persona Monasterium possit capere successionem, *auth. ingressi, C. de Episc. & cler.* Molin. *de primog. lib.1. c.13. num.71.* Surd. *conf.557. num.14.* Id tamen procedit in bonis obueniendis filijs ex successione ab alijs proueniente, vel in illis, quæ erant † filiorum de tempore professionis, non autem vbi agitur de reuocanda legitima, iam ab ipsis abdicata per mortem ciuilem in hoc naturali æquiparatam, cùm impossibile sit, quod Religio per fictionem repræsentet viuam illam personam, quæ à lege 1 2 3 4

haberet ius radicatum, & considerabile in successione dd. bonorum.

Quo enim ad bona fideicommissaria nullum ius compe-
8 tebat Comitissæ, quia ipsa erat fœmina, † & tamen so-
lummodò proximiores masculi legitimi, & naturales de
domo, & familia ipsius testatoris vocantur in fideicommis-
so. Nec minus eiusdem filijs ex persona Io. Baptistæ eorum
patris, quia descendunt ab Annibale naturali, qui etiam
est exclusus, dum ibi vocantur solummodò masculi, & le-
9 gitimi, † exclusa verò radice dicuntur excluſi omnes, qui
ab ea germinantur, *cap. 1. §. hoc autem notandum de his, qui dare feud. poss.* Anchar. *cons.* 389. *num.* 2. Dec. *cons.* 85. *num.* 8. Aym. *cons.* 184. *num.* 2. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 12. *num.* 35. & eadem ratione
10 excluduntur † ijdem filij respectu matris, quia est fœ-
mina.

Quo verò ad bona emphyteutica nec aderant agnati suc-
11 cessuri, non ipsa Comitissa, quia † regulariter fœmina
in emphyteusi Ecclesiastica non comprehenditur in inuesti-
turis concessis pro se, & filijs, Bald. *in cap. 1. in fin. quibus mod. feud. constitui poss.* Alex. *cons.* 61. *n.* 2. *lib.* 1. Bero. *cons.* 28. *numer.* 14. *lib.* 1. Ceph. *cons.* 11. *numer.* 7. *& seqq.* Rot. *decis.* 125. *num.* 1. *& seqq. par.* 2. *diuers.* quod eò maximè
12 verùm est in præsenti casu, quia concessio facta fuit † no-
minatim pro masculis, itaut fœminæ exclusæ prorsus de-
beant censeri.

Nec eiusdem Comitissæ filij erant comprehensi; Tum
13 quia vocatis filijs, † vsque in tertiam generationem non
veniunt masculi descendentes ex filia, Clar. *in §. emphyteu-
sis quæst.* 36. *vers. sed si emphyteusis*, Castr. [illegible]
4. *lib.* 2. Card. Mantic. *de tac*[illegible]
iun. *cons.* 72. *n.* 46. Tum etia[illegible]
dum ab Annibale, sed etiam[illegible]
14 erat illegitimus, vnde † quem[illegible]rat excluſus
tanquam illegitimus, ita quoqu[illegible]mes eius descendentes
excludebantur, Dec. *cons.* 624. *num.* 4. Menoch. *cons.* 934.
n. 33. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.* 22. *tit.* 10. *num.*
6. & consequenter paria sunt, quod non extiterint aliqui
15 agnati, † vel extiterint quidem, se non essent successibiles
arg. l. pater filium, vbi glo. & Bart. *ff. de inoff. testam.* Tiraq.
de primog. q. 53. *num.* 16. Surd. *cons.* 237. *num.* 3. *& cons.* 475.
n. 22. isti enim nullo modo retraxissent legitimantem, dum
16 interesse non habebant.

Nec obstat, quod licèt non essent comprehensi, nec
vocati in inuestituris, attamen finita emphyteusi Dominus
17 directus potuisset † compelli ad faciendam renouationem
ipsi Comitissæ, & eius filijs tanquam proximioribus iuxta
doctrinam Bartol. *in leg.* 2. *§. permittitur ff. de aq. quotid.*
18 *& æstiu.* communiter receptam, † & propterea ration
istius interesse, & præiudicij esset facienda mentio agnato-
rum, vt in puncto Gabr. *cons.* 30. *n.* 32. *lib.* 1.

Quoniam misso, quod interesse erat admodum remotum,
19 nedum quia Ecclesia præcisè † non compellebatur renoua-
re, & remotioribus, atque extraneis potuisset in emphy-
teusim concedere, si isti meliorem conditionem pro Eccle-
sia obtulissent, Rip. *in l.* 1. *nu.* 13. *de priuileg. credit.* Man-
dos. ad Roman. *cons.* 22. *limit.* 4. *littera K*, Gabr. *de iur. emphyt. concl.* 1. *num.* 28. Honded. *cons.* 51. *num.* 59. *lib.* 1.
Cæs. de Gras. *decis.* 4. *num.* 9. *de reb. Eccles. non alien.* vel
20 † poterat Ecclesia pro se retinere, Abb. *in cap. bona il 2. nu.*
28. *de postulat. prælat.* Gozadin. *cons.* 39. *numer.* 19. *& seqq.*
Ruin. *cons.* 152. *num.* 3. *lib.* 1. Benintend. *decis.* 19. *num.* 1.
Honded. *d. cons.* 51. *num.* 41. *lib.* 1. Caputaq. *decis.* 303. *&*
304. *par.* 1. Card. Mantic. *decis.* 10. *num.* 1. *& per tot.* &
21 demum quia de tempore legitimationis † aderat Cambisius,
& Sigismundus proximiores, qui propterea præferendi
22 erant, & sic ius Comitissæ, & filiorum non erat † in spe
probabili, sed conditionale, & sic non considerabile, Fe-
lin. *in cap. in nostra nu.* 15. *de rescrip.* Paris. *cons.* 5. *num.* 96.
lib. 4. Put. *dec.* 257. *num.* 1. *lib.* 2. *in correct.* Rota Bonon. *de-
cis.* 30. *nu.* 131. Giouagn. *cons.* 15. *num.* 59. *lib.* 2. Card. Se-
raph. *dec.* 325. *n.* 24.

Responsum fuit cessare omnem subreptionem, quia ap-
paret Papam enixè voluisse, cuicumque interesse habenti
præiudicare, ibi, *etiam ex eo, quòd quicumque in præmissis
interesse habentes, seu habere prætendentes adhoc citati, &
auditi non fuerint*, ibi, *non obstante Constitutione Pij IV. quæ
in legitimationibus præseruat iura fideicommissariorum, &
Constitutionem Pij V. circa bona emphyteutica*, & derogauit
regulæ de iure quæsito non tollen. cum ampliſſimis clausulis
derogatorijs benè arguitur, quid voluerit † Princeps in 23
dispositione principali, vt in terminis legitimationis Ruin.
cons. 75. *num.* 16. *lib.* 3. Peregr. *cons.* 7. *nu.* 30. *lib.* 2. Card.
Seraphin. *decis.* 1321. *num.* 2. Voluitque Papa, quod magis
erat, vt Ioann. Thadæus concurreret cum verè legitimis,
ex quibus deprehendimus, quod etiam si idem Papa præci-
sè sciuisset extare Comitissam, & eius filios, hique interes-
se verè habuissent, non inde tamen denegasset legitimatio-
nem, † & sic cessat obreptio, Roland. *cons.* 12. *numer.* 44. 24
lib. 4. Surd. *cons.* 303. *num.* 9. *& cons.* 590. *nu.* 21. Giouagn.
dict. cons. 15. *nu.* 60. *lib.* 2. & fuit dictum in *Sabinen. Montis Rotundi* 5. *Iulij* 1627. *coram Reuerendiss. D. meo Decano*, ratio enim subreptionis eo quod omissa fuerit mentio
agnatorum illa est, quia in generali concessione, † & fa- 25
cto Principis non præsumitur tertiò præiudicare voluisse, &
sic datur de defectu intentionis, vt in his terminis dixit,
Gabr. *cons.* 21. *num.* 8. *lib.* 2. hæc autem præsumptio cessat
ex euidentia in præsenti casu, dum Papa signanter voluit
tollere † ius alteri etiam quæsitum derogando regulæ de iu- 26
re quæsito non tollen. de potestate autem † Papę nefas est 27
dubitare, & sufficit, quòd ex legitimatione appareat Prin-
cipem potuisse in genere cogitare de obstaculo, † & præiu- 28
dicio, adeò vt inde non possit dari de hoc defectu intentio-
nis, seu obreptione, Capyc. *decis.* 22. *numer.* 7. Becc. *cons.*
56. *num.* 60. Menoch. *cons.* 20. *num.* 50. Gabr. *cons.* 23. *num.*
18. *lib.* 2. Surd. *d. cons.* 303. *num.* 9. *& cons.* 630. *numer.* 22.
Peregr. *cons.* 17. *num.* 13. *lib.* 4. Rota Bonon. *decis.* 30. *num.*
119. *& 133.* Giouagn. [illegible] *n.* 60. *& 64.* & fuit dictum
in [illegible] *mb.* 1588. *coram Comitulo*
5. *nu.* 89. *& in d. Sabinen.*
[illegible] *ram Reuerendiss. D. meo*

Hercules Series

Non obstat, quòd Papæ non fuerit narrata qualitas ille-
gitimitatis Io. Thadæi præcisè, prout requiritur † iuxta 29
cons. Oldrad. 247. Decian. *cons.* 90. *num.* 19. *lib.* 2. sed sim-
pliciter fuerit dictum esse naturalem: quoniam hæc expres-
sio, quòd esset naturalis, apta erat † comprehendere om- 30
nem qualitatem, & maculam natalium, & sic videtur suffi-
cere, Castren. *cons.* 30. *num.* 5. *lib.* 1. Ruin. *cons.* 82. *num.* 7.
lib. 3. Menoch. *cons.* 10. *num.* 51. *& cons.* 217. *num.* 2. Rota
Bonon. *d. dec.* 30. *n.* 89. *& 98.* & fuit resolutum in *d. Roma-
na legitimationis 2. Decemb.* 1588. *coram Comitulo post d. cons.*
Giouagn. 15. *n.* 77. *& in d. Sabinen. Montis Rotundi coram
Reuerendiss. D. meo Decano*, & apparet Papam voluisse
tollere omnem defectum, & inhabilitatem abolere, quæ
verba tanquam † vniuersalia omnes defectus vltra etiam 31
expressus comprehendunt, Rota Bonon. *d. decis.* 30. *num.*
99. 100. *& 101.* Rota *decis.* 106. *num.* 3. *par.* 4. *diuers. & do-
ctissimè in d. Sabinen. Montis Rotundi coram Reuerendiss.
D. meo Decano.* Et in casu præsenti cessat omnis difficultas,
quia in supplicatione relata in procemio legitimationis si-
gnanter dicitur Ioan. Thadæum natum esse ex coniugato, &
soluta, quod sufficit, † quia dispositio Principis declaratur, 32
& recipit interpretationem à supplicatione, vt in his termi-
nis firmat Decian. *cons.* 19. *n.* 16. *lib.* 1. Giouagn. *d. cons.*
15. *n.* 51. *lib.* 2.

Non obstat non constare de filiatione Io. Thadæi, quia
& ex assertione Co. Annibalis Senatoris Patris in legitima-
tione, ad cuius instantiam emanauit prima legitimatio Prin-
cipis Massæ, ex tractatu, † & communi reputatione, at- 33
que ex alijs pluribus de ea satis apparet, iuxta trad. per Me-
noch. *de arb. Iud. cas.* 89. *num.* 69. *& seqq.* Rota Bonon. *d.
decis.* 30. *nu.* 34. & Co. Io. Thadæus modò non agit ad iusti-
ficationem suæ gratiæ, & ideò non † tenetur aliquid pro- 34
bare, sed hoc onus incumbit Comitissæ, & eius filijs, qui
dederunt de subreptione, & obreptione, Gozad. *cons.* 48. *n.*
11. Surd. *cons.* 552. *n.* 1.

Quæ verò dicuntur circa comprehensionem legitimatio-
nis, quòd scilicet Io. Thadæus non fuerit habilitatus ad suc-
cessionem vltra paternam, vltra quod verba legitimationis
videntur multum ampla, & generalia non sunt præsentis
indaginis, & Comitissa, eiusque filij possunt in hoc citra
impugnationem legitimationis experiri iura sua.

Et ita &c.

EMI-

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VBALDO.

Colonien̄ Monasterij.

Die Mercurij 4. Aprilis 1629.

A R G V M E N T V M.

An declaratoriæ relaxationem quibus concurrentibus procedatur. Contra vniuersitatem quando agitur, licèt collegialiter citanda veniat, tamen si renuat se congregare, vel si congregetur, & præcludantur portæ, vt nuncius nequeat fungi suo officio, tunc habetur pro sufficienter congregata.

S V M M A R I V M.

1 *Mandatum Rotale si sit cum debitis solemnitatibus parti intimatum, & non doceatur de paritione, benè relaxatur declaratoria.*
2 *Contra vniuersitatem, quando agitur est collegialiter citanda.*
3 *Contra vniuersitatem si agatur, & ad quem spectat ius eam congregandi si sæpius fuerit requisitus, vt vniuersitatem congregaret, & id spreuit facere, tunc pro collegialiter citata habetur.*
4 *Vniuersitas si impedimentum præstiterit quando est congregata, vt possit citari.*
5 *Et fuerit affixa copia citationis ad ostium vbi reperitur congregata, tunc pro sufficienter citata habetur.*
6 *Facto vbi opus est, non sufficiunt verba.*

* *Allegatnr hæc decisio supra in decis.276. quæ est in eadem causa sub die 7. Maij 1629. coram eodem Eminentiss. D. Card. Vbaldo. Decisiones etiam supra 91. & 115. sunt pariter in hac eadem causa.*

D E C I S I O DII.

FVit hodie dubitatum an esset danda declaratoria contra Confratres S. Crucis Ciuitatis Colonien̄ ob non paritionem mandati Rotalis, & Domini affirmatiuè responderunt, quia cùm constet dictum mandatum pluries fuisse personaliter intimatum Campio Vicepræfecto dictæ Archiconfraternitatis, necnon alijs Confratribus, vt in ـه Summario dato sub die 12. Februarij præteriti num. 6. & seqq. * & fuerint postea seruati quatuor termini seruari soliti in d. Summ. num. 25. & non † fuerit doctum de paritione, meritò debet contra illos concedi declaratoria iuxta *decis.* Rota 445. *part. 2. recent.* Cassad. *decis. 6. de caus. possess. & prop.* Mohed. *decis. 1. de sent. excomm.*

Non obstat, quòd cùm agatur contra vniuersitatem ـه, debuisset dictum mandatum † collegialiter intimari, quia cum d. Vicepræfectus, ad quem spectabat ius congregandi sæpius fuerit requisitus, vt Confraternitatem congregaret, † & noluerit illam congregare pro collegialiter intimata ـه haberi debet san. mem. Greg. XV. *decis. 584. vbi adden. n. 6. vers. si tamen Vniuersitas*, fuit dictum *in Terdonen. bonorum* 15. *Decembris* 1614. *coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo.* Idque præsertim cùm Notarius tempore, quo aliquando Confraternitas reperiebatur † congregata ad illam accessisset pro facienda intimatione, & eam facere ـه non potuerit, cùm ei fuerint præclusæ portæ, & fuerit reiectus, vt in d. Summ. num. 13. & 14. Vnde satis fuit, quod ipse affixerit copiam authenticam ad ostium † dicti Oratorij, adhoc, vt stante dicto impedimento pro sufficienter citata habeatur, *cap. quoniam frequenter §. porrò*, vbi Abb. *num. 3. vt lit. non contest.* Crescent. *decis. 18. num. 2. de sent. & re iudicat.* Seraphin. *decis. 1994. num. 3.* Rota ـه *in Zamoren. nullitatis professionis 7. Nouembris* 1625. *coram bon. mem. D. meo Vbaldo.*

Non obstat paritio ab aliquibus verbaliter facta ـه, quia cùm d. mandatum contineret factum præcisum ـه restituendi Canonicos ad naturalem possessionem, à qua eiecti fuerùnt † sola patientia, & oblatio verbalis non fuit sufficiens, Seraphin. *decis.* 1113. & fuit dictum *in Pampilonen. Capellaniæ* 3. *Iulij* 1623. *coram bon. mem. D. meo Vbaldo, & in Treueren. bonorum* 9. *Iunij* 1625. *coram bon. mem. D. meo Vbaldo.*

Et ita vna tantùm parte informante fuit conclusum, &c.

* *Est supra in hac parte decis.* 193.

R. P. D. GHISILERIO.

Nouarien̄. Legitimæ.

Die Veneris 11. *Maij* 1629.

A R G V M E N T V M.

Matri debetur legitima in bonis filij professi à die emissæ professionis, & quid si mater transiuerit ad secunda vota, vtrum Monasterium possit dare de iniuria eidem filio illata. Professus habetur pro mortuo, & quid si Monasterium sit capax bonorum. Ius personale, nec cedi, nec transmitti potest.

S V M M A R I V M.

1 *Matri debetur legitima in bonis filij à die professionis eius.*
2 *Professus habetur pro mortuo.*
3 *Religio capax bonorum retinet iura sanguinis, & successionis loco professorum in ea, & qualiter id procedat num. 4.*
5 *Fictio impossibile est, vt repræsentet viuam illam personam, quæ à lege morte non expectata fingitur iam mortua.*
6 *Mortuus, & viuus, quis non est censendus.*
7 *Post mortem, quis non potest possidere, cùm mors omnia soluat.*
8 *Monasterium capax bonorum ex persona filiorum professorum acquirit proprietatem debitam eis ex dispositione l. fœminæ C. de secund. nupt. & qualiter id intelligatur, num. 9.*
10 *Ius si sit personale, nec cedi potest, nec transmittitur ad hæredes, & n. 11. & 13.*
12 *Verbum, solis, est præcisè restrictiuum ad nominata tantum exclusis alijs.*
14 *Ius personale cum persona extinguitur, nec vllo modo ad alium potest transferri.*
15 *Querela inofficiosi testamenti est transmissibilis.*
16 *Matri in bonis filij spectat iure legitimæ tertia pars bonorum eius.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione* 306. *quæ est in eadem causa die* 18. *Iunij* 1629. *coram eodem Reuerendiss. P. D. meo Ghisilerio.*

D E C I S I O DIII.

PLacuit DD. D. Paulæ deberi legitimam in bonis filiorum professorum in Ven. Religione Congregationis Clericorum Regularium S. Pauli, non obstante transitu ad secunda vota post emanatam professionem, & sic confirmare decisiones coram me factas 15. Decembris 1628. & 24. Aprilis Anni currentis. * Cùm sit verior opinio de ـه iure canonico, quod matri debeatur † legitima à die professionis filij, ex textus *in c. cum simus in fin. de regul.* & benè probat Honded. *d. cons. 60. lib. 2. per tot.* & tenuit Rota *in Trident. legitimæ* 31. *Ianuarij* 1607. *coram bon. mem. Ortembergo, & in decisionibus in hac causa factis;* quia filij à die professionis † emissæ habentur pro mortuis, cùm ـه mors ciuilis ad effectum, de quo agitur, operetur eosdem effectus, quos naturalis, & quamuis filij professi in Religione capaci bonorum retineant † iura sanguinis, & successionis, vt ex eorum persona Monasterium possit capere successionem, *auth. ingressi, C. de Episc. & cler.* Molin. *de primog. lib. 1. c. 13. num. 71.* Surd. *cons. 557. num. 14.* Id tamen procedit in bonis obueniendis filijs ex successione ab alijs proueniente, vel in illis, quæ erant † filiorum de ـه tempore professionis, non autem vbi agitur de reuocanda legitima, iam ab ipsis abdicata per mortem ciuilem in hoc naturali æquiparatam, cùm impossibile sit, quod Religio per fictionem repræsentet viuam illam personam, quæ à

lege

5 lege morte non expectata † fingitur mortua in tribuenda legitima matri de iure debita, eique iam quæsita de tempore dictæ mortis ciuilis filiorum, aliàs ijdem filij Religiosi
6 † censerentur mortui, & viui; mortui, vt mater succederet; viui, vt ipsi retinerent proprietatem, sed habentur pro mortuis ad effectum, vt mater illis succedat, ergo etiam pro mortuis debent haberi, vt mater liberè plenam habeat proprietatem, & propterea sequitur, vt aliquod ius apud ipsos filios non remaneat respectu istius legitimæ, cuius intuitu ipsi mortui reputantur, & eis mater non solum non debet, sed nec potest proprietatem reseruare,
7 quia post mortem † non possunt possidere, cùm mors omnia soluat, vt *in auth. de nupt. §. deinceps*, & notatur *in l. eius, qui in prouincia ff. si cert. pet.* Castr. *cons.454. in princ. lib.1. vbi latè*.

8 Non obstat, quòd Monasterio capaci † ex persona filiorum professorum acquiratur proprietas debita filijs, *ex dispositione l. fœminæ C. de secund. nupt.* quia siue consideretur vt pœna, sicut verè censuerunt DD. esse †
9 respectu ipsius matris transeuntis ad secunda vota, vt probat textus *in auth. de nupt. §. si verò expectet, & §. seq.* Azor. *in summa C. de secund. nupt. num.68.* Ang. *in auth. de non eligen. secundo nuben. num.7.* Rip. *in repet. l. fœminæ C. eod.* Modern. Forol. *de legit. lib.4. tit.2. qu.1. num.2.* Sanch. *de matrim. lib.7. disp.87. num.3. & seqq.* vbi numerat pœnas secundò nubentium, & prosequitur in disputatione, siue
10 etiam vt fauor filiorum est; semper † ius ideò personale est, Bald. *in auth. ex testamento num.6. & 8. C. de secund. nupt. l. fœminæ C. eod. tit.* Alex. *cons.63. num.2. & 3. lib.5.* Sanch. *de matrim. lib.7. disp.89. num.37.* vbi latè rationibus, & auctoritatibus comprobat, Ceual. *com. opin. q.611. per tot.* Rimin. Iun. *cons.305. num.105. & seqq.* Rota *de-*
11 *cis.619. num.1. part.1. recent.* vt nec cedi possint, † nec transeat ad hæredes, cùm illius reseruatio inducta sit speciali fauore ipsorummet filiorum, vt *in §. quoniam in auth. de nupt. ibi, quibus videlicet solis, & in d. l. fœminæ §. illud C. de secund. nupt. ibi, quibus solis hoc seruauimus*; Vnde cùm de tempore, quo mater ad secundas nuptias transiuit, filij essent mortui saltem ciuiliter per ingressum Religionis, sequitur quod mater potuerit transire ad secunda vota absque eo, quod remaneret priuata proprietate legitimæ,
12 cùm verbum † illud supra relatum, *solis*, ita præcisè restringat fauorem filiorum, vt alios omnes excludat, *l. his solis C. de reuoc. donat.* Quare si filijs post professionem ex persona propria, actio hæc non competit, & actio ex supradictis sit merè personalis, Monasterium', siue vti hæ-
13 res † ex testamento siue ex generali successione ingressorum, ius istud prosequi non poterit, vt concludit Bellon. *cons.60. numer.50. & seqq.* Ita quod siue sit pœna, siue sit prouisio legis, quod mater transiens ad secunda vota amittat proprietatem, vtroque casu cessat obiectum de secundis nuptijs, quia habet locum extantibus filijs, & non ijs mortuis, ex quo hoc ius tanquam personale cum ipsa
14 † persona extinguitur, nec vllo modo transmittitur ad Monasterium: neque releuant instantiæ datæ pro parte Congregationis, vt quærela inofficiosi testamenti, & aliæ
15 successiones post professionem contingentes, † cùm sint transmissibiles ad hæredes, quia contrarium procedit in iure personali, vt est id, de quo quæritur, quod fuit cum persona extinctum.

Ex quibus, & alijs deductis in supradictis duabus decisionibus DD. dixerunt D. Paulæ matri pertinere, & spe-
16 ctare iure legitimæ tertiam partem † bonorum filiorum non obstantibus ex aduerso deductis quæ non releuare, vtraque parte informante fuit resolutum.

* *Sunt supra in hac parte decisiones 223. & 267. & coram bon. mem. Reuerendiss. Pirouano in eadem causa habetur pariter supra alia decisio sub die 3. Decembris 1627. est 116. & omnes istæ decisiones deinde fuerunt à Rota canonizatæ coram R. P. D. meo Dunozetto in causa Romana successionis de Comitibus 15. Ianuarij 1642. vbi dicitur, quod articulus, de quo in præsenti decisione fuit maturè in hac causa discussus, & firmatus.*

R. P. D. GHISILERIO.

Bononien. Census.

Die Lunæ 14. Maij 1629.

ARGVMENTVM.

Statutum si requirat aliquid in contractibus pro forma, id adamussim debet interuenire, ita vt non potest adimpleri per æquipollens. Minor, si iurauerit se esse maiorem, quando non impediatur allegare nullitatem contractus ob non seruatas solemnitates.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Bononien. in contractibus pupillorum, præter præsentiam Tutoris, & decretum Iudicis, quid requirat.*
Ita vt contractus aliter factus non substineatur, n.1.
2 *Contractus pupillorum de iure sunt nulli, si non interuenerit auctoritas Tutoris.*
3 *Contractus pupillorum sunt nulli, si non sint seruatæ solemnitates statutariæ.*
4 *Statutum si det formam alicui contractui, est ad vnguem seruanda.*
5 *Et sic non potest per æquipollens adimpleri, maximè stante decreto irritanti, & annullatiuo.*
6 *Minor, si iurauerit se esse maiorem, quando non impediatur allegare nullitatem contractus ob non seruatas solemnitates statuti requisitas in eorum contractibus.*
7 *Statutum si adimat fidem contractui, quemadmodum contractus non probatur, nec etiam probatur iuramentum in eo contentum.*
8 *Instrumento sublato censetur etiam sublatum iuramentum in eo contentum.*
9 *Minor non potest allegare nullitatem, si constet de eius euidenti vtilitate.*
10 *Minoris contractus, quamuis nullus substinetur, vbi minor est factus locupletior.*
11 *Et quorum statutorum id procedere possit, vide hic, & declarantur nonnullæ decisiones, n.12. & 13.*
14 *Minoris contractus quando secundùm statutorum dispositionem est nullus, potest ab eo impugnari, quamuis sit factus locupletior.*
15 *Contractus à minore vtiliter gestus, ita demum substinetur sine solemnitatibus, minore ita volente.*
16 *Contractum celebratum à minore sine solemnitate si quis substinere velit ex causa vtilitatis, quid probare teneatur.*
17 *Et quas probationes hoc casu afferre teneatur.*
18 *Ita vt non sufficiat probare, quod pecuniæ fuerunt acceptæ sub vsuris.*
19 *In Minorum contractibus si statutum desideret copulatiuè causam, & solemnitates, tunc vterque nisi interueniat contractus, corruit.*

* *Allegatur præsens decisio infra in eadem causa sub die 16. Ianuarij 1630. coram eodem Reuerendiss. P. D. meo Ghisilerio est decis.510.*

DECISIO DIV.

IMposito perpetuo censu per D. Antonium Bonium in pupillari ætate existentem cum falsa narratiua quod esset ætatis 15. annorum, cum ipso non fuerunt seruatæ solemnitates necessariæ ex statuto Bononiæ in contractibus pupillorum, & minorum requisitæ: discusso in Rota de validitate istius census, Domini censum non substineri responderunt, ex quo deficiunt auctoritas Tutoris, & decretum, seu licentia Tribunorum plebis, quæ requiruntur præter præsentiam Tutoris, & decretum Iudicis, vt exponit Monterent. Glossator ibi in verbo, *& Dominorum*, ita & taliter vt contractus aliter factus, & sic sine supradictis † sit ipso 1
iure nullus, vt censuit Rota *coram me in Bonon. transactionis 14. Iunij, & 11. Decembris 1628.* Nec præsentia Curatoris releuat, quin requiratur Tutoris auctoritas, cum Antonius esset pupillus, & impubes, vt ex fide baptismatis.

Quare

Quare contractus tamen ex forma ſtatuti, quæ expreſsè requirit hanc Tutoris auctoritatem, vt ex ipſo ſtatuto ex-
2 preſsè colligitur, † quàm de iure eſt omninò nullus, *l. pupillus, ff. de reg. iur.* Rota *deciſ.54. part.1. recent. per tot.*
3 ob non ſeruatas ſolemnitates ſtatuti, † Alberic. *in l.3.* Caſtren. *in l.1. num.3. C. ſi minor. ſe maiorem dixer. & conſ.53. num.3. lib.2.* Roman. poſt Ioan. Andr. *conſ.12. numer.5.*
4 Marſil. *ſingular.399.* data enim forma † præciſa circa contractum, ad vnguem præcisè, & in forma ſpecifica debet adimpleri, *cap. cum dilecta*, vbi notant Doct. *de reſcript.*
5 Neque poteſt per æquipollens adimpleri ſtante † decreto irritanti, & annullatiuo, de quo in ſtatuto.

Et cenſuerunt Domini minorem ætatem ſuffragari Antonio, quamuis iurauerit ſe maiorem, & ideò non impeditur
6 † allegare nullitatem contractus ob non ſeruatas requiſitas ſolemnitates in contractibus minorum ex allegato ſtatuto Bononiæ, quia fide dempta contractui à ſtatuto, quemad-
7 modum contractus † non probatur, nec etiam probatur iuramentum contentum in contractu, Bart. *in l. omnes populi num.25. de iuſt. & iur.* Inſtrumento enim ſublato, ſublatum eſt & iuramentum, ad not. per gloſ. *in cap. ſi diligenti de for. compet.* & per gloſ. *in cap. inter dilectum de fid. inſtrum.* Mohed. *deciſ.5. n.1. de præſcript.* Put. *deciſ. 116. num.2.* Rota *recent. part.1. deciſ.54. & 153. num.3.* Ea ratione quia cùm ſtatutum, ibi, *& ſi quæ ceſſiones, & renunciationes, ſeu contractus, alienationes, vel obligationes, ſeu ſacramenta, vel confeſſiones prædictorum minorum, vel filiifamilias, vel inſtrumenta aliqua de prædictis fierent contra dictam formam, & non ſeruatis ſolemnitatibus prædictis ipſo iure ſint caſſi, caſſæ, & caſſa, & nullius valoris, & momenti, &c.* & inferius, ibi, *ipſo iure ſint caſſa, & talibus inſtrumentis, ſeu ſcripturis, & inde confectis nulla fides adhibeatur, vel detur, &c.* nedum irritet obligationes, ſine dictis ſolemnitatibus, ſed etiam adimat fidem
8 ſcripturis, & inſtrumentis † vtique ſuper allegato iuramento nullum poſſe fieri fundamentum dixit Rota *in Romana nullitatis donationis* 3. *Iunij* 1628. *coram R. P. D. meo Dunozetto.*

Maior tamen difficultas conſiſtebat in eo, quod contractus ceſſent in euidentem vtilitatem pupilli, ita quod non
9 poſſit † per eum impugnari, niſi ſaltem reſtituta quantitate recepta, receptiſſima enim eſt concluſio contractum
10 minoris quantumuis † nullum ſuſtineri, vbi minor eſt factus locupletior, *l. ſi prædium §. emptor. C. de prædijs min. l. ſi pupillorum §. ſi obligauerit, ff. de reb. eorum*, Bald. *in l. neque C. de contrahend. & committen. ſtipul.* Alexan. *in l.1. §. fuit quæſitum, ff. ad trebell.* Bero. *conſ.176. num.43. lib.1.* Rota *in recent. deciſ.47. num.3. part.2. & 867. num.5. part. 3. diuerſ.* ſan. mem. Greg.XV. *deciſ.31. num.9.* Caputaqu. *deciſ.199. per tot.* Attamen dicta concluſio non obſtat, quia
11 † dictæ deciſiones non applicantur, cùm loquantur de
12 ſtatutis, in quibus † ſolemnitates requirantur, ne minores, & pupilli lædantur, ſed nullæ ex ijs loquuntur in ſtatuto Bonon. quod contractus minorum celebratos ſine dictis ſolemnitatibus à dicto ſtatuto requiſitis annullat, &
13 irritat etiam, † quod inde locupletior factus fuerit, dummodo ipſe minor à dictis contractibus voluerit reſilire, vt verba ipſius ſtatuti cantant, ibi, *Ipſe autem impubes, niſi in quantum eſſet locupletior factus, ſi eos vellet ſibi obligatos habere, aliàs cum eo facta, & acta ex omni parte ipſo iure ſint caſſa, & talibus inſtrumentis nulla fides habeatur, vel detur, &c.* Quare cùm ſecundùm verba ſtatuti ſit dirimenda difficultas, de qua agitur, non autem ſecundùm diſpoſitionem iuris, & ex parte pupilli impugnetur validitas
14 † contractus, non eſt dubium, quin contractus cenſus celebratus ab Antonio ſit inualidus, etiamſi locupletior factus fuerit, & contractus ceſſerit in eius vtilitatem; contractus enim à minore vtiliter geſtus, ita demum ſuſtinetur
15 ſine † ſolemnitatibus minore ita volente, vt reſpondit Put. *deciſ.2. lib.1.* Gabr. *conſ.20. num.66. & ſeqq.* Rota *in terminis huius ſtatuti deciſ.153. num.177. num.3. part.1. re-*
16 *cent.* Et in omnem caſum hæc vtilitas † debet eſſe euidentiſſima, vt notat Dec. *conſ.532.* & Seraphin. *deciſ.1242.*
17 *num.3.* & plenè probari ab eo, qui vult † contractum ſuſtinere ex hoc capite, Cinus *in l. non videtur, C. de in integr. reſtit.* & in hoc ſtatuto notauit Monterent. Gloſſator *in*
18 *verb. locupletior in fine.* Neque dicitur probata † vtilitas ex ſola receptione pecuniarum, ex quo pecuniæ recipiuntur ſub vſuris.

Demum cum Statutum Bononiæ duo copulatiuè requirat, ad hoc vt contractus poſſit ſuſtineri, nempè ſolemnitatem, † & cauſam, vt tenuit Rota *in allegatis deciſionibus 153. & 177. part.1. recent.* Dominis non placuit cauſam, quæ in obligatione minoris, & in inſtrumento impoſitionis cenſus enunciatur, videlicet emptionis prædij, cum prædium cuius emendi gratia pecuniæ recipiuntur, iam eſſet ipſius pupilli, quæ etiamſi fuiſſet vera, tamen cum defecerit ſolemnitas, & copulatiuè requirantur, nihil prodeſſet. Et propterea Domini vtraque parte informante reſoluerunt, vt ſupra, &c. 19

R. P. D. GHISILERIO.

Aliphana Iuriſpatronatus.

Die Veneris 1. Iunij 1629.

ARGVMENTVM.

Patronus, qui probauit ſuam quaſi poſſeſſionem præſentandi, eſt manutenendus, & qualiter ea probetur, & præſentandus ab eo venit inſtituendus. Iuſpatronatus non expirat per extinctionem lineæ fundatoris. Vnio iuriſpatronatus ſine conſenſu patroni eſt nulla.

SVMMARIVM.

1 *Præſentandi quaſi poſſeſſio acquiritur per vnicum actum.*
2 *Inſtitutio præſentato quando debeatur.*
3 *Ius aliquod conſiderabile non poteſt acquiri per ea, quæ dederunt cauſam liti.*
4 *Patronus eſt manutenendus in quaſi poſſeſſione præſentandi, & præſentatus eſt inſtituendus, ſi opponantur ea, quæ requirunt altiorem indaginem.*
5 *Vnio beneficij de iurepatronatus eſt nulla, ſi ſit facta ſine conſenſu patroni.*
6 *Iuſpatronatus non expirat per extinctionem lineæ fundatorum, ſed ſui natura eſt tranſitorium etiam ad hæredes extraneos.*
7 *Concil. Trident. ſubſtulit omne iuſpatronatus ex priuilegio vnà cum quaſi poſſeſſione, quod tamen eſt intelligendum, quando eius patronatus præſumitur ex vſurpatione, & ideò ſecus, quando non intrat talis præſumptio, & n.8.*

* *Infra in eadem cauſa adeſt infra altera deciſio coram eodem R.P.D. meo Ghiſilerio ſub die 4. Iulij 1629. eſt deciſio 509.*

DECISIO DV.

VAcante ſimplici beneficio ſub inuocatione Sanctæ Mariæ Magdalenæ, Ordinarius prædictum beneficium menſæ Capitulari Canonicorum ſuæ Eccleſiæ vniuit: Sed cùm Ioannes Baptiſta Gargaglia prædicti Beneficij patronus ad illud præſentaſſet Alferium à prædicta vnione appellauit, & cauſam in Rota commiſit. Verùm quia de eodem beneficio fuit etiam auctoritate Apoſtolica prouiſus Matthæus Peregrinus. Dubitaui, an Io: Baptiſtæ ſit dandum mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione præſentandi. Itaut Alferius ab eo præſentatus veniret inſtituendus, & fuit per Dominos concluſum non poſſe denegari manutentionem Ioanni Baptiſtæ, & Alferio præſentato inſtitutionem, quia de quaſi poſſeſſione Io: Baptiſtæ apparet ex pluribus præſentationibus ab eo factis, & per Ordinarium admiſſis cum ſubſecuta inſtitutione, & poſſeſſione inſtitutorum, nempè de anno 1597. & 1617. Licet quaſi † poſſeſſio per vnum actum acquiratur, *cap. cum* 1
Eccleſia Sutrina, vbi Abb. *num.23.* Rip. *52. & ſeqq. de cauſ. poſſ. & propr.* Alex. *conſ.74. num.16. lib.4.* Ruin. *conſ. 106. num.9. lib.5.* Crauett. *conſ.124. num.7.* Rota *deciſ. 17. num.1. & 2. part.2. diuerſ. & 435. num.1. part.2. recent.* & propterea tam ex ſupradictis patet deberi inſtitutionem, quàm † ex his, quæ tradit Abb. *in cap.2. num.22. de in integr. reſtit.* Roch. *de iurepatr. in verb. competens numer.53.* 2
Lambertin. *eod tract. art.4. 3.qu. 1.part. 2.lib. num.2.*

Non obſtat vnio per Ordinarium facta capitulo, quiâ tanquam † ea, quæ dedit cauſam liti, non tribuit aliquod 3
ius conſiderabile, nec eſt attendenda, Afflict. *deciſ.395. num.7.* Rota *deciſ.30. num.1. part.2. recent.* & donec videatur

deatur de vnione in petitorio, interim † & patronus manutenendus, & præsentatus est instituendus, Seraphin. *decis.*499. *n.*3. quinimò cùm in Bulla vnionis, de qua in Summ. num.3. non negetur, beneficium de quo agitur, esse de iurepatronatus, sed asseratur finitam esse lineam Patronorum, eam domini censuerunt nullam tanquam fatam de beneficio patronatus † sine consensu patroni, Lambertin. *de iurepatron. part.*1. *lib.*2. *qu.*7. *art.*30. *num.*2. debebant enim vocari hæredes vltimi de familia, cum ob lineam finitam fundatorum non expiret iuspatronatus, sed sui natura sit † transitorium etiam ad hæredes extraneos, vt per glos. *in can. considerandum* 16. *qu.*7. Abb. *cap.*1. *de iurepatr.* Aret. Card. Imol. & cæteri allegati à Didæo *var. lib.*2. *cap.*18. *num.*6. Seraph. *decis.*364. & 378.

Nec obstat, quod Concilium sustulerit omne iuspatronatus ex priuilegio vnà cum quasi possessione, quia procedit † in ijs, in quibus præsumitur iuspatronatus ex vsurpatione, sed in alijs relinquitur in dispositione iuris communis, & de iure in istis non præsumitur ex vsurpatione, sed ex fundatione, † vel ex constitutione, Rota *diuers. decis.*798. *num.*4. *part.*1. & 331. *num.*1. *part.*2. vnde cùm in casu de quo agitur, concurrant institutiones factæ ad præsentationem patronorum cum sententijs latis per Ordinarium. Placuit Dominis ad effectum manutentionis sufficienter constare de iurepatronatus.

Quæ verò dicuntur pro prouiso Apostolico, visa fuerunt non releuare, cùm non doceat de tali possessione, & tamen debebat litteras Apostolicas expeditas exhibere, aliàs tanquam non habens interesse, venit repellendus.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Vineæ.

Die Mercurij 13. *Iunij* 1629.

ARGVMENTVM.

Possessio ad effectum manutentionis, qualiter possit probari. Appellationis causa, si sit commissa cum clausula, *non retardata executione*, quid operetur d. clausula, & qualiter intelligatur.

SVMMARIVM.

1 *Possessio alicuius benè probatur ex confessione partis aduersæ, vocando eum detentorem.*
2 *Testes, qualiter debent deponere, vt possessionem alicuius probent.*
3 *Iudex, si mandet aliquem amoueri à sua possessione, ex hoc præsupponitur, quod ille possidebat.*
4 *Possessione, quis priuatur per sententiam Iudicis, intellige dummodo sit valida, & iusta.*
5 *Iudex quando nulliter, & iniustè procedit, non priuat quem sua possessione.*
6 *Manutentio etiam datur ratione ciuilis possessionis.*
7 *Causa si sit commissa cum clausula,* non retardata executione, *tunc non potest procedi per viam manutentionis, sed disputandum est super d. executione.*
8 *Clausula,* non retardata executione, *impedit Iudicem ad quem, ne ipse possit prohibere, quin Iudex à quo executioni demandet eius sententiam.*
9 *Clausula,* non retardata executione, *non facit, quod si postea detegatur iniustitia, vel nullitas sententiæ, Iudex ad quem non possit concedere manutentionem, vel per viam attentatorum reuocare executionem.*
10 *Signatura non præsumitur per clausulam,* non retardata executione, *velle confouere iniustitiam sententiæ, si ea iniusta, vel nulla detegatur à Iudice ad quem.*
11 *Signatura non censetur, per clausulam,* non retardata executione, *velle remedium manutentionis auferre ab eo, cui per Iudicem à quo illatum est grauamen.*

DECISIO DVI.

VNanimi Dominorum consensu resolutum fuit Margaritæ Thomasinæ dandum esse mandatum de manutenendo in possessione Vineæ, de qua agitur, quoniam constat de possessione eiusdem: Tum ex confessione Pauli Ghirlantij in monitorio emanata in † quo ipsam Margaritam, appellant detentricem, Rota *decis.*302. *num.*1. *part.*1. *diuers. & in recent. decis.*525. *numer.*2. *part.*2. & apud san. mem. Greg.XV. *decis.*206. *num.*2. & fuit dictum *in Lunen. Sarzanen. Beneficij* 3. *Julij præteriti coram me.* Tum ex testibus examinatis, † & de eadem possessione benè deponentibus, iuxta tradita per Menoch. *de retin. remed. vlt. num.*34. Rota coram Card. Seraph. *decis.*392. *in principio, & in recent. decis.*669. *num.*3. *part.*2. *& coram Reuerendiss. Domino meo Decano decis.*239. *num.*1. *& in Romana Vineæ* 27. *Martij* 1628. *coram me.* Tum demum † ex sententia Iudicis in qua mandauit Margaritam amoueri à possessione, & proinde supposuit illam possidere, *arg. l. manumissionis de iust. & iur. l. decem. ff. de verb. oblig.* Rota *decis.* 347. *num.*1. *part.*2. *recent.* & apud san. mem. Greg. XV. *decis.*200. *num.*2. *de quibus omnibus in Sum. Margaritæ n.*1. 2. & 3. *Vnde manutentio denegari non potest vulg. §. retin. instit. de interdict. cum concord.*

Non obstat, quòd Margarita per sententiam Iudicis † fuerit sua possessione priuata, quoniam cùm fuerit resolutum Iudicem nulliter, & iniustè processisse, † *vt in decis. sub die* 14. *Iunij præteriti coram me,* in hac causa emanata consequenter non cecidit à sua possessione Ciuili, iuxta doctr. Angel. *in l. clam possidere §. qui ad nundinas numer.*2. *ad fin. ff. de acquir. poss.* Rota *diuers. decis.*802. *numer.*7. *part.*1. & *decis.*81. *num.*9. *part.*1. *recent.* & fuit dictum *in Dertusen. Beneficij* 5. *Julij* 1627. *coram me,* ratione † cuius competit manutentio cum Margarita nunquam se habuerit pro spoliata, Rota *in recent. decis.*555. *num.*2. *part.* 1. & coram san. mem. Greg.XV. *decis.*9. *num.*4. *& decis.* 46. *numer.*9. *& coram bon. mem. Cardinali Caualerio decis.*37. *numer.*1. *& in præallegata Dertusen. Beneficij coram me.*

Nec obstare visum fuit, quod cum in Rota fuerit commissa causa nullitatis, &c. † cum clausula, *non retardata executione,* non possit procedi per viam manutentionis, sed disputationem super dicta executione prius esse terminandam Iudicio ordinario; Quoniam huiusmodi clausula, impedit † quidem Iudicem ad quem, ne ipse possit prohibere quin Iudex à quo exequutioni demandet eius sententiam, sed tamen non facit, quod si postea detegatur iniustitia, vel nullitas † eiusdem sententiæ, non possit concedere manutentionem, vel per viam attentatorum reuocare executionem, vt censuit Rota apud san. mem. Greg.XV. *decis.* 91. *num.*11. *vbi adden.* Latius explicant, & de obseruantia Rotæ testantur, & idem fuit dictum in Britonorien. Canonicatus 6. Maij 1626. coram bon. mem. Patriarca Manzanedo, nec enim sensus præsumitur Signaturæ per huiusmodi clausulam, confouere † iniustitiam sententiæ, si ea iniusta, vel nulla detegatur à Iudice ad quem, nec remedium manutentionis † auferre ab eo, cui per Iudicem à quo illatum est grauamen.

Et ita decisum vtraque parte informante.

R. P. D. MOTMANNO.

Mediolanen. Pecuniaria.

Die Lunæ 18. *Junij* 1629.

ARGVMENTVM.

Creditor quando præsumi possit, quod fuerit satisfactus à suo debitore. Crediti, & debiti compensatio, quando, & quid requiratur, vt admittatur, & quando nullo modo possit admitti talis compensatio.

SVMMARIVM.

1 *Creditor præsumitur satisfactum à suo debitore, vel quod debitum remiserit, si nunquam illud petierit stante maximè coniunctione sanguinis.*
2 *Confessio tutoris concurrentibus pluribus adminiculis attenditur contra pupillum.*
3 *Debitor si fuisset creditor sui creditoris, verisimiliter opposuisset compensationem.*
4 *Debiti compensatio, vt admittatur, necesse est, quod sit æquè liquidum.*
5 *Creditum, tunc dicitur liquidum, quando nulla exceptione, vel negatione infringi potest.*

6 *Com-*

6 *Compensatio de vno credito ad aliud regulariter non fit.*

7 *Compensatio non potest fieri cum credito nondum in esse deducto.*

* *Allegatur præsens decisio supra in decisione 298. quæ est in eadem causa sub die 10. Iunij 1629. coram eodem bon. mem. Motmanno.*

DECISIO DVII.

IN hac causa sub die 19. Ianuarij proximi præteriti * fuit resolutum constare de credito DD. Comitissarum Paulæ, & Barbaræ de Barbiano ex rationibus tunc deductis.

Verum cum agentes Illustris. D. Cardin. Borromæi non acquiescerent dictæ decisioni, & ad effectum compensationis opponerent de illius credito ex instrumento donationis celebrato de anno 1582. ideò dubitaui, an hinc inde constaret de credito, & hodie DD. non recedendo à decisis, censuerunt non obstare creditum D. Cardinalis.

Quamuis enim in huiusmodi instrumento donationis d. D. Cardin. fuerit constitutus creditor q. Co: Io: Baptistæ Borromei auctoris Comitissarum ratione quorumdam annuarum præstationum. Attamen cum ipse tam ante, quod etiam dici post obitum d. Comitis tacuerit, & nihilominus haberet amplissimam facultatem easdem præstationes à quibuscumque bonorum donatorum affictuarijs propria auctoritate exigen nec doceatur vllo vnquam tempore datum fuisse impedimentum earum exactioni, intrat
1 præsumptio, vel quod fuit satisfactus, vel † quod remiserit debitum iuncta præsertim sanguinis proximitate *ad l. procula ff. de probat.* facit glos. *in l. libertis* §. 1. & ibi Bart. *ff. de alim. & cib. legat.* Bart. *in l. cum persona la 1. ff. in fin. C. de pact.* Cuius præsumptioni non leue adminiculum præbent verba eiusdem instrumenti, quibus Comitissa mater, & tutrix D. Cardin. profitetur se tunc fuisse in quasi possessione exigen annuas libras 945. seù illarum ius exactis locañ, & pro reliqua summa ascendere ad lib. 973. sol. 13. den. 4. partim datij Aronæ fuisse per eumdem Com:
2 Io: Baptistam ipsi assignatam, quæ confessio à † matre, & tutrice concurrentibus alijs adminiculis emanata attendi debet, Natt. *cons.* 543. *num.* 20. cum alijs per eum cumulatis Rota *in Romana de conscians* 13. *Ianuarij* 1599. *coram Orano* relata per Addent. ad Gallesi. *de oblig. cam. decis.* 111. *num.* 9.

Accedit quod post elapsum decennium à die d. instrumenti donationis, & constitutionis crediti D. Cardin. facit se debitorem q. Comitis nulla opposita compensationis ex-
3 ceptione. Vndè insurgit etiam † præsumptio non leuis ipsum tunc creditorem non fuisse, vt tradit Anchar. *cons.* 434. *circa med. vers. huic accedit præsumptio*, quem refert, & sequitur Aymon. *cons.* 129. *num.* 9. Ægyd. *cons.* 4. *n.* 41. & fuit dictum *in Romana pecuniaria* 3. *Maij* 1595. *coram Penia, quæ decisio est* 724. *part.* 4. *diu.*

Cum itaque de credito D. Cardin. non adeò clarè con-
4 stet, vt † dici possit equè liquidum, ac illud de quò fuit resolutum, constare ad fauorem D. Paulæ, & Barbaræ,
5 quod nulla exceptione, vel † negatione infringi potest
6 ad not. per Bald. *in l. post rem iudicatam numer.* 7. *vers. non quæro ff. de transact.* compensando † de vno ad aliud iure fieri non potest, *l. f. C. de compensat.* Afflict. *decis.* 381. *num.* 6. præsertim quia constet creditum, quod opponitur præextitisse ante obligationem D. Card. quæ circumstantia
7 præmissis † iuncta excludit omnem æquitatem compensationis iuxta distinctionem Bart. *in l. amplius non peti* 2. *col. ff. rem rat. hab. quam comprobat* Soccin. *in l. Iulianus la prima ff. de condit. & demonstrat.* Afflict. *d. decis.* 381. *n.* 3. & Capyc. *decis.* 67. *num.* 4. cum alijs quos refert Gallesi. *ad form. cam. obl. part.* 6. *qu.* 2. *n.* 19. *& ibi adden. n.* 18.

Et ita vtraque, &c.

* *Est supra in hac parte decisio* 234.

R. P. D. GHISILERIO.

Ciuitatis Castelli Decimarum.

Die Lunæ 25. Iunij 1629.

ARGVMENTVM.

Tractatur de amplissima exemptione concessa Patribus Societatis IESV circa solutionem decimarum, in qua cum adsit derogato specifica cap. nuper de decim. & sit munita clausulis amplissimis, & decreto irritanti, ideò si quis contra eos in hac materia exactionis decimarum petat manutentionem, audiendus non est, quod procedit etiam quoad bona post exemptionem acquisita.

SVMMARIVM.

1 *Patres Societatis IESV sunt amplissimè exempti à solutione Decimarum etiam acquisita post d. concessionem.*

2 *Exemptio à solutione Decimarum concessa Iesuitis, est cum derogatione specifica cap. nuper de decim.*

3 *Et cum clausula sublata, & decreto irritanti, & quod non possit dari de subreptione, & obreptione cum alijs amplissimis clausulis, & n.* 17.

4 *Decretum irritans inficit non solum titulum, sed etiam possessionem.*

5 *Manutentio petita deneganda venit, quando constat de iure alterius partis clarè, & apertè.*

6 *Sententiæ latæ super statu faciunt ius quoad omnes.*

7 *Sententia, quæ transiuit in iudicatum, obstat etiam alijs æquale ius habentibus.*

9 *Manutentio aduersus rem iudicatam, quando non detur.*

10 *ad Manutentionem obtinendam sola assistentia Iuris non suffragatur, quando alius est in possessione.*

11 *Tunc enim existenti in quasi possessione non autem habenti iuris assistentiam datur manutentio.*

12 *Priuilegiorum exceptio admittitur in possessorio.*

13 *Priuilegia aliqua quando non requirant altiorem indaginem, ita vt sine dubio admittantur in possessorio.*

14 *Card. Seraph. decis.* 1380. *quo casu loquatur.*

15 *Priuilegia, quando se extendant ad bona postea quæsita.*

16 *Rota decis.* 572. *num.* 2. *part.* 1. *recent. declaratur.*

DECISIO DVIII.

REctores parochialium Ecclesiarum Ciuitatis Castelli existentes in pacifica possessione percipiendi decimas ex omnibus bonis existentibus intra fines suarum Ecclesiarum parochialium à quibuscumque possessoribus, prætendebant non obstantibus priuilegijs concessis Societati Iesu sibi deberi decimas ex fructibus perceptis in quibusdam bonis stabilibus per Collegium dictæ Ciuitatis acquisitis: Et cum dubitassem, an Rectoribus esset dandum mandatum de manutenendo, vel potius releuarent priuilegia dictæ Societatis, Domini responderunt, non esse dandum mandatum de manutenendo, sed priuilegia releuare. Quia ex eorum lectura apparet de amplissima exemption
† à decimis huiusmodi, non solum pro bonis de eo tempo- 1
re acquisitis, sed etiam in futurum acquirendis cum derogatione specifica, *cap. nuper de decimis*, Rota *decis.* 122. *num.* 4. *&* 123. *eodem num. part.* 1. *diuers.* cum clausula
† sublata, & decreto irritanti, & quod non possit dari de 2
subreptione, & obreptione, & alijs clausulis amplissimis, quæ operantur, † vt non possit aliter iudicari, Ruin. *cons.* 3
21. *num.* 16. *lib.* 1. Caputaq. *decis.* 134. *num.* 4. quæ procedunt etiam in possessorio, ex quo decretum † irritans in- 4
ficit non solum titulum, sed etiam possessionem ad tradita *in cap. si eo tempore de elect. in* 6. Sarnen. *in reg. de trien. qu.* 99. *num.* 3. Put. *decis.* 50. *num.* 2. *lib.* 1. Cassad. *decis.* 1. *numer.* 7. *de restit. spol.* & cùm supradicta priuilegia sæpius fuerint per decisiones * & sententias Rotales, ac res iudicatas confirmata etiam in iudicio contradictorio, intentionem Collegij optimè sustineri fuit dictum, cùm ex illis constet de † bono iure Collegij, quod excludit omnem exad- 5
uerso

uerso petitam manutentionem, Rota *decis.28. num.9. in fin. & 269. numer.7. part.2. diuers. & in recent. decis.741.*
6 *num.5. part.2.* & ex quo sententiæ fuerunt † latæ super statu, faciunt ius quoad omnes, *l. ingenium* vbi glos. Bart. & Doct. *ff. de stat. homin.* Rota *decis.312. num.19. part.1. recent.* vnde cum non possit dubitari de illorum releuantia, allegata possessio per Rectores exigen contra
7 alios non priuilegiatos † nihil operatur, cum sit probanda in specie in terminis casus, de quo agitur, Butr. *in c. significasti sub numer.11. de appellat.* Vltra quod contra vnum ex istis Rectoribus extat sententia, quæ facit
8 transitum in iudicatum, † quæ obstat alijs æquale ius habentibus, Mantic. *decis.350.* Rota *decis.312. numer.19.*
9 *part.1. recent.* quo casu non datur manutentio † aduersus rem iudicatam, Alex. *in l. natur aliter num.34. ff. de acquir. possess.* Rota *decis.348. num.4. part.1. & decis.269. num.6. part.2. diuers.*

Non obstant deducta per parochos ex assistentia iuris
10 communis ad sui fauorem, quia sola assistentia † non suffragatur, quando alius est in possessione, tunc enim
11 existenti in possessione, † non autem habenti iuris assistentiam datur manutentio, Abb. *in cap.1. num.8. vt lit. pend.* Lancell. *de attent. 2. part. cap.4. declar.4. numer.6.* Rota *in recent. decis.685. num.2. part.1.* Quinimò cum, vt
12 supra fuit dictum exceptio † priuilegiorum admittatur etiam in possessorio, assistentia iuris tollitur per priuilegia clara, in quibus conceditur amplissima exemptio à solutione decimarum cùm specifica derogatione, *cap. nuper de decimis.* Clausula sublata, & decreto irritanti, alijsque super ponderatis. Neque potest dici, quod priuilegia re-
13 quirant altiorem indaginem, cum † sint clara, & præuijs decisionibus per rem iudicatam canonizata, & propterea
14 non obstat *decisio* Seraph. 1380. quia cum ibi † non extaret derogatio, *cap. nuper de decim.* priuilegium erat dubium pro bonis postea acquisitis, & cum talis de-
15 rogatio in priuilegijs Collegij expresè legatur, † non potest dubitari de exemptione quoad bona postea ac-
16 quisita, neque obstat † *decis.572. num.2. part.1. recent.* quia ibi similiter controuertebatur priuilegium, an comprehenderet illum casum, nec aderat ibi decretum irritans cum clausula sublata, & alijs clausulis, quæ extant in priui-
17 legijs Collegij † iam pluries per Rotam canonizatis.
Et ita vtraque, &c.

* *Et recentius latissimè dicta priuilegia fuerunt comprobata, & canonizata à Rota coram bon. mem. Reuerendissimo Coccino in celebri illa causa Corduben. Decimarum de Lucena 10. Maij 1635. 5. Iunij 1635. & 27. Februarij 1636. & 30. Ianuarij 1637. sunt infra tom.3. decisiones 44. 56. 103. & 193. & deinde coram Reuerendiss. P. Domino meo Carillo 29. Maij 1638. & 5. Iulij eiusdem anni, & tertiò coram Reuerendiss. P. Domino meo Merlino Decano 7. Februarij 1639. & 13. Maij eiusdem anni, videatur etiam coram Eminentiss. & Reuerendiss. Domino Cardin. Macchiauello in causa Granaten. Decimarum 20. Ianuarij 1636. & coram Reuerendiss. P. D. meo Cerro in vna Cracouien. Decimarum 21. Maij 1640. quæ decisio fuit postea confirmata die 4. Iulij eiusdem anni.*

R. P. D. GHISILERIO.

Aliphana Iurispatronatus.

Die Mercurij 4. Iulij 1629.

ARGVMENTVM.

Præsentationum initio, & fine dato, illæ de medio tempore factæ præsumuntur ab eodem, qui pariter eas fecit, dum contrarium non probatur. Contra prouisum Apostolicum, quando sufficiat quasi possessio præsentandi, & quando nullatenus suffragetur. Iuspatronatus non expirat, si terminetur linea fundatoris, sed transit ad hæredes. Et aliqua, quando non intret præsumptio vsurpationis iurispatronatus.

SVMMARIVM.

1 *Tempus modicum, licet deficiat ad constituendam centinariam, tamen illud non est attendendum.*
2 *Possessionis extrema probata, medium tempus præsumitur.*
3 *Præsentationum initium, & finis quando datur, tunc præsentationes medio tempore factæ, præsumuntur ab eodem factæ, si aliud non doceatur.*
4 *contra Prouisum Apostolicum, quando agitur sola possessio præsentationis non sufficit ad effectum manutentionis.*
5 *Decis. in causa Campsana Iurispatronatus coram Litta, & decis.519. lib.3. part.3. quo casu loquatur.*
6 *Beneficij vltimus status attenditur etiam contra prouisum Apostolicum, quando sumus in summariissimo possessorio.*
7 *contra Prouisum Apostolicum vigore regulæ 8. non suffragatur quasi possessio præsentandi.*
8 *Sed secus est in prouiso ex alia reseruatione.*
9 *Beneficia vacantia de mense Decembris non sunt reseruata.*
10 *Concil. Trident. cap.6. sess.7. non præscribit certam formam vnionibus, & quid tantum disponat.*
11 *in Fauorem alicuius ea quæ sunt inducta non debent in eiusdem odium retorqueri.*
12 *Iurepatronatus laicorum sub reseruatione non cadunt.*
13 *Iuspatronatus non expirat ob lineam finitam fundatorum, cum transeat ad hæredes.*
14 *de Iurepatronatus si plenè constet non est dubitandum, quin possessio patroni sit manutenibilis.*
15 *Regul. Cancell. de non iudicand. iuxta form. supplicat. & Regul. quod commissiones causarum quando non habeant locum.*
16 *Supplicationes non suffragantur nisi litteris expeditis.*
17 *Productio facta ad vnum finem, non præiudicat, quoad diuersum.*
18 *Papæ assertiua, si sit facta motu proprio, plenè probat.*
19 *Dominium loci, vbi adest iuspatronatus, requiritur, vt concludenter probetur in patrono ad hoc, vt intret præsumptio vsurpationis.*
20 *Titulus nobilis viri datur à Cancellaria non solum quibusuis domicellis, sed etiam officialibus, & alijs.*
21 *Patronus si in concessione iurispatronatus nominetur persona nobilis, ex hoc perneccssè non arguitur, quod habeat dominium in loco, vbi adest iurispatronatus.*
22 *Stylus de tempore, quo controuertitur est probandus.*
23 *in Patrono aliquo, si adsit suspicio vsurpationis iurispatronatus, quando dicta suspicio cesset in sequentibus patronis.*
24 *Cum ius non prohibeat acquisitionem in successore.*
25 *Iuspatronatus, quando nullo modo possit dici, quod sit ex priuilegio.*
26 *Papa si confirmet iuspatronatus ex fundatione, & dotatione, non potest dici, quod de nouo ex priuilegio illud concedat.*
27 *Conc. Trident. circa iuspatronatus Potentum, ius commune tantum innouauit.*

* *Supra in eadem causa habetur altera decisio coram eodem R.P.D. meo Ghisilerio sub die 1. Iulij 1629. & citatur hic in principio decisionis, est in ordine decisio 505.*

DECISIO DIX.

DOmini confirmando, quod resoluerunt coram me in hac causa prima Iunij dixerunt manutentionem deberi Ioanni Baptistæ in quasi possessione præsentandi, & Alferio ab eo præsentato institutionem; Quia ex longissima, & centenaria possessione præsentandi ab anno 1531. continuata, vsque ad annum 1627. satis docetur de sufficienti titulo, & licet deficiant quatuor † anni, tamen mo- 1
dici temporis, quod deest ad centenariam non est habenda ratio, Rota *in Lancianen. Archipresbyteratus 2. Maij 1616. coram bon. mem. Buratto, & in Ianuen. Abbatiæ 13. Iunij 1625. coram eodem.*

Nec

Nec releuat, quod non exhibeantur omnes præsentationes continuatæ; Quia constito de duobus extremis media
2 † possessio præsumitur, maximè cùm non doceatur ordi-
3 narium vnquam de medio tempore prouidisse † tanquam de libero, *cap. inter dilectos de fid. instrum.* Rota *decis.*4. *num.*12. *part.*2. *diuers. & decis.*645. *num.*3. *part.*2. *recent.* Seraphin. *decis.*1141.

Non obstat primò, quod ex quo agitur contra prouisum
4 Apostolicum † sola possessio non sufficiat ad effectum manutentionis, nisi pariter doceatur de legitimo titulo ex fundatione, & dotatione, vt tenuit Rota *in Campsana Iurispatronatus* 23. *Iunij* 1604. *coram Litta, & coram Pa-*
5 *leotto decis.*529. *lib.*3. *part.*3. Nam supradictæ † decisiones procedunt quando agitur in petitorio ad iustificandum titulum, secus autem in summarijssimo possessorio manu-
6 tentionis, cùm tunc sufficiat, & attendatur † vltimus status beneficij etiam contra prouisum Apostolicum, Seraphin. *decis.*499. *num.*3. Vltra quod supradicta procedunt in
7 prouiso Apostolico vigore regulæ † octauæ contra quam non suffragatur quasi possessio præsentandi, vt tenuit Seraphin. *alleg. decis.*499. *Reuerendiss. Dominus meus Decanus decis.*469. *num.*4. & 5. Caputaqu. *decis.*29. & 326. *lib.*1. *in manuscript.* Rota *in recent. part.*1. *decis.*224. *num.*3. Non
8 autem † in prouiso vigore alterius reseruationis, maximè quia in hoc casu nullam adesse reseruationem censuerunt
9 Domini. Primò, quia beneficium † vacauit de mense Decembris, nec ea potest desumi ob non seruatam formam Concilij Tridentini *cap.*6. *sess.*7. ex quo fuerit facta tanquam de beneficio effecto libero ob lineam finitam fundatoris, non vocatis hæredibus vltimis de familia, quia
10 † Concilium Tridentinum non præscribit certam formam vnionibus, sed solum disponit, quod vniones factæ à 40. annis infra possint examinari ab Ordinarijs tanquam à Sede Apostolica delegatis, atque ita non applicatur, &
11 dum consulit patronis, † non debet contra eosdem retorqueri, itaut quasi possessionem præsentandi sublatam velit,
12 cùm iura patronatus † laicorum sub reseruatione non cadant, glos. quam omnes sequuntur *in cap.*2. *verb. collatio de præbend. lib.*6. Cardin. *in Clem.*1. *qu.*7. *in fin. de Iurepatr.* Simonett. *de reseruat. qu.*9. *per tot.* Cassad. *decis.*6. *num.*3. *de Iurepatr.*

Nec subsistit, quod fuerit effectum liberum ob lineam
13 finitam fundatorum; † quia propter hoc non expirat Iuspatronatus, sed transit ad hæredes, glos. *in can. considerandum* 16. *qu.*7. Ancharan. *cons.*81. Abb. *cap.*1. *de Iurepatron.* Aretin. *in cap. significauit col.*1. *de restitut.* Card. *cons.*122. Dec. *cons.*149. *col.*1. Card. Anchar. Imol. & alij *in Clem.*2. *de Iurepatr. quod manifesti iuris esse tenet* Couar. *var. lib.*2. *cap.*18. *num.*6. ex textus *in cap. ex litteris, & cap. cum sæculum de Iurepatr.* Seraph. *decis.*364. & 378. Quare cùm ex supradictis plenè constet de Iurepatronatus, non
14 potest dubitari † quin possessio Ioannis Baptistæ patroni sit manutenibilis.

Nec secundò fuit dictum obstare, quod vltra supplicationem obtinuerit committi causam cum specifica derogatione regulæ, quod processus super beneficijs fabricati litteris non expediti sint nulli, quia suffragatur quidem ad effectum instruendi processum vsque ad terminum ad articulandum, vt possit interim instruere processum, non autem ad effectum, vt possit iuuari commissione ad agen-
15 dum, vel excipiendum, † quia licet ei non obstent regula de non iudicando iuxta formam supplicationum, & regula quod commissiones causam, nihilominus obstat Constitu-
16 tio Iulij Tertij, † quod supplicationes non suffragentur, nisi litteris expeditis, vt late per Mandos. *super reg.*27. *q.*3. *sub nu.n.*3.

Nec præsumpta vsurpatio deducta ex Bulla Bonifacij Noni, in qua Antonellus de Alipho cui competebat Iuspatronatus, nobilis vir nuncupatur, quidquam facit, tum quia non fuit producta à Ioanne Baptista pro titulo,
17 sed pro probanda enunciatiua † Patronatus, & ita eidem non præiudicat, tùm quia in eadem Bulla dum asserit Papa motu proprio patronatum antiquitus ad eamdem fa-
18 miliam spectasse, plenè probatur † ex dicta assertiua Papæ, motu proprio patronatus, *Clem. litteris de probat.* vbi Cardin. Anchar. & Io: de Imol. Alex. *cons.*212. *lib.*7. Curt. Iun. *cons.*61. *num.*13. Put. *decis.*101. *lib.*3. Seraph. *decis.*1106. *num.*6. & 1349. *num.*3. Nec inde possit desumi concludens probatio, quod ad ipsum spectatet dominium
19 Aliphi, † prout requiritur ad inducendam vsurpationis præsumptionem, san. mem. Greg. XV. *decis.*222. *numer.*1. Caputaq. *decis.*128. *numer.*1. *part.*2. Rota *decis.*421. *n.*1. & 756. *num.*3. *part.*2. *recent.* Quia titulus nobilis viri datur à Cancellaria non solum quibuscumque domicellis, sed etiam † officialibus, & alijs, vt patet *in practica Cancellariæ Hieronymi Pauli sub tit. de viris fol.*170. & 171. & ita non concluditur, quod haberet iurisdictionem in loco beneficij, † cùm posset esse domicellus alterius loci, vel aliam habere qualitatem, cuius ratione à Papa, qui erat illarum partium fuisset honoratus, & attestatio, quæ ex eo deducitur non concludit, quia † debet probari stylus de tempore Bonifacij Octaui, & quod in litteris, & bullis tunc Pontificum talis titulus viri nobilis non esset solitus dari, nisi dominis, & patronis locorum, nec vllibi legitur, quod familia de Alferijs vnquam fuerit patrona Ciuitatis Aliphanæ, & quatenus in Antonello caderet præsumptio vsurpationis, tamen cum spatio tanti temporis fuerint in possessione, & certum sit à centum † annis familiam de Alferijs non obtinuisse dominium, cessat præsumptio vsurpationis, non enim permisissent Ordinarij personam non potentem tamdiu fuisse in possessionem iuris præsentandi, & ex cursu tanti temporis quælibet præsumpta suspicio in authore purgatur, itaut † ius non prohibeat acquisitionem in successore, Rota *in Pampilonen. Iurispatronatus de Aya* 24. *Maij* 1613. *coram Reuerendissimo Domino meo Patriarcha Pamphilio.*

Dispositio Concilij Tridentini *sess.*25. *cap.*9. non applicatur, quia Bulla Bonifacij non continet concessionem Iurispatronatus, ita quod sit ex priuilegio, † quia Papa non concedit Iuspatronatus de nouo, sed asserit, illud antea competijsse † ex dotatione, & fundatione, & sic confirmat, & plenè probat ex deductis supra, & Concilium, vt fuit resolutum in decisione, quæ reuidetur loquitur in familia potenti, & tantum ius commune † innouauit in his, in quibus posset esse præsumptio vsurpationis, Rota *decis.*798. *n.*4. *part.*1. & 551. *n.*1. *part.*2. *diuers.*

Vnde cùm concurrant varia adminicula, nempè testes deponentes de diuturna obseruantia, & de auditu donationis, & fundationis, necnon sententiæ ab Ordinarijs latæ canonizatoriæ Iurispatronatus ex his, & ex deductis in alia Decisione, Domini vtraque parte informante resoluerunt, vt supra, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Bononien. Census.

Die Mercurij 16. *Ianuarij* 1630.

ARGVMENTVM.

Contractus celebratus per pupillum cum obligatione, & fideiussione tutoris, & se obligauerit vti principalis principaliter, & insolidum, tunc non obstante, quod contractus declaretur nullus respectu pupilli respectu minoris ætatis ob non seruatas debitas solemnitates, non tamen ex hoc corruit obligatio tutoris, & quare.

SVMMARIVM.

1 *Liber rationum optimè probat contra scribentem.*
2 *Tutor de partitis scriptis in eius libro, tutelaris vel tenetur reddere rationem pupillo, vel si non reddat, descripta in eo tenetur restituere.*
3 *Tutoris bona sunt tacitè obligata pupillo.*
4 *Obligatio principalis si sit nulla, corruit etiam obligatio fideiussoris tamquam accessoria.*
5 *Sed hoc non procedit, quando fideiussor obligauit se tamquam principalis principaliter, & insolidum, videatur etiam n.*6,7.20. & 21.
8 *Iuramentum confirmat contractum.*
9 *Fideiussores, quando accedunt obligationi iuramento vallatæ, si non valet obligatio, vt agitur, valet vt melius valere potest.*
10 *propter Iuramentum appositum contractui fideiussor obligatus principaliter, & insolidum non gaudet priuilegio, licet pro minore, qui non tenetur, fideiusserit.*
11 *Pupilli fauore licet annulletur obligatio principalis ex priui-*

priuilegio ei concesso ratione minoritatis.

12 *Non tamen ex hoc corruit obligatio accessoria fideiussoris, & quare.*

13 *Prohibitio alienationis bonorum pupilli concernit solum commodum minoris, & non alterius personæ. Ideò tutor, & fideiussor de euictione tenetur.*

14 *Obligationes strictissimè sunt intelligendæ.*

15 *Fideiussor obligans se in casu nullitatis, data eius nullitate, tenetur ad interesse, & remanet obligatus ad restitutionem pretij.*

16 *de Euictionis natura est, vt fideiussor teneatur ad pretium rei.*

17 *Decis. 50. part. 1. recent. declaratur.*

18 *Contractus si non sortiatur effectum, cum cesset causa obligationis, nec fideiussor ad aliquid tenetur.*

19 *Priuilegia personalia personam non egrediunt.*

21 *Tutor, si in contractu minoris se obliget cum iuramento, & obligatione Camerali, tunc quamuis corruat obligatio minoris, ipse tamen remanet obligatus, & quare.*

22 *ad Tutorem si peruenerit fundus minoris, vbi fuit impositus census, & tunc ipse tutor in constitutione census se obligauerit vnà cum pupillo.*

23 *Non poterit postea tutor allegare nullitatem census ob non seruatas solemnitates in contractibus minorum.*

24 *Nullitatis auctor non potest eam allegare in præiudicium alterius.*

25 *Frustra opponit quis id, cuius causam ipsa præbuit.*

26 *Procurator qui falso asserens se esse procuratorem, alienauit rem Domini, & postea illi successit, non potest reuocare dictam alienationem, tanquam falsè factam.*

27 *Iudex, qui post sententiam iniustam latam successit parti non auditur, si intendat eam reuocare ex capite iniustitiæ.*

* *In eadem causa est supra decisio 504. sub die 14. Maij 1629. coram eodem R. P. D. meo Ghisilerio, & allegatur hic in principio decisionis.*

DECISIO DX.

REsolutio coram me 14. Maij præteriti censum impositum per D. Antonium Bouium in pupillari ætate existente cum fideiussione D. Dominici Turini tutoris propter defectum solemnitatum Statuti Bononien. de contractibus pupill. non sustineri, dubitaui, an pupillus, siue tutor teneatur ad restitutionem pecuniarum, & Domini Turinum tutorem teneri censuerunt. Nam constat eas peruenisse ad manus tutoris, qui eas descripsit in libro tutelari ad creditum ipsius pupilli, vt ex partitis extractis
1 ex libro ipsius tutoris, † qui benè probat contra scribentem, glos. *in l. quidam §. nummularios ff. de eden. glos. in clem. 1. §. cæterum in verbo rationum de vsur.* Bart. *in d. §. nummularios num. 2. & in l. admonendi num. 26. ff. de iureiur.* vbi Ias. *num. 112.* & Ripa *num. 117.* Mascard. *de prob. conclus. 974. in princ.* ian. mem. Greg. XV. *decis. 79. num. 1. & decis. 475. num. 3.* & de his tutor vel tenetur reddere
2 rationem pupillo, † vel si non reddat, eas cogitur resti-
3 tuere, cum illius bona † tacitè sint hypothecata pupillo, *ex l. pro officio*, & ibi glos. *C. de administr. tutor. & glos. in l. dabimus §. 1. de priuil. creditor.* Ruin. *cons. 94. num. 2. cum seqq. lib. 5.* Rip. *in l. quæsitum, §. cum autem tutor. num. 9. & in fin. alleg. tit. de priuil. credit.* Rota *diuers. decis. 114. num. 1. part. 1.*

Nec quidam releuat nullitas contractus ipsius census,
4 cum existente nulla obligatione principalis, corruat † etiam obligatio fideiussoris tanquam accessoria, vt notant Doct. *in l. non dubium, C. de legib.* Quia conclusio non applicatur, quando fideiussor obligauit se tanquam principalis,
5 principaliter, † & insolidum, nam tunc considerantur tanquam duo correi debendi, Bart. *in l. si quis pro eo n. 15. ff. de fideiuss.* Natt. *cons. 262. num. 14.* Alex. *cons. 32. in fin. lib. 4.* ian. mem. Greg. XV. *decis. 321. num. 7.* * & quamuis † respectu Bouij fit fideiussor, respectu tamen Montesancti
6 est reus principalis, Bart. Ang. & alij *in l. reos in princ. ff. de duobus reis*, Natt. *cons. 52. num. 1. & 6.* quia respectu
7 † creditoris neuter eorum potest dici fideiussor, ex quo vterque se obligauit, vt principalis, principaliter, & insolidum, ita dicunt Bart. Ang. Paul. de Castr. & Imol. *in d. l. reos in princ.* Salicet. *in l. 1. qu. 3. C. eod.* Ideò tutor fideiussor tenetur non solum ex supradicta obligatione, sed etiam † propter iuramentum, quod confirmat contractum, iuxta notat. *in l. si quis pro eo, ff. de fideiuss.* Natt. *cons. 262. num. 14.* Gratian. *discept. forens. cap. 122. num. 10.* Gabr. *concl. 5. de minor.* Seraphin. *de priuil. iuram. priuil. 88. num. 5.* Mohed. *decis. 2. de fideiuss.* ian. mem. Greg. XV. *decis. 560. num. 3.* quia quando fideiussores accedunt obligationi iuramento vallatæ, † si non valet obligatio vt agitur, valet vt melius valere potest, *l. cum pater, §. filijs matrem, ff. de leg. 2.* Ang. *in §. fideiussores in fin. instit. de fideiuss.* & ita propter † iuramentum appositum contractui fideiussor obligatus principaliter, & insolidum non gaudet priuilegio, licet pro minore, qui non tenetur, fideiusserit. 8 9 10

Nec facit † quod fauore pupilli annulletur obligatio principalis ex priuilegio ei concesso ratione minoritatis, quia non ideò corruit obligatio † accessoria, quæ non est æquè fauorabilis, cum respectu fideiussoris non militet eadem ratio, quæ militat respectu pupilli, & propterea cùm prohibitio alienationis concernat † solum commodum minoris, & non alterius personæ, ideò tutor, & fideiussor de euictione tenetur, vt per Bart. *in l. non dubium n. 28. C. de legib.* Salic. *ibid. num. 11. de communi*, Paris. *cons. 66. num. 7. lib. 4.* Rota *coram bon. mem. Orano in Romana census de Pirouanis 8. Aprilis 1598. & coram eodem in Romana euictionis 5. Iunij 1599.* extensa per Seraphin. *quæ est inter impress. 1324.* ian. mem. Greg. XV. *d. decis. 321. num. 6.* vbi addent. *n. 13.* 11 12 13

Non obstat, quòd D. Turinus non se obligauerit ad pretij restitutionem in casu nullitatis census, cùm hoc non legatur in promissione, & obligatione sua, quæ etiam videtur strictissimè intelligenda, † nec extendenda vltra formalitatem verborum, Menoch. *cons. 763. num. 2.* Honded. *cons. 111. num. 26. lib. 1.* Mantic. *de tacit. lib. 6. tit. 14. num. 1.* Rota *decis. 50. part. 1. in recent.* quia cùm Turinus explicitè se obligauerit † de euictione in forma, quæ iam euenit ex declaratione nullitatis impositionis census, ad interesse, & remanet obligatus ad restitutionem pretij loco illius succedentis, est enim † de natura euictionis, vt fideiussor teneatur ad pretium rei, & propterea ex clausulis prægnantissimis non potest dubitari de illius obligatione, neque quod non constet de interesse Montesancti, cuius interest, si nullus est census, habere pretium. Neque supradicta † decisio 50. applicatur, cùm loquatur in diuersis terminis; ibi enim agebatur de contractu non sortito effectum, & propterea cessante causa propter quam Cardinalis † Cusentinus se obligauerat, Domini resoluerunt, illius obligationem tanquam sine causa remanere inefficacem & inualidam. 14 15 16 17 18

Vnde cum in casu de quo agitur, obligatio Turini fideiussoris nullam habeat dependentiam ab obligatione Bouij pupilli, sed consideretur per se sola, inducta in fauorem pupilli, non applicantur tutori ex supra deductis, cum priuilegia † personalia personam non egrediantur, *l. & si fideiussor. ff. de re iud.* Gratian. *discept. cap. 122. n. 14. & seqq.* 19

Et ita fuit resolutum informantibus quibuscunque interesse habentibus &c.

ANNOTATIO

Et probat textus † *in l. si is quem, §. pignora*, & ibidem glos. *in verb. sanè, vers. quantum autem ad tutorem, C. de præd. & alijs reb. & minor.* Dec. *consil. 7. num. 6. vol. 1.* Paris. *consil. 16. num. 113. vers. tanto magis lib. 2.* Castr. *cons. 433. numer. 3. vers. ad secundum dum dicitur, & vers. præterea lib. 1.* Alex. *consil. 66. sub num. 7. vers. sed fortius lib. 4.* Bertazz. *de clauss. instr. clauss. 7. glos. 19. num. 4.* Negus. *de pignor. 2. membr. 3. part. num. 42. post med. vers. tamen hoc non obstante*, Menoch. *de arbitrar. lib. 2. cent. 2. cas. 171. num. 77. & seqq.* Maurus *de fideiussor. sect. 1. cap. 5. num. 17.* & in terminis obligationis factæ à tutore, † qui accessit vti principalis pro minore in contractu celebrato non seruatis solemnitatibus à statuto requisitis, post decisionem hanc coram R. P. D. meo Ghisilerio, Rota deinde etiam respondit *coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Cardin. Verospio in Romana Census 5. Iulij 1638. cum ibi relatis, quibus adde elegantem decisionem coram R. P. D. meo Dunozetto in causa Romana Saluiani 26. Aprilis 1641.* Vbi etiam dicitur, quod si obligatio tutoris est facta prout hic cum iuramento, & 20 21

obli-

obligatione Camerali, tunc illa ſubſtinetur licet corruat obligatio minoris, etiamſi non fuerit expreſsè facta principali nomine, cum virtus iuramenti, & obligationis Cameralis operetur, vt fideiuſſor dicatur obligatus tanquam principalis iuxta veriorem opinionem quam tenent Bertazol. *de clauſ. inſtrum. d. clauſ. 7. gloſ. 19. num. 4. verſ. ſecundo, quando interuenit iuramentum*, Lamberteng. *de contractib. gloſ. 16. num. 18.* Gabr. *comm. opinion. tit. de fideiuſſ. concluſ. 1. num. 44. in fin.* Seraphin. *de priuil. iuram. priuileg. 88. num. 5.* Mohed. *deciſ. 2. circa med. verſ. fuit reſolutum de fideiuſſ.* & add. Bart. *in l. ſi pro eo, ff. de fideiuſſ. & notandum perpetuo*, dixit Angel. *in §. fideiuſſores in fin. inſtit. de fideiuſſ.* & Bauer. *in tract. de virtut. iuramenti in 1. effect.* Grat. *reſponſ. 28. num. 16. lib. 1.* & in ſpecie in caſu tutoris, qui ſe obligauit in contractu minoris fuit dictum coram Card. Seraph. *deciſ. 1324. num. 5.*

Quæ concluſio multò magis ſibi vindicat locum, loquendo
22 in terminis contractus cenſus, † prout eſt caſus noſter, quando fundus minoris ſuper quo fuit impoſitus cenſus, tractu temporis peruenit ad eumdem tutorem, qui ſe obligauit
23 in conſtitutione cenſus vnà cùm minore. Nam † tunc tutor euadendo Dominus dicti fundi, ſequitur ipſum non poſſe amplius impoſitioni d. cenſus contradicere, eiuſque nullitatem opponere contra poſſidentem dictum cenſum,
24 cum auctor † nullitatis non poſſit illam allegare in præiudicium alterius, Ferrett. *conſ. 155. num. 7.* Cyriac. *controu. 181. num. 157. & ſeqq.* Rota coram Greg. XV. *deciſ. 140.*
25 *num. 10.* nam fruſtra opponit † quis id, cuius cauſam ipſe præbuit, *l. cum mandato, ff. de negot. geſt. l. mulier in fin. ff. de ventr. inſpicient.* Rota coram bon. mem. Card. Mantic. *deciſ. 78. num. 4.* & poteſt canere illud Poetæ:

Heu patior telis vulnera facta meis.

& in terminis tutoris, qui nulliter alienauit rem minoris,
26 quæ poſtea ad eumdem tutorem peruenit, quod tutor † non poſſit nullitatem huius alienationis opponere, ſed contractus in eius præiudicium ſubſtineatur, dixerunt Menoch. *conſ. 58. num. 36. verſ. nono mouet me argumentum*, Cauale. *de tutor. & curat. ſub numer. 175.* Maſtrill. *deciſ. 287. ſub num. 42. & ſeqq. lib. 3.* Vbi ampliat hoc ipſum procedere in procuratore, qui falsò aſſerens, ſe procuratorem alienauit rem Domini, & poſtea illi ſucceſſit, & in Iudice, qui poſt
27 latam ſententiam iniuſtam ſucceſſit † parti, quicquid tamen eſſet dicendum, ſi d. falſitas in procuratore, vel iniuſtitia in Iudice ceſſaret, & ne hic longior ſim, alibi multa circa hoc afferam.

Paulus Rubeus.

R. P. D. GHISILERIO.

Parmen. Nullitatis Ordinum.

Die Lunæ 11. Martij 1630.

ARGVMENTVM.

Filiatio, & legitimitas qualiter, & ex quibus probari poteſt, & maximè ſi agatur ad effectum ſucceſſionis. Teſtes, quantum fieri poteſt, reducendi ſunt ad concordiam.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio probari poteſt ex fide baptiſmatis adminiculata.*
2 *Teſtes ex quibus dicantur concludenter probare filiationem, & n. 6.*
3 *Succeſſio in bonis paternis, eſt actus proportionabilis conducens ad probationem filiationis.*
4 *Illegitimus non admittitur ad ſucceſſionem feudalem.*
5 *Legitimitas probari poteſt ex admiſſione ad ſucceſſionem ſolis legitimis competentem.*
8 *Perſonæ identitas probari poteſt ex identitate nominis, & cognominis.*
9 *Teſtium fides ex alijs probationibus eſt adminiculanda.*
10 *Teſtes non dicuntur contrarij, ſi aliquando dixerint ſe neſcire, & non cognouiſſe, & poſtea ſe ſcire, & cognoſcere, quia poſſunt ſaluari, ſe neſcire ex certa ſcientia, & ſcire de auditu.*
11 *Teſtium dicta non ſunt cauillanda, ſed adiuuanda, vt contrarietas euitetur.*
12 *Deſcendentia ad effectum ſucceſſionis probatur leuioribus probationibus.*

* *Infra in eadem cauſa habetur altera deciſio coram eodem ſub die 2. Decembris eiuſdem anni 1630. eſt deciſio 516.*

DECISIO DXI.

COmmiſſa cauſa reſtitutionis in integrum cum clauſula, conſtito de intereſſe aduerſus ſententiam de partibus ſuper nullitate ſuſceptionis ordinum, & licentia nubendi, Domini 19. Iunij 1628. * reſoluerunt conſtare de intereſſe Ludouici ad effectum admiſſionis ad cauſam, ſed cum in propoſitione dubij, an conſtaret de cauſis reſtitutionis in integrum, Domini voluerint quod legitimaretur perſona Ludouici, hodie propoſui, an conſtaret de eius deſcendentia, & de ea conſtare fuit reſolutum, cum probetur Ludouicum eſſe filium legitimum Iulij Malaſpinæ, & Iulium eſſe filium Floramontis, ac fratrem Camilli Corradi, Fabritij, & Aſcanij de Malaſpina, qui de anno 1574. conſtituerunt primogenituram ſuper feudis Baſtiæ, & Terræ Rubeæ, & pertinentiarum Imperiali auctoritate confirmatam.

Quod Ludouicus ſit filius Iulij Malaſpinæ, probatur ex fide † baptiſmi, quæ datur in eius ſumm. num. 2. 1
Rebuff. *in tract. reg. ſeu lib. baptiſm. gloſ. vnic. verſ. & ſic patet*, quæ adminiculata probat Rota coram bon. mem. Cardin. Caualerio *deciſ. 128. num. 2.* & coram ſan. mem. Greg. XV. *deciſ. 78. num. 2. & alias ſæpè*. Neque deſunt adminicula, quoniam id deponunt plures teſtes, de quibus in eius ſumm. num. 3. & 4. qui deponunt de viſu, tractatu, & cognitione Ludouici, & quod fuit communiter habitus, tractatus, & reputatus tanquam filius legitimus, & naturalis Iulij, & Euridicis eius vxoris, & vt talis educatus, vocatus, & tractatus ab eius parentibus, & quod talis erat publica voce & fama, † ex quibus 2
filiationem probari docet *text. in l. filium cum definimus, ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. l. non Epiſcopalis, C. de probat. cap. per tuas eod. tit. cap. tranſmiſſæ, qui filij ſint legitimi*. Et pro hac deſcendentia facit ſucceſſio in bonis paternis, quæ eſt actus † proportionabilis conducens ad 3
probationem filiationis, Bald. *in cap. ex tranſmiſſa num. 4. de reſtitut. ſpol.* Felin. *in cap. per tuas numer. 17. de probat.* Rota *deciſ. 406. num. 5. part. 1. recent.* ad quam † vti feu- 4
dalem non potuiſſet admitti, ſi fuiſſet illegitimus, iuxta textus *in §. naturales 12. ſi de feud. defunct. fuer. controuerſ.* Roſental. *de feud. cap. 7. concluſ. 19. num. 1.* admiſſio autem † ad ſucceſſionem ſolis legitimis competentem, probat le- 5
gitimitatem, Bero. *conſ. 19. num. 7. lib. 2.* Menoch. *de præſumpt. præſumpt. 54. num. 38. lib. 6. & conſ. 490. num. 13. &* 14. bon. mem. Card. Caualer. *deciſ. 123. num. 4.* Rota *deciſ. 434. num. 7. part. 1. recent.*

Quod autem Iulius pater Ludouici fuerit filius Marchionis Floramontis, & frater Camilli, & Fabritij, probatur ex ſecundo teſte num. 3. & ex primo, & ſecundo teſte num. 4. & ex alijs num. 7. qui deponunt † de 6
filiatione Iulij ex Floramonte, & coadiuuatur ex primogenitura, in qua filius Floramontis, & frater Camilli, & aliorum expreſsè appellatur, & ex litteris inſtitutionis, & collationis † Capellaniæ, necnon ex in- 7
ſtrumento dotationis eiuſdem Capellaniæ, ad quam ſimul cum alijs ſupradictis præſentauit. Deindeque ex identitate nominis † Iulij, & cognominis Malaſpinæ 8
benè probatur identitas perſonæ, Bart. *in l. hac conſultiſſima*, vbi Iaſ. teſtatur de communi, & ibi Dec. 18. *C. qui teſtam. fac. poſſ.* Aym. *conſ. 269. num. 3.* bon. mem. Card. Caualer. *deciſ. 128. num. 3.* quibus adiunguntur indicia, & coniecturæ vrgentiſſimæ ex alijs actibus ad id proportionatis deſumptæ.

Nec Dominis viſa fuerunt releuare deducta contra teſtes, † cum illorum fides ex alijs probationibus ſufficien- 9
ter adminiculetur, Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 3. num. 6. de probat.* Achill. *deciſ. 1. de confeſſ.* ſan. mem. Greg. XV. *deciſ. 247. num. 6.* Rota *in recent. deciſ. 598. num. 6. & 772. numer. 4. part. 2.* quapropter ſtantibus tot probationibus, non obſtat teſtium præſumpta contrarietas ex eo, quod aliquando dixerint ſe neſcire, & non cognouiſſe, † & poſtea dicant ſe co- 10
gnouiſſe & ſcire, quia poſſunt benè ſaluari neſcire de certa

scientia, & scire de auditu, Rota *in recent. decis.* 321. *n.* 1. & 371. *num.* 5. *part.* 2. san. mem. Greg. XV. *decis.* 487. *num.* 2. & 3. & 547. *num.* 5. & 578. *num.* 8. quinimò dicta testium
11 non sunt cauillanda, sed coadiuuanda, † itaut ad concordiam reducantur, & contrarietas euitetur, Paris. *cons.* 138. *num.* 18. *lib.* 4. san. mem. Greg. XV. *d. decis.* 487. *num.* 2. & 547. *num.* 2.

Vnde prædicta sufficere ad probandam descendentiam
12 censuerunt Domini, cum leuiores probationes † ad effectum successionis sufficiant, Gemin. *cons.* 27. *numer.* 8. & *seqq. & cons.* 16. *numer.* 5. & 6. & firmauit Rota *in Parmen. status* 26. *Iunij* 1628. *coram Reuerendiss. Domino meo Decano*, vbi plura cumulantur.

Et ita vtraque, &c.

* *Est supra in hac parte decisio* 490.

REVERENDISS. PIROVANO.

Illerden Decimarum.

Die Veneris 15. *Martij* 1630.

ARGVMENTVM.

Tractatur qualiter deponere debeant testes ad hoc, vt per eos probata dicatur immemorabilis, & diluuntur, atque reijciuntur quædam oppositæ exceptiones circa hanc materiam. Testes examinati extra locum remissoriæ an sint nulliter examinati, & quid si sine interrogatorijs datis à parte.

SVMMARIVM.

1 *Testes probant immemorabilem, si deponant secundum requisita a glos. in cap.* 1. *de præscript. in* 6.
2 *Testes, vt probent immemorabilem, debent esse ætatis annorum* 54.
3 *Obseruantiæ testimonium per* 40. *annos si deficiat in teste, nullatenus potest immemorabilem concludere.*
4 *Testes sunt nulliter examinati, si sint recepti extra locum remissoriæ in litteris decretum.*
5 *Et quando id non procedat.*
6 *Testes examinati, nisi interrogatorijs datis à parte, dicuntur nulliter examinati.*
7 *Testes examinati absque interrogatorijs datis à parte, non dicuntur nulliter examinati, quamuis sint repetendi.*
8 *Et hoc procedit etiamsi negligentia, vel dolo fuerint omissa.*
10 *Notarius est adhibendus in examine testium, & hoc maximè si ad hoc sit specialiter deputatus.*
11 *Limita hoc, quando sunt plures Notarij deputati, & alter eorum recusat comparere, vel est negligens, quia tunc Iudex potest procedere ad vlteriora.*
12 *Testes, quando verum sit, quod deponant secundum requisita glos. in cap.* 1. *de præscript. in* 6. & *num.* 13.
14 *Testes deponendo super immemorabili, an debeant asserere maiores, à quibus audiuerunt non vidisse, aut audiuisse in contrarium.*
15 *Testes si sint mendaces repelli veniunt.*
16 *Titulum inualidum si quis produxerit, non potest se alijs præsumptis iuuari.*
17 *Priuilegium decimarum aliud est, & aliud priuilegium primitiarum.*
19 *per Citationem, & libelli correctionem contestatur lis.*

DECISIO DXII.

REsolutum fuit non constare de immemorabili possessione decimandi vniuersum Territorium loci de Albelda, per D. Franciscum prætensa, quia & si processus remissorialis sit validus, & testes cùm de tempore exa-
1 minis, quod contigit de anno 1619. & 1621. † concludant requisita gloss. *in cap.* 1. *de præscript. in* 6. quæ reassumuntur per Couar. *in reg. possess. part.* 2. §. 3. *num.* 7. *de regul. in* 6. & Gabr. *de præscript. concl.* 1. *num.* 74. Attamen quia de obseruantia perceptionis decimarum de visu per 40. annos ante motam litem de anno 1593. deponere non possunt, cum tunc debuissent esse ætatis annorum 54. † quæ 2
ad minus requiritur in teste, vt in decimoquarto scire possit quid deponat, & alij 40. vt concludat obseruantiam de visu, Franc. *in c.* 1. *num.* 16. *de præscript.* Gabr. *eod. tit. concl.* 1. *num.* 83. Seraph. *decis.* 1102. *num.* 5. 1179. *num.* 1. & 298. *numer.* 1. *coram Papa Greg. XV.* & in ætate deficiant. Inde sequitur, † quod immemorabilem concludere non 3
possint, deficiente testimonio obseruantiæ per 40. annos, quæ est de principalibus inter præscript. per gloss. *in c.* 1. *de præscript. in* 6. idem Couar. *in regul. possess. part.* 2. §. 3. *n.* 7. Mohed. *decis.* 3. *de turepatr.* Seraph. *decis.* 1102. *n.* 5. Rota *decis.* 76. *num.* 3. 254. *num.* 2. 445. *num.* 1. *part.* 1. & 248. *num.* 3. *part.* 2. *recent. & coram Papa Gregor. XV. decis.* 298. *num.* 1.

Credebant igitur Domini processum remissorialem esse validum, quia de iurisdictione Iudicum constat ex eorum deputatione, in litteris de earum præsentatione, & acceptatione, & de forma seruata, quæ solent ponderari ad effectum validitatis.

Neque obstat, quod testes fuerint nulliter examinati, dum fuerunt recepti extra locum † remissoriæ deputatum 4
in litteris, *cap. statutum*, §. *in nullo quoque de rescript. in* 6. Rota *decis.* 345. *n.* 4. *part.* 2. *recent.*

Quia ante examen testium superuenit nouus terminus, cum deputatione loci de Fraga, in quo testes fuerunt examinati, quæ loci mutatio, cùm prouenerit ab Auditore, tunc bon. mem. Cardinalis Sacrati Iudice delegante, & re integra testes dici non possunt examinati extra terminum, nec vim facit, quod postea aliæ litteræ noui termini datæ fuerint per Illustriss. Cardinalem Verospium, tunc tertiæ instantiæ Iudicem, cum clausula, quod procederetur iuxta formam remissoriæ, itant semper remanserit deputatus primus locus de Albelda, quia † illa verba sunt intelligenda 5
respectu modi procedendi, non autem respectu loci, quem sciebat Iudex rescribens esse mutatum, vt in his terminis Rota respondit coram Greg. XV. *decis.* 326. *n.* 1.

Et eo minus obstare videbatur, quod testes fuerint examinati absque interrogatorijs, † in processu remissoriali 6
exhibitis ad effectum, vt super eis testes sigillatim examinarentur, *c. cum dilecta de rescript.* Bald. *in l.* 2. *n.* 4. & Dec. *n.* 43. *C. de eden.*

Quia ex hac omissione, † non sequitur, quod testes sint 7
nulliter examinatis, quamuis debeant repeti parte præsente, Specul. *in tit. de testib.* §. *iam de interrog. vers. item cautè, n.* 21. Alex. *cons.* 172. *n.* 9. *lib.* 2. Id admittens etiamsi dolo, † vel 8
negligentia examinatis fuerint omissa, Put. *decis.* 417. *num.* 1. *in correct. lib.* 1. volens, quod cum repetuntur, causa non expediatur, & *decis.* 411. *in fin. part.* 1. *recent.* 331. *n.* 17. & 351. *num.* 46. *coram Papa Greg. XV.* & hanc opinionem † sequuntur etiam Scabius Lipsien. inhærendo auctoritati huius tri- 9
bunalis, coram Put. *in allegata decis.* 417. relati per Matth. Berlich. *decis.* 2. *n.* 3. & 4.

Similiter nec tertia nullitas excitata, quod examen fuerit factum sine interuentu Notarij ad instantiam Capituli deputati aliquid releuat, quia & si Notarius † sit adhibendus, 10
maximè deputatus, *cap. quoniam contra de probat.* Caputaqu. *decis.* 64. *part.* 3. Rota *in Carthaginen. Canonicatus* 12. *Decembris* 1611. *coram me.* Attamen quando non vnus tantum, sed duo sunt deputati, vt in præsenti, † altero recu- 11
sante comparere in loco, vel negligente poterit Iudex ad vlteriora procedere, cum præsentia alterius Notarij deputati, *c. prudentiam*, §. *adijcimus de offic. deleg. c. cum plures eodem tit. lib.* 6. Rota *decis.* 327. *n.* 6. *coram Greg. XV.*

Similiter etiam visum fuit testes probare † in dicto, se- 12
cundum requisita gloss. *in cap.* 1. *in verb. memoria de præscript. in* 6. communiter per Rotam receptæ, Mantic. *decis.* 289. *num.* 3. Rota *decis.* 445. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* Seraph. *decis.* 1102. *num.* 4. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 31. & eadem requisita reassumuntur *in decis.* 196. *coram Papa Greg. XV.* nempè quod testis deponere debeat de visu per 40. annos de auditu à suis maioribus, † & quod ipse, nec 13
maiores sui vnquam viderunt, vel audierunt contrarium, & de publica voce, & fama, per verbum *fuit*, & *est*.

Nam sextus testis annorum 84. dicit, quod D. Franciscus, & illius anteceßores à tempore immemorabili perceperunt decimas in toto territorio de Albelda, & quod ipse testis à 50. annis citrà vidit, & à maioribus suis valdè senibus dici audiuit, & quod ipsi toto tempore semper vide-

viderunt obseruati, & illud dici audierunt, ab alijs suis maioribus, nec vnquam aliquid in contrarium vidit, nec audiuit, & quod antecessores Franciſci, & ipsemet percipiebat, cum fama priuilegij Apostolici, dicens prædicta scire, quia communiter dicebatur, & dicitur publicè à tempore quo ipse recordatur, & per verba fuit, & est.

Decimus septimus testis annorum 74. deponit de immemorabili de visu per 40. annos; de auditu à maioribus suis, qui ab alijs suis maioribus audierunt, nec ipse testis vnquam vidit, vel audiuit in contrarium, & quod D. Franciscus, & sui antecessores percipiebant decimas vigore priuilegij Apostolici, & se prædicta scire, quia per spatium 40. annorum est talis, & de omnibus supradictis fuit, & est publica vox, & fama.

Decimus nonus testis annorum 67. idem in sua depositione concludit, se habere memoriam à 50. annis, & amplius, & vidit, quod Collectores deputati per antecessores D. Franciſci, & per ipsum collegisse decimas in territorio de Albelda, & quod pariter dici audiuit à personis valdè senibus, qui dicebant toto tempore eorum vitæ soluisse, & ita illud dici audiuisse à maioribus prædefunctis, & insuper antecessores D. Franciſci, & ipsummet decimas percepisse, vigore priuilegij Apostolici, & prædicta scire, quia ita communiter dici audiuit in d. Oppido de Albelda, à plusquam 50. annis, de quibus omnibus fuit, & est publica vox, & fama.

14 Non obstat, quod prædicti † testes non deponant, quod maiores à quibus audierunt, non audierint, vel viderint contrarium, quia Rota *in Conchen. decimarum* 31. *Maij* 1617. *coram bon. mem. Patriarca Manzanedo*, existimauit non esse necessariam huius qualitatis expressionem, tanquam non appositam per dictam gloss. *in c.* 1. *de præscr. in* 6.

Nec minus releuat, quod omnes dicti tres testes deponant antecessores, & D. Franciscum fuisse, & esse in quieta, & pacifica possessione percipiendi decimas, cùm tamen ab anno 1593. citra vigeat lis super dicta decima, &
15 sic tanquam mendaces sint repellendi, nec fidem mereantur.

Quia cùm loquantur de possessione pacifica, verum deponunt, dum non est quæstio super possessorio, sed in petitorio, quoad ius decimandi.

Nec denique obstare potest, quod testes deponentes de fama priuilegij Apostolici, non exprimant, de quo priuilegio senserint, attenta productione aliorum priuilegiorum, quoad primitias, quæ iam per Rotam declarata fuere diuersa esse à decimis, nec releuare in decisione huius causæ 16. *Maij* 1618. *coram bon. mem. Card. Sacrato*. Itaut
16 productio † vno titulo inualido non possit se alijs præsumptis iuuare, *c. dudum de decimis*, Rota *coram Papa Greg. XV. decis.* 367. *num.* 7. *& in recent.* 412. *num.* 2. *part.* 2.

Quia eadem decisio in fine firmauit probationes, & priuilegia D. Franciſci non probare, nisi doceretur de immemorabili consuetudine percipiendi decimas, cum fama priuilegij admittens, & firmans aliud esse priuilegium primitiarum, & † aliud decimarum; vnde testes benè se explicant, dum dicunt, quod D. Franciscus percipiebat decimas vigore priuilegij Apostolici, de quo erat publica vox, & fama.

Cæterùm vt in principio dicebatur, quia de visu per 40. annos deponere non possunt defectu ætatis, illorum testimonium redditur irreleuans; nam debuissent esse ætatis saltem annorum 80. si de tempore litis de anno 1593. requi-
18 rebatur † ætas annorum 54. cum ab inde citra, vsque ad diem noui examinis de anno 1619. aut 1621. decurrerint anni 26. aut 27. æquantes ætatem annorum 80. & tamen vnus tantum ex prædictis ætatem illam attingit.

Neque dubitari potest, quin lis fuerit mota per Capitulum de anno 1593. & per D. Franciscum contestata de anno 1594. dum de mense Iulij 1593. Capitulum conuenisset incolas loci de Albelda ad soluendum decimas Parochiali Ecclesiæ, & litteras monitoriales ab Ordinario obtinuisset, & D. Franciscum, & alios possessores citari fecisset, idem D. Franciscus 24. Februarij 1594. libellum contra Capitulum coram Ordinario produxit, in quo petijt, se declarari decimatorem vniuersalem totius territorij, & Capitulo nullum ius competere, in quo iudicio iura fuerunt producta, & testes examinati, ac demum sententia de anno 1615. ab Ordinario emanauit ad fauorem D. Franciſci, quæ postmodum fuit reuocata, per tres alias Rotales sententias, vnde euitari non potest, quin lis fuerit contestata, tam actiuè, quàm passiuè per citationem, & libelli porrectionem, † cum ille sit modus lites contestandi, *Clem.* 2. *vt lit. pend.* Marant. *in prax. de lit. contest. part.* 6. *num.* 3. *&* 19
seq. Rota *in recent. decis.* 685. *num.* 2. *part.* 2.

Et ita &c.

* *Infra in eadem causa habetur altera decisio sub die* 23. *Iunij* 1631. *est decisio* 520. *coram eodem bon. mem. Pirouano, vbi Rota recessit à præsenti resolutione, sed ab ea decisione fuit deinde recessum coram eodem die* 18. *Februarij* 1639. *& tandem ista vltima fuit reuocata die* 16. *Decembris eiusdem anni* 1639. *coram eodem, permanendo in decisis primo loco, & etiam in eadem causa adest alia decisio sub die* 1. *Martij* 1641. *quæ tres decisiones erunt in* 4. *tomo.*

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Assisien Emphyteusis.

Die Mercurij 18. *Martij* 1630.

ARGVMENTVM.

Emphyteusis concessio facta vsque ad tertiam generationem finitam, quando in ea includantur nepotes, & quando non, & quid in hoc seruet Rota. Obseruantia in materia concessionis emphyteusis, vt veniat attendenda, quid veniat probandum, & aliqua circa materiam relationis.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis si concedatur, vsque ad tertiam generationem finitam, tunc veniunt etiam pronepotes.*
2 *Inuestituræ regulariter recipiunt interpretationem à solito concedentis.*
3 *Emphyteusis concessio vsque ad tertiam generationem, quod comprehendat etiam pronepotes, habet contradictores.*
4 *Et quo casu Rota dictam conclusionem amplectatur.*
5 *Specialitates non sunt multiplicandæ.*
6 *Obseruantia ex actu vnico non inducitur.*
7 *Obseruantiam inducendam requiruntur actus omnino conformes.*
8 *Obseruantia in interpretanda aliqua inuestitura, quando non suffragetur.*
9 *Dictio,* tantum, *præcisè restringit dispositionem ad personas, quæ expressim nominantur.*
10 *Dictio,* tantum, *facit cessare etiam tacitam dispositionem legalem, per quam fortasse extenderetur contractus.*
11 *Relatio est facienda ad principalem dispositionem, non autem ad ea quæ stant accessoriè.*
12 *Relatio debet fieri ad id, quod principaliter stat.*
13 *Masculinam generationem in emphyteusi si quis vocauerit, eo ipso censentur excluſæ fœminæ, & ad hoc non est opus interpretatione.*
14 *Interpretatio illa est desumenda, per quam euitatur verborum superfluitas.*
15 *Card. Seraph. decis.* 1262. *in fin. declaratur.*
16 *Obseruantia, vt releuet debet probari in indiuiduo.*
17 *Consuetudo non potest extendi de vno casu ad alium.*
18 *Inuestitura si sit concessa pro recipiente filijs, & nepotibus, sub hac vocatione non veniunt pronepotes.*
19 *Et si addantur, verba vsque in tertiam generationem, & super addatur verbum,* finitam, *dd. verba non augent dispositionem, sed stant demonstratiuè.*
20 *Nam illa verba vsque ad tertiam generationem repetunt solum per compendium personas, quæ prius singillatim erant nominatæ.*
21 *Castren. in cons.* 38. *num.* 2. *lib.* 2. *reijcitur.*
22 *Honded. cons.* 54. *num.* 13. *lib.* 1. *quo casu loquatur, & num.* 23.
24 *Inuestitura, quando fuit renouata, attendenda est prima concessio, nisi in renouatione expresè dicatur ab ea fuisse recessum.*
25 *ab Inuestitura antiqua in eius renouatione, quando sine dubio dicatur recessum.*
26 *Dictio,* tantum, *est taxatiua.*
27 *Stylus non benè concluditur ex vnico actu.*

28 *Relatio intelligi debet facta præterquam in expressis.*
29 *per Relationem simplicem incongruum inducere manifestam contradictionem.*
30 *in Relatione non est faciendum fundamentum, si adsit incertitudo rei, ad quam fit relatio.*

* In eadem causa est supra in hac parte decisio 314. sub die 27. Iunij 1629. coram eodem Reuerendissimo Domino meo Decano, & istæ duæ decisiones amplè postea fuerunt à Rota canonizatæ in eadem causa coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Card. Macchiauello sub die 2. Iunij 1635. vbi ad hoc plura deducuntur. *Et si multa & quidem abundanter in hac materia desideras, vide in causa Forosempronien. emphyteusis 16. Iunij 1636. coram bon. mem. Coccino, vbi Rota plurimi facit de his tribus decisionibus factis in præsenti causa Assisien. emphyteusis, & dicta decisio Forosempronien. fuit deinde confirmata coram eodem sub die 7. Maij 1638. & alibi in hac materia multus ero.*

DECISIO DXIII.

FVit firmatum in alia disputatione, pronepotes, non esse comprehensos sub stipulatione in tertiam generationem, nisi suffragaretur consuetudo, super qua hodie proposui dubium, & informantes pro Terninis illam sic deducebant, licet secundum magis communem receptam in Rota opinionem pronepotes non veniant in vocatione tertiæ generationis simpliciter nominatæ, vt in decisione sub die 27. Iunij præteriti in hac causa facta, attamen,
1 quando † additur verbum, *finitam*, vel *completam*, nempè ad tertiam generationem finitam, tunc veniunt etiam pronepotes, vt *in decis.218. part.4. diuers. in Farsen. Villæ Caprole 20. Maij 1592. coram bon. mem. Penia in Assisien. emphyteusis 13. Nouembris 1598. coram Gipsio, & in decis.305. part.1. recent.* & aliàs sæpiùs. Vnde cùm Canonici S. Saluatoris consueuerint concedere inuestituras vsque ad tertiam generationem finitam, videtur dicendum huiusmodi consuetudinem influere interpretationem, etiam in illas inuestituras, quæ simpliciter vocant tertiam generationem, itaut etiam comprehendant pronepotes,
2 cùm regulariter † inuestitura recipiat interpretationem à solito Ecclesiæ, vt in his terminis tradit Bald. *in auth. quas ruinas num.4. in fin. C. de sacros. Eccles.* Iason. *in l.2. num. 166. C. de iur. emphyt.* Alex. *cons.125. num.4. & 5. lib.5.* Soccin. *cons.25. num.8. lib.1.* Gabr. *cons.88. num.4. lib.1. & 68. num.6. in fin. & 7. lib.2.* Cardin. Mantic. *de tacit. lib.22. tit.25. num.28.* Rimin. iun. *cons.257. numer.27. & seqq.* & fuit dictum *in præalleg. Farsen. Villæ Caprolæ.*

Cæterùm Domini dixerunt non constare de tali obseruantia, quæ suffragetur pronepotibus, omisso enim quod opinio illorum, qui putant, pronepotes comprehendi,
3 † quando vocationi tertiæ generationis additur verbum *finitæ*, vel *completæ* habet contradictores, Gabr. *consil.68. num.1. lib.2.* Cephal. *cons.582. num.8. lib.4.* Turrett. *cons.33. num.20. lib.1.* Honded. *cons.54. num.11. lib.1.* Rosental. *de feud. cap.7. conclus.23. numer.5. in fin. & in Scholijs sub littera F*, vbi monet nullum esse discrimen siue adsit verbum *finitam*, siue non adsit. Et licet Rota in fauorem pronepotum in hoc casu pluries respondiderit, vt in deci-
4 sionibus præallegatis, attamen † id verum est, quando in concessione adest expressum verbum *finitam*, & propterea sententia Rotæ non videtur trahenda ad casum, in quo verbum, *finitam*, non exprimitur, sed virtualiter, & interpretatiue dumtaxat deducitur, alioquin esset multiplicare specialia, si diceremus verbum, *finitam*, admittere pronepotes, nedum quando illud verbum est expressum, sed
5 etiam quando subintelligitur, † & hæ specialitates non sunt geminandæ, Ruin. *cons.151. num.15. lib.4.* Rota *decis.813. num.2. part.4. diuers.*

Verùm quicquid sit de hoc motiuo, videbatur cessare obiectum ex eo, quia reuera non probatur hæc obseruantia, datur enim tantum vnicum instrumentum de anno 1491. in quo fuit concessa emphyteusis ad tertiam genera-
6 tionem *finitam*, & ex vno actu † non potest censeri inducta obseruantia, quæ tribuat interpretationem sequentibus inuestituris, vbi nullum verbum habetur de generatione finita, DD. in *l. de quibus, ff. deleg.* Abb. *cons.53. num.1. lib.2.* Rota *decis.72. num.22. & pluribus seqq. part.2. diuers. & decis.339. num.3. part.1. recent.* præsertim quia dictæ inuestituræ sunt valdè difformes, & continent diuersa pacta,
& tamen † ad obseruantiam, & consuetudinem inducen- 7
dam requiruntur actus omninò conformes, Bart. *in l.2. num.22. ff. sol. matr.* Menoch. *cons.36. num.39. & cons.163. num.6.* Rota *diuers. decis.287. numer.5. part.3. decis.112. part.2. recent. & coram san. mem. Greg. XV. decis.162. num. 9. & ibi addent. num.15.*

In alijs verò inuestituris, quæ per compendium dantur, nullum legitur verbum circa hanc generationem finitam, & ideò de istis DD. nullam habuerunt rationem, & si per extensum dabuntur, tunc iterùm Domini erunt consulendi. Præterea † hæc obseruantia non potest suffraga- 8
ri in interpretatione istius inuestituræ, quicquid enim sit, si simpliciter fuisset dictum ad tertiam generationem, an tunc reciperet interpretationem ab antecedentibus, quæ fuissent concessæ ad tertiam generationem finitam, cùm in hac inuestitura de anno 1531. adsit dictio taxatiua ad tertiam *tantùm* videtur, quod Dominus directus voluit restringere hanc tertiam generationem, tantum abest, quod per verbum *finitam*, subintellectum illam voluerit extendere, dictio enim, † *illa*, *tantum*, præcisè restringit di- 9
spositionem ad personas, quæ expressim nominantur, & continet negationem quoad alios, *l. Iulianus, & l. non tantum, ff. de petit. hæred.* Surd. *decis.291. num.19.* benè in his terminis Rimin. iun. *cons.257. num.33. & 34.* vbi quod ista † dictio facit cessare tacitam dispositionem legalem per 10
quam fortasse extenderetur inuestitura, & sequitur Baldas. *de iure emphyt. lib.1. qu.11. num.15.* Rota *decis.740. num.4. & 600. num.7. part.2. recent.*

Nec dicatur, taxatiuam, *tantùm*, referri ad verbum masculos, itaut restringat concessionem ad habentes qualitatem masculinam, & solum reijciat extensionem ad fœminas, non autem referatur ad restrictionem tertiæ generationi 5, quoniam imò potius debet referri ad tertiam ge-
nerationem, quæ stat principaliter † non autem ad quali- 11
tatem masculinam, quæ stat accessoriè iuxta doctrinam Bart. *in l. fin. §. Titia num.3. ff. de lib. legat.* Dec. *in cap.2. requiris num.21. de appell.* vbi quod † relatio debet referri 12
ad id, quod stat principaliter, Surd. *cons.308. num.47. & cons.430. num.20.* & data illa interpretatione hæc taxatiua, *tantum*, esset omninò otiosa, vocando quippè masculinam generationem, eo ipso dicebantur † exclusæ fœminæ, nec 13
opposuerat dictione, *tantum &c.* & ideò, vt aliquid operetur † debet referri ad ipsam generationem, vt in his ter- 14
minis appositè, tradit Ruin. *cons.45. num.14. & seqq. lib.1.* Hippol. Rimin. *cons.38. num.18. & seqq.* Laderch. *cons. 153. num.1. col.3. vers. nec obstat consilium*, nec contrarium dicit † Seraph. *decis.1262. num.5. in fin.* quia non figit pe- 15
dem, nec insistit. Vnde obseruantia non potest suffragari, & in omnem casum esset probanda in hoc indiuiduo, † quod scilicet etiam, quando Ecclesia concedit ad tertiam 16
generationem tantum consueuerit addere dictionem finitam, & inde fuisse vocatos pronepotes, nec consuetudo † extendi potest de vno casu ad alium, sed debet præcisè, 17
& specialiter probari in indiuiduo, de quo agitur Bald. *in cap.1. num.21. qui feud. dar. poss.* Surd. *cons.74. numer.13.* Rimin. iun. *cons.51. num.26. & cons.72. num.59.* Cardin. Seraph. *decis.1159. num.6.* Card. Mant. *decis.10. num.11. & decis.284. num.7.* Rota *coram san. mem. Greg. XV. decis. 162. num.4. & decis.451. num.7.*

Imò etiam si legeretur hoc verbum, *finitam*, attamen adhuc non essent vocati pronepotes, quoniam inuestitura concessa est pro ipso recipiente, filijs, & nepotibus, 18
† sub qua vocatione non comprehenduntur pronepotes, & verba sequentia vsque in tertiam generationem, si diceremus etiam subintelligi, vel esse † additum ver- 19
bum, *finitam*, non augerent dispositionem, sed starent demonstratiuè, præsertim cùm non adsit dictio, & sicque verba *vsque in tertiam generationem* repetunt solummodo † per compendium personas, quæ prius sin- 20
gillatim erant nominatæ, & propterea pronepotes non veniunt, Castr. *cons.338. num.2. lib.2.* qui † vt dictum 21
fuit in alia decisione circa hoc dictum non reprobatur, & in his terminis idem dixit Honded. *cons.54. num.13. lib.1.* vbi consuluit, in casu in † quo concepta erat sti- 22
pulatio ad tertiam generationem finitam, vt ex dicto consilio num.2. apparet, sed quoniam ibi vt etiam in casu præsenti, erant signanter nominatæ personæ comprehensæ scilicet recipiens, filij, & nepotes, vt ibi sub num.13. rectè
† tradidit pronepotes non censeri vocatos, & idem re- 23
petit *cons.32. num.38. & 41. lib.2.* Turrett. *cons.33. num.22.*

lib.1.

*lib.*1. Simon. de Præt. *conſ.*88. *num.*21. *&* 24. *verſ. præterea conſiderandum eſt cum alijs adductis in prima deciſione verſ.*2. *& hæc.*

Neque obſtat, quòd illa taxatiua tantum appoſita ſit in vltima inueſtitura, per viam renouationis † conceſſa, 24
quæ non ipſa attendi debet, ſed prima niſi vbi in renouatione expreſsè dicatur ab ea fuiſſe receſſum iuxta deciſionem *in Bononien. bonorum emphyteoticorum* 18. *Aprilis* 1597. *coram bon. mem. Card. Pamphilio.* Quoniam vltra quod ex multis apparere videbatur hanc ſecundam inueſtituram non eſſe factam per modum renouationis, ſed nouæ inueſtituræ, ſatis videtur † receſſum, dum præcisè nominantur 25
perſonæ, quibus emphyteuſis conceditur, & deinde etiam additur taxatiua tantum, & animaduertebant Domini in prima inueſtitura non adeſſe verbum *finitam*, itaut etiam in dicta prima inueſtitura conſtet non eſſe comprehenſos pronepotes, vnde multò minus in vltima inueſtitura vocati videntur, cum nec adſit verbum, *finitam*, & præcisè 26
† habeatur taxatiua tantum &c. cum particulari nominatione perſonarum recipientis filiorum, & nepotum.

Non obſtat, quòd in dicta prima inueſtitura poſt tertiam generationem adſit & cætera, quæ abbreuiatura extendi debeat, hoc eſt finitam. Quoniam poſſet extendi, ſi conſtaret † de hoc ſtylo, qui non ſatis concludenter deducitur ex vnico inſtrumento, vt in puncto docuit Alex. *conſ.* 27
29. *num.*8. *&* 9. *lib.*2. quod eò magis dicendum eſt in caſu præſenti, quia nedum vnicus eſt actus, in quo adeſt verbum, *finitam*, ſed & illud legitur in inueſtitura ad fauorem diuerſarum perſonarum, in inueſtituris autem, de quibus agitur nec in prima, nec in ſecunda tale verbum, *finitam*, habetur.

Ad relationem illam, *vt in alijs inſtrumentis, &c.* fuit reſponſum in prima deciſione, ſcilicet referri ad emphyteuſim, & ad bona, non autem ad perſonas, & in omnem
28 † caſum deberet intelligi facta relatio, præterquam in expreſſis, Dec. *conſ.*11. *num.*15. Pariſ. *conſ.*39. *num.*18. *&* *conſ.*70. *num.*12. *&* 13. *lib.*1. & cum in hac inueſtitura ſolummodo legantur vocati, recipiens, filij, & nepotes, & adſit taxatiua tantum, incongruum eſt inducere contradi-
29 ctionem per ſimplicem † relationem, quæ in alijs præterquam in expreſſis abſque contradictione ſaluari poteſt, & demum, quia illa relatio, vt in alijs inſtrumentis non aperit, quibus inſtrumentis ſit referenda, extant enim inſtrumenta in quibus adeſt illud verbum, *finitam*, & in quibus
30 idem verbum deſideratur, & ſic ſtante † incertitudine inſtrumentorum, ad quæ reſpexerit dicta relatio, in ea vtique non poteſt fieri fundamentum.

Et ita vtraque parte informante Domini ſteterunt in deciſis &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Spoletana Fideicommiſſi.

Die Lunæ 3. *Iunij* 1630.

ARGVMENTVM.

Fœminæ continentur appellatione filiorum, quod procedit etiamſi ſimus in materia fauorabili, & hoc amplia ſi genus maſculinum ſit conceptum in numero plurali, & non fuit habita ratio conſeruationis agnationis, & quando teſtator habuiſſe rationem ad conſeruationem dictæ agnationis, & adducuntur aliqua circa ſtatuta excluſiua fœminarum, quando ſcilicet non habeant locum.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum appellatione in fauorabilibus etiam fœminæ continentur.*

2 *Genus maſculinum, quando eſt prolatum in numero plurali, tunc multo magis comprehendit fœmininum.*

3 *Et hoc maximè procedit quando agnationis ratio non fuit habita.*

Agnationem non dicitur teſtator reſpexiſſe ſi extraneos vocauerit.

4 *Teſtator in conditione (ſi ſine filijs &c.) ſi intellexiſſet de maſculis, id expreſſiſſet.*

5 *Et hoc multò magis procedit quando vſus eſt verbis generalibus denotantibus maſculos, & fœminas.*

6 *Statuta excluſiua fœminarum habent locum ab inteſtato, non autem condito teſtamento.*

7 *Et hoc eſt generale in omnibus ſtatutis excluſiuis fœminarum.*

8 *Statuta excluſiua fœminarum, non excludunt eas propter extraneos.*

9 *Teſtator præſumendum eſt reſpectu ſuæ ſucceſſionis voluiſſe admittere filios, qui ab inteſtato vocantur.*

10 *Statuta excluſiua fœminarum non operantur penitus excluſionem, ſed potius ſuſpenſionem.*

11 *Quæ præferuntur quidem maſculi fœminis, non tamen ita fœminæ inhabilitantur, vt deficientibus poſtea maſculis, poſtea maſculi non ſuccedant.*

12 *Neptes non debent eſſe melioris conditionis, quàm propriæ filiæ, & an hoc ſufficiat ad excluſionem neptum.*

13 *Filiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, ſed ab iſta regula receditur ex coniecturis.*

14 *Verum tamen eſt, quod dictæ coniecturæ debent eſſe vrgentes, & diuerſæ, & niſi clarè concludant mentem ipſius teſtatoris, non attenduntur.*

15 *à Verborum proprietate vt recedatur, coniecturæ debent eſſe valdè vrgentes.*

16 *à Verborum proprietate non eſt recedendum, niſi ex valdè vrgentibus coniecturis, quod procedit etiam ſi ageretur de materia piæ cauſæ.*

* *In eadem cauſa ſunt ſupra deciſiones* 216. *&* 269. *ſub diebus* 27. *Nouembris* 1628. *&* 30. *Aprilis* 1629. *coram Eminentiſſ. D. Card. Vbaldo.*

DECISIO DXIV.

DOmini ex deductis in deciſione in hac cauſa facta coram me 7. Nouembris præteriti * cenſuerunt conſtare de fideicommiſſo ad fauorem Dariæ & Flauiæ Monialium in Monaſterio Sanctæ Margaritæ de Vrbe impoſito à Iulio Cæſare Roſato, quandoquidem Confraternitas Sanctiſſimi Corporis Chriſti Terræ Viſſi, & alij litis conſortes fuerunt vocati ſub conditione, ſi teſtatoris filij inſtituti ſine filijs decederent. Et quicquid ſit, an ſupradictæ Daria, & Flauia filiæ Herculis ſint vocatæ, hoc tamen cenſuerunt quod faciant deficere conditionem, ſi ſine filijs ſub qua Confraternitas, & litis conſortes fuerunt vocati, cum enim non fuerit habita ratio agnationis, nec aliter conſtet de teſtatoris voluntate, fœminæ ſub dicta conditione comprehenduntur ex regulis firmatis in dicta deciſione, † nam 1
filiorum appellatione in fauorabilibus etiam fœminas contineri docet, ex textus *in l. ſi quis ita in princip. ff. de teſtam. tutel.* latè probat Abb. *in cap. nobis num.*3. *de iur. patr.* Præcipuè quando genus maſculinum † in plurali loquitur, 2
l. iuſta, ff. de verb. ſignif. l. Herennius eod. tit. iuncta d. l. ſi quis ita, ff. de teſtam. tutel. vt poſt Caſtr. Dec. & Alciat. conſiderat Emmanuel Coſta *in cap. ſi pater, verbo ſi vtrumq; numer.*1. *part.*1. Maximè vbi agnationis ratio † non 3
habetur, ex quo Iulius Cæſar vocauit alios extraneos, Molin. *de primog. lib.*3. *cap.*5. *numer.*51. Couar. *in cap. Raynutius in princ. num.*3. *de teſtam.* Fuſar. *de ſubſtit. qu.*402. *num.*26. *&* 27. & latè fuit dictum *in Florentina de Guidaccijs* 21. *Februarij, &* 21. *Iunij* 1628. *coram R. P. D. meo Dunozetto.*

Nec facit quod à dicta concluſione recedatur concurrentibus coniecturis in contrarium, quia coniecturæ, quæ hic ex aduerſo afferuntur, Dominis non fuerunt viſæ releuare.

Non prima ex repetita qualitate maſculinitatis in ſubſtitutione maſculorum, quia ſi teſtator illam in ſupradicta † conditione (ſi ſine filijs) voluiſſet, vtique eam expreſ- 4
ſiſſet, nec fuiſſet vſus verbis generalibus aptis comprehendere tam maſculos, quàm † fœminas, Anan. *conſ.*22. 5
Soccin. iun. *conſ.*110. *n.*20. *lib.*1. Gabr. *conſ.*97. *n.*28. *lib.*1. Curt. iun. *conſ.*49. *n.*7. *verſ. ex præmiſſis* ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.*514. *n.*6. *verſ. non obſtat*, & id fuit reſolutum *in d. Florentina de Guidaccijs* 21. *Februarij* 1628.

Nec ſecunda ex ſtatuto excluſiuo † fœminarum propter 6
exiſtentiam maſculorum, quia procedit in ſucceſſione ab inteſtato, non autem ex teſtamento, quod generale eſt in omnibus ſtatutis † excluſiuis fœminarum per exiſtentiam 7
maſculorum, Brun. *de ſtatut. excluſ. fœmin. art.*8. *in princ.*

princ. qu.6. num.15. & seqq. Honded. *cons.57. num.74. lib.1.*

8 Præterea statutum † non excludit fœminas propter extraneos, qualis est Confraternitas, ideòque potius retorquetur hæc coniectura, cùm sit præsumendum testatorem

9 † respectu suæ successionis voluisse admitti illos, qui ab intestato ex dispositione statuti vocantur, Honded. *d. cons.57. num.20. lib.1.* Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.11. tit.14. n.16. vers. secundo etiam respondetur*, Bart. *in l. sciant in fin. C. de legit. hæred.* Dec. *cons.1. n.1. in fin. & n.4. vers. allegata*, Alex. *cons.1. col.2. vers. nec obstat. vol.1. & cons.30. nu.3. vol.2. idem cons.100. n.3. vol.7.* Rota *in d. Florentina* 21. *Iunij* 1628. & sic apparet dictum statutum non operari exclusionem, sed po-

10 tius suspensionem, qua præferuntur † quidem masculi fœminis, nontamen ita fœminæ inhabilitantur ad successionem

11 vt deficientibus † postea masculis non succedant, vt deducitur *in decis.7. Nouembris in hac causa*.

Tertia coniectura, quòd scilicet neptes essent melioris conditionis, quàm propriæ filiæ testatoris, non obstat,

12 † cùm ea non sufficiat ad exclusionem neptis, Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.11. cap.14. num.6. & 14.* Seraph. *decis. 880. num.2. & 1216.* San. mem. Greg. XV. *decis.514. num.4.* Rota *inter diuers. decis.790. num.2. part.1. & in d. Florentina vers. non obstat quod testator*, vnde licet à regula firmata pro fœminis, vt fuit dictum, recedatur ex coniecturis,

13 † debent tamen esse vrgentes, & diuersæ, & nisi clarè

14 concludant mentem ipsius † testatoris, non attenduntur, notant Doct. *in l. si is, qui ducenta in princ.* vbi Bart. *ff. de reb. dub.* scribit Alciat. *in leg. Gallus §. quidam rectè, num.5. ff. de lib. & posthum.* Dec. *cons.289. circa princ. & consil. 315. num.9.* Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.3. tit.4.*

15 *num.6.* Requiruntur enim coniecturæ † valdè efficaces, vt à proprietate verborum recedatur, Alciat. *cons.76. n.9. lib.9.* Curt. Iun. *cons.169. num.1. & seqq.* Rota *in allegata Florentina fideicomm. ae Guidaccys coram R. P. D. meo Dunozetto*.

16 Et licèt pia † causa fuerit substituta, ea tamen non obstat, Crauett. *in rubr. de leg.1. num.131. ad fin. vers. amplius, & cons.294. num.7.* Mantic. *vbi sup. num.5.* & pluribus cumulatis pro veriori, ac magis communi concludit Fusar. *de substitut. qu.402. n.104.*

Ex quibus vtraque parte informante, Domini confirmando supradictam decisionem resoluerunt, constare de fideicommisso ad fauorem Dariæ, & Flauiæ Monialium Sanctæ Margaritæ de Vrbe.

* *Est supra in hac parte decis.317.*

Et infra in sequenti tomo habentur in eadem causa aliæ decisiones scilicet sub diebus 14. *Februarij* 1633. *&* 30. *Maij eiusdem anni, coram eodem R. P. Domino meo Ghisilerio, sunt decisiones* 179. *&* 210. *& alia est coram Reuerendiss. Domino meo Merlino Decano die* 24. *Nouembris* 1634. *est decis.312. quæ omnes decisiones fuerunt postea confirmatæ in eadem causa coram Eminentiss. & Reuerendiss. Domino Cardin. Machiauello die* 28. *Ianuarij* 1636. *est decisio* 71. *infra tom.3.*

REVERENDISS. PIROVANO.

Calaguritana Processionum.

Die Mercurij 27. *Nouembris* 1630.

ARGVMENTVM.

Ad censurarum fulminationem si executor non ritè procedat, relaxatio est attentata, & pars indebitè grauata est absoluenda ab eis, & latè discutitur vtrùm festum S. Stephani, S. Ioannis, SS. Innocentium, & feriæ secundæ, & tertiæ immediatè sequentium solemnitati Paschali, & Pentecostes, sint eiusdem naturæ, sicut est ipsa dies Natalis DOMINI, & Paschæ, & conclusio est negatiua, cùm differant nomine, ordine, & effectu, & alia, de quibus in Summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Executori si non fit demandata iurisdictio cognoscendi exceptiones, si illæ opponantur, debet eas remittere ad Iudicem delegantem.*

2 *Ad censuras vt rectè procedatur, quid de stylo Rotæ sit seruandum.*

3 *Ad censuras si executor procedat non seruatis seruandis, relaxatio est attentata, & pars est absoluenda à censuris latis.*

5 *Et hoc casu non cessat in totum facultas executoris, cùm illa possit exerceri contra resistentes de facto.*

6 *Dies festiuitatis S. Stephani Protomartyris non dicitur dies Paschalis.*

Sicuti nec dicitur dies S. Ioannis sequens, nec duo sequentes Paschæ Resurrectionis, aut Pentecostes, ibid. num.6.

7 *Dies Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes differunt à diebus respectiuè sequentibus, nomine, ordine & effectu.*

8 *Dies Natiuitatis de per se consideratur, & nominatur in c. nocte sancta de consec. dist.1. & distinguitur ab immediatè sequentibus festiuitatibus.*

9 *Termini discretiui natura est distinguere, & separare.*

10 *Festum S. Stephani, S. Ioannis, & SS. Innocentium ab Ecclesia post Natiuitatem DOMINI, quare fuerunt ordinata.*

11 *Festum Natiuitatis DOMINI vt augeatur, ideò post illud ponuntur aliæ festiuitates.*

12 *Festum S. Stephani, S. Ioannis, &c. licet iungatur festo Natiuitatis Domini, non tamen dicuntur solemnitates illi similes.*

13 *Dies sequentes solemnitati Paschali non dicuntur ita solemnes, sicuti est ipsum Pascha.*

15 *Pentecostes dies non minori lætitia celebratur, quàm ipsa Paschalis solemnitas.*

16 *Festum Protomartyris, S. Ioannis, & feria 2. & 3. Paschatis Resurrectionis, & Pentecostes, licet sint primæ classis, non tamen sunt primi ordinis, sicut est ipsa Natiuitatis, & Paschatis dies.*

17 *Festa primæ classis, & secundi ordinis sunt Epiphania, Ascensio Domini, Pentecostes, Corpus Domini, & alia de quibus hic.*

18 *Feria 2. & 3. quæ immediatè celebrantur post diem Paschatis, & Pentecostes, sunt primi Ordinis, & tertiæ classis.*

19 *Festa S. Protomartyris, S. Ioannis, & SS. Innocentium licet non ponantur in ordine classis, celebrantur tamen vt festa primi ordinis, & tertiæ classis.*

20 *Feria 2. & 3. post diem Paschatis, Resurrectionis, & Pentecostes ponuntur inter maiora duplicia, & quid de festo Protomartyris.*

24 *Festa S. Protomartyris, S. Ioannis, &c. & feria 2. & 3. post Pascha, & Pentecostes, licet non differant respectu recitationis officij, tamen distinguuntur ab ipsa die Natiuitatis, & Paschæ ornatu & seruitio.*

25 *Missæ celebratio si concedatur priuatis domibus, excipitur dies Paschatis, & aliorum festorum solemnium.*

26 *Interdictum si in aliquo loco ponatur, eo durante licet ibi non celebrentur missæ, tamen excipiuntur dies Paschatis.*

27 *Mandata de manutenendo solent dari ad limites possessionis.*

28 *Pluralitas potest verificari, dum exceditur numerus pluralis.*

29 *Periurij à limite iudicij sunt repellendi.*

30 *Iuramento si quis non contrauenerit, nequaquam poterit dici periurius.*

31 *Iudex vbi incipit dubitare de iustitia sententiæ, non est consumanda illius exequutio.*

32 *Rota semper abstinet in relaxando censuras detecta iniustitia sententiæ, & mandat partes audiri super eorum iure.*

33 *Executori non est inhibendum, quoad contenta in ipso mandato, n.34.*

35 *Quo verò ad non contenta in mandato, ipse tenetur remittere, & iudicio delegantis terminanda.*

36 *Executoribus non demandatur iurisdictio cognoscendi, sed exequendi.*

37 *Inhibitiones imminente timore scandali sunt concedendæ.*

38 *Executor si probabiliter timeat resistentiam de facto, quid ei sit concessum.*

Achill.

39 *Achill. dec. 3. de cauſ. poſſeſſ. & propr. & deciſ. 7. in cauſa Caurien. iuriſdictionis, in quo caſu loquantur.*
40 *Per inhibitionis viam non eſt procedendum, quando quis iurauerit aliquid adimplere, ſed benè per viam coactionis.*
42 *Indebitè ne quis grauetur, obuiandum eſt.*
43 *Expreſſio ſpecialis etiam vbi requiritur, ſufficit vt fiat relatio ad quid certum abſque alia expreſſione.*

DECISIO DXV.

ORta controuerſia inter Capitulum Cathedralis Eccleſiæ Calaguritan., & beneficiatos Sanctorum Iacobi, & Andreæ ſuper eo, quod beneficiati tenerentur in qualibet die Sabbathi petere horas, & horis intereſſe, accedereque ad proceſſiones intra clauſtra fieri conſuetas Capitulum in ſummarijſſimo retinendæ obtinuit manuteneñ. eſſe in poſſeſſione cogendi Abbates, & beneficiatos Eccleſiarum prædictarum Sancti Iacobi, & Sancti Andreæ aſſiſtere, & interuenire in proceſſion. quæ fiunt per Canonicos intra ambitum Cathedralis Eccleſiæ, videlicet vt in diebus Dominicis, & feſtiuis accedant duo beneficiati reſpectiuè ex dictis duabus Eccleſijs, vnus de qualibet earum. In diebus verò feſtiuis ſolemnibus accedant pariter ex dictis beneficiatis duo ex qualibet Eccleſia; demum in diebus Paſchalibus accedant quatuor ex eiſdem beneficiatis ex vnaquaque Eccleſia, & ad petendas horas duo beneficiati dictarum Eccleſiarum, videlicet vnus de qualibet Eccleſia quolibet die Sabbathi cuiuslibet hebdomadæ, quando fit Capitulum in dicta Eccleſia Cathedrali ad illud accedant pro recipiendis horis in hebdomada recitandis.

Contra beneficiatos fuit oppoſitum de non paritione ſupradicti mandati in pluribus, ſed eiſdem auditis reſponſum fuit conſtare de ſufficienti paritione 1. ſub die 27. Nouembris 1628. & deinde 15. Ianuarij 1629.

Cæterùm cùm adhuc prætenderetur beneficiatos non paruiſſe in die S. Stephani Protomartyris, dum in ea die non tranſmiſerunt octo ex ipſis, ſicuti in die Paſchatis fecerunt, à ſubexequutore fuerunt declarati, ſed cenſuris ad tempus ſuſpenſis, quæſitum fuit, an ſint abſoluendi Abbates, & beneficiati à pœnis, & cenſuris, cum inhibitione in futurum, & quomodo ſit prouidendum, ne per eos contemnantur cenſuræ.

Quoad abſolutionem Domini affirmatiuè reſponderunt, quia ſubexequutor literarum nulliter contra beneficiatos, & iniuſtè proceſſit ad cenſuras, nulliter inquam, quia etſi intimatum fuerit mandatum cum comminatione cenſurarum, & facultas non deficeret ex tenore literarum Decreti, ibi, quatenus opus ſit ſuſpenſionis, & interdicti, ac excommunicationis reſpectiuè pœnis ipſo facto per quemlibet contrauenientem incurrendis, & beneficiati facto non paruerint. Attamen Iudex ille non poterat cenſuras fulminare defectu iuriſdictionis, ex quo in ſuis literis non eſt demandata iuriſdictio cognoſcendi exceptiones per beneficiatos proponendas, quare parere non teneantur, ſed
1 illas remittere debebat ad Iudicem delegantem, Bald. *in cap. ſuper quæſitum nu. 5. de offic. delegat.* Couar. *var. lib. 3. cap. 16. num. 7.* Lancellott. *de attent. par. 1. cap. 1. nu. 34.* Caſſad. *dec. 6. num. 10. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* qui de ſtylo huius tribunalis mandat ſeruari quatuor terminos ad docen. de
2 paritione, qua non probata, vel legitima exceptione non propoſita, quare parere non teneantur, proceditur ad cen-
3 ſuras, aliàs totum eſt attentatum, † & ante omnia reuocandum, & ſic à cenſuris abſoluendi ſunt beneficiati, Felin. *in cap. ad probandum num. 6. de re iudic.* Caſſad. *d. dec. 6. de cauſ. poſſeſſ. & proprietat.* Creſcent. *deciſ. 1. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.* Veſtr. *in prax. lib. 8. c. vltimo num. 16.* &
4 idem in literis manutentionum † fuit firmatum in *Vicen. Prioratus 19. Martij 1610. coram Card. Pamphilio, & in Mediolanen. Decimarum 14. Nouembris 1616. coram me*, nec propterea ceſſat in totum facultas ſubexequutoris,
5 cum illa † poſſit exerceri contra reſiſtentes de facto, Franc. *in cap. 1. in princ. col. fin. verſ. vel poterit de conceſſ. præben.* Put. *dec. 210. num. 5. lib. 3. in correct.* Achill. *dec. 4. num. 10. de ſententia excommun.*

Iniuſtitia verò deducitur, dum cenſuræ fuerunt fulminatæ ex eo, quia octo beneficiati non interfuerunt Proceſſioni in die Protomartyris Stephani de anno 1628. prout in die Natiuitatis Domini noſtri præcedentis aſſiſterunt, &
6 tamen dies ille Protomartyris, † non dicitur dies Paſcha-

lis, prout deſiderat decretum, ibi, *In diebus Paſchalibus, ſicuti nec dicitur dies S. Ioannis ſequens, nec duo ſequentes Paſchæ Reſurrectionis, aut Pentecoſtes.*

Differunt enim inter ſe † dies Natiuitatis, Reſurrectionis, & Pentecoſtes, à diebus reſpectiuè ſequentibus, nomine, ordine, & effectu. 7

Nomine, quia in Sacris Canonibus de per ſe nominantur, & conſiderantur, vt de † die Natiuitatis, eſt *text. in cap. nocte ſancta de conſecrat. diſt. 1.* vbi diſcretiuè ab alijs diebus determinantur horæ celebrandi Miſſas, cuius termini, diſcretiuè, † natura eſt diſtinguere, & ſeparare. 9 Ruin. *conſ. 131. num. 4. lib. 2.* Menoch. *conſ. 4. nu. 15. & 215. num. 70.* Surd. *conſ. 426. num. 2. & 28. vol. 3.* maximè quia feſtum eiuſdem Protomartyris in nomine non conuenit, ſed ibi ad alium effectum vnà cum feſto S. Ioannis, & SS. Innocentium † ab Eccleſia ordinata fuere, & Chriſto capi- 10 ti, & ſponſo, omnes ſui comites adiungerentur, Duran. *de ritib. Eccleſ. lib. 7. cap. 42.* de Sanctis Stephano, Ioanne Euangeliſta, & Innocent. vbi accuratè prædictam, & alias reddit rationes, vel ſi aliam rationem ſequamur ad augen. feſtam † Natiuitatis Domini celebrationem, vt 11 opinatur Suarez *de Religione tom. 1. lib. 2. de diebus feſt. c. 9. num. 12.* Idem erit dicen. vt iungantur, non autem, vt idem feſtum dicantur ſimiliter, † & dies Paſchatis Reſur- 12 rectionis conſideratur de per ſe ab alijs diebus ſequentibus in *cap. noſſe de conſecrat. diſt. 3. & cap. omni tempore eodem titulo diſt. 4.* vbi determinatur, † quod Paſcha Domi- 13 ni in die Dominico celebretur, & Subdiaconi, aut Diaconi ante diem Paſchæ ad accipien. Chriſma de ſingulis Eccleſijs ad Epiſcopum deſtinentur, † ac demum feſtum Pen- 14 tecoſten. de per ſe conſideratur *in cap. noſſe cum ſeq. 76. diſt.* ibi, † *non minori lætitia celebramus diem Pentecoſtes, quam* 15 *Sanctum Paſcha curauimus.*

Ordine etiam differunt, quia etſi dies Protomartyris, & S. Ioannis, ac ſecundæ, & tertiæ feriæ Paſchatis Reſurrectionis, & Pentecoſtes ſint primæ claſſis, non tamen ſunt eiuſdem ordinis, quia in † primo ordine primæ claſ- 16 ſis ponuntur dies Natiuitatis Domini, Paſcha Reſurrectionis, & feſtum Patroni Eccleſiæ, feſta verò primæ claſſis ſecundi ordinis ſunt, Epiphania, Aſcenſio Domini, Pen- 17 tecoſtes, Corpus Chriſti, feſtum Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, Aſſumptio Beatæ Mariæ Virginis, omnium Sanctorum, & Patroni Ciuitatis, inter feſta autem primæ claſſis tertij Ordinis connumerantur † feria ſecunda, & 18 tertia, quæ immediatè poſt diem Paſchæ, & Pentecoſtes ſequuntur, Natiuitas Sancti Ioannis Baptiſtæ, & dies anniuerſaria dedicationis propriæ Eccleſiæ, & quamuis feſta S. Stephani Protomartyris, & † Sancti Ioannis, & San- 19 ctorum Innocentium non ponantur in ordine claſſis, celebrantur tamen † ac ſi eſſent primæ claſſis tertij ordinis, ita 20 accurratè, & diſtinctè prædicta ponuntur per Caſtal. *in prax. carem. lib. 2. ſeſſ. 5. num. 1. & lib. 3. ſect. 2. cap. 6. num. 1.* & idem ſentit Duran. per aliam diſtinctionem inter feſta maiora duplicia, de *ritib. Eccl. lib. 7. cap. 1. numer. 31.* ponens † feriam ſecundam, & tertiam Paſ- 21 chæ Reſurrectionis, & Pentecoſtes, inter maiora duplicia, & quamuis † aliqui exiſtimauerint Protomartyrem 22 Stephanum ponendum eſſe in ſecunda claſſe, eorum tamen opinio ſaltem conuenit cum † Caſtaldo in eo, quod non 23 ſit dies æqualis in ordine cum diebus Natiuitatis, Reſurrectionis, & Pentecoſtes, & idem Caſtaldus prædictorum rationem deducit ex qualitate perſonarum, quæ ſolent celebrare in dictis reſpectiuè diebus ex numero celebrantium ex maiore ornatu Eccleſiæ, & ſplendidiori apparatu Altaris ſequendo cæremoniale † Epiſcoporum editum ſub Cle- 24 mente VIII. in quo licet in eiſdem feſtis quoad recitationem officij nulla, aut modica ſit diſpar ratio, tamen quoad prædicta vna dies ab altera diſtinguitur ornatu, & ſeruitio.

Effectu demum tanquam diuerſa practicantur, nam quando conceduntur † priuatis oratoria in proprijs domi- 25 bus in ſingulis diebus ſacrum Miſſæ celebrari facere, excipitur dies Paſchatis, & aliorum feſtorum ſolemnium, non autem excipiuntur dies Paſchales cum ſuis ſecundis, & tertijs ferijs, & in locis, in quibus reperitur † poſitum in- 26 terdictum, eo durante Miſſæ poſſunt celebrari in diebus Paſchatis Reſurrectionis, & Natiuitatis, non autem in alijs, quæ iunguntur ad augendam dierum feſtorum celebrationem, *c. Alma mater*, §. *in feſtiuitatibus de ſent. excomm. in 6.* S. Antoninus *in ſumma par. 3. tit. 26. cap. 4.* Silueſter *in verbo interdictum*, §. 3. *verſ. 5.* ſecundum Couarr.

in d. c. Alma mater part. 3. § 5. *art.* 6. Henriq. *de excommun. lib.* 13. *cap.* 47. *n.* 1. Vgolin. *de interd. tab.* 5. §. 9.

27 Quare cùm mandata de † manutenen. soleant dari ad limites possessionis, Rota *decis.* 169. *n.* 1. cum ibi addentes coram Papa Gregorio XV. & decretum relaxatum loquatur tantummodo de transmittendis octo beneficiatis, quatuor scilicet pro qualibet Ecclesia in diebus Paschalibus, concurrantque festiuitates Natiuitatis, Paschatis Resurre-
28 ctionis, & Pentecostes, in quibus pluralitas † potest verificari, dum excedunt numerum singulare iustitia sententiæ declaratur pro alijs diebus contra beneficiatos defendi non potest, &c.

Neque obstat decretum absolutionis beneficiatorum, cum obligatione præstandi cautionem iuratoriam de assistendo processionibus, quæ fiunt in Cathedrali Ecclesia Calaguritana in secundis, & tertijs festiuis diebus Paschalibus, Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi sicut in primo die festo Paschali eiusdem Resurrectionis, tamquam diebus festiuis Paschalibus, & vlterius de parendo iuxta tenorem mandati relaxati, & cùm ijdem beneficiati absolu-
29 tionem, † obtinuerint, & curauerint obseruare contenta in decreto, nec obseruauerint, dicebatur tamquam periuros à limine iudicij repellendos, absolutione à periurio non obtenta, Paris. *cons.* 10. *num.* 94. *lib.* 1. Rot. *decis.* 786. *part.* 3. *auers.*

Quia si de præcisa obligatione assistendi in diebus secundæ, & tertiæ feriæ Paschatis Resurrectionis agitur de con-
30 trauentione, † non constat, sed tantùm de die Protomartyris Stephani non comprehenso in iuramento. Si verò de obligatione iuxta tenorem decreti de manutenendo contendatur, verba illius non distinguunt secundas, aut tertias ferias solemnitatum Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes, sed de diebus Paschalibus mentionem faciunt, quæ secundùm supradictum recipere debent interpretationem, & quoad præcisam obligationem feriarum secundæ, & tertiæ Paschatis Resurrectionis in posterum seruandam, be-
31 neficiati debent à decreto reponi, quia † vbi Iudex incipit dubitare de iniustitia sententiæ, non est consumanda illius exequutio, Afflictus *decis.* 28. *num.* 6. Caputaq. *decis.* 114. *part.* 3. & Rota semper abstinet in relaxando censuras de-
32 tecta † iniustitia, & mandat partes super eorum iure audiri.

Secundò principaliter quærebatur an sit inhibendum sub exequutori ne procedat ad censuras contra beneficiatos, sed visum fuit non esse inhibendum, quoad contenta, & declarata in ipso mandato de manutenendo, quia implicaret
33 † cùm authoritate data in eodem mandato, si non posset de facto resistentes, & inobedientes per censuras compellere ad peten. Put. *decis.* 1270. *num.* 5. *lib.* 3. *in correct.* Achill. *decis.* 4. *num.* 10. *de sententia excommunicationis*, & idem pro
34 denegatione † inhibitionis in his terminis fuit firmatum *in decis.* 64. *num.* 1. *& seq. part.* 2. *rec.* quo verò ad alia non
35 contenta † in mandato, si egeant cognitione, & discussione, erant remittenda, & iudicio Rotæ terminanda, quo-
36 niam subexequutori non † est demandata iurisdictio cognoscendi, sed exequendi, *secundum decisiones supra allegatas in causa Vicen. Prioratus, & Mediolanen. Decimarum.*

Non obstant decisiones *in causa Caurien. iurisdictionis* 22. *Aprilis* 1575. *coram Cantuccio*, quæ datus, & Achilles 3. *de caus. possess. & propriet.* in quibus dictum fuit inhibi-
37 tiones, imminente † timore scandali esse concedendæ, de quo dicebatur constare ob frequentes censurarum fulminationes quia stante obligatione beneficiatorum iuratoria, quod paritionem contentorum in mandato, & relaxationem censurarum, quoad ea super quibus exequutor pro-
38 babiliter dubitare poterat resistentiam de facto fuisse factam inde ex subsequutis de abusu, aut scandalo dubitari
39 non potest, & eo cessante † non intrant decisiones supra allegatæ.

Supereſt tertium quæsitum quomodo sit prouidendum, ne beneficiati contemnente censuras, visum fuit non aliter esse prouiden. quàm ex facultate subexequutori data, &
40 ex iuratoria cautione per eosdem beneficiatos † præstita, quia per viam inhibitionis contra beneficiatos non est procedendum, sed per viam coactionis adstringendo illos ad
41 cauendum, quæ cùm iam sit † præstita sufficienter videtur prouisum sequendo prouisionem Bartoli *in l. vnica C. vti possid.* & aliorum, qui recensentur, per Menochium *in remed.* 3. *retinend. num.* 811.

Neque retorquendus est effectus huius tertiæ partis dubij contra Capitulum, vt scilicet beneficiatis sit magis † pro- 42
uidendum, ne grauentur horis incertis interessendi processionibus, aut pro illis petendi à Capitulo pro officio recitando in hebdomada.

Quia pro interessendo processionibus semper horæ sunt certæ, dum ipsi tenentur horis decantandis per Canonicos assistere, vt iam fuit resolutum in hac causa 15. Aprilis 1622. & 27. Ianuarij 1627. Horis autem recitatis fiunt processiones, & pro petendis horis similiter est tempus præfinitum in decreto mandati de manutenendo, nempe qualibet die sabbathi cuiuslibet hebdomadæ, quando fit Capitulum, & quamuis hora celebrandi Capituli non † exprimatur, 43
sufficit nihilominus relatio ad Capitulum, tanquam ad quid certum etiam in his, quæ requirunt specialem expressionem, *l. vbi autem, &c. illud ff. de verb. oblig.* Bart. *in l. qui liberis, ff. hæc verba in fine, ff. de vulgar.* Dec. *in leg. certam num.* 3. *ff. si cert. petat.* Paris. *cons.* 25. *num.* 4. *lib.* 1. Menoch. plenè comprobans *cons.* 287. *nu.* 29. *& seq. vol.* 3.

Et ita, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Parmen. Nullitatis Ordinum.

Die Lunæ 2. *Decembris* 1630.

ARGVMENTVM.

Nullitas, & iniustitia sententiæ sufficit, vt qualiscumque sit, ad effectum contra eam obtinendi restitutionem in integrum. Princeps si à primo Iudice auocauerit causam, non potest deinde sine nouo rescripto in ea se intromittere. Sacri ordines quando non dicantur per vim, & metum suscepti. Et testes quando non probent metum illatum.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum, vt obtineatur contra sententiam, sufficit docere de eius nullitate, & iniustitia, etiamsi non sit notoria.*
2 *Sententia nulla nunquam transit in rem iudicatam.*
3 *Causa, si sit auocata à primo Iudice absque noua commissione, non potest in ea se intromittere.*
4 *Commissio non dicitur facta communis, si non sit facta citatio ad dicendum contra commissionem.*
5 *Papa si rescripserit, vt aliquis Iudex deputatus non cognoscat causam, tale rescriptum afficit, etiamsi non sit facta citatio ad dicendum contra commissionem.*
6 *Et hoc quia vis auocationis non stat in facto impetrantis, aut scientia Iudicis à quo, sed in appositione manus Papæ.*
7 *Adeovt sine nouo rescripto Papæ non potest causam cognoscere.*
9 *Iudicium soluitur vetante eo, qui iudicare iussit.*
10 *Rescripti forma præcisè seruanda est.*
11 *Citatio per edictum contra interesse putantes non suffragatur, quando adest certus contradictor.*
12 *Sententiæ iniustitia concludi potest ex eiusdem nullitate.*
13 *De timore vano non est habenda ratio.*
14 *Timor, cùm non præsumatur, ab allegante est probandus.*
15 *Clausula, constito, requirit probationes in suo genere concludentissimas.*
16 *Testes sunt nulliter examinati sine citatione partis.*
17 *Testes non probant metum, si tantum deponant de persuasionibus, & minis in genere, sine suis qualitatibus.*
18 *Metus, vt sit releuans, debet cadere in constantem virum.*
19 *Persuasiones non inducunt metum, ad effectum irritandi actum iam gestum.*
20 *Metus non præsumitur, quando quis facilè potest recurrere ad superiores.*
21 *Metus dicitur purgatus, ex actibus subsequentibus liberè gestis, & num.* 22.

In ea-

* *In eadem causa sunt supra decisiones* 490. *&* 511. *sub diebus* 19. *Iunij* 1628. *&* 11. *Mar.* 1630. *coram eodem R.P.D. meo Ghisilerio, quæ & allegantur hìc in principio decisionis.*

DECISIO DXVI.

POstquam Domini censuerunt constare de interesse Marchionis Ludouici ad effectum admissionis ad causam, deindeque etiam resoluerint probari etiam descendentiam à Iulio filio Floramontis, vt ex decisionibus 19. Iunii 1628. & 11. Martij 1630. Hodie quoque ad eius fauorem responderunt constare de causis restitutionis in integrum aduersus sententiam de partibus latam ad fauorem Marchionis Hippolyti super nullitate susceptionis Ordinum, & licentia nubendi, cùm doceatur de nullitate, &
1 iniustitia dictæ sententiæ, † quæ sufficit ad hunc effectum, qualiscumque sit etiam non notoria, Rot. *decis.* 1. *de restit. in integr. in nou.* Cæsar. de Grass. *decis.* 10. *num.* 12. *de sent. & re iud.* Seraph. *decis.* 251. *num.* 2. Caputaq. *decis.* 94. *part.* 3. Rot. *in recent. decis.* 492. *num.* 1. *part.* 1. *&* 307. *num.* 1. *part.* 2. quo
2 casu numquam † transit in iudicatum, vt per Put. *decis.* 401. *in causa Toletana in fin. lib.* 1. Seraphin. *decis.* 988. *n.* 6. Cæsar. de Grass. *decis.* 2. *num.* 8. *de solut.*

Nullitas visa est patens, ex pluribus, & maximè quia causa iam in Rota commissa reperiebatur vigore commissionis auocatoriæ à quibuscumque Iudicibus ad instantiam Domini Hippolyti, quæ auocatione stante à primo Iudice
3 absque noua † commissione amplius in causa citra vitium nullitatis, & iurisdictionis defectu procedi non potuit, Innoc. *in cap. vt nostrum de appell.* Gemin. *cons.* 97. *num.* 1. Barbat. *in cap. cum M. Ferrarien. num.* 186. *ad fin. de constit.* Nec potest substineri ex eo, quod commissio non fuerit
4 facta communis, cùm non fuerit † facta citatio ad dicen. contra commissionem, quia talis citatio requiritur quidem ad effectum, vt secundùm rescriptum efficiatur com-
5 mune, non autem † ad effectum auocationis à primo Iudice, vis enim auocationis non stat in facto impetrantis, aut scientia Iudicis à quo, sed in appositione manus Papæ, *cap.*
6 *Pastoralis de offic. deleg. cap. vt nostrum de appell.* quæ ligat
7 inferiorem † absque inhibitione not. Doct. *in cap.* 1. *de confirm. vtil. vel inutil.* Gabr. *cons.* 66. *num.* 6. *lib.* 1. adeòut sine
8 nouo † rescripto Papæ non potuerit causam cognoscere
9 dictis iuribus super allegatis, soluitur † enim iudicium eo vetante, qui iudicare iussit, *l. iudicium soluitur, ff. de iudic.* Gemin. *dict. cons.* 47. *num.* 1.

Et quatenus potuisset procedi vigore primæ commissionis, adhuc nihilominus huiusmodi nullitas non potest excusari ex defectu citationis attento, quod non fuerunt vocati vocandi, nec verificata verificanda iuxta formam
10 rescripti præcedentis † commissionis, quæ præcisè seruanda erat, *l. diligenter, ff. mandati, cap. cum dilecta, vbi omnes de rescript.* Abb. *cons.* 41. *num.* 3. *lib.* 1. Gozàd. *cons.* 67. *num.* 2. Seraph. *decis.* 337. *num.* 6. Debebat enim citari Ludouicus, cuius persona fuerat approbata per Hippolytum mediante concordia inita cùm ipso super bonis feudalibus, ita firmauit Rota 19. Iunij 1628. in hac causa, & propterea cùm
11 esset certus † contradictor, citatio per Edictum contra interesse prætendentes non suffragatur, sed requirebatur citatio personalis, *l. de vnoquoque*, vbi gloss. & Doct. *ff. de re iudic.* Abb. *in cap. ex tua num.* 3. *de Cleric. non resid.* Rot. *decis.* 8. *de dol. & contum. in nou.* Caputaq. *decis.* 117. *n.* 1. *part.* 1. Seraphin. *decis.* 972. *num.* 4. *&* 1276. *num.* 4. Rota *decis.* 624. *num.* 8. *part.* 1. *recent.*

12 Iniustitia verò non solùm † concluditur ex nullitate processus per supra deducta, sed præter ea non constat de metu, aut certè de tali metu, qui cadere potuerit in con-
13 stantem virum, vt requiritur, alioquin † de vano metu non est curandum, *cap. consultationi, & cap. veniens de desponsa. impuber.* & non præsumitur, nisi ab allegante iustifi-
14 cetur, † *l. cum te, l. metu*, vbi Doct. *C. de his, quæ vi metusue causa fiunt*, Innoc. *in cap. causa matrimonij, num.* 1. *in fin. de offic. deleg.* Surd. *cons.* 329. *num.* 47. *lib.* 3. Caputaqu. *decis.* 221. *num.* 1. *part.* 2. Mantic. *decis.* 142. *num.* 1. Rota *in recent. decis.* 463. *num.* 3. *part.* 2. Et cum in commissione
15 adsit clausula, *constito*, † quæ requirit probationes in suo genere concludentissimas, Fel. *in cap. de probat. num.* 3. vbi Dec. *num.* 4. metus erat necessariò probandus.

Testes deponentes de metu non releuant; tum quia
16 nulliter † examinati sine citatione partis, *l. si quando*, §. *sed cum minimè oporteat*, ibi gloss. *in verb. noluerit*, & Bart. *num.* 7. *&* 8. *C. de testibus, cap.* 2. vbi Doct. *communiter eod. tit.* Farinac. *de oppos. contra examen quæst.* 72. *num.* 1. tum quia nihil releuans deponunt circa mandatum respectu susceptionis ordinis sacri, sed solùm de persuasionibus, † & 17
minis in genere, non autem cum qualitatibus, de quibus *in l. interpositas, cum ibi not. C. de transact.* & quod fuerint illatæ ab illo, qui solet exequi † minas, & tamen ad hunc 18
effectum requiritur metus cadens in constantem virum, Ant. de Butr. *in cap. consultationi in* 4. *not. ab.* vbi Præpos. *in vlt. not. ab.* Abb. *num.* 4. *de sponsal.* Dec. *in cap. causa matrimonij num.* 7. *de offic. delegat.* Imò respectu susceptionis ordinis sacri non deponant, † nisi de persuasionibus, quæ 19
nullum pariunt effectum in casu, de quo agitur, neque deponunt eum fuisse tempore susceptionis ordinis sacri in loco iurisdictionis fratris, sed quia viuebat cum plena libertate in Ciuitate Parmæ, vbi residebant Princeps, Epi- 20
scopus, & supremi magistratus, ad quos facilis erat recursus pro remouendo metu ob loci qualitatem militat præsumptio iuris in contrarium, Roland. *cons.* 83. *num.* 33. *cum seqq. lib.* 2. Paris. *cons.* 135. *num.* 12. *lib.* 4. Seraphin. *decis.* 236. *num.* 4. Insuper dictos testes plures pati difficultates censuerunt Domini latè deductas per informantes in facto.

Quatenus autem metus probaretur ex retentione Canonicatus, perceptione fructuum per plures annos, necnon ex † resignatione cum pensione, prætenditur purgatio me- 21
tus, ita fuit resolutum in hac causa in allegata *decis.* 19. *Iunij* 1628. per quos actus subsequentes † ab Hippolyto li- 22
berè gestos absque vlla coactione, metus purgetur, Bart. *in l.* 2. *num.* 2. *C. de his, quæ vi, metusue caus. fin.* Alex. *cons.* 98. *num.* 7. *lib.* 3. Quia supradicti actus non poterant fieri citra approbationem, & ratificationem susceptiordinis.

Et ita fuit resolutum Ludouico tantùm informante.

R. P. D. MERLINO DECANO.

Bononien. Dotis.

Die Veneris 4. *Decembris* 1630.

ARGVMENTVM.

Dos data primo viro censetur etiam secundo constituta, si nihil fuerit dictum, & quid si constante matrimonio fuerit constituta certa, & determinata dos, & solutio fructuum dotis correspondeat quantitati dotis secundo loco constituta. Interpretatio, quæ inducit iactum, omnino est fugienda.

SVMMARIVM.

1 *Fructuum solutio debet referri ad causam præcedentem.*
2 *Fructuum dotis solutio, quidquid sit referenda, constito de diuersis constitutionibus dotium, & num.* 5.
3 *Interpretatio, quæ inducit donationem, & iactum omnino fugienda est.*
4 *Mulieres sunt auarissimi sexus.*
6 *Super facto stricte, quando agitur, non est videndum circa id, quod esset faciendum.*
7 *Partium opinio, quando potius veniat attendenda, quàm ipsa veritas.*
8 *Solutio quando aperte refertur potius ad vnum debitum, quàm ad aliud, cessat omne dubium.*
9 *De facto interpretando, quando agitur, attenditur tantum id, quod est factum.*
10 *Principis edictum præsumitur vsu receptum, & qui contrarium dicit, incumbit onus probandi.*
11 *Fructus dotales sunt taxandi ad rationem septem pro centenario.*

* *In eadem causa adest supra decisio* 59. *sub die* 31. *Martij* 1627. *coram eodem Reuerendiss. D. meo Decano.*

DECISIO DXVII.

DOmina Claudia, vt pluries dictum fuit, nupsit D. Paulo Carandino constituta dote in ducationis 2500. Hoc defuncto nupsit secundò de anno 1597. Domino Pepulo nulla constituta dote in actu matrimonij, sed de

ann.

ann. 1599. Claudia, & Paulus confessi sunt dotem huius secundi matrimonij esse ducat. 5000. nec habendam esse rationem dotis primi matrimonij Rot. per plures decisiones coram bon. mem. Buratto, & coram me censuit hanc confessionem non esse attendendam, atque etiam pro secundo matrimonio dotem esse constituendam in ijsdem ducatonis 2500. & postea coram me resolutum fuit, fructus solutos vltra dictam rationem dotis ducatorum 2500. esse imputandos in satisfactionem lucri dotalis debiti Pepulo superstiti Claudiæ prædefunctæ, & sub die 16. Martij 1629. Rota resoluit fructus esse solutos ad rationem dotis ducatorum 5000. non autem primę dotis ducatorum 2500. In qua resolutione etiam hodie Domini permanserunt.

Quia de anno 1599. constitutio dotis Pepulo facta fuit in ducatonis 5000. & solutionis fructuum de anno 1601. & se-
1 quentibus annis † referri debent ad titulum præambulum, nempè dictæ Constitutionis dotis de anno 1599. ex allegatis in prima decisione, & laudum datum à Religioso concludit, vt pro fructibus dotalibus soluantur ducatoni 250. & loco illorum libræ 1325. qui quidem ducatoni 250. postea fuerunt soluti, & hi respondent præcisè ad dotem in ducatonis 5000. constitutam ad rationem quinque pro centenario, non autem respondent doti ducatonorum 2500. nec attenta specie monetæ, quia prima dos erat in ducatis auri, in fructuum autem solutione nulla facta fuit mentio auri, nec etiam in quantitate, siue fiat taxatio ad rationem quinque, siue ad rationem septem, & sic solutio fructuum re-
2 ferenda est ad secundam dotem, vt per Doctores in decisione relatos, & hoc visum fuit Dominis euidentissimum motiuum, alioquin Claudia donasset, & duplum iactasset, si soluendo per fructibus dotalibus annuas libras 1325. retulisset istas solutiones ad primam dotem, quæ erat ducato-
3 norum 2500. & interpretatio, † quæ inducit donationem, & iactum omninò fugienda est, *l. cum de indebito ff. de probat. l. fin. C. de nouat.* † maximè in fœmina auariissimi se-
4 xus, *iuxt glos. in l. Nesennius verb. è contrario de neg. gest. & in l. sed si ego ff. ad Senatusconf. Veleian.* Alex. *conf.* 42. *num.* 2. *ad fin. lib.* 1. latè Tiraq. *de legib. connub. l.* 9. *n.* 43. *& seq.*

Non obstat, quod aliquibus annis non amplius libræ 1325. fuerint solutæ pro fructibus, sed solum 1060. Quoniam id iure meritò factum est, siquidem Legatus Ferrariæ detraxit quintam partem minutæ monetæ, quæ in dicta Terra Centi appellabantur monetæ longæ, vt in proclamate impresso, & in epistolis Prolegari, & ex attestationibus Centensium in Summario num. 7. Et veritati omnia consonant, quoniam in exequutionem istius proclamatis si ex dictis libris 1325. detrahatur quinta pars, remanet libræ illæ 1060. quæ fuerunt solutæ, & hinc apparet omnes so-
5 lutiones fructuum † dotalium quocunque tempore considerentur, semper attingere secundam dotem ducatonorum 5000. non autem primam ducatonorum 2500.

Non obstat, quod dos ducatonorum 5000. non esset vera dos, sed illa ducatonorum 2500. Quia vt in alia decisio-
6 ne dictum fuit, modo † strictè agitur super facto, non autem circa quid esset faciendum, & sat est, quod coniuges tunc putauerint dotem veram pro secundo matrimonio esse in ducatonis 5000. & hanc esse attendendam, solumque nuper hæc nullitas detecta fuit post resolutiones Rotales,
7 † vnde potius opinio partium, quàm veritas attendi debet, Bald. *in l. quo loco* §. 1. *ff. de hæred. instit.* Soccin. Sen. *consil.* 124. *num.* 4. *lib.* 4. Crauett. *conf.* 88. *n.* 14. *&* 15. cum alijs per Surd. *conf.* 315. *num.* 65. & in his terminis referendæ
8 solutionis † ad vnum potius debitum, quàm ad aliud, Aret. *conf.* 5. *in princ. vers. quæro tunc, quomodo debitor ad fin.* Gratian. *discept. forens. c.* 224. *n.* 82. Agitur enim de inter-
9 pretando † factum, & in quam dotem retulerint coniuges solutiones fructuum.

Minus obstat, quod Proclama Legati Ferrariæ non fuerit vsu receptum, & non comprehenderet conuentionem inter coniuges initam mediante dicto Religioso, ad tradita per Surd. *conf.* 392. *n.* 15. *&* 16. Quoniam edictum † Prin-
10 cipis præsumitur vsu receptum, & contrarium dicenti, incumbit onus probandi, Dec. *conf.* 534. *n.* 9. Natt. *conf.* 160. *num.* 22. Benintend. *dec.* 13. *num.* 9. Cardin. Mant. *decis.* 115. *num.* 2. & verè apparet hìc vsu receptum, dum ante proclama pro fructibus dotalibus fuerunt solutæ libræ 1325. quæ conficiebant illos ducatonos 250. post verò proclama, quia fuit detracta quinta pars, ita iubente Legato fuerunt solutæ libræ 1060. Et partes ipsę conformando solutionem fructuum ad proclama declararunt facto ipsum proclama comprehendere illorum conuentionem, illamque taxationem propositam fuisse à Religioso pro tollendis mutationibus valoris monetarum, quæ à priuatis fierent, non autem quæ à Principe præciperentur.

Non obstat, quod fructus dotales sint taxandi † ad ra- 11
tionem septem, non autem quinque pro centenario iuxta statutum Centense, quoniam nec etiam habita hac ratione septem pro centenario ducatoni 250. nec libræ 1325. nec libr. 1060. respondent, vel congruunt primæ doti ducatonorum 2500. & demum hodie strictè agitur ad factum, an autem debeat fieri taxatio ad quinque, vel ad septem, erit alterius indaginis, prout etiam, an maritus sustinuerit onera matrimonij, vt in alia decisione reseruatum fuit.

Et ita vtraque parte informante, &c.

* *In hac causa fuerunt factæ plures decisiones, & primo coram Buratto sub diebus* 1. *Iulij* 1616. *&* 19. *Ianuarij* 1624. *&* 3. *Iunij eiusdem anni, &* 29. *Nouembr. pariter* 1624. *sunt inter eius impress. decisiones* 201. 752. 798. *&* 873. *& coram Reuerendiss. D. meo Decano præter illam supra à me adductam, aliæ etiam fuerunt factæ sub diebus* 19. *Ianuarij* 1628. *&* 16. *Martij* 1629. *& infra adest alia sub die* 31. *Ianuarij* 1632. *& in altero tomo aderunt duæ aliæ, prima coram eodem Reuerendiss. Merlino die* 27. *Februarij* 1636. *& altera coram Reuerendiss. P. D. Panzirolo Patriarcha Constantinopolitano sub die* 5. *Martij* 1638.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Prælationis.

Die Veneris 20. *Decembris* 1630.

ARGVMENTVM.

Censuarij duo si simul & insolidum litigauerint ad obtinendam prælationem in re censuata, & insolidum obtinuerint duas sententias fauorabiles, si vnus ex his litem deserat, & nolit amplius præferri, ille qui remansit in lite, nullo modo impeditur obtinere tertiam sententiam, & mandatum exequutiuum in tota re, &c. De depositi validitate, quando non possit controuerti, & aliqua, quando dicatur integrum in hac materia prælationis rei conseruatæ.

SVMMARIVM.

1 *Tres sententiæ conformes, cùm faciant rem iudicatam, per consequens locus est exequutioni.*
2 *Censuarij duo si simul & insolidum litigauerint ad obtinendam prælationem in re censurata, & obtinuerint duas sententias fauorabiles, an vnus solus possit obtinere tertiam.*
3 *Duo an simul & insolidum litigant, si alter eorum non curet prosequi litem, alius benè poterit litem prosequendo eam terminare.*
4 *Negligentia vnius ex litigantibus non debet præiudicare alteri collitiganti.*
5 *Sententia sic intelligi debet, vt sit conformis libello.*
6 *Monitorium deseruit loco libelli.*
7 *Ablatiui absoluti important conditionem.*
8 *Citatus si creditor sit ad recipiendam pecuniam, aliàs viden. deponi, si intra terminum non compareat, tunc locus est depositio.*
9 *Contumacia partis stante in receptione pretij, si illud fuerit depositatum, non potest deinde pars conqueri de depositio.*
10 *Depositum, vt releuet debet esse integrum.*
11 *Bulla Pij V. super censibus, in materia depositi, quoad prælationem solum exigit depositum pretij, non autem expensarum.*
12 *Illatio non fit quoad diuersa.*

DE-

DECISIO DXVIII.

DOminus Christophorus de Rantegni emit vineam, de qua agitur per subhastationem, sed cùm super eam essent impositi duo census, vnus ad fauorem R. P. D. Castellani, & alter ad fauorem Domini Ludouici Zeffiri, tam Castellanus quàm Zeffirus coniunctim, & in solidum mouerunt iudicium prælationis ex bulla fel. record. Pij Quinti super censibus contra emptorem; & obtinuerunt insimul duas sententias, vnam ab A. C. alteram in Rota præuijs decisionibus. Posteà Zeffirus litem deseruit, & noluit amplius præferri, sed Castellanus illam prosequendo obtinuit tertiam sententiam confirmatoriam aliarum duarum, in qua tamen solus Castellanus, & non Zeffirus nominatur, vnde stantibus tribus sententijs fuit relaxatum mandatum, & illud executum super vinea ad instantiam solius Castellani, modò dubitatur, an executio substineatur, quam substineri fuit resolutum, nam fuit facta in vim mandati Rotalis re-
1 laxati præuijs tribus sententijs † conformibus, quæ cùm faciant rem iudicatam, erat per consequens locus executioni, *Clement. vt calumnijs de re iudic.* Gabr. *de exec. rei iudic. concluſ.* 1. *n.* 1. *l. post rem iudicatam*, vbi Bart. & Doct. *ff. de re iudic.* bo. me. Card. Caualerius *deciſ.* 22.

Non obstant tres defectus, qui contra executionem opponuntur, nam primus, quòd cùm ab initio fuerit iudi-
2 cium intentatum tam à Castellano, quàm † à Zeffiro, & ad eorum fauorem coniunctim obtentæ duæ sententiæ, non potuerit posteà solus Castellanus obtinere vltimam sententiam, & immissionem in tota vinea, de cuius retractu agebatur, tollitur ex quo Zeffirus noluit amplius ius suum prosequi, prout patet ex declaratione ipsius, quæ datur, vnde cùm remaneret solus Castellanus, qui petebat præferri, & erat censuarius, benè poterat obtinere immissionem in tota vinea, quidquid enim dicendum esset, si cum
3 ipso concurreret Zeffirus, qui habebat coæquale ius ad prælationem petendam, dum ille amplius non currit, remanet solus Castellanus, & cùm census ad eorum fauorem impositus cantet super tota vinea, vtique poterat in tota vinea prælationem habere, quia super tota vinea est etiam creditum cum hypotheca ad fauorem Castellani; vltra quod licèt duæ priores sententiæ fuerint latæ ad fauorem vtriusque, tertia tamen fuit lata solùm ad fauorem Castellani, qui solus pro ea instetit, & illam obtinuit, vt fuit dictum supra, & is ratione trium conformium, & appellationis non interpositæ habet ad sui fauorem rem iudicatam, quæ tamen non applicatur Zeffiro, qui habet tantùm duas sententias,
4 cuius † negligentia non debet præiudicare alteri collitiganti, qui voluit litem prosequi, Ruin. *conſ.* 35. *num.* 13. & 14. *lib.* 5. & 13. *num.* 9. *lib.* 4. quem sequitur Gabr. *conſ.* 56. *nu.* 10. & *seqq. lib.* 1.

Aufertur tamen quæuis difficultas ex monitorio facto super prælatione, in quo fuit petita prælatio ab vtroque coniunctim, diuisim, & insolidum, vnde sententiæ simpliciter concedentes prælationem, debent etiam † intelligi insoli-
5 dum, vt sic sint conformes libello, *l. vt fundus ff. com. diuid.* Surd. *deciſ.* 295. *num.* 20. sanct. mem. Gregor. XV. *dec.* 176. *num.* 5. bo. me. Card. Caualer. *deciſ.* 158. *num.* 2. Cu-
6 ius libelli † loco deseruit dictum monitorium, Mandos. *de monitor. q.* 38.

Secundus defectus, de quo opponitur, est, quòd sententiæ dicunt Castellanum, & Zeffirum esse præferendos, soluto tamen pretio in venditione, & subhastatione vineæ
7 prædictæ, & sic sub conditione solutionis pretij, † quàm imporrat dictus ablatiuus absolutus, *l. ab emptore, ff. de pact.* Ideòque non debuerit fieri depositum, sed solutio realis Rantegni, maximè quia eius procurator fuit paratus recipere solutionem, sed tollitur, quia præcessit citatio ad re-
8 cipiendum, aliàs videndum mandari deponi, vnde cùm intra terminum nullus comparuerit ad recipiendum, & Iudex elapso tempore ordinauerit deponi, & verè depositum fuerit, antequam procurator esset paratus recipere, proculdubio locus fuit deposito, iuxta *leg. obligatione, vbi gloſ.* & Bald. *C. de solut. l. acceptatio, vbi etiam gloſſ. in verbo soluantur de vsur.* Quòd autem procurator fuerit paratus recipere solutionem non releuat, siquidem comparitio non fuit in termino citationis ad recipiendum, sed multò post decretum, nam ex regestro apparet decretum fuisse factum 6. Iulij, & sub eadem die expeditum mandatum, protestationem verò fuisse factam per Procuratorem Rantegni constituisse procuratorem ad recipiendum. Et cum ex † his probetur 9
contumacia in receptione pretij, cessat allegatus defectus depositi.

Tertius defectus, de quo objcitur, est, quòd non fuerit depositum † integrum, cùm fuerit factum simpliciter de 10
pretio oblato in subhastatione, non autem de expensis in ea factis, sed Dominis placuit responsio, quòd bulla fel. rec. Pij V. solùm † exigit depositum pretij, non autem expen- 11
sarum, nam qui retrahit, debet quidem emptorem releuare indemnem ab omni expensa, quàm fecit in emptionem, hæ autem expensæ non sunt factæ ab emptore in emptione, sed à creditore in recuperatione sui crediti, 12
mediante subhastatione, quod nihil habet commune † cum emptione, & sic non est dicendum, quòd emptor in subhastatione reficeret expensas ei, ad cuius fauorem fit subhastatio, ita non conuenit, vt is, qui retrahit ab emptore, soluat expensas, quas emptor nec fecit, nec tenetur, & de illis non extat condemnatio, quia Castellanus fuit solùm condemnatus ad soluendum pretium in subhastatione, & deliberatione solutum, vt ex verbis sententiæ, ibi: *Dominum Christophorum verum emptorem teneri, & obligatum esse, ac cogen. prout condemnamus ad facien. retrouenditionem, & retrocessionem vineæ, soluto tamen pretio in venditione, seu subhastatione, vnde depositio pretio prætensa nullitas non obstat.*

Demum illud, de quo opponitur fuerit facta executio super fructibus vineæ, non iustificatur ex facto, & quatenus etiam probaretur, respicit possessores, qui emerunt à Rantegni, qui tamen à Castellano illos repetere debent, quatenus perceperit.

Cæteræ verò nullitates citationis ad substantiales, & citationis ad sententiam, necnon diuersæ personæ Notarij causæ tolluntur ex facto, nec Dominis visæ fuerint releuantes, cùm in vltima positione difficultas fuerit tantummodò restricta ad supradictos tres principales respicientes depositum, & executionem ipsam ratione prætensi excessus.

Et ita &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana Fideicommissi de Coronis.

Die Mercurij 18. *Iunij* 1631.

ARGVMENTVM.

Declaratur materia illa, an proximitas grauati, vel grauantis sit attendenda.

SVMMARIVM.

1 *Proximitas grauati, & non grauantis est attendenda, & ista opinio magis veritatis consentanea, & validioribus munita est rationibus.*
2 *Et ab ista opinione nullatenus recedendum est, sed omninò retinenda est, nu.* 3.
4 *Rot. deciſ.* 692. *num.* 3. *par.* 2. *in recent. declaratur.*
5 *Proximitas grauati est attendenda, & istam opinionem Rota semper pro constanti tenuit.*
6 *Proximitas grauati ad hoc, vt testator præsumatur voluisse attendi, ex coniecturis deducitur.*
7 *Filiarum appellatione veniunt dumtaxat neptes descendentes, non transuersales.*
8 *Filiarum appellatione nullo modo possunt venire sorores.*
9 *Proximitas grauati est attendenda, quando testator prohibitionem alienationis fecit, & n.* 10.
10 *Proximitas grauantis quando sit attendenda.*
11 *Appellatione successorum, & descendentium veniunt posteri in infinitum.*
12 *Testator præsumitur voluisse magis grauati, & non ipsius proximitatem attendere.*
Nam aliàs deferretur successio per saltus, & in dies materia, & ansa litibus daretur, nu. 12.
13 *Proximitas grauati non attenditur, quando fit transitus de linea ad lineam, vel ad diuersam qualitatem personarum, declara vt n.* 15. 16. 22. & 23.
14 *Testator præsumitur habere maiorem charitatem erga sanguine proximiores, quàm erga alios.*
17 *Successio quoties semel ingressa est aliquam lineam, non*

non discedit ab illa, nec admittuntur venientes ex alia linea, quamdiu in prima linea tam ad successionem admissa, extat persona capax.

18 *Testatoris prædilectio in materia attendendi proximitatem grauati, vel ipsius, totum regulat.*

19 *Testator sicuti diligit filium grauatum, ita censetur diligere eius posteritatem, atque etiam filias fœminas, & num. 20.*

21 *Grauati filia potius est admittenda, quàm soror.*

24 *Soror non est ex descendentibus.*

25 *Coniectura vnica tollitur ex alijs, & vrgentioribus coniecturis.*

26 *Coniecturæ contrariæ inuicem se eliduntur.*

27 *Agnationis conseruatio enixè optata à Testatore, non attenditur amplus, quando deficit linea masculina.*

28 *Fideicommissarius si agnouerit fideicommissum ad sui fauorem purificatum, illud potest ad alios transmittere.*

29 *Successio in fideicommissis continuatiuè, & non per saltus, regulariter defertur.*

DECISIO DXIX.

FVit coram Eminentissimo D. Cardinale Virile resolutum sub die 26. Nouembris 1627. nec Francisco, nec Lauræ dandam esse immissionem in bonis Simonis fideicommittentis, & cum solum pro parte Laurę impugnaretur decisio, ad illius instantiam, in locum dicti D. Cardinalis subrogatus, proposui dubium respectu ipsius Lauræ, & Domini contra eam etiam hodie respondentes steterunt in decisis.

Quoniam Testator instituit sibi hæredes vniuersales Melchiorem, Franciscum, Paulum, & Martinum nepotes ex Anastasio fratre, & eorum descendentes masculos per lineam masculinam prouenientes, & deficiente linea masculina, mandauit, vt succedant in sua hæreditate filiæ fœminæ magis proximiores; in qua substitutione, quamuis Laura vti proximior Simoni Testatori, quia est ipsius nepotis ex dicto Anastasio fratre, sub collectiuo nomine proximiorum indefinitè, & independenter prolato, se vocatam esse prætendere posset, tamen cùm extet Sulpitia, Anna, Maria pronepotis Testatoris ex Martino nepote grauato, qui vltimo loco decessit, eiusdem Martini grauati, non autem Simonis grauantis, proximitas est attendenda.

Quidquid enim certauerint inter se Doctores in hac quæstione, in qua tamen opinio fauens proximioribus grauati,
1 veritati magis consentanea, validioribus munita rationibus, crebriori Doctorum calculo, tam in gymnasijs, quàm in foro recepta videtur, vti testantur Surd. *cons.* 370. *num.* 10. Decian. *cons.* 26. *num.* 74. *lib.* 2. Fusar. *de subst. q.* 484. *n.* 10. *& seqq.* vbi vltra sexaginta Doctores recensent, quorum maior pars affirmat hanc esse veriorem, & communiorem
2 opinionem, & *num.* 15. ab hac † nullatenus recedendum monet, Bellon. Iun. *cons.* 17. *num.* 33. *& cons.* 61. *num.* 8. qui pariter multos cumulat, quod facit & Rouit. *cons.* 50. *num.* 7. & Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *q.* 24. *num.* 33.
3 vltra sexaginta sex Doctores enumerat; Retinendam † esse omninò hanc sententiam in fauorem proximiorum grauati haud quidquam Domini hæsitarunt, quia Rota sæpè sæpiùs hanc fuit amplexa, & secundùm eamdem respondit, ita in *decis.* 72. *num.* 1. *& seqq. par.* 1. *diuers. & in recent. decis.* 116. *num.* 8. *p.* 1. *decis.* 681. *num.* 2. *par.* 2. vbi quòd Rota passim sequitur hanc sententiam, & coram Card. Cauallerio *decis.* 465. *num.* 1. *in Bononien. de Mutettis* 6. *Februarij*, & 11. *Decembris* 1623. *coram bon. mem. Buratto*, *in Palentina Anniuersarij* 9. *Decembris* 1626. *cor. R. P. D. meo Decano*, *& in eadem sub die* 23. *Nouembris* 1627. *coram R. P. D. meo Durano*, *& in Asculana fideicommissi* 3. *Decemb.* 1627. *coram Eminentiss. Cardinale Virile*, & aliàs plures.
4 Nec contrarium Rota dixit in † *Bononien. fideicommissi de Cattaneis* 12. *Junij* 1615. quæ est *decis.* 692. *nu.* 3. *par.* 2. *recent.* vt putauit Fusar. *de substit. q.* 484. *num.* 2. *vers. & in decisionibus*, quia illa decisio non dicit Rotam tenere opinionem in fauorem proximiorum grauantis, sed simpliciter refert non defuisse, quo proximitatem grauantis esse attendendam asseruerint, & in eadem causa Bononien de Cattaneis semper Rota admisit pro constanti veriorem esse opinionem, & in hoc Sacro Tribunali à maioribus nostris approbatam, quæ † proximioribus grauati fauet, & 5
Rotæ constantiam in hac opinione animaduerterunt, Turet. *cons.* 61. *num.* 8. *lib.* 2. & Giouagn. *cons.* 2. *num.* 7. *lib.* 1. qui & propterea huic subscribendum esse omninò consuluerunt.

Verùm, & qui contrariam tuentur sententiam, admittunt † dubio procul proximitatem grauati potiorem esse, si 6
& hanc mentem Testatoris fuisse ex coniecturis deducatur, vt tradiderunt Soccin. Sen. *cons.* 249. *num.* 24. *lib.* 2. Gabr. *cons.* 86. *num.* 17. *& cons.* 107. *num.* 8. *lib.* 1. *& cons.* 112. *nu.* 16. *lib.* 2. Surd. *cons.* 120. *n.* 5. *& cons.* 270. *n.* 14. Bellon. Iun. *cons.* 17. *num.* 34. & dixit *Rota in Bononien. de Mutettis* 26. *Junij* 1602. *coram Card. Pamph. Seniore*; Prout in præsenti plures, & magni momenti coniecturæ fuerunt per Dominos ponderatæ.

Prima deducitur ex descensiua continuatione successorum considerata à Testatore, qui delationem hæreditatis inchoari voluit à quatuor nepotibus, & deinde iussit progredi de gradu in gradum in eorundem nepotum successores, & descendentes, & postremò deficientibus masculis substituit filias fœminas, ex quo deprehenditur quod in hac postrema vocatione non possunt venire sorores primorum hæredum, neque neptis ex fratre Testatoris quia istæ non sunt descendentes ab ipsis nepotibus primis hæredibus, à quibus tanquam à fonte dimanãt cæteri gradus successionis, & vocatio hæc filiarum fœminarum si referatur ad Simonem, non verificat in Laura, quia est neptis transuersalis ex fratre, † appellatione autem filiarum veniunt dumtaxat 7
neptes descendentes non transuersales, Rip. *in leg. hæredes mei*, §. *cùm ita num.* 64. *ff. ad Trebell.* Dec. *in l.* 2. *num.* 11. *C. de successor. edict.* Soccin. Sen. *in l. cum vir. num.* 6. *ff. de condit. & demonstr.* cum alijs per Fusar. *de subst. quæst.* 314. *n.* 2. *&* 5. Itidemque si referatur hæc vocatio filiarum ad primos hæredes, minus verificari potest in Laura, quia est eorumdem soror, quæ nullo modo venire † potest appellatio- 8
ne filiarum, aliter filiæ nuncupantur, *l. sororis*, *ff. de rit. nupt. l. sorori*, *ff. si pars hæred. pet.* vt in proposito considerat Fusar. *cons.* 75. *n.* 1. *& seqq. & cons.* 76. *n.* 1. *& seqq.*

Secunda est coniectura, quæ vtplurimum mouit Domi- 9
nos, quia testator plenissimam prohibitionem alienationis fecit, & in casu alienationis mandauit bona deuolui ad ipsius alienantis liberos; vnde ex hoc dignoscitur, quod testator post delatam hæreditatem suis nepotibus primis hæredibus, non amplius considerauit propriam sui proximitatem, sed hæsit proximitati ipsorum hæredum, quod eò magis dicendum est voluisse in casu mortis, quia in hoc casu stat etiam regula, vel saltem verior, & receptior sententia Doctorum, quod attendatur proximitas grauati, vt supra fuit dictum, in casu autem contrauentionis † de iu- 10
re attendenda fuisset proximitas grauantis, iuxta tradita per Ruin. *cons.* 112. *num.* 12. *lib.* 4. Soccin. Iun. *cons.* 70. *num.* 3. *lib.* 4. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *numer.* 40. Odd. *de prohib. alien. quæst.* 9. *num.* 67. Fusar. *de subst. quæst.* 484. *numer.* 70. Rot. *diuers. decis.* 93. *numer.* 2. *vers. secus in prohibitione alienationis lib.* 2. *par.* 3. *& decis.* 72. *sub num.* 2. *p.* 1. *diuers.* Et tamen testator recedendo à dispositione iuris communis voluit, vt etiam in casu delicti attenderetur proximitas grauati, quamuis delinquentis, & sic apparet de hac enixa voluntate testatoris, vt persona grauati, & illius proximitas solùm attendatur, aliàs sequeretur absurdum, quod testator magis fauisset hæredibus contrauenientibus, & in casu delicti, quàm in casu mortis, & dum nulla ijdem hæredes culpa redargui possunt, & in terminis obseruarunt, Soccin. Sen. *cons.* 51. *num.* 30 *ad med. lib.* 4. Gabr. *cons.* 86. *num.* 17. *lib.* 1. Caball. *cons.* 60. *n.* 10. Bellon. Iun. *cons.* 17. *num.* 35. *& seqq.* vbi hanc coniecturam magnifacit, & euidentem appellant.

Tertia desumitur coniectura ex eo, quia hæc vocatio filiarum fœminarum est collata in remotissimum tempus, nempe post hæredes, eorum filios, nepotes, successores, & descendentes, † quorum appellatione veniebant eorum 11
posteri in infinitum ad *l. liberos*, & ibi Alciat. *ff. de verb. sign.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 8. *tit.* 11. *num.* 1. *& seqq.* Vnde multum est verisimile, quod testator voluerit considerare proximitatem grauati tunc descendentis, non autem repetere semper suammet proximitatem, & successionem, pro qua reperienda, & probanda necesse fuisset reuoluere longam annorum seriem, † & de illo tempore re- 12
motissimo multum inuoluta, & inaccessibilis fortasse foret

pro-

proximitas fideicommittentis, deferreturque succeſſio per ſaltus, & in dies præberetur materia, & anſa litibus, pro quibus euitandis credendum eſt, & teſtatorem ſenſiſſe, vt non amplius ipſius proximitas, ſed grauatorum pro tempore decedentium attenderetur, quemadmodum benè in propoſito animaduertunt Surd. *conſ.*370. *num.*11. *ante fin.* Caball. *conſ.*60. *numer.*8. *& ſeqq. lib.*1. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.*484. *num.*15. *ver. & ab hac ſententia*, Rota *deciſ.*72. *num.*2. *in* 4. *coniect. part.*1. *& deciſ.*513. *num.*2. *part.*4. *diuerſ. & coram Card. Caualerio deciſ.*465. *num.*3. *in fin. & ſeqq. & in Bononien. de Mulettis* 11. *Decembris* 1623. *coram bon. mem. Buratto*, vbi quod hæc eſt ſolida coniectura.

Aliæ etiam fuerunt per informantes propoſitæ, & Dominis placuerunt coniecturæ.

Nec obſtat regulam in fauorem proximiorum grauati li-
13 mitari, & ſic non ipſius † grauati proximitatem, ſed teſtatoris attendi, quando fit tranſitus de linea ad lineam, vel ad diuerſam qualitatem perſonarum, vt à maſculis ad fœminas, vel à deſcendentibus ad tranſuerſales, vt per Doct. *in leg. cum ita*, §. *in fideicommiſſo*, *ff. de leg.*2. Menoch. *conſ.*124. *numer.*1. Peregrin. *de fideicomm. art.*20. *num.*5. *& deciſ.*132. *num.*3. Fuſar. *de ſubſtit. qu.*484. *n.*21. Laderch. *conſ.*45. *num.*13. *verſ. & id æquitati*, Rota *d. deciſ.*693. *num.*3. *part.*2. *recent.* & in alijs, tunc enim non agitur de illa ſucceſſiua continuatione, ſed repetitur primum principium, & caput ſucceſſionis, & propterea quemadmodum vocando primum maſculos teſtator inchoauit à maſculis ſibi proximioribus; ita dum poſtea tranſitum fecit ad fœminas pari ratione erit inchoandum à fœminis proximioribus eidem teſtatori, erga quas præſumitur
14 † maior charitas à vicinioris gradus motiuo, & arctiori ſanguinis vinculo regulata, Soccin. Sen. *conſ.*49. *num.*3. *ver. quibus ſuppoſitis lib.*1. Menoch. *conſil.*957. *numer.*12. *& alij*.

Quoniam vera eſt dicta limitatio, & admittenda, quo-
15 ties omninò extincta eſt linea, † ſeu deſcendentia ſemel admiſſa, & tranſeundum eſt ad aliam lineam, vt puta quando grauatus ſine prole maſculina, vel fœminina decedit, vel quia fœminæ non ſint vocatæ, at vbi grauatus decedit cum filia, quæ ſit capax fideicommiſſi, & ſic non fit tranſitus de linea ad lineam, ſed de qualitate dumtaxat perſonarum maſculina ad fœmininam, perſeuerante tamen ſucceſſione in eadem linea, prout in caſu præſenti,
16 † tunc limitatio prædicta nullatenus videtur recipienda, & in contrarium ſtat communior Doctorum ſententia, ſcilicet filiam grauati admittendam eſſe etiam excluſa alia fœmina alterius lineæ, quamuis hæc proximior eſſet teſtatori, & ita declarari debet, & reſtringi limitatio prædicta, quo-
17 ties enim ſucceſſio ingreſſa † eſt ſemel aliquam lineam, non diſcedit ab illa, nec admittuntur venientes ex alia linea, quamdiu in prima linea iam ad ſucceſſionem admiſſa, extat perſona capax ad textus *in cap.*1. *de natur. ſucceſſ. feud.* Anchar. *conſ.*82. *in fin.* Soccin. iun. *conſ.*126. *num.*27. *lib.*1. Molin. *de primog. Hiſpan. lib.*3. *cap.*4. *num.*14. Peregrin. *de fideicomm. art.*27. *num.*14. *& conſ.*42. *num.*6. *lib.*3. Dumq; agitur de deſcendentibus grauati, ad quem ſemel ex iudicio teſtatoris ſucceſſio fideicommiſſi eſt delata, perpetuò hæreditas gradatim inter coniunctiores illius, ſiue maſculos, ſiue fœminas, quatenus tamen ſint hæ capaces, quouſque extant, conſeruari debet, & inſpicienda illius proximitas, quemadmodum enim ipſe grauatus primus hæres prælatus eſt in ſucceſſione, & dilectus à teſtatore, ſic & eius liberi, ac deſcendentes cuiuſcumque ſint ſexus prælati cenſeri debent, cùm perſeueret ea qualitas propter quam prædi-
18 lexit filium, & ſic eadem † prædilectio teſtatoris à qua tamquam à norma regulanda videtur tota hæc materia ad *l. cum auus*, *C. de cond. & demonſtr. l. cum acutiſſimi*, *C. de fideicomm.* benè Soccin. ſen. *conſ.*249. *num.*21. *verſ. vndecimo hanc partem lib.*2. & melius Soccin. iun. *conſ.*168.
19 *num.*90. *lib.*1. vbi quod ſicuti teſtator diligit filium † grauatum; ita cenſetur diligere omnem eius poſteritatem, atque etiam filias fœminas, Cioff. *conſ.*7. *num.*72. & ita etiam doctè ratiocinatur, & veritatem huius declarationis admittit Laderchius, quamuis contrariæ ſententiæ fauentis proximitati grauantis propugnator ſit acerrimus *conſil.*45. *num.*12. *& conſ.*136. *num.*5. vbi quod in his terminis ſunt intelligendi, & verè loquuntur Soccin. & alij Doctores, & quod axioma eſt æquiſſimum, idemque aduertit Odd. *conſ.*39. *numer.*30. & hunc caſum eſſe clarum dixit Ruin. *conſ.*123. *num.*18. *lib.*2. Alciat. *conſ.*32. *num.*8. *& ſeqq. lib.*9. *vbi num.*11. *ver. quidquid ſit in aliys caſibus*, inquit hanc opinionem nullam pati † difficultatem, quando agitur de 20
fœmina deſcendente ab vltimo grauato, latè Cioff. *d. conſ.* 7. *num.*22. *in fin. & ſeqq. per tot. lib.*1. Surd. *dicto conſ.*370. *num.*10. *& ſeqq. & præcipuè num.*15. Magon. *deciſ. Lucenſ.* 83. *ſub num.*15. Gamm. *deciſ. Luſitan.*354. *num.*9. plenè Menoch. *conſ.*823. *num.*7. *& ſeqq. & num.*25. *verſ. ſecundus eſt caſus*, vixque in his terminis eſſe locum diſputationi monuit Cephal. *conſ.* 457. *num.* 5. Card. Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.*8. *tit.*12. *num.*38. *ad fin.* vbi quòd hoc modo ſententia pro grauato eſt omninò rationabilis, cum qua declaratione tranſiuit, & Rota *deciſ.*627. *numer.*2. *& deciſ.* 681. *num.*3. dixit in hoc caſu rem carere difficultate *part.*2. *recent.*& demum in his præciſis terminis, quod potius † ad- 21
mittatur filia grauati, quàm ſoror tradiderunt Soccin. ſen. *conſ.*49. *num.*1. *lib.*1. *& conſ.*249. *num.*2. *& ſeqq. num.*21. *lib.*2. Molin. *de primog. Hiſpan. lib.*3. *cap.*9. *num.*1. plenè Peregr. *conſ.*42. *num.*7. *&* 8. *lib.*3. vbi quod hoc caſu res eſt indubitata, & *conſ.*42. *num.*11. *lib.*5. qui ſignanter loquitur in fauorem filiæ grauatæ ad excluſionem ſororis eiuſdem grauati, & *conſ.*92. *per tot. lib.*6. & hanc ſententiam veriorem etiam dixit Fuſar. *d. qu.*484. *num.*29. *&* 44. *verſ. ego igitur*, Rota *dict. deciſ.*681. *num.*1. *& per tot. & num.*3. *& ſeqq. part.*2. *recent.* quæ deciſio emanauit in caſu præciſo, in quo agebatur de continuanda ſucceſſione in filiam vltimi grauati, & approbantur duo conſilia Peregrin. 42. *lib.*3. *& conſ. pariter* 42. *lib.*5. in eadem cauſa edita ſupra relata, & ſic temperanda † ſemper eſt limitatio ſupra deducta, vt 22
procedat, quando propriè fit tranſitus de vnius linea ad alterius lineam, non autem quando fit de qualitate perſonarum ad aliam qualitatem, prout de maſculis ad fœminas, † quatenus tamen fœminæ ſint filiæ, ſeu deſcendentes ip- 23
ſius grauati, & capaces fideicommiſſi, vt dictum eſt ſupra.

Verùm ceſſat in præſenti caſu difficultas, quia fortaſſe poſſet dubitari, an attendenda eſſet proximitas teſtatoris, quando fit tranſitus ad aliam lineam, ſi hæc alia linea eſſet ad fideicommiſſum vocata & perſona vti proximior teſtatori grauanti ad ſucceſſionem aſpirans, eſſet de comprehenſis in ſubſtitutione, ſed cum vt ſupra in prima coniectura obſeruatum fuit, non ſint vocati, niſi deſcendentes maſculi ex illis nepotibus primi hæredibus, & his deficientibus filiæ fœminæ deſcendentes ex ijſdem hæredibus, vtique inter iſtas perſonas vocatas non comprehenditur Laura, quæ eſt ſoror dumtaxat, † non autem deſcendens ex primis 24
hæredibus, & ſic non intrat diſputatio ſuper illius proximitate, cùm nullum ius ad fideicommiſſum habere poſſit, & ita in his terminis reſpondit Rota *deciſ.*510. *num.*5. *part.*1. *recent.* & demum hæc vnica coniectura fundata ſuper tranſitu de vna linea ad aliam, quatenus faueret Lauræ, tollitur ex alijs, & vrgentioribus † coniecturis, quæ militant 25
pro Sulpitia filia grauati ad *l. Diuus*, *ff. de integr. reſt.* Menoch. *de præſumpt. lib.*1. *cap.*9. *num.*1. Mantic. *de coniect. lib.*12. *tit.*17. *num.*6. *& ſeqq.* & in his terminis benè Cioff. *conſ.*7. *num.*96. vel ſaltim inuicem contrariæ † iſtæ coniec- 26
turæ eliduntur, illiſque ſublatis firma remanet, eſtque amplectenda Rotæ opinio in fauorem proximioris reſpectu grauati.

Non obſtat conſeruatio agnationis enixè optata à teſtatore, quoniam hæc erat † attendenda durante linea ma- 27
ſculina, ſed dum illa defecit, & eſt aperta ſucceſſio in fauorem fœminarum, non conſideratur amplius in linea fœminina, ad quam fit tranſitus hæc conſeruatio agnationis, Menoch. *conſ.*233. *num.*13. *ad finem*, *& ſeq.* Surd. *conſ.*316. *num.*15. Rota *deciſ.*693. *n.*5. *part.*2. *recent.*

Minus obſtat non extare hodie Sulpitiam, quoniam cum iam ipſa fideicommiſſum † ad ſui fauorem purifica- 28
tum agnouerit, illud potuit tranſmittere in Sulpitiam Annam Mariam de Roſis filiam, ad *l. à teſtatore*, *ff. de condit. & demonſtr.* Gabr. *conſ.*121. *numer.*21. *lib.*1. Cephal. *conſ.*132. *num.*7. *&* 8. Fuſar. *de ſubſtit. qu.*487. *num.*1. *& ſeqq.* Vel eadem Sulpitia Anna Maria ex propria perſona poteſt prætendere ius ſucceſſionis in hoc fideicommiſſo Simonis, præſertim attentis illis verbis appoſitis in vocatione fœminarum de gradu in gradum in infinitum, ex quibus benè deprehenditur teſtatorem voluiſſe continuari fideicommiſſum in omnes perſonas contentas in illa linea, quæ ſemel ſucceſſit qualis eſt d. Sulpitia Anna Maria ſequendo ordinem ſuecedendi ab inteſtato ſecundum quem regulariter † etiam deferenda eſt ſucceſſio in fideicommiſſis con- 29

tinua-

tinuatiuè, & non per ſaltus, Peregr. *conſ.* 42. *num.* 5. *lib.* 3. Caball. *conſ.* 60. *nu.* 14. *& ſeqq. lib.* 1. ſemperque vrget motiuum, quòd Laura eſt excluſa ex eo, quia deſcendentes ſolùm ex primis hæredibus ſunt vocati, talis autem non Laura, quia eſt tranſuerſalis, vt ſupra ponderatum fuit.

Et ita &c.

Eſt ſupra in hac eadem parte deciſ. 109.

REVERENDISSIMO PIROVANO.

Illerden Decimarum.

Die Lunæ 23. *Iunij* 1631.

ARGVMENTVM.

Ius vniuerſale decimandi per motionem litis ſuper decimis, quando, & ex quibus non dicatur effectum litigioſum.

SVMMARIVM.

1 *ad Immemorabilem probandam teſtes cuius ætatis eſſe debeant, vt de ea poſſint rectè deponere.*
2 *Exemptio, quando non eſt totalis, ſed particularis præſupponit ius vniuerſum eſſe penes alterum, & illi aſſiſtere.*
3 *Lis, quando non eſt ſuper ipſa re, ſed ſuper iure connexo ipſi rei, quinimo ſuper modo tantum agendi, res illa non poteſt dici litigioſa.*
4 *Lis, quando non conteſtetur, an inducta præſumatur ſuper fundamento exceptionis.*
5 *Niſi ex parte actoris impugnetur, aut negetur.*
6 *Lis, ſuper vniuerſo iure decimandi, quando non dicatur fuiſſe conteſtata.*
7 *ad Proprietatis Dominos, ſeu directarios ſpectat cogere incolas ad denunciandum.*
8 *Exceptiones, quando ſunt propoſitæ per modum actionis, eo caſu lis qualiter inducatur ſuper eis.*
9 *Prohibitio, ſeu exceptio ſi proueniat ex iure connexo ipſi rei generaliter, non poteſt inferri ad totum ius.*
10 *ad Partis petitionem ſemper recurri debet ad cognoſcendum quid in iudicio fuerit deductum, & numer.* 11.

* *Deciſiones plures in hac cauſa annotaui ſupra ad deciſionem* 512. *quæ eſt in eadem cauſa.*

DECISIO DXX.

DOmini receſſerunt à deciſis in hac cauſa 15. Martij 1630. & 7. Februarij præteriti.

Quia ex eiſdem apparet ſufficienter probata immemorabilis, quatenus teſtes ad eamdem probandam inducti eſſent eius ætatis, vt de ea ſecundùm requiſita *gloſæ c. primo de præſcript. in* 6. poſſent de tempore litis conteſtatæ deponere, & in hoc Domini conueniebant, ſi lis probaretur conteſtata de anno 1593. vel 1594. teſtes defectu ſufficientis ætatis non probare; ſi verò fuit cœpta de anno 1617. vel ante, ad quod tempus ætas teſtium de anno 1619. examinatorum poſſet referri, teſtes immemorabilem probare, & cùm tota hæc cauſa, ſub die 28. Martij præteriti ad punctum litis conteſtatæ eſſet reſtricta. Hodie iterùm poſita viſum fuit defectum ætatis non obſtare, & à deciſis conſequenter eſſe recedendum. 1

Quia ex parte Capituli de Albelda non probatur litem ſuper vniuerſali decima fuiſſe conteſtatam per Carlanum de anno 1593. & ſeu 1594. emanauerat enim ſententia arbitramentalis vſque de anno 1418. 15. Iulij inter Rectorem S. Vincentii, & Franciſcum Cortit civem Illerden. uti Carlanum loci de Albelda contendentes reſpectiuè ex parte Rectoris decimas, quorumcumque fructuum prouenientium, ex quibuſvis terris, & domibus franchis, ſeu franchitatem habentibus ex conſuetudine antiqua in dicto loco, & terminis dicti loci Albelda pertinere, & ſpectare Eccleſiæ S. Vincentij, quæ terræ, & domus erant deſcriptæ in capibreuibus S. Mariæ Salſonæ, vel S. Iacobi de Nura, vel in nonnullis alijs capibreuibus, & inſuper Carlanum debere recipere, & conſueuiſſe recipere decimas in d. loco de Albelda ex illis domibus, & terris dumtaxat, quæ ſunt ſcriptæ in libro manifeſti, & ſeu æſtimi, cum quo libro omnes dicti loci conſueuerunt arctare ſuum commune ad ſolutionem decimarum; itaut in cæteris non deſcriptis conſtaret de franchitate per Rectorem prætenſa, reſpectu verò Carlani prætendebatur Rectorem non poſſe ex libris S. Mariæ, aut S. Iacobi concludere ius ſuum, neque ex libris manifeſti, & ſeu æſtimi excludere ius ipſius Carlani, ſed aliundè teneri probare exemptionem terrarum ex antiqua conſuetudine, vel priuilegio ſibi ſpectare, quæ controuerſiæ per arbitratores fuerunt compoſitæ, vt Carlanus percipere debeat decimas terrarum, & domorum, quæ ſunt feudi, & exemptionem non habent; imò ſcriptæ ſunt in libro æſtimi, Rector verò percipere debeat decimas ex domibus, & terris franchis, & exemptis.

Cæterùm capitulo poſt centum, & ſeptuaginta quinque annos hæſitante, ne iura Parochialis Sancti Vincentij (cuius nomine decimas percipit) negligentia Canonicorum, vel malitia incolarum, aut temporis diuturnitate perirent, petitum fuit coram Ordinario mandari omnibus, & ſingulis incolis, & habitatoribus loci de Albelda terras, & domos franchitatem habentes, & ex conſequenti decimas debentes Eccleſiæ S. Vincentij quatenus denuncient, & confiteantur ſe tales terras habere.

Prædictæ autem petitioni pro Carlano citato fuit reſponſum illum legitimis, & certis titulis eſſe in poſſeſſione, ſeu quaſi percipiendi decimas fructuum, qui colliguntur in termino de Albelda, & eo nomine generalem eſſe decimatorem, ſicuti & illius prædeceſſores in eodem fuerunt, nullumque ius competere capitulo moleſtandi incolas, & vniuerſitates ad denunciandum terras, & domos francas petens cognoſci de exceptionibus eidem competentibus, & declarari dictæ Communitati Clericorum in præmiſſis ius non competere, & cogi ceſſare à quibuſcumque prætenſionibus, & moleſtijs, & pronunciare liberè pertinere, & ſpectare dictum ius percipiendi decimas ad ipſum Gilabert Carlanum.

Si quæratur ex hac facti ſerie, an ex parte capituli fuerit lis conteſtata ſuper pertinentia decimarum, etiam non exemptarum, iam patet idem capitulum magnifeciſſe ſententiam arbitramentalem illam producendo, & iuxta terminos productionis confitendo Carlanum eſſe generalem decimatorem ratione feudi, ipſum autem pro certis terris, & domibus habere exemptionem, quæ inter ſe non pugnant, ſed conueniunt, quia exemptio quando non eſt totalis, † ſed particularis præſupponit ius vniuerſum eſſe penes alterum, & illi aſſiſtere, *cap. cum perſonæ de priuil. in* 6. Verall. *deciſ.* 306. *par.* 1. Rota *deciſ.* 491. *num.* 1. *par.* 1. *recent.* præterea petendo omnes incolas, & habitatores compelli ad denunciandum domos, & terras franchitatem habentes, ſupponitur ius vniuerſale decimandi ex parte Carlani demptis franchis, & exemptis, itaut lis non poſſit dici mota ſuper decimis feudi, ſed ſuper eo; an liceret capitulo, & Clericis cogere omnes incolas, & habitatores loci de Albelda ad denunciandum terras francas, vt ideò quando lis non eſt ſuper ipſa re, ſed ſuper iure connexo ipſi, † quinimò ſuper modo tantùm agendi, ius decimandi non potuit effici litigioſum, *l. quamquam* §. *Iulianus ff. de aqu. plu. arcen.* Roman. *conſ.* 270. *num.* 2. Ferret. *conſ.* 12. *n.* 1. *&* 170. *n.* 6. *&* 192. *num.* 9. Lancell. *de attent. par.* 2. *c.* 4. *in præfat. n.* 492. 2 3

Si verò hæſitetur, an ex reſponſione Carlani fuerit conteſtata ſupradicta lis ſub die 10. Ianuarij 1594. quæ fuit dies datæ cedulæ reſponſionis in actis verba cedulæ litem non concludunt, nam dum reſpondit legitimis, & certis titulis eſſe in poſſeſſione, vel quaſi percipiendi decimas fructuum, qui colliguntur in termino, & ſeu territorio de Albelda, & eo nomine generalem eſſe decimatorem, ſicuti & illius prædeceſſores in eodem fuerunt, fundat exceptionem ſuam ſuper ſententia arbitramentali, & illam præſupponit non impugnando ius ex parte capituli decimandi terras exemptas, vt † propterea lis non conteſtatur, aut inducta præſumitur ſuper fundamento exceptionis, *c. final. de lite conteſt. in* 6. Felin. *in cap. illud num.* 12. *de præſcript.* Balb. *eodem tract.* 3. *par.* 6. *par. principal. q.* 4. *numer* 38. *& idem fuit firmatum in deciſ.* 726. *in fine par.* 2. *recent.* niſi ex parte actoris impugnetur, aut negetur, *l. prima C. de litis conteſt. cap.* 1. *eodem tit. in* 6. Roman. *conſ.* 174. *num.* 5. Caſtren. *conſ.* 401. *num.* 2. *lib.* 1. Vnde cùm petitio capituli non 4

fue-

fuerit ab initio generalis de vniuersis decimis, vel iure vniuerso decimandi, sed particularis pro decimis ex terris, & domibus franchis, nec post exceptionem à Carlano deductam ipsum scilicet esse generalem decimatorem impu-
6 gnauerit, aut negauerit tale ius illi competere † sequitur litem super vniuerso iure decimandi non fuisse contestatam.

Similiter nec immediatè sequentia, ibi, *nullumque ius Capitulo competere molestandi incolas, & vniuersitates ad denunciandum terras, & domos franchas*, inferunt litis contestationem super vniuerso iure decimandi, quia si Carlanus generalis est decimator respectu non exemptorum, certè nullum ius competit capitulo cogendi omnes inco-
7 las ad denunciandum, cùm hoc † tantummodò spectet ad dominos proprietatis, vel directarios, Afflict. *decis.* 265. *n.* 87. Peregr. *de priuil. fisci lib.* 7. *tit.* 3. *num.* 18. Specul. *tit. de locato §. nunc aliqua vers.* 60. & Bald. *in addit. ad eundem col.* 8. *vers. emphyteuta cogitur declarare rem*, Ias. *in l.* 2. *n.* 175. *C. de iure emphyt.*

Et alia quæ in eadem cedula continuantur, ibi, *petens cognosci de exceptionibus eidem competentibus, & declarari dictæ Communitati Clericorum in præmissis ius non competere, cogi cessare à quibuscumque prætensionibus, & molestijs*, quamuis videantur declarare exceptiones fuisse propositas
8 per modum actionis, & eo casu litem fuisse introductam, Rota *decis.* 78. *num.* 3. *par.* 1. *recent.* Rota Ianuen. *decis.* 102. *num.* 3. Attamen quia rationes tendunt non ad includendum vniuersum ius decimandi priuatiuè quoad franchitatem & exemptionem capitulo debitam, sed ad modum agendi per præcepta contra incolas, & vniuersitates, vt denuncient terras & domos francas, qui modus agendi cùm verè capitulo non competat, & exceptio ac prohibitio per Carlanum prætensa proueniat ex iure connexo ipsi rei generaliter decimandi, non potest inde inferri,
9 quod † totum ius decimandi effectum fuerit litigiosum, Lancell. *de attent. d. cap.* 4. *num.* 492. *cum alijs supra allegatis.*

Demum nullum potest constitui fundamentum ad probandus litem super vniuerso iure decimandi in finalibus verbis eiusdem cedulæ, ibi, *& pronunciare liberè pertinere, & spectare dictum ius percipiendi decimas ad ipsum Gilabert Carlanum*: quia petitio neque excedit terminos sententiæ arbitramentalis per capitulum productæ, vt de terris non exemptis ius generale decimandi spectet ad Carlanum, neque contraria interpretatio potest desumi ex petitione capi-
10 tuli ad terras francas restricta, ad quàm semper † est recurrendum ad cognoscendum quid in iudicio fuerit deductum, Cassad. *decis.* 3. *nu.* 2. *de iudic.* Seraph. *decis.* 990. *num.* 4. & *decis.* 212. *num.* 6. *par.* 1. *recent.* vt ideò petitio pronuncian-
11 di liberè spectare † ius percipiendi decimas verè respiciat exclusionem capituli agendi per præcepta contra incolas, & vniuersitates ad denunciandum, non autem excludendi capitulum à iure suo percipiendi decimas ex terris exemptis, quatenus aliter probarent qualitatem terrarum, & quantitatem respectu prætensæ exemptionis.

Non obstat sententia in hac causa postmodum lata per Vicarium Illerden. die 11. Ianuarij 1616.

Quia ex ea clarius apparet non fuisse pronunciatum super iure vniuersali decimandi, prout prætenditur petitum, & fuisse motum iudicium per Carlanum, sed super controuersia qualitatis, & quantitatis terrarum exemptarum iuxta petitionem factam per capitulum. In primis enim pronunciatur Franciscum Gilabert esse generalem decimatorem terrarum, & domorum Villæ de Albelda, exceptis his, quas francas, & exemptas esse constat ex priuilegio, & consuetudine antiqua à quæstis, siue communi dicti loci solutione, quod totum respicit Capituli petitionem inhærendo sententiæ arbitramentali productæ. Secundò determinantur decimæ non franchæ, & exemptæ à franchis, & exemptis per relationem ad capibreuia tunc in causa facta, videlicet capibreuium liquidum factam de terris scriptis in libro æstimi continere terras, & domos descriptas in libro manifesti, & tanquam tales eas omnes in dicto capibreuio contentas teneri soluere decimam Francisco Gilabert Carlano, quo verò ad capibreuium illiquidum terræ, & domus ex quibus capibreuiantes confitentur consueuisse soluere decimam Ecclesiæ, omnes teneantur soluere decimam capitulo, de alijs verò ex quibus capibreuiantes confitentur consueuisse soluere decimam, seu ignorant, cui præstiterint decimam, vel aliàs incerti sunt, cui soluant earūdem omnium partitarum decimas spectare ad Franciscum Gilabert Carlanum, saluo iure capituli quandocumque probandi antiquam exemptionem quarumcumque terrarum non descriptarum in libro æstimi, ex quibus omnibus patet à primordio iudicij, illiusque prosecutione, & definitione semper actum fuisse de cognitione, & diuisione terrarum, & domorum exemptarum ab alijs non exemptis, non autem de vniuerso iure decima respectiuè per negationem capituli erga Carlanum, aut per affirmatiuam Carlani contra capitulum incompatibilem cum iure exemptarum terrarum per capitulum prætensarum.

Et ita &c.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Bononien. Pretij Clericatus.

Die Veneris 27. Iunij 1631.

ARGVMENTVM.

Articuli quando, & ex quibus causis non sint admittendi, & etiam si simus in Curia.

SVMMARIVM.

1 *Decisiones in causa factæ satis esse possunt ad ostendendam iustitiam sententiarum.*

2 *Pater, si emat officium filio, quæ nisi cum magna difficultate potest resignari, non imputatur illud in legitimam.*
Sed si admissa sit resignatio, & pretium reperiatur in peculio, & potestate filij, cessat omnis difficultas.

3 *Articuli, si sint confecti de industria, ac data opera ad euitanda fundamenta decisionum, reijciendi veniunt.*

4 *Probatio, quæ nihil est profutura, meritò spernenda venit.*

5 *Protestantis ius, quando benè dicatur conseruatum.*

6 *Probatio per scripturas non potest elidi per contrariam probationem facien. per testes.*

7 *Filiofamilias, ac sub patria potestate constituto, videtur esse ingenita, & connaturalis paupertas.*

8 *Materiæ articulatæ satis videntur calumnioſæ, si in alijs fuerunt neglectæ, & n.* 16.

9 *Articuli, quando fuerunt producti in termino sententiæ, per calumniam præsumuntur dati, & ad protrahendam causæ expeditionem.*

10 *Articuli in Curia de stylo Rotæ numquam reijciuntur, si aliquo modo possint ad causam pertinere.*

11 *Et hæc possibilitas censetur præseruata ex clausula*, saluo iure impertinentium, & non admittendorum, *& quando id non procedat, n.* 12.

13 *Statutum, si mandet recipi quascumque probationes, intelligendum est de probationibus, quæ non essent omnino abre, sed possunt aliquo modo ad causam conducere n.* 14.

15 *Et ab hac denegatione hoc casu nec potest appellari.*

17 *Articuli, quando sunt dati in termino, in quo cadebat citatio ad sententiam, non solum Iudex potest illos reijcere; sed neque etiam potest dici, vt grauauerit non admittendo eosdem articulos.*

18 *Cùm præsumi debeat latam prius fuisse sententiam, vt ideò integrum non fuerit Iudici Commissario, & Delegato post eamdem sententiam eas probationes recipere.*

19 *Citatio ad dicendum contra articulos præsumitur posterior citatione ad sententiam, si pro die eodem ambæ fuerunt factæ, & hoc ad euitandam quamcumque nullitatem.*

20 *Et hoc etiam ad effectum exclusionis attentatorum, quæ considerari possent ob non admissam appellationem.*

21 *Nullitas secundæ sententiæ, si eamdem sententiam non vitiat, ita nec tertiam, si per eam secunda fuit confirmata.*

22 *Sententia lata pendente termino probatorio est nulla.*

23 *Terminus probatorius de stylo Rotæ non datur aliquis, sed loco illius sunt, & seruantur termini substantiales.*

24 *Rota de stylo solet ante probationem sententiæ reuocare omnes dilationes, & hanc reuocationem extendunt Notarij in registris causarum.*

25 *Dilatio aliqua, quando benè videatur, quod ob calumniam fuerit petita.*

* *In eadem causa est supra decisio 54. sub die 19. Aprilis 1627. coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano.*

DECISIO DXXI.

IN hac causa, quæ coram me pendebat in gradu restitutionis in integrum, adducebatur pro fundamento restitutionis nullitas, & iniustitia præcedentium sententiarum, cùm D. Marchio Franciscus Manzolus, qui passus erat rem iudicatam, & tribus sententijs condemnatus fuerat ad restitutionem pretij, quòd pro se Comes Vlysses pater exposuerat in emptione officij Clericatus Cameræ, non solùm impugnaret hanc condemnationem factam in eisdem tribus sententijs, quòd negaret subsistere, quæ fuerunt huius condemnationis fundamenta, & in omnibus decisionibus factis in totis tribus instantijs deducta fuerunt, vt hoc officium, vel fuerit emptum ex pecunia sui patris, vel imputari posset in legitimam eiusdem officij pretium, quod potiùs ex qualitate ipsius officij, & ex alijs facti circumstantijs præsumi debebat sibi donatum, sed cùm post primam sententiam probationes vtrique huic fundamento contrariæ propositæ per se fuissent, quæ admissæ non fuerunt, resultare inde dicebat & iniustitiam, & nullitatem earumdem sententiarum.

Verùm quæ huius imputationis, ac rei iudicatæ iniusti-
1 tiam respiciebant, satis visa fuerunt † Dominis sublata ex earundem decisionum rationibus, quæ satis esse poterant ad ostendendam iustitiam sententiarum, vt dictum fuit *in decis. 617. num. 2. par. 1. recent. & decis. 678. num. 1. par. 2.* coram Greg. *decis. 524. num. 4.* & aliàs sæpissimè & ex quibus eadem duo fundamenta luculentissimè comprobata (cum probationem, quæ ex publico instrumento sequebatur, vt hoc officium ex proprijs Comitis Vlyssis pecunijs emptum fuerit, non tollerent, quæ contra idem instrumentum obijciebantur, vt scilicet idem instrumentum continere solam confessionem de recepto, dum eadem confessio reddebatur non solùm verisimilis ex præcedenti conuentione, ac pluribus adminiculis, quæ poterant veritatem eiusdem confessionis probare in præiudicium ipsius filij, & quamuis eadem confessio diceretur posterior resignatione, quàm idem filius etiam dicebat liberè sibi factam fuisse de eodem officio, sed etiam redargueretur ex contraria patris voluntate declarata in pluribus actibus, & ex pluribus facti circumstantijs, quæ fuerunt ponderata in eisdem decisionibus) vt hoc officium nunquam Marchioni Francisco donatum, aut liberè illi per patrem concessum fuerit. Imò neque contrarium concluderet qualitas ipsius officij vacabilis, & cuius resignatio, nonnisi magna cum difficul-
2 tate potuisset obtineri (quo casu † contra imputationem videbatur stare communis Doctorum opinio) cum etiam data hac opinione non posset illi locus esse in hac causa, in qua fuerat iam admissa huius officij resignatio, & eiusdem officij pretium reperiebatur in peculio, & potestate ipsius filij.

Et licèt hæc omnia quatenus tangebant summam totiùs probationis, quæ fieri debebat, concluderent etiam eiusdem probationis irreleuantiam, quin ex hoc potissimùm dici posset, vt meritò reiecti fuerint articuli, quod vide-
3 rentur de industria, † ac data opera confecti ad euitanda fundamenta decisionum, Rot. *decis. 319. sub n. 2. par. 2. diuers.* Seraph. *decis. 1460. numer. 1.* Greg. *decis. 211. num. 5. & fuit dictum in Vlixbonen. iuris conferendi 7. Februarij 1607. coram Card. Lancellotto.* Tamen quod eadem pro-
4 batio nihil fuisset omninò † profutura, & quod sperni ideò potuerit, dixerunt Domini, vel ex eisdem articulis colligi posse.

Primus enim articulus, dum continebat, vt ex generali consuetudine, & stylo Curiæ officium per patrem emptum nomine filij præsumeretur eidem filio donatum, nisi ad fauorem patris reseruata fuerit dispositio decreti, aut ex alijs pactis, & reseruationibus hoc idem colligi posset. Dabat ipse ex se responsionem, & euertebat probationem faciendam, cùm hæc reseruatio ad fauorem patris legeretur in ipso instrumento solutionis, in quo expressè protestatus fuit Comes Vlysses non eam sibi mentem esse in emptione quàm faciebat, vt donaret Francisco filio pretium, quod pro hoc officio soluebat, sed velle se idem pretium ab ipso Francisco repetere, & quocumque modo posset de eo satisfacere. Ex quibus dubitari non potest, † quin conserua- 5
tum fuerit ius protestantis ex traditis per Bart. *& alios in l. non solùm §. morte n. 24. ff. de oper. nou. nunciat.* Abb. *in c. cum M. Ferrarienſis num. 15. vers. aut habetur consensus de constitut.* Rot. *decis. 1. num. 9. de donat. int. vir. & vxor. in antiq.* & coram Card. Caualer. *decis. 257. num. 2.* Et hoc etiam considerarunt omnes decisiones præter alios plures actus, in quibus hoc idem pater declarauit, & qui in eisdem decisionibus referuntur.

Secundus articulus, & ipse ad rem pertinere, imò omninò improbabilis videri poterat, quatenus in eo proponebatur, vt integrum pretium scutorum triginta sex millium auri fuerit solutum ex pecunijs Marchionis Francisci. Cùm enim contrarium probaretur ex publico instrumento, in quo ex proprijs pecunijs etiam ad cambium, & ad censum acceptis declarauit Comes Vlysses pater se idem officium emisse, non poterat hæc probatio, de qua constabat per
6 scripturas, † elidi per contrarias probationes, quas facturi erant testes, *Ægid. decis. 9.* Seraph. *decis. 1466. nu. 3.* Rot. *decis. 582. num. 3. & 6. par. 1. decis. 414. numer. 5. & decis. 589. num. 1. in fin. par. 2. recent.* & vel hæc solutio, quæ probari debebat facta à Marchione Francisco, intelligenda erat ex propria ipsius Francisci pecunia (vt conceptus videbatur articulus) & huius rei inuerisimilitudinem pluribus comprobarunt decisiones propter quantitatem pecuniæ solutæ, & qualitatem ipsius Comitis Francisci, cui † tan- 7
quam filio familiæ, ac sub patria potestate videbatur esse ingenita, & connaturalis paupertas, vt probat *cap. sicuti ij 47. dist.* & aduerterunt Aret. *cons. 66. n. 8.* Surd. *cons. 39. n. 11.* Alciat. *reg. 2. præsumpt. 27. num. 2.* præter Tiraq. *de retract. conuang. §. 32. glos. vnica nu. 94.* Afflict. *decis. 377. nu. 5.* adductos in decisionibus. Vel eadem solutio poterat etiam intelligi, & explicari de pecunijs, & alijs bonis mobilibus, quæ ex dote Pellegrinæ matris proueniebant, & huic etiam difficultati satisfecerunt eædem decisiones, cùm huius dotis non esset ipse Comes Vlysses debitor, donec viueret, & iuribus Marchionis Francisci pariter consultum esset ex ratione, quàm eiusdem dotis, & aliorum bonorum matris petere potuerat à sui patris hæredibus, etiam quod verùm dici posset, vt ex pecunia, & alijs bonis dotalibus emptum fuerit hoc officium, cuius contrarium probabatur ex publico instrumento. Et augebatur præterea huius pro-
8 bationis, & materiæ † articulatæ calumnia, cùm in alia instantia eadem probatio neglecta fuerit, nec vnquam super eisdem articulis curauerit Marchio testes examinare, vt considerarunt Bald. *in l. ignorat numer. 1. C. de fructib. & lit. expens.* Castr. *in l. de die. §. tutor. in fin. ff. qui satisd. cog.* Verall. *decis. 63. in princ. p. 3.* Vestr. *in prax. lib. 6. cap. vlt. num. 3.* Rota *decis. 491. num. 2. p. 2. recent.* & coram Greg. *decis. 311. num. 4.* sicut etiam quia ijdem articuli producti fuerunt in termino sententiæ, quo casu etiam per calumniam † dati præsumuntur, & ad protrahendam expeditio- 9
nem causæ, Bellam. *decis. 427. post med.* Rot. *decis. 332. lib. 3. p. 3. diuers. & decis. 45. num. 1. p. 2. recent.* coram Card. Seraph. *decis. 1440. & decis. 1460. num. 1.* coram Greg. *decis. 356. nu. 8.*

Neque dixerunt Domini esse in contrarium huius Tribunalis stylum, vt nunquam reijciantur † articuli in Cu- 10
ria si aliquo modo possunt ad causam pertinere, de quo stylo attestatur Vestr. *in prax. lib. 5. c. 14. num. 6. & 26. & c. 15. n. 2. & 3.* Sicut vt hæc possibilitas præseruata censeatur † ex clausula illa, *saluo iure impertinentium, & non admittendorum*, dixit idem Vestr. *d. c. 14. n. 6.* quia vt non debeant admitti ijdem articuli, neque cum hac clausula *saluo iure &c.* sed vel debeant discuti, & anteà cognosci illorum releuantia, vel reijciendi etiam sint, † si constet illos non esse admit- 12
tendos post glos. *in c. cum contingat in verb. nihilominus de off. deleg.* tradiderunt Ias. *in l. si duo patroni §. idem Iulianus n. 33. ff. de iur. iur.* Paris. *cons. 67. nu. 39. vol. 4. & cons. 97. n. 131. vol. 1.* Dec. *cons. 161. n. 1.* Roland. *cons. 34. nu. 15. vol. 3.* Grammat. *dec. 45. n. 5.* Etiamsi super hoc adesset contraria statuti dispositio, † quæ mandaret recipi quascumque pro- 13
bationes, vt in terminis statuti Vicentini consuluit Paris. *d. cons. 67. num. 41. vol. 4. & super statuto Tridentino cons. 97. nu. 136. vol. 1.* Imol. *in l. dies §. prætor ait nu. 28. ff. de damn. infect.* Ias. *in d. l. si duo patroni §. idem Iulianus num. 34. ff.*

de

de inre iur. qui omnes etiam dixerunt eiusdem statuti dispositionem intelligendam esse de probationibus, quæ non essent omninò ab re, sed possent aliquo modo ad causam conducere, & quod neque ab hac denegatione possit appellari post Menoch. *de adipisc. possess. remed.* 4. *numer.* 816. dixit Scacc. *de appellat. q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 7. *num.* 44. vbi præcipuè considerant an id grauamen, quod infertur non admittendo appellationem, potuerit reparari in appellatione à diffinitiua, quod vt dicebam, maximè videtur conuenire ad præsentem controuersiam, quia cùm hæc probatio, quæ in secunda instantia reiecta fuit, commodè potuerit fieri in tertia, satis videtur inde argui, vt solùm ad differendam causæ expeditionem eadem probatio proposita fuerit.

Considerarunt præterea Domini, quod cùm dati fuissent ijdem articuli in termino, quo cadebat citatio ad sententiam, non solùm illos reijcere potuit Iudex, sed neque † etiam dici poterat, vt grauauerit non admittendo eosdem articulos, cùm præsumi debeat latam prius fuisse sententiam, vt ideò integrum non fuerit Iudici Commissario, & Delegato post eamdem sententiam eas probationes recipere, *l. si vt proponis C. quomod. & quand. iud. l. Iud. ex posteà quàm* 55. *ff. de re iudic. cap. in litteris* 9. *c. venerabili* 37. *& c. seq. de off. delegat.* & hæc præsumptio, vt posterior fuerit † citatio ad dicendum contra articulos citatione ad sententiam admitti debet, dum de contrario non constat, & ad euitandam quamcumque nullitatem, Bald. *in l. cum in testamento* 37. §. *hæc verba*, vbi notat etiam Angel. *n.* 1. Imol. *n.* 7. *ff. de hæred. instit.* Ias. *in repetit. l. admonendi nu.* 230. *ff. de iure iuran.* Cassador. *decis.* 21. *de præben.* Crescent. *decis. vltima de præsumpt.* Alciat. *reg.* 3. *præsumpt.* 42. Rot. *decis.* 377. *n.* 1. *par.* 3. *diuers.* Caual. *decis.* 334. *n.* 1. & etiam ad effectum exclusionis attentatorum, quæ considerari possent ob non admissam appellationem, Crescent. *decis.* 1. *de caus. possess. & propriet. n.* 2.

Hæc nullitas, quæ obijciebatur secundæ sententiæ, sicut eamdem sententiam non vitiabat, † ita nec tertiam, per quam secunda fuit confirmata. Quod verò eidem tertiæ sententiæ obiectum fuit, vt lata fuerit pendente termino probatorio, † & antequam extractæ fuissent aliquæ partitæ, super qua extractione iam fuerat per Marchionem Franciscum obtentum decretum, neque visum fuit Dominis obesse, cùm de stylo huius Tribunalis non detur aliquis terminus probatorius, † sed loco illius sint, & seruentur termini substantiales, & soleat de stylo Rota ante prolationem sententiæ reuocare omnes dilationes, & hanc † reuocationem extendere Notarij in regiſtris causarum, vt post Cassador. *decis.* 9. *n.* 2. *de appellat.* attestatur Vestr. *lib.* 7. *c.* 1. *n.* 17. *&* 18. Rot. *decis.* 582. *nu.* 1. *par.* 1. *recent.* Rot. *decis.* 582. *n.* 1. *par.* 1. *recent.* Greg. *decis.* 327. *n.* 11. *& seq.* Et hæc etiam visa fuerunt proposita per calumniam, & ad impediendam causæ expeditionem, quia cùm sub die 9. Iunij anni 1627. fuisset obtenta citatio, & decretum pro extrahendis dictis partitis, tamen non nisi in vltima Rota eiusdem anni, quæ fuit die 5. sequentis mensis Iulij, fuit facta vltima citatio pro extractione dictarum partitarum.

Et ita &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Reatina Iuris redimendi.

Die Veneris 4. *Iunij* 1631.

ARGVMENTVM.

Damnorum, & interesse appellatione quid veniat, & alia circa petitionem, & liquidationem fructuum.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de retrouendendo re valet, & ex mora debentur fructus.*
2 *Damnorum, & interesse appellatione etiam fructus continentur.*
3 *Actio de redimendo transit ad hæredes.*
4 *Obligationi pacti de redimendo quando dicatur factus locus.*
5 *Fructus percepti per eum, qui obtinuit in possessorio, an sint restituendi ei, qui posteà sententiam reportauit in petitorio.*
6 *Fructuum condemnatio in interdictis à quo tempore fiat.*
7 *in Interdicto, vnde vi, præcipuum est, vt in fructibus à die motæ litis fiat condemnatio.*
8 *Fructus sibi debitos, quis potest petere in iudicio ordinario, vt præmissa liquidatione, quis condemnetur in sententia.*
9 *Iudicium manutentionis regulatur ad similitudinem interdicti retinendæ.*
10 *Iudicia duplicia, quæ dicantur.*
11 *ad Censuum validitatem requiritur, vt fructus fundi æquent eorumdem censuum valorem.*
12 *Fructus bonorum stabilium in* 20. *annis æquant sortem, & conficiunt deductis omnibus expensis pretium ipsius fundi, num.* 13.
14 *in Fructuum liquidatione, cùm sit res difficilis probatione, admittuntur leuiores probationes etiam per indicia, & coniecturas.*
15 *Quando propter possessionem non potest dubitari de perceptione fructuum in genere, & solum est in controuersia quantitas ipsorum fructuum.*
Et hoc etiam procedit, quamuis ea æstimatio, ex qua hæc coniectura desumitur, facta esset inter diuersas personas,

* *In eadem causa supra coram eodem Eminentiss. D. Card. Verospio habentur duæ aliæ decisiones sub die* 27. *Maij* 1628. *& 28. Decemb. eiusdem anni, sunt decisiones* 179. *&* 229.

DECISIO DXXII.

SVb vno eodemque dubio, quod ad instantiam DD. de Capellettis hodie proposui. Dubitaui an ipsis debiti essent fructus huius prædij (cuius possessionem cum obtinuissent ex mandato de immittendo sibi concesso ab A. C. eamdem possessionem posteà recuperauerat D. Hippolytus Vincentinus impetrato mandato de manutenendo coram Iudice ad quem deuoluta fuerat causa appellationis,) & ad quam summam, atque etiam à quo tempore debiti essent ijdem fructus. Et super primo articulo, an scilicet fructus deberentur, non habuerunt Domini difficultatem, cùm post decisiones, quæ factæ fuerunt in hac causa, & in quibus firmata fuit iustitia decreti A. C. qui immissionem concessit, & quod ex obligatione Hippolyti Vincentini de retrouendendo hoc prædium Claudio dilecto agere etiam potuerint Capelletti, vt latius in eisdem decisionibus deductum, & comprobatum fuit, intraret hæc Vincentini obligatio, etiam respectu fructuum, ne † dum ratione obligationis 1
contractæ vigore pacti de retrouendendo, *vt in l.* 2. *C. de pact. int. emptor. & vendit. ex qua post glos. in verb. oblatam id notant*, Soccin. sen. *cons.* 80. *numer.* 4. *vol.* 3. Tiraq. *de retr. conuent.* §. 4. *glos.* 6. *num.* 4. §. 5. *glos.* 2. *num.* 4. *& glos.* 4. *nu.* 6. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuen. lib.* 4. *tit.* 32. *n.* 5. Verùm etiam propter stipulationem damnorum, & interesse promissam tam in instrumento retrouenditionis factæ ab A. C. ex officio, quàm ex eodem instrumento, in quo Vincentinus se obligauit ad eamdem retrouenditionem, cùm & horum † damnorum, & interesse appella- 2
tione etiam fructus continerentur, *l. loci corpus* §. *in confessoriam*, & ibi Angel. *ff. si seruit. vendic.* Bald. *in l. si quid pars num.* 3. *C. de seruit. & aqu.* Rot. *decis.* 156. *num.* 9. *coram Ludouis.* & hæc actio, quæ super iure redimendi, ac pro eisdem damnis Claudio competebat, † transiuerit in 3
Ægidium, & Prudentiam illius hæredes, & ab ipsis in DD. de Capellettis, qui erant creditores Ægidij, & cessionem obtinuerant à Prudentia, vt etiam dictum fuit in eisdem decisionibus.

Super secundo articulo à quo tempore deberentur ijdem fructus, cùm hanc suam petitionem restringerent Capelletti ad diem, quo per manutentionem Vincentino concessam, fuit ab illis auocata possessio, neque etiam DD. dubitarunt an pro eo tempore dicti fructus peti possent, quia cum iam factus † esset locus huic obligationi Vincentini à 4
die quo pretium retrouenditionis oblatum, ac depositum fuit, vt etiam disponitur *in ead. l.* 2. *C. de pact. int. empt. & vendit.* multò minus poterat dubitari an ipse Vincentinus restituere teneretur eosdem fructus, quos perceperat in iudicio manutentionis, postquam idem mandatum de manutenendo, cuius causa erat in possessione, concessum fuit Capellettis, cùm reuocata eadem sententia

ac decreto factus fuerit debitor tam ipsius prædij, quàm
5 omnium fructuum, † quos in vim sententiæ perceperat, *l. filio §. contra tabulas ff. de inoff. testam. c. 2. in fin. vt lit. non contestat. cap. cum super, & ibi gloss. in verb. restituendum de caus. possess. & propriet.* Roman. *cons.* 454. *num.* 26. Natta *cons.* 535. *num.* 12. Franch. *decis.* 288. *in fin.* Surd. *decis.* 47. *num.* 11. Rota *decis.* 7. *de caus. possess. & propriet. in antiq. & decis.* 18. *de re iudic. in nou.* Et licèt à tempore quo Vincentino fuit concessa manutentio, litem aliquam super pos-
6 sessione non instituissent Capelletti, qui solùm petierunt mandatum de manutenendo longè postquam decretum fuit per Iudicem appellationis, vt manuteneri deberet Vincentinus in eadem possessione, ad quam ipsi ex decreto A. C. fuerant immissi, ex quo inferebat ipse Vincenti-
6 nus, † vt fructus aliqui peti non possent ante propositum interdictum, *ex reg. text. in l. interdictis ff. de interdict. l.* 1. *§. ex die ff. de vi, & vi armat. l. quæsitum* 8. *ex hoc, & ibi glos. in verb. editum est, ff. de precar.* Rot. *decis.* 317. *nu.* 1. *par.* 1. *recent.* cùm hoc solùm præcipuum sit in interdicto
7 vnde vi, † vt etiam à die motæ litis ijdem fructus debiti sint propter naturam eius interdicti, *vt in d. l.* 1. *§. ex die, vbi etiam glos. in verb. interdictis ff. de vi, & vi armat.* Specul. *in tit. de fructib. & interess. §.* 1. *nu.* 9. Quia tamen hos fructus, vt dicebam, consequi poterant Capelletti etiam à die factæ oblationis, & illos petebant in iudicio ordina-
8 rio, vt præmissa liquidatione condemnari posset † ipse Vincentinus in sententia etiam in fructibus iuxta notata in *l. & ex diuerso §, vbi autem ff. de rei vendic.* & per Rot. *dec.* 4. *de restit. spol. in nou.* quòd solùm illos peterent à tempore, quo fuit Vincentinus in possessione prædij, id non fiebat à Capellettis ex causa manutentionis sibi concessæ, sed quia ante id tempus, vel aliqui fructus non extabant, vel etiam quia illos non petebant, quamuis propter manutentionem petitam à Vincentino dici etiam posset, vt sub eo iudicio ij-
9 dem fructus peti potuerint, cùm interdictum retinendæ, ad cuius similitudinem † procedit, & regulatur iudicium manutentionis, Verall. *decis.* 200. *par.* 2. sit vtrique parti commune tanquam ex eo genere iudiciorum, quæ dupli-
10 cia † dicuntur in *§. retinendæ, & in §. tertia diuisio instit. de interdict. & fuit dictum in Valentina pensionis* 31. *Ianuarij* 1609. *coram Manzanedo*, & coram Gregor. XV. *decis.* 64. *num.* 5.

Super quantitate eorumdem fructuum, quæ erat tertia pars dubij sequuti fuerunt Domini æstimationem, *glos. in auth. præterea C. de sacrosanct. Eccl.* quam etiam propria confessione videbatur approbasse ipsemet Vincentinus. Cùm enim à tempore quo penes se fuit possessio huius prædij, tres census super eodem prædio imposuisset, colligebatur inde non solùm æstimatio in genere ipsius fundi pro rata scutorum 2200. (vsque ad quam summam ascendebat pretium censuum venditorum propter assertionem iuratam ipsius Vincentini) sed etiam probatio in specie quantitatis fructuum, qui ex eodem fundo percipi potuerunt, cùm
11 † id requireretur ad validitatem ipsorum censuum, vt fructus fundi æquarent eorumdem censuum valorem, vt post Nauarr. *in comment. de vsur. not ab.* 22. *num.* 79. notant Modern. Perusin. *de censib. p.* 1. *cap.* 3. *quæst.* 2. *art.* 1. *numer.* 9. Menoch. *cons.* 445. *numer.* 12. *& fuit etiam dictum in decis.* 388. *num.* 5. *coram Ludouis.* Cùm verò ijdem fructus taxati fuissent à Vincentino ad rationem septem, non poterat impugnari æstimatio facta ad rationem quinque, quia præ-
12 ter præsumptionem, quam de iure habent stabilia, † vt viginti annorum fructus æquent, & conficiant deductis omnibus expensis pretium fundi, quod pro vera æstimatione
13 † annui redditus obseruauit inter cæteros Couar. *var. resolut. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 5. Satis etiam esset in huiusmodi materia liquidationis hæc probatio, quæ colligebatur, vt dicebam, ex eiusdem Vincentini confessione sæpiùs repetita, ac iurata, cùm tanquam difficilis probationis admitte-
14 ret leuiores probationes etiam per indicia, & coniecturas, quando propter possessionem, prout erat hoc casu, non
15 poterat dubitari de perceptione fructuum † in genere, sed erat in controuersia sola quantitas ipsorum fructuum, Achill. *decis.* 22. *de restitut. spol.* vbi declaratur doctrina Bald. *in l.* 1. *C. de fruct. & lit. expens.* Surd. *cons.* 293. *num.* 31. *vol.* 2. Menoch. *præsumpt.* 9. *num.* 3. Card. Seraph. *decis.* 1397. *num.* 3. & fuit latissimè probatum *in Bononien. fideicommissi de Turri* 8. *Nouemb. coram R. P. D. meo Merlino.* Id quod etiam procedere, quamuis ea æstimatio, ex
16 qua hæc coniectura liquidationis desumitur, facta esset inter diuersas personas, dixit in his terminis Alciat. *cons.* 116. *num.* 4. *lib.* 5. & fuit deductum *in Bononien. fideicommissi de Guidalottis* 24. *Maij* 1619. *coram bon. mem. Caualerio.*

Et ita &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO,
Bononien Dotis.

Die Veneris 23. *Ianuarii* 1632.

ARGVMENTVM.

Dos quando consistit in fundo, non autem in quantitate, tunc fructus debentur ad rationem quinque pro centenario, prout regulariter taxantur fructus bonorum stabilium. Et aliqua circa interpretationem statutorum Centi. Fructus dotales pro rata onerum matrimonij persoluendi veniunt &c.

SVMMARIVM.

1 *Fundus ex pecuniis dotalibus emptus, quando succedat in locum dotis.*
2 *Dos quando est in fundo, non autem in quantitate, tunc fructus debentur ad rationem quinque pro centenario,*
3 *Fructus rerum stabilium regulariter taxantur ad rationem quinque pro centenario.*
4 *Dos, seu fundus dotalis si marito consignetur, fructus amplius ei non debentur.*
5 *Statutum Centi lib.* 3. *rub.* 17. *quid disponat.*
6 *Statutum si disponat de fructibus dotis soluto matrimonio, non habet locum, si adhuc matrimonium non sit solutum.*
7 *Statutum si loquatur de dote consistente in quantitate, non potest trahi ad casum dotis consistentis in bonis stabilibus.*
8 *Præsuppositio cessante, cessat etiam ipsa dispositio præsupponens.*
9 *Statutum Centi lib.* 3. *rub.* 2. *quo casu loquatur.*
10 *ex Actu licèt nullo, & inualido benè deducitur, & declaratur voluntas contrahentium.*
11 *Fructus dotales pro rata onerum matrimonii debentur.*
12 *Mora non potest considerari, vbi non adest interpellatio,*
13 *Dos data primo viro ex iuris præsumptione censetur constituta etiam secundo.*
14 *in Maritum secundum ipso iure transeunt actiones pro recuperanda dote tradita primo marito, & hoc secundùm statutum Centi.*
15 *Dos si consistat in fundo, ad eius rationem sunt soluendi fructus.*
16 *Veritati cedunt omnia.*

* *Plures decisiones in hac causa annotaui supra ad decisionem* 517. *quæ est in eadem causa.*

DECISIO DXXIII.

DIxerunt Domini Com. Aloysio secundo viro Claudiæ ratione dotis non solutæ consistentis in summa scutorum 2500. qualis fuerat constituta D. Paulo Carandino primo viro, non autem in summa scutorum 5000. quemadmodum constante matrimonio inutiliter, & inualidè Claudia auxerat, vt pluries resoluit, ac pronunciauit Rota, quæ resolutiones, & sententiæ hodie præsupponuntur, fructus in quam ratione dictæ dotis non solutæ fuisse debitos ad rationem quinque, non autem septem pro centenario.

Moti sunt ex eo, quia cùm dos prædicta consisteret in prædio posito in loco detto la Fioppa, quod prædium per hæredes D. Pauli Carandini primi viri, fuit Claudiæ transeunti ad secundas nuptias cum Com. Aloysio Pepulo, consignatum ad computum dotis, præsente, & consentiente etiam ipso Com. Aloysio, & proinde dos transfusa est, † & conuersa in dictum prædium, *ex l. res quæ ex pecu-*

nia

nia, ff. de iur. dot. l. labeo, §. si Dominus ff. de verb. signif. Alex. *conf.49. sub numer.7. lib.3.* Adden. ad Capyc. *decis.* 198. *num.14. in fin. vers. fundus datus,* Castil. *decis.*133. *num.8. & 9.* Monterent. *ad statut. Bonon. lib.4. de dotibus restituen. §. item dicimus fol.269. ver. sexto facit,* adeò vt per traditionem dicti prædij pro rata illius valoris hæredes
2 primi mariti fuerint liberati, & dos tunc † diceretur esse in fundo, non autem in quantitate, hinc sequitur fructus deberi ad rationem quinque pro centenario, prout regula-
3 riter taxantur † fructus stabilium, vt in terminis fructuum prædij dotalis resoluit Rota *in Foroliuien. dotis* 24. *Nouembris* 1582. *coram Bubalo, & in recent. decis.292. sub numer.4. part.1. ac decis.*448. *numer.3. part.2. & in Romana vsusfructus* 16. *Decembris* 1622. *coram bon. mem. Vbaldo, & in Bononien. fructuum dotis* 23. *Martij* 1629. *&* 4. *Martij* 1630. *coram R. P. D. Ghisilerio,* sique ipsa Claudia fundum
4 sibi consignatum secundo marito † tradidisset, liberata & ipsa fuisset ab omni obligatione solutionis fructuum ob non solutam dotem.

Nec visum fuit applicari statuta Centi, in quibus decernitur fructus dotales esse taxandos ad rationem septem pro centenario.

5 Quoniam statutum, de quo *in rubr.*17. *lib.*3. † & in summario Domini Carandini num.6. disponit fructus post annum luctus viduæ deberi ad rationem septem pro centenario quotiescumque præcesserit iudicialis interpellatio, & hæredes sint constituti in mora restituendi dotem, de qua
6 interpellatione, & mora hic non constat, & agitur † de fructibus debitis constante matrimonio, vnde cessat dispositio statuti, Bald. *in l. testamentum num.5. C. de testam.* Decian. *respons.*43. *num.*3. *lib.*2. Maluas. *conf.*74. *num.6. cum alijs.*

Statutum verò, de quo *in rubr.* 2. *lib.*3. & in dicto summ. num.6. loquitur de dote consistente in quantitate,
7 ideòque ad casum dotis † consistentis in bonis stabilibus trahi non debet, Osasch. *decis.*21. *num.*14. Decian. *conf.* 21. *num.*41. *lib.*2. Maluas. *conf.*64. *num.*3. *& seqq.* Et statutum prædictum præsuppositiuè loquitur, vt quatenus alimenta, seu fructus dotium sint debita, taxantur ad rationem septem, & propterea cùm ex dispositione alterius statuti deficiente interpellatione, & mora hæredum fructus non debeantur, vtique cessante præsuppositio, nempè
8 obligatione ad fructuum † restitutionem, cessat etiam ipsa dispositio præsupponens, Glos. *in l. mancipia, C. de seru. fugit.* cum alijs per Surd. *conf.*150. *num.*78. vltra quod aliqui ex Dominis putabant taxationem ipsius statuti, restringendam esse ad casum dotationis filiarum exclusa-
9 rum à successione † dotantium, vt ex proœmio statuti colligitur, in quo casu præsentem controuersiam non versari clarum est.

In quam sententiam, & taxationem fructuum ad rationem quinque pro centenario, cò facilius descensum fuit, tum quia Claudia dum dotem constante matrimonio sibi constituit, seu auxit ad summam scutorum 5000. conuenit, vt in casu retardatæ solutionis deberentur fructus ad rationem quinque pro centenario, ex qua conuentione, &
10 † actu licet nullo, & inualido benè deducitur, & declaratur voluntas contrahentium, *l. fin. ff. de reb. eorum,* Rota *decis.*613. *n.7. part.1. diuers. & coram san. mem. Greg. XV. decis.*76. *num.*3. & apud bon. mem. Card. Caualer. *decis.* 326. *num.*3. tum etiam quia ex testibus, quorum depositionem approbauit Rota in hac causa sub die 19. Ianuarij 1628. coram me colligitur Com. Aloysium defecisse in integra substentatione onerum matrimonij, quandoquidem Claudia proprijs pecunijs vestes, & alia sibi necessaria comparabat. Vnde quatenus etiam fructus debiti fuissent ad rationem septem, congrua tamen & æqua esset taxatio ad
11 rationem quinque. Siquidem † pro rata onerum matrimonij fructus dotales deberi certi iuris est, ad tradita per Abb. *in cap. salubriter num.*3. *de vsur.* Corn. *conf. vlt. n.7. & 8. lib.*2. Sanchez *de matrim. lib.9. disp.5. n.*3.

Non obstat, quòd prædium *della Fioppa,* fuerit assignatum dumtaxat pro scutis 2100. & sic pro reliquis scutis 400. fructus debeantur ad rationem septem pro centenario, quo-
12 niam quoad hæc scuta 400. subsistit responsio, quod † cum nulla fuerit facta interpellatio, nec hæredes primi mariti in mora constituti, cessat dispositio statuti.

Minus obstat, quòd cùm dos data primo marito consiste-
13 ret in pecunia, † & ex iuris præsumptione eadem censeatur dos data secundo viro, dicendum sit, hanc quoque

consistere in pecunia, quod & declaratum fuit per confessionem Claudiæ, asserentis dotem esse scutorum 5000. & infertur etiam ex eo, quod prædium *della Fioppa,* non fuit consignatum secundo marito, sed vxori cum translatione dominij in ipsam, & tamen si dos in prædium fuisset conuersa, maritus habuisset dominium, & ex dispositione statuti Centi, † cùm in secundum maritum transeant ipso 14
iure actiones pro recuperanda dote tradita primo marito, hinc benè inferatur necessariò dotem secundi mariti esse in pecunia, prout erat in primo matrimonio.

Quoniam obiectum, & rationes, quibus innititur, tolluntur ex hoc, quod dum prædium fuit consignatum vxori præsente, & consentiente secundo marito, dos dicitur etiam ab ipso marito recepta, & de consensu vtriusque coniugis in prædium conuersa, & translata, itaut fundus cœperit esse in obligatione dotis, non autem quantitas, & consequenter nonnisi ad † rationem fructuum fundi possunt 15
percipi fructus dotis, vt supra firmatum fuit, & per Rotam Bononiensem, vt refert Monterent. *ad statut. Bononien. lib.3. rubr. de dot. restitut. §. item dicimus fol.269. vers. quando cedens,* vbi recensetdictam decisionem, hincque cessant † præsumptiones, & verbalis confessio, quæ cedit 16
veritati ex facto consignationis prædij melius declaratæ, sique prædium verè, & realiter per Claudiam fuisset secundo marito consignatum, adeò vt fructus fundi ipse secundus maritus percepisset, non esset locus præsenti disputationi, dotis enim solutio retardata non diceretur; indeque nec orta fuisset obligatio ad restitutionem fructuum ob non solutam dotem.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit, &c.

* *Et præsertim sub die 5. Maij* 1627. *coram eodem R. P. D. meo Decano est supra in hac parte decis.*59.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Cetuien Pensionis.

Die Lunæ 22. *Martij* 1632.

ARGVMENTVM.

Cumulatio possessorij cum petitorio admittitur, quando à cognitione negotij principalis, ac iuris, quod pars habet in petitorio dependet exitus, & finis iudicij in possessorio. Arbitrium emanatum è Signatura Gratiæ, non debet ita restringi, ac si esset emanatum è Signatura Iustitiæ, & alia &c.

SVMMARIVM.

1 *Petitorij cumulatio cum possessorio quando admittatur, & num.7.*
3 *Decretum habens clausulam annullatiuam dare censetur certam formam rei.*
4 *Arbitrium regulatur à iure.*
5 *Arbitrium emanatum ex Signatura Gratiæ non debet restringi sicuti esset emanatum ex Signatura Iustitiæ, ita strictè inhærendo dispositioni iuris, vt æquitatem amplecti, & sequi non possit.*
6 *Possessorium iudicium sequi debet cognitionem negotij principalis.*
8 *Decretum irritans inficit titulum, & possessionem, quando est iustificatum.*
9 *Solutiones, quæ solum probantur ex libris Mercatorum, nihil penitus probant in præiudicium tertij.*
10 *Pensionarij confessio de recepto an probet stante decreto, de quo hìc.*
11 *Procurator licèt habeat mandatum à Domino ad exigendum, non aliter tamen potest liberare debitores, quàm per solutionem sibi factam, præsente pecunia.*
12 *Decisiones in causa Lucana, & Spoletana pensionum declarantur, & n.*18.
13 *Arbitrium quando non est concessum, tunc non potest recedi à dispositione iuris communis, nec est locus æquitati.*
14 *Arbitrium operatur, vt relicto vtroque extremo eligatur media via.*

15 *Decis. in causa Mediolanen. pensionis coram Cardin. Marcomont. declaratur.*

16 *Probatio tituli nulli, & inualidi plus nocet, quàm si nihil probatum sit.*

17 *Manutentionis commodum est ipsa possessio ab onere probationis.*

19 *Præiudicium nou potest dici magnum, si consistat sola dilatione.*

20 *Arbitrium pro cumulatione petitorij cum possessorio, quare aliquando denegatur, & aliquando non, numer.* 20.

DECISIO DXXIV.

CVm in hac causa, quæ super nullitate pensionis pendet coram A. C. procedere deberet idem Auditor cumulato possessorio cum petitorio arbitrio Rotæ, dubitatum fuit coram me, an esset locus huic arbitrio, & cum idem dubium proposuerim ad instantiam tam Eminentissimi Cardinalis à Balneo noui Titularis, & successoris in Ecclesia Ceruien (super cuius Ecclesiæ fructibus reseruata fuit hæc pensio) quàm Abbatis Bonifacij Beuilacquæ pensionarij, Domini responderunt fauore Titularis propter plures rerum, & causarum circumstantias ex quibus visa fuit reddi turbida possessio pensionarij, quo casu semper solet esse
1 locus huic † cumulationi, & à cognitione negotij principalis, ac iuris quod pars habet in petitorio, dependere exitus, & finis iudicij in causa possessionis, vt sæpiùs decisum fuit in hoc Tribunali, & inter alias *decis. in Romana Cottigij 6. Martij 1606. coram Card. Sacrato, in Vicen. Parochialis 10. Decemb. 1608. coram bo. me. Manzanedo, in Cremonen. beneficij 26. Aprilis 1621. coram bo. me. Vbaldo*, coram Card. Caual. *decis.* 185 *nu.* 3. *decis.* 284. *num.* 1. & 4. *decis.* 474. *num.* 3. *& inter recent. decis.* 365. *n.* 11. *par.* 1. *& decis.* 468. *num.* 11. *par.* 2.

Etenim non erat controuersia inter partes super qualitate, ac naturæ Gratiæ reseruationis; vt cum beneficio iam pleno imposita fuisset hæc pensio, ac propterea diceretur reseruata sine causa, ex vi decreti in ea positi, cogeretur pensionarius probare, quod integrè, & cum effectu soluti sibi fuissent omnes termini pensionum qui decurrerunt siue
2 dum vixit ipse Titularis, qui pensioni consensit, † siue quamdiu Ecclesiam, aut beneficium obtinuit, quæ eiusdem pensionis onere grauata fuerunt, vt fuit dictum in *Bergomen. pensionis 7. Nouemb. 1625. coram Reuerendiss. D. meo Decano, in Lunen. Sarzanen. pensionis 26. Februarij 1616. coram bo. me. Buratto, & in Parmen. pensionis 5. Martij 1624. coram R. P. D. meo Merlino*; cùm inter alios effe-
3 ctus hæc sit vis eius decreti, vt dare censeatur certam † formam propter clausulam, *annullatiuam*, quam habet, *leg. cum ij §. si Prætor aditus ff. de transact.* Bald. *in leg. 1. ff. de liber. & posthum.* Cassad. *decis.* 10. *num.* 7. *de rescript.* Rota *in Veronen. pensionis 3. Julij 1592. coram Card. Mellino*, sed solum fundamentum pensionarij, & omnis illius defensio in eo posita erant, quod probatio integræ, & continuatæ solutionis, quæ tangebat nullitatem pensionis non pertineret ad hoc iudicium summarijssimum manutentionis, & ita non posset admitti in sui præiudicium hæc cumulatio, dum
4 arbitrium, † quod pro eadem cumulatione facienda concessum fuit ex peculiari rescripto Signaturæ, debebat regulari à iure, vt est etiam conclusio sæpiùs recepta in hoc Tribunali, & in his terminis adducebatur *decis. in causa Lucana pensionis 21. Aprilis 1617. coram R. P. D. meo Pirouano, & in Spoletana pensionis 21. Iunij 1619. coram bon. mem. Vbaldo.*

Verum plura concurrebant, quæ visa fuerunt suadere, vt in concessione huius arbitrij relaxatus fuerit rigor iuris, cum
5 hæc facultas proueniret ex rescripto † Signaturæ Gratiæ, quæ non adstringitur, sicut Signatura Iustitiæ, ita inhærere iuris dispositioni, vt æquitatem amplecti, ac sequi non possit, vt dictum fuit in *decis.* 558. *num.* 1. *in fin. part.* 1. *recent.* & cum idem arbitrium concessum fuisset super ijs, quæ sunt à
6 iure statuta nempè, vt iudicium possessorium † sequi debeat cognitio negotij principalis, vt etiam consideratum fuit in *Catanien. legitimitatis 10. Ianuarij 1583. coram Aldobrandino.* Præterea exceptio, & fundamentum pensionarij tollebatur ex serie totius facti, ex quo reddebatur du-
7 bia illius possessio, † vnde ipsa iuris dispositio hoc suadere videbatur, vt propter solam possessionem non posset illi concedi manutentio ex notatis, *l. si duo, ff. vti possidetis, & in l. communi, §. inter prædones, ff. commun. diuid.* Verall. *decis.* 202. *part.* 2. Rota *decis.* 120. *numer.* 1. *part.* 1. *diuers.* Conueniebant enim in hoc partes, quod post reseruatam pensionem, vigintiquinque termini solutionum decurrissent in vita Titularis, de cuius consensu facta fuerat reseruatio, & quod horum terminorum ostensæ fuerint non vnica, aut aliquæ solum solutiones, sed omnes omninò, & totidem quot decurrerunt in vita eiusdem Titularis, ita in iudicio petitorio non haberet pensionarius, quid probaret respectu integritatis omnium solutionum, sed ex his solutionibus vna solum dabatur, quæ esset in pecunia numerata, cum reliquæ omnes, vel probarentur ex partitis libri Mercatorum, vel ex sola confessione de recepto ipsius pensionarij, aut procuratoris eiusdem pensionarij. Ex hoc autem facto, quod non controuertebatur à partibus, apparebat de irreleuantia probationis, & quod inde sequebatur de nullitate ipsius possessionis, in quibus terminis nulla adducebatur decisio huius Tribunalis, vt satis esse posset, possessio ostenderetur contra formam decreti, ex hoc solum non poterat esse manutenibilis, quia licet decretum non tollat detentationem, siue insistentiam facti ante illius iustificationem, † tamen postquam est iustifi- 8
catum, inficit non solum Titulum, sed etiam possessionem, propter decretum irritans, quod continet, vt *in decis.* Cassad. *1. de restitut. spoliat. num.* 2. Put. *decis.* 196. *num.* 1. *lib.* 3. & fuit dictum in terminis huius decreti in *Bergomen. pensionis 7. Nouembris 1625. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Siracusana Quartæ 24. Maij 1585. coram Card. Blanchetto*, quam refert & sequitur Gonzal. *ad regul. 8. glos. vlt. numer. 64.* & primo nihil † concludere poterant 9
in præiudicium tertij eædem solutiones, quæ solum probabantur ex libris Mercatorum, vt tradit Felin. *in cap. 2. numer. 32. de fid. instrum.* & Ias. *in l. admonendi num. 133. ff. de iur. iur.* & tenuit Rota apud Verall. *decis. 157. part. 2. & coram Cardin. Caual. decis. 60. num. 9.* & ad hunc effectum probandæ solutionis, & quasi possessionis exigendi, dictum fuit in *decis. 717. num. 1. part. 2. recent.* Secundò non poterat dici satisfactum eidem decreto ex sola confessione † de recepto ipsius pensionarij, vt pluries decisum fuit, & 10
præcipuè apud Cardin. Seraphin. *decis. 292. num. 2. in Lucana pensionis 23. Nouembris 1627. coram R. P. D. meo Pirouano, & in Parmen. pensionis 5. Iunij 1624. coram R. P. Domino Merlino, & 27. Ianuarij coram bon. mem. Manzanedo*, & in his præcisis terminis, occasione arbitrij, vt eius causa retardari deberet solutio pensionis, in *Lunen. Sarzanen. pensionis 26. Februarij 1616. coram bon. mem. Buratto, & in Cremonen. beneficij 26. Aprilis 1621. coram Vbaldo*, & multo minus potuerunt eæ solutiones probari ex confessione procuratoris, qui licet † haberet à Domi- 11
no mandatum ad exigendum, non aliter tamen liberare poterat debitorem, quàm per solutiones sibi factas præsente pecunia, vt in *l. non abstulit, C. de nouation.* & tradit Bart. *in l. si debitorem, ff. eodem tit.* Caput. *decis. 16. n. 7.* Surd. *decis. 229. n. 28.* Put. *decis. 416. lib. 3.*

Ex his responderi poterat ad decisiones in causa † *Lu-* 12
cana, & Spoletana pensionum, quia præterquam in casu earum decis. nullum apparebat datum arbitrium, & † ita 13
non poterat recedi à dispositione iuris, neque erat locus æquitati: Præterea in eis decis. non fuerat iustificatum idem decretum, dum pensionarius solùm deficiebat in probatione solutionis omnium terminorum, quam probationem facere volebat in petitorio, non autem ostendebatur eadem possessio contraria formæ datæ ab ipso decreto: & quamuis non posset ex his dici præclusa via pensionario melius iustificandi easdem solutiones in iudicio petitorio, vt videntur supponere eædem decis. tamen non poterat ex hoc locus esse arbitrio, quia hoc saltem eidem arbitrio concedendum erat, vt dum ex vna parte satis esse debebat possessio quæsita ex vnico actu solutionis, ex altera verò ostendebatur nullitas eiusdem possessionis, quæ declarare poterat non ius partis etiam in petitorio, posset relicto vtroque extremo eligi media † via, & ex æquitate expectari nouæ probationes facien- 14
dæ in eodem iudicio suspenso interim effectu possessionis, vt declarat Bald. *cons. 177. num. 4. lib. 1.* quem secuta fuit Rota *in Cæsenaten. de Aldinis 4. Februarij, & 20. Iunij 1608. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & decis. 506. n. 4. part. 2. recent.* & fuit seruatum *in vna Mediolanen. pensionis coram Cardin. Marquemontio 5. Decembris 1607.* † in 15
qua ex hoc solum, quod dubitatum semel fuerit de extinctione possessionis, semper denegata fuit manutentio, imò

suspen-

ſuſpenſus effectus mandati de manutenendo ſemel conceſſi, quamuis poſteà, ſæpiùs propoſita cauſa, viſa fuiſſet dubia deciſio ſuper eiuſdem penſionis extinctione, & in eadem deciſione refertur alia ſimilis deciſio facta coram Platto in vna Cluſina penſionis, quod eò magis dicendum erat dum ex probationibus factis excludebatur præſumptio
16 melioris probationis, cùm plus † noceat probatio, & allegatio Tituli nulli, aut inualidi, quàm ſi nihil probatum ſit, vt dicit Innoc. *in c. dudum de decim.* Bellam. *conſ.* 10. *n.* 20. *& deciſ.* 193. Aym. *conſ.* 134. *nu.* 3. Rot. *deciſ.* 731. *num.* 18. *par.* 1. *diuerſ.*

Et conſiderarunt prætereà Domini, quod cùm duplex ſit effectus, & vtilitas huius interdicti poſſeſſorij, & iudicij ſummarijſſimi manutentionis, nimirum commodum ipſius
17 poſſeſſionis, & liberatio, quàm dat eadem poſſeſſio ab onere probationis, primam ſolùm vtilitatem amittebat penſionarius ad aliquod tempus, propter hanc cumulationem, quia licèt ex manutentione ſibi conceſſa declararetur poſſeſſor, adhuc cogebatur ſuſtinere partes actoris, & docere, quòd ſatisfactum eſſet decreto, vt admittunt omnes
18 deciſ. & in ſpecie † *deciſ. in cauſa Lucana penſionis* 21. *Aprilis* 1617. *coram R. P. D. meo Pirouano*, quæ adducebatur pro parte penſionarij, vnde cum ſolùm differri deberet, ſiue ſuſpendi effectus poſſeſſionis, & mandati de manutenendo, quòd petebatur, antequam cognoſceretur de meritis cauſæ, & præiudicium, quod inde oriebatur pen-
19 ſionario, non † poſſet dici ex ſe magnum, tanquam conſiſtens in ſola dilatione temporis, ſecundùm *l. debitorib. ff. de re iudic.* Verall. *deciſ.* 61. *num.* 3. *par.* 2. ex hoc etiam capite videri poterat rationabile arbitrium in concedenda hac cumulatione, cùm omnes deciſ. in quibus denegatur idem
20 arbitrium † ſupponant in ſpecie præiudicium, quod poſſeſſori ſequeretur propter onus probationis, vt præcisè conſideratum fuit in *deciſ.* 698. *par.* 2. *recent.* & coram Card. Caual. *deciſ.* 185. Et è contra hæc fuit ratio aliarum deciſ.
21 in quibus idem † arbitrium conceſſum fuit, quod ſcilicet non multum grauaretur ex ea cumulatione, qui ſe poſſidere prætendebat, vt in deciſ. 363. *nu.* 3. *par.* 2. *recent. & coram Reuerendiſs. D. meo Decano in vna Narnien. confinium inter impreſſ. deciſ.* 278. & latè declarat Aym. *conſ.* 182. *numer.* 14. *&* 15. Et ita &c.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Tulleñ Reformationis.

Die Lunæ 5. *Iunij* 1632.

ARGVMENTVM.

Clauſula, *dummodò*, cuius ſit naturæ, & alia, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

1 *Gratia tota, an reſtringatur per clauſulam*, dummodò.
2 *Clauſula*, dummodò, *dicitur habere vim conditionis ſuſpenſiuæ.*
3 *Clauſula poſterior, potiùs interpretari debet clauſulam præcedentem, quàm ab illa interpretationem recipiat.*
4 *de Principis mente, quando dicatur conſtare in caſu derogationis.*
5 *Vniuerſitas conſideratur tanquam vnicum corpus, dum vni capiti ſubijcitur.*
6 *Abbas habet præſumptum mandatum à ſuo Monaſterio, cui præeſt.*
7 *Itaut onus contrarium probandi, quod aliquid factum fuerit ab Abbate ſine conſenſu ſuorum Monachorum ad ipſos Monachos ſpectat.*

* *Supra in eadem cauſa eſt deciſio* 302. *ſub die* 18. *Iunij* 1629. *coram R. P. D. meo Dunozetto, & in ſequenti parte adſunt plures aliæ, nempè ſub diebus* 30. *Martij* 1629. *&* 18. *Iunij eiuſdem anni, &* 22. *Aprilis* 1630. *&* 10. *Ianuarij* 1631. *coram eodem, &* 6. *Februarij* 1632. *coram bo. mem. Motmanno, ſunt deciſiones* 327. 328. 333. 4. *&* 95.

DECISIO DXXV.

PRopoſui hodie dubium ſuper confirmatione ſententiarum Rotalium, poſtquam denegata fuit remiſſoria in hac cauſa, quàm petebant Abbas in Capitulum generale Præmonſtrateñ ad oſtendendam ſubreptionem litterarum Reformationis, quas iuſtificatas eſſe dixerunt eædem ſententiæ: & pro confirmatione earumdem ſententiarum conſiderarunt Domini eadem ferè, quæ in alijs diſputationibus, & propoſitionibus huius cauſæ deducta fuerunt coram RR. PP. DD. meis Dunozetto, & Motmanno. Primùm enim, ac præcipuum fundamentum, quod adducebatur contra eaſdem litteras ex diuerſitate formæ profeſſionis, quàm emittere debebant Reformati in noua hac Communitate, & Congregatione, quæ fuit approbata, & confirmata in dictis litteris, ſublatum fuerat tam in dec. R. P. D. mei Dunozetti 10. Ianuarij 1631. In qua latè probatum fuit quod voto ſtabilitatis ſuper quo dicebatur conſiſtere hæc diuerſitas formæ vtriuſque profeſſionis fuerat derogatum, quàm in deciſione 6. Februarij 1632. coram R. P. D. meo Motmanno, in qua oſtenſa fuit neceſſitas eidem voto derogandi: Nam quòd remiſſa fuerit eadem ſtabilitas legebatur id in ipſis litteris Reformationis, in quibus poſt approbationem, & confirmationem factam omnium legum, & conſtitutionum, quæ conditæ fuerant in inſtitutione, & erectione nouæ huius Communitatis ſub ea conditione, dummodò in iuramento, quod ab his Religioſis præſtari deberet in eorum profeſſionis formula, addita fuit eidem conditioni hæc exceptio, quatenus non repugnaret inſtitutis eiuſdem Ordinis ab alijs, quàm in ſuperius expreſſis, & magis in ſpecie eidem voto fuit etiam poſteà derogatum per clauſulam, *non obſtantibus*, poſitam in fine earumdem litterarum, ſub qua facta fuit præcipua, ac particularis mentio huius voti ſtabilitatis; ex hac enim vltima derogatione ceſſare poterat omnis dubitatio: quæ fiebat ex ſuperiori clauſula, *dummodò*, † an 1
ſcilicet per eam intelligi deberet reſtricta tota gratia, iuxta quæ notat Mandoſ. *ad regul. de non tollen. iur. quæſit. quæſt.* 2. *num.* 3. Rebuff. *in prax. tit. de Signat. Grat. num.* 23. *& ſuper* 2. *par. Signat. nu.* 35. *& ſuper* 3. *par. in verb. quod obſtantiæ oratoris num.* 13. *&* 14. Rota *deciſ.* 208. *numer.* 2. *par.* 2. *recent.* & coram Reuerendiſs. D. meo Decano *deciſ.* 361. *n.* 5. quia non ſolùm eadem clauſula, & reſtrictio intelligi debebat in alijs, quàm in ijs, quæ expreſſa fuerunt, quæque ſi per eam clauſulam, quæ † vim dicitur habere 2
conditionis ſuſpenſiuæ ſublata cenſerentur, inanis eſſet gratia, iuxta *conſ.* Oldrad. 230. *in fine*, quod ſequuta fuit deciſio facta in hac cauſa 22. Aprilis 1630. & tradit Sarnen. *ad reg. de iur. quæſit. quæſt.* 1. *num.* 41. Put. *deciſ.* 133. *num.* 1. *lib.* 3. præſertim dum eadem expreſſio facta fuit in ipſa reſtrictione, ſed cum ea expreſſio, & derogatio qua præcisè, & expreſſis verbis facta fuerat eidem ſtabilitati poſita etiam legeretur in eiſdem litteris poſt illam clauſulam, *dummodò*, ſiue conditionem, in qua præſeruata fuerunt veteris ordinis inſtituta, † tanquam poſterior potiùs interpre- 3
tari debebat præcedentem illam conditionem, quàm ab illa declarationem recipere, Mohed. *deciſ.* 17. *de præben.* Caſſad. *deciſ.* 5. *num.* 3. *eod. tit.* Put. *deciſ.* 208. *lib.* 1. & fuit prætereà eidem voto derogatum quatenus conceſſum fuit Monachis ius tranſeundi ad Monaſteria reformata, & inter eadem Monaſteria conceſſa fuit rerum omnium communio, itaut (ſicut dicitur in eiſdem litteris) omnes reformati non magis vnius, quàm alterius Monaſterij Monachi dici deberent, ex quibus ſatis dici poteſt conſtare † de 4
ea Pontificis mente derogandi eidem ſtabilitati propter repugnantiam, quàm habere hæc omnia videbantur cum ipſo voto ſtabilitatis, vt in ſimilibus ferè terminis arguit Card. Zabar. *conſ.* 136. *n.* 11. *&* 12. Anchar. *conſ.* 188. *nu.* 6. Oſaſc. *deciſ.* Pedem. 141. *n.* 5. Ruin. *conſ.* 76. *n.* 4. *lib.* 5.

Ex his deduci poterat etiam neceſſitas derogandi eidem voto, quia cum non omnia Cœnobia, & Abbates huic Reformationi ſe ſubijcerent, ſed ſolùm aliqui, qui inſtabant pro reformatione, & in deciſionibus factis canonizati fuerunt pro oratoribus, ſicut in alijs Monaſterijs non potuiſſet induci hæc reformatio diſſentientibus eorum Abbatibus ita vſu huius gratiæ reformationis priuari non debebant, ſi qui Monachi in dictis Monaſterijs vellent huic reformationi nomen dare, & propterea huius Congregationis conſtitutus fuit caput Abbas generalis vniuerſi Ordinis

Præmõstrateñ, vt non solum esset, sicut dicitur in dictis litteris reformationis is, quem omnes reformati agnoscere tenerentur tanquam præcipuum, ac peculiare caput totius Communitatis, sed cum etiam esse deberet caput vniuersale totius Ordinis, vt intelligeretur hoc ius amplectendi reformationem datum fuisse vniuersæ Religioni, vt propterea in dictis litteris appelletur sæpius idem Abbas, non solum caput totius Ordinis, sed reformator generalis, & tam in litteris Pauli V. quàm in Constitutionibus factis in Capitulo generali, data fuerit etiam hæc facultas omnibus eiusdem Ordinis professoribus, vt dictam reformationem amplecti, & sequi possent, vt latè deductum fuit, & probatum in prima decisione huius causæ coram R. P. D. meo Dunozetto 30. Martij 1629. Et in hoc sensu posset etiam dici, quod sicut hæc Communitas antiqui rigoris quamuis plura sub se con-
5 tinere deberet Monasteria, tamen tanquam vnicum † corpus considerari debebat, dum vni capiti subijciebatur. Ita penes Abbatem generalem, qui futurus erat caput eiusdem Communitatis esse debebat ius, ac potestas aggregandi sic profitentem vniuerso Ordini, iuxta not. *in cap. porrect. de regular.* vbi Innoc. *num.*4. Abb. *num.*6. & 12. Ioan. Andr. *numer.*4. Anchar. *numer.*6. Bero. *in cap. in præsen. de probat. num.*546. Card. Zabar. *cons.*106. Roderic. *quæst. regul. tom.* 3. *qu.*17. *art.*11. & 12. & retenta fuerit eadem stabilitas saltem in ordine ad ipsam Congregationem, itaut intrare deberent ea, quæ de secunda professionis specie considerauit decis. R. P. D. mei Dunozetti d. die 10. Ianuarij 1631. *ex cons.* Calder. 23. *de regular.* cuius consilij distinctionem reassumunt Abb. *in c. in præsent. num.*65. Butr. *numer.*64. Bero. *num.*543. *de probat.*

Altera eaque præcipua obiectio, quæ fiebat contra litteras reformationis erat, quod falsò expressum fuerit, & suppositum in eisdem litteris, vt pro ea reformatione supplicauerint Monasterium S. Pauli Ciuitatis Virduneñ, ac Monasterium Saliuæ vallis, dum qui enunciabantur Monachi eiusdem Monasterij per professionem emissam secundum veterem formulam in Monasterio Mussipotano non poterant esse filij nisi eiusdem Monasterij: verum licet hæc exceptio cum proposita etiam fuisset in dubio super concessione remissoriæ, visa fuerit releuans, ac propterea dictum fuerit, quod ea qualitas professionis, & filiationis in certo, ac peculiari Monasterio poterat probari per scripturas eiusdem Monasterij, in quo dicebantur ipsi Monachi professionem emisisse, hodie tamen ex probationibus, quæ datæ fuerunt in disputatione huius dubij pro parte Communitatis visa fuit eadem exceptio penitus, & omninò tolli, nam quantum ad Monasterium Saliuæ vallis nomine eiusdem Monasterij dicitur hanc reformationem petijsse etiam Ioannes Gomberuaux illius Abbas, & ita nihil referre potest, an qui postea enunciantur Monachi eiusdem Monasterij, videlicet, Claudius Morisset, Petrus Thienuil, & Ioannes Collart fuerint Monachi in eodem Monasterio, cum satis sit, vt sustineatur ea petitio tanquam facta nomine Abbatis, vt nomine totius Conuentus etiam facta censeatur pro-
6 pter † mandatum præsumptum, quod habet à suo Monasterio, cui præest *cap.*2. *de donat. cap. edoceri*; cum ibi notat. *de rescript.* Abb. *in cap. ea noscitur de ijs, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli num.*8. Nauarr. *cons.*1. *eod. tit.* Aufrer. *ad Capel. Tholos. decis.*79. Itaut onus contrarium probandi, quod id factum fuerit à solo Abbate si-
7 ne consensu suorum Monachorum † ad ipsos Monachos spectare debeat, *cap. ea noscitur*, & ibi glos. *de ijs, quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli*, Innoc. *n.*2. Io. Andr. *num.*7. Compostel. *in cap. tum dilectus, de consuetud.* Federic. de Sen. *cons.*259. *num.*2. Quo verò ad Monasterium S. Pauli constat in eo non solum fuisse institutum, & inductum vsum reformationis ab Abbate generali anno 1620. atque ita per annum ante confirmationem factam eiusdem reformationis in litteris Gregorij, sed acceptatam fuisse eamdem reformationem à Philippo de Pelue eiusdem Monasterij Abbate Commendatario primum per instrumẽtum mandati procuræ facti in personam Petri de Sbanz, qui enunciatur in litteris Monachus eiusdem Monasterij, quique propter officium Prioris, quod in eodem Monasterio exercebat, gerebat ibi vices Abbatis ad consentiendum dictæ reformationi eodem anno 1620. ac deinde anno 1628. alio mandato P. Claudio Motizet Procuratori communitatis reformationis ad tuendam, & defendendam hanc causam reformationis, ex quibus facti circumstantijs visa fuit sublata, vt dicebam, hæc exceptio præter alias responsiones, quæ datæ fuerunt in decisionibus R.P.D. mei Dunozetti 18. Iunij 1629. & 22. Aprilis anni 1630. vt potuerint Monachi, quorum nomine petita fuit reformatio per translationem fieri filij alterius Monasterij ab eo, in quo professionem emiserant propter supremam auctoritatem Capituli generalis, à quo non solum fieri potuit, sed facta etiam fuit eadem translatio. Et ita &c.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Tulleñ Reformationis.

Die Lunæ 2. *Maij* 1633.

ARGVMENTVM.

Gratia vt excusetur à vitio subreptionis, quid sit narrandum. Reseruationum natura quæ sit. Clausula, *quorum tenores*, quid operetur. Monachi vbi residere debeant. Vtile per inutile quando non vitietur.

SVMMARIVM.

1 *Gratia vt excusetur à vitio subreptionis, debent narrari ea, quæ Princeps verisimiliter ignorare potest.*
2 *Pars dispositiua in gratia, declarat quid verè concessum fuit.*
3 *Verbum*, fiat, *ex quo ipsa gratia perficitur, ad omnia refertur.*
4 *Gratiæ pars, quæ à practicis vocetur dispositio.*
5 *Reseruationis natura quæ sit.*
6 *Clausula*, quorum tenores, *ex stylo Palatij continet plenissimam derogationem.*
7 *Constitutiones propter clausulas derogatorias derogatoriarum requirunt etiam ipsæ particularem, & expressam mentionem in derogatione, quæ de illis fieret.*
8 *Monachi residere debent in suis beneficijs.*
9 *Monachus professus in vno Monasterio, si ad aliud proficiscatur, an debeat iterum profiteri.*
10 *Monachus potest retinere, & habere iura in diuersis Monasterijs.*
11 *Vtile per inutile non vitiatur in separabilibus.*
12 *Et ista regula diffunditur per omnes humanas actiones, & habet etiam locum in rebus spiritualibus.*
13 *Pactum à iure prohibitum an vitiet contractum.*
14 *Resignationis nomen quid concludat.*

* *Plures decisiones in hac causa annotaui in præcedenti decisione.*

DECISIO DXXVI.

AGebatur in hoc dubio de confirmatione sententiarum Rotalium, & in tertia propositione hodie facta eiusdem dubij, non solum repetitæ fuerunt eædem duæ obiectiones, quæ fuerunt sublatæ in alijs duabus disputationibus sub die 5. Iulij, & 20. Decembris anni 1632. quod scilicet non fuisset in litteris reformationis derogatum voto stabilitatis, & quod non constaret de consensu Monasteriorum, à quibus dicebatur petita eadem reformatio, verum etiam addita fuit tertia obiectio validitatem earumdem litterarum, & gratiam dictæ reformationis propter mentionem in ea non factam iuris Capituli generalis, vt illius dispositioni esset reseruata facultas derogandi, aut immutandi, quicquid antiqua Ordinis instituta iuberent, tam ex eiusdem Ordinis Constitutionibus, quàm ex priuilegijs Apostolicis illis concessis, vt propterea dum eas Constitutiones, & priuilegia potuit Papa, qui gratiam dictæ reformationis concessit probabiliter ignorare tanquam Constitutiones particulares, fuerit etiam necessaria illorum mentio † ad 1
excusandum gratiam à vitio subreptionis, *cap. vltimo de offic. Archid. cap.*1. *de constitut. lib.*6. *cap. super litteris*, & ibi Felin. *num.*8. *de rescript. in* 3. *reg.* & fuit dictum in hac eadem causa occasione alterius iuris competentis Capitulo generali in decisione facta coram R. P. D. meo Dunozetto 29. Nouembris 1629.

His

His tamen omnibus obiectionibus non putarunt Domini ostendi iniustitiam dictarum sententiarum, vt singulis satisfaciendo, tertio demum in hoc dubio responderunt. Quod enim eidem voto derogatum fuerit non in vno loco legebatur in dicta gratia reformationis. Imò vt in eadem decisione dicebatur, necessaria fuerit derogatio eiusdem voti, tam dum in dicta gratia concessa fuit facultas quibuscunque Religiosis huius Ordinis Præmonstratenſ, vt reformationem amplecti possent, quod in necessarium antecedens videbatur supponere, vt qui eidem reformationi se subijcere volebant, possent deserere antiqua Monasteria, in quibus erant affiliati (cùm non omnia Monasteria pro eadem reformatione instarent, sed tria solum, nempè Monasterium S. Mariæ Maioris Mussipontanum, Sancti Pauli Virdunen. & Saliuævallis) quam dum fuit in eisdem litteris Abbas Generalis vniuersi Ordinis Præmonstratenſ. constitutus caput huius nouæ Communitatis, & concessum Monachis in eadem Communitate victuris, vt non esse deberent magis Monachi vnius, quàm alterius Monasterij, & demum dum inducta fuit inter Monasteria reformata rerum omniũ communio, cùm hæc omnia tanquam ea, quę simul esse non poterant, cum voto stabilitatis necessario concluderint eiusdem voti derogationem, vt ipsa gratia inanis non esset, & fuit latè deductum, tam in dicta decisione facta coram me, quàm in decisione 22. Aprilis anni 1630. coram R. P. D. meo Dunozetto.

Neque ad hunc effectum visa fuerunt obesse ea, quæ ex parte Abbatis, & Capituli fuerunt sæpius considerata, quod tota hæc gratia restringeretur ab vnica sola clausula, & conditione in qua pro forma requirebatur, vt in iuramento, quod imposterum contingeret præstari ab his reformatis seruari deberet antiqua forma professionis, quod quidem fundamentum hodie confirmabatur ex originali ipsius supplicationis, in qua eamdem clausulam non solum appare-
2 bat positam fuisse in parte dispositiua, † quod potuisset satis esse ad hoc, vt per eam dici deberet restricta tota gratia, cùm eadem pars sola declaret quid verè concessum fuerit,
3 licet † verbum, *fiat*, ex quo ipsa gratia perficitur ad omnia referatur, vt scribit Rebuff. *in prax. tit. de Signatura*, Gratian. *in 3. par. signat. in verb. quod obstantiæ oratoris nu.* 13. Rot. *decis.* 642. *num.* 3. *par.* 1. *& decis.* 208. *num.* 2. *par.*
4 2. *recent.* vt propterea eadem pars † vocetur etiam à practicis dispositio, vt obseruauit Rota *coram Reuerendiss. D. meo Decano in vna Romana S. Thomæ* 27. *Iunij* 1607. *inter impressas decis.* 361. *num.* 5. verùm legebatur eadem clausula ante perfectam orationem, & ante ipsum nomen confirmationis, ex quo approbata fuerunt statuta huius Communitatis, ita regerentur ab vna, & eadem dispositione tam ipsa prima, ac principalis dispositio, quàm hæc illius conditio, & restrictio inducta ex eadem clausula. Huic enim fundamento fuit etiam responsum in eadem prima decisione, quod post dictam conditionem, & clausulam, posita fuit noua declaratio eiusdem conditionis, quatenus scilicet eadem forma antiquæ professionis non repugnaret cum institutis huius Ordinis præter quam in expressis, quod idem perinde erat ac si dictum fuisset, vt ea restrictio intelligi ita deberet, vt non pugnaret cum ijs, quæ superiùs concessa
5 fuerunt, & † est de natura reseruationis, vt post Oldrad. *cons.* 230. *in fin.* trad. Sarnen. *ad reg. de iure quæsit. non toll. qu.* 1. *num.* 41. Put. *decis.* 133. *num.* 5. *lib.* 3. Et præterea derogatum apparebat eidem voto ex clausula, *non obstantibus*, posita in fine earumdem litterarum, vt fuit in specie consideratum in decisione facta coram R. P. D. meo Dunozetto 10. Ianuar. 1631. quia cùm in eadem clausula facta legeretur particularis, & præcipua expressio eiusdem voto stabilitatis in loco, quæ stabilitas solum promittebatur secundum antiquam formam professionis, cessabat omnis difficultas, quæ fieri poterat ex eadem conditione cùm etiam satis esse potuisset, vt aliquo modo constaret de voluntate Papæ dero-
6 gandi eidem voto ex clausula, † *quorum tenores*, quæ ex stylo Palatij continet plenissimam derogationem ad alias gratias, quamuis eædem gratiæ propter clausulas derogatorias derogatoriarum requirerent etiam ipsæ particularem,
7 & expressam mentionem in derogatione, quæ de illis fieret, vt de hoc stylo post Butr. *in cons.* 2. *&* Cassad. *in decis.* 2. *super regul.* attestantur Felin. *in cap. nonnulli n.* 7. *de rescr.* Gabr. *de claus. conclus.* 9. *n.* 12. Gonz. *ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 36. *n.* 29. *& fuit resolutum coram Greg. dec.* 109. *n.* 10. *& in decis.* 666. *nu.* 2. *par.* 1. *recent. & in Cæsaraugustana dismembrationis* 29. *Nouemb.* 1627. *coram R. P. D. meo Pirouano.*

Altera obiectio erat super defectu consensus duorũ Monasteriorum à quibus petita dicebatur confirmatio huius reformationis, Monasterij scilicet Virdunen. S. Pauli, & Monasterij S. Mariæ Saliuæ vallis, & hæc obiectio duplici modo in hoc dubio proponebatur, cum & negaretur, vt ij, quorum nomine data fuit supplicatio essent Monachi in eisdem Monasterijs, & daretur expressa contradictio aliorum Monachorum. Verùm ea, ex quibus dicebatur probari eadem contradictio, non visa fuerunt Dominis aliquam fidem facere, non solum quia scriptura ad hunc effectum data erat scriptura penitus informis, sed quia nihil afficere poterant, quæ in eadem scriptura continebatur, cùm esset solum supplex libellus datus nomine reformatorum Abbati Generali contra quosdam Monachos, qui licet tunc non essent in Monasterio Saliuævallis, sed residerent in suis beneficijs, quorum curæ præerant iuxta dispositionem *cap. quod Dei timore, de stat. Monach.* tamen asserebant se filios illius Monasterij, & de facto interuertere tentarunt possessionem, quam eiusdem Monasterij obtinuerãt Abbas Gomberuaux, & alij Monachi reformati, quod factum cum aliunde non iustificaretur, quàm ex eo libello, in quo hæ prætensiones dictorum Monachorum impugnatiuè narratæ fuerunt, visum fuit præterea pendere ab inspectione alterius articuli, in quo dicetur de validitate cessionis dicti Monasterij factæ à Monachis, qui tempore eiusdem cessionis verè in eo erant.

Quantum verò attinet ad personas Monachorum qui se inscripserunt, & fecerunt Monachos eorum duorum Monasteriorum, visa fuit obiectio in hac parte tolli ex his, quæ fuerunt considerata in secunda decisione facta coram me 20. Decemb. præteriti, quod scilicet tunc cum petita fuit ea gratia, & confirmatio verè probaretur, vt quorum nomine porrectæ fuerunt preces pro eadem gratia obtinenda, essent Monachi in eisdem Monasterijs licet ante essent filij Monasterij Mussipontani propter professionem in eo emissam.

Neque contra hoc fundamentum, quod in eadem decisione constitutum fuit obstare poterant ea, quæ dicebantur tam contra dictam cessionem, ex qua possidere cœperunt Monachi hæc duo Monasteria, quàm contra validitatem translationis factæ in vim eiusdem cessionis, quia licet, vt ea translatio, & cessio valere potuissent, plura requirerentur tam ex particularibus Constitutionibus huius Ordinis Præmonstratenſ. quàm etiam ex dispositione iuris communis, ea tamen omnia, vel apparebant seruata fuisse, vel si fuerunt omissa, non potuerunt nullam reddere ipsam translationem, quia cùm eædem Constitutiones loquerentur in statu, in quo ante reformationem vigebat votum stabilitatis in loco, non poterant dici necessaria, etiam secundum statuta reformationis, in qua eadem stabilitas non amplius in certo Monasterio, sed in vniuersa Religione promittebatur, cum semper quælibet dispositio intelligi debeat, dum antiquus rerum status mutatus non sit, &c. Et examinatis in specie omnib. quæ dicebantur opus fuisse ad validitatẽ dictæ translationis quatuor illa erant, videlicet, quod Monachi ad nouum Monasterium transituri dimissi fuissent à tota Congregatione eius Monasterij, quod deserebant, quod obtinuissent absolutionem ab obedientia, quam in primo Monasterio promiserant proprio Abbati, quod reciperentur in filios ab Abbate, & maiori parte Monachorum eius Monasterij, ad quod fieri debebat hic transitus, & demum quod in eodem Monasterio instauraretur professio, & votum obedientiæ promissæ primo Abbati, † quæ omnia excepta noua 9
professione, quæ tamen repetita fuit cum id fieri debuisset etiam ex dispositione iuris communis, vt habetur *in cap. Abbatem de verbor. signif.* & ex eo notant Abb. *num.* 5. *& in cons.* 96. *num.* 4. *in fin.* Dec. *in cap. præterea num.* 6. *de præben.* non potuerunt in hac translatione seruari; cùm enim antequam impetraretur à Sede Apostolica confirmatio huius reformationis, inducta fuisset eadem reformatio tam in Monasterio Mussipontano, cui per professionem dicebantur fuisse affiliati Petrus de Sbans, Claudius Morizet, & Petrus Thienuille, quàm etiam in Monasterijs Virdunen. & Saliuæ vallis, pro quibus ijdem Monachi dictam confirmationem petierunt, & leges eiusdem reformationis induxissent, non solum communionem inter omnia Monasteria reformata, verùm etiam iuberent, vt obedientia præstaretur Abbati generali, qui licet esset caput vniuersæ Religionis, erat tamen præcipuum, ac peculiare caput huius Communitatis, hinc patet quod vt ea translatio valere possit, non requirebat nisi eiusdem Abbatis generalis auctoritatem, cùm ipse esset Abbas vtriusque Monasterij, & quod ea quæ dicuntur tam de

licentia Abbatis primi Monasterij, quam de acceptatione alterius Abbatis in secundo Monasterio, non poterant conuenire in hoc statu reformationis, in quo non dabatur hæc distinctio inter Monasteria reformata: & faciunt ad horum, quæ dicta sunt confirmationem, quod hæc omnia potuit intelligere san. mem. Greg.XV. qui confirmationem dictæ reformationis concessit, tam ex eo quòd narratum fuit in litteris hoc genus viuendi sub obedientia Abbatis generalis, quod seruabatur ex forma Constitutionum, quàm ex quo confirmatio earumdem Constitutionum petita, & concessa fuit, cum hoc nomen confirmationis supponeret existentiam, & obseruantiam dictarum Constitutionum.

Nec dicatur, vt ex eo valere non potuerit eadem translatio, quòd illi, qui erant filij eorum duorum Monasteriorum non cesserint liberè iura, quæ habebant in dictis Monasterijs, sed assignatis sibi certis pensionibus, imò in Monasterio Saliuæ vallis aliqui ex Monachis qui cessionem fecerunt reseruauerint sibi vocem tam actiuam, quàm passiuam in futuris electionibus, quod repugnabat tam Constitutionibus Ordinis, quàm dispositioni iuris communis, 10 cùm id permissum non sit in iure, vt † Monachus possit retinere, & habere iura in duobus Monasterijs, *cap. si quis translatus* 22. *qu.* 1. *cap. vlt. de relig. domib. glos. in cap. constitutus in verb. vocem, de elect.* Quia præter ea, quæ in satisfactionem huius obiecti adducta fuerunt in postrema decisione sub die 5. Iunij anni præteriti, vt tempore, quo petita fuit confirmatio dictæ reformationis non essent præsentes in ijs duobus Monasterijs alij Monachi præter eos, à quibus eadem confirmatio obtenta fuit, & quod constaret de expresso consensu aliorum Monachorum, qui erant in eisdem Monasterijs vt in illis hæc reformatio induceretur pluribus modis crediderunt Domini posse in hoc dubio euitari dictam obiectionem, & quia satis erat, quod tam cessio eorum qui prius inibi erant, quàm translatio ad eadem Monasteria aliorum Monachorum processerint ex auctoritate Abbatis, neque sibi inuicem postea promiserunt ijdem Monachi potuerunt irritam facere dictam translationem tanquam actus, qui cùm esset ex se validus, & non solum à dicta reseruatione separabilis, sed omninò distinctus, non 11 poterat per actum inutilem † vitiari, *l.* 1. §. *sed si mihi, ff. de verb. oblig. l.* 1. §. *item quæritur, & §. Trebaticis, ff. de aqu. quotid. & æstiu. c. vtile* 37. *de reg. iur. lib.* 6. quam regulam diffundi per omnes humanas actiones, & habere lo- 12 cum etiam in rebus spiritualibus aduertit Petr. Peck *in expositione eiusdem c. vtile in* 6. ex Innoc. *in cap. cum ex officijs, de præscript.* & quia neque omnes reseruarunt sibi eadem iura, sed duo solum Monachi in dicto Monasterio Saliuæ vallis. Imò quatenus conuenerunt ij duo Monachi, vt vsum vtriusque vocis habere possent simul cum reformatis, 13 & hoc iure prohibitum erat, † non potuit idem pactum irritam facere dictam cessionem, & translationem, sed potius ipsum vitiabatur, §. *neque illud, Auth. de non alienan.* & ex eo text. voluerunt Bald. *in auth. si quas ruinas, numer.* 3. *C. de sacros. Eccles.* Castr. *in auth. qui rem. num.* 7. *C. eodem tit. final.* Felin. *in cap. cum ordinem num.* 2. *de rescript.* & in terminis reseruationis factæ à Monacho Imol. *in cap. cum M. Ferrarien. num.* 41. *de constitut.* Iason. *in l. non solum, §. morte num.* 20. *ff. de nou. oper. nunc. & auth. ingressi, num.* 30. *& 37. C. de sacros. Eccl.* & demum, quia hæc gratia, & confirmatio reformationis antequam expediretur, fuit sæpius examinata in Congregatione Regular. & de ordine eiusdem Congregationis ab Episcopo Virdunen. vt fuit consideratum in decisione 18. Iunij 1629. coram Reuerendiss. P. Domino meo Dunozetto, in qua in specie ponderatum fuit, quod iustificabatur consensus Abbatis Iustimontis, qui erat Pater Abbas Monasterij Saliuæ vallis, & ipsiusmet Abbatis eiusdem Monasterij Saliuæ vallis, & cuius consensus defectus adducebatur hodie ex parte Abbatis, & Capituli generalis tanquam præcipuum fundamentum ad probandam negatiuam quod non interuenisset idem consensus.

Et ex his visæ fuerunt Dominis cessare hæ duæ præcipuè obiectiones, quæ semper, & in omnibus disputationibus repetitæ fuerunt. Ad tertiam verò obiectionem, de qua nunquam actum fuit, vt hæc noua statuta, & mutatio in Religione fieri non potuerit nisi de consensu Capituli generalis propter priuilegia eiusdem Capituli, ne antiquis Ordinis institutis derogari posset sine illius consensu, responderunt Domini, quod ex reformatione in dictis tribus Monasterijs suscepta nulla successit mutatio in Religione, neque quidquam ex causa eiusdem reformationis factum fuit contra Ordinis instituta, sed solus restitutus rigor antiquæ disciplinæ, cùm id † concludat ipsum nomen refor- 14
mationis, ex qua res ad suum primum principium censetur restituta, *cap. ab exordio* 35. *dist.* & notat Sanch. *super præcept. Decalog. lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 27. Et sola mutatio voti stabilitatis, quæ ante reformationem promittebatur in certo Monasterio, secundum verò reformationem promitti debebat in vniuersa Congregatione, non poterat dici contra Constitutiones Ordinis, si omnia Monasteria reformata vnam Congregationem, & Communitatem constituere debebant, & vnum caput eidem Communitati fuit præpositus Abbas generalis vniuersi Ordinis Præmonstraten. vt latè deductum fuit in prima decisione facta coram me 5. Iulij præteriti.

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Constantinopolitano.

Spoletana fructuum dotis.

Die Mercurij 18. *Maij* 1633.

ARGVMENTVM.

Dos, vel eius pars non soluta ab hæredibus primi viri, eius fructus ab eis debentur secundo viro à die interpellationis ad sustinenda onera matrimonij: dos constituta ab vxore primo viro, eadem pariter censetur data secundo viro. Actio ad prosequendum fructus dotis cui competat.

SVMMARIVM.

1 *Mulier transeundo ad secunda vota, fructus dotis debentur eius viro ab hæredibus primi viri, quando ab eis non fuit restituta dos, & n.* 16.
2 *Et quando hoc casu non requiratur interpellatio.*
3 *Executioni præsumitur demandatum omne, quod de iure erat necessarium, spatio* 30. *annorum stante.*
4 *Dos quando non consistit in bonis stabilibus, sed in pecunia, soluto matrimonio remanet purum creditum, nec censetur tradita in eadem quantitate secundo viro.*
5 *Mulier quando secundo nupsit, dos integra in primo matrimonio censetur tradita secundo viro, vide num.* 7. *& 8.*
6 *Et pro quantitate non soluta ab hæredibus primi viri secuta interpellatione ratione onerum matrimonij fructus debentur secundo viro.*
9 *Verba sunt semper intelligenda secundùm eorum sanum, bonum, & ciuilem intellectum, omnique vitio carentem.*
10 *Vir ex aliquo accidenti potest velle agere potius nomine vxoris, quàm proprio.*
11 *Actio ad prosequendos fructus dotis de iure spectat ad virum, qui sustinet onera matrimonij, & non ad vxorem.*
12 *Statut. Spoleti prohibet non posse dari in dotem vltra scuta* 500.
13 *Statuta trahi debent ad futura, & non ad præterita.*
14 *Mulier transeundo ad secunda vota constituendo eandem dotem secundo viro, prout constituit primo viro, non censetur nouam dotem tradere, sed antiquam renouare.*
15 *Mulier soluendo non tenetur probare indebitum, sed qui exigit tenetur probare debitum.*

DECISIO DXXVII.

DIxerunt Domini sententiam Vicarij esse infirmandam, quia in ea condemnatur D. Paulus ad restituendos fructus per ipsum perceptos occasione partis dotis Faustinæ vxoris sibi non solutæ ab hæredibus primi viri, cùm tamen dicti hæredes † tenerentur soluere eidem 1
D. Paulo secundo viro vel d. residuum dotis, vel fructus à die in-

die interpellationis ad ſubſtinenda onera matrimonij, Plot. *de in lit. vir.* §.11. *num.*26. Aretin. §. *fuerat numer.*4. & 5. vbi Iaſ. *num.*5. *inſtit. de act. & in l. cunctos populos num.*38. vbi Caſtren. *num.*15. *C. de Summ. Trinit. & Fid. Cathol.* Abb. *conſ.*39. *ſub num.*3. & *ſeqq. part.*2. Soccin. ſen. *conſ.* 56. *numer.*2. *verſ. quinimo ſtatutum lib.*3. Alex. *conſil.*141. *num.*5. *lib.*5. Anchar. *conſ.*150. *num.*4. *verſ. bene tamen fateor*, Aymon. *conſ.*189. *num.*7. *verſ. ſextus caſus*, Lup. *de vſur. com.*1. § 4. *num.*90. Surd. *de aliment. tit.*1. *qu.*45. *ſub num.*49. *verſ. quarta concluſio*, & *num. ſeq.* & *qu.*46. *num.*4. Seraphin. *deciſ.*1423. *num.* 2. Mantic. *deciſ.*171. & fuit aliàs ſæpiſſimè deciſum, & ſignanter in Sancti Seuerini bonorum 20. Februarij 1630. coram Reuerendiſs. P. D. meo Pirouano.

Interpellatio verò in caſu iſto, vel non fuit habita pro
2 † neceſſaria, dum dicti hæredes primi viri agnoſcendo bonam fidem, fructus ſponte perſoluerunt D. Paulo ſecundo viro, iuxta nor. per Ioan. Andr. *in cap. fin.* vbi Franch. *num.*9. *verſ. quinto quæritur*, *de elect. in* 6. & per Felin. *in cap. cum M. Ferrarienſis*, *ſub num.*35. *de conſtit.* & fuit latè reſolutum *in Romana fructuum dotis* 12. *Iunij* 1606. *coram bon. mem. Penia*, & *in Tiburtina dotis* 19. *Iunij* 1623. *coram Reuerendiſſ. Tiraſonen.* Vel de ea viſum eſt ſatis con-
3 ſtare ex dictis ſolutionibus factis ſpatio pluſquam 30. † annorum, quo temporis curſu præſumitur executioni demandatum omne id, quod de iure erat neceſſarium, Bart. *in l. cum ſeruus numer.*4. *ff. de verb. oblig.* Surd. *deciſ.*199. *num.*4. Mantic. *deciſ.*353. *ſub num.*2. & in iſtis terminis Rota *in Bononien. dotis* 9. *Decembris* 1619. *coram bon.mem. Remboldo*.

Nec dicatur, quod cùm dos non conſiſtat in bonis ſtabi-
4 libus, † ſed in pecunia, ſoluto matrimonio remanſerit purum creditum, nec cenſeatur tradita in eadem quantitate ſecundo viro. Nam quicquid ſit quando mulier innupta
5 remanet, reſpondetur † quod quando nupſit integra dos conſtituta in primo matrimonio, cenſetur tradita ſecundo viro, *l. ſi mulier*, *l. dotem quæ*, *l. diuus*, *ff. de iur. dot.* Pariſ. *conſ.*34. *num.*1. *lib.*3. Rol. *de lucro dot. qu.*71. *num.*1. & *ſeqq. vbi num.*7. dicit ab hac ſententia in iudicando non eſſe recedendum, Phanuc. *de lucro dot. gloſ.*10. *num.*21. Surd. *de aliment. tit.*1. *d. qu.*45. *num.*51. & *ſeqq.* & *d. qu.*46. *numer.*5. latiſſimè Mantic. *de tac. lib.*12. *tit.*15. *per tot.* Rota *in Romana de Puliaſchis* 18. *Martij* 1630. & *in Romana dotis* 13. *Decembris* 1632. *coram R. P. D. meo Dunozetto*. Et pro
6 † quantitate non ſoluta ſequuta interpellatione ratione onerum matrimonij fructus debentur ex prædictis.

7 Nec replicetur prædicta non procedere, † quando apparet vxorem aliquam partem dotis ſibi reſeruaſſe, quod dicitur conſtare in caſu iſto; tum ex quo D. Paulus in receptione dictorum fructuum quietauit hæredes primi viri nomine vxoris, non autem proprio. Tum quia dum conuenit hæredes primi viri coram A. C. pro ſolutione dicti reſidui dotis, egit pariter nomine vxoris & non ſuo. Tum denique, quia promiſſio reſtitutionis dicti reſidui dotis facta fuit vxori, & non viro; imò per decem annos à die contracti matrimonij inter ipſos, ex quibus cum appareat dictum reſiduum ſpectaſſe ad vxorem, non poterant pro eo ſolui fructus, cum illi nullo modo vxori debeantur.

Reſponderunt enim Domini, quod de expreſſa reſerua-
8 tione † non conſtat, & licet in quietantijs, & in alijs actibus ſupradictis fuerit adhibitum nomen vxoris, præſumendum tamen eſt id factum fuiſſe ſolum ad oſtendendam originem debiti, non autem quod verè, & realiter pecu-
9 niæ ſpectarent ad vxorem. Verba enim † ſunt ſemper intelligenda ſecundum eorum ſanum, bonum, & ciuilem intellectum, omnique vitio carentem, Rota *deciſ.*10. *n.*4. & 5. *de teſtam. in antiq.* & vt excludatur contractus illicitus, Alex. *conſ.*191. *num.*6. *lib.*2. & fuit dictum *in Ferrarien. Societatis* 28. *Iunij* 1599. *coram Card. Millino*, *quæ eſt deciſ.*137. *numer.*3. *poſt conſ. Farin.* Maximè cùm potuerit
10 eſſe quod † vir ex aliquo accidenti voluerit potius agere nomine vxoris quàm proprio, iuxta mentem Bald. Nouell. *de dot. priuil.*71. *part.*6. *num.*2. *verſ. vnde infertur*. Qui quidem intellectus eò faciliùs eſt amplectendus, cùm aliàs
11 de † iure actio ad conſequendos fructus ſpectet ad virum, qui ſubſtinet onera matrimonij, non autem ad vxorem, vt per Bart. *conſ.*128. *incip. Franciſcus habuit*, *in fine lib.*1. Alex. *conſ.*141. *num.*3. & *ſeq. lib.*5. Aymon. *conſ.*189. *in fin. verſ. ſed contra*, Grat. *conſ.*56. *n.*3. *lib.*1. Surd. *de alim. tit.*1. *qu.*44. *in fin.* & *d. qu.*45. *n.*49. & *ſeqq.*

Nec pariter obſtat, quòd ſtatutum Spoleti † prohibeat 12
non poſſe dari in dotem vltra ſcuta 500. quia reſpondetur quod dictum Statutum non intrat caſu iſto, cùm hæc dos fuerit conſtituta primo viro antequam fieret dictum Statutum, quod propterea debet † trahi ad futura non autem ad 13
præterita, *cap. fin. de conſtit.* vbi Imol. *n.*2. *l. leges*, *C. de legibus*, Gabriel *conſ.*16. *num.*23. *lib.*2. & fuit reſolutum *in Meliten. probationum* 19. *Decembris* 1605. *coram bon.mem. Penia.* Quod videtur procedere etiam ſi mulier ſecundò nupſit poſt conditum dictum Statutum, ex † quo tunc non cenſetur 14
tradi noua dos, ſed antiqua renouari, iuxta textus *in l. diuus*, *ff. de iur. dot.* quod ſine alijs ſolemnitatibus Statuti fieri poteſt, Phanucc. *de dot. dict. gloſ.*10. *ſub num.*26. *verſ. volo tamen*, & *num. ſeq.* Soccin. ſen. *conſ.*80. *lib.*4. Ruin. *conſ.*61. *num.*3. *lib.*3. Menoch. *lib.*3. *præſumpt.*6. *num.*24. Gratian. *for. diſcept.*583. *n.*23.

Tandem non obſtat, quòd hæres primi viri, quæ ſoluit fructus ſit mulier, quæ regulariter ſoluendo † non tene- 15
tur probare indebitum, ſed imò qui exegit tenetur probare debitum, *l. cum indebito*, §. *ſin autem*, *ff. de probat.* Quia reſpondetur, quod in caſu iſto ſatis conſtat ex prædictis fructus reſidui dotis non ſoluti, debitos fuiſſe ſecundo viro, † ſtante interpellatione, & ratione onerum matrimonij, 16
concurrente præſertim exactione bona fide continuata per longiſſimum tempus, quæ ſola ſufficeret D. Paulo, vt ab ipſo dicti fructus repeti minimè poſſint, vt latè reſolutum fuit *in Bononien. dotis* 9. *Decembris* 1619. *coram bon. mem. Remboldo*.

Et ita concluſum vtraque parte informante, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana de Bonellis.

Die Veneris 29. *Maij* 1633.

ARGVMENTVM.

Filius legitimatus propter ius ſuitatis an excludat matrem, & quid ſi adſit clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato. Teſtamentum quando eſt reuocatum, eſt ſeruandum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtatoris voluntas omnino ſeruanda eſt.*
2 *Filius illegitimus per legitimationem conſequitur iura ſuitatis.*
3 *Filius legitimatus ex iure ſuitatis primam cauſam ſuccedendi, excluſa matre, acquirit.*
*Et quid ſi in legitimatione adſit clauſula, ſine præiudicio venientium ab inteſtato, n.*3.
4 *Legitima matri de iure debetur.*
5 *Teſtamentum quando non eſt annullatum, nec reuocatum, in eo contenta ſunt ſeruanda.*
6 *Teſtamentaria diſpoſitio tota regulatur à voluntate teſtatoris.*
7 *Hæres voluntatem teſtatoris ſeruare, & non impugnare debet.*

DECISIO DXXVIII.

THomas de Bonellis in ſuo teſtamento hæredem vniuerſalem inſtituit Alexandrum, in quo etiam inſtituit Emiliam matrem in legitima, Hortentiæ, & alijs ſororibus factis certis legatis, deinde legitimauit Alexandrum filium, & cum tali teſtamento deceſſit. Dubitatum fuit in Rota me proponente cauſam; An Emiliæ matri Thomæ deberetur legitima, ſecundò quanta ſit eadem legitima, & quoad primam partem Domini dixerunt, matri deberi legatum legitimæ, reſeruato quod in alia poſitione de quantitate videatur. Quia declara, & expreſſa voluntate teſtatoris, ſatis apparet in hac vltima diſpoſitione, in qua aſſerendo habere matrem, quæ non erat ſanæ mentis eam hæredem inſtituit in legitima, & omni eo quod ſibi de iure debetur, pro validitate teſtamenti. Vnde † omninò talis 1
voluntas ſeruanda eſt, *l. in conditionibus*, *ff. de condit. & demonſtrat. l. verbis*, *ff. de verb. ſignificat.* §. *diſponat*, *auth. de nupt.*

Nec DD. cenſuerunt obſtare, quod cum Alexander in legi-

2 legitimatione deinde subsequuta, † fuerit consecutus iura suitatis, consequenter fuerit etiam sublatum legatum legitimæ factum matri, tamquam exclusæ à successione, per existentiam filij legitimati, qui vnà cum iure suitatis, 3 etiam primam causam † succedendi, exclusa matre à successione acquisiuit. Quia ommissio, an per clausulam, sine præiudicio venientium ab intestato apposita in legitimatione, possit dicta legitimatio præiudicare Emiliæ matri, in 4 eo quod † illi fuit relictum tanquam de iure debitum, satis est testamentum, in quo dicta Emilia fuit in legitima in- 5 stituta non esse reuocatum, † nec annullatum, & per consequens attendendum, & dum de contraria voluntate testatoris non apparet, talis interpretatio non est admitten- 6 da, † cum à sola voluntate testatoris, omnis dispositio reguletur, *l. seruo manumisso*, vbi Iason. *in secundo not. ff. de condit. indeb. l. quo loco* §. 1. vbi Imol. *ff. de hæred. instit. l. 1. ff. de testam.* atque ita cùm Thomas Iunior ex persona Alexandri veniat ex testamento Thomæ Sen. nullatenus il- 7 lud impugnare valet, † sed tenetur seruare voluntatem defuncti, etiam in eo, in quo voluit, vt Emilia mater hoc legatum legitimæ haberet, Angel. *cons.* 264. *num.* 3. Rim. sen. *cons.* 40. *num.* 9. & 13. Decian. *cons.* 41. *num.* 33. san. mem. Greg. XV. *decis.* 201. *num.* 4.

Et ita &c.

* *In eadem causa adest alia singularis decisio sub die* 24. *Ianuarij* 1635. *coram eodem R. P. D. Ghisilerio.*

R. P. D. MOTMANNO.

Romana Census.

Die Lunæ 12. *Iunij* 1633.

ARGVMENTVM.

Maritus, si vendidit aliquid vxori suæ absenti Notario eius nomine stipulante, & pretium idem maritus pro ea accepit, atque de pecunijs eiusdem coniugis esse medio iuramento asseruit, an iste contractus præsumatur factus in fraudem prohibitæ donationis inter virum, & vxorem. Et quando hoc cesset.

SVMMARIVM.

1 *Sententia est valida, si concurrant omnia requisita necessaria.*
2 *Probatio euidentissima resultat ex instrumento.*
3 *Descriptio aliqua, si in instrumento non sit de substantia, sed per quodam accidentale ea deficiente, nihilominus subsistit promissio.*
4 *Donatio inter virum, & vxorem est prohibita, & num.* 16.
5 *Dominium vnius rei, apud duos insolidum esse non potest.*
6 *Venditori census, licitum est illum extinguere, præuia tamen denunciatione per bimestre.*
7 *Census disdictæ denunciatio facienda est ei, cui dandum erit pretium, idest Domino census.*
8 *Maritos videmus administrare non solum pecunias dotales, sed etiam alia non dotalia.*
Interpretatio rectè desumi potest à consuetis, n. 8.
9 *Venditio census, si est facta absenti alio tamen tanquam procuratore præsente, & vnà cum Notario stipulante potest habere administrationem, non autem dominium.*
10 *Fraudis, & simulationis omnis præsumptio cessat, si constet de præexistenti causa, & veritate actus.*
11 *Simulationis præsumptio, vt excludatur, quos actus Rota soleat considerare.*
12 *Persona vna, non est nouum, quod respectu diuersorum iudiciorum, & numerum repræsentet duplicem personam.*
13 *Maritus habet à lege vniuersalem administrationem bonorum, & negotiorum vxoris.*
14 *Scientia præsumitur ex cohabitatione cum eo, qui actum gessit.*
15 *Præsumptio l. Quintus ff. de donat. int. vir. & vx. quando cesset.*
17 *Vxor magnata aliunde potest habere pecunias, quàm ex bonis viri.*
18 *Inter coniuges magnates pretiosorum iocalium consueta est donatio.*
19 *Ac pro priuatis necessitatibus ipsarum mulierum reseruatio bonorum, & pecuniarum.*
20 *Vxor, quando multo magis præsumatur, quod pecuniam aliunde habuerit, quàm à marito.*
21 *Decis. Greg. XV.* 67. *& Caualer. decis.* 448. *in quibus contractibus emanarunt.*
22 *Statut. Vrb. cap.* 151. *lib.* 1. *habet locum etiam in alijs contractibus ibi non expressis.*
23 *Mulier, vel minor ad fauorem quorum à lege, vel statuto, contractus annullatur, ipsi tantum possunt dare de nullitate d. contractus.*

DECISIO DXXIX.

BOnæ memoriæ Paulus Sfortia super Casali Ceruereti quod possidebat, constituit annuum censum scutorum 119. illumque vendidit bon. mem. Lucretiæ Piæ vxori suæ absenti Notario eius nomine stipulante pro pretio scutorum 1700. quæ idem Paulus pro ea à semetipso recepit, & de pecunijs eiusdem coniugis esse medio iuramento affirmauit. Postea vendidit præfatum Casale Papirio Aluaro, & successiuè post obitum Pauli bon. mem. Cardinalis Sfortia eius hæres supradictum censum alioque extinguere promisit sub obligatione camerali. Et huiusmodi promissioni tanquam principali principaliter, & insolidum accessit Dux Ceræ, quem indemnem releuare promisit Dux Soræ, sed cum d. Cardinalis Sfortiæ promissio intra tempus illi adiectum minimè fuisset adimpleta Eminentiss. D. Cardinalis Pius d. Lucretiæ hæres in iudicio Saluiani contra Aluaros d. Papirij hæredes, & Casalis possessores tam pro sorte principali, quàm pro fructibus huiusmodi census obtinuit satisfactionem.

Quocirca Aluaris agentibus ad releuationem, Auditor Cameræ relaxauit mandatum executiuum contra bona hæreditaria Ducis Ceræ, vt supra obligati, cuius hæres postquam Signatura mihi rescripsisset, vt causam appellationis cognoscerem sine præiudicio executionis, fatendo debitum, suscepit terminum 30. dierum dictisque Aluaris satisfecit, & quamuis pro eius releuatione ab eodem A. C. obtinuerit quoque contra bona Ducis Soræ relaxari mandatum executiuum, attamen hodie vnà cum eodem Duce Soræ adhærente d. appellationi institit proponi dubium, an mandatum A. C. relaxatum contra bona hæreditaria d. Ducis Ceræ sit confirmandum, ad quod Domini affirmatiuè responderunt, nam † illius validitati nihil opponitur, 1 cùm omnia in eo concurrant requisita per Caputaq. *decis.* 260.

Iustitia verò ex eo redditur manifesta, quia mandatum fuit relaxatum vigore obligationis Cameralis Ducis Ceræ, qui simpliciter accessit omnibus contentis in instrumento promissionis Cardinalis Sfortiæ de extinguendo census, vt supra impositos, inter quos censum, de quo agitur, comprehensum esse non potest dubitari, cùm de illius impositione constet ex instrumento, † vnde euidentissima pro- 2 batio resultat, *c. cum Ioannes vers. ad hoc de fid. instrum.* cum alijs allegatis per Cenc. *in tract. de censib. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 10.

Cui resolutioni non obstat, quod promissio fit de extinguendo census in calce eiusdem instrumenti describendos, qui tamen descripti non reperiuntur. Quia cùm huiusmodi descriptio non sit de substantia, sed quoddam accidentale, ea deficiente, † nihilominus subsistit promissio ad not. per 3 Bart. *in l.* 1. *num.* 28. *ff. de condit. & demonstr.* & per Bald. *in l. in vend. num.* 12. *C. de contrah. empt.* ac per Soccin. iun. *in l. ita stipul. num.* 71. *& seq. ff. de verb. obligat.* & faciunt trad. per Cardin. Mantic. *de tac. & ambig. lib.* 14. *tit.* 41. *num.* 7.

Neque obstat, quòd idem impositor census dum à se ipso pro vxore absente, & sine vllo eius mandato recepit pretium census, sibique reseruauit facultatem de illum retrouendendo, seu cedendo, aut alienando, fructusque ac sortem exigendo etiam absque ipsius coniugis consensu, siue mandato, videatur per simulationem contraxisse sub ficto nomine vxoris, quæ nullam de huiusmodi censu quo tempore vixit, habuerit notitiam, vel fructus exegerit, sed cum præter dotem illas pecunias non habuerit, ipse

maritus

4 maritus in fraudem † legis prohibentis donationem inter virum, & vxorem de suis non autem vxoris pecunijs pretium census prædicti sibimetipsi soluerit. Quoniam plures datæ fuerunt responsiones, quæ non modo euertunt oppositam simulationem, sed augent veritatem census impositi ad fauorem vxoris, quamuis enim maritus præfatus reseruauerit sibi facultatem disponendi de censu, dominium tamen vxori acquisitum mediante persona ipsius mariti, neque eidem marito se gerenti vti procuratorem acquiri, 5 neque penes vtrumque † coniugem insolidum existere potuit, sed dicendum est quod huiusmodi reseruatio respicit administrationem, non verò dominium. Quod confirmatur ex conuentione appositа in eodem instrumento, 6 quod scilicet ipsi venditori liceat hunc censum † extinguere præuia tamen denunciatione per bimestre eidem vxori facienda iuxta Constitutionem de creandis censibus, quæ in ordine Bullarij noui apud Laert. *inter Pij Papæ V. Constitutiones est 19. vbi* §.11. Pontifex prouidendo indemnitati eius, penes quem dominium census existit præcepit, 7 quod huiusmodi † denunciatio fiat ei cui dandum erit pretium, id est Domino census, vt explicat Io. Bapt. Leonell. *sup. d. constit. glos.27. in princ.* Et hoc ipsum comprobatur ex communi vsu, & consuetudine maritorum quos vt in- 8 quit, Aymon. *cons.91. num.7.* videmus † administrare non solum pecunias dotales, sed alia etiam non dotalia, cuius dictum probauit Rota *decis.647. part.4. recent.* & ab eo quod fieri consuetum est rectè sumi interpretationem est textus *in l. minimè ff. de legib.* etiam in contractibus, *l. quod si nolit. §. qui assiduas ff. de Edilit. edict. l. semper in stipulationibus ff. de reg. iur.* Magon. *decis. Florent.56. numer.3.* Surd. *decis.223. num.11.* & in similibus terminis venditio- 9 nis † census factæ absenti, alio tamen tanquam procuratore præsente, & vnà cum Notario stipulante, qui possit habere administrationem non autem dominium, aliàs à Rota fuit resolutum, *vt decis.167. 169. & 170. post dictum tract. Cenc. de censib.*

Præterea veritatem d. contractus comprobat causa illius præexistens, vt scilicet ex pretio prædicti, & alterius census vno eodemque die per ipsummet maritum impositi super eodem Casali, ac venditi Laurentio Nicolino conflaretur summa scutorum 5250. quibus triduo post idem maritus emit domum cum viridario eamque incontinenti vendidit Constantiæ de Cuppis suscipienti in se onus extinguendi vtrumque censum, & promittenti se daturam propterea idoneum assignamentum cum accessione Episcopi Aumani, & Abbatis Fratrum de Cuppis, cuius accessionis vigore Paulo tandem fuisse satisfactum de suo credito patet ex partitis Banchi illorum de Olgiatis, & ex deductis in causa Romana Viridiarij, iuxta decisionem in ea emanatam sub die prima Iulij 1622. coram bon. mem. Vbaldo, quos quidem circuitus idem Paulus vir nobilissimus verisimiliter euitasset, si proprias Constantiæ tradendas habuisset pecunias. 10 Et cum ex omnibus prædictis constet † de præexistenti causa impositionis census, & veritate actus, cessare debet præsumptio fraudis, & simulationis ad not. per Bart. *in l. sicut §. super vacuum, ff. quib. mod. pig. vel hypoth.* Dec. *cons.491. num.4. & 648. num.5. & seqq.* Rolan. *cons.6. num.30. lib.3.* 11 Hos enim & † similes actus ad excludendam præsumptionem simulationis ponderare consueuit Rota, *vt coram Greg. XV. decis.195. num.3. & coram Cardin. Caualerio decis.420. etiam n.3.*

Non obstat, quòd in actu d. Constitutionis census maritus repræsentauerit duas personas, vnam scilicet venditoris, & debitoris ac alteram emptoris, & sic creditoris. 12 Quia non est nouum, † quod quis respectu diuersorum officiorum, & munerum repræsentet duplicem personam, *l. vnic. §.1. ff. de offic. consul. l. si consul. ff. de adopt. cum aliis alleg.* per Rota *in recent. decis.535. num.10. part.1. & decis.379. num.2. part.2. & coram Greg. XV. decis.531. n.7.* Poterat enim in vna, eademque persona Pauli cum qualitate debitoris concurrere qualitas creditoris tamquam ma- 13 riti habentis † à lege vniuersalem administrationem bonorum, & negotiorum vxoris, *l. maritus C. de Procurat.* Dec. *in l.1. num.49. ff. de offic.* eius etiam in ijs, in quibus 14 non haberet † mandatum, cum eorum communis cohabitatio sufficientem induceret præsumptionem, quod vxor de impositione census facta ad sui fauorem Notario pro ipsa stipulante haberet notitiam, eamque tamquam sibi vtilem approbaret, vt in simili casu censuit Rota *in Veneta Census quæ est 262. inter impress. part.1. recent.*

Neque potest esse locus præsumptioni quod huiusmodi census † fuerit acquisitus de pecunijs mariti, non autem 15 ipsius vxoris iuxt. *l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor.* Vel quod præsumptio sit contra viri confessionem tanquam factam in præiudicium donationis prohibitæ, dum absente vxore profitetur se pretium soluere † de pecunijs ipsius vxo- 16 ris, *iuxt. limit. d. l. quintus*, de qua per Salicet. *in l. si mater C. de contrahen. empt.* & Rota *decis.67. coram Greg. XV. & 448. coram Card. Caualerio*. Quia huiusmodi præsumptiones facilè tolluntur à verisimilitudine, quæ fortius vrget, quod cùm res ageretur inter coniuges † magnates ipsa vxor 17 aliunde potuerit habere pecunias, *iuxt. decis.* Capyc. 10. *num.18.* Dicta enim Lucretia erat mulier præclaræ nobilitatis, & cum inter † nobiliores pretiosorum iocalium 18 consueta sit donatio, ac pro priuatis necessitatibus ipsarum mulierum † reseruatio bonorum, & pecuniarum, Rota 19 *decis.113. num.13. part.1. recent. & in Romana Societatis 23. Ianuarij 1593. coram bon. mem. Cardin. Pamph. quæ impressa est apud Marches. de commiss. tom.1. pag.843.* probabile redditur, quod ex ijs summam prædictam scutorum 1700. redegerit, eamque in promptu de tempore constitutionis census habuerit, cui præsumptioni non leue adminiculum præbent documenta, ex quibus constat ipsam possedisse plura bona, quæ de tempore obitus reliquit, vnde augetur † verisimilitudo, quod illam pecuniam aliunde 20 habere potuerit, quàm à marito, quo casu non esse locum dictæ limitationi, admittit idem Salic. *in d. l. si mater, C. de contrah. empt.* & huiusmodi præsumptiones, ex quibus colligitur confessionem viri esse veram, etiam admittit Menoch. *præsumpt.51. num.30. lib.3. Decisiones autem præallegatæ 67. coram Greg. & 448. coram Caual.* † cum emanauerint super contractibus, in quibus plures suspicionis simulationis ex facto deductæ vrgebant contra mariti confessionem, quæ in præsenti casu deficiunt, non applicantur. 21

Minus obstat, quod contractus prædicti census careat solemnitatibus à statuto Vrbis 151. lib.1. requisitis, † cuius 22 dispositionem habere locum etiam in alijs contractibus præter ibi expressis dixit Rota coram Put. *decis.7. num.2. lib.3.* & Crescent. *decis.3. de constit.* Quia responsum fuit hanc exceptionem, quæ solis mulieribus, & minoribus competit ratione proprij † commodi stante contractu acquisitio- 23 nis census perpetui vtiliter gesto, hodie non posse per tertium allegare contra hæredem ipsius mulieris ad cuius fauorem conditum est statutum, *l. non eo minus, C. de procur.* Paul. de Castr. *cons.91. num.5. vol.1. & cons.119. numer.2. vol.2.* & Pic. *ad stat. Vrb. glos.7. limit.33. sub num.282.*

Et ita vtraque parte informante fuit decisum, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Spoletana Fideicommissi.

Die Lunæ 23. Februarij 1634.

ARGVMENTVM.

Hæredi non nocet exceptio omissi inuentarij, nisi quando agitur de interesse Legatariorum, & Creditorum hæreditatis, & ideò ad minuendas deductiones hæredi debitas non sufficit Fideicommissario probare in genere quod in hæreditate extarent mobilia, sed opus est docere illa fuisse eius valoris, vt expleta quotidiana hæredis indigentia, possent satis esse pro illius satisfactione.

SVMMARIVM.

1 *Hæres adeundo videtur statim, & à principio deduxisse suum creditum, & sic in restitutione fideicommissi non tenetur restituere fructus perceptos de bonis, quæ sibi debebantur, & quare, n.2.*

3 *Hæres in deductione sui crediti tenetur seruare ordinem, l. à Diuo Pio §. in venditione ff. de re iudic. sed declara vt num.4.*

5 *Inducta ad fauorem non debent contrarium effectum operari, & damno cedere.*

6 *Mobilia, quorum vsus de iure hæredi competit, damno Fideicommissarij consumuntur, nec imputantur in quartam Trebellianicam hæredi debitam, n.7.*

8 *Ne-*

8 *Negatiua non existentiæ bonorum probatur ex inuentario.*

9 *Exceptio omissi inuentarij hæredi non nocet, nisi quando agitur de interesse legatariorum, & creditorum hæreditatis.*

10 *Probationis onus, quod in hæreditate extarent mobilia vltra indigentiam hæredis an, & quando spectet ad hæredem, vel fideicommissarium, & num.11. & per totum.*

12 *In materia probationum plurimum Iudicis arbitrio defertur.*

DECISIO DXXX.

IN vltima decisione, quæ facta fuit in hac causa, sub die 17. Decembris ann. 1632. declarata fuit alia decisio antea facta sub die 5. Iulij eiusdem anni in qua occasione immissionis petitæ à Fratribus de Syllanis visum fuit de releuantia detractionum, ex quibus Nicola Laurentia hæres Ludouici vltimi grauati conabantur impedire eam immissionem. Cùm enim dictum fuisset in ea prima decisione sub die 5. Iulij, quod detractiones oppositæ ideò obstare non poterant, quia creditum Nicolæ hæredis Ludouici proueniens ex causa earundem detractionum, quæ competebant suo authori, compensandum videbatur cum credito, quod fideicommissarij habebant aduersus hæreditatem testatoris occasione fructuum, qui post casum fideicommissi probabantur percepti ab hærede, declaratum fuit in decisione sub die 5. Decembris anni 1632. quæ vltima fuit in hac causa quomodo procedere deberet ea compensatio, & quod illa intrare non posset respectu fructuum, quos Nicola perceperat ex bonis hæreditarijs vsque ad concurrentem quantitatem sui crediti, cùm pro ea rata, & summa ad quam ascendebant credita, quæ Nicola ex persona Ludouici habebat contra dictam hæreditatem, illa fecisset suos fructus eiusdem hæreditatis ex rationibus, quæ fuerunt consideratæ in dicta decisione, quia hæres adeundo
1 videtur statim, † & à principio deducere voluisse suum creditum, ex quo ij fructus non potuerunt venire in restitutione fideicommissi tanquam percepti ex re propria, & in proposito adducta fuit authoritas glos. *in l. mulier §. cum proponeretur, ff. ad sen. cons. Trebell.* quam sequuntur Bart. *ibi num.4.* Alber. *num.2.* Alex. *num.14.* & præter relatos in decisione tenuerunt Castr. *in l. ita tamen §. si ex Trebelliano num.2. ff. ad sen. cons. Trebell. & in cons.77. n.1. lib.2.* Surd. *cons.7. num.24.* Menoch. *cons.183. numer.33.* Gabr. *cons.124. in fin. lib.1.* Peregr. *decis.5. n.6.*

Cùm ageretur de confirmatione posterioris huius decisionis, non negabant fratres de Syllanis vocati ad fideicommissum, de quo agitur, conclusionem sæpius firmatam, vt ex bonis hæredi debitis non potuerint aliqui fructus decurrere eorum fauore, dum nullum ius habere poterant su-
2 per ære alieno, † quo grauata erat hæreditas, quam rationem in specie considerarunt Authores adducti, & ex ijs declarauit Rota *in decis.680. num.2. part.2. diuers.* relata in eadem decisione. Verum cum assererent fideicommissarij, vt in ea solutione, quam censebatur hæres sibi fecisse, & ob quam illi acquiri debebant fructus hæreditatis, tenerentur seruare ordinem qui præscribitur in exequutione fa-
3 cienda post rem iudicatam *in l. à † Diuo Pio ff. de re iudicat. in §. in venditione*, vt primo super bonis mobilibus, deinde super immobilibus satisfactionem huius sui crediti consequi possit, ex hoc capite impugnabant decisionem, quæ fructus bonorum immobilium adiudicabat hæredi, quod præter ea bona probarentur fuisse in hæreditate testatoris tum plura mobilia, tum etiam plures fructus collecti ex eisdem stabilibus, quæ ante omnia necessariò deducenda erant, vt conclusionem superius firmatam visus est limitare Peregr. *de fideicomm. art.35. num.22.* Surd. *decis.170. num.2. & 12.* & voluit Rota *in adducta decis.680. numer.7. part.2. diuers. coram Card. Caualer. decis.130. numer.4.* & Card. Seraph. *decis.967. num.2.*

Sed non visa fuit Dominis obstare hæc limitatio & respondendo dubio proposito negarunt, quod potuerit hoc casu Nicola, vel sibi satisfacere de bonis mobilibus, vel quod præsumi deberet illa primum deduxisse; ea enim limitatio aliam recipit declarationem, vt mobilia, que hæres imputare tenetur in extinctionem sui crediti non sint
4 destinata, † vel ad vsum domus, vel ad victum diurnum eiusdem hæredis, vt se declarat idem Peregr. *art.35. n.22. & 23.* vbi attestatur ita vsu receptum, ac semper se vidisse obseruari, *& decis.99. num.17. & decis.64. numer.2.* Modern. Brixien. qui pariter de eodem communi vsu deponunt *in tractat. de substit. qu.667. num.14. & qu.624. num.6. & 11.* Et ita cum ex testibus examinatis ad probandum valorem hæreditatis non probaretur existentia talium mobilium, quibus hæres quotidie indigere non potuerit, habita ratione siue quantitatis, siue illorum valoris, ac pretij, vt etiam eorumdem testium depositiones non concludebant de tali quantitate fructuum collectorum, qui potuissent abundare eidem hæredi, non poterat haberi aliqua illorum ratio ad effectum huius imputationis, & vt ex illis censeri deberet diminutum de credito hæredis, quia communis illa consuetudo, & obseruantia, de qua deponit Peregrinus, vt hæres priuandus non sit vsu eorumdem mobilium, non solum authoritate, sed etiam ratione suffulta est; nam cum hæc solutio, quam hæres grauatus præsumitur sibi fecisse de bonis repertis in hæreditate, procedat illius fauore, non poterat contrarium effectum operari, & cedere † damno eiusdem hæredis; quod damnum profecto contineret, si ipse in sui crediti satisfactionem cogeretur accipere primum ea mobilia, quorum liberum vsum illi iura promittunt pendente conditione fideicommissi; vnde & illud receptum est, vt consumptio de mobilium cessante dolo, † aut culpa hæredis grauati cadat damno solius fi- 6
deicommissarij, vt traditur in *l. mulier, §. sed enim, l. deducta §. cum hæreditas, ff. ad sen. cons. Trebell. l. in ratione §. si seruus ff. ad l. Falcid.* Paris. *cons.25. num.78. lib.2. & cons.55. num.26. lib.3.* Peregr. *cons.70. num.21. lib.1. & de fideicommissis art.10. num.39.* & fuit resolutum *coram Greg. decis.285. num.3. & in Romana fideicommissi de Cruciarijs 28. Ianuarij coram R. P. D. meo Durano*, adeò vt ipse hæres grauatus, neque illa teneatur imputare in quartam † Trebellianicam, *vt post glos. in d. l. deducta §. ante diem* 7
in verb. eorum ff. ad sen. cons. Trebell. tenet Alex. *num.3.* & communem conclusionem esse testatur Peregr. *de fideicomm. art.10. num.44.* Modern. Brixien. *quæst.64. num.10.* Soccin. iun. *cons.170. num.5. vol.2.* Alex. Rauden. *decis. Pisan.28. part.1. num.161.* & fuit dictum *in Perusin. fideicommissi de Alfanis 5. Decembris 1621. coram R. D. meo Decano.*

Sola difficultas supereſſe videbatur, cui incumberet id onus probandi, quod bona mobilia, quæ fuerunt reperta in hæreditate, non essent præter indigentiam hæredis, cum non ostenderetur aliquod inuentarium, † ex quo probata 8
dici posset hæc negatiua non existentiæ aliorum bonorum iuxta notata *in l. vltim. C. arbit. tutel.* & per Bart. & alios *in l. vlt. §. licentia C. de iur. deliber.* In quo quidem articulo admittebant fideicommissarij, vt hæc exceptio omissi inuentarij nocere non posset hæredi, qui hanc obligationem inuentarij conficiendi non habet, nisi respectu † le- 9
gatariorum, & creditorum hæreditatis, & propterea quod non poterat ipse hæres cogi ad probationem eius, quod erat fundamentum propriæ intentionis, vt post Castrens. *in l. ita tamen §. si ex Trebelliano num.2. ff. ad sen. cons. Trebell. & in l. cum tale §. Titius hæredem num.2. ff. de condit. & demonstr.* & alios notat Pereg. *de fideicomm. art.3. num.79. & art.35. num.24.* Modern. Brixien. *de substitut. qu.667. n.17. & qu.512. num.6.* † Sed cum probata fuisset hoc casu exi- 10
stentia aliquorum mobilium, quæ Nicola hæres Ludouici grauati replicabat, quod non poterant esse sufficientia pro satisfactione sui Authoris, asserebant ijdem fideicommissarij ex hoc capite, se ad aliam probationem non teneri, & quod onus contrariæ probationis, vt ea bona mobilia sufficerent, pertinere deberet ad replicationem hæredis, vt in simili, vbicumque vocatus ex fideicommisso directè agat ad vendicationem bonorum, conclusionem superius firmatam limitauit Peregrin. *de fideicomm. art.39. numer.14.* & fuit resolutum *in Bononien. fideicomm. de Cataneis 10. Martij 1617. coram R. P. D. meo Pirouano in Maceraten. fideicommissi 16. Februarij 1610. coram Cardin. Sacrato, & in Romana domus ad Peregrinum 11. Martij 1609. coram R. D. meo Decano.*

Verùm non visum fuit eamdem limitationem applicari ad casum, de quo agitur, quia illa procedit vbicumque constat, quod bona, quæ hæres negat sibi satisfuisse pro suis detractionibus, siue illa mobilia sint, siue immobilia, non solum peruenerunt † ad manus eiusdem hæredis, ve- 11
rùm quod illa fuerunt ab eo alienata, & in his terminis loquuntur Peregr. & aliæ authoritates adductæ, quæ fundantur

dantur in præsumptione, *l. Mercellus §. res quæff. ad sen. cons. Trebell.* qui termini longè diuersi sunt à casu huius decisionis, in qua deberet probari excessus, vt hæres ad hanc probationem cogi posset, & quantitas seu valor eorumdem mobilium, quæ essent vltra indigentiam eiusdem hæredis, qui excessus negari non potest, quin sit fundamentum intentionis eorumdem fideicommissariorum.

Præterea etiam ex probationibus datis à fideicommissarijs crediderunt Domini non esse probatam talem quantitatem bonorum mobilium, quæ præter quotidianos vsus potuerint satis esse ad extinctionem creditorum, quæ Ludouicus hæres habebat contra hæreditatem testatoris. Et cum
12 in hac materia plurimum deferunt Doctores Iudicis † arbitrio, vt patet ex notatis per eumdem Peregr. *de fideicomm.*
13 *in adducto sæpius art.35. n.28.* † Suadebatur hoc idem, quod scilicet ad mobilia vix potuerint explere vices vnius causæ, & indigentiæ hæredis, tum ex qualitate Ciuitatis Spoletanæ, in qua ex consuetudine eius Regionis non poterat considerari hic excessus, tum ex qualitate personæ ipsius testatoris, qui licet esset ex honesta familia eiusdem Ciuitatis, non tamen excedebat conditionem priuatæ personæ, quæ duo considerauit ad hunc effectum Peregr. *d. art.35. & art.44. n.25.* & Moderni Brixien. *de subst. qu.667. n.17.* Et ita &c.

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Constantinopolitano.

Macerateñ. Fideicommissi.

Die Veneris 27. Ianuarij 1634.

ARGVMENTVM.

Testator, si instituat plures cohæredes cum arcta prohibitione alienationis bonorum, & quod si aliquis alienauerit, tunc & eo casu cadat à sua portione, quæritur modo, stantibus deductis hic in decisione, quis admittatur ad prætendendum dictam partem.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum ex prohibitione alienationis, quando censeatur inductum etiam in casu mortis, numer.2. & 3.*
4 *Successorum appellatione veniunt etiam fœminæ.*
5 *Quod intellige, nisi testatoris mens repugnet, vel aliter adimpleri non possit, & n.7.*
6 *Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, nepotum, & descendentium, in emphyteusi, & in alijs contractibus, quando mens disponentis repugnat.*
8 *Memoria testatoris non debet perire, contra eius voluntatem, & dispositionem.*
9 *Verbum*, memoria, *interpretari solet pro honore.*
10 *Fœminæ, nec descendentes illarum comprehenduntur in eis, quæ fiunt ad honorem domus testatoris.*
11 *Fideicommissum censetur inductum ex arcta prohibitione alienationum bonorum, & n.12.*
13 *Memoria nostrorum conseruatur tam per masculos, quàm per fœminas, declara, n.14.*
15 *Fœminæ memoriam agnationis non conseruant. Sed potius tanquam principium alterius familiæ cum extinctione personæ propriam perimunt agnationem, num.15.*
16 *Testator, si in casu contrauentionis non vocauerit agnatos, qui non contrauenerunt, sed Ecclesiam, vocatio ista destruit rationem conseruandæ agnationis, vide num.17.*
18 *Hæres vnus, si contra dispositionem testatoris alienet partem suam, propter hoc alij cohæredes non cadunt in commissum.*
19 *Alienatio, quando est prohibita extra vocatos, si talis alienatio fiat extra, censetur ipsis vocatis concessa virtualiter facultas recuperandi.*
20 *Prohibitio alienationis quando est facta ad fauorem alicuius, potest ille reuocare alienationem, cum vocatus ille censeatur, ad cuius fauorem est facta prohibitio.*
21 *Fœmina agnata, quando vti talis est admissa ad fideicommissum, ea defuncta fideicommissum remanet in masculis proximioribus de agnatione in eo comprehensis.*
22 *Fœminæ agnatæ non est inconueniens, quod durante vita ipsarum ad fideicommissum admittantur.*
23 *Scripturæ, si concurrant cum testibus, sunt præferendæ.*
24 *Et hoc maximè si sumus in antiquis.*

DECISIO DXXXI.

ALexander Florianus de anno 1541. suum condidit testamentum, in quo pro æquali portione hæredes vniuersales instituit Nepotes ex Fratribus, scilicet Franciscum, Ludouicum, Camillum, & Pompeium filios Petri Pauli, Florianum, & Ioannem Andream filios Thomæ, & denique Seuerinum filium Cæsaris; cum hac tamen conditione, quod supradicti eius hæredes non possent, neque valerent diuidere bona mobilia ipsius testatoris donec, & quousque non fuissent integraliter exacta credita, soluta debita, & completa ad totalem perfectionem fabrica domorum ipsius testatoris, & casu quo aliquis dictorum hæredum accepisset de d. hæreditate valorem vnius Floreni ante dictum tempus, tunc, & eo casu caderet à portione ipsius contrafacientis.

Post hanc autem, adiecit aliam conditionem per hæc præcisa verba. *Quod præfati hæredes nullo pacto, & nullo modo possint, & valeant alienare, & vendere domus ipsius testatoris, nec etiam inter eos diuidere, & casu quo prædicti hæredes, seu eorum successores alienarent, venderent, & diuiderent dd. eius domus, tunc, & eo casu cadant ab hæreditate dictis testatoris, & dicta hæreditas succedat, & perueniat Ecclesiæ Sanctæ Crucis de Macerata*, subdens postea, *Et hoc fecit dictus testator ea causa, quod prædictæ domus semper, & perpetuò firmæ remaneant in supradictis hæredibus, & successoribus eorum*, & ad memoriam ipsius testatoris.

Adita hæreditate, & perfecta fabrica per supradictos hæredes, euenit quod non multis ab hinc annis aliqui ex ipsis, seu eorum descendentes alienarunt, vt supponitur, nonnullas portiones dictarum domorum, de quibus tamen alienationibus hodie non agitur, sed quia portio Ludouici hæredis instituti deuenit ad Iuliam filiam, eaque mortua ad Dominam Constantiam Paganellam filiam pariter prædictæ Iuliæ, insurrexit D. Petrus Paulus Florianus Iunior prætendens, quod ad ipsum vti descendentem masculum à Camillo, ac de familia Florianorum, non autem ad dictam D. Constantiam ex aliena familia ortam, successio ad ratam dd. domorum deferri deberet, & introducta lite coram A. C. cum post longam causæ discussionem placuisset partibus consulere Rotam, proposito per me dubio, DD. responderunt successionem spectare ad masculum.

Et pro dubij decisione fuit indubitanter suppositum, quod fideicommissum de quo agitur, † ex prohibitione alienationis censeatur inductum etiam in casu mortis, nedum quia in casu alienationis datus est alius substitutus, nempè Ecclesia S. Crucis vt per Ruin. *cons.122. num.2. & 7. lib.2.* Gabr. *de fideicomm. concluſ.9. num.24.* Odd. *qui loquitur de hoc fideicomm. cons.33. num.15. vers. secundo quia*, cum alijs adductis per Fusar. *de substitut. qu.688. num.74.* sed etiam ex qualitate rei super qua fuit facta prohibitio alienationis, & diuisionis cum dicta clausula, *vt semper*, & perpetuò remaneant in hæredes, & successores eorum, † vt de prohibitione alienationis palatij, seu domus latè Gabr. *de fideicomm. d. concluſ.9. num.44.* Odd. *vbi supra sub num.13.* Fusar. *dict. qu.688. num.75.* Rota *decis.121. num.1. & seqq. part.2. diuers. & decis.231. num.3. in fin. & num.4. part.2. recent.* & de adiectione facta, † vt domus perpetuò permaneant ad memoriam ipsius testatoris, tradit Eugen. *cons.48. lib.1.* quem refert, & sequitur Fusar. *d. qu.688. num.82.* & facit *decis.* Rota *47. n.1. part.1. recent.*

Hoc autem firmato DD. crediderunt in casu præsenti sub nomine successorum ipsorum hæredum venire tantum masculum, vel quatenus ex inferius dicendis venire posset etiam fœmina, id tamen esse intelligendum de fœminis agnatis durante ipsarum vita, non autem de Domina Constantia non agnata: licet enim regula sit, † quod appellatione successorum veniant etiam fœminæ iuxt. *l. hæredis appellatione, ff. de verb. signific.* cum alijs adductis per Odd. *cons.46. num.2. & 3.* Eugen. *cons.21. num.21. & seq. lib.2.*

*lib.*2. Fusar. *de substitut. qu.*343. *num.*1. attamen procedit,
5 quando mens testatoris † repugnat, vel alius adimpleri non posset, vt per Curt. iun. *cons.*115. *numer.*20. *& seqq.* Ruin. *cons.*168. *num.*14. *& sub num.*20. *vers. cum ergo lib.*3. cum alijs adductis tradit Odd. *d. cons.*33. *num.*4. & facit textus *in l. pater Seuerinam ff. de condit. & demonstr.* Prout etiam idem videmus in emphyteusi, & alijs contractibus,
6 in quibus sub nomine filiorum, nepotum, † & descendentium non veniunt fœminæ, quando similiter mens disponentis repugnat, Dec. *cons.*318. *numer.*1. *vers. sed tamen hoc non videtur*, Rota *coram bon. mem. Cardin. Seraphin. decis.*604. *num.*8. *& decis.*663. *num.*14. *& num.*18. *in fin. part.*1. *recent.*

In casu autem nostro mens testatoris visa est repugnare:
7 primò quia dum testator non solùm † prohibuit alienationem domorum, sed etiam illarum diuisionem, non censetur voluisse, quod fœminæ saltem non agnatæ, & earum mariti de pluribus, & diuersis familijs, in eisdem domibus sic indiuisis inhabitarent, vt per Odd. *d. cons.*33. *sub num.*8. quem refert, & sequitur Fusar. *de substit. q.*311. *num.*79.

Secundò, quia supposita huiusmodi habitatione fœminarum non agnatarum cum earundem maritis de alienis familijs, domus vocarentur de familijs ipsarum fœminarum,
8 & maritorum, non autem de Florianis, & ideò *memoria* † testatoris potius periret, quàm viueret contra voluntatem, & dispositionem testatoris, vt supra expressè factam *ad*
9 *memoriam* ipsius; Quod verbum interpretari solet, † scilicet ad honorem, & importat, quod domus conseruentur in agnatione, & non transeant ad extraneos iuxt. *l.*1. *§. sed & si ff. de ventr. inspicien.* & tradit Ruin. *cons.*110. *num.*10. *circa fin. & num. seqq. lib.*2. Giouagnon. *cons.*36. *num.*34. *& seqq.* Soccin. sen. *cons.*63. *num.*12. Alex. *cons.*125. *n.*5.
10 *lib.*7. vbi dicit, quod ea, quæ fiunt † ad honorem, non comprehendunt fœminas, neque illarum descendentes, Fusar. *de subst. qu.*685. *n.*32.

Tertiò, quia ex huiusmodi fœminarum non agnatarum successione subuerteretur fideicommissum in casu mortis
11 super dd. domibus ad fauorem agnatorum, † quod tamen negari non potest, quin secundùm mentem testatoris censeatur inductum, etiam ex prohibitione tam arcta per dicta verba vniuersalia de illis nullo pacto, & nullo modo alienandis, nec diuidendis facta, vt post relatos tradit Peregr. *de fideicomm. art.*14. *num.*40. *& pluribus seqq.* Rota *decis.*10. *num.*6. *part.*1. *recent.* ac etiam ex magna affectio-
12 ne, quam † testator se habuisse ostendit erga istas domus, cùm voluerit fabricari, & fructus hæreditatis percipi non posse, nisi domibus perfectis, vt per Eugen. *d. cons.*81. *num.*44. *lib.*1. & tradit Fusar. *de substitut. d. quæst.*688. *num.*78.

13 Nec aduersatur, quod imò memoria † nostrorum dicatur conseruari tam per masculos, quàm per fœminas in *l. liberorum* 220. *in fin. ff. de verb. signific.* (ibi) *filios, filiasque concipimus, atque edimus, vt ex prole eorum, earumvè diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus*,
14 quia responsum fuit id procedere quoad † conseruationem *memoriæ* respectu prolis, illiusque propagationis, non autem quando agitur prout in casu isto, de conseruatio-
15 ne *memoriæ* respectu agnationis, quia tunc † fœminæ illam non conseruant, sed potius tanquam principium alterius familiæ cum extinctione personæ propriam perimunt agnationem, *l. Iurisconsultus §. cognationis, ff. de gradibus*, Curt. iun. *cons.*5. *num.*24. Cephal. *cons.*413. *num.*23. cum alijs adductis per Fusar. *de substitut. quæst.*346. *numer.*4. *& 6.*

Nec obstat, quòd cùm testator in casu contrauentionis non vocauerit agnatos, qui non contrauenerunt, sed Ec-
16 clesiam, † vocatio ista destruat rationem conseruandæ agnationis, ex deductis per Rotam *decis.*463. *num.*5. *& decis.*486. *numer.*4. *part.*1. *recent.* Quia dupliciter fuit responsum.

Et primò, quod cùm idem testator istas solummodo domus fideicommisso subiecerit, Ecclesia in casu contrauentionis censetur tantùm vocata ad partem hæreditatis illius, qui contrauenisset, non autem ad partem domorum, prout suadetur tum ex illis verbis testamenti, ibi (*tunc & eo casu cadant ab hæreditate testatoris, & dicta hæreditas succedat, & perueniat Ecclesiæ Sanctæ Crucis*) tùm etiam ex eo, quia aliàs *memoria* ipsius testatoris quoad dictam partem domo-
17 rum periret, † & alij hæredes in ea pro indiuiso habitare non possent, contra dispositionem testatoris, vt supra expressè factam, & ita huiusmodi intellectum amplexus est Odd. *d. cons.*33. *sub num.*18.

Secundò fuit responsum, quod quando etiam Ecclesia vocaretur ad istas domus, hoc solùm deberet intelligi in euentum, quod omnes hæredes, & successores contrauenirent; adeò vt si † vnus tantùm dictam eius portionem 18
domorum alienaret, alij quoad illam non caderent in commissum, secundùm communem sententiam Doctorum, de qua latè Michael Crasius *tom.*3. *commun. iur. lib.*1. *qu.*3. Corn. *cons.*67. *num.*11. *&* 16. *lib.*2. Clarus *in §. emphyt. qu.*13. *num.*10. Hier. Portel. *de consortib. cap.*33. *à num.*9. *& seqq.* sed possent eam recuperare: prout etiam colligitur ex illis verbis testamenti, ibi (*& hoc fecit ea causa, quod prædictæ domus semper, & perpetuò firmæ remaneant in supradictis hæredibus, & successoribus eorum*, & ad memoriam *ipsius testatoris.*) Et facit, quia quando alienatio est † prohibita extra vocatos, ipsis vocatis censetur virtuali- 19
liter concessa facultas recuperandi portionem alienatam, Ioann. Igneus *in l. dudum num.*6. *&* 7. *C. de contrahen. empt.* Salycet. *in l. ea lege, & seqq. C. de condit. ob causam*, Bald. *in cap.*1. *§. hoc quoque num.*17. *de succes. feud.* Odd. *d. cons.* 33. *sub num.*18. *vers. & sit legitimus sensus*, cum alijs per Hieron. Portel. *de consort. cap.*14. *numer.*18. *& seqq.* vbi
Hieron. Portel. *de consort. cap.*14. *numer.*18. *& seqq.* vbi quando † prohibitio est facta in fauorem alicuius, potest 20
ille reuocare alienationem, cùm vocatus ille censeatur, ad cuius fauorem facta est prohibitio, *l. cum Pater §. libertis*, vbi Castrens. *num.*4. *ff. de legat.*2. *lege peto §. Frater*, vbi Barr. *ff. eodem tit.* & hanc verissimam dicit sententiam ex Barr. & alijs latè materiam exornans.

Minus obstat, quòd Iulia supradicta, vna ex descendentibus fœminis fuerit admissa ad hoc fideicommissum, quia
cùm solummodo admissa fuerit † vti agnata, ea defuncta 21
fideicommissum remansit in masculis proximioribus de agnatione in eo comprehensis, vt per Fusar. *de substit. dicta qu.*39. *num.*110. & faciunt tradita *in causa Parmen. iurispatronatus* 26. *Aprilis* 1619. *coram Eminentiss. Cardin. Pamphilio*, vbi dicitur, quod † fœminæ agnatæ non est 22
inconueniens, quod durante vita ipsarum ad fideicommissum admittantur, dummodo illud non transmittant ad earum filios, qui sunt de aliena familia.

Nec visum fuit attendendum, quod Petrus Paulus senior, vt aliqui testes deposuerunt, esset tantùm frater vterinus ipsius testatoris, quia de contrario apparet ex testamento, & alijs scripturis per d. D. Petrum Paulum iuniorem deductis, quæ in † concursu cum testibus sunt 23
præferendæ, iuxta *leg. generaliter*, cum ibi notatis *C. de non numerata pecunia*, Rota *in eadem Romana spolij de Pinis* 10. *Iunij* 1620. *coram bon. mem. Buratto*, præsertim in † antiquis gloss. *in cap.*3. *loco verbo testium de probat.* Rota 24
*coram bon. mem. Card. Seraph. decis.*339. *num.*7. *& decis.* 462. *num.*5. *& coram san. mem. Greg. XV. decis.*434. *num.*8. *&* 19. Et quia dd. testes quamplurimas patiuntur exceptiones, quæ latè in facto deducuntur.

Atque ita fuit decisum parte vtraque &c.

* *In eadem causa adest alia decisio, & quidem magistralis sub die* 7. *Februarij* 1635. *coram eodem Reuerendiss. P. D. Panzirolo Patriarcha Constantinopolitano.*

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana rescissionis contractus.

Lunæ 30. *Ianuarij* 1634.

ARGVMENTVM.

Emptoris contractus quando venit rescindendus ex eo, quòd emptor fuit læsus vltra dimidiam iusti pretij, qualiter ista computatio facienda sit, doctè declaratur, prout est mos tam eximij Auditoris.

SVMMARIVM.

1 *Computi ratio qualiter sit facienda ad hoc, vt emptor dicatur læsus vltra dimidiam iusti pretij, & num.*2.

3 *Glos. in l.*2. *C. de rescind. vend. in verb. iudicis, tam-*

tamquam inepta, & pertinax à multis I. C. tam antiquis, quàm modernis damnatur.

4 *Emptor emens rem, cuius pretium iustum sunt decem, ad effectum, vt dicatur læsus vltra dimidiam, necessè est, vt emerit pro 21.*

5 *Venditio, quando rescinditur propter læsionem, tunc à iusto pretio detrahenda non est tertia pars, sed superaddenda.*

6 *Tertia, aut dimidia pars iusti pretij, vt rescindat venditionem, mensurari debet à re petita, seu data, & num. 7.*

8 *In venditione si læsio vltra dimidiam esset in duplo, nihil supereresset, aut remaneret.*

9 *Venditori magis est succurrendum, quàm emptori, quando læsus est vltra dimidiam.*

10 *Emptor ex affectione potest induci ad aliquid emendum cariori pretio quàm non valeat.*

11 *Venditor, vt plurimum necessitate rei familiaris, vendere compellitur minori pretio, quàm res valeat.*

12 *L. 2. C. de rescindend. vendit. non loquitur, nisi venditore, & soli venditori prospicere voluit, non autem emptori.*

Et DD. interpretatiuè d. legem extenderunt etiam ad emptorem, n. 12.

13 *Læsio in emptione alicuius fundi, vt dicatur adesse, quid sit per emptorem probandum.*

14 *Pretij constitutio in venditione attendi debet tempore venditionis.*

15 *Peritus non æstimat, nisi quod subijcitur ipsius oculis, non autem de præterito.*

16 *Et hoc procedit etiam si agatur de re Ecclesiastica, vel inter personas Ecclesiasticas.*

17 *Læsio in contractu emptionis non potest allegari per eum, qui scienter, & diligenter instructus aliquid emit.*

18 *Et hoc amplia, quando emptor non fuit vnus, sed plures, & personæ cautæ, quæ emerunt.*

DECISIO DXXXII.

SVb die 22. Iunij præteriti fuit in hac causa resolutum non esse locum rescissioni contractus, quia pro parte PP. Ministrantium infirmis non probatur læsio: Cum etiam admissa relatione periti per ipsos electi pretium domus, de qua agitur, non excederet tertiam partem, nisi in scutis 17. qui excessus videbatur cessare, stante quod ex testibus pro parte Cassandræ examinatis constabat de tempore contractus in d. domo adfuisse Caput Aprimarmoreum, quod valebat scuta centum in circa, cuius capitis æstimatio à peritis fuerit omissa: Hodie proposita iterum causa super ijsdem DD. steterunt in decisis.

Non obstat, quòd pro parte dd. PP. dicatur rationem computi non ita esse ineundam, vt superaddatur summæ 2456. tertia pars, videlicet summa 1228. nam illa est medietas summæ 2456. cùm tamen debeat dari excessus tantùm in tertia parte, vt puta in summa 818. 13. 4. quæ iuncta summæ 2456. constituit summam 3274. 13. 4. adeò vt excessus erit in scutis 300. & vltra, non autem in 17. tantùm, vt supponitur in decisione, & hunc esse ineundum calculum, vt videlicet emptor rescindens contractum ex capite læsionis vltra dimidiam, qui emit pro decem V. G.

1 sufficiat, quod emerit pro 16. † vt videlicet, decem sint iustum pretium, quinque illius medietas, & deindè vnum, in quo excedat medietatem, iuxt. glos. *in c. cum causa verb. dimidiam, de empt. & vendit.* & glos. magnam *in l. 2. C. de rescind. vend.* quam sequitur Franc. *decis. 243. num. 3.* Gomez. *var. resol. tit. de empt. & vendit. num. 22.* Couar. *var.*

2 *resol. lib. 7. cap. 3. num. 8.* ex quo infertur, † si quinque sunt medietas iusti pretij decem in emptore, quod tertia pars non erit nisi 3. cum dodrante.

3 Nam fuit responsum d. glossam † reprobari à multis tam antiquis, quàm modernis vtriusque iuris DD. qui dicunt, eam esse ineptam, vt in specie allegati per Franc. *vbi supra ante num. 3.* Abb. *in c. cum dilecti num. 2. de empt. & vendit.* vbi & reliqui Canonistæ, Bellaper. *in d. l. 2.* Specul. *in rubr. de rescind. vend. numer. 11.* Mising. *cent. 4. obseru. 33.* Forner. *lib. 2. select. cap. 19.* Cuiac. *lib. 16. obseru. cap. 18.* Facchin. *controu. lib. 2. cap. 16. vers. illud longè probabilius*, Viuian. *comm. opin. cap. 15.* qui omnes concludunt, quod emptor emens rem, † cuius iustum pretium sunt decem ad effectum, vt dicatur læsus vltrà dimidiam, necesse est, vt emerit pro 21. vtpotè, quòd vltrà dimidiam idem sit, ac vltra duplum, Capyc. *decis. 159. num. 24.* adeò vt res, cuius iustum pretium sunt 20. dicatur empta vltra tertiam iusti pretij, si empta fuerit pro 31. neque enim à iusto † pretio detrahenda est tertia pars, sed superadden- 5
da, Rota *decis. 648. num. 6. part. 1. recent.* Gratian. *cons. 30. num. 3. & 4. lib. 1.* qui dicit tertiam, † & dimidiam men- 6
surari debere rei petitæ, siue datæ, Marian. Socc. *cons. 98. num. 20. lib. 2.* vbi quod attenditur † tertia, vel dimidia 7
iuxta summam peritam, Gabr. *cons. 168. qu. 10. num. 126. lib. 1.* Menoch. *cons. 156. num. 36. lib. 2.* Giurb. *decis. 110. num. 5.* & disertissimè Facchin. *vbi supra vers. probatur hæc sententia*, vbi respondet obiectioni, quod posita hæc interpretatione constitueretur differentia inter emptorem, & venditorem, vtpotè, quod in venditore rei, cuius iustum pretium sunt 10. medietas læsiua sint quinque; & in emptore, eiusdem rei medietas læsiua sint totidem, ac ipsum iustum pretium, & rationem reddit, quia si † in vendi- 8
tione læsio vltra dimidiam esset in duplo, nihil supereresset, aut remaneret; aliam differentiam affert Cuiac. *loco allegato*, nempè quod † venditori magis est succurrendum, 9
quàm emptori, cùm hic ex affectione † possit induci ad 10
emendum cariori pretio, quàm res valeat, venditor † ve- 11
rò vt plurimum necessitate rei familiaris vendere compellatur minori pretio, & re vera lex 2. *C. de rescind. vendit.* non † loquitur nisi in venditore, & soli venditori prospi- 12
cere voluit, non autem emptori, & Doctores interpretatiuè d. legem extenderunt etiam ad emptorem, vt notat Host. *in d. c. cum dilecti de empt. & vendit.*

Et prædicta magis procedunt in præsenti casu ex eo, quod nulla videtur adesse, siue adfuisse læsio, nam peritus pro Cassandra electus æstimauit domum, de quo agitur cum criptis, viridiario, & reliquis membris, & pertinentijs suis in scutis 3922. 45. iuxta mensuram situs, parietum, areæ, & similium, & pro parte Ministrorum † non opponitur 13
de excessu mensuræ, nempè quod d. peritus superaddiderit numerum mensurarum *iuxta decisionem 554. num. 4. part. 2. recent.* sed quoad mensuras omnes periti sunt concordes, cùm igitur peritus æstimauerit res mensuratas non quidem in pretio maiore, neque in minore, sed in pretio medio, & res mensuratæ existant, non potest dari de læsione, etiamsi situs, & domus postea casu in æstimatione diminuta sint, quia † quoad constitutionem pretij attendi de- 14
bet tempus venditionis, Bart. *in l. pretia rerum num. 2. in fin. ff. ad leg. falcid.* Bero. *cons. 45. num. 11. lib. 1.* Aymon. *cons. 188. num. 4.* Seraph. *decis. 1494. num. 3.* & dicunt omnes *in l. nam postea §. si minor ff. de iureiur.*

In præsenti verò casu peritus Ministrorum super cuius relatione disputatur medio iuramento affirmat, se domum, de qua agitur, ante diem, qua eam æstimauit, nunquam vidisse, cùm tamen contractus venditionis præcesserit æstimationem per quinque circiter annos, adeò vt non poterit probè æstimare etiam si dicat, se habuisse respectum ad tempus præteritum, quia peritus † non æstimat, nisi quod 15
subijcitur ipsius oculis, non autem de præterito, *l. si voluntate C. de rescind. vendit.* etiam quod agatur de re † Ecclesiastica, vel inter personas Ecclesiasticas, *c. ad aures*, 16
vbi glos. *in verb. tunc, de reb. Eccl. non alien.*

Confirmatur hoc ipsum ex instrumento emptionis, in quo legitur, quod R. P. Ministri antequam inirent hunc contractum, fecerunt pluries per peritos inspicere, & mensurare hanc domum cum suis annexis, & pertinentijs, & quod plures habitæ sunt inter ipsos Congregationes, in quibus stante æstimatione peritorum resoluerunt deuenire ad d. emptionem, ex quo colligitur, nullam adfuisse læsionem, † quæ allegari non potest per eum, qui scienter, & diligen- 17
ter instructus aliquid fecit, Bero. *cons. 49. num. 32. lib. 1.* præsertim quando † emptor non est vnus, sed plures, & 18
personæ cautæ, & nonnisi priuilegio minores, Alciat. *cons. 93. num. 4.* & hoc casu non esse locum rescissioni contractus firmant Soccin. *cons. 48. in fin. lib. 4.* Gabriel. *de empt. & vendit. concl. 2. num. 120.*

Et ita vtraque &c.

* *In eadem causa adest alia decisio sub die 18. Iunij 1635. coram eodem R. P. D. meo Dunozetto.* infra dec. 580.

R. P. D.

R. P. D. DVNOZETTO.

Beneuentana Salium.

Die Veneris 17. Februarij 1634.

ARGVMENTVM.

Bona in exequutionem capta, tunc præsumuntur esse debitoris, quando apud ipsummet reperiuntur, secus si penes tertium. Antidatæ, & simulationis præsumptio in apocis, quando, & ex quibus coniecturis excludatur.

SVMMARIVM.

1 *Bona in exequutionem capta præsumuntur esse debitoris taliter, quod alleganti contrarium, incumbat onus probandi.*
2 *Quod intellige, quando bona de tempore executionis reperiuntur, vel possidentur ab ipsomet debitore.*
3 *Bona præsumuntur eius penes quem reperiuntur, vel à quo possidentur.*
4 *Bona debitoris, si reperiantur penes tertium de tempore executionis, tunc onus probandi, quod d. bona sint debitoris, creditori non autem tertio possessori spectat, & istam sententiam perpetuò tenet menti secundum Bart.*
5 *Possessio efficacissimam præbet coniecturam, quod bona apud aliquem reperta sint propria illius.*
6 *Administrator possidens bona Domini, præsumitur ea habere, & administrare, non nomine proprio, sed Domini.*
7 *Testes, si non sint formiter examinati, eorum reuelationes tanquam extraiudiciales non probant.*
8 *Interpretatio ea est facienda, per quam excluditur fraus.*
9 *Diuersitas in dubio, & non identitas præsumitur.*
10 *Emptio potest etiam benè probari per apocas trino teste subscriptas.*
11 *Possessionis titulus benè remanet iustificatus, si doceatur de titulo habili ad eam transferendam.*
12 *Text. in l. scripturas C. qui pot. in pign. hab. quando cesset.*
13 *Antidatæ suspicio in scriptura priuata semper cessat, dum in contrarium concurrunt plures, & vrgentes coniecturæ.*
14 *Simulatio non datur sine causa.*
15 *Venditio non præsumitur facta in fraudem creditorum, si de tempore venditionis ille, qui vendidit, adhuc non erat debitor.*
16 *Simulatio debet probari per vrgentes, & efficaces coniecturas.*
17 *Simulatio, si oriatur ex aliquibus coniecturis, destrui potest.*
18 *Persona diues, bonæ conditionis, & famæ non est præsumendum per actum simulatum in præiudicium tertij, illaqueare propriam animam.*
19 *Personæ bona qualitate existente, est sufficiens coniectura ad excludendam omnem suspicionem simulationis, & fraudis.*

DECISIO DXXXIII.

VItus Antonius Dauid obtinuit ad sui fauorem mandatum Rotale pro ducatis 3458. contra Franciscum de Angelis, & Bartholomæum Balsamum arrendatores Salium Ciuitatis Neapolis, illudque exequi curauit super quibusdam salibus in Ciuitate Beneuenti, tamquam ad ipsos spectantibus, huic exequutioni se opposuit Ioannes Pennella vti dd. Salium dominus: Quapropter deuoluta causa per viam appellationis ad Rotam, mihique commissa; dedi dubium, an constaret de aliquo iure d. Pennellæ super dd. salibus, quod d. exequutionem impedire valeret, eoq; hodie proposito DD. affirmatiuè responderunt: Ea moti ratione.

1 Quia licet regulariter bona † in exequutionem capta præsumantur esse debitoris, taliter quòd alleganti contrarium incumbat onus probandi iuxta decisionem san. mem. Greg. XV. 402. *num. 2. glos. in l. 1. C. de priuil. fisc.* cum alijs cumulatis *in Lucana, seu Fesulana Abbatiæ 27. Iunij 1626. coram Buratto*. Hoc tamen procedit, quando bona de tempore † exequutionis reperiuntur, vel possidentur ab 2
ipsomet debitore, quo casu tertius veniens ad impugnandam exequutionem sub prætextu, quod bona in exequutionem capta sint sua propria, id concludenter probare tenetur, secus verò, quando bona possidentur à tertio, tunc enim cum ipse tertius habeat præsumptionem iuris pro se, ex quo bona † præsumuntur illius, penes quem reperiuntur, vel à quo possidentur ad textus *in l. ob maritorum*, & 3
ibi Salic. *num. 4. C. ne vxor. pro marit.* Bald. *in l. 1. num. 1. & 2. C. de priuil. dot.* Soccin. *cons. 128. sub num. 1. vers. tert. concl. & vers. quar. concl. & cons. 131. numer. 6. lib. 1.* Alex. *cons. 112. num. 2. & seqq. lib. 6.* onus probandi bona in exequutionem capta esse debitoris incumbit † creditori, 4
non autem tertio possessori iuxt. glos. *in l. 1. in verb. restituantur in fin.* & ibi Adden. quam perpetuò esse menti tenendam tradit Bart. *ibidem num. 2. C. de priuil. fisc. & in l. à Diuo Pio, §. si super rebus, num. 4. vers. aut istam rem, ff. de re iudic.* Alex. *ibidem num. 9.* Iason. *eodem num. 9.* Castr. *num. 8.* & melius *in cons. 143. n. 3. vers. & si quæritur lib. 1.* Rota *coram Greg. XV. decis. 23. num. 3.*

Ex quibus benè sequitur, quod cum sal, de quo agitur, non fuerit repertum penes Angelum, & Balsamum debitores, sed penes tertium, nempè Pennellam, vt patet ex relatione exequutoris, onus probandi illud spectare ad dd. debitores incumbat Dauid creditori, non autem Pennellæ tertio possessori, qui (vt supra dictum est) habet † in- 5
tentionem fundatam in sua possessione, quæ efficacissimam præbet coniecturam, quod sal ad ipsum spectet, non autem ad creditorem, iuxt. text. *in d. l. ob maritorum cum alijs supra relatis.*

Nec visum fuit releuare, quod Pennella fuerit minister, & institor eorumdem Angeli, & Balsami debitorum, vt videntur deponere testes vigore monitorialium examinati, & propterea præsumatur habuisse, & † administrasse sa- 6
lia antedicta tamquam minister prædictorum debitorum, non autem vti Dominus: Quia vltra quod prædicti † te- 7
stes non fuerunt formiter examinati, & sic eorum reuelationes tamquam extraiudiciales non probant Cæs. de Graff. *decis. 2. num. 13. de sponsal.* Seraph. *decis. 106. n. 3.* non percutiunt tempus exequutionis, sed longè ante, & sic possunt intelligi antequam Pennella emerit salia, prout † interpretari debent ad excludendam fraudem, Decian. 8
cons. 2. num. 66. & seqq. lib. 1. Cephal. *cons. 75. n. 8.* Rolan. à Vall. *cons. 40. num. 2. & 3. lib. 2.*

Vltra quod Dauid non probat sal in exequutionem captum esse illud idem, quod prætendit habuisse Pennellam ab Angelo, & Balsamo tanquam eorum administratore, prout probare deberet, quia in dubio diuersitas, † non 9
autem identitas rerum præsumitur, Rota *decis. 7. num. 1. part. 4. recent. siue secunda in recentiss.* Quæ præsumptio eò magis in præsenti casu venit admittenda, ex quo Pennella docet per apocas emptionum † subscriptione testium mu- 10
nitas, quæ benè probant emptionem salium ad text. *in § 1. institut. de empt. & vendit.* Gabr. *de præsumpt. conclus. 3. num. 1. lib. 1.* Rota *coram san. mem. Greg. XV. decis. 328. num. 1.* se pluries emisse salia à diuersis Mercatoribus, ex
qua † emptione remanet etiam iustificatus titulus posses- 11
sionis ipsius.

Nec in proposito aduersus dd. apocas videtur † vrgere 12
text. *in l. scripturas C. qui pot. in pign. hab.* Quia cùm dd. apocæ non solum sint trino teste munitæ, sed etiam roboratæ attestatione Notarij, ac adminiculatæ ex quietantia solutionis facta cum interuentu aliorum testium, non potest in eas cadere suspicio Antidatæ, † quæ semper cessat, 13
dum in contrarium concurrunt tot, & tam vrgentes coniecturæ, & adminicula, Seraph. *decis. 879. n. 1.*

Minus subsistit, quòd dd. apocæ emptionum præsumantur simulatæ: Quia † non datur in simulatio sine causa, 14
Paul. Castr. *in l. iurisgentium §. dolo malo, ff. de pact.* Alex. *cons. 111. num. 1. vol. 3.* Dec. *cons. 463. num. 8.* Mascard. *de probat. conclus. 448. num. 1.* Rota *decis. 7. de don. in nou. & decis. 5. num. 4. part. 2. recent.* Quæ quidem causa in præsenti casu non adest, nec aliqua, quæ releuet, allegari potest.

Respectu enim Cacciottolli nulla potest allegari causa, quia nihil habebat agere cum Dauide creditore, nec cum Angelo, & Balsamo debitoribus. Respectu verò Angeli, & Balsa-

15 & Balſami idem dicendum. Quia de tempore, † quo ipſi vendiderunt ſalia Pennellæ, adhuc non erant declarati debitores Dauidis, & propterea non poteſt dici quod voluerint vendere ſalia in præiudicium illius.

Nec releuant coniecturæ pro parte Dauidis allegatæ ad probandam ſimulationem: Quia viſæ fuerunt leuiſſimæ,
16 & parui momenti, cùm tamen ad † hunc effectum requirantur vrgentes, & efficaces, Rota *deciſ.*207. *num.*1. *poſt ſe-*
17 *cundum vol. conſ.* Farinac. Vltra quòd etiam ſi ex eis † poſſet oriri aliqua ſuſpicio ſimulationis, ea tamen elideretur ex contraria præſumptione deſumpta ex qualitate perſonæ
18 Pennellæ, qui cùm ſit mercator, diues, † bonæ conditionis, & famæ, non eſt præſumendum, quod voluerit per huiuſmodi actum propriam animam illaqueare, quam co-
19 niecturam deſumptam ex qualitate † perſonæ admitti ad excludendam ſuſpicionem ſimulationis, & fraudis tenent Menoch. *de præſumpt. lib.*5. *præſumpt.*20. *num.*5. Cæpoll. *conſ.*21. *n.*35. *in criminal.* Farinac. *conſ.*152. *num.*7.

Et ita vtraque, &c.

* *Infra in eadem cauſa habentur duæ aliæ deciſiones ſub diebus* 28. *Iunij* 1634. *&* 17. *Decembris eiuſdem anni coram R. P. D. meo Dunozetto.*

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Conſtantinopolitano.

Comeñ Attentatorum.

Die Lunæ 3. *Aprilis* 1634.

ARGVMENTVM.

Geſta poſt interpoſitam appellationem à ſententia, tanquam attentata, veniunt reuocanda. Ordinarius quando dicatur attentare, deueniendo ad executionem litterarum Apoſtolicarum circa prouiſionem beneficiorum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex quicquid facit poſt interpoſitam appellationem, laborat vitio attentatorum.*

2 *Ordinarius non poteſt deuenire ad executionem litterarum Apoſtolicarum, niſi præcedente illarum iuſtificatione.*

3 *Executor mixtus debet procedere verificatis verificandis.*

4 *Executor mixtus de facto, & nullo ordine iuris ſeruato procedendo attentat.*

5 *Clauſula*, ſtatum litis &c. *appoſitas in litteris Apoſtolicis circa prouiſionem beneficij, quid operetur.*

6 *Geſta poſt appellationem, vt dicantur attentata ſufficit, quod ius deferat appellationi, licet iudex eam denegauerit.*

7 *Appellatio circa prouiſionem Eccleſiæ Parochialis non datur ad effectum deuolutiuum.*

8 *Concil. Trid. ſeſſ.*24. *cap.*18. *de reform. & Bulla Pij V. de conferena. paroch. in quo caſu loquantur.*

DECISIO DXXXIV.

SVb die 22. Iunij præteriti, Domini reſoluerunt, excommunicationem, & Cedulones affixos contra nonnullos homines Communitatis Comani eſſe attentata, & propterea reuocanda, quia emanarunt poſt appellationem interpoſitam, & inhibitionem Rotalem formiter præſentatam, vt ex prædicta deciſione.

Hodie verò dubitaui, an conſtet de alijs attentatis, quæ etiam veniat reuocanda, & fuit affirmatiuè reſolutum, quia cùm Communitas Comani à ſententia intra debitum tempus appellaſſet, nihilominus Ordinarius ad inſtantiam
1 Maſſalli illam executioni demandauit, † confirmando præſentationem ab eo factam, illumque inſtituendo, & demum poſſeſſionem Eccleſiæ, ac Beneficij tradendo, quæ omnia manifeſtè laborant vitio attentatorum, Lancell. *de attent. c.*12. *limit.*40. *num.*10. *&* 18. Garz. *de benef. part.*9. *cap.*4. *num.*16. *&* *ſeqq.* Rota *deciſ.*503. *num.*2. *part.*1. *recent.* & fuit dictum *in Calaguritana beneficij* 15. *Februarij* 1606. *coram bon. mem. Ortembergo.*

Prætereà viſum eſt, quòd etiam Ordinarius attentauerit, dum poſt dictam deciſionem Rotalem in hac cauſa factam, & poſt aliam nouam appellationem à quatuor hominibus eiuſdem Communitatis Comani, ſub die 29. Iunij 1633. interpoſitam, ac die ſequenti intimatam, illos tamen denuò excommunicauit, & Cedulones contra ipſos affigi fecit, quæ omnia abſque dubio veniunt reuocanda per ſupradicta.

Vlteriùs cum d. Maſſallus poſt appellationem ab ipſo interpoſitam à ſententia Domini Nuntij Heluetiorum, & poſt commiſſam cauſam in Rota, & inhibitionem hominibus Comani præſentatam, & obtinuiſſe prouideri à Sanctiſſimo de hac Parochiali, nulla facta mentione ſententiarum latarum, & litis pendentiæ in Rota, Ordinarius abſq; alia † præcedente litterarum Apoſtolicarum iuſtificatione, 2
ad quam ante omnia tenebatur, *c.*2. *vt lit. pend. c. fin.* vbi Rip. *numer.*28. *de præſcript.* Mohed. *deciſ.*303. *de renunc.* Verall. *deciſ.*27. *num.*3. *part.*1. & fuit dictum *in Romana ſuperuiuentiæ* 29. *Nouembris* 1633. *coram me.* Præſertim cùm eſſet mixtus, non autem † merus executor, ſtantibus clauſulis in litteris appoſitis, inter quas amoto quolibet illicito detentore, & dummodò non ſit alteri ius quæſitum, Rota *deciſ.*528. *num.*7. *part.*1. *recent. & deciſ.*341. *num.*3. *part.*3. *recent. & deciſ.*670. *n.*3. *part.*4. *recent.* Caual. *deciſ.*211. *num.*2. & fuit dictum *in Spoletana Capellaniæ* 17. *Maij* 1619. *coram bon mem. Buratto.* Nihilominus de facto, 3
† ac nullo iuris ordine ſeruato ad litterarum executionem 4
attentando proceſſerit, Rota *deciſ.*57. *num.*2. *& deciſ.*159. *n.*3. *part.*2. *recent.*

Non obſtat, quòd in litteris fuiſſet appoſita clauſula, 5
† *ſtatum litis &c.* quia hæc clauſula non operatur, quod potuerit capi poſſeſſio abſque vitio attentatorum, latè addentes ad Greg. *deciſ.*2. *n.*16. *&* 17.

Neque releuat quod Ordinarius non attentauerit procedendo ad executionem ſententiæ non obſtante appellatione, cum illi tantùm detulerit ad effectum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum, quia cum à dicta ſententia daretur appellatio, ſufficit † ad cauſandum attentata, quod 6
ius deferret appellationi licet iudex eam denegauerit Franc. *in c. conſtitutus* 45. *n.*19. *in fine, & in c. vt dilectus num.*55. *de appellat.* Caſtren. *in l.*3. *n.*1. *C. eodem*, Rolandus *conſ.*77. *n.*3. *& ſeqq. lib.*2. Lancellott. *de attent. cap.*12, *ampliat.*5. *num.*2. *in fine, & n.*3. *& ſeqq.*

Nec facit quod ſumus in Eccleſia † Parochiali, quo caſu 7
ex diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini *ſeſſ.*24. *cap.*18. *de reform.* & ex bulla ſanctæ mem. Pij V. de conferendis Parochialibus non datur appellatio niſi ad effectum deuolutiuum. Quia ſacrum Concilium, † & Bulla loquuntur de 8
parochialibus, quæ prouidentur per concurſum non autem prout in caſu noſtro, quando vertitur lis inter compatronos, vel præſentatos à diuerſis perſonis, vt aliàs diſtinxit Rota *deciſ.*656. *num.*2. *part.*1. *recent. & in Florentina iuriſpatronatus de Gianfigliazzis* 3. *Iulij* 1628. *coram R. D. meo Vrgellen.*

Et ita deciſum vna tantum parte &c.

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Romana cenſus.

Die Veneris 28. *Aprilis* 1634.

ARGVMENTVM.

Hæres vt gaudeat beneficio inuentarij, debet reddere rationem bonorum, quæ in hæreditate continentur, & quomodo probetur valor bonorum hæreditariorum.

SVMMARIVM.

1 *Hæres de bonis hæreditarijs quando ſufficientem rationem reddere dicatur, ità vt poſſit euitare præſumptionem, quod illa ſatis eſſent pro ſatisfactione creditorum.*

2 *Mobilium vſus licet permiſſus ſit hæredi in præiudicium ſubſtituti, non tamen eſt permiſſus in præiudicium creditorum, n.*3.

4 *Inuentarij beneficium nullam hæredi vtilitatem affert,*

sed solùm illius bona defendit aduersus creditores.

5 *Hæres tenetur reddere rationem de fructibus hæreditatis, eosque lucrari non potest detectis creditoribus.*

6 *Hæres præsumitur percepisse fructus, si bona, quæ ad illius manus peruenerunt, sint frugifera.*

7 *Bona immobilia præsumuntur frugifera.*

8 *Census perpetui æquiparantur bonis stabilibus.*

9 *Bona in inuentario descripta præsumuntur hæreditaria, donec contrarium probetur.*

10 *Aestimatio bonorum fieri debet inspecto valore temporis præsentis.*

11 *Periti in æstimatione bonorum sequi debent pretium commune.*

12 *Inuentarij beneficio non iuuatur hæres, qui bona omnia non descripsit.*

13 *Hæres beneficiatus potest creditoribus hæreditarijs in solutum dare de bonis hæreditarijs, dummodo tamen absit dolus, n.14.*

15 *Inuentario standum est, donec de errore non doceatur.*

16 *Clausulæ in inuentarijs poni solitæ, vt non censeantur descriptæ, quæ describenda non erant, quæ sit virtus.*

17 *Pecuniæ præsumuntur illius à quo apparent solutæ.*

18 *Supposito non verificato, cessat assertio, sub quo illa emanauit.*

19 *Patri exponenti pecunias per eum solutas esse filij non creditur. Imò præsumptio est, hoc in fraudem legis expressum fuisse ad occultandam donationem inter patrem, & filium.*

20 *Voluntas faciendi fideicommissum in codicillis expressa in testamento dicitur imperfecta, si codicilli non exhibeantur.*

21 *Donatio facta pro hæredibus, & successoribus in perpetuum sortitur naturam bonorum hæreditariorum.*

22 *Donatio facta pro hæredibus, & successoribus in perpetuum comprehendit etiam extraneos.*

23 *Donatio in qua datur facultas disponendi de bonis donatis pro voluntate, & arbitrio donatarij sortitur naturam bonorum hæreditariorum.*

24 *Clausula*, disponendi de bonis donatis pro voluntate, *& arbitrio donatarij pinguius prouidet, quàm clausula*, ad habendum.

25 *Clausula*, ad habendum, *in donatione posita solet iudicari apta ad transferendum bona donata ad hæredes extraneos.*

DECISIO DXXXV.

DEcisum fuerat in hac causa, vt Francisco agenti pro recuperatione census, quem tanquam prouenientem ex bonis maternis dicebat nulliter fuisse restitutum Neapolioni patri, suffragari deberet inuentarium, quod idem confecerat super hæreditate paterna, quominus contra eum deduci posset exceptio confusionis bonorum, quæ illi sine dubio obstaret, quando beneficio eiusdem inuentarij gaudere non posset. Et de validitate huius inuentarij actum fuerat in decisione facta coram me *sub die* 25. *Iunij anni* 1629. Sed quia non satis est hæredi exhibere bona, quæ descripsit in inuentario, nisi etiam de illis reddat rationem; Dubitaui, An hæc ratio videretur reddita à Francisco. Quo dubio hodie per me proposito, Domini negatiuè responderunt ex duobus præcipuè fundamentis, † quia scilicet plura apparebant notata in eodem inuentario, de quibus ipse Franciscus nullam reddebat rationem, & quia non docebatur de integra extimatione bonorum immobilium, quam curauerat fieri à duabus peritis, quos ad hunc effectum obtinuerat deputari à iudice, sine qua extimatione non poterat dici probatus verus illorum valor, aut (quod indè sequebatur) quod eadem bona non potuissent satis esse pro satisfactione omnium creditorum propter contrariam præsumptionem, quæ videbatur esse ad fauorem eorumdem creditorum, vt hæreditas futura esset soluendo, ac per omnibus oneribus hæreditatis, ex traditis per Couar. *in cap. si hæredes n.9. de testam.* & per Rotam coram Card. Seraph. *decis.* 1394. *n.5. & in decis.* 696. *n.1. part.1. recent.* 1

Et primò visum fuit Franciscum deficere in reddenda ratione bonorum mobilium, quæ notata erant in inuentario, cum de ijs nulla ratio redderetur, licet enim vsus eorumdem mobilium permissus † censeatur hæredi in præiudicium substituti, adeò vt neque ea teneatur compensare cum credito, quod ipse habet occasione suarum detractionum, vel alia aduersus hæreditatem, ad cuius restitutionem grauatus fuit, vt in *l. mulier §. sed etiam, & in l. deducta §. ante diem, ff. ad Senat. cons. Trebell.* tradit Peregr. *de fideicomm. art.*10. *num.*39. *& cons.*70. *num.*21. *lib.*1. & fuit dictum *in Romana fideicommissi de Cruciarijs* 28. *Ianuarij* 1630. *coram R. P. D. meo Durano, in Perusina fideicommissi de Alphanis* 5. *Septembris* 1621. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Non tamen hoc idem illi permissum † censetur etiam in præiudicium creditorum, cùm beneficium inuentarij † non soleat aliquam vtilitatem afferre hæredi, sed solum illius bona defendere aduersus eosdem creditores, vt probat textus *in l. vltim. §. licentiam C. de iur. deliber.* & notant ibi Doctores, *& in §. etsi præfatam, & in §. computatione*, vbi Bald. *num.*11. Castrens. *num.*1. Iason. *num.*8. *in princip.* Bart. *in l. cum emptor num.*1. *in fin.* & ibi Alex. *ff. ad l. falcid.* & fuit dictum *in Cesenaten. bonorum* 13. *Iunij* 1608. *coram Eminentiss. Card. Pamphilio, & in Romana bonorum* 3. *Martij* 1617. *coram bon. mem. Andrea.* 2 3 4

Eamdem obligationem visum fuit habere Franciscum, respectu fructuum hæreditatis, de quibus neque aliqua ratio reddebatur, quia non potuit suos facere fructus eorumdem bonorum † in præiudicium creditorum, & postquam ipsi creditores directi fuerunt, vt authoritate textus *in l. item veniunt §. item non solum ff. de petitione hæred.* probat Guidopap. *de inuentar. num.*17. Monticul. *eod. tract. cap. 6. num.*10. & probat textus *in l. vltim. in §. etsi præfatam, & in §. licentia C. de iur. deliber.* vbi Bald. *numer.*1. Bart. *num.*4. Surd. *decis.*92. *num.*5. Peregr. *de fideicomm. art. 49. num.*77. & fuit latè deductum *in Firmana, seu Maceraten. dotis* 18. *Iunij* 1629. *coram R.P.D. meo Pirouano*, quam sequuta fuit Rota *coram me in Ariminen. census* 14. *Februarij* 1631. Neque poterat dubitari vtrum ij fructus † peruenissent ad manus Francisci, quia cùm non controuerteretur, vel an ipse eadem bona possederit, vel an aliqua eorum essent sui natura frugifera, præsumebatur, quod etiam eosdem fructus percepisset, argumento textus *in l. Titia ff. de solution. & in l. Iulianus §. ex vendito, ff. de action. empt.* vbi Castr. *num.*5. *& in l.*2. *C. de vsur. num.*1. *in fin.* Natt. *cons.*384. *num.*2. Rota *decis.*25. *de præbend. in nou.* Qualitas verò eorum bonorum probabatur, † quia aliqua eorum consistebant in bonis immobilibus pro quibus erat præsumptio glos. *in authent. perpetuò C. de sacros. Eccles.* Aliqua consistebant in censibus † perpetuis, qui bonis immobilibus æquiparantur, secundùm Bart. *in l. iubemus num..... C. eod. tit.* & ibi etiam Bald. & Castr. *n.*2. Tiraqu. *de retract. legal. §.*1. *glos.*6. *num.*4. Et licèt aliqui ex ijs censibus dicerentur dotales Catharinæ matris Francisci, tamen hoc numquam probatum fuit. Vndè standum erat † præsumptioni inuentarij, in quo illi descripti fuerant tamquàm hæreditarij, vt habetur in *l. vltim. §. fin autem C. arbitr. tutel. vt in l. scimus § licentia C. de iur. liber.* cum notatis per glos. & Doct. ibi *& in l. Tutori ff. de administr. tutor.* 5 6 7 8 9

Ex altero etiam capite visum fuit Dominis, quod ratio reddita per Franciscum non poterat dici sufficiens, nimirum respectu bonorum immobilium, in quorum æstimatione plura apparebant fuisse omissa à peritis, qui ad hunc effectum electi fuerunt; Et primo visa fuit eadem æstimatio minùs apta respectu domus, quæ in inuentario dicebatur empta fuisse à testatore, atque etiam minùs æqua respectu vnius prædij, quod in eodem inuentario appellabatur *il piano della botte*, quia apparebat, quod periti in extimando valore eius domus habuerunt rationem solius pretij, quo illa empta fuerat, qui poterat esse diuersus à pretio, quo inspecto tempore præsenti, † illa valere posset, & quod ijdem † periti omninò sequi tenebantur, *vt in l.*3. *§. Diui ff. de iur. fisc.* & notant ibi Doctores, *& in l. pretia rerum ff. ad l. falcid.* vbi Bart. *in §. nonnullam num.*2. Castr. *in lege falcid.*62. *§. corpora num.*5. *ff. eod. tit.* Surd. *cons.*151. *num.*71. Boer. *decis.*68. *num.*6. Dum verò valorem prædij extimarunt ad solam rationem scut. viginti pro quolibet rubro apparebat, quod ipsi non habuerunt rationem communis extimationis, secundùm quam casalia intra districtum vrbis non solent extimari minori pretio scutorum centum quinquaginta pro quolibet rubro, quæ communis extimatio etiam retinenda erat ab eisdem peritis, vt notatur *in l. pretia rerum*, & post glos. *ibi in verbo* 10 11

verbo funguntur, Bart. & Imol. *n.*1. Caſtrenſ. *in d. lege falcidia. §. corpora n.*1. *ff. ad l. falcid.* Surd. *conſ.*156. *num.*4. Rota *deciſ.*170. *n.*2. *part.*1. *recent.*

Secundò viſum fuit plura in eadem extimatione deficere, quia in inuentario, quod ipſemet Franciſcus confecerat, paternæ hæreditatis, reperiebantur deſcriptæ tres domus in Ciuitate Barcenni ad lacum Sabathinum ſimul cum horreo, & fœnili, ac ſtabulo, & totidem vineæ, ex quibus apparebat omiſſam fuiſſe extimationem vnius domus, & duarum vinearum, quarum non conſtat, quod ijdem periti rationem habuerint in ſua relatione, cum tamen
12 teneretur Franciſcus omnium reddere † rationem, vt poſſet iuuari eiuſdem inuentarij beneficio, & quamuis domus, quæ fuit in dicta relatione prætermiſſa, diceretur data fratribus S. Mariæ in ſolutionem crediti, quod ipſi ha-
13 bebant contra † hæreditatem Neapolionis, quod non prohibetur facere hæres beneficiatus, vt ſtatuitur *in l. vlt. §. etſi præfatam, C. de iur. deliber.* & notat ibi gloſ. *in verbo repellantur*, Caſtr. *num.*4. Alex. *num.*7. Fanucc. *de inuentar. part.*5. *num.*135. & 136. Tamen non ſemper vera
14 eſt ea † concluſio, ſed ſolùm in caſu, in quo non poſſit in hærede conſiderari dolus, prout illam limitat Bart. *in d. §. etſi præfatam num.*1. poſt gloſ. ibi *in verbo ſatisfaciet*, Roland. *de inuentar. part.*4. *in* 8. *vtilit.* Et non tollebatur defectus eius relationis reſpectu vnius vineæ, atque etiam reſpectu horrei, fœnilis, & ſtabuli, quæ deſcripta fuerant in dicto inuentario, & ità cum ſibi præiudicauerit Franciſcus in deſcriptione, quam fecit de bonis, ſtandum erat inuen-
15 tario, † donec de illius errore doceretur, vt declarat Bald. inter alios ſuper *l. vlt. in §. licentia C. de iur. deliber. num.*1. & *in l.*1. *§. item ſolent in prima lectura numer.*3. *in fin. ff. de præfect. Vrb.* Specular. *in tit. de inſtrum. edition. §. dotto de impugnatione num.*2. Neque ad hunc effectum ſufficere
16 poterat clauſula, † quæ ſolet poni in inuentarijs, *vt non cenſeantur notata, ſi quæ fuiſſent deſcripta, quæ non eſſent deſcribenda &c.* cum illa ſolùm prodeſſe poſſit, poſtquàm doctum fuerit, quod non debuerunt deſcribi, quæ in vim illius clauſulæ dicebantur delenda ex eodem inuentario, vt per eumdem Bald. *in d. l.*1. *§. item ſolent ff. de off. Præfect. Vrb.* Bart. *ibid. n.*4.

Et licèt plura adducerentur pro parte Franciſci ad probandum hunc errorem, tamen non viſa fuerunt illa obſtare. Et primò non viſum fuit obſtare id, quod dicebatur, vt hæc bona licèt empta per Neapolionem, tamen fuiſſent acquiſita Franciſco propter declarationem, quam ipſe Neapolio fecerat in emptionem eorumdem bonorum, quod ſcilicet illa emebat nomine ſui filij, & ex eiuſdem pecunijs. Nam hoc vltimum ſuppoſitum numquam probatum fuit, cùm oſtenſum non fuerit, quod ille exegiſſet eas pecunias, quas tanquam ſpectantes ad Franciſcum filium ratione dotis maternæ dixerat ſe velle conuertere in emptionem dd. bonorum, & ità non ſolum eæ pecuniæ præ-
17 ſumi debebant † propriæ Neapolionis, à quo apparebant ſolutos, arg. text. *in l. cum proponas C. pro ſocio*, & notat ibi Bart. *numer.*2. & *in l. ſi Patruus num.*4. *C. communia vtriuſque iudicij*, Bald. *in l. vltim. C. ſi quis alter. vel ſibi*. Sed non poterat Franciſcus ſe fundare in ea aſſertione,
18 dum deficiebat in verificatione eius ſuppoſiti, † ſub quo eadem aſſertio emanauit; Imò non probata hac qualitate, quod dictæ pecuniæ fuiſſent propriæ Franciſci, præſumi debebat illius nomen fuiſſe ſimulatè appoſitum, & in fraudem
19 legis ad occultandam donationem † inter patrem, & filium, vt tenuit Angel. *in conſ.*341. *num.*1. Alex. *conſ.*18. *num.*4. *lib.*3. Bald. *in l. iubemus*, §.1. *numer.*4. *C. ad Sen. conſ. Trebell.* per text. *in l. qui teſtamentum, ff. de probat.* Secundò non viſa fuerunt obſtare ea quæ dicebantur in ſpecie reſpectu vnius vineæ ad effectum vt illa non poſſit dici comprehenſa in hæreditate Neapolionis: dicebat enim Franciſcus illam ad ſe ſpectare ex duplici capite, eò quia contineretur vel ſub donatione, quam Paulus Iordanus ſenior Vrſinus fecerat ad fauorem Fabij Vrſini, & eiuſdem Fabij hæredum, & ſucceſſorum, vel ſaltem ſub fideicommiſſo, quod dicebatur feciſſe idem Fabius ad fauorem filiorum Neapolionis, ſed viſum non fuit agi poſſe de fideicommiſſo, dum non exhibebantur codicilli, in quibus Fabius dixerat in ſuo teſtamento ſe velle id fideicommiſſum facere, quia dum idem teſtamentum ſe ad codicil-
20 los referebat, † non poterat ex eo dici probata certa, ac determinata voluntas, ſed ſolum imperfecta, & quaſi quædam præparatio voluntatis, vt dicit Bald. *in l. quidam cum filium, ff. de hæred. inſtit. in* 3. *notab.* Imol. *num.*3. & voluit Oldrad. *in conſ.*119. *num.*1. Iaſ. *conſ.*55. *num.*6. *vol.*4. Card. Seraph. *deciſ.*623. *numer.*3. & *deciſ.*1357. *numer.*11. Quod verò attinet ad donationem factam Fabio, aderant in ea plures clauſulæ, ex quibus bona donata ſortita fuerunt in omnibus naturam bonorum hæreditariorum, itaut Neapolio filius † eiuſdem Fabij, & pater Franciſci potuerit 21
de bonis donatis diſponere etiam in præiudicium ſucceſſorum, & primo hoc ſuadebatur ex eo, dum donatio legebatur facta pro hæredibus, & ſucceſſoribus cum clauſula, *in perpetuum*, ex qua nomen hæredis intelligi debebat etiam de hæredibus † extraneis, vt notatur *in cap. præſentia de* 22
probat. vbi Felin. *num.*26. Aretin. *num.*62. Iaſ. qui de communi atteſtatur *in l. Gallus*, §. *etiam ſi parente num.*15. *ff. de liber. & poſth.* & alij relati per Couar. *var. reſol. lib.*2. *cap.*17. *in* 4. *concluſ.* Cardin. Mantic. *de tacit. & amb. conuention. lib.*22. *tit.*19. *num.*22. Secundò idem probare poterat facultas conceſſa in eadem † donatione, *diſponendi de* 23
bonis donatis pro arbitrio ac voluntate ipſius Faby ſiue illius hæredum, quæ clauſula viſa fuit remouere poſſe omnem dubitationem, cùm illa longè vberiùs prouideat eiſdem † hæredibus, quam clauſula, *ad habendum*, ex qua etiam 24
ſolet iudicari conceſſio tranſitoria † ad hæredes extra- 25
neos, vt notat poſt alios Alberic. *in l. vltim. num.*8. *C. de iure emphyt.* Corbul. *de iure emphyt. in tit. de cauſ. priuat. ob alienationem factam irrequiſit. domino*, Soccin. *conſ.*266. *num.*8. Ruin. qui in ſpecie ponderauit hanc clauſulam *in conſ.*18. *num.*19. *lib.*1. Et ita &c.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Gerundeñ Beneficij.

Die Veneris 28. *Aprilis* 1634.

ARGVMENTVM.

Breue Apoſtolicum de capienda poſſeſſione beneficij nomine Cameræ quando habeat executionem paratam. Clericatus beneficij vacatio, & mors alicuius qualiter probentur, item etiam latè declaratur, quibus modis doceatur, quòd pertinentia iuris conferendi beneficium, vel præſentandi pertineat ad aliquem.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium regulatur à iure.*
2 *Breue Apoſtolicum de capienda poſſeſſione beneficij nomine Cameræ habet executionem paratam, verificato clericatu prouiſi, vacatione beneficij, & reſeruatione.*
3 *Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij.*
4 *Beneficij vacatio iuſtificatur ex confeſſione aduerſarij, qui venit ex eadem vacatione.*
5 *Mors probatur ex partita deſumpta ex libro Parochi, in qua deſcripta eſt mors alicuius.*
6 *Poſſeſſio ſemel probata præſumitur continuata vſque ad mortem.*
7 *Mors probatur per teſtes deponentes de certa ſcientia, vt quia interfuerunt morti, vel funeri.*
*Mors probari poteſt per teſtes deponentes de publica voce & fama, & n.*7.
8 *Beneficia vacantia tempore vacationis ſedis Abbatialis, vel Epiſcopalis reſeruantur per regul. ſecundam, hodie tertiam Cancell.*
9 *Et vtrum ſi Papa d. beneficia conferat cum clauſula,* conſtito, *ad effectum iſtius reſeruationis, an pertinentiam iuris conferendi ſpectare ad Abbatem, vel Ordinarium, ſit neceſſe probare.*
10 *Collationes plures effectuatæ, & vna ſucceſſiuè poſt aliam factæ, probant pertinentiam iuris conferendi ſpectare ad conferentem.*
11 *Quadragenaria cum fama, dum non verſantur in perſonis, in quibus militet ſuſpicio vſurpationis beneficij, ſufficit pro iuſtificanda pertinentia iuris conferendi, vel præſentandi.*
12 *Ordinarius admittens collationem beneficij factam ab aliquo, ex tali admiſſione videtur reſultare confeſſio, plurimi facienda in hac materia.*

Ordinarij in admittendis præsentationibus sunt difficiles, vti sibi præiudiciales, n. 12.
13 *ex Ordinarij sola admissione præsentationis, quis constituitur in quasi possessione conferendi, seu præsentandi, etiam absque alia effectuatione præsentationum.*
14 *Vicarius Episcopi iure proprio, & ex vi muneris sui potest instituere, & præsentationes admittere.*
15 *Consensus, & mandati præsumptio inducitur ex cursu longi temporis.*
16 *Beneficium, quod spectet ad collationem alicuius ostendi potest per visitationes Ordinariorum, & n.* 17.
18 *Interpellatio illa omnino est retinenda per quam euitatur aliquis absurdus error, & incongruitas orationis.*
19 *Beneficium si sit iuris patronatus Ecclesiasticum, cadit sub reseruatione regul.* 8. *& potest à Papa conferri, etiam absque derogatione.*
20 *Prouisiones Apostolicæ non mutant statum beneficij, nec præiudicant vero, & legitimo collatori, nisi data scientia, & voluntate Papæ præiudicandi.*
21 *Testes deponentes de publica voce, & fama, plurimum roborant alias probationes.*
22 *Pertinentia iuris conferendi beneficium, quando de ea agitur incidenter, probatur leuioribus probationibus.*
23 *Quasi possessio conferendi beneficium etiam ex vnico actu acquisita est attendenda ad effectum substinendi prouisionem, dum incontinenti, & liquido non constat de proprietate.*
24 *Proprietas absorbet possessionem.*
25 *Collationes beneficiorum, ad hoc vt releuent, debet probari, quod fuerit effectuatæ.*
26 *Sententia debet iustificari ex eisdem actis.*
27 *Probationes etiam post sententiam produci possunt pro corroboratione.*
28 *Clausula,* arbitrio, *aliquid detrahit de rigore iuris.*

DECISIO DXXXVI.

DOminus Petrus Ioannes Albert impetrauit à S. D. N. beneficium, de quo agitur, vacans per obitum Antonij Alzinæ, vti reseruatum Sedi Apostolicæ in vim regulæ secundæ Cancellariæ, eò quod collatio dicti beneficij spectet ad Abbatem Monasterij Riuopulli, & vacatio contigerit eodem Monasterio Abbatis regimine destituto; expediuit Breue de capienda possessione nomine Cameræ, & eius vigore immissionem obtinuit ab A. C. cùmque Petrus Coderch prouisus de hoc eodem beneficio ab Ordinario appellauerit, & Signaturam adiuerit, causa mihi fuit commissa cum clausula, *parito Breui, arbitrio Rotæ*, super quo proposito dubio, Domini hodie responderunt, non intrare arbitrium pro retardatione exequutione Breuis.

1 Arbitrium enim regulatur à iure † Bart. *in Extrauaganti ad reprimendum, in verb. videbitur num.* 8. Rota *coram san. mem. Greg. XV. decis.* 465. *num.* 1. & aliàs sæpius, de
2 iure autem Breue Apostolicum † de capienda possessione nomine Cameræ, habet exequutionem pararam, vbi iustificatum est quoad clericatum prouisi, vacationem beneficij, & reseruationem contentam sub clausula, *constito, &c.* Rota *decis.* 580. *num.* 5. *ac decis.* 691. *num.* 1. *& decis.* 756. *num.* 4. *part.* 2. *recent.* & fuit dictum *in Vicen. Capellaniæ* 15. *Aprilis* 1633. *coram Reuerendiss. Domino meo Vrgellen.* Quemadmodum in casu præsenti, quoad omnia visum fuit esse iustificatum.
3 Clericatus enim probatur † ex litteris patentibus Ordinarij, Rota *decis.* 16. *de probat. in antiq.* & apud san. mem. Greg. XV. *decis.* 78. *n.* 5. *cum alijs.*
4 Vacatio beneficij iustificatur, † tam ex confessione Petri Coderch, prouisi ab Ordinario, qui venit ex eadem vacatione, vt per Rota apud Card. Seraph. *decis.* 1396. *n.* 6. & etiam coram Card. Mantic. *decis.* 132. *n.* 1. quam etiam ex partita desumpta ex libro Parochi, data in summ. Albert *n.* 7. in qua descriptus est obitus Alzinæ de mense Iunij, iuxta
5 † narratiuam factam in Breui, quæ plenè probat Crauet. *de antiq. temp. part.* 1. *§. videbimus n.* 1. Rota *decis.* 321. *num.* 3. *part.* 1. *recent. & coram san. mem. Greg. XV. decis.* 78. *num.* 2. & fuit dictum *in Elnen. Eremitorij* 7. *Februarij* 1631. *coram me.* Et eumdem obijsse in possessione beneficij constat ex
6 instrumento adeptæ possessionis, † in qua præsumitur continuasse vsque ad mortem iuxta trad. per Menoch. *præsumpt.* 62. *n.* 2, *lib.* 6. Rota *coram san. mem. Greg. XV. decis.* 166. *n.* 9. & fuit dictum *in Vicen. Capellaniæ* 15. *Aprilis* 1633. *coram Reuerendiss. D. meo Vrgellen.*

Reseruatio autem deducitur ex eo, quod beneficium vacauit de tempore, quo Abbas collator beneficij prædecesserat, & Monasterium erat Abbatis regimine destitutum, vt constat ex testibus datis in summ. Albert *num.* 9. Quorum vnus deponit de certa scientia, quia interfuit morti, & funeri dicti Abbatis, alij deponunt † de publica voce, & fama, & sic satis probant, Caputaq. *decis.* 348. *part.* 2. Rota *decis.* 4. *num.* 2. *part.* 2. *diuers.* & apud san. mem. Greg. XV. *decis.* 245. *n.* 1. & signanter vacatio istius Monasterij per obitum Abbatis fuit firmata *in d. Vicen. Capellaniæ coram R. D. meo Vrgellen.* & proinde intrat dispositio regulæ secundæ, hodie tertiæ, per quam reseruantur † beneficia vacantia tempore vacationis sedis Abbatialis, 8
vel Episcopalis.

Non obstat, quòd ad effectum istius reseruationis necesse sit probare pertinentiam iuris conferendi hoc beneficium ab Abbatem; quoniam, quicquid sit, an hæc probatio exigatur pro verificatione clausulæ, † *constito &c.* dum de 9
pertinentia in ea nulla fuit facta mentio, ex trad. per Garz. *de benef. part.* 6. *cap.* 3. *num.* 25. *& pluribus seqq.* vbi etiam *decis.* Rotæ recenset, Domini putarunt eandem pertinentiam satis iustificari, ex quatuor collationibus effectuatis, duabus visitationibus, & testium depositione.

Collationum prima est de anno 1509. summ. num. 1. in qua Petrus Serda prouisus fuit ab Abbate Riuopulli de hoc beneficio, vti vacante per resignationem Ioannis Serda, fuitque hæc collatio ab Episcopo admissa.

Secunda collatio est Ioannis Serdæ de anno 1615. in secundo summ. n. 3. in qua prouisus fuit Bernardus Serda à Vicario, asserente se id agere de consensu ipsius Abbatis, ad quem collatio spectabat per resignationem Petri.

Tertia collatio est de anno 1528. in summ. n. 5. in qua per resignationem Bernardi à Vicario de consensu itidem Abbatis prouisus fuit Ioannes Serda.

Quarta est de anno 1569. in qua per obitum Bernardi, qui tenierat ad possessionem beneficij resignati, per Vicarium de consensu pariter Abbatis prouisus fuit Ioannes Stephanus, ex quibus collationibus dum fuerunt effectuatæ, & vna successiuè post aliam factæ † per obitum, vel 10
resignationem prouisorum, ex supra dictis, iuxta Oldrad. *cons.* 229. quod procedere etiam in vacationibus per resignationem, dixit Rota apud Card. Seraph. *decis.* 337. *n.* 6. cum alijs cumulatis per Adden. ad san. mem. Greg. XV. *decis.* 215. *num.* 8. Certum est satis † probari quadragena- 11
riam, quæ iuncta cum fama, dum non versamur in personis, in quibus militet suspicio vsurpationis, sufficit pro iustificanda pertinentia iuris conferendi, seu præsentandi, Achill. *decis.* 6. *de iurepatr.* Card. Seraph. *decis.* 1141. *n.* 6. Card. Mantic. *decis.* 318. *num.* 5. Rota *decis.* 77. *num.* 2. *& decis.* 148. *num.* 1. *& decis.* 187. *num.* 1. *part.* 4. *recent.* & fuit dictum *in Bergomen. Capellaniæ* 18. *Maij* 1629. *coram me, & in Legionen. Parochialis* 5. *Decembris* 1633. *coram R. D. meo Vrgellen.*

Præsertim verò quia ipsemet Ordinarius collationem factam ab Abbate Riuopulli expressè admisit, & approbauit, ex qua admissione videtur resultare confessio Ordinarij plurimi facienda, quippè quod informatus præsumitur de statu beneficiorum, † & difficilis in admittendis 12
præsentationibus aliorum, vti sibi præiudicialibus, Rota *decis.* 11. *de iurepat. in nou.* Put. *decis.* 172. *lib.* 1. *& coram Card. Caualerio decis.* 55. *num.* 2. & fuit dictum *in Vicen. Capellaniæ* 15. *Aprilis* 1633. *coram Reuerendiss. Domino meo Vrgellen. & in Bracharen. iuris nominandi* 3. *Aprilis præteriti coram me.* Adeò vt ex huiusmodi etiam sola admissione Ordinarij Abbas videatur † constitutus in quasi possessio- 13
ne conferendi, seu præsentandi, etiam absque alia effectuatione præsentationum, iuxta doctrinam Ripæ *in cap. cum Ecclesia Sutrina num.* 93. *vers. sexto, de cauf. poss. & propr.* Rota *in recent. decis.* 174. *numer.* 1. *part.* 2. *& coram Card. Caual. decis.* 390. *num.* 3. *& coram Reuerendiss. D. meo Decano decis.* 490. *n.* 4.

Non obstat, quòd collationes factæ fuerint, & admissæ præsentationes Abbatis à Vicario Episcopi Gerundæ, non autem ab ipso Episcopo; quia & Vicarius iure † proprio, 14
& ex vi muneris sui potest instituere, & præsentationes admittere, *cap. ex frequentibus*, vbi glos. *in verb. officialium,*

& ibi

& ibi DD. de instit. cap. fin. verb. non possunt, de offic. Vicar. in 6. Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 2. qu. III. num. 1. & seq.* Rota *in Ianuen. Abbatiæ 4. Maij 1624. coram bon. mem. Buratto, & in Ianuen. Parochialis 19. Aprilis 1622. coram Reuerendiss. D. meo Vrgellen.* quæ sunt impressæ *post tract. de iurepat. decis. 39. num. 4. & decis. 86. num. 8.* & lapsus tan-
15 ti temporis inducit † præsumptionem consensus, & mandati ipsius Episcopi, Alex. *cons. 135. numer. 16. & 17. lib. 4.* Rota *decis. 355. num. 1. & decis. 674. num. 2. part. 2. ac decis. 438. n. 7. part. 3. recent.*

Visitationes etiam Ordinariorum Gerundeñ. ostendunt beneficium, de quo agitur, spectare ad collationem Abbatis, nempè altera de anno 1619. altera de anno 1621. datæ in summ. Albert. *num. 4.* in quibus asseritur beneficium istud obtineri ab Alzina ad præsentationem Abbatis Riuo-
16 pulli, ex quibus etiam desumi probationem † pertinentiæ iuris conferendi, & patronatus censuit Rota *decis. 11. de iurepat. in nou. & decis. 13 num. 1. part. 1. decis. 146. num. 1. & 360. num. 11. part. 2. & decis. 735. num. 5. & 6. part. 3. ac decis. 187. num. 2. part. 4. recent. & in Compostellana Parochialis 4. Aprilis, & 4. Julij 1629. coram me;* quamuis vi-
17 sitationes non fuerint factæ ab ipso Episcopo, † sed à visitatoribus deputatis ab eodem, præsertim dum ex alijs sunt adminiculatæ, vt fuit obseruatum *in præallegata Compostellana Parochialis coram me.*

Nec aduersatur, quod erroneæ detegantur visitationes, dum asseritur beneficium obtineri ab Alzina ad præsentationem Abbatis, & tamen constat fuisse prouisum à Papa, vnde etiam videtur excludi pertinentia, quia si ad Abbatem spectabat, Pontifex non contulisset, saltem sine derogatione; quoniam error excluditur ponderando, quod verba illa, *ad præsentationem Abbatis*, referuntur ad ipsum beneficium, non autem ad personam Alzinæ, quæ
18 relatio, † & interpretatio est omninò retinenda ad euitandum absurdum errorem, & incongruitatem orationis, iuxta trad. per Surd. *cons. 160. num. 75.* Honded. *cons. 69. n. 43. lib. 2.* Mandos. 585. *n. 12.*

Prouisio autem Papæ nil obstat iuri Abbatis, quia cùm
19 beneficium sit iuspatronatus † Ecclesiasticum, & sic cadens sub reseruatione regul. 8. potuit à Papa conferri etiam absque derogatione, Cassad. *decis. 4. num. 11. de probat.* Gonz. *ad reg. 8 glos. 18. n. 6. & 7.* Rota *coram san. mem. Greg. XV. decis. 48. n. 4.* & coram Card. Caual. *decis. 278. n. 5. & decis. 547. n. 2. & in recent. decis. 275. n. 6. part. 3.* citra præiudicium tamen Abbatis, quia regula est, quod prouisiones Apostolicæ †
20 non mutant statum, nec præiudicant vero, & legitimo collatori, nisi data scientia, & voluntate Papæ præiudicandi, Garz. *de benef. part. 5. cap. 3. n. 118.* Rota *decis. 545. n. 3. part. 1. diu.* Addend. ad san. mem. Greg. XV. *decis. 77. n. 2.* & latius fuit dictum *in Elnen. Eremitorij 7. February, & 23. Junij 1631. coram me.*

Demum prædictis collationibus, & visitationibus adstipulantur testes dati in summ. Albert. *n. 5.* quorum aliqui de visu, alij de publica voce, & fama deponunt ad Abbatem
21 spectare ius † conferendi beneficium, de quo agitur, & sic plurimum roborant alias probationes, iuxta trad. per Caput. *decis. 348. part. 2.* Rota *decis. 48. n. 2. part. 5. diuers. & coram san. mem. Greg. XV. decis. 245. num. 1.* & cum
22 controuersia sit inter † prouisos, & de pertinentia agatur incidenter, quippè quod ad sustinendam prouisionem sufficit sola quasi possessio ex vnico actu acquisita, leuiores etiam sufficiunt probationes, *c. cum olim, c. cum Ecclesia, de caus. poss. & propr.* Gonz. *ad reg. 8. glos. 45. n. 4. & n. 51. & 52.* Cassador. *decis. 1. n. 1. & 2. de iurep.* Bellamer. *decis. 570.* Rota *decis. 803. n. 2. part. 1. diuers.*

Non obstant collationes factæ ab Ordinario Gerundeñ. de hoc beneficio de anno 1494. & 1497. quoniam non capiunt tantum tempus, quod sufficiant ad imprimendum, & firmandum statum collatiuum in fauorem ipsius Ordinarij, & propterea posterior status acquisitus Abbati Riuopulli, & legitimè præscriptus ex præsentationibus, seu collationibus spatium quadraginta annorum excedentibus præualere omninò debet, cum & sufficiat, sitque attendendus postremus status, & quasi possessio conferendi,
23 etiam acquisita ex vnico actu † ad effectum sustinendi prouisionem, dum liquido, & incontinenti de contrario statu antecedenti non constat per rem iudicatam, vel per
24 confessionem partis, itaut proprietas † absorbeat quasi possessionem, *c. si Iudex laicus, §. idem esse, vers. & status præsens, de sent. excomm. in 6.* Calderin. *cons. 28. vers. & status præsens, de præbend.* Card. Seraph. *decis. 1229. n. 2.* & benè declarant Addend. ad san. mem. Greg. XV. *decis. 77. n. 12.* & fuit examinatus articulus *in Elnen. Eremitorij 7. Februarij, & 23. Junij 1631. coram me.* Vltra † quod nec sa- 25
tis constat collationes factas ab Ordinario Gerundeñ. fuisse, prout requiritur effectuatas.

Quod dicebatur non esse admittendas duas postremas collationes modo tantum exhibitas per D. Albert. eo quod sententia A. C. debeat † iustificari ex eisdem actis, visum 26
fuit Dominis non releuare, dum enim tendunt ad corroborandas probationes factas coram A. C. † possunt etiam 27
produci post sententiam pro corroboratione, vt censuit Rota *in Cæsaraugustana portionis 16. Nouembris 1605. coram Iusto num. 5.* apud Marches. *part. 1. fol. 340. & in Interamnen. pensionis 23. Januarij 1602. coram Corduba.* Præsertim attenta clausula, † *arbitrio Rotæ*, quæ aliquid 28
detrahit rigori iuris, vt ponderauit Rota *in Cæsaraugustana Canonicatus 12. Februarij 1610. coram Eminentiss. D. Card. Pamphilio.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

* *Infra in eadem causa habetur altera decisio sub die 19. Junij 1634. coram eodem R. D. meo Decano.*

REVERENDISS. COCCINO.

Barchinoneñ Alimentorum.

Die Mercurij 10. Maij 1634.

ARGVMENTVM.

Declaratur, an Præpositi Ecclesiæ Barchinoneñ teneantur præstare Canonicis portiones canonicales in certa specie iuxta instituta antiqua, & statuta hoc disponentia. Tractatur qualiter probetur dominium, & maximè si simus in antiquissimis.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum concessionis concurrentibus adminiculis probat dominium.*
2 *Dominium ex quibus actibus arguatur, & n. 7.*
3 *Confessio quamuis erronea præbet magnum adminiculum.*
4 *Confessiones antecessorum præbent magnum adminiculum contra successores.*
Præstatio consensus in alienatione alicuius rei arguit dominium dictæ rei, esse penes consentientem.
6 *Enunciatiuæ antiquissimæ habent vim famæ.*
8 *Dominium antiquissimum, quando est probandum, sufficit vt de eo doceatur per leuiores probationes indicia, & coniecturas.*
9 *Dominium probatur leuioribus probationibus, quando de eo agitur incidenter.*
10 *Collationes præsumuntur factæ cum suis honoribus, & oneribus.*
11 *Statuere quis potest super ea re, si de eius dominio in dicta re constet.*

DECISIO DXXXVII.

DVbitaui an Præpositi teneantur præstare Canonicis portiones in certa specie iuxta institutum antiquum, & statutum Episcopi, & Capituli editum de anno 1582. in quo quidem statuto continetur, quod Præpositi teneantur dare portiones canonicales in specie, prout antiquitus consueuerunt, vel in denarijs, qui sufficiant ad comparandum res in specie, puta vinum, carnem, & alia; antiquitus enim fiebat distributio in specie panis, & vini aliarumque rerum ad victum humanum necessariarum, vt constat ex antiquissimo libro conuentuali nuncupato Capibreuio, & ex ordine Cardinalis Episcopi Sabineñ Legati de Latere, per quem ordinem Canonici non interessentes diuinis priuantur pane, & vino, & pro resolutione huius dubij Domini firmarunt primò, quod constet de dominio Capituli ex multis simul † iunctis concurrit enim 1
primo instrumentum successionis, administrationis Præpositis factæ de anno 1157. quod concurrentibus adminiculis probat dominium, Bart. *in l. ad probationem ibi, sed*

cum alijs sic, C. locati, Soccin. *cons.89. num.11. vers. tamen quando concurrunt lib.1. & cons.187. num.2. lib.2. decis.146. num.14. vers. & licet per instrumentum*, Ripa *in l. si aliquam rem, num.39. ff. de acquir. possess.* & fuit resolutum *in causa Ciuitatis Castelli bonorum 12. Februarij 1590. coram record. mem. Hieronymo Card. Pamphilio, & in Placentina deuolutionis 21. Aprilis 1600. coram bon. mem. Pacen. & in Sublacen. bonorum 21. Maij 1604. coram Litta, & coram me in Ferrarien. prædij 3. Decembris 1618. & in alia Ferrarien. seu Comaclen. bonorum de Nasellis 17. Iunij 1627. & in causa Nouarien. bonorum 15. Decembris 1632.*

Adminicula autem sunt plura, & primò quia Capitulum aliquando dismembrauit redditus ab vna Præpositura, & applicauit alteri augendo, minuendo, & mutando arbitrio suo prout varietas temporum, & necessitas Canonicorum postulauit, & aliqua ex dictis instrumentis continent enunciatiuas, quod prouentus Præposituratum pertinent ad mensam Capituli, prout sunt instrumenta anni 1378. &
2 1387. qui omnes actus, † negari non potest, quin arguant dominium, glos. *in l. quidam in suo vers. amoueri, ff. de condit. instit.* Bald. *cons.486. n.4. & 5. lib.1.* Aretin. *cons.15. n.3.* Aym. *cons.293.* & in istis terminis dixit Rota *in causa Gerunden. vini 5. Maij 1599. coram bon. mem. Francisco Penia, quæ est decis.12. sub n.4. part.2. recent.*

Nec sunt omittendæ illæ enunciatiuæ, quod prouentus Præposituratum pertinent ad mensam Capituli, quia præbent magnum adminiculum dicto instrumento concessio-
3 nis, vt de † confessione quamuis erronea dicit Bart. *in l. cum falsa, n.5. & 8. C. de iur. & fact. ignor.* vbi etiam Bald. *n.7.* idem Bald. & Imol. *in l. cum tale, §. falsam il 2. C. de condit. & demonstr.* Ruin. *cons.161. in princ. lib.1. & cons.128. n.5. & 18. lib.2.* Aym. *cons.157. n.2.* Guidopap. *decis.272. n.3. in fin.* Rota *decis.797. n.8. part.1. diuers.* & fuit dictum
4 in præcitatis decisionibus, † quæ quidem confessiones antecessorum præbent adminiculum contra successores, Rota *d. decis.249. n.2. part.1. recent.* & fuit dictum *in præcitata causa Ciuit. Castelli bonorum, & in d. Nouarien.*

Concurrit vlterius, quod Capitulum plura ex dictis bonis in emphyteusim concessit cum explicita narratiua sui dominij, & proprerea cum ista sint plura instrumenta maximum adferunt adminiculum instrumento concessionis, vt dictum est, & ipsum Capitulum tanquam dominus directus præstitit consensum alienationibus factis per emphyteutas de bonis Præposituratum, vti spectantibus ad mensam Ca-
5 pitularem, quæ præstatio consensus † arguit dominium directum remanere penes Capitulum, *l. fin.* & ibi glos. *in verbo alys vendere, & ibi DD. ff. de iur. emphyt.*

Accedant prædictis enunciatiuæ antiquissimæ ex pluri-
6 bus instrumentis diuersorum † Notariorum, quæ habent vim famæ, Ias. *in l. cum aliquibus num.4. C. de iur. deliberan.* Aretin. *cons.42. in princ.* Put. *decis.209. lib.2.* Neque est omittenda constitutio Ecclesiæ, quod Præpositi teneantur assecurare Capitulum per fideiussores idoneos, aliàs per subtractionem fructuum, vt benè ad propositum Seraph. *decis.196.* Prout nec etiam est prætermittendum, quod multoties Præpositi propter tenuitatem Præposituratum eas dimiserunt in manibus Capituli, & quod aliquando Capitulum vacantibus aliquibus Præposituris deputauerit adminis-
7 stratores † cum obligatione de reddendo rationem iuxta notata per Paris. *in cons.9. n.1. & 2. lib.4.*

Et prædicta eò magis procedere debent, tum quia agitur
8 de probando dominio † antiquissimo, quo casu etiam sufficiunt leuiores probationes, per indicia, & coniecturas, Bald. *in l. inditia, n.50. C. de rei vendic.* Soccin. *cons.205. num.3. lib.2.* Dec. *cons.146. num.12.* Paris. *cons.104. num.102. lib.1.* Riminald. iun. *cons.23. num.279. & seq. lib.1.* Cassad. *decis.2. num.2. & 3. de probat.* Verall. *decis.238. & decis.275. lib.2. in manuscript.* & allegando prædictos DD. in puncto dixit Rota *in d. decis.12. num.2.* Tum etiam quia in hac facti specie non agitur de probando dominio ad
9 effectum rei vendicationis, sed ad alium effectum, † & ideò sufficiunt leuiores probationes, ex coniecturis & præsumptionibus, Castr. *cons.4. n.1. vers. tamen quia dominium lib.2.* Boer. *decis.42. n.8.* Soccin. *cons.112. n.23. lib.4.* Verall. *decis.280. num.4. part.1.* & fuit dictum *in d. decis.12. n.6. vers. & præsertim in hac facti specie.*

Neque prædicto dominio obstat, quòd dictæ Præposituræ fuerint effectæ collatiuæ, quia non præsumitur Summum Pontificem per collationes voluisse præiudicare domi-
10 nio Capituli, † sed collationes fuisse factas cum suis honoribus, & oneribus, vt dixit Rota in istis terminis in causa *Vicen. augmenti 14. Decembris 1587. coram bon. mem. Card. Blanchetto*, Rota *d. decis. Gerunden. vini quæ est decis.12.* vt supra dixi *in 2. part. recent. & in eadem 3. Maij 1600. coram eodem bon. mem. Francisco Penia*, in qua dicitur, quod licet tituli Præposituratum vacauerint, & fuerint translatæ de vno in alium, dominium tamen bonorum, quod nunquam vacauit, non fuit cum titulis in Præpositos translatum.

Firmato igitur dominio Capituli, constat de validitate dicti statuti, vt in alijs causis Rota resoluit, cum enim tempore antiquissimo Ecclesiæ Cathedrales Regni Aragoniæ, & præcipuè in Cathalonia in sua fundatione essent Regulares Ordinis S. Augustini, vt possent Canonici dd. Ecclesiarum quiete Deo seruire deputarunt duodecim Præpositos in Administratores mensæ Capituli, vnum videlicet Præpositum pro quolibet mense, quorum quilibet in suo mense præstabat obsonium Canonicis, itaut isti Præpositi non essent nisi nudi administratores, & dominium bonorum mensæ semper remansit ipsorum Capitulorum, & propterea, sicuti in alijs Ecclesijs † Capitulum 11
ratione dominij potuerit constituere, ita & licuit huic Capitulo Barchinon, cum de eius dominio constet, ita enim fuit resolutum in causa *Cæsaraugustana alimentorum 12. Decembris 1572. coram Seraph. quæ est decis.179. in impressis*, in qua præsuppositio dominio penes Capitulum fuit // resolutum, illud posse petere alimenta in specie, vel in pecunia, & è conuerso, etiam aucto rerum pretio, *& 20. Februarij 1637. vt in decis.196. coram eodem Seraphino & habetur part.1. diuers. sub num.146.* fuit resolutum non fuisse translatum dominium in Præpositos, & in eadem 23. *Ianuarij 1574. quæ est decis. Seraph.211.* fuit resolutum rebus in eodem statu non permanentibus posse Capitulum alterare, mutare, & crescere, & in eadem *Illerden. augmenti coram eodem Card. Seraph. 30. Octobris 1585. quæ est decis.707.* fuit resolutum Capitulum potuisse statuere super mutatione de specie ad pecuniam, & è contra ratione dominij, *& 6. Iunij 1586. quæ est decis.745.* fuit dictum statutum esse iustum.

Et coram bon. mem. Penia in causa Gerunden. vini 5. Maij 1599. quæ est decis.12. part.2. recent. fuit resolutum constare de dominio Canonicorum, & propterea valere statutum, *& 3. Maij 1600. vt in copia, quæ data fuit*, Rota stetit in decisis, *& 24. Nouembris 1600. quæ est decis.34. part.2. recent.* idem dixit.

Et coram san. mem. Greg. XV. in eadem Gerunden vini 1601. quæ est decis. impressa 29. resolutum fuit posse Capitulum omnia supradicta facere plenis, & vacantibus Præposituris.

Et in eadem causa Gerunden. idem sensit Rota *18. Iunij 1601. coram bon. mem. Card. Sacrato, & coram Eminentiss. D. meo Card. Pamph. 4. Maij 1616.*

Et ita concluso solo Capitulo informante, cum Præpositi expectati per plures menses non curauerint informare.

R. P. D. BVCCABELLA.

Tropien Canonicatus.

Die Mercurij 10. Maij 1634.

ARGVMENTVM.

Possessio instrumentalis quando sit manutenibilis. Iudex nulliter procedens immittendo aliquem in possessionem, illum non facit verum possessorem, nec priuat possessorem sua anteriori possessione. Processus per contradictas quando non subsistineatur.

SVMMARIVM.

1 *Possessio instrumentalis, alio non existente in possessionem, est manutenibilis, & n.2.*
3 *Iustè possidet, qui auctore Prætore possidet.*
4 *Iudex non ritè, & rectè, sed nulliter procedens immittendo aliquem in possessione, illum non facit iustum ac legitimum possessorem.*
Nec priuat possessorem sua anteriori possessione, & n.4.

5 *Pos-*

5 *Possessor, qui non habuit se pro spoliato, dum Iudex alium nulliter in possessionem misit, est manutenendus.*
6 *Executor stante clausula,* vocatis vocandis, *est mixtus, & ideò non potest procedere absque legitima citatione.*
7 *Processus per contradictas non subsistinetur, si non præcesserit citatio personalis.*
8 *Et hoc amplia, si præsertim non constet de absentia eius qui citandus erat.*
9 *Possessio capta pendente termino ad appellandum, omninò nulla, & attentata est.*
10 *A sententia Iudicis mixti datur appellatio.*
11 *Signatura sentit sententiam esse appellabilem, dum causam appellationis simpliciter committit.*
12 *Beneficium resignans in manibus Papæ, à resignante omne ius abdicitur, limita n.* 13.
14 *Resignans in fauorem tertij, ius remanet in pendenti penes resignantem, donec illud resignatario acquiratur.*

DECISIO DXXXVIII.

CEnsuerunt Domini Horatio esse dandum mandatum de manutenendo; de anteriori enim ipsius possessio-
1 ne † constat ex instrumento adeptionis illius dato in summ. num. 5. *l. prædia* vbi Bart. *num.* 1. *ff. de acq. poss.* Abb. *in cap. cum nobis de præscript.* Oldrad. *cons.* 199. *num.* 6. Aym. *cons.* 54. *num.* 11. Put. *decis.* 350. *n.* 4. *lib.* 1. *in correct.* Illaque
2 licet † instrumentalis, alio tamen minimè possidente est manutenibilis, Caputaq. *decis.* 334. *n.* 5. *part.* 2. Rota *part.* 2. *diuers. decis.* 19. *n.* 1. *& part.* 1. *recent. decis.* 92. *&* 661. *n.* 1.

Neque obstat, quòd Leonardus fuerit postea immissus Iu-
3 dicis auctoritate, † & consequenter iustè possidere, & in tali possessione licet posteriori manutenendus videatur, *l. iustè possidet, ff. de acq. pos. glos. fin. in cap. præsentium* 7. *q.* 1. Rota *coram san. mem. Greg. XV. decis.* 582. *n.* 2.

4 Quia cùm Iudex non ritè, † & rectè, sed nulliter processerit, Leonardum ipsum iustum ac legitimum possessorem non fecit, nec dictum Horatium sua anteriori possessione priuauit, Angel. & Doct. *in l. qui vniuersas, §. item cum prætor in fin. & in l. clam possidere, §. qui ad nundinas, ff. de acq. poses.* Abb. *in cap. conquerente, num.* 8. *de restit. spol.* Rota *decis.* 555. *num.* 2. *part.* 1. *recent. & decis.* 48. *numer.* 3.
5 *coram Card. Caualer.* In qua ille propterea tali † immissione non obstante adhuc manutenendus venit, cùm se non habuerit pro spoliato, *cap. licet causam de probat.* Bart. *in l. si duo num.* 4. *ff. vti possid.* Rota *coram Card. Seraph. decis.* 1471. *num.* 6.

Nullitas autem in casu proprio est euidens, quia Horatius non fuit legitimè citatus prout tanquam possessor citari debebat, ex quo Iudex stante clausula, *vocatis* erat mix-
6 tus, † & sic absque legitima citatione procedere non poterat, Felin. *in cap. fin. num.* 23. *de præsumpt.* Rota *decis.* 30. *de rescript. in nou. & decis.* 2. *num.* 2. *coram Card. Caualerio, & decis.* 113 *num.* 5. *& decis.* 251. *num.* 1. *& decis.* 366. *n.* 1. *coram Reuerendis. D. meo Decano.*

Neque obstat, quòd ipse fuerit citatus per affixionem,
7 siue contradictas, † quia cùm non præcesserit citatio personalis, processus non subsistinetur, Caputaq. *decis.* 107. *n.* 4. *part.* 1. Seraph. *decis.* 1276. *n.* 4. & san. mem. Greg. XV.
8 *decis.* 430. *n.* 1. *& ibi addent.* præsertim cùm † non constiterit de ipsius absentia.

Præterea fuit ad sententiæ siue mandati exequutionem deuentum infra decem dies datos ad appellandum, & con-
9 sequenter exequutio ipsa, & † possessio per dictum Leonardum capta fuit omninò nulla, & attentata, *cap. non solum de appell. in 6. Clement. 2. vt lit. pend. glos. in l. ex iudiciorum, ff. de accusat.* Cæs. de Graff. *decis.* 2. *num.* 4. *&* 5. *de appellat.* Put. *decis.* 27. *lib.* 1. *in correct.* Rota *decis.* 406. *n.* 3. *part.* 1. *diuers. & decis.* 618. *n.* 2. *part.* 1. *recent.*

10 Nec enim potest dubitari, quin † à sententia prædicta daretur appellatio, cùm Iudex, vt dixi esset mixtus, *cap. exhibita,* vbi Abb. *in* 3. *notab. de iudic.* Felin. *in cap. de cætero n.* 10. *de rescript.* Oldrad. *cons.* 227. *n.* 2. *& seqq.* Dec. *cons.* 173. *n.* 2. *& cons.* 223. *num.* 1. Mantic. *decis.* 324. *n.* 3. *& coram Reuerendis. D. meo Decano decis.* 196. *&* 225. *n.* 2.
11 *&* 6. prout clarè etiam sensit Signatura, † dum causam appellationis simpliciter commisit, vt fuit dictum *in Vrbeuetana bonorum* 26. *Ianuarij, &* 27. *Martij* 1624. *coram bon. mem. Vbaldo, & in Bononien. census* 15. *Decembris* 1628. *coram R. P. D. meo Dunozetto.*

Neque obstat, quòd Horatius post adeptam possessionem per Leonardum † resignauerit beneficium in manibus Pa- 12
pæ, ideòque fuerit ab ipso omne ius abdicatum, quia cùm resignatio fuerit ad fauorem certæ personæ, vt deprehenditur ex eo, quod in eadem supplicatione Horatius resig- 13
nauit, † & alter supplicauit, & sic omnia videntur cor-
respectiuè facta, ad notat. per Felin. *in cap. pastoralis de rescript.* Put. *in punct. decis.* 511. *lib.* 2. *in correct.* & consequenter penes ipsum conditionalis possessio & ius remansit in pendenti penes ipsum Horatium resignantem, donec 14
† illud resignatario acquireretur, & sic conditio ipsa esset purificata, Rota *decis.* 4. *numer.* 5. *de rer. permut. in antiq.* Cassad. *decis.* 5. *de restit. spol.* Achill. *decis.* 10. *numer.* 1. *&* 4. *eod. tit.* Mohed. *decis.* 326. *&* 341. Verall. *decis.* 9. *num.* 1. *part.* 3. Put. *decis.* 158. *num.* 3. *lib.* 3. *in correct.* & fuit resolutum *in causa Abulen. & Zamoren. beneficij* 17. *Iunij* 1594. *coram bon. mem. Penia, & in alia Hispalen. Cordub. præstimoniorum* 14. *Iunij* 1600. *coram bon. mem. Lancellotto.*

Et ita vtraque parte informante conclusum, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Albaracinen Pensionis.

Die Lunæ 15. *Maij* 1634.

ARGVMENTVM.

Papa si reseruauit pensionem alicui, cum hoc vt antequam d. pensionis aliquos terminos percipiat, officium Militis Lauretani sibi concedi obtineat, dubitatur modò, an pensio debeatur de tempore reseruationis, vel de tempore, quo fuit acquisita Militia Lauretana.

SVMMARIVM.

1 *Clausula,* volumus, *facit conditionem.*
2 *Dispositio conditionalis, quousque conditio non purificetur non intrat.*
3 *Pensio reseruata sub conditione assumendi Clericatum, interim dum non assumitur, pensio non debetur.*
4 *Laicus, & vxoratus est incapax pensionum Ecclesiasticarum.*
5 *Stylus Curiæ facit ius, & pro lege seruatur.*
6 *Pensiones non reseruantur nisi Clericis.*
7 *Pensio reseruata motu proprio alicui tanquam Clerico, qui Clericus non est, non tenet ex defectu intentionis.*
8 *Papa non præsumitur reseruare alicui pensionem, nisi in quantum est capax.*
9 *Contractus initus sub modo, statim parit actionem, licet illius exercitium impediatur.*
10 *Verba,* alioquin, &c. *important conditionem in præcedenti dispositione.*
11 *Concessio facta sub conditione, vel modo, vt habeat locum, requiritur illius adimplementum.*
12 *Clericis, aut personis aliàs habilibus solent pensiones reseruari, & n.* 18.
13 *Laicus efficitur capax pensionum, si assumat officium Militiæ Lauretanæ.*
14 *Dictionis,* autem, *natura est stare aduersatiuè.*
15 *Dispositio non valet, nisi ex nunc, quando non potuit actus geri retrò.*
16 *Res non est reducenda ad terminos, à quibus incipere non potest.*
17 *Laici sunt capaces pensionum fructuum morum temporalium.*
19 *Pensio consistit in sola commoditate.*

DECISIO DXXXIX.

CVm reseruata annua pensione regalium trium millium super fructibus mensæ Episcopalis Albaracinen de anno 1625. pro personis Regi Catholico gratis, idem Rex Catholicus nominauerit Comitem de Guimaran, & Sanctissimus Dominus Noster admiserit nominationem & expeditionem litterarum Apostolicarum cum clausula, *Volumus autem, vt antequam dictæ pensionis per*

præsentes reseruatæ, aliquos terminos percipere incipias, officium Militis Lauretani tibi concedi obtineas, alioquin pensio per præsentes reseruata cesset eo ipso. Dubitatur, an pensio debeatur à dicto anno 1625. reseruationis, vel ab anno 1631. quo per dictum Comitem fuit acquisita Militia Lauretana, & ad eam fuit admissus, iuxta conditionem supra relatam, super quo proposito dubio, Domini resoluerunt, pensionem deberi à tempore quo fuit acquisita Militia Lauretana.

Quia licet litteræ reseruationis pensionis legantur expeditæ de anno 1625. tamen cum in eisdem litteris fuerit additum, vt antequam Comes aliquos terminos pensionis percipere inciperet, obtineret officium Militis Lauretani, ideò pensio non debetur à die reseruationis, sed à die capacitatis Comitis, qua obtinuit officium Militis Lauretani, clausula, *enim* † *volumus*, facit conditionem, & propterea pensio non dicebatur reseruata quousque dicta conditio esset impleta † per assecutionem dicti officij, *cap. si pro se de rescript. in 6.* Gemin. *cons.*107. *in fin.* Cassad. *dec.*3. *de præben. num.*6. & 14. & in terminis de pensione reseruata † sub conditione assumendi clericatum consulit Gabr. *cons.*189. *num.*7. *lib.*2. & in casu præsenti pensio est reseruata adiecta conditione obtinendi officij Lauretani, ex quo resultaret in eo capacitas retinendi pensionem, cum alioquin, † tanquam laicus & vxoratus, esset incapax, quia de stylo Curiæ † facit ius, & pro lege seruatur, Specul. *in tit. de testib. §. publicatis, vers. deinde, in §. ratione formæ de rescript. præsent.* pensiones non † reseruantur nisi clericis, Gig. *de pension. qu.*22. *num.*14. *vbi num.*15. ampliat procedere etiam in pensione reseruata motu proprio alicui † tanquam clerico, qui clericus non erat ex defectu intentionis; vnde antea Comes nihil consequi poterat. Papa † enim non intellexit reseruare pensionem Comiti, nisi in quantum esset capax, & ita fuit resolutum *in Abulen. pensionis* 1. *Februarij* 1610. *coram bon. mem. Card. Lancellotto.*

Non obstat, quòd verba decreti de non exigendo ante obtentam militiam, non importent aliquam conditionem, sed modum, † qui modus statim parit actionem, licet illius exercitium impediat, *l. eas causas*, vbi glos. *in ver. moram, ff. de condit. & demonstr.* Felin. *in cap. cum Ioannes num.*2. *de fid. instrum.* Quia sequentia verba *alioquin pensio per præsentes reseruata cesset eo ipso, &c.* important conditionem † in præcedenti dispositione, ex traditis per Cened. *sig.*3. *num.*1. Barbosa *in dictione alias num.*2. *& in dictione alioquin num.*2. perinde ac si dictum fuisset eatenus pensio debeatur, quatenus Comes effectus fuerit capax mediante acquisitione officij Lauretani, & non debeatur, si dictum officium non acquisiuerit. Et quia ante implementum conditionis Comes non † erat capax pensionis, siue verba decreti importent conditionem, siue modum, requirebatur illius adimplementum, *l. vniuersa, C. de præcib. Imper. offer.* Anchar. *cons.*169. *num.*2. *vers. siue enim*, quem sequitur Dec. *cons.*661. *num.*12. *vers. nam illa verba.*

Pariter non subsistit, reseruationem pensionis esse puram, & decretum, siue conditionem illam non respicere, sed ipsam executionem, quia cum, vt fuit dictum supra, nonnisi clericis, aut personis aliàs † habilibus soleant pensiones reseruari, pensio ad fauorem laici coniugati sine officio Lauretano erat nulla, nec ab eo poterat retineri, ideò dum Papa sciendo, Comitem esse laicum, & vxoratum voluit, & mandauit, quod assumeret officium † Militiæ Lauretanæ, ad hoc vt efficeretur capax pensionis, concludendum est, decretum, siue conditionem fuisse appositam ad qualificandam, & substantiandam reseruationem pensionis antea nullæ, & illa verba, *Volumus autem, &c.* † ob aduersatiuam (autem) important repetitionem ipsius reseruationis pensionis. Ita docuit Bald. *in l. omnes populi numer.*12. *vers. item vnum caput de iust. & iur.* Soccin. iun. *cons.*83. *num.*9. *lib.*1. Menoch. *cons.*76. *num.*6. Peregr. *de fideicomm. art.*16. *num* 91. Quare clarè patet concernere substantiam gratiæ maximè, quia Papa per verba illa, *Antequam aliquos terminos percipere incipias, &c.* considerauit initium exactionis à die militiæ, non autem simplicem exactionem, quia non dixit, antequam pensionem exigas, sed antequam percipere incipias terminos, & sic considerauit principium, quo debetur pensio scilicet habilitatis personæ, hoc est quando incipit esse capax, non autem executionem gratiæ circa exactionem.

Nec potest considerari, quod pensio reseruata pro persona facta nominatione retrotrahatur vsque ab initio reseruationis, quia cum pensionarius sine officio Militiæ † Lauretanæ non esset capax pensionis, nec in eo posset incipere pensio, cessat retrotractio, Alex. *cons.*232. *n.*6. *lib.*6. & ita fuit resolutum *in allegata Abulen. pensionis coram Lancellotto*, cum deficiat habilitas terminorum, aliàs esset † reducere rem ad terminos, à quibus incipere non potest, vt firmat Gabr. *vbi sup. d. cons.*189.

Non obstat, quòd pensio post expeditas litteras debeatur à die reseruationis, non autem litterarum expeditionis, quamuis expeditio sit in conditione posita, quia procedit stante capacitate, seu habilitate pensionarij, & sic concurrunt termini habiles pro retrotractione, & propterea non applicatur huic casui stante incapacitate resistente acquisitioni pensionis.

Non obstat, quòd pensiones decursæ seu termini pensionis decursi sint † fructus meri temporales, de quibus laicus est capax de iure, cum tantum resistat stylus; quia cum Papa non reseruauerit commoditatem, sed pensionem, quæ de stylo non reseruatur † nisi clericis, pensiones decursæ, etiam si sint fructus meri temporales, adhuc non debentur pensionarijs, nisi quatenus sint clerici, & cum pensio † consistat in sola commoditate, in pensione non intrat distinctio commoditatis, & pensionis.

Et ita vtraque, &c.

REVERENDISS. COCCINO.

Tiburtina Spolij.

Die Lunæ 22. *Maij* 1634.

ARGVMENTVM.

In spolio quid sit probandum, ad effectum obtinendi. Statutum si disponat, quod possessio defuncti continuetur in suum hæredem, ista possessio an suffragetur ad effectum spolij.

SVMMARIVM.

1 *In spolio possessio anterior spoliati, & possessio posterior spoliantis, sunt duo extrema probanda. Filia est sua hæres patris, n.*1.
2 *Statuta Vrbis opitulantur non solum Romanis, sed etiam districtualibus.*
3 *Statutum disponens, quod possessio defuncti continuetur in hæredem, an habeat locum, si ab altero fuerit occupata possessio.*
4 *Aditione non habet opus suus hæres.*
5 *Possessionis continuatio defuncti in hæredem, sic disponente aliquo statuto, suffragatur etiam ad effectum spolij.*
6 *Commissarij relatio, quod aliquem miserit in possessionem, probat adeptionem possessionis.*
7 *Iudex potest dare nuncium, qui in possessionem mittat.*
8 *Possessio non probatur ex Catastro.*
9 *Statutum contra ius non valet absque confirmatione Sedis Apostolicæ in terris eis subiectis.*
10 *In spolio extremum secundum benè probatur ex substentatione litis concurrentibus adminiculis.*

DECISIO DXL.

CLemens, & Marianus fratres germani possidebant pro indiuiso vineam cum castagneto in territorio Castri Poli in loco *detto la Torretta de' Fedeli nel Colle dell' Arnaro del Portella*, obijtque dictus Marianus relicta Artemisia filia legitima, & naturali, vt clarè omnia prædicta deponunt testes, quæ quidem Artemisia agit nunc spolio ad medietatem dictorum bonorum, quæ erant Mariani patris, & informante D. Francisco Maria Macchiauello Florentino Auditore Rotæ designato, dubitaui an intraret spolium, ad quem sunt probari † duo extrema, scilicet possessio anterior Artemisiæ, & iunior possessio Dominici, Abb. *in c. cum ad sedem de restit. spol.* Alex. *cons.*91. *n.*2. *vers. probarunt etiam agentes lib.*5. Ruin. *cons.*183. *n.*5. quam opinionem dicit communem post Imol. Rolan. *in cons.*6. *n.*36. *lib.*2. & cum dd. duo extrema in hoc casu benè probentur, Rota resoluit spolium intrare.

Quan-

Quantum enim attinet ad primum extremum cum Artemisia sit sua hæres Mariani patris, ei opitulatur statutum Vrbis lib. 1. cap. 147. de continuan. possessione in hæredem etiam quod non sit Romana, cùm sufficiat, quod sit de districtu, vt disponitur in eodem statuto *c. 42. num. 1.* & fuit dictum coram me in causa Romana lucri dotis 9. Ianuarij, & 23. Martij 1609. quæ est decisio impressa 457. in fin. nec est viden. an anteà dictam hæreditatem possessio fuerit ab
3 altero occupata, quo casu quæstio est, an statutum operetur effectum suum ex cumulatis per Addent. *ad dec. 301. san.me. Greg. in littera B*, quia quicquid sit de hac opinione
4 non procedit in suo hærede, † qui aditione opus non habet, Gabr. *conf. 36. num. 13. lib. 1.* & ista continuatio pos-
5 sessionis suffragatur † etiam ad effectum spolij, Gabr. *d. conf. 36. num. 1. ad fin.* Tiraq. *in tract. le mort saisit. 5. par. declarat. 4. nu. 3.* Couarr. *var. lib. 3. cap. 5. num. 6. vers. sic & interdicto recuperandæ*, Menoch. *de recuper. rem. 1. n. 395. & seqq.* Onded. *conf. 18. n. 18. & 20. l. 2.*

Secundò loco probatur idem primum extremum, quia Artemisia obtinuit per iudicem immitti in possessionem medietatis dictorum bonorum, quæ erant patris, & mandatarius habita commissione à Iudice super hoc, postmodum retulit eidem Iudici posuisse d. Artemisiam in possessionem,
6 quæ quidem † relatio probat adeptionem possessionis, Alex. *in l. fin. num. 26. in fin. C. de edict. D. Adrian. tollen.* & ibi Castren. *num. 6. vers. in dubio*, Salicet. *num. 4. in fin. vers. sed forte*, vbi quod vidit practicari, & laudat practicam, & de obseruantia in ditione Perusina testatur Angelus *ibid.*
7 *num. 1. vers. obseruat.* Clarum est enim † Iudicem dare posse nuncium, qui in possessionem mittat, Alber. *in leg. meminerint sub num. 3. C. vnde vi*, & quamuis ex Catastro posset prætendi, quod Vincentia de Leis ante immissionem Artemisiæ bona possideret, attamen ista possessio non concludit, quia Catastrum non probat possessionem, Castren. *in l. si pater num. 3. C. de action. empt.* vbi Addent. *in littera A*, Put. *decis. 28. de fid. instr.* & in omnem euentum, quatenus immissio pateretur aliquam difficultatem, non potest euitari ad probandum primum extremum continuatio possessionis ex forma statuti, vt supra dictum fuit.

Neque officit, quod Artemisia obtinuerit possessionem vnius vineæ, & castagneti in territorio Poli, in loco dicto *di Clemente Fedele*, quia testes clarè deponunt, quod hæc bona dum proindiuiso per fratres possidebantur, vocabantur *il Colle della Portella*, prout & hodie appellantur, & quod in medio aderat Turricella, quæ vsque in hodiernam diem vocatur *Turricella de' Fedeli.*

Denique non obstaret quatenus allegaretur præscriptio, quia tempus de iure communi requisitum, on adest, nec sufficit minus tempus, quo contentatur statutum Terræ
9 Poli, quia illud statutum † contra ius non valet, absque confirmatione Sedis Apostolicæ, Bald. *conf. 407. in punct. & numer. 2. vers. secus est, lib. 2.* Rot. *decis. 536. num. 1.* sanct. mem. Greg. *decis. 262. num. 1.* & latè ibi Addent. *in littera B.*

Quantum attinet ad secundum extremum, illud clarè probatur ex testibus, qui dicunt Dominicum possidere,
10 & sufficeret substentatio litis concurrentibus adminiculis, Cæs. de Grass. *decis. 4. num. 2. de rest. spoliat.* Ant. August. *in epit. tit. de vtroque extremo §. 1.* & fuit resolutum.

Et ita &c.

Infrà in eadem causa habetur altera decisio sub die 11. Decembris 1634. coram eodem bonæ memoriæ Coccino.

R. P. D. GHISILERIO.

Rauennaten Saluiani.

Die Veneris 26. Maij 1634.

ARGVMENTVM.

Hæres, si rem alicui à Testatore legatam vendiderit, potest Legatarius, vel causam ab eo habens, vigore hypothecæ, obtinere in ea re immissionem, non obstante anteriori possessione emptoris. Copula, &, quando stet repetitiuè, & quando non. Hæres grauatus, si non confecto iuuentario, aliqua bona alienauerit, præsumitur in eis consumpsisse suas detractiones, & si ipse contrarium asserat, ei incumbit onus probandi; reliqua vide in Summario.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio, neque spolium competit aduersus sententiam, nisi sit patenter, & notorie nulla, & iniusta.*
2 *Iudex, quando nulliter, & iniustè procedit, videtur procedere tanquam priuatus, & sic spoliare.*
3 *Pro Legato competit hypotheca super omnibus bonis testatoris.*
4 *Pro Legato competit Saluianum.*
5 *Identitas bonorum testatoris qualiter probetur.*
6 *Possidere aliquam rem quis dicitur, si petat in ea manuteneri, vel reintegrari.*
Confessione propria non datur maior probatio, numer. 6.
7 *Copula, &, repetit conditiones vnius copulati ad aliud.*
8 *Copula, &, quando ponitur inter orationes imperfectas, stat repetitiuè.*
9 *Copula, &, quando est adiecta inter orationes perfectas, quæ possunt stare de per se, & habent suum verbum, à quo reguntur, & habent suam particularem conditionem expressam, non debet intellgii repetita præcedens conditio in sequenti oratione.*
10 *In Legato dotis facto fœminis, non intelligitur repetita conditio deficientiæ lineæ masculinæ in præcedenti Legato adiecta, quando orationes sunt perfectæ.*
11 *In Legato dotis, dum testator non repetit, quicquam de morte filiorum masculorum, non intelligitur facta repetitio conditionis appositæ in primo Legato, amplia nu. 12. & 13.*
14 *Ex Legatorum distinctione, & separatione, firmandum est testatorem diuersimodè sensisse, & qualitatem positam in vno Legato noluisse repetere in alio.*
15 *In conditionibus voluntas testatoris primum locum obtinet.*
16 *Hæres insolidum potest pro Legato dotis conueniri, si ei in diuisione tetigerit rem, super qua erat constituta dos.*
17 *Fœminis non nocet diuisio facta inter filio testatoris, ad effectum consequendi dotem eis relictam.*
18 *Filius alienans aliqua bona, censetur illa elegisse pro legitima sibi debita in bonis paternis.*
19 *Bona alienata primo loco per filium imputantur in legitimam, & in detractiones hæredibus debitas, & num. 21.*
20 *Hæres alienans aliqua bona testatoris præsumuntur sufficientes pro detractionibus, dum contrarium non probatur.*
22 *Filius non amittit legitimam ob non confectionem inuentarij, & num. 27.*
23 *Filius non priuatur legitima, nec ob inobedientiam contra testatorem, nec contra legem.*
24 *Bona alienata per hæredem grauatum, qui inuentarium non confecit, ei, vel habenti causam ab eo incumbit onus probandi, quod non sufficiant pro sui debitis detractionibus.*
25 *Filius, qui inuentarium non confecit bonorum paternorum, & bona alienauerit, præsumitur in dictis alienationibus legitimam consumpsisse, nisi ipse contrarium probet.*
26 *Hæreditatis status firmari non potest, si hæres inuentarium non confecerit.*
28 *Filius, si non confecerit inuentarium, licèt non amittat legitimam, tamen d. non confectio operatur, vt ei, & causam habenti ab eo, alleganti, ex alienationibus ab eo factis, non fuisse consumptam legitimam, non incumbat onus probandi hoc concludenter.*
29 *Inuentarium releuare potest hæredem, quod bona alienata non consumpserint suas detractiones.*

Fi-

30 *Fideicommissaria bona possunt, & debent alienari pro soluendis testatoris debitis.*

31 *Sed ad istum effectum debent iustificari dicta debita.*

Et in hoc non statur assertioni alienantium, & vlterius debet probari versio in hanc causam, numer. 32.

33 *Bona permutata cum bonis fideicommissarijs succedunt loco dictorum bonorum.*

34 *Hæres grauatus censetur elegisse bona permutata pro suis detractionibus, nisi specialiter sit dictum, & in eis imputantur.*

35 *Bonorum fideicommissariorum permutatio de iure an sit licita, quando à testatore non est prohibita.*

36 *Ex verbis proœmialibus instrumenti, colligitur mens contrahentium.*

37 *Præscriptio decem annorum obstat intentanti Saluianum, vide nu.* 41.

38 *Contra Legatarium non potest currere præscriptio, si non habuit notitiam d. legati sibi facti.*

39 *Ignorantia præsumitur, vbi scientia non probatur.*

40 *Negligens in agendo quis non potest dici, si ignorabat quod aliquid ei erat relictum.*

41 *Præscriptio semper cessat, cessante negligentia n.* 40.

42 *Ignorantia præsumitur, ita vt allegans scientiam, eam probare tenetur.*

43 *Scientia ex sola cohabitatione vxoris cum viro præsumitur in actibus successiuis, quæ fiunt domi, ac patent oculari inspectioni, ac in concernentibus iura sanguinis.*

44 *Secus verò in actibus momentaneis, & in his, quæ continentur in instrumentis, & contractibus.*

45 *Actor potest quandocumque iustificare nouam replicationem; ad elidendam exceptionem rei, & opponere.*

46 *In possessionem immissus pendente termino ad appellandum, nulliter est immissus.*

47 *In possessorio appellare de iure canonico non prohibetur.*

48 *Statutum Rauennæ reducens ad terminos iuris canonici appellationes, non est in vsu ad effectum suspensiuum.*

49 *Attestatio Aduocatorum, & Procuratorum curialium in ordinatorijs probat stylum.*

50 *Processus compulsorialis est nulliter confectus, si non fuerit seruata debita forma.*

51 *Apostillæ à Notario non approbatæ, non attenduntur.*

52 *Sed hoc non procedit, quando ex alio instrumento constat de illarum veritate.*

53 *Notarius quando fuit rogatus extrahere instrumentum publicum ex protocollo originali, & posuit additionem marginalem in corpore instrumenti, inde resultat signum euidens, quod illam additionem habuerit pro bona.*

54 *Verba conditionalia posita in sententia eam reddunt conditionalem, & si conditio non adimpleatur, & exequatur est nulla, limita nu.* 56.

55 *Moneta in specie debita, non attenditur augmentum, seu diminutio.*

56 *Calculus an impediat executionem sententiæ.*

58 *Scriptura probatur, quod sit producta ex productione à tergo illius notata per Notarium.*

DECISIO DXLI.

COncessa immissione per Locumtenentem ciuilem Præsidis Prouinciæ Romandiolæ Capitaneo Obizoni Monaldino vti marito, & cessionario Antoniæ Bergigiæ vxoris pro Legato scut. 2000. facto à q. Coriolano Bergigia d. Antoniæ nepti ex Ioanne filio in possessionem cuiusdam prædij hæreditarij d. Corriolani contra Comitem Nicolaum d. prædij detentorem titulo emptionis à Francisco Bergigia pretio scut. 4000. Interposita appellatione à sententia Locumtenentis, eaque mihi commissa, fuit dubitatum in Rota, An Comiti Nicolao esset dandum mandatum demanutenendo, seu potiùs de reintegrando, & fuit negatiuè resolutum, quia non competit † manutentio, neque spolium aduersus sententiam, nisi sit patenter, & notoriè nulla, vel iniusta, Abb. *in cap. cum causa num.* 4. *vers. secus si de offic. deleg.* Aym. *cons.* 5. *num.* 8. *& cons.* 302. *numer.* 2. *in* Rota coram Card. Seraph. *decis.* 616. *num.* 8. *& 9. & ita passim.* Tali enim casu Iudex † videtur procedere tanquam priuatus, & sic spoliare ex latè deductis in Romana de Bombellis 31. Maij 1613. coram bon. mem. Card. Sacrato, in Romana melioramentorum 9. Decembr. 1616. coram bo. me. Vbaldo, & in Romana Vineæ, 7. Februarij 1620. coram bo. me. Archiepiscopo Dunozetto. Consequenter stante validitate, & iustitia, Com. Nicolaus, contra quem fuit lata sententia, non potest prætendere manutentionem, neque reintegrationem licèt constet de illius anteriori possessione. 1 2

Iustitia sententiæ probatur, quia interuenerunt omnia requisita in Saluiano, quandoquidem constat de Legato scut. 2000. ex testamento Corriolani senioris ad fauorem Antoniæ filiæ Io: soluen. de tempore nuptiarum, pro quo Legato competit hypotheca super omnibus bonis testatoris in qua fundatur Saluianum. Quod autem comperat Saluianum pro Legato, tradidit Gabr. *consil.* 46. *n.* 21. *lib.* 1. Et fuit sæpè resolutum in Rota nempè in Romana Legatorum de Columna 27. Iunij 1614. coram bon. mem. Card. Sacrato inter *recent. decis.* 559. *num.* 2. *par.* 1. vbi aliæ plures referuntur, & ita fuit resolutum in Viterbien Castror. 11. Martij 1622. & 12. Iunij 1623. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Bononien Legati de Marescottis 24. Aprilis 1626. coram R. P. D. Merlino, ac sæpissimè in alijs; constat etiam de purificatione conditionis, quia Antonia Legataria nupsit primo loco Io. Francisco Mulæ, & eo mortuo iterùm nupsit Capitaneo Monaldino. Item constat quod prædium super quo fuit † concessa immissio, fuit possessum à Corriolano testatore de tempore sui obitus ex testibus, quorum depositiones dantur, Petr. *de fideic. art.* 44. *num.* 13. *& seqq.* Fusar. *de substit. quæst.* 618. *numer.* 20. Tandem quod prædium possideretur de tempore litis per Comitem Nicolaum, constat ex litis subtentatione, & ex propria eius confessione, dum † petit manuteneri, vel reintegrari ad eandem possessionem, qua non datur maior probatio, *leg. cum precum Cod. de liber. caus. cum vulgat.* 3 4 5 6

Non obstat, quod dictum legatum dotis non fuerit pùrè relictum, sed sub conditione extinctionis lineæ masculinæ testatoris, quæ nondum defeciss non controuertitur, quia legatum in hac parte fuit purum, ex quo fuit factum per caput separatum ab alio legato scut. 3000. eidem Antoniæ facto sub conditione deficientiæ lineæ masculinæ Corriolani testatoris, & licet inter virum, & aliud legatum posita copula, † &, quæ repetit conditiones vnius copulati ad aliud, tamen conditio adiecta præcedenti legato non potest in secundo subintelligi, quia procedit quidem, quando copula, &, † ponitur inter orationes imperfectas, quæ possunt stare de per se, & habent suum verbum, à quo reguntur, & habent suam particularem conditionem expressam, (vt in isto casu Nuptiarum) vt ex lectura testamenti non debet † intelligi repetita præcedens conditio deficientiæ lineæ masculinæ, Io. de Anan. *cons.* 8. *numer.* 5. *vers. sed in casu nostro,* Ceph. *cons.* 559. *num.* 16. Bart. & ceteri *in l. in repeten. ff. de legat.* 3. Rot. *in recent. decis.* 530. *num.* 6. *part.* 1. & in his terminis, quod in legato † dotis facto fœminis non intelligatur repetita conditio deficientiæ lineæ masculinæ in præcedenti legato adiecta, quando orationes sunt perfectæ firmauit Angel. *cons.* 294. *num.* 4. vbi latè, dum enim testator in legato dotis non repetit quicquam de morte † filiorum masculorum, non intelligitur repetitio conditionis appositæ in primo legato, *l. si ita stipulatus §. Chrysogonus ff. de verb. oblig.* Quinimò ex quo testator voluit istud † legatum dotis solui ab hæredibus primo loco institutis, clarè constat non repetita conditio deficientiæ lineæ masculinæ, quia implicaret, quod dd. hæredes soluerunt in casu defectus lineæ masculinæ ipsorum. Quæ linea non poterat deficere, nisi post eorum mortem, & sic Antonia fortè non potuisset habere dotem per centum, aut 200. annos. Ideòque remansisset innupta, & clarius colligitur, dum voluit † legatum solui de tempore nuptiarum, quæ verisimiliter erant faciendæ antè defectum lineæ masculinæ. Denique si testator voluisset huic etiam legato scut. 2000. adijcere conditionem defectus lineæ 7 8 9 10 11 12 13

ma-

masculinæ, non fecisset duo legata, prout fecit, alterum scilicet scut. 3000. sub dicta conditione deficientiæ lineæ, alterum verò dd. scut. 2000. seu fecisset vnicum tantùm
14 legatum scut. 5000. Ex hac autem distinctione, † & separatione legatorum firmandum est testatorem diuersimodè sensisse, & qualitatem, seu conditionem positam in vno legato noluisse repetere in altero, & in conditionibus vo-
15 luntas testatoris primum locum obtinet, *l. ex facto ff. de hæred. instit. l. in conditione, & leg. cum seruus, ff. de condit. & demonstr.* Cùm igitur legatum fuerit simpliciter relictum, & pro eo consequendo potuerit agi actione reali contra vniuersa bona defuncti insolidum ad quoscumque perueniant, benè fuit actum à Capitaneo Monaldino in Saluiano contra prædium à Com. Nicolao possessum pro toto credito. Nec ex eo, quod testator post legatum ab eo factum filiabus Ioannis pro dote, iusserit suis hæredibus, vt illas communiter dotarent ex sua hæreditate, inferri potest, quod ipse non potuerit agere contra prædium pro toto credito, sed tantùm pro portione hæreditaria, cùm Com. Nicolaus illud emerit ab vno ex dictis hæredibus, non autem ab omnibus, ea ratione, quia testator mandauit, vt debita Gasparis eius filij, qui fuit frater Ioannis, & pater Ioannis Francisci venditoris prædij solui deberent ab omnibus hæredibus, & in recompensationem debitorum mandauit, vt ab omnibus hæredibus communiter soluerentur scut. 4000. pro maritandis duabus filiabus Ioannis, quarum secunda fuit Antonia vxor Cap. Monaldini, ita quod cum prædium fuerit totum in bonis testatoris, licèt
16 vni tetigerit † in diuisione, attamen insolidum remansit hypothecatum & potuit pro legato auocari iuxta doctrinam Castr. *in l. 1. num. 1. vers. & vult iste text. C. comm. deleg.* vbi Corn. *num.* 10. Surd. *cons.* 209. *num.* 8. Rota *in Romana legat.* 11. *Aprilis* 1622. *coram bo. mem. Vbaldo, & in Viterbien. Castrorum* 11. *Maij* 1624. *coram Reuerendiss. D. Decano.* Si quidem fœminis non nocet diuisio facta inter fi-
17 lios testatoris, Marescot. *var. resol. lib. 2. cap. 69. num. 6.* & sufficit quod veniant ex testamento Aui pro quo dantur actiones hypothecariæ, & personales, ex quibus cessat obiectum, quo legatum dotis censeatur relictum ad onus patris, non autem alterius lineæ.

Non obstat, quòd Saluianum non competeret cõtra Com. Nicolaum possidentem ex titulo emptionis à Francisco filio testatoris, qui alienando prædium, de quo agitur, censetur † illud elegisse pro legitima sibi debita in bonis paternis,
18 Aretin. *cons.* 18. *num.* 5. Soccin. *cons.* 36. *num.* 2. *vers. & tunc etiam dando in solutum lib.* 3. cum alijs per Ceph. *cons.* 189. *num.* 19. *Rota in Romana legitimæ* 18. *Maij* 1617. *coram Eminentiss. D. Card. Verospio.* Quia Dominis placuit responsio, eaque iustificatur in sum. Cap. Monaldini, quod d. Franciscus anteà alienauit plura alia bona multi valoris excedentis legitimam, dantur enim plures alienationes factæ ante alienationem prædij, de quo agitur, in quibus re-
19 mansit consumpta, cùm de iure primo loco alienata imputentur in legitimam, & in detractiones hæredibus debitas *l. Marcellus §. res, quæ vbi DD. ff. ad Trebell.* Alex. *cons.* 178. *num.* 4. *lib.* 5. Peregr. *de fideic. art.* 39. *numer.* 4. Surd. *decis.* 170. *num.* 10. Neque facit, quod non probetur, Au d. alienationes fuerint sufficientes pro legitima, quia præ-
20 sumuntur tales, dum contrarium non probatur; hic autem non probatur contrarium, ideò intrat præsumptio iuris primas alienationes sufficere pro detractionibus. Et cùm
21 in hoc casu non fuerit confectum inuentarium, legitima
22 non fuit † amissa ob non confectionem illius, Auth. *de hæred. & falcid. §. si quid autem nunc implendo,* vbi dicitur quod nec inobedientia contra testatorem, vel legem com-
23 missa † priuat filium sua legitima, ita dicit glos. *in d. auth. de hæred. & falcid. §. & hoc dicimus in verb. Lucrato,* Crass. *in §. legitima num.* 45. sed onus probandi bona alienata
24 non sufficere incumbit † grauato, vel habenti causam ab illo, Peregr. *de fideic. art.* 39. *numer.* 14. Couarr. *var. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 4. Rota *in Romana domus ad Peregrinum* 10. *Martij* 1619. *coram Reuerendiss. D. meo Decano, & in Perusina fideicommissi de Gratianis* 28. *Iunij* 1630. *coram eodem,* vbi latè comprobatur talis conclusio in Perusina fideicommissi de Meniconibus 3. Decembris 1632. coram Reuerendiss. D. meo Episcopo Vrgellen. confirmata 15. currentis mensis, coram R. P. D. meo Merlino, & per consequens onus probandi legitimam debitam filijs Corrio-
25 lani non fuisse † consumptam ex prioribus alienationibus factis ab ipsis grauatis incumbit Com. Nicolao habenti causam ab eis, cum non solùm status hæreditatis firmari non possit culpa † ipsorum, qui inuentarium bonorum defuncti non confecerunt, verùm etiam ob id præsumatur ipsos eadem bona subtraxisse; vnde licèt dicti inuentarij † omissio non operetur ex supra allegatis, vt ipsi legitimam amiserint, operatur tamen, vt Com. Nicolao ab eis causam habenti alleganti ex prioribus alienationibus legitimam † non fuisse integrè consumptam non sit credendum, nisi id probet concludenter bo. me. Card. Caualerius *decis.* 246. *n.* 6. *& decis.* 540. *n.* 1. *&* 2. Rota *in Romana fideicommissi de Stephanellis* 24. *April.* 1617. *coram bo. mem. Remboldo, & in Bonon. de Pœtis* 14. *Maij* 1615. *coram bo. me. Vbaldo,* quia cessat præsumptio inuentarij, vel quæuis alia, quæ † ipsum releuare posset ab hoc onere ad trad. per Couar. *var. resol. lib.* 2. *c.* 6. *num.* 4. Peregr. *de fideic. art.* 39. *num.* 14. Gabr. *cons.* 118. *numer.* 7. *lib.* 1. Rota coram Seraph. *decis.* 609. *numer.* 7. *& in d. Bonon. de Pœtis coram bo. mem. Vbaldo.*

Pariter nihil facit, quod pretia dictarum alienationum fuerint erogata in soluendo ære alieno testatoris fideicommittentis, quamobrem alienationes fieri potuerint absque eo, quod detractiones consument cum bona † fideicommissi possint, & debeant alienari pro soluendis huiusmodi debitis, *l. peto §. prædium de leg.* 2. Peregr. *de fideicomm. art.* 40. *num.* 18. Surd. *decis.* 62. *num.* 21. Fusar. *de substitut. q.* 541. *num.* 1. Quoniam ad istum effectum † debent iustificari ista debita testatoris ex cumulat. per Fusar. *d. quæst.* 541. *num.* 2. Quia in hoc non statur assertioni alienantium, vt in terminis probant Gabr. *cons.* 118. *num.* 8. *in fin. lib.* 1. Menoch. *cons.* 207. *num.* 1. *& seqq.* Vlterius deberet probari versio † in hanc causam, vt aduertunt Gabr. *d. cons.* 118. *num.* 5. *lib.* 1. Giouagn. *cons.* 220. *num.* 3. *lib.* 2. Peregr. *de fideicom. art.* 40. *num.* 23. *vers. & idem pretium,* Adden. ad san. mem. Gregor. XV. *decis.* 299. *num.* 6. Pariter non obstant, quæ dicuntur circa alienationem Palatij, sub prætextu, quod verè non fuerit alienatum, eo quia fuit permutatum cum alijs domibus, & censibus, quæ bona † permutata succedunt loco Palatij, & per viam subrogationis remanent subiecta fideicommisso, *l. Imperator §. fin. ff. de legat.* 2. Surd. *decis.* 13. *num.* 21. Fusar. *quæst.* 530. *num.* 2. *& quæst.* 636. *num.* 1. *Rota in Bononien. fideicommissi de Desideriys* 3. *Decembris* 1627. *&* 19. *Nouemb.* 1629. *coram R. P. D. meo Merlino*; nam fuit responsum grauatum † censeri elegisse bona permutata pro suis detractionibus, nisi specialiter sit dictum, & in eis imputantur, Socc. sen. *consil.* 36. *num.* 17. Nec ea, quæ latè deducuntur per informantes pro Com. Nicolao ad probandum quod de † iure sit licita permutatio, quando non est à testatore prohibita, & in permutando non docetur grauatum dolosè se gessisse, sunt præsentis inspectionis, nec concludunt, quod bona permutata non sunt imputanda in detractionibus, cuius contrarium fuit firmatum supra, & in hoc casu ex verbis proœmialibus † instrumenti tollitur difficultas, quia permutatio fuit facta nomine proprio, & pro soluendis debitis proprijs alienantis cum declaratione, quod bona permutata deberent esse libera. Quæ omnia benè conueniunt electioni legitimæ, & omninò repugnant subrogationi.

Prout minus obstat facultas alienandi à testatore data pro scut. 3000. non obstante fideicommisso ab eo imposito, quia in facto probantur plurimæ alienationes præcedentes alienationem huius prædij, quæ longè excedunt dictam facultatem, & portionem legitimæ, siquidem constat de alienatione alterius prædij valoris scut. 2340. cum expressa declaratione vtendi dicta licentia per testatorem concessa, constat etiam de alienatione Palatij pro scut. 4100. & aliorum duorum prædiorum pro scut. 6620. antequam alienaretur prædium, de quo agitur, vnde proculdubio remansit consumpta dicta facultas.

Tandem non obstat exceptio præscriptionis hypothecæ, dum constat ab initio emptionis fuisse ab eodem Com. Nicolao † emptore idem prædium possessum longè vltra decennium *leg.* 1. *&* 2. *C. si aduert. credit.* Rot. *in recent. dec.* 634. *num.* 8. *p.* 1. quia contra Antoniam legatariam non potuit currere † præscriptio, cùm non habuerit notitiam dicti legati sibi facti à Corriolano seniore, Surd. *cons.* 276. *num.* 33. *in fin. Rota in Rauennaten. Saluiani* 3. *Martij* 1614. *coram bo. me. Card. Sacrato.* Nec ignorantia † indiget probatione, quia legatum istud fuit factum in testamento Aui, & ignorantia testamenti præsumitur, *cap. præsum. de reg. iur. in* 6. Propterea non potest dici fuisse negligentem in

agendo

40 agendo, ita vt † contra eam potuerit currere præscriptio, quæ semper cessat, cessante negligentia, nec habuit notitiam, quod prædium fuerit possessum per Com. Nicolaum
41 spatium decem † annorum, vt est necessarium probare ex traditis per R. P. D. meum Merlinum in Romana Saluiani 20. Nouembris 1630. & ignorantia præsumitur
42 † adeout allegans scientiam, teneatur probare; sicuti minus obstat, quod D. Io: Franciscus Mula primus maritus Antoniæ promiserit Cæsari hæredi Ioannis facere, vt Antonia renunciaret dicto legato, de quo prout habuit notitiam d. eius maritus, ita præsumitur habuisse ipsa Antonia ex continua cohabitatione spatio 17. annorum, quia scien-
43 tia † ex sola cohabitatione simul cum viro præsumitur in actibus successiuis, quæ fiunt domi, & patent oculari in-
44 spectioni, ac in concernentibus iura sanguinis, secus † verò in actibus momentaneis, & his, quæ continentur in instrumentis, & contractibus, Rota *in Romana pecuniaria Lunæ 25. Iunij 1601. coram bon. mem. Card. Pamphilio, & in alia Romana pecuniaria 27. Iunij 1633. & 30. Ianuarij 1634. coram R.P.D. meo Pirouano.*

Quæ verò deducebantur circa nullitates contra sententiam, visæ fuerunt Dominis non subsistere; nam oppositio, quod instrumenta alienationum fuerint producta in secunda instantia tollitur, quia cùm exceptio detractionis legitimæ non fuerit opposita, nisi post sententiam de partibus, & sic in ista secunda instantia tantùm, etiam quod à lege, vel statuto certus terminus probatorius esset præfixus; nihilominus cùm hodie solum fuerit oppositum de ista legitima Capitaneus Monaldinus ex persona suæ vxoris
45 potest iustificare nouam † replicationem ad elidendam exceptionem rei, & opponere de consumptione, Rota *in Romana pretij fundaci coram bon. mem. Patriarcha Manzanedo impress.* per Pacif. post tract. de Saluian. *decis.* 168. *num.* 10. *& seqq. & coram bon. mem. Card. Caualerio decis.* 174. *num.* 2. & nouissimè *in Romana de Maresciottis* 17. *currentis mensis coram R.P.D. meo Buccabella.*

Nec obstat, quòd D. Capitaneus Monaldinus fuerit
46 † immissus in possessionem prædij pendente termino ad appellan. & sic nulliter vigore statuti Rauennæ reducentis
47 appellationem ad terminos iuris Canonici, † à quo non
48 prohibetur in possessorio, quia dictum statutum † non est in vsu quoad effectum suspensiuum, vt ex pluribus in terminis huius statuti firmauit Rota *in Rauennaten. attentatorum* 18. *Iunij* 1612. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.* Et quidquid sit in Curia Gubernatoris Rauennæ, tamen contrarium seruatur in Curia generali, à qua emanauit sententia, de qua disputatur, cùm in ea semper fuerit seruata
49 Ægidiana, vt in attestatione † Aduocatorum, & Procuratorum Curialium ab immemorabili, quæ attestatio in ordinatorijs sufficienter probat stylum contra statutum inductum, Rota *in recent. decis.* 644. *n.* 4. *part.* 1. *in Ferrarien. Decimarum* 21. *Aprilis* 1621. *coram bon. mem. Vbaldo, ac in Perusina bonorum* 28. *Martij* 1627. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Nec etiam Dominis visa fuit obstare nullitas prætensa, quod fuerit immissus pro scut. 2000. cum præsupposito, quod legatum dotis fuerit scut. 2000. pro vnaquaque filia Ioannis, & tamen prætenderetur per Com. Nicolaum testamentum cantare simpliciter de 2000. pro duabus filiabus, quia difficultas tollitur ex eodem instrumento publico testamenti subscripto, & publicato manu propria eiusdem Notarij, qui de eo fuit rogatus. Quod in ventre habet eadem verba *per ciascuna di esse*, ibi: *Et alle figlie femine si del detto M. Giouanni, come di Francesco lascio per dote scud. 2000. d'oro per ciascuna d'esse da darseli con i patti, &c.* Vnde nihil releuat, quod in testamento per Com. Nicolaum compulsato legantur illa verba *per ciascuna d'esse* in margine illius, ideòque prætendatur addita ab alio, quam à Notario, qui de eo fuit rogatus, maximè quia processus com-
50 pulsorialis fuit nulliter confectus, cùm † non fuerint seruata, quæ de iure in similibus seruari debent, sed veritas dicti legati scut. 2000. *per ciascuna di esse* comprobatur ex diuisione facta inter ipsosmet hæredes grauatos de anno 1599. videlicet inter Ioannem, & Franciscum à quo causam habet Com. Nicolaus, vbi expressis verbis fatentur Corriolanum testatorem in suo testamento reliquisse duabus filiabus Ioannis scut. 4000. vt ex particulari instrumento dato in summ. Capitanei Monaldini: licet enim verum
51 sit apostillæ à † Notario non approbatæ non esse fidem adhibendam, illa tamen probat, quando prout hic, ex alio instrumento † constat de illius veritate Rota in Ro- 52
mana prætensi Canonis 23. Iunij 1606. coram bon. mem. Patriarcha Hierosolymitano, vltra quod eo ipso quod Notarius rogatus extrahendo instrumentum publicum ex protocollo originali posuit additionem † marginalem in corpo- 53
re instrumenti, inde resultat signum euidens, quod dicta aditio fuerit per eum facta, & quod illam additionem habuerit pro bona, & legali, & sic cessat difficultas.

Nec censuerunt Domini releuare alteram opinionem, quod sententia conditionalis ibi, *detractis prius scut.* 1060. non potuerit executioni demandari, nisi prius facta detractione, & calculato ad quam summam ascenderet resi- duum, pro quo erat facienda executio, quia illa verba: *detractis tamen prius scut.* 1060. posita in ablatiuo absoluto, reddunt † totam sententiam conditionalem, conditione 54
prius non adimpleta executio est nulla, Negus. *de pign.* 4. *memb.* 5. *part. num.* 10. *vers. tertia conclusio*, Surd. *cons.* 186. *num.* 17. Nam respondebatur, quod summa scut. 1060. fol. 84. est certa, & pro hac parte nihil est liquidandum, nec respectu residui, quia pariter scuta auri sunt certa, & tunc ea † debentur, non attento decremento, vel augumen- 55
to valoris, quod attenditur tantum, quando non est in obligatione certa species monetæ, & data est in dispositione facultas soluendi æstimationem, Surd. *cons.* 406. *n.* 12. & benè Rota *in recent. decis.* 143. *num.* 4. *part.* 2. vbi plura cumulantur, ita quod cum valor scuti aurei sit certus, & valor scut. monetæ sit similiter idem ad rationem bon. 84. pro quolibet & ex abundanti fuerit etiam hoc expressum in libello, & in alijs actis, ad quæ sententia se refert, non fuit opus aliqua liquidatione, sed calculo, † qui non im- 56
pedit executionem vltra quod conclusio, quod sententia conditionalis non possit executioni † demandari ante pu- 57
rificatam conditionem intelligitur quatenus pars opponat ante executionem, ita declarat Cancer. *var. resol. part.* 3. *cap.* 17. *de sent. excomm. n.* 102. *& seqq.*

Demum non obstat, quòd immissio fuerit concessa non exhibito testamenti instrumento authentico in actis, sed dumtaxat copia simplici, quia non subsistit in facto, vt colligitur ex instantia Com. Nicolai, dum instetit pro reportatione originalis in actis, quod non potuisset reportari, nisi ex actis fuisset asportatum, & ex summario additionali Cap. Monaldini tollitur omnis difficultas, cum pateat 3. Nouembris 1632. testamentum fuisse actualiter productum, exhibitum, & à Iudice admissum, & ex ipsomet instrumento originali etiam probatur illud fuisse productum † ex pro- 58
ductione à tergo illius notata per Notarium.

Ex quibus cùm non adsint nullitates, & probetur iustitia sententiæ, manutentio, seu reintegratio fuit denegata Com. Nicolao vtraque parte acerrimè informante.

R. P. D. DVNOZETTO.

Florentina Capellaniæ.

Die Lunæ 29. Maij 1634.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus, quando de eo agitur incidenter leniori- bus probatur probationibus. Iuspatronatus totum transit ad hæredem vniuersalem, nec transit in fideicommissarium, nisi de contraria mente testatoris apertè appareat, quod declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus ex fundatione, & dotatione sufficienter probatur ex confessione vtriusque partis adminicula- ta, & n.* 2.

3 *Iuspatronatus probatur leuioribus probationibus, quando de eo agitur incidenter.*

4 *Præsentatio, vt subsistineatur sufficit, quod præsentans deducat ius suum ab vltimo possessore, qui erat in quasi possessione præsentandi.*
Et hoc maximè non docto de concursu alterius patroni, qui probet eamdem possessionem, n. 4.

5 *De statu vltimo ad effectum iustificationis gratiæ, suffi- cit docere.*

6 *Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij.*

7 *Beneficy valor probatur ex confessione partis in sua gra- tia eodem anno impetrata.*

8 *Gra-*

8 *Gratia remanet inefficax, si non sint iustificata narrata.*

9 *Iuspatronatus totum transit ad hæredem vniuersalem, nec transit in fideicommissarium, & n.* 19.

10 *Et Rota tenet hanc opinionem, siue versemur in fideicommisso vniuersali, vel particulari.*

11 *Iuspatronatus transit cum vniuersitate bonorum.*

12 *Sed hoc declara respectu hæredis non autem fideicommissarij, ad quem non transeunt iuspatronatus, nec alia iura honorifica.*

13 *Limita prædicta, nisi appareat de contraria mente testatoris.*

14 *Pia causa, quando est substituta vniuersaliter, quia tunc non detrahitur Trebellianica, iuspatronatus transit in fideicommissarium secuta restitutione.*

15 *Sed hæc est opinio Lambert. & Guidopap. quæ habet multos contradictores, & est singularis, multasque patitur difficultates.*

16 *Iuspatronatus vt transeat in fideicommissarium, requiritur expressa testatoris voluntas, & licentia Ordinarij.*

17 *Pecuniarum, & aliorum bonorum appellatione, quæ recipiunt æstimationem, non veniunt iura honorifica.*

18 *Decis. in Maceraten. Iuris patronatus coram R. P. D. Durano declaratur.*

20 *Patronorum consensus probatur ex constitutione procuratoris ad nominandum.*

21 *Gratia, quando non est iustificata, remanet subreptitia.*

DECISIO DLXII.

VAcante Capellania SS. Simeonis, & Thadæi in Ecclesia S. Michaelis de Quarantola Florentinæ Diœcesis per obitum Horatij Quaratesij, fuit ad illam præsentatus Victorius Forestanus à D. Ascanio, & alijs fratribus de Sanminiatis vti causam habentibus à quõdam Laurentio de Beniuienis Patrono dictæ Capellaniæ, qui Victorius obtinuit prouisionem Apostolicam cum narratiua, quod esset præsentatus à medietate patronorum, & cum derogatione alterius medietatis, Marius Riccius fuit pariter præsentatus à Rodulpho Giano, qui prætendit ad se spectare præsentationem dictæ Capellaniæ vti vocatus ad fideicommissum quondam Antonij Beniuieni, & cum narratiua, quod fuerat præsentatus à medietate patronorum obtinuit etiam prouisionem apostolicam cum derogatione vt supra; fuit hodie dubitatum, quinam ex his esset præferendus, & Domini censuerunt Victorium esse præferendum, cùm in omnibus eius gratia sit iustificata.

1 Existentia siquidem iuri patronatus ex † fundatione, & dotatione visa fuit sufficienter probata ex vtriusque partis confessione adminiculata nedum ex præsentatione facta de anno 1599. in personam Horatij, per cuius obitum vacat Capellania, sed etiam ex sententia Vicarij lata super exequutione literarum Apostolicarum dicti Victorij,
2 quæ confessio † sic adminiculata benè probat existentiam dicti Patronatus, Rota *decis. 697. num. 2. par. 1. rec.* pro qua probanda quando Ordinarius non est in causa, nec alius pro libertate beneficij, nec agitur principaliter de canonizando patronatum, sed agitur inter præsentatos inci-
3 denter ad effectum institutionis, Rota contentatur leuioribus probationibus, Cassad. *decis. 1. in fine*, Mantic. *decis. 318. num. 1. & decis. 350. num. 18.* & coram R. D. Decano *decis. 476. num. 2.*

Deinde sufficienter probatur patronatum spectare ad dictos fratres de Sanminiatis, qui præsentarunt Victorium, quia probatur Laurentium de Beniuienis, à quo ipsi causam habent, fuisse in quasi possessione præsentandi ex supradicta præsentatione facta de anno 1599. per ipsum Laurentium in personam D. Horatij Quaratesij, qui Horatius possedit Capellaniam vigore ipsius præsentationis à dicto tempore vsque ad mensem Iulij anni præteriti, & sic per 30. annos, vnde sufficit, quod dicti fratres deducant ius suum ab vltimo possessore, qui fuit in quasi possessione
4 præsentandi ad effectum, vt præsentatio ipsorum substineatur, maximè non docto de concursu alterius patroni, qui probet eandem possessionem, *cap. consultationibus de iurepatronat.* Aym. *cons. 322. num. 5.* Rocc. de Curt. *de iurepatr. verb. competens quæst. 29. nu. 39.* Rot. *decis. 14. eod. tit. in antiq. & decis. 167. num. 8. par. 2. diuers.* Greg. XV. *decis. 399.* vbi Addent. *num. 6.* Rot. *decis. 146. num. 2. & decis. 274. num. 8. part. 2. recent.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancell. glos. 45. §. 2. num. 6.* & hunc † vltimum statum pro iu- 5
stificatione gratiæ sufficere firmauit Rota apud Seraphin. *decis. 1229.*

Clericatus Victorij probatur † etiam ex litteris patenti- 6
bus Ordinarij, glos. *in cap. inter quatuor de Cleric.* Peregr. Seraph. *decis. 713. num. 1.* Rot. *decis. 16. de probat. in antiq.*

Valor denique probatur ex confessione partis in sua 7
gratia eodem anno impetrata, quæ probatio aliàs fuit admissa per Rotam, Seraph. *decis. 318.* Mantic. *decis. 327. sub n. 1. in fin.*

Non obstat, quod Marius habeat prouisionem Apostolicam anteriorem cum simili derogatione patronatus, quia † illa non est iustificata respectu narratiuæ, quòd sit præ- 8
sentatus à medietate patronorum, cùm non constet Rodulphum Gianum qui ipsum præsentauit, esse patronum.

Non obstat, quod dictus Rodulphus sit vocatus ad fideicommissum quondam Antonij Beniuieni; quia cùm Antonius instituerit hæredem vniuersalem Laurentium, totum iuspatronatus † transiuit ad ipsum Laurentium, nec 9
transiuit in fideicommissarium iuxta opinionem, quàm Rota sequitur, † siue versemur in fideicommisso particula- 10
ri, de quo non est dubium, siue in fideicommisso vniuersali omnium bonorum, vt præter relatos à Fusar. *in quæst. 634. num. 2.* firmat Peregr. *de fideicomm. art. 6. num. 37. & est text. expressus in l. quia perinde verb. restituta, ff. ad Trebell.* Peregr. *cons. 34. num. 20. lib. 1.* Paul. Cittadin. *in tract. de iurepatr. par. 9. quæst. 33.* Rocc. de Curt. *eod. tit. in verb. ipse, vel is à quo quæst. 22. num. 20.* Graff. *lib. 1. recept. §. fideicommissum quæst. 52.* Mantic. *de contract. lib. 4. tit. 12. num. 6. & 15.* Lambertin. *de iurepatr. lib. 1. par. 2. quæst. 2. art. 35. numer. 2.* Couar. *var. resolut. lib. 2. cap. 18. num. 8. vers. quibus, & alia*, & firmauit Rota *in Firmana Iurispatr. 9. Maij, & 28. Nouembris 1631. coram R. P. D. Ghisilerio.*

Non obstat, quod iuspatronatus † transeat cùm vniuer- 11
sitate bonorum, *cap. ex litteris, & c. cum sæculum de iurepatron.* Abb. *in c. illud num. 4. tit. eod.* Lambert. *de iurepatr. 2. par. 1. lib. 11. art. quæst. 5. princ. num. 2. & 3.* quia hoc procedit respectu hæredis † non autem fideicommissa- 12
rij, ad quem non transeunt iuspatronatus, & alia iura honorifica, Bald. *in l. cum virum numer. 21. C. de fideicom.* Castr. *in l. precibus num. 19. vers. dicit ergo, glos. C. de impuber. & alijs subst.* Imol. & Alex. *in l. si Patroni num. 16. ff. ad Trebell.* Mantic. *de contr. lib. 4. tit. 12. num. 15.* Couar. *var. resol. lib. 2. cap. 18. num. 8. post med. cum alijs ibi congestis.*

Non obstat, quòd ex contraria mente testatoris ab ista opinione recedatur, & de ista contraria mente dicatur cõstare ex eo, quod versemur in fideicommissario vniuersali, † ex quo colligitur præsumptam mentem testatoris fuis- 13
se, quod iuspatronatus transeat ad fideicommisso vniuersalem, Lambert. *de iurepatr. lib. 1. par. 2. art. 35. num. 13.* vbi tenet, quod quando vniuersaliter est substituta pia causa, quia tunc † non detrahitur Trebellianica, iuspatrona- 14
tus transit in fideicommissarium sequuta restitutione, & hoc etiam dicit Guidopap. *decis. 507.* quia ista opinio Lambert. & Guidopap. habet multos contradictores, & præcipuè Couar. Viuian. Mant. & alios suprà citatos tenentes indistinctè iuspatronatus non transire in fideicommissarium vniuersalem, & propterea Rota *in Aretina Capellaniæ 1. Iunij 1584. coram Bubalo* noluit hanc conclusionem firmare, sed dixit, quod ista opinio † Lambertin. est singularis, & 15
multas patitur difficultates, cuius decisionis particulam refert Garz. *de benef. par. 5. cap. 9. num. 20.* & numero antecedenti tenet, quod ad effectum, vt iuspatronatus transeat † in fideicommissarium, requiritur expressa testatoris 16
voluntas, & licentia Ordinarij.

Vltra quod in casu isto ex lectura testamenti videtur penitus excludi dicta præsumpta mens Antonij testatoris, quia in substitutione facta Laurentio, semper fecit mentionem bonorum, vt ibi, *voluit bona sua perpetuò remanere in dicta sua agnatione*, & ibi, *voluit vt supra bona remanere in vocatos*, vnde colligitur testatorem grauasse solummodò hæredem ad restitutionem pecuniarum, & † aliorum bono- 17
rum, quæ † æstimationem recipiunt, qualia non sunt iu-

ra

ra honorifica, Couar. *var. resol. lib. 2. cap.* 18. Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 12. num. 15. tom. 1.*

18 Non obstat decisio † Macerateñ Iurispatronatus coram Reu. D. meo Decano apud Modern. Pisan. de Iurepatr. decis. 24. quia in casu illius decisionis constabat fideicommissarios, qui fuerunt declarati patroni successisse hæredi
19 vniuersali, † & vertebat lis inter eos, & hæredem institutum in re certa, ex quo capite iste hæres particularis fuit excluſus in concursu fideicommissariorum, ad quos transire debebat vniuersa testatoris hæreditas.

Præterea ex alio etiam capite gratia Marij non visa fuit institificata, ex quo narrauit Papæ se fuisse ptæsentatum à medietate patronorum, & tamen benè iustificatur in facto de tempore gratiæ ipsum non fuisse præsentatum, vel nominatum aliquo modo, cùm saltem pro iustificatione
20 requireretur † præcedens nominatio, vel mandatum ad nominandum, ex quo resultare potuerit consensus patronorum iuxta decis. Acchil. 12. *de iurepatr.* & Caualer. *dec.*
21 21. *&* 28. quorum neutrum hic concurrit, † vnde gratia eius remanet subreptitia, & iniustificabilis, Rot. *dec.* 443. *n. 2. par. 3. recent.*

Et ita &c.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana Renunciationis.

Die Mercurij 7. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Filia ingrediens Monasterium, si amplissimam renunciationem fecerit de bonis ascendentium ad fauorem fratrum, vtrum si omnes fratres decesserint ab intestato, nullo relicto descendente, an Monasterium possit prætendere eorum hæreditatem.

SVMMARIVM.

1 *in Renunciatione hæreditatis paternæ facta à filia ingrediente Monasterium, verba illa apposita,* omnem & quamcumque hæreditatem &c. *comprehendunt hæreditatem cuiuscumque personæ, amplia n. 2.*

3 *in Renunciatione facta à filia de hæreditate paterna, si dicatur, quod renunciat etiam quamcunque hæreditatem ab intestato deferen. ista verba comprehendunt quamcumque hæreditatem deuoluendam ex causa etiam de futuro.*

4 *Verba,* quouis iure, titulo, & causa, *etiam non expressa, non operarentur suum effectum, si omnia non comprehenderent.*

5 *Monasterium succedit Monacho.*

6 *Verba generalissima omnia comprehendunt, perinde ac si de omnibus singulis esset facta mentio.*

7 *Renunciatio facta à filia de hæreditate paterna ex causa dotis sibi promissæ à fratre, tunc d. renunciatio comprehendit etiam hæreditatem fraternam.*

8 *Verba,* in omnibus, & per omnia, *nihil penitus excepto, posita in renunciationibus quid operentur.*

9 *Renunciatio facta à filia ingrediente Monasterium præsumitur facta de omnibus, & singulis hæreditatibus sibi deuoluen.*

10 *Renunciatio est stricti iuris, & tanquam materia odiosa, strictissimam recipit interpretationem, & num. 29.*

11 *Renunciatio tantùm capit, quantum in ea expressis verbis legitur, & nu. 26. & 44. & seq.*

12 *Renunciatio facta de hæreditate paterna, non comprehendit fraternam, si in ea non legatur.*

13 *in Renunciationibus quid venerit, attendenda est mens vtriusque contrahentium.*

14 *Soror, non est verisimile, quod in casu obitus fratris ab intestato nullo existente proximiore, voluerit eius hæreditati renunciare.*

15 *Frater, præsumendum est minimè, quod voluisset, vt vna eius soror sit deterioris conditionis, quàm sunt aliæ.*

16 *Frater ingratitudinis notam non effugeret, si voluisset quod illa soror, quæ ei non renunciauerat hæreditatem paternam, admitteretur ad eius hæreditatem excluſa alia sorore, quæ ei renunciauerat.*

17 *in Renunciationum materia attenditur verisimilitudo.*

18 *de Hæreditate sua quilibet ad libitum absque alio disponere potest, & num. 23.*

19 *Clausulæ qualificant contractum.*

20 *Iura, quæ in esse non sunt deducta nec cedi, nec per constitutum in alium transferri possunt.*

21 *Verba prolata per viam rationis totam dispositionem capiunt.*

22 *Intellige quod ad ea, quæ de tempore dispositionis adsunt, non autem ad futura.*

24 *Actum frustratorium nemo præsumitur voluisse facere.*

25 *Soror, quod habitura sit ius in hæreditatem fratris, non potest dari casus, nisi eo mortuo.*

27 *Renunciatio hæreditati, vel iuri de futuro, intelligi debet de illo iure quod habet, vel habuit causam de præterito, vel de præsenti, non autem de futuro, num. 28.*

30 *Renuncians non censetur renunciare nisi illud ius, quod habet de tempore contractus.*

31 *Renunciationes factæ à filiabus ad fauorem fratrum censentur semper factæ in beneficium masculorum de familia. Vel vt fratres de bonis liberè disponere possint.*

32 *Renunciationes factæ à filiabus ad fauorem fratrum, tacitam de iure habent in se conditionem, dummodò aliquis masculus, vel descendens ex fratribus superuiuat, vel ipsi de bonis renunciatis aliquo modo disponant.*

Quibus cessantibus perindè est ac si nulla renunciatio facta esset, & num. 46. & seq.

33 *Et ista sententia est communis, æqua, & ab ea in iudicando, vel in consulendo non receden.*

34 *Et procedit nedum quando renuncians recipit dotem, sed etiam quando renunciatur ex causa ingressus Monasterij, n. 35. amplia nu. 36.*

37 *Renunciationes factæ contemplatione aliarum renunciationum ad inuicem sunt correspectiuæ.*

38 *Correspectiuitas operatur, vt vnus contractus alteri inesse dicatur, & sit eiusdem naturæ, & pro vno contractu habeatur.*

39 *Renunciationis causa cessante, cessat etiam ipsa renunciatio.*

40 *Contractus, si sit stipulatus pro se, & eius hæredibus, eo mortuo durat ad fauorem hæredum, declara num. 41. & 42.*

43 *Fœmina agnata, licet sit nupta, nihilominus conseruat agnationem.*

DECISIO DXLIII.

Ascanius Perottus tres filias habens, duas videlicet Moniales, alteram infantem Vincentiam nuncupatam, vt bona sua in familia masculina de Perottis conseruarentur, illa donauit Petro, & Scipioni eius germano fratri nepotibus onere eis iuncto soluendi prædictæ Vincentiæ scut. 1000. pro dote, eamque alimentandi, donec nuberet, vel Monialis efficeretur.

Post Ascanij obitum eadem Vincentia emisit professionem in Monasterio S. Iacobi de Morattis assumpto nomine sororis Virginiæ, cui Petrus, & Scipio præfati scuta mille pro dote cum alijs necessarijs infrà certum tempus soluere promiserunt, versaque vice soror Virginia sub his verbis ad eorum fauorem renunciationem fecit, igitur d. Vincentia, &c. spontè, &c. renunciauit, donauit, cessit, & refutauit, &c. supradictis Scipioni, & Petro præsentibus omnem, & quamcumque hæreditatem, & successionem tam paternam, quàm maternam, & auitam, & alterius cuiuscumque generis, quæ ipsi Vincentiæ ex quouis testamento, seu testamentis, codicillis, legatis, donationibusque inter viuos, & causa mortis, & alijs quibuscumque dispositionibus etiam ab intestato deuolui, & obuenire posset quouis iure, titulo, & causa etiam hic non expressis, & in corpore iurium clausis, etiam si esset necessaria quæuis expressa, & specialis mentio in omnibus, & per omnia nihil penitus excepto ad haben. &c.

His peractis obijt primo loco Petrus ab intestato superstite Scipione vniuersali hærede, deindè decessit Scipio sine filijs superstitibus prædictis tribus monialibus in gradu proxi-

ximioribus, quarum duæ sunt moniales in Monasterio S. Iacobi, quod propterea cœpit prætendere ex earum persona succedere in d. hæreditate Scipionis pro duabus tertijs partibus; sed quia pro parte Monasterij S. Susannæ, in quo altera est monialis, fuit oppositum de d. renunciatione, vt supra facta à d. sorore Virginia, contigit dubitari, an ei d. renunciatio obstet; cuius quidem dubij resolutio ab eo videbatur pendere, an renunciatio comprehenderet hæreditatem Scipionis, ad cuius fauorem fuit renunciatum.

Pro comprehensione multa deducebantur, pluraque renunciationis verba afferebantur, quæ singula videbantur apta hæreditatem hanc Scipionis comprehendere.

1 Primò enim allegabantur verba illa †, *& omnem quamcumque hæreditatem, & successionem*, quæ includunt successionem, & hæreditatem cuiuslibet personæ, & sic etiam Scipionis iuxta ponderata per Menoch. *cons.* 535. *n.* 20. *&* 21. *vol.* 4. *& cons.* 519. *n.* 21. *vol.* 5.

2 Secundò ponderabantur verba † subsequentia, ibi (& alterius cuiuscumque generis, quæ ipsi tam ex testamento, quàm ex alijs quibuscumque dispositionibus etiam ab intestato deuolui, & obuenire posset, ponderata generalitate verborum) ibi (cuiuscumque generis) quæ proculdubio se extendit ad omnia alia genera successionum, & ad omnes alias personas in renunciatione non specificatas, vt firmat idem Menoch. *d. cons.* 335. *n.* 15. Honded. *cons.* 49. *num.* 14. *lib.* 1. Rota *decis.* 714. *n.* 5. *in fin. par.* 2. *recent.*

Tertiò particulariter insistebatur super alijs verbis ibi
3 etiam † ab intestato deuolui posset, quæ capiunt quamcumque hæreditatem deuoluendam ex causa de futuro, vt aduertunt Socc. sen. *cons.* 34. *numer.* 5. *lib.* 4. Ruin. *cons.* 1. *sub num.* 20. *lib.* 1. Paris. *cons.* 26. *sub num.* 44. *lib.* 3. Matth. Brun. *cons.* 43. *sub num.* 1. *lib.* 1. Surd. *cons.* 267. *num.* 25. *&* 27. *vol.* 2. Menoch. *d. cons.* 335. *num.* 29. *vol.* 4. *& cons.* 401. *num.* 29. *vol.* 5. *Rota in Cæsenaten. hæreditatis* 8. *Iulij* 1618. *coram Sacrato.*

Eòque magis ob prægnantiam aliorum verborum, ibi,
4 (quouis iure, titulo, & causa etiam non expressis, etiam si esset necessaria quæuis expressa, & specialis mentio nihil penitus excepto) quæ verba non possent operari effectum, nisi caperent omnes successiones etiam futuras ab intestato deuoluendas, Dec. *in l.* 1. *num.* 32. *vers. sed dubium, C. de pact.* vbi Bolog. *numer.* 86. *ad fin. vers. sed si est*, Paris. *d. cons.* 26. *num.* 44. 45. *&* 46. *& cons.* 69. *num.* 68. *lib.* 3. Rot. *decis.* 714. *num.* 6. *par.* 2. *recent.*

Idque fortius cùm verba prædicta (etiam si ab intestato deuolui) in alia hæreditate verificari non possint, quàm in hæreditate Scipionis, ex quo successio aliarum sororum
5 Monialium professarum non poterat † ei ab intestato obuenire, iuxt. *auth. ingressi C. de sacrof. Eccles.* Vndè per necessè dicendum comprehendere successionem ab intesta-
6 to Scipionis, de qua agitur, † perindè ac si expressè, & nominatim de illa mentio facta fuisset, vt per Rouit. *cons.* 59. *num.* 10. *vers. nec renunciatio*, Ruin. *cons.* 152. *num.* 9. *lib.* 2. Gallerat. *de renunciat. cap.* 2. *num.* 33. Menoch. *præsumpt.* 115. *n.* 35. *&* 36. *lib.* 3. Rot. *decis.* 714. *num.* 1. *in fin. par.* 2. *& dec.* 594. *num.* 2. *vers. indè patet par.* 2. *recent.*

Addebatur, quòd ista renunciatio facta fuit ex causa do-
7 tis sibi promissæ à Scipione, quæ † omnem prætensionem Virginiæ comprehendit, perindè ac si in hæreditate Scipionis partem suam habuisset, Paris. *d. cons.* 26. *num.* 46. *vers. eo etiam, & num.* 62. Molphes. *in consuet. Neap. par.* 4. *tit. de renunc. q.* 2. *num.* 13. *&* 14. *& q.* 3. *num.* 12. Rouit. *cons.* 42. *num.* 11. *vers. quod si ea intentione, & cons.* 44. *num.* 14. Cutell. *de donat. int. par. & fil. fact. contempl. matr. partic.* 6. *discuss.* 3. *num.* 127. *vers. ex quo col.* 1. Marant. *de success. par.* 1. *q.* 14. *ar.* 1. *num.* 11. *& seqq.* maximè cùm fuerit roborata verbis amplissimis, ibi, (in omnibus per omnia, nihil penitus excepto) quæ demonstrant animum Virginiæ
8 fuisse † renunciandi cuicumque successioni sibi quauis ex causa imposterum obuenien. & nihil vlterius præter dotem quærendi, vt firmat idem Paris. *d. cons.* 26. *num.* 46. *circa med. & cons.* 69. *n.* 70. *lib.* 3. Molph. *in consuet.* Neap. *par.* 6. *q.* 2. *n.* 13. *cum seqq. & q.* 3. *n.* 17. Surd. *d. cons.* 244. *num.* 14. Rota *in Perusina hæreditatis* 7. *Februarij* 1628. *coram Virili.*

Quintò, & vltimò dicebatur renunciationem hanc ema-
9 nasse ex causa ingressus religionis, † quæ pariter demonstrat, renunciantem omnibus, & quibuscumque successionibus etiam non cogitatis se penitus spoliare voluisse, Dec. *cons.* 31. *numer.* 5. *vers. vlt. non obstat* Vinc. de Franc. *decis.* 375. *num.* 2. Rouit. *d. cons.* 42. *num.* 11. *vers. secunda clausula, & cons.* 43. *num.* 7. *vers. vel quia ex religione*, Rot. *decis.* 587. *num.* 4. *& seq. par.* 1. *& decis.* 714. *sub numer.* 2. *recent. & in d. Perusina hæreditatis* 7. *Febr.* 1628. *coram bo. me. Virili.*

Prædictis tamen minimè obstantibus contrariam sententiam DD. sequuti fuerunt, renunciationem scilicet non comprehendere hæreditatem Scipionis, ad cuius fauorem fuit renunciatum, moti tum ex qualitate materiæ, de qua agitur, tum ex virtute verborum, tum ex præsumpta mente vtriusque contrahentis, tum denique ex inuerisimilitudine, & ineptitudine stipulationis.

Ex qualitate enim materiæ, quia renunciatio †, licèt 10
amplissimis verbis concepta vti materia odiosa strictissimam recipit interpretationem, tantumque capit, quantum in † ea verbis expressis legitur iuxta tradita per Purpur. 11
cons. 372. *num.* 4. Surd. *cons.* 431. *num.* 32. *& seq.* Gratian. *discept. forens. cap.* 565. *num.* 63. Rot. *decis.* 782. *num.* 1. *& seqq. par.* 1. *recent.* Quapropter cùm in toto contextu renunciationis nulla fuerit facta expressa mentio † hæredita- 12
tis Scipionis, sequitur illam non fuisse in renunciatione comprehensam ex proximè allegatis.

Idemque dicendum inspecta mente vtriusque contrahentis, quæ in proposito maximè venit † attendenda ad co- 13
gnoscendum quid in renunciatione fuerit comprehensum, Gabr. *cons.* 90. *num.* 4. *&* 16. *lib.* 1. Surd. *cons.* 431. *num.* 36. Rot. *decis.* 700. *num.* 7. *par.* 2. *recent.* Inane enim esset dicere, † quod Virginia in casu obitus Scipionis ab intestato nul- 14
lo superexistente proximiore voluerit eius hæreditati renunciare, Caual. *decis.* 109. *num.* 10. prout ab omni ratione alienum videretur, quod Scipio voluerit, † vt ipsa Virgi 15
nia, quæ illi renunciauerat deterioris conditionis esset, quàm aliæ in eodem gradu, sexu, & statu existentes, Crauet. *cons.* 42. *num.* 1. *in fin. & num.* 2. & ingratitudinis notam non effugeret, si voluisset moniales illas, quæ illi non renunciauerat admittere, † & Virginiam, quæ illi dona- 16
uerat, & renuntiauerat ab eius hæreditate excludere, Cancer. *var. resol. lib.* 3. *cap.* 15. *à num.* 50. *& seq.* vel saltem inuerisimile esset, quod si eam excludere voluisset, id expressis verbis non specificasset, vt alias hanc † inueriśi- 17
militudinem in materia renunciationis admisit Rota *in Romana de Pinis* 10. *Febr.* 1620. *vers. & est satis verisimile coram Sacrato*, & coram Caual. *decis.* 340. *numer.* 5. Surd. *d. cons.* 431. *num.* 15. *ad fin.*

Virtus quoque verborum suadet, hæreditatem prædictam non fuisse in renunciatione comprehensam; nam si attendantur verba proœmialia, ibi (sed parem gratiam referendo, & erga eos gratitudinis demonstrationem ostendendo) nullo modo hæreditati Scipionis adaptari possunt; quia Virginia renunciando d. hæreditati parem gratiam non retulisset, nec gratitudinem aliquam erga Scipionem ostendisset, cùm absque † ea poterat Scipio de sua hæredita- 18
te ad libitum disponere, vt infrà dicetur.

Si verò attendantur clausulæ in ventre renunciationis appositæ, ibi (cedens, &c. constituens, &c. ponens, &c.) quæ † qualificant renunciationem, iuxt. decis. Seraph. 570. 19
nu. 2. nullam pariter possunt habere congruentiam cum hæreditate Scipionis; quia ius, quod Virginia in d. hæreditate habere poterat, de tempore renunciationis, non erat in esse deductum, quapropter † nec cedi, nec per 20
constitutum transferri potuit ex vulg. reg. non entis nullæ sunt qualitates, &c. *l. eius, qui in prouinciam ff. si cert. pet. l. decem ff. de verb. oblig.* Alciat. *resp.* 314. *n.* 5. Gregor. XV. *decis.* 381. *n.* 1. *& decis.* 439. *n.* 5.

Si denique considerentur verba finalia, ibi (& hanc renunciationem fecit ob amorem, & beneuolentiam, &c. ac denique quia sic de rebus, & bonis suis facere, & disponere placuit, & placet) non possunt diuerso iure censeri, quia verba prædicta vti prolata † per viam rationis totam 21
capiunt renunciationem, eamque taliter qualificant, vt in ea censeatur comprehensum illud ius, quod renuncians habebat de tempore renunciationis, non autem ius succedendi ab intestato in hæreditate Scipionis, † quod non ha- 22
bebat, nec habere sperabat, ad tradita per Bart. *in l. qui Romæ §. duo fratres, q.* 6. *ff. de verb. oblig.* Cyriac. *controuers.* 292. *nu.* 9. Dec. *cons.* 379. *num.* 11. *vers. præterea illa renunciatio*, Peregr. *de fideic. ar.* 53. *n.* 5.

Prout idem etiam colligitur ex ineptitudine stipulationis,

nis, quia nulla vtilitas resultabat Scipioni, vt Virginia eius hæreditati renunciasset, cùm ad libitum de ea disponere poterat; vndè non est præsumendum, quod comprehendendo hanc hæreditatem actum frustratorium agere voluissent, vt in his terminis firmat Modern. Cyriac. *controuers. forens. controuers.* 292. Dec. *cons.* 95. *num.* 5. Surd. *d. cons.* 431. *nu.* 27.

Vltra quod non poterat dari casus, quod Virginia habitura non esset ius in hæreditate † Scipionis nisi eo mortuo, quo casu renunciatio d. iuris vti collata post mortem Scipionis, & sic ad tempus, quo esset incapax d. renunciationis inanis redderetur, vt aliàs firmauit Rota *in dicta Romana de Pinis*.

Ex quibus non obstant supra in contrarium allegata, & primo non releuant verba renunciationis, ibi (omnem, & quamcumque hæreditatem, tam in testamento, quàm ex alijs quibuscumque dispositionibus) quia referri debent ad personas supra specificatas, videlicet ad hæreditatem patris, matris, & auitæ, non autem † possunt extendi ad hæreditatem Scipionis, de qua nulla fuit facta explicita mentio, Paris. *cons.* 110. *nu.* 97. *lib.* 1. Dec. *cons.* 379. *nu.* 11. *&* 12. *& cons.* 27. *n.* 5. Natt. *cons.* 546. *n.* 18.

Prout non afficiunt alia verba (ab intestato deuolui posset quouis iure, titulo, & causa etiam non expressa) quia vltra quod renunciatio hæreditati, vel iuri de futuro in proposito intelligi debet de iure, quod habuit, vel habuit causam de præterito, vel † de præsenti, non autem ex causa de futuro non habente spem probabilem de præsenti, iuxta tradita per Cyriac. *iur. controuers.* 292. *num.* 8. *Const. de claus.* 94. *num.* 2. Adden. ad Greg. *dec.* 265 *n.* 6. Ideòque non comprehendi ius succedendi ab intestato in hac hæreditate Scipionis, quod dicebatur ius de futuro ex causa de futuro sine vlla spe probabili de præsenti, Bart. *in d. l. qui Romæ* 122. §. *duo fratres num.* 19. *in* 6. *quæst. ff. de verb. obligat.* Corn. *cons.* 180. *sub num.* 2. *lib.* 1. Castr. *cons.* 394. *in fin. lib.* 1. cum alijs cumulatis per Cyriac. *d. controuers.* 292. *n.* 9.

Fuit responsum prædicta verba (omniaque alia in contrarium ponderata regulari, & restringi debere iuxta naturam renunciationis, † quæ strictissimam recipit interpretationem ac iuxta qualitatem, & virtutem clausulæ ibi, cedens &c. constituens, &c.) & verborum proœmialium per viam rationis prolatorum ibi (& hanc renunciationem fecit gratitudinis causa, & quia sic de rebus, & bonis suis facere placet, & placuit) quæ clausulæ, & verba totum renunciationis contextum qualificant, adeò vt in ea non censeatur comprehensum, nisi illud ius, † quod renuncians de tempore contractus habebat, quod cedere, vel transferre, & per cuius renunciationem parem gratiam referre poterat, vt firmant Bart. Cyriac. Dec. Peregr. supra relati.

Prædictaque omnia faciliùs DD. visa fuerunt procedere ex eo, quia renunciatio facta ad † fauorem fratris semper præsumitur facta in beneficium descendentium masculorum de familia, vt bona in eis conseruentur, vel vt frater liberè de bonis renunciatis disponere possit, tacitamque de iure habet in se conditionem, dummodò aliquis masculus, vel descendens fratri superuiuat, vel ipse de bonis renunciatis aliquo † modo disponat, aliàs si nullus fratri superuiuat, & de bonis renunciatis non disponat, prout euenit in præsenti casu, renunciatio non nocet, perindè ac si facta non fuisset, vt in terminis renunciationis factæ à Moniali ad fauorem fratris tenet Io. Franciscus à Pont. *cons.* 39. *num.* 1. 2. *&* 3. vbi plures cumulat, contrarijs respondet, & hanc sententiam † veram, communem, & iudicatam testatur, & latè defendit Iacob. Cancer. *var. resol. cap.* 15. *de renunciat. n.* 17. 24. *& seqq.* vbi dicit hanc conclusionem sicuti æquam, ita veram, *& num.* 41. non esse ab ea recedendum in iudicando, & consulendo Io. Mar. Nouar. *quæst. forens.* 67. *par.* 1. *fol.* 101. Paris. *cons.* 3. *num.* 27. *vsque ad fin. lib.* 2. Salycet. *in l. pactum quod dotali n.* 5. *vers. aut paciscitur filia C. de pact.* cum alijs plena manu cumulatis à præfatis de Pont. & Cancer.

Et hanc conclusionem procedere nedum † quando renuncians recipit dotem, tenent Cancer. *loco supra citat. n.* 28. Salicet. *in d. l. Pactum num.* 5. Sanch. *in præcept. decalog. lib.* 7. *cap.* 7. *num.* 25. Io. Franc. à Pont. *d. cons.* 39. *num.* 3. *vers. quando soror dotata.*

Verùm etiam quando renunciatur ex causa ingressus † Religionis, dummodò tamen prout hic non adsit persona, cui præsumatur renuncians, & recipiens potius prospicere voluisse, quàm Monasterio, vt tenet Sanch. *super decalog. lib.* 7. *c.* 7. *n.* 25. *cum alijs ibi allegat.*

Eòque maximè in præsenti casu, quia vltra † d. iuris præsumptionem, concurrit etiam verbalis declaratio facta in proœmio renunciationis per illa verba, ibi, *Constituta Virginia asserens, quod Ascanius eius pater filios masculos non habens, vt bona in familia conseruarentur donauit Scipioni nepoti &c. qui ad exequendam voluntatem dicti Ascanij se obligauit dare dotem &c. cupiens propterea non solum quietantiam facere intuitu, & contemplatione, &c. dd. pecuniarum per ipsum soluendarum renunciare &c. Hinc est &c.* ex quibus colligitur donationem Ascanij, dotationem Scipionis, & renunciationem Virginiæ, vt successiuè factas, † vnius videlicet contemplatione, & in exequutionem alterius ad inuicem fuisse correspectiuas, Socc. *cons.* 273. *num.* 4. *vers. confirmat. lib.* 2. Menoch. *cons.* 156. *numer.* 14. Gratian. *discept. forens. cap.* 853. *num.* 3. Mantic. *decis.* 238. *num.* 5. taliter quod sicuti donatio fuit facta contemplatione masculorum de familia, ita quoque censeri debeat facta renunciatio Virginiæ virtute correspectiuitatis, quæ operatur, † vt vnus contractus alteri inesse dicatur, eiusdemque naturæ, & pro vnico contractu habeatur, Gratian. *discept. forens. c.* 924. *n.* 2. vbi plures concordantes recensetur.

Et propterea dum renunciatio tam attenta præsumptione iuris, quàm virtute dd. verborum fuit facta contemplatione certarum personarum, videlicet masculorum de agnatione, sequitur, † illis de medio sublatis, renunciationem euanescere, nec renuncianti obstare, quo minus in eorum hæreditatibus succedere valeat, ad tradita per Gratian. *discept. forens. c.* 568. *nu.* 8. *Const. de fact. & iur. ignor. distinct.* 4. *cent.* 2. *num.* 12. Osasch. *decis.* 99. 92. 11. Surd. *dec.* 252. *nu.* 4. Rot. *in Bononien. de Armis coram R. P. D. Merlino*, post Modern. *de legit. dec.* 48. *n.* 18.

Nec obstat, quod renunciatio stipulata fuerit pro fratribus, & hæredibus, vndè mortuis fratribus renunciatio † adhuc durat ad fauorem hæredum iuxt. opinion. Alex. *cons.* 29. *num.* 2. *& seqq. & sub n.* 5. *lib.* 3. Paris. *cons.* 26. *num.* 27. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 6. *num.* 15. *vers. quinto accedit*, Bursat. *cons.* 264. *nu.* 6. Rouit. *cons.* 43. *nu.* 10. *& cons.* 44. *nu.* 8. *&* 13. *lib.* 1. Afflict. *dec.* 161. *num.* 3. & Rot. *decis.* 587. *num.* 1. *&* 7. *par.* 1. *recent.*

Placuit enim responsio, istam conclusionem procedere quando recipiens renunciationem † decedit testatus, instituto certo hærede, qui absque dubio renunciantem excluderet, vt firmant Marant. *in suis disputat.* 10. *num.* 14. *in fin.* d. Io. Franc. à Pont. cum alijs supra relatis.

Vel sibi vendicare locum, quando decedit intestatus superexistente tamen persona, cuius contemplatione renunciatio expressè, vel tacitè recepta præsumi posset: Secus verò quando nulla supereset persona (prout in præsenti casu) cùm Moniales sorores Virginiæ, nec expressè, nec tacitè fuerint in renunciatione consideratæ, vnde stipulatio pro hæredibus minimè † eis suffragari potest, quia in tantùm capit venientes ab intestato, in quantùm reperiuntur in renunciatione expressè, vel tacitè contemplati, vt videntur firmare DD. in contrarium allegati, nempè Rouit. *in allegato cons.* 43. *num.* 11. *&* *cons.* 44. *num.* 6. Paris. *eodem cons.* 26. *num.* 26. *in fin.* Alex. *eod. cons.* 29. *num.* 3. *in fin. lib.* 3. Rot. *in alleg. dec.* 587. *sub nu.* 8. *par.* 1. *rec.* vbi post mortem fratrum sine filijs superuiuebat alia soror germana nupta, † quæ conseruabat agnationem, cuius contemplatione renunciatio recepta præsumebatur, idemque firmant idem Io. Franc. à Pont. Cancer. & Marant. *loco supra citato* Crau. *cons.* 42. *nu.* 1. *&* 2. Gab. *cons.* 135. *nu.* 4. *&* 34. *lib.* 2.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum, &c.

ANNOTATIO.

Quare si aliquid in dicta renunciatione expressè nominatum, aut † contemplatum minimè sit, desperari potest, vt illud in ea contineatur, Bald. *consil.* 437. *sub num.* 2. *vers. item ista renunciatio lib.* 1. Castren. *cons.* 86. *numer.* 6. *par.* 1. Franci sc. de Aretin. *consil.* 161. *sub num.* 5. *vers. & hoc maximè videtur dicendum*, Crauett. *consil.* 42. *num.* 2. *lib.* 2. Dec. *consil.* 379. *num.* 3. Menoch. *cons.* 335. *num.* 1. & latè firmauit Rota *coram bo. mem. Card. Sacrato in Romana de Pinis* 20. *Februarij* 1619. *&* 10. *Februarij* 1620.

Adeò vt mordicè comprehendat † solùm personas in ea

ea expreſſas, nec vltrà illas ſe extendat, nec includat diuerſas ab illis, *l. ita ſtipulatus §. Chryſogonus, ff. de verb.oblig. & l. ad probationem C. de probat.* Honded. *conſil. 29. n. 107. lib. 1.* Decian. *conſil. 19. n. 46. lib. 3.* Surd. *conſil. 432. n. 32. & ſeq.* & ſic pluries reſpondit Rota, *& præſertim in his propriis terminis pluribus relatis nuperrimè fuit deciſum coram eodem R. P. D. meo Dunozetto viro magnæ celebritatis, & auctoritatis, &c. in cauſa Romana ſucceſſionis de Comitibus 15. Ianuarij* 1642. Quæ deciſio loquitur etiam (prout eſt
46 caſus præſens) quando renunciatio fuit facta † à filiabus, vt bona in familia, & agnatione conſeruentur, quia hoc caſu non exiſtentibus agnatis, renunciatio dicitur euaneſcere, nec impediat, quominus renuncians in bonis renunciatis ſuccedere valeat, Bald. *d. conſ. 347. n. 2. verſ. in contrarium videtur veritas vol. 1.* Socc. ſen. *conſil. 34. n. 4. lib. 4.* Pariſ. *conſ. 26. n. 19. lib. 3.* Dec. *conſ. 553. n. 9.* Alex. *conſil. 29. n. 7. verſ. non obſtat etiam prædictis lib. 3.* Crauett. *conſ. 42. poſt princ. verſ. ſed contrarium in caſu noſtro*, Menoch. *d. conſil. 335. n. 14.* Io. Franciſc. de Pont. *conſil. 39. nu. 1. & ſeq.* Addo in his ferè terminis ad probandam hanc ſanè egregiam doctrinam, rationem de qua in *l. ſi actionem Cod. de pact. & in l. iubemus C. ad Velleian. & in l. Paulo Callimacho ff. de legat. 1. & in cap. ſi tibi ext. de præben. in 6.* Quando enim
47 actus eſt geſtus ob aliquam cauſam, determinari debet † ſecundum eam, *l. ſeio amico*, vbi Bart. *ff. de annu. legat.* & confert doctrina Bald. *in l. ſed & ſi quis §. quæſitum nu. 4. ff. ſi quis caut.* dum ſcribit, quod ſi quis renunciet hæreditati ad fauorem alicuius, eo non ſuccedente, vel recuſante acceptare, ſaluum eſt ius renunciantis. Vnde ſi filius viuente patre deceſſerit, non obſtante quod eius ſoror ad illius fauorem renunciauerit hæreditatem, nihilominus filia reuerti poterit ad ſucceſſionem patris, ita in ſpecie dixerunt Gemin. *in cap. quamuis col. vlt. de pact. in 6.* & ibidem Franc. *col. 5. verſ. tertio limita*, & Gregorius Natta *nu. 24.* Bald. *in l. pactum, quod dotali q. 4. C. de collat.* & ibi Dec. *nu. 9.* poſt Caſtrenſem, & Salicetum, ibi, idem tradunt Roman. & Aret. *in l. qui ſuperſtitis, ff. de acquir. hæred.* Alex. *conſil. 29. nu. 3. in fin. lib. 3. idem in l. ſtipulatio hoc modo concepta num. 11. ff. de verb. obligat.* & ibi Crot. *num. 33.* & Claud. *col. 4.* Guiliel. de Benedict. *in cap. Raynutius in verb. duas filias nu. 297. de teſtam.* Afflict. *in cap. ſi inueſtierit num. 25. de feud. dat. in vim leg. commiſſ.* Pariſ. *conſil. 26. num. 20. lib. 3.* Couarr. *in cap. quamuis par. 3. §. 3. num. 4. de pact.* Calcan. *conſil. 33. numer. 23. verſ. tunc reſpondetur*, Ruin. *conſil. 204. num. 3. lib. 3.* Quando autem ſupradicta ceſſent, alibi latè dicam, ne hic longior ſim.

Paulus Rubeus.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Alerien. Penſionis.

Die Mercurij 7. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Valor fructuum quomodo probetur, & quomodo teſtes ſuper ijs deponere debeant. Ad interpretationem Conſtitutionis S. D. N. VRBANI ſuper moderatione indultorum transferendi penſiones.

SVMMARIVM.

1 *Valor fructuum, vt rectè ſtabiliatur, firmanda eſt quantitas impenſarum, quæ fiunt in eorum recollectione, & num. 13. & 18.*
2 *Negatiua vt benè concludatur, teſtis debet remouere ſenſum ab actu, & num. 10.*
3 *Teſtis deponens ſuper quantitate fructuum, debet dicere, qui fructus particulariter colligantur ex ſingulis corporibus, & num. 18.*
4 *In quantitatis probatione ſatis eſt, quod teſtis negatiuam concludat implicitè, deponendo per affirmatiuam taxatiuè.*
5 *Teſtis deponens de facto proprio præſumitur plenè informatus, & probat melius cæteris.*
6 *Teſtis ſuper qualitate bonorum deponens, vt bonam ſui dicti rationem reddat, debet illorum notitiam habere.*
7 *Teſtis de viſu dicitur talem ſui dicti rationem reddere, quæ negatiuam concludat.*
8 *Negatiua redditur probabilis, ſi proponatur per ſenſum corporis.*
9 *Teſtium depoſitio de publica voce, & fama vim habet inducendi notorium, quando iuncta eſt probationi de cauſa ſcientiæ.*
10 *Locationis inſtrumentum non probat pretium commune, ſed conuentum, & num. 13. declara niſi ſint plura. 12.*
14 *Quantitas fructuum percipi ſolitorum, quomodo probetur, 15. & 16.*
17 *Teſtes examinati cauſa nondum introducta, & ſine iuriſdictione non probat, & num. 19.*
19 *Remiſſoria conceſſa ad reprobandum perſonas teſtium, non extenditur ad probationem cauſæ.*

* *In eadem cauſa eſt alia deciſio ſub die 20. Martij* 1626. *coram bo. me. Reuerendiſſ. Coccino, eſt deciſio 6.*

DECISIO DXLIV.

SVper fructibus menſæ Epiſcopalis Aleriæ reſeruata fuit ad fauorem Cardinalis Sauli annua penſio ſcutorum mille aureorum, quæ cum per eumdem Cardinalem in vim ſpecialis indulti translata fuiſſet in D. Antonium Manfronum, & ab eo in D. Ludouicum Antonium proprium filium, & alios conſortes huius litis, ſæpiùs impugnata fuit per Reuerendiſſ. Epiſcopum Alerien. Cùm verò occaſione huius vltimæ translationis introducta fuiſſet coram me cauſa ad inſtantiam eiuſdem Epiſcopi, dedi dubium; An factus eſſet locus Conſtitutioni Sanctiſſ. D. N. ſuper reuocatione Indultorum transferendi penſiones, quæ excederent medietatem veri valoris fructuum beneficij, ſiue menſæ, ſuper quibus eædem penſiones eſſent reſeruatæ. In cuius dubij propoſitione placuit Dominis duo ſolum firmare ex pluribus, quæ hodie proponebantur ex parte Epiſcopi Titularis pro ſtabiliendo valore totius Epiſcopatus, nempè quantitatem frumenti, & quantitatem aliorum corporum, ſiue reddituum eiuſdem Epiſcopatus. Et reſeruarunt, vt in alia diſputatione videretur de valore eiuſdem ſtumenti, ac de impenſis, quæ fiebant. Tùm in illius recollectione, tùm etiam aliorum fructuum, quibus firmatis facilè declarari poterat exceſſus huius penſionis, cùm in ipſo frumento conſiſteret maior pars reddituum, † & 1
quantitas impenſarum, neceſſariò firmanda videretur pro conſtituendo vero valore eorumdem fructuum, iuxtà notata per Doctores *in l. in fundo ff. de rei vendicat. & per gloſſ. in §. ex diuerſo inſtit. de rerum diuiſ.*

Et incipiendo à corporibus, ex quibus ijdem fructus percipiebantur, colligebatur ex diſpoſitione quatuor teſtiũ, qui fuerunt dati pro parte Epiſcopi ex pluribus, qui fuerunt examinati ad illius inſtantiam vigore litterarum remiſſorialium, quod illa reducebantur ad quatuor, ex quibus duo priora, quæ erant etiam potiora alijs conſiſtebant in decima, quam Epiſcopus percipiebat ex duabus oris maritimis Aleriæ, & Fiumorbi, tertium in iure piſcandi in ſtagno nuncupato Dianæ, pro quo ſolebat Epiſcopus percipere ſingulis annis certam reſponſionem. Quartum verò, & vltimum in fructibus, quos Epiſcopus percipiebat ex decem, & ſeptem plebanijs ſubiectis, quorum aliqui, & maior illorum pars conſiſtebat in decima, quæ colligebatur in ijſdem Plebanijs. Reliqui in tribus annuis reſponſionibus, quæ colligebantur in contrada Chigliaci ſub plebania nuncupata di Campoloro, & in quibuſdam fructibus incertis, qui percipiebantur ex Archipresbyteratu Terræ Corbariæ; Et in his quatuor corporibus conſiſtebant omnes redditus Epiſcopatus, vt optimis rationibus concludebant ijdem teſtes, cùm ex longo vſu, & experientia profiterentur ſe habere pleniſſimam notitiam omnium bonorum eiuſdem Epiſcopatus, & omnes concluderent negatiuam † remouendo ſenſum ab 2
actu, quod ſcilicet non poterat eſſe, quod idem Epiſcopatus alia bona haberet, quin ipſi id ſcirent, ex quibus rectè probata dicebatur negatiua ſecundùm ea, quæ notat Bald. *in l. Actor. n. 9. C. de probat.* Angel. *in l. 1. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. Iur. num. 3. & in §. hinc nobis 37. auth. de hæred. & falc.* Hercul. *in tract. de prob. negat. num. 318.* & ità in ſpecie, & in terminis deponebant quartus teſtis, 6. 30. 33. ſuper ſecundo articulo, & rurſus idem 4. iuxtà 22. & 23. & 26. 6. iuxtà 21. & 23. 33. iuxtà 22. & 23.

De fructibus cuiuscumque corporis deponebant testes di-
3 stinctè, † quod necessarium erat, antequam firmaretur quantitas, quæ in vniuersum colligebatur ex omnibus bonis Episcopatus, super qua illi deponebant super 4. & 5. articulo, non solum vt à notitia singularum partium inferri posset ad cognitionem totius, argumento *text. in l. qui vniuersas, cum ibi notat ff. de acquir. possess. & fuit dictum in Anconitana terrarum* 17. *Martij* 1589. *coram Platto, & in Fanen. Parochialis* 27. *Iunij* 1695. *coram Card. Millin. & & inter rec. decis.* 20. *num.* 2. *par.* 2. Sed quia hoc etiam requirere videbatur qualitas fructuum, qui ex ijsdem corporibus colligebantur, quia cum non vna esset illorum species, sed plures, non poterat anteà haberi hæc probatio super omnibus fructibus, quàm particulariter, & sigillatim firmata esset quantitas, quæ percipiebatur in quolibet ex eisdem corporibus.

Super duabus oris Aleriæ, & Fiumorbi deponebant septem testes, quod per spatium vndecim annorum, & habita ratione annorum fertilium, & sterilium frumentum, quod ex eisdem duabus oris percipiebatur, numquam solitum fuerit excedere quantitatem *quingentorum, & quinque stadiorum*. Ex oris videlicet Aleriæ *stadia tercentum, & triginta*. Ex oris Fiumorbi *stadia centum, & quinquaginta*, & certum numerum stadiorum hordei, quę soluta in eadem specie frumenti non excedebant *stadia viginti quinque*. Et super hac etiam probatione concludebant ijdem testes negatiuam remouendo sensum ab actu, quamuis in probatione quantitatis, vt hæc erat, satis videretur, quod dicti testes im-
4 plicitè † eamdem negatiuam concluderent per depositionem affirmatiuam d. quantitatis cum taxatiua, quod nihil ampliùs percipiebatur, quia negant eamdem quantitatem, vel asserenti illam maiorem, incumbebat onus id probandi, vt fuit opinio *glossæ in l. cum de lege, ff. de probation.* quam communiter approbatam testatur Curtius sen. *conf.* 27. *num.* 17. Alciat. *regul.* 3. *præsumpt.* 20. *num.* 2. Herculan. *in tract. de proban. negatiu. num.* 252. Prætereà reddebant ijdem testes optimam causam suæ scientiæ, quia aliqui ipsorum deponebant, quod administrauerant bona, & redditus Episcopatus, vt 2. iuxtà 21. 4. iuxtà 63. 3. iuxtà 31. & 62. qui fuit Vicarius Episcopi per spatium octo annorum, qui omnes concludebant de facto proprio, atque ita præsumebantur informati plenissimè, & meliùs cæteris alijs testibus, vt tenuit Rot. apud Cæsar. de Grass. *in decis.* 4. *de te-*
5 *stib. nu.* 4. *&* 5. In qua ponitur exemplum in Vicario, & factore Episcopi, & coram Puteo *dec.* 8. *lib.* 1. & in adducta *dec.* 550. *par.* 1. *rec.* Aliqui quod erant practici, & informati qualitatis bonorum harum duarum, vt 5. iuxtà 3. 33. su-
6 per 4. quæ notitia in primis erat necessaria, † vt ratio testis concluderet iuxtà deducta per Alexand. *in cons.* 54. *num.* 4. *lib.* 6. quem sæpius Rota sequuta fuit, vt refert Card. Seraph. *dec.* 1377. *nu.* 4. *&* 5. *& dec.* 1462. *nu.* 4. *& fuit dictum in Anconitana terrarum* 17. *Martij* 1589. *coram Platto*; Ali-
7 qui quod ipsi hoc viderant, cùm vel dicerent † se eamdem frumenti quantitatem legisse adnotatam in libris Collectorum vtriusque horæ, vt 6. iuxtà 28. Vel quod præsentes fuissent collectioni, mensurationi, & onerationi eiusdem frumenti factæ super nauibus, vt idem 6. testis loco superiùs allegato, 30. & 33. super quarto articulo, quæ postrema ratio in primis efficere videbatur, vt non tenerentur testes ità deponentes reddere aliam rationem, dum super probatione
8 d. quantitatis concludebant etiam † negatiuam, & eadem negatiua reddebatur sui natura probabilis tamquam proposita per medium alicuius sensus, vt post Bald. *in c. tert. loco n.* 10. *de probat.* notat Felin. *n.* 8. Paris. *consil.* 162. *n.* 14. *lib.* 4. *& fuit dictum in Aquen. pensionis* 19. *Decembris* 1608. *coram Card. Lancellott. & in Cusentina pensionis* 29. *Maij* 1596. *coram Litta*, & tradit Herculan. *in tractat. de prob. negatiu. nu.* 320. Et demùm deponebant omnes de publica voce & fama per verbum *fuit*, *& est*, quæ probatio habe-
9 bat vim inducendi notorium, cùm videretur aliquid † adijcere probationi iam factæ, vt notat glos. *in cap.* 1. *de vsur. lib.* 6. quam refert Baldus *in auth. quod locum num.* 113. *C. de Collation.* Martin. de Fano *in tract. de proband. negat. nu.* 7. Rota coram Greg. *decis.* 325. *num.* 15.

Ex lacu Dianæ non percipiebantur nisi libræ octuaginta, vt deponebant duo testes super primo articulo. Ex quibus 40. pro causa scientiæ reddebat, quod non solum per tempus duodecim annorum ipse piscatus fuerat in eodem stagno, sed quod curam habuerat locationum totius huius temporis, 51. quod erat practicus, quod viderat quantitatem piscium, quæ singulis annis extrahebatur ex d. lacu, & quod interfuerat rationibus, & computis, quæque d. tempore duodecim annorum sæpiùs subduxerunt piscatores. Et hi duo testes deponebant etiam de publica voce, † 10
& fama, & restringebant eodem modo negatiuam, vt scilicet toto eo tempore duodecim annorum redditus eiusdem lacus non excesserint annuas libras octuaginta, quin ipsi id scirent.

Inter alios redditus mensæ Episcopalis numerabatur quarto loco decima, quam soluebant decem, & septem plebes subiectæ. In cuius decimæ probatione pluribus modis vtebantur super probanda quantitate fructuum, qui colligebantur ex singulis plebibus, nam super primo articulo, in quo deponebant de collectione ipsorum fructuum adducebant easdem omninò rationes, quas referebant testes dati super decima Aleriæ, & Fiumorbi, quia scilicet erant practici, fuerunt præsentes mensurationi, aderat publica vox, & fama, & plures ex eis coarctabant negatiuam; Cùm autem hæc decima vt plurimùm solita esset locari, ijdem testes deponendo de fructibus singularum plebium se referebant super quinto articulo, etiam ad instrumenta locationum, quæ ratio licèt impugnaretur per scribentes pro pensionarijs tamquam ea, quæ non videbatur concludere verum valorem † bonorum locatorum, dum 11
eadem instrumenta poterant quidem probare pretium conuentum, quod aliquando solet regulari etiam ex affectione, vt notant Doct. *in l.* 2. *C. de de rescind. vend.* & ibi Bald. *nu.* 58. Imola *in c. cum causam nu.* 28. *de empt. & vend.* Sarnen. *ad reg.* Ruin. *cons.* 35. *n.* 36. *lib.* 1. Tamen non visa fuit Dominis reijci posse hæc probatio. Tùm propter pluralitatem earumdem locationum, † quo casu illæ sibi inuicem cen- 12
sentur prębere adminiculum, & tamquam adminiculatę solent extimari sufficientes ad constituędam veram probationem valoris, vt fuit dictum in *Veronen. Pensionis* 28. *Maij* 1607. *coram Cardin. Sacrato, & in Salernitan. pensionis* 4. *Maij, &* 30. *eiusdem Mensis anni* 1633. *coram R. P. D. meo Ghisilerio*, quasi tunc videantur facere pretium † commune, 13
vt declarat Alex. *in l. lege falcid.* §. *corpora n.* 2. *ff. ad l. falcid.* Bald. *in c. cum causam* 41. *de testib. n.* 5. Aym. *cons.* 813. *n.* 4. Tum propter maiorem vtilitatem, quæ ex eisdem locationibus percipiebatur, quia vt deponebant iuxtà 27. & super primo articulo. Loca ex quibus hæ decimæ colligebantur distabant per spatium plurium milliarium à loco, vbi fructus, qui exigebantur nomine d. decimæ vendi poterant, pro quorum custodia, & traductione opus erat impensa non modica, quæ superabat quantitatem, quæ percipiebatur ex locationibus, vt vsu, & experientia compertum erat, cum aliquando contigerit, vt non inuenerit Episcopus quibus eadem decimas locaret, & fructus, quos eo tempore exegit, non æquauerint summam, quam solitus erat percipere ex locationibus, & ità inter cæteros deponebant primus testis, 2. 5. 7. 8. & 9.

Descendendo autem ad singulas plebes, constabat ex testibus, qui fuerunt inducti ad probandum illorum valorem, quod aliquæ ex illis consueuerunt locari pro certa annua pensione frumenti, aliquæ pendebant affictus in pecunia. Quæ pensionem soluebant in frumento, erant plebs detta di Campoloro.

Plebs nuncupata verde, & illius contrada, cuius nomen Tox.

Opino siue Tolone.

Rogna Antisanti illius contrada.

Serra

Castello Verzani Ghisone, & Iugo contradæ eiusdem Plebis.

Cursa.

Coasina Salagio contrada eiusdem Plebis.

Borio.

Vallerustie.

Santa Lucia, Tralunga contradæ Plebis Talcini.

Fauona contrada Plebis Carbini.

Et ex his omnibus plebibus percipiebat Episcopus singulis annis stadia viginti septem supra mille, ac ducenta frumenti, vt colligebatur ex depositionibus plurium testium, cum super fructibus cuiuscumque plebis dati fuerint saltim duo testes, qui etiam reddebant optimam rationem sui dicti, quia vel erant practici, & informati, aut qualitatis terra- 14
rum, aut ipsorum reddituum, vel deponebant de facto proprio, cum aliqui ex ijs fuissent conductores, & aliqui collectores d. decimæ, & aliqui plebani, qui percipiebant

quar-

quartam ex eadem decima. Prętereà addenda his erant
reſponſiones caſtanearum, & oleorum, quæ ſoluebantur
in contrada Chigliaci ſub plebania de Campoloro, & re-
ſponſiones frumenti, quæ ſoluebantur ex aliquibus terre-
nis in eadem contrada ſpectantibus ad menſam Epiſcopa-
lem, quæ duæ reſponſiones conſueuerunt locari diſtinctè
15 pro ſtarijs nouem frumenti, † & libris viginti in pecunia,
vt deponebant ſeptem alij teſtes reddentes eaſdem rationes,
de publica voce, & fama, & quia erant practici, & fuerant
præſentes menſurationibus, nempè 2. & 4. iuxtà 24. 5. iux-
tà 26. 6. iuxtà 28. 30. & 33. iuxta 22. & 35. ſuper 1. & 5. ar-
ticulo, qui deponebat de facto proprio, eo quia fuerat con-
ductor, & collegerat, & viderat colligi toto dicto tempo-
re duodecim annorum eas reſponſiones. Reliquæ plebes
ſoluebant affictus in pecunia, & erant

Monticello, & Argaiola contradæ plebis de Aregno.

Archipresbyteratus terræ Corbariæ, qui veniebat ſub ea-
dem plebe comprehenſis illius fructibus tam certis, quàm in-
certis, cùm aliquando ſoliti fuerint ſimul locari, vt depone-
bant 9. teſtis iuxtà 29. & ſuper 6. articulo 11. iuxtà 24.

Niolo.
Venaco.
Carbini.
Aleſani.
Corezza.
Corte in contrada Talcini.

Curſa, quæ præter reſponſionem ſolui ſolitam in frumen-
to, ſoluebat etiam certam librarum quantitatem pro deci-
ma caſei, & belluarum. Coaſina, quæ etiam ſoluebat
præter eamdem reſponſionem frumenti ſimilem quantita-
tem librarum nomine d. Decimæ.

Ghiſone in contrada plebis Caſtelli.

16 Et ſuper quantitate affictus † harum plebium dati fue-
runt etiam plures teſtes, ex quorum depoſitionibus ſimul
conſideratis colligebatur, quod ſumma, quam Epiſcopus
percipiebat occaſione huiuſmodi affictus non excedebat,
ſingulis annis libras quinque, & ſeptingentas ſupra ſex mil-
le, qui teſtes reddebant etiam optimam rationem. Vel quia
fuerunt collectores, vel quia habebant intereſſe ſuper quar-
ta parte huius decimæ, & demùm deponebant de publica
voce, & fama, & aliqui coarctabant negatiuam: Adden-
dæ his etiam erant duę annuæ reſponſiones, quas ſoluebant
Caporales contradæ Ortalis ſub plebania Alexani, & Ca-
porales Omezzæ, ſub plebania Talcini, cùm eſſent im-
munes ab omni alia decima, quarum prima erat viginti
quinque veruccum, eamque extimabant duo teſtes nempè
23. & 24. ſuper 6. articulo in libris ſexaginta duabus cum
dimidia ad rationem quinquaginta ſolidorum in ſingula ca-
pita belluarum; Altera erat librarum quatuordecim, &
ea deponebant duo alij teſtes 4. & 5. iuxtà 24. & 26. Hæ ve-
rò ſummæ ſimul omnes coniunctæ conficiebant ſummam
ſtadiorum frumenti quadraginta, & vnius ſuprà mille, &
ſeptingenta, & librarum ſeptem millium, & vnius, ac
triginta cum dimidia, nimirum

Ex oris Aleriæ, & Fiumorbi ſtadia frumenti DV.

Ex affictu vndecim plebium, & earundem contradis ſta-
dia MCCXXVII.

Et pro reſponſione caſtanearum, & reſponſione terre-
norum in contrada Chigliaci ſtadia IX.

Ex affictu reliquarum plebium, quæ penſionem ſoluunt
in pecunias libras $\overline{vi}$ DCCV.

Ex affictu lacus Dianæ libras LXXX.

Ex reſponſione oleorum ex contrada Chigliaci libras
XX.

Ex fructibus incertis Archipresbyteratus terræ Corbariæ
libras CL.

Ex reſponſione viginti quinque veruccum in contrada
Ortalis libras LXII. cum dimidia.

Ex annua reſponſione quam ſoluunt Caporales in
contrada Omezzæ libr. XIV.

Neque viſum fuit contrarium probari ex alijs teſtibus,
qui fuerunt examinati coram Reuerendiſſ. D. meo Decano
vſque ad annum 1631. & in partibus occaſione literarum
remiſſorialium, quæ fuerunt expeditæ pro parte Titularis,
cùm ex depoſitionibus eorumdem teſtium diceretur conſta-
re valorem totius Epiſcopatus aſcendere ad libras quinque,
ac triginta, ſiue etiam ad ſex, & triginta millia. Nam con-
17 tra primos teſtes competebant plures exceptiones, quia il-
li fuerunt examinati ſine iuriſdictione, cùm non ſolum
non fuiſſet introducta cauſa ſuper nullitate translationis,
de qua hodie dubitatur, ſed neque tunc temporis ſequuta
fuiſſe eadem translatio; Altera verò cauſa, quæ mota fue-
rat coram Reuerendiſſ. D. meo Decano ſuper inualiditate
alterius translationis factæ ab eodem Cardinali Saulo ad fa-
uorem Antonij Manfronij extincta fuiſſet per ſententiam,
quæ ſuam exequutionem habuerat. Prætereà neque pote-
rat vis fieri ſuper depoſitionibus eorum teſtium. Tùm quia
non apparebant informati, dum deficiebant, tam in expo- 18
nendis oneribus Epiſcopatus, quàm in recenſendis omnibus
corporibus frugiferis. Tum quia fuerunt iidem teſtes re-
probati à teſtibus Epiſcopi in hoc poſtremo examine, & in
ſpecie à primo teſte, ſecundo, tertio, & quarto iuxtà 62.
63. & 64. Alij verò teſtes examinati in Ciuitate Baſtiæ vi- 19
debantur etiam recepti ſine iuriſdictione, cùm fuiſſent exa-
minati à iudice remiſſoriali in termino reprobatorio, cui
non competebat hæc facultas examinandi nouos teſtes ſu-
per probatione totius negotij, & cauſæ, cùm eius poteſtas
ſolùm ſe extenderet ad ea, quæ reſpiciebant exceptiones
contra perſonas teſtium examinatorum, *vt in c. præſentiam*
§. teſtes etiam de teſtib. vbi gloſ. notat in verbo nomina. Put.
deciſ. 64. lib. 1. Boccac. *de remiſſorial. cap. 8. num. 13.* qui
atteſtatur de vſu, & obſeruantia Palatij.

Et ita, &c.

R. P. D. PANZIROLO.

Patriarcha Conſtantinopolitano.

Romana cambiorum 20. mil.

Die Mercurij 7. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij, ſi promit-
tat creditoribus defuncti ſatisfacere, obligando
ſe, non tantum tanquam hæredem, ſed etiam
proprio, ac particulari nomine, an cenſeatur re-
nunciaſſe beneficio inuentarij.

SVMMARIVM.

1 *Hæres promittens ſoluere debita nomine proprio, non*
gaudet beneficio inuentarij.
2 *Hæres beneficiatus non habet aliquod priuilegium di-*
lationis.
3 *Nouatio, quando dicatur inducta.*
4 *Hæres promittens creditoribus, eos ſeruare indem-*
nes, an cenſeatur renunciaſſe exceptioni inuen-
tarij.
5 *Obligatio, quæcunque vtrum cenſeatur emanata animo*
nouandi legalem obligationem.
6 *Obligatio declarari debet ſecundum verba clara ſub-*
ſequentia.
7 *Dictio*, cum, *obligationem præcedentem cum ſequenti*
copulat, & diſpoſitionem indiuiduam reddit.
8 *Promiſſio de releuando à moleſtijs dandis, præſupponit*
in neceſſarium antecedens ipſam conſignationem.
9 *Inuentarij beneficio cenſetur hæres renunciaſſe, ſi pro-*
miſit ſoluere debita, etiam ſe obligando, & ſua
bona, amplia num. 10.
10 *Hæres, quando obligat ſe, & bona ſua pro ſolutione reli-*
ctorum, non iuuatur beneficio inuentarij, licet in inſtru-
mento, dicat id facere vti hæres beneficiatus.
11 *Quia illa verba cenſentur appoſita demonſtratiuè.*
12 *Bona deſcripta in inuentario præſumuntur hæreditaria.*
13 *Et hoc præſertim in præiudicium hæredis.*
14 *Vox poſt mortem viri cenſetur dotis cauſam poſſeſ-*
ſionis mutaſſe.
15 *Vxor poſt mortem viri ſi ſatisfacta de ſua dote non*
ſit, dicitur bona viri retinere iure pignoris, do-
nec de dote ſibi ſatisfiat.
16 *Pignus poſſidens, illud non dicitur nomine proprio poſſi-*
dere, ſed nomine ipſius debitoris.
17 *Proteſtatio an ſit attendenda, ſtante præcedenti obliga-*
tione ſimpliciter facta.

DECISIO DXLV.

CVm Nicolaus Pallauicinus vti creditor ratione cambij limitati inter alia in vna partita scutorum 20. mill. auri Ambrosij Puteobonelli fideiussoris Mauri post obitum dd. Ambrosij, & Mauri pro dicti sui crediti consequutione ageret contra Alexandrum Ambrosij filium, & hæredem, deuenit tandem cum eo die 15. Iunij 1630. ad transactionem, in qua præuia conuentione, quod idem Pallauicinus teneatur de dicto suo credito sibi satisfacere ex effectibus appaltus dohanarum patrimonij per certam ibidem nominatam personam infra sex menses exigendis; in octauo postmodum Capitulo eiusdem transactionis Alexander expresse se obligauit per huiusmodi verba. *In caso che il riscosso di detti effetti, &c. nel detto tempo di sei mesi non ascendesse alla somma di quello che restarà creditore il Sign. Nicolò di detto cambio di scudi 20. mill. sia obligato detto Sig. Alessandro &c. la rata che mancasse darli tanti effetti nell'heredità del Sig. Ambrosio suo padre, cioè de' beni, & effetti contenuti nell'inuentario di detta heredità da lui fatto, &c. ad elettione però, e contentamento di detto Sig. Stefano, con obligo del medemo Sig. Alessandro non solo come herede, mà anco come à nome suo proprio, e particolare, si come s'obliga, e promette di liberare, e releuar indenne detto Sig. Nicolo da tutte, e singole molestie, che li dessero li creditori dell'heredità di detto suo Padre, & che quell'effetti, e beni gl'hauerà, e terrà, e potrà tenere per detto conto, & in conto delli scudi 20. mill.*

Et quia infra dictos sex menses, immo etiam infrà biennium deputatus ex supradictis effectibus nihil exegit; Pallauicinus facta per eum, ac in actis exhibita electione domus, & vineæ vrbis alterius domus, & vineæ Ciuitatis Lauiniæ, necnon quorumdam aliorum bonorum hæreditariorum in d. inuentario contentorum, super quibus volebat sibi satisfacere, ac alijs seruatis de iure seruandis, conuenit coram Aud. C. Alexandrum ad consignandum dicta bona per eum electa, aliàs viden. contra ipsum, eiusque bona propria decerni, & relaxari mandatum exequutiuum, quod cum per A. C. de Mense Nouembris 1632. nisi infrà quindecim decretum fuerit, commissa causa in Rota cum clausula, *Si quid exequen.* & iuxta illam proposito pluries per me dubio, tandem supradicta die DD. responderunt decretum A. C. esse exequendum, quia Alexander, vt ex supradictis verbis transactionis clarè apparet per se ipsum sponte, & pro summa certa nedum tanquam hæres patris,
1 † sed etiam proprio, & particulari ipsius nomine se obligauit, sicque inuentarij beneficio gaudere non potest, iuxta opinionem Angel. *cons.* 31. *num.* 8. quam sequuntur Corn. *cons.* 31. *num.* 11. *lib.* 1. Phanucc. *de inuent. hæred. part.* 6. *num.* 110. *& pluribus seqq.* & plures alij Doctor. relat. per Surd. *cons.* 195. *num.* 26. *& cons.* 365. *num.* 17. *& decis.* 183. *num.* 11. Gratian. *discept.* 264. *per tot.* & per Rot. *dec.* 392. *num.* 2. *part.* 1. *recent.*

Maximè quia fuit etiam consideratum in casu isto, quod dictus Alexander id fecit ex particulari interesse ipsius scili-
2 cet propter dilationem solutionum, quam aliàs vti † hæres beneficiatus non habebat, & mediante transactione nouiter consequebatur, & quod similiter vt certum est, ipse vti hæres cum beneficio l. & inuentarij non tenebatur ad promissionem de liberando ab omnibus, & singulis molestijs creditorum hæreditariorum, & de releuando indemnem Pallauicinum, quo casu cum huiusmodi obligatio non se compatiatur cum obligatione hæredis beneficiati etiam
3 ex † hoc dicitur inducta nouatio, itaut Alexander teneatur de proprio etiam non facta discussione bonorum hæreditariorum ex deduct. per Rotam *in causa Romana Legatorum de Columna 9. Decembris* 1620. *coram bo. me. Vbaldo*,
4 & de eo qui † creditorem indemnem, & penitus sine damno releuare promisit post Angel. *d. cons.* 31. *ad fin.* trad. Phanuc. *de inuent. hæred. d. par.* 6. *num.* 11. Gratian. *d. di-*
5 *scept.* 264. *num.* 19. Quicquid sit quando non constat † hæredem cum beneficio iegis, & inuentarij habuisse animum nouandi legalem obligationem, vt per Franc. *dec.* 323. *n.* 3. *& dec.* 648. & per Rota *d. dec.* 392. *nu.* 3. *& seqq. par.* 1. *rec. & dec.* 223. *per tot. post tract. Pacif. de Saluian.*

Nec subsistere visum fuit quod huiusmodi obligatio Alexandri de dando tot bona, & effectus hæreditatis sit distincta ab altera de deliberando Pallauicinum à molestijs creditorum, illumque indemnem releuando, itaut prima fuerit facta ab Alexandro vti hęrede beneficiato: Secunda verò ex propria persona, quia fuit responsum, quod immo obligatio præcedens de dando &c. legitur facta per Alexandrum simpliciter non autem vti hæredem beneficiatum, ibi, *Sia obligato detto Sig. Alessandro*, quæ propterea † declarari de- 6
bet ab alijs subsequentibus verbis claris, ibi, *con obligo del medesimo Sig. Alessandro non solo come herede, mà anco come à nome suo proprio, & particolare &c. iuxta l. si seruus plurium §. fin. & l. qui filiabus, ff. de legat.* 1.

Præsertim quia illa dictio † (*cum*) obligationem præce- 7
dentem cum sequenti copulat, & dispositionem indiuiduam reddit, Surd. *dec.* 88. *nu.* 11. *vers.* 3. *& dec.* 8. *num.* 7. *in fin.* Rot. *dec.* 709. *nu.* 9. *par.* 1. *diuers.* Et subsequens obligatio de liberando Pallauicinum à molestijs dandis à creditoribus super effectibus consignandis † præsupponit in necessarium 8
antecedens ipsam consignationem, ad quam propterea eò facilius Alexander eodem modo quoad liberationem à molestijs, & ad releuationem indemnitatis se obligasse censetur *ad l. illud ff. de acquir. hæred.*

Præterea fuit etiam ponderatum, quod in fine eiusdem transactionis adest huiusmodi clausula, *e per osseruatione delle predette cose, detto Sig. Alessandro obliga &c. detta heredità, & beni hereditarij &c. & anco sè, & suoi beni particolari, & proprij &c.* quæ propterea ad omnia, & singula supradicta, sicque etiam ad dictam † obligationem de dando tot 9
bona, & effectus hæreditatis suprà proximè, & simpliciter factam referri debet, & in istis terminis per Socc. sen. *cons.* 154. *n.* 7. trad. idem Phanuc. *de inuent. hæred. par.* 6. *sub d. n.* 115. *vers. vel etiam quando.* Grat. *d. discept.* 264. *num.* 19.

Quod procedit licet in principio, † seu præfatione in- 10
strumenti Alexander dicatur ad transactionem deuenire vti hæres beneficiatus, quia nihilominus ex alijs supradictis verbis claris subsequen. dispositiuæ illa verba præfationis † 11
censentur tantum demonstratiuè apposita quoad qualitatem personæ Alexandri, qui erat hæres beneficiatus, & ne aliàs transactio per errorem facta dici posset, vt per Corn. *d. cons.* 31. *sub n.* 13. *vers. & si dicatur lib.* 3. Aym. *cons.* 214. *nu.* 7. Phanuc. *de inuent. hæred. d. par.* 6. *num.* 113.

Minus refragari, quod effectus per Pallauicinum electi iam penes creditores anteriores reperirentur, & præcipuè penes D. Liuiam matrem Alexandri, quæ erat creditrix ratione suæ dotis scutor. 13. mill. auri, sicq; dicti effectus amplius non spectarent ad hæreditatem, de quibus obligatio Alexandri loquitur, quia placuit responsio, quod immò dicti effectus † satis dicebentur ad hæreditatem spectare, cum 12
vti tales descripti legantur in ipsius hæreditatis inuentario, quod hoc sufficienter probat *l. fin. C. arbitr. tut. l. fin. C. de iur. deliberan.* Surd. *decis.* 184. *num.* 3. Rot. *decis.* 387. *num.* 2. *par.* 1. *& decis.* 406. *num.* 2. *par.* 2. *rec. & coram San. me. Greg. XV. decis.* 575. *num.* 3. Præsertim in † præiudicium 13
hæredis, qui inuentarium confecit, Roman. *cons.* 102. *num.* 3. Rot. *decis.* 800. *num.* 24. *part.* 1. *diu.*

Tantò magis quia licet D. Liuia post obitum viri † mu- 14
tasset sibi causam possessionis, & dictos effectus cœpisset retinere pro suis iuribus dotalibus, ex hoc tamen non sequitur quod dicti effectus non essent amplius in hæreditate, quia tunc mulier dicitur † illos retinere tantum iure pignoris, do- 15
nec sibi de dote satisfiat, vt fuit ponderatum per Rot. *in S. Seuerini bonorum* 16. *Decemb.* 1619. *& 1. Iulij* 1620. *coram bo. me. Vbaldo*, nec dicitur illos possidere nomine proprio, † sed nomine ipsius debitoris, *l. pignoris in princ. ff. de vsu-* 18
cap. cum alijs cumulatis per Surd. *cons.* 166. *num.* 21.

Ex his cessat quod Alexander post transactionem protestatus fuerit se nolle teneri ad recuperandos effectus iã creditoribus assignatos, sed ad exhiben. eos tantum qui erant in hæreditate patris, nam quicquid sit an de huiusmodi protestatione sufficienter constet, respondetur quod † illa non 17
est attendenda stante præcedenti obligatione simpliciter facta, in qua effectus hæreditatis etiam per D. Liuiam retenti, seu alijs creditoribus obligati comprehenduntur ex pluribus supra deductis.

Nec demum subsistit, quod pro extinctione dicti crediti scutor. 20. mill. fuerint per Maurum principalem debitorem Nicolao transmissa rubra 3. mill. frumenti, & solutæ diuersæ pecuniarum summæ, quia immò ex litteris Mauri quietantijs Nicolai, ac alijs in facto deductis satis constare visum fuit, quod pretium huius frumenti, & pecuniæ cesserunt in extinctionem, seu diminutionem alterius cambij currentis, quod ascenderat ad summam scut. 93. mill. & redactum fuit ad scut. 38. mill.

Et ita vtraque, &c

RE-

REVERENDISS. PIROVANO.

Brixinen Iurisdictionis.

Die Veneris 9. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Ordinarius licet habeat intentionem fundatam exercendi iurisdictionem in omnibus locis positis intra fines suæ Diœcesis, tamen si aliquis exhibetur titulus, & possessio exemptionis à sua iurisdictione, non est d. Ordinario concedenda manutentio, sed exempto, donec cognoscitur de validitate tituli, & possessionis.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarij habet intentionem fundatam de iure communi in iurisdictionem omnium Monasteriorum Regularium intra suam Diœcesim existentium.*
2 *Ordinarijs etiam ex sola iuris assistentia in iurisdictionalibus non solet denegari manutentio.*
3 *Regulares, dum allegant titulum exemptionis ab iurisdictione Ordinarij, vel priuilegium, & exhibetur, ac de possessione docent, dum cognoscitur de releuantia titulorum, & legitima possessione, turbari non possunt.*
4 *Et hanc opinionem semper sequuta est Rota, vtroque concurrente, nempè titulo, & possessione.*
5 *Regulares, si immediatè sub protectione Sedis Apostolicæ recipiantur, ista specialis protectio semper eximit priuilegiatos à iurisdictione Ordinariorum.*
6 *Regularis domus, dum cognoscitur an comprehendatur in priuilegijs, & constitutionibus exemptionis à iurisdictione Ordinarij, eò quia subdat Religioni exemptæ, non debet priuari eius legitima possessione, & num.7.*
8 *Iurisdictionis exercitium super aliquo loco Regulari infertur ex pluribus ordinationibus factis concernentibus vtrumque statum temporalem, & spiritualem.*
9 *Iurisdictio super aliquo loco probatur ex obedientia, & subiectione.*
10 *Actus confirmandi officiales Regulares electos, semper pendet à iurisdictione ordinaria Superiorum, vel delegata à Sede Apostolica, & n.*11.
12 *Ordinario solummodo denegatur manutentio contra allegantem titulum, & possessionem à suæ iurisdictionis exemptione, si Ordinarius nitatur solum iuris assistentia.*
13 *Sed quando ex parte eius, concurrunt etiam actus possessorij, tunc non est deneganda manutentio in quasi possessione iurisdictionis.*
14 *Possessio valida nulla potest acquiri ex actibus contradictis, & qui causam liti dederunt.*
15 *per Actum minimum conseruatur totum.*
16 *Commissariorum relationi absque testimonio Notarij de actibus visitæ rogati non solet plena fides adhiberi.*

DECISIO DXLVI.

DOmino Episcopo Brixinen petente manutentionem in quasi possessione exercendi iurisdictionem Episcopalem super domo Regulari, eiusque RR. Mulieribus, de quibus agitur; responsum fuit non esse dandam, quia Patres Seruitæ exhibent titulum, & docent de possessione eorum iurisdictionis super prædicta domo Regulari.

1 Nam, & si vera sit conclusio, quod † Ordinarij habent fundatam intentionem de iure communi in iurisdictionem omnium Monasteriorum Regularium intra suam Diœcesim existentium, *cap. penul. de relig. dom.* glos. *in cap. conquerente in verb. iurisdictionem de off. ord.* Dec. *in cap. fin. num.6.in* 2 *4.notab. de confir. vtil. vel inutil.* & etiam † ex sola iuris assistentia in iurisdictionalibus non soleat denegari manutentio Ordinarijs, *cap. cum personæ in fine de priuil. in 6.* Capic. *decis.*189. *n.*7. Seraph. *decis.*1449. *n.*1. *& in recent. part.* 2. *decis.*382. *&* 493. *cum alijs allegatis.*

Attamen vera etiam est declaratio, quando allegatur titulus exemptionis, vel priuilegium, & exhibetur, ac de possessione docetur, tunc Regulares, † dum cognoscitur 3 de releuantia titulorum in eorum libertatis, vel exemptionis, legitima possessione turbari non possunt, vt admittitur in secunda parte eiusdem capituli *cùm personæ, de priuil. in 6.* & comprobant Anchar. ibid. *num.*2. Gemin. *in* §. *fin. n.*3. *&* 4. Franc. *num.*2. & Rota hanc declarationem semper † est sequuta vtroque concurrente, nempè titulo, & pos- 4 sessione *decis.*491. *num.*4. *&* 5. *&* 685. *numer.*2. *part.*1. *&* 682. *num.*5. *part.*2. *recent.* Seraph. *decis.*1278. *in fine, &* 595. *numer.*3. *&* 4. idem fuit dictum *in Aprutina iurisdictionis* 9. *Iunij* 1606. *coram D. Card. Pamphilio in Constantien. iurisdictionis* 16. *Nouembris* 1607. *coram Episcopo Attrebaten. & in Lauretana iurisdictionis* 2. *Maij* 1631. *coram D. Durano Episcopo Vrgellen.*

Titulus autem ad hunc effectum per Religionem exhibitus visus fuit sufficiens, cum deducatur ex Constitutionibus Summorum Pontificum Vrbani Sexti, Innocentij Octaui, & aliorum, in quibus nedum Fratres Seruitæ eximuntur à iurisdictione Ordinariorum, & immediatè † sub protec- 5 tione Sedis Apostolicæ recipiuntur, sed & omnes sorores Mantellatæ, Pizocoræ, ac Tertiariæ nuncupatæ subijciuntur Generali, & superiori ordinis cum derogatione Concilij generalis, quæ specialis protectio semper eximit priuilegiatos à iurisdictione Ordinariorum *cap. ex parte il* 1. ibi priuilegium Nobis Apostolicum ostenderunt *de priuil. cap. si Papa eod. tit. in 6. cap.*2. *de in integr. restit. cap. cum tempore de arbitr.* Dec. *cons.*152. *num.*2. Pur. *decis.*115. *in fine lib.*3. Seraph. *decis.*1025. *num.*5. *& seq.* Præterea desumitur idem titulus ex Constitutionibus huius domus Regularis à Sede Apostolica confirmatis, in quibus præsupponitur † exemptio, & obedientia, & iurisdictio debita Generali 6 Ordinis, & eius Vicario, & alijs Superioribus assignata.

Non obstat, quod sorores huius domus Regularis non comprehendantur in dictis priuilegijs, aut constitutionibus; quia dum cognoscitur † de comprehensione, non 7 debent Seruitæ priuari eorum legitima possessione, secundum terminos eiusdem *Capituli cum personæ de priuil. in 6.*

Quo verò ad possessionem benè probatur ex actibus positiuis, qui dantur, nempè ex visitatione facta per Vicarium Generalem Ordinis sub die 20. Iunij 1627. summ. Religionis num.16. in quo quamplures ordinationes factæ fuerunt, † concernentes vtrumque statum temporalem, 8 & spiritualem, quæ proculdubio inferunt iurisdictionis exercitium, *cap. conquerente de offic. ordin.* Soccin. *de visit. numer.*4. *vers. decimo quæro,* Rota *decis.*196. *numer.*2. *part.*2. *diuers.* Dantur præterea admissiones ad habitum, & votorum emissiones in manibus superiorum Religionis, quæ † propter obedientiam promissam, & subiectionem 9 Patri Generali probant iurisdictionem, Isernia, Alua-rott. & alij *in cap.*1. *qualiter vassallus præstare debeat Domino fidelitatem,* Natt. *cons.*636. *num.*65. *lib.*4. ac demum dantur confirmationes factæ per Vicarios Generales Ordinis quoad sorores, quæ in eadem domo solent officia exercere, qui actus † confirmandi officiales electos semper 10 pendent à iurisdictione ordinaria superiorum, vel delegata à Sede † Apostolica per priuilegia, ac Constitutiones 11 Summorum Pontificum.

Non obstat, quòd Ordinarijs denegetur manutentio contra allegantem titulum, & possessionem solummodo † quando nituntur sola iuris assistentia, sed quando ex 12 parte eorumdem concurrunt etiam actus possessorij, † vt 13 in præsenti præsupponitur, tunc non esse denegandam manutentionem in quasi possessione iurisdictionis, Bald. *in cap. querelam n.*23. *in fin. de elect.* dicens per actum † mi- 14 nimum conseruari totum, & idem videtur firmatum in *Theatina iurisdictionis, quæ est* 382. *part.*2. *recent.*

Quia cum actus dati pro D. Episcopo fuerint expressè contradicti, vel pro parte † sororum, vel pro parte Reli- 15 gionis, & causam liti dederint nulla potuit ex eis acquiri valida possessio, Rota *decis.*165. *n.*5. *part.*4. *diuers. &* 30. *n.*1. *part.*2. *recent.* Afflict. *decis.*395. *n.*7.

Nam visitationi anni 1628. 13. Ianuarij fuit contradictum, & seu potius dissentientibus Prioriss, & alijs sororibus fuit admissa, & de ea non constat, nisi ex relatione Commissariorum, quibus absque testimonio † Notarij de 16 actibus visitæ rogati non solet plena fides adhiberi, Anibal Rochus de visitat. in verbo creare possit fol.304. Lucas Antonius Resta *in directa visitat. cap.*5.

Litteræ pariter Archiducis Leopoldi non conferunt ad probationem actus possessorij, quia vigore illarum Ordinarius iurisdictionem in domo prædicta non exercuit, nec exercere poterat, ex quo in eisdem reseruatus fuit articulus iurisdictionis inter eumdem Ordinarium, & Seruitas per Sedem Apostolicam decidendus, cum qua reseruatione cessabat facultas ex litteris prætensa.

Et ita vtraque, &c.

* *In eadem causa infra adest altera decisio sub* 11. *Decembris* 1634. *coram eodem Reuerendiss. Patri Domino meo Dunozetto.*

R. P. D. DVNOZETTO.

Perusina Fideicommissi de Alphanis.

Die Lunæ 19. *Iunij* 1634.

ARGVMENTVM.

Statuta exclusiua fœminarum, licet emanauerint pro conseruatione agnationis, tamen vt ea extendantur, identitas rationis non sufficit, sed requiritur maioritas. Filia dotata, si excludatur à successione, intelligitur de dotata tempore delatæ successionis. Administrator de quibus bonis præsumatur soluisse æs alienum.

SVMMARIVM.

1 *Verba*, prout supra &c. *repetunt qualitates præcedentis dispositionis.*

2 *Statuta exclusiua fœminarum dicuntur emanasse pro conseruatione agnationis.*

3 *in Statutis exclusiuis fœminarum debet fieri extensio ex identitate rationis.*

4 *Filiæ fœminæ, vt excludantur ab hæreditate matris, non tanta ratio est, quanta ab hæreditate patris, vel aui.*

5 *Extensio in statutis exclusiuis fœminarum non fit ex identitate rationis, sed requiritur maioritas.*

6 *Statut. Perusinum* 45. *de mulier. dot. excludit filias dotatas propter dotem, & n.* 9. *&* 11.

7 *Statuta, non est dicendum, quod frustra occupent membrana.*

8 *Singula singulis congruè referenda sunt.*

10 *Exceptio firmat regulam in non exceptis.*

12 *Actus sequens re non integra non admittitur in præiudicium tertij, sed iuris illi quæsiti.*

13 *Gesta per eum, de cuius mandato non constat, nihil faciunt.*

14 *Aegidianæ effectus non impeditur per nouam probationem, vel productionem, & n.* 19.

15 *Obseruantia non inducitur ex actibus voluntarijs.*

16 *Administrator censetur soluisse debita de pecunijs exactis, & administratis.*

17 *Administrator non potest fieri creditor eius, cuius bona administrat, nisi reddita ratione.*

18 *Hæres, quando hæreditas est locuples, præsumitur soluisse debita defuncti, de pecunijs, & mobilibus hæreditarijs.*

20 *Exceptio retentionis pro melioramentis non admittitur, quando non probatur, quod melioramenta fuerint necessaria.*

Vel taliter vtilia, vti fuerint aucti fructus, numer. 20.

21 *Peritorum relationes, licet sint legitimè electi non attenduntur, non constito de citatione ad videndum æstimari.*

22 *Melioramenta compensantur cum fructibus à die motæ litis.*

DECISIO DXLVII.

REpropositа causa an esset locus Ægidianæ, Domini persistierunt in decisis * pro affirmatiua, cum sententia Rotæ Perusinæ immissiua D. Martiæ in possessionem tertiæ partis bonorum maternorum esset valida, & iuxta ex deductis in decisione.

Visa namque fuit DD. plana intelligentia statuti Perusini in ea firmata, nec ex §§. iterùm ponderatis Martiam excludi à successione matris.

Nec obstare, quòd in §. item si quis etiam pater, loqui de dotata à patre de bonis paternis, & maternis viuente matre firmatum fuit, habeat verba vsq; ad portionem ipsi mulieri de iure tangentem, quasi cum portio non tangat in vita, intelligi debeat de dotata post mortem. Quia participium tangentem exponendum est quæ tangere debet, vt demonstrat tam subiecta declaratio in decisione ponderata ostendens statutum loqui in dotatione facta matre viuente ex allegatis in ea, quàm quia statutum loquitur, ibi etiam in bonis patris viuentis, & dotantis, vnde conuincitur dictum participium ita esse necessariò intelligendum.

Minus obstare repetitam ponderationem §. *item si aliquis pater*, in verbis, & aliarum personarum, de quibus, & prout supra dictum est, quia intelliguntur retento eodem themate d. §. quando mortuo patre, vel auo fuit dotata ab aliquo fratre, vel descendente ex fratre, tunc enim excludi vult etiam ab hæreditate aliarum personarum, de quibus, & † prout supra dictum est scilicet descendentium à patre, 1
vel auo, vt in principio statuti dictum fuerat, nec possunt intelligi in themate, & casu longè diuerso diuersæ dotationis, Crau. *cons.* 208. *num.* 5. *&* 6. *& in Romana de Marganis* 9. *Decembris* 1616. *coram bon. mem. Buratto*, atque ita in terminis huius §. *sapius* firmauit Corn. vt in decisione, de cuius etiam tempore continebat dicta verba, de quibus Corn. expressam mentionem facit *cons.* 300. *n.* 1. *circa fin. vers. & videtur dicendum lib.* 4.

Non obstat, quòd statuta † exclusiua fœminarum dicantur emanasse pro conseruatione agnationis, ideò † fieri de- 2 3
beat extensio ex identitate rationis, quia non est tanta ratio excludendi filias ab hæreditate † matris, quanta ab hæredi- 4
tate patris, & aui, Hond. *cons.* 1. *n.* 28. *&* 32. *in fin. lib.* 1. Surd. *decis.* 9. *n.* 9. *& in Bononien. successionis* 13. *Maij* 1633. *coram R. P. D. meo Merlino*, vel certè non maior ratio, † & 5
non fit extensio in statutis exclusiuis ex identitate, sed requiritur maioritas rationis, vt in decisione, & latè firmat Rota *decis.* 461. *n.* 4. *vers. & mouebantur part.* 2. *recent.* & cumulant alios Aldou. *cons.* 97. *num.* 16. Gratian. *discept.* 653. *n.* 43.
Eoque minus in hoc † Perusino, quod ex allegatis in deci- 6
sione non excludit, nisi dotatas, & propter dotem, & frustra † occupasset membranas cum longa distinctione ca- 7
suum, & §§. si solam rationem conseruando agnationis attendere voluisset.

Nec firmata in decisione circa §. & sic casus euenerit, læduntur in aliquo prætextu, quod verba, prout in præsenti statuto continetur, non debeant referri ad principium, ex quo ibi non aperitur, an dotatio post delatam hæreditatem sufficiat, sed ad §. præcedentem vbi declaratur sufficere. Quia decisio non dicit verba prædicta referri ad principium, sed illa referri ad contenta in toto statuto iuxta casus in eo expressos ob eorum diuersitatem † singula singulis 8
congruè referendo, vt in terminis dixit etiam Eugen. *cons.* 4. *num* 56. *&* 58. *lib.* 2. Idque confirmari ab vsu statuentium, qui vbi volebant se referre ad certum, §. *semper id exprimebant l. arg. l. hæredes palam*, §. *sed & si notam*, *ff. de test.* & in terminis statuti Rota *Bononien. diuers. decis.* 2. *numer.* 29. Quamuis etiam nec subsistat in principio non aperiri dotationem post delatam hæreditatem non sufficere, † cum ex- 9
cludendo sub conditione, & qualitate dotationis, & nonnisi dotatas & propter dotem, satis aperiat dotationem requiri ante delatam hæreditatem ex plenè etiam in terminis statuti Perusini allegatis in decisione, & exceptio, & limitata permissio dotationis in casibus, §. item si aliquis confirmet regulam, † & prohibitionem in non exceptis ex al- 10
legationis in eadem *vers. nam placuit*.

Neque aditio hæreditatem maternæ etiam pro Martia
(ex qua rem esse clariorem dictum fuerat controuerti potest ex eo quod dos censeatur retenta pro filijs masculis; quia loquuntur ad hoc allegati in terminis statuti simpliciter excludentis fœminas, sed vbi non excludit, † nisi dotatas 11
(vt istud Perusinum) hæreditas delata est etiam indotatæ, quæ vbi etiam dotari posset, tamen interim intrat aditio tollens futuram dotationem, Corn. *cons.* 95. *num.* 13. *in fin. &* 14. *lib.* 2. Natt. *cons.* 74. *num.* 9. *&* 19. Medic. & Morot. relati *in decis.* ex quo actus † sequens re non integra non 12
admittitur in præiudicium tertij, seu iuris illi quæsiti, Seraph. *decis.* 20. *num.* 5. Rimin. iun. *cons.* 813. *num.* 25. Cessatque
disputatio est instrumentis à patre factis expressè nomine

etiam

etiam Martiæ vti hæredis, cum etiam vbi deseruire non possent pro aditione, benè declarent animum retentionis dotis, & sic aditionis ab initio, etiam pro illa, vt fuit in decisione deductum.

Accataſtio verò præcedens quorumdam bonorum ma-
13 ternarum nomine Seueri nihil † facit tanquam ad inſtantiam cuiuſdam aſſerti factoris Raphaelis, de cuius manda-
14 to non conſtat, licet etiam noua probatio, † vel productio non admittatur ad impediendum effectum Ægidianæ ex alleg. *in deciſ.29. Maij præteriti*.

15 Obſeruantia demum prætenſa non reſultat ex † prætenſis actibus voluntarijs non petitæ ſucceſſionis per aliquas filias, nec illi ſunt in caſu certæ aditionis etiam pro eis iuxta firmata in vtraque deciſione.

Nec obſtare viſa fuit exceptio retentionis pro melioramentis, & ære alieno Dianoræ à Capitaneo Raphaele perſoluto; quo enim ad æs alienum primo cenſetur per eum
16 † tanquam adminiſtratorem ſolutum de pecunijs exactis & adminiſtratis, *l. neſenius*, vbi Bart. *ff. de neg. geſt.* Crau. *conſ.129. num.3.* Maſcard. *concl.55. num.1.* Gratian. *diſcept.*
17 204. *num.1.* ſed ſaltem non poteſt † firmari creditor ante redditam per eum rationem hæreditatis q. Guidi habitæ pro Dianora vxore, & hæreditatis vxoris plenè Rota *deciſ.* 612. *num.2. & 3. part.1.* & melius *deciſ.210. ſub n.2. part.3. recent.* præſertim tum ſtantibus exactionibus creditorum in facto deductis, tum quod bona hæreditaria Dianoræ continuauit ſine inuentario poſſidere, ſicque ex quo hæreditas
18 præſumitur locuples, cenſeatur ſoluiſſe de pecunijs, & mobilibus hæreditarijs, Bald. *in l. filium quem habentem, num.* 37. *C. famil. herciſc.* Surd. *deciſ.15. num.15.* Gratian. *diſcept.204. num.14. cum ſeq. & in Romana fideicommiſſi de Victorijs 2. Iunij 1627. coram R.P.D. meo Merlino*.

Secundò, cum neque de illo, neque de ſolutione illius fuerit doctum in partibus, imò nec oppoſitum, ſententia im-
19 miſſionis fuit iuſta, nec ex nouis probationibus † impediri poteſt illius executio vigore Ægidianæ, vt dictum eſt.

20 Quo verò ad melioramenta, primò † teſtes non probant fuiſſe neceſſaria, vel taliter vtilia, vti fuerint aucti fructus, nec ſtatum præcedentem terrarum ſuper quibus facta dicuntur, iuxta deducta in *deciſ.650. ſub num.1. & 4. part.2. recent.* & per informantes, ſtante præſertim fumo deteriorationis ex atteſtatione data. Relationes verò peritorum
21 † vbi eſſent legitimè electi non faciunt, non conſtito de citatione ad videndum æſtimari, Batt. *in l. Theopompus n.9. verſ. quandoque ſtatuo, ff. de dot. præalleg.* Creſc. *deciſ.2. de arbitr.* Rota *deciſ.554. n.1. part.2. recent.*

Secundò fructus à die moræ litis tanquam annorum de-
22 cem excederent prætenſa melioramenta, † cum quibus proinde erunt compenſanda in liquidatione fructuum, *l. ſumptus, ff. de rei vend.* Rota *d. deciſ.650. num.6. part.2. recent. & in Romana Vineæ 9. Nouembris 1624. coram bon. mem. Buratto, & in Ferrarien. de Taſſonis 17. Iunij 1630. coram Reuerendiſſ. P. D. meo Pirouano*.

Et ita vtraque &c.

* *Ideſt ſub die 1. Februarij 1634. eſt deciſio 264. in ſequenti parte*.

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Gerundeñ Beneficij.

Die Lunæ 19. Iunij 1634.

A R G V M E N T V M.

Error regulariter non præſumitur, & maximè ſi ex eo inferatur præiudicium facienti. Epiſcopus cenſetur ſciuiſſe geſta per Vicarium. Inſcriptionibus ſepulchralibus, quando modicum ſit deferendum. Præſentatus ab exiſtenti in quaſi poſſeſſione præſentandi eſt præferendus, & quando ſecus.

S V M M A R I V M.

1 *Error regulariter non præſumitur.*
2 *Error, tunc multò minus præſumitur, quando facienti inferretur præiudicium.*
3 *Error excluditur ſtante rei veritate.*
4 *Epiſcopus cenſetur habuiſſe notitiam de geſtis per Vicarium.*
5 *Vicarij factum, reputatur factum Epiſcopi.*
6 *Præſentandi quaſi poſſeſſio, acquiritur etiam ex vnica præſentatione, quando præſentatus poſſedit per 40. annos.*
7 *Inſcriptioni ſepulchrali in concurſu publici inſtrumenti, & in præiudicium tertij, modicum eſt deferendum.*
8 *Inſtrumento publico, & authentico magis eſt ſtandum, quàm inſcriptioni ſepulchrali.*
9 *In Inſcriptionibus ſepulchrorum celatores per errorem, & lapſum, quod ſæpè contigit, vt in antiquis, & modernis monumenti deprehenditur in deſcribenda ætate defunctorum decipi poſſunt.*
10 *Contradictio cum inſtrumento, & falſitate, vt euitetur pluralitas eſt præſumenda.*
11 *Perſonarum diuerſitas arguitur ex diuerſitate demonſtrationum.*
12 *Præſentatus ab exiſtenti in quaſi poſſeſſione præſentandi, & habente vltimum ſtatum, eſt præferendus.*
13 *Conferendi ius ſi auferatur ab exiſtenti in quaſi poſſeſſione præſentandi, non remouetur præſentatus ab eo, ſed vero collatori, in futurum tantum reſeruatur ius conferendi.*
14 *Præſentatus ab exiſtenti in quaſi poſſeſſione præſentandi, vt non præferatur præſentato à patrono, quid ſit probandum.*
15 *Præſentatio facta ab exiſtenti in quaſi poſſeſſione præſentandi, vt ſubſtineatur admittuntur leuiores quoq; probationes.*

D E C I S I O DXLVIII.

BEneficium, de quo agitur, conſtat eſſe de iurepatronatus Abbatis Riuipulli ex quatuor collationibus effectuatis, ex viſitationibus Ordinarij Gerundeñ & ex teſtium depoſitione, vt firmatum fuit in alia deciſione ſub die 28. Aprilis præteriti coram me, * à qua Domini putarunt non eſſe recedendum, quia quæ in contrarium per informantes pro Petro Coderch fuerunt deducta, viſum fuit non releuare.

Non obſtat, enim quod dicebatur ad elidendam primam collationem de anno 1509. nempè per errorem Vicarij Gerundeñ in confirmatione eiuſdem collationis dictum fuiſſe beneficium, de quo agitur, ſpectare ad præſentationem Abbatis Riuipulli, cùm tamen voluerit intelligere aliam Capellaniam, cum qua hoc beneficium tunc fuit permutatum, eſſe de iurepatronatus Abbatis. Quoniam † error regula- 1
riter non præſumitur, Angel. *in l. errore, n.1. C. de teſtam.* Dec. *in l. librarius n.3. de reg. iur.* Menoch. *præſumpt.22. n.2. lib.6.* præſertim cum ex eo præiudicium † inferretur Epi- 2
ſcopo ius liberè collationis iſtius beneficij prætendenti, & ius alteri acquireretur, Soccin. *in reg.177. fallent.3.* Menoch. *præſumpt.23. n.40. lib.6.* Imò ex tribus ſubſequentibus collationibus, ſeu præſentationibus factis per Abbatem de hoc beneficio veritas primæ † comprobatur, & prætenſus er- 3
ror excluditur, *l. ſi ſeruum, §. fin. ff. de leg.1. § pauonum inſtit. de rer. diuiſ. l. Iulianus, §. quamquam verſ. ſed ſi ab initio, ff. ad Macedo.* Dec. *conſ.116. n.4. ac conſ.279. n.7.* præſumiturque † Epiſcopum notitiam habuiſſe de geſtis per Vica- 4
rium, cuius factum reputatur † factum Epiſcopi, qui pro- 5
pterea facilè contradixiſſet erroneamque admiſſionem ſuo iuri præiudicialem impugnaſſet, aut retractaſſet, & faciunt trad. per DD. *in cap. ſicut*, vbi Anan. *n.2. de accuſat.* & Rota *in Caſalen. Archidiaconatus Iuris conferendi 19. Iunij 1606. coram Card. Marcomontio, & in Panormitana Iunij 1620. coram bon. mem. Buratto*.

Minus obſtat mortuum, quo impugnabatur altera collatio de anno 1528. facta in perſonam Ioannis per reſignationem Bernardi, eò quia appareat non fuiſſe effectuatam illam reſignationem, cùm de anno 1569. idem Bernardus reſignans obierit in poſſeſſione iſtius beneficij, & per illius obitum fuerit prouiſus Stephanus.

Quoniam placuit reſponſio, quod ſublata etiam iſta collatione adhuc pro Abbate remanet probata poſſeſſio præſentandi per ſeptuaginta, & vltra annos ex tribus ſucceſſiuis, & effectuatis collationibus, nec enim ad effectum

probandi possessionem præsentandi quadragenariam vis stat in multiplicitate personarum præsentatarum, sed in diuturnitate temporis, & ad hunc effectum sufficere etiam
6 vnicam præsentationem, quando præsentatus per quadraginta annos possedit, dixit glos. *in cap. cum de beneficio in verb. vno vel pluribus de præbend. in 6.* & ibi Franc. *num.* 3. Federic. de Sen. *cons.* 234. *num.* 4. Achill. *decis.* 5. *num.* 1. *de iurep.* & discusso articulo resoluit Rota *in Bergomen. Capellaniæ* 18. *Maij* 1629. *coram me*.

Non etiam releuat obiectum deductum contra vltimam collationem factam de anno 1569. de persona Stephani per obitum Bernardi ex eo, quod Bernardus obierit de anno 1577. vt constat ex inscriptione cenotaphij, seu lapidis sepulchralis, & propterea vel erronea vel falsa sit illa prouisio.

Quoniam existimarunt Domini dictæ inscriptioni in
7 † concursu publici instrumenti, & in præiudicium tertij modicum esse deferendum, & magis standum esse legiti-
8 mo, † & authentico Tabellionis documento, quàm dictæ inscriptioni, cùm & celator per errorem, & lapsum,
9 quod sæpè contingere solet, † vt in antiquis, & recentibus monumentis deprehenditur, in describenda ætate defunctorum decipi potuerit, ad trad. per Felin. *in cap. cum causam*
10 *num.* 8. *de probat.* & ad euitandam contradictionem † cum instrumento, & falsitatem pluralitas est præsumenda, las. *in l.* 2. *num.* 9. *C. de bon. poss. secun. tab.* Menoch. *præsumpt.* 15. *lib.* 6. *& fuit dictum in Nepesina tutelæ* 11. *Maij* 1620. *coram Eminentiss. Card. Verospio*. Præsertim quia conferendo incriptionem cum instrumento, satis videtur constare de pluralitate, & diuersitate personarum; inscriptio enim loquitur de Bernardo Canonico, & Archidiacono, necnon & Vicario generali, instrumento verò prouisionis anni 1569. loquitur de simplici Clerico, ex qua demon-
11 stratione † diuersitate personarum etiam diuersitas satis arguitur, Bald. *in l. hac consultissima n.* 5. *&* 6. *C. qui testam. fac. poss.* Dec. *cons.* 13. *n.* 9.

Demum non obstant duæ collationes factæ per Episcopum, vna de anno 1494. altera verò de anno 1497. ex quibus prætenditur constare de anteriori statu collatiuo beneficij in fauorem Episcopi: quoniam illa de anno 1494. non loquitur de beneficio, super quo est controuersia, sed de alio beneficio nuncupato de Balps, *vt in summar. dato cum responsionibus pro D. Alberto*, altera verò collatio non capit tantùm temporis spatium, quod sufficiat ad firmandum statum, vt in alia decisione fuit deductum; cumque con-
12 tentio sit inter prouisos, & de pertinentia † agatur incidenter ad sustinendam prouisionem, certè præferendus est D. Albertius habens ab existente in quasi possessione præsentandi, & habente pro se vltimum statum, adeò vt si euincatur ius conferendi, non inde tamen præsentatus remoueatur,
13 sed verò collatori in futurum dumtaxat reseruetur exercitium eius collationis, *cap. consultationibus, c. ex litteris de iurepatr. c. quærelam de elect.* Rota apud Card. Seraph. *decis.* 875. *num.* 5. *&* *decis.* 884. *num.* 3. & apud Card. Mantic. *decis.* 86. *num.* 7. *& in Romana iurispatronatus* 15. *Martij* 1630. *coram me*. Atque, vt præsentatus ab existen-
14 te † in quasi possessione non præferetur, opus esset vel ex confessione, vel ex instrumento fundationis incontinenti docere de proprietate, Abb. *in d. c. consultationibus num.* 9. *de iurepatr.* Rota *decis.* 374. *nu.* 4. 5. *&* 6. *par.* 1. *recent. & in præallegata Romana iurispatronatus coram me*, quæ quidem probatio omninò desideratur in casu præsenti. E con-
15 tra verò ad sustinendam prouisionem præsentati ab existente in quasi possessione admittuntur leuiores quæque probationes, *d. c. cum olim. c. cum Ecclesia de caus. poss. & propriet.* Bellamer. *decis.* 570. *cum aliis in prima decisione deductis in §. demum prædictis*.

Cætera visum fuit Dominis satis esse sublata per primam decisionem, & per informates cum quibus transiuerunt.

Et ita &c.

Est supra in hac parte decisio 536.

R. P. D. DVNOZETTO.

Pistorien seu nullius Beneficij.

Die Lunæ 19. *Iunij* 1634.

ARGVMENTVM.

Possidens aliquid ex titulo infecto, si superueniat ei titulus validus, an illi sit concedendum mandatum de manutenendo, vel immissio. Clausula *statum litis &c.* quid operetur. Clausulæ. *Dummodò non sis intrusus in beneficio*, &, *dummodò alteri non sit ius quæsitum*, &, *sine præiudicio*, cuius sint naturæ. Subrogato gratiosè, quando non denegetur immissio.

SVMMARIVM.

1 *Possessio instrumentalis, alio non existente in possessione, etiam in beneficialibus sufficit ad effectum manutentionis.*

2 *Possessio capta lite pendente, & infrà terminum ad appellandum, est attentata, & ideò non est manutenibilis.*

3 *Possessio infecta ex suprauenienti titulo valido purgatur.*

4 *Possessionis causa censetur mutata, etiam absque animi declaratione.*

5 *Possessionis attentatæ qualitas, dicitur satis narrata Papæ, ad effectum illam sanandi, si narratum fuerit d. possessionem fuisse captam lite pendente, & infra terminum ad appellandum.*

6 *Clausula*, statum litis, & merita causæ haben. pro expressis, *inducit in Papa expressam notitiam, nedum de lite, sed etiam de eius qualitate cum omnibus in ea contentis, ac si indiuidualiter de eis mentio facta fuisset.*

7 *Clausula in subrogatione beneficij facta à Papa, scilicet*, dummodò in dicto beneficio intrusus non sis, *intelligitur de alia intrusione, quàm de expressa.*

8 *Intrusionis causæ sunt multiplicabiles.*

9 *Clausula*, dummodò alteri non sit ius quæsitum, *intelligitur de alio, quàm de narrato.*

10 *Clausula*, sine præiudicio, *apposita in gratia Apostolica, intelligitur de alio præiudicio, quàm de expresso, ne Papa videatur incontinenti se corrigere.*

11 *Beneficij possessionem si quis acceperit auctore Prætore, non potest dici in eo intrusus.*

12 *de Intruso si aliqua constitutio loquatur, est intelligenda de verè intruso.*

13 *Immissio vigore subrogationis non potest denegari, stante clericatu, lis super titulo beneficij, & obitu defuncti in possessione.*

14 *Lis probatur ex commissione, vnà cum citatione, ad dicen. contra executa.*

15 *Mors probatur ex partita formiter extracta à libro Parochi.*

16 *Possessio semel probata præsumitur continuata vsque ad obitum, nisi de contrario doceatur, & numer.* 17.

18 *Subrogatus ad ius, & possessionem aliquorum sufficit, quod desumat ius ex persona vnius, & possessionem ex persona alterius.*

19 *Beneficij vacatio expirat per prouisionem Apostolicam.*

20 *Beneficij vacatio, vbi non adest non datur subrogatio.*

21 *Gratia in forma dignum, non inducit vacationem beneficij, nisi fuerit executioni demandata.*

22 *Subrogatio gratiosa non impeditur per exceptiones, quæ respiciunt petitorium, si subrogatus probauerit litem, Clericatum, & obitum defuncti in possessione.*

DE-

DECISIO DXLIX.

VAcante hoc beneficio per obitum q. Euerardi de Medices fuerunt ad illud præsentati D. Archiepiscopus Pisanus à DD. de Medicis patronis, & Bartholomæus Verzonus ab alijs ass. patronis; ortaque lite inter hos præsentatos coram Ordinario Prateñ D. Archiepiscopus obtinuit illud sibi à Sede Apostolica commendari, & in vim sententiæ latæ ab exequutore suarum litterarum possessionem d. beneficij adeptus fuit. Appellauit Verzonus à dicta sententia, & causa in Rota introducta decessit, vnde cùm D. Archiepiscopus obtinuisset à Sanctissimo subrogationem gratiosam in ius, & possessionem dicti Euerardi, & Verzoni, dubitaui an ei esset dandum mandatum de manutenendo, vel potius mandatum de immittendo vigore subrogationis gratiosæ, & Domini dixerunt ei dandum esse mandatum de manutenendo, & quatenus opus sit mandatum de immittendo.

Et quo ad manurentionem attinet illa visa fuit non posse denegari cum de possessione D. Archiepiscopi clarè constat
1 ex publ. † instrumento, quod alio non possidente etiam in beneficialibus sufficit ad effectum manutentionis, Rota *diu. decis.595. numer.8. part.1. & decis.181. num.4. part.4.* Greg.XV. *decis.323. n.1. & alias sæpè.*

Non obstat, quòd dicta possessio vti capta pendente
2 † lite, & infra terminum ad appellandum fuerit attentata, ideòque non manutenibilis, Lancell. *de attent. part.3. cap. 31. num.200.* Caual. *decis.135. num.1. cum alijs allegatis,*
3 quia ex superuenienti † titulo subrogationis in qua facta fuit expressa mentio d. possessionis infectæ fuit purgatum
4 omne vitium, & censetur mutata causa possidendi † etiam absque animi declaratione, vt in terminis dixit Rota coram Mantic. *decis.71. & Reuerendiss. D. meo Decano decis. 72. num.3. & 4. in Agrigentina beneficij 21. Iunij 1610. coram Eminentiss. D. meo Card. Pamphilio.*

Non obstat, quòd non fuerit specificè narrata qualitas possessionis attentatæ, quia illa visa fuit satis expressa ex
5 † eò, quod fuerit narratum d. possessionem fuisse captam lite pendente, & infra terminum ad appellandum, stante
6 præsertim clausula, *statum litis*, † *& merita causæ haben. pro expressis*, quæ inducit expressam notitiam in Papa, nedum de lite, sed etiam de eius qualitate cum omnibus in ea contentis ac si indiuidualiter de eius mentio facta fuisset, Mart. *de clauſ. clauſ.153.* Gomes. *super reg. de trien. qu.14. n.7. vers. postremò fuit.*

Non obstat, quòd in litteris subrogationis fuerit adiecta
7 † clausula, *dummodo in dicto beneficio intrusus non sis*, quæ videtur afficere D. Archiepiscopum adeptum possessionem pendente lite, & termino ad appellandum, quia cum fuerit Papæ narratum dictam possessionem fuisse captam cum d. vitio, dicta clausula intelligitur de alia intrusione, quàm
8 de narrata, cùm causæ † intrusionis sint multiplicabiles, vt considerauit Rota coram Mant. *d. decis.71. numer.4. & coram Reuerendiss. D. Decano decis.413. num.3.* prout in
9 in simili clausula, † *dummodo non sit alteri ius quæsitum*, intelligitur de alio, quàm de narrato, Crescen. *decis.7. in fin. de iurepatr.* Rota *diu. decis.635. num.4. part.4.* & clau-
10 sula, *sine præiudicio*, † apposita in gratia Apostolica intelligitur de alio præiudicio quàm de expresso ne Papa videatur incontinenti se corrigere, Gramm. *decis.66. num. 4.* Honded. *cons.86. num.46. lib.2.* Rota *decis.791. numer.2. part.3. recent.*

Vltra quod D. Archiepiscopus non accepit possessionem
11 † auctoritate propria, sed auctore Prætore, & ideò ad effectum subrogationis non dicitur intrusus cum ad hunc
12 effectum dispositio loquens † de intruso, de verè intruso intelligatur, prout in terminis huius clausulæ tenuerunt Cassad. *decis.6. in princ. & numer.2. & seq. de cauſ. poſſ. & propr.* Sarnen. *ad reg. de subrogan. qu.4. in princ. & in fin. & ad reg. de trien. qu.47. in princ.* Gig. *tract. de intruſ. numer. 77 in fin.* Mantic. *d. decis.71. num.4.* & fuit dictum *in Ianuen. Parochialis 12. Decembris 1632. coram R. P. D. meo Verospio.*

Sed quatenus etiam aliquis inesset scrupulus in prædictis, & possessio D. Archiepiscopi aliquam pateretur difficultatem, prout nullam prorsus pati DD. credebant ex supra deductis, adhuc tamen videbatur DD. non posse D. Ar-
13 chiepiscopo denegari † immissionem vigore subrogationis gratiosæ cum omnia necessaria ad illam obtinendam iustificentur nempè clericatus, lis super titulo beneficij, & obitus defuncti in possessione, Seraph. *decis.990.* Greg. *decis.307. n.1.* Caual. *decis.608. n.1.*

Clericatus enim D. Archiepiscopi est notorius, & non controuertitur, lis de tempore † datæ subrogationis, & 14
antea probatur ex commissione Rotali, decreto citationis, & mandatis procuræ, *Clem.2. vt lit. pend.* Seraph. *decis. 316. n.4.* Greg.XV. *decis.27. n.1.*

Obitus Verzoni probatur † ex partita formiter extracta 15
à libro Parochi, Greg.XV. *decis.359. n.5.* Rota *decis.321. n.3. & decis.700. n.4. part.2. recent.*

Obitus Euerardi in possessione dicti beneficij probatur tam ex instrumento possessionis, † quæ præsumitur con- 16
tinuata vsque ad obitum, nisi de contrario doceatur, Menoch. *de præsumpt. præsumpt.64. num.17. & 19. lib.6.* Caual. *decis.608. num.3.* quàm ex eò, quòd tam D. Archiepiscopus, † quàm Verzonus veniunt ex eadem vacatione per obi- 17
tum dicti Euerardi, Put. *decis.171. in princ. lib.3.* Caual. *decis.55. numer.3.* Rota *decis.715. numer.3. in fin. part.2. recent.*

Nec obstat, quòd Verzonus non possederit, quia cum D. Archiepiscopus fuerit subrogatus ad ius, & possessionem Euerardi, & Verzoni sat est, quod fuerit probata † possessio Euerardi, cùm ad hunc effectum sufficiat desu- 18
mere ius ex persona vnius, & possessionem ex persona alterius, ex latè deductis per Garz. *de benefic. part.6. cap.4. per tot. coram Caual. decis.477. num.1. & per tot. & in Piscien. Capellæ 21. Iunij 1628. coram R. P. D. meo Merlino, & in Piscien. beneficij 25. Maij 1633. coram Reuerendiss. D. meo Vrgellen. & in alia Piscien. beneficij 1. Iulij 1630. coram R.P. D. meo Verospio.*

Non obstat, quòd vacatio per obitum Euerardi fuerit consumpta de tempore subrogationis ex † prouisione Apo- 19
stolica facta ad fauorem dicti Verzoni cum derogatione iurispatronatus pro medietate, Simon. *de reseru. qu.55.* Cassad. *decis.4. de cauſ. poſſ. & propr. num.4.* Gonz. *super reg.8. glos.15. §.2. num.31.* vbi autem non adest † vacatio, non 20
detur subrogatio, Rota *decis.498. num.1. propè fin. part.2. recent.*

Quia cùm dicta prouisio fuerit in forma dignum, & sic gratia erat conditionalis, & ipse Verzonus prouisus decesserit lite pendente super eius iustificatione, dicta vacatio nequit dici consumpta ob solam prouisionem cum gratia † in forma dignum non inducat vacationem nisi fuerit exe- 21
quutioni demandata, Bellam. *decis.563.* Gomes. *in reg. de iur. quæs. non toll. q.1. n.33. in fin.* Rota *d. decis.48. n.2. & decis.523. n.2. part.2. recent.*

Vltra quod hæc exceptio visa fuit concernere validitatem tituli ipsius Verzoni, & sic vti respiciens petitorium † ef- 22
fectum subrogationis gratiosæ impedire non debet probatis tribus requisitis, de quibus supra, Mant. *d. decis.71. num.9.* Greg.XV. *decis.426. n.1.* Rota *decis.700. num.1. & decis. 715. num.3. part.1. recent.*

Et ita decisum vtraque parte informante.

* *In eadem causa adest infra altera decisio sub die 18. Decembris 1634. coram eodem R.P.D. meo Dunozetto.*

R. P. D. GHISILERIO.

Camerinen Tutelæ.

Die Veneris 23. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Tutor petens se manuteneri in quasi possessione iuris administrandi, quid probare teneatur. Priuatio iudicialis, quando non probet possessionem.

SVMMARIVM.

1 *Tutor non probans suam quasi possessionem in iure administrandi, non datur ei manutentio.*
2 *Possessio de tempore motæ litis debet constare, ad hoc vt concedatur manutentio.*
3 *Manutentio datur ad limites possessionis, & prout quis possedisse apparet.*
4 *Possessio probanda est ex actibus possessorijs.*
5 *ex Tutelæ susceptione non infertur ad administrationem, cum sit quid facti.*

Factum

Factum est concludenter ab allegante probandum, cum non præsumatur, n.5.
Possessio illius probatur, quia ea fuit priuatus, n.5.
6 *Priuatio iudicialis probat possessionem ex regula, quod priuatio præsupponat habitum.*
7 *Sed ista regula non procedit, quando quis numquam possedit.*

DECISIO DL.

COmmissa mihi causa appellationis à decreto A. C. relaxato ad fauorem Theodoræ in pacifica possessione administrationis tutelæ, & curæ Iacobi, & Petri Simonis hæredum quondam Iosephi Tosij, & illorum bonorum priuatiuè quoad alios contutores dubitaui, an tale mandatum sit reuocandum, & concedendum Nicolao de Rubeis deputato à testatore in codicillo, & contra dictum Nicolaum fuit resolutum, reseruato quod in alia disputatione videatur, an sit dandum Theodoræ, quæ non informat.

Ratio resolutionis fuit, quia Nicolaus non probat suam
1 quasi † possessionem in iure administrandi tutelam, & ideo cùm non constet de possessione de tempore motæ litis,
2 prout † requiritur, non potest concedi mandatum de manutenendo, Rol. *cons.79. num.18. lib.3.* Couar. *pract. quæst. cap.17. num.2. in fin.* Rota *decis.63. num.1. 603. num.*
3 *1. part.1. recent.* cùm manutentio sit danda † ad limites possessionis, & prout possediſſe apparet san. mem. Greg. XV. *decis.569. num.1.* Rota *in recent. decis.409. numer.1. part.2.* Mantic. *191. num.1.* & tamen notum est possessionem esse probandam ex actibus † possessorijs, de quibus
4 non constat, nam ex susceptione tutelæ non infertur ad administrationem, quæ cùm sit quid facti, necessariò est
5 probanda concludenter † ab allegante, *l. qui accusare, C. de eden.* Nec ex eo, quod Theodoræ fuerit datum mandatum de manutenendo priuatiuè, quoad Nicolaum, & alios contutores, sequitur probatam esse illius possessionem, quia quamuis priuatio iudicialis probet † possessio-
6 nem ex regula, quod priuatio præsupponit habitum, Bellamer. *decis.734. num.7.* Rota *in recent. decis.371. num.1. part.1. & 242. num.4. part.2.* attamen cum verbum illud *priuatiuè*, intelligatur, idest excluſiuè obuiando principio iuris administrandi, non autem priuando ab habitu admi-
7 nistrationis acquisitæ, talis regula † non applicatur huic casui, & ex eo, quod Theodora semper impediuit Nicolaum, ne conficeret inuentarium, videtur satis probari ipsum non esse in possessione.

Et ex his contra informante fuit resolutum &c.

* *In eadem causa habetur infra altera decisio sub die 24. Ianuarij 1635. coram eodem R.P.D. Ghisilerio.*

REVERENDISS. PIROVANO.

Volaterana Prioratus.

Die Veneris 23. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Litteris Apostolicis iustificatis, datur immissio illam petenti, sicuti ex testamento non abolito nec cancellato. Beneficij valor qualiter probetur: Item qualiter negatiua possessionis: Item quomodo negatiua existentiæ eius, quod quæritur, & sicuti etiam negatiua prouisionis Apostolicæ. Regulæ de Triennalis, vt sit locus quid requiratur.

SVMMARIVM.

1 *Litteræ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ semper datur immissio illam petenti.*
2 *Beneficij valor sufficienter probatur per testes de auditu, & fama.*
3 *Sumpta litterarum supplicationis, probant sicut ipsæ litteræ.*
4 *Clericatus probatur ex litteris testimonialibus Ordinarij.*
5 *Intentionis suæ fundamentum quis tenetur probare, licet consistat in negatiua.*
6 *Possessionis negatiuam probant testes, si dicant, quod aduersarius non possidebat, sed alius erat Dominus, & possessor.*
7 *Canonicatus eiusdem duo non possunt insolidum esse Domini.*
8 *Actorum reuolutio concludit ad probandam negatiuam existentiæ eius, quod in controuersiam ponitur.*
9 *Negatiua prouisionis Apostolicæ qualiter probetur.*
10 *Officiali in pertinentibus ad eius officium, solet fides adhiberi.*
11 *Titulorum multiplicitas in beneficialibus admittitur.*
12 *Negatiua vnius Canonicatus non excludit alios.*
13 *Beneficium petenti, nullum ius quæsitum acquiritur, dum supplicatio non reperitur registrata, & potest per officiales lacerari.*
14 *propter Tituli inualidi productionem per quod ius in beneficio non transfertur, quis non potest iuuari præsumptione melioris tituli ad probationem saltem negatiuè excludendam.*
15 *Regulæ de Triennali vt sit locus requiritur, vt triennium fluat vsque ad vltimum momentum, cum agatur de præscriptione.*
16 *Regulæ de Triennal. vt intret requiritur, quod titulus sit coloratus.*

DECISIO DLI.

PRo Ludouico Contugio tantummodo informante, fuit resolutum sententiam A. C. quæ eidem Ludouico concedit immissionem in possessionem beneficij, de quo agitur esse confirmandam.

Iustificat enim narrata in sua gratia, & quando † litte- 1
ræ sunt iustificatæ, semper datur immissio illam petenti, sicuti ex testamento non abolito, nec cancellato per *l. fin. C. de edic. Diu. Adrian. tollen.* Mohed. *decis.13. vt lit. pend.* Vitalin. *in clem.1. num.68. de caus. poses. & propriet.* Menoch. *de adipisc. remed.6. num.35. cap. si capitulo*, vbi glos. *in verbo exequatur de conces. præben. in 6.* Rota *in Cremonen. pensionis coram bon. mem. Andrea, quæ est 605. num.2. part 2. recent. & 335. num.15. coram Papa Greg. XV.*

De valore narrato ducatorum centum de camera, & computatis distributionibus 250. per non excessum, de pensione ducatorum centum monetæ Florentinæ, qua idem beneficium grauatum reperitur; ac de reseruatione prædij de Venzano à dicta Ecclesia dependenti, & clericatu Ludouici, non fuit dubitatum, quin concludenter iustificata remaneant, valorem probant duo testes dati, concludentes redditus Prioratus non excedere centum, & computatis distributionibus 250. & ambo de auditu, & fama deponant, † qui ad effectum iustificationis sufficiunt, 2
Put. *decis.29. lib.1.* Seraph. *decis.962. n.2.* Ægid. *decis.674.* Verall. *277. num.6. part.1.* grauamen pensionis, & reseruatio prædij quoad fructus probatur ex sumpto † litterarum reseruationis huiusmodi, de quibus in processu, & 3
probant prout probant litteræ ipsæ, Crescen. *de fid. instrum. decis.2.* Ægid. *decis.251. & in Burgen. Abbatiæ de Salas 14. Maij 1612. coram bon. mem. Francisco Vbaldo fuit latissimè comprobatum*, ac demum clericatus probatur ex
† litteris testimonialibus Ordinarij, Rota *decis.16. de pro-* 4
bat. in antiq. Gramat. *decis.81. num.1. decis.78. num.5. coram Papa Greg. XV.*

Supereſt maior difficultas narratiuæ non in iuris Ioannis possessoris huius Prioratus, quam proculdubio Ludouicus tenetur probare, etiam quod consistat † in negatiua, ex 5
quo desumit fundamentum ex ea, Innocen. & Hostien. *in cap. super his de accus.* Gabr. latissimè comprobans *concluſ.6. in princ. de probat.*

Cæterùm hanc negatiuam sufficienter esse probatam visum fuit Dominis, quia Ioannes vsque de anno 1629. permutauit canonicatum, & præbendam quem, & quam prætendebat habere in maiori Ecclesia Volaterana, cum Parochiali Ecclesia S. Petri in Silice Prioratus nuncupata, quam Cinus obtinebat, super qua permutatione expeditæ fuerunt litteræ Apostolicæ, cum declaratione intentionis Papæ, quod Ioanni ex prouisione Apostolica nullum ius quomodolibet acquiratur in dicta Ecclesia, nisi dictus Cinus, & ipse Ioannes, ille in parochiali, & iste in canonicatu resignatis ius habuerint tempore resignationis, vnde cum Ludouicus probet nec ante, nec de tempore resignationis, nec vnquam ex post Ioannem obtinuisse huiusmodi canoni-

canonicatum, dubitari non potest, quin narratiua illius non iuris remaneat concludenter probata.

Ad probandum autem, quod Ioannes, nec ante, nec post resignationem obtinuerit huiusmodi canonicatum, dantur duo testes optimè concludentes, Ioannem nunquam possedisse canonicatum prædictum, sed quidem dominum, & possessorem illius fuisse Ioannem Baptistam Segherium, vti à Capitulo prouisum, qui publicè, & notoriè habebatur pro canonico, non autem Ioannes optimam ille primus testis afferens rationem, quia de eo tempore erat canonicus in eadem Cathedrali, & benè nouerat omnes, qui se pro canonicis gerebant, secundus verò de publica voce, & fama, quia Segherius erat ille possessor, & hunc esse mo-
6 dum † probandi negatiuam dominij aduersarij, probando alium esse dominum, & possessorem voluerunt, Castr. *cons.* 77. *num.* 6. *in fine part.* 2. Cinus *in l. cum seruum post medium, C. de seru. fugit.* Surd. *cons.* 415. *num.* 18. *vol.* 3. Quia non
7 † possunt duo insolidum esse domini eiusdem canonicatus, *l. in commodato*, §. *si duobus vehiculum*, *ff. commod. l.* 3. §. *ex pluribus*, *ff. de acquir. possess.*

Et prædictorum testimonium optimè coadiuuatur ex diligentijs de ordine, & Iudicis primæ instantiæ mandato factis, tam in registris publicis, quàm secretis Datariæ, & parte citata, qui retulerunt ab anno 1628. & per totum mensem Martij 1633. non inueniri registratam supplicatio-
8 nem dicti canonicatus ad fauorem Ioannis, quæ † actorum reuolutio concludens est ad probandam negatiuam existentiæ eius, quod in controuersiam ponitur, Bart. *in l. fin. C. de reb. cred.* Alciat. *præsumpt.* 16. *reg.* 3. Herculan. *in tract. quis teneatur probare negatiuam numer.* 167. & 176. Bec. *cons.* 40. *num.* 2. Surd. *cons.* 21. *num.* 1. & *decis.* 231. *num.* 1. & 300. *numer.* 11. & passim similes diligentiæ
9 † admittuntur in Curia ad probandum negatiuam prouisionis Apostolicæ, Caputaq. *decis.* 265. *num.* 1. *part.* 1. & 323. *num.* 4. *part.* 2. *recent.* Addend. *ad decis.* 287. *num.* 10. *coram Papa Greg. XV.* & nouissimè eadem probatio fuit admissa coram me *in Romana Præpositura* 6. *Iunij* 1633. quæ magis etiam confirmatur ex fide, & attestatione Cancellarij eiusdem Cathedralis, dicentis inter ordinationes capituli non apparere datam fuisse possessionem Ioanni Tenaliæ de aliquo canonicatu, & præsertim de præbenda S. Victoris, sed eandem præbendam fuisse possessam per Ioannem Baptistam Segherium, & post eum per Cinum Caffarec-
10 cium, cui † officiali in pertinentibus ad eius officium solet fides adhiberi, Caputaq. *decis.* 266. *part.* 2. Put. *decis.* 187. *lib.* 3. Seraph. *decis.* 1123. *n.* 3.

Non obstat, quòd Ioannes sit possessor, & possit iuuari alio titulo, & Canonicatu propter concursum multiplici-
11 tatis † titulorum qui admittitur in beneficialibus, Caputaq. *decis.* 339. *part.* 1. & 305. *part.* 3. vt propterea † negatiua vnius canonicatus non excludat alios, Crescent. *decis.* 12. *de probat.*

Quia probatio Ludouici quamuis se restringat ad vnum canonicatum habentem præbendam S. Victoris annexam, nihilominus, cum idem Ioannes produxerit ad probandum ius in canonicatu prædicto quandam notam extractam ex libris paruæ datæ, in qua registrantur tantummodò formalia verba (Ioannes Tenalia super canonicatu, & præbenda Volateranen. per resignationem Ioannis Baptistæ Segherij reseruatio pensionis ducatorum 41.) & ex ea certum sit nullum fuisse ius quæsitum Ioanni in canonicatu, quidquid sit
13 de iure ad illum obtinendum, dum † supplicatio non reperitur registrata, & per officiales potest lacerari, Sarnen. *in reg. de non tollendo iure quæsito qu.* 1. *num.* 33. Gonzalez *ad reg.* 8. *glos.* 15. §. 2. *num.* 33. Paris. *de resignat. lib.* 2. *qu.* 24. Garz. *de benef. part.* 4. *cap.* 2. *num.* 16. indè sequitur propter productionem tituli inualidi per quod ius in canonicatu non transfertur, vt non possit iuuari præsumptione melioris ti-
14 tuli ad probationem negatiuæ † saltem excludendam, *cap. dudum de decimis*, Cassad. *decis.* 3. *de caus. poss. & propr.* Put. *decis.* 239. *num.* 2. *lib.* 3. Ægid. *decis.* 293. Seraphin. *decis.* 1235. *in fine*.

Denique non obstat, quòd Ioannes sit triennalis possessor, & Ludouico obstet regula Cancellariæ litium extinctiua super beneficijs controuersis, & conditio prouisionis eiusdem Ludouici, dummodo Tenalia non sit triennalis possessor.

Quia à die captæ possessionis per Ioannem Tenaliam, quæ contigit die 24. Martij 1629. vsque ad diem prouisionis Ludouici habentis datam Kalendis Martij 1632. idest prima Martij adhuc triennium non fluxit, † prout neces- 15
sarium est vsque ad vltimum momentum, cùm agatur de præscriptione, Rebuff. *de pacif. possessor. num.* 320. sed vlterius nec de aliqua possessione valida potest Ioannes docere non iustificato titulo propter conditionem in litteris permutationis appositam, ibi, (Nostræ intentionis existit, quod ex prouisione nostra huiusmodi nullum tibi ius quomodolibet in d. Ecclesia acquiratur, nisi Cinus in Ecclesia illa Parochiali, & tu in canonicatu, & præbenda prædictis ius habueritis tempore resignationis,) quæ conditio cum non fuerit purificata, & impossibilis per Ludouicum probata ex supradictis appareat, semper obuiat principio acquirendi ius quomodolibet in prioratu permutato, cum
† tendat ad discolorandum titulum sine quo regulæ de 16
triennali locus esse non potest, Sarnen. *ad eandem regulam quæst.* 26. *num.* 14. Rebuff. *de pacif. possessor. num.* 160. Cassad. *super reg. decis.* 7. *num.* 2.

Et ita &c.

* *Infra in eadem causa adest alia decisio sub die* 20. *Nouembris* 1634. *coram eodem bon. mem. Reuerendiss. Pirouano.*

REVERENDISS. COCCINO.

Auersana Funeralium.

Die Veneris 23. *Iunij* 1634.

ARGVMENTVM.

Iura Parochialia, in quibus consistant Ecclesia Parochialis in Ecclesijs sitis intra limites Parochiæ, præter iura Parochialia, in alio iure non habet intentionem fundatam. Defunctus, quando sibi eligit sepulturam in aliqua Ecclesia sita intra limites suæ Parochiæ, postquam cadauer est ibi illatum, Parochus Ecclesiæ d. defuncti, nequaquam potest ibi facere officium.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ, ex quibus præsumantur, quod sint erecta auctoritate Ordinarij, ita vt retineant nomen Ecclesiarum, non autem simplicium Oratoriorum, n.* 2.

3 *Parochiale ius consistit in eo. Primò, vt Parochiani diebus festiuis audiant Missam in parochia, licet hodie de consuetudine non seruetur.*

4 *Secundò, consistit in eo, quod dicti Parochiani percipiant sacramenta in Ecclesia parochiali, seu à Presbyteris d. parochialis.*

5 *Tertiò, quod parochiani ibi sepeliantur.*
Limita primò hoc, nisi eligant sibi sepulturam in alio loco, num. 6.
Sepulturam sibi eligere est actus propriæ voluntatis, num. 6.
Limita secundò, si adsit sepulchrum maiorum, n. 7.
Et in isto casu Parochus habet intentionem fundatam in quarta funeralium, n. 8.

9 *Quartò, ius Parochiale consistit in eo, quod decimæ soluantur ipsi parochiali.*

10 *Quintò, consistit in eo, quod d. parochiali sint debitæ oblationes.*

11 *Ecclesiæ, licet sint fundatæ intra limites aliquarum Ecclesiarum parochialium, nihilominus illi non sunt subiectæ.*

12 *Ecclesia nulla, præter Cathedralem, fundat intentionem suam de iure super subiectione alterius Ecclesiæ, etiam fundatæ intra limites suæ parochiæ, præterquam quod ad iura parochialia, & n.* 14. & 15.

13 *Ecclesia parochialis, si in Ecclesia sita intra limites Parochiæ, præter iura parochialia, prætendat habere aliquod ius, hoc tenetur probare ex iure speciali sibi competere, & n.* 16.

18 *Hostien. in cap. dilectus, num* 4. *de Capell. Monach. reijcitur.*

19 *Christiano licitum est eligere sepulturam in quacunque Ecclesia, quamuis non sit parochialis, n.* 24.

20 *Et istud ius acquirit, Ecclesia non parochialis ex consuetudine, vel authoritate Episcopi.*

21 *Sepulturam, quando quis sibi elegit in Ecclesia non parochiali,*

rochiali, tunc liberè d. Ecclesia potest concedere sepulturam.

22 *Parochi in locis sitis in Parochia, habent tantum intentionem fundatam quo ad iura parochialia.*

23 *Defunctorum corpora, postquam sunt illata in Ecclesias non parochiales, quæ à defunctis fuerunt electæ, tunc Parochus non potest ibi facere officium, cum non sit hoc de iuribus parochialibus, & ita seruatur in Vrbe, num.27.*

25 *Parochi in alienis Ecclesijs nihil agere possunt.*

26 *Testes plures in concursu sunt præferendi paucioribus.*

27 *Testes verisimiliora deponentes in concursu præualent, num.26.*

28 *Defunctorum corpora, quando ex eorum voluntate ad Ecclesias Regulares non sibi Parochiales deferri debent, an tunc Parochus illorum postquam cadauera sunt illata, possit in dd. Ecclesijs facere officium.*

29 *Defuncti corpus, quando sepelitur in alia Ecclesia seculari, tunc Parochus non habet intentionem fundatam, nisi super quarta funerali.*

30 *Confratres, quando sepeliuntur in Oratorio Confraternitatis, facere officium spectat ad Parochum, intra cuius limites situm est Oratorium, non ad Capellanum Oratorij, & n.33.*

31 *Illatio non fit ad diuersa.*

32 *Iul. Lauor. lucubrat. variæ titul.2. cap.9. num.119. refellitur.*

DECISIO DLII.

INtra limites Parochiæ S. Ioannis Terræ Iuliani Auersanæ Diœcesis, sita est Ecclesia Sanctiss. Annunciationis, quæ habet in redditibus scut.3000. & xx. Presbyteros sibi inseruien. Fontem baptismalem pro pueris expositis, Hospitale pro infirmis, quibus per Presbyteros eiusdem Ecclesiæ approbatos ab Ordinario, administrantur sanctiss. Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ vnctionis Sacramenta, quod sanctiss. Eucharistiæ Sacramentum, & Oleum sanctum quotidie asseruantur in dicta Ecclesia, in qua etiam licitum cuique est sepulchrum sibi eligere.

In parochia verò S. Annæ, adest Ecclesia S. Sophiæ, vbi non solum seruatur sanctiss. Eucharistiæ Sacramentum, sed etiam diuersæ Sanctorum reliquiæ, & in hac Ecclesia solet ab Episcopis tempore visitationis celebrari, & qualibet die Quadragesimæ à concionatoribus verbum Dei prædicari, & in ista pari modo potest quisque sibi sepulturam decernere; habetque etiam hæc in redditibus scut.2000. & in sui seruitio xx. Presbyteros, prout de his omnibus constat ex attestatione Reuerendiss. D. Episcopi: Quare dd.

1 † Ecclesiæ præsumuntur erectæ auctoritate Ordinarij, vt per Decian. *in tract. crim. lib.6. cap.25. num.19.* Farinac.

2 *de immunit. Eccles. num.267.* ita vt retineant † nomen Ecclesiarum, non autem simplicium Oratoriorum, Dec. *cons.148. in princ.* Hieron. Caratt. *in opusc. de iurib. Paroch. tit. 2. cap.14.*

Orta est quæstio inter Parochos prædictarum parochialium ex vna, ac Magistros, & Oeconomos dd. Ecclesiarum ex altera; Ad quos spectet facere officium super cadaueribus sepeliendis in dictis Ecclesijs sanctiss. Annunciatæ, & S. Sophiæ, postquam corpora mortuorum fuerint illuc illata, & Domini censuerunt spectare ad Presbyteros dictarum Ecclesiarum, non autem ad præfatos Parochos.

Et pro resolutione præsentis dubij, tria sunt præmittenda. Primò, quod vt dicit Abb. *in rubr. de Paroc. num.2.*

3 ius † parochiale consistit in eo, quod Parochiani diebus festiuis audiant Missam in parochia, vt in *cap.2. eod. tit.* licet hodie de consuetudine non seruetur. Secundò consistit

4 † in eo, quod d. Parochiani percipiant Sacramenta in Eccl. Parochiali, seu à Presbyteris d. Parochialis, *cap. Episcopus in Diœcesi 7. qu.1. cap. nullus, de Parochijs.* Tertiò,

5 † quod Parochiani ibi sepeliantur, *c. omnis, de pœnit. &*

6 *remiss. clem dudum, §. verum, de sepult.* nisi eligant † sibi sepulturam in alio loco, cum sit actus propriæ voluntatis, *c. cum liberum, de sepult.* Natt. *cons.432. num.6. & seqq.* Cæs.

7 de Graff. *decis.1. num.1. de sepult.* & nisi adsit † sepulchrum maiorum, *c. Ebron, c. placuit 13. qu.2. cap. fraternitatis, de sepult. c.2. cum quis, eod. tit. in 6.* Et in isto casu Parochus

8 habet fundatam † intentionem in quarta funeralium, vt in *d. clem. dudum §. huiusmodi,* Vgolin. *de off. Episc. cap.17. num.2.* & resoluit Sac. Congreg. Rituum in causa *Capuana* 31. *Martij* 1629. proponente Eminentiss. Cardinali Pio. Quartò, † ius parochiale consistit in eo, quod decimæ 9
soluantur ipsi parochiali, *cap. cum contingat, de decimis.* Quintò, quod † ei sint debitæ oblationes, *c. cum omnis* 10
Christianus, de consecr. dist.1. & est elegans decisio benè distinguens materiam, *in causa Lunen. Sarzanen. oblationum 8. Februarij 1627. coram R. P. D. meo Merlino.*

Secundò est præmittendum, quod licet dd. Ecclesiæ sint † fundatæ intra limites dd. parochialium, nihilominus il- 11
lis non sunt subiectæ, *ex text. in c. fin. de off. Archid.* quia nulla Ecclesia, citra Cathedralem, † fundat intentionem 12
suam de iure super subiectione alterius Ecclesiæ, etiam fundatæ intra limites suæ parochiæ, præterquam tamen quoad iura parochialia; & vltra ea si vellet vendicare † aliquod 13
ius in aliena Ecclesia, deberet probare ex iure speciali hoc sibi competere, vt in *c. dilectus, de Capell. Monach.* in quo communem esse theoricam dicit Abb. *in c. ad audientiam il primo num.8. vers. etiam nulla, de Eccles. ædif.* idem Abb. *in d. c. dilectus, num.11. vers. vnde concludit de Capell. Monach.* vbi dicit, quod Innocent. & communiter DD. tenent, quod Ecclesia inferior, † citra Cathedralem, non 14
possit de iure communi petere aliquam subiectionem in alijs Ecclesijs inferioribus, licet sint sitæ intra suam Parochiam, & Calder. *in cons.6. num.1. vers. item sicut, de relig. dom.* dicit † quod non reperitur iure cautum, in quo 15
teneatur Capella constructa in alterius parochia, vt notant DD. *in d. c. ad audientiam, il primo de Eccles. ædif.* Innoc. *in d. c. dilectus num.4. post princ. vers. nec esse dignum;* vbi quod non inuenit aliquid de iure pertinere Parochis † su- 16
per minores Ecclesias, & quod exceptis iuribus parochialibus, alia iura non competant parochiali in Ecclesia intra limites suæ parochiæ fundata, dicit Io. Andr. *in d. c. dilectus, num.9.* Card. *num.2. in 2. oppositione,* Abb. antiquus *num.3. vers. vnde dicit:* vbi hoc verum, præterquam quod iura parochialia, Butr. *num.3. vers. tertiò nota, & num.11. vers. nota quod Ecclesia, & num.13. vers. sequeretur,* vbi quod † Parochia non fundat intentionem suam, nisi quoad iura 17
parochialia, Io. de Anan. *num.12. vers. secundò oppono,* & cùm hæc sit communis opinio, non est curandum quicquid dicat † Hostien. ibidem *num.4. vers. verumtamen, qui nec* 18
figit pedes.

Tertiò præmittendum est, licitum esse christiano † eli- 19
gere sepulturam in qualibet Ecclesia, etiam quod non sit parochialis, & istud ius acquirit Ecclesia non † Parochia- 20
lis ex consuetudine, vel authoritate Episcopi, Hostien. *in c. quia nonnulli, num.7. ad fin. vers. quod si aliquis,* & ibi Io. Andr. *num.8.* Butr. *numer.10.* Card. *qu.11. de cler. non resid.* Feder. de sen. *cons.135. num.19.* Rota *decis.228. numer.7. part.2. recent.* & fuit resolutum *in Mediolanen. quartæ funeralis 14. Maij 1622. coram R. P. D. meo Merlino,* & hoc casu liberè † dictæ Ecclesiæ possunt concedere sepulturam, 21
Nauarr. *cons.1. n.1. de sepult. in nou.*

His tribus positis, cùm dd. Ecclesiæ non sint subiectæ Parochis, vt in secundo præmisso dictum fuit, & illi habeant † solum intentionem fundatam de iure communi 22
super iuribus parochialibus, Abb. *in cap. dilectus numer.4. vers. sed dubitatur, de off. ord.* Rota *decis.56. num.1. part.1. recent.* Cùm facere dictum officium postquam cadauera † sunt illata, non sit de iuribus parochialibus, vt ex no- 23
tatis in primo præmisso colligi potest, sequitur perneceſſe, quod si fideles eligant sibi sepulchrum in dictis Ecclesijs, † prout facere possunt, vt in tertio præmisso dictum fuit, 24
quod officium debeat celebrari per Presbyteros dictarum Ecclesiarum, non per Parochos, cùm † Parochi in nihil 25
agere habeant in dictis Ecclesijs, ad text. *in cap. placuit 7. qu.2. cap. Episcopus in Diœcesi 7. qu.1. cap. nullus de Parochis,* & cum prædictis concordat Constitutio Synodalis Auersana, & ita fuit obseruatum à 40. annis, & citra, vt deponit tertius testis ætatis 72. annorum, octauus 59. nonus ætatis 70. vndecimus ætatis 64. decimus tertius ætatis 70. decimus quintus ætatis 80. & decimus sextus ætatis 87. & aliqui testes deponunt, quod cum quidam curatus esset etiam Sacrista Ecclesiæ S. Sophiæ, quando ad illam cadauera deferebantur ex sua Parochia, ipse abstinebat ab officio faciendo, secus autem quando cadauera erant ex alterius Parochia. Et quamuis adsint alij testes pro alia parte deducti, qui deponunt, quod Parochi faciebant officium; nihilominus duodecim testes declarant hoc fuisse factum de licentia Presbyterorum dd. Ecclesiarum.

Et in

Et in concurſu magis eſt ſtandum teſtibus dd. Eccleſia-
26 rum, & non † Parochorum, tum quia ſunt plures, tum quia deponunt veriſimiliora, quia deponunt fuiſſe ſeruatum id, quod eſt de iure: tum etiam, quia eorum dicta declarantur ab alijs teſtibus, vt ſupra relatum fuit, & ita
27 ſeruatur in † Vrbe in ſimilibus terminis, vt patet ex atteſtationibus iuratis diuerſorum Parochorum.

Hinc meritò hoc idem reſpondit Sac. Congr. Rituum in hac cauſa 20. Nouembris 1628. & rurſus 17. Maij 1629. & 2. & 23 Martij 1630. antequam prædicti teſtes examinarentur, quorum depoſitiones non officiunt ex ſupra deductis, & hæc omnia comprobantur, quia prædictus modus
28 debet ſeruari quando cadauera † deducuntur ad Eccleſias Regularium, prout plures declarauit Sac. Congregatio Rituum, & nouiſſimè proponente Eminentiſſ. D. meo Petro Maria Card. Burgheſio, in cauſa Adrien. 5. Iulij 1631. & quamuis iſtæ reſolutiones loquantur de Eccleſia exempta; tamen idem eſt in iſtis Eccleſijs reſpectu Parochorum, quia illis non ſunt ſubiectæ, & Sacra Congregatio Rituum habuit hunc ſenſum in cauſa Capuana 31. Maij 1629. proponente Eminentiſſ. D. meo Card. Pio, vbi dixit in iſtis ter-
29 minis, quod quando ſepelitur cadauer † in alia Eccleſia ſæculari, Parochus non habet intentionem fundatam, niſi ſuper quarta funerali.

Non obſtat, quòd quando confratres ſepeliuntur in
30 Oratorio Confraternitatis, † facere officium ſpectet ad Parochum, intra cuius limites ſitum eſt Oratorium, non ad Capellanum Confraternitatis, vt refert Iulius Lauorius *lucubrat. variæ tit. 2. cap. 11.* quia fides ſit penes dictum au-
31 ctorem, qui etiam loquitur in Oratorio † Confraternitatis, nos autem verſamur in Eccleſijs ſitis in aliena Parochia, in quibus terminis Sac. Congregatio reſoluit, quod Presbyteri dictarum Eccleſiarum debeant facere officium, licet poſtea examinatis teſtibus, voluerit, quod illorum probationes diſcuterentur in Rota, & quamuis idem Lauo-
32 rius *eod. tit. 2. cap. 9. num. 119.* diſtinguat inter Eccleſiam exemptam, & non exemptam, † tamen loquitur ex capite ſuo, *& num. 20.* exemplificat quando eligitur ſepultura in Oratorio Confraternitatis, ac dicit, quod ex ſententia Congregationis, Parochus, in cuius Parochia ſitum eſt
33 Oratorium, † debet facere officium; vnde non loquitur in Eccleſia, quicquid dicendum eſſet in Oratorio, quod declarare ſpectat ad Sacram Rituum Congregationem, vt ſupra oſtenſum fuit, non agitur hic de Oratorio, ſed de Eccleſijs.

Et ita concluſum fuit vtraque parte informante.

* *Infra in eadem cauſa adeſt altera deciſio ſub die 30. Aprilis 1635. coram eodem bon. mem. Reuerendiſſ. Coccino.*

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Conſtantinopolitano.

Firmana Dotis.

Die Lunæ 26. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Tranſactio, vt per læſionem reſcindatur, qualis eſſe debeat. In donationibus, & non in compenſationibus reciprocis requiruntur ſolemnitates requiſitæ per Conſtitutionem Marchiæ.

SVMMARIVM.

1 *Læſio pendens à futuro euentu, an ſit ſufficiens ad reſcindendam tranſactionem.*
2 *Læſio qualibet non ſufficit ad reſcindendam tranſactionem.*
3 *Læſio debet eſſe enormis ad effectum reſcindendi tranſactionem.*
4 *Dotalia interuſuria debentur marito pro ſubſtentatione onerum matrimonij.*
5 *In donationibus debent interuenire ſolemnitates requiſitæ per Conſtitutionem Marchiæ, in Addit. Cardinalis Carpen. quæ loquitur etiam de donationibus factis à maioribus, n. 5.*
6 *In compenſationibus reciprocis non requiruntur ſolemnitates requiſitæ in donationibus, & num. 7.*
8 *Delicti præſumptio oritur contra eum, qui in eo habet intereſſe.*

DECISIO DLIII.

CVm in propoſitione huius cauſæ ſub die 17. Maij præteriti D. Comes Franciſcus Maria non informaſſet, iterùm eo inſtante propoſui cauſam ſuper eiſdem, & Domini ſteterunt in deciſis. Quia ſententia A. C. viſa eſt confirmanda, ex quo tranſactio, de qua agitur, optimè ſubſiſtit, cum re vera Comiti illam modo impugnanti vtilis fuerit. Nam vertente lite inter D. Comitem, & D. Claudium, Comes habuit proceſſum originalem cauſæ, quem cum reſtituere nequiret, iudex illi pignorari fecit multa bona, & tandem facta reſtitutione d. Proceſſus tam in originali, quàm in copia repertus fuit caſſatus. Sententia enim iudicis erat quod Claudius traderet poſſeſſionem liberam, & exemptam ab omnibus cenſibus, vel idoneè caueret, & hæc vltima pars alternatiuæ caſſata reperitur, ob quam lecturam Claudius proteſtatus fuit ſe velle criminaliter agere, vt in *Summ. num. 2.* Vndè inter eos deuentum fuit ad tranſactionem in qua dicto Comiti fuerunt reſtituta omnia bona pignorata, cum promiſſione de illum non moleſtando neque de cuique conſentiendo. Et viceverſa Comes remiſit Claudio interuſuria dotalia iam decurſa, facta inſuper obligatione de non petendo decurrenda, nec ipſum dotis reſiduum durante tamen vita Claudij, quod pactum videtur inſufficiens ad inducendam læſionem in tranſactione, † vti limitatum ad vitam Claudij, & pen- 1
dens à futuro euentu, ſicut ponderarunt Dec. *conſ. 532. num. 11.* Bero. *conſ. 176. num. 4. lib. 1.* & fuit dictum in deciſione quæ reuidetur. Non enim † ſufficit quælibet læſio 2
ad infringendam tranſactionem, ſed debet eſſe † ænor- 3
mis, quæ hic nullo modo viſa eſt adeſſe, Bart. *in l. 2, num. 7. & 8.* Cagnol. *num. 80. C. de reſcind. vend.* Mantic. *de taçit. lib. 26. tit. 9. num. 29.* Put. *deciſ. 223. in fin.* Rota *diu. deciſ. 102. num. 2. part. 1,* Caualer. *deciſ. 407. n. 1.*

Non obſtat, quòd d. interuſuria debebantur Comiti pro † ſubſtentatione onerum matrimonij iuxtà gloſ. *in l. de* 4
diuiſione ff. ſol. matr. & ideo cum eorum remiſſio ſit donatio mera, interuenire debebant in contractu ſolemnitates requiſitæ per Conſtitutionem Marchiæ in Addit. Cardinalis Carpen. † quæ expreſsè loquitur de contractibus donatio- 5
num etiam maiorum, vt ponderauit Rota coram Caualer. *deciſ. 260. num. 1. & ſeqq.* & fuit reſolutum *in Auximana bonorum 11. Aprilis 1603. coram bon. mem. Cardin. Millino.*

Nam reſpondetur quod non verſamur in donatione, † ſed in recompenſatione reciproca, ſiquidem Claudius pro 6
dictis interuſurijs decurſis, & dilatione ſibi facta de non petendo decurrenda, ac ipſum dotis reſiduum ſua vita durante, cum tamen eſſet admodum ſenex, remiſit Comiti ſolum pignora capta, ſed etiam condonauit actiones criminales ad dictam caſſaturam ſibi competere creditas, quas contra illum intentare volebat. Vnde ſtante † iſta reci- 7
proca compenſationi non requirebantur ſolemnitates, Tiraquell. *in l. ſi vnquam verb. donatione largitus num. 127. & 130. C. de reuoc. donat.* Soc. *conſ. 48. num. 8. verſ. 2. eſt aduertendum lib. 1.* Alex. *conſ. 20. n. 3. verſ. eſt etiam aduertendum lib. 3.* Gozad. *conſ. 87. n. 11.* Ruin. *conſ. 126. n. 8. lib. 1.* Seraph. *deciſ. 723. n. 21. part. 2. recent.* & latè deductum fuit *in Segnina Caſtror. 13. Nouembris 1623. coram R. D. meo Coccino Decano, & 19. Iunij 1634. coram me.*

Minus obſtat, quòd cum iudex iam ſententiaſſe ad fauorem d. Comitis, non eſt præſumendum, quod ipſe prædicta verba deleuerit. Quia cùm non poſſit dubitari quin proceſſus poſt ſententiam peruenerit ad manus Comitis, vt conſtat ex quietantia, licet ad eius fauorem lata fuerit ſententia, attamen cum ſibi magis proficua eſſet prima pars alternatiuæ, quàm ſecunda, rectè poteſt † præſumi, quod 8
ipſe verba deleuerit, cum in illis habeat intereſſe, Natta *conſ. 314. n. 10. lib. 2.* Becc. *conſ. 70. n. 21. lib. 1.* Maſcard. *de probat. concluſ. 831. n. 12.* latè Adden. ad Farinac. *conſ. 60. litt. 1. lib. 1.* & ſic ceſſat obiectum, quod moleſtiæ fuiſſent calumnioſæ.

Et ita parte vtraque &c.

REVE-

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana Affictus.

Die Mercurij 28. Iunij 1634.

ARGVMENTVM.

Conductor finito tempore conductionis, non potest amplius fructus rei iam sibi locatæ percipere. Testibus practicis, & deponentibus de facto proprio, est plena fides adhibenda. Gratia quando recipiat suum esse. Item quando honoraria debeantur pro expeditione Gratiæ expeditoribus beneficiorum.

SVMMARIVM.

1 *Fructus immaturi, non debentur vsufructuario temporali, etiam si proximi recollectioni sint.*
2 *Conductor post tempus conuentum non colligit, nec facit fructus suos.*
Quia deficit ius habere in re.
3 *Testibus practicis, & deponentibus de facto proprio, plena fides est adhibenda.*
4 *Testi deponenti de facto proprio est plena fides adhibenda, etiamsi aliàs testis inhabilis sit.*
5 *Vsus benè declarat voluntatem, & quid senserint contrahentes ad inuicem.*
6 *Materiæ si originentur ab eodem fonte, & causa non possunt diuerso iure censeri.*
7 *ex Instrumento aliquo agens, tenetur adimplere in eo contenta.*
8 *Gratia recipit suum esse, quando signata est supplicatio.*
9 *Supplicatio quando est registrata, & soluta componenda, tunc supplicatio amplius ab officialibus lacerari non potest.*
10 *Illatio non fit ad diuersa.*
11 *Testes non possunt determinare ea, quæ pendent à iuris dispositione.*
Honoraria debentur Expeditori beneficij de tempore, quo gratia est perfecta, non autem de tempore, quo prouisus vtitur gratia per expeditionem Bullarum, vide n. 11. 15. & 16.
12 *Iudici pronuncianti, & non exequenti debentur honoraria.*
13 *Gabellario debentur honoraria de tempore casus contingentis, quamuis exactio vltra tempus conductæ deferatur.*
14 *Et hoc ea ratione, quia exactio retrotrahitur ad principium iuris productiui obligationem exigendi, quamuis actio deferatur.*
15 *Actus consequutiuus regulatur secundum naturam actus principalis.*
18 *Executio pœnæ, an retrotrahatur ad diem delicti, vel sententiæ, respectu obligationis contractæ ex delicto, vel contrauentione, & num. seq.*
20 *Literæ tot solent expediri, quot sunt gratiæ concessæ.*
21 *Testibus patientibus plures exceptiones, non est adhibenda fides.*
22 *Exceptiones leues contra testes non releuant, si deponant de facto proprio.*
23 *Testes nihil concludentes reijciuntur.*

* *Infra in eadem causa adest altera decisio sub die 27. Nouembris 1634. coram eodem bon. mem. Pirouano.*

DECISIO DLIV.

PRæcesserat locatio, & respectiuè conductio inter Sereniſſimum Cardinalem Sabaudiæ, & Petrum Eſchinardum ſuper honorarijs eidem Sereniſſimo vti Protectori Regnorum Galliæ debitis pro expeditionibus occaſione beneficiorum in eiſdem Regnis vacantium, ſiue illæ tranſirent per Conſiſtorium, ſiue per Datariam, aut aliam viam ſecretiorem, quæ incipere debebat in die 5. Iunij 1626. & finem recipiebat in eadem die 1631. cuius locationis vigore, cum actum fuiſſet contra eundem Eſchinardum coram A. C. & obtentum mandatum executiuum pro ſumma in eo contenta, & cauſa ad Signaturam Iuſtitiæ delata pro obtinenda appellatione reſcriptum fuerit, vt idem iudex iterùm audiret, & procederet de voto Rotæ ſuper propinis Rhemenſibus tantum. Hodie iuxta formam reſcripti dubio per me propoſito reſponſum fuit, honoraria de quibus in dubio non eſſe excomputanda.

Vacante enim Eccleſia Rhemenſi, de qua Abbas S. Dionyſij ad nominationem Regis Chriſtianiſſimi prouiſus fuerat, cum gratia retentionis aliquorum Monaſteriorum, litteræ prouiſionis Eccleſiæ per Datariam fuerunt expeditæ intra quinquennium locationis, & honorarium Eſchinardo perſolutum, & ſeu excomputatum, & de hoc non dubitatur; Litteræ verò expeditionis gratiæ retentionis Monaſteriorum fuerunt expeditæ quinquennio locationis elapſo, quorum honoraria Eſchinardo non debentur, nec per conſequens de credito Sereniſſimi Cardinalis leuanda ſunt, quia ante expeditionem bullarum fructus dicuntur immaturi, † qui non debentur vſufructuario temporali, etiam 1
ſi proximi recollectioni ſint, Bald. *in l. fin. num. 5. C. de fruct. & lit. expen.* Surd. *deciſ. 131. num. 7.* Molin. *de primog. lib. 3. cap. 11. num. 2.* & conductor poſt tempus † con- 2
uentum non colligit, nec facit fructus ſuos, quia deficit ius habere in ipſa re, *l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati.*

Honoraria autem huiuſmodi non deberi Cardinali Protectori, niſi tempore expeditionis bullarum, aut quando illæ ſunt plumbatæ, probant tres teſtes formiter examinati, concludentes tunc, & non antè emolumenta ex materijs, quæ per datariam tranſeunt, deberi quando bullæ expediuntur, vel plumbantur, nec prius præſumi natam obligationem, aut actionem Cardinali Protectori, atteſtantes inſuper ita fuiſſe obſeruatum à die, quo expeditores ſe obligarunt Oratori Betunes pro ſimilibus emolumentis conſignandis ad vtilitatem Cardinalis Protectoris; Quibus vti pluribus, & tam reſpectu ſtyli, quàm obſeruantiæ benè informatis, quia Expeditores Galli, † ac practici ſunt, & 3
de facto proprio deponunt, plena fides eſt adhibenda, *cap. licet cauſam, verſ. ex præmiſſis, de probat.* Surd. *conſ. 7. num. 45.* Crauett. *conſ. 178. num. 7.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 2. in fin. de empt. & vend.* Rota *deciſ. 351. num. 11. coram Papa Greg. XV. & deciſ. 147. num. 15. part. 1. recent.* ac Surd. *conſ. 132. numer. 1. & 3.* hoc admittentes, etiam ſi aliàs † teſtis ſit inhabilis, modò deponat de facto proprio, prout 4
prædicti teſtes deponunt ſe promiſiſſe Oratori Regis de tempore expeditionis bullarum.

Quæ obſeruantia eò certior, & indubitata redditur ab vſu eiuſdem Eſchinardi, qui de tempore ſui affictus exegit honoraria expeditionum reſpectu beneficiorum, pro quibus ante locationem iam erant ſignatæ ſupplicationes, & quorum plura exempla dantur Summario Cardinalis n. 9. qui vſus † benè declarat voluntatem, & quid ſenſerint 5
contrahentes ad inuicem, *l. Iulianus, §. proindè, ff. ad Macedon. l. quædam ſunt, ff. de reb. dub.* Gabr. *conſ. 66. num. 24. lib. 2.* Mantic. *de contract. lib. 2. tit. 1. num. 5.* Surd. *conſ. 195. n. 15. & 207. n. 2.*

Concurrit præterea modus exigendi ſimilia emolumenta per Collegium Cardinalium, cui Collegio, etiam quod materiæ Conſiſtoriales tranſeant per Datariam, talia debentur, & exigit, niſi tunc quando bullæ expediuntur, aut plumbatæ exeunt de manibus officialium, vt atteſtantur practici bullarum Expeditores in ſcriptura, quæ datur *Summario Cardinalis num. 2.* Vndè cum eædem ſint materiæ, † & originentur ab eodem fonte, & cauſa non poſ- 6
ſunt diuerſo iure, aut tempore incipere deberi, nempè de tempore componendæ Protectori, & Collegio de tempore expeditionis bullarum, *l. eum qui ædes, ff. de vſucap.* Ruin. *conſ. 168. num. 15. vol. 3.* Cæphal. *conſ. 172. num. 12.* Surd. *conſ. 53. num. 12. & 127. num. 8. & 135. num. 7.* atque ita quoad Collegium gratia habeatur pro perfecta tempore expeditionis bullarum, & quoad Protectorem de tempore expeditionis ſupplicationis.

Non obſtat, quòd idem Sereniſſimus ad plura ſe obligauerit in eodem inſtrumento locationis, ſcilicet vt Eſchinardus pacificè gaudere poſſit honorarijs expeditionum, quæ per Conſiſtorium, Datariam, aut aliam viam ſecretam tranſibunt, & in caſum quod idem Eſchinardus à ſollicitatoribus expeditionum exigere non poſſit prædicta honoraria, teneatur eadem detrahere de pretio conuento, & in termino proximo currenti eadem excomputare, ac denique,

nique, quod idem Eſchinardus non teneatur relaxare expeditiones abſque ſolutione honorarij, niſi cum expreſſo ordine D. Cardinalis, vt indè de valore remiſſo idem conductor poſſit reintegrari; Vnde dicebatur, quod cum locator in tempore quinquennij, nempè de anno 1628. gratiam de prædictis emolumentis fecerit Abbati S. Dionyſij, teneri ex pacto eadem excomputare, & adimplere ـــ,
7 † tamquam agens ex eodem inſtrumento, à quo ſuam ـــ deſumit actionem, Caſſad. *deciſ.*10. *de reſcript.* Seraph. *deciſ.*1430. *n.*5. Cephal. *conſ.*387. *n.*12.

Quia Sereniſſimus non contendit, ſe non teneri pacta ſeruare; ſed honorarium pro retentione Monaſteriorum Rhemenſium non deberi conductori, tanquam contingens extra tempus locationis, ex quo bullæ fuerunt expeditæ de anno 1632.

Quod ſi replicetur expeditionem Monaſteriorum, tunc
8 dici per Datariam tranſijſſe, quando, vel ſignata † eſt ſupplicatio, vnde gratia recipit ſuum eſſe, Caſſad. *deciſ.*4. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Verall. *deciſ.*267. *part.*3. & plenè comprobatur *in Bononien. de Binarinis* 5. *Martij* 1618. *coram bon. mem. Andrea*, quæ data fuit, vel ſaltem quando
9 ſupplicatio eſt regiſtrata, † & ſoluta componenda, ex quo tunc ſupplicatio ab officialibus lacerari non poteſt tanquam gratia perfecta, quæ cum in tempore locationis contigerint, & Sereniſſimus iuſſerit de anno 1628. non impediri expeditionem dictorum Monaſteriorum, indè dicebatur pacta intrare ad fauorem conductoris.

Obiectum benè tollitur, nam prædicta obligatio Cardinalis enunciata de materijs, quæ tranſeunt per Datariam, cùm fuerit per teſtes declarata, nempè ſollicitatores poſt breue Regium ſe obligaſſe honoraria ſoluere poſt expeditionem bullarum, vel illarum plumbationem, & ita ـــ abindè obſeruatum fuiſſe; non poteſt hodie ex contraria
10 obſeruantia Datariæ mutari, † cum ex diuerſis, nempè inter Datariam, & prouiſum, & inter prouiſum, & Protectorem non benè inferatur, *l. Papinianus exuli*, *ff. de minor.*

Non obſtat, quod & ſi teſtes deponant, de quo tempore ſoluantur honoraria Protectori, non tamen poſſunt determinare, quod illi debeantur magis vno tempore ـــ,
11 † quàm altero, cùm hoc totum pendeat à iuris diſpoſitione; De iure autem dicebatur honoraria deberi conductori de tempore, quo gratia eſt perfecta, non autem de tempore, quo prouiſus vtitur gratia per expeditionem bulla-
12 rum, & ſic de tempore executionis, ſicuti † debetur iudici pronuncianti, non autem exequenti, Tiraq. *de retract. conuent.* §.8. *gloſſ.*4. *num.*23. Surd. *conſ.*227. *num.*27. Molin. *de primog. lib.*3. *cap.*11. *num.*20. & item, & Ga-
13 bellario de † tempore caſus contingentis, quamuis exactio vltra tempus conductæ deferatur, Bart. *in l. ſancimus in fin. C. de conſul. lib.*12. Gutierez *de gabel. qu.*7. *n.*29. & 30. ea ratione, quia exactio retrotrahitur ad princi-
14 pium iuris † productiui obligationem exigendi, quamuis actio deferatur, Rota *deciſ.*777. *numer.*2. *part.*1. *diuerſ.*
15 atque ita litteræ † retrotrahantur ad diem datæ, Gabr. *conſ.*193. *n.*2. *lib.*2. & idem firmetur in allegata *Bononien. de Binarinis coram bon. mem. Andrea.*

Quia vltra quod expreſsè teſtes concludunt, non eſſe natam obligationem, neque productam actionem Cardinali Protectori, ante expeditionem bullarum, ex forma ـــ eorum obligationis, nihilominus iſte effectus retroactionis locum non habet in conditione poteſtatiua; prout in ـــ præſenti, nam & ſi ſupplicatio ſit ſignata, & regiſtrata; non tamen cogitur prouiſus bullas expedire, quia poteſt expedire litteras, & non expedire; ideò ſolutio honorarij non retrotrahitur ad diem ſignatæ ſupplicationis, ſed
16 † cenſetur debita ſolutio in ipſo tempore expeditionis bullarum, *leg. qui Balneum*, *verſ. ſi modo*, *l. potior*, *ff. qui pot. in pign. hab.* Bart. *in l. ſub conditione*, *num.*5. *ff. de ſolut.* Caſtrenſ. *in l. quidam cum filium*, §. *ſi filius familias*, *ff. de verb. oblig. & conſ.*446. *num.*1. *lib.*1. Neguſant. *de pignor. part.*5. *membr.*1. *num.*14. atque ita, ſi non retrotrahitur obligatio ſoluendi, multò minus retrotrahitur actus
17 † ipſe ſolutionis, tanquam conſecutiuus ad ipſam obligationem, Rota *Ianuen. deciſ.*188. *num. fin.* Coſta *de retract. cap.*8. & *cap.*19. *num.*17. Ex quibus tollitur obiectum de Iudice, & Gabellario, quia quicquid ſit de illa opinione reſpectu obligationis contractæ ex delicto, vel contra-
18 uentione, † an executio pœnæ retrotrahatur ad diem delicti, vel ſententiæ contra quam ſenſerunt Peregr. *de iur. fiſc. lib.*6. *tit.*5. *num.*44. Maſtrill. *deciſ.*12. *num.*10. Molin. *de primog. lib.*3. *cap.*11. *num.*20. Attamen in prædictis caſibus ſemper † ceſſat conditio poteſtatiua ſoluendi, vel non 19
ſoluendi pœnam, & intrat caſualis conſequutiua ad ipſum delictum, aut contrauentionem, per quam adſtringitur delinquens ad ſolutionem pœnæ.

Nec conqueri poteſt conductor, quod Sereniſſimus in ـــ ſuo ordine dato menſe Octobris 1628. expreſsè mandet, ne ſe opponat expeditioni prædictorum Monaſteriorum, qui datur eius *Summ. num.*8. aliàs non permiſiſſet expediri Eccleſiam ſeparatim à retentione Monaſteriorum, iuxta pactum locationis, & eapropter Cardinalis teneatur ad excomputationem honorarij, de quo agitur.

Quia de facultate conductoris impediendi ſeparatam expeditionem non docetur, ſed imò contrarium apparet ex ipſa ſupplicatione, in qua legitur facultas ſimul, vel ad partes, & prout ſuper eadem ſolent † expediri tot litteræ, 20
quot ſunt gratiæ conceſſæ, Rota *deciſ.*617. *n.*4. *part.*1. *recent.* & ſemper eſt in facultate prouiſi permittere, vt vacent Monaſteria, non vtendo gratia retentionis.

Denique non obſtat, quòd teſtibus ſupradictis, vel non ſit † adhibenda fides propter exceptiones quæ dantur, 21
tam contra eorum dictum, quàm contra perſonas, vel conquaſſentur ex contrarijs per conductorem examinatis, Alex. *conſ.*143. *num.*7. *lib.*2. Rota *deciſ.*729. *n.*3. *part.*2. *recent.*

Quia quoad exceptiones illæ ſunt leues, † & ſi quæ con- 22
ſiderandæ veniunt, non releuant contra deponentes de ـــ facto proprio, prout prædicti deponunt, Surd. *conſ.*132. *n.*3. Rota *deciſ.*147. *n.*15. *part.*1. *recent.*

Quo verò ad contrarios teſtes eſto, quod eſſent omni exceptione maiores, cùm tamen patiantur exceptiones releuantes. Attamen cùm † nihil concludant contra obli- 23
gationem ſollicitatorum, & expeditionem bullarum quoad materias conſiſtoriales, quæ tranſeunt per Datariam ـــ, neque contra obſeruantiam ab ipſis teſtibus practicatam à die eorum obligationis citra, ſemper remanet prima teſtium depoſitio intacta, & concludens.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

* *Infra in eadem cauſa habetur altera deciſio ſub die* 27. *Nouembris* 1634. *coram eodem bon. mem. Reuerendiſſ. Pirouano eſt deciſ.*560.

R. P. D. DVNOZETTO.

Beneuentana Salium.

Die Mercurij 28. *Iunij* 1634.

ARGVMENTVM.

Simulationis ſuſpicio in apochis priuatis quando ceſſet, mandata Rotalia contra debitores exiſtentes etiam extra ſtatum Eccleſiaſticum exequuntur. Remiſſoriæ petitio reijcitur ſtante præſumptione calumniæ, vel irreleuantiæ.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria denegatur, ſtante irreleuantia articulorum, & num.*3.
2 *Remiſſoria non datur ad probandum per teſtes id, quod fuit probatum per ſcripturam.*
4 *Simulatio in apochis priuatis quando ceſſet.*
5 *Simulationis præſumptio, ex quibus penitus excludatur.*
6 *Contra debitores etiam exiſtentes in Regno, & extra ſtatum Eccleſiaſticum, exequuntur mandata Rotalia, & in ſubſidium relaxantur cenſuræ, cum imploratione brachij ſæcularis.*
7 *Creditor agens contra tertium poſſeſſorem bonorum debitoris, ex titulo emptionis, non poteſt contra ipſum executio fieri, niſi conuincatur in iudicio ordinario.*
8 *Remiſſoria petita in vltimis audientijs, & poſtquam Rota mandauit, vt cauſa expediretur, præſumitur calumniosè petita.*
9 *Remiſſoria paſſim denegatur, ſtante præſumptione calumniæ.*

DECISIO DLV.

REmissoriam Dauidi non esse dandam DD. censuerunt ex articulorum irreleuantia propter quam remissoria
1 † denegatur, Cassad. *decis.2. de dilat.* Verall. *decis.66. part.3.* Rota *decis.45. num.2. part.2. recent.* Greg. *decis. 81. num.3.* Caual. *decis.512. n.2.*

Nam ferè omnes articuli in effectu tendunt ad probañ. Salia, de quibus agitur, spectare ad D. Balsamum, & de Angelis debitores, non autem ad D. Pennellam, penes quem reperta fuerunt, & tamen de contrario constat per apocas venditionis d. D. Pennellæ factæ à dd. DD. Balsamo, & de Angelis, & à Cacciottolo trino teste munitas, & notarij
2 attestatione corroboratas. Vnde intrat conclusio, † quod Remissoria non datur ad probañ. per testes id, cuius contrarium fuit probatum per scripturas, Put. *decis.331. & 339. lib.2.* Seraph. *decis.1460. numer.3.* Rota *decis.584. num.2. part.2. recent. & decis.121. num.2. coram R. D. meo Decano.*

Aliqui verò, in quibus articulatur D. Pennellam esse pauperem, nec emptionem dd. Salium saltem absque fi-
3 deiussione facere potuisse, † non releuat, quia ex deductis per D. Pennellam apparet ipsum esse mercatorem diuitem bonæ famæ, & conditionis, & fuisse habitum in optima opinione, ex quo illi fuerunt locatæ Doganæ status Beneuenti pro annuis scutis 5000. absque cedula bancaria ab alijs antecessoribus præstari solita.

4 Non obstat allegata † simulatio, quia illa visa fuit pariter cessare ex prædictis apocis emptionum adminiculatis, ex quietantijs, & instrumento solutionis dicti pretij, & ex
5 conditione personæ D. Pennellæ, & ex alijs proximè † ponderatis, ex quibus excluditur omnis suspicio simulationis, prout fuit * *in alia decis. sub die 17. Februarij præteriti ponderatum.*

Alij demum articuli, qui concernunt causam d. prætensæ simulationis venditionis, præcipuè ex eo quod DD. Balsamus, & de Angelis debitores omnia bona possident in Regno Neapolitano, in quo prætenditur exequutionem fieri non posse, visi fuerunt quoque irreleuantes, cùm
6 etiam contra † debitores existentes in Regno, & extra Statum Ecclesiasticum exequantur mandata Rotalia, & in subsidium relaxentur censuræ cum imploratione brachij sæcularis iuxt. decretum Sacr. Conc. Trident. *sess.25. cap.3. de reform.*

Præterea cùm versemur in iudicio exequeñ Dauid non est admitteñ. ad probañ. pertinentiam dd. Salium ad Balsamum, & de Angelis debitores, cùm adhuc probata non releuaret, ex quo hodie agitur contra D. Pennellam ter-
7 tium † possessorem ex tit. emptionis, vt supra ostensum fuit, & ideo contra ipsum exequutio fieri non potest, nisi conuincatur in iudicio ordinario, vt post glos. *in l. à Diuo Pio §. si super reb. ff. de re iud.* tradit Couar. *pract. qq. cap.16. sub num.4.* Scacc. *de app. qu.17. limit.6. memb.4. n.59.*

8 Demum fuit consideratum quod Remissoria † fuit petita in istis vltimis audientijs, & postquam Rota mandauit,
9 vt causa expediretur, & ideò intrat † præsumptio calumniæ propter quam Remissoria passim denegatur, Rota *decis.424. n.4. part.1. & decis.41. n.1. & 572. n.2. part.2. recent. & coram Caual. decis.208. n.4.*

Et ita vtraque, &c.

* *Est supra in hac parte decisio 533. Et infra habetur altera sub die 17. Maij 1634. coram eodem Reuerendiss. P. Domino meo Dunozetto.*

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Cambij.

Die Lunæ 3. Iulij 1634.

ARGVMENTVM.

Sententiæ validitas, & iustitia ex quibus colligatur. Libri Mercatorum non probant contra tertium, nisi concurrentibus adminiculis. Text. in l. quintus C. de donat. inter vir. & vxor. quando cesset.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum, item qualiter iustitia, n.3.*
2 *Executiuè certum est, quod potest procedi vigore obligationis cameralis.*
4 *Mercatorum libri non probant contra tertium, nisi concurrant adminicula.*
* 5 *Solutiones vt releuent, quid requiratur.*
6 *Solutiones in dubio præsumuntur factæ prius pro cambijs, quàm pro sorte.*
7 *Vxoris pecuniæ præsumuntur mariti ad euitandam dispositionem l. quintus, ff. de donat. inter vir. & vxor.*
8 *Text. in l. quintus ff. de donat. inter vir. & vxor. non habet locum, quando vxor acquirit sciente viro.*
9 *Vxor quando constat aliquid habere aliunde, tunc cessat l. quintus C. de donat. inter vir. & vxor.*
10 *Dos, & eius augmentum spectant ad virum.*
11 *Ad vxorem spectant pecuniæ extradotales.*

DECISIO DLVI.

LVcia Spara dedit de anno 1625. scut. 6500. Theodosio, & alijs de Henriquez promittentibus tenere ea sub cambijs ad eius commodum, & soluere vtilia ipsi Luciæ, vel Carolo viro cum pacto, quod non posset sortem repetere, nisi in termino trium annorum singulis annis ratam partem cum obligatione camerali, & consensu in mandatum executiuum relaxato mandato ab A. C. pro scutis mille ad computum sortis sine præiudicio residui, & iurium partium, commissa causa in Rota cum clausula, *si quid exequendum*, & à me proposito dubio stante validitate, & iustitia dicti mandati, illud esse exequendum fuit resolutum.

Nam de validitate non dubitatur, quia colligitur † ex 1
reuolutione actorum, cùm interuenerint requisita per Caputaq. *decis.260. part.2.* & dum fuit actum vigore † obli- 2
gationis cameralis, non potest dubitari quin esset executiuè procedeñ. nec minus de iurisdictione A. C. Iudicis competentis.

De iustitia verò constat ex qualitate crediti certi, † ac 3
liquidi ex instrumento camerali obligatione vallato, Cassad. *decis. 1. de mutuis petit.* Mohed. *decis. 2. & seq. de excep.*

Non obstat, quòd ex partitis librorum illorum de Henriquez doceatur de solutione aliquarum pecuniarum facta marito, quia cùm probetur solutio tantummodo ex libris priuatis ipsorum mercatorum, ea non obstat, † quia li- 4
bri Mercatorum non probant contra tertium, nisi concurrant adminicula, *l. instrum. ff. de probat.* Caputaq. *decis. 155. num.1. & 5. part.2.* Rota *decis.375. num.1. part.1. diuers.* Sed vlterius instrumentum, cuius vigore fuit actum diuersimodè determinat solutiones, nempè cambiorum, vt fiant marito, sortis autem principalis eidem Luciæ, & cùm fuerit actum † ab eadem Lucia pro sorte solutiones 5
allegatæ nihil releuant, Surd. *decis.229. num.1. & seqq.* & sic intrat præsumptio, solutiones factas marito, qui non poterat sortem exigere, metiendo voluntatem à potestate, præsumi factas pro interusurio, quod tam illi, quàm Luciæ poterat solui, non autem pro sorte, quia maritus ex qualitate stipulationis non poterat sortem exigere accedente præsertim, † quod in dubio solutiones censentur prius pro 6
cambijs, quàm pro sorte, *l. in ijs §. apud Marcellum ff. de solut. l. fideiussores Magistratum, §. pro Aurelio, ff. de fideiussor.* Rota *in Romana fideiussionis 23. Ianuarij 1604. coram Lancellotto* penes Marches. *part.1. fol.770. n.8.*

Non obstat, quòd pecuniæ præsumantur † mariti ad 7
euitandam dispositionem *l. quintus, ff. de donat. inter vir. & vxor.* quia præsumptio, de qua in dicta † lege non 8
habet locum, quando mulier acquirit sciente viro, Salicet. *in l. si mater, C. de contrahen. emption. & in l. cum propria in fin. C. si quis alteri, vel sibi,* Alex. *cons.122. num.7. lib.1.* Pedemont. *decis.140. num.8.* Rota *in Romana Societatis 23. Ianuarij 1593. coram bon. mem. Card. Pamphilio* apud Zacch. *de societ. offic. decis.59. num.2. & in Romana Pecuniaria 14. Decembris 1612. coram Eminentissimo Cardinali Pamphilio* apud Zacch. *vbi sup. decis.69. num.10. & seq.* & talis præsumptio cessat ex firmatis in dictis duabus decisionibus, quando constat † mulierem habere aliunde, vt 9

benè

benè probatur ex iurata confessione partium in instrumento, & ex fide Secretariorum diuersorum montium, in quibus continetur, Luciam de tempore, quo fuit contracta societas inter Carolum eius virum, & Theodosium, & alios de Henriquez vendidisse diuersa loca tanquam liberè ad se spectantia ascendentia ad scuta 2970. circiter.

10 Neque releuat, quod sors huiusmodi crediti spectet † ad maritum tanquam dos, & eius augumentum, quia cum ex instrumento dotali probetur dotem vnà cum augumento non excedere scuta 2200. & ex scutis 6500. importantibus hoc creditum, mandatum de cuius executione agitur, sit restrictum ad sola scuta 1000. non potest dubitari,
11 quin hæc summa sit extradotalis, † eaque pertineat ad solam vxorem, *l. maritus, C. de Procuratoribus*, Soccin. *cons.*82. *num.*8. *ad med. lib.*4. Surd. *cons.*290. *num.*6. *lib.*2. & in omnem casum computata dote vnà cum augumento, necnon summa soluta Carolo, remanent semper salua scuta mille, pro quibus fuit relaxatum mandatum, quod non obstante dilatione petita per Theodosium DD. resoluerunt esse exequendum, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Illerden. Canonicatus.

Die Veneris 17. Nouembris 1634.

ARGVMENTVM.

Mandatum de immittendo in possessionem beneficij ad fauorem alicuius, si à Rota fuerit relaxatum, & alius eodem die cœpit possessionem dicti beneficij non expresso certo tempore, hoc casu cum certum sit, quod decreta in Rota fiunt de mane, præsumitur prius dictum mandatum relaxatum, quàm capta possessio, eo quod non constat an de mane, vel de serò fuerit capta. Acta facta contra antecessorem in beneficio nocent eius successori, reliqua vide in summarijs.

SVMMARIVM.

1 *Decreta in Rota fiunt de mane.*
2 *Actus plures facti vno eodemque die, ille præsumitur anterior, in quo consistat de certo tempore, & in alijs nequaquam.*
3 *Pro actus validitate facienda est interpretatio.*
4 *Decretum relaxatum contra beneficiatum præiudicat etiam successori in dicto beneficio.*
5 *Contra antecessorem in beneficio sententia lata vt noceat eius successori sufficit, vt d. successor non acceperit possessionem beneficij.*
6 *Bonum ius alicuius ostendi potest per decisiones, & sententias Rotales.*
Mandatum non afficit eum, qui eo non citato contra alium fuit relaxatum, n.6.
7 *Executoriales quæ relaxantur contra intrusos, relaxantur tam contra intrusos, quàm intrudendos, & propterea exequuntur contra illos, qui lite pendente se intrudunt post illorum relaxationem.*
8 *Tertius qui lite pendente capit possessionem beneficij, lite inter alios pendente de manu collitigantis attentat, & fit intrusus.*
9 *Beneficium si quis impetrauit negare non potest, se ignorare illud esse litigiosum, si dispositiue in litteris suæ impetrationis, litem narrauit cum clausula*, statum litis, &c.
10 *Res inter alios actæ, non nocent tertio.*
*Sententia est nulla ex defectu citationis legitimi contradictoris, n.*10.
11 *Ab intrusione in beneficio quis non excusatur, propter factum Iudicis nulliter, & iniustè procedentis.*
12 *Intrusus quis non potest dici si in sua gratia habeat subrogationem gratiosam, & ideò lite pendente absque vitio attentatorum potuit capere possessionem.*
13 *Et ratio est, quia vigore subrogationis gratiosæ possessio capta censetur potius continuata, quàm denuò acquisita.*
14 *Executio non potest fieri contra eum, qui cœpit possessionem lite pendente, quando est gratiosè subrogatus ad possessionem, quam habebat cedens de tempore cessionis, vide n.*15.
16 *Subrogatus in ius, & possessionem alicuius in omnibus, & per omnia repræsentat illius personam.*
17 *Clausula*, sine præiudicio litis pendentiæ, *apposita in prouisione beneficij quid operetur, & n.*18.
19 *Papa subrogando aliquem ad ius, & possessionem antecessoris, sine præiudicio litis pendentiæ, præsumitur voluisse, quod subrogatus abstineret à possessione, alias possessio esset iniusta, & nulla, & esset intrusus.*
20 *In beneficijs, seu titulis beneficialibus non datur successio, vide num.*21.

* *In eadem causa est supra decisio* 387. *sub die* 14. *Iunij* 1630.

DECISIO DLVII.

VAcante Canonicatu in Ecclesia Illerden. fuerunt nominati Simon Cortes ab Honuphrio Alentorn, & Gaspar Virgili à Ioanne Paulo Mija Canonicis d. Ecclesiæ prætendentibus in turno existere, Simon de facto possessor Canonicatus obtinuit alium Canonicatum incompatibilem, & per illius assequutionem Michael Perpinya impetrauit dictum Canonicatum, & citato dicto Simone coram Auditore Cameræ exequutore dato in litteris suæ prouisionis, obtinuit immissionem, & cœpit possessionem die 19. Nouembris 1631. Gaspar Virgili prouisus à Sede Apostolica de primo Canonicatu, qui obtinuerat contra Simonem per quinque decisiones declarari suam gratiam esse iustificatam, proindeque se fore immittendum, obtinuit contra illum, & quoscumque alios detentores, seu occupatores relaxari mandatum de immittendo sub eadem die 19. Nouembris. Cùm dubitaretur 26. Iunij præteriti, cui esset danda manutentio: Domini dixerunt: quod apposito sequestro videretur de bono iure, ideòque præstito consensu à Gaspare sequestro, fuit quæsitum; An mandatum de immittendo concessum Gaspari contra Simonem, & alios, &c. afficiat Michaelem Perpinya: Et dubio per me proposito, affirmatiuè fuit resolutum, quia cùm mandatum Rotale fuerit relaxatum die 19. Nouembris 1631. *Vt in summario dato in præterita positione num.*5. Possessio autem capta per Michaelem fuerit capta eadem die, *Vt in summario num.*2. Mandatum Rotale censetur prius relaxatum, quia † certum est, quod in Rota fiunt decreta de 1
mane. An autem mandatum Michaelis fuerit exequutum de mane, vel de serò non constat, & ideò cum mandata Rotalia relaxentur de mane, mandatum † Rotale præsu- 2
mitur anterius possessione Michaelis propter certum tempus, Bald. *in l. Imperator la prima in prima lectura n.*29. *& nota, ff. de stat. hom.* Cassad. *decis.*20. *de præb.* Rota *decis.*514. *part.*2. *recent. in prin.* Et pro validitate actus, † & man- 3
dati Rotalis facienda est interpretatio, vt prius censeatur relaxatum mandatum, quàm capta possessio, Rota coram Reuerendiss. D. meo Decano *decis.*252. *num.*4. Ex hoc igitur sequitur, quod mandatum validè relaxatum contra Simonem noceat etiam, † & præiudicet Michaeli in dicto 4
Canonicatu successori, *c. cum inter de sent. & re iud. & c. cum olim de præscript.* Abb. *cons.*62. *vol.*2. *numer.*2. *in fine vers. & maximè prædicta*, ibi, *& sententia delegati transiuit in Ecclesiam*, Oldrad. *cons.*94. *numer.*17. *&* 18. Aym. *cons.*10. *num.*8. Franc. de Rampon. *inter cons.* Calderin. *cons.*5. *tit. de confess.* Rota coram Crescentio *decis.*16. *& 19. de re iud. in Cæsaraugustana pensionis* 11. *Ianuarij* 1629. *coram R. D. meo Decano, & in Miranden. vnionis* 17. *Iunij eiusdem anni coram eodem.*

Neque obstat, quòd prouisio Michaelis sit anterior mandato relaxato per Rotam, quia non constat Iudici de ista prouisione, & propterea sufficit, quod mandatum † fuerit 5
relaxatum contra antecessorem, antequam successor acceperit possessionem, *vt in dict. Miranden. coram Reuerendiss. Domino meo Decano.*

Minus etiam obstat, quòd possessio fuerit capta die 17. & 19. & sic præcesserit, cùm die 17. fuerit capta, *vt in dicto Summ.*2. quia duo sunt considerandi actus: alter præsentationis litterarum in Capitulo, & hic fuit gestus sub die 17. Alter captæ possessionis, & hic fuit gestus dicta die 19. prout distinctè legitur in instrumento super hoc hinc inde à partibus allegato, & sic cessat obiectum ex facto.

Quoad bonum ius Gaſparis conſtat ex deciſionibus bonæ memoriæ Vbaldi, & Reuerendiſſ. Epiſcopi Vr-
6 gellen. & † ex ſententijs Rotalibus, ideò ſuper hoc non eſt inſiſtendum.

Non obſtat, quòd mandatum non afficiat Michaelem, quia eo non citato fuit contra alios relaxatum, & quia dictus Michael fecit iudicium diuerſum in excluſionem Simonis, prout illum cum effectu excluſit, quia reſpondetur, quod cum Michael ſe intruſerit in poſſeſſione poſt relaxatum dictum mandatum, ſequitur, quod illud ipſum affi-
7 ciat; ex quo exequutoriales, † ſeu mandata huiuſmodi relaxantur contra intruſos, & intrudendos, & propterea exequuntur contra iſtos, qui lite pendente ſe intrudnnt poſt illorum relaxationem, Creſcent. *deciſ.*16. *& deciſ.*19. *numer.*2. *&* 3. *& deciſ.*20. *verſ. Secundò, quia de re iud.* & in terminis ſimilis mandati de immittendo tenuit Rota *in Pampilonen. de Tafalla* 27. *Martij* 1623. *coram bon.mem. Remboldo, & in Bracharen. Archidiaconatus* 31. *Martij* 1628. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano.* Quando enim
8 tertius, † qui non eſt in lite, capit poſſeſſionem beneficij lite inter alios pendente de manu collitigantis attentat, & fit intruſus lite pendente, Caſſad. *deciſ.*9. *num.*5. *de cauſ. poſſeſſ.* Biſignet. *deciſ.*1. *vt lit. pend.* Rota *part.*1. *recent. deciſ.*342. *num.*6. Nec poteſt dubitari, quin Michael habuerit explicatam notitiam litis pendentis inter Simonem Cortes, & Gaſparem Virgili; dum diſpoſitiuè illam nar-
9 rauit in litteris ſuæ impetrationis † cum clauſula, *Statum litis*, & narrando Gaſparem collitigantem Simonis, qui propterea erat certus contradictor, debebat citari, & hinc fit, quod ſententia Auditoris Cameræ non præiudicet Ga-
10 ſpari tanquam res inter alios acta, † & ſic nulla ex defectu citationis legitimi contradictoris; vnde non obſtant, quæ dicuntur pro Michaele, quod non acceperit poſſeſſionem de manu Simonis collitigantis, ſed de manu executoris ſua-
11 rum litterarum; quia cum factum huius † Iudicis ſit notoriè nullum, & iniuſtum non excuſat ab intruſione.

Non obſtat, quòd Michael non poſſit dici intruſus, quia
12 in ſua gratia habet † ſubrogationem gratioſam, ideò lite pendente abſque vitio attentatorum potuit capere poſſeſſionem, Mohed. *deciſ.*11. *in fin. vt lit. pend.* Put. *deciſ.*
13 208. *numer.*1. *in correct.* & ratio eſt, quia vigore † ſubrogationis gratioſæ poſſeſſio capta cenſetur potius continuata, quàm denuò acquiſita, vtpote quæ transfertur Legis, vel Principis miniſterio, & in puncto, quod executio non
14 poſſit fieri contra illum, qui cœpit † poſſeſſionem lite pendente, quando eſt gratioſè ſubrogatus ad poſſeſſionem, quam habebat cedens de tempore ceſſionis, quia tunc non dicitur intruſus lite pendente, Caputaq. *deciſ.*284. *in manuſcript. lib.*1. Quia fuit reſponſum, quod in ſubrogatione gratioſa adeſt clauſula, *Sine præiudicio litis pendentiæ*,
15 in quibus terminis non procedit dicta † concluſio, ſed tantum in ſubrogatione pura; non enim eſt præſumendum Papam voluiſſe præiudicare Gaſpari; quia eadem lis, quæ erat cum Simone, cum omnibus ſuis qualitatibus durat in
16 perſona ſubrogati, qui ſubintrando † in eius locum repræſentat in omnibus, & per omnia ſuum auctorem, in cuius ius, & poſſeſſionem fuit ſubrogatus, Caſſad. *deciſ.* 1. *vt lit. pend.* Rota *deciſ.*10. *eod. tit. in nou.* Mohed. *deciſ.* 11. *pariter vt lit. pend. & deciſ.*8. *de appellat.* Caputaqu.
17 *deciſ.*167. *part.*2. Et clauſula † *Sine præiudicio litis pendentiæ*, reſeruat omnia iura competentia ratione dictæ litis, Pariſ. *conſ.*23. *num.*142. *lib.*1. *& conſ.*70. *num.*18. *lib.*3. Rota *in recent.*419. *num.*3. *part.*1. Et cum iſtud præiudicium, quod fieret ſi mandatum non poſſet exequi contra Michaelem non ſit expreſſum, ſtante prædicta clauſula, *Sine præ-*
18 *iudicio litis pendentiæ*, † cenſetur præſeruatum, etiam quod eſſet minimum, Put. *deciſ.*6. *&* 183. *lib.*3. Cæſar de Graſſ. *deciſ.*1. *num.*4. *de verb. ſignif.* Sarnen. *ſuper reg. de iur. quæſit. non toll. qu.*10. Menoch. *præſumpt.*9. *& ſeq. lib.*2. Quibus ſtantibus, Papa ſubrogando Michaelem ad ius, & poſſeſſionem Simonis ſine præiudicio litis pendentiæ voluit,
19 vt † Michael abſtineret à poſſeſſione, aliàs poſſeſſio eſſet iniuſta, & nulla, & eſſet intruſus, Creſcent. *dicta deciſ.* 19. *&* 20. *de re iud.*

Minus obſtat, quòd in beneficijs, ſeu titulis beneficia-
20 libus † non detur ſucceſſio, ex quo nouus prouiſus capit beneficium à Papa, Prob. ad Monach. *in cap. fin. num.*15. *de renunc.* Rom. *conſ.*374. *num.*15. Rota *deciſ.*768. *num.*4. *&* 778. *num.*2. *part.*2. *recent.* quia ſufficit, quod Michael ſit
21 ſucceſſor in † poſſeſſione, in qua erat Simon, & in qua ſe intruſit ſuccedendo in poſſeſſione iam effecta litigioſa, Rota *in Toletana beneficij coram Iuſto* 14. *Nouembris* 1605. *in qua fuit receſſum à deciſis coram bon. mem. Ottembergo.*

Cùm igitur ſubrogatio non diuerſificet perſonam Michaelis à perſona Simonis, ſicut mandatum afficiebat Simonem, ita etiam afficere Michaelem ſubrogatum in eius locum Domini vtraque parte informante reſoluerunt.

R. P. D. GHISILERIO.

Florentina Affrancationis.

Die Lunæ 20. *Nouembris* 1634.

ARGVMENTVM.

Emphyteuſis conceſſio facta alicui pro ſe, & filijs, & deſcendentibus in infinitum cum pacto, quod ſi ipſe inueſtitus, vel eius filij aliquid inter eos conuentum, acquirant Domino directo, tunc d. emphyteuſis intelligatur libera, & affrancata d. inueſtito. Quæritur modo an filij, & deſcendentes in infinitum poſſint d. bona affrancare, ſi primum inueſtitus id non fecit.

SVMMARIVM.

1 *Pro actus validitate ſemper præſumitur illud præceſſiſſe, quod debebat præcedere.*
2 *A verbis claris inſtrumenti nullo modo eſt recedendum. Verba quando ſunt clara, quæſtio voluntatis non admittitur, num.*2.
3 *Verba in inueſtituris, quando ſtent demonſtratiuè, non reſtrictiuè, ſeu excluſiuè, quo ad alios comprehenſos in inueſtitura, n.*4. *&* 6.
5 *Dictio,* vel, *quando ponitur inter perſonas honoratas, tunc vocantur ordine ſucceſſiuo, & vnus poſt alium, non autem ſimul, & eodem tempore.*
7 *Succedens ex propria perſona in emphyteuſi, ei non obſtat præſcriptio decurſa tempore anteceſſoris.*
8 *In ſucceſſionibus iure proprio tunc incipit currere præſcriptio quando fit locus ſucceſſioni, & ſic veniente die, vel conditione.*
9 *Præſcriptiones omnes decurſæ contra patres non nocent filijs, quando in inueſtituris filij veniunt ex propria perſona.*
10 *Ex quo ſi filij vocantur poſt mortem patris non poſſunt agere, anteaquam non ſit mortuus.*
11 *Præſcriptio non currit non valenti agere.*
12 *Præſcriptio decurſa nocere debet ei, contra quem eſt decurſa.*
13 *Ius francandi eſt præſcriptibile per ſpatium* 30. *annorum, & num.*17.
14 *Ignorantiæ tempus demi debet ex ipſa præſcriptione, item etiam tempus pupillaris ætatis.*
15 *Scientia debet eſſe certa ad effectum amiſſionis iurium ſibi competentium.*
16 *Præſcriptio interrumpitur per litis conteſtationem.*

DECISIO DLVIII.

COmmiſſa mihi cauſa appellationis interpoſitæ à ſententia Rotali lata contra Rectorem Eccleſiæ S. Thomæ in foro veteri Ciuitatis Florentiæ ad fauorem Franciſci q. Euphroſini de Ruffolis ſuper facultate affrancandi bona in emphyteuſim à d. Rectore conceſſa Euphroſino patri pro ſe, & ſuis filijs, & deſcendentibus maſculis in infinitum *cum pacto, quod ſi d. Euphroſinus, vel eius filij acquirerent, ſeu acquireret vnum annuum redditum florenorum* 16. *d. Eccleſiæ S. Thomæ quod eo caſu d. bona intelligerentur affrancata, & libera ipſius Euphroſini*, vt in inſtrumento conceſſionis anni 1561. Propoſui dubium ſuper eo, an talis ſententia eſſet confirmanda, vel infirmanda, & DD. attenta illius validitate, & iuſtitia pro illius confirmatione reſoluerunt.

Validitas reſultat ex regula, † quod ſemper illud 1
præceſſiſſe præſumitur, quod pro validitate actus præcedere debuit *l. cum in teſtamento §. hæc verba*, vbi Bald. Ang. & Imol. *de hæred. inſtituen.* Alciat. *reg.*3. *præſumpt.*42.

Caſſad.

Cassad. *aecis.2. de præb.* Cresc. *decis.4. & 6. de præsumpt.*

Iustitia verò benè probatur ex firmatis in duabus decisionibus 28. Nouembris 1633. & 1. Februarij præteriti coram Reuerendiss. D. Episcopo Vrgellen. eò quia Francisco vti comprehenso in inuestitura, ibi, pro se, & suis filijs, & descendentibus masculis legitimis, & naturalibus recipienti, & conducenti in infinitum infrascripta bona, &c. competebat facultas francandi bona in emphyteusim à dicto Rectore concessa, tam Euphrosino patri, quàm filijs, & descendentibus masculis in infinitum, ex supradictis verbis instrumenti concessionis, ibi, *Cum pacto, quod si dictus Euphrosinus, vel eius filijs acquirerent, seu acquireret, &c.* Quibus attentis, cum tam filij, quàm Euphrosinus fuerint de per se considerati, non potest dubitari, quin d. facultas fuerit concessa tam Euphrosino, quàm filijs ex-
2 pressè in instrumento nominatis, † cum à verbis claris nullo modo sit recedendum, Bart. *in l. quod constitutum, ff. de militar. testam.* Dec. *cons.*33. *col.*1. *in princ.* & non admittitur quæstio voluntatis, vbi verba sunt clara, *l. ille, aut ille, §. cum in verbis ff. de leg.*3. Surd. *cons.*445. *num.*6. Crauett. *cons.*47. *n.*2. Becc. *cons.*21. *n.* 32.

Neque potest prætendi quod talis facultas ex verbis instrumenti, ibi, quod eo casu dicta bona intelligantur affrancata, & libera ipsius Euphrosini restringatur ad vitam Euphrosini, cum ibi nulla fuerit facta mentio expressa filiorum, prout supra tam in concessione bonorum, quàm in facultate supradicta. Quia illa verba affrancata, & libera
3 ipsius Euphrosini stant † demonstratiuè non restrictiuè, seu exclusiuè ad filios hæredes, vt post alios Rolan. *cons.* 55. *numer.*54. *lib.*3. Nec valet consequentia, conceditur
4 † ipsi Euphrosino, ergo negatur filijs, & hæredibus, vt in terminis Dec. *cons.*390. *num.*8. Ias. *cons.*64. *in fin. vol.*3. Natt. *cons.*322. *per tot.* Becc. *cons.*88. *num.*38. *&* 39. Eò magis dum in prioribus verbis facultatis affrancandi, in quibus vis consistit, exprimuntur etiam filij cum dictione, *vel*, quod si dictus Euphrosinus, vel eius filij, &c. Quæ quando
5 † ponitur inter personas honoratas, tunc vocentur ordine successiuo, & vnus post alium non autem simul, & eodem tempore, *l. cum pater §. penult. deleg.*2. *l. hæred. mei, §. fin. ff. ad Trebell.* Bart. & alij *in l. Gallus §. quidam rectè de liber. & posthum.* Vnde cum facultas francandi legatur clarè
6 concessa etiam filijs, verba prædicta † subsequentia non tollunt hanc expressè concessam facultatem, nec important restrictionem, sed illa facultas operatur etiam filijs francantibus mortuo patre.

Non obstat, quòd stante lapsu temporis Francisco ob-
7 stet præscriptio, quia † cum Franciscus ex persona propria succedat in huiusmodi emphyteusi, iuxta tradita per Bald. *in l. quisse Patris, C. vnde liberi*, Socc. *cons.*50. *n.*5. *lib.*1. Valasch. *de iur. emphyt. qu.*49. *num.*6. ab eo debet præscriptio inchoari nulla habita ratione temporis decursi in vita Euphrosini patris, siquidem tunc demum in succes-
8 sionibus iure † proprio competentibus incipit currere præscriptio, quando fit locus successioni, & sic eueniente die, vel conditione, *l. cum notissimi, §. illud autem C. de præscript.*30. *vel* 40. *annorum*. Omnes enim præscriptiones
9 decursæ † contra patres non nocent filijs, sed tantum illis, contra quos decursæ sunt, dum illi non veniunt ex persona prædecessorum suorum, sed ex propria, ita notant omnes in *l. Filiusfamilias, §. Diui ff. deleg.*1. quia ex quo
10 filij, vel nepotes, seu † descendentes vocantur post mortem prædecessorum, non possunt agere antequam sint
11 mortui; ideò non currit ipsis præscriptio, † quia non valenti agere non currit præscriptio, *l.p. de annal. except.* &
12 præscriptio decursa nocet † illi, contra quem decursa est, & non sequenti in gradu cui nulla potest imputari negligentia, Grat. *cons.*101. *n.*43. *lib.*2.

13 Non obstat, quòd ius † francandi sit præscriptibile per spatium 30. annorum ex communi doctrina adducta in decisione in hac causa facta 1. Februarij. Quia ex ipsa præscriptione deducen. est tempus pupillaris ætatis Francisci, &
14 tempus ignorantiæ, † quo ipse præsumitur ignorasse instrumentum emphyteusis, & pacta in eo apposita, vt benè aduertit d. decisio etiam quod Franciscus in solutione Canonis fuerit confessus soluisse vigore instrumenti concessio-
15 nis, quia non inde sequitur talis † scientia pacti francandi qualis requiritur ad effectum amissionis iurium sibi competentium, ex pacto affrancationis de quo supra in instrumento concessionis apposito, ita pluries firmauit Rota *in recent. decis.*95. *num.*2. 111. *num.*7. *&* 507. *num.*8. *part.*1. *coram Seraph. decis.*133. *num.*3. *&* 972. *num.*10. & alibi sæpius. Præterea cum ipsa præscriptio † fuerit interrupta 16
per litis contestationem de anno 1593. & terminatam de anno 1608. contra ipsum Rectorem, nunquam potuit præscriptio † 30. annorum esse completa, prout requiritur 17
ad hunc effectum, ad not. per Felin. *cons.*25. *n.*20. & per cumulata per Rotam *in dict. decis. coram R. Vrgellen.* & ideò ex alijs latius deductis in supradictis duabus decisionibus in hac propositione datis fuit resolutum Franciscum posse hæc bona francare non obstantibus, &c.

R. P. D. BVCCABELLA.

Tudertina Bonorum.

Die Veneris 24. Nouembris 1634.

ARGVMENTVM.

Testator si prohibeat, ne sua bona hæredes possint aliquo modo alienare, vendere, donare, pignorare, &c. modò si hæredes donent omnia, & singula sua bona, an per hanc generalem donationem, in ea etiam videantur comprehensa supradicta bona Testatoris, ad effectum vt intret caducitas.

SVMMARIVM.

1 *Donans omnia bona sua non præsumitur voluisse donare bona restitutioni subiecta, & aliàs prohibita alienari.*

2 *Donans omnia bona sua, ista verba verificari possunt in omni eo iure, quod ipse habet.*

3 *Bona fideicommisso subiecta possidens, non possunt dici bona propria, sed aliena nempè vocatorum.*

4 *In dispositione generali, seu vniuersali ab aliquo de bonis suis facta non comprehenduntur bona fideicommisso subiecta.*

5 *In caducitatis pœnam, vt incurratur requiritur scientia certa, & specifica.*

6 *Error iuris controuersi excusat.*
Opinio grauium Doctorum potest in aliquo actu excludere dolum, & causare bonam fidem, n.6.

7 *Error iuris dubij æquiparatur errori facti.*

8 *Bona fideicommisso subiecta alienans, facilius excusatur à pœna caducitatis, si non sit pertinax in substinenda alienatione, & hoc saltem ex æquitate, & n.9.*

DECISIO DLIX.

IOannes Maria Arcitus anno 1561. in eius testamento primo loco bonorum suorum alienationem expressè prohibuit per huiusmodi verba. *Item reliquit, voluit, & prohibendo mandauit, quod infrascripti sui filij, & hæredes non possint aliquo modo, nec pro aliqua causa, vendere, donare, pignorare, nec aliquo titulo alienare aliquid de bonis stabilibus ipsius testatoris, &c.* Quia voluit, quòd eius bona remaneant descendentibus suæ domus pro eius manutentione, & si aliquis ipsorum contrafaceret, cadat à dicta hæreditate, & eius pars sit, & esse debeat aliorum, vnius, vel plurium obseruantium voluntatem paternam, deinde eius hæredes vniuersales instituit Paulum, Iosephum, & Hieronymum filios, eosque ad inuicem substituit, sub conditione si aliquis ipsorum sine filijs legitimis, & naturalibus decesserit.

Anno verò 1625. Paulus nepos testatoris ex supradicto Hieronymo filio omnia, & singula sua bona ad ipsum quomodolibet spectantia, & pertinentia, inter viuos donauit Claræ eius sorori, quæ anno prox. præt. 1633. in vim dictæ donationis, & mandati de associando auctoritate Iudicis corporalem bonorum possessionem accepit. Ideò cum Petrus, & fratres nepotes eiusdem Testatoris ex Iosepho altero filio propter huiusmodi donationem cum alijs, vt supra prosequutis prætenderet, quoad bona testatoris esse locum caducitati ad eorum fauorem, supradicta die proposito particulari dubio, Domini negatiuè responderunt. Quia Paulus in casu isto non specificauit aliqua † certa 1
corpora bonorum, sed generaliter omnia bona donauit, qui propterea non censetur in dubio voluisse donare bona restitutioni

tutioni subiecta, vel aliàs alienari prohibita propter pœnam caducitatis, vt *per l. obligatione generali ff. de pignor.* tradit Bart. *in l. Codicillis §. institutio n.5. ff. de leg.2.* Alex. *cons. 168. num.6. lib.2.* Rota *decis.425. n.1. & seqq. part.1. diuers. & decis.375. num.8. part.1. & decis.84. num.5. part.2. recent. & coram Card. Seraph. decis.1290. n.5. & coram Reuerendiss. D. meo Decano, decis.50. n.4.*

Tantò minus, quia idem donator se restrinxit ad bona
2 sua, ibi, (omnia, & singula sua bona) quæ † verba verificari possunt in omni eo iure, quod ipse habebat, non autem in bonis restitutioni subiectis, vel aliàs alienari pro-
3 hibitis, quæ poterant dici aliena, nempè vocatorum, vt *leg. fin. §. sed quia nostra C. commun. de leg.* & propterea quod in huiusmodi generali, seu vniuersali dispositione ab
4 aliquo de bonis suis † facta illa non comprehendantur, trad. Dec. *cons.378. num.1.* Alb. *cons.442. num.20.* Aym. *cons.14. n.5. in fin.* Cephal. *cons.516. n.17. & seq.* Mantic. *de coniect. lib. 9. tit.6. n.10.* Surd. *decis.93. n.20.* Peregr. *de fideicomm. art.6. n.8. vers. & eo magis, & n.9. & 11. & cons. 37. n.20. lib.1.* Rota coram Card. Seraph. *decis.693. n.6. & decis.969. n.8.* cum pluribus alijs allegatis *in causa Ferrarien. bonorum de Tassonis 27. Februarij 1617. coram Eminentissimo Cardinali Pamphilio.*

Non obstat, quòd in actu adeptionis possessionis bonorum vigore supradictæ donationis, & mandati de associando per procuratorem Claræ de anno 1633. postmodum factæ, specificata fuerint bona supradicti Ioannis Mariæ testatoris vti in donatione comprehensa; quia placuit responsio, quod minus in mandato de associando talis specificatio legitur, & in adeptione possessionis non constat, quod interuenerit donator, nec quod de ea aliquam scientiam
5 habuerit, † quæ tamen ad incurrendam pœnam caducitatis certa, & specifica requiritur, vt per Mohed. *decis.4. num.7. & seq. de probat.* Put. *decis.142. n.2. lib.2.* cum alijs allegatis tenuit Rota *decis.593. n.4. part.2. recent.* & à fideicommissario, qui ad caducitatem agit, illamque allegat, probari debet, Alexan. *cons.184. sub n.6. vers.* & not. Ang. *lib.2.* Ruin. *cons.118. circa fin. vers. & ideo lib.2.* Rota coram Card. Seraph. *decis.916. n.8. & decis.593. num.4. in fine part.2. recent.*

Præterea fuit etiam per Dominos ponderatum, in casu isto, quod in retrodonatione postmodum facta de mense Iulij dicti anni 1633. donator asseruit se intellexisse in donatione comprehendere ea tantum iura, quæ ipse habebat, & credidisse prohibitionem supradictam fuisse personalem ad filios ipsius testatoris tantum restrictam, & non se extendere ad ipsum donatorem ex Hieronymo filio nepotem, præcipuè ex supradictis verbis, ibi, (& prohibendo mandauit, quod infrascripti sui filij, & hæredes, &c.) ac etiam substitutionem præfatam, vti factam sub illa conditione, si aliquis ex filijs sine filijs legitimis, & naturalibus decesserit per mortem Hieronymi, & Iosephi cum pluribus filijs expirasse, & propterea se nunquam intentionem habuisse fideicommisso contraueniendi; sed ad donationem alijs de causis in ea expressis bona fide deueniisse. Ista enim quod prohibitio alienationis sit personalis, & substitutio, si sine filijs expirauerit; quicquid sit, an verè pro donatore subsistant, satis ei suffragari visa sunt ad istum effectum, cùm negari non possit, quin saltem sint adeo in iure controuersa, vt hinc inde Doctores graues reperiantur,
6 † quorum opinio potuit in donatore excludere dolum, & causare bonam fidem, Ancharan. *in clem. ne Romani in princ. de elect.* Rota coram bon. mem. Andrea *decis.101.*
7 *numer.10.* vel saltem errorem iuris admodum dubij, † qui æquiparatur errori facti, Aym. *cons.279. numer.2.* Gabr. *cons.90. num.25. lib.2.* Rota *decis.132. n.7. part.2. diuers. & coram Card. Caualerio decis.81. numer.2. & decis.141. num.4.* & à pœna caducitatis excusat, iuxta *l. iuris ignorantia la 2. & l. error in fine, ff. de iur. & facti ignor.* Dec. *cons.408. n.5. & seq.* Rota coram Card. Seraph. *decis.794. numer.19.*

Prout etiam ponderatum fuit, quod idem donator, & donataria, ad omnem bonum finem, & effectum de omnibus bonis, quæ in supradicto fideicommisso cum alienationis prohibitione comprehensa esse possent, retrodona-
8 tionem fecerunt, ex qua sequitur, † quod donator non possit dici pertinax in substituenda alienatione, itaut faciliùs à dicta pœna caducitatis veniat excusandus, saltem ex æquitate, Butr. *cons.34. n.2. vers. de æquitate*, facit Rota *d. decis.593. n.6. part.2. recent.*

Et ex his cessat, quod donatio esset facta etiam filijs, hæredibus, & successoribus Claræ, qui in retrodonatione non interuenerunt, & quod ipsa retrodonatio esset facta post acceptatam caducitatem, & sine debitis solemnitatibus: nam quicquid sit de his. Responsum fuit, quod huiusmodi error iuris † dubij, simul cum retrodonatione, sa- 9
tis suffragatur ad excludendum dolum, & pertinaciam, & causandam bonam fidem in donatore, qui propterea quatenus etiam bona fideicommissaria, & alienari prohibita, voluisset in donatione comprehendere à dicta pœna caducitatis excusari debet ex supradictis.

Et ita decisum vtraque parte informante, &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana Affictus.

Die Lunæ 27. Nouembris 1634.

ARGVMENTVM.

Beneficiorum expeditiones, quæ proueniunt ex gratia Summorum Pontificum, quemadmodum sunt diuersæ, ita habent diuersum stylum, & obseruantiam. Et quid seruetur, quando dictæ expeditiones transeunt per Consistorium, & quid quando fiunt per officiales Datariæ. Et honoraria in vtroque casu, quando sunt præstanda.

SVMMARIVM.

1 *Expeditiones quæ transeunt per Consistorium de stylo, & obseruantia à Cardinalibus proponuntur, quibus statim facta propositione honorarium soluitur.*
Et cedulæ de more præmittuntur siue laboris, siue honoris causa, quasi in signum recognitionis gratiæ Cardinali proponenti concessæ.
Deinde transeunt ad Cameram, & Bullæ expediuntur, num.1.
2 *Bullæ semper requiruntur, etiam quando solo verbo Papæ perficitur gratia, tam de iure communi, quàm de stylo Curiæ.*
3 *Expeditiones quæ per officiales Datariæ fiunt, postquam signatæ sunt supplicationes à Papa, & datæ per officiales, diriguntur ad registrum, & postmodum relaxantur de manibus officialium, & inde transeunt ad Cancellariam.*
4 *Postremo in plumbo plumbantur, & tunc litteræ dicuntur expeditæ.*
5 *Testes quando sunt plures, & practici, & de facto proprio deponunt, non potest dubitari de concludentia probationis in eorum dicto.*
6 *Stylo, & obseruantiæ est standum semper, donec de immutatione non docetur.*
8 *Referenti non est credendum, si in relato aliter res se habet.*
9 *Copiæ non est magis credendum, quàm originali.*
10 *Obligatio subsequens quatenus etiam obscura, semper præsumitur ex præambulo tractatu.*
11 *Obseruantia in omni materia, est vera interpres & magistra, & omnem prorsus remouet dubitationem.*
12 *Verba subsequentia, vel facta, præcedentibus præstant euidentissimum intellectum.*
13 *Testibus fides adimitur, si eorum dicto se contradicant.*
14 *Testis vnicus nullum gradum probationis facit.*
15 *Testi deponenti de facto proprio, & habenti assistentiam styli, & obseruantiæ pro se magis est credendum, quàm contradicenti, & malè informato.*

DECISIO DLX.

PRæsens controuersia de soluendis honorarijs Cardinali Protectori tempore expeditionis bullarum, iam fuit resoluta sub die 28. Iunij præteriti, * & hodie iterum examinata censuerunt Domini standum esse in decisis.

Nam expeditiones beneficiorum, quæ proueniunt ex gratia Summorum Pontificum, sicuti sunt diuersæ, ita diuersum habent stylum, & obseruantiam in earum quaque expedi-

expeditione, nec per legem, aut canones formæ expedien-
1 di fuerunt determinatæ; propterea expeditiones, † quæ
transeunt per Conciſtorium, de ſtylo, & obſeruantia
habent ſuam formam, nempè, quòd à Cardinalibus pro-
ponantur, quibus ſtatim facta propoſitione honorarium
ſoluitur, & cedulæ de more præmittuntur, ſiue laboris,
ſiue honoris gratia, quaſi in ſignum recognitionis gratiæ
Cardinali proponenti conceſſæ; deinde tranſeunt ad Ca-
meram, & Bullæ expediuntur ad probationem gratiæ, quæ
2 ſemper requiruntur, etiam † quando ſolo verbo Papæ per-
ficitur gratia, tam de iure communi, quàm de ſtylo Curiæ,
de quo atteſtatur Cardin. *in proœm. clem. verſ. nec ſanè de
renunciat.* Sarnen. *de non iudican. iuxt. form. ſupplicat. qu.*1.
& latiſſimè comprobat Pariſ. *de reſignat. lib.*8. *qu.*2. 3. *&* 9.
3 Expeditiones verò, quæ per officiales † Datariæ fiunt,
habent & ipſe ſuum ſtylum, & obſeruantiam; nam ſigna-
ta ſupplicatione à Summo Pontifice, & dotata per officia-
les dirigitur ad regiſtrum, ſed non prius regiſtratur, quàm
habita fide ab officiali de ſolutionibus componendæ, aut
annatæ, ſecundum materias currentes, & poſtmodum
relaxatur de manibus officialium, & inde tranſit ad manus
aliorum officialium, ſcilicet Cancellariæ; poſtremò in
4 plumbo plumbantur, † & tunc litteræ dicuntur expeditæ,
cap. licet de crim. falſ. Sarnen. *eadem reg. de non iudican.
iuxt. form. ſupplic. qu.*1. Pariſ. *eadem qu.*2. ponens vtrumq;
modum expediendi gratias.

Cæterùm, quia Cardinalis Protector non laborat in
proponendo, neque ſignatura ſupplicationum ad eundem
pertinet, & per conſequens iuuari non poteſt ſtylo, &
obſeruantia aliarum expeditionum pro conſequendo ſuo
honorario debito; propterea tenetur docere de ſtylo,
& obſeruantia reſpiciente tempus conſequendi honoraria
prædicta.

Quòd concludenter adimpleuit ex depoſitione trium te-
ſtium, nempè Ioannis Marſciant, Philippi Paſquier, &
Petri Ianel, qui omnes ſunt Expeditores materiarum Re-
gnorum Franciæ, & practici dicentes, huiuſmodi honora-
ria deberi tantummodo pro expeditione Bullarum, & ſeu
tempore earum plumbaturæ, & non prius, & ad cauſas
ſcientiæ reſponderunt ſcire, quia ita ſemper obſeruarunt,
& obſeruare viderunt communiter ab omnibus alijs expe-
5 ditoribus materiarum Galliæ, † qui cum ſint plures, &
practici, & de facto proprio proponant, dubitari non po-
teſt de concludentia probationis in dicto eorundem, *per
cap. licet cauſam verſ. ex præmiſſis de probat.* Cæſ. de Graſſ.
*deciſ.*2. *in fin. de empt. & vend. & deciſ.*351. *num.*11. *coram*
6 *Papa Greg. XV. cum alijs allegatis in* 1. *deciſ.* cui ſtylo, † &
obſeruantiæ, donec de mutatione non doceatur, ſemper
inhærendum eſt, *cap. ex litteris de conſtit. l.*1. *in fin. C. quæ
ſit long. conſuet.* Theſ. *deciſ.*1. *n.*9. Rota *deciſ.*376. *n.*3. *part.*2.
recent. & 126. *n.*3. *coram Papa Greg. XV.*

Quæ obſeruantia eò magis videtur attendenda, cùm in-
cœperit ab obligatione expeditorum, quæ producta fuit
per Eſchinardum, & datur in eius Summario num.7. in
qua de eorum voluntate, & expreſſo conſenſu vinculan-
tur Bullæ expeditionum, non autem ſupplicationes ſignatæ,
aut regiſtratæ, donec honoraria Cardinali Protectori fue-
rint ſoluta, ibi, *vogliamo, e conſentiamo, & ciaſcun di noi
vuole, e ſi contenta, che le bolle di tali ſpeditioni ſiano ritenu-
te nell'officio del Piombo, ſin tanto conſti al Piombatore sij pa-*
7 *gato, &c.* nam ſi quid † exinde pinguis, aut clarius fuerit
obſeruatum, illud ſemper videtur conuentum, Soccin. ſen.
*conſ.*25. *n.*25. *lib.*1. Surd. *conſ.*140. *n.*45. *vol.*1.

Non obſtat, quòd & teſtes in eorum dicto videantur
concludere ſtylum, & obſeruantiam prædictam, attamen
quia ſe referunt ad obligationem Expeditorum, & in ea
non diſtinguantur tempora leuandi honoraria debita, me-
ritò conſtito hodie de ſcriptura relata, & producta referen-
8 ti † non eſt credendum, ne magis copiæ, † quàm origi-
9 nali fides habeatur, Dec. *conſ.*63. *n.*6. Berard. *conſ.*130.
*num.*5. *l. aſſe toto, ff. de hæred. inſtit.* cum alijs allegatis per
Becc. *conſ.*41. *n.*22. *lib.*1.

Quia ſi obſeruentur verba teſtium, in quo ſenſu fuerunt
prolata, referendo ſe ad obligationem expeditorum, ceſ-
ſabit omnis ſiniſtra interpretatio; nam verum eſt, quòd
primus, ſecundus, & tertius teſtes ſuper ſecundo narrant
differentiam expeditionum Eccleſiarum, & Monaſterio-
rum, & aliorum beneficiorum conſiſtorialium, quæ tran-
ſeunt per Conſiſtorium ab alijs, quæ tranſeunt per Data-
riam vt in primo caſu, facta propoſitione ſoluatur honora-

rium. Secundò verò caſu non niſi in plumbo poſitis bullis,
deinde poſt narratiuam ſecundi caſus ſequuntur alia verba,
eſſendoſi li ſpeditionieri coſi obligati, & non in altra forma;
vnde aut contenditur, relationem comprehendere expreſ-
ſionem duorum caſuum, qui non leguntur in ſcriptura obli-
gationis, & interpretatio fatua videtur, quia de primo ca-
ſu non erat neceſſaria obligatio expeditorum, ex quo in-
dubitata eſt praxis, & ſtylus ſoluendi ſtatim facta propoſi-
tione per Cardinalem, aut dicitur, quod iſta forma ſecundi
caſus ſoluendi tempore, quo leuantur bullæ, & non anteà
reſpectiuè ad tempus certum, non reperitur expreſſa in
ſcriptura obligationis, & tunc facilè euitatur obiectum,
propter verba illa *vogliamo, & ſi contentiamo, che le Bol-
le ſiano ritenute all'officio del piombo*, quæ potuerunt inter-
pretari ab ipſis teſtibus pro forma ab ipſis narrata, ſe obli-
gandi tantummodo tunc, & quando Bullæ expediuntur,
non autem, vt cogi poſſint ſoluere honorarium ante expe-
ditionem illarum, & in hunc ſenſum intellexerunt primus,
& ſecundus teſtes ſuper quarto, ibi, *fù ſtabilito con li ſpe-
ditionieri Franceſi, che queſti emolumenti foſſero douuti per
la ſola eſpeditione delle bolle;* vnde † ſubſequens obliga- 10
tio, quatenus etiam obſcura, ſemper præſumitur ex præam-
bulo tractatu, & cauſa, gloſ. *in l. quædam mulier ff. de rei
vendic. l.*2. *C. de acquir. poſſeſſ.* Becc. latiſſimè *conſ.*6. *n.*2.
& magis comprobatur ab ipſa obſeruantia, † qua in omni 11
materia eſt vera interpres, & magiſtra, & omnem prorſus remouet dubitationem, *cap. cum dilectus de conſuetud. l. ſi de interpretatione, & l. minimè de leg.* Rom. *conſ.*338.
*num.*5. vbi, quòd ſubſequentia verba, † vel facta præce- 12
dentibus præſtent euidentiſſimum intellectum, Becc. ex
alijs comprobans *in conſ.*96. *num.*14. atque ita benè ſe ex-
plicant teſtes, nullam eſſe natam obligationem ante expe-
ditionem bullarum, quia de tempore propoſitionis in Con-
ciſtorio, non euenerat caſus, & tempus regiſtrationis Pro-
tectori ſeruire non debebat, ſed ad probationem gratiæ
per ſignaturam conceſſæ, & expeditio bullarum reſpiciens
vſum, & commoditatem erat expectanda ad officium
plumbi pro exigendo honorario debito.

Similiter neque obſtat allegata contrarietas Paſquier, &
Ianel, qui in examine iurato deponunt, non ſubſcripſiſſe
apocam, nec ſe obligaſſe ſoluere honoraria Protectori iux-
ta 28. quod datur ſummario Eſchinardi num.8. & tamen
in ſcriptura atteſtationi ab eiſdem ſubſcripta, & quæ datur
eodem ſumm. num.6. contrarium aſſeruerunt, ibi, *con la
ſola differenza dell'obligo fatto da noi Speditioneri &c.* qui-
bus † ſi fides adimatur, prout de iure adimenda venit, 13
cap. licet cauſam cum gloſ. in verb. contradicunt de probat.
Rota *deciſ.*298. *num.*3. *coram Papa Greg. XV.* dicebatur
probationem reduci ad Marſciant, qui † tanquam vnicus 14
gradum probationis non facit, *l. vbi numerus de teſt.* Rota
*deciſ.*178. *&* 238. *coram Papa Greg. XV.*

Quia interrogatorium iuxta vigeſimum octauum quærit
de ſubſcriptione apocæ, & obligatione in ea contenta, in
quo negatiuè illi duo teſtes reſponderunt, & rectè quia de
illorum ſubſcriptione, & obligatione non conſtat, ſcri-
ptura verò atteſtationis nullum verbum de apoca, ſed de
ſimplici obligatione expeditorum, quæ potuit contingi in
diuerſo loco, tempore, & ſcriptura ceſſante coarctatione
negatiuæ, quæ in ipſo interrogatorio non legitur.

Ac denique non conquaſſantur depoſitiones trium illo-
rum teſtium, ex depoſitione aliorum duorum pro parte
Eſchinardi examinatorum, quia vltra exceptiones datas fa-
miliaritatis, & comenſalitatis, & famulatus cum dicto
Eſchinardo, nihil aliud dicunt quàm id ſcire, & intelligi de-
bere gratiam eſſe perfectam ſignata componenda, & regi-
ſtrata ſupplicatione, quod non controuertitur reſpectiuè
ad intereſſe officialium Datariæ: Cæterùm, quòd intelli-
gantur expeditiones iuxta formam pacti appoſiti in inſtru-
mento locationis, & tranſijſſe per Datariam, ſtatim ſolu-
ta componenda, & facta regiſtratione loquuntur ſine ratio-
ne, & in concurſu magis ſtandum eſt teſti † deponenti de 15
facto proprio, habenti aſſiſtentiam ſtyli, & obſeruantiæ
pro ſe, quàm contradicenti, & malè informato ſecundum
gloſ. *in cap. noſtra de teſtib.* Crauett. *conſ.*6. *n.*65. Rota *de-
ciſ.*239. *n.*2. *coram Papa Greg. XV.*

Ex prædictis autem omnibus ſicuti reſultat plena, &
concludens probatio ſtyli, & obſeruantiæ, & obligationis
expeditorum ſoluendi honoraria Protectori tempore
plumbationis bullarum, ita ceſſare debet omnis interpreta-
tio, quando materiæ dicuntur tranſijſſe per Datariam,

soluta componenda, & registrata supplicatione; an verò quando Bullæ expediuntur, & similiter cessat obiectum apocæ obligationis expeditorum, ex quo omnia remanent sublata ex testibus, & obseruantia, & vero sensu apocæ declarato.

Et ita resolutum fuit vtraque parte informante.

* *Est supra in hac parte decisio 554.*

R. P. D. BVCCABELLA,

Elnen. Distributionum.

Die Lunæ 4. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

Alienatio bonorum Ecclesiasticorum vt sit valida inter alias solemnitates, beneplacitum Apostolicum est necessarium, quodque magis procedit, si sit reseruatum cum clausula, *non aliàs &c.* & aliqua circa extrauag. Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.

SVMMARIVM.

1 *Bona Ecclesiastica quando alienantur, est necessarium beneplacitum Apostolicum, & n.10.*
2 *Beneplacitum Apostolicum, licet aliàs non esset necessarium in aliquo actu, si tamen fuerit reseruatum cum clausula,* non aliàs, *nihilominus debet impetrari, & num.6. & 11.*
3 *Beneplacitum Apostolicum, si fuerit reseruatum cum clausula,* non aliàs &c. *si non impetretur, licitum est à contractu recedere.*
4 *Ablatiui absoluti important conditionem.*
5 *Reseruatio beneplaciti facit actum conditionalem.*
7 *Beneplacitum Apostolicum vigore extrauag. ambitiosæ de rebus Eccles. non alien. est etiam necessarium inter duas Ecclesias.*
8 *Extrauag. Ambitiosæ de reb. Eccl. non alien. habet locum etiam inter personas eiusdem Ecclesiæ habentes præbendas distinctas, cum aliàs daretur occasio spoliandi aliam in diminutionem cultus diuini.*
9 *inter Abbatem, & Capitulum si fiat diuisio bonorum, requiritur beneplacitum Apostolicum.*
12 *Copula, &, sæpissimè stat continuatiuè.*
13 *Ablatiui absoluti inducunt formam.*
14 *Scientia plena, & certa requiritur ad effectum præiudicij.*

DECISIO DLXI.

DOmini steterunt in decisis sub die 26. Iunij proximi præteriti coram Reuerendissimo Vrgellen. Nempè quod mandatum executiuum ad fauorem Canonicorum, & Beneficiatorum non sit relaxandum contra modernum Abbatem pro certa quantitate fructuum, & pecuniarum, de qua in concordia inita anno 1603. inter ipsos Canonicos, & Beneficiatos ex vna, & Abbatem prædecessorem ex altera, ex quo in ea præter alias solemnitates deficit beneplacitum Apostolicum, quod tamen erat necessarium,
1 † nedum ex dispositione *Extrauag. ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* cum aliis adductis *in Treueren. bonorum* 15. *Martij* 1621. *coram bon. mem. Seleucien.*

Sed etiam quia huiusmodi beneplacitum legitur in eadem concordia expressè reseruatum per verba, quæ important conditionem, & inducunt formam, ibi *saluis tamen semper D. N. Papæ beneplacito, & Reuerendiss. D. Episcopi Elnen. & dicti D. Abbatis, & successorum suorum iurisdictione, & iuribus, & cum decreto D. Elnen. Episcopi, & non aliàs, aliter, nec alio modo &c.* Itaut beneplacitum Apostolicum in casu isto impetrari deberet, etiamsi aliàs
2 non esset necessarium, † vt in dicta clausula, *non alias*, tenuit Rota coram Greg. XV. *decis. 192. num. 1. & 3.* vbi referuntur aliæ decisiones, & præcipuè *Ferrarien. decimarum, quæ est decisio 545. num. 3. part. 4. recent.* Eoque non obtento concordia remanserit sine effectu, & modernus
3 Abbas possit † ab ea recedere, perinde ac si non esset facta, iuxta *cap. si quis Presbyterorum,* & ibi gloss. *verb. alienator de rebus eccl. non alien.* & tradit Nauarr. *cons. 9. eodem tit.* Rota *decis. 624. num. 12. part. 1. recent.* & de eadem clausula, *non alias &c.* tradit Ricc. *in prax. part. 1. resolut. 33. num. 1. & tribus seqq. & resol. 53. num. 1. cum aliis in decis. allegat. & de ablatiuo absoluto reseruato &c.* quod † importet conditionem est *decis. Caputaq. 205. num. 3. part. 1.* Mohed. *decis. 35. de renunciat.* & quod reseruatio beneplaciti † faciat actum conditionalem, post alios tradit Ricc. *in praxi part. 1, d. resol. 33, num. 4. & resol. 70. num. 1. & seqq. cum similibus.* 4 5

Ex his tollitur, quod inter personas eiusdem Ecclesiæ non requiratur beneplacitum Apostolicum; quia vltra quod in casu isto illud erat necessarium saltem ex eo, quia fuit expressè, & † cum præfata clausula, *non alias &c.* 6 in concordia reseruatum, licèt aliàs non requireretur ex supradictis.

Fuit responsum, quod sicut beneplacitum Apostolicum † vigore dictæ Extrauagantis ambitiosæ *de reb. Eccl. non alien.* est necessarium inter duas Ecclesias, iuxta text. *in c. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6.* & opinionem, quam tenuit Rebuff. *in c. sine exceptione 12. qu. 2. n. 66.* Quaranta *in comp. Bull. verb. alienatio rerum Eccl. n. 15.* Rota *decis. 1. de reb. Eccl. non alien. in nou. in causa Neapolitana spolij 3. Iunij 1601. coram Card. Lancellotto,* quæ est apud Marches. *de commiss. lib. 1. fol. 103. num. 5. & in dicta causa Treueren. bonorum 15. Martij 1621. coram bon. mem. Seleucien.* Ita 7 etiam videtur dicendum inter personas eiusdem Ecclesiæ habentes præbendas distinctas, quia † tunc vni daretur 8 occasio spoliandi aliam in diminutionem cultus diuini, vt de alienatione inter Episcopum, & suos Canonicos tradit Abb. *in c. sicut nostris num. 4. de iur. iur.* Redoan. *de rebus Eccl. non alien. qu. 51. c. 18. num. 19. vers. contrarium vsque ad fin.* & de diuisione † bonorum Monasterij inter Abba- 9 tem & Conuentum, Nauar. *d. cons. 9. eod. tit. in decis. allegat.* & de duobus Curatis in eadem Ecclesia tradit idem Nauarr. *cons. 10. eod. tit.*

Prout etiam tollitur, quod in supradictis verbis fuerit etiam expressè reseruatum decretum Episcopi; nam quicquid sit, an illud in huiusmodi concordia requireretur, ex quo Abbas in Ecclesiæ secularizatione prætendit se ab ipsius iurisdictione remansisse exemptum. Certum est quod in ea † erat necessarium beneplacitum Apostolicum, tam 10 ex dispositione *d. Extrauag. ambitiosæ de reb. Eccl. non alien.* Quàm etiam vti in ea ex † d. clausula, *non alias* 11 *&c.* expressè reseruatum, saltem ad effectum, vt modernus Abbas à concordia recedere non posset ex supradictis.

Nec obstat, quòd d. clausula, *& non aliàs aliter &c.* referenda sit solum ad decretum Episcopi, de quo supra immediatè fuerat facta mentio. Quia cùm beneplacitum Apostolicum sit positum sub vna, eademque verborum constructione mediante copula, &, † quæ sæpissimè stat 12 continuatiuè, ad ipsum quoque beneplacitum d. clausula, referri debet, vt per Bart. *in l. doli verbum in princ. ff. de seru. corcupt.* Dec. *cons. 92. n. 2.* Rota *decis. 1. n. 6. part. 2. & decis. 143. n. 8. part. 1. recent.* & in omnem euentum remaneret etiam ipsius beneplaciti reseruatio facta per verbum ablatiui † absoluti, quæ per se ipsum absque d. clausula, & 13 *non alias &c.* conditionem importat, & formam inducit, maximè quando beneplacitum Apostolicum est necessarium, prout in casu isto ex supradictis.

Minus obstat obseruantia deducta ex solutionibus plurium annorum. Quia vltra quod non est legitimi temporis. Placuit responsio, non constare quod huiusmodi solutiones fuerint factæ de mandato Abbatis, nec quod idem Abbas de illis certam, & plenam scientiam habuerit, prout requiritur † ad effectum vt dicatur illas ratificasse, sibique præiu- 14 dicasse, Gabr. *cons. 69. n. 26. lib. 2.* Rota *decis. 51. n. 5. part. 1. recent. cum aliis in d. decis. 25. Iunij proximè allegati &c.*

Et ita vtraque parte informante resolutum.

REVERENDISS. PIROVANO.

Meleuitana Commendæ.

Die Lunæ 4. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

Commendæ adiudicatio Equiti Hierosolymitano, quando non sit deneganda. Et Priores, vt rectè illas conferant, quidnam sit necessarium.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Collationis factum probatur ex instrumento.*
2 *Libris Secretarij creditur in concernentibus eius officium, & n.3.*
4 *Infirmitatis impedimentum aliquem excusat ad implendum tempus, tanquam impedimentum, quod non possit tolli.*
5 *Priores Religionis Hierosolymitanæ tenentur singulis quinque annis, visitare Bailiuas, Commendas &c. existentia intra fines eorum Prioratuum, sub pœna priuationis omnium præeminentiarum quatenus visitare neglexerint.*
6 *Pœna à iure, quando non est determinata, de ea non est agendum.*
7 *Facere aliquid si quis sit obligatus intra certum tempus, non potest dici negligens si id non adimpleat, si adhuc tempus non sit transactum.*
8 *Et hoc ea ratione quia intra d. tempus mora non committitur.*
9 *Mora quando non adest, cessat pœna.*
11 *Ratio est illa, quæ dicitur communis lex ad omnes casus, non autem similitudo nominum.*
12 *Sententiæ sine processu non releuant.*
13 *Obseruantia non attenditur, si non constet, vbi sit fundata.*
14 *Tribunalia Meliten. subiacent iudicio Sedis Apostolicæ.*
15 *Obseruantia per contrarios actus tollitur.*
Obseruantia non releuat si in æquiuoco ponatur, cùm sit difformis, n.15.
16 *Verbum,* trascurerà, *quid importet.*
17 *Factum aliquod præclarum debet sufficere pro iusta causa ad euitandum nomen curæ culposæ.*
18 *Pœna vt euitetur, sufficit quælibet minima etiam bestialis causa.*
19 *Ad officium aliquod si quis non potest promoueri, nisi quid determinatum adimpleuerit, si reperiatur ad illud promotus, rectè arguitur fuit promotus, ergo adimpleuit, tanquam à necessario antecedenti desumpto.*

DECISIO DLXII.

COncluſum fuit Equiti Bertrando Commendam, de qua agitur, esse adiudicandam, quia docet de sua collatione ab habente iurisdictionem conferendi, iustificat requisita secundùm dispositionem stabilimentorum Religionis ad eandem obtinendam determinata, & obiectus, qui dantur contra Priorem S. Ægidij conferentis non releuant.

Ex contextu enim, & tenore statuti 27. de Commendis per Sedem Apostolicam confirmati expresè colligitur Priores Religionis singulo quinquennio à die eorum promotionis posse concedere vnicam tantummodo Commendam eorum respectiuè Prioratus vni Fratri Antiano, & benemerito; vnde cùm Prior ascenderit ad Prioralem dignitatem S. Ægidij de anno 1631. & Commenda de Palliers nunc controuersa vacauerit de mense Februarij 1634. & Procuratores eiusdem Prioris secundum tenorem illorum mandati ad conferendum, illam contulerint dicto Equiti Bertrando de mense Martij 1634. dubitari non potest de iure conferendi Prioris, quia intra quinquennium contigit vacatio, nec quod verè collata fuerit Commenda, quia
1 ex instrumento, † quod datur probatur factum collationis, & quidem intra quinquennium, Couarru. *practic. quæstion. cap.20. in fine*, Surd. *cons.*537. *num.*18. Rota *decis.* 302. *n.6.* vbi Adden. coram Papa Greg.XV.

Habilitas etiam Equitis Bertrandi respectiuè ad Antianitatem, & benemerentiam ab eodem statuto requisitam bene iustificatur, nam Antianitas in ordine ad capacitatem titulorum, seu Commendarum declaratur ab alio statuto septimo de Commendis, concurrente residentia quinquennali in Conuentu, quæ probatur ex libro residentiæ Reli-
2 gionis per attestationem Secretarij illius officij, † cui creditur in concernentibus officium custodiæ librorum, vt sæpius fuit dictum de Secretarijs huiusce Religionis, *vt in Campanien. Prioratus* 18. *Maij* 1618. *coram Archiepiscopo Seleucien. & in Aquitanien. Prioratus coram me die* 19. *Aprilis* 1624. similiter, & benemerentiæ determinantur ex statuto octauo de Commendis, & ex ordinatione titulo de officio fratris, quando scilicet fratres inseruierunt Religioni, complendo carauanas quatuor, iuxta ordinationem supradictam emanatam post statutum octauum de Commendis, quæ pariter probantur præstitæ ex fide Secretarij linguæ, cui, † vt dicebatur attestanti de officio 3
suo creditur.

Non obstat, quòd etsi Eques Bertrandus inceperit carauanas, non tamen integrè eas persolnit, prout ex eisdem stabilimentis Religionis requiritur, & ex registris desumptæ fides dantur summario Bailiui n.8.

Quia ex quatuor carauanis de imperfecto seruitio, tres tantum notantur, & redarguuntur ex prima, quod deficiant dies decem, & octo, ex secunda dies viginti nouem, ex tertia multo plures, sed ad excusandam huiusmodi deficientiam, cùm dentur pro vnaquaque Medicorum, triremium Ducis attestationes de infirmitate in Ciuitate Panormi, & Marsiliæ, tempus † infirmitatis semper computa- 4
tur tamquam impedimentum, quod non possit tolli, *l. cum hæres, §. sticus, ff. de statut. liberor.* Crauett. *cons.*202. *n.*1. 151. *num.*22. 179. *n.*9. Surd. *cons.*12. *n.*21. *& decis.*189. *n.*29. Decian. *cons.*18. *num.*186. *vol.*1. & quod magis est, idem Eques addidit & quintam carauanam, ex qua remouetur omnis amatitudo.

Denique obiectus dati ad impediendam Prioris iurisdictionem in conferendo singulo quinquennio secundum statuti 27. de Commend. dispositionem non releuant.

Non enim obstat stabilimentum de visitatione Commendæ, in quo expresè cauetur, quod Priores singulis quinq; annis visitare teneantur Bailiuas Commendas, domus Hospitalia, & alia quæcumque intra fines eorum Prioratuum existentia, & quidem personaliter cessantibus impedimentis infirmitatis, & in quarto adijcitur pœna priuationis omnis præeminentiæ † prioralis, quatenus Priores 5
neglexerint visitare; quod cùm per Priorem non probetur factum, sed potius contrarium, dum ex visitationibus incœptis per eum, & productis, non fuit seruata forma in primo stabilimento contenta de transmittendis visitationibus authenticis in scriptis Magno Magistro, & Conuentui, dicebatur caruisse iurisdictione conferendi, & vtendi priuilegio per statutum vigesimum septimum indulto, & in similibus terminis fuisse firmatum *in decis.*103. *part.*2. *recent.*

Quia aut desumitur defectus iurisdictionis in conferendo ex primo stabilimento, & in eo non legitur pœna priuationis non visitanti in tempore, nec minus decretum irritans collationes iam factas, aut in futurum fiendas, & vbi † pœna à iure non est determinata, de ea non est agendum, 6
§. cum igitur cum glosa authent. de non eligend. secundo nuben. Becc. *cons.*102. *num.*31. Osasch. *decis.*77. *numer.*3. Surd. *decis.*188. *num.*7. *&* 300. *num.*17. aut inhærendum est verbis *capitulo quarto*, ibi, *Et se il Priore trascurerà di fare le dette visite, subito s'intenda priuato d'ogni giurisdittione, & preeminenza priorale.*

Tunc quia illa negligentia in stabilimento posita intelligi non potest intra † quinquennium datum ad visi- 7
tandum, Decian. *in cap. ex ratione numer.*16. *de appellat.* Iason. *in l. non omnis numer.*6. *ff. si cert. petatur.* Moti ea ratione, quia intra † tempus indultum mora 8
non committitur, *l. nulla mora de regul. iur. l. si insulam, ff. de verbor. obligat.* & tradunt omnes *in l. si ita stipulatus, §. primo eod. tit.* & absque † mora pœna 9
prout est priuatio non intrat; vnde cùm à die captæ possessionis per Priorem, scilicet de anno 1631. & in die quo fuit facta collatio mense Martij 1634. non effluxerit quinquennium, meritò negligentia ad effectum priuationis ei imputari non potest.

Quod si replicetur quinquennium esse desumendum à die vltimæ visitationis, quæ perfecta, & finita data fuit in Conuentu de anno 1613. iuxta attestationem Secretarij datam summario num.3. atque ita reassumendo principium vniuscuiusque quinquennij, ab anno 1629. quinquennium suum habuit initium, & finem recipiebat in principio anni 1634. de quo tempore visitatio non erat perfecta, neque ad Conuentum transmissa, vt inde prouisio de vacanti in mense Februarij 1634. posset fieri, & hunc modum reassumendi quinquennium deducebatur ex visitatione liminum, quæ initium habuit à Constitutione Sixti Quinti ex Cabredo, de quo in stabilimento vigsimo tertio titulo de Commendis, & ab absurdo visitando, dum contingere posset, quod visitationes nunquam fierent, si ad vltimum extre-

extremum quinquennij indulta esset facultas visitandi, ac
10 † demum ab obseruantia subsequuta ex sententijs, quæ dantur summario Bailiui num.4. quibus Rota detulit in *decis.*103. *part.*2. *recent.*

Adhuc obiectum videtur cessare, quia vltra quod attestatio Secretarij non exprimit mensem, & potuerit contingere de mense Decembris eiusdem anni 1614. semper intrare potest tempus quinquennij ad sustinendam collationem de mense Martij 1634. sequutam.

Nihilominus exempla liminum, & Cabredi, cum habeant diuersam rationem, & finem non inferunt ad determinationem initij temporis quinquennij, nam ratio est,
11 † quæ dicitur communis lex ad omnes casus, non autem similitudo nominum, *cap. consuetudo* 1. *dist.* Calder. *cons.*1. *tit. vt lit. penden. & cons.*1. *de regul.* & nisi allegetur eadem ratio semper cessat vis argumenti.

Præterea visum etiam fuit allegatam obseruantiam non releuare, quia actus qui dantur ad eam probandam, nempè sententiæ de anno 1614. & 1633. summ. num.4. sunt
12 † sine processu, Put. *decis.*198. *num.*2. *lib.*1. Rota *decis.* 704. *num.*2. *part.*1. *diuers.* itaut videri non possit, vnde
13 ista obseruantia sit fundata, † maximè quia enunciatur, prout aliàs in similibus fuit obseruatum, de qua anteriori obseruantia non constat, ac demum, quia sunt sententiæ
14 Tribunalium † Melitèn, quæ subiacent iudicio Sedis Apostolicæ, & eadem Tribunalia contrarium obseruarunt in hac eadem causa, in qua pro Equite Bertrando pronunciatum fuit, itaut per contrarios actus, vel tollatur, vel †
15 in æquiuoco ponatur allegata obseruantia tanquam difformis, Alex. *cons.*5. *num.*7. *&* 9. *lib.*5. Ripa *in l. qui Romæ*, §. *duo fratres num.*49. *ff. de verb. obligat.* Crauett. *cons.*96. *num.*5. *&* 313. *num.*4. Becc. *cons.*101. *n.*51.

Demum aduerterunt Domini ad substantiam, & formalitatem verborum cap.4. visitatione, ibi, *Se trascurerà di fare le dette visite, subito s'intenda priuato.*

Quæ importat omnimodam negligentiam abijciendo
16 omnem curam visitandi, quæ ita † non amarè in ordine ad priuationem iurisdictionis sunt recipienda, concurrente voluntate, & effectu ipsius Prioris, & tempore adhuc pendente ad præsentandum visitatione Magno Magistro, & Conuentui. Nam dantur visitationes inchoatæ in ipso quinquennio à die etiam finis vltimi computato, & quod magis est, in ipsa visitatione inchoata fuerunt expulsi hæretici de locis visitatis magna cum virtute, & labore ipsius Prioris, & Catholicorum subleuatione, & ædificatione, quod tempus tam præclarè, vtiliter, & honorificè impen-
17 sum pro fide Catholica subleuanda, sufficere † deberet pro iusta causa ad euitandum nomen curæ culposæ; quandoquidem ad eum effectum minima, & vt scribentes aiunt,
18 bestialis † etiam admittitur, Rota *decis.*268. *num.*3. *in fine part* 2. *recent.* Surd. *decis.*78. *num.*7. *&* 188. *num.*8.

Postremò minus releuat ordinatio edita de anno 1612. in qua præcipitur Prioribus Gallicis restauratio Ecclesiarum, quarum deuastatio contigerit de tempore possessionis Priorum; pœna cominata, nisi infra quinquennium à die deuastationis, restaurationes fecerint, amissionis præeminentiarum Prioralium quintæ Cameræ, & prouisionis Commendæ spectantis ad gratiam Prioralem, vt propterea dum modernus Prior de anno 1622. prouisus fuerit de Commenda Castri Saraceni, ad quam pertinet locus nominatus de Villadiu, qui fuit ab hæreticis deuastatus, & nunquam restauratus, dicebatur non potuisse conferre Commendam ob iurisdictionem suspensam, donec de restauratione fuisset doctum, de qua hucusque non apparet.

Quia ex facto euitatur obiectum, nam cum modernus Prior post dictum annum 1622. fuerit promotus ad magnam Crucem, deinde Prioratum S. Ægidij, consequitur necessariò, quod docuerit melioraſſe Commendam iuxta dispositionem stabilimentorum, alias non fuisset admissus ad ascensum huius dignitatis Prioralis, prout in eodem ordine capitulari dato summario Bailiuæ num.5. clarè disponi-
19 tur; vndè rectè arguitur, ascendit, ergo meliorauit, tanquam à necessario antecedenti desumpto, Abb. *in cap. quia in tantum num.*4. *de præb.* Felin. *in cap. postulasti numer.*10. *de rescript.*

Et ita decisum vtraque parte informante &c.

REVERENDISS. COCCINO.

Tiburtina Spolij.

Die Lunæ 11. *Decembris* 1634.

ARGVMENTVM.

In spolio tempus præscriptionis quando incipiat currere. Possessor semel semper præsumitur possessor, nisi aliud doceatur.

SVMMARIVM.

1 *in Spolio secundum extremum, vt probetur sufficit substentatio litis concurrentibus adminiculis.*
2 *Præscriptionis tempus in spolio computandum est à die, quo quis fuit spoliatus.*
3 *Possessor semel semper præsumitur possessor, nisi contrarium probetur.*
4 *Possessionis continuationis præsumptio, iuuat possessorem, & illius successorem.*
5 *Possessionis continuationis præsumptio non habet locum, quando adest aliqua præsumptio in contrarium.*
6 *Testes qui conuincuntur, non habentur in consideratione.*
7 *Testium depositio, si sit dubia non attenditur.*
8 *Possessionis continuationis præsumptio vt tollatur, requiritur probatio efficax.*

DECISIO DLXIII.

MArianus, & Clemens de Fidelibus fratres possidebant bona, de quibus agitur, pro indiuiso; decessit primo loco Marianus relicta Artemisia filia, quæ vixit cum Clemente patruo, vt clarè deponunt testes in causa examinati; defuncto etiam Clemente, prædicta Artemisia obtinuit die 9. Aprilis 1578. immitti in possessionem medietatis bonorum, de quibus hodie est quæstio, & cum medio tempore fuerit spoliata, die 13. Ianuarij 1614. egit contra Felicem Montanariam, & Claudium de Sanctis illius virum neptem Vincentiæ de Leis vxoris d. Clementis de Fidelibus, & successiuè contra Antoniam communem filiam d. Felicis, & Marci Antonij Mariæ Rapæ eius primi viri, & modo contra Dominicum Capitostum, qui possidet bona, de quibus agitur, vt deponunt etiam testes. Et sufficeret substentatio litis concurrentibus † adminiculis, 1
cum agatur de probando secundo extremo ad effectum spolij, Anton. Augustt. *in epitom. tit. de vtroque extrem.* §. 1. & fuit sæpissimè resolutum. Et propterea dubitaui an intret spolium pro d. medietate bonorum, & DD. affirmatiuè responderunt, quia de secundo extremo satis constat, (vt dictum est.) Primum autem extremum concludenter probatur ex d. immissione, vt abundè fuit dictum in decisione in hac causa facta 22. Maij huius anni coram me.

Neque obstat, quòd à die immissionis vsque ad diem intentati spolij effluxerint ferè 36. anni, vnde videtur intrare † præscriptio, quia ad effectum præscriptionis non est 2
computandum tempus à die quo Artemisia fuit immissa, sed à die quo fuit spoliata, circa quod nihil dicitur, & Artemisia habet præsumptionem pro se, † quod semel possessor sem- 3
per præsumatur possessor, nisi contrarium probetur, Rota *decis.*4. *de probat. in nou.* Put. *decis.*19. *lib.*2. *in correct.* Alciat. *de præsumpt. reg.*2. *præsumpt.*21. *num.*5. *in fin.* Menoch. *præsumpt.*64. *num.*1. *& seqq. lib.*6. Rota *decis.*80. *n.*1. *part.*2. *diuers.* Et hac quidem præsumptione potest iuuari Artemisia, cum indubitatum sit † iuuare possessorem, & illius 4
successorem, Alciat. *loco præcit. n.*35. *&* 38. Put. *decis.*11. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.*

Non obstat, quòd ista præsumptio continuationis † non 5
habeat locum, quando adest aliqua præsumptio in contrarium, & in hoc casu adsint testes qui deponant, quod Vincentia de Leis semper possederit, quia † conuincuntur ex 6
quo post obitum Clementis Artemisia obtinuit immissionem: Et si intelligantur, quod deponant post dictam immissionem, eorum depositio vel est dubia circa tempus, vt possit cognosci, † an intret præscriptio, & ideo non releuat, *cap. in præsentia de probat.* eoque magis cum lapsi 7
sint 36. anni, nec est verisimile (licet sit possibile) quod

Artemi-

Artemisia passa fuerit spoliatum statim adepta possessione, itaut neque per decem annos illam retinuerit, & ideò ex prædictis testibus non tollitur præsumptio continuatæ possessionis, quia † ad hunc effectum requiritur, quod præsumptio sit efficax, qualis non est in casu isto, Alciat. *loc. supra cit. & fuit dictum in causa Elnen. Canonicatus* 5. *Martij* 1603. *coram bo. me. Horatio Card. Lancellotto*; aut in omnem euentum dd. testes intelliguntur deponere de possessione d. Vincentiæ de Leis, respectu portionis Clementis eius viri. 8

Ex quibus DD. perstiterunt in resolutis die 22. Maij proximè præteriti, * & recesserunt à decisione facta die 23. Iunij pariter proximè præteriti.

* *Est supra in hac parte decisio* 540.

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO,

Patriarcha Constantinopolitano.

Messanen. Pensionis.

Die Lunæ 11. *Decembris* 1634.

ARGVMENTVM.

Mandatum de manutenendo super possessione beneficij, quando alicui non possit denegari.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum possessionis alio non existente in possessione probat.*
2 *Executor ritè, & rectè procedens priuat possessorem sua possessione.*
3 *Sententiæ validitas probatur ex reuolutione actorum.*
4 *Obitus probatur, si testes deponant, quem vidisse mortuum.*
Item probatur ex partita extracta per Parochum ex libro, in quo mortui describuntur, num. 4.
5 *Probatio nulla est maior, quàm confessio propria.*
6 *Possessio semel de iure probata, præsumitur continuata vsque ad obitum possidentis.*
7 *Scripturas producens censetur fateri omnia ibi contenta.*
8 *Sacerdos, quod quis sit, probatur si testes dicant, illum vidisse celebrare missam.*
9 *Beneficium præsumitur sine cura.*
10 *Beneficij valor probatur per testes deponentes per non excessum de publica voce, & fama.*
11 *Mandatum de manutenendo, si alicui concedatur, ex eo probatur possessio.*
12 *Possessio amissa præsumitur stante silentio decennali.*
13 *Status vltimus collatiuus si probetur, sufficit pro iustificatione gratiæ quoad reseruationem.*
14 *Exceptio vnionis, cùm requirat altiorem indaginem, non admittitur in iudicio possessorio.*
15 *Auditor Cameræ iuxta suas facultates est executor Literarum Apostolicarum.*
16 *Sententiæ nullæ non sunt attendendæ.*
Sententia lata vigore commissionis subreptitiæ, est nulla. num. 16.
17 *Exceptiones contra testes in summariissimo possessorio manutentionis non solent de facili admitt.*

DECISIO DLXIV.

PRoposito in hac causa dubio sub die 6. Iunij 1633. an constet de attentatis, & dandum sit Iuliano mandatum de manutenendo. Domini fuerunt in voto, quod apposito sequestro videretur de bono iure; Et restricto dubio ad justificationem gratiæ D. Iuliani, die 23. Iunij præteriti voluerunt, vt idem Iulianus iustificaret totam gratiam; Et hac die reproposita causa, censuerunt, Iuliano dandum esse mandatum de manutenendo. Et moti sunt, quia ipse vsque de anno 1620. obtinuit declarari per Vicarium Messaneñ Executorem, prouisionem Apostolicam de huiusmodi Prioratu Sanctæ Mariæ de Brignolito ad eius fauorem obtentam, esse exequendam, & in illius possessionem Iulianum esse immittendum, prout realiter, & cum effectu auditis Rectoribus Hospitalis, & Domino Francisco Vassallo, vti ab eisdem Rectoribus electo, ac alijs seruatis seruandis, immissus fuit, vt constat ex publico instrumento possessionis adeptæ, quod satis releuat ad hunc effectum, † quia, aut tunc alius non erat in possessione, & probat Rota *decis.* 92. *num.* 1. *& dec.* 106. *nu.* 4. *par.* 1. *recent.* Greg. *decis.* 268. *num.* 1. *&* 2. Aut Rectores & Franciscus possidebant, & cùm fuerint citati, & auditi, † potuit Executor ritè, & rectè procedens illos eorum possessione priuare, Mohed. *dec.* 4. *de restit. spol.* Rota *decis.* 141. *num.* 2. *& dec.* 802. *nu.* 6. *par.* 1. *diu. & decis.* 557. *nu.* 2. *par.* 2. *recent.* Seraph. *decis.* 1325. *num.* 1. 1 2

Quod autem iudex ritè, & rectè processerit, deducitur, quia constat de iurisdictione ex literis sibi specialiter directis, & de citatione Franciſci, & Rectorum † cum alijs requisitis ad validitatem sententiæ, iuxta decisionem Caputaquen. 260. *par.* 2. Iustitia verò clarè colligitur, ex quo idem Vicarius ad executionem dictæ gratiæ processit præuia illius iustificatione in omnibus. Obitus enim Franciſci Ferratij de mense Iulij 1606. probatur per testes, dicentes se vidisse illum mortuum de dicto mense, † & ex partita extracta per Parochum ex eius libro, in quo mortui describuntur, & qui propterea probat, Imol. *cons.* 110. *in fine*, Rota *in Cæsaraugustana portionis coram Iusto*, impressa per Marchesan. *de commiss. par.* 1. *fol.* 340. Greg. *dec.* 78. *num.* 2. & ibi latè Addentes. 3 4

Possessio eiusdem quoad Prioratum, de quo agitur, probatur non solum per testes, qui dicunt vidisse illum possidere, vt ex instrumento possessionis ei tradita de mandato Executoris, qui fuit in literis deputatus, † sed etiam ex confessione partis, qua nulla est maior probatio. Quod autem possessio fuerit continuata vsque ad obitum, probatur ex eisdem testibus, & confessione partis, quod Prioratus vacauerit per obitum Ferratij, † & quia de iure possessio semel probata, præsumitur vsque ad obitum continuata, Rota *decis.* 4. *de probat. in nouis, & decis.* 523. *num.* 1. *&* 2. *recent.* 5 6

Quod Iulianus sit oriundus ex Terra Meletelli, probatur ex confessione partis resultante ex productione instrumenti in quo asseritur talis, † cùm producens scripturam censeatur fateri omnia ibi contenta, Fel. *in c. cum Venerabilis num.* 22. *vers. Prima conclus. de except.* Menoch. *lib.* 2. *præsumpt.* 45. *num.* 1. 7

Quod Iulianus sit Sacerdos, probant similiter testes, † deponentes vidisse illum Missam celebrare, Rota *dec.* 544. *num.* 1. *par.* 1. *recent.* 8

Quod Iulianus professionem emiserit infra annum, probatur ex fide, de qua in Summario eiusdem *nu.* 13.

Quod Prioratus sit Regularis Ordinis Sancti Benedicti, & quod careat Conuentu, probatur per testes examinatos à Ferratio, qui dicunt, ipsum fuisse gubernatum à Monachis Sancti Benedicti, & in eo nullos commorari Monachos

Quod Prioratus sit sine cura † non eget alia iustificatione, quia id de iure præsumitur, Staphil. *de litt. grat. tit. de qual. & stat. benef. in princ.* Ægid. *decis.* 676. Gregor. *decis.* 387. *num.* 4. 9

Valor verò dicti Prioratus, quod non excedat 24. probatur ne dum per testes † deponentes per non excessum de publica voce, & fama, quæ sufficit, Ægid. *decis.* 595. Cæsar de Grass. *decis.* 91. *num.* 5. *& decis.* 49. *num.* 7. Gregor. *decis.* 143. *num.* 1. Sed etiam ex simili expressione facta à Francisco, Gregor. *d. decis.* 143. *in princip.* Rota *in Zamoren. beneficij de Morales* 20. *Iunij* 1594. *coram bo. me. Corduba.* 10

Insuper pro Iuliano in casu isto concurrit, quod anno 1620. A. C. stante prædicta possessione, & eius gratiæ iustificatione pro parte ipsius deducta, eidem concessit mandatum de manutenendo, † quod similiter probat ipsius possessionem ad istum effectum, Caualer. *dec.* 217. *sub nu.* 2. Maximè quia post huiusmodi manutentionem Rectores, & Franciscus tacuerunt per decennium, quo † transacto præsumitur obliuio, & possessio amissa, Couarr. *regul. possessor.* 2. *par.* §. 1. *nu.* 3. Rota *in Auximana florum* 28. *Aprilis, &* 20. *Iunij* 1616. *coram bon. mem. Card. Sacrato, Colimbrien. præstimoniorum* 27. *Iunij* 1633. *coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.* 11 12

Non obstat, quod ista Ecclesia per Archiepiscopum fuerit aliàs vnita Monasterio S. Mariæ Moniaci, & ipsum Monasterium cum omnibus suis membris per Sedem Apostolicam Hospitali. Quia vltra quod ex deductis pro Iuliano constat, quod cùm de anno 1548. iste Prioratus vacasset, Marcus Tomassellus obtinuit auctoritate Apostolica sibi

sibi de eo prouideri, per cuius obitum posteà anno 1577. eadem auctoritate prouisus fuit Ferratius vltimus possessor, qui beneficium istud possedit per 30. annos; Sicque pro eo-
13 dem Iuliano constat de vltimo statu collatiuo illius, † qui sufficit pro iustificatione ipsius gratiæ, quo ad reseruationem, Calderin. *cons.* 23. *de præbend.* Ægid. *decis.* 116. *in fin.* Caputaquen. *decis.* 60. *alias* 65. *in manuscript. lib.* 2. Seraphin. *decis.* 1467. *num.* 30. Gregor. *decis.* 77. *num.* 9. *& admittitur in decisione* 188. *part.* 1. *rec.* Fuit etiam respon-
14 sum, quod huiusmodi exceptio vnionis requirit † altiorem indaginem, & consequenter, non admittitur in hoc iudicio possessorio, Mohed. *decis.* 22. *de restit. spol.* Rota *decis.* 595. *num.* 8. *par.* 1. *diuers. & decis.* 287. *num.* 8. *part.* 2. *recent.*

Non obstant duæ sententiæ latæ super vnione. Quia fuit responsum dictas sententias, vt ex monitorio, de quo in summario, fuisse latas pendente iudicio super executio-
15 ne literarum Apostolicarum vnionis coram A. C. † quorum iuxta suas facultates est executor, Rota *in Alboricen. Canonicatus* 26. *Aprilis* 1599. *coram bon. mem. Corduba, Reuerendissimus Coccinus Decanus decis.* 169. *numer.* 3. *&* 5.
16 proindè vti nullæ non sunt attendendæ, † non facta mentione in commissione de d. lite coram A. C. inchoata, *cap. coram de offic. deleg.* Fel. *in c. ad audientiam* 2. *num.* 53. *de resc.* Mantic. *dec.* 167. *num.* 3.

Non obstant exceptiones contra testes ad instantiam Ferratij examinatos. Quia placuit responsio, quod exce-
17 ptiones † contra testes in huiusmodi summarijssimo possessorio manutentionis non solent de facili admitti, Seraphin. *decis.* 392. *num.* 2. Caualer. *decis.* 44. *nu.* 4. Rota *in Callien. Canonicatus* 29. *Ianuarij* 1618. *coram Eminentiss. Cardin. Pamphilio.*

Et ita parte vtraque, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Pensionis.

Die Lunæ 18. *Decembris* 1634.

ARGVMENTVM.

Papa, si Ecclesia vniuit alicui loco, quandoque d. Ecclesia per cessum, vel decessum Rectoris, vel alio quouis modo vacare contingeret, modo si d. Rector consentiat reseruationi Pensionis super d. Ecclesia, nulla facta mentione vnionis, an talis impositio pensionis subsistineatur.

SVMMARIVM.

1 *Pensio, vt validè reseruetur super beneficio, in quo quis habet ius quæsitum, quid requiratur, & numer.* 8.
2 *Vnio vnius Ecclesiæ potest fieri Rectore non vocato.*
3 *Cùm per eam non fiat præiudicium Rectori, ex quo non sortitur effectum, nisi post mortem ipsius, & ideò eius non interest vocari.*
4 *Papa, tamquam Dominus beneficiorum, potest vnire Ecclesiam absque alio consensu Rectoris.*
5 *Vnio beneficij quando est facta dummodo accedat consensus Rectoris, nisi accedat d. consensus, non est de ea habenda ratio, sed limita.*
6 *Gabr. consil.* 198. *lib.* 1. *in quibus terminis loquatur.*
7 *In resignationibus, omnia dependent liberè à voluntate resignantis*
9 *Per egressum ius acquiritur ad rem.*
Pensionis reseruatio est nulla, ob non factam mentionem regressus, num. 9.
10 *Promissio facta de soluendis oneribus, de quibus talis promissio sit intelligenda.*

DECISIO DLXV.

COngregatio Monachorum Cœlestinorum obtinuit de anno 1626. suo Collegio vniri Parochialem Ecclesiam S. Mariæ in Posterula de Vrbe, litterarumque vnionis exequutionem committi Eminentissimo Cardinali Vicario, quandocumque dicta Ecclesia per cessum, vel decessum Petri Pauli ex eiusdem Ecclesiæ Rectoris, aut quacumque alia ex causa vacare contingeret. Postmodum de anno 1627. idem Rector consensit reseruationi annuæ pensionis ducatorum 24. auri de Camera, ad fauorem Dominici nepotis, nulla facta mentione vnionis. Denique de anno 1631. dictus Rector cessit Parochialem Patribus Cœlestinis, cum quibusdam pactis, & conditionibus à Sanctissimo confirmatis. Nunc prætendente pensionario sibi à dictis patribus deberi pensionem prædicta vnione non obstante emanauit dubium. An pensio debeatur? Quod negatiuè fuit resolutum.

Quia cùm per vnionem factam à Sanctissimo de dicta Ecclesia, fuisset ius quæsitum Collegio Cœlestino, non potuit eo priuari per reseruationem pensionis absque illius consensu, nec ei potuit inferri præiudicium à Rectore, cui iura dumtaxat remanserunt donec vixisset, vel Ecclesiam cessisset, & proindè de gratia vnionis concessa ante reseruationem, † necessariò erat facienda mentio, eo quod 1
Papa dicto Collegio non consentiente, non censetur voluisse præiudicare, *c. cum olim de consuetud. c. super eo de offic. deleg. c. audita, de restit. spol. c. cum teneamur de præben. l.* 2. §. *merito ff. ne quid in loco publico, l. nec auus C. de emancipat.* Gig. *de pension. quæst.* 79. *in princ.* Cassad. *decis.* 1. *eodem tit.* Et licet consensus præstitus à Rectore super vnione facienda, appareat præstitus de mense Ianuarij 1631. & sic per quatuor annos post reseruatam pensionem, vt ex instrumento dicti consensus, & ex literis Apostolicis reseruationis prædictæ; hoc tamen nihil facit, quia Rector præstitit consensum pro purificatione, & effectuatione vnionis per cessum, ad quem effectum requiritur vigore regulæ 36. Cancellariæ de præstandis consensibus; consensus autem illius non fuit necessarius pro expediendis litteris vnionis, ea ratione, quia † vnio vnius Ecclesiæ potest 2
fieri Rectore non vocato; cùm per eam non fiat proiudicium Rectori, ex quo non sortitur effectum, nisi † post 3
mortem ipsius, & ideò eius non interest vocari *clem.* 2. & ibi gloss. vbi communiter Doct. *in verbo vocatos de reb. Eccles. non alien.* Rot. *decis.* 1. *eodem tit. in nou.* cum alijs per Rot. *d. uers. decis.* 133. *num.* 13. *par.* 2. Atque ità cùm Petrus Paulus non præstiterit consensum ad effectum validandi vnionem, sed pro illius effectuatione, mediante Ecclesiæ resignatione tempus datæ illius non est attendendum, sed tempus concessionis Papæ de anno 1626. cùm † San- 4
ctissimus tanquam Dominus Beneficiorum, potuerit vnire nullo adhibito Rectoris consensu.

Nec dicatur, quod vnio attendi non debet, nisi post expressum consensum Rectoris, quia † cùm anteà esset lo- 5
cus pœnitentiæ, non erat de ea habenda ratio; Nam respondetur, quod à Rectoris consensu non dependebat gratia vnionis, à Papa iam concessæ, sed effectuatio vnionis quæ poterat per consensum, vel dissensum Rectoris citò, vel tardè exequutioni demandari, non autem annullari, ideòque non applicatur, *cons.* Gabr. 198. *lib.* 1. cùm loqua- 6
tur in terminis resignationis, vbi omnia dependent à libera voluntate † resignantis. In hoc autem casu, ius in vnione 7
fundatum non dependebat à voluntate Rectoris, ex quo vnio ab initio liberè à Sanctissimo fuit facta, licet eius effectus fuerit reseruatus post cessum, vel decessum Rectoris: Vnde negari non potest quin vsque ab initio Collegio fuerit ius quæsitum. Non obstante, quod literæ Apostolicæ vnionis fuerint expeditæ in forma Commissaria, & directæ Eminentissimo Cardinali Vicario; quia per istam gratiam fuit statim Collegio ius quæsitum ad rem. Vnde pensio posteà † reseruata est nulla, ob non factam mentionem de dicta 8
gratia, & iure quæsito Collegio, sicuti in terminis regressus, per quem similiter acquiritur ius ad rem, & quidem † pen- 9
dens à futuro euentu, dicitur quod reseruatio pensionis est nulla, ob non factam mentionem regressus, Cassad. *decis.* 1. *de pension.* Gig. *in eodem tract. dicta quæst.* 79. *numer.* 3.

Et ex his DD. censuerunt cessare etiam obiectum de obligatione facta per Patres Cœlestinos de soluendis oneribus, † cùm id intelligi debeat de oneribus validis, videlicet legi- 10
timè impositis, vel de oneribus ordinarijs Ecclesiæ, & curæ Animarum, qualis non est ista pensio, vt patet ex supradictis.

Et ita vtraque parte informante, pro nullitate pensionis fuit resolutum, &c.

REVE-

REVERENDISSIMO PIROVANO.

Brixien. Iurisdictionis.

Die Lunæ 11. *Decembris* 1634.

ARGVMENTVM.

Exemptus à iurisdictione Ordinarii, quando pendente controuersia super d. exemptione, non debeat priuari, aut turbari in eius possessione, & quando è contra.

SVMMARIVM.

1 *Exempto à iurisdictione Episcopi non est deneganda manutentio, si doceat de titulo exemptionis, & possessionem probet.*

2 *Exemptus, si sit manutenendus aduersus Ordinarij iurisdictionem, quando exhibetur titulus, & possessio probatur, debet doceri de possessione quadragenaria.*

3 *Exempto denegatur manutentio aduersus Ordinarij iurisdictionem data impossibilitate probationis, præscriptionis quadragenariæ possessionis.*

4 *Exemptus, si excipiat contra exemptionem à iurisdictione Ordinarij, exhibendo titulum, qui egeat probatione præscriptionis, & sic quadragenaria possessione, & tunc si destituatur tali possibili probatione, non est manutenendus.*

5 *Exemptus, si excipiendo aduersus Ordinarij iurisdictionem, producat titulum ex se habilem, & sufficientem, est manutenendus, licet non doceat de possessione.*

6 *Fratres Seruitæ, & omnes Sorores mantellatæ, Pizochoræ, Oblatæ, & Tertiariæ nuncupatæ, eximuntur à iurisdictione Ordinarij, & subijciuntur Generali, & Superiori Ordinis.*

Et immediatè sub protectione Sedis Apostolicæ recipiuntur, vt patet ex Constitutionibus Vrbani VI. & Innocentij VIII. num. 6. & 17.

7 *Exemptus à iurisdictione Ordinaria quis est, si sit receptus sub protectione Sedis Apostolicæ.*

8 *Religionum diuersitas ex quibus deducatur, & numer.* 10.

9 *Gemin. cons.* 41. *num.* 1. & *Anchar. cons.* 321. *num.* 1. *intellectus.*

11 *Superiori obedientia præstita, vbi non agitur de Religione expressè approbata, nec in manibus habentis facultatem incorporandi in Religionem, non importat exemptionem ab Ordinario, stante exemptione d. Religionis.*

12 *Papæ approbatio sola est, quæ potest eximere à iurisdictione Ordinarij.*

13 *Exemptionis quasi possessionem, vt quis acquirat, requiritur scientia, & patientia Episcopi.*

14 *Titulum, si quis habeat ad aliquid faciendum, non requiritur alia scientia, & patientia aduersarij.*

15 *In summariissimo iudicio, attenditur tantum nudum factum.*

16 *Monachorum, & Monialium receptio ad quos spectet.*

DECISIO DLXVI.

COncluſum fuit ſtandum eſſe in deciſis ſub die 9. Iunij præteriti; * quia Religio Seruorum docet de titulo exemptionis ab Ordinario, ex Conſtitutionibus Summorum Pontificum, & poſſeſſionem probat ex actibus in ſummario datis, cum quibus pendente iudicio ſuper exemptione, non debet priuari, † aut turbari in eius poſſeſſione, ſecundum diſpoſitionem ſecundæ partis *cap. cum perſonæ de priuil. in* 6. 1

Non obſtat, quod inhærendo etiam declarationi regulæ dicti *cap. cum perſonæ*, † ſi inferior ſit manutenendus aduerſus Ordinarij iuriſdictionem, quando exhibetur titulus, & probatur poſſeſſio, Seraph. *deciſ.* 1278. *in fin.* Rota *deciſ.* 491. *num.* 4. 685. *num.* 2. *par.* 1. & 382. *num.* 5. *par.* 2. *recent.* cum alijs allegatis in prima deciſione; attamen quia pro parte Fratrum docetur de poſſeſſione, quæ tempus quadraginta annorum abſque controuerſia attingere non poteſt, ex quo erectio domus, de qua agitur, contigit de anno 1612. dicebatur ſemper deficere poſſeſſionem ex diſpoſitione eiuſdem Capituli cum perſonæ, & fundatam remanere intentionem Ordinarij in ſola iuris aſſiſtentia, † data impoſſibilitate probationis quadragenariæ præſcriptionis, prout in conſimili caſu dicitur conſideratum in *Sutrina Iuriſpatronatus coram D. meo Decano in eius impreſſis* 106. 2 3

Quia cum diſtinctione reſponderunt Domini, quod aut inferior excipiendo contra exemptionem à † iuriſdictione Ordinarij exhibet titulum, & talem, qui egeat probatione præſcriptionis, & ſic poſſeſſione quadraginta annorum, & tunc ſi deſtituatur poſſibili probatione, quia remanet cum ſolo titulo colorato, & minus apto ad obtinendum in petitorio, difficultas eſt releuans, aut † inferior exhibet titulum ex ſe aptum, & ſufficientem, & tunc poſſeſſio deſtituta poſſibili probatione quadragenariæ non impedit manutentionem inferioris, vt benè ſe declarat *text. cap. cum perſonæ* in vltimis verbis, nam ſi ſufficit titulus, multò magis ſi concurrat poſſeſſio Religionis, in quibus terminis non diſſentit deciſio ſupra allegata Sutrina Iuriſpatronatus. 4 5

Titulum autem per Religionem exhibitum eſſe ſufficientem Domini exiſtimarunt, quandoquidem illum deducunt ex Conſtitutionibus, & priuilegijs Summorum Pontificum, vt in prima deciſione fuit firmatum, nempè Vrbani VI. & Innocentij VIII. in quibus & fratres † Seruitæ, & omnes Sorores mantellatæ, Pizochoræ, Oblatæ, & Tertiariæ nuncupatæ, eximuntur à iuriſdictione Ordinarij, & ſubijciuntur Generali, & Superiori Ordinis, & immediatè ſub protectione Sedis Apoſtolicæ recipiuntur; vndè cùm iſtæ mulieres ſint de genere Tertij Ordinis; ſiue ex vna ſpecie, quia Pizochoræ; ſiue ex alia, quia mantellatæ; ſemper ſub ſuo genere tertij Ordinis † comprehenduntur, & ſic priuilegijs exemptionum gaudent, tanquam receptæ ſub protectione Sedis Apoſtolicæ, *cap. ex parte il primo de priuil. cap. ſi Papa eod. tit. in* 6. *c. cum tempore de arbitr. cum alijs in eadem deciſione allegatis.* 6 7

Non obſtat, quod mulieres huius domus, non ſint de gremio Ordinis Seruitarum ex quo non ſunt mantellatæ, neque Pizochoræ, aut Oblatæ, nec Tertiariæ, ſed conſtituant tertiam ſpeciem, cùm vtantur diuerſo habitu, & viuant iuxta proprias Conſtitutiones à Paulo V. approbatas, habeant diuerſum nomen, atque diuerſum modum profitendi; Ex † quibus omnibus diſtinguitur diuerſitas Religionis, Gemin. *conſ.* 41. *numer.* 1. Anchar. *conſ.* 321. *numer.* 1. Nauarr. *conſ.* 6. *numer.* 12. *verſ.* 4. *de ſtat. Monach.* 8

Quia Geminianus, & Ancharanus allegati, benè ſe explicant diſtinguendo ſpecies Regularium; Quidam † enim ſunt verè Religioſi, & habent de neceſſitate, & diſpoſitione eorum regulæ certum habitum ſpecialem in colore, & forma totam tangentem perſonam à capite vſque ad talos, & in his non licet alicui profeſſo talem habitum transformare, quia videtur, quaſi de ſubſtantia ſuæ Religionis ſecundùm *gloſ. in verſ. vel habitus in clement.* 1. *de elect.* Quidam autem vocantur fratres de † Pœnitentia Tertij Ordinis, qui potius quemdam modum viuendi à Papa approbatum dicuntur habere, quam regulam, & iſti propter aliqua ſigna habitus, non recipiunt diuerſum nomen, aut diuerſam regulam à Tertiarijs, ſed tantummodò tenentur parere ſuo Superiori, & obſeruare contenta in eorum modo viuendi, & de iſtis propriè agitur, quæ obtinuerunt à Paulo V. approbari habitum, & modum viuendi, & ad effectum quod intrent priuilegia videndum eſt, an ſint ſubiectæ Superiori Generali Fratrum Seruitarum, quod viſum fuit non poſſe dubitari ex tenore Conſtitutionum, quæ ab eodem Paulo V. fuerunt approbatæ, quia veſtiuntur in Sacello, aut Oratorio domus; Patri Generali offeruntur, profeſſio emittitur in manibus Superiorum Fratrum Seruitarum, punitio incorrigibilium mandatur fieri abſentientibus Generali, ſeu Vicario, & Subprioriſſa, & diſpenſatio circa ieiunia, & abſtinentias remittitur Generali, ſeu Vicario, & Subprioriſsæ; vnde cum prædicta inferant ad ſubiectionem, & iuriſdictionem Seruitarum, ſemper intrant priuilegia exemptionum. 9 10

Non obſtat, quòd obedientia Superiori † præſtita vbi non agitur de Religione expreſsè approbata, nec in manibus habentis facultatem incorporandi in Religionem, non importet exemptionem ab Ordinario, Nauar. *conſ.* 6. *n.* 22. *de ſtat. Monach.* Sanch. *ſuper decal. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 19. 11

Quia

12 Quia si approbatio Papæ † non concurrat, quæ sola potest eximere à iurisdictione Ordinarij, Cassad. *decis. 6. de priuil.* Gabr. *de iudic. conclus. 4. numer. 31.* Gonzal. *ad reg. de mens. glos. 56. num. 18.* voluntaria promissio obedientiæ Superiori Seruitæ non eximeret à iurisdictione; Cæterùm quia superuenit, & modus earum viuendi subiectiuè ad Superiores Seruitas fuit approbatus, inde priuilegia exemptionis intrant, quibus si iuuantur Pizochoræ, & Oblatæ, quæ non emittunt professionem solemnem, multò magis mulieres huius domus gaudere debent, quæ se obligant vouendo obedientiam, & castitatem, & in perfectiori statu positæ sunt.

Non obstant, quæ replicantur contra actus possessorios in prima decisione ponderatos.

Quia quoad veritatem facti impugnari non possunt, nam ex actibus datis benè iustificantur visitationes, ordinationes, votorum emissiones in manibus Superiorum, & confirmationes officialium.

Non obstat, quod etiam si Fratres Seruitæ, aliquos actus in ista domo exercuerint, non tamen quasi possessionem exemptionis acquisierunt, † non docto de scien- 13
tia, & acquiescentia Episcopi, *l. 2. C. de seruit.* Rota *decis. 109. num. 11. part. 2. diuersor. & 382. numer. 3. par. 2. recent.*

Quia attenta approbatione Apostolica quod modum viuendi, & vouendi, & subiectionis, cum qua intrant alia 14
priuilegia Religionis ex quibus desumitur titulus, † non requiritur neque scientia, neque acquiescentia Episcopi, Castren. *in l. seruitutes la grande num. 9. ff. de seruit.* Couarr. *in cap. possessor. §. initium numer. 8. vers. secundus textus*, Cæpol. *de seruit. Vrb. præd. cap. 20. num. 50.* & eo minus prout in præsenti † vbi tractatur de summarijssimo re- 15
tinendæ, & agitur de nudo facto, Rota *decis. 17. num. 7. part. 2. diuers. & 685. num. 4. par. 1. recent. & coram san. memor. Gregor. XV. decis. 249. num. 10. & 283. numer. 8. per Adden.*

Demum non vrgent, quæ dicuntur de admissione ad habitum receptione votorum, quasi isti actus non releuent ad acquirendam exemptionem, dum Episcopus non prætendat habere iurisdictionem, ex quo nedum ex constitu- 16
tionibus particularibus huius domus, † sed etiam de iure communi receptio Monachorum, & Monialium spectat ad ipsos Regulares, & in eorum manibus vota emittuntur, quia possunt aggregare Religioni, *cap. fin. de reg. in 6.* Lapus *alleg. 31.* Sanch. *super Dlcalogo lib. 5. cap. 4. numer. 78.* Nauarr. *cons. 6. nu. 20. de stat. Monach.* distinguens actus superioritatis ab actibus iurisdictionis.

Quia etsi prædicti actus possent considerari indifferentes, quando emanassent sine auctoritate Apostolica, & non apti ad acquirendam exemptionem, attamen vbi præcedit approbatio sanct. mem. Pauli V. circa habitum, & modum viuendi cum subiectione Patri Generali Seruitarum, exinde intrant Constitutiones Vrbani, & Innocentij super exemptione mulierum, sororum, quocumque nomine nun- 17
cupentur, & illi † actus subiectionis per Papam certæ Religioni indulti eximunt sorores à iurisdictione aliorum, *cap. si Dominus 11. q. 3. cap. quid culpatur 23. q. 1. cap. quisquis præceptis, §. qui præcipitur 14. q. 1.*

Et ita fuit resolutum vtraque &c.

* *Est supra in hac parte decisio 546.*

R. P. D. GHISILERIO.

Gerundeñ. Canonicatus, & Sacristiæ.

Die Veneris 15. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

Iuris conferendi pertinentia, quod ad aliquem spectet, qualiter probetur, & alia circa hanc materiam.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius cùm prouideat, motu proprio, non autem ad supplicationem partis, ideò acquiritur ius quæsitum absque alia iustificatione.*

2 *Possessionis instrumentum, probat possessionem, quoad omnes iuris effectus alio non existente in possessione.*

3 *Iuris conferendi pertinentia, quod ad aliquem spectet, probatur ex attestatione Ordinarij facta coram Notario, & testibus.*

4 *Cùm testetur de rebus sibi præiudicialibus.*

5 *Ius conferendi beneficium, quod ad aliquem spectet, probatur ex attestationibus in visitationibus factis.*

6 *Enunciatiuæ, quæ excedunt metam 100. annorum, habent vim famæ.*

7 *inter Ius præsentandi, & ius conferendi adest maxima differentia.*

8 *Præsentatio, electio, & collatio ista verba sæpè confunduntur.*

9 *Verbum*, collatio, *pro præsentatione quandoque sumitur.*

10 *Præsentatio, quandoque pro collatione vsurpatur.*

11 *Vicarius non potest præiudicare Episcopo.*

12 *Prouisio beneficij, quando agitur, vt substineatur, sufficiunt leuiores probationes ad probandam pertinentiam iuris conferendi.*

13 *Iuris conferendi, seu præsentandi pertinentia, vt probetur, non minus attestatio Vicarij, quàm ipsius Episcopi, cùm ad hunc effectum attendatur identitas Tribunalis, & num. 14.*

14 *Referens non attenditur, si non constet de relato.*

15 *Scripturæ si sint antiquæ, & multiplicatæ, probant etiam sine libris.*

17 *Enunciatiuæ, licet sint antiquæ, vt probent necesse est, vt proueniant à diuersis personis, & à diuerso fonte.*

18 *Litteris testimonialibus Episcopi, circa mores, & idoneitatem prouisi credendum est.*

19 *de Beneficio habente curam animarum si quis fuerit prouisus, debet examinari, & approbari ab Ordinario loco beneficij.*

20 *Beneficium, quando non est curatum, potest conferri absque concursu.*

21 *Beneficium dicitur simplex, donec contrarium probetur.*

22 *Gratia, si non iustificetur prout requiritur, non venit aliquo modo attendenda.*

DECISIO DLXVII.

IOsepho Sanau approbato à suo Ordinario Viceñ. ad nominationem moderni Sacristæ maioris Ecclesiæ Cathedralis Gerundeñ. censuerunt DD. esse adiudican. Canonicatum, & Sacristiam secundam vacatam per obitum Petri de Roich de mense Decembris 1630. in Ciuitate Gerunden. quia per collationem eidem factam per modernum Sacristam maiorem, ad quem spectabat ius conferendi ex infra dicendis, fuit ei ius quæsitum absque eo, quod suam gratiam iustificet, cùm † Ordinarius prouideat motu pro- 1
prio, non autem ad supplicationem partis, Felin. *in cap. ad aures nu. 15. de rescript.* Silua *de benef. par. 3. q. 25.* Gonzal. *ad reg. 8. glos. 32. num. 48.* Put. *decis. 395. lib. 3.* Seraph. *dec. 1467. n. 1.* Rota *in rec. decis. 190. n. 1. par. 2. & fuit dictum in causa Dertusen. Archidiaconatus 25. Iunij 1621. coram bo. me. Remboldo.*

Quod ad Sacristam maiorem spectet conferre Sacristiam vnà cum Canonicatu, seu præbenda illi annexa, & quod Andreas Sanau esset Sacrista maior, benè probatur, quia ex instrumento possessionis captæ vigore litterarum Apostolicarum constat de possessione Sacristæ maioris, quod probat † possessionem ad omnes iuris effectus alio non 2
existente in possessione, *l. prædia cum not. ff. de acquir. poss.* Menoch. *de retin. remed. 3. num. 575.* Cæl. de Grass. *decis. 5. in princ. de cauf. poss. & per propriet.* Rot. *in recent. decis. 525. num. 1. par. 2.* & alibi sæpius in decisionibus, quæ passim allegantur, de pertinentia verò † iuris conferendi at- 3
testabatur Episcopus Gerundeñ. coram Notario, & testibus de anno 1525. quæ venit attendenda, vt tenuit Rota *in Gerunden. beneficij 1597.* coram Orano relata per Garz. *de benef. q. 5. cap. 9. num. 89.* cuius rationem reddit Reu. D. meus Decanus *decis. 229.* q. testatur de re sibi præiudiciali, & Episcopo, cùm † agatur de ipsorum præiudicio 4
sunt difficiles ad faciendas similes affectiones, Rota *decis. 11. de iurepatronat. in nou.* & coram Put. *decis. 243. lib. 2.*

Cum attestatione Episcopi concurrunt † attestationes 5
in visitationibus, quæ probatur Seraph. *decis. 280. num. 2.*

Rota

Rota *rec. decis.727. nu. 3. par. 2.* & liber Capituli Ecclesiæ, in quo Vicarius etiam coram Notario, & testibus attestatur contineri, quod Sacrista maior pro tempore existens habet, & consueuit facere collationes Sacristiæ medianæ, & locorum Presbyteralium illi annexorum, & cum vna sit facta de anno 1506. & vltrà de anno 1525. & † sic excedant metam 100. annorum, in antiquis habent vim famæ, & plenè probant, Achill. *decis. 7. num. 1. & decis. 8. num. 2. de iurepatron.* Put. *decis. 209. num. 1. lib. 2.* Rot. *in recent. dec. 360. num. 4. par. 2.*

Non obstat, quod iuspatronatus Sacristæ maioris non probetur ex supradictis attestationibus, cùm loquantur de iure conferendi, non autem de iure præsentandi, super quo principaliter fundata est grat. Iosephi, & ideò cùm hæc duo sint inter se longè diuersa, non debeat substineri collatio facta in vim præsentationis, quia † licet verum sit adesse maximam diuersitatem inter ius præsentandi, & conferendi, vt per Rotam *dec. 308. nu. 8. par. 1. rec.* Attamen ista verba † præsentatio, electio, & collatio sæpè confunduntur, vt dicit Mil. in verbo collatio differt, & sicuti verbum † collatio pro præsentatione quandoque sumitur, Rota *dec. 27. nu. 2. de præb. in nou.* Barb. *cons. 32. n. 14. lib. 2.* Lambert. *de iurepatr. art. 9. q. princ. primæ partis 1. lib. n. 5, & 7. art. 1. quæstionis principalis 2. lib. nu. 3. & 4.* Ita præsentatio † pro collatione nonnumquam vsurpatur, Rot. *d. dec. 27. n. 1.* Imol. *in c. fin. post nu. 2. de conces. præb.* Roch. *de iurepatr. in princ. num. 6.* circa medium, vers. quinimò largè præsentatio, aliquando enim impropriando verba vnus pro alio accipitur, & ideò collatio facta in casu præsenti debet interpretari non alio iure, quàm competenti nominum iure Sacristæ maioris ad quem spectat conferre Sacristiam medianam vnà cum præbenda annexa ex supradictis.

Neque obstat, quod attestationes sint factæ † à Vicario, qui non habet ius conferendi, & non potest Episcopo præiudicare, quia cùm non agatur principaliter super iure conferendi, sed incidenter ad effectum validitatis prouisionis, † tali casu non requiritur plena, & concludens probatio, sed sufficiunt leuiores probationes, ac etiam quasi possessione, *cons.* Calder. 23. *de præben.* vt tradita per Felin. *in c. cum te. col. fin. vers. similiter de rescr.* Mohed. *decis. 8. de priuil.* Put. *decis. 206. lib. 1.* Vltrà quod ad probandam † pertinentiam iuris præsentandi seu conferendi non minus operatur, seu attenditur attestatio Vicarij, quàm ipsius Episcopi, quia ad hunc † effectum attenditur identitas Tribunalis, Rota apud Viuian. *de iurepatr. decis. 86. num. 14.* & ideò cum altera ex scripturis adductis ad proban. pertinentiam iuris conferendi sit confecta à Vicario, & altera extracta ex libro Capitulari, in quo descriptæ reperiuntur collationes spectan. ad Episc. vt alias dignitates, benè probat collationem Sacristiæ, & Canonicatus pertinere ad Sacristam maiorem.

Pariter non obstat, quod dictæ attestationes tanquam relatiuæ ad libros Thesauriariæ, & visitationum nihil † probent non constito de relato, vt per Alex. *cons. 3. sub num. 1. vers. sed ita est lib. 2.* Franc. Beu. *cons. 5. num. 5.* Rota *in rec. decis. 160. nu. 11. par. 1.* Quia † cùm scripturæ sint antiquæ & multiplicatæ probant etiam sine libris, vt firmauit Rota *in Maioricen. Thesaurariæ 18. Maij 1622. coram Reu. D. Decano*, & attestatio, de qua agitur, est simplex attestatio de modo conferendi beneficia Ecclesiæ Gerunden. sed posteà Vicarius attestationem fecit, reddit causam scientiæ tam per informationes per ipsum Vicarium habitas, quàm ex visitationibus, & demum dicit, quia sic sibi aliàs legitimè constitit, & constat, & ita attestatio remanet simplex non autem relatiua, quia mentio tamquam separata ab renunciatiua pertinentiæ stat dispositiuè, & per modum causæ, id est quia ita reperitur dispositum.

Non obstat, quod ad hoc vt enunciatiuæ probent etiam si † sint antiquæ, necesse sit quod proueniant à diuersis personis, & à diuerso fonte, Achill. *dec. 8. nu. 2. de iurepatr.* Caputaq. *decis. 337. n. 6. par. 2.* Rota *in recent. dec. 295. num. 7. par. 1. & 289. n. 1. par. 1. diu.* quia hoc benè verificatur in hoc casu cùm vna attestatio emanauerit de anno 1506. ab vno Vicario Episcopi, & altera de anno 1525. ab alio Vicario, & sic proueniunt à diuersis personis.

Nec subsistit, quod respectu Canonicatus nulla deducatur probatio ex prædictis attestationibus, & quod non constet Canonicatum, de quo agitur, esse vnum ex erectis per Leonem X. ex tot locis Presbyteralibus, quia vt patet ex dicta attestatione anni 1525. Sacrista, & locus Presbyteralis ante prædictam erectionem Leonis X. erant annexi, & dum in erectionem loci Presbyteralis in Canonicatum præseruatur, quod collatio spectet ad eum ad quem ante erectionem spectabat collatio loci Presbyteralis, inde sequitur Canonicatum erectum spectare ad Sacristam, cùm sufficiat quod Canonicatus fuerit erectus ex præbenda Presbyterali cuius collatio pertinebat ad Sacristam maiorem ex pluribus allegatis per R. D. meum Decanum in supradicta Maioricen. Thesaurariæ 18. Maij 1622.

Quæ verò adducuntur de non idoneitate Iosephi, tolluntur ex approbatione sui Ordinarij, vt in litteris † testimonialibus de moribus, ac idoneitate quibus credendum est, Abb. *in c. post cessionem. num. 5. de probat. Clericatus quoque ex eisdem litteris probatur*, Rota *decis. 16. de probat. in antiq.* Gram. *decis. 81. num. 1.*

Tandem non obstat defectus examinis, † & approbationis ad curam animarum ab Ordinario loci, beneficij vbi cura exerceri debet ex decret. Sac. Concilij Trid. *sess. 7. cap. 13.* Paris. *de resign. lib. 8. q. 9. n. 101. in fine.* Quia non probatur nos versari in beneficio Curato, quod propterea † potuit conferri absque concursu, & de iure beneficij præsumuntur simplicia, Rebuff. *in praxi sub tit. reg. benefic. quotuplex.* Ægid. *decis. 676.* Rota *in recent. decis. 86. nu. 2. par. 1.* ideò donec doceatur de contrario, simplex debet præsumi, vnde satis † fuit habilitatem Iosephi probari ex attestatione sui Ordinarij ratione originis, in qua potuit se fundare Sacrista maior, qui fecit collationem præsertim recusante Ordinario Gerunden. illum examinare.

Prout nihil facit quod cùm † S. concesserit coadiutoriam cum futura successione, collatio facta à d. Sacrista maiore vt omninò nulla, quia cùm non fuerit iustificata, gratia prout requiritur, non venit in aliquo pacto attendenda, Put. *dec. 353. lib. 3.* Rota *in rec. dec. 24. num. 3. par. 2.*

Et ita vtraque parte informante Iosepho Canonicatum, & Sacristiam adiudican. fuit resolutum, &c.

* *In hac causa infra par. 3. habentur tres decisiones coram Eminentiss. & Reueren. D. Card. Verospio Iuniori nempe sub diebus 16. Iunij 1636. 18. Maij 1637. & 4. Decembris eiusdem anni, sunt decisiones 152. 313. & 255. In eadem causa adest altera decisio, sed non adhuc in volumen redacta, & quidem insignis coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano sub die 15. Martij 1638.*

R. P. D. DVNOZETTO.

Beneuentana Salium.

Die Veneris 15. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

Bona de tempore executionis si fuerint reperta penes tertium possessorem, & non penes debitores, cessat præsumptio iuris, quæ militat pro executione, quod illa præsumantur esse debitorum, & intrat alia præsumptio, quod bona præsumuntur eius, penes quem reperiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Bona debitorum in executionem capta præsumuntur propria.*

2 *Bona præsumuntur propria illius, penes quem reperiuntur, vel à quo possidentur.*

3 *Creditor, qui petit exequutionem contra bona sui debitoris, tenetur concludenter probare bona in executionem capta existentia penes tertium possessorem, esse propria debitoris, & num. 15.*

4 *Apoca, si sit trino teste subscripta, ac Notarij attestatione munita, & adsunt etiam adminicula, sufficienter probat.*

5 *Probationes leuiores sufficiunt, ad probandam aliquam rem esse propriam, quando versamur in summario iudicio executionis.*

6 *Executio bonorum si fuerit facta, non de bonis existentibus penes debitorem, sed penes tertium possessorem, tunc iste possessor eo facilius admittitur ad impediendam executionem, si iustificauerit titulum suæ possessionis.*

Etiam

Etiam si dicta bona fuerint empta ab eodem debitore, num. 6.

7 *Scripturarum falsitas in dubio non præsumitur.*

8 *Delictum allegans, debet illud concludenter probare.*

9 *Simulatio, tunc multò magis excluditur, stante bona qualitate personæ.*

10 *Simulatio non præsumitur, dum non adest causa simulandi.*

11 *Scripturæ non recognitæ non probant.*

12 *Iura non recognita faciunt præsumptionem, & numer. 13.*

13 *Bona debitoris, si de tempore executionis reperiantur penes tertium possessorem, ex sola possessione d. possessor potest impedire executionem.*

DECISIO DLXVIII.

SVb die 17. Februarij præsentis anni * fuit resolutum in hac causa constare de iure D. Ioannis Pennellæ super salibus, de quibus agitur, quod valeat impedire executionem super eis attentatam à Dauide tanquam spectantibus ad DD. de Angelis, & Balsamum eius debitores, cui resolutioni dicto Dauide non acquiescente, & iterùm proposita causa super eisdem DD. in decisis perstiterunt, quia fundamenta decisionis visa fuerunt adhuc subsistere; Cùm enim dicta salia de tempore exequutionis fuerint reperta penes dictum Pennellam tertium possessorem, non autem
1 penes † dictos debitores, cessat præsumptio iuris, quæ militat pro executione, & sic quod illa præsumantur esse dd. debitorum, sed intrat præsumptio, quod sint propria
2 ipsius Pennellæ, cùm bona præsumantur illius penes quem reperiuntur, vel à quo possidentur, *ad text. in l. ob maritorum*, vbi Salic. *num.* 4. Alex. *cons.* 112. *num.* 2. *& seqq. lib.* 6. cum alijs allegatis in decisione.

Ideoque Dauid, qui est actor, & petit exequutionem
3 contra † bona suorum debitorum, tenetur concludenter probare dicta salia spectare ad eius debitores, non autem ad Pennellam tertium possessorem, iuxta doctr. Bart. *in l. à diuo Pio*, §. *si super rebus num.* 4. *vers. aut istam rem ibid.* Alex. *num.* 15. *ff. de re iudic.* Castr. *cons.* 143. *num.* 3. *vers. & si quæritur lib.* 1. Greg. XV. *decis.* 22. *num.* 3. cum alijs in eadem decis. relat.

Eoque magis quia d. Pennella non solum habet iuris præsumptionem pro se super dictis salibus, sed vlterius docet de illorum dominio per apocas emptionum sibi factas tam per dictos debitores, quàm per alios mercatores, quæ apo-
4 cæ cùm † sint trino teste munitæ, ac Notarij attestatione roboratæ, & insuper adminiculatæ ex quietantijs, & instrumento solutionis pretij emptiones prædictas sufficienter probant, *l. instrumenta, C. de probat. l. scripturas. C. qui pot. in pign. hab.* Ias. *cons.* 129. *num.* 11. *lib.* 1. Tiraq. *ad l. si vnquam in præfat. num.* 51. *& seq. C. de reuoc. donat.* Rota *diuers.* 813. *num.* 2. *par.* 1.

Maximè quia versamur in summario iudicio exequutio-
5 nis factæ contra tertium possessorem, † quo casu leuiores probationes sufficiunt, Bart. *in extrauag.* ad reprimendum verbo summariæ *num.* 31. *& in l.* 1. *C. quor. bonor.* cum alijs alleg. per Mascard. *de prob. concl.* 799. *num.* 16.

6 Vnde cum Pennella iustificauerit † etiam titulum suæ possessionis, eo facilius d. exequutionem valet impedire, etiam si dd. salia fuerint empta ab eisdem debitoribus, vt in terminis firmat Amator Rodriguez *de execut. sent. art.* 4. *c.* 4. *num.* 45. *vers. verumtamen cum seqq.* cum alijs ab eo fusè congestis.

Nec releuat, quod Pennella fuerit aliàs minister, & institor dd. debitorum (qui sunt Arrendatores salium in Ciuitate Neapolis) ad vendendum salia in Ciuitate Beneuenti, ideoque præsumatur administrasse dd. salia tanquam institor dd. debitorum, non autem vti Dominus possedisse. Quia vltrà quod ex deductis pro Dauide asserta institoria sufficienter probari visa non fuit, prout probari deberet ex supra alleg. fuit responsum illam adhuc probatam non releuare, tum quia illa non probatur nisi solum ab anno 1626. vsque ad mensem Februarij anni 1629. & sic non percutit tempus d. exequutionis, quæ facta fuit de anno 1633. de quo tempore, & longè ante asserta institoria iam cessauerat, ex quo dicti Arrendatores salia, quæ retinebant Beneuenti vsque ad annum 1629. eidem Pennellæ vendiderunt, vt supra dictum fuit, tum etiam quia idem Pennella emit vlteriùs hoc medio tempore magnam salium quantitatem à D. Iacobo Cacciottolo, vnde constare non potest de identitate salium, quæ dictus Pennella vti administrator dd. Arrendatorum habuisse prætenditur, vt fuit in alia decisione ponderatum.

Nec subsistit prætensa falsitas dd. scripturarum, quia † 7
illa in dubio non præsumitur, *c. in præsentia de renunc.* Becc. *cons.* 78. *num.* 10. Alex. *cons.* 70. *col.* 1. *vers. accedit lib.* 1. Gabr. *lib.* 7. *de crimin. concluf.* 2. *numer.* 14. & cùm sit delictum † debet à Dauide plenè probari, Alex. *cons.* 74. *num.* 8
11. *lib.* 1. Dec. *cons.* 175. *col.* 4. *vers. quibus tamen*, Becc. *d. cons.* 78. *num.* 11.

Similiter non obstat asserta, & sæpius repetita simulatio dictarum emptionum desumpta ex quibusdam coniecturis ab informantibus pro Dauide ponderatis, quia quicquid sit de illis, visa fuit cessare omnis causa simulandi, ex quo non apparet dd. debitores, qui salia vendiderunt, esse decoctos, imò eos esse viros opulentos, probatæ famæ, & conditionis, & generales Appaltatores Salium in Ciuitate Neapolis, qui propterea non præsumuntur d. venditionem fecisse in fraudem Dauidis creditoris, concurrente vlterius
† qualitate personæ ipsius Pennellæ in alijs decisionibus 9
ponderatis, cui plurimum defertur ad simulationem excludendam, Menoch. *de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.* 20. *nu.* 5. Cuman. *cons.* 136. Becc. *d. cons.* 78. *num.* 25. & in omnem euentum cùm agatur de mercibus solitis vendi, non
potest ex mala qualitate † venditoris argui simulatio ven- 10
ditionis, nisi probetur adfuisse causam simulandi verisimilem, Bart. *cons.* 65. *lib.* 1. quem Rota passim sequitur, *vt in decis.* 415. *num.* 17. *& decis.* 677. *num.* 2. *par.* 2. *recent. & in Romana retractus* 19. *Decembris* 1633. *coram R. P. D. meo Merlino.*

Demum non obstat, quod dicta iura non fuerint † re- 11
cognita, ideoque tanquam scripturæ priuatæ emptiones prædictas plenè non probent.

Quia nihilominus faciunt † præsumptionem, Bart. *in* 12
l. admonendi num. 26. *vers. apodissa. ff. de iur. iurando.* Felin. *in cap.* 2. *num.* 15. *de fid. instrum.* Cranet. *de antiq. temp. par.* 1. *sect.* 5. *incip. viso de verb. num.* 7. Mascard. *de probat. concl.* 111. *num.* 4. quæ præsumptio † iunctis adminiculis, 13
de quibus supra, sufficienter probat, Ias. *d. cons.* 129. *nu.* 11. *& seqq. lib.* 1. Cranet. *d. par.* 1. *sect.* 5. *num.* 7.

Et cessat omnis difficultas, quia estò quod iura producta per d. Pennellam emptionem dd. salium plenè non probarent, prout etiam sufficienter probari DD. visum fuit ex prædictis, sat est ipsi Pennellæ, quod salia de tempore exequutionis penes ipsum reperta fuerint, quia † ex hac sola 14
possessione exequutio super eis facta ab eo impediri valet, Abb. *in c. cum super num.* 33. *de sent. & re iudic.* Scacc. *de appell. quæst.* 17. *limit.* 6. *memb.* 4. *num.* 59. onus † pro- 15
bandi eadem salia fuisse dd. debitorum incumbit Dauidi creditori, vt suprà fuit ostensum.

Et ita vtraque, &c.

* *Est supra in hac parte decisio* 533.

Et in eadem causa pariter suprà habetur altera decisio sub die 28. *Iunij* 1634. *coram eodem R. P. D. meo Dunozetto, est decisio* 555.

R. P. D. DVNOZETTO.

Pistorien seu nullius Beneficij.

Die Lunæ 18. *Decembris* 1634.

ARGVMENTVM.

Possessio beneficij capta lite pendente, & intra terminum ad appellandum, licet non sit manutenenda tanquam vitiosa, & attentata, tamen ex superuenienti titulo subrogationis, in qua fuit narratum d. possessionem esse vitiosam, & attentatam, purgatur omne vitium, & possessor potest mutare causam possessionis absque alia declaratione, & est manutenibilis, & alia de quibus in summarijs.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Possessio vitiosa, & attentata non est manutenibilis, limita num. 2.*
3 *Possessionis causam, quis mutare potest absque alia animi declaratione.*
4 *Clausula* (dummodo aliàs intrusus non sit) *intelligi gitur de alia intrusione, quàm de narrata.*
5 *Dictio*, alias, *quando significet alium modum, quàm expressum.*
6 *Sequestrum positum à Iudice, priuat possidentem sua possessione.*
7 *Possessionis causam, quis non potest mutare, si iam d. possessio euanuit.*
8 *Sequestrum per solum decretum, non dicitur habuisse effectum.*
9 *Sequestrum, si non habuit effectum, non priuat possessorem sua possessione.*
Decreta, vel sententiæ non effectuatæ non afficiunt, num. 9.
10 *Sequestrum si non sit voluntarium, sed necessarium, non priuat partem sua possessione.*
11 *Decis. 314. num. 3. coram Card. Seraph. intellectus.*
Beltram. ad Gregor. XV. decis. 9. num. 14. declaratur. num. 11.
12 *Manutentionem propter ciuilem possessionem Rota passim concedit.*
Possessio ciuilis solo animo retinetur. num. 12.
13 *Possessio ciuilis sufficit ad effectum interdicti recuperandæ possessionis.*
14 *Possessio vitiosa, & attentata est sequestranda.*
15 *Subreptio non inducitur ex taciturnitate eius, quod in iure consistit.*
16 *Taciturnitas non inducit subreptionem, sed taciturnitas tantum eorum, quibus expressis Papa nullatenus concessisset.*
17 *Gratia, vt substineatur, non præsumitur quod Papa difficilius concessisset, si fuisset expressum id, quod est omissum.*
18 *Papæ, si narretur, quod aliqua possessio fuit capta intra terminum ad appellandum, ex ista narratiua satis elicitur, quod sententia erat appellabilis.*
19 *Appellationis terminus non datur, vbi sententia non est appellabilis.*
20 *Vacatio beneficij, si iam fuerit consumpta per subrogationem alterius, si alius posteà obtineat subrogationem, non attenditur.*
21 *Subrogatio non datur, vbi non datur vacatio.*
22 *Subrogatio in beneficio obtenta in forma dignum, si non fuerit executioni demandata, non consumat vacationem per solam prouisionem.*
23 *Gratia in forma dignum ad fauorem certæ personæ super certo corpore beneficij dicitur gratia pura, & per eam acquiritur ius ad rem.*
24 *Et prouisio executoris, quare hoc casu requiratur.*
25 *Vacatio per obitum non inducitur per gratiam non verificatam, nec exequutam.*
26 *Gratia in forma dignum antequam executioni demandetur, non suffragatur ad effectum excludendi, vel impediendi prouisum ab Ordinario.*
28 *à Resignante ius non abdicitur per gratiam in forma dignum, donec litteræ sint expeditæ, & beneficium resignatario acquisitum.*
29 *Clausula*, verificato prius iurepatronatus ex fundatione, vel dotatione, &c. *facit gratiam conditionalem.*
30 *Et ideò ad illius iustificationem debet ab impetrante probari ius patronatus verum, & validum, & quod spectet ad illum, qui præsentauit.*
31 *Et requirit veras, & concludentes probationes.*
32 *Subrogatio non facit consumere vacationem beneficij, si gratia non iustificetur.*
33 *Gratia non iustificata non meretur nomen gratiæ.*
34 *Executor Apostolicus constitutus cum clausula in forma dignum*, si sit, *ab eius sententia datur appellatio.*
35 *Idem si sit constitutus cum clausula*, verificato prius iurepatronatus.
36 *Appellatio operatur, vt omnia remaneant in eodem statu, sicuti existebant de tempore latæ sententiæ.*
37 *Titulorum multiplicatio datur in beneficialibus.*
38 *Commenda non præbet titulum super beneficio, sed fructuum dumtaxat administrationem.*
39 *Lis, quæ non est sub titulo beneficij non facit illud litigiosum.*
40 *Beneficium dicitur litigiosum, si à sententia lata ab executore, appellationis causa fuerit commissa cum clausula* (quam, & quas) *vna cum alia clausula* (vnà cum incidentibus, & dependentibus, ac toto negotio principali.)
41 *Commenda perpetua tribuit titulum verum, & Commendatarius facit fructus suos.*
42 *per Commendatarij obitum vacatio, saltem de facto datur.*

DECISIO DLXIX.

PRoposito à me dubio sub die 19. Iunij præsentis anni, * an D. Archiepiscopo Pisano dandum esset mandatum de manutenendo, vel potius mandatum de immittendo vigore subrogationis gratiosæ in possessionem beneficij, de quo agitur, fuit per DD. quoad vtrumque affirmatiuè responsum ex rationibus in decisione deductis quæ cùm hodie reuideretur DD. ab ea recedere noluerunt, quia eius fundamenta visa fuerunt bene subsistere.

Siquidem quoad manutentionem attinet, quamuis possessio D. Archiepiscopi fuerit capta pendente lite, & infrà terminum ad appellandum, ideoque † tanquam vitiosa, 1
& attentata non esset manutenibilis, Lancell. *de attentat. par. 3. cap. 31. num. 200.* Attamen ex superuenienti titulo subrogationis, in qua fuit expressè narratum d. † possessionem fuisse captam pendente lite, & infrà terminum ad 2
appellandum fuit purgatum omne vitium attentatorum, † & potuit D. Archiepiscopus mutare sibi causam possidendi, etiam absque animi declaratione, vt in his terminis dixit Rota coram Mantic. *decis. 71. num. 1. & 3. & per tot. & coram Reuerendiss. D. meo Decano decis. 72. num. 1. & seqq.* cum alijs in decisione allegatis. 3

Nec obstat clausula † *dummodo alias intrusus non sit* in- 4
litteris subrogationis adiecta, quia illa intelligitur de alia intrusione, quàm de narrata, vt fuit in d. decisione firmatum, & alijs exemplis comprobatum, stante præsertim dictione, † *alias*, quæ in proposito significat alium modum quàm 5
expressum, Bart. *in l. 1. num. 12. vers. quandoque est aduerbium qualitatis ff. de cond. & demonstr.* Honded. *cons. 70. nu. 32. lib. 2.* Rota *par. 1. diuers. decis. 254. num. 2.*

Nec hodie obstare visum fuit, quod à Rota fuerit decretum sequestrum super dicto beneficio, ac propterea D. Archiepiscopus fuerit priuatus sua possessione, † cùm seque- 6
strum appositum à Iudice priuet possidentem sua possessione, Seraph. *decis. 314. num. 3.* Add. ad Greg. XV. *decis. 9. nu. 14.* Ideòque subrogatio superueniens non potuerit mutare causam possessionis, † cùm hæc iam propter d. seque- 7
strum euanuerit, Greg. *decis. 302. num. 2.*

Nam fuit responsum, quod licet dictum sequestrum fuerit decretum, non tamen constat fuisse executioni demandatum, sequestrum enim † per solum decretum non dici- 8
tur habuisse effectum, Reuerendiss. D. meus Decanus *decis. 39. num. 1.* Nec illud non appositum priuat possessione, quia decreta, † vel sententiæ non effectuatæ, non 9
afficiunt, Aym. *cons. 10. num. 5. lib. 1.* Seraph. *decis. 381. num. 4. & in Tuden. Parochialis 21. Maij 1610. coram Sacrato impress.* penes Marches. *par. 1. in §. 2. sub num. 2. vers. non obstant sententiæ.*

Prætereà cùm d. sequestrum fuerit decretum à Rota ex officio † & sic non sit voluntarium, sed necessarium, non 10
priuauit D. Archiepiscopum sua possessione, Bart. *in l. interesse. n. 4. de acquir. poss.* Cyn. Bald. & Salicet. *in l. 1. C. de prohib. seq. pec.* Bertrand. *cons. 198. nu. 5. lib. 5.* Grammat. *dec. 51. nu. 1. & 2.* Cassad. *decis. 14. nu. 12. super reg.* Sarnen. *in reg. de annal. quæst. 46. nu. 4. vers. adde*, Rebuff. *super constit. tom. 3. de sequest.* Glos. *1. art. 1. nu. 19.* Mantic. *dec. 252. num. 6.* Seraph. *dec. 998. num. 15.* Caual. *dec. 86. num. 6. & d. 305. num. 2.* Rota *in recent. d. 516. num. 2. par. 1. & coram Reuerendiss. D. Decano dec. 158. num. 2. d. 243. num. 1. & decis. 428. num. 9. in fine.*

Hinc non obstant decisiones Seraph. † & Add. ad Greg. 11
in contrarium allegatæ, quia vltrà quod loquantur de sequestro iam appositio, debent intelligi de possessione naturali non autem de ciuili, † quæ solo animo retinetur pro- 12

pter

pter quam Rota passim solet concedere manutentionem, vt fuit dictum in causa *Senen. Pontis Arrighi* 12. *Iunij* 1573. *coram Rubeo, quæ est decisio* 390. *part.* 1. *diuers.* quæ
13 subdit istam † possessionem sufficere ad effectum interdicti recuperandæ possessionis, Add. *ad decis.* 1. *numer.* 4. *de restitut. spoliat. in nou. & fuit dictum coram Caual. d. decis.* 86. *num.* 3. *& in Colimbrien. præstimoniorum* 10. *Decembris* 1631. *coram me.*

Nec releuat, quod in litteris d. subrogationis non fuerit expressè narratum decretum dicti sequestri. Quia sufficit, quod fuerit narratum d. possessionem fuisse captam pendente lite, & infrà terminum ad appellandum, nam Papa ex huiusmodi narratiua satis intellexit d. possessionem esse
14 vitiosam, & † attentatam quæ propterea debebat sequestrari, Cassad. *dec.* 3. *nu.* 7. *de restit. spol.* Rota *decis.* 79. *in princ. & d.* 185. *in fi. par.* 2. *rec* Greg. XV. *d.* 10. *& decis.*
15 91. *num.* 1. Taciturnitas autem eius, † quod in iure consistit, non inducit subreptionem, Rota *dec.* 75. *de rescript. in antiq.* Felin. *in cap. super litteris, numer.* 8. *vers. secunda*
16 *regula eod. tit.* Nec omnis taciturnitas causat † subreptionem, sed taciturnitas dumtaxat eorum quibus expressis Papa nullatenus concessisset, Rota coram Reuerendiss. D. Decano *decis.* 328. *num.* 1. *&* 2. *& in recent. d.* 65. *sub nu.* 1.
17 *par.* 3. vbi quod pro substinenda gratia non † præsumitur, quod Papa difficilius concessisset, si fuisset expressum id, quod est omissum.

Hinc pariter non obstat, quod non fuerit specificè narratum, quod sententia lata ad fauorem D. Archiepiscopi
18 super executione suarum litterarum esset † appellabilis, quia ex prædicta narratiua, quod eius possessio fuit capta infra terminum ad appellandum satis elicitur d. sententiam cuius vigore d. possessio capta fuit, fuisse appellabilem,
19 † cùm non detur terminus appellationis, vbi sententia non est appellabilis, vt patet ad sensum.

Quo verò ad imminissionem attinet, fundamenta decisionis vila fuerunt adhuc subsistere, cùm omnia requisita ad subrogationem obtinendam fuerint iustificata.

Nec obstat, quòd vacatio per obitum Euerardi, in cuius ius, & possessionem D. Archiepiscopus obtinuit subro-
20 gari esset iam consumpta de tempore † subrogationis ex prouisione Apostolica facta ad fauorem Verzoni, Gomes. *super reg. de trien. q.* 30. *nu.* 1. *vers. tamen contrarium*, Simonet. *de reseruat. q.* 55. *nu.* 2. Put. *decis.* 142. *nu.* 2. *lib.* 2. *in correct.* Gonz. *ad reg.* 8. *Glos.* 11. §. 2. *nu.* 31. *&* 32. Cassad. *dec.* 4. *de caus. possess. propr.* Ideòque subrogatio super-
21 ueniens ad fauorem D. Archiepiscopi non suffragetur, † cùm subrogatio non detur, vbi non adest vacatio, Gonz. *super reg.* 8. *glos.* 51. *nu.* 43. Caual. *decis.* 458. *num.* 3.

Nam placuit responsio data in alia decisione, nempè dictam gratiam Verzoni fuisse in forma dignum, quæ cùm
22 non fuerit executioni demandata, non potuit consumere vacationem per solam prouisionem, Gonzal. *ad reg.* 8. *glos.* 15. §. 2. *sub num.* 3. *& nu.* 55. *&* 56. Rota *dec.* 498. *nu.* 2. *& dec.* 523. *nu.* 2. *&* 3. *par.* 2. *recent. & coram Caual. dec.* 477. *num.* 5. Quamuis enim in gratia in forma dignum ad fauo-
23 rem certæ † personæ super certo corpore beneficij dicatur gratia pura, & per eam acquiratur ius ad rem, *cap. si postquam de præbend. in* 6. & prouisio Exequutoris requiratur solum pro exequutione facienda, quæ differtur in tempus,
24 quo impetrans idoneus repertus fuerit, † non autem pro acquisitione iuris, & substantia gratiæ, vt dixit Rota *in Burgen. Canonicatus* 28. *Aprilis* 1597. *coram bo. me. Card. Pamphilio seniori* impress. per Marches. *de commiss. tom.* 1. *par.* 1. *cap.* 2. *fol.* 142.

25 Attamen per hanc gratiam † non verificatam, & non exequutam non inducitur vacatio per obitum, Put. *decis.* 158. *num.* 3. *in antiq.* Rota *in d. Burgen. Canonicatus coram Pamphilio, & in Bracharen. Cantoriæ* 26. *Maij* 1601. *coram Iusto, & in Pampilonen. Ianst* 28. *Iunij* 1605. *coram*
26 *Seraph.* Hinc videmus quod huiusmodi gratia † antequam executioni demandetur non suffragatur ad effectum exclu-
27 den. vel impedien. prouisum † ab Ordinario, vt fuit dictum in *Calaguritana beneficij* 30. *Ianuarij* 1606. *coram Marcomontio.* Prout etiam per dictam gratiam non abdi-
28 catur ius à resignante, donec litteræ † sint executæ, & beneficium Resignatario acquisitum, sanct. mem. Gregor. XV. *decis.* 159. *num.* 6. *& fuit dictum in Abulen. seu Zamoren. beneficiorum* 12. *Iunij* 1504. coram Penia apud Garz. *par.* 2. *cap.* 3. *num.* 126. *& seq. & in d. Burgen. Canonicatus coram Pamphilio, & in d. Bracharen. Cantoriæ coram Iusto, & in Ampurien. benefic.* 12. *Februarij* 1625. *coram R. P. D. meo Merlin. & in Metens. Canonicatus* 18. *Iunij* 1625. *coram bo. me. Buratto.*

Vlterius aduertebant DD. dictam gratiam Verzoni fuisse cum clausula, *verificato prius iurepatronatus ex fundatione, vel dotatione, &c.* quæ clausula facit gratiam † con- 29
ditionalem, *ad text. in l. à testatore ff. de condit. & demonstrat. & fuit dictum in Lucana Maiusculatus* 7. *Iunij, &* 1. *July* 1585. *coram Orano, & in Tirasanen. Capellaniæ* 4. *Maij* 1605. *coram bo. me. Cardin. Pamphilio seniori, & in Spoletana Capellaniæ* 14. *Maij* 1619. *coram Andrea, & coram Caual. decis.* 560. *post princip.* Et ideò ad illius iustificationem debet † ab impetrante probari iuspatronatus, ve- 30
rum, & validum, & quod spectet ad illum, qui præsentauit, *ad notat. in cap. quia circa de consang. & affinit.* Alex. *cons.* 59. *nu.* 8. *lib.* 2. *& fuit dictum in Lucana Maiusculatus coram Orano, & in d. Salernitana Rectoriæ coram bon. mem. Pamphilio seniori,* & requirit veritas, † & concludentes 31
probationes, prout firmant Rota *in Aretina Capellaniæ coram bo. mem. Buratto* impress. per Viuian. *post tract. de iurepatr. dec.* 25. *nu.* 1. *& in Lunen. Sarzanen. beneficij coram Reuerendiss. D. Vigellen. impress. ibid. decis.* 10. *nu.* 18. Cùmque prædicta non fuerint per d. Verzonum eo viuente iu- 32
stificata, non potuit eius gratia consumere † vacationem, Rota *in Firmana beneficij* 29. *Ianuary* 1600. *coram Penia.* Gratia enim † non iustificata nomen gratiæ non meretur, 33
Rota *in rec. decis.* 173. *nu.* 5. *ad fin. par.* 3.

Nec dicatur dictam gratiam iam fuisse iustificatam per sententiam latam ad fauorem ipsius Verzoni super executione suarum litterarum, quia stantibus prædictis clausulis, *in forma dignum, & verificato prius iurepatronatus* † 34
dicta sententia effecta fuit appellabilis, vt de clausula, *in forma dignum*, Seraph. *decis.* 817. *nu.* 1. Rota *dec.* 52. *num.* 2. *&* 519. *nu.* 3. *in fin. par.* 2. *recent.* & de clausula, † *veri-* 35
ficato prius iurepatronatus, fuit dictum in d. Lucana Maiusculatus 7. *Iunij, &* 1. *July* 1585. *coram Orano, & in d. Spoletana Capellaniæ coram Andrea*, vbi aliæ decisiones recensentur. Cùmque à dicta sententia iam fuerit appellatum, dici non potest, quod gratia per eam fuerit iustificata, quia appellatio suspendit sententiam, & eius effectum, & omnia remanent in eodem † statu, quo de tempore latæ 36
sententiæ existebant, *leg. appellatione C. de appellat.* Rota coram Caual. *decis.* 242. *nu.* 2 *& dec.* 643. *nu.* 6.

Nec releuat, quod D. Archiepiscopus obtinuerit subrogari etiam ad ius ipsius Verzoni, ideòque censeatur magnifeciſſe ius ipsius, ac per consequens approbasse consumptionem vacationis per obitum dicti Euerardi. Nam huiusmodi illatio non visa fuit subsistere, quia licet D. Archiepiscopus obtinuerit subrogari etiam ad ius ipsius Verzoni, non tamen fassus fuit bonum ius illius, sed ob maiorem cautelam per dictam interpretationem voluit capere quemcumque modum vacationis sibi magis proficuum, † cùm in be- 37
neficialibus detur multiplicatio titulorum, Calder. *cons.* 7. *de elect.* Rota *decis.* 117. *num.* 2. *par.* 1. *recent.*

Denique non obstat, quòd lis inter D. Archiepiscopum, & Verzonum prædefunctum non esset super titulo beneficij, ex quo D. Archiepiscopus fuit prouisus de illo per viam † commendæ, quæ non probet titulum super beneficio, 38
sed fructuum dumtaxat administrationem, Oldrad. *consil.* 179. Cassad. *decis.* 5. *num.* 2. *&* 12. *de priuil.* Simonett. *de reseruat. quæst.* 59. *num.* 6. Mohed. *decis.* 4. *&* 9. *de præben.* Caputaq. *decis.* 144. *per tot.* Lis verò, quæ non est super titulo beneficij, † non facit beneficium litigiosum, Vi- 39
tal. *in clement.* 2. *num.* 72. *vt lit. pend.* Cassad. *decis.* 4. *nu.* 1. *eod. tit.* Greg. XV. *decis.* 335. *num.* 5. *& ibi adden. num.* 19. Tum quia causa appellationis à sententia Exequutoris lata ad fauorem Verzoni fuit † in Rota commissa, cum clausu- 40
la, *quam, & quas*, quæ licet per se non sufficeret, iuncta tamen cum alia clausula, *vnà cum incidentibus, & dependentibus, ac toto negotio principali*, facit beneficium litigiosum, vt in terminis subrogationis, dixit Rota cor. Caual. *d.* 483. *n.* 3. *& d.* 342. *nu.* 2. *p.* 2. *rec. & in Romana Capellaniæ* 5. *Maij* 1626. *coram bo. me. Buratto.* Tum etiam, quia nos hodie non versamur † in commenda temporali, in 41
qua procederent in contrarium allegata, sed versamur in commenda perpetua, quæ tribuit verum titulum, & Commendatarius facit fructus suos, vt inquit Paris. *de resign. lib.* 2. *quæst.* 17. *nu.* 11. Mandos. ad Roman. *cons.* 310. *add.* 1. *&* 3. Prob. ad Monach. *in cap. nemo num.* 14. *de elect. in* 6. Rebuff. *tract. de pacif. possess. num.* 36. *& seqq.* & per

obitum

42 obitum Commendatarij datur † vacatio, saltem de facto, laicè Sarnen. *super reg. de trien. q. 5. num. 9. vers. dicta igitur omnia*, Cassad. *decis. 2. n. 13. de vnion.* Garz. *de benef. par. 4. cap. 4. n. 43. & 48.* Rota *dec. 141. n. 6. par. 1. rec.*
Et ita vtraque, &c.

* *Est supra in hac parte decis. 549.*

REVERENDISS. PIROVANO.

Volterana Prioratus.

Die Lunæ 27. Decembris 1634.

ARGVMENTVM.

In Regula de triennal. à quo tempore supputentur tempora. Diligentiæ ad aliquid reperiendum, quando suffragentur.

SVMMARIVM.

1 *In Regula de Triennali supputantur tempora à die motæ litis, non autem à die impetrationis.*
2 *Quæ conclusio etsi vera sit, illa tamen procedit, quando de ea datur pro extinctione litis, secus si agatur ad effectum iustificationis gratiæ.*
3 *Actor postquam probauit, & fundauit intentionem suam, eodem modo & reus tenetur probare.*
4 *Reus in sua exceptione est actor.*
5 *Reus, si postquam actor fundauit suam intentionem, non probet suam exceptionem succumbit, & num. 9.*
6 *Testes vt probent, negatiuam, remouere debent sensum ab actu, ideſt, quod aliter esse non potuerit, quia ipsi scirent.*
7 *Diligentiæ ad aliquid reperiendum quando sunt faciendæ, vt valeant, debent fieri cum suis requisitis.*
8 *Liber Capituli non probat contra tertium.*
10 *Et tituli inualidi productione facta à parte, sufficit ad excludendum quemcumque alium titulum meliorem.*
11 *De resignatione excipiens, onus probandi, quod sit publicata ad eum spectat.*
12 *In excipiente de titulo, regulare est, vt de valido docere debeat.*
13 *Narrata sunt iustificanda omninò, etiamsi consistant in negatiua.*
14 *Narratiua, quæ legitur in litteris, sed non in supplicatione, non est iustificanda, ex quo literæ expediuntur subintrusione.*

DECISIO DLXX.

Dictum fuit standum esse in decisis 23. Iunij præteriti, quia Ludouicus Coniugius iustificat narrata in sua gratia, & quæ replicantur per Ioannem Tenaliam non releuant.

Non enim obstat regula de triennali litium extinctiua
1 super beneficijs controuersis, † in qua supputantur tempora à die motæ litis, non autem à die impetrationis, Caputaq. *decis. 26. n. 5. par. 1.* Mantic. *dec. 211. num. 3. & in Syracusana beneficij 20. Decembris 1621. coram bon. mem. Buratto.*

2 Quia etsi conclusio sit vera, illa † tamen procedit, quando de ea datur pro extinctione litis, secus si agatur ad effectum iustificationis gratiæ, nam tunc sufficit, quod de tempore datæ gratiæ non esset triennalis perfecta, prout fuit narratum, & probatum.

Quod si replicetur non propterea cessare effectum regulæ propter ius quæsitum Tenaliæ ob dilationem ceptæ litis, adhuc obiectum benè euitatur, quia licet Tenalia
3 sustineat partes rei, attamen † quia Ludouicus narrata probauit, & fundauit intentionem suam, eodem modo,
4 & reus tenetur probare, cùm sit † in sua exceptione actor, Ægid. *decis. 563.* Rota *decis. 628. num. 3. par. 1. diuers. & 279. num. 2.* coram Papa Greg. XV. & dum non probat
5 ad eundem effectum † regulæ, de suo titulo vero, propter conditionem litterarum beneficio illius gaudere non potest, Sarnen. *ad eandem reg. q. 26. nu. 14* Cassad. *decis. 13. num. 2. super reg.* Rebuff. *de pacif. possess. num. 160.* quem titulum nedum non probauit, prout tenebatur, propter conditionem in suis litteris appositam, ibi, (nostræ intentionis existit, quod ex prouisione nostra huiusmodi nullum tibi ius quomodolibet in dicta Ecclesia acquiratur, nisi Cinus in Ecclesia illa Parochiali, & tu in Canonicatu, & præbenda prædictis ius habueritis tempore resignationis) sed imò contrarium per Ludouicum probatum fuit per testes; per diligentias, & per attestationem Cancellarij eiusdem Cathedralis ponderata in prima decisione, nempè quod Ioannes Tenalia nunquam fuit Canonicus d. Cathedralis cum præbenda Sancti Victoris, sed Ioannes Baptista Segherius.

Non obstat, quod testes non coarctent † negatiuam re- 6
mouendo sensum ab actu, quod aliter esse non potuerit, quin ipsi scirent, Rota *decis. 573. nu. 2. par. 1. & 85. par. 2. recent.* & † diligentiæ non sint factæ cum suis requisitis, de 7
quibus per Caputaq. *dec. 265. par. 1. & 323. n. 2. par. 2. rec.* & liber † Capituli probet contra ipsum, non autem contra 8
tertium, nec constet quod possessiones canonicatuum registrentur inter actus capitulares.

Quia prædicta omnia in sua specie visa fuerunt perfecta, & nihilominus non sufficit Tenaliæ excipere contra probationem Ludouici, qui fundat intentionem suam in veritate narratorum in tempore ad excludendam regulam de triennali, sed debet docere de titulo suo propter conditionem litterarum, quod nullum ius acquirere non possit in Ecclesia, quam recepit in permutationem, nisi ipse de tempore resignationis haberet ius in Canonicatu, quod in æternum probare non potest, dum de eo tempore haberet tantummodo supplicationem signatam cum parua data, & seu quandam notam extractam ex libris paruæ datæ, quæ non dat ius in ipso Canonicatu, quicquid sit ad illum obtinendum, vt in prima decisione fuit firmatum, quæ nota, & seu supplicatio, † tanquam producta ab eodem Tenalia, 9
sufficit ad excludendum quemcunque alium titulum meliorem, *cap. dudum de decimis*, Cassad. *decis. 3. num. 3. de caus. possess. & propr.* Put. *dec. 239. n. 2. lib. 3.* Caputaq. *dec. 193. num. 3. par. 1. & 331. n. 19. & 353. eodem num. coram Papa Gregor. XV.* & eo difficilius potest deseruire illa nota in vim resignationis facta à Io. Baptista Segherio, quia † ad 10
docendum de iure in ipso Canonicatu, debet probare insimul publicationem, cùm hoc sit onus ex parte dantis de resignatione, Rota *dec. 278. n. 2. coram Papa Gregor. XV.* & est regulare in excipiente de titulo, vt de valido † docere 11
debeat, Bart. *in l fin. n. 2. C. de edict. Diu. Adr. tollen.* & fuit firmatum *in causa Viterbien. Terræ Vetrallæ 10. Iunij 1613. coram me.*

Denique non obstat, quod Ludouicus adhuc deficiat in iustificatione narratorum, nempè † clausulæ tibi asserenti nullo de nouo acquisito titulo, quæ negatiua dicebatur omninò iustificanda, Garz. *de benef. par. 5. cap. 3. num. 209. cum alijs allegatis.*

Quia cùm in supplicatione non legatur hæc clausula, sed tantummodo in litteris, † non est iustificanda hæc narratiua; ex quo litteræ expediuntur sub intrusione, Rota coram sanct. mem. Greg. XV. *decis. 577.* Gonzal. *ad reg. 8. glos. 5. §. 1. num. 70.* Garz. *de benef. par. 5. num. 30. & num. 209.* Et ita, &c. 12

EMINENTISSIMO ET REVERENDISSIMO D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Romana Assecurationis.

Die Veneris 19. Ianuarij 1635.

ARGVMENTVM.

Assecurationis contractus consistit in periculo mercium, quod in se suscipit assecurator, cuius obligatio propterea non datur, quoties oneratio mercium omninò facta non sit, vel facta sit super re, de qua possit dubitari, an sit diuersa à re, super qua suscepta fuit obligatio, & promissio ab assecuratoribus. Ex quibus ostendatur hæc diuersitas.

SVMMARIVM.

1 *Assecurationis subiectum consistit in mercibus vehendis, quo cessante necessariò deficit obligatio assecuratoris.*

2 *Inter assecuratorem, & assecuratum subintelligitur tacita quædam sponsio derogatoria actus in euentum, quo merces non fuerint oneratæ.*

3 *Assecurationis contractus non aliter sustinetur, quam ratione periculi mercium per assecuratorem suscepti.*

4 *Negatiua, quod merces non fuerint oneratæ in exequutionem obligationis factæ ab assecuratore in apocha assecurationis, probatur ex litteris oneratorijs.*

5 *Litteræ oneratorijs corrupto vocabulo Ligagiorum nuncupantur.*

6 *Mercium oneratio ex quibus nequeat censeri facta intuitu obligationis assecuratoris.*

7 *Dictio* d'allora che saranno cariche, ò cominciaranno caricarsi, *denotat extremitatem temporis, in cuius euentum collata est stipulatio.*

8 *Assecuratoris obligatio rectè concipitur etiam pro mercibus iamdiu oneratis, nisi assecuratio restringatur ad merces in futurum onerandas, & num. 9.*

10 *Stipulatio non committitur ante oneratorijs mercium ad cuius euentum restricta est obligatio.*

11 *Obligationis ab assecuratore factæ substantia manet in suspenso ante diem oneratorijs, & quare.*

12 *Diuersitas personarum diuersitatem indicat obligationum.*

13 *Actus oneratorijs, & ius super mercibus oneratis tribui non potest, nisi ei, de cuius mandato ex tenore apochæ oneratorijs constet merces oneratas fuisse.*

Quid si in apoca assecurationis promissa appareat assecuratio super mercibus, quæ spectarent ad quemlibet ex assecuratis, & sine obligatione ostendendi illarum risicum, n. 14. 17. 22.

Et quid, stante stylo, vt in litteris oneratorijs exprimatur nomen personæ assecuratæ.

14 *Oneratio mercium assecuratarum, vt tribuatur alteri, quàm nominato in apoca assecurationis, constare debet, quod in oneratione mercium habita fuerit ratio obligationis factæ in apocha assecurationis.*

15 *Stipulatio assecurationis, vt committatur, necesse est pro forma, vt oneratio mercium fiat sub nomine assecurati, & quare.*

16 *Assecurationis obligatio non est extendenda de persona ad personam; præsertim quando obligatio concepta est absolutè, & sine vlla facti circumstantia ex qua possit apparere de interesse personarum non nominatarum in litteris oneratorijs.*

17 *Agitur de opinione Santernæ in tract. de assecuration. & sponsion. par. 4. n. 45.*

19 *Mercatorum iudicium plurimi faciendum est in causis spectantibus ad forum mercatorum.*

20 *Attestatio mercatorum de stylo plurium Ciuitatum non tollit attestationem mercatorum loquentium de stylo particularis Ciuitatis, in qua celebratus est contractus.*

21 *Testes deponentes de stylo, quamuis examinati in alia causa fidem faciunt.*

22 *Declaratur decisio Rotæ in Romana assecurationis 19. Ianuarij 1634. coram Motmanno, & consilium Parisij 47. lib. 1.*

23 *Oneratorijs factum ex quibus tribuatur assecurato, vel alteri, quàm nominato in apocha assecurationis, & num. seqq.*

Declaratur Straccha de assecurat. glos. 10. n. 17.

24 *Diuersitas mercium assecuratarum, ex quibus probetur, ita vt non dicantur eadem, de quibus cantant litteræ oneratoriæ.*

DECISIO DLXXI.

AGebat Franciscus Detus pro assecuratione scutorum octingentorum, ad quorum solutionem se obligauerant Andreas, Alippus, & alij mercatores occasione assecurationis mercium, quæ à portu Sydonis in mari Syriaco aduehendæ erant Venetias super naui, cuius nomen erat S. Nicolai, quia cum eadem nauis subita maris tempestate perijsset in mari Ionio propè Corciram, dicebatur euenisse conditio eius obligationis propter iacturam mercium, quæ in ea naui vehebantur, & quarum incolumitas dicebatur promissa Deto: cùm itaque ille instituisset iudicium coram A. C, & probato casu nauis, & obligatione mercatorum obtinuisset mandatum exequutiuum pro summa dd. scutorum octingentorum, commissa mihi causa appellationis ad instantiam eorundem mercatorum, dubitaui, an esset idem mandatum exequendum, quod dubium dixerunt Domini esse negatiuè decidendum, cùm ex adductis pro parte Deti non visa fuisset probari conditio huius obligationis, siue quod factus fuisset locus stipulationi promissæ.

Etenim ex casu nauis, qui solum probatus fuerat pro parte Deti, non poterat dici probatam fuisse etiam iacturam mercium pro quarum salute voluerunt mercatores conceptam esse suam obligationem, cùm non constaret illatas fuisse aliquas merces in eadem naui correspectiuè, & in exequutionem apochæ, in qua continebatur illorum obligatio, vnde deficiente subiecto assecurationis, quod † consistebat in mercibus vehendis, necessariò deficiebat 1
obligatio mercatorum super assecuratione ipsarum mercium, vt post alios ratiocinatur Valasc. *decis. Lusitan.* 64. *num.* 5. & latè probat Petrus Santerna *in tractat. de assecurat. par.* 3. *num.* 14. vbi quod intelligitur sponsio, quæ cum tacita inter contrahentes † derogatoria actus, si mer- 2
ces non fuerint oneratæ, Stracch. *eodem tract. glos.* 6. *n.* 9. Rota Ianuen. *decis.* 3. *num.* 28. Castill. *decis. Siciliæ* 73. *num.* 1. *lib.* 1. Neque enim aliter sustinetur hic contractus, quàm ratione periculi earundem mercium susceptì per assecuratores, vt tradit Santern. *ead. par.* 3. *num.* 13. 3
Stracch. *in princ. eiusdem tract. num.* 44. & voluit Castrens. *in leg. naui Sauphei* 34. *num.* 6. *ff. locat. post glos. ibi, in verbo oneris*, Alex. *in l. à Titio* 108. *num.* 3. *ff. de verbor. oblig.* Sot. *de iust. & iur. lib.* 6. *q.* 7. *in conclus.* Less. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 28. *dubit.* 4. *num.* 24. Molin. *tract.* 2. *disp.* 507. *num.* 3. Et visa fuit probari hæc negatiua, vt † non fuerint 4
oneratæ aliquæ merces in exequutionem dictæ obligationis ex datis pro parte eiusdem Deti, quia litteræ oneratorijs, quas ille afferebat, vt ex quibus dirimi solet quæstio huius facti, vt tradit Salicet. *in l. cum proponas num.* 5. *C. de nautic. fœnor.* & post alios notauit Stracch. *de assecuration. glos.* 11. *num.* 50. licet probarent factum oneratorijs, non tamen probare poterant, quod illa esset facta in exequutionem eius apochæ, in qua continebatur obligatio assecuratorum; eæ enim litteræ oneratoriæ, quas litteras † Ligagiorum corrupto vocabulo nuncupari dixit Salyc, 5
in d. l. cum proponas C. de nautic. fœnor. scriptæ erant sub die 20. Iulij anni 1630. & per quinque menses antecedebant apocam assecurationis, quæ facta fuit sub die 9. Nouembris eiusdem anni. Vnde non poterat † dici, quod ei oneratione 6
ipsarum mercium habita fuisset ratio eius obligationis, dum adhuc illa non erat contracta, quando merces fuerunt in naui impositæ, quod clarius etiam ostendebatur ex verbis eiusdem apocæ, cùm obligatio in ea contenta expressè restricta esset ad merces in posterum onerandas, prout id ostendebat dictio, quæ in illa legebatur *d'allora, che saranno cariche, ò cominciaranno caricarsi*. Ea enim dicebatur esse illius natura, vt designaret certam extremitatem temporis, 7
in cuius euentum collata esset stipulatio, vt probat text. *in l. si ijs legatum* §. *ita scriptum, ff. de condit. & demonstr.* & notat ibi glos. *in verb. tum, & in l. vxori* 35. *ff. de vsu & vsuf. legat.* Doct. *in l. Gallus ff. de liber. & posth.* † Neque obsta- 8
re visum fuit, quòd potuisset illa obligatio rectè concipi etiã pro mercibus oneratis, quia quidquid sit de veritate huius quæstionis, an eadem obligatio valere potuisset, si ita concepta esset, vt eas etiam merces comprehenderet, in qua specie tenuit Rota Ianuensis pro validitate talis obligationis, vt in *dec.* 102. *num.* 5. Tamen hæc difficultas † cessabat in casu huius decisionis ex facto propter verba 9
eiusdem apocæ, quæ tamquam restricta essent ad merces in futu-

futurum onerandas, non poterant intelligi de mercibus iamdiù oneratis, *argum. text. in l. solemus ff. de condit. & demonstr. & in l. si iam facta* 11. *ff. eod. tit.* & voluit Castr. *in cons.* 173. *num.* 1. *lib.* 2. Oldrad. *cons.* 310. *numer.* 2.

10 † Et ita ante onerationem earumdem mercium, ad cuius euentum apparebat restrictam fuisse obligationem, certum est, quod nunquam commissa fuit stipulatio, vt probat text. *in l. stipulatio ista* §. *in certam ff. de verbor. obligat.* & notat ibi Castr. *num.* 2. Bart. *in l. si ita stipulatus num.* 41. *& in l. triticum num.* 1. *ff. eod. tit.* Imò ante eam

11 diem † fuit etiam impedita, & suspensa substantia ipsius obligationis, quia non solum erat incerta dies, in qua ea conditio impleri debebat, sed etiam erat incertum, an illa esset exitura, quia plura contingere possent, vt ea oneratio non fieret, quod etiam voluit Bartol. *in d. l. si stipulatus ff. de verbor. obligat.* & probat text. *in l. cedere diem ff. de verb. signif.* & notauit Imol. *in l. hæreditas n.* 10. *ff. de hæred. instit.* Cagnol. *in omnibus num.* 20. *ff. de reg. iur.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 14. *tit.* 41. *num.* 16.

Præterea hæc diuersitas inter vtramque apocam potes-

12 rat ostendi ex pluribus, quæ legebantur expressa † in vnaquaque illarum, quia erat manifesta diuersitas personarum, pro quibus recepta fuit assecuratio ab ijs personis, ad quas dicebantur spectare merces, quibus nauis fuit onerata, nam apoca assecurationis concepta erat generaliter pro mercibus onerandis super naui nuncupata S. Nicolai, quæ à Ciuitate Sydoneis, atque oris maritimis Palęstinæ redire debebat ad Ciuitatem Venetiarum, & assecuratio promittebatur Antonio Deto, & socijs, qui illam recipiebant de ordine Octauij Berotti, & Ioannis

13 Baptistæ Docti mercatorum Venetorum, † ex apoca verò, & litteris onerationis apparebat illata fuisse in eadem naui per Ioannem Iorianum, & Bernardinum Rouellum septem & quinquaginta dolia olei de ratione, & ordine Aloysij Albinonij, quibus solum tribui poterat actus eius onerationis, aut ius super mercibus oneratis, vt probat *text. in l. naue Saupho*, §. *idem iuris ff. locat.*

14 Neque contrarium visa † fuerunt significare verba apocæ assecurationis quatenus promissa in illis fuit assecuratio super mercibus, quæ ad quemlibet spectarent, & sine obligatione ostendendi illarum risicum, quia aut ex ijs verbis creditur sublatam fuisse necessitatem probandi illarum onerationem, & non poterat id suaderi ex illorum significatione, neque conuenire hoc videbatur naturæ ipsius contractus, aut verò dicebatur hunc esse effectum eorundem verborum, vt censeri ex ijs deberet probata oneratio mercium assecuratorum ex quacumque oneratione, quamuis in apoca, aut litteris factis illius occasione contineretur nomen diuersarum personarum, & non poterat id subsistere, nisi alia ratione constaret, quod in oneratione ipsarum mercium habita fuisset ratio obligationis factæ in apoca assecurationis, vt in specie voluit Paris. *in cons.* 47. *lib.* 1.

15 *sub num.* 38. *& num.* 66. Vbi † quod pro forma committendæ huius stipulationis necesse est, vt oneratio mercium fiat sub nomine ipsius assecurati, ne aliàs detur absurdum extendendi obligationem de vno ad alium casum † etiam

16 in casu, quo obligatio fuerit absolutè concepta, & sine alijs facti circumstantijs, ex quibus apparere possit de interesse aliarum personarum super mercibus oneratis, voluit Stracch. *in tract. de assecurat. glos.* 10. *n.* 17. in vltima facti specie, quàm ibi proponit, vbi concludit non habere in ea locum deducta per Santern. *in* 4. *par. num.* 45. qui ex ijs

17 verbis † volebat non posse Assecuratorem petenti pretium assecurationis obijcere, quod ille non esset dominus mercium, pro quarum salute se obligauit, & regulam generaliter in hac materia constituerunt, Mastrill. *in adducta decis.* 182. *num.* 31. vbi refert idem cons. Paris. Muta *decis. Siciliæ* 3. *num.* 5. Gamm. *decis. Lusitan.* 181. *num.* 3. qui ibi agit etiam de opinione Santern. super effectu eorum verborum.

18 Et hæc quidem visa † fuerunt facilius admitti debere in casu proposito, quo hic stylus exprimendi nomen personæ assecuratæ in litteris onerationis erat conformis consuetudini huius fori Romani, & aliarum Ciuitatum Italiæ, vt probatum fuit ex attestatione plurium mercatorum,

19 quorum † iudicium plurimi faciendum erat in causis ad illorum forum spectantibus, vt tenuit Rota *in alia Romana assecurationis* 1. *Iulij* 1633. *coram R. P. D. meo Merlino, & coram Gregorio decis.* 126. *num.* 1. & tradit Bald. *in l.* 1. *C. de*

constit. pecun. & in cons. 399. *num.* 10. *lib.* 5. Rota Ianuen. *decis.* 7. *num.* 11. Et licet † pro parte Deti exhibita fuisset 20 attestatio aliorum mercatorum ad effectum probandi contrariam consuetudinem assecurandi merces sub diuerso nomine ab eo, quod fuit expressum in apoca assecurationis, tamen non poterat ex ea tolli probatio data ab assecuratoribus, cùm solum in attestatione pro eis data fieret fides de consuetudine fori Romani; vnde hæc solùm attendi poterat tanquam consuetudo particularis, ac propria illius loci, in quo celebratus fuit contractus, ex notatis per Bart. *in l. omnes populos C. de summ. Trinit. & fid. Cathol. & in l. si fundus ff. de euiction.* & in terminis huius contractus tenuit Rota coram Gregor. *d. decis.* 126. *num.* 3. Rot. Ianuen. *dec.* 38. *num.* 4. & tradit Strach. *de assecurat. glos.* 10. *num.* 17. præter alia, quæ poterant considerari super attestatione data ab eisdem Assecuratoribus, ex quibus præferenda etiam videbatur attestationi, quàm faciebant alij mercatores de contraria consuetudine, cùm fides data ab assecuratoribus non solùm esset præscripta à pluribus, sed probari videretur ex testibus examinatis in alia causa coram R. P. D. meo Motmanno occasione similis assecurationis, quia licet ijdem testes essent recepti in causa † diuersa, tamen poterant facere 21 fidem in hac causa tanquam deponentes de stylo, vt decisum fuit in Narnien. dotis 13. Maij 1591. coram Penia, & in Mediolanen. fructuum 9. Maij 1592. coram Oran.

Et ex his visum fuit Dominis probari inutilitatem huius stipulationis, quibus non visa fuerunt obstare, quæ decisa fuerunt in eadem causa coram R. P. D. meo Motmanno sub † hac eadem die, & sub die 7. Iunij anni proximi, vt 22 possent merces pertinere etiam ad alias personas, præter eas, quarum nomina expressa fuerunt in litteris onerationis propter verba, quæ legebantur in apoca eius assecurationis, & in quibus promissa fuit eodem modo assecuratio super mercibus, quæ ad quemlibet spectarent, quia quidquid dicendum sit in casu, quo per relationem apocæ onerationis ad apocam assecurationis, aut aliunde constare posset de identitate mercium oneratarum, eò quia appareret onerata eadem species mercium, quæ fuit assecurata, aut concurreret expressio alicuius personæ nominatæ in apoca assecurationis, quo casu rectè remitti potest effectus eorum verborum vt censeatur commissa stipulatio, quamuis assecuratus non sit dominus ipsarum mercium propter relationem, quæ poterat ex ijs verbis haberi ad verum Dominum, prout hic est casus, qui fuit decisus coram R. P. D. meo Motmanno. Tamen contrarium statuendum erit, quando, vt contingit in casu huius † decisionis, factum onerationis, 23 quod sibi adscribit assecuratus, non potest aliqua ratione conuenire apocæ assecurationis, vel per relationem vnius apocæ ad aliam, in quibus terminis loquitur Stracch. *loco supra allegato*, vel ob mentionem factam in apoca onerationis alicuius personę ex nominatis in apoca assecurationis, vt in casu decisionis R. P. D. mei Motmanni, & cons. Paris. vel demum ex identitate speciei ipsarum mercium, de qua neque poterat apparere in hoc casu propter generalem illarum expressionem, tunc enim succedere videntur omnes regulæ pro diuersitate actuum, itaut oneratio nunquam dici possit facta in exequutione siue contemplatione præcedentis obligationis, ex notat. per Doct. *in l. cum quæritur ff. de re iudic. & in l. lecta ff. si cert. pet.* & in terminis tradit Stracch. *de assecur. glos.* 5. *in fin.* vbi attestatur de huiusmodi consuetudine mercatorum, Castill. *dec.* 73. *lib.* 1.

Et ita, &c.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana de Bonellis.

Die Mercurij 24. *Ianuarij* 1635.

ARGVMENTVM.

Legitimatus cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato circa successionem ad quæ videtur habilitatus, & talis legitimatio quid importet.

SVMMARIVM.

1 *Mater filio ab intestato successisset, si eius filius illegitimus non fuisset legitimatus.*
2 *Legitima est portio eius, quod quis habiturus esset ab intestato.*
3 *Filius illegitimus ab intestato suam legitimam consequi minimè potest.*
4 *Legitimam non potest petere, qui exclusus est à successione intestati.*
5 *Legitimatio filiorum illegitimorum solum operatur, quod filius sit habilis ad succedendum ex testamento in eo, quod pater illi reliquit.*
6 *Non autem, quod per talem legitimationem habeatur pro omnibus tanquam legitimus, ita vt possit petere legitimam.*
7 *Filius legitimatus non potest aliquid petere, quod repugnet voluntati patris.*
8 *Succedere, qui non potest ab intestato in præiudicium alicuius, nec potest etiam in eius præiudicium petere legitimam.*
9 *Legitimatus succedit in eo tantum, quod sibi à patre relinquitur.*
10 *Pater filio legitimato non tenetur plus relinquere, quàm sibi videtur.*
11 *Legitimatus cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, non potest dicere testamentum nullum ex causa præteritionis.*
12 *Legitima non debetur ei, cui præterito non datur ius, aut querela inofficiosi testamenti.*
13 *Succedere ab intestato, qui nequit nulla fit iniuria ei, si nihil testamento relinquitur.*
14 *Legitimatio cum clausula, sine præiudicio venientium, &c. solum reddidit habilem legitimatum, vt possit capere ex testamento, non autem compellit patrem, vt aliquid ei relinquat.*
15 *Legitima est portio successionis ab intestato.*
16 *Intestati causa regulatur, secundum causam rumpendi testamentum.*
17 *Legitimatus cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, cum sit exclusus ab intestato ei non debetur legitima.*
18 *Legitima debetur filio legitimato, & ei datur querela inofficiosi, cùm habeatur pro legitimo, quoad omnes effectus.*
19 *Sed hoc procedit, quando quis simpliciter, & absolutè fuit legitimatus.*
20 *Legitimatio cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, est limitata in eo, quod pater vult relinquere legitimato, & sic non habet effectum plenæ legitimationis quoad successionem, & num. 21.*
22 *Legitimatus cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, solum debet habere partem hæreditatis, ratione institutionis, quæ superest deductis legatis factis sororibus, & tertia pars debita matri testatoris.*
23 *Decis. in causa Romana de Menichellis coram Vicecomite, in quibus terminis procedat.*
24 *Sororibus testatores, quando sunt relicta legata particularia, an faciant partem matri in legitima, declara vt num. 25.*
26 *Sorores ab intestato non concurrunt cum matre, & consequenter videntur facere partem in legitima matris.*
27 *Sorores regulariter facto testamento habentur pro extraneis, ideo non possunt concurrere cum matre ad legitimam.*

DECISIO DLXXII.

INstituta per Thomam de Bonellis Æmilia matre in legitima, & omni eo, quod sibi de iure debetur, & factis quibusdam legatis Hortentiæ, & alijs sororibus; hæredeque vniuersali instituto Alexandro filio naturali, quem sequenti die per Archiuium Romanæ Curiæ legitimari obtinuit, cum clausula, *sine præiudicio venientium ab intestato*, sub die 20. Maij 1633. * posito dubio, an Æmiliæ deberetur legitima, in bonis Thomæ, & quanta sit; quoad primam partem affirmatiuè fuit resolutum, vt in decisione, reseruato quod in alia positione de quantitate videretur. Vnde prosequendo disputationem, causa pluries proposita, & articulo per omnes DD. maturè de more discusso, fuit resolutum legitimam debitam Æmiliæ matri esse trientem totius hæreditatis, deductis prius legatis factis à Thoma, non verò portionem portionis debitæ ab intestato, prout prætendebant informantes pro Thoma Iuniore, quia cum Alexander fuerit legitimatus cum clausula, *sine præiudicio venientium ab intestato*, nullo modo potest petere legitimam, cùm illa solum ei deberetur, si nullum præiudicium fieret venientibus ab intestato, † in 1
casu autem nostro fieret præiudicium matri, quæ aliàs ab intestato successisset, Gabr. *cons.* 24. *nu.* 11. *per totum lib.* 2. Dec. *cons.* 576. *num.* 6. *vers. his tamen non obstantibus*, Ias. *in rub. de liber. & posth. num.* 15. *& seqq.* & hanc opinionem sequuta fuit Rota coram sanct. mem. Greg. XV. *dec.* 135. *per tot.* cum enim legitima sit portio eius, quod † quis esset 2
habiturus ab intestato, *l. Papinianus* §. *quoniam autem quarta ff. de inoff. testam. & l. parentibus C. eod.* cum alijs per Crass. *in* §. *legitima q.* 1. *num.* 1. & ab intestato filius illegitimus † suam legitimam consequi minimè potuisset, neque po- 3
terit petere legitimam, quæ non debetur ei qui est exclusus † à successione intestati, Angel. *cons.* 105. *in fin.* Dec. 4
d. cons. 576. *num.* 6. Aym. *cons.* 11. *num.* 13. Rota coram Bubalo *in Asculana Legitimæ* 2. *Decemb.* 1588. *impressa apud Merlin. de legit. decis.* 39. *&* 8. *Febr.* 1593. *coram Card. Arigonio in Romana supplementi Legitimæ, impressa vbi supra decis.* 36. legitimatio enim solùm operatur, † quod fi- 5
lius sit habilis ad succedendum ex testamento in eo, quod pater illi relinquit, non autem quod per talem legitimationem habeatur † in omnibus pro legitimo, itaut possit pete- 6
re legitimam, † ideoque non potest aliquid petere, quod 7
repugnet patris voluntati, vt notat Angel. *cons.* 105. *circa fin.* Alexand. *cons.* 29. *lib.* 4. quia qui ab intestato succedere non potest in præiudicium alicuius, non potest etiam † in eius præiudicium petere legitimam, vt pulchrè declarat Bald. *in l. maximum vitium vers. in contrarium C. de liber. præt.* tradit. Alex. *in l. Gallus* §. *& quid si tantum de lib. & posth.* Dec. *d. cons.* 576. *num.* 6. *vers. vnde cum ab intestato*, Decian. *cons.* 59. *num.* 74. *lib.* 1. latè Honded. *cons.* 89. *nu.* 60. sequendo Rotam *in Bononien. Apothecarum coram Cæsar. de Graff.* 25. *Ianuar.* 1575. *sanct. mem. Gregor. XV. d. decis.* 135. *num.* 5. sic enim legitimatus succedit in eo tantum, quod † sibi à patre relinquitur, itaut non teneatur 9
pater illi aliud relinquere, latissimè infinitos cumulans tradit Castil. *de coniect. vlt. vol. cap.* 22. *num.* 158. vbi testatur de veriori, † & communiori, Rimin. sen. *cons.* 41. *num.* 9. 10
vbi dicit se in hoc non reperijsse contradictorem, Gabr. *cons.* 30. *num.* 29. *lib.* 1. vbi alios refert Tiber. Decian. *cons.* 40. *num.* 33. *circa medium, vers. hanc quoque lib.* 3. & Gozad. *cons.* 6. *num.* 33. sequendo hanc opinionem dicit esse communem, & ab hac tanquam communem non esse recedendum num. 78. & eandem communem dicit Abb. *cons.* 7. *num.* 1. idque eo facilius procedit ex quo † legitimatus 11
cum dicta clausula, *sine præiudicio venientium ab intestato*, non potest dicere testamentum nullum † ex causa præte- 12
ritionis, Soccin. sen. *cons.* 41. *num.* 8. *in princ. vers. operatur etiam d. clausula*, Ruin. *cons.* 103. *num.* 4. *vers. conditio igitur testamenti lib.* 3. Ang. *cons.* 264. *num.* 30 Capic. *dec.* 22. *num.* 4. *& seqq.* latè Gratian. *discept. at.* 496. *num.* 37. *& seq. sanct. mem. Greg. XV. d. decis.* 135. *num.* 7. legitima autem non debetur ei, cui præterito non datur ius, aut querela impugnandi testamentum, *leg. cum quæritur, & leg. omnimodo in fin. C. de inoff. testam.* §. 1. *in fin.* Auth. *de triente, & semisse*, Gabr. *cons.* 24. *num.* 4. *lib.* 2. ei qui ab intestato succedere nequit, nulla fit iniuria, † si nihil 13
ei testamento facto relinquatur, & propterea nec querelam, nec aliquod remedium contra testamentum habet, §. *eadem vers. item adoptiuos instit. de hæred. quæ ab intest. defer.* ergo legitimatio cum hac clausula, † *quæ solum reddit* 14
habilem legitimatum, vt capere possit ex testamento non compellit patrem, vt ei aliquid relinquat, & per consequens impossibile est, vt legitima debeatur, cùm legitima † sit 15
portio successionis ab intestato, *l. Papinianus* §. *quoniam autem quarta ff. de inoffic. testam.* cum alijs supra allegatis, & † causa intestati regulatur secundum causam 16
rumpendi testamentum, *l.* 1. §. *rectè ff. si tab. test. null. ext.* Crotus *in l. Gallus* §. *& quid si tantum*, *num.* 151. *in fin. de lib. & posth.* ideoque si sic legitimatus est exclusus ab

inte-

17 inteſtato † ei non debetur legitima, Bald. *in conſ.* 329. *vol.* 3. quem ſequuntur Alexand. Corn. Soccin. Iaſ. Dec. & Gozad.

Non obſtat Cæſar de Graſſ. *dec.* 3. *num.* 2. *qui fil. ſint legit.*
18 & alij DD. admittentes legitimam deberi filio † legitimato, & quod ei detur querela inofficioſi, cùm habeatur pro legitimo quoad omnes effectus, quia procedunt in eo, † qui
19 fuit ſimpliciter, & abſolutè legitimatus, ſecus autem quando legitimatio continet clauſulam, *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, tunc enim legitimatio eſt limitata in eo,
20 quod pater vult relinquere legitimato, & per † conſequens non habet effectum plenæ legitimationis, quoad ſucceſſionem, Dec. *conſ.* 257. *n.* 3. *verſ. vltimo obijcitur*, idem notat Ant. de Butr. *in cap. per venerabilem, verſ. ſed eſt dubium qui fil. ſint legit.* Ang. Paul. de Caſtr. & alij quos refert Dec. *conſ.* 257. *n.* 3. *in fin.*

21 Quare cum filius legitimatus cum † clauſula *ſine præiudicio venientium ab inteſtato*, ſuccedat tantum in eo, quod à patre illi relinquitur, nec pater teneatur aliquid relinquere, nec filius poſſit legitimam, ſeu ſupplementum legitimæ petere, nec dicere teſtamentum nullum ex
22 cauſa præteritionis, hinc fit Alexandrum † ita legitimatum in præſenti ſolum debere habere partem hæreditatis ratione inſtitutionis, quæ ſupereſt deductis legatis ſororibus factis, & tertia parte debita Æmiliæ matri Thomæ teſtatoris, iuxta opinionem Rotæ *in Aſculana legitimæ* 1588. *coram Bubalo poſt Merlin. de legit. deciſ.* 39. *num.* 15. *& in Romana legitimæ* 3. *Iunij* 1633. *coram R. P. D. meo Dunozetto*, quam etiam tenet Surd. *conſ.* 404. *num.* 9. *vol.* 3. Mareſc. *lib.* 1. *var. reſol. cap.* 10. *num.* 8. *&* 9. Mangill. *de iuſput. q.* 6. *num.* 26. idem Merlin. *de legit. lib.* 1. *tit.* 4. *q.* 7. *n.* 16. Theſ. *deciſ.* 172. *n.* 6. *verſ. primus eſt*, in quibus locis firmatur tantum minus eſſe in hæreditate, quantum important legata facta fratribus, ſeu ſororibus, adeout deductis illis legatis legitima matris non ſit tertia totius hæ-
23 reditatis, ſed tertia reſidui, † in quibus terminis procedit deciſio *in Romana de Menichellis coram Vicecomite* 28. *Iunij* 1578. penes Merlin. *de legit. dec.* 37.

24 Non obſtat, quod ex quo ſororibus † fuerunt relicta particularia legata, videantur facere partem matri in legitima, iuxta limitationem Bald. *in auth. nouiſſima in fin. C. de inoffic. teſtam.* quam fuit ſequutus Soccin. *conſ.* 75. *n.* 5. *vol.* 3. Gabr. *conſ.* 94. *lib.* 1. quia hoc non procedit ad effectum, vt legata iſta detrahantur de legitima, ſed ad effectum ſolum, vt tantùm minus dicatur eſſe in hæreditate,
25 quantum important legata prædicta, † itaut illis detractis legitima matris ſit tertia reſidui hæreditatis, vt in his terminis Rota *in d. Romana de Menichellis, & in dict. Aſculana legitimæ apud Merlin. & in alia ſupradicta Romana legitimæ coram R. P. D. meo Dunozetto.*

26 Nec dicatur releuare, quod ſorores ab † inteſtato concurrant cum matre, ex *Auth. defuncti C. ad Tertull.* & conſequenter videantur facere partem in legitima matris; quia Rota ſequitur opinionem Butr. contra Bart. de qua latè Theſ. *dicta deciſ.* 171. Gabr. *d. conſ.* 94. *num.* 19. *lib.* 1. Mareſc. *var. reſol. vbi ſup. num.* 1. *& ſeq.* & latiſſimè Merlin. *de legit. lib.* 1. *allegato tit.* 4. *q.* 7. *n.* 8. *& ſeqq.* quod ſci-
27 licet ex quo ſorores regulariter † facto teſtamento habentur pro extraneis, non poſſint concurrere cum matre ad legitimam.

Et ita vtraque parte informante fuit reſolutum, &c.

* *Eſt ſupra in hac parte deciſ.* 528.

R. P. D. GHISILERIO.

Camerineñ. Tutelæ.

Die Mercurij 24. *Ianuarij* 1635.

ARGVMENTVM.

Teſtator quando dedit plures tutores, non nominato quis adminiſtret, tunc quis debeat adminiſtrare. Tutori petenti manutentionem in iure adminiſtrandi, qui actus non ſuffragentur.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio danda eſt ei, de cuius anteriori poſſeſſione conſtat.*
2 *Teſtator, quando nominat plures tutores in teſtamento, ſi non ſit nominatus, qui adminiſtret, ille tenetur adminiſtrare, in quem maior pars Contutorum conſentit.*
3 *Tutoris poſſeſſio priuatiuè, quoad alios, qualiter probetur.*
4 *Litteris priuatorum propter ſuſpicionem antidatæ non facilè creditur.*
5 *Actus facti ante decretum adminiſtrationis tutelæ, & inuentarij non præſumuntur facti tutorio nomine.*
6 *Tutor petens ſe admitti ad tutelam, inde reſultat ſignum, anteà tanquam tutorem ſe non geſſiſſe.*
7 *Actus facti lite pendente, vel qui dederunt cauſam liti, non ſuffragantur, & num.* 8. *vbi quod Rota ſic ſemper cenſuit.*
9 *Poſſeſſor anterior in concurſu eſt præferendus.*
10 *Adminiſtrator patiens alium coadminiſtratorem ſine eius participatione adminiſtrare, cadit à ſua adminiſtratione.*
12 *Actus geſti à tutore, de cuius tempore non conſtat de confectione inuentarij, non attenduntur.*

DECISIO DLXXIII.

PRoſequendo diſputationem ſuper reſeruatis in alia deciſione in hac cauſa facta 23. Iunij præteriti, in qua fuit reſeruatum, quod in alia diſputatione videretur, an mandatum de manutenendo denegatum Nicolao de Rubeis, ſit dandum Theodoræ, ſuper hoc dubio affirmatiuè fuit reſolutum, quia conſtat de eius † poſſeſſione antiquio- 1
ri in adminiſtrandis rebus pupillorum poſt mortem aui §. *retinendæ inſtit. tit. de interd. cum vulg.* quos actus ipſam ſolam feciſſe cum ſcientia, & patientia cæterorum contutorum. Teſtes ſuper hoc examinati probant, reddendo rationem ſuæ ſcientiæ, cum eſſent debitores, factores, & coloni, & quia quotieſcunque plures tutores in teſtamento dantur, ſi non eſt nominatus, qui adminiſtret tutelam, 2
† ille tenetur adminiſtrare, in quem maior pars contutorum conſenſerit, *l.* 3. §. *fin.* vbi gloſ. & Bar. *ff. de adminiſtr. tutor.* §. *ſed ſi ex teſtam. inſtit. de ſatiſd. tutor.* Gutier. *de tutel.* 1. *par. cap.* 14. in hoc caſu ſequitur Theodoram teneri adminiſtrare, prout actualiter fecit ex confectione inuentarij per ipſam facta contutoribus præſentibus, & acquieſcentibus, & ex alijs actibus per Dominos conſideratis, ex quibus benè probatur † poſſeſſio Theodoræ priua- 3
tiuè quoad Nicolaum, Rota *deciſ.* 245. *num.* 2. *par.* 1. *recent.*

Non obſtat poſſeſſio Nicolai Contutoris collitigantis, quam ipſe deducit ex actu ſolutionis eleemoſynæ pro Miſſis celebratis de mandato teſtatoris, ex conſignatione grani pro illius funere, ex ſolutione collectarum, & alibratione bonorum hæreditariorum in cataſto, necnon ex venditione vnius dolij vini facta Fratribus Conuentualibus, ex conſtitutione Procuratoris ad negocia hæreditatis, tum quia huiuſmodi actus poſſeſſorij vel non probantur, vt latè fuit deductum in facto, maximè ex † ſcri- 4
pturis priuatis propter ſuſpicionem antidatæ; litteris enim priuatorum non facilè creditur propter ſuſpicionem antidatæ, Grat. *diſcept.* 873. *num.* 17. *& ſeq.* Seraph. *dec.* 97. *in fin.* vel ſunt ante decretum adminiſtrationis tutelæ, & inuentarij, & ideò † nec præſumuntur facti tutorio nomine, 5
Barbat. *conſ.* 61. *num.* 17. *lib.* 1. & dum nuper petijt ad tutelam admitti, † inde reſultat ſignum ſe antea tanquam tu- 6
torem non geſſiſſe, & tandem dicti actus, vel ſunt facti lite pendente, vel ſaltem dederunt cauſam liti, † & ius 7
aliquod conſiderabile non tribuerunt, vt tenuit Rota *in Adrien. decimarum* 25. *Iunij* 1601. *coram Corduba, & in Vlixbonen.* 2. *Nouemb.* 1604. *coram Ottembergo*, coram ſanct. mem. Greg. XV. *dec.* 4. *num.* 2. cum Rota ſemper cenſuerit actus qui † dederunt cauſam liti, & multò minus 8
geſtos poſt motam litem, non eſſe habendos in conſideratione, & dum poſt obitum teſtatoris ſtatim Theodora cœpit adminiſtrare, patiente eodem Nicolao, eius poſſeſſio poſterior in concurſu † anterioris non eſt manutenibilis, *c. licet* 9
Cam. de probat. cum alijs vulgatis.

Et consignatio frumenti pro funere non suffragatur, quia eo ipso quod posteà passus fuit Theodoram administrare
10 sine eius participatione, † ipse cecidit à possessione. Vlterius distinguebant Domini, aut Nicolaus vult fundare
suam intentionem in actibus factis ante motam litem, &
11 cùm de tali tempore non constet † de confectione inuentarij, non est de illis habenda ratio in concursu, cum vera, ac plenaria Theodoræ matris administratione, aut vult se fundare in actis factis post motam litem, & ad hunc effectum non suffragantur ex supra deductis.

In hanc sententiam tantò magis inclinarunt DD. cùm Nicolaus tanquam debitor pupillorum tutor esse non possit C. minori C. qui tutores dari possint, & ex depositionibus testium constet, & fuerit probata diligentia, & bona cura Theodoræ matris, ad cuius fauorem vtraque parte informante fuit resolutum.

* *Est supra decis. 550. supra in hac parte.*

R. P. D. PANZIROLO,

Patriarcha Constantinopolitano.

Macerateñ. Fideicommissi.

Die Mercurij 7. Februarij 1635.

ARGVMENTVM.

Appellatione hæredum, & successorum, licet regulariter veniant etiam fœminæ, tamen ab ista regula receditur, concurrentibus coniecturis enixè suadentibus contrariam Testatoris mentem. Testatoris memoria per quę conseruetur. Agnationem, quando dicatur testator contemplasse.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ regulariter veniunt sub nomine hæredum, & successorum.*

2 *Fœminæ appellatione hæredum, & successorum non veniunt, concurrentibus coniecturis id suadentibus.*

Testatoris mens in interpretationibus vltimarum voluntatum, primum locum obtinet, n. 2.

3 *Testator, si in institutione apertè intellexit de hæredibus masculis, ita etiam censetur intellexisse de successoribus eorum, itaut sit capienda interpretatio de successoribus masculis, ac si qualitas masculinitatis fuisset expressa, & fœminæ fuissent exclusæ, & num. 38.*

4 *Testator videtur fuisse contemplatum agnationem, si excluſis proprijs sororibus solos nepotes masculos instituit.*

5 *Memoria testatoris non aliter conseruari potest, quàm ex illius perpetua retentione cognominis.*

6 *Testator volens conseruare sui memoriam dicitur agnationem contemplasse, & fœminas excluſisse.*

7 *Testator, si disposuerit, quod aliqua bona conseruarentur ad sui memoriam, est perinde ac si dixisset velle eas conseruari ad suæ familiæ honorem, & splendorem.*

8 *Familiæ splendor, & honor non conseruatur in fœminis, sed tantum in masculis.*

9 *Testator nihil refert, si disposuerit, quod bona remaneant in suo nomine, vel ad sui memoriam, quoties locutus est de pertinentia inter personas prohibitas alienari.*

10 *Testator præsumitur bona illa voluisse conseruari in agnatione, si constet de maxima eius affectione erga dicta bona.*

11 *Testatoris memoria potius perit, quàm viuat, si fœminæ ei succedant, & n. 22.*

12 *Testatoris voluntas, circa conseruationem agnationis, vt adimpleatur, facienda est interpretatio.*

13 *Fideicommissum in casu mortis censetur inductum, ex prohibitione alienationis vestita à causa.*

14 *Fideicommissum in casu mortis præsumitur inductum, si fuit prohibita alienatio, & diuisio.*

15 *Verba,* semper, *&* perpetuò, *idem significant, quod omni casu, & omni tempore.*

16 *Verbum,* perpetuò, *habet tractum successiuum, absque vlla præfinitione temporis.*

17 *In Fœminis nomen propriæ familiæ terminatur.*

18 *Legatum ambiguum debetur magis dilecto à testatore.*

Testator si mandet aliquid fieri in foro, intelligitur de foro domicilij ob maiorem affectionem, quàm de eo habuisse censetur, n. 18.

19 *Legatum factum Ecclesiæ à testatore censetur sensisse de Ecclesia domicilij.*

20 *Interpretationes vltimarum voluntatum à quatuor debent sumi.*

Primò à persona à qua, & ad quam dispositio dirigitur, num. 20.

Secundò à materia, n. 20.

Tertio, qualiter, & sub qua forma, & n. 20.

Quartò, qualis fuerit finalis intentio, n. 20.

21 *Interpretatio rei dubiæ dicitur sumere exordium à propria significatione.*

23 *Interpretatio vltimæ voluntatis ea est capienda, per quam testatoris mens suum consequatur effectum.*

24 *Text. in l. liberorum* 120. *de verbor. signific. declaratur, & num. 25.*

Filios, filiasque idcircò concipimus, atque edimus, vt ex prole eorum, earumue diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus, n. 24.

26 *Fœminæ, tanquam principium alterius familiæ propriam perimunt.*

27 *Alciat. cons.* 120. *n.* 7. *& seq. lib.* 9. *declaratur.*

28 *Menoch. cons.* 620. *n.* 8. *&* 13. *lib.* 7. *intellectus.*

29 *Molin. de primogenit. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 7. *& Balth. Thom. tract.* 8. *de pact. primog. tit.* 10. *n.* 168. *in quibus terminis loquantur.*

30 *Testator, quando constat, quod voluerit comprehendere in infinitum omnes agnatos, sola qualitas agnationis respicitur, nulla habita ratione graduum.*

31 *Memoria testatoris satis dicitur conseruari, per quodlibet monumentum.*

32 *Testatoris memoria non potest conseruari, si in eius bonis succedant illi, qui sunt extraneæ agnationis.*

33 *Agnationis conseruandæ ratio destruitur, dum testator in casu contrauentionis non vocauit agnatos, qui non contrauenerunt, sed Monasterium, vide* 34. *&* 35.

36 *Grauatus non alienare prædia, sed ea conseruare successioni suæ, videtur fideicommisso non teneri, cùm testator solum intelligatur locutus de successionibus bonorum.*

37 *Text. in l. pater filium §. pen. ff. de legat.* 3. *declaratur.*

39 *Testatoris mens coniecturis interpretatur.*

DECISIO DLXXIV.

ITerum Domini firmarunt, * successionem ad domos, de quibus agitur, spectare ad masculos, atque ideò Constantiam Paganellam excludi à D. Petro Paulo Floriano. Et quidem tota difficultas restringebatur, quòd post prohibitionem alienationis, & diuisionis dictarum domorum adsunt in testamento hæc præcisa verba: *Et hoc fecit dictus testator ea causa, quod prædictæ domus semper, & perpetuò firmæ remaneant in supradictis hæredibus, & successoribus eorum, & ad memoriam ipsius testatoris.* Quapropter licet per † Dominos admitteretur, quod iub no- 1
mine hæredum, & successorum regulariter veniant etiam fœminæ, vt trad. Rebuff. *in l. hæredis appellatione, col.* 1. *vers. ampliaff. de verb. signif.* Alex. *cons.* 160. *n.* 2. *lib.* 2. Gozad. *cons.* 20. *n.* 8. Menoch *cons.* 680 *n.* 18. *& seq.* Surd. *cons.* 140. *n.* 24. *& seqq. lib.* 1. Peregr. *de fideic. art.* 32. *n.* 84. cum alijs cumulatis per Fusar. *de substit. q.* 342. *n.* 1. & idem sensit Rota coram Cardin. Caualerio *decis.* 296. *n.* 3.

Attamen visum est ab hac regula in præsenti casu esse
recedeñ. † concurreñ. coniecturis enixe suadentibus con- 2
trariam mentem testatoris, quæ in hac materia obtinet primum

primum locum, *l. in conditionibus ff. de condit. & demonstrat.* Soccin. sen. *conſ.* 51. *num.* 14. *lib.* 4. Sim. de Præt. *de interp. vlt. vol. lib.* 3. *interpr.* 3. *dub.* 1. *fol.* 11. *num.* 24. *fol.* 289. *tom.* 2. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 5. *num.* 1. *& ſeqq.* Pereg. *de fideicom. art.* 11. *n.* 1. *& ſeqq.* Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 245. *num.* 17. Rot. *deciſ.* 566. *num.* 6. *par.* 1. *recent.*

Prima igitur coniectura eſt, quod teſtator in hæredis inſtitutione, & in prohibitione alienationis non adhibuit capitula ſeparata, ſed vnum tantum, vel ſaltem duo connexa in vnum, vt oſtendunt illa verba repetitiua, ibi, *Præfati hæredes nullo pacto, &c.* & inferius: *Caſu quo prædicti hæredes, & ſucceſſores, &c.* & ibi, *In ſupradictis hæredibus, & ſucceſſoribus, &c.* Vnde ſicut teſtator in inſtitutione apertè intellexit de hæredibus maſculis, ita cenſetur etiam intellexiſſe de ſucceſſoribus eorum, itaut ſit capienda interpretatio de ſucceſſoribus maſculis, ac † ſi
3 qualitas maſculinitatis fuiſſet expreſſa, & fœminæ fuiſſent excluſæ, Curt. iun. *conſ.* 115. *n.* 20. *& ſeqq.* Corn. *conſ.* 101. *col.* 2. *lib.* 4. Gabr. *concl.* 6. *n.* 121. *de verb. ſignif.* Caualer. *d.* 296. *n.* 1. *& ſeqq.*

Secunda, quia teſtator excluſis ſororibus, quas tunc habebat, ſolos nepotes maſculos inſtituit, prætereundo etiam
4 nepotem clericum, † ex qua excluſione ſororum, & inſtitutione remotiorum videtur, quod fuerit contemplata agnatio, vt trad. Cephal. *conſ.* 37. *num.* 16. Menoch. *conſil.* 463. *num.* 6. *verſ. cæterum, & num.* 7. Surd. *conſ.* 96. *n.* 31. *verſ. accedat lib.* 1. Fuſar. *de ſubſt. q.* 311. *num.* 32. *&* 58. Et de clerico, vt ſupra excluſo, Curt. ſen. *conſ.* 40. *nu.* 9. *verſ. quarto etiam, & de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 69. *num.* 10. Fuſar. *de ſubſt. q.* 480. *num.* 33. *& quæſt.* 499. *num.* 26.

Tertia, quia dum teſtator noluit prædictas domos alienari, aut diuidi, vt perpetuò firmæ remanerent in hæredibus ſcriptis, ac eorum ſucceſſoribus, & ad ipſius memoriam, videtur dicendum, ſenſiſſe de hæredibus agnatis, cùm memoria ipſius non aliter conſeruari potuiſſet, quàm ex perpetua retentione cognominis, † quod eſt vnum ex re-
5 quiſitis ad demonſtrandam numericam identitatem perſonæ, cuius memoria debet conſeruari, Bart. *in l. ac conſultiſſima*, & ibi Caſtr. *C. qui teſtam. fac. poſſ.* Dec. *conſ.* 36. *n.* 4. *poſt med. verſ. nec obſtat.* Aym. *conſ.* 169. *num.* 4 *verſ. ſecundo reſpondeo*, Rot. *deciſ.* 681. *num.* 5. *par.* 3. *recent.* & fuit reſolutum in *Taurinen. beneficij* 9. *Nouemb.* 1593. *coram bon. mem. Orano*. Et in indiuiduo, quod teſtator, volens
6 † conſeruare ſui memoriam, dicatur agnationem contemplaſſe, & fœminas excluſiſſe, *text. eſt in leg. pronunciatio* 195. *propè fin. verſ. Itemque appellatur, & l. ſeq. §. fœminarum ff. de verb. ſignific.* pulchrè Corn. *conſ.* 335. *num.* 2. *v. & inſuper lib.* 1. Odd. *qui loquitur in fideicomm. de quo agitur conſ.* 33. *num.* 9. *& ſeqq.* Et facit, quod domus iſtæ debent conſeruare memoriam teſtatoris carentis prole, & ſic memoria illius deducenda eſt ex aliquo inhærente ipſis ſucceſſoribus, per ſe apto illam conſeruare, quod ſolum videtur, poſſe verificari in identitate familiæ Florianæ, ex qua erat ipſe teſtator; Et ideò dum diſpoſuit, quod dictæ domus
7 conſeruarentur ad ſui memoriam, idem eſt, ac ſi dixiſſet, velle eas conſeruari ad ſuæ familiæ ſplendorem, ac hono-
8 rem, qui ſplendor, † & honor familiæ non conſeruatur in fœminis, ſed tantùm in maſculis, vt benè comprobat Ruin. *conſ.* 110. *num.* 10. *circa fin. & num.* 11. *lib.* 2. Soccin. ſen. *conſ.* 63. *num.* 12. Alex. *conſ.* 125. *num.* 5. *lib.* 7. Fuſar. *de ſubſt. q.* 685. *num.* 32. Et quod nulla ſit differentia inter
9 verba, † *quod remaneat in meo nomine, ac ad mei memoriam*; quoties teſtator loquutus eſt de permanentia inter perſonas prohibitas alienari, Giouagnon. *conſ.* 36. *nu.* 34. *& ſeqq. lib.* 2. facit Rota *deciſ.* 44. *num.* 2. *&* 3. *par.* 1. *recentior.*

Quarta coniectura eſt, quia teſtator non ſolùm prohibuit ſupradictam alienationem, ac diuiſionem, ſed inſuper mandauit hæredibus, quod non poſſent diuidere ipſius bona mobilia, niſi priùs completa ad totalem perfectionem fabrica iſtarum domorum; itaut clarè conſtet de maxima ipſius
10 affectione erga iſtas domos, † quod autem ex ſimili affectu teſtator voluerit illas conſeruari in agnatione, *trad. gloſ. in l. quoties la* 1. vbi Bald. *n.* 8. Corn. *nu.* 6. Iaſ. *nu.* 1. *verſ. primò quando C. de fideic. gloſ. in l. codicillis §. inſtituto*, & ibi Imol. *ff. de leg.* 2. Ruin. *conſ.* 208. *n.* 16. *verſ. ac etiam potuerit lib.* 1. Grat. *conſ.* 5. *n.* 19. *& ſeq. lib.* 2. Menoch. *conſ.* 117. *n.* 19. *&* 20. *lib.* 2. *& conſ.* 1155. *n.* 31. *& ſeqq. lib.* 12.

Quinta, quia ſi fœminæ, ſaltem non agnatæ, cum earum maritis de alienis familijs in eis habitarent, domus iſtæ non ampliùs de familia Florianorum, ſed de penitus diuerſis vocarentur, & per conſequens † memoria teſtatoris po- 11
tius periret, quàm viueret, vt ergo ipſius voluntas adimpleatur, dicendum omninò eſt, non fuiſſe ſimpliciter, & abſolutè vocatos hæredes, ac deſcendentes, † ſed in ordi- 12
ne ad filios, ac nepotes maſculos, per ea quæ tradit Curt. Iun. *conſ.* 319. *n.* 24. *& ſeqq. lib.* 3. Rimin. ſen. *conſ.* 179. *n.* 3. *& ſeqq. lib.* 1. Cephal. *conſ.* 11. *n.* 22. *& conſ.* 306. *n.* 96. & Magon. *deciſ. Lucen.* 7. *n.* 26. *&* 27. & Cephal. à nemine reprobari, Rot. *dec.* 663. *n.* 17. *par.* 1. *rec.*

Sexta, quia ſi fœminæ non agnatæ vocarentur ad hanc ſucceſſionem, manifeſtè deſtrueretur fideicommiſſum in caſu mortis, quod tamen à teſtatore fuiſſe inductum, pro indubitato fuit à partibus admiſſum, tum quia prohibitio alienationis eſt veſtita à caſu, † vt ſcilicet iſtæ domus per- 13
petuò firmæ remaneant ad memoriam teſtatoris, Soccin. *in l. qui Romæ, §. hæredes, num.* 18. *de verb. oblig.* Surd. *conſ.* 96. *num.* 17. & Rot. *deciſ.* 10. *&* 11. *par.* 1. *recen.* Caual. *dec.* 167. *num.* 1. *&* 2. Tum quia fuit prohibita † illarum alie- 14
natio, ac diuiſio, Dec. *conſ.* 584. *&* 637. *numer.* 6. *&* 9. Gozad. *conſ.* 52. *col.* 2. Rimin. iun. *conſ.* 603. *num.* 17. Fuſar. *de ſubſt. q.* 688. *num.* 64. Eugen. *conſ.* 81. *n.* 43. *&* 63. *lib.* 1. vbi quia fuit prohibita alienatio, vt conſeruetur memoria teſtatoris. Tum denique quia hoc videntur importare illa verba, *ſemper, & perpetuò*, quorum primum ſignificat † idem, quod omni caſu, & omni tempore. 15
Pariſ. *conſil.* 90. *ſub nu.* 28. *lib.* 2. Et verbum, *perpetuum*, habet tractum ſucceſſiuum † abſque vlla præfinitione 16
temporis, Natt. *conſ.* 531. *num.* 10. latè Fuſar. *de ſubſt. dict. q.* 688. *n.* 19. *cum alijs etiam adductis in prima deciſione*.

Septima demum, quia ſi memoria teſtatoris verius, ac propriùs conſeruari videtur in maſculis de familia, quàm in alijs, qui non ſunt de agnatione, omnis ratio ſuadet, vt in dubio ea capiatur interpretatio, per quam domus iſtæ conſeruentur potius in familia de Florianis, quàm deferantur ad fœminas, in quibus † nomen teſtatoris terminatur. Et ideò 17
benè Roman. ad hoc propoſitum in *conſ.* 408. *n.* 4. vbi dicit, quod legatum ambiguum † magis dilecto à teſtatore debe- 18
tur; & ſub *n.* 5. dicit, quod ſi teſtator mandet aliquid in foro, intelligitur de foro domicilij ob maiorem affectionem, quam de eo habuiſſe cenſetur, & n. 6. idem dicit de legato facto † Eccleſiæ, quod cenſeatur ſenſiſſe de Eccleſia domicilij. Et 19
hinc eſt, quod Bald. *conſ.* 218. *col.* 2. *in medio verſ. & conſidero lib.* 3. magiſtraliter dicit, quatuor eſſe, quæ † regulant 20
has interpretationes, qualiter ſint faciendæ. Primò, perſona à qua, & ad quam diſpoſitio dirigatur. Secundò, materia. Tertiò, qualiter, & ſub qua forma. Quartò, quæ fuerit finalis intentio. Et idem videtur velle Gemin. *in conſ.* 67. *per tot.* vbi interpretatio rei dubiæ † dicitur ſumere exordiũ 21
à propria ſignificatione, deinde à poteſtate diſponentis, poſtea à natura materiæ, vltimò à cauſa finali, quæ omnia in caſu præſenti attentè ponderata, viſa ſunt, omninò excludere ſucceſſionem fœminarum, & præcipuè quia ex earum † admiſſione memoria teſtatoris periret, vt ſupra dictum 22
eſt, & ideò ea capienda eſt interpretatio, per † quam teſta- 23
toris mens ſuum conſequatur effectum, Dec. *conſ.* 318. *n.* 1. *verſ. tamen hoc non videtur*, Odd. *d. conſ.* 33. *n.* 5. latè Pereg. *de fideic. art.* 29. *n.* 31. Fuſar. *conſ.* 25. *n.* 28.

Quibus non obſtat † *text. in l. liberorum* 120. *ff. de* 24
verb. ſignific. ibi, idcircò filios, filiaſue concepimus, atque edimus, vt ex prole eorum, earumue diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus. Quia in alia deciſione fuit reſponſum, prædicta verba debere intelligi de memoria, reſpectu propagationis prolis, quæ fit tam per mares, quàm per † fœminas, non autem de illa conſeruatione memo- 25
riæ, quæ ſolùm haberi poteſt in agnatione, vt in caſu noſtro, non autem in fœminis, quæ † tamquam principium 26
alterius familiæ propriam deſtruunt agnationem, *l. iuriſconſultus, §. cognationis, ff. de gradib.* Angel. *conſ.* 181. *n.* 4. Ruin. *conſ.* 24. *num.* 7. *&* 8. *lib.* 2. Cephal. *conſ.* 413. *num.* 23. Rota *deciſ.* 414. *num.* 3. *part.* 1. *rec.* latè Fuſar. *de ſubſtit. q.* 346. *num.* 4. *&* 6. Nec in contrarium faciunt Alciat. *conſ.* 120. *num.* 7. *& ſeq. lib.* 9. Menoch. *conſ.* 620. *num.* 8. *&* 13. *lib.* 7. Molin. *de primogenit. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 7. Balth. Thom. *tract.* 8. *de pact. primogenit. tit.* 10. *num.* 168. Quia ſi rectè perpendantur verba Alciati, † & Menoch. clarè con- 27
cludunt, memoriam alicuius non poſſe conſeruari ab eis,

qui non sunt eiusdem familiæ, dum Alciat. *sub num.* 8. ponderat, domum in eo casu fuisse relictam Hieronymo
28 Vimercato, & sic personæ eiusdem familiæ, cuius erat testator, † Menoch. *verò dum sub num. 9. vers. rationem*, arbitratur, testatorem locutum fuisse in casu, quo domus non fuisset alienata in aliquem extraneum alterius familiæ, nec retinuisset nomen Vicomercatorum. Præterquam quod ibi testator voluit, quod domus in casu alienationis perueniat ad fabricam in pœnam, ac in odium alienantium, non autem quia putauerit, quod memoria ipsius tam posset conseruari, si domus permaneret in sui familia, quam si
29 perueniret ad fabricam, vt ex lectura potest colligi, † Molin. verò, & Thom. loquuntur de fœmina agnata, scilicet filia masculi, non autem de filia alterius fœminæ nuptæ in aliena familia, vt clarè patet.

Nec dicatur, parum releuare, si ex cohabitatione fœminarum non agnatarum cum earum maritis non conseruetur in his domibus memoria testatoris, cùm idem inconueniens admitti debeat, si stante descendentia masculinorum in infinitum, vltra gradum considerabilem, illi tanquam tunc in gradu considerabili non coniuncti, domus istas inhabitarent; etenim visum est, facilè obiectum tolli, quia gradus, qui est considerabilis in successione ab intestato, non est restrictus in successione testamentaria, ratione conseruationis memoriæ, & agnationis, nam tunc, ex quo constat testatorem voluisse comprehendere in infi-
30 nitum omnes agnatos, sola qualitas agnationis respicitur, nulla habita ratione graduum, vt explicat Cephal. *cons.* 137. *n.* 37. *vers. tollentur etiam, & n.* 38. *& seqq.* Peregr. *dec.* 15. *num.* 2. 4. *&* 5.

31 Nec releuat, quod memoria testatoris, † satis dicatur conseruari per quodlibet monumentum, *l. monumentum* 24. *ff. de Relig. & sumpt. fun. & in l.* 2. *§. monumentum eod. tit.* Quia quicquid sit de hac veritate generaliter loquendo, satis est, quod in casu nostro testator respexerit ad eam conseruationem memoriæ, quæ resultare debuit, mediante perpetua habitatione insignis domus, quam construxerat, ad quam si succederent, qui sunt extraneæ agna-
32 tionis, illam non conseruarent, † & ideò censentur consecutiuè vocati tantùm illi, qui sunt propriæ familiæ, Surd. *d. cons.* 96. *nu.* 33. *& seqq.* Peregr. *de fideic. art.* 11. *num.* 25.

Non obstat, quod ratio conseruandæ agnationis videa-
33 tur destrui, dum testator in casu † contrauentionis non vocauit agnatos, qui non contrauenerunt, sed Ecclesiam S. Crucis; quia in alia decisione iam fuit responsum, quod in casu contrauentionis Ecclesia apparet solum vocata ad partem hæreditatis illius, qui contrauenisset, non autem ad partem domorum, cùm testator domos tantum,
34 non † autem reliquum hæreditatis fideicommisso suppo-suerit, & hanc interpretationem, attentis verbis testamenti amplexus est, Odd. *dict. cons.* 33. *sub num.* 18. Præterea, Domini putarunt, quod vocatio Ecclesiæ in casu præsen-
35 ti debet intelligi, quatenus omnes hæredes, & † successores contrauenirent, adeout, si vnus tantum suam portionem alienaret, alij quoad illam non caderent in commissum, prout latè testatur Mich. Graff. *tom.* 3. *comm. iur. lib.* 1. *q.* 3. Corn. *cons.* 67. *n.* 11. *& seqq. lib.* 2. Clar. *in §. emphyteusis q.* 13. *n.* 10. Hieron. Portel. *de consort. cap.* 33. *num.* 9. *& seqq.*

Nec releuat *text. in l. pater filium §. pen. ff. de leg.* 6.
36 † vbi grauatus non alienare prædia, sed ea conseruare successioni suæ, videtur fideicommisso non teneri, cùm testator solum intelligatur locutus de successionibus bonorum, vt ex mente Bart. tenet Peregr. *de fideicomm. art.* 32. *sub num.* 35. Fusar. *de subst. quæst.* 339. *num.* 1. *vsque ad* 5. Quia glos. aduersatur eorum opinioni,
37 dum dicit, in textu fuisse † inductum fideicommissum, non quidem quoad verba, sed quoad mentem testatoris, & sic argumentum retorquetur, nam quatenus in casu nostro verba non excluderent expresè fœminas, sufficit
38 † si excludantur ex coniecturata mente testatoris, vt supra dictum est.

Nec dicatur, quod si in illa verba, *hæredes, & successores*, debent intelligi de hæredibus masculis, non autem de fœminis, hoc nihil aliud est, quam supponere id, de quo quæritur. Quia obiectum esset verum; si huiusmodi interpretatio sumeretur ex prædictis solum verbis, sed cum sumatur etiam ex alijs, mentem testatoris indicantibus, non potest dici, supponi id, quod est in quæstione. Aliàs si hoc obiectum releuaret, destrueretur modus interpretandi † mententem testatoris 39
ex coniecturis, qui tamen ab omnibus Doctoribus absque vlla controuersia admittitur, vt patet ex supra allegatis.

Reliqua verò, quæ in contrarium fuerunt adducta, visa sunt sufficienter tolli in alia decisione. Et ideò, parte vtraque informante, ita fuit resolutum, &c.

* *Fuit iam hoc resolutum sub die* 27. *Ianuarij* 1634. *coram eodem Reuerendiss. Patriarcha, est supra in hac parte decis.* 531.

REVERENDISS. COCCINO.

Auersana Funeralium.

Die Lunæ 30. *Aprilis* 1635.

ARGVMENTVM.

Referuntur nonnulli casus, in quibus remissoria solet denegari, & in quibus non. Testes deponentes secundum assistentiam iuris, præferuntur alijs contrarium deponentibus, licet illi sint pauciores.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria denegatur, quotiescunque adest præsumptio calumniæ.*
2 *Et hæc conclusio eo magis procedit, quando calumnia est vehemens, & n.* 4. 11. 12.
3 *In remissoriæ petitione an adsit calumnia, hoc iudicare spectat ad Iudicem, qui ex varijs causis, & personis solet calumniam concipere, & non concipere.*
5 *Articuli, quando sunt releuantes ex sola præsumptione calumniæ, non denegatur remissoria.*
6 *Calumnia cessat in petitione, remissoria ex ipsa releuantia articulorum.*
7 *Sed hoc intellige, quando præter releuantiam articulorum datur aliquis fumus.*
8 *Remissoria negatur ad probandum id, quod postquam erit probatum, non releuat.*
9 *Testium depositiones, quæ pro se habent assistentiam iuris, præferuntur alijs testibus contrarium deponentibus.*
10 *Testes illi sunt magis attendendi, qui deposuerunt ante didicita testificata, quam illi, qui postea deposuerunt, & num.* 17.
12 *Remissoria post didicita testificata super ijsdem articulis, vel directo contrarijs, non conceditur.*
13 *Sed limita ista conclusio, quando articuli magis dantur specificati, & distincti.*
14 *Vel dantur ad coadiuuandas probationes iam factas.*
15 *Vel petitur ad excludendam nouam probationem Aduersarij.*
16 *Testes, qui habent assistentiam iuris pro se, licet sint pauciores illorum, qui contra deponunt, nihilominus præferuntur.*
18 *Dilatio frustra datur, ad probandum id, quod probatum non releuat.*

DECISIO DLXXV.

PRætendebant aliqui Parochi posse facere officium super cadaueribus, postquam illa fuerint delata ad Ecclesias Sanctiss. Annunciatæ, & S. Sophiæ sitas intra limites ipsarum Parochialium, & Rota censuit contrarium, tam attenta dispositione iuris communis, quàm Constitutionum Synodalium sub die 23. Iunij superioris anni. * Verùm quia dicti Parochi per testes probauerant, aliquando feciſse dicta officia, & duodecim testes Oeconomorum probabant, huiusmodi officia fuisse facta de licentia

dicto-

dictorum Oeconomorum, Parochi hodie petebant remissoriam ad probandum, quod iure proprio fecerunt dicta officia; vnde dubitaui, an esset danda remissoria, & Dominі negatiuè resoluerunt, † quia quotiescumqe adest præsumptio calumniæ non datur remissoria, Cassad. *decis.*3. *num.*1. *de dilatio*, Rot. *diuers. decis.*620. *num.*4. *part.*4. *& in recent. decis.*472. *num.*2. & fuit dictum in causa *Ragusina matrimonij* 10. *Martij* 1578. coram Bubalo, san.mem.Greg. *decis.*48. *num.*7. Caual. *decis.*87. *num.*7. *& decis.*208. *in fin.* 2 Et hæc conclusio eo magis habet locum † quando calumnia est vehemens, vt fuit dictum in causa *Caurien. iurisdictionis* 26.*Febr.* 1487.coram bon. mem. Oriolen.san. mem.Gregor. *decis.*414. *num.*8. Rot. *decis.*726. *num.*7. *part.*4. *diuers.* Mantic. *decis.*50. *num.*5. *& decis.*312. *num.* 9. *& in posthum. decis.*277. *num.*3. *part.*1.

In hoc autem casu, quod articuli nedum sint calumniosi, 3 sed vehementer calumniosi, satis patet, quia cùm hoc † iudicare pendeat ab arbitrio Iudicis, qui ex varijs causis, & personis solet calumniam concipere, & non concipere, *l. Iudices, & auth.* apud eloquentissimum, *C.de fid. instrum.* & fuit dictum *in causa Regien. S. Thom.*10. *Decemb.*1576. *in ver. dicebant diuersas esse rationes coram Oriolen.* Mantic. *d. decis.*312. *num.*10. In hoc autem casu prædictis consideratis non potest inficiari, † quin calumnia sit vehemens. 4 Primò enim fuit consideratum, quod presbyteri dictarum Ecclesiarum aduersus Parochiales habent intentionem fundatam, nedum de iure communi, sed etiam ex Constitutione Synodali. Secundò fuit consideratum, quod per quadraginta annos, & citra ita fuit obseruatum; & hoc probatur ex testibus ætatis 70. 80. & 86. annorum. Tertiò, quia etiam ita declarauit S. Congregatio Rituum. Quartò, quia cùm plures Parochi essent in causa, alij recesserunt a lite, & vnus solus causam sustinet.

5 Non obstat, quod quando articuli † sunt releuantes ex sola præsumptione calumnię non denegatur remissoria, quia 6 ex ipsa releuantia articulorum † cessat calumnia. *Ægid. decis.*624. Rot. *decis.*306. *num.*1. post secundum volumen *cons.* Farinac. *&* 348. *num.*6. *par.*1. *recent.* quia huic fundamento fuit responsum primo, quod hæc possent considerari 7 si daretur aliquis fumus vltra releuantiam articulorum, vt in causa *Hispalen. præeminentiarum* 15. *Decembris* 1617. *coram bon. mem. Martino Andrea, quæ est decis.*593. *num.*5. *par.*2. *in posthum.* Adden. *ad decis.*81. *num.*6. sanct. mem. Greg. Cassad. *d. decis.*3. *num.*2. *de dilat.* Verall. *decis.*56. *num.*3. *par.*3. & fuit dictum in causa *Burgen. Sepulturæ* 21. *Aprilis* 1606. *coram bon. mem. Episcopo Attrebaten.* In hoc autem casu nullus datur fumus, quod inuitis dictis Oeconomis Parochi officium fecerint. Secundò fuit responsum, 8 quod cessat releuantia, quia probato etiam, quod inuitis Oeconomis dictarum Ecclesiarum Parochi fecerint officium; nihilominus ista probatio non releuaret, cùm adsit probatio per testes in contrarium, quorum depositiones 9 cùm habeant pro se assistentiam iuris communis, & Constitutionis Synodalis in concursu deberent præferri testibus deponentibus contrarium. Federic. de Senis *consil.* 185. *in princip. per cap. sagestum de iurepatronat.* etiam quod essent pauciores numero, Alexand. *cons.* 27. *num.*4. *vers. denique ad depositionem lib.*2. *cons.* 192. *num.*4. *lib.*2. Bald. *cons.*38. *num.*2. *&* 3. *vers. veniamus igitur lib.*5. & eò magis essent attendendi testes Oeconomorum contra testes Parocho- 10 rum, quia isti pro Parochis examinarentur post didicita testificata. Castr. *d. cons.*192. *num.*4. *lib.*3. Tertiò fuit res- 11 ponsum, quod hoc casu non agitur de simplici calumnia, sed de calumnia vehementi, vt supra probatum fuit, & sic cesset obiectum.

Et prædicta eò magis placuerunt Dominis, quia petitur 12 hæc remissoria post didicita testificata, † quo casu super ijsdem, vel directo contrarijs non datur remissoria, *cap. cum venissent de testibus*, & hoc propter timorem subornationis, *cap. fraternitatis*, vbi Doct. *de testib. clement. fin. eod. tit. leg. per hanc*, vbi Bart. *num.*5. *C. de temporib. appellat.* san. me. Gregor. *decis.*497. *num.*1. *& decis.*583. *num.*1. & fuit resolutum in *causa Nepesina tutelæ* 7. *Iunij* 1627. *co-* 13 *ram R. P. D. meo Merlino*. Et quamuis hæc conclusio inter alia soleat limitari, quando articuli magis dantur specificati, & distincti, sanct. mem. Greg. *decis.*191. *num.*3. & 14 quando dantur ad coadiuuandas probationes iam factas. 15 Gabr. *de testib. conclus.*21. *num.*38. Maximè, quod † petitur ad excludendum nouam probationem Oeconomorum, Rot. *in recent. decis.*677. *num.*5. *par.*1. Nihilominus fuit responsum, dictas limitationes non applicari ad casum, de quo agitur, quia cùm presbyteri habeant intentionem fundatam de iure, & constitutione Synodali contra Parochos, eorum testes essent præferendi, † etiam quod essent 16 pauciores, cùm pro eis concurrant supradicta, & in specie quod testes Parochorum essent examinati † post didi- 17 cita testificata, vt pulchrè per Castrens. *cons.*192. *num.*4. *lib.*2.

Ex quibus cum appareat, articulos nedum esset calumnioſos, sed vehementer tales, & etiam irreleuantes, ex omni parte est deneganda remissoria, vt patet ex prædictis, & præsertim ex irreleuantia, † cum frustra dilatio detur 18 ad probandum id, quod probatum non releuat, *l. ad probationem*, & ibi Castrens. *num.*5. *C. de probat.* Cassad. *dec.*2. *de dilat.* Caputaq. *decis.*66. *nu.*1. *par.*3. Rot. *dec.*772. *par.*1. *in posthum.* Oldrad. *cons.*316. *num.*1. Roman. *cons.*226. *nu.*3. Cæsar de Grass, *decis.*1. *num.*5. *& decis. seq. de dilat.* Rot. *in posthum. decis.*593. *num.*1. 651. *num.*1. *par.*2.

Et ita concluſum vtraque parte informante.

* *Est supra in hac parte decisio* 552.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. MACHIAVELLO.

Imoleñ. Saluiani.

Die Veneris 11. *Maij* 1635.

ARGVMENTVM.

Creditum non sufficit probare in genere ad hoc, vt sit locus Saluiano interdicto, sed constare de eius specifica, & determinata quantitate.

SVMMARIVM.

1 *Saluiano Interdicto vt sit locus, non sufficit de credito in genere, sed debet etiam eius certa, ac determinata quantitas apparere.*

2 *Ad hoc, vt per illius oblationem possit ille, qui conuenitur, & iudicium euitare, & scire pro quo tempore sit ab illo retinenda possessio.*

3 *Fructuum liquidatio fieri potest per numerationem annorum calculando ex computo aritmetico, vbi certum est ad quam summam ascendat quolibet anno.*

4 *Creditor census, licet possit agere ad immissionem rerum censuatarum, tamen si talium rerum reperitur possessor, tenetur prius diminuere eius creditum pro rata ei tangente, pro qua non debetur immissio, sed solum pro ea, quæ remanet, facta deductione, & nu.* 5.

6 *Instrumentum per lectionem Scripturæ probat illud, quod constat.*

7 *Emens rem à debitore alteri obligatam, cùm hoc, vt ex pretio soluatur creditori, pretio illi soluto, succedit in iuribus dicti creditoris.*

8 *Accollatio habet vim solutionis.*

9 *Circuitus inutiles tollendi sunt.*

10 *Exceptio cedendarum non impedit iudicium Saluiani.*

11 *Iura contra seipsum nemo tenetur cedere, & numer.*14.16.

12 *Regula, quod tibi non nocet, & alteri prodest, facilè est concedendum, declaratur.*

13 *Dec. opinio in cons.*104 *quando intret.*

15 *Decis. in Romana Saluiani* 20. *Nouembris* 1630. *coram Reuerendiss. P. D. Merlino, in quibus terminis loquatur.*

17 *Valor rei probari debet iuxta tempus contractus.*

18 *Fundus ob alienationem prædiorum cohærentium, valde diminuta remanet.*

19 *Instrumento posteriori maior fides e adhibenda.*

20 *Instrumenta locationum non sunt admittenda ad probandum valorem rerum.*

21 *Iactare suum nemo præsumitur.*

22 *Confinia, & demonstrationes si probentur, dicitur probata identitas rerum.*

23 *Dictio*, circiter, *vltra quid modicum non operatur.*

24 *Fundamentum suæ intentionis cuilibet incumbit onus probandi.*

25 *Executio pro credito liquido non est retardanda ex prætextu facultatis faciendæ nouæ mensurationis.*

26 *Census non extinguitur, si illius Dominus efficitur dominus*

minus prædij censuati, si remaneat tanta pars, super quo substineri possit.

27 *Demonstrationes duæ sufficiunt ad probandum rerum identitatem.*

28 *Propretij iustitia stat præsumptio.*

29 *Instrumentis magis deferendum est, quàm testibus.*

30 *Ex læsionis causa agendum non est via executiua, sed ordinaria, iudicio rescissorio.*

31 *Læsionis exceptio in iudicio Saluiani non suffragatur.*

32 *Obligatio generalis comprehendit etiam iura dotalia.*

33 *Donationis vigore omnia iura tam actiua, quàm passiua transeunt in donatarium ad instar successionis hæreditariæ.*

34 *Creditor variare non potest, si semel lis est contestata super vna specie bonorum.*

DECISIO DLVI.

AD impediendam immissionem in Saluiano, quam Rota sub die 2. Decembris 1633. & 3. Iulij 1634. coram Reuerendiss. D. meo Decano dixit competere DD. de Papottis, & Quainis in quoddam prædium nuncupatum *il Giardino*, D. Marchio Riarius huiusmodi prædij possessor duas in contrarium deduxit exceptiones, quarum vnaquæque suis nitebatur fundamentis, sed cum neutra ex ipsis videretur subsistens, tota difficultas restringebatur ad quædam prætensa melioramenta, ideòque cùm proposuissem dubium, an à supradictis decisionibus esset recedendum, Domini negatiuè respondentes dixerunt dandam esse immissionem, nisi obstent melioramenta, pro quibus liquidandis ordinarunt præfigi terminum.

Prima enim exceptio consistebat in eo, quod creditum, pro quo intentatum fuerat Saluianum esset illiquidum respectu quantitatis, licet certum quoad substantiam, ideoque dicebant denegandam esse immissionem, cùm ad hoc, 1 vt sit locus huiusmodi † remedio, non sufficiat constare de credito in genere, sed debeat etiam eius certa, ac determinata quantitas apparere, vt per illius oblationem possit 2 ille, qui conuenitur, † & iudicium euitare, & scire pro quo tempore sit ab alio retinenda possessio, Gratian. *discept.22. num.1.* Rota *in Maceraten. domus* post Pacific. de Salu. *decis.203. & in rec. decis.688. nu. 4. & decis. 743. nu.9. par.3. & in Anconitana Saluiani vlt. Ianuarij* 1618. *coram R. P. D. meo Pirouano*. Verùm visum fuit hanc exceptionem D. Marchioni non suffragari, quia creditum, pro quo petitur immissio, est satis certum, ac liquidum, cùm de eo constet ex publico instrumento census continente an- 3 nuos fructus in libr. 1591. & sold. 15. quorum † quantitas calculatur ex computo arithmetico, vnde circa ipsam nulla oriri potest incertitudo, nec alia requiritur liquidatio, vt benè aduertit Rota *decis.608. num.5. par.3. rec.* & sensit coram Card. Caual. *decis. 323. ante fin.* non obstantibus quibuscumque oppositionibus, quibus ex infra dicendis modo satisfiet.

Primò enim objciebatur, quod postquam à Saxatello debitore prædium, de quo agitur, D. Marchioni venditum fuerat, DD. de Papottis, & Quainis emerint etiam ipsi ab eodem Saxatello prædium Montis Riccij, Palarium Imolæ, Viridarium, & alia bona, quæ pro supradicto prædio antea vendito hypothecata præsumuntur, ideòque licet tanquam creditores census possint agere ad immissio- 4 nem, tamen ex alio capite, † vti possessores talium bonorum teneantur prius diminuere eorum creditum pro rata eis tangente, pro qua non debetur immissio, sed solummodò pro ea, quæ remaneret facta reductione, *l. cum possessor, ff. de cens.* Speculat. *in tit. de cess. act §.1. nu.27.* Capyc. *decis.51. num.8.* Roderic. *de ann. reddit. lib.2. & 9. num.62. vers. aduerte tamen*, Milan. *decis.1. num. 25. lib.2.* Giurb. *decis.52. num.5.* Rota *in Romana Saluiani 17. Iunij* 1624. *coram R. P. D. meo Pirouano;* cùm ipsi non debeant reputari 5 melioris conditionis, † quàm esset quilibet extraneus si huiusmodi bona vltimo loco alienata possideret; vnde repelli possent exceptione dolo petis, stante quod D. Marchio pro prædio executionem passo in eodem instanti posset actione hypothecaria ipsos conuenire, Rota *in Romana de Cassanis coram Cardin. Sacrato, quæ est decisio 18. num.7.* apud Zacch. *de societ.* sed hæc visa fuerunt non obstare, quia difficultas tollitur ex facto, in quo ostenditur similia bona non esse obligata pro liberatione prædij controuersi, quoniam empti fuerunt cum onere soluendi creditoribus D. Marchioni anteriorib us, de quorum solutione cum reportatione iurium constat, † ex pu licis instrumentis, 6 *c. cum dilecti*, vbi not. Abb. *num. 2 de donat.* Bald. *in l. interest num.2. C. de solut.* vnde Domini de Papottis, & Quainis nullo pacto tenentur eorum creditum diminuere, cum D. Marchio non possit contra ipsos vti possessores talium bonorum regressum vnquam prætendere, eò quia ab huiusmodi possibili euictione ipsi tuentur iuribus † anterio- 7 rum creditorum, in quorum loco soluendo successerunt, *l. si potior, vbi gloss. C. de his, qui in potior. cred. loc. succed.* Card. Mantic. *de tacit. & ambig. lib.11. tit.29. nu. 5. & seqq.* Rot. coram Reu. D. meo Decano *d. 359. num. 1. & seqq.* quæ quidem solutiones, quando etiam non apparerent, prout apparent, nihilominus ad hunc effectum sufficeret, quod sub hac conditione fuerit commissa stipulatio, & quod DD. de Papottis, & Quainis præuia Saxatelli debitoris quietantia huiusmodi antiquiora debita sibimetipsis accollauerint, quia accollatio habet vim solutionis, Ma- 8 strill. *decis.37. num.7.* Monac. *decis. Bonon.54. nu.10.* Giurb. *dec.53. num.10. circa fin.* Rota *in Maceraten. seu Camerinen. cessionis 17. Martij* 1632. *coram Reu. P. D. meo Merlino*.

Secundò dicebatur, quod ijdem de Papottis, & Quainis postquam essent satisfacti de fructibus huiusmodi census, tenerentur actiones cedere D. Marchioni, qui ita euaderet anterior omnium supradictorum creditorum, & posset ex hoc iure cesso bona supranominata ad resarciendum suum damnum, statim vendicare, cùm veritas sit, quod iura per Dominos de Papottis, & Quainis ab antiquioribus creditoribus reportata, licet anteriora venditioni factæ D. Marchioni, sunt tamen posteriora censui, ideòque ad tollendos † circuitus inutiles videatur dicen- 9 dum retardandam esse hanc immissionem, cui resistit exceptio cedendarum, † quæ impedit iudicium Saluiani, 10 Rota coram Gregor.XV. *dec.67. num. 9. & in Romana Saluiani coram Patriarcha Manzanedo* apud Marches. *par.2. fol.469. num.7.* sed hæc pariter visa fuerunt non obstare, quia DD. de Papottis, & Quainis non tenentur † cede- 11 re iura contra se ipsos, sed solummodo talia qualia, prout latè discusso articulo aliàs resolutum fuit in vna *Romana Saluiani 20. Nouembris* 1630. *coram R. P. D. meo Merlino*, cum qua Domini hodie transierunt, quia cum huiusmodi cessio sit facienda non ex natura rei, seu in vim præcedentis obligationis, prout accidit in fideiussore, sed ex quadam æquitate, & legis humanitate desumpta ex regula, † quod tibi non nocet, & alteri prodest, nullo modo 12 cogi debent isti Domini de Papottis, & Quainis ad hoc faciendum, nam talis cessio esset eis obfutura. Vrsill. ad Afflict. *decis.319. num.5. in fin.* Christoph. Torniel. *cons. 26. nu.102.* cum citatis in supradicta Romana Saluiani, vbi etiam respondetur Dec. *cons. 104.* † quod nostro casui non applica- 13 tur, sicuti pariter non applicantur Doctores, ac reliqua iura in contrarium allegata, quia vel loquuntur in terminis fideiussoris, vel procedunt in creditore agente contra tertium possessorem anteriorem, qui sunt casus valdè diuersi à casu præsenti, nam licet isti creditores census tanquam possessores aliorum bonorum communis debitoris repræsentent duplicem personam, exinde tamen non sequitur, quod debeant cedere iura contra † se ipsos tan- 14 quam tertios possessores, non tanquam credi ores census, quia cum in vtroque casu ipsi sint anteriores D. Marchioni, vt patet ex præcedentibus nullo pacto, & sub neutra formalitate tenentur cedere similia iura, nam circuitus, qui ex huiusmodi cessione sequeretur, & qui venit omninò euitandus, non terminaretur in præiudicium ipsorum de Papottis, & Quainis, sed in damnum D. Marchionis, qui cum sit posterior ipsis quomodocumque consideratis in quolibet iudicio postquam plurimas ad inuicem cessiones tandem teneretur vti posterior succumbere, & DD. de Papottis, & Quainis tanquam omnimodè anteriores victores semper euaderent: vnde non potest diuersificari casus noster à supradicta R. P. D. mei Merlini decisione, quæ 15 loquitur in his terminis, sed imò circa hoc neque licet in contrarium hæsitare, quia Dom. Marchio potest contra alios se reualere, nimirum contra hæredes eorum, qui pro securitate prædij, de quo agitur, fideiusserunt, qui etiam hæredes propriam obligationem agnoscentes post motam litem in vim nouæ conuentionis ipsum ab omnibus damnis, ac molestijs releuare omninò indemnem promiserunt

ſerunt, vnde cum ſit ei hoc modo aliundè conſultum, non
16 non eſt cur quærat ſupradictam ceſſionem, cum † ita deficiat principale fundamentum dicentium illam fieri debere etiam contra ſe ipſum, vt colligitur ex Dec. *d. conſ.* 104. *nu.* 6. *&* 9.

Tertiò opponebatur inſtrumentum dationis in ſolutum Balbinæ, & Saluadoræ, in quo hæc prædia ſub enunciatiua tornaturarum circiter 170. reſeruata tamen facultate faciendæ nouæ menſurationis ceſſa fuerunt non ſolum pro fructibus decurſis, & non ſolutis vſque ad annum 1619. ſed etiam in futurum ſuper hoc eodem cenſu decurrendis, vnde inferebatur neceſſarium eſſe antea perſpicere, an ex fructibus ita perceptis remanſerit, vel valde diminutum, vel omninò extinctum creditum, pro quo nunc agitur, cum ex quibuſdam inſtrumentis anni 1604. & 1611. colligi poſſe videatur hæc prædia continere maiorem tornaturarum quantitatem, quam in ſupradicto inſtrumento dationis inſolutum fuerit expreſſum, & ita locum habuiſſe pactum ibi appoſitum, quòd illud plus cederet in ſatisfactionem fructuum decurrendorum, itaut incertum modo remaneat pro qua ſumma ſit danda immiſſio, cum incertum ſit, quantum hucuſque fuerit ex ſuperabundanti portione perceptum, ſed neque hæc viſa fuerunt obſtare, quia prædia data in ſolutum verè non excedebant tornaturas circiter 170. vnde inſeruire ſolummodò potuerunt pro præteritorum, non autem futurorum fructuum extinctione, cum in ipſis prædijs præter ſummam correſpondentem debito, nihil plus ſuperabundaret. Nec quicquam releuant inſtrumenta anni 1604. & 1611. quia non percutiunt tempus
17 huiuſmodi dationis inſolutum, ſed celebrata fuerunt per plures annos ante, Rota coram Papa Greg. XV. *deciſ.* 553. *num.* 3. vnde poſſibile eſt, quod medio tempore prædia hæc
18 Balbinæ, & Saluadoræ per alienationem † reliquorum prædiorum cohærentium valdè diminuta remanſerint, ad tr[illegible]lita per Cephal. *conſ.* 98. *num.* 22. *& ſeqq.* Mareſc. *variar. reſol. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 29. itaut de anno 1619. ad quantitatem tornaturarum 170. redigi potuerint, prout redacta fuiſſe colligitur ex eodem inſtrumento dationis in ſolutum de
19 tali tempore celebrato, cui vti † poſteriori eſt maior fides adhibenda, & in quo præſumitur accuratiori diligentia expreſſionem quantitatis factam fuiſſe cum in ipſo ageretur de translatione dominij, & non de ſimplici locatione, prout
20 in alijs inſtrumentis agebatur, † quæ ideò non eſſe admittenda ad probandum rerum valorem, trad. Gratian. *diſcep.* 600. *num.* 4. & Rot. *deciſ.* 981. *par.* 4. *diuerſ.* vltra quod impoſſibile eſt credere Saxatellum adeò fatuum tunc extitiſſe, vt prædia tornaturarum 300. dare voluerit pro ſolis tornat. 170. ideoque tam ex ſupradicta poſſibilitate diminutionis prædiorum, quàm etiam ex hac manifeſta inueriſimilitu-
21 dine, quod quis voluerit iactare † ſuum ſatis turbida, atque incerta redditur hæc exceptio, & è contra magis clara apparet veritas numeri tornaturarum inſtrumenti dationis in ſolutum, cùm benè in facto probetur duo fuiſſe prædia, quæ ab eodem Saluadore colono nomen acceperunt, quorum vnum cum ſolummodò conſtet tornaturis 30. ſi cum prædio Balbinæ connectatur, optimè perficit quantitatem tornaturarum circiter 170. cuius quidem prædij demonſtrationes, ac confinia benè concordant cum deſcriptis in inſtrumento dationis in ſolutum, vnde indubitanter deſu-
22 mitur iſtud fuiſſe prædium, † quod datum fuit in ſolutum, cum clarè ita probetur eius identitas, Surd. *conſ.* 44. *nu.* 16. Rota coram Greg. XV. *deciſ.* 575. *num.* 4. & ſic nulla eſt modo habenda ratio alterius prædij Saluadoræ, quod non fuit datum in ſolutum, vt ex diuerſitate confinium deſumitur, & cuius magna quantitas tornaturarum adeò ſupradictum numerum 170. excederet, vt neque poſſet in tali inſtru-
23 mento vigore dictionis, *circiter*, contineri, cum talis dictio, vltra quid modicum non referatur, Surd. *conſ.* 376. *nu.* 15. Menoch. *de arbitr. caſ.* 46. *nu.* 5. cum alijs relatis per adden. ad Greg. XV. *deciſ.* 128. ex quibus firma remanet intentio DD. de Papottis, & Quainis, itaut Domino Marchioni
24 aſſerenti fuiſſe plures tornaturas incumbat onus id † concludenter probandi tanquam fundamentum ſuæ exceptionis, *l. ei incumbit*, *ff. de probat. l. quingenta*, *ff. eod. l.* 1.
25 *ff. de except.* & interim ex prætextu facultatis faciendæ nouæ menſurationis non eſt retardanda executio pro credito liquido, vt in terminis trad. Ceph. *conſ.* 643. *num.* 11. *ad med. ſeqq.* Vinc. de Franch. *deciſ.* 292. *num.* 3. Mant. *dec.* 66. *nu.* 4. *&* 12.

Quartò arguebatur, quòd cum prædium Balbinæ datum in ſolutum fuerit vnum ex cenſuatis dici debeat cenſum remanſiſſe proportionabiliter extinctum, itaut modo non competat Saluianum pro tota ſumma, ſed reſponderur, quod quicquid ſit de huiuſmodi prædij identitate, quæ ſanè non probatur, vt aliàs dictum fuit, firma adhuc remanet concluſio, quod ſtante † capacitate prædij de quo agi- 26
tur, quæ ſatis ex teſtibus probata apparet, cenſus ſuper ipſo totaliter ſe ſubſtinuit, nec quoad vllam partem diminutionem ſentit, Cenc. *de cenſ. par.* 3. *cap.* 1. *quæſt.* 5. *num.* 7. *&* 8. *fol.* 261. Duard. *eodem tract.* §. 5. *qu.* 33. *num.* 21. Rota *in Romana retractus coram Vbaldo ſen. impreſſ. poſt eundem tract.* Cenc. *deciſ.* 71. *num.* 8. *& ſeqq.* quod quidem prædium fuiſſe vnum ex cenſuatis controuerti neutiquam poteſt, cum ex pluribus demonſtrationibus appareat eius identitas, † & 27
tamen duæ tantùm ſufficerent, Surd. *dicto conſ.* 44. *nu.* 16. cum alijs ſupracitatis ſicuti pariter, neque etiam obſtat, quod dicebatur bona hæc alienata fuiſſe viliſſimo pretio, itaut pro illa quantitate, quæ in venditione defuit, habito reſpectu ad iſtud pretium DD. de Papottis, & Quainis teneantur modo eorum creditum excomputare, quia reſ- 28
ponſum fuit, quòd præſumptio ſtat pro iuſtitia pretij conuenti, de quo apparet per publica inſtrumenta, Rota coram Gregor. XV. *deciſ.* 194. *num.* 21. *& deciſ.* 524. *num.* 5. *& deciſ.* 553. *num.* 2. *& in Firmana Saluiani* 24. *Maij* 1632. *coram R. P. D. meo Pirouano*, nec quicquam officit quod à teſtibus pro Domino Marchione nuper examinatis in contrarium aſſeritur, quia ex relationibus extimatorum manifeſtè deducitur in ſimilium bonorum alienatione nullam omninò conſiderari poſſe læſionem, quorum extimatorum iudicio concurrente ſupradicta præſumptione † ex inſtru- 29
mento magis deferendum eſſe, quàm teſtibus, dixit in ſpecie Bero. *conſ.* 102. *num.* 23. *lib.* 3. Burſatt. *conſ.* 184. *num.* 20. *ad med.* & denique ex hoc capite nullo modo poſſet retardari immiſſio, † ſed agendum eſſet via ordinaria in iudi- 30
cio reſciſſorio, *ex l.* 2. *C. de reſcind. vend.* quia huiuſmodi obiectio † in iudicio Saluiani non ſuffragatur ex adductis 31
in alia huius cauſæ deciſ. 27. Nouembris 1634. coram me.

Altera verò exceptio conſiſtebat in eo, quod huius prædij retentio ex duplici capite D. Marchioni competere videbatur, & primo ex eo quod Annibal, & Iulius filij Saxatelli pro euictione dicti prædij omnia ſua bona hypothecarunt, ſub qua generali † obligatione, cum etiam iura 32
dotalia Lucretiæ eorum matris comprehenderentur, *l. vxori meæ*, vbi Bart. *num.* 2. *ff. de vſufruct. legat. cum congeſt.* per Surd. *conſ.* 4. *num.* 22. *& ſeqq.* Gratian. *diſcept.* 507. *nu.* 1. & talia iura quocumque alio credito anteriora in bonis Saxatelli patris eſſent ipſis debita, rectè poterat prætendere D. Marchio ex eorum perſona huius prædij retentionem, & ita quoſcumque alios creditores excludere: Verum hæc difficultas fuit ſublata ex concludentibus probationibus, quod huiuſmodi creditum dotis extinctum omninò reman- 33
ſerit tum propter donationem factam ab eodem Saxatello ipſi Lucretiæ, cuius vigore iura omnia, tam actiua, quàm paſſiua in eius perſonam tranſire ad inſtar ſucceſſionis hæreditariæ, Gratian. *diſcept.* 256. *num.* 17. Boer. *deciſ.* 204. *num.* 43. Rota *in Romana bonorum de Ceulis* 10. *Maij* 1593. *coram Orano*, *& in Narnien. Iuriſpatronatus* 13. *eiuſdem menſis* 1633. *coram R. P. D. meo Dunozet.* tum etiam quia Annibal, & Iulius eius filij tam vigore dotis, quàm huiuſmodi donationis obtinuerunt coram iudice manuteneri in poſſeſſione bonorum paternorum, vt patet ex ſententia graduatoria, per quam ipſi inter reliquos creditores graduati fuerunt in ſecundo loco, vnde cum ita fuerint de tali dote 34
iam ſatisfacti ex eorum perſona ad reliqua bona Saxatelli patris nemini patet amplius ingreſſus, Bart. *in l. eum qui certarum*, §. 1. *num.* 4. *ff. de verb. obligat.* Capyc. *deciſ.* 33. *nu.* 3. Surd. *conſ.* 413. *num.* 12. & denique non poteſt haberi ratio huius dotis, quia antequam Annibal, & Iulius eam D. Marchioni obligarent, Lucretia mater ſecuta ſupradicta donatione fideiuſſit pro Saxatello viro ad fauorem DD. de Rotis, qui poſt obitum eiuſdem Lucretiæ, vigore talis fideiuſſionis citatis ſupradictis filijs, & hæredibus obtinuerunt ſibi adiudicari bona in donatione comprehenſa, nedùm doti coæqualia, verum etiam maioris exiſtimationis; vnde huiuſmodi dos Lucretiæ fuit hoc modo euicta, & conſequenter prætenſa hypotheca, & obligatio ad fauorem D. Marchionis, vel nunquam adfuit, vel ſtatim euanuit.

Secundum caput ex quo prætendebatur retentio, fundabatur in quibuſdam melioramentis, de quibus videban-

tur

tur deponere aliqui teſtes nuper in Curia examinati; verum circa hoc Domini nil aliud dixerunt, niſi quod pro eis liquidandis præfigatur terminus, vt exindè clarè poſſit apparere, an conſtet de tali eorum exiſtentia, quæ obſtet immiſſioni vel potius locus ſit cautioni.

Et ita vtraque &c.

* *In hac cauſa adſunt aliæ deciſiones, ſed non in hac parte, ſcilicet ſub diebus* 18. *Aprilis* 1636. *&* 9. *Iunij eiuſdem anni coram eodem Cardin. Machiauello, & alia ſub die* 27. *Februarij* 1637. *Et quidem magiſtralis coram R. P. D.meo Ghiſilerio.*

REVERENDISS. PIROVANO

Vlixbonen. iuris conferendi Habitum.

Die Veneris 25. *Maij* 1635.

ARGVMENTVM.

Diſcutitur in hac deciſione, Ad quem pertineat dare habitum Tertij Ordinis S. Franciſci, vel Fratribus Tertiarijs, vel Minoribus de Obſeruantia.

SVMMARIVM.

1 *Ordinis Tertij S. Franciſci omnes cuiuſcunque qualitatis, ſexus, & ſtatus capaces ſunt.*
2 *S. Franciſcus præſcripſit Trino Ordini certas Regulas, quarum prima, & ſecunda Minorum, & mulierum, ab Honorio III. fuerunt confirmatæ.*
3 *Tertius verò pro Tertiarijs à Sede Apoſtolica de anno* 1390. *ſub Nicolao IV. fuit confirmatus.*
4 *De Ordine Tertio Regulari S. Franciſci Canones, & antiqui Doctores mentionem non faciunt, ſed tantummodò de Tertiarijs in ſæculo degentibus.*
5 *Ius certum, & caſus legis, quando habetur, non eſt vlterius quærendum.*
7 *Conuentus Ordinis S. Franciſci, vt fieri valeat, quid Regula in hoc diſponat.*
8 *Ordinis Tertij S. Franciſci habitus, etiam ante annum* 1390. *infinitos receperunt, & nu.* 6. *& nu.* 26.
9 *Conſuetudo legitimè per plura ſæcula præſcripta, poteſt dare iuriſdictionem.*
10 *Iuriſdictionem duo poſſunt dare, nempe priuilegium, & conſuetudo, & nu.*23.
11 *Conſuetudo an ceſſet, ſupraueniente aliqua Conſtitutione in contrarium.*
12 *Per viſitationem & ſubiectio, ac iuriſdictio reſpectiuè inducitur.*
13 *Habitum Religionis dandi facultas, eſt actus iuriſdictionis.*
14 *Conſuetudo repugnans, & incompatibilis cum aliqua Conſtitutione, ceſſare debet.*
15 *Lex noua ſi ſuperueniat, corrigens conſuetudinem in contrarium d. conſuetudini quis iuuari non poteſt.*
16 *Vnus, vel duo, licet non poſſint facere Vniuerſitatem, aut Conuentum, tamen in vno, aut in duobus poteſt conſeruari.*
17 *Conſuetudo in quibus caſibus acquiſita, conſeruet iuriſdictionem, ita vt non poſſit abrogari per legem ſuperuenientem.*
18 *Conſuetudo vim legis habet.*
19 *Generi numquam per ſpeciem derogatur, niſi quando contraria determinantur per Principem, Legem, Statutum, Conſuetudinem, aut præſcriptionem, vel ab habentibus facultatem contraria generi diſponendi.*
20 *Eccleſia filialis erecta intra fines Matricis, in eius ſeparatione non priuat Matricem ſuo iure percipiendi decimas, nec gaudendi iuribus Parochialibus, niſi ab habente facultate, id ſancitum fuerit.*
21 *Actor poſtquam fundauit intentionem ſuam, reo incumbit onus probandi de eius bono iure excluſiuo illius actoris.*
22 *Ex Priuilegiorum reuolutione non reperitur aliquod Breue, ſeu Bulla conceſſa Fratribus Minoribus, circa materiam recipiendi Fratres, aut Sorores ad habitum Tertij Ordinis.*
24 *Ad acquiſitionem iuris priuatiui non ſufficit probare non ius tertij, niſi etiam probetur proprium ius.*
25 *S. Franciſcus ab origine inſtituit Ordinem Tertium, omninò ſeparatum, & independentem ab alijs, & ſeparatas Regulas præſcripſit.*
27 *Ius tale, ſi quis aſſerat ad ſe ſpectare, ei incumbit onus probandi.*
28 *Sententiæ, quæ non ſunt de actis, non attenduntur.*
29 *Laici extrà Clauſtra, & Congregationes viuentes non dicuntur proprie Religioſi.*
30 *in Poſſeſſionum concurſu qualis ſit attendenda.*

DECISIO DLXXVII.

QVæſitum fuit, omiſſa diſputatione ſuper poſſeſſorio ſummarijſſimo retinendæ, an conſtet de bono iure in caſu, de quo agitur; quod eò tendit, ad quem pertineat dare habitum Tertij Ordinis S. Franciſci, vel fratribus Tertiarijs, vel Minoribus de Obſeruantia? Et conſtare de bono iure Fratrum de Obſeruantia fuit reſponſum.

Fundamentum huius reſolutionis deſumitur ex primordiali exiſtentia Ordinis fratrum Minorum de Obſeruantia, quia tempore naſcentis Religionis Seraphici Patris, tres ab eo emanarunt diſtincti Ordines fratrum, ſcilicet Minorum, quem anno Domini 1208. & ſuæ ætatis 27. Conuerſionis verò 2. Sanctus inſtituit. Secundum pro mulieribus de anno 1212. ſub vexillo S. Claræ. Tertium pœnitentium de anno 1221. & hic poſtremus cœptus eſt nuncupari Tertius Ordo, cuius omnes cuiuſcumque qualitatis, † ſexus, 1
& ſtatus capaces ſunt, Clerici, Laici, Coniugati, Virgines, Viduæ, & coniugatæ extra Clauſtra degentes, & in proprijs domibus habitantes, & Ordinem ingredi, & profiteri poſſunt, *gloſſ. in clem. Cum ex eo*, vbi Vital. *nu.* 3. & Imol. *num.*4. *de ſentent. excomm.* Calder. *conſ.* 7. *de for. compet.* Fed. de Senis *conſ.*150. *num.* 2. Gemin. *conſ.*41. *nu.*2. Socc. ſen. *conſ.* 245. *num.* 1. *volum.* 2. ab eodemque ſancto præſcriptæ fuerunt Trino ordini certæ regulæ † quarum 2
prima, & ſecunda Minorum, & mulierum ab Honorio III. fuerunt confirmatæ; vltima verò pro Tertiarijs non prius à Sede Apoſtolica, quàm de anno 1390. ſub † Nico- 3
lao Quarto apparet confirmata; ſæculis poſtmodum elapſis ab erectione Tertij Ordinis, & interim auctis gratijs, & priuilegijs ſpiritualibus tanquam ab hoc genere, & cœtu vniuerſali emanauit Regularis Ordo Tertij Ordinis in ſua ſpecie magis perfectus, quoad habitum, ac viuendi modum, & votorum ſolemnem emiſſionem, cuius confirmatio contigit primo de anno 1507. ſub Iulio Secundo, & 12
poſtmodum de anno 1521. Leonis X. Pontificatus anno octauo, ex quibus tamquam in facto non controuerſis plura ſequuntur. Primò, quod facultas conferendi habitum 13
fratribus, & ſororibus laicis ex vi regulæ à Nicolao Quarto approbatæ, non autem alio iure, pertinere dignoſcitur. Secundò antequam hæc ſpecies Tertiarij Ordinis regularis à ſuo genere eſſe deſumpta, vel ab eodem producta, 14
huiuſmodi facultas conferendi habitum in ſuſpenſo eſſe non potuit, nec fuit, nec per alios, quàm Miniſtros Minorum fratrum in ſuis caſibus exerceri potuit.

Tertiò, quòd hæc ſpecies viuendi in maiori perfectione, 15
tanquam producta à ſuo genere, ex ſe non eſt apta aſſumere priuatiuè omnes qualitates generi adhærentes, niſi ab habente facultatem fuerint conceſſæ.

Prima propoſitio euidenter probatur. Qui.. Canones, 4
& antiqui Doctores de Ordine ipſo Tertio Regulari mentionem non faciunt, ſed tantummodò de Tertiarijs in ſæculo degentibus, vt videre licet ex ſupradicta *clem. cum ex eo*, & ponunt Vital. & Imol. Cald. & alij ſupra allegati, & idem dicunt Bald. *in l. placet num.*13. *C. de Sacr. ſan. Eccleſ.* Ang. *conſ.*218. *num.* 1. *& ſeq.* Vndè ſemper ad cognitionem pertinentiæ iſtius iuris conferendi recurrendum eſt ad regulam auctoritate Apoſtolica confirmatam, † tanquam 5
ad ius certum, & caſum legis, *l. Ancillæ*, *C. de furt.* Dec. *conſ.*563. *num.*12. & in terminis d. Bullæ ponunt Nauar. *in tractat. de ſpol. Cler.* §.6. *car.*36. Caualcan. *deciſ.* 44. *num.*3. Surd. *conſ.*333. *num.*12.

Secunda pariter conſequentia concludenter iuſtificatur: Nam quod facultas tradendi † habitum numquam in ſuſ- 6
penſo eſſe potuerit, aut fuerit, patet quia Sanctus à die Conſtitutionis iſtius Ordinis cœpit conferre multis habitum, & ſucceſſiuè idem fecerunt miniſtri ſucceſſores vſque ad confirmationem Regulæ ſub Nicolao IV. de anno 1390. quandoquidem de eo tempore non vigebat Regularis

Ordo

Ordo Tertij Ordinis, neque frarres, aut ſorores ante confirmationem erant certi ex vi Regulæ, an poſſent eligere à ſe ipſis, & de ſeipſis miniſtros ad quos ſpectabat dare habitum ingredi volentibus, ſed tunc fuit determinatum, & per modum conſilij ab eodem Nicolao IV. in confirmationem regulæ, vt Miniſtros de ſe ipſis eligerent, & deindè antequam hæc ſecunda proles fecundaret, ſtatim Conuentum facere non potuerunt in omnibus reſpectiuè Orbis vniuerſi Ciuitatibus, Caſtellis, & locis pro † deputatis Miniſtris iuxta formam Regulæ *cap. 2. & 16.* ſed erat expectandum incrementum ſufficiens pro Conuentu faciendo in Eccleſijs, vel alijs locis Religioſis, & interim certum eſt, quod ab alijs, quàm Miniſtris Minorum de obſeruantia habitus † conferri non poterat, & tamen infinitos habitus Tertij Ordinis recepiſſe vſque ad annum 1390. teſtantur omnes Chroniſtæ huius Sacræ Religionis, Marcus Vlixbonen. *par. 1. Chronicæ Minorum lib. 1. cap. 33. & lib. 9. cap. 9.* Pater Gonzaga *in ſua Chronica par. 1. §. Cum autem pag. 3.* Miranda *in ſuo Manuali Prælatorum in expoſitione 3. Regulæ cap. 1. num. 9. & ſeq.* Cum alijs, quæ poſſent allegari, quæ facultas, & ſeu iuriſdictio vltra prætenſas bullas, & priuilegia Apoſtolica, ſi quæ † ſunt, illam tamen potuit dare conſuetudo legitimè per tot ſæcula præſcripta, *cap. Conqueſtus 9. quæſt. 3. cap. irrefragabili, §. 1. & cap. dilectus in princ. & de offic. ordin. & cap. cum contingat de for. compet.* vbi Io. Andr. dicit: quod hoc alibi non reperitur, quod conſuetudo tribuat iuriſdictionem, & Abb. *ibidem num. 5.* reaſſumit dicens, duo † eſſe, quæ poſſunt dare iuriſdictionem, priuilegium, & conſuetudo, & pluribus ibidem comprobat Felin. & plenius Surd. *conſil. 465. num. 4. & ſeq. lib. 4.*

Neque obſtat, quod hæc ipſa conſuetudo † ceſſauerit ſuperueniente Bulla confirmationis Regulæ de anno 1390. ſub Nicolao Quarto, in qua expreſsè determinatur, quod fratres habere debeant Miniſtros ex ſe ipſis. Regula autem cap. 2. tribuit iuriſdictionem conferendi habitum Miniſtris, non autem fratribus Minoribus, & quod plus eſt in cap. 16. eiuſdem Regulæ confirmatæ poſtquam ſancitum eſt, quod Miniſtri, & Fratres, ac Sorores Ciuitatis, & loci cuiuslibet ad viſitationem communem in aliquo loco Religioſo, vel Eccleſia conueniant; ſubditur, & viſitatorem habeant Sacerdotem, qui alicuius approbatæ Religionis exiſtat, nec quiuis alius poſſit eis huiuſmodi officium viſitationis exhibere, vndè dicebatur ſi officium Viſitatoris non eſt conceſſum Minoribus de Obſeruantia; ſed Sacerdotibus indiſtinctè approbatæ Religionis, per quod † & ſubiectio, ac iuriſdictio reſpectiuè indicitur, *cap. quoquerente de offic. ord.* Soccin. *de viſit. num. 4. verſ. decimo quæro*, Rota *deciſ. 196. num. 2. par. 2. diuerſ.* & facultas dandi habitum eſt † penes Miniſtros ab ipſo cœtu Fratrum, & Sororum electos, non autem Minores Fratres, & hoc pariter ſit de iuriſdictione, *cap. tranſmiſſæ de elect.* Lap. *alleg. 89. nu. 12.* conſuetudo ipſa tamquam † pugnans, & incompatibilis cum Apoſtolica conceſſione ceſſare debebit, Bar. *in l. nam & poſterius de legib.* Abb. *conſil. 51. lib. 1.* & per conſequens Minores neque priuilegium, neque conſuetudinem conferendi habitum habere † dici potuerunt, Alex. *conſ. 108. colum. vltim. lib. 3.* Menoch. plenè comprobans *præſumpt. 38. nu. 8. lib. 6.*

Quia aduerterunt Domini, quod hodiè non ſunt in cauſa Fratres, & Sorores vniuerſi, vti vniuerſi, neque particulares ex ſingulis Ciuitatibus, & locis ex toto Orbe, qui contendant ſe exemptos à iuriſdictione Fratrum Minorum, vel per viſitationem, vel per facultatem conferendi habitum à proprijs Miniſtris; ſed tantummodò Regularis Ordo Tertiarius, & Minores de Obſeruantia ſuper iure conferendi habitum Laicis Fratribus, & Sororibus Tertij Ordinis in ſuis caſibus, nempè quando prædicti non habent Miniſtros, vel Viſitatores in Ciuitatibus, & locis, in quibus contigit fidelibus habitum petere, vel quando non ſint apti habere Miniſtros, vel Viſitatores, vt in vno, vel duobus, † qui vniuerſitatem, aut Conuentum facere non poſſunt, quamuis in vno, aut duobus poſſit conſeruari, *l. Heratius 85. ff. de verb. ſignif. cap. 1. cum gloſs. in verb. duo de elect.* & tunc † conſuetudo acquiſita ſemper in ſuis caſibus conſeruat iuriſdictionem, nec per legem ſuperuenientem abrogatur, aut tollitur, modo conſuetudo quæ vim legis habet in aliquo etiam modico poteſt operari, ita plenè huic Regulæ declarationes quatuor ſubnectit idem Menoch. *præſump. 38. num. 14. & ſeq. lib. 6.*

Tertia, & vltima illatio minorem continet difficultatem, quia ſpecies Ordinis Regularis Tertij Ordinis deſumptæ ex genere vniuerſalis Ordinis omnibus indiſtinctè competentis, non eſt apta de per ſe aſſumere in ſe omnes qualitates vniuerſalis Ordinis, priuando illum facultate deputandi Miniſtros, & de proprio cœtu eligendos, & Sacerdotes, & pro viſitatione, & correctione deputandos, & in ſe aſſumere eandem facultatem, & ſeu facultates conferendi habitum priuatiuè, quoad vniuerſitatem, quia generi nunquam per ſpeciem derogatur; Niſi quando contraria determinantur per Principem, Legem, Statutum, Conſuetudinem, aut præſcriptionem, vel ab habentibus facultatem contraria generi diſponendi, Dec. *in l. in toto Iure num. 11.* & vbi Cagnol. *num. 9. in fin. ff. de reg. iur.* Menoch. *conſil. 141. nu. 37. & in præſumpt. 38. nu. 14. lib. 6.* Surd. *conſil. 352. nu. 13. vol. 3.* Et benè conuenit exemplum de Eccleſia filiali erecta intra fines † Matricis, quæ in ſeparatione non priuat Matricem ſuo iure percipiendi decimas, nec gaudendi iuribus parochialibus, niſi ab habente facultatem id ſancitum fuerit, *cap. ad audientiam de Eccleſ. ædific.* vbi Abb. & alij Canoniſtæ, & idem ſancitum eſt per *Tridentinum cap. 4. ſeſſ. 21.* & nouiſſimè in Rota fuit reſolutum ſequendo antiquas deciſiones, in cauſa *Nouarien. decimarum die 18. Junij 1635. coram Domino meo Veroſpio.*

Erit igitur de intentione Regularis Ordinis Tertiarij probare † acquiſitionem iuris conferendi habitum, vt indè appareat de eius bono iure excluſiuo Ordinis Fratrum de obſeruantia, quod quidem adhuc probatum, nec iuſtificatum viſum fuit.

Non enim iuuari poteſt ex eo, quod Ordo Minorum non doceat de aliqua carta, in qua hoc ius ſcriptum reperiatur, & hanc negatiuam admittat P. Miranda eiuſdem Ordinis Minorum profeſſus in ſuo Manuali Prælatorum *tom. 1. quæſt. 36. art. 7.* dicens ex priuilegio collectore non reperiri aliquod breue, ſeu Bullam conceſſam Fratribus Minoribus circa hanc materiam recipiendi Fratres, aut Sorores ad habitum Tertij Ordinis.

Nam ſuperius ſublata eſt huiuſmodi difficultas, quia nedum priuilegio, † ſed & conſuetudine acquiritur iuriſdictio, propterea ad acquiſitionem iuris priuatiui non ſufficit probare non ius tertij, † niſi etiam probetur proprium ipſius Ordinis Tertiarij, Menoch. *de adip. rem. 1. num. 68.* Theſaur. *dec. 4. in princ.*

Neque ad caſum controuerſum pertinent, quod ab origine Seraphicus Pater inſtituerit † Ordinem Tertium omninò ſeparatum, & independentem ab alijs, & ſeparatas Regulas præſcripſerit, & dum Sanctus viuebat iuſſit Bartholomæum Cumanum Tertiarum profeſſum pluribus alijs habitum conferre, & dum Tertiarij non erant Regulares ſibi ad inuicem habitum conferebant, allegando Chronicam Religionis *in 1. par. lib. 1. pag. 178. nu. 14.*

Quoniam & hoc præſupponitur per Fratres de Obſeruantia, quod ante confirmationem † Regulæ de Tertiarijs vſque ad Nicolaum IV. infiniti receperint habitum, tàm à Patre Seraphico, quàm à ſucceſſoribus Miniſtris, vel ipſis mandantibus, quod idem eſt, & poſt Regulæ confirmationem ex vi eiuſdem Miniſtri Tertij Ordinis ex ſe ipſis electis habitum darent ingredi petentibus, ſed in conſequentia conſiſtit error, ſi dicatur, ergo ius conferendi, quod non ſpectat ad Minores de Obſeruantia, ad Tertiarios Regulares pertinere debet, quia quod eſt conceſſum Tertiarijs ab ipſa Regula, ipſi quidem Fratres Minores non poſſunt mutare, & ſibi ipſis appropriare, nempè deputare Miniſtros ex ſe ipſis, & eligere Viſitatorem, de quibus hodie non eſt agendum, quia vt dictum ſupra fuit, non ſunt in cauſa Tertij laici, & ſæculares, ſed tantummodò Regulares Tertiarij, & Minores de Obſeruantia, vt propterea non ſequitur, quod in alijs caſibus in Regula non comprehenſis non potuerint iuriſdictionem acquirere; † Nam aſſerentibus ad ipſos tale ius fuiſſe deuolutum, incumbit onus probandi.

Secundò principaliter non obſtat ius poſitiuum pro Tertiarijs allegatum, ex Bullis Sunim. Pontificum, & innumetis, vt dicitur Conſtitutionibus Apoſtolicis Eugenij IV. Nicolai V. Leonis X. Clementis VII. Pij V. Ponderando præcipuè illam Clementis VII. 1526. 15. Martij anno 4. In qua dicebatur confirmari Conſtitutiones Eugenij IV. Nicolai V. Sixti IV. Iulij II. Leonis X. & de nouo concedi, quoad habitum, quod ipſe ſolus Viſitator, & non alius in Hiſpania conferre poſſit.

Quia

Quia ex tenore supradictarum Bullarum, & Constitutionum non legitur prouisum, quod iurisdictio dandi habitum Ministris ab ipso cœtu confratrum, & sororum respectiuè electis de se ipsis à Nicolao IV. concessa, pertineat, aut pertinere debeat Regulari Ordini Fratrum Tertij Ordinis, aut deuoluta intelligi debeat, neque minus in casibus, non essent electi Ministri de se ipsis, aut nominati Visitatores, quod ius conferendi habitum spectat ad Regulares Tertiarios, qui est propriè casus controuersus, ex quo deputatis iam Ministris secundum formam Regulæ per Nicolaum Quartum approbatæ, neque Minores, neque Tertiarij possunt priuare Congregationes suo iure ipsis non auditis, & in causa non existentibus, & signanter Bullæ prædicta Clem. VII. quæ in corpore refert alias prædecessorum Pontificum Bullas, & confirmat nihil de Regula Nicolai IV. mutauit, aut detraxit, sed tantummodò quoad Regulares Tertij Ordinis plura sancita sunt, de quibus hodie non est quæstio cum Minoribus de Obseruantia, sed quis ipsorum habeat ius conferendi habitum in sæculo, & in proprijs domibus degentibus, atque ita de iure tertij quæsito est controuersia, non autem de subiectione Tertij Ordinis Regularis.

Et eò minùs videntur releuare sententiæ in summario datæ cum litteris executorialibus.

28 Quia vltra quod adhuc † non sunt de actis, ex earum lectura patet, eas continere facultatem visitandi personas, & loca Religiosorum, & Monialium Tertij Ordinis, siuè Tertiæ Regulæ S. Francisci, atque ita ad Regulares Tertij Ordinis, non autem ad Laicos extra Claustra, & Congre-
29 gationes viuentes, † qui non dicuntur propriè Religiosi, prout dicuntur Regulares iuxtà declarationem per Leonem X. factam vltima Augusti 1517. sui Pontificatus anno quinto, quæ ponitur per Sillam Collectorem *in par. 2. pag. 64.*

Demum nec potest in obseruantia, aut possessione constitui fundamentum; Quia attenta anteriori, & indubitata possessione Fratrum Minorum, & cum tempore sufficienti ad acquirendum titulum in iure conferendi habitum,
30 vt supra fuit firmatum, de hac † posteriori quatenus esset probata, non esset in concursu habenda ratio, *cap. licet causam de probat.* Rot. *decis. 595. num. 2. par. 1. diuers.* Thesaur. *decis. 206. in fin.* Menoch. *de retin. remed. 3. num. 733.* cum alijs allegatis per Gratian. *discept. 402. num. 1. & 2.*

Et ita &c.

* *In eadem causa habetur infra alia decisio coram eodem bo. me. Reuerendiss. Pirouano sub die 17. Decembris 1635. & altera coram Reuerendiss. P. D. meo Decano sub die 23. Iunij 1636. & vide etiam aliam decisionem prædictas reformantem coram R. P. D. meo Roias sub die 11. Decembris 1637. Et adhuc causa ista pendet in Rota.*

REVERENDISS. PIROVANO.

Imoleñ. Prædij.

Die Veneris 2. Iunij 1635.

ARGVMENTVM.

Insinuationis defectus, quando opponi non possit. Donatio omnium bonorum, quando substineatur. Donationis instrumentum ex quibus coniecturis, & ex quibus nequaquam reddatur suspectum de falso.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum exemplatum, & recognitum habet pro se præsumptionem veritatis, & solemnitatis.*
2 *Saluianum interdictum datur etiam ad consequendas res legatas.*
3 *Insinuationis defectus non obstat, quando illi cum iuramento fuit renunciatum.*
4 *Quam opinionem semper secuta est Rota, nisi aliud per statutum validè determinatum sit.*
5 *Instrumenta, licet non sint archiuiata intra 15. dies, non obstat, dummodo reperiantur in archiuio, & archiuista illa receperit.*
6 *Donatio inualidatur, si facultas testandi remanet penitus sublata.*
7 *Donatio omnium bonorum &c. valet si donans sibi vsumfructum reseruet.*
8 *Donatio omnium bonorum semper valet, si donans sibi reseruauit tantum, quantum sufficit ad reperiendum hæredem.*
9 *Donans omnia sua bona, si reseruat sibi vsumfructum, est sufficiens d. vsusfructus, ad quid possibile acquirendum pro testando.*
10 *Donationis instrumentum non arguitur illud esse falsum, ob dilationem petitionis rei donatæ.*
11 *ad Agendum nemo est cogendus.*
12 *Donatarius, dum differt petere rem donatam, potius est præsumendum, quod voluerit, quod suum est donare, quàm suspectam reddere donationem.*
13 *Donationis instrumentum an reddatur suspectum de falsò, si donatarius affectauerit petere rem donatam, vsquequò testes in instrumento rogati mortui fuerint, & num. 15.*
14 *Donationis instrumentum inexcusabiliter erit falsum, si testes in eo rogati, de tempore donationis iam mortui erant.*
16 *Donatio non ex hoc redditur suspecta de falso, si non fuit facta in Ciuitate, vbi donatarius degebat, sed extra in aliquo Castro, quia hoc potuit fieri, ne d. donatio publica esset in Ciuitate, vel ex alia causa.*
17 *Interpretatio illa est facienda, per quam euitatur falsitas.*
18 *Testatori, vel donanti prohibitum non est à lege legare rem sui hæredis, vel donatarij.*
19 *Hæres in inuentario tenetur describere non tantum reperta in hæreditate, quæ sunt testatoris, sed etiam ea, quæ non sunt propria.*
20 *Instrumenti falsitas multum arguitur, ex eo quod constat de diffamatione Notarij circa actus concernentes suum officium.*
21 *Notarij bona fama, benè probatur per duos testes illam concludentes.*
22 *Notarius antequam condemnetur de falso, substinentur instrumenta, & fidem faciunt in iudicio.*
23 *Instrumento publico, vt fides tollatur, coniecturæ debent esse graues, vehementes, & multum concludentes ad istum effectum.*
24 *Via executiua si sit vulnerata per sententiam, est procedendum per conformes.*
25 *in Possessorio etiam si procedatur, dari potest appellatio quando via executiua verè vulnerata fuit.*

DECISIO DLXXVIII.

HOratius, & fratres de Rinaldis tanquam donatarij omnium bonorum præsentium, & futurorum Cæsaris eorum patrui petierunt se immitti in possessionem prędij per eundem Cæsarem legati Barbaræ eius vxori, & ad vitam illius, postmodum de anno 1628. defunctæ tanquam in donatione comprehensi, cui petitioni, cùm se opponeret Eques Galeatius Sauinus Barbaræ hæres, Quæsitum fuit, an esset danda immissio, & affirmatiuè per Dominos fuit responsum.

Quia fratres prædicti fundant eorum intentionem in instrumento donationis † à publico Notario exemplato, & 1
recognito habente pro se præsumptionem veritatis, & solemnitatis, Bald. *in cap. 1. §. Instrumentum de nat. feud.* Tiraq. *de retract. conjug. §. 2. glos. 1. num. 20.* Surd. *cons. 6. nu. 11. 22.* in qua donatione, cùm prædium controuersum contineatur, & fuisse in bonis donatoris probetur ex testamento eiusdem, & hodie possideatur per Sauinum litem sustinentem, benè procedit iudicium in Saluiano per dictos fratres intentatum, cùm non deficiant requisita hypothecæ, & possessionis legantis, cum quibus † ad acquisitio- 2
nem etiam legati non denegatur Saluiani remedium, Gabr. *cons. 36. num. 6. & 44. num. 11. vol. 2.* sæpissimè per Rotam receptum.

Neque obstant exceptiones, quæ dantur contra dictum instrumentum ad illius fidem eneruandam, & prorsus tollendam, nempè nullitas ex defectu solemnitatum, falsitatis visibilis, & etiam ex coniecturis apparentis.

Quoniam quoad solemnitates, defectus insinuationis non obstat, quia illi fuit in eodem instrumento † renunciatum, & quidem cum iuramento, cum quo absolutè

eui-

euitatur ſolemnitas legalis prædicta ſecundum veriorem, de qua per Bec. *conſ.* 62. *num.* 41. & plenius comprobatum fuit per Gabr. *de donat. concluſ.* 1. *num.* 72. quam opinionem
4 Rota ſemper ſequitur, niſi aliud fuerit † per ſtatuta locorum validè determinatum, & latiſſimè comprobat Clar. *in* §. *donatio quæſt.* 18. prout nec releuat ſecunda de non archiuiatione in tempore quindecim dierum, quia cum modo
5 in archiuio † reperiatur, & archiuiſta illam receperit ſufficit ad validitatem conſenſus illius, prout declarando eandem Sixti Conſtitutionem tenuit Rota *in Peruſina pecuniaria, quæ eſt* 366. *num.* 2. *impreſſa poſt* 2. *volumen conſ.* Farinac. Tertia denique eo minus obſtare videbatur, quia & ſi
6 vera ſit concluſio † donationem inualidari, in qua facultas teſtandi penitus ſublata remanet, attamen quia in do-
7 natione, donans ſibi vſumfructum † reſeruauerat, & vlterius ſcuta mille, de quibus poſſet teſtari ad pias cauſas, & ad eius libitum, & voluntatem diſponere, cùm ſufficerent pro hærede reperiendo, † ſemper donatio ſuſtinetur,
8 ex quo iura, & leges non ſe reſtringunt ad certam ſummam, Clar. *in* §. *donatio quæſt.* 19. Surd. *conſ.* 73. *num.* 69. & 173. *num.* 110. Burſatt. *conſ.* 136. *num.* 10. *vol.* 2. Marcab. *conſ.* 6. *num.* 84. nec qualitas reſtrictas ad pias cauſas tollit facultatem teſtandi, quia ſupererat vſusfructus reſeruatus
9 in donatione, qui ſolus ſufficiebat † tanquam quid poſſibile ad acquirendum pro teſtando, vt in caſu conſilij Surd. 173. & vlterius notabilis quantitas ſcutorum mille poterat deſeruire tam pro pia cauſa, quàm pro hærede inueniendo.

De falſitate autem viſibili in ſcriptura donationis non docetur.

De viſibili per coniecturas, & præſumptiones detegenda non etiam ex deductis conſtare videtur.

Prima namque coniectura ob dilationem petitionis præ-
10 dij in donatione † comprehenſi, & poſt mortem Barbaræ vxoris vſufructuariæ non videtur releuans.

Nam ſiue agatur de intereſſe filiorum donatariorum, ſiue potius patris illorum, cuius poterat eſſe vſusfructus ra-
11 tione patriæ poteſtatis debitus, cùm de iure cogi † non poſſent ad agendum, nec ratione dilationis intraret præſcriptio, benè retorqueri poteſt præſumptio; quod magis
12 voluerint, quod ſuum † erat donare pro tempore indulto, quàm ſuſpectam donationem reddere, dum ſciebant ius eorum durare, Tiraq. *de retract. conſang.* §. 1. *gloſ.* 9. *num.* 146. Cephal. *conſ.* 235. *num.* 30. & per hanc rationem ſimilem coniecturam excludit, Surd. *eod. conſ.* 173. *num.* 98. nec vis aliqua fieri poteſt in eo, quod teſtes omnes mortui
13 ſint, vt propterea affectata dilatio † videatur, ne veritas per examen illorum detegi poſſet, vt in ſpecie ponderat Natt. *conſ.* 124. *num.* 7. & Menoch. *conſ.* 199. *num.* 13. quia ſi
14 de tempore † donationis eſſent teſtes mortui falſitas eſſet inexcuſabilis, cæterum, quod poſteà deceſſerint, non po-
15 tuit præcogitari à donatarijs, nec quod illud † modicum tempus duorum annorum ſufficeret pro expectanda morte teſtium; ſed benè poſſet accommodari aliqua præſumptio, ſi poſt multum temporis ſpatium à die mortis Barbaræ fuiſſet dilata petitio, quod non contigit in caſu controuerſo. Secunda etiam coniectura nihil concludit, nam & ſi inſtrumentum donationis celebratum non fuerat in Ciuitate Imoleñ. vbi donator detegebat, ſed in Caſtro Caſulæ diſtante per decem milliaria, & multò plures Notarij eſſent in Ciuitate, quàm in Caſtro, & in æquali confidentia coniuncti, non tamen exindè arguitur coniectura, quod donatio non fuerit ſtipulata, ſed quidem præſumptio, ne publicum eſſet in Ciuitate Imoleñ. & ad aures Barbaræ vxoris peruenirent, ipſum omnia bona tranſtuliſſe in nepotes, &
16 ea de cauſa † ſpe ſua fruſtrata, vel odioſus propriæ vxori fieret, vel amor coniugalis diminueretur, vt ponderat, & reſpondet Surd. *d. conſ.* 173. *num.* 87. *verſ. quarta quoque declinatur coniectura.*

Tertia etiam benè euitatur coniectura de teſte, qui interfuit donationi in Caſtro Caſulæ ſtipulatæ, & poſtea eadem die reperitur deſcriptus in inſtrumento celebrato in Caſtro Tuſſignani, vbi erat Prior Conuentus; nam hæc
17 præſumptio, † quæ deſumitur ex impoſſibili, vt eadem die eſſet præſens in vtroque loco tollitur ex compatibili diſtantia, cùm vnum ab altero non diſtaret vltra decem milliaria, Bald. *in l. ſcripturæ num.* 7. *C. de fid. inſtrum.* Surd. *eod. conſ.* 173. *nu.* 53.

Quarta coniectura nullius releuantiæ eſt, quod cum Cæſar donaſſet omnia bona ante teſtamentum, voluerit exinde legare vxori partem illorum, nempè prædium controuerſum, & alia legata facere, ſciens de bonis ſuis diſponere non poſſe donatione iam facta, quandoquidem prohibitum † non eſt à lege legare rem ſui hæredis, vel 18
donatarij, *l. rem alienam, C. de legat.* etiam ad magis occultandam donationem, & vt Barbara parceret iurgijs, & gratior eſſet ignorando donationem nepotibus factam.

Quinta eò minùs ſtringere videtur, non enim refert, quod huiuſmodi prædium fuerit deſcriptum in inuentario hæreditatis Cæſaris, tanquam ab eo poſſeſſum, quia modo fuerint reperta bona in hæreditate etiam quod † non 19
ſint propria, tenetur hæres illa deſcribere per *l. fin.* §. *& ſi præfatam, C. de iur. delib.*

Sexta, & vltima coniectura de diffamatione Notarij circa actus concernentes ſuum officium, & de publica voce, & fama ſuper falſitate huius donationis, † quæ dicebatur 20
multum conferre ad probationem falſitatis ſcripturæ, Oſaſch. *deciſ. Pedem.* 117. *nu.* 1. Farinac. *quæſt.* 150. *nu.* 257. cum alijs allegatis, facilè tollitur, ne dum quia de hac mala fama nihil eſt probatum, ſed etiam quia † de bona fama 21
Notarij dantur duo teſtes illam concludentes, cum qua omnis ſiniſtra ſuſpicio reijcitur, Menoch. *præſumpt.* 20. *num.* 44. *lib.* 5. Surd. *conſ.* 173. *num.* 104. & antequam Nota- 22
rius ſit condemnatus de falſo, ſuſtinentur inſtrumenta, & fidem faciunt in iudicio, Farin. latiſſimè proſequens hanc materiam *qu.* 154. *nu.* 33. *& ſeqq.*

Ex quibus omnibus patet donationem ab omni ſuſpicione, tam viſibili, quàm coniecturali ſaluari, & defendi, & quando etiam leues coniecturæ concurrent, illæ non ſufficerent ad tollendam fidem inſtrumento publico, † quia 23
debent eſſe graues, vehementes, & multum concludentes ad eundem effectum, Anchar. *conſ.* 385. *num.* 3. & latè comprobat idem Surd. allegato *conſ.* 173. *num.* 31.

Et quæ dicebantur de ineptitudine remedij intentati ex quo via executiua ſit vulnerata per ſententiam ad fauorem Equitis Sauini hæredis Barbaræ latam, ita vt ſit procedendum † per conformes non autem per immiſſionem, Se- 25
raphin. *deciſ.* 674. *num.* 1. *&* 132. *num.* 1. *par.* 1. *diuerſ.* non eſt nouum quod † procedatur in poſſeſſorio, & detur ap- 25
pellatio, quando via executiua verè ſit vulnerata, vt dictum fuit *in Paduana beneficij die* 27. *Iunij* 1633. *coram D. meo Dunozetto, & in Romana vineæ* 1. *Decembris* 1634. *coram me.* Et ita &c.

R. P. D. PANZIROLLO

Patriarcha Conſtantinopolitano.

Romana Vſusfructus.

Die Lunæ 18. *Iunij* 1635.

ARGVMENTVM.

Pater, ſi hæredes vniuerſales inſtituerit filios, & vxori, iure inſtitutionis reliquerit, vita eius durante, vſumfructum liberum omnium bonorum, & quod ea, de illo diſponere poſſit eius arbitrio, & beneplacito, & ſtante prædicta diſpoſitione vxori eſt aſſignandus vſusfructus dd. bonorum, dempta dumtaxat portione legitimæ filiorum.

SVMMARIVM

1 *Legitima liberis purè, & abſque onere, tam in proprietate, quàm in vſufructu reliquenda eſt.*
2 *Conſuetudo Bulgari reſtringit vſumfructum relictum à marito vxori ad alimenta.*
3 *Limita, ſi maritus ampliauerit diſpoſitionem, & expreſſe voluerit deberi liberum vſumfructum.*
4 *Vel ſi maritus dederit facultatem vxori de vſufructu diſponendi eius arbitrio, & beneplacito ipſius vita durante.*
5 *Liberè aliquid non dicitur alicui relictum, ſi ei cum aliqua diminutione id debeatur.*
6 *Filij ſi ſint vniuerſaliter inſtituti à patre in omnibus bonis, & matri eſt relictus vſusfructus, ipſi debent habere partem matri coæqualem in vſufructu, ſed iſta opinio non eſt vera, nu.* 8.
7 *Verba*, in omnibus &c. *ob ſuam vniuerſalitatem comprehendunt vniuerſa.*

9 *Bald.*

9 *Bald. in l. fin. num. 9. C. de indict. vid. toll. reprobatur, & declaratur.*
10 *Ruin. in consil. 35. ad fin. lib. 2. declaratur.*
11 *Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 9. titul. 6. nu. 21. intellectus.*
12 *Filius, siue extraneus, si hæres instituatur, & vxor non consequitur fructus Trebellianicæ, sed illam fideicommisso grauatus deducere debet, declara vt num. 13.*
14 *Fideicommissi restitutionis casus si non venerit, non est agendum de Trebellianicæ detractione.*
15 *Legitima statim post obitum patris debetur.*
16 *Trebellianica non statim debetur, quando fideicommissum est conditionale, sed tunc demum purificata conditione.*
17 *Picus in l. Titia testator, §. Titia cum nuberet num. 85. de leg. & Menoch. in addit. ad lib. 4. præsumpt. 140. num. 38. qualiter sint intelligendi.*
18 *Fideicommissum dum est in diem, si filij instituti detrahant legitimam, nulli alteri detractioni est locus.*

DECISIO DLXXIX.

BOnæ memoriæ Franciscus Patritius, cum de anno 1624. nondum susceptis liberis testamentum condidisset, in eo sibi hæredes instituit filios nascituros, quibus non extantibus, vel quandocumque decedentibus sine filijs, substituit D. Catharinam Pinellam eius vxorem, cui vlterius iure institutionis, & aliàs omni meliori modo reliquit vsumfructum liberum omnium bonorum eiusdem D. Catharinæ vita durante, mandando, quod de eo possit, & valeat disponere eius arbitrio, & beneplacito.

Modo secuta morte testatoris relictis duobus filijs, cum D. Catharina coram Primo Collaterali instaret pro restitutione suæ dotis, & assignatione vsusfructus hæreditatis, placuit partibus consulere Rotam pro quanam rata vsusfructus deberetur. Et Domini responderunt, D. Catharinæ deberi vsumfructum, dempta solum portione legitimæ. Etenim pro indubitato fuit admissum ab vsufructu totius detrahendam prius esse tertiam partem pro legitima filio-
1 rum, quæ illis † libera est relinquenda absque onere, tam in proprietate, quàm vsufructu, vt expressè disponitur *in §. prohibemus*, vbi gloss. *verbo relinquat*, *Auth. de trient. & semiss.* Bart. *in l. vxori meæ, num. 3. ff. de vsufruct. leg.* Bald. *in l. fin. num. 9. vers. si autem relinquit liberos, C. de ind. vid. toll.* Bart. *cons. 56. num. 5. vers. dico ego, lib. 1.* Alex. *cons. 29. col. 2. ad med. vers. dicit tamen*, Bart. *lib. 4.* Dec. *cons. 418. vers. ex his conclusio*, Soccin. iun. *cons. 109. nu. 7. & seq.* vbi de communi *lib. 1.* Plot. *cons. 17. nu. 79.* Mandell. *cons. 442. num. 34.* Anchar. iun. *quæst. 1. num. 15. lib. 2.* Mantic. *de coniect. lib. 9. tit. 6. sub num. 21.* Menoch. *lib. 4. præs. 141. num. 10.* Peregr. *de fideic. art. 52. num. 29. & cons. 70. num. 17. lib. 1.* Thes. iun. *quæst. 22. nu. 22. lib. 3.* Guttier. *pract. quæst. Ciuil. lib. 3. quæst. 57. num. 4. & seqq.* Thes. *decis. 137. numer. 3.* vbi de communi Rota post Merlin. *de legit. decis. 89. num. 5.*

Verùm, excepta hac tertia parte, fuit conclusum, totum residuum vsusfructus deberi D. Catharinæ, nec in-
2 trare consuetudinem Bulgari, † quæ restringit vsumfru-
3 ctum ad alimenta, testator enim ampliauit † dispositionem, & expressè voluit deberi liberum vsumfructum, ,
4 liberè autem non esset, si D. Catharinæ cum aliqua diminutione deberetur, Gozzad. *cons. 47. nu. 9.* Simon de Præt. *de interpret. vlt. volunt. lib. 4. interpret. 1. dub. 10. num. 67. & 70.* Surd. *cons. 218. num. 11. & de aliment. tit. 2. quæst. 15. num. 228. & seqq.* Mantic. *de coniect. lib. 9. tit. 7. num. 17.* Menoch. *lib. 4. præsumpt. 139. num. 46.* Maresc. *var. lib. 1. cap. 29. num. 23.* Et hæc sine vlla prorsus difficultate proce-
5 dunt, dum insuper testator dedit facultatem vxori de dicto vsufructu disponendi eius arbitrio, & beneplacito ipsius vita durante, Alex. *cons. 214. lib. 6.* Gozzad. *cons. 47. nu. 10. vers. 9.* Corn. *cons. 3. num. 11. lib. 2.* Gabr. *conclus. 2. nu. 47. de vsufruct.* latè Menoch. *lib. 4. præs. 139. nu. 39. & 40.* Mantic. *de coniect. d. lib. 9. tit. 17. num. 26. vers. vel dic.* Surd. *de alim. tit. 2. qu. 9. num. 11.* latè Franc. Barry *de success. lib. 9. tit. 24. nu. 6. vers. vndecimus*, Peregr. Patau. *decis. 38. nu. 6. vers. alium vero casum.*

6 Non obstat, quod, cum in testamento filij sint † vniuersaliter instituti in omnibus bonis testatoris, debeant habere partem matri coæqualem in vsufructu, iuxt. doct. Bald. *in l. fin. num. 9. vers. sed caue tibi, C. de indict. vid. toll.* Ruin. *cons. 35. ad fin. lib. 2.* Rimin. iun. *cons. 633. & 63. & seq. & num. 78. ad med. & num. seqq.* Mantic. *de coniect. lib. 9. tit. 6. num. 21.* ea ratione, quia verba illa † in omnibus bonis ob 7
suam vniuersalitatem comprehendunt vniuersa, vt ideò videntur inducere concursum filiorum testatoris in vsufructu, matri relicto, Rim. iun. *d. cons. 633. num. 20. & seqq. vsque ad fin.* Mart. *de succes. par. 4. quæst. 19. art. 3. num. 10. & seqq.* Quoniam hæc opinio apparet minus vera, & in 8
contrarium est textus apertus *in l. vxori meæ*, vbi gloss. 1. & 2. & Bart. *num. 3. ff. de vsufruct. leg.* & testatur Paris. *cons. 94. num. 36. & seqq. & cons. 97. num. 26. lib. 2.* Natt. *cons. 297. num. 27.* Menoch. *cons. 627. num. 4. lib. 7.* Gabriel. *cons. 102. lib. 1.* Mantic. *de coniect. lib. 9. tit. 6. num. 17. vers. at si institutus est filius, & vers. quæ sententia*, Castill. *de vsufruct. cap. 47. num. 19. & seqq.* vbi refellit Riminaldum, & alios contrarium sentientes, & hoc idem videtur sensisse Rota post Merlin. *de legitim. d. decis. 89. sub num. 3. & seqq.* Gratian. *discept. for. 350. nu. 29.* Nec Baldus, Ruinus, Mantic. & alij aliquid firmant in contrarium; Baldus enim, † & illius dictum communiter reprobatur, & 9
loquitur in hærede extraneo, cùm tamen inter extraneum, & filium adsit magna diuersitatis ratio, quia extraneus nihil habet in illa hæreditate, filius autem habet legitimam; Ruinus † verò loquitur quando alicui legatur fundus, & 10
alteri vsusfructus, & dicit, quod vsufructuario debetur pro dimidia, & quidem rectè, quia cùm legetur primo fundus, intelligitur legata proprietas, & vsusfructus censetur pro medietate, quia aliàs testator in continenti se correxisset, & dum idem Ruin. adducit Castren. *in cons. 218. lib. 1.* non videtur facere ad propositum, quia ibi Castren. admittit concursum, eo quia testator vsumfructum vniuersalem reliquerat vxori, at filio æqualiter. Nec Mantic. 11
ex aduerso citatus sub *num. 21.* aliquid facit, quia supra sub *nu. 17.* primam opinionem firmauerat, & sub dicto *nu. 21.* ab ea non recedit, sed solum dicit posse rationabiliter restringi in filijs, quæ eo magis in casu nostro concludunt, stante dicta prægnantia verborum, per quæ testator ampliauit suam dispositionem, vt supra est ponderatum.

Minus obstat, quod si filius, vel extraneus hæres instituitur, † & vxori vsusfructus relinquitur, vxor non con- 12
sequitur fructus Trebellianicæ, sed illam hæres fideicommisso grauatus deducere debet, & ideò in casu nostro filijs institutis deberi etiam vsumfructum Trebellianicæ, non autem D. Catharinæ, vt explicat Paulus de Monte Pic. *in rep. l. titia cum testator, §. titia cum nuberet, num. 85. ff. de leg.* Menoch. *in addit. ad lib. 4. præs. 140. num 38.* Nec enim conclusio vera est, quando agitur † de fideicommis- 13
so puro, & non in diem, & ideò non applicatur casui nostro, quia cùm non euenerit casus restitutionis † fidei- 14
commissi non est agendum de Trebellianicæ detractione, legitima namque statim debetur † post obitum patris, *cap.* 15
Raynutius, cap. Rainaldus, de testam. Bald. *in l. scimus, C. de inoffic. testam.* Trebellianica verò † non statim quando 16
fideicommissum est conditionale; sed tunc demum purificata conditione, secundum opinionem, de qua Dec. *cons. 480. num. 14.* Paul. de Monte Pic. *in l. in quartam, num. 28. ff. ad l. Falcid.* Caualer. *decis. 20. num. 11.* Soccin. Eugen. & alij quos allegat Modern. *de imput. legit. & Trebell. quæst. 16. num. 26. & 61.* vbi in *vers. contrarium, & vers. verum*, dicit quod Trebellianica statim deberetur non contradicentibus fidei commissarijs, vel si fideicommissum esset purum, & in istis casibus dicit, posse procedere opinionem Iacobi de Beluis: & sic etiam est intelligendus Picus, & Menochius super allegati, dum enim fideicommissum est in diem, si filij instituti detrahunt legitimam, nulli alteri detractioni est locus *d. cap. Raynutius, in fin. de testam. l. 1. §. interdum*, vbi Bart. *ff. si cui plusquam per leg. Falcid. gloss. verbo legitimam ipsam.* Peregr. *de fid. art. 3. num. 49. & seqq.* Rota apud Reuerendiss. D. meum Coccinum Decanum *decis. 143. num. 2. & 3.*

Et ita fuit decisum parte vtraque, &c.

R. P. D.

Sup. dec 532.

R. P. D. DVNOZETTO.

Romana reſciſſionis contractus.

Die Lunæ 30. *Iunij* 1635.

ARGVMENTVM.

Diſcutitur qualis ſit faciendus computus pretij rei emptæ, ad hoc, vt conſtet de læſione, ad effectum reſcindendi contractum.

SVMMARIVM.

1 *Emptor, vt dicatur deceptus vltra dimidiam, vel tertiam partem pretij, iuxt. Statut. vrbis lib.* 1. *cap.* 154. *computus qualiter ſit ineundus, & an ſecundum gloſſ. in l.* 2. *verb. Iudicis, C. de reſcind. vendit.*

2 *Referuntur plures Doctores, qui ſequuntur opinionem d. gloſ. & num.* 3. *numerantur alij Doctores, qui contrariam tuentur opinionem.*

4 *Læſio, vltra dimidiam, quæ idem eſt, quàm vltra duplum, vt reſcindat emptionem, à iuſto pretio non eſt detrahenda tertia pars, ſed ſuperaddenda.*

5 *in Læſione rei emptæ, tertia, ſeu dimidia pars menſurari debet rei poſitæ, ſeu datæ.*

7 *L. Rem maioris,* 2. *C. de reſcind. vend. non tribuit beneficium perſonæ, ſed cauſæ.*

8 *Læſio in venditione conſiderari non poteſt, ſi æſtimatio rei non excedat terminos ſolitæ æſtimationis, & prout communiter æſtimari ſolet.*

9 *Æſtimatio rei debet fieri de tempore venditionis.*

10 *Venditionis tempus attendi debet, quoad conſtitutionem pretij rei venditæ.*

11 *Nec eſt attendendum, ſi caſu ſuperueniente in æſtimatione diminuta ſit res vendita.*

12 *Perito impoſſibile eſt, quod innoteſcat ſtatus rei de tempore præterito, ſi medio iuramento depoſuerit ſe d. rem ante diem æſtimationis numquam vidiſſe.*

13 *Reſciſſioni contractus non eſt locus quando quis prius pleniſſimè informatus contraxit, quodque multò magis procedit, quando perſonæ, quæ contraxerunt fuerunt plures, & cautæ num.* 14.

15 *Dolus præcipuè conſideratur in læſionibus.*

DECISIO DLXXX.

PRætendentibus Miniſtris Infirmorum ſe læſos in pretio domus emptæ à D. Caſſandra Guarnella vltra tertiam partem pretij iuxta diſpoſitionem Statuti Vrbis cap. 154. & opponente Caſſandra læſionem deducendam eſſe in exceſſu vltra dimidiam iuxta diſpoſitionem iuris communis, non autem in exceſſu vltra tertiam partem iuxta d. Statutum. Nihilominus ſub die 22. Iunij 1633. fuit ex alio capite capta reſolutio ad fauorem Caſſandræ, nempe non adeſſe prætenſam læſionem vltra tertiam partem, eo quod exceſſus huiuſmodi erat in ſcut. 17. tantum, quæ parua ſumma tollebatur ex omiſſione æſtimationis marmorei capitis aprini valorem ſcut. 17. excedentis.

Miniſtri prædictæ deciſioni non acquieſcentes aliam mouerunt difficultatem, nempe rationem computi non eſſe ineundam, prout in dicta deciſ. inita fuit, vt videlicet, ſummæ 2456. quæ à perito fuit æſtimata iuſtum pretium domus, ſuperaddatur tertia pars, videlicet, ſumma 1228. cùm illa ſit medietas ſummæ 2456. cùm tamen exceſſus debeat dari tantum in tertia parte dictæ ſummæ, videlicet in ſumma 818. quæ iuncta ſummæ 2456. conſtituit ſummam 3274. adeò vt cùm domus, de qua agitur, fuerit empta pro ſcut. 3700. exceſſus reſultabit in ſcut. 300. & vltra, non autem in ſcut. 17. tantum, † vt ſupponitur in dicta deciſ. & hunc eſſe ineundum calculum probari per *gloſ. in l.* 2. *verbo Iudicis poſt med. verſ. Sed quæ eſt hæc dimidia, C. de reſcind. vend.*

Sup. dec. 532.

Tamen ſub die 30. Ianuarij 1634. reſolutum fuit non eſſe locum reſciſſioni, & gloſſam prædictam à multis reprobari, prout ex allegatis in deciſione deſuper emanata: Qua non obſtante Miniſtri præfati rurſus obtinuerunt nouam audientiam, & cauſa ſæpiùs propoſita, & maturè diſcuſſa tandem hodie fuit reſolutum non conſtare de læſione.

Quicquid enim ſit de † opinione *gloſæ in d. l.* 2. quam tenet Azo. *in ſumm. de reſcind. vend. n.* 4. *verſ. ſic in emptore*, eamque ſequuntur ibidem Alberic. de Roſ. *num.* 6. *verſ. ſed ſaluo.* Odofred. *nu.* 3. *verſ. rem valentem*, Angel. de Peruſ. *num.* 6. Salic. *nu.* 20. *verſ. reuertor ad gloſam*, Caſtren. *num.* 16. *in fin. verſ. ſimiliter*, Cagnol. *nu.* 136. Bald. *nu.* 49. 16. *quæſt.* Padill. *num.* 4. Butr. *in cap. cum cauſa verbo dimidiam, verſ. & ſic etiam in emptore*, & ibi Hoſtienſ. *nu.* 2. *verſ. ex parte verò emptoris*, Abb. *n.* 6. *verſ. in gloſa prima*, Imol. *num.* 28. *verſ. quid dicendum* è contra Henric. Boich. *in cap. cum dilecti, num.* 8. *verſ. aut empta*, Fabian. de Mont. *tractat. de empt. & vendit. quæſt.* 8. *ſub num.* 7. Couarr. *var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 8. Gomeſ. *in comment. var. reſol. tom.* 2. *cap.* 2. *de empt. & vendit. num.* 22. Guttier. *pract. quæſt. lib.* 2. *quæſt.* 133. *num.* 2. *verſ. in emptore*, Gregor. Lop. *lib.* 6. *titul.* 11. *part.* 4. *in gloſ. eſto ſeria*, Velaſch. *conſult.* 44. *num.* 1. Munoz. *de comput. comput.* 6. *numer.* 5. Rebuff. *ad Conſtitut. Gall. tom.* 2. *tit. de reſciſſ. contract. art. vnic. gloſ.* 15. *in princ.* Paul. Layman. *Moral. lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 17. §. 1. *de pret. rer. num.* 7. Neuiz. *conſ.* 89. *per tot.* Gabr. *conſ.* 168. *numer.* 126. *lib.* 1. Vincent. de Franch. *deciſ.* 243. *num.* 2. 2

Contrariam opinionem † tenuerunt Loffred. Petr. Cyn. & alij quos refert, & ſequitur Arrius Pinell. *prima parte lib.* 2. *c.* 2. *n.* 6. *de reſcind. vendit.* Abb. *in cap. cum dilecti, nu.* 2. *de empt. & vend.* vbi & alij Canoniſtæ Bellapert. *in d. l.* 2. *in rubr. num.* 11. Miſing. *cent.* 4. *obſeruat.* 73. *nu.* 2. *verſ. veritas eſt*, Forner. *lib.* 2. *ſelect. cap.* 9. Vgon. Donell. *in d. l.* 2. *ſub nu.* 17. Cuiac. *lib.* 16. *obſeruat. cap.* 10. Fachin. *controu. lib.* 2. *cap.* 16. *verſ. Illud longè probabilius*, Viui. *comm. opin. cap.* 3. Ceuall. *pract. qq. comm. commun. quæſt.* 536. *numer.* 10. Conan. *lib.* 3. *comment. cap.* 9. *pag. penult.* Forcat. *in dialog.* 100. Duaren. *in l. ſi quis cum aliter ad fin. de verb. obligat.* Qui omnes concludunt læſionem vltra dimidiam idem eſſe ac vltra duplum, & à iuſto pretio non eſſe detrahendam † tertiam partem, ſed ſuperaddendam, quod etiam videtur ſenſiſſe Rota *deciſ.* 648. *num.* 6. *par.* 1. *recent.* ea ratione, quod in læſione † tertia, ſiue dimidia menſurari debeat rei poſitæ, ſiue datæ, Marian. Soccin. *conſ.* 98. *num.* 20. *lib.* 2. Menoch. *conſ.* 156. *nu.* 36. *lib.* 2. *verſ. Probatur hæc ſententia.* 3 4 5

Et hæc opinio vltra numerum Doctorum fulcitur ratione longe meliori quàm præcedens, vt per Fachin. *vbi ſupra*, & in deciſ. in hac cauſa ſub die 30. Ianuarij 1634. & irrefragabilem reddit Donell. *in d. l.* 2. *n.* 17. vbi poſtquam oſtendit falſitatem primæ opinionis, & omnes viros doctos tenuiſſe hanc ſecundam, dicit per hanc leg. † venditorem reſtitui non quidem quod minoris dimidia iuſti pretij venditi, ſed quia minus duplo accepit; hoc ipſum in emptore ſeruandum eſſe ad effectum, vt iuuetur hac lege, vt ſcilicet duplo plus dederit quàm acceperit; cùm lex ſecunda † C. de reſcind. vend. non tribuat beneficium perſonæ, ſed cauſæ, & hæc non eſt ratio interpretatiua, quam ſequuntur Doctores primæ opinionis, ſed ſumpta ex ipſo textu, vt notat etiam Pinell. *loco ſup. alleg.* 6 7

Domini tamen omiſſa hac diſputatione ſuſtinuerunt deciſionem ex ſecundo capite videlicet non conſtare de aliqua læſione.

Primò, quia peritus pro parte Caſſandræ æſtimauit domum, de qua agitur in ſcut. 3293. 45. iuxtà menſuram ſitus parietum, areæ, & ſimilium domui adiacentium, & hanc menſuram non impugnat peritus pro parte miniſtrorum electus, ſed etiam videtur admittere, vnde cum æſtimatio rerum menſuratarum non excedat terminos ſolitæ æſtimationis, prout † communiter æſtimari ſolent, & res ipſæ menſuratæ exiſtant, & de hoc non ambigatur, non poteſt opponi de læſione, Abb. *in c.* 1. *nu.* 3. *verſ. idem ſi conſtat de reſtit. ſpoliat.* Dec. *conſ.* 474. *num.* 11. 8

Secundò non conſtat de læſione, quia peritus miniſtrorum æſtimauit domum † non de tempore venditionis, ſed inde poſt quinque annos, & propterea non debuit æſtimare domum ad corpus, ſed ad menſuram, prout eam æſtimauit peritus Caſſandræ, quia de tempore æſtimationis domus erat effecta deterior, præſertim cùm Patres eam locauerint Cauponi, & proinde omnibus erat peruia, & hinc reſultat communis concluſio, quòd quoad Conſtitutionem † pretij rei venditæ attendi debet tempus venditionis, Doct. *communiter in l. nam poſteà*, §. *ſi minor ff. de iureiur.* Gabr. *de empt. & vendit. concl.* 1. *num.* 47. nec attendendum ſi caſu † ſuperueniente in æſtimatione diminuta ſit, Rota *deciſ.* 9 10 11

cis. 87. numer. 4. part. 1. recent. & alij in d. decisione allegati.

Neque obstat, quòd peritus ministrorum dicat se in æstimatione facta habuisse respectum ad tempus præteritum, quia cùm ipse medio iuramento deposuerit † se dictam domum ante diem æstimationis numquam vidisse, impossibile est, quod potuerit ei innotescere status dictæ domus de tempore præterito.

Tertiò non constat de læsione, quia Ministri antequam venirent ad hanc emptionem, fecerunt æstimare domum per eorum peritos, eorumque relationem in ipsorum Congregatione approbarunt, vt in instrumento emptionis, videlicet illam emerunt pro pretio à peritis æstimato, quod fuit scutorum trium millium septingentorum, &c. & pro quo pretio dicta Cassandra, &c. vendidit Patri Marcello Mantio illorum Vicario generali in locum Reuerendiss. D. Fridiani Prætij Generalis ab Vrbe absentis acceptanti, & ementi etiam vigore decreti à RR. PP. Fabritio Turbolo, Iosepho Russo, Flaminio Russolino consultoribus principalibus in Congregatione, &c. adeò vt habitæ fuerint Congregat. per quas ipsi Patres fuerunt † plenissimè informati, quo casu non est locus rescissioni contractus, Gabr. *de empt. & vend. concl. 2. nu. 98.* Socc. Sen. *cons. 48. num. 4. lib. 4.* Bero. *cons. 49. nu. 32. lib. 1* præsertim cùm emptores sint plures, † & personæ cautæ, & ipsi requisiuerint Cassandram, & eius patrem, vt venderent hanc domum, quam illi vendere non curabant, quia erat nedum paterna sed auita, & propterea in venditoribus excluditur omnis præsumptio doli, qui præcipuè considerari solet in læsione, latè Couarruu. *variar. resolut. lib. 2. cap. 4. sub. num. 11. vers. Quinto quod.*

Et ita, &c.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. VEROSPIO IVNIORI.

Bononien. Fideicommissi de Turri.

Die Lunæ 18. Iunij 1635.

ARGVMENTVM.

Testator, si hæredem grauauit fideicommisso ad fauorem alicuius, sub duplici conditione, nempe si ipse decederet non relictis ex se filijs legitimis, & naturalibus masculis, vel si decederet cum filijs masculis, qui posteà morerentur sine filijs legitimis, & naturalibus, &c. quæritur modò si isti filij decedant, relicta filia fœmina, vtrum substitutus, vel fideicommissum euanuerit.

SVMMARIVM.

1 *Conditio, si sine filijs decesserit, deficit per existentiam filiæ fœminæ, & num. 3.*
2 *Verbum filiorum ex germana iuris interpretatione ad vtrumque sexum refertur.*
4 *Masculinitatis eadem qualitas censetur à testatore repetita in nepotibus, dum filij fuerunt positi in conditione, sub qualitate masculinitatis, & dicti nepotes fuerunt comprehensi sub vnica oratione, & pertodo verborum cum filijs.*
5 *Verba sequentia, numquam ad præcedentia referuntur, stante diuersitate rerum, & personarum.*
6 *Dispositiones duæ quando non possunt simul, & eodem tempore concurrere, debent iudicari tamquam diuersæ.*
7 *Masculinitatis qualitas, si testator in vno casu expressit, si posteà in alio non illam expressit, censetur neglexisse dictam qualitatem.*
8 *Masculinitatis eadem qualitas censetur à testatore repetita, vbi ante, & post substitutionem fuit facta mentio dictæ qualitatis masculinitatis.*
9 *Qualitas aliqua, si adhæreat vni personæ non potest diffundi extra eam.*
10 *Masculinitatis qualitas expressa in vno gradu, vt censeatur repetita in alio, plures coniecturæ concurrere debent.*
11 *Dictionis*, vt suprà, *natura est repetendi res supra expressas.*
12 *Dictio*, vt suprà, *sat est, quod vim suam operetur respectu rei, cui immediatè adhæret.*
13 *Relatio non fit ad omnia præcedentia, quando militat diuersa ratio.*
14 *Testamenti pars, tunc aliam interpretari potest, quando non potest assignari probabilis ratio differentiæ inter vtramque, ob quam ea interpretatio fieri non debeat.*
15 *Agnationi quando testator non prospexit, tunc multò magis sub nomine filiorum, veniunt fœminæ.*
16 *Agnationis conseruandæ intentionem in testatore, nihil est, quàm magis destruat, quàm coniectura vocationis fœminarum in quacumque parte testamenti.*
17 *Proximior magis alicui dicitur plus ei acceptus.*
18 *Neptis non censetur exclusa, ex sola coniectura deducta ex exclusione filiarum, cùm illa ex se non sit sufficiens, num. 19.*
20 *Testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione statuti.*
21 *Testator in casu non dispositio à statuto, censetur se voluisse dispositioni iuris communis conformari.*
22 *Verbum*, filiorum, *est commune tam masculis, quàm fœminis.*
23 *Per fœminarum existentiam, vt dicatur expirata conditio ad fauorem substituti, persona eiusdem substituti debet esse talis, quæ possit excludere filiam grauati.*

DECISIO DLXXXI.

EX testamento Ludouici de Turri scriptus fuerat hæres Sigismundus frater, quem posteà idem Ludouicus grauauit fideicommisso ad fauorem Claræ communis sororis sub duplici conditione; nempè quandocumque ipse Sigismundus decederet non relictis ex se aliquibus filijs masculis legitimis, & naturalibus, qui nati essent ex legitimo matrimonio, non autem legitimati, siue in ius legitimationis translati, vt sunt præcisa verba testamenti, vel si eumdem Sigismundum (& hæc fuit altera conditio) contingeret decedere cum filijs masculis prædictis, qui posteà morerentur sine filijs legitimis, & naturalibus natis ex legitimo matrimonio, non autem legitimatis, vt supra. Contingit quod Sigismundus obijt relicto Hieronymo filio ex quo nata fuit Anna. Et hinc orta fuit controuersia inter eam, & filias Claræ, quæ moto iudicio prius in partibus, & deinde in Tribunali A.C. super iure huius successionis, obtinuerunt mandatum de immittendo in possessionem bonorum Ludouici. Cùm verò ab eodem mandato appellasset Anna, deuoluta ad me causa, dubitaui, An esset confirmandum dictum mandatum. Et proposito hodie dubio Domini responderunt nõ fuisse purificatam conditionem fideicommissi ad fauorem filiarum Claræ, ex quo deinde sequebatur iniustitia mandati A. C. cuius confirmatio petebatur.

Et huius quidem resolutionis ea fuit ratio, quia dum Hieronymus filius Sigismundi decessit superstite Anna filia sua legitima, non poterat dici, quod extitisset conditio fideicommissi ad fauorem filiorum, aut descendentium Claræ, quorum vocatio in testamento Ludouici legebatur facta in casu huic contrario, quando scilicet filij masculi Sigismundi decessissent sine filijs, cùm sub ea conditione, & nomine filiorum, qui nasci debebant ex filijs Sigismundi, & in quibus non fuit repetita qualitas masculinitatis. intelligi deberet comprehensa Anna, quamuis fœmina, † vt est receptissima in iure sententia tam si versemur in conditione tacita, & subintellecta à lege, ex *text. in l. cum acutissimi, Cod. de fideicomm. & in l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. & substit.* quàm si in conditione expressa, eò quia nomen illud, filiorum † ex germana iuris interpretatione ad vtrumque sexum referatur, vt habetur *in l. si ita scriptum 46. de leg. 2. & in l. si quis ita ff. de testam. tutela*, & in terminis huius † conditionis appositæ in testamento, apertissimè determinat text. *in l. 1. C. de condit. insert.* vt notat ibi Corneus *nu. 16.* & tradunt Doct. *in cap. Raynaldus de testam.* & scripserunt latissimè id comprobantes Cephal. *cons. 306. num. 3.* Menoch. *cons. 725. nu. 3. & cons. 1070. num. 2.* Honded. *cons. 57. nu. 25. lib. 1.* & hanc sententiam tanquam ab omnibus receptam pluribus confirmat

mat Card. Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 14. *nu.* 7. Craſſ. *in* §. *fideicommiſſum, quæſt.* 35. *nu.* 1. Theſaur. *deciſ.* 188. *numer.* 9. eamque ſæpius ſequuta fuit Rota, *vt in deciſ.* 316. *par.* 1. *recent.* quæ etiam teſtatur de veriori, & magis communi opinione, *& in Camerinen. fideicommiſſi* 29. *Maij* 1589. *coram Cardin. Seraph. inter impreſſ. deciſ.* 880. *num.* 1. *& rurſus in eadem cauſa coram Penia ſub die* 13. *Nouembris, & coram Greg. XV. deciſ.* 514. *num.* 3. *& in Florentina fideicommiſſi de Guidaccijs* 25. *Februarij* 1628. *coram R. P. D. meo Dunozetto, & in Spoletana fideicommiſſi* 7. *Nouembris* 1629. *&* 3. *Iunij* 1630. *coram R. P. D. meo Ghiſilerio.*

Neque obſtare his viſum fuit, quod filij Sigiſmundi fuerint poſiti in conditione ſub qualitate maſculinitatis, vt eadem qualitas cenſeri deberet repetita in nepotibus, qui naſcerentur ex eiſdem filijs, qualis eſt Anna, præſertim cùm ſecundus hic gradus ſubſtitutionis, in quo fuerunt poſiti in conditione dicti nepotes fuerit comprehenſus ſub vnica oratione, & periodo verborum, quæ terminabatur in vocatione Claræ, ita vt verbum inſtituit, ſub quo Clara vocata fuit, regeret tam eam diſpoſitionem, ſub qua veni-
4 re debebant filij Sigiſmundi, quàm alteram, † in qua comprehendebantur filij eorumdem filiorum, in quibus non legebatur repetita eadem qualitas, *arg. l. iam hoc iure, ff. de vulgar. & pupill. & l. ſi legatarius,* §. *cum ita, ff. de legat.* 3. & notat ibi Bart. *& in l. Seiæ,* §. *Caio, ff. de fund. inſtr.* & viſa fuit tenuiſſe Rota *in vna Peruſina fideicommiſſi coram Sanctiſſ. Aldobr. in* 1. *part. diuerſor. deciſ.* 374. *nu.* 4. Contrarium enim viſum fuit ſtatuendum in caſu huius de-
5 ciſionis ſtante diuerſitate graduum, & perſonarum, † quæ impediebat ne fieri poſſet ea repetitio iuxta regulam propoſitam per *gloſ. in l. repetendis, de legat.* 3. quam pluribus proſequitur Bart. & in terminis noſtris tradiderunt Roman. *in conſ.* 503. *n.* 4. Ruin. *conſ.* 134. *nu.* 19. *& conſ.* 140. *nu.* 6. *lib.* 2. *& conſ.* 124. *nu.* 3. *in fin. lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 38. *nu.* 26. *vol.* 2. Molina *de primog. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 59. Et huius rei rationem conſiderauit Rota in adducta Florentina de Guidac-
6 cijs, quia cùm hæ duæ diſpoſitiones non poſſint † ſimul & eodem tempore concurrere, debent iudicari tamquam diuerſæ diſpoſitiones. Et eſt ita ſolida, & certa hæc opinio contra repetitionem maſculinitatis expreſſæ in diuerſo gradu ſubſtitutionis, aut genere perſonarum, vt retorqueantur coniecturæ ad incluſionem filiarum, ſub alia diſpoſitione, in qua facta fuerit mentio ſimpliciter de filijs, arguendo,
7 quod ſicut teſtator † vbi contemplatus fuit maſculinitatem in alijs filijs eam expreſſit, ita cenſeatur illam neglexiſſe in caſu, quo dictam qualitatem non adiecit, *argum. text. in leg. vnica,* §. *ſin autem, C. de caduc. toll.* quo argumento vſus fuit Ioannes de Anania *in conſ.* 22. *num.* 3. quem ſecuti fuerunt Laſ. *in conſ.* 142. *nu.* 5. *& in l. qui filiabus, n.* 3. *de leg.* 1. Ruin. *conſ.* 93. *nu.* 15. *& conſ.* 140. *nu.* 6. *lib.* 2. *& conſ.* 168. *nu.* 14. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 38. *nu.* 25. *lib.* 2. *& conſ.* 35. *n.* 19. *lib.* 3. Socc. Iun. *conſ.* 158. *num.* 39. *lib.* 2. & eandem opinionem tamquam magis communiter receptam contra Dec. *conſ.* 15. teſtati ſunt Socc. Iun. *in conſ.* 500. *nu.* 20. *lib.* 1. Honded. *conſ.* 57. *nu.* 32. *lib.* 1. prout etiam de ea mentionem fecit Rota coram Gregorio *in adducta deciſ.* 514. *nu.* 6. *& coram Card. Seraph. deciſ.* 880. *nu.* 2. Et concurrebat præterea in caſu de quo agitur, quod qualitas illa maſculinitatis, quæ dicebatur repetita, non erat adiecta ante, vel
8 poſt nominationem vtriuſque ſubſtitutionis, † quo caſu dubitari fortaſſe potuiſſet, An illa complecti deberet vtramque diſpoſitionem, vt erat in caſu *dec.* 334. *part.* 1. *diuerſor.* Sed legebatur poſt caſum primæ ſubſtitutionis filiorum Sigiſmundi, quæ nulla ratione diffundi poterat extra
9 perſonam eorumdem filiorum, † quibus cohærebat, vt fuit diſtinctio, Alex. *conſ.* 158. *nu.* 2. *lib.* 2. & antea conſiderauit Bart. *in l. mulieri, & Titio conſil.* 33. *in princ. ff. de cond. & demonſtr. & in l. Iulius Paulus ff. eod. tit. Auctoritate illius textus, & in l. vlt.* §. *ſeiæ ff. de leg.* 2. Et in hoc viſum fuit diſtingui poſſe caſum huius deciſionis à deciſione Aldobrandini atque etiam ex pluribus coniecturis, quæ concurrebant in caſu eius deciſionis pro repetitione maſculinitatis,
10 † quas coniecturas omninò neceſſarias exiſtimauit Rota *in Florentina fideicommiſſi de Guidaccijs coram R. P. D. meo Dunozetto,* referendo hunc eſſe ſtylum huius tribunalis, vt non credat huic ſoli coniecturæ.

Neque viſa fuit aliquid operari poſſe ad effectum inducendæ huius repetitionis dictio illa, vt ſupra quæ legebatur in fine ſecundæ ſubſtitutionis, ſeu conditionis, ſub qua fuerunt vocati nepotes Sigiſmundi, quaſi propter eam dictionem, † cuius natura erat repetendi res ſuperius expreſ- 11
ſas, videretur repetita in eiſdem nepotibus, & hæc qualitas maſculinitatis per text. *in l.* 1. §. *deinde ex hoc edicto ff. de poſtulan.* & tradunt ibi Bart. & Doct. & in terminis huius conditionis conſiderarunt Menoch. *conſ.* 274. *n.* 19. Cephal. *conſ.* 269. *num.* 4. & alij relati à Peregrin. *conſ.* 41. *num.* 16. *lib.* 5. *& in tract. de fideicomm. art.* 16. *num.* 23. Cùm enim plura complecti, ac repetere potuiſſet teſtator ſub ea dictione nempe qualitatem maſculinitatis, & legitimitatis, ſatis erat, † quod illa vim ſuam operaretur reſpectu legiti- 12
mitatis, cui immediatè adhærebat. Etenim in prima ſubſtitutione, in qua poſiti fuerunt in conditione filij Sigiſmundi ſub duplici illa qualitate additum fuit reſpectu legitimitatis; quod ijdem filij non poſſent eſſe legitimati, ſiue quocunque modo translati ex iure filiorum legitimorum; in ſecunda verò ſubſtitutione, in qua poſiti fuerunt in conditione filij, qui nati eſſent ex iſdem filijs Sigiſmundi, conſiderata fuit in his nepotibus eiuſdem Sigiſmundi ſola qualitas legitimitatis cum excluſione legitimatorum cum dictione, *vt ſupra,* vnde apparebat effectus eius dictionis in repeti- 13
tione qualitatis filiorum legitimatorum, quæ ſola † expreſſa fuit in ſecunda ſubſtitutione, omiſſa priori qualitate filiorum maſculorum, prout in his omnino terminis conſiderauit Decian. *in conſ.* 1. *num.* 213. *lib.* 2. Bero. *conſ.* 115. *numer.* 22. *lib.* 2. & in terminis non multum diſſimilibus. Surd. *conſ.* 200. *num.* 26. Imò probari videbatur cauſa propter quam addita fuerat dictio illa, *vt ſupra,* nempe vt explicaret latitudinem præcedentis formulæ, ſub qua teſtator ad incluſionem filiorum legitimatorum non putauit, ſatis eſſe excludere legitimatos, ſed voluit excludere etiam eos, in quos translata eſſent iura filiorum legitimatorum, quæ cauſa tamquam conueniens ſoli qualitati, ſub qua vocati fuerunt filij legitimi, viſa fuit etiam eſſe impedimento, ne cenſeri deberet repetita alia qualitas maſculinitatis, quaſi tunc † ſolum vna pars teſtamenti aliam interpreta- 14
ri poſſit, quando non poteſt aſſignari probabilis ratio differentiæ inter vtramque, ob quam ea interpretatio fieri non debeat, vt ſcripſit Ruin. *conſ.* 93. *nu.* 15. *lib.* 2. Soccin. Iun. *conſ.* 158. *nu.* 48. *vol.* 2. & tradit Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 6. *tit.* 13. *num.* 8. *in fine.* Ita concordando contrarias Doctorum opiniones, qui non ſecuti fuerunt, *conſ. de Anan. & adducta Farſen. fideicommiſſi coram Gregorio, & in Romana fideicommiſſi de Delfinis* 1. *Decembris* 1613. *coram bon. mem. Remboldo.*

Et hæc omnia viſa fuerunt eò magis admittenda in caſu propoſito, quod non poterat dici teſtatorem proſpicere voluiſſe conſeruationi ſuæ familiæ, quaſi non aliàs derogari potuerit præſumptæ voluntati teſtatoris includendi ſub nomine filiorum etiam fœminas, † quam ex hac vna co- 15
iectura, ex qua probari videatur, quod ſub eo nomine ſolos filios maſculos intellexerit, licet illud ſit commune etiam filijs, vt declarat Bart. *in l.* 1. *ff. de verbor. ſignific.* & notant Doct. communiter in *cap. Raynaldus de teſtam.* & ſcripſerunt latiſſimè id comprobantes Menoch. *conſ.* 95. *numer.* 25. *lib.* 1. *& conſ.* 56. *num.* 10. *in tract. præſ. lib.* 4. *præſ.* 85. *nu.* 9. Surd. *conſ.* 564. *num.* 1. *lib.* 4. Hond. *conſ.* 65. *nu.* 49. *lib.* 1. Id verò apertiſſimè probari viſum fuit ex eadem vocatione Claræ, propter quam volunt hodie admitti fœminæ ab ea deſcendentes, cùm nihil æquè impedire poſſit hunc effectum conſeruationis agnationis, quam † hæc vna 16
coniectura vocationis fœminarum facta in quacumque parte teſtamenti, vt ſolent conſiderare Doctores in terminis huius ſubſtitutionis, & vocationis filiorum, & notauit Soccin Senior *in l. gallus* §. *nunc d. l. num.* 6. *in fin. ff. de liber. & poſthum. & in l. cum auus num.* 82. *ff. de condit. & demonſtr.* Alexand. *conſ.* 38. *num.* 2. *lib.* 6. Menoch. *conſil.* 1030. *num.* 6. *& in tract. præſumpt. præſ.* 85. *num.* 3. 16. Gabr. *conſ.* 93. *num.* 15. *lib.* 1.

Neque obſtare viſum fuit, quod Clara præferri debuiſſet in concurſu filiæ fœminæ, quæ fuiſſet nata ex Sigiſmundo, quia licet hæc filia, tamquam † proximior teſtatori dici 17
debuiſſet illi magis accepta, quàm Anna, quæ eſt vno gradu inferior, quàm fuiſſet eadem filia, non tamen ſatis hæc eſſe poſſunt ad excluſionem eiuſdem Annæ, cùm plures cauſæ exiſtere potuerunt, ex quibus † moueri potuit te- 18
ſtator, tam vt excluderet filios Sigiſmundi, quàm vt includeret Annam, vnde videre eſt hanc coniecturam paſſim reiectam à Doctoribus, vt teſtatur Gabr. *in conſ.* 97. *num.* 15. *lib.* 1. Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 11. *tit.* 14. *num.* 16.

prout illam minimè fecit, Rota *decis. 790. nu. 2. & dec. 526. num. 4. part. 1. diuers.* In quibus licet fuisset ponderata hæc
19 coniectura pro exclusione fœminæ, † tamen resolutum fuit illam per se non sufficere, quod etiam tentum fuit in Florentina de Guidaccijs 21. Februarij 1628. *coram R. P. D. meo Dunozetto, & coram Card. Seraph. decis. 880. num. 2. coram Gregor. decis. 514. num. 13. & in Nucerina fideicomm. 16. Ianuarij 1595. & 24. Nouembris 1595. coram Mantic. inter impress. decis. 503. & decis. 351.* Inter cæteras verò rationes, quæ vilæ fuerunt considerati posse in hoc casu pro Anna, ad hoc vt illa non posset dici exclusa à Clara, sicuti exclusa fuisset illius mater, aut amita, vna erat, quæ colligebatur ex dispositione statuti Bononien. nam cùm in eo caueretur, vt in hæreditate fratris excluderentur sorores per fratres, & eorum filios masculos, hinc poterat deduci eadem ratio, quia sicuti in casu, quo ex dispositione statuti excludi debebat soror à successione fratris propter existentiam alterius fratris, aut filij ex eo nati cen-
20 sebatur † testator sequi voluisse dispositionem eiusdem statuti, quando hoc verbis non expressisset, ita in casu contrario super quo statutum non disponebat videtur voluisse
21 † sequi dispositionem iuris communis, ex quo nomen fi-
21 liorum † est commune tam masculis, quàm fœminis, & hinc illud obseruatum est à DD. in hoc articulo, quod vt
23 per existentiam fœminarum † dicatur defecisse conditio ad fauorem substituti, personæ eiusdem substituti debet esse talis, quæ posset excludere filiam grauati, vt deducit Card. Mantic. *eod. lib. 11. tit. 14. nu. 6.* Crassus *in §. fideicommissum quæst. 35. nu. 4.* Alexand. *cons. 38. num. 6. lib. 6.* Ruin. *cons. 93. num. 16. lib. 2. & cons. 142. nu. 2. & cons. 143. num. 8. eod. lib.* Thesaur. *decis. 188. num. 14.* & hanc coniecturam considerare solent Doctores etiam in fortioribus terminis, nempe in casu, quo filia testatoris fuerit substituta filio masculo eiusdem testatoris, ac suo fratri decedenti sine filijs, & velit concurrere cum nepte superstite ex eodem fratre, cui fuerit relictum onus fideicommissi.

Et ita vtraque parte informante.

REVERENDISS. COCCINO.

Romana de Tagliettis.

Die Lunæ 25. Iunij 1635.

ARGVMENTVM.

Hæres grauatus tenetur cauere ad fauorem substituti, & hoc casu non sufficit cautio iuratoria, sed necessè sunt fideiussores. Statut. Vrb. lib. 1. cap. 141. an intret, quando fœmina est forensis, & masculus agnatus est subditus. Item vtrum etiam habeat locum, quando fœminæ sunt hæredes institutæ. Et ad hoc, vt intret, an sufficiat quòd agnati sint substituti.

SVMMARIVM.

1 *Substituto non est deneganda cautio per hæredem grauatum.*
2 *Filij primi gradus non tenentur cauere, quando sunt grauati restituere fratribus, aut propriis filijs.*
3 *Fallit tamen, si sint grauati restituere extraneo, & ista opinio est indubitata quoad cautionem.*
4 *Hæres grauatus non sufficit, quod caueat substituto per cautionem iuratoriam, sed debent dari fideiussores.*
5 *Hæres grauatus tenetur fideicommissario satisdare, etiamsi quod testator mandet rationes minimè reuideri.*
6 *Trebellianica censetur prohibita ex amplissimâ prohibitione alienationis, & hæc opinio est communior, receptior, & verior, & num. 26.*
7 *Filijs primi gradus potest etiam prohiberi Trebellianicæ detractio, quam sententiam omnia ferè Tribunalia Italiæ sequuntur, eamque perpetuò tenuit Rota.*
8 *Statut. Vrb. lib. 1. cap. 141. dum verbis claris excludit fœminas dotatas à petitione supplementi legitimæ, an habeat locum, quando testator habet bona in locis statuti.*
9 *Et conclusio est affirmatiua, cùm verba statuti sint clara, quod fauore agnationis fœminæ excluduntur à petitione supplementi legitimæ.*
10 *Statut. Vrb. lib. 1. cap. 141. habet locum etiam in casu, quando fœmina est forensis, agnatus masculus est subditus, & num. 11.*
12 *Statutum an sit conceptum in personam, vel in rem, ista distinctio verbalis fit, quando non deficit potestas.*
13 *In statutis exclusiuis fœminarum, illorum effectus semper est, ne bona transeant in fœminas pro conseruatione familiæ subiectæ statuentibus.*
14 *Quæ ratio licèt expressè legatur in aliquibus statutis, tamen in illis, in quibus non adest, tacitè subintelligitur.*
15 *Statutum, si excludat fœminas ciues propter masculos agnatos ciues, & eo magis videtur excludere fœminas forenses propter masculos ciues.*
16 *Calder. cons. 34. de testam. Anchar. cons. 157. num. 4. & alij declarantur.*
17 *Statutum disponens circa personas non videtur comprehendere forenses.*
18 *Statutum disponens circa successionem bonorum tunc videtur reale, & non personale, quamuis verba sint directa in personam.*
19 *In statutis non cortex verborum, sed facultas statuentium, quodque ipsi principaliter senserint, est spectandum.*
20 *In statutis tunc verba sunt indaganda, si quæstio est voluntatis, quæ verbis declaratur, & extenditur.*
21 *Secus autem est quando quæstio potestatis est.*
22 *Bart. in l. cunctos populos, C. de Summ. Trinit. & fid. Cathol. dum tenet, quod statutum non porrigat vires extra territorium confutatur.*
23 *Fœminæ, stante statut. Vrb. lib. 1. cap. 141. si sint institutæ hæredes, an possint petere supplementum legitimæ.*
24 *Filiæ possunt petere supplementum legitimæ, quando instituitur extraneus, non obstante statut. Vrb. lib. 1. cap. 141.*
25 *Agnati sat est, quod sint substituti, vt intret statutum Vrb. lib. 1. cap. 141. & num. 27. & numer. 35.*
26 *Hæres, quando restituit hæreditatem substituto, iste substitutus dicitur hæres testatoris, non autem hæredis grauati.*
28 *Falcidia pertinet solum ad hæredem vniuersalem.*
29 *Falcidiæ prohibitio in statut. Vrb. lib. 1. cap. 141. fuit expressa ad maiorem declarationem.*
30 *Falcidia censetur prohibita ex prohibitione alienationis.*
31 *Ex alienationis prohibitione non solum censetur prohibita Falcidia, sed etiam censetur prohibita Trebellianica.*
32 *Et iste casus est singularis, & notabilis, licet multi Doctores, & Aduocati communiter non aduertant.*
33 *Statutum Vrb. lib. 1. cap. 141. ex prohibitione detractionis Falcidiæ, debet etiam censeri, voluisse prohibere Trebellianicam.*
34 *Trebellianica etiam filijs primi gradus potest prohiberi, & num. 36.*

DECISIO DLXXXII.

BOnæ memoriæ Io. Franciscus Tagliettus Originarius Ciuis Romanus, qui per multos annos habitauit in Ciuitate Florentiæ, vbi decessit, habens in Vrbe diuersa loca Montium necnon censum, & aliqua credita, instituit sibi hæredes Violantem, & Flauiam filias iam nuptas, easque sine filijs masculis decedentes ad inuicem substituit, & post earum mortem substituit Ioannem Tagliettum ex Fantino fratre Nepotem Romanum, vt constat ex partita extracta ex libris baptismi, eiusque filios, & descendentes masculos, fœminas verò mandauit dotari, & hac linea finita alios vocauit, & prohibuit institutis, & substitutis quamuis alienationem, & venditionem bonorum suorum, nisi ad effectum dotandi filias fœminas ipsarum Violantis, & Flauiæ.

Sed cùm voluerit quod instituti, & substituti possint vendere loca Montium, & alia bona Romæ existentia, ita tamen

tamen vt pretium inuestiretur in stabilibus cautis, & securis in Ciuitate, & districtu Florentiæ sub vinculo eiusdem fideicommissi, & hodie dictæ Violantes, & Flauia hæredes institutæ iactent se velle dicta bona alienare. Dubitaui an teneantur cauere de restituendo substitutis, etiam respectu portionum, quæ aliàs essent debitæ ratione legitimæ, & Trebellianicæ, & Domini bis proposita causa solo Ioanne informante affirmatiuè responderunt.

Quantum enim attinet ad primam partem dubij, cùm
4 constet Ioannem esse substitutum † non est illi deneganda cautio per hæredem grauatum, *l. 1. & l. certa est forma C. vt in possess. legator.* cum alijs concordantibus congestis per Gomez *ad leges Tauri* 40. *nu.* 78. Alciat. *cons.* 30. *nu.* 3. *lib.* 9. Cephal. *cons.* 619. *num.* 6. Ioseph Ludouic. *decis. Perusin.* 63. *num.* 1. *& seqq.* Morotius *cons.* 31. *num.* 18. *& fuit latè deductum in causa Romana fideicommissi de Sabellis* 10. *Aprilis* 1628. *coram bon. mem. Cardinale Virili*, quæ loquitur in terminis locorum montium, mobilium, & aliorum se mouentium.

2 Nec facit, quod filij primi gradus non † teneantur cauere, quando sunt grauati restituere fratribus, aut proprijs filijs, vt *in l. iubemus §. in supradicto, C. ad Trebell.* quia licet hoc sit verum, & tamen non facit ad punctum cum d.
3 filiæ † grauatæ sint restituere etiam extraneo, nempe Ioanni Nepoti ex fratre testatoris, Abb. *cons.* 79. *per tot. lib.* 1. Alex. ad Bart. *in d. l. iubemus in prima additione, vers. adde dum hic dicitur*, & ibi etiam Cynus *in fine*, Corn. *num.* 6. *ad fin. cum seqq.* vbi dicit indubitatum esse quoad cautionem, licet quæstio sit circa imputationem fructuum, & dixit Rota *in præcitata causa Romana de Sabellis*.

4 Et prædicta adeò vera sunt, † vt non sufficiat cautio iuratoria, sed debent dari fideiussores, Bertran. *cons.* 108. *n.* 4. *vers. & ad satisdationem, part.* 2. Abb. *d. cons.* 79. *post princip. lib.* 1. Gomez. *ad d. l* 40. *Tauri n.* 78. *post princ.* Molin. *de primogen. Hispan. l.* 1. *cap.* 15. *num.* 14. Cuiacius *lib.* 9. *obseru. cap.* 5. Hering. *de fideiuss. cap.* 5. *nu.* 73. *in fin.* Ioseph Ludouic. *d. dec. Perusin.* 63. *nu.* 10. *& seqq.*

Neque obstat, quod testator voluerit bona posse vendi, & inuestiri in Statu Serenissimi Magni Ducis, quia hoc non facit, imò eò magis debetur cautio ad seruandum
5 indemnem fideicommissarium, sicuti debetur † cautio etiam quod testator mandet rationes minimè reuideri Codex Fabrianus *lib.* 6. *tit.* 31. *deffinit.* 1. & magis in specie Bardellon. *cons.* 6. *n.* 3 *&* 4. *lib.* 1.

Quantum attinet ad secundam partem dubij, An prædicta cautio debeat præstari etiam respectu legitimæ, & Trebellianicæ, respectu Trebellianicæ affirmatiuè fuit res-
6 ponsum, quia ex prohibitione † alienationis amplissima censetur quoque prohibita Trebellianica, Gabr. *cons.* 87. *n.* 3. *& seqq. lib.* 2. Peregr. *cons.* 68. *per tot. lib.* 1. *& signanter sub nu.* 5. vbi de magis communi testatur Morotius *cons.* 67. *nu.* 3. *& seqq.* vbi de receptiori Gerius Spinus *cons.* 40. *num.* 21. *lib.* 1. Bellonus Iunior *cons.* 17. *nu.* 92. *& seqq.* Rota *decis.* 313. *nu.* 2. *par.* 2. *& decis.* 505. *num.* 3. *vers. quibus additur par.* 4. *diuers. & dec.* 575. *num.* 3. *par.* 2. *recent. & dec.* 462. *num.* 4. *par.* 2. *in posthum. & in dec. mea impress.* 253. *nu.* 2. *& seqq.* vbi de veriori, & magis communi, & idem repetitur in *dec.* 300. *nu.* 2. & est decis. etiam Cardinalis Caualerij bo. me. 540. *num.* 5.

7 Nec refert, quòd versemur in filijs primi gradus, † quia etiam istis potest prohiberi, vt allegando pro hac sententia 40. Doctores tenet Menoch. *in cons.* 1141. *numer.* 17. Bellon. Iun. *cons.* 57. *num.* 16. vbi quod omnia ferè Tribunalia Italiæ sequuntur hanc sententiam, eamque perpetuò tenuit Rota, Crescent. *dec.* 2. *de testam.* Sarnen. *dec.* 95. *lib.* 1. Cardin. Mantic. *dec.* 348. *num.* 1. Seraph. *decis.* 553. *n.* 8. *& dec.* 570. *n.* 1. Rota *diuers. d. decis.* 313. *n.* 1. *part.* 2. *& d. dec.* 505. *num.* 2. *part.* 4. *& d. decis.* 575. *nu.* 3. *part.* 2. *recent.* sanct. memor. Gregor. *dec.* 421. *num.* 10. *& est d. decis. mea impressa* 253. *num.* 5. *& fuit resolutum coram me in causa Neapolitana hæreditatis* 19. *Iunij* 1633. neque stylus de partibus est attendendus, qui tenet contrarium, vt dixit Rota *in causa Bononien. de Morattis* 23. *Iunij* 1614. *coram Eminentissimo Dom. meo Cardinale Verospio, & in causa Bononien. de Cataneis* apud Merlinum *de legitima decis.* 2. *num.* 2.

Respectu verò legitimæ resolutio pendet à duabus inspe-
8 ctionibus prima, vt videatur, † *an statutum Vrbis* 141. *lib.* 1. quod verbis claris excludit fœminas dotatas à petitione supplementi legitimæ habeat locum, quando testator habet bona in loco statuti, quod in casu nostro disponit, quod filiæ fœminæ dotatæ à Patre, vel Auo sint contentæ dotibus quas Pater, vel Auus earum in testamento, vel alia vltima voluntate, seu inter viuos dederit, vel reliquerit, nec occasione falcidiæ, aut supplementi debiti de iure naturæ possint aliquid petere ab hæredibus Patris, vel Aui de agnatione etiam transuersali; secunda inspectio est, vt videatur an filiæ fœminæ etiam in hoc casu, in quo fuerunt hæredes institutæ excludantur à petitione supplementi legitimæ.

Circa primam inspectionem verba statuti sunt clara, quod fauore agnationis fœminæ † excluduntur à petitione 9
supplementi legitimæ. Vnde punctus stat solum in eo, an prædictum statutum possit operari in hoc casu, † in quo 10
grauatus est forensis Agnatus, Romanus, & bona sita sunt in Vrbe. Et Domini censuerunt statutum habere locum etiam in hoc casu, † & excludere fœminas foren- 11
ses fauore masculi agnati subditi statuto, Ancharan. *in repet. cap. Canonum statuta num.* 214. *vers. quæro iuxta prædicta, & numer.* 215. *de constitut.* qui testatur de communi, Brun. *in tract. de statut. exclusiuo fœmin. stant. masc. art.* 6. *num.* 8. *vers. idem narrat*, Petrus de Anchar. *& nu.* 10. vbi quod apud antiquos ista opinio fuit communior, *& nu.* 16. *vers. in hac difficultate*, vbi pariter testatur de communi Gozzadin. *cons.* 49. *num.* 7. *vers. quibus non obstantibus, & seqq. per tot.* Mendel. *consil.* 50. *num.* 5. qui testatur de magis communi, prout etiam testatur Soccin. Iun. *cons.* 62. *numer.* 2. *lib.* 3. Natta *cons.* 148. *&* 149. per totum plenè Siluester Aldobrand. *cons.* 2. *num.* 7. *in* 2. *dub. per tot. lib.* 1. vbi pariter de communi Thesaur. *quæst. foren. lib.* 2. *quæst.* 4. *numer.* 49. vbi quod iste casus est indubitabilis, latè Surd. *cons.* 343. *num.* 7. *cum seqq. & cons.* 553. *num.* 17. Rota *dec.* 304. *part.* 1. *diuersor. nu.* 3. *&* 9. *& fuit resolutum in causa Spoletana bonorum* 20. *February* 1568. *coram Robusterio, & in alia Ferrarien. de Tassonis* 18. *Martij* 1630. *coram R. P. D. meo Pirouano Addentes ad decis.* 255. sanct. memor. Gregor. *num.* 8. *vers. difficultas est si masculi sunt ciues, & fœminæ forenses.*

Et ratio huius opinionis est, quod cum respectu bono- 12
rum subiectorum statuto non deficiat † potestas in exclu- 13
sione forensis non attenditur distinctio verbalis an statutum sit conceptum in personam, vel in rem, quia semper † effectus statuti in ista exclusione est prospicere ne bona transeant in fœminas pro conseruatione familiæ subiectæ statuentibus; quæ ratio expressè legitur in aliquibus statutis, vt in statuto Ferrarien. ibi, vt † conseruetur dignitas, & 14
amplitudo in familia, quæ non depauperetur propter fœminas transeuntes, vt plurimum ad alienas familias, quæ ratio tacitè subintelligitur in alijs statutis. Vnde si excludun- 15
tur † fœminæ ciues propter masculos ciues, eò magis debent excludi fœminæ forenses propter masculos ciues, Cephal. *cons.* 306. *num.* 62.

Nec obstat, quod contrarium teneant † Calderin. *cons.* 16
34. *de testam.* Anchar. *cons.* 157. *num.* 4. Alex. *cons.* 44. *numer.* 3. *lib.* 5. Barbatia *cons.* 66. *lib.* 3. qui mouentur ea ra- 17
tione videlicet, quod cùm statutum disponat circa † personas non videtur comprehendere forenem, vt est communis opinio Doctorum, de quibus per Rotam *in dec.* 404. *n.* 1. *par.* 1. *diuersor. & in decis.* 580. quæ est eadem *d. part.* 1. Bart. qui generaliter tenet hanc opinionem sic distinguendo *in l. cunctos populos num.* 33. *Cod. de Summ. Trinit. & fide Cathol.* Huic enim obiectioni fuit responsum prædictam rationem non applicari in hoc casu, quia quicquid sit in alijs materijs, de quibus loquitur Rota in dictis decisionibus non applicatur ad casum nostrum, quando agitur de successio- 18
ne † bonorum, quia tunc semper statutum videtur reale, & non personale quamuis verba sint directa in personam, vt contra Bart. *in d. leg. cunctos populos*, tenet Rota *in d. decis.* 404. *num.* 3. *part.* 1. *diuersor. & fuit resolutum in causa Balneoregien. bonorum* 16. *Maij* 1594. *coram recol. memor. Hieronymo Card. Pamphilio*, sanct. mem. Gregor. *d. dec.* 255. *num.* 6. *& fuit resolutum in causa Collen. hæreditatis* 10. *Iunij* 1616. *coram bon. mem. Buratto*. Quoniam non cortex verborum, † sed facultas statuentium, quodque 19
principaliter ipsi statuentes intellexerint attendendum est, & verba indaganda essent, si quæstio † fuisset voluntatis, 20
quæ verbis declaratur, & extenditur, *l. Paulus §. non tantum verbis ff. rem ratam haberi cap. is autem* 22. *quæst.* 2. Aymon. *cons.* 20. *num.* 2. Secus autem dum † quæstio est po- 21
testatis, & propterea ferè omnes Doctores reprobant

22 distinctionem Bartoli, qui tenet † statutum non porrigere vires extra territorium, & potius verbalem, quàm iuridicam redarguunt Aretin. *in l. iustè possidet sub num. 4. vers. propterea illa differentia, ff. de acquir. possess.* Socc. Iun. *cons.* 25. *num.* 13. *in fine lib.* 3. Decian. *cons.* 71. *num.* 7. *lib.* 2. & in terminis statuti Ferratien. *cons.* 309. *per tot.* præsertim *nu.* 47. & latissimè, & doctè fuit ponderatum *in causa Narnien. successionis* 22. *Maij* 1628. *coram R. P. D. meo Merlino, & in d. causa Ferrarien. de Tassonibus* 18. *Martij* 1630. *coram R. P. D. meo Pirouano.*

23 Circa secundam inspectionem, † an ex quo fœminæ sunt institutæ, possint petere legitimam, difficultatem videbatur facere, quia statutum est factum fauore agnationis; vn-
24 de sicuti, quando instituitur extraneus † filiæ possunt petere supplementum legitimæ, vt fuit resolutum in *causa Rom. supplementi legitimæ* 18. *Junij* 1613. *coram bon. mem. Card. Sacrato.* Ita videtur posse petere dictum supplementum, cùm ipsæmet filiæ fuerint institutæ, & sic cessat fauor agnationis. Cæterùm contrarium dixerunt Domini in casu de
25 quo agitur, quia licet agnati, † non fuerint instituti, sat est, quòd fuerint substituti, vt intret dispositio statuti, quæ non restringitur, vt habeat locum, quando agnati immediatè sunt instituti, sed etiam quando mediatè, quia fa-
26 cta † restitutione substituti vniuersales dicuntur hæredes testatoris, non autem grauati, §. *restituta instit. de fideicomm. hared.* Bald. *cons.* 79. *incip. casus talis est Zeno in princ. lib.* 1. Corn. *cons.* 146. *in princ. lib.* 2. Boer. *dec.* 156. *n.* 10. Decian. *cons.* 21. *nu.* 35. *lib.* 2. Alexan. *cons.* 64. *in princ.*
27 *lib.* 5. Et sic cum statutum loquatur fauore agnationis † satis adest ipsius fauor, cùm dicti agnati sint simpliciter substituti fœminis.

Et statutum videtur clarè hoc disponere dum dicit, quòd filiæ nec occasione falcidiæ, seu supplementi debiti iure naturæ possint aliquid petere ab hæredibus Patris, vel Aui de agnatione etiam transuersali vltra id quod Pater, vel Auus earum reliquit seu dedit in vita, sed semper testamentum, & vltima voluntas Patris, vel Aui robur habeat, &c. quare cùm fuerit fœminis relicta proprietas cum onere fideicommissi, & fideicommissarij, vt dictum est, dicantur hæredes, & nihil ab eis filiæ possint petere, nec etiam ratione falcidiæ præsupponit statutum, quod potuerint hæredes in-
28 stitui, cùm † falcidia pertineat solum ad hæredem vniuersalem, *l.* 1. *ff. ad leg. falcid.* §. 1. *instit. eod.* Doct. *in l. nemo potest, ff. de leg.* 1. Nec est mirum quod statutum nihil dicat de Trebellianica, quia cùm statutum dicat, quod filiæ nihil petere possint vltra id quod Pater, vel Auus reliquerit, vel dederit in vita, sequitur quod nec possint petere Trebellia-
29 nicam, & quod † prohibitio falcidiæ fuerit expressa ad maiorem declarationem, vt colligitur, ex textu in §. *vlt. Auth. vt sponsalitia largitas, Auth. sed & in ea, C. ad l. falcid.* qui-
30 bus locis dicitur, quod ex † prohibitione alienationis censetur prohibita falcidia, *& in d. Auth. sed & in ea,* & ibi Bald.
31 dicit, quod licet textus loquatur, quod † ex prohibitione alienationis censetur prohibita falcidia, nihilominus etiam
32 censetur prohibita Trebellianica, & dicit hunc casum † esse singularem, & notabilem, licet Doctores, & Aduocati communiter non aduertant, & idem dicit Salicet. ibi, & Alex. *in Apostellis,* & alij cumulati per Cardinalem Manticam *de coniect. vlt. volun. lib.* 7. *tit.* 12. *num.* 19. Gabr. *de Trebellian. concluf.* 9. *& fuit dictum coram me in causa Fulginaten. fideicommissi* 5. *Decembr.* 1605. Ita in proposito
33 cùm ex prohibitione falcidiæ † statutum censeatur disponere etiam, quòd agnati non sint immediatè instituti, tamen cùm fœminæ debeant acquiescere testamento paterno, sicuti expressè est prohibita falcidia, ita debet etiam censeri
34 prohibita Trebellianica, † quæ etiam filijs primi gradus potest prohiberi, Cassad. *dec.* 4. *de testam.* cum alijs congestis in *d. causa Fulginaten. fideicommissi coram me,* & sic clarè
35 patet, quod statutum procedit etiam in casu, † quo agnati sint substituti, & hæc dicta sint pro declaratione, & intelligentia statuti, si enim circumscripto statuto disputandum esset de dispositione testatoris an voluerit prohibere Trebellianicam, certa est illius voluntas prohibendi, cùm vt su-
36 pra dictum fuit, prohibuerit alienationem, † ex qua censetur prohibita Trebellianica, quæ filijs primi gradus potest prohiberi, vt latè deductum fuit in *d. causa Fulginaten. quæ est* 253. *in meis impressis.*

Et ita concluſum, &c.

REVERENDISS. COCCINO.

Hispalen Decimarum.

Die Lunæ 26. *Decembris* 1635.

ARGVMENTVM.

Solutiones factæ metu mandati, seu censurarum, non constituunt in quasi possessione exigendi.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio non datur, nisi constet de possessione.*
2 *Manutentio non datur propter assistentiam iuris, nisi in iurisdictionalibus.*
3 *Solutiones, si fuerint factæ, coactæ, & metu censurarum non constituunt recipientem in quasi possessione exigendi.*
4 *Soluens metu censurarum, non dicitur soluere animo acquirendi aliquod ius aduersario, sed potius timore censurarum.*
5 *Protestationes multum suffragantur, ad hoc vt soluens dicatur coactè, & metu censurarum soluisse.*
6 *Et istæ protestationes à principio factæ censetur in quolibet actu repetitæ, si duret causa ipsius metus.*
7 *Liber Capituli non probat in præiudicium tertij.*
8 *Possessio, quando est turbida, & à negotio principali pendet, non datur manutentio, nisi prius disputato negocio principali, & num.* 9.

DECISIO DLXXXIII.

LEo XI. voluit, quod Collegia Venerabilis Societatis IESV, quoad bona acquisita, quæ proprijs manibus, vel per proprios colonos excolunt, loco decimæ soluerent vigesimam, & in hac parte moderatus fuit amplissima priuilegia Pauli Tertij, & Pij Quarti, & sanct. mem. Gregor. XIII. quoad res tamen, & species de quibus de iure, vel de consuetudine circumscriptis priuilegijs decimæ solui deberent. Ad quæ priuilegia sanct. memoriæ Gregorius XV. Societatem prædictam restituit, & Sanctiss. D. N. huiusmodi restitutionem ad moderationem Leonis restrinxit, oretenus declarando, vt prætendunt Patres Iesuitæ, quod si vigore communicationis priuilegiorum aliorum Regularium habent priuilegium exemptionis, non fuit suæ intentionis, quòd Patres Iesuitæ essent peioris conditionis, quàm alij Regulares, quare prætendens Capitulum Hispalen esse in possessione exigendi decimas, iuxta dictam moderationem Leonis contra Collegia existentia in Ciuitate, & Diœcesi Hispalen, ideò dubitaui an dicto Capitulo sit dan-
dum † mandatum de manutenendo, quod cùm non de- 1
tur, nisi constet de possessione, §. *hodie instit. de interdict.*
quia ex assistentia iuris † non datur, nisi in iurisdictionali- 2
bus, *vt in cap. cum personæ de priuil. in 6. vt latè fuit ostensum in alia Corduben. decimarum* 30. *Aprilis huius anni coram me,* hac de causa Capitulum tenetur plenè, & concludenter probare suam possessionem post dictam moderationem Leonis, quam probationem Capitulum prætendebat resultare contra Venerabilia Collegia de Excisa, de Ossuna, & de Marchena, ex testibus, qui dantur in Summario num. 2. 3. & 4. & contra alia Collegia ex testibus, qui fuerunt dati in Summario nu. 18. & ex alijs per dictum Capitulum deductis, vt infrà.

Cæterùm his non obstantibus Rota censuit non competere dicto Capitulo mandatum de manutenendo, quia so-
lutiones † fuerunt factæ coactè, & metu censurarum, qua- 3
re non constituunt recipientem in quasi possessione exigendi, Abb. *in c. cum olim il* 3. *nu.* 9. *&* 10. *de restit. spol.* Verall. *dec.* 330. *&* 331. *par.* 2. Achill. *decis.* 11. *de pension.* Seraph. *dec.* 1017. *num.* 6. Puteus *dec.* 233. *lib.* 2. *in correctis,* Cæsar de Grass. *decis.* 7. *de testib. & in recent. dec.* 567. *num.* 4. *par.*
1. qui enim soluit metu † censurarum, & non alias non 4
dicitur soluere animo acquirendi aliquod ius aduersario, sed potius timore censurarum, vt considerat Puteus loco allegato, & Verall. *d. decis.* 330. *& fuit resolutum in allegata causa Corduben. coram me.*

Quod autem solutiones fuerint factæ metu censurarum satis deducitur ex comparitionibus factis per Michaelem Gar-

Garziam procuratorem Societatis IESV, qui dando listam fructuum perceptorum de annis 1610. & 1611. & 1613. & alias pluries, vt summario dato in responsione protestatus fuit se dare dictam listam metu censurarum, & Collegia non teneri ad solutionem decimarum, & testes examinati pro parte Collegiorum, qui fuerunt dati in summario num. 4. clarè deponunt, quòd solutiones fuerunt factæ metu censuratum à die concessionis Breuis Leonis, & concordant duo testes Capituli, vt in summario num. 5. Et respectu Collegij Ciuitatis Hispaleñ. cùm contra ipsum fuerit relaxatum mandatum de anno 1606. protestatum fuit appellando, & soluit metu dicti mandati, prout in eadem protestatione soluit pro quibusdam seqq. annis, vt in summa-
5 rio num. 3. appellando ad Sedem Apostolicam, † quæ protestationes multum suffragantur, Aymon. *consil.* 114. *num.* 6. Rota *decis.* 196. *num.* 3. *part.* 1. *diuers.* Seraphin. *decis.* 1047. *num.* 11. sanct. mem. Gregor. *decis.* 365. *num.* 2. *vbi adden. & decis.* 241. *num.* 6. *par.* 1. *recent.* Gratian. *discept.*
6 310. *num.* 38. & dictæ protestationes censentur repetitæ † in quolibet actu, cùm semper durauerit causa ipsius metus, Achill. *decis.* 11. *de pens. add. ad d. decis.* 365. *vers. sufficit autem*, Gratian. *vbi supra nu.* 40. *& sentit. decis. in d. causa Corduben. vers. vnde sicuti.*

Non obstant partitæ librorum Capituli, in quibus reperiuntur descriptæ solutiones, quia omisso quod liber Capi-
7 tuli † non probat in præiudicium tertij, *l. instrumenta*, *l. rationes*, *leg. exemplo*, *C. de probat.* Bart. *in l. admonendi num.* 26. & ibi Ripan. 121. *de iureiuran.* & fuit sæpissimè resolutum eòque magis, quia punctus non stat in solutione, sed in solutione facta metu censurarum, quæ propterea non suffragatur, vt supra dictum fuit, & hac eadem responsione tolluntur dicta testium, cùm ius non stet in solutione, sed in solutione libera, quæ hic non adest, vt supra ostensum fuit.

Non obstant listæ datæ à Ioanne Seron procuratore Collegij de Ossuna de anno 1616. & aliæ datæ à Gregorio de Aguillar asserto protectore Collegij de Marchena de anno 1619. sine aliqua protestatione, vt in summario numer. 12. & 16. quia controuertitur, an sint in forma probanti, sed vtcumque sint, dantur aliæ protestationes factæ, quæ tangunt nedum dictum tempus, sed etiam tempora posteriora, in quibus protestationibus dicitur, quod nec Collegium Ciuitatis Hispaleñ. nec alia Collegia tenentur ad dictas decimas, & cum istis protestationibus fuerunt datæ listæ in summario in responsione dato.

Neque displicebat aliquibus ex Dominis, quod cùm ma-
8 teria † sit turbida, videretur de bono iure, quia Patres Iesuitæ prætendunt, quod licet proprium priuilegium fuerit moderatum per Leonem, non tamen fuerint sublata priuilegia aliorum Regularium ad ipsos etiam spectantia per communicationem, & ideò cùm ante dictum Breue Leonis, Iesuitæ essent in possessione non soluendi decimas, dum postea superuenit dictum Breue Leonis, ex quo Capitulum prætendit titulum cum possessione, quæ tamen redditur turbida ex protestationibus Patrum. An hæc suffragetur Capitulo non obstantibus protestationibus pendet ex eo, an communicatio priuilegiorum suffragetur Iesuitis, & hoc est videndum, quia quando possessio est turbida, &
9 pendet à negotio † principali, non datur manutentio, nisi prius disputato negotio principali, vt fuit dictum in *Anconitana bonorum 6. Nouembris* 1562. *coram bo. mem. Oradino, & in Siracusana Abbatissatus 1. Decembris* 1598. *coram bon. mem. Episcopo Pacen. & in alia Vlixbonen. Concordiæ 5. Maij* 1599. *coram bon. mem. Iusto, & in alia Pistorien. Prioratus* 13. *Maij* 1615. *coram Eminentiss. D. meo Card. Verospio.*

Et ita conclusum vtraque parte informante.

REVERENDISSIMO PIROVANO.

Vlixboneñ iuris conferendi.

ARGVMENTVM.

Confirmatur decisio in hac causa facta sub die 25. Maij 1635. nempe, quod ius conferendi habitum Tertij Ordinis S. Francisci competit Fratribus Minoribus de Obseruantia, & non Fratribus Tertiarijs, &c. quod etiam pluribus comprobatur.

SVMMARIVM.

1 *Fratres de Obseruantia ab initio, & origine Ordinis, viuente Seraphico Patre, & post eius obitum, contulerunt Tertiarijs habitum.*
2 *Ordo trinus à Seraphico Patre emanauit.*
3 *S. Franciscus, Tertiarijs, non Religionem, sed certum viuendi modum, & vestiendi formam præscripsit.*
4 *S. Franciscus suo tempore multis habitum Tertiarium contulit, vt num.* 5.
6 *S. Franciscus deputauit in caput, & supremum Superiorem Tertiariorum Bartholomæum Cumanum Aduocatum, ab ipso Sancto receptum.*
7 *Bartholomæus Cumanus litium procurator, qui ad eam sanctitatem, & cum S. Francisco familiaritatem peruenit, vt illi dederit facultatem recipiendi viros, & mulieres ad Ordinem Tertiarium.*
8 *S. Antoninus fuit Archiepiscopus Florentinus.*
9 *Habitum conferendi ius, quæri potest ex consuetudine.*
10 *Ius aliquid faciendi, si quis habeat, quando alius prætendit illud ius ad se spectare, debet docere de suo iure, vel quod ad eum fuerit deuolutum, aliàs frustrà contendit.*
11 *Ordo Tertiariorum fuit ab initio institutus à S. Francisco, omninò distinctus ab Ordine Minorum.*
12 *Habitum conferendi ius de iure communi non competit illis, qui non sunt Superiores eiusdem Ordinis.*
13 *Sed hoc fallit, si adsit tale ius, acquisitum ex consuetudine.*
14 *Clausula*, in æternum, *quid operetur. Chronicis Religionum standum est, num.* 14.
15 *S. Franciscus ab origine instituti Ordinis dum vixit, habitum Tertiarium ingredientibus dedit, & post eius glorioſum obitum, idem fecerunt Ministri Generales, & aly particulares.*
16 *Facultatem aliquid faciendi, si quis ab alio receperit, factum reputatur illius, qui dedit talem facultatem.*
17 *Ab eligente, quis non dicitur ius habere, sed ab eo, qui dedit potestatem eligendi.*
18 *Adunantia generalis, si eligat illum, quem Priores nominarunt, ille dicitur electus ab adunantia habente proprietatem facultatis eligendi.*
19 *In mandante, penes quem est potestas mandandi, ab eo est deducendus actus, qui mandatur, & non à mandatario.*
20 *Iurisdictio tanta in aliquem non censetur translata, quin maior apud Superiorem remanserit.*
21 *Iurisdictionem, quando Princeps committit alicui, censetur eadem sibi reseruare.*
22 *Fratres Tertiarij S. Francisci, ex vi Regulæ per Nicolaum IV. confirmatæ habere debent Ministros de seipsis, & vide num.* 23.
24 *Facultatibus suis nemo inauditus est spoliandus.*
25 *In iure suo, dum super eo controuertitur, quis est conseruandus, amplia num.* 26.
27 *Ordo Regularis Tertiarius S. Francisci cum vniuersali Ordine semper fuit idem, & independens conseruatus à quacunque Religione, etiam Minorum.*
28 *Constitutio emanata pro certis locis, non debet extendi ad vniuersas Ciuitas, & Mundi loca.*
29 *Ab iurisdictionis vna specie, non licet inferri ad aliam speciem.*
31 *Ordo Tertiarius Sancti Francisci est separatus ab vniuersali Ordine, vt constat ex Constitut. Leonis X.*
32 *Ab iurisdictionis locali, non benè infertur ad Ciuitates, & loca diuersa.*
33 *De priuatione iuris tertio competentis, quando agitur, non sufficit allegare conuenientiam, quod magis alicui aly debeatur, quàm habenti.*
34 *Iurisdictio non datur per conuenientiam, sed acquiritur priuilegio, vel consuetudine.*
35 *Possessor, sua possessione, nisi ab habente facultatem id faciendi, priuari potest.*
36 *Verba*, præsint, & obediant, *quid importent.*
37 *Habitum conferre ad alium non spectat, quàm ad superiorem Prælatum.*
38 *Species vna derogata, non tollit alteram, nec inter se confunduntur.*

39 *Derogatio recipit strictam interpretationem.*
40 *Habitum conferre, si spectat ad Prælatum Superiorem, cessante superioritate per extinctionem officij, cessat ius dandi habitum.*
41 *Rex Catholicus, in diuersis Regnis imperat secundum legem eorumdem.*
43 *Communicatione, quis non potest vti contra eos, à quibus desumit communicationem.*

DECISIO DLXXXIV.

CAusa repropositâ conclusum fuit, standum esse in decisis 25. Maij præteriti. *

1 Quoniam verum est, Fratres de Obseruantia † ab initio, & origine Ordinis, viuente Seraphico Patre, & post eius gloriosum obitum contulisse Tertiarijs habitum, & in hac consuetudine fundare intentionem contra Regulares Tertiarios, nam decisio, quæ reuidetur, ponit trinum Ordi-
2 nem à Seraphico Patre emanatum † ab anno 1208. scilicet Fratrum, Mulierum, & Tertium de pœnitentia nuncupatum, certis regulis Fratribus, & Mulieribus præscriptis, &
3 inde ab Honorio Tertio confirmatis; Tertiarijs verò † non Religionem, sed certum viuendi modum, & vestiendi honestum præscripsit, qui à Nicolao IV. sub alijs Regulis distinctus fuit, & approbatus, ac demum ducentis annis, & vltrà elapsis sub Leone X. Regularis Ordo Tertiarius fuit erectus, & confirmatus.

Pro Tertiarijs, secundùm distinctionem trium temporum ab eisdem præmissam, idem in primo tempore narratur ab origine vsque ad Nicolaum Quartum, qui regulam per modum, & tenorem per Sanctum præscriptam confirmauit, & in eo, quod dicitur, Seraphicum Patrem suo
4 tempore multis † habitum contulisse, testantur Sacri Ordinis Chronicæ, nempè Episcopus Portuen. *in par. 1. Chronicarum Minorum lib. 2. cap. 33. fol. 216. & lib. 9. cap. 1.* Episcopus Mantuanus Gonzaga *in sua Chronica part. 1. §. cum autem fol. 3.* Miranda *super Regula Tertiariorum c. 13. vsque ad cap. vlt.* & fuerunt, qui habitum ab eodem Sancto receperunt, vt aliqui inter cæteros recensentur, vltrà in-
5 tegrum † populum de Carniero, de quo in *prima parte Chronicæ Portuen. lib. 2. fol. 217.* necnon alios relatos à Miranda *super Regula Tertiariorum cap. 13. pag. 170. & 173.* & ex eisdem historijs ab anno 1222. vsque ad annum 1531. B. Bona, Bartholomæus Cumanus Aduocatus, Matthæus Rubius Caetanus, qui fuit Pater Nicolai Tertij, omissis alijs, & ab anno 1531. à Ministris Fratribus habitum susceperunt Elisabeth Vngariæ Regina, B. Emiliana, & aliæ personæ in eisdem Chronicis relatæ; non tamen est verum,
6 quod pro Tertiario Ordine asseritur, eumdem † Seraphicum deputasse in caput, & supremum Superiorem Tertiariorum Bartholomæum Cumanum ab ipso Sancto receptum, & cum omnimoda potestate, & auctoritate alios ad Ordinem recipiendi in æternum ei, & successoribus data; nam etsi de dicto Bartholomæo loquatur Chronica, quæ datur in summario numero 1. quam scripsit Frater Marcus Vlixbonen. *in 1. part. lib. 2. fol. 217.* dicatur inter alios fuisse huius Ordinis Tertiarij quendam nuncupatum Bartholo-
7 mæum † litium procuratorem, qui ad eam vitæ sanctitatem, & cum Sancto familiaritatem peruenit, vt illi daret facultatem recipiendi viros, & mulieres ad Ordinem Tertiarium, subdendo, *in luogo suo per sempre*, & informantes pro Tertiarijs addunt alia verba, nempè cum omnimoda potestate, & auctoritate alios ad Ordinem recipiendi in æternum sibi, & successoribus, attamen, vnde Chronista desumpserit hanc partem, *ponitur in margine dicti fol. 217. nempè ex antiqua Chronica Sancti Antonini,*
8 † *qui fuit Archiepiscopus Florentinus, in qua talia non leguntur in sua 3. part. historiali tit. 24. cap. 7. §. 3. vers. anno Domini 1223. fol. 235.* sed tantummodo habentur sequentia verba, *Anno Domini 1223. fuit quidam in Italia Bartholomæus nomine, qui audita fama B. Francisci, ad eius prædicationem, aduocationem suam deferens, sub honesto habitu, & tertia Regula dignos pœnitentiæ fructus facere satagebat, & tantam cum B. Francisco familiaritatem contraxerat, quòd Sanctus recipiendi Fratres ei concesserat facultatem*, sed de tempore, aut de perpetua successione nullum verbum.

De secundo autem tempore à Nicolao IV. vsque ad Nicolaum V. Fratres de Obseruantia non discordant cum Tertiarijs, quin Regula Nicolai IV. ab vniuerso cœtu Tertiariorum obseruata fuerit, quò ad omnes tam sub Obseruantia, & in communi viuentes, quàm quoad coniugatos, virgines, & alios in cœlibatu viuentes, ac modum viuendi, & respectiuè vestiendi, & opera charitatis exercendi.

Tertium tempus à Nicolao Quinto, vsque ad Tertiarios in Regulares formales erectos sub Leone Decimo, cùm & illud cum actibus subsequutis in tempore illo intermedio pertineat ad vniuersum cœtum cuiuscumque generis personarum Tertiariorum, nec Tertiarios Regulares tangere possit, cùm adhuc non essent in rerum natura, nihil obstare poterit veritati facti, quòd Seraphicus Pater, & Successores contulerint habitum ingredientibus Tertium Ordi-
nem, neque dispositioni iuris, † quòd ex hac consuetudi- 9
ne Ordini Minorum primordialiter erecto iurisdictio conferendi habitum quæsita fuerit, *per cap. conquæstus 9. quæst. 3. cap. irrefragabilis §. 1. cap. dilectus in princ. de offic. Ordin. cap. cùm contingat de foro compet.* Abb. Felin. Io. Andr. & alij per Surd. *cons. 465. nu. 15. lib. 4.* qui in prima decisione fuerunt allegati, quibus accedunt plenè hanc conclusionem firmantes Bellam. *cons. 40. num. 21.* Alberic. *cons. 197. nu. 15.* Menoch. *tract. de imper. & iurisd. lib. 2. cap. 2. nu. 2.* Bald. *cons. 338. numer. 5. lib. 1.* Sanchez *super Decal. lib. 5. cap. 4. num. 64. & idem fuit firmatum in Sabinen. Montis Rotundi, vers. neque obstare dicebatur 25. Iunij 1627. coram D. meo Decano*, & hanc eandem consuetudinem conferendi habitum, ponderat Miranda *in Manual. part. 1. quæst. 36. artic. 7. in princ.* dicens: *licet non reperiatur aliquod Breue, seu Bulla concessa Fratribus Minoribus, vt possint recipere aliquos Fratres, vel Sorores, qui vocentur Tertiarij, siue de pœnitentia, & in proprijs domibus habitent, nihilominus sufficit antiqua consuetudo, quæ ab initio Ordinis semper fuit in praxi;* quæ verba, & veritatem facti consueti, & iuris dispositionem in præsuppositio deductam benè comprobant. Vnde, nisi Regulares Tertiarij, aliunde doceant ius conferendi habitum ad ipsos spectare, vel deuolutum fuisse, aut denique ex alijs Summorum Pontificum Constitutionibus, & Bullis concessum, frustra de proprietate iuris conferendi habitum Tertiarijs sæcularibus, contendunt.

Non igitur constat ad ipsos spectare ius conferendi ante Bullam Nicolai Quarti, neque ex dispositione eiusdem, quæ emanauit de anno 1280. & est secunda in nouo Bullario, & impressa reperitur in lib. intitulato, *Firmamentum trium Ordinum*, ad quam semper recurritur, † dum agi- 10
tur de Tertio Ordine; nam etsi ille fuerit ab ipso Beato institutus, vt in ipsa Bulla præsupponitur in decimosexto Capitulo Regulæ, attamen Gonzaga Episcopus Mantuanus *in sua Chronica par. 1. vers. cum autem pag. 3.* & Roderic. *qq. regul. tom. 3. quæst. 72. art. 1. in princ.* dicunt, quòd Regula à B. Patre tradita non inuenitur, sed tantummodo illa, quæ enuntiatur, & approbatur à Nicolao Quarto, in
qua de pertinentia ad Regulares Tertiarios non est agen- 23
dum, dum adhuc Ordo illorum ad formalem regulam non est erectus.

Neque ad rem facit, si dicatur, Seraphicum Patrem ab origine instituisse † Ordinem Tertiariorum omninò distin- 11
ctum ab Ordine Minorum, & probari ex verbis *glos. in Clem. exeo, de sent. excomm. & prima, verb. obedientiam, de Relig. domib.* Calder. *cons. 7. num. 2. de for. compet.* & inde sumendam esse consequentiam necessariam, ius † conferendi 12
habitum de iure communi nō competere Minoribus de Obseruantia, cùm non sint Superiores eiusdem Ordinis, *c. fin. de reg. in 6.* Lap. *alleg. 31. nu. 1.* Oldrad. *cons. 91. num. 1.*

Quia obiectum omninò cessat propter ius quæsitum ex
consuetudine † conferendi habitum vniuerso cœtui Tertia- 13
riorum, vt suprà ostensum fuit.

Quæ iurisdictio non potest dici sublata ex eo, quod Beatus non dederit hanc facultatem Ministris Ordinis Fratrum Minorum, sed ipse solus ab initio Tertiarios receperit, & postmodum eandem facultatem dederit Bartholomæo Cumano à se recepto, & cum clausula, † *in æternum*, quæ 14
exinde dicitur transmissa ad successores in approbation Regulæ per Nicolaum Quartum, dum voluit *in cap. 2. & 16.* quòd Ministri de se ipsis Tertiarijs eligerentur, & ab ijs habitus daretur.

Nam si Chronicis huius Sacræ Religionis est standum, prout non est dubitandum, iam concludenter ex supradictis patet, quòd Sanctus † Franciscus ab origine instituti Or- 15
dinis, dum vixit, habitum ingredientibus dedit, & post

eius

eius glorioſum obitum idem fecerunt Miniſtri Generales,& alij Miniſtri particulares, & quod dicitur de Bartholomæo, illi ſimpliciter data fuit facultas recipiendi ſęculares ad habitum ab ipſo Seraphico Patre, non autem ſucceſſoribus in perpetuum, vt dicunt Tertiarij Regulares, quod abundè ſupra fuit oſtenſum, vt propterea quicquid actum fuit ab ipſo Bartholomæo, mandante B. Franciſco, non iure proprio, quaſi ſit effectus proprietarius iuris conferendi habitum, ſed ab ipſo patre, † à quo facultatem receperat, factum reputatur per text. *in leg. vnum ex familia*, §. *falcidia*, *ff. de leg.* 2. vbi non dicitur, † quis habere ius ab eligente, ſed ab eo, qui dedit poteſtatem eligendi, & per illum text. ibidem infert, Bart. ſi adunantia generalis † eligit illum, quem Priores nominarunt, ille dicitur electus ab adunantia habente proprietatem facultatis eligendi, non autem à Prioribus; idem comprobant Cuman. & Florian. *in d.* §. *ſi falcidia*, Didacus à Segura ibid. *num.* 182. *cum ſeq.* & Crauet. *conſ.* 275. *num.* 3. dicens idem in mandante, † penes quem eſt poteſtas mandandi, ab eo deducendum eſſe actum electionis, non autem ab ipſo eligente, & cùm facultas prædicta data fuerit Bartholomæo biennio poſt à die Ordinis Tertiarij inſtituti, nempè de anno 1223. vt dicunt Chroniſtæ ſupra allegati, & tempore quo infiniti propè habitum receperant ab ipſo Beato, clarum eſt, quòd tanta iuriſdictio non ſit translata in Bartholomæum, quin † maior apud ſuperiorem remanſerit, *cap. dudum* 14. *de præb. in* 6. *l. fin. C. de iuriſd. omn. iud. l.* 1. *C. de off. præfect. Vrbis*, Bald. *conſ.* 326. *incip. Rex Romanorum*, *in fin. n.* 16. dicit, quando Princeps committit † iuriſdictionem alicui, cenſetur eandem ſibi reſeruare, Caputaq. *deciſ.* 337. *n.* 8. *part.* 1. Menoch. *præſumpt.* 18. *num.* 1. *lib.* 2. Felin. comprobans *in cap. paſtoralis*, *num.* 2. *de off. ordin.* & plenius Surd. *conſ.* 56. *num.* 22. Gonzal. *ad reg.* 8. *in proœm.* §. 2. *num.* 2. *& ſeqq.* & cum agatur determinata facultate Bartholomæi, Bulla Nicolai Quarti nihil diſpoſuit de ſucceſſoribus illius, ſed de iure conferendi indulto Miniſtris eiuſdem Ordinis cuiuſcunque qualitatis, & ſexus, quod nihil commune habet cum facultate Bartholomæi.

Secundò principaliter non probatur, huiuſmodi facultatem conferendi habitum, quæ ex conſuetudine præſcripta erat penes Fratres de Obſeruantia, ad Regulares Tertiarios fuiſſe deuolutam, aut inter ipſos tanquam de cœtu vniuerſali conſeruatam, quamuis poſt ſęcula in Regularem Ordinem erectos; nam etſi opponatur ceſſare iuriſdictionem Minorum de Obſeruantia ex vi Regulæ per Nicolaum Quartum confirmatæ de ann. 1289. dum in fine Bullæ idem Pontifex voluit, quòd huiuſmodi † Fratres habere debeant Miniſtros de ſe ipſis, *& in cap.* 2. *Regulæ approbatæ* determinetur, quòd Miniſtri deputati recipiant fratres, & ſorores habitum ſuſcipere volentes, *& in cap.* 16. indulta ſit facultas eligendi in Viſitatorem virum religioſum ex aliqua Religione approbatum; quæ omnia inferre videntur iuriſdictionem, † & quidem diſtinctam, & ſeparatam ab Ordine Fratrum de Obſeruantia, Bart. *in l. nam & poſteriores ff. de legib.* cum alijs allegatis per Menoch. *præſumpt.* 38. *num.* 8. *lib.* 6. attamen eadem prima deciſio reſpondet, quòd ius conferendi habitum à Miniſtris electis à ſe ipſis reſpicit Ordinem Tertiariorum in vniuerſum qui cùm vt vniuerſales, neque vt ſingulæ Congregationes ſint in cauſa pro definitione propriæ exemptionis, ſed tantummodo Regularis Ordo Tertiarius, & Fratres Minores ad inuicem contendentes de iure tertij, Congregationes illæ inauditæ † non ſunt ſpoliandæ ſuis facultatibus per Nicolaum Quartum indultis ex vi regulæ approbatæ, & ita intrare non poteſt conſequentia deuolutionis huiuſmodi iuris ad Ordinem Regularem Tertiarium, qui de tempore Regulæ Nicolai non extabat, ſed poſt ducentos ferè annos ſuperuenit, & interim ſunt † conſeruandi Minores Obſeruantes in eorum iure conferendi in ſuis caſibus, quando Congregationes non deputant Miniſtros, vel antequam illæ non ſint erectæ in Ciuitatibus, vel locis Orbis vniuerſi, quod ſemper ſuſtinetur etiam in modico, † in quo poteſt operari, Menoch. *eadem præſumpt.* 38. *numer.* 14. *& ſeqq. lib.* 6.

Neque obſtat, quòd Ordo Regularis Tertiarius cum ipſo vniuerſali Ordine fuerit ſemper † idem & independens conſeruatus à quacunque Religione, etiam Minorum, tam ante erectionem huius in formalem Regulam, quàm poſt Ordinis prædicti erectionem, & probari dicebatur ex Conſtitutione Eugenij Quarti de anno 1442. menſe Februarij, eius Pontificatus anno duodecimo, & ex alia Nicolai Quinti de anno 1459. menſe Maij, eius Pontificatus anno quarto, apud Syllam *de priuileg. tertij Ordinis pag.* 30. *&* 40.

Quoniam ex illa Eugenij quidquid datum eſt Fratribus in commune viuentibus reſpectu Viſitatoris, & iuriſdictionis in Fratres prædictos nihil pertinet ad fratres, & ſorores ſeparatim in eorum domibus viuentes, de quibus toto tenore Bullæ ponderato, non agitur, & quod magis eſt, emanauit pro † certis Regnis Caſtellæ, & Legionis à quibus ad vniuerſas Ciuitates, & mundi loca non licet inferre, neque de vna ſpecie iuriſdictionis † viſitandi ad aliam ſpeciem conferendi habitum extendi poteſt, vt infra dicetur.

Ex Conſtitutione autem Nicolai Quinti, quæ emanauit pro Leodienſi Diœceſi, & in forma commiſſaria, plura determinantur pro fratribus tantum in communi, & ſub Obſeruantia tunc viuentibus, & de prædictis non eſt quæſtio in hac diſputatione, in qua agitur de ſæcularibus, non autem de regularibus, vel tunc in communione ſub Obſeruantia viuentibus, plura etiam pro fratribus ſæcularibus in proprijs domibus degentibus ſtatuuntur, quæ omnia ſi ponderentur, clarè conſtabit conſtitutionem eſſe localem pro Diœceſi Leodienſi, quæ non admittit extenſionem, & in forma commiſſaria datam, quæ debet probari in narratis iuſtificata & effectuata per obſeruationem ſubſecutam, nec aduerſari Regulæ Nicolai Quarti, niſi in Miniſtro, ſeu Viſitatore Generali, & ſuperioritate illius, ac in eo, quod eſſe debeat de Fratribus in Communi, & Obſeruantia viuentibus, in cæteris verò firma remanet regula, quòd in toto Orbe ad Miniſtros de ſe ipſis electos ſpectet ius dandi habitum, vnde non eſt difficultas, an viuentes in communi, & ſub Obſeruantia, tam ante erectos in regulares, quàm poſt fuerit ſemper idem Ordo independens conſeruatus, & vnum corpus cum alijs; ſed cum contendit contra obſeruantes minores habentes fundatam † intentionem in iuriſdictione per conſuetudinem acquiſitam, vt ſupra fuit firmatum, docere debent quam iuriſdictionem tunc habuerint, vel nunc habeant dandi habitum laicis ſeparatim viuentibus, ſcilicet coniugatis, viduis, virginibus, aut alijs in cœlibatu degentibus, quorum Fratrum, & Sororum iuriſdictioni Ciuitatis, vel loci cuiuslibet non legitur derogatum, & † nihilominus de illorum ſeparatione ab vniuerſo Ordine conſtat ex Conſtitutione Leonis X. menſe Ianuarij 1521. Pontificatus eiuſdem anno octauo, quæ ponitur per Syllam *de priuileg. Tertij Ordinis fol.* 66. in qua expreſsè leguntur ſeparati, ibi, *Nos iuxta Domini voluntatem pretioſum à vili ſeparantes, eandem tertiam Regulam, in modum quod ſequitur diſtinctum, de nouo confirmamus, & approbamus;* per quam ſeparationem, neque directè cœtus Fratrum, & Sororum Laicorum priuatus fuit proprio iure indulto per Nicolaum Quartum, vt in prima deciſione fuit firmatum, neque in conſequentiam, ex quo non benè infertur de † iuriſdictione locali ad Ciuitates, & loca vniuerſa, neque de vna ſpecie viſitandi ad aliam ſpeciem dandi habitum, deficiente cauſa vniuerſali, & alio exiſtente in poſſeſſione, Innoc. *in cap. dilectus ſuper verbo poſſeſſionem*, *cap. in fin. de capell. Monach.* & plenè comprobans Roman. *conſ.* 368. *num.* 8. Felin. *in cap. auditis*, *num.* 18. *& ſeqq. de præſcript.* Surd. *conſ.* 429. *num.* 45. *vol.* 3. neq; vbi agitur de priuatione iuris tertio competentis ſufficit allegare † conuenientiam, quòd magis illis debeatur, qui habent in denominatione, & viuendi modo ſimilitudinem, quam Minoribus Obſeruantibus ratione Ordinis omnino diſtincti, Tiraq. *de leg. connub. l.* 5. *num.* 20. Surd. *conſ.* 140. *numer.* 32. cum alijs allegatis, quoniam iuriſdictio, † ſicuti non datur per conuenientiam, ſed acquiritur priuilegio, vel conſuetudine, Abb. *in cap. cum contingat*, *num.* 5. *de for. compet.* Surd. *conſ.* 465. *num.* 5. *vol.* 3. ita nec eodem modo priuari poteſt Dominus, † aut poſſeſſor, niſi per habentem facultatem, & ſuperioritatem priuandi.

Tertiò, denique non probatur, Tertiarios Regulares conceſſionem habere conferendi habitum ſæcularibus, neq; priuatiuè, neque cumulatiuè, quoad Minores de Obſeruantia, neque quoad vniuerſum Ordinem Laicorum, & ſeu Congregationis, cum derogatione Regulæ Conſtitutionis Nicolai Quarti.

Nam ex Conſtitutionibus ſupradictis de hac conceſſione nullum verbum, ex vltima autem quæ allegatur à Clemente Septimo de anno 1526. menſe Martij eius Pontificatus

anno

anno quarto registrata apud Syllam *fol.69. & seqq.* si benè, & distinctè attendatur, dum de Regularibus, tam Virorum, quàm Mulierum loquitur in narratiua, & in dispositiua eiusdem, nihil ad præsentem disputationem pertinet, in qua de Superiore Ordinis Tertiarij non est quæstio, sed de iure conferendi habitum sæcularibus contenditur.

Pro Laicis autem non obstant verba eiusdem Bullæ Clementis Septimi, in quibus pro Tertiarijs constituitur fundamentum, apud Syllam *pag.75.* ibi, *Visitator Generalis vniuerso Ordini, illiusque domibus, Monasterijs, ac vtriusq; sexus personis, & in Hispaniarum, & Portugalliæ Regnis, ac partibus, & Prouincia prædictis existentibus præsit, & Fratres, Moniales, & Sorores, ac aliæ vtriusque sexus, & in sæculo existentes personæ, ipsi Antonio, & pro tempore existenti generali Visitatori dicti Ordinis de pœnitentia in omnibus & singulis ipsum Ordinem concernentibus obediant.*

36 Ex quibus verbis † *præsit, & obediant*, dicebatur & vnum corpus esse conseruatum, & iurisdictionem concessam dandi habitum sæcularibus, ex quo de iure, admissa superioritate, conferre † habitum ad alium non spectat, quàm

37 ad superiorem Prælatum, *cap. fin. de regular.* Lap. *allegat.* 51. *num.*1. Oldrad. *cons.*91. *num.*1.Felin. *in cap. quoniam,n.*1. *de maior. & obed.*

Quoniam vbi agitur de separata iurisdictione, nempè particularis Visitatoris, & Superioris, & de Ministris eligendis pro recipiendis sæcularibus ad habitum Laicis præscriptum, prout hæc duo distincta in Regula per Nicolaum Quartum confirmata ponuntur, vna specie derogata non

38 † tollitur altera,nec inter se confunduntur propter naturam

39 derogationis, quæ recipit strictam † interpretationem, *Clem.*1. *de præb.* Achill. *decis.*3. *numer.*4. *qui filij sint legit.* Rota *decis.*159. *num.*7. *coram Papa Greg.XV.* 103. *num.*5. 214. *num.*5. 229. *num.*2. *part.*2. *recent.* Præterea hæc ipsa Clementis Septimi Bulla per Pium Quintum de anno 1568. anno eius Pontificatus tertio per Syllam fol.85. in totum fuit sublata, antiquata, & extincta, ibi, *Officia, Magistratus, & Visitatoris Generalis dicti Ordinis perpetuò extinguimus, & abolemus, ac Ministrorum Visitatorem, ac Vicarium Generalem eiusdem Ordinis officio, vsu, & exercitio omnimodè interdicimus*, & submittuntur Generali, & Prouincialibus Ordinis Minorum, vnde benè retorquetur

40 argumentatio: Si † conferre habitum spectat ad Prælatum Superiorem, cessante superioritate per extinctionem officij Visitatoris, cessabit ius per Regulares Tertiarios prætensum dandi habitum Laicis in separatis domibus degentibus.

Non obstat, quòd superioritas Ministri Generalis Minorum sit ab ea exercenda reduplicatiuè, non tanquam quod absolutè sit Superior, sed tanquam Prælatus Ordinis Tertiarij, & eo casu non possit deputare personas Ministros ad dandum habitum Laicis ex proprio Ordine Minorum, sed seruare debeat statuta, & ordinationes, ac Priuilegia Ordinis Tertiarij secundùm exempla, quæ ponuntur per Gonzal. *ad reg.*8. *glos.*5. §.7. *num.*123. de Rege Catho-

41 lico, qui in diuersis Regnis imperat secundùm leges eorundem.

Quia Minores Obseruantes non veniunt ex iure deuoluto per priuationem, sed respondendo Bullæ Clementis Septimi, dicunt superioritatem Visitatoris Ordinis Tertiarij esse extinctam, & ipsos vti posse iure suo in conferendo habitum laicis priuatiuè quoad Tertiarios Regulares ex

42 consuetudine † vsque ab initio nascentis Ordinis acquisita.

Denique nullius ponderis visum fuit Dominis fundamentum communicationis priuilegiorum Fratrum Minorum, quæ legitur facta per Pium Quintum in eadem Bulla extinctionis Visitatoris Generalis Ordinis Tertiarij.

43 Quia non possunt vti communicatione † contra eos, à quibus desumunt communicationem, quidquid sit si ab alijs haberent priuilegia independenter ab ipsis Fratribus Minoribus,Franc.*in c.sicut n.*1. *de verb.signif. in* 6. Casarub.*in addit.in compen.priuil.Mendicantium verb.communicatio*,Erasmus Cochier.*de Iurisd.Ordin.in exemptos, part.*1.*q.*17. *n.*19. quòd si secus esset, ageretur de noua superioritate communicanda implicando contradictionem in eadem Pij V. Bulla prohibitam, ibi, *quæcunque sint, præsentibus tamen non repugnantia*, quod non est dicendum.

Et ita vtraque, &c.

* *Est supra in hac parte decisio* 577. *vbi alias decisiones in hac causa annotaui.*

REVERENDISS. COCCINO.

Hispaleñ. Dimidiæ Portionis.

Die Lunæ 17. *Decembris* 1635. *&*

Die Lunæ 14. *Ianuarij* 1636.

ARGVMENTVM.

Remissoria in beneficialibus, vt concedatur, quid requirantur. Prouisus Apostolicus petens remissoriam contra Prouisum ab Ordinario, quando ei sit concedenda illa, non retardata immissione d. prouisi ab Ordinario, & dicta immissio ex quo remedio detur.

SVMMARIVM.

1 *Remissoriam petenti ex probabili causa non denegatur.*
2 *Remissoria in beneficialibus non datur sine fumo.*
3 *Articulus vnus,quando est releuans sufficit, vt cæteri admittantur, & vt remissoria non possit denegari.*
4 *Et ad hunc effectum requiritur, quod ille articulus sufficiat ad victoriam causæ.*
5 *Remissoria in beneficialibus de stylo Rotæ non datur neq; in prima, nec in secunda instantia, sed tantum in tertia, & eam petenti in prima, vel in secunda instantia non datur nisi facta obligatione de stando vnicæ, & num.*7.
6 *Et hoc ea ratione, quia cum in beneficialibus agatur, de re, quæ non est in bonis nostris, sed solum nobis sit commissa administratio,causæ egent celeri expeditione.*
8 *Remissoriam in beneficialibus non possessor petens, requiritur,quod renunciet futuro sequestro.*
9 *In Beneficialibus possessor petens remissoriam, apponitur sequestrum, & n.*10.
11 *Remissoriam in beneficialibus non possessor petens, quare debeat renunciare futuro sequestro.*
12 *Clem.*1. *de sequestr. possess. & fruct. non habet locum, quando præcessit prima sententia, ad fauorem alterius partis.*
13 *Remissoria an concedatur in iudicio executiuo.*
14 *Tertius si veniat ad causam, & petat remissoriam ad probandum se esse proximiorem, cùm articulus sit releuans datur remissoria sine retardatione executionis.*
15 *Tertius veniens ad causam, non potest impedire executione ratione sui interesse.*
16 *Remissoria generaliter loquendo non datur contra agentem adipiscendæ possessionis,& ad impediendam illius immissionem.*
17 *Ab intestato non competit remedium l.fin. C. de edict. D. Adr. toll.*
18 *Litteræ Apostolicæ in beneficialibus habent executionem paratam ob illarum reuerentiam,ad instar testamenti ex l.fin.C.de edict. D. Adr.*
19 *Ordinarij cum prouideant,motu proprio,eorum gratiæ non egent iustificatione.*
20 *Gratia, quando non eget iustificatione, immissio debetur ex remedio l.fin.C.de edict. D. Adr.toll.*
21 *Feudum, quando quis obtinuit, & Dominus negat inuestituram sub prætextu fælloniæ, quæ non sit probata, feudatario competit remedium l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.ad obtinendam immissionem.*
22 *Immissio, quæ petitur ex inuestitura, est ita priuilegiata, sicuti illa,quæ petitur ex l.fin.C.de edict. D. Adr.*
23 *Officium Iudicis nobile potest implorari,vbicunque deficit actio, si æquitas id suadeat.*
24 *Officium Iudicis ad obtinendam immissionem vigore inuestituræ,competit,quatenus non datur remedium l.fin. C.de edict. D. Adr.toll.*
25 *Beneficium l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. licet multi teneant,quod non competat ab intestato, nemo tamen negat,quod hoc casu competat officium Iudicis.*
26 *Prouiso ab Ordinario debetur immissio, licet non sit declaratum ex quo titulo.*
27 *Remissoria non conceditur contra prouisum ab Ordinario, ex quo non conceditur contra agentem remedio*

remedio adipiscendæ ad illius immissionem impediendam.

28 *Immissionem quis impedire non potest, si non sit legitimus contradictor.*

29 *Ordinarij (cessantibus reseruationibus) habent potestatem conferendi beneficia, & Papa prouisis ab ipsis Ordinarijs agnoscit pro legitimis contradictoribus.*

30 *Prouisi ab Ordinarijs præferuntur prouisis Apostolicis.*

31 *Prouisi ab Ordinarijs, si habeant titulum coloratum, sunt legitimi contradictores aduersus prouisos à Papa, & possunt appellare à sententia lata super executione litterarum Apostolicarum, si ante sententiam coram executore suum titulum producant.*

32 *Ordinarij prouisio, si sit anterior in data, & cesset reseruatio, & agatur de beneficio vacante, est præferenda prouisioni Apostolicæ.*

33 *Prouisus si quis sit de beneficio vacanti ab Ordinario, cessante reseruatione, etiam stantibus potestatibus disparibus, attenditur prioritas temporis.*

34 *Papa solus potest prouidere de beneficio vacaturo.*

35 *de Beneficio vacaturo inferiores à Papa non possunt prouidere, sed solum de beneficio vacanti, cum non possint dare, nisi actionem personalem.*

36 *Prouisi ab Inferioribus à Papa, solum possunt petere, vt sibi prouideatur de præbenda, quod tunc vacat.*

37 *Prouisi à Papa, vel ab Ordinario si neuter possideat, is cui Papa contulerit, vel Legatus propter conferentis maiorem prærogatiuam, est alteri præferendus.*

38 *Prouisorum iura, quando sunt obscura, cæteris partibus ille vincit, qui habet titulum à maiori, & digniori, limita num. 39.*

40 *Collatio præbendarum in Cathedrali Ecclesia est simultanea inter Capitulum, & Ordinarium.*

41 *Et si Ordinarius tantum prouideat, prouisio erit nulla.*

42 *Papa præsumitur voluisse concurrere cum Ordinario, stante discordia, si in litteris prouisionis apponat clausulam, dummodo de tempore datæ præsentium non sit alteri ius quæsitum, & n. 43.*

44 *Papa nunquam est præsumendum, quod velit præiudicare validè prouisis ab Ordinario.*

45 *Mensis Augusti est reseruatus ob regulam octauam, hodie nonam.*

46 *Beneficium quod competit Ordinario, competit etiam Capitulo, quod simul cum Ordinario confert.*

47 *Sed secus hoc est hodie post Constitutionem Vrbani VIII. in qua disponitur, quod Cardinales soli per se ipsos, vel alios ad id deputandos absque Capitulis, Canonicis &c. possint conferre beneficia, vide hic & declarad. Constitutionem vt n. 48. 49. & 50.*

51 *Breue emanatum ad postulationem partis si non sit iustificatum non officit.*

52 *in Breue emanato ad instantiam partis, semper subintelligitur clausula, si preces veritate nitantur.*

53 *Clausula sublata in Breui emanato ad instantiam partis non suffragatur, si non apponatur altera clausula, quod de subreptione, vel obreptione dari non possit.*

DECISIO DLXXXV.

FVit per Dominos resolutum dandam esse remissoriam Celidonio facta obligatione de stando vnicæ sententiæ, & non retardata immissione prouisi ab Ordinario. Ratio
1 primi dicti fuit, quia ipse † petit remissoriam ad iustificandum suam gratiam, & ideò ex probabili causa, Caputaq. *decis.* 57. *part.* 3. Rota *in recent. part.* 2. *decis.* 578. Cùm enim punctus principalis consistat in eo, quod statutum
2 Ecclesiæ super collatione simultanea sit † editum in limine fundationis, & de hoc detur fumus, prout requiritur, Caputaq. *decis.* 60. *part.* 3. Seraph. *decis.* 1176. *num.* 1. & suffi-
3 ciat quod vnus articulus sit † releuans, vt cæteri sint admittendi, & vt remissoria non possit denegari, Cassad. *decis.* 3. *num. vlt. de sequestr. possess. & fruct.* Mantic. *decis.* 312. *num.* 2. Caualer. *decis.* 232. *num.* 1. *ian. mem. Greg. decis.* 124. *numer.* 3. & fuit sæpissimè resolutum. Et licet ad hunc effe-
4 ctum † requiritur quod ille articulus sufficiat ad victoriam causæ, Mantic. *dicta decis.* 312. *quæ duplicatur* 726. *n.* 1. *part.* 4. *diuers.* Attamen articulus in isto casu probatus sufficeret satis ad victoriam causæ, prout ex mox dicendis apparebit.

Quod autem sit danda facta obligatione de stando vnicæ probatur, quia in † beneficialibus de stylo Rotæ non 5
datur neque in prima, neque in secunda Instantia, sed tantum in tertia, Puteus *decis.* 297. *num.* 4. *lib.* 1. *& decis.* 52. *in princ. lib.* 1. *in correctis*, Seraph. *decis.* 555. *num.* 3. Boccacc. *de remissor. cap.* 3. *num.* 50. Seuerol. *eodem tract. cap.* 17. *in princ.* Vestr. *in prax. lib.* 6. *cap. vlt. num.* 2. & iste stylus inoleuit ad tollendam calumniam, quia cum in beneficialibus agatur † de re quæ non est in bonis nostris, sed solum nobis sit 6
commissa administratio causæ egent celeri expeditione. Vestrius, & Seuerol. locis præcitatis, & propterea si petitur in prima vel secunda instantia, datur quidem, sed facta obligatione † de stando vnicæ, & hæc verissima sunt, 7
quicquid in contrarium videatur dicere perfunctoriè decisio in causa Gerundeñ. Parochialis 21. Iunij 1630. coram R. P. D. Queippo tunc Rotæ Auditore, quia articulo ex professo discusso contrarium fuit resolutum in causa Teruleñ. Beneficij 3. Iulij 1634. coram Reuerendiss. P. D. meo Ghisilerio.

Et quamuis in hoc casu regulariter loquendo cum non possessor petit remissoriam † requiratur, quod renuncie- 8
tur futuro sequestro, Io. Paul. *decis.* 163. *quæ habetur lib.* 3. *part.* 3. *decis.* 919. Seuerol. *de remissor. cap.* 17. *in princ.* Scacc. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 777. *in fin.* prout sequestrum apponitur † quando possessor petit remissoriam, Verall. *decis.* 9
152. *num.* 2. *part.* 3. *& decis.* 919. ibidem tamen cum † re- 10
missoria sit danda non retardata immissione prouiso ab Ordinario, cessat ratio ex qua Celidonius non possessor deberet renunciare futuro sequestro. Ratio enim cur non possessor † renunciat futuro sequestro, ea est, quia si remis- 11
soria non daretur, ferenda esset sententia pro alia parte quæ ex concessione remissoriæ subit periculum ne ex nouis probationibus causam amittat, & apponatur super beneficio sequestrum: sed in hoc casu etiam si reportata remissoria Celidonius obtineret sequestrum, non posset apponi, cum *Clem.* 1. *de sequestr. poss. & fruct.* non † habeat locum 12
quando præcessit prima sententia Rotalis ad fauorem alterius partis. Cardinalis *in dicta Clem.* 1. *quæst.* 4. *num.* 13. Cassad. *decis.* 2. *de sequestr. poss. & fruct.* Simonet. *decis.* 81. Io. Andr. *in addit. ad Speculat. in regul. de sequestr. poss. & fruct.* Put. *decis.* 52. *post princ. & num.* 1. *lib.* 1. *in correctis.* Io. Paul. *decis.* 88. *quæ est decis.* 844. *lib.* 3. *part.* 3. *& est eadem cum decis. Putei.*

Quod verò sit danda remissoria non retardata Immissione prouisi ab Ordinario, patet quia aliter in iudicio † exe- 13
quutiuo non conceditur remissoria, Seraphin. *decis.* 294. *num.* 1. hinc si tertius venit ad causam & petat remissoriam 14
† ad probandum se esse proximiorem, cum articulus sit releuans datur remissoria sine retardatione executionis, Caual. *decis.* 610. *num.* 2. & ratio est quia tertius † non po- 15
test impedire executionem ratione sui interesse, *l. is à quo ff. de rei vend.* Ioseph. Ludou. *decis. Peruf.* 26. *num.* 26. Menoch. *cons.* 488. *num.* 7. Franc. *decis.* 261. *num.* 7. *& seqq.* Sutd. *decis.* 60. *num.* 6. Certum est enim quod generaliter loquendo non datur remissoria † contra agentem remedio adipiscendæ 16
possessionis & ad impediendam illius immissionem, Rota *decis.* 212. *num.* 7. *part.* 1. *recent.* & allegat Io. Paulum *decis.* 85. Seraph. *decis.* 294. & 1364.

Nec inficiari potest quin prouisio ab Ordinario debeatur immissio. Nam & si regulariter † loquendo, beneficium 17
l. fin. C. de edict. diu. Adrian. tollend. ab intestato non competat, vt per DD. communiter in dicta *l. fin.* Et in beneficialibus litteræ † Apostolicæ ob illarum reuerentiam habeant 18
executionem paratam ad instar testamenti ex beneficio dictæ *l. fin. c. si Capitulo & ibi glos. in verbo exequutor & cap. seqq. de præb. in* 6. Abb. *in cap. constitutus num.* 19. *in fin. de appellat.* Menoch. *de adipisc. remed.* 6. *num.* 35. Mohedan. *decis.* 13. *vt lit. pend.* Attamen cum Ordinarius prouideat † etiam motu proprio, & eius gratia iustificatione non 19
indigeat, Felin. *in cap. ad aures num.* 15. *conclus.* 14. *de rescript.* Gonzal. *in* §. 6. *proœm. numer.* 10. *&* 11. *& gloss.* 4. *num.* 183. *&* 184. *ac gloss.* 32. *num.* 48. Garz. *de benefic. part.* 6. *cap.* 2. *num.* 221. *& seqq.* Put. *decis.* 101. *lib.* 3. Achill. *decis.* 10. *in princ. & num.* 4. *de prob.* Seraph. *decis.* 1467. *num.* 1. & fuit resolutum in causa Romana Clericatus S. Petri coram laudandæ mem. Cardinale Hieronymo Pamphilio 27. Nouembris 1602. & aliàs sæpissimè, & propterea cum dicta gratia † non egeat 20
iustificatione, immissio debetur siue ex remedio *l. final. C. de edict. Diu. Adr. toll.* prout in simili competere dictum remedium quando quis † obtinuit feudum, & Dominus 21
negat

negat inuestituram sub prætextu felloniæ, quæ non sit probata, dicit Aluarott. *in cap.* 1. §. *insuper num.* 4. *vers.* & *prædicta sunt vera*, ibi, *quia principaliter sua petitio de prohibita feud. alienat.* per Frider. & ibi Isernia *num.* 60. *vers. si verò differt*, & hinc Roland. *in cons.* 1. *num.* 51. exemplificat, quod competat dictum remedium *l. fin.* etiam non scripto hæredi
22 si est vocatus † in inuestitura, quia ita est priuilegiata immissio quæ petitur ex inuestitura, sicuti illa quæ petitur vigore dictæ *l. fin.* & sequitur Surd. *in cons.* 571. *num.* 4. *vol.* 4. siue etiam dicta immissio debeatur officio Iudicis quatenus non posset competere dictum remedium *l. final.* nec aliud,
23 quia officium † Iudicis nobile potest implorari vbicumque deficit actio, si æquitas id suadeat *l. sime*, & *Titium ff. si cert. petat. l. hæreditas in fin.* & *l. planè*, *ac l. fin. ff. de petit. hæredit. l. quintus ff. de annuis legat.* & latè ad propositum, quod
24 officium Iudicis † ad obtinendam immissionem vigore inuestituræ competat, quatenus non detur remedium *l. fin.* dicunt Rol. *vbi supra num.* 54. & *seqq.* Cephal. *cons.* 30. *n.* 16.
25 vbi licet multi negent ab intestato † competere beneficium dictæ legis, nemo tamen negat competere Iudicis officium, Paris. *cons.* 22. *num.* 67. *lib.* 1. Soccin. iun. *cons.* 75. *num.* 17. & *in fine consilij*, Achil. Personal. *de adipisc. num.* 106. Bald. *in cap.* 1. *num.* 1. *vers. responde officio Iudicis de controuers. inter Mascul. & Fœmin.* & ibi Præpositus. *in proœmio vers. & intellige, quod mittatur in possessionem*, &
26 in puncto quod prouiso † ab Ordinario debeatur immissio non declarato ex quo remedio, fuit resolutum in causa Calaguritana Canonicatus Doctoralis 17. Iunij 1619. coram me, & in indiuiduo Rota habuit hunc sensum in causa Toletana Canonicatus 11. Ianuarij 1610. *coram b. m. Horatio Card. Lancell. vt in decis.* 212. *n.* 7. *part.* 1. *recent.* dum
27 negauit † remissoriam contra prouisum ab Ordinario, ex eo quod conceditur contra agentem remedio adipiscendæ ad impediendam illius immissionem, ergo claris verbis censuit, quod prouiso ab Ordinario competit interdictum adipiscendæ, quando aliud non obstat prout nihil in hoc casu obstare clarum est, vt statim demonstrabitur.

Neque obstat, quòd cum prouisus ab Ordinario non
28 possideat, non sit legitimus contradictor, *c. si à sede de præb. in* 6. quia verum est quod (cessantibus reseruationi-
29 bus) † Ordinarij habent potestatem conferendi, & Papa prouisos ab ipsis Ordinarijs agnoscit pro legitimis contradi-
30 ctoribus. † Vndè si possident, præferuntur prouisis Apostolicis, *vt in d. cap. si à Sede, de præbend. in* 6. Puteus *decis.* 4. *de præbend.* Sarnens. *decis.* 31. incipiente, *Si à Sede*, ex quo fit, vt si habeant coloratum titulum sint legitimi contradictores, & possunt appellare à sententia lata super
31 † executione litterarum Apostolicarum in fauorem prouisi Apostolici, dummodo ante sententiam coram Executore suum titulum produxerint, & fuit resolutum in causa Elnen. Beneficij S. Saluatoris 16. Decembris 1602. coram bon. mem. Penia, in qua in hac parte fuit reuocata alia decisio facta sub die 13. Nouembris eiusdem 1602. Sed iste non est casus noster, in quo cum cesset reseruatio, & pro-
32 uisio Ordinarij sit anterior in data, † & agatur de beneficio vacante, meritò est præferenda, Anchar. *in d. cap. si à Sede, num.* 1. *vers. secundo quæro*, Io. Andr. *num.* 2. Gemin. *num.* 4. & quando agitur de vacatione de præsenti,
33 quod cessante † reseruatione etiam stantibus potestatibus disparibus attendatur prioritas temporis dicit Butrius *in d. cap. si à Sede num.* 1. licet secùs sit si ageretur de vacaturo, quia tali casu semper præfertur prouisio Papæ est posterior,
34 quia † solus Papa potest prouidere de vacaturo secundum text. *in cap.* 2. *de præbend. in* 6. & *in cap. eum qui*, & *cap. si is cui* 39. *eodem tit.* & inferiores à Papa tantum possunt prouidere de vacanti, cùm non possint dare, nisi actio-
35 nem † personalem, & ideò prouisi ab eo possunt solum petere, vt sibi prouideatur de præbenda, quando vacat, & sic in hoc casu quando agitur de vacaturo prouisi ab Ordi-
36 narijs non habent idem Ius cum prouiso † à Papa, & hoc est, quod dicit Butrius *in d. cap. si à Sede num.* 1. & optimè licet breuiter insinuat, & declarat Abbas *in cap. relatum num.* 7. & ibi Butrius *num.* 6. *de præbend.* & latè prosequitur, & exornat Azeuedus *cons.* 12. *numer.* 31. & *seqq.* Nec potest fieri vis in verbis finalibus *d. cap. à Sede*, ibi, *si*
37 *verò neuter possideat*, † *is cui Sedes ipsa contulerit, vel Legatus propter conferentis ampliorem prærogatiuam est alteri præferendus*, quia intelligitur de altero cui eadem die Ordinarius contulit, vt habetur ex contextu litteræ & dicit Anchar. *in d. cap. si à Sede, num.* 1. *in princ.* ibi, *secundo nota*, *in* §. *si verò*, quod vbi iura partium sunt obscura, cæteris
† paribus ille vincit, qui habet titulum à maiori, & di- 38
gniori. Non autem de eo cui Ordinarius prius prouidit, quando cessant reseruationes, & agitur de prouisione de
vacanti † non autem de vacaturo, vt dicit idem Anchar. 39
d. num. 1. *vers. sed videtur*, vbi quod si agitur de prioritate, & posterioritate non est habenda prædicta consideratio, & hoc clarè dicunt Doctores supra citati.

Neque facit, quod omnes prædictæ responsiones procederent si Papa voluisset concurrere † cum Ordinario, sed 40
cum agatur de dimidia portione existente in Cathedrali, collatio est simultanea inter Ordinarium, & Capitulum. Cassador. *decis.* 22. *de præbend.* Gonz. *glos.* 45. *in princ. num.* 36. & propterea † prouisio Ordinarij fuerit nulla, 41
Puteus *decis.* 21. *de præbend.* Rota *decis.* 702. *part.* 4. *diuers.* Gonzal. *glos.* 24. *num.* 52. & Papa stante ista discordia voluit prouidere. Quia fuit responsum, quod & in isto casu Papa voluit concurrere † stante dicta discordia, vt clarè 42
probatur ex clausula apposita in litteris, *Dummodo de tempore datæ præsentium non sit alteri Ius quæsitum*, quæ clausula ponitur quando Papa † concurrit cum Ordinario Sar- 43
nen. *in regul. de iur. quæsit. non toll. qu.* 1. *in princ.* & fuit dictum *in causa Hostunen. Capellæ* 17. *Nouembris* 1600. *coram bon. mem. Iusto*. Ideò punctus stat in eo, an prouisio Ordinarij sit nulla, quia si fuit valida, † Papa non intelle- 44
xit præiudicare prouiso ab Ordinario, Rota *decis.* 7. *de præbend. in nou.* & latè deducitur in dicta causa Hostunen.

Et visum fuit Dominis non probari nullitatem dictæ gratiæ Ordinarij, quia huiusmodi dimidia portio vacauit in
Mense Augusti, † semper reseruato ob regulam octauam 45
nunc nonam, quæ non comprehendit Cardinales, & licet aliàs in pluribus decisionibus fuerit resolutum, quod beneficium, † quod competit Ordinario, competat etiam Ca- 46
pitulo, quod simul cum Ordinario confert, tamen secus est post Constitutionem Vrbanam S. D. N. in qua disponitur, quod Cardinales soli per se ipsos, vel alios ad id deputandos absque Capitulis, & Canonicis, alijsque quamcumq; ordinariam dispositionem eorundem beneficiorum similiter coniunctim, vel diuisim cum eisdem Cardinalibus habentibus, dummodò aliàs sub Indulto eis concesso comprehendantur, liberè prouideant, neque Capitula, aut Canonici huiusmodi priuilegio, quod Cardinalibus Præsulibus nullo habito Capitulorum, & Canonicorum respectu
concessum esse dignoscitur gaudere frui, aut Ius aliquod 47
indè prætendere possint. Et hac de causa certum est, quod Capitulum non potuit iuuari ex gratia, quàm habet Ordinarius Collator.

Et quamuis dicatur, quod Cardinalis Ordinarius Collator non habeat Indultum, & tamen prædicta † constitu- 48
tio Vrbana videatur se restringere ad Indulta ibi, *Dummodò aliàs sub Indultis eis concessis comprehendantur*. Attamen hoc non refert, quia Constitutio solum declarat, quod Papa non vult concedere dictam facultatem conferendi quoad beneficia, quæ non comprehenduntur sub Indultis, non autem restringit se ad collationem, quæ spectat ex Indultis; Cùm dicta Constitutio † loquatur nedum de ipsis 49
Indultis, sed etiam de alijs facultatibus, & præsertim de exceptiones, vt Cardinales non comprehendantur sub regula reseruatoria mensium, vt patet ex tenore ipsius Constitutionis, in cuius principio dicitur, *quod acceptoper S. D. N. quod Cardinales super Indultis, & facultatibus disponendi de beneficijs Ecclesiasticis Sedi Apostolicæ reseruatis, & affectis à Sede prædicta sibi concessis per Capitula, & Canonicos Cathedralium Ecclesiarum quibus illi, &c. præsunt, impediuntur sub prætextu, quod ipsi Capitula, & Canonici ius nominandi, &c. de beneficijs in mensibus non reseruatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus locorum Ordinarijs coniunctim, vel diuisim habentes tanquam membra capiti adhærentia à Cancellariæ Apostolicæ regula mensium reseruatoria, à qua Cardinales præseruantur, etiam excipi* (hoc est sicut Cardinales in dicta regula non comprehendantur, ita ab ipsa etiam regula debeat excipi Capitulum quando Cardinalis est Ordinarius) & subditur, *facultates, ac Indulta quæ certarum reseruationum obstacula tollunt sibi quoque suffragari debere prætendunt*. Posteà subdit eadem Constitutio: *Et attendens priuilegium, quod Cardinales in prædicta regula præseruentur eis intuitu Cardinalatus concessum esse, &c.* quare facta prædicta narratiua S. D. N. statuit, vt suprà dictum fuit. Vndè clarè patet, quod prædicta Constitutio † comprehendit etiam bene- 50

ficia

ficia quorum collatio ratione mensis spectaret ad Summum Pontificem, si Cardinalis comprehenderetur sub regula reseruatoria mensium, & iste intellectus non est nouus, cùm Rota idem dixerit in causa *Cremonen. Canonicatus* 14. *Ianuarij* 1630. *coram R. Domino meo Durano nunc Episcopo Vrgellen.*

Neque obstat, quod dicta Constitutio non habeat locum quando in limine fundationis fuit editum statutum super simultanea, vt in suo Breui declarauit S. D. N. Quia
51 cùm istud Breue † emanauerit ad postulationem partis, & non sit iustificatum, non officit, Rota *decis.* 173. *num.* 5. &
52 *ad fin. part.* 3. *recent.* habet † enim tacitam clausulam, si preces veritate nitantur, *cap.* 2. vbi Abb. *numer.* 3. *de rescript.* Cæsar de Graff. *decis.* 12. *num.* 1. *de probat.* Rota *in recent. decis.* 24. *num.* 1. *part.* 2. Nec potest suffragari clau-
53 sula sublata posita in dicto Breui, quia cùm agatur † de Breui ad instantiam partis concesso, & non fuerit apposita alia clausula, quod de subreptione, vel obreptione dari non possit non operatur, nisi prius iustificentur narrata, Gonzal. *super regul.* 8. *glos.* 66. *numer.* 22. & *seq.* Rota *decis.* 96. *per tot. part.* 4. *diuersor.* Cardin. Caual. *decis.* 92. *num.* 3. fuit sæpissimè resolutum.

Et ita concluſum vtraque parte informante.

R. P. D. CARILLO.

Romana Donationis de Mongellinis.

Die Lunæ 14. *Ianuarij* 1636.

ARGVMENTVM.

Religionem ingressurus, si omnia sua bona donat suo Curatori, & postea intra duos menses proximos ante professionem fecit aliam donationem de eisdem bonis alicui alio, seruatis debitis solemnitatibus, ista secunda facit cessare primam, & quid si in prima adsit pactum de non reuocando, & etiam iuramentum. Donatio facta à Minore eius curatori an subsistineatur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta à volente ingredi Religionem, si sint seruatæ solemnitates à iure requisitæ, & iuxta formam præscriptam à Sacr. Conc. Trid. valet.*

2 *Donatio facta ob ingressum Religionis, dicitur donatio causa mortis, cum eius effectus pendeat à professione, quæ dicitur mors ciuilis.*

3 *in Donatione causa mortis, si adsit conditio protestatiua pendens à mera potestate donantis, hoc casu facilius potest reuocari.*

4 *in Donatione causa mortis, si sit appositum pactum de ea non reuocanda, tunc d. donatio transit in donationem irreuocabilem inter viuos.*

5 *Donatio causa mortis, ob appositum pactum de non reuocando, tunc transit in donationem irreuocabilem inter viuos, quoad pactum appositum est in substantialibus, secus si in executiuis.*

6 *Pactum de non reuocando donationem causa mortis, tunc non operatur irreuocabilitatem, quoties donatio irreuocabilitatem non patitur, & n.* 7.

8 *Donatio causa mortis, si iuramento firmata sit, tunc pactum de non reuocando, operatur irreuocabilitatem.*

9 *Iuramentum in donatione causa mortis censetur appositum, iuxta naturam donationis, quæ cum sit reuocabilis, iuramentum pariter censetur reuocabile.*

10 *Iuramentum sequitur naturam actus, super quo interponitur.*

11 *Minor donare non potest Curatori, & si donat, talis donatio est nulla, & fraudolenta, & nec iuramento confirmari potest.*

Quæ doctrina procedit, etiam in Curatore non confirmato, & in quolibet alio administratore, n. 13.

Quod ampliatur etiamsi Curator, vel Administrator renunciauerint curæ, vel administrationi, ante donationem, num. 14. *vel si ea alias finita, alius Curator non fuit petitus, n.* 15.

12 *Iuramentum si contineat turpitudinem ex parte recipientis, & iniquitatem ex parte iurantis, seruari non debet.*

16 *Donatio remuneratoria, vt substineatur inter personas prohibitas, requiritur, vt merita concludenter probentur, & non per assertionem donantis.*

17 *Concil. Trident. sess.* 25. *cap.* 16. *de regular. comprehendit non solum donationes, & renunciationes factas à Nouitijs intra duos menses proximos ante professionem, sed etiam illas, quæ fiunt ante ingressum Religionis, cum narratiua ipsius ingressus, & contraria opinio, quando procedat, vide n.* 20.

18 *Donationes factas tempore Nouitiatus Concil. Trident. sess.* 25. *cap.* 16. *de regul. reprobat, nisi intra duos menses proximos ante professionem, ex eo, quod donatis bonis non remanet Nouitijs libertas egrediendi propter timorem non recuperandi bona.*

19 *Donationes factas ante ingressum Religionis. Concil. Trid. sess.* 25. *cap.* 16. *de regul. censetur reprobare intuitu ipsius ingressus, cum per illas auferatur ingredi volentibus libera facultas ingrediendi, nam cum se videant spoliatos bonis donatis, cogi videntur ad ingrediendum ipsam Religionem.*

21 *Donatio facta per eum, qui vult ingredi Religionem, quando præsumatur facta in fraudem Concil. Trident. sess.* 25. *cap.* 16. *de regular.*

22 *Donatio vel renunciatio bonorum quando fit ante ingressum Monasterij, tunc nullatenus intrat dispositio Concilij Trident. sess.* 25. *cap.* 16. *de regul.*

23 *Et ratio est, cum Concilium sit correctorium Iuris Communis, ideò in suo tantum casu venit seruandum, non autem in diuerso.*

24 *Donatio facta intuitu ingressus religionis, in ea nulla requiritur statutorum solemnitas, & quare, numer.* 25.

DECISIO DLXXXVI.

DOminicus Mongellinus ingressurus Seraphicam Religionem Diui Francisci de Obseruantia sub die 24. Maij anni 1634. donauit Hieronymo Lucatello Auunculo, & Curatori, seu administratori suo omnia bona præsentia, & futura, ea lege, & pacto, quod donatio ita demum sortiretur effectum, si donator habitum D. Francisci, seu alterius Ordinis susciperet, & professionem emitteret. Deinde sub die 23. Aprilis 1635. ingressus iam Religionem D. Francisci intra duos menses proximos ante professionem, fecit aliam donationem de eisdem bonis pro duabus tertijs partibus ad fauorem Angelæ, & Virginiæ de Mongellinis suarum sororum, & pro alia tertia parte ad fauorem d. Auunculi cum nonnullis pactis, & conditionibus, de quibus in ipsa donatione. Orta autem lite inter partes super validitate harum donationum, & proposito per me dubio: Quæ donatio esset attendenda? Domini pro secunda donatione responderunt.

Et moti fuerunt, quia facta fuit cum omnibus † solemni- 1
tatibus à Iure requisitis, & iuxta formam præscriptam à sacro Concilio Tridentino *sess.* 25. *cap.* 16. *de Regul.* & ideò attendi debet, Sanc. *super Decal. lib.* 7. *cap.* 5. *qu. vlt. num.* 64. & *seqq.* Guttier. *in cap. quamuis pactum de pact. lib.* 6. *in verb. dum nuptui tradebatur n.* 2.

Nec obstat prima donatio, quia cùm facta fuerit † ob 2
ingressum Religionis, dicitur donatio causa mortis, cum eius effectus pendeat à professione, quæ dicitur mors ciuilis, Io. Andr. *in cap. statuimus num.* 21. *ad med. de Regul.* vbi Hostiens. *numer.* 4. Rota *in Romana de Melchiorys* 16. *Martij* 1620. & 10. *Decembris* 1621. *coram bon. mem. Buratto. Vnde illa rectè potuit reuocari, l. mortis* 30. *ff. de donat. caus. mort.* Guttier. *de iuram. confirm. cap.* 12. *num.* 1. & *seqq.* Præsertim cùm dicta donatio fuerit facta sub conditione potestatiua pendente à mera voluntate † donantis, 3
nempè quatenus vellet profiteri, & non aliter, in quo casu potuit facilius reuocari, Menoch. *cons.* 208. *num.* 4. Rota *decis.* 539. *num.* 7. *part.* 4. *recent.*

Nec releuat pactum de non reuocando appositum in 4
prima donatione quod operatur, † vt donatio causa mortis transeat in donationem irreuocabilem inter viuos, *l. vbi ita donatur, ff. de donat. caus. mort.* quia quicquid sit, an tale pactum fuerit in dicta donatione appositum in substantialibus, vel in executiuis, † ita vt in primo casu 5
operetur irreuocabilitatem, in secundo verò non, vt tradunt Guttier. *d. cap.* 12. *num.* 5. *in med.* Ant. Gomes 2. *tom. tit. de donat.*

donat. num. 22. Dixerunt Domini prædictum pactum non
6 operari irreuocabilitatem, quotiescumque contractus, † seu donatio irreuocabilitatem non patitur, prout in casu nostro, in quo constat, quod si daretur irreuocabilitas, esset contra mentem donantis volentis donationem remanere
7 reuocabilem, dum Religionem † non ingrederetur, nec in ea professionem emitteret: vt benè explicat Barbos. *in l. quæ dotis* 34. *num.* 120. *vers. limita igitur, ff. sol. Matrim.* Gabr. *cons.* 96. *n.* 8. *&* 9. *lib.* 2. Molin. *de Hisp. primog. lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 46. *&* 53. *vbi ita interpretatur text. in d. l. vbi ita donatur*. Et in puncto Rota *in Giennen. Capellaniæ* 23. *Martij* 1620. *coram Eminentiss. Pamphilio*.

Nec facit, quod dicta donatio fuerunt confirmata iura-
8 mento, in quo casu pactum † de non reuocando operatur irreuocabilitatem, vt firmat Guttier. *d. cap.* 12. *numer.* 7. Etenim obiectum tollitur. Primò, quia iuramentum
9 † censetur appositum iuxtà naturam donationis, quæ cum sit reuocabilis ex supradictis, iuramentum pariter reuoca-
10 bile censeri debet, quia sequitur † naturam actus, cui adhæret, vt benè firmatur *in d. Romana de Melchiorijs coram bon. mem. Buratto*. Secundò, tollitur, quia cùm donatio fuerit nulla, & fraudolenta ex eo, quod minor non
11 potest donare † Curatori, iuramentum non potuit confirmare donationem, cùm illud tanquam continens turpi-
12 tudinem ex parte Curatoris † recipientis, & iniquitatem ex parte minoris iurantis seruari non debeat, Guttier. *de tutel. 2. part. cap.* 5. *num.* 60. *&* *cap.* 15. *num.* 23. *&* *præcipuè num.* 26. *&* *seqq. &* *de iuram. confirm. part.* 1. *cap.* 40. *num.* 5.
13 *in fin.* Quæ doctrina procedit † etiam in Curatore non confirmato, & in quolibet alio administratore, Rebuff. *ad constit. Regn. tom.* 2. *tit. de donat. glos.* 9. *num.* 2. *fol.* 363. Guttier. *de iuram. confir. d. part.* 1. *cap.* 40. *num.* 5. *vers. limi-*
14 *ta, & cons.* 14. etiamsi † Administrator renunciauerit curæ, vel administrationi ante donationem, vt prætenditur
15 in hoc casu, vel aliàs finita fuerit cura, dum † Curator, seu administrator non petijt alium Curatorem, *l. si autem §. si Tutor ff. de administr. Tutel.* Guttier. *de Tutel. 2. part. cap.* 19. *num.* 15. 16. *&* 18.

Nec subsistit, quod prædicta donatio fuerit remunerato-
16 ria, quia ad hoc vt donatio † remuneratoria substineatur inter personas prohibitas, requiritur, vt merita concludenter probentur, non verò per assertionem donantis, Guttier. *de iuramen. confirmat. part.* 1. *cap.* 5. *numer.* 16. Rota *coram Card. Seraphino* 181. *num.* 9. *&* *decis.* 1170. *num.* 5. *coram eodem, &* *decis.* 591. *num.* 10. *part.* 3. *recent.*

Præterea dixerunt Domini dictam primam donationem
17 fuisse nullam, quia facta fuit contra mentem † Sacri Concilij *dicto cap.* 16. quod comprehendit non solum donationes, & renunciationes factas à Nouitijs intra duos menses proximos ante professionem, sed etiam illas, quæ fiunt ante ingressum Religionis, cum narratiua, & mentione expressa ipsius ingressus, seu cum conditione quatenus donans profiteatur, * ex communi sententia, de qua latissimè Sanc. licet ipse eam non sequatur *d. lib.* 7. *cap.* 5. *numer.* 3. Nauarr. *cons.* 7. *&* 8. *in princ. tit. de Regul. lib.* 3. Paris. *de resignat. lib.* 3. *quæst.* 13. *num.* 9. Azor. *instit. moral. lib.* 13. *cap.* 9. *qu.* 2. Molin. *de iust. & iur.* 1. *tom. disput.* 149. *col.* 7. Emman. Rodr. *quæst. regul. tom.* 2. *qu.* 47. *art.* 8. Menoch. *cons.* 388. *num.* 7. *vol.* 4. Spin. *de testam. glos.* 12. *princ. num.* 50. Ceual. *com. opin. qu.* 11. 5. Campanil. *de Regul. rubr.* 12. *cap.* 3. Fr. Hieron. à Sorb. *in tract. de Priuil. fratr. Minor. in verb. Nouitius sub tit. de disp. bon. ipf. nouit.* Et sic censuit Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Interpretum, vt refert Paris. vbi supra. Et ratio est, quia
18 sicut Concilium reprobauit donationes † factas tempore Nouitiatus, nisi intrà duos Menses proximos ante professionem ex eo, quod donatis bonis non remanebat Nouitijs libertas egrediendi propter timorem non recuperandi bona donata; ita etiam eadem ratione censetur Concilium
19 reprobasse donationes factas ante † ingressum Religionis, intuitu tamen ipsius ingressus; cùm per illas auferatur ingredi volentibus libera facultas ingrediendi, nam cum se videant spoliatos bonis donatis, cogi videntur ad ingrediendum ipsam Religionem, vt ponderat Sanc. *d. cap.* 3. *num.* 3. Et Doctores contrarium tenentes, & adducentes etiam pro se declarationes Sacræ Congregationes intelligi
20 debent, † quando facta est donatio simpliciter sine mentione ingressus, nec intuitu ingrediendi Religionem, vt distinguit Campanil. *vbi supra d. rubr.* 12. *cap.* 3. *num.* 17.

Quæ eo faciliùs in proposito casu procedere videntur cum paulò post factam donationem dictus Dominicus in-
gressus fuerit Religionem, quo casu † censeri factam in 21
fraudem Concilij, etiam non facta mentione ingressus, tenent Guttier. *in d. cap. quamuis pactum n.* 5. & Emman. Rodrig. *quæst. regul. tom.* 2. *quæst.* 47. *art.* 8. quem refert Sanc. *d. cap.* 5. *num.* 2.

Et ita decisum vtraque parte informante.

ANNOTATIO.

Aduerte tamen, quod Rota matura deliberatione recessit ab hac opinione, & decisione &c. *coram R. P. D. meo Roias in causa Romana Donationis* 1. *Februarij* 1640. vbi attestatur contrariam sententiam, quod dispositio dicti Concilij Tridentini non † habeat locum, quando donatio, vel 22
renunciatio fit ante ingressum intuitu ingressus, reuocando antiquas declarationes tenet Sacra Eminentiss. Congregatio Concilij, vt referunt, eamque sequuntur infrascripti DD. Quaran. *in summ. Bull. in ver. dubium pag.* 330. Passarell. *de priuil. Minor. c.* 37. qui refert, quod pro hac opinione fuit iudicatum, Grat. *decis. March.* 37. *per tot.* vbi hanc opinionem ex multis comprobat, addit. ad Nauarr. *in d. cons.* 81. *&* 82. *in fin.* Bened. Ægid. *in repet. l.* 1. §. 4. *num.* 22. *in fin. C. de sacrosanct. Eccles.* August. Barbos. *in remiss. DD. ad Concil. Trid. d. sess.* 25. *cap.* 16. *de Regul. & de potest. Episc. alleg.* 99. *num.* 1. *&* *per tot.* Riccius *coll.* 454. *&* *decis.* 295. *part.* 2. *num.* 10. Borgn. *decis.* 11. *num.* 113. *part.* 3. Vega *in sum. tom.* 1. *cap.* 91. *cas.* 4. *&* *tom.* 2. *cap.* 50. *cas.* 3. Confect. *in priuil. Mendic. in notab. positis post Bullas Apostolicas tit.* 13. *cap.* 12. *in fin. &* *cap.* 13. Costa *de remed. subsid. remed.* 85. *in fin.* Menoch. *sibi contrarius de arbitr. iudic. cap.* 436. *num.* 4. *&* *in addit. ad lib.* 2. *cap.* 430. *numer.* 3. vbi miratur de Nauarr. & Molin. qui contrarium tenuerunt, Garz. *de benef. part.* 11. *cap.* 9. *num.* 15. Pater Dian. *resolut. moral. tom.* 3. *tract.* 2. *de dubijs Regul. cap.* 55. vbi quod hæc opinio verior sibi videtur, & refert de verbo ad verbum declarationem Concilij, Vgolin. *de potest. Episc. cap.* 20. §. 7. *num.* 3. Villalob. *in summ. tom.* 2. *tract.* 35. *differ.* 17. *num.* 4. Armendar. *in addit. ad recompill. ll.* Nauar. *lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de relig. num.* 20. *&* 23. Gallet. *in margar. cas. conscien. in ver. Religiosus pag.* 216. *col.* 1. *vers. Nouitius*, Marta *de success. legal. part.* 3. *qu.* 13. *art.* 1. *sub num.* 23. Mandos. *cons.* 22. *n.* 8. Zanard. *in direct. Theol. part.* 2. *cap.* 17. *vers. primo si facta*, Thesaur. *qq. for. lib.* 2. *qu.* 56. *num.* 8. Megal. *lib.* 1. *cap.* 2. *l.* 2. *cap.* 27. *num.* 24. Cutell. *de donat. contempl. matrim. tract.* 1. *discuss.* 2. *part.* 3. *num.* 153. Nald. *tit. Religiosus num.* 1. Fr. Bartholom. de Vecchis Capucc. *in prax. obseru. in admitt. nouit. disp.* 8. *dub.* 8. *num.* 4. Franc. Molin. *de rit. nupt. qu.* 99. *lib.* 3. *num.* 4. Campan. *in diuers. iur. canon. rub.* 12. *cap.* 3. *num.* 17. Bartholom. de S. Fausto *in thesau. relig. lib.* 5. *qu.* 183. qui DD. cumulat, Sorb. *in addit. ad compend. Mendic. vers. sed hic sunt aliqua aduertenda*, Roder. *qq. Regul. tom.* 2. *quæst.* 47. *art.* 8. vbi quod pro hac opinione fuit iudicatum, & refert, quod pro ea consuluerunt quamplures ibi nominati, Cened. *quæst.* 6. *num.* 8. vbi veriori, Negusant. Iun. *cons.* 10. *numer.* 49. Molin. *de rit. nupt. lib.* 3. *quæst.* 99. *num.* 29. *vers. his non obstantibus, &* *num.* 39. *&* 49. Caiagnol. *cons.* 17. *num.* 22. *lib.* 1. qui refert in praxi receptam esse istam sententiam, Sanch. *in sum. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 5. *n.* 4. Aldana *in compend. can. resol. lib.* 2. *tit.* 8. *num.* 5. Hector Capycius Latro *decis.* 31. *num.* 7. vbi quod hæc opinio frequentiori DD. calculo est approbata, decisionibus supremorum Tribunalium roborata, & declarationibus Eminentissimorum Cardinalium sic Sac. Concil. est interpretata, Rota *in Tarentina donationis* 3. *February* 1607. *coram Sacrato, & in Parmen. Transactionis coram Duran. decis.* 121. *numer.* 39. *in impress. in Perusin. hæreditatis* 10. *Decembris* 1628. *coram bon. mem. Card. Virili*, & huius opinionis negatiuæ præcipua ratio est, quia † dictum Concilium est 23
correctorium iuris communis, & propterea non potest intelligi nisi in casu suo, quando scilicet ingressus Monasterium facit donationem, vel renunciationem facere intendit, *& supradicta decisio in causa Romana Donationis fuit deinde super hoc capite amplè confirmata coram eodem sub die* 17. *Decembris* 1640. *quæ duæ decisiones vnà cum alia in eadem causa sub die* 15. *Martij* 1641. *coram eodem, erunt in altero tomo*.

In hac materia est etiam notandum, quod huiusmodi donationes, seu renunciationes † factæ ob futurum in- 24
gressum in Religionem non requirunt statuti solemnitates, vel ex eo, quia dicuntur ob causam, vel ex eo quia † in- 25
gressurus

greſſurus in Religionem habet liberam facultatem diſponendi de rebus ſuis, & ſic abſque ſolemnitatibus, prout in ſpecie his, & alijs rationibus firmant Bero *in cap. in præſentia 8. num. 155. de probat.* Dec. *conſ. 31. num. 3.* Simon de Præt. *conſ. 72. num. 8.* Manent. *conſ. 58. num. 47. & per tot.* Amat. *deciſ. March. 46. num. 22. & in terminis Statut. Vrb.* dixit Rota coram bon. mem. Buratt. *deciſ. 461. n. 7.* quam deciſionem quidquid dixerit Grat. *diſcept. 975. num. 44.* Rota abſque aliquo ſcrupulo ſequuta eſt *coram R. P. D. meo Dunozetto in Romana Succeſſionis de Comitibus 15. Ianuarij 1642. cum alijs ibi deductis.*

Paulus Rubeus.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. MACHIAVELLO.

Gerundeñ. Iuris Fabricandi.

Die Mercurij 23. Februarij 1636.

ARGVMENTVM.

In ſolo proprio, cuilibet permiſſum eſt vſque ad ſydera extollere mœnia ſuæ domus, dummodo tamen non ſit conſtituta ſeruitus in contrarium. Identitas qualiter ſit probanda. Pro libertate in dubio eſt iudicandum. Domum ſuam extollere vſque ad Cœlum eſt licitum, etiam ſi damnum vicino inferatur.

SVMMARIVM.

1 *Domum ſuam extollere vſque ad Cœlum, vnicuique licet.*
2 *in Identitate bonorum fundans intentionem ſuam debet eam concludenter probare.*
3 *Probatio debet concludere per neceſſe.*
4 *Identitas alicuius loci, non dicitur probata, ſi indicia adducta, poſſint locis parum diſtantibus à d. loco adaptari commodè, nam ex hoc probatio redditur æquiuoca, & nutans.*
5 *Identitas vt probetur, debent afferri demonſtrationes concludentes, & ſpeciales, quæ niſi loco de quo quæritur conueniant.*
6 *Contiguitas non datur niſi inter ea, quorum extrema ſe tangunt.*
7 *In ſeruitute ſe fundans tenetur eam plenè, & concludenter probare.*
8 *pro Libertate, & ſeruitute ſi concurrant indicia ea libertatis ſunt præferenda.*
9 *Teſtibus nulla fides eſt adhibenda, ſi nec de viſu, nec ex certa ſcientia conducè facti, conantur de re antiquiſſima, ac ſupra hominum memoriam, per ſolam credulitatem deponere.*
10 *in Antiquis magis ſtatur ſcripturis, quàm teſtibus.*
11 *Teſtes nullum probationis gradum faciunt ſi ſint examinati à Iudice remiſſoriali allegato ſuſpecto, & poſt appellationem ab vlteriori proceſſu interpoſitam.*
12 *Aedificare vnicuique licet in proprio ſolo vſque ad Cœlum, etiam ſi vicino damnum aliquod inferatur, dummodo principaliter non fiat ad æmulationem, vel animo nocendi.*
13 *Aedificare quis non præſumitur ad æmulationem, vel animo nocendi vicino, amplia n. 14.*

DECISIO DLXXXVII.

ORientalem, ac ſuperiorem Collis Gerundæ partem occupat Monaſterium Prædicatorum, quod hinc inde lato extenditur ambitu, & erga ſolis occaſum deſcendens terminatur via publica, quæ ab Aquilonari Ciuitatis Ianua ad Meridiem vergit. Cùm autem Patres Societatis Ieſu qui inferiorem partem eiuſdem Collis obtinent ſecus huiuſmodi viam nouum ædificarent domicilium, ad impediendam illius ſtructuram inſurrexerunt ſupradicti Monaſterij Patres aſſerentes, quod in eodem loco, in quo ſimilis ædificij iacta fuerant fundamenta, aderat ad ipſorum fauorem ſeruitus altius non tollendi. Verumtamen propoſito hodie dubio, an Patribus Dominicanis talem ædificationem prohibere liceret, Rota negatiuè reſpondit.

Aſſiſtunt enim iura Patribus Societatis, quibus propterea licitum eſt in proprio † ſolo Domus ſuæ Mœnia vſque ad Cœlum, quod vnicuique liberum eſſe debet extollere, *l. altius, C. de ſeruit. acqu. l. Proculus 26. ff. de damn. infect. l. fin. in princ. ff. de ſeruit. l. cum eo 8. & l. Imperatores 13. de ſeruit. Vrb. præd.* Honded. *conſ. 80. num. 14. vol. 1.* Surd. *conſ. 127. num. 18.* & dictum fuit in Romana Tramontanæ 7. Iunij 1623. coram R. P. Domino meo Pirouano, & in Macerateñ. Fabricæ 26. Maij 1634. coram Reuerendiſſimo D. Epiſcopo Vrgelleñ. 1

Nec prætenſa ſeruitus pro parte Patrum Prædicatorum viſa fuit ſufficienter probari, quamuis enim quidam Vincentius Macellarius, ac Petrus Arditus vſque de anno 1624. eam in quibuſdam proprijs ipſorum tenimentis promiſerint, tamen cùm per lapſum quatuor ferè ſæculorum, ita immutata fuerit ibi rerum facies, vt impoſſibile propemodum ſit reperire nunc certum, vbi antiquiſſimorum confinium, non poteſt amplius ex eorum combinatione indubitanter deſumi, an verè in illomet ſpacio in quo controuerſum Ieſuitarum ædificium, fuit ſuperimpoſitum extarent iam ſupradicta tenimenta, quæ ſeruituti obnoxia præſumuntur; cùm tamen Patres Dominicani ad ſubuertendam claram iuris diſpoſitionem Patribus Ieſuitis fauorabilem † tenerentur hoc tanquam fundamentum ſuæ intentionis concludenter probare, *l. ſi in rem. 6. ff. de rei vendic.* Ruin. *conſ. 30. numer. 6. lib. 1.* Roland. *conſ. 67. num. 4. vol. 2.* Menoch. *conſ. 21. num. 34.* Surd. *conſ. 1. numer. 102. & conſ. 135. num. 51.* Rota *deciſ. 295. num. 12. part. 1. recent.* 2

Non obſtant ingeniosè deducta ad id demonſtrandum, nimirum quod idem ſit locus controuerſiæ, ac antiquæ ſeruituti, quoniam † non concludunt per neceſſè, cùm ſtantibus coniecturis ad talem finem inueſtigatis, adhuc dubitari poſſit an potius tenimenta ſupradicta iaceret antiquitus intra ſepta Monaſterij Prædicatorum, quod varijs exturbatis circa domibus, ac forſitan via aliqua etiam deleta, magno erga meridiem ſeſe extendens circuitu, cum nonnulla viridaria intra ſe clauſerit, potuit quoque hæc Macellarij atque Arditi bona ibidem comprehendere. Ad probandam verò huiuſmodi identitatem non ſimilia indicia, quæ cùm poſſint locis parum diſtantibus à ſitu noui ædificij † commodè adaptari æquiuocam, ac nutantem exhibent probationem, ſed demonſtrationes concludentes, ac ſpeciales requirebantur, † quæ nimirum nonniſi loco, de quo quæritur, conuenirent, Corn. *conſ. 91. num. 14. verſ. ſecus videtur lib. 1.* Rota coram Card. Seraphin. *deciſ. 804. num. 5. & coram Card. Caual. deciſ. 578. num. 1. & coram Papa Greg. deciſ. 455. num. 10. & in recent. deciſ. 295. num. 8. part. 1.* 3 4 5

Sed vlterius tantum abeſt, quod ex adductis per Patres Dominicanos talis qualis neceſſaria eſſet loci identitas probaretur, vt imò potius ex rationibus in contrarium ponderatis ea penitus excluſa remanſerit; cum in inſtrumentis, in quibus fuit promiſſa ſeruitus enuncientur bona Macellarij atque Arditi, ita contigua fuiſſe Monaſterio Prædicatorum, & vnico ſolummodo intercedente pariete à ſimilibus bonis ad tale Monaſterium pateret aſcenſus, manifeſtè apparuit prætenſam identitatem verificari non poſſe ſuper loco noui ædificij, cuius ſoli ſuperficies nunquam contigua extitit dictæ Dominicanorum manſioni, cum inter vtramque ab immemorabili tempore interceſſerit via publica, atque ita ſemper inter ſe fuerint diſtinctæ, ac ſeparatæ, † contiguitas verò non datur niſi inter ea quorum extrema ſe tangunt, text. *in l. ſed & loci in fin. & l. ſeq. ff. fin. regund. gloſ. in c. ſi Ciuitas, verb. contiguis de ſent. excomm. in 6.* vbi Anchar. *num. 4.* Cepoll. *de ſer. ruſt. præd. cap. 3. n. 34.* Laderch. *conſ. 78. n. 8.* 6

Cui fundamento excluſiuo identitatis ſicuti etiam reliquis argumentis, quæ pro libertate fundi, de quo agitur, adduci poſſent, licet non deſint omninò reſponſiones, tamen non viſæ fuerunt Dominis talis efficaciæ, vt omni difficultate ſublata reddant rem adeo certam, quod contrarijs rationibus non obſtantibus adhuc intentio Patrum Prædicatorum optimè fundata appareat, prout ad finem, de quo quæritur, neceſſe eſſet, ſed pro eo quod deſumitur, ex diſcordia peritorum, qui ab vtraque parte electi antiquos, ac modernos confines ad inueſtigandam huius rei veritatem diligentiſſimè perſcrutati ſunt, hæc Dominicanorum prætenſio detegitur potius diſputabilis, quam vera, quod

quod idem etiam colligitur ex relatione Reuerendiss. D. Episcopi Gerunden. qui ad dirimendas lites vti tertius peritus electus omnibus hinc inde deductis rationibus in facie loci consideratis noluit denique suum determinatum iudicium promere, sed iuxta varia suppositа in varias etiam se ferri sententias asseruit, ex quibus omnibus apparet Patres Dominicanos deficere in suis probatio-
7 nibus, quia † cum ipsi se fundent in seruitute, tenebantur eam plenè, ac concludenter probare, Cephal. *cons.* 533. *num.* 16. Honded. *cons.* 80. *num.* 38. *lib.* 1. nam
8 in hac materia concurrentibus † vndique coniecturis præferenda sunt indicia libertatis, Ias. *cons.* 81. *col.* 5. *ad med. vers. item testes deponentes pro libertate lib.* 3. Cranett. *cons.* 292. *num.* 3.

Neque aliquid releuant testes deponentes, quod in eodem terræ spatio in quo surgit modo Iesuitarum ædificium reperirentur iam dicta tenimenta Macellarij, atque Arditi, nam cum ex instrumentis ad hunc effectum exhibitis
9 contrarium potius colligatur, nulla fides videtur † testibus adhibenda, qui nec de visu, neque de certa scientia condoce facti conantur de re antiquissima, ac supra homi-
10 num memoriam per solam credulitatem deponere, † magis enim in antiquis statur scripturis quàm testibus, Rota coram Papa Gregor. XV. *decis.* 434. *num.* 8. *& coram Card. Seraph. decis.* 339. *num.* 7. *& decis.* 462. *num.* 5. *& in recent. part.* 1. *decis.* 582. *num.* 6. Vltra quod huiusmodi testes fuerunt nulliter examinati, videlicet post allegatum, ac iuratum suspectum Iudicem remissorialem, & post appellatio-
11 nem † ab vlteriori processu interpositam, vnde nec vllum possunt facere gradum probationis, Caputaq. *decis.* 393. *part.* 2. Rota *decis.* 2. *part.* 2. *diuers. & decis.* 490. *num.* 2. *part.* 3. *recent. & coram Card. Caualer. decis.* 548. *num.* 2. *&* 3. & dictum fuit *in Frequentina Iurispatronatus* 12. *Iunij* 1635. *coram Reuerendiss. D. meo Decano.*

Denique etiam existimatum fuit non licere Patribus Dominicanis hanc fabricæ structuram prohibere sub prætextu, quod ab ipsius altitudine priuentur Sole, lumine, ac prospectu, nam cum ipsi in eminentiori collis parte sint positi, ac distent muro aduersi domicilij per amplam altitudinem viæ publicæ, non possunt considerabile Cœli benignitatis eximie detrimentum pati, quod quando etiam accidere probaretur, adhuc tamen cogi non possent Patres Societatis ad demoliendum, vel altius non tollendum, cum
12 † vnicuique de iure liceat in proprio solo vsque ad sidera ædificare etiamsi vicino damnum aliquod inferatur, dummodo tamen id principaliter non fiat ad æmulationem, vel animo nocendi *d. l. Proculus, ff. de damn. infect. & d. l. cum eo, ff. de seruit. vrban. præd.* Crau. *cons.* 94. *numer.* 2. Gaill. *obseru.* 69. *lib.* 2. *numer.* 10. Berou. *cons.* 134. *numer.* 26. *vol.* 3. Honded. *cons.* 80. *lib.* 1. *num.* 14. vbi alios refert Surd. *cons.* 154. *num.* 11. & fuit dictum in allegata Romana Tramon-
13 tanæ coram R. P. D. meo Pirouano, quæ † sanè æmulatio vltra quod de iure non præsumitur, Hond. *d. cons.* 80. *n.* 34. *lib.* 1. Magon. *decis. Lucens.* 29. *num.* 14. *& seqq.* tantum
14 abest quod ipsa sicuti etiam praui † animi suspicio habeat locum in casu præsenti, in quo res agitur inter Religiosos eximiæ prudentiæ, ac bonitatis, vt veritatis huiusmodi dedignetur probationes, quæ tamen non deficerent quoq; concludentissimæ.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit &c.

* *Infra in eadem causa habentur aliæ decisiones sub diebus* 13. *Iunij* 1636. *coram eodem Eminentiss. Domino Cardin. Machiauello, est decis.* 596. *&* 24. *Nouembris* 1636. *coram bon. mem. Coccino, est decis.* 599. *&* 15. *Iunij eiusdem anni coram Reuerendiss. Panzirolo Patriarcha Constantinopolitano, est decisio* 611.

REVERENDISS. COCCINO.

Regien. Hæreditatis.

Die Mercurij 27. *Februarij* 1636.

ARGVMENTVM.

Testamentum nuncupatiuum, quando nullitatis vitio nullatenus subiaceat, quamuis contra illud opponantur aliquæ exceptiones, de quibus in decisione.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura in testamento nuncupatiuo non ad substantiam, sed ad maiorem probationem actus, perpetuamque rei memoriam pertinet.*
2 *Hæredis nominatio est necessaria in testamento nuncupatiuo, aliàs corruit, n.* 3.
4 *Hæres scriptus in testamento nuncupatiuo habet intentionem fundatam, si sit redactum in scriptis, cum nulla alia forma requiratur, quam vt Notarius voluntatem testatoris coram testibus declaratam cum nominibus testium in forma publici instrumenti redigat, & n.* 5.
5 *Non est necesse, quod testes iterum sistant, sicut etiam, nec morte eorum corruit testatoris voluntas, quasi publico Notarij instrumento semel plenè comprobata.*
6 *Præsumptio stat pro testamento, quamquam testis aliquis non audiuerit tantum vnam litteram hæredis instituti.*
7 *Præsumptio stat pro testamento, licet testis aliquis non audiuerit cognomen hæredis instituti.*
8 *Hæres noe dicitur nominatus per solam nominis expressionem.*
Sed ista conclusio procedit solum quando nomen est valdè commune & frequentatum in Regione, prout est nomen Francisci, Petri, Antonij &c.
9 *Secus verò est nomine singulari, & non tam vsitatum.*
10 *Amicitia specialis declarat nominis obscuritatem.*
11 *Affinitas, & sanguinis coniunctio explicat nominis obscuritatem.*
12 *Testis non coarctat negatiuam, si eam coarctet sub aliqua qualitate.*
13 *Hæredis nominatio, vt non substineatur, testator debet ita inarticulate loqui, vt nullatenus possit intelligi.*
14 *Testis testamentarius, quando non probet, quod defecerit solemnitas nominationis hæredis.*
15 *Boss. in tit. de fals. num.* 11. *defenditur contra Cæs. Manent. cons.* 7. *n.* 14.
16 *de Testamento nuncupatiuo in scriptis, quando agitur, & eo redigendo in scriptis ex depositionibus testium, ipsi debent esse omnino conformes, itaut si vnus in depositione deficiat, tota dispositio corruit.*
17 *Testis, vt probet negatiuam debet remouere actum à sensu, & ideo si dicat, se non recordari, vel quod non audiuit, non probat.*
18 *Testator, quod aliquem hæredem instituerit, id suaderi etiam potest ex coniecturis, nempè*
19 *Quod testator non erat bene affectus erga illum, qui ab intestato ei erat successurus. Item si hæres scriptus erat pupillus.*
20 *Item, si hæredem institutum, eum amore prosequebatur.*
21 *Item, si testator illum, qui hæredem instituit, ante testamentum declarauit se velle instituere.*
22 *Item, si testator post conditum testamentum dixit se instituisse prædictum.*
23 *Testes singulares probant, quando non agitur de probandis actibus particularibus, sed id, quod resultat ex illis.*
24 *Notarius quando non est simplex, sed etiam I. V. D. ei plurimum defertur.*

DECISIO DLXXXVIII.

BOnæ memoriæ Io. Franciscus Scaruffus nobilis Regien adhuc adolescens, & tunc infirmus condidit testamentum coram septem testibus, de quo etiam fuit rogatus Notarius, quod quidem testamentum propter d. rogitum, & scripturam confectam, nuncupatiuum minimè esse definit, si quidem † scriptura non ad substan- 1
tiam, sed ad maiorem probationem actus, perpetuamque rei memoriam pertinet, *l. contrahitur* 4. *ff. de pignor. & hypoth.* Mising. *in §. fin.* vbi etiam Harpræchtus *de testam. ordinan.* In prædictoque testamento hæredem instituit D. Paulum Emilium Vianum eius ex sorore nepotem, contra quem D. Marcellus Scaruffus, ad quem hæreditas vigore statuti

ſtatuti ab inteſtato ſpectabat de nullitate teſtamenti opponebat præcipuè ex quo teſtes teſtamentarij examinati non omnes deponebant audiuiſſe teſtatorem nominaſſe palam
2 nomen hæredis, † quæ nominatio eſt neceſſaria in teſtamento nuncupatiuo, aliàs corruit, §. *fin. inſtit. de teſtam. ordinand.* ibi ſeptem teſtibus adhibitis, & ſua voluntate coram eis nuncupata, *l. hæredes palam* 21. *ff. de teſtament.* ibi, itaut exaudiri poſſit, & ibi, ſed vt exaudiri poſſit, & ibi, Exaudiri autem non ab omnibus, ſed à teſtibus, & tandem ibi, ſufficit ſolemnem numerum exaudire, & con-
3 cordat *text. in l. iubemus* 29. *C. eod. tit.* ibi † teſtibus teſtamento præſentibus nomen, vel nomina hæredis, vel hæredum ab eo nuncupari, vt omninò ſciant teſtes qui ſint ſcripti hæredes, & *in d. l. hæredes palam*, hoc notant Bart. *in princ. & num.* 7. Bald. *in princ. & num.* 2. *verſ.* 4. ſunt Angel. de Peruſ. *num.* 1. Caſtren. *num.* 1. *&* 2. Imol. *pariter num.* 1. *&* 2. Cuman. *nu.* 2. & explicat Cæſ. Manent. *in conſ.* 8. *nu.* 2. *& ſeqq.*

Stante hac controuerſia cum ageretur inter ſubditos Sereniſſimi Ducis Mutinæ, & Regij placuit ſuæ Celſ. vt partes compromitterent hunc articulum in Rota, prout compromiſerunt, illumque ſupradicta die propoſui, & cum integer numerus duodenarius Auditorum ſederet vnanimi conſenſu, & nemine diſcrepante fuit reſolutum teſtamentum ſuffragari hæredi ſcripto. Cum enim agatur de teſtamento nuncupatiuo redacto in ſcriptis, in eo hæres habet
4 intentionem fundatam, cum nulla alia forma requiratur, quàm vt Notarius voluntatem teſtatoris coram teſtibus declaratam cum nominibus teſtium in forma inſtrumenti publici redigat, prout factum fuit in caſu iſto, & propterea
5 teſtes iterum iſtere non † eſt neceſſe, ſicut nec morte eorum corruit teſtatoris voluntas, quaſi publico Notarij inſtrumento ſemel plenè comprobata, argum. *l. in donationibus* 31. *C. de donat. gloſ. in l. hæredes palam in verb. ante circa fin. verſ. alij contra, ff. qui teſtam. facere poſſ. & in l. fin. in verb. oſtenditur poſt med. verſ. alij dicunt iuncto, verſ. hæc opinio, Cod. de fideicomm.* vbi Iaſ. *num.* 19. qui dicit de hoc non eſſe ambigen. Modeſtin. Piſtor. *conſ.* 31. *numer.* 36. *verſic. reſpondeo*, quod Notario creditur.

Et licet in hoc caſu fuerint examinati teſtes teſtamentarij pro parte D. Marcelli, qui tenebatur oſtendere inualiditatem teſtamenti, attamen tantum abeſt, quod dicti teſtes intentionem D. Marcelli probauerint, vt potius ex eorumdem depoſitionibus conſtet de validitate præfati teſtamenti. Etenim tres teſtes ſine difficultate clarè deponunt teſtatorem palam hæredem nominaſſe, videlicet Fuluius Petri Antonij de Soncinis, Pater Ioſeph de Imola Sacerdos, & Pater Ioſeph Maria de Regio pariter Sacerdos Capuccinus, & idem viſum fuit Dominis probare Patrem Dominicum de Bononia Concionatorem Capuccinum ad inſtantiam D. Marcelli examinatum, qui ſuper quarto deponit. *Che la verità fù, & è, che nel principio della publicatione del teſtamento articolato il Sig. Pirro Ponti, due, ò tre volte ricercò inſtantemente l' articolato Sig. Gio. Franceſco, che voleſſe nominare l'herede, che egli pretendeua inſtituire, e che non hebbe mai riſpoſta dal detto Sig. Gio. Franceſco, però eſſo Teſtimonio vidde, che il detto Sig. Pirro s' accoſtò all' orecchio del ſudetto Sig. Gio. Franceſco, e ſegretamente le diſſe alcune parole, che detto Teſtimonio non inteſe*, & ſuper 5. dicit: *Ch' ancora è la verità, che quando il Dottor Pirro Ponti hebbe parlato nell' orecchio al ſudetto Sig. Gio. Franceſco pronunciò non sò che, che fu più inteſo dal Teſtimonio per quello, che replicò il detto Sig. Pirro, che perche l' haueſſe inteſo chiaramente dal detto Teſtatore, e fu, il Teſtatore gli diſſe lo ſapete voi, ò vna coſa ſimile, per il che il Sig. Pirro Ponti gli replicò, non baſta, che lo ſappia io, ma lo deuono ſapere, & intendere queſti Padri; però diſſe al Teſtatore, che lo diceſſe lui, & all' hora eſſo Teſtatore nominò non sò chi, ma tanto baſſo, che eſſo Teſtimonio non l' inteſe, nè crede, che gli altri l' intendeſſero, ancorche eſſo Teſtimonio foſſe accoſto, & attento à quello, che ſi faceua, ſe bene poi diſſe eſſo Teſtimonio al Teſtatore, che diceſſe più forte, e fu non sò chi altro de' Teſtimonij, che diſſe il medeſimo, ſe bene non ſi ricorda chi foſſe, & all' hora l' Infermo replicò nominando non sò chi vn poco più intelligibilmente della prima volta, ma ad ogni modo eſſo Teſtimonio con tutto che s' accoſtaſſe bene con l' orecchie, non compreſe chiaramente chi ſi haueſſe nominato, in modo che non hauerebbe ſaputo dire chi foſſe ſtato nominato dal Teſtatore ſudetto. E vero, che quando il Dottor Pirro Ponti dopo la nominatione fatta dal Teſtatore, come di ſopra lo publicò, e dalla bocca d' eſſo Ponti il Teſtimonio ſentì nominare Paolo Emilio Viani ſuo nipote, all' hora eſſo Teſtimonio congetturo per certa deſinenza di parole, ch' egli haueua ſentito, quando il Teſtatore pronunciò, hauendoli parſo all' hora di ſentir non so che di Auolo Emilio, congetturò che foſſe ſtato quel medeſimo, che dopò il Dottor Pirro nominò.*

Ex cuius depoſitione firman. eſt, quod ipſe intellexit nominare Aulum Emilium, vt expreſsè fatetur, & licet ſupra dixerit *non compreſe chiaramente, che s' haueſſe nominato, in modo che non hauerebbe ſaputo ridire chi foſſe ſtato nominato dal Teſtatore ſudetto*, hoc eſt intelligen. ad ſpecifican. perſonam, quæ fuit nominata, non autem quod non fuerit nominatus Aulus Emilius, propterea iſte teſtis benè deponit, quod nomen hæredis fuit palam nominatum, nec eſt facien. vis, quod audiuerit Aulum Emilium, non autem Paulum Emilium, † quia licet ipſe non 6
audiuerit tantum vnam litteram, nihilominus ſtat pro teſtamento, Curt. *de teſtib. concl.* 11. *num.* 25. Aloyſ. de Albert. *ſign.* 164. Cephal. *conſ.* 546. *num.* 71. Extat etiam pro teſtamento † licet non audiuerit cognomen inſtituti. Nam 7
& ſi ex multis Cæſ. Manent. *in conſ.* 7. *num.* 19. poſt alios teneat, quod per † ſolam nominis expreſſionem non dici- 8
tur hæres nominatus, quæ concluſio eſt vera, & procedit, quando nomen eſt valdè commune, & frequentatum in Regione, prout eſt nomen Franciſci, Petri, Antonij, & ſimilium, † ſecus autem in nomine ſingulari, 9
& non tam vſitato, prout eſt nomen Pauli Emilij, & ſimilium, vt aduertit Surd. *in conſ.* 378. *num.* 6. Et ceſſat omnis difficultas, † quia ſicuti ſpecialis amicitia nominis obſcu- 10
ritatem declarat, ita affinitas, & ſanguinis coniunctio cogit, † vt intelligamus teſtatorem ſenſiſſe de nepote ex 11
ſorore, cum in tota illius agnatione, vel cognatione nullus ſit, qui vocetur hoc nomine, vt benè per Surd. *in d. conſ.* 378. *num.* 17. Vnde ſicuti valida, & clara eſſet diſpoſitio teſtatoris, ſi ſimpliciter inſtituiſſet Paulum Emilium, ita clara redditur depoſitio teſtis, licet ſolum intellexerit nominare Aulum Emilium.

Et idem probant alij duo teſtes videlicet Pater Silueſter de Reggio Capuccinus, dum deponit ſuper quinto, *Che non inteſe chiaramente nominare herede alcuno dalla bocca del Sig. Gio. Franceſco teſtatore*, & dicit, *ch' egli ſtaua attento à quello, che ſi faceua, & era tanto vicino al letto, che ſe chiaramente haueſſe pronunciato l' herede, eſſo l' hauerebbe potuto chiaramente intendere*, quia ex iſtis verbis non coarctat negatiuam † ſimpliciter, ſed cum quali- 12
tate, quod clarè non audiuit, Signorol. de Homed. *conſ.* 69. *num.* 12. & idem deponit Pater Angelus de Parma dum ſuper quinto dicit, *che la verità fu, & è, ch' eſſo Teſtimonio quando il Sig. Gio. Franceſco nominò l' herede dopò eſſergliene fatta inſtanza dal Sig. Pirro non inteſe tutte le parole diſtintamente*, & ideo iſti duo teſtes non ſolum non probant hæredem non fuiſſe nominatum, imò probant fuiſſe nominatum, licet primus dicat, *che non inteſe chiaramente*, & ſecundus, *che non inteſe diſtintamente*, quorum depoſitiones nihil faciunt, vt benè per Corn. *in conſ.* 161. *num.* 14. *vol.* 4. † vbi ad effectum, quòd nominatio hæredis non 13
ſuſtineatur, Teſtator debet ita inarticulatè loqui, vt nullatenus poſſit intelligi.

Alius teſtis Frater Geneſius de Parma laicus Capuccinus ſuper quarto, deponit per hæc verba: *Che fu pur anche la verità ch' eſſo Teſtimonio ſenti il Sig. Pirro Ponti dimandar il Sig. Gio. Franceſco teſtatore, che voleſſe nominar l'herede, ma che poi eſſo Sig. Pirro Ponti s' accoſtaſſe all' orecchio del detto Sig. Gio. Franceſco, dice non ricordarſene, dice però non hauer ſentito, ch' eſſo Sig. Gio. Franceſco daſſe riſpoſta alcuna al detto Sig. Pirro, che gli faceua iſtanza di nominare l' herede*, & ſuper quinto deponit, *che fu, & è la verità ch' eſſo teſtimonio non ſentì il Sig. Gio. Franceſco con la bocca propria nominar' alcuno per ſuo herede, ſtante ch' era lì per quello, & era in mezzo della ſtanza, in luogo però tale, che ſe il teſtatore haueſſe nominato alcuno l' hauerebbe inteſo*, ſubdens ex ſe *; io in queſto non voglio pregiuditio della mia conſcienza, e però dico, che ſe eſſo teſtatore nomino pur l'herede, io non lo ſentij, e la concluſione è queſta, ch' io non lo ſentij*, & iſte teſtis nihil facit, quia non † per hoc probat, quod deficiat 14

Q ſolem-

solemnitas nominationis hæredis, Ægid. Bosſ. *tit. de falſ. num.* 11. & ratio eſt, quia illi non creditur ſicuti è conuerſo crederetur ſi deponeret ſe non interfuiſſe, vel ſi diceret rem
15 non fuiſſe ſic geſtam, & hac de cauſa † Boſſius malè allegatur à Cæſ. Manent. *in conſ.* 7. *num.* 14. *maleque reprobatur ab eodem in conſ.* 8. *num.* 9. quaſi dictus Boſſius loquatur contra communem, de qua ipſe teſtatus fuit num. 10. in quo loco loquitur de teſtamento redigendo in ſcriptis ex depoſitionibus teſtium, inquit enim quod teſtes, qui dicunt non audiuiſſe nec intellexiſſe teſtatorem annullant teſtamentum, ſubdens id omnes notare in *l. hæredes palam, ff. de*
16 *teſtamen.* & hoc eſt verum. Nam quando † agitur de teſtamento nuncupatiuo redigendo in ſcriptis ex depoſitionibus teſtium, ipſi debent eſſe omninò, & per omnia conformes, itaut ſi vno depoſitio deficiat, tota diſpoſitio corruat, Bald. *in l. cum antiquitas num.* 5. *Cod. de teſtam.* Brun. *conſ.* 14. *num.* 2. *lib.* 2. Craſſ. *in* §. *teſtamentum quæſt.* 59. *nu.* 2. Vrſill. ad Afflict. *deciſ.* 240. *num.* 11. & nouiſſimè Ludou. Bell. *conſ.* 53. *num.* 14. & dictum Boſſij *alleg. nu.* 11. *ſequitur*, & exornat Surd. *conſ.* 414. Teſtis enim deponens negati-
17 uam, † debet remouere actum à ſenſu, & ideò ſi dicit ſe non recordari, vel non audiui non probat, Bald. *in l. num.* 7. *C. de bonor. poſſ. ſecund. tabul.* & ibi Alex. *num.* 8. Surd. *d. conſ.* 414. *num.* 48. *& ſeqq. & num.* 80. *in fin.* Farin. *conſ.* 97. *num.* 3. *lib.* 1.

Et in omnem caſum depoſitio iſtius teſtis tantò minus officit, quia non figit pedes, ſed declarando primum dictum, non ſolum non excludit actum, vel eius poſſibilitatem, quinimò ponit poſſibilitatem illius ibi, *ſe nomino pur l'herede*, & ibi, *il giouine douette riſpondere qualche coſa ch'io non ſentij*.

Et veritas huius facti magis eluceſcit, quia Notarius publicato nomine hæredis interrogauit in fine teſtatorem, an illa eſſet ſua vltima voluntas, & an ſic diceret, prout ipſe publicauerat. & omnes teſtes audiuerunt teſtatorem reſpondiſſe, & admonuiſſe Notarium de omiſſa publicatione cuiuſdam legati per eum facti D. Lauræ Pariſetæ eius auiæ maternæ, ex qua admonitione, & reſponſione Domini deſumebant, quod ſuperaddito dicto legato, prout illud fuit additum, in reliquis teſtator agnouit pro ſua vltima voluntate id, quod fuit Notario publicatum, ſi enim aliter fuiſſet, non eſt credendum, quod teſtator non ſe oppoſuiſſet.

Vnde ex prædictis ſatis ſuperque per omnes Dominos conſideratis, & expenſis concluſum fuit, intentionem D. Marcelli fuiſſe probatam, & teſtamentum prędictum omnes iuris ciuilis ſolemnitates habere, ac verum, & validum eſſe, & conſequenter ſuffragari D. Paulo Emilio Viano hæredi in eo deſcripto.

Et ex abundanti concurrebant multa ſupradictam veritatem ſuadentia nempe. Primò, quod teſtator † non erat
18 benè affectus erga D. Marcellum, Surd. *d. conſ.* 414. *nu.* 95.
19 *verſ.* 3. *ſuberat cauſa*. Secundò, quod amore proſequebatur nepotem, vt fuit conſideratum coram me in d. cauſa
20 Romana teſtamenti. Tertiò, † quod hæres ſcriptus reperiebatur in pupillari ætate, Aym. *conſ.* 46. *in fin. verſ.* 4. *di-*
21 *co*. Quarto, quod teſtator declarauerat † ante teſtamentum ſe velle inſtituere nepotem, Surd. *d. conſ.* 414. *num.* 45.
22 Quinto, quod idem teſtator † poſt teſtamentum dixit inſtituiſſe neporem, Curt. iun. *conſ.* 204. *num.* 31. Mazzol. *conſ.* 32. *num.* 25. Surd. *d. conſ.* 414. *num.* 95. Quæ & ſi probentur ex teſtibus ſingularibus, nihilominus cum non aga-
23 tur † de probandis illis actibus particularibus, ſed id, quod reſultat ex illis, videlicet voluntas teſtatoris, benè ſuffragantur, Caſtren. *in conſ.* 151. *num.* 7. *verſ.* 2. *videtur lib.* 1. Nec poterat dubitari de qualitate Notarij, qui vt colligitur etiam ex probationibus D. Marcelli, eſt bonæ conditionis, & famæ, nec eſt ſimplex Notarius, ſed I. V. D. & ei plurimum † defertur, & publica munia honorificè, & laudabiliter exercuit, & qui per aliquod temporis ſpatium, an-
25 tequam teſtes ingrederentur, † ſtetit cum ipſo teſtatore ordinando teſtamentum, quod multum conſiderat Martius Medices *deciſ.* 18. *num.* 29. & in confectione d. teſtamenti vt ex ſupra narratis apparet, omnem adhibuit diligentiam

Et ita fuit deciſum partibus pluries auditis, & communicatis ſcripturis per multos dies ante &c.

REVERENDISS. PIROVANO.

Romana, ſeu Tudertina Educationis.

Die Lunæ 14. *Aprilis* 1636.

ARGVMENTVM.

Iudex, quando arbitratur, quo in loco pupillus ſit educandus, quidnam conſiderare debeat. Domicilium, quando non cenſeatur mutatum, licet quis aliunde ſe conferat,

SVMMARIVM.

1 *Pupilli melius, & ſecurius penes matrem educantur.*
2 *Vtilitas magna ex omnibus partibus mouere debet animum iudicantis in arbitrando loco, vbi pupillus ſit educandus.*
3 *Romana Ciuitas omnibus præcellit litteris, & bonis moribus, in qua Gymnaſia, & Academiæ, Seminaria, & Ludimagiſtri florent, qui pueris ſumma cum diligentia, & amore aſſiſtunt, & inuigilant, vt virtutibus repleantur.*
Ludimagiſtri, dum ſunt mercenarij, in eis minor ſolicitudo de puerorum cura ſolet eſſe, nu. 3.
4 *Pupillis æqualiter prouidere ſemper fuit præcipuum Legislatoribus, nedum vt alantur, ſed vt liberalibus artibus inſtruantur.*
5 *Adoleſcentes ſunt transferendi ad Ciuitates, vbi melius & moribus, & litteris ornari poſſunt.*
6 *Romanum Cœlum cui dubium eſt, quod alijs præferendum ſit, circa aeris temperies, & ſitus præſtantiam, & rerum affluentiam pro ſalute corporis tuenda.*
7 *Iuuenum viuida ingenia in Vrbe, qua ratione proueniant.*
8 *Pupillus educandus eſt ibi, vbi eius iura validius defendi poſſunt abſque impenſa, ac etiam patrimonij diminutione.*
9 *Teſtatoris præceptum ſi contineat aliquam ſeruitutis ſpeciem, à legato, & inſtitutione reijci ſolet.*
10 *Referens nihil aliud operare poteſt, quam relatum.*
11 *Domicilium non dicitur quis mutare dum ſe transfert aliunde ſtudiorum cauſa, aut mercaturæ, aut dignitatis, & litis, aut melioris educationis.*
12 *Domicilio originis numquam cenſetur renunciatum, niſi per expreſſam animi declarationem, aut longi temporis curſum, qui debet annos decem excedere.*
13 *Iudex arbitrando poteſt modificare, ſeu declarare indiſcretam teſtatoris voluntatem.*

DECISIO DLXXXIX.

CEnſuerunt DD. licere D. Catharinæ educare pupillos filios in Vrbe.

Quoniam ſi iuſta cauſa ſuadente Iudicis arbitrio per- 1
miſſum fuit in hac cauſa determinare perſonam matris, penes quam pupilli melius, & ſecurius ſint educandi per *l.* 1. *& pen. ff. vbi pupill. educ. deb. l.* 1. *C. eo tit.* Bald. *conſ.* 472. *alias* 487. *incip. pupilla morari debet vol.* 5. cum alijs allegatis per Franch. *deciſ.* 350. Maſtrill. *deciſ.* 230. ac in deciſione huius cauſæ 13. Ianuarij 1634. * eò liberius Iudex potuit arbitrari, & aſſignare locum in Vrbe, vbi pupilli ſint educandi, in quo cadere non poteſt maligna ſuſpicio, nec tanta circumſpectio periculi pupillorum, ſed vti-
litas magna ex omnibus partibus † ponderata, quæ mo- 2
uere debet animum iudicantis in arbitrando loco educationis, *l. vtilitatem, ff. de confir. tut. l.* 1. *in princ. ff. de contr. tutel. l.* 1. *& vlt. ff. vbi pupill. educ. deb.* Crauett, *conſ.* 18. *nu.* 3. Surd. *de alim. tit.* 4. *qu.* 13. *num.* 4. Valenz. alios referens *conſ.* 36. *num.* 22. *& ſeqq.*

Et quod pertinet ad animorum dotes, vt litteris, & bonis moribus pueri imbuantur, abſque hæſitatione fatendum erit, Vrbem † præexcellere, in qua Gymnaſia, & 3
Academiæ, Seminaria, & Ludimagiſtri florent, qui pueris ſumma cum diligentia, & amore aſſiſtunt, & inuigilant, vt virtutibus repleantur, quod de Ciuitate Tuderti dubitari poteſt, in qua Ludimagiſtri non affluunt prout in Vrbe, ſed deſiderantur, & mercede vel de publico conducuntur,

vel

vel ipsi mercenarij sunt, in quibus minor solicitudo de
4 puerorum cura solet esse, & hoc est, † quod legislatoribus semper præcipuum fuit æqualiter prouidere pupillis, nedum vt alantur, sed & vt liberalibus artibus instruantur, *l. qui filium, ff. vbi pupill. educ. deb. l. cum plures, §. cum tutor. ff. do admin. & per tut. l. de bonis, §. non solum, ff. de Carbo. edict.* & propterea non mirum si adolescentes sunt
5 transferendi ad Ciuitates, vbi melius, & facilius, & moribus, & litteris ornari possint, maximè quando, vt in præsenti, æquali impensa proprij domicilij, & loci ad quem transmigraturi sunt, sustentari valeant, atque ita pro translatione pupilli ad Ciuitatem Senarum decisum fuisse refert Christophorus Medices *decis. 62. num. 5.* & de Puero Vrbeuetano, qui ex dispositione aui materni expressa iussus erat educari penes auiam maternam, idem responsum fuit in *Vrbeuetana educationis 20. Martij 1628. coram D. Cardin. Vbaldo*, vt in Seminario Romano etiam inuitus detineretur.

Si vero attendantur quæ ad corporis salutem pupillorum respicere possunt, nempè aeris temperies, & situs præstantia, & rerum affluentia pro salute corporis tuenda,
6 cui dubio † quod Cœlum Romanum præferendum sit? Quandoquidem ex Vrbis latitudine, & amplitudine, ac magni fluminis, ac rerum concursu æquè cuique corporis temperaturæ conuenire possit, itaut ex hac vniuersali conuenientia dixerit Mandos. *ad Reg. Cancell. 16. quæst. 39. n. 7.*
7 inde prouenire viuida † iuuenum ingenia, ea ratione quia ad inuicem coincidunt aeris optima temperies, & ingenij incolarum præstantia, itaut de vna ad alteram possit argumentari ex Aristotelis sententia in Probl. *sect. 14. qu. 1. & 15.*

Demum inspecta etiam vtilitate rerum, & patrimonij ipsorum pupillorum educatio in Vrbe est admittenda, dum sub Auunculorum patrocinio bona, & iura pupillorum validius defendi poterunt absque impensa, ac etiam patrimonij diminutione, attenta oblatione per D. Catherinam matrem de filijs alendis in Vrbe pro summa iam in Ciuitate Tuderti decreta, & hæc ipsa patrimonij pupillorum spe-
8 rata defensio adeo præualuit, vt consilium Neapolitanum, omisso tutore mandauerit pupillam penes matrem educari, quæ ad secundas transierat nuptias contemplatione Vitrici magni nominis Aduocati, referente tunc, & decisum attestante Carolo Tapia *decis. 51. num. 18.* quæ etiam comprobantur ex rationibus *decis. supradictæ 62. num. 5. & seqq.* Christ. Medic.

Non obstat præceptum Alexandri patris pupillorum, de quo in eius testamento, *Che l'infrascritto suo herede non possi per nessun tempo mai leuarsi dall' habitatione, & domicilio di Todi, & andar ad habitare in altri luoghi.*

Quoniam omisso, quod tale præceptum tanquam
9 continens quandam seruitutis speciem à legato, & institutione solet reijci, *l. Titio centum, §. Titio centum il 2. ff. de cond. & demonstr.* attamen cum se referat ad similem Martij patris dispositionem, ibi, *e conforme all'ordine in questo particolare fatto dalla bo. mem. del Sig. Martio suo padre, confirmando in questo in tutto, e per tutto il detto t stamento con la medema pena*, nihil plus † referens operari
10 potest, quàm relata dispositio continet, *l. asse toto, ff. de hæred. instit.* Dec. *cons. 47. num. 1.* Ruin. *cons. 127. nu. 4. lib. 2.* Crauett. *cons. 45. num. 4.* Menoch. *præs. 62. nu. 14. lib. 4.* Berett. *cons. 130. num. 5.* loquens de dispositione relata ad testamentum paternum illiusque approbatione, sed Martij patris dispositio duo determinat; primum, quod nemo ex filijs suis descendentibus possit innouare, *ò lasciare in alcun modo il domicilio di detta Città di Todi, e suo territorio:* secundum, *che non s'intenda prohibirli l'andare à qualche loro honesto spasso per qualche mese, & anno in altri luoghi, come in Roma, ò altroue*, subdens, *& anche per molte altre occasioni, purche non mutino il domicilio come sopra*; ergo cum neque à primo, neque à secundo recedatur per filiorum in Vrbe educationem, nihil opponi potest de contraria patris dispositione.

Nam siue Alexandri verba attendantur, siue Martij dispositio sequatur, nulla potest eorundem voluntatis contrauentio colligi, cum de domicilij desertione loquantur, vt
11 aliunde ad habitandum se transferant, quod quidem domicilium, si per accidens deseratur, dum quis aliò se transfert studiorum causa, aut mercaturæ, aut dignitatis, & litis, aut melioris educationis, non dicitur mutari, *text. est in l. assumptio, ff. ad municip. l. origine cum seq. C. de municip. & orig. lib. 10. l. pen. in fin. ff. de senat. l. prouinciales, ff. de verb. sig.* Menoch. *cons. 329. num. 37.* Cephal. *cons. 451. num. 125.* Surd. alios referens *cons. 346. nu. 12. & cons. 313. num. 71.* affirmans nunquam domicilio originis censeri renunciatum, nisi per expressam animi declarationem, aut 12
longi temporis cursum, qui debet annos decem excedere, & ista conclusio per Martium fuit admissa, dum filiorum absentiam per menses, & annos permisit ex aliquo accidenti, & quoad locum nominando Vrbem, itaut educatio horum filiorum in Vrbe non contra, sed secundum voluntatem parentum † dici possit; quibus omnibus concomitatur Iudicis arbitrium modificans, & seu declarans indiscretam, quatenus opus sit, parentum voluntatem per *l. Quintus Mutius, ff. de ann. legat.* & alios pro hac parte ad supradicta adductos. Et ita &c. 13

* *Est infra in sequenti tomo decis. 255.*
Et pariter infra in hac parte habetur altera decisio sub die 13. Martij 1637. coram eodem bo. me. Pirouano, est decisio 604. & adsunt etiam aliæ, sed scilicet vna coram R. P. D. meo Carrillo 1. Martij 1638. & altera coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano 3. Iunij 1639.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D. CARD. MACHIAVELLO.

Viceñ. Capellæ.

Die Veneris 2. Maij 1636.

ARGVMENTVM.

Appellatio quando remaneat deserta, Episcopus Ecclesiam in sua Diœcesi existentem, & pro derelicta habitam, est in sua voluntate facere quid vult. Remissoria quando non concedatur.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio remanet deserta, si in termino iuris per Iudicem dato ad redeundum pro apostolis non fuit prosecuta, vel si infra d. terminum causa non fuit commissa.*
2 *Causa debet committi infra decem dies, quando fuerunt obtenti reuerentiales.*
3 *Appellatio quando remanet deserta, sententia transit in iudicatum.*
4 *Appellatio quando non fuit commissa infra terminum iuris, sententia transit in iudicatum, etiamsi in vltimo temporis interuallo commissio fuerit delata reuisori, & vt hoc obuietur, quid requiratur, num. 5.*
6 *Restitutio in integrum contra sententiam non datur, quando constat de eius iustitia, & validitate.*
7 *de Donantis potestate quando constat, de eius validitate hæsitari non potest.*
9 *Episcopus si in sua Diœcesi adsit aliqua Ecclesia, quæ non sit collatiua, ac dote, redditibus, & proprio Rectore careat, de ea disponere potest, tradendo eam Religiosis viris.*
9 *Beneplacitum Apostolicum in alienatione rerum Ecclesiæ deseruit loco omnium solemnitatum.*
10 *Clausula*, supplentes, *posita in beneplacito Apostolico, impetrato super alienatione rerum Ecclesiæ, tollit omnes defectus iuris positiui.*
11 *Patres Societatis IESV laudantur.*
12 *Fundamentum intentionis suæ, quando quis probauit claris, & irrefragabilibus iuribus, illud non tollitur per quamcumque dubiam probationem.*
13 *Capitulo nullum ius competit super ea Ecclesia, quam aliquis Canonicus de proprijs bonis erexit.*
14 *Remissoria petita post diuturnæ litis euentilationem, & post semel, atque iterum examinatis testibus, & causa reducta in limine expeditionis, denegatur ob præsumptionem calumniæ.*
15 *Remissoria denegatur, si intendatur probari id, quod ex testibus iam examinatis, & per decisiones, verum esse non posse probatum fuerat.*

DECISIO DXC.

CEnsuit Rota constare de re iudicata, non autem de causis restitutionis in integrum. Et quoad primam resolutionis partem affirmatiuam, fundamentum consistit in eo, quòd appellatio pro parte Capituli interposita sub die 14. Iunij 1634. à Rotali sententia lata sub die 7. eiusdem mensis, omnimodò deserta remansit, cum nec prosequuta
1 fuerit in termino iuris per † Iudicem dato, redeundo pro apostolis, vel committendo causam non obstante termino iuris, *Clem. quamuis, de appellat. vers. similiter*, & ibi Abb. *num. 1. & cap. ab eo, de appell. in 6.* Rota *in Perusina de Vbaldis coram bo. me. Card. Hieronymo Pamphilio impress.* per Marchesan. *par. 2. de commiss. fol. 13.* nec commissa similiter fuerit in spatio † decem dierum, postquam lapso iam
2 termino iuris, adhuc obtenti fuerunt reuerentiales, Cassad. *decis. 4. de appell.* Vestr. *lib. 3. cap. 5. num. 4. & lib. 7. cap. vlt. sub num. 5.* Lancellott. *de attent. cap. 12. num. 66.* Vnde stan-
3 te simili desertione clarum est, † sententiam fecisse transitum in iudicatum, etiamsi in hoc vltimo temporis interuallo fuerit deinde pro parte eiusdem Capituli † appellantis
4 delata commissio Reuisori: quoniam hæc non visa fuit diligentia sufficiens ad impediendum ortum talis rei iudica-
5 tæ, † cum debuisset ad hunc effectum vel Eminentissimo Signaturæ Præfecto, vel Cancellariæ Regenti dicta commissio præsentari, prout sensit Rota coram Card. Verallo *decis. 32. num. 3. par. 1. & in dicta Perusina de Vbaldis, impressa per Marchesan. & in vna Foroluien. de Torellis coram Card. Marcomontio*, impressa pariter apud eumdem *d. par. 2. fol. 79.* & alibi sæpissimè.

6 Quo verò ad secundam partem negatiuam, moti sunt Domini ex validitate, † ac iustitia sententiæ, aduersus quam sicuti de læsione dici non potest, ita nec etiam restitutio concedi solet, Rota *decis. 1. de restit. in integr. in nouis, & decis. 532. par. 1. & decis. 731. par. 2. recent.* & coram Cardinali Seraphino *decis. 1238. num. 1.* Validitas autem, prout indubitabilis, nullo modo controuertebatur, iustitia verò enitebat ex decisione *coram R. P. D. meo Pirouano sub die 24. Maij* 1634. in hac causa emanata, & ex donatione istius Capellæ facta per Reuerendissimum D. Episcopum Vincen. Reuerendis Patribus Venerabilis Societatis IESV, de quorum propterea bono iure satis luculenter apparet, cum de validitate talis donationis, hæsitare non licet, con-
7 currente in ea non solum † ipsius donantis potentia, verum etiam solemnitatibus necessarijs, atque mirabili Ecclesiæ vtilitate.

Et quantum attinet ad ipsius Reuerendiss. D. Episcopi facultatem, quod scilicet hanc Capellam dictis Patribus donare potuerit, desumitur euidenter ex eo, quòd cùm ta-
8 lis Ecclesia intra † fines suæ Diœcesis existens collatiua non esset, ac dote, & redditibus, proprioque Rectore careret, ab eius libera dispositione dependebat, *cap. omnes Basilicæ caus. 16. quæst. 7. & cap. conquerenti de officio Ordinarij*, ideoque potuit eam Religiosis viris dono dare, prout disponitur *in cap. consultationibus de donat.* Quod verò in simili donatione solemnitates necessariæ non desiderentur,
9 manifestè conuincitur ex beneplacito Apostolico desuper impetrato, quod loco omnium solemnitatum deseruit, iuxta Abb. *cons. 41. num. 3. lib. 1.* Rota *decis. 65. num. 1. par. 2. diuers.* Card. Seraphin. *decis. 1070. num. 3.* maximè stante
10 clausula, *supplentes*, † in eo apposita, ex qua tollitur omnis defectus iuris positiui, qualis in præsentia esset Capituli consensus, qui per talem clausulam suppletur, Alexan. *cons. 79. num. 7. lib. 1.* Abb. *cons. 62. vers. item Papa lib. 1.* Dec. *cons. 341. num. 6.* Menoch *cons. 104. sub num. 33. & cons. 747. num. 7.* Et quod denique ex hac donatione manifesta Ecclesiæ vtilitas resultauerit, clarè patet ex eo, quod vbicunque horum Patrum opera versantur, videmus tem-
11 pla sacræ supellectilis † ornatu, ac munditia enitescere, frequentibus sacrificijs aras imbui, Sacramenta piè distribui, Diuini Verbi præconijs erudiri pueritiam, ad Fidem inflammari, iuuentutem ad sapientiam, ac honestatem, per omneinque denique ætatem omni virtutum genere Christianam pietatem fructuosissimè efflorescere.

Neque ex turbida possessione Capituli desumi potuit aliquod ius considerabile ad fauorem eiusdem, itaut exinde
12 subuerti aliquo modo † posset supradictum Collegij fundamentum, quod non obscuris probationibus, sed irrefragabilibus iuribus fulciri demonstratur. Nam, vt optimè responsum fuit coram R. P. D. meo Pirouano die 24. Maij 1634. Rota in discussione boni iuris similem possessionem paruipendet, cum ex ea non inferatur necessariò ad proprietatem, quæ in casu præsenti super Capella, de qua agitur, neque competere valet eidem Capitulo, ex eo quod talis Ecclesia fundata fuerit à quoquam Canonico: quoniam cum iste Canonicus esset Clericus Gerundensis, & sic habereret liberam facultatem testandi, ac disponendi de red- 13
ditibus Ecclesiæ, censeri debet eam erexisse de proprio: ideoque nullum potuit exinde Capitulo iuspatronatus acquiri, vt benè declarat Garz. *de benef. par. 5. cap. 1. nu. 594. ante finem, vers. & cum in Hispania, & seqq.* cum alijs adductis in supradicta huius causæ decisione.

Non obstat, quòd cùm fuerit Capitulo denegata remissoria, saltem ex hoc capite concedi deberet restitutio. Nam vltra quod talis remissoria, tanquam perita potest diuturnæ litis euentilationem, & postquam semel atque iterum examinatis testibus, causa tandem in vltimis audientijs, ac in limine expeditionis reperiebatur, ob non tenuem calumniæ suspicionem concedi non poterat, Rota *decis. 322. num. 3. par. 3. diuers.* & coram Card. Seraph. *decis. 1460. num. 1.* & coram Papa Gregor. XV. *decis. 356. nu. 8.* Accedit vlterius, quòd articuli pro ea exhibiti eam non merebantur, cum in ipsis intenderetur probari id, quod ex testibus iam examinatis, ac rationibus per decisiones adductis, verum esse non posse probatum fuerat: in quibus terminis nusquam remissoria conceditur, prout dixit Rota *in d. decis. 1460.* coram Cardin. Seraph. *num. 1. & 3.* Ideoque aduersus tam iustissimam remissoriæ denegationem frustra petitur restitutio.

Reliqua quæ denuò replicabantur circa validitatem beneplaciti, & Capituli possessionem, adeò benè fuerunt in dicta R. P. D. mei Pirouani decisione sublata, vt alia responsione digna visa non fuerint.

Et ita vtraque parte informante decisum fuit.

R. P. D. CARILLO.

Oritana Decimæ Vliuæ.

Die Veneris 13. Maij 1636.

ARGVMENTVM.

Ex Oliuis an debeatur decima, in hac decisione discutitur. Ex aliqua circa præscriptionem.

SVMMARIVM

1 *Decima debetur de omnibus fructibus, & nu. 11.*
2 *Oliuæ veniunt appellatione fructuum.*
3 *Quod procedit etiamsi oliuæ sint subrogatæ in locum aliorum fructuum, & hoc in materia decimarum.*
4 *Decimas præscribens ex certis agris censetur præscripsisse eas non tantum quoad fructus consuetos colligi, sed etiam quoad nouiter plantatos.*
5 *Possessio in vna specie fructuum, quæ procedit ab vna radice prodest etiam quoad alias quascumque fructuum species.*
6 *Præscriptio, quando est realis debet fieri extensio præscriptionis ad particularitatem iuris apprehensi sub vnico iure vniuersali.*
7 *Iure diuerso, vna eademque res non debet censeri.*
8 *In Decimalibus prædijs, mutatio qualitatis seminis, non mutat obligationem prouenientem, & num. 9.*
10 *In Colonorum potestate esse non debet mutando semina minuere, vel auferre decimas habentibus ius eas percipiendi, & nu. 18.*
11 *De fructibus omnibus soluenda est decima, quod procedit etiam non solum de omnibus fructibus prædiorum, sed etiam arborum, num. 12.*
13 *Decimæ, quando debeantur ex iure reali, & nu. 14.*
15 *Seminis mutatione, non tollitur ius reale competens alicui in feudo decimabili.*
16 *Testes deponentes super negatiua non probant, si non remoueant sensum ab actu.*
17 *Testibus deponentibus super affirmatiua magis creditur, quam deponentibus super negatiua.*
19 *Testes, qui sunt numero plures, & non patiuntur exceptiones, sunt præferendi alijs.*
20 *Præscriptio, quantumuis longissima sine possessione, vel quasi nunquam datur.*

21 Præ-

21 *Præscriptione cuius initij memoria non extat, vna Ecclesia potest contra aliam præscribere decimas, & dicta præscriptio habet vim priuilegij Apostolici.*

22 *Præscriptio semel completa amplius non interrumpitur.*

23 *Dec. in causa Sabinen. Decimarum coram Card. Pamphilio, & similes, in quibus terminis loquantur.*

24 *Præscriptum tantum, quantum possessum.*

25 *Ecclesia, si non habeat curam animarum, non dicitur habere intentionem fundatam in iure super perceptione decimarum.*

DECISIO DXCI.

MOniales Monasterij S. Barbati Ciuitatis Oritanæ existentes ab immemorabili tempore in possessione, seu quasi percipiendi decimas de omnibus fructibus nascentibus in terris feudi nuncupati de Potente, cuius directum dominium habebant sum. num. 1. 2. & 3. Et recusantibus de anno 1636. Capitulo Collegiatæ Conuentus Sancti Francisci, alijsque particularibus terræ Francauillæ solitas decimas soluere de Oliuis plantatis, ac subrogatis in locum vinearum, existentibus in terris intra fines dicti feudi per eosque possessis, commiserunt causam per speciale rescriptum Sanctissimi Archidiacono Brundusino, qui cum voto Consultoris de anno 1549. ad fauorem Monialium pronunciauit, & post varias sententias ad fauorem vtriusque partis hinc inde prolatas coram diuersis Iudicibus à S. D. N. delegatis, denique causa mihi commissa, dubitaui, an de oliuis debeatur decima, & Domini affirmatiuè responderunt.

1 Quia decima debetur † de omnibus fructibus, *cap. non extat. cap. nuncios, c. ex parte de decimis*, Rebuff. *in tract. de decim. quæst. 8. num. 13. cum seqq.* Moneta *de decim. cap. 4. lib. 2. &* 3. Suarez *de relig. tom. 1. lib. 1. de diuino cultu cap. 34.*

2 *num. 2.* fructuum † autem appellatione veniunt Oliuæ, *l. si eius fundi 78. leg. veluti si oliuæ, ff. de rei vend.* Donel. *lib. 4. com. cap. 25.* vbi Osuald. *littera E*, quod procedit etiam

3 si oliuæ fuerint subrogatæ in locum aliorum fructuum, authoritate *textus in cap. commissum 3. §. & sicut, cap. cum in tua 3. §. fin. de decim.* Rebuff. *in tract. de decim. quæst. 14. num. 19.* Moneta *supra d. cap. 4. nu. 9.* Gutt. *lib. 2. canonic. cap. 21. & 93. & 94. cum seqq.* & in puncto de oliuis subrogatis in locum vinearum, Rot. *decis. 677. num. 3. par. 1. recent. & decis. 666. num. 1. par. 3. rec. & decis. 552. nu. 2. par. 4. recent.* & fuit dictum *in Conchen. decimarum delaxata 12. Decembris 1608. coram Iusto, & in alia Conchen. decimarum dell' Infantado 5. Decembris 1612. & 10. Maij 1613. coram R. P. D. meo Pirouano.*

Quæ doctrina nititur claris, & naturalibus rationibus,

4 quia † præscribens decimas ex certis agris, censetur præscripsisse eas, non tantum quoad fructus consuetos colligi, & percipi, sed etiam quoad nouiter plantatos, & seminatos, possessio enim in vna specie fructuum, quæ procedit

5 ab vna radice (nempe à iure decimandi) † prodest etiam quoad alias quascumque fructuum species, quæ eodem iure possunt vendicare, Couarr. *practic. cap. 37. num. 5.* maximè cùm præscriptio sit realis, (vt in præsenti) in qua de-

6 bet fieri extensio præscriptionis ad particularitatem iuris apprehensi sub vnico iure vniuersali, *d. cap. cum in tua 3.*

7 vbi Butr. & Anch. ne vna, eademque † res diuerso iure censeatur, Gutt. *super d. cap. 21. nu. 96.*

His accedit, quia licet Dominus fundi non habeat possessionem illius rei nouiter seminatæ, ex quo tamen habet possessionem totius prædij, censetur præscripsisse decimam fructuum illius fundi, etiam si solitus fuisset habere decimam frumenti, & terra frumenti mutetur in vineam, eodem modo percipiat decimam de vino, ac de frumento, cum illius ius sit reale fundatum super terris decimalibus,

8 mutatio enim qualitatis seminis, non mutat obligationem prouenientem ratione prædij, vt probatur in *d. c. commissum, §. sicut de decimis*, ibi, & sicut etiam de pascuis olim decimæ persoluebantur, ita nunc de eisdem ad frugum fer-

9 tilitatem translatis decimas † volumus absque diminutione persolui, Rebuff. *in tract. de decimis quæst. 6. num. 35. et quæst. 14. nu. 19.* Azzeued. *in l. 2. nu. 8. tit. 5. lib. 1. nouæ collectionis*, Gutt. *d. l. 2. canonic. cap. 21. num. 6. cum seqq.* aliter

10 enim esset in potestate colonorum mutando semina minuere, vel auferre decimas habentibus ius eas percipiendi, Rot. *d. dec. 502. nu. 2. par. 2. rec. et d. dec. 666. par. 2. rec.*

Non obstat testes pro parte Capituli examinati deponentes, *che l'oliua è franca, libera, e regina, e non paga decima*, quia ista exceptio aliquo iure non probatur in oliuis, potius est regula in contrarium, † quòd de omnibus fru- 11
ctibus decima seruatur, *vt in d. cap. ex parte 21. de decimis*, vbi gloss. *verb. de omnibus*, notat id procedere non solum de omnibus † fructibus prædiorum, sed etiam arborum, 12
cap. ad Apostolicæ 20. cum concordantibus eodem titulo de decimis; maximè cùm decimæ debeantur Monialibus de iure reali, nempe ratione feudi, vt probatur ex sententia, & testibus summ. nu. 1. qui deponunt reddendo rationem, nedum de 1. voce, & fama, sed etiam, quia viderunt semper soluere decimam de omnibus in dicto feudo perceptis, adeò vt nulla sit dubitatio, quin versemur in decimis † de- 13
bitis ex iure reali, quæ in casu isto vocantur decimæ, quia debentur ratione dominij terrarum, de quo deponunt dicti testes, † & ita sufficit fuisse possessum tanquam feuda- 14
le per spatium 30. annorum, Alexand. *cons. 136. num. 5. vers. vel quia lib. 1.* Grammat. *dec. 77. nu. 7. & 8.* vnde intrat conclusio receptissima, quòd † mutatione seminis 15
non tollitur ius reale competens alicui in feudo decimabili, Ancharan. *in d. cap. cum in tua num. 4. de decim. & alij supra allegati.*

Minus releuant testes, cùm deponant † super negati- 16
ua non remouentes sensum ab actu, Alexan. *cons. 24. nu. 8. & cons. 108. num. 10. lib. 2.* Dec. *cons. 101. num. 1.* Roland. *cons. 53. num. 7. lib. 4.* Et testes Monialium melius informati † deponunt super affirmatiua, in quo casu illis magis 17
credendum est, Felin. *in cap. in nostra de testibus, lib. 4.* Cæsar de Grass. *decis. 18. de præb.* Greg. *decis. 445. num. 3.* præsertim quia ex ijs plus deponunt de solutione in facto proprio, & quod oliuæ fuerunt derogatæ in locum vinearum, de quibus decima soluebatur, per quam subrogationem seminis Coloni non poterant † præiudicare Monialibus, vt 18
ponderat Rot. *in d. decis. 666. num. 1. in fin. par. 3. recent.* cum alijs supra allegatis, & dum testes Monialium sunt numero plures, & non patiuntur exceptiones, † quas cæte- 19
ri testes deponentes de negatiua, vt in eodem summ. nu. 2. 3. & 4. deducitur, meritò proferendi sunt, Gabr. *conclus. 4. nu. 5. de testibus*, Gregor. *decis. 322. nu. 6.*

Hinc etiam tollitur præscriptio pro parte Capituli oppositа, quia cum non benè probetur negatiua non soluendi decimam ex oliuis cessat, fundamentum præscriptionis, quæ 20
quantumcumque longissima, sine possessione, vel quasi non datur, Bart. *in l. census, ff. de vsucap.* Paris. *cons. 27. num. 101. lib. 1.* Doctor. *in cap. sine possess. de reg. iur. in 6.* tantò magis, quia cùm constet ex eisdem testibus Capituli oliuas de recenti fuisse plantatas, non potuit interrumpi præscriptio inducta ad fauorem Monialium, ex tempore cuius initij memoria non extat; † quæ præscriptio sufficit 21
inter Ecclesias, & habet vim priuilegij Apostolici, Cardin. *cons. 88. num. 2. cum seqq. ad notata in cap. de qua, cap. ad aures de præscript.* Et semel completa † non interrumpitur, 22
Mantic. *decis. 296. num. 5.* adden. ad Gregor. *in d. decis. 51. num. 8.*

Denique non obstant decisiones, quæ allegantur pro Capitulo, nempe † *Sabinen. decimarum coram Eminen-* 23
tiss. Cardin. Pamphilio apud Marchet. *par. 1. fol. 681.* cum alijs adductis *in Placentina decimarum coram D. meo Merlino*, quia non applicantur, cum ibi agatur de decimis debitis ex sola consuetudine, & ita habet locum regula tantum † præscriptum, quantum possessum, nos autem ver- 24
samur in decimis debitis ex aliquo iure reali ratione feudi, vnde licet Moniales non dicantur habere fundatam intentionem de iure communi † ex eo, quod non habeant cu- 25
ram animarum, *ex cap. cum contingat, ex cap. transmissa de decimis*, Put. *decis. 361. num. 1. lib. 1.* cum alijs, satis est docere de tit. reali ratione dominij directi, de quo deponunt testes ab annis centum, & vltra dictas Moniales fuisse dominas dicti feudi, & per eas solitum fuisse infeudari cum annua responsione decimarum ratione dominij. Vnde cùm non contrauertatur huiusmodi feudum spectare ad Moniales, sed an decima debeatur de oliuis, dixerunt Domini probationes factas sufficere pro probatione dominij, & vt eius vigore decimæ ex oliuis debeantur ex rationibus supra adductis.

Et ita vtraque parte acerrimè informante decisum.

R. P. D. PANZIROLLO

Firmana Pecuniaria.

Die Lunæ 30. Maij 1636.

ARGVMENTVM.

Actio indebiti, quando statim oriatur. Fideiussionem si quis alicui fecerit pro certo, & determinato tempore, extra illud non est extendenda, & plura circa hanc materiam.

SVMMARIVM

1 *Fideiussio respectu certi temporis non extenditur respectu alterius temporis.*
2 *Actio indebiti statim datur detecto indebito non sponte soluto, sed per vim extracto, ac ob intrusionem in carceres.*
3 *Indebiti repetitio, etiamsi aliàs non daretur, inducitur tamen, si actus solutionis detur facultas soluenti retorquendi solutionem, contra quos de iure.*
4 *Soluens id, pro quo aliquis erat obligatus, succedit in locum illius, cui fuit solutum.*
5 *Quod multo magis procedit, si accedat cessio ab eo reportata.*
6 *Soluens Ciuitati pro alio, actio repetitionis contra illum transit in soluentem, etiam absque cessione.*
7 *Depositarius publicus tenetur de iure reddere computa, & si ea non reddat, quid præsumendum sit, num. 9. & 10.*
9 *Administrator, quilibet de iure, tenetur reddere rationes.*
11 *Assertio æquiuoca non attenditur.*
12 *Principalis per suam assertionem non potest præiudicare fideiussori, si ipse tantum ad certum quid voluit esse obligatus.*
13 *Obligatio, sicut quælibet alia dispositio restringitur semper ad suam causam.*
14 *Solutio debet cedere in debitum magis antiquum, limita num. 15.*
16 *Compensatio de vna ratione non admittitur ad aliam, quando rationes sunt diuersæ respectu eiusdem personæ.*
17 *Solutio non debet cedere in debitum antiquius, quando est extrinsecum, & remotum, & nu. 18. & 19.*
20 *Consignationes, quæ fiunt per Depositarios, &c. cedere debent in causam illius anni currentis.*
21 *Solutio in quam causam sit facta, non tam inspicienda descriptio, quàm ratio, & causa per quam fit.*
22 *Liberatio facta ex falsa causa non tenet, amplia num. 23.*
23 *Consignatio rei censetur facta iuxta præcedentem obligationem.*
24 *Expressio vnius rei excludit aliam.*
25 *Consignatio alicuius rei in dubio, qualiter censeatur facta.*
26 *Frumentum vetus prius distrahi, & erogari debet, & nouum conseruari.*
27 *Ad indebiti repetitionem, quando quis agit, grauatur onere certissimæ, & concludentissimæ probationis. Ita vt sufficiat eum excludere per possibile.*

DECISIO DXCII.

COnduxerat Leonardus Bentiuolus à Ciuitate Firmana depositariam frumentariam per annum, incipien. à die 23. Augusti 1629. cum obligatione in fine computa reddendi, & reliquatum soluendi, sub fideiussione Gasparis Paccharoni. Huius anni conductione durante, Leonardus recepit à Ciuitate rubra frumenti 619. & salmas 486. & restituit rubra 247. & salmas 190. & sic remansit debitor in rubris 372. & salmis 296. vt in calculo.

Anno prædicto completo, computis non redditis, & reliquatu non soluto, idem Leonardus depositariam prædictam iterùm à Ciuitate conduxit pro anno sequenti 1630. sub fideiussione Francisci Sanini, & tempore secundæ conductionis recepit rubra frumenti 257. & salmas 303. & restituit rubra 583. & salmas 518. & sic vltra recepta, in secunda conductione restituit rubra 226. & salmas 215. vt in eodem calculo.

Cùm autem non obstante hac exuberanti consignatione frumenti facto hoc secundo anno, Leonardus adhuc debitor Ciuitatis appareret ob frumentum receptum in prima conductione, Sauinus fideiussor in secunda coactus fuit soluere prædictum debitum Leonardi in summa scut. 1814. cum facultate retorquendi exequutionem contra quos de iure, vnde prætendente Sauino se indebitè fuisse condemnatum; dubitaui, an illi competat repetitio, & contra quos, & resolutum fuit, Sauino competere repetitionem contra Paccharonum, & contra Ciuitatem, quia cùm Leonardus in secunda conductione plus restituerit, quàm habuerit, & Sauinus præcisè fideiusserit pro frumento consignando tempore secundæ conductionis, non potuit molestari pro tradito in prima. Ex quo promissio † fideiussoris 1
respectu certi temporis non extenditur respectu alterius temporis, *l. non à Iudice*, §. 1. *ff. de iud. leg. si vnus*, §. *ante omnia*, *ff. de pactis*, *l. Lucius*, *la seconda*, §. *Paulus*, *ff. de adminis. tut. vbi glos. verb. non teneri*, Rom. *cons.* 210. *nu.* 2. Socc. sen. *consil.* 70. *num.* 5. *vers. non promisit lib.* 3. Honded. *cons.* 111. *num.* 75. 76. *& seq. lib.* 1. Rota *decis.* 576. *num.* 1. *& par.* 1. *diu. & decis.* 384. *num.* 2. *par.* 4. *recent.* Et ideò cum indebitè solutum per Sauinum cesserit in commodum annonæ Ciuitatis contra eandem habet repetendi actionem, quæ datur statim detecto indebito non sponte soluto, sed 2
per vim extracto, ac ob detrusionem in carceres, vt est *text. in l.* 2. §. *grani*, vbi Bart. & Alberic. *ibid.* §. *quod de fundamentaria num.* 1. *vers. nota pro potestatibus*, *ff. de administr. rer. ad Ciuit. pertinentium*, quæ quidem repetitio eò magis Sauino visa est competere, quo in actu solutionis fuit illi data facultas retorquendi executionem, contra quos 3
de iure per quam facultatem inducitur repetitio indebiti, etiamsi aliàs non daretur, *per tex. in l.* 2. *in princ.* & ibi glos. *in verb. locum habebit*, ibique Bar. Bald. Odofred. Alber. Alex. Castrens. & Ias. per tot. ac signanter *nu.* 7. *ff. de condit. indeb.*

Nec minus repetitio visa est competere contra Paccharonum, quia cùm Sauinus soluerit Ciuitati debitum Leonardi contractum vigore prædictæ conductionis, pro qua Paccharonus fideiussor tenebatur, successit Sauinus in locum † ipsius Ciuitatis erga quam Paccharonus erat obstric- 4
tus, *per text. in l.* 2. *ff. de cess. bon. & text. in l.* 2. *C. de iur. reipub. lib.* 11. Surd. *cons.* 444. *num.* 9. *& seq.* Accedente præsertim † cessione ab ipsa Ciuitate reportata contra ipsum 5
Leonardum, quæ comprehendit etiam Paccharonum fideiussorem, Bart. *in leg. cum per liberam num.* 2. *Cod. per quas personas nobis acq.* quæ opinio de plano procedit in soluente 6
Ciuitati, quia talis actio in eum transit etiam absque cessione, *d. l.* 2. *C. de iure reip. l.* 11. cum alijs relat. per Surd. *d. cons.* 444. *nu.* 9. *vers. his tamen*.

Non obstat, quod cum in fine primi anni in manibus Leonardi remanserit residuum frumenti consignati de tempore primæ depositariæ, totum transfusum fuerit in secundam ad fauorem primæ etiam periculo Sauini fideiussoris secundæ depositariæ, quia prætensa transfusio ad damnum, & periculum Sauini benè procederet, si Leonardus in fine primæ conductionis reddidisset computa, prout tenebatur, itaut constaret apud ipsum extare residuum frumenti illiusque qualitatem, & quantitatem à Regulatoribus Ciuitatis 19
recognosci, mensurari, ac de eo creari partitam ad creditum secundæ depositariæ, † prout dicta computa reddere 7
expressè promiserat, & vti publicus depositarius de iure tenebatur, *iuxta l. argentarius*, vbi DD. *ff. de eden.* & trad. per Bart. *in l. quædam num.* 2. *ff. eod. tit.* & facit quod quilibet administrator de iure rationem † reddere tenetur, 8
l. 1. §. *officio*, vbi Bald. *ff. de tutor.* Greg. *decis.* 30. *num.* 4. sed cùm nullum ex his fecerit, videtur posse præsumi nullum frumenti residuum penes † ipsum extitisse, & potius illud 9
in proprium vsum conuertisse, vt ponderat Decian. *cons.* 11. *nu.* 97. *& seq. lib.* 1. vel saltem dicendum est illud penes eundem Leonardum remansisse tanquam debitum primæ con- 10
ductionis sub fideiussione Paccharoni, iuxta disposita *in leg. opus* 39. *ff. locat.* vbi gloss. *verb. approbatur*.

Et cessat penitus difficultas ex ipsis partitis grani consignati in secunda depositaria, quæ omnes cantant de frumento nouo, exceptis rubris centum, & tribus, quæ sunt de veteri, quibus etiam computatis, adhuc Leonardus in secundo anno maiorem quantitatem consignauit, quàm receperit, itaut non sit ambigen. quin totum debitum spectet ad primam depositariam.

Nec

Nec releuat, quòd Leonardus in meliori porrecto Ciuitati expreſſerit ſe diſtribuiſſe, *Grani mal conditionati, e vecchi*. Quia dum exprimit dictum tempus, † aſſertio eſt
11 æquiuoca, cum poſſit intelligi de diſtributione facta in prima conditione, & certè de ea debet omninò intelligi, vt colligitur ex dicta diſtributione ſecundi anni. Et quatenus
12 etiam Leonardus clarè locutus fuiſſet de ſecundo anno non potuiſſet nocere fideiuſſori, qui ſolum teneri voluit de eo frumento, quod probatur fuiſſe effectiuè receptum in ſecunda depoſitaria, iuxta trad. per Surd. *conſ.* 326. *num.*6. *verſ. his tamen non mouentibus, & per totum*, & facit quia obligatio, prout quælibet alia diſpoſitio reſtringitur ſem-
13 per ad ſuam cauſam, *l. ita*, §. *ex hoc edicto*, *ff. naut.* Caup. Stabul. Surd. *dict. conſ.* 326. *num.*13. *verſ. quia reſponde, & num.*14.

Nec ſubſiſtit, quòd conſignationes frumentorum factæ
14 à Leonardo de tempore ſecundæ † depoſitariæ cedere debeant in extinctionem debiti primæ depoſitariæ cum ſit antiquius *per regul. l.*1. *ff. de ſolut.* Quia cum depoſitariæ ſint duæ diſtinctæ, & ſeparatæ, conſignationes proficiſcentes
15 à ſecunda † nullo modo referri poſſunt ad primam, vt eſt *text. in d. l.*2. §. *fin. aut frumentaria pecunia*, *ff. de aminiſtr. rer. ad Euit. pertinen.* Ripa *de peſte tit. de remed. ad conſeruand.* Vbert. *num.*33. *& ſeqq.* Munoz. *de ratiocinijs cap.* 36. *num.*5. *verſ. & loquendo in adminiſtratore*, Rota coram
16 Mantic. *deciſ.*77. *num.*4. exemplo compenſationis, † quæ de vna ratione non admittitur ad aliam, quando rationes ſunt diuerſæ reſpectu eiuſdem perſonæ, Bald. & Salicet. *in l. eius num.*3. *C. de compenſ.* Rot. Ian. *deciſ.* 26. *num.* 30. Seraph. *deciſ.*1214. Magon. *dec. Lucen.* 1. *per tot. & ſignanter num.*21. *&* 24. Caual. *deciſ.*38. *nu.*4. Greg. *deciſ.* 366. *nu.* 4. *verſ. vltra quod, & num.*7. *verſ. & ideo*. Atque hæc abſque vllo dubio videntur procedere in terminis, de quibus agitur, dum vigore quarti Capituli Leonardus tenebatur tradere illud idem frumentum, quod ſibi fuerat conſignatum in ſecunda depoſitaria, & propterea conſignatio facta hoc
17 anno nullo modo poteſt referri † in debitum primæ, licet antiquius, quod erat extrinſecum, & remotum, *ad text. in l. ſi fideicommiſſum*, §. *tractatum ibi, quid tamen forte ſi certis oneribus deſtinatum ſit*, cum alijs notatis per Bart. *& ſcribent. ff. de iudic.* Bald. *conſil.*115. *num.*5. *& per tot. lib.*3. Burſat. *conſ.* 28. *num.* 66. *lib.* 1. & hic intellectus declaratur ex ipſis ordinibus Graſſeriorum ſub hac forma. *Per farli buoni à ſuoi conti*, quod non poteſt intelligi niſi de computis
18 tempore † ſecundi anni concurrentibus, quæ ab alijs anni præcedentis vti diuerſa retinebantur, vt per Alex. *conſ.* 85. *nu.*5. *lib.* 3. & faciunt tradita per Surd. *in terminis fideiuſſionis conſ.*460. *nu.*63. *verſ. per prædicta, & nu.* 64. *&* 63.

Nec videtur attendendum, quod conſignationes frumentorum factæ à Leonardo in ſecundo anno, cum ſint contrapoſitæ debito primi, cedere debeant in huius extinctionem. Quia non ſubſiſtit in facto, quod conſignationes ſecundi anni fuerint contrapoſitæ debito primi, ſed ſolum verum eſt, quod ratio integra dari, & accepti tam primi, quam ſecundi anni fuit, abſque vlla ſeparatione calculata ad debitum ipſius Sauini, ac ſi vna tantum fuiſſet locatio pro duobus annis, quæ calculatio tanquam erronea non poteſt alteri nocere, & quatenus etiam iſtæ partitæ debeant
19 conſiderari vti redactæ in vnum corpus † omnes ſolutiones debent cedere in cauſam ſecundæ depoſitariæ, vt ponderat Alex. *in conſ.*85. *nu.* 5. *verſ. & tantò magis procederent lib.*3. vbi dicit hoc ſine difficultate procedere, quando ex-
20 tat conſuetudo, quod † conſignationes, quæ fiunt per Depoſitarios cedant in cauſam illius anni currentis, de qua quidem conſuetudine in caſu noſtro non poteſt ambigi, tàm ex præſcripto Bullæ Sacræ Congregationis ſuper bono regimine, ſub cuius forma huiuſmodi locationes fiunt, quàm etiam ex tenore Capitulorum vniformium in qualibet locatione, vt ſunt verba bannimentorum ibi, *ſi fà intendere à chi voleſſe attendere alla depoſitaria de' grani dell' abbondanza da farſi nella corrente ſtagione, venga con ſue offerte, che con l'oſſeruanza della Bolla ſopra il bon gouerno delle Communità, e con l'infraſcritti Capitoli ſi deliberarà*.

Vltra quod iſta prætenſa contrapoſitio clarè etiam excluditur, ex quo cum ſingulæ partitæ ſint deſcriptæ cum ſua data, & relatione ad receputas, & mandata, quando etiam indefinitè loquantur *dell' Abbondanza* intelligen. omninò ſunt de ea, quæ extabat, non autem de præcedenti, quæ iam deſierat eſſe, & fuerat reſoluta in reliquatum, ad agno-
21 ſcen. enim in quam cauſam † fuerit facta ſolutio, non tam inſpicienda eſt deſcriptio, quàm ratio, & cauſa Propter quam fuit factum mandatum, & in illius exequutionem conſignatio, *iuxt. l. priuilegia*, *ff. de priuileg. cred.* & trad. Caſtr. 285. *num.*3. *verſ. in caſu autem propoſito lib.* 1.

Nec obſtat, quod Sauinus, qui fuit Graſſerius primi anni neglexerit exigere rationem, ac reliquatum à Leonardo, quia ex diſpoſitione ſtatuti clarè patet hoc officium non ad Graſſerium ſpectare, ſed ad Regulatores, inter quos erat ipſe Paccharonus, & ſic potius argumentum retorquetur contra ipſum.

Nec aliquid refragatur, quòd Paccharonus remanſerit liberatus per quietantiam, & propterea contra illum nulla competat actio Sauino ad ſolutum repetendum, quia vt ſupra dictum eſt, Paccharonus in aſſerta ſolidatione computorum ad ſe exonerandum vniri fecit in vnum tam computa primæ, quàm ſecundæ depoſitariæ, vt in folio, quod datur, non obſtante quòd notarius in redditione rationis illas diſtinxiſſet per hæc verba, *qui entra ſicurtà il Signor Franceſco Sauino*, & ſic tum depoſitariæ ſint duæ, nec ratio reddita, nec liberatio ſuffragatur. Præterea iſta prætenſa liberatio Paccharoni emanauit poſt Sauini carcerationem, cum expreſſione, quod Leonardus & rationem reddidiſſet, & reliquatum ſoluiſſe, & ſic † ex falſa cauſa, 22
quæ eandem liberationem vitiat, *l. ſi per errorem*, *ff. de iuriſd. omn. iud. l.*1. *C. de Cond. indeb.* Decian. *conſ.*19. *nu.* 74. *lib.*3. Greg. *deciſ.*496. *num.*11. *& ſeq.* vltra quod eſt etiam ipſo iure nulla, quia cum ipſe Paccharonus eſſet de magiſtratu, † & ageretur de ſuo proprio intereſſe, non pote- 23
rat officio durante de aliqua ipſius liberatione in conſilio tractare, ſtante prohibitione ſtatuti *in rubr.* 3. *de auctor. prior. lib.*2. Nec minus alia manifeſta nullitate laborat, ex quo liberatio emanauit à duobus tantum officialibus, cæteris reluctantibus, qui ſciebant actus nullitatem, vt in *ſumm. num.*16. cum tamen ad hunc effectum omnes de magiſtratu interuenire debuiſſent, & ex eis ſaltem quinque conſentire, & propterea non obſtante quacunque aſſerta liberatione, adhuc viſum eſt, quod Paccharonus obligatus remanſerit.

Et ſic fuit deciſum parte vtraque.

ANNOTATIO.

* *Infra in eadem cauſa coram eodem Reuerendiſs. Patriarcha habentur duæ aliæ deciſiones ſub diebus* 30. *Martij* 1637. *&* 25. *Iunij eiuſdem anni, ſunt deciſiones* 606. *&* 612. *Et duæ aliæ adſunt coram Reuerendiſs. P. D. meo Merlino Decano* 28. *Iunij* 1638. *&* 29. *Nouembris* 1639. *& iſta eſt moderatoria aliarum deciſionum, & hæ duæ non adſunt in præſenti tomo, ſed in alio edendo*. Et ea potiſſimum de cauſa Rota mota fuit ad moderationem dictarum deciſionum, ſcilicet, quod fideiuſſor Sauinus non indebitè, ſed iuſtè perſoluerit, & ideò non eſſe locum repetitioni, de qua hic, quia ex nouis iuribus pro Communitate productis, apparebat liquidò, quod de menſe Maij 1630. & ſic durante adhuc prima depoſitaria fuit initus contractus, & conuentio inter Communitatem, & præſente eodem Sauino fideiuſſore tanquam Graſſerio, & ſtipulante, & inter tres piſtores, nempe Io: Andream de Alexandro, Petrum Graſſum, & Ricinum, vt de illo frumento primæ depoſitariæ, vnuſquiſque ex dictis piſtoribus reciperet rubra 250. & per totum menſem Auguſti 1630. recepiſſent, & habuiſſent vt dicitur, per ſpacciati, cum verò diſtuliſſent piſtores recipere dictum frumentum, poſtquam ſuperuenit ſecunda depoſitaria, fuerunt coacti illud recipere, & ſecuta fuit conſignatio, quæ propterea cùm ſit facta in executionem inſtrumenti de tempore primæ depoſitariæ, ad eandem primam depoſitariam debet referri creditum iſtius grani conſignati, eo quod conſignatio cenſetur † facta in exe- 24
cutionem antecedentis obligationis, & ſic cenſeri etiam facta de grano veteri, *ad l. ſi duo*, *ff. de acquirend. hæred.* & ad not. per Bart. *in l. cum ſeruus num.* 4. *ff. de verb. oblig.* Abb. *in cap. penult. num.*7. *& ſeq. de conuerſ. coniug. & conſ.* 116. *in fine, verſic. & ſemper ad intellectum ſtipulationis lib.*2. Ancharan. *conſ.* 28. *num.* 3. *verſ. quando autem*, Alexand. *in conſ.* 90. *in fin. & conſ.* 94. *num.* 1. *lib.* 3. *& conſ.*52. *num.* 24. *lib.* 4. Caſtrenſ. *conſ.*64. *ſub num.* 4. *verſ. debet ergo lib.* 2. Crauett. *conſ.* 231. *nu.* 12. *ad med. & conſ.*135. *nu.*13. Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 49. *numer.* 9.

Card. Mantic. *de tacit. lib. 2. tit. 5. nu. 3.* Surd. *dec. 93. nu. 25. & decis. 212. num. 15.* Rota *decis. 285. num. 6. par. 4. & supra in hac parte decis. 197. nu. 25.* & coram Reuerendiss. Vrgellen. *decis. 285. num. 48.*

Et prædicta corroborantur, quia ex verbis præcepti iudicialis facti ijsdem pistoribus, dum protrahebant exequi eorum obligationem Iudex iussit, vt acciperent granum ve-
24 tus, & sic † excludit granum nouum, Ruin. *consil. 112. num. 3. lib. 5.* Soccin. *cons. 97. num. 2. lib. 1.* Becc. *cons. 74. numer. 32. lib. 1.* Et secutis deinde consignationibus tanquam prouenientibus ex dicto præcepto, seu decreto iudiciali ab
25 eodem illæ receperunt interpretationem, † vt scilicet intelligantur factæ dictæ consignationes de grano veteri, *ex l. tutor datus*, ibi, *debiti causa respicienda, ff. de fideiuss. ex gloss. in cap. quatuor 12. quæst. 2. ibi causa probari per effectum* ex Bald. *in l. ex placito num. 4. C. de rer. permut.* Soccin. sen. *cons. 105. num. 2. vers. confirmatur lib. 1.* Crauett. *cons. 131. num. 15. & cons. 144. num. 1. & 145. num 5.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 236. nu. 18.* Grat. *discept. for. cap. 642. num. 10.* Olasch. *dec. 521. num. 3.* Rota coram bo. me. Card. Mantic. *dec. 70. num. 1.* & coram san. mem. Greg. XV. *dec. 511. num. 3. & dec. 521. num. 7.* Quibus etiam accedit dispo-
26 sitio † iuris communis, cum semper vetus frumentum prius distrahi, & erogari debeat, & conseruari nouum, *l. 1. C. de condit. in publ. horr. lib. 10.* vbi Io. de Plat. *num. 2.* Bart. *num. 1.* Petr. Bellon. *de re milit. lib. 6. num. 2.*

Et tandem sufficiebat Communitati, quod sit æquiuoca relatio istius consignationis, cùm hoc casu aderant plures
27 obligationes, itaut sufficiat, quod dubia sit, † & non concludentissima probatio aduersarij, quando agitur de repetitione indebiti, in qua materia quis grauatur certissima probatione, quæ perneceſsè concludat, & præcipuè, (prout est casus præsens) si debitum iam fuerit agnitum, per realem solutionem, *l. cum indebito, §. si vero*, & ibi Bart. *num. 4. ff. de probat. cap. 15. qui conqueritur*, & ibi Abb. *num. 1. & 2. de solut.* Feder. de sen. *cons. 54. num. 2.* Alexand. *cons. 83. num. 1. lib. 1.* Cyriac. *controuers. 263. num. 7. & 11. controuers. 264. num. 5. & 7. & controuers. 486. nu. 23. & 24.* Rot. coram bon. mem. Coccino *decis. 94. num. 2.* & coram bon. mem Card. Sacrato *in Romana computorum 7. Maij 1604. & coram eodem Reuerendiss. P. D. meo Merlino in Romana repetitionis indebiti 29. Aprilis 1622.* Præsumptio
28 enim † stat vt nemo præsumatur voluisse soluere id, quod non debet, *text. est in d. cap. is qui conqueritur*, cum alijs adductis a Rota *in Panormitana Cambiorum 8. Ianuarij 1627. coram Eminentiss. & Reuerendiss. Card. Vbaldo, & coram bo. mem. Pirouano in Romana Pecuniaria 14. Ianuarij 1628. & antea coram Eminentiss. et Reuerendiss. D. Card. Pamphil. in Romana repetitionis indebiti 4. Martij 1616. et magis in his terminis coram bon. mem. Card. Virili in Narnien. seu Romana fructuum dotis 8. Februarij 1627. vers. et sufficit per possibile excludere auctorem agentem, et coram Eminentiss. et Reuerendiss. D. Cardin. Verospio in Romana Pecuniaria 31. Martij 1634. etc.*

Paulus Rubeus.

R. P. D. COCCINO,

Toletana Iurispatronatus de Grinnon.

Die Lunæ 2. Iunij 1636.

ARGVMENTVM.

Patronus quando fundauit iuspatronatus, & in eo leges, & conditiones apposuit, non potest ex interuallo nouum quid apponere, etiam cum consensu Ordinarij, si addita sint contra ius. Iuspatronatus, quando possit competere in Ecclesia Regulari.

SVMMARIVM.

1 *Patrono non licet ex interuallo mutare tenorem fundationis, & nouam legem, & conditionem imponere.*
2 *Patronus non potest facere, quod Capellania à se fundata possit retineri simul cum alia sub eodem tecto.*
3 *Patronus potest cum consensu Episcopi, ex interuallo mutare tenorem suæ fundationis.*
4 *Patronus, nec cum consensu Episcopi conditiones in fundatione iurispatronatus apponere potest, quæ sint contra ius.*
5 *Episcopi consensus tunc suffragatur patrono circa appositionem nouarum conditionum, quando dictæ conditiones non sunt contra ius.*
6 *Iuspatronatus in Ecclesia Regulari acquiri non potest, nisi ex priuilegio Apostolico, quod requiritur in limine fundationis.*
7 *Donatio, quando est perfecta, illam non potest postmodum donator alterare per actum subsequentem.*
8 *Verbum*, omnibus, *est vniuersale.*
9 *Donatio si sit facta sub conditione, tunc donatarius aut conditionem implere debet, aut restituere bona accepta.*

DECISIO DXCIII.

SVb die 3. Decembr. superioris anni fuerunt declaratæ decisiones super hoc articulo factæ & dictum, quod Moniales tenentur obseruare conditiones secundæ donationis, alias ipsas teneri restituere bona recepta vigore dictæ secundæ donationis. Hodie reproposita causa, fuit resolutum Moniales non teneri ad seruandas conditiones secundæ donationis, de anno 1540. cùm nihil ex ea receperint, 1
sed totum id, quod receperunt fuit ex prima donatione, & ideò non licuit patrono ex interuallo mutare tenorem prædictæ fundationis, & imponere nouam legem, vel conditionem, *glos. in cap.. cum dilectus verbo constitutio ad finem*, vbi Imol. *sub num. 21.* & Abb. *num. 5. de consuetud.* idem Abb. *in cap. præterea num. 1. de iurepatr.* Felin. *in cap. significauit sub nu. 2. de testib. & in tract. quando litteræ Apostolicæ col. 2. circa fin. vers. & inter alia*, Bald. *in l. vnica in fin. C. de rei vxor. action.* Io. Monach. *in cap. vnico num. 1.* vbi Prob. in addit. Io. Andr. *num. 5. vers. conferendum*, & Gemin. *num. 10. de iurepatr. in 6.* Card. *in clem. quia contingit, §. vbi autem in 3. notabili de relig. dom.* Rocchus *in verb. pro eo, quæst. 13. vers. in contrarium de iurepatr.* Lambert. *eodem tract. lib. 1. par. 2. qu. 4. art. 4. num. 2.* & fuit dictum in *causa Toletana Capellaniæ 15. Februarij 1591. coram bo. me. Hieronymo Cardinale Pamphilio.* Vbi quod patronus non † potest facere, quod Capellania à se fundata 2
possit retinere simul cum alia sub eodem tecto.

Neque obstat, quod ex interuallo † de consensu Episcopi potuerunt apponi nouæ leges, & conditiones, quia in 3
hoc casu nullibi probatur consensus Episcopi, & si probaretur, neque sufficeret, cùm † conditiones, vel multæ il- 4
larum videantur contra ius, glos. Imol. & Abb. *in d. cap. cum dilectus de consuetud.* Felin. *in cap. significauit sub num. 2. de testib.* Rocchus *vers. pro eo, dict. qu. 13. circa fin.* Lambertin. *lib. 1. par. 1. quæst. 9. art. 1. num. 51. & 90. & par. 2. qu. 4. art. 4. col. 2.* Quia tunc demum suffragatur consensus
Episcopi, quando conditiones non sunt contra ius, Cal- 5
der. *cons. 19. de iurepatr.* Rocchus *vers. pro eo, dict. qu. 13. in fin.* vbi quod est de mente Abbatis, & aliorum in *cap. cum dilectus de consuetud.* Lambert. *dict. lib. 1. par. 1. qu. 19. art. 1. num. 51. vers. dominus*, Rocchus, *vt num. 90. ad fin. & par. 2. d. qu. 4 art. 4. num. 2. & col. 2. vers. sed omissis*, Card. *in d. clem. quia contingit in 11. notab. de relig. domib.* & fuit resolutum *in causa Vlixbonen. Prioratus 14. Decembr. 1601.* coram Seraphin. *quæ est decis. in impressis 1414.*

Non obstat, quod non applicentur prædicta, cum hic non agatur de iurepatronat. nam agitur de Monasterio Mo- 6
nialium, in quo non acquiritur † iuspatronat. nisi ex priuilegio Apostolico, quod requiritur in limine fundationis, *cap. nobis, §. cæterum de iurepatronat.* & ibi Abb. *nu. 9. & alij*, & fuit dictum *in causa Albanen. Prioratus S. Pauli 26. Nouembris 1598. coram Orano*, & aliàs sæpissimè, quia non agitur hic de iurepatr. ad effectum præsentandi, quo casu procedunt supradicta, sed de iurepatronat. honorifico, & quatenus neque ageretur de iurepatronat. honorifico, sed † de simplici donatione, illa non potuit post- 7
modum alterari per actum subsequentem, *l. perfectam, C. de donat.* vbi DD. communiter, Clarus *in §. donatio qu. 1. nu. 3.* Surd. *dec. 206. nu. 5. & cons. 145. nu. 35.* & fuit dictum in *causa Romana de Castellanis 23. Iunij 1631. coram me.*

Quod autem Moniales nihil receperint ex secunda donatione, sed tantum ex prima; satis patet ex lectura secundæ donationis, in qua narratur, quod Rodericus obtinuerat licentiam ab Ordinario de constituendo Monasterium in suis domibus, & successiuè introduxerat in illud Moniales, & demum in executionem donationis, quam fecerat,

dixit

dixit se tradere possessionem bonorum ibi: *Et quia parum prodesset me spoliasse meis bonis, & non reducere ad effectum illud, quod ego desiderabam, maiori diligentia, qua potui, procurani licentiam Archiepiscopi Toletani ad faciendum de prædictis meis domibus Monasterium, &c. Et posui in prædicta domo Venerabilem matrem Franciscam*, & infra ibi, *Ad dandum vobis donationem, quam feci, volo quod vos prædicta mater, & socia nomine reliquarum futurarum recipiatis bonorum possessionem, &c.* Et sic hæc non fuit propriè donatio, sed sequela, & executio alterius præcedentis oblationis, & donationis, & quamuis replicetur, quod hæc executio non continet consignationem omnium bonorum præsentium, & futurorum: attamen est facienda vis in oblatione, & expoliatione, quam Rodericus se fecisse asseruit in mense Martij præcedentis, quæ quidem oblatio, & expoliatio comprehendit bona præsentia, & futura ex si-
8 gno vniuersali † *omnibus*, & adiectione tituli vniuersalis, nempè institutionis ibi, *omnibus bonis meis, &c. faciens meos hæredes*, Bar. *in l. si ita num. 4. vers. aut in testamento ff. de aur. & arg. legat.*

Et cessat omnis difficultas ex verbis illis in secundo instrumento de dicto anno 1540. appositis, videlicet, *Bona quæ hucusque dedi vobis, & nunc do* &c. & *reseruo mihi administrationem prædictorum bonorum, sicut reseruaui*; ex quibus colligitur nihil de nouo fuisse datum in dicta secunda donatione, præsertim cum in illius instrumento non legantur alia territoria bonorum, quam illa quatuor descripta in instrumento de anno 1525. Nempè de Seranillos, Batres, Moralessas, & de Grinnon, & in vtroque instrumento bona in genere, non autem per corpora cum designatione confinium descripta fuerunt.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

ANNOTATIO

Supra in hac parte in eadem causa habentur duæ decisiones sub diebus 11. Februarij & 17. Nouembris 1628. sunt in ordine decisiones 147. & 210. & Rota sub die 21. Maij 1638. tandem in hac causa recedendo à decisis sub die 2. Iunij 1636. quæ est præsens decisio permansit in resolutis sub die 3. Decembris 1635. scilicet quod Moniales tenerentur vel obseruare conditiones, vel restituere bona iuxta
9 formam ipsarum conditionum, † quas Rodericus fundator apposuit in secundo instrumento donationis, vt in puncto *est text. in cap. verum* 4. & ibi glos. *in verb. conditione & & in verb. debeat reuocari, vbi communiter Canonistæ & præsertim Præpositus num. 6. de condit. appos. & Abbas in cap. cum dilecti ante num.* 3. *in* 3. *notab.* vbi etiam Imol. *in* 4. *de donat.* Bald. *in l. dictam sub num. 5. vers. ego dixi de condit. ob causam*, Castr. *qui loquitur in terminis cons. 69. num. 2. lib.* 1. Felin. *in cap. cum venerabilis num. 39. vers. nota tertio de exception.* Anchar. *cons. 197. n. 5.* Lambert. *de iure patr. par. 1. lib. 1. q. 9. art. 4. num. 3. vers. tertio vero casu*, Ripa *in fin. q. 38. num. 132. C. de reuocan. donat.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. fin. num. 14. & 15.* Corsett. *in singularibus in verb. contractus* 15. Rota *dec. 695. num. 3. par. 1. diuers. & resolut in Lucana Bonorum 5. Decembris* 1603. *coram bon. mem. Cardin. Pamphilio Seniore, & supradicta decisio Coccini fuit deinde canonizata, & melius roborata in eadem sub die* 18. *Maij* 1639. *coram Reuerendiss. D. meo Merlino Decano.*

Paulus Rubeus.

REVERENDISSIMO P. D. MERLINO DECANO.

Romana Pecuniaria.

Die Lunæ 9. Iunij 1636.

ARGVMENTVM.

In hac decisione adducuntur plures præsumptiones, & coniecturæ, ex quibus benè deprehenditur, quando aliquis contractus fuit simulatè gestus. Decretum Iudicis interpositum in contractibus minorum, vel mulierum, quando non teneat.

SVMMARIVM.

1 *Simulatio vbi probatur, solet infringere vim obligationis Cameralis.*
1 *Et hoc nedum si per Testes, vel ex inspectione instrumenti patens sit, sed etiamsi ex legitimis coniecturis, & præsumptionibus Iuris, aut hominis concludenter iustificetur.*
3 *Simulatio coniecturis, & præsumptionibus, & ijs quidem leuioribus arbitrio Iudicis selectis concludenter probatur etiam contra publica instrumenta, & quando hoc procedat, n. 4.*
5 *Simulatio, quando est de persona ad personam, non est iuri exosa, vbi secluſa est fraus contrahentium.*
6 *Simulatio, quando est de persona ad personam probatur, etiamsi non doceatur de causa simulationis.*
7 *Quietantiæ, & satisfactionis exceptiones sine dubio tollunt quamcumque obligationem.*
8 *Contractus, quando est simulatus, tunc personæ fictæ nullum acquiritur ius, sed vero contrahenti.*
9 *Simulatio benè arguitur ex ratione propriæ vtilitatis, & existimationis tuendæ, & cohonestandi contractum.*
10 *ad Simulationem probandam, sufficit causam esse probabilem, & à contrahentibus tantum pro vera opinata.*
11 *Simulatio argui potest ex consuetudine alicuius soliti talia gerendi.*
12 *in Simulationis materia mores vniuscuiusque & instituta, ac solitum contrahendi sunt plurimum perpendenda.*
13 *Simulatio argui potest stante consanguinitate, & familiaritate personarum, sub quarum ficto nomine contrahitur.*
14 *in Contractibus, quando dicatur supposita persona.*
15 *Fides extraiudicialis regulariter non facit fidem.*
16 *Attestationi magnatis, cuius præcipua integritas, & animi candor æquè respondet suæ Nobilitati plurimum videtur deferendum.*
17 *Testi vnico, attenta personæ qualitate, & informatione negotij ac de facto proprio deponenti fides est adhibenda.*
18 *Attestatio quando est suffulta adminiculis, iunctaque verisimilitudine, etiamsi sit alicuius priuati, probationem facit.*
19 *Testibus deponentibus de facto proprio magis standum est.*
20 *Libri alicuius contra ipsum probant.*
21 *Fœminarum sexus auarissimum est.*
22 *Matronæ Ianuenses, quibus patriæ mores non suadent liberalitatem, non est præsumendum, quod voluerunt tenere ociosa aliquam notabilem summam pecuniarum, & n. 24.*
23 *Genuæ etiam ipsæ mulieres ne momento quidem temporis permittunt pecunias remanere ociosas, sed mercimonijs lucra aucupantur.*
25 *Creditoris diuturna taciturnitas infert crediti simulationem.*
26 *Cambium ex quo appareat simulatum.*
27 *Simulatio arguitur ex ingenti summa inueriſimiliter soluta.*
28 *Scripturæ non recognitæ, quando minus non probent.*
29 *Iudex appellatur auxilium legis.*
30 *Iudex directione rationis ad veritatem, obscuras factorum controuersias sub lege non comprehensas ex probabilibus argumentis deffinire debet, & quanti sint faciendæ coniecturæ solerter rimare.*
31 *in Simulationis materia coniecturæ omnes coaceruatim perpendendæ sunt.*
32 *Instrumenti executio retardanda est, stante exceptione nullitatis.*
33 *Nullitatis exceptio, vbi ex instrumenti inspectione apparet, absque alia extrinseca probatione admitti-*

mittitur contra obligationem Cameralem.

34 *Statut. Vrb. lib. 1. cap. 151. requirit, vt Iudici in ſcriptis cauſa exprimatur, inſinuetur, & plenè diſcutiatur.*

35 *Et ei non dicitur ſatisfactum, ſi aliqua cauſa vaga, & generalis afferatur, requirit enim ſtatut. diſcuſſionem cauſæ, vt ſi deinde tractu temporis detegatur erronea, contractus poſſit impugnari.*

36 *in Mulierum, & minorum contractibus dum interponitur decretum à Iudice ſi non exprimeretur cauſa particularis, adimeretur facultas impugnandi contractum ex cauſa erronea, ſi poſtea reperiretur.*

37 *in Alienatione, ſeu obligatione bonorum minoris, vel mulieris non ſufficit exprimere cauſam in genere, & decretum generale non ſubſtinetur.*

38 *Genus inducit obſcuritatem.*

39 *in Contractibus minorum, vel mulierum, quando interponitur decretum, ipſa cauſæ cognitio, non in genere ſed ſuper certo individuo actu ſpecialiter interponi debet, vt habeat fomentum iuris.*

40 *Decretum Iudicis interpoſitum in contractibus mulierum, vel minorum non poteſt fundari ſuper incertis, & futuris contingentibus cauſis, quæ de tempore contractus non patent.*

41 *in Decreti Iudicis materia circa approbationem contractuum minorum, vel mulierum ſtrictè eſt procedendum.*

Itaut non ſit facienda extenſio, ſeu illatio de vno actu ad aliud, nec de maiori ad minus, numer. 41.

42 *Iudex quando interponit decretum in contractibus minorum, vel mulierum, ſi omnia benè non perſcrutetur, non ſubſtinetur, num. 43.*

DECISIO DXCIV.

IN vim inſtrumenti, quod Camerali obligatione vallatum eſt, Auditor Cameræ decreuit mandatum contra Hæredes bon. mem. Excellentiſſimæ D. Duciſſæ Sfortiæ, pro cambio ſcutorum 5000. ad fauorem D. Iſabellæ Sauliæ à quo interpoſita appellatione, Signatura mihi cauſam commiſit, vt procederem ad legitimam executionem: Et pluries diſcuſſo articulo, An eſſet procedendum ad vlteriora in executione, tandem hodie Domini reſponderunt negatiuè.

Inſiſtentes potiſſimum ſuperſimulatione contractus cam-
1 bij, quæ, vbi probatur, ſolet inſtringere † vim obligationis Cameralis, nedum ſi per Teſtes vel ex inſpectione Inſtrumenti patens ſit, ſed etiamſi ex legitimis coniecturis, & præſumptionibus Iuris † aut hominis concluden-
2 ter iuſtificetur, vt ſcripſerunt Socc. ſen. *conſ. 27. num. 30. lib. 4.* Galleſ. *de oblig. Cam. q. 18. num. 5.* Farin. *de ſimult. quæſt. 162. num. 64.* Rota apud Cæſar. de Graſſ. *dec. 16. num. 10. de probat. & in deciſ. 25. num. 2. ac deciſ. 116. num. 3. & deciſ. 150. num. 14. poſt eund.* Galleſ. *de oblig. Cam.*

3 Prout coniecturis, & præſumptionibus, † & ijs quidem leuioribus arbitrio Iudicis ſelectis; concludenter probari etiam contra publica Inſtrumenta, vbi non agitur
4 de ſimulatione fraudolenta, quæ contineat † delictum, ſed de ſimulatione de perſona ad perſonam, nemini ex contrahentibus pernicioſa; docuerunt Crauett. *conſ. 156. n. 7. & 14.* Becc. *conſ. 52. num. 45.* Aldobrand. *conſ. 95. num. 2. lib. 1.* Odd. *conſ. 100. num. 4.* Bellon. iun. *conſ. 20. num. 1.* Rota *deciſ. 802. num. 1. & 5. par. 4. diuerſ. & deciſ. 99. n. 5. par. 5. diuerſ. & in dec. 29. nu. 1. poſt. 1. vol. conſ.* Farinac. *& in recent. deciſ. 741. num. 5. & 6. par. 3.* atque in terminis ſimilis Cambij Anel. *deciſ. Neapolit. 20. num. 6.* Imò
5 duas tantum ſufficere coniecturas ad hanc † probationem ſimulationis de perſona ad perſonam, quia Iuribus non eſt exoſa, vbi ſecluſa ſit fraus contrahentium, tradunt Becc. *d. conſ. 52. num. 47.* Farinac. *de ſimulat. q. 162. num. 106. & conſ. 201. num. 54. & conſ. 133. nu. 14. & 27.* Grat. *diſcept. forenſ. cap. 950. num. 46.* Rota *in recent. deciſ. 283.*
6 *num. 13. par. 5. recent.* Adeò vt neque opus ſit in hoc † genere ſimulationis probare adfuiſſe cauſam ſimulandi Card. Mantic. *de tacit. lib. 8. tit. 25. num. 34. & lib. 13 tit. 35. num. 7.* Farinacc. *de ſimulat. d. quæſt. 162. numer. 39.* Grat. *diſcept. forenſ. cap. 878. num. 19. & 950. n. 46. & 47.* quæ tamen cauſa hic non deficit, vt infra oſtendetur.

Hancque ſimulationis exceptionem, eò magis amplexi ſunt Domini, quia ex ea, quotieſcumque legitimè probatur, animaduerſum fuit reſultare etiam exceptionem ſatisfactionis, & quietantiæ, quæ proculdubio tollit quam- 7
cumque obligationem, §. 1. *Inſtitut. quibus modis tollitur oblig.* Rot. apud Card. Seraphin. *deciſ. 814. num. 1.* & alibi paſſim. Cum enim ex dicto Inſtrumento non fuerit acquiſitum ius vllum D. Iſabellæ † perſonæ fictæ, & ſuppo- 8
ſitæ; ſed D. Thomæ vero contrahenti iuxt. tradita per Bald. *in l. cum precibus num. 3. in fine C. de probat.* Franc. March. 14
deciſ. 46. num. 4. par. 1. Grat. *diſcept. cap. 878. num. 19. & cap. 950. num. 46.* Rim. *conſ. 136. num. 6. & conſ. 255. num. 18.* Rot. apud Card. Seraph. *deciſ. 660. num. 5. & dec. 1210. num. 6.* conſequenter dum idem D. Thomas de anno 1632. fecit ampliſſimam quietantiam in fauorem D. Duciſſæ pro quibuſcunque creditis, & contractibus cum eadem 15
D. Duciſſa geſtis pro hoc etiam cambio ad ipſum ſpectante, quietaſſe cenſetur eandem Duciſſam.

Conſtare autem de ſimulatione, & quod reuera con- 16
tractus, & pecuniæ ſpectarent ad D. Thomam, non autem ad D. Iſabellam, deprehendebant DD. ex multis coniecturis.

Prima, & præcipua, quæ pro cauſa etiam ſimulationis 17
deſeruit, ea fuit quod D. Thomas ære alieno valde grauatus erat coactus mercaturam deſerere, foroque cedere, & à Creditoribus, & Fiſco acriter vexabatur. Vnde è re ſua non erat publicè exponere tam ingentem pecuniarum ſummam, & præbere anſam ſuſpitioni ſuæ integritatis, magiſque ei conſultum erat ſub nomine Matris pecunias locare, cuius tanquam Viduæ, & in Genuæ Matronæ cauſa erat ſpecioſior, & fauorabilior quod † propriæ vtilitatis, 9
& exiſtimationis tuendæ motiuum, ac ratio cohoneſtandi contractum magnam præbet coniecturam, & cauſam ſimulationis, & quidem veram iuxta tradita per Calean. 18
conſ. 26. num. 17. verſ. eſt etiam alia, Roland. *conſ. 40. nu. 37. lib. 2.* Crauett. *conſ. 156. num. 18.* Rot. *deciſ. 99. num. 4. par. 5. diuerſ.* cum tamen ad hunc effectum ſufficiat † cauſam eſſe probabilem, & à contrahentibus tantum 10
pro vera opinatam, vt cenſuerunt Crauett. *conſ. 88. num. 15.* Farinac. *de ſimulat. q. 162. num. 138.* D. Camill. Gypſius *ad deciſ. Bonon. 75. verſ. 3. abſentia*, Rota *in deciſ. 140. num. 4. poſt 1. vol. conſ.* Farinac. *& in recent. deciſ. 813. num. 1. par. 2.* Adden. ad ſanct. mem. Gregor. XV. *deciſ. 157. num. 27. verſ. & talis cauſa, & fuit dictum in Auenionen. Simulationis 29. Ianuarij 1635. coram R. P. D. meo Panzirolo.*

Secunda inſurgit coniectura ex eo, † quod Thomas 11
ſolitus erat Cambium exercere ſub alieno nomine, vt conſtat ex Teſtium, & Notariorum depoſitionibus, & datur Inſtrumentum pro ſcutis 10000. ſub nomine D. Caroli fratris, qui tunc erat adoleſcentulus, & Ioannis Boſij familiaris eiuſdem D. Thomæ, quod Inſtrumentum reſpectu Boſij viſum fuit valdè ſuſpectum, cùm certum ſit Boſium tam notabilem pecuniarum ſummam non potuiſſe exponere ad Cambium, necnon etiam probatur eundem Thomam contraxiſſe aliud Cambium ſcutorum 4000. ſub nomine Petri fuſum Præfati Domus D. Duciſſæ, atque Societatem Officij cum D. Comite Cæſare Taſſono ſub nomine eiuſdem D. Duciſſæ, in hac autem materia ſimulationis mores † vniuſcuiuſque, & inſtituta, ac ſolitum 12
contrahendi ſunt plurimum perpendenda, vt monuerunt Cæpoll. *in tractat. de ſimul. contract. num. 149.* Farinac. *de ſimul. q. 162. num. 169.* Menoch. *præſumpt. 122. num. 100. lib. 3.* Rot. *deciſ. 71. num. 6. poſt. 1. vol. conſ.* Farinac. Ponderando etiam qualitatem † conſanguinitatis, & familia- 13
ritatis perſonarum ſub quarum ficto nomine contraxit, ex qua ſimulationem etiam argui voluerunt, Pariſ. *conſ. 153. num. 22. lib. 4.* Annell. *deciſ. Neap. 20. num. 7.* Bellon. iun. *conſ. 20. num. 7.* Rot. *deciſ. 68. num. 4. & deciſ. 237. num. 8. par. 5. diuerſ. & deciſ. 71. num. 7. poſt 1. vol. conſ. Farinacc.*

Tertia vrget coniectura, quæ multum mouit Dominos, deducta ex atteſtatione Excellentiſſimi D. Ferdinandi Vrſini, qui interfuit inſtrumento Cambij, tanquam proxi- 19
mior conſanguineus; is enim affirmat, dum diſſidia quædam ſuborta eſſent inter eandem D. Duciſſam, & D. Thomam, ipſeque D. Ferdinandus mediator conſtitutus fuiſſet, *Eſſo Signor Tomaſo* (ſunt verba D. Ferdinandi) *mi*

diſſe

disse che ogni volta che la detta Signora Ducheſſa haueſſe aggiuſtato il ſuo conto, nel qual pretendeua di reſtar creditore di più di 2000. ſcudi, haurebbe caſſato l'inſtrumento del Cambio di 5000. ſcudi fatto à fauore della Signora Iſabella, e che eſſo teneua anco acceſo queſto inſtrumento per contraporlo al ſuo preteſo credito, e che ſe Io (nempe idem D. Ferdinandus) *haueſſi voluto, l'haurebbe caſſato all'hora, purche io poi foſſi Arbitro delli ſuoi preſi intereſſi.* Si ergo tam audacter D. Thomas pollicebatur ſe aboliturum eſſe Inſtrumentum Cambij ſcutorum 5000. & diſtuliſſe, aſſerebat vſque tunc, vt contraponeret *al ſuo preteſo credito di 2000. ſcudi*, † ergo Cambium illud ſcutorum 5000. non ſpectabat ad D. Iſabellam, ſed ad eundem D. Thomam, & conferunt tradita per Rotam *dec.* 741. *num.* 7. *par.* 3. *rec.*

Et quamuis atteſtatio hæc D. Ferdinandi iurata quidem, & recognita ſit, ſed extraiudicialis, & regulariter † fides non faciat fidem, Cæſ. de Graſſ. *dec.* 2. *num.* 12. *de ſponſal.* Rota coram Card. Seraphin. *deciſ.* 106. *nu.* 3. & apud ſanct. mem. Gregor. XV. *deciſ.* 214. *num.* 2. tamen cùm verſemur in atteſtatione Magnatis, cuius † præcipua integritas, & animi candor æquè reſpondet Inclytæ generis Nobilitati, plurimum videtur attendenda, ad notata per Bald. *conſ.* 249. *num.* 3. *lib.* 1. Gabr. *conſ.* 51. *num.* 8. *lib.* 1. Rot. apud Cardinal. Mantic. *deciſ.* 325. *num.* 1. *in fine*, *& num.* 4. *in fine*, *& in Auenionen. Simulationis* 29. *Ianuarij* 1635. *coram R. P. D. meo Panzirolo*, in quibus deciſionibus pro ſimulatione præſumenda magni facta fuit atteſtatio extraiudicialis † Rectoris Societatis IESV, & Præpoſiti Theatinorum; Cùm & vnico teſti attenta perſonæ qualitate, & informatione negotij; ac de facto proprio deponenti fidem eſſe adhibendam cenſuerit Rota apud ſan. mem. Greg. XV. *deciſ.* 537. *num.* 2. *& in Romana Pecuniaria de Aſtallis* 1. *Februarij* 1613. *coram Reuerendiſſ. D. meo Decano*, *& in Albanen. Confinium* 13. *Ianuarij* 1623. *coram R. P. D. meo Pirouano*. Præſertim verò quia eadem atteſtatio nedum eſt ſuffulta † adminiculis, quibus concurrentibus, iunctaque veriſimilitudine, fidem etiam ſimplicem alicuius priuati probationem facere dixit Rota *dec.* 122. *num.* 7. *par.* 1. *recent. & in deciſ.* 323. *num.* 2. *par.* 5. *diuerſ. & in Caietana Beneficij* 9. *Februarij* 1618. *coram bon. mem. Buratto*; ſed etiam teſtium depoſitionibus innititur. Primus enim Teſtis ait, *La Signora Ducheſſa Sforza mi hà detto, che io faceſſi inſtanza al Signor Tomaſo, che eſſendo ſtata pagata la ſomma del Cambio di 5000. ſcudi, e di 1500. ſcudi doueſſe caſſare detto Inſtromento; detto Sig. Tomaſo mi riſpoſe, che era il douere*: & paulò poſt. *Finalmente hauendole io più volte fatto inſtanza, & importunatolo à nome di detta Signora Ducheſſa, mi diſſe detto Signor Tomaſo liberamente, che non lo voleua caſſare, perche lui haueua cert' altre pretenſioni con la Signora Ducheſſa, e che voleua tenere acceſi i Cambij per ſua ſicurezza.* Et quintus Teſtis inquit. *Due meſi auanti che moriſſe la Signora Ducheſſa Sforza, auanti al Signor D. Ferdinando Orſini, io in nome di detta Signora Ducheſſa feci inſtanza al Sig. Tomaſo, che voleſſe conſentire alla caſſatione del Cambio di 5000. ſcudi, conforme ne haueua dato parola auanti, & doppo, che fu ſtipulato l'inſtromento delli ſcudi 10000. mi riſpoſe, che deſideraua eſſere ſeruitore di detta Signora Ducheſſa, e mi moſtrò vn bilancio, che haueua dato in mano al Signor D. Ferdinando, e ſe ben mi ricordo, pretendeua 2500. ſcudi in circa. Io replicai, che non haueua da fare queſta partita di ſcudi 5000. con quella, lui ſi riuolſe al Signor Don Ferdinando, che haueſſe procurato la ſua ſodisfattione, che haurebbe caſſato l'Inſtromento delli ſcudi 5000.* Et paulò poſt ſubdidit idem Teſtis. *Et vn'altro giorno detto Signor Tomaſo diſſe à detto Signor D. Ferdinando, ſe Voſtra Eccellenza commanda, ch io caſſi detto Inſtromento di ſcudi 5000. lo caſſarò, con rimettere ogni coſa in ſua mano*, quæ depoſitiones reſpondent ad vnguem atteſtationi eiuſdem D. Ferdinandi, cui etiam conſonat ſimilis atteſtatio D. Antimi Vrſini omni exceptione maioris. Et dicta horum Teſtium magnificienda eſſe videbantur, cùm ſint de toto hoc negotio apprimè inſtructi, alter enim erat Præfectus Domus D. Duciſſæ, cuius conſilio, & opera in contractibus gerendis eadem vtebatur; alter verò eſt Notarius, qui Inſtrumentum excepit. † Vnde tanquam de facto proprio deponentes maiorem fidem merentur, Rota apud Caputaq. *deciſ.* 271. *par.* 1. & coram Card. Seraph. *dec.* 1163. *n.* 6. & apud ſan. me. Greg. XV. *dec.* 521. *n.* 2. *& ſeqq.*

Ex quibus Domini deprehenderunt, nedum Cambium ſcutorum 5000. verè ſpectaſſe ad D. Thomam, ſed etiam fuiſſe extinctum in illo Cambio ſcutorum 10000. atrentis præſertim verbis atteſtationum DD Ferdinandi, & Antimi, quibus ſubdunt, D. Eliſæum Bartholum Iudicem ad interponendum in contractu decretum, interrogaſſe, in quam cauſam eſſent eroganda illa ſcuta 10000. & reſponſum fuiſſe, *che ſi pigliauano per pagar Creditori, cioè per 1500. ſcudi di vn Cambio, doue era obligato io* (ideſt D. Ferdinandus) *& 5000. altri ſcudi per vn'altro Cambio.* Et quia Inſtrumentum Cambij ſcutorum 5000. erat ſub nomine D. Iſabellæ Matris D. Thomæ. *Il Signor Tomaſo diſſe, mi farò venire la Procura di mia Madre, & lo caſſarò.* In quo concordant etiam duo præallegati Teſtes; Primus enim ait, *che eſſendo ſtata pagata la ſomma del Cambij di ſcudi 5000. & 1500. douean caſſarſi detti Inſtromenti, detto Signor Tomaſo riſpoſe, che era il douere, & che ſi haurebbe fatti caſſare*, & Quintus Teſtis idem etiam deponit, vt ex lectura apparet.

Quartam recenſebant DD. coniecturam, quod dum ageretur de componendis diſſidijs inter Duciſſam, & Thomam à Viuentio Calculatore exhibitus fuit calculus, continens partitam Cambij ſcutorum 5000. ſub credito Thomæ, † deſumptam ex libris eiuſdem Thomæ, quos contra ipſum probare veritatem deſcriptionis non eſt dubium, *l. quædam §. nummularios*, & ibi gloſ. *ff. de edendo*, Bart. *in l. admonendi n.* 26. *ff. de Iur. iur.* Honded. *conſ.* 39. *n.* 54. *lib.* 2. Rota apud Card. Caual. *dec.* 626. *n.* 1. *&* 3. & ſic ſimulatio nominis Iſabellæ euincitur.

Quintam gignit coniecturam magna inueriſimilitudo, quod Iſabella, quam nullis officijs, vel amicitia ſibi deuinxerat D. Duciſſa, dederit iſtas pecunias abſque vllius fideiuſſoris acceſſione, & quod eſt intolerabilius, per annum etiam fructus remiſerit, quod maximi pendendum eſt in fœmina, † cuius ſexus auariſſimus eſt, *l. ſed ſi ego*, vbi DD. *ff. ad velleian.* Caſtrenſ. *conſ.* 343. *num.* 3. *lib.* 1. Card. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent. lib.* 13. *tit.* 17. *num.* 1. & in Matrona Ianuenſi † cuius Patriæ mores non ſuadent hanc liberalitatem, atque vt notabilem penuriarum quantitatem otioſam per annum retinuerit, vt in puncto aduertit Rota Ianuenſis *deciſ.* 519. *num.* 9. vbi quod Genuæ ipſæ etiam Mulieres, ne † momento quidem temporis permittunt pecunias remanere otioſas, ſed mercimonijs lucra aucupantur. Præſertim dum Thomas eius filius magno ære alieno laborabat; ipſa verò D. Iſabella marito orbata pro repetendis ſuis dotibus, Creditores vrgebat, itaut eò minus † cenſendum ſit, illam æquo animo paſſam fuiſſe iacturam lucri pecuniarum, ex traditis per Alex. *conſ.* 183. *n.* 17. *verſ. & hanc partem l.* 6. Surd. *conſ.* 105. *num.* 3. Rota *deciſ.* 813. *num.* 8. *par.* 1. *diuerſ.* & illi omninò ignota erat D. Duciſſa, & abſens, quod ad effectum ſimulationis ponderant Pariſ. *conſ.* 54. *num.* 70. *lib.* 1. Farin. *de ſimulatione q.* 162. *num.* 180. Rot. *deciſ.* 116. *num.* 5. *par.* 2. *diuerſ.* quæ rationes non ita vrgent in D. Thoma, qui facilè potuit mutuare iſtas pecunias D. Duciſſæ, à qua pluribus cumulatus fuerat beneficijs.

Sexta, miſſis alijs concurrit coniectura, quod per multos annos non conſtat de litteris Cambij *dell'andata, e del ritorno*, ſolemniter confectis, nec quod legitimè fructus fuerint ſoluti, & licet modò petatur tantum ſors, tamen ex eo quod fructus non fuerint per tot annos ſoluti, vehemens reſultat præſumptio, vel quod Cambium ſcutorum 5000. verè fuit extinctum in illo Cambio ſcutorum 10000. iuxt. atteſtationes Excellentiſſimi D. Ferdinandi, & D Antimi de Vrſinis, & Teſtium depoſitiones, vel quod verè Cambium ſpectaret ad D. Thomam, qui propter commoda quæ reportabat ab eadem D. Duciſſa, potuit negligere rigorem contractus, & exactionem, & certum eſt diuturnam Creditoris nempè Iſabellæ taciturnitatem inferre crediti ſimulationem, Menoch. *præſumpt.* 126. *num.* 6. *lib.* 3. Giurb. *deciſ.* 22. *num.* 18. Annell. *deciſ. Neap.* 20. *num.* 7. Rot. *deciſ.* 68. *num.* 7. *par.* 5. *diuerſ. & deciſ.* 59. *num.* 13. *&* 14. poſt Cenc. *de cenſib. tom.* 2. Et probandum eſſet, quomodo ad Vrbem, magnam hanc pecuniarum quantitatem D. Iſabella tranſmiſerit, † quod dum eſt prætermiſſum, ſimulatum pariter infertur Cambium, ad trad. per Bald. *conſ.* 249. *num.* 3. *verſ. Item vnde ſunt lib.* 1. *& ingenti ſumma inueriſimiliter ſoluta* † *ſimulationem arguit*, Rot. *in Imolen. Pecun.* 3. *Iulij* 1628. *coram bo. me. Card. Virile*, *& in Auenion. Simulationis* 29. *Ianuarij* 1635. *coram R. P. D. meo Pænzirolo.*

Epi-

Epistola verò, quæ datur ad ostendendum, quod etiam post instrumentum Cambij scutorum 10000. vigeret primum Cambium scutorum 5000 visa fuit DD. non sufficien-
28 ter recognita, † & multum affectata, in qua character D. Ducissæ legitur solum in calce subscriptionis eius nominis, & cognominis; tenor verò Epistolæ totus videtur conscriptus manu eiusdem D. Thomæ, & subscriptio Excellentissimæ D. Ducissæ, est in extrema folij parte, quod non congruere videbatur eius dignitati, & auget inuerisimilitudinem Epistolæ, iuncto etiam quod dicebatur D. Ducissam consueuisse tradere D. Thomæ folia huiusmodi in albo subscripta, & tot alijs supra deductis simulationem Cambij suadentibus. Cùmque vim, & pondus coniecturarum
29 Doctor. ponant in prudentia, & æquo Iudicis arbitrio, † qui tanquam auxilium legis prout illum appellat Eguinard. *de diuid. & indiuid. cap.* 4. *num.* 11. directione rationis ad veritatem, obscuras factorum controuersias sub lege non
30 comprehensas, ex probabilibus argumentis deffinire debet, & quanti sint faciendæ coniecturæ solerter rimare, vt monuerunt Menoch. *præsumpt. lib.* 1. *quæst.* 5. *num.* 8. & 10. & *quæst.* 7. *num.* 26. Surd. *decis.* 23. *num.* 7. Farinac. *de simulat. quæst.* 162. *num.* 105. Bursat. *cons.* 175. *num.* 17. Bellon. iun. *cons.* 20. *num.* 2. Rota *decis.* 68. *num.* 1. *ad fin. par.* 5. *diuers.*

Domini omnibus insimul ponderatis coniecturis supra
31 expressis, necnon etiam qualitate personarum, † circumstantijs facti, ac serie totius negotij prout hæc omnia coacernatim in hac materia simulationis perpendenda consuluere Gabr. *cons.* 51. *num.* 10. *lib.* 2. Becc. *cons.* 52. *num.* 83. Farin. *cons.* 201. *num.* 59. Rot. *decis.* 71. *n.* 8. *post* 1. *vol. cons.* Farin. & *in Auenion. simulationis* 29. *Ian.* 1635. *coram R. P. D. meo Panzirolo*. Censuerunt satis constare de simulatione contractus Cambij, de quo agitur, itaut non sit procedendum ad vlteriora in executione.

Quam Instrumenti executionem, amplius ex abundan-
32 tia aliqui ex Dominis existimabant retardandam † esse, exceptione nullitatis, ob non seruatas in contractu istius Cambij solemnitates, quas statutum Vrbis in contractibus mulierum requirit, *lib.* 1. *cap.* 151. quæ nullitatis exceptio, vbi
33 ex instrumenti inspectione apparet † absque alia extrinseca probatione, admittitur contra obligationem Cameralem, & in quocumque alio executiuo Iudicio, vt docuit Gallesius *de oblig. Camer. quæst.* 3. *num.* 3. & 4. & ibidem Zacch. *num.* 4. Honded. *cons.* 17. *n.* 5. *lib.* 2. & pluries respondit Rota *vt in dec.* 27. *n.* 2. & *dec.* 36. *nu.* 2. post eundem Gallesium & *in Rom. Hæreditatis de Agazarijs* 11. *Aprilis* 1622. *coram bon. mem. Remboldo*.

Defectus autem solemnitatum desumebatur ex defectu
34 causæ, † quia statutum Vrbis *cap.* 151. *lib.* 1. *requirit.* vt Iudicis in scriptis causa exprimatur, insinuetur & plenè discutiatur, in hoc verò Instrumento Cambij nulla est adiecta causa, nisi genericè pro suis indigentijs, quæ tanquam nimis vaga, & generalis non videtur sufficere, † quia
35 non est satisfactum intentioni statuti, requirit enim discussionem causæ, vt si deinde tractu temporis detegatur eam fuisse erroneam, contractus possit impugnari, quæ facul-
36 tas impugnandi adimeretur, si non exprimatur causa particularis, vt benè obseruat Picus *ad statutum Vrbis d. cap.* 151. *glos.* 22. *n.* 4. & censuit Rot. *in Rom. releuationis indemnitatis, coram Ortembergo, quæ est apud Marches. de commiss. par.* 1. *fol.* 903. *in fin. in Romana donationis de Cassanis* 3. *Aprilis* 1620. *coram bon. mem. Card. Sacrato, & in Romana Hæreditatis de Agazarijs* 11. *Aprilis* 1622. *coram bo. mem. Remboldo*, & regulariter in casu alienationis, vel obliga-
37 tionis † bonorum minoris, aut mulieris, non sufficit exprimere in genere, & decretum generale non sustinetur,
38 cùm genus inducat obscuritatem, sed necesse est, vt motiua specialiter in causæ cognitionem, & decretum deducantur, cùm ipsa causæ cognitio non in genere, sed super
39 certo indiuiduo actu specialiter, & limitatiuè interponi debeat, ad hoc vt decretum dicatur habere fomentum iuris, ita eleganter dixerunt Adden. ad Roman. *singular.* 217. Simoncell. *de decret. lib.* 1. *tit.* 1. *sub num.* 95. *vers. altera est ratio, & lib.* 2. *tit.* 5. *num.* 51. Manent. *dec.* 22. *num.* 12. & 13. Neque suffragari videtur, quod in alio Instrumento pro alio Cambio celebrato, fuerit declaratum indigentias esse occasione itineris in Galliam, quod tunc meditabatur D. Ducissa, quia huiusmodi expressio facta fuit in diuerso Instrumento, coram alio Iudice, & alijs Testibus post mul-
40 tos dies confecto, decretum autem † Iudicis non potest fundari super incertis, & futuris contingentibus, quæ de tempore contractus non parent, *l. item eorum* §. *sed si ita ff. quod cuiuscumque Vniuersitatis nomine*, & aduerterunt Bero. *cons.* 183. *num.* 2. *lib.* 1. Simoncell. *de decret. lib.* 1. *tit.* 1. *n.* 39. Bardellon *cons.* 58. *num.* 37. & 38. Manent. *dec.* 7. *n.* 29. strictèque adeò agitur in hac materia decreti Iudicis † circa 41
approbationem contractuum, vt non sit facienda extensio, seu illatio de vno actu ad alium, nec de maiori ad minus, *l. si pupillorum* §. *si Prætor. ff. de reb. eorum*, & benè Adden. ad Rom. *ad singular.* 217. Et quotiescumque deprehenditur non fuisse per Iudicem adhibitam † diligentem causæ cogni- 42
tionem, scrutando fortunas, & statum contrahentis de illo tempore, inquirendo super eius redditibus, & an contrahere expediat, & discutiendo causas allegatas, an sint vrgentes, & iustæ pro ære alieno faciendo, vt præcipitur *in l. magis puto ff. de reb. eorum*, tunc decretum † Iudicis 43
non sustinetur tanquam sine debita causæ cognitione interpositum, vt declarant Alex. *cons.* 218. *num.* 9. & 10. *lib.* 2. Paris. *cons.* 98. *num.* 19. *lib.* 1. Alciat. *de præsumpt.* 10. *n.* 8. & 9. Simoncell. *de decret. lib.* 3. *tit.* 7. *num.* 47. & *seqq.* & dixit Rot. apud Card. Caual. *decis.* 257. *nu.* 10. & *in Rom. nullitatis contractus* 5. *Decembris* 1633. *coram me*, prout in casu præsenti de omissione huiusmodi causæ cognitionis apparet, dum nec explicatæ fuerunt causæ, quas discutere potuerit Iudex.

Et ita vtraque parte pluries informante resolutum fuit non esse procedendum ad vlteriora in executione.

R. P. D. GHISILERIO.

Meleuitana Pensionis.

Die Lunæ 9. Iunij 1636.

ARGVMENTVM.

Magnus Magister tantum, vel habentes causam à Concilio generali possunt reseruare pensiones, & super commendis &c. & ideò si alius eas reseruet, in tantum annullatur d. reseruatio, vt nec à Magno Magistro possit conualidari.

SVMMARIVM.

1 *Pensionis reseruatio, vt sit valida, quid requiratur.*
2 *Magnus Magister tantum habet potestatem reseruandi pensiones super commendis Religionis Hierosolymitanæ, & n.* 6.
3 *Pensio si sit reseruata ab eo, qui non habet talem reseruandi potestatem, corruit.*
4 *Pensionis reseruatio si fuerit nulla ex defectu potestatis, non potest conualidari.*
5 *Pensionum reseruationes nulliter ab Ordinarijs factæ, non confirmatur à Papa.*
7 *Magnus Magister, vel habentes causam à Capitulo generali possunt pensiones reseruare super commendis &c.*
8 *Statuta si sint confirmata à Papa, non possunt sine eiusdem auctoritate reuocari, & n.* 14.
10 *Transumpto exemplato lite pendente sine citatione partis, & sine auctoritate Iudicis, non creditur.*
11 *Enunciatiua assertio non releuat.*
12 *Pensio, quando est apposita sine consensu titularis, & sine facultate imponentis, non est de ea vlterius agendum.*
13 *Priores Religionis Hierosolymitanæ, non habent facultatem reseruandi pensiones, cùm hoc sit tantum concessum Magno Magistro.*
15 *Pensionis reseruatio &c. facta alicui Equiti Hierosolymitano non tenet, si d. Eques sit absens.*

DECISIO DXCV.

ATtentis nouiter deductis recesserunt Domini à decisione in hac causa facta 10. Martij præteriti, & resoluerunt pensionem, de qua agitur, esse nullam. Primò ex defe-

defectu poteſtatis reſeruantis. Secundò ex incapacitate
1 † reſeruatarij, quæ ſunt neceſſaria requiſita in hac materia, vt in ſimili fuit dictum in alia *Meleuitana penſionis coram me* 18 *Februarij præteriti deinde confirmata* 21. *Maij currentis anni*

Nam quoad primum non ſubſiſtit, quod penſio fuerit re-
2 ſeruata à Magno † Magiſtro qui ſolus habet poteſtatem reſeruandi, vt firmatur in deciſione, ſed fuit reſeruata à Procuratore Prioris, vt in ipſa reſeruatione dicitur, ibi gratuita voluntate dedit, & aſſignauit &c. nec fit vlla mentio Magni Magiſtri, quinimò in Bulla dictæ penſionis reſeruatæ idem Magnus Magiſter atteſtatur hanc penſionem fuiſſe conſtitutam, & aſſignatam à prædicto Priore dum viueret ibi, cum igitur aliàs &c. F. Balthaſar Marſilia Commendatarius tamquam tunc temporis procurator ad hoc legitimè deputatus q. Nicolai Cottoner. Prioratus noſtri Cathaloniæ dum viueret Prioris de eiuſdem Ordine iuxta ordinationem Capitularem tibi dederit, conſtituerit & aſſignauerit ſuper fructibus, & redditibus dicti Prioratus
3 &c. penſionem annuam &c. lib. 300. &c. & † cum non conſtet Priores hanc facultatem habere, certum eſt penſionis impoſitionem corruere, *cap. cum pridem de pact. c. conſtitutus, &c. ſuper de tranſact.* Gig. *de penſ. q.* 85. *num.* 1. 2. Garz. *de benef. par.* 1. *cap.* 5. *nu.* 332. *verſ. atque ex his concluditur*; Vnde cum huiuſmodi penſio fue-
4 rit nulla à principio ex defectu poteſtatis, non potuit conualidari per bullam Magni Magiſtri, ſicuti non confirman-
5 tur à Papa reſeruationes † penſionum nulliter factæ ab Ordinarijs, Gonzal. *de menſibus alternatiuis gloſ.* 3. §. 5. *nu.* 31. *verſ. ſi non tenet maximè in præiudicium ſucceſſoris in beneficio grauato*, Caſſad. *dec.* 4. *num.* 5. *penſ.* Rot. *in recent.*
6 *deciſ.* 356. *num.* 2. *par.* 3. Et quod Priores non habeant † facultatem imponendi penſiones, ſed ſolus Magnus Magiſter patet ex ſtatutis 49. & 50. de Commendis in quibus diſponitur, quod ſoli Magno Magiſtro, & habentibus fa-
7 cultatem à † Capitulo generali, liceat has penſiones reſeruare, & ita fuit reſolutum in dicta *Meleuitana penſionis coram me* 21. *Maij præteriti*, quibus ſtatutis
8 † confirmatis à Sede Apoſtolica ſine auctoritate eiuſdem Sedis derogari non poteſt, Seraph. *deciſ.* 538. *in princ.*

Nec cenſuerunt Domini ſubſiſtere prout in deciſione firmatur, quod conſtaret de conſenſu Titularis Prioratus ſuper quo fuit impoſita penſio ex mandato Prioris in perſonam Equiti Balthaſaris Marſilia ad conſtituen. aſſignan. & imponen. penſionem de qua agitur, quia non conſtat de tali mandato niſi ex quadam atteſtatione Ioannis Toloſenti Notarij Meliten. cui non creditur circa facultatem datam
9 dicto Procuratori in † quodam memoriali Idiomate Hiſpano ſcripto, & ſubſcripto vt in puncto Ferett. *conſ.* 105. *n.* 3. Rota *in recent. deciſ.* 485. *num.* 2. *par.* 4. maximè cum
10 verſemur in tranſumpto exemplato † lite pendente ſine citatione partis, & ſine Iudicis auctoritate, *cap. fin.* vbi Innoc. *& alij de fid. Inſtr. l. exemplo C. de probat.* Mareſcott. *variar. reſol. lib.* 1. *cap.* 81. *num.* 1. *&* 2. nec fides dicti tranſumpti ſuppleri poteſt ex aſſertione Magni Magiſtri facta in narratiua Bullæ, vbi ſupra in illis verbis tanquam tunc temporis procurator ad hoc legitimè depu-
11 tatus &c. quia talis † aſſertio tamquam enunciatiua non releuat.

Quare cum penſio fuerit impoſita ſine conſenſu ti-
12 tularis, & ſine facultate † imponentis non eſt vlterius agendum.

Semper enim ſubſiſtit, quod aut hæc penſio prætenditur valida tamquam reſeruata à Magno Magiſtro, & hoc eſt falſum, quia poſt reſeruationem factam interuenit facultas Magni Magiſtri vt fuit dictum ſupra, aut prætenditur valida ex reſeruatione facta per Priorem, & non poteſt ſuſtine-
13 ri, quia Prioribus denegatur † hæc facultas conceſſa tantum Magno Magiſtro ex ſupradictis, & alijs in allegata *deciſione* 21. *Maij præteriti coram me* in alia cauſa Meleuitana penſionis cum quibus Domini tranſierunt, nihil enim faciunt ea, quæ dicuntur de ordinatione 13. de Commendis facta in ſequen. Capitulo generali cum
14 non fuerit à Sede Apoſtolica confirmata vt in terminis in dicta Meleuitana.

Quo verò ad incapacitatem Reſeruatarij inducta ex abſentia Eq. Raphaelis Cottoner ad cuius fauorem fuit reſeruata penſio, de qua agitur ſatisfaciunt tot Rotales deciſiones in hac materia factæ, in quibus fuit reſolutum ordinationem prædictam de Commendis † inducere incapaci- 15
tatem penſionarij etiamſi aliter Prior potuiſſet penſionem reſeruare.

Et ita vtraque parte informante deciſio in hac cauſa facta 10. Martij præteriti fuit reuocata.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO CARD. MACHIAVELLO.

Gerunden. Iuris Fabricandi.

Die Veneris 13. *Iunij* 1636.

ARGVMENTVM.

Ius prohibendi alicui ne ædificet in aliquo loco, ſi quis prætendat habere, qualiter, & quomodo illud ius probare debeat.

SVMMARIVM.

1 *Seruitutem allegans tenetur eam euidenter probare per demonſtrationes concludentiſſimas.*
2 *Res propria nemini ſeruit, & ideò ſi Dominus fundi ſeruientis acquirat fundum dominantem, extinguitur ſeruitus.*
3 *Seruitutes ſunt ſtricti iuris, & veniunt ſtrictè interpretandæ.*
4 *Inſtrumentorum verba dubia interpretanda ſunt contra ſtipulantem, qui dum poterat apertius legem dicere, ſibi imputare debet ſi id non fecit.*
5 *Verba interpretanda ſunt ſecundum ſubiectam materiam, & ſecundum qualitatem, & naturam præcedentium.*
6 *Præiudicij omnis ſuſpicio erga aliquem locum, in eo, qui vult ædificare, & altius tollere domum ſuam, quando ceſſet.*

DECISIO DXCVI.

HOdie quoque exiſtimarunt DD. prohiberi nullo modo poſſe quin Patres Societatis ædificent in proprio ſolo, cùm vniuerſa iura in hoc ipſis faueant: atque ita reſponſum fuit ſtandum eſſe in deciſis coram me die 23. Februarij præteriti. *

Ratiocinata enim eſt Rota, quod vel ex pluribus coniecturis, & præſertim ex contiguitate in Inſtrumentis promiſſæ ſeruitutis enunciata, quæ verificari non poteſt ſuper loco controuerſiæ, qui ſemper via publica intercedente fuit à Monaſterio Prædicatorum omninò diſtinctus, ſatis turbida redduntur indicia connotantia eamdem eſſe humi ſuperficiem, quam formauerant iam tenimenta ſeruituti obnoxia, & in qua nouum erigitur domicilium, & ita adhuc ſubſiſteret fundamentum in alia deciſione latè deductum, quod nimirum Patres Prædicatores deficiant in ſuis probationibus: quia cum ipſi contra Iuris regulas velint ex capite ſeruitutis fabricam Patrum Societatis impedire, tenebantur † talem ſeruitutem euidenter probare per demon- 1
ſtrationes concludentiſſimas ex text. *in l. ſi in rem* 6. *ff. de rei vendic.* Corn. *conſ.* 91. *num.* 14. *lib.* 1. Cephal. *conſ.* 533. *num.* 16. *cum reliquis cumulat. in alia huius cauſæ deciſione.*

Vel ſi verum eſt, Patres Dominicanos propè locum, in quo Patres Societatis ædificant, vnum poſſediſſe iam tenimentum à corpore Monaſterij eiuſdem viæ ſpatio ſeiunctum; cui tenimento benè adapteretur contiguitas ſupradicta. Itaut exindè probata remaneat identitas ſitus, de quo diſputatur, nec controuerti amplius poſſit, quin fundamenta noui ædificij occupauerint ſpacia ſeruitutis; adhuc non licere ijſdem Patribus Dominicanis ſimilem fabricam impedire ſub prætextu ſeruitutis, quæ promiſſa non fuit fauore eorum Monaſterij ſatis diſtantis, ſed fauore huius tenimenti nouo ædificio contigui, ac à dicto Monaſterio penitus ſegregati; Cùm enim hoc tenimentum reperiatur † modò in dominio Patrum Societatis, ſeruitus ei fauo- 2
rabilis dici debet confuſa, vel extincta, ex text. *in l.* 1. *ff. quemadmodum ſeruit. amitt. & l. quicquid in fine ff. communia prædior.* & Cepoll. *de Seruit. Vrban. Præd. cap.* 24. *num.* 1.

Quod autem ſeruitus fuerit ſolummodo promiſſa fauo-

fauore illius tenimenti, non autem Monasterij, patet ex inspectione vtriusque Instrumenti cum Macellario atque Ardito celebrati, vbi ne verbum quidem legitur de Monasterio; Vnde nec ad illud debet ipsa referri, cùm seruitutes † sint stricti Iuris, veniantque strictè interpretandæ, & non extendendæ, *ad l. non modos C. de seruit. & aqu.* Paris. *cons.* 116. *num.* 4. *&* 6. *lib.* 1. Surd. *cons.* 27. *num.* 7. *&* 8. Cyriac. Nig. *controuers. forens. cap.* 310. *num.* 149. *&* 150. regulariter enim verba instrumenti interpretantur potius contra stipulantem, † qui dum poterat apertius legem dicere, sibi imputare debet, si non fecit, *l. veterib.* vbi glos. & Bart. *ff. de pact.* & in terminis seruitutis firmat Surd. *cons.* 27. *n.* 12.

Neque obstat, quod dum in tenimentis, de quibus est quæstio, nec arbores plantare, nec aliud construere promissum fuit, ex quo aliquod inferri posset præiudicium tenimento supradicto; vel ad ipsum pateret ascensus, apposita etiam fuerint alia verba in contractu, in quorum generalitate videatur posse Monasterium quoque comprehendi. Nam placuit responsio, quod similia verba interpretanda sint secundum subiectam † materiam, & secundum qualitatem, & naturam præcedentium, & subsequentium, vltimò vt loquantur de eo loco, ad quem per nouam ædificationem facilè potuisset ascendi, vel per arborum plantationes aliquod præiudicium induci, iuxta tradita per Crauett. *cons* 202. *num.* 38. *&* *cons.* 674. *nu.* 31. Rota *decis.* 232. *num.* 4. *par.* 1. *diuers.* & coram Seraph. *dec.* 860. *num.* 5. hæc autem conuenire non posse Monasterio in superiori collis parte repositio, ac per amplam viæ publicæ latitudinem separato, iam in alia decis. licet ad alium finem, latè fuit ostensum vers. sed vlterius.

Quibus sic stantibus multò minus visum fuit licere posse DD. Iuratis ac Vniuersitati Gerundeñ. hanc eamdem fabricam prohibere, sub prætextu quod ab eius altitudine aliquod inferatur præiudicium Turri Gerundellæ. Nam fauore istius Turris nulla somniari vnquam potest seruitus, tantaque est distantia inter ipsam in sublimi collis parte surgentem, ac nouum ædificium in humiliori, loco constructum, vt ex inspectione plantæ, quæ data fuit impressa; † omnis præiudicij suspicio sublata remanserit, & etiam in similibus terminis benè applicantur deducta per Honded. *cons.* 81. *per totum lib.* 1.

Et ita vtraque parte informante conclusum fuit.

* *Est decisio supra in hac parte* 187. *vbi alias decisiones in hac causa annotaui.*

REVERENDISS. P. D. MERLINO DECANO.

Romana de Catalanis.

Die Lunæ 16. *Iunij* 1636.

ARGVMENTVM.

Præsumptio l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul. de adult. quando cesset. Filiatio qualiter probetur. Hæres quando possit impugnare factum defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Filius natus ex vxore, præsumitur potius filius mariti, quàm adulteri.*

2 *Præsumptio l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul. de adult. tollitur vel ex probatione impotentiæ mariti, seu absentiæ eiusdem de tempore concepti partus, & num.* 9.

3 *Præsumptio l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul. de adult. est iuris, non autem iuris, & de iure.*

4 *Sententia lata super separatione thori inter maritum, & vxorem non excludit, quin maritus adhuc ad eam potuerit habere accessum.*

5 *Probationis substantia vbi consistit, est præcisè probanda.*

6 *Filiationis probatio ex quibus coniecturis coadiuuetur, & n.* 7. *&* 8.

10 *Præsumptio l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul. de adult. quamuis adulter partum pro suo tractauerit, præualet.*

11 *Præiudicare quis sibi voluisse, non est præsumendum, & num.* 14.

12 *in Filiationis quasi possessione, quis constituitur contra nominantes, & tractantes vti tales.*

13 *Gesta per aliquem non nocent tertio, si eis non consensit.*

15 *Hæres non potest impugnare confessionem, & tractatum defuncti.*

16 *Hæres potest impugnare factum defuncti, quando ex propria persona, & ex iure proprio independenter à defuncto ad hæreditatem vocatur.*

17 *Hæres non potest impugnare contractum defuncti, ex proposito gestum.*

18 *Filiationis tractatus solum tractanti præiudicat, non autem tertio.*

19 *Præsumptio l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul. de adult. cessat si id retorqueat in odium filij.*

20 *Item cessat, quando negatur filium fuisse natum ex muliere coniugata.*

21 *Interpretatio ea est sumenda, per quam euitatur res nimis turpis.*

22 *Verba improprianda sunt, vt turpitudo duplicis delicti euitetur.*

DECISIO DXCVII.

SVb die 27. Nouembris 1630. coram me, resolutum fuit constare de filiatione Fabritij, ad effectum succedendi Petro asserto per eum patri, *vt in dec.* 409. *par.* 5. *recent.* Hodie quæsitum fuit an constet de filiatione eiusdem Fabritij, ad effectum succedendi in bonis per Iacobum prætensum Auum fideicommisso subiectis, excludendo Gregoriam Iacobi filiam, & per Dominos negatiuè fuit responsum.

Non controuertitur enim Martham, ex qua ortus est Fabritius, de tempore, quo illum concepit, & peperit, fuisse nuptam Federico, & maritali copula per plures annos antea eidem sociatam, vnde intrat validissima iuris præsumptio, † quod Fabritius potius censetur filius Federici mariti, quàm Petri adulteri, *l. miles §. defuncto ff. ad l. Iul. de adulter.* Quæ præsumptio licet tollatur † vel ex probatione impotentiæ mariti, seu absentiæ eiusdem de tempore concepti partus, *l. filium definimus ff. de ijs, qui sunt sui, vel alien. iuris*, Soccin. iun. *cons.* 86. *num.* 44. *&* 45. *lib.* 2. Paris. *cons.* 12. *n.* 242. *lib.* 2. Barz. *in respons. vnica post dec. num.* 54. *& fuit dictum in Romana de Bonellis* 29. *Nouembr.* 1613. *&* 28. *Nouembris* 1614. *coram bon. mem. Vbaldo, & in Florentina Oratorij* 18. *Martij* 1630. *coram R. P. D. Queippo*, vel ex alijs valde vrgentibus, ac solidis coniecturis, quæ admittuntur contra dispositionem *d. l. miles*, † cùm ea sit præsumptio iuris, non autem iuris, & de iure, vt docuerunt Anchar. *cons.* 225. *num.* 6. Alex. *cons.* 88. *num.* 9. *& seqq. lib.* 7. Surd. *cons.* 1. *num.* 57. *&* 61. Menoch. *cons.* 687. *num.* 9. *&* 15. *& fuit dictum in præallegat. decis. & in alijs deductis in alia decis. coram me* 409. *par.* 5. *recent. num.* 19. *& seqq.* * Tamen in casu præsenti neque probationes, neque coniecturas sufficientes afferri visum fuit.

Impotentia siquidem neque allegatur, absentia verò non est iustificata; quia sententia lata super separatione thori inter Martham, † & Federicum non excludit, quin adhuc maritus ad eam potuerit habere accessum, prout habere poterat adulter, cùmque Marthæ iniunctum fuisset præceptum honestè viuendi sub pœna amissionis dotis; præsumendum est pœnæ formidine illam potiùs admisisse maritum, quàm adulterum. Et testes examinati non † coarctant præcisè tempus absentiæ Federici ad tempus, quo per Martham Fabritius fuit conceptus, prout omninò necesse est, dum illud est de substantia probationis iuxta tradita per Surd. *cons.* 60. *num.* 30. Cardin. Seraph. *decis.* 1272. *num.* 2. & in his terminis dixit Rota *decis.* 164. *num.* 4. *&* 5. *par.* 3. *recent.* & deponunt se ignorare an Federicus de anno 1583. qui est annus conceptionis Fabritij, Romæ degeret necne, vt in summario pro Gregoria num. 8.

Quo verò ad coniecturas quamuis plures relatæ fuerint *in d. decis.* 409. *par.* 5. *recent. coram me*, nempè quod Petrus, Fabritium vti eius filium, † Sacro Baptismatis fonte ablui curauerit, & deinde vti talem nominauerit, & educauerit, restitui natalibus mediante legitimatione † obtinuerit,

nuerit, illumque demum ex asse hæredem scripserit, tamen huiusmodi coniecturæ omnes proficiscuntur ex gestis à Petro, qui se profitebatur patrem Fabritij respectu eiusdem
8 Petri eum tanquam † filium tractantis, & ad effectum succedendi eidem Petro, Iaſ. *conſ.* 106. *per tot. lib.* 1. Menoch. *conſ.* 687. *num.* 24. Surd. *conſ.* 552. *num.* 21. Rota coram Reuerendiſſ. D. meo Decano *deciſ.* 250. *num.* 3. *cum aliis in dicta deciſ.* 409. *num.* 30. *par.* 5. *recent.* non autem respectu aliorum, qui nullos actus dictam filiationem exprimentes gesserunt, & ad effectum illis succedendi in præiudicium tertij ad successionem adspirantis, qualis est Gregoria filia Iacobi fideicommittentis; hoc enim casu non sufficiunt huiusmodi coniecturæ, quæ omnes prouenire potuerunt ex erronea credulitate adulteri sui ipsius, & Pellicis nimio amore, arque prolis suscipiendæ cupidine decepti, sed aliæ vrgentiores requiruntur præsumptio-
9 nes absolutè, & simpliciter † filiationem elicientes, vel probatio vera absentiæ, seu impotentiæ; ita scripserunt Paris. *conſ.* 10. *num.* 95. *lib.* 2. latè Peregr. *conſ.* 8. *num.* 3. 10. 11. & 15. *lib.* 5. & censuit Rota coram Achil. *deciſ.* 1. qui filij sint legitimi, & coram Mohed. *deciſ.* 1. & 2. *eod. tit.* & apud Reuerendiſſ. D. meum Decanum *deciſ.* 7. *num.* 2. & 3. *in recent. deciſ.* 84. *num.* 7. 8. & 9. *par.* 3. & *in Romana de Bonellis* 29. *Nouemb.* 1613. & 28. *Nouembr.* 1614. *coram bon. mem. Vbaldo, atque etiam fuit animaduerſum coram me in dicta deciſ.* 409. *num.* 30. & 33. *par.* 5. *recent.* Tolerabilius est enim quod factum, seu error Petri eidem Petro præiudicet, quàm alijs, qui Fabritium nunquam seriò, & ex proposito agnouerunt in agnatum, vel in consanguineum, & ideò signanter quod præsumptio *l. miles*
10 prævaleat, quamuis adulter, partum † pro suo filio tractauerit, educauerit, & legitimari fecerit, & mater etiam ex adultero susceptum asseruerit, tradunt Dec. *conſ.* 576. *n.* 10. Peregr. *dec. Patauin.* 9. *n.* 3. vbi testatur ita iudicatum fuisse per Cardinalem de Monte, postea Pontificem Maximum Iulium III. cum alijs per Giurb. *ad conſuetud. Meſſan. cap.* 1. *gloſ.* 4. *n.* 59. & 60.

Neque obstat quod nedum Petrus, sed & Ioannes Baptista, & alij eius fratres, & filij respectiuè Iacobi fideicommittentis reputauerint Fabritium filium Petri atque eorum nepotum, & talem nominauerint, ac esse professi fuerint in instrumento venditionis quarundam domorum, ad hæreditatem Iacobi spectantium, in quo procuratorio Fabritij nomine domos vendiderunt pro rata illi debita tanquam filio Petri, quod vtique non fecissent sibi ipsis præiu-
11 dicando, † nisi reuera eisdem constitisset de filiatione Fabritij, iuxta tradita per Menoch. *de arbitr. iud. caſ.* 89. *n.* 72. & *præſumpt.* 53. *n.* 23. *lib.* 6.

Quoniam assertio huiusmodi, seu enunciatiua, & nominatio Fabritij tanquam filij Petri, potest quidem fortas-
12 se constituere Fabritium in quasi † possessione filiationis contra nominantes, & tractantes, non autem contra
13 Gregoriam, quæ dictæ nominationi, † & tractatui non consensit, Paris. *conſ.* 10. *num.* 95. *lib.* 2. Mascard. *de probat. concluſ.* 789. *num.* 15. *cum aliis ſupra deductis*, & ita loquitur Menoch. *de arbitr. iud. caſ.* 89. & *præſumpt.* 53. *n.* 23. *lib.* 6. & facilè ijdem filij Iacobi hallucinari potuerunt propter actus à Petro gestos, quibus prosequebatur Fabritium tanquam filium, vndè & illum perperam nepotem nuncuparunt, quæ nuncupatio referenda est ad as-
14 sertiones, & tractatum eiusdem Petri, † non autem quod ipsi deliberatè admiserint Fabritium esse verè filium Petri.

Nec aduersatur Gregoriæ, quod ipsa vti hæres Ioannis
15 Baptistæ † non possit illius confessionem, & tractatum impugnare, quoniam Gregoria pro successione in bonis per Iacobum patrem fideicommisso subiectis agit ex persona sua, & ex iure proprio independenter à Ioanne Baptista,
16 vti ad dictum fideicommissum vocata, † & ideò potest contrauenire etiam facto defuncti, Natt. *conſ.* 470. *n.* 13. Crauett. *conſ.* 200. *n.* 7. Laderch. *conſ.* 138. *num.* 1. Surd. *conſ.* 91. *num.* 18. & 19. Fusar. *de ſubſtit. q.* 557. *num.* 8. & illa nominatio Ioannis Baptistæ fuit incidenter facta, nec agi-
17 tur de contractu aliquo ex proposito gesto, quem † hæres impugnare non potest, semperque subsistit quod tractatus
18 filiationis † solum tractanti præiudicare potest, non autem tertio.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit &c.

ANNOTATIO.

Et fuit etiam id latè firmatum coram eodem Reuerendiſſ. P. D. meo Decano in celebri illa causa *Bononien. Aggregationis ad Collegium* 11. *February* 1639. vbi etiam dicitur, quod dispositio *d. l. ſi miles* §. *defuncto*, est in fauorem filij, quatenus per illam præsumptionem magis est consultum pudori, & emolumento † filij, vt sit legitimus, non autem 19
ex illegitimo complexu susceptus. Vnde si expediat filio se esse illegitimum, & talem ipse se profiteatur, tunc licet deflectere aliquantulum à rigorosa illa probatione requisita *in d. l. miles* §. *defuncto*, vt ex illis verbis, quod mulieri obijcitur, infanti præiudicat, arguunt Gozad. *conſ.* 13. *num.* 48. *verſ. præterea*, & ille text. Decian. *reſponſ.* 1. *num.* 128. *lib.* 3. Rim. iun. *conſ.* 611. *n.* 47. confertq. Neuiz. *in Syl. nupt. lib.* 6. *num.* 47. *verſ. item in iudicio iudicamus, quod eſt vtilius &c.* Trentacinq. *variar. reſol. par.* 1. *tit. de filiat. ſub n.* 11. *ſub verſ. ſi quis tenere vellet*.

Vltra quod præsumptio *d. l. miles* §. *defuncto* non intrat, quando negatur filium fuisse natum † ex muliere coniugata, 20
cùm honestati proximior capienda sit interpretatio, vt potius quis sit natus ex soluta, semperque † pro re minus tur- 21
pi propensiores esse debemus, *can. quod Dauid*, & *can. ſi aliquid* 22. *diſtinct. can. duo mala* 23. *diſtinct. arg. l. penult.* vbi glos. *C. de fideiuſſ.* Abb. *in cap. intelleximus de adult.* benè faciunt tradita *per bon. mem. Card. Paleot. de noth. & ſpur. cap.* 17. & *cap.* 20. & per Menoch. *de arbitr. caſ.* 194. *num.* 32. *lib.* 2. In qua etiam decisione impropriare quæruntur verba patris naturalis filij de quo ibi, qui pater licet aliàs fassus fuerit d. filium suscepisse ex muliere soluta, nihilominus deindè in testamento asseruit, se eundem suscepisse, dum erat vxoratus à muliere vxorata cum alio, quia vt turpitudo duplicis adulterij † reijciatur, dicta verba aliquan- 22
tulum possunt impropriari, & accipi de muliere vxorata tempore testamenti, non autem de tempore conceptionis, ex traditis per Bart. *in l. non ſolum* §. *ſed vt probari ff. de oper. nou. nunc.* Roland. *conſ.* 1. *num.* 36. & 37. *lib.* 3. Menoch. *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 2. *num.* 7. & 21. & *præſumpt.* 23. *num.* 11. *eodem lib. ac præſumpt.* 39. *n.* 44. *lib.* 4 Rot. *par.* 2. *diuerſ. deciſ.* 166. *num.* 2. &c. in eadem etiam causa *Bononien. Aggregationis ad Collegium adſunt aliæ duæ deciſiones coram eodem Reuerendiſſ. D. meo Decano, quæ quidem egregiæ, & magiſtrales ſunt, prima eſt ſub die* 23. *Martij* 1640. *altera vero die* 13. *Nouemb.* 1641.

Paulus Rubeus.

REVERENDISSIMO P. D. MERLINO DECANO.

Vlixbonen. Iuris conferendi Habitum.

Die Lunæ 23. *Iunij* 1636.

ARGVMENTVM.

In hac decisione confirmatur id, quod aliàs fuit firmatum coram R. P. D. meo Pirouano, nempè quod ius conferendi habitum Tertiarijs sæcularibus Sancti Francisci competat Fratribus Minoribus eiusdem Ordinis, non autem Fratribus Tertiarijs Regularibus.

SVMMARIVM.

1 *Habitus collatio, & receptio ſpectat ad eos, qui connexionem, & ſuperioritatem, ſeu prælationem habent cum recipiendis.*

2 *Fratres Minores S. Franciſci non habent propriam, & coactinam Iuriſdictionem in Tertiarios ſæculares.*

3 *Tertiarij Sæculares S. Franciſci non ſunt verè Religioſi, nec emittunt vota ſolemnia.*

4 *Sed ſubſunt eorum Ordinarijs, & Præſidibus Laicis, dum Collegialiter non viuunt.*

5 *Ordinis S. Franciſci puritati repugnat vt eorum Fratres habeant iuriſdictionem in eos, qui ſunt meri Laici.*

6 Ter-

6 *Tertiarij ſæculares habent aliquam dependentiam, & ſubiectionem erga fratres Minores, atque ſub eorum protectione viuunt, cùm ab eodem fonte ſcilicet à S. Franciſco omnes deſcendant.*

7 *Tertiariorum ſæcularium cœtus, licet non ſit Religio, eſt tamen Ordo, & quidam Ordo benè viuendi.*

8 *Obligatio mutua, vbi datur, conſequenter etiam ibi eſt concedenda connexitas, ſuperioritas, & ſubiectio.*

9 *in Hiſpaniarum partibus, & præſertim in Luſitania Fratres Minores habent prælationem, & ſuperioritatem ſuper Tertiarijs Regularibus, & numer. 39.*

10 *Tertiarij Regulares abſurdum eſt, vt poſſint impedire Fratres Minores eorum Superiores, nè habitum conferant Tertiarijs Sæcularibus.*

11 *Securis numquid gloriabitur contra eum, qui ſecat in ea? aut exultabitur ſera contra illum qui trahit eam.*

12 *Tertiarij Sæculares multum conſentaneum videtur, vt recipiant habitum à capite, prout eſt Generalis Minorum.*

Et ab ipſis Minoribus potius, quàm à Tertiarijs Regularibus, qui ſunt quaſi membra ipſius Ordinis Minorum, & n. 12.

13 *Ordinem Minorum, poſtquam S. Franciſcus inſtituit, poſtea etiam Ordinem inſtituit, ſiue modum benè viuendi de Pœnitentia, cuius Profeſſores appellantur Tertiarij.*

14 *Et huic Ordini à S. Franciſco non reperitur præſcripta alia regula, ſed vide contrarium.*

15 *Nicolaus Papa Quartus fuit minorita.*

16 *in Tertiarios à S. Franciſco fuit receptus Bartholomæus Cumanus Aduocatus.*

17 *Actus aliquis, principali, & demandati eſt referendus, non autem mero exequutori.*

18 *Fratres Minores ſucceſſiuis temporibus ſemper habitum contulerunt Tertiarijs Sæcularibus.*

19 *Ius, apud aliquos præſumitur inconcuſſum, ſi ſuper illo ſtatuant.*

20 *in Confraternitatibus, antiquiores Confratres recipiunt Iuniores, & ad eorum cœtum admittunt.*

22 *Papæ conſilia, & hortamenta vim ſolent aliquando obtinere præcepti.*

23 *Minores habent etiam Conſtitutiones Pontificias ſuper iure conferendi habitum Tertiarijs Sæcularibus.*

Et eos poſſunt punire, corrigere, & viſitare, & etiam prædictos priuare habitu, ſi aliquod delictum id poſtulet.

25 *Habitus priuatio ad quem ſpectat, ita ad eumdem debet ſpectare collatio eiuſdem habitus atque receptio.*

26 *Mirand. in Manual. Prælat. quæſt. 37. art. 7. declaratur.*

27 *Fratres Sancti Dominici, Carmelitæ, Auguſtiniani, & Fratres S. Franciſci de Paula adinſtar Fratrum Minorum poſſunt recipere, & dare habitum Tertiarijs Sæcularibus, & n. 28.*

29 *Priuilegiatus contra æquè priuilegiatum non vtitur priuilegio.*

30 *Tertiarij Regulares S. Franciſci, cùm ſint poſteriores inſtituto, & origine, non poſſunt priuare Fratres Minores eorum iure, & poſſeſſione conferendi habitum Tertiarijs Sæcularibus.*

31 *Priuilegiorum communicatio debet intelligi ſine præiudicio illius, cuius priuilegia communicantur, & num. 32.*

33 *ex Tertiarijs Regularibus, & Sæcularibus conſtatur vnum corpus, & ideò videtur inde eorum, vt Tertiarij Sæculares recipiant habitum ab extraneis, quales ſunt Fratres Minores.*

34 *Tertiarij Regulares S. Franciſci toto cœlo diſtant à Tertiarijs Sæcularibus, & in quo differant vide n. 35. 36. 37. & 38.*

40 *Rex Catholicus conſideratur tamquam Rex Caſtellæ, & Aragoniæ, & ſub alijs formalitatibus, & num. 43.*

41 *Fratres Tertiarij Regulares S. Franciſci ſunt nati ex latere Fratrum Minorum. Et conſiderantur tamquam membrum, & pars d. Ordinis.*

DECISIO DXCVIII.

CVm diſceptaretur inter Fratres Minores de Obſeruantia, & Fratres Tertiarios Regulares S. Franciſci: Cui nam iſtorum Ordini competeret Ius, & facultas recipiendi ſæculares ad habitum tertij Ordinis de pœnitentia, ſiue dictum habitum ſæcularibus conferendi, fuit per ſententiam Rotalem * pronunciatum pro Fratribus Minoribus de Obſeruantia, quam ſententiam hodiè coram me confirmandam eſſe cenſuerunt Domini.

Quia Iuſtitia illius fulcitur, & principijs Iuris communis, & conſuetudine, & Conſtitutionibus Pontificijs, & demum communicatione Priuilegiorum.

Principijs Iuris communis, ſi enim receptio, † & collatio habitus ſpectat ad eos, qui connexionem, & ſuperioritatem, ſeu prælationem habent cum recipiendis, *cap. fin. de Reg. Iur. in 6.* Lap. *alleg. 31. nu. 1.* Felin. *in cap. quoniam n. 1. de Simon.* Sanchez *ſuper decal. lib. 5. & 4. num. 62. verſ. Idem conſtat, & fuit dictum in Toletana habitus 6. Aprilis 1626. coram R. P. D. meo Pirouano*, verè hæc receptio debet ſpectare ad Fratres † Minores, quia licet ipſi non habeant propriam, & coactiuam Iuriſdictionem in Tertiarios † Sęculares, iſti enim non ſunt verè Religioſi, nec emittunt vota ſolemnia ſecundum *gloſ. in cap. cum ea, in verb. tertium, de ſent. excom.* Diu. Thom. *in 2. 2. q. 187. art. 4. ad tertium*, Calderin. *conſ. 7. de for. compet.* Nauar. *conſ. 35. num. 1. & conſ. 54. de regul. lib. 3.* Eugen. *conſ. 26. num. 15. lib. 1.* Laur. Port. *de duab. reg. verb. Tertiarij num. 4.* ſed ſubſunt eorum Ordinarijs † & Præſidibus Laicis, dum collegialiter non viuunt, vt per Mirand. *in Manual. Prælat. Reg. q. 36. concl. 2. verſ. tantum ergo*, Roderic. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 72. art. 1. in prima concl.* Caſarub. *in Compend. Priuil. Mendicant. verb. Tertiarij fol. 524.* & repugnat † puritati Ordinis S. Franciſci habere Iuriſdictionem in eos, qui ſunt meri Laici, vt monuerunt Roder. *quæſt. Regul. tom. 3. q. 72. art. 1. verſ. vndè ſuper tales*, Mirand. *in Manual. Prælat. Regul. d. q. 36. art. 6. concl. 2.* 1 2 3 4 5

Attamen ijdem Tertiarij Sæculares habent aliquam † dependentiam, & ſubiectionem erga Fratres Minores, atque ſub eorum protectione, & ſpirituali Regimine viuunt, cùm ab eodem fonte, nempè à Diuo Franciſco omnes deſcendant, vt dixit Vitalin. *in Clem. cum ex eo, num. 11. verſ. & ſic de ratio. de ſent. excomm.* & alij Canoniſtæ ibidem communiter, Mirand. *in expoſitione Regul. Tertiariorum cap. 7. & in Manual. Regul. quæſt. 36. concl. 2.* Laur. Portel. *de dub. Regul. verb. Tertiarij num. 6.* Et quamuis iſtorum cœtus † non ſit Religio, eſt tamen Ordo, & quidam modus benè viuendi, & eoſdem Tertiarios Sæculares in viam ſalutis dirigunt Fratres Minores, imbuendo ſpiritualibus monitis, excipiendo eorum confeſſiones, frequentius conferendo illis, quàm alijs fidelibus Sacramentum auguſtiſſimæ Euchariſtiæ, communicando Indulgentias, & peccatorum remiſſiones, aliaſque ſalutares prærogatiuas, & illos tractando tamquam eorum pietatis, & diſciplinæ Alumnos, vt tradunt Mirand. *d. q. 36. concl. 2. §. tantum ergo habemus*, Roder. *d. q. 12. §. vndè ſuper tales*, qui etiam infert ex his reſultare quandam mutuam obligationem. Vnde ſi mutua eſt obligatio † conſequenter etiam datur connexio, ſuperioritas, & ſubiectio, ex quibus reſultat Ius, & facultas recipiendi, & conferendi habitum in quocumque Ordine, ac Piorum ſeu Religioſorum cœtu, ex trad. per Sanchez *ſuper Decal. lib. 4. cap. 16. n. 52. & lib. 5. cap. 4. n. 71. verſ. tandem.* 6 7 8

Imò ſi in partibus Hiſpaniarum, & ſignanter in Luſitania Fratres Minores habent † prælationem, & ſuperioritatem ſuper Tertiarijs Regularibus, qui viſitantur, puniuntur, & reguntur à Generali Minorum, vt teſtantur Mirand. *in Manual. Prælat. Reg. quæſt. 36. art. 6. in prima concluſ. in fin. verſ. quare quicquid ſit*, Roder. *quæſt. Regul. tom. 3. quæſt. 72. art. 1. in tertia concluſ. §. quæ conſtitutio*, abſurdum videtur, vt ipſi Tertiarij Regulares † poſſint impedire Fratres Minores eorum Superiores, ne habitum conferant Tertiarijs Sæcularibus, & cum illis velint concurrere, iuxta *Eſaiæ dictum capitulo 10.* numquid gloriabitur † ſecuris contra eum, qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſera contra illum, qui trahit 9 10 11

trahit eam relat. *in cap. inferior*, 21. *dist.* & faciunt trad. *in cap. denique*, *cap. nunc autem*, *dict. dist.* 21. & per Abb. *in cap. cum inferior*, *num.* 1. *de maioritate*, & *obedientia*. Et decorum videtur, & multum consentaneum, vt Ter-
12 tiarij Sæculares † recipiant habitum à Capite, prout est Generalis Minorum & ab ipsis Minoribus potius, quàm à Tertiarijs Regularibus, qui sunt quasi membra ipsius Ordinis Minorum, iuxta conclusiones superius allegatas.

Consuetudo verò multò magis fauet Minoribus, & hæc euidenter probatur, nam Seraphicus Pater S. Franciscus
13 postquàm instituerat suum † Ordinem Fratrum Minorum, instituit etiam Ordinem, siue istum modum benè viuendi de Pœnitentia, cuius Professores communiter appellantur Tertiarij, & hæc institutio facta fuit de anno 1221. vt testatur Diu. Antonin. *in Hist. tit.* 24. §. 3. & alij passim. Et
14 licet non reperiatur Regula † præscripta à S. Francisco circa Tertiarios, tamen omnes Chronologi admittunt S. Franciscum institutorem præscripsisse etiam Regulas, & monita, quæ deinde in certum methodum redegit, approban-
15 do hunc cætum Tertiariorum Sæcularium Nicolaus † Papa Quartus, qui fuit minorita, vt apparet ex Bulla promulgata de anno 1289. 16. kalend. Septembris, & de hoc tempore nondum erat institutus ordo Tertiariorum Regularium, qui solum institutus fuit, & approbatus à Iulio Secundo, & à Leone Decimo anno 1521. Vnde longissimo hoc tercentorum annorum spatio Tertiarij Sæculares non potuerunt recipi ad habitum à Tertiarijs Regularibus, qui non extabant, sed recipiebantur à Mino-
16 ribus, † prout receptus fuit à Diuo Francisco Bartholomæus Cumanus Aduocatus, vt tradit Diu. Antonin. *in Histor. d. tit.* 24. §. 3. qui Cumanus licet deinde receperit, & habitum contulerit alijs Tertiarijs Sæcularibus suis commilitionibus, hæc tamen receptio referenda est Diuo Francisco tamquàm principali, & demandanti, non autem
17 Cumano, † qui merus fuit exequutor, eiusdem S. Francisci, *ad l. Item eorum* §. *decuriones*, *ff. quod cuiusque uniuers. nom. l. vnum*, §. 1. *ff. de leg.* 2. *cap. super litteris de rescript.* Surd. *decis.* 292. *numer.* 9. Rota coram san. mem. Greg. XV. *decis.* 292. *num.* 9. & successiuis temporibus Minores semper habitum contulerunt Tertiarijs sæcularibus,
18 prout vltrà testes super hoc formiter examinatos, † de hac eadem antiquissima consuetudine testantur Pater Gonzaga, qui posteà fuit Episcopus Mantuanus *in Histor. famil. Francisc. part.* 1. §. *cum autem*, & Mirand. *in Manual. Prælat. Reg. quæst.* 36. *art.* 7. & benè etiam deducitur ex statutis editis, vsque de anno 1251. in Comitijs Generalibus Minorum habitis Barchinonæ super qualitate habitus deferendi Tertiarijs sæcularibus, & super conditione, & moribus recipiendorum ad dictum habitum : signum
19 quod † inconcussa penes eos erat facultas, & Ius conferendi habitum, super quo statuebant iuxtà tradita per Capic. *decis.* 27. *num.* 30. Alba *cons.* 64. *num.* 9. & 10. Mascard. *de probat. conclus.* 946. *num.* 23. Vnde dum minores spatio 300. annorum contulerint habitum, si posteà superuenit Religio Tertiariorum Regularium, nequaquam dicendum est ipsos inferre potuisse præiudicium minoribus, quin ijdem continuarent in hac receptione, & collatione habitus, nec vsque adhuc Tertiarij Regulares Bullam aliquam, seu consuetudinem legitimam deduxerunt contra Patres Minores.

Nec dicatur, quod si Tertiarij Regulares non contulerunt habitum nec receperunt, eò quia non extarent, non tamen indè sequi, quod Fratres Minores receperint, & habitum contulerint, cum hæc receptio, & habitus collatio peragi potuerit ab ipsismet Tertiarijs Sæcularibus,
20 prout videmus in † Confraternitatibus, in quibus antiquiores Confratres recipiunt Iuniores, & ad eorum cœtum admittunt, attentis præsertim verbis Bullæ Nicolai IV. quibus receptio indefinitè demandatur Ministris ad receptionem deputatis.

Quoniam sat est Fratres Minores habere liberas ædes respectu Tertiariorum Regularium, & solum hoc Ius posset competere ipsis Tertiarijs Sæcularibus, qui non sunt in lite, nec contradicunt Minoribus, sed potius illorum causam fouent, ac tuentur.

At verè apparet receptionem Tertiariorum Sæcularium ab eorum exordio exercitam fuisse ab ipsis Minoribus, nempè à S. Francisco ministerio etiam Bartholomæi Cumani, & deinde prosequutam fuisse à successiuis Superioribus Minoritarum, & Nicolaus IV. in eadem Bulla edita de anno 1289. *in cap.* 16. *Quia hic Ordo Tertiariorum Sæcularium Institutionem à S. Francisco suscepit, consuluit vt Visitatores, & Reformatores de Fratrum Minorum Ordine assumerentur*, quod Consilium idem † Nicolaus IV. re- 21
degit postea in præceptum in Bulla promulgata anno sequenti sexto idus Augusti ibi, *quoniam cupimus vehementer huiusmodi nostrum salubre Consilium adimpleri, &c. Impedientes quo minus adimpleant quod ab huiusmodi impedimento desistant per locorum Ordinarios compesci volumus, & mandamus*, & sic Papa non stetit in simplicibus terminis Concilij, sed ad præceptum transiuit, † quamuis etiam Consilia, & hortamenta Papæ vim 22
soleant aliquando obtinere præcepti, vt monuit glos. & Archid. *in cap. reuertimini*, *in verb. hortor.* 16. *quæst.* 1. & *in Clem.* 1. *in verb. exhortamur*, *de testibus* cum alijs deductis per Tiraqu. *de pœnis temper. caus.* 35. *numer.* 4. & *seqq.* nec est credibile Nicolaum Papam monuisse, ac præcepisse, vt assumerentur Visitatores, & Reformatores, ex Minoribus, & postea alterius cœtus essent receptores, ac accollatores habitus.

Pontificiæ etiam Constitutiones † vigent pro Minori- 23
bus circa hanc receptionem, quoniam si ipsi Minores *ex Bulla Sixti IV. quæ in compend. Bullar. Ordin. S. Francisci fol.* 92. *concess.* 201. & est relata per Mirand. *in manual. Prælat. Reg. quæst.* 36. *art.* 6. & trad. etiam Laur. Portel. *de dub. Reg. verb. Tertiarij nu.* 10. possunt corrigere, † puni- 24
re, & visitare Tertiarios Sæculares, sique excessus aliquis expostulet, etiam priuare habitu, ergo ad quem spectat priuatio habitus, ad eumdem debet spectare † collatio eius- 25
dem habitus, atque receptio, argumento *l. solet*, *ff. de offic. pro cons. l. eius est*, & *l. nihil tam naturali*, vbi Cagnol. *num.* 4. *ff. de Reg. Iur. cap. prudentia*, §. *cæterum de offic. deleg.* & benè tradit Stephan. Federic. *de interpret. Iur. part.* 1. *num.* 73. quæ habitus collatio clarius † etiam per eumdem 26
Sixtum IV. demandata fuit Fratribus Minoribus in bulla edita de anno 1471. quæ est in collectione Bullarum Ord. S. Francisci compilata per Roder. fol. 144. & relata per eumdem Roder. *quæst. Reg. tom.* 3. *quæst.* 72. *art.* 1. *vers.....* *conclusio ibi similiter statuit, quod prædicti Prælati Ordinis Minorum possunt recipere volentes aggregari huiusmodi Tertio Ordini, ac etiam possint eisdem Tertiarijs deputare Visitatorem, seu Confessorem prædicti Ordinis Minorum de Obseruantia*, quæ verba videntur omnem tollere controuersiam.

Dum verò Mirand. *d. quæst.* 36. *art.* 7. asseruit quod Fratres Minores non habent Bullam, seu Breue aliquod expressum super iure conferendi habitum Tertiarijs Sæcularibus, sed solum antiquissimam vsque ab Ordinis Minorum exordio introductam consuetudinem, ad primam dumtaxat, non autem ad secundam hanc Bullam Sixti IV. respexisse videtur.

Demum ex abundanti aliqui ex Dominis addebant suffragari Minoribus etiam communicationem priuilegiorum, quia certum est Fratres Sancti † Dominici, Car- 27
melitas, Augustinianos, & Fratres S. Francisci de Paula ad instar Fratrum Minorum posse recipere, & conferre habitum Tertiarijs Sæcularibus, prout cautum est ex Bullis Eugenij IV. Martini V. & Iulij II. relatis per Roder. *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 72. *art.* 3. *per tot.* in quibus Bullis etiam inseruntur facultates ipsorum Patrum Minoritarum. Porrò Sixtus IV. Alexander VI. Leo X. & Clemens VII. communicarunt Fratribus Minoribus quascumque prærogatiuas, & facultates concessas Dominicanis, Carmelitis, & alijs Mendicantibus, quas communicationes refert Mirand. *in Manual. Prælat. Reg. quæst.* 46. *art.* 1. Vnde ijsdem Minoribus fauet facultas admittendi, & recipiendi ad habitum Tertiarios sæculares, † quemadmodum & com- 28
petit Dominicanis, atque alijs Mendicantibus, ratione cuius communicationis respondet etiam Sacra Congregatio Eminentiss. DD. Cardinalium Sac. Concil. Trident. interpretum Superioribus Regularibus licere recipere, ac habitum Tertiariorum conferre, quod decretum per extensum habetur apud Io. Anton. Nouar. *in summ. Bull. tit. de Tert. num.* 4. §. *Superior. Regular.*

Nec officit si diceretur Tertiarios etiam Regulares habere hanc communicationem priuilegiorum, & ideò saltem cumulatiuè ipsos Tertiarios Regulares posse recipere sæculares ad habitum, &c. Quoniam vltra quod non exhibetur priuilegium communicationis ipsorum Tertiariorum

Regularium, si produceretur illud non posset retorqueri,
29 & opponi contra Fratres Minores, cùm regulariter † priui-
legiatus contra æquè priuilegiatum non gaudeat priuilegio,
l. si milites ff. de administr. tutor. l. assiduis C. qui pot. in pign. hab. Surd. *de alim. tit. 8. priuil. 8. num. 5. & priuil. 61. num. 11.*
Rota coram san. mem. Greg. XV. *decis. 473. num. 13.* & cum
30 † Tertiarij Regulares sint posteriores instituto, & origine
non possunt priuare, ac spoliare Minores eorum iure, &
possessione per 300. annos exercita ante ortum ipsorum
Tertiariorum Regularium, dumque vt in principio dictum
fuit isti Tertiarij Regulares in Lusitania, & in alijs Prouin-
cijs Hispaniarum subsunt Minoribus, cõmunicatio non
31 potest suffragari illis contra Minores, à quibus habent † de-
pendentiam, & à quibus quodammodo hoc priuilegium in
eos deriuatur, vt in his terminis communicationes priuile-
giorum benè explicant Cordub. *in annotat. ad comp. priuil. Fratr. Minor. verb. communicatio in fine*, Miran. *in Manual. Prælat. Reg. quæst. 46. art. 9. vers. aduertit*, Cocher. *de iurisd. exempt. part. 1. qu. 17. num. 19. & 20.* sicque communicatio
32 priuilegiorum † debet intelligi sine præiudicio illius, cuius
priuilegia communicantur iuxt. trad. per Rota *decis. 55. part. 2. diuers. & decis. 214. num. 5. part. 2. recent.* Itaut Tertia-
rij Regulares, non valeant falcem immittere in messem
Minorum, & quemadmodum Fratres Minores vigore com-
municationis non possunt conferre habitum Tertiariorum
S. Dominici, nec Ordines Carmelitani, ita vicissim, nec Ter-
tij Regulares debent conferre habitum Tertiarijs Minor-
um, cùm hoc ius, & facultatem ipsi Minores habuerint in
ortu Tertiariorum sæcularium, & S. Franciscus ab initio
hunc habitum contulerit, & successores continuauerint in
receptione, & collatione habitus.

33 Nec obstat, quòd ex Tertiarijs † Regularibus, & sæcu-
laribus confletur vnum corpus, & propterea indecorum
sit, vt Tertiarij sæculares recipiantur ab extraneis, quales
sunt Minores, & ab hoc iure recipiendi excludantur Ter-
tiarij Regulares, qui sunt de eodem corpore cum Tertia-
rijs sæcularibus. Quoniam negatur assumptum, quod Ter-
34 tiarij † Regulares sint de eodem corpore cum Tertiarijs
sæcularibus, toto enim distant Cœlo, origine, scilicet,
quia S. Franciscus instituit Tertiarios sæculares de anno
1221. Regulares verò instituti fuerunt à Leone X. de anno
35 1521. Tertiarij Regulares † omittunt vota solemnia Re-
36 ligionis, sæculares verò non emittunt † vota solemnia,
37 Tertiarij Regulares, † habent particularem habitum, de-
gunt in claustris, mancipantur multis præceptis, & legi-
bus, quibus etiam obligantur sub culpa lethali; è contra
38 verò Tertiarij sæculares versantur † in foro, pugnant in
Castris, publicisque incumbunt negotijs, & licet aliqui-
bus legibus, seu monitis se ligauerint, non tamen obligan-
tur ad aliquam culpam mortalem, vt in verbis dixit Nico-
laus Papa IV. in Bulla eorum approbationis cap. 20. &
quamcumque superioritatem, ac dependentiam, quam
possent Tertiarij Regulares prætendere cum Tertiarijs sæ-
cularibus, sustuliſse videtur san. mem. Pius Papa V. in eius
Bulla sub dat. 5. nonas Iulij anno 1568. impress. apud Ro-
der. inter Bullas Ordinis S. Francisci fol. 445. vt fuit consi-
deratum *in secunda decisione R. P. D. mei Pirouani*. Imò
ipsos Tertiarios Regulares expressè subiecit Generali Mi-
norum, quam subiectionem, antea etiam præceperant
Sixtus IV. & Leo X. vt testatur Roder. *quæst. Regul. tom. 3. quæst. 72. art. 1. conclus. 3.* & Laur. Portell. *de dub. Regul. verb. Tertiarij in addit. num. 3.* Et quatenus etiam adesset
aliqua connexio inter istos Tertiarios, & ex his vnum
corpus efficeretur, semper tamen vrgeret motiuum supra
39 consideratum, quod in Lusitania, † & alijs Prouincijs
Hispaniarum Generalis Minorum est Superior Tertiario-
rum Regularium, cui etiam subijciuntur, & parent.

Nec admitti potest illa interpretatio, quod eidem Gene-
rali Minorum subsint; & pareant Tertiarij Regulares non
tanquam Generali Minorum, sed tanquam superiori eo-
rundem Tertiariorum Regularium ad instar Regis Catho-
40 lici, † qui consideratur tanquam Rex Castellæ, & Ara-
goniæ, ac sub alijs formalitatibus iuxta tradita per Gonzal.
super reg. 8. glos. 5. §. 7. num. 123. & sic Generalis Minorum
consideretur reduplicatiuè.

Quoniam recipi posset ista interpretatio si essent omninò
diuersi, & nulla connexione iungerentur isti Ordines Mi-
41 norum, & Tertiariorum Regularium, sed cum ipsi † Ter-
tiarij sint nati ex latere Minorum eumdem agnoscant pa-
rentem, & Ducem, nempè Diuum Franciscum simillimaq;
veste, & cingulo vtantur, & in Processionibus, etiam
sub eodem vexillo nullo discrimine, nulloque interiecto
medio post Minores incedant, † tanquam membrum, & 42
pars dicti Ordinis Minorum non congruit exemplum Regis
Catholici, † quia illius Regna nullam habent inter se 43
communionem, nisi respectu ipsius Regis, qui insimul his
Regnis imperat, neque Regna ipsa sunt subalternata, nec
vnum ab alio pendet.

Et ita ex his, & alijs latè deductis in duabus decisioni-
bus, coram Reuerendiss. P. D. meo Pirouano emanatis,
resolutum fuit, Fratribus Minoribus de Obseruantia tan-
tum informantibus.

* *Ideſt coram bon. mem. Reuerendiss. Pirouano, & in hac causa duæ fuerunt extensæ decisiones, prima sub die 25. Maij 1635. & altera 17. Decembris eiusdem anni, sunt supra in hac parte decisiones 577. & 584. & infra adest altera sub die 11. Decembris 1637. coram R. P. D. meo Roias est decisio 618. & adhuc causa ista pendet in Rota.*

REVERENDISS. COCCINO.

Gerundeñ. altiùs non tollendi.

Die Lunæ 24. Nouembris 1636.

ARGVMENTVM.

Ædificium suum quis de iure vsque ad Cœlum ex-
tollere potest, dummodo seruitus in contrarium
constituta non sit, vel ædificetur tantum ad æmu-
lationem, vt vicino damnum inferatur, quæ res in
dubio non præsumitur, & plura circa hoc.

SVMMARIVM.

1 *Aedificare vsque ad Cœlum quisque potest in solo pro-
prio.*
2 *Aedificium suum, qui amplius extollere non potest, si sit
constituta seruitus altius non tollendi.*
3 *Aedificium suum, quis amplius extollere non potest, si id
vellet facere ad æmulationem.*
4 *Seruitutem altius non tollendi, qui habet, dicitur habere
ius prohibendi, ne altius tollatur ædificium in quo adest
talis seruitus.*
5 *Intellige tamen hoc, si dicta seruitus sit probata.*
6 *Verba intelligenda sunt, secundum qualitatem ei adie-
ctam, & n. 7.*
8 *Significatio etiam propria vnius verbi restringitur ex
adiectione aliorum verborum.*
9 *Qualitas adiecta vni verbo*, illud qualificat, *& actum in
diuersa specie reponit.*
10 *Verba intelligenda sunt secundum subiectam mate-
riam.*
11 *Verba non possunt trahi vltra limites subiectæ mate-
riæ.*
12 *Libris mercatorum, si ex statuto credatur, intelligi de-
bet, quod res, quæ ad mercaturam spectant, non quoad
alias.*
13 *Statutum permittens, quod filijfamilias possint se obliga-
re, intelligitur quando se obligant ratione artis.*
14 *Aedificium altius tollere ad æmulationem non licet.*
15 *Aemulatio non præsumitur, cum in dubio quilibet præsu-
matur ædificare ad sui principaliter vtilitatem, non
vt alteri noceat.*
16 *Aedificium, quod quis faciat ad æmulationem, si quis hoc
asserat, ei incumbit onus probandi.*
17 *Aemulatio in ædificando etiam præsumitur, si magnum
damnum vicino inferatur, & parua vtilitas prouenias
ædificanti, sed hoc debet probari, n. 19.*
18 *Aemulationis præsumptio, vt excludatur, non sufficit mo-
dica vtilitas ædificare volenti.*
20 *Aedificium vnum, quando alteri non impediat Solem.*
21 *Muta decis. 18. num. 8. loquitur de Monasterio Monia-
lium.*
22 *Aedificare ad æmulationem, quis non censetur, licet ali-
quod damnum inferat vicino.*
23 *In agro suo fodiens, si vicini fontem auertat, non tenetur
de dolo si non animo nocendi vicino, sed vt agrum suum
meliorem faciendi, id faciat.*

24 *Aquæ*

24 *Aquæ venas, in fundo ſuo incidit, ita vt aqua deſinat peruenire in alium fundum, vbi erumpebat, non dicitur is vim facere, dummodo in hoc nulla ſeruitus conſtituta ſit.*

25 *In ædificando tunc æmulatio intrat, quando conſtructio fit iniuria alterius, & animo nocendi, non neceſſitatis, aut vtilitatis propriæ cauſa.*

26 *Et quando conſtructio non prodeſt ædificanti, & alteri nocet.*

27 *In ædificando quando concurrit vtilitas ædificantis, licet vicino damnificetur, excluditur æmulatio, & præſumptio oritur, quod ratione propriæ vtilitatis, quis ædificare velit.*

28 *Vtilitas modica ſufficit ad hoc, vt dicatur ædificantem non ædificare ad æmulationem contrarium, n.29.*

30 *Parum, & nihil æquiparantur.*

31 *Alciat. in reg.3. præſumpt.3. qualiter procedat.*

32 *Aedificantis modica vtilitas ſi adſit, & magnum damnum inferatur vicino, tunc non excluditur æmulatio.*

33 *Sed hoc intellige, dum cum modica vtilitate concurrit etiam inimicitia.*

34 *Patres Ieſuitæ obſequentiſſimi ſunt omnibus aliis Regularibus, & hoc expreſsè profitentur.*

35 *Veriſimile, quod non eſt, non venit attendendum. Patres Ieſuitæ ſunt viri religioſiſſimi, n.35.*

36 *Aedificium priuatum altius tolli prohibetur, quando ex eo diſcooperirentur Religioſi, vel Religioſæ intra proprium Monaſterium.*

37 *Sed hoc intellige, quotieſcumque ex nouo ædificio grauiſſimum immineret Monaſterio præiudicium etiamſi non fiat ad æmulationem, vide n.39. & 40.*

38 *Aedificium, quando nocet Eccleſiæ, vel Monaſterio, compelli poteſt dominus ædificij vendere ſeruitutem altius non tollendi.*

DECISIO DXCIX.

FVit reſolutum ſententiam Rotalem, in qua extitit pronunciatum, Patribus Dominicanis non competere ius prohibendi Patribus Ieſuitis, ne altius tollant eorum ædificium, eſſe confirmandam, cum de eius iuſtitia conſtet, ex quo quiſque in ſolo proprio poteſt ædificare vſque
1 ad Cœlum, *l. cum eo, l. Imperatoris, ff. de ſeruit. vrban. prædior. l. altius, l. in ædibus, C. de ſeruit. l. Proculus, ff. de damn. infect.* Berous *conſ.*134. *num.*1. *lib.*3. Vincent. de Franch. *deciſ.*223. Anton. Gomez. *in l.*46. *Tauri num.*6. Menoch. *de arbitr. caſ.*156. *num.*3. *& conſ.*298. *numer.*24. Gail. *obſeru.*69. *num.*1. *lib.*2. & ibi Greueus pariter *num.*1. qui alios referunt.

Neque obſtat, quòd Patres Dominicani prætendant habere ſeruitutem, † & ſic ius prohibendi, quo caſu non
2 intrat regula prædicta: ſcilicet quod quiſque in ſuo ſolo ædificare ad libitum poſſit prout dicta regula non intrat ex
3 alio capite, † nempè quando fabrica fit ad æmulationem. Nam reſpondetur quoad primum, quod licet verum ſit,
4 eum † qui habet ſeruitutem, habere ius prohibendi, *d. l. cum eo, ff. de ſeruit. vrban. prædior. l. ſi in meo fundo, ff. de aqua pluuiali arcenda, l. ſi quis, C. de ſeruit. & aquæduct. d. l. altius, & d. l. in ædibus, C. de ſeruit.* Attamen Patres Do-
5 minicani non probant hanc ſeruitutem † reſpectu ſui Monaſterij: nam etſi de anno 1260. quidam Macellarius conuenerit cum Patribus Dominicanis prædictis per infraſcripta verba: *Promittens, quod nullo vnquam tempore nec ipſe, nec ſui plantabunt in ſuo tenedone, hoc eſt tenuta, arbores, nec facient aliquid aliud, vnde poſſit haberi proſpectus per aliquem modum ad locum veſtrum, ſcilicet Dominicanorum, vel vnde poſſit haberi aſcenſus, ſiue aditus, vel poſſit vobis aliquo modo, vel loco veſtro vnquam damnum ſiue præiudicium aliquod generari*, nihilominus fuit reſponſum, quod iſta verba intelliguntur reſpectu dicti tenedonis Patrum Prædicatorum, vicini, & propè tenedonem Macellarij, non autem reſpectu Monaſterij, quia etſi verba ſint ſatis generalia, videlicet, *loco veſtro*, & apta comprehendere etiam Monaſterium, attamen illa verba declarantur ex qualitate adiecta, ibi, *vel vnde poſſit haberi aſcenſus, ſiue aditus;* quæ verba non poſſunt verificari in Monaſterio, cùm adſit via intermedia, & propterea
6 huiuſmodi verba, & qualitates † adiunctæ expreſsè oſtendunt, quod non fuit intellectum de Monaſterio, ſed de alio tenedone vicino, ad quem poterat dari acceſſus, & adi-

tus, cum propter dictam † viam intermediam non poſſit 7
dari aditus, neque acceſſus ad Monaſterium, Bart. *in l. liberorum num.*13. *ff. de verb. ſignif.* Bald. *in l. precibus, n.*43. *C. de impuberibus*, Gabr. *conſ.*132. *num.*38. *vol.*1. qui alios congerit, & probat † ſignificationem etiam propriam 8
vnius verbi reſtringi ex adiectione verborum, & ratio eſt, quia qualitas adiecta reſtringit, † & actum in diuerſa ſpe- 9
cie reponit, Batt. *in l. ſi quis poſthumo, §. ſi filius*, vbi Iaſon. *num.*51. *ff. de liber. & poſthum.* Surd. *conſ.*179. *n.*40. *lib.*1. *& conſ.*315. *n.*26. *& conſ.*441. *n.*24. *&* 25. *lib.*3.

Nec officiunt illa verba ſequentia, videlicet, *vel poſſit aliquo modo loco veſtro vnquam damnum, ſiue præiudicium aliquod generari.* Quia hæc verba ſunt intelligenda reſpectu ipſius tenedonis Patrum Prædicatorum, de quo in dicto inſtrumento ſolum agebatur, non autem quod ſimpliciter non fieret præiudicium Patribus Prædicatoribus, & proprius ſenſus illorum verborum, attenta tota ſerie, eſt in tenedone ſuo Macellarius non plantabit arbores, vel faciet aliquid aliud, vnde poſſit haberi proſpectus aliquo modo ad locum veſtrum, ſcilicet tenedonem Frat. Prædicatorum, vel vnde poſſit haberi aſcenſus, ſiue aditus ad illum, neque faciet aliquid, quod vobis, vel loco veſtro, ſcilicet dicto tenedoni veſtro, damnum, ſiue præiudicium generare poſſit, & propterea illa verba, vel poſſit vobis aliquo modo præiudicium generare, ſunt intelligenda in ordine ad ipſum ſolum tenedonem Fratrum, non autem ſimpliciter, cum de ipſo ſolo tenedone ageretur, † & verba ſunt in- 10
telligenda ſecundum ſubiectam materiam, *l. Proculus, ff. de vſufruct. l. Inſulam ff. de præſcriptis verbis*, Neuizan. *conſ.* 92. *num.*15. *&* 17. itaut non poſſint trahi vltra limites † ſu- 11
biectæ materiæ, *gloſ.*1. *in cap. cum ordinem de reſcript. ibi, Super aliare*, Iaſon. *in l. ſæpè num.*4. *C. de tranſact.* vbi ſi ex ſtatuto credatur libris mercatorum, intelligi debet, quoad res, † quæ ad mercaturam ſpectant, non quoad 12
alias, Bald. *in l. fin. C. ad Macedonianum*, vbi quod ſtatutum permittens, quod filijfamilias poſſint ſe obligare † intelligi- 13
tur, quando ſe obligant ratione artis, & plura deducit Felin. *in cap. cum ordinem n.*4. *de reſcript.* Becc. *conſ.*5. *n.*14. Surd. *conſ.*453. *n.*53. *vſque ad fin. lib.*3.

Quantum verò attinet ad æmulationem reſpondetur, quod etſi verum etiam ſit, † non licere ad æmulationem 14
altius tollere fabricam, *l. opus nouum, ff. de operibus public. cap. Piſanis de reſtit. ſpol.* Roman. *conſ.*52. *numer.*4. Gail. *vbi ſupra num.*17. Theſaur. *deciſ.*16. *num.*10. Sigard. *conſ. feudal.*9. *num.*15. Menoch. *de arbitr. iudic. caſ.*156. *num.*3. *& præſumpt.*29. *num.*28. *lib.*6. Viuius *deciſ.*306. *verſ. contrarium vero, & deciſ.*403. *vbi num.*6. quod ita iudicatum fuit, prout etiam dicit Clarus *in §. feudum qu.*30. *verſ. & ſuperioribus annis*, cum quidam Honded. *conſ.*80. *numer.*7. *&* 35. *lib.*1. vbi etiam de communi, tamen æmulatio non præſumitur, quia † quilibet in dubio præſumitur ædificare ad ſui vtili- 15
tatem principaliter, & non ad æmulationem alterius, gloſ. *in l. fluminum, §. fin.* vbi Bart. & alij, *ff. de damn. infect.* Iaſon. *in repetit. leg. quominus num.*23. *ff. de fluminibus, & in l. ex hoc iure, num.*11. *ff. de iuſtitia, & iure*, Bald. *in l. item lapilli num.*4. *circa med. ff. de rer. diuiſ.* Gail. *allegata obſeruat.*69. *num.*30. & ibi Greueus *numer.*6. Honded. *dict. conſ.* 80. *num.*34. *vol.*1. Miſing. *decade* 11. *conſ.*2. *num.*7. Viuius *d. deciſ.*306. *num.*5. Vnde Patribus Dominicanis incumbit onus † probandi, quod Patres Ieſuitæ altius tollant ad 16
æmulationem, Gail. *vbi ſupra num.*31. cum ædificans in ſuo habeat regulam pro ſe, *l. generaliter, §. ſi petitur in fine, ff. de fideicomm. libert. l. ſiue poſſidetis, C. de probat.* Decius *conſ.*400. *num.*8. *& conſ.*175. *n.*5. Cepoll. *conſ.*138. *num.*16. *cum ſeqq. vol.*1. Maximè quod in hoc caſu excluditur etiam æmulatio ex teſtibus datis in Summario Patrum Ieſuitarum *n.*15.

Neque facit, quod æmulatio ſatis probetur, ex quo magnum damnum prouenit Patribus Dominicanis, † parua 17
autem vtilitas Patribus Ieſuitis, Cephal. *conſ.*130. *num.*15. qui etiam ſubdit, nec modicam vtilitatem ædificare volentis ſufficere ad excludendam hanc præſumptionem † æmu- 18
lationis, quod voluit etiam Anton. Padilla *in d. l. altius num.*22. *verſ. quod quidem*, vbi poſt Crauettam teſtatur de communi *l.*3. *ff. de operibus public.* vbi Alberic. Gomez *ad. l. Tauri* 46. *num.*8. *DD. in d. l. altius*, Marſil. *ſingul.*154. Decius *in l. nullus, & in l. domum, ff. de reg. iur.* Iaſon *conſ.*32. *lib.*1. *& in l. quominus q.*1. *ff. de fluminibus*, Roman *conſ.*52. *dub.*2. Muta *in Capitulis Regni* 116. *num.*110. *& deciſ.*8. *num.*5.

Quia huic fundamento fuit responsum, non probari, 19 quod parua vtilitas † resultet Patribus Iesuitis, magnum autem damnum Patribus Dominicanis: imò eis nullum affertur damnum circa aeris benignitatem: ædificium enim istud non impedit Solem, quia Monasterium Patrum 20 Dominicanorum † est in parte orientali, & prius habet Solem, quàm Collegium Patrum Iesuitarum, nec etiam impedit ventum occidentalem, quia Patres Iesuitæ sunt in depressiori loco, in eminentiori verò Dominicani, itaut ipsis non impediatur Fauonius, neque ventus Australis, qui est pernicio:us, impeditur à dicto ædificio, quia murus tendit ab ipso Meridie ad Septentrionem; minus impeditur ventus Aquilonaris, qui liberè perflat cœnobium Patrum Prædicatorum, vt benè dignoscitur ex planta, & sic 21 cessat, † quod dicit Muta *in d. decis.*8. *n.*8. qui etiam loquitur de Monasterio Monialium.

Vltra quod si aliquod damnum inferretur Patribus Do- 22 minicanis, quod verè non infertur ex prædictis, † adhuc non intraret æmulatio, *l. Proculus*, *l. fluminum*, §. *fin. ff. de damno infect. l. si in ædibus*, *& l. cum eo*, *ff. de seruit. vrb. prædiorum*, quia qui vtitur iure suo nemini facit iniuriam, *l. nullus videtur*, vbi Decius *num.*1. Cagnol. *num.*4. *ff. de reg. iur. d. l. fluminum*, §. *fin. ff. de aqua pluuia arcend.* 23 vbi qui in agro suo fodiens, † vicino fontem auertit, de dolo non tenetur, si non animo nocendi vicino, sed agrum suum meliorem faciendi, id facit, *l. si in meo fundo*, *ff. eod.* 24 *tit.* vbi dicitur, quod is vim non facit, qui venas † aquæ in suo fundo incidit, itaut ob id aqua desinat peruenire in alium fundum, vbi erumpebat, dummodo seruitus eo nomine, ei in cuius fundo aqua erumpebat, nulla constituta sit, Gail. *d. obseru.*69. *num.*11. *& num.*28. dicit, quod æmu- 25 latio intrat, † quando constructio fit iniuria alterius, & animo nocendi, non necessitatis, aut vtilitatis propriæ 26 causa, † & quando constructio non prodest ædificanti, & alteri nocet, & ita loquuntur DD. qui in contrarium possent allegari, vt considerat Honded. *in d. cons.*80. *num.*35. 27 *vol.*1. At quando concurrit etiam vtilitas ædificantis, † licet vicinus damnificetur, excluditur æmulatio, & præsumptio exoritur, quod ratione propriæ vtilitatis, quis ædificare velit, Castr. *in d. l. cum eo*, *ff. de seruit. vrban. prædiorum*, Marsil. *d. singul.*154. *in fine*, Alciat. *in reg.*3. *præsumpt.*23. as- 28 serens † etiam modicam vtilitatem volentis ædificare sufficere.

Nec officit, quòd Padilla *in d. l. altius num.*22. asserat mo- 29 dicam † vtilitatem non excludere præsumptionem æmula- 30 tionis, & parum & † nihil æquiparari, quia hic non sumus in istis terminis, nam vtilitas est considerabilis non parua respectu volentium ædificare, licet sit modica inspecto dam- 31 no vicini, & in hoc casu benè † procedit opinio Alciati, vt dicit Honded. *d. cons.*8. *num.*35. *vol.*1. & eadem ratione respondetur consilio Cephali 130. cum ipse post Cepollam, 32 quem allegat, asserat modicam † vtilitatem ædificantis, si adsit magnum damnum vicini, non excludere æmulationem: quia, vt dictum est, ista modica vtilitas non concurrit in casu nostro, & in omnem casum Cephalus loquitur, quando † cum modica vtilitate concurrit inimicitia, in qua prin- 33 cipaliter se fundat: hic autem nulla adest inimicitia, imò Pa- 34 tres Iesuitæ obseruantissimi † sunt omnibus alijs Regularibus, & hoc expressè profitentur, & nugæ sunt dicere, quod quidam nobilis instituit hoc ædificium in odium Patrum Prædicatorum, cum quibus habuit litem occasione cuius- 35 dam pontis, quia nec hoc † est verisimile, nec Patres Iesuitæ viri Religiosissimi hoc paterentur.

Non obstat, quòd priuatum ædificium altius tolli prohi- 36 beatur, quando † ex eo discooperirentur Religiosi, vel Religiosæ intra proprium Monasterium, Cinus *in d. l. altius*, Couarr. *lib.*3. *var. cap.*4. *num.*8. Marsil. *d. singul.*154. 37 vbi admittit opinionem Cini, quotiescumque † ex nouo ædificio grauissimum immineret monasterio præiudicium, etiamsi non fiat ad æmulationem, & hoc propter publicam vtilitatem, quæ à Religiosis domibus prouenit, Anton. Gomez *ad ll.*46. *Tauri num.*6. *vbi num.*9. ait quod vbi ædifi- 38 cium nocet Ecclesiæ, aut Monasterio, † compelli potest dominus ædificij vendere seruitutem altius non tollendi, Cabedus *decis.*152. *num.*1. *&* 2. quod etiam post alios dicit Muta *d. decis.*8. *num.*6. *&* 7.

Nam huic fundamento fuit responsum per Dominos, quod Couar. & alij prædicti loquuntur, quando priuatus 39 † vult altius tollere in præiudicium Ecclesiæ, & Religiosorum, vel etiam in casu, quo Religiosi vellent altius tollere ædificium in præiudicium Ecclesiæ Monialium: sed quando agitur, prout in casu nostro inter duo Monasteria virorum; † quia tunc illi, qui volunt altius tol- 40 lere habent priuilegium à iure id faciendi, dummodo non faciant ad æmulationem, vel alia pars non habeat seruitutem, ideò non possunt impediri, quominus iure proprio vtantur, ex Couarr. *in reg. iur. in* 6. *numer.*4. *per tot. vers. quod verò diximus*.

Et ita conclusum vtraque parte informante.

* *Vide supra in hac parte ad decisionem* 587. *quæ est in eadem causa vbi annotaui alias decisiones in hac causa*.

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Constantinopolitano.

Lucana Diuisionis.

Die Lunæ 15. *Decembris* 1636.

ARGVMENTVM.

In diuisione bonorum hæreditariorum, si fuerit erratum, cum contractus sit bonæ fidei, agi potest ad rescissionem. Diuisio hæreditatis patrui inter nepotes, alio patruo non existente, qualiter sit facienda.

SVMMARIVM.

1 *In diuisione, quando alicui tributa est maior pars quàm de iure ei debetur, procul dubio venit rescindenda.*

2 *In diuisione bonorum paternorum si per errorem plus ad vnum, quàm ad alterum peruenerit, rescinditur diuisio.*

3 *In contractibus bonæ fidei, si quid inæqualiter factum esse constiterit in melius reformatur.*
*Quod procedit etiam si sit erratum in iure, n.*3.

4 *Pactum de non petendo, &c. appositum in contractu, cum sit accessorium, annullato contractu, d. pactum nihil operatur.*

5 *Diuisio hæreditatis patrui inter eius nepotes, nullo alio existente patruo, est facienda non in stirpes, sed in capita.*

6 *Et hanc opinionem omnes Curiæ in iudicando approbarunt.*

7 *Atque omnes testantur, ita fuisse in suis Tribunalibus obseruatum, & Rota semper se subscripsit huic opinioni.*

8 *Itaut hodie non sine magna temeritatis nota contrariam opinionem sequeretur.*

9 *Opiniones, quando in aliquo articulo sunt variæ, illam, quæ habet pro se opinionem magis receptam, dicitur continere ius clarum.*

10 *Adeo vt contraria opinio sub prætextu dubietatis iuris suffragari non possit.*

11 *De actis, ea quæ non sunt non attenduntur.*

12 *Testator, eo ipso, quod non curauit facere testamentum cum debitis solemnitatibus, censetur sibi voluisse succedere ab intestato.*

13 *Testamentum absque debita forma confectum deseruire quidem potest ad declarandum voluntatem testatoris circa legata, non autem quoad hæreditatem.*

14 *Statut. Lucan. sub rubr. de succes. ab intest. cap.*9. *lib.*2. *declaratur.*

15 *Filys fratrum si statutum tribuat successionem in stirpes, intelligitur, quando cum patruis concurrunt, secus autem quando sunt soli inter se.*

16 *Statuta recipiunt interpretationem passiuam à iure communi, vbi verbis claris, & apertis illud non corrigunt, quàm sit possibile.*

17 *Clausula*, in stirpes, *interpretationem recipit à iure communi.*

18 *Intellectum absurdum omnino euitare debemus.*

19 *Casus à statuto omissus remanet in dispositione iuris communis.*

21 *Statuti vna pars alteram declarat.*

23 *Dictio*, &, *significat ordinem.*

24 *Dictio*, &, *de sui natura copulat, & importat coniunctionem.*

25 *Inter*

25 *Inter copulam,& dictionem*,cnm,*nulla differentia est*.
26 *Statutum videtur omnino superfluum, si idem disponat, quàm ius commune*.
27 *Statutum, licet disponat id, quod disponit ius commune, non dicitur superfluum, si tollat aliquam dubietatem*.
28 *Superfluum non dicitur id, quod tollit aliquod dubium*.
29 *Ius commune, vt minus corrigatur, sæpè etiam superfluitas tolleratur*.
30 *Angel. in cons.*221. *declaratur*.
31 *Fratres germani si excludant sororem, filij eorum pariter excludunt sororem*.
32 *A Doctorum verbis non licet arguere, sicuti à verbis legis, sed attenditur id, quod dicitur verbis claris*.
33 *Statuta Lucen. fuerunt reformata à maximis viris, Paul. Castr. & Imol.*
35 *Statuti verba intelligenda sunt secundum mentem statuentium, & non reuisorum*.
36 *Statuentes censentur minus voluisse corrigere ius commune, quàm sit possibile*.
37 *Statuentes censentur potius voluisse adhærere opinioni magis receptæ, quæ habet vim legis*.
38 *Renunciare iuri suo nemo censetur, quod ignorat*.
39 *Præscriptione, quis non potest iuuari, stante mala fide*.
40 *Ignorantia iuris non suffragatur in acquirendis*.

DECISIO DC.

DEcessit ab intestato Carolus Galganettus Lucensis, superstitibus sibi septem nepotibus ex duobus fratribus prædefunctis, quinque scilicet ex Paulo, & duobus ex Nicolao. Cùm autem isti nepotes determinassent ad huius hæreditatis diuisionem inter se deuenire, credentes, quod de iure diuisio fieri deberet in stirpes, non autem in capita (prout in instrumento expressè asseruerunt) medietas fuit assignata filius Pauli, altera verò filijs Nicolai, pacto inuicem adiecto de aliquid vlterius occatione dictæ hæreditatis non petendo. Verùm cùm Domini Iacobus, Philippus, & Thomas eiusdem Pauli filij animaduertissent, diuisionem fuisse erroneam, ac indiscretam, cùm potius fieri deberet in capita, non autem in stirpes, tam proprio, quam cessionario nomine aliorum duorum fratrum, conuentis Dominis Francisco, ac Vincentio filijs dicti Nicolai, de illius nullitate dederunt coram Vicario Lucensi, qui pronunciauit dictis actoribus obstare pactum de vlterius non petendo, aliasque clausulas in instrumento appositas; sed cum isti ab hac sententia appellassent, causa ad Rotam delata, Dubitaui, an prædictis obstet pactum supradictum. Et negatiuè responsum fuit, quia quotiescumque diuisio apparet erroneè facta, prout in
1 casu isto, tribuendo Dominis † Francisco, & Vincentio maiorem partem, quam de iure illis competeret, procul dubio venit rescindenda, vt est text. *in l. dum putarem ff. famil. herciſc. l. post diuisionem, C. de iur. & fact. ignor. l. si soror, C. de collat.* vbi quòd si in diuisione paternorum per er-
2 rorem plus ad vnum, † quàm ad alterum peruenerit, rescinditur, & clarius in *l. maioribus C. comm. vtriusque Iudic.* vbi quod maioribus etiam per fraudem, vel dolum,
3 vel perperam factis † diuisionibus solet subueniri, quia in bonæ fidei iudicijs, quod inæqualiter factum esse constiterit in melius reformatur, idque etiam si erratum fuerit in iure, ita diuidendo, vt tenent Bald. *cons.*386. *circa fin. lib.*1. Castr. *cons.*377. *num.*1. *in fin. vers. concluditur nono, & num.*2. *lib.*2. Dec. *cons.*408. *part.*1. 5. 6. Ruin. *cons.*127. *n.*13. *& seqq. lib.*3. Soccin. iun. *cons.*50. *numer.*27. *& seqq. lib.*4. Couar. *cons.*188. *num.*10. Bursatt. *cons.*170. *numer.*56. latè Bertaz. *ciu. cons.*88. *num.*46. *& seqq.* Menoch. *cons.*91. *num.*26. *& seqq.* Becc. *cons.*99. *num.*9. *& seqq.* Peregr. *cons.*130. *per tot. lib.*5. Et hoc non obstante pacto de non petendo,
4 quia † cùm sit accessorium ad contractum principalem, annullato contractu ex falsitate causæ, pactum nihil potest operari, vt in terminis pactorum de non contraueniendo, & non molestando cum amplissima renunciatione, Castr. *in l. fin. §. item quæsitum num.*2. *ff. de cond. indeb. & cons.*377. *num.*2. *lib.*2. Dec. *cons.*475. *num.*29. *& seqq. & cons.*525. *sub num.*5. *& 6.* Menoch. *d. cons.*91. *num.*54. Becc. *d. cons.*90. *n.*20. *vers. non obstat quartum*.
5 Quod autem diuisio fuerit patenter erronea † Domini non dubitarunt, quia vel ea nititur in re communi, vel potius dispositioni statuti Lucensis sub *rub. de succes. ab intest. cap.*9. *lib.*2. & à nullo ex his potest accipere firmitatem. Non quidem ex iure communi, quia licet fuerit excitata controuersia inter Accursium, & Azonem, an diuisio hæreditatis in his casibus debeat fieri in stirpes, vel potius pro virili; attamen hæc postrema † opinio videtur clarioribus auctoritatibus, ac rationibus suffulta, oum pro ea sit textus apertus apud Vulpian. *in l.*2. §. *hæreditas, ff. de suis, & legitim. leg. si quando ff. de leg.*1. Azo. *in summ. C. de legitim. hæred. num.*7. *vers. illud dubitari*, quem sequuti sunt Castr. *in l. fin. C. de impub. & aliis substit. & in l. interdum num.*2. *ff. de hæred. instit.* Ias. *in l. reconiuncti num.*43. *ff. de leg.*3. Ruin. *cons.*163. *num.*7. *lib.*2. Et quod hodie hanc opinionem omnes Curiæ in iudicando approbauerint, omissis cæteris, latè prosequitur Morott. *cons.*1. *sub num.*9. qui etiam docet auctoritates, & rationes discutit Caball. *consil.*114. *sub num.*30. *& seqq. lib.*2. Anton. Faber. *in C. lib.*6. *tit.*31. *definit.*1. Mart. *de succes. part.*1. *quæst.*2. *art.*2. *& 5. & seqq.* Misinger. *centur.*3. *obseru.*94. Grat. *discept.*709. *num.*30. *& seqq.* Thesaur. *decis.*162. *per tot.* Io. Griuell. *decis. Dolan.*130. *n.*12. *& per tot.* Omnesque † attestantur in suis tri- 7
bunalibus ita fuisse iudicatum, & Rota semper se subscripsit huic opinioni, & signanter *decis.*391. *&* 392. *per tot. part.*4. *diuers. & in recent. decis.*27. *part.*1. *& par.*4. *decis.*196. & post Merlinum *de legitima decis.*24. *num.*1. & fuit etiam dictum *in Collen. hæreditatis* 18. *Februarij* 1633. *&* 12. *Maij* 1634. *coram R. P. D. meo Merlino in eadem coram me* 2. *Iunij* 1636. & sic in alijs quamplurimis, itaut hodie contrariam
† opinionem non sine magna temeritatis nota sequi pos- 8
sit; licet enim in aliquo articulo sint variæ † opiniones, 9
attamen illa, quæ habet pro se opinionem magis receptam, dicitur continere ius clarum, vt dixit Put. *decis.*232. *post med. vers. Item & secundo lib.*3. *in correct.* adeò vt contraria opinio sub prætextu † dubietatis iuris suffragari non 10
possit.

Nec visa est attendenda simplex schedula defuncti in
qua instituebat nepotes in stirpes, non autem in capita, 11
tum † quia non est de actis, Castrens. *in l. ait Prætor, § si Iudex, vers. & pro hoc, ff. de re iud.* tum etiam quia eo ipso, quod defunctus non curauit facere testamentum cum debitis solemnitatibus, censetur voluisse succedi ab intestato, † prout de iure, & sic in capita iuxta text. *in l. consi-* 12
*ciuntur, numer.*8. *in fin. vers. sed ideo, ff. de iur. codicill.* Curt. iun. *cons.*4. *sub num.*15. *vers. ex præmissis*. Et quod testamentum absque debita forma confectum deseruire
† quidem possit ad declarandam voluntatem testatoris cir- 13
ca legata, non autem quoad hæreditatem, tradit Bald. *in l. fin. num.*17. *vers. & ideo C. de fideicomm.* quem sequuti sunt Simon de Præt. *de interpret. vlt. vol. lib.*1. *interpr.*1. *dub.*3. *solut.*4. *num.*54. *post princ. fol.*19. Mart. *de succes. part.*4. *quæst.*1. *art.*7. *numm.*11.

Respectu verò dicti statuti † Domini multò minus pu- 14
tarunt diuisionem sic in stirpem factam posse substineri; in statuto enim disponitur, quod non obstantibus descendentibus, succedant fratres defunctæ personæ ex vtroque parente coniuncti, siue ex patre tantum, & similium fratrum filij masculi in stirpem, & non in capita; quare statutum ibi tantum loquitur, quando patruus concurrit cum nepotibus ad hæreditatem alterius patrui, inter quos propter gradus inæqualitatem ex vi repræsentationis, gradus † reducuntur ad æqualitatem, & consequenter suc- 15
cessio fit in stirpes, prout in terminis similis statuti, siue consuetudinis tribuentis successionem in stirpes filijs fratrum, quod intelligatur quando cum patruis concurrant, non autem quando sunt soli inter se, Io. Griuell. *d. decis. Dolan.* 130. *sub num.*12. qui in fine *litt. C.* subiungit ita fuisse iudicatum. Secus verò dicendum est, quando cessat necessitas repræsentationis, prout est in casu nostro, in quo concurrunt filij diuersorum fratrum tantum, & de qua successione statutum nullo modo loquitur. † Et ratio 16
est, quia statuta recipiunt interpretationem passiuam à iure communi, vbi verbis claris, & apertis illud expressè non corrigunt, vt minus corrigant, quàm fit possibile, iuxta commun. de qua per Surd. *decis.*17. *n.*16. *&* 17. Honded. *cons.*24. *n.*22. *lib.*1. Rota *diuers. decis.*724. *nu.*16. *part.*1. *& in recent. decis.*46. *num.*4. *part.*2. & in specie, quod clausula in stirpes, † interpretationem recipiat à iure communi, Paris. 17
*cons.*40. *num.*33. *& seqq. lib.*2. Decian. *cons.*1. *numer.*394. *lib.*1. Bursatt. *cons.*170. *numer.*48. vbi de communi, Barz. *Bonon. decis.*93. *num.*21.

Et quod in dictis verbis ſtatuti decidatur ſolus caſus, in quo concurrunt patruus, & nepotes vigore repræſentationis, non autem duo caſus ordine ſucceſſiuo, manifeſtè deducitur ex vnico verbo, */succedant*, quod ſi per neceſsè non determinaret vnicum tantum caſum, ſequeretur, quod etiam fratres ſuperſtites deberent ſuccedere fratri per repræſentationem, quem intellectum vti abſurdum euita-
18 re omninò † debemus iuxta *conſ.* Crauett. 867. *numer.* 3. Mantic. *de tacit. lib.* 1. *tit.* 13. *num.* 8. Rota *diuerſ. deciſ.* 724. *num.* 11. *part.* 1. Et propterea in caſu præſenti ſtirpium conſideratio fit ſolum reſpectu nepotum concurrentium inter ſe, qui ideò repræſentando ſtipitem paternum, conſtituunt plures ordines ſuccedendi pro numero fratrum, qui ſuperſunt patruo defuncto, de cuius ſucceſſione agitur. Qui
19 † caſus vti à ſtatuto omiſſus relictus fuit diſpoſitioni iuris communis, Bald. *conſ.* 325. *num.* 4. *verſ. tertio, & vltimo lib.* 3. Angel. *conſ.* 72. *num.* 2. Alex. *conſ.* 80. *in princip. lib.* 1. *& conſ.* 123. *n.* 21. *lib.* 4.

Præterea id etiam facilius ſuadetur, ponderando, quod ſtatutum in alijs caſibus, in quibus ceſſat repræſentatio,
20 admiſit pariter ſucceſſionem in capita, † non autem in ſtirpes, nimirum vbi agitur de ſuccedendo patri; præſertim inter filios diuerſarum matrum. Quod ſcilicet patri omnes ſuccedant in capita; prout etiam in fine §. quibus non extantibus, vbi deficientibus aſcendentibus, deſcendentibus, patruis, ac filijs matrum, mandauit alios agnatos maſculos tranſuerſales debere ſuccedere in capita, non autem in ſtirpes. Ea manifeſta ratione, quia ceſſat ratio repræſentationis, propter quam admittitur ſucceſſio in
21 ſtirpes. Ex vna † enim parte ſtatuti altera declaratur, Soccin. *conſ.* 9. *num.* 8. *lib.* 3. Ruin. *conſ.* 201. *n.* 5. *lib.* 1. Surd. *deciſ.* 43. *n.* 14. Rota *diuerſ. deciſ.* 853. *n.* 9. *part.* 4.

Quibus non obſtat, quòd quando ſtatuentes in ſequenti verſiculo voluerunt admittere concurſum amitarum cum filiabus fratrum præmortuorum, eas ſimul vocarunt
22 † cum dictione completiua (vnà cum) ſuperius autem vſi ſunt ſimpliciter coniunctiua (&) ſignum euidens, quod in caſu præſenti voluerunt vocare filios fratrum præmortuorum, ordine tantum ſucceſſiuo, cum dictio (&)
23 † ſignificat ordinem ex not. *in leg. Gallus*, §. 1. *ff. de liber. & poſthum.* Quia hæc coniectura viſa eſt admodum debilis,
24 cum dictio (&) de † ſui natura copulet, & importet coniunctionem, *l. ſi quis ita ſtipulatus, ff. de verb. oblig. l. ſi hæred. plures, ff. de cond. inſtr.* Pariſ. *de reſign. tom.* 2. *lib.* 11. *qu.* 11. *n.* 25. itaut ex ea nullatenus deduci poſſit, quod ſtatuentes voluerint vocare ordine ſucceſſiuo, & non coniunctim tollitur omnis ſcrupulus, cum etiam ex mente Doctorum nulla ſit differentia inter † copulam (cum) & copu-
25 lam (&) quando, vt in caſu noſtro ponuntur inter perſonas, Soccin. *conſ.* 40. *n.* 1. *lib.* 1. Aret. *conſ.* 1. *n.* 12. *poſt med. verſ. ſed iſta differentia.*

Nec releuat, quod niſi ſtatutum diſcretiuè, ac ordine ſucceſſiuo concipiatur, vt ſcilicet, prius loquatur de ſucceſſione patrui cum nepotibus, & poſtea nepotum inter ſe,
26 videatur omninò ſuperfluum, † ex quo nihil penitus diſponeret vltra ius commune. Quia ſatis viſum eſt operari, cum ſit aptum tollere controuerſiam aliquorum aſſeren-
27 tium † in ſtatuto excluſiuo fœminarum non dari repræſentationem, vt voluit Rauden. *conſ* 142. *num.* 29. *verſ. tertium requiritur, & num.* 40. *lib.* 2. *inter conſ. diuerſ. vltim. volunt.* Et ſuperfluum non dicitur, † quod aliquam dubietatem tollit, Crauett. *conſ.* 70. *num.* 29. Rota *deciſ.* 490. *num.* 8. *part.* 4. *diuerſ.* Præterquam quod ſæpè etiam ſuper-
29 fluitas toleratur, vt minus recedatur † à diſpoſitione iur. commun. quàm ſit poſſibile, Cephal. *conſ.* 171. *n.* 29. Honded. *conſ.* 15. *n.* 43. *lib.* 2.

30 Nec Angelus pro altera parte allegatus † in *conſ.* 221. loquitur in terminis huius ſtatuti, videtur aliquid ſtatuere
31 in contrarium. Quia ſolum dicit, † quòd quando Germani excludunt ſororem, filij eorum pariter excludunt ſororem, ſe non valet argumentum à ſtatuto loquente, quando fratres diuiſim concurrunt ad ſucceſſionem ſororis, ad caſum, in quo concurrunt inter ſe. Præter quod ex
32 † verbis Doctorum non licet arguere, ſicut fit ex verbis legum, ſed attenditur tantum, quòd dicunt verbis claris, & apertis, Surd. *conſ.* 400. *n.* 22. Rota impreſſ. per Giouagnon. *conſ.* 72. *n.* 74. *lib.* 1.

Nec viſa eſt ſuffragari coniectura illa, in qua informantes pro Dominis Franciſco, & Vincentio fecerunt magnam vim, quod ſcilicet cum teſte Magon. *deciſ. Lucen.* 15. *n.* 25. hæc ſtatuta fuerint † reformata à maximis viris Paul. 33
Caſtrenſ. & Imol. ſicut iſti opinionem Accurſij ſecuti ſunt, ita etiam credendum ſit, ſucceſſionem in ſtirpes, non autem in capita diſpoſuiſſe. Fuit enim ponderatum, quod & ipſe Accurſ. variauit, vt rectè aduertit Morot. *d. conſ.* 1. *num.* 10. *& ſeqq. vbi num.* 18. infert conſequenter ceſſare † auctoritates aliorum, qui illum profitentur ſequi, & 34
Caſtr. *in auth. cum ceſſante, C. de legit. hæred.* refert ſimpliciter opinionem Accurſ. ſed non eſt auſus eam firmare, vt ponderat idem Morot. *d. conſ.* 1. *num.* 2. *poſt med. verſ. licet* idem Caſtren. Imol. verò ſimpliciter refert Io. de Lignan. dicentem Accurſ. fortè non ſenſiſſe contrarium, & ſic pariter non figit pedem. Sed hoc motiuum penitus viſum eſt ceſſare, quia verba ſtatutorum intelligenda ſunt non ſecundum mentem † Reuiſorum, ſed potius ſtatuentium, 35
quibus cenſendum eſt, reuiſores accommodaſſe proprium ſenſum, ſtatuentes † autem cenſentur minimè voluiſſe 36
corrigere ius commune, quàm ſit poſſibile, & potius inhærere opinioni magis receptæ, quæ habet vim † legis, 37
ſecundum Bero. *conſ.* 92. *n.* 17. *lib.* 2. Tiber. Decian. *conſ.* 111. *n.* 17. *poſt med. lib.* 3.

Nec obſtat, quòd diuiſio fuerit obſeruata ſpatio 11. annorum, per quam obſeruantiam videtur, quod fuerit renunciatum ſucceſſioni in capita, quia ad hoc, vt dicta concluſio procedat, neceſſe eſt probare, quod Domini Iacobus, & fratres ſcirent, ſucceſſionem eſſe deferendam in capita, & tamen voluiſſe diuidere in ſtirpes, ſed cum hæc ſcientia non probetur, † ſuccedit regula, quod nemo 38
cenſet renunciare iuri, quod ignorat habere, Bart. & Doctor. *in l. ſi de certa, C. de tranſact.* Fulg. *in l.* 2. *n.* 5. *C. de reſcind. vend. conſ* 530. *n.* 11. *& ſeqq.* Alex. *conſ.* 14. *lib.* 2. Riminal. ſen. *conſ.* 89. *n.* 7. *lib.* 1. Aret. *conſ.* 35. *n.* 9. Neuiz. *conſ.* 91. *n.* 25. Cephal. *conſ.* 222. *n.* 10. *& conſ.* 218. *n.* 18. *lib.* 2. Gramm. *deciſ.* 4847. *n.* 8.

Vltra quod DD. ponderarunt, quod aut Franciſcus, & Vincentius ſciuerunt † diuiſionem de iure faciendam eſſe 39
in capita, & fuerunt in mala fide, nec poſſunt iuuari dicto temporis ſpacio, *cap. fin. de præſcript. & cap. poſſeſſor de reg. iur. in* 6. Aut ignorarunt, & ignorantia † iuris non ſuf- 40
fragatur in acquirendis, vt in terminis diuiſionis per decem annos effectuatæ tradunt Soccin. iun. *conſ.* 50. *n.* 35. *ad fin. & ſeqq. lib.* 4. Becc. *conſ.* 90. *n.* 20. *in fin. & ſeqq.*

Et ſic parte vtraque informante, &c.

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Conſtantinopolitano.

Romana Concordiæ.

Die Lunæ 15. *Decembris* 1636.

ARGVMENTVM.

Clauſula, *conſtituti*, quid operetur, & quando ſit nullius conſiderationis. Promittens tradere, & effectualiter ſoluere certam ſummam pecuniarum, vt dicatur adimpleuiſſe, quid requiratur.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio vera regulariter transfertur vigore clauſulæ*, conſtituti, *in conſtitutarium.*
2 *Remedium manutentionis competit vigore clauſulæ*, conſtituti.
3 *Mandatum de aſſociando, competit etiam vigore clauſulæ*, conſtituti.
4 *Clauſulæ*, conſtituti, *priuilegio, quis iuuari non poteſt, ſi ea fuit appoſita in contractu, cuius adimplementum non oſtendit.*
5 *Exceptiones omnes, quæ admittuntur contra contractum principalem, admittuntur etiam contra clauſulam*, conſtituti, *in eodem contractu appoſitam.*
6 *Conſtitutum eſt acceſſorium ad contractum, & ideo eius naturam ſequitur, & ab eo regulatur.*
7 *Exceptionis non adimplementum admittitur contra conſtitutum, tanquam acceſſorium ad contractum.*
8 *Obligans ſe tradere, & effectualiter ſoluere certam ſummam pecuniarum debet ita ſoluere, vt ſolutio ſit inuocabilis.*
9 *Promittens tradere, & ſoluere certam ſummam pecuniarum,*

rum, ista solutio debet remanere libera, & exempta ab omni onere debitorum soluentis.

10 *Promittens liberè soluere, non dicitur obseruare promissionem, si tradat censum, ex quibus fructibus est faciendum aliquod multiplicum.*

11 *Verba*, pertineant, & spectent, *videntur importare dominium, & possessionem.*

12 *Promittens soluere liberè, non satisfit promissioni, si tradat censum obnoxium euictionibus.*

14 *Instrumenti vna pars ab altera declaratur.*

15 *Ex scientia facti alicuius rei puta census, non resultat scientia qualitatis illius, & vinculorum.*

16 *Scientia ad effectum euictionis, quando alicui non noceat.*

17 *Promissionis vigore aliquid dans alicui, asserens illud ad eum spectare, id obseruare debet, &c.*

18 *Consensus limitatus, cum sua limitatione intelligendus est.*

19 *Effectus non debet esse potior sua causa contra principia naturalia.*

20 *Soluere se aliquid promittens, quatenus de iure debeatur, non tenetur soluere, nisi quatenus per Iudicem id declaretur.*

21 *Reseruatio facta in concordia, non est ad alia trahenda, seu amplianda.*

22 *Qualitas adiecta respectu vnius rei, non est referenda ad aliam.*

23 *Dotis consignatio debet præcedere quamcunque consignationem.*

24 *Renunciatio, quæ debet fieri per sororem de bonis paternis ad fauorem fratris dotantis, debet fieri post solutionem dotis.*

25 *In contractibus correspectiuis, ille, qui prius agit, adimplere debet.*

26 *Contrauentio in quibus casibus adest, non est inspiciendum quis primo contrauenerit, sed quis prius egerit.*

27 *Verbum*, all'incontro, *demonstrat mutuam correspectiuitatem.*

28 *Correspectiua dicuntur ea, quorum vnum fit contemplatione alterius.*

29 *Exceptio non adimplementi non admittitur in iudicio summariissimo manutentionis.*

30 *Et hoc procedit, quando quis nititur actuali possessione ante propositam exceptionem.*

31 *Vel quando constat de possessione acquisita per exactionem annuæ præstationis.*
Decis. 364. n. 2. in fin. coram Greg. XV. & Gratian. discept. 113. n. 28. declarantur, n. 30. 31.

32 *Ex contractu, in quo quis promissa non adimpleuit, non debet commodum reportare.*

35 *Exceptio non adimplementi retardat executionem obligationis Cameralis, quando fuit apposita in contractibus correspectiuis.*

DECISIO DCI.

AD dirimendam antiquam litem inter Dominos Alexandrum, & Christophorum de Caetanis ex vna, & Dominos Fabium à Cornea, & Magdalenam Caetanam coniuges ex altera, super Castro Rochæ Gurghæ, & alijs iuribus, quæ D. Magdalena vti dotalia sibi deberi à Dominis verò de Caetanis prætendebantur subiecta fideicommisso suorum maiorum iam ad eorum fauorem purificato per obitum Prosperi; inita fuit concordia de anno præterito, in qua Domini de Caetanis pro dote, & quarto dotali D. Drusillæ Capranicæ vxoris eiusdem Prosperi, & pro supplemento congruæ dotis D. Magdalenæ prædictorum Prosperi, & Drusillæ communis filiæ, & denique pro quacumque prætensione, aut actione, quam D. Magdalena habere posset contra eosdem Dominos de Cataneis, promiserunt illi, per hæc præcisa verba, tradere, soluere, ac effectualiter exbursare scuta 29700. monetæ in hanc formam, scilicet scuta tria millia ex fructibus census illorum de Peruschis vsque in illam diem decursis, & non solutis, talia tamen qualia sunt, & pro ea quantitate, quæ reperietur.

Secundò, voluerunt, quòd in hac solutione scutorum 29700. imputarentur scut. duo millia, & quingenta habita à D. Fabio in censu maioris summæ, cuius erat debitor dictus Prosper, & pro qua pariter quantitate D. Fabius recognouerat bonam fidem.

Tertiò, cesserunt illi censum in sorte scutorum trium millium septingentorum cum d. de Peruschis, talem tamen qualis est, sed cum promissione expressa eum liberandi à molestijs, & quibuscumque prætensionibus D. Petri Rapaccioli occasione venditionis dicti census eidem factæ à d. Prospero, ita & taliter, quod onus dictæ liberationis omnino spectet, & pertineat ad Dominos de Caetanis.

Quartò, cesserunt ei alium censum in sorte scutorum vigintimillium, & quingentorum emptum à D. Duce Sancti Gemini, ac alijs obligatis, taliter quod in futurum transeat in dominium Dominorum Fabij, & Magdalenæ.

Necnon vltra prædicta Domini de Caetanis promiserunt soluere æs alienum Prosperi, quatenus solutio ad illos pertineat, & de iure ad id cogi possint, ita & taliter, vt supradictæ partitæ assignatæ in summa scut. 29700. remaneant exemptæ ab omni, & quocumque onere, aut grauamine debitorum relictorum à Prospero de tempore sui obitus.

E conuerso autem D. Fabius, tam proprio, quàm nomine D. Magdalenæ, pro qua promisit de rato cessit Dominis de Caetanis Castrum Rochæ Gurghæ, necnon inuestimentum pretij Castri Normæ, & quæcumque alia iura sibi competentia, cum clausula constituti, alijsque necessarijs, & opportunis.

Verùm cùm post celebrationem instrumenti prætenderent Domini de Caetanis capere realem possessionem dicti Castri, & ad hunc effectum adiuissent A. C. contra verò obstaret D. Fabius, donec antea sibi promissa in concordia adimplerentur, habito recursu ad Signaturam Iustitiæ, & per eam causa mihi commissa, dubitaui, an ad instantiam Dominorum de Caetanis, an, & cui sit dandum mandatum de manutenendo, seu potius de associando, & fuit resolutum nullum ex his remedijs competere Dominis de Caetanis, quia licet vigore clausulæ † constituti, regulariter transferatur vera possessio in constitutarium, vt per Doct. *in l. quoties C. de rei vendic. & in l. quod meo ff. de acquir. possess.* latè Tiraqu. *de iure constit. part. 1. num. 2. & part. 2. ampliat. 1. num. 2.* Ita vt ea mediante competat † tam remedium manutentionis, Pedemont. *decis. 133. num. 7.* Gregor. *decis. 437. num. 6.* cum alijs relatis per Modern. *in tract. de manuten. obseru. 20. num. 18.* quam etiam mandat † de associando, Bart. *in l. 3. sub n. 25. vers. sed pone quod debitor C. de pignor.* Tiraq. *vbi supra part. 1. num. 43.* Menoch. *de adipisc. remed. 5. num. 140. 147. cum seqq.* & tenuit Rota apud Modern. *in d. tract. de manuten. decis. 149. & 150.* & aliàs passim. 1 2 3

Attamen visum est, Dominos de Caetanis hac regula iuuari minimè posse, dum ipsi se fundant in † contractu, cuius adimplementum non ostendunt, Corn. *cons. 101. sub num. 3. in fin. lib. 1.* Nauarr. *cons. 226. num. 2. & seqq.* Seraph. *decis. 673. num. 2.* Mant. *decis. 1. num. 8.* Rota *part. 5. recent. decis. 215. num. 1. & decis. 192. num. 12.* Omnes enim exceptiones quæ admittuntur contra principalem contractum, † admittuntur etiam contra clausulam constituti in eodem contractu appositum, Bald. *in l. emptione quæst. vlt. C. plus valere quod agitur*, Iason. *in l. 1. §. si vir. num. 18. ff. de acqu. poss.* Alciat. *in l. quod meo num. 5. eodem tit.* Paris. *cons. 55. num. 22. cum seqq. lib. 1.* Tiraqu. *de iure constit. part. 3. lim. 8.* Curt. iun. *cons. 13. num. 12. vers. quandoquidem*, vbi de communi Magon. *decis. Lucen. 31. numer. 34. & seqq.* Rota *decis. 644. sub num. 9. part. 1. recent.* Caual. *decis. 5. numer. 6.* Et fuit resolutum in Sutrina bonorum 13. Iunij 1695. coram bon. mem. Hieronymo Cardinali Pamphilio, & in Narnien. bonorum 14. Ianuarij 1628. coram R. P. D. meo Pirouano: & ratio est, quia constitutum † est accessorium ad contractum, & ideò eius naturam sequitur, & ab ea regulatur Honded. *cons. 18. num. 54. lib. 2.* Menoch. *cons. 733. num. 12.* latè Tiraqu. *vbi supra part. 3. limit. 7. num. 16.* vbi testatur de frequentiori Lamberteng. *de contract. glos. 1. num. 38. & 83. & 85. ad fin.* Surd. *decis. 157. num. 4. in fin. & num. 5.* Et in terminis exceptionis non adimplementi, quod admittantur † etiam contra constitutum tanquam accessorium ad contractum, tradunt Crau. *cons. 299. num. 2. in fin. & num. 3.* Tiber. Decian. *cons. 1. num. 59. in fin. cum seq. lib. 3.* Grat. *discept. 411. sub n. 9.* 4 5 6 8

Quod autem constet de non adimplemento per Dominos de Caetanis, visum fuit indubitatum, quia cùm ipsi expressè promiserint liberare censum in sorte scutorum 3700. ab omnibus molestijs, Iuribus, & prætensionibus D. Rapaccioli, tantum abest, quod id fecerint, quod imò

eidem D. Rapacciolo census fuerit auuocatus ab anterioribus creditoribus ipsius Prosperi, quarum molestiarum occasione Rapacciolus obtinuit poni sub hasta portionem dicti census scut. 20500. in hac assignatione vt supra comprehensum. Vltra quod ostensum fuit contra hæc eadem bona assignata fuisse relaxata plura mandata à diuersis creditoribus Prosperi vsque in summam scutorum quatuordecim millium. Et ideò cùm Domini de Caetanis promiserint,
8 & se obligauerint tradere, & effectualiter soluere † scuta 29700. debent ita adimplere vt assignationes factæ sint inauocabiles à Dominis Fabio, & Magdalena, vt benè comprobat Bero. *cons.* 158. *n.* 30. *ad fin. & seqq. lib.* 1. Rota post Cenc. *de cens. decis.* 198. *n.* 5.

Nec minus inobseruantia ex eo etiam visa est clarè probari, quod cum fuerit expressè promissum d. scuta 29700.
9 remanere debere libera, † & exempta ab omni, & quocumque onere debitorum Prosperi, detegitur quod Census scutorum 20500. pro summa scut. 12. milia subiacet multiplico ordinato pro euictione Terræ Normæ venditæ bon. mem. Cardinali Burghesio. Ita vt cessio Census quoad d. scuta 12. milia reddatur inutilis multiplico pendente, tamquam subtracta remaneat commoditas percipiendi fructus
10 † illius ad sustentanda onera matrimonij, per ea quæ ponderat Mant. *decis.* 152. *sub n.* 4.

Quinimò addebant aliqui ex Dominis, quod cum vlterius detegatur, totum & integrum hunc Censum reperiri subiectum perpetuæ euictioni Castri Normæ vt *in summ. n.* 2. tenentur Domini de Caetanis eum liberare iuxta pactum expressum concordiæ, ibi, *In modo tale, che il predetto Censo spetti, sia, & appartenghi à detti Signori Fabio, e*
11 *Maddalena, &c.* verba enim illa *spectet*, † *& pertineat* videntur importare dominium, & possessionem, Felin. *in rubr. de rescript. n.* 7. *vers.* 51. *diceretur spectat*, Purpur. *cons.* 560. *n.* 7. Rebuff. *in l. verbum illud sui vers. ita sicut ff. de verb. signif.* Menoch. *cons.* 21. *n.* 4. *&* 26.

12 Quod tamen verificari non posset si † census reperiretur obnoxius euictionibus dicti Castri Normæ, & per consequens auocabilis. Cui quidem periculo ne subiaceret dos vxoris, videtur, quod d. Fabius curauerit apponi verba prædicta importantia liberum dominium. Idque videbatur clarius suaderi, tum ex eo, quod dato etiam quod dictus Fabius succumberet liti respectu Castri Rocchæ Gurghæ, nihilominus à fideicommisso descendentis debebat extrahi dos,
13 † quæ propterea cum debuisset tradi libera, non obstantibus quibuscunque debitis Prosperi, cuius culpa non potuit nocere dictæ Magdalenæ, vt dixit Rota *in Anconitana fideicommissi de Rinaldinis* 5. *Decembris* 1584. *coram bon. mem. Card. Blanchetto*. Non est verisimile, quod dictus Fabius absque vlla necessitate voluerit eam subijcere vinculis perpetuæ euictionis. Tum etiam quia sicut respectu illarum assignationum, quas Domini de Caetanis noluerunt liberè tradere, eas assignarunt pro talibus, quales sunt, ita id etiam fecissent, quando actum fuit de hoc censu scut. 20500. quem tamen liberè promiserunt, & voluerunt, quod spectet, sit, & pertineat ad DD. Fabium, & Magdalenam: vna pars autem
14 † instrumenti ab alia declaratur, *l. si seruus plurium §. fin. & l. qui filiabus ff. de leg.* 1. *& l.* 3. §. *sed etiam inter duos ff. de liber. & posthum.* Rota *decis.* 327. *nu.* 1. *part.* 7. *diu.* Vinc. de Franc. *decis.* 223. *num.* 57.

Nec visum est obstare, quòd cum D. Fabius ante concordiam haberet plenam scientiam omnium vinculorum dicti census, ex quo illum possedit, ac fructus exegit, non possit hodie hanc exceptionem allegare. Quia cùm possessio census, & fructuum exactio fuerit ex causa dotis, ex scientia re-
15 spectu † facti, non resultat scientia qualitatis illius, & vinculorum, glos. communiter recepta in *c. concertationi d. appell. in* 6. Put. *decis.* 397. *n.* 2. *& seq. lib.* 2. *in antiq.* Sed admissa etiam hac sententia, argumentum potius retorquetur contra Dominos de Caetanis, quia dum ea non obstante D. Fabius vo-
16 luit censum ad eum spectare, & pertinere, scientia † non potest illi nocere, vt trad. Doct. *in leg.* 51. *fundum sciens C. de euictio vbi glos. in verbo conuenit*, Aymon. *cons.* 64. *n.* 4. Gomes. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 42. Attento præsertim, quòd DD. de
17 Caetanis de qualitatibus dicti census non † minus informati illius pertinentiam Dominis Fabio, & Magdalenæ expressè promiserunt, Castrens. *in l. emptorem*, §. *qui autem numer.* 2. *ff. de act. empt.* Rip. *in l.* 2. *voluntatem num.* 21. *ff. sol. matrim.* Rota *decis.* 586. *numer.* 3. *part.* 1. *diuersor.* Seraph. *decis.* 321. *num.* 4. *& seq. & decis.* 723. *numer.* 3.

Nec releuat, quod respectu census D. Rapaccioli adsit consensus, & sic cessent molestiæ, quia fuit responsum dictum consensum fuisse † limitatè præstitum, vt scilicet ope- 18
rari debeat tunc, & quando DD. de Caetanis habeant actualem possessionem d. Castri, vnde si DD. de Caetanis non possunt obtinere Castrum, nisi post liberationem d. molestiarum, sequitur, quod dictus consensus non possit esse causa liberationis, quia aliàs † effectus esset prior sua causa con- 19
tra principia naturalia.

Nec obstat, quòd D. de Caetanis in tantum se obligarunt soluere debita Prosperi, in quantum de iure † tenerentur, & 20
ideò donec id per Iudicem declaretur ad eorum solutionem non teneri, quia vltra quod obiectum solum percutit debita Prosperi, pro quibus tamen animaduersum fuit, quod iam multi ex creditoribus obtinuerunt mandata exequutiua, & sequestra. Respondetur prædictam † reseruationem fa- 21
ctam in concordia respectu debitorum non esse trahendam, seu ampliandam, quoad censum D. Rapaccioli, nec quoad alium scutorum 20500. qui fuerunt expressè assignati, & super quibus non cadit reseruatio, qualitas enim † adiecta re- 22
spectu vnius rei non est referenda ad aliam text. *in l.* 3. §. *filius*, & ibi Bart. *in princ. & n.* 2. *ff. de lib. & posth.*

Nec facit, quod dictus Fabius non posset dare de non implemento, dum nec etiam ipse pro parte sua adimpleuit reportando ratificationem concordiæ ab vxore, vt promiserat. Quia visum est Dominos de Caetanis prius teneri adimplere, tum quia traditio dotis debet præcedere quamcunque consignationem † faciendam à d. Fabio, per ea quæ tradit 23
Rota *diuers. decis.* 277. *n.* 6. *& 7. part.* 2. vbi cum quæreretur an renunciatio, & quietantia, quæ † debebat fieri per soro- 24
rem de bonis paternis ad fauorem fratris dotantis, deberet fieri post, vel ante solutionem dotis, Rota respondit deberi prius solui dotem, & postea subsequi quietantiam & renunciationem, tum quia id suadet ordo scripturæ, in qua obligationes Dominorum de Caetanis præcedunt, tum etiam quia ipsi fuerunt primi † in agendo, & petendo ab A.C. manda- 25
tum de associando, itaut intret recepta conclusio, quod in contractibus correspectiuis ille, qui prius agit adimplere debeat, Neuiz. *cons.* 87. *n.* 17. *& seqq.* latè Roland. *cons.* 69. *n.* 9. *& seqq. lib.* 4. Becc. *cons.* 45. *n.* 6. Gratian. *discept.* 455. *n.* 4. Cyriac. *controu.* 247. *n.* 40. Rota *decis.* 810. *n.* 4. *part.* 1. *diuers.* Adeòut non inspiciatur quis primò † contrauenerit, in casibus in 26
quibus adest contrauentio, sed quis prius egerit, Rota *diuers. decis.* 271. *n.* 5. *part.* 4. Mant. *decis.* 1. *sub n.* 8. *vers. neque inspicitur*. Et fuit resolutum in Romana, seu Terracinen. affictus 27. Ianuarij 1627. coram R.P.D. meo Pirouano. Quod autem versemur in correspectiuis pro indubitato fuit admissum. Tum quia post obligationes DD. de Caetanis subiungitur, *all'incontro il predetto Signor Fabio*, quod verbum *all'incontro* † mutuam correspectiuitatem demonstrat iuxt. 27
text. *in l. penult. ff. de præscript.* Rota *decis.* 405. *ante num.* 1. *part.* 4. *diuers.* Tum etiam quia correspectiua absque difficultate ea † dicuntur, quorum vnum fit contemplatione 28
alterius, Dec. *cons.* 45. *num.* 31. *lib.* 2. Surd. *cons.* 217. *n.* 19. *ante med. lib.* 2. Caputaq. *decis.* 255. *in princ. part.* 1.

Nec denique obstat, quòd exceptio non adimplementi non admittatur in † iudicio summarijssimo manutentionis, vt dixit Rota apud Greg. *decis.* 364. *n.* 2. *in fin.* quia loquitur in eo, qui ante propositam exceptionem nitebantur 29
† actuali possessione corporaliter capta, vt patet legenti. 30
Et Gratian. *discept.* 113. *n.* 28. *&* 39. *n.* 2. *&* 3. loquitur de possessione acquisita † per exactionem annuæ præstationis, 31
vnde prædicti casus, ac alij allegati à scribentibus pro Dominis de Caetanis, nil habent commune cum præsenti, in quo prædicti Domini de Caetanis propriam possessionem metiuntur solum à clausula constituti adiecta in contractu ab eis non adimpleto, ex quo clarè visum est eos non posse † aliquod commodum reportare, vt supra probatum fuit. 32
Quod facilius admitti debet in clausula constituti, apposita in contractu correspectiuo, dum videmus, quod huiusmodi exceptio † non implementi retardat etiam executio- 33
nem obligationis cameralis, quando fuit apposita in correspectiuis, Rota *decis.* 491. *n.* 1. *part.* 1. *diuers.* Caputaq. *decis.* 127. *n.* 2. *& decis.* 313. *num.* 1. *part.* 3.

Et sic decisum parte vtraque &c.

REVE-

REVERENDISS. COCCINO.

Valentina Coadiutoriæ.

Die Lunæ 12. *Ianuarij* 1637.

ARGVMENTVM.

Coadiuto mortuo, beneficium debetur coadiutori, si coadiutoria fuerit data cum futura successione, non obstante, quod aliàs dicto coadiuto fuerit datus alius coadiutor, si iste fuerit effectus inhabilis ad beneficia obtinenda, puta cæcus.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutoria datur in fauorem Ecclesiæ, vt cultus diuinus debitis non fraudetur seruitijs.*
2 *Coadiutoria datur, vt ea seruitia, quæ à coadiuto præstari non possunt, à coadiutore præstentur.*
3 *Coadiutor semel datus expirat eius officium, si efficiatur inhabilis.*
4 *Coadiuti officium expirat per eius mortem, vel translationem, nisi coadiutor habeat futuram successionem.*
Coadiutor, si efficiatur impotens non est, qui coadiuuet, num. 4.
5 *Coadiutus, si moriatur, vel transferatur, non est qui coadiuuetur.*
6 *à Tutela, vel cura licitum est arguere ad coadiutoriam.*
7 *Tutela, vel cura, expirat si tutor, vel curator efficiatur inhabilis, puta mutus, surdus, vel cæcus.*
8 *Coadiutor, si non deseruiat Ecclesiæ, & ei debita seruitia non præstet, coadiutus potest petere nouum coadiutorem.*
9 *Papa de Iure potest coadiutorem dare cum futura successione.*
10 *S. Augustinus successit in Ecclesia Hipponensi de consensu possessoris.*
11 *Coadiutoria solum tribuit coadiutori exercitium, & non ius, cùm illud remaneat penes coadiutum.*
12 *Res, quando deuenit ad statum à quo incipere non potest, non attenditur.*
13 *Dictio enim,* cum, *iuncta verbo futuri temporis importat conditionem.*
14 *Irregularitas incurritur propter cæcitatem.*
15 *Cæcus efficitur inhabilis ad beneficia obtinenda.*
16 *Cæcus nec beneficia optare potest.*
17 *Legatarius solum post obitum testantis plenum ius acquirit in legato.*
18 *à Legatis ad beneficium licitum est arguere.*
in Legato, & beneficio dicitur esse donatio, numero 18.
19 *Prouisus sub conditione, eius habilitas requiritur de tempore purificatæ conditionis.*
20 *Coadiutor, si de tempore vacationis sit effectus cæcus, cùm sit irregularis, & sic inhabilis, non potest prætendere srcessionem.*
21 *Defectus superueniens post purificatam conditionem, non vitiat actum.*
22 *Clausula,* ex nunc, prout ex tunc, *denotat inchoationem temporis.*
23 *in Actu conditionali primum locum obtinet voluntas disponentis.*
24 *Clausula,* ex nunc, & prout ex tunc, *adiecta actui conditionali sumit robur à die euentus conditionis.*
25 *Retrotractio non habet locum, quando deuenit ad statum, à quo incipere non potest, & num.* 26.
27 *Actus conditionalis, vt eueniente conditione à principio incipere possit debet esse in tali statu de tempore purificationis conditionis, vt tunc posset inchoari.*
28 *Abb. in cons.* 47. *num.* 2. *& seqq. volum.* 1. *declaratur.*
29 *Actus legitimi non recipiunt neque diem, neque conditionem.*
30 *Cæcus potest succedere patri Baroni, vel habenti iurisdictionem, licet de nouo talis dignitas cæco conferri non possit.*
31 *Quasi satis sit, quod fuerit habilis tempore, quo spem habuit succedendi, & superueniens cæcitas non priuat illum tali spe.*
32 *Bart. in l. cæcus, ff. de iudic. declaratur.*
33 *L. cæcus, ff. de iud. procedit in cæcitate superueniente, postquam qui est Iudex.*
34 *L. cum Prætor ff. de iud. procedit in cæcitate, quæ venit antequam quis sit factus Iudex.*
Doctores loquentibus in rebus prophanis, non sunt trahendi in rebus, quæ habent ordinem sacrum annexum, num. 34.
36 *Beneficij acquisitio impeditur propter cæcitatem.*
37 *Papa, si disponat, quod moriente, vel cedente coadiuto, Canonicatus non possit impetrari, quia vult, vt pertineat ad coadiutorem, qualiter ista dispositio intelligatur.*
38 *Gratia conditionalis, non obstante decreto irritanti, non purificata conditione decretum non operatur.*
39 *Coadiuto mortuo, coadiutori habenti successionem non requiritur alia collatio.*
40 *Clausula,* ex nunc, prout ex tunc, *quando non operetur.*

DECISIO DCII.

HIeronymus de Torres Canonicus Valentinus obtinuit sibi dari Coadiutorem cum futura successione Franciscum Vincentium, quo vt supponitur ad cæcitatem redacto dubitaui de ordine Datariæ, An sit concedenda gratia nouæ coadiutoriæ, & Domini responderunt esse concedendam, & cum futura successione. Quantum enim attinet ad coadiutoriam res visa fuit clara, quia coadiutoria datur † in fauorem Ecclesiæ, vt cultus diuinus debitis 1
non fraudetur seruitijs, & vt ea seruitia, quæ à coadiuto ob senectutem, & infirmitatem præstari † non possunt à 2
coadiutore præstentur, *cap. ex parte de cleric. ægrot. cap.* 1. *eod. tit. in* 6. Put. *decis.* 225. *num.* 17. *lib.* 3. *in correct.* & disponitur à Sacrosancto Concilio Trident. *sess.* 25. *cap.* 7. *de reformat.*

Neque obstat, quod semel fuit datus coadiutor, quia † 3
cùm sit effectus inhabilis ad seruiendum, expirauit illius officium, prout cessat per mortem † Coadiuti, vel translatio- 4
nem illius, nisi coadiutor habeat futuram successionem, & ratio vtriusque casus eadem est; quia si coadiutor efficitur impotens, non est qui coadiuuet, si verò † coadiutus 5
moritur vel transfertur, non est qui coadiuuetur. Vnde cessat coadiutoria, ex adductis per Io. Andr. *in c. fin. num.* 10. *vers. probat hoc deriuatio nominis*, & ibi Cardin. *numer.* 19. *vers. per hoc facit deriuatio nominis de Cleric. ægrot.* & Io. Andr. & Cardin. etiam concludunt licitum esse arguere à † tutela, & cura coadiutoriam, sed tutela, & cura 6
expirat tutore vel curatore inhabili effecto, puta si efficia- 7
tur mutus, surdus, vel cæcus, Bart. *in l.* 1. §. *mutus n.* 3. *ff. de tutel.* & in nostris terminis Rota resoluit *in causa Tirasonen. Coadiutoriæ* 14. *Ianuarij* 1611. *coram bo. me. Dionysio Card. Marcom.* ita pariter si coadiutor non deseruiat Ecclesiæ, † nec ei debita seruitia præstare possit coadiutus, 8
potest patere vt sibi detur nouus coadiutor.

Quantum verò attinet ad futuram successionem, videlicet, quod possit dari, si Sanctissimo Domino nostro placuerit, res etiam visa fuit clara, quia Summus Pontifex de † iure potest coadiutorem cum futura successione deputa- 9
re, *c. sicut vir* §. *ecce his auctoritatibus* 7. *q.* 1. *& in cap. incipiente, non autem eadem quæst.* 1. vbi Sanctus Augustinus † 10
successit in Ecclesia Hipponensi de consensu possessoris, Put. *decis.* 225. *nu.* 20. *lib.* 3. *in correct.*

Nec in hoc casu obstat ius Franciſci ex coadiutoria prius illi concessa cum futura successione, non quidem ius quod oritur ex coadiutoria, cùm illa tribuat † coadiutori solum 11
exercitium, ius autem remaneat penes coadiutum, Hostien. *in c. de Rectoribus in verb. animarum de Cleric. ægrot.* vbi etiam Io. Andr. *nu.* 1. *in vers. causam habeant*, Card. *nu.* 1. Anania *num.* 2. Anchar. *num.* 3. Abb. *in fin.* Boich. *in c. consultationibus numer.* 8. *eodem tit.* Anchar. *in cap. grandi num.* 5. *vers. nam ius de supplen. negl. Prælat. in* 6. *glos. in d. cap. grandi*, Garz. *de benef. part.* 4. *cap.* 5. *num.* 75. *& fuit dictum in causa Hispalen. Præeminentiarum* 20. *Februarij* 1617.

1617. *coram bon. mem. Martino Andrea.*

Non etiam obstat ius ex futura successione, quia cùm
12 propter cæcitatem † res venerit ad casum à quo incipere non potuit, vitiatur *l. si à me, & l. si alteri aliàs incipit Iulian. ff. de iudic.* Oldr. *cons.* 53. *num.* 3. & pro maiori etiam dilucidatione huius articuli præmittendum est; Primò, quod gratia futuræ successionis in casu isto non est pura ex verbis illis. Supplicatur Sanctitati Vestræ, &c. Cùm primum per cessum vel decessum vacare contigerit, ex nunc, prout ex tunc, & è contra etiam si tempore vacationis officium coadiutoris exercere non inceperit, aut per illum steterit, quominus exercuerit conferre, &c. dictio enim,
13 † *cum*, iuncta verbo futuri temporis, videlicet, cùm primum per cessum vel decessum vacare contigerit, importat conditionem, *l. huiusmodi, & l. quodcumque* §. *fin. ff. de verb. obligat.* Cuman. *cons.* 61. Petr. Hæres. *num.* 3. *vers. ad secundum*, Bart. *in l.* 1. *vers.* 2. *quæro ff. de condit. & demonstr.* Bald. *in l. ex his C. quando dies legat. cedat. num.* 1. & talis conditio dicitur expressa secundum Bald. *in rubr. de institut. & substitut. num.* 4. *vers. quidam autem dicunt*, Dec. *cons.* 401. *num.* 1. *tom.* 2. Grat. *cons.* 1. *num.* 94. *& cons.* 138. *nu.* 11. *lib.* 1. Paris. *cons.* 17. *nu.* 25. *lib.* 1.

Secundò præmittendum est, quod cùm propter dictam
14 † cæcitatem sit incursa irregularitas, Franciscus coadiutor
15 effectus fuit inhabilis † ad beneficia obtinenda, vt probant DD. *per text. in cap. hinc etenim* 49. *distinct.* Adden. ad
16 Simonet. *de reseruat. quæst.* 45. *littera A*, vbi quod nec † optare potest, Gonz. *glos.* 34. *nu.* 60. *&* 73. Paris. *de resig. lib.* 5. *quæst.* 6. *num.* 36. Barbos. *de offic. & potest. Episc. alleg.* 42. *num.* 27. *lib.* 2. *& in tract. iur. Ecclesiæ vniuers. lib.* 1. *c.* 33. *nu.* 140. & latè post alios Menoch. *de arbitr. cas.* 226. *& fuit dictum in causa Salamantina Portionis* 24. *Aprilis* 1582. *coram sanct. mem. Clem. VIII.*

Tertiò præmittendum est, quod tunc Franciscus dicebatur consequi Canonicatum, quando Canonicatus vacasset per obitum, vel cessionem coadiuti, cùm sub dicta
17 conditione fuerit concessa futura successio ad instar † legatarij, qui in suo legato post obitum solum testantis plenum ius acquirit, *l. in tempus ff. de hæred. institut.* Goffred. *in l. Pater filium*, §. *fundum num.* 1. & ibi Alciat. *num.* 1. *ff. de legat.* 3. Bart. *cons.* 76. *incipiente Pater filio col.* 2. *vers. me tamen non monet, lib.* 1. Alex. *cons.* 14. *numer.* 4. *lib.* 1. Brun. *de stat. tit. quod stan. masc. artic.* 6. *num.* 225. *vers. quod autem*, Fanuc. *de moment. tempor. cap.* 5. *numer.* 26. Peregr. *de fideicommiss. artic.* 40. *num.* 62. Fusar. *de subst. q.* 549. *num.* 10. Thesaur. *decis.* 209. *num.* 2. Rauden. *de analog. cap.* 27. *num.* 30.

Neque dicatur præfatos DD. loqui in legatis, & non in
18 beneficijs, quia eadem est ratio in beneficijs cùm liceat † arguere à legatis ad beneficium, quia in vtroque dicitur esse donatio, *l. legatum, ff. de legat.* 2. *cap. quia diuersitatem de conces. præbend. cap. illum ne sede vacant.* Oldrad. *cons.* 58. *num.* 2.

Ex quibus cùm prouisio Francisci esset conditionalis sicut quando Canonicatus vacauerit per obitum, vel cessum Hieronymi, & de illo tempore gratia esset purificanda, sequitur quod habilitas Francisci requirebatur, & erat necessaria de tempore vacationis, & sic de tempore purifica-
19 tæ † conditionis, *cap. ei cui de præben. in* 6. *l. interuenit, ff. de legat. præstan.* Oldrad. *d. cons.* 58. *numer.* 2. *vers. contrarium videtur, & num.* 5. Anchar. *in Clemen. vnica col.* 8. *vers. quid dicendum de conces. præbend.* Cassad. *decis.* 3. *sub num.* 6. *vers. non obstat, & num.* 15. *vers. taliter quod terminus conditionis de præbend.* Crescent. *decis.* 10. *numer.* 9. *de priuil.* Nauar. *in cap. si quando except.* 10. *numer.* 7. *& seqq. de rescript.* Vnde cùm de dicto tempore vacationis
20 Franciscus sit effectus cæcus, † & sit irregularis, & incapax beneficiorum, res est redacta ad eum casum à quo incipere non potest, & futura successio corruit licet secus es-
21 set si cæcitas superuenisset post purificatam conditionem, † & sic post actum consummatum, vt distinguendo dicit Oldrad. *in d. cons.* 58. *num.* 4.

Non obstat clausula, *ex nunc, prout ex tunc*, & è con-
22 tra, quæ denotat incoationem † temporis quasi videatur fieri seu factam fuisse gratiam tempore Datæ, & ex ea ar-
23 guatur mens Papæ, quæ etiam in actu conditionali † primum locum obtinere debet, vt aliàs dicebant insignes Aduocati Curiæ, vt refert Cassad. *d. decis.* 3. *nu.* 15. *in princ. de præbend.*

Huic enim fundamento fuit per Dominos responsum, quod hæc clausula, *ex nunc, prout* † *ex tunc*, adiecta actui 24
conditionali sumit robur à die Datæ, ad quam non retrotrahitur quando alteri medio tempore fuit ius quæsitum, Cassad. *dicta decis.* 3. *num.* 15. *de præben.* Mohed. *decis.* 21. *num.* 4. *eodem tit.* Put. *decis.* 186. *lib.* 2. *in correct.* Achill. *decis.* 14. *nu.* 7. *de appell.* Cott. *decis.* 19. *glos. in Clem. vnica, vers. ex tunc*, vbi Cardin. *nu.* 9. Ancharan. *nu.* 6. Imol. *num.* 10. Vitalin. *num.* 17. *& seqq. de conces. præbend. addit.* ad Rot. *decis.* 2. *de conces. præbend. in nou.* Paris. *cons.* 82. *n.* 17. *lib.* 4. Gabr. *cons.* 185. *num.* 6. *& cons.* 186. *num.* 19. *lib.* 1. & alios congerit Tiraquell. *de retract. conuent.* §. 2. *glos.* 1. *numer.* 87. *& fuit dictum in causa Mediolanen. præceptoriæ* 16. *Martij* 1590. *coram Bubalo, & in causa Vallisoletana Decanatus* 11. *Decembris* 1600. *coram bo. mem. Card. Millino*, neque etiam potest retrotrahi quando ante purificatam conditionem res † deuenit ad casum à quo incipere 25
non potest, paria enim sunt, quod retrotractio in actu conditionali non possit fieri in præiudicium iuris medio tempore † tertio acquisiti, & quod ante purificatam conditio- 26
nem superueniat incapacitas, & inhabilitas prouisi, quia hoc casu etiam extremum à quo non est habile de tempore purificatæ conditionis, vt latè per Cost. *de retract. cap.* 7. *num.* 1. qui dicit, quod res debet esse in tali statu † de tempo- 27
re purificatæ conditionis, vt tunc posset inchoari, & allegat Bart. Castr. & alios.

Neque prædictis obstat, † Abb. *in cons.* 47. *nu.* 2. *& seqq.* 28
volum. 1. quia loquitur de cæcitate, quæ superuenit post electionem, & sic post actum consummatum; & propterea dicta electio non vitiabatur, quia actus † legitimi non 29
recipiunt neque diem, neque conditionem, *cap. actus legitimi de reg. iur. l. in ambig.* §. 1. *ff. eod. tit.* Oldrad. *d. cons.* 58. *num.* 4.

Et quamuis Abb. alleget inter alia Bart. *in l. cæcus, ff. de iudic. qui num.* 1. tenet cæcum † posse succedere Patri Ba- 30
roni, vel habenti iurisdictionem, licet de nouo talis dignitas cæco conferri non possit, quasi satis sit, quod fuerit habilis † tempore quo habuit spem succedendi, & superue- 31
niens cæcitas non priuet illum tali spe.

Huic tamen fundamento respondetur, quod Bart. potius † fauet casui nostro, nam explicando *dictam l. cæcus* op- 32
ponit de textu *in l. cum Prætor, vers. non autem, ff. eod. tit. de Iudicijs*, & posteà soluit obiectum, scilicet vt dicta † *l.* 33
cæcus procedat in cæcitate superueniente postquam est Iudex, textus autem in dicta *l. cum Prætor*, † procedat in cæ- 34
citate, quæ venit antequam esset factus Iudex; & vltra quod Bart. loquitur in profanis, & non sumus in casu in quo agitur de Canonicatu habente annexum ordinem sacrum, ad quam cæcus tamquam † irregularis est inhabilis, loquitur 35
in filio Baronis, qui habebat fundatam spem super iure certo de præsenti, sed in casu nostro cæcitas superuenit ante purificatam gratiam coadiutoriæ, & sic antequam fuit acquisitum plenum Ius, quare non agitur de retentione Canonicatus, sed de † illius acquisitione, quæ impeditur pro- 36
pter cæcitatem ex supra deductis.

Non obstat, quod Papa disponat, quod moriente, vel cedente coadiuto Canonicatus non possit impetrari, quia hoc est intelligendum si conditio purificetur; & non superueniat impedimentum Canonicum, † prout interuenit in 37
casu isto impedimentum cæcitatis, Mohed. *d. decis.* 21. *numer.* 4. *de præbend.* vbi quod non † obstante decreto irri- 38
ranti si gratia est conditionalis prout in casu isto, ex superius deductis, non purificata conditione decretum non operatur, & pari modo respondetur ad id, quod deducebatur, videlicet quod mortuo † coadiuto non requiritur alia col- 39
latio, *vt in causa Tirasonen. Coadiutoriæ* 8. *Aprilis* 1599. *coram bon. me. Penia*. quæ habetur apud Marches. *de commiss. part.* 1. *fol.* 466. & apud Garz. *de benef. part.* 4. *cap.* 5. *numer.* 138. Gonz. *ad reg.* 8. *glos.* 5. §. 9. *numer.* 79. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *quæst.* 25. *numer.* 45. quia hoc prouenit ex clausula, *ex nunc*, † *prout ex tunc*, & è contra, quæ non 40
operatur in casu isto, ex quo tempore purificatæ conditionis coadiuto cui fuerat concessa futura successio erat inhabilis ad Canonicatum propter cæcitatem, vt supra deductum fuit.

Et ita conclusum vtraque parte informante &c.

REVE-

REVERENDISS. COCCINO.

Hiſpalen Sponſalium.

Die Veneris 6. Martij 1637.

ARGVMENTVM.

Sponſalia contracta inter coniunctos, ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, an ſecuta diſpenſatione, validentur dicta ſponſalia ſic contracta, vel potius ſit neceſſarium, quod interueniat nouus conſenſus.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum per verba de præſenti, ſi non valet vti matrimonium puta ex defectu ætatis, iuris interpretatione reſoluitur in ſponſalia.*
Et hoc quamuis ex conceptis verbis matrimonium cenſendum foret, num. 1.

2 *ſub Matrimonij contractu, etiam ſponſalium conuentio comprehenditur, & num. 3. & 4.*

4 *inter Matrimonia, & ſponſalia æquiparatio non eſt noua, ſed elicita ex Doctoribus.*

5 *Matrimonium contractum ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, quidam credunt valere, & quid an ſponſalia.*

7 *Sponſalia an valeant inter coniunctos, contracta ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit.*

8 *Sponſalia contracta inter coniunctos cum conditione, ſi Papa diſpenſauerit, ſequuta diſpenſatione tenet abſque alio conſenſu, vide rationem nu. 9. & 11. & plures DD. circa hoc habes, num. 18.*

10 *Electio nulliter facta ex defectu perſonæ inhabilis, ratificatur, ſi poſteà ſuperueniat diſpenſatio, & num. 53. 54. & 55.*

12 *Rem ſuam, quis non poteſt purè ſtipulari, tamen ſi ſtipulatur ſub conditione, & tempore euenientis conditionis non reperiatur ſua, cùm ſit ſublatum impedimentum, valebit ſtipulatio.*

13 *ſine Principis permiſſu opus publicum eſt permiſſum facere minimè à priuato, ſi tamen mandat priuatum fieri opus, Principe poſteà annuente valebit.*

14 *Legatum relictum à teſtatore, & ſub conditione, ſi aliquis ex meis hæredibus, vel amicis reſtitutionem mihi impetrauerit, & antea deceſſero, quàm ei gratias egerim, volo eidem dari centum.*
Si modo vnus ex eis reſtitutionem impetrauerit, & antequam ſciret teſtator, ille deceſſit, nihilominus legatum debetur, num. 14.

15 *Inſtitutio filij ſpurij valet, ſi ſit facta ſub conditione, ſi Princeps diſpenſauerit, & nu. 47.*

16 *Incapaci quod poſſit legari, vel eum inſtituere hæredem, ſub conditione cùm capax erit, hoc potius de benignitate, quàm de rigore iuris eſt receptum, & num. 50.*

17 *de Beneficio aliquo, ſi inter duos ſit lis, licet illis inter ſe pacifci, & promittere penſionem, ſi Papa diſpenſauerit.*

18 *cum Infideli contrahens ſub conditione, ſi conuertatur ad fidem, validus erit contractus.*

20 *Sponſalia ſunt nulla, ſtante impedimento conſanguinitatis inter contrahentes, etiam ſi ſint contracta ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit.*
Et non ſuffragatur obtenta diſpenſatio, niſi poſteà interuenerit nouus conſenſus, num. 20. plures DD. circa hoc, vide num. 43.

21 *Sponſalia inter conſanguineos perpetuo ius prohibet, & ideò nec ſub conditione contrahi poſſunt.*

22 *Res, quando à commercio ſi eximatur, ſi ſuper ea contrahatur obligatio, non tenet, nec reuiuiſcit impedimento ceſſante.*

23 *Stipulatio contracta ſuper rebus, quæ ſub commercio hominum non ſunt, non tenet, licet ſit conditionalis, & num. 24.*

25 *Ius mutari poteſt, & quod impoſſibile nunc eſt, poſteà fit poſſibile.*

26 *Stipulatio æſtimari debet non ſecundum futuri temporis ius, ſed ſecundum præſentis.*

27 *Diſpenſationis euentus ad effectum contrahendi ſponſalia inter coniunctos, non facit, vt potuerit contrahi ſuper illicito, ſed requiritur nouus conſenſus.*

28 *Sponſalia inter coniunctos dicuntur contracta ſub conditione impoſſibili, ſi diſpenſatio per ſolum Principem fieri poſſit.*

29 *L. inter ſtipulantem, §. ſacrum, ff. de verb. obligat. loquitur de re, quæ non erat in commercio, nec eſſe poterat.*

30 *Matrimonium inter coniunctos eſſe poteſt, ſtante diſpenſatione.*

31 *Conditio dicitur impoſſibilis, quando pendet à voluntate Principis in his, quæ Princeps concedere non ſolet, ſed ſecus in ſolitis concedi diſpenſatiuè.*

32 *à Principis voluntate dependentia reputantur impoſſibilia, quando ea concedere non ſolet, ſecus ſi ſolet.*

33 *Res publica ſublato impedimento per publicam poteſtatem, poteſt vendi priuato, & valebit ſtipulatio anteà facta.*

34 *L. apud Iulianum, §. fin. de legat. 1. loquitur in omnibus, in quibus ſine licentia Principis non eſt commercium.*

35 *à Principe id, quod petitur, ſi pendeat à mera gratia reputatur impoſſibile.*

36 *à Principe id, quod petitur, ſi pendeat à Iuſtitia, tunc dicitur poſſibile obtinere.*

37 *Diſpenſatio in ſecundo gradu, ad effectum contrahendi matrimonium, num quam conceditur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.*

38 *Papa, aliquando ſolet diſpenſare in ſecundo gradu etiam inter inferiores, & hoc fit ex mera gratia.*

39 *Actus, vt retro extendatur oportet, quod potuerit intercedere à principio.*

40 *Matrimonia, & ſponſalia contracta inter coniunctos, non valent à principio temporis, quo fuerunt inita, ergo obtenta diſpenſatione non poſſunt retrotrahi.*

41 *Obligatio nulla oriri poteſt ex facto à iure reprobato.*

42 *in Contractu conditionali ſola ſpes eſt in obligatione, & propter illam ſpem contractus retrotrahitur.*

44 *Conſenſus impeditorum contrahere matrimonium per ſe non valet, & Papa diſpenſando non validat illum, ſed ſolum dat facultatem contrahendi, non autem ratum habendi, quod illicitè geſtum eſt.*

45 *Matrimonium contractum in gradu prohibito deficiunt materia, & forma, & ideò obtenta diſpenſatione requiritur nouus conſenſus.*

46 *Alienatio bonorum Eccleſiæ non validè facta, habet implicitum ſtatum validitatis, Eccleſia non reclamante.*

47 *Legitimandi ſpurios poteſtas pendet à ſola voluntate Principis.*

48 *Impoſſibilitas dupliciter poteſt conſiderari, vel de natura, vel de iure ſtipulandi.*

49 *Spurij ad hoc, vt legitimentur non adeſt impoſſibilitas, nec de natura, nec de iure ſtipulandi.*

51 *Electio nulliter facta ex defectu perſonæ inhabilis, ratificatur ſi poſteà ſuperueniat diſpenſatio.*

52 *Matrimonium, ſi fuit ſimpliciter contractum inter inhabiles, quamuis poſteà ceſſet inhabilitas, & impedimentum, non ratificatur ex priori conſenſu, ſed ex nouo.*

53 *in Electionis materia eſt ſpeciale, quod ſi fiat de inhabili, ratificetur ex ſecuta diſpenſatione, & hoc ne Eccleſiæ diutius vacent, & prouiſio fiat celerior.*

54 *Et hoc intellige, quando inhabilitas erat occulta.*

55 *Perſona electa quando ipſo iure eſt à principio inhabilis, per diſpenſationem ſubſequentem, non ratificatur.*

56 *in Conſequentiam non ſunt trahenda ea, quæ Iuris regulas ſunt contra.*

57 *Matrimonium inter coniunctos, ſi purè contrahatur, quod ſecuta diſpenſatione ratificetur, hoc nullus dicit.*

DECI-

DECISIO DCIII.

FRanciscus Antonius contraxit sponsalia cum Barbara eius consanguinea, in secundo gradu, sub conditione, si Papa dispensauerit, vt constat ex testibus in causa examinatis; Quare dubitaui, An ex talibus sponsalibus, Franciscus possit cogi contrahere, cùm fuerit obtenta à Sanctissimo Domino Nostro dispensatio. Et quia pro vtraque parte adsunt Doctores, quorum multi loquuntur de matrimonio ante Concilium Tridentinum, quod solo consensu contrahebatur, absque præsentia Parochi, & duorum testium, & dubitant dicti Doctores, An illud valeat sub illa conditione, si Papa dispensauerit, itaut non requiratur nouus consensus, & alij tenent affirmatiuam, alij negatiuam, sunt tamen in eo concordes, quod matri-
1 monium contractum per verba de præsenti, si non † valet vti matrimonium, puta ex defectu ætatis, iuris interpretatione resoluitur in sponsalia, quamuis ex conceptis verbis matrimonium censendum foret, *cap. vnico*, §. 1. *de despons. impub. in* 6. & idem probatur *in cap. à nobis secundum Præpositum*, *ibi num.* 4. *& in c. attestationes*, *& in cap. fin. eod. tit.* & quamuis in alijs contractibus hæc conclusio posset habere aliquam difficultatem, tamen secus est in matri-
2 monio, † quia sub contractu matrimonij etiam sponsalium conuentio comprehenditur, latè Couar. *in epitome de sponsal. p.* 1. *c.* 3. *per tot.* vbi ità concludit, *& p.* 2. *c.* 3. *nu.* 7. Propterea nos videbimus, an vera sit opinio, quod matrimonium ante Concilium Tridentinum post dispensationem
3 substinebatur absque alio consensu, † nam substinebuntur etiam sponsalia, si verò non substinebatur, nec etiam sponsalia hodie substinebuntur absque nouo consensu. Et
4 ista æquiparatio † inter matrimonium, & sponsalia non est noua, sed elicita ex DD. vt patet ex Innoc. *in cap. super eo* 5. *in princip. de condit. apposit.* inquit enim, si quis contraxit matrimonium sub conditione, si Papa dispensa-
5 uerit, † quidam credunt valere, subdit tamen quod alij dicunt, non tenere sponsalia, ex quo requirebatur dispensatio. Alex. de Neuo *ibidem numer.* 3. Et sic apparet DD.
6 eamdem rationem considerare in matrimonio, & in sponsalibus, idem sensit Sanchez *de matrim. lib.* 5. *disput.* 4. *nu.* 5. *vers. hanc sententiam*, *& num.* 12. *vers. & ideò hanc sententiam*, vbi quærens, an valeant sponsalia inter coniun-
7 ctos contracta cum † conditione, si Papa dispensauerit, allegat sine distinctione DD. loquentes de matrimonio ante Concilium Tridentinum.

8 Hoc prænotato, quod ista sponsalia † valeant, sequuta dispensatione absque alio consensu, tenet Butr. *in dicto cap. super eo*, *nu.* 8. *de condit. apposit.* Mouetur, quia hoc co-
9 mercium non est prohibitum, † sed solum finis contractus, confertur in conditionem euentus possibilis, & ideò valet, allegat notata *in cap. nisi cum pridem de renunciat.* vbi In-
10 nocent. dicit, quod electio nulliter facta † ex defectu personæ inhabilis ratificatur, si posteà superueniat dispensatio, DD. plenius *in cap. innotuit de elect.* & idem Butr. *in cap. at si Clerici*, §. 1. *de iudic. & in cap. in causis de elect.*
11 dicit, quod talis † actus respectu potentiæ disponendi habet aliquod esse à sui principio, & hoc dictum sequitur Gaspar de Calderin. & dicit Præpositus *in dicto cap. super eo*, *numer.* 5. *circa medium*, *vers. tamen opinio Domini Antonij*, referens rationes huius partis, licet ipse posteà relinquat cogitandum, quod hæc opinio potest sustineri per *text. in simili*, *in l. si rem meam* 31. *ff. de verbor. obligat.* vbi licet quis non possit rem sua stipulari purè, *l. nemo rem*
12 82. *ff. eodem titul.* † tamen si stipulatur sub conditione, & tempore venientis conditionis non reperiatur sua, cùm esset impedimentum sublatum, valebit stipulatio, ergo si per dispensationem cesset impedimentum, valebit matrimonium, & subdit, quod facit *l.* 4. *iuncta l. fin. de opere pu-*
13 *blico*. Nam opus publicum sine permissu † Principis est prohibitum fieri à priuato, & tamen si mandat priuatum fieri opus, Principe posteà annuente valebit. Multa alia exempla deducit Pontius de Leon. *de matrim. lib.* 3. *cap.* 15. *numer.* 4. *videlicet text. in l. quidam relegatus*, *ff. de rebus dubijs*, vbi legatum relictum à testatore in hunc modum:
14 si aliquis ex meis hæredibus, vel amicis restitutionem † mihi impetrauerit, & ante decessero, quàm ei gratias egerim, volo eidem dari centum, impetrauit vnus ex eis restitutionem prædictam, & antequam sciret testator, ille decessit, respondit T. C. legatum deberi, & tamen relictum dependebat à conditione, quæ erat in voluntate Principis. Et prædicta comprobantur, primò, quia † valet in- 15
stitutio filij spurij sub ea conditione, si Princeps legitimauerit, vt per DD. *in l. Gallus*, §. *vt institutus*, *ff. de liber. & posthum.* latè Couarr. *in epitome de sponsal. lib. part.* 2. *cap.* 8. §. 2. *numer.* 17. *& est textus in l. tempus* 62. *in princ.* vbi Angel. de Perusio. *ff. de hæredib. institut.* vbi de benignitate magis quàm de rigore iuris potest † legari incapaci, vel po- 16
test institui, cùm capax erit, & tamen potest esse incapacitas, quæ pendet à sola voluntate Principis, prout est casus noster. Comprobantur etiam secundò, quia quando inter duos † de aliquo beneficio lis est, licet illis inter se pacisci, 17
& promittere pensionem, si Papa dispensauerit, quod sine illa conditione illicitum esset. Tertiò comprobantur, quia si quis contrahat cum infideli sub conditione, † si conuer- 18
tatur ad fidem, validus erit contractus, vt habetur in *l.* 4. *partitar. tit.* 4. & docent Soto, & alij, vt notat Pontius loco præcitato.

Et hanc sententiam ponderando † prædictas rationes, 19
tenent vltra Butr. Calderin. & Pont. quamplures alij DD. quos allegat Sanchez *de matrim. l.* 5. *disput.* 5. videlicet Angel. *in verb. matrimonium tertio*, *impedim.* 3. *numer.* 4. Dec. *in l. ea*, *quæ ratione* 14. *ff. de regul. iur.* Zacchærias ad Abbatem *in cap. super eo*, *in verb. dispensauerit de condit. apposit.* Viuius *commun. opin. part.* 2. *opin.* 487. *num.* 3. *vers. in contrarium*, sub nomine Gabrielis allegatus à Sanchez. Et quod hæc opinio de consuetudine seruetur, dicit Boer. *decis.* 263. *num.* 26. Couarr. *in epitom. de sponsal.* 2. *part. cap.* 3. *num.* 8. Nauarr. *lib.* 4. *tit. de sponsal. conf.* 25. *num.* 2. *vers. tertius casus in prima editione*, *quod est in secunda editione conf.* 5. *num.* 3. *de consanguinit.* Clar. *recept. sent. lib.* 5. *verb. incestus*, *vers. sed quid*, Tabien. *in verb. sponsalia*, *quæst.* 8. *num.* 9. Armill. *numer.* 11. & ex Theolog. Adrianus Sextus *in* 4. *sententiarum de Sacram. matrimon. quæst.* 3. *dub.* 10. Filiarch. *summ. paru. de offic. sacerd. cap. de sponsal.* Veracrux *appendic. ad specul. coniung. super articul.* 19. *de concit.* Petr. de Ledesm. *de matrim. quæst.* 47. *art.* 5. *dub.* 2. *conclus.* 3. Ludouic. Lopez 2. *part. instruct. Sacerd. cap.* 42. *de matrimon.* Angles *floribus prima part. quæst.* 2. *de matrim. condition. articul. vnic. dub.* 3. Bartholom. de Ledesma *de matrim. dub.* 25. & in hanc sententiam videtur inclinare Iason. *in l. apud Iulianum alias incipit Aphricanus*, §. *constat*, *numer.* 11. *ff. de leg. primo*, & nouissimè illam sequitur Petr. de Ochagauia *de Sacram. tractat. de sacram. matrim. part.* 19. *num.* 7.

His tamen non obstantibus DD. censuerunt sponsalia fuisse nulla, stante dicto impedimento † consanguinitatis in- 20
ter contrahentes, etiam quod fuerint contracta sub conditione, si Papa dispensauerit, nec posse suffragari dispensationem obtentam, cùm post illam, & illius exequutionem non interuenerit nouus consensus; & ratio est, quia ius † 21
perpetuo prohibet dicta sponsalia, & propterea, nec sub conditione contrahi potuerunt, *l. inter stipulantem* 82. §. *sacram. ff. de verb. obligat.* vbi si res à comercio eximatur, super † ea obligatio non contrahitur, & contracta extinguitur, hæc reuiuiscit impedimento cessante, *l. continuus* 137. 22
§. *cum quis*, *ff. eod. tit.* vbi cum quis sub hac conditione stipulatus sit, † si rem sacram, aut religiosam Titius vendiderit, 23
vel forum, aut Basilicam, & huiusmodi res, quæ publicis vsibus in perpetuum relicta sint, vbi omninò conditio iure impleri non potest, & si velit facere, ei non † liceat, nullius momenti fore stipulationem, perinde ac si ea conditio, quæ natura impossibilis est inserta esset. Nec ad rem pertinet, quod ius † mutari possit, & quod nunc impossibile est, po- 24
stea sit possibile fieri. Non enim secundùm futuri temporis ius, sed secundum † præsentis æstimari debet stipulatio, & 25
notat ibi *glos. in verb. natura*, quod interest siue de natura, siue de iure impossibilitas proueniat, *l. si stipulor*, *ff. de verb. oblig.* Siluestr. *in verb. matrim.* 3. *num.* 9. *in fin.* & ista est ratio Innocen. *in d. cap. super eo*, *in princ. de condit. apposit.* quem alij DD. ibi communiter sequuntur, & Card. *ibid. num.* 2. *vers. quæro*, assignat rationem dicti ab Innocent. nempe quia euentus † dispensationis non habet facere, vt liceat 26
contrahere super illicito, vt est matrimonium inter coniunctos, & ita dicit se contulisse, & benè, quia de hoc habetur in eius *cons.* 57. *num.* 2. vbi dicit, quod † sponsalia sunt con- 27
tracta sub conditione impossibili, cùm dispensatio per solum Principem fieri possit, *d. l. apud Iulianum* 45. §. *fin. ff. delegat. primo*, Anchar. *in d. cap. super eo*, *num.* 7. Prob. ad Monach. *in cap. vnic. num.* 11. *de sponsal. in* 6.

Et

Et quamuis ſumma Angelica *in dicto verb. matrimonium 3. impedimento 3. numer. 4.* dicat, quod textus in *dict. §. ſacram*, loquitur de re, † quæ non erat in comercio, nec eſſe poterat, quod non eſt in matrimonio ſublato impedi- 28
mento † per diſpenſationem, & ad rationem Cardinalis 29
ex dict. l. apud Iulianum reſpondeat, eam debere intelligi, 30
quod conditio ſit † impoſſibilis, quando pendet à voluntate Principis in his, quæ Princeps concedere non ſolet, ſecus in ſolitis concedi diſpenſatiuè, vt eſt *text. in l. intercedit, ff. de condit. & demonſtrat.* & allegans cateruam Doctorum, dicit Sanchez *de matrim. lib. 5. diſput. 5. num. 12.* 31
vbi quod pendens à voluntate Principis † reputatur impoſſibile, quando Princeps id concedere non ſolet; ſecus quando ſolet, attamen ſummæ Angelicæ reſpondet Silueſtr. *in ſumm. in verb. matrimonium 3. quæſt. 9. numer. 9.* nempe rationem differentiæ deductam inter *text. in dict. §. ſacram.* & matrimonium de quo nos agimus, non tollere 32
obiectum, † quia etiam res publica ſublato impedimento per publicam poteſtatem poteſt vendi priuato, & valebit ſtipulatio, & ad ſecundum motiuum eiuſdem ſummæ An- 33
gelicæ reſpondet, quod dicta lex apud Iulianum † loquatur in omnibus, in quibus ſine conſenſu Principis non eſt 34
comercium, & ſubdit, quod hæc eſt ratio omnium exemplorum, quæ ibi ponuntur, vt patet in fine. Poſſet etiam 35
dari alia reſponſio, videlicet, quod id quod † petitur à Principe, ſi pendet à mera gratia reputatur impoſſibile, Tiraquell. *de retract. lignag. §. 32. num. 59.* ſi autem depen- 36
det à iuſtitia, † tunc dicitur poſſibile, idem Tiraquell. *ibidem num. 63.* & eſt de mente Probi ad Monach. *in dicto cap. vnico, numer. 11. de ſponſalib. in 6.* ſed nos verſamur in di- 37
ſpenſatione concedenda † in ſecundo gradu, in quo iuxta diſpoſitionem Concil. Tridentin. *ſeſſ. 24. cap. 5. de reformat. matrimon.* diſponitur, quod numquam in ſecundo gradu diſpenſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam, Henriquez *in ſumm. lib. 12. cap. 3. num. 6. in Comment. littera X.* Guttier. *de matrim. cap. 128. num. 14.* Sanchez *de matrim. lib. 8. diſput. 19. num. 5.* & licet Summi 38
Pontificis poſſint, † & ſoleant aliquando diſpenſare inter inferiores, Zerol. *in prax. Epiſcopal. par. 1. verb. diſpenſatio, §. ſecundò*, hoc fit ex mera gratia, & propterea non ceſſat ratio impoſſibilitatis, vt modò dictum fuit.

Alias rationes aſſignat Abbas *in dict. cap. ſuper eo, num.* 39
8. videlicet, vt actus † retrò extendatur, oportere, quod potuerit intercedere à principio, *l. ſi is, qui pro emptore, ff. de vſucap.* ſed matrimonium, & ſponſalia non potue- 40
runt eſſe à principio temporis, † quo fuerunt inita, obſtante impedimento, ergo non potuerunt retrotrahi. Secundam affert rationem, quod ex facto à iure improbato 41
non poteſt † oriri aliqua obligatio, *l. cum lex, ff. de fideiuſſor.* ſed in contractu conditionali ſola ſpes eſt in obliga- 42
tione, & propter illam ſpem contractus † retrotrahitur, ſed in noſtris terminis nulla fuit obligatio ratione prædicta, ergo opus eſt nouo conſenſu.

Et iſtam ſententiam, vltra Innoc. Cardinalem, Abbatem, Anchar. ad Monach. & Silueſtrum ſupra allegatos, tenue- 43
runt † Io. Andr. *in d. cap. ſuper eo, in verb. aſſenſum*, Hoſtien. *num. 1.* Alex. de Neuo *numer. 13. vſque ad 18.* Henrich. Boich. *in cap. fin. num. 2. verſ. aut eſt talis, eod. tit. de condit. appoſit.* Franc. Aretin. *in l. cum ſeruus, num. 11. poſt princ. verſ. & ad materiam*, vbi teſtatur opinionem Innocentij *in dicto cap. ſuper eo eſſe communem*, idem Franc. Aret. *in conſ. 142. à num. 1. vſque ad quartum*, Addit. ad Dec. *in l. ea quæ, num. 64. in littera A. ff. de reg. iur.* Loazes *de matrimon. dub. 12. in princip.* Roſell. *in verb. matrimonium 5. quæſt. vltima*, Aſten. *in ſumma lib. 8. tit. 3. de mod. contrahen. ſponſalia.* Cucch. *inſtit. maior. lib. 5. tit. 11. de ſacram. matrim. num. 56.* Villalob. *in verb. matrimonium, num. 40. & 41.* Tell. *ad l. 22. Tauri, num. 17.* Mazient. *lib. 5. recopilat. tit. 6. lib. 6. gloſ. 5. num. 2.* & ex Theologis Victoria *ſumma de matrim. numer. 258.* Soto *ſuper 4. diſt. 29. quæſt. 2. artic. 1.* Ledeſma *ſecunda quartæ, quæſt. 45. artic. 1. col. 3.* Veracrux *prima parte Specul. articul. 19. verſ. quod ſi quæris*, Heriq. *lib. 12. de matrim. cap. 10. num. 4.* Viuald. *in Candelabro de ſacram. matrim. par. 1. num. 55.* & hanc ſententiam eſſe probabilem, dicunt Petr. de Ledeſma de *matrimon. quæſt. 47. num. 5. dub. 2.* & Vega *in ſumm. lib. 2. cap. 334.* & verè eſſe probabilem dicit Sanchez *de matrim. d. lib. 5. diſput. 5. numer. 5. in fin.* & hanc ſententiam tenet Rota *vt in decif. Seraph. 1156.* vbi reddit rationem, quia 44
conſenſus impeditorum † per ſe non valet, & Papa diſpenſando non validat actum, ſed ſolum dat facultatem contrahendi, non autem approbandi, & ratum habendi, quod illicitè geſtum eſt, & prius dixit eadem Rota *in cauſa Taurinen. ſponſalium 2. Decemb. 1594. coram bo. me. Petro Franciſco Gyptio*, Card. Mantic. *decif. 201. num. 4.* ſanct. mem. Gregor. *deciſ. 410.* vbi Add. *& fuit reſolutum in cauſa Vlixbonen. matrimonij 21. Iunij 1613. coram bo. mem. Card. Sacrato, & in cauſa Colimbrien. ſponſalium 26. Octobris 1616. coram bo. mem. Buratto, & in Bononien. tranſactionis 5. Decemb. 1607. coram me, quæ eſt deciſio impreſſa 374. nu. 6. & 7.* vbi quod ſtante † gradu prohibito deficiunt materia, & forma, & propterea requiritur nouus conſenſus, quod non eſt in alienatione rerum Eccleſiæ, quia ex eo non requiritur nouus conſenſus, † quod alienatio habet implicitum ſtatum validitatis Eccleſia non reclamante. 45 46

Non obſtant in contrarium adducta, & præcipuè illud, quod poteſt fieri inſtitutio de filio ſpurio ſub conditione, ſi legitimabitur, † quæ poteſtas legitimandi pendet à ſola voluntate Principis, & ideò impoſſibilitas, quæ oritur ex diſpenſatione obtinenda à Principe non cauſat impoſſibilitatem; huic namque fundamento reſpondetur, quod impoſſibilitas † dupliciter poteſt conſiderari, vel per naturam, 47 48
vel de iure ſtipulandi, vt aduertit, licet ad alium propoſitum, Silueſter *in d. verbo matrimonium 3. numer. 9. in fin.* In caſu inſtitutiouis ſpurij, ſi legitimabitur, & in ſimilibus caſibus, † non adeſt impoſſibilitas natura, nec de iure 49
ſtipulandi, quia ex *d. l. in tempus, in princ. de hæred. inſtit.* de benignitate magis, quàm de iuris rigore poteſt legari incapaci, † & poteſt etiam inſtitui, cùm capax erit, & ſic 50
non adeſt incapacitas de iure prout eſt in matrimonio, vt aduertit Silueſt. *loco prædicto dicto num. 9. in fin.* & patet ex prædictis Franc. Aretin. dat aliàs ſolutiones *in dict. conſ. 142. numer. 3.* quæ poterunt videri, licet viſæ fuerint DD. ſatis ſubtiles, & ex hac reſponſione tolluntur alia ſimilia deducta in obiecto.

Non obſtat, quod electio nulliter facta ex † defectu perſonæ inhabilis ratificetur, ſi poſteà ſuperueniat diſpenſatio, quia reſpondetur, quod in matrimonio carnali nulliter contracto, & in ſponſalibus nulliter contractis repetitur aliter diſpoſitum, † quia ſi matrimonium fuit ſimpliciter contractum inter inhabiles, quamuis poſteà ceſſet inhabilitas, & impedimentum, non ratificatur ex priori conſenſu, ſed ex nouo, propterea quod nouum matrimonium contrahatur, & ita probatur in *cap. penultimo, de eo, qui cognouit conſanguineam vxoris ſuæ*, & tenent *gloſ.* & DD. *in cap. 1. eodem tit.* & poteſt eſſe ſpeciale in cauſa electionis, † ne Eccleſiæ diutius vacent, & prouiſio fiat ce- 51 53
lerior, ita reſpondet Franc. Aret. *in d. conſ. 142. numer. 1. verſ. item electio*, & inſuper Butr. ipſe, vt aduertit Aretin. *in loco prædicto in d. cap. innotuit de elect. num. 11.* intelligit prædicta habere locum, † quando cauſa nullitatis, vel in- 54
habilitatis erat occulta, & contra concluſionem firmatam à Butrio *in d. cap. ſuper eo eſt regula*, quod quando perſona eſt ipſo iure inhabilis à principio, quo geritur actus, habilitas † poſteà ſuperueniens, non ratificat actum, *l. 1. §. ſi filius*, & ibi per Bart. & alios, *ff. de legat. tertio, & in cap. dudum de elect. & in cap. ſi eo tempore*, & ibi notatur *de reſcript. in 6.* Propterea, quæ dicuntur de electione non ſunt trahenda in conſequentiam, † quatenus ſunt contra iuris regulas, alioquin etiam dici poſſet, quod ſi matrimonium, 55 56
& ſic ſponſalia purè contraherentur, & poſteà obtineretur † diſpenſatio, ratificaretur matrimonium, quod nul- 57
lus dicit, vt aduertit Aretin. *loco citato numer. 2.* & eſt verum, quod probat Sanchez *de matrim. lib. 5. alleg. diſput. num. 26.*

Ex quibus, & ex alijs ſupra deductis cùm ſint ſublata obiecta, fuit concluſum non conſtare de talibus ſponſalibus, itaut Franciſcus Antonius ſit cogendus ad contrahendum matrimonium.

¶ *In eadem cauſa habetur altera deciſio coram Reuerendiſſ. P. D. Patriarcha Panzirolo, ſub die 11. Februarij 1639. ſed non adeſt in præſenti tomo.*

REVE-

REVERENDISSIMO PIROVANO.

Romana, seu Tudertina Educationis.

Die Lunæ 13. Martij 1637.

ARGVMENTVM.

Pupillus, vbi educandus sit, id totum residet in religione, & æquitate iudicantis, quod procedit etiam si super hoc adsit patris dispositio expressa, quia si Iudex videat id non expediri pupillo, potest arbitrari, vt penes alios educetur.

SVMMARIVM.

1 *Relationis virtus, quæ sit.*
2 *Iudex, quando arbitratur, vbi pupillus educandus, quid aduertere debeat.*
3 *Pupillus, vbi educandus sit, si super hoc constet de voluntate patris, ea seruanda venit.*
4 *Decisio facta in causa, in noua disputatione, de stylo Rotæ, semper præsupponitur.*
5 *à Patris voluntate, vbi filius est educandus est recedendum, si Iudex ita arbitretur expedire filijs, & numer. 13.*
6 *Pupillus, vbi educandus sit, id totum est relictum religioni, & æquitati Iudicis.*
7 *Pupillus non est educandus penes eos, qui sunt ei successuri, vt inde remoueatur maligna spes succedendi, amplia num. 8.*
10 *Testatoris voluntas post testamentum, vt releuet, debet transire in dispositionem.*
11 *Testatoris voluntas, suum esse recipit non ex discursu, ex conclusione per scripturam coram testibus rogatam.*
12 *per Testatorem ea, quæ dicta fuere, & à Notario omissa, quasi minus scriptum, & plus nuncupatum, possunt per testes probari.*
14 *Iuris peritus, si quis non sit, potest ignorare ea, quæ à iure sunt disposita.*
16 *Testator potest prouidere, ne aliquis sit tutor eius filiorum.*
17 *Voluntas à potestate metienda est.*
18 *Filiorum educatio legalis totaliter est distincta ab ipsa tutela, & bonorum administratione.*
19 *Declaratio versatur circa aliquod verbum dubium.*
20 *Tutela, & educatio sunt inter se diuersa.*
21 *Testatoris noua dispositio probari non potest minori numero testium, quam septem.*
22 *Voluntatis testatoris declaratio probari potest minori numero, quam septem.*
23 *Maternus affectus sollicitus de salute filiorum omnibus præponderat.*
24 *Mater pro filiolis suis semper capit bonum consilium ad illos incolumes conseruandos.*

DECISIO DCIV.

PRo facultate educandi pupillos in Vrbe iam fuit resolutum sub die 14. Aprilis præteriti, * causa postmodum super ijsdem repropositа placuit DD. decernere remissoriam tutoribus de Sciugatroscijs pro noua probatione facienda respectu voluntatis patris, quibus completis & datis in hac noua repropositione, censuerunt standum esse in decisis dicta die 14. Aprilis præteriti.

Circumscripta namque noua probatione fundamenta decisionis inconcussa remanent, dum de contraria voluntate Alexandri patris, neque Martij aui pupillorum educandi illos in Vrbe non constat, quin potius conueniat testamentaria dispositio Martij, quæ vna & eadem dicenda est
1 cum dispositione Alexandri patris, propter † virtutem relationis, qua vsus est, referendo se in hac parte ad dispositа per eius patrem, & pupillorum auum, quo casu si cessat contraria, & expressa patris dispositio, nulli dubium, quod semper intrat Iudicis arbitrium, nedum in decernenda educatione, sed etiam respectu loci, contemplata pupillorum vtilitate, quæ mouere debet animum Iudicis † in arbitrando loco educationis, *l. vtilitatem, ff. de confir. tut. l. 1. & vlt. ff. vbi pupill. educ. deb.* cum alijs allegatis in supradicta decis. 14. Aprilis.

Neque obstat, quod de expressa voluntate Alexandri patris constet, voluisse filios suos educari penes Matthæum fratrem suum carnalem, † vnde ab ea non sit recedendum 3
circa huiusmodi educationem per *l. 1. ff. vbi pup. educ. deb. l. 1. §. quod natum erit, ff. de vent. inspic. l. Quintus Mutius, §. itaque, ff. de ann. leg.* Ioseph Ramon. *cons. 4. nu. 19.* Fab. de Anna *cons. 33. cum alleg.*

Quia iam resolutum fuit sub die 13. Ianuarij 1634. matri decernendam esse educationem filiorum, † quæ decisio se- 4
cundùm stylum Tribunalis semper in noua disputatione præsupponitur, dum quæritur de loco educationis, non autem de persona, penes quam sint filij educandi, & nihilominus ab eadem voluntate † testatoris, & patris permis- 5
sum est recedere, si ita Iudex arbitretur expedire pupillis per *l. pen. ff. vbi pup. educ. deb.* ibi, *si disceptetur, vbi morari, vel educari pupillum oporteat, id Præsidem statuere oportebit*, per eumdem textum ita responderunt Bald. *cons. 472. volum. 5. aliàs 487.* dicens † id totum relictum esse Iudicis 6
religioni, & æquitati, Castrens. *cons. 127. num. 3. part. 1.* & plenius fuit firmatum in eadem decisione 13. Ianuarij, in qua fuit ponderata causa recedendi ab ipsa patris voluntate, & dispositione propter proximam causam succedendi pupillis, quam habebant Matthæus, & illius sorores, itaut benè Iudex fecerit in decernendo educationem matri, vt inde † remoueretur maligna spes succedendi, quæ causa exprimitur in *l. fin. C. vbi pupill. educ. deb. & l. 1. ff. eod. tit.* & Valenz. *cons. 36. numer. 35.* dicens † militare eandem 8
contra patruum, & quoscunque agnatos spem succedendi habentes.

Si verè de noua probatione ex processu remissoriali agatur, adhuc visum fuit deficere in concludenda patris voluntate pro educatione filiorum suorum in Ciuitate Tudertina; nam in testamento Alexandri nulla legitur prohibitio, sed potius permissio † propter relationem, quam habuit ad 9
testamentum Martij eius patris, vt in dicta decisione sub die 14. Aprilis fuit firmatum.

Et testes qui dantur, nempe Notarius de testamento Alexandri rogatus, & alijs tres testamentarij, nihil deponunt de patris voluntate post testamentum, † quæ transiuerit 10
in dispositionem circa loci educationem, prout necessarium est, *l. haredes palam, §. in testamentis, ff. de haredit. instit.* Bald. *in l. cum proponebatur numer. 5. ff. de legat. 2.* Ias. *in l. errore, num. 7. Cod. de testam.* Bald. *cons. 12. num. 3. lib. 2.* Cardin. Mantic. *de vlt. vol. lib. 12. tit. 16. num. 13.* Cæsar Manent. *decis. 59. num. 20. & seqq.* & quæ asseruntur per testes audiuisse ante rogitum testamenti, seu in actu testandi, nil conferunt, nisi in testamento coram testibus in sufficienri numero publicato legantur, quandoquidem omnia præsumantur enunciata per testatorem ad præordinandam non autem ad perficiendam dispositionem, † quæ suum esse recipit non ex discursu, sed ex conclusio- 11
ne per scripturam coram testibus rogatam, Oldrad. *cons. 119. num. 1.* Io. Andr. *in addit. ad Speculat. de instr. edit. §. compendiosè num. 31. in verb. ex parte, vers. sed fuit quæstio de facto*, Alber. *in l. hac consultissima, §. si quis autem num. 9. Cod. de testam.* Castren. *cons. 307. numer. 3. lib. 1.* Dec. *cons. 159. nu. 3.* Ruin. *cons. 15. n. 18. lib. 2.* & idem resoluit Rota coram Seraph. *decis. 1357. nu. 9. & 11.*

Neque obstat posse ea quæ † à testatore dicta fuere, & 12
à Notario omissa, quasi minus scriptum, & plus nuncupatum, per testes probari *l. quoties, §. 1. ff. de hæred. instit. l. cum auus, ff. de condit. & demonstr. l. errore, Cod. de testam.* Mantic. *de coniect. lib. 12. tit. 16. num. 1.* Seraph. *dec. 1302. num. 3. & 5. cum alijs alleg.*

Quoniam si testator intellexisset differentiam educandi filios penes alios, quàm ipsos tutores in testamento nominatos, obiectum posset habere colorem, verum testator non percepit, quod per legem prouisum fuerit vtilitati, & indemnitati minorum etiam contra † voluntatem parentum, 13
ne educarentur apud eos contra quos vrget maligna spes succedendi, nec ipse Notarius hoc intellexisse fatetur, & alij testes ad interrogatoria respondentes ignorant hanc differentiam, optimam rationem reddentes ipsos † non esse 14
iuris peritos; vnde cùm voluntas testatoris præcisa esset substantialis, vt deponit Notarius rogatus, ibi, *onninamente voglio che li miei figli siano appresso mia madre, fratello, e sorelle, & non appresso Signori Lotterij & madre, mentre non stà in casa mia con la detta madre mia*, & prædicta neque disponere aut obtinere possit in † præiudicium filiorum pu- 15
pillorum propter malignam spem succedendi, inde bene sequi-

quitur testatorem voluisse omni meliori modo prouidere,
16 ne Lotterij essent tutores, † quod potuit testator, nec
controuertitur tutela; cæterum quod voluerit id, quod
non intellexit nec potuit, non possunt dici omissa à Nota-
17 rio, tanquam vltrà, & præter voluntatem testatoris, †
quæ à potestate solet desumi, Bald. *in rubr. num.* 11. *C. de
contr. empt.* Crauett. *cons.* 112. *numer.* 11. Card. Mantic.
de contrac. lib. 4. *titul.* 9. *num.* 33. Rota *decis.* 555. *num.* 6.
par. 2. *recent.*

Prætereà si cùm voluntate concurreret etiam potestas te-
18 statoris, cùm legalis educatio † sit totaliter distincta ab
ipsa tutela, & bonorum administratione Lotterijs interdi-
cta, in qua Alexander dixit, *auuertite che questa è la mia
mente*, loquens de tutela, & bonorum administratione,
probatio hæc noua ex processu remissoriali substineri non
potest per viam declarationis, sed ex noua dispositione,
dum continet quid penitus distinctum, & separatum à di-
spositis in testamento, quod quidem repugnat naturæ de-
19 claronis, † quæ versatur circa aliquod verbum dubium,
si autem circa id, quod non erat dubium de iure, prout in
20 præsenti de tutela ad educationem, † quæ inter se sunt di-
uersa, Peregrin. *decis.* 28. *num.* 5. Morot. *cons.* 74. *numer.*
13. & tunc semper vim habet nouæ dispositionis, Castren.
in l. hæredes palam, §. *si quid post numer.* 4. *ff. de testamen.*
Becc. *cons.* 3. *num.* 44. Surd. *cons.* 129. *numer.* 29. Honded.
cons. 51. *numer.* 74. *lib.* 2. Caputaq. *decis.* 246. *part.* 1. quæ
21 noua dispositio † probari non potest minori numero te-
stium in testamentis adhiberi solito, *l. hæredes palam*, §. *si
quid post, ff. de testam. vbigloss.* distinguit de numero testium
respectu declarationis, & nouæ dispositionis; vt hoc postre-
22 mo casu † requiratur idem numerus, qui adhibetur in te-
stamentis, & cum gloss. transeunt Bart. *ibid. num.* 4. Bero.
cons. 127. *n.* 1. *lib.* 2. Surd. *eod. cons.* 129. *nu.* 29. *& cons.* 147.
nu. 11. Honded. *cons.* 51. *nu.* 76. *lib.* 2. Bellon. iun. *cons.* 7. *n.* 1.
Gratian. *discept.* 650. *nu.* 14. *&* 15.

Denique cessante probatione expressæ voluntatis Ale-
xandri patris, cætera quæ dicuntur de intemperie aeris, &
periculi bonæ valetudinis pupillorum visa fuerunt leuia, &
sublata ex decisione 14. Aprilis quæ reuidetur, & semper
23 † præponderat maternus affectus sollicitus de salute filio-
rum, cùm mater semper pro filiolis suis capiat bonum
24 consilium ad illos incolumes † conseruandos maximè in
in tam breui distantia, quæ tamen consideratione digna
habita non fuere in casibus relatis per Valenz. *in supradict.
cons.* 36. Et ita, &c.

* *Est supra in hac parte decisio* 589. *vbi alias decisiones in
hac causa annotaui.*

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO

Patriarcha Constantinopolitano.

Romana Officij Mandatariatus.

Die Lunæ 23. *Martij* 1637.

ARGVMENTVM.

Resignatio Officij venalis facta ab eo, qui illud obtinebat, quando non dicatur valida, itaut non substineatur, &c.

SVMMARIVM.

1 *Possessor de tempore motæ litis est manutenendus.*
2 *Possessio alicuius probari potest ex testibus.*
3 *Testis vnicus in iudicio manutentionis est sufficiēs, &* 18.
4 *Manutentio facilius conceditur, quando possessio est titulata.*
5 *Ius personale cum morte personæ extinguitur.*
6 *Locatio alicuius rei, quæ sub periculo vitæ alicuius manet, eo mortuo expirat locatio.*
7 *Possessio nulla alicuius, tertio non suffragatur.*
8 *Possessio regalium sine titulo numquam acquiritur in præiudicium superioris.*
9 *in Manutentionis summariissimo iudicio admittuntur etiam ea, quæ respiciunt petitorium, si perimant ipsam possessionem.*
10 *Possessionem omnem dicitur, quis amittere, si per integrum quadriennium tacuerit.*
11 *Prætensionem aliquam si quis habebat, si diu tacuerit, censendum est, quod putauerit se posse repelli.*
12 *Notarij simplex assertio sine testibus non probat.*
13 *Officiorum resignationes, quæ ad aliquem spectant, non tenent si careant, consensu illius.*
14 *Officia aliqua venalia, licet sint de sui natura alienabilia, ea tamen obtinentes non possunt de illis liberè disponere.*
15 *Nisi accedente consensu, & placito Domini directi.*
16 *in Fraudem alicuius aliquid non est perpetrandum.*
17 *Admissio non est necessaria ad euitandam vacationem per obitum.*
18 *Testis vnicus tunc probat in iudicio manutentionis, quando adsunt alij testes contraria deponentes.*
19 *Exceptiones contra personas testium in iudicio manutentionis non admittuntur.*
20 *Sed hoc est verum, quando non sunt probatæ, nec adsunt contrarietates, secus verò quando sunt incontinenti probatæ, & agitur de probatione priuilegiata.*

DECISIO DCV.

EMpto ab Antonio Cicognola de anno 1622. Mandata-
riatus Officio Curiæ Eminentissimi Cardinalis Vicarij
Vrbis, & resignatione obtenta declarauit se non habuisse,
nec habere in eo, nisi dudum nomen, sed illud spectare
ad D. Equitem Iosephum de Arpinis, qua sequuta declara-
tione, reseruatis sibi dominio, & possessione, dictus Eques
eidem Cicognolæ eiusdem officij emolumenta pro scutis se-
ptem singulis mensibus soluendis locauit. Verùm de anno
1626. Cicognola ab Vrbe recedente supradictus Eques ea-
dem emolumenta Francisco Margano sublocauit, in cuius
etiam fauorem reseruato D. Cardinalis consensu, dictum
officium se resignaturum promisit, sed cùm per D. Cardi-
nalem admissio resignationis fuerit denegata, ob contro-
uersam superuiuentiæ fidem ad remouendam omnem diffi-
cultatem Cicognola, Equite instante, è Neapoli ad Vrbem
redijt æstiuo tempore, vnde incidit in morbum, & proin-
de cognito vitæ periculo per D. Equitem, fuit vocatus No-
tarius ad se rogandum, tam de superuiuentia, quàm de of-
ficij resignatione absque aliquo consensu Cardinalis, & pau-
cis exinde diebus, Cicognola ex hac vita migrauit; cùm
autem D. Cardinalis prætenderet, officium ad sui fauorem
vacasse, in illius administrationem eumdem Marganum
subrogauit, qui à die obitus Cicognolæ anni 1626. vsque
ad annum 1628. officij emolumenta dicto Cardinali, ne-
mine reclamante persoluit, de quo officio ab eodem Car-
dinali fuit posteà prouisus Benedictus Ruggerius, qui il-
lud vsque ad annum 1630. pacificè possedit. Verùm Eques
resignationem officij validam prætendens, iudicium super
manutentione introduxit coram R. P. D. Cellio, qui D. E-
quiti mandatum de manutenendo concessit, declarauitque
per suam sententiam diffinitiuam, concessionem Cardina-
lis Margano factam esse inualidam, sed appellatione inter-
posita placuit dubitari, cui non esset dandum mandatum de
manutenendo, & Domini † responderunt Ruggerio pos- 1
sessori de tempore motæ litis, §. *text. in* §. *retinen. inst. de in-
terd.* Couar. *pract. quæst. cap.* 17. *nu.* 3. Greg. *dec.* 582. *nu.* 1.
Rota *dec.* 270. *nu.* 1. *par.* 1. *rec.* de illius autem possessione vi-
sum est constare, † tam ex testibus examinatis, *l. stipulatio* 2
ista, §. *hæc quoque, ff. de verb. oblig.* Dec. *cons.* 56. *nu.* 4. Cæs.
de Grass. *dec.* 10. *nu.* 13. *de caus. propr. & possess.* Rota *decis.*
131. *nu.* 2. *&* 4. *& dec.* 307. *nu.* 1. *&* 6. *par.* 1. *recent. & decis.*
220. *nu.* 2. *& decis.* 408. *nu.* 4. *par.* 5. licet vnicus † testis ad 3
hunc effectum sufficiat, * Rota apud Greg. *decis.* 160. *nu.*
3. *& decis.* 438. *num.* 2. Gratian. *discept.* 425. *nu.* 56. Quam
etiam ex litteris patentibus dicti D. Cardinalis per *text. in l.*
1. *vbi gloss. vers. & traditis*, Angel. *num.* 1. Alber. & Salic.
num. 3. *C. de donat.* Couar. *var. lib.* 3. *cap.* 16. *nu.* 12. Soc-
cin. *cons.* 55. *nu.* 5. *&* 8. *lib.* 1. Ex quibus etiam litteris Rug-
gerij possessio titulata ostenditur † quo casu facilius conce- 4
ditur manutentio, *cap. licet causam*, vbi Felin. *num.* 9. *de
probat.* Caputaq. *decis.* 336. *par.* 2.

Non obstat prætensa anterior possessio dicti D. Equitis
in exigendo emolumenta dicti officij tam ex persona ipsius
Cicognolæ, quàm ex persona Margani, quia cùm offi-
cium fuerit emptum in personam Cicognolæ cum decreto
ad fauorem dicti Equitis, vita functo Cicognola, expira-
uit cum eo omne etiam ius ipsius Margani dicti officij sim-
plicis conductoris, † cùm ius ipsorum esset personale ad 5
text. *in l. hæres, ff. de acquir. hæredit. l.* 4. *cum ibi not. & l. si
quis domum*, §. 1. *ff. locat.* clarum est enim, quod Marga-
nus solummodo poterat exercere officium vigore locatio-
nis dicti Equitis, quatenus † Cicognola cuius existeret 6.

iuxta

iuxta tradita *in cap. olim, vbigloss. verb. ea conditione, & verb. traditam, de restitt. spol.* per quæ iura possessio Margani nullo modo potuit suffragari ipsi Equiti aduersus Car-
7 dinalem directum Dominum, † cui officium iam fuerat liberè acquisitum per ipsius Cicognolæ obitum, Castrac. *de societat. officij cap. 2. nu. 2. & seqq.* Grat. *discept. 276. nu. 63.* Seraph. *dec. 468.* Rota *dec. 543. nu. 1. par. 2. rec.* Et certum est, quod apud D. Equitem nulla vnquam fuit dicti officij
8 possessio, ex quo à D. Cardinali non habuit titulum, sine † quo possessio regalium nunquam acquiritur in præiudicium superioris, Luc. de Penna *num. 2. C. de fundo limetrop. lib. 11.* Mohed. *de Magistrat. lib. 1. cap. 11.* & de possessione officij, Capic. *decis. 77.* Boer. *decis. 150. num. 10.*

Nec releuat, quod ista videantur respicere petitorium,
9 quia cùm perimant † ipsam possessionem visa sunt posse etiam opponi in iudicio summarijssimo manutentionis, vt benè per Bald. *in cons. 141. num. 3. lib. 1.* Accedente præsertim, quod cum Eques postea sciuerit officiũ prędictum post obitum Cicognolæ non solum fuisse à D. Cardinali Margano locatum, sed etiam posteà venditum Benedicto Ruggerio, & per integrum quadriennium tacuerit, videtur agno-
10 uisse bonam fidem † ac omnem, si quam habuisset possessionem amisisse, *l. 3. §. in admittenda, l. si id quod, §. fin. ff. de acquir. poss.* Crauett. *cons. 127. nu. 1.* Natta *cons. 522. nu. 15. in fin. & nu. seq.* Menoch. *de retin. remed. 3. nu. 34. vers. declaratur*, Rota *dec. 17. nu. 13. & dec. 28. nu. 2. & dec. 581. nu. 1. par. 1. & dec. 712. num. 4. par. 4. duers.* Caual. *decis. 625.*
11 *num. 12.* Censendum est enim, † quod dictus Eques sic acquiescendo putauerit se posse repelli, Bart. *in l. 1. §. huius autem interdicti, num. 3. vers. secundo modo, ff. vti possidetis*, Rota apud Mantic. *decis. 95. num. 5.*

Non obstat asserta resignatio Cicognolæ ad fauorem
12 Margani; tum quia non iustificatur, † nisi ex simplici Notarij assertione sine testibus, quæ non probat, Put. *decis. 5. lib. 3. in correct.* Rota *decis. 624. numer. 10. part. 1. re-*
13 *cent.* tum etiam, quia caret decreto, & præsentia † dicti Cardinalis Vicarij, prout de iure requiritur, Boer. *dec. 149.* nam licet verum sit, quod huiusmodi officia sint de sui na-
14 tura † alienabilia, ea tamen obtinentes non possunt de illis liberè disponere ad text. *in l. ex pluribus*, vbi Bart. *num. 1. ff. de adim. & peric. tut.* Gozad. *cons. 58. numer. 2. & fuit resolutum in Conchen. officij Notariatus 22. Martij 1634. coram bon. mem. Litta*, sed tantum accedente consensu,
15 † & placito Domini directi, quod potest ex iusta, & rationabili causa denegare, vt quia fiat alienatio in fraudem immine ntis v acationis, prout euenit in casu præsenti ad text. *in cap. 2.* vbi Franch. *num. 2. de renunciat. in 6.* Gonzal. *ad reg. 8. glos. 6. §. 11. num. 23. & 24.* Castrac. *de societat. cap. 40. nu. 43. & 44.* Seraph. *decis. 1294. num. 5. & fuit resolutum in alleg. Conchen. Notariatus 26. Nouembris 1604. coram bo. me. Litta.*

Nec releuant testes super instantia admissionis asserentes se audiuisse ab Odoardo Tibaldesco, quod D. Cardinalis ordinauerat, vt darentur litteræ patentes, constito de superuiuentia Cicognolæ, quia quando etiam hoc esset verum, reperto quod Cicognola de eo tempore erat infirmus, vel etiam de imminenti infirmitate probabili suspectus, vt ex fide Parochi, & Aromatarij summ. nu. 4. & 5. suspensa fuit admissio, ac etiam expeditio litterarum, & quidem
16 meritò quia aliàs id factum fuisset † in fraudem manifestam D. Cardinalis, vt posteà euentus docuit, ex quo Cicognola attenta aeris mutatione, & insalubritate infra paucos dies de eo morbo decessit, latè Zacch. *q. de Madel. legal. lib. 5.*
17 *cap. 4. quæst. 5.* nec autem † admissio erat necessaria ad euitandam vacationem per obitum, Mastr. *de Magistr. lib. 1. cap. 13. num. 10. & seqq.* Azor. *instit. moral. part. 3. lib. 8. cap. 7. quæst. 4. vers. ipsis verò*, Sanch. *cons. moral. lib. 2. cap. 1. lib. 38. num. 7.* Seraph. *decis. 389. num. 3.*

Et ita vtraque parte, &c.

¶ *Infra in hac parte habetur altera decisio in eadem causa sub die 1. Iulij 1637. coram eodem Reuerendiss. Panzirolo, est decisio 615.*

ANNOTATIO.

* Tunc enim hæc conclusio, quod vnicus testis sufficiat in iudicio manutentionis, sibi vsurpat locum quando in-
18 † contrarium non adsunt alij testes, secus verò si adsint diuersa deponentes, quia tunc testi vnico non est credendum, neque in summarijssimo possessorio, vt ex Io. Andr. *in cap. auditis, num. 3.* & Innocent. *ibid. nu. 4. de præscript.* firmauit Rota coram bon. mem. Buratt. *decis. 591. nu. 4. &* 5. & nuper respondit *coram R. P. D. Cerro*, mihi mirum in modum caro ob eius summam virtutem, ac ingenuitatem incomparabilem, &c. *in causa Bononien. Bonorum 17. Iunij 1641. §. nec releuat, quod in iudicio manutentionis sufficiat vnicus testis, &c.* Vbi etiam respondetur ad illam aliam conclusionem † in hac materia, quod exceptiones 19
contra personas testium in iudicio manutentionis non admittuntur, Rota coram bo. me. Cardin. Seraph. *decis. 392. num. 2.* quia hoc est verum, quando non sunt probatæ, nec adsunt contrarietates, vt notat Gemin. *in cap. 2. §. fin. de testib.* vbi omnes, † sed secus est, quando incontinen- 20
ti probantur, & agitur de probatione priuilegiata facienda per vnicum testem, tunc enim proculdubio veniunt admittendæ exceptiones etiam in iudicio manutentionis, requiritur enim, quod nihil releuans deducatur, vt egregiè distinguendo firmauit Rota *in Boian. pensionis 17. Octobris 1600. coram bon. me. Reuerendiss. Penia olim Rotæ Decano, quæ decisio erit inter eius à me in dies imprimendas 687.* & si iam impressam desideras, est apud Marches. *de commiss. tom. 1. tit. de commiss. appellat. in caus. pens. part. 1. §. 2. num. 5. fol. 618.* quam refert, & sequitur idem Marches. *loc. citat. fol. 590. num. 88.*

Paulus Rubeus.

R. P. D. PANZIROLO,

Patriarcha Constantinopolitano.

Firmana Pecuniaria.

Die Lunæ 30. Martij 1637.

ARGVMENTVM.

Remissoria non conceditur ad probandum id, quod aliter potest probari, & nec conceditur ad probandum id, quod postquam est probatum, non releuat, &c.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria non datur ad probandum id, quod posteà probatum non releuat, & num. 14.*
2 *Probatio per testes id non eget, si illud statuto cautum reperiatur.*
3 *Debitor soluens non de propriis pecuniis, an possit soluere pro ea causa, quæ magis ei placuerit, ista materia est valde dubitabilis.*
4 *per Testes non est opus id probare, quod constat ex scripturis.*
5 *Remissoria non est opus ad probanda computa prout iacent in libris tam in actis exhibitis.*
6 *Remissoria denegatur, si petatur ad euitanda fundata decisionum in causa factarum.*
7 *ad Iudicem, & non ad testes spectat iudicare.*
9 *Operari quisque præsumitur secundum rectam rationem, & citra culpam.*
10 *Articuli reiciuntur, & remissoria denegatur stante inueri similitudine, & num. 8.*
11 *Remissoria non conceditur ad probandum id, quod pars aduersa non negat, sed admittit.*
12 *Scripturis aliquibus an sit adhibenda fides, hoc spectat determinare ad Iudicem, & non ad testes.*
13 *Libris aliquibus, vtrum sit credendum non pendet à depositione testium, sed à Iudice.*
15 *ex Scripturis ea, quæ patent non egent probatione testium.*
16 *Fideiussor non tenetur vltra ea, pro quibus fideiussit.*
17 *Articulus irreleuans non admittitur.*
18 *Fama non potest prænalere veritati.*
19 *Prohibitum aliquid si sit alicui, ex hoc necessario non sequitur quod id, ille minimè fecerit.*
20 *Remissoria semper denegatur, quando solum petitur ad defatigandum aduersarium non dato fumo pro exclusione calumniæ.*

21 *Re-*

21 *Remissoria non denegatur ex solo capite euitandi motiua decisionum in causa factarum.*
22 *Remissoria conceditur etiam in gradu restitutionis post sententias Rotales præuijs decisionibus emanatis.*
23 *Remissoria tunc non conceditur ex causa euitandi motiua decisionum, quando non datur fumus pro exclusione calumniæ, vel adest inuerisimilitudo, vel quid simile.*
24 *Remissoria, quando petitur, tunc suspicio calumniæ ex conceptione articulorum augetur, si concepti ad euitanda motiua decisionum in causa factarum.*
25 *Lites non debent esse immortales.*
26 *Remissoria non debet peti ad magis defatigandum aduersarium.*
27 *Remissoriæ petitionem Rota non audit, quando petitur, ad effugiendam litem immortalẽ, & vt pars defatigetur.*
28 *Remissoria non conceditur, quando eam petens potuit iam viam sternere veritati.*
29 *Testium examen iuxta secundum indulgetur, & ideò multò minus tertium, vel quartum, nu.* 30.
31 *Remissoriæ iterata petitio tunc est penitus frustratoria, quando noui articuli continent idem, quod erat expressum in alijs.*
32 *Et hoc procedit quamuis noui articuli aliquid plus viderentur continere, quod inspecta prima significatione verborum apparerent diuersi a primis.*
33 *Remissoriæ petitionem Rota aliquando solet reijcere, ex eo quia iam semel fuit concessa, & hoc quamuis simus in prophanis.*
Calumnia præsumitur, quando quis iteratam petit remissoriam, nu. 33.
34 *Remissoria nullatenus conceditur ob suspicionem calumniæ, & hoc maximè si sit vehemens.*
35 *Et hoc procedit siue simus in causa prophana, siue ecclesiastica, & in quacunque instantia.*
36 *Articuli, quando sunt releuantes ex sola præsumptione calumniæ non denegatur remissoria.*
37 *Calumniæ præsumptio in petitione remissoriæ cessat ex vnico tantum articulo releuanti.*
38 *in Remissoriæ petitione tunc cessat præsumptio calumniæ ex articulis, seu articulo releuanti, quando datur etiam aliquis fumus pro d. calumniæ exclusione.*
39 *Remissoria, tunc ex vnico articulo releuanti conceditur quando ille est valens ad obtinendam victoriam causæ.*
40 *Remissoria in materia beneficiali vt concedatur, quid sit necesse remissiuè.*
41 *Articuli, quando non sunt releuantes pro victoria causæ non admittuntur.*
42 *Probatio, quæ non est profutura, si admitteretur, potius dispendium, quàm commodum afferret.*
43 *Probatio ea non est admittenda, quæ probatum non releuat.*
44 *In iudicijs quidquam frustratorium non est admittendum.*
45 *Remissoria si concederetur, quando articuli non sunt releuantes, nihil aliud fieret, nisi quod tempus contereretur.*
Et miseri litigantes, tædio, & expensis vexarentur, dum ad inanes probationes conuerterentur.
46 *Remissoriam Rota ex inueterato stylo nunquam solet concedere, quando aliquid alia possibili via potest probari.*
47 *Et hoc vt parcatur laboribus, & maximis sumptibus, quæ fiunt in eis prosequendis, & ne lites fiant immortales.*
48 *Remissoria nunquam conceditur, quando aliquid per testes probari potest.*
49 *Cæsar de Gras. dec.* 1. *nu.* 8. *&* 9. *de dilat. qualiter veniat intelligenda, & nu.* 48. *&* 49.
50 *Remissoriam in casu probationis faciendæ per scripturam, tunc Rota solet concedere, quando scriptura est deperdita.*
Vel agitur de coadiuuandis probationibus iam in causa factis.
52 *Remissoria non solet denegari, quando aliquid partim per scripturas, & partim per testes doceri potest.*
53 *Probationes non sunt coangustandæ ad scripturas.*
54 *Rota solet esse procliuior in concedendis remissorijs, quando causæ reperiuntur commissæ cum clausula*, appellatione remota.
Et hoc propter præiudicium quod fieret parti, si eæ probationes denegarentur.
55 *in Remissorijs concedendis licet Rota non soleat multiplicare in disputationibus, tamen secus obseruatur, si causa reperiatur commissa*, appellatione remota.
56 *in Remissionis petitione an adsit calumnia, necne in hoc plurimum pollet religio inaicantis, qui omnibus benè pensatis, & sic concipere eam, vel non concipere.*

DECISIO DCVI.

DOmini resoluerunt, non esse dandam remissoriam propter articulorum irreleuantiam, cùm receptissima sit conclusio, quod remissoria non conceditur † ad probandum id, quod posteà probatum non releuat, *l. ad probationem, C. de probat.* Cassad. *dec.* 2. *de dilat.* Verall. *dec.* 66. *par.* 3. Mohed. *dec.* 5. *nu.* 5. *de probat.* Seraph. *dec.* 1364. *nu.* 2. & aliàs passim. 1

Et discutiendo singulos articulos, primus est visus omninò irreleuans, quia dum Ciuitas Firmana, seu Paccaronus intendunt probare solitum eligendi regulatores, qui præsunt redditibus Ciuitatis, & modum, quem tenent debitores in soluendo pro liberatione obtinenda; totum hoc admittitur à Sauino, & non eget probatione † testium, 2 cùm circa modum eligendi dictos regulatores extet statutum Ciuitatis lib. 2. rubr. 2. & quod ad ipsorum officium reperiatur dispositum d. lib. 2. rubr. 19. & circa officium Cancellarij in adnotatione solutionum, reperiatur dispositum in eodem lib. sub rubr. 9. ad tradita per Rot. *decis.* 314. *sub nu.* 1. *vers. prout etiam par.* 1. *recent.*

In secundo articulo continetur, quod quando depositarij sunt debitores ex pluribus, & diuersis causis, soliti sunt soluere in eam, quæ magis ipsis placuerit; sed quicquid dicendum sit in debitore soluente de proprijs pecunijs, materia visa † est admodum dubitabilis in casu præsenti, in quo 3 non solum agitur de præiudicio Bentiuoli conductoris, sed etiam Sauini fideiussoris, cui frumentum proueniens ex depositaria secundi anni, videtur specialiter affectum. Etenim hoc etiam semoto Domini ponderarunt, quod cùm singulæ partitæ reperiantur descriptæ in libris cum sua data, & relatione ad receputas, & ad ordines Grasseriorum, non est † 4 opus probare per testes, quod constat ex scripturis, Felin. *in cap.* 1. *nu.* 4. *de probat.* Ægid. *dec.* 9. *&* *dec.* 384. Rota *dec.* 6. *de probat. &* *dec.* 10. *nu.* 6. *de offic. de leg. in nouis, & in recen. dec.* 271. *nu.* 2. *par.* 5. & alibi passim.

Et propter hanc etiam rationem redditur irreleuans tertius articulus continens modum factæ descriptionis in libris Regulariæ super solutionibus à Leonardo factis, qui modus non indiget remissoria, dum computa † prout iacent 5 in libris iam in actis exhibita reperiuntur, & quamuis in hoc articulo prætendatur rationes dati, & accepti fuisse descriptas de consensu Bentiuoli conductoris; attamen cùm extent regulatorum ordines, & descriptio reperiatur facta in ipsorum executionem, ac ab officiali, ad hoc etiam munus deputato, clarè visum est articulum fuisse confictum solum ad euitanda † fundamenta decisionis, quo casu re- 6 missoria venit deneganda, * Greg. *decis.* 211. vbi alias resolutiones Rotales allegat Rota *dec.* 325. *num.* 22. *lib.* 5. *recen. & fuit resolutum in Mediolanen. bonorum* 9. *Maij* 1597. *coram bo. me. Card. Hieronymo Pamphilio.*

Quartus verò, quod Leonardus magis dilexerit Sauinum, quam Paccaronum, visus est spectare ad Iudicem, † 7 non ad testes, qui non debent iudicare, Franc. Curt. *de testib. nu.* 100. Farinac. *conf.* 40. *nu.* 32. *lib.* 2. Rota *dec.* 233. *nu.* 6. *in fin. par.* 3. ad effectum denegandi remissoriam, Rota *d. dec.* 593. *nu.* 1. *&* 3. *par.* 4. *rec.*

Vltra quod articulus continet inuerisimilitudinem, † 8 dum in eo dicitur, quod Bentiuolus ob maiorẽ dilectionem erga Paccaronum, voluerit potius consignare frumentum in causam primæ conductionis ad eius liberationem, quàm in causam secundæ, pro qua Sauinus fideiusserat, præsumendum est enim, † quod vnusquisque operatur secundum re- 9 ctam rationem, & citra culpam, ad trad. per Bald. *in conf.* 112. *nu.* 1. *post med. vers. item, quod ista dispositio lib.* 3. & stante inuerisimilitudine reijciuntur articuli, † & denega- 10 tur remissoria, *c. quia verisimile, de præsumpt.* Rota *dec.* 23. *de testib. in antiq. & coram Greg. dec.* 414. *nu.* 3.

In quinto articulo prætenditur probare, quinam fuerunt Cancellarij, & Regulatores de anno 1629. 1630. & 1631. & quod illi fuerint electi, & ipsorum scripturis præstita semper fides, quod totum pro parte Sauini, † non controuer- 11 titur, sed admittitur, & cùm de supradicta electione, & de ipsorum scripturis clarè constet, non pertinet ad testes,

12 sed ad Iudices determinare, † quæ fides sit illis adhibenda per iura superius allegata.

Et sic pariter tollitur sextus articulus, qui continet fidem dandam libris Regulariæ, quæ à Sauino nullatenus impu-
13 gnatur, præterquam quod, † nec etiam pendet à depositione testium, an libris sit fides adhibenda, sed à Iudice.

In septimò, & octauò prætenditur probari quantitas frumenti, quæ dicitur remansisse in prima depositaria, sed
14 hoc licet probatum, † non releuaret, etenim ad effectum, vt dictum residuum frumenti diceretur transfusum de prima in secundam Depositariam, damno, & periculo Sauini fideiussoris, necesse esset, quod Bentiuolus in fine primæ conductionis reddidisset computa, prout tenebatur ad hoc, vt constito de dicti residui quantitate, & qualitate, posset illud posteà à Regularibus Ciuitatis recognosci, mensurari, ac de eo partita creari ad creditum secundæ depositariæ, quod tamen adimpletum non fuit, vt iam Rota firmauit.

Nonus articulus continet bannimenta, & manifestationes frumentorum factas in vim dictorum bannimentorum,
15 quæ omnia cùm pateant ex scripturis, † non egent probatione testium, vt supra probatum fuit, vltra quod materia huius articuli visa est nihil conferre ad causam, quia quæcumq; manifestatio frumenti primæ depositariæ facta à Bentiuolo, non fuisset apta nocere Sauino fideiussori, qui solum
16 teneri voluit de eo † frumento, quod probatur fuisse effectiuè consignatum in secunda depositaria, per ea quæ tradit Surd. *cons.* 326. *n.* 6. *vers. his tamen non obstan. & per tot.*

Deputatio verò Sauini in Grasserium de anno 1629. quę continetur in decimo articulo, constat etiam ex scripturis, nec pariter ab ipso Sauino controuertitur, & quatenus ex hac deputatione prætendatur probari scientiam quantitatis
17 frumenti veteris in Sauino, articulus fuit † habitus irrelevans, ex quo exactio rationum, ac computorum, non ad Grasserios, sed ex dispositione statuti spectat ad Regulatores, inter quos de dicto anno 1629. erat ipse Paccaronus, vt iam Rota firmauit.

Bona fama Bentiuoli in fine primæ conductionis, de qua
18 loquitur decimus articulus, † non potest prævalere veritati, *iuxta l.* 3. §. *si Titij*, & ibi notat. per Bald. *ff. de negot. gest.* Greg. *decis.* 279. *num.* 14. Præsertim, cùm de d. anno non reddiderit rationem, & posteà repertus fuerit debitor occasione primæ administrationis.

Articulus duodecimus visus est, quod nihil conferat ad causam, dum continet, quod frumenta asseruantur in foueis, & ex illis non amouentur, nisi de ordine Grasseriorũ, & pro beneficio publico, ad effectum ea distribuendi, ex quo
19 enim aderat prohibitio non amouendi, † non sequitur necessariò, quod clam frumentum à Bentiuolo non potuerit amoueri, ac amotũ in particulares vsus consumi, contra ordinationes Ciuitatis, prout dicendum est fuisse consumptũ, dum de ipsius deficientia constat; nec ex quo prohibita erat illius amotio à foueis, licet inferri ad transfusionem residui primi anni in secundum, cùm pro hoc debuisset præcedere mensuratio, ac recognitio qualitatis à Regularibus facienda, vt supra dictum est in septimo, & octauo articulo.

Vltimus denique articulus, in quo continetur Bentiuolum decoxisse de tempore secundæ conductionis, visus est pariter non releuare, nam quatenus prætendatur decoctionem prouenisse ex debito secundæ conductionis redditur aperte falsum, quia cùm vigore dictæ secundę conductionis non teneretur tradere, nisi frumentum in ea receptum, vt clarè patet ex partitis, sequitur manifestè, quod decoctio sit adscribenda debito primæ depositariæ, non autem secundæ,
20 & sic de primo ad vltimum visum est, quod materia † articulata sit calumniosa, & solum ad Sauinum defatigandum, quo casu remissoria semper denegatur, non dato fumo pro exclusione calumniæ, Cassad. *decis.* 3. *num.* 1. *de dilat.* Caputaq. *dec.* 56. *nu.* 3. *par.* 3. quos refert, & sequitur Rota *d. dec.* 593. *sub nu.* 5. *vers. & licet par.* 4. *rec.*

Et sic parte vtraque, &c.

ANNOTATIO.

Prædictam tamen conclusionem intellige, quod ex solo capite tollendi motiua † Decisionum in causa factarum, nisi aliud concurrat, nullatenus solet denegari remissoria, 21 vt coram bo. mem. Reuerendiss. Coccino firmauit Rota *in causa Turdonen. Præposituræ* 1. *Decemb.* 1600. *& coram eod. in Portugallien. pensionis* 23. *Martij* 1607. *sunt inter eius impress. dec.* 10. *nu.* 7. *&* 338. *nu.* 2. *&* 3. *& recentiùs respondit coram eodem Reuerendiss. D. Patriarcha Panzirolo in causa Valentina iuris sedendi* 15. *Martij* 1638. §. *nec releuat, quod remissoria tendat ad tollenda motiua decisionum in hac causa factarum, quoniam ex hac sola suspicione non solet denegari remissoria, &c.*

Non esset enim res noua asserere, quod remissoria con- 30
cedatur etiam in gradu restitutionis † in integrum post sen- 22
tentias Rotales præuijs decisionibus emanatis, Caputaq. *decis.* 67. *par.* 3. Simonett. *decis.* 67. *incip. An petenti, lib.* 1. *& fuit dictum in vna Caurien. iurisdictionis* 26. *Febr.* 1587. *coram bo. me. Reuerendiss. Oriolen. & in Bononien. simulationis contractus* 4. *Februarij* 1602. *coram bo. me. Card. Mellino, & in Firmana fideiussionis* 4. *Februarij* 1611. *coram bon. Card. Caualerio, est inter eius impress. decis.* 170. *nu.* 2. & iste est stylus Rotæ, vt testatur D. Theodosius Rubeus Pater meus *in suis Singular.* Rot. Roman. *part.* 2. *circa Styl. & Obseruat. in verb. Remissoria*, §. 4.

Sed quando vltra dictum caput euitandi scilicet motiua
decisionum in causa factarum, † concurrit aliud, prout 23
in casu præsentis decisionis Reuerendiss. D. Patriarchæ ve- 31
luti quia non datur fumus per exclusione calumnię, vel quia adest inuerisimilitudo, nam in his terminis materiæ præsumuntur imaginariæ, ad euitanda d. motiua, quo casu remissoriæ probatio nullatenus indulgenda est, vt perpendit Rota coram bo. me. Card. Pamphil. *in Mediolanen. bonorum* 9. *Maij* 1597. *& coram bon. me. Card. Lancellott. in Vlixbonen. iuris conferendi* 7. *Februarij* 1607. *coram bo. me. Coccino in causa Vicen. Collegij* 13. *Februarij* 1634. *vbi plures decisiones allegantur, & nuper fuit dictum coram R. P. D. meo Ghisilerio in causa Calaritana Primatus* 14. *Iunij* 1638. §. *inuerisimile enim est, vers. nullus datur fumus, & quando articuli ad euitandas rationes Decisionum Rotalium, &c. & coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano in causa Corduben. decimarum de Lucena* 13. *Maij* 1639. §. *concurrit, quod in partibus, vers. & istos articulos modo produxerunt ad elidenda motiua tot decisionum, &c. cum aliys ibi adductis, & deinde ita etiam fuit responsum coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Cardin. Verospio in celebri causa Toletana decimarum de Capilla* 4. *Iulij* 1640. §. *sed plura visa fuerunt, vers. & poterat in his nouis articulis considerari etiam suspicio calumniæ, dum illi fuerunt dati post editam decisionem, &c.* 33 34

Est etiam animaduertendum, quod suspicio calumniæ ad
effectum impediendi causæ † expeditionem augetur ex ip- 24 35
sa conceptione articulorum facta ad euitanda fundamenta decisionum Rotalium, nam hoc casu cum meritò dubitari possit, quod remissoriæ petitio cum talibus articulis sit facta non ad alium finem, quam † ad litem immortalem 25
faciendam contra *l. properandum est ne lites fiant immortales, Cod. de iudic.* & ad aduersarium † vlterius defatigan- 26
dum, vt optimè ratiocinatum habetur coram Reuerendiss. Vrgellen. *decis.* 462. *n.* 3. *& seq.* tunc enim Rota tanquam surda non audit talem † iniustam petitionem, & maximè 27
si simus in vltima instantia, & iam † dudum pars facilè po- 28
tuit viam sternere veritati, prout in his terminis aduertit Caputaquen. *d. decis.* 63. *nu.* 1. *par.* 3. Put. *decis.* 195. *lib.* 1. *in correct. & fuit dictum coram bo. me. Card. Mantic. dec.* 61. *nu.* 5. *& coram bo. me. Coccino in Astoricen. residentiæ* 6. *Iunij* 1616. *& coram eodem in Cæsaraugust. distribut. est supra in hac parte decis.* 235. *num.* 9. *Et nuper coram Reuerendiss. D. Patriarcha Panzirolo in causa Cæsaraugustana Distributionum* 10. *Februarij* 1640. *in fin. vers. non tendere ad alium finem, quam ad litem immortalem faciendam, &c.* & magis in his terminis *coram Reu. P. D. meo Bichio in causa Feretrana alimentorum* 19. *Nouembris* 1639. *& coram R. P. D. meo Carrillo in Corduben. decimarum* 5. *Julij* 1638. *vers. quæ suspicio augetur ex conceptione articulorum ad euitanda fundamenta Decisionum, &c. & coram eodem in Hispalen. decimarum de Almonte* 28. *Iunij* 1641. *vers. materiam articulatam esse omninò imaginariam, cùm saltem indirectè tendat ad infrigenda fundamenta Decisionum in causa factarum, &c. & coram eodem Reu. P. D. Bichio in causa Camerinen. pensionis* 4. *Maij* 1640. *vers. eo minus post emanatas decisiones ad quarum fundamenta euitanda, & causam in longum protrahendam, &c.* Vbi etiam dicitur, quod dicta conclusio proculdubio procedit, quando pluries atque pluries † fuit iam concessum testium examen, cùm 29
regulariter vix secundam concedatur, Seuer. *de remissor. cap.* 6. *num.* 2. Boccac. *eodem tractat. cap.* 3. *num.* 27. *& fuit dictum coram san. mem. Greg. XV. decis.* 367. *nu.* 2. *& coram*

Cocci-

Coccino supra in dicta dec. 235. nu. 1. & coram bon. me. Francisco Vbaldo in Turritana palatij 28. Iunij 1613. & anteà coram eodem in Firmana Altaris 15. Iunij 1612. & coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano in Verulana fideicommissi 20. Nouembris 1634.

30 Vnde multò minus tertium, † vel quartum examen indulgendum venit, Io. Monach. *in cap. cupientes, nu. 58. de elect. in 6.* Oldrad. *cons. 311. in princip. & in fin.* Card. *in Clem. sæpè, vers. & quia notab. 13. de verb. signif.* Rota *decis. 16. de testib. in nou.* Caputaquen. *decis. 162. part. 1. & decis. 50. par. 3. & fuit resolutum coram bon. mem. Bubalo in Ragusina matrimonij 10. Martij 1578. & coram bo. me. Cardin. Platto in causa Veneta Illegitimitatis 23. Iunij 1589. & coram bon. me. Orano in Pampilonen. decimarum 15. Iunij 1598. & coram bon. mem. Reuerendiss. Penia in causa Caputaquen. Vnionis 20. Maij 1594.* in quibus casibus licet causæ ad effectum remissoriæ essent prophanæ, nihilominus propter remissoriam aliàs concessam, fuit denegata eius iteratio.

Et hoc præcipuè procedit, quando noui articuli continerent idem, quod erat expressum in antiquis, tunc † enim 31 est penitus frustratoria petitio secundæ remissoriæ propter rationem, *text. in auth. at qui semel, C. de probat.* & notant ibi Doctores, *& in cap. fraternitatis ext. de testib.* vbi Abb. *num. 8.* Innoc. *nu. 2.* Io. Andr. *nu. 9.* Felin. *num. 12.* Anchar. *in clemen. 2. nu. 10. cod. titul. de testib.* & ibi etiam Vitalin. *num. 122.* & id habet locum, quamuis noui arti- 32 culi viderentur aliquid † continere, quod inspecta prima significatione verborum apparerent diuersi à primis, dummodo in substantia, & effectu ab illis non differant, & voluit Abb. *in d. cap. fraternitatis, nu. 9.* Vitalin. *in d. clem. 2. nu. 129.* Oldrad. *cons. 144. nu. 14.* Gabr. *de testib. concl. 21. nu. 17. & solidè fuit ponderatum coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Cardin. Verospio Iun. in causa Toletana decimarum de Capilla 4. Iulij 1640. & deinde coram Reuerendiss. P. D. meo Patriarcha Panzirolo in causa S. Angeli Lombardorum iurisdictionis 26. Aprilis 1641. vers. maior specificatio, & distinctio consistit in solo cortice verborum, & articuli noui idem continent, quàm in antiquis, &c.* Et 33 ratio est, quia præsumitur calumnia, † Vestr. *in prax. lib. 6. cap. vltim. nu. 4. cum alijs relatis supra in d. decis. 235.* 34 *num. 2.* Et quando intrat talis præsumptio, & maximè † si sit vehemens, desperari potest de tali concessione, Cas- 35 sad. *dec. 3. nu. 1. de dilat.* & hoc procedit, siue † simus in causa prophana, siue Ecclesiastica, & in quacumque instantia, Felin. *in cap. fraternitatis nu. 3. de probat. & in cap. de cætero nu. 12. de re iudic.* Roman. *cons. 273. in fin.* & dixit Rota *in Virdunen. Canonicatus 9. Iunij 1597. coram bon. memor. Reuerendiss. Pacen. & in Iudens. beneficij 9. Iunij 1595. coram Cordub. est decis. 620. nu. 3. par. 4. diuers. & in recent. decis. 571. sub nu. 2. par. 2. & coram sanct. mem. Gregor. XV. decis. 414. nu. 8.* Et prædicta conclusio in tantum amplia, vt procedat etiamsi articuli sint releuantes, *vt fuit resolutum coram bon. me. Robusterio in causa Caurien. iurisdictionis 26 Februarij 1587. & coram bon. me. Card. Seraphin. in causa Cæsaraugustana Cabimentorum 14. Martij 1603. est dec. 1460. nu. 1. inter eius impress. & nuper coram R. P. D. Bichio in dict. Camerinen. pensionis 4. Maij 1640. post princ. vers. etiamsi articuli sint releuantes.*

Nec quidquam facit, si replicetur, quod quando articu- 36 li sunt releuantes † ex sola præsumptione calumniæ remissoria non denegatur, Bellam. *decis. 624. & fuit dictum coram bo. me. Card. Lancellott. in Virdunen. fructuum 16. Nouembris 1605. & coram bon. me. Card. Verosp. sen. in Elboren. fructuum 28. Iunij 1618. & recentius coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Cardin. Verosp. Iun. in Tarentina Vigesimæ 5. Iulij 1638. §. vlt. vers. cùm satis esse non possit sola præsumptio, seu suspicio, &c.* Imò quod petitæ remissoriæ ces- 37 set præsumptio calumniæ † ex vnico tantum articulo releuanti, itaut ea veniat concedenda, habetur apud Cassador. *decis. 5. de sequestrat. poss. & fruct. & fuit dictum coram bo. me. Dunozetto in Toletana decimarum 4. Decembris 1615. §. & eo magis visa fuit concedenda, &c. & coram bon. me. Card. Virili in Meleuitana Prioratus Nauarræ 11. Ianuar. 1627. est supra in hac parte decis. 473. nu. 3. & coram bo. me. Card. Verospio decis. 740. nu. 1. par. 3. recent. & coram bon. me. Andrea dec. 38. nu. 4. & coram R. P. D. Queipo decis. 18. nu. 1. in seq. part. & coram bon. me. Motmanno dec. 177. nu. 1. ead. part. cum alijs infinitis, & recentius fuit resolutum coram R. P. D. meo Carillo in causa Brixinen. seu nullius iurisdictionis 19. Nouembris 1638. §. & licet fuerit replicatum, vers. & propterea intrat vulgaris conclusio, quam Rota semper sequitur, vt data releuantia vnius articuli detur remissoria, quoad omnes.*

Quia dicta conclusio non est ita simpliciter vera, sed ita demum quando † cum ipsa releuantia articulorum, datur 38 etiam aliquis fumus pro exclusione calumniæ, aliàs secus, Cassador. *d. dec. 3. nu. 12. de dilat.* Verall. *dec. 56. n. 3. par. 3. & fuit dictum coram bo. me. Martin. Andrea in causa Hispalen. præeminentiarum 15. Decembris 1617. est decis. 593. nu. 5. par. 4. recent. & coram bo. me. Reuerendiss. Ortembergo in causa Burgen. Sepulturæ 21. Aprilis 1600. & coram bo. me. Coccino in Auersana funeralium 30. Aprilis 1635. est decisio 574. n. 7. supra in hac par. & coram eodem in causa Cremonen. pensionis 4. Maij 1635. est decisio 41. nu. 40. infra par. 3. à me select. & benè colligitur ex præsenti decisione in fin. & recentius coram R. P. D. meo Ghisilerio in causa Calaritana primatus 14. Iunij 1638. §. supradictis accedit, vers. eoque magis, cum nullus detur fumus, quo casu denegatur remissoria etiamsi calumnia non sit vehemens, & quod articuli sint releuantes, &c.*

Et id, quod est dictum vt ex vnico tantùm articulo releuanti Rota solita sit concedere remissoriam, quoad omnes, hoc est intelligendũ, præter requisitum fumi pro exclusione calumniæ, vt dictus articulus † sit talis, & adeò potens, 39 vt sit sufficiens ad obtinendam palmam parti, & ita tenet Rota, *& fuit resolutum in pluribus causis, & præsertim coram bon. me. Cardin. Pamphilio in Veronen. exemptionis 4. Maij 1594. & coram bon. me. Card. Mantic. in Papien. matrimony 27. Februarij 1595. est decisio 312. num. 2. inter eius impress. quæ est replicata in par. 4. diuers. decis. 726. nu. 1. & coram R. P. D. meo Ghisilerio in Bononien. dismembrationis 11. Decembris 1634. est decisio 315. numer. 2. infra in seq. part. & coram bon. me. Reuerendiss. Coccino in Hispalen. dimidiæ portionis 17. Decembris 1635. & 14. Ianuarij 1636.* vbi etiam plura fuerunt † deducta in terminis concessio- 40 nis remissoriæ in materia beneficiali, *est decisio 585. supra in hac part. à num. 3. vsque ad 12. &c. & in his terminis videatur coram eodem Coccino in causa Sipontina pensionis 5. Iulij 1638. §. Neque est admittendus, vers. quia etsi sufficiat vnicum articulum esse releuantem, vt detur remissoria, tamen hoc est verum, si articulus concluderet ad victoriam causæ, &c.*

Eo enim ipso, quod articulus, seu articuli non concludunt ad † victoriam causæ, solet resisti petitioni remisso- 41 riæ, *l. ad probationem, C. de probat. l. 1. ff. de inoffic. testam. cap. cum contingat, vbi glos.* & Bald. *nu. 1. de offic. deleg.* Rota coram bon. mem. Motman. *in Cæsaraugustana Cathedralitatis 14. Februarij 1633.* & quia talis concessio potius dispendium, † quàm commodum afferret litigantibus, Mo- 42 hed. *decis. 5. num. 6. de probat.* Cassador. *decis. 2. num. 1. de dilat.* Caputaquen. *decis. 54. nu. 3. & decis. 66. nu. 3. par. 3. & fuit dictum coram Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano in Romana seu Spoletana successionis 30. Maij 1631. & coram R. P. D. meo Ghisilerio in causa Valentina iuris fedendi 6. Martij 1635.* Dilatio enim frustra datur ad probandum id quod probatum † non releuat, vt in his terminis dene- 43 gationis remissoriæ, habetur hìc in decisione num. 1. *& fuit dictum coram Coccino in Auersana funeralium 30. Aprilis 1635.* Absit † semper, quod in iudicijs quidquam fru- 44 stratorium admittatur.

Et vlterius si hoc casu remissoriæ probatio indulgeretur, nihil aliud fieret, nisi quod conteretur † tempus, & mise- 45 ri litigantes vexarentur tædio, & expensis, dum ad inanes probationes conuerterentur, vt perbellè pluribus relatis ratiocinatur Rota coram eodem Reuerendiss D. meo Decano *in causa Gerunden. Scribaniæ 27. Nouembris 1637. est infra par. 3. alias 7. recent. decis. 252. num. 6.*

Quare nota continuus, & ineuitabilis stylus Rotæ nun- 46 quam † concedendi remissoriam, quando id, quod prætenditur doceri, potest probari alia possibili via, & ratio est, vt parcatur laboribus, & maximis sumptibus, quę fiunt in remissorijs † prosequendis, & ne lites fiant immortales, se- 47 cundum Ægid. *dec. 9. vers. ecce enim verisimile est, vbi aliæ etiam adducuntur rationes, quas Rota pluries magnifecit, & præsertim coram bon. me. Gypsi. in Beneuentana Abbatiæ 23. Februar. 1590. cum alijs vulgar. & videatur coram bon. me. Coccino in Meleuitana Antianitatis 16. Nouembr. 1635.*

Vnde si aliquid probari potest per scripturam, dato † 48 quod petatur remissoria, proculdubio Rota denegabit

talem admissionem, & ita sæpè sæpius, ac sæpissimè resolutum habemus in diuersis causis, quas vsque ad nauseam adducere possem, si vellem.

Nec aliquem mouere debet decisio Cæsaris de Grass. 1. *num.* 8. *& 9. de dilat.* vbi Rota annuit petitioni remissoriæ,
49 licet ibi probatio facienda erat per scripturam, † quia audacter respondetur quod in casu prædictæ decisionis agebatur de concedenda remissoria Communitati Turritæ ad probandas nonnullas præsentationes adnotatas in libris, qui præsupponebantur lacerati, vt videre est *num.* 7. *vers. maximè quia*. Et ideò non est mirandum, si Rota ex hoc
50 capite dictæ † Communitati concesserit remissoriam, iuxta doctrinam Bart. *in l. testium, vers. item nota, quod in casibus, C. de fid. instrum. & ita etiam dictæ decisioni respondit Rota coram Reuerendiss. P. D. meo Patriarcha Panzirolo in causa Cæsaraugustana distributionum* 15. *Iunij* 1640. §. *nec obstat, quod Rota soleat &c.*

51 Ea de causa etiam in casu decisionis Cæsaris † de Grassis fuit concessa remissoria, quia examen testium tendebat ad coadiuuandas probationes factas pro existentia iurispatronatus, iuxta doctrinam Bald. *in cap.* 1. *in princip. de fid. instrum.* Dec. *in auth. si quis in aliquo, num.* 3. *C. de edend.* Cæs. de Grass. *decis.* 20. *num.* 11. *de probat.* Rota coram Blanchetto *decis.* 435. *num.* 4. *par.* 1. *diuers. & coram bo. me. Vbald. in Casalen. domus* 13. *Ianuarij* 1612. *& coram eodem in Meleuitana Pecuniaria* 15. *Maij* 1620. *& latius cor. Reuerendiss. P. D. meo Merlino Decano in causa Bituntina damnorum, & interesse* 18. *Aprilis* 1633. Et insolitum non
52 esset asserere, quod quotiescunque aliquid † probari potest partim per testes, & partim per scripturas, tunc non
53 solet denegari remissoria, & hoc ea ratione, † quia probationes non sunt coagustandæ, ad scripturas, *vt in terminis concessionis remissoriæ fuit dictum coram bon. mem. Motmanno in Romana cambiorum* 4. *Iulij* 1631. *est decisio* 70. *nu.* 7. *infrà in seq. part. & coram Vbaldo in Turritana bonorum* 23. *Februarij* 1615. & præcipuè prædicta locum habent, quando causa reperitur commissa cum clausula, *appellatione*
54 *ne remota*, † & hoc propter præiudicium, quod fieret parti, si eæ probationes denegarentur, vt pluribus relatis considerauit Rota coram Eminentiss. & Reuerendiss. D. Card. Verospio Iun. *in Tarentina Vigesimæ* 5. *Iulij* 1638. Vnde
55 & videmus, quòd licet Rota non soleat multiplicare † in disputationibus super remissorijs, attamen quando agitur in causa commissa, *appellatione remota*, solet indulgere, vt quis sæpius audiatur, *ita animaduersum fuit coram Reuerendiss. P. D. meo Decano in causa Gerunden. Scribaniæ* 26. *Februarij* 1638. §. 1. *vers. Quamuis Rota non soleat multiplicare, in disputationibus tamen, &c.*

Tandem quamuis plures, atque plures ampliationes, & limitationes adducere possem ad superius dicta, & maximè in materia, quando ex sola præsumptione, seu suspicione calumniæ remissoria non denegetur, & quando ea sola sufficiat ad eam reijciendam, & hoc casu an qualis, & quantus fumus sufficiat, & alia plura, tamen ea silentij velo tego, tum quia nimis longum esset, tum quia quid cer-
56 ti affirmare non est possibile, cùm totum id pendeat † à religione, & ab arbitrio Iudicis, qui attentè perpendere, & considerare debet, an calumnia vehemens sit, & vtrum fumus sit sufficiens, & ex varijs causis, necnon personis concipere, vel non concipere calumniam, & informare animum, an fumus sit valens ad concedendam, vel denegandam remissoriam, *l. Iudices, & Auth. apud elegantissimum Cod. de fid. instrum.* & prudentes pluries considerauit Rota, *& præsertim coram bon. memor. Reuerendiss. Oriolen. in causa Regien. S. Thomæ* 10. *Decembris* 1576. *vers. dicebant diuersas esse rationes, & coram bon. me. Card. Mant. decis.* 312. *num.* 10. *& coram Reuerendiss. Vrgellen. in Meleuitana Antianitatis* 2. *Iunij* 1634. *& in eadem causa coram bon. me. Coccino sub die* 16. *Nouembris* 1635. *vers. in iudicanda enim calumnia plurimum pollet religio iudicantis, &c. & anteà coram eodem Coccino in Auersana* 30. *Aprilis* 1635. *est supra in hac parte decis.* 574. *num.* 3. *& egregiè coram R. P. D. meo Ghisilerio in d. Calaritana Primatus* 14. *Iunij* 1638. §. *supradictis accedit vehemens calumnia, vers. & pendet ab arbitrio Iudicis iudicare an calumnia vehemens sit.*

Paulus Rubeus.

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO,

Patriarcha Constantinopolitano.

Romana Beneficiatus Sanctæ Mariæ Maioris.

Die Lunæ 30. *Martij* 1637.

ARGVMENTVM.

Vnus ex collitigantibus super aliquo beneficio si decedat, altero superstite, si modo concurrant necessaria requisita, est subrogandus in dicto beneficio, & quæ requisita ad hoc sufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium primum non vacat per assecutionem secundi, si primum residentiam non requirat.*
2 *Subrogatio in beneficium non est deneganda concurrentibus requisitis, ne superueniente nouo titulo, lites fiant immortales, quando vnus ex collitigantibus mortuus est.*
3 *In beneficijs etiam de iurepatronatus, si vnus ex collitigantibus moriatur, patronus non potest aliumpræsentare, sed collitigans viuus est instituendus.*
4 *Patronus, lite pendente inter præsentantes, nec etiam cumulando potest variare.*
5 *Litis existentia ex quibus actibus deducatur.*
6 *Pro lite inducenda ad effectum subrogationis gratiosæ vnica etiam citatio legitimè executa est sufficiens.*
7 *Iudex, si habeat facultatem procedendi summariè simpliciter, & de plano sola facti veritate inspecta, tunc coram eo nullæ iuris ciuilis solemnitates, nullaque forma iudiciaria, vel terminorum substantialium obseruatio est necessaria.*
8 *Lis ad effectum subrogationis in beneficio ob mortem collitigantis, non releuat, si non sit super titulo beneficij.*
9 *Lis super titulo beneficij dicitur adesse, si à parte expresè datum fuerit de nullitate permutationis, & tituli prætendentis beneficium, ad effectum obtinendi institutionem.*
10 *Subrogatio gratiosa, ad hoc vt intret in beneficio de iurepatronatus, nõ est necesse, vt lis sit inducta super titulo.*
11 *Lis calumniosa non suffragatur ad effectum subrogationis gratiosæ.*
12 *Clericus quilibet beneficiatus in qualibet Patriarchali, seu Collegiata Ecclesia tenetur residere.*
13 *Clerici beneficiati in qualibet Ecclesia Collegiata ratione residentiæ, dicuntur à iure Assisii.*
14 *Concil. Trid. sess. 7. cap. 4. habet locum in omnibus beneficijs residentiam requirentibus etiam simplicibus & non curatis.*
16 *Beneficium collitigans, superstes, ad hoc, vt non dicatur collitigans improbus, sufficit, vt eius ius possit melius, & plenius iustificari.*
17 *Ad subrogationem gratiosam obtinendam propter obitum collitigantis non est opus docere de bono iure, & iustitia causæ, sed sufficit litem non esse notoriè iniustam, & adesse aliquam coloratam, vel probabilem causam litigandi.*
18 *Præsentatio facta de absente, potius dicitur nominatio, quàm præsentatio, nec tribuit ius in beneficio, nec ad beneficium.*
19 *Præsentatio facta de absenti est valida, si præsentatus sit cognitus debenti eum instituere.*
20 *Præsentatio facta de absente, etiam non cognito, debenti eum instituere, quando sit valida.*
21 *Possessio instrumentalis capta alio non existente in possessionem, valida est.*
22 *Possessio semel validè capta præsumitur continuata vsque ad obitum.*
23 *Clericatus probatur ex litteris patentibus Ordinarij.*
24 *Præsentatus cumulatiuè cũ alio, stante illius incapacitate, præsentatio conditionaliter de eo facta remanet pura.*

DECISIO DCVII.

IOannes Ludouicus Iseus, possidens Beneficiatum in Basilica Sanctæ Mariæ Maioris de Vrbe, ex præsentatione de ipsius persona facta per D. Tiberium de Molaria, aliud à Sede Apostolica Beneficiatum in Ecclesia Cathe rali Parmen. obtinuit, tertia Hebdomadaria nuncupatum, post cuius adeptam pacificam possessionem, ac fructuum per-

perceptionem. Primò dictum Beneficiatum cum Laurentio Schinderio, receptis tribus beneficijs ſimplicibus auctoritate Apoſtolica permutauit. Quocirca dictus D. Tiberius patronus ad beneficiatum Baſilicæ prædictæ, vti iam vacans per aſſecutionem ſecundi incompatibilis, Petrum Paulum de Pace præſentauit, dummodo intra tempus legitimum diſpenſationem Apoſtolicam ratione ætatis impetraret, ex quo Beneficiatum, Subdiaconatus, & Diaconatus ordines haberet annexos, & in euentum, in quem Petrus Paulus prædictus diſpenſationem non obtinuiſſet, ex tunc nominauit, & præſentauit Ioannem Dominicum de Pace inſtando dictam præſentationem, ſeu præſentationes admitti, & præſentatos, vt ſupra inſtitui. Cùm igitur pro parte Petri Pauli porrecta fuiſſet ſupplicatio Sanctiſſimo pro diſpenſatione ætatis obtinenda, oppoſuit ſe Schinderius allegando non fuiſſe locum præſentationi, quia cùm beneficiatum
1 Parmenſe perſonalem reſidentiam non requireret, non dabatur vacatio primi.

Orta ergo controuerſia inter prædictos, & ſic indeciſa manente deceſſit Schinderius, vnde dictus Tiberius patronus ad Beneficiatum prædictum, præſentauit Baſilium Ferrum, à quo cùm inſtaretur pro inſtitutione obtinenda, & è conuerſo obſtarent Petrus Paulus, & Ioannes Dominicus de Pace, ex quo cum eorum præſentatio ab Eminentiſſimo Archipresbytero iam anteà admiſſa fuiſſet, beneficiatum per mortem Schinderij non dicebatur vacare, & in omni caſu vnus ex illis in locum demortui collitigantis gratiosè ſubrogari debebat; idcircò demandatum fuit, vt in Rota dubitarem, An Petro Paulo, ſeu Ioanni Dominico eſſet danda ſubrogatio. Et fuit reſponſum dandam eſſe Ioanni Dominico, quia conſtat de lite, de obitu Schinderij; in poſſeſſione, & de ipſius Ioannis Dominici clericatu, quibus re-
2 quiſitis † concurrentibus, ſubrogatio nunquam denegatur, ne ſuperueniente nouo collitigante, lites fiant immortales, *per text. in cap. 1. & 2. vt lit. pend. in 6.* Mandoſ. *in reg. de ſubrogand. q. 2. per tot.* vbi ſub num. 5. grauat conſcientiam denegantis ſubrogationem, prout aduertit etiam Seraph. *deciſ. 1165. nu. 1.* Greg. *dec. 27. nu. 1. & dec. 125. nu. 1 par. 2. & dec. 416. par. 4.* & apud Reuerendiſſ. D. meum Coccinum Decanum *dec. 350. nu. 2.* Quæ concluſio etiam locum ha-
3 bet in beneficijs de iurepatronatus, † ita vt vno ex collitigantibus defuncto patronus non poſſit alium præſentare. Calder. *conſ. 1. de iurepatr.* Lapus *alleg. 22. nu. 3.* Rocch. *de iurepat. verb. honorificum q. 23.* Sarnen. *in reg. de ſubrogan. q. 13.* Caſſad. *dec. 3. n. 5. vt lit. pend.* Seraph. *dec. 990. n. 6.* Rota *dec. 306. in princ. par. 1. & dec. 336. nu. 3. par. 3. rec.* Imò
4 quod pendente lite patronus † nec etiam cumulando poſſit variare, tradit Aym. *conſ. 63. nu. 3. in fin.* Lancellott. *de attentat. par. 2. cap. 4. in præf. nu. 583.* Creſcent. *nu. 10. de iurepatronat.* Rota *dec. 442. nu. 6. par. 1. diuerſ.*

5 Exiſtentia verò litis deducebatur, † ex pluribus citationibus, proteſtationibus, comparitionibus, ac productione iurium, tam nomine D. Tiberij Patroni, ac Petri Pauli, & Io. Dominici coram Eminentiſſ. D. Card. Archipresbytero, quàm etiam pro parte ipſius Schinderij, ad cuius inſtantiam tam Petrus Paulus, quàm Io. Dominicus fuerunt citati ad videndum illis præfigi terminum ad probandum quicquid vellent, & poſſent per omne genus probationis, quo elapſo, & nihil quod releuet docto, ipſe Schinderius ab impetitis abſolui deberet, cuius citationis vigore Iudex præfixit illis terminum vnius menſis, ex quibus actibus Domini non
6 dubitarunt inductam fuiſſe litem, † cum aliàs pro ea inducenda ad effectum ſubrogationis, vnica etiam citatio legitimè exequuta ſit ſufficiens, *iuxta tex. in clem. 1. vt lit. pend.* Caſſad. *dec. 1. nu. 4. tit. eod.* Greg. *dec. 27. nu. 2.* & multò magis ſtantibus ampliſſimis facultatibus Eminentiſſ. Cardina-
7 lis Archipresbyteri procedendi ſummariè ſimpliciter, † & de plano ſola facti veritate inſpecta, itaut nullæ iuris ciuilis ſolemnitates, nullaque forma iudiciaria, vel terminorum ſubſtantialium obſeruatio fuerit neceſſaria, Menoch. *conſ. 180. nu. 7. in fin.* Valaſch. *de iure emphyt. q. 6. nu. 12. & conſ. 145. nu. 10.* Marant. *de ordine iudic. par. 4. diſt. 9. n. 17. & 22.* Guttier. *pract. qq. lib. 1. q. 100. num. 2.*

8 Nec releuat dicere, quod lis † non ſuffragetur, quia non fuit inducta ſuper titulo beneficij, vt aduertit Greg. *deciſ. 335. nu. 1. & ſeqq.* Ea etenim ſatis viſa eſt inducta ſuper titu-
9 lo, dum pro parte Petri Pauli, & Io. Dominici expreſsè † datum fuit de nullitate permutationis, & tituli ipſius Schinderij, ad effectum obtinendi inſtitutionem, ad *text. in cap. 1. de præben. in 6. vbi gloſ. in verb. diſpendijs*, Archidiac. *ſuper verb. litigantib.* Innoc. *in cap. cum M. Ferrarien. ſub nu. 9. verſ. ſecus autem de conſtit.* Bald. *in auth. litigioſa nu. 1. verſ. dicit Innoc. C. de litig.* Calder. *conſ. 1. vt lit. pend. vbi quod diſpoſitio cap. 1. vt lit. pend. in 6.* quod loquitur in electione, habeat etiam locum in præſentatione, Sarnen. *in reg. de ſubrogand. q. 13.* Loter. *de re benef. lib. 2. q. 20. nu. 2. & ſeqq. & præcipue num. 34. 35. & ſeqq.* Seraph. *deciſ. 990. n. 3.* Rota *dec. 306. nu. 1. ante medium par. 1. recent.* adden. ad Greg. *deciſ. 305. ſub num. 8. verſ. & hinc etiam videmus.* Præter quod cùm verſemur in beneficio † de iurepatronatus, non 10
autem liberæ collationis, non eſt neceſsè, quod ad effectum concedendæ ſubrogationis inducta fuerit lis ſuper titulo, per *tex. in cap. 1. vbi gloſ. verb. diſpendijs, vt lit. pend. in 6.* & latè diſtinxit Rota *in Veronen. Beneficij 2. Iunij* 1634. *coram Reuerendiſſ. D. meo Coccino Decano.*

Nec obſtat, quod Petro Paulo, & Ioanni Dominico nullum competebat ius vigore præſentationis de illis factæ à patrono, & per conſequens lis ab eo introducta, † vti calum- 11
nioſa nullum potuit parere effectum, quia de bono iure ſupradictorum ſatis viſum eſt conſtare, ex quo Ioannes Ludouicus Iſeus, vti obtinens beneficiatum in Eccleſia Parmen. 12
tenebatur reſidere, ſicut in omni † Patriarchali, ſeu Collegiata reſidere tenetur quilibet clericus beneficiatus, cum iſti 13
ratione reſidentiæ à † iure vocentur Aſſiſij, vt dicit *text. in c. penult. de cler. non reſid.* & firmauit Rota *in Romana Anniuerſariorum 22. Iunij* 1635. *coram R. P. D. meo Merlino.* Vnde † beneficiatum vacauit ipſo iure ex diſpoſitione Sacri 14
Conc. Trid. *ſeſſ. 7. cap. 4.* quæ † indiſtinctè locum habet in 15
omnibus beneficijs reſidentiam requirentibus, etiam ſimplicibus, & non curatis, vt pluries cenſuit Sacra Congreg. Concilij Trid. & refert Garz. *de benef. par. 11. c. 5. n. 81. & ſeqq.* vbi etiam refert plures Rotę deciſiones, quod magis indubitanter videbatur dicendum in caſu præſenti, dum Io. Ludouico in actu poſſeſſionis adipiſcendæ, aſſignatum fuit ſtallum, & locus in Choro Cathedralis, & clarè conſtet ipſum effectualiter reſediſſe, & de quotidianis diſtributionibus ratione reſidentiæ participaſſe, abſenteſque ſoliros eſſe punctari.

Ex quibus quatenus etiam ſufficienter probatum non remaneret, quod beneficiatum requirat perſonalem reſidentiam; attamen ad effectum, vt Petrus Paulus, & Ioannes Dominicus † non dicerentur improbi, ſufficit, vt eorum 16
ius poſſent melius, ac plenius iuſtificare, Ægid. *deciſ. 103.* Seraph. *deciſ. 1165. num. 9.* Gregor. *deciſ. 27. nu. 7. & deciſ. 125. num. 4.* Et quod ad effectum obtinendi ſubrogationem † non ſit opus docere de bono iure, & iuſtitia cauſæ, ſed ſuf- 17
ficiat litem non eſſe notoriè iniuſtam, & adeſſe aliquam coloratam, vel probabilem cauſam litigandi, Franc. *in cap. 1. nu. 5. verſ. cogita tamen, vt lit. pend.* Rebuff. *ſub reg. de ſubrogand. gloſ. 7. num. 3.* Put. *dec. 80. nu. 2. lib. 3.* Seraphin. *deciſ. 1165. num. 9. & 10.* Rota *deciſ. 342. num. 7. part. 1. & deciſ. 336. num. 3. par. 3. & deciſ. 426. num. 6. par. 4. recen.* Gregor. *dec. 27. num. 7. & 8. & deciſ. 125. num. 5. & 6. & dec. 426. vbi adden. num. 11.*

Non obſtat, quod præſentatio facta de Petro Paulo, & Ioanne Dominico abſentibus, potius dicatur nominatio, † quàm præſentatio, nec tribuat ius in beneficio, nec ad 18
beneficium, *cap. cum clerici de iurepatr.* Sarnen. *in regul. de non tollen. iur. quæſ. quæſt. 1. num. 14.* Rota *deciſ. 3. de iurepatr. in nouis.*

Quia cùm præſentati eſſent † cogniti Archipresbytero, 19
præſentatio viſa fuit valida, Abb. *in conſ. 76. part. 2.* Rota *deciſ. 185. ad fin. par. 2. diuerſ.* & poſt alios tradit Garz. *de benef. part. 4. cap. 1. num. 16. & 23.* Et in omnem caſum cùm infra quadrimeſtre præſentationis, inſtrumentum coram Eminentiſſimo Cardinali Archipresbytero exhibuerint, † ipſaque præſentatio fuerit per eum admiſſa, vtique 20
illa tenuit, & valda fuit, etiamſi præſentati noti non fuiſſent, vt docet Abb. *in d. conſ. 76. ſub nu. 2. par. 2.* Rocch. *de iurepatronat. in verb. beneficium, quæſt. 6. numer. 27. verſ. item aduerte.* Garz. *de benef. d. par. 4. cap. 1. num. 18. 19. & 25.* Rota *deciſ. 152. num. 22. & ſeq. & deciſ. 100. nu. 13. ad fin. par. 5. recent.*

Probata autem lite, non fuit locus dubitationi reſpectu probationis obitus Schinderij in poſſeſſione, tum quia hoc tanquam indubitatum à Baſilio Ferro admiſſum fuit, tum etiam, quia cùm † doceatur de ipſius Schinderij inſtrumen- 21
tali poſſeſſione capta poſt permutationem, alio in ea non exiſtente, *l. prædia*, vbi Bart. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Caputaq. *dec. 339. n. 5. par. 2.* Rota *dec. 56. nu. 1. verſ. de poſſeſſione, par. 2. rec.* illa præſumitur † continuata vſque ad obitum, 22

nisi contrarium probetur per *text. per cap. olim de restit. spol.* Io. Andr. *in cap. cum ad sedem, tit. eod. leg.* 3. §. *in admittenda, ff. de Procuratoribus*, Natt. *cons.* 400. *n.* 6. Menoch. *lib.* 6. *præsumpt.* Rota *dec.* 4. *de probat. in nou. & in rec. dec.* 691. *num.* 2. *par.* 2. De clericatu verò Ioannis Dominici † clarè constiterit ex litteris patentibus Eminentissimi Vicarij Vrbis, Rota *decis.* 605. *num.* 2. *& decis.* 401. *num.* 4. *in fin. & decis.* 699. *num.* 1. *par.* 2. *rec.*

Quo circa cùm dictus Io. Dominicus fuerit cumulatiuè præsentatus cum Petro Paulo eius filio, stante supradicti incapacitate ob non obtentam dispensationem, † præsentatio conditionaliter de eo facta remansit pura, vt benè aduertit Seraph. *dec.* 1173. *sub nu.* 1. *&* 2. & ideò Domini putarunt ipsum, non autem Petrum Paulum esse subrogandum.

Et sic vtraque, &c.

REVERENDISS. PIROVANO, Ferrarien Præbendæ.

Die Lunæ 11. *Maij* 1637.

ARGVMENTVM.

Subrogatus, quando quis est gratiosè, quibus probatis, ei denegari non potest immissio. Beneficia Protonotariorum, & Subcollectorum, &c. sunt reseruata. Legitimus contradictor ad impediendam immissionē gratiosam, quando quis non sit.

SVMMARIVM.

1 *Immissio gratiosa, quibus cõcurrentibus non possit denegari.*
2 *Possessio beneficiati, vsque ad obitum benè probatur, si ambo litigantes veniant ex eadem vacatione.*
3 *Clericatus probari potest ex literis patentibus Ordinarij.*
4 *Possessio doceri potest, per instrumentũ acceptæ possessionis.*
5 *Reseruatio beneficiorum Protonotariorum venit vigore extrauag. ad regimen de præben. super quo est fundata regul. Cancell.*
6 *Beneficia subcollectorum spoliorum sunt reseruata vigore regul.* 5. *Cancell.*
7 *De validitate alicuius rei, si sit cognoscendum, non potest dici, quod de ea clarè, & notoriè constet.*
8 *Possessio sola, non facit possessorem legitimum contradictorem ad impediendam immissionem vigore subrogationis gratiosæ.*
9 *Super immissione vigore subrogat. quis gratiosæ proceditur executiuè, non autem ordinariè.*
10 *Optionis titulum, si quis habeat, non releuat ad impediendam immissionem subrogati gratiosæ, cùm dictæ optiones sint sublatæ per regulas Cancellariæ.*
11 *Inferior non potest statuere in præiudicium superioris.*
12 *Statutum alicuius Ecclesiæ præsumitur confirmatũ à Sede Apostolicâ stante lapsu plusquam longissimo tempore.*
13 *Obseruantia non releuat, nisi in casu proprio.*
14 *Confirmationis præsumptio non est sumenda ab actu momentaneo, & vltimo, ac remoto, sed à proximo, & continuato.*
15 *Statutum non habet locum, in casu ab eo non expresso.*
16 *Capitula carent iurisdictione disponendi directè super reseruationibus Apostolicis, sine approbatione Papæ, & sic nec indirectè possunt contra illas disponere.*
17 *Assertioni partis in actu prohibito non statur.*
18 *De possessione vna ad aliam inferri non potest.*
19 *Intrusio cessat, si quis nunquam acceperit possessionem.*

DECISIO DCVIII.

QVæsitum fuit an D. Canonico Valemanno sit danda immissio in possessionem præbendæ, de qua agitur, & affirmatiuè DD. responderunt.

Quoniam fuit à Sanctissimo Domino Nostro gratiosè subrogatus in ius, ad possessionem Prouensalis literisque suæ prouisionis expeditis, & productis, clericatum, obitum eiusdem Prouensalis in possessionem præbendæ, & reser-
1 uationem probauit, † quibus concurrentibus non solet denegari petita immissio, Put. *dec.* 495. & Mohed. *dec.* 11. *vt lit. pend.* Rota *decis.* 32. 103. 306. 394. *coram Papa Gregor. XV.* in quibus antiquæ decisiones referuntur.

De Clericatu Vallemanni non fuit hæsitatum, neque de
2 possessione Prouensalis, cùm vterque tam ille, quàm † Perinellus veniat ex eadem vacatione, & nihilominus iustifi-
3 cauit Clericatum per litteras patentes, † quibus semper ad hunc effectum fides adhibetur, iuxta *dec.* Grammatici 80. *nu.* 4. & possessionem probat per instrumentum adeptæ possessionis per Prouensalem, † quod per se solum sufficit, Se- 4
raph. *dec.* 322. *nu.* 3. Rota *dec.* 268. *n.* 11. *coram Papa Greg. XV.* & inde continuata præsumitur vsque ad illius obitum, *l. prædia, ff. de acquir. possess.* Menoch. *de retin.* 3. *nu.* 575. *& præsumpt.* 64. *num.* 1. *lib.* 6. Surd. *cons.* 60. *num.* 1. *& idem fuit dictum in Tridentina Decanatus* 5. *Iulij* 1632. *coram D. meo Decano, & in Ianuen. Parochialis* 12. *Nouembris* 1632. *coram D. meo Verospio.*

Reseruatio etiam visa fuit plenissimè probata tam ex capite Protonotariatus, quàm Subcollectoriæ spoliorum ipsius Prouensalis: prima namque vigore extrauagantis ad † 5
regimen de præben. super qua fundatur *regul.* 1. *Cancell.* & Rota sequitur coram Seraph. *dec.* 1251. *&* 407. *nu.* 1. *par.* 1. *rec. &* 100. *nu.* 2. *coram bo. me. Andrea, &* 14. *nu.* 2. *coram Episcopo Vrgellen.* Secunda verò desumitur ex litteris Thesaurarij Generalis, in quibus Prouensalis deputatur subcollector spoliorum in Ciuitate, & Diœcesi Ferrarien, cùm subsequuta acceptatione, & inde intrat regula quinta Cancellariæ reseruans † beneficia similium personarum, quæ 6
semper seruatur, Mandos. *ad eandem regulam quæst.* 4. Simonet. *de reseruat. quæst.* 33. *nu.* 8. Caputaq. *decis.* 141. *nu.* 2. *par.* 1. *&* 385. *nu.* 2. *&* 3. *par.* 5. *diuers.*

Non obstat, quòd Canonicus Perinellus sit in possessione præbendæ controuersæ, & cùm titulo optionis vigore statuti eiusdem Ecclesiæ excludentis omnes reseruationes, præterquam ex vacatione apud Sedem, interim autem dum cognoscitur de validitate † optionis dici non posse constare 7
de clara, notoria, & indubitata reseruatione, prout requiritur ad hunc effectum, Rota *dec.* 523. *num.* 4. *par.* 2. *recent. &* 379. *nu.* 4. *coram Papa Gregorio XV.*

Quia sola possessio † non facit possessorem, legitimum 8
contradictorem ad impediendam immissionem vigore gratiosæ subrogationis, nec tituli allegatio, nisi sit releuans, aliquid operatur ad eundem effectum, sed tantummodo, vt audiatur possessor, quod si titulus (vt in præsenti) omninò reperiatur irreleuans † executiuè proceditur ad im- 9
missionem, non autem ordinariè, *cap. si à sede de præb. in* 6. Put. *dec.* 20. *lib.* 1. *in nou. & idem fuit firmatum in Cæsaraugust. Paroch.* impress. per Viuian. *post suum tract. de iurepatron. in ordine* 47. *num.* 10. De releuantia igitur tituli op- 10
tionis est quæstio, quæ absolutè excluditur per reseruationes supradictas, Mohed. *decis.* 27. *de præb.* Put. *decis.* 4. *lib.* 2. *in correct.* Rot. *decis.* 642. *num.* 2. *par.* 4. *diu.* 478. *num.* 2. *&* 5. *coram Papa Greg. XV.* 142. *num.* 4. *par.* 2. 336. *num.* 1. *par.* 4. *rec. & idem fuit conclusum in Mediolan. Canonicatus coram D. meo Ghisilerio* 4. *Iulij* 1636.

Nec iuuari potest Perinellus ex ipsa statuti expressa dispositione de optando præbendas etiam reseruatas præterquam ex vacatione apud Sedem, quoniam semper corruit † de- 11
fectu potestatis inferioris statuendi ad præiudicium superioris absque expressa confirmatione.

Nec obstat, quod prædictum statutum Ecclesiæ Ferrarien. præsumatur confirmatum per Sedem Apostolicam † 12
stante obseruantia 200. annorum, & vltra cum immemorabili enunciata, Gabr. *consil.* 80. *nu.* 12. *lib.* 2. Seraph. *dec.* 1042. *nu.* 2. Gonz. *ad reg.* 8. *glos.* 12. *num.* 78. & de qua testatur Card. *cons.* 103. & Felin. *in cap. cum in nostra num.* 26. *de præscript.* quibus Rota *adhæruit in Ferrarien. Canonicatus* 26. *Aprilis* 1624. *coram me.*

Quia ex optionibus datis in summario ab anno 1430. vsque ad annum 1625. quo contigit obitus Sinibaldi prætensi Protonotarij, & Collectoris, probatur quidem optiones esse factas, & effectuatas, & de hac obseruantia non est quæstio, sed de præbendis reseruatis † ex personis habentibus 13
Protonotariatum, vel officium Collectoris, de quibus nec Cardinalis, nec Felinus, nec Decisio Ferrarien. Canonicatus, nec optiones datę loquuntur: vltima verò de anno 1625. ad probandam obseruantiam supra triginta annos, & eo minus supra 200. non meretur allegari, etiamsi verificentur qualitates in Sinibaldo, tam Protonotariatus, quàm Collectoris, quoniam præsumptio † confirmationis non est su- 14
menda ab actu momentaneo, & vltimo, ac remoto, sed à proximo, & continuato, Seraph. *dec.* 1410. *nu.* 7. *&* 37. *n.* 35. *par.* 2. *diu.* 136. *nu.* 6. *par.* 1. *rec.* quo casu obseruantia nec etiam per decem annos esset probata, & parum refert, quod statutum in corpore disponat, licere antiquiori Canonico præbendam maiorem, aut pinguiorem, vel æqualem, & quouis modo reseruatam, & affectam præterquam ex vacatione

tione illius apud Sedem Apostolicam in proœmio exordiatur ab antiqua consuetudine, cuius initij memoriâ hominum contraria non existit, quia statutum seipsum declarat, de qua antiqua consuetudine loquatur, subdens per quam inter Canonicos eiusdem Ecclesiæ locus fuit, & est de hac (vt dicebatur) consuetudine optandi non est quæstio, sed de qualificata optandi præbendas reseruatas in quartum ap-
15 probatione statutum † absolutè non loquitur, sed conditionaliter, (saluis derogationibus Apostolicis,) quæ amplissimè quoad statuta Ecclesiæ Ferrarien. loquuntur in litteris Vallemanni.

Et nihilominus enunciatiua statuentium circa consuetudinem immemorabilem optandi præbendas reseruatas præterquam ex vacatione apud Sedem deseruire non potest Pe-
16 rinello, tanquam † emanata à Capitulo carente iurisdictione disponendi directè super reseruationibus Apostolicis sine approbatione Papæ, & multò minus per indirectum remouendo eadem per assertionem priuilegij immemorabilis de
17 iure prohibitam in concernentibus †proprium commodum, & vtilitatem, Crauett. *cons.* 175. *n.* 2. Rot. *dec.* 160. *n.* 4. *par.* 2. *diuersor.* Ioseph. Ludou. *concl.* 14. *vers. fertur* 119.

Quæ autem opponebantur de attentatis, & intrusione ad impediendam petitam immissionem ex facto cessare videbantur, quia Vallemannus nunquam apprehendit possessionem præbendæ controuersæ, & si quę instrumentalis possessio exhibeatur de Canonicatu
18 † tantum legitur possessio, de qua ad præbendam inferri non potest, *glos. in l.* 3. *in princ.* vbi etiam Bart. *n.* 4. *ff. de acquir. possess.* Neuiz. *cons.* 80. *nu.* 31. Gail. *obseru.* 129. *n.* 6. *& seqq. lib.* 2. Paris. *cons.* 37. *num.* 14.
19 *lib.* 3. Remota autem possessione cessat † intrusio, & attentatum ex parte Vallemanni, & decretum exequutoris de immittendo purgatum sufficienter remanet, ex mandato de manutenendo per Iudicem ad quem relaxato, & exequuto ad fauorem Perinelli. Et ita, &c.

R. P. D. CARILLO.
Abulen. Iurispatronatus.
Die Lunæ 8. *Iunij* 1637.

ARGVMENTVM.

Hæres, potest apponere inscriptionem in Capella fundata à testatore, & quare. Vniuersitas non acquirit iuspatronatus, si aliqua Capella sit constructa, vel dotata ex eleemosynis piorum, vti singulorum.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum corpora tumulare in sepulchris parentum, est consuetudo religiosa antiquorum.*
2 *Hæredes fundatoris iurispatronatus possunt apponere inscriptionem in Capella fundata in præmium liberalitatis, & munificentiæ fundatoris.*
3 *Et eis etiam licitum est, armorum insignia, gentilitia, stigmata, fumosasque maiorum imagines affigere, & triumphales, seu marmoreas statuas sculpere ad posteritatem conseruandam in familia morientium in signum eorum nobilitatis.*
4 *Et in memoriam eorum, qui gloriosè vixerant, & honores gesserant.*
5 *Inscriptio in Capella fundata apponi etiam potest, vt constet de iurepatronatus ad effectum præsentationum, & de iure sepulchri acquisito omnibus de familia.*
6 *Dotatio est vna ex causis, per quam acquiritur iuspatronatus.*
7 *Dotans aliquam Capellam sibi, & suis acquirit iuspatronatus, licet illud non reseruauerit, dummodo expressè non remiserit.*
8 *Ciuitas, Populus, seu Vniuersitas acquirit iuspatronatus in Ecclesia, seu Capella fundata, vel dotata nomine Vniuersitatis, aut Communitatis.*
9 *Iuspatronatus, quando fundatur ex eorum eleemosynis, & oblationum particularium per singulares de Vniuersitate, hoc casu patronatus ad vniuersitatem non pertinet neque ad singulos, sed Ecclesia remanet libera.*
10 *In Capellæ fundatione ex piorum eleemosynis, non excluditur iuspatronatus ratione fundationis.*
11 *Restitutio in integrum competit aduersus sententiam iniustam.*
12 *Contradictor legitimus, quis non potest dici, si nullum habeat ius ad contradicendum, vel interesse.*

DECISIO DCIX.

BOnæ memorię Didacus Cardinalis de Espinosa memor humanæ conditionis sepulchrum viuens sibi elegit in Capella maiori Parochialis Ecclesiæ Beatæ Mariæ del Barco oppidi de Martimunnoz de las possadas Abulen. Diœcesis, vbi eius maiores humati erant imitatus religiosam antiquorum consuetudinem tumulandi † corpora filiorum in sepul- 1
chris parentum, *ex cap.* 1. *de sepultur. cap. vnaquæque* 3. §. *Item Ioseph. num.* 13. *q.* 2. Diu. Gregor. *l.* 2. *Dialog. cap.* 34. Zech. *de repub. Eccles. cap.* 18. *n.* 17. pro cuius Capellæ constructione dedit fabricæ scuta mille, eidemque Capellæ donauit plura ornamenta preciosa, & supellectilia aurea, & argentea pro diuino cultu necessaria, assignando pro illorum reparatione 60500. morapetinos annuos, & mandauit, vt alia duo millia scuta donarentur pro dotatione ipsius Capellæ, & quod in ea erigerentur nouem Capellaniæ ad augmentum ministrorum diuini cultus, quibus proprios reddidit us assignare voluit, facta suppressione Rectoriæ, & duorum beneficiorum tunc in dicta Ecclesia existentium reseruando sibi, & successoribus de familia iuspatronatus, & sepulchrorum iura priuatiuè, quoad alios. Quæ omnia exequuta fuisse constat latius ex litteris sanct. mem. Greg. XIII. impetratis ad instantiam Philippi Secundi Hispaniarum Regis Catholici summario n. 1. & 2.

Postea hæredes voluntate Cardinalis executioni mandata circa dotationem Capellæ, & fundationem Capellaniarum ad conseruandam eius memoriam, & magnificentiam, splendoremque familiæ affixerunt in dicta Capella armorum insignia, fumosaque stigmata maiorum, sequenti apposita inscriptione in marmoreo lapide iuxta sepulchrum grati animi monumentum.

Didacus de Espinosa Episcopus Seguntinus Cardinalis, Præsidens Consilij Regis, & Inquisitionis dotauit istam Capellam cum nouem Capellanijs.

Verum cum ex alio latere ipsius Capellæ instaret alia inscriptio in qua legitur illam Capellam maiorem fuisse fundatam ex piorum eleemosynis, orta fuit lis pro reformanda inscriptione Cardinalis inter eius hæredes, & incolas dicti Oppidi prætendentes dictam inscriptionem non esse ita concipiendam, vt Cardinali attribueretur dotatio illius Capellæ; cum nouem Capellanijs, sed quod in illa Capella dotauit nouem Capellanias, supponendo Capellam maiorem non fuisse dotatam à d. Cardinali, nec in ea habuisse iuspatronatus, super qua re post varias sententias coram diuersis Iudicibus ad fauorem vtriusque partis hinc inde prolatas, fuit causa in Rota introducta coram Domino meo Decano, qui pro reformanda inscriptione sententiam protulit, à qua posita appellatione, & causa mihi commissa, dubitaui an constet de causis restitutionis in integrum, & Domini affirmatiuè responderunt.

Quia certum est, quod hæredes Cardinalis potuerunt apponere † dictam inscriptionem non solum in præmium suæ 2
liberalitatis, & munificentiæ *exl. liberalitate ff. de oper. public. leg. legatum* 4. *ff. de admin. rer. ad ciu. pertin.* Anchar. *cons.* 113. *n.* 3. *&* 4. Lambert. *de iurepatr. lib.* 3. *art.* 4. *q.* 5. *nu.* 1. Armorum insignia, gentilitia, stigmata, fumosasque maiorum imagines affigere, & triumphales, seu marmoreas sta- 3
tuas sculpere ad posteritatem conseruandam in familia morientium in signum eorum nobilitatis, Sigon. *de antiq.* Roman. *lib.* 1. *cap.* 20. Iust. Lyps. *lib.* 2. *elect. cap.* 29. Plin. *lib.* 35. *cap.* 2. Plutarch. *lib.* 1. *annalium*, Tiraquell. *de nobilitate c.* 6. *n.* 16. & in † memoriam illorum, qui gloriosè vixerant, & 4
honores gesserant, *l.* 1. *C. de stat. & de imaginib. l. Quintus* 7. §. *Pomponius ff. de ann. legat.* Sarnen. *lib.* 1. *select. c.* 15. *n.* 2. Molin. *de Hispan. primog. lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 6.

Sed etiam tanquam veri patroni propter pecuniarum dotationem, seu erogationem factam à Cardinale, tam pro Capella maiori materiali, & nouem alijs Capellanijs, quàm pro iurepatronatus, † circa earum præsentationem, & 5
iura sepulchrorum acquisita omnibus descendentibus ex eadem familia, ratione donationis, & adiudicationis concessæ per Pontificem, vt clarè patet ex verbis litterarum Gregorij XIII. summar. num. 1. & 2. *vers. dotasse dictam Capellam maiorem, & vers. dotauit Capellam, & dedit fabricæ scuta duo millia, & clarius vers. quod Capella dictæ Ecclesiæ de Martimunnoz nouiter ædificata maneat perpetuò adiudicata dicto Didaco Cardinali, tanquam*

suo fundatori pro illius sepultura ratione duorum millia ducatorum, qui ex eisdem Didaci Cardinalis, bonis pro ipsius Cappellæ fabrica dati fuerunt, &c. quæ dotatio sufficit pro acquisitione † iurispatronatus Capellæ, cùm sit vna causa ex assignatis à iure acquirendi iuspatronatus, tam de iure communi *cap. nobis de iurepatr. cap. filijs 16. q. 7.* quam ex Trid. *sess. 25. de reformat. cap. 9.* Lambert. *eod. tract. par. 1. lib. 1. q. 3. art. 1.* Sanchez *tom. 1. moral. lib. 2. cap. 3. dubit. 48. n. 3. & 4. dubit. 70.* Rota coram Caual. *dec. 265. n. 2. & decis. 106. coram D. meo Decano.* Quæ doctrina procedit, non solum quando in dotatione adest expressa reseruatio iuspatronatus, prout in præsenti, sed etiam † non expressa reseruatione, dummodo fundans, vel dotans illud non remiserit, vt tenet communis, Lambert. *eodem tract. lib. 1. par. 1. q. 2. art. 4.* Rota *decis. 167. num. 4. par. 2. diuers. & decis. 568. num. 4. & 5. par. 4. rec.*

Nec obstat, quod hæc Capella fuerit fundata ex piorum eleemosynis, vt alia incriptione in ea apposita notatur, quia licet verum sit, quod † Ciuitas, Populus, seu Vniuersitas acquirat iuspatronatus in Ecclesia, seu Capella fundata, constructa, vel dotata nomine Vniuersitatis, aut Communitatis, hoc tamen non procedit in dotatione, seu fundatione facta ex piorum eleemosynis, & oblationum particularium per singulares de Vniuersitate, † quia in hoc casu patronatus non pertinet ad Vniuersitates, neque ad singulos, sed Ecclesia remanet libera, Lambert. *de iurepatronat. lib. 1. par. 1. q. 7. art. 15. n. 8. & 9.* Sanchez *moral. lib. 2. cap. 3. dubit. 70. n. 6.* Rota coram D. meo Decano *dec. 106. n. 2. & 7.* Crescent. *dec. 1. de iurepatr. n. 3.* ex quo rectè potuit Cardinalis mediante dotatione, seu erogatione ducator. 2000. pro constructione fabricæ, & mediantibus dictis 60500. marapetinis annuis pro illius reparatione assignatis, & concessione Pontificis ei facta de huiusmodi patronatu acquirere illud in dicta Capella maiori, maximè quia † fundatione ex piorum eleemosynis etiam stante non excluditur iuspatronatus ratione dotationis, Viuian. *1. par. lib. 2. cap. 2. n. 2.* Couar. *lib. 2. var. cap. 18. nu. 8.* Greg. Lopez. *in l. 1. tit. 15. par. 1.* Spino. *de testam. glos. 4. princip. n. 28.*

Ex quibus corruit fundamentum decisionis, quæ reuidetur, & sententia Rotalis remanet notoriè iniusta, quia negauit Cardinali dotationem Capellæ maioris, & iuspatronatus non solum in ea, sed etiam circa alias Capellanias iubendo inscriptionem reformari, quapropter aduersus dictam † sententiam competere in integrum restitutionem dixerunt Domini, quæ datur, vbi sententia est iniusta, ex qua oritur læsio, Moil. *in emptor. tit. 5. de in integr. restit. q. 3.* Rot. *dec. 1. in integr. de restit. in nou. & dec. 532. n. 2. par. 1. & dec. 329. n. 1. par. 2. rec.* Tantò magis, quia incolæ non habent ius prohibendi dictam inscriptionem, nec populus dicitur legitimus contradictor, † cùm nullum ius habeat, aut interesse, ex quo non sunt admittendi ad defendendum ius honorificum ratione fundationis, *glos. magistralis, verb. quos causa in l. de vnoquoque ff. de re iud. l. ex contractu 44. l. sæpè 63. ff. eod. cap. cum int. 16. de elect.* Ant. Gom. *in l. 40. Tauri nu. 73.* Couarr. *pract. cap. 13. num. 6.* Molin. *de hisp. primog. lib. 4. cap. 8. num. 3.* Lambert. *de iurepatr. art. 4. q. 5. lib. 3.*

Et ita resolutum fuit, causa bis proposita, & acerrimè discussa per Dominos, informantibus tantum hæredibus Cardinalis, &c.

* *Infra in eadem causa habetur altera decisio sub die 22. Iunij 1637. coram R. P. D. meo Carillo, est decis. 614.*

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO, Patriarcha Constantinopolitano.

Romana Pecuniaria, seu Inuestimenti.

Die Veneris 13. Iunij 1637.

ARGVMENTVM.

Tractatur in hac decisione, quando clausulæ positæ in fine alicuius dispositionis, non referantur ad omnia & singula, quæ habentur in dicta dispositione.

SVMMARIVM.

1 *Emptor, dum non soluit pretium rei emptæ tenetur ex quadam æquitate soluere venditori certam summam pecuniarum.*

2 *Pars non debet vllo pacto audiri, nisi obtenta prius oris aperitione, si ei obstat decretum irritans, cùm clausula sublata, aut alijs similibus clausulis.*

3 *Contrahentium mens ex proœmio instrumẽti desumi solet.*

4 *Clausulæ in fine positæ debent referri ad id, quod principaliter fuit dispositum, non autem ad ea, quæ enunciatiuè, & incidenter fuerunt narrata.*

5 *Clausula in fine posita refertur ad omnia, quæ principaliter fuerunt expressa in oratione, non autem causa demonstrationis.*

6 *Clausula in fine posita non semper concernit omnia præcedentia.*

7 *Census sub alia forma factos, esse fœnerationis, licet hoc dicatur in Bulla Pij V. super creatione censuum, attamen ista verba referri tantum debent ad ea, quæ sunt de substantia, non autem ad alia accidentalia.*

8 *Verba quantumuis amplissima, & quantumuis effrenata recipere debent interpretationem à iure.*

9 *Papa in confirmatione alicuius contractus non est præsumendum, quod voluerit tollere remedia rescissoria prouenientia ex læsione, excessiua taxatione, & similibus alijs causis.*

10 *Aperitio oris non est necessaria ad probandam læsionem venditionis à Papa confirmatæ cum clausula, sublata, decreto irritanti, & similibus.*

11 *Confirmatio facta à Papa in forma communi, non potest referri ad ea, de quibus Papa nullam habuit notitiam.*

12 *Et sic multò minus potest referri super quibus contigit dubitari, an sint à iure reprobata.*

13 *Papæ mens, si fuerit directa ad remouenda obstacula pro validitate alicuius contractus, licet adsit clausula sublata, cùm decreto irritanti &c. ex hoc quis non impeditur, quin possit dari de nõ cõprehensione alicuius casus.*

14 *Clausulæ, quæcumque reputantur accessoriæ ad contractum principalem, & propterea non se extenduntur vltra illius limites.*

15 *Vtile per inutile non vitiatur.*

16 *Confirmatio si sit petita à Papa quoad aliquam derogationem, tantum ad abundantiorem cautelam, & cum præseruatiua cuiuscumque præiudicij debet reputari ac si non emanasset, n. 17.*

18 *Remedium subsidiarium non potest tollere principale.*

19 *Remedio subsidiario est tantummodo locus, quando cessat principale.*

DECISIO DCX.

PRætendens D. Marchio Bentiuolus, quod annua scuta 2900. spatio decem & octo annorum per ipsum soluta, tam bon. mem. Io. Angelo, quàm Moderno C. Duci ab Altemps pro fructibus recompensatiuis occasione Palatij à se empti in Monte Quirinali, longè excedant annuam illam quantitatem, quæ † regulariter ab emptore ex quadam Iuris æquitate, & venditori solui permittitur iuxta dispos. *l. curabit C. de act. empt.* conuenit dictum D. Modernum Ducem, ac petijt se admitti ad probandum d. Palatij statum de tempore factæ emptionis, ad effectum, vt constito quantum potuisset tunc locari, totum illud plus, quod sub nonime fructuum recompensatiuorum solutum fuit, in sortem imputetur, & consequenter Inuestiatur pro ipsius D. Marchionis securitate iuxta pactum in Instrumento expresè conuentum. 1

Verum huic petitioni se opposuit D. Dux allegando D. Marchionem non posse, nec debere aliquo pacto audiri, nisi obtenta prius oris aperitione, † ex quo illi obstat motus proprius fel. rec. Pauli Quinti clausula sublata, decreto irritanti, alijsque similibus clausulis roboratis *iuxt. decis.* Caput. 134. *n. 4. par. 3.* Seraph. *decis. 1020. in princ. & n. 3.* Rot. *in recent. decis. 77. num. 9. par. 5. & alibi passim.* Vnde hodiè dubitaui an D. Marchioni probare volenti, obstent clausulæ, decreta in dicto motu proprio contenta, Et Domini absque vlla prorsus difficultate responderunt non obstare, quia attenta causa finali, ac mente contrahentium, quæ † ex prohemio motus proprij, ac Instrumenti desumi solet, *l. 1. ff. ad Maced.* Bart. *in l. fin. ff. de Hæred. Instit.* Caput. *decis. 215. num. 5. lib. 3.* Gregor. *decis. 531. num. 5.* clarè percipitur clausulas, ac decreta prædicta licet in fine posita, referri solum ad derogationem fideicommissorum bonæ mem. Cardinalis Sitici ab Altemps, & ipsius Primogenituræ, de quibus in motu proprio principaliter agebatur 2 3

tam

tam ad pœnas euitandas,& ad tuendum emptorem, ac venditorem à molestijs vocatorum in dictis fideicommissis, ac primogenitura. Quam etiam, vt dictus Dux Io. Angelus palatium prædictum in partem legitimæ computare posset,
4 non autem influere debent † ad confirmationem pactorum particularium, de quibus enunciatiuè, & incidenter actum fuit, *l. defensor. §. qui interrogatus ff. de interrogat. act.* Bart. *in l. fin. §. Titia num. 3. ff. de libert. legat.* vbi dicit, quod clausula in fine posita refertur ad omnia quæ fuerunt prin-
5 cipaliter † in oratione expressa, non autem causa demonstrationis, Felin. *in cap. causamque sub num. 8. limit. 4. de rescript.* Paris. *cons. 3. num. 56. & cons. 108. num. 20. lib. 4.* Roder. Suar. *quæst. regul. tom. 3. q. 54. col. 4. vers. probatur,* Beia *respons. casuum conscient. par. 4. casu 18. col. 3. vers. tamen quia,* Rot. *diuers. decis. 84. num. 2. & 3. par. 2. & in recent. decis. 64. num. 19. par. 5.* Idque videtur optimè comprobari ex dicto Abb. *in cap. Ecclesia vestra 57. n. 5. de elect.* vbi sic ait, ex hoc textu singulariter nota quod † clausula in
6 fine posita, non semper concernit omnia præcedentia, nam in *cap. quia propter in fine,* ponitur illa clausula, *Electio alteri facta non valet,* & tamen non concernit omnia præcedentia.
7 Et in censibus quotidiana praxis nos docet, quod licet † in Bulla Pij V. dicatur census sub alia forma factos, esse feneratitios, attamen ista verba referri tantum ad ea, quæ sunt de substantia, non autem ad alia accidentalia, Felician. *de cens. lib. 1. c. 10. n. 28.* Duard. *eod. tract. tom. 2. §. 6. q. 15. n. 23.* Modern. Perus. *de censib. p. 2. q. 1. art. 4. n. 10.* & firmauit Rot. *apud eund. dec. 116. n. 5. & dec. 146. nu. 1. & 2. & dec. 147. n. 6.*

Non obstat, quod Papa motu proprio, non solum derogauerit primogenituræ, aliisque vinculis, sed dederit etiam facultatem contrahendi cum pactis, & conuentionibus desuper concordatis, seu concordantis, & ex tunc omnem alienationem huiusmodi, necnon Instrumentum desuper celebrandum, & omnia in eo contenta quæcumque, ac si illorum tenores expressi forent, perpetuò approbauerit, & confirmauerit, supplens omnes defectus, si qui principaliter vel accessoriè, anteà, vel posteà, seu in ipso actu vel quomodolibet interuenirent, etiamsi specialis, & individua mentio & confessio habenda foret &c. Hæc enim verba li-
8 cet amplissima, † & quodammodo effrenata recipiunt, interpretationem à iure, vt scilicet intelligantur respectu substantiæ venditionis, non autem aliorum pactorum particularium ne fortè dicatur, quod Papa confirmando voluit ap-
9 probare, si aliquid malè ageretur, † & tollere remedia rescissoria prouenientia ex læsione, excessiua taxatione, aut alijs similibus causis, quatenus adessent Molin. *de Primogenit. Hispan. lib. 4. cap. 9. n. 32. & seqq.* Peregr. *de fideicommissis art. 52. num. 29.* Fusar. *de substit. q. 562. n. 1.* Maresc. *variar. resol. lib. 2. c. 37.* Bellam. *dec. 502.* Grammat. *dec. 66. num. 5.* & fuit resolutum *in Sabinen. Castri Vacunæ 13. Iunij 1619. coram R. P. D. meo Dunozetto,* vbi dicitur, oris aperi-
10 tionem, † non esse necessariam ad probandam læsionem venditionis confirmatæ cum dd. clausulis à Summo Pontifice.

Vltra quod Domini dicebant, quod dum Papa confirmauit pacta concordata, seu concordanda, confirmatio dici-
11 tur facta in forma communi, † & sic ab ea non potest inferri ad pacta, de quibus Papa nullam habuit notitiam, Dec. *cons. 142. n. 6. & in fin. & n. 7.* Ferret. *cons. 38. num. 5. & 6.* Mantic. *dec. 222. num. 1.* vbi in specie, quando habet relationem ad Instrumentum, *& nu. 3. in fine,* & multò minus
12 ad pacta † super quibus contingit dubitare an sint à Iure reprobata, Alex. *cons. 59. n. 9. lib. 1.* Curt. *cons. 194. n. 38.* Grat. *discept. 9. n. 9.* Cassad. *dec. vnic. n. 2. de confirmat. vtil. vel inutil.* Rota *in rec. dec. 21. n. 3. par. 2.*

Et ex his patet responsio ad aliud obiectum, quod Papa voluerit Partes nullo unquam tempore teneri ad Iustificandas Causas, ob quas prædicta emanauerint, etiam ex eo, quod ex non Iusta, seu minus legitima Causa gesta sunt, siue etiam ex capite enormis, & enormissimæ læsionis, aut alio quocumque prætextu, quantumuis iusto & rationabili, & tali, qui ad effectum validitatis venditionis, necessariò foret exprimendus, cùm clausula *quorum tenores,* & quod de obreptione dari non possit, & quod annuus valor d. Palatij, & Viridarij habeatur pro expresso, volens Instrumentum, & alia inde sequenda quæcumque semper valida, & efficacia fore, & esse, sicque & non aliàs in præmissis omnibus, & singulis, &c. sublata quauis aliter Iudicandi, & interpretandi facultate; Quia ex tenore dictorum ver-

borum euidentius etiam patet mentem Papæ solum † dirigi 13
ad remouenda obstacula pro validitate alienationis, & sic non impedit, quin D. Marchio possit hodiè dare non comprehensione casus controuersi, Ruin. *cons. 135. n. 10. lib. 2.* Maresc. *var. resol. lib. 2. cap. 37. n. 29.* Cassad. *dec. 10. nu. 4. super regul.* Achill. *d. 3. n. 4. qui fil. sint legit.* Rota *diuers. d. 300. in fin. lib. 3. p. 3. & in rec. dec. 569. n. 9. p. 2.* Quæcumque enim clausulæ reputantur † accessoriæ ad contractum 14
principalem, & propterea non se extendunt vltra limites illius *glos. in cap. cum ordinem,* vbi Felin. *n. 4. & 5. de rescript. l. 2. ff. de seru. asport. l. cum soruo ff. de contrah. empt.* Caput. *dec. 25. par. 1.* Gonzal. *super reg. 8. glos. 36. n. 30.* Garz. *de benef. par. 6. cap. 3. n. 84. cum duobus seqq.* latè Maresc. *var. lib. 2. cap. 37. n. 32. & seqq.*

Verùm ex alio etiam, ac penitus diuerso fundamento videbatur tolli omnis difficultas, quia beneplacitum Papæ, & derogatio fideicommissario, non fuit à contrahentibus obtenta principaliter, & absolutè, sed solum in subsidium, & quatenus opus esset, & sine præiudicio legitimæ; † Itaut 15
vtile per inutile non vitietur, vt expresè legitur in principio Instrumenti, & in beneplacito Apostolico etiam dicitur, licet Dux Io. Angelus credat se Palatium ratione suæ legitimæ, & alterius cuiuscumque portionis sibi obueniendæ super bonis eiusdem Cardinalis ab Altemps, non obstantibus dictis Primogenituris, fideicommissis, & alijs dispositionibus liberè, & licitè alienare posse, & præmissa omnia eidem non obstare; Nihilominus ne prætextu Primogenituræ, fideicommissorum, & aliorum dispositorum de validitate venditionis Palatij dubitari contingat, conceditur derogatio fideidommissorum & licentia alienandi cum expressa præseruatiua, quod possit valere etiam respectu suæ legitimę, & alterius cuiuscumque portionis, & aliàs omni meliori modo &c. Ex hac enim narratiua visum est inferri, quod cum Palatium, de quo agitur, cesserit in portionem legitimæ D. Ducis prout aliàs Rota firmauit *die 6. Februarij 1616. coram Eminentiss. D. Cardinali Verospio, quæ est dec. 45.* post Merlin. *de legitim.* Sustineatur venditio nulla habita ratione ad derogationem Papæ, † quæ tamen petita fuit 16
ad abundantiorem cautelam, vt dictum est, & cum præseruatiua cuiuscumque præiudicij, Castr. *cons. 312. n. 4. lib. 1.* Paris. *cons. 23. n. 143. lib. 1. & cons. 70. n. 18. lib. 3.* Put. *dec. 197. n. 23. lib. 1.* debet reputari, † ac si non emanasse, Bald. 27
in repet. legis aditæ C. de eden. Gemin. *in cap. præsenti nu. 4.* Franch. *n. 1. vers. 3. nota de Offic. legat.* Rot. *dec. 88. n. 2. & 3. par. 4. diuers. & dec. 23. nu. 24. & seqq. par. 5. rec.* Reuerendiss. D. meo Coccinus Decanus *dec. 355. n. 2.* Accedente præsertim clausula *omni meliori modo,* quę operatur vt si actus possit valere sine beneplacito, sine eo sustineatur, Felin. *in cap. cum super n. 11. de offic. deleg.* Soccin. *cons. 142. n. 4. lib. 1.* Dec. *cons. 4. n. 3.* Vndè cùm motus proprius emanauerit in subsidium, & quatenus venditio aliter de iure non subsisteret, videbatur dicendum, quod huiusmodi † remedium 18
subsidiarium non possit tollere principale, cùm ei sit locus tantummodo, quando † non potest locus principali ex Me- 19
noch. *cons. 193. n. 6.*

Et ita fuit decisum parte vtraque informante, &c.

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO,

Patriarcha Constantinopolitano.

Gerundeñ. Altius non tollendi.

Die Lunæ 15. Iunij 1636.

ARGVMENTVM.

Domum suam, cùm quis possit extollere vsque ad Cœlum, ideò si vicinus ei se opponat, debet plenè, & concludenter probare seruitutem altius non tollendi, aliàs illum non potest impedire, & quando d. seruitus non dicatur probata.

SVMMARIVM.

1 *Ædes suas, quis vsque ad Cœlum de iure extollere potest.*

2 *Seruitutis prætextu, si quis prætendat impedire vicinum, ne altius tollat domum suam, tenetur dictam seruitutem concludenter probare.*

3 *Libera quælibet res est, ex præsumptione Iuris, itaut si tollenti domum suam, quis obiciat adesse seruitutem, sufficit, quod extollens neget illud ius seruitutis non competere Aduersario.*
Actionis negatoriæ natura, quæ sit n. 3.
4 *Seruitutes debent restringi, non autem augeri.*
5 *Interpretatio aliena à recta ratione reijcienda est.*
6 *In contractibus multum attenditur verisimilitudo.*
7 *Ædificium, si sit constructum in aliquo loco eminentiori, si inferius aliquid aliud construatur ædificium, hoc illi nullo modo potest nocere quoad salubritatem aeris, si omnes venti circa illud euagentur, & n.* 18.
Aditus de vno ædificio ad aliud cessat, si inter vtrumque adsit via publica, lata, & spaciosa, n. 7.
8 *Aditus datur de vno loco ad alium contiguum, & n.* 10.
9 *Aditus non datur ad locum decisionum.*
11 *Verba sunt intelligenda secundum naturam actus super quo imponuntur.*
12 *Verba debent stricte interpretari.*
13 *Ædificantes ad æmulationem tenentur omninò desistere.*
14 *Ædificare ad æmulationem, quis non dicitur, si ædificet ad proprium commodum, & vtilitatem, etiam quod secundario vicino noceat.*
Quod procedit, etiamsi commoditatem vel vtilitatem vicino auferat, n. 14.
15 *in Fundo suo, quis potest fodere, vel aliud facere animo meliorandi fundum, licet faciat desiccare fontem positum in fundo vicini.*
16 *Ædificare, quis in dubio præsumitur ad propriam vtilitatem, & non vt alteri noceat.*
17 *in Ædificante excluditur animus æmulationis ex magna vtilitate ædificij.*
18 *in Ædificante an constet de æmulatione, si ex altitudine fabricæ possit interiorem partem domus vicini inspicere.*
20 *Altitudo operatur quominus visus distincte feratur in obiectum visibile.*
21 *Æmulationis materia plurimum pendet ab arbitrio Iudicis.*
22 *Causæ duæ, quando concurrunt in eadem dispositione, pro magis fauorabili facienda est interpretatio.*
Interpretatio pro salute animæ semper est facienda, num. 22.
Iactare suum nemo præsumitur, n. 22.
Immemor salutis æternæ nemo est præsumendus, n. 22.
23 *ad Æmulationem, si quis asserat, aliquem ædificare, tenetur id concludenter probare, cum simus in materia obiectiua.*
in Obiectiua materia requiritur concludens probatio, num. 23.
24 *Liberalitatem maiorum suorum, piam erga aliquam Religionem, si quis imitetur, non potest dici, quod id faciat malo animo, & ad æmulationem.*

DECISIO DCXI.

REsponderunt DD. pro confirmatione sententiarum Rotalium latarum ad fauorem Collegij Societatis Iesu cum de illarum validitate, nec etiam à Patribus Dominicanis, & Iuratis aliquid adducatur, & de Iustitia visum sit indubitanter constate, tam ex decisionibus in prima instantia emanatis coram R. P. D. meo Machiauello, quàm in secunda coram Reuerendiss. D. meo Decano. * Etenim cum Patres Iesuitæ in proprio situ ædes pro eorum habita-
1 tione construere intendant, † prout de Iure vnusquisque potest eas vsque ad cœlum tollere, *l. fin. in princ. ff. de seruit. l. altius, l. in ædibus C. eod. tit. l. Proculus ff. de damn. infec.* Honded. *cons.* 80. *n.* 14. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 298. *n.* 24. *& de Arbitrar. cas.* 556. *n.* 3. si Patres Dominicani opus
2 impedire intendunt sub prætextu seruitutis, † tenentur eam concludenter probare, *l. si in rem ff. de vendit.* Menoch. *cons.* 21. *n.* 34. Roland. *cons.* 67. *n.* 4. *lib.* 2. Ruin. *cons.* 30. *n.* 7. *lib.* 1. Nam cum ex præsumptione iuris res sit libera, sufficit
3 actori † etiam non possidenti negare illud ius seruitutis competere aduersario; idque ex natura actionis negatoriæ, vt post Alex. *in l. si prius n.* 7. *ff. de nou. oper. nunc.* dixit Rota apud Seraph. *dec.* 1422. *sub n.* 13.

Neque obstat obiectum pro Patribus Dominicanis, & iuratis allegatum, quod scilicet in situ, in quo hodie ædificatur erat quædam Tenedo Vincentij Macellarij, & Petri Arditi, qui de ann. 1260. mediante publico instrumento conuenerunt cum Fratre Raymundo Priore fratrum Prædicatorum Gerundæ, & cum omnibus fratribus præsentibus, & futuris per hæc verba: *Quod ego vel mei non ædificabimus vllo tempore in illa mea tenedone, quam habeo contiguam tenedoni vestræ, nec in ipsa mea tenedone plantabimus arbores, nec faciemus aliquid aliud vnde possit haberi prospectus per aliquem modum ad locum vestrum, vel inde possit haberi ascensus, siue aditus, vel possit vobis aliquo modo, vel loco vestro vnquam damnum, siue præiudicium aliquod generari.* Ex quibus verbis prætenditur à Patribus Dominicanis probari seruitus Patruum Societatis Iesu non ædificandi, quia fuit responsum verba dictorum instrumentorum apertè loqui de seruitute respectu tenedonis ipsorum Fratrum, quæ erat contigua tenedoni ipsius Vincentij, & Petri Arditi, non autem respectu Conuentus, de quo non agebatur; seruitus autem debet potius restringi, quàm augeri, *l. eo modo, l. is qui duo* 4 *ff. de seruit. rustic. præd. l. non modus*, vbi Bald. *nu.* 1. *C. de seruit. & aq.* Paris. *cons.* 116. *num.* 4. *lib.* 1. Bero. *cons.* 133. *num.* 18. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 43. *num.* 1. Surd. *cons.* 27. *num.* 7. *& seq.*

Nec facit, quod seruitus respectu conuentus probetur per illa verba, ibi, *Vnde possit haberi prospectus ad locum vestrum, &c.* & inferius, ibi, *Vobis, vel loco vestro, &c.* Quia hæc interpretatio visa est omninò † aliena à recta ratione; tum 5
quia si Patres Dominicani sub nomine loci intellexissent loqui de conuentu, verisimiliter id expressissent; nam dum contrahentes in instrumento locuti sint de tenedone, de qua principaliter agebatur, dum postea fecerunt mentionem de loco, dicendum est intellexisse de eadem tenedone, quæ commodè locus vocari poterat, non autem de conuentu, super quo si fuisset controuersia, † de eo principaliter, tanquam 6
de re magis digna, fuisset facta specifica mentio, non autem de tenedone, quæ erat minus digna; tum etiam quia cum Conuentus Dominicanorum reperiretur constructus in eminentiori parte Ciuitatis, suis parietibus clausus, certum est, quod ædificium, † seu plantatio arborum, quæ fieri po- 7
terat à personis priuatis in loco depressiori, non poterat aliquo pacto ei officere, & multò minus ad ipsum, aliquem aditum habere, cùm inter Conuentum, & ipsas tenedones Vincentij, & Petri via publica satis lata, & spatiosa intercederet, ascensus † autem datur ab vno loco ad alium contiguum, non autem ad locum discontiguum cum via intermedia, & multò minus datur † aditus. Vnde nil mirum si 9
in concordia, solum fuit facta mentio de duabus tantum tenedonibus contiguis, ex quibus reuera poterat † haberi 10
ascensus, & aditus, *glos. in cap.* 1. *verb. contigua de reliq. & uener. sanct. in* 6. Ioan. Andr. *in cap. unic. de consecr. Eccles. in* 6. *vers. in glos.* Menoch. *de arbitr. cas.* 222. *num.* 28. Idque & magis suadetur, quo in dicta concordia fit mentio de pariete ædificando inter vtramque tenedonem, quod esse non potest vbi via est intermedia, verba † autem sunt intelligen- 11
da secundum naturam actus super quo interponuntur, vt per Ruin. *in cons.* 109. *num.* 4. *lib.* 1. Seraph. *dec.* 541. *sub n.* 6. & stricte debent † interpretari, *c. cum dilectus de except. l.* 12 *quidquid astringendæ ff. de verb. obligat.* Alex. *cons.* 12. *num.* 14. cum alijs latè deductis in hac causa 13. *Iun.* 1636. *coram R. P. D. meo Machiauello & 24. Nouembris eiusdem anni coram Reuerendiss. D. meo Decano in vers. nec officiunt illa verba.*

Minus obstat, quod cum Patres Iesuitæ † ædificent ad 13
æmulationem teneantur omninò desistere, quia cum d. Patres principaliter ædificent ad proprium commodum, & vtilitatem, etiam † quod Fratribus Dominicanis secundariò 14
nocerent, non tamen dicerentur ædificare ad æmulationem, *l. loci corpus §. competit, l. sicuti §. Arist.* & ibi glos. *ff. de seruit. vend. l. Proculus, & l. fluminum ff. de damn. infect.* Imol. *in l. si meo num.* 3. *vers. vel forte ff. de aqua plu. arcen.* Ias. *in l. quominus numer.* 23. Ripa *num.* 20. *vers. quod ego, ff. de flumin.* Angel. Aret. *cons.* 44. *in princ.* vbi dicit licere, etiamsi commoditatem, vel vtilitatem vicino auferat, & paulò inferius dicit † posse aliquem in fun- 15
do suo fodere, vel aliud facere animo meliorandi fundum, licet faciat deficcare fontem positum in fundo vicini, Alex. *cons.* 74. *nu.* 4. *vers. sed si nullam, & nu.* 5. *vers. vel si incidens venas lib.* 2. Ias. *consil.* 32. *nu.* 2. *lib.* 1. Dec. *cons.* 373. *sub nu.* 3. Marsil. *sing.* 145. *in fine*, Cepoll. *de seruit. verb. prædia cap.* 62. *de fenestra, vers. in dubio tamen*, Boer. *dec.* 320. *num.* 8. *ad fin. vers. vel secundum Ludouicum.* Quod verò in dubio, † quis 16
præ-

præsumatur facere ad propriam vtilitatem, & non vt alteri noceat, *glos. in verb. fluminum, vers. non teneri, ff. de damn. infect.* Bart. *in l. item lapilli, vers. illud autem est notandum, ff. de re iudic.* Imol. *in l. si in meo in glos. fin. ff. de aqu. plu. arcen.* Dec. *cons.* 373. *sub n.* 3. *vers. in dubio,* Honded. *cons.* 80. *n.* 34. *lib.* 1. Gaill. *d. obser.* 69. *n.* 30.

17 Præterea non solum visa est tolli omnis † æmulationis præsumptio ex maxima vtilitate, quæ Patribus Societatis ex dicta fabrica prouenire, probant testes per ipsos examinati, sed etiam ex eo, quod testes inducti ab ipsis Patribus Dominicanis deponant se nullo modo credere, quod Patres Societatis ædificent ad æmulationem, vel ad causandum damnum Dominicanis. Vltra quod attentè considerata planta, quæ concorditer ab vtraquè parte data fuit, Domini aduerterunt ex nouo opere nullum prorsus damnum posse inferri Con-
18 uentui Dominicanorum, † cum ille reperiatur positus versus Orientem in sublimiori loco Ciuitatis, vt dictū est, itaut salubritas aeris impediri nullo modo possit, cum omnes venti circa illum liberè euagentur, vt fuit optimè ponderatum coram Reuerendiss. D. meo Coccino Decano.

Neque obstat, quod constet de æmulatione, ex quo Pa-
19 tres Iesuitæ ad tantam † altitudinem fabricam extollunt, vt ex ea interiorem partem Conuentus Prædicatorum inspicere possit; quia hoc etiam obiectum fuit benè sublatum *in d. dec. coram D. meo Decano.* Vltra quod si ex sola altitudine operis, Patres Societatis poterunt introspicere Conuentum
20 Dominicanorum, ipsa etiam altitudo † impediet, quominus visus distinctè feratur in obiectum visibile, & sic ista inspectio non apparet aliquo pacto considerabilis, attenta præser-
21 tim via intermedia, hæc autem materia æmulationis † plurimum pendet ab arbitrio Iudicis, Menoch. *de arbitr. iud. lib.* 2. *cent.* 2. *cas.* 156. *ante fin.* Rot. *dec.* 475. *sub n.* 9. *p.* 4. *diu.*

Denique non obstat, quòd fabrica sit facta ad æmulationē sumptibus D. Martini ex nobili familia de Agullana, cum prędictus multa verba protulerit contra Dominicanos, quia cum possint concurrere duæ causæ, scilicet eleemosyna pro
22 salute animæ, & æmulatio, semper † fieri debet interpretatio, vt fiat pro salute animæ, cum nemo præsumatur iactare suum, *ad l. cum de indebito, ff. de probat.* Bald. *in l. fin. C. de dot. promiss. cum similib.* nec esse immemor salutis æternæ,
23 ideoque qui † prætendit opus fieri ad æmulationem, tenetur id concludenter probare, cum versemur in materia obiectiua, Rot. *dec.* 8. *& 9. de except. in nou.* Cassad. *super reg. n.* 3. Paris. *cons.* 104. *in princ. lib.* 4. Et penitus cessat obiectum, ex quo Collegium Societatis ex insignibus, & armis apparet fundatum ab antenatis d. D. Martini, itaut mirum non sit, quod hodie ipse maiorum suorum piam erga Patres Societatis liberalitatem imitetur.

Reliqua verò, quæ à Patribus Dominicanis, & iuratis fuerunt deducta, vel visa sunt abundè sublata fuisse in alijs decisionibus, vel non egere responsione.

Et ita parte vtraque informante, &c.

* *Idest sub diebus* 23. *Februarij* 1636. *&* 13. *Iunij eiusdem anni, &* 24. *Nouemb. pariter eiusdem anni, sunt supra in hac parte decisione* 587. 596. *&* 599.

R. P. D. PANZIROLLO
Patriarcha Constantinopolitano.

Firmana Pecuniaria.

Die Lunæ 15. *Iunij* 1637.

ARGVMENTVM.

Conductiones duæ, si quis successiuè fecerit, sed distinctè, & separatè, & vna quæque conductio habuit suum fideiussorem separatum, tunc solutio facta in secunda conductione non potest referri ad primam.

SVMMARIVM

1 *Soluere, si quis sit coactus id, quod alius soluere tenetur, ei competit repetitio tam contra soluere debentem, quàm contra illum, qui ex solutione commodum sensit.*
2 *Quod multò magis procedit, quando in actu solutionis soluens reportauit facultatem retorquendi solutionem contra quos de iure.*
3 *Fideiussoris obligatio expirat, si principalis adimpleuerit id, quod promisit.*
4 *Crediti transfusio de vno in aliud, quando cesset, vide n.* 5.
6 *Solutio non debet cedere ad computum debiti iam expirati, &c.*
7 *Conductiones, quando sunt diuersæ, & inter se omnino distinctæ, & separatæ, tunc solutiones proficiscentes à secunda, nullo modo potest referri ad primam.*
8 *Verba posita demonstratiuè non restringunt dispositionem.*
9 *Compensatio, de vna ratione ad aliam non admittitur, quando rationes sunt inter se diuersæ.*
10 *Solutio debet cedere in extinctionem debiti anterioris, & durioris, limita num.* 11.
12 *Calculationis nullitate, & errore stante, pro ea declaranda competit officium Iudicis.*
13 *Debita, quæ iam sunt compensata, non sunt habenda in consideratione.*

DECISIO DCXII.

PLacuerunt Dominis fundamenta decisionis emanatæ in hac causa, sub die 30. Maij 1636. * in qua resolutum fuit D. Francisco Sauino, qui per detentionem in carceres coactus fuit soluere de proprio Annonæ Ciuitatis Firmanæ scuta 1814. cum tamen ad ea non teneretur, competere re-
petitionem, tam contra D. Gasparem Paccaronum, † qui ve- 1
rè ea soluere tenebatur, quàm contra ipsam Ciuitatem, quæ ex solutione Sauini commodum sensit, iuxta textum in *l.* 2. §. *grani,* vbi Bart. Alberic. *&* §. *quod de frumentaria n.* 1. *vers. Nota pro potestatibus, ff. de administr. rer. ad Ciuit. pertin.* Præsertim cum in actu solutionis † Sauinus reportauerit fa- 2
cultatem retorquendi executionem contra quos de iure, *l.* 2. *in princ. vbi gloss. verb. locum habebit,* ibique Bart. & Doctor. *omnes, ff. de condict. indeb. l.* 2. *ff. de cess. bonorum, & l.* 2. *C. de iur. reip. lib.* 11. Surd. *cons.* 444. *n.* 9. *vers. his tamen.*

Nec obstat, quod Leonardus Bentiuolus conduxerit depositariam frumentariam de anno 1629. sub fideiussione Gasparis Paccaroni, & postea de anno 1630. eam reconduxerit sub fideiussione Francisci Sauini, & ideò cum Leonardus conductor pro seruitio secundæ depositariæ tradiderit frumentum, quod habuit in prima, solutionem pretij d. frumenti ad Sauinum fideiussorem in secunda, non autem ad Paccaronum fideiussorem in prima spectare, quia hæc obiectio non afficit Sauinum, si quidem ex partitis extractis à libris Ciuitatis, certum est in secunda conductione à Leonardo plus grani fuisse consignatum, siue restitutum, quàm receptum, † & consequenter obligatio Sauini, qui fideiussit 3
pro hac secunda conductione omninò expirauit, *glos. fin. in l. cum plures in fin. de euict. cum vulgat.*

Nec dicatur, quod frumentum primæ depositariæ fuit transfusum in secundam, & sic Leonardum in secunda distribuisse frumentum receptum in prima. Quia prætensa transfusio frumenti de prima in secundam depositariam, tūc posset admitti in præiudicium Sauini fideiussoris secundæ, si Leonardus in fine primæ conductionis reddidisset computa prout tenebatur, ad hoc vt constito de dicti residui quantitate, & qualitate, posset illud postea à regulatoribus Ciuitatis recognosci, mensurari, ac de eo partita creari ad creditum se-
cundæ depositariæ, † sed cum nullum ex his fecerit, transfu- 4
sio penitus tollitur ad not. *in leg.* 1. *Cod. de canon. frum. Vrb. Rom. & in l.* 2. *Cod. de frum. Vrbis Constantinop. lib.* 11. quia aliàs præsumendum est Leonardum conuertisse frumentum in proprium vsum, vt iam Rotam firmauit in hac causa ponderando doctrinam Tiber. Dec. *in cons.* 11 *sub n.* 97. *&* 98. *lib.* 1. vel saltem † dicendum est illud penes eun- 5
dem Leonardum remansisse tanquam debitum primæ conductionis sub fideiussione Paccaroni, iuxta *dispost. in l. opus* 39. *ff. locat. vbi gloss. verb. approbetur in dec. alleg.*

Nec dicatur, quod partitæ frumenti restituti per Leonardum in secunda depositaria sint contrapositæ debito primæ, & sic cedere debeant in illius extinctionem, quia cum singulæ partitę sint cum sua data, & relatione ad mandata Grassériorum, & directo Leonardo, vti depositario Abundantiæ, debent cedere ad computum secundæ depositariæ, quæ exta- 6
bat, non autem ad creditum primæ, quæ iam expirauerat, & fuit resoluta in simplicem reliquarum ad trad. per Bart. *& scriben. in l.* 1. *C. de eden.* Etenim cum istæ conductiones fuerint diuersæ, & inter se omninò distinctæ, & separatæ, consignationes, proficiscentes † à secunda, nullo modo po- 7
tuerunt referri ad primam, per text. in *d. l.* 2. §. *fin. ff. de administr. rerum ad Ciuit. pertinen. l.* 1. *ff. & C. de solut.* Munoz *de ratiocin. cap.* 36. *n.* 5. *vers. & loquendo,* Mant. *dec.* 77. *n.* 4. Idque procederet etiam quod Leonardus tam in prima, quàm in secunda soluisset ad bonum computum, † hæc 8
enim verba tanquam posita demonstratiuè, non alterarent dispositionem iuris, nempe, quod compensatio de vna ratione,

9 tione, non admittitur ad aliam, † quando rationes sunt diuersæ, vt benè vltra Doctores allegat. in decis. trad. Gabr. *cons.*48. *sub num.*4. *lib.*2.

Et ex his tollitur, quod granum solutum in secunda depo-
10 sitaria, debet cedere in extinctionem primi, † tanquam in causam antiquiorem, & duriorem, quia hoc esset verum, nisi istæ duæ depositariæ essent diuersæ & separatæ,nam hoc stante cum vnaquæque depositaria habeat suum fideiusso-
11 rem distinctum, † consignationes factæ in secunda non possunt referri ad primam per text. *in d. l.* 2. §. *fin. ff. de administr. rer. ad Ciuit. pertinen.*

Nec obstat, quod Leonardus permiserit, quod computa vtriusque depositariæ calcularentur, tanquam vnius depositariæ ad debitum Sauini, quia adhuc Sauinus potest dare
12 de nullitate, & errore d. calculationis, † pro qua nullitate, declaranda competit officium Iudicis, vt latè fuit ponderatum in decisione, quæ reuidetur, *vers. nec videtur attendendum*,vt benè notat Castrens. *in cons.*285. *n.*3. *vers.aliter esset lib.*1. & facit doctrina Corn. *cons.*111.*n.*4. *&* 5. *lib.*4. Gerius Spin. *cons.*23. *num.*16. *& seqq.*

Nec facit, quòd Sauinus agnouerit hoc debitum ad se spectare, dum in diminutionem illius exegit à Bentiuolo scuta 400. vt Summ. Ciuitatis n.6. quia d. exactio,& alia ex aduerso opposita processerunt de tempore, quo computa nedum non erant visa,sed denegabantur,& denegata fuerunt, donec Ciuitati fuit integrè satisfactum, & proinde cum adhuc sciri non posset an debitum caderet in secunda depositaria,non censetur Sauinus per illam exactionem,aut alios actus voluisse agnoscere debitum, quod ad ipsum non spectabat.

Nec videtur habenda ratio de d. scutis 400. & alijs, quæ asseruntur per Sauinum exacta ex effectibus Leonardi vs-
13 que ad summam scutorum 1090. quia † fuerunt iam compensata,cum solutio facta per Sauinum importet scuta 2905. & hodie solum repetat 1814. pro residuo soluta de proprijs pecunijs.

Reliqua verò fuerunt abundè sublata in decisione.

Et ita parte vtraque, &c.

Est supra in hac parte decisio 592. *vbi alias decisiones in hac causa annotaui.*

R. P. D. PANZIROLO,
Patriarcha Constantinopolitano.

Romana Stagni.

Die Lunæ 19. *Iunij* 1637.

ARGVMENTVM.

Dominium ad effectum recognitionis ex quibus benè, & plusquam concludenter dicatur probatum. Error, vel ignorantia quando, & ex quibus casibus non sit alleganda.

SVMMARIVM.

1 *Dantis iure resoluto, ius pariter accipientis remanet extinctum.*
2 *Dominium ad effectum recognitionis, vt probetur, sufficiunt leuiores probationes, & n.*12.
3 *Ex caducitatis acceptatione, illius remissione facta à directo Domino, cum concessione nouæ inuestituræ, tanquam de re emphyteutica, probatur illius dominium.*
4 *Confessio non solum est apta nocere confitenti, sed etiam suis successoribus in actione personali.*
5 *In feudum quis potest rem propriam recognoscere, & sibi præiudicat.*
6 *Dominium directum probari potest ex promissione emphyteutæ soluendi tam canones decursos,quàm decurrēdos.*
7 *Ex locationibus successiuis factis alicui inferri potest ad eius directum dominium.*
8 *Solutiones plures Canonis sunt sufficientes ad probandum dominium etiam contra tertium.*
9 *Solutiones Canonis,benè probari possunt ex confessione iudiciali partis soluentis.*
10 *Solutiones tres postremæ sunt sufficientes ad probandum, quod totum decursum fuerit integrè solutum.*
11 *Dominium non probatur ex instrumentis locationum,solutionibus,confessionibus, & alijs similibus adminiculis.*
13 *Dominium non probatur ex recognitionibus, quando in recognitionibus non fit mentio dominij, quia illæ possunt fieri ex causa census.*
*Dominium ex recognitionibus non probatur, quando agitur de vendicanda re, n.*13.
14 *Dominium, quando sufficienter probetur ex instrumentis locationum, solutionibus, confessionibus, & alijs adminiculis.*
15 *Dominij negatiua in præiudicium domini directi ex aliqua generalitate non dicitur probata, amplia n.*17.
16 *De actu negatiuo non conficitur instrumentum.*
18 *Errorem,vel ignorantiam nemo potest allegare, in his, quæ fiunt matura deliberatione.*
19 *Error excluditur stante continuatione actuum.*
20 *Rei propriæ nemo præsumitur ignarus.*
21 *Emphyteuta, si vocetur Dominus,& possessor rei,ista verba sunt referenda ad dominium vtile, & naturale.*
22 *Instrumentum vnum ab alio declaratur.*
23 *Ratificasse id, quis est dicendum, si constituerit procuratorem ad illud ratificandum.*
24 *Successores singulares possunt facere de bonis suis,quicquid eius antecessores facere poterant.*
25 *Recognitio matris,vti tutricis,& curatricis nocet filio,amplia n.*26.*scilicet si filius effectus maior id ratificauerit.*
26 *Instrumenti approbatio inducitur, si illud quis producat in actis, & eo vtatur.*
27 *In venditionibus bonorum emphyteuticorum debetur laudemium Domino directo.*
28 *Laudemium soluitur ad hoc, vt Dominus directus alienationem approbet.*
19 *Laudemium nuncupandum est laudatitium, quia dominus contractum laudat, suum præstando assensum.*
30 *Emphyteuta, quando vult alienare rem emphyteuticam, tunc dominus directus habet prælationem volentibus eam acquirere.*
31 *Tex. in l. si quis conductionis, C. locat. quid disponat.*
32 *L. si quis conductionis, C. locat. propriè loquitur inter locatorem, & conductorem.*
33 *Et ideò multi Doctores affirmant nullatenus posse extendi ad contractum emphyteuticum, feudalem,aut ad alium dissimilem à contractu locationis.*
34 *Conductor non sibi,sed Domino possidet,& ideò si finita locatione neget rem conductam restituere, dicitur spoliare.*
35 *Sed non sic est in emphyteuta, cum possideat naturaliter.*
36 *In emphyteutico contractu habet etiam locum remedium l. si quis conductionis, C. locat.*
37 *Et hæc est verior opinio, & hoc est valdè notandum, cum sit valdè proficuum.*
38 *Dominij probatio est omnium probationum difficillima.*
39 *Dominij probatio aliquando est tam difficilis, vt reputetur impossibilis.*
40 *Iure suo quis non debet priuari ob rigorem probationum.*
41 *Locupletari quis non debet cum aliena iactura.*
42 *Dominium sicuti per plures actus se extendit, ita ex eisdem potest inferri ad illius probationem etiam ad effectum deuolutionis.*

DECISIO DCXIII.

CLaræ mem. Cardinalis Baronius vti Abbas S. Gregorij de anno 1602. acceptauit deuolutionem Stagni, de quo agitur ad fauorem dictæ Ecclesiæ, ex quo ab emphyteutis per nouennium cessatum fuerat in solutione annui canonis scutorum 15. sed postea benignius agendo, idem stagnum sub eodem annuo canone iure emphyteutico eisdem iterum concessit, & Ioannes Baptista Catalanus vnus ex inuestiti, tam proprio, quàm aliorum participantium nomine directum Ecclesiæ dominium agnoscens, in instrumento expresè confessus est; hoc stagnum sibi ipsis, ac suorum authorum filijs legitimis, & naturalibus, ac descendentibus masculis tantum, ac de legitimo matrimonio procreatis,durante linea masculina, in perpetuum iure emphyteutico fuisse concessum; promittens vlterius omnes inuestitos illud ab inde citra ad instar rei emphyteuticæ retenturos, ac durantibus lineis prædictis, non solum futuros canones, verum etiam decursos soluturos præuia cessione nominis debitoris pro scut.135. Pacto insuper adiecto,quod si aliquis ex dictis participantibus hoc instrumentum ratificare recusasset, aut illud impugnasset, tunc remissio caducitatis sic recusanti, aut repugnanti non prodesset, sed illius rata ad d. Cardinalem directum dominium deuoluere-tur, qui eam in gratiam non contrauenientium concedere posset, prout in instrumento summario n.1. Et hæc quidem recognitio, vti nomine omnium participantium facta,

cta, ita æqualiter ab omnibus ratificata fuit, ac succeſſiuè ab omnibus ſingulæ eorum partes locatæ fuerunt, cum expreſſa aſſertione eiuſdem iuris Eccleſiæ ſum. n. 2. & 3.

Euenit, quod de anno 1615. ad inſtantiam Hoſpitalis S. Sixti Franciſco Piccino, tanquam vltimo,& maiori oblatori, fuit ſubhaſtata,& deliberata portio,quam in hoc ſtagno Marcus Aurelius Catalanus retinebat pro ſcutis 750. reſeruato conſenſu rec. me. Scipionis Card. Burgheſij tunc Abbatis Proprietarij,qui de anno 1631. conſenſit, & condonauit laudemium Victorio prædicti Franciſci emptoris filio, qui promiſit ſoluere canonem in futurum, & ſeruare pacta emphyteutica, aliaque contenta in ſupradicto inſtrumento Cardin. Baronij, vt in ſum. n. 5.

Cum autem de ann. 1627. D. Auguſtinus Theulus, alijque participantes prętenderent,quod ſequuta morte d. Marci Aurelij,portio illius vendita d. Piccino per ius accreſcendi
1 ad ipſos ſpectaret, (quaſi reſoluto † iure datoris, ius pariter emptoris diſſolutum remaneret) illum coram A. C. interpellarunt ad ſibi ipſis ſoluendum in futurum affictus pro rata à ſe empta. Verùm cum ad inſtantiam d. Hoſpitalis S. Sixti,cauſa coram ſuo Iudice reaſſumpta fuiſſet, aduertens Dominus Card. Scipio hanc litem in ſui præiudicium intentari, ac prætendens, quod portiones ſic decedentium directo Domino,non autem participantibus acquiri deberent, obtinuit admitti ad cauſam pro omni ſuo iure, & intereſſe, & poſt litem proſequutam vſque ad annum 1633. DD. Paulus de Quinque,& Auguſtinus Theulus negare ceperunt Eccleſiæ dominium,quapropter cum poſt obitum d. Card. Scipionis, de eadem Abbatia fuerit prouiſus Eminentiſs. D. Petrus Maria Cardinalis Burgheſius,placuit ad illius inſtantiam inquirere, an conſtet de dominio Eccleſiæ ad effectum recognitionis,& Domini de eo conſtare reſponderunt ex proba-
2 tionibus illud neceſſariò inferentibus,† quamuis aliàs in hac materia ſufficerent leuiores, *l. indicia, C. de rei vendic.* Bart. *in l. quidam n. 4. ff. de condit. inſtit.* Rip. *in l. rem, quæ nobis, n. 52. ff. de acquir. poſſ.* Pariſ. *conſ.* 104. *n.* 103. *lib.* 1. Boer. *dec.* 42. *n.* 2. *& ſeqq.* & fuit reſolutum in *Lauden. deuolutionis* 26. *Iun.* 1596. *coram bo. me. Corduba, & in Romana proprietatis* 18. *Iunij* 1601. *coram bo. mem. Cardin. Pamphilio.*

Prima igitur probatio deducebatur ex acceptatione caducitatis, illiuſque remiſſione poſtea facta à Card. Baronio cũ
3 conceſſione nouæ inueſtiturę tanquam de re emphyteutica, *l. cenſualis*, vbi Bald. *C. de donat.* Bart. *in l. rura, C. de agr. deſert. lib.* 11. Natt. *conſ.* 26. *n.* 6. Siluan. *conſ.* 57. *in princ.* & fuit in terminis reſolutum in *d. Lauden. deuolutionis* 21. *Aprilis* 1597. *coram bo. me. Corduba.*

Secunda,ex quo inueſtiti expreſsè aſſeruerunt, quod ſtagnum iam antea erat de directo dominio,& proprietate Ab-
4 batiæ, † quæ aſſertio non ſolùm eſt apta nocere confitentibus,ſed etiam eorum ſucceſſoribus in actione perſonali,Ripa *in l. ſi aliquam rem* 28. *n.* 39. *verſ. & iterum ſubdiſtingue, ff. de acquir. poſſeſſ.* Ruin. *conſ.* 50. *n.* 11. *& ſeqq. lib.* 1. Surd.
5 *conſ.* 449. *n.* 38. vbi quod ius poteſt etiam † rem propriam in feudum recognoſcere, & ſibi præiudicat. Valaſc. *de iur. emphyth. q.* 9. *n.* 18. *poſt med. verſ. cæterum,* Rot. *dec.* 693. *n.* 2. *& dec.* 776. *n.* 1. *p.* 1. *diuerſ, & in rec. dec.* 249. *n.* 3. *& dec.* 290. *n.* 2. *p.* 1. *& dec.* 193. *n.* 2. *verſ. & quod magis p.* 2. *& dec.* 359. *n.* 12. *verſ. Quarto concurrit, & n. ſeqq. p.* 5. *& fuit dictum in Romana deuolutionis* 28. *Maij* 1631. *coram R. P. D. meo Pirouano, & in Nouarien. bonorum* 15. *Decembris* 1632. *coram Reuerendiſs. D. meo Coccino Decano.*

Tertia, ex promiſſione ſoluendi canones decurſos, & in
6 futurum decurrendos † durantibus lineis maſculorum promittentium,Rot. *dec.* 400. *n.* 6. *& tribus ſeqq. & dec.* 249. *n.* 3. *p.* 1. *rec.* Gratian. *diſcept.* 912. *n.* 33. *verſ. præterea.*

Quarta ex ſucceſſiuis locationibus factis à Participantibus cum pacto, quod locatione durante conductor tenere-
7 tur annuatim ſoluere Abbati ratam canonis eorum quemlibet tangentis, *ad tex. in l. fin. C. de iur. emphyt.* Fel. *in cap. cum cauſam, n.* 4. *verſ. eſt verum de probat.* Gozad. *conſ.* 94. *num.* 57. *in fin.* Siluan. *conſ.* 57. *n.* 10. *cum duob. ſeqq.* Burſatt. *conſ.* 27. *n.* 4. *& ſeqq.* Gabr. *de locat. concluſ.* 4. *n.* 17. Rot. *in rec. p.* 5. *dec.* 359. *n.* 12. & fuit ponderatum *in Nouarien. bonorum* 9. *Iun.* 1610. *coram bo. me. Card. Lancell.*

Quinta, ex continuatis ſolutionibus dicti canonis vltra
8 ſpatium 30. annorum, † quæ quidem ſolutiones de per ſe videntur ſufficere ad probandum dominium contra tertiũ, Specul. *tit. de emphyt. §. nunc aliqua, n.* 67. *verſ. quinquageſimo tertio,* Felin. *in cap. cum Bertoldus n.* 28. *de re iudic.* Caſtrenſ. *in l. ſicuti, §. ſed ſi quæratur n.* 8. *verſ. & per prædicta, ff. de ſeruit. vendic.* Alexand. *conſ.* 8. *verſ. præterea vol.* 7. Aym. *conſ.* 434. *n.* 5. *& ſeqq. & ſignanter n.* 12. Seraphin. *dec.* 869. *n.* 3. Guidop. *dec.* 272. *ſub n.* 2. *in fin. verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus,* vbi, quod ita ſeruat ſtylus, & conſuetudo Curiarum, & quod vidit ſuper hoc articulo tempore ſuo vltra centum ſententias. Caputaq. *dec.* 292. *lib.* 4. Rot. *dec.* 290. *n.* 4. *p.* 1. *rec.* Caualer. *dec.* 291. *n.* 4. *verſ. dabantur etiam, & dec.* 654. *n.* 2. *& ſeqq.*

De ſolutionibus autem viſum eſt conſtare tum ex reſponſionibus Æmilij Theuli ad articulos, in quibus fatetur à to- 9
to tempore ſui recordatus fuiſſe ſolutos canones, Dec. *in rubr. extr. de probat. n.* 27. *& ſeq.* Gregor. XV. *dec.* 92. *n.* 1. Tum etiam ex ordinibus directis Banco D. Bonanni ex libris ipſius nouiter extractis cantantibus in cauſam canonis, & ex ſolutionibus pro octo poſtremis annis, licet tres vltimæ ſuf- 10
ficerent ad probandum, quod totum decurſum fuerit integrè ſolutum, *l. quicumque, C. de apoc. publ. lib.* 10. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. *tit. de emphyt. §.* 1. *n.* 38. *verſ. pro tribus annis,* Iaſ. *in l.* 2. *n.* 135. *C. de iur. emphyt.* Gabr. *concluſ.* 11. *de præſumpt. n.* 2. *& ſeqq.* Rot. *dec.* 3. *de locat. in nouis,* & fuit reſolutum in *Bononien. de Cardinalibus* 11. *Ianuarij* 1602. *coram bo. me. Hieronymo Card. Pamphilio.*

Neque obſtat,Caputaq. *dec.* 280. *p.* 1. in qua dicitur, quod 11
ex inſtrumentis locationum,† ſolutionibus, confeſſionibus, ac alijs ſimilibus adminiculis non probetur dominium, quia vltra quod quando agitur de eo † probando ad effectum re- 12
cognitionis tantum,omnes admittunt ſufficere leuiores probationes ex ſupra citatis, nec Caputaq. contradicit, fuit reſ- 13
ponſum ipſius opinionem habere locum,quando in recognitione non fit mentio dominij,quia tunc potuit fieri ex cauſa cenſus,vt declarat Rot. *dec.* 420. *n.* 3. *p.* 3. *recent.* vel quando agitur de vendicanda re,& poteſt eſſe dubium,quod bona ab alio, quàm ab Eccleſia in emphyteutam peruenerint, quia aliàs remota hac dubitatione,inſtrumenta † locationum,ſo- 14
lutiones, ac confeſſiones ſufficienter probant dominium, Rot. *in rec. d. dec.* 290. *n.* 6. *& ſeq. & d. dec.* 409. *n.* 6. *par.* 1. prout etiam conciliando deciſiones hucuſque emanatas, apertius diſtinxit Rot. *in alleg. Nouar. bonor.* 15. *Decembris* 1632. *coram Reuerendiſs. D. meo Coccino Decano.*

Nec pro excluſione d. dominij viſum eſt aliquid releuare inſtrumentum concordiæ celebratum de anno 1573. inter Commendatarium Abbatem Regularem,& alios, in quo inſtrumento à Participantibus dicitur promiſſa ſolutio ducatorum 20. correſpectiuè ad paſcua, & ligna dumtaxat,& faſcinas, quæ ex Caſali Malagrottæ cohærenti percipiebantur ad claudendum ſtagnum, ac pro omni, & toto eo, quod Abbatia prætendere poſſet ſuper dicto ſtagno,nullo facto verbo de aliqua recognitione dominij; fuit enim reſponſum inſtrumentum prædictum deſeruire potius pro maiori probatione dominij ipſius Eccleſiæ, nam in principio ipſius referuntur quidem ſupradictæ prætenſiones Participantium, qui tanquam ſtudentes ſe ſubtrahere ab annua præſtatione ducatorum 20. prætendebant, quod illa eſſet correſpectiua paſcuis, & lignis, quæ pro animalibus, & pro claudendo ſtagno reſpectiuè percipiebantur in Caſali Malagrottæ, per cuius ademptionem ipſi Monaſterio ceſſaſſet quoque illa correſpectiua reſponſio, ſed fuit ponderatum ex eodem inſtrumento clarè etiam patere,quod Abbas hanc correſpectiuitatem abſolutè negauit, & Participantes non obſtantibus eorum prætenſionibus non ſolum decurſa ſoluerunt, ſed decurrenda etiam ſoluere promiſerunt, & quamuis promiſſio fuerit ita vniuerſaliter concepta pro omni, & toto eo, quod Eccleſia prætendere poſſet; nulla facta expreſſione, quod fit pro recognitione dominij directi; † attamen ex illa genera- 15
litate non poteſt dici probata negatiua dominij in præiudicium Eccleſiæ, *ad text. in l. non hoc, C. vnde legit. c. in præſentia de probationib.* De actu † enim negatiuo inſtrumen- 16
tum non conficitur, Io. Andr. *in cap.* 1. *de præſcript. in* 6. *n.* 4. *in fin.* vbi Gemin. *n.* 16. Alex. *conſ.* 16. *n.* 17. *lib.* 5. & fuit dictum in allegata *Lauden. deuolutionis* 26. *Iunij* 1596. *coram Corduba.* Et tantò minùs, dum poſtea in inſtrumento anni 1602. generalitas illa fuit ſpecialiter agnita,& à partibus manifeſtata,† quod ſcilicet eſſet pro recognitione dominij, ad tradita per Bald. *in l. legatum, §. qui plures, n.* 1. *in fin. verſ. ſed quando, ff. de legat.* 2. Atque hic intellectus eò magis ſuadetur,quo ſolutio promiſſa in concordia anni 1573. non poterat amplius eſſe correſpectiua ad paſcua,& ad ligna pro claudendo ſtagno, cum hæc iam antea ceſſaſſent per ademptionem Caſalis, & ideo neceſſariò debuit eſſe pro dominij recognitione, quæ congruè comprehendebatur ſub generali

præ-

prætensione Ecclesiæ respectu dictæ solutionis ducat.20.

Et ex his visum est etiam tolli, quod ex d. instrumento anni 1573. detegatur erronea concessio Card. Baronij, quia
18 vltra quod in actibus, qui matura deliberatione fiunt, prout in eo casu,ad euitandam deuolutionem iam acceptatam,nemo errorem, vel ignorantiam potest allegare, vt per *glos. in cap. ex litteris,verb. admonita, de diuort.* Roman. *cons.* 346. *n.*10. *vers. quia ibi*, & continuatæ solutiones, ac locationes
19 excludunt errorem, Rot. *d. dec.* 420. *sub n.* 4. *vers. nec præsumitur p.*3. *rec.* fuit etiam ponderatum, quò cum ista duo instrumenta sint inter se compatibilia,cesset omnis præsumptio erroris, & præsertim dum Io. Baptista Catalanus procurator ad illum actum deputatus ab alijs participantibus,
20 agebat etiam rem propriam, cuius nemo præsumitur ignarus, *l. fin.* & ibi Bart. *n.*2. *ff. pro suo.* Socc. iun. *cons.*39.*n.*118. *lib.*1. Aym. *cons.*6. *n.*16.

Nec obstat,quòd in eodem instrumento anni 1573. Participantes vocentur domini, & possessores huius stagni, quia
21 prædicta verba sunt referenda † ad dominium vtile, & naturale, quod iuxta subiectam materiam defertur in inuestitum,idque clarè patet ex instrumento anni 1602.in quo Catalanus, qui pro omnibus stipulatus fuit, vocatur vnicus ex vtilibus dominis Aquarij Stagni,vnum enim instrumentum
22 ab alio declaratur, ex not. per Bald. & Ias. *in l. qui filiabus in prin. n.*5. *ff. de legat.*1. *cum similibus*.

Minus releuat,quod Laurentius de Quinque,ac Theulus dictum instrumentum Card. Baronij non ratificarunt, quia
23 vltra quod respectu Laurentij manifestè probatur ipsum constituisse procuratorem Dominum Ioannem Baptistam Catalanum ad ratificandum,summ. n.2. in fine,prout postea tàm d.Laurentij, quam proprio, & Thomæ fratris nomine illud ratificauit, ex abundanti dicitur, quod instrumentum prædictum fuit etiam ratificatum à deputatis creditorum d. Laurentij,qui cum de eo tempore omnia eius bona adminis-
24 trarent,† dicebantur singulares successores, & poterant facere quicquid ipse Laurentius de bonis suis facere potuisset, iuxta trad. per Rot. *dec.*53. *sub n.*2. post Pacific. de Saluian. *interdict.* cum alijs adductis per Gratian. *discept.* 401. *n.* 39. *& seqq.*

Respectu verò Theuli non solum ratificatum fuit à Mag-
25 dalena ipsius matre vti tutrice,& curatrice, † prout datur fides tutelæ cum decreto Iudicis, alijsque solemnitatibus, ad not. *in l.*2. §. *quod obseruari*, *C. de iuram. calum.* Rom. *cons.* 389.*n.*3. Gutt. *de tutel.p.*3. *c.*1. *n.* 79. Verum etiam adest expressa ratificatio facta ab eo effecto maiore per productio-
26 nem, & vsum d. instrumenti in locationibus factis pro rata illi tangente, Rom. *cons.*63.*n.*3. Afflict. *dec.* 25. *n.*5. Caputaq. *dec.*193. *p.*1. Greg. *dec.* 238. *n.*5. & ibi latè Adden.

Cùm igitur ex supradictis clarè probetur dominium ad effectum recognitionis, duo etiam tanquam in necessariam sequelam Domini putarunt esse admittenda; primum scili-
27 cet,quod in † venditionibus Eminentissimo Abbati debeatur laudemium, *iuxt. l. fin. C. de iur emphyt.* Rot. *dec.* 168. *n.* 1. *p.* 2. *diuers.* & firmatum fuit in d. *Lauden. deuolutionis* 26. *Iunij* 1596. *coram Corduba*, laudemium enim soluitur ad
28 hoc, vt directus Dominus alienationem approbet, Ias. *in l. fin. n.*39. *C. de iur. emph.* Afflict. *in* §. *illud quoque n.* 14. *tit. de prohibit. alienat. fact.* per Feder. Bertrand. *cons.* 140. *n.*2. *lib.*6. latè Valasc. *de iur. emph. quæst.*29. Alciat. *lib.* 1. Paregr.
29 *c.*45. *n.*6. qui dicit nuncupandum esse Laudatitium, † quia dominus contractum laudat suum præstando assensum; al-
30 terum, quod eidem Eminentissimo Abbati competat † prælatio iuxta iuris communis dispositionem, de qua in *d. l. fin. C. de iur. emph.* & sensit Rot. *in alleg. Lauden. deuolutionis* 9. *Decemb.*1599. *coram Corduba*.

Et ita fuit decisum parte vtraque, &c.

ANNOTATIO.

In eadem causa emanarunt coram eodem Reuerendiss. D. meo Patriarcha tres aliæ insignes, & famigeratæ decisiones, videlicet *sub diebus* 27. *Aprilis* 1640. 10. *Iunij* 1641. *&* 16. *Decemb. eiusdem anni*,in quibus viua ratione,optimisque fundamentis ventilatur,& resoluitur, quod dispositio *tex. in*
31 *in l. si quis conductionis, C. locat.* in quo † per hæc verba disponitur, *si quis conductionis titulo agrum,vel aliam quamcumque rem accipit, possessionem prius restituere debet, & tunc de proprietate litigare*, vt scilicet dispositio *d. text.* licèt propriè
32 loquendo,habeat locum inter locatorem,† & conductorem, itaut multi Doctores affirment nullo modo posse intrare in
33 contractu emphyteutico, feudali, † aut in alio à contractu locationis dissimilis, vt per Contard. *in l. vnic. in ampliat. num.*76. *C. si de momen. poss.* latè Rimin. sen. *cons.*94.*n.*19.*& plurib. seqq. lib.*1. Menoch. *de recuper. remed.*11. *n.*61. ea præcipua ratione,quia conductor,qui non sibi,sed Domino possidet,si finita locatione rem † conductam restituere neget, 34
dicitur spoliare,Cephal. *cons.*47. *n.*40. *lib.*1. cum alijs per ipsum alleg. sed emphyteuta dum sibi † naturaliter possidet, 35
etiam quod alterius dominium controuertat,non propterea est spoliator. Quicquid tamen sit, contraria opinio est verior† quod scilicet *d. l. si quis conductionis* procedat etiam in 36
contractu emphyteutico, & ista fuit opinio Bart. *in legata inutilia n.*2. *vers. nam si quidem, ff. de adim. leg.* Paris. in addit.ad Bart. *in d. l. si quis conductionis littera Apost.med.* Specul. *de locat.* §. *nunc aliqua n.*82. *cum multis alijs*, & in hac materia multus ero *in altero Tom. in causa Colimbrien. prædij* 18. *Maij* 1618. *coram bon. me. Reuerendiss. Dunozetto in Annot. ad n.* 6. & prædicta conclusio continua memoria est 37
commendanda,cum valde proficua sit,nam eius intuitu Dominus directus ferè releuatur ab onere probationis dominij,quæ probatio † est omnium difficillima, vt notant Do- 38
ctores communi calamo *in l. cum res, C. de probat.* & quidem reputatur adeo difficilis, † & inestricabilis, vt quandoque 39
censeatur impossibilis,*vt inquit glos. in l. cum res,C. de probat.* cum alijs copiosè relatis per Boer. *dec.* 42. *sub n.* 25. quo casu,quæ probationes sufficiant ne quis,iuribus † omnibus re- 40
clamantibus, iniustè ob rigorem probationum, quod suum est amittatur, & alteri indebitè acquiratur,† locupletando se 41
cum aliena iactura, dicam latè, & plura circa hoc adducam in altero tomo in annotatione ad decisionem *in causa Romana domus S. Mariæ Maioris* 28. *Maij* 1625. *coram bo.me. Reuerendiss. Pirouano*, in qua decisione firmatur,quod sicuti dominium per plures actus se † extendit, ita etiam ex eis- 42
dem potest inferri ad illius probationem etiam ad effectum deuolutionis &c.

Paulus Rubeus.

R. P. D. CARILLO.

Abulen. Iurispatronatus.

Die Lunæ 22. *Iunij* 1637.

ARGVMENTVM.

Capellam aliquam dotans, sibi acquirit iuspatronatus,etiam si illud expressè sibi non reseruauerit, dummodo illud non remiserit. Vniuersitas, vel populus vt acquirat iuspatronatus ex constructione Capellæ, ex piorum eleemosynis, quid requiratur.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus ex dotatione quis acquirit, etiamsi ipse illud expressè sibi non reseruauerit, dummodo illud non remiserit.*

2 *Iuspatronatus quando vigore priuilegij optimè substinetur, & num.*5.

3 *Capella aliqua si sit fundata ex piorum eleemosynis,consequenter excluditur iuspatronatus alicuius particularis personæ.*

4 *Capella aliqua etiamsi sit constructa ab Vniuersitate, vel Populo, adhuc illis non competit iuspatronatus, nisi simul probetur, eleemosynas fuisse datas animo acquirendi iuspatronatus.*

DECISIO DCXIV.

POstquam resolutum fuit sub die 8. præsentis * mensis constare de causis restitutionis in integrum ad fauorem hæredum bo. mem. Cardinalis de Spinosa aduersus sententiam Rotalem, quæ reformabat inscriptionem appositam in marmoreo lapide iuxta eius sepulchrum in Capella maiori Ecclesiæ Parochialis Beatæ Mariæ del Varco Oppidi de Martinmunnoz de las possadas Abulen. Diœcesis, proposui dubium, an constaret de iurepatronatus in dicta Capella, & Domini affirmatiuè responderunt ex duplici capite. Primo ratione dotationis factæ per dictos hæredes, qui est vnus ex tribus modis,quibus acquiritur iuspatronatus, † etiamsi do- 1
tans illud expressè sibi non reseruauerit, dummodò illud non remiserit,ex notat. *per glos. in cap. quicumque* 16. *q.*7. Abbas *in c.*3. *n.*4. *de Eccles. ædif.* Garz. *de benef.*5. *par. c.*9. *n.*63. Viuian. *de iurepatr.*1. *par. lib.*2. *c.*1. *n.*9. Campanil. *in diuers. iur. Iuris Can. rubr.*11. *c.*13. Rot. *dec.*5. *de iurepatr. in antiq.* & latius fuit comprobatum coram me sub dicta die 8. huius mensis, vt in d. dec. §. sed etiam.

Secun-

Secundò, quia de prædicto patronatu constat ex concessione facta in litteris san. me. Gregorij XIII. datis in summ.
2 antiq. n.1. & 2. † vbi clarè legitur fuisse obtentum ex titulo oneroso ratione dotis, & sic vigore priuilegij optimè sustinetur, Garz. *d.cap.9.n.121.* Gonzal. *in reg.8.glos.28.n.22. & glos.36.n.36.* Rot. *decis.269.p.2. diuers. & dec.161. & 189. par.5.recent.*

Nec obstat repetita obiectio, quod prędicta Capella fuerit
3 etiam fundata ex piorum eleemosynis, & consequenter excludatur iuspatronatus hæredum d. Cardinalis, quoniam vltra quod benè tollitur obiectum ex deductis in decisione huius causæ, §. nec obstat dixerunt Domini, quod etiam si
4 fuisset constructa † Capella ab Vniuersitate, vel Populo, adhuc iuspatronatus illis non competeret nisi simul probetur, eleemosynas fuisse datas animo acquirendi iuspatronatus, Lambertin. *lib.1.p.1.qu.5. art.21.n.9. & q.7. art.17.n.10.* Vnde resolutum fuit constare de iurepatronatus, tàm ratio-
5 ne dotationis, quàm ex priuilegio obtento ex titulo oneroso in d. Capella maiori, sicut etiam in nouem alijs Capellanijs in eadem Capella erectis iuxta tenorem inscriptionis, & litterarum Apostolicarum, super quibus Capellanijs nulla adest quæstio, nec inter partes hoc controuertitur.

Et ita decisum vna tantum parte informante &c.

* *Est supra in hac parte decis. 609.*

REVERENDISS. P. D. PANZIROLO
Patriarcha Constantinopolitano.

Romana Officij Mandatariatus.

Die Mercurij 1. Julij 1637.

ARGVMENTVM.

Officium aliquod, si sit de regalibus Principis, vt eius resignatio facta à possidente ad fauorem tertij valeat, quid requiratur, & ad hoc vt non remaneat amplius sub periculo vitæ resignantis.

SVMMARIVM

1 *Notarij fides, non facit fidem, & maximè si careat testibus.*
2 *Officium aliquod, si maneat sub vitæ periculo alicuius, secutæ eius morte illud vacat.*
3 *Resignatio officij coram Notario, & testibus valet, quando in eius erectione id fuit cautum.*
4 *Officiorum tituli, quando non sunt in commercio sine auctoritate superioris, tunc necessariò requiritur consensus ipsius superioris in resignatione ad hoc, vt dicta officia non dicantur vacare per obitum illius, qui resignauit.*
5 *Officia, quando sunt de regalibus Principis, nunquam alicui dicitur acquiri illorum possessio, in præiudicium superioris.*
6 *Officia aliqua, quando sunt de regalibus Principis, tunc etiam pro translatione possessionis dd. officiorum in resignatarium pro forma requiritur expeditio litterarum patentium, ac iuramenti præstatio.*
7 *Notarius si receperit resignationem alicuius officij nomine superioris, tunc d. officium desinit esse sub periculo resignantis vitæ.*
8 *Sed hoc intellige in simplici resignatione, & in abdicatione à se proprijs iuris, sed secus est sit fiat ad fauorem tertij, vt illi officium acquiratur.*
9 *Officij alicuius resignatio, quando fit ad fauorem tertij, tunc sunt adhibendæ plures diligentiæ, ne amissio sequatur in fraudem Domini directi.*
10 *Actus dicitur imperfectus, si dependeat à futuris probationibus faciendis.*
11 *Officij resignationis admissio, superior denegare potest, si iustè, & probabiliter suspicari potest, quod fiat in fraudem eminentis vacationis.*
12 *Obitus attribuendus est causæ indubitabili, non autem incertæ.*
13 *Accessus è Ciuitate Neapolis ad Vrbem de mense Augusti, & Septembris est adeo periculosum, vt ferè nullus venientium mortem euitet.*
14 *Peritis in arte præstanda est plena fides.*
15 *Possessio anterior in concursu est manutenibilis.*
16 *Possessio proueniens à radice patenter infecta est minimè considerabilis, ampliat n.17.*
18 *in Manutentionis summariissimo iudicio inspicitur sola facti detentatio.*
19 *Petitorium, quando perimit ipsam possessionem, tunc potest de eo agi etiam in iudicio manutentionis.*

DECISIO DCXV.

CVm fuerit resolutum sub die 23. Martij præteriti * Benedicto Ruggerio dandum esse mandatum de manutenendo in quasi possessione officij Mandatariatus Eminentissimi Cardinalis Vicarij, iterum hodie articulo discusso, Domini perstiterunt in decisis, quia prætensa resignatio Cicognolæ, in qua exaduerso fit potissimum fundamentum, non probatur nisi per quandam Notarij fidem, † quæ fidem 1
non facere testatur, Cæs. de Grass. *dec.2.n.13. de spons.* Greg. *dec.214.n.2.* maximè cùm careat testibus, Rot. *dec.624.n.10. p.1. rec.* Ac proinde, quod dum pro parte D. Equitis Iosephi concludenter non probatur, quod à bo. me. Cardinale Mellino fuerat admissa resignatio d. officij, quod erat sub periculo vitæ ipsius Cicognolæ, remanet indubitatum, quod secuta interim † ipsius morte officium vacauerit per ea, quæ tradit 2
Seraph. *dec.1294.n.5.* Gratian. *discept. 276.n.63.* Cùm non versemur in officio in cuius erectione fuerit cautum valere ipsius resignationem † coram solo Notario, & testibus, de 3
quo loquitur idem Seraph. *dec.389.n.3.* sed in ijs, quæ respectu tituli non sunt in commercio sine superioris auctoritate, & † sic necessariò requirebatur ipsius Cardinalis con- 4
sensus in resignatione, ne officium diceretur vacare per mortem, Roland. *cons.11. in princ. n.3. lib.2.* Sarnen. *de infirm. resign. q.22.* Rot. *dec.495. n.2. & 3. p.2. rec.* Cùm enim ista officia dicantur de regalibus Principis, † nunquam alicui di- 5
citur acquiri ipsorum possessio in præiudicium superioris, Luc. de Penna *num.2. C. de fundo limetrop. lib.11.* Molin. *de Magistrat. lib.1. cap.11.* Quinimò etiam pro translatione possessionis officij in resignatarium, pro forma † requiritur 6
expeditio litterarum patentium, *l. inoffic. & l. ad probatorias, C. de diuers. offic.* Boer. *dec.150. n.9. in fine*, ac iuramenti præstatio, Boer. *dec.249. n.9.* Quæ omnia benè concurrunt in Benedicto Ruggerio prouiso à Cardinali.

Non obstat, quod Notarius receperit resignationem nomine superioris, & quod propterea † tunc officium desieret 7
esse sub periculo vitæ Cicognolæ, per ea quæ tradunt Boer. *dec.* 348. Paris. *de resignat. q.9.n.126.* quia hoc procedit in simplici resignatione, ac in abdicatione à se proprij iuris, se- 8
cus autem quando fit resignatio ad fauorem tertij, vt illi officium acquiratur, tali enim casu fiunt plures † diligentiæ 9
ne admissio sequatur in fraudem Domini directi, vt benè per Seraph. *d. decis.* 1294. *num.2.* Boer. *dec.* 149.

Nec releuat dicere, quod D. Cardinalis dederit ordinem Odoardo Tibaldesco Secretario, vt constito de superuiuentia Cicognolæ per fidem authenticam resignationem admitteret, quia duplex tempus venit considerandum, primum dum Cicognola degebat Neapoli, & potest dici, quod tunc adesset consensus quidam imperfectus, † tamquam depen- 10
dens à probationibus faciendis circa vitam Cicognolæ, quæ probationes postea imperfectæ fuerunt declaratæ, alterum verò tempus postquam Cicognola venit ad Vrbem, nam tunc ob intempestiuam aeris commutationem æstiuis temporibus, Cardinalis iustè, & probabiliter de ipsius morte du- 11
bitans, † prout casus euenit, tanquam in fraudem imminentis vacationis, potuit admissionem resignationis denegare, Castrac. *de societ. c.40. n.43. & seq.* Seraph. *d. dec.1294. n.5.* & fuit resolutum *in Conchen. Notariatus 26. Nouemb. coram bo. me. Litta.*

Nec releuat si dicatur Cicognolam obijsse ex noua causa venationis, quia non probatur, & sic obitus est † attribuen- 12
dus indubitabili causæ aeris, Farinac. *de homicid. q.127. n.72.* Et per hoc optimè facit *decisio 436. per tot. p.2. rec.* Accedente præsertim iudicio duorum principalium Medicorum Vrbis attestantium accessum è Ciuitate Neapolis † ad Vrbem 13
de mense Augusti, & Septembris esse adeo periculosum, vt ferè nullus venientium mortem euadat, in tantum, vt quamuis iste, qui ad Vrbem accessit, steterit sanus per 20. dies, & vltra, si postea infirmetur, infirmitas tribuenda omninò sit mutationi aeris, & non alteri causæ, peritis † autem in arte 14
præstanda est plena fides, Paris. *de resign. lib.12. quæst.6. n.18.* Farinac. *supracit. à n.101.* Rot. *diuers. dec.620. num.3. p.1.*

Nec dicatur constare quidem, quod D. Eques Ioseph exegerit fructus officij, tam à Cicognola, quàm à Margano, non tamen constare, quod ab ipso Margano Domini Cardinalis exegerit, vel saltim controuerti non posse, quin possessio

sessio Domini Equitis sit anterior, & sic in concursu manu-
15 tenibilis, † quia fuit responsum, quod data vacatione officij per mortem Cicognolæ sub cuius periculo vitæ residebat officium, statim expirauit locatio facta ab Equite ipsi Margano, vt supra ostensum est, & propterea cessante in D. Equite dominio officij, dato etiam, quod post vacationem exegerit à Margano, ista exactio tanquam proueniens à radice
16 patenter infecta, non visa fuit considerabilis, idque tantò magis, dum D. Eques post obitum Cicognolæ, sciens offi-
17 cium fuisse à D. Cardinali locatum eidem Margano, & † postea venditum Benedicto Rugerio, agnoscens bonam fidem tacuit per quatriennium, *l. 3. §. in admittenda, l. si id quod, §. fin. ff. de acquir. possess.* Bart. *in l. 1. §. huius autem interdicti n. 3. vers. secundo modo, ff. vti possid.* Menoch. *de retinend. remed. 3. n. 34. vers. sed declaratur*, Mant. *dec. 95. n. 5.* Caual. *dec. 625. n. 12.*

Demum non obstat, quod fundamenta superius deducta respiciant petitorium, & ideò cum versemur in summarissimo manutentionis, † in quo sola detentatio facti inspicitur, non est locus discussioni, an resignatio officij fuerit benè, vel malè facta, & per consequens, an per mortem Cicognolæ vacauerit, cum ista suis loco, & tempore veniant discutienda, fuit enim responsum, quod quando petitorium
19 perimit † ipsam possessionem, potest de eo agi, & in iudicio manutentionis, vt est celebre consilium Baldi 141. *n. 3. lib. 1.* quem secuta est, Rot. *diuers. dec. 34. n. 21. in fine, & n. 22. p. 2. & coram Reuerendiss. D. meo Coccino inter eius impressas dec. 488. n. 11. in fine, & n. 12.*

Et sic parte vtraque informante fuit resolutum esse standum in decisis.

* *Est supra in hac parte dec. 605.*

R. P. D. PANZIROLLO
Patriarcha Constantinopolitano.

Camerinen. Spolij.

Die Veneris 5. Iulij 1637.

ARGVMENTVM.

Alienatio bonorum immobilium minorum vt valeat, quid requiratur. Possessionis reintegratio, quando competat. Contractus etiam nominatus, quo casu ob non adimplementum rescindatur.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei immobilis pupillorum, vel minorum quando fit, non solum debet constare, quod alienatio fuerit necessaria, ex quo vrgeret æs alienum.*
2 *Verum etiam, vt pecuniæ rei alienatæ in extinctione d. æris alieni fuerint erogatæ.*
3 *Et hoc præsertim si ad istum effectum fuerit præstitus consensus distractioni rei, & Iudex sub hac conditione suum decretum interposuit.*
4 *Decretum Iudicis super alienatione rerum minorum dolosè extortum, non suffragatur.*
Consensus præstitus sub conditione, si conditio euanescat, dictus consensus non nocet, n. 4.
5 *Possessionem ciuilem, si quis animo retinuerit, meritò ad naturalem potest restitui, & n. 6.*
7 *Possessionis reintegratio intrat in alienatione vitiosè facta.*
8 *Possessionis reintegratio, etiam competit ei, qui voluntariè cecidit à possessione, quando contractus non fuit ab altera parte adimpletus.*
9 *in Alienatione rerum minorum vigore constit. Marchiæ requiritur solemnitas insinuationis.*
10 *Notario asserenti non creditur, nisi de actu à se rogato, vel gesto.*
11 *in Contractu nominato ob non adimplementum non potest agi ad rescissionem, sed debet agi, vt adimpleatur.*
12 *Sed ista conclusio non procedit, quando non fuit adimpleta causa finalis ipsius contractus.*
13 *Alienatio bonorum immobilium minorum si fiat ad effectum solutionis æris alieni, tunc causa finalis istius alienationis dicitur æs alienum.*
14 *Statut. Camerinen. mandans, quod stetur assertioni Notarij circa insinuationem requisitam in alienatione rerum minorum qualiter intelligatur.*
15 *Gratia sanatoria contractus obtenta à Papa, non releuat, si ei non fuerunt narratæ omnes nullitates contractus.*

DECISIO DCXVI.

LAuinia, & Sorores de Turcarellis iam minores iudicium spolij intentantes super paternæ domus alienatione, ab A. C. fauorabilem sententiam reportarunt, quam in gradu appellationis Rota sub die 5. Octobris 1636 * me proponente vti validam, ac iustam confirmandam esse censuit. Hodie iterum auditis partibus super eisdem, DD. resoluerunt persistendum in decisis; Etenim cum versemur in alienatione rei immobilis minorum, ac pupillarum, non so- 1
lum debet constare, quod alienatio fuerit necessaria, ex quo vrgeret æs alienum, *l. magis puto, §. si æs alienum, ff. de reb. eor.* Surd. *cons. 115. num. 35. & seq.* Bald. *cons. 184. in princ. lib. 2.* Roman. *cons. 321. n. 1. ante med. vers. vnde in proposito*, Roland. *cons. 33. n. 2. & cons. 99. n. 4. lib. 1.* Angel. Aretin. *cons. 128. n. 2. & 19.* Paris. *cons. 98. n. 2. lib. 1.* Rot. *dec. 40. n. 7. p. 3. rec.* Verum etiam † quod pecuniæ rei alienatæ in extinctio- 2
nem talium debitorum fuerint erogatę, Rot. *in Romana census 23. Ianuarij 1591. coram Bubalo, & in Romana censuum de Romulis Ven. 18. Iulij 1699. coram Penia impress.* per Cenc. *post tract. de censibus*, altera in ordine *dec. 25. n. 1. altera dec. 287. n. 4. & 5.* Præsertim cum explicitè ad istum effectum fuerit præstitus consensus distractioni domus, & Iudex sub 3
hac conditione suum decretum interposuerit; vnde non adimpleta conditione, sed retenta vna parte pretij penes tutorem, & altera penes emptorem, absque eo quod fuerit satisfactum creditoribus, decretum † Iudicis censetur dolosè ex- 4
tortum, & nihil refragatur, per *text. in l. & si Præses, C. de præd. minor.* Corn. *cons. 207. n. 2. in fin. & seq.* Benintend. *dec. 2. n. 3.* Et consensus sic præstitus à mulieribus, illis non nocet: nam cum ipsæ ob non † seruatam formam cõtractus, 5
saltem ciuilem possessionem animo retinuerunt, Socc. iun. *in l. 1. n. 514. ff. de acqu. possess.* Curt. iun. *cons. 53. n. 14. vol. 1.* Caual. *dec. 66. n. 1.* Meritò etiam † ad naturalem possessio- 6
nem fuerunt per Iudicem restitutæ, Natta *cons. 412. num. 8. vers. & quemadmodum*, Crauett. *cons. 5. n. 11. in fin. & seq.* Rot. *in rec. dec. 560. n. 3. p. 1.* & coram Caual. *dec. 86. n. 3. & in Sarsinaten. parochialis Ven. 27. Martij 1637. coram me*, cum possessionis reintegratio non solum in alienatione vi- 7
tiosa locum habebat, Tiraq. *de iur. primogen. q. 34. n. 3.* Crauett. *cons. 853. n. 3.* sed etiam competat ei, qui voluntariè cecidit à † possessione, quando contractus non fuit ab altera 8
parte adimpletus, Socc. *in l. rem quæ nobis n. 8. ff. de acqu. possess.* Caputaq. *dec. 6. n. 1. par. 3.*

Præterea fuit consideratum benè subsistere alterum decisionis fundamentum, in quo dicebatur contractum alienationis fuisse nullum ex defectu insinuationis, cum tamen hęc solemnitas † omninò requiratur tam vigore statuti ip- 9
sius Ciuitatis Camerini, quàm ex constitutionibus Marchiæ, iuxta opinionem Rotæ prout *in dec. 385. n. 1. & 2. p. 2. rec.* & apud Greg. *dec. 260. n. 1. & duobus seq.* Et quamuis fuerit replicatum de insinuatione satis constare ex Notarij assertione, qui instrumentum celebrauit; responsum fuit hoc non sufficere, † ex quo Notario asserenti non creditur, nisi 10
de actu à se rogato, vel gesto, Bald. *in l. vlt. n. 17. C. de re iudic.* Natta *cons. 143. n. 5.* Cephal. *cons. 299. n. 36.* Caual. *dec. 272. n. 5. in rec. dec. 23. n. 3. p. 2.*

Nec releuat, quod simus in contractu nominato, qui ob 11
non adimplemenum non rescinditur, sed debet agi, vt impleatur, Bart. *in l. 2. n. 7. C. de condic. ob caus. & l. in ciuile, C. de rei vendicat.* Natta *cons. 171. n. 1. & 2.* Gabr. *cons. 49. n. 1. vol. 2.* Rota *dec. 129. n. 14. p. 5. in rec.* & coram Greg. *dec. 130. n. 1.* Nam hæc conclusio non procedit, quando non fuit adimpleta causa finalis † ipsius contractus prout eue- 12
nit in casu nostro, in quo non fuit dissolutum æs alienum, cuius contemplatione fuit præstitus † consensus ab alienan- 13
tibus, & Iudicis decretum interpositum, Crat. *cons. 299. n. 1.* Corn. *cons. 101. sub n. 7. vers. tamen dato lib. 1.* Becc. *cons. 45. n. 2. & 29.* cum alijs per Pacif. de Salu. *in spect. 5. c. vnic. n. 161.*

Non obstat, quod statutum Camerini disponat credendum esse Notario asserenti † se interueniisse insinuationi, 14
quia statutum loquitur de attestatione Notarij causarum ciuilium communis Camerini, & de insinuatione per eum rogata, non autem de attestatione Notarij criminalis seu alterius, qui se rogauit de instrumento venditionis, nec sanatoria obtenta à Sanctissimo visa est sufficiens, † ex quo non 15
fue-

runt ei narratæ omnes nullitates, Caputaq. *dec.* 159. *n.* 3. *p.* 1. Caual. *dec.* 500. *n.* 1. Greg. *decis.* 164. *n.* 7.

Et ita vtraque &c. cum in reliquis fuerit in prima decisione abundè satisfactum.

* *Est decisio* 178. *infra tom.* 3.

R. P. D. GHISILERIO.

Romana Census.

Die Veneris 27. *Nouembris* 1637.

ARGVMENTVM.

In aliquo contractu si fideiussores plures interceſſerint, si vnus ex eis soluat totum debitum, obtenta ceſſione contra alios fideiussores à creditore pro parte eis tangeñ. quando eam possit consequi, & quando non.

SVMMARIVM

1 *Fideiussores, quando sunt duo, & vnus ex eis soluit integram quantitatem, pro qua ambo fideiusserunt, potest is, qui integrè soluit, obtenta cessione agere contra alium pro consequutione portionis ad eum spectantis.*

2 *Debitor si in principio contractus promiserit certos, omnes fideiussores accessuros semper fideiussio postea secuta in executionem d. promissionis dicitur facta per fideiussores, contemplatione mutui eorum periculi.*

3 *Quando enim ab initio est, vt alius daretur, tunc omnes fideiussores videntur simul dati, & obstat exceptio cedendarum.*

4 *Fideiussores, si fideiubeant respectu mutui periculi, quia (verbi gratia) non fideiuberem sine te, nec tu sine me, tunc habet locum beneficium cedendarum.*

5 *Fideiussores, quando se non obligant respectu mutui periculi, quod procedit quando (verbi gratia) primo fideiussi, postea tu, & sic non contemplatione alterius primus fideiussit, hoc casu non potest opponi exceptio cedendarum creditori à primo fideiussore, qui non interceſſit contemplatione illius vltimi fideiussoris.*

6 *Nisi ab initio fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor.*

7 *Creditori non potest opponi exceptio cedendarum si non interceſſit vltimi fideiussoris contemplatione.*

8 *Fideiussores duo, quando fideiusserunt diuersis temporibus, vnus scilicet primo, & alius secundo, si creditor liberet eum, qui interceſſit secundo loco, & agat contra illum, qui interceſſit secundo loco non obstabit exceptio cedendarum.*

Quia primus fideiussor non interceſſit contemplatione secundi, & ideò non potest petere, vt sibi cedatur contra illum, & n. 9.

10 *Fideiussor, qui interceſſit non contemplatione alterius fideiussoris, soluendo dicitur satisfeciſſe suæ obligationi, nec cessio ei suffragatur.*

11 *Fideiussor non dicitur se obligasse contemplatione alterius fideiussoris, licet secundo loco sit datus, si constet eum non habuisse notitiam de obligatione primi fideiussoris.*

12 *Contẽplatio est impossibilis non data scientia, amplia n.* 13.

Fideiussorum obligatio, quando non possit dici insolidum.

15 *in Alternatiuis sufficit alterum adimplere.*

16 *in Alternatiuis remediorum electio est creditoris non debitoris.*

17 *Sed secus est, si versemur in promissione dandi vnum, vel alium idoneum fideiussorem, quia tunc electio est debitoris, nec vtrumque copulatiuè requiritur.*

18 *Fideiussores, quando plures sunt obligati contemplatione alterius, tunc cessio confideiussori suffragatur.*

19 *inter Fideiussores præsumptio mutui periculi, si aliquis eorum non fuit nominatus expresse inter alios confideiussores, non potest considerari.*

20 *Creditor, si poterat agere contra debitorem etiam alius vigore cessionis à creditore reportatam.*

21 *in Alternatiuis per electionem vnius alter liberatur.*

22 *contra Confideiussorem agitur ex iuribus suis cessis ratione mutui periculi in eis considerati, & ideo cessante dicto mutuum periculum non potest agi contra eum.*

23 *Fideiussores, si simul non contraxerint, sed diuersis temporibus, & ignoranter isto casu, ille qui soluit censetur soluisse debitum propriũ, & ideo non potest ab alijs repetere.*

DECISIO DCXVII.

LAtinus Vrsinus de anno 1581. super quibusdam suis tenutis sitis in territorio Nomenti imposuit annuum perpetuum censum scutorum 325. monetę iuliorum decem pro scuto, quem ita impositorum pro pretio scutorum quinque millium vendidit, & titulo venditionis cessit, & transtulit Fuluio Ferratino, & Ioanni suo filio filijsque masculis legitimis, & naturalibus natis, & nascituris dd. Fuluio, & Ioanni, & dd. filiorum hæredibus, & successoribus quibuscumque, promittens huic impositioni, & venditioni census, vti principales, & insolidum accessuros DD. Iulium Cæsarem Columnam Principem Prænestinum, ac Franciscum Vrsinum de Monterotundo Domicellum Romanum, vel alium æque idoneum, & licentia Sanctissimi Domini Nostri impetranda, & expedienda Communitates Nomenti, Turris Silicis, Castilionis, Arcis antiquæ, Podij Catini, & Catini: Eodem anno 1581. accesserunt prædictæ Communitates; Deinde sub die 11. Ianuarij 1582. Dux Ioannes Georgius Cęsarinus, qui non erat nominatus in Instrumento, nec promissus inter cæteros fideiussores accessuros in executionem promissionis dandi alium æquè idoneum; Primus omnium prædictorum accessit vti principales, & insolidum supradicto censui, prout postea sub die 13. Ianuarij eiusdem anni vti principalis, & insolidum accessit prædicto annuo censui supradictus Franciscus Vrsinus, & deinde Iulius Cęsar Columna ad faciendam rem gratam prædicto Latino Vrsino, vt in Instrumentis datis, sed cum Princeps Carbognani hæres supradicti Iulij Cæsaris, reportata iurium cessione à Ioanne Baptista de Aste, in quem tractu temporis peruenerat dictus census, dempta rata sua pro fructibus decursis, & ab eo solutis obtinuerit ab A. C. mandatum executiuum contra DD. Henricum, & Franciscum de Vrsinis hæredes d. Francisci de Monterotundo Confideiussoris, & isti pariter dempta sua rata pro residuo obtinuerint mandatum contra D. Ducem Cæsarinum Ioannis Georgij senioris hæredem, & fuerit à dicto mandato interposita appellatio iuxta formam rescripti Signaturæ, dubitaui, An dictum mandatum contra D. Ducem Cæsarinum esse exequendum.

Cuius dubij resolutio pendet ab eo, An hæredes d. Francisci Confideiussoris ex cessione iurium obtenta, potuerint agere contra Ducem Cæsarinum hæredem Ioannis Georgij, in quo articulo regula est, † quod si duo fideiubent, & vnus ex fideiussoribus soluit integram quantitatem, pro qua ambo fideiusserunt, potest is qui integrè soluit, obtenta cessione, & non aliter, agere contra alium Confideiussorem pro consequutione portionis ad eum spectantis, *l. vt fideiussor, ff. de fideiuss. l. cum alter, C. eod. vbigloſ.* Vincent. de Franch. *decis.* 55. *n.* 1. 1

Secunda regula est, quod cum à principio contractus debitor promiserit † omnes fideiussores accessuros, semper fideiussio postea subsequuta in exequutionem dictæ promissionis dicitur facta per fideiussores; contemplatione mutui eorum periculi, quando enim ab initio conuentum est, vt alius daretur, † tunc omnes fideiussores videntur simul dati, & obstat exceptio cedendarum, sicut quando darentur simul, ita declarat Bart. *in l. si stipulatus esses, § si ex duobus, ante fin. vers. quia tunc, n.* 3. *ad med. ff. de fideiuss. per text. in l. Modestinus, ff. de solut.* Castren. *in d. l. si stipulatus in fin. vers. secus si fuisset actum, de secundo in quarto casu,* Neguſ. *de pign. & hypoth.* 3. *memb. quintæ par. n.* 36. *in fin. in* 5. *fallen. vers. quod tamen intellige, & declara,* & benè idem Bart. *in d. l. si stipulatus, d. §. si ex duobus, n.* 2. *vers. quandoque fideiussores, ff. de fideiuss.* vbi quod si fideiussores fideiubeant respectu mutui periculi, quia (verbi gratia) non fideiuberem sine te, † nec tu sine me, firmãt, tunc habere locum beneficium cedendarum. 2 3 4

Tertia regula est, quod quando fideiussores non obligant se respectu † mutui periculi, quod procedit quando (verbi gratia) primo fideiussi, postea tu, & sic non contemplatione alterius primus fideiussit, in isto casu non potest opponi exceptio cedendarum creditori à primo fideiussore, qui non interceſſit contemplatione illius vltimi fideiussoris, nisi ab initio † fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor. Ita Bart. *in dicto §. si ex duobus n.* 3. *vers. primo casu,* vbi, quod non potest opponi exceptio cedendarum creditori, si non interceſſit † contemplatione illius vltimi fideiussoris, Neguſ. *vbi supra n.* 36. *vers. quinto fallit,* vbi, quod quando duo fideiussores fideiusserunt diuersis temporibus, vnus scilicet primò, & † alius secundo, si creditor liberet illum, qui interceſſit, 5 6 7 8

ceſſit ſecundo loco, & agat contra illum qui interceſſit primo loco, non obſtabit exceptio cedendarum, quia primus fideiuſſor non interceſſit contemplatione ſecundi, & ideò non poteſt petere, vt ſibi cedatur contra illum.

In propoſito autem verſamur in tertia regula, quia Latinus Vrſinus promiſit dare in fideiuſſorem Franciſcum, vel alium æquè idoneum, & propterea cum Ioannes Georgius, non eſſet in Inſtrumento promiſſus, ipſeque ſeparatim ſe obligauerit, non poteſt dici, alios fideiuſſores, qui diuerſo
9 tempore, & in ſeparato Inſtrumento acceſſerunt, & nullibi conſtat habuiſſe ſcientiam de d. Ducis Ioannis Georgij obligatione, ſe obligaſſe illius contemplatione, & mutui pe-
10 riculi cauſa; vnde ſequitur hæredes Franciſci ſoluendo, ſatisfeciſſe ſuæ obligationi, nec ceſſionem eis ſuffragari iuxta reſolutionem Rotæ *in cauſa Auximana fideiuſſionis* 1. *Iulij* 1598. *coram Litta*, deinde confirmata 30. Octobris eiuſdem anni coram eodem cum alijs ſupra allegatis.

Non obſtat, quod Ioannes Georgius ſe obligauerit priùs, quàm Franciſcus, quia non ideò ſequitur, quod Franciſcus ſe
11 obligauerit † contemplatione illius, cùm non conſtet, ipſum Franciſcum, & Principem Prænestinum, qui poſtea ſe obligarunt, habuiſſe ſcientiam de præcedenti Ducis obligatione, vt declarat Caſtr. *in d.* §. *ſi ex duobus n.* 3. *ad fin.* ibi, ſi ſciebat ipſum datum, & Salicet. *in l. creditori n.* 2. *poſt med.* ibi, ſi id ſciuit aliàs ſecus, *C. de fideiuſſ.* Bertazzol. *de clauſ.* 40. *gloſ.* 2. *n.* 11. *poſt med.* Grat. *diſcept.* 286. *n.* 8. quoniam non
12 data ſcientia, † eſt impoſſibilis contemplatio, præſertim quia iuxta formam prædicti inſtrumenti cenſus, alius fideiuſſor æquè idoneus dari non debebat, niſi in caſu, quo Franciſcus
13 ſe minimè obligaret, vnde † eſt prorſus inueriſimile, quod idem Franciſcus, dum ſe poſtea obligauit, cogitauerit de d. Ducis, & ſic alterius fideiuſſoris obligatione, qui in ipſius tantùm defectum dari debebat.

Neque facit, quod Ioannes Georgius ſciret tenorem inſtrumenti ex relatione facta in ſua obligatione ad inſtrumentum cenſus, de quo faſſus fuit plenam notitiam habuiſſe, quia hodie non agit ipſe contra alios fideiuſſores in dicto inſtrumento promiſſos, ſed agunt hæredes Franciſci, qui ipſius Ioannis Georgij contemplatione non ſe obligauit,
14 vt ſupra fuit oſtenſum, nec ex illius obligatione † inſolidum poteſt reputari confideiuſſor reſpectu aliorum, qui acceſſerunt, cum ſe non obligauerit inſolidum cum illis, ſed cum Latino principali debitore, & alij non acceſſerunt vnico contextu, nec contemplatione mutui periculi.

Pariter non obſtat, quod Latinus in inſtrumento impoſitionis cenſus promiſerit dare alium fideiuſſorem, quia illa promiſſio de faciendo accedere Franciſcum Vrſinum, vel alium æquè idoneum, ſtat alternatiuè, vt patet ex illa dictione, vel quo fit, vt dum ipſe Franciſcus promiſſus, poſtea acceſſit promiſſio, quoad alium à creditore non acceptatum,
15 euanuerit, ex regula, † quod in alternatiuis ſufficit vnum adimpleri, *l. ſi hæredi plures, ff. de condit. & demonſtr. c. in alternatiuis de reg. iur. in* 6. *l. eum qui*, §. *cum purè, & l. ſi quis*
16 *ita, ff. de verb. obligat.* & quamuis † in alternatiuis remediorum electio ſit creditoris, non debitoris, Caſtr. *in l. cum proponas in fin. n.* 4. *C. de tranſact.* attamen hic non verſamur in alternatiua remediorum, ſed in promiſſione dandi Fran-
17 ciſcum, vel alium æquè idoneum, & † ideò electio eſt debitoris nec vtrumque copulatiuè requiritur, ſed ſatis eſt illam dictionem, *vel*, diſiunctiuam in altero ex duobus verificari, *l. vbi autem*, §. *qui illud, ff. de verb. oblig.* Menoch. *præſumpt.* 83. *n.* 66. *lib.* 4. & in ſpecie de alternatiua inter perſonas adnotarunt Cyn. *in l. cum quidam n.* 3. Bart. & Bald. *n.* 1. *C. de verb. ſignif.* cæterique ſcribentes ibidem. Quare & ſi ſe obligauerit Ioannes Georgius ante Franciſcum Vrſinum, non inde poteſt inferri, quod obligatio Ioannis Georgij fuerit ex dicta promiſſione, ſed omninò excluditur, cum poſtmodum ſe obligauerit prædictus Franciſcus Vrſinus.

Non obſtant *deciſiones* ſan. me. Greg. 190. & bon. mem. Card. Sacrati 17. & 18. apud Zacchiam *de ſociet. offic.* in
18 quibus dicitur, quod ceſſio Confideiuſſori ſuffragatur, quia in illis deciſionibus agebatur de Confideiuſſoribus ſcientibus, ſe eſſe datos per obligantes, quo caſu intrat eadem doctrina Bart. *in d.* §. *ſi ex duobus*, ſed Ioannes Georgius non fuit nominatus expreſsè inter alios Confideiuſſores, ſed præter, ita quod præſumptio mutui periculi intrare non
19 poteſt, † quæ ſolet conſiderari ad effectum, vt plures obligati, dicantur Confideiuſſores, & ſubiaceant legis diuiſioni, vt præter Bart. Bald. & Caſtr. *in d. l. ſi ſtipulatus*, §. *ſi ex duobus, ff. de fideiuſſ.* not. Surd. *deciſ.* 308. *num.* 11. Pacif. de Saluian. *inſpect.* 3. *cap.* 2. *num.* 933. *& ſeq.*

Minus facit, quod ſicut creditor poterat agere contra Ducem, ita etiam † Confideiuſſor vigore ceſſionis, quia 20
tollitur obiectum ex quo Dux non fuerat acceptatus, ſed Franciſcus à principio expreſsè promiſſus, contra quem ipſe creditor egerat, & cum non poſſet agere contra vtrumque, ſed tantùm contra vnum, cum vna ex ſupradictis obligationibus eſſet extincta, & in alternatiuis per electionem vnius, 21
alter liberetur, & contra Confideiuſſorem agatur ex iuribus ceſſis ratione mutui periculi † in eis conſiderari, quod 22
ceſſat in præſenti, ex quo non contraxerunt ſimul, ſed diuerſis temporibus, ac ignoranter, quo caſu ille qui ſoluit, cenſetur ſoluiſſe debitum proprium, † & ideò non poteſt ab alio 23
repetere, Rota *dec.* 163. apud Pacif. *num.* 4. & propterea cum creditor in fideiuſſorem acceptauerit Franciſcum, & contra illum egerit, ſequitur, quod quemadmodum ipſe non poſſet agere contra vtrumque, ita etiam non poſſunt Confideiuſſores agere ex iuribus ceſſis à creditore, maximè quia debitor, vt fuit dictum ſupra, tenebatur alternatiuè, & non copulatiuè ad vtrumque.

Ex quibus Domini vtraque parte informante, cenſuerunt mandatum relaxatum ab A. C. contra D. Ducem Cæſarinum hæredem Io. Georgij non eſſe exequendum.

R. P. D. ROIAS.

Vlixboneñ. Iuris conferendi habitum.

Die Veneris 11. *Decembris* 1637.

ARGVMENTVM.

Ius conferendi habitum Tertiarijs ſecularibus Ordinis S. Franciſci, cumulatiuè ſpectat ad Fratres Minores, & ad Tertiarios Regulares eiuſdem Ordinis reformatis ſententijs alijs diſponentibus.

SVMMARIVM.

1 *Habitus alicuius Ordinis collatio, ſpectat ad illos, qui habent connexionem cum recipiendis, & ſuperioritatem in eo ordine.*
2 *De connexione inter aliquos non poteſt dici conſtare, ſi appareat de eorum expreſſa diſtinctione.*
3 *Fratres Tertij Ordinis S. Franciſci in ſæculo degentes, non ſunt de Religione Minorum.*
4 *Regula Ordinis de Pœnitentia, prout S. Franciſcus inſtituit, ab omnibus Regulis, & Ordinibus eiuſdem Sancti debet manere diſtincta.*
5 *Tertiarij ſæculares Sancti Franciſci non habent tantam connexionem cum Minoribus, quantam habent cum Tertiarijs Regularibus.*
6 *Et hoc probatur ex eo, quia omnes probantur Tertiarij, & omnes deferunt eundem habitum.*
7 *Connexionis maximum ſignum eſt, cum omnia ſub vnica oratione, & ſub eodem verbo reguntur.*
8 *Connexio arguitur ex vnitate.*
9 *Ordo Minorum S. Franciſci non habent ſuperioritatem in Tertiarios ſæculares.*
10 *Subiectio vbi non eſt, ſuperioritas tanquam correlatiua ceſſare debet.*
11 *Verbum*, præſit, *denotat ſuperioritatem.*
12 *Obedientia non præſtatur, niſi ſuperiori.*
13 *Conſtitutiones, quæ derogatæ fuerunt, nequeunt amplius allegari, & num.* 16.
14 *Qualitas, ſub qua aliquid eſt conceſſum alicui, inſpicienda venit.*
15 *Superioritas conceſſa generali Minorum S. Franciſci in Tertium Ordinem, intelligitur data, vti Generali Tertij Ordinis, non autem vti capiti Minorum.*
16 *Priuilegiorum communicatio non trahitur ad ea, in quibus ſpecialiter eſt prouiſum.*
18 *Conſtitutiones illæ, quæ cadunt ſub reuocationibus, amplius non ſuffragantur.*
19 *Pro Fratribus Minoribus S. Franciſci nulla reperitur Bulla, quæ det facultatem eis recipiendi Tertiarios.*
21 *Subiectio, vbi non eſt, neceſſe eſt, vt ceſſet ſuperioritas tamquam eius correlatiua.*
22 *Recipere quis aliquid non poteſt ab eo, ſi ille nondum extet.*
23 *Verba*, de ſe ipſis, *ſunt perſonaliſſima.*
24 *Decretum irritans inficit omnis contraria conſuetudo non*

non modo præterita, ſed etiam futura.

25 *Æquitas amplectenda eſt.*

26 *Iuriſdictio, quando dicatur acquiſita cumulatiuè, non autem priuatiuè.*

27 *Iuriſdictio tributa, & acquiſita contra habentem iuriſdictionem ordinariam intelligitur cumulatiuè, & non priuatiuè.*

28 *Præſens, qui non poteſt eſſe in omnibus locis.*

30 *Regula Tertiariorum Regularium, & Sæcularium Sancti Franciſci vnica eſt.*

31 *Dictio* eadem, *ſi referatur ad id, de quo immediatè fit mentio, oſtendit quod ea ſit in ſubſtantia vnum.*

DECISIO DCXVII.

DVabus ſententijs Rotalibus pronunciatum fuit ius conferendi habitum Tertiariorum ſæcularium Seraphici Patris S. Franciſci ſpectare priuatiuè ad Minores de Obſeruantia, excluſis Fratribus Regularibus de Pœnitentia.

Hodie in tertia inſtantia coram me, cauſa vertente propoſui dubium, vtrum eſſent, necne dictæ ſententiæ confirmandæ, & Domini reſponderunt, illas eſſe reformandas, & ius conferendi hunc habitum pertinere cumulatiuè ad Minores, & Tertiarios Regulares, moti, quia ex nouiter deductis per Tertiarios Regulares viſa ſunt ceſſare fundamenta, quibus ad prædictas ſententias deuentum fuit, & ſi quid in fauorem Minorum adduci poteſt, illud non arguere, niſi ius cumulatiuè conferendi.

Quantum enim ad fundamenta ſententiarum, quæ ad quatuor capita reducuntur, nempe ad principia iuris communis, communicationem Priuilegiorum, conſtitutiones Pontificias, & conſuetudinem.

Viſum primò fuit, non ſuſtineri, primum de principijs iuris communis, nam quamuis vera ſit concluſio in deciſione R.P.D. mei Merlini * firmata, & prius adducta coram R.P.D. meo Pirouano, † * videlicet collationem habitus alicuius
1 Ordinis Regularis, ſpectare ad illos, qui habent connexionem cum recipiendis, & ſuperioritatem in eo Ordine, vt præter allegata in dictis deciſionibus probat *cap. porrectum, & c. ad Apoſtolicam de Regular.* traditque Oldrad. *conſ. 97. num. 1. verſ. ſed in contrarium.*

Nihilominus in facto defendi non poteſt Minores habere cum recipiendis ad habitum Tertiariorum ſæcularium connexionem ſaltem tantam, quantam habent Tertiarij Regulares, minuſque in tertio ordine ſuperioritatem.

Siquidem initium ſumendo à connexione, tantum abeſt,
2 quod Ordo Minorum connexionem habeat, † cum recipiendis ad habitum Tertiariorum in ſæculo degentium, vt de manifeſta inter eos diſtinctione appareat, ex *clem. cum eo de ſent. excomm. ex gloſ. ibidem diſcretiuè tres ordines numerante*, & ex Calder. *conſ. 7. n. 2. in princ. verſ. ſed nec de illa*
3 *de foro compet.* vbi probat Fratres Tertij Ordinis in ſæculo degentes, non eſſe de Religione Minorum, *per text. in d. clem. cum ex eo*, quibus accedunt litteræ Iulij Secundi relatę in Bulla Clementis Septimi incipien. *Ad vberes*, vbi Iulius
4 præcipit, Regulam Ordinis de Pœnitentia, † prout Sanctus Franciſcus inſtituit, ab omnibus illam pro tempore profitentibus abſque alia commixtione cum alijs Regulis, & Ordinibus eiuſdem Sancti, illorumque Fratribus, & Sororibus ſeruari.

Et in omnem euentum, quod Tertiarij ſæculares non ha-
5 beant tantam connexionem † cum Minoribus, quantam habent cum Tertiarijs Regularibus; dixerunt Domini con-
6 ſtare, nedum ex eo, quod omnes vocantur † Tertiarij ad *tex. in §. illud tamen, & §. ſeq. in auth. vt iudic. ſine quoquo ſuffrag. omneſque deferunt habitum conformem, c. vt Iudex, §. idem de ſent. excomm. in 6.* Verùm etiam ex d. Bulla Clementis Septimi, & ex Bulla in hac tertia inſtantia producta Pauli Tertij, in quibus dicitur Tertium Ordinem, nedum coniugatis vtriuſque ſexus, verum etiam Fratribus, & Monialibus in communi viuentibus, ac tria Vota ſubſtantialia ſolemniter emittentibus, florere, complectendo omnes præ-
7 dictos ſub vno ordine, † & ſub vnica oratione recta ab eodem verbo, *florere*, quod eſt maximum ſignum connexionis, *l. 1. C. ſi vnus ex pluribus appellauerit*, Bald. *in l. amplioremin princ. n. 4. verſ. ſed quæro, C. de appell.* Bero. *conſ. 76. n. 67. verſ. neque inconueniens lib. 1.* Surd. *conſ. 535. n. 19. verſ. quia cum æquè*, Aldobrand. *conſ. 77. n. 37. lib. 1.* Menoch. *de arbitr. caſ. 45. n. 7.*

Præſertim quia Clemens Septimus in eadem Bulla decreuit, vt pro conſeruatione d. Ordinis, ac regulari modo viuendi, in Capitulo generali ipſius Ordinis tunc primum celebrando nonnulla pro Fratribus, & Sororibus coniugatis, ac in ſæculo viuentibus, necnon alia pro Eremitis, ac alia pro Fratribus in communi viuentibus, necnon alia pro Monialibus dicti Ordinis, cuilibet eorum, pro quibus fierent, ſtatui conuenientia, quæ Regula dicti Ordinis de Pœnitentia perpetuis futuris temporibus exiſteret, ac nuncuparetur auctoritate Apoſtolica conſtitui poſſent, ac deberent, & Paulus III. Statuta huiuſmodi in executionem d. Bullæ Clem. Septimi in Capitulo generali condita, & in vnam Regulam redacta ex certa ſcientia confirmauit. Ex hac namque † Regulæ vnitate, connexio pariter inter omnes 8
illos arguitur, *l. omnes populi, §. nam quod quiſque, ff. de iuſtit. & iur.*

Poſteà veniendo ad ſuperioritatem, quod Ordo Minorum eam non habeat in Tertiarios ſæculares, probant litterę d. Iulij Secundi relatæ in † præfata Bulla Clementis Septimi, 9
quibus reuocauit litteras Apoſtolicas ſubijcientes Ordinem de Pœnitentia Ordini Minorum, & voluit illum d. Ordini Minorum ſubiectum non eſſe; nam vbi ſubiectio non eſt, † 10
ſuperioritatem tanquam eius correlatiuam ceſſare neceſſe eſt, *l. fin. ff. de acceptilat.* Bald. *in rubr. n. 10. C. de reb. credit.*

Denium alijs omiſſis, hoc idem probat dicta Bulla Clementis Septimi in qua expreſsè derogatur omnibus, & ſingulis alijs litteris Apoſtolicis ſubijcientibus, Fratres, Moniales, Sorores, ac alias vtriuſque ſexus perſonas Ordinis de Pęnitentia Fratribus Ordinis Minorum de Obſeruantia, ſeu Conuentualium, confirmanturque aliæ ſimiles litteræ derogatoriæ Pontificum prædeceſſorum, & ſtatuitur, quod Fratres, Moniales, & Sorores, ac aliæ vtriuſque ſexus in ſæculo exiſtentes perſonæ Viſitatori generali ipſius Ordinis de Pœnitentia pro tempore exiſtenti obediant, illeque eis præſit. Hæc enim, & quod ſuperius relatum fuit, verſ. præſertim, ſuperioritatem Ordinis Minorum in Ordinem de Pœnitentia clariſſimè excludunt, & illam Viſitatoris generalis ipſius Ordinis de Pœnitentia confirmant, tum propter ſignificationem † verbi præſit, *l. 1. 3. & 4. ff. de offic. Præſid.* 11
tum quia † obedientia non præſtatur, niſi Superiori, *c. 2. 8.* 12
diſtinct. Federic. de Sen. *conſ. 191. nu. 5. in fin. verſ. & quia in obediendo*, Oldrad. *conſ. 172. nu. 3.*

Nec obſtat Bulla Pij Quinti, in qua extincto officio dicti Viſitatoris generalis vniuerſus Grex Tertiariorum ſubijcitur Generali, ac Prouincialibus Minorum, quam ſubiectionem prius quoque præceperunt Sixtus Quartus, & Leo X. vt dicitur in deciſione D. mei Merlini.

Quia Conſtitutionibus horum duorum Pontificum derogauit Clem. VII. in Bulla ſuperius citata. Quare † nequeunt 13
hodie allegari, Dec. *in cap. 1. in 1. lect. de conſtit.*

Ad Bullam autem Pij Quinti reſponſum fuit ſuperioritatem in ea conceſſam Prouincialibus Minorum fuiſſe ſublatam à Clemente Octauo. Illam verò quæ conceditur Generali non arguere ſuperioritatem ipſius Ordinis Minorum, quia non datur d. Generali tanquam Generali Minorum, ſed tanquam ſubrogato in locum Viſitatoris Generalis Tertij Ordinis, & conſequenter d. Generalis conſiderari † de- 14
bet ſub qualitatibus præfato Viſitatori olim competentibus, non ſub illis, quæ conueniunt Generali Minorum, *cap. poſtulaſti in fine de conceſſ. præbend. c. A collatione de appellat. l. ſi quando, C. de eod.* Quod Domini confirmarunt, quia ipſemet Pius Quintus in eadem Bulla expreſsè voluit d. Generalem Minorum in regendis perſonis Tertij Ordinis, nihil ſtatuere poſſe, quod eorum regulæ aduerſetur, & in Breui ſuper declaratione eiuſdem Bullæ directo Nuncio Hiſpaniarum, iuſſit d. Nuncio, vt nomine ſuo moneret Generalem, & alios Miniſtros Minorum, ſuæ intentionis non eſſe extinguere Tertium Ordinem, aut eius Regulam immutare, ſed tantum illius profeſſores ad obſeruantiam ipſius Regulæ reformare, ex quo apertiſſimè liquet, Pium voluiſſe, † 15
vt ſuperioritas conceſſa Generali Minorum intelligeretur ei data, vti Generali Tertij Ordinis, non autem vti capiti Minorum, ex benè adductis in ſimili per Gonzal. *in reg. 8 gloſ. 5. §. 7. nu. 119. & ſeqq.* eiuſque intentionis non fuiſſe quod habitus Tertiariorum daretur à Minoribus, cùm hoc repugnet Regulæ Tertij Ordinis, quam declarat nolle immutare. In dicta enim Regula c. 2. expreſsè præcipitur, quod habitus per Miniſtrum ipſius Tertij Ordinis conferatur, ſicut & in Regula confirmata à Paulo Tertio.

Secundò non eſt viſum Dominis tutum fundamentum deſumptum ex communicationibus priuilegiorum. Nam ſi loquimur de communicationibus actiuis, hoc eſt de illis,

qui-

quibus priuilegia Tertiariorum Sancti Franciſci communicata fuerunt Tertiarijs Sancti Dominici, ac alijs, & in quibus ſupponitur Tertiarios vocari Ordinis Minorum, patet illas, ſi tempus earum conceſſionis inſpiciatur, non ſuffragari, quoniam quæ factæ fuerunt à Martino V. & de tempore Eugenij Quarti, factæ fuerunt de tempore, quo Ordo Tertiariorum ſubiectus erat Ordini Minorum, & propte-
16 reà mirum non eſt, quod in illis † Tertiarij Sancti Franciſci vocentur Tertiarij Minorum; In ea verò quæ facta fuit à Iulio II. poſt reuocatam ab ipſo ſuperioritatem Minorum in Tertium Ordinem, nullibi profeſſores illius appellantur Tertiarij Minorum, ſed tantum profeſſores Tertij Ordinis, vt videri poteſt in communicationibus relatis à Roderic. *quæſt. reg. tom. 3. qu. 72. art. 2.*

Si autem ſermo eſt de communicatione paſſiua, ideſt de ea, qua priuilegia conceſſa cæteris Ordinibus communicantur Ordini Minorum, reſpondetur huiuſmodi communicationem, circa ius conferendi habitum Tertiarijs ſæcularibus
17 nihil operari, quia generalis communicatio † priuilegiorum non trahitur ad ea in quibus ſpecialiter eſt prouiſum, *cap. ſi propter de reſcript. in 6.* Calderin. *conſ. 1. n. 2. per tot. ſignanter poſt princ. verſ. ad idem de priuileg.* Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar gloſ. 8. n. 5. & 6.*

Tertiò viſum eſt facilè tolli fundamentum iactum in Pontificijs Conſtitutionibus. Quoniam duæ tantum in deciſione D. mei Merlini adducuntur, ambæ Sixti Quarti; altera qua Minoribus conceditur facultas corrigendi, & viſitandi Tertiarios ſæculares, ac ſi aliquis exceſſus ita poſtulet eos habitu priuandi; altera quod Prælati Ordinis Minorum recipere poſſint volentes aggregari Tertio Ordini, ac etiam valeant eiſdem deputare Confeſſorem, ſeu Viſitatorem prædicti Ordinis Minorum, quarum Conſtitutionum neutra
18 nunc ſuffragatur, † quia ambæ cadunt ſub reuocationem, quam Iulius II. d. Sixti ſucceſſor fecit de Apoſtolicis Cõſtitutionibus ſubijcientibus Tertium Ordinem Fratribus Ordinis Minorum, necnon ſub reuocationem, quam de eiſdem Apoſtolicis Conſtitutionibus, nominatam Sixti IV. fecit Clem. VII. in ſæpè dicta Bulla.

In qua cum ille vlterius ſtatuerit, quod ſolus Antonius de Tablada (qui tunc erat Viſitator Generalis Tertiariorum, nõ ſolũ ſæcularium, ſed etiam Regularium à Leone X. iam approbatorũ, omniumque aliarum perſonarũ Tertij Ordinis) & pro tempore exiſtens Viſitator generalis eorumdẽ, & ab eo pro tempore deputati, & nullus alius venientes à ſæculo, vel aliàs in Fratres, ſeu Moniales, vel Sorores vtriuſq; ſexus d. Ordinis recipiant, nec ad profeſſionem admittant, & aliter habitum d. Ordinis recipientes, & profeſſionem emittentes, pro nõ Fratribus ipſius Ordinis habeantur, nec habitum huiuſmodi deferre poſſint, vtique apparet in pũcto iuris conferendi hunc habitũ Conſtitutiones Pontificias ſtare pro Tertiarijs Regularibus, non pro Minoribus, pro quibus nullam
19 reperiri Bullam † dantem ius recipiendi Tertiarios, teſtatur etiam Miranda ex ordine ipſo Minorum *in manuali Prælat. reg. tom. 1. quæſt. 36. art. 7.*

20 Neque hic obijci poteſt ſupradicta Conſtitutio † Pij V. quia ad illam ſuperiùs abundè reſponſum fuit.

Poſtremò viſum eſt Dominis nõ eſſe firmum fundamen-
21 tum, quod pro † Minoribus factum fuit in conſuetudine.

Nam illa, quæ deducitur ex eo, quod ab anno 1221. vſque ad annũ 1521. quo à Leone X. approbatus fuit Ordo Tertia-
22 riorum Regularium lapſi fuerunt 300. anni, ac conſequenter cum hoc longiſſimo tempore Tertiarij ſæculares habitũ recipere non potuerint à Tertiarijs Regularibus, qui non extabant, illum neceſſariò recepiſſe videantur à Minoribus, nõ ſubſiſtit, imò penitus corruit, ſiquidem in Regula Tertij Ordinis à Nicolao IV. anno 1289. 16. Kal. Septemb. edita, & quę ab ipſo Seraphico emanaſſe creditur, quamuis ab eo promulgata non reperiatur, ius conferendi habitum Tertiariorum tribuitur dumtaxat miniſtris Tertij Ordinis, & idem Nicolaus IV. declarans hanc Regulã dicit Fratres iſtius Ordinis debere habere miniſtros de ſe ipſis iuxta formã in prę-
23 dicta Regula cõprehenſam. Quæ verba de ſe ipſis ſunt perſonaliſſima, §. *fuerat in fine, vbi gloſ. inſtit. de action.* Rol. *conſ. 59. n. 28. lib. 3.* Ideòque ab ipſis miniſtris Tertij Ordinis, & non à Minoribus habitus Tertiariorum dicto tempore collatus præſumi debet.

Quæ verò deducitur ex Chroniſtis, & Hiſtoricis, necnon ex teſtibus pro Minoribus examinatis affirmantibus Minores longo tempore contuliſſe habitũ Tertiarijs ſæcularibus, vel ſunt intelligẽda in caſu, quo d. habitus à miniſtris Tertij Ordinis cõmodè haberi non potuerit, vel ſimul cũ ijs. Quæ geſta prætenduntur ab initio naſcentis Ordinis nõ ſunt hodie habendã in conſideratione, ex quo cuicumque conſuetudini ampliſſimè derogarunt Clemens VII. & Paulus III. in Bullis ſupradictis, † quæ habent decreta irritantia quibus in- 24
ficitur omnis contraria conſuetudo, non modo præterita, ſed etiã futura, Felin. *in c. cum acceſſiſſent n. 30. verſ. quarto limit. de conſtit.* Ruin. *conſ. 13. n. 13. lib. 2. & conſ. 102. n. 12. lib. 3.* Gabr. *de clauſ. concl. 3. n. 39. verſ. tertius effectus.*

Ex quibus licet Tertiarij Regulares prætenderent ius cõferendi d. habitum ad Minores nullo modo ſpectare, & ad ſe pertinere priuatiuè ad omnes alios præterquam ad d. P. Generalem Minorum conſideratum tanquam caput Tertij Ordinis. Attamen Domini rigore prætermiſſo, † & amplexi 25
æquitatem, reſoluerunt, vt initio dictum fuit, ius conferendi habitum Tertiarij ſæcularibus ſpectare cumulatiuè ad vtroſque, Minores ſcilicet, & Tertiarios Regulares, & in hac parte ſententias eſſe reformandas.

Tùm quia etiamſi fauendo Minoribus admitteretur illos vigore conſuetudinis acquirere potuiſſe iuriſdictionem cõferendi d. habitum, nihilominus cum ipſi † non probent illã 26
acquiſiuiſſe priuatiuè ad Tertiarios Regulares, qui illam habent ex vi regulæ, & ſic iure ordinario, cẽſeri deberet acquiſita cumulatiuè, non autem priuatiuè ex regula generali. Quod iuriſdictio tributa, & acquiſita † contra habentes iu- 27
riſdictionem ordinariam intelligitur cumulatiuè, & nõ priuatiuè, *l. fin.* vbi Bald. *in princ. & n. 4. C. de iuriſd. omn. iud.* Aret. *conſ. 102. num. 1. verſ. & quia*, Rom. *conſ. 393. n. 1. & ſeqq.* Greg. XV. *dec. 4. num. 5.*

Tandem quia d. P. Generalis Minorum ſubrogatus fuit in locum d. Viſitatoris generalis Tertij Ordinis à quo ſolo, vel deputatis ab eo ex d. Bulla Clem. VII. & Pauli III. habitus iſte conferri poterat, & ideò cũ ipſe P. Generalis præſens eſſe 28
non poſſit in omnibus locis, in quibus iſte habitus conferri debet, nec valeat facultatẽ illũ dandi denegare omnibus, tam Minoribus, quàm Tertiarij regularibus, ex quo hoc modo ſucceſſu temporis extinguerentur omnes Tertiarij ſæculares contra declarationem mentis ſuę factã à Pio V. in d. Breui directo Nuncio Hiſpaniarum, non eſt maior ratio cur ad illũ dandũ deputare debeat Minores potiùs, quã Tertiarios regulares, quinimò Tertiarij Regularibus † prætendunt ſe 29
eſſe in hoc Minoribus præferendos, *arg. tex. in c. nouit de his quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. capit. & in c. in noua 16. q. 7.*

Nec obſtat, quod in deciſionibus Reuerendiſs. DD. meorũ Pirouani, ac Merlini dicatur Regulã, & alia adducta pro Tertiarijs facere tantũ pro Tertiarijs ſæcularibus, qui hodie non ſunt in cauſa, non autem pro Tertiarijs Regularibus.

Quia quod Regula Tertiariorũ ſęcularium, & Regulariũ vnica ſit, & illa eadem, quã Nicolaus IV. à Seraphico Patre 30
traditam edidit, licet Leo X. in approbatione Tertiariorum Regulariũ ſeparans pretioſum à vili, hoc eſt capita d. Regulę facientia pro Regularibus, ab eis, quæ ſæcularibus tantum conueniebant, illa vſui, ac ſtatui Regularium adaptauerit. Probatur ex ipſamet Bulla Leonis X. ibi, nos iuxta Domini voluntatem pretioſum à vili ſeparantes, eamdem Tertiã Regulam in modum, qui ſequitur diſtinctam, de nouo conſtituimus, & approbamus, ac vobis, & ſucceſſoribus veſtris ſeruandam tranſmittimus. Illa † enim dictio, *eamdem*, quæ 31
refertur ad Regulam Nicolai IV. de qua immediatè ante fit mentio, oſtendit illas eſſe in ſubſtantia vnam, Bald. *in l. ſi vnius*, §. *pactus ne peteret in 2. lect. n. 6 ff. de pact.*

Quod verò Tertiarij ſæculares non ſint in cauſa, nihil eſt, nam ſufficit litem agi cum Regularibus, de quorum intereſſe non videtur dubitandum cum Clem. VII. in d. Bulla poſt approbatos iam à Leone X. Tertiarios Regulares conceſſerit ius conferendi habitum Tertiariorum ſæcularium Viſitatori Generali, tam ipſorum Regularium, quàm ſæcularium. Quod etiam ſtatuit in ſua Bulla Paulus III.

Quibus fundamentis, & alijs per informantes adductis poſt ſextam cauſæ propoſitionem re maturè, & vtraque parte ſemper informante diſcuſſa, ita reſolutum fuit, &c.

* *Eſt ſupra in hac parte deciſio 598.*
* *Sunt pariter ſupra in hac par. deciſiones 577. & 584.*
Et cauſa iſta adhuc in Rota penaet.

Finis Tomi Secundi Partis Quintæ.

IN-

INDEX
RERVM, SEV MATERIARVM,

Quæ in hoc Secundo Tomo Partis Quintæ Recentiorum continentur.

A

ABBAS.

ABBAS habet præsumptum mandatum à suo Monasterio, cui præest, decis. 225. n. 6.
Ita vt onus contrarium probandi, quod aliquid factum fuerit ab Abbate sine consensu suorum Monachorum ad ipsos Monachos spectat, ibid. n. 7.
Inter Abbatem, & Capitulum si fiat diuisio bonorum, requiritur Beneplacitum Apostolicum, decis. 561. n. 9.
Abbatiali dignitate vacante, si vacent beneficia, eorum collatio ad quem spectet, decis. 536. n. 8 & 9.
ABLATIVI absoluti important formam, decis. 474. n. 9.
Ablatiui absoluti important conditionem, decis. 561. n. 4.
Ablatiui absoluti inducunt formam, decis. 561. n. 13.
Ablatiui absoluti important conditionem, decis. 474. num. 8. decis. 429. n. 1. & decis. 418. n. 7.
ABSVRDVM est, quod quis teneatur proprias pecunias erogare in reparationem, & conseruationem rerum alienarum, decis. 432. n. 7.
Absurdum ne sequatur interpretatio ea sumenda est, decis. 494. num. 2.

ACCEPTATIO.

Acceptatio beneficij facta à Cardinali, censetur talis acceptatio cum onere pensionis, & sibi præiudicat, decis. 452. num. 52.
Acceptatio facta ab aliquo de re grauata, sibi hoc imputet, decis. 452. n. 17.
per Acceptationem, & præsentiam benè suppletur defectus citationis, seu denunciationis, decis. 498. n. 8.
ACCEPTARE quis tenetur confessionem cum suis qualitatibus si in ea se fundet, decis. 434. n. 5.
Acceptari debet confessio integra pro vt iacet, decis. 442. n. 2.
Acceptari, & exequi debet sententia prout iacet, decis. 455. num. 24.
Acceptata, & iam consumpta si sit legitima, non potest iterum prætendi, & maximè super bonis fideicommissarijs, decis. 489. num. 8. & 9.
ACCESSORIVM censetur ei concessum, cui est datum principale, decis. 432. n. 3.
ACCESSVS è Ciuitate Neapolis ad Vrbem de Mense Augusti, & Septembris est adeò periculosum, vt ferè nullus venientium mortem euitet, decis. 615. n. 13.
ACCIDENTALE quid, si poterat sine corruptione subiecti abesse, non mutati Illius naturam, decis. 418. n. 6.
ACCOLLATIO habet vim solutionis, decis. 576. n. 8.
ACCRESCENDI ius in feudis quando intret, decis. 486. n. 10.

ACQVISITIO.

Acquisitio sæpè fit per personam alienam, quod ex propria non consequeretur, decis. 444. n. 30.
ad Acquisitionem iuris priuatiui non sufficit probare non ius Tertij, nisi etiam probetur proprium ius, decis. 577. n. 24.
Acquisitio Iuris patronatus ipso iure fit ob priuilegium constructionis, decis. 432. n. 1.
ACQVIRERE dicitur fiscus bona confiscata titulo lucratiuo, decis. 449. n. 34.
Acquirere aliquid non dicitur tutor, decis. 497. n. 20.

ACTA.

sine Actis sententia exhibita licet non probet, facit tamen magnum adminiculum, decis. 432. n. 8.
ex Actis si sententia non iustificetur, non venit attendenda, decis. 455. n. 12.
ex Actorum reuolutione dicitur constare de validitate sententiæ, decis. 592. n. 1.
ex Actis si non iustificetur sententia, & possessor non habuit se pro spoliato, sequitur vt per viam manutentionis possit recuperare possessionem naturalem vigore sententiæ sibi auulsæ, decis. 455. n. 5.
Acta integra nisi exhibeantur, non potest dici de defectibus oppositis in aliquo actu, decis. 441. n. 14.
de Actis, ea, quæ non sunt, non attenduntur, decis. 600. num. 11.
Actio ad prosequendos fructus dotis de iure spectat ad virum, qui substinet onera matrimonij, & non ad vxorem, decis. 527. num. 11.
ex Actis factis etiam in prosecutione iudicij post libellum, sufficit vt iustificetur sententia, decis. 500. n. 10.
Actorum reuolutio concludit ad probandam negatiuam existentiæ eius, quod in controuersiam ponitur, decis. 551. n. 8.
sine Actis sententia antiqua probat, & hoc tam quo ad iustitiam, quàm quo ad solemnitates, decis. 432. n. 9.
ex Actorum, & processuum reuolutione iustificatur validitas sententiæ, decis. 495. n. 1.
Acta nisi exhibeantur, non potest dari de nullitate, & iniusttia sententiæ, decis. 493. n. 10.
in Actis, si numquam fuerit producta commissio, non dicitur introducta lis, decis. 493. n. 8.
ex Actorum inspectione si appareat sententia valida, & sit iusta, confirmanda venit, decis. 462. n. 10.

ACTIO.

Actionis negatoriæ natura quæ sit, decis. 611. n. 3.
Actio personalis, quando datur pro legato, & fideicommisso, datur etiam actio hypotecaria, decis. 538. n. 7.
Actio personalis contra hæredem legatarijs, quando detur, ad effectum consequendi legatum, decis. 538. n. 4. 5. & 6.
Actio hypotecaria est accessoria actioni personali, & ideò cum ea concurrit, decis. 438. n. 8.
Actio hypotecaria, etiam pro consequendo legato, vel fideicommisso datur, quando datur actio personalis, decis. 538. num. 7.
Actio hypotecaria an detur ad res ipsas legatas consequendas, anceps est quæstio, sed affirmatiua est receptior, decis. 438. num. 3.
Actio hypotecaria, quando influat in beneficium Saluiani in fauorem hæredis, decis. 425. n. .....
Actio indebiti statim datur detecto indebito non sponte soluto, sed per vim extracto, ac ob intrusionem in carceres, decis. 592. num. 2.
Actio, & passio non potest cadere in eodem subiecto, decis. 418. num. 5.
Actione vtili negotiorum gestorum repetit ratam, si confideiussor vnus soluat solidum, decis. 487. n. 7.
Actionis mutatio, nec substantia facti est mutabilis in libello, sed solum augumentum, vel diminutio condemnationis, firma remanente actione, & substantia, decis. 461. n. 13.
Actiones, & obligationes dirimit transactio, decis. 428. numer. 12.
Actione ad aliquid consequendum si quis careat, experiri non potest, decis. 476. n. 9.
Actio pro socio competit socio soluenti debitum commune contra consocios, decis. 487. n. 6.
Actionem contrariam mandati habet confideiussor soluendo pro alijs confideiussoribus, decis. 487. n. 4.
Actione vtili hypotecaria creditor potest agere contra bona hypotecata, non obstante cessione eorum facta à debitore fauore alterius, decis. 425. n. 10.
Actio ex testamento quis consequi non potest nisi seruatis qualitatibus ipsius dispositionis, decis. 453. n. 3.
Actiones directæ cedentis remanent inefficaces per solutionem etiam partis debiti factam cessionario, decis. 425. n. 3.
Actio de redimendo transit ad hæredes, decis. 522. n. 3.

ACTOR.

Actor postquam probauit, & fundauit intentionem suam, eodem modo, & reus tenetur probare, decis. 570. n. 3.
Actor tenetur plenè, & concludenter probare intentionem suam, decis. 446. n. 8.
Actor postquam fundauit intentionem suam, reo incumbit onus probandi de eius bono iure exclusiuo illius actoris, decis. 577. num. 21.
Actor potest quandocumque iustificare nouam replicationem

nem ad elidendam exceptionem Rei, & opponere, decis.541. num.45.

ACTVS.

ex Actu licet nullo, & inualido benè deducitur, & declaratur voluntas contrahentium, decis.523.n.10.
Actus præsumitur gestus in vim præcedentis tituli, decis.441. num.6.
per Actum minimum conseruatur tantùm, decis.546.n.15.
Actus de sui natura læsiuus est fideiussio, & ideò subiacet Statuto Vrbis lib.1.cap.151. decis.497.num.36.63.72.83.91. 98. & 100.
per Actum vnicum acquiritur quasi possessio præsenrandi, decis. 505.n.1.
Actus iactus sub conditione, si illa non purificetur, perinde est, ac si numquam fuisset in rerum natura, decis.474. num.21.
Actus plures facti vno eodem die, ille præsumitur anterior, in quo constat de certo tempore, & in alijs nequaquam,decis.557. num.2.
Actus mandati ad lites non est per se læsiuus, & ideò potest dari à muliere sine solemnitatibus statuti requirentis solemnitates in eorum actibus læsiuis,decis.597.n.6.
Actus consequutiuus regulatur secundum naturam actus principalis,decis.554.n.17.
Actuum vicinitas in coniecturali materia valdè est attendenda, decis.481.n.7.
pro Actus validitate facienda est interpreratio, decis. 557. num.3.
Actus erronei carere dicuntur consensu, atque scientia, & patientia errantium, decis.443.n.10.
Actus, vt retro extendatur oportet, quod potuerit intercedere à principio, decis.605.n.39.
Actum frustratorium nemo præsumitur voluisse facere, decis.543. num.24.
in Actu facultatiuo non potest fieri fundamentum ad inducendam consuetudinem,decis.443.n.8.
Actus sequens re non integra non admittitur in præiudicium tertij,seu iuris illi quæsiti, decis.547.n.12.
Actus illi concursu sunt præferendi, qui sunt magis continuati,antiqui,& habent testes specificè, & melius tenentes, decis.483. num.16.
pro Actus validitate, semper præsumitur illud præcessisse quod debeat præcedere,decis.558.n.1.
Actus etiam vnicus sufficit ad effectum manutentionis, decis.483. num.5.
Actus recentes,qui dederunt causam liti, ius aliquod considerabile non tribuunt,decis.483.n.15.
in Actu aliquo non potest dici constare de aliquo defectu,nisi integra acta exhibeantur, decis.441.n.14.
per Actum etiam vnicum inducitur vltimus status in beneficialibus,decis.444.n.3.
Actus facti lite pendente, vel qui dederunt causam liti, non suffragantur, decis.573.num.7.& num.8.vbi quod Rota sic semper censuit.
Actus facti ante decretum administrationis tutelæ, & inuentarij non præsumuntur facti tutorio nomine, decis.573. num.5.
in Actibus in quibus liberalitas exercetur, non potest considerari læsio,decis.497.n.140.
de Actibus pluribus, testes illi qui deponunt, sunt præferendi illis, qui de aliquibus tantum deponunt, decis.433. num.9.
ad Actus validitatem omnia necessaria præsumuntur interuenisse stante causa longissimi temporis,decis.441.n.11.
ad Actus validitatem solemnitates non præsumuntur interuenisse stante quod constet de earum defectu, decis. 441. num.13.
ex Actu subsequenti benè potest coniecturari, quod aliquis census fuerit creatus ad fauorem certæ personæ, decis.481. num.16.
Actus gesti à tutore, de cuius tempore non constat de confectione inuentarij non attenduntur, decis.573.n.11.
Actus opus est, vt corruat, si forma à statuto super eo data, non seruetur, decis.493.n.2.
in Actu aliquo si licentia alicuius requiratur in scriptis dicitur inducta forma, decis.498.n.5.
Actus confirmandi Officiales Regulares electos, semper pendet à iurisdictione ordinaria Superiorum, vel delegata à Sede Apostolica, decis.546.n.10.
Actui alicui si statutum det formam, est ad vnguem seruanda, & sic non potest per æquipollens adimpleri, & maximè stante decreto irritanti, decis.504.n.4.& 5.
Actus initium,eò magis præsumitur voluntarium, quando habuit aliquam iustam causam, decis.458.n.3.
Actus facti post litem motam non sunt attendendi, decis.433. num.6.
Actus assignationis stalli in choro, & loci in capitulo, habent vim collationis, decis. 444. numer. 5.
Actus facti ratione familiaritatis, amicitiæ, consanguinitatis &c. in materia præcedentiæ non habentur in consideratione, decis. 483.n.10.
Actu, & non potentia requirit læsionem statutum Vrbis lib.1. cap. 151.decis.497.n.35.
Actus aliquis,principali, & demandati, est referendus, non autem mero executori,decis.598.n.17.
Actus, qui veniunt consecutiuè ad alios actus ante litem inchoatos, & absolutos, non inducunt attentata, decis.426. num.6.
Actus dicitur imperfectus, si dependeat à futuris probationibus faciendis, decis.615.n.10.
de Actu negatiuo non conficitur instrumentum, decis. 613. num.16.
in Actu conditionali primum locum obtinet voluntas disponentis,decis.602.n.23.
Actus conditionalis, vt eueniente conditione à principio incipere possit, debet esse in tali statu de tempore purificationis conditionis,vt tunc posset inchoari, decis.602.n.27.
Actus legitimi, non recipiunt neque diem neque conditionem, decis.602.n.29.
ex Actibus possessorijs possessio probanda est, decis.550.n.4.
NON ADIMPLEMENTI exceptio quando non admittatur in iudicio summarijssimo manutentionis, decis. 601. num.29. 30. & 31.
Adimplere in totum tenetur hæres disposita per testatorem, stante opulentia hæreditatis, decis.484.n.14.
ADITVS de vno ædificio ad aliud cessat, si inter vtrumque adsit via publica lata, & spaciosa, decis.611.n.7.
Aditus non datur ad locum discontinuum, decis.611.n.9.
Aditus datur de vno loco ad alium contiguum, decis. 611. num.8. & 10.

ADITIO.

Aditio hæreditatis est quasi contractus,decis.418.n.14.
Aditio hæreditatis benè remanet probata per verba importantia veram,& realem aditionem, decis.478.n.3.
de Aditione hæreditatis quando dubitari non possit, decis.474. num.2.
Adiri amplius non potest hæreditas, si semel adita sit, decis.417. num.2.
Aditione stante,repudiatio,seu renunciatio postea facta, nihil prodest,decis.474.n.3.
Aditione non habet opus suus hæres, decis.540.n.4.
Aditio hæreditatis probatur ex propria confessione hæredis, decis. 478.n.2.
Aditio hæreditatis si sit facta sine beneficio legis,& inuentarij,censetur hæres contraxisse cum legatarijs, hoc est solutionem legatorum in se suscepisse videtur, & ideò actio personalis datur contra eum,decis.538.n.4.& 5.
Aditio hæreditatis non inducitur per verba suspensionem importantia,decis.478.n.1.
Adire hæreditatem quis amplius nequit, si eam semel repudiauerit, decis.442.n.17.
Aditio hæreditatis non præsumitur, ideò per allegantem eam, est probanda, decis.434.n.2.
Aditio non cadit in substitutione fideicommissaria, decis.417. num.14.
Adire volens hæreditatem, quid scire debeat, decis. 418. num.11.
ADOLESCENS, si quis sit, & acceperit pecunias ad censum,non præsumitur aliunde habuisse maximam summam pecuniarum præter eam sic acceptam, decis.481.n.9.
Adolescens sunt transferendi ad Ciuitates,vbi melius,& moribus, & litteris ornari possunt,decis.589.n.5.

ADMINICVLVM.

ex Adminiculis, & præsumptionibus possunt etiam elici veræ probationes, decis.430.n.68.
Adminiculis pluribus concurrentibus attenditur confessio tutoris contra pupillum,decis.507.n.2.
Adminiculum magnum facit sententia etiam sine actis producta, decis.432.n.8.
Adminiculis, & præsumptionibus possunt etiam elici veræ probationes,decis.430.n.68.
Adminiculum magnum quando tribuat libri pro scribente, decis. 433.n.5.
ADMISSIO non est necessaria ad euitandam vacationem per obitum,decis.605.n.17.

ADMINISTRATIO.

Administrationem tutelæ si susceperit tutor à testatore electus, si non sit idoneus, non dicitur deliquisse, decis.425. num.3.
ad Administrationem non infertur ex tutelæ susceptione, cum sit quid facti, decis.550.n.5.
ex Administratione spontanea dicitur purgatus metus illatus in susce-

in susceptione sacrorum ordinum, decis. 490. num. 5.
in Administrandi iure tutor non potest manuteneri, nisi probet suam quasi possessionem, decis. 550. n. 1.
Administrator non potest fieri creditor eius, cuius bona administrat, nisi reddita ratione, decis. 547. n. 17.
Administrator quilibet de iure tenetur reddere rationes, decis. 592. n. 8.
Administrator patiens alium coadministratorem sine eius participatione administrare, cadit à sua administratione, decis. 573. num. 10.
Administrator possidens bona Domini præsumitur ea habere, & administrare non nomine proprio, sed Domini, decis. 533. num. 6.
Administratorem minus idoneum, si quis sibi elegerit, hoc non est imputandum administratori, sed eligenti, decis. 426. num. 4.
Administrator censetur soluisse debita de pecunijs exactis & administratis, decis. 547. n. 6.
Administratores Apostolici non possunt præiudicare Summo Pontifici, nec contra eius præceptum disponere, os in Cœlum ponendo, decis. 461. n. 7.
ADVLTERIVM non præstat impedimentum, quominus mortuo coniuge inter adulteros matrimonium contrahi possit, decis. 430. n. 81.
Nisi adsit fides, vel machinatio in necem defuncti coniungis, ibid. num. 81.
ADVNANTIA generalis, si eligat illum, quem Priores nominarunt, ille dicitur electus ab adunantia habente proprietatem facultatis eligendi, decis. 584. n. 18.
ADES suas, quis vsque ad Cœlum de Iure extollere potest, decis. 611. n. 1.

AE D I F I C I V M.

Aedificium suum, quis amplius extollere non potest, si id vellet facere ad æmulationem, decis. 599. n. 3.
Aedificium vnum, & idem non censetur quis voluisse illud concedere diuisim, decis. 437. n. 4.
Aedificium, si sit constructum in aliquo loco eminentiori, si inferius aliquid aliud construatur ædificium, hoc illi nullo modo potest nocere quo ad salubritatem eris, si omnes venti circa illud euagentur, decis. 611. n. 7.
Aedificium priuatum altius tolli prohibetur, quando ex eo discooperirentur Religiosi, vel Religiosæ intra proprium Monasterium, decis. 599. n. 36.
Sed hoc intellige, quotiescumque ex nouo ædificio grauissimum immineret Monasterio præiudicium etiam si non fiat ad æmulationem, ibid. n. 39. & 40.
Aedificium suum, quis amplius extollere non potest, si sit constituta seruitus altius non tollendi, decis. 599. n. 2.
Aedificium altius tollere ad æmulationem non licet, decis. 599. num. 14.
in Aedificijs publicis Sixtus V. semper fuit magnificentissimus, decis. 432. n. 12.
Aedificium, quando nocet Ecclesiæ, vel Monasterio, compelli potest Dominus ædificij vendere seruitutem altius non tollendi, decis. 589. n. 38.
Aedificium factum à supremo Principe etiam in solo alieno, si illud ædificium donetur alteri in hac donatione etiam comprehenditur solum, decis. 437. n. 3.
Aedificium, quod quis faciat ad æmulationem, si quis hoc asserat, ei incumbit onus probandi, decis. 599. n. 16.
Aedificium super porticum constructum est illius, cuius est porticus, decis. 432. n. 6.
Aedificium vnum, quando alteri non impediat solem, decis. 599. num. 20.
Aedificio, quando cedat solum, inuerso Iuris ordine, decis. 432. num. 17.
Aedificium cædere debet solo, decis. 432. n. 3.
Aedificare vnicuique licet in proprio solo, vsque ad Cœlum, etiam si vicino damnum aliquod inferatur, dummodo principaliter non fiat ad æmulationem, vel animo nocendi, decis. 587. num. 12.
Aedificare, quis non præsumitur ad æmulationem, vel animo nocendi vicino, decis. 587. n. 13. amplia n. 14.
in Aedificando tunc æmulatio intrat, quando constructio fit iniuria alterius, & animo nocendi, non necessitatis, aut vtilitatis propriæ causa, decis. 599. n. 25.
Et quando constructio non prodest ædificanti, & alteri nocet, ibid. n. 26.
Aedificare ad æmulationem, quis non censetur, licet aliquod damnum inferat vicino, decis. 599. n. 22.
Aedificantis modica vtilitas si adsit, & magnum damnum inferatur vicino, tunc non excluditur æmulatio, decis. 599. num. 32.
Sed hoc intellige, dum cum modica vtilitate concurrit etiam inimicitia, ibid. n. 33.
Aedificare, vsque ad Cœlum, quisque potest in solo proprio, decis. 599. num. 1.
Aedificare ad æmulationem, quis non dicitur, si ædificet ad proprium commodum, & vtilitatem, etiam quod secundario vicino noceat, decis. 611. n. 14.
Quod procedit, etiamsi commoditatem vel vtilitatem vicino auferat, ibid. n. 14.
Aedificare, quis in dubio præsumitur ad propriam vtilitatem, & non vt alteri noceat, decis. 611. n. 16.
in Aedificante excluditur animus æmulationis ex magna vtilitate ædificij, decis. 611. n. 17.
Aedificantes ad æmulationem tenentur omninò desistere, decis. 611. n. 13.
in Aedificante an constet de æmulatione, si ex altitudine fabricæ possit interiorem partem domus vicini inspicere, decis. 611. num. 18.
in Aedificando, quando concurrit vtilitas ædificantis, licet vicino damnificetur, excluditur æmulatio & præsumptio oritur, quod ratione propriæ vtilitatis, quis ædificare velit, decis. 599. num. 27.
AEGIDIANAE effectus non impeditur per nouam probationem, vel productionem, decis. 547. n. 14. & 19.

AE M V L A T I O.

Aemulationis materia plurimum pendet ab arbitrio Iudicis, decis. 611. n. 21.
Aemulatio in ædificando etiam præsumitur, si magnum damnum vicino inferatur, & parua vtilitas proueniat ædificanti, sed hoc debet probari, decis. 599. n. 17.
Aemulationis præsumptio, vt excludatur, non sufficit modica vtilitas ædificare volenti, decis. 599. n. 18.
Aemulatio non præsumitur, cum in dubio quilibet præsumatur ædificare ad sui principaliter vtilitatem, non vt alteri noceat, decis. 599. n. 15.
ad Aemulationem, quid facere non liceat, decis. 444. n. 22.
ad Aemulationem, si quis asserat, aliquem ædificare, tenetur id concludenter probare, cum simus in materia obiectiua, decis. 611. n. 23.
AEQVIPARATIO vniuersalis in omnibus, & per omnia ex quibus tollatur, decis. 448. n. 14.
AEQVITAS amplectenda est, decis. 618. n. 25.
AERIS alieni testatoris solutio ex quibus bonis præsumatur facta, decis. 489. n. 11.
circa Aeris alieni testatoris solutionem non statur confessioni fideicommissarij, decis. 489. n. 10.
AETAS solet regulari supra sexagesimum annum, ad hoc vt quis dicatur senes, decis. 424. n. 4.
AESTIMATIO rei debet fieri de tempore venditionis, decis. 580. num. 9.
Aestimatio rei, quæ vsu consumitur non potest fieri post longum tempus, postquam fuit consignata, decis. 497. n. 95.

A F F E C T I O.

Sub Affectionis clypeo non potest hæres post aditam hæreditatem tradere bona aliqua sua legatarijs stante super hoc præcepto testatoris, decis. 484. n. 5.
Affectio maritalis sufficit de Iure Ciuili in matrimonio, decis. 439. num. 2.
Affectio maritalis sufficit de Iure Ciuili ad substantiam matrimonij, decis. 430. n. 8.
AFFINIS, si sit testis, est suspectus, & non integer & idoneus testis, decis. 420. n. 2.
AFFINITAS, & sanguinis coniunctio explicat nominis obscuritatem, decis. 588. n. 11.

A G N A T V S.

Agnatorum mentio, qui habent ius quæsitum vel in spe probabili, facienda est mentio in legitimatione filiorum naturalium, decis. 501. n. 4.
Adeò vt si omittatur, redditur subreptitia legitimatio, & sic nulla, ibid. n. 4.
Agnati paria sunt, quod non extent, vel quod extent, & non sint successibiles, & hoc ad impediendam legitimationem filiorum naturalium, decis. 501. n. 15.
vt Agnatæ fœminæ possunt conseruare agnationem, decis. 427. num. 44.
Agnati, & cognati veniunt appellatione coniunctorum, decis. 497. num. 126.
Agnati sat est, quod sint substituti, vt intret statutum Vrb. lib. 1. cap. 141. decis. 582. n. 25. & n. 27. & n. 35.
Agnati etiam vltra decimum gradum censentur vocati, quando fideicommissum fuit factum ad conseruandum familiæ splendorem, decis. 436. n. 5. & 6.
in Agnatorum fauorem fideicommissum inductum intra cancellos decimi gradus continetur, decis. 436. n. 4.
Agnati, quando non fuerunt substituti substitutio non potest dici fauorabilis, decis. 427. n. 64. & 65.

A G N A T I O.

Agnatio probatur ex tractatu, & nominatione facta à testatore, decis. 436. n. 2.
Agnationis conseruandæ intentionem in Testatore, nihil est quod magis destruat, quàm coniectura vocationis fœminarum in qua-

in quacumque testamenti, decis. 581. num. 16.
ad Agnationis dispositionem, quando non inferatur, si testator respexerit ad solam conseruationem nominis,& agnationis,decis. 419. num. 9.
Agnationis conseruandæ rationem ex quibus testator appareat habuisse non solum tacitè, sed etiam expresè, decis. 427. num. 42.
Agnationis conseruandæ rationem dicitur testator habuisse eo ipso, quod in defectu masculorum vocauit fœminas agnatas, decis. 427. n. 46.
Agnationis conseruandæ rationem, quando testator habuit, tunc quamuis substitutio facta sit in casu voluntatis, est etiam trahenda ad casum impotentiæ, decis. 427. n. 20.
Agnationis conseruandæ ratio ex quibus non dicatur habita,decis. 427. n. 48.
Agnationem non dicitur testator respexisse si extraneos, vocauerit,decis. 512. n. 3.
Agnationis conseruandæ ratio, si non fuerit habita, non est admittenda extensio fideicommissi,decis. 419. n. 8.
Agnationis conseruandæ causa si sit factum fideicommissum dicitur fauorabile, decis. 427. n. 23.
ad Agnationem conseruandam non dicitur in omnibus testator habuisse rationem, si filias simpliciter vocauerit, decis. 422. num. 9.
Agnationis ciuilis conseruatio quando dicatur inducta per modum cuiusdam adoptionis, decis. 422. n. 8.
pro Agnatione conseruanda, quando fuit facta substitutio, tunc non attenditur distinctio an hæres nolit, vel non possit, decis. 422. num. 4.
Agnationis conseruatio enixè optata à Testatore, non attenditur amplius quando deficit linea masculina, decis. 519. num. 72.
Agnatio, & familia, qualiter honorificè conseruetur, decis. 471. num. 3.
Agnationis suæ conseruationem & dignitatis incrementum, quilibet præsumitur appetere, decis. 427. n. 49.
Agnationis conseruandæ ratio destruitur dum Testator in casu contrauentionis non vocauit agnatos, qui non contrauenerunt, sed Monasterium,decis. 674. n. 33. 34. & 35.
Agnationi, quando testator non prospexit, tunc multò magis sub nomine filiorum veniunt fœminæ, decis. 581. n. 15.
de Agnatione alicuius, an quis sit, qualiter per testes probari possit,decis. 436. n. 1.
Agnationis ratio præsumitur habita ex masculorum prælatione,& fœminarum inclusione, decis. 427. n. 36.
Agnationem non dicitur testator contemplasse si primo loco vocauerit fœminas,decis. 419. n. 10.
Agnationi, quando testator non prospexit, tunc multò magis sub nomine filiorum veniunt fœminæ,decis. 581. n. 15.
Agnationis suæ fauorem, si quis non considerauerit in vno casu, non præsumitur alios casus expressos negligere voluisse, decis. 427. num. 50.
ad Agnationem conseruandam si sit factum fideicommissum, potest extendi etiam si ratio eam conseruandi non sit expressa, sed tantum tacita, decis. 427. n. 24.
Agnationis conseruandæ animum ex quibus apertissimè constet testatorem habuisse, decis. 427. n. 35.
Agnationis ius licet non habeant illegitimi, tamen quando id non procedat,decis. 430. n. 48.
Agnationis conseruandæ rationem an dicatur testator habuisse, si onus imposuit hæredi,vt assumeret cognomen,& insignia familiæ, decis. 427. n. 39.
Et hoc multò magis procedit si vocauerit primogenitum alicuius ibid. n. 40.
Agnationis conseruandæ intentionem in testatore, nihil est, quàm magis destruat, quàm coniectura vocationis fœminarum in quacumque parte testamenti,decis. 571. n. 16.

A G E N S.

Agens contra vniuersitatem, debet eam collegialiter citare, decis. 502. n. 2.
ad Agendum,nemo est cogendus, decis. 578. n. 11.
Agere quis non debet,ad id,quod ad eum non pertinet, decis. 498. num. 13.
in Agro suo fodiens,si vicini fontem auertat, non tenetur de dolo, si non animo nocendi vicino, sed vt agrum suum meliorem faciendi,id faciat,decis. 509. n. 23.

A L I E N A T I O.

Alienatio bonorum Ecclesiæ non validè facta, habet implicitum statum validitatis, Ecclesia non est reclamante,decis. 603. num. 46.
in Alienatione bonorum, tunc Ciuitas debet seruare requisita in l. fin. C. de vendit. re. Ciuit. quando venduntur res, quæ sunt ad publicum vsum destinatæ, secus verò in destinatis ad vsum priuatum,decis. 447. n. 7. & 8.
Alienatio rei immobilis pupillorum,vel minorum.quando fit,non solum debet constare quod alienatio fuerit necessaria ex quo vrgeret æs alienum, decis. 616. n. 1.
Verum etiam, vt pecuniæ rei alienatæ in extinctione dicti æris alieni fuerint erogatæ, ibid. n. 2.
Et hoc præsertim si ad istum effectum fuerit præstitus consensus distractioni,rei,& Iudex sub hac conditione suum decretum interposuit,ibid. n. 3.
in Alienatione, seu obligatione bonorum minoris, vel mulieris non sufficit exprimere causam in genere, & decretum generale non substinetur, decis. 594. n. 37.
in Alienatione rerum minorum de iure communi requiruntur solemnitates, decis. 497. n. 134.
Alienatio bonorum pupilli non tenet, si sit facta sine necessitate non vrgente ære alieno, decis. 454. n. 8.
Sed ista vrgentia non est necessaria quando debitum est sub vsuris,decis. 454. n. 19.
in Alienatione omni facienda per Ciuitatem seruanda est forma, l. fin. C. de vendit. re. Ciuit. decis. 447. n. 9.
Alienari sine solemnitatibus quando possint bona pupillorum, decis. 454. n. 10.
ex Alienationis prohibitione non solum censetur prohibita Falcidia, sed etiam censetur prohibita Trebellianica, decis. 582. num. 31.
Alienatio, quando fit per Vniuersitatem nomina congregatorum debent describi, decis. 447. n. 12.
Et licet in hoc variæ sint opiniones, tamen in actis valdè ponderosis, pro vt est, quando alienantur stabilia, requiritur talis descriptio, ibid. n. 13.
Alienationem bonorum si testator enixè prohibuerit, censetur etiam prohibhisse permutationem, decis. 489. n. 6.
ex Alienandi amplissima prohibitione vt bona stabilia remaneant in familia in perpetuum, oritur fideicommissum ad fauorem descendentium etiam in casu mortis.
Siue sint vocati,siue sint positi in conditione,tam in portione patris quàm patruorum, decis. 479. n. 4. & 5.
Alienatio,quando est prohibita extra vocatos, si talis alienatio fiat extra, censetur ipsis vocatis concessa virtualiter facultas recuperandi, decis. 531. n. 19.
Alienationem bonorum, si testator prohibuerit, quia voluit vt ea conseruarentur in familia, vt ex hoc inducatur fideicommissum, non est opus alia extrinseca probatione, decis. 467. num. 3.
Alienatio bonorum immobilium minorum si fiat ad effectum solutionis æris alieni, tunc causa finalis istius alienationis dicitur æs alienum, decis. 616. n. 13.
in Alienatione rerum minorum vigorum Constitut. Marchiæ requiritur solemnitas insinuationis, decis. 616. n. 9.

A L T E R N A T I V A.

in Alternatiuis remediorum electio est creditoris non debitoris, decis. 617. n. 16.
Sed secus est, si versemur in promissione dandi vnum, vel alium idoneum fideiussorem, quia tunc electio est debitoris nec vtrumque copulatiuè requiritur,ibid. n. 17.
in Alternatiuis sufficit alterum adimplere, decis. 617. n. 15.
in Alternatiuis per electionem vnius alter liberatur, decis. 617. num. 21.
ALTITVDO operatur quominus visus distinctè feratur in ob eiectum visibile,. decis. 611. n. 20.
AMICITIA specialis declarat nominis obscuritatem, .decis 588. num. 10.
ob AMOREM mutuum inter virum, & vxorem, & ob connubialis fœderis necessitudinem, ideò in contractibus inter eos initis non tam facilè dolus præsumitur, decis. 428. n. 3.
AMPLITVDO, & inculcatio clausularum in mandato, facit vt in procuratore non possit considerari excessus, decis. 428. num. 17.
ANIMVM suum Iudex potest informare ex dictis testium, licet à parte contra eos datæ sint exceptiones generales, & speciales, decis. 430. n. 24.
Animus non faciendi nouationem deprehenditur ex protestationibus, decis. 425. n. 17.
in ANNEXIONIS, & vnionis vim etiam præsentationes fieri possunt,decis. 441. n. 7.

A N N V S.

Annus Domini in instrumento, si repugnet cum indictione, in totum vitiatur instrumentum, decis. 430. n. 90.
Annis 25. minor non potest esse tutor,decis. 435. n. 2.
Annus Domini,si repugnet cum indictione, instrumentum non caret suspicione,decis. 430. n. 89.
ANNVLLATIO est pœna,decis. 497. n. 118.
ANTECEDENS omne necessarium censetur etiam quis velle,qui vult consequens,decis. 438. n. 32.
contra ANTECESSOREM in beneficio sententia lata,vt noceat eius successori, sufficit, vt d. successor non acceperit possessionem beneficij,decis. 557. n. 5.
ANTIANI qui magis sunt, præferuntur in consequendis commendis Religionis Hierosolymitanæ,decis. 469. n. 1.
ANTIDATAE suspicio in scriptura priuata semper cessat, dum in c on-

in contrarium concurrunt plures,& vrgentes coniecturæ, decis. 533.num.13.

ANTIQVITAS.

in Antiquis tunc fama probat,quando ad minus adsunt duæ enunciatiuæ diuersorum instrumentorum, quæ emanauerint à personis non suspectis, decis.458.n.65.

in Antiquis quando sumus, tunc probationes leuiores sufficiunt, decis.424.n.5.

ab Antiquis inuestituris nunquam censetur recessum, decis.465. num.6.7.& 8.

in Antiquis magis statur scripturis, quàm testibus, decis.587. num.10.

in Antiquis probatio publicæ vocis, & famæ facit plenam probationem. decis.424.n.2.

S. ANTONINVS, fuit Archiepiscopus Florentinus, decis.584. num.8.

APERITIO ORIS, non est necessaria ad probandam læsionem venditionis à Papa confirmata cum clausula, sublata, decreto irritanti, & similibus, decis.610.n.10.

Apoca, si sit trino teste subscripta, ac Notarij attestatione munita, & adsunt etiam adminicula, sufficienter probat, decis.568. num.4.

APOSTILLAE à notario non approbatæ,non attenduntur,decis. 541.n.51.

Sed hoc non procedit, quando ex alio instrumento, constat de illarum veritate, ibid.n.52.

non APPARERE, vel non adesse paria sunt, decis.458.n.57.

APPELLATIO.

Appellatione Cameræ Apostolicæ,& fisci Pontificij, non veniunt Barones,decis.455.n.22.

Appellatione coniunctorum veniunt tam agnati, quàm cognati, decis.497.n.126.

Appellatione curatoris venit etiam tutor,decis.454.n.3.

Appellatione descendentium continentur omnes descendentes in infinitum absque vlla limitatione graduum, decis.436.n.9.

Appellatione fisci an comprehendatur etiam fiscus Baronis, & feudatarij,decis.449.n.42.

Appellatione personarum Ecclesiasticarum veniunt etiam qui solo clericali charactere sunt infigniti, decis.450.n.1.

Appellatione rei, venit proprietas, non autem simplex possessio, decis.438.n.50.& 53.

Appellatione successorum, & descendentium, veniunt posteri in infinitum,decis.519.n.11.

Appellationis, non prosequutionem si sententia transiuerit in iudicatum,venit exequenda, decis.495.n.4.

Appellatio non datur à decreto meri executoris, decis.426. n.8 & 11.

Appellationis delatio omnia deinde gesta facit, vt subiaceant vitio attentatorum etiamsi appellatio aliàs non esset appellabilis, decis.426.n.20.

Appellatio, quando datur ad effectum deuolutiuum, non potest dari de attentatis, vt in primis & ante omnia reuocentur, decis. 426.n.13.

Sed tantum est agendum via ordinaria ex capite iniustitiæ, ibid. num.13.

Appellatio à decreto executoris meri quatenus datur, intelligenda est de deuolutiua, non autem suspensiua, decis. 426. num.12.

Appellationis terminus non datur,vbi sententia non est appellabilis,decis.569.n.19.

Appellatio circa prouisionem Ecclesiæ Parochialis non datur ad effectum deuolutiuum,decis.534.n.7.

gesta post Appellationem, vt dicantur attentata sufficit, quod ius deferat appellationi, licet Iudex eam denegauerit, decis.534. num.6.

Appellationi Iudex non dicitur deferre, si dedit tantum reuerentiales.decis.426.n.22.

Appellatio remanet deserta, si in termino iuris per Iudicem dato ad redeundum pro Apostolis non fuit prosecuta, vel si infrà d. terminum causa non fuit commissa, decis.590. num.1.

Appellatio, quando remanet deserta, sententia transit in iudicatum,decis.590.n.3.

Appellatio operatur, vt omnia remaneant in eodem statu, sicuti existebant de tempore latæ sententiæ, decis.569.n.36.

Appellatio, quando non fuit commissa infra terminum Iuris, sententia transit in iudicatum, etiamsi in vltimo temporis interuallo commisso fuerit delata Reuisori & vt hoc obuietur quid requiratur, decis.590.n.4.

APPROBATIO Apostolica ex cursu longissimi temporis facilè præsumitur,decis.441.n.9.

AQVAE venas, qui in fundo suo incidit, ita vt aqua desinat peruenire in alium fundum, vbi erumpebat, non dicitur is, vim facere, dummodo in hoc nulla seruitus constituta sit, decis. 599.n.24.

ARBITER, & moderator rei suæ quilibet est, decis.447. n.17.

ARBITRIVM.

Arbitrium emanatum ex Signatura Gratiæ non debet restringi sicuti esset emanatum ex Signatura Iustitiæ, ita strictè inhærendo dispositioni iuris, vt æquitatem amplecti, & sequi non possit, decis.524.n.5.

Arbitrio tuo, stante hac clausula,in commissione executor potest se extraiudicialiter informare, decis.435.n.7.

Arbitrium regulatur à Iure, decis.536.n.7.

Arbitrium non intrat ad reuocandam executionem iam factam, & consumatam, decis.493.n.3.

Arbitrium debet esse regulatum à Iure, decis.493.n.3.

Arbitrium intelligitur prout de Iure,decis.493.n.2.

Arbitrium licet reguletur à Iure, tamen vrgentibus aliquibus causis moderatur illius rigorem, decis.426.n.14.

Arbitrium pro reiectione attentatorum, tunc multò magis intrat, quando sunt valdè dubia,& difficultatibus implicita, decis.426. num.15.

contra Arbitrium parentis tutor pupillo non est dandus, decis. 435.n.5.

Arbitrium operatur, vt relicto vtroque extremo eligatur media via,decis.524.n.14.

Arbitrium boni viri importat verbum videbitur, & non liberam voluntatem, decis.444.n.54.

Arbitrium boni viri importat verbum liberè, decis.444.n.57.

Arbitrium pro cumulatione petitorij cum possessorio, quare aliquando denegatur,& aliquando non, decis.524.n.20.

Arbitrium quando non est concessum, tunc non potest recedi à dispositione iuris communi, nec est locus æquitati, decis.524. num.13.

Arbitrium regulatur à iure, decis.524.n.4.

ARGVI potest à testatoris præcepto circa assumptionem cognominis familiæ,decis.448.n.11.

Argui non potest ab exclusione eorum, qui testatori sunt odiosi,ad inclusionem incognitorum, decis.448.n.9.

ARTICVLVS.

Articuli,quando sunt releuantes, & causa est prophana,tunc indubitanter conceditur remissoria.decis.485.n.1.

Et sufficit vnus articulus releuans.

Articuli, quando sunt releuantes ex sola præsumptione calumniæ non denegatur remissoria annot. decis.606.n.36.

Articulorum non admissionis nullitas,quando non possit allegari, decis.491. n.16.

Articuli si sint confecti de industria, ac data opera ad euitanda fundamenta decisionum, reijciendi veniunt, decis.521. num.3.

Articulus irreleuans non admittitur, decis.606.n.17.

Articuli, quando fuerunt producti in termino sententiæ, per calumniam præsumuntur dati, & ad protrahendam causæ expeditionem,decis.521.n.9.

Articuli, quando non sunt releuantes pro victoria causæ non admittuntur, annot.decis.606.n.41.

Articuli, quando sunt releuantes ex sola præsumptione calumniæ, non denegatur remissoria, decis.575.n.5.

Articulum esse verum, si testis asserat benè probat, decis.424. num.8.

Articuli reijciuntur, & remissoria denegatur stante inueresimilitudine, decis.606.n.10.

Articuli in Curia de stylo Rotæ nunquam reijciuntur, si aliquo modo possint ad causam pertinere, decis.521.n.10.

Et hæc possibilitas censetur præseruata ex clausula, saluo iure impertinentium, & non admittendorum, & quando id non procedat, ibid.n.11.&12.

Articulus vnus, quando est releuans sufficit, vt cæteri admittantur, & vt remissoria non possit denegari.

Et ad hunc effectum requiritur,quod ille articulus sufficiat ad victoriam causæ, decis.585.n.4.

Articuli, quando sunt dati in termino in quo cadebat citatio ad sententiam non solum Iudex potest illos reijcere, sed neque etiam potest dici, vt grauauerit, non admittendo eosdem articulos.

Cùm præsumi debeat latam prius fuisse sententiam, vt ideò integrum non fuerit Iudici Commissario, & Delegato post eamdem sententiam eas probationes recipere, decis. 521. num.17. & 18.

Articulans non fatetur,decis.446.n.5.

ASSERTIO.

Assertioni partis in actu prohibito non statur,decis.608.n.17.

Assertioni Papæ in facto proprio fidem indubitatam Rota semper præstitit,decis.437.n.7.

Assertio æquiuoca non attenditur, decis.592.n.11.

Assertioni vnius in præiudicium aliorum non statur,nisi aliter constet de assertione, decis.409.n.17.

Attestationi magnatis,cuius præcipua integritas, & anima candor æquè respondet suæ nobilitati plurimum videtur deferendum, decis.594.n.16.

Assertioni eius, qui prohibitus est aliquid facere, non est standum, decis. 447. n. 23.
Assertioni Decurionum Communitatis statur quando donatio facta est per Communitatem ex causa meritorum, donec tamen contrarium probetur, decis. 447. n. 41.
Assertio enunciatiua non releuat, decis. 595. n. 11.
ab Assertione Papæ, maximè in facto proprio, & eius litteris dissentire nefas, & omninò, decis. 432. n. 10.
ASSISTENTIA iuris stante datur manutentio, decis. 457. n. 9.

ATTENTATVM.

Attentata, quando sunt valdè dubia, & difficultatibus implicita, tunc multò magis intrat arbitrium pro illorum reiectione, decis. 426. n. 15.
pro Attentatorum reiectione Rota solet aliquando interponere arbitrium, quando ea magna ex parte dependit à negotio principali, decis. 426. n. 16.
Attentata non committuntur nisi lite, aut appellatione pendente, decis. 426. n. 5.
Attentata non inducuntur ex actibus, qui veniunt consecutiuè ad alios actus ante litem inchoatos, & absolutos, decis. 426. num. 6.
ATTESTATIO, quando est suffulta adminiculis, iunctaque verisimilitudine, etiamsi sit alicuius priuati, probationem facit, decis. 595. n. 18.
Attestatio Aduocatorum, & Procuratorum Curialium, in ordinatorijs probat stylum, decis. 541. n. 49.
AVCTORIS sui confessionem, quis impugnare nequit, decis. 439. num. 17.

AVCTORITAS.

Auctoritas Papæ immensa est, decis. 461. n. 3.
Auctoritas Principis supremi, quando quis dicatur offendisse, decis. 449. n. 30.
Auctoritatem eamdem habet tutor, & eodem fungitur munere, quo ipse tutor, decis. 454. n. 4.
Auctoritate propria an quis possit euitare præiudicium sibi factum, decis. 438. n. 38. & 39.
Auctoritas tutoris in contractu pupilli nisi interuenerit, contractus non tenet, decis. 504. n. 2.
AVDITOR CAMERAE iuxta suas facultates est executor litterarum Apostolicarum, decis. 564. n. 15.
AVDITOR ROTAE est familiaris Papæ, decis. 429. n. 20.
Auditores Rotæ Romanæ sunt iuris consulti selectiores omnium gentium Christiani Orbis, decis. 497. n. 190.
Auditor Rotæ insignis suo tempore fuit Bellenc. decis. 464. num. 4.
DE AVDITV si testis deponat in re valdè antiqua, non est necesse, vt deponat de tempore præciso, decis. 424. n. 7.
de Auditu, si testis deponat, non probat, decis. 432. n. 11.
S. AVGVSTINVS successit in Ecclesia Hipponensi de consensu possessoris, decis. 602. n. 10.
AVO succedunt neptes ex filia vna cum filiabus superstitibus, decis. 482. num. 3.

B

BANNITVS.

BAnnitus restitutus à Principe recuperat bona, etiam quæ ad tertium in vim sententiæ condemnatoriæ immediatè peruenerunt.
Vt puta feudum per condemnationem Domino, vel agnatis apertum, & alia per alias personas in executionem sententiæ occupata, decis. 449. n. 47. & 48.
Bannitorum receptatores, secundum Bullam Sixti V. dicuntur rebelles, & rei læsæ Maiestatis, decis. 449. n. 24.
contra Bannitorum receptatores Officiales Papæ possunt agere, etiam si sint subditi Baronis, & Principibus, decis. 449. num. 14.
Bannitos receptans de iure communi non confiscantur eius bona, decis. 449. n. 40.
Bannitus restitutus à Principe quando sine dubio recuperet omnia sua bona, decis. 449. n. 50. & 51.
Bannitos si quis receperit, ob hoc crimen eius bona confiscantur, decis. 449. n. 13.
BARTHOLOMAEVS Cumanus litium procurator, qui ad eam sanctitatem, & cum S. Francisco familiaritatem peruenit, vt illi dederit facultatem recipiendi viros, & mulieres ad Ordinem Tertiarium, decis. 584. n. 7.
BELLENC. fuit suo tempore insignis Rotæ Auditor, decis. 464. num. 4.

BENEFICIATVS.

Beneficiatus dato etiam, quod admittantur in Capitulo, & ibi habeant vocem, non tamen possunt dici de capitulo, decis. 459. num. 8.
Quia istæ, & similes qualitates non mutant eorum speciem, ibid. num. 9.
Beneficiati, quando non possint dici inferiores Canonicis, decis. 459. num. 11.
Beneficiati de iure Communi non sunt de capitulo, decis. 459. num. 7.
Beneficiatus, vt præcedat Canonicum non existentem in sacris, an statuto possit induci, decis. 459. n. 10.

BENEFICIVM.

Beneficium si Cardinalis acceptet, censetur illud acceptare cum onere pensionis, & sibi præiudicat, decis. 452. n. 25.
Beneficij acquisitio impeditur propter cæcitatem, decis. 602. num. 36.
Beneficia curialium vt dicantur reseruata Papæ, duo requiruntur, decis. 428. n. 6.
Beneficia Curialium, si vacent, etiamsi in Curia existant, dicuntur vacare apud Sedem, decis. 429. n. 3.
Beneficium præsumitur sine cura, decis. 564. n. 8.
in Beneficijs curatis electio est facienda, vt disponit Sacr. Concil. Trident. sess. 24. cap. 18. de reformat. decis. 443. n. 2.
de Beneficio habente curam animarum si quis fuerit prouisus, debet examinari, & approbari ab Ordinario loci Beneficij, decis. 567. n. 19.
Beneficium, quando non est curatum, potest conferri absque concursu, decis. 567. n. 20.
Beneficia an sint electiua, in hoc magnam vim habet consuetudo, decis. 444. n. 7.
Beneficia electiua sunt speciali nota digna, decis. 444. n. 45.
Beneficia electiua comprehenduntur sub indulto in præiudicium Papæ non autem in præiudicium tertij, decis. 444. n. 37.
Beneficij publicatio, vt valeat, debet fieri in tempore iuxta Constit. Greg. XIII. decis. 460. n. 2.
Beneficia electiua an sit verum, & non comprehendantur sub regula 8. hodie 9. Canc. decis. 444. n. 13.
Beneficium si quis impetrauit, negare non potest, se ignorare illud esse litigiosum, si dispositiuè in litteris suæ impetrationis, litem narrauit cum clausula, statum litis, decis. 557. n. 9.
Beneficij vnio non tollit ius exigendi decimas, prout nec alia iura compatibilia cum vnione.
Et hoc multò magis habet locum accedente obseruantia, decis. 462. n. 8. & 9.
Beneficiorum vnio censetur facta sine præiudicio habentium iura super dictis beneficijs, decis. 462. n. 6.
Beneficium primum non vacat per assecutionem secundi, si primum residentiam non requirat, decis. 607. n. 1.
Beneficij vnio non tollit ius percipiendi partem fructuum, decis. 462. n. 7.
de Beneficijs prouidere debet Ordinarius tanquam bonus vir, decis. 444. n. 55.
Beneficium dicitur simplex donec contrarium probetur, decis. 567. num. 21.
Beneficij de iurepatronatus vnio facta sine consensu patroni, est nulla, decis. 505. n. 5.
Beneficia sub collectorum spoliorum sunt reseruata vigore regulæ 5. Cancell. decis. 608. n. 6.
Beneficia Ecclesiastica conferri debent sine diminutione, decis. 452. num. 35.
Beneficij valor probatur ex confessione partis in sua gratia, eodem anno impetrata, decis. 542. n. 7.
Beneficij valor sufficienter probatur per testes de auditu, & fama, decis. 551. n. 2.
Beneficij valor probatur per testes deponentes per non excessum de publica voce, & fama, decis. 564. n. 9.
super Beneficio de Iure ex causa licita, & honesta pensio imponi potest, decis. 452. n. 36.
ex Beneficio pingui vt plures Clerici alantur hoc respicit publica vtilitas, decis. 452. n. 37.
Beneficij possessionem, si quis acceperit authore Prætore, non potest dici, in eo intrusus, decis. 549. n. 11.
Beneficium resignans in manibus Papæ, à resignante omne ius abdicitur, decis. 536. limita n. 13.
Beneficia Prothonotarij absentis creati sunt reseruata, quamuis non constet de acceptatione, & qualiter id intelligatur, decis. 497. n. 45.
Beneficia familiarium familiaris Papæ, cadunt sub regula reseruatoria beneficiorum familiarium Papæ, decis. 429. num. 22.
Beneficiorum collatio vacantium apud Sedem spectat ad Papam, decis. 429. n. 5.
Beneficium, quod spectet ad collationem alicuius, ostendit potest per Visitationes Ordinariorum, decis. 536. numer. 15. & 16.
in Beneficijs, seu titulis beneficialibus non datur successio, decis. 557. n. 20.
Beneficium petenti, nullum ius quæsitum acquiritur, dum supplica-

plicatio non reperitur regiſtrata, & poteſt per Officiales lacerari, deciſ.551.n.13.
Beneficium, quod competit Ordinario, competit etiam Capitulo, quod ſimul cum Ordinario confert, deciſ. 585. num.46.
Sed ſecus hoc eſt hodie poſt Conſtitutionem Vrbani VIII. in qua diſponitur, quod Cardinales ſoli per ſe ipſos, vel alios ad id deputandos abſque Capitulis, Canonicis &c. poſſint conferre beneficia, vide hic, & declara d. Conſtitutionem, ibid. num. 48.49. & 50.
de Beneficio aliquo, ſi inter duos ſit lis, licet illis inter ſe paciſci, & promittere penſionem, ſi Papa diſpenſauerit, deciſ.603. num.17.
Beneficium dicitur litigioſum, ſi à ſententia lata ab executore, appellationis cauſa fuerit commiſſa cum clauſula (quam, & quas) vna cum alia clauſula(vna cum incidentibus,& dependentibus, ac toto negotio principali)deciſ.569.n.40.
Beneficium collitigans ſuperſtes,ad hoc, vt non dicatur collitigans improbus,ſufficit, vt eius ius poſſit melius,& plenius iuſtificari, deciſ.607. n.6.
in Beneficijs etiam de Iurepatronatus, ſi vnus ex collitigantibus moriatur,patronus non poteſt alium præſentare,ſed collitigans viuus eſt inſtituendus,deciſ.607.n.3.
Beneficiorum permutatio non dicitur habuiſſe effectum, ſi poſt permutationem permutantes remanſerint in poſſeſſione eiuſdem beneficij,deciſ.460.n.5.
ex Beneficiorum permutatione nullum ius acquiritur, niſi permutantes in beneficio ius habuerint, & num. 4. deciſ.460. num.3.
Beneficium,ſi ſit permutatum cum alio, nullius vel penitus exigui valoris,inualida eſt talis permutatio,deciſ.460.n.7.
Beneficij vltimus ſtatus attenditur etiam contra Prouiſum Apoſtolicum, quando ſumus in ſummarijſſimo poſſeſſorio, deciſ. 509.n.6.
de Beneficio vacaturo inferiores à Papa non poſſunt prouidere, ſed ſolum de beneficio vacanti,cum non poſſint dare, niſi actionem perſonalem, deciſ.585.n.35.
Beneficij vacatio iuſtificatur ex confeſſione Aduerſarij, qui venit ex eadem vacatione,deciſ.536.n.4.
Beneficij vacatio, vbi non adeſt, non datur ſubrogatio, deciſ.549. num.20.
Beneficij vacatio expirat per prouiſionem Apoſtolicam,deciſ.549. num.19.
in Beneficijs manualibus datur vacatio per obitum, & remotionem,deciſ.473.n.11.
Beneficia vacantia de menſe Decembris non ſunt reſeruata, deciſ. 509.num.9.
Beneficia vacantia tempore vacationis Sedis Abbatialis, vel Epiſcopalis reſeruantur per regul. ſecundam hodie tertiam Cancell.
Et vtrum, ſi Papa d. beneficia conferat cum clauſula, conſtito, ad effectum iſtius reſeruationis an pertinentiam iuris conferendi ſpectare ad Abbatem, vel Ordinarium, ſit neceſsè probare, deciſ.536.n.8.& 9.
Beneficium, ſi ſit iuſpatronatus Eccleſiaſticum, cadit ſub reſeruatione Regulæ 8.& poteſt à Papa conferri, etiam abſque derogatione,deciſ.536.n.19.
Beneficium,quando eſt vnitum non vacat,deciſ.262.n.5.
ad Beneficia vnita non ſe extendit priuilegium percipiendi fructus vnius anni cum dimidio de quolibet beneficio vacante, deciſ. 452.n.8.
Beneficiorum vnio facta cum præſeruatiua onerum conſuetorum ſtante compatibilitate præſeruata cenſetur etiam abſque alia expreſſione,deciſ.451.n.10.
in Beneficijs vnitis non datur vacatio, deciſ.451.n.19.
Beneficium l.fin.C.de edict. D.Adr.toll. licet multi teneant, quod non competat ab inteſtato, nemo tamen negat, quod hoc caſu competat officium Iudicis, deciſ.585.n.25.
in Beneficialibus poſſeſſor petens remiſſoriam apponitur ſequeſtrum,deciſ.565.n.9.

BENEPLACITVM.

Reneplacitum Apoſtolicum, licet alias non eſſet neceſſarium in aliquo actu, ſi tamen fuerit reſeruatum cum clauſula non alias nihilominus debet impetrari, deciſ.561. num.2. & num. 6. & 11.
Beneplacitum Apoſtolicum, ſi fuerit reſeruatum cum clauſula. Non alias &c. ſi non impetretur, licitum à contractu recedere, ibid.n.3.
ſine Beneplacito Apoſtolico Monaſterium ei mediatè ſubiectum non poteſt, ſe ſubijcere iuriſdictioni Ordinarij, deciſ.456. num.10.
Beneplacitum Apoſtolicum vigore extrauag. ambitioſæ de reb. Eccl.non alien.eſt etiam neceſſarium inter duas Eccleſias, deciſ. 561. num.7.
Beneplacitum Apoſtolicum in alienatione rerum Eccleſiæ deſeruit loco omnium ſolemnitatum, deciſ.590.n.9.
Beneplacitum alicuius ſi ſit reſeruatum in contractu, dicitur conditionalis, deciſ.489.n.2.

BIGAMIA.

Bigamia licet non extinguat characterem eumdem tamen mortificat, deciſ.450. n.14.
Bigamia non tollit de medio clericatum, deciſ.450.n.18.
per Bigamiam clericus denudatur omni priuilegio clericali, deciſ. 450. n.2.
per Bigamiam non tollitur clericalis character, deciſ.450.n.8.
Bigamo ſi ſit conceſſa facultas retinendi penſiones, ad quæ ſe porrigatur iſta facultas, deciſ.450.n.24.
Bigamus per retentionem clericatus ſtante diſpenſatione eſt perſona Eccleſiaſtica.
Et hoc indubitanter ad effectum obtinendi penſiones, deciſ.450. n.36.& 37.
Bigamus ſi ſit diſpenſatus ad retinendum penſiones, cenſetur etiam diſpenſatus ad retinendum priuilegium characteris clericalis ad d.effectum, deciſ.450.n.19.
Bigamus clericus ſi ſit diſpenſatus retinet characterem penitus illæſum, deciſ.450. n.17.
Bigamus non poteſt deferre habitum clericalem, nec tonſuram, deciſ.450. n.15.

BONA.

Bona eccleſiaſtica, quando alienantur, eſt neceſſarium Beneplacitum Apoſtolicum,deciſ.561. n.1.& 10.
Bona alienata primo loco per filium imputantur in legitimam, & in detractiones hæredibus debitas, deciſ.541.n.19.& 21.
ex Bonorum hæreditariorum fructibus ſi ſit habita Trebellianica non poteſt ea detrahi, deciſ.484. n.13.
de Bonis hæredis teſtator poteſt diſponere, & hoc maximè ſi ipſe ea poſſidebat,deciſ.468.n.6.
Bonorum tranſitus de vna linea ad aliam, ſine reciproca contingere non poteſt, deciſ.467.n.6.
de Bonis,ex bonis,& in bonis dicitur res,deciſ.438.n.53.
Bona deſcripta in inuentario præſumuntur hæreditaria, deciſ.545. num.12.
Et hoc præſertim in præiudicium hæredis, ibid.n.13.
in Bonis aduentitijs filiorum pater habet vſumfructum,deciſ.455. num.17.
ex Bonis prohibitis alienari Falcidia non poteſt detrahi, deciſ.484. num.12.
Bona alienata, per hæredem grauatum qui inuentarium non confecit, ei, vel habenti cauſam ab eo, incumbit onus probandi, quod non ſufficiant pro ſuis debitis detractionibus, deciſ. 541.n.24.
Bona hæreditatis alicuius aliud eſt, & aliud eſt ipſa hæreditas, deciſ.417.n.3.
Bonorum pars, ſi fit prælegata, non autem hæreditatis, & legatarius ſit rogatus reſtituere, hoc caſu fideicommiſſum dicitur particulare,deciſ.418.n.2.
Quodque multò magis procedit, quando teſtator expreſſit nominatim bona, ibid.n.3.
ſine Bonis vllis poteſt ſtare hæreditas, deciſ.417.n.7.
Bona in inuentario deſcripta præſumuntur hæreditaria, deciſ.535. num.9.
Bona propria hæredis non cenſentur expreſsè à teſtatore hypotecata ad fauorem legatarij, nec hoc poteſt operari ommiſſio inuentarij, deciſ.438.n.11.
Bona eadem non eſt inconueniens, vt ſub fideicommiſſo vniuerſali,& ſub particulari ſint ſuppoſita, deciſ.418.n.20.
Bonorum prælegatum, quando influat in fideicommiſſum vniuerſale, deciſ.418.n.4.
Bona permutata cum bonis fideicommiſſarijs, ſuccedunt loco dd. bonorum, deciſ.541.n.33.
Bonorum fideicommiſſariorum permutatio de Iure, an ſit licita, quando à Teſtatore non eſt prohibita, deciſ. 541. num.35.
Bona fideicommiſſo ſubiecta poſſidens, non poſſunt dici bona propria, ſed aliena, nempè vocatorum, deciſ. 559. num.3.
Bona fideicommiſſo ſubiecta alienans, facilius excuſatur à pœna caducitatis, ſi non ſit pertinax in ſubſtinenda alienatione,& hoc ſaltem ex æquitate, deciſ.559.n.8.
de Bonis fideicommiſſarijs ad fauorem hæredis ſi teſtator diſponat, & ipſe hæres conſentiant adeundo hæreditatem ſimpliciter tunc legatarius non habet neceſſe probare dominium teſtatoris, & quid ſufficiat vt probet, deciſ.538.n.13.& 14.
Bona fideicommiſſaria ipſo iure acquiruntur fideicommiſſarijs, dummodo ipſi agnoſcant fideicommiſſum, deciſ.438. num.33.
in Bonorum confiſcationis materia plurimum attenditur conſuetudo, deciſ.455.n.21.
Bonorum pupilli alienatio non tenet, ſi ſit facta ſine neceſſitate vrgente ære alieno, ſed iſta vrgentia non eſt neceſſaria, quando debitum eſt ſub vſuris,deciſ.454.n.8.& 9.
Bona filij in præiudicium patris non poſſunt confiſcari,ſiue illa ſint

bona aduentitia siue profectitia, decis. 455. n. 15.
contra Bona propria filij non potest dirigi mandatum pro debitis patris, decis. 434. n. 7.
super bonis filij pater ius ex quo dicatur habere, decis. 478. num. 8.
in bonis filij spectat matri iure legitimæ tertia pars bonorum eius, decis. 503. n. 16.
in Bonis filij matri debetur legitima à die professionis eius, decis. 503. num. 1.
Bona castrensia filij non possunt confiscari ex eius delicto, sed patri reseruantur in solatium patriæ potestatis, decis. 455. n. 18.
Et ista est verior, receptior, & æquior opinio.
Bona pupillorum, quando sine solemnitate possint alienari, decis. 454. n. 10.
Bona separata, & distincta à bonis paternis possunt habere filij, decis. 434. n. 6.
ex Bonis quibus censeatur facta solutio æris alieni testatoris, decis. 489. n. 11.
ad Bona postea acquisita, quando se extendnat priuilegia prius habita, decis. 508. n. 15.
Bonorum quando est capax religio, tunc ipsa retinet iura sanguinis, & successionis loco professorum in ea, & qualiter id procedat, decis. 503. n. 4.
sub Bonorum omnium præsentium, & futurorum generali hypoteca, quid veniat, decis. 425. n. 1.
Bona debitoris, si reperiantur penes tertius de tempore executionis, tunc onus probandi, quod d. bona sint debitoris, creditori non autem tertio possessori spectat, & istam sententiam perpetuò tene menti secundum Bart. decis. 533. n. 4.
Bona in exequutionem capta præsumuntur esse debitoris, taliter quod alleganti contrarium incumbat onus probandi, decis. 533. num. 1.
Quod intellige, quando bona de tempore executioni reperiuntur, vel possi dentur ab ipsomet debitore, ibid. n. 2.
Bona debitorum in executionem capta præsumuntur propria, decis. 568. n. 1.
Bona præsumuntur eius, cuius nomine fuerunt empta, licet pretium illius possit ad alium spectare, decis. 434. n. 4.
Bona præsumuntur propria illius penes quem reperiuntur, vel à quo possidentur, decis. 568. n. 2.
Bona debitoris, si de tempore executionis reperiantur penes tertium possessorem, ex sola possessione d. possessor potest impedire executionem, decis. 568. n. 13.
Bona omnia debitoris, si creditor habeat obligata, seu hypotecata potest eligere id, quod vult pro consecutione sui crediti, decis. 431. n. 8.
Bona immobilia præsumuntur frugifera, decis. 531. n. 7.
Bona feudalia hæres non tenetur cedere alicui, licet super hoc adsit præceptum testatoris, decis. 484. n. 4.
Bona relicta titulo prælegati, quando testator præsumatur voluisse separare à relictis titulo substitutionis, decis. 418. num. 12.
Bona præsumuntur eius, penes quem reperiuntur, vel à quo possidentur, decis. 533. n. 3.
Bonis suis, quod quis voluerit se expoliare inter viuos, non est præsumendum, decis. 420. n. 7.
ad Bona ea, si quis fuerit admissus, ad quæ tantum legitimi admittuntur, præsumitur & ipse legitimus, decis. 439. n. 14.
ad Bona certa si sit restricta transactio, non extenditur ad alia, quamuis concepta sit sub verbis generalibus, decis. 428. n. 7.
Bona vxoris sunt obligata pro debito principali ad fauorem fisci, decis. 538. n. 20.
Bona sua vxor nec simul cum marito vendere potest sine solemnitatibus statutarijs, quia videtur esse, quidam color quæsitus, decis. 597. n. 2.

B R E V E.

in Breue emanato ad instantiam partis, semper sub intelligitur, clausula, si preces veritate nitantur, decis. 585. n. 52.
Breue Apostolicum de capienda possessione beneficij nomine Cameræ habet executionem paratam, verificato Clericatu prouisi, vacatione Beneficij, & reseruatione, decis. 536. n. 2.
Breue emanatum ad postulationem partis, si non sit iustificatum, non officit, decis. 585. n. 51.
ad Breuis executionem, an executor citra vitium attentatorum possit procedere, si lis pendeat coram alio iudice, decis. 426. num. 17.
Breuis executio retrotrahitur ad diem quo illud fuit obtentum, decis. 426. n. 19.
Breue exequendo executor, etiam si lis pendeat coram alio Iudice, non dicitur attentare, quando fuit obtentum antequam lis esset incœpta, decis. 426. n. 18.

B V L L A.

Bullæ, semper requiruntur, etiam quando solo verbo Papæ perficitur gratia, tam de iure communi, quàm de stylo Curiæ, decis. 560. n. 2.
Bulla Sixti V. contra receptatores bannitorum confiscat & applicat eorum bona Fisco Pontificio, decis. 449. n. 38.
Bulla Pij V. super censibus, in materia depositi, quo ad prælationem solum exigit depositum pretij, non autem expensarum, decis. 518. num. 21.

C

C A D V C I T A S.

CAducitatem incursam non probat sententia lata in contumaciam, decis. 492. n. 10.
Caducitati vt sit factus locus, debet probari, quod fuerit per Dominum directum acceptata, & capta possessio, decis. 492. num. 12.
ex Caducitatis acceptatione, illius remissione facta à directo Domino cum concessione nouæ inuestituræ, tamquam de re emphyteutica, probatur illius dominium, decis. 613. num. 3.
Caducitas, vt probetur adesse, requiruntur plenæ, & concludentes probationes, decis. 492. n. 11.
in Caducitatis pœnam, vt incurratur requiritur scientia certa, & specifica, decis. 559. n. 5.
CALCVLVS, an impediat executionem sententiæ, decis. 541. num. 56.

C A L V M N I A.

Calumnia cessat in petitione remissoriæ ex ipsa releuantia articulorum.
Sed hoc intellige, quando præter releuantiam articulorum datur aliquis fumus, decis. 575. n. 6. & 7.
Calumniæ præsumptio in petitione remissoriæ cessat ex vnico tantum articulo releuanti Annot. decis. 606. n. 37.
Calumnia præsumitur, quando quis iteratam petit remissoriam Annotat. decis. 606. n. 33.
CALCVLATIONIS nullitate, & errore stante, pro ea declaranda competit officium Iudicis, decis. 612. n. 12.
CAMBIVM ex quo appareat simulatum, decis. 594. n. 26.
CAMERAE Papa non præsumitur præiudicare ignoranter voluisse, decis. 596. n. 6.
Cameræ pecunijs licet Papa aliquid præfecerit, nihilominus id ex suprema potestate, potest cui vult concedere, decis. 437. num. 8.
Vide infra in verbo Mansio, & stantiæ.

C A N O N I C A T V S.

Canonicatus eiusdem duo non possunt insolidum esse Domini, decis. 551. n. 7.
Canonicatus, quando sunt simultaneæ collationis, indultum concessum Ordinario, suffragatur etiam Capitulo, decis. 440. num. 8.
Canonicatus, quando sunt electiui, eadem est ratio, ac si essent simultaneæ collationis, ad effectum, vt indultum suffragetur Capitulo, decis. 440. n. 10.
Canonicatus in dubio præsumuntur simultaneæ collationis inter Capitulum, & Ordinarium, decis. 440. n. 9.
Canonicatus, quando dicantur electiui, decis. 444. n. 4.
Canonicatus an sint electiui, attenditur antiqua consuetudo, decis. 444. n. 6.
CANONICIS plura, quæ competunt, non possunt competere Portionarijs, decis. 459. n. 6.

C A P I T V L A.

Capitula carent iurisdictione disponendi directè super reseruationibus Apostolicis, sine approbatione Papæ, & sic nec indirectè possunt contra illas disponere, decis. 608. n. 16.
Capitulum sine consensu Episcopi licet non possit vnire, hoc tamen præbet titulum putatiuum, qui est sufficiens ad præscribendum, decis. 458. n. 7.
Capitulo etiam suffragatur indultum concessum Ordinario, quando beneficia sunt simultaneæ collationis, decis. 440. num. 8.
de Capitulo de Iure communi beneficiati non sunt, decis. 459. num. 7.
Capitulo nullum ius competit super ea Ecclesia, quam aliquis Canonicus de proprijs bonis erexit, decis. 590. n. 13.
Capitulum non excluditur, per verba solus Episcopus, decis. 444. num. 40.
Capitulares libri, quando probent etiam pro Capitulo, decis. 451. num. 24.

C A P E L L A.

in Capellæ fundatione ex piorum elemosinis non excluditur iuspatronatus ratione fundationis, decis. 609. n. 10.
Capella aliqua, etiam si sit constructa ab Vniuersitate, vel populo, adhuc illis non competit iuspatronatus, nisi simul probetur, elemosynas fuisse datas animo acquirendi iuspatronatus, decis. 614. n. 4.
Capella aliqua si sit fundata ex piorum eleemosynis, consequenter excluditur iuspatronatus alicuius particularis personæ, decis. 614. n. 3.

C A R D I N A L I S.

Cardinalis cum esset Io. Monachus ideò allucinatus à propria passione dixit in cap.1. de Schismat. in 6. quod in generali dispositione non veniunt Cardinales, decis.452.num.9.

Cardinales S. R. E. propter eorum præeminentiam non veniunt in generali dispositione, decis.464. numer.1. & quando id procedat num.7.

Cardinales quando transferunt pensiones, an sint expediendæ literæ, decis.452.num.49.

Cardinales non comprehenduntur sub regula 8. hodie 9. Cancellariæ, decis.440.num.1.

Cardinalibus quare concedatur facultas transferendi pensiones, decis.452.num.42.

Cardinales in generali dispositione etiam odiosa veniunt, decis. 452.num.8.

Cardinalis Ordinarius semper censetur prouidere auctoritate ordinaria, non autem vigore indulti, decis.444.num.64.

Cardinalis familiaritas remanet, etiam si familiaris haberet Ecclesiam Parochialem extra Curiam, decis.429.num.15.

Cardinalis Ordinarius quando confert vigore Indulti, in hoc casu non remouet obstaculum reseruationum.

Prout remouet, quando sola reseruatio obstat collationi, decis. 440.num.13.

Sed aperit viam conferendi reseruata, ac si talia non essent, ibid.num.14.

Cardinales cum non comprehendantur sub regul.8.Canc.hoc prodest etiam Capitulis, decis.444.num.10.

Cardinalis si acceptet aliquod beneficium, tenetur ad onus ei iniunctum etiamsi sit odiosum odio irrationabili, decis.452. num.32.

Cardinales S. R. E. non comprehenduntur in generali dispositione, & hoc propter eorum præeminentiam, decis.452. num.6.

Cardinales non veniunt in generali dispositione, decis. 452. num.5.

Cardinales, quod veniant in dispositione generali, dantur multi casus, decis.464.num.2.

Quod procedit etiamsi dispositio sit pœnalis, & odiosa, num.3. reiectis contrarium sentientibus, num.4. & 9.

Et hanc opinionem tenet, Rota num.5.

Cardinales non subeunt onera pensionum ratione suarum personarum, & quid inde inferatur, decis.452.num.14.

Cardinales in materia pensionis, & quod pensiones per eos debitæ non possint transferri, non sunt specialiter priuilegiati, decis. 452.num.12.

Cardinalis acceptando beneficium, censetur illud acceptare cum onere pensionis, & sibi præiudicat, decis. 452. num. 25. & 26.

Cardinales comprehenduntur sub generalibus derogationibus, decis.452.num.11.

Cardinales æquiparantur Regibus, decis.452.n.29.

Cardinales veniunt in generali dispositione, nisi sint specialiter priuilegiati, decis.452.num.10.

Cardinales sunt speciali nota digni, decis.452. num.6. & quando nou.num 7.

Cardinales etiam Legati veniunt sub clausula cuiuscumque gradus status, decis.452.num.29.

Cardinales non comprehenduntur sub generalibus dispositionibus odiosis odio irrationabili, decis.452.n.31.

CASSATIO Scripturarum de sui natura inest in transactione extinctiua litium, decis.428. num.11.

IN CASTRO alicuius Ciuitatis natus, dicitur esse illius Ciuitatis cui esse subiectum dictum Castrum, decis.436.n.19.

C A S V S.

Casu speciali Doctores possunt vti ad interpretationem verborum generalium, decis.438.num.24.

Casus à statuto omissus remanet in dispositione iuris communis, decis.600.num.19.

Casus nonnulli referuntur, qui in Cœremoniali Romano disponuntur, decis.459.num.5.

Casus noluntatis, quando pariter trahatur ad casum impotentiæ, decis.419.num.3.

Casus aliquis an sit expressus in aliqua dispositione, ex quibus benè probetur, decis.440.num.4.

ad Casum noluntatis, vel impotentiæ, quando testator dicatur respexisse, decis.422.n.1.

Casus omnes non expressos excludit dictio taxatiua tantum, decis.431.num.6.

C A V S A.

Causam, & modum denotat dictio, pro, decis.430. num.61.

in Causa propria testi non est credendum, decis.433. n.8.

Causa debet committi infra decem dies, quando fuerunt obtenti reuerentiales, decis.590. num.2.

ob Causam iustam, & rationabilem quando dicatur facta vnio, decis.441.num.15.

Causa reducitur ad non causam per Principis restitutionem, decis. 449.num.46.

Causas ad se pertinentes, quando Iudex inferior cœpit cognoscere, & sic præueniendo, tunc non debet admitti delegatio superioris, decis.457.num.17.

Causa vna non potest impedire expeditionem alterius, si nulla inter eos adsit connexio, decis.494.num.4.

Causæ duæ, quando concurrunt in eadem dispositione pro magis fauorabili facienda est interpretatio, decis.611.num.22.

Causa si sit auocata à primo Iudice absque noua commissione, non potest in ea se intromittere, decis.516.num.3.

Causa, si sit commissa, cum clausula, non retardata executione, tunc non potest procedi per viam manutentionis, sed disputandum est super dicta executione, decis. 506. num.7.

Causa pia, quando est substituta vniuersaliter, quia tunc non detrahitur Trebellianica, iuspatronatus transit in fideicommissarium secuta restitutione, decis.592.num.14.

Sed hæc est opinio Lambert. & Guidopap. quæ habet multos contradictores, & est singularis, multasque patitur difficultates, ibid.num.15.

Limitata causa limitatum producit effectum, decis. 440. num.12.

C Æ C V S.

Cæcus efficitur inhabilis ad beneficia obtinenda, decis. 602. num.15.

Cæcus, nec beneficia optare potest, decis.602. num.16.

Cæcus potest succedere patri Baroni, vel habenti iurisdictionem licet de nouo talis dignitas cæco conferri non possit, decis.602. num.30.

Quasi satis sit, quod fuerit habilis tempore, quo spem habuit succedendi, & superueniens cæcitas non priuat illum tali spe, ibid.num.31.

AD CENSVRAS si executor procedat non seruatis seruandis, relaxatio est attentata, & pars est absoluenda à Censuris latis, decis.515.n.3.

Et hoc casu non cessat in totum facultas executoris, cum illa possit exerceri contra resistentes de facto, ibid.num.5.

ad Censuras, vt rectè procedatur, quid de stylo Rotæ sit seruandum, decis.515.num.2.

C E N S V S.

Census sub alia forma factos esse fœneratitios, licet hoc dicatur in Bulla Pij V. super creatione censuum, attamen ista verba referri tantum debent ad ea, quæ sunt de substantia, non autem ad alia accidentalia, decis.610. num.7.

ad Censum si quis accipiat pecunias, non præsumitur aliunde habuisse maximam summam pecuniarum præter eam sic acceptam, & maximè si sit adolescens, decis.481.num.9.

Census quod fuerit creatus ad fauorem alicuius, id benè potest coniecturari ex actu subsequenti, decis.481.num.10.

ad Censum, si quis pecunias accipiat, & eadem die ille fecerit aliquam solutionem, præsumitur facta ex dictis pecunijs, decis.481.num.6.

Census impositus à muliere sine solemnitatibus statuti Vrb. lib.1. cap.151. est nullus, decis.497.num.92. & 99.

Census non extinguitur, si illius Dominus efficitur Dominus prædij censuati, si remaneat tanta pars, super quo substineri possit, decis.576.num.26.

ad Censuum validitatem requiritur vt fructus fundi æquent eorundem censuum valorem, decis.522.n.11.

Census discictæ denunciatio facienda est ei, cui dandum erit pretium, id est Domino Census, decis.529.n.7.

ad Censum, si fuerit accepta aliqua pecuniarum summa, & illamet fuerit eadem die alteri soluta fortius præsumitur, quod eadem sit, decis.481. num.8.

Census perpetui æquiparantur bonis stabilibus, decis.535.n.8.

Censuarij duo, si simul, & insolitum litigauerint ad obtinendam prælationem in re censuata, & obtinuerint duas sententias fauorabiles, an vnus solus possit obtinere tertiam, decis.518. num.2.

Cedens iura vera, & ob illa percipiens aliquot emolumenta, quid polliceri teneatur, decis.428.n.13.

C E S S I O.

Cessio iurium, aut eorundem donatio an veniat appellatione mobilium, decis.447.num.14.

Cessio iurium de sui natura inest in transactione extinctiua litium, decis.428. num.11.

Cessio facta mediante pecunia loco venditionis haberi potest, decis.425.num.8.

Cessio continet refutationem, decis.497.num.28.

Cessio, quando sapiat naturam venditionis, decis.428.n.14.

Christiano licitum est eligere sepulturam in quacumque Ecclesia quantumuis non sit Parochialis, Et istud ius acquirit Ecclesia non Parochialis ex consuetudine, vel authoritate Episcopi, decis.552.num.19. & 20.

Chronicis Religionum standum est, decis.584.num.14.

CIRCVITVS inutiles tollendi sunt, decis.576.num.9.

CITATIO.

per Citationem, & libelli porrectionem conteſtatur lis, deciſ. 512. num.19.

Citatio per edictum contra intereſſe putantes non ſuffragatur, quando adeſt certus contradictor, deciſ.516. num.11.

Citatio, ſeu denunciatio, vbi requiritur, ſi non ſit facta, benè ſuppletur per præſentiam, & acceptationem, deciſ. 498.num.8.

Citatio ad dicendum contra articulos præſumitur poſterior citatione ad ſententiam, ſi pro die eodem ambæ fuerunt factæ, & hoc ad euitandam quamcumque nullitatem, deciſ. 521. num.19.

Et hoc etiam ad effectum excluſionis attentatorum, quæ conſiderari poſſent ob non admiſſam appellationem, ibid. num.20.

Citari, ſi non poſſit Vniuerſitas, quia non vult ſe congregare, vel quia quando eſt congregata, præſtat impedimentum ne citetur, tunc habetur pro citata, deciſ.502.num.3.

Citanda eſt vxor, quando tractatur de ſeparatione Thori, deciſ. 493.num.7.

Citatus ſi creditor ſit ad recipiendam pecuniam, aliàs viden. deponi, ſi intra terminum non compareat, tunc locus eſt depoſito, deciſ.518. num.8.

CIVITAS.

Ciuitas in omni contractu debet ſeruare diſpoſita in l. fin. C. de vend. re. ciuit.lib.11. quando ſcilicet eius bona alienetur, deciſ. 447.num.6.

Ciuitas, quando donat, an ſint ſeruandæ ſolemnitates requiſitæ in alienationibus quæ fiunt per Ciuitates, &

1 quod interueniat, maior pars Ciuium
2 quod iurent talem alienationem eſſe vtilem Ciuitati,
3 quod Iudex cauſa cognita interponat decretum, &
4 quod bona alienanda ſubhaſtentur, deciſ. 447. num.1.2.3. 4. & 5.

Ciuitas, populus, ſeu Vniuerſitas acquirit iuſpatronatus in Eccleſia ſeu Capella fundata, vel dotata nomine Vniuerſitatis, aut Communitatis, deciſ.609.num.8.

Ciuitas, quando ſumus in voluntaria, & abſoluta donatione, domina non eſt, & donare nequit, deciſ.447. n.18.

Ciuitas tunc in alienatione debet ſeruare requiſita in l. fin. C. de vend. re.Ciuit.lib.11. quando venduntur res, quæ ſunt ad vſum publicum deſtinatæ, vt ſunt

Ædificia, Plateæ, Theatra, Pontes, Fontes, & ſimilia.

Secus verò in rebus publicis in vſum priuatum deſtinatis, vt ſunt paſcua, domus, Molendina, & ſimilia, deciſ. 447. num.7. & 8.

Ciuitas, cum cauſa donare poteſt, deciſ.447.num.19.

Ciuitas, quando vendit, non autem, quando facit aliquem contractum eſt ſeruanda, l. fin. C. de vendit. re. Ciuit. deciſ. 447.num.10.

Ciuitas licet ex cauſa donare poſſit, tamen vt valeat donatio, quid requiratur, deciſ.447.num.21.

Ciuis alicuius loci, an aliquis ſit, qualiter id poſſit probari per teſtes, deciſ.436. num.15.

Ciuis alicuius loci quis probatur eſſe, ſi admiſſus fuerit ad illos honores, ad quos tantum Ciues admittuntur, deciſ. 436. num.20.

CLAVSVLA.

Clauſulæ in inuentarijs poni ſolitæ, vt non cenſeantur deſcripta, quæ deſcribenda non erant, quæ ſit virtus, deciſ. 531. num.16.

Clauſulæ generales non debent trahi vltra expreſſa, ſed hoc non procedit, quando adeſt prægnantia, deciſ.428. num.18.

Clauſulæ, quæcumque reputantur acceſſoriæ ad contractum principalem, & propterea non ſe extenduntur vltra illius limites, deciſ.610.num.14.

Clauſula poſterior, potius interpretari debet clauſulam præcedentem, quàm ab illa interpretationem recipiat, deciſ.525. num.3.

Clauſulis ampliſſimis in mandato ſtantibus non poteſt conſiderari exceſſus, deciſ.423.num.7.

Clauſulæ, qualificant contractum, deciſ.543.num.19.

Clauſulæ præſeruatiuæ, quid operentur, deciſ.425.num.16.

Clauſulæ, quantumuis generales appoſitæ in mandato ad expreſſa tantum ſunt reſtringendæ, deciſ.423.num.8.

Et hoc procedit etiamſi in mandato adeſſet clauſula, permittens facere quod, & ipſe Dominus poſſet, ibid.n.9.

Clauſula in fine poſita non referenda eſt ad omnia præcedentia, ſed ad ea tantum rectè conuenit, deciſ.472.num.10.

Clauſulæ in fine poſitæ debent referri ad id, quod principaliter fuit diſpoſitum, non autem ad ea quæ enunciatiuè, & incidenter fuerunt narrata, deciſ.610.num.4.

Clauſula in fine poſita refertur ad omnia, quæ principaliter fuerunt expreſſa in oratione, non autem cauſa demonſtrationis, deciſ.610.num.5.

Clauſula in fine poſita non ſemper concernit omnia præcedentia, deciſ.610.num.6.

ex Clauſulis, & derogationibus ampliſſimis benè colligitur mens diſponentis, deciſ.464.num.12.& 14.

Clauſula annullatiua, operatur ſolum vt ſolemnitas requiſita in contractu ſit formalis, non autem vt ſit ſubſtantialis ſi aliter non ſit, deciſ.498.num.6.

Clauſularum amplitudo, & inculcatio facit vt in procuratore non poſſit conſiderari exceſſus, deciſ.428.num.17.

Clauſula, *ad habendum*, in donatione poſita ſolet iudicari apta ad transferendum bona donata ad hæredes extraneos, deciſ.535. num.25.

Clauſula, *arbitrio*, aliquid detrahit de rigore Iuris, deciſ.536. num.28.

cum Clauſula, *arbitrio tuo*, ſi ſit conſtitutus executor poteſt procedere abſque citatione, & nec iuris ordine ſeruato, ſed tantum extraiudicialiter eruditus, deciſ.426.num.10.

Clauſula, *arbitrio tuo*, æquipollet clauſulæ conſcientiæ tuæ, vel ſi tibi videbitur, deciſ.426.num.9.

Clauſula *conſtito*, requirit probationes in ſuo genere concludentiſſimas, deciſ.516.num.15.

Clauſula, *conſtito*, cum inducat conditionem, in primis eſt iuſtificanda, deciſ.488.num.4.

Clauſulæ, *conſtituti*, priuilegio, quis iuuari non poteſt, ſi ea fuit appoſita in contractu cuius adimplementum non oſtendit, deciſ.601.num.4.

Clauſulæ, *conſcientiæ tuæ*, vel ſi tibi videbitur, æquipollet clauſula arbitrio tuo, deciſ.426.num.9.

ſub Clauſula, *cuiuſcumque ſtatus &c.* veniunt Cardinales etiam Legati, deciſ.452.num.29.

Clauſula *cum libera facultate*, iuncta præſertim cum alia clauſula Rato &c. quid in mandato operetur, deciſ. 428. num.19.

Clauſula, *diſponendi de bonis donatis pro voluntate, & arbitrio donatarij*, pinguius prouidet, quàm clauſula ad habendum, deciſ.535.num.24.

Clauſula, *dummodo*, dicitur habere vim conditionis ſuſpenſiuæ, deciſ.525.num.3.

Clauſula, *dummodo alteri non ſit ius quæſitum*, intelligitur de alio quàm de narrato, deciſ.549.num.9.

Clauſula, *in ſubrogatione beneficij facta à Papa*, ſcilicet *dummodo in dicto beneficio intruſus non ſis*, intelligitur de alia intruſione, quàm de expreſſa, deciſ.549.num.7.

Clauſula, *dummodo aliàs intruſus non ſis*, intelligitur de alia intruſione, quàm de narrata, deciſ.569.num.4.

Clauſula, *dummodo*, quando non reddat aliquid conditionale, deciſ.459.num.4.

Clauſulam, *dummodo eius diſpoſitio ad nos hac vice pertineat*, poſita in prouiſione beneficij facta à Papa quid operetur, deciſ.429. num.24.

Clauſula, *ex nunc, pro vt ex tunc*, adiecta actui conditionali ſumit robur à die euentus conditionis, deciſ.602.n.24.

Clauſula, *ex nunc, pro vt ex tunc*, quando non operetur, deciſ.602. num.40.

Clauſula, *ex nunc, pro vt ex tunc*, denotat inchoationem temporis, deciſ.602.num.22.

Clauſula, *in æternum*, quid operetur, deciſ.584.num.14.

Clauſula, *in ſtirpes*, interpretationem recipit à iure communi, deciſ.300. num.11.

cum Clauſula, *non retardata executione*, ſi ſit commiſſa cauſa, tunc non poteſt procedi per viam manutentionis, ſed diſputandum eſt ſupra dicta executione, deciſ.506. num.7.

per Clauſulam, *non retardata executione*, non cenſetur ſignaturam voluiſſe tollere remedium manutentionis ab eo, cui per Iudicem, à quo illatum eſt grauamentum, deciſ.506. num.11.

cum Clauſula, *non retardata executione*, non facit, quod ſi poſtea detegatur iniuſtitia, vel nullitas ſententiæ, Iudex ad quem non poſſit concedere manutentionem, vel per viam attentatorum reuocare executionem, deciſ. 506.num.9.

Clauſula, *non retardata executione*, impedit Iudicem ad quem, ne ipſe poſſit prohibere, quin Iudex à quo executioni demandet eius ſententiam, deciſ.506. num.8.

per Clauſulam, *non retardata executione* non præſumitur, quod ſignatura velit confouere iniuſtitiam ſententiæ, ſi ea iniuſta, vel nulla detegatur à Iudice ad quem, deciſ. 506. num.10.

Clauſula, *omni meliori modo*, poſita in libello facit vt cenſeantur comprehenſa tam expreſſa, quàm non expreſſa, deciſ. 500.num.5.

Clauſula, *romittens facere, quod & ipſe Dominus facere poſſet*, poſita in mandato, qualiter intelligenda, deciſ.423.num.9.

cum Clauſula, *quam, & quas*, quando fuit commiſſa cauſa iactationis, tunc ſine dubio tam poſſeſſorium, quam petitorium cenſetur commiſſum, deciſ.500 num.6.

Clauſula, *quorum tenores*, ex ſtylo Palatij continet pleniſſimam derogationem, deciſ.526.num.6.

Clauſula, *rebuſque aliis &c.* poſita in ſententia operatur relationem ad totum proceſsum, deciſ.500.n.9.

Clausula, *sine præiudicio*, apposita in gratia Apostolica, intelligitur de alio præiudicio, quàm de expresso, ne Papa videatur in continenti se corrigere, decis.549. num.10.
Clausula, *sine præiudicio litis pendentię*, apposita in prouisione beneficij, quid operetur, decis.557.num.17.
Clausula, *statum litis &c.* apposita in literis Apostolicis circa prouisionem beneficij, quid operetur, decis.534.num.5.

COADIVTOR.

Coadiutor, si de tempore vacationis sit effectus cæcus, cum sit irregularis, & sic inhabilis, non potest prætendere successionem, decis.602.num.20.
Coadiutor semel datus expirat eius officium, si efficiatur inhabilis, decis.602.num.3.
Coadiutor, si non deseruiat Ecclesiæ, & ei debita seruitia non præstet, coadiutus potest petere nouum coadiutorem, decis. 602.num.8.
Coadiutor, si efficiatur impotens, non est, qui coadiuuet, decis. 602.num.4.
COADIVTVS, si moriatur, vel transferatur, non est qui coadiuuetur, decis.602.num.5.
Coadiuto mortuo, coadiutori habenti successionem, non requiritur alia collatio, decis.602.num.39.
Coadiuti officium expirat per eius mortem, vel translationem, nisi coadiutor habeat futuram successionem, decis. 602. num.4.
COADIVTORIA datur in fauorem Ecclesiæ, vt cultus diuinus debitis non fraudetur seruitijs, decis.602. num.1.
Coadiutoria datur, vt ea seruitia, quæ à coadiuto præstari non possunt, à coadiutore præstentur, decis.602. num.11.
Coadiutoria solum tribuit coadiutori exercitium, & non ius, cum illud remaneat penes coadiutum, decis.602. num.11.

CODICILLVM.

in Codicillis testator, si vnum tantum legatum reuocauerit, censetur cœtera disposita in testamento confirmare voluisse, decis. 475.num.4.
in Codicillis si reuocetur vnum legatum relictum in testamento, alia omnia legata censentur confirmata, & repetita, decis.472. num.5.
in Codicillis confirmans testamentum cum omnibus in eo contentis, operatur ac si omnia legata in testamento contenta fuissent in codicillis repetita, decis.472.num.4.
per Codicillos testamentum antea factum non censetur reuocatum, nisi quatenus inuicem repugnent, decis.472. num.2.
de Codicillorum existentia, quando dubitari nequeat, decis.475. num.6.

COLLATIO.

Collatio præbendarum in Cathedrali Ecclesia est simultanea inter Capitulum, & Ordinarium, decis.585.num.4.
Et si Ordinarius tantum prouideat, prouisio erit nulla, ibid. num.41.
Collationis vim habet actus assignationis stalli in Choro, & loci in Capitulo, decis.444.num.5.
Collationis factum probatur ex instrumento, decis.562. num.1.
Collationes præsumuntur factæ cum suis honoribus, & oneribus, decis.537. num.10.
Collationes plures effectuatæ, & vna successiuè post aliam factæ, probant pertinentiam iuris conferendi spectare ad conferentem, decis.537.num.10.
ex Collationum serie probatur effectuatio, decis.441. num.5.
Collationes beneficiorum, ad hoc vt releuent, debet probari, quod fuerint effectuatæ, decis.536.num.25.
CONFERENDI ius, si auferatur ab existenti in quasi possessione præsentandi, non remouetur præsentatus ab eo, sed verò collatori, in futurum tantum reseruatur ius conferendi, decis.548. num.13.
in COLONORVM potestate esse non debet mutando semina minuere, vel auferre decimas habentibus ius eas percipiendi, decis.461.num.1.

COMMENDA.

De Commendis Hierosolymitanæ Religionis libera disponendi facultas est penes Magnum Magistrum, & Capitulum Generale, decis.469.num.4.
Commendam eam Milites Hierosolymitani prætendere nequeunt, qui non sunt naturales illius loci, vbi ea sita est, decis.469. num.2. sed limita vt num.9.
in Commendis Religionis Hierosolymitanæ consequendis præferuntur illi, qui sunt magis antiani, decis.469.num.1.
Commenda non præbet titulum beneficio, sed fructuum dumtaxat administrationem, decis.569.num.38.
Commenda perpetua tribuit titulum verum, & Commentarius facit fructus suos, decis.569.num.41.
per COMMENDATARII obitum vacatio saltem de facto datur, decis.569.num.42.

COMMISSARIVS.

Commissarius Generalis Fratrum S. Franciſci de Obseruantia habet eandem iurisdictionem in sua familia, quam habet Minister Generalis in tota Religione, decis.456. num.3. declara vt num.4. & 5.
Commissarij relatio, quod aliquem miserit in possessionem probat adeptionem possessionis, decis.540. num.6.
Commissariorum relationi absque testimonio Notarij de actibus Visitæ rogati, non solet plena fides adhiberi, decis. 546. num.16.

COMMISSIO.

Commissionis præsentatio attenditur in Rota ad effectum præuentionis, decis.461.num.1.
Commissio, si numquam fuerit in actis producta, citata parte, non dicitur introducta lis, decis.493.num.8.
Commissio non dicitur facta communis, si non sit facta citatio ad dicendum contra Commissionem, decis.516.num.3.
Commodum per consequens ei censetur concessum, cui onus est iniunctum, decis.437.num.5.
Commodum contractus ad quem spectet, probari potest coniecturis, decis.481. num.4.
COMMVNICATIONE, quis non potest vti contra eos, à quibus desumit communicationem, decis.584.num.43.

COMMVNITAS.

Communitas, quando celebrat aliquem contractum etiam ex iusta causa, an requiratur decretum Iudicis, decis.447. num.37.
Communitas diuerso iure censeri non debet, quam sit minor, decis.447.num.26.
Communitas, quando donat etiam ex causa remunerationis requiritur decretum Iudicis, decis.447.num.20. Vide infra in verb. Donatio.
contra COMMVNEM si Doctores loquantur, non merentur allegari, decis.464.num.5.
COMPLACENDI potius studio, quàm veritatis exprimendæ loquitur Roman. in consil.498. decis.464.num.10.
in COMPROMISSO non habebat locum statutum Vrb. lib.4.cap. 23. & quare, decis.597.num.5.

COMPENSATIO.

Compensatio de vna ratione non admittitur ad aliam, quando rationes sunt diuersæ respectu eiusdem personæ, decis.592. num.16.
Compensationem opposuisset verisimiliter debitor, si fuisset creditor sui creditoris, decis.507.num.3.
Compensatio de vno credito ad aliud regulariter non fit, decis. 507. num.6.
Compensatio debiti vt admittatur, requiritur per necesse, quod sit æquè liquidum, decis.507.num.4.
Compensatio, de vna ratione ad aliam non admittitur, quando rationes sunt inter se diuersæ, decis.612.num.9.
Compensatio non potest fieri cum credito nondum in esse deducto, decis.507.num.7.
COMPVTATIO graduum fieri debet secundum ius Ciuile, quando agitur de successionibus, decis.436.num.14.
COMPVTI ratio, qualiter sit facienda, ad hoc vt emptor dicatur læsus, vltra dimidiam iusti pretij, decis. 532. numer.1. & 1.

CONCESSIO.

Concessionis reuocatio dicitur subreptitia, si tacitum fuit Papæ illam processisse ex causa remunerationis, decis. 596. num.4.
Idem etiam procedit, si concessio fuerit facta ex mercede laborum, ibid.num.5.
Concessio facta sub conditione, vel modo, vt habeat locum, requiritur illius adimplementum, decis.539.num.11.
Concessio feudi facta iuxta formam antiquæ inuestituræ non potest dici noua concessio, decis.492.num.13. & 15.
Concessio facta alicui, intelligitur facta secundum leges, non autem secundum eius voluntatem, decis.461.num.14.
Concessio facta alicui de certa aliqua re, non extenditur ad casum diuersum, decis.461.num.12.
CONCEDENTIS mens benè colligitur ex clausulis, & derogationibus ampliſſimis, decis.464. num.12. & num.13. & vide num.14.
CONCIL. TRIDENT. subsstulit omne iuspatronatus ex priuilegio vnà cum quasi possessione, quod tamen est intelligendum, quando iuspatronatus præsumitur ex vsurpatione, secus, quando non intrat talis præsumptio, decis.505.n.7.
Conc. Trident. circa iuspatronatus potentum, ius commune tantum innouauit, decis.509.num.27.
Vide in calce Indicis circa declarationem Concil.
CONCORDIÆ restrictæ ad vnum casum, non debent extendi ad alium, decis.440.num.11.
POST CONCVBINATVM, vt quis dicatur natus, testes quando id probent, decis.430.num.34.
CONCVRSVS non requiritur in Ecclesia curata, & sufficit electio illius, cui fuit vnita, cum approbatione Ordinarij, decis. 443. num.1.

C O N D E M N A T I O.

Condemnationis ſententia, ſi per Principem fuerit de medio ſublata, trahitur etiam ad recuperationem bonorum, de quibus expreſſa mentio non fuit facta, deciſ. 455. num.10.

Condemnatus, cuius bona Fiſco fuerunt decreta, & aſſignata, ſi Principis beneficio fuerit plenariè reſtitutus, recuperat bona.

Nedum penes Fiſcum adhuc exiſtentia, verum etiam bona à Fiſco in alium translata, & alienata, deciſ. 449. numer.1. & 2.

Quando tamen ipſa reſtitutio eſt ampliſſima, ibid.

Condemnatus, quando quis eſt ob crimen receptionis bannitorum, confiſcantur ei omnia ſua bona, deciſ.449.num.13.

Condemnatus ſi plenariè reſtituatur à ſupremo Principe, recuperat etiam bona per Baronem confiſcata, deciſ. 449. num.35.

C O N D I T I O.

in Conditionibus voluntas Teſtatoris primum locum obtinet, deciſ.541.num.15.

ſub Conditione ſi ſit celebratus contractus, ea non purificata, perinde eſt ac ſi non eſſet celebratus, deciſ.431.num.7.

Conditionem importat, verbum, cum, deciſ.527. num.60.

ſub Conditione ſi ſit facta renunciatio, ſi dicta conditio non verificetur, perinde eſt, ac ſi non eſſet facta, deciſ.478. num.7.

Conditionem importat dictio, quatenus, deciſ.431.num.4.

Conditio dicitur impoſſibilis, quando pendet à voluntate Principis in his, quæ Princeps concedere non ſolet, ſed ſecus in ſolitis concedi diſpenſatiuè, deciſ.603.num.31.

Conditio, ſi ſine filijs deceſſerit, deficit per exiſtentiam filiæ fœminæ, deciſ.581.num.1.& 3.

Conditionis deterioris eſſe non debet hæres magis dilectus, quàm minus dilectus, & incognitus, deciſ.427. amplia, num.7.& 8.

Conditio inſignia deferendi impoſita à teſtatore hæredi, quamuis ſit voluntaria, verificari tamen etiam poteſt in caſu impotentiæ, deciſ.419.num.4.

Conditio, ſi ſine filijs deceſſerit, deficit per exiſtentiam filiæ fœminæ, deciſ.571.num.1.& 3.

ſub Conditione datum, illa non adimpleta, non habetur in conſideratione, deciſ.456.num.19.

Conditiones, ſub quibus fuit relictum fideicommiſſum, ſi non ſint purificatæ, non poteſt dici apertum fideicommiſſum, deciſ. 419.num 1.

CONDITIONALE, quando aliquid non reddat clauſula, dummodo, deciſ.459.num.4.

C O N D V C T O R.

Conductor non poteſt cogi ad dimittendam partem rei conductæ, ſi locatio à principio fuerit vnita, deciſ.498.num.11.

Conductor poſt tempus conuentum non colligit, nec facit fructus ſuos, deciſ.554.num.2.

Quia deficit ius habere in re, ibid.

Conductor non ſibi, ſed Domino poſſidet, & ideò ſi finita locatione neget rem conductam reſtituere, dicitur ſpoliare, Annot. deciſ.613.num.34.

Sed non ſic eſt in emphyteuta, cum poſſideat naturaliter, ibid. num.35.

CONDVCTIONES, quando ſunt diuerſæ, & inter ſe omninò diſtinctæ, & ſeparatæ. tunc ſolutiones proficiſcentes à ſecunda, nullo modo poteſt referri ad primam, deciſ. 612.

C O N F E S S I O.

Confeſſioni fideicommiſſarij non ſtatur circa ſolutionem æris alieni teſtatoris, deciſ.439.num.10.

Confeſſio partis deſeruit pro adminiculo, vt probetur poſſeſſio rei conuenti, deciſ.455.num.9.

Confeſſionem ſui auctoris, quis nequit impugnare, deciſ.439. num.17.

Confeſſio debet acceptari integra, prout iacet, deciſ. 442. num.2.

Confeſſio minoris, vel mulieris ſi requirat ſolemnitates ſtatuti, intelligendum eſt de confeſſione ſimplici, & non de adminiculata, deciſ.497.num.20.

in Confeſſione, & inſtrumentis publicis ſi quis habeat intentionem fundatam, non eſt grauanda reſponſione, deciſ. 491. num.18.

Confeſſio in his, quæ dependent à iuris diſpoſitione, non nocet, deciſ.489. num.13.

Confeſſio de recepto ſapit donationem, deciſ.597. num.9.

Confeſſio ſolutionis in reliquo, importat liberationem, deciſ. 497.num.80.

Confeſſio liberationis habet vim pacti de non petendo, deciſ.497. num.82.

Confeſſio præiudicat confitenti, donec concludenter contrarium doceatur, deciſ.430.num.88.

in Confeſſione aliqua, quando quis ſe fundat, eam pro vt iacet cum omnibus ſuis qualitatibus acceptare tenetur, deciſ.434. num.5.

Confeſſione propria non datur maior probatio, deciſ. 451. num.6.

Confeſſioni partis magis ſtandum eſt, quàm teſtibus, deciſ.491. num.19.

Confeſſio emanata inter alios, non probat ad fauorem tertij, deciſ.481.num.12.

Confeſſio emanata in poſitionibus plenè probat, deciſ. 495. num.10.

Confeſſione propria nulla eſt maior probatio, deciſ. 495. num.7.

Confeſſione propria nulla eſt maior probatio, deciſ. 468. num.9.

Confeſſio, & declaratio emanata ad vnum finem non probat ad alium, deciſ.481.num.15.

Confeſſiones anteceſſorum præbent magnum adminiculum contra ſucceſſores, deciſ.537. num.4.

Confeſſio non ſolum eſt apta nocere confitenti, ſed etiam ſuis ſucceſſoribus in actione perſonali, deciſ.613.num.4.

Confeſſio tutoris concurrentibus pluribus adminiculis attenditur contra pupillum, deciſ.507.num.2.

Confeſſio quamuis erronea præbet magnum adminiculum, deciſ. 537. num.3.

CONFIDENTIA magna arguitur ex liberatione à redditione rationum, deciſ.435.num.15.

Vide infra in verb. Tutor.

C O N F I N I S.

Confinia, & demonſtrationes ſi probentur, dicitur probata identitas rerum, deciſ.576.num.22.

de Confinibus probandis, quando agitur, leuiores probationes ſufficiunt, deciſ.466.num.1.

C O N F I R M A T I O.

Confirmationes, & decreta ſuper Breuibus retro trahuntur ad diem datæ Breuium, deciſ.426.num.7.

Confirmatio, quando non reddat gratiam ſubreptitiam, deciſ. 596. num.7.

Confirmatio generalis idem operatur, quàm ſpecialis, deciſ.472. num.3.

Confirmatio Apoſtolica non requiritur in pactis licitis, & honeſtis inter Eccleſiaſticos, deciſ.459.num.2.

Confirmatio comprehenditur etiam ſub reg.8. hodie 9. Cancell. deciſ.444. num.21.

Confirmatio dari non poteſt, niſi detur electio, quæ eam præcedat, deciſ.444.num.26.

Confirmatio, Apoſtolica facta parte vtraque ſupplicante, non eſt opus, vt iuſtificetur, deciſ.459.num.1.

Confirmatio, & approbatio Apoſtolica ex curſu longiſſimi temporis facilè præſumitur, deciſ.441.num.9.

Confirmatio facta à Papa in forma, communi, non poteſt referri ad ea de quibus Papa nullam habuit notitiam, deciſ.610. num.11.

Et ſic multò minus poteſt referri ſuper quibus contigit dubitari, an ſit à iure reprobata, ibidem, num.12.

Confirmatio ſi fit petita à Papa quoad aliquam derogationem, tantum ad abundantiorem cautelam, & cum præſeruatiua cuiuſcumque præiudicij debet reputari, ac ſi non emanaſſet, deciſ. 610.num.10.

Confirmationis, præſumptio non eſt ſumenda ab actu momentaneo, & vltimo, ac remoto, ſed à proximo, & continuato, deciſ.608.num.14.

Confratres, quando ſepeliuntur in Oratorio Confraternitatis, facere officium ſpectat ad Parochum, intra cuius limites ſitum eſt Oratorium, non ad Capellanum Oratorij, deciſ.552. num.30.

IN CONFRATERNITATIBVS, antiquiores Confratres recipiunt iuniores, & ad eorum cœtum admittunt, deciſ.598. num.20.

CONFISCATIO debet ſpectare ad illum Principem, cuius Maieſtas fuit læſa, deciſ.449.num.21.

Confiſcationes quæ proueniunt ex contrauentione Conſtitutionum Papalium ſpectant ad Fiſcum Pontificium, licet bona condemnati ſint in Territorio alicuius Baronis, deciſ. 449. num.17.

in Confiſcationis bonorum materia plurimum attenditur conſuetudo, deciſ.445.num.21.

C O N I E C T V R A.

Coniecturis non eſt opus, quando verba ſunt clariſſima, deciſ. 427.num.51.

Coniecturæ contrariæ inuicem ſe eliduntur, deciſ.519. num.26.

Coniectura vnica, tollitus ex alijs, & vrgentioribus coniecturis, deciſ.519.num.25.

inter CONIVGES magnates pretioſorum iocalium conſueta eſt donatio, deciſ.529.num.18.

Ac pro priuatis neceſſitatibus ipſarum mulierum reſeruatio bonorum, & pecuniarum, ibid.num.19.

CONIVNCTORVM appellatione veniunt tam agnati, quàm cognati, deciſ.497. num.126.

CONNEXIO.

Connexionis ratione dispositum in vno trahitur ad aliud ei connexum, decis.444.num.31.

Connexionis ratio, quid suadeat, decis.444. num.21.

Connexionis maximum signum est, cum omnia sub vnica oratione, & sub eodem verbo reguntur, decis.618. num.17.

de Connexione inter aliquos non potest dici constare, si appareat de eorum expressa distinctione, decis.618.num.2.

Connexio arguitur ex vnitate, decis.618.num.8.

Connexionis ratione fit extensio de vna persona ad aliam, decis. 444.num. 29.

in CONCORDIIS tempus datæ inspici debet, decis. 440. num.6.

Concordia inita super aliquo casu non comprehendit non expressos, decis.440.num.3.

CONSENSVS.

Consensus limitatus, cum sua limitatione intelligendus est, decis.601.num.18.

Consensus vbi non adest, frustra quæritur de circumstantijs rei, decis.486.num.6.

Consensu dicuntur carere actus erronei, decis.443. num.10.

circa Consensum Iuris naturalis nihil disponit Regul. Canc. de præstand.consens.decis.452.num.44.

Consensus repudiantium dicitur deficere, si deficiat conditio, sub qua facta fuit repudiatio, decis.486.num.5.

Consensus impeditorum contrahere matrimonium per se non valet, & Papa dispensando non validat illum, sed solum dat facultatem contrahendi, non autem ratam habendi, quod illicitè gestum est, decis.603.num.44.

Consensus præstitus sub conditione, si conditio euanescat, dictus consensus non nocet, decis.616.num.4.

Consensus, & mandati præsumptio inducitur ex cursu longi temporis, decis.536.num.15.

in CONSEQVENVIA non sunt trahenda ea, quæ sunt contra Iuris regulas, decis.603.num.56.

CONSEQVENS, qui ponit, omne necessarium antecedens ponere etiam dicitur, decis.439.num.15.

CONSERVATIO.

Conseruationem suæ agnationis, & incrementum suæ dignitatis quilibet præsumitur appetere, decis.427.num.49.

Conseruationem agnationis testator non dicitur contemplasse, si primo loco vocauerit fœminas, decis.419.num.10.

in CONSIDERATIONE non est habendum præiudicium secundarium, & euentuale, decis.464.num.16.

CONSIGNATIO, alicuius rei in dubio qualiter censeatur facta, Annot. decis.592.num.25.

Consignatio rei censetur facta iuxta præcedentem obligationem, Annot. decis.592.num.23.

Consignationes, quæ fiunt per Depositarios, &c. cedere debent in causam illius anni currentis, decis.592.num.20.

CONSILIVM bonorum pro filijs pater præsumitur capere, decis. 435. num.14.

CONSTITVTIO.

Constitutio emanata pro certis locis, non debet extendi ad vniuersas Ciuitates, & Mundi loca, decis.584.num.28.

Constitutiones propter clausulas derogatoriarum requirunt etiam ipsæ particularem, & expressam mentionem in derogatione, quæ de illis fieret, decis.526.num.7.

Constitutio sine dubio est seruanda, si det formam, & contineat præcisum præceptum, decis.443.num.4.

Constitutiones illæ, quæ cadunt sub reuocationibus amplius non suffragantur, decis.618.num.18.

Constitutiones, quæ derogatæ fuerunt, nequeunt amplius allegari, decis.618.num.13. & 16.

CONSTITVTVM est accessorium ad contractum, & ideò eius naturam sequitur, & ab eo regulatur, decis.601. num.6.

CONSVETVDO.

Consuetudini standum est an redecima debeatur, decis. 458. num.28.

Consuetudo in materia præcedentiarum potissimum attenditur, decis.483.num.6.

ad Consuetudinem inducendam non est faciendum fundamentum in actu facultatiuo, decis.443.num.8.

Consuetudine si redecima debeatur, potest tolerari, decis.458. num.29.

Consuetudo valdè attenditur in præcedentiarum materia, decis. 483.num.1.

Quod procedit etiamsi dispositio Iuris communis sit in contrarium, ibid.num.2.

Consuetudo non probatur per simplices fides, decis. 469. num.10.

Consuetudo antiqua attenditur, an Canonicatus sint electiui, decis.444. num.7.

Consuetudo Bulgari restringit vsufructum relictum à marito vxori ad alimenta.

Limita, si maritus ampliauerit dispositionem, & expressè voluerit deberi liberum vsumfructum, decis.579. num.2.&3.

Vel si maritus dederit facultatem vxori de vsufructu disponendi eius arbitrio, & beneplacito, ipsius vita durante, ibid.num.5.

Consuetudo prohibens Monachum ad Feudum succedere, quia non potest seruire Domino, habet locum in Canonico Regulari, & quocumque impedimento ad seruitium impedito, decis.459.num.13.

Consuetudo est optima legum interpres, decis.462. num.2.

Consuetudo ex communi, & promiscuo casu constituitur, & acquirit ius omnibus de populo, quibus illud est proportionabile, decis.158.num.58.

Et hoc procedit, siue ex publico, siue ex priuato trahatur, ibid.num.59.

Consuetudo habet vim priuilegij, & legis, seu constitutionis, decis.162.num.1.

Consuetudo vim legis habet, decis.577.num.18.

Consuetudo, in quibus casibus acquisita, conseruet iurisdictionem, ita vt non possit abrogari per legem suprauenientem, decis.577.num.17.

Consuetudo repugnans, & incompatibilis cum aliqua Constitutione, cessare debet, decis.577.num.14.

Consuetudo an cesset, suprauenientе aliqua Constitutione in contrarium, decis.577. num.11.

Consuetudo legitimè per plura sæcula præscripta, potest dare iurisdictionem, decis.577. num.9.

Consuetudo non potest extendi de vno casu ad alium, decis.513. num.17.

CONTEMPLATIO est impossibilis non data scientia, decis.617. num.12. amplia num.13.

CONTIGVITAS non datur nisi inter ea, quorum extrema se tangunt, decis.587.num.6.

CONTINVANS non attentat, decis.426. num.1.

CONTRACTVS.

Contractus initus sub modo, statim parit actionem, licet illius exercitium impediatur, decis.539.num.9.

Contractus est conditionalis, si fuerit reseruatum beneplacitum alicuius, decis.439.num.2.

in Contractibus minorum, vel mulierum, quando interponitur decretum ipsa causæ cognitio, non in genere, sed super certo indiuiduo actu specialiter interponi debet, vt habeat fomentum iuris, decis.594. num.39.

Contractus, vt rescindatur propter læsionem, quid requiratur, decis.497.num.139.

Contractus non rescinditur, nisi læsio sit vltra dimidium, decis. 497.num.131.

Contractus ex defectu conditionis numquam deducitur in esse, decis.489.num.3.

Contractus dotis, & donationis propter nuptias, an comprehendatur sub Statut. Vrb.lib.1.cap.151.decis. 497. num.24.

Contractus à minore vtiliter gestus ita demum subsistinetur sine solemnitatibus, minore ita volente, decis.504.num.15.

Contractus pupillorum sunt nulli, si non sint seruatæ solemnitates statutariæ, decis.504.num.3.

in Contractibus, quando dicatur suppositа persona, decis.594. num.14.

Contractus continens donationem, seu remissionem iuris petendi est sine dubio læsiuus, decis.497.num.32.

Contractus pupillorum de Iure sunt nulli, si non interuenerit auctoritas tutoris, decis.504.num.2.

Contractus rescissio supponit validitatem, decis.497. num.37.

Contractus, quando est simulatus, tunc personæ fictæ nullum acquiritur ius, sed verò contrahenti, decis.594.num.8.

Contractum, si statutum prohibeat, censetur etiam prohibere compromissum, & transactionem, decis.597.num.7.

Contractus recognitionis bonæ fidei in societate officij, non est ex illis contractibus nominatis in Stat.Vrb.lib.1.cap.151. decis. 497. num.182.

de Contractibus non est soluenda decima, & quatenus soluatur ex Constitutionibus Principum, non est decima spiritualis, decis.458. num.53.

in Contractibus minorum, vel mulierum quando Iudex interponit, est ei apertè, & realiter exprimenda natura contractus, & nominatim dicere talis est contractus, & non palliare, decis. 497. num.30.

in Contractibus censualibus principalis ille dicitur, licet alij interuenerint, quando ad illum tantum pertinuit totum commodum, quia cæteri reputantur fideiussores, decis. 481. num.1.

Et hoc procedit etiamsi illi, qui interuenerunt vti principales accesserint, & dixerint se recepisse pecunias, ibid.num.2.

Nam stat simul, quod ita dixerint respectu creditoris, & tamen inter se egerint, vt ad vnum tantum negotium, & commodum pertineret, ibid.num.3.

Contractus impropriè dicitur donatio, decis.497.num.142.

Contractus confirmatur à iuramento, decis.497.num.133.

Contractus conditionalis, deficiente conditione perinde est ac si non esse initus, & datur regressus ad rem datam, decis.489.n.4.

Con-

Contractus diuisionis est quædam transactio, decis.497. num. 89. & 90.
ex Contractu, in quo quis promissa non adimpleuit, non debet commodum reportare, decis.601. num.32.
in Contractibus bonæ fidei, si quid inæqualiter factum esse constiterit, in melius reformatur, decis.600.num.3.
Quod procedit etiam si sit erratum in iure, ibid.num.3.
Contractus quasi est aditio hæreditatis, decis.418.num.14.
Contractus tempus est attendendum, decis.418.num.13.
in Contractibus correspectiuis, ille, qui prius agit, adimplere debet, decis.601. num.25.
in Contractu conditionali sola spes est in obligatione, & propter illam spem contractus retrotrahitur, decis. 693. num.42.
Contractus, si sit stipulatus pro se, & eius hæredibus, eo mortuo durat ad fauorem hæredum, decis.543. num.40. declara, num.41. & 42.
in Contractu si aliquid erat necessarium, vt interueniret, si non interuenerit, non obstat clausula, quatenus opus sit, decis. 489. num.7.
in Contractibus minorum, si statutum desideret copulatiuè causam, & solemnitates, tunc vterque nisi interueniat contractus corruit, decis.504. num.19.
Contractus factus in fraudem statuti non tenet, & ex quo arguatur, decis.497.num.58. & seq.
in Contractu societatis officij officialis non videtur habere nisi nudum nomen respectu fideiussorum, decis.497. num.189.
Contractui si statutum adimat fidem quemadmodum contractus non probatur, nec etiam probatur iuramentum in eo contentum, decis.504.num.7.
in Contractibus celebratis inter personas coniunctas non debet læsio anxiè inquiri, decis.428.num.4.
in Contractibus initis inter virum, & vxorem ob connubialis fœderis necessitudinem, & mutuum amorem, non tam facilè dolus est præsumendus, decis.428. num.3.
Contractus si non sortiatur effectum, cum cessat causa obligationis, nec fideiussor ad aliquid tenetur, decis. 510. num.18.
Contractus commodum, quod ad aliquem spectet, potest probari coniecturis simul iunctis, decis.481. num.4.
in Contractibus multum attenditur verisimilitudo, decis.611. num.6.
in Contractu nominato ob non adimplementum non potest agi ad rescissionem, sed debet agi, vt adimpleatur, decis.616. num.11.
Sed ista conclusio non procedit, quando non fuit adimpleta causa fina lis ipsius contractus, ibid.num.12.
Contractum celebratum à minore sine solemnitate, si quis substinere velit ex causa vtilitatis, quid probare teneatur, decis.504. num.16.
Et quas probationes hoc casu afferre teneatur, ibid.num.17.
Ita vt non sufficiat probare, quod pecuniæ fuerunt acceptæ sub vsuris, ibid.num.18.

CONTRADICTOR.

Contradictor legitimus, quis non potest dici, si nullum habeat ius ad contradicendum, vel interesse, decis. 609. num.12.
Contradictio repentina, & maximè in eadem scriptura, vt euitetur, facienda est interpretatio, decis.475. num.1.
Contradictio, vt in eadem scriptura euitetur, sufficit aliquid possibile, decis.475. num.5.
Contradictio cum instrumento, & falsitate, vt euitetur, pluralitas est præsumenda, decis.548..num.10.
CONTRAHENTIVM mens ex procœmio instrumenti desumi solet, decis.610.num.3.
Contrahentes indigent Iudice, vt iustitiam faciat, decis. 458. num.54.
Contrarietas in testibus non adest, si vnus affirmet, alter verò de eo nihil dicat, decis.498. num.15.
Contrarietas in testibus vt euitetur, possunt considerari diuersa tempora, decis.498.num.14.
Contrarietas in eadem scriptura, ne admittatur, sumenda est omnis interpretatio ad eam euitandam, decis. 429. num.25.

CONTRAVENTIO.

in Contrauentionis casu si fuerit factum fideicommissum in pœnam noluntatis, tunc illud non extenditur ad casum impotentiæ, decis.419.num.5.
Contrauentio in quibus casibus adest, non est inspiciendum, quis primo contrauenerit, sed quis prius egerit, decis.601. num.26.
in Contrauentionis casu si fideicommissum sit factum, non potest dici purificatum, si disposita per testatorem fuerint obseruata, decis.419.num.2.
Contumacia partis stante in receptione pretij, si illud fuerit depositatum, non potest deinde pars conqueri de deposito, decis. 518.num.9.
Conuentum totum si sit incorrigibile, quid sit faciendum, decis. 641.num.18. & 19.
Conuentus Ordinis S. Francisci, vt fieri valeat, quid Regula in hoc disponat, decis.577.num.7.
COPIÆ, non est magis credendum, quàm originali, decis.560. num.9.

COPVLA.

Copula, &, repetit conditiones vnius copulati ad aliud, decis. 541.num.7.
Copula, &, quando est adiecta inter orationes perfectas, quæ possunt stare de per se, & habent suum verbum à quo regumtur, & habent suam particularem conditionem expressam, non debet intelligi repetita præcedens conditio in sequenti oratione, decis.541.num.9.
inter Copulam, &, & dictionem, *cum*, nulla differentia est, decis. 600. num.25.
Copula, &, sæpissimè stat continuatiuè, decis. 561. numer.12.
Copula, &, quando ponitur inter orationes imperfectas, stat repetitiuè, decis.541.num.8.
CORRECTIO, vt euitetur, non debet repeti ordo de vna specie ad aliam, decis.448.num.5.
CORREVS, qui etiam ex voluntaria causa solidum soluit, agere potest contra correum pro rata sine successione, decis.487. num.8.
IN CORRELATIVIS dispositum in vno habet locum etiam in altero ex identitate rationis, decis.458.num.10.
CORRESPECTIVA dicuntur ea, quorum vnum fit contemplatione alterius, decis.601.num.28.
Correspectiuitas operatur, vt vnus contractus alteri inesse dicatur, & sit eiusdem naturæ, & pro vno contractu habeatur, decis 542.num.38.
EX CREATIONE Vicarij perpetui cum assignatione congruæ, & onere soluendi certam portionem fructuum arguitur vnio, decis.441.num.3.

CREDITOR.

Creditoris diuturna taciturnitas infert crediti simulationem, decis.594.num.25.
Creditoris obligatio non mutatur ex superuenienti qualitate Cardinalatus, decis.452.num.17.
Creditor, & debitor sunt correlatiua, cum vnus absque alio dari non possit, decis.548.num.9.
Creditor census, licet possit agere ad immissionem rerum censuatarum, tamen si talium rerum reperitur possessor, tenetur prius diminuere eius creditum pro rata ei tangente, pro quæ non debetur immissio, sed solum pro ea, quæ remanet, facta deductione, decis.576.num.4.
Creditor saltem causatiuè compellitur accipere creditum à debitore oblatum, vt debitor obtineat absolutionem, decis. 444.num.23.
Creditor, agens contra tertium possessorem bonorum debitoris, ex titulo emptionis, non potest contra ipsum executio fieri, nisi conuincatur in iudicio ordinario, decis.555. num.7.
Creditor variare non potest, si semel lis est contestata super vna specie bonorum, decis.576. num.34.
Creditor, qui petit exequutionem contra bona sui debitoris, tenetur concludenter probare bona in executionem capta existentia penes tertium possessorem, esse propria debitoris, decis.568.num.3.
Creditor contra bona hypothecata, non obstante cessione eorum facta à debitore fauore alterius, potest vtili hypothecaria agere, sicuti potuisset ante cessionem, decis.425. num.10.
Et licèt hoc casu stante cessione remaneat inefficax actio directa, non tamen fuit sublata actio vtilis creditoris, ibidem num.12.
Creditori competit vtilis hypotheca in bonis debitorum sui debitoris, si generaliter omnia eius bona fuerunt obligata, decis.425.num.2.
Creditor, si poterat agere contra debitorem, etiam alius vigore cessionis à creditore reportatæ, decis.617.n.20.
Creditori non potest opponi exceptio cedendarum, si non intercessit fideiussoris contemplatione, decis.617.num.7.
Creditor præsumitur satisfactus à suo debitore, vel quod debitum remiserit, si numquam illud petierit, stante maximè coniunctione sanguinis, decis.507.num.1.
Creditor suam hypothecam exercere potest, etiam stante alienatione bonorum, quia in emptorem semper cum onere hypothecæ transeunt, decis.425.num.9.
Creditor, si habeat omnia bona debitoris sibi hypothecata, potest eligere id, quod vult pro consecutione sui crediti, decis. 431. num.8.

CREDITVM.

Crediti transfusio de vno in aliud quando cesset, decis.612.n.4.&5.
Creditum, tunc dicitur liquidum, quando nulla exceptione, vel negatione infringi potest, decis.507.num.5.

Creditum dicitur sublatum post initam transactionem, decis. 425. num. 4.
Creditum amplius in dubium refricari non potest, si sit per sententiam in iudicatum transactam canonizatum, decis. 425. num. 19.
Et hoc multò magis si dicta sententia per transactionem fuerit approbata, decis. 425. num. 20.
IN CRIMINE læsæ Maiestatis bona applicantur Fisco superioris læsi, non autem Principis inferioris, & feudatario, decis. 449. num. 25. & 28.
CVLPA carent infantes, licet eorum pater aliquod delictum perpetrauerit, decis. 479. num. 16.

CVRATOR.

Curator eandem habet auctoritatem, & eodem fungitur munere, quo ipse tutor, decis. 454. num. 4.
Curator debet deputari, quando pupillus celebrat aliquem actum, decis. 452. num. 1.
Curator datus à Iudice pupillo dum contrahit, tunc ille curator subijt vices Tutoris, decis. 454. num. 2.
Curatoris appellatione venit etiam tutor, decis. 454. num. 3.
Curator, quando absque difficultate succedat loco tutoris, & suppleat illius vices, decis. 454. num. 6.
Et hoc amplia, si adsit obseruantia triginta annorum circa id, quod cum eius auctoritate fuit gestum, ibid. num. 7.

CVRIA.

in Curia omnis habitatio non facit aliquem Curialem, sed illa tantum, quæ remanet qualificata ab aliquo exercitio inducente Curialitatem, decis. 429. num. 16.
Curiam, si quis sequatur, Curialis propterea est dicendus, decis. 429. num. 2.
CVRIALIS, si contraxerit domicilium in Vrbe, simul etiam stare potest, quod permaneat Curialis, & sequendi Curiam animum retineat, decis. 424. num. 12.
Curialium beneficia, vt dicantur reseruata Papæ, duo requiruntur. Primò, quod sit contracta vera Curialitas. Secundò, quod eadem qualitas in Curiali continuauerit, vsque ad mortem, decis. 429. num. 6.
CVRIALITATIS disertio, & mutatio benè probatur per assecutionem beneficij, requirentis residentiam, per quod dicitur Curialem contraxisse Domicilium in Vrbe, decis. 429. num. 9.
Curialitas, si semel fuerit contracta, nisi probetur mutata, præsumitur continuata vsque ad mortem, decis. 429. num. 7.
Curialitatem, si quis contraxerit, si postea aliquis asserat, eum non esse amplius Curialem, tenetur probare eam fuisse dimissam per eum, vel verbo, vel facto contrario, decis. 429. num. 17.

D

DAmnum quis in totum patitur in donatione, decis. 497. num. 141.
Damnorum, & interesse appellatione etiam fructus continentur, decis. 522. num. 2.
DANTIS iure resoluto, ius pariter accipientis remanet extinctum, decis. 613. num. 1.
Datæ tempus in concordijs inspici debet, decis. 440. num. 6.

DEBITOR.

contra Debitores etiam existentes in Regno, & extra statum Ecclesiasticum, exequuntur mandata Rotalia, & in subsidium relaxantur censuræ, cum imploratione brachij secularis, decis. 555. num. 6.
à Debitore suo creditor præsumitur satisfactus, vel quod creditum remiserit, si illud numquam petierit, stante maximè coniunctione sanguinis, decis. 507. num. 1.
Debitor soluens non de proprijs pecunijs, an possit soluere pro ea causa, quæ magis ei placuerit, ista materia est valdè dubitabilis, decis. 606. num. 3.
Debitor si in principio contractus promiserit certos omnes fideiussores accessuros semper fideiussio postea secuta in executionem dictæ promissionis dicitur facta per fideiussores, contemplatione mutui eorum periculi, decis. 617. num. 2.
Quando enim ab initio conuentum est, vt alius daretur, tunc omnes fideiussores videntur simul dati, & obstat exceptio cedendarum, ibid. num. 3.
Debitor, & creditor sunt correlatiua cum vnus absque alio dari non possit, decis. 458. num. 9.
Debitor si fuisset creditor sui creditoris, verisimiliter opposuisset compensationem, decis. 507. num. 3.
Debitor per venditionem rerum in quibus eius creditores habent hypothecam, non potest præiudicare, decis. 425. num. 15.

DEBITVM.

Debitum commune si socius soluat, competit ei actio pro socio contra consocios, decis. 487. num. 6.
pro Debitis patris mandatum non potest dirigi contra bona propria filij, decis. 434. num. 7.
Debita, quæ iam sunt compensata non sunt habenda in consideratione, decis. 612. num. 13.
Debiti compensatio vt admittatur, necesse est, quod sit æquè liquidum, decis. 507. num. 4.
DECEPTIO, & fraus potest stare sine læsione, decis. 197. num. 165.

DECIMA.

Decimas præscribens ex certis agris, censetur præscripsisse eas, non tantum quo ad fructus consuetos colligi, sed etiam, quo ad nouiter plantatos, decis. 591. num. 4.
à Decimarum solutione fuerunt exempti Patres Societatis IESV, cum specifica derogatione cap. nuper de decim. & cum clausula sublata, alijsque clausulis ampliſſimis, decis. 508. num. 2. & 3.
Decima ex emptione domus debetur, decis. 458. num. 2.
Decima soluta ex aceruo communi non debet solui alia decima per Dominum, decis. 458. num. 15.
Quia Dominus censetur vendidisse fructus salua decima, ibid. num. 16.
Decima, quæ soluitur de grege ratione pascuorum, est decima prædialis, & quare, decis. 458. num. 46.
Decimæ, quæ soluuntur in fœtibus, lana, lactè, caseo, & similibus, non sunt decimæ personales, sed mixtæ, decis. 458. num. 47.
Decima soluenda est ex debito quantitatis frumenti legati, aut donati extraneo, quamuis à donatore ipso sit iam soluta decima, decis. 458. num. 39.
Decimas extinguendi ius non tollit beneficij vnio, prout nec alia iura compatibilia cum vnione, decis. 462. num. 8.
Et hoc multò magis procedit accedente obseruantia, ibid. num. 9.
Decimam, quare Dominus non soluat ex pretio fructuum venditorum, decis. 458. num. 19. & 20.
Decima, quando à dantibus, & recipientibus soluenda sit, decis. 458. num. 34.
Decima personalis debetur, decis. 458. num. 42.
Decima est soluenda de pascuis etiam ad pascendum concessis gratis cum res transeat cum suo onere, decis. 458. num. 44.
ad Decimam si quis solum teneatur, creditor non potest nisi eam exigere, decis. 458. num. 8.
Decima de Iure non debet solui ex contractibus, & quatenus soluatur ex constitutione Principis in certis locis, non est decima spiritualis, decis. 458. num. 53.
ad Decimæ solutionem an teneatur donatarius, decis. 458. num. 25.
Decima, quæ persoluitur ex aceruo decimato non est personalis, sed realis, decis. 458. num. 43.
Decima soluitur de grege non obstante, quod ea soluatur etiam de pascuo, decis. 458. num. 45.
Decima etiam de pensionibus domus debetur, decis. 458. num. 51.
super Decimis ex defectu potestatis laicus non potest disponere, decis. 458. num. 72.
Decimæ, quando debeantur ex iure reali, decis. 591. n. 13. & 14.
Decimas soluere, qui teneantur, decis. 451. num. 2.
Decima debetur de omnibus fructibus, decis. 591. num. 1. & 11.
Decima tantum vnica, soluenda est, decis. 458. num. 6.
Decima an sit soluenda ex redditibus ædificiorum, decis. 458. num. 39.
Decima duplex ex eadem re non deberur, sed ex re prorsus diuersa, decis. 458. num. 40.
Decimatus, quando fuit communis aceruus, non est soluenda alia decima, secus verò si non fuerit decimatus, decis. 458. num. 71.
in Decimalibus prædijs, mutatio qualitatis seminis, non mutat obligationem prouenientem, decis. 591. num. 8. & 9.

DECISIONES.

in Decisionibus illis, in quibus ex professo, & maturè est aliquis articulus discussus, magnum est faciendum fundamentum, decis. 497. num. 71.
Decisiones Rotæ sunt intelligendæ secundum alias in eis allegatas, decis. 497. num. 75. 87. & 105.
Decisio facta in causa, in noua disputatione, de stylo Rotæ, semper præsupponitur, decis. 604. num. 4.
Decisiones in causa factæ satis esse possunt ad ostendendam iustitiam sententiarum, decis. 521. num. 1.
in Decisionibus Rotæ, si aliquid dicatur per trasennam, & non ex mente Dominorum, appositа non sunt attendenda, decis. 497. num. 78.

Circa declarationem aliquarum Decisionum, vide in calce Indicis.

DECLARATIO.

Declaratio defuncti sine dubio præiudicat hæredi, nec illam impugnare nequit, decis.434.num.1.

Declaratio versatur circa aliquod verbum dubium, decis.604. num.19.

Declaratio facta ad fauorem alicuius, tertio non debet prodesse, decis.442. num.12.

Declaratio aliqua si sit facta per testatorem, non est vlterius quærendum, decis.448. num.6.

Declaratio emanata ad vnum finem, non probat ad alium, decis.481.num.15.

DECLARATORIA, quando benè relaxetur, decis.502. num.1.

DECRETVM.

Decreta, & confirmationes super Breuibus retrotrahuntur ad diem datæ Breuium, decis.426. num.7.

Decretum, quando Iudex interponit in contractibus minorum, & mulierum, est ei apertè, & realiter exprimenda natura contractus, & nominatim dicere, talis est contractus, & non palliare, decis.497.num.30.

Decretum Iudicis interpositum in contractibus mulierum, vel minorum non potest fundari super incertis, & futuris contingentibus causis, quæ de tempore contractus non patent, decis. 544.num.40.

in Decreti Iudicis materia circa approbationem contractum minorum, vel mulierum strictè est procedendum, decis.594. num.41.

Ita vt non sit facienda extensio, seu illatio de vno actu ad alium, nec de maiori ad minus, ibid.num.41.

Decretum Iudicis est necessarium in donationibus minorum etiam ex causa remunerationis, decis.447.num.25.

à Decreto meri executoris non datur appellatio, & num.9. decis. 426. num.8. & 11.

Decretum relaxatum contra beneficiatum præiudicat etiam successori in dicto beneficio, decis.557.num.4.

Decreta in Rota fiunt de mane, decis.557. num.1.

Decreta, quæ non habuerunt effectum, non attenduntur, decis. 483.num.14.

Decretum Iudicis super alienatione rerum minorum dolosè extortum, non suffragatur, decis.616.num.4.

Decreta, vel sententiæ non effectuatæ non afficiunt, decis.569. num.9.

Decretum habens clausulam annullatiuam, dare censetur certam formam rei, decis.524.num.3.

Decretum irritans inficit titulum, & possessionem, quando est iustificatum, decis.524.num.8.

Decretum irritans si adsit in priuilegijs, solus Papa potest derogare, decis.469.num.8.

Decretum irritans inficit non solum titulum, sed etiam possessionem, decis.508.num.4.

Decretum irritans inficit omnis contraria consuetudo non modo præterita, sed etiam futura, decis.618.num.24.

Decretum irritans tunc fortius operatur suos effectus, quando est positum per viam legis generalis, decis.443.num.6.

Decretum irritans, cum clausula sublata, inficit nedum titulum, sed etiam possessionem, decis.443.num.5.

DEFECTVS.

ex Defectu iurisdictionis si sit nulla sententia, non attenditur, decis.490.num.4.

Defectus obiectos contra gratiam, quis tenetur concludenter probare, decis.435. num.8.

Defectus superueniens post purificatam conditionem, non vitiat actum, decis.602.num.21.

Defensionum velamina sunt prætensiones, decis.444. num.8.

DEFVNCTORVM corpora, quando ex eorum voluntate ad Ecclesias Regulares non sibi Parochiales deferri debent, an tunc Parochus illorum postquam cadauera sunt illata, possint in dd. Ecclesijs facere Officium, decis.552.num.28.

Defuncti corpus, quando sepelitur in alia Ecclesia sæculari, tunc Parochus non habet intentionem fundatam, nisi super quarta funerali, decis.552.num.29.

Defunctorum corpora, postquam sunt illata in Ecclesias non Parochiales, quæ à defunctis fuerunt electæ, tunc Parochus non potest ibi facere officium, cum non sit hoc de Iuribus Parochialibus, & ita seruatur in Vrbe, decis.552. num.23. & 27.

DEGRADARE si Papa dicat, quod solus Episcopus possit, non tamen excludit Capitulum concurrens de degradatione, decis. 444. num.41.

DELEGARE, proprium est iurisdictionis ordinariæ, decis.457. num.8.

DELICTVM.

Delictum aliquod non potest imputari ei, qui voluntatem defuncti adimplet, decis.435. num.16.

Delictum cum sapiat excedere fines mandati, ideò hoc plenè, & concludenter venit probandum, decis.428. num.2.

Delictum patris in successionibus, filijs nocere non debet, decis. 479. num.26.

ob Delictum non petitæ inuestituræ feudum applicatur descendentibus, vel agnatis, decis.449. num.1.

Et ratio est, quia non offenditur de directo persona Domini, & propterea cessat ratio, vt suæ iniuriæ habeat vltionem, ibid.num.2.

Delictum non petitæ inuestituræ non est in personam Domini, quæ licèt videatur offendi, non tamen directè. Ideò non est considerabile, vt præiudicet descendentibus, &c. decis.499. num.22.

Delictum parricidij est grauissimum, adeò vt æqualis pœna vix tanto sceleri inueniri valeat, decis.479. num.20.

Delictum est egredi mandati fines, decis.428.num.1.

Delictum allegans, debet illud concludenter probare, decis.568. num.8.

Delicti præsumptio oritur contra eum, qui in eo habet interesse, decis.553.num.8.

Delictum vbi non est, pœna locum habere nequit, decis.427. num.53.54.& 55.

Denunciationum omissio non est sufficiens ad annullandum matrimonium, decis.493. num.16.

Depositarius publicus tenetur de iure reddere computa, & si ea non reddat, quid præsumendum sit, decis. 492. num.7. 9. & 10.

Depositum, vt releuet debet esse integrum, decis.518. num.10.

Deputatio simplex non dicitur præsentatio, decis.477.num.8.

DEROGATIO.

Derogatio recipit strictam interpretationem, decis. 584. num.39.

Derogantis mens est attendenda, vt cognoscatur, an voluerit generaliter derogare, decis.452.num.27.

ex Derogationibus amplissimis benè colligitur mens disponentis, decis.464.num.12.& 14.

Derogatum an aliquid sit, vel non, hoc pendet à mente, & intentione derogantis, decis.452.num.28.

DESCENDENS.

Descendentes proprios testator præsumitur voluisse præferre extraneis, decis.467.num.8.& seq.

Descendentium appellatione continentur omnes descendentes in infinitum absque vlla limitatione graduum, decis. 436. num.9.

Descendentes si non sint expresè vocati, non veniunt sub generali vocatione, quando descendunt à filio testatori odioso, decis.479.num.8.

Descendentia ad effectum successionis probatur leuioribus probationibus, decis.511. num.12.

DESCRIPTIO aliqua, si in instrumento non sit de substantia, sed per quoddam accidentale, ea deficiente nihilominus subsistit promissio, decis.529. num.3.

DICTIO.

Dictio, *eadem*, si referatur ad id, de quo immediatè fit mentio, ostendit quod ea sint in substantia vnum, decis.618.num.31.

Dictio, *alias*, quando significet alium modum, quàm expressum, decis.569. num.5.

Dictionis, *autem*, natura est stare aduersatiuæ, decis.539. num.14.

Dictio, *circiter*, vltra quid modicum non operatur, decis.576. num.23.

Dictio, *cum*, obligationem præcedentem cum sequenti copulat, & dispositionem indiuiduam reddit, decis.545.num.7.

Dictio, *cum*, importat conditionem, decis.427.num.60.

Dictio, *e di più*, præsupponit alia extare, præter id, super quo disponitur, decis.472.num.20.

Dictio, *enim*, iuncta verbo futuro temporis importat conditionem, decis.602.num.13.

Dictio, *dictis*, est demonstratiua ad oculum, id ad quod refertur, decis.458.num.66.

Dictio, *&*, est de sui natura ampliatiua præcedentium, decis. 427.num.9.

Dictio, *&*, designat diuersitatem copulatorum, decis.427. num.10.

Dictio, *&*, inter casus diuersos solitum est, vt apponatur, decis. 427.num.11.

Dictio, *&*, quando sine dubio in disiunctiuam sit resoluenda, decis.427.num.13.

Dictio, *&*, significat ordinem, decis.600.num.23.

Dictio, *&*, de sui natura copulat, & importat coniunctionem, decis.600. num.24.

Dictio, *huiusmodi*, est repetitiua præcedentium, decis. 444. num.60.

Dictio, *per*, denotat perfectionem, decis.438.num.52.

Dictio, *pro*, denotat modum, & causam, decis.430.num.61.

Dictio, *quatenus*, importat conditionem, decis.431.num.4.

Dictio, *solum*, est taxatiua, & limitatiua, decis.472. num.6.

Dictio, *solus*, non semper excludit, imò includit id, quod est sibi annexum, decis.444. num.39.

Dictio, *solum*, si sit adiecta dispositioni affirmatiuè, habet implicitam negatiuam ad illud tantum, cui fuit adiecta, decis. 472.num.7.

Dictio, *tantum*, est exclusiua omnium præter expressa, decis. 497.num.50.
Dictio, *tantum*, præcisè restringit dispositionem ad personas, quæ expressim nominantur, decis.513.num.9.
Dictio, *tantum*, facit cessare etiam tacitam dispositionem legalem, per quam fortasse extenderetur contractus, decis.513. num.10.
Dictio, *tantum*, est taxatiua, decis.513.num.26.
Dictio, *tantum*, est taxatiua, quæ excludit omnes alios casus non expressos, decis.431.num.6.
Dictio, *vel*, quando ponitur inter personas honoratas, tunc vocantur ordine successiuo, & vnus post alium, non autem simul, & eodem tempore, decis.558.num.5.
Dictionis, *vt supra*, natura est repetendi res supra expressas, decis. 571.num.11.
Dictio, *vt supra*, sat est, quod vim suam operetur, respectu rei, cui immediatè adhæret, decis.581.num.12.
Dictionis, *vt supra*, natura est repetendi res supra expressas, decis.581.num.11.
Dictio, *vt supra*, est relatiua, decis.427.num.14.
DICTVM testis ab interrogatorio debet suscipere interpretationem, decis.430.num.38.

D I E S.

DIEM suæ natiuitatis nemo certò scire potest, decis. 430. num.86.
Dies Natiuitatis de per se consideratur, & nominatur in cap.noctè sancta, de consec. dist.1. & distinguitur ab immediatè sequentibus festiuitatibus, decis.515.num.8.
Dies festiuitatis S.Stephani Protomartyris non dicitur dies Paschalis, decis.515. num.6.
Dies Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes differunt à diebus respectiuè sequentibus, nomine, ordine, & effectu, decis. 515.num.7.
Dies sequentes solemnitati Paschali non dicuntur ita solemnes, sicuti est ipsa Pascha, decis.515.num.13.
Dies si sit falsa in instrumento, in totum corruit, decis.430. num.90.
DIGNITATES, secundum magis communem opinionem ad electionem Capituli, & confirmationem Episcopi spectant, decis. 444. num.38.
DILATIO aliqua, quando benè videatur, quod ob calumniam fuerit petita, decis.521.num.25.
Dilatio frustra datur, ad probandum id, quod probatum non releuat, decis.755.num.19.
DILIGENTIÆ ad aliquid reperiendum quando sunt faciendæ, vt valeant, debent fieri cum suis requisitis, decis.570.num.7.
sine DIMINVTIONE beneficia Ecclesiastica conferenda sunt, decis.452.num.35.
DOMINATIONES duæ sufficiunt ad probandum rerum identitatem, decis.576.num.27.
ex DESCRIPTIONE priori arguitur possessio præcedendi, decis.483.num.7.

D I S P E N S A T I O.

Dispensatio super matrimonio, quando petitur, si matrimonium sit iam contractum, talis mentio est necessaria, decis. 430.num.82.
Et hoc procedit tam in contrahente in gradu prohibito, quàm inter contrahentes cum impedimento dirimente matrimonium, ibid. num.83.
Et hoc procedit post Concilium Trident. & ideò ante Concil. Pontifices facilius concedebant dispensationes super matrimonio iam contracto, sed non sic hodie, ibid.num.84.
Dispensationes super matrimonio in gradu prohibito, vel ob impedimentum illud dirimens, ante Concil. Trident. erant validæ, etiam non facta mentione matrimonij iam de facto contracti, sed non sic hodie, decis.430.num.85.
Dispensationis euentus ad effectum contrahendi sponsalia inter coniunctos, non facit vt potuerit contrahi super illicito, sed requiritur nouus consensus, decis.603.num.27.
Dispensatio in secundo gradu, ad effectum contrahendi matrimonium, numquam conceditur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam, decis.603.num.37.
Dispensatio contra ius, licet sit strictè intelligenda, extenditur tamen ad necessaria consecutiua ad id, super quo fuit dispensatum, decis.444.num.26.
Dispensatio relaxat iuris dispositionem, & impedit cursum, & effectum illius, eximitque dispensatum à lege, decis.450. num.11.

D I S P O S I T I O.

in Dispositione aliqua, an casus aliquis dicatur expressus, ex quibus benè probetur, decis.440.num.4.
ad Dispositionem proximam debet fieri relatio, decis.442.num.3.
Dispensatio ad præcedentia tantum restringitur, per verba tunc, & eo casu, decis.419.num.6.
Dispositio conditionalis, quousque conditio non purificetur, non intrat, decis.539. num.2.
Dispositio non valet, nisi ex nunc, quando non potuit actus geri retro, decis.539.num.15.
Dispositio circa plura in eadem oratione contenta, si reguntur ab eodem verbo, dictum in vno, censetur repetitum in alio, decis.430.num.54.
in Dispositione generali, seu vniuersali ab aliquo de bonis suis facta, non comprehenduntur bona fideicommisso subiecta, decis.559.num.4.
Dispositio non alteratur per verba, quæ ex abundanti apponuntur, decis.444.num.59.
in Dispositione generali non veniunt Cardinales, decis.452.n.5.
Dispositio strictè restringitur ad casum præcisum, stantibus verbis, tunc, & eo casu, decis.431.num.5.
Dispositio facta in rem, licet verba dirigantur ad vnum ex correlatiuis, tamen etiam alter obligatur, decis.458.num.11.
Secus verò, si verba sonent in solam personam, tunc enim non extenditur ad aliud correlatiuum, decis..... num.12.
in Dispositione generali comprehenduntur etiam personæ priuilegiatæ, quando in illa materia non sunt specialiter priuilegiati, decis.452.num.13.
in Dispositione generali etiam odiosa veniunt Cardinales, decis. 452.num. 8.
in Dispositione generali, quod veniant Cardinales, dantur multi casus, & hoc ampliatur, decis.464.num.2. & seq.
in Dispositione generali non veniunt S. R. E. Cardinales propter eorum præeminentiam, decis.464.num.1.
Dispositiones duæ quando non possunt simul, & eodem tempore concurrere, debent iudicari tamquam diuersæ, decis. 571. num.6.
Dispositio si super aliquo suppositio reperiatur facta, cessante suppositio, cessat etiam dispositio, decis.440.num.1.
Diuersitas in dubio, & non identitas præsumitur, decis.532. n.9.
ad Diuersa non fit illatio, decis.472. num.19.
DIVINANDVM non est, decis.458.num.4.

D I V I S I O.

Diuisionis contractus est quædam transactio, decis.497. num.89.
per Diuisionem inter vocatos, non dicitur mutata natura feudi, decis.492.num.2.
in Diuisione, quando alicui tributa est maior pars, quàm de iure ei debetur, proculdubio venit rescindenda, decis. 600. num.1.
in Diuisione bonorum paternorum si per errorem plus ad vnum, quàm ad alterum peruenerit, rescinditur diuisio, decis.600.num.2.
Diuisio hæreditatis patrui inter eius nepotes, nullo alio existente patruo, est facienda non in stirpes, sed in capita, decis.600. num.5.
Et omnes Curiæ in iudicando hanc sententiam approbarunt, ibid. num.6.
Atque omnes testantur, ita fuisse in suis Tribunalibus obseruatum, & Rota semper se subscripsit huic opinioni, ibid.num.7.
à Decretorum verbis non licet arguere, sicuti à verbis legis, sed attenditur id, quod dicitur verbis claris, decis.600. num.32.
Doctores possunt vti casu speciali ad interpretationem verborum generalium, decis.538.num.24.
Doctores, qui loquuutur contra communem non merentur allegari, decis.464.num.8.
Dolus non tam facilè præsumitur in contractibus initis inter virum, & vxorem, ob mutuum amorem inter eos, & ob connubialis fœderis necessitudinem, decis.428. num.3.
Dolus præcipuè consideratur in læsionibus, decis.580. num.15.

D O M I C I L I V M.

Domicilium si Curialis contraxerit in Vrbe, simul etiam stare potest, quod permaneat Curialis, & retineat animum sequendi Curiam, decis.429. num.12.
Domicilium acquisitum cum domicilio originis, est compatibile, decis.429.num.13.
post Domicilium contractum, intrat compatibilitas ne dum in retinenda Curialitate, sed etiam ad eam acquirendam, decis. 429. num.14.
Domicilium non dicitur, quis mutare, dum se transfert aliunde studiorum causa, aut mercaturæ, aut dignitatis, & litis, aut melioris educationis, decis.589.num.11.
Domicilio originis numquam censetur renunciatum, nisi per expressam animi declarationem, aut longi temporis cursum, qui debet annos decem excedere, decis.589. num.12.
Domicilium patrium non censetur quis voluisse mutare, si alibi se conferat causa exercendi aliquod officium, decis. 436. num.16.
Domiciliarius Vrbis si quis est effectus, an ex hoc definat esse Curialis, decis.429. num.11.

D O M I N I V M.

Dominium ad effectum recognitionis, vt probetur, sufficiunt leuiores probationes, decis.613.num.2. & 12.
Dominium directum probari potest ex promissione emphyteutæ soluendi tam canones decursos, quàm decurrendos, decis. 613.num.6.

Dominij negatiua in præiudicium domini directi, ex aliqua generalitate non dicitur probata, amplia num. 18. decis. 613. num.15.
Dominium non probatur ex instrumentis locationum, solutionibus, confessionibus, & alijs adminiculis, decis. 613. num.11.
Dominium, quando sufficienter probetur ex instrumentis locationum, solutionibus, confessionibus, & alijs adminiculis, decis.613.num.14.
Dominij probatio est omnium probationum difficillima, Annot. decis.613.num.38.
Dominium non probatur ex recognitionibus, quando in recognitionibus non fit mentio dominij, quia illæ possunt fieri ex causa census, decis.613.num.13.
Dominium ex recognitionibus non probatur, quando agitur de vendicanda re, decis.613.num.13.
Dominium vnius rei, apud duos in solidum esse non potest, decis.529.num.5.
Dominium loci vbi adest iuspatronatus requiritur, vt concludenter probetur in patrono, ad hoc, vt intret præsumptio vsurpationis, decis.509. num.19.
Dominium antiquissimum, quando est probandum, sufficit, vt de eo doceatur per leuiores probationes, indicia, & coniecturas, decis.537. num.8.
Dominium, & proprietatem continet expressio rerum, & iurium, decis.500.num.7.
Dominium probatur leuioribus probationibus, quando de eo agitur incidenter, decis.537.num.9.
Dominium rerum subiectarum fideicommisso, ipso iure acquiritur fideicommissarijs, dummodo ipsi agnoscant fideicommissum, decis.438.num.33.
Dominium leuioribus probationibus probatur, quando agitur de eo incidenter, decis.424 num.6.
Dominium acquiritur ementi rem nomine proprio, quamuis pecunia sit aliena, decis.442.num.4.
Dominium quando inducitur principaliter, tunc plenior, & magis exacta probatio requiritur, decis.439.num.9.
Dominium, quando deducitur incidenter, & propter aliud, leuior sufficit, & minus plena probatio, decis.49.num.9.
Dominium sicuti per plures actus se extendit, ita ex eisdem potest inferri ad illius probationem etiam ad effectum deuolutionis, Annot.decis.613.num.26.
Dominium ex quibus actibus arguatur, decis.537.num.2.
Dominij probatio aliquando est tam difficilis, vt reputetur impossibilis, decis.613.num.39.
Dominium, vel quasi tenetur probare agens hypothecaria, decis.538.num.15.
EX DOMVS emptione debetur decima, decis.458.num.52.
Domino vero non ligat manus possessio facultatiua, nec ei præiudicat, quo minus deinde re sua possit vti, decis. 437. num.9.
Domum vacuam locator finita locatione, Domino tenetur restituere, decis.495.num.5.
Domum suam extollere vsque ad cœlum, vnicuique licet, decis.587.num.1.
sub Domus concessione, veniunt hortus, & alia similia, si ad ea patet aditus per domum, decis.432.num.3.

DONANS.

Donans omnia sua bona, si reseruat sibi vsumfructum, est sufficiens dictus vsusfructus, ad quid possibile acquirendum, pro testando, decis.578.num.9.
Donans non dicitur aliquid acquirere, decis.497. num.120.
de Donantis potestate, quando constat, de eius validitate hæsitari non potest, decis.590.num.7.
Donans omnia bona sua, ista verba verificari possunt, in omni eo iure, quod ipse habet, decis.559.num.2.
Donans omnia bona sua, non præsumitur voluisse donare bona restitutioni subiecta, & aliàs prohibita alienari, decis.559. num.2.
DONARE omnibus est licitum, decis.497. num.116.
Donare, quando quis est prohibitus, licet ob benemerita donare possit, tamen dd. benemerita aliunde quàm per eius assertionem probari debent, decis.447.num.23.
Donare nequit ciuitas, loquendo tamen de vera, & absoluta donatione, decis.447.num.18.
Donare non potest procurator sine speciali mandato, decis.447. num.11.
Donare non est prohibitum mulieribus, decis.497. num.29.
Donare cum causa ciuitas potest, decis.447. num.19.
Donare est perdere, decis.497. num.120.
Donatarius an teneatur ad decimæ solutionem, decis. 458. num.25.
Donatarius, dum differt petere rem donatam, potius est præsumendum, quod voluerit, quod suum est donare, quàm suspectam reddere donationem, decis.578.num.12.

DONATIO.

Donationem si contineat contractus, est sine dubio lasiuus, decis. 497.num.32.
de Donationis nullitate tertius dare non potest, inuito donatore, decis.446.num.43.
Donatio, quando dicatur habere implicitum statum validitatis, decis.447.num.40.
Donatio si sit reciproca, & ob causam, & maximè si id, quod donatur est incertum, tunc in ea non requiruntur solemnitates, decis.447.num.34.
Donatio facta per Ciuitatem, quando ipso iure sit nulla, decis. 447.num.22.
Donationis vigore omia iura tam actiua, quàm passiua transeunt in donatarium, ad instar successionis hæreditariæ, decis.576. num.33.
ad Donationem probandam requiruntur testes multum idonei decis.420.num.6.
Donatio causa mortis, ob appositum pactum, de non reuocando, tunc transit in donationem irreuocabilem inter viuos, quando d. pactum appositum est in substantialibus, secus si in executiuis, decis.586. num.5.
Donatio remuneratoria, vt substineatur inter personas prohibitas, requiritur, vt merita concludenter probentur, & non per assertionem donantis, decis.586.num.16.
Donationes factas tempore Nouitiatus Concil. Tridentin. sess.25. cap.16. de regul. reprobat, nisi intra duos menses proximos ante professionem, ex eo, quod donatis bonis non remanet Nouitijs libertas egrediendi propter timorem non recuperandi bona, decis.586.num.18.
Donatio, vel renunciatio bonorum quando fit ante ingressum Monasterij, tunc nullatenus intrat dispositio Concilij Trident. sess.25.cap.16. de regul. Annot.decis.586.num.22.
Et ratio est, quia cum Concilium sit correctorium Iuris communis, ideò in suo tantum casu venit seruandum, non autem in diuerso, ibidem num.23.
in Donatione causa mortis, si sit appositum pactum, de ea non reuocanda, tunc dicta donatio transit in donationem irreuocabilem inter viuos, decis.586.num.4.
Donationibus coloratis potissimum voluit occurre Statut. Vrb. lib.1. cap. 151. & ex quo id deprehendatur, decis. 497. num.15.
in Donatione causa mortis, si adsit conditio protestatiua pendens à mera potestate donantis, hoc casu facilius potest reuocari, decis.586.num.3.
Donatio facta per Communitatem ex causa meritorum, statur assertioni Decurionum Communitatis, donec contrarium probetur, decis.447 num.41.
Donationis instrumentum an reddatur suspectum de falso, si donatarius affectauerit petere rem donatam, vsquequo testes in instrumento rogati morti fuerint, decis.578.num.13.
Donatio facta ob ingressum Religionis, dicitur donatio causa mortis, cum eius effectus pendeat à professione, quæ dicitur mors ciuilis, decis.586.num.2.
Donatio largo modo dicitur contractus, ex quo etiam in ea requiritur simultaneus consensus vtriusque, decis. 497. num.142.
Donatio, quando est perfecta, illam non potest postmodum donator alterare per actum subsequentem, decis.593.num.7.
Donatio omnium bonorum, &c. valet si donans sibi vsumfructum reseruet, decis.578.num.7.
de Donatione si loquatur Statutum, non habet locum in donatione, decis.497.num.12.
Limita tamen hoc si ex venditione resultaret donatio, quia tunc intrat Statutum loquens de donatione, ibid.num.13.
in Donationibus sub aliquo quæsito colore mulieres possunt magis fraudari, quàm in simplicibus, decis.497.num.14.
Donatio, quando est ob causam, vel ius est incertum, tunc insinuatio non est necessaria, decis.447.num.36.
Donatio non ex hoc redditur suspecta de falso, si non fuit facta in Ciuitate, vbi donatarius degebat, sed extra in aliquo Castro, quia hoc potuit fieri, ne dicta donatio publica esset in Ciuitate, vel ex alia causa, decis.578.num.16.
Donationis instrumentum non arguitur illud esse falsum, ob dilationem petitionis rei donatæ decis.....
in Donationibus debent interuenire solemnitates requisitæ per Constitutionem Marchiæ, in Addit.Cardinalis Carp. decis.553. num.5.
Donatio omnium bonorum semper valet, si donans sibi reseruauit tantum, quantum sufficit, ad reperiendum hæredem, decis. 578.num.8.
Donatio facta per eum qui vult ingredi Religionem, quando præsumatur facta in fraudem Concil. Trident.sess.25.cap.16. de regular. decis.586.num.21.
Donationes factas ante ingressum Religionis, Conc. Trident. sess.25. cap.16. de regular. censetur reprobare, inuitu ipsius ingressus, cum per illas auferatur ingredi volentibus libera facul-

cultas ingrediendi, nam cum se videant spoliatos bonis donatis, cogi videntur ad ingrediendam ipsam Religionem, decis. 586.num.19.
Donatio facta à volente ingredi Religionem, si sint seruatæ solemnitates à iure requisitæ, & iuxta formam præscriptam à Sacr.Concil.Trid. valet, decis.586.num.1.
Donatio facta intuitu ingressus Religionis in ea nulla requiritur Statutorum solemnitas, Annot. ad decis.586. num.24. & quare num.25.
Donatio inter virum, & vxorem est prohibita, decis. 529. num.4. & 16.
Donationes, & legata fiunt contemplatione personæ, decis.458. num.41.
Donatio facta pro hæredibus, & successoribus in perpetuum comprehendit etiam extraneos, decis.535.num.22.
in Donatione remuneratoria an habeat locum, l. fin. C. de vend. rerum Ciuit.in decisum est, decis.447.num.32.
Donationis instrumentum inexcusabiliter erit falsum, si testes in eo rogati, de tempore donationis iam mortui erant, decis. 578.num.14.
Donatio si sit facta sub conditione, tunc donatarius, aut conditionem implerè debet, aut restituere bona accepta, Annot. decis.593.num.9.
Donatio causa mortis, si iuramento firmata sit, tunc pactum de non reuocando, operatur irreuocabilitatem, decis. 586. num.8.
in Donatione damnum patitur quis in totum, decis. 497. num.141.
Donatio inualidatur, si facultas testandi remanet penitus sublata, decis.578.num.6.
Donatio impropriè dicitur contractus, decis.497. num.142.
in Donationibus minorum etiam ex causa remunerationis est necessarium decretum Iudicis, decis.447. num.25.
Donatio facta à Ciuitate, vt sit valida, quid sit necessè, decis. 447.num.1. & seq.
Donatio facta pro hæredibus, & successoribus in perpetuum sortitur naturam bonorum hæreditariorum, decis. 535. num.21.
Donationem, & iactum si aliqua interpretatio induceret, est omnino fugienda, decis.512.num.3.
Donatio iurium an veniat appellatione mobilium, decis.447. num.14.
Donationem sapit confessio de recepto, decis.597.num.9.
in Donationem insinuatio requiritur, decis.447.num.35.
Donatio in qua datur facultas disponendi de bonis donatis pro voluntate, & arbitrio donatarij sortitur naturam bonorum hæreditariorum, decis.535.num.23.

D O S.

Dotis consignatio debet præcedere quamcumque consignationem, decis.601.num.23.
pro Dote mulieris obligatio an comprehendatur sub Statuto Vrb. lib.1. cap.151.decis.497.num.21.
Dos, & eius augumentum spectant ad virum, decis.556. n.10.
Dos, quando non consistit in bonis stabilibus, sed in pecunia, soluto matrimonio remanet purum creditum, nec censetur tradita in eadem quantitate secundo viro, decis. 527. num.4.
Dos, quando est in fundo, non autem in quantitate, tunc fructus debentur ad rationem quinque pro centenario, decis.523.num.2.
in Dote constituenda fœminis, quid sit spectandum, decis.484. num.9.
Dos maior est assignanda Moniali, quæ non valet subire onera Monasterij, decis.491.num.9.
Dos, seu fundus dotalis, si marito consignetur, fructus amplius ei non debentur, decis.523. num.4.
Dos data primo viro ex iuris præsumptione censetur constituta etiam secundo, decis.523.num.13.
Dos si consistat in fundo, ad eius rationem sunt soluendi fructus, decis.523.num.15.
DOTALIA interusuria debentur marito pro substentatione onerum matrimonij, decis.553.num.4.
Dotans aliquam Capellam sibi, & suis acquirit iuspatronatus, licèt illud non reseruauerit, dummodo expresè non remiserit, decis.609.num.7.
IN DVBIO relatio ad quid sit facienda, decis.442.num.14.

E

E C C L E S I A.

ECclesiæ, licèt sint fundatæ intra limites aliquarum Ecclesiarum Parochialium, nihilominus illis non sunt subiectæ, decis.552.num.11.
Ecclesia, si non habeat curam animarum, non dicitur habere intentionem fundatam in Iure super perceptione decimarum, decis.591.num.25.
Ecclesia curata, si sit vnita alicui, dubio procul potest ille certum quid retinere, & reliquum assignare Vicario, decis. 445.num.11.
Et hoc multò magis procedit, si dicta assignatio fuerit facta pro bono pacis, & concordiæ, ibid.num.12.
Ecclesiæ Parochialis vnitæ cura quoad habitum, penes quem sit, decis.445.num.5.
Ecclesia Parochialis, si in Ecclesia sita intra limites Parochiæ, præter Iura Parochialia, prætendat habere aliquod aliud Ius, hoc tenetur probare ex iure speciali sibi competere, decis.552. num.13.
Ecclesiæ Parochialis vnitæ cura quoad habitum remanet penes eum, cui fuit facta vnio, decis.445.num.5.
in Ecclesia Parochiali vnita ex quibus arguatur, quod in prouisione Vicarij, non requiratur concursus, decis. 445. num.4.
Ecclesia in alterius solo ædificata, an cedat domino illius, decis. 432.num.14.
Ecclesia curata, si sit vnita, tunc non requiritur concursus, sed sufficit electio illius, cui fuit vnita, cum approbatione Ordinarij, decis.443. num.1.
Ecclesia nulla, præter Cathedralem, fundat intentionem suam de Iure super subiectione alterius Ecclesiæ, etiam fundatæ intra limites suæ Parochiæ, præterquam quoad Iura Parochialia, decis.552.num.12.& num.14.& 15.
Ecclesia filialis erecta intra fines Matricis, in eius separatione non priuat Matricem suo iure percipiendi decimas, nec gaudendi iuribus Parochialibus, nisi ab habente facultatem, id sancitum fuerit, decis.577. num.20.
Ecclesiæ, ex quibus præsumantur, quod sint erectæ auctoritate Ordinarij, ita vt retineant nomen Ecclesiarum, non autem simplicium Oratoriorum, decis.552. num.1. & 2.
Ecclesiæ si constet. quod Papa voluerit præiudicare, censendum etiam est voluisse præiudicare personis eam obtinen. decis.464. num.17.
supra Ecclesiam si sint æstificatæ aliquæ mansiones, illæ spectant ad Rectorem dictæ Ecclesiæ, decis.432.num.5.
Ecclesia non potest præcisè compelli ad renouationem emphyteusis proximioribus inuestitis, cum possit extraneos præferre, si meliorem conditionem offerunt, decis. 501. num.19.
Ecclesiæ conditionem Prælatus potest facere meliorem, non autem deteriorem, decis.461.num.29.
Ecclesia potest pro se retinere emphyteusim finitam, quatenus velit, & sic denegare renouationem proximioribus inuestiti, decis.501.num.20.
Ecclesia vnita omnino suppressa remanet, & efficitur prædium illius Ecclesiæ, cui ipsa vnio facta fuit, decis.445.num.1.
in Ecclesia vnita Vicarius à quo debeat nominari, decis. 445. num.2. & 3.
INTER ECCLESIASTICOS pacta licita, & honesta tenent absque confirmatione Apostolica, decis.459. num.2.
EDICTVM Principis præsumitur vsu receptum, & qui contrarium dicit, incumbit onus probandi, decis.517. num.20.
EFFECTVS limitatus producitur ex limitata causa, decis. 440.num.12.
Effectum, si non habuerunt Decreta, non veniunt attendenda, decis.483.num.14.
Effectus non debet esse potior sua causa contra principia, decis. 601.num.19.
Effectum ea, quæ non habuerunt, non attenduntur, decis.460. num.6.
Effectuatio colligitur ex serie collationum, decis.445.num.5.

E L E C T I O.

Electio nulliter facta ex defectu personæ inhabilis, ratificatur, si postea superueniat dispensatio, decis.603. num.50. 53. 54. & 55.
in Electionis materia est speciale, quod si fiat de inhabili, ratificetur ex secuta dispensatione, & hoc ne Ecclesiæ diutius vacent, & prouisio fiat celerior, decis.603. num.53.
Et hoc intellige, quando inhabilitas erat occulta, ibid. num.54.
in Electione licet loquatur cap.1. vt lit. pend. in 6. habet etiam locum in præsentatione, quia militat eadem ratio, decis.459. num.14.
Electio in beneficijs curatis, qualiter sit facienda, decis.443. num.2.
Electio nulliter facta ex defectu personæ inhabilis, ratificatur, si postea superueniat dispensatio, decis.603. num.51.
in Electione rei mobilis mulier facillimè potest decipi, decis.497. num.96.
Electio nisi detur, non potest subsequi confirmatio, decis.444. num.6.
Electio trahit ad se confirmationem, decis.444.num.16.
Electio dicitur potentior confirmatione, quia est principium, & dicitur potissima pars, decis.444.num.15.

Electio Canonicatus, quando est simultanea inter Ordinarium, & Capitulum, si Ordinarius reperiatur exemptus à reg.8.Canc. id prodest etiam Capitulo, decis.444.num.12.
per Electionem plenum ius acquiritur, per confirmationem verò nihil noui Iuris additur, sed solum exercitium, decis.444.n.17.
ab Eligente, quis non dicitur ius habere, sed ab eo, qui dedit potestatem eligendi, decis.584.num.17.

EMPHYTEVSIS.

in Emphyteusi Ecclesiastica regulariter non comprehenduntur fœminæ, decis.501.num.11.
in Emphyteusi, feudo, &c. succedentes ex propria persona non nocet quidquid eorum antecessores fecerunt, decis.492. num.16.
Emphyteusis si concedatur, vsque ad tertiam generationem finitam, tunc veniunt etiam pronepotes, decis.512.num.1.
Emphyteusis concessio vsque ad tertiam generationem, quod comprehendat etiam pronepotes, habet contradictores, decis. 513.num.3.
Et quo casu Rota dictam conclusionem amplectatur, ibid.num.4.
Emphyteusis acquisita pro se, & filijs, transit ad ipsos filios, vti filios, non autem pro portionibus hæreditarijs, decis.421. num.16.
Emphyteusi finita Dominus directus potest compelli ad faciendam renouationem proximioribus inuestititorum, decis.501. num.16.
Et an de hoc interesse sit facienda mentio, quando naturales legitimantur, ibid.num.18.
in Emphyteutico contractu habet etiam locum remedium l.si quis conductionis, C. locat. Annot.decis.613.num.36.
Et hæc est verior opinio, & hoc est valdè notandum, cum sit valdè proficuum, ibid.num.37.

EMPHYTEVTA.

contra Emphyteutam, Vasallum, Delinquentem, &c. tertius excipi non potest nisi Domino, aut Fisco declarante, decis. 447.num.44.
Emphyteuta, si vocetur Dominus, & possessor rei, ista verba sunt referenda ad dominium vtile, & naturale, decis.613. num.21.
Emphyteuta, quando vult alienare rem emphyteuticam, tunc dominus directus habet prælationem volentibus eam acquirere, decis.613.num.70.

EMPTIO.

Emptio benè potest probari per apochas trino teste subscriptas, decis.533.num.10.
Emptionis, & venditionis contractus si non subsistat, non est disputandum de eis, quæ post venditionem contigerunt, decis. 476.num.10.
Emens rem nomine proprio, ei acquiritur dominium, quamuis pecunia sit aliena, decis.442.num.4.
Emens rem à debitore alteri obligatam, cum hoc, vt ex pretio soluatur creditori, pretio illi soluto, succedit in iuribus d. creditoris, decis.576.num.7.
Emens nomine proprio, sed pecunia aliena, ex quibus dicatur constare, quod noluerit sibi acquirere, sed ei, cuius sunt pecuniæ, decis.442.num.9.& 10.
Emptio facta à muliere nomine proprio, ei acquiritur dominium, quamuis pecunia sit mariti, decis.442. num.5.

EMPTOR.

Emptor si aliquid emit, ex eo quia vendens asseruit illud esse suum, tunc licet res sit propria vendentis, non tamen libera, nihilominus emptor non tenetur stare contractui, decis. 476.num.4.
Et sic habebit actionem ad recuperandum pretium, ibid.
Emptori sunt notificanda ea omnia, quæ possent eum retrahere à tali emptione, decis.476.num.14.
Emptor ex affectione potest induci ad aliquid emendum cariori pretio, quàm non valeat, decis.432.num.10.
Emptor emens rem, cuius pretium iustum sunt decem, ad effectum, vt dicatur læsus vltra dimidiam, necessè est vt emerit pro 21. decis.532.num.4.
Emptor, dum non soluit pretium rei emptæ, tenetur ex quadam æquitate soluere venditori certam summam pecuniarum, decis.610.num.1.
Emptor, vt dicatur deceptus vltra dimidiam, vel tertiam partem pretij, iuxt. Stat.Vrb. lib.1. cap.154. computus qualiter sit ineundus, & an secundum glos. in l.2. verb. Iudicis, C. de rescind. vendit. decis.580.num.1.
Referuntur plures Doctores, qui sequuntur opinionem d.glos.Et num.3. numerantur alij Doctores, qui contrariam tuentur opinionem, ibid.num.2.

ENVNCIATIVA.

Enunciatiuæ, licet sint antiquæ, vt probent, necessè est, vt proueniant à diuersis personis, & à diuerso fonte, decis.567. num.17.
Enunciatiua assertio non releuat, decis.595. num.11.
Enunciatinis antiquissimis vltra centum annos benè probatur vnio, decis.441.num.1.
Et hoc multò magis procedit si dictæ enunciatiuæ procedunt ab ijs, qui vnionem ipsam facere possunt, ibid. num.2.
Enunciatiuæ antiquissimæ habent vim famæ, decis.537.num.6.
Enunciatiuæ, quæ excedunt metam 100. annorum, habent vim famæ, decis.567.num.6.
in Enunciatiuis erroneis vis aliqua fieri nequit, decis. 442. num.16.

EPISCOPVS.

Episcopi consensus tunc suffragatur patrono circa appositionem nouarum conditionum, quando dd. conditiones non sunt contra ius, decis.593.num.5.
Episcopus, si in sua Diœcesi adsit aliqua Ecclesia, quæ non sit collatiua, ac dote, & redditibus proprio Rectore careat de ea disponere potest, tradendo eam Religiosis viris, decis.590. num.8.
Episcopus solus, si Statutum dicat, quod aliquid confirmet, intelligitur Episcopus, & Capitulum, decis.444. num.42.
Episcopus censetur habuisse notitiam de gestis per Vicarium, decis.548.num.4.
Episcopalis dignitas, & prima tonsura sunt Ordines, quidquid dicant Theologi, decis.450.num.7.
Equis Hierosolymitanus exterus, si ex priuilegio, & speciali gratia Magni Magistri fuerit receptus in aliquo Prioratu, ex hoc efficitur naturalis illius Prioratus, & capax Commendæ prædicti loci, decis.469.num.9.
Equites Hierosolymitani exempti sunt ab Ordinarijs, decis.469. num.7.
Equites Hierosolymitani emittunt tria vota, decis.469.num.6.

ERROR.

Error, tunc multò minus præsumitur, quando facienti inferretur præiudicium, decis.548.num.2.
Error excluditur stante rei veritate, decis.548.num.3.
Error regulariter non præsumitur, decis.448.num.1.
Error cadit in Papa, quando sumus in his, quæ sunt iuris, decis. 429.num.23.
Error, si in enunciatiuis adsit, vis aliqua in eis non est facienda, decis.442.num.16.
Error excluditur stante continuatione actuum, decis. 613. num.19.
Error iuris dubij, æquiparatur errori facti, decis.559. num.7.
Error iuris controuersi excusat, decis.559.num.6.
Error circa quotam hæreditatis vitiat aditionem, cum sit circa formale hæreditatis, decis.417.num.8.
Cùm aliàs sequeretur, vel quod adiens fieret hæres pro quota ignorata, & sic sine proprio consensu, vel quod illa quota remaneret non adita, ibid.num.9.
Errorem, vel ignorantiam nemo potest allegare in his, quæ fiunt matura deliberatione, decis.613.num.18.
Æstimatio bonorum fieri debet inspecto valore temporis præsentis, decis.535.num.10.
de Euictionis natura est, vt fideiussor teneatur ad pretium rei, decis.510.num.16.
Examinis validitas non censetur approbata ex testium inductione, decis.430.num.100.
Examen testium factum ad perpetuam rei memoriam an probet, decis.463.num.3.4.& 5.

EXCEPTIO.

Exceptionis natura, quæ sit, decis.453.num.2.
Exceptiones contra personas testium in iudicio manutentionis non admittuntur.
Sed hoc est verum, quando non sunt probatæ, nec adsunt contrarietates, secus verò, quando sunt in continenti probatæ, & agitur de probatione priuilegiata, Annotat. ad decis.605. num.18.
Exceptio non adimplementi non admittitur in iudicio summarijssimo manutentionis, decis.601. num.29.
Et hoc procedit, quando quis nititur actuali possessione ante propositam exceptionem, ibid.num.30.
Vel quando constat de possessione acquisita per extractionem annuæ præstationis, ibid.num.31.
Exceptio vnionis, cum requirat altiorem indaginem, non admittitur in iudicio possessorio, decis.564.num.14.
Exceptiones contra testes, in summarijssimo possessorio manutentionis non solent de facili admitti, decis.564.num.17.
Exceptiones generales, & speciales, licet sint datæ contra testes, Iudex tamen non impeditur, quominus ex eorum dictis possit informare animum suum, decis.430.num.24.
Exceptio firmat regulam in non exceptis, decis. 547. numer. 10.
Exceptionis non adimplementum admittitur contra constitutum, tanquam accessorium ad contractum, decis. 601. num.7.
Exceptio retentionis pro melioramentis, non admittitur, quan-

quando non probatur, quod melioramenta fuerint necessaria, decis.547.num.20.
Vel taliter vtilia, vti fuerint aucti fructus, ibid.num.20.
Exceptiones, quando sunt propositæ per modum actionis, eo casu lis qualiter inducatur super eis, decis.520. num.8.
Exceptiones omnes, quæ admittuntur contra contractum principalem, admittuntur etiam contra clausulam constituti in eodem contractu appositam, decis.601. num.5.
Exceptio non adimplementi retardat executionem obligationis Cameralis, quando fuit appositа in contractibus correspectiuis, decis.601.num.33.
Exceptio cedendarum non impedit iudicium Saluiani, decis.576. num.10.
Excessus in mandato non potest considerari, stantibus clausulis amplissimis, decis.423.num.7.
Excessus non potest considerari in procuratore, stante in mandato amplitudo, & inculcatio clausularum, decis.428. num.17.
Excommunicationis metu, si testes se discesserint, non probant, decis.420.num.4.
E X E C V T I O.
ad Executionem iam factam, & consumatam, reuocandam arbitrium non intrat, decis.493. num.3.
Executio pro credito liquido non est retardanda ex prætextu facultatis faciendæ nouæ mensurationis, decis. 576. num.25.
Executioni præsumitur demandatum omne, quod de iure erat necessarium, spatio 30.annorum stante, decis.527.num.3.
Executio pœnæ, an retrotrahatur ad diem delicti, vel sententiæ, respectu obligationis contractæ ex delicto, vel contrauentione, decis.554.num.18.
Executio non potest fieri contra eum, qui cœpit possessionem lite pendente, quando est gratiosè subrogatus ad possessionem, quam habebat cedens de tempore cessionis, decis. 557. num.14.
Executio bonorum si fuerit facta, non de bonis existentibus penes debitorem, sed penes tertium possessorem, tunc iste possessor, eò faciliùs admittitur ad impediendam executionem, si iustificauerit titulum suæ possessionis. Etiam si d. bona fuerint empta ab eodem debitore, decis.568.num.6.
E X E C V T I V E.
Executiuè potest procedi contra hæredem debitoris obligati in forma Cameræ sicuti poterat contra ipsummet defunctum procedere, decis.142.num.1.
Executiuè contra hæredes, quoad aliqua bona, vt possit procedi, quid sit probandum, decis.434.num.9.
Executiuè certum est, quod potest procedi, vigore obligationis Cameralis, decis.556.num.2.
Executoriales, quæ relaxantur contra intrusos, relaxantur tam contra intrusos, quàm intrudendos, & propterea exequuntur, contra illos, qui lite pendente se intrudunt post illorum relaxationem, decis.557.num.7.
E X E C V T O R.
Executor Apostolicus constitutus cum clausula in forma dignum, si sit, ab eius sententia datur appellatio, decis.569. num.34.
Idem si sit constitutus cum clausula, verificato prius iurepatronatus, ibid. num.35.
Executor stante clausula arbitrio tuo, potest se extraiudicialiter informare, decis.435.num.7.
Executor constitutus cum clausula arbitrio tuo, potest procedere absque citatione, nec iuris ordine seruato, sed tantum extraiudicialiter eruditus, decis.426.num.10.
Executor, stante clausula, vocatis vocandis, est mixtus, & ideò non potest procedere absque legitima citatione, decis. 538. num.6.
Executor exequendo Breue, etiamsi lis pendeat coram alio Iudices, non dicitur attentare, quando fuit obtentum, antequam lis esset incepta, decis.426.num.18.
Executori non est inhibendum, quoad contenta in ipso mandato, decis.515.num.33.
Quo verò ad non contenta in mandato, ipse tenetur remittere, & iudicio terminanda, ibid.num.35.
pro Executore præsumitur, decis.493.num.14.
Executor mixtus de facto, & nullo ordine iuris seruato procedendo, attentat, decis.534.num.4.
Executor mixtus, debet procedere verificatis verificandis, decis. 534.num.3.
Executor ritè, & rectè procedens priuat possessorem sua possessione, decis.564. num.2.
Executor non dicitur ritè, & rectè procedere, si prius possessorem non citauerit, decis.488.num.3.
Executori si non sit demandata iurisdictio cognoscendi exceptiones, si illæ opponantur, debet ea remittere ad Iudicem delegantem, decis.515. num.1.
Executor si probabiliter timeat resistentiam de facto, quid ei sit concessum, decis.515.num.38.
Executor an citra vitium attentatorum possit procedere ad executionem Breuis si lis pendeat coram alio Iudice, decis.426. num.17.
Executoribus non demandatur iurisdictio cognoscendi, sed exequendi, decis.515.num.36.
Exempla non restringunt regulam, decis.438.num.46.
E X E M P T I O.
Exemptio, quando non est totalis, sed particularis, præsupponit ius vniuersum esse penes alterum, & illi assistere, decis. 520.num.2.
Exemptio si proueniat ex speciali conuentione, non est reuocanda in dubio, decis.596.num.8.
Exemptionis, & libertatis ius est adeò coniunctum inter subditum, & superiorem, vt commodè separatio fieri non possit, decis.456.num.14.
Exemptio à solutione decimarum concessa Iesuitis est cum derogatione specifica, cap. nuper de decim.
Et cum clausula sublata, & decreto irritanti, & quod non possit dari de subreptione, & obreptione cum alijs amplissimis clausulis, decis.508.num.2. & 3.
Exemptio fit gratia exemptoris, decis. 461. numer. 27. & 28.
Exemptioni priuilegio an possit renunciari, quando non fuit concessum motu proprio, decis.461.num.26.
Exemptionis quasi possessionem, vt quis acquirat, requiritur scientia, & patientia Episcopi, decis.566.num.13.
Exempto à iurisdictione Episcopi non est deneganda manutentio, si doceat de titulo exemptionis, & possessionem probet, decis.566.num.1.
Exemptus non potest sine licentia Summi Pontificis renunciare exemptioni, decis.641.num.20.
Exemptus, si excipiat contra exemptionem à iurisdictione Ordinarij, exhibendo titulum, qui egeat probatione præscriptionis, & sic quadragenaria possessione, & tunc si destituatur tali possibili probatione, non est manutenendus, decis.566.num.4.
Exemptus ab iurisdictione ordinaria, quis est, si sit receptus sub protectione Sedis Apostolicæ, decis.556.num.7.
Exemptus, si excipiendo aduersus Ordinarij iurisdictionem, producat titulum ex se habilem, & sufficientem, est manutenendus, licet non doceat de possessione, decis. 566. num.5.
Exemptio denegatur manutentio aduersus Ordinarij iurisdictionem data impossibilitate probationis præscriptionis quadragenariæ possessionis, decis.566. num.3.
Exemptus, si sit manutenendus aduersus Ordinarij iurisdictionem, quando exhibetur titulus, & possessio probatur, debet doceri de possessione quadragenaria, decis.566. num.2.
Exemptus ab Ordinario efficitur immediatè subiectus D. Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quamobrem sine illius licentia in alium consentire nequit, decis.461.num.22.
Eximenti interest suam iurisdictionem immediatam non perdere, decis.456.num.13.
Eximere aliquem à iurisdictione Ordinarij ex quibus Papa soleat moueri, decis.461.num.23.
Exorbitans, quando est lex, tunc strictè venit interpretanda, nec est trahenda extra suos terminos, decis.431.num.11.
E X P E D I T I O.
Expeditiones, quæ transeunt per Consistorium, de stylo, & obseruantia à Cardinalibus proponuntur, quibus statim facta propositione honorarium soluitur.
Et cedulæ de more præmittuntur, siue laboris, siue honoris causa, quasi in signum recognitionis gratiæ Cardinali proponenti concessæ, decis.560.num.1.
Deinde transeunt ad Cameram, & Bullæ expediuntur, ibid. num.1.
Expeditiones, quæ per Officiales Datariæ fiunt, postquam signatæ sunt supplicationes à Papa, & datatæ per Officiales diriguntur ad registrum, & postmodum relaxantur de manibus Officialium, & inde transeunt ad Cancellariam, decis.560. num.3.
Postremo in plumbo plumbantur, & tunc litteræ dicuntur expeditæ, decis.560.num.4.
Expressio vnius rei excludit aliam, Annot. decis.592.num.23.
Expressio rerum, & iurium comprehendit dominium, & proprietatem, decis.500.num.7.
Expressio specialis etiam vbi requiritur, sufficit vt fiat relatio ad quid certum, absque alia expressione, decis.515. num.43.
Extensio in fideicommissis quando admittatur, decis.419. num.7.
Extensio benè fieri potest ad casum similem, & eamdem rationem habentem, decis.427. num.69.
Et hoc maximè, si verba restrictiua non sint adiecta, ibid. num.70.
Atque hoc amplia, si appareat de verisimili mente disponentis, ibid.num.71.

Extensio in statutis exclusiuis fœminarum non sit ex identitate rationis, sed requiritur maioritas, decis.447.num.5.
Extensio ratione connexionis fit de vna persona ad aliam, decis. 444.num.29.

F

FACTVM.

FACTIS magis standum est, quàm verbis, decis. 430. num.72.
Factum à maiori parte, non potest alijs præiudicare, in his, quæ omnes in particulari tangunt, decis.456. num.18.
Facta melius declarant voluntatem, quàm verba, decis.439. num.20.
ex Facto proprio tertio, quis non potest præiudicare, decis.431. num.9.
super Facto strictè quando agitur, non est videndum circa id, quod esset faciendum, decis.517.num.6.
ex Facto alterius quis iure suo non est priuandus, decis. 492. num.17.
Factum est concludenter ab allegante probandum, cum non præsumatur, decis.550.num.5.
Factum aliquod præclarum debet sufficere pro iusta causa ad euitandum nomen curæ culposæ, decis.562.num.17.
Factum defuncti hæres tenetur seruare, & hoc maximè quando hæres approbauit factum, decis.438.num.55.
Factum, & sequutum id, quod verè fuit inspici debet, decis.481. num.16.
super Facto strictè, quando agitur, non est videndum circa id, quod esset faciendum, decis.516. num.6.
Facto vbi opus est, non sufficiunt verba, decis.502.num.6.
de Facto interpretando, quando agitur, attenditur tantum id, quod est factum, decis.516.num.9.
Facere aliquid, si quis sit obligatus intra certum tempus, non potest dici negligens, si id non adimpleat, si adhuc tempus non sit transactum.
Et hoc ea ratione quia intra dictum tempus mora non committitur, decis.562.num.7.& 8.

FACVLTAS.

Facultas transferendi pensionem prorogat seruitutem semel Ecclesiæ impositam, decis.452.num.20.
Facultatem aliquid faciendi, si quis ab alio receperit, factum reputatur illius, qui dedit talem facultatem, decis.584. num.16.
Facultate sibi attributa, si non tota vsus sit mandatarius, non potest dici, quod excesserit fines mandati, decis.428. num.6.
Facultatibus suis nemo inauditus est spoliandus, decis. 584. num.24.

FALCIDIA.

Falcidia pertinet solùm ad hæredem vniuersalem, decis.582. num.28.
Falcidiæ prohibitio in statut. Vrb. lib.1. cap.141. fuit expressa ad maiorem declarationem, decis.582. num.29.
Falcidia censetur prohibita ex prohibitione alienationis, decis. 582.num.30.
Falcidia non potest detrahi ex bonis prohibitis alienari, decis.484. num.12.

FAMA.

Famam, & publicam vocem testis probat, si asserat, sic publicè audiuisse, decis.430. num.32.& 33.
Fama publica, & voce testes, qui deponunt, debent deponere per verbum fuit, decis.451.num.6.
de Fama bona illi testes, qui deponunt, præualent alijs, licet sint numero pauciores, decis.464. num.3.
de Fama bona si testes deponant, sunt præferendi illis, qui de mala testificantur, decis.430. num.103.
Fama tunc in antiquis probat, quando ad minus adsunt duæ enunciatiuæ diuersorum instrumentorum, quæ emanauerint à personis non suspectis, decis.458.num.65.
Famam probant testes, licet non dicant, à quibus audiuerint, si ciuiliter agatur. decis.424.num.10.
Famam, & publicam vocem testes vt probent, debent concludere de tempore præciso cum possibile sit ortum habuisse post litem motam, decis.424.num.9.
Fama non potest prævalere veritati, decis.606. num.18.
Famam, & publicam vocem importat verbum publicè, decis.430. num.102.

FAMILIA.

Familiæ splendor, & honor non conseruatur in fœminis, sed tantum in masculis, decis.574.num.8.
de Familia paterna etiam dicuntur fœminæ extra familiam nuptæ, decis.422.num.6.
Familiam effectiuam, quando testator tantum dicatur vocasse, decis.479. num.6.& 7.
FAMILIARIVM Papæ beneficia sunt reseruata, decis.429.n.18.
Familiares Papæ sunt Auditores Rotæ, decis.429.num.20.
Familiaris familiaris mei an sit meus familiaris, decis. 429. num.19.
Familiaris familiaris Principis, est etiam familiaris ipsi Principi, & hoc ratione excellentiæ Principis, & protectionis illius, sub qua, & dominus, & familiares sui conseruantur, decis. 420.num.21.
Familiaritas Cardinalis remanet, etiamsi familiaris haberet Ecclesiam Parochialem extra Curiam, decis.429.num.15.

FAVOR.

Fauori pro se introducto, quilibet potest renunciare, decis.461. num.9.
Fauori mixto, quis non potest renunciare, quando id, quod renunciatur, non solum proprium fauorem renunciantis, sed etiam alterius concernit, decis.456. num.7.
Fauori proprio quilibet potest renunciare, decis.456.num.6.
ad Fauorem eius censetur creatus census, qui soluit eius fructus, decis.481.num.12.13.& 14.
in Fauorem alicuius ea, quæ sunt inducta, non debent in eiusdem odium retorqueri, decis.509.num.11.
FERIA 2.& 3. quæ immediatè celebrantur post diem Paschatis, & Pentecostes, sunt primi ordinis, & tertiæ classis, decis.515. num.18.
Feria 2.& 3. post diem Paschatis Resurrectionis, & Pentecostes ponuntur inter maiora duplicia, & quid de festo Prothomartyris, decis.515.num.21.& 22.

FESTVM.

Festa S. Prothomartyris, S. Ioannis, & SS. Innocentium, licet non ponantur in ordine classis, celebrantur tamen vt festa primi ordinis, & 3. classis, decis.515.num.19.
Festum Natiuitatis DOMINI, vt augeatur, ideò post illud ponuntur aliæ festiuitates, decis.515.num.11.
Festum S. Stephani, S. Ioannis, &c. licet iungatur Festo Natiuitatis Domini, non tamen dicuntur solemnitates illi similes, decis. 515. num.12.
Festum S. Stephani, S. Ioannis, & SS. Innocentium ab Ecclesia post Natiuitatem Domini, quare fuerunt ordinata, decis.515. num.10.
Festa primæ classis, & secundi ordinis sunt Epiphania, Ascensio Domini, Pentecostes, Corpus Domini, & alia, de quibus hic, decis.515.num.17.
Festum Prothomartyris, S. Ioannis, & feria 2.& 3. Paschatis Resurrectionis, & Pentecostes licet sint primæ classis, non tamen sunt primi ordinis sicut est ipsa Natiuitas, & Paschatis dies, decis.515.num.16.
Festa S. Prothomartyris, S. Ioannis, &c. & feriæ 2.& 3. post Pascha, & Pentecostes, licet non differant respectu recitationis officij, tamen distinguuntur ab ipsa die Natiuitatis, & Paschæ, ornatu, & seruitio, decis.515.num.24.

FEVDVM.

Feudum, quando non dicatur acceptatum, vti deuolutum, decis. 499. num.15.
Et quid si simpliciter fuerit acceptatum, ibid.
in Feudis, quando intret ius accrescendi, decis.486. num.10.
in Feudo recepto pro masculis, & in eorum defectu pro fœminis, non obstante diuisione masculi præferuntur fœminis descendentibus ex fratribus, decis.492.num.4.
Feudum simpliciter concessum pro se, & hæredibus dicitur mixtum, adhoc vt descendentes debeant esse hæredes, decis.482. num.4.
in Feudo vocatis non potest præiudicari per nouas inuestituras, decis.492.num.15.
in Feudo, emphyteusi, &c. succedentibus ex propria persona non nocet, quidquid eorum antecessores fecerunt, decis.492. num.16.
à Feudo censentur excluſi Clerici, si seruitia præstanda sint Principi sæculari, decis.490.num.1.
in Feudo mixto non potest succedere hæres in re particulari, decis.482.num.9.
ad Feudum si statutum prohibeat, ne succedat Monachus habet etiam locum in Canonico Regulari, vel in alijs quocumque impedimento ad seruitium impeditis, decis. 459. num.13.
in Feudum, quis potest rem propriam recognoscere, & sibi præiudicat, decis.613.num.5.
Feudum, quando quis obtinuit, & Dominus negat inuestituram sub prætextu felloniæ, quæ non sit probata, feudatario competit remedium l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. ad obtinendam immissionem, decis.505.num.21.
Feudum quando dicatur hæreditarium, & sic comprehendat fœminas, decis.482.num.7.
in Feudis primum principium, prima radix, & fundamentum est attendendum, decis.492. num.6.
in Feudo mixto, vt quis succedat, sufficit, quod sit hæres primi inuestiti mediante persona suorum antecessorum, nec refert quin sit hæres vasalli vltimo loco defuncti. decis.469. num.11.

Et

Et sufficit per eum non stare, quo minus sit hæres defuncti, ibid.num.12.
in Feudo mixto succedere intendens sufficit, vt sit hæres in re certa, licet non vniuersalis, reiecta contraria opinione, decis.489.num.10.
Feudum sine dubio dicitur mixtum, dum fuit receptum pro hæredibus ex se descendentibus, decis.482.num.5.
Cùm tunc verbum Hæredibus non possit capi pro descendentibus, ibid.num.6.
Feudi natura non dicitur mutata per diuisionem factam inter vocatos.
Et hæc est verior opinio, decis.492.num.2. & 3.
Feudum receptum pro masculis, & in eorum defectu pro fœminis, istæ numquam intrant, donec aliquis masculus ex primo inuestito descendens adsit, decis.492. num. 5. & quare num.6. & 7.
Feudi concessio facta iuxta formam antiquæ inuestituræ, non potest dici noua concessio, decis.492.num.13.14. & 15.
Feudum mixtum non differt à feudo ex pacto, & prouidentia, nisi quod in mixto requiritur qualitas hæreditaria, decis. 499.num.4.
Et Rota in hoc seruat, quod sufficiat, vt per succedentem non stet, quominus fuerit hæres, ibid.num.3.
Et quod sit hæres primi acquirentis mediatè, vel immediatè, licet non sit hæres vltimi, ibid.num.6.
in Feudo ex pacto, & prouidentia descendentibus non nocet non petitio inuestituræ, decis.499. num.7.
Feudi iterata concessio non dicitur facta tanquam de vacanti, & nouo, si Dominus nunquam acceperit eius possessionem, nec illud incorporauerit.
Quo casu semper retinet eius pristinam naturam, & renouatio facta ob incursam caducitatem, remanet eiusdem qualitatis provt erat feudum antiquum, decis. 499. num. 11. & 12.
Feudi renouatio, licet dicatur concedi tanquam feudum nouum, tamen id non præiudicat inuestito, decis.499.num.18.
Quia per hoc non immutatur natura concessionis antiquæ, & in dubio semper censetur renouatio, non autem noua concessio, ibid.num.19.
in Feudo ex pacto, & prouidentia receptior opinio est, vt intret repræsentatio ad fauorem neptum, decis.482. num.8.
Feudorum antiqua natura est omnino attendenda, si in nouis inuestituris ad antiquas fit facta relatio, decis.465.num.3.
Feudi priuatio non obstat, quando Dominus concessionem renouauerit, in nihilo mutando eius qualitates antiquas, decis.499. num.13.
Feudum, dicitur ex pacto, & prouidentia, si nulla sit facta mentio hæredum, decis.465. num.1.
Feudum, si sit concessum pro se suisque hæredibus masculis, vel fœminis, negari non potest, quin non sit mixtum, decis.465. num.2.
Feudum, quando est mixtum, locus est repræsentationi, decis. 482.num.1.
Et hoc Doctores vnanimiter affirmant, ibid.num.2.
Feudum renouatum, quando retineat eamdem primæuam naturam, decis.499.num.9.

F I C T I O.

per Fictionem dicuntur legitimati filij per subsequens matrimonium, decis.430.num.4.
Fictio impossibile est, vt repræsentet viuam illam personam, quæ à lege, morte non expectata fingitur iam mortua, decis. 505.num.5.

F I D E I C O M M I S S A R I V S.

Fideicommissarius, si agnouerit fideicommissum ad sui fauorem purificatum, illud potest ad alios transmittere, decis.519. num.25.
Fideicommissarij confessioni non statur circa solutionem æris alieni testatoris, decis.489. num.10.
Fideicommissaria bona possunt, & debent alienari pro soluendis Testatoris debitis.
Sed ad istum effectum, debent iustificari dicta debita, decis.541. num.30. & 31.
Et in hoc non statur assertioni alienantium, & vlterius debet probari versio in hanc causam, ibid.num.32.
Fideicommissaria bona ipso iure acquiruntur fideicommissarijs, dummodo ipsi agnoscant fideicommissum, decis. 438. num.33.
de Fideicommissaria substitutione quando agitur, tunc succeditur testatori, non autem hæredi grauato, decis.438. num.29. amplia num.30.

F I D E I C O M M I S S V M.

ad Fideicommissum si testator vocauerit aliquem de certo loco, sufficit vt origine, non autem domicilio sit talis, decis. 436.num.18.
Fideicommissum non potest negari, quin sit particulare, si corpora particularia fuerint relicta, decis.421.num.6.
sub Fideicommisso vniuersali, quando comprehendatur prælegatum particulare, decis.421.num.24. & seq.
Fideicommissum in fauorem agnatorum inductum intra cancellos decimi gradus continetur, decis.436. num.4.
Fideicommissum, quando fuit factum in casu contrauentionis, in pœna noluntatis, tunc illud non extenditur ad casum impotentiæ, decis.419.num.5.
Fideicommissa hæreditaria possunt fieri etiam vltra vires hæreditarias, cum non fiant de ipsa hæreditate, decis. 421. num.4.
Fideicommissum an sit vniuersale, vel particulare, id ante omnia pendet à præsumpta voluntate Testantis, decis.418. num.9.
Fideicommissum ex prohibitione alienationis, quando censeatur inductum etiam in casu mortis, decis.531.num.2.& 3.
Fideicommissum factum in casu contrauentionis non potest dici purificatum, si disposita per testatorem sunt per hæredem seruata, decis.419.num.2.
Fideicommissum, quando dicatur particulare, decis. 418. num.2.
Fideicommissum particulare non comprehenditur in vniuersali, decis.421.num.27.
Fideicommissum corporum particularium non potest dici vniuersale, decis.421.num.8.
Fideicommissi restitutio inanis quomodo redderetur, si prælegata ferè totum patrimonium absorberent, decis.421.num.13.
Fideicommissum vniuersale, vel de quota hæreditatis si fiat vltra vires hæreditarias, & hæres non recuset, sibi imputet, decis.421.num.5.
Fideicommissum vniuersale, vel de quota hæreditatis, non potest fieri vltra vires hæreditarias, cum fiat de ipsa hæreditate, decis.421.num.4.
Fideicommissum de casu ad casum non extenditur ob solam rationem conseruandæ agnationis, decis.427. num.28.
Sed hoc non procedit, quando adsunt verba, quæ generaliter, & impropriè dictam extensionem importare possint, decis. 427.num.29.
Quia tunc sine dubio extensio admitti potest, ibid. num.30.
Fideicommissi extensio admitti potest stante mente, & voluntate testatoris ex probabilibus coniecturis deducta, decis.427. num.31.
Fideicommissum vniuersale tunc dicitur, quando fit de tota hæreditate, vel de quota, decis.421.num.7.
ad Fideicommissum agenti, semper obstat regula substitutio de te non loquitur, & iste casus non est in verbis substitutionis comprehensus, decis.448. num.1.
de Fideicommisso hæredis, si testator disponat, & ipse hæres consentiat adeundo hæreditatem simpliciter, tunc legatarius non tenetur probare dominium testatoris, & quid sufficiat vt probet, decis.538. num.13. & 14.
Fideicommissa cum sint strictè interpretanda, non debent extendi de vno casu ad alium, decis.427.num.22.
ad Fideicommissum agens debet probare se in illo esse comprehensum, decis.453. num.1.
Fideicommissum, quando non censeatur testator voluisse restringere, decis.489.num.12.
ad Fideicommissum, si sint vocati filij legitimi, & naturales verè, & non fictè, tunc qualiter dicta filiatio sit probanda, & an sufficiat legitimatio per subsequens matrimonium, decis. 430.num.17. & 18.
Fideicommisso si aliqua res sit suppositа, non potest permutari, nisi constet de vtilitate, & re vtiliori, decis.489.num.5.
Fideicommissum resultat, si testator disposuerit, vt eius bona conseruentur in sua familia, & non solum perpetuum in casu mortis, sed etiam reciprocum, & hanc opinionem sæpiùs secuta est Rota, decis.467.num.1. & 2.
in Fideicommissis extensio admittitur, quando constat de mente testatoris suam volentis agnationem conseruare, decis.419. num.27.
Fideicommissum non censetur testator voluisse coarctare ad decimum gradum, si vsus sit verbis, semper, & in perpetuum, decis.436.num.7.
Fideicommissum quando testator constituit ad conseruandum familiæ splendorem per multos substitutionum gradus, tunc agnati etiam vltra decimum gradum ad illud censentur vocati, decis.436.num.5. & 6.
Fideicommissi conditionalis terminos non debet egredi ratio prohibitionis alienationis ei adiecta, decis.467. num.13.
Fideicommissum non potest dici apertum, si conditiones sub quibus fuit factum, non sint purificatæ, decis.419.num.1.
Fideicommissum in casu mortis censetur inductum, ex prohibitione alienationis vestita à causa, decis.574. num.13.
Fideicommissum, quando sit extendendum, decis.427.num.24.
in Fideicommissis potissimum testatoris votum debet attendi, decis.436.num.8.
de Fideicommisso dicitur constare ex lectura testamenti, decis. 468.num.7.

ad Fideicommissum si testator vocauerit filios verè, & non fictè legitimos, ista verba an excludant filios legitimatos ex subsequenti matrimonio, decis.439.num.1.
pro Fideicommisso, & legato quando datur actio personalis, datur etiam actio hypothecaria, decis.538.num.7.
Fideicommissum non est extendendum de casu ad casum, si apertè non fuit habita ratio de conseruanda agnatione, decis. 419.num.8.
Fideicommissum, quando ex verisimili mente testatoris extenditur, non dicitur extensio, sed comprehensio quædam, & mentalis interpretatio, decis.427.num.32.
Fideicommissum factum ad conseruandam agnationem potest extendi, etiamsi ratio eam conseruandi non sit expressa, sed etiam solum tacita, decis.427.num.24.
Fideicommissum fauorabile est si sit facta causa conseruandæ agnationis, decis.427.num.23.
Fideicommisso tacitè potest renunciari, decis.471.num.10.
Fideicommissum in casu mortis præsumitur inductum, si fuit prohibita alienatio, & diuisio, decis.574.num.14.
Fideicommissum censetur inductum ex arcta prohibitione alienationum bonorum, decis.531.num.11. & 12.
Fideicommissum dum est in diem, si filij instituti detrahant legitimam, nulli alteri detractioni est locus, decis. 579. num.18.
sub Fideicommisso vniuersali, & sub particulari non est inconueniens, quod vna eadem res dicatur suppositа, decis. 418.num.20.
Fideicommissum, quando est vniuersale, tunc hæres etiam si non confecerit inuentarium, potest detrahere fideicommissum particulare, decis.18.num.1.
Fideicommissi restitutionis casus si non venerit, non est agendum de Trebellianicæ detractione, decis.579. num.14.
Fideicommisso, vt quis dicatur renunciare voluisse, debet constare de eius plena, & perfecta scientia de fideicommisso, decis. 471.num.12.

F I D E I V S S I O.

Fideiussio respectu certi temporis non extenditur respectu alterius temporis, decis.592.num.1.
Fideiussio est actus de sui natura læsiuus, & ideò subiacet Statut. Vrb. lib.1. cap.151. decis.497. num.30. 65. 72. 83. 91. 98. & 106.
Fideiussio, tunc dicitur læsiua, quando sumus in verò fideiussore, qui pro alio fideiubeat, nihil recipiendo, decis.497. num.183.
Fideiussio comprehenditur sub Constitutione Marchiæ, licet in ea non reperiatur expressa, quia non est contractus lucratiuus, sed est eiusdem, & fortè damnosoris conditionis, quàm cæteri in ea narrati, decis.497.num.66.
Fideiubere mulier de iure communi non potest, decis.497. num.171.

F I D E I V S S O R.

Fideiussores plures quando sunt obligati, omnes respectu vnius dicuntur confideiussores, decis.487.num.1.
Et sic alter alteri ad inuicem sunt etiam fideiussores pro rata, ibid. num.2.
Vnde ratione solidi alter pro altero, & tenetur, & conueniri potest, ibid.num.3.
Fideiussor soluendo non suum gerit negotium, sed principalis debitoris, decis.487. num.5.
contra Confideiussorem agitur ex iuribus cessis ratione mutui periculi in eis considerati, & ideò cessante dicto mutuo periculo non potest agi contra eum, decis.617.num.22.
Fideiussores, quando se non obligant respectu mutui periculi, quod procedit, quando (verbi gratia) primo fideiussi, & postea tu, & sic non contemplatione alterius primus fideiussit, hoc casu non potest opponi exceptio cedendarum creditori à primo fideiussore, qui non interceſſit contemplatione illius vltimi fideiusoris.
Nisi ab initio fuisset conuentum, quod alius detur fideiussor, decis.617.num.5. & 6.
Fideiusorum obligatio, quando subsistat non obstante, quod principalis fuerit inualidè obligatus, decis.487. num.9.
ex Confideiusoribus si vnus soluat solidum contra coobligatos habet actionem contrariam mandati, decis.487.num.4.
Fideiusor vnus si soluat solidum, repetit ratam ab alijs, vtili actione negotiorum gestorum, decis.487. num.7.
Fideiusores duo, quando fideiusserunt diuersis temporibus, vnus scilicet primo, & alius secundo, si creditor liberet eum, qui interceſſit primo loco, & agat contra illum, qui interceſſit secundo loco non obstabit exceptio cedendarum.
Quia primus fideiusor non interceſſit contemplatione secundi, & ideò non potest petere, vt sibi cedatur contra illum, decis.617.num.8.
Fideiusores, si simul non contraxerint, sed diuersis temporibus, & ignoranter, isto casu ille, qui soluit, censetur soluisse debitum proprium, & ideò non potest ab alijs repetere, decis. 617. num.23.
Fideiusor, qui interceſſit non contemplatione alterius fideiusoris, soluendo dicitur satisfeciſſe suæ obligationi, nec cessio ei suffragatur, decis.617.num.10.
Fideiussor obligans se in casu nullitatis, data eius nullitate, tenetur ad interesse, & remanet obligatus ad restitutionem prerij, decis.510.num.15.
Fideiussores, quando sunt duo, & vnus ex eis soluit integram quantitatem, pro qua ambo fideiusserunt, potest is, qui integrè soluit, obtenta cessione agere contra alium pro consequutione portionis ad eum spectantis, decis.617.num.1.
inter Fideiussores præsumptio mutui periculi, si aliquis eorum non fuit nominatus expresè inter alios confideiussores, non potest considerari, decis.617.num.19.
Fideiussores, quando plures sunt obligati contemplatione alterius, tunc cessio confideiussori suffragatur, decis. 617. num.18.
Fideiusor non dicitur se obligasse contemplatione alterius fideiusoris, licet secundo loco sit datus, si constet eum non habuisse notitiam de obligatione fideiusoris, decis. 617.num.11.
Fideiusorum obligatio, quando non possit dici insolidum, decis.617.num.13.
Fideiusores, si fideiubeant respectu mutui periculi, quia (verbi gratia) non fideiuberem sine te, nec tu sine me, tunc habet locum beneficium cedendarum, decis.617.num.4.
Fideiusor non tenetur vltra ea, pro quibus fideiussit, decis.606. num.16.
Fideiusoris obligatio expirat, si principalis adimpleuerit id, quod promisit, decis.612.num.3.

F I D E S.

Fides testi non adhibetur, si vnum dicat in iudicio, & aliud extra iudicium, decis.420.num.5.
Fides non est adhibenda testibus, si sint nulliter examinati, decis. 430.num.98.
Fides extraiudicialis regulariter non facit fidem, decis. 594. num.15.
Fides magna est adhibenda testi deponenti contra inducentem, quia contra personam nihil opponi potest, decis. 430. num.31.
Fides non est adhibenda testi in causa propria, decis. 433. num.8.
Fides Secretarij Sancti Officij admittitur ad probandum alicuius sanguinis puritatem, decis.463.num.7.
Fides simplices non probant consuetudines, decis.469. num.10.

F I L I A T I O.

Filiationis probatio difficilis est, præcipuè, quando interceſſit longum tempus.
Et ideò procedendum est per materias coniecturales, quamuis non concludentes.
Sufficit enim, quod concludant à communiter accidentibus.
Et talis probatio nocet etiam tertijs, decis. 430. num. 13. & 14.
ad Filiationem legitimam probandam regulariter requiritur.
Vel quod probetur quasi possessio filiationis.
Vel paternorum bonorum possessio.
Vel quod filius sit natus ex ea, quæ vxor credebatur, decis. 439.num.10.
Quæ omnia simul non requiruntur, sed vnum sufficit, ibidem num.11.
Filiatio etiam legitima de facili cum probari non possit, ideò recipit illam probationem, quæ haberi potest, decis.430. num.11.
in Filiationis quasi possessione, quis constituitur contra nominantes, & tractantes vti talis, decis.597.num.12.
Filiatio, qualiter probari possit, decis.439.num.16.
Filiatio probari potest ex fide baptismatis adminiculata, decis.511. num.1.
Filiatio non certis probationibus, sed præsumptionibus probari solet, decis.430.num.15.
Filiatio probatur ex tractatu, & communi reputatione, decis.501. num.33.
Filiationis probatio ex quibus coniecturis coadiuuetur, decis. 597.num.6. 7. & 8.
Filiationis tractatus, solum tractanti præiudicat, non autem tertio, decis.597.num.18.

F I L I A.

Filias, si testator simpliciter vocauerit, non dicitur in omnibus habuisse rationem conseruandi agnationem, decis. 422. num.9.
Filiæ testatoris de eius familia esse dicuntur etiam si sint nuptæ, decis.422.num.10.
Filiæ possunt petere supplementum legitimæ, quando instituitur extraneus, non obstante statut. Vrb. lib.1. cap.141. decis. 582.num.24.
Filiarum appellatione nullo modo possunt venire sorores, decis. 519.num.7.

Filiæ fœminæ, vt excludantur ab hæreditate matris, non tanta ratio est, quanta ab hæreditate patris, vel aui, decis. 547. num. 4.
Filia est sua hæres patris, decis. 540. n. 2.

F I L I V S.

Filij, quando sunt vocati ad successionem ex persona patris non propria contemplatione, tunc patris delictum nocet eis, decis. 479. n. 29.
Filij, quando admittuntur ex propria persona ad successionem, tunc patris delictum non nocet illis, decis. 479. n. 29.
Filijs non debet nocere delictum patris in successionibus, decis. 479. n. 27.
Filios suscipere, verba ista quid importent, decis. 430. n. 35.
sine Filijs quis præsumitur decessisse, decis. 468. n. 8.
Filios verè, & non fictè legitimos si testator vocauerit ad fideicommissum, ista verba an excludant filios legitimatos per subsequens matrimonium, decis. 439. n. 1.
Filij legitimati per subsequens matrimonium non reputantur tantum, sicuti nati ex legitimo matrimonio, decis. 430. num. 77.
Filij legitimi, & naturales, verè, & non fictè, quando sunt vocati ad fideicommissum, tunc qualiter talis filiatio sit probanda, decis. 430. n. 17.
Et an sufficiat legitimatio per subsequens matrimonium, ibidem num. 18.
Cum sit necessaria probatio, quæ non conueniat, nisi procreatis, & natis ex legitimo matrimonio, ibid. n. 19.
Filij de iure ciuili sequuto matrimonio censentur legitimi per præsumptionem, secundum verò ius canonicum per fictionem, decis. 430. n. 9.
Filius, qui inuentarium non confecit bonorum paternorum, & bona alienauerit, præsumitur in dictis alienationibus legitimam consumpsisse, nisi ipse contrarium probet, decis. 541. num. 25.
Filio si pater aliquid plus reliquerit vltra legitimam, ex hoc potius arguitur odium, quàm dilectio, decis. 479. n. 10.
Filius legitimatus per subsequens matrimonium, de iure ciuili dicitur legitimus per præsumptionem, decis. 430. n. 6.
Filio, si pater mandet, vt adeat hæreditatem, quid scire debeat, decis. 417. n. 12.
Filiorum educatio legalis totaliter est distincta ab ipsa tutela, & bonorum administratione, decis. 604. n. 18.
Filius, si non confecerit inuentarium, licet non amittat legitimam, tamen d. non confectio operatur, vt ei, & causam habenti ab eo alleganti ex alienationibus ab eo factis non fuisse consumptam legitimam, incumbat onus probandi hoc concludenter, decis. 541. n. 28.
Filius non amittit legitimam, ob non confectionem inuentarij, decis. 541. n. 22.
Filij possunt habere bona separata ac distincta à bonis paternis, decis. 434. n. 6
ex Filij delicto non possunt confiscari bona in præiudicium patris illa possidentis, decis. 455. n. 13.
Siue si considerentur huiusmodi bona, tanquam peculium profectitium filij, ibid. n. 14.
Siue, vt peculium aduentitium, ibid. n. 15.
Filijs Fratrum si statutum tribuat successionem in stirpes, intelligitur, quando cum patruis concurrunt, secus autem quando sunt soli inter se, decis. 600. n. 15.
Filium tanquam legitimum, & naturalem ex quibus necessariò inferatur, quod quis tractauerit, & num. 18. decis. 439. num. 16.
Filius non priuatur legitima, nec ob inobedientiam contra Testatorem, nec contra Legem, decis. 541. n. 23.
Filij primi gradus non tenentur cauere, quando sunt grauati restituere fratribus, aut proprijs filijs, decis. 582. n. 2.
Fallit tamen, si sint grauati restituere extraneo, & ista opinio est indubitata quoad cautionem, ibid. n. 3.
Filius præsumitur legitimus, si admissus reperiatur ad ea bona, ad quæ filij tantum legitimi ex præcepto testatoris erant admittendi, decis. 439. n. 14.
Filius, ex quibus dicatur probatum fuisse post matrimonium conceptus, decis. 49. n. 21.
Filio familias, ac sub patria potestate constituto, videtur esse ingenita, & connaturalis paupertas, decis. 521. n. 7.
Filiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, sed ab ista regula receditur ex coniecturis, decis. 514. n. 13.
Verum tamen est, quod dictæ coniecturæ debent esse vrgentes, & diuersæ, & nisi clarè concludant mentem ipsius testatoris, non attenduntur, ibid. n. 14.
Filijs primi gradus potest etiam prohiberi Trebellianicæ detractio, quam sententiam omnia ferè Tribunalia Italiæ sequuntur, eamque perpetuò tenuit Rota, decis. 582. n. 7.
Filius grauatus onere fideicommissi potest aliqua bona eligere pro sua legitima, quæ aliquo onere grauari nequeant, decis. 468. num. 11.
Et illa quidem potest ad libitum alienare inter viuos, & an hoc possit facere in vltima voluntate, ibid. num. 12. & 13.
Filius, siue extraneus, si hæres instituatur, & vxori vsusfructus relinquitur, vxor non consequitur fructus Trebellianicæ, sed illam fideicommisso grauatus deducere debet, declara vt, decis. 579. n. 12.
Filij in conditione positi censentur vocati secundum statutum Vrb. lib. 1. cap. 142. decis. 479. n. 2.
Filius quando per indirectè mutuam pecuniam accipit, vt fraus fiat, S. C. Maced. tunc etiam illud intrat, decis. 497. num. 174.
Filij quando dicantur excluſi à fideicommisso ob delictum patris, decis. 479. n. 25.
Filios aliquos si pater hæredes instituerit in omnibus bonis, & alijs legitimam, & vltra reliquerit, ex hoc benè arguitur maior dilectio erga institutos, non autem odium erga alios, decis. 479. n. 11. & 12.
Filiorum corpora tumulare in sepulchris parentum, est consuetudo religiosa antiquorum, decis. 609. n. 1.
Filijs suis si pater reliquerit legitimam, potest de residuo disponere liberè quomodo vult etiam in præiudicium eorundem filiorum, decis. 466. n. 2.
Filius legitimatus ex iure suitatis primam causam succedendi excluſa matre, acquirit, decis. 528. n. 3.
Filiorum legitima, an ante dotes filiarum à patre relicta detrahenda sit, decis. 484. n. 11.
Filij in conditione positi, quando etiam censeantur vocati ad portionem patruorum, decis. 479. n. 3.
Filius etiam alibi natus sequitur Ciuitatem, ex qua pater originem trahit non autem domicilium, decis. 436. n. 17.
Filius legitimatus non potest aliquid petere, quod repugnet voluntati patris, decis. 572. n. 7.
Filij, quando in fideicommisso iure proprio succedunt, hoc casu patris delictum nullo modo eis nocet, decis. 479. num. 22.
Filij occisoris an succedant testatori, &c. decis. 479. numer. 21.
Filij dempta eorum portione legitima considerantur tanquam extranei, decis. 466. n. 3.
Filius illegitimus per legitimationem consequitur iura suitatis, decis. 528. n. 2.
Filius natus ex vxore, præsumitur potius filius mariti, quàm adulteri, decis. 597. n. 1.
Filius alienans aliqua bona, censetur illa elegisse pro legitima sibi debita in bonis paternis, decis. 541. n. 18.
Filius illegitimus ab intestato suam legitimam consequi minimè potest, decis. 572. n. 3.
Filios, filiasque idcircò concipimus, atque edimus, vt ex prole eorum, earumue diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus, decis. 574. n. 24.
Filiorum, & descendentium sola existentia impedit legitimationem filiorum naturalium, decis. 501. n. 1.
contra Filij bona propria non potest dirigi mandatum pro debitis patris, decis. 434. n. 7.
Filiorum appellatione in fauorabilibus etiam fœminæ continuentur, decis. 513. n. 1.

F I N I S.

Finis substitutionis quando est diuersus, tunc legata non veniunt in generali substitutione, decis. 418. n. 11.
Fines mandati non præsumitur, quis excedere voluisse, decis. 428. num. 1.
Finis attendendi debet, decis. 483. n. 12.
Fines mandati, quando non dicatur, quis excessisse, decis. 428. num. 5. & 6.
FISCI appellatione comprehenditur etiam Fiscus feudatarij, & Baronis, quoties agitur de crimine per eorum subditos perpetrato, decis. 449. n. 42.
Fiscus dicitur acquirere bona confiscata ex titulo lucratiuo, decis. 449. n. 34.
Fiscus quilibet in suo territorio confiscat bona condemnati, decis. 449. n. 9.

F O E M I N A.

Fœminis quando dos est constituenda, quid sit spectandum, decis. 484. n. 9.
Fœminas si testator primo loco vocauerit, non dicitur contemplasse agnationem, decis. 419. n. 10.
Fœminarum statutum excluſiuum est contra ius, & tamen non est odiosum odio irrationabili, decis. 452. n. 38.
Fœminæ nuptæ extra familiam, de familia etiam paterna dicuntur, decis. 422. n. 6.
Fœminæ, vt agnatæ possunt conseruare agnationem, decis. 427. num. 44.
Fœminæ potest esse, vt nolint, aut non possint nuptias contrahere, decis. 448. n. 10.
Fœmina est incapax tutelæ, etiamsi sit data in testamento, decis. 435. n. 1.
Fœmina licet sit incapax tutelæ, tamen ex voluntate testatoris

toris potest eam exercere, decis. 435. num. 6.
Fœmina excluſa, cenſentur etiam excluſi omnes illi, qui ab ea deſcendunt, decis. 501. n. 10.
Fœmina quando dicatur comprehenſa in feudo, decis. 482. num. 7.
Per Fœminarum exiſtentiam, vt dicatur expirata conditio ad fauorem ſubſtituti, perſona eiuſdem ſubſtituti debet eſſe talis, quæ poſſit excludere filiam grauati, decis. 571. n. 23.
Fœminæ memoriam agnationis non conſeruant.
Sed potius tanquam principium alterius familiæ, cum extinctionem perſonæ propriam perimunt agnationem, decis. 531. num. 15.
Fœminæ regulariter veniunt ſub nomine hæredum, & ſucceſſorum, decis. 574. n. 1.
Fœminæ appellatione hæredum, & ſucceſſorum non veniunt concurrentibus coniecturis, id ſuadentibus, decis. 574. numer. 2.
Fœmina à fideicommiſſo dicitur excluſa, ſi tantum proximiores maſculi de domo, & familia teſtatoris ſint vocati, decis. 501. num. 8.
Fœmina agnata licet ſit nupta, nihilominus conſeruat agnationem, decis. 543. n. 43.
Fœminis non nocet diuiſio facta inter filios Teſtatoris, ad effectum conſequendi dotem eis relictam, decis. 541. numer. 17.
per Fœminarum exiſtentiam, vt dicatur expirata conditio ad fauorem ſubſtituti, perſona eiuſdem ſubſtituti debet eſſe talis, quæ poſſit excludere filiam grauati, decis. 581. numer. 23.
Fœminæ, nec deſcendentes illarum comprehenduntur in eis, quæ fiunt ad honorem domus teſtatoris, decis. 531. numer. 10.
Fœminarum ſexus auariſſimum eſt, decis. 594. n. 21.
Fœminæ etiamſi extra familiam nuptæ, nihilominus agnatæ dicuntur, decis. 427. n. 38.
in Fœminis nomen propriæ familiæ terminatur, decis. 374. num. 17.
Fœminæ, ſtante ſtatut. Vrbis lib. 1. cap. 141. ſi ſint inſtitutæ hæredes, an poſſint petere ſupplementum legitimæ, decis. 582. num. 23.
Fœminæ, tanquam principium alterius familiæ propriam perimunt, decis. 574. n. 26.
Fœminæ agnatæ non eſt inconueniens, quod durante vita ipſarum ad fideicommiſſum admittantur, decis. 531. numer. 22.
Fœmina agnata, quando vti talis eſt admiſſa ad fideicommiſſum, ea defuncta fideicommiſſum remanet in maſculis proximioribus de agnatione in eo comprehenſis, decis. 531. num. 21.
Fœminæ non veniunt appellatione filiorum, nepotum, & deſcentium, in emphyteuſi, & in alijs contractibus, quando mens diſponentis repugnat, decis. 531. n. 6.
Fœmina regulariter non comprehenditur in emphyteuſi Eccleſiaſtica, in inueſtituris conceſſis pro ſe, & filijs.
Et hoc magis procedit, quando nominatim eſt facta pro maſculis, decis. 501. n. 11. & 12.
Fœtus, dum lactantur, computantur in decimis mixtis, dum verò paſcuntur in decimis prædialibus, decis. 458. n. 48.

F O R M A.

Formam, & materiam requirit matrimonium, cum ſit matrimonium, decis. 430. n. 7.
Forma, ſi reſpiciat priuatam vtilitatem, poteſt benè quis illi in ſui præiudicium renunciare, decis. 498. n. 9. & 10.
Forma, niſi impleatur, actus aliter geſtus, corruit, decis. 474. num. 10.
Forma data à ſtatuto, ſi non eſt ſubſtbntialis, ſed effectualis, ſufficit, vt adimpleatur per æquipollens, decis. 498. n. 4.
SANCTVS FRANCISCVS ab origine inſtituti Ordinis, dum vixit habitum Tertiarium ingredientibus dedit, & poſt eius glorioſum obitum, idem fecerunt Miniſtri Generales, & alij particulares, decis. 584. n. 15.
S. Franciſcus præſcripſit Trino Ordinis certas Regulas, quarum prima, & ſecunda Minorum, & mulierum ab Honorio III. fuerunt confirmatæ, decis. 577. n. 2.
Tertius verò pro Tertiarij, à Sede Apoſtolica de ann. 1390. ſub Nicolao IV. fuit confirmatus, ibid. n. 3.
Sanctus Franciſcus, Tertiarijs, non Religionem, ſed certum viuendi modum, & veſtiendi formam præſcripſit, decis. 584. num. 3.
Sanctus Franciſcus ſuo tempore multis habitum Tertiarium contulit, decis. 584. n. 4.
Sanctus Franciſcus deputauit in caput, & ſupremum Superiorem Tertiariorum Bartholomæum Cumanum Aduocatum, ab ipſo Sancto receptum, decis. 584. n. 6.
Sanctus Franciſcus ab origine inſtituit Ordinem Tertium, omninò ſeparatum, & independentem ab alijs, & ſeparatas regulas præſcripſit, decis. 577. num. 25.
FRATRES Minores ſucceſſiuis temporibus ſemper habitum contulerunt Tertiarijs ſæcularibus, decis. 598. n. 18.
Fratres Minores S. Franciſci non habent propriam, & coactiuam iuriſdictionem in Tertiarios ſeculares, decis. 598. num. 2.
Fratres Seruitæ, & omnes Sorores mantellatæ, Pizochoræ oblatæ, & Tertiariæ nuncupatæ, eximuntur à iuriſdictione Ordinarij, & ſubijciuntur Generali, & Superiori Ordinis.
Et immediatè ſub protectione Sedis Apoſtolicæ recipiuntur, vt patet ex Conſtitutinibus Vrbani VI. & Innocentij VIII. decis. 566. n. 6. & 17.
Fratres Tertiarij Regulares S. Franciſci ſunt nati ex latere Fratrum Minorum. Et conſiderantur tanquam membrum & pars d. Ordinis, decis. 548. n. 41.
Fratres Sancti Dominici, Carmelitæ, Auguſtiniani, & Fratres Sancti Franciſci de Paula ad inſtar Fratrum Minorum poſſunt recipere, & dare habitum Tertiarij ſecularibus, decis. 598. num. 27.
Fratrum Sancti Franciſci de Obſeruantia Commiſſarius Generalis quam iuriſdictionem habeat, decis. 456. num. 3. declara, vt num. 4. & 5.
ſub Fratrum Sancti Franciſci gubernio Moniales Sanctæ Claræ profitentur, & tenentur viuere, decis. 456. numer. 16. & 17.
pro Fratribus Minoribus Sancti Franciſci nulla reperitur Bulla, quæ det facultatem eis recipiendi Tertiarios, decis. 618. num. 91.
Fratres Tertij Ordinis Sancti Franciſci in ſeculo degentes, non ſunt de Religione Minorum, decis. 618. n. 3.
Fratres de Obſeruantia ab initio, & origine Ordinis, viuente Seraphico Patre, & poſt eius obitum, contulerunt Tertiarijs habitum, decis. 584. n. 1.
Fratres Tertiarios Sancti Franciſci, ex vi Regulæ per Nicolaum Quartum confirmatæ habere debent Miniſtros de ſe ipſis, & vide n. 2. decis. 584. n. 22.

F R A T E R.

Frater ingratitudinis notam non effugeret, ſi voluiſſet, quod illa ſoror, quæ ei non renunciauerat hæreditatem paternam, admitteretur ad eius hæreditatem, excluſa alia ſorore, quæ ei renunciauerat, decis. 543. n. 16.
Fratres germani ſi excludant ſororem, filij eorum pariter excludunt ſororem, decis. 600. n. 31.
Frater, præſumendum eſt minimè, quòd voluiſſet, vt vna eius ſoror ſit deterioris conditionis, quàm ſunt aliæ, decis. 543. num. 15.

F R A V S.

Fraudis, & ſimulationis omnis præſumptio ceſſat, ſi conſtet de præxiſtente cauſa, & veritate actus, decis. 529. n. 10.
in Fraudem alicuius aliquid non eſt perpetrandum, decis. 605. num. 16.
Fraus ne fiat Statutis, & ne reddantur e luſoria curandum eſt, decis. 497. n. 47. & 48.
Fraudibus, quæ fiunt in donationibus, vt obuietur, Reipublicæ intereſt, decis. 427. n. 162.
Fraus, & deceptio poteſt ſtare in multis ſine læſione, decis. 497. num. 165.

F R V C T V S.

Fructus dotales ſunt taxandi ad rationem ſeptem pro centenario, decis. 517. n. 11.
Fructus cenſus ille, qui ſoluit, cenſetur ad eiuſdem fauorem celebratus cenſus, decis. 451. n. 11. 12. 13. & 14.
de Fructibus omnibus ſoluenda eſt decima, quod procedit etiam non ſolum de omnibus fructibus prædiorum, ſed etiam arborum, decis. 591. n. 11. & 12.
Fructuum condemnatio in interdictis à quo tempore fiat, decis. 522. n. 6.
Fructus percepti per eum, qui obtinuit in poſſeſſorio, an ſint reſtituendi eis, qui poſtea ſententiam reportauit in petitorio, decis. 522. n. 5.
Fructus immaturi, non debentur vſufructuario temporali, etiam ſi proximi recollectioni ſint, decis. 554. n. 1.
Fructus ſunt decimandi non penſio, decis. 458. n. 16.
Fructus, & non penſio decimantur, decis. 418. n. 18.
ex Fructuum perceptione probatur poſſeſſio, decis. 455. numer. 2.
ſuper Fructibus alicuius Eccleſiæ ſi ſit impoſita penſio, parum eſt curandum quærere, quis eam percipiat, decis. 464. num. 11. & 15.
Fructus dotales pro rata onerum matrimonij debentur, decis. 423. num. 11.
Fructus locationum ſunt indiuidui, & quid inde ſequatur, decis. 495. num. 13.
Fructuum partem percipiendi ius non tollit beneficij vnio, decis. 462. num. 7.
Fructuum ſolutio debet referri ad cauſam præcedentem, decis. 517. num. 1.

Fructuum dotis solutio, ad quid sit referenda constito de diuersis constitutionibus dotium, decis. 516. n. 2.
Fructuum liquidatio fieri potest per numerationem annorum calculando ex computo arithmetico, vbi certum est ad quam summam ascendant quolibet anno, decis. 576. n. 3.
Fructuum solutio debet referri ad causam præcedentem, decis. 516. num. 1.
Fructuum dotis solutio, quidquid sit referenda, constito de diuersis constitutionibus dotium, & decis. 517. n. 2.
Fructus dotales sunt taxandi ad rationem septem pro centenario, decis. 516. n. 11.
Fructus rerum stabilium regulariter taxantur ad rationem quinque pro centenario, decis. 523. n. 3.
ex Fructibus bonorum hæreditariorum, si sit habita Trebellianica, non potest ea detrahi, decis. 488. n. 13.
in Fructuum liquidatione, cum sit res difficilis probationis, admittuntur leuiores probationes etiam per indicia, & coniecturas, decis. 522. n. 14.
Quando propter possessionem non potest dubitari de perceptione fructuum in genere, & solum est in controuersias quantitas ipsorum fructuum.
Et hoc etiam procedit, quamuis ea æstimatio, ex qua hæc coniectura desumitur, facta esset inter diuersas personas, ibid. num. 15.
Fructus sibi debitos, quis potest petere in iudicio ordinario, vt præmissa liquidatione quis condemnetur in sententia, decis. 522. num. 6.
Fructus bonorum stabilium in 20. annis æquant sortem, & conficiunt deductis omnibus expensis pretium ipsius fundi, decis. 522. n. 12.
FRVMENTVM vetus prius distrahi, & erogari debet, & nouum conseruari, decis. 592. n. 26.
FVNDAMENTVM intentionis suæ, quando quis probauit claris, & irrefragabilibus iuribus, illud non tollitur per quamcumque dubiam probationem, decis. 590. n. 12.
Fundamentum suæ intentionis cuilibet incumbit onus probandi, decis. 576. n. 24.
in FVNDO suo, quis potest fodere, vel aliud facere animo meliorandi fundum, licet faciat deriuare fontem positum in fundo vicini, decis. 611. n. 15.
Fundus ob alienationem prædiorum cohærentium, valdè diminutus remanet, decis. 576. n. 18.
Fundus ex pecunijs dotalibus emptus, quando succedat in locum dotis, decis. 523. n. 1.

G

GABELLARIO debentur honoraria de tempore casus contingentis, quamuis exactio vltra tempus conductæ deferatur.
Et hoc ea ratione, quia exactio retrotrahitur ad principium iuris productiui obligationem exigendi, quamuis actio deferatur, decis. 554. n. 13. & 14.
Genus masculinum, quando est prolatum in numero plurali, tunc multò magis comprehendit fœmininum, decis. 514. num. 2.
Et hoc maximè procedit, quando agnationis ratio non fuit habita, ibid. n. 3.
Generi, numquam per speciem derogatur, nisi quando contraria determinantur per Principem, Legem, Statutum, Consuetudinem, aut præscriptionem, vel ab habentibus facultatem contraria generi disponendi, decis. 577. n. 19.
Genus inducit obscuritatem, decis. 594. n. 38.
GENVAE etiam ipsæ mulieres, ne momento quidem temporis permittunt pecunias remanere ociosas, sed mercimonijs lucra aucupantur. decis. 594. n. 23.
GESTA per aliquem, non nocent tertio, si eis non consensit, decis. 597. n. 13.
Gesta per eum, de cuius mandato non constat, nihil faciunt, decis. 547. n. 13.
GRADVVM computatio debet fieri secundum ius ciuile, quando agitur de successionibus, decis. 436. n. 14.

G R A T I A.

Gratia in forma dignum non inducit vacationem beneficij, nisi fuerit executioni demandata, decis. 549. n. 21.
Gratia in forma dignum ad fauorem certæ personæ super certo corpore beneficij dicitur gratia pura, & per eam acquiritur ius ad rem, decis. 569. n. 23.
Et prouisio Executoris, quare hoc casu requiratur, ibidem num. 24.
Gratia sanatoria contractus obtenta à Papa, non releuat, si ei non fuerunt narratæ omnes nullitates contractus, decis. 616. num. 15.
Gratia conditionalis non obstante decreto irritanti, non purificata conditione decretum non operatur, decis. 602. n. 38.
Gratia Principis non retrotrahitur in præiudicium tertij, ab eo præsertim causam non habentis, decis. 449. n. 10.
Gratia, quando non eget iustificatione, immissio debetur ex remedio l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen. decis. 585. n. 20.
Gratia obtenta vtraque parte informante non est opus, vt iustificetur, decis. 459. n. 1.
Gratia reintegratoria obtenta à Principe suffragatur, quoad recuperationem omnium bonorum sibi ablatorum.
Et hoc tantò magis, si Princeps iubeat in dicta gratia, cassari processum, & sententiam cum omnibus inde secutis, decis. 455. num. 25. & 26.
Gratia recipit suum esse, quando signata est supplicatio, decis. 554. num. 8.
ad Gratiæ iustificationem, si quis non agat, & tertius det de subreptione, ille non tenetur aliquid iustificare, sed benè opponens, decis. 501. n. 34.
Gratiam plenariam importat verbum, restituit, decis. 449. num. 5.
Gratia debet interpretari, vt ipsum concedentem, non autem tertium lædat, decis. 449. n. 11.
Gratia restitutionis, facta à Principe, quando multò magis est dicendum, quod est plenaria, decis. 449. n. 8.
Gratiam impugnans, ipse concludenter probare tenetur defectus obiectos, decis. 435. n. 8.
Gratia vt excusetur à vitio subretionis, debent narrari ea, quæ Princeps verisimiliter ignorare potest, decis. 526. n. 1.
Gratia, quando non est iustificata, remanet subreptitia, decis. 592. num. 21.
Gratia in forma dignum antequam executioni demandetur, non suffragatur ad effectum excludendi, vel impediendi prouisum ab Ordinario, decis. 569. n. 26.
Gratia non iustificata non meretur nomen gratiæ, decis. 569. num. 33.
Gratia, si non iustificetur pro vt requiritur, non venit aliquo modo attendenda, decis. 567. n. 22.
Gratiæ pars, quæ à practicis vocetur dispositio, decis. 526. num. 4.
Gratia tota an restringatur per clausulam, dummodo, decis. 525. num. 1.
Gratia, vt substineatur, non præsumitur, quod Papa difficilius concessisset, si fuisset expressum id, quod est omissum, decis. 569. num. 17.
Gratia supremi Principis, quando est plenaria, tertio etiam præiudicat, decis. 449. n. 31.
Gratia supremi Principis, quando est plenaria, tertio etiam præiudicat, decis. 449. n. 31.
Gratiæ qualitas declaratur ex derogatione obstantiarum, decis. 450. n. 32.
Gratia remanet inefficax, si non sint iustificata narrata, decis. 542. num. 8.
Gratia si sit subreptitia, nullius est roboris, decis. 596. n. 1.

G R A V A T V S.

Grauati filia potius est admittenda, quàm soror, decis. 519. num. 21.
Grauatus non alienare prædia, sed ea conseruare successioni suæ, videtur fideicommisso non teneri, cum Testator solum intelligatur locutus de successionibus bonorum, decis. 574. num. 36.

H

H A B I T A T I O.

HAbitationis accidentalis animum dicitur quis deposuisse dum deficit causa accidentaliter commorandi in Vrbe, ex vera, & naturali superueniente occasione domicilij contracti, decis. 429. num. 10.
Habitatio non omnis in Curia facit Curialem, sed illa, quæ remanet qualificata ab aliquo exercitio inducente Curialitatem, decis. 429. n. 16.
HABITVM clericalem, & tonsuram Clericus coniugatus deferre potest, decis. 450. n. 16.
Habitum clericalem nec tonsuram bigamus non potest deferre, potest, decis. 450. n. 16.
Habitum clericalem nec tonsuram bigamus non potest deferre, decis. 450. n. 15.
Habitum conferendi ius, quæri potest ex consuetudine, decis. 584. num. 9.
Habitus alicuius ordinis collatio, spectat ad illos, qui habent connexionem cum recipiendis, & superioritatem in eo ordine, decis. 618. n. 1.
Habitus priuatio ad quem spectat, ita ad eundem debet spectare collatio eiusdem habitus, atque receptio, decis. 598. n. 25.

Habitus collatio, & receptio ſpectat ad eos, qui connexionem, & ſuperioritatem, ſeu prælationem habent cum recipiendis, deciſ. 598.n.1.
Habitum conferre ad alium non ſpectat, quàm ad Superiorem Prælatum, deciſ.584. n.37.
Habitum conferendi ius de iure communi non competit illis, qui non ſunt Superiores eiuſdem Ordinis, deciſ.584. n.12.
Sed hoc fallit, ſi adſit tale ius, acquiſitum ex conſuetudine, ibid. num.13.
Habitum Religionis dandi facultas, eſt actus iuriſdictionis, deciſ. 577.n.13.
Habitum conferre ſi ſpectat ad Prælatum Superiorem ceſſante ſuperioritate per extinctionem officij, ceſſat ius dandi habitum, deciſ.584. n.40.

H AE R E D I T A S.

Hæreditatis iam aditæ refutatio tenet, & valida eſt in præiudicium ipſius renunciantis, deciſ.478.n.4.
de Hæreditate ſua, quilibet ad libitum abſque alio diſponere poteſt, deciſ.543.n.18.
Hæreditarium quando dicatur feudum adhoc, vt intrent fœminæ, deciſ.482.n.7.
Hæreditatem, qui repudiauit, feudum mixtum retinere nequit, deciſ, 474.n.6.
Hæreditatis ſtatus firmari non poteſt, ſi hæres inuentarium non confecerit, deciſ.541.n.26.
Hæreditatis aditio an vitietur per errorem quotæ hæreditatis, deciſ.417.n.8.& 9.
Hæreditatis bona eſt aliud eſt, & aliud ipſa hæreditas, deciſ. 417. n.3.
Hæreditatis maiorem partem præſumitur capere in dubio prælegatum, deciſ.421.n.10.
Hæreditas poteſt ſine vllis bonis, deciſ.417.n.7.
Hæreditatis aditio eſt quaſi contractus, deciſ.418.n.14.
Hæreditatem adire volens, ſcire debet ex qua cauſa ſit hæres, an purè, vel ſub conditione, deciſ.417.n.1.
Hæreditatem, ſi quis ſemel repudiauerit, amplius eam adire non poteſt, deciſ.442.n.17.
Hæreditas, quando ſemel eſt adita, amplius adiri non poteſt, deciſ. 417.n.2.
Hæreditatis aditio non præſumitur, ſed per allegantem probari debet, deciſ.434.n.2.
Hæreditati renunciari non poteſt, ſi iam adita ſit, quando concurrit præiudicium tertij, deciſ.478.n.5.
Hæreditas, vt vnita conſeruari poſſit, quid requiratur, deciſ.467. num.4.
Hæreditatem adire volens debet habere notitiam illius, quod eſt formale iuris adeundi, deciſ.417.n.11.
Hæreditas quando eſt opulenta, beneficium inuentarij nihil prodeſt hæredi, ſi in totum poteſt ſeruari voluntas defuncti, deciſ. 484.n.6.
Hæreditatis aditio non inducitur per verba ſuſpenſionem importantia, deciſ.478.n.1.
Hæreditatis aditio per quæ verba per neceſsè inferatur, deciſ.474. num.1.
Hæreditatis aditio benè remanet probata per verba importantia veram, & actualem aditionem, deciſ.478.n.3.
Hæreditatis aditio probatur ex propria confeſſione hæredis, deciſ. 478.n.2.
Hæreditas, quando vnus ab altero veniat reſtituenda, deciſ.467. num.5.
Hæreditas ex quibus appareat opulenta, deciſ.484.n.8.

H AE R E S.

Hæres in ſolidum poteſt pro legato dotis conueniri, ſi ei indiuiſione tetigerit rem, ſuper qua erat conſtituta dos, deciſ.541. num.16.
Hæres non poteſt impugnare confeſſionem, & tractatum defuncti, deciſ.597.n.15.
Hæres factum defuncti tenetur ſeruare, & hoc præſertim, quando hæres approbauit factum, num.56. deciſ.438. numer.55.& 56.
Hæredi ab inteſtato debetur immiſſio ex remedio, quorum bonorum, deciſ.480.n.1.
Hæres intra quod tempus debet incipere, & perficere inuentarium, deciſ.438. n.37.
Hæredi vt non impediatur immiſſio, ſufficit, quod exceptio ſit turbida, vel requirens altiorem indaginem, deciſ. 480. num.9.
de Hæredis bonis teſtator poteſt diſponere, & hoc maximè ſi ipſe ea poſſidebat, deciſ.468.n.6.
Hæredes fundatoris iuriſpatronatus poſſunt apponere inſcriptionem in Capella fundata in præmium liberalitatis, & munificentiæ fundatoris, deciſ.609. n.12.
Et eis etiam licitum eſt, armorum inſignia gentilitia ſtigmata, fumoſaque maiorum imagines afficere, & triumphales, ſeu marmoreas ſtatuas ſculpere ad poſteritatem conſeruandam in familia morientium in ſignum eorum nobilitatis, ibid. num.3.
Et in memoriam eorum, qui glorioſè vixerant, & honores geſſerunt, ibid.n.4.
Hæres poteſt impugnare factum defuncti, quando ex propria perſona, & ex iure proprio independenter à defuncto ad hæreditatem vocatur, deciſ.597.n.16.
Hæres, ſi adeat hæreditatem ſine beneficio l. & inuentarij, ad hoc, vt ei hoc præiudicet, non requiritur ſcientia, deciſ.438. num.35.
Hæredum mentio ſi non ſit facta in conceſſione feudi, dicitur ex pacto, & prouidentia, deciſ.465.n.1.
Hæres, vt aliquid poſſit lucrari, in hoc nihil operatur inuentarij beneficium, ſed tantum ne damnum patiatur, deciſ. 484. num.7.
Hæres in re certa ſufficit, vt quis ſit ad hoc, vt poſſit ſuccedere in feudo mixto, deciſ.482. num.10. reiecta contraria opinione, ibidem.
Hæres adiens hæreditatem ſine beneficio legis, & inuentarij cenſetur contraxiſſe cum legatarijs, deciſ.438.n.4.
Hoc eſt ſolutionem legatorum in ſe ſuſcepiſſe videtur, perindeque legatarij ab eo rectè legatum actione in perſonam petere poſſunt, ibid.n.5.
Quodque multò magis procedit, ſtante quod hæres acceptauit hæreditatem, ibid.n.6.
contra Hæredem debitoris obligati in forma Cameræ executiuè procedi poteſt ſicuti poterat contra ipſum met defunctum, deciſ.442. n.1.
Hæres, quis poteſt eſſe, & prælegatarius, deciſ.421.n.32.
Hæres ſi inuentarium non confecerit, quando poſſit detrahere fideicommiſſum particulare, deciſ.418. n.1.
Hæredi vni ſolum, ſi teſtator fecit prælegatum, quamuis ſit maioris partis, ſeu magnæ partis bonorum, hoc caſu non eſt loco portionis hæreditariæ, deciſ.421.n.19.
Hæres, quis eſſe non poteſt, & legatarius, cum quis ſibi ipſi legari non poſſit, deciſ.421.n.30.
Quod intellige hoc eſſe verum, quando quis eſt ſolus hæres, ſecus, quando adeſt cohæres, quia tunc vnus ab alio accipere dicitur, ibid.n.31.
Hæres, ſi ſub nomine bonorum ſi ſit honoratus, & grauatus, hoc caſu fideicommiſſum dicitur particulare, deciſ.421. num.22.
Hæres grauatus cenſetur eligiſſe bona permutata pro ſuis detractionibus, niſi ſpecialiter ſit dictum, & in eis imputantur, deciſ. 541.n.34.
Hæres vnus, ſi contra diſpoſitionem Teſtatoris alienet partem ſuam, propter hoc alij cohæredes non cadunt in commiſſum, deciſ.531. n.18.
Hæres, ſi ſit grauatus in tota, vel quota hæreditatis, in qua prius fuit honoratus, ſi non conficiat inuentarium, tenetur reſtituere ſolum, vſque ad quantitatem relicti, deciſ.421. num.1.
Hæres quocumque tempore, quando præſumatur poſſediſſe, deciſ. 486.n.7.
Hæres ſufficit, vt quis ſit primi inueſtiti ad hoc, vt ſuccedat in feudo mixto, deciſ.482.n.12.
Hæres, quando reſtituit hæreditatem ſubſtituto, iſte ſubſtitutus dicitur hæres Teſtatoris, non autem hæredis grauati, deciſ.582. num.26.
Hæres, quando obligat ſe, & bona ſua pro ſolutione relictorum, non iuuatur beneficio inuentarij, licet in inſtrumento, dicat id facere vti hæres beneficiatus, deciſ.545.n.10.
Quia illa verba cenſentur appoſita demonſtratiuè, ibidem num.11.
contra Hæredis non eſt executiuè procedendum, ſi non conſtet bona contra quem eſt facienda executio, non eſſe defuncti, deciſ. 442.n.6.
Hæres in inuentario tenetur deſcribere non tantum reperta in hæreditate, quæ ſunt Teſtatoris, ſed etiam ea, quæ non ſunt propria, deciſ.578. n.19.
Hæres promittens ſoluere debita nomine proprio, non gaudet beneficio inuentarij, deciſ.545.n.1.
Hæres beneficiatus non habet aliquod priuilegium dilationis, deciſ.545. n.2.
Hæres grauatus non ſufficit, quod caueat ſubſtitutio, per cautionem iuratoriam, ſed debent dari fideiuſſores, deciſ.582. num.4.
ad Hæredes etiam extraneos eſt tranſitorium iuſpatronatus, & ideò non expirat per extinctionem lineæ fundatorum, deciſ. 505.n.6.
Hæres poſt aditam hæreditatem non poteſt euitare præſtationem aliquorum bonorum ſuorum ratione affectionis, ſi teſtator ea alicui legauerit, deciſ.484.n.5.
Hæres ſi non ſit in rerum natura, ſine dubio non poterit adimplere diſpoſita per teſtatorem, deciſ.427.n.3.
Hæres, ſi ſit grauatus reſtituere hæreditatem pluribus perſonis, tenetur vnicuique partem ſuam reſtituere, deciſ.421. num.29.
Hæres promittens creditoribus, eos ſeruare indemnes, an cenſeatur re-

tur renunciasse exceptioni inuentarij, decis. 545. num. 4.
Hæres stante opulentia hæreditatis in totum tenetur seruare disposita per testatorem, decis. 484. n. 14.
Hæres non tenetur cedere bona sua feudalia alicui, licet super hoc adsit præceptum testatoris, decis. 484. n. 4.
Hæres non dicitur nominatus per solam nominis expressionem, decis. 588. n. 8.
Sed ista conclusio procedit solum, quando nomen est valdè commune, & frequentatum in Regione, prout est nomen Francisci, Petri, Antonij, &c. ibid. n. 8.
Secus verò est in nomine singulari, & non tam vsitato, ibidem num. 9.
Hæres scriptus in testamento nuncupatiuo habet intentionem fundatam, si sit redactum in scriptis, cum nulla alia forma requiratur, quam vt Notarius voluntatem Testatoris coram testibus declaratam cum nominibus testium, in forma publici instrumenti redigat, decis. 588. n. 4.
Nec est necesse, quod testes iterùm sistant, sicut etiam, nec morte eorum corruit Testatoris voluntas, quasi publico Notarij instrumento semel plenè comprobata, ibid. n. 5.
Hæres grauatus tenetur fideicommissario satisdare, etiamsi quod Testator mandet rationes minimè reuideri, decis. 582. num. 5.
Hæres non potest de mendacio arguere testatorem super aliqua re valdè seriò attestantem, decis. 472. n. 22.
Hæres semel non potest definere esse hæres, decis. 466. numer. 8.
Et præsertim in præiudicium alterius, ibid. n. 9.
Hæres, quando hæreditas est locuples præsumitur soluisse debita defuncti, de pecunijs, & mobilibus hæreditarijs, decis. 547. num. 18.
Hæres semel non potest amplius definere esse hæres, decis. 474. num. 4.
Et hoc maximè in præiudicium alterius, ibid. n. 5.
Hæredis nominatio est necessaria in testamento nuncupatiuo, aliàs corruit, decis. 588. n. 2.
Hæredis bona propria non censentur à testatore hypotecata ad fauorem legatarij, nec hoc potest operari ommissio inuentarij, decis. 538. n. 11.
Hæredis nominatio, vt non substineatur, testator debet ita inarticulatè loqui, vt nullatenus possit intelligi, decis. 588. num. 13.
Hæres si aliquid det Legatario, censetur id assignare in extinctionem legati, decis. 491. n. 5.
Hæres de bonis hæreditarijs, quando sufficientem rationem reddere dicatur, ita vt possit euitare præsumptionem, quod illa satis essent pro satisfactione creditorum, decis. 535. num. 1.
Hæres beneficiatus potest creditoribus hæreditarijs in solutum dare de bonis hæreditarijs: dummodo tamen absit dolus, decis. 535. n. 13.
Hæres præsumitur percepisse fructus, si bona, quæ ad illius manus peruenerunt, sint frugifera, decis. 535. n. 6.
Hæres alienans aliqua bona Testatoris præsumuntur sufficientia pro detractionibus, dum contrarium non probatur, decis. 541. num. 21.
Hæres non potest impugnare contractum defuncti ex proposito gestum, decis. 597. n. 17.
Hæres tenetur reddere rationem de fructibus hæreditatis, eosque lucrari non potest detectis creditoribus, decis. 535. num. 1.
Hæres in re particulari non potest succedere in feudo mixto, decis. 482. num. 9.
Hæres quando non teneatur seruare voluntatem defuncti, si rem propriam ipsius hæredis alicui reliquerit, decis. 484. num. 3.
Hæres magis dilectus non debet esse deterioris conditionis, quàm minus dilectus, decis. 427. n. 6. 7. & 8.
Hæredi sine dubio præiudicat declaratio defuncti, nec eam impugnare potest, decis. 434. n. 1.
de Hæredis bonis liberè potest testator disponere, quod procedit etiam de illis bonis, quæ hæredi sunt debita, aut restitutioni subiecta, decis. 484. n. 1. & 2.
ad Hæredes non potest transmitti ius personale, decis. 503. numer. 10. 11. & 13.
Hæres voluntatem testatoris seruare, & non impugnare debet, decis. 528. n. 7.
in HISPANIARVM partibus, & præsertim in Lusitania Fratres Minores habent prælationem, & superioritatem super Tertiarijs Regularibus, decis. 598. n. 9.
HONORARIA debentur Expeditori beneficij de tempore, quo gratia est perfecta, non autem de tempore, quo prouisus vtitur gratia per expeditionem Bullarum, decis. 554. n. 11. 15. & 16.
HORTVS, & alia similia veniunt sub concessione domus, si ad ea patet accessus per domum, decis. 432. n. 4.

HYPOTHECA.

Hypotheca pro legatis qualiter detur, decis. 468. n. 15. & 16.
Hypotheca, cum lex constituat in rebus, quæ à testatore in hæredem peruenerunt, illa generalitas potest etiam intelligi de rebus, in quibus testator non habet dominium, decis. 438. num. 21.
Hypotheca legalis etiam cadit in re aliena, vt in re possessa à debitore, decis. 438. n. 19. & 21.
Hypotheca non cadit in re aliena, decis. 438. n. 16.
Hypotheca legalis etiam in re aliena contrahitur, decis. 438. num. 45.
Hypotheca legalis de qua in l. 1. C. comm. de legat. quando intret, decis. 438. n. 34.
Hypothecam suam creditor potest exercere, etiam stante alienatione bonorum, quia in emptorem semper cum onere hypothecæ transeunt, decis. 425. n. 9.
Hypotheca tacita competit pro legatis, & hoc est verum in bonis testatoris, non autem in bonis hæredis, decis. 468. num. 1. & 2.
Hypotheca vtilis cadit creditori, in bonis debitorum sui debitoris, si generaliter omnia eius bona fuerunt obligata, decis. 425. num. 2.
Hypothecam specialem, quando obligatio non dicatur continere, sed potius dationem in solutum, decis. 431. n. 3.
Hypotheca legalis competit pro legatis, & propterea etiam competit Saluianum, decis. 438. n. 1.
Hypothecam habens speciale, non potest agere contra bona generaliter obligata, decis. 431. n. 1.
Hypothecam testator solum dat in rebus suis, decis. 438. num. 44.
Hypotheca an competat legatario, non confecto inuentario etiam contra bona propria hæredis, decis. 538. n. 10.
Hypothecam in re aliena, licet lex non possit inducere, non tamen videtur verisimile, quod velit in dubio eam inducere, decis. 438. num. 43.
in Hypotheca legati non est necesse probare dominium testatoris, decis. 538. n. 23.
Hypotheca legalis, vt competat legatario lex contentatur, quod bona proueniat à testatore in hæredem, decis. 538. num. 17.
ad Hypothecæ extinctionem quando non inferatur ex transactione, decis. 425. n. 6.
ad Hypothecariæ exemplum institutum fuit Saluianum, decis. 438. num. 2.
Hypothecaria agens, tenetur probare dominium, vel quasi, decis. 438. n. 15.
Hypothecaria actio an detur ad res ipsas legatas consequendas, anceps est quæstio, sed affirmatiua est receptior, decis. 438. num. 3.

I

IACTARE suum nemo præsumitur, decis. 576. n. 21.
Iactare suum nemo præsumitur, decis. 611. n. 22.

IDENTITAS.

in Identitate bonorum fundans intentionem suam, debet eam concludenter probare, decis. 587. n. 2.
Identitas alicuius loci, non dicitur probata, si indicia adducta, possint locis parum distantibus à dicto loco adaptari commodè, nam ex hoc probatio redditur æquiuoca, & nutans, decis. 587. num. 4.
Identitas bonorum Testatoris, qualiter probetur, decis. 541. num. 5.
Identitatis effectus facit, vt casus omissus non dicatur omissus, sed comprehensus, non per extensionem, sed per intentionem disponentis, decis. 427. n. 27.
Identitas, vt probetur, debent afferri demonstrationes concludentes, & speciales, quæ, nisi loco, de quo quæritur conueniant, decis. 587. n. 5.

IGNORANTIA.

Ignorantia præsumitur, vbi scientia non probatur, decis. 541. num. 39.
Ignorantia præsumitur, ita vt allegans scientiam, eam probare tenetur, decis. 541. n. 42.
Ignorantia Iuris non suffragatur in acquirendis, decis. 600. num. 40.
Ignorantia circa vnum, non infert ignorantiam circa aliud, decis. 417. n. 4.
Ignorantiæ tempus demi debet ex ipsa præscriptione, item etiam tempus pupillaris ætatis, decis. 558. n. 14.
ILLATIO non fit ad diuersa, decis. 456. n. 9. & decis. 552. num. 31. & decis. 554. n. 10.

ILLEGITIMITAS.

Illegitimitatis qualitas est narranda, quando quis legitimatus, decis. 501. n. 29.

ILLEGITIMVS non admittitur ad successionem feudalem, decis. 511. n. 4.

Illegitimi non habent ius agnationis, & quamuis fortè contrarium seruetur de consuetudine, tamen quando id fallat, decis. 430. num. 48.

IMMEMOR salutis æternæ nemo est præsumendus, decis. 611. num. 22.

IMMEMORABILIS.

Immemorabilis in antiquis enunciata probat, decis. 458. numer. 64.

Immemorabilis sufficit pro titulo etiam in limine fundationis, decis. 451. n. 1.

ad Immemorabilem probandam testes cuius ætatis esse debeant, vt de ea possint rectè deponere, decis. 520. n. 1.

Immemorabilem testis etiam ætatis 96. annorum non probat, si deponat de recordatu dum ætatis 32. decis. 458. n. 64.

IMMISSIO.

Immissio gratiosa, quibus concurrentibus non possit denegari, decis. 608. n. 1.

super Immissione vigore subrogationis gratiosæ proceditur executiuè, non autem ordinariè, decis. 608. n. 9.

Immissio vigore subrogationis non potest denegari, stante Clericatu, lite super titulo beneficij, & obitu defuncti in possessione, decis. 549. n. 13.

Immissionem ex Saluiano, quis potest impedire, si in continenti doceat de Iure suo claro, ac liquido, decis. 468. n. 10.

Immissio ante liquidationem dari non potest, decis. 468. numer. 13.

Immissione quis impedire non potest, si non sit legitimus contradictor, decis. 585. n. 28.

Immissio, quæ petitur ex inuestitura, est ita priuilegiata, sicuti illa, quæ petitur ex l. fin. C. de edict. D. Adr. decis. 585. num. 22.

IMPOTENTIA respicit etiam casum non existentiæ, decis. 422. num. 2.

IMPOSSIBILITAS dupliciter potest considerari, vel de natura, vel de iure stipulandi, decis. 603. n. 48.

IMPOSITIO, & translatio pensionis non est odiosa odio irrationabili, decis. 452. n. 33.

INCAPACI quod possit legari, vel eum instituere hæredem sub conditione, cum capax erit, hoc potius de benignitate, quàm de rigore iuris est receptum, decis. 603. n. 16.

in INCORPORALIBVS, si non probetur ius assistere alteri parti, per exercitium vnius actus, acquiritur possessio quo ad omnes decis. 433. n. 2.

in INDIVIDVIS retinet quis per socium, quod per seipsum non potest, decis. 444. n. 11.

INDEBITVM.

Indebiti repetitio etiam si aliàs non daretur, inducitur tamen, si actu solutionis detur facultas soluenti retorquendi solutionem contra quos de Iure, decis. 592. n. 3.

ad Indebiti repetitionem, quando quis agit, grauatur onere certissimæ, & concludentissimæ probationis.

Itaut sufficiat eum excludere per possibile, decis. 592. n. 27.

Indebitè ne quis grauetur, obuiandum est, decis. 515. n. 42.

INDEFINITA in teste licet non æquipolleat vniuersali, decis. 430. n. 28.

Hoc tamen non procedit, quando indefinita est restricta ad certum locum.

Vt puta, si dicatur vinea in tali loco, ista indefinita æquipollet vniuersali, ibid. n. 29.

INDICTIO in instrumento si sit falsa, in totum corruit instrumentum, decis. 430. n. 90.

INDVLTVM.

Indulta ferè omnia concessa Ordinarijs reincidunt in idem, decis. 444. n. 34.

Indultum concessum Ordinario, qui habet confirmationem, suffragatur Capitulo, qui habet electionem, decis. 444. num. 32.

Indulta an possint operari aliquid plus, quàm remotionem obstaculi, decis. 444. n. 33.

Indulta concessa Ordinarijs nihil tribuunt, sed solum remouent obstacula reseruationum, decis. 444. n. 24.

Indultum concessum Ordinario suffragatur etiam Capitulo, quando beneficia sunt simultaneæ collationis, decis. 440. num. 8.

Indulta, & priuilegia recipiunt interpretationem ab obseruantia subsequuta, decis. 451. n. 3.

INFANTES culpa carent, licet eorum pater aliquod delictum perpetrauerit, decis. 479. n. 16.

Infantes sunt sceleris innocentes, decis. 479. n. 26.

INFERIOR non potest statuere in præiudicium superioris, decis. 608. n. 11.

Inferioribus quando in certis casibus est concessa iurisdictio, non censetur ex hoc adempta superiori, decis. 457. n. 14.

CVM INFIDELI contrahens sub conditione, si conuertatur ad fidem, validus erit contractus, decis. 603. n. 18.

INFIRMITATIS impedimentum aliquem excusat ad implendum tempus, tamquam impedimentum, quod non possit tolli, decis. 562. n. 4.

INFORMARE se extraiudicialiter potest executor stante clausula arbitrio, decis. 435. n. 7.

INHABILITAS antecedens non nocet aliquid obtinenti, decis. 499. n. 10.

PER INHIBITIONIS viam non est procedendum, quando quis iurauerit aliquid adimplere, sed benè per viam coactionis, decis. 515. n. 40.

Inhibitiones imminente timore scandali sunt concedendæ, decis. 515. n. 37.

INSIGNIA deferendi conditio à testatore hæredi imposita, quamuis sit voluntaria, verificari tamen etiam potest in casu impotentiæ, decis. 419. n. 4.

INSINVATIO.

Insinuatio in donatione requiritur, decis. 447. n. 35.

Insinuatio in donatione non est necessaria, quando est ob causam, vel ius est incertum, decis. 447. n. 36.

Insinuationis defectus non obstat, quando illi cum iuramento fuit renunciatum, decis. 573. n. 3.

Quam opinionem semper secuta est Rota, nisi aliud per statutum validè determinatum sit, ibid. n. 4.

Insinuatio in donationibus requiritur ad euitandas fraudes in qua summa requiratur, decis. 497. n. 158.

INSCRIPTIO in Capella fundata apponi etiam potest, vt constet de Iurepatronatus ad effectum præsentationum, & de Iure sepulchri acquisito omnibus de familia, decis. 609. num. 5.

Inscriptioni sepulchrali in concursu publici instrumenti, & in præiudicium tertij, modicum est deferendum, decis. 548. num. 7.

in Inscriptionibus sepulchrorum cælatores per errorem, & lapsum, quod sæpè contigit, vt in antiquis, & modernis monumentis deprehenditur, in describenda ætate defunctorum decipi possunt, decis. 548. n. 9.

ex Inscriptione colligitur mens disponentis, decis. 450. numer. 28.

INSTITVTIO filij spurij valet, si fit facta sub conditione, si Princeps dispensauerit, decis. 603. n. 15.

Institutio præsentato, quando debeatur, decis. 505. n. 2.

INSTRVMENTVM.

Instrumentum adeptionis possessionis plenè probat ad effectum manutentionis alio non existente in possessione, decis. 488. num. 1.

Instrumentum per lectionem scripturæ probat illud, quod constat, decis. 576. n. 6.

Instrumentis magis deferendum est, quàm testibus, decis. 576. num. 29.

Instrumentum vnum ab alio declaratur, decis. 613. n. 22.

Instrumentum, in quo est falsus dies, vel falsa indictio in totum vitiatur, decis. 430. n. 91.

Quia illud vitium respicit instrumentum in qualibet sui parte, ibidem.

Instrumentum non caret suspicione, si annus Domini non concordet cum indictione, decis. 430. n. 88.

Instrumentum in totum vitiatur, si annus Domini repugnet cum indictione, decis. 430. n. 90.

Instrumenti approbatio inducitur, si illud quis producat in actis, & eo vtatur, decis. 613. n. 26.

Instrumenti vna pars ab altera declaratur, decis. 601. n. 14.

Instrumenta locationum non sunt admittenda ad probandum valorem rerum, decis. 576. n. 20.

ex Instrumento aliquo agens, tenetur adimplere in eo contenta, decis. 554. n. 7.

Instrumdetum possessionis alio non existente in possessione probat, decis. 564. n. 1.

Instrumentorum verba dubia interprætanda sunt contra stipulantem, qui dum poterat apertius legem dicere, sibi imputare debet, si id non fecit, decis. 596. n. 4.

Instrumentum exemplatum, & recognitum, habet pro se præsumptionem veritatis, & solemnitatis, decis. 578. numer. 1.

Instrumenti falsitas multum arguitur ex eo, quod constat de diffamatione Notarij circa actus concernentes suum officium, decis. 578. n. 20.

Instrumento posteriori maior fides est adhibenda, decis. 576. num. 19.

Instrumenta, licet non sint archiuiata intra 15. dies, non obstat, dummodo reperiantur in archiuio, & archiuista illa receperit, decis. 578. n. 5.

Instrumentum concessionis concurrentibus adminiculis probat dominium, decis. 537. n. 1.

Instrumento publico, vt fides tollatur, coniecturæ debent esse graues, vehementes, & multum concludentes ad istum effectum, decis. 578. n. 23.
Instrumenta publica indubitanter faciunt probationem probatam, & manifestam, decis. 443. n. 7.
Instrumento publico, & authentico magis est standum, quam inscriptioni sepulchrali, decis. 548. n. 8.
Instrumenti executio retardanda est, stante exceptione nullitatis, decis. 594. n. 32.
Instrumento sublato censetur etiam sublatum iuramentum in eo contentum, decis. 504. n. 8.
in Instrumento Notarius non potest apponere nisi id, quod in veritate nouit, decis. 430. n. 42.
INTEGRATIO Principis tantundem restituit, quantum condemnatio Iudicis abstulit, decis. 449. n. 45.
INTEGRITAS tutoris, & tuta fides benè argui potest, si testator liberauerit eum à redditione rationum, decis. 435. num. 13.
INTELLECTVS absurdum omnino euitare debemus, decis. 600. num. 18.

I N T E N T I O.

Intentionis defectus in Papa vt tollatur, sufficit quod aliquid potuisset cogitare in genere, decis. 452. n. 15.
Intentionis suæ fundamentum, quis tenetur probare, licet consistat in negatiua, decis. 551. n. 1.
Intentionem fundatam si pars habeat in confessionem, & instrumentis publicis non est grauanda responsione, decis. 491. num. 18.
INTERDICTO, vnde vi, præcipuum est, vt in fructibus à die motæ litis fiat condemnatio, decis. 522. n. 7.
Interdictum, si in aliquo loco ponatur, eo dorante licet ibi non celebrentur Missæ, tamen excipiuntur dies Paschatis, decis. 515. num. 26.
ad INTERESSE tenetur, qui fines mandati excedit, & hoc maximè si promisit de rato, aliàs de proprio voluerit teneri, decis. 423. n. 1. & 2.
Interesse, quando agitur ad effectum, vt quis admittatur ad causam, sufficit vt detur fumus, cum satis sint leuiores probationes, decis. 490. n. 6.

I N T E R P R A E T A T I O.

Interprætatio, quæ inducit donationem, & iactum omninò fugienda est, decis. 517. n. 3.
Interprætatio ea sumenda est, ne sequatur absurdum, decis. 494. num. 3.
Interprætatio illa in statutis est minimè recipienda, quæ contra mentem statuentium est, decis. 497. n. 145. 146. 154. & 155.
Interprætationem recipiunt indulta, & priuilegia ab obseruantia subsecuta, decis. 451. n. 3.
Interprætatio aliena à recta ratione reijcienda est, decis. 611. num. 5.
Interprætatio pro salute animæ sempet est facienda, decis. 611. num. 22.
Interprætatio ea est sumenda, per quam contrarietas euitatur in eadem scriptura, decis. 429. n. 25.
Interprætatio violenta & verbis, ac menti proferentis plurimum dissentanea omninò reijcienda est, decis. 449. n. 43.
Interprætatio rectè desumi potest à consuetis, decis. 529. num. 8.
Interprætatio ea est sumenda, per quam euitatur contradictio in eadem scriptura, & quidem si esset repentina, decis. 475. num. 1.
Interprætari ita debet gratia, vt ipsum concedentem, non autem tertium lædat, decis. 449. n. 11.
Interprætationes vltimarum voluntatum à quatuor debent sumi.
Primò à persona à qua, & ad quam dispositio dirigitur, decis. 574. num. 20.
Secundò à materia, ibid. n. 20.
Tertiò, qualiter, & sub qua forma, ibid. n. 20.
Quartò, qualis fuerit finalis intentio, ibid. n. 20.
Interprætatio facienda est, ne dispositio remaneat superflua, decis. 448. n. 7.
Interprætatio rei dubiæ dicitur sumere exordium à propria significatione, decis. 574. n. 21.
Interprætatio, quæ inducit donationem, & iactum, omninò fugienda est, decis. 516. n. 3.
Interprætatio vltimæ voluntatis ea est capienda, per quam Testatoris mens suum consequatur effectum, decis. 574. n. 23.
Interprætatio ea est facienda per quam excluditur fraus, decis. 533. num. 8.
Interprætatio illa est desumenda, per quam euitatur verborum superfluitas, decis. 513. n. 14.
Interprætatio illa omninò est retinenda, per quam euitatur aliquis absurdus error, & incongruitas orationis, decis. 536. num. 18.
Interprætatio illa est facienda, per quam euitatur falsitas, decis. 578. n. 17.
Interprætatio omnis est admittenda, vt contrarietas euitetur, decis. 472. num. 14.
Interprætatio omnis est facienda, vt testator sibi constitisse videatur, decis. 472. n. 13.
Interprætatio ea est admittenda per quam contrarietas, & leuitas euitatur, decis. 472. n. 11.
Interprætatio quælibet capi debet ad hoc, vt exclud atur, simonia, decis. 491. n. 10.
Interpretatio stricta debet fieri de lege, quæ est exorbitans, & non est extrahenda extra suos terminos, decis. 321. n. 11.
Interprætatio ea est sumenda per quam euitatur res nimis turpis, Annot. decis. 597, n. 21.
Interprætatione non est opus in claris, decis. 497. n. 49.
INTERPRES optima legum est consuetudo, decis. 462. num. 2.
INTESTATI causa regulatur, secundum causam rumpendi testamentum, decis. 572. n. 16.
ab Intestato non competit remedium l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. decis. 585. n. 17.

I N T R V S I O.

ab Intrusione in beneficio, quis non excusatur, propter factum Iudicis nulliter, & iniustè procedentis, decis. 557. num. 11.
Intrusionis causæ sunt multiplicabiles, decis. 549. n. 8.
Intrusio cessat, si quis numquam accepit possessionem, decis. 608. num. 19.
INTRVSVS, quis non potest dici, si in sua gratia habeat subrogationem gratiosam, & ideò lite pendente absque vitio attentatorum potuit capere possessionem, decis. 557. n. 12.
Et ratio est, quia vigore subrogationis gratiosæ possessio capta, censetur potius continuata, quàm denuò acquisita, ibidem num. 13.
de Intruso, si aliqua constitutio loquatur, est intelligenda de verè intruso, decis. 549. n. 12.

I N V E N T A R I V M.

Inuentarium releuare potest hæredem, quod bona alienata non consumpserint suas detractiones, decis. 541. n. 29.
Inuentarij beneficio non iuuatur hæres, qui bona omnia non descripsit, decis. 535. n. 12.
Inuentarij beneficium non prodest hæredi si in totum potest seruari voluntas defuncti, decis. 484. n. 6.
Inuentarium, si hæres non confecerit, quando possit detrahere fideicommissum particulare, decis. 418. n. 1.
Inuentarij omissio non grauat hæredem adeuntem Iure nouo, vltrà dispositionem iuris antiqui, nisi quo ad legata, & fideicommissa particularia, decis. 421. n. 2.
Inuentarij beneficio censetur hæres renunciasse, si promisit soluere debita, etiam se obligando, & sua bona, decis. 545. num. 9. amplia num. 10.
Inuentarij beneficium non operatur, vt hæres propter illud possit aliquid lucrari, sed tantum ne damnum patiatur, decis. 484. num. 7.
Inuentarium intra quod tempus hæres debeat incipere, & perficere, decis. 438. n. 37.
INVERISIMILIA si testes deponunt non probant, decis. 446. num. 3.

I N V E S T I T V R A.

ab Inuestituris antiquis numquam censetur recessum, nisi de hoc clarè, & euidenter constet.
Vel ex verbis vltimæ concessionis necessariò inferatur, decis. 465. num. 6. & 7.
Et prædicta conclusio multò magis procedit stante relatione ad antiquam feudi naturam, ibid. n. 8.
in Inuestituris Princeps non censetur velle præiudicare vocatis, nisi id expresè dicat, decis. 490. n. 2.
Inuestitura, quando fuit renouata, attendenda est prima concessio, nisi in renouatione expresè dicatur ab ea fuisse recessum, decis. 513. n. 24.
Inuestitura si sit concessa pro recipiente filijs, & nepotibus, sub hac vocatione non veniunt pronepotes.
Et si addantur verba vsque in tertiam generationem, & superaddatur verbum, finitam, dd. verba non augent dispositionem, sed stant demonstratiuè, decis. 513. numer. 18. & 19.
Nam illa verba vsque ad tertiam generationem repetunt solum per compendium personas, quæ prius singillatim erant nominatæ, ibid. n. 20.
Inuestitura sola non probat nec dominium, nec possessionem, decis. 470. n. 30.
ab Inuestitura antiqua in eius renouatione, quando sine dubio dicatur recessum, decis. 513. n. 25.

Inueſtituræ regulariter recipiunt interprætationem à ſolito concedentis, deciſ.513.n.2.
Inueſtituræ ſeparatim acceptæ à vocatis in feudo, non poſſunt præiudicare primeuæ naturæ feudi, deciſ.492.n.8.
Cùm illæ cenſeantur factæ iuxta naturam antiquarum inueſtiturarum, cum alijs vocatis, non poteſt tolli ius quæſitum, ibid. num.9.
Inueſtitura cenſetur conceſſa, ſine præiudicio tertij, deciſ.490. num.3.
Inueſtituram ſi aſſeratur eſſe finitam id concludenter eſt probandum, deciſ.470.n.4.
in Inueſtitura non petenda delictum quando per Dominum cenſeatur remiſſum, deciſ.499.n.8.
in Inueſtituris qualitas omiſſa, quando ſuppleri poſſit, deciſ.465. num.5.
per Inueſtituras nouas non poteſt præiudicari vocatis in feudis, deciſ.492.n.15.
AB IRATO viro verba prolata, non ſunt de Iure attendenda, deciſ.430.n.73.
IRREGVLARITAS incurritur propter cæcitatem, deciſ.602. num.14.

I V D E X.

Iudex, ſi habeat facultatem procedendi ſummariè, ſimpliciter, & de plano ſola facti veritate inſpecta, tunc coram eo nullæ iuris ciuilis ſolemnitates, nullaque forma iudiciaria, vel terminorum ſubſtantialium obſeruatio eſt neceſſaria, deciſ.607.n.7.
Iudex, quando nulliter, & iniuſtè procedit, videtur procedere, tamquam priuatus, & ſic ſpoliare, deciſ.541.n.1.
Iudex poteſt informare animum ſuum, etiam ex dictis teſtium, licet à parte contra eos exceptiones generales, & ſpeciales datæ ſint, deciſ.430.n.24.
Iudicis præſentia, vt ſuppleat defectum Decreti requiſiti in aliquo contractu, quid requiratur, deciſ.447.n.29.
Iudex ritè non procedendo, nequaquam priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione, deciſ.488.n.2.
Iudex, qui poſt ſententiam iniuſtam latam ſucceſſit parti, non auditur, ſi intendat eam reuocare ex capite in iuſtitiæ, deciſ. 510.n.27.
ad Iudicem, & non ad teſtes ſpectat iudicare, deciſ. 606. num.7.
Iudex, quando arbitratur, vbi pupillus educandus, quid aduertere debeat, deciſ.604.n.2.
Iudici pronuncianti, & non exequenti debent honoraria, deciſ. 554.n.12.
Iudex inferior, quando cœpit cognoſcere cauſas ad ſe pertinentes, & ſic præueniendo, tunc non debet admitti delegatio ſuperioris, deciſ.457.n.17.
Iudicis decretum non poteſt ſuppleri per iuramentum, quando vtrumque requiritur, deciſ.447.n.30.
Iudex laicus numquam habet iuriſdictionem in Clericum, aut Eccleſiaſticam perſonam, vel res ſpirituales, deciſ. 458. num.76.
Iudex ſi mandet aliquem amoueri à ſua poſſeſſione, ex hoc præſupponitur, quod ille poſſidebat, deciſ.506.n.3.
Iudex poteſt dare nuncium, qui in poſſeſſionem mittat, deciſ.540. num.7.
Iudex, quando nulliter, & iniuſtè procedit, non priuat quem ſua poſſeſſione, deciſ.506.n.5.
Iudex, quicquid facit, poſt interpoſitam appellationem, laborat vitio attentatorum, deciſ.534.n.1.
Iudex non ritè, & rectè, ſed nulliter procedens immittendo aliquem in poſſeſſione, illum non facit iuſtum, ac legitimum poſſeſſorem, deciſ.538.n.4.
Nec priuat poſſeſſorem ſua anteriori poſſeſſione, ibidem num.4.
Iudex dando reuerentiales, per illos cenſetur admittere appellationem, ſi ſit admittenda, & reijcere, ſi de Iure veni reijcienda, deciſ.425.n.23.
Iudex vbi incipit dubitare de iuſtitia ſententiæ non eſt conſumanda illius executio, deciſ.515.n.31.
Iudex non dicitur deferre appellationi, ſi dedit tantum reuerentiales, deciſ.420.n.22.
Iudex, quando interponit decretum in contractibus minorum, vel mulierum, ſi omnia benè non perſcrutetur, non ſubſtinetur, deciſ.594.n.42.
Iudex, quando interponit decretum in contractibus mulierum, &c. eſt ei apertè, & realiter exprimenda natura contractus, & nominatim dicere, talis eſt contractus, & non palliare, deciſ.497. num.30.
Iudex directione rationis ad veritatem, obſcuras factorum controuerſias ſub lege non comprehenſas ex probabilibus argumentis diffinire debet, & quanti ſint faciendæ coniecturæ ſolerter rimare, deciſ.594.n.30.
Iudex quando interponit decretum in contractibus mulierum, vel minorum ſecundum Stat. Vrb. lib.1.c.151. eſt ei cauſa redigenda in ſcriptis, deciſ.497.n.125.
Iudicis decretum in aliquo contractu vbi requiritur, an poſſit ſuppleri per iuramentum, deciſ.447. numer.28.
Iudice indigent contrahentes, vt iuſtitiam faciat, deciſ.458. num.54.
Iudex appellatur auxilium legis, deciſ.594.n.29.

I V D I C I V M.

Iudicium iactationis ſimpliciter intentatum comprehendit tam petitorium, quàm poſſeſſorium, deciſ.500.n.4.
Iudicia duplicia, quæ dicantur, deciſ.522.n.10.
in Iudicijs quidquam fruſtratorium non eſt admittendum. Annot. deciſ.606.n.44.
Iudicium ſoluitur vetante eo, qui iudicare iuſſit, deciſ.516. num.9.
Iudicium iactationis tunc ſine dubio omnia comprehendit, quando cauſa fuit commiſſa cum clauſula, quam, & quas, deciſ.500. num.6.
in Iudicio poſſeſſorio tam exacta probatio non requiritur, ſicuti in petitorio, deciſ.430.n.20.
Iudicio familiæ erciſcendæ, quiſque ex collitigantibus non ſolum Rei, ſed etiam actoris, partes ſubſtinet, deciſ.471. num.2.
Iudicium manutentionis regulatur ad ſimilitudinem interdicti retinendæ, deciſ.522.n.9.

I V R A M E N T V M.

ſine Iuramento ſi teſtis deponat, non probat, deciſ. 420. num.1.
Iuramentum non poteſt ſupplere defectum decreti Iudicis, quando cautum eſt, vt vtrumque copulatiuè interueniat, deciſ. 447.num.30.
Iuramentum an ſit valens ſupplere decretum Iudicis, tutoris, curatoris, ac cuiuſcumque alterius auctoritatis, &c. deciſ.447. num.28.
Iuramento ſi quis non contrauenerit, nequaquam poterit dici periurius, deciſ.515.n.30.
propter Iuramentum appoſitum contractui fideiuſſor obligatus principaliter, & inſolidum non gaudet priuilegio, licet pro minore, qui non tenetur, fideiuſſerit, deciſ.510.n.10.
Iuramentum etiam cenſetur ſublatum, ſublato in totum inſtrumento, deciſ.504.n.8.
Iuramentum, ſi contineat turpitudinem ex parte recipientis, & iniquitatem ex parte iurantis, ſeruari non debet, deciſ.586. num.12.
Iuramentum ſequitur tamen actus, ſuper quo interponitur, deciſ. 586.n.10.
Iuramentum confirmat contractum, deciſ.497.n.133.
Iuramentum in donatione cauſa mortis cenſetur appoſitum, iuxta naturam donationis, quæ cum ſit reuocabilis, iuramentum pariter cenſetur reuocabile, deciſ.586.n.9.
IVRISPERITVS, ſi quis non ſit, poteſt ignorare ea, quæ à iure ſunt diſpoſita, deciſ.604.n.14.
IVSTIFICATIONE non egent ea, quæ à Iure ſunt conceſſa motu proprio, deciſ.452.n.4.

I V R I S D I C T I O.

Iuriſdictio, quando dicatur acquiſita cumulatiuè, non autem priuatiuè, deciſ.618.n.26.
Iuriſdictio tributa, & acquiſita contra habentem iuriſdictionem ordinariam intelligitur cumulatiuè, & non priuatiuè, deciſ.618. num.27.
ex Iuriſdictionis defectu ſi ſit nulla ſententia, non attenditur, deciſ.490.n.4.
Iuriſdictionis Ordinariæ proprium eſt delegare, deciſ. 457. num.8.
Iuriſdictio, quando competit inferiori in certis caſibus, ex hoc propterea non cenſetur adempta iuriſdictio ſuperiori, deciſ. 457.n.14.
Iuriſdictionem duo poſſunt dare, nempè priuilegium, & conſuetudo, deciſ.577.n.10.
Iuriſdictio in dubio cenſetur data cumulatiuè, & non priuatiuè, deciſ.457.n.16.
Iuriſdictionis exercitium ſuper aliquo loco Regulari infertur ex pluribus ordinationibus factis concernentibus vtrumque ſtatum temporalem, & ſpiritualem, deciſ.546.n.8.
Iuriſdictio ſuper aliquo loco probatur ex obedientia, & ſubiectione, deciſ.546.n.9.
Iuriſdictio non datur per conuenientiam, ſed acquiritur priuilegio, vel conſuetudine, deciſ.584.n.34.
Iuriſdictio tanta in aliquem non cenſetur translata, quin maior apud ſuperiorem remanſerit, deciſ.584.n.20.
IVRISDICTIONEM ſuam non perdere vniuſcuiuſque intereſt, deciſ.456.n.13.
ab Iuriſdictione locali, non benè infertur ad Ciuitates, & loca vniuerſa, deciſ.584.n.32.
ab Iuriſdictionis vna ſpecie, non licet inferri ad aliam ſpeciem, deciſ.584.n.29.
Iuriſdictionem, quando Princeps committit alicui, cenſetur eamdem ſibi reſeruare, deciſ.584.n.21.

I V S P A T R O N A T V S.

Iuris patronatus vsurpatio cadit etiam in vniuersitate parua, decis. 477. n.14.

Ius patronatus, quando vigore priuilegij optimè substineatur, decis. 614.n.5.

Ius patronatus ex dotatione, quis acquirit, etiamsi ipse illud expressè sibi non reseruauerit dummodò illud non remiserit, decis. 614. n.1.

Iuris patronatus vsurpatio an cadat in vniuersitate nullam habente iurisdictionem, decis.477.n.13.

Ius patronatus, quando fundatur ex piorum eleemosynis, & oblationum particularium per singulares de Vniuersitate, hoc casu patronatus ad Vniuersitatem non pertinet neque ad singulos, sed Ecclesia remanet libera, decis.609.n.9.

Ius patronatus ipso iure acquiritur ob priuilegium constructionis, decis.432. n.2.

Ius patronatus qualiter sit probandum, quando sumus in personis suspectis de vsurpatione, decis.477.n.3.

Ius, seu priuilegium in facultatiuis, vt quis amittat, quid requiratur, decis.443.n.9.

ad Ius patronatus præsentare, vt quis possit, debet docere de Iure patronatus, vel saltem de quasi possessione præstandi, decis.460. num.1.

Ius patronatus transit cum vniuersitate bonorum, decis. 592. num.11.

Sed hoc declara respectu hæredis, non autem fideicommissarij, ad quem non transeunt ius patronatus, nec alia iura honorifica, ibid.n.12.

Limita prædicta, nisi appareat de contraria mente testatoris, ibid. num.13.

Ius patronatus probatur leuioribus probationibus, quando de eo agitur incidenter, decis.542.n.3.

Ius patronatus vt transeant in fideicommissarium, requiritur expressa testatoris voluntas, & licentia Ordinarij, decis.542. num 16.

Ius patronatus ex fundatione, & dotatione sufficienter probatur ex confessione vtriusque partis adminiculata, decis.542. num.1. & 2.

Ius patronatus non expirat ob lineam finitam fundatorum, cum transeat ad hæredes, decis.509.n.13.

de Iure patronatus si plenè constet, non est dubitandum, quin possessio patroni sit manutenibilis, decis.509. n.14.

Ius patronatus, quando nullo modo possit dici, quod sit ex priuilegio, decis.509.n.25.

Ius patronatus totum transit ad hæredem vniuersalem, nec transit in fideicommissarium, decis.542.n.9.

Iura patronatus laicorum sub reseruatione non cadunt, decis.509. num.12.

Ius patronatus omne ex priuilegio substulit Concil. Trident. vnà cum quasi possessione, quod tamen est intelligendum, quando ius patronatus præsumitur ex vsurpatione, & ideò secus, quando non intrat talis præsumptio, decis.505. n.7.

Ius patronatus non expirat per extinctionem lineæ fundatorum, sed sui natura est transitorium, etiam ad hæredes extraneos, decis.505. n.6.

Ius patronatus in Ecclesia Regulari acquiri non potest, nisi ex priuilegio Apostolico, quod requiritur in limine fundationis, decis. 593.num.6.

I V S.

in Iure suo, dum super eo, controuertitur, quis est conseruandus, decis.584. n.25. amplia n.26.

Ius succedendi ab intestato non fauet transuersalibus vltra decimum gradum, decis.436.n.3.

contra Ius est impositio pensionis, decis.452.n.34.

bonum Ius alicuius ostendi potest per decisiones, & sententias Rotales, decis.557.n.6.

In quantitatis probatione satis est, quod testis negatiuam concludat implicitè, deponendo per affirmatiuam taxatiuè, decis. 544. num.4.

Ius mutari potest, & quod impossibile nunc est, postea fit possibile, decis.603. n.25.

Iure suo quis non debet priuari ob rigorem probationum. Annot. decis.613. n.40.

Ius, apud aliquos præsumitur in concussum, si super illo statuant, decis.598.n.19.

Iuri, quod non habet nemo renunciare potest, decis. 456. num.1.

Iure diuerso vna, eademque res non debet existimari, decis.418. num.8.

Ius personale cum morte personæ extinguitur, decis. 605. num.5.

Ius commune, vt minus corrigatur, sæpè etiam superfluitas tolleratur, decis.600.n.29.

Iuris conferendi, seu præsentandi pertinentia, vt probetur, non minus operatur attestatio Vicarij, quàm ipsius Episcopi, cum ad hunc effectum attendatur identitas Tribunalis, decis.567. num.13.

inter Ius præsentandi, & ius conferendi adest maxima differentia, decis.567.n.7.

de Iure tertij possessores semper possunt dare, illud allegando in modum probationis contra vindicantem bona, vt non ille, sed alter sit Dominus, decis.447.n.45.

Ius plenum acquiritur per electionem, per confirmationem verò nihil noui Iuris additur, sed solum exercitium, decis.444. num.17.

Ius francandi est præscriptibile per spatium 30. annorum, decis. 558. num.13.

Ius conferendi beneficium, quod ad aliquem spectet, probatur ex attestationibus in visitationibus factis, decis.567. num.5.

Iuris conferendi pertinentia, quod ad aliquem spectet, probatur ex attestatione Ordinarij facta coram Not. & testibus, cum testetur de rebus sibi præiudicialibus, decis.567. num.4.

contra Ius non solum dicitur, id quod fit aduersus verba legis. Sed quidquid aduersatur menti, & rationi legis, decis. 458. num.13.

Ius præmium non alteratur per verba præseruatiua, decis.444. num.58.

Iuris dispositione ea, quæ pendent tunc confessio super his non præiudicat, decis.489.n.13.

Ius, & iurisdictio an sit idem, decis.956.n.9.

Ius tertij non tollit verbum, liberè, decis.444.n.63.

de Iure suo claro, & liquido si quis in continenti doceat, potest impedire immissionem ex Saluiano, decis. 468. numer.10.

Ius aliquid faciendi, si quis habeat, quando alius prætendit illud ius ad se spectare, debet docere de suo iure, vel quod ad eum fuerit deuolutum, aliàs frustra contendit, decis.584. num.10.

Ius, si non sit probabilis spei, sed tantum conditionale, non est considerabile, decis.501.n.22.

Ius tale, si quis asserat ad se spectare, ei incumbit onus probandi, decis.577.n.27.

Ius si sit personale, nec cedi potest, nec transmittitur ad hæredes, decis.503. n.10.11.& 13.

Iure diuerso, vna eamdemque res non debet censeri, decis.591. num.7.

Ius aliquod considerabile non potest acquiri per ea, quæ dederunt causam liti, decis.505.n.3.

Iure suo quis ex facto alterius non est priuandus, decis. 492. num.17.

Ius aliquod considerabile non tribuunt actus, qui dederunt causam liti, decis.483.n.15.

Ius personale cum persona extinguitur, nec vllo modo ad alium potest transferri, decis.503.n.14.

Ius certum, & casus legis, quando habetur, non est vlterius quærendum, decis.577.n.5.

Ius ex parte illius est metiendum, qui habet plen. interesse, & quid inde inferatur, decis.473.n.14.

Ius Canonicum attendendum est in materia matrimoniali, decis. 432. num.3.

I V R A.

Iurium cessio an veniat appellatione mobilium, decis. 447. num.14.

Iura contra seipsum nemo tenetur cedere, decis.576.n.11.

Iura non recognita faciunt præsumptionem, decis.568.n.12.

Iurium cessio est contractus læsiuus, decis.497.n.31.

Iura, quæ in esse non sunt deducta, nec cedi, nec per constitutum in alium transferri possunt, decis.543.n.20.

Iurium cossio inest de sui natura in transactione extinctiua litium, decis.428.n.11.

Iura omnia extinguit transactio, decis.428.n.12.

IVSTE possidet, qui authore Prætore possidet, decis.538.n.3.

contra IVSTITIAM omnem esset, vt quis ex proprijs pecunijs res alienas conseruare tenetur, decis.437.n.5.

IVVENVM viuida ingenia in Vrbe, qua ratione proueniant, decis. 589. num.7.

L

L AE S I O.

LAEsionis exceptio in iudicio Saluiani non suffragatur, decis. 576.n.31.

ex Læsionis causa agendum non est via executiua, sed ordinaria, iudicio rescissorio, decis.576.n.30.

Læsio in emptione alicuius fundi, vt dicatur adesse, quid sit per emptorem probandum, decis.532.n.13.

Læsio in contractu emptionis non potest allegari per eum, qui scienter, & diligenter instructus aliquid emit, decis.532. num.17.

Et hoc amplia, quando emptor non fuit vnus, sed plures, & personæ cautæ, quæ emerunt, ibid.n.18.
propter Læsionem, vt rescindatur contractus, quid requiratur, decis.497. n.139.
in Læsione rei emptæ, tertia, seu dimidia pars mensurari debet rei positæ, seu datæ, decis.580.n.5.
Læsio, vltra dimidiam, quæ idem est, quàm vltra duplum, vt rescindat emptionem, à iusto pretio non est detrahenda tertia pars, sed superaddenda, decis.580.n.4.
Læsio in venditione considerari non potest, si æstimatio rei non excedat terminos solitæ æstimationis, & prout communiter existimari solet, decis.580.n.8.
Læsio, debet esse enormis ad effectum rescindendi transactionem, decis.553. n.3.
Læsio non potest considerari, in actibus, in quibus liberalitas exercetur, decis.497.n.140.
Læsio, quælibet non sufficit ad rescindendam transactionem, decis. 553. num.2.
Læsio pendens à futuro euentu an sit sufficiens ad rescindendam transactionem, decis.553.n.1.
Læsio, quæ est maior, quàm illa, quæ consideratur in donatione, decis.497. n.167.
Læsio nisi sit vltra dimidiam, non rescinditur contractus, decis.497. n.131.
Læsio in contractibus celebratis inter coniunctos non est anxiè inquirenda, decis.428.n.4.
LAESVS quis dicitur esse in pretio, decis.497.n.166.

L A I C V S.

Laici sunt capaces pensionum fructuum morum temporalium, decis.539.n.17.
Laicus efficitur capax pensionum si assumat officium militiæ Lauretanæ, decis.539.n.17.
Laicus efficitur capax pensionum si assumat officium Militiæ Lauretanæ, decis.539.n.13.
Laicis non communicatur qualitas spiritualitatis, decis. 450. num.34.
Laicus non habet potestatem disponendi super decimis ex defectu potestatis, decis.458.n.72.
Laici extrà Claustra, & Congregationes viuentes non dicuntur propriè Religiosi, decis.577.n.29.
Laicus bigamus nullo Concilio Generali, cauetur quod sit incapax pensionis, decis.450.n.38.
Laici potestatem aliquam non habent in personas Religiosas, decis.469. n.5.
Laicus, & vxoratus est incapax pensionum Ecclesiasticarum, decis. 539.n.4.

L A V D E M I V M.

Laudemium soluitur ad hoc, vt Dominus directus alienationem approbet, decis.613.n.28.
Laudemium nuncupandum est laudatitium, quia dominus contractum laudat suum præstando assensum, decis.613.n.29.

L E G A T A R I V S.

Legatario si aliquid det hæres censetur, id assignare in extinctionem legati, decis.491.n.5.
Legatarius solum post obitum testantis plenum ius acquirit in legato, decis.602.n.17.
Legatario an competat hypotheca, non confecto inuentario, etiam contra bona propria hæredis, decis.438.n.10.
Legatario, vt competat hypotheca legalis, lex contentatur, quòd bona proueniant à testatore in hæredem, decis.438.n.17.
contra Legatarium non potest currere præscriptio, si non habuit notitiam d. legati sibi facti, decis.541.n.38.

L E G A T V M.

in Legati hypotheca non est necessè probare dominium testatoris decis.438.n.23.
Legatum relictum à testatore, sub conditione, si aliquis ex meis hæredibus, vel amicis restitutionem mihi impetrauerit, & antea decessero, quàm ei gratias egerim, volo eidem dari centum, decis.603.n.14.
Si modo vnum ex eis restitutionem impetrauerit, & antequam sciret testator, ille decessit, nihilominus legatum debetur, ibid. num.14.
Legata, & fideicommissa particularia possunt fieri vltra vires hæreditarias cum non fiant de ipsa hæreditate, decis. 421. num.3.
Legatum ambiguum debetur magis dilecto à testatore, decis.574. num.18.
pro Legatis non datur hypotheca, nisi in eo, quod remanet, satisfactis prius creditoribus, decis.468.n.14.
Et hoc maximè, si agatur contra hæredem cum beneficio legis, & inuentarij, ibid.n.15.
Legatum factum Ecclesiæ à testatore censetur sensisse de Ecclesia domicilij, decis.574.n.19.
Legatum relictum patriæ est admodum fauorabile, decis. 472. num.16.
Legatum vnum tantum, si testator in codicillis reuocauerit censetur cætera disposita in testamento confirmare voluisse, decis. 475. num.4.
in Legato, & beneficio dicitur esse donatio, decis.602.n.18.
à Legatis ad beneficium licitum est arguere, decis.602.n.18.
in Legato dotis facto fœminis, non intelligitur repetita conditio deficientiæ lineæ masculinæ in præcedenti legato adiecta, quando orationes sunt perfectæ, decis.541.n.10.
pro Legatis competit hypotheca, decis.468.n.1.
Tamen hoc procedit in bonis testatoris, non autem in bonis hæredis, ibid.n.2.
Quod maximè procedit, quando hæres adiuit hæreditatem cum beneficio leg. & inuent. ibid.n.3.
Et ipse hæres in re petita habet particularem affectionem, ibid. num.4. & 5.
pro Legato competit Saluianum, decis.541.n.4.
in Legato dotis, dum testator non reperit quicquam de morte filiorum masculorum, non intelligitur facta repetitio conditionis appositæ in primo legato, decis.541. num.11. amplia num. 12. & 13.
pro Legato, & Fideicommisso, quando datur actio personalis, datur etiam actio hypothecaria, decis.438.n.7.
Legata, & donationes fiunt contemplatione personæ, decis.458. num.41.
pro Legatis competit hypotheca legalis, & propterea etiam competit Saluianum, decis.438.n.1.
pro Legato competit hypotheca super omnibus bonis testatoris, decis.541.n.3.
ex Legatorum distinctione, & separatione, firmandum est testatorem diuersimodè sensisse, & qualitatem positam in vno legato noluisse repetere in alio, decis.541.n.14.

L E G I T I M A T I O.

de Legitimatione, quando non agitur principaliter, sed incidenter, scilicet mortuo patre ad effectum successionis, tunc leuiores probationes admittuntur, decis.439.n.7.
Et in hoc reprobata distinctione Bald. inter filium auctorem, & reum, ibid.n.8.
Legitimationes sunt inuentæ ad solatium eorum, qui legitima prole carent, decis.501.n.2.
Legitimatio cum clausula sine præiudicio venientium, &c. solum reddidit habilem legitimatum, vt possit capere ex testamento, non autem compellit patrem, vt aliquid ei relinquat, decis.572. num.14.
Legitimatio filiorum illegitimorum solum operatur, quod filius sit habilis ad succedendum ex testamento in eo, quod pater illi reliquit, decis.572.n.5.
Non autem, quod per talem legitimationem habeatur pro omnibus tanquam legitimus, itaut possit petere legitimam, ibid. num.6.
de Legitimitate, quando principaliter agitur, tunc plenæ, & concludentes probationes necessariæ sunt, decis.439.n.6.
Legitimatio filij naturalis tunc non præiudicat circa successionem, quando aliquis habet ius radicatum, & considerabile, decis.301. num.7.
in Legitimatione ad effectum successionis facienda est mentio agnatorum, qui ius habent, vel quæsitum, vel in spe probabili.
Adeò vt si omittatur, redditur subreptitia legitimatio, & sic nulla decis.501. n.4.
Legitimationis quasi possessio inducitur in filio ex communi reputatione matrimonij, decis.439. n.12.
in Legitimitatis quasi possessione, si quis sit, tunc contrarium asserenti incumbit onus probandi, decis.430.n.1.
Secus verò si in tali possessione non reperiatur, ibid.n.2.
Legitimatio filiorum naturalium solum impeditur per existentiam filiorum, aut descendentium, decis.501.n.1.
Legitimatio probatur leuioribus probationibus, quando de ea incidenter agitur, decis.430.n.10.
Legitimatio per subsequens matrimonium est multò præstantior cæteris legitimationibus, decis.439.n.5.
Legitimatis retrotractio per subsequens matrimonium an admittatur, decis.439. n.4.
Legitimatio cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, est limitata in eo, quod pater vult relinquere legitimato, & sic non habet effectum plenæ legitimationis, quo ad successionem, decis.572.n.20.
Legitimatus cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, solum debet habere partem hæreditatis, ratione institutionis, quæ supereſt deductis legatis factis sororibus, & tertia parte debita matri testatoris, decis.571.n.22.
Legitimandi spurios potestas pendet à sola voluntate Principis, decis.603. n.47.
LEGITIMANTES non retraxisset à legitimatione filiorum naturalium alicuius existentiam transuersalium, sed tantum filiorum, seu vlteriorum descendentium, decis.301.n.3.
LEGITIMATVS succedit in eo tantum quod sibi à patre relinquitur, decis.572.n.9.
Legitimati per subsequens matrimonium dicuntur legitimati per fictionem, decis.430.n.4.

Legitimatus cum clausula, sine præiudicio venientium ab intestato, non potest dicere testamentum nullum ex causa præteritionis, decis. 572. n. 11.
Legitimatus per subsequens matrimonium dicitur verè legitimus, decis. 430. n. 5.
Legitimatus cum clausula sine præiudicio venientium ab intestato, cum sit excluſus ab intestato ei non debetur legitima, decis. 572. n. 17.
Legitimatus per subsequens matrimonium dicitur verè legitimus, cum admittatur retrotractio, decis. 439. n. 2.
Legitimatus per subsequens matrimonium de iure Ciuili dicitur legitimus per præsumptionem, decis. 430. n. 6.

L E G I T I M A.

Legitima dempta filij in bonis patris reputantur tanquam extranei, decis. 466. n. 3.
Legitima statim post obitum patris debetur, decis. 579. n. 15.
Legitima liberis purè, & absque onere, tam in proprietate quàm in vsufructu reliquenda est, decis. 575. n. 1.
Legitima non debetur ei, cui præterito non datur quærela inofficiosi testamenti, decis. 572. n. 12.
Legitima est portio successionis ab intestato, decis. 572. n. 15.
Legitima debetur filio legitimato, & ei datur quærela inofficiosi, cum habeatur pro legitimo, quoad omnes effectus, decis. 572. num. 18.
Sed hoc procedit, quando quis simpliciter, & absolutè fuit legitimatus, ibid. n. 19.
Legitimam non potest petere, qui excluſus est à successione intestati, decis. 572. n. 4.
Legitima est portio eius, quod quis habiturus esset ab intestato, decis. 572. n. 2.
Legitima matri de iure debetur, decis. 528. n. 4.
Legitima filiorum an ante dotes filiarum à patre relicta, detrahenda sit, decis. 484. n. 11.
Legitimæ iure spectat matri in bonis filij tertia pars bonorum eius decis. 503. n. 16.
Legitima debetur matri in bonis filij à die professionis eius, decis. 503. num. 1.
Legitima si sit acceptata, & iam consumpta, non potest iterùm prætendi, & maximè super bonis fideicommissarijs, decis. 439. num. 8.
Legitimam integram, si pater liberis suis reliquerit, de residuo potest liberè disponere etiam in præiudicium eorundem liberorum, decis. 466. n. 2.

LEGITIMITAS.

Legitimitatis communis reputatio sufficit, licet non sit probata in loco originis, si sit probata in loco, vbi quis fuit eductus, decis. 430. n. 57.
in Legitimitatis quasi possessione verè, & non fictè, quando quis reperitur ei, & habentibus causam ab eo, suffragatur, donec contrarium doceatur, decis. 430. n. 56.
pro Legitimitatis iustificatione an sufficiat distinctio patris in testamento de legitimis ab illegitimis, decis. 430. n. 60.
Legitimitas probari potest ex admissione ad successionem solis legitimis competentem, decis. 511. n. 5.

L E X.

Leges scire non est earum verba tenere, sed vim, & potestatem, decis. 438. n. 26.
Lex noua, si superueniat, corrigens consuetudinem in contrarium, dicta consuetudine quis iuuari non potest, decis. 577. num. 15.
Lex licet possit inducere hypothecam in re aliena, non tamen videtur verisimilis, quod in dubio velit eam inducere, decis. 438. num. 43.
Legis ratione cessante, cessat ipsa dispositio, decis. 499. n. 3.
Legum optima interpres est consuetudo, decis. 462. n. 2.
Leges sunt difficiles, vt intelligantur, quia plerunque videntur velle aliud, quàm velint, & sæpè decipiuntur magistri, & scholares, decis. 38. n. 25.
Lex, quando est exorbitans strictè interpretanda venit, & non est trahenda extra suos terminos, decis. 431. n. 11.
circa Declarationem aliquarum legum, vide in calce Indicis.

L I B E R.

Libris aliquibus, vtrum sit credendum non pendet à depositione testium, sed à Iudice, decis. 606. n. 13.
ex Libris Parochialibus probatur personas in eis descriptas, fuisse baptizatas per Parochum eiusdem Ecclesiæ, decis. 433. num. 3.
Libris Secretarij creditur in concernentibus eius officium, decis. 562. n. 2. & 3.
Libris Mercatorum, si ex statuto credatur, intelligi debet, quoad res, quæ ad mercaturam spectant, non quo ad alias, decis. 599. num. 12.
ex Libris parochialibus probatur, mortuos in eos descriptos, fuisse traditos sepulturæ per parochos eiusdem Ecclesiæ, decis. 433. num. 4.
Liber Capituli non probat contra tertium, decis. 570. n. 8.
Libri, licet Capitulares si sint tenti, & rogati per Secretarium Capituli, qui sit Notarius, vtique probant, ac fidem faciunt pro Capitulo, decis. 451. n. 4.
Liber rationum optimè probat contra scribentem, decis. 510. num. 1.
Libri alicuius contra ipsum probant, decis. 594. n. 20.
Libri alicuius quando pro eo tribuant magnum adminiculum, decis. 433. n. 5.
in Libro aliquo si plures partitæ reperiantur descriptæ, & per plurimos annos continuatæ, vix credibile est, quòd reperirentur notatæ, si veræ non fuissent, decis. 451. n. 5.
Liber Capituli non probat in præiudicium tertij, decis. 583. num. 7.
LIBELLO debet esse conformis sententia, decis. 500. n. 8.
Libera quælibet res est ex præsumptione iuris, ita vt si extollenti domum suam, quis obijciat adesse seruitutem sufficit, quod extollens neget illud ius seruitutis non competere Aduersario, decis. 611. n. 3.
Liberalitatem maiorum suorum, piam erga aliquam Religionem, si quis imitetur, non potest dici, quod id faciat malo animo, & ad emulationem, decis. 611. n. 24.
Liberalis in necessitatibus nemo existit, decis. 487. n. 11.
LIBERATIO à redditione rationum arguit magnam confidentiam, decis. 435. n. 15.
LIBERE, aliquid non dicitur alicui relictum, si ei cum aliqua diminutione id debeatur, decis. 579. n. 4.

L I B E R T A S.

Libertatis, & exemptionis ius est ita coniunctum inter subditum, & superiorem, vt commodè separatio fieri non possit, decis. 456. num. 14.
pro Libertate, & seruitute si concurrant indicia, ea libertatis sunt præferenda, decis. 587. n. 8.
Libertatis ius est ita coniunctum inter exemptum, & eximentem, vt commodè separatio fieri nequeat, decis. 461. num. 25.
LICENTIA in aliquo actu, si sit requisita in scriptis, dicitur inducta forma, decis. 498. n. 5.
LIQVIDATIO debet præcedere antequam mandatum executiuum relaxetur, decis. 442. n. 3.
ante Liquidationem immissio dari non potest, decis. 468. n. 13.

L I S.

Lis, quæ non est sub titulo beneficij, non facit illud litigiosum, decis. 569. n. 39.
Lites non debent esse immortales. Annot. decis. 606. n. 2.
Lis probatur ex commissione, vnà cum citatione ad dicen. contra executa, decis. 549. n. 14.
Lis, quando non est super ipsa re, sed super iure connexo ipsi rei, quinimo super modo tantum agendi, res illa non potest dici litigiosa, decis. 520. n. 3.
Lis, super vniuerso iure decimandi, quando non dicatur fuisse contestata, decis. 520. n. 6.
Lis, quando non contestetur, an inducta præsumatur super fundamento exceptionis, decis. 520. n. 4.
Nisi ex parte actoris impugnetur aut negetur, ibid. n. 5.
Lis si moueatur super matrimonio in facie Ecclesiæ contracto, ea pendente exercitium matrimoniale coniugibus non potest impediri, decis. 493. n. 4.
Et maximè si nemo ex coniugibus contradicat, sed tertius, ibid. num. 5.
Lis non est sufficiens ad separationem thori, decis. 493. n. 9.
Lites si immineant, tunc multò magis mulier potest esse tutor, & quando id cesset, decis. 435. n. 11. 17. & 18.
Lis calumniosa non suffragatur ad effectum subrogationis gratiosæ, decis. 607. n. 11.
Lis ad effectum subrogationis in beneficio ob mortem collitigantis, non releuat, si non sit super titulo beneficij, decis. 607. num. 8.
Duo an simul, & in solidum litigant, si alter eorum non curet prosequi litem, alius benè poterit litem prosequendo eam terminare, decis. 518. n. 3.
Litis existentia ex quibus actibus deducatur, decis. 607. n. 5.
pro Lite inducenda ad effectum subrogationis gratiosæ vnica etiam citatio legitimè executa est sufficiens, decis. 607. num. 6.
Lis non potest dici introducta, si commissio nunquam fuerit in actis producta citata parte, decis. 493. n. 8.
post Litem motam si facti sint actus, non sunt attendendi, decis. 433. n. 7.
Lis super titulo beneficij dicitur adesse, si à parte expressè datum fuerit de nullitate permutationis, & tituli prætendentis beneficium, ad effectum obtinendi institutionem, decis. 607. num. 9.

L I T E R Æ A P O S T O L I C Æ.

à Litteris Papæ dissentire nefas est omnino, decis. 432. n. 10.
Literarum Apostolicarum executio, vt impediatur requiruntur plenæ, & concludentes probationes, decis. 477. n. 10.

Literæ Apostolicæ in beneficialibus habent rxecutionem paratam ob illarum reuerentiam, ad instar testamenti ex l. fin. C. de edict. D. Adr. decis. 585. n. 18.
Literæ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ, locus est earum executioni, decis. 439. n. 3.
Literæ Apostolicæ, quando sunt iustificatæ, semper datur immissio illam petenti, decis. 551. n. 1.
Litteris testimonialibus Episcopi, circa mores, & idoneitatem prouisi credendum est, decis. 567. n. 18.
Literæ, tot solent expediri, quot sunt gratiæ concessæ, decis. 554. num. 20.
Literis priuatorum propter suspicionem antidatæ non facilè creditur, decis. 573. n. 4.
Locutio, si à principio fuit vnica, non potest conductor cogi ad dimittendam partem, decis. 498. n. 11. limita n. 12.
Locationis renouatio, quando censeatur facta, decis. 495. num. 13.
Locatio alicuius rei, quæ sub periculo vitæ alicuius manet, eo mortuo expirat locatio, decis. 605. n. 6.
ex Locationibus successiuis factis alicui, inferri potest ad eius directum dominium, decis. 613. n. 7.
Locator finita locatione tenetur rem vacuam domino restituere, decis. 495. n. 5.
Locationis instrumentum non probat pretium commune, sed conuentum, decis. 544. num. 10. & num. 13. declara, nisi sint plura 12.
Locupletari quis non debet cum aliena iactura. Annot. decis. 613. num. 41.

LOCVS.

Loci alicuius quis dicitur ciuis, si sit admissus ad illos honores, ad quos tantum ciues admittuntur, decis. 436. n. 20.
Loci pij solum est omninò subiectum Pontifici, decis. 432. n. 15.
in Locis omnibus Status Ecclesiastici Papa vel habet ius dominij directi, tanquam in bonis feudalibus, vel saltem dominium altum, decis. 449. n. 32. & 33.
Loci alicuius an aliquis sit ciuis, qualiter id possit probari per testes, decis. 436. n. 15.
LVCRO eius pœna cedere debet, cuius maiestas fuit læsa, decis. 449. n. 21.
LVDI MAGISTRI, dum sunt mercenarij in eis minor sollicitudo de puerorum cura solet esse, decis. 589. n. 3.

M

MAGISTRI, & scholares sæpè decipiuntur in interpretatione legum, cum difficiles, vt intelligantur, quia plerumque videntur velle aliud, quàm velint, decis. 538. n. 25.
MAGNVS MAGISTER non habet iurisdictionem solus, sed vnà cum Conuentu.
Intellige tamen, quod dicta iurisdictio apud Conuentum est habitu, & apud Magnum Magistrum actu, decis. 457. n. 5. & 6.
Magnus Magister habet iurisdictionem ordinariam, decis. 457. num. 7.
Magnus Magister potest designare, & creare arbitrio suo Locumtenentem, cui vigore suæ præeminentiæ, potest concedere eam auctoritatem, quam vult, decis. 457. n. 2. & 4.
Magnus Magister Religionis Hierosolymitanæ habet iurisdictionem vniuersalem in d. Religione, decis. 457. n. 1.
Magnus Magister, vel habentes causam à Capitulo generali possunt pensiones reseruare super commendis, &c. decis. 595. num. 7.
Magnus Magister tantum habet potestatem reseruandi pensiones super commendis Religionis Hierosolymitanæ, & decis. 595. num. 2. & 6.
in MANDANTE, penes quem est potestas mandandi, ab eo est deducendus actus, qui mandatur, & non à mandatario, decis. 584. num. 19.

MANDATVM.

Mandatum non afficit eum, qui eo non citato, contra alium fuit relaxatum, decis. 557. n. 6.
Mandatum executiuum nullo modo potest relaxari, nisi prius facta liquidatione, decis. 434. n. 8.
Mandatum pro debitis patris non potest dirigi contra bona propria filij, decis. 434. n. 7.
Mandati fines, vt quis dicatur excessisse sufficit, vt per eum disposita non legantur in mandato, decis. 423. n. 5.
in Mandato excessus non potest considerari stantibus clausulis ampliſſimis, decis. 423. n. 7.
sine Mandato speciali procurator non potest donare, decis. 447. num. 11.
sine Mandato speciali si procurator iuret, nihil operatur tale iuramentum, decis. 447. n. 33.
in Mandato, licet aliquid non sit expressum, tamen si id connexum, & de natura contractus veniat, censetur demandatum, decis. 428. n. 15.
Mandati fines, quando dicatur, quis non excessisse, decis. 428. num. 5.
Mandati excessus cum sapiat delictum ideò plenè, & concludenter est probandus, decis. 428. n. 2.
in Mandato solita apponi comprehenduntur, etiamsi non sint expressa, decis. 428. n. 10.
Mandati fines egredi infert delictum, decis. 428. n. 1.
Mandati fines non præsumitur, quis excedere voluisse, decis. 428. num. 5.
Mandatum procuræ benè colligi potest ex productione iurium, impensa, & alijs actibus iudicialibus, decis. 495. num. 2.
Et hoc mandatum præsumptum sufficit etiamsi protestatum reperiatur neminem audiri, nisi docto de mandato, ibid. num. 3.
Mandati fines sine dubio mandatarius non videtur excessisse si nec tota facultate sibi attributa vsus est, decis. 428. num. 6.
Mandatum procuræ ad adeundam hæreditatem an comprehendatur sub statuto Vrbis lib. 1. cap. 151. decis. 497. n. 51.
Mandatum Rotale si sit cum debitis solemnitatibus parti intimatum, & non doceatur de paritione, benè relaxatur declaratoria, decis. 502. n. 1.
Mandatum pinguius, ac vtilius procurator potest adimplere quàm habuit in facultate, decis. 428. n. 16.
in Mandato, si adsit clausula cum facultate libera, iuncta cum alia clausula, Rato, &c. quid operetur, decis. 428. num. 19.
Mandatum ad lites non est actus per se læsiuus, & ideò potest dari à muliere sine solemnitatibus statuti requirentis solemnitates in eorum actibus læsiuus, decis. 497. n. 6.
Mandatum de associando competit etiam vigore clausulæ, constituti, decis. 601. n. 3.
Mandatum de manutenendo, si alicui concedatur, ex eo probatur possessio, decis. 564. n. 11.
Mandatum executiuum antequam relaxetur, debet liquidari pro qua rata sit relaxandum, decis. 442. n. 3.
Mandatum excessisse videtur, qui vltra in eo contenta fecit, decis. 423. n. 3.
in Mandato clausulæ ampliſſimæ positæ ad expressa tanquam restringenda sunt, decis. 423. n. 8.
Mandati fines excedens tenetur ad interesse, decis. 423. numer. 1.
Et hoc maximè, si promisit de rato, aliàs de proprio voluerit teneri, ibid. n. 2.
Mandatum de dispensando non arguit matrimonium per antea legitimè non fuisse contractum, decis. 430. n. 80.
in Mandato benè excessus potest considerari, si vltra personas in eo expressa procurator promiserit, decis. 423. n. 6.
MANSIONES ad illum spectant, per cuius scalas datur aditus ad eas &c. decis. 432. n. 2.
Mansiones constructæ contemplatione alicuius ædificij, spectant ad eum, ad quem spectat ædificium, decis. 437. num. 1.
Mansiones ædificatæ supra Ecclesiam pertinent ad eiusdem Ecclesiæ Rectorem, decis. 432. n. 5.

MANVTENTIO.

in Manutentionis summarijssimo iudicio admittuntur etiam, quæ respiciunt petitorium, si perimant ipsam possessionem, decis. 605. num. 9.
Manutentio datur stante assistentia iuris, decis. 457. n. 9.
ad Manutentionem obtinendam sola assistentia Iuris non suffragatur, quando alius est in possessione.
Tunc enim existenti in quasi possessione, non autem habenti iuris assistentiam datur manutentio, decis. 508. n. 10. & 11.
Manutentio aduersus rem iudicatam quando non detur, decis. 508. num. 9.
Manutentio etiam datur ratione ciuilis possessionis, decis. 506. num. 6.
Manutentionem propter ciuilem possessionem, Rota passim concedit, decis. 569. n. 12.
Manutentionis commodum est ipsa possessio ab onere probationis, decis. 524. n. 17.
in Manutentionis iudicio summarijssimo sufficit vnicus testis, & hoc multò magis si disponat de facto proprio, decis. 483. num. 3. & 4.
Manutentio non datur propter assistentiam Iuris, nisi in iurisdictionalibus, decis. 583. n. 2.
in Manutentionis summarijssimo iudicio inspicitur sola facti detentatio, decis. 615. n. 18.
Manutentio, neque spolium competit aduersus sententiam, nisi sit patenter, & notoriè nulla, & iniusta, decis. 541. n. 1.
Manutentio non datur, nisi constet de possessione, decis. 583. num. 1

Manutentio petita deneganda venit quando constat de iure alterius partis clarè, & apertè, decis. 508. n. 5.
Manutentio datur ad limites possessionis, & prout quis possedisse apparet, decis. 550. n. 3.
Mandata de manutenendo solent dari ad limites possessionis, decis. 515. n. 27.
Manutentio danda est ei, de cuius anteriori possessione constat, decis. 573. n. 1.
ad Manutentionis effectum non suffragatur quasi possessio contra ius, decis. 443. n. 3.
Manutentio faciliùs conceditur, quando possessio est titulata, decis. 605. num. 4.
Manutentio danda est ei, qui probat possessionem de tempore motæ litis, decis. 433. n. 1.
MARE, & venti obediunt DEO, decis. 458. n. 37.
MARESCIALLVS est nomen Gallicum, & nihil aliud significat, quam Tribunus militum, decis. 457. n. 11.

M A R I T V S.

in Maritum secundum ipso iure transeunt actiones pro recuperanda dote tradita primo marito, & hoc secundum statutum Centi, decis. 523. n. 14.
Maritus habet à lege vniuersalem administrationem bonorum, & negotiorum vxoris, decis. 529. n. 13.
Maritos videmus administrare, non solum pecunias dotales, sed etiam alia non dotalia, decis. 529. n. 8.
MASCVLINVM generationem in emphyteusi si quis vocauerit, eo ipso censentur excluſæ fœminæ, & ad hoc non est opus interpretatione, decis. 513. n. 13.

M A S C V L I N I T A S.

Masculinitatis eadem qualitas censetur à testatore repetita, vbi ante, & post substitutionem, fuit facta mentio d. qualitatis masculinitatis, decis. 581. n. 8.
Masculinitatis qualitas, si testator in vno casu expressit, si postea in alio non illam expressit, censetur neglexisse dictam qualitatem, decis. 571. n. 7.
Masculinitatis eadem qualitas censetur à testatore repetita in nepotibus, dum filij fuerunt positi in conditione, sub qualitate masculinitatis, & dicti nepotes fuerunt comprehensi sub vnica oratione, & periodo verborum cum filijs, decis. 571. n. 4.
Masculinitatis eadem qualitas censetur à testatore repetita, vbi ante, & post substitutionem fuit facta mentio dictæ qualitatis masculinitatis, decis. 581. n. 8.
Masculinitatis qualitas expressa in vno gradu, vt censeatur repetita in alio, plures coniecturæ concurrere debent, decis. 571. num. 10.
Masculinitatis eadem qualitas censetur à testatore repetita in nepotibus, dum filij fuerunt positi in conditione, sub qualitate masculinitatis, & dicti nepotes fuerunt comprehensi sub vnica oratione, & periodo verborum cum filijs, decis. 581. num. 4.
Masculinitatis qualitas expressa in vno gradu, vt censeatur repetita in alio, plures coniecturæ concurrere debent, decis. 581. num. 10.
Masculinitatis qualitas, si testator in vno casu expressit, si postea in alio non illam expressit, censetur neglexisse d. qualitatem, decis. 81. num. 7.
EX MASCVLORVM prælatione, & fœminarum exclusione agnationis ratio præsumitur habita, decis. 427. n. 36.

M A T E R.

Mater filio ab intestato succedisset, si eius filius illegitimus non fuisset legitimatus, decis. 572. n. 1.
Matri in bonis filij spectat iure legitimæ tertia pars bonorum eius, decis. 503. n. 16.
Matri debetur legitima in bonis filij à die professionis eius, decis. 503. num. 1.
Matrem à tutela filiorum dicitur pater excluſisse, alium tutorem nominando, decis. 435. n. 9.
Mater pupilli transeundo ad secunda vota efficitur incapax tutelæ, decis. 435. n. 9.
Mater pro filiolis suis semper caput bonum consilium ad illos incolumes conseruandos, decis. 604. n. 24.
MATERNVS affectus sollicitus de salute filiorum, omnibus præponderat, decis. 604. n. 23.

M A T E R I A.

Materiæ, si originentur ab eodem fonte, & causa, non possunt diuerso Iure censeri, decis. 554. n. 6.
Materiam, & formam requirit matrimonium cum sit matrimonium, decis. 430. n. 7.
Materiæ articulatæ satis videntur calumniosæ, si in alijs instantijs fuerunt neglectæ, decis. 521. n. 8. & 16.

M A T R I M O N I V M.

ob Matrimonium contractum in gradu prohibito deficiunt materia, & forma, & ideo obtenta dispensatione requiritur nouus consensus, decis. 663. n. 49.
Matrimonij communis reputatio, inducit in filio quasi possessionem legitimitatis veræ, & non fictæ, decis. 439. n. 12.
in Matrimonio de Iure Canonico requiritur materia, & forma, decis. 439. n. 3.
in Matrimonio de Iure Ciuili sufficit maritalis affectio, decis. 439. num. 2.
Matrimonij vrgens præsumptio est, si filij ex eo nati, fuerunt admissi ad bona fideicommissaria, ad quæ solum legitimi erant vocati, decis. 430. n. 69. 70. & 71.
ad Matrimonij substantiam de Iure Ciuili sufficit maritalis affectio, decis. 430. n. 8.
Matrimonium, vt annulletur, non sufficit defectus omissionis denunciationum, decis. 493. n. 19.
super Matrimonio in facie Ecclesiæ iam contracto, si lis moueatur, ea pendente, exercitium matrimoniale coniugibus non potest interdici.
Et hoc multò magis procedit, si nemò ex coniugibus reclamat, decis. 493. n. 4. & 5.
super Matrimonij inualiditate, si lis sit mota à tertio, videtur ante quam ad separationem procedatur, esse cognoscendum per sententiam, & rem iudicatam, decis. 493. n. 6.
Matrimonium quando reperitur contractum, debet probari non interueniſse eius Parochum, vel licentiam, decis. 493. num. 13.
super Matrimonij inualiditate, si sit litigandum, non est incipiendum à separatione, decis. 493. n. 11.
post Matrimonium ex quibus probetur, quod filius fuerit conceptus, decis. 439. n. 21.
de Matrimonio contrahendo licentia Parochi suffragatur etiam postquam illud est contractum, decis. 493. n. 15.
per Matrimonium subsequens legitimatus, an dicatur verè legitimus, decis. 439. n. 2.
per Matrimonium subsequens legitimatus dicitur verè legitimus, decis. 430. n. 5.
per Matrimonium subsequens legitimati dicuntur legitimati per fictionem, decis. 430. n. 4.
sub Matrimonij contractu, etiam sponsalium conuentio comprehenditur, decis. 603. n. 2. 3. & 6.
Matrimonium contractum per verba de præsenti, si non valet vti matrimonium puta ex defectu ætatis, iuris interpretatione resoluitur in sponsalia.
Et hoc quamuis ex conceptis verbis matrimonium censendum foret, decis. 603. n. 1.
inter Matrimonia, & sponsalia æquiparatio non est noua, sed elicita ex Doctoribus, decis. 603. n. 4.
ad Matrimonij validitatem ante Concilium Trident. sufficiebat solus consensus coniugum verbis expressus absque vlla præsentia Parochi, decis. 430. n. 79.
de Matrimonio, quando dicatur constare sine coarctatione temporis, decis. 430. n. 55.
Matrimonium contractum sub conditione, si Papa dispensauerit, quidam credunt valere, & quid an sponsalia. decis. 603. num. 5.
Matrimonium inter coniunctos esse potest, stante dispensatione, decis. 603. n. 30.
de Matrimonio, quando dicatur constare absque coarctatione temporis, decis. 430. n. 22.
Matrimonium præsumptum sufficit, ad hoc vt quis dicatur procreatus, & natus ex legitimo matrimonio, decis. 430. num. 21.
Matrimonia, & sponsalia contracta inter coniunctos, non valent à principio temporis, quo fuerunt inita, ergo obtenta dispensatione non possunt retrotrahi, decis. 603. n. 40.
ex Matrimonio procreari, & nasci ex matrimonio non differunt, decis. 430. n. 41.
Matrimonium inter coniunctos, si contrahatur, quod secuta dispensatione ratificetur, hoc nullus dicit, decis. 603. num. 57.
Matrimonium, si fuit simpliciter contractum inter inhabiles, quamuis postea cesset inhabilitas, & impedimentum non ratificatur ex priori consenso, sed ex nouo, decis. 603. num. 52.
Matrimonium tamquam Sacramentum requirit materiam, & formam de sui essentia, decis. 430. n. 7.
in Matrimoniali materia, attendendum venit Ius Canonicum, decis. 430. n. 3.
MATRONAE Ianuenses, quibus Patriæ mores non suadent liberalitatem, non est præsumendum, quod voluerunt tenere ociosam aliquam, notabilem summam pecuniarum, decis. 594. num. 22. & 24.
MELIORAMENTA compensantur cum fructibus à die motæ litis, decis. 547. n. 22.
Melioramenta, si sint probata in genere, & in specie ante immissionem, sunt reficienda, decis. 470. n. 7.

M E M O R I A.

Memoria Testatoris non debet perire, contra eius voluntatem, & dispositionem, decis. 531. n. 8.
Memoria nostrorum conseruatur tam per masculos, quàm per fœminas, declara, decis. 531. n. 13. & 14.

Memoria testatoris non aliter conseruari potest, quàm ex illius perpetua retentione cognominis, decis. 574. n. 5.
Memoria testatoris satis dicitur conseruari per quodlibet monumentum, decis. 574. n. 31.
de MENDACIO, si testis redarguatur, in nihilo est adhibenda fides, decis. 430. n. 76.
MENSIS Augusti est reseruatus ob regulam octauam, hodie nonam, decis. 585. n. 45.
Mensis Nouembris est semper fixus, decis. 440. n. 5.
Mensis concedentis benè colligitur ex clausulis, & derogationibus amplissimis, decis. 464. n. 12. & 14.
MERCATORVM libri, non probant contra tertium, nisi concurrant adminicula, decis. 556. n. 4.
ex MERITORVM causa ciuitati, seu Vniuersitati licitum est donare, decis. 447. n. 20.

METVS.

Metus, vt sit releuans debet cadere in constantem virum, decis. 516. n. 18.
Metus non præsumitur, quando quis facilè potest recurrere ad superiores, decis. 516. n. 20.
per Metum si sint suscepti Ordines sacri, ille dicitur purgatus ex spontanea administratione, decis. 490. n. 5.
Metus dicitur purgatus, ex actibus subsequentibus liberè gestis, decis. 516. n. 21. & 22.
MILITVM Rectori si concedatur iurisdictio de rebus militaribus inter milites, non tamen censetur adempta iurisdictio eisdem de causis competens alteri Magistratui ordinario, decis. 457. num. 15.
Milites Hierosolymitani si non sint oriundi, & naturales illius Regni vbi prætendunt Commendam, illam obtinere non possunt, decis. 469. n. 2. & 3.
MINISTRI Summi Pontificis non possunt eius potestatem coarctare, quia cum ipsi sint subditi, imminet sola necessitas parendi, decis. 461. n. 8.
MISSAE celebratio si concedatur priuatis domibus, excipitur dies Paschatis, & aliorum festorum solemnium, decis. 515. num. 25.

MINOR.

Minor donare non potest curatori, & si donat, talis donatio est nulla, & fraudulenta, & nec iuramento confirmari potest, decis. 586. n. 11.
Quæ doctrina procedit, etiam in curatore non confirmato, & in quolibet alio administratore, ibid. n. 13.
Quod ampliatur etiamsi curator, vel administrator renunciauerint curæ, vel administrationi, ante donationem, num. 14.
Vel si ea aliàs finita, alius curator non fuit petitus, ibid. num. 15.
Minor, & Communitas æquiparantur, decis. 447. n. 26.
in Minorum transactionibus requiritur decretum Iudicis, etiamsi agatur de re incerta, decis. 447. n. 38.
Minor, quando est læsus, ei conceditur restitutio in integrum, decis. 485. num. 1.
Minor si iurauerit se esse maiorem, quando non impediatur allegare nullitatem contractus ob non seruatas solemnitates statuti requisitas in eorum contractibus, decis. 504. n. 6.
in Minorum contractibus, si statutum desideret copulatiuè, causam, & solemnitates, tunc vterque nisi interueniat, contractus corruit decis. 504. n. 19.
Minor, si contraxerit sine solemnitatibus statutarijs, si quis contractum substinere intendat ex causa vtilitatis, quid, & quæ probare teneatur, decis. 504. n. 16. 17. & 18.
Minoris contractus, quamuis nullus substinetur, vbi minor est factus locupletior, decis. 504. n. 10.
Et quorum statutorum vigore id procedere possit, vide hic, & declarantur nonnullæ decisiones, ibid. n. 11. 12. & 13.
Minor 25. annis non potest esse tutor, decis. 435. n. 2.
Minor quando ratificat instrumentum sponsalium, an tunc requirantur solemnitates statutariæ, decis. 497. n. 23.
Minor non potest allegare nullitatem si constet de eius euidenti vtilitate, decis. 504. n. 9.
Minoris contractus quando secundum statutorum dispositionem est nullus, potest ab eo impugnari, quamuis sit factus locupletior, decis. 504. n. 12.
Minores & mulieres longè magis possunt fraudari in donationibus, quæ fiunt sub aliquo quæsito colore, quàm in simplicibus donationibus, decis. 497. n. 14.
Minori, vel mulieri si prohibeatur à statuto sine solemnitatibus donari, habebit locum in confessione de recepto, cum illa sapiat donationem, decis. 497. n. 9.
Quia si contrarium diceretur, fieret fraus statuto, ibidem num. 10.
Minor, vel mulier prohibiti per statutum donare, prohibentur etiam confiteri, in quolibet alio contractu, quando per confessionem talem posset fieri fraus statuto, decis. 497. num. 4.
Mobilium appellatione an veniat cessio iurium, aut eorundem donatio, decis. 447. numer. 14.
Minor censetur etiam dispensatus ad Sacerdotium, si sit dispensatus ad Parochialem, decis. 450. n. 26.
Minores habent etiam Constitutiones Pontificias super iure conferendi habitum Tertiarijs secularibus.
Et eos possunt punire, corrigere, & visitare, & etiam prædictos priuare habitu, si aliquod delictum id postulet, decis. 598. num. 23. & 24.
MIXTVM, quando dicatur feudum, decis. 482. n. 4. 5. & 6.
MOBILIVM vsus licet permissus sit hæredi in præiudicium substituti, non tamen est permissus in præiudicium creditorum, decis. 535. n. 2.
MODVM, & causam, denotat dictio, pro, decis. 430. num. 61.
ex Modo falso narrandi causatur obreptio, decis. 496. n. 3.
Molendinorum Domini cum teneantur soluere decimam de molendinis communibus, tenentur etiam illam soluere de Molendinis, qui vento aguntur, decis. 458. n. 35.

MONACHVS.

Monachorum, & Monialium receptio ad quos spectet, decis. 566. num. 16.
Monachus potest retinere, & habere iura in diuersis Monasterijs, decis. 526. n. 10.
Monachus professus in vno Monasterio, si ad alium proficiscatur, an debeat iterùm profiteri, decis. 526. n. 9.
Monachus incorrigibilis potest eijci è Monasterio, decis. 461. num. 15.
Monachum ad feudum succedere, si statutum id prohibeat, quia non potest seruire Domino, habet etiam locum in Canonico Regulari, decis. 459. n. 13.
Monachi residere debent in suis beneficijs, decis. 526. n. 18.
Monachus incorrigibilis quibus concurrentibus possit eijci è Monasterio, decis. 461. n. 16.

MONASTERIVM.

Monasterium succedit Monacho, decis. 543. n. 5.
Monasterio capaci debetur immissio pro Moniali succedenti ab intestato alicui, decis. 480. n. 2.
Monasterium capax bonorum ex persona filiorum professorum acquirit proprietatem debitam eis ex dispositione l. fœminæ C. de secund. nupt. & qualiter id intelligatur, decis. 503. numer. 8. & 9.
Monasterium immediatè subiectum Sedi Apostolicæ, non potest se subijcere iurisdictioni Ordinarij, sine beneplacito eiusdem Sedis Apostolicæ, decis. 456. n. 10. & 15.

MONIALIS.

Moniales S. Claræ profitentur, & tenentur viuere sub gubernio Fratrum S. Francisci, decis. 456. n. 16.
Monialis si sit inhabilis ad subeunda onera Monasterij, ideò maior dos danda est ei, decis. 491. n. 9.
Moniales debent subire onera Monasterij, decis. 491. n. 8.
Moniales propter incorrigibilitatem non eijciendæ è Monasterio, decis. 461. n. 17.
Sed nisi ibi corrigantur, possunt ad aliud Monasterium transferri, decis. 461. n. 17.
Moniales S. Claræ sunt exemptæ à iurisdictione Ordinariorum, & S. Sedi Apostolicæ immediatè subiectæ reperiuntur, decis. 461. num. 2.
in MONITORIO, quando dicatur deductum possessorium, & petitorium, decis. 500. n. 3.
Monitorium deseruit loco libelli, decis. 518. n. 6.
Mora non potest considerari, vbi non adest interpellatio, decis. 523. num. 12.

MORS.

post Mortem, quis non potest possidere, cum mors omnia soluat, decis. 503. n. 7.
Mors probatur ex partita desumpta ex libro Parochi, in qua descripta est mors alicuius, decis. 536. n. 5.
Mors probari potest per testes deponentes de publica voce, & fama, decis. 536. n. 8.
Mors probatur ex partita formiter extracta à libro Parochi, decis. 549. n. 15.
Mors probatur per testes deponentes de certa scientia, vt quia interfuerunt morti, vel funeri, decis. 536. n. 7.
pro Mortuo habetur professus, decis. 503. n. 2.
Mortui descripti in libris parochialibus probatur eos fuisse traditos sepulturæ per Parochos eiusdem Ecclesiæ, decis. 433. num. 4.
Mortuus, & viuus quis non est censendus, decis. 503. n. 6.

MVLIER.

Mulieres sunt auarissimi sexus, decis. 516. n. 4.
Mulier dum eligit bona pro sua dote licet in ea electione possit cadere læsio, tamen non intrat statutum Vrb. lib. 1. cap. 151. decis. 497. n. 63. & quare n. 64. & 94.
Mulier soluendo non tenetur probare indebitum, sed qui exigit, tenetur probare debitum, decis. 527. n. 15.

Mulier transeundo ad secunda vota constituendo eandem dotem secundo viro, prout constituit primo viro, non censetur nouam dotem tradere, sed antiquam renouare, decis.527. num.14.
à Muliere si sit impositus census sine solemnitatibus Statuti Vrbis lib.1.cap.151.est nullus, decis.497.n.92.& 99.
Mulieres sunt auariſſimi sexus, decis.517.n.4.
Mulier de iure communi non potest fideiubere, decis. 497. num.171.
Mulier quando remittit ius intrat etiam Statutum Vrb.lib.1.c.151. decis.497.n.53.
Mulier transeundo ad secunda vota, fructus dotis debentur eius viro ab hæredibus primi viri, quando ab eis, non fuit restituta dos, decis.527.n.1.& 16.
Et quando hoc casu, non requiratur interpellatio, ibidem num.2.
Mulier est inhabilis ad tutelam,& hoc multò magis procedit, si sit minor,decis.426.n.2.
Mulieris fideiussio est nulla, etiamsi recognouerit bonam fidem, stante Statut. Vrbis lib.1. cap.151. & quare, decis. 497.num.57.
Mulier in electionem rei mobilis facillimè potest decipi, decis. 497.num.96.
Mulier, quando læditur, est casus comprehensus in Statut. Vrbis lib.1.cap.151.decis.497.n.19.
Mulier, quando contrahit cum minore, non requiruntur solemnitates statutariæ, cum æquè sunt priuilegiati, decis.497. num.26.
Mulier donare potest, decis.497.n.29.
Mulier, & minor nihil recipiunt in quatuor illis contractibus, de quibus in Statut.Vrb.lib.1.cap.151.& sic sunt omnino damnosi, decis.497.n.119.
Mulier, quando vti non possit beneficio S. C. Velleian. decis.497. n.179. & 180.
Mulier quando aliquid accipit, vt illud alicui donet, an intret S. C. Velleian. decis. 497. num. 170. vide etiam num. 177.& 178.
Mulier, vel minor recipiendo pecunias in Societates officij, an hoc casu requirantur solemnitates statutariæ, decis.497. num. 169.172.& 173.
Et an sit probanda versio in vtilitatem mulieris,vel minoris,ibid. num.170.
Mulier, vel minor, si fideiubendo non obligatur stante statuto prohibente, si tamen recipiatur non debet iuuari statuto, decis.497. num.181.
Mulier faciliùs se obligat,quàm donet,decis.497.n.17.
in Muliere liberante socerum, vbi restituisset dotem, quæ erat restituenda marito cum cautione,& absque cautione,an intret statutum,de quo hìc,decis.497.n.18.
in Mulierum, & minorum contractibus dum interponitur decretum à Iudice si non exprimeretur causa particularis,adimeretur facultas impugnandi contractum ex causa erronea, si postea reperiretur, decis.594.n.36.
Mulieres longè magis possunt fraudari in donationibus, quæ fiunt sub aliquo quæsito colore, quàm in simplicibus donationibus, decis.497. n.14.
Mulier, si per statutum sit prohibita donare prohibetur etiam confiteri, quando per talem confessionem posset fieri fraus statuto, decis.597.n.4.
Mulier, quando recipit pecunias non ex causa donationis, legis necessitate tenetur illam restituere, & sic non intrat statutum Vrb.lib.1.cap.151 decis.497.n.175.
Mulier si emat rem præsente marito non intrat præsumptio l. quintus ff. de donat. inter vir.& vxor. decis.442.n.7.
Mulieri acquiritur dominium rei emptæ nomine proprio, quamuis pecuniæ sint mariti,decis.442.n.5.& 8.
Mulier, quando secundò nupsit, dos integra in primo matrimonio censetur tradita secundo viro, decis. 527. numer. 5. & vide n.7.& 8.
Et pro quantitate non soluta ab hæredibus primi viri secuta interpellatione ratione onerum matrimonij fructus debentur secundo viro, ibid.n.6.
Mulier, vel minor ad fauorem quorum à lege, vel statuto, contractus annullatur ipsi tantum possunt dare de nullitate dicti contractus, decis.529. n.23.
Mulier tutor esse nequit si immineant lites, & quando id cesset, decis.435.n.17.& 18.
Mulier,licet sit incapax tutelæ, tamen ex voluntate testatoris, potest eam exercere, decis.435.n.6.
ex Mutatione personæ non mutatur qualitas rei, decis. 452. numer. 16.

N

N A R R A T A.

NArrata sunt iustificanda omninò, etiamsi consistant in negatiua,decis.570.n.13.
Narratiua, quæ legitur in litteris, sed non in supplicatione, non est iustificanda, ex quo literæ expediuntur, sub intrusione, decis. 570.n.14.
Natura rei intrinseca, est potius attendenda,quàm accidentalis,decis.418. n.7.
Naturalis, quando quis dicitur esse, hæc expressio sufficiens est demonstrare omnem qualitatem, & maculam natalium, decis. 501. n.30.
Natus,vt quis dicatur post concubinatum, testes ex quibus id concludant,decis.430.n.34.
Natiuitatis suæ diem nemo certo scit,decis.430.n.86.
Natus,& procreatus ex legitimo matrimonio, vt quis dicatur sufficit matrimonium præsumptum, decis.430.n.21.
Natus in Castro alicuius Ciuitatis dicitur esse illius Ciuitatis, cui est subiectum dictum Castrum,decis.536.n.19.
in NECESSITATIBVS nemo liberalis existit, decis.487.n.11.

N E G A T I V A.

Negatiua vnius Canonicatus non excludit alios, decis. 551. num.12.
Negatiua prouisionis Apostolicæ qualiter probetur, decis.551. num.9.
Negatiua vt benè concludatur, testis debet remouere sensum ab actu, decis.544.n.2.& 10.
Negatiua redditur probabilis, si proponatur per sensum corporis, decis.544. n.8.
Negligens in agendo, quis non potest dici, si ignorabat, quod aliquid ei erat relictum, decis.541.n.40.
Negligentia vnius ex litigantibus non debet præiudicare alteri collitigandi, decis.518.n.4.
Nepos,& descendens præsumitur magis delictus filio ob propagatam descendentiam, decis.479.n.15.

N E P T I S.

Neptes ex filia succedunt Auo vnà cum filiabus superstitibus, decis. 482. n.3.
Neptis non censetur exclusa, ex sola coniectura deducta ex exclusione filiarum, cum illa ex se non sit sufficiens, decis.571. num.18.
Neptes non debent esse melioris conditionis, quàm propriæ filiæ, & an hoc sufficiat ad exclusionem neptum, decis.514. num.12.
Neptis non censetur exclusa ex sola coniectura deducta ex exclusione filiarum, cum illa ex se non sit sufficiens, decis.581. num.18.& 19.
NICOLAVS Papa Quartus fuit Minorita,decis.598.n.15.
per Nigrum non restringitur rubrica, si ea generaliter loquatur, & oratio sit perfecta, decis.497.n.147.
per Nigrum,vt non restringatur rubrica, requiritur, quod sit decisiua, decis.497. n.149.& 150.
Nigri verba, quando sunt clara, non recipiunt interpretationem à rubrica, decis.497.n.148.
ad NOLVNTATIS casum,quando apparet, quod testator noluit se restringere,tunc benè potest fieri extensio ad casum etiam impotentiæ, decis.422.n.12.& 13.
Noluntatis casus quando pariter trahatur ad casum impotentiæ, decis.419.n.3.

N O M E N.

Nomine cuius bona fuerunt empta eiusdem præsumuntur, licet pretium illius possit ad aliud spectare, decis.434.n.4.
Nomine proprio emens, sed pecunia aliena ex quibus dicatur constare,quod noluerit sibi acquirere,sed ei cuius sunt pecuniæ,decis.442.n.9.& 10.
Nomina, meum, tuum, vel suum, quid denotent, decis. 438. num.48.
ex Nominatione, & tractatu facta à testatore, probatur agnatio, decis.436. n.2.

N O T A R I V S.

Notarius ex suo capite non potest alteri præiudicare, decis.483. num.13.
Notarius quando non est simplex, sed etiam I. V. D. ei plurimum defertur, decis.588.n.24.
Notarij in transactionibus solent apponere clausulas generales, inferentes liberationem generalem,& se extendentem etiam ad incognita, decis.428.n.9.
Notarius,siue ignoranter, siue scienter super his, quæ tangunt substantialia instrumenti si falsum admisceat, instrumentum nihil valebit, decis.430.n.93.
Notario asserenti non creditur, nisi de actu à se rogato, vel gesto, decis.616.n.10.

Notarius non debet apponere in instrumento, nisi quod in veritate nouit, decis.430. n.92.
Notarius, si receperit resignationem alicuius Officij nomine Superioris, tunc dictum officium desinit esse sub periculo resignantis vitæ, decis.615.n.7.
Sed hoc intellige in simplici resignatione, & in abdicatione à se proprij iuris, sed secus est si fiat ad fauorem tertij, vt illi officium acquiratur, ibid.n.8.
Notarius antea quam condemnetur de falso, substinentur instrumenta, & fidem faciunt in iudicio, decis.578.n.22.
Notarius, quando fuit rogatus extrahere instrumentum publicum ex protocollo originali, & posuit additionem marginalem in corpore instrumenti, inde resultat signum euidens, quod illam additionem habuerit pro bona, decis.541. num.53.
Notarij simplex assertio sine testibus non probat, decis.605. num.12.
Notarius est adhibendus in examine testium, & hoc maximè si ad hoc sit specialiter deputatus, decis.512.n.10.
Limita hoc, quando sunt plures Notarij deputati, & alter eorum recusat comparere, vel est negligens, quia tunc Iudex potest procedere ad vlteriora, decis.512.n.11.
Notarij scriptura non dicitur perfecta, nisi sit subscripta, decis.430. num.96.
Notarij bona fama, benè probatur per duos testes illam concludentes, decis.578. n.21.
Nouatio non potest induci, stantibus protestationibus in contrarium, decis.425.n.18.
Nouatio, quando dicatur inducta, decis.545.n.3.

NVLLITAS.

Nullitatem contractus minor non potest allegare, si constet de eius euidenti vtilitate, decis.504.n.9.
Nullitas secundæ sententiæ, si eandem sententiam non vitiat, ita nec tertiam, si per eam secunda fuit confirmata, decis.521. num.21.
Nullitatis exceptio, vbi ex instrumenti inspectione apparet absq; alia extrinseca probatione, admittitur contra obligationem cameralem, decis.594. n.33.
Nullitatis auctor non potest eam allegare in præiudicium alterius. Annot. decis.510.n.24.
Nullitas aliqua, vt dicatur per ratificationem sublata, quid requiratur, decis.447. n.16.
de Nullitate contractus tertius dare nequit, decis.447.n.39.
Nuptias contrahere potest esse, vt fœminæ nolint, aut non possint, decis.448.n.10.

O

OBedientia non præstatur, nisi Superiori, decis.618.n.12.
in Obiectiua materia requiritur concludens probatio, decis. 611.n.23.
Obitus probatur, si testes deponant, quem vidisse mortuum, decis. 564.n.4.
Item probatur ex partita extrata per Parochum ex libro, in quo mortui describuntur, ibid.n.4.
Obitus attribuendus est causæ indubitabili, non autem incertæ, decis.615. n.12.

OBLIGATIO.

Obligatio mutua, vbi datur consequenter etiam ibi est concedenda connexitas, superioritas, & subiectio, decis.598. num.8.
Obligans se tradere, & effectualiter soluere certam summam pecuniarum debet ita soluere, vt solutio sit inauocabilis, decis. 601.n.8.
Obligatio creditoris non mutatur ex superuenienti dignitate Cardinalatus, decis.452.n.17.
Obligatio generalis comprehendit etiam iura dotalia, decis.576. num.32.
Obligatio subsequens, quatenus etiam obscura, semper præsumitur ex præambulo tractatu, decis.560.n.10.
Obligatio declarari debet secundum verba clara subsequentia, decis.545.n.6.
Obligatio, quæcumque vtrum censeatur emanata animo nouandi legalem obligationem, decis.545.n.5.
Obligatio mulieris pro dote an comprehendatur sub statuto Vrb. de contract. mulier. decis.497.n.21.
Obligatio mulieris de restituendo bona mobilia mariti penes eam depositata, an sint in ea obligatione adhibendæ solemnitates statuti Vrb. lib.1. cap.151. decis.497. numer.101. & 103. & 104.
Obligatio conditionalis, non purificata conditione perinde est ac si non fuisset facta, decis.431.n.7.
Obligat se facilius mulier, quàm donat, decis.497.n.17.
Obligatio nulla oriri potest ex facto à iure reprobato, decis.603. num.41.
Obligatio à principio dicitur voluntaria, postea verò dicitur necessaria, decis.487.n.12.
Obligatio, sicut quælibet alia dispositio restringitur semper ad sui causam, decis.592.n.13.
Obligationes, & actiones hinc inde transigentium dirimit transactio, decis.428.n.12.
sub Obligatione cum hypotheca generali omnium bonorum præsentium, & futurorum, quid veniat, decis.425.n.1.
Obligationes strictissimè sunt intelligendæ, decis.510.n.14.
Obligatio fideiussorum, quando subsistat non obstante, quòd principalis fuerit inualidè obligatus, decis.487.n.9.
Obligationi pacti de redimendo quando dicatur factus locus, decis.522.n.4.
Obligatio, quando non dicatur continere specialem bonorum hypothecam, sed potius donationem insolutum, decis.431. num.3.& 4.
Obreptio causatur ex falso modo narrandi, decis.596.n.3.
Obreptio, vel subreptio, vt inducatur sufficit, vt sit tacitum id, vel suppositum quod si Papa sciuisset veritatem, non concessisset, decis.496. n.2.

OBSERVANTIA.

Obseruantia ex actu vnico non inducitur, decis.513.n.6.
Obseruantiæ testimonium per 40. annos si deficiat in teste, nullatenus potest immemorabilem concludere, decis. 512. num.3.
Obseruantia non releuat, si in æquiuoco ponatur, cum sit difformis, decis.562.n.15.
Obseruantia non attenditur, si non constet, vbi sit fundata, decis. 562.n.13.
Obseruantia per contrarios actus tollitur, decis.562.n.55.
Obseruantia in omni materia est vera interpres, & magistra, & omnem prorsus remouet dubitationem, decis.560.n.11.
Obseruantia non inducitur ex actibus voluntarijs, decis.547. num.15.
ad Obseruantiam inducendam requiruntur actus omninò conformes, decis.513.n.7.
Obseruantia, vt releuet, debet probari in indiuiduo, decis.513. num.16.
Obseruantia in interprætanda aliqua inuestitura, quando non suffragetur, decis.513.n.8.
ex Obseruantia longissima potest probari vnio, decis.441.n.4.
ab Obseruantia subsequuta recipiunt interprætationem indulta, & priuilegia, decis.451.n.3.
Obseruantia interprætatiua potest probari per scripturam, decis. 486.n.2.
Obseruantia non releuat, nisi in casu proprio, decis. 608. num.13.

ODIVM.

Odium irrationabile, vt excludatur sufficit, quod habeat admixtam rationem, decis.451.n.40.
Odium patris in filium, cum non præsumatur, ideò hoc asserenti incumbit onus probandi, decis.479.n.9.
Odium in filium non arguitur ex eo, quod pater ei aliquid plus vltra legitimam reliquerit, decis.479.n.10.
Odiosum non potest aliquid dici, si fiat ad maiorem cautelam, decis.452. n.46.
Odium patris in filios, quando non noceat nepotibus, decis.479. num.14.
OFFICIALES Papæ in casu criminis receptionis bannitorum possunt agere etiam contra subditum Baronis, & Principis, decis.449. n.14.
Officiali in pertinentibus ad eius officium solet fides adhiberi, decis.551. n.10.

OFFICIVM.

Officia aliqua venalia, licet sint de sui natura alienabilia, ea tamen obtinentes non possunt de illis liberè disponere.
ad Officium aliquod, si quis non potest promoueri, nisi quid determinatum adimpleuerit, si reperiatur ad illud promotus, rectè arguitur, fuit promotus, ergo adimpleuit, tanquam à necessario antecedenti desumpto, decis.562.n.19.
Officium Iudicis nobile potest implorari, vbicumque deficit actio, si æquitas id suadeat, decis.585.n.23.
Officium Iudicis ad obtinendam immissionem vigore inuestituræ, competit, quatenus non datur remedium l. fin. C. de edict. D. Adr.toll. decis.585.n.24.
Officiorum resignationes, quæ ad aliquem spectant, non tenent, si careant consensu illius, decis.605.n.13.
Officium aliquod exercendi causa si quis extra patriam se conferat, ex hoc non censetur voluisse mutare patrium domicilium, decis.436.n.16.
Officiorum tituli, quando non sunt in commercio sine auctoritate superioris, tunc necessariò requiritur consensus ipsius Superioris in resignatione ad hoc, vt dicta officia non dicantur vacare per obitum illius, qui resignauit, decis.615. num.4.

Officia,

Officia, quando sunt de regalibus Principis, numquam alicui dicitur acquiri illorum possessio, in præiudicium Superioris, decis.615.num.5.
Officia Capitolina ante indultum Sixti V. erant vacabilia, decis. 486.num.13.
Officium aliquod, si maneat sub vitæ periculo alicuius, secuta eius morte illud vacat, decis.615.num.2.
Officij resignationis admissionem Superior denegare potest, si iustè, & probabiliter suspicari potest, quod fiat in fraudem eminentis vacationis, decis.615.num.11.
Officij alicuius resignatio, quando fit ad fauorem tertij, tunc sunt adhibendæ plures diligentiæ, ne amissio sequatur in fraudem domini directi, decis.615.num.9.
Officia aliqua, quando sunt de regalibus Principis, tunc etiam pro translatione possessionis dictorum officiorum in resignatarium pro forma requiritur expeditio litterarum patentium, ac iuramenti præstatio, decis.615.num.6.
Officia Capitolina non sunt vacabilia, decis.476.num.11.
OLIVÆ veniunt appellatione fructuum, decis.592.num.2.
Quod procedit etiamsi oliuæ sint subrogatæ in locum aliorum fructuum. Et hoc in materia decimarum, ibid.num.3.
OMISSIO inuentarij, in quo grauet hæredem, decis. 420. num.2.
ad ONERA Monasterij subeunda si Monialis sit inutilis, maior dos est ei danda, decis.491.num.9.
Onera Monasterij debent subire Moniales, decis.491.num.8.
Onus cui est iniunctum, per consequens videtur illius commodum etiam concessum, decis.437.num.5.
OPERARI, quisque præsumitur secundum rectam rationem, & citra culpam, decis.606.num.9.
Opinio grauium Doctorum potest in aliquo actu excludere dolum, & causare bonam fidem, decis.559.num.6.
Opiniones, quando in aliquo articulo sunt variæ, illa, quæ habet pro se opinionem magis receptam, dicitur continere ius clarum, decis.600.num.9.
Adeò vt contraria opinio sub prætextu dubietatis iuris suffragari non possit, ibid.num.10.
Opinioni testatoris plus est deferendum, quàm veritati, decis.472. num.20.
Opinio partium quando potius veniat attendenda, quàm ipsa veritas, decis.517.num.7.
Opinio cedere debet veritati, decis.458. num.5.
frustra Opponit quis id, cuius causam ipse præbuit, Annot.decis. 510.num.25.
OPVLENTIA hæreditatis stante, hæres in totum tenetur seruare dispositа per testatorem, decis.484.num.14.
de Opulentia hæreditatis ex quibus appareat, decis.484. num.8.
OPTIONIS titulum, si quis habeat, non releuat ad impediendam immissionem subrogato gratiosè, cum dictæ options sint sublatæ per regulas Cancellariæ, decis.608.num.10.

ORDINARIVS.

Ordinarius Cardinalis semper censetur prouidere auctoritate ordinaria non autem vigore indulti, decis.444.num.64.
Ordinarij in admittentibus præsentationibus sunt difficiles, vti sibi præiudiciales, decis.536.num.12.
Ordinarius admittens collationem beneficij factam ab aliquo, ex tali admissione videtur resultare confessio, plurimi facienda in hac materia, decis.536.num.12.
ex Ordinarij sola admissione præsentationis, quis constituitur in quasi possessione conferendi, seu præsentandi, etiam absque alia effectuatione præsentationis, decis.536.num.13.
Ordinarius tanquam bonus vir prouidere debet, decis. 444. num.55.
Ordinarius cum prouideat motu proprio, non autem ad supplicationem partis, ideò acquiritur ius quæsitum absque alia iustificatione, decis.567.num.1.
ab Ordinarijs sunt exempti equites Hierosolymitani, decis.469. num.7.
Ordinarijs etiam ex sola iuris assistentia in iurisdictionalibus non solet denegari manutentio, decis.546.num.2.
Ordinarij habent intentionem fundatam de iure communi in iurisdictionem omnium Monasteriorum Regularium intra suam Diœcesim existentium, decis.456.num.1.
Ordinarius non potest deuenire ad executionem litterarum Apostolicarum, nisi præcedente illarum iustificatione, decis.534. num.2.
Ordinario solummodo denegatur manutentio contra allegantem titulum, & possessionem à suæ iurisdictionis exemptione, si Ordinarius nitatur solum iuris assistentia, decis. 546. num.12.
Sed quando ex parte eius, concurrunt etiam actus possessorij, tunc non est deneganda manutentio in quasi possessione iurisdictionis, ibid.num.13.
Ordinarij prouisio si sit anterior in data, & cesset reseruatio, & agatur de beneficio vacante, est præferenda prouisioni Apostolicæ, decis.585.num.32.
Ordinarij (cessantibus reseruationibus) habent potestatem conferendi beneficia, & Papa prouisos ab ipsis Ordinarijs agnoscit pro legitimis contradictoribus, decis.585.num.29.
inter Ordinarium, & Capitulum, Canonicatus præsumuntur simultaneæ collationis, decis.444.num.1.
ab Ordinariorum iurisdictione sunt exemptæ Moniales Sanctæ Claræ, & Sedi Apostolicæ immediatè subiectæ sunt, decis.461. num.2.
ab Ordinario exemptus efficitur immediatè subiectus D. Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quamobrem sine eius licentia non potest in alium consentire, decis.461.num.22.
Ordinarijs indulta concessa, nihil tribuunt, sed solum remouent obstacula reseruationum, decis.444.num.24.
Ordinarij cum prouideant, motu proprio, eorum gratiæ non egent iustificatione, decis.585.num.19.
de Ordinario Cardinali conferente beneficia vigore indulti, vide supra in verb. Cardinalis Ordinarius, &c.
Vide in verb. Episcopus.

ORDO.

Ordinem Minorum, postquam S. Franciscus instituit, postea etiam Ordinem instituit, siue modum benè viuendi de Pœnitentia, cuius Professores appellantur Tertiarij.
Et huic Ordini à S. Francisco non reperitur præscripta alia regula, sed vide contrarium, decis.598.num.14.
Ordinis Tertij S. Francisci habitus, etiam ante annum 1390. infinitos receperunt, decis.577.num.8. & num.6. & num.26.
Ordinis Tertij S. Francisci, omnes cuiuscumque qualitatis sexus, & status capaces sunt, decis.577.num.1.
de Ordine Tertio Regulari S. Francisci Canones, & antiqui Doctores mentionem non faciunt, sed tantummodo de Tertiarijs in sæculo degentibus, decis.577.num.5.
Ordo Tertiariorum fuit ab initio institutus à S. Francisco, omninò distinctus ab Ordine Minorum, decis.584.num.11.
Ordo Regularis Tertiarius Sancti Francisci cum vniuersali Ordine semper fuit idem, & independens conseruatus à quacumque Religione, etiam Minorum, decis.584.num.27.
Ordo Tertiarius Sancti Francisci, est separatus ab vniuersali ordine, vt constat ex Constitut. Leonis X, decis.584.num.31.
Ordo Minorum S. Francisci non habet superioritatem in Tertiarios sæculares, decis.618.num.9.
Ordo Trinus à Seraphico Patre emanauit, decis.584.num.2.
Ordinis S. Francisci puritati repugnat, vt eorum Fratres habeant iurisdictionem in eos, qui sunt meri laici, decis.598. num.5.
Ordines Sacri, si sint suscepti per metum, ille dicitur purgatus ex spontanea administratione, decis.490.num.5.
Ordo de vna specie ad aliam non potest dici repetitus, vt euitetur correctio, incompatibilitas, vel contrarius effectus voluntatis, decis.448.num.5.

P

PACTVM.

PActum de retrouendenda re, valet, & ex mora debentur fructus, decis.522.num.1.
Pactum, de non reuocando donationem causa mortis, tunc non operatur irreuocabilitatem, quoties donatio irreuocabilitatem non patitur, decis.586. num.6.
Pacta licita, & honesta inter Ecclesiasticos tenent etiam absque confirmatione Apostolica, decis.459.num.2.
Pactum de non petendo, &c. appositum in contractu, cum sit accessorium, annullato contractu, dictum pactum nihil operatur, decis.600.num.4.
Pactum à iure prohibitum an vitiet contractum, decis. 526. num.13.

PAPA.

Papæ assertionem in facto proprio in dubium reuocare nefas est, decis.437.num.6.
Papa subrogando aliquem ad ius, & possessionem antecessoris, sine præiudicio litis pendentiæ, præsumitur voluisse, quod subrogatus abstineret à possessione, aliàs possessio esset iniusta, & nulla, & esset intrusus, decis.557.num.19.
Papa ex quo soleat moueri ad eximendum aliquem à iurisdictione Ordinarij, decis.461.num.23.
Papa non præsumitur reseruare alicui pensionem, nisi in quantum est capax, decis.539.num.8.
Papa, tamquam Dominus beneficiorum potest vnire Ecclesiam absque alio consensu Rectoris, decis.565.num.4.
Papa, si dicat, quòd solus Episcopus possit degradare, non tamen excludit Capitulum concurrens in degradatione, decis.444.num.41.
Papæ, si narretur, quòd aliqua possessio fuit capta intra terminum ad appellandum, ex ista narratiua satis elicitur, quòd sententia erat appellabilis, decis.569.num.18.

Papæ assertiua, si sit facta motu proprio plenè probat, decis. 509. num. 18.
Papa quando legitimat aliquem, non præsumitur voluisse præiudicare nemini circa successionem, nisi specialis mentio sit facta, decis. 501. num. 5.
de Papæ potestate nefas est dubitare, decis. 501. num. 25.
Papa, si in collatione beneficij, apponat clausulam, dummodo eius dispositio ad nos hac vice pertineat, quid importet, decis. 429. num. 24.
Papa circa ea, quæ sunt iuris non errat, decis. 429. num. 23.
Papa, si disponat, quòd moriente, vel cedente coadiuto, Canonicatus non possit impetrari, quia vult, vt pertineat ad coadiutorem, qualiter ista dispositio intelligatur, decis. 602. num. 37.
Papa si confirmet iuspatronatus ex fundatione, & dotatione, non potest dici, quod de nouo ex priuilegio illud concedat, decis. 509. num. 26.
Papa non præsumitur ignoranter voluisse sibi, suæque Cameræ præiudicare, decis. 596. num. 6.
Papa de iure potest coadiutorem dare cum futura successione, decis. 602. num. 9.
Papa si constet, quòd voluerit præiudicare alicui Ecclesiæ, censendum etiam est voluisse præiudicare personis eam obtinen. decis. 464. num. 17.
de Papæ potestate in remouendis obstacula de iure positiuo introducta non est dubitandum, decis. 435. num. 1.
Papa in confirmatione alicuius contractus non est præsumendum, quod voluerit tollere remedia rescissoria prouenientia ex læsione, excessiua taxatione, & similibus aljis causis, decis. 610. num. 9.
Papa solus potest prouidere de beneficio vacaturo, decis. 585. num. 34.
Papa nunquam est præsumendum, quod velit præiudicare validè prouisis ab Ordinario, decis. 585. num. 44.
Papa in omnibus locis sitis in statu Ecclesiastico, vel habet ius dominij directi, tanquam in bonis feudalibus.
Vel saltem illud supremum, quod altum dominium appellant Doctores, & quod numquam à supremo Domino censetur addicatum, decis. 449. num. 32. & 33.
Papa, aliquando solet dispensare in secundo gradu etiam inter inferiores, & hoc fit ex mera gratia, decis. 603. num. 38.
Papæ ministri non possunt eiusdem auctoritatem coarctare, quia ipsi cum sint subditi, imminet sola necessitas parendi, decis. 461. num. 8.
Papæ familiari est Auditor Rotæ, decis. 429. num. 20.
Papæ assertione maximè in facto proprio dissentire, nefas est omninò, decis. 432. num. 10.
Papa si rescripserit, vt aliquis Iudex deputatus non cognoscat causam, tale rescriptum afficit, etiamsi non sit facta citatio ad dicendum contra commissionem.
Et hoc quia vis auocationis non stat in facto impetrantis, aut scientia Iudicis à quo, sed in appositione manus Papæ, decis. 516. num. 6. & 7.
Adeò vt sine nouo rescripto Papæ non potest causam cognoscere, ibid. num. 7.
Papæ mens, si fuerit directa ad remouenda obstacula pro validitate alicuius contractus, licet adsit clausula sublata, cum decreto irritanti, &c. ex hoc quis non impeditur, quin non possit dari de non comprehensione alicuius casus, decis. 610. num. 13.
Papa, si demandauerit gubernium Monialium aliquibus Religiosis, ipsi non possunt inconsulta Sede Apostolica dictum gubernium dimittere, decis. 461. num. 6.
Papa, licet aliquid perfecerit ex pecunijs Cameræ, nihilominus id ex suprema potest concedere cui vult, decis. 437. num. 8.
Papæ consilia, & hortamenta vim solent aliquando obtinere præcepti, decis. 598. num. 22.
Papæ approbatio sola est, quæ potest eximere à iurisdictione Ordinarij, decis. 566. num. 12.
Papæ auctoritas immensa est, decis. 461. num. 3.
Papa est Summus Prælatus omnium cuiuscumque Religionis, decis. 461. num. 5.
Papa, quando disponit, vt laicus possit retinere pensiones, qualiter dispenset, decis. 450. num. 33.
Papa solus potest derogare priuilegijs, si adsit decretum irritans decis. 469. num. 8.
Papa præsumitur voluisse concurrere cum Ordinario stante discordia, si in litteris prouisionis apponat clausulam, dummodo de tempore datæ præsentium non fit alteri ius quæsitum, decis. 585. num. 42.
PARENTES pro filijs semper præsumuntur capere optimum consilium, decis. 435. num. 14.
PARIA sunt non adesse, vel non apparere, decis. 458. num. 57.
Paria sunt, quod aliquid non fiat, vel quod fiat sub conditione quæ non sit purificata, decis. 474. num. 12.

PAROCHVS.

Parochi in locis sitis in Parochia habent tantum intentionem fundatam quoad iura parochialia, decis. 552. num. 22.
Parochi in alienis Ecclesijs nihil agere possunt, decis. 552. num. 25.
Parochi licentia de contrahendo matrimonio suffragatur etiam postquam illud est contractum, decis. 493. num. 15.
Parochi præsentia ante Concilium Trident. non erat necessaria pro validitate matrimonij, sed sat erat consensus coniugum verbis expressus, decis. 430. num. 79.
PAROCHIALE ius consistit in eo, primò, vt Parochiani diebus festiuis audiant Missam in Parochia, licet hodie de consuetudine non seruetur, decis. 552. num. 3.
Secundò consistit in eo, quod dicti Parochiani percipiant Sacramenta in Ecclesia Parochiali, seu à Presbyteris d. Parochialis, ibid. num. 4.
Tertiò, quòd Parochiani ibi sepeliantur, ibid. num. 5.
Limita p. hoc nisi eligant sibi sepulturam in alio loco, ibid. num. 6.
Quartò, vt decimæ soluantur ipsi Parochiali, ibid.
Quintò consistit in eo, quod d. Parochiali sint debitæ oblationes, decis. 552. num. 10.
Parochialitatis, quasi possessio probatur ex tumulatione, si non probetur sepulturam fuisse electam per ibi sepultos, decis. 433. num. 5.
PARRICIDIVM est adeò grauissimum, vt æqualis pœna vix tanto sceleri inueniri valeat, decis. 479. num. 20.

P A R S.

Partium opinio, quando potius veniat attendenda, quàm ipsa veritas, decis. 516. num. 7.
ad Partis petitionem semper recurri debet ad cognoscendum quid in iudicio fuerit deductum, decis. 520. num. 10. & 11.
Pars non debet vllo pacto audiri, nisi obtenta prius oris apertione, si ei obstet decretum irritans, cum clausula sublata, aut alijs similibus clausulis, decis. 610. num. 2.
Partem rei, qui tangit, totam rem tetigisse videtur, decis. 444. num. 31.
Pars dispositiua in gratia, declarat quid verè concessum fuit, decis. 526. num. 2.
Pars non est grauanda responsione, si habeat intentionem fundatam in confessione, & instrumentis publicis, decis. 491. num. 18.
Partium opinio, quando potius veniat attendenda, quàm ipsa veritas, decis. 517. num. 7.
Partis aliqua assertio quando dedit causam contractui, si illa non sit vera, ipso iure resoluitur contractus, decis. 476. num. 3.
PARVM, & nihil æquiparantur, decis. 599. num. 30.
de PASCVIS est soluenda decima quamuis ad pascendum gratis concessis, cum res transeat cum suo onere, decis. 458. num. 44.

P A T E R.

Pater filio legitimato non tenetur plus relinquere, quàm sibi videbitur, decis. 572. num. 10.
Patris tractatus erga filium, quamuis regulariter contra tertium non probet, concurrentibus tamen adminiculis solidam probationem inducit, decis. 439. num. 13.
Pater, si mandet filio, vt adeat hæreditatem, debet esse certus, an filius sit hæres ex institutione, vel substitutione, decis. 417. num. 12.
Pater, si diuiserit omnia sua bona, vel maiorem partem eorum inter filios, verisimile est non alios velle habere assignata, nisi essent hæredes, decis. 421. num. 12.
Pater in bonis profectitijs, & aduentitijs filiorum, habet vsumfructum, decis. 455. num. 16.
Pater in bonis aduentitijs filiorum ad aliquid non tenetur ex delicto eorum, ibid. num. 17.
Pater, si liberis reliquerit integram legitimam de residuo potest liberè disponere, etiam in præiudicium eorumdem liberorum, decis. 466. num. 2.
Patris odium, quando efficiat, vt filij illius non veniant sub generali vocatione, decis. 479. num. 13.
Pater si filio aliquid plus præter legitimam ei debitam reliquerit, ex hoc potius arguitur dilectio, quàm odium, decis. 479. num. 10.
Pater, si aliquos filios hæredes instituerit in omnibus bonis, & alijs legitimam, & vltra reliquerit, ex hoc benè arguitur maior dilectio erga institutos, non autem odium erga, alios, decis. 479. num. 11. & 12.
Patris odium in filios, quando non noceat nepotibus, decis. 479. num. 14.
Pater, si emat officium filio, quæ nisi cum magna difficultate potest resignari, non imputatur illud in legitimam.
Sed si admissa sit resignatio, & pretium reperiatur in periculo, & potestate filij cessat omnis difficultas, decis. 521. num. 2.

Patris denominatio, & tractatus, quoad filios non solet nocere tertio, decis.430.num.66.
Hoc tamen non procedit, quando cum tali nominatione, & tractatu concurrunt etiam adminicula, & præsumptiones, ibid. num.67.
Pater super bonis filij ius ex quo dicatur habere, decis. 478. num.8.
Patris delictum, quando excludat filios à fideicommisso, decis. 479.num.25.
Pater dicitur excluisse matrem à tutela filiorum alium tutorem nominando, decis.435.num.10.
Pater non est verisimile, quod si voluisset defraudare quoad vnum filium, non defraudasset, quoad alios, decis. 430. num.65.
à Patris voluntate, vbi filius est educandus, est recedendum, si Iudex ita arbitretur expedire filijs, & num.13. decis.604. num.5.
Patri reseruantur bona Castrensia filij in solatium patriæ potestatis, si filius commiserit aliquod delictum, ob quod eius bona veniant confiscanda, decis.455. num.18. & ista verior, receptior, & æquior opinio, ibid.num.19.
Patris delictum non nocet filijs, quando veniunt ex propria persona, decis.479. num.22.
Patris odium cum non præsumatur, ideò hoc asserenti incumbit onus probandi, decis.479.num.9.
Patri exponenti pecunias per eum solutas esse filij non creditur. Imò præsumptio est, hoc in fraudem legis expressum fuisse ad occultandam donationem inter patrem, & filium, decis.535.n.19
in Patre, vel matre donante filio propter affectionem, an intret statutum, de quo hic, decis.497.num.8.
PATRES Iesuitæ obsequentissimi sunt omnibus alijs Regularibus, & hoc expresè profitentur, decis.599.num.34.
Patres Societatis IESV sunt amplissimè exempti à solutione Decimarum etiam acquisita post dictam concessionem, decis. 508.num.1.
Patres Societatis IESV laudantur, decis.590.num.11.
Patres Iesuitæ sunt viri religiosissimi, decis.599.num.35.
sine PATIENTIA, & scientia in incorporalibus non acquiritur quasi possessio, decis.443.num.11.
extra PATRIAM, si quis se conferat causa exercendi aliquod officium, non propterea dicitur mutasse patrium domicilium, decis.436.num.16.
PATRIMONIVM totum si absorbeant prælegata, tunc inanis est restitutio fideicommissi, decis.421. num.13.

P A T R O N V S.

in Patrono aliquo, si adsit suspicio vsurpationis iurispatronatus, quando dicta suspicio cesset in sequentibus patronis, decis.509. num.23.
Cùm ius non prohibeat acquisitionem in successore, ibid. num.24.
Patronus si in concessione iurispatronatus nominetur persona nobilis, ex hoc perneccsse non arguitur, quod habeat dominium in loco, vbi adest iuspatronatus, decis. 509. num.21.
Patronus est manutenendus in quasi possessione præsentandi, & præsentatus est instituendus, si opponantur ea, quæ requirunt altiorem indaginem, decis.505. num.4.
Patronus, lite pendente inter præsentantes, nec etiam cumulando potest variare, decis.607.num.4.
Patronus nec cum consensu Episcopi conditiones in fundatione iurispatronatus apponere potest, quæ sint contra ius, decis. 593.num.4.
Patronus potest, cum consensu Episcopi, ex interuallo mutare tenorem suæ fundationis, decis.593.num.3.
Patrono non licet ex interuallo mutare tenorem fundationis, & nouam legem, vel conditionem imponere, decis. 593. num.1.
Patronus non potest facere, quod Cappellania à se fundata possit retineri simul cum alia sub eodem tecto, decis.593. num.2.
ad PATRVORVM portionem, quando filij in conditione positi censeantur etiam vocati, decis.479.num.5.

P E C V N I A.

Pecuniarum, & aliorum bonorum appellatione, quæ recipiunt æstimationem, non veniunt iura honorifica, decis. 542. num.17.
Pecuniarum certa quantitas si fuerit accepta ad censum, & illamet fuerit eadem die alteri soluta, fortius præsumitur, quod eadem sit, decis.481.num.8.
Pecunias proprias, quod quis debeat erogare in reparationem, & conseruationem rerum alienarum absurdum est, decis. 432.num.7.
Pecuniæ præsumuntur deuenisse ad manus illius tantum, cui imminebat necessitas illarum, decis.481.num.5.
Pecuniæ sunt reinuestiendæ stante super hoc præcepto testatoris, decis.491.num.11.
ex Pecunijs proprijs, si quis teneretur res alienas conseruare, hoc esset contra omnem iustitiam, decis.437.num.5.
ex Pecunijs Cameræ licet Papa aliquid perfecerit, nihilominus id ex suprema potestate potest cui vult concedere, decis.437. num.8.
Pecunia mediante, si sit facta cessio loco venditionis est, decis. 425.num.8.

P E N S I O.

Pensio consistit in sola commoditate, decis.539.num.19.
Pensio reseruata motu proprio alicui tanquam clerico, qui clericus non est, non tenet ex defectu intentionis, decis. 539. num.7.
Pensio reseruata sub conditione assumendi clericatum, interim dum non assumitur, pensio non debetur, decis. 539. num.3.
Pecuniæ præsumuntur illius, à quo apparent solutæ, decis.535. num.17.
Pensio extinguitur siue quis contrahat matrimonium cum virgine, siue cum vidua, decis.450.num.6.
Pensiones transferendi facultas solet concedi Cardinalibus, vt possint se exhibere gratos erga suos familiares, decis. 452. num.42.
Qui fuerunt participes vniuersalis muneris, quod Cardinalis sustulit pro Ecclesia Romana, ibid.num.42.
Pensionis impositio est minus odiosa, quàm ipsius translatio, decis.452.num.44.
Pensionis translatæ virtus transit in translatarium, decis. 452. num.2.
Pensio, quoad titularem est personale, & durat pro tempore, quo Ecclesiam possidet, decis.452. num.20.
Pensionis impositio, & eius translatio non est odiosa odio irrationabili, decis.452.num.33.
Pensionis incapax quis redditur per simplicis matrimonij contractum absque bigamia, decis.450.num.3.
in Pensionum reseruationibus, & facultatibus illas transferendi solet tantum fieri mentio qualitatum Ecclesiæ, & non personarum eam obtinentium, decis.452. num.23. 24.
Pensio ex causa licita, & honesta super beneficio de iure potest imponi, decis.452.num.36.
Pensio, vt validè reseruetur super beneficio, in quo quis habet ius quæsitum, quid requiratur, decis.565.num.1. & 8.
Pensionis reseruatio est nulla ob non factam mentionem regressus, decis.655.num.9.
Pensio, quando est imposita super fructibus alicuius Ecclesiæ parum est curandum, quis eos percipiat, decis. 464. num.11.
Pensio si sit reseruata ab eo, qui non habet talem reseruandi potestatem, corruit, decis.595.num.3.
in Pensionum materia, & facultate illas transferendi quid tantum inspiciatur, decis.452.num.18.
Pensionis impositio est contra ius, decis.452. num.34.
Pensionis reseruatio si fuerit nulla ex defectu potestatis, non potest conualidari, decis.595.num.4.
Pensionis reseruatio &c. facta alicui equiti Hierosolymitano non tenet, si dictus eques sit absens, decis.595 num.15.
Pensionum reseruationes nulliter ab Ordinarijs factæ, non confirmantur à Papa, decis.595.num.5.
Pensio, quoad Ecclesiam est onus reale, & perpetuum quo vsque durat pensio, decis.452.num.19.
Pensiones non reseruantur, nisi Clericis, decis.539.num.6.
Pensiones habent annexam spiritualitatem, quæ non communicatur laicis, decis.450.num.34.
Pensio translata certè respectu translatarij est noua pensio, quidquid sit respectu titularis, decis.450.num.41.
Pensiones transferendi facultatem, si quis habeat, vt possit illas transferre in laicum dummodo, &c. multò magis censetur eam habere, vt eas transferat in iam clericum, decis.450.num.39.
Pensio, quando est apposita sine consensu titularis, & sine facultate imponentis, non est de ea vlterius agendum, decis. 595. num.12.
Pensionis translatario quando sit concedendæ executio, decis.452. num.3.
Pensio si sit reseruata motu proprio à Papa, non eget iustificatione, decis.452.n.4.
pro Pensione certa, si Dominus det colendum suum prædium dictam pensionem non tenetur decimare, decis.458.num.7.
Et hoc etiamsi pensio sit in sui fundi fructibus constituta, quia salua decima intelligitur vendidisse, ibid.num.17.
Pensionis translatio fit per viam extinctionis primæ, & creationis, seu reseruationis nouæ pensionis, decis.450.num.40.
Pensionis translatio est nouæ pensionis reseruatio, decis. 440. num.40.
Pensionum onera non subeunt Cardinales ratione suarum personarum, & quid inde inferatur, decis.442.num.14.
Pensio transferendi facultas prorogat seruitutem semel Ecclesiæ impositam, decis.442. num.20.

in Pensionum translationibus faciendis per Cardinales non expediuntur litteræ, decis.452.num.47.
Pensionis reseruatio, vt sit valida, quid requiratur, decis.595. num.1.
de Pensionibus domorum etiam debetur decima, decis. 458. num.51.
Pensiones habent qualitatem spiritualitatis, decis.450. num.34.
Pensionis translatario datur processus executiuus suæ translationis sicuti datur pensionario, decis.452.num.1.
Pensionum laici sunt incapaces, decis.450.num.3.
Pensionarij confessio de recepto an probet stante decreto, de quo hic, decis.524.num.10.
PENTECOSTES dies non minori lætitia celebratur, quàm ipsa Paschalis solemnitas, decis.515.num.15.
PERFECTIO denotatur per dictionem, *per*, decis.438. num.52.

PERITVS.

Perito impossibile est, quod innotescat status rei de tempore præterito, si medio iuramento deposuerit se dictam rem ante diem æstimationis numquam vidisse, decis.580.num.12.
Peritus non æstimat, nisi quod subijcitur ipsius oculis, non autem de præterito, decis.532.num.15.
Et hoc procedit etiam si agatur de re Ecclesiastica, vel inter personas Ecclesiasticas, ibid.num.16.
Peritorum relationes, licet sint legitimè electi non attenduntur, non constito de citatione ad videndum æstimari, decis.547. num.21.
Periti in æstimatione bonorum sequi debent pretium commune, decis.535.num.11.
Peritis in arte præstanda est plena fides, decis.615.num.14.
PERIVRII à limite iudicij sunt repellendi, decis.515.num.29.

PERMVTATIO.

Permutatio beneficiorum vide supra in verb. beneficiorum permutatio.
Permutationem testator censetur prohibuisse ex enixa prohibitione alienationis, decis.489.num.6.

PERSONA.

Personarum diuersitas arguitur ex diuersitate demonstrationum, decis.548.num.11.
Persona diues, bonæ conditionis, & famæ, non est præsumendum per actum simulatum in præiudicium tertij, illaqueare propriam animam, decis.533.num.18.
Personæ identitas probari potest ex identitate nominis, & cognominis, decis.511.num.8.
Personæ bona qualitate existente, est sufficiens coniectura ad excludendam omnem suspicionem simulationis, & fraudis, decis.533.num.19.
cum Persona extinguitur ius personale, nec vllo modo ad alium transmitti potest, decis.503.num.14.
Persona electa, quando ipso iure est à principio inhabilis, per dispensationem subsequentem, non ratificatur, decis.603. num.55.
Personis pluribus, si hæres grauatus sit restituere hæreditatem, tenetur vnicuique partem suam restituere, decis.421. num.29.
Persona vna, non est nouum, quod respectu diuersorum iudiciorum, & munerum repræsentet duplicem personam, decis. 529.num.12.
ex Persona aliena, sæpè quis aliquid consequitur, quod ex propria non consequeretur, decis.444.num.30.
Personæ priuilegiatæ veniunt in dispositione generali, quando in illa materia non sunt specialiter priuilegiati, decis. 452.num.13.
Personam, & non dictum censetur quis approbare producendo testem, decis.430.num.99.
Personarum Ecclesiasticarum appellatione, qui veniant, decis. 450.num.1.
circa Personas si statutum disponat, includit personam omissam, quando eadem est ratio, decis.459.num.12.
Personæ descriptæ in libris parochialibus alicuius Ecclesiæ, probatur eas fuisse baptizatas per Parochum eiusdem Ecclesiæ, decis.433.num.3.
inter Personas coniunctas si sit celebratus contractus, non debet in eo anxiè inquiri læsio, decis.528.num.4.
Persuasiones non inducunt metum, ad effectum irritandi actum iam gestum, decis.516.num.19.
Pertinentia iuris conferendi beneficium, quando de ea agitur incidenter probatur leuioribus probationibus, decis. 536. num.22.
PETITORIVM, quando perimit ipsam possessionem, tunc potest de eo agi etiam in iudicio manutentionis, decis. 615.num.19.
Petitorij cumulatio, cum possessorio, quando admittatur, decis.524.num.1.
Pignus habens speciale, siue hypothecam, non potest agere contra alia bona generaliter obligata, nisi speciali prius discusso, decis.431.num.1.
Quod procedit etiam si creditum sit ex causa dotis, ibid. num.2.
Pignus possidens, illud non dicitur nomine proprio possidere, sed nomine ipsius debitoris, decis.545.num.16.
PLVRALITAS potest verificari dum exceditur numerus pluralis, decis.515.num.28.
Pluralitas non præsumitur, decis.474.num.13.

POENA.

Pœna est annullatio, decis.497.num.118.
Pœna à iure, quando non est determinata, de ea non est agendum, decis.562.num.6.
Pœna, & confiscatio debet spectare ad illum Principem, cuius Maiestas fuit læsa, decis.449.num.21.
Pœna cedit lucro eius, qui læditur, vt is iniuriæ suæ habeat vltionem, decis.449. num.22.
Pœnæ, & confiscationes, quæ proueniunt ex contrauentione Constitutionum Papæ Supremi Principis (quidquid esset in alijs pœnis à iure communi impositis) spectant ad Fiscum Pontificium.
Non autem ad Fiscum Baronis, seu Principis inferioris, quamuis in illius territorio bona subditi condemnati posita sint, decis.449.num.17.& 18.
Pœna, vt euitetur, sufficit quælibet minima etiam bestialis causa, decis.562.num.18.
PORTICVS cuius est, ad eum etiam spectat ædificium super eo constructum, decis.432.num.6.
in POSITIONIBVS confessio emanata plenè probat, decis.495. num.10.

POSSESSIO.

Possessio probatur ex priuatione iudiciali per regulam, quod priuatio præsupponit habitum, hoc tamen intellige, quod illa non procedat, quando quis nunquam possedit, decis.550. num.6. & 7.
Possessio probatur ex fructuum perceptione, decis.455.num.2.
Possessio in vna specie fructuum, quæ procedit ab vna radice prodest etiam quoad alias quascumque fructuum species, decis. 591.num.5.
Possessio vera regulariter transfertur vigore clausulæ, constituti, in constitutarium, decis.601.num.1.
Possessionis continuationis præsumptio iuuat possessorem, & illius successorem, decis.563.num.4.
Possessionis continuationis præsumptio non habet locum, quando adest aliqua præsumptio in contrarium, decis. 563. num.5.
Possessio amissa præsumitur stante silentio decennali, decis.564. num.22.
Possessionem omnem dicitur, quis amittere, si per integrum quatriennium tacuerit, decis.605.num.10.
Possessio regalium sine titulo nunquam acquiritur in præiudicium superioris, decis.605.num.8.
Possessio alicuius probari potest ex testibus, decis.605.num.2.
Possessio nulla alicuius, tertio non suffragatur, decis.605.num.7.
Possessio facultatiua non præiudicat, nec ligat manus verò Domino, quominus deinde re sua possit vti, decis.437.num.9.
Possessio semel validè capta præsumitur continuata vsque ad obitum, decis.607.num.22.
Possessio beneficiati, vsque ad obitum, benè probatur, si ambo litigantes veniant ex eadem vacatione, decis.608.num.2.
Possessionem ciuilem, si quis animo retinuerit, merito ad naturalem potest restitui, decis.616.num.5.
Possessio instrumentalis capta alio non existente in possessione, valida est, decis.607. num.21.
Possessio sola non facit possessorem, legitimum contradictorem ad impediendam immissionem vigore subrogationis gratiosæ, decis.608.num.8.
Possessionem rei, si quis est consequutus, non dicitur rem consecutus, decis.438.num.51.
Possessionis extrema probata, medium tempus præsumitur, decis.509. num.2.
Possessio illius probatur, quia ea fuit priuatus, decis. 550. num.5.
Possessio de tempore motæ litis debet constare ad hoc, vt concedatur manutentio, decis.550.num.2.
Possessionis titulus benè remanet iustificatus, si doceatur de titulo habili ad eam transferendam, decis.553. num.11.
Possessio probanda est ex actibus possessorijs, decis.550. num.4.
Possessio capta pendente termino ad appellandum, omnino nulla, & attentata est, decis.536.num.9.
Possessionis negatiuam probant testes si dicant, quod aduersarius non possidebat, sed alius erat Dominus, & possessor, decis.551.num.6.
Possessio ciuilis sufficit ad effectum interdicti recuperandæ possessionis, decis.569.num.13.
Possessio valida nulla potest acquiri ex actibus contradictis, qui causam liti dederunt, decis.549.num.14.
Possessionis attentatæ qualitas, dicitur satis narrata Papæ, ad effectum illam sanandi, si narratum fuerit d. possessionem fuisse captam lite pendente, & infra terminum ad appellandum, decis.549. num.5.

Posſeſſio infecta ex ſuprauenienti titulo validò purgatur, deciſ. 549 num.5.
Poſſeſſionis cauſa cenſetur mutata, etiam abſque animi declaratione, deciſ.549. num.4.
Poſſeſſio captâ lite pendente, & infra terminum ad appellandum, eſt attentata, & ideò non eſt manutenibilis, deciſ.549. num.2.
Poſſeſſio ſemel probata præſumitur continuata vſque ad obitum, niſi de contrario doceatur, deciſ.549. num.16.
in Poſſeſſorio appellare de Iure Canonico non prohibetur, deciſ. 541.num.47.
Poſſeſſio inſtrumentalis, alio non exiſtente in poſſeſſione, etiam in beneficialibus ſufficit ad effectum manutentionis, deciſ.549. num.1.
Poſſeſſionis continuatio defuncti in hæredem, ſic diſponente aliquo ſtatuto, ſuffragatur etiam ad effectum ſpolij, deciſ. 540.num.4.
Poſſeſſio ciuilis ſolo animo retinetur, deciſ.569.num.12.
Poſſeſſio inſtrumentalis, alio non exiſtente in poſſeſſione, eſt manutenibilis, deciſ.538.num.1.
Poſſeſſio vitioſa, & attentata eſt ſequeſtranda, deciſ. 569. num.14.
Poſſeſſio efficaciſſimam præbet coniecturam, quod bona apud aliquem reperta ſint propria illius, deciſ.533.num.5.
in Poſſeſſionem immiſſus pendente termino ad appellandum, nulliter eſt immiſſus, deciſ.541.num.46.
de Poſſeſſione vna ad aliam inferri non poteſt, deciſ. 608. num.18.
Poſſeſſio anterior in concurſu eſt manutenibilis, deciſ. 615. num.15.
Poſſeſſioni captæ, ſi quis renunciauerit, amplius illa ei non ſuffragatur, deciſ.488.num.5.
Poſſeſſio doceri poteſt per inſtrumentum adeptæ poſſeſſionis, deciſ 608.num.4.
Poſſeſſio rei conuenti probatur ex ſubſtentatione litis, deciſ.455. num.7.
Et hoc multò magis procedit iunctis adminiculis, ibidem num.8.
Poſſeſſio prouenies à radice patenter infecta eſt minimè conſiderabilis, deciſ 615.num.6. amplia num.17.
Poſſeſſio, quando eſt turbida, & à negotio principali pendet, non datur manutentio, niſi prius diſputato negocio principali, deciſ 583.num 8.
Poſſeſſionis reintegratio intrat in alienatione vitioſè facta, deciſ. 616.num.7.
Poſſeſſio probari poteſt ex inſtrumento adeptæ poſſeſſionis, & alio non exiſtente in poſſeſſione eſt manutenibilis, deciſ 455. num.1.
Poſſeſſionis cauſam, quis mutare poteſt abſque alia animi declaratione, deciſ.569.num 3.
Poſſeſſionis inſtrumentum, probat poſſeſſionem, quoad omnes iuris effectus alio non exiſtente in poſſeſſione, deciſ.567. num.2.
Poſſeſſionis cauſam, quis non poteſt mutare, ſi iam d. poſſeſſio euanuit, deciſ 569.num.7.
Poſſeſſio non probatur ex cataſtro, deciſ.548.num.8.
Poſſeſſione, quis priuatur per ſententiam Iudicis, intellige dummodo ſit valida, & iuſta, deciſ.506 num.4.
Poſſeſſio alicuius benè probatur ex confeſſione partis aduerſæ, vocando eum deretorem, deciſ.506 num.1
Poſſeſſio ſemel probata præſumitur continuata vſque ad mortem, deciſ.536.num.6.
Poſſeſſionis reintegratio, etiam competit ei, qui voluntariè cecidit à poſſeſſione, quando contractus non fuit ab altera parte adimpletus, deciſ.616.num 8.
Poſſeſſionis continuationis præſumptio, vt tollatur, requiritur probatio efficax, deciſ.543.num.8.
in Poſſeſſionum concurſu, qualis ſit attendenda, deciſ. 577. num.30.
Poſſeſſio ſemel probata præſumitur continuata, & ideò manutenenda venit, deciſ.455.num.3.

POSSESSOR.

Poſſeſſor de tempore motæ litis eſt manutenendus, deciſ.605. num 1.
Poſſeſſori ſufficit vincere per non ius actoris, deciſ.500. num.11.
Poſſeſſor, qui non habuit ſe pro ſpoliato, dum Iudex alium nulliter in poſſeſſionem miſit, eſt manutenendus, deciſ.538. num.5.
Poſſeſſor ſua poſſeſſione, niſi ab habente facultatem id faciendi priuari non poteſt, deciſ.584. num.35.
Poſſeſſor ſemel ſemper præſumitur poſſeſſor, niſi contrarium probetur, deciſ.564.num.3.
Poſſeſſores ſemper poſſunt opponere de iure tertij, illud allegando in modum probationis contra vindicantem bona, vt non ille, ſed alter ſit Dominus, deciſ.447.num.45.
Poſſeſſor anterior in concurſu, eſt præferendus, deciſ.573.num.9.

POSSESSORIVM.

Poſſeſſorium iudicium ſequi debet cognitio negotij principalis, deciſ.524. num.6.
in Poſſeſſorio etiam admittitur exceptio priuilegiorum, deciſ. 508. num 12.
Poſſeſſorium, & petitorium quando dicatur deductum in monitorio, deciſ.500.num.2.
in Poſſeſſorio etiamſi procedatur, dari poteſt appellatio, quando via executiua verè vulnerata fuit, deciſ.578. num.25.
Poſſidenti eſt danda manutentio, deciſ.470. num.1.
Poſſidere quis non poteſt poſt mortem, cum mors omnia ſoluat, deciſ 503.num.7.
Poſſidere aliquam rem, quis dicitur, ſi petat in ea manuteneri, vel reintegrari, deciſ.541.num.6.
POSSIBILITAS ſufficit, vt excludatur verborum ſuperfluitas, deciſ.444.num.61.
PRÆCEDENDI quaſi poſſeſſio arguitur ex priori deſcriptione, deciſ.483.num.7.
in PRÆCEDENTIARVM materia multum attenditur poſſeſſio, & conſuetudo, deciſ.483.num 1.
Etiamſi diſpoſitio iuris communis eſſet contraria, nam tunc minus dignus præfertur digniori, ibid num.2.
PRÆCEPTVM præciſum ſi contineat conſtitutio, ſine dubio eſt ſeruanda, deciſ.443.num.4.
ſub Præcepto affirmatiuo, quando contineatur etiam præceptum negatiuum, deciſ.458.num 7.

PRAEIVDICIVM.

Præiudicium Notarius alicui non poteſt inferre ex ſuo capite, deciſ.483.num.13.
Præiudicium ſecundarium, & euentuale non eſt habendum in conſideratione, deciſ.464.num.15.
poſt Præiudicium ſibi factum, quis non poteſt propria auctoritate euitare, deciſ.438.num.38.& 39.
Præiudicium non poteſt dici magnum, ſi conſiſtat in ſola dilatione, deciſ.524. num.19.
Præiudicij omnis ſuſpicio erga aliquem locum, in eo, qui vult ædificare, & altius tollere domum ſuam, quando ceſſet, deciſ 596.num.7.
Præiudicium omne excluditur, & renunciationis præſumptio ex clauſula ſine præiudicio, deciſ.471.num.11.
Præiudicium non infert confeſſio ſuper his, quæ dependent à iuris diſpoſitione, deciſ.489. num.13.
PRAEIVDICARE quis non poteſt tertio ex facto proprio, deciſ.431 num.9.
Præiudicare quis ſibi voluiſſe, non eſt præſumendum, deciſ 597. num.11.
Præiudicare non præſumitur ignoranter Papa voluiſſe ſibi, ſuæq. Cameræ, deciſ 596.num.6.
PRAELATVS poteſt conditionem Eccleſiæ facere meliorem, non autem deteriorem, deciſ.461.num.29.

PRAELEGATVM.

Prælegatum in dubio præſumitur capere maiorem partem hæreditatis, deciſ.421.num 10.
Prælegatum, quando eſt factum de maiori parte hæreditatis, habetur proportione hæreditaria, deciſ.421.num.9 & 10.
Prælegatum, quando eſt factum vni tantum filio, non eſt locus portioni hæreditatis, deciſ.421.num.18.
Prælegatum, quando eſt factum filio tamquam primogenito, non tanquam hæredi, tunc non eſt habendum proportione hæreditaria, deciſ.421.num.17.
Prælegatum hæredi factum, quando non veniat in fideicommiſſum vniuerſale, deciſ.418. num 10.
Prælegata, ſi totam abſorbeant hæreditatem, tunc inanis eſt reſtitutio fideicommiſſi, deciſ.421.num.13.
Prælegatum bonorum influit in fideicommiſſum vniuerſale, quando eſt factum illi, qui eſt hæres vniuerſalis inſtitutus, vel ſubſtitutus, deciſ.418 num.4.
Prælegatum, quando habeatur proportione hæreditaria, deciſ. 421.num.11.
Prælegatum particulare, quando comprehendatur ſub fideicommiſſo vniuerſali poſtea à teſtatore facto, deciſ.421. num.23. & 25. limita num.26.
PRAELEGATARIVS, & hæres quis poteſt eſſe, deciſ.421. num.32.

PRAESCRIPTIO.

Præſcriptio non currit, non valenti agere, deciſ.425. num.21.
Præſcriptio interrumpitur per litis conteſtationem, deciſ.558. num.15.
Præſcriptio quantumuis longiſſima, ſine poſſeſſione, vel quaſi nunquam datur, deciſ.591.num.20.
Præſcriptiones omnes decurſæ contra Patres non nocent filijs, quando in inueſtituris filij veniunt ex propria perſona.
Ex quo, ſi filij vocantur poſt mortem patris non poſſunt agere, antequam non ſit mortuus, deciſ.558. num.10.
Præſcriptio ſemel completa amplius non interrumpitur, deciſ. 591.num.22.

Præ-

Præscriptionis tempus in spolio computandum est à die, quo quis fuit spoliatus, decis.563. num.2.
Præscriptio decem annorum obstat intentati Saluianum, decis. 541.num.37.& 41.
Præscriptione, quis non potest iuuari, stante mala fide, decis. 600. num.39.
Præscriptio semper cessat, cessante negligentia, decis. 541. num.40.
Præscriptio, quando est realis debet fieri extensio præscriptionis ad particularitatem iuris apprehensi sub vnico iure vniuersali, decis.591.num.6.
Præscriptio non currit non valenti agere, decis.559.num.11.
Præscriptione cuius initij memoria non extat, vna Ecclesia potest contra aliam præscribere decimas, & dicta præscriptio habet vim priuilegij Apostolici, decis.591.num.21.
Præscriptio decursa, nocere debet ei, contra quem est decursa, decis.558.num.12.
Præscriptum tantum, quantum possessum, decis.591. num.24.
ad Præscribendum contra ius an sit sufficiens titulus putatiuus, decis.458.num.73.
ad Præscribendum titulus causatus errore iuris non est habilis ad præscribendum, decis.458.num.7.

PRAESENTATIO.

Præsentationes non solum ratione simplicis iurispatronatus fieri possunt, sed etiam ratione annexionis, & vnionis, decis.441. num.7.
Præsentatio, quandoque pro collatione vsurpatur, decis.567. num.10.
Præsentationum initium, & finis quando datur, tunc præsentationes medio tempore factæ, præsumuntur ab eodem factæ, si aliud non doceatur, decis.509.num.3.
Præsentatio, vt substineatur, sufficit, quod præsentans deducat ius suum ab vltimo possessore, qui erat in quasi possessione præsentandi, decis.542.num.4.
Et hoc maximè non docto de concursu alterius patroni, qui probet eamdem possessionem, ibid. num.3.
Præsentatio facta de absente, potiùs dicitur nominatio, quàm præsentatio, nec tribuit ius in beneficio, nec ad beneficium, decis.607.num.18.
Præsentationum effectuatio per 50.annos, & immemorabilis cumulatiuè sunt probanda, quando iuspatronatus prætenditur à personis in quibus præsumptio vsurpationis cadit, decis. 477.num.9.
Præsentatio facta de absente, etiam non cognito, debenti eum instituere quando sit valida, decis.607.num.20.
Præsentatio, electio, & collatio ista verba sæpè confunduntur, decis.567.num.8.
in Præsentatione etiam habet locum cap.1. ext. vt lit. pend. in 6. decis.459.num.14.
Præsentatio facta de absenti est valida, si præsentatus sit cognitus debenti eum instituere, decis.607.num.19.
Præsentationum effectuatio, si non iustificetur, non dicitur satisfactum Concil. Trident.sess.25. cap.9. de reform. decis.477. num.6.
Præsentationes, quando dicantur ab aliquo factæ potiùs ratione vnionis, quàm iurispatronatus, decis.441.num.8.
Præsentatio facta ab existenti in quasi possessione præsentandi, vt substineatur, admittuntur leuiores quæque probationes, decis. 548.num.15.
Præsentandi quasi possessio acquiritur per vnicum actum, decis. 505.num.1.
Præsentandi quasi possessio, acquiritur etiam ex vnica præsentatione, quando præsentatus possedit per 40. annos, decis. 548. num.6.
Præsentatus cumulatiuè cum alio, stante illius incapacitate, præsentatio conditionaliter de eo facta remanet pura, decis. 607.num.24.
Præsentato, quando debeatur institutio, decis.505.num.2.
Præsentatus ab existenti in quasi possessione præsentandi, vt non præferatur, præsentato à patrono, quid sit probandum, decis.548.num.14.
Præsentatus ab existenti in quasi possessione præsentandi, & habenti vltimum statum, est præferendus, decis.548. num.12.
Præsentare ad iuspatronatus vt quis possit, debet docere de iure patronatus, vel saltem de quasi possessione, decis.490. num.1.
PRAESENS quis non potest esse in omnibus locis, decis.618. num.28.
PRAESENTIA Iudicis vt suppleat defectum decreti, requisiti in aliquo contractu, quid requiratur, decis.447.num.29.
PRAESERVATIONIS natura est ius retentum præseruare, non autem tollere, decis.499.num.14.
PRAESTATIO consensus in alienatione alicuius rei, arguit dominium dictæ rei, esse penes consentientem, decis.537. num.5.

PRAESVMPTIO.

Præsumptio l.miles, §. defuncto, ff.ad l.Iul. de adult. tollitur, vel ex probatione impotentiæ mariti, seu absentiæ eiusdem de tempore concepti partus, decis.597.num.2.&9.
Præsumptio l. miles, §. defuncto, ff.ad l. Iul. de adult. quamuis adulter partum pro suo tractauerit, præualet, decis.597. num.10.
Præsumptio l. miles, §. defuncto, ff. ad l Iul. de adult. est iuris, non autem iuris, & de iure, decis.597. num.3.
Præsumptio l.miles, §. defuncto, ff. ad l.Iul. de adult. cessat, si id retorqueat in odium filij, Annot.decis.597. num.19.
Item cessat, quando negatur filium fuisse natum ex muliere coniugata, ibid.num.20.
Præsumptio l. Quintus, ff.de donat.inter vir.& vxor. quando non suffragetur, decis.434.num.3.
Præsumptio l. Quintus, ff. de donat. int. vir. & vxor. quando cesset, decis.529.num.15.
Præsumptio numquam operatur, quando veritas exaduerso repugnat, decis.458.num.2.
Præsumptio stat pro testamento, quamquam testis aliquis non audiuerit tantùm vnam literam hæredis instituti, decis.588. num.6.
Præsumptio stat pro exactore, decis.493.num.14.
Præsumptio stat pro testamento, licet testis aliquis non audiuerit cognomen hæredis instituti, decis.588.num.7.
per Præsumptionem dicitur legitimus ille, qui per subsequens matrimonium est legitimatus, decis.430. num.6.
Præsumptionibus docetur filiatio, & non probationibus, decis. 430.num.15.
Præsuppositio cessante, cessat etiam ipsa dispositio præsupponens, decis.523.num 8.
Prætensiones non tollunt veritatem rei, cum nihil aliud sint, quàm velamina defensionum, decis.444. num.8.
Prætensionem aliquam si quis habebat, si diu tacuerit, censendum est, quod putauerit se posse repelli, decis.605. num.11.

PRETIVM.

Pretij constitutio in venditione attendi debet tempore venditionis, decis.532.num.14.
Pretium minus esse videtur, si nec dimidia iusti pretij fuerit soluta, decis.497.num.132.
pro Pretij iustitia stat præsumptio, decis.576.num.28.
ad PRAEVENTIONIS effectum in Rota attenditur commissionis præsentatio, decis.461.num.1.

PRINCEPS.

de Principis mente, quando dicatur constare in casu derogationis, decis.525.num.4.
Principis supremi gratia, quando est plenaria, tertio etiam præiudicat, decis.449.num.31.
Princeps in solo suæ iurisdictionis quoties ædificat, & illud in alterius vsum destinat, censetur in eumdem vsum translatum, nedum ædificium, sed etiam ipsum solum, decis.432. num.16.
Principis edictum præsumitur vsu receptum, & qui contrarium dicit incumbit onus probandi, decis.516. num.10.
Princeps non præsumitur voluisse præiudicare tertio, limita nisi constet de eius voluntate volentis præiudicare, decis. 501. num.25. & 26.
Principis mens, quod voluerit tertio præiudicare colligitur ex derogatione regulæ de iure quæsito, & ex ampliſſimis clausulis derogatorijs, decis.501.num.23.
à Principis voluntate dependentia reputantur impossibilia; quando ea concedere non solet, secùs si solet, decis. 603. num.32.
à Principe id, quod petitur, si pendeat à iustitia, tunc dicitur possibile obtinere, decis.603.num.36.
Principis voluntas deprehenditur ex verbis vberrimis, & ponderosis, decis.449.num.37.
Princeps si absoluat condemnatum, & iubeat, vt bona per eius Fiscum confiscata, & incorporata restituantur, non debet ægrè ferre vasallus d. Principis, quando bona etiam ipse confiscauit, si ea restituere teneatur, decis.449.num.44.
à Principe id, quod petitur, si pendeat à mera gratia, reputatur impossibile, decis.603.num.35.
sine Principis permisu opus publicum est permissum facere, minimè à priuato, si tamen mandat priuatum fieri opus, Principe postea annuente, valebit, decis.603.num.13.
Princeps supremus potest, vel ratione dominij directi, vel illius supremi & alti, in subditos sui vasalli procedendo, & mulctando iurisdictionem exercere, decis.449.num.15.
Princeps supremus, dum ædificat in solo etiam alieno, & constructionem alteri donat, in hac donatione comprehenditur etiam solum, decis.437.num.3.
Princeps vasallo numquam censetur tantam iurisdictionem attribuisse quin maiorem apud se retinuerit, decis. 449. num.16.
Principis restitutio, quando dicatur ampliſſima, decis. 449. num.3.

Princeps sæcularis, nec in laicos habet iurisdictionem, quando tractatur de re spirituali, decis.458. num.78. & 79.
Principis dispositio declaratur, & recipit interpretationem à supplicatione, decis.501.num.32.
per Principis restitutionem sententia perimitur, & causa reducitur ad non causam, decis.449.num.46.
ad Principis iussum, si subditus Baronis non compareat, pœna contumaciæ applicanda venit Principi, non autem Baroni, decis.449.num.23.
Principis auctoritas, quando quis dicatur offendisse, decis.449. num.30.
à Principe si condemnatus plenariè fuerit restitutus, tunc omnia bona, quantumuis Fisco incorporata recuperat, decis.449. num.1. & seq.
Principi sæculari si seruitia præstanda sint, tunc clerici censentur excluſi à tali feudo, decis.490.num.1.
Princeps quando potuit aliquid in genere cogitare, non intrat subreptio, decis.501.num.28.
Princeps in inuestituris non censetur velle præiudicare vocatis, nisi expresse dicat, decis.490.num.2.
Principis edictum præsumitur vsu receptum, & quî contrarium dicit, incumbit onus probandi, decis.517.num.10.

PRINCIPALIS.

Principalis per suam assertionem non potest præiudicare fideiussori, si ipse tantum ad certum quid voluit esse obligatus, decis.592.num.12.
Principalis quis dicatur in contractibus censualibus, decis.481. num.1. & 2.
Principale cuius est concessum, videtur eius accessorium datum, decis.432.num.3.
PRINCIPIVM dicitur potissima pars rei, decis.444.num.15.
PRIORATVS Religionis Hierosolymit. sunt veri tituli, & beneficia Ecclesiastica, decis.473.num.8.
Priores Religionis Hierosolymitanæ, non habent facultatem reseruandi pensiones, cum hoc sit tantum concessum Magno Magistro, decis.595.num.13.
Priores Religionis Hierosolymitanæ tenentur singulis quinque annis, visitare Baiuliuas, Commendas &c. existentia intra fines eorum Prioratuum, sub pœna priuationis omnium præeminentiarum quatenus visitare neglexerint, decis. 562. num.5.

PRIVATIO.

Priuatio iudicialis probat possessionem ex regula, quod priuatio præsupponat habitum, decis.550.num.6.
Sed ista regula non procedit, quando quis numquam possedit, decis.550.num.7.
Priuandus quis non est iure suo ob factum alterius, decis.492. num.17.
de Priuatione iuris tertio competentis, quando agitur, non sufficit allegare conniuentiam, quod magis alicui alij debeatur quàm habenti, decis.584.num.33.

PRIVILEGIVM.

Priuilegiorum exceptio admittitur etiam in possessorio, decis. 508.num.12.
ex Priuilegiorum reuolutione non reperitur aliquod Breue, seu Bulla concessa Fratribus Minoribus, circa materiam recipiendi Fratres, aut Sorores ad habitum Tertij Ordinis, decis. 577.num.22.
Priuilegium percipiendi fructus vnius anni, cum dimidio de quolibet beneficio vacante non extenditur ad beneficia vnita, decis.451.num.8.
Priuilegio potest renunciari in præiudicium eius, cui illud fuit concessum, decis.461.num.24.
Priuilegia, quando se extendant ad bona postea quæsita, decis. 508.num.15.
Priuilegia aliqua quando non requirant altiorem indaginem, ita ut sine dubio admittantur in possessorio, decis.508.num.13.
Priuilegium decimarum aliud est, & aliud priuilegium primitiarum, decis.512.num.17.
Priuilegiorum communicatio debet intelligi sine præiudicio illius, cuius priuilegia communicantur, decis.598. num.31.
contra Priuilegium si omnes de Communitate vellent facere vnus solus potest contradicere, sed hoc non procedit si per renunciationem reuertatur ad ius commune, decis.641. num.31. & num.32.
Priuilegio concesso alicui, si simul etiam adest fauor concedentis non potest ei renunciare, decis.461.num.12.
Priuilegium percipiendi fructus anni cum dimidio in qualibet vacatione beneficiorum non habet locum in beneficijs vnitis, decis.462.num.3.
Priuilegijs clericalibus clericus bigamus est incapax, decis.450. num.31.
Priuilegia recipiunt interpretationem ab obseruantia subsecuta, decis.451.num.3.
Priuilegio clericali non potest renunciare clericus, vt conueniatur coram Iudici sæculari, decis.456.num.8.
Priuilegij legis, & constitutionis vim habet consuetudo, decis. 462.num.1.
Priuilegio exemptionis an possit renunciari, quando fuit concessum motu proprio, decis.461.num.26.
Priuilegia personalia personam non egrediuntur, decis. 510. num.19.
Priuilegijs, si adsit decretum irritans, solus Papa potest derogare, decis.469.num.8.
Priuilegium, seu ius in facultatiuis, vt quis amittat, quid requiratur, decis.443.num.9.
Priuilegiorum communicatio non trahitur ad ea, in quibus specialiter est prouisum, decis.618.num.16.
Priuilegiatus contra æquè priuilegiatum non vtitur priuilegio, decis.598.num.29.

PROBATIO.

Probationes non sunt coangustandæ ad scripturas Annot. decis. 606.num.53.
Probationes leuiores sufficiunt ad probandam aliquam rem esse propriam, quando versamur in summario iudicio executionis, decis.568.num.5.
Probatio per testes si fit releuans, non est deneganda remissoria, decis.473.num.2.
Probationes etiam post sententiam produci possunt pro corroboratione, decis.536.num.27.
Probatio nulla est maior, quàm confessio propria, decis.564. num.5.
in Probationibus communis stylus, aut vsus loquendi attendi debet, decis.430.num.87.
Probationes in aliqua materia, quando non ita facilè haberi, non possunt, sufficiunt probationes coniecturales, decis.430. num.12.
Probationes, si sint conquassatæ non possunt elidere probationem iam perfectam, decis.430.num.104.
Probatio euidentissima resultat ex instrumento, decis. 529. num.2.
Probationis substantia vbi consistit, est præcisè probanda, decis. 597. num.5.
Probatio æquiuoca, & non concludens non releuat, maximè in materia graui, decis.463.num.7.
Probatio quæ non est profutura, si admitteretur, potius dispendium quàm commodum afferret Annot. decis.606. num.42.
Probatio ea non est admittenda, quæ probatum non releuat, ibid.num.43.
Probatio quæ nihil est pro futura, merito spernenda venit, decis. 521.num.4.
ad Probandum id, quis frustra admittitur, quod probatum non releuat, decis.486.num.1.
Probatio per scripturas non potest elidi per contrariam probationem facien. per testes, decis.521.num.6.
Probationes leuiores sufficiunt, quando agitur de probandis confinibus, decis.446.num.1.
in Probatione facienda per testes, tempus 60. annorum dicitur antiquum, decis.424.num.3.
in Probatione facienda, magis attenditur ratio testis, quàm cortex verborum, decis.430.num.50.
Probationes leuiores scilicet per coniecturas, & præsumptiones sufficiunt, quando agitur de re antiqua, decis 424. num.5.
Probatio publicæ vocis, & famæ facit plenam probationem in re antiqua, decis.424.num.2.
Probatione per testes id non eget, si illud statuto cautum reperiatur, decis.606.num.2.
in Probationis materia verisimilitudo est multum attendenda, decis.430.num.46.
Probationes, quæ conquassantur ab alijs validioribus, non sunt attendendæ, decis.500.num.16.
Probatio debet concludere per necessè, decis.587.num.3.
Probatio filiationis est difficilis probationis, quando interceſſit longum tempus, decis.430.num.13.14.&15.
Probationibus leuioribus probatur legitimatio, quando de ea agitur incidenter, decis.430.num.10.
Probationes concludentes requiruntur ad probandam caducitatem, decis.492.num.11.
Probationes veræ possunt etiam elici ex adminiculis, & præsumptionibus, decis.430.num.68.
Probatio exacta in iudicio possessorio non est necessaria, decis. 430. num.20.
Probatio tituli nulli, & inualidi plus nocet, quàm si nihil probatum sit, decis.524.num.16.
Probatum aliquid non dicitur per testes, quorum fides pluribus exceptionibus deficit, decis.477.num.7.

PROCESSVS.

Processus compulsorialis est nulliter confectus, si non fuerit seruata debita forma, decis.543.num.50.

Processus per contradictas non substinetur, si non præcesserit citatio personalis, decis.536.num.7.

Et hoc amplia, si præsertim non constet de absentia eius, qui citandus erat, ibid.num.8.

PROCVRATOR.

Procurator sine speciali mandato donare nequit, decis. 447. num.12.

Procurator dicitur excessisse fines mandati si vltra in eo contenta fecit, decis.423.num.3.

Procurator sine speciali mandato si iuret, nihil operatur tale iuramentum, decis.447.num.33.

Procurator, qui falsò aiserens se esse procuratorem, alienauit rem Domini, & postea illi successit, non potest reuocare dictam alienationem, tanquam falsè factam, decis.510. num.26.

in Procuratore facit, vt non possit considerari excessus, amplitudo, & inculcatio clausularum, decis.428.num.17.

Procurator vtilius, ac pinguius potest adimplere mandatum, quam habuit in facultate, decis.428.num.16.

Procurator vt dicatur excessisse fines mandati, sufficit vt per eum disposita non legantur in mandato, decis.223.num.5.

Procurator si vltra facultatem sibi in mandato attributam dispoſuerit nulliter agit excedendo illius fines, decis. 423. num.4.

Procurator licet habeat mandatum à Domino ad exigendum,non aliter tamen potest liberare debitores,quàm per solutionem sibi factam, præsente pecunia, decis.524.num.11.

PROCVRÆ mandatum benè colligi potest ex productione iurium, & impensa, & per alios actus iudiciales, quod sufficit etiamsi specialis protestatio vt nemo audiatur, nisi docto de mandato, decis.495.num.2.& 3.

PRODVCTIO facta, quoad certos effectus, non prodest, quoad diuersos, decis.438.num.36.

Productio facta ad vnum finem, non præiudicat, quoad diuersum, decis.509.num.17.

PROOEMII verba non faciunt ius, sed ius faciunt, quod ipsum proœmium subsequitur, decis.444. num.35.

Proœmium non attenditur, sed id quod ipsum proœmium sequitur, decis.444.num.36.

PROFESSVS quando succedit alicui, & Monasterium reperiatur capax, tunc successio spectat ad Monasterium, decis. 480. num.3.

PROHIBITIO.

Prohibitio ne remaneat superflua, interprætandum est, decis.448. num.7.

Prohibitio alienationis bonorum pupilli concernit solum commodum minoris, & non alterius personæ.

Ideò tutor, & fideiussor de euictione tenetur, decis. 510. num.13.

Prohibitio, seu exceptio si proueniat ex iure connexo ipsi rei generaliter, non potest inferri ad totum ius, decis. 520. num.9.

Prohibitio alienationis quando est facta ad fauorem alicuius, potest ille reuocare alienationem, cum vocatus ille censeatur, ad cuius fauorem est facta prohibitio, decis.531.num.20.

Prohibitum id quod est vna via, alia permissum esse non debet, decis.497.num.11.

Prohibitum aliquid si sit alicui, ex hoc necessario non sequitur quod id ille,minimè fecerit, decis.606. num.19.

Promissio facta de soluendis oneribus, de quibus talis promissio sit intelligenda, decis.565.num.10.

Promissio de releuando à molestijs dandis præsupponit in necessarium antecedens ipsam consignationem, decis. 545. num.8.

Promissionis vigore aliquid dans alicui, asserens illud ad eum spectare, id obseruare debet, &c. decis.601. num.17.

Promittens soluere liberè, non satisfit promissioni, si tradat censum obnoxium euictionibus, decis.601. num.12.

Promittens liberè soluere, non dicitur obseruare promissionem, si tradat censum, ex quibus fructibus est faciendum aliquod multiplicum, decis.601.num.10.

Promittens tradere, & soluere certam summam pecuniarum, ista solutio debet remanere libera, & exempta ab omni onere debitorum soluentis, decis.601.num.9.

Proprietas absorbet possessionem, decis.536.num.24.

ad Proprietatis dominos, seu directarios spectat cogere incolas ad denunciandum, decis.520.num.7.

PROTESTATIO.

Protestatio an sit attendenda, stante præcedenti obligatione simpliciter facta, decis.545.num.17.

ex Protestationibus deprehenditur animus recusationis faciendi nouationem, decis.425.num.17.

Protestationes multum suffragantur, ad hoc vt soluens dicatur coactè, & metu censurarum soluisse, decis.583.num.5.

Et istæ protestationes à principio factæ censentur in quolibet actu repetitæ, si duret causa ipsius metus, ibid.num.6.

Protestationibus in contrarium stantibus non potest dici inducta nouatio, decis.425.num.18.

Protestantis ius, quando benè dicatur conseruatum, decis.521. num.5.

PROVIDERE de beneficijs debet Ordinarius tamquam bonus vir, decis.444. num.55.

PROVISIO.

Prouisio non potest liberè dici ad aliquem spectare, si esset facienda ad collationem alterius, decis.444.num.62.

Prouisio beneficij, quando agitur vt substineatur, sufficiunt leuiores probationes ad probandum pertinentiam iuris conferendi, decis.567.num.12.

Prouisiones Apostolicæ non mutant statu beneficij, nec præiudicant verò, & legitimo collatori, nisi data scientia, & voluntate Papæ præiudicandi, decis.536.num.20.

Prouisus sub conditione, eius habilitas requiritur de tempore purificatæ conditionis, decis.602. num.19.

Prouisorum iura, quando sunt obscura, cæteris paribus ille vincit, qui habet titulum à maiori, & digniori, decis.585. n.38. limita num.39.

Prouisi ab inferioribus à Papa, solum possunt petere, vt sibi prouideatur de præbenda, quod tunc vacat, decis.585.num.36.

Prouisi ab Ordinarijs, si habeant titulum coloratum, sunt legitimi contradictores aduersus prouisos à Papa, & possunt appellare à sententia lata super executione litterarum Apostolicarum, si ante sententiam coram executore suum titulum producant, decis.585. num.30.

Prouisi ab Ordinarijs præferuntur prouisis Apostolicis, decis.585. num.30.

Prouisus, si quis sit de beneficio vacanti ab Ordinario, cessante reseruatione, etiam stantibus potestatibus disparibus, attenditur prioritas temporis, decis 583.num.33.

contra Prouisum Apostolicum, quando agitur sola possessio præsentationis non sufficit ad effectum manutentionis, decis.509. num.4.

Prouiso ab Ordinario debetur immissio, licet non sit declaratum ex quo titulo, decis.585. num.26.

contra Prouisum Apostolicum vigore regul.8. non suffragatur quasi possessio præsentandi, decis.509.num.7.

Sed secus est in prouiso ex alia reseruatione, ibid.num.8.

Prouisi à Papa, vel ab Ordinario si neuter possideat, is cui Papa contulerit, vel Legatus propter conferentis maiorem prærogatiuam, est alteri præferendus, decis.585.num.37.

PROXIMITAS.

Proximitas grauati, & non grauantis est attendenda, & ista opinio magis veritati consentanea, & validioribus munita est rationibus, decis.519.num.1.

Et ab ista opinione nullatenus recedendum est, sed omnino retinenda est, ibid.num.2.& 3.

Proximitas grauantis, quando sit attendenda, decis.519. num.9.

Proximitas grauati est attendenda, & istam opinionem Rota semper pro constanti tenuit, decis.519.num.5.

Proximitas grauati est attendenda, quando testator prohibitionem alienationis fecit, decis.519.num.8.& 10.

Proximitas grauati non attenditur, quando fit transitus de linea ad lineam, vel ad diuersam qualitatem personarum, decis.519. num.13.declara num.15.16.22.& 23.

Proximitas grauati ad hoc, vt testator præsumatur voluisse attendi, ex coniecturis deducitur, decis.519.num.6.

PVPILLVS.

Pupillo non est dandus alius tutor, quàm ille, qui à patre fuit assignatus, decis.435.num.4.

Pupillus si non habeat curatorem, & contrahere debeat, potest Iudex loco tutoris curatorem deputare, qui succedat loco tutoris, decis.454.num.5.

Pupilli fauore licet annulletur obligatio principalis ex priuilegio ei concesso ratione minoritatis.

Non tamen ex hoc corruit obligatio accessoria fideiussoris, & quare, decis.510.num.11.& 12.

Pupillorum contractus sunt nulli, si non sint seruatæ solemnitates statutariæ, decis.504.num.3.

contra Pupillum attenditur confessio tutoris concurrentibus pluribus adminiculis, decis.507.num.2.

Pupillis æqualiter prouidere semper fuit præcipuum Legislatoribus, nedum vt alantur, sed vt liberalibus artibus instruantur, decis.589.num.4.

Pupillus, vbi educandus sit, id totum est relictum religioni, & æquitati Iudicis, decis.604.num.6.

Pupillus non est educandus penes eos, qui sunt ei successuri, vt inde remoueatur maligna spes succedendi, decis.604.num.7. amplia num.8.

Pupillus, vbi educandus sit, si super hoc constet de voluntate patris, ea seruanda venit, decis.604.num.3.
Pupilli melius,& securius penes matrem educantur,decis.589.n.1.
Pupillo non est dandus tutor contra arbitrium patris, decis.435. num.5.
Pupillo, si à Iudice sit datus curator dum contrahit, tunc ille curator substinet vices pupilli, decis.452. num.2.
Pupilli mater transeundo ad secunda vota efficitur incapax tutelæ, decis.435.num.9.
Pupillus educandus est ibi, vbi eius iura validius defendi possunt absque impensa, ac etiam patrimonij diminutione, decis.589. num.8.
PVRVS quis præsumitur, nisi contrarium probetur, decis.463. num.1.

Q

QVADRAGENARIA cum fama, dum non versamur in personis, in quibus militet suspicio vsurpationis beneficij, sufficit pro iustificanda pertinentia iuris conferendi, vel præsentandi, decis.536.num.11.

QVALITAS.

QVALITAS adiecta verbo intelligenda est secundum tempus verbi, decis.430.num.62.
Qualitas adiecta vsu verbo, illud qualificat, & actum in diuersa specie reponit, decis.599.num.9.
Qualitas omissa in inuestituris, quando suppleri possit, decis.465. num.5.
Qualitas semel inhærens personæ præsumitur semper durare, decis.429.num.8.
cum Qualitatibus suis, quis tenetur acceptare confessionem, si in ea se fundet, decis.434.num.5.
Qualitas illegitimitatis est necesse vt exprimatur, quando quis legitimatur, decis.501.num.29.
Qualitas aliqua, si adhereat vni personæ, non potest diffundi extra eam, decis.581.num.9.
Qualitas adiecta respectu vnius rei, non est referenda ad aliam, decis.601.num.22.
Qualitas sub qua aliquid est concessum alicui inspicienda venit, decis.618.num 14.
QVANTITAS fructuum percipi solitorum, quomodo probetur, decis.544.num.14.
in Quasi possessione legitimitatis, si quis sit tunc contrarium asserenti incumbit onus probandi, decis.430.num.1.
Secus verò si quis in tali possessione non reperiatur, ibid. n.2.
Quasi possessio non suffragatur nec ad effectum manutentionis, si sit contra ius, decis.443.num.3.
Quasi possessio in corporalibus qualiter acquiratur quoad omnes decis.433.num.2.
Quasi possessio in incorporalibus non acquiritur sine scientia, & patientia, decis.443.num.11.
Quasi possessio conferendi beneficium etiam ex vnico actu acquisita est attendenda, ad effectum substinendi prouisionem, dum in continenti, & liquido non constat de proprietate, decis.536. num.23.
QVÆRELA inofficiosi testamenti est transmissibilis, decis. 503. num.15.
Quærelas commilitonum audit Tribunus militum, decis.457. num.13.
QVIETANTIÆ, & satisfactionis exceptiones sine dubio tollunt quamcumque obligationem, decis.594.num.7.

R

RAdix infecta, inficit quod ab ea immediatè deriuatur, decis. 449.num.46.
Radice excluſa censentur etiam excluſi omnes, qui ab ea geminantur, decis.501.num.9.
per RATIFICATIONEM, vt nullitas aliqua dicatur sublata,quid requiratur, decis.447.num.16.
Ratificasse id, quis est dicendum, si constituerit procuratorem ad illud ratificandum, decis.613.num.23.

RATIO.

Ratio est illa, quæ dicitur communis lex ad omnes casus, non autem similitudo nominum, decis.562.num.11.
Ratio admixta sufficit, vt in aliquo casu adsit, vt excludatur odium irrationabile, decis.452.num.39.
Ratio testis potius est attendenda, quàm cortex verborum, decis. 430.num.50.
à Rationum redditione liberatio arguit magnam confidentiam, decis.435.num.15.
Ratione legis cessat, & ipsa dispositio, decis.499.num.3.
Ratio connexionis quid suadeat, decis.444.num.25.
RECIPERE quis aliquid non potest ab eo, si ille nondum extet, decis.618.num.22.
RECOGNITIO matris, vti tutricis, & curatricis nocet filio, amplia n.26.scilicet si filius effectus maior id ratificauerit, decis. 613.n.25.
ad RECTOREM Ecclesiæ spectant mansiones ædificatæ supra dictam Ecclesiam,decis.432.n.5.

REDECIMA.

Redecima, quod sit contra ius pluries Rota ore rotundo dixit, decis.458. n.21.
Redecima est soluenda ea ratione quia pensio illa, quam dominus recepit per decimatorem acerui, non est decimata, & ideò de pensione soluenda est, decis.458. n.22.& 23. circa hanc opinionem videatur num.24. vbi reijcitur & num.26. & 27. vbi defenditur.
Redecima an debeatur, nec ne, standum est consuetudini, decis. 458. n.28.
Redecima si ex consuetudine est introducta potest tollerari, decis. 458. n.29.
Redecima, cum sit contra ius, ideò ad illam præscribendam, opus est aut immemorabili, aut quadragenaria cum titulo,decis.458. num.60.
Redecima ad hoc, vt esset præter ius opus est, quod non censeretur prohibita neque ex verbis, neque ex ratione legis, sed quod nihil esset statutum, decis.458. n.14.
Redecima debetur Ecclesiæ,si initium solutionis fuit voluntarium, decis.458. n.1.
ex REDDITIBVS ædificiorum an sit soluenda decima,decis.458. num.38.

REFERENS.

Referens nihil aliud operare potest, quàm relatum, decis.589. num.10.
Referenti non est credendum, si in relato aliter res se habet, decis. 560.n.8.
Referens non attenditur, si non constet de relato, decis.567. num.14.
REFVTATIONEM continet cessio, decis.497.n.28.
Refutatio hæreditatis iam aditæ tenet,& valida est in præiudicium ipsius renunciantis, decis.478.n.4.
Refutatio in transactione ex necessitate fit,decis.497.n.22.25.& 41 per Regressum ius acquiritur ad rem, decis.595.n.9.

REGVLA.

Regulæ non restringuntur per exempla,decis.438.n.46.
Regula, quod tibi non nocet, & alteri prodest facilè est concedendum declaratur, decis.576. n.12.
Regula Ordinis de Pœnitentia, prout S. Franciscus instituit, ab omnibus alijs Regulis, & Ordinibus eiusdem Sancti debet manere distincta, decis.618.n.4.
Regula Tertiariorum Regularium, & Sæcularium Sancti Franciſci vnica est, decis.618. n.30.

REGVLARES.

Regulares,dum allegant titulum exemptionis ab iurisdictione Ordinarij, vel priuilegium, & exhibetur, ac de possessione docent, dum cognoscitur de releuantia titulorum, & legitima possessione turbari non possunt.
Et hanc opinionem semper sequuta est Rota, vtroque concurrente,nempè titulo,& possessione, decis.546. n.4.& 5.
Regulares, si immediatè sub protectione Sedis Apostolicæ recipiantur ista specialis protectio semper eximit priuilegiatos à iurisdictione Ordinariorum,decis.546.n.5.
Regulares non possunt remoueri à beneficijs à Superiore sine causa,& à remotione datur recursus, decis.473. n.12.
Regulares quocunque nutu Superioris possunt à beneficijs regularibus amoueri, decis.473.n.10.
Regularis domus, dum cognoscitur an comprehendatur in priuilegijs, & constitutionibus exemptionis ab iurisdictione Ordinarij,eo quia subdat Religioni exemptæ, non debet priuari eius legitima possessione, decis.546.n.6.

RELATIO.

Relatio,quando est dubia,ad quid sit facienda,decis.442.n.14.
Relatio debet fieri ad proximam dispositionem, decis.442.n.13.
Relatio non potest fieri ad quid, quod non est,decis. 442. n.15.
Relatio non fit ad omnia præcedentia, quando militat diuersa ratio, decis.571.n.13.
Relatio ad superius expressa contra mentem disponentis, non potest, nec debet fieri, decis.448.n.2.
Relationis virtus,quæ sit, decis.604.n.1.
Relatio debet fieri ad suum casum expressum, cui verè conueniunt verba, decis.448. n.2.
Relatio est facienda stantibus dictionibus relatiuis,decis.448.n.4.
in Relatione non est faciendum fundamentum, si adsit incertitudo rei,ad quam sit relatio, decis.513. n.30.
per Relationem simplicem incongruum inducere manifestam contradictionem, decis.513.n.29.
Relatio particularis cessare debet, ad hoc vt euitetur superfluitas, decis.427.n.16.
Relatio ad aliquid operatur id, quod non fuit immutatum, & innouatum in referente, decis.465.n.4.

Relatio ad omnia regulariter fieri consuetum est, decis. 427. num.17.
Relatio non fit ad omnia præcedentia, quando militat diuersa ratio, decis.581.num.13.
Relatio potest quidem qualificare supra relata, sed non multiplicare species casuum contra mentem disponentis, decis. 448.num.3.
Relatio debet fieri ad quid proximè enunciatum fuit.
Et hoc maximè si iam de superius dictis per separatum, & perfectum periodum fuerit dispositum, decis.472.num.9.
Relatio intelligi debet facta præterquam in expressis, decis.513. num.28.
Relatio est facienda ad principalem dispositionem, non autem ad ea, quæ stant accessoriè, decis.513.num.11.
Relatio debet fieri ad id, quod principaliter stat, decis. 513. num.12.
RELATVM est in referente cum omnibus suis qualitatibus, decis.430.num.26.
RELATIVVM, qui restringitur ad proximè præcedentem materiam, decis.497.num.163.

R E L I G I O.

Religionum diuersitas ex quibus deducatur, decis.566. num.8.
Religionis Hierosolymitanæ Magnus Magister vide supra in verb. Magnus Magister.
Religio capax bonorum retinet iura sanguinis, & successionis loco professorum in ea, & qualiter id procedat, decis. 503. num.3. & 4.
Religionis cuiuscumque Summus Prælatus est Papa, decis.461. num.5.
in RELIGIOSAS personas laici nullam habent potestatem, decis.469.num.3.

R E M E D I V M.

Remedium subsidiarium non potest tollere principale, decis.610. num.18.
Remedio subsidiario est tantummodo locus, quando cessat principale, decis.610.num.19.
Remedium manutentionis competit vigore clausulæ constituti, decis.601.num.2.
Remedium reintegrandæ competit restitutis, & gratiatis pro recuperanda possessione sibi ablata, decis.455.num.11.
Remedio leg. diffamari agens obtinet partes rei, decis.500. num.12.
Remedio l. diffamari agens tunc obtinet per non ius actoris, quando probauit sua incumbentia, nempè quod sit in possessione rerum, super quibus molestatur, decis.500. num.14.
in REMISSIONE iuris de futuro habet etiam locum statutum Vrbis lib.1.cap.151.decis.497.num.101.

R E M I S S O R I A.

in Remissorijs concedendis licet Rota non soleat multiplicare in disputationibus, tamen secus obseruatur, si causa reperiatur commissa appellatione remota, Annotat. decis. 606. num.55.
Remissoria, quando nihil habet commune cum causa principali, non potest impedire causæ expeditionem, decis.587. num.5.
Remissoria concessa, quando non possit impedire expeditionem causæ, decis.483.num.4.
Remissoria concessa ad reprobandum personas testium, non extenditur ad probationem causæ, decis.544.num.19.
Remissoria, quando petitur, tunc suspicio calumniæ ex conceptione articulorum augetur, si sint concepti ad euitanda motiua decisionum in causa factarum, decis.626.num.24.
Remissoria non conceditur ad probandum id, quod pars aduersa non negat, sed admittit, decis.606.num.11.
Remissoria tunc non conceditur ex causa euitandi motiua decisionum, quando non datur fumus pro exclusione calumniæ, vel adest inuerisimilitudo, vel quid simile, Annot.decis.606. num.23.
Remissoria non solet denegari, quando aliquid partim per scripturas, & partim per testes doceri potest, Annot.decis.606. num.52.
Remissoria semper denegatur, quando solum petitur ad defatigandum aduersarium non dato fumo pro exclusione calumniæ, decis.606.num.20.
Remissoria, tunc ex vnico articulo releuanti conceditur, quando ille est valens ad obtinendam victoriam causæ, Annot. decis. 606. num.39.
Remissoria denegatur, si petatur ad euitanda fundamenta decisionum in causa factarum, decis.606.num.6.
Remissoriæ petitionem Rota non audit quando petitur, ad effigiendam litem immortalem, & vt pars defatigetur, Annot. decis.606.num.27.
Remissoria non est opus ad probanda computa, prout iacent in libris iam in actis exhibitis, decis.606.num.5.
Remissoria numquam conceditur, quando aliquid per testes probari potest, Annot.decis.606.num.48.
Remissoria non conceditur, quando eam petens potuit iam viam sternere veritati, Annot.decis.606. num.28.
Remissoria non concedirur contra prouisum ab Ordinario, ex quo non conceditur contra agentem remedio adipiscendæ, ad illius immissionem impediendam, decis. 583. num.27.
Remissoria in beneficialibus, non datur sine fumo, decis.585. num.2.
Remissoriam in beneficialibus non possessor petens, requiritur, quod renunciet futuro sequestro, decis.585.num.8.
Remissoria generaliter loquendo non datur contra agentem adipiscendæ possessionis, & ad impediendam illius immissionem, decis.585.num.16.
Remissoriam petenti ex probabili causa non denegatur, decis. 585.num.1.
Remissoria an concedatur in iudicio executiuo, decis. 585. num.13.
Remissoriam in beneficialibus non possessor petens, quare debeat renunciare futuro sequestro, decis.585.num.11.
Remissoria non denegatur ex solo capite euitandi motiua decisionum in causa factarum, Annot.decis.606.num.21.
Remissoria non datur ad probandum id, quod postea probatum non releuat, decis.606.num.1. & 14.
Remisoria conceditur etiam in casu restitutionis post sententias Rotales præuijs decisionibus emanatis, Annotat. decis.606. num.22.
Remisoria, quando petitur ad differendam causæ expeditionem non conceditur sine sequestro, etiam quod non simus in beneficialibus, decis.473.num.15.
Remissoria denegatur, si aliquid possit probari per scripturas, decis.473.num.1.
Remissoriam in casu probationis faciendæ per scripturam, tunc Rota solet concedere, quando scriptura est deperdita, Annot. decis.606.num.50.
Vel agitur de coadiuuandis probationibus iam in causa factis, ibid.num.51.
Remissoria denegatur, stante irreleuantia articulorum, decis.555. num.1. & 3.
Remissoria in beneficialibus, vt concedatur requiritur, vt apponatur sequestrum.
Et fiat obligatio de stando vnicæ.
Et passim apponitur clausula cum retardatione, vel sine arbitrio Rotæ, decis.473.num.4.5. & 6.
Remissoria in materia beneficiali, vt concedatur, quid sit necesse remissiuè, Annot. decis.606.num.40.
Remissoria denegatur, quotiescumque adest præsumptio calumniæ, decis.575. num.1.
Et hæc conclusio eo magis procedit, quando calumnia est vehemens, ibid.num.4.11. & 12.
Remisoria passim denegatur, stante præsumptione calumniæ, decis.555.num.9.
Remisoria nullatenus conceditur ob suspicionem calumniæ, & hoc maximè si sit vehemens, Annot. decis.606.num.34.
Et hoc procedit siue simus in causa prophana, siue Ecclesiastica, & in quacumque instantia, ibid.num.35.
Remisoria non datur ad probandum per testes id, quod fuit probatum per scripturam, decis.555.num.2.
Remissoria petita in vltimis audientijs, & postquam Rota mandauit vt causa expediretur, præsumitur calumniosè petita, decis.555.num.8.
in Remisoriæ petitione an adsit calumnia, hoc iudicare spectat ad Iudicem, qui ex varijs causis, & personis solet calumniam concipere, & non concipere, decis.575.num.3.
Remisoria in beneficialibus de stylo Rotæ non datur neque in prima, nec in secunda instantia, sed tantum in tertia, & eam petenti in prima, vel in secunda instantia, non datur, nisi facta obligatione de stando vnicæ, decis.585. num.5.
Et hoc ea ratione, quia cum in beneficialibus agatur, de re, quæ non est in bonis nostris, sed solum nobis sit commissa administratio, causæ egent celeri expeditione, decis. 585. num.8.
Remisoriæ iterata petitio, tunc est penitus frustratoria, quando noui articuli continent idem, quod erat expressum in alijs, Annotat.decis.606.num.3.
Et hoc procedit quamuis noui articuli aliquid plus viderentur continere, quòd inspecta prima significatione verborum apparerent diuersi à primis, ibid.num.32.
Remisoria post didicita testificata super ijsdem articulis, vel directo contrarijs, non conceditur, decis.575.num.12.
Sed limita ista conclusio, quando articuli magis dantur specificati, & distincti, ibid.num.13.
Vel dantur ad coadiuuandas probationes iam factas, ibid. n.14.
Vel petitur ad excludendam nouam probationem aduersarij, ibid. num.15.
Remisoria non debet peti ad magis defatigandum aduersarium, Annot. decis.606.num.26.
Remisoriam Rota ex inueterato stylo nunquam solet concedere, quan-

quando aliquid alia possibili via potest probari, Annot.decis. 606. num.46.
Et hoc vt parcatur laboribus, & maximis sumptibus, quæ fiunt in eis prosequendis, & ne lites fiant immortales, ibid.num.47.
Remissoria denegatur, si intendatur probari id, quod ex testibus iam examinatis, & per decisiones, verum esse non posse probatum fuerat, decis.590.num.15.
Remissoria si concederetur, quando articuli non sunt releuantes, nihil aliud fieret, nisi quod tempus contereretur, Annot. decis. 606.num.45.
Et miseri litigantes, tædio, & expensis vexarentur, dum ad inanes probationes conuerterentur, ibid.
in Remissoriæ petitione an adsit calumnia, nec ne, in hoc plurimum pollet Religio iudicantis, qui omnibus benè pensatis, & sic concipere eam, vel non concipere, Annot. decis.606. num.55.
Remissoria petita post diuturnæ litis euentilationem, & post semel atque iterùm examinatos testes, & causa reducta in limine expeditionis, denegatur ob præsumptionem calumniæ, decis. 590.num.14.
in Remissoriæ petitione tunc cessat præsumptio calumniæ ex articulis, seu articulo releuante, quando datur etiam aliquis fumus pro dictæ calumniæ exclusione, Annotat.decis. 606. num.38.
Remissoria negatur ad probandum id, quod postquam erit probatum, non releuat, decis.575.num.8.
Remissoria denegatur quando aliquid per scripturam doceri potest, decis.487. num.2.
Remissoria, vt concedatur sufficit vnicus articulus releuans, decis.473.num.3.
Remissoria non potest denegari, quando materia articulata est releuans, decis.485.num.3.
Remissoria impedit prolationem sententiæ, decis.473. num.9.
REMITTERE est refutare, & donare, decis.497.num.1.
ex REMVNERATIONIS causa, etiamsi communitas donet, nihilominus requiritur decretum Iudicis, decis.447. num.27.
RENOVATIO locationis, quando censeatur facta, decis.495. num.8.

R E N V N C I A R E.

Renunciari non potest hæreditati iam aditæ in præiudicium tertij, decis.478.num.5.
Renunciare quis non potest in præiudicium alicuius, decis.491. num.15.& 16.
Renunciari tacitè ei non potest, si nec expressè id sit permissum, decis.461.num.30.
Renunciare iuri suo nemo censetur, quod ignorat, decis.600. num.38.
Renuntiare nemo potest iuri, quod non habet, decis.456. num.1.
Renunciare quilibet potest fauori proprio, decis.456.num.6.
Renunciare quis non potest fauori mixto, quando id, quod renunciatur, non solum proprium fauorem renuncianti sed etiam alterius concernit, decis.456.num.7.

R E N V N C I A T I O.

in Renunciationibus quid venerit, attendenda est mens vtriusque contrahentis, decis.543.num.13.
Renunciatio facta à filia ingrediente Monasterium præsumitur facta de omnibus, & singulis hæreditatibus sibi deuoluen. decis.543.num.9.
in Renunciationibus generalitas verborum debet restringi secundum verba immediatè sequentia, decis.480.num.5.
in Renunciatione facta à filia de hæreditate paterna, si dicatur, quod renunciat etiam quamcumque hæreditatem ab intestato deferen. ista verba comprehendunt quamcumque hæreditatem deuoluendam ex causa etiam de futuro, decis.543.num.3.
Renunciatio est stricti iuris, & tanquam materia odiosa, strictissimam recipit interpretationem, decis.543.num.10.
in Renunciatione hæreditatis paternæ facta à filia ingrediente Monasterium, verba illa apposita (omnem, & quamcumque hæreditatem, &c.) comprehendunt hæreditatem cuiuscumque personæ, decis.543.num.1. amplia num.2.
Renunciationes factæ à filiabus ad fauorem fratrum censentur semper factæ in beneficium masculorum, de familia. Vel vt fratres de bonis liberè disponere possint, decis. 543. numer.31.
Renunciatio hæreditati, vel iuri de futuro, intelligi debet de illo iure, quod habet, vel habuit causam de præterito, vel de præsenti non autem de futuro, decis.543.num.26.
Renunciationes factæ contemplatione aliarum renunciationum ad inuicem sunt correspectiuæ, decis.543. num.37.
Renunciationis causa cessante, cessat etiam ipsa renunciatio, decis.543.num.39.
in Renunciationum materia attenditur verisimilitudo, decis.543. num.17.
Renunciatio tantum capit, quantum in ea expressis verbis legitur, decis.543.num.11.& 26.& 44.& seq.
Renunciationes restrictæ ad legitimam, & eius supplementum non debent extendi ad bona non renunciata, decis. 480. num.6.
in Renunciationibus non est facienda extensio, sed stricta interpretatio, decis.480.num.8.
Renunciationes vti stricti iuris non debent latè interpretari, decis. 480.num.4.
in Renunciationibus non comprehenditur id, quod non reperitur expressum, decis.491.num.15.
Renunciatio, quæ debet fieri per sororem de bonis paternis ad fauorem fratris dotantis, debet fieri post solutionem dotis, decis.601.num.24.
Renunciatio tertio præiudicare non potest, quamuis quoad renunciantem sit validissima, decis.478.num.6.
Renunciatio facta sub conditione, perinde est, ac si non esset facta, si dicta conditio non verificetur, decis.478.num.7.
Renunciatio iuris alieni non tenet in præiudicium tertij, decis. 456.num.2.
Renunciatio facta à filia de hæreditate paterna ex causa dotis sibi promissæ à fratre, tunc dicta renunciatio comprehendit etiam hæreditatem fraternam, decis.543.num.7.
Renunciatio tenet in præiudicium exempti, decis.456. num.11.
Renunciatio facta de hæreditate paterna, non comprehendit fraternam, si in ea non legatur, decis.543.num.12.
Renunciationes factæ à filiabus ad fauorem fratrum, tacitam de iure habent in se conditionem, dummodo aliquis masculus, vel descendens ex fratribus superuiuat, vel ipsi de bonis renunciatis aliquo modo disponant.
Quibus cessantibus perinde est, ac si nulla renunciatio facta esset, decis.543.num.32.& num.46. & seq.
Et ista sententia est communis, æqua, & ab ea in iudicando, vel in consulendo non receden. ibid.num.37.
Et procedit, nedum, quando renuncians recipit dotem, sed etiam quando renunciatur ex causa ingressus Monasterij, ibid. num.35.amplia num.36.
Renuncians non censetur renunciare illud ius, quod habet de tempore contractus, decis.543.num.30.
ex REPETITIONE apparet de enixa voluntate disponentis, decis.427.num.41.
REPRÆSENTATIO ad fauorem neptum intrat in feudo ex pacto, & prouidentia, decis.482. num.8.
Repræsentationi in feudo locus est, quando est mixtum, & hoc Doctores vnanimiter affirmant, decis.482.num.1.& 2.

R E P V D I A T I O.

Repudiatio facta sub conditione si deficiat conditio, habetur pro non facta, decis.486.num.4.
Repudiatio facta sub conditione perinde est, ac si non esset facta, quando iila conditio non habuit effectum, decis.478. num.9.
Repudiatio hæreditatis, quando habenda sit pro non facta, decis. 474.num.7.
Repudiantiam consensus dicitur deficere deficiente supposito, cum quo fuit repudiatum, decis.486.num.5.
de Repudiatione communi, quando agitur sufficiunt testes singulares, decis.430.num.59.

R E S.

in Rebus alienis conseruandis, quod quis teneatur proprium erogare, id absurdum est, decis.432.num.7.
Res, quando deuenit ad statum, à quo incipere non potest non attenditur, decis.602.num.12.
Rei appellatione, venit proprietas, non autem simplex possessio, decis.438.num.50.& 53.
Rem, quis non dicitur consecutus, qui solum eius possessionem consecutus est, decis.438.num.51.
Res dicitur de bonis, ex bonis, & in bonis, decis.438.num.53.
Res vna, & eadem non est inconueniens, vt sub fideicommisso vniuersali, & sub particulari sint supposita, decis. 418. num.20.
Res non est reducenda ad terminos, à quibus incipere non potest, decis.439.num.16.
Rei natura intrinseca est potiùs attendenda, quàm accidentalis, decis.518.num.7.
Rem suam, quis non potest purè stipulari, tamen si stipulatur sub conditione, & tempore euenientis conditionis non reperiatur sua, cum sit sublatum impedimentum, valebit stipulatio, decis.693.num.12.
Res, quando à commercio, si eximatur si super ea contrahatur obligatio, non tenet, nec reuiuiscit impedimento cessante, decis.603.num.22.
in Re aliena non cadit hypotheca, decis.538.num.16.
in Re aliena etiam competit hypotheca legalis, vt in re possessa à debitore, decis.538.num.19.
Res publica sublato impedimento per publicam potestatem, potest vendi priuato, & valebit stipulatio antea facta, decis.603. num.33.
de Re ponderosa non agitur, quando tractatur de re incerta, decis.447.num.42.

Rem oneri grauatam, si quis acceptauerit, sibi imputet, decis.452. num.17.
Res inter alios actæ, non nocent tertio, decis.757. num.10.
Res propria nemini seruit, & ideò si dominus fundi seruientis acquirat fundum dominantem, extinguitur seruitus, decis.596. num.2.
Rei suæ quilibet est moderator, & arbiter, decis.447.num.17.
Res vna, & eadem diuerso iure existimari non debet, decis.418. num.8.
Rei qualitas non mutatur mutatione personæ, decis. 452. num.16.
de Rei circumstantijs frustra quæritur, vbi non adest consensus, decis.486.num.6.
de Rebus suis disponendi quoquomodo vult testator, habet potestatem à lege, decis.466.num.1.
Rei partem, qui tangit, totam rem tetigisse videtur, decis.444. num.31.
REIPVBLICÆ interest obuiare fraudibus, quæ fiunt in donationibus, decis.497.num.162.
RESCISSIONI contractus non est locus, quando quis priùs plenissimè informatus contraxit, quodque multò magis procedit, quando personæ, quæ contraxerunt fuerunt plures, & cautæ, decis.580.num.13.
RESCRIPTI forma præcisè seruanda est, decis.516. num.10.

RESSERVATIO.

Reseruatio beneficiorum Prothonotariorum venit vigore extrauag. ad regimen de præben. super quo est fundata regul.1.Cancell. decis.608.num.5.
Reseruationis natura quæ sit, decis.526.num.5.
Reseruatio beneplaciti facit actum conditionalem, decis. 561. num.5.
Reseruatio facta in concordia, non est ad alia trahenda, seu amplianda, decis.601.num.21.
Reseruationum tantum obstacula remouent indulta concessa Ordinarijs conferendi, cum nihil noui tribuant, decis.444. num.24.

RESIGNATIO.

Resignatio officij coram Notario, & testibus valet, quando in eius erectione id fuit cautum, decis.615.num.3.
de Resignatione excipiens, onus probandi quod sit publicata ad eum spectat, decis.570.num.11.
in Resignationibus, omnia dependent liberè à voluntate resignantis, decis.565.num.7.
à Resignante ius non abdicitur per gratiam in forma dignum donec literæ sint expeditæ, & beneficium Resignatario acquisitum, decis.569.num.28.
Resignans in fauorem tertij, ius remanet in pendenti penes resignantem, donec illud Resignatario acquiratur, decis.536. num.14.

RESTITVTIO.

Restitutio Principis, quando dicatur amplissima, decis. 449. num.4.
Restitutis, & gratiatis competit remedium reintegrandæ pro recuperanda possessione sibi ablata, decis.455. num.11.
per Restitutionem Principis sententia perimitur, & causa reducitur ad non causam, decis.449.num.46.
Restitutio in integrum contra sententiam non datur, quando constat de eius iustitia, & validitate, decis.590.num.6.
Restitutio in integrum, vt obtineatur contra sententiam, sufficit docere de eius nullitate, & iniustitia, etiamsi non sit notoria, decis.516.num.1.
Restitutio in integrum competit aduersus sententiam iniustam, decis.609.num.11.
Restitutio condemnati concessa à Papa non extenditur ad bona existentia in Territorio Baronis, & illius Fisco applicata, decis. 449.num.12.
Restitutionis gratia facta à Principe, quando multò magis dicatur plenaria, decis.448.num.8.
Restitutio Principis tantum restituit, quantum condemnatio Iudicis abstulit, decis.449.num.45.
Restitutio aduersus sententiam non datur, si constet de eius iustitia, decis.500.num.1.

RETROTRACTIO.

Retrotractio in matrimonio an admittatur, decis.439. num.2.
Retrotractio non habet locum, quando deuenit ad statum, à quo incipere non potest, decis.602.num.25.&26.
in RETRODONATIONE habet etiam locum statutum Vrb. lib.1. cap.151.decis.497.num.67.
REVOCATIO concessionis, quando subreptitia dicatur, decis. 496.num.4.& 5.
Reuocatio quid operetur, decis.475.num.7.

REVS.

Reo, & possessori sufficit vincere per non ius actoris, decis.500. num.11.
Reus in sua exceptione est actor, decis.570.num.4.
ad Rei, & possessoris fauorem, vt pronuncietur, sufficit, quod materia sit dubia, decis.446.num.7.
Rei partes tunc substinet agens remedio l. diffamari, quando intentatur à possidente, contra non possidentem, aliàs secus, decis.500.num.13.
Reus, si postquam actor fundauit suam intentionem, non probet suam exceptionem, succumbit, decis.570.num.5.
Rex Catholicus consideratur tanquam Rex Castellæ,& Aragoniæ, & sub alijs formalitatibus, decis.598.num.40.
Rex Catholicus in diuersis Regnis imperat, secundum legem eorumdem, decis.584.num.41.
Regibus æquiparantur Cardinales, decis.452.num.29.

ROMA.

Romana Ciuitas omnibus præcellit literis, & bonis moribus, in qua Gymnasia, & Academiæ, Seminaria, & Ludimagistri florent, qui pueris summa cum diligentia, & amore assistunt, & inuigilant, vt virtutibus repleantur, decis. 589. num.3.
inter Romanos, Incolas, Monasteria, Loca pia, &c. habet locum statutum Vrb. de duabus conformibus, decis.491.num.2.
Romanum Cœlum cui dubium est, quod alijs præferendum sit, circa aeris temperiem, & situs præstantiam, & rerum affluentiam pro salute corporis tuenda, decis.589.num.6.

ROTA.

Rota non solet multiplicare in sententijs, & hoc verum intellige, quando articuli sunt connexi, secus verò, si non adsit talis connexio, decis.587.num.6.
in Rota ad effectum præuentionis attenditur præsentatio commissionis, decis.461.num.1.
in Rota decreta fiunt de mane, decis.557.num.1.
Rota de stylo solet ante prolationem sententiæ reuocare omnes dilationes, & hanc reuocationem extendunt Notarij in Registris causarum, decis.521.num.24.
Rotæ Romanæ Tribunal est primum, & Vrbis, & Orbis, & omni tempore in eo resident omnium gentium Christiani Orbis selectiores Iurisconsulti, decis.497 num.190.
Rota semper abstinet in relaxando censuras detecta iniustitia sententiæ, & mandat partes audiri super eorum iure, decis.515. num.32.
Rota solet esse procliuior in concedendis remissorijs, quando causæ reperiuntur commissæ cum clausula, appellatione remota, annot. decis.606.num.54.
Et hoc propter præiudicium quod fieret parti, si eæ probationes denegarentur, ibid.num.54.
Rota solet iudicare pro reiectione attentatorum, quando ea magna ex parte dependent à negocio principali, decis. 426. num.16.
Rotæ Auditor est familiaris Papæ, decis.429. num.20.

RVBRICA.

Rubrica, vt non restringatur per nigrum requiritur, vt sit decisiua, decis.497.num.147.& 150.
Rubricæ verba, quando non dicantur generalia, decis.497.num. 151.152.&153.
Rubrica, si generaliter loquatur, & oratio sit perfecta, non restringitur per nigrum, decis.497. num.147.
Rubrica non recipiunt interpretationem verba nigra, quando sunt clara, decis.497.num.148.

S

SACERDOS.

SAcerdos, quod quis sit, probatur, si testes dicant, illum vidisse celebrare Missam, decis.564.num.7.
ad Sacerdotium minor etiam censetur dispensatus, si sit dispensatus ad Parochialem, decis.450.num.26.
Sacramentum cum sit matrimonium, ideò requirit materiam, & formam de sui substantia, decis.430.num.7.

SALVIANVM.

Saluianum, quoad hypothecariæ exemplum fuit institutum, decis.438.num.2.
Saluiano Interdicto vt sit locus non sufficit de credito in genere, sed debet etiam eius certa, ac determinata quantitas apparere, decis.576.num.1.
Ad hoc, vt per illius oblationem possit ille, qui conuenitur, & iudicium euitare, & scire pro quo tempore sit ab illo retinenda possessio, ibid.num.2.
ex Saluiano immissionem quis potest impedire, si in continenti doceat de iure suo claro, & liquido, decis.468.num.10.
Saluianum competit pro legatis, cum pro eis detur hypotheca, decis.438.num.1.
Saluianum interdictum datur etiam ad consequendas res legatas, decis.578.num.2.

SANGVIS.

Sanguinis puritas præsumitur, nisi contrarium probetur, decis. 463. num. 1.

ad Sanguinis puritatem probandam admittitur fides Secretarij S. Officij, decis. 463. num. 7.

Sanguinis puritas probatur per testes deponentes de publica voce, & fama, decis. 463. num. 2.

SCIENTIA.

Scientia ex sola cohabitatione vxoris cum viro, præsumitur in actibus successiuis, quæ fiunt domi, ac patent oculari inspectione, ac in concernentibus iura sanguinis, decis. 541. num. 43.

Secus verò in actibus momentaneis, & in his, quæ continentur in instrumentis, & contractibus, ibid. num. 44.

ad Scientiæ effectum, si statutum aliquid desideret, sufficit, vt ea quoquomodo habeatur, decis. 495. num. 12.

ex Scientia facti alicuius rei, puta census, non resultat scientia qualitatis illius, & vinculorum, decis. 601. num. 15.

Scientia præsumitur ex cohabitatione cum eo, qui actum gessit, decis. 529. num. 14.

Scientia ad effectum euictionis, quando alicui non noceat, decis. 601. num. 16.

sine Scientia, & patientia in incorporalibus non acquiritur quasi possessio, decis. 433. num. 11.

Scientia plena, & certa requiritur ad effectum præiudicij, decis. 561. num. 14.

Scientia debet esse certa ad officium amissionis iurium sibi competentium, decis. 558. num. 15.

Scientia non requiritur ad hoc, vt hæres adeundo hæreditatem cum beneficio leg. & inuentarij sibi præiudicet, decis. 438. num. 35.

de Scientia vera testis non potest deponere, si actui super quo deponit non interfuit, decis. 430. num. 47.

SCOLARES, & magistri sæpè decipiuntur in interpretatione legum, cum sint difficiles, vt intelligantur, quia plerumque videntur velle aliud, quàm velint, decis. 438. num. 25.

SCRIPTVRA.

per Scripturam probari potest obseruantia interpretatiua, decis. 486. num. 2.

per Scripturam, quando aliquid probari potest, denegatur remissoria, decis. 486. num. 3.

Scriptura imperfecta nihil probat, & maximè si desit aliquid substantiale, decis. 430. num. 94.

Scripturæ, si concurrant cum testibus sunt præferendæ, decis. 531. num. 23.

Et hoc maximè si simus in antiquis, ibid. num. 24.

in Scriptura eadem, vt euitetur contradictio, sufficit quid possibile, decis. 475. num. 5.

ad Scripturam aliquam, si testis se referat, quæ non potuit reperiri, eius dictum redditur suspectum, decis. 420. num. 3.

Scripturis aliquibus an sit adhibenda fides hoc spectat determinare ad Iudicem, & non ad testes, decis. 606. num. 12.

Scriptura, licèt aliàs sit solemnis si tamen sit imperfecta ratione voluntatis, quia nondum habita fuit pro perfecta, & ideò est prorsus nulla, quoad omnem effectum, decis. 430. num. 95.

Scripturæ si sint antiquæ, & multiplicatæ probant etiam sine libris, decis. 567. num. 15.

Scripturarum falsitas in dubio non præsumitur, decis. 568. num. 7.

ex Scripturis ea, quæ patent, non egent probatione testium, decis. 606. num. 15.

Scripturas producens censetur fateri omnia ibi contenta, decis. 564. num. 6.

ex Scripturæ lectura benè colligitur negatiua an aliquid in ea deficiat, decis. 447. num. 24.

Scripturæ non recognitæ non probant, decis. 568. num. 11.

Scriptura in testamento nuncupatiuo non ad substantiam, sed ad maiorem probationem actus, perpetuamque rei memoriam pertinet, decis. 588. num. 1.

Scripturarum cassatio inest de sui natura in transactione extinctiua litium, decis. 428. num. 11.

Scripturæ non recognitæ, quando minus non probent, decis. 594. num. 28.

Scriptura Notarij non dicitur perfecta, nisi sit subscripta, decis. 430. num. 96.

Scriptura probatur, quod sit producta ex productione à tergo illius notata per Notarium, decis. 541. num. 58.

Securis, numquid gloriabitur contra eum, qui secat in ea, aut exultabitur sera contra illum, qui trahit eam, decis. 598. num. 11.

Sedi Apostolicæ interest habere exemptos, decis. 416. num. 33.

Sedi Apostolicæ plurimum interest plures habere immediatè subiectos, decis. 461. num. 33.

Seminis mutatione, non tollitur ius reale competens alicui in feudo decimabili, decis. 591. num. 15.

Senes, vt quis dicatur, ætas solet regulari supra sexagesimum annum, decis. 424. num. 4.

SENTENTIA.

Sententia sic intelligi debet, vt sit conformis libello, decis. 518. num. 5.

Sententia est nulla ex defectu citationis legitimi contradictoris, decis. 557. num. 10.

Sententia lata super separatione thori inter maritum, & vxorem, non excludit quin maritus adhuc ad eam potuerit habere accessum, decis. 597. num. 4.

Conformes quando dicantur sententiæ, decis. 491. num. 1.

Tres sententiæ conformes, cum faciant rem iudicatam, per consequens locus est executioni, decis. 518. num. 1.

Sententia est valida, si concurrant omnia requisita necessaria, decis. 529. num. 1.

Sententia, quando est antiqua, probat etiam sine actis, tam quoad iustitiam, quàm quoad solemnitates, decis. 432. num. 9.

per Sententiam in iudicatum transactam si sit canonizatum creditum, non potest amplius in dubium reuocari, decis. 425. num. 20.

Et hoc multò magis si dicta sententia per transactionem fuerit approbata, ibid. num. 21.

Sententia nulla ex defectu iurisdictionis non attenditur, decis. 490. num. 4.

Sententia lata vigore commissionis subreptitiæ est nulla, decis. 564. num. 16.

Sententia, quando est iusta, & ex inspectione actorum apparet valida, est confirmanda, decis. 462. num. 10.

Sententiæ nullæ non sunt attendendæ, decis. 564. num. 16.

Sententia debet esse conformis libello, decis. 500. num. 8.

Sententia debet restringi ad id, ad quod solum refertur, decis. 458. num. 62.

Ita vt aliud non comprehendat, ibid. num. 68.

Sententiæ validitas probatur ex reuolutione actorum, decis. 564. num. 3.

Sententia debet acceptari, & exequi, prout iacet, decis. 455. num. 24.

Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum, item qualiter iustitia, decis. 556. num. 1. & 3.

Sententia, si non iustificetur ex actis, non venit attendenda, decis. 455. num. 12.

Sententia condemnationis si per restitutionem plenariam Principis fuerit de medio sublata, trahitur etiam ad recuperationem bonorum, de quibus expressa mentio non fuit facta, decis. 455. num. 10.

Sententiæ qualiter sint intelligendæ, decis. 494. num. 5.

Sententiæ, quæ non sunt de actis, non attenduntur, decis. 577. num. 28.

Sententia ea, quis non potest niti, si de eo non loquatur, decis. 455. num. 23.

Sententia lata pendente termino probatorio est nulla, decis. 521. num. 22.

Sententia est nulla, si non iustificetur ex actis, decis. 470. num. 2.

Sententia sufficit, vt iustificetur etiam ex actis factis in prosecutione iudicij post libellum, decis. 500. num. 10.

Sententia lata sub conditione nisi ea purificata, potest illa executioni demandari, decis. 470. num. 6.

Sententia, si transiuerit in iudicatum, ob non prosecutionem appellationis, est exequenda, decis. 945. num. 4.

Sententia lata in contumaciam non probat incursam caducitatem, decis. 492. num. 10.

Sententia, quæ transiuit in iudicatum, obstat etiam alijs æquale ius habentibus, decis. 508. num. 7.

Sententiæ latæ super statu faciunt ius quoad omnes, decis. 508. num. 6.

à Sententia lata per cedulam datur appellatio, decis. 508. num. 5.

in Sententia si adsit clausula, rebusque alijs, &c. operatur relationem ad totum processum, decis. 500. num. 9.

de Sententiæ nullitate, & iniustitia dari non potest, nisi exhibeatur processus, decis. 493. num. 10. 12. & 17.

Sententiæ dicuntur conformes, quando secunda primam confirmat, & concordant in qualitate, & substantia, decis. 491. num. 1.

Sententiæ validitas colligitur ex reuolutione actorum, si omnia ritè, & rectè sint gesta, decis. 489. num. 1.

à Sententia lata in possessorio mixto datur appellatio, decis. 470. num. 8.

Sententia est nulla, si feratur super petitorio, & monitorium erat restrictum ad possessorium, decis. 500. num. 2.

Sententiæ sine processu non releuant, decis. 562. num. 12.

Sententia, si non iustificetur ex actis, & possessor non habuit se pro spoliato, sequitur, vt per viam manutentionis possit recuperare possessionem naturalem vigore sententiæ sibi auulsam, decis. 455. num. 4.

Sententia debet iustificari ex eisdem actis, decis. 536. num. 26.

à Sententia Iudicis mixti datur appellatio, decis. 536. num. 10.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

Sententia nulla nunquam transit in rem iudicatam, decis.516. num.2.
Sententiæ iniustitia concludi potest ex eiusdem nullitate, decis. 516.num.12.
Sententia perimitur per Principis restitutionem, & causa reducitur ad non causam, decis.449.num.46.
SEPVLTVRAM, quando quis sibi eligit in Ecclesia non Parochiali tunc liberè dicta Ecclesia potest concedere sepulturam, decis.552.num.21.
Sepulturam sibi eligere est actus propriæ voluntatis, decis.552. num.6.
Limita secundò, si adsit sepulchrum maiorum, ibid.
Et in isto casu Parochus habet intentionem fundatam in quarta funeralium, ibid.
SERVITIA in feudo si præstanda sint Principi sæculari, tunc clerici in eo non succedunt, decis.490.num.1.

SERVITVS.

Seruitutes debent restringi, non autem augeri, decis. 611. num.4.
Seruitutis prætextu, si quis prætendat impedire vicinum, ne altius tollat domum suam, tenetur dictam seruitutem concludenter probare, decis.611.num.2.
in Seruitute se fundans tenetur eam plenè, & concludenter probare, decis.587.num.7.
Seruitutem altius non tollendi, qui habet, dicitur habere ius prohibendi, ne altius tollatur ædificium, in quo adest talis seruitus, decis.599.num.4.
Intellige tamen hoc, si dicta seruitus sit probata, ibid.num.5.
Seruitutes sunt stricti iuris, & veniunt strictè, decis.596. num.3.
Seruitutem allegans tenetur eam euidenter probare per demonstrationes concludentissimas, decis.596.num.1.

SEQVESTRVM.

Sequestrum positum à Iudice, priuat possidentem sua possessione, decis.569.num.6.
Sequestrum si non sit voluntarium, sed necessarium, non priuat partem sua possessione, decis.569.num.10.
Sequestrum per solum decretum, non dicitur habuisse effectum, decis.569.num.8.
Sequestrum, si non habuit effectum, non priuat possessorem sua possessione, decis.569.num.9.

SIGNATVRA.

Signatura sentit sententiam esse appellabilem, dum causam appellationis simpliciter committit, decis.536. num.11.
Signatura non præsumitur, per clausulam, non retardata executione, velle confouere iniustitiam sententiæ, si ea iniusta, vel nulla detegatur à Iudice, ad quem, decis.506.num.10.
Signatura non censetur, per clausulam, non retardata executione, velle remedium manutentionis auferre ab eo, cui per Iudicem à quo illatum est grauamen, decis.506.num.11.
Significatio etiam propria vnius verbi restringitur ex adiectione aliorum verborum, decis.599.num.8.

SIMVLATIO.

Simulatio arguitur ex ingenti summa inueriſimiliter soluta, decis. 594.num.27.
Simulatio benè arguitur ex ratione propriæ vtilitatis, & existimationis tuendæ, & cohonestandi contractum, decis.594. num.9.
Simulationis præsumptio, vt excludatur quos actus Rota soleat considerare, decis.529.num.11.
Simulatio in apochis priuatis, quando cesset, decis.555.num.4.
Simulatio non præsumitur, dum non adest causa simulandi, decis. 568.num.10.
Simulatio, quando est de persona ad personam, non est iuri exosa, vbi secluſa est fraus contrahentium, decis.594.num.5.
Simulatio, quando est de persona ad personam probatur, etiamsi non doceatur de causa simulationis, decis.594. num.6.
Simulatio, tunc multò magis excluditur stante bona qualitate personæ, decis.568.num.9.
in Simulationis materia mores vniuscuiusque, & instituta, ac solitum contrahendi sunt plurimum perpendenda, decis.594. num.12.
Simulatio argui potest stante consanguinitate, & familiaritate personarum, sub quarum ficto nomine contrahitur, decis. 594.num.13.
Simulatio coniecturis, & præsumptionibus, & ijs quidem leuioribus arbitrio Iudicis selectis concludenter probatur etiam contra publica instrumenta, & hoc quando procedat, decis. 594.num.3. & 4.
Simulatio, vbi probatur solet infringere vim obligationis Cameralis.
Et hoc nedum si per testes, vel ex inspectione instrumenti patens sit, sed etiamsi ex legitimis coniecturis, & præsumptionibus iuris, aut hominis concludenter iustificetur, decis.594. num.1. & 2.
Simulatio, si oriatur ex aliquibus coniecturis, ex contrarijs etiam coniecturis destrui potest, decis.533.num.17.
in Simulationis materia coniecturæ omnes coaceruatim perpendendæ sunt, decis.594.num.31.
Simulatio debet probari per vrgentes, & efficaces coniecturas, decis.533.num.16.
ad Simulationem probandam, sufficit causam esse probabilem, & à contrahentibus tantum pro vera opinata, decis. 594. num.10.
Simulatio argui potest ex consuetudine alicuius soliti talia gerendi, decis.594. num.11.
Simulatio non datur sine causa, decis.533.num.14.
Simulationis præsumptio ex quibus penitus excludatur, decis. 555. num.5.
SIMONIA, vt excludatur capi, debet omnis interpretatio, decis. 491.num.10.
Simoniaca datio ex quibus excludatur, decis.491. num.7.
SINGVLA singulis referenda sunt, decis.444. num.50.
Singula singulis congruè referenda sunt, decis.547.num.8.
SIXTVS V. fel. mem. in publicis ædificijs semper fuit magnificentissimus, decis.432.num.12.

SOCIETAS.

Societas effectu tollitur, si socius paciscatur non petere partem suam, decis.471. num.9.
in Societate officij, illi, qui pecunias dant magis inspiciunt fideiussores, quàm officia, decis.497. num.187.
Nam ea solum ad colorandum contractum, & euitandam vsurariam prauitatem deducuntur, ibid. num.188.
in Societate officij ille dicitur principalis, qui pecunias recipit, decis.497. num.184.& 185.
in Societate officij officialis non videtur habere, nisi nudum nomen respectu fideiussorum, decis.497.num.189.
in Societate officij illi, qui pecunias non recipiunt, propriè dicuntur fideiussores, decis.497.num.185.

SOCIVS.

per Socium in indiuiduis quis retinet id, quod per se ipsum non potest, decis.444.num.11.
Socius, qui commune debitum soluit, competit ei actio pro socio contra consocios, decis.487.num.6.
Socius si paciscatur ne petat suam partem, nihil amplius consequi valet, bonaque ipsa, quæ antea erant communia in totum ac liberè spectant ad alium, decis.471.num.9.
ad SOLATIVM eorum, qui legitima prole carent inuenta est legitimatio filiorum naturalium, decis.591.num.2.

SOLEMNITAS.

Solemnitates in donationibus, quando non requirantur, decis.447. num.34.
Solemnitates non præsumuntur vbi constat de eorum defectu, decis.441.num.13.
Solemnitates de iure communi requiruntur in alienatione rerum minorum, decis.497.num.134.
in Solo suæ iurisdictionis quoties Princeps ædificat, & illud in alterius vsum destinat, censetur in eiusdem vsum translatum nedum ædificium, sed etiam ipsum solum, decis.432. num.16.
Solum loci pij est omnino subiectum Pontifici, decis. 432. num.14.
Solo ædificium cedere debet, decis.432.num.13.
Solum, quando inuerso iuris ordine cedat ædificio, decis.432. num.17.
Solita apponi comprehenduntur in mandato, etiamsi non sint expressa, decis.428.num.10.

SOLVENS.

Soluens metu censurarum, non dicitur soluere animo acquirendi aliquod ius aduersario, sed potiùs timore censurarum, decis. 583.num.4.
Soluens Ciuitati pro alio, actio repetitionis contra illum transit in soluentem, etiam absque cessione, decis. 592. num.6.
Soluens id, pro quo aliquis erat obligatus, succedit in locum illius, cui fuit solutum, decis.592.num.4.
Quod multò magis procedit, si accedat cessio ab eo reportata, decis.592.num.5.

SOLVERE.

Soluere se aliquid promittens, quatenus de iure debeatur non tenetur soluere, nisi quatenus per Iudicem id declaretur, decis. 601.num.20.
Soluere, si quis sit coactus, id quod alius soluere tenetur, ei competit repetitio tam contra soluere debentem, quàm contra illum, qui ex solutione commodum sensit, decis. 612.num.1.
Quod multò magis procedit, quando in actu solutionis soluens reportauit facultatem retorquendi solutionem contra quos de iure, ibid.num.2.
Soluere decimas, qui teneantur, decis.451.num.2.
ad Soluendum quis malè condemnatur si constet, quòd iam soluerit, decis.491.num.4.

S O L V T I O.

per Solutionem etiam partis debiti factam cessionario, remanent inefficaces actiones directæ cedentis, decis.425.num.13.

Sed hoc non procedit, quando non agitur de efficacia actionis directæ cedentis, sed de efficacia vtilis creditorum cedentis, decis.425.num.14.

Solutionem aliquam si quis fecerit ea die qua pecunias cœpit ad censum, præsumitur illa facta ex dictis pecunijs, decis. 481.num.6.

Solutiones in dubio præsumuntur factæ prius pro cambijs, quàm pro sorte, decis.556.num.7.

Solutiones, vt releuent, quid requiratur, decis.556.num.5.

Solutiones in aliquo libro plures si reperiantur adnotatæ per plures annos continuatos vix credibile est, quod reperirentur adnotatæ, si veræ non fuissent, decis.451.num.5.

Solutiones, si fuerint factæ coactæ, & metu censurarum non constituunt recipientem in quasi possessione exigendi, decis. 583.num.3.

Solutio in quam causam sit facta non tam inspicienda est descriptio, quàm ratio, & causa per quam fit, decis.592.num.21.

Liberatio facta ex falsa causa non tenet, decis.592. num.22. amplia num.23.

Solutio debet cedere in debitum magis antiquum, decis.592.num. 14. limita num.15.

Solutio facta ex diuersa causa, non debet ad aliam inferri, decis. 491.num.6.

Solutionis ratificatio, quid importet, decis.497. num.42.

circa Solutionem æris alieni testatoris non statur confessioni fideicommissarij, decis.489.num.10.

Solutio æris alieni testatoris ex quibus bonis præsumatur facta, decis.489.num.11.

Solutio non debet cedere in debitum antiquius, quando est extrinsecum, & remotum, decis.592.num.17.& num.18.& 19.

Solutio quando apertè refertur potiùs ad vnum debitum, quàm ad aliud, cessat omne dubium, decis.516.num.8.

Solutio non debet cedere ad computum debiti iam expirati, &c. decis.612.num.6.

Solutiones tres postremæ sunt sufficientes ad probandum, quod totum decursum fuerit integrè solutum, decis. 613. numer. 14.

Solutio debet cedere in extinctionem debiti antiquioris, & durioris, decis.612.num.10. limita num.11.

Solutiones canonis, benè probari possunt ex confessione iudiciali partis soluentis, decis.613.num.9.

Solutio quando apertè refertur potiùs ad vnum debitum, quàm ad aliud, cessat omne dubium, decis.517.num.8.

Solutiones plures canonis sunt sufficientes ad probandum dominium etiam contra tertium, decis.613.num.8.

Solutiones, quæ solùm probantur ex libris Mercatorum, nihil penitus probant in præiudicium tertij, decis.524.num.9.

S O R O R.

Soror, quod habitura sit ius in hæreditate fratris non potest dari casus, nisi eo mortuo, decis.543.num.25.

Sorores regulariter facto testamento habentur pro extraneis, ideò non possunt concurrere cum matre ad legitimam, decis.572. num.27.

Soror non est verisimile, quod in casu obitus fratris ab intestato nullo existente proximiore, voluerit eius hæreditati renunciare, decis.543. num.14.

Sorores ab intestato concurrunt cum matre, & consequenter videntur facere partem in legitima matris, decis. 572. num.26.

Sororibus testatoris, quando sunt relicta legata particularia, an faciant partem matri in legitima, decis.472. num.24. declara vt num.25.

Soror non est ex descendentibus, decis.519.num.24.

SPECIES casuum contra mentem disponentis non debet operare relatio, decis.448.num.3.

Species vna derogata, non tollit alteram, nec inter se confunduntur, decis.584. num.38.

in Specie si testes deponant sunt præferendi illis, qui in genere deponunt, decis.433.num.9.

Specialitates non sunt multiplicandæ, decis.513.num.3.

S P O L I V M.

in Spolio extremum secundum benè probatur ex substentatione litis concurrentibus adminiculis, decis.540.num.10.

in Spolio secundum extremum, vt probetur, sufficit substentatio litis concurrentibus adminiculis, decis.563.num.1.

in Spolio, possessio anterior spoliati, & possessio posterior spoliantis, sunt duo extrema probanda, decis.540.num.1.

Spoliare se bonis suis non est præsumendum, quod quis voluerit, decis.420.num.7.

S P O N S A L I A.

Sponsalia contracta inter coniunctos cum conditione, si Papa dispensauerit, sequuta dispensatione tenet absque alio consensu, decis.603.num.8. & vide rationem num.9. & 11. & plures DD. circa hoc habes num.18.

Sponsalia inter consanguineos perpetuò ius prohibet, & ideò nec sub conditione contrahi possunt, decis.603.num.22.

Sponsalia inter coniunctos dicuntur contracta sub conditione impossibili, si dispensatio per solum Principem fieri possit, decis.603.num.28.

Sponsalia sunt nulla, stante impedimento consanguinitatis inter contrahentes, etiamsi sint contracta sub conditione si Papa dispensauerit, decis.603.num.20.

Et non suffragatur obtenta dispensatio, nisi postea interuenerit nouus consensus, ibid. num.20. plures DD. circa hoc vide num.43.

Sponsalia an valeant inter coniunctos, contracta sub conditione, si Papa dispensauerit, decis.603.num.7.

Spurij ad hoc, vt legitimentur non adest impossibilitas, nec de iure naturæ, nec de iure stipulandi, decis.603.num.49.

STANTIÆ ad illum spectant per cuius scalas datur aditus ad eas, decis.432.num.2.

S T A T V E N T E S.

Statuentes censentur potiùs voluisse adhærere opinioni magis receptæ, quæ habet vim legis, decis.600.num.37.

Statuentes si aliquid voluissent, vt comprehenderetur in statuto id sciuissent exprimere, decis.497.num.121.

Statuentes censentur minus voluisse corrigere ius commune, quàm sit possibile, decis.600.num.36.

Statuentium mens ex quibus clarè deprehendatur, decis.497. num.130.

S T A T V S.

Status vltimus in beneficialibus attenditur, & per vnicum actum inducitur, decis.444.num.3.

Status vltimus collatiuus si probetur, sufficit pro iustificatione gratiæ quoad reseruationem, decis.564.num.13.

De Statu vltimo ad effectum iustificationis gratiæ sufficit docere, decis.543.num.5.

S T A T V T V M.

Statutum non habet locum, in casu ab eo non expresso, decis.608. num.15.

Statutum, si loquatur de dote consistente in quantitate, non potest trahi ad casum dotis consistentis in bonis stabilibus, decis.523.num.7.

Statutum si disponat de fructibus dotis soluto matrimonio, non habet locum, si adhuc matrimonium non sit solutum, decis. 523.num.6.

Statutum non est dicendum, quod sit frustratorium, & inaniter occupet membrana, decis.497. num.123.

Statuta per indirectè non sunt eludenda, decis.497.num.3.

Statutum dicitur exorbitare à iure communi, si prohibeat donationem, decis.497.num.116.

Statutum, si disponat, quod filius interficiens patrem non succedat, vtique nepos, qui non fuit culpabilis, succedit auo si veniat ex persona propria, decis.479.num.23.& 24.

Statuti ratio si sit generalis, generaliter etiam est intelligendum, decis.497.num.157.

Statutum si generaliter loqui voluisset, in specie tantum non disposuisset, decis.497.num.122.

Statuta si sint confirmata à Papa, non possunt sine eiusdem auctoritate reuocari, decis.195.num.8.

Statutum disponens circa successionem bonorum, tunc videtur reale, & non personale, quamuis verba sint directa in personam, decis.582.num.18.

Statuti verba vbi non conueniunt, non conuenit dispositio, decis.497.num.114.

Et hoc multò magis procedit, si statutum exorbitet à iure communi, ibid.num.115.

Statutum si det formam alicui contractui est ad vnguem seruanda, decis.504.num.4.

Et sic non potest per æquipollens adimpleri, maximè stante decreto irritanti, & annullatiuo, ibid.num.5.

Statutum, si adimat fidem contractui quemadmodum contractus non probatur, nec etiam probatur iuramentum in eo contentum, decis.504. num.7.

Statutum permittens, quod filij familias possint se obligare, intelligitur si se obligent ratione artis, decis.599. num.13.

Statutum videtur omnino superfluum, si idem disponat, quàm ius commune, decis.600.num.26.

Statutum disponens circa personas includit personam omissam, quando eadem est ratio, decis.459.num.12.

Statuto an possit induci vt beneficiatus præcedat Canonicum non existentem in sacris, decis.459.num.10.

Et quid inde possit inferri, ibid.

Statuta recipiunt interpretationem passiuam à iure communi, vbi verbis claris, & apertis illud non corrigunt, vt minus corrigant, quàm fit possibile, decis.600. num.16.

Statutum, licet disponat id, quod disponit ius commune, non dicitur superfluum, si tollat aliquam dubietatem, decis.600. num.27.

Statuti verba intelligenda sunt secundum mentem statuentium, & non reuisorum, decis.600.num.35.

Statuti vna pars alteram declarat, decis.600. num.21.
in Statutis non cortex verborum, sed facultas statuentium quodque ipsi principaliter senserint, est spectandum, decis.582.num.19.
Statutum an sit conceptum in personam, vel in rem, ista distinctio verbalis sit, quando non deficit potestas, decis.582. num.12.
Statuta trahi debent ad futura, & non ad præterita, decis.527. num.13.
Statut. Lucen. fuerunt reformata à maximis viris, Paul. Castr. & Imol. decis.609.num.33.
Statutum, si adsit, vt solus Episcopus confirmet, intelligitur Episcopus, & Capitulum, decis.444.num.42.
Statuti ratio, quæ ex ipsis verbis statuti est deprompta, est attendenda, decis.497.num.112.
Statutum dum aliquid includit, reliqua videtur excludere, decis. 497. num.113.
Statutum loquens in donatione, non habet locum in venditione, decis.497.num.12.
Limita tamen hoc, quando ex venditione resultaret donatio, quia tunc intrat statutum loquens de donatione, ibidem num.13.
Statutum si prohibeat contractum, censetur etiam prohibere compromissum, & transactionem, decis.497.num.7.
Statuti ratio si sit generalis, generaliter etiam venit intelligendum, decis.497.num.157.
Statutum si in contractibus minorum requirat causam, & solemnitates, tunc nisi vterque interueniat, contractus corruit, decis.504.num.19.
Statutum si enumeret certos casus non extenditur ad alios maximè diuersæ speciei, decis.497.num.117.
Statutum disponens circa personas non videtur comprehendere forenses, decis.582.num.17.
Statutum si requirat aliquid ad effectum scientiæ alicuius, sufficit quoquomodo ea ad illum perueniat, decis.495. num.12.
Statuta recipiunt interpretationem à iure communi, decis.497. num.139.
in Statutis minimè est recipienda illa interpretatio, quæ est contra mentem statuentium, decis.497. n.145. 146. 154.& 155.
Statutis ne fraus fiat, & reddantur elusoria, curandum est, decis.497. num.47. & 48.
Statutum, si mandet recipi quascumque probationes, intelligendum est de probationibus, quæ non essent omnino ab re, sed possunt aliquo modo ad causam conducere, decis.521.num. 13. & 14.
Et ab hac denegatione hoc casu, nec potest appellari, ibidem num.15.
Statuta, non est dicendum, quod frustra occupent membrana, decis.547.num.7.
Statuti forma non seruata in aliquo actu necesse est vt corruat d. actus, decis.498.num.2.& 3.
Statuere, quis potest super ea re, si de eius dominio in dicta re constet, decis.537. num.11.
Statutum disponens, quod possessio defuncti continuetur in hæredem, an habeat locum, si ab altero fuerit occupata possessio, decis.540.num.3.
Statutum contra ius non valet, absque confirmatione Sedis Apostolicæ in terris ei subiectis, decis.540. num.9.
Statuta Vrbis opitulantur non solum Romanis, sed etiam districtualibus, decis.540.num.3.
Statutum alicuius Ecclesiæ præsumitur confirmatum à Sede Apostolica stante lapsu plusquam longissimi temporis, decis.608. num.12.
in Statutis tunc verba sunt indaganda, si quæstio est voluntatis, quæ verbis declaratur, & extenditur, decis.582.num.20.
Secus autem est, quando quæstio potestatis est, ibid. num.21.
Statuta exclusiua fœminarum non operantur penitus exclusionem, sed potius suspensionem, decis.514.num.10.
Qua præferuntur quidem masculi fœminis non tamen ita fœminæ inhabilitantur, vt deficientibus postea masculis, postea fœminæ non succedant, ibid. num.11.
in Statutis exclusiuis fœminarum debet fieri extensio ex identitate rationis, decis.547.num.3.
Statuta exclusiua fœminarum, non excludunt eas propter extraneos, decis.514.num.8.
Statuta exclusiua fœminarum dicuntur emanasse pro conseruatione agnationis, decis.547.num.2.
Statuta exclusiua fœminarum habent locum ab intestato, non autem condito testamento.
Et hoc est generale in omnibus statutis exclusiuis fœminarum, decis.514.num.6. & 7.
in Statutis exclusiuis fœminarum, illorum effectus semper est ne bona transeant in fœminas pro conseruatione familiæ subiectæ statuentibus.
Quæ ratio, licet expressè legatur in aliquibus statutis, tamen in illis, in quibus non adest, tacitè subintelligitur, decis. 582.num.14.
Statutum, si excludat fœminas Ciues propter masculos agnatos Ciues, eo magis videtur excludere fœminas forenses propter masculos Ciues, decis.582.num.15.
Statutum exclusiuum fœminarum est contra ius, & tamen non est odiosum odio irrationabili, decis.452.num.38.& 39.

STIPVLATIO.

Stipulatio contracta super rebus, quæ sub commercio hominum non sunt, non tenet, licet sit conditionalis, decis.603. num.23.
Stipulatio æstimari debet non secundum fututi temporis ius, sed secundum præsentis, decis.603.num.26.

STYLVS.

Stylus Curiæ facit ius, & pro lege seruatur, decis.539.num.5.
Stylo, & obseruantiæ est standum semper, donec de immutatione non docetur, decis.560.num.6.
Stylus non benè concluditur ex vnico actu, decis.513.num.27.
Stylus de tempore, quo controuertitur, est probandus, decis.509. num.22.

SVBDITVS.

in Subditos sui vassalli Princeps supremus ratione alti dominij potest iurisdictionem exercere, decis.449. num.15.
Subditus Baronis, si non compareat ad iussum Principis superioris, contumaciæ pœna applicanda venit Principi, non autem Feudatario, decis.449.num.23.

SVBIECTIO.

Subiectio, vbi non est, necesse est, vt cesset superioritas tamquam eius correlatiua, decis.618.num.21.
Subiectio Religiosorum erga suos Prælatos à Summo Pontifice dependet sine cuius intentione, & ministerio Prælati Regulares nullam haberent auctoritatem, decis.461.num.4.
Subiectio vbi non est, superioritas tamquam correlatiua cessare debet, decis.618.num.10.
in Subiecto eodem non potest cadere actio, & passio, decis.418. num.5.
sine Subiecti corruptione si accidentale quid poterat abesse non mutat illius naturam, decis.418.num.6.

SVBREPTIO.

Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ si Principi fuissent narrata, facilius gratiam concessisset, decis.435. num.12.
Subreptio, vel obreptio, vt inducatur, sufficit vt sit tacitum, vel præsuppositum id, quod si Papa veritatem sciuisset, gratiam non concessisset, decis.596.num.2.
Subreptio non intrat, quando id quod fuit tacitum, non retraxisset, nec difficiliorem reddidisset Principem ad concessionem gratiæ, decis.435.num 11.
Subreptio non indicitur ex taciturnitate eius, quod in iureconsistit, decis.569.num.15.
Subreptio non inducitur ex taciturnitate eorum, quæ possunt esse, & non esse, decis.452. num.21.
Subreptio non datur, quando Papa aliquid in genere potuit cogitare, decis.452.num.15.
Subreptio vt cesset, sufficit apparere Principem potuisse aliquid in genere cogitare, decis.501.num.28.
Subreptio, quando cesset, decis.501.num.24.
Subreptitia si sit gratia, nullius est roboris, decis.496. num.1.

SVBROGATIO.

Subrogatio non facit consumere vacationem beneficij, si gratia non iustificetur, decis.569. num.32.
Subrogatio non datur, vbi non datur vacatio, decis.569.num.21.
Subrogatio in beneficio obtenta in forma dignum, si non fuerit executioni demandata, non consumat vacationem per solam prouisionem, decis.569.num.22.
ad Subrogationem gratiosam obtinendam propter obitum collitigantis non est opus docere de bono iure, & iustitia causæ, sed sufficit litem non esse notoriè iniustam, & adesse aliquam coloratam, vel probabilem causam litigandi, decis. 607.num.17.
Subrogatio in beneficium non est deneganda concurrentibus requisitis, ne superueniente nouo titulo, lites fiant immortales, quando vnus ex collitigantibus mortuus est, decis.607. num.2.
Subrogatio gratiosa, ad hoc vt intret in beneficio de iurepatronatus, non est necesse, vt lis sit inducta super titulo, decis. 607.num.10.
SVBROGATVS ad ius, & possessionem aliquorum sufficit, quod desumat ius ex persona vnius, & possessionem ex persona alterius, decis.549.num.18.
Subrogatus in ius, & possessionem alicuius, in omnibus, & per omnia repræsentat illius personam, decis.557.num.16.
SVCCEDENS ex propria persona in emphyteusi, ei non probat præscriptio decursa tempore anteces soris, decis.558.num.7.
Succedentibus in aliquo iure ex propria persona non nocet quidquid fecerunt eorum antecessores, decis.492.num.16.
Succedere, qui non potest ab intestato in præiudicium alicuius, non potest etiam in eius præiudicium petere legitimam, decis. 572.num.8.

Succedere ab inteſtato, qui nequit, nulla fit iniuria ei, ſi nihil teſtamento relinquitur, deciſ.572. num.13.

S V C C E S S I O.

Succeſſio, quoties ſemel ingreſſa eſt aliquam lineam, non diſcedit ab illa, nec admittuntur venientes ex alia linea, quamdiu in prima linea iam ad ſucceſſionem admiſſa, extat perſona capax, deciſ.519.num.17.

ad Succeſſionem, quando ſunt vocati filij ex perſona patris, & non propria, tunc patris delictum nocet eis, deciſ. 479. num.29.

Succeſſio in bonis paternis, eſt actus proportionabilis conducens ad probationem filiationis, deciſ.511.num.3.

Succeſſio in fideicommiſſis continuatiuè, & non per ſaltus, regulariter defertur, deciſ.519.num.29.

in Succeſſionibus iure proprio tunc incipit currere præſcriptio, quando fit locus ſucceſſioni, & ſic veniente die, vel conditione, deciſ.558.num.8.

de Succeſſionibus, quando agitur computatio graduum debet fieri ſecundum ius ciuile, deciſ.436.num.14.

S V C C E S S O R.

Succeſſorum appellatione veniunt etiam fœminæ, deciſ. 531. num.4.

Quod intellige, niſi teſtatoris mens repugnet, vel aliter adimpleri non poſſit, deciſ.531.num.5.&7.

Succeſſores ſingulares poſſunt facere de bonis ſuis, quidquid eius anteceſſores facere potuerunt, deciſ.613. num.24.

Sumpta literarum ſupplicationis, probant ſicut ipſæ litteræ, deciſ. 551. num.3.

S V P E R I O R.

Superioris delegatio, quando non debeat admitti, deciſ. 457. num.17.

Superiori obedientia præſtita, vbi non agitur de Religione expreſsè approbata, nec in manibus habentis facultatem, incorporandi in Religionem non importat exemptionem ab Ordinario, ſtante exemptione dictæ Religionis, deciſ.566. num.11.

Superiori Regulari debetur reuerentia, itaut, ipſe habeat, & iuriſdictionem in ſubditos, deciſ.457.num.3.

Superioris valdè intereſt ſuos ſubditos ab alijs non iudicari, deciſ. 461.num.21.

Superiori non cenſetur adempta iuriſdictio, licet ea ſit in aliquibus caſibus data inferiori, deciſ.457.num.14.

Superioritas conceſſa generali Minorum S. Franciſci in Tertium Ordinem, intelligitur data, vti Generali Tertij Ordinis, non autem vti capiti Minorum, deciſ.618.num.15.

SVPERFLVITAS vt euitetur, ceſſare debet relatio particularis, deciſ.427. num.13.

SVPERFLVVN non dicitur id, quod tollit aliquod dubium, deciſ.600.num.28.

S V P L I C A T I O.

Supplicatio, quando eſt regiſtrata, & ſoluta componenda, tunc ſupplicatio amplius ab officialibus lacerari non poteſt, deciſ. 554.num.9.

Supplicationes non ſuffragantur, niſi literis expeditis, deciſ.509. num.16.

S V B S T I T V T I O.

Subſtitutioni reciprocæ, quoad vltimum requiſitum, quid non repugnet, deciſ.467.num.8.

Subſtitutio reciproca, vt inducta dicatur, quidnam ſit neceſſe vt concurrant, deciſ.467.num.7.

ſine Subſtitutione reciproca contingere non poteſt bonorum tranſitus de vna linea ad aliam, deciſ.467.num.6.

in Subſtitutione reciproca facta inter vocatos, quando adſit vulgaris, deciſ.491.num.12.

Subſtitutio fideicommiſſaria, tanquam odioſa ſtrictè interpretari debet, & non eſt extendenda de vno caſu ad alium, deciſ.427. num.22.

de Subſtitutione fideicommiſſaria, quando agitur, tunc ſuccenditur teſtatori, non autem hæredi grauato, deciſ.438.num.29. & amplia num.20.

in Subſtitutione fideicommiſſaria non cadit aditio, deciſ. 417. num.14.

Subſtitutio vulgaris, cum ſit fauorabilis, facilè de vno caſu ad alium extenditur, deciſ.427.num.21.

Subſtitutio vniuerſalis non refertur ad ea, in quibus facta fuit ſpecialis prouiſio, deciſ.421.num.28.

Subſtitutio, quando non fuit facta in pœnam noluntatis, ſed vt conſeruaretur teſtatoris agnatio.

Hoc caſu non intereſt, quod grauatus noluit, vel non poſſit nomen, & familiæ inſignia deferre, deciſ.422.num.4.

Subſtitutionis finis, quando eſt diuerſus, tunc prælegata non comprehenduntur in generali ſubſtitutione, deciſ.418.num.11.

Subſtitutio non poteſt dici fauorabilis, ſi agnati non fuerint ſubſtituti, & ideò extenſio vllo modo fieri nequit, deciſ.427. num.64. & 65.

Subſtitutio pro conſeruanda familia, & agnatione, quando ſine dubio dicatur habita, deciſ.422.num.1.

Subſtitutos ſi teſtator deſignauerit, de alijs non eſt habenda ratio, deciſ.448.num.15.

Subſtituto non eſt deneganda cautio per hæredem grauatum, deciſ.582.num.1.

T

T A C I T V R N I T A S.

TAciturnitate eorum, quæ poſſunt eſſe, & non eſſe, non inducitur ſubreptio, deciſ.452.num.21.

ex Taciturnitate eorum non inducitur ſubreptio, quæ ſi Principi fuiſſent narrata faciliùs gratiam conceſſiſſet, deciſ. 435. num.12.

Taciturnitas non inducit ſubreptionem, ſed taciturnitas tantum eorum, quibus expreſſis Papa nullatenus conceſſiſſet, deciſ.569. num.16.

T E M P V S.

Tempus teſtes præcisè non probant, ſi deponant cum dictione, in circa, deciſ.430.num.97.

Tempus contractus eſt attendendum, deciſ.418. num.13.

Tempus 60. annorum, dicitur antiquum in probatione facienda per teſtes, deciſ.424.num.3.

Tempora diuerſa poſſunt conſiderari, vt euitetur contrarietas in teſtibus, deciſ.498.num.14.

Temporis longiſſimi curſu ſtante omnia neceſsaria ad actus validitatem præſumuntur interueniſſe, deciſ.441.num.11.

Tempus modicum, licet deficiat ad conſtituendam centinariam, tamen illud non eſt attendendum, deciſ.509. num.1.

TERMINVS probatorius de ſtylo Rotæ non datur aliquis, ſed loco illius ſunt, & ſeruantur termini ſubſtantiales, deciſ.521. num.23.

Termini diſcretiui, natura eſt, diſtinguere, & ſeparare, deciſ. 519.num.9.

TERTIA, aut dimidia pars iuſti pretij, vt reſcindat venditionem menſurari debet à re petita, ſeu data, deciſ.532.num.6.

TERTIARII Regulares S. Franciſci toto cœlo diſtant à Tertiarijs ſæcularibus, & in quo differant, deciſ.598.num.34. vide num. 35.36.37.& 38.

Tertiarij Regulares S. Franciſci cum ſint poſteriores inſtituto, & origine, non poſſunt priuare Fratres Minores eorum iure, & poſſeſſione conferendi habitum Tertiarijs ſæcularibus, deciſ. 598. num.30.

ex Tertiarijs Regularibus, & ſæcularibus conflatur vnum corpus, & ideò videtur indecorum, vt Tertiarij ſæculares recipiant habitum ab extraneis, quales ſunt Fratres Minores, deciſ.508.num. 33.

Tertiarij Regulares abſurdum eſt, vt poſſint impedire Fratres Minores eorum Superiores, ne habitum conferant Tertiarijs Sæcularibus, deciſ.598.num.10.

Tertiarij Sæculares multum conſentaneum videtur, vt recipiant habitum à capite, prout eſt Generalis Minorum, deciſ. 598.num.12.

Et ab ipſis Minoribus potius, quàm à Tertiarijs Regularibus, qui ſunt quaſi membra ipſius Ordinis Minorum, ibid. num.12.

in Tertiarios à S. Franciſco fuit receptus Bartholomeus Cumanus Aduocatus, deciſ.598.num.16.

Tertiarij ſæculares S. Franciſci non ſunt verè Religioſi, nec emittunt vota ſolemnia, deciſ.598. num.3.

Sed ſubſunt eorum Ordinarijs, & Præſidibus Laicis, dum collegialiter non viuunt, ibid.num.4.

Tertiarij ſæculares S. Franciſci non habent tantam connexionem cum Minoribus, quantam habent cum Tertiarijs Regularibus.

Et hoc probatur ex eo, quia omnes probantur Tertiarij, & omnes deferunt eundem habitum, deciſ.618.num.6.

Tertiarij ſæculares habent aliquam dependentiam, & ſubiectionem erga Fratres Minores, atque ſub eorum protectione viuunt, cum ab eodem fonte, ſcilicet à S. Franciſco omnes deſcendant, deciſ.598.num.6.

Tertiariorum ſæcularium cætus, licet non ſit Religio, eſt tamen Ordo, & quidam Ordo benè viuendi, ibid.num.7.

T E R T I V S.

Tertio ex facto proprio, quis non poteſt præiudicare, deciſ.431. num.9.

Tertio quod Princeps voluerit præiudicare, id colligitur ex derogatione regulæ de iure quæſito, & ex ampliſſimis clauſulis, deciſ.501.num.23.

ſine Tertij præiudicium cenſetur conceſſa inueſtitura, deciſ.490. num.3.

in Tertij præiudicium quis renunciare non poteſt, deciſ. 491. num.15.

in Tertij præiudicium non poteſt renunciari hæreditati iam aditæ, deciſ.478.num.5.

Tertio etiam præiudicat gratia ſupremi Principis, quando eſt plenaria, deciſ.449.num.31.
Tertius veniens ad cauſam, non poteſt impedire executionem ratione ſui intereſſe, deciſ.585.num.15.
Tertio Papa non præſumitur voluiſſe præiudicare, ſed hoc non procedit, quando conſtat de eius voluntate volentis præiudicare, deciſ.501.num.25. & 26.
ad Teſtis fauorem non probat confeſſio emanata, quoad alios, deciſ.481.num.15.
Tertius pro ſuo iure, & intereſſe, quando non poſſit impedire cauſæ expeditionem, deciſ.494.num.6.
Tertio non debet prodeſſe declaratio facta ad fauorem alicuius, deciſ.442.num.12.
Tertius non poteſt dare de nullitate contractus, deciſ. 447. num.39.
abſque Tertij præiudicio præſumitur facta vnio beneficiorum, deciſ.462.num.6.
ſine Tertij præiudicio verba intelligenda ſunt, deciſ. 444. num.43.
Tertius non poteſt dare de nullitate donationis, inuito donatore, deciſ.447.num.43.
in Tertij præiudicium renunciatio iuris alieni non tenet, deciſ. 456.num.2.
Tertius, ſi veniat ad cauſam, & petat remiſſoriam, ad probandum ſe eſſe proximiorem, cum articulus ſit releuans, datur remiſſoria ſine retardatione executionis, deciſ. 585. num.14.
Tertius, qui lite pendente capit poſſeſſionem beneficij, lite inter alios pendente de manu collitigantis, attentat, & fit intruſus, deciſ.557.num.8.

TESTAMENTVM.

Teſtamentum factum coram Parocho, & duobus teſtibus, licet ſecundum, vt cantat text. in cap. cum eſſes ext. de teſtam. valeat.
Tamen ſi ſit factum coram quatuor teſtibus, & ſine Parocho intrat etiam diſpoſitio d. cap. cum eſſes, quia duo teſtes non ſunt minoris fidei, quàm Parochus, & tamen de hoc nihil dicitur in textu, deciſ.459. num.15.
Teſtamenti pars, tunc aliam interpretari poteſt, quando non poteſt aſſignari probabilis ratio differentiæ inter vtramque ob quam ea interpretatio fieri non debeat, deciſ.581.num.14.
de Teſtamento nuncupatiuo in ſcriptis, quando agitur, & de eo redigendo in ſcriptis ex depoſitionibus teſtium, ipſi debent eſſe omnino conformes, ita vt ſi vnus in depoſitione deficiat, tota diſpoſitio corruit, deciſ.588.num.16.
Teſtamenti inofficioſi querela eſt tranſmiſſibilis, deciſ. 503. num.15.
Teſtamentum abſque debita forma confectum deſeruire quidem poteſt ad declarandum voluntatem teſtatoris circa legata, non autem, quoad hæreditatem, deciſ.600.num.13.
Teſtamentum, quando non eſt annullatum, nec reuocatum, in eo contenta ſunt ſeruanda, deciſ.528.num.5.
Teſtamenti vnam partem, ſi teſtator moderauerit, id etiam feciſſet in reliquis, ſi voluiſſet illud in totum modificare, deciſ. 472.num.17.
ex Teſtamenti lectura dicitur conſtare de fideicommiſſo, deciſ. 468. num.8.
Teſtamentum primum tollitur per ſecundum, deciſ.472.num.1.
Teſtamenti vna pars aliam declarat, deciſ.475.num.2.
Teſtamentaria diſpoſitio tota regulatur à voluntate teſtatoris, deciſ.528.num.6.
Teſtamenti pars, tunc aliam interpretari poteſt, quando non poteſt aſſignari probabilis ratio differentiæ inter vtramque, ob quam ea interpretatio fieri non debeat, deciſ.571.num.14.

TESTATOR.

Teſtator præſumendum eſt reſpectu ſuæ ſucceſſionis voluiſſe admittere filios, qui ab inteſtato vocantur, deciſ. 514. num.9.
Teſtator præſumitur habere maiorem charitatem erga ſanguine proximiores, quàm erga alios, deciſ.509.num.14.
Teſtator, ſi in inſtitutione apertè intellexit de hæredibus maſculis, ita etiam cenſetur intellexiſſe de Succeſſoribus eorum, ita vt ſit capienda interpretatio de ſucceſſoribus maſculis, ac ſi qualitas maſculinitatis fuiſſet expreſſa, & fœminæ fuiſſent excluſæ, deciſ.574.num.3.& 38.
Teſtator præſumitur voluiſſe magis grauati, & non ipſius proximitatem attendere, deciſ.519. num.12.
Nam aliàs deferretur ſucceſſio per ſaltus, & in dies materia, & anſa litibus daretur, ibid. num.12.
Teſtator in conditione (ſi ſine filijs, &c.) ſi intellexiſſet de maſculis, id expreſſiſſet, deciſ.513.num.4.
Et hoc multò magis procedit, quando vſus eſt verbis generalibus denotantibus maſculos, & fœminas, ibid. num.5.
Teſtatoris prædilectio in materia attendendi proximitatem grauati, vel ipſius, totum regulat. deciſ.519. num.18.
Teſtator ſicuti diligit filium grauatum, ita cenſetur diligere eius poſterioritatem, atque etiam filias fœminas, deciſ.519. num.19.
Teſtator, quando ſe declarauit, non eſt aliud quærendum, deciſ. 448.num.6. & 11.
Teſtator non debet manere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, deciſ.417.num.10.
ex Teſtatoris mente quotieſcumque colligi poteſt, quod legatum non cenſeatur portio hæreditaria, non officit, quod ſit maioris partis bonorum, deciſ.421.num.20.
Teſtator, quando præſumatur noluiſſe prælegatum ab eo factum hæredi, venire in fideicommiſſum vniuerſale, deciſ. 418. num.10.
à Teſtatoris præcepto circa aſſumptionem cognominis familiæ argui poteſt, deciſ.448.num.11.
Teſtator ex quibus neceſſariò inferatur vocaſſe agnatos ad fideicommiſſum etiam vltra decimum gradum, deciſ.436. num.10.
Teſtatoris voluntas in fideicommiſſis potiſſimum eſt attendenda, deciſ.436.num.8.
à Teſtatoris voluntate dependet an fideicommiſſum ſit vniuerſale, vel particulare, deciſ.418.num.9.
Teſtator non dicitur agnationem contemplaſſe, ſi primo loco vocauerit fœminas, deciſ.419.num.10.
Teſtator, quando cenſeatur voluiſſe ſeparare relicta titulo prælegati, à relictis titulo ſubſtitutionis, deciſ.418.num.12.
Teſtator ſi habuerit rationem ad ſolam conſeruationem nominis, & agnationis, quando ex hoc non inferatur ad diſpoſitionem agnationis, deciſ.419.num.9.
Teſtator in codicillis ſi vnum tantum legatum reuocauerit cenſetur cætera diſpoſita in teſtamento voluiſſe confirmare, deciſ. 475.num.4.
Teſtator, ſi ad fideicommiſſum vocauerit filios verè, & non fictè legitimos, iſta verba excludunt legitimatos etiam ex ſubſequenti matrimonio, deciſ.439.num.1.
Teſtator, ſi in codicillis reuocauerit aliquod legatum exigui valoris, ſi aliqua legata magni valoris reuocare ſenſiſſet, certè id expreſſiſſet, deciſ.472.num.15.
Teſtator, ſi mandet aliquid fieri in foro, intelligitur de foro domicilij ob maiorem affectionem, quàm de eo habuiſſe cenſetur, deciſ.574.num.18.
Teſtator volens conſeruare ſui memoriam dicitur agnationem contemplaſſe, & fœminas excluſiſſe, deciſ.574. num.6.
Teſtator, ſi diſpoſuerit, quòd aliqua bona conſeruarentur ad ſui memoria, eſt perinde ac ſi dixiſſet, velle ea conſeruari ad ſuæ familiæ honorem, & ſplendorem, deciſ. 574.num.7.
Teſtator, ſi diſpoſuerit, vt eius bona conſeruentur in ſua familia, ex hac cauſa reſultat fideicommiſſum.
Nedum perpetuum in caſum mortis, ſed etiam reſultat reciprocum, deciſ.467.num.1.
Et hanc opinionem ſæpiùs ſecuta eſt Rota, ibid.num.2.
Teſtator, ſi bona hæredis alicui legauerit, tunc hæres poſt aditam hæreditatem, non poteſt recuſare tradere ea legatario, ſub prætextu affectionis, deciſ.484.num.5.
per Teſtatorem diſpoſita hæres in totum tenetur ſeruare ſtante opulentia hæreditatis, deciſ.584.num.14.
Teſtator dicitur tantum vocaſſe familiam effectiuam, quando vſus eſt, verbo poſſeſſiuo, ſua.
Et hoc multò magis procedit, quando diſtinxit ſuam propriam familiam ab alijs, deciſ.479. num.6. & 7.
Teſtator habet à lege liberas habenas teſtandi quomodo vult de rebus ſuis, deciſ.466.num.1.
Teſtatoris voluntas, ſuum eſſe recipit non ex diſcurſu, ſed ex concluſione per ſcripturam coram teſtibus rogatam, deciſ. 604.num.11.
Teſtatoris noua diſpoſitio probari non poteſt minori numero teſtium, quàm ſeptem, deciſ.604.num.21.
Teſtator ſolum in rebus ſuis dat hypothecam, deciſ.438.num.44.
Teſtator, quando diſtinxit in ſuo teſtamento filios legitimos ab illigitimis, quid inde inferatur, deciſ.430.num.64.
Teſtatoris memoria potiùs perit, quàm vinat, ſi fœminæ ei ſuccedant, & num.22.deciſ.574.num.11.
Teſtator an dicatur habuiſſe animum conſeruandæ agnationis, ſi onus impoſuit hæredi, vt aſsumeret cognomen, & inſignia familiæ, deciſ.427. num.39.
Et hoc multò magis procedit, ſi vocauerit primogenitum alicuius, ibid.num.40.
Teſtator, ſi in caſu contrauentionis non vocauerit agnatos, qui non contrauenerunt, ſed Eccleſiam, vocatio iſta deſtruit rationem conſeruandæ agnationis, deciſ. 531. num. 16. & 17.
Teſtatoris diſpoſitio, quando cum cauſa eſt facta, & filijs legitima tota eſt relicta, tunc ſine dubio ſubſtineri debet.
Et hoc multò magis procedit, ſi pater nullo odio motus, nec in pœnam id diſpoſuit, deciſ.466.num.5.
Teſtator, ſi diſponat de bonis fideicommiſsarijs ad fauorem hæredis, & ipſe hæres conſentiat, adeundo hæreditatem ſimpli-

ſimpliciter, tunc legatarius non habet neceſsè probare dominium teſtatoris,& quid ſufficiat, vt probet, deciſ.438. n.13.
Teſtatoris præceptum,ſi contineat aliquam ſeruitutis ſpeciem à legato,& inſtitutione reijci ſolet, deciſ.589.n.9.
Teſtator præſumitur voluiſſe præferre proprios deſcendentes extraneis ſubſtitutis, deciſ.467. n.9.& ſeq.
Teſtator poteſt prouidere, ne aliquis ſit tutor eius filiorum, deciſ. 604.n.14.
Teſtator, ſi filijs pluribus inſtitutis inter eos legato mediante bona diuiſit,tunc ratione legati,actio denegabitur ei,qui non agnouit hæreditatem, & hoc qua ratione, deciſ.421.n.15.
Teſtator non ſolum de re hæredis, ſed etiam de re ipſi hæredi debita,aut reſtitutioni ſubiecta valet, prout de re propria diſponere, deciſ.484.n.1.
Et hoc multò magis procedit, ſi illa res ſit relicta perſonis coniunctis, ibid.n.2.
Teſtator ex quibus appareat non ſolum tacitè, ſed etiam expreſsè habuiſſe rationem conſeruandæ agnationis, deciſ.427. num.42.
Teſtator ex quibus apertiſſimè conſtat habuiſſe animum conſeruandæ agnationis,deciſ.427.n.35.
Teſtatoris voluntas, quod voluerit extendere fideicommiſſum ad caſum non expreſſum ex quibus deducatur,deciſ.427.n.33.
Teſtator ex quibus dicatur proſpexiſſe,non ſolum in caſu, quo eius hæres diſpoſita per eum noluit adimplere, ſed etiam, quando non potuit, deciſ.427.n.1.
Teſtatoris voluntas, vt non dicatur impleta, ſufficit, quod hæres noluerit,vel non potuerit,deciſ.427.n.2.
Teſtator, quando dicatur expreſsè diſpoſuiſſe in caſu,quo per impotentiam hæres non potuit adimplere eius voluntatem, deciſ. 427.n.4.
Teſtatot, quando apparet, quod noluit ſe reſtringere ad caſum noluntatis tantum.
Tunc benè poteſt fieri extenſio ad caſum etiam impotentiæ, deciſ. 422.n.12.& 13.
Teſtator eo ipſo, quod non curauit facere teſtamentum cum debitis ſolemnitatibus, cenſetur ſibi voluiſſe ſuccedere ab inteſtato, deciſ.600.n.10.
Teſtator, quando dicatur reſpexiſſe non tantum ad caſum noluntatis ſed etiam impotentiæ, deciſ.422.n.1.
Teſtator, quando ad conſeruandum familiæ ſplendorem induxit fideicommiſſum per multos ſubſtitutionum gradus.
Tunc agnati etiam vltra decimum gradum ad illud cenſentur vocati,deciſ.436. n.5. & 6.
Teſtator, quando nominat plures tutores in teſtamento, ſi non ſit non natus, qui adminiſtret, ille tenetur adminiſtrare, in quem maior pars contutorum conſenſit, deciſ.573.n.2.
Teſtator, quod aliquem hæredem inſtituerit. id ſuaderi etiam poteſt ex coniecturis, nempè, deciſ.588.n.18.
Quod teſtator non erat benè affectus erga illum, qui ab inteſtato ei erat ſucceſſurus. Item ſi hæres ſcriptus erat pupillus.
Item,ſi hæredem inſtitutum, eum amore proſequebatur, ibidem n.19. & 20.
Item, ſi teſtator illum, qui hæredem inſtituit, ante teſtamentum declarauit ſe velle inſtituere,ibid.n.21.
Item ſi teſtator poſt conditum teſtamentum dixit ſe inſtituiſſe prædictum, ibid.n.22.
Teſtator,ſi hæredem inſtituerit eius vxorem,eius vita naturali durante, an dicatur in eo ceſſare animum conſeruandæ agnationis, deciſ.427. n.43.
Teſtator,quando conſtat, quod voluerit compræhendere in infinitum omnes agnatos, ſola qualitas agnationis reſpicitur, nulla habita ratione graduum, deciſ.574. n.30.
Teſtator præſumitur bona illa voluiſſe conſeruari in agnatione, ſi conſtet de maxima eius affectione erga dicta bona, deciſ.574. num.10.
Teſtator nihil refert, ſi diſpoſuerit, quod bona remaneant in ſuo nomine, vel ad ſui memoriam, quoties locutus eſt de pertinentia inter perſonas prohibitas alienari, deciſ. 574. num.9.
Teſtator præſumitur ſe voluiſſe conformare cum diſpoſitione ſtatuti, deciſ.581. n.20.
Teſtator ſi ad fideicommiſſum vocauerit aliquem de certo loco, ſufficit, vt origine, non autem domicilio ſit illius loci, deciſ. 436.n.18.
Teſtator, videtur fuiſſe contemplatum agnationem, ſi excluſis proprijs ſororibus ſolos nepotes maſculos inſtituit, deciſ.574. num.4.
Teſtator, ſi vocauit deſcendentes vltra decimum gradum, & illis ſubſtituit tranſuerſales, euidens ratio eſt de agnatis remotiſſimis intellexiſſe. deciſ.430.n.12.
Teſtatoris voluntas omninò ſeruanda eſt,deciſ.528.n.1.
per Teſtatorem diſpoſita ſine dubio non poſſunt per teſtatorem adimpleri ſi non ſit in rerum natura, deciſ.427.n.3.
Teſtator in caſu non diſpoſito à ſtatuto,cenſetur ſe voluiſſe diſpoſitioni iuris communis conformari, deciſ.571.n.21.
Teſtator non eſt dicendum, & maximè ſi ſit inſignis Iuriſconſultus in eadem ſcriptura, & in eodem actu confirmaſſet modo teſtamentum, & legata, & modo omnia reuocaſſet, deciſ.472. num.12.
Teſtantium voluntates ſuum debent ſortiri effectum, deciſ.471. num.4.
Teſtatoris memoria non poteſt conſeruari, ſi in eius bonis ſuccedant illi,qui ſunt extraneæ agnationis, deciſ.574.n.32.
Teſtatoris voluntas,circa conſeruationem agnationis,vt adimpleatur,facienda eſt interpretatio, deciſ.574.n.12.
Teſtator quando non dicatur voluiſſe reſtringere fideicommiſsum, deciſ.489. n.12.
Teſtator non dicitur in omnibus habuiſſe rationem ad conſeruandam agnationem, ſi filias ſimpliciter vocauerit, deciſ.422. num.9.
Teſtatores plerumque abuſiuè loquuntur, deciſ.471.n.6.
Teſtator, ſi prohibuerit alienationem bonorum, quia voluit vt ea conſeruarentur in familia,vt ex hoc inducatur fideicommiſsum, non eget intrinſeca alia probatione, deciſ.467.n.3.
Teſtator poteſt diſponere de bonis hæredis, & hoc maximè procedit ſi ipſe ea poſſidebat, deciſ.468. n.6.
Teſtator, quando habuit rationem conſeruandæ agnationis, tunc ſubſtitutio, quamuis tantum facta in caſu noluntatis, eſt trahenda etiam ad caſum impotentiæ, deciſ.427.n.20.
Teſtatoris filiæ de eius familia dicuntur eſſe, etiam ſi ſint nuptæ, deciſ.422. n.10.
Teſtator præſumitur ſe voluiſſe conformare cum diſpoſitione ſtatuti,deciſ.571.n.20.
Teſtatoris voluntatem,ſi quis adimpleuerit, non poteſt dici, quod delictum aliquod commiſerit, deciſ.436.n.16.
Teſtatoris mens in interpretationibus vltimarum voluntatum, primum locum obtinet, deciſ.574.n.2.
Teſtatoris voluntas poſt teſtamentum, vt releuet, debet tranſire in diſpoſitionem, deciſ.604.n.10.
Teſtatoris mens coniecturis interpretatur.deciſ.574.n.39.
Teſtatori, vel donanti prohibitum non eſt à lege legare rem ſui hæredis,vel donatarij, deciſ.578.n....
per Teſtatorem ea,quæ dicta fuere, & à Notario omiſsa, quaſi minus ſcriptum, & plus nuncupatum, poſsunt per teſtes probari, deciſ.604.n.12.
Teſtator in caſu non diſpoſito à teſtator, cenſetur ſe voluiſse diſpoſitioni iuris communis conformari, deciſ.581.n.21.
Teſtator eo ipſo, quod in defectu maſculorum vocauit fœminas agnatas, cenſetur habuiſſe rationem conſeruandæ agnationis, deciſ.427. n.46.
Teſtator,quando non dicatur voluiſse reſtringere fideicommiſsum ad quartum,vel decimum gradum,deciſ.436.n.13.

TESTIS.

Teſtis affinis eſt ſuſpectus,& non integer, & idoneus teſtis, deciſ. 420.n.2.
Teſtium defectus non ſuppletur ex numero, quando omnes patiuntur,deciſ.477. n.12.
Teſtis ſuper qualitate bonorum deponens, vt bonam ſui dicti rationem reddat, debet illorum notitiam habere, deciſ.544. num.6.
Teſtium defectus ſupplentur ex numero,deciſ.477.n.11.
Teſtes nulliter examinati,nullatenus probant, deciſ.446.n.6.
Teſtibus patientibus plures exceptiones, non eſt adhibenda fides, deciſ.554.n.21.
Teſtis probat publicam vocem, & famam ſi aſſerat ſic publicè audiuiſſe,deciſ.430.n.32.& 33.
Teſtes amici, conſanguinei, & familiares non probant, deciſ.477. num.4.
Teſtes,vt deponant de viſu per 40.annos, debent eſſe ætatis annorum 54. deciſ.458.n.69.
Teſtibus illis in concurſu ſtandum eſt, qui diſtinctè deponunt, reiectis illis,qui vitio confuſionis laborant, deciſ.446.n.4.
Teſtes vt probent, negatiuam, remouere debent ſenſum ab actu ideſt.quod aliter eſse non potuerit, quia ipſi ſcirent, deciſ.570. num.6.
Teſtis inueriſimilia,& de auditu ſi deponat, non probat,deciſ.446. num.3.
Teſtibus, qui confusè deponunt, ſtandum non eſt, deciſ.446. num.2.
Teſtator ſi deſignauerit ſubſtitutos, de alijs non eſt adhibenda ratio,deciſ.448.n.13.
Teſtes, qui conuincuntur, non habentur in conſideratione, deciſ. 563.n.6.
Teſtes ſingulares ſufficiunt, quando agitur de probanda communi reputatione, deciſ.430.n.59.
Teſtis,ſi vnum dicat extra iudicium, & aliud in iudicio, ei non creditur nec reputatur integer, deciſ.420.n.5.
Teſtis ſi ſe referat ad aliquam ſcripturam, quæ non potuit reperiri, eius dictum redditur ſuſpectum, deciſ.420.n.3.
Teſtes, qui metu excommunicationis ſe diſdixerunt non probant, deciſ.420. n.4.
Teſtes illi, ſunt magis attendendi, qui depoſuerunt ante didicita teſtificata,quàm illi,qui poſtea depoſuerunt, deciſ.575.n.10.

Teſtes, qui habent aſſiſtentiam iuris pro ſe, licet ſint pauciores illorum, qui contra deponunt, nihilominus præferentur, deciſ. 575. n.16.

Teſtes quando ſunt plures, & practici, & de facto proprio deponunt, non poteſt dubitari de concludentia probationis in eorum dicto, deciſ.560. n.5.

Teſtibus fides non adimitur, ſi eorum dicto, ſe contradicant, deciſ. 560. n.13.

Teſtis vnicus nullum gradum probationis facit, deciſ.560.n.14.

Teſtes ſunt nulliter examinati ſine citatione partis, deciſ.516. num.16.

Teſtium fides ex alijs probationibus eſt adminiculanda, deciſ.511. num.9.

Teſtium dicta non ſunt cauillanda, ſed adiuuanda, vt contrarietas euitetur, deciſ.511.n.11.

Teſtes probant immemorabilem, ſi deponant ſecundum requiſita gloſ.in cap.1.de præſcript.in 6.deciſ.n.1.

Teſtes non probant metum, ſi tantum deponant de perſuaſionibus, & minis in genere, ſine ſuis qualitatibus, deciſ.516.n.17.

Teſtes, quando verum ſit, quod deponant ſecundum requiſita, gloſ. in cap.1.de præſcript.in 6.& n.13.deciſ.512.n.12.& 13.

Teſtes deponendo ſuper immemorabili, an debeant aſſerere maiores, à quibus audiuerunt, non vidiſſe, aut audiuiſſe in contrarium deciſ.512. n.13.

Teſtes, qualiter debent deponere, vt poſſeſſionem alicuius probent deciſ.506. n.2.

Teſtes ſi ſint mendaces repellendi veniunt, deciſ.512.n.14.

Teſtes, vt probent immemorabilem, debent eſſe ætatis annorum 54.deciſ.512.n.2.

Teſtes deponentes de publica voce, & fama, plurimum roborant alias probationes, deciſ.536.n.21.

Teſtes plures in concurſu ſunt præferendi paucioribus, deciſ.552. num.26.

Teſtis de viſu dicitur talem ſui dicti rationem reddere, quæ negatiuam concludat, deciſ.544.n.7.

Teſtes, ſi non ſint formiter examinati, eorum reuelationes tanquam extraiudiciales non probant, deciſ.533.n.7.

Teſti vnico, attenta perſonæ qualitate, & informatione negocij, ac de facto proprio deponenti fides eſt adhibenda, deciſ.594. numer.17.

Teſtium depoſitio de publica voce, & fama vim habet inducendi notorium, quando iuncta eſt probationi de cauſa ſcientiæ, deciſ. 544. num.9.

per Teſtes qualiter probari poſſit, quod quis ſit de agnatione alicuius, deciſ.436.n.1.

Teſtes deponentes ſuper negatiua non probant, ſi non remoueant ſenſum ab actu, deciſ.591.n.16.

Teſtator ſi enixè prohibuerit alienationem bonorum ſuorum cenſetur etiam prohibuiſſe permutationem, deciſ.489.n.6.

Teſtis vnicus iunctis adminiculis, & maximè ſi ſit fide dignus, & deponat de facto proprio benè probat, deciſ.495.n.9.

Teſtes ſingulares probant, quando non agitur de probandis actibus particularibus, ſed id, quod reſultat ex illis, deciſ. 588. num.23.

Teſtis non coarctat negatiuam, ſi eam coarctet ſub aliqua qualitate deciſ.588. n.12.

in Teſte indefinita quando æquipolleat vniuerſali, deciſ.430.num. 28. & 29.

Teſtes, ſi diſcordant in ipſa cauſa, ſunt reducendi ad concordiam, vt probent.

Multò magis id procedere debet, vbi verba teſtis legitimè poſſunt interpretari, vt probet, & cum alijs ſe concordet, deciſ.430. num.44.

per Teſtes deponentes de publica voce, & fama probatur ſanguinis puritas, deciſ.464.n.2.

Teſtis deponens ſine iuramento non attenditur, deciſ.420. numer.1.

Teſtes ſunt nulliter examinati, ſi ſint recepti extra locum remiſſoriæ in litteris decretum, deciſ.512.n.4.

Et quando id non procedat, ibid.n.5.

Teſtes nullum probationis gradum faciunt, ſi ſint examinati à Iudice remiſſoriali allegato ſuſpecto, & poſt appellationem ab vlteriori proceſſu interpoſitam, deciſ.587.n.11.

Teſtis ratio potius eſt attendenda, quàm cortex verborum, deciſ. 430.n.50.

Teſtis teſtamentarius, quando non probet, quod defecerit ſolemnitas nominationis hæredis, deciſ.588.n.14.

Teſtes, qui habent intereſſe in cauſa, licet non probent, faciunt tamen adminiculum, deciſ.483.n.8.

Teſtibus deponentibus de facto proprio magis ſtandum eſt, deciſ. 594.n.19.

Teſtes ex quibus dicantur concludenter probare filiationem, deciſ. 511.n.2.& 6.

Teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam plenè non probant, deciſ.463.n.4.

Teſtes in concurſu, illi præualent, qui deponunt de bona fama, licet ſint numero pauciores, deciſ.463.n.3.

Teſtes multum idonei requiruntur ad probandam donationem, deciſ.520.n.6.

Teſtis vnicus ſufficit in ſummarijſſimo iudicio manutentionis, deciſ.483.n.3.

Et maximè ſi deponat de facto proprio, ibid.n.3.

Teſtis, qui dubitatiuè loquitur, per verbum videtur, non concludit, deciſ.483. n.9.

Teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam, non poteſt negari, quin faciant magnum adminiculum, ſi ſint plures, & examinati de tempore non ſuſpecto, deciſ.463.n.5.

Teſtes examinati ad perpetuam rei memoriam admittuntur pro adminiculo ad probandum ſanguinis puritatem, deciſ.463.n.6.

Teſtes, qui ſunt numero plures, & non patiuntur exceptiones, ſunt præferendi alijs, deciſ.591.n.19.

Teſtibus nulla fides eſt adhibenda ſi nec de viſu, nec ex certa ſcientia condocefacti, conantur de re antiquiſſima, à ſupra hominum memoriam, per ſolam credulitatem deponere, deciſ. 587.n.9.

Teſtis, vt probet negatiuam debet remouere actum à ſenſu, & ideò ſi dicat, ſe non recordari, vel quod non audiuit, non probat, deciſ.588. n.17.

Teſtium examen vix ſecundum indulgetur, & ideò multò minus tertium, vel quartum, deciſ.606. n.29.& 30.

Teſtis deponens de auditu in materia antiqua, non eſt de ſubſtantia, vt deponat de tempore præciſo, deciſ.424.n.7.

Teſtis dictum ex interrogatorio debet accipere interpretation em deciſ.430. n.38.

Teſtes in dubio præſumuntur conteſtes, deciſ.430.n.58.

Teſtes quando ſunt nulliter examinati, eis non eſt adhibenda fides, deciſ.430.n.98.

Teſtes de auditu non probant, deciſ.432.n.11.

Teſtis non probat ſi deponat de re, quæ non infert neceſſariò ad materiam, de qua agitur, deciſ.483.n.11.

Teſtes, qui plures patiuntur defectus, nullam probationem faciunt deciſ.477.n.5.

Teſtes, vt probent publicam vocem, & famam, debent concludere de tempore præciſo, cum poſſibile ſit ortum habuiſſe poſt litem motam, deciſ.424.n.1.

ex Teſtium inductione non cenſetur approbata validitas examinis deciſ.430.n.100.

Teſtis, quando eſt reiectus, nulla fides ei eſt adhibenda, deciſ.430. num.74.

Teſti deponenti de facto proprio eſt plena fides adhibenda, etiamſi aliàs teſtis inhabilis ſit, deciſ.554.n.4.

Teſtes examinati cauſa nondum introducta, & ſine iuriſdictione non probant, deciſ.544.n.17.

in Teſtibus, contrarietas, vt euitetur poſſunt conſiderari diuerſa tempora, deciſ.498.n.14.

Teſtis deponens de facto proprio præſumitur plenè informatus, & probat melius cæteris, deciſ.544.n.5.

Teſtis deponens ſuper quantitate fructuum, debet dicere, qui fructus particulariter colligantur ex ſingulis corporibus, deciſ. 544.n.3. & 18.

Teſtes veriſimiliora deponentes in concurſu præualent, deciſ.552. num.26.

Teſtium depoſitiones, quæ pro ſe habent aſſiſtentiam iuris, præferuntur alijs teſtibus contrarium deponentibus, deciſ.575.n.9.

Teſtium depoſitio, ſi ſit dubia non attenditur, deciſ.563.n.7.

Teſtes, qui deponunt de publica voce, & fama, debent deponere per verbum, fuit, deciſ.451.n.6.

Teſtes nihil concludentes, reijciuntur, deciſ.554.n.3.

Teſtes deponentes ſuper immemorabili debent eſſe annorum 54. cum debeant deponere de viſu per 40.annos, deciſ.458.n.61.

Et ab initio viſus ad hunc effectum requiritur ætas 14. annorum ibid.n.62.

Teſtibus practicis, & deponentibus de facto proprio, plena fides eſt adhibenda, deciſ.554.n.3.

Teſtes non poſſunt determinare ea, quæ pendent à iuris diſpoſitione, deciſ.554.n.11.

Teſti in cauſa propria non eſt credendum, deciſ.433.n.8.

Teſtis ætatis 96. non probat immemorabilem, ſi deponat de recordatu dum erat ætatis 32. deciſ.458.n.63.

Teſti deponenti de facto proprio, & habenti aſſiſtentiam ſtyli, & obſeruantiæ pro ſe, magis eſt credendum, quàm contradicenti, & malè informato, deciſ.560.n.15.

Teſtes deponentes de bona fama, ſunt præferendi illis, qui de mala teſtificantur, etiamſi iſti aliquantulum numero excedant, deciſ. 430. n.103.

Teſtes non probant præcisè tempus, ſi deponant cum dictione, in circa, deciſ.430.n.97.

Teſtis probat etiamſi nullam reddat rationem, ſi id ſuper quo deponit, cadat in communem notitiam, deciſ.430.n.27.

Teſtes qui deponunt in ſpecie, & de pluribus actibus, ſunt præferendi illis qui in genere, & de aliquibus tantum actibus fidem faciunt, deciſ.433.n.9.

Teſtis, qui redarguitur de mendacio, in nihilo probat, deciſ.430. num.76.

Teſtem producens cenſetur approbaſſe perſonam, & non dictum, deciſ.430.n.99.
Teſtis, quando vnus alteri repugnare videtur, fit conciliatio, vt probent, dummodo actuum multiplicatio non ſequatur, deciſ. 430.n.42.
Et hoc etiam procedit, vbi variant teſtes in ipſo negocio principali, non tantum in adiunctis, ibid.n.43.
Teſtis ſingularis, & de auditu non eſt attendendus, deciſ.430. num.75.
Teſtes examinati, niſi interrogatorijs datis à parte, dicuntur nulliter examinati, deciſ.512.n.6.
inter Teſtes non adeſt contrarietas, ſi alter affirmet, alter verò nihil de eo dicat, deciſ.498.n.15.
Teſtes examinati abſque interrogatorijs datis à parte non dicuntur nulliter examinati, quamuis ſint repetendi, deciſ.512.n.7.
Et hoc procedit etiamſi negligentia, vel dolo fuerint omiſſa, ibid. num.8.
Teſtes non dicuntur contrarij, ſi aliquando dixerint ſe neſcire, & non cognouiſſe, & poſtea ſe ſcire, & cognoſcere, quia poſſunt ſaluari, ſe neſcire ex certa ſcientia, & ſcire de auditu, deciſ.511. num.16.
Teſtis perſona, quando dicatur approbata, deciſ.498.n.16.
Teſtes probant famam, licet non dicant à quibus audiuerint, ſi ciuiliter agatur, deciſ.424.n.10.
Teſtis aſſerens, quod articulus eſt verus, benè probat, deciſ.424. num.8.
Teſtis vnicus tunc probat in iudicio manutentionis, quando adſunt alij teſtes contraria deponentes. Annot.deciſ.605.n.18.
Teſtis dictum ita debet intelligi, ne diſcordet ab alijs, deciſ.430. num.52.
Teſtis depoſitio dubia ex alijs teſtibus recipit interpretationem, deciſ.430.n.45.
Teſtes de auditu ab eis, qui poſsunt eſse teſtes in cauſa, non repelluntur, deciſ.424.n.9.
Teſtis vnicus in iudicio manutentionis eſt ſufficiens, deciſ.605. num.3.
Teſtis non poteſt deponere de vera ſcientia, ſi actui ſuper quo deponit, non interfuit, deciſ.430.n.47.
Teſti deponenti contra producentem magna fides eſt adhibenda, quia contra perſonam nihil opponi poteſt, deciſ.430.n.31.
per Teſtes non eſt opus id probare, quod conſtat ex ſcripturis, deciſ.606. n.4.
Teſtis licet explicitè aliquid non dicat, tamen ſufficit, vt implicitè id aſſerat, deciſ.430.n.49.
Teſtibus deponentibus ſuper affirmatiua magis creditur, quàm deponentibus ſuper negatiua, deciſ.591.n.17.
DE THORI ſeparatione ſi tractetur, vxor cum tractetur de eius principali intereſse. venit citanda, deciſ.493.n.7.
ad Thori ſeparationem non eſt ſufficiens lis, deciſ.493.n.9.

T I M O R.

Timor, cum non præſumatur, ab allegante eſt probandus, deciſ. 516.n.14.
de Timore vano non eſt habenda ratio, deciſ.516.n.13.

T I T V L V S.

Titulus putatiuus, licet habeat in ſe admixtum errorem iuris, eſt tamen ſufficiens ad præſcribendum, deciſ.458.n.80.
propter Tituli inualidi productionem per quod ius in beneficio non transfertur, quis non poteſt iuuari præſumptione, melioris tituli ad probationem ſaltem negatiuæ excludendam, deciſ.551. num.14.
Titulorum multiplicitas in beneficialibus admittitur, deciſ.551. num.11.
Titulus nobilis viri datur à Cancellaria non ſolum, quibuſuis domicellis, ſed etiam officialibus, & alijs, deciſ.509.n.20.
Titulum inualidum ſi quis produxerit, non poteſt ſe alijs præſumptis iuuari, deciſ.512.n.16.
Titulus putatiuus an ſufficiens ad præſcribendum contra ius, deciſ.458.n.73.
pro Titulo, etiam in limine fundationis ſufficit immemorabilis, deciſ.451.n.1.
in Tituli præcedentis vim actus præſumitur geſtus, deciſ.441.n.6.
de Titulo, quando non conſtat, perinde eſt, ac ſi non ad eſset, deciſ. 158.n.56.
Titulum alleganti, ei incumbit onus illum probandi, deciſ.458. num.5.
ſuper Titulo beneficij, quando ſine dubio agatur, deciſ.473.n.7.
ex Tituli inualidi productione facta à parte, ſufficit ad excludendum quemcumque alium titulum meliorem, deciſ.570.n.10.
Titulus cauſatus errore iuris, non eſt ſufficiens ad præſcribendum, deciſ.458.n.75.
Et hoc intellige de mero errore iuris, ibid.
Titulorum multiplicatio datur in beneficialibus, deciſ. 569. num.37.
Titulum, qui habet reſtrictum, & limitatum non præſcribit vltra, & extra illum titulum, deciſ.458.n.70.
Totum non poteſt ſtare ſine omnibus ſuis partibus, deciſ.417.n.6.
Titulum, ſi quis habeat ad aliquid faciendum, non requiritur alia ſcientia, & patientia aduerſarij, deciſ.566.n.14.
TRACTATVS patris erga filium, licet regulariter non probet contra tertium, concurrentibus tamen adminiculis ſolidam probationem inducit, deciſ.439.n.13.
ex Tractatu, & nominatione facta à teſtatore probatur agnatio. deciſ.436.n.2.
TRANSLATARIO penſionis quando ſit concedenda exequutio, deciſ.452.n.3.
Translatario penſionis datur proceſsus executiuus ſuæ translationis, ſicut datur penſionario, deciſ.452.n.1.
in Translatarium tranſit virtus penſionis translatæ, deciſ.452. num.2.
in Translationibus penſionum faciendis per Cardinales non expediuntur litteræ, deciſ.452.n.47.

T R A N S A C T I O.

Tranſactio extinguit omnia iura, & hinc inde tranſigentium dirimit actiones, & obligationes, deciſ.428.n.12.
Tranſactio iuris remiſſionem includit, deciſ.497.n.79.
per Tranſactionem dicitur ſublatum creditum, deciſ.425.n.4.
in Tranſactione ex neceſſitate fit refutatio, deciſ.497. numer.22. 25. & 41.
in Tranſactionibus ſolent Notarij ex ſtylo apponere clauſulas generales inferentes liberationem generalem, & ſe extendentem etiam ad incognita, deciſ.428.n.9.
Tranſactio comprehenditur ſub Statuto Vrb. lib.1. cap.151. deciſ. 497.n.74.
ex Tranſactione, quando non inferatur ad extinctionem hypothecæ, deciſ.425.n.5.
Et quando hoc obiectum procederet, deciſ.425.n.6.
in Tranſactione extinctiua litium de ſui natura ineſt caſſatio ſcripturarum, & ceſſio iurium, deciſ.428.n.11.
Tranſactio reſtricta ad certa bona non extenditur ad alia, quantumuis concepta ſit verbis generalibus, & ampliſſimis, deciſ. 428.n.8.
in Tranſactionibus minorum, licet ſoleant fieri de re incerta, & dubia, & litigioſa, nihilominus requiritur decretum Iudicis, deciſ.447.n.38.
TRANSVERSALIBVS ius ſuccedendi ab inteſtato non fauet vltra decimum gradum, deciſ.436.n.3.
TRANSVMPTO exemplato lite pendente ſine citatione partis, & ſine auctoritate Iudicis, non creditur, deciſ.595.n.10.

T R E B E L L I A N I C A.

Trebellianica cenſetur prohibita ex ampliſſima prohibitione alienationis, & hæc opinio eſt communior, receptior, & verior, deciſ.582.n.6.
Trebellianica non poteſt detrahi, ſi ea iam ſit habita ex fructibus bonorum hæreditariorum, deciſ.484.n.13.
Trebellianica etiam filijs primi gradus poteſt prohiberi, deciſ.582. num.34.
Trebellianica non ſtatim debetur, quando fideicommiſſum eſt conditionale, ſed tunc demum purificata conditione, deciſ.579. num.16.
TRIBVNAL Rotæ Romanæ eſt primum Vrbis, & Orbis, & omni tempore in eo reſident omnium gentium Chriſtiani Orbis ſelectiores Iuriſconſulti, deciſ.497.n.190.
Tribunalia Meliten. ſubiacent iudicio Sedis Apoſtolicæ, deciſ.562. num.14.
TRIBVNVS militum audit commilitonum quærelas, deciſ.457. num.13.
Tribunus militum habet iuriſdictionem in milites, & facultatem cognoſcendi earum cauſas, & lites, deciſ.457.n.12.
Tribunum militum ſignificat nomen Mareſciallus, deciſ.457.n.11.
ex TVMVLATIONE probatur quaſi poſſeſſio Parochialitatis, ſi non probetur ſepulturam fuiſſe electam per ibi ſepultos, deciſ. 433. num.5.

T V T E L A.

Tutelæ efficitur incapax mater pupilli tranſenndo ad ſecunda vota, deciſ.435.n.9.
Tutelæ eſt incapax mulier etiamſi ſit data in teſtamento, deciſ.435. num.1.
Tutela, vel cura, expirat ſi tutor, vel curator efficiatur inhabilis, puta mutus, ſurdus, vel cæcus, deciſ.602.n.7.
ex Tutelæ ſuſceptione non infertur ad adminiſtrationem, cum ſit quid facti, deciſ.550.n.5.
à Tutela, vel cura licitum eſt arguere ad coadiutoriam, deciſ.602. num.6.
Tutelæ licet ſit incapax mulier, tamen ex voluntate teſtatoris poteſt eam exercere, deciſ.435.n.6.
Tutela, & educatio ſunt inter ſe diuerſa, deciſ.604.n.20.

T V T O R.

Tutor poſſeſſio priuatiuè, quoad alios, qualiter probetur, deciſ. 573.n.3.
in Tutore arguitur magna confidentia, ſi teſtator liberauerit eum à redditione rationum, deciſ.435.n.15.
ad Tutorem ſi peruenerit fundus minoris, vbi fuit impoſitus cenſus, & tunc ipſe tutor in conſtitutione cenſus ſe obligauerit vnà cum pupillo. Annot.deciſ.510.n.22.

Tutor, si in contractu minoris, se obliget cum iuramento, & obligatione Camerali, tunc quamuis corruat obligatio minoris, ipse tamen remanet obligatus, & quare, decis. 510. n. 21.
Non poterit postea tutor allegare nullitatem census ob non seruatas solemnitates in contractibus minorum, ibid. n. 23.
Tutor non probans suam quasi possessionem in iure administrandi, non datur ei manutentio, decis. 550. n. 1.
Tutoris confessio concurrentibus pluribus adminiculis attenditur contra pupillum, decis. 577. n. 2.
Tutor de partitis scriptis in eius libro tutelari, vel tenetur reddere rationem pupillo, vel si non reddat, descripta in eo tenetur restituere, decis. 510. n. 2.
Tutoris bona sunt tacitè obligata pupillo, decis. 510. n. 3.
Tutor non idoneus, si fuerit electus à testatores dato, quod ille administrauerit, non dicitur deliquisse, decis. 426. n. 4.
Tutoris loco, quando succedat curator, decis. 454. n. 6.
Tutor non potest esse minor 25. annis, decis. 435. n. 2.
Tutoris integritas, & tuta fides benè potest argui, si testator liberauerit eum à redditione rationum, decis. 435. n. 13.
Tutor non est dandus contra parentis arbitrium, decis. 435. n. 5.
Tutor petens se admitti ad tutelam, inde resultat signum, antea tanquam tutorem se non gessisse, decis. 537. n. 6.
Tutor non tenetur se obligare de proprio ad soluenda bona testatoris, decis. 497. n. 100.
Tutor alius non est dandus pupillo, quàm ille, qui à patre fuit relictus, decis. 435. n. 4.
Tutor, & non curator debet deputari, quando pupillus celebrat aliquem contractum, decis. 454. n. 1.

V

VACATIO.

VAcatio per obitum non inducitur per gratiam non verificatam, nec executam, decis. 569. n. 25.
Vacatio non datur in beneficijs vnitis, decis. 51. n. 9.
Vacatio beneficij, si iam fuerit consumpta per subrogationem alterius, si alius postea obtineat subrogationem, non attenditur, decis. 569. n. 20.

VALIDITAS.

ad Validitatem actus omnia necessaria præsumuntur interuenisse, stante cursu longissimi temporis, decis. 441. n. 12.
de Validitate alicuius rei, si sit cognoscendum, non potest dici, quod de ea clarè, & notoriè constet, decis. 608. n. 7.
Validitatis implicatum statum, quando dicatur habere donatio, decis. 447. n. 40.

VALOR.

Valor rei probari debet iuxta tempus contractus, decis. 576. n. 17.
Valor fructuum, vt rectè stabiliatur, firmanda est quantitas impensarum, quæ fiunt in eorum recollectione, decis. 544. numer. 1. 13. & 14.
VASSALLVS ob delictum non petitæ inuestituræ in vna parte feudi, alius non priuatur iure accrescendi in alia parte, decis. 449. num. 20.
Nam vbi delinquens non possidet, non nocet possessoribus, ibid. num. 21.
Vassallo suo Princeps numquam censetur tantam iurisdictionem attribuisse, quin maiorem apud se retinuerit, decis. 449. n. 16.
VELAMINA defensionum sunt prætensiones, decis. 444. n. 8.

VENDITIO.

in Venditione, si læsio vltra dimidiam esset in duplo, nihil superesset, aut remaneret, decis. 532. n. 8.
Venditio census, si est facta absenti alio tamen tamquam procuratore præsente, & vnà cum Notario stipulante, potest habere administrationem non autem dominium, decis. 529. n. 9.
Venditionis tempus attendi debet quo ad constitutionem pretij rei venditæ.
Nec est attendendum, si casu superueniente in æstimatione diminuta sit res vendita, decis. 580. n. 10. & 11.
Venditio non præsumitur facta in fraudem creditorum si de tempore venditionis ille, qui vendidit adhuc non erat debitor, decis. 533. n. 15.
Venditio quando rescinditur propter læsionem, tunc à iusto pretio detrahenda non est tertia pars, sed superaddenda, decis. 532. num. 5.
Venditio si sit facta à non domino, sed præsente eo, an censeatur habere ratam dictam venditionem, decis. 476. n. 7.
in Venditionibus bonorum emphyteuticorum debetur laudemium Domino directo, decis. 613. n. 27.
Venditionis naturam quando sapiat cessio iurium, decis. 428. n. 14.
Venditio non comprehenditur sub Statuto Vrb. lib. 1. cap. 151. nisi sub illius nomine veniat aliqua donatio, decis. 497. num. 39. 40. 75. & 77.
Venditioni consentire est renunciare, & remittere, decis. 597. n. 1.

VENDITOR.

Venditori census licitum est, illum extinguere, præuia tamen denunciatione, decis. 529. n. 6.
Venditori magis est succurrendum quàm emptori, quando læsus est vltra dimidiam, decis. 532. n. 9.
Venditor vt plurimum necessitate rei familiaris, vendere compellitur minori pretio, quàm res valeat, decis. 532. n. 11.
Vendens rem alienam sub assertione, quod est sua, tenetur ad restitutionem pretij constito rem aliter se habere, decis. 476. n. 1.
Et hoc amplia, si dicta assertio vendentis dedit causam contractui ibid. n. 2.
Vendens alicui officium, debet ei notificare illud esse vacabile, quia potest esse illud nolle sic emere, decis. 476. n. 12.
VENTI per se nascuntur, decis. 458. n. 36.
Venti obediunt DEO, decis. 458. n. 12.

VERBVM.

Verba consecutiua inducunt vnitatem sermonis, decis. 430. n. 30.
Verba indefinitè, & absque aliqua præfinitione temporis prolata, qualiter sint intelligenda, decis. 427. n. 72.
Verborum prægnantia quando adest, facit vt clausulæ generales extendantur etiam vltra expressa, decis. 428. n. 18.
ad Verborum generalium interpretationem Doctores possunt vti casu speciali, decis. 538. n. 24.
Verba generalissima omnia comprehendunt, perinde ac si de omnibus singulis esset facta mentio, decis. 543. n. 6.
Verba conditionalia posita in sententia eam reddunt conditionalem, & si conditio non adimpleatur, & exequatur, est nulla, decis. 541. n. 54. limita n. 36.
Verba præseruatiua non alterant ius primæuum, decis. 444. n. 58.
Verba interpretanda sunt secundum conditionem proferentis, decis. 430. n. 78.
à Verborum proprietate, vt recedatur, coniecturæ debent esse valdè vrgentes, decis. 514. n. 15.
Verba posita ad maiorem cautelam non immutant naturam rei, decis. 444. n. 44.
Verba prœemij an faciant ius, decis. 444. n. 35. & 36.
Verba quantumuis generalia posita in renunciationibus sunt intelligenda ex causa, vel de præterito, vel du præsenti, non autem de futuro, decis. 480. n. 7.
Verba ampla, & generalia omnia comprehendunt, decis. 444. num. 2.
Verba quantumuis amplissima, & quantumuis effrenata recipere debent interpretationem à iure, decis. 610. n. 8.
Verba vniuersalia omnia comprehendunt, decis. 501. n. 31.
Verba nigra vbi sunt clara, non recipiunt interpretationem à rubrica, decis. 497. n. 148.
Verba in fine posita ad præcedentia tantum referri, & restringi debent, decis. 497. n. 144.
Verba interpretanda sunt secundum subiectam materiam, & secundum qualitatem, & naturam præcedentium, decis. 596. n. 5.
Verba sunt semper intelligenda secundum eorum sanum, bonum, & ciuilem intellectum, omnique vitio carentem, decis. 527. n. 15.
Verba improprianda sunt, vt turpitudo duplicis delicti euitetur. Annot. decis. 597. n. 22.
Verba prolata per viam rationis totam dispositionem capiunt, decis. 543. n. 21.
Intellige, quod ad ea, quæ de tempore dispositionis adsunt, non autem ad futura, ibid. n. 22.
Verba debent strictè interpretari, decis. 611. n. 12.
Verba sunt intelligenda secundum naturam actus, super quo imponuntur, decis. 611. n. 11.
Verba quando sunt clara, quæstio noluntatis non admittitur, decis. 558. n. 2.
Verba in inuestituris, quando stent demonstratiuè, non restrictiuè, seu exclusiuè, quo ad alios comprehensos in inuestitura, decis. 558. n. 3. 4. & 6.
Verba in dubio præsumuntur stare demonstratiuè, non autem restrictiuè, decis. 475. n. 3.
Verba sequentia, numquam ad præcedentia referuntur, stante diuersitate rerum, & personarum, decis. 581. n. 5.
Verba impropriè, & largè interpretari debent, vt verisimili voluntati, ac menti disponentis famulentur, decis. 471. n. 5.
Verba posita demonstratiuè non restringunt dispositionem, decis. 612. n. 8.
Verba legum tenere, non est scire leges, sed vim, & potestatem, decis. 438. n. 26.
Verborum superfluitas, vt excludatur sufficit possibilitas, decis. 444. n. 61.
Verba sequentia, numquam ad præcedentia referuntur, stante diuersitate rerum, & personarum, decis. 571. n. 5.
Verba subsequentia, vel facta præcedentibus præstant euidentissimum intellectum, decis. 560. n. 12.
Verba, quando sunt clarissima, non est locus coniecturis, decis. 427. num. 51.
Verba intelligenda sunt sine præiudicio tertij, decis. 444. n. 43.
Verba non possunt trahi vltra limites subiectæ materiæ, decis. 599. num. 11.

ex Verbis prœmialibus instrumenti, colligitur mens contrahentium, decis. 541. n. 36.
Verba non est dicendum, vt sint superflua, decis. 427. n. 12.
à Verbis claris instrumenti nullo modo est recedendum, decis. 558. num. 2.
à Verborum proprietate non est recedendum, nisi ex valdè vrgentibus coniecturis, quod procedit etiamsi ageretur de materia piæ causæ, decis. 514. n. 16.
Verba generalissima, quando non operentur suum absolutum, & generalem effectum, decis. 428. n. 7.
Verba intelligenda sunt secundum subiectam materiam, decis. 599. num. 10.
Verba intelligenda sunt, secundum qualitatem ei adiectam, decis. 599. n. 6. & 7.
Verba, quæ apponuntur ex abundanti, non alterant dispositionem, decis. 444. n. 59.
Verba, *Ad eum*, in quo antea erat statum posita in restitutione condemnati, important retrotractionem ad tempus ante sententiam, & omnem delicti memoriam delet, decis. 449. n. 5.
Verba illa, *ad se spectare, & pertinere &c.* solent latè interpretari, decis. 476. n. 6.
Verba, *alioquin &c.* important conditionem in præcedenti dispositione, decis. 539. n. 10.
Verbum, *all'incontro*, demonstrat mutuam correspectiuitatem, decis. 601. n. 27.
Verbum, *collatio*, pro præsentatione quandoque sumitur, decis. 576. num. 9.
Verba, *de se ipsis*, sunt personalissima, decis. 618. n. 23.
Verbum, *debeant*, est necesserium, decis. 497. n. 129.
Verbum, *disponere*, quando propriè adaptetur, decis. 444. n. 53.
Verbum, *dispositio*, habet latissimam significationem, decis. 444. num. 49.
Verbum, *fiat*, ex quo ipsa gratia perficitur ad omnia refertur, decis. 526. n. 3.
Verbum *filiorum*, ex germana iuris interpretatione ad vtrumque sexum refertur, decis. 571. n. 2.
Verbum, *filiorum*, ex germana iuris interpretatione ad vtrumque sexum refertur, decis. 581. n. 2.
Verbum, *filiorum*, est commune tam masculis, quàm fœminis, decis. 571. n. 22.
Verba, *in omnibus & per omnia*, quid inferant, decis. 449. n. 7.
Verba, *in omnibus, & per omnia* nihil penitus excepto posita in renunciationibus quid operentur, decis. 543. n. 8.
Verba, *in vtroque casu*, restringunt dispositionem ad casus tantum expressos, decis. 427. n. 63.
Sed hoc non procedit, quando nulla est apposita dictio taxatiua, ibid. n. 68.
Verbum, *liberè*, non tollit ius tertij, decis. 444. n. 63.
Verbum, *liberè*, importat arbitrium boni viri, decis. 444. n. 57.
Verbum, *memoria*, interpretari solet pro honore, decis. 531. n. 9.
Verbum, *omnis*, est vniuersale, decis. 593. n. 8.
Verba, *pertineant*, & spectent videntur importare dominium & possessionem, decis. 601. n. 11.
Verbum, *perpetuò*, habet tractum successiuum, absque vlla præfinitione temporis, decis. 574. n. 16.
Verbum, *petere*, videtur petitionem tantum non autem retentionem, significare, decis. 471. n. 1.
Verba, *plenariè* integrauit, quid importent, decis. 449. n. 6.
Verbum, *possint*, est facultatiuum, decis. 497. n. 120.
Verbum, *præsentatio*, positum in indultis quid comprehendat, decis. 444. n. 48.
Verbum, *præsit* denotat superioritatem, decis. 618. n. 11.
Verba, *præsint*, & obediant, quid importent, decis. 584. n. 36.
Verbum *procreare* propriè significat gignere, vel generare, vel producere, decis. 410. n. 35.
Verba *(pro vt supra &c.)* repetunt qualitates præcedentis dispositionis, decis. 547. n. 1.
Verbum *prouisio* est generale continens in se omnes modos, per quos Ecclesia prouidetur, decis. 444. n. 18.
Verbum, *prouisio*, est generale, & latissimum, decis. 444. n. 47.
Verba, prout casus contigerit, quid importent, decis. 494. n. 2.
Verbum, *publicè*, importat publicam vocem, & famam, decis. 430. n. 102.
Verba, *quamuis*, & similia sunt latissima, decis. 444. n. 19.
Verba, *quouis* iure, titulo, & causa, etiam non expressa, non operarentur suum effectum, si omnia non comprehenderent, decis. 543. n. 4.
Verbum, *restituit*, importat plenariam gratiam, decis. 449. n. 4.
Verba, *semper*, & perpetuò, idem significant, quod omni casu, & omni tempore, decis. 574. n. 15.
Verba, *semper*, & in perpetuum, necessariò inferunt voluntatem testatoris non fuisse coarctare fideicommissum ad agnatos decimi gradus tantum, decis. 436. n. 7.
Verba, *solus Episcopus*, non excludit Capitulum, decis. 444. n. 40.
Verbum, *solis*, est præcisè restrictiuum ad nominata tantum exclusis alijs, decis. 503. n. 12.
Verbum, *straſcurerà*, quid importet, decis. 562. n. 16.
Verbum *suscipere*, quando verborum contextus, hoc denotat, importat idem quàm concipere, decis. 430. n. 36.
Verba *suscipere filios*, importat nedum liberos edere, sed etiam procreare, decis. 430. n. 35.
Verba *suscepit ex matrimonio, vel habuit*, &c. sunt apta comprehendere etiam conceptionem, decis. 430. n. 51.
Verba, *tunc, & eo casu*, restringunt dispositionem præcisè ad casum expressum, & impediunt ne illa ad alios casus trahatur, decis. 431. n. 5.
Verba, *tunc, & eo casu*, quando non coarctentur tantum ad præcedentia, decis. 422. n. 11.
Verba, *tunc, & eo casu*, restringunt dispositionem ad præcedentia tantum, decis. 419. n. 6.
Verbum, *videbitur*, non importat liberam voluntatem, sed arbitrium boni viri, decis. 144. n. 54.
per Verbum, *videtur*, si testis deponat, non concludit cum dubitatiuè loquatur, decis. 483. n. 9.
VERISIMILITVDO in materia probationis testium est attendenda, decis. 430. n. 46.
Verisimilitudo cessare debet constito de veritate, decis. 458. n. 5.
VERISIMILE, quod non est, non venit attendendum, decis. 599. num. 35.

V E R I T A S.

Veritati standum est, & non præsumptioni, decis. 458. n. 2.
Veritati cedunt omnia, decis. 523. n. 16.
Veritati cedere debet opinio, decis. 458. n. 5.
de Veritate constito, cessare debet quælibet præsumptio, decis. 458. n. 5.
Veritas rei non tollitur ex prætensionibus, cum illæ nihil aliud sint, quàm velamina defensionum, decis. 444. n. 8.
Veritas, quando exaduerso repugnat, numquam locus est præsumptioni, decis. 458. n. 2.
VIA executiua si sit vulnerata per sententiam, est procedendum per conformes, decis. 578. n. 24.
Via vna, id quod est prohibitum, non debet alia esse permissum, decis. 597. n. 11.

V I C A R I V S.

Vicarius non potest præiudicare Episcopo, decis. 567. n. 11.
Vicarius etiam, qui habet simplex curæ exercitium, curam rectè dicitur habere, decis. 445. n. 10.
Vicarius in Ecclesia, vnita debet nominari, seu præsentari à Prælato Ecclesiæ cui est facta vnio, & institui absque alio concursu, decis. 445. n. 2.
Sed quando hoc procedit, & quando non, vide hic, ibid. n. 3. & 4.
Vicarius iure proprio, & ex vi muneris sui potest instituere, & præsentationes admittere, decis. 536. n. 14.
Vicarij factum, reputatur factum Episcopi, decis. 548. n. 5.
Vicariæ vnio, vide infra in verb. Vnio Vicariæ.
VICINITAS actuum in coniecturali materia valdè attenditur, decis. 481. n. 7.

V I R.

Vir ex aliquo accidenti potest velle agere potius nomine vxoris, quàm proprio, decis. 527. n. 10.
à Viro irato verba prolata non sunt attendenda, decis. 430. n. 73.
Vir, & vxor, quando simul contrahunt, non est tam facilè præsumendus dolus, & hoc ob connubialis fœderis necessitudinem, & mutuum amorem, decis. 428. n. 3.
cum VIRGINE, siue cum vidua si quis contrahat matrimonium pensio extinguitur, decis. 450. n. 6.
per VISITATIONEM, & subiectio, ac iurisdictio respectiuè inducitur, decis. 577. n. 12.
VIVVS, & mortuus quis non est censendus, decis. 503. n. 6.

V N I O.

Vnio est nulla, si sit facta absque iusta, & legitima causa euidentis necessitatis, vel vtilitatis, decis. 441. n. 11.
Vnio benè probatur ex enunciatiuis antiquissimis vltra centum annos, decis. 441. n. 1.
Et hoc multò magis procedit, si dictæ enunciatiuæ emanauerint ab ijs, qui vnionem ipsam facere possunt, ibid. n. 2.
Vnio desumi potest ex longissima obseruantia, & ex quo deducta sit, decis. 441. n. 4.
Vnio arguitur ex creatione Vicarij perpetui cum assignatione congruæ, & onere soluendi certam portionem fructuum, decis. 441. num. 3.
Vnio Vicariæ, quando est facta alicui, sine dubio certum quid potest sibi retinere, & reliquum assignare Vicario, decis. 441. n. 10.
Vnio, quando dicatur facta ob iustam, & rationabilem causam, decis. 441. n. 15.
Vnio Beneficiorum facta cum præseruatiua onerum consuetorum, stante compatibilitate, præseruata censetur etiam absque alia expressione, decis. 451. n. 10.
Vnio non tollit ius percipiendi partem fructuum ex beneficio, decis. 451. n. 7.
Vnio vnius Ecclesiæ potest fieri Rectore non vocato, decis. 565. num. 2.
Cùm per eam non fiat præiudicium Rectori, ex quo non sortitur effectum,

effectum, nisi post mortem ipsius, & ideò eius non interest vocari, ibid.n.3.
Vnio probari potest ex longissima obseruantia, decis.445.n.7.
Vnio beneficij, quando est facta dummodo accedat consensus Rectoris, nisi accedat d.consensus, non est de ea habenda ratio, decis.565.n.5.
Vnio, vel reunio, quæ non habuit effectum non est attendenda, decis.596.n.9.
Vnionis potius ratione, quàm iurispatronatus quando dicantur factæ præsentationes, decis.441.n.8.
Vnio beneficij de iurepatronatus est nulla, si sit facta sine consensu patroni, decis.505.n.5.
Vnio beneficiorum præsumitur facta sine præiudicio tertij, decis.462.n.6.
Vnio Ecclesiæ parochialis si fiat alteri Ecclesiæ, quid operetur talis vnio, decis.445.n.1.& seq.
Vnire non potest Capitulum sine consensu Episcopi, decis.458.n.74.& quid si vniat, an oriatur titulus putatiuus habilis ad præscribendum, ibid.
Vnitum, quando est beneficium non vacat, decis.465.n.5.

VNIVERSITAS.

Vniuersitati, seu Ciuitati ex causa meritorum donare permissum est, decis.447.n.20.
Vniuersitas dum alienat bona, nomina congregatorum debent describi, decis.447.n.12.
Et licet in hoc variæ sint opiniones attamen in actibus valdè ponderosis prout est, quando alienantur stabilia, requiritur talis descriptio, ibid.n.13.
Vniuersitas consideratur tamquam vnicum corpus, dum vni capiti subijcitur, decis.525.n.5.
In Vniuersitate cadit præsumptio vsurpationis iurispatronatus, decis.477.n.2.
contra Vniuersitatem si agatur, & ad quem spectat ius eam congregandi sæpius fuerit requisitus, vt vniuersitatem congregaret, & id spreuit facere, tunc pro collegialiter citata habetur, decis.502.n.3.
Vniuersitas si impedimentum præstiterit quando est congregata, vt possit citari.
Et fuerit affixa copia citationis ad ostium vbi reperitur congregata, tunc pro sufficienter citata habetur, decis.502.n.5.
contra Vniuersitatem, quando agitur, est collegialiter citanda, decis.502.n.2.
VNVS, vel duo, licet non possint facere Vniuersitatem, aut Conuentum, tamen in vno, aut in duobus potest conseruari, decis.578.n.16.
SVB VOCATIONE generali non veniunt descendentes, quando sunt odiosi testatori, decis.479.n.8.
Vocatus primo loco, est præferendus alijs post se vocatis, decis.479.n.1.
Vocatis in inuestituris Princeps non censetur velle præiudicare, nisi id expresè dicat, decis.490.n.2.
Vocatis in feudo non potest præiudicari per nouas inuestituras, decis.492.n.15.

VOLVNTAS.

Voluntatis testatoris declaratio probari potest minori numero, quàm septem, decis.604.n.22.
Voluntas in vno casu tantum expressa, etiam ad aliud extendi debet per quam resultat idem effectus, decis.427.n.26.
Voluntas faciendi fideicommissum in codicillis, expressa in testamento dicitur imperfecta, si codicilli non exhibeantur, decis.535.n.20.
à Voluntate testatoris dependet, an fideicommissum sit vniuersale, vel particulare, decis.418.n.9.
Voluntas à potestate metienda est, decis.604.n.17.
Voluntas melius declaratur per facta, quàm per verba, decis.439.num.20.
Voluntatem testatoris si quis adimpleuerit, non potest imputari aliquod delictum, decis.435.n.16.
Voluntatem testatoris hæres in totum tenetur seruare, stante opulentia hæreditatis, decis.484.n.14.
Voluntas defuncti, quando in totum potest seruari, tunc de nihilo seruit inuentarij beneficium, decis.484.n.8.
VOTA tria emittunt Equites Hierosolymitani, decis.469.n.6.
VSVS benè declarat voluntatem, & quid senserint contrahentes ad inuicem, decis.554.n.5.

VTILIS.

Vtile per inutile non vitiatur in separabilibus, decis.526.n.11.
Et ista regula diffunditur per omnes humanas actiones, & habet etiam locum in rebus spiritualibus, ibid.n.12.
Vtile per inutile non vitiatur, decis.610.n.15.
VTILITAS modica sufficit ad hoc, vt dicatur ædificantem non ædificare ad æmulationem contrarium, decis.599.n.28.
Vtilitas magna ex omnibus partibus mouere debet animum iudicantis in arbitrando loco, vbi pupillus sit educandus, decis.589.num.2.
de Vtilitate, & re vtiliori quando constat, tunc potest fieri permutatio de re subiecta fideicommisso cum alia, aliàs secus, decis.489.n.5.
Vtilitas publica respicit, quod ex pingui beneficio plures Clerici alantur, decis.452.n.36.

VXOR.

Vxoris bona sunt obligata pro debito principali ad fauorem fisci, decis.438.n.20.
Vxor, quando multò magis præsumatur, quod pecuniam aliunde habuerit, quàm à marito, decis.529.n.20.
Vxor magnata aliunde potest habere pecunias, quàm ex bonis viri, decis.529.n.17.
Vxor, quando constat, aliquid habere aliunde, tunc cessat l.Quintus. C.de donat. inter vir.& vxor. decis.556.n.9.
Vxoris pecuniæ præsumuntur mariti ad euitandam dispositionem l.Quintus, ff.de donat.inter vir.& vxor. decis.556.n.7.
Vxor post mortem si satisfacta de sua dote non sit, dicitur bona viri retinere iure pignoris, donec de dote sibi satisfiat, decis.545.num.15.
Vxor post mortem viri censetur dotis causam possessionis mutasse, decis.545.n.14.
ad Vxorem spectant pecuniæ extra dotales, decis.556.n.11.
ex Vxore filius natus præsumitur potius filius mariti, quàm adulteri, decis.597.n.1.
Vxor est citanda, si tractetur de separatione thori, cum de eius principali interesse agatur, decis.493.n.7.
Vxor nec simul cum marito bona sua vendere potest sine solemnitatibus statutarijs, quia videtur esse quidam color quæsitus, decis.407.n.2.
Vxorem suam, si quis eius vita durante hæredem instituerit an dicatur in eo cessare animus conseruandæ agnationis, decis.427.num.43.

INDEX DECLARATIONVM

Variorum Capitulorum, Consiliorum, Regularum Cancellariæ, Legum, Statutorum, Decisionum, & Doctorum, huius Secundi Tomi Partis V. Recentiorum,

CAPITVLA.

CAP. à nobis de decim. & cap. tua nobis, eod. titul. quo casu loquantur, decis. 458. n. 31. 32. & 33.

Cap. cum esses, de testam. quamquam disponat testamentum factum coram Parocho, & duobus testibus valeat, habet locum si fiat coram quatuor testibus sine Parocho, decis. 459. n. 15.

Duo enim testes, non sunt minoris fidei quàm Parochus, & tamen de hoc nihil dicitur in textu, ibid.

Cap. nuper. ext. de decim. fuit specificè derogatum, dum Patres Societatis IESV fuerunt exempti à solutione decimarum, decis. 508. n. 2.

Cap. 1. de bigam. in 6. desumptum ex decret. Concil. general. decis. 450. n. 12.

Cap. tua nobis, ext. de decim. quo casu loquatur, decis. 458. n. 31.

Cap. 1. vt lit. pendent. in 6. licet loquatur in electione, habet etiam locum in præsentatione, quia eadem est ratio, decis. 459. n. 14.

Clem. 1. de sequest. possess. & fruct. non habet locum, quando præcessit prima sententia ad fauorem alterius partis, decis. 585. num. 12.

Extrauag. Ambitiosæ de reb. Eccl. non alien. habet locum etiam inter personas eiusdem Ecclesiæ habentes præbendas distinctas, cum aliàs daretur occasio spoliandi aliam in diminutionem cultus diuini, decis. 561. n. 8.

Bulla Sixti V. contra receptatores Bannitorum, mandat bona confiscari, & illa applicari Fisco Pontificio, decis. 455. n. 20.

CONCILIVM TRIDENTINVM.

Concil. Trident. cap. 6. sess. 7. non præscribit certam formam vnionibus, & quid tantum disponat, decis. 509. n. 10.

Concil. Trident. sess. 7. cap. 4. habet locum in omnibus beneficijs residentiam requirentibus etiam simplicibus, & non curatis, decis. 607. n. 15.

Concil. Trident. sess. 24. cap. 18. de reform. & Bulla Pij V. de conferend. Paroch. in quo casu loquantur, decis. 534. n. 8.

Concil. Trid. sess. 25. cap. 16. de regular. comprehendit non solum donationes, & renunciationes factas à Nouitijs intra duos menses proximos ante professionem, sed etiam illas, quæ fiunt ante ingressum Religionis, cum narratiua ipsius ingressus, decis. 586. n. 17. & contraria opinio, quando procedat, vide ibid. num. 20. & omnino n. 22.

REGVLAE CANCELLARIAE.

Regul. 8. Cancellar. hodie 9. non comprehendit Cardinales, decis. 444. n. 9.

Regul. 8. Cancell. an sit verum, quod non comprehendat beneficia electiua, decis. 444. n. 13.

Regul. 8. Cancell. capit nedum electionem, sed etiam confirmationem, decis. 444. n. 21.

Regul. 8. Cancell. non habet locum in beneficijs iurispatronatus laicorum, decis. 477. n. 1.

Regul. Cancell. 67. loquitur de Regul. Cancell. edendis post primam editionem, decis. 452. n. 48. & vide n. 49.

Regul. 8. hodie 9. Cancell. non comprehendit Cardinales, decis. 440. n. 1.

in Regula de Triennalis supputantur tempora à die motæ litis, non autem à die impetrationis, decis. 570. n. 1.

Quæ conclusio etsi vera sit, illa tamen procedit, quando ea datur pro extinctione litis, secus si agatur ad effectum iustificationis gratiæ, ibid. n. 2.

Regul. de Triennal. vt intret, requiritur, quod titulus sit coloratus, decis. 551. n. 16.

Regul. de Triennal. vt sit locus requiritur, vt triennium fluat vsque ad vltimum momentum, cum agatur de præscriptione, decis. 551. n. 15.

Regul. Cancell. de non iudicand. iuxta form. supplicat. & Regul. quod commissiones causæ &c. quando non habeant locum, decis. 509. n. 15.

Regula de præstandis consensibus nihil disponit circa consensum de iure naturali, & ad quid respiciat, decis. 452. n. 45.

LEGES.

L. apud Iulianum §. fin. de legat. 1. loquitur in omnibus, in quibus sine licentia Principis non est commercium, decis. 603. n. 34.

L. cum Prætor, ff. de iud. procedit in cæcitate, quæ venit antequam quis sit factus Iudex, decis. 602. n. 34.

L. cæcus, ff. de iud. procedit in cæcitate superueniente, postquam quis est Iudex, decis. 602. n. 33.

L. diffamari remedio agens obtinet vim rei, decis. 500. n. 12.

L. diffamari remedio agens quando obtineat per non iusactoris, decis. 500. n. 14.

L. diffamari remedio agens tunc obtinet partes rei, quando intentatur à possidente contra non possidentem, aliàs secus, decis. 500. num. 13.

L. diffamari remedium si sit intentatum contra possidentem ipse remanet adhuc purè, & simpliciter reus perinde ac si fuisset in petitorio conuentus, decis. 500. n. 15.

L. inter stipulantem §. sacram, ff. de verb. obligat. loquitur de re, quæ non erat in commercio, nec esse poterat, decis. 603. n. 29.

Text. in l. liberorum 120. de verb. signif. declaratur, decis. 574. num. 24. & 25.

L. miles, §. defuncto, ff. ad l. Iul. de adulter. cessat, si retorqueat in odium filij. Annot. decis. 597. n. 19.

§. Nos autem. Auth. de restit. fideicomm. quando procedat, decis. 430. n. 12.

L. pater seuerinam, ff. de condit. & demonstrat. quando non intret, decis. 422. n. 3.

L. si pater seuerinam, ff. de condit. & demonstr. quo casu loquatur, decis. 427. n. 52.

L. pater filium, §. pen. ff. de legat. 3. declaratur, decis. 574. n. 37.

L. pater seuerinam, ff. de condit. & demonstrat. dispositio, quando cesset, decis. 427. n. 61.

L. pater seuerinam. ff. de condit. & demonstr. cum loquatur in casu, quo hæres certus fuit substitutus, ideò non habet locum, si substitutio sit incerta, decis. 427. n. 58.

L. pater, ff. de acquir. hæred. declaratur, decis. 417. n. 13.

L. quid ergo 2. in fin. ff. de legat. 3. quando procedat, decis. 421. n. 14.

L. quid ergo, §. planè, ff. de legat. 1. quando procedat, decis. 418. n. 15. & 16.

L. quintus, ff. de donat. inter vir. & vxor. non procedit respectu bonorum quorum emptio facta fuit præsente marito, decis. 442. num. 7.

L. quintus, ff. de donat. inter vir. & vxor. non habet locum, quando vxor acquirit sciente viro, decis. 556. n. 8.

L. quintus, ff. de donat. præsumptio, quando non suffragetur, decis. 434. n. 3.

L. quintus, ff. de donat. inter vir. & vxor. præsumptio, quando cesset decis. 529. n. 15.

L. 1. C. commun. de legat. quando intret, decis. 438. n. 34.

L. fin. C. de vendit. re. ciuit. lib. 11. habet locum in omni alienatione saltem simili, decis. 447. n. 9.

L. fin. C. de vendit. re. Ciuit. lib. 1. locum habet, quando Ciuitas vendit, non autem, quando facit aliquem contractum, vbi non interuenit pecunia, prout est donatio, decis. 447. n. 10.

L. fin. C. de vend. rer. Ciuit. lib. 11. an habeat locum in donatione remuneratoria indecisum est, decis. 447. n. 32.

L. 1. C. comm. de legat. qualiter sit intelligendus, decis. 438. n. 18. & n. 27. 28. & 29.

L. 2. C. de pignor. in quo casu loquatur, decis. 431. n. 10.

L. rem maioris, C. de rescindend. vend. non tribuit beneficium personæ, sed causa, decis. 580. n. 7.

L. 2. C. de rescindend. vendit. non loquitur, nisi in venditore, & soli venditori prospicere voluit, non autem emptori, decis. 532. n. 12.

Et DD. interpretatiuè d. legem extenderunt etiam ad emptorem, ibidem.

L. scripturas C. qui pot. in pign. hab. quando cesset, decis. 533. n. 12.

L. si quis conductionis. C. locat. propriè loquitur inter locatorem, & conductorem. Annot. decis. 613. n. 32.

Et ideò multi Doctores affirmant nullatenus posse extendi ad contractum emphyteuticum, feudalem, aut ad alium dissimilem à contractu locationis, ibid. n. 33.

L. si quis conductionis. C. locat. quid disponat. Annot. decis. 613. num. 31.

STATVTA.

Statutum Bononien. in contractibus pupillorum, præsertim præsentiam tutoris, & decretum Iudicis ad quid requirat, decis. 504. num. 1.

Itaut contractus aliter factus non substineatur, ibid. n. 1.

Statut. Bononien. de pœn. vendit. rem alter. & de protestat. faciend. quid disponat, & qualiter veniat intelligendum, decis. 498. num. 1. & 7.

Statut. Camerinen. mandans, quod stetur assertioni Notarij circa insinuationem requisitam in alienatione rerum minorum qualiter intelligatur, decis. 616. n. 14.

Statutum Centi lib. 3. rub. 17. quid disponat, decis. 523. n. 5.

Statu-

Index Declarationum.

Statutum Centi lib.3.rub.2.quo casu loquatur,decis.523.n.9.
Statut.Lucan.sub rubr.de succeſſ.ab inteſt. cap.9. lib.2.declaratur, decis.600.n.14.
Statutum Patauinum diſponit, quòd hæres intra annum à die mortis teſtatoris poſſit ac debeat hæreditatem liberare adeundo, vel repudiando, decis.486.n.3.
Statut.Peruſinum 45.de mulier.dot.excludit filias dotatas propter dotem,decis.547.n.6.9.& 11.
Statut. Rauennæ reducens ad terminos iuris Canonici appellationes,non eſt in vſu ad effectum ſuſpenſiuum, decis.541.n.48.
Statut. Spoleti prohibet non poſſe dari in dotem vltra ſcuta 500. decis.527.n.12.
Statut.Vrb.lib.18.cap.113.loquens ſuper alienatione rerum minorum ſuppletur per aliud ſtatutum cap.141. eiuſdem lib. decis. 497.n.86.
Statut.Vrb.lib.1. cap.113. in quo differat à ſtatut.cap.151. eiuſdem lib.decis.497.n.136.
Statutum Vrb.lib.1.cap.113.quid diſponat,& quid cap.154. decis. 497.n.135. 137.& 138.
Statut.Vrb. lib.1. cap.141. habet locum etiam in caſu,quando fœmina eſt forenſis, agnatus maſculus eſt ſubditus, decis.582.n.10.
Statut.Vrb.lib.1. cap.141. dum verbis claris excludit fœminas dotatas à petitione ſupplementi legitimæ,an habeat locum, quando teſtator habet bona in locis ſtatuti, decis.582.n.8.
Et concluſio eſt affirmatiua,cum verba ſtatuti ſint clara, quod fauore agnationis fœminæ excluduntur à petitione ſupplementi legitimæ, ibid.n.9.
Statutum Vrb.lib.1.cap.141.ex prohibitione detractionis Falcidiæ, debet etiam cenſeri voluiſſe prohibere Trebellianicam, decis. 582.n.33.
Statutum Vrbis lib.1.cap.149. habet locum etiam in donatione facta per patrem filijs ratione præſumptæ fraudis, decis.497.numer.161.
Statut. Vrb. cap.23. lib.4. in antiq.non habebat locum in compromiſſo,& quare, decis.497.n.5.
Statutum Vrbis de duab.conform.in omnibus Curijs ſeruatur, decis.491.n.3.
Statutum Vrbis lib.1. cap.151. habet locum vbicumque directè remittitur aliquod ius,decis.497.n.56.
Statutum Vrb.lib.1.cap.151. non habet locum in retrodonatione, decis.497.n.67.
Statutum Vrb. lib.1. cap.151. comprehendit etiam fideiuſſionem, decis.497.n.74.
Statutum Vrb. lib.1. cap.151. habet etiam locum in remiſſione iuris de futuro, decis.497.n.101.
Statutum Vrb. de contractib. minor. & mulier. ſi comprehenderet omnes caſus,non eſſet opus tot deciſionibus, & diſputationibus decis.497.n.44.
Statut. Vrb. lib.1. cap.151. principaliter occurrere voluit donationibus coloratis, & ex quo id deprehendatur, decis.497.n.15.
Statutum Vrb.lib.1. cap.151. non habet locum non in alio contractu,in quo minor lædi poteſt,ſed ſolum,quando continetur vnus ex illis quatuor, decis.497.n.52.
Statutum Vrbis lib.1.cap.151.non habet locum in promiſſione dotis,nec in eius augumento,decis.497.n.88.intellige,vt n.89.
Statutum Vrbis lib.1. cap.151. tunc habet locum etiam extra caſus ſibi enumeratos, quando accidit alius, qui comprehendi poſſit, ſub vno ex illis, decis.497.n.124.
Statutum Vrbis lib.1. cap.151. an comprehendat contractum reſciſſionis concordiæ, decis.497.n.97.
Statutum Vrb.lib.1.cap.151.an intret in permutatione, decis.497. n.84.& 85.
Statutum Vrb.lib.1.cap.151. prohibens mulierem donare, videtur etiam prohibere fideiuſſionem pro marito, ne fiat in fraudem denationis à iure prohibitæ,decis.497.n.68.69.& 70.
ſub Statuto Vrb.lib.1. cap.151. an comprehendatur contractus dotis,& donationis,propter nuptias, decis.497.n.26.
Statutum Vrb.cap.151. lib.1. habet locum etiam in alijs contractibus ibi non expreſſis,decis.529.n.22.
ſub Statuto Vrb.lib.1.cap.151. tacitè etiam prohibentur confeſſiones per quas ſtatuto fraus fieri poteſt, decis.497.n.81.
Statut.Vrb.lib.1.cap.151.requirit,vt Iudici in ſcriptia cauſa exprimatur,inſinuetur,& plenè diſcutiatur.
Et ei non dicitur ſatisfactum,ſi aliqua cauſa vaga, & generalis afferatur,requirit enim ſtatut.diſcuſſionem cauſæ, vt ſi deinde tractu temporis detegatur erronea contractus poſſit impugnari, decis.594.n.35.
Statutum Vrb. lib.1. cap.151. intrat etiam quando mulier remittit ius, decis.597.n.53.
ſub Statuto Vrb. lib.1.cap.152. non comprehenditur venditio, niſi ſub illius nomine veniat aliqua donatio, decis.497. numer.39. 40.75.& 77.
ſub Statuto Vrb. lib.1. cap.151. an comprehendat mandatum ad eundam hæreditatem,decis.497.n.51.
Statut.Vrb. lib.4. cap.23. de quo tempore emanauerit, & de quo fuerit reformatum,& referuntur verba eiuſdem,decis.497.num. 33.& 34.

DECISIONES.

Decis.519.lib.3.part.3.declaratur, decis.509.n.5.
Decis.50.part.1.recent.declaratur, decis.510.n.17.
Rot.decis.692.n.3.part.2.in recent.declaratur,decis.519.n.4.
Decis.771.n.5. part.2.recent.quo caſu loquatur, decis.442.n.11.
Rot.decis.572.n.2.part.1.recent.declaratur, decis.508.n.16.
Rot.decis.67.n.3.part.1.in recent. decis.418.n.17.
Achill.decis.3. de cauſ.poſſeſſ. & propr. & decis.in cauſa Caurien. iuriſdictionis, in quo caſu loquantur, decis.515.n.39.
Cæſar.de Graſſ.decis.1.num.8.& 9. de dilat.qualiter veniat intelligenda. Annot.decis.606. n.49.& n.48.& 49.
Caualer.decis.448.quo caſu loquatur, decis.529.n.21.
Decis.Gregor.XV.67.& Caualer. decis.448.in quibus contractibus emanarunt, decis.529.n.21.
Decis.164.coram Gregor.XV.in quo principaliter ſe fundet,decis. 497.n.77.
Gregor.XV.fel.record.decis.240.n.10. decis.444.n.20.
Decis.364.num.2. in fin. coram Gregor.XV. declaratur, decis.601. num.30.
Put. decis.421.lib.3. coram Card. Seraph. intellectus, decis.569. num.11.
Card.Seraph.decis.1262.in fin.declaratur, decis.513.n.15.
Card.Seraph.decis.1380.quo caſu loquatur, decis.508.n.14.
Decis.Cardin.Seraph.1410.declaratur, decis.462.n.4.
Verall.decis.168.part.3.quo caſu loquatur, decis.430.n.101.
Decis. in cauſa Campſana Iuriſpatronatus coram Litta, & decis. 519.lib.3.part.3.quo caſu loquatur, decis.509.n.5.
Decis.in Maceraten. Iuriſpatronatus coram R.P.D. Durano declaratur, decis.542.n.18.
Decis.in cauſa Mediolanen. penſionis coram Cardin. Marco mont. declaratur,decis.524.n.15.
Deciſio in cauſa Romana Legatorum de Columna coram Cardin. Sacrato quo caſu loquatur,decis.468.n.15.
Decis.in cauſa Romana de Menichellis coram Vicecomite, in quibus terminis procedat, decis.572.n.23.
Decis.in Romana Saluiani 1630.coram R.P.D.Merlino, in quibus terminis loquatur, decis.576. n.15.
Decis.in cauſa Sabinen.Decimarum coram Card.Pamphilio, & ſimiles,in quibus terminis loquantur, decis.591.n.23.
Deciſiones Rotæ,dum generaliter dicunt ſtatut.Vrb.lib.1.cap.151. habere locum in omnibus contractibus læſiuis, qualiter ſint intelligendæ, decis.497.n.46.54.& 55.

DOCTORES.

Abb.in conſ.47.n.2.& ſeqq.vol.1. declaratur,decis.602.n.28.
Abulenſ. ſuper Matth. cap.23. quæſt.168. in fin. declaratur, decis. 458.n.29.
Aegid. conſ.10. n.26. verſ tertio opponens declaratur, decis.458. num.79.
Alciat.in reg.3.præſumpt.3.qualiter procedat, decis.599.n.31.
Alciat.conſ.120.n.7.& ſeq.lib.9. declaratur, decis.574.n.27.
Anchar.conſ.157.n.4.declaratur,decis.582.n.76.
Anchar.in conſ.161.n.2.& 3. & ſequacium, quando non procedat, decis.449. n.36.& 49.
Angel.in conſ.221.declaratur, decis.600.n.30.
Anton.Theſaur. in additionibus ad decis. Theſaur. part.132. n.31. & Peregr.conſ.25.n.13.lib.5. reijciuntur, decis.449.n.41.
Alex.conſ.17.num.3.& 4.lib.1. Neguſ.de pignor.membr.3.part.2. n.26. decis.425.n.7.
Balduin.de pignor.part.6.in fin.verſ. cum nouum, quo caſu loquatur,decis.438.n.40.& 41.
Bart.in l.cunctos populos C. de Summ. Trinit. & fid.Cathol. dum tenet, quod ſtatutum non porrigat vires extra territorium, confutatur, decis.582.n.22.
Bart.in l.ſi quis ſeruum 8. §.fin. n.3.ff.de legat.2.intellectus, decis. 421.n.21.
Bart.in l.cæcus,ff.de iudic. declaratur, decis.602.n.32.
Bart.in l.ſi quis ſeruum, §.ſi cui certum n.3. ff. de leg.2.intellectus, decis.418.n.18.
Beltram.ad Greg.XV.decis.9.n.14.declaratur, decis.569.n.11.
Bero in conſ.176.lib.1.non ſequitur à Rota,decis.497.n.108.
Boſſ.in tit.de falſ.n.11.defenditur contra Cæſ.Manent.conſ.7.n.14. decis.588. n.15.
Butr.Corn. Socin. Decian. & Gabr. in quo caſu loquantur declaratur,decis.501.n.6.
Calder.conſ.34.de teſtam.Anchar. conſ.157. n.4. & alij declarantur, decis.582.n.16.
Caſtr.conſ.70.n.10.in princip.verſ. ſecunda ratio lib.1. declaratur, decis.458.n.79.
Caſtren.in conſ.338.n.2.lib.2.reijcitur, decis.513.n.21.
Cephal.conſ.654.n.12.declarantur,decis.418.n.17.
Cæſ.Manent.conſil.7.n.14.reijcitur,decis.588.n.15.
Corn.in l.1.n.8.& 16. C.comm.de legat. quo caſu loquatur, decis. 438.n.40.& 41.
Cuiac.in l.1.col.2.C.comm.de legat.& alij Doctores declarantur, decis.538.n.40.& 41.42.47.
Cuman.conſ.64.n.2.& alij,quo caſu loquantur,decis.458.n.77.
Dec.opinio in conſ.104.quando intret, decis.576.n.13.

Dec.in conſ.257.ſub n.2. & alij refutantur, deciſ.471.n.7.
Dec.conſ.273.declaratur, deciſ.427.n.62.
Didac.Perez.lib.1. ordinat. tit. lib.1. col.3. verſ. huiuſmodi autem decimæ declarantur, deciſ.458.n.39.
Gemin.conſ.41.n.1.& Anchar.conſ.321.n.1.intellectus, deciſ.566. num.9.
Felin. in cap. cum acceſſiſſent n.6. de conſtit.declaratur, deciſ.456. num.12.
Gabr. conſ.198. lib.1. in quibus terminis loquatur, deciſ.565. num.6.
Gabriel.in conſ.63.num.13.lib.2. in quo caſu loquatur, deciſ.497. num.186.
Gloſ.in l.2.C.de reſcind.vend. in verb.Iudicis, tanquam inepta, & pertinax à multis I.C. tam antiquis, quàm modernis damnatur, deciſ.532.n.3.
Gratian.diſcept. cap.113. num.28. declaratur, deciſ.601. num.30. & 31.
Gratian. diſcept. forenſ. cap.961.lib.5.quo caſu loquatur, & idem etiam in cap.969.ſub num.31.deciſ.497. num.109. & vide num. 110. & 111.
Guttierez practicar. quæſt. lib.1. quæſt.18. num.14. verſ.& in tormentis, deciſ.458.n.29.
Harpprech.in §.2. num.19. inſtit. de legat.declaratur, deciſ.438. num.40. & 41.
Honded. conſ.54. num.13. lib.1. quo caſu loquatur, deciſ.513. num.22.& 23.
Honded. conſ.55. num.28. lib.2. quo caſu loquatur, deciſ.479. num.28.
Hoſtien. in cap. dilectus.num.4.de Capell.Monach.reijcitur, deciſ. 552. n.18.
Innocent.in cap.cum non ſit n.1.verſ.
Sed certè non videtur de decim.declaratur, deciſ.458.n.29.
Io.And.in cap.tua nobis.num.12. de decim. declaratur, deciſ.458. num.29.
Io. Monach. in cap.1. de ſchiſmat. in 6. allucinatus fuit à proprio intereſſe, & paſſione, dum dixit in generali diſpoſitione non venire Cardinales, quia ipſe erat Cardinalis, deciſ.452.n.9.
Iul.Lauor.lucubrat.variæ titul.2.cap.9.n.119.refellitur, deciſ.552. num.32.
Mantic.de conject.vltim.volunt.lib.9.tit.6.num.21.intellectus, deciſ.579.n.11.
Melchior Palaez de maior.part.2.quæſt.4.illat.1.num.3.opinio an ſit vera, deciſ.479.n.31.
Menoch. conſ.620. num.8. & 13. lib.7. intellectus, deciſ.147. num.28.
Menoch. in conſ.707. num.8. declaratur, & reijcitur, deciſ.417. num.15. & 16.
Menoch. in addit. ad lib.4. præſumpt.140. n.38. declaratur, deciſ. 579. num.17.
Mirand. in Manuel. Prælat. quæſt.36. art.7. declaratur, deciſ.598. num.26.
Molin. de primogenit. lib.3. cap.4. num.7. declaratur, deciſ.574. num.29.
Et Balth.Thom. tract.8. de pact. primog. tit.10. num.168.in quibus terminis loquatur, deciſ.574.n.29.
Montalu.ad ll.Caſtellæ, lib.1.gloſ.4.Io.And.in cap.tua nobis, num. 12.de decim.& alij declarantur, deciſ.458.n.30.
Muta deciſ.8. num.8. loquitur de Monaſterio Monialium, deciſ. 599.n.21.
Natta conſ.580.n.12.& 17. & ſequacium opinio an ſit vera, & declaratur, deciſ.449.n.26.& 27.
Neguſ.de pignor.memb.3.part.2.n.26.declaratur, deciſ.425.n.7.
Peregr.de fideicomm.articul.7. n.60. in quibus terminis loquatur, deciſ.418.n.19.
Peregn.conſil.25.n.13.lib.5.reijcitur, deciſ.449.n.41.
Picus in l.Titia teſtator, §.Titia cum nuberet n.85. de leg.& Menoch.in addit.ad lib.4.præſumpt.140.num.38.qualiter ſint intelligendi, deciſ.579.n.17.
Pic.ad ſtatutum Vrb.lib.1, cap.151.an benè ſentiat, dum firmat dictum ſtatutum habere locum in omnibus contractibus, in quibus minor lædi poteſt, deciſ.497.n.38.& 39.
Roman. in conſil.498. magis ſtudio complacendi, quam veritatis exprimendæ loquitur, deciſ.464.n.10.
Roſental.de feud.cap.5. concluſ.4.numer.6. declaratur, deciſ.449. num.29.
Ruin.in conſ.35.ad fin.lib.2.declaratur, deciſ.579.n.10.
Socin. conſ.35. num.5. & 6. lib.3. declaratur, deciſ.479. num.17. 18. & 19.
Socin.Sen.conſ.239.num.6. in fin.lib.2.Dec.conſ.273.& alij plures reijciuntur,& declarantur, deciſ.427.n.62.
Surd. deciſ.41.& Socin. conſ.37. n.5. & 6. lib.3.& alij quo caſu loquatur, deciſ.479.n.17.18.& 19.

FINIS.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA